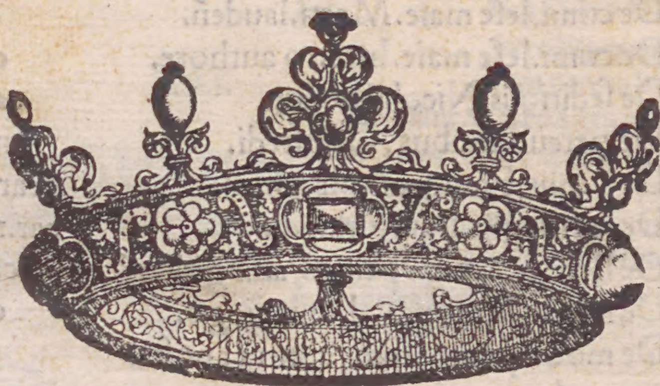
TOMVS XV. TRACTATVVM.



HIC TOMVS CONTINET
Materiam de rebus criminalibus,
AT LONGE FOELICIVS,

Quàm unq̃ antea. Nam p̃ter eos Trac. qui in cæteris Trac. uoluminib. inueniuntur, appositi sunt q̃plurimi, cũ ab alijs p̃termissi, tũ maxime nunc demũ repti. quod nõ sine ingẽti sumptu, labore, ac studio, factum fuisse credes.

Diolo al collegio de [illegible] de Sevilla año de [illegible]

Recentiores ex auersa pagina, sub his signis

* ☙

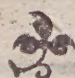
cognosces.

VENETIIS

QVINTI DECIMI TOMI

TRACTA. ORDINATIM

Collecti, hi sunt.



Tractatus quos addidimus asterico signo * demonstrantur.

Qui autem nunq̃ antea fuere impressi hoc signo ☞ patent.

T O M V S
QVINTVSDECIMVS,

Tractatus de Criminalibus continet.



TRACTATVS DE ACCVSATIONIBUS publicorum iudiciorū. Authore Placentino, antiquissimo Iuris ciuilis interprœte.

SVMMARIVM

1 Accusare est aliquem velut reum criminis deferre.
2 Accusatio qualiter concipi seu formari debeat.
3 Accusans subscribere debet se accusationem executurum. Accusatio qualiter sit exequenda.
4 Reus confessus non statim pro iudicato est habendus.
5 Damnari nullus debet causa non audita.

De accusationibus. Tit. j.



Uandoquidez de accusationibus dicturi sumus, videnduz est primū quid sit accusare, ꝛ quo ordine sit accusandum, ꝛ quando accusatio sit exequēda, ꝛ quibus liceat
1 accusare ꝛ quousq;. † Accusare nihil aliō est ꝙ reū criminis deferre. Hūc ordinem, masculo accusante, in omni crimine esse seruandū, vt inscriptio ꝓponatur, que magnitudinez criminis tēpusq; designet, vt alterutram partem digna legū possit terrere auctoritas, nisi id fiat ꝙ ꝓ inscriptione habetur, vt cum querele apud acta deponuntur, ꝙ vt fiat, tantū in crimine iniuriarū conceditur ꝛ excipitur crimē abigeatus ꝛ adulterij, cum iure mariti intenditur, quo casu inscriptionis necessitas remittatur. verum hodie maritus inscribere oportet, que si non probet, ijsdē sit penis subdēdus, quas fuerat mulier passura, si accusatio comprobata fuisset. vt. C. de ac. l. qui de vno. ꝛ. l. in cau. ꝛ. l. si cui. ꝛ. l. ꝙuis. ꝛ. C. de iniur. l. vlti. C. de
2 abige. aucten. vt liceat ma. ꝛ aui. colla. viij. §. qr vero. † Cuius talis esse dȝ conceptio, vt diem quo facta est, contineat, imperatoris annis numeratis. Accusantis quoq; ꝛ accusati, ꝛ pretoris nomē apō quem accusat hoc modo dȝ dicere insertum. Ego Lucius Titius apud te Gaium pretorem vel proconsulem profiteor, Meuiā lege Julia de adulterijs ream deferre, ꝙ dico cum Gaio Seio in ciuitate illa, in domo illius, mense illo consulibus illis cōmisisse adulterium, diem aūt vel horā inuitus non comprehendet. vt. C. de accusa. l. si quis ꝛ. C. de adulte. l. quamuis. ꝛ in auc. vt prepo. no. Imp.
3 ꝛ. ff. eo. l. libellorū. ꝛ. ff. de adulte. l. accusaturus. † Itē subscribere debebit se executurum accusationē, vel alius ꝓ eo si literas nesciat. Si circa inscriptionem errauerit corrigere licebit si tempora suffragant. Accusatio vero sic est exequenda, vt fideiussor ab vtraq; parte prestetur pro lite exercenda, alioquin inopia idonei fideiussoris vterq; in custodiā mittitur, donec de crimine iudicetur, vt si reo absoluto accusator per calumniam intendisse pronuntietur, pari modo puniatur. nisi sit ea cā que sine metu calumnie vindictam persequitur, vt pater, mater, filius ꝛ extraneus heres qui suspitionē quā de morte sua habuisse defunctus cauit, exequit, cū inter voluntariā accusationem ꝛ officij necessitatē hr̄dis multū intersit. vt. ff. eodeȝ. l. si cui. ꝛ. ff. de cust. reo. l. ij. C. ḋ accu. l. vlti. ꝛ. C. de app. l. eos q. §. sup
4 bis. ff. ad senatuscon. tur. l. j. ꝛ. C. de calū. l. mater. † Sed si reus confessus fuerit nō vtiq; ꝓ iudicato habebitur, sed in carcerem ponet omnimodo condēnandus. si vero absfuit per contumaciam qui nō est confessus. poterit relegari, non tamen deportari, vel capite dānari. vt. ff. de custo. ꝛ exhi. reis. l. si cōfessus. ꝛ. ff. eo. l. absentem. ꝛ. ff.
5 de requi. re. l. j. C. eod. l. absentem. † Neq; inaudita causa quēquaȝ dānari equitatis ratio patitur, sed tempus statuetur intra quod si non venerit, bona annotabuntur, deinde annus expectabitur, intra quem reuersus, si se crimine purgauerit, res arbitrio iudicis signatas recipiet. anno vero transacto innocentiam purgando audietur, bonis apud fiscum manētibus. Sed eo annotato si per. xx. annos bona fiscus non occupauerit postea prescriptione vel ab ipso reo vel ab heredibus eius submonebitur. Quācunq; eniȝ questionem apud fiscum, si non alia sit propria prescriptio. xx. annorum silentio prescribi diui principes voluerunt. vt. C. de requiren. reis. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de requi. reis. l. ij. ꝛ. iij.

SVMMARIVM

1 Mulier quandoq; pōt accusare non exacta inscriptione.
2 Accusare qui nequeant.
3 Accusare nequit qui ob id pecuniam accepit.
4 Uxor potest lenocinium marito obijcere.
5 Filius matrem de partu supposito accusare potest.
6 Accusare potest quilibet suam iniuriam vel mortem propinquorū prosequens.
7 Crimina que ab omnibus deferri possint.
8 Crimina notoria accusatione non indigent.

Quibus non liceat accusare. Tit. ij.

1 q Uidam prohibetur propter † sexum in publico iudicio accusare, vt mulier cui interdū permittit nō exacta inscriptione, id est, cū crimen perduellionis vel annone, vel suā suorūq; iniuriā exequitur. vt. ff. eo. l. qui accusare. ꝛ. l. certis. ꝛ. C. ad. l. iuliā de anno. l. fina. §. fi. ꝛ. l. lege corn. ꝛ. C. qui accusa. nō pos. l. de crimine.
2 † Quidā propter etatē vt pupillus, aut ꝓpter sacramentū vt miles, quidā ꝓpter potestatē vt magistratus. vt. ff. de iniurijs. l. nec magistratibus. Quidā propter delictū vt infames. vt. C. eod. l. criminis.
3 † Quidaȝ ꝓpter turpē questū, vt qui pecuniā ob accusandū vel nō accusandū accepit, vel duos reos subscriptos hȝ, vel eiusdē delicti est particeps. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. easdem. §. j. ꝛ. ij. Quidā ꝓpter suā conditionē, vt filius, etiā libertus, vel de pari, vel maiori crimi
4 ne accusatus, vt. ff. de publica. l. is qui. † Excepta muliere cui lenocinū obijcere marito permittitur, etiam eo excepto qui suam suorūq; iniuriam exequitur, sicut etiā is prohibetur qui a prima etate in domo vixit licet vt ingenuus. vt. ff. ad. l. iul. de adulte. l. j. Necnō ꝛ frater, quod si capitale crimen intendat, non solum non est audiendus, sed etiam exilij pena plectendus. vt. ff. ad. l. Pompe. de parri. l. frater. excepto crimine adulterij ꝛ parricidij, de facto tamē parentis vel patroni, suarum rerū defendendarū gratia, queri non prohibentur, veluti si dicant vi se a possessione expulsos, scilicet nō
5 vt crimen in eis intendant sed vt possessionem recipiant. † Nam ꝛ filius non quidem prohibitus est de facto matris queri, si dicat suppositum ab ea partum, quo magis coheredem habeat, sed eam ream lege Cornelia facere permissum ei non est. vt. ff. eo. l. hi tamē. Alij propter suspitionē calūnie, vt illi qui falsum testimonium subornati dixerunt. Alij propter paupertatem, vt sunt qui minus qn
6 quaginta aureis habent. † Hi tamen omnes, si suam iniuriā, mortemue propinquorum exequantur ab accusatione non excluduntur. sed siquidem plures veniant iudex idoneiorem eligere debet, quod erit estimandum ex dignitate, ꝛ ex eo quod interest, dum tamen caueat ne ob id crimē pluribus legibus reus fiat, ne ve de eodem sepius accusetur non solum ab eodem sed nec ab alio, nisi sua interesse, seseq; accusationem institutam ignorasse docuerit, vel si sciuit priorem preuaricatam docebit. vt. ff. eodē. l. si plures. ff. de se
7 pul. vio. l. iij. ff. de libe. ho. exhi. ꝛ. ff. eo. l. senatus. ꝛ. l. si cui. † Sūt tamen quedam crimina, in quorum delatione personarum delectus non habetur, cum ꝛ serui aduersus dominos audiantur, vt crimina maiestatis, ꝛ false monete, ꝛ legis Cornelie, arctioris annone populi Romani, de falsis cum suppressas tabulas testamenti queruntur, in quibus libertatem sibi relictam asseuerant. vt. C. de epis.
8 ꝛ cleri. l. si qs. ff. de indi. l. vix. ꝛ. ff. ad. l. corne. de fal. l. nullo. † Sunt autem crimina que notoria appellantur quorum accusatio non exposcitur, sed per officiales presidibus nuntiatur. vt. C. eodem. l. ea quidem. Accusare licet vsq; ad. xx. annos a die commissi criminis, excepto crimine iniuriarū quod anno finitur. vt. C. ad. l. corne. de fal. l. querela ꝛ. C. de iniu. l. si non conuicij. Necnon ꝛ peculatus ꝛ eo quod aduersus senatusconsultum apertis tabulis eius, qui de familia occisus dicitur, ab extraneo committitur, que quinquennio finiuntur. vt. ff. ad. l. iuliam pecu. l. peculatus. ꝛ. ff. ad silla. l. in cogni-

tione. Et exceptis criminibus ex lege Julia de adulterio vel stupro descendentibus, que simili modo quinquennio finiuntur. vt .ff. ad .l. iuliam de adul. l. mariti. §. preterea. Et excepto crimine parricidij, ⁊ suppositi partus, ⁊ crimine concussionis, quod nullo temporis prescriptione depellitur, licet ea decesserit que partum supposuisse contenderetur. vt .ff. ad .l. pompe. de parri. l. fin. ⁊ ad .l. corne. de fal. l. qui falsam. §. j. ⁊ .ff. de concus. l. j.

SVMMARIVM

1 Criminum multiplex est diuisio.
2 Crimina quare publica dicantur ⁊ que sint.
3 Crimina priuata que sint.
Crimina ordinaria que dicātur.
4 Crimina extraordinaria dicuntur quorū pena iudicis arbitrio mādatur.
5 Dignitatis ⁊ conditionis ratio attenditur in penis.
6 Miles artem ludicram exercens capite plectitur, non autem paganus.
7 Crimina que puniantur pena extraordinaria.
8 Crimina que publica sint ⁊ ordinaria simul.
9 Crimina priuata ⁊ ordinaria simul que dicantur.
10 Infamia pro quibus irrogetur criminibus.
11 Infamia notatur qui lenocinium fecit aut cū bestijs depugnauit.
Spōsalia bina aut binas ↄ̄hens nuptias infamie nota inuritur.
12 Infamia irrogatur ex sententia damnato a iudice.
13 Infamis non semper efficitur damnatus.
Fama quandoqꝫ minuitur ex genere pene.
14 Damnatus ad opus temporalium non efficitur infamis.
15 Seruitus non inducitur ex delicto.

¶ De diuisione criminum. Titu. ij.

1 CRiminum alia publica † et priuata, † alia nec publica nec priuata. Itē alia sunt ordinaria, alia extraordinaria, alia priuata, ⁊ ordinaria, alia priuata ⁊ extraordinaria. Itē alia irrogant infamiā ex genere
2 delicti, alia ex sententia, alia ex genere pene. † Hec sunt que ex legibus publicorum iudiciorum sunt introducta, ex eo dicta publica, qḋ cuilibet ex populo plerumqꝫ executio eorū detur, vt Julia maiestatis, Julia de adulterijs, Cornelia de sicarijs ⁊ beneficis, Cornelia de testamentis, Uiscellia de libertinis, ⁊ false monete, Julia de vi priuata, sepulchri violati, termini moti, Julia ambitus, ⁊ crimē suspecti, raptus ⁊ preuaricationis interdū, Julia repetundarum, ⁊ Fauia de plagiarijs, Julia de annona, ⁊ Cornelia de falsis. vt .ff. de publi. iudi. l. j. ⁊ instit. de pub. iud. in princip. C. de fal. mo. l. j. ⁊ .ff. de sepul. vio. ff. de ter. mo. l. agraria. C. de rapto. vir. ⁊ .ff. de preuarica. Eum quoqꝫ vel eam que seruo suo se supposuit, vel mathematicam artem exercuit, vel militiam deseruit, vel pro honore pecuniam dedit. vel vt latro itinera frequentata insidijs aggressionis obsedit, vel barbaros telis instruxit, vel incognitam ante peritiam cōficiendi naues docuit, crimen publicum committere nemo ambigit. vt .C. de mulie. que ser. pro. se iunx. ⁊ de mathe. l. vlt. ⁊ .C. quā. liceat vni. si. in. l. opprimēdorū. ⁊ .l. j. C. que res expor. l. nemo. ⁊ .C.
3 de penis. l. vlt. † Cetera vero sunt priuata, exceptis criminibus stellionatus, que nec publicis nec priuatis iudicijs connumerantur, vt .C. de cri. stel. ⁊ de penis. l. respiciendum. Ordinaria sine quorū pena certa est, dignitatis ratione habita, vel omissa, vt crimen maiestatis, in quo est omnium equa conditio. In quibus criminibus iudex neqꝫ penam augere neqꝫ minuere potest, nam vt ait Pomponius, facti quidem questio in arbitrio est iudicantis, pene vero persecutio nō eius voluntati mandatur sed legis auctoritati reseruat. verumtamen legum seueritatem debet cum aliquo temperamento benignitatis subsequi maxime cum minor etas interuenit. Quorū de numero est crimen quod lege Julia maiestatis coercetur, ⁊ Julia de adulterio ⁊ stupro, ⁊ Cornelia de sicarijs necnon. Pompeia de parricidijs, Cornelia de falsis, Julia de vi publica, Julia de vi priuata, Julia peculatus. ⁊ de residuis, ⁊ illiciti collegij. Julia ambitus, ⁊ crimen raptus, ⁊ false monete ⁊ alia plura, vt .C. de adu. l. quamuis. ⁊ Insti. de publi. cri. ff. ad .l. cor. de sica. l. eiusdem. C. de his qui paren. occid. l. j. ⁊ ad .l. iul. de vi publi. priui. ⁊ .ff. de illici.
4 col. l. qui illicitum. ⁊ .C. de fal. mo. l. vlt. † Extraordinaria sunt quorum pena iudicis arbitrio mandatur, dignitatis ⁊ conditionis habita ratione, quibus qḋ fieri debeat non dicitur, sed qḋ fieri soleat, interdum ostenditur vt ait Ulpianus. ff. de iniu. l. vlt. ⁊ .ff. penis. l. moris. Hodie licet eis qui extra ordinem de crimine cognoscūt, q̄ volunt sententiam ferre vel grauiorem vel leniorem, dummodo in
5 vtroqꝫ modo rationem non excedant. vt .ff. de penis. l. hodie. † Dignitatis, vt dixi ratio habenda est, vt si sit decurio, decurionisue filius vel parens, qui neqꝫ in metallū damnari, neqꝫ in opus metalli, neqꝫ fustibus subijci, vel viuus exuri, vel capite puniri debet. vt cum parentem occidisset. vt .ff. de penis. l. moris. §. sed enim. Conditionis quoqꝫ ratio habetur, id est, si sit liber aut seruus, infamis aut integre fame. nā maiores nostri in omni supplicio seuerius seruos quam liberos, famosos quam integre fame homines punierūt
6 vt .ff. de penis. l. capitulum. §. vltimo. † Exceptis quibusdam delictis que pagano aut nullam aut leniorem penam irrogant, naꝫ si miles artem ludricam fecerit, vel seruitutem se venire passus est, puniendum capite Menander scribit. vt .ff. de penis. l. quedam. que omnia inspiciuntur in ordinarijs qui annonam attentant vel vexāt. ⁊ in crimine sepulchri violati, concussionis ambigeatus, ⁊ preuaricationis interdum, id est cum extraordinaria crimina obijciebantur.
7 † Fures quoqꝫ ⁊ effractores, ⁊ expilatores, ⁊ sollicitatores, aliarum nuptiarum, item matrimoniorū interpellatores, ⁊ si effectu sceleris potiri non possūt, propter voluntateꝫ perniciose libidinis extra ordinem puniuntur. vt .ff. de extraor. cri. l. annonam. ff. de sepul. vio. l. vlti. ⁊ .ff. de abige. l. j. ⁊ .ij. ff. de effracto. expila. Expilate hereditatis, termini moti, iniuriarum, Uiscellie de libertinis, ⁊ Julie repetundarum. ⁊ quorundam criminum stellionatus extraordinariaꝫ esse penam nemini venit in dubium. vt .C. de accu. l. j. ff. ad .l. iuliam
8 repetun. l. lex. §. vlti. † Publica ⁊ ordinaria crimina sunt crimen Julie maiestatis, Julie de adulterio ⁊ stupro, Cornelie de sicarijs ⁊ veneficis, Pompeie de parricidis. Cornelie de falsis, Julie de vi publica vel priuata, Julie ambitus. Seruum quoqꝫ qui dominaꝫ corrupit necnon desertorem militie ⁊ publicos latrones criminē publicum ⁊ ordinarium cōmittere nemo ambigit. Publica ⁊ extraordinaria sunt ista crimen suspecti, ⁊ Julie raptundarum, ⁊ termini moti, ⁊ Julie de sacrilegijs, Et Uiscelie de libertinis, Julie de annona, ⁊ Fauie de plagiarijs. Exceptis his qui viuentium filiorū miserandas infligunt parentibus orbitates, quibus certam penā Constantinus iniunxit. vt .ff. de suspec. l. j. ⁊ .C. ad .l. Fauiaꝫ de pla.
9 l. vlti. † Priuata ⁊ ordinaria crimina sunt famosi libelli, seditiōis, illiciti, collegij, ⁊ suppositi partus. vt .C. de famo. libel. Crimina ⁊ ex tempore sunt hec crimen iniuriarum, concussionis ambigeatus, preuaricationis interdum, repetundarū, furti, effractus, expilate.
10 vt .ff. de iniurijs. l. iij. ⁊ .ff. de concussio. † Ex genere delicti irrogatur infamia contra imperatorem vel eius consiliarios, vel rempu. cogitantibus, ⁊ eorum seruis, ⁊ his qui pro eis interueniunt, ⁊ militi alienas res conducenti, vt .C. ad .l. iul. maiesta. l. quisquis. C. de loc. ⁊ con. l. vlti. Item infamia irrogatur ei, qui eam quam in potestate habuit genero mortuo, cum id sciret, ⁊ intra tēpus luctus, in matrimonium collocauit ei, qui sciens eam duxit etiam si miles fuit, ignorantia enim non iuris sed facti excusatur. Quod verum est siue non fuit in potestate, siue consensu eius cuius in potestate fuit, matrimonium contraxit, vt .C. ex qui. cau. infa. ir. l. decreto. ff. de his q no. infa. l. j. ⁊ .l. liberorum. C. de secun. nup. l. j. Notatur etiam qui eum quem in potestate habebat, ducere iussit, quo casu venia dignus est qui obtemperauit, vt .ff. ex qui. cau. infa. ir. l. qui iussu. Excusantur tamen illi supradicti si ea sit que intra tempus luctus peperit vel cum qua carnalis commixtio non fuit, que eadem locum ha-
11 bent si sine morte sed diuortio matrimonium soluatur. † Notat qui lenocinium fecit, ⁊ qui cum bestijs depugnauit, quiue in scenaꝫ prodijt artis ludicre exercende causa ⁊ exercuit, si autem non exercuit non notatur, non enim ea res adeo turpis, vt etiam consiliū puniri debeat vt .ff. de his qui. no. l. qui autem. Notatur qui bina sponsalia binasue nuptias, sibi vel ei quem in potestate habuit, cōstituit, quiqꝫ sibi vel filio suo pupillam suam nullo diuino impetrato beneficio in matrimonio collocauit videtur enim confessus de tutela q: huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit. vt .ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. §. si quis. ⁊ .C. de interdic. matri. in .l. si tutor. Ei quoqꝫ qui domum moribundi ascendit ipsum vel alios qui ibi sunt molestans, vel alio modo exequias prohibuit, vel vsuras vsurarum exegit, infamie pena ipso iure irrogatur, vt .C. de sepul. vio. l. j. ⁊ in auc. vt defun. seu fune. §. sancimus. ⁊ §. si
12 vero. co. tit. xiij. ff. ex quibus cau. infam. ir. l. antepe. † Ex sentētia irrogatur infamia a iudice dānato. arbitri eteniꝫ sententia infamiā non imponat, ⁊ non solum condemnatus infamis efficitur, sed ⁊ deprehensus interdum, vt de ea legitur que in adulterio deprēsa fuit, que siue postea condemnetur siue absoluatur notata manet, lex enī non sententiam sed factum notat, sed ⁊ si confiteatur vel pacificatur ob malam conscientiam pecuniam numerando, sua enim sententia se con-

se condemnat, infamia notatur. vt. ff. de his qui no. infa. l. quid. §. ex
13 compromisso. ⁊. ff. de ritu nuptia. l. palam. † Non tamen ex omni crimine damnati infames efficiuntur, sed dumtaxat ex eo quod publici iudicij causam habet, nisi id crimen ex ea actione fuit, que et in pecuniario iudicio infamiam condemnato importat, veluti furti, vi bonorum raptorum, iniuriarum. vt. ff. ex quib. cau. infa. ir. l. athletas. §. item si quis. Ex genere pene fama aliquando minuit, quoties manente libertate circa statum dignitatis pena plectitur, sicuti cum relegatur quis, vel cum ordine mouetur, vel cum prohibetur honoribus publicis fungi, vel cum plebeius fustibus ceditur, vel in opus publicum datur ad tempus, vel cum in ea causam quis incidit que ex edicto perpetuo infamie causa numeratur, dum tamen animaduertamus in personis tam plebeiorum quam decurionum, esse illud constitutum, vt qui maiori pena adficitur, quam legibus statu
14 ta est, infamis non fiat. † Ergo ⁊ si opere temporario quis mulctatus sit, vel tantum fustibus cesus, licet in actione famosa veluti furti, dicendum erit infamem non esse, q2 ⁊ solus fustium ictus grauior est quam pecuniaria condemnatio vt. ff. de varijs ⁊ extra. cogn. l. cognitionum. §. minuitur. ff. de penis. l. in seruorum. Consumitur vero quoties magna capitis diminutio interuenit, id est, cum libertas amittitur, veluti cum aqua ⁊ igni in perpetuum interdicitur, vel
15 cum plebeius in opus metalli vel in metallum datur. † Sed nouo iure nullus ex delicto seruus efficitur. vt. ff. de varijs ⁊ extraor. cogni. l. cognitionem. §. vlti. ⁊ in auctenti. de nuptijs. §. quod autem.

SVMMARIVM

1 Adulterium proprie dicitur quod cum nupta committitur.
Stuprum quid sit, ⁊ cum quibus committatur personis.
2 Patresfamilias de crimine possunt accusare.
Mulieres de matrimonio violato conquerentes non admittunt ad accusandum.
3 Filius ⁊ libertus iure mariti tantum accusare possunt.
4 Accusatio fieri dz intra quinquennium a die commissi criminis continuum.
5 Stupro per vim admisso non potest prescribi.
6 Accusatorum delectus qualis sit habendus.
7 Maritus in accusanda vxore extraneo ⁊ etiam patri est preferendus.
8 Dies vtiles qui dicantur.
9 Iuris versuti prestigia vltionem pudoris excludere non debent.
Accusatio quedam propter vilitatem persone dicitur cessare.
10 Accusatio adulterij per que possit excludi.
11 Lenocinium marito obiectum onerat ipsum, vxorem tamen nō excusat.
12 Maritus adulterum cum vxore repertum interficere potest.
13 Marito quando liceat occidere eum quem suspicatur vxoris castitati velle illudere.
14 Criminum publicorum pena est ordinaria.
Adultera vulneribus subacta competentibus in monasterium detruditur.
15 Incestum seu incestus quid proprie dicatur ⁊ cum quibus committatur.
16 Delinquens palam leuius punitur, clam vero grauius.
Incestus qua plectatur pena.

Ad legem iuliam de adulterio ⁊ stupro. Tit. iiij.

1 **N primis videndum est cum** quibus stuprum committitur, cum quibus adulterium, item qui possunt de adulterio ⁊ stupro accusari. ⁊ quo tempore sit accusandum, ⁊ quo ordine, ⁊ qui sint preferendi, ⁊ intra qd tempus, ⁊ quibus ex causis remoueantur, ⁊ quibus adulterum perimere liceat, ⁊ quo loco ⁊ que sint hec cri-
2 mina, ⁊ que pena. † Adulterium quidem proprie committitur cum nupta propter partum ex altero conceptum cōposito nomine. Stuprum vero committitur in virgine, puero, excepta concubina, nō habita distinctione maris iure Romano, sed femine dumtaxat vt dixi. lex tamen Julia indifferenter hoc vocabulo vtitur. His criminibus possunt puberes accusari, hec enim crimina post pubertatem incipiunt, nec in his merentur restitutionem minores, nisi quatenus miseratio etatis producit iudicem ad minorem penam, non enim excusatur etate aduersus precepta legum is, qui dum leges inuocat, contra eas committit. vt. ff. eodem. l. inter liberas. ff. de concu. l. j. in auc. de trien. ⁊ sem. §. finantem. ff. de verbo. signifi. l. indifferenter. ⁊
2 ff. eodem. l. si adulterium. ff. de mino. l. auxilium. † Accusare possunt de crimine omnes patresfamilias, patresfamilias dixi quoniam filiusfamilias tunc demum etiam inuito patre publico iudicio reum facere permittitur, cum de adulterio sue vxoris conqueritur, proprij enim doloris vindictam consequitur. vt. ff. eo. l. filiusfamilias. ⁊. l. inter liberas. §. filiusfamilias. Mulieres quoque non admittuntur et si de suo matrimonio violato conquerantur. minores etiam agētes ante. xxv. annum prohibentur, nisi sui matrimonij iniuriam exequantur, ⁊ quamuis etiam iure extranei accusent, ex casu recipiunt, cum sane si iuuenili facilitate ducti, vel feruore etatis accensi, ad accusationem prosilierunt, accusantibus eis non facile calūnie pena irro
3 gabitur, vt. C. eo. l. j. ff. eodem, si maritus §. lex iulia. † Excipiuntur tamen quidam robuste etatis ⁊ filius ⁊ libertus, quibus non facile permittitur, sed tantum iure mariti accusare conceduntur, quemadmodum si atrocem iniuriam passi essent, iniuriarum recte ageretur vt. ff. de accu. l. hi. opinionis quoque accusantis ratio habetur sicut in plerisque criminibus habenda docetur. nec minus serui aduersus do
4 minos torquentur quod crimine stupri non obseruatur, etiā † quando cum incestu cōmittit, vt. ff. eo. vim passam. C. eo. de adulter. Accusandum est autem intra quinquennium continuum a die commissi criminis numerādū intra qd. vj. mēses vtiles ex die diuortij prestāt duo itra quos iure mariti accusat, qtuor itra quos iure extnei admittit, qbus trāsactis accusator audit Si vero ex die cōmissi criminis qnquēniū transierit, ex die diuortij. lx. dies sint, dcm est maritū accusare non posse, vt quod dantur. vj. menses vtiles sic sit intelligendum, ne crimen quinquennio continuo sopitum excitetur. Nō erit verum siue de reo siue de rea, de lenocinio vel stupro queratur. omnibus enim admissis ex. l. iulia venientibus quinquennium est prestitum, vt. ff. eo quinquennium. ff. eo miles. §. adulterij. ⁊. ff. ad turp.
5 l. j. ⁊. ff. eo. mariti. §. preterea. † Nisi cum per vim est stuprum admissum, tunc enim huic prescriptioni locus non erit cum vim publicam fecerit, vt. ff. ad. l. iul. de vi publi. l. qui cetu. §. qui vacantē. Est enim casus quo sex menses non a die diuortij connumerantur. verbigratia Si mulier repudij oblatione sine vlla legitima causa a se dati, decesserit, tunc enim ne viduitatem, stupri procacitate commaculet accusatio repudiato marito iure permittitur, quo casu non a die diuortij sed commissi criminis sex menses computari ratio permittit vt. C. eo. l. si mulier. ⁊. l. quamuis. Modo talis seruatur, qd vbi inscriptio premittitur, marito primum accusante diuortium sequitur, iure
6 est in hac parte sopita, vt. C. eo. l. quamuis. † Personarum quoque que accusantur iste habendus est delectus sit masculus an femina, ⁊ an nupta, an vidua. nam si masculus erit ab eo poterit incipi. id est si nupta nondum est dummodo ante denuntiationem nupserit, alioquin adulter primum accusandus, ⁊ condemnandus est. Quod si fuerit absolutus, non solum ab eodem accusatore sed nec ab alio accusabitur, nisi prius preuaricatio arguatur. Si vero fuit condemnatus non ideo mulier erit condemnanda, sed religiosum iudicem sortita forsassis pudicitiam defendet gratia vel iustitia, vel legis auxilio, cum ille fortassis inimicis oppressus vel falsis argumentis, vel testibus subornatis grauatus, prouocare voluit vel non potuit qui quidem si ante accusationem moriatur, nupta iure accusabitur, cum etiam si eo viuo hec vidua fuerat ab ea incipi possit, vt in auctē. vt liceat mat. §. si quis ei. ff. de accusa. l. si cui. ff. eo. l. denuntiasse. ⁊. l. adolter. §. si. ff. de priuatis delictis. Nuptam dum nupta est hac prescriptione lex tuetur. si tamen vxor cum seruo adulterium fecisse arguatur, diuus pius rescripsit accusare potius mulierem eum debere, quam in preiudicium eius seruum torquere. In crimine stupri eiusmodi distinctiones non habentur, vt. ff. eodem. l. si quis adulte-
7 rium. † Preferendus est autem maritus non solum extraneo verum etiam patri, ⁊ non tantum si nunc primum instituenda est accusatio sed etiam si pater, vel alius accusationem instituit, eaque etiam abolita sit, dummodo doceat se non neglexisse, sed idoneis causis se impeditum vt facilius iudicari de adulterio faciat, etenim verisimile propensiore iure ⁊ maiore dolore accusationem eum executurum eam quoque ream, si iusta vxor fuit, intra sexaginta dies vtiles ex sola suspitione faciet, dummodo noscat se non probando eiusdem penis hodie subdendum, quas mulier erat passura, si accusatio proba
8 ta fuisset, in crimine stupri partum preferendum existimaui. † Vtiles dies sunt quibus solennia accusationem implere potuit, vt. ff. eo. l. ij. §. si simul. ⁊. l. ⁊ si maritus. §. vlti. ff. eodē. l. ij. ⁊. l. vxor. C. eo. l. quāuis. ⁊. l. iure mariti. aucten. vt liceat ma. §. si quis. Post sexaginta dies ex die diuortij maritus ⁊ pater prefertur. intra enim hos soli admittuntur, nec vlli alij accusandi potestas datur nisi prius lenocinij maritum reum faciat, vel accusationi renuntiasse doceat qbus transactis neutrius voluntas spectatur prescriptionibus omnibus nouo iure in adulterij questione de medio abolitis, preter quinquennij temporis ⁊ lenocinij, quod marito ab extraneo obijcitur excep-

tionem, ⁊ illam, que post dissolutum prius matrimonium ante de-
9 nuntiationem nupte competit. † Indignum enim est vt vltionē pu-
doris prestigia versuti iuris excludant, sed in crimine etiam priua-
to puto huiusmodi distinctiones haberi, vt.ff.eod.l. si maritus.l.is
cuius.⁊.l.constante. Si postulauerit.⁊.l.j §.qui hoc.C.eo. ita vo-
bis. Cessat autem accusatio alia propter vilitatem persone cū qua
adulterium vel stuprum commissum dicitur, alia propter conditio-
nem accusantis. Propter vilitatem persone cessat accusatio stu-
pri, si sit ancilla vel ea que meretricio more vulgo se prebuit, vt.C.
10 eo.l.⁊ si.⁊.l.si ea.l.quamdiu.ff.eo.vxor. † Adulterij quoq; accusa-
tio excluditur, si ea que in reatu deducitur, vina intemperantie in
taberna subministrauit. he enim sunt immunes a iudiciaria seueri-
tate, quas vilitas vite dignas obseruantie legum non credidit. ma
riti tamen etiam in has adulterium vindicare non prohibentur, q̃
nis si vidue essent impune in eas stuprum committeretur. Prop-
ter conditionem accusantis cessat accusatio, excipit̃ maritus si duos
reos subscriptos ex alio crimine habebat vt.ff.eo.l.inter liberas.§.
maritus.⁊.l.j. Hec enim causa non cedit sibi in numerum ceterarū
11 accusationum. † Lenocinium vero ꝙ marito opponitur ipsum qui
dem onerat, sed mulierem non excusat, quod certe non is fecisse cre
ditur q nimiaȝ vxoris credulitatem timens, quantācunq; patientiā
prestitit, sed is dumtaxat qui suam ignorantiam pretextu increduli
tatis adumbrare non potuit. Sed he prescriptiones que solent ex p
sona accusantis competere, in initio sunt opponende. Ceterum reo
semel recepto frustra obijciuntur, vt.ff.eo.l.mariti lenocinium.⁊.l.
12 si maritus.§.prescriptiones.C.eod.l.ij. † Adulterum perimere ma
rito permittitur. sed ⁊ patri adulterum simul cum filia quam in po
testate habet, ius occidendi datur, non solum in domo sua deprehē
sum, sed etiam mariti, sed marito quidem domi sue deprehensum
occidere lȝ, si tamen alibi deprehensum occideret, non erit subueniē
dum, quamuis iustum dolorem temperare sit difficilimum. Patri
ideo non etiam marito, mulierem, ⁊ omnem adulterum permissum
est occidere, quod plerunq; pietas paterni nominis consilium pro
liberis capit, vt.ff.eodem.l.patri.l.nec in ea.⁊.l.si maritus.⁊.l. ma
rito. Ceterum mariti ⁊ calor ⁊ impetus facile decernentis fuit re-
13 frenandus. † Sed nouissimo iure hoc additum est, vt si quis suspi-
catur aliquem sue vxoris velle illudere castitati, etiam contestatio-
nes ex scripto ei tres destinauerit habentes testimonia trium viro-
rum fide dignorū, ⁊ post has tres ex scripto ꝯtestationes inuenerit
eum conuenientem sue vxori, siquidem in sua domo, aut ipsius vxo
ris, aut adulteri, aut in popinis, aut in suburbanis, esse licentiam vi
ro proprijs manibus talem perimere nullum periculum ex hoc for
midanti. sinautem in alio loco talem inuenerit, cum sua vxore loquē
tem, licebit ei puniendum eum tradere iudici nullam aliam proba-
tionem exquirenti, vt in auc. vt liceat ma. ⁊ auie.§.his quoq;. Facit
ad h.§.si quisquam, extra de coha. cleri. ⁊ mulie. Sunt autem hec
crimina publi. nam ex lege publicorum iudiciorum sunt introducta
14 ⁊ eorum accusatio in commune defertur, vt insti. de pub. iu. † Ho
rum criminum pena ordinaria est, nam ⁊ adulterum gladio puniri
oportet, ⁊ qui cum masculis nefandam libidinem exercent. Stupri
quoq; flagitium punitur publicatione dimidie partis bonorū, si sit
honestior, si humilis coercetur cum relegatione, vt.C.eo.l.cum vir.
⁊ insti. de publi. iudi. Adulteram competentibus vulneribus suba
ctam in monasterium mitti oportet, marito tamen licentia erit per-
missa intra biennium ducendi, alioquin post bienniū tondenda est,
⁊ perpetuo ibi consistat, quoniam incestum comittitur per illicitum
coitum sicut adulterium ⁊ stuprum vt in auc. vt nulli iu.§.adulterā.
⁊.C.eo.l.quamuis. Videndum est quid sit incestum, que sit pena in
15 cesti, ⁊ quo tempore liceat de incestu accusare. † Incestum est con-
sanguinearum vel affinium, vt.ff.ad.l.iuliam de adulterijs.l.adulte-
rium. Contingit autem incestum committi simul cum adulterio, ali
quando sine matrimonio, aliquando iuris errore, aliquando sangui
nis contumacia, que fere omnia suas admittunt distinctiones, fere
dico quoniam si incestum committitur in adulterio, vtpote cum no
uerca, nuru, priuigna, similiter vt adulter punitur, id est, capite, id
enim remoto etiaȝ adulterio eueniet. Si vero propter matrimoniū
illicitum incestum fiat, quamquam natura grauius est quam adul-
rij crimen, coerceri solet, porro si mulieres in iure errantes, per ma
trimoniū incestū commiserūt, eas non teneri certū est, quamuis in
adulterio deprehense nullam possent excusationem habere. Ma-
res vero excusant̃ etate vel puniendi excusatione, vtiq; si error alle
gat̃, ⁊ facilius si nemo eos reos postulauerit, vt.ff.ad.l.iul. de adul
16 te.l.si adulterium. † Palam quoq; delinquentes leuius puniunt̃,
clam vero grauius cuius diuersitatis illa ratio est circa matrimo-
nium, quod palaȝ delinquentes vt errantes maiori pena excusant̃,
clam committentes vt contumaces plectūtur. Huius criminis pe-
na si cum adulterio committit̃, adulterij vt dixi, si autem propter ma
trimonium, pena est confiscatio bonorum, tam ceterorū quam do-
tis, exilium etiaȝ ⁊ singuli, si eo potitur, spoliatio, verberatio quoq;
si vilis est, femina quoq; scienter talia peccante simili pene subiu-
gāda, substātia sic amissa, liberis quos habet legitimos patris sup
plicio sue potestatis factis applicetur, vt tamen pater alatur ab eis
quibus non extantibus fisco defertur, vt.ff.de ritu nup.l.vlti.⁊.C. ꝺ
incest. nup.l.si quis. ⁊ in auc. de incest. ⁊ ne. nup.§.j.co.ij.const.fi.
Incesti quoq; commune crimen aduersus duos recte intendit̃, nec
inuictum adulterium quinq; annorum prescriptione, sed.xx. tollit̃,
vt.ff.eo.l.vim passa.

SVMMARIVM

1 Crimen publici iudicij deferens illegitime in senatusconsultum tu
pilianum incidit.
2 Crimen stellionatus vel hereditatis expilate deferens non incur-
rit penam senatusconsulti desistens.
3 Libido seu licentia mentiendi impunita esse non dȝ in criminum de
latoribus.
Calumniari quid sit, ⁊ quid preuaricari.
4 Tergiuersari dicitur is qui ab accusatione totaliter desistit.
5 Abolitio quid sit.
Abolitio publica que sit, que priuata, ⁊ que ex lege.
6 Abolitio quibus sit necessaria.
Desistere seu destitisse ab accusatione quis dicatur.
7 Deferre seu detulisse quis dicatur.
8 Crimen intendere seu deferre deproperans quid agere debeat.
9 Abolitio a quibus ⁊ qualiter sit concedenda.
10 Abolitio quandoq; permittitur inuito reo.
11 Abolitio in quibus denegetur criminibus.
12 Abolitio ante sententiam concessa quid operetur, ⁊ quid post.
13 Abolitione priuata repetere indulta quando liceat.

Ad senatusconsultum Turpsilianum, ⁊ de abolitionbus. Titu. v.

Videnduȝ est quis incidat
v in senatusconsultū Turpillianum, ⁊ que sit pena tur-
pilliani, item quid sit abolitio, ⁊ quot genera ablitio-
nis, ⁊ quibus sit abolitio necessaria, ⁊ quibus sit con-
cedenda ⁊ quibus concessa proficiat, ⁊ quando reuȝ repetere liceat
1 ⁊ intra quod tempus. † In senatusconsultum Turpillianum is inci
disse videtur, qui crimen publici iudicij detulit, ⁊ causa criminis or
dinata. id est inscriptionibus depositis, ⁊ fideiussore de exercenda
lite prestito, eoq; qui accusantur sub custodia officij facto, non impe
trata abolitione ab executione criminis destitit, vt.C.ad senatuscon
2 sul.turp.l.is demum. † Quapropter qui crimen stellionatus obie-
cit, vel expilate hereditatis ⁊ destitit, in pena senatusconsulti nō in
cidit, sed officio iudicis culpa eius coercebitur, vt.ff.eo.l.si quis. sȝ
⁊ qui crimen iniurie proprie post interpositam denuntiationem de-
sistens commisit, vel libello principi porrecto falsum se obiecturuȝ
minatus fuerit, licet non obiecerit, senatusconsulto turpilliano non
tenetur. vt.ff.eodem.l.mulier.l.quesitum. Et turpilliano etiam pe-
na quinq; librarum auri cum infamia imponitur, ⁊ legitima, id est,
3 quam reus fuit passurus, vt.ff.de pena.l.ab imperatore. † Noscunt
ergo qui crimen intendunt non fore impunitam licentiam mentien-
di, cum calumniantes ad vindictā poscat similitudo supplicij, quo-
rum temeritas tribus penis subijcitur, aut enim calumniantur, aut
tergiuersantur, aut preuaricantur, vt.C.de calum.l.vlti. Calumnia
ri est falsa crimina scienter intendere, vt.ff.eo.l.j. preuaricari est ve
4 ra crimina abscondere. † Tergiuersari est in vniuersum ab accusa-
tione desistere. sed non vtiq; qui non probat quod intendit protinus
calūniari videt̃, nam eius rei inquisitio arbitrio iudicis committit̃,
cuius pronūtiatione quid eorum accusatio fecerit, manifestat̃. Nā
si ita pronuntiauerit non probasti. pepercit ei. Si autem pronūtia
uerit calumniatus es, condemnauit eum, quo casu licet de pena ni-
hil subiecerit, tamen legis potestas aduersus eum, exercebitur. nā
vt ait Papinianus, facti quidem questio in arbitrio iudicātis, pe
ne vero persecutio non eius voluntati mandatur sed legis auctori-
5 tati reseruatur. † Abolitio est vt estimo accusatiōis institute vtriq;
vel alteri facta remissio, que fit, aut publice, aut priuatim. aut ex le-
ge. Publica que fit ob dieȝ insignem aut publicam gratulationē,
priuata que fit actore postulāte. Ex lege fit abolitio accusatore mor
tuo, vel ex iusta causa impedito, quominus accusare possit, vt.ff.eo.
l. abolitio.

l.abolitio.l.aut priuati.ff.ad.l.iul.pecu.l.vlti. Similiter si pp mortem rei, destiterit accusator, nō potest senatusconsulto teneri, q2 morte rei iudicium soluitur, nisi tale crimen fuerit, cuius actio aduersus heredes durat veluti maiestatis & repetundarum, peculatus, & de residuis, hereseos, apostatus, & illicite negotiationis, vt.ff.eodem.l. in senatusconsultum.§.si propter mortem.&.l.ex iudiciorum.&.ff.ad l.iuli.pecu.l.vlti.C.de here.l.Manicheos.C.de aposta.l.vlti.ff.de
6 his quib.vt indig.l.vltima. † Est aūt necessaria abolitio reis delatis.& his qui deferunt si desistant. Destitisse eum accipimus, qui vel accusationi renuntiauerit, vel prestitum a preside tempus, suum reum non peregit, nisi sit talis, cuius de calumnia agi prohibetur, vt pater, patronus, vel nisi permissu principis accusationem distulit, vt.ff.eodem.l.ab accusatiōe.§.destitisse.&.l.destitisse.&.l.in senatus.
7 †Detulisse quoq3 non enim accipimus, qui aliquem in hoc senatusconsultum incidisse dicit, sed qui accusatorem summittit, & instigat atq3 adeo qui mandat alicui,& instruit eum ad accusationem capitalem, dando probationes, allegando accusationes, & merito, nā diffitendo de crimine quod mouet, & eximendo se periculo calumnie vel desertionis, merito calumniantis, & desistentis pene subijci debuit, nisi subornatus accusator probauerit crimen quod intendere suscepit, vt.ff.eo.l.j.§.incidit. Nec interest, an per se mandauerit accusationem an per alium. sed etiā summissus accusator eodem senatuscō sulto plectitur, id est, propter hoc solum punitur, quod ministerium
8 alieni timoris receperit. † Studebit ergo probationibus qui crimē intendere deproperat. Exceptiones quoq3 que sibi obstare possint diligenter inquirat, ne, qualicunq3 exceptione remotus, abolitionē petere necesse habeat excepta muliere & minore, qui si fuerint remoti propter sexu3, vel etatem, & circa abolitionem senatusconsulti pe
9 nam euitant. † Concedenda est autem abolitio vel a principe, vel a competenti iudice partibus presentibus causa cognita, siue errore seu temeritate, vel calore ad accusationem prosiluerit, hoc enim accusator explanans abolitioni locum faciet, vt.C.de aboli.l.ij. Sin autem per deceptionem, vel pecunijs a reo corruptus ad postulandam abolitionem venit, redempte miserationis vox minime admittitur. Sed aduersus nocentem reum inquisitione facta pena competens ingeritur, non publica abolitio nec specialis indulgentia tales subducit, vt.C.de calum.l.falsa. Hi autem qui suas suorumq3 iniurias defendunt, & qui cognatos suos in accusationem deducunt, oi
10 modo abolitionem petere non prohibentur. † Preterea interdu3 ēt inuito reo abolitio intra.xxx.dies permittitur, quibus trāsactis, nisi reus consentiat, abolitio non tribuitur. Sin autem vel fallaciter incusanit, vel sincera mente accusationem instituit, & reus aliquid in iurie inscriptionis illate tolerauerit, id est, si vel verbera vel carcerem sustinuit, abolitio non conceditur, nisi forte qui hoc passus est ad petendam abolitionem suum consensum accommodauit, vt.C. eo.l.fallaciter. Quod si ingenuorum vel plebeiorum, qui conscij vel participes criminum non erant testimonij gratia corpora fuerint lacessita verberibus, tormentisq3 vexata, abolitionem etiam duarum partium consensu petitam, iubemus vigorem iudicis denegari, & crimen propositum, cuius examen tormentis iam ceperat agitari.
11 † Sin autem testibus tormenta minime sint illata, & sic abolitio non dabitur in illis criminibus, vt in violata maiestate, aut patria oppugnata vel prodita, aut peculatu admisso aut sacramentis militaribus desertis, omnia quoq3 que iure veteri continentur, in quibus iudex non minus accusatorem ad docenda que detulit, quam reum
12 ad purganda que negat debet vrgere. † Abolitio vero concessa siquidem ante sententiam in primam conditionem restituit, si vero post sententiam pene gratiam facit, sed infamiam ex sententia irrogata3 non adimit, nisi cum in integrum se restituere princeps dixit, tunc enim ad restitutionem tantum indulgentia valet, quantum ad correctionem sententia valuit, vtq3 deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliatio est, ita indulgentie restitutio, bonorum ac
13 dignitatis vno nomine amissorum est recuperatio. † Repetere vero priuata abolitione indulta non semper licet. sed cum princeps concessit vel cum crimine capitali. vt in re pecuniaria, abolitionem petijt, tunc enim nihilominus accusationem restaurare conceditur, sed etiam non probando hoc quod proposuit pena mulctabitur, vt.C.ō gene.abo.l.vlti.C.de senten.pas.l.fin.&.§.fina.&.C.de abo.l.j.&.ff. eo.l.vlti. Tempus autem repetitionis est.xxx.dierum vtilium, a die quo ferie finite sunt. vel abolitio concessa, computandoru3, vt.ff. eo.l.aut priuatim.

SVMMARIVM

1 Questio quando sit applicanda reo.
2 Serui quando de facto suo possint interrogari.
3 Liberi an & quando possint torqueri.
4 Liberi in pecuniaria causa non sunt torquendi.
Serui quando possint torture applicari.
5 Seruus aduersus dominum torqueri non potest.
6 Seruus vniuersitatis aduersus vnumquēq3 interrogari potest.
Questioni nō semper nec tñ nunq3 datur fides.
7 Questioni inimicorum non creditur.

De questionibus. Titu.vj.

Sciendum est quo ordine ad questionem est veniendum, & in qua causa questio sit habenda, & quomodo sit interrogandum, & qui aduersus quos non possunt torqueri. & de fide questio-
1 nis. † Ad questionem ita veniendum est, vt epistola diui Adriani cauetur, cum reus est suspectus, & alijs argumentis ita probationi amouetur, vt sola confessio seruorum deesse videatur. Idem diuus Adrianus Clandio Quartino rescripsit, quo rescripto illud exp̄ssit a suspectissimo incipiendum, & a quo facillime poss3 sciri verum iudex crediderit, vt ab eo qui timidior est, vel tenere etatis videtur.
2 vt.ff.eo.l.i criminibus.&.l.vnius. † Interrogari seruos de facto suo non solum in criminali causa, sed etiam in pecuniaria, veluti quando per eos depositi vel commodati nomine, vel in alijs causis legibus cognitis, res alijs prestite sunt, posse non ambigitur, vt.C.eo.l. interrogari. Ita tamen, vt primum estimentur adeo scilicet vt si in questione decedant, vel deteriores fiant, duplum a calumniatore
3 prestetur, vt.ff.de questio.l.certo. † Sed liberi tantum in criminali causa torquentur, exceptis compluribus, qui nec in crimine torquētur, eo scilicet quod etas suspectiores eosdem facit ad mentiendi facilitatem. Torqueri tamen solent, & habena vel ferula cedi exceptis mulieribus & eminentissimis quidem necnon perfectissimis viris, & qui ex his sunt vsq3 ad pronepotes, vt.ff.ad senatuscō.sylle.l. iij.ff.eo.l.Ex libero.§.de minore.&.C.de questio.l.diuo. In decurionibus & eorum filijs idem seruari, Dominicus Vlpianus in publicarum disceptationum libris ad perennem scientiam & memoriam scriptum refert, excepto crimine & falsi & maiestatis, quod ad personam principis attinet, in eo enim omnes omnino cum res exigit
4 torquentur. † In pecuniaria etenim causa, vt dixi, non solum liberi non sunt torquendi, sed nec statuliberi, nisi cum eorum deficit conditio, vt.ff.ad.l.corne.de fal.l.si quis decurio. Porro nec serui quibus fideicommissaria libertas debetur aliter questioni applicātur, nisi cum questionibus aliorum onerantur, vt.ff.eo.l.is cui. Interrogatione vero questionem habiturus, non sic specialiter interrogare oportet, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter qs hoc fecerit, aliter enim magis suggerentis quam requirentis vide-
5 tur, vt.ff.de quest.l.j.§.qui questionem. † Superest vt videamus q aduersus quos torqueri non possunt, & in primis seruos aduersus dominos torqueri non oportet, siue sint proprij, siue bona fide posses si, siue communes, nisi cum vel dominus socium vel vxorem interfecisse dicitur, vt.C.ad.l.cor.de sica.l.vlti.&.C.eo.l.hoc quod.ff.ad se natus.sille.l.& si certus sit percussor. Et exceptis adulterij criminibus. Item fraudati census accusationibus, & crimine maiestatis q ad salutem principis attinet, & cum de vlciscenda morte testatoris aduersus heredem queritur, vt.C.de quest.l.i.&.ff.eo.l.j. quod non solum seruandum est in eo qui tempore questionis est seruus, sed ēt in eo qui est redhibitus, vel distractus, vel in metallum damnatus
6 etiam si se ministrum facinoris commissi confiteatur. † Si vero seruus fuerit vniuersitatis, & non singulorum, aduersus vnūquēq3 interrogari posse placuit. In causa vero pecuniaria, nec inopia probationum serui aduersus dominū interrogantur, vt.ff.eodē.l.etiam.&.ff.eo. l.extraneo. Questioni fidem non semper nec tamen nunquam habendam constitutionibus declaratur, etenim res est fragilis, & periculosa, & que veritatem fallit. Nam plerique patientia siue duritia tormentorum, ita tormenta contemnunt, vt exprimi ab eis veritas nullo modo possit, alij tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri quam pati tormenta velint, & ita fit vt vario modo fateantur, vt non
7 tantum se verum etiam alios criminentur. † Preterea inimicorum questioni fides haberi non debet, quia facile mentiuntur, nec tamen sub pretextu inimicitiarum detrahenda erit fides questioni, s3 causa cognita habenda fides, aut non habenda, du3 tamen in vnius serui vel liberi questionem, fides rei non ponatur, vt.ff.eo.l.prima. §.questioni.&.§.ijdem.

SVMMARIVM

De criminibus. Titu. vij.

Cum criminum frequens sit vsus, ipsorū quoqz in iudicijs questio, quibus modis ipsa crimina cōmittantur videamus, et que crimina transeant ad heredes, et que sint pene corporales,
1 et pecuniarie. † Crimen omne aut cōmittitur proposito, aut impetu, aut casu. Proposito delinquūt latrones qui factionez habent. Impetu autem cum per ebrietatem ad manus aut ad ferrum venitur. Casu vero cum in venando telum in feram missum hominem interfecit. Que distinctio in omnibus criminibus aut iustam penam eligit, aut temperamentum admittit, vt.ff.de penis.l.respiciendū.§.delinquunt. Quorundam facta aut puniuntur vt furta et cedes, aut dicta, vt cōuicia et infideles aduocationes, aut scripta, vt falsa, et famosi libelli, aut consilia vt coniurationes, et latronum cōscientia, quonsqz
2 alios suadendo iuuisse sceleris est instar, vt.ff.eo.l.aut facta. † Sed hec quatuor genera consideranda sunt septem modis, causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, euentu. Causa vt in verberibus que sunt impune, vel a magistro vel a parentibus illata. Puniuntur verbera, cum quis per iram extraneū pulsauit, quo casu factum ad exemplū punitur, nisi crimen vlciscatur, quod fecisse nō creditur, qui breui furore impedit, non enim quod ira fit vel dicitur, ante factum vel dictum estimatur quam si perseuerantia animi indi-
3 cium fecisse constiterit, vt.ff.de reg.iu.l.quicquid. † Sicut relegari iubetur, qui non malo animo, sed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea que acceperat decesserit. quod similiter in eis qui abortionis aut amatorium poculum dant inspicit, naz et si non dolo id faciant, qz tamen res mali exempli est, humiliores in metallū damnantur, honestiores in insulam, amissa parte bonorū relegantur, ꝙ si ex eo mulier aut homo perijt summo supplicio afficiuntur, vt.ff.ad.l.cor.de sica.l.eiusdem.ff.eod.l.si quis aliquid.
4 † Persona dupliciter spectatur, et eius qui fecit, et eius qui passus est, aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus serui qz liberi, et aliter milites qz plebei, necnon aliter quicquid in dominuz parentem ve ausus est, qz qui in extraneū, vel in magistrū, vel in priuatū, vt.ff.eo.l.aut facta.§.persona. Nostri etenim maiores in omni supplicio seuerius seruos qz liberos, famosos qz integre fame homines puniūt. vt.ff.eo.l.capitalium.§.fin. Exceptis quibusdam delictis, que pagano aut nullam aut leuiorem penam irrogant, militi vero grauiorem aut leuem, nam si miles artem ludicram fecerit, vel in seruitutem se venire passus est, capite puniendum Menander scribit, vt
5 ff.eodem.l.quedam delicta. † Locus facit vt idem vel furtuz vel sacrilegium sit, et capite luenduz vel minori supplicio, vt.ff.eo.l.aut facta.§.locus. Fit sacrilegium, si res sacra de sacro auferatur. si enim res priuatorum in edem sacraz deposite surrepte fuerūt, furti actionem non sacrilegij esse diuo Seuero placuit. Capite puniri locus facit vt dixi, si in ecclesijs ministris aliquid iniurie importetur. Sicut plenius coercetur, qui a stabulo abegit dominūz pecus non a silua vel a grege, vt.ff.ad.l.iuli.pecu.l.diui.C.de episco. et cleri.ff.de abig.l.oues. Tempus discernit emansorem a fugitiuo, et effractorē
6 vel furem diurnum a nocturno. † Emansorem autem dicimus eum qui diu vagatus ad castra regreditur. Fugitiuum vero qui vnum aut alterum gradum ad fugiendum promouit, vt.ff.eo.l.aut facta.§.tempus.ff.de re mili.l.iij.§.emansor. et l.qui cum. Qualitate cuz factum, vel atrocius, vel leuius est, vt furta manifesta a non manifestis discerni solent, rixe a grassaturis, expilationes a furtis, a violentia, petulantia. Grassatores qui prede gratia rixam faciunt, rixa
7 aliter fit. † Expilatores sunt atrociores fures qui qualitate discernuntur a furibus, et a petulantibus, qui libidinis causa ancillas rapiunt, vt.ff.eodem.l.aut facta.§.qualitate.ff.eo.l.capitalium.§.grassatores. Quantitas discernit furem ab abigeo, nam qui vnum suem surripuit, vt fur coercebitur, qui gregez, vt abigens, qui tamen vnū vel alterum sepius abegerunt non minus abigei sunt. Gregem faciunt.x.oues.porci etiam quinqz vel quatuor, sed et qui vnum equū vel bouem surripuit abigeus est, vt.ff.eod.l.aut facta.§.quantitas.
8 .ff.de abige.l.oues.§.qui sepius. † Euentus spectatur vt a dementissimo quoqz facta, id est casus, sicut et etas. nam si infans vel furiosus hominem occiderit.l.cornelia non tenebitur, cum alterum innocentia consilij tuetur, alterum fati infelicitas excuset, vt.ff.eod.l.aut facta.§.euentus.ff.ad.l.cor.de sica.l.infans. Quamquam lex nō minus eum qui occidendi hominis causa cum telo ambulauit, qz eum,
9 qui occidit puniat. † In.l.enim cornelia dolus pro facto accipitur, nec lata culpa dolo cōparatur, rectius ergo dicitur si non dolo crimen cōmittitur voluntatem non exitum spectari, vt.ff.ad.l.corn. de sica.l.in lege corne.ff.eo.l.diuus. Exceptis duobus criminibus que culpa sola committuntur, vt in tutore suspecto et in commentariense legitur, vt insti.de suspec.tuto.§.suspectus. et C.ad.l.iul.ma.l.quisquis. Et excepto eo qui contra imperatorem vel eius consiliarios cogitauit, et qui profugam de sacrosanctis ecclesijs abstrahere tentauit, qui non solum si affectauit tenetur, verum etiam pro sola cogitatione punitur, vt.C.de his qui ad ec.confug.l.presenti. Est vi-
10 dere que crimina transeant ad heredes. † Transeunt autem quasi lis fuerit contestata et condemnatio consecuta, excepto crimine repetundarum et maiestatis, hereseos, apostatus, de residuis, peculatus, et similia inueniuntur, que etiam reis mortuis cum quibus nihil actum est, exerceri placuit, adeo vt nisi hoc crimen a successoribus purgetur, hereditas fisco vendicetur, vt.C.ad.l.iuli.repetun. l.scia ut.C.de her.l.manicheos.C.de apost.l.vltima.ff.ad le.iul.pe
11 cu.l.vlt.C.ad.l.iul.ma.l.quisquis. et.ff.ad.l.iul.ma.l.quisqs. † Nō tamen quisquis maiestatis reus est damnatus in eadem erit conditione, sed is duntaxat qui per duellionis conuincitur, et qui hostili animo aduersus principem vel rempublicam est animatus, cuius criminis pena mors est et bonorum ademptio, et successorum infamia, et pro his interuenientium, licet alius nullum patris delictum innocenti filio pene esse debuit, vt in genere loquar, toties supplicij damnatione bona publicantur, quoties aut vita amittitur, aut
12 ciuitas, aut seruilis conditio irrogatur, vt.ff.de bo.damna.l.j. † Sz portio dimida, id est, legitima bonorum patris liberis legitimis et non in fraudem adoptatis relinquitur, vt.ff.de bon.dam.l.cū Crimen maiestatis in quo solis filiabus tantum falcidia ex bonis matris

tris relinquitur quoniaȝ minus ausuras esse pro sexus infirmitate
creduntur, cum in masculis hereditarij criminis exempla metiuntur, vt.C.ad.l.iul.ma.l.quisquis. si vero sit crimen propter qꝺ pars
bonorum publicatur. nulla pars liberis debetur nisi iudicem moueat liberorum numerus, vt.C.de bo.proscripto.l.vlt.C.ad.l.iuliā
13 ma.l.nullus. † Veruȝ nouissimo iure q꞉ res non delinquit, sed ꝑsone, bona non sunt publicanda, sed vel ascendentibus vel descendentibus ⁊ ex latere vsqȝ ad tertium gradum applicanda. Si vero
vxoreȝ habeāt cōdemnati, dotem, ⁊ propter nuptias donationem,
⁊ aliam largitionem propter matrimonium factam, debent habere. Si vero sine dotabilis fuerint conuicte, quartam eius substantie permittuntur accipere, siue filios habuerint condemnati, siue
non. Si vero neminem predictorum habeant, tunc eorum substantia fisco sociatur excepto crimine maiestatis in quo veteres leges
obseruantur, vt in auc. de mand. princi. §. oportet. C. de bo. dam. l. si
quis. Nunc genera penarum nobis enumeranda sunt quibus pre
14 sides adficere quemquam possint. † Sunt itaqȝ pene que aut vitā
adimunt, aut seruitutem iniungunt, aut ciuitatē auferūt, aut exilium, aut coertionem corporis continent, aut damnum cum infamia
aut aliquam dignitatis depositionem, aut corporis diminutioneȝ,
que pene ex quibus criminibus imponantur persequemur, vt.ff.
15 eo.l.si quis forte.§.nunc genera.⁊.l.aut damnum. † Pene criminum ex quibus vita adimitᷣ gladio, aliquādo suspēdio, aut bestijs
subijciendo, aliquando eculeo. Gladio adimitur vita adulteris, in
maiestatem cōmittentibus ⁊ his qui cum masculis nefandā libidinem contraxerunt, necnō raptori, ⁊ incēdiario, ⁊ ei qui famosuȝ libelluȝ cōposuit vel recitauit, ⁊ ei qui de sepulchro ossa detraxit, si
sit humilior, summo supplicio adficitᷣ, honestiores vero in insulam
deportantᷣ vel relegantᷣ, aut in metalluȝ dānātur, vt.C.ad.l.iul.ma.
l.quisquis.C.ad.l.iu.de adul.l.quamuis.C.de rap.virgi.C.de pe.
l.capitalium.ff.de famo.libel.l.lex corn.ff.de sepul.vio.l.vlt. Predicto quoqȝ modo punitur miles, qui paceȝ turbauit, vel qui in bello rem a duce prohibitam fecit, vel mandata non seruauit, etiam si
16 res bene gesta sit, vt.ff.de re mili.l.iiij. † Sed qui vallum transcendit aut per murum castra ingreditur capite punitur. Nam ⁊ Romuli frater Remus fuit occisus ab hoc qꝺ muros transcendere voluit, vt.ff.de re.diui.l.vlti. Cuius conditionis habentur qui prepositum suum protegere noluerunt vel deseruerunt. nam occisi capite puniuntur, vt.ff.de re mili.l.omne. Unde in his criminibus ⁊ in
alijs q̄ȝ pluribus gladio animaduerti oportet non securi, vel telo,
17 vel fuste, vel laqueo, vel aliquo alio modo. † proinde nec liberam
mortis facultatem concedendi ius ipsi presides habent, multo magis nec veneno necandi, sed nec damnare quem sic possunt, vt de
saxo precipitetur, vel si liber sit, vt in vinculis habeatur, vt.ff.e.l.
aut dānum.§.vita.cum.§.seq.⁊.l.si diutino.C.de pe.l.incredibile.
Igni exuruntur serui qui cum suis dn̄abus rē habuisse deteguntur, vel suis dominis insidiati fuerint, vel artem mathematicam
exercuerunt hostes. item violatores monete, ⁊ aggeris. Nili corruptores, ⁊ renuntiatores consiliorum, ⁊ incendiarij plerunqȝ flammaruȝ exustionibus mancipati torquentur, vt.C.de mul.que se ꝑ.
l.vnica.C. de mathe.l.nullus.C. de Nili agg.l.vnica.ff.e.l. si quis
aliquid.ij.§.transfuge.⁊.C. de fal. mo.l. si quis.ff.e.l. capitalium.
18 † Suspendio aut bestijs subijciendo adimitur vita latronibus, in
his maxime locis in quibus sunt grassati, vt conspectu ab eisdem
facinoribus alij deterreantur, ⁊ solatio sit cognatis ⁊ affinibus interemptorum, qua pena interdum adficiuntur transfuge ad hostes
consiliorum renunciatores, ⁊ seditionis ⁊ tumultus autores populo concitato qui pro qualitate dignitatis, aut in furcam tolluntur,
aut bestijs subijciuntur, aut in insulam portantur, vt.ff.e.l. si quis
19 aliquid.ij. † Plagiarij quoqȝ qui viuentium filiorum miserandas
infligunt parentibus orbitates, siquidem sunt serui, aut libertati donati bestijs subijciuntur, ingenui gladio conficiuntur. sed sacrilegi
quia manufacta dei templa effregerunt, aut bestijs damnātur, aut
igni comburuntur, aut in furcam suspenduntur, vt.C. ad.l. iul. de
20 plag.l.vlti. † Noua pena ex.l. pompeia de parricidijs, afficitur
qui parentis, aut filij, aut filie, aut affectionis eius qui parricidij
nomine continetur fata preparauit, neqȝ gladio, neqȝ ignibus, neqȝ
vlla alia solēni pena subiugatᷣ sȝ insutus culeo cū cane ⁊ gallo gallinaceo, ⁊ vipa ⁊ simia. ⁊ inter eas ferales angustias ꝯstitutꝰ ſm qꝺ
regionis qualitas tulerit, in vicinum mare vel in amnem proijciatur. vt omni elementorum vsu cauere virus incipiat. ⁊ ei celum superstiti, ⁊ terra mortuo auferatur. vt.ff.ad.l.iul.pecu.l.lege iulia, ⁊
C.de his qui paren.occi.l.vnica. Quo crimine tenentur hi quorum
dolo factū est vel conscij criminis extiterunt. Naȝ vt Scenola ait
frater eius qui tantum cognouerat filium patrem veneno velle necare nec indicauerat relegatus est, ⁊ medicus supplicio affectus
vt.ff.ad legē pompe.de par.l.frater. Serui efficiuntur damnati in
metallum vel opus metalli. nam inter eos in vinculis tantum differentia est, sed non vtiqȝ Cesaris, vel fisci, sed pene tātum, in quo
21 numero sunt quibus aqua ⁊ igni perpetuo interdicitur. † Verum
sciendum est in metallum ad tēpus neminem damnari debere, nisi
vsqȝ ad decēnium, alioquin licet metallicuȝ opus faciat velut liber
manebit, vt.ff.eo.l.aut dānum.C.de bo.dam.l.in metallū.C.de his
qui pro non script.hab.l.iij.ff.eo.capitalium.l.sine prefinito. Sed
si ad tempus dānatus refugit, duplicato tempore damnari solet,
tantummodo quod ad penam supererat, nisi cum decennium fue-
22 rat duplicatio excessura, tunc enim tēpore pena non artatur. † In
metallum dānantur plerunqȝ plagiarij, ⁊ fures, ⁊ effractores, qui
gladio se defenderunt, nec tamen quēquam percusserunt, vt.ff.eo.
l.aut damnuȝ.ff.ad.l.fal.de plag.l.vltima. Necnō ⁊ humiliores q
nondum viripotentes virgines corruperunt ille quoqȝ qui instrumenta penes se deposita alteri reddit, pro persone conditione, aut
in metallum dānatur, aut in insulam deportatur, vt.ff.eo..l.si quis
23 aliquid.ij §.qui nōduȝ viripotētes.§.instrumēta. † Ciuitatem adimunt ea crimina que deportationē iniūgunt. Lex cornelia de sicarijs. quia altiores in insulaȝ deportantᷣ, ⁊ Cor.de falsis. ⁊ Julia peculatus, que aque ⁊ ignis interdictionē cōtinet, in quā hodie deportatio successit. Iteȝ deportatᷣ tutor q pupillā suā violenter stuprauit, ⁊ q vim publicaȝ commisit vt.ff.ad.l.iul.de sicar.l.eiusdeȝ
24 §.legis cor.C.ad.l.iul.de vi.pub.vel pri.l.si quis ad se. † Sed ⁊ q
filium delectum vt inhabilis militie sit, debilitauit preceptū di.
Adriani deportauit, necnon ⁊ eum eadem pena afficit qui filiuȝ
suum, qui nouercam adulterabat in venatione necauit, eo scȝ ꝙ latronis magis q̄ȝ patris iure eum interfecisset, nam patria potestas
in pietate debet non in atrocitate consistere, vt.ff.de remis.l.q.i cū
25 vno.ff.ad.l.pompe.l.diuus. † Exilij pena afficiuntur qui ad tempus, vel in perpetuum relegantur. Ad tēpus vt receptatores abigeorum qui.x. annis relegantur, vt.ff.de abige.l.vlti.ff.de effrac.⁊
expila, In perpetuum vt effractores honestiores autem ordine ad
tempus mouētur, iudices quoqȝ pedanei si pecunia corrupti dicātur plerūqȝ a preside, aut curia submouentur aut in exilium mittūtur, aut ad tempus relegantur, ⁊ alij quam plurimi, qui omnes ⁊ testamenti factionem non admittunt, ⁊ ciuitatem Romanam reti-
26 nent. † Exilium autem triplex est, aut certorum locorum interdictio. aut lata fuga, vt omnium locorum interdicatur preter certum
locum, aut insule vinculum. i. relegatio in insulam. potest etiam qs
sic damnari ne de domo sua exeat, vt.ff.de interdic.⁊ rele.l.exiliuȝ
ff.de interdi.⁊ rele.l.vlt. Corpore coercentur qui verberibus adficiuntur, vt qui per ignorantiam aut fortuitu lapides finales furati sunt, vt.ff. de ter.mo.l.diuus. Damno cum infamia afficiun-
27 tur, cum priuatam vel ambitus crimen commisserunt. † Nam ⁊
creditor qui sine autoritate iudicis res debitoris occupauit infamis efficitur, ⁊ tertia parte bonorum multatur, ⁊ qui ambitum commisit centum aureis cum infamia punitur, vt.ff.ad.l.iuli.de vi pri.
.l.vlti. Dignitate deponuntur qui militia exauctorantur, vel dignitate aliqua eijciuntur, vt milites qui sua arma alienauerunt, vel aliena surripuerunt, ⁊ aduocati decuriones qui falsum instrumentuȝ
cognoscente preside recitauerunt. Hi enim omnes in corneliam
falso tantum recitatu non facto incidunt, vt.ff.de re mi.l.deserto-
28 rem.§.miles.ff.ad.l.corn̄.de fal.l.falsi. † Contractus prohibitionē
continet extraordinaria crimina, ex quibus contrahentibus interdicitur aliqua negotiatio, vt in persona Bardaniorum contingit,
vt.ff.de extraor.cri.l.annonam.ff.eo.l.moris est, Abscissionem posse aliqua crimina continere ex eo colligi potest ꝙ dicitur nullum
sibi debere existimare permissum etiam alicui sceleratissimo alterutras manus aut pedes amputare, aut huiusmodi quedam inferre
supplicia, per que articuli dissoluantur, quia membrorum dissolu-
29 tio grauior est vtriusqȝ manus abscissione. † Si vero criminis qualitas membri abscissionem exigat fieri, vnam solam manum debere amputari, pro furto vero nolumus omnino quodlibet membruȝ
abscindi aut mori, sed aliter eum castigari. fures autem vocamus
30 qui occulte etiam sine armis huiusmodi delinquunt. † Eos vero q
violenter aggrediuntur aut cum armis aut sine armis, in domos,
aut itineribus, aut in mari penis legalibus subdi iubemus, hoc est
31 furca suspēdi, vt in auct. vt nulli iu.in fi.C.de penis.l.si qs. † Sed
hoc quoqȝ neminem fugiat qꝺ ⁊ si quis post criminū deprehensorum qualitate fuerit in metallum damnatus, minime in eius facie
scribatur, cum ⁊ in manibus ⁊ in suris possit pena dānationis vna
subscriptione comprehendi, quo facies que ad similitudinem pulchritudinis est celestis figurata, minime maculetur

F I N I S

Tractatus aureus de accusationibus & inquisitionibus, domini Boniconti, filij D. Ioannis Andree.

SVMMARIVM



Diuini nominis inuocatione premissa, ac intemerate virginis gloriose & pretiosissimi confessoris ac doctoris beati Hieronymi. Ego Bonicontus decretorum doctor natus patris venerabilis do. Ioan. And. decretorum doctoris huius rubrice materiaꝫ tractaturus que quotidiana est & practicabilis de quatuor modis procedendi super criminibus specialiter tractabo. Ubi sciendum quod Hosti. & d. p. m. recitant in decretali qualiter. ij. hoc eod. titu. super versu. Tribus modis. in curia
1 †romana duobus modis agi de crimine. s. per modum iustitie, & per modum gratie. Et primo modo sex modis. Secundo quatuor, sed quia hoc est speciale in romana curia, ideo hoc omisso dicas de crimine agi posse quatuor modis, scꝫ accusando, excipiendo, denuntiando, & inquirendo. de quorũ tribus habetur, eo. ti. super his. & prima glos. ibi addit quartuꝫ. de istorum autem singulis, & procedendi forma in ecclesiastico foro, & ipsorum
2 pena videamus. Et primitus de primo, sed ante oĩa scias ꝙ† quis possit accusare & quis accusari tractat Guil. in Spe. de accusatore. & titu. de accusato. & de materia etiam ti. de criminibus & eorum cognitionibus vnde in hoc non instabo.

Est autem sciendum ꝙ quandoqꝫ contra aliquem agitur per modum accusationis de crimine criminaliter ad penam legitimam infligendam, & dicitur talis actio criminalis. Et quid hoc casu continere debeat libellus notatur de procu. tue. in glo. in quarta. & gloss. seq. Cum autem tali modo proceditur est iuris ordo seruandus, vt scꝫ libellus offeratur, fiat litis contest. & alia omnia obseruentur que in alijs causis sunt obseruanda. Pena autem probato crimine in hoc modo agẽ
3 di est † quia si certa pena est statuta siue sit corporalis siue dignitatis, remotio siue fame lesio illa imponatur. C. qui accusa. non pos. l. non ignorat. & l. qui de crimine. & l. peñ. non autem imponetur tunc durior, vel lenior. Si non est certa statuta si crimen fuerit graue degradetur ab ordine, vt eod. titu. qualiter. ver. verum ita. & ibi diminutionem capitis notat. d. p. m. de septem speciebus penarum. Quod autem dixi quod hoc casu debet degradari intelligas verbaliter, hoc est quod ab officio & beneficio deponatur, non autem intelligas de actuali degradatione, nisi tale esset crimen quod ipsam requireret. de ipsius autem actualis & verbalis
4 forma dic vt de penis degra. lib. vj. si † vero crimen non sit graue imponetur arbitraria. de offi. deleg. de causis. de transac. c. fi.

Et scias ꝙ cũ hoc modo ꝓcediť nõ interuenit ꝓcurator ad totã litẽ. posset aũt ꝓcurator interuenire ad certũ arti. tñ, puta ad ꝓductionẽ testiũ, vl' ad videndũ illos iurare, vl' ipsorum publicationẽ vl' similẽ actũ, vt no. d. p. m. post In. de test. ex parte ade. in glo. scꝫ p procuratoreꝫ. Quid aũt circa hoc teneãt legiste, & quasdã questiones de materia vide p Cy. C. q accu. non po. l. reos. fallit tamẽ hoc in casibus notatis in decre. veniẽs. eo. ti. in prima gl. & circa hoc videre potes ibi scripta p. d. p. m. sup
5 ipsa gl. sed scias tamẽ † ꝙ lꝫ in hoc casu interuenire nõ debeat procurator, si tamen interueniat & non excipiatur, valet quod cum eo agitur

agitur. vt no. de in. c. j. lib. vj. in glo. intelligas, ⁊ vide ibi scripta
per. d. p. m. super ipsa glos. Et est in hoc casu inscriptio necessa-
ria, vt de accu. super his. Quandoq; est talis actio ciuilis vt ago
contra te furti ad rei recuperationem non ad penam, vel ago iniu-
riarum ad emendam vel satisfactionem, non ad penam. Mixta
autem quandoq; dicitur talis actio, quando agit maritus contra
vxorem de adulterio non ad penam sed ad thori separationem, de
procur. tue. ⁊ talis mixta sapit naturam ciuilis, vt notat. d. p. m.
¶ Et in his duobus vltimis casibus bene interuenit procura. vt
in preal. eg. de cre. tue. ⁊ de accusa. super his. ⁊ no. de iudic. c. j.
lib. vj. Crimine vero probato cum actio est ciuilis vel mixta con-
sequitur agens id ad quod est actum non autem penam criminis, ⁊
obligabit agens tunc se ad penam extraordinariam, vt no. in pre-
dictã decre. tue.

6 **Nunc autem** de secundo agendi modo videamus. s.
quando † agitur de crimine excipiẽdo
de quo quandoq; excipitur contra accusatorem vel testem; vt ab ac
cusatione vel testimonio repellatur, vt de ordi. cogni. cũ dilectus.
de excep. c. j. ⁊ hoc casu de crimine non punitur, nec ex hoc infa-
mia iuris notatur, sed solummodo de testimonio testis repellitur,
siue eius dicto fides non adhibetur vt in iuri. preal. leg. Accusator
ab accusatione remouetur vt de accu. c. j. nec hoc casu inscribitur,
v. eo. ti. super his. Quandoq; vero contra promouendum excipi-
tur, ⁊ tunc aut per confirmationem erat ius consecutus lz nõ plenũ,
quia nondum forte consecratus, palleatus, vel possessionẽ adeptus,
7 ⁊ tunc non est † aliqua inscriptio necessaria, vt in prealleg. c. super
his. aut per confirmationem erat ius consequutus ⁊ vinculum spe
ciale contractum, vt de trãslatione inter corporalia. Et hoc casu qa
deycit ab ipso iure quesito per confirmationem lz ius plenũ non sit,
inscribitur non ad penam talionis, sed ad extraordinariam iudican
tis arbitrio vt in prealleg. c. super his. ¶ Puto tamen quolibet
premisso casuum procuratorem interuenire posse q; nõ agitur hoc
modo ad penam criminis a iure statutam, nec etiam arbitrariam
infligendam, sed solum ad repellendum eum contra quem exceptio
proponitur, vt de excep. c. j. ⁊ c. dilecti.

Subsequenter de tertio est videndum quando. s. p
viam denũtiationis de crimine agi
tur. Circa quod est sciendum q; denũtiationis quadruplex est spe
cies. Quia alia euangelica. Alia canonica. Alia iudicialis. Alia
regularis. de quibus per. d. p. m. videre possis in decre. nouit. de
iudi. in vlti. sua gl. ¶ De prima. s. euangelica est sciendum quod
8 † per ipsam penitentiam tantum agitur non ad penam. Potest ta-
men tam de delicto commisso, q; etiam de cõmittendo fieri, vt scri
psit. d. p. m. in decre. preal. nouit. de iudi. ¶ Oportet autẽ q; hu-
iusmodi denuntiationem duplex precedat monitio. Prima quarũ
probatur per solum iuramentum denuntiantis. Secunda per ipsi⁹
eiusdẽ denuntiantis, ⁊ vnius vel duorum testium secum adhibitorum,
vt in predi. decre. nouit. ⁊ de testi. in omni negotio. ¶ Itẽ potest
talis denuntiatio fieri a quolibet etiam infami dũmodo non perse
9 ueret in crimine. ff. mandati. l. si fideiussor. vbi dicitur q; † cum de
bona fide agitur non est de iuris apicibus disputandũ. ¶ In hac
autem non est inscriptio necessaria, cum agatur ad penitentiã tan-
tum, non ad penam ¶ Et potest per procuratorem fieri, vt eo. ti.
super his. Huius autem effectus est crimine per hunc modũ pro-
bato penitentie impositio, ⁊ cum penitentie sunt arbitrarie conside
ratis circunstantiis, poterit ordinarius ipsam imponere ad sui ar-
bitrium crimine probato, vt de homi. sicut dignum. ⁊ de pe. ⁊ re.
deus qui. ⁊ c. omnis. ⁊ c. significauit. vbi de hoc. Et hoc in occul-
tis locum habet, vt ibi scripsit. d. p. m. super glos. ij.

Neceritt hoc casu ille priuandus beneficio crimine proba
to, si foret clericus ⁊ beneficiatus nisi tale foret,
propter qd retento beneficio penitere non posset. vt est homicidiũ
⁊ simonia, vt hoc eo. ti. inquisitionis. Et idem puto quando denun
tiaretur q; se intrusisset in beneficio vel q; illud minus canonice fu-
10 isset adeptus, ita q; sine peccato retinere non posset, quia cũ in his
eadem subsit ratio, ergo idem erit iuris. de consti. translato. cum
concor. ibi nota ¶ Alia vero est canonica, que tamen habuit or-
tum a lege veteris testamenti, que nõ solum de perpetrato, sed etiã
de perpetrando crimine potest fieri. Si illud recipiat augmentum,
vt cum quis persistit in illicito concubitu, ⁊ ad hanc quelibet tene-
tur. xj. dist. diaconi. non tamen precise, nisi sicut ad alia pia opera,
⁊ de hoc per Inno. de indi. nouit. ¶ Et scias q; hec duplex est.
vna publica, alia priuata. ¶ Publica que fit de crimine publico.
sicut est cum denuntio duos coniuges in gradu prohibito con-
iunctos vt de despon. impu. ad dissoluendum, de spon. preterea. de
clan. despon. c. fi. ⁊ in hac est seruandum quod habetur. j. qui ma-
trimonium accu. pos. cum in tua. Et in hac non requiritur trina
11 monitio. † Et ad hanc etiam admitteretur qui ab accusatione re-
pelleretur. Et iudex facta denuntiatione ex officio etiam denuntiã
te non prosequente tenetur procedere ⁊ inquirere, vt not. Guil. in
Spe. de denun. §. j. al's. ij. ante ver. in summa. Probato autem cri-
mine per hunc procedendi modum fiet quod dicam. j. in ver. proba
to autem. ¶ Priuata autem fit per clericos vt habeant bonos
prelatos. ad ad hanc admittuntur quorum interest vt patronus ⁊
alij vicini seu parochiani. xvj. q. vij. filijs. vbi de hoc. ⁊ de testib. ex
parte ade. ⁊ debet in hac interuenire trina monitio, vt hoc eo. titu.
qualiter. ij. vbi dicit. d. p. m. id verum quando processus initiatur a
denuntiatione. sed si initieretur per viam inquisitionis ex officio lz
aliquis officium coadiuuaret, tunc nõ requiritur admonitio, quia
non inquiritur ex officio nisi de quibus infamia precessit vt in pre-
dicto. c. qualiter. ⁊ c. cum dilectus. ⁊ de simo. lz hely. nec ad hanc
admittitur qui ab accusatione repelleretur.

12 **Est autem** differentia † inter euangelicam ⁊ canoni-
cam quia prima fit ad penitentiam, secũda
ad penam. In prima interuenit bina monitio. In secunda trina, ⁊
de materia in Spec. de denuntia. §. j. al's. ij. ver. canonica queq;.
nec puto hoc casu denuntiantem teneri inscribere, etiam ad extra-
ordinariam penam. Ad quod faciunt que scripsit. d. p. m. post In
no. eo. ti. inquisitionis super glo. ij. lz Host. ibi contra. Et sit hu-
iusmodi dicti ratio, q; cum debeamus quolibet remedio vti ad eũ
tantum vsum ad quem est inuentũ vt ipse. d. p. m. no. vt lit. nõ con-
13 test. accedens. j. super prima gl. vbi dicit † q; remedio appellatiõis
vti debemus contra grauamina. recusationis cõtra suspectos, nõ
autem e conuerso. sic ⁊ in proposito. habemus enim in criminibus
tres modos agendi contra aliquem ad penam vel ad penitentiam.
hoc autem ideo dixit vt excludam quartũ modum. s. excipiendi. de
quo s. §. prox. primus est accusationis. secũdus denũtiationis. ter
tius inquisitionis. Cuilibet autẽ istorum est suum onus annexũ. scz
accusationi inscriptio, denuntiationi monitio, inquisitioni clamo-
sa insinuatio, vt eo. ti. qualiter. ij. circa. fin. nec de vlterioribus est
querendũ sm ipsum, ⁊ hoc potissime, q; nõ est in hoc magna vis fa
cienda, q; siue inscribatur, siue non, semper punitur calumniosus, vt
j. ti. proxi. c. ij. vbi de hoc. Et scias q; hoc casu inquisitus non tene
tur iurare de veritate respondenda super capitulis inquisitionis,
cum hic procedatur ad denuntiationẽ alicuius, nec hoc casu vitia-
tur inquisitio criminis lz omittatur inquisitio infamie, parte con-
14 tra quã requiritur nõ cõtradicẽte, vt e. ti. c. ij. lib. vj. Nec † est ab ipso
inquisito iuramẽtũ exigendũ. vt no. Guil. in Spec. de inqui. §. nũc
tractemus. ver. inqsitores quoq;. ⁊ ver. in hac igitur via. ⁊ ver. sed
vt que premissa. Et puto q; possit in hac denũtiationis prosecutio-
ne procurator interuenire q; cum habeat inquisitus necesse iurare
super capitulis inquisitionis vt predixi, poterit per aliũ responde-
re. Licet secus putem vbi ipse habeat iurare per decre. hoc eo. ti.
ad petitionẽ. ⁊ de iudi. c. j. li. vj. vt. j. dicam. §. restat. ver. nec puto.
¶ Probato autẽ crimine per hũc agendi modum siue denũtiatio
sit publica, siue priuata debita pena imponeretur, vel peccatũ fieri p
hibebitur vel aliter prout requirit denuntiationis modus seruabi-
tur, vt scripsit. d. p. m. eo. titu. qualiter. ij. c. ad corrigendos. in fi.

15 **Iudicialis** autem denuntiatio duplex est. † nam alia est
publica, alia priuata, publica cum ordinari-
us ad denuntiationem officialis ad inquisitionem ⁊ relationem de
putati, de quo in iuribus statim. j. allegandis, vel archiepiscopi, de
quo in decret. Romana. j. allegata ex mero ⁊ puro officio suo de
crimine publico inqrit. xxxv. q. vj. episcop⁹ in synodo. iiij. q. iiij. §.
aliquando. alias est. c. ⁊ ista habet locum in notorijs tantum. ⁊ hec
ex officio competit, in qua non requiritur monitio, ⁊ de ista de ac-
cusationibus. sicut olim. ⁊ de censi. Romana. lib. vj. Et in hac te-
netur iurare inquisitus sm alteram ex formis de quibus. j. §. pro-
xi. ver. si autem interest. Nec in hac admittetur procurator pro-
pter rationes de quibus. j. §. proxim. ver. nec puto. ⁊ dic vt ibi.
¶ Et in hac est monitio necessaria, vt no. d. p. m. eod. tit. quali-
ter. super verbo, peruenit.

16 **Priuata est** que fit † ad priuatum seu proprium vel
singulare interesse, pone exemplum per
decre. nouit. de iud. vel si fideiussi pro te ⁊ iurasti me seruare in-
dennem, quia non soluisti in termino fui coactus soluere pro te. vn
de denuntio te, quia adhuc stas in periurio, petens vt cogaris iu-
ramentum seruare. Item in deposito ⁊ similibus. ¶ Et an hec de-
nuntiatio possit in seculari foro fieri, scripsit. d. p. m. in preallega.
decre. nouit. in vlti. sua glo. ⁊ ista quandoq; expeditur etiam nõ pre
cedente monitione, in foro vero ecclesiastico est monitio trina ne-
cessaria ⁊ ad minus duarum vltimarum plena probatio. Tamẽ de

plano expedit, vt de indic. nouit. ꝭm ipsu᷒ Guil. tamen. d. p. m in
hoc vltimo ꝯtra, q dicit ꝙ oportet ipsa᷒ in scriptis porrigi, ⁊ litem
sup ipsa cōtestari, qđ ꝓbat p verba decre. nouit. ibi dum dicitur in
fi. vtrū iusta sit querimonia vel iniusta. ⁊ idē Host. vt. d. p. m. scri
17 psit in dicta decre. nouit. in vlti. sua glo. Licet † autē iudex eccle-
siasticus precedente denūtiatione indistincte admittat. non tamen
istā indistincte, qꝛ nō debet admittere nisi in defectu᷒ iustitie secula
ris, vel cū crimē est ecclesiasticū, vel ratione pacis, vel iuramenti,
vel qñ crimē est notoriu᷒, vel quādo nō audit̄ in foro seculari, vt qꝛ
obligatio est naturalis tantum, vel si hāc proponit miserabilis vel
depressa persona, vt de iudi. nouit. de pactis. qualiter. ⁊. lxxxvij.
dist. p totu᷒. Alr̄s si indistincte admitteret̄ periret tēporalis gladij,
⁊ iudicis secularis iurisdictio, ⁊ per hūc modu᷒ omnis causa ad ec
clesiā deferret̄. Scias autē quod hanc denuntiationem indistincte
facit iudici ecclesiastico, is qui grauatur ab illo, qui immediate
subest imperatori. in auc. vt diffe. iudi. §. si tamen contigerit. col.
ix. Et per hāc agitur ad interesse tantū. vel vt res restituat̄, ⁊ istius
18 denūtiationis solūmodo est talis effectus. Nec hoc † casu tenetur
inqsitus iurare sup inqsitionis capitulis, cū ad denūtiationē alteri⁹
ꝓcedat̄, nō ex puro officio vt dixi. s. eo. §. ver. ⁊ scias cu᷒ hoc casu.
⁊ in hac puto trinam monitione᷒ necessaria᷒. Et lꝫ videat̄ placere
Guil. in Spe. ti. de denūtiatione. §. j. ver. qualr̄ qđ hoc casu denū
tians repelli possit p exceptione᷒ criminis. puto tamen id falsum
etiā quando denuntiat ad priuatū cōmodu᷒. ꝓbat̄ hoc. iiij. q. vij.
oibus. ⁊ hoc potissime, qꝛ cu᷒ iudex hoc casu teneat̄ ad denūtiatio-
nem ingrere. ⁊ ꝓcedere vt ipse ide᷒ notat in Spe. preallē. §. ver.
predicto, alias est versiculus per se ⁊ incipit, iudicialis. ar. ij. q. v.
mennā. ⁊. c. oibus. ⁊ eo ti. qualiter. ij. §. penul. decre. aute᷒ nouit.
quā Guil. allegat pro se nō facit, qꝛ illa loqtur in euāgelica denun-
19 tiatione in † qua reqrit̄ qđ denuntiās sit sine macula. Scias autē
ꝙ ad hāc priuatā denūtiationem nō admittitur nisi lesus, ⁊ in hoc
differt hec ab euāgelica vt scripsit. d. p. m. in decre. nouit de iudi-
cijs. ¶ Probato autē crimine p hunc agendi modū cu᷒ denūtia-
tio est publica erit locus pene de qua. j. § proxi ver. si autē si vero
sit priuata denuntiatio, tūc cōsequet̄ suū interesse, qñq᷒ estimationē
iniurie, vt scripsit. d. p. m. in decre. ij. §. ad corrigendos in fi. alias
de iudicijs olim. Ite᷒ credo ad prosecutionē huius iudicialis pri-
uate denuntiationis procuratorem admittendu᷒ per rationes assi-
gnatas. s. e. §. ver. ⁊ puto. tū etiā qꝛ istius denuntiationis effectus
est ciuilis non criminalis vt supra dictum est.

20 **Regularis** autē est † que fit secundū cuiuscunq᷒ ordi
nis regule instituta ⁊ ad correctionē secun
dum regule normā, ⁊ ideo circa ipsa᷒ certa nō pōt dari doctrina ⁊
ob hoc nō est instandū, Sed vt scripsit. d. p. m. in prealleg. decre.
nouit. est ista regulariū determinationi relinquenda. Et ista fit de
plano, ⁊ nō seruata forma iuris, vt de appella. reprehensibilis. de
statu mona. ea que. de regulari. c. fina vt scripsit. d. p. m. hoc eo.
ti. qualiter. ij. sup verbo puenit. ¶ Quid autē iuris si Abbas ingr
rit de excessibus monachi, ⁊ facta sibi copia inqsitionis ⁊ ꝓcessus
ipse dicat se velle defendere ⁊ petat expensas pro ꝓcuratoribus,
aduocatis ⁊ alijs ad defensionē necessarijs, nunqđ sit audiendus.
notat Guil. in Spec. de inqsitione. §. vlt. versi. itē pone. vbi distin
guit inter regularē ⁊ iudiciale᷒ inqsitionē vt in prima nō audiatur.
in scđa sic. dic vt ibi. ¶ Restat videre de quarto modo procedēdi
sup crimine. s. per inqsitione᷒ ordinariā. Circa qđ est sciendum qđ
21 huius ordinarie inqsitiōis due sunt species. † Una que dicit̄ prepa
ratoria. Alia que dicit̄ solēnis. In quibus autē differat inquisitio
ab alijs iudicijs videre posses in Spec. de inqsitiōe. §. j. in fi. Pre
paratoria est illa qñ. s. iudex ex suo puro ⁊ mero officio nulla denū
tiatione sibi facta ⁊ nulla infamia precedēte ingrit ꝯtra aliquē quē
hꝫ suspectū vt dicā. j. ver. nec posset. ⁊ licet regulariter ad inquisitio
ne᷒ nō ꝓcedatur nisi precedēte infamia. Sunt tamē quidam casus
in, quibus pōt id fieri quos notat Guil. in Spec. de inqsitione. §. ij.
in principio. Itē pōt fieri talis inqsitio maleficio flagrante, ꝙ licet
notorie sit cōmissum. ignoratur tamē q̄s cōmiserit. nā tunc nullo vo
cato, ꝓcedit iudex ꝯtra incertā personā ingrendo in genere q̄s fue
rit cōmittens. ⁊ facta tali inqsitione ꝓcedet demū ꝯtra eos contra
quos laborat suspicio, vel quos culpabiles intellexit, vocādo ipsos
vt super eo veritatem dicant, ⁊ se si possunt defendant, ⁊ ei contra
quem procedetur legitima reseruatur defensio. de offi. ordi. c. j. ff.
de offi. presi. l. iiij. ⁊. l. congruit. ⁊ hoc etiam placet Guil. in Spe.
de notorijs crimi. §. j. in fi.

22 **Item etiā** † cum ordinarius vel visitator visitat. nā etiā
nulla precedēte infamia ingret super statu ec
clesie. Et ista talis dicit̄ generalis, nec in ipsa est seruādus ordo vel
forma decre. qualiter. vt notat domi. pater me⁹ in ipsa decre. qua-
liter super verbo, peruenit. Et inquiret̄ si ecclesia est collegiata vel
plures habet clericos nulla nominata psona tā in capite q̄ in mē-
bris. Si vero nō habet nisi vnū rectore᷒ tātum, vel rectorē ⁊ cleri-
cum, tūc bene nominabit̄ ⁊ testes recepti deponēt de quocunq᷒ de
ecclesia sit vnus vel plures, ⁊ tunc etiā admittunt̄ qualescūq᷒ testes
de ipsa ecclesia. Si ecclesia habet collegiū vel plures clericos, alr̄s
admittunt̄ parochiani si ecclesia sit parochialis. si nō est parochia
lis, admittantur qui magis sunt vicini vel ꝓpinqui. de purg. ca. c.
ij. quia illi melius presumunt̄ scire. de presump. quosdam. ⁊. c. quā-
23 to. ⁊ † admittunt̄ tunc ad testimoniū etiā criminosi inimici ⁊ con-
spiratores, lꝫ cōspiratione vel inimicitia postea detecta nō credat̄
cōspiratoribus ꝯtra eos ꝯtra quos cōspirauerūt, vel quoꝝ sunt ini-
mici. de iudi. exhibita. de re iudi. cū I. ⁊. A. ⁊ eo. ti. cu᷒ oporteat,
nec hoc casu ante cōpleta᷒ inqsitione᷒ tradentur inqsitionis capitu
la. postea vero tā capituloꝝ q̄ nominū testium ⁊ doctoꝝ est inqui
sito copia facienda, vt in Spe. de inqui. §. nunc tractemus. ver. sed
vt que premissa sunt. in fi. quod de nominibus dixi veꝝ est preter q̄
in crimine heresis, vt de hereti. c. vlt. lib. vj. ⁊ tunc inquisitus ad ca
pitula inquisitionis respondere cogetur per sacramentum, vt eod.
titu. si constiterit. ⁊. c. cum dilecti. ⁊ hoc tenent Goffr. in decre. li-
cet. de simo. ⁊. d. p. m. in prealleg. decre. qualiter. ij. super verbo,
debet Guil. in Spe. de inqui. §. nunc tractemus. ver. inquisitores
quoq᷒. ⁊ versi. sed vt que premissa sunt.

Qualiter autē respōdeatur ad c. non tibi dico. de
penit. dist. j. ꝙ dicit nō tibi dico vt
te ꝓdas scripsit. d. p. m. in prea leg. c. qualiter. ij. sup verbo facul-
24 tate᷒. † Ei aūt ꝯtra quē crimē vel infamia hoc modo ꝓbatur legi-
tima defensio reseruat̄. de accu. cu᷒ dilecti. ⁊. c. cu᷒ oporteat. ⁊. c.
cum dilectus. ⁊ de re iudic. cū. I. ⁊. A. ⁊ tunc debet ad locum seu
ecclesiā descēdere, vt eo. ti. qualiter. ij. ⁊. c. cū dilecti. de simo licet
heli. ⁊ ꝓposito verbo dei recipiet iuramentū ab his qui examinā-
di sunt ꝭm formā que habet̄ eo. ti. qualiter. j. in fi. subsequenter ab
his ingret qualiter clerici ecclesie visitate se habeāt tā circa officiū
q̄ etiā circa alia. Item si ecclesia parochialis sit ingret de fide vi-
ta ⁊ cōuersatione parochianoꝝ. de capitulis aūt in huiusmodi inq
sitione formatis vide in Spe. de inqsi. §. ij. ver. vt autē. § seq. ver.
licet aūt. de teste. §. nūc tractādu᷒. ꝓpe fi. ver. porro in causa. Et si
inuenit eos bene viuere ⁊ ecclesiā ⁊ eius bona bene regere ⁊ guber
nare gratias referat altissimo. ¶ Nec posset subditus ex eo appel
25 lare. qꝛ dicat infamia᷒ ꝯtra eū nō laborare, qꝛ † potest ordinarius
quilibet ex officio de fama ingrere subditoꝝ, ⁊ infamia reperta de
crimine vt de offi. ordi. c. j. ⁊. c. irrefragabili. ⁊ de accu. sicut olim.
⁊ vt eccl. benefi. sine di. cōfer. c. vno. ver. qđ etiā. ⁊. x. q. j. placuit.
de censi. romana. §. sane. li. vi. Nec obst. ꝙ post Host. scripsit. d.
p. m. in decre. cū oporteat. hoc eo. ti. sup verbo nō subdito, qꝛ ibi lo
quit̄ in casu illius decre. s. quādo ꝓcedit ad alicuius denūtiationē,
hic cū ex officio, ⁊ facit ad ea que dicā. j. ver. nūc quoq᷒. Et hoc po
tissime quādo visitando procedit ⁊ inquirit, ⁊ p. emissa posses colli
gere ex diffuse no. per Guil. in Spe. de inqsitio. §. ij. ⁊ potissime in
ver. lꝫ aute᷒. ⁊. §. nunc tractemus ver. hoc autē scias. ⁊ de notorijs
26 criminibus. §. j. versi. vlti. vbi dicit Guil. ꝙ † circa hmōi inquirēdi
modum valde exuberat officiu᷒ iudicis qđ latissime patet. ff. de iu-
ris. om. iud. lib. j. ⁊ scripsit. d. p. m. hoc eo. ti. cum oporteat. super
verbo, non subdito. ⁊ not. eo. ti. c. ij. lib. vj.

Si autem per huiusmodi visitationis inquisitionem in-
uenerit aliquē grauiter deliquisse, si habeat
administrationē seu prelaturā, remouebitur ab ipsa. sicut villicus
a villicatione qui sue villicationis non potest dignam reddere ra-
tionem vt hoc eo. ti. qualiter. ij. Non habentes autem administra
tionem seu prelaturam iudicis arbitrio puniuntur nisi cū ipsis mi-
sericorditer ageretur. ⁊ predicta sunt vera nisi tale foret crimen qđ
impediret etiam post peractā penitentiā ordinis executionem vel
beneficij retentionē, vt homicidiu᷒ ⁊ simonia. de quibus no. eo. ti.
inquisitionis. j. glo. ⁊ multos tales casus notat Inno. de tēpo. or.
ex tenore Hosti. plures de renun. nisi cum pridem. §. propter con-
scientiam. ⁊ ibi vide in nouella. quia tunc puniretur acsi per viā ac
cusationis de ipso foret actū. de quo. s. § j. vt. eo. ti qualiter. ij. vbi
de hoc. ⁊. c. inqsitionis. vbi hoc etiā tenet. d. p. m. ⁊. eo. ti. qualiter
ij. §. ad corrigēdos in fi. ⁊ de hoc in Spe. de inquisitione. §. nūc vi
detur post pric. ¶ Hec vera intelligas nisi certa alia pena foret a
iure statuta q̄ illa esset infligenda, vt. ij. q. iij. §. notandu᷒ de offic.
27 deleg. de causis. ¶ † Nec hoc casu poterit inqsitus ⁊ correctus a
correptione vel sentētia appellare, vt de ap. ad nostrā. ⁊. c. reprehē
sibilis. ⁊. de offi. or. irrefragabili. nec forsan modus excedet̄. vt eo.
ti. de priore. ⁊ hoc placet Guil. in Spe. de inqsitio. §. nūc tracte
mus. versi. qđ si prelatus. Si vero leue sit crimen qđ tali modo est

probatum

probatũ, si certa pena est pro illo a iure statuta, illa imponeret, al's imponetur arbitraria consideratis persone conditione, criminis qualitate, ⁊ an publicum sit vel occultum ⁊ ceteris circunstantijs. ¶ Quid si crimẽ nõ fuerit hoc modo probatũ, sed sola criminis infamia probatur, hoc casu nõ punieť, sed indiceť sibi purgatio, vt eo. tit. inquisitionis. ad fi. ⁊ de testi. taz literis, in qua si deficiat puniettur vt cõuictus. de purga. c. cũ. p. de simo. ⁊ hoc. ⁊. c. insinuatũ.

28 Unum tamẽ no. † φ iudex etiam ecclesiasticus super singulari vel priuato alicuius persone interesse non potest ex officio per inquisitionẽ procedere ẽm Guil. qui hoc no. in Spe. de inqui. §. ij. vers. ⁊ in causa. Quod puto verũ si inquireret directe ad cõsecutionẽ illi⁹ interesse. Sed indirecte posset vbi periculũ anime verteretur, primo inquirendo de infamia ⁊ demũ de veritate, qua cõperta cũ non possit penitere nisi satisfaciat, eũ coget ad satisfactionẽ vt de vsu. cum in diocesi. ⁊ facit eo. ti. eas ondum. ⁊ de iureiur. ad nostraz. ij. ⁊ qð ibi no. in glo. iij. ad quod faciũt que scripsit. d. p. m. hoc eo. ti. qualiter. super verbo, peruenit. in fi. sue glo.

Nec puto φ quando per hunc moduz proceditur iudex necessario teneatur procuratorem admittere, 29 ⁊ sit ratio potissima huius dicti, q₂ † cum inquisitus habeat suo sacramento de veritate respondenda premisso ad inquisitionis capitula respõdere vt dixi. s. eo. §. ver. nec hoc casu. quomodo ergo admitteretur procu qui forte ignorat vel ignorare potest criminis veritatez. Ad hoc optime facit eo. titu. ad petitionẽ. ⁊ de iudi. c. j. li. vj. ⁊ hoc etiam placere videtur Hof. ⁊ Hosti. in decre. Ueritatis de do. ⁊ contu. vt ibi post ipsos scripsit. d. p. m. super prin. secũde glos. ⁊ post ipsum Host. hoc eo. ti. qualiter. ij. §. debet autẽ super verbo, illi. vbi dicit Host. hoc potissime locum habere quãdo citatur φ personaliter cõpareat inquisitus vel vbi crimẽ super quo est inquisitum executionẽ ordinis impediat. Sed obijciens de decre. tue de procu. q₂ cum ibi agatur φ plus est etiã per viam accusationis de crimine ad thori separationem ⁊ admittatur procu. multo fortius est admittẽdus quando agitur per viam inquisitionis, quia 30 † etiam tunc dicitur agi ciuiliter. vt de simo. per tuas, ⁊ in actione ciuili admittitur procurator, vt hoc eo. ti. super his in fi. in. c. cum dilectus ad hoc etiam faciat de testi. ex parte ade. ad decre. tue rñde, agere ad thori separationẽ propter adulteriuz est potius agere ad interesse singulare ipsius agentis vt absoluatur ab obligatione ⁊ seruitute qua erat ipsi adultero obligatus, quam ad penam, ⁊ qð hoc sit interesse nõ pena patet q₂ cum pena non imponatur, nisi a iudice, vt. xxxiij. q. ij. §. in hoc. ⁊. C. de iudeis. l. nullus. ⁊ not. de dinor. porro in glo. ij. Talis autẽ separatio aliquãdo fiat iudicis auctoritate nõ expectata, vt de diuor. significasti. ergo pena non est dicenda. Decre. super his loquitur quãdo per modũ denuntiationis euãgelice ad penitentiã agitur, vel per modũ exceptionis, ex qua nõ debetur pena, imo dicamus qð ex quo in his casibus a iure permittitur, in alijs intelligitur prohibitũ. de presump. nonne. cũ concor. ibi. no. decre. cum dilectus. intelligitur de euãgelica denuntia- 31 tione ad penitentiã qð probatur q₂ † ibi mandatur inquiri an denũtiantes sint criminosi, quod in alijs denuntiationibus non obstaret. circa quod vide qð scripsit. d. p. m. in decre. cum oporteat. eo. titu. super. iij. gl. vel dic φ ibi denũtiantes ⁊ quorũ nomine denũtiatio facta fuit erant cõsortes eiusdem litis, q₂ taz suo φ aliorũ nomine denuntiabãt, ⁊ ideo admitti debuerũt. Ad decre. ex parte ade. potest responderi ẽm vnam lecturam Inno. φ ibi fuerat procurator constitutus ad certum articulũ tantum. Uel dicas φ lz admitti procurator non debuerit, ex quo tamen de facto fuit admissus, nec exceptum, valuit qð cum ipso fuit actũ. Ad hoc bene facit hoc eo. ti. veniens. ⁊ ibi no. d. p. m. sup. j. glo. ⁊ quod no. de iudic. c. j. li. vj. ⁊ hoc vltimo modo posset ad oĩa contraria responderi, posset 32 autem ex premissis dari generalis doctrina φ † quoties inquisitus non habet sub iuramẽto respondere possit procu. interuenire. Secus cum habet respõdere cum iuramẽto, tamẽ si tunc admittatur, ⁊ nõ excipiatur valet qð cum ipso agitur. Indubitatum tamẽ est φ ad allegandas causas absentie que cõsistant siue in facto vt quia infirmus cõparere nõ potuit vel similes siue in iure, puta declinatorie iurisdictionis, vt q₂ non tenetur comparere q₂ excõmunicatus est, vel non valet rescriptũ, vel nõ q₂ de suo foro, vel qð nõ arctat citatio potest interuenire procur. vt no. post Innoc. d. p. m. hoc eo. ti. veniens. super prima glo.

Nunc autem de solennitate, circa quã est distinguẽdum, q₂ alia est ordinaria que fit ab ordinario iudice, alia extraordinaria que fit a delegato. Est autẽ in- 33 ter ista differẽtia, quia † ordinarius potest inquirere contra subditum lz nõ infamatum, dũmodo sit sibi suspectus. vt dixi. s. in prin. huius. §. sed in extraordinaria secus est, q₂ delegatus non potest nisi ↄtra infamatũ, vt eo. ti. cũ oporteat. ⁊ vide φ ibi scripsit. d. p. m. ipso inq̃sito cõtradicẽte. secus si nil opponat. vt eo. ti. c. ij. lib. vj. Multa aũt que opponi possũt tã ↄ impetrãtẽ literas inq̃sitionis φ cõtra tertiũ seu etiã cõtra delegati psonã ⁊ pcessum videre posses per Guil. in Spec. de inqui. §. j. in prin. In quolibet aũt casuũ premissoꝝ subdistinguiť, q₂ aut inq̃sitio fit aliquo ipsaꝝ promouẽte, ⁊ tunc nõ iurat inq̃situs de veritate respondenda. Aut ex officio ad denuntiationẽ officialis vel archiepiscopi, de quo. s. §. proxi. iudicialis. vel fama seu clamosa insinuatione deferẽte. ⁊ tũc iurat inq̃situs sup cõtẽtis in inq̃sitione respõdere veraciter vl' plenã ⁊ merã dicere veritatem, vt in Spe. de inqui. §. nunc tractemus. ver. inquisitores quoqz. ⁊ ver. hanc etiã. circa med. ⁊ ver. sed vt que premissa. de forma autem iurandi dic vt dicam. j. ver. si autem interest. ¶ Aut nullo deferẽte nec clamosa insinuatione deferẽte. ⁊ de hoc vltimo satis dictũ est. s. eo. ti. §. in princ. vnde hic de hoc mẽbro nil dicã. In primo casu, scz quãdo aliquo pmonẽte ⁊ denũtiãte crimẽ, pcedit iudex subdistincte, q₂ aut talis denũtiat ratione priuati cõmodi. de quo de vsur. tuas dudũ. ⁊ de iureiur. ad nostram. ij. ⁊ hoc 34 casu fit inq̃sitio etiaz nulla fama precedẽte † dũmodo charitatiua precesserit monitio, vt q₂ duo interposito iuramento pacti sunt de aliquo adimplẽdo, qð alter negligit obseruare. hoc enim casu ex quo charitatiue est tertio admonitus poterit denũtiari, ⁊ ad talem denũtiationẽ debet iudex inq̃rere, ⁊ pbatur de iudic. nouit. de iureiu. ad nostrã. ij. in fi. ⁊ φ ibi not. ⁊ hoc casu probato crimine consequetur interesse suũ. ¶ Aut denuntiat ratione publici cõmodi puta ad penã, q₂ publice vtile est ne crimina remaneant impunita. de sentẽ. excom. vt fame. ff. ad legẽ aql. l. ita vulneratus. j. respon. ad fi. Et tũc subdistingue, q₂ aut interest denũtiantes aliquo mõ, vt q₂ forsan est subditus qui ad hoc teneť. ij. q. vij. quapropter vel patronus, vt. xvj. q. vij. filijs. vel parochianus. xxiij. dist. illis. ⁊ tũc admittiť. eo. ti. illa ꝑpositoꝝ. Aut nullo modo interest vt q₂ nõ est de illis psonis, ⁊ tũc nõ admittiť vt preall. c. illa' prepositorum. 35 Eo saluo, q₂ † si crimẽ qð denuntiať habet facti perseuerantiaz vt fornicatio, tunc admittitur quilibet. xj. dist. diaconi. alias non.

Si autem interest denũtiantis ⁊ tunc aut generaliter p denuntiationẽ agitur sup statu ecclesie, taz in capite φ in mẽbris. Aut sup excessibus singularis psone. In pmo casu nõ puto monitionẽ necessariã, q₂ cũ hic nõ agatur specialiter de alicuius singularis crimine, quomodo debuit vel potuit monitio fieri nõ video. sed nec etiã hoc casu tradunť capitula vt scripsit. d. p. m. in. decre. qualiter. eo. ti. sup verbo peruenit. vbi alleg. de- 36 cre. ↄtra certã. de elec. li. vj. ⁊ † ibi ipse dicit hanc dici generalem inquisitionẽ vt s. in prin. dixi. ⁊ debet hoc casu inq̃sitor descendere ad locuz ⁊ ibi premisso verbo dei, recipiat iuramenta prelati ⁊ clericoꝝ illius ecclesie qui iurabunt plenã ⁊ merã dicere veritatẽ taz in capite φ in mẽbris, exceptis occultis criminibus, vt eo. ti. qualiter. j. in fi. vel φ ad inquisita veraciter respondebũt, vt eo. ti. cum dilecti. de forma autẽ talis iuramẽti, vide in Specu. de teste. §. sequitur. ver. porro vsqz ad finez. tamẽ vt scripsit. d. p. m. in decre. cuz dilecti. eo. ti. cuz agiť de statu ecclesie propter vinculum piurij sufficeret si iurent tãtum respõdere ad interrogata. ¶ Cum vero de certis criminibus tũc iurabunt φ plenã ⁊ meraz dicent veritatẽ, tamen vt ibi dicit qualitercunqz agatur potest iudex recipere qð maluerit iuramentuz. debet autẽ tale iuramentuz prestari in publico. vt de ipsius forma possit fides fieri si dubitetur, vt in preelleg. decre. cum dilecti. ⁊ hoc ibi scripsit. d. p. m. sup glos. simile supra. postmodũ interrogeť ẽm qð habeť in Spe. de teste. §. nunc tractã- 37 duz. ver. porro. vsqz ad fi. ẽm quosdã † vbi solus prelatus est diffamatus potest inquiri tã in capite φ in mẽbris, q₂ capite languescente cetera mẽbra languent, vel languere presumũtur. vj. q. c. ad idẽ. ij. q. vij. sicut inq̃t. ⁊. lxj. distin. miramur. ⁊ hoc tenuit Inno. in decre. cũ dilecti. eo. ti. ⁊ de simo. licet hely. Sed Host. ibi, ↄtra arg. de his que fiunt a maio. parte. c. quesiuit. qð mihi placet ratione quã ipse ponit. nõ enim fit inquisitio super occultis, vt eo. tit. qualiter. fateor tamen cum ipso Host. φ ↄtra ipsum epm tantũ poterit eo casu fieri inquisitio, tam in capite φ in mẽbris, vt vcz inquiratur qualiter se habeat erga suaz ecclesiã, ibi qualiter erga canonicos suos ⁊ alios clericos ⁊ laicos qualiter in villis, castris, ⁊ ecclesijs. ⁊ de hoc per. d. p. m. hoc eo. tit. cum dilectus. placet Guil. in Spe. de inquisi. §. nunc tractemus. ver. sicu. si igitur aliquo. in fi. in quo ver. circa fi. reprobat opi. istoꝝ qui dixerũt φ cum hoc modo proceditur sit libellus offerendus, lite contest. facienda ⁊ iudiciarius ordo seruandus quod est falsum, imo hoc casu sufficit serua- 38 re formam decre. cum. I. ⁊. A. de re iudi. Tamen † legitima defensio semp est seruãda, vt patet in ipsa decre. cũ I. ⁊. A. Probato autem hoc modo crimine fiet qð dixi. s. eo. §. ver. si autem.

Cum autem inquiritur super excessibus singularis persone aliquo promouente inquisitionem, tunc primo citabit inquisitus, & interrogabit an sit infamatus de illo crimine, si cõfiteatur infamiã, tunc procedetur ad vlteriora, & fiet hoc casu libelli oblatio. lit. cõte. & seruabitur subsequenter ordo iuris qui habet eod. titu. qualiter. & patet hoc de simo. p tuas. in principio, q2 subseqñter tradentur sibi capitula inquisitionis & demũ citato inquisito iurabũt testes & super ipsis examinabuntur. & tam nominũ q̃ dictoꝝ testiũ ei fiet copia & ipsius defensiones legitime admittẽtur tam contra personas q̃ contra dicta, vt sic sit differẽtia inter inquisitionem que fit super statu ecclesie, & illaz que fit cõtra regularẽ personã. qđ autẽ de nominibus dixi verũ intelligas preterq̃ in crimine heresis vt de hereti. c. vlti. lib. vj. Si autem
39 † exhibitio predictorũ denegaret posset inquisitus appellare licite, vt in Spe. de inqui. §. j. ver. & generaliter. sed si inquisitus negaret se infamatum prius est probatio recipienda super infamia, qđ si denegaretur vel nõ seruaretur appellare posset, vt eo. ti. cum oporteat. & c. qualiter. ij. probata autẽ infamia procedetur vt. s. al's ipse absoluetur, & denũtians punietur. vt de calum. c. ij. An autẽ probata infamia admittatur is contra quem fit inquisitio ad probandũ se bone fame, & qui testes hoc casu pferẽdi, plene notauit. d. p. m. hoc eo. ti. cum oporteat. super verbo, formã ipsius. post prin. sue glos. & est iste talis modus seruandus qñ inquisitus est presens, al's vero ipso absente nõ per cõtumaciã nõ est contra ipsum pcedendũ aliquo modo, qđ placet Guil. in Spe. de inquisi. §. j. ver. queritur an
40 cõtra. Sed † si cõtumaciter abesset, tunc in eius odiũ facta fide prius de infamia procedet ad receptionẽ testiũ & ad diffinitiuã etiam lit. nõ cõte. vt lit. nõ cõte. qm̃ §. sunt & alij. de do. & contu. veritatis. de accu. qualiter. ij. §. debet. premissa autẽ colligi possent ex nota. in Spe. de inqui. §. nũc tractemus. ver. si autẽ. Et qualiter dicere debeãt testes qui super infamia deponũt. Et an etiã si interrogati debeãt nominare eos apud quos dicitur infamatus scripsit. d. p. m. eo. ti. cum oporteat. super verbo, nõ dubito. & eo. tit. qualiter. ij.
41 sup verbo, honestis. vbi dicit † duos testes sufficere ad ipsam probandã. de quo etiã videre posses per Guil. in predicto ver. si autẽ eo. §. versi. hoc autẽ notãdum & sequentibus. Tractatur quid iuris si in literis inquisitionis cõmisisse dicatur tali significante accepimus quod talis sit de tali crimine infamatus, vel si nil de infamia dicatur in ipsis. Item quid si in rescripto nõ fiat mentio de aliquo nuntiante, sed dicatur, ad euidentiã nostrã peruenit an primo sit super infamia probatio recipiẽda, necne, de his autẽ dic vt scripsit. d. p. m. hoc eo. ti. cũ oporteat. super verb. famã ipsius. vbi recitatis opinionibus aliorũ dicit distinguendũ inter verba narratiua & assertiua literarũ apostolicarũ per decre. si papa. de priui. lib. vj. dicens finaliter standũ ei qđ habet in cle. literis. de probat. quolibet autẽ casuum premissoꝝ in isto §. vsq3 ad ver. nunc autẽ. nõ tenetur inqsitus iurare, & potest procu. cõstitui. vt dixi. s. §. subsequenter. ver. & puto. de pena autẽ infligenda crimine per hunc agendi modũ probato dic vt. s. eo. §. ver. si autẽ. de multis autẽ que contra rescriptũ inqsitionis possunt opponi videre posses in Spe. de in-
42 qui. §. j. An † autẽ valeãt litere inquisitionis p excõmunicatũ impetrate not. de rescript. c. j. in glo. quid si excõmunicatus. lib. vj.

Hoc autem est põderandũ q2 fm. d. p. m. vbi de prelato tantũ agitur ingrendo de ipsius forma est querendũ a capitulo & canonicis suis, & si apud ipsos non reperitur infamatus, nõ videtur vlterius procedendum. alleg. in arg. de presump. quosdã. & c. quãto. & hoc eo. ti. qualiter. ij. respõ. ver. debet igitur. s. de elec. postq̃. & c. scriptũ. & lxxxvj. dist. si qd de quocũq3. preterq̃ in tribus casibus, puta nisi ipse prelatus esset inter alios cõuersatus, vel nisi propter prelati potentiã vel tyrannidez timeatur de occultatione veritatis, & cõtra ipsum verisimiliter presumatur. de exces. prela. tanta. vel nisi propter ipsius tergiuersatiõẽ & collusiõẽ dubitaret de occultatione. de collusi. detegenda. in tantũ. nã tũc fieret inquisitio fame ipsius ab alijs, vt ipse plenius scribit hoc eo. ti. cum oporteat. super verbo, non subito.

43 **Nunc quoq3** videndum est † quãdo iudex ex suo mero procedit officio ad criminis inquisitionem, vel ad denuntiatiõẽ officialis publici, ad inquirẽdũ & denuntiandũ deputati vel archiepiscopi. de quibus dixi. s. §. sequitur. ver. iudicialis. in prin. vel nullo denuntiãte. sed fama publica, vel famosa insinuatione deferente. & hãc quidã vt Host. vocãt specialẽ inquisitiõẽ vt scripsit. d. p. m. in. c. qualiter. ij. de accusa. vbi
44 sciendum qđ † eo casu superior siue iudex seruare debet formam hanc, q2 primo statuet terminũ accusare volenti. & si appareat accusator ipsũ audiat, vt eo. ti. veniẽs. v. q. c. j. de pur. ca. ex tuarũ. ij. q. v. omnibus. si vero nõ appareat accusator, vel appareat sed per exceptionẽ repellatur. potest iudex si vult statim purgationẽ indicere infamato. Tamen si premissa seruare nollet potest incõtinẽti ad inquisitiõẽ procedere sup veritate criminis, & hoc casu refert fm Host. & d. p. m. vt ipse scripsit in palle decre. qualiter. ij. hoc extit. sup verbo peruenit. vtrũ fiat cõtra secularẽ clericum, an contra regularem, si cõtra secularẽ. Aut in dignitate vel personatu constitutũ. Aut cõtra priuatũ. In primo casu. s. quãdo cõtra cõsti
45 tutum in dignitate vel personatu dicũt nõ sufficere † solennẽ famã vel clamorẽ etiam si sit frequẽs nisi sit tanta que scandalũ generet, vel que nõ possit sine scãdalo tolerari. in secũdo vero sc3 quãdo cõtra secularẽ priuatũ, eo casu dicũt clamosam & frequentem sufficere etiam si non generet scandalũ & vt scripsit. d. p. m. eo tit cum oporteat super verbo, non subito. due vices inducunt freqũtiam. allegat de vita & hone. cle. monasteria. & de elect. venerabilez. in fi. Dicunt tamen hoc totum iudicis arbitrio relinquendũ. Et quolibet premissorum casuũ dicunt formam seruandã que habetur in decr. qualiter ij. eod. tit. & de simo. licet hely. vt vc3 iudex per se vel aliũ descendat ad locum, & vocabit eum contra quẽ est inquisitio facienda & si cõpareat, tũc tradet illi capitula super quibus est inquisitio facienda, & primo faciet illum iurare fm formam alterã decre. cum dilecti. eo. tit. circa quod vide quod dixi. s. eo. §. ver. si aũt interest.
46 Et † prestito iuramento ad inquisita respondere, si confiteatur crimen habet intantum. & tunc cum ipso agetur. de elect. innotuit. vt etiam not. d. p. m. hoc eo. titu. qualiter. ij. super verbo reddere. nec posset confessionem impugnare quominus puniatur, ex eo qđ nõ fuisset de illis infamatus, vel quia capitula tradita non fuissent, vt eod. titu. c. j. li. vj. Si autem neget crimen non puto necesse recipi hoc casu testes super infamia quãdo ipsa defertur, quia ipsa se exhibet. & facit ꝙ dixi. s. eo. §. post prin. versi. nec posset. & ibi respõdi ad dictũ Host. sed statim recipiet testiũ iuramẽta eo presẽte, & subsequenter ipsoꝝ dicta, quoꝝ dictoꝝ & testiũ nominum copiã faciet illi contra quẽ inquirit. saluo quod de nominibus dicitur. de bere-
47 ti. c. vlti. li. vj. & † omnis legitime defensionis facultas eidẽ reseruabitur vt tamẽ dicit ibi. d. p. m. leuiores pbationes sufficiunt contra priuatũ quaz cõtra prelatũ. j. de simo. licet hely. de offi. delega. pastoralis. in prin. de senten. excom. cũ illoꝝ. §. si vero. Si contra regularẽ procederetur, aut ad correctionẽ fm regulam, & tunc dic vt. s. §. sequitur versicu. regularis. Aut vt remoueatur ab administratione. Et hoc casu si contra Abba. vel priorem conuentualem, vel curam habentẽ autorit ate episcopi institutum, licet tunc ad vnguem nõ sit predicta forma seruanda, q2 illi possunt facilius a suis administrationibus admoueri. i. ex leuioribus causis, & per leuiores probationes. item liberius, q2 non admittẽtur tot exceptiones. de si. licet hely. & eo. ti. qualiter. ij. vbi sic exponit. d. p. m.

48 **Est tamen** in hoc seruandũ † vt is contra quẽ est faciẽda inquisitio vocetur vt se defendat vt eo. tit. c. ij. de si. per tuas. Si vero agat de simplici priore officiali vel ad obedientiam tenente. talis pro libito abbatis etiam sine causa poterit de statu mona. cũ ad mona. §. tales. & c. ij. & de priuile. c. ij. in fi. li. vj. Et est in hoc differentia quãdo proceditur ex officio, vt hic, q2 tunc non inquiritur de infamia, quia ipsa differtur. Item q2 iurat inquisitus & non datur libellus, nec fit lit. consta. vt dixi. s. in preceden. versi. cum autem. Si autem cõtumaciter abesset fiat tũc quod dicitur. j. eo §. versi. sed si contumaciter.

¶ Sed si prelatus diceret subdito video te infamatũ, & inquisitio multa habet diffugio volo quod te purges, nunquid potest hoc fa-
49 cere inuito eo. vtiq3. quia † procedere potest quacunq3 via melius potest assignare criminis veritatez seu penã. xxiiij. q. iij. ecce. ff. si certum petatur. l. quidem. nec valeret appellatio contra premissorum aliquod interposita. & predicti sumi possent ex notat. in Spe. de inquisitio. §. nũc tractemus. versi. porro. & versi. sequentibus. & per. d. p. m. in precedenti. c. qualiter. ij.

¶ De pena autem infligẽda crimine hoc modo probato, dic vt. s. eo. §. ver. si autem per huiusmodi. nec tenetur iudex, cum hoc modo procedit procuratorem admittere, de quo dic, vt. s. eod. §. versi. nec puto. que autem premissa sunt locum sibi vendicant in criminibus non notorijs, q2 in notorijs, secus est. nã in illis non seruatur aliquis iudiciarius ordo, nisi in hoc ꝙ super notorio debent citari & interrogari & eo presente vel contumaciter absente sententia fieri de quibus per Guil. in Spe. de noto. criminibus. §. j. in prin. & §. vltimo. per totum.

50 **Est autem** † & alia inquisitio specialis que fit debito officio vrgente quando scilicet superior habet electum vel postulatum confirmare quam inquisitionem etiam facit nulla infamia precedente vel denuntiatione premissa, inquirendo scilicet de meritis electi & studijs eligentium, & electionis

forma

forma, vt. lxvij. dist. de Petro. lxj. distin. miramur. de electio. scriptum. z. c. postq̃. z. c. cum nobis olim. z. c. nihil est. z idem in consecratione z ordinatione episcopi z cuiuslibet alterius clerici. xxiij. distin. qui episcopus. xxiiij. dist. quando. lxxv. dist. ordinationes. idez etiam in matrimonio carnali. de clandest. desponsa. c. ij. Item vbicunqz ex mero z puro officio procedit iudex in his maxime in quibus vertitur anime periculum. de iureiur. ad nostram. ij. de offi. ordina. c. j. vt scripsit. d. p. m. in preallег. decre. qualiter. ij. super verbo, peruenit. de materia per Hostien. in summa. eo. titu. sub rub. de inquisi. sub rub. de criminibus sine ordine puniendis.

51 ¶ †An autem possint testes compelli quando iudex procedit, vel visitando, vel confirmando, vel in capite, z in membris inquirendo, vel contra certam personam super crimine de quo laborat infamia tractat Guil. in Spec. de inquisitione. §. nũc tractemus. in fi. vbi videtur velle quod non cogatur. Cuius contrarium puto quando inquiritur tam in capite q̃z in membris, vel contra singularem personam fama deferente per decre. qualiter. j. Item quia expedit reipublice peccata nocentum esse nota. sed quando visitat non debet exigere iuramentum a principio per quod occultuz constringatur, sed ex quo sine iuramento referunt aliqua corrigenda potest super his exigere iuramentum, vt notat. de sensibus. romana. §. sane. libro sexto. Ipsius autem dictum posset locum habere cum confirmando

52 inquirit quia presumimus quemlibet † bonum z idoneum nisi probetur contrarium. de scruti. in ordi. fa. c. vno. z de presum. dudum.

An autem admonitio que denũtiationem debet precedere fieri possit per literas, vel nũcium absenti tractat. d. p. m. de simo. licet hely. super correctio. vbi tenet quod sic, z idem Guiliel. in Specul. de denunciatio. §. j. alias. ij. versiculo quid si moriens.

53 ¶ † Item an denuncians prelatum debeat ab ecclesia habere expensas not. in Spec. eo. titu. §. vlti. in prin. vsq̃z ad versi. item pone. Nunquid autem is contra quem facta est inquisitio possit per familiares, vel cubicularios suos probare suam innocentiã, tractat Gui. in Specu. de inquisi. §. j. ver. generaliter. per. c. xij. q. ij. manifeste. z. c. seq. z. ij. q. vij. cum pastoris.

¶ Utrum autem impetrante inquisitionem remoto possit alter ipsam prosequi, tractatur in Specul. de inquisitio. §. j. versicu. quid si impetratio. de quo dic vt scripsit. d. p. m. in decre. cum oporteat. super fi. penulti. glo. Et an inquisitore super quibusdam pronunciante expiret eius officium super alijs not. Ber. de re iudica. cum. J. z. A. z in Specu. de inquisitione. §. j. versic. z not. z vterqz tenet q̃ non expirat.

54 ¶ †An vero inquisitor attestationibus publicatis possit super eodem crimine iterum alios testes inducere vel recipe, z de hoc per d. p. m. in decre. fraternitatis. de testib. in. ix. q. z de testibus. cum clamor. z dic vt ibi, z de hoc etiam in Spec. de inquisitione. §. nunc tractemus. versic. sed nunquid publicatis. vbi tenet q̃ possit vbi ex officio procedit, secus si aliquo proponente vel prosequente inquisitionem, quia tunc teneretur subornatio, z vt ibi not. potest inquisitor si in aliquo minus bene processerit illud reuocare, z de nouo procedere, dic vt in predic. decre. cum clamor. scripsit. d. p. m.

Premissa autem in non notorijs locum sibi vendicant, de notorijs vero z forma procedendi in ipsis, vide quod plene scripsi in commento quod feci super decreta. vestra. de cohabi. cleri. z mulierum.

¶ Quando autem delegationis litera impetratur sub hac forma mandamus quatenus vocatis qui fuerint euocandi super propositis, z alijs negocijs contingentibus, inquiras que fuerint requirenda zc. intelligitur negocium delegatum in modum iudicialis indaginis, non autem in forma inquisitionis simplicis, vt de iudic. exhibita. z ibi not. in. iij. glo. vnde. d. p. m. post Uincẽ. scripsit super ipsa glo. quod ex quo patenter non constat q̃ huiusmodi negociuz in modum commissionis committatur, presumitur q̃ in modum indi-

55 cialis indaginis fiat commissio, vbi etiam dicit in fi. † q̃ quando fit commissio in modum simplicis inquisitionis semper consueuit in ipsa commissione poni de insinuatione clamosa. Remittit autem ad not. in Specu. de inquisi. §. j. versi. quid si in litera. z de hoc scripsi in materia rescriptorum. §. in secundo vero casu. in fi.

FINIS

Solennis, vtilis, z quotidianus

Tractatus de Excusatore sine mandato Excellentissimi. U. J. interpretis, z magni practici domini Antonij de Canario.

SUMMARIUM



Excusatoris materiam vtilem prosequor per duas particulas, quarum prima ponit questiões concernentes excusatorem sine mandato simpliciter vsq̃z ad questionem. ix. Secunda ponit questiones concernentes excusatorem absentie, vsq̃z ad fi.

1 Quero igitur † primo quis sit excusator. Respondeo Spec. in tit. de his qui alie. no. in iud. inter ver. excusator dicit q̃ excusator est qui sine mandato ad causam ad proponendas excusationes, seu causas absentie non causas cause admittitur, de electio. bone. el. j. z Specu. in titu. de excusat. dicit q̃ excusator est his qui venit ad proponendum causas absentie alicuius qui nõ poterat ratione sui, vel cause procuratorem constituere, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, allegat predictum versi. excusator. de dolo z contu. cum dilecti. Sed contra attende q̃ in prima distinctione dicit sine mandato, non ideo dicitur q̃ cause absentie per procuratorem allegari nõ possint, sed quia si mandatum haberet ad proponendas causas absentie foret procurator non excusator. ff. de procu. absens. z. d. c. veniens. quod autem dicit ad causam, quia causa multis modis assumitur, vt no. Jo. and. in. c. cum dilectus. super glo. causa. de accusa. Et intellige pro iudiciali conflictu certarum personaruz quod dic. de verbo. signi. c. forus. in verbo causa. ¶ Quod autem subdit. ad proponendas excusationes, seu causas absentie nõ causas cause minus restringit excusatoris officium, quoniam non solum causas absentie allegare potest, sed etiam causas cause patentes per acta. amplius z causas absentie, vt dicam in seq. q. ¶ Quod autem vltimuz dicitur, admittitur, intelligitur sine mandato vt premiserat, z adde seu venerit, vt in sequenti descriptione, quia si non mittitur, venire potest, vt in dicta seq. q. dicam. ¶ Quod autem in secunda descriptione dicitur, qui non poterat ratione sui vel cause constituere procuratorem, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, non est satis dictum, quia licet possit citatus constituere procuratorẽ ad causas cause, vel sit citatus simpliciter q̃ veniat non personaliter, non ideo excluditur accusator ad allegandum absentiam, vel innocentiam, vt patebit in sequenti questione. ¶ Dic ergo vt predicta effugias, q̃ excusator est ille qui sine mandato mittitur seu venit ad causam in iudicio ad allegandum causas absentie, seu innocentie absentis.

2 Secundo quero † quid sit officium excusatoris, seu quas excusationes proponere possit excusator sine mandato huiusmodi. ¶ Respondit Spec. in tit. de excusat. in fi. remittens se ad Inno. in. c. veniens. de accus. qui in prima glo. vt etiam ibi eum refert z sequitur Joã. and. super secunda glo. dicit q̃ officium excusatoris est allegare causas absentie facti. de procu. querelam. ff. de iud. l. si pretor. ¶ Ad causas cause necessarius est procurator cum mandato vel satisdatione. Dicit tamen q̃ post litis contestatio. in ciuilibus, vel criminalibus, vel in

alijs vbi proceditur lite non contestata, iudex anteq̃ condemnet indefensum contumacem admittet quemlibet allegantem iura cause etiam minorem, ⁊ forte infamen. ff. de procu. l. seruum quoq;. §. publice. C. de procu. l. exigendi. in fi. ⁊ in d. c. veniẽs. fuit admissus nõ habens mandatum, nec satisdans, nec persona cõiuncta ad causas cause. ¶ Causas vero intelligit que colliguntur ex actis in eadem causa habitis. Non enim credit posse produceere testes, vel instrumenta, vel alias defensiones cum procurator non sit. Secus in causis absentie quas probare potest, ⁊ admittitur etiam non satisdans. Dicit etiam ꝙ excusator non allegat causas absentie de iure puta, coram vobis non tenetur comparere, quia excommunicati estis, vel non valet. hoc enim non per excusatorem, sed per seipsum, vel procuratorem proponere debet. de rescrip. super literis Jo. ¶ Et ẽm predicta intelligitur dictum Guil. anglici. quod idẽ Jo. and. refert in tit. de defen. super rub. dicens defensorẽ sine satisdatione admittendum ad allegandum causas absentie, videlicet intellige meri facti,

3 † quod dictum Inno. declarans Bart. in. l. pen. §. ad crimen. de publi. iudi. in. ij. parte illius. §. in materia excusatoris permittitur ꝙ talis excusator qui non habet mandatum, non curatur an sit mulier, vel minor, vt not. in. d. §. publice. Item non tenetur satisdare de rato. ita not. in. l. in eo quod. §. j. ff. de re dub. ⁊ vult Inno. in. d. c. veniens. Et demum subdit ꝙ quedã sunt excusationes necessarie, que impediunt rẽ venire, vt puta, est infirmatus vel carceratus ab alio vel non potest transire per iter. iste cause possunt allegari per quemlibet, nec requiritur ꝙ caueat de rato, quia velit nolit pur sic est. quedam sunt excusationes probabiles, que eum excusant a veniendo ꝓbabiliter, potest tamen venire si vult, vt puta quia in illo loco habet inimicos, ⁊ sic excusatur a veniendo, vt. l. de de etate. ad treb. de legat. j. l. sciendum. §. j. tamen si vult venire potest, tunc talis simplex excusator non admittitur sine mandato ad allegandum talem excusationem, quia nescit quid absens ille velit. Quedam excusatiões sunt mere voluntarie, puta quia tu non es meus iudex, hoc casu si reus vult potest prorogare iurisdictionem, ideo excusator non potest ꝓponere sine mandato, cum hoc consistat in voluntate absentis, ita intelligitur dictum. c. ⁊ dictum Inno. ẽm Bar.

4 **Conclusio predictorum est**, † ꝙ excusator admittitur sine mandato ad allegãdum ꝙ absens non potest comparere, sed non quod non tenetur. Amplius ex predictis patet ꝙ excusator sine mandato admittitur ad allegandum causas cause que colliguntur ex actis in eadem causa factis eo casu quo in absentẽ potest diffinitiua sententia promulgari in quacunq; causa ciuili vel criminali, siue excusator huiusmodi sit maior, siue minor, masculus, siue femina, ⁊ etiam infamis, siue quis sit absens contumaciter, siue non contumaciter, ⁊ sine satisdatione per. d. §. publice. ⁊ per. d. l. exigendi. in fi. quia ẽm Inno. quilibet admittitur ad allegandum ⁊ docendũ quid de iure partis, quia partis absentis contumacia Dei presentia suppletur. C. de iudi. l. properandum. §. cum autẽ. Et iudex non solum pro se, sed quemcunq; alium veritatem querere debet. Sed Bar. in. d. §. publice. dictum Inno. intelligit ꝙ vbicũq; potest sententia diffinitiua ferri in absentem quantumcunq; sit causa, siue sit ciuilis siue criminalis, pecuniaria, siue capitalis, quilibet admittitur sine mandato ad ostendendum de eius innocentia. Quod autẽ. d. §. loquatur in eo qui venit sine mandato, vel cum mandato, maior siue minor, masculus, siue femina, seruus vel liber, coniuncta persona, vel non, patet in verbo, a quibuscunq; defendi, ⁊ in verbo, quemuis verba facientem pro eo. Adde quod loquatur in qualibet causa, patet ex principio. d. §. quod autem loquatur contra allegantem innocentiam patet in verbo, ⁊ innocentiam allegantem. hanc lecturam probat Bart. quia etiam nemine hoc tacente iudex potest, ⁊ debet hoc ex suo officio, vt in auc. qui semel. C. quo. ⁊ quan. iud. ibi. Perquisita veritate, ⁊ in. l. ampliorem. §. pen. C. de appe. licet glo. ibi dicat esse speciale in causa appellationis. Sed speciale est ꝙ in causa appellationis possit ferri sententia in absentem, ⁊ ideo iudex inquirit veritatem pro absente, ⁊ si potest suo officio, multo magis quouis veniente, ⁊ de innocentia docente. Et istud videtur velle Inno. in. d. c. veniens. Adde vt patet ex rationibus allegatis per eum. in

5 quibus Bartol. fundat se in. d. §. vij. † Et ꝙ ex officio suo quando potest iudex ad diffinitiuam sententiam diffinire possit parte absente probationes inducere ⁊ supplere tenuit Bar. in. l. j. C. vt que de. aduo. par. latius in. l. iiij. §. hec autem. ff. de dam. infe. ⁊ in disputatione sua, que incipit. Iudex maleficiorum. ⁊. ff. de pen. l. si non defendatur. ⁊. ff. de questio. l. j. §. si quis vltro. Et si dixeris, procurator in causis a relegatione. ꝯ. interuenire non põt, vt not. in. d. §. publice. ⁊ d. §. ad crimen. ⁊. d. c. veniens. Respondet Bar. quemlibet admitti ad innocentiam, non ꝙ possit facere aliquid per q̃d absenti preiudicetur, ⁊ ideo non admittitur vt procurator qui nocet ⁊ prodest domino, vt. l. non solum. ff. de procu. Sed tanq̃ quilibet ad informandum iudicem ẽm eum, in. d. §. publice. ⁊ in. d. §. ad crimen. ⁊ in extra uag. ad reprimen. super verbo, legitime. Nam per excusatorem huiusmodi non deducitur aliquod ius absentis, sed solum ius publicũ dixit Bald. in. l. reos. circa fi. C. de accus. quia publice vtilitatis est absentes a quibuscunq; defendi, vt. d. §. publice. ¶ Collige igitur quatuor casus, ꝙ aut excusator vult allegare causas cause simpliciter. Aut causas cause resultantes ex actis in eadẽ causa factis. Aut causas innocentie ex causa in qua ad diffinitiuam sententiam deueniri potest. Aut causas absentie. Primo casu non potest sine mandato vel satisdatione de rato, vel etiam cum mandato, ⁊ satisdatione in causas a relegatione supra. Alijs tribus casibus potest vt patet ex predictis. Et attendendum ꝙ differt allegare causas cause resultãtes ex actis, ⁊ allegare causas innocentie. Quia primo casu admittitur excusator in omni causa. ¶ Secundo demum in causa in qua potest ad diffinitiuam sententiam deueniri, quia vtrunq; iudex nemine fauente, seu allegãte simpliciter debet, vt patet ex superius allega. omni enim casu quo iudex tenetur, seu potest requirere veritatem ex suo officio pro absente, ⁊ tenetur admittere quemlibet defensorem, vt probant rationes Inno. ⁊ Bar. supradicte.

6 **Tertio quero** iuxta proxime dicta † quare causa absentie potest in quacunq; causa allegari, ⁊ innocentie demum in causa in qua potest ad diffinitiuam sententiam deuenire. Respondeo quia allegatio cause absentie excludit damnum ꝯtumacie absentis, vt ea allegata, ⁊ probata causa differatur, vt dicam in que. xxvij. que contumacia potest esse etiam in causa in qua non potest ad diffinitiuam sententiam ꝯtra absentẽ deueniri, ⁊ sic damnum contumacie quod multiplex esse potest. de dolo ⁊ contu. c. prout. ⁊ per totum. ⁊ in Specu. de contumace. §. nunc dicamus. Allegatio autem innocentie excludit condemnationem rei vt dicam in. q. xj. que condemnatio locum habere non potest nisi in casibus in quibus potest ad diffinitiuam sententiam deueniri, non autem excludit contumaciam, quia licet reus non teneatur, seu non deliquerit nihilominus contumax esse potest, ⁊ damna contumacie pati.

7 **Quarto quero** † pro nominis intelligentia q̃d differat excusator a ꝓcuratore, defensore, ⁊ nuncio. ¶ Respondeo a procuratore differt q̃ excusator sine mandato, vt dictum est in. j. q̃o. procurator cum mandato qui ad excusandum tantum constitui potest, vt. ff. de ꝓcu. absens ⁊ ad vnaz rem. ff. de procur. l. j. §. j. ¶ A defensore autem differt q̃ excusator ad allegandum causas cause resultantes ex actis in eadem causa factis, ⁊ innocentiã rei, ⁊ causas absentie, vt dictum est in. ij. q. ¶ Defensor autem ad totam causam, vt not. Spec. in tit. de his qui alie. no. in iudi. inter. §. j. ver. defensor. ¶ Denuncio autem q̃ excusator concipit verba in persona sua, vt dicam in seq. q. Nuncius in persona domini. Nuncius est velut pica, ⁊ organum quo mediante vadit vox vnius ad alium, ⁊ nihil per se agit, sed dominus per eum velut per epistolam. ff. de consti. pecu. l. qui autem. §. si. cum. l. seq. vbi de hoc per glo. ⁊ Bar. ⁊ not. C. si quis alte. vel sibi. l. multum interest. in glo. in verbo, potest. ⁊ Spec. in titu. de procu. §. vt autem. versi. ⁊ not. ꝙ large. Horum tamen nominum sepe vnum ponitur pro reliquo, ⁊ presertim pro excusatore, nam sepe excusator dicitur procurator, vt. d. c. veniens. dicit defensor, vt. d. §. publice. in glo. magna. ⁊ in. §. ad crimen. ⁊ in. l. in eo. §. j. ff. de regu. iur. Et dicitur nuncius, vt. d. c. bone. de elec. ⁊. d. c. veniens. de accus. Nam ⁊ procurator dicitur nuncius, sed non econuerso, vt. d. Spec. in verbo, ⁊ not. Ponuntur proprie, ⁊ improprie ẽm subiectam materiam, vt ex predictis verbis patet.

8 **Quinto quero** † qualiter excusator d; verba concipere, an vcz in persona sui vel rei cuius absentiam vel innocentiam allegat. ¶ Responde ꝙ debet concipere verba nomine suo ꝓprio. Cũ rõne publice vtilitatis nõ rõne vtilitatis priuate admittatur, vt. d. §. publice. ⁊ humanitatis ratione q̃ quilibet homo debet alij benefacere, vt. ff. de ser. export. l. seruus ea. Natura enim constituit cognitionem inter nos. ff. de iusti. ⁊ in. l. vt vim. ⁊. ff. de appel. l. non tantum. in ver. humanitatis ratione, ⁊ ꝙ ibi not. in. j. glo. sicut dicemus in tutore. ff. de his quib. vt indi. l. tutorẽ. ⁊. C. eo. lib. l. polla. ⁊ quod ibi no. in. j. gl. in ver. pupilli nomine, ⁊ in coniuncta persona. C. de procur. l. exigendi. Dicendo ego dico Titium accusatum, seu inquisitum absentem ex tali causa iusta, ⁊ cõparere non posse, vel eum fore innocentem, ⁊ terminum ad ꝓbandũ peto. Sane ⁊ si dicerẽ nomine Titij dico ⁊c. admitti debere, vt. d. l. non tantum. q̃ intelligeretur nomine Titij. i. ad vtilitatem Titij, vt not. in. d. l. tutorem. ⁊. d. l. polla. §. si tamẽ simpliciter compareret

vt premisi

vt premisi malefaceret iudex cogere eum ad exprimendum quo nomine ageret ⁊ compareret, vt. d. Innoc. in simili. in. c. cum olim. de testi. ſm Bar. in. d. l. non tm̄. ¶ Ego consueui dicere comparet talis excusator seu defensor sub proprio nomine necnō excusatorio seu defensorio nomine Titij ⁊ tanq̄ȝ vnus de populo ⁊ pro interesse publico ⁊ omni meliori modo nomine ⁊ causa ⁊ forma quibus magis ⁊ melius possit ⁊ debeat coniunctim vel diuisim ⁊c. vti si vno modo possit excludi alio non excludatur ⁊ consuetudo in predictis amittit defensorem quocunq̄ȝ nomine compareat.

9 Sexto quero † ad quid teneatur excusator si non probat ꝙ deducit iudex super excusatione proposita potest procedere duobus modis. Uno modo super excusatione simpliciter procedendo ad instantiam exculatoris, ⁊ tunc excusator non ꝓbans de calūnia venit ꝯdemnādus extra ordinem. sicut dicimus in denūtiatore suā denūtiaȝ corā iudice prosequente. ff. ad turpil. l. ab accusatore. §. denuntiatores. ⁊. ff. de custo. reo. l. diuus vbi de hoc per Barto. ⁊ in. c. fi. de calū. Ac etiam dȝ condemnari in expēsis, sicut ꝯdēnatur reus. vt no. C. qui accu. nō pos. l. qui ð crimine. cum suo nomine compareat, vt dictuȝ est in proxi. q. ⁊ sicut] cōparens in iudicio sine mandato. C. de procu. l. lȝ. ⁊ quod ibi not. per doc. Alio modo potest proceder̄ iudex ex suo officio per inquisitionem ꝑꝑ illā excusationē que corā eo allegatur. ⁊ tūc perinde hr̄ ac si iudex ex officio suo mero ⁊ simplici moueret̄. ⁊ in nihilo excusator tenet̄. Quinetiā non prohibetur eo casu excusator esse testis sicut dicimus in denuntiator̄ vt scripsit Bar. in. d. l. diuus qꝛ dicto casu iudicium totum fundatur in iudice inquirente qui tenetur, ⁊ potest ꝑquirere veritatem vt dictum est in precedenti. q.

10 Septimo quero † iuxta premissa que exceptiones opponi possunt ꝯ̄ excusatorem. Responsio pȝ ex dictis in precedēti. q. qꝛ si iudex procedit ad instātiā excusatoris opponi poterunt oēs exceptiones que opponi possunt ꝯ̄ personam accusatoris seu contra personā illius q alieno noīe ꝯparet, sicut dicimus in denūtiatore, de accu. c. lȝ hely. ⁊ tȝ Barto. in. d. l. diuus. ⁊ sic opponi poterit ꝙ est minor excōicatus, ⁊ similes ideo obstat. l. exigendi. in fin. C. de procur. qꝛ est speciale ibi in filio ſm doc. qui potest ꝯparere sine mādato ad plenā responsionem in causa patris absentis, i quā poterat ad diffinitiuā ꝓcedi lȝ foret minor, ergo secus in alijs. ⁊ iudex ad instātiam accusatoris seu actoris ⁊ ēt ex suo officio poterit talē excusatorē repellere. ex suo tn̄ officio poterit inquirere veritatē, ⁊ sic ad sui informationem audire minorē, feminā ⁊ quēcunq̄ȝ allegantē, ⁊ sic intelligitur lectura Barto. in d. §. publice. ⁊ quod dictum est in. ij. q.

¶ Et ex his etiam patet ꝙ excusatorem primo modo sumptum iudex tenetur admittere. Secundo autem modo assumptum nō nisi vt informet, vt dictum est.

11 Octauo quero † an excusator hmōi possit constituere procuratorem ad excusationē ꝓpositā prosequendā. Rn̄deo ꝙ sic, qn̄ iudex procedit ad instantiam excusatoris. cū ad euȝ cause periculū spectet, lȝ aliud sit in ꝓcuratore ⁊ tutore qui ante lit. contest. procuratorē nō ꝯstituunt. C. de procu. l. neq̄ȝ. vt concludit post multa argumenta pro ⁊ ꝯ̄ Spe. in ti. de procu. §. j. ver. sed nunquid defensor. qui lȝ loquatur in defensore q satisdedit iudicatum solui idē in executore predicto qui satisdare nō tenetur, vt dcm̄ est in. ij. q. per rationes allegatas per Spec. in. d. ver. sed nunquid defensor. ⁊ in proxima. q.

SVMMARIVM

1 Excusator sine mandato qm̄o innocentiam proponere possit.
2 Absentis probata ꝑ excusatorē innocentia, quid hȝ facere iudex.
3 Innocentia per excusatorem in qua iudicij parte allegari possit.
4 Excusator nunquid possit a grauamine seu sententia appellare.
Excusator post latam sententiam comparens vtrum possit a sententia appellare.
5 Excusator appellans pro eo qui ad supplicium ducitur nunqd possit sine mandato prosequi appellationem.
6 Innocentia post sententiam in rem iudicatam transactā reo etiā inuito, an ⁊ quibus casibus allegari possit ⁊ coram quo iudice.
7 Excusator absentis q̄s excusationes meri facti possit allegare. 10.
8 Absentie causa iusta que dicenda.
9 Excusator absentis qui metu supplicij aufugit nunqd admittēdus.
11 Absens quis dicatur, ⁊ absentia quomodo probetur. 12.
13 Absentia sola nunquid probet impedimentum iustum.
14 Excusator absentis petens terminum citationis prorogari vt absentem inueniat quem nescit vbi sit nunquid audiendus. ⁊ quid si dicat se non inuenisse. 15.
16 Impedimentum puri ⁊ meri facti absentis quomodo probetur. Et an sufficiat impedimenti semiplena probatio. 17.
18 Impeditus an teneatur excusatorem mittere. ⁊ quid iuris si mittatur. 19. Item si non mittat.
21 Excusator allegans impedimētū facti precisi nunqd audiendus.
22 Excusator in causa capitali an satisdare debeat de presentando finita absentie causa.
23 Procurator cum mandato generali nunquid absentie causas proponere possit.
24 Absentie causa vtrum possit inuito absente allegari ⁊ probari.
25 Excusator nunquid possit allegare eius absentiam contra quem petitur sententie executio.

¶ Secunda Tractatus particula.

Una questio crica scdām partem concernentem questiones allegan-
1 tes causas innocētie † qualiter innocētiam poterit excusator iste proponere. Rn̄deo illam ꝑ quam conste reuȝ non deliquisse, vt si condēnatus vel inquisitus de homicidio probaret hominē qui dr̄ occisus supuiuere, non aūt possȝ proponere innocētiam ꝑ quam constaret delictuȝ ꝯmissuȝ quacūq̄ȝ rōe non punibilē. puta quia occisus poterat impune offendi, vel delictum erat prescriptum ex forma statuti ⁊ similia, quoniam id non posset iudex ex suo officio reo non properante supplere vt dixit Bar. ff. de pe. l. absentē. in. iiij. q. in. §. neq̄ȝ per excusatoreȝ sine mandato id deduci vt dictum est in. ij. q.

2 ¶ Decimo quero † probata innocentia ꝑ excusatorē quid habȝ facere iudex. hȝ reum absentē absoluere ſm Barto. in extrauaganti ad reprimēdum sup verbo, ad receptionē, allegat. C. de iud. l. properandum. §. sinautē. ⁊ merito quia constito de innocentia etiam nemine de innocentia proponente dȝ iudex reum absoluere ſm Barto. in extrauaganti ad reprimēdum sup verbo ad receptionē. allegat. C. de iudi. l. properandum. §. sinautem ⁊ merito, quia constito de innocentia etiam nemine innocentiam proponēte dȝ iudex reum absoluere. ff. de penis. l. si non defendatur. ⁊. l. vnius. §. cognituruim. vt
3 dictum est in. ij. qō.

¶ † Undecimo quero quando possit innocentia allegari. Respondeo in quacunq̄ȝ parte iudicij etiam post publicationē processus ⁊ post conclusionem in causa cum constita innocentia totum iudiciuȝ resilit in iudice inquirēte seu in causa cognoscente. vt tȝ Barto. ff. de questioni. l. j. §. si quis vltro. ⁊. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. ⁊ in. d. l. si non defendatur. ⁊ in disputatione sua. Iudex maleficiorum allega. in. ij. q.

4 ¶ † Duodecimo quero an excusator possit a grauamine seu a sentētia appellare. Respondeo a grauamine seu a sentētia interlocutoria in causa excusationis planum est posse appellare. quia ad euȝ cause periculum spectat. vt dictum est in. vj. qō. Idē a diffinitiua si subscripta excusatione proposita iudex sententiam diffinitiuaȝ promulgauerit eadē ratione. cum in ea appellationis causa possit grauamen suum releuare. ff. de appel. l. j. ⁊ grauato regulariter appellatio sit ꝑmissa. C. si vt se ab hereditate abstineat. l. j. ⁊ de appellatio. l. ⁊ in maioribus. ff. ð app. l. a sn̄ia.

¶ Sed dubium est, an excusator comparens post latam sentētiam possit a sententia appellare. Respondeo non nisi pro eo qui ducitur ad mortē, ⁊ intra tēpora que ad appellandum largiuntur. quo casu etiam reo inuito quilibȝ humanitatis nomine appellare potest vt. l. non tantum. ff. de appella. ꝯ. C. de appella. l. abditos. ⁊. C. ð episcopali audien. l. ad duos. qui humanitatis ratione exposita ꝯfertur dicto casu beneficium in inuitum. vt notatur in. d. l. non tantuȝ. in glo. vlti. ⁊. ff. de regu. iur. l. in inuitum. ⁊ eo. titu. c. inuituȝ lib. vj. ꝑ Dyn. ⁊. ff. de nego. gest. l. soluendo. ꝑ Barto. quod interesse humanitatis non attenderetur in alio casu quo quis ꝑiudicare posset vt dictis iuribus no.

¶ Decimotertio quero pro intelligētia ꝑmisse qōnis ⁊ maiori declaratione nostre materie. † An excusator appellans pro eo qui du-
5 citur ad mortē possit applōnē prosequi sine mandato.

¶ Respondeo pro concordia Barto. ⁊ Bal. qui videtur in dicta questione contrarij. dic quod ad plenam defensionē nō admittitur ne processus excusatoris preiudicet reo. cui ius est acquisitum per appellationem. ff. an per alium causa appel. l. j. coniuncto. §. ad crimen sicut in causa principali, ⁊ sic loquitur Bal. in. d. l. abditos. in fi. C. de episco. audien. ad allegandum autem ⁊ probandum causas innocētie bene admittitur sicut in causa principali. Et sic loquitur Barto. in dicta. l. non tantum. dum ad ꝑdicta allegat Bart. in. l. si non defendantur. ff. de penis. ⁊. l. j. §. penu. ff. de questionibus. Nam

innocentia in causa capitali etiam reo inuito allegari et probari potest humanitatis ratione vt. d. l. non tantum et quod ibi not. in vlti. glo. et dictum est. §.

¶ Ex his patet quod talis appellatio vtilis est quia deuoluit causam ad superiorem coram quo innocentia allegari et probari poterit quod non posset causa per appellationem non deuoluta, et quia cum mandato poterit prosequi causam ad plenam defensionem sicut in causa principali cum reus sit in vinculis. vt. d. Bald. in dicta. l. abditos, et tenet latius Bar. in. d. §. ad crimen. et quia si iudex a quo vellet appellatione interposita sententiam exequi posset excusator ei de facto resistere, quia per appellationem ablata est iurisdictio iudici a quo secundum Inno. in. c. si quando. de offic. deleg. quem allegat et sequitur Bal. in. d. l. abditos. de episcopali audien. ad hoc. l. prohibitum et quod ibi no. C. de iure fisci. lib. x.

6 ¶ Decimoquarto quero † an post sententiam in rem iudicatam transactam possit excusator rei innocentiam allegare et si possit coram quo iudice. Respondeo questio procedit in causis capitalibus in quibus potest innocentia reo inuito allegari vt dictum est in duabus proximis questionibus, quia in alijs facit ius. ff. de statu homi. l. quantum. In quibus causis capitalibus potest allegari innocentia post rem iudicatam inuito condenato per ipsum condemnatum. ff. de questio. l. j. §. si quis vltro. et in Spe. de accusa. §. sequitur. versi. sed pone. licet hoc male Italici obseruent. Dicit Joan. and. ibi in additionibus sic. Per quemlibet etiam posset illam ex suo officio iudex inquirere. Sed in innocentia probata non posset iudex absoluere quia non potest sententiam corrigere. ff. de re iudi. l. iudex postquam. sed deberet principi rescribere vel petitionem dare in communi quia commune non recognoscit superiorem vt. d. l. j. §. fi. ff. de condi. quod ibi no. per Bart ¶ Coram autem iudice ad quem allegare innocentiam non posset quia ad eum non est iurisdictio deuoluta neque deuolui potest cum ad appellandum tempora sint diuersa vt dictum est in proxima questione. Posset tamen excusator per viam supplicationis principem seu commune adire vt de iudice dictum est.

¶ Decimoquinto Circa tertiam partem questionis excusatoris allegantis causas absentie puri et precisi facti. † Quas excusationes meri et
7 precisi facti possit allegare. Respondeo illas que iustam habent rationem. vt. d. l. inter. et. d. l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. ¶ Exempla patent in. l. ij. ff. si quis cautio. cum duabus legibus sequentibus vsque ad. §. quantum. vt si valitudine tempestatis maritime seu terrestri vi fluminis furore detentione carceratione absentia longinqua. puta vltra mare et similia per que quis precise comparere non posset velit nolit vt dictum est in. ij. q.

¶ Omne enim impedimentum meri et precisi facti iustam absentie rationem habet vt in. d. ij. q. dictum est, nisi causa impedimenti fuerit vt statim dicam.

8 ¶ Decimosexto quero † quid si impedimentum meri et precisi facti contingit culpa absentis, an causa absentie dicatur iusta. Respondeo aut culpa est preordinata ad casum contingentem. aut non. Primo casu causa absentie non est iusta. v. g. Si absens facit se capi a magistratu vel detineri a priuato ne posset comparere vel suspitione delicti ne citari posset. iuit in partes longinquas. vt. ff. si quis cautio. l. ij. §. fi. ibi nam ipse hoc affectauit vel causam prestitit non proderit excepti o. Secundo casu sic. vbi absens deliquit in loco in quo residebat et propter delictum captus et incarceratus est a magistratu. vel transiuit per territoria hostium et captus est. nam talis culpa non fuit preordinata ad hunc casum seu effectum vt comparere non posset. vnde absenti non est imputanda, vt. ff. ad. l. rhodi. de iactu. l. si vehenda. §. j. et ibi no. ff. de impensis in res dotales factis. l. an in totum. sine iuste detineatur siue iniuste. et siue per magistratum iurisdictionem habentem. siue per priuatum. vt. d. §. fi. in prin. per quem ibi hoc tenet Bar. et Spe. in ti. de accusa. §. pe. versi. item queritur. et melius in ver. quod si quis in additio. Jo. an. vbi vult quod defensor potest allegare absentiam banniti de alio maleficio et propter ipsum maleficium absentis. Sed si foret absens suspitione maleficij de quo inquiritur. dicam statim.

9 ¶ Decimoseptio quero † quid si suspitione delicti reus se absentauit. et casu contingente sine sui culpa comparere non potest. v. g. delinquens timens propter delictum capitale de quo diffamabitur ne caperetur aufugit de ciuitate, et eius territorio. et iuit ad ciuitatem vicinam. vbi propter inimicitiam post eius accessum surgentes inter ciuitates originis in qua dicitur deliquisse in illa ad quam se contulit captus est et in carceribus positus. An allegans eius absentiam per potestatem de maleficio inquirentem debeat admitti. Hic casus et sequens in proxima questione dederunt causam huic summule. Videbatur enim quod sic. quia culpa fuge non tendebat ad inimicitiam et capturam huiusmodi. vt dictum est in precedenti proxima. q. Sed respondebatur quod licet absentia sit excusabilis propter culpam fuge tendentem ad non comparendum, multa allegata fuerunt pro et contra. Finaliter puto quod admitti debuit excusator. quoniam excusatio puri et precisi facti admitti debet. vt. d. §. ad crimen. et dictum est in. ij. q. et. d. §. publice non obstante culpa fuge. quia illa militaret si sola adesset. vt dictum est in proxima. q. Nam eo casu ideo excusator non admittitur quia fugam affectauit et causa fuge fuit. vt. d. §. fi. Sed casus contingens capture eum excusat. quia illam non affectauit neque causam prestitit. Et si dicat casus contingit propter fugam. Respondetur quod fuga non debet considerari, quia non tendebat ad dictum casum. vt in proxima. q. dictum est. Rursum fuga non reddit eum contumacem, confessum vel conuictum. licet reddat eum de maleficio suspectum. vt no. per Cyn. C. de rapt. vir. l. j. per Bar. in. l. lex cornelia. ff. ad sille. et per Jo. an. in tit. de presum. in. §. species. ver. violenta in additio. Spe. et dixit plene in tractatu de questionibus et tormentis. §. ij. q. vij. et absentia predicta habet duplicem causam absentie, scilicet fuge, et capture. prima iniusta, secunda iusta. Et sufficit vna causa iusta. vt. d. l. inter. in verbo, iusta ratione, que non tollitur per iniustam. Et quia si post primam citationem fugeret, oporteret eum iterum citari. nec illa fuga eum redderet contumacem pro alijs citationibus. vt no. de dolo et contumacia. c. ij. in glo. videbitur lib. vj. C. quomo. et quan. iud. l. ea que. in fi. Oportet citari ergo vt compareat et comparere possit. et eius absentiam allegari. nec fuga concludit necessario quod citatus nolit comparere, et qui hodie fugiendo comparere non vult cras citatus velle comparere poterit, quia voluntas est ambulatoria. ff. de adimen. lega. l. iiij. et sufficit impedimentum facti absque eo quod appareat, an velit comparere si impedimentum cessaret. aliter non excusaretur absentia facti si de voluntate, non quod iura non requirunt, vt. d. l. inter. et. d. §. ad crimen. et. d. §. publice. et. d. c. veniens. impedimentum igitur solius absentie in casu proposito allegari non potest sed impedimentum captiuitatis subsequute propter inimicitiam inter dictas ciuitates exortum sic.

10 ¶ Decimooctauo quero † retentis terminis questionis proxime precedentis quod si retentus et captus non valens exire de carceribus alio modo promisit sub graui pena non recedere de ciuitate et fideiussores dedit, an excusator allegans detentionem, carcerationem, promissionem, fideiussionem huiusmodi sine mandato admittitur. Respondeo non, quia talia impedimenta non sunt meri facti sed iuris. que allegari non possunt per defensorem sine mandato, vt dictum est in secunda questione. Non enim dicto casu tenetur absens facto preciso, sed obligatione de non recedendo. qua non obstante comparere potest si velit. et forsan tenetur cum propter delictum grauius seu capitale citetur. de quo de re iud. l. contumacia. §. penes. et l. ij. §. exhibendum. ff. de custodia reorum. per Bar. in disputatione sua statuto ciuitatis Lucane cauetur.

¶ Amplius idem foret dicendum si excusator allegaret ragunamentum guerre inter dictas ciuitates exorte. quoniam impedimentum guerre non est meri facti sed iuris. dum non allegat quod non possit precise sed quod non tenetur propter guerram vt dictum est. Quin etiam propter communes guerras patrie non excusatur quis a comparendo, cum comparere possit maxime cum saluo conductu. tenent domini de Rota eorum conclusione. cccxxvij. per. d. c. dilecti. in verbo, discrimina viarum. de dolo et contu. propter inimicitias autem personales, et capitales bene excusantur vt lite non contestata. c. accedens. de re iudi. cle. pastoralis. illas tamen non posset excusator sine mandato proponere. quia non sunt meri facti vt dictum est.

11 ¶ Decimonono quero † quis dicatur absens. Respondeo. absens dicitur in proposito qui abest a ciuitate merum imperium habente sicut olim a prouincia. de penis. l. absentem. in prin. C. de accusa. l. absentem. C. de adulte. l. si quondam. ff. eo. l. si maritus. §. lex iulia. et quod ibi not. ¶ Ad hoc vt quis dicatur absens quod scripsit Bar. ff. de damno infe. l. iiij. §. pretor ait. et. l. quis. in. v. q. et de verb. obli. l. j. in princ. et. d. §. lex iulia. et Bal. in. l. fi. §. vbi autem lo. j. C. de bonis que lib. ad hoc. l. abesse. ff. de quibus cau. maio. et. l. preses. cum sequenti cum glo. sua. ff. de procurato.

12 Uigesimo quero † qualiter probetur absentia huiusmodi. Respondeo. probatur per famam. vt no. Specu. tit. de accusatore. §. i. versi. sed quid si iste. Sola enim fama et vulgi opinio sufficit in tali probatione dicit Barto. in extrauaganti ad reprimendam in verbo, per edictum. per text. in auten. de exhibendis et introducendis reis. §. si vero. col. v. Item iudex potest et debet de absentia se informare et id examinare in quam terram abijsse dicitur per dictum tex. ex eo enim quod dicit abisse dicitur apparet quod sufficiat sola fama vel vulgi opinio et potest se informare iudex etiam summatim et parte non citata secundum Bar. in dicto verbo, et per edictum. Rursum probari potest per discussionem fiendam per nuntium seu nuntios. nam sicut fit de bonis ita de personis secundum Bar.

Bar. in.d.§.pretor.⁊.ff.de lega.ij.l.cum quidam. ¶ Ad hoc ꝙ dr
in probatione negatiue in.l.hoc iure.ff.de verb obli. per Bar.⁊ de
accusa.c.super his per Inno.

13 ¶ Uigesimoprimo quero† an sola absentia probet iustum impedi-
mentum. Respondeo non nisi concludat iustam rationem.vt.d.l.in
ter.§.ad crimen.⁊.d.§.publice.⁊.d.c.veniens. Iustam autem ra-
tionem concludit si ex illa insurgat impedimentuʒ vt comparere nõ
posset, vt qr sit absens vltra mare vel in loco ita remoto quod com-
parere non posset ad se excusandũ vt dictum est in.ij.q.⁊ propterea
opʒ ꝙ probetur fama absentie in quam terram abijsse dicatur vt di-
ctum est in proxima questione vt sic concludat necessario iustam ab
sentiam ⁊ absentie rationem, simplex enim probatio absentie nihil
concluderet velut incerta probatio.de probatio.c.in presentia.C.vn
de liberi.l.non hoc.posset enim esse absens in loco vicino,⁊ sic com
parere posset, ⁊ processus notitiam habere sicut dicimus de citato
ad domum vt subdam in questione.xxix.

14 ¶ †Uigesimosecundo quero iuxta premissa. Excusator ignorans
in quo loco citatus sit absens comparet ⁊ allegat absentiam, ⁊ petit
terminũ citationis rei prorogari vt possit inuenire absentem qr igno
rat vbi sit an debeat audiri. Respondeo sic faciendo primo fideʒ de
citatione ƀm ea que dixi in vigesima questione. quo facto dʒ ei ter-
minus assignari vt eum inueniat,⁊ ei denuntiet.vt.C.vbi de crimine
agi oportet.auc. qua in prouincia ƒʒ Bar. in extrauaganti ad repri
mendum in verbo,per edictum.

15 ¶ †Uigesimotertio quero quid si excusator dicit se diligenter in-
quisiuisse ⁊ non potuisse inuenire vbi foret. Respondeo. iudex pro-
cedet tanꝗ contra contumacem. Nam post illam dilationem sine
veniat vel mittat legitime auditur alias secus vt.d.auc.qua in pro-
uincia ƀm Bar. in dicto verbo,per edictum.
¶ Uigesimoquarto quero dictum est qualiter probetur impedi-
16 mentum surgens ex absentia. ¶ †Qualiter probetur impedimentũ
meri facti absentis pone carcerationis ⁊ similium. Respondeo. Ja
cob.de are.⁊ quidaʒ alij videntur voluisse quod debeat probari ple
ne per testes vel instrumenta.ff.de re mili.l.iij.§.qui ad diem.⁊.l.q
commeatum.vij.q.j.presentium de resti.in integ.c.ex literis. Spe
cu. in tit.de appell.§.nunc breuiter.versi.quid ergo vʒ dicere quod
sufficiat iuramentum quod tenuisse videtur Bar.ff.de excusa.tuto.
l.scire oportet.§.sufficit.allegat de elect.c.quia propter circa fineʒ.
ad quod.xxij.q.j.c.j.⁊ maxime cum vno teste.de procurato.ex insi
nuatione.videtur enim quod hoc casu sufficiat probatio semiplena.
vt.d.c.ex literis.⁊ d.c.cuʒ Bertholdus. Jo.an.in.d.ver.quid er
go.in addi.Spe.videtur velle quod si probatio habet fieri de loco
vicino requiritur plena probatio alias sufficit iuramentum. Finali-
ter Guli vt refert ⁊ sequitur Barto.in.l.ij.§.quod diximus.ff.si qs
cautio. Host. Arch.⁊ Joan an.in.c.j.de dolo ⁊ contuma.libr.vj.
tenet hoc relinquendum arbitrio iudicantis qui habet considerare
qualitatem persone,⁊ impedimentum quod proponitur, ⁊ alia ad-
minicula, ⁊ ƀm qualitatem quandoqʒ exiget plenam probationem,
quandoqʒ exiget iuramentum.de iureiur.c.fi.⁊ quod metus causa.
c.fi.⁊ quod notatur.xcvj.di.tanta.in glo.ordi.ꝙ ƀm prefatos do-
ctores quod etiã sane intelligenti voluerit Jac.de are.Spe.Joan.
an.⁊ Bar.in preallegatis locis. Et predicta procedunt in principa
li. In excusatore autem si notitiam haberet absentie ⁊ impedimenti
per veritatem idem putarem cum nomine suo compareat. vt dictuʒ
est in.v.q. Si vero certam notitiam non haberet oportet eum pro-
bare per famam sicut de impedimento longinquo absentie dictum
est in.xx.q.vel ad alias coniecturas cum sufficiat probatio per con
iecturas vt dictum est.

17 ¶ †Uigesimoquinto quero. An sufficiat semiplena probatio im-
pedimenti. Exemplum constat quod per mare fuit tempestas. ita
ꝙ non potuit tali tẽpore nauigari. Barto.in.l.ij.§.quod diximus.
.ff.si quis cautio.dicit quod non Immo debet probari quod ipse de
domo sua recessit ⁊ tempore debito fuit ad mare ⁊ eo tempore tem
pestas fuit in mari propter quã fuit ita impeditus quod venire nõ
potuit.ff.de re milit.l.qui commeatus. Unde est consuetudo quod
in terris maritimis fiat protestatio quod propter impedimentũ ma-
ris non possit transire cum ipse sit ibi causa transeundi ƀm Barto.
Quod dictum procedit quando ex alio facto vel non facto est pre-
sumptio contra eum, quod si cessasset impedimentum non venisset
vt in exemplo Barto.quo non accedens ad mare presumitur com
parere voluisse. quia impedimentum comparere volentis absenteʒ
non excusat sicut si alia presumptio non resultat.vt quia sit in ciuita
te iuxta mare posita vel in carceribus. quia tunc sufficit ꝓbatio so-
lius impedimenti. quia nemo presumitur suam defensionem omit-
tere.vt dixi in.xvij.q. Tutiuʒ tamen foret quod protestaretur vt.s.
vt dicimus in debitore ad certam diem vt excuset a mora ꝑ lapsum
diei.ff.de constitu.pecu.l.item illa.p Bar.

18 ¶ †Uigesimosexto quero An impeditus huiusmodi teneat̃ mitte
re excusatorem. attende ꝙ procedit qñ non tenet̃ mittere excusatorẽ
ꝙ est regulare de quo p doc.C.de resti.militum.l.j.⁊.ij.§.si quis in
iudicio.ff.si quis cau.per Guli.⁊ Bart.⁊ de procu.c.querelam.⁊
de dolo ⁊ contu.c.cum dilectus.⁊ per doc.⁊ glo. Respondeo sic vt
notatur in.d.c.querelam.in gl.in verbo,detentus.⁊ in.d.c.cum di
lecti.in gl.magna super verbo,responsalem.

19 ¶ †Uigesimoseptimo quero.† Quid si excusator mittatur vel ve-
niat ⁊ probet iustam ratoinem absentie seu iustum impedimentum
absentis. Respondeo iudicium differtur.ff.de iud.l.si pretor.ff.si qs
cautio.l.ij.§.si quis in iudicio.de electio.bone.ꝺ dolo ⁊ contuma.
c.cum dilecti.⁊.d.c.veniens.

20 ¶ †Uigesimooctano quero. Quid si non mittit excusatorem vel
non veniat excusator pro absente. Respondeo siue non mittat. quia
non possit siue non mittat qr negligit,tʒ processus ꝯ absentem.sed re
scinditur per restitutionẽ. Sed si ꝯpareret excusator ⁊ de impedi-
mento doceret processus foret ipso iure nullus vt nota.ff.de re iudi.
l.quesitum per glo.⁊ Bart.in.d.l.ij.§.si quis in iudicio.⁊ in.d.c.
querelam.⁊ in.d.c.cum dilecti.

21 ¶ †Uigesimonono quero. Quid si excusator allegat quod citatio
non potest peruenire in notitiam absentis vel aliud impedimentum
precisi facti iudex vltra procedit. An valeat processus. Respõdeo
sic nisi excusator obtulerit se probaturum ⁊ iudex contempserit. de
appel.c.interposita. Saluum tamen est ius parti petendi restitu-
tioneʒ ex causa iuste absentie.C.quomodo ⁊ quando iudex.l.ab eo.
.ff.de in integrum restitu.l.si ⁊ ibi notatur. Non eniʒ est necesse ad
validitatem processus quod citatio perueniat in notitiam citati nisi
iudici constet de impedimento vel per eum steterit quo minus con
staret secundum Barto.in extrauaganti ad reprimendum. in ver-
bo,neglexerit.

22 **Trigesimo quero.** †Excusator in causa capita
li allegat causas absentie.
iudex vult ꝙ satisdet de illo presentando tpe quo iusta causa absen-
tie poterat esse finita. An ad id teneatur. Rñdeo non qr nulla lex
hoc dicit. Facit.ff.de colle.illic.l.iij.in fine.de trans.c.ij.de senten.
excom.is qui.lib.vj.secundum Jo.an.hanc questionem latius pro
sequentem, ⁊ vt premittitur concludentem in titulo de defensore
super rubrica in additionibus Spe.

23 **Trigesimoprimo quero.** †Absens impe
ditus impedimẽ
to puri facti constituit procuratorem ad agendum ⁊ defendendum
in causa capitali sed non ad excusandũ seu allegandum causas ab
sentie. An poterit illas causas proponere. Respondeo quod non
habet dubium,qr si potest sine mandato, multo fortius cum mãda-
to generali. Sed dubium foret an posset causas absentie iuris pro-
ponere cum ad eas proponendas non fuerit expresse ⁊ specialiter
constitutus.quod non facit ad nostrum opusculum quo solum de ex
cusatore sine mandato agimus. Domini tamen de Rota eorum cõ
clusione.cccxvj.tenent quod sic. Adde rationem quia habẽs cer
tam formam mandati facit aliquid quod valet non est contra sed iu
xta mandatum vt ad propositum dicit Jo.an.in ti.de excusatore,su
per rubrica in Specu.

24 **Trigesimo secundo quero** † An cause
possint cõtra
voluntatem rei allegari, ⁊ probari. Respondeo non cum per alle-
gationem causarum absentie sola contumacia excludatur vt dictum
est in.xxvij.questione quo contumacia volente reo excludi non po-
test. Sicut dicimus in coniuncta persona que contra voluntatem
domini non admittitur.vt notatur in Specul. de coniuncta perso-
na.versi.licet autem ⁊ versi.item quod agit contra voluntatem. li-
cet ad allegandum causam innocentie excusator reo inuito admit-
tatur.ff.de penis.l.si non defendantur.ff.de questionibus.l.pria.§.si
quis vltro.patet ex dictis in.xij.q cum duabus sequentibus. Rõ
differentie est quia pena contumacie respicit annotationem bono-
rum seu damnum bursale, pena innocentie respicit personam cuius
correus dominus non est.ff.ad.l.aqui.l.liber homo.ff.de appel.l.nõ
tm̃. Si tñ pena nocentis respiceret bursale damnum non posset ab-
sentia innocentie allegari inuito absente qr potest pati se damnari.
Rursus si absens posset dãnari ad mortem ex forma statuti nõ pos
set preponi causa absentie eo inuito, qr causa absentie non excludit
delictum,sed innocentia sic.

25 **Trigesimo tertio** †An excusator possit allegare
absentiam eius contra quem
petitur executio sententie.
¶ Aduerte pro decisione huius questionis Jo.an.in ti.de execu-

rio. senten. §. fi. super verbo, duodecimo in additionibus Specul. querit an petens executionez sententie necesse habeat admittere defensorem qui offert pro condemnato. ⁊ post argumenta pro ⁊ cõtra concludit per. l. j. ff. de fide. instru. l. fideiuss. pro venditore. ⁊. l. an tamen in prin. ff. iudi. solui. ver. cõdemnato fideiussore reus ad defensionem non admittitur qđ admittitur si facere velit ꝙ facit dñs ⁊ aliquantulũ plus scz satisdare. Et si hoc faciet recte defendet. ff. de procu. l. sed ⁊ hec. §. defendere. ⁊. l. fi. de iudi. l. recte defendit. Sed dominus aut solueret aut annullaret sñiam. Ad hoc ergo faciendũ admittendus est defensor. Audiet ergo dicens actorem habere rez petitã vt sequitur. ver. xvij. vel si aliam exceptionem doli opponere sit paratus ⁊ probare. In his enim ⁊ similibus hoc expresso a iudice in alijs non sed fiet executio. C. de ap. l. si contra maiorem. si. n. vellet litẽ ɔtestari sup actiõe iudicati vel facere ꝙ dñs nõ posset nõ admitteretur ₰m Jo. and. Ad propositam ergo qõnem si excusator allegaret causas absentie necessarias quas allegare potest vt dictũ est in. ij. q. ad finem, ꝙ condemnatus posset apponere ⁊ probare exceptiones que sententiam annullarent vel ad finem vt solueret audietur aliter non.

¶ Opponere aũt illas excusator non posset sine satisdatione de rato. Et merito q̃ aliud est allegare absentiam ad finem differende executionis quod licet. Aliud opponere exceptiones doli metus ⁊ similia propter absentiam ad finem tollende executionis quod non licet sine mandato vel satisdatione q̃ nescit an dñs velit illas opponere vt dictum est in. ij. q. Posset tñ ꝓbare ꝙ sñia fuerit satisfacta ne bis fiat executio sicut in principali potest probari debitũ ꝙ petitur satisfactũ in causa in qua ad diffinitiuaz deueniri potest per ea que dicta sunt in. d. ij. q. ⁊. iij. Et si probaret pronuntiaret sñiaz non mereri executionem sicut in principali absolueretur reus vt dictũ est in. x. q. Et si non probaret puniretur ⁊ condemnaretur in expensis vt in principali dictum est in. vj. q.

¶ Conclude ꝙ excusator admittetur ad allegandam absentiam vt dñs possit opponere exceptiones sibi de iure vel ₰m formam statuti competentes contra sententie executionem non alias vt dixi.

¶ Explicit per predicta tractatellus de excusatore sine mandato. editus per eximium ac preclarissimum. V. J. docto. domi. Antonium de Cannario, cuius anima requiescat in pace, quez edidit anno natiuitatis domini nostri Jesu Christi. M. ccccxlvj.

Sequuntur duo Consilia in eadem materia Excusatoris, que cum reperiremus scripta in copia in fine suprascripti tractatus, Cum sint excellentissimorum doctorum, Conueniens visum fuit imprimere.

Consilium D. Mariani Socini Senensis, super Excusatore absentis recipiendo.



Omnipotens deus adsit, ⁊ spũs sanctus illuminet intellectum. Predictam dubitationẽ in huiusmodi casibus per Senenses iudices ad puniẽda maleficia deputatos frequenter dubitationem fieri intellexi. Apud quos ex duplici capite dubitatio oriebatur.

¶ Primo per ea que traduntur in. l. penul. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. ⁊ in. l. seruum quoqz. §. publice. ff. de procura. in. c. veniẽs de accusa. vbi hanc materiam latissime tractaui. ⁊ in. l. reos. C. de accusa.

Secundo oriebatur dubitatio vigore predicti statuti disponentis ꝙ testes non possint produci nisi per principales. ⁊ in presentiarum recordor ꝙ in quatuor causis obtinui ꝙ admitteretur quis ad probandum innocentiam absentis ratione interesse reipublice. cuius interest potius nocentem absoluere q̃z innocentem condemnare. vt. l. absentez. ff. de penis. ⁊ in. d. l. reos cum similibus. Prima fuit quedam causa Saluatoris de Petra mala. qui super platea interfecit Ludouicum de Forliuio conductorem gentium armorum, quem dominus Thomas Doccij ⁊ ego defendimus faciendo comparere defensorem pro suo principali interesse rei publice ne innocens condemnaretur. ⁊ sic fuit libertatus ⁊ apparet liberatio ⁊ absolutio in archiuo publico. Secunda causa fuit cuiusdaz Nicolai Antonij manumissi qui adhuc viuit ⁊ mihi vicinus. Et si nunc esset in ciuitate scio ꝙ habet processum ⁊ cõsilium meum penes se. quod ad vos transmitterem, ⁊ pro posse conabor cras habere. Tertia fuit cuiusdam Antonij mediarij Gasparis Petri de Verdellis. Quarta fuit duorum Mediariorum Benedicti Blasij Roberti, qui interfecerunt quendam virum satis robustum ⁊ fortem qui vocabatur Nannes de Surra. quorum omnes absolutiones possumus vide in archiuo publico Bicherne. Et si diceretur non esse iudicandum exemplis. ego fateor. sz tamen hoc dixi vt cognoscatur stilus ⁊ practica. immo etiam consuetudo que est optima legũ iterpres. vt. l. minime. ⁊. l. inueterata. ff. đ legi. in. c. dilectus de concessione prebende. cum alijs vulgaribus.

Sed omittendo exempla dico qđ istud est clarissimum de iure, quoniam quotiescunqz contra absentem potest procedi ad sententiam diffinitiuã admittitur excusator pro absente. ne absens indebite cõdemnetur. Hoc voluit domi. Anto. de but. in. d. c. veniens per. c. super his đ accusa. Unde licet non possit interuenire procurator. tamẽ potest interuenire excusator. Admittitur enim defensor absentie instructor seu informator iurium absenti competentiũ. voluit Richardus de Saliceto in. d. l. seruum quoqz. in. §. publice. ⁊ Bartholomeus de Saliceto in. d. l. reos. C. de accusationi. Quinimo Byn. in. d. l. pe. §. ad crimen. ff. de publi. iudici. fortius voluit quod in omnibus casibus in quibus ex forma statuti potest procedi contra absentem ad penam capitalem potest non solum excusator seu defensor interuenire sed etiam procurator. quam sententiam etiam tenet Joann. andre. in additio. Spe. in tit. de procuratore. §. j. ver. Item quod causa est criminalis quasi in fine. ⁊ sic dicit tenuisse Jaco. de arena. ⁊ By. consuluisse. Et predictam etiam opinionem sequitur nouissime Jo. an. de Imo. in. d. §. ad crimen. Sed q̃ constaret predictum statutum, q̃ procurator non posset producere testes. Ideo obseruauimus quod compareat vnus de populo pro suo reipublice interesse ne absens indebite damnetur, qui nõ admittitur ad negandum sed ad confitendum factum prout gestum est videlicet homicidium mutilationem vel quid simile. vigore cuius confessionis respublica ⁊ iudex inquirens habet fundatam intentionem suã. Et sic cessat illud quod pro absente non debet admitti. quia non potest videri qua trepidatione, quo colore, quo pallore, titubatione, ac variatione reus loquatur. quia predicta procedunt quando comparens negaret. secus si confiteretur, quia quo casu vt dixi fundata est intentio curie. Et ideo debet talem excusationem ⁊ defensionem pro interesse reipublice admittere omnibus modis debet ꝑquirere veritatem per notata. xxx. qõ. v. c. iudicantem. ⁊ in auc. qui semel. C. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ in. l. ampliorem. C. de appel. ⁊ licet glos. ibi dicat quod sit speciale in causa appellationis. tamen Bartol. ibi tenet contrarium. facit etiaz quod notat But. in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infe. ⁊ ꝙ notatur in. l. si non defendant. ff. de penis. ⁊. xxxiij. q. viij. c. occidit. ⁊. l. j. §. fi. ff. de questioni. ⁊ in. l. qui cum maior. §. libertus. ⁊. §. seq. ff. de bonis liberto. facit. l. penul. ff. de interroga. actio. Dixi latissime in. d. c. veniens.

¶ Unde concludo quo ad terminos nostros quod solitus sum dare triplicem formam ad defendendum innocentem ⁊ euadendo formam prohibitiuam dicti statuti.

¶ Prima est quam statim dixi quia comparet vnus pro suo reipublice interesse, ⁊ confitetur talem inquisitum commisisse homicidium predictum in inquisitione contentum, sed licuisse sibi ratione defensionis vel quia bannitus ⁊c. Nam hoc casu clarissimum ꝙ ipse dicitur principalis ⁊ suo nomine dicitur producere testes.

¶ Secunda practica est ꝙ ipse excusator reddit iudicem inquirẽtem certiorem ⁊ iudex ipse ex officio suo citet ⁊ examinet testes, q̃ hoc facere debet per iura superius allegata. Et quia cum versetur publicum interesse dz super hoc impartiri officium suum vt traditur in. d. §. hoc autem iudicium. ⁊ in. c. ad nostram. de iureiurãdo. ⁊ notatur in. l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudicijs. Tertia practica est vt ipse iudex instãte excusatore vel ex officio suo mittat ad locum in quo inquisitus desijt ⁊ scribat iudici illius loci qđ recipiat testes quos inquisitus producere voluerit. ⁊ sic consultus ex predictis concludo ⁊ de subscriptione requisitus.

¶ Ego Marianus Socinus Senensis vtriusqz iuris ⁊ doctor sacri consistorij aduocatus subscripsi solitoqz sigillo, sigillaui.

Consilium D. Thome doccij Senensis, De contumace non condemnando probata innocentia.

Omnipotentis



Mnipotentis dei
postulato subsidio. In p̄senti cā Sal-
uatoris de Petra mala. Dico princi
paliter duo sunt videnda.
¶ Primū an in causa dictus ser Ni
colaus defensorio nomine interuenire
possit ad ostendendum de innocentia
dicti Saluatoris.
¶ Secundo an presupposito qd̄ pos-
sit interuenire debeat iudex absoluere
dictum Saluatorem si per dictum defensorem clare ostendatur de
innocentia dicti Saluatoris.

Primo quam maxime supradi-
cta censura municipali visa. Et quantum attinet ad primum omis-
sis superfluis. Dico breuissime dictum defensorem ad innocentiam
allegandam interuenire potuisse in hac causa quamuis capitali per
tex. notabilem in. l. seruum quoq̄. §. publice. ff. de procu. vbi proba-
quod quilibet admittitur ad allegandas causas innocentie pro ab-
sente, non tamen tanquam procurator sed tanquā defensor, lʒ Ry.
tenuerit idem fore in procuratore. Et hanc sententiam de defensore
tenuit excellentissimus doctor Bar. in. l. pen. §. ad crimen. ff. de pu
bli. iudi. ⁊. d. §. publice. ⁊ in extrauaganti ad reprimendum in gl. su
per verbo legitime. Mouetur quia etiam in criminalibus nullo in
teruenìente si iudex procedit contra absentem debet veritatem om-
nibus modis perquirere. vt in aucté. qui semel. C. quomodo ⁊ quā
do iudex. ⁊ in. l. ampliorem. C. de appel. Et facit quod notat Bar.
in. l. iiij. §. hoc autem iudicium de dam infec. ⁊ facit quod notatur
in. l. si non defendantur. ff. de penis. ⁊ in. l. j. §. fi. ff. de questi. ⁊ in. l. si
cum maior. §. si libertus. ⁊. §. fi. ff. de bonis liberto. ⁊ optime proba-
tur in. d. §. publice. dum dicit quemuis pro eo verba facientem ⁊ in
nocentiam excusantem. Et hanc opi. sequutus est Bart. tanquam
verissimam in. d. §. ad crimen. Hanc etiam opi. videtur sequi in ef-
fectu domi. Anto. de but. post Inno. in. c. veniens. de accusa. ⁊ est
communis ⁊ rationabilis. Unde concludo in hoc primo dubio qd̄
in causa quantuncunq̄ capitali in qua absens damnari potest vel d̄
iure communi vt in aliquibus casibus no. in. d. §. publice. ⁊. §. ad cri
men. per. Bartol. vel etiam ex forma statuti semper defensor in-
teruenire pōt ad allegandas causas innocentie, nō tñ tanq̄ procu.
sʒ tāq̄ defensor ⁊ instructor seu informator veritatis ⁊ tanquā iudi
ci assistens. Sicut dicimus in simili de legitimo assistente. ff. de inof
fic. test. l. si suspecta. ⁊ per Bar. in. l. si vna. ff. de adop. ⁊ per cano.
in. c. cum super. ff. de re iudi. Et rationem differentie inter procura
torem ⁊ merum defensorem assignat Bar. in. d. ver. legitime in ex
trauaganti. Nam si in capitalibus posset procurator interuenire ad
opponendum exceptiones peremptorias in casu quo absens possit
damnari nunquam vel raro aliquis damnaretur quia procurator sp
negaret contenta in inquisitione vel accusatione. ⁊ sic incumberet
onus probandi iudici quia cum reus non fuerit contumax per com
paritionem procuratoris non habetur pro confesso, nec posset dam
nari. Sed in defensore nō est sic, q: ex cōtumacia rei non cōparētis
satis dicitur fundata intentio iudicis, q: habetur reus pro confesso,
⁊ sic aliter non probaretur de innocentia rei posset iudex talem con
tumacem ⁊ ficte confessum condemnare. Sed si de innocentia con-
stitit non potest iudex ex illa ficta confessione reum cōdemnare vt
statim dicetur.

Quantum autem ad secundū di-
ctum licet prima fronte dicenduʒ videatur quod ex quo apparet de
confessione dicti Saluatoris inducta mediante eius cōtumacia pos
sit ⁊ debeat condemnari ad penam mortis per. l. j. C. de confessis. ⁊
in. l. pro here. ff. ad. l. aqui. ⁊ maxime quia ideʒ operatur ficta confes
sio quod vera. ff. locati. l. qui ad certum. ⁊. l. singularia. ff. si cer. peta.
⁊. l. eius qui delatorem. ff. de iure fisci. Si ergo vere fuisset confes-
sus se dicere homicidium commisisse deberet condemnari. ergo ēt
si ficte fateretur.
¶ Preterea cum statutum supradictum tribuat formam dicendo
quod reus inquisitus debeat citari intra tres dies ⁊ si nō venerit ha
beatur pro cōfesso, ⁊ si non venerit ad mandatum potestatis cōdem
netur. Unde non videtur ab ista forma recedendum maxime cum
videatur imposita necessitas iudici. l. seia. ff. de auro ⁊ argen. lega. ⁊
l. cum hi. §. si pretor. ff. de transa.
¶ Sed his non obstantibus arbitror partem contrariaʒ de iure ve
riorem quia licet statutum fingat contumacem haberi pro confesso
⁊ tanquam confessum condemnari debere. tamen negari nō potest
quod ista non sit ficta confessio. Sed quando concurrit fictio ⁊ ve-
ritas circa idem subiectū ⁊ eiusdem temporis attendimus veritatē
⁊ non fictionem vt est casus in. l. filio qui patri. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊
per Bar. in. l. j. §. hoc autem senatus. ff. ad sillenia. Cum ergo sit p-
batum de veritate ⁊ innocentia dicti Saluatoris nō debet iudex ex
dicta ficta confessione reum condemnare, immo fortius si expresse
Saluator fuisset confessus se interfecisse dictum Ludouicum ⁊ ta-
men apparet dictum Ludouicum non fuisse interfectū a dicto Sal
uatore sed ab alijs, debet iudex eum absoluere non obstāte dicta ve
ra confessione vt est tex. notabilis in. d. l. inde neratius. §. fi. ff. ad. l.
aqui. Nec sufficit Ludouicum interfectum fore ab alio vt predic-
tus Saluator condemnetur licet in actione legis aquilie sufficiat cō
demnandum a quocunq̄ homicidium factum fuerit q: in contrariū
est speciale in aquilia vt dicunt ibi glo. ⁊ doc.
¶ Nec obstat dictum statutum dicens contumacem ⁊ bannitū de-
bere condēnari quia debet intelligi nisi appareat de innocentia in-
quisiti sicut intelliguntur ⁊ limitantur iura communia dicentia con
fessum debere condemnari. quia restringuntur ⁊ interpretantur ni-
si de innocentia appareat vt in iuribus supra allegatis. Immo for-
tius etiam si post sententiam appareret de innocentia inquisiti non
debet iudex exequi talem sententiam. vt. d. l. j. in fin. de questio. ⁊
no. in. d. c. veniens. Est enim talis interpretatio passiua quam sta-
tuta recipiunt vt. l. fi. §. in computatione. de iure deli. ⁊ in. l. omnes
populi. per Bartol. ff. de iusti. ⁊ iur. facit. l. ij. C. de noxa. cum simi-
libus.
¶ Et sic concludo dictum Saluatorem fore de iure absoluendum
cum de innocentia sua constet per dicta testium, non obstāte sua cō
tumacia ⁊ ficta confessione.

¶ Et ita dico ⁊ consulo iuris esse Ego Thomas Doccij de Se-
nis vtriusq̄ iuris doctor.

F I N I S

Tractatus de Crimine lese ma
iestatis summi legum doctoris D.
Martini Laudensis.

¶ De crimine lese maiestatis. Rubri a.

¶ Prima questio.



N ducibus ⁊ pro
ceribus non habet locum vt deliquēs
contra eorum statum puniatur ꝑm for
mam. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. scd̄m
Albe. de rosa. in. d. l. quisquis. limita
hoc verum nisi princeps non recogno
scat superiorem, puta imperatoreʒ, q:
tunc de eo vt de supremo iudice iudi-
candum est, argu. no. in. l. hostes. ff. de
cap. quia tunc habet locum pena. d. l.
quisquis. ꝑm Bal. in. d. l. quisquis. Aduertendum tamen est q᷑ in
principe recognoscente superiorem committit crimen lese maiesta
tis. l. j. ff. ad. l. iul. maie. nō tamen pena extenditur ad liberos scd̄m
formam. d. l. quisquis. ⁊ de rebellibus vide Bar. in extrauagā. ad
reprimē. in verbo, rebelles.
¶ Secunda questio.
¶ Qui mittunt literas vel nuntium hostibus dolose, incidunt i cri
men lese maiestatis, ⁊ etiam nuntius scienter portans literas puni
tur. l. j. per Bal. ff. ad. l. iul. maie. ⁊. l. j. §. incidat. ff. ad turp. ⁊ quod
no. Cy. in. l. non ideo minus. C. de accusa. ⁊ Barto. in. l. j. §. ne au-
tem. C. de cadu. tollen.
¶ Tertia questio.

¶ Licet pluribus modis committatur crimen lese maiestatis .l.j. cũ seq.ff.ad.l.iul.maie.tamen proprie committitur in persona principis vel astantium corpori eius.Cyn.in .l.quisquis.C.ad.l.iulia. maie.

¶ Quarta questio.

¶ Mutuans vel donans pecuniam hostibus principis incidit in crimen lese maiestatis.l.cuiuscunq;.ff.ad.l.iul.maie.

¶ Quinta questio.

¶ Rebellio subditorum non priuat dñm possessione ciuitatis nisi eum vel officiales suos expellerent de ciuitate,vel caperent,vel incarcerarẽt.l.j.§.pe.ff.de vi ⁊ vi arma ⁊ no.Bald.in repe.l.si aq;.C.de serui.⁊ aqua. Nam si violenter expellitur vel reuertens non admittat̃ vel suspicatur repelli dñs perdat possessionẽ ciuitatis.l.j. §.deijcitur.ff.de vi ⁊ vi arma.l.clam possidere.§.fi.ff.de acqui.pos. Et aduertendũ est si princeps timore inimicorũ suorũ vel hostiũ dimittat castrum vel ciuitatẽ non perdit possessionẽ.l.l;.ff.de acqui. pos.dũmodo hostes non occupauerant castrum illud.l. clam possidere.§.fin. Item qui capitur ab hostibus perdit possessionem rerũ suarũ,⁊ ẽt non captus amittit possessionẽ rerum suarum captarum ab hostibus.l.deniq;.ff.ex qui.cau.maio.⁊ Inno.in.c.ij.circa fin. de ope.no.nun.facit no.per Jo.de ligna.in cap.dilecta.de capel. mo.

¶ Sexta questio.

¶ Qui frangit scienter saluum conductum tenet̃.l.iul maiest. Ange.in.l.vtimur.ff.de sepul.vio ⁊ vide Bar.in.l.iij.in.§.transfuga. ff.de sica.⁊ in.l.nullũ vim.C.de suscep.⁊ archa.⁊ non d; dari saluꝰ conductus cũ alterius dãno.l.ij.§.siqs a principe.ff.ne qs in loco pu. licet hoc male seruetur,⁊ quis possit concedere saluum conductũ. vide Ang.in.d.l.vtimur.

¶ Septima questio.

¶ Damnatus de crimine lese maiestatis põt appellare.glo.in.l. pantonius.§.rei.ff.de acqui.heredi.

¶ Octaua questio.

¶ Tractatus ⁊ conspiratio ꝯ̃ principẽ potest probari per complices ⁊ socios criminis.Bal.in l.quoniam liberi.C.de testa.

¶ Nona questio.

¶ Facere conuenticulã de papatu viuẽte papa est crimen lese maiestatis. no.in.c.veniens.de testi.⁊ Bal.in.l.qm̃ liberi.C.de testi. qđ contra concilium non canonice congregatum.

¶ Decima questio.

¶ Ubicunq; quis punit̃ vsq; ad alterũ gradum intelligitur de descendentibus a masculis non a feminis.§.vbicunq;.de penis.libr. vj.⁊ in crimine lese maiestatis nõ puniuntur ita filie sicut filij q; mulieres non sunt ita audaces.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.

¶ Undecima questio.

¶ Contra notorie tenentes ciuitates ecclesie romane sine citatione prouenitur ad sñiam fm Bal.in proemio feudorum.

¶ Duodecima questio.

¶ Ille dr̃ facere contra statum principis qui vult dirigere statum ad aliud regimen puta ad alium principe;.Bal.in.l.j.§.huius studij.ff.de iusti.⁊ iure.

¶ Decimatertia questio.

¶ Sola scientia punitur quando maleficium est cõmittendũ in personã eius cuius est subditus,puta in personam principis. Bar.in l.virum.ff.de parrici.ꝙ no.pro principibus contra subditos scientes proditiones.

¶ Decimaquarta questio.

¶ Propter publicã vtilitatẽ puta ob bonum pacis reipub.potest concedi vt bona rebellium empta restituantur,vidi opinio.magnorum doctorũ allegantiũ Bar.in.l.quecunq;.C.de fi.instr.⁊ iur.haste fis.lib.x.facit.l.lucius.de euictio.

¶ Decimaquinta questio.

¶ Pena transiens in posteros non cõprehendit lineam femineã. Et l; in crimine lese maiestatis confiscant̃ omnia bona, tamen non confiscantur bona feudalia. Joã.an.in.c.in quibusdam.de penis. lib.vj.

¶ Decimasexta questio.

¶ Conspiratio est confederatio inter aliquos in preiudicium principis vel alterius. Jo.an.in.c.exhibita.de iud.⁊ Jo.de imo.in.c. petitio.de iureiur. Et dicuntur tyranni qui pp partialitates ciuitatum faciunt se dominos.l.nemo exterus.in fi.C.de iudi.⁊.j.q.j.incipiunt.alias principatus.

¶ Decimaseptima questio.

¶ Filij rebellium ciuitatis vel principis concepti tempore rebellionis nõ sunt ciues illius ciuitatis. Bald.in.l.impera.la.ij.ff.de sta. ho.⁊ perdunt iura ciuilia. Bal.in.l.j.C.de here.institu.

¶ Decimaoctaua questio.

¶ In crimine lese maiste.etiam hodie non seruantur bona filijs.an cten.bona dãnatorum.C.de bonis damnato.

¶ Decimanona questio.

¶ Iuribus dicẽtibus ꝙ punitur affectus ⁊ si non sequatur effectus est derogatum per generalem consuetudinẽ,nisi in crimine lese maiestatis.⁊ patrie oppugnate. Angel.in.l.fina.§.fin.ff.quod quisq; iuris.

¶ Uigesima questio.

¶ Pena.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.habet locu; etia; in filio naturali tñ,q; facere contra imperatorem vel papam est ꝯ̃ ius quasi naturale,q; imperator ⁊ papa est pater omnium fm Alber.in.l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

¶ Uigesimaprima questio.

¶ Priuata inimicitia nõ excusat a pena rebellionis. Inn.⁊ Bal. in.c.j.de offi.deleg.licet Bar.teneat contrarium.in.l.hostes.ff.de capti. cuius sententia videtur humanior.

¶ Uigesimasecunda questio.

¶ Licet quis efficiatur subditus propter delictu;.l.j.C.vbi de cri. agi opor.non tamen taliter fit subditus vt committatur crimen lese maiesta.fm Old.consi.xlij.

¶ Uigesimatertia questio.

¶ Nullus priuilegiatus torquetur excep.maiestatis crimie.l.nullus.C.ad.l.iul.maie.

¶ Uigesima quarta questio.

¶ In crimine lese maiestatis filius perdit legitimam fm Frã.Zaba.in cle.pastora.de re iudi.qui alleg.Jo.de ligna.ita tenere.

¶ Uigesimaquinta questio.

¶ Omnes ciues ciuitatũ subditarũ principi non possunt dare alteri principi.tex.⁊ ibi Jac.de belui.in auc.de defen.ciuit.§.audiẽt. facit quod no.glo.in.l.inuitus.ff.de fideicom.liber.

¶ Uigesimasexta questio.

¶ Corrumpens imaginem que fuit picta ad infamiam alicuius proditoris principis,puta q; suspensus pedibus vel ad decus publicu; punitur in quingentis aureis.l.si quis id ꝙ.ff.de iurisdi.om.iudi. ⁊ ibi per docto.

¶ Uigesimaseptima questio.

¶ In crimine lese maiesta.admittitur laicus contra clericum pro testificando.gl.in.c.cum p.manconella.de accusa.

¶ Uigesimaoctaua questio.

¶ Rebellis ⁊ proditor est qui relinquit principem suum ⁊ adheret alteri. Bar.in extraua.quoniam nuper.in verbo,rebelles.⁊ amittit iura sui principis.l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capi.dimi.

¶ Uigesimanona questio.

¶ Sicut per rebellionem contra principem perduntur priuilegia ita consuetudines priuilegiate. Bal.in extrauaganti.de pace,constantie in verbo,habetis.⁊ rebelles dicuntur esse qui sunt in notoria inobedientia.glo.in.l.si certarum.ff.de mili.testa. Ang.in.l.ij. §.fi.ff.de iudi. Et rebellio subditorum non priuat dñm possessione. Bal.in.l.si aquam.C.de seruitu.in repe.⁊ vide Bald.in.l.j.⁊ ibi scripsi.C.de ser.fugi.

¶ Trigesima questio.

¶ Memoria dãnatur post mortem in crimine lese maie.§.per contrarium.insti.de here.que ab intesta.vbi glo.

¶ Trigesimaprima questio.

¶ Beneficium ecclesiasticum filij non publicatur propter crimen lese maiestatis comissum a patre.glo.lvj.di.c.satis peruersum. et vide glo.in.c.pastoralis.de re iudicata.

¶ Trigesimasecunda questio.

¶ Sñia non facit quem desinere esse heredem ipso iure.fallit i dãnato qui fecit ꝯ̃ rem publicam vel principem.gl.que incipit.⁊ not. in.l.⁊ si fine.§.⁊ si papinianus.ff.de mino.

¶ Trigesimatertia questio.

¶ Qui est proditor contra imperatorem non amittit feudum quod habet ab ecclesia nisi per sententia; ecclesie. Bal.in.l.j.ff.de re.diui.iiij.q.

¶ Trigesimaquarta questio.

¶ Licet crimen lese maiestatis non cadat nisi in subdito.cle.pastoralis.de re in. tñ hostis dr̃ de omni gente. Bal.in.l.nihil.C.de manu.vindi.⁊ qualiter proceditur in crimiẽ lese maiestatis.vide text. ⁊ Bar.in extraua.ad reprimendam.

¶ Trigesimaquinta questio.

¶ Licet decreto ducis vel regis caueatur ꝙ bona facientis cõtra statum suum publicentur,tamen filia debet habere legitimã.l. quisquis.§.ad filiam.C.ad.l.iul.maie.⁊ consuluit Ange.consil.cccvij. quod est singulare verbum.

¶ Trigesimasexta

¶ Trigesimasexta questio.
¶ Barones facientes contra statum principis habent magis puniri alij q̃ ciues. Bar. in. l. j. C. de condi. lib. xj.
¶ Trigesimaseptima questio.
¶ Omnis proditor perdit feudum. Jaco. de belui. in. c. j. quibus modis feu. amit. & ibi dixi.
¶ Trigesimaoctaua questio.
¶ Vassallus vel subditus principis qui inimicos permisit venire in territorio principis est proditor. Bald. in. l. j. ff. de re. di. in questio. xlij.
¶ Trigesimanona questio.
¶ Pater non potest exheredare filium q2 sit proditor patrie q2 nõ est de causis insertis in. §. causas. in auc. vt cum de appell. cogno. quez. §. vide, Aduerte tñ q2 non successibilis est, q2 est ꝓditor patrie l. j. C. de here. insti. & no. in. l. eius qui. ff. de testa. facit. l. minime. ff. de reli. & l. veluti. ff. de iusti. & iur. l. fallaciter. C. de aboli.
¶ Quadragesima questio.
¶ Tenens castrum rebellatum contra rempublicam debet mori. Bal. per tex. in. l. j. C. de seditiosis. no. bene & cadit etiam sub rub. de castellanis.
¶ Quadragesimaprima questio.
¶ Arma eius qui non potest stare in ciuitate pp proditionem patrie debent destrui. Bar. in. l. ij. ff. de ope. pub.
¶ Quadragesimasecunda questio.
¶ Speciale est in crimine heresis & lese maiestatis vt superueniẽte accusatore nõ sileat inquisitor ẽm Ang. in. l. ea quidem. C. de accu. no. ad limita. no. per Bar. in. l. iij. ff. de adulte.
¶ Quadragesimatertia questio.
¶ Proditor non potest esse testis ẽm Bald. in. c. licet vniuersis. de testibus.
¶ Quadragesimaquarta questio.
¶ Speciale est in crimen lese maiestatis vt iudex cogat accusatorem suam accusa. prosequi. l. fallaciter. C. de aboli. ẽm Angel. in. l. accusa. de accusa.
¶ Quadragesimaquinta questio.
¶ Bona castri rebellis ciuitatis postea reconcilia. non intelligun tur restituta per solam reconciliationem ẽm Ang. in. l. filio quez. ff. de libe. & posthu.
¶ Quadragesimasexta questio.
¶ Si subditus principis conturbauerit principẽ non incidit in crimen lese maiestatis. sed aliter debet puniri. vide And. de iser. in. c. j. §. j. qui. mo. feu. amit.
¶ Quadragesimaseptima questio.
¶ In crimine lese maiestatis proceditur summarie de plano sine strepitu & figura iudicij. vide tex. in extrauagen. ad reprimendam. quem Bar. glossauit.
¶ Quadragesimaoctaua questio.
¶ Aliud est quem esse rebellẽ imperij, aliud est quem esse in odium imperij. primum vez rebellio est mortale, nec potest remitti nisi ex gratia. secundum est medicinale q2 remittit̃ purgata contumacia an eten. item nulla cõitas. C. de epis. & cle. de quo plene per Barto. in extraua. ad repri. in verbo rebelles. vbi plene.
¶ Quadragesimanona questio.
¶ Reuelantes secreta in dãnum principis hostibus, capite puniũtur, vt. l. omnes explorato. ff. de re mili. sed reuelantes amico principis ex qua reuelatione est factus inimicus tenentur crimine lese maiestatis. l. cum dolo. ff. ad. l. iul. maie. alijs casibus reuelans in damnum principis punitur. ẽz. l. j. C. si quis impera maledixerit. And. de iser. plene loquentem in. c. j. qui. mo. feu. amit.
¶ Quinquagesima questio.
¶ Bona eorũ qui expelluntur de ciuitate quando est dissensio inter ciues puta ob partialitates non debent publicari quia non hostes, neq3 in crimine lese maiestatis inciderunt. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de captiuis. sed reuersis debent restitui bona scd3 Odof. & Albe. in auc. bona damna. C. de bonis dam.
¶ Quinquagesimaprima questio.
¶ Veneti vel alij si sint rebelles imperio possunt priuari libertate sua cum habeant eam, vel ex priuilegijs imperatoris, vel per patientiam eius ẽm Bal. in. c. sicut. de iureiu. forte habent a papa. & tũc rebelles pape possunt priuari libertate sua ex ratione Bal.
¶ Quinquagesimasecunda questio.
¶ Faciens ligam contra imperatorem incidit in crimen lese maiestatis. l. j. C. vt armorum vsus. lib. xj. secus si contra alium. tex. in. l. non dubito. ff. de captiuis. & notat Bal. in. l. conuentionũ. in recollectis. ff. de pactis.
¶ Quinquagesimatertia questio.
¶ Proditorem principis debemus manifestare. l. methodorũ. ff. de penis. And. de iser. in. c. j. que fuit prima cau. benefi. amit.
¶ Quinquagesimaquarta questio.
¶ Bãniti pape vel imperatoris perdunt patriã ptãtez, secus si ab inferiore ẽm Ang. in. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. matri.
¶ Quinquagesimaquinta questio.
¶ Iura que non transeunt nisi ad filios non confiscantur. l. insulaz. in prin. vbi Bal. ff. sol. matri. Martinus Laudensis.

FINIS

Tractatus de crimine lese maiestatis. xij. questiõibus distinctus, Incerto Authore.

PRAEFATIO

Cum solito speculationis gandio mens occuparetur, interlegendũ nup in manus excidit tractatus in crimine lese maiestatis noniter editus qui duodecim questionum concluditur examine. Hunc cũ auidius vt nouitas faciebat aliquantisper lectitassem, primũ optimi autoris atq3 veri iureconsulti pre se maiestatez ferre videbatur, s3 dum exactius singula degustassem, visum fuit illius conclusiones non parum a iuris veritate dissonas, cuius cu3 super omnia qui censurarum studiosus est maxime tutorem atq3 defensorem esse deceat. l. vna. C. de editi. liberta. tollen. quamq3 super omnia amandam legislator exclamat in. l. cum ita. ff. de condi. & demonst. & pulchre. Bald. in consil. diuino scismatis. quod posuit super rub. C. si quis aliquem testari ꝓhibuerit. quid enim veritate sanctius, quid diuinius: est eni3 omnibus rebus humanis anteferenda nam qui veritatem sequitur deum sequitur. vnde Augustinus ad Casulanũ. & habetur in cano. quisquis. xj. q. iij. quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatez occultat, irã Dei super se prouocat, melius est pro veritate pati supplicium, q̃ pro adulatione beneficiũ. Proin suppressam veritatem maxima etiam lucubratione ostentare & illi aduersantes conclusiones optimis confutare rationibus nõ parum boni viri officio conducere duxi. Uerum enimuero hanc suscipere prouinciam in tantumq3 pelagus pedem referre maxime dissuadebat, quod Marcum Antonium hominem quide3 ingenio sum dicere solitum ferunt se ideo nullam vnquam orationem scripsisse, vt aliqñ opus esset quid a se non esse dictum, posset id se negare se dixisse, quo fit vt maximo oneri se suppositum intelligat qui dicta sua scriptis demandat, cum infinitis censoribus se submittat necesse sit, s3 dñ inter hec alter caret veritatis amore victus, censorũ non veritus sententiam manum porrexi calamo pro clipeo, his qui male sentient obijciens q2 Hiero. dicit in prologo super Job. si aut fiscellam &c. & quod idem tradit in prologo super Esdraz. pleriq3 in publico detrahunt &c. & que traduntur in ca. inter verba in fi. xj. q. iij. itaq3 tractatum alium in materia in quo singule auctoris questiones ad vtranq3 partem examinentur, & tandem suis confutatis argumentis, vera sequatur conclusio, edere & editum in lucem mittere statui, in quo si quid perperam dictum fuerit, negare eni3 nõ possum quin pleraq3 dicam que iusta reprehensione digna videbunt̃, vt verbis vtar Ang. in lib. retractationum, & recitantur in. c. negare. ix. dist. correctorem beneuolum patienter sustinebo, si vero aliquid subtiliter vel acute dictum reperiatur, id totum bonitati atq3 clementie dñi nostri Jesu Christi atq3 eius virginis Matris attribuatur. Porro lectorem rogo ne prius indicet q̃ totum perlegerit. nam in plerisq3 questionibus leuiora premittentur fundamenta que vero vrgentiora sunt in calce ponentur.

SUMMARIUM

1 Bona rei in crimine lese maiestatis ipso iure an confiscentur.
2 Synodus tota sapientie legalis adesse dicebatur, cum Dynus aliquam decideret questionem.
3 Effectus consurgit fortior dispositione legis cum hominis concurrente contractu.
4 Feudum ea conceditur conditione, vt vassallo feloniam committente resoluatur.
5 Statutum in vno equiparatorum in altero locum habet.

6 Priuationis penam si ipso iure impositam non constet, interpretatio fit vt in ea requiratur sententia.
Cognitio cause requiritur in feudi priuatione.
7 Reus lese maiestatis bonorū dn̄ium ipso iure non perdit.
8 Feudum ob crimen lese maiestatis ipso iure non reuertitur ad dominum.
Iudicare pōt iudex contra cōem opinionē casum legis nō hn̄tē.
9 Feudū ipso iure ob felonniā non reuertitur ad dn̄ꝫ, culpa per sniaꝫ nondum conuicta.
Deus ex conuentione sua obligari posset.
10 Contractus quidam in feudo esse censetur, ex quo vltro citroq́ꝫ obligatio nascitur.
11 Consuetudo in principem disponens ipso principe maior est.
12 Princeps supremus vassallū feudo priuare nequit nisi per sententiam culpa conuicta.
13 Regulam pro se habens, intentionem fundatam habere dr̄.
Regulis iuris tenaciter inherendum.
14 Interpretatio extensiua non fit in equiparatis, nisi equiparatio ꝑ modum regule facta sit.
Extensio passiua equiparatorum locum non hꝫ in penis ipso iure impositis.
15 Ius vtrunq́ꝫ in suo debet obseruari foro.
16 Auctoritas dicentis non est attendenda, sed ratio potius.
Bartolus legistarum Idolum.
17 Bona delinquentis vassalli an applicentur fisco ipso iure, ⁊ hoc specialiter.
18 Cause due lucratiue in confiscatione ob delictum non possunt concurrere.
19 Dominiuꝫ eiusdem rei ex pluribus causis eodem vel diuersis temporibus concurrentibus queri non potest.
Pena priuatis nunquam ipso iure imponitur nisi in casibus a iure expressis.
20 Dominus feudi qua lege obligetur ad non priuandum vassallū feudo nisi culpa conuicta.
21 Extensio in correctorijs nullo modo fienda, etiam ex identitate rationis.
22 Sentētia requiritur ad feudi priuationeꝫ, etiam delicto existēte notorio.
Notorium pro sententia non habetur.
23 Eps notorius homicida non deponitur absq́ꝫ sententia.
24 Iudex de notorio crimine non potest condemnare, absq́ꝫ precedenti citatione.
25 Confessio non sufficit, vbi scientia requiritur in penis executionem secum trahentibus.



T quidem prima qō q̄ in hac mā ponitur est, nunc vcꝫ in crimine lese maiestatis bona rei ipso iure fisco applicētur, vel an sententia necessaria sit. Et ꝯclu-
1 dit per authorē tractatus† ꝙ in crimine lese maiestatis ipso iure bona ꝯfiscā tur nec opus est altera sententia. Et allegat aliquos authores ita tenuisse. ⁊ vltra eos premissaꝫ conclusionē firmāt Archi. ⁊ Io. an. in nouel. in c. felicis de penis. in. vi. vbi dicunt bona cōmittentis crimen lese maiestatis effici ipso facto fisci sicut bona ingredientis religionem efficiuntur monasterij. ⁊ idē etiam tenuit Saly. bononien in. l. fi. C. de bonis ꝓscripto. vbi dicit ꝙ in crimine lese maiestatis ipso facto bona committentis fisco applicantur. ⁊ videtur probare tex. in. d. l. quisquis ibi omnibus bonis fisco nostro additis, que verba cū ponant̃ in p̄terito nō vr̄ opus altera snia, vt tradit expresse Bart. in. l. j. ff. ad. l. iul. de vi priua. vbi facit drīā an dicat̃ bona sint publicata vel publicentur, et primo casu ipso facto cōmittant̃, ⁊ nimirum qꝛ multa alia sunt spālia in hoc crimine vt gn̄aliter crimen exceptū dicat̃, vt tradit signanter Ludo. de roma in. l. si quis in graui. §. hi quoq́ꝫ. ff. ad silleyanū. ⁊ quidam moder. in. l. de minore. ad princi. ff. de qō. ⁊ cuꝫ premissam sniam tenuerit Dy. de mugello quem allegat author. cuius ꝗ̄ta sit auctoritas pulchre de eo cōmemorat Cy. in. l. vnica. C.
2 de senten. q̄ ꝓ eo ꝙ interest ꝓferunt̃.† ꝙ qn̄ Dy. decidebat aliquā qōnē dicebat̃ adesse tota synodus legalis sapiētie. tenuerit ēt Ioā. an in duobus locis a cuius opinione tanq́ꝫ a fundamento iuris nō esse recedendū bellissime Bal. inquit in. c. cum olim de re iud. fuit enim tēporibus suis lumen mūdi, meruitq́ꝫ hac salutatione pontificali decorari, bene veneris qui lux mūdi cognominaris, vt refert Anto. de prato veteri in preludijs ad reperto. Bar. tenuit Arch. Pau. de cast. ⁊ Saly. vr̄ hec opinio cōior quare amplectenda in causarū decisionibus. l. vna. ibi, sane apud veteres crebrior ⁊c. ff. de offi. consulis. ⁊ in ca. in canonicis scripturis. xix. dist. Bald pulchre in. l. fi. C. de pena iudi. q male iudi. cū plerisq́ꝫ similibus vulgaribus ⁊ presertim in feudo nō vr̄ hr̄e dubitationē, vt tenuit Bal. ⁊ Cardi. Alexā. in locis allegatis per tractatus. ⁊ sequit̃ nouissime Franciscus cur. in suo egregio ope feudo. in. iiij. parte. in. ij regula. in. iiij. dubitatione. ¶ Et ad ꝯfirmationē huius opiniōis vltra
3 premissa adduco† ꝙ vbi ꝯcurrit dispositio legis ⁊ ꝯctus hois tūc fortior effectus resultat. vt eo casu ēt casibus permissis ꝙ alias ꝑmitteret̃ ꝓhibeat̃ ⁊ eꝯ. vt ꝓbat tex. in. §. sanctissimas. in auc. de aliena. ⁊ emphy. quē ponderat Ang. Imol. Alex. ⁊ Mod. in. l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. Bal. in. l. quoties. C. de fideicom. ⁊ in. l. j. C. de pac. ⁊ pōderauit an̄ eos glo. in. c. verum de ꝯdi. apposi. ⁊ in simili ꝙ dispositio hois ꝯcurrens cum dispositione legis fortiorem effectū reddat facit gl. in. §. opꝫ. in auc. de ind. colla. vj. ⁊ glo. ꝗ̄ ibi summe not. Ang. in auc. de exhibē. ⁊ introducē. reis ad prin. colla. v. ⁊ gl. in. l. si mulier. §. si quis rē. ff. de leg. iij. ꝙ tradit Bar. in. l. ij. §. fina. ff. de vsucap. ꝓ empto. Bal. in. l. ij. C. de vsuc. q̄ ꝓ lib'rta. Panor. in. c. pastoralis. de appella. cū si. In quibus locis cōiter ꝯcluditur ex ꝯcursu dispositionis legis ⁊ hominis fortiorē debere induci effectum, ⁊ semper hominis dispositionē aliquid vltra debere addere ad dispōnem legis. Sꝫ in proposita questione scꝫ in feudo extat primū dispositio legis ciuilis, que vult bona cōmittentis in ma-
4 iestatem principis ꝯfiscari. † extat scd̄o lex ꝯctus feudalis, ⁊ sic dispositio hominis, ex qua feudū sub hac conditione datum videtur, si vassallus fidelis sit vt sequuta felonnia fiat resolutio vt infra dicetur, ergo nimirum si illa lex contractus coniuncta cum. l. scripta debeat operari vt ipso iure feudū eo casu reuertatur vbi alias snia esset necessaria. ⁊ cum Bal. qui hanc sniam tenuit non habeat ꝯdicentem non videtur ab eius opinione in practica discedendum vt tradit Raphael Fulgo. consi. xxvj. ⁊ dicit Alex. in. l. ij. ff. de vulg. ꝙ magna est auctoritas Bal. vbi non hꝫ contradicentem. fuit enīꝫ virtus iuriꝫ nostri ſm Ludo. de roma. consi. cccclxxx. incipien. in casu proposito. ⁊ de eo in plerisq́ꝫ ꝯsilijs mirabiliter exclamat eius germanus Ang. Et presertim, qꝛ vt dicit author tractatus, in crimine hr̄sis, ꝙ equiparat̃ crimini lese maiestatis, vt ipse in seqn̄tibus pluribus cōprobat fundamentis, ita per ius canonicuꝫ statutū fuit, ⁊ in equiparatis ꝑ legē antiq́ꝫ hꝫ locum interpretatio passiua. allegat duas gl. satis vulgares, sed in terminis melius facit gl. vulga. in. c. si postq́ꝫ. §. fi. de elec. lib. vj. gl. in. l. ij. C. de cura. furioso. ⁊ la-
5 te tradit Alexand in. l. centurio. ff. de vulga. vbi per glo. allega. † ⁊ alia iura pro quadratra ꝯclusione firmat quod statuit̃ in vno eqparatorum habere locum in reliquo etiam si materia sit exorbitās a regulari dispositione vt in p̄missa questione. ⁊ melius adhuc facit singula. tex. in. l. his solis de reuocan. dona. vbi probatur pūctualiter fieri extensionā pene priuationis iplo iure de casū ad casum pp illorum equiparationem quod procedere videtur etiaꝫ si lex esset odiosa ⁊ vteretur dictione exclusiua tantū. gl. singula. ꝗ̄ ibi summe bono. Saly. c. no. in. l. fina. C. de reuocan. dona. Moder. Papien. in auctentic. non licet. C. de libe. prete. vel exhereda. ⁊ not. Ang. in. l. lege Corne. ff. de iniurijs cum si. ⁊ facit ēt optime. c. cum dilecta de confirma. vtili vel inuti. vbi probatur ꝙ ēt in exceptis potest fieri extensio pp equiparationem. ⁊ ideo lꝫ casus. ca. cum secundum, sit exceptus a cōi regula propter equiparationeꝫ potest extendi ad casus similes.

Sed hisce omnibus non obstan

tibus in secreto ⁊ veritate iuris contraria conclusio tenēda est. ⁊ ꝓ eius fundamento adducuntur tres regule quadrate iuris. prima ge-
6 neralis† ꝙ vcꝫ vbi non apparet expresse penam priuationis ipso iure impositaꝫ semper interpretatio fit vt in ipsa priuationis pena imponenda requiratur sententia ⁊ non fiat ipso iure. vt tradit glosa. in cap. quicunq́ꝫ in verbo innodetur de hereti. lib. vj. gl. in capi. in penis de regu. iur. eod. libr. ⁊ in cap. cupientes. §. si vero in verbo, preuenius. de elec. eo. lib. late Moder. Cano. in. c. si diligenti. de foro. competen. ⁊ formalius Bald. in auc. qui. semel. C. quomodo ⁊ quando iudex. vbi dicit ꝙ lex in dubio non dicitur damnare quem ipso iure, sꝫ ꝑ sniam iudicis. l. j. §. calumniatores. ff. ad turpillia. subijciens ⁊ fortius ꝙ vbi lex disponit queꝫ priuari causa cognita priuatioīs etiam si lex diceret priuari ipso iure tamen semper requiritur priuatiua sententia, argu. l. de qua re. ff. de iudi. ⁊ sine dubio in ista priuatione feudi requiritur cause cognitio. capitu. j. de feudo sine culpa non amitten. cum si. ⁊ sequitur in terminis proprijs pater veritatis Alex. ꝯsi. cxxiiij. incipien. omissis superfluis. col. ij. volu. primo, ⁊

in primo, et nouissime Jason in. l. iij. §. penul. ff. quod quis iuris in alium statue. et in confiscatione quod nõ fiat ipso iure, sed per sñiam tradit textualiter in. l. auferr. §. in reatu. ff. de iur. fis. cum suis concor. put late deducunt doc. in l. post contrarium. ff. de do.

7 **Secunda, et specialis regula** est † quod in crimine lese maiesta. ipso iure reus nõ perdit dominium bonorum, licet statim interdicatur ei a lege administratio et ideo antequam bona ex eo delicto censeãtur fisco quesita, opus est sententia. tex. est rotundus in. l. quesitum. ff. qui et a quibus manumis. lib. qui non potest calumniari quia punctualiter loquitur quod ante sententiam reus perduellionis remanet dominus bonorum.

Aduerte quod illa lex quesitum dicit in ratione dubitationis quoniam dominus est tamen postea decidit dominum qui commisit crimen lese maiestatis non posse manumittere, quod posset si esset dominus, saltem fauore libertatis que est valde fauorabilis. l. libertas. ff. de regu. iur. ideo ille tex. nõ bene probat, nec est formalis vt dicit author. Immo habes quod post commissum crimen bona a fisco vendicant. l. eor. et. l. fi. ff. ad. l. iul. maie. Ideo fiscus erat dominus et ante sententiam, adeo quod habet ratio fructuum a die commissi criminis. gl. singu. in auct. de incest. nup. in ver. imminere. colla. ij. quam Bald. ponderat in marga. in ver. priuatio. et vide Barba. consi. lxx. vbi Christus. colum. xviij. et seq. in iiij. volu. alia vide que addidi ad. d. l. quisquis. P. Rebuffus. Et per illum tex. firmat Bar. in locis allegatis per authorem. et idem Bar. in. l. post contractum. ff. de dona. dum alle. dic. l. quesitum allegantur et alia iura. l. fi. C. ad. l. iuliam maiest. in verbo. punitus, et ibi firmant formaliter Cy. et Bal. expresse in. d. l. quisquis. Joan. de imo. et alij in d. l. post contractum, et cõiter doc. in. l. ex iudiciorum. ff. de pub. iudicijs. Ange. Are. et predictam cõclusionem firmat in tractatu maleficiorum super glo. tu ay tradito la tua patria. et idem sentit Maria de senis. in consil. xxij. In primo volumi. hanc conclusionem formaliter et per literas grossas firmat et

8 in feudo † quod propter crimen lese maiestatis ipso iure non reuertatur. Car. flore. in consi. cxxviij. inci. in questione que vertitur inter Andream. j. col. ad fi. et sequen. et est cõmunior sñia, licet prefatus author voluerit contrarium asserere, et licet non haberemus docto. firmantem hanc opinionem. tamen tex. in. d. l. quesitum est ineuitabilis. et ideo superflua est disputatio et omnis dubitatio ex quo habemus text. vt dicit Bald. in. l. cum antiquioribus. C. de iure delib. et facit. l. ancil le. C. de fur. et propterea alibi dicit idem Bald. in quodam suo cõsil. incip. preponitur. in. ij. volu. quod in causarum decisionibus non per varias opiniones scribentium, sed per sillicatas vias textuum incedendum est, vnde idem Bald. in. c. primo. §. iudices de pace iura. firman. admonet iudices ne in dubio a tex. et a regula recedant, et idõ etiam contra communem opinionem permissum est iudicare si illa non habet casum legis, ita Anto. de butr. in. c. tua nos. colum. ij. de vsur. refert et sequitur Barba. consi. x. vol. ij. et cum per legem ciuilem ita decisum sit secundum illam feudalis materia cum cõtrarium per feudales consuetudines non reperiatur cautum regulari debet. tex. singularis. in. c. j. in fi. de feu. cogni. Et perquirantur oẽs feudales constitutiones, non reperiretur tex. qui decidat contrarium ergo lege ciuili vtendum est, secundum quam, vt predixi, in crimine le. maiestatis est expressum reum perduellionis ante sententiam bonorum suorum retinere dominium.

9 **Tertia regula in materia** feudali traditur † quod videlicet feudum propter felonniam commissam non reuertitur ipso iure ad dominum nisi conuicta culpa per sententiam. c. j. in princ. et. §. si vassallus. si de feu. fuerit controuer. inter domi. et agnat. vassal. et in capi. j. de feudo sine culpa non amitten. non enim potest diuestire vassallum suum etiam Imperator et Rex quicunque nisi causa cognita et conuicta culpa, quia licet principi deus subiecerit leges, et tributa, non tamen subiecit ei conuentiones et consuetudines feudales quibus ligatur. et ita pulchre Bald. inquit in. c. j. de natura feu. per tex. ibi. et idem Bald. in. l. princeps. ff. de legi. et in. c. primo de proba. nam et deus ex conuentione obligaretur vt idem Bald. inquit. in. l. prima. ff. de pac. et ideo Panor. in. c. que in ecclesiarum de consti. dicit quod non creditur verbis principis attestantis feudatarium delictum fecisse propter quod priuandus est, quia si id dicere- mus facile posset euacuare omnem contractum cum eo firmatum.

10 quod esset contra. l. cesar. ff. de publi. † in feudo enim est quidam cõtractus in quo vltro citroque nascit obligatio. c. de forma. xxij. q. v. et. l. liber homo. ff. de ver. obliga. et quia de natura feudi est vt non auferatur nisi cum cause cognitione. d. cap. j. de feudo sine culpa non amitten. secundum Panor. in. d. c. que in ecclesiarum cum quo ibi Moder. transeunt. et idem tradit in apostillis suis in cle. pastoralis. de re iudi. in fi. et Lud. roma. consi. ccclij. incip. queritur primo ad fi. ideo Bal. signanter dicit. in. c. j. de natura feudi. quod princeps non potest infringere feuda que concessit nisi conuicta culpa, et quod consuetudo in hoc dat naturam et eam assignat contractibus feudalibus. et ideo refert de imperatore Friderico. j. q fecerat commune Papie comité in certis castris quod nec ipse nec eius successor possunt diuestire vassallum nisi conuicta culpa, et ideo signanter dixit Bald in auc. omnes peregrini. C. commu. de succes. quod ex quo consuetudo feudorum dictat quod princeps non possit priuare vassallos nisi prius per pares iudicentur indigni. certe non poterit Imperator statuere cõtrarium et quasi abusiuas facere dignitates † quia

11 consuetudo que disponit in ipsum principé maior est ipso principe. idem Bald. in. c. j. §. j. ver. quero nunquid. de noua forma fidelita. vbi etiam dicit quod consuetudo feudorum censetur ius naturale, et elegantius Bal. in. c. j. §. quia vidimus. ver. quero nunquid Imperator. in ti. qui feud. dare possunt, decidit post gl. quod Imperator non potest diuestire vassallum nisi conuicta culpa, assignat rationem, quia bone et naturales cõsuetudines ligant principes, quia potẽtius est ius naturale quam principatus, et quia in ore principis firmior debet esse veritas, alle. in lib. Esdre. et quia non decet principem reuocare suum be

12 neficium. ex quibus resultat firma conclusio quod nec † princeps supremus in materia feudali commissa felonnia potest vassallum feudo priuare nisi per sententiam conuicta culpa, et hoc propter legem contractus qua ipse ligatur, et vltra traditur pro regula, quod vbicunque in feudis fit mentio de amissione feudi propter felonniam, intelligitur culpa conuicta et iudiciario ordine, et non aliter. ita signãter bal. in. c. ceterum. de iudicijs. idem doc. in. §. quicunque. de pace tenen. per tex. ibi. refert et sequit Jo. baptista de. S. Seue. in repe. c. j. de feu. cognitio. quod indubitanter procedit respectu agnatorũ, quia illi nunquam priuantur nisi per sententiã probata et conuicta culpa. ita signãter Bal. dicit. in. c. j. §. nulla. per quos fiat inuestitura. vbi dicit vnum quod est magis singulare, quod ad priuationem feudi requiratur exautoratio de inuestiendo, vt si per anulum fuerit inuestitus, deanuletur, sicut in clerico antequam possit puniri per secularem iudicẽ, degradatio, et in milite exautoratio, quia opus est actu retro simili. alleg. l. ab emptione. ff. de pac. cum si. quod expressius firmat et exclamat Jo. baptista in suo cõmen. d. c. j. de feu. cogni. ex quo sequitur quod antequam deinuestiatur vasallus nõ censetur feudum reuersum ad dominum.

Succedit nunc quod cũ habeamus tres regulas quadratas iuris prelibatas que etiam loquũtur in imperatore qui felonnia contra eum commissa est, habemus intentionem fundatam vt tradit gl. ordinaria in rub. de regu. iur. in. vj. Bar. in. l. quoties. ff. qui satisdare cogan. et in. l. ij. col. ij. ad fi. ff. si quis i ius vocatus non ierit. Bald. in. c. j. col. iij. de alie. iudicij mutan. cau. facta. Panor. in rubri. extra vt lite non contestata. et bene probat tex. in. l. suus quoque. versi. puto. ff. de heredi. institutien. et in. c. venerabilibus. §. fi. versi. potest quoque. de senten. excom. libr. vj. quibus

13 iuribus trita est doctrina † quod habens pro se regulam dicitur intẽtioné habere fundatam, adeo quod dicens aliquem casum excipi a regula teneretur precise illum probare. et hoc est quod dicebat Spe. in ti. de offi. iudicis. §. viij. ver. v. quod stare omnino debemus regule qui casus aliter non reperitur exceptuatus, et propterea signãter dicit Jo. an. in. c. salubriter de vsu. quod nunquam a regula textuali debz discedi per aliquam exceptionem nisi expresse ostẽdatur text. pro limitatione regule. et probatur formaliter in. c. ij. de coniugio leprosorum. et in. c. sane. xv. q. iij. vnde regule tenaciter inherendum est sicut Bononienses adherent carocio. ita glo. singularis licet vulga. in. l. omnis diffinitio. ff. de regu. et Bald. in. c. j. §. iudices. de pace iuramen. firman. admoneo inquit vos iudices ne in dubio a tex. et a regula recedatis. et idem Bal. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. in versic. sed quero quid in deportato. et in. l. si tutor. C. de seruo pigno. dato manumisso. dicit quod tenaciter regulis inherere debemus, nisi aliquid specialiter et expresse inueniatur. et idẽ Salice. in. l. si hominem. ff. mandati. vbi inuehit contra dimittentes regulas, nisi pro limitatiõe habeant tex. et ideo cũ Bal. voluerit sine tex. formare exceptionem in crimine lese maiestatis, retorquendũ est in eum quod ipse dicit de glo. in. l. res publica. C. ex quibus causis malo. quod ipse loquitur ex capite suo, quia sine lege. et ideo Anto. de but. de Bal. dicit in. c. consultationibus. de iure patro. quod plerunque dicta Bal. carent neruo rationis et legis. et ideo non est illis multum adherendum. presertim cum ipse dicat expresse contra tex. formales iuris, et etiam vt per premissa patet quod aliter sensit in multis locis. et in effectu ista est vera et indubitata conclusio, quę

quid dixerit auctor tractatus, salua pace dixerimus.

Nec obstant fundamenta que pro contraria par
te fuerunt adducta. Et primo dum allegatur capitulum, cum secun-
14 dum de hereticis. † Respondetur ꝙ anteꝗ̃ in equiparatis passiua
extensio locum habeat, requiritur quod equiparatio sit facta p mo
dum regule. ita tradit eleganter Mattheus de mathesi. in tractatu
extensionis, quem sequitur Areti. in §. ius ciuile, institu. de iure na
turali gentium vel ciui. Decius nouissime in. c. translato. de consti.
Or vt infra dicetur crimen lese maiestatis ⁊ heresis non equiparan-
tur per modum regule. ¶ Secundo respondetur ⁊ peremptorie ꝙ
in penis que imponuntur ipso iure, illa extensio passiua equiparato-
rum non habet locum etiam propter identitatem rationis. ita signã
ter voluit Ioan. an. in regula odia de reg. iur. in. vj. firmat et sequi-
tur Bald. in. l. de quibus. vj. col. ff. de leg. ⁊ expresse in crimine lese
maiestatis tradit Soci. consil. cclxxv. incipien. in causa fratrum ad
fi. v. colum. in. ij. parte. ¶ Tertio respondetur qꝺ deberet esse eq-
paratio facta per omnia ita ꝙ omnino eadem militaret ratio, anteꝗ̃
fiat extensio pene ita glos. not. in. c. j. in verbo. sane de voto. in. vj. ⁊
in. c. constitutus in ver. prorogamus. de reg. eo. lib. ⁊ firmat expres
se in hoc crimine Soci. in consil. allega. sed vt infra dicetur non est
equiparatio per omnia inter hec duo crimina, sed est longum discri
men igitur ⁊c. ¶ Quarto ⁊ peremptorie quia specialiter contrariũ
reperitur decisum per ius ciuile in. d. l. quesitum que loquitur in ca
15 su indiuiduo. † ⁊ sic vtrunqꝫ ius debet obseruari in foro suo, nec enim
ius canonicum etiam expresse legem ciuilem corrigere posset, nisi in
concernentibus forum anime, vt late traditur in. c. fi. de prescrip. p
gl. in regula possessor. de regu. iur. in. vj. gl. c. ij. de arbi. in. vj. doct.
communiter in. c. cum esses de testamen. Nec obstat. c. primum de
noui. ope. nun. vbi traditur ꝙ ius ciuile dubium per ius canonicum
declaratur, nam minor deficit, quia cum habeamus casum legis ro
tundum, que non reperitur aliquatenus correcta per aliam legẽ no
uam, non est dubium, ⁊ hoc est quod dicit gl. singularis in auctẽ. de
non eligendo secundo nubentes. §. j. col. ij. que dicit ꝙ superuacuo
dubitabat Imperator. cum esset casus legis alle. l. ancille. C. de fur.
quare sublatũ est fundamentum principale authoris in hac materia.
Nec obstat authoritas Io. and. ⁊ aliorum, quia dicendum est cum
Aug. in cano. ego solis. ix. distin. ⁊c. Et cum text. in. §. sed neqꝫ ex
16 multitudine authorum. l. prima. C. de vete. iure enucleã. † ⁊ quia in di
cente non autoritas sed ratio ponderanda est vt dicit Hiero. super
Hieremiam ⁊ probatur in cano. secundum. xix. distinc vnde dicit
Car. in ꝯsi. lxxviij. ꝙ nunꝗ̃ Io. and. voluit in opinione cedere nisi
inquãtũ vrgebat ratio, ⁊ habemus contra eum auctoritatem Bar.
que non est minoris ponderis, immo longe maioris in foro Cesa. in
quo eius opinio vt idolum solet adorari vt refert pulchre Bal. de
eo. ⁊ Rapha. cuma. in auct. nisi breuiores. C. de senten. ex periculo
recitandis. ⁊ dicit Ange. con. cciiij. ꝙ tremens auderet dicere con
tra opinionem Barto. cum fuerit lucerna ⁊ speculum iuris, ⁊ refert
Ioan. baptista de sancto Seuerino in tractatu de modo studendi ꝙ
opinio Barto. in foro deficientibus legibus obseruatur pro textu,
⁊ multa de eo commemorat Fran. de curte in. consi. lvi. col. iiij. que
opinio melius est fundata, quam etiam tenuit Bal. vt dixi, qui non
est modice auctoritatis, tenuerunt etiam plures alij doc. legiste supra
dicti, ita vt ꝯmunior sit, quibus magis standum est in prato Cesaris
⁊ in his qui sunt iuris ciuilis argu. gl. singularis in cano. vt veterũ
ix. dist. ⁊ expresse Philip. decius in. c. j. de consti. dicit per illam
glo. ꝙ magis opinioni Bar. in iure ciuili standum est quam opinio
ni. Io. an. ⁊ econtra.

17 **Ad secundum fundamentum** † quod videli-
cet in feudo sit speciale vt bona committentis ipso iure applicentur
fisco, eo quia dupliciter principis psona offenditur, ⁊ quia facilius
aufertur dominium vtile ꝗ̃ directum eo ꝙ quelibet res facile ad pri
meuam naturam redeat, respondetur ꝙ istud fundamentum est val
de debile, primo quia pro ista limitatione non allegatur aliquis tex.
expressus nec in simili quod tamen esset necessarium attẽto quod ha
bemus regulas in contrarium. ¶ Secũdo dominus feudi est opus
ꝙ deligat ex qua causa velit feudum acquirere, nam respectu fisci
pena dicitur causa lucratiua pariter reuersio feudi respectu domini
feudalis licet propter vltionem iniurie reuertatur ad dñm, quia ni-
hil sibi abest de pena, ꝙ dicatur esse causa lucratiua probatur in. l.
multarũ, ibi compendia de modo mulctarum. C. ⁊ ex ratione legis
in summa. ⁊. l. quod placuit, de iure fisci. ff. ⁊ in rub. C. de penis fisca
libus creditores preferri. lib. x. ⁊ est tex. in auc. de nup. §. si vero al-
tera. col. iiij. in reuersione autem feudi ad dominum licet non ꝑprie
causa lucratiua dicatur, dicitur tamen quasi lucratiua, vt dicimus in
actione noxali. l. apud celsum. §. si quis autem. ff. de doli mali ⁊ me-
tus exceptione que omnino, vt ibi traditur, equiparatur cause lucra
18 tiue. † Or succedit in delictis duas causas lucratiuas in ꝯfiscatione
concurrere nõ posse, vt expresse tradit Bar. in. l. meuius. §. duorum
testamentis. de le. ij. ⁊ propterea licet duplex qualitas concurrens
in persona offensa delictum aggrauare videat, quod ⁊ ex lege feudi
⁊ ex lege ciuili puniri potest, tamen quia illa duplex qualitas nõ re
ponit delictum in diuersis speciebus, ⁊ vbi ita esset vna lege dunta-
xat, cum ex vtraqꝫ executio ꝗ̃tum ad priuationem feudi fieri non
possit, agendum est iuxta tradita in. l. senatus. ff. de accusa. vbi bar.
⁊ in. l. nunꝗ̃ plura. ff. de priua. delictis. ⁊ in. l. si gemina. ff. arbo. fur.
cesarum. Saly. plene in. l. qui de crimine. C. qui accu. non pos. bal.
in. l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. vbi dicit quod duplici lege pe-
na in executione imponi non potest. alleg. l. pretor edixit. §. i. ff. de in
iurijs. ⁊ idem tradunt communiter scriben. in. l. quicunqꝫ. C. de ser.
fugi. ⁊ coadiuuatur ex regula tradita in. l. in numerationibus. ff. de
solu. ⁊ in. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acqui. pos. vbi traditur † ꝙ ex plu
19 ribus causis eodem vel diuersis temporibus concurrentibus domi-
nium eiusdem rei queri non potest, ⁊ presertim in causis lucratiuis
quarum prohibitus est concursus. l. inter stipulantem. §. penul. ff. de
ver. obli. vbi late doc. qui alleg. ꝯcor. ⁊ sic concluditur ꝙ necesse est
ex altera duntaxat ⁊ non ex vtraqꝫ ꝯiuncta inferri debere ad perdi-
tionem ⁊ confiscationem bonorum feudalium. Or quelibet causa se
parata, vt dictũ est, illud non opaᷓt, igiᷓt ⁊c. imo ⁊ si vtraqꝫ ꝯcurrere
posset, nõ reperitur iure cautum, quod ꝯcursus duplicis cause ope
retur priuationẽ dominij ipso iure ⁊ pena priuatiõis ipso iure nunꝗ̃
imponiᷓt nisi in casibus a iure expressis, ita tex. formalis ad ꝓpositũ
in auc. de non eligendo secundo nubentes. §. cum igitur ibi, cũ nulla
lex sit aliquid tale dicens. col. ij. quẽ ponderat Bal. in auc. ex testa
mento. C. de secun. nup. ⁊ bonus tex. in. l. ⁊ si quis. §. diuus autem. ff.
de religi. ⁊ sum. fune. glo. quam ibi Panor. dicit singularem in ca
20 pitu. fi. de iure patro. † ⁊ multa congerũt Moder. in. c. querelam,
de iureiur. que videri possunt. immo placet retorquere fundamen-
tum adductum per authorem contra eum, nam dum ipse se fundat ĩ
l. contractus feudalis, illa vt supra pluribus rationibus comproba-
tum est, operatur vt dominus sit obligatus vassallo ad non disuestiẽ
dum, nisi culpa conuicta, ⁊ maiorem cause cognitionem adhibere
teneatur propter legem contractus feudalis cui subijcitur, ⁊ sic an-
teꝗ̃ ad eam priuationem deueniat ad cause cognitionem adhiben-
dam maiori vinculo est astrictus, vt supra late dictum fuit, etiam in
imperatore, contra quem non est dubium, quin quis incurrat le. ma
iestatis crimen. Nec obstãt iura que vltra authorem supra deduxi,
quod videlicet in pena priuationis fit extensio propter rationis idẽ
titatem, nam, vt supra dictum est, hoc non habet locum in pena pri-
uationis que ipso iure imponitur, ⁊ iura allegata loquuntur in re-
uocatione donationis, que fit per viam actionis, tum etiam quia nõ
militat, vt in sequentibus dicetur, omnino eadem ratio in vtroqꝫ cri
mine, heresis videlicet, ⁊ lese maiestatis, cum longe grauius sit di
uinam quam humanam offendere maiestatem, vt infra subijcietur,
tum etiam quia induceretur correctio. l. quesitum. ⁊ in correctorijs
21 etiam ex identitate rationis non debet † fieri extensio. gloss. in au-
cten. quas actiones. C. de sacrosanc. eccle. late docto. in. l. si constan
te ad princip. ff. soluto matrimonio. ⁊ facit gloss. in capitu. cupien-
tes. §. quod si per viginti. de electio. lib. vj. cum similibus. Nõ ob-
stat pariter aliud fundamentum eiusdem authoris, dum dicit quod
res de facili reuertitur ⁊c. nam licet suam rationem comprobet ale-
xand. quem ipse non allegat in. l. cum mulier. ff. solu. matrimo. vbi
voluit quod in materia feudali in qua agitur de amissione dominij
vtilis solum, facile fit extensio, quia facilis est reuersio ⁊c. tamẽ sal
ua pace tanti docto. dixerim, confunditur ex doctrina singulari bar
to. in. l. ij. C. de fund. patrimo. li. xj. vbi dicit qꝺ ita difficilis est ab-
latio vel priuatio dominij vtilis sicut directi. ⁊ exclamant oẽs in. l.
gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ per illud dictum bar
to. reprobat dictum Alex. Ias. de mayno. in. l. cum quidam. ad fi.
iiij. col. ff. de libe. ⁊ posthu. ¶ Ex quibus omnibus premissis qua-
drata sequiᷓt conclusio, qꝺ etiam in crimine lese maiesta. commisso
contra principem dominum feudi, feudum non reuertitur ad domi-
num feudi, ipso iure, sed requiritur sententia, quod presertim respe-
ctu agnatorum, vt supra dixi allegando Bald. in. §. nulla. in fine
titu. per quos fiat inuestitura. nõ habet aliquod dubium, ⁊ ita intre
pide tenendum puto quicquid dixerit author.

22 **Ex quibus ẽt correlarie** inferiᷓt † ꝙ cũ reg
raᷓt snia ad priua
tionem feudi ẽt si delictũ esset notorium non poterat ꝓcedi ad exe-
cutionem, lꝫ enim dicat Inn. in. c. ex parte. de verbo. signi. ꝙ in no
torijs dꝫ potius procedi exequendo quã ꝯdẽnando, ⁊ Bald. in. c.
ad nostram,

ad nostram, tertio, de iureiurã. dicit quod in notorijs ordo est ordinem non seruare, tamen anteꝗ̃ ad id deueniatur, ⁊ pena censeat imposita, requiritur quod super illo notorio interueniat sententia vsqꝫ adeo ꝙ notoriũ non sufficit, vbi requiritur sententia maxime in materia priuationis, ita expresse in materia feudali tradit Bald. per tex. ibi in. c. vnico. qualiter dominus feudi proprietate priuetur, vbi dicit formaliter notorium non haberi pro sententia, ⁊ in materia criminali quod requiratur sententia, nec sufficiat notorium expresse dicit Bald. in. l. fi. per illum tex. C. de male. ⁊ mathema. ⁊ ideo dicebat Bal. in. l. si maritus. C. de do. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ in. l. nam ita diuus. ff. de adop. ⁊ in. l. cum fratrem. C. de quis quibus vt indig. quod
23 † lꝫ episcopus sit notorius homicida, non tamen debet deponi sine sententia ⁊ iuris ordine non seruato, ⁊ dicit Bal. in. c. ad nostram. in. iij. de iureiuran. quod etiam in notorijs pars est citanda, ⁊ sentẽtia est ferenda, quod in eis etiam requiritur talis qualis cause cognitio, qꝛ sententia debet ferri de facto, ad quod allegat, capitu. cuꝫ sit romana. de appella. Et. l. ea quidem. C. de accusatio. Et pro hac opinione mea vltra predicta adduco glos. communiter approbatam in capitu. euidentia. de accus. que expresse dicit ꝙ super notorio sententia est ferenda, ⁊ idem dicit Bald. in. l. cum fratrem preallegata, ⁊ firmant Moder. in. l. si vero. in. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cogan. ⁊ Ange. multum not. in. l. libertas. in. §. fin. ff. de sta. homi. vbi dixit ꝙ si statutum dicit ꝙ condemnatus de maleficio possit impune occidi querit quid si non est condemnatus, sed crimen est notorium, an poterit impune occidi, ⁊ dicit videtur ꝙ sic, qꝛ notorium equiparatur sententie, vt in. l. emptorem in princ. ff. de ac. empt. vnde in notorijs proceditur executiue. i. põt incipi ab executione, vt in. l. ictus fustium. ff. de his qui no. infamia. ⁊ no. Inno. in. c. statuimus. de offi. deleg. ⁊ in. c. ex parte in xp̃o. de verb. signi. veritas tñ est in contrarium, dicit ibi Ange. quia hoc notorium nõ equiparatur sententie, ⁊ dicit quod pro hoc est casus in. l. quicunqꝫ. que est lex fina. C. de malefi. ⁊ mathe. quod dicit esse notorium, pro quo facit quod voluit Bald. in. l. presbyteri. la prima. in. iij. colum. ibi
24 secundo quero. C. de episc. ⁊ cleri. † vbi dicit quod licet iudici sit notorium, tamen non procedit ad condemnationem, nisi citet, quod dictum refert Fel. in cap. cum olim. in. viij. colum. post me. ꝺ re iudi. ⁊ vltra adduco decisionem Barto. in. l. decem. ff. de verbo. obliga. Ludo. de roma, ⁊ Iaco. in. l. fi. ad prin. ff. si cer. peta. vbi dicunt ꝙ̃ licet non sit opus discussione, vbi notorium est debitorem nõ esse soluendo, tamen requiritur sententia, per quam declararetur ita esse, ⁊ adduco tex. singularem quem nullus Moder. allegat in. c. cum dilecti. de purga. cano. in verbo nimirum si crimen notorium existebat, non erat illi indicenda purgatio, sed in eum condẽnationis sententia promulgata. ⁊ ibi lucerna iuris canonici Io. an. dicit not. ꝙ̃ hic est tex. quod etiam in notorijs ferenda est sententia diffinitiua. nec sufficit solum preceptum iudicis, etiam si reus confiteatur statim, ex quo destruitur altera conclusio authoris, dum dicebat ꝙ cõfessio operabatur effectum sententie vt bona censerentur confiscata ipso iure. † nam ⁊ in penis secum trahentibus executionem, cõfes-
25 sio non sufficit, vbi requiritur sententia, vt tradit glo. in. c. super eo in princip. de test. ⁊ in. c. deniqꝫ. de excep. ⁊ probatur in. l. iij. §. lege ff. de testi. ⁊ in. l. qui ad statum. ff. de penis. ⁊ in. l. qui iudicio. ff. ꝺ bonis eorum qui mortem sibi consciuerunt. ⁊ in. l. si confessus, vbi barto plene. ff. de custo. reo. ⁊ Spe. ⁊ Bald. quos allegat author, nũqꝫ̃ dixerunt illud ad quod ipse eos allegat, sed loquitur duntaxat quod ratione confessionis pena efficitur transitoria ad heredes, sed quod propterea bona ipso iure confiscentur sine sententia, nunqꝫ̃ dixerunt aliquid ⁊ infideliter referuntur per authorem tractatus, salua sua dixerimus honorificentia, vt verbis vtar text. in cano. neqꝫ. lx. distinctione.

SVMMARIVM

1 Feudum an dicatur nouum vel antiquum, si vassallus feudo priuatus ipsum recuperet.
Debita per propositionem reformata non amplius censenda sunt hereditaria.
2 Res semel alienata ⁊ per heredem recuperata, penes ipsuꝫ esse cẽsetur ex noua causa.
Edificium radicitus destructũ, si reedificetur, omnino nouũ dicet̃.
3 Princeps rem suam infeudando de nouo, legem quam vult dicere potest.
Feudum iuxta principis voluntatem regulari debet.
4 Verba que in concessionibus principum ponuntur plene intelligi debent.
Restituere quid sit.
5 Restitutio que fit ad bona est plenissime interpretanda.
6 Princeps facere potest vt factum pro non facto habeatur.
7 Feudum quod restituitur, ex quadam subrogatione antiquum esse censetur.
8 Feuda quo ad alienationem ad instar rerum patrimonialium sunt redacta.

Secunda questio que se exa-
1 minandã offert est, † num videlicet, si vassallus feudo p̃uatus fuerit, ⁊ postea restitutus, feudum recuperatum dicatur nouum vel antiquum. in qua questione author tractatus allegat iura ad vtranqꝫ partem. ⁊ satis plene tangit materiam, sꝫ ego considerandum puto, an videlicet feudum fuerit veraciter acquisitum domino per realem apprehensionem post sententiam latam ẽt ex veris probationibus ⁊ tunc si per viam gratie fieret restitutio cuꝫ alteratione qualitatum substantialium, ⁊ non constaret ex verbis ꝙ princeps velit iure feudi antiqui concedere, tunc sine dubio procederet authoris conclusio per iura que ipse adducit. vltra que facit quod singulariter dicit Ange. in consi. xxxj. incipien. domi. Philippus vbi pulchre dicit ꝙ debita reformata per compositionẽ non dicuntur amplius hereditaria, qꝛ renouata causa non dicitur hereditaria, ⁊ sic primeua allega. l. cum hereditas. ff. ad trebel. ⁊ idem tradit pulchre Aretinus in consil. clxviij. incipien. in questione p̃posita, colum. penultima, ⁊ facit bene tex. in. l. si ad me. ff. ad. l. falc. quam author sequenti questione ad aliud propositum allegat. vbi
2 probatur † quod res semel alienata, recuperata per heredem, dicit̃ esse penes eum ex noua causa, eo quod semel exiuisset dominiũ suũ ⁊ ibi Bartol. Alexand. inferunt ad questionem de emphytheota alienãte ⁊ postea recupante ⁊c. ⁊ optime quadrant tradita p̱ Bal. ⁊ alios in. l. ab emptione. ff. de pactis. quam Ioann. Raynaldi pro hac opinione adduxit. vbi dicunt quod vbi est semel facta traditio ⁊ translatum dominium, si post dissoluatur ille contractus, censetur esse nouus contractus, vt ⁊ noua gabella debeatur, ⁊ ita etiaꝫ tradit Baldus in. l. si predium. C. de edilitia actione, Baldus ⁊ Angelus in lege iurisgentium. §. adeo. ff. de pactis. idem Bald. ⁊ Salyce. in lege secunda. C. quando liceat ab emptione discedere cum similibus. Et in simili solet dici quod quando edificium omnino destructum est, tunc dicetur, si reedificetur, omnino nouum edificium, vt late tradit Iaso. in. l. ius ciuile. allegata per authorem. ⁊ latius in repetitione. l. quominus. ff. de fluminibus. ⁊ premissa sine scrupulo procedunt, quando princeps non est vsus verbo, restituo. sed si verbo restituo, vsus fuerit, tunc etiam post apprehensionem feudum dicitur antiquum ad hoc dicendum moueor primum † ꝙ̃
2 princeps infeudando rem etiam de nouo, potest dicere legem quã voluerit, ⁊ secundum eius voluntatem regulabitur natura feudi, vt pulchre Bald. inquit in consi. incipien. sanctissima ⁊ illustrissima regina, quod est positum inter consilia Ange. consi. cx. idem Bald. in. c. j. de alienatione feudi paterni. ⁊ in. c. primo. in penul. colum. an agnatus vel filius. Iacob. Albe post Iac. ardiso. in. c. j. de vassallo decrepite etatis. ⁊ in. c. j. de gradibus succedẽdi in feudo. tenuit etiam hanc opinionem And. de iser. in cap. j. de contro. feudi apud pares terminanda. eam etiam sequitur Marti. Lauden. ⁊ Car. Mediolañ. in. c primo de aliena. feudi paterni. Alexan. cõsil. xxx. incipi. quoniam omne datum optimum. colum ij. volu. j. ⁊ ꝯsil. lvj. incip. perspectis. xiiij. colum. in. iiij. volu. ⁊ consi. x. circa. x. colum. v. volumi. Francis. de Aret. consil. penul. in. l. si mihi, et Titio. ff. de ver. obliga. in quibus locis late concludunt, secundũ p̃ncipis voluntatem feudum regulari debere, vt etiam si sit nouum ex voluntate principis possit haberi pro antiquo, nimirum, qꝛ princeps potest immutare substantiam actus, vt dicit gl. singula. in. c. j. de capell. monacho. in. vj. ad eam autem voluntatem principis colligendam, maxime verborum tenorem, ⁊ vim considerare debemus ⁊ secundum verba dispositionem regulare, vt per multa fundamenta, que referre laboriosum esset, comprobat Francis. de curte consi. xlviij. ⁊ consi. xlix vbi plenissime loquitur. † ⁊ verba maxime in pricipium concessionis apposita, debent plene intelligi. l. fi. de prep. agentium in rebus. lib. xij. l. si quando. de bonis vacantibus. lib. x. C. succedit nunc ꝙ verbum, restituo. ex sua propria significatione significat repositionem in pristinum statum omnino. textus quadratus in. l. secunda. §. fi. ibi, restituere autem videtur, qui omnia remittit in pristinum statum. ff. ne quid in loco publico, ⁊ text. aureus in. l. videamus. §. in fauiana. ff. de vsuris dicit quod plenissimam significationem habet verbum, restituere, vt pro non facto actus restitutus habeatur, vt per restitutionem casus pro nõ aduento reputari debeat. ⁊ facit vulga. l. ꝙ̃ si minor. §. restitutio. ff. de mino. ⁊ tex.

in.l.prima.in fi.C.de senten.pal.⁊ resti.⁊ in.l.princeps.ff.de verb. signi.⁊ in.§.restitui.insti.qui.modis ius patrie potesta. tolli.⁊ i.l.secunda.ff.de natal.restituen.⁊ in.l.prima.C.de iure aureorum an nulorum,verbum enim restitutio, latissime patet.l.restituere.ff.de verborum.significatio.l.in condẽnatione.§.primo.⁊.l.cum pretor.§.primo.eodem titulo,⁊ facit capitu.venerabili.in verbo,plenarie. ꝺ officio delega.⁊ textus in capit.pisanis.de restitutione spoliatorum ⁊ melior text.in.l.lucius.§.primo.ff.de administra.tutorum,vbi re-
5 stitutio† facta ad bona plenissime iterpretatur,vt extẽdatur etiã ad actiones que nunꝗ fuerunt in bonis,⁊ tradit Barto.in.l.fina.C.de sen.pas.vbi dicit qꝺ plenissime debet restitutio interpretari.Ang.⁊ Moder.in.l.fi.ff.de constitu.principum. ⁊ pulchre Anto.de butrio.consilio.xx.colum.prima.Sicq; cum verba premissa habeant plenam significationem remittendi omnia in pristinũ statum, princeps illis vtendo nouiter non concedere,sed pristinam inuestituram suscitare voluit,quia cum secundum verba presumatur eius mens, cõstat ꝙ de nouo voluit ꝯcedere,quod maxime procedit vbi est appositum verbum,prout tui antecessores tenuerũt,que verba faciunt vt princeps iure feudi antiqui concedere voluerit,vt late deducunt scribẽ.in locis allega.⁊ pro hac opinione est bonus text.coniuncta glo.in.l.filio quem pater.ff.de lib.⁊ posth.ibi,sed antiqui redditus ⁊ ibi ponderant omnes docto.⁊ bonus tex.coniuncta glo.⁊ ibi ponderat Pau.de cast.in.l.peculium.§.si here.ff.de peculio.⁊ omnes post gl.in dicta.l.quod dicitur allegata per authorem.ff.de impensis in rebus dotalibus factis,⁊ probatur in dicta.l.filio.de liberis, ⁊ posthumis.quod etiam vbi facta esset executio habeat locum maxima premissa,nam ibi loquitur text.de filio emancipato,qui renera exiuerat patriam potestatem,⁊ effectualiter, ⁊ tamen si arrogetũ, dicit tex.quod non de nouo in patriam potestatem assumi,sed antique patrie potestati redditus videtur,⁊ tamen nõ est dubium quin omnino semel exiuisse,⁊ ita in proposito,esto quod res feudales omnino per apprehensionem reuerse essent ad principem,tamen restituendo non de nouo dedisse,sed ablatum feudum reddidisse videtur,maxime quando vtitur verbo,restituo,quod habet hanc plenam significationem nec obstat.l.ab emptione.ff.de pactis.in qua est fundata opinio Joan.Raynaudi,quem allegat author cõtra nam respondetur quod princeps potest hic facere ⁊ fingere in materia feudali etiam nouum feudum haberi pro antiquo,immo vt dictum est per verbum,restituo,videtur velle quod confiscatio habeatur ꝓ nõ
6 facta,† ⁊ non est dubium quin princeps possit etiam quantũ ad effectus preteritos facere qꝺ factum pro non facto habeatur.glos.singularis in clementi.prima in verbo,pro infectis.de immunitate ecclesiarum.textus in.c.is qui.de sponsali.⁊ matrimo.⁊ text.in clementina prima de concessione prebend.in fi.quare concludendum puto quod quando princeps vtitur verbo,restituo quod plenissimam habet significationem,vt infra latius dicetur in quarta questione, adijciendo maxime hec verba,prout tui antecessores.feudũ restitutum etiam post apprehensionem censendum esse feudum antiquum ⁊ non nouum, ⁊ maxime quando apprehensio non fuit effectualis ꝑ incorporationem,nec aliquid facit reseruatio que fieret per principem in aliqbus iurib⁹,qz lʒ specialiter aliquid fuerit reseruatum, nõ per hoc derogatum videtur alijs qualitatibus que alio modo ⁊ alia via includunt̃,vt no.dicit Sal.in.l.ꝯ crimine.in.ij.opp.ꝑ illũ tex.C.de accu.facit tex.in.l.j.⁊ quod ibi no.Bal.C.de diuer.rescript.
7 vnde doc.in restitutione loquentes dicunt† quod feudum restitutum censetur esse antiquum ex quadam subrogatione. Qz de iure quando vna res subrogatur in locum alterius,quamuis in aliquo discrepet,in alijs sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.ita signanter tradit Paulus de castro in consilio.cxxix.incipien.licet ista domina Liza,col.fi.versi.nec obsta.⁊ formaliter ad casum nostrum adduxit.ita firmans Philippus dec.consil. quinquagesimotertio incipiens.placet mihi.circa principium secunde colum.⁊ vltra ꝑmissa allegat decisionem magis expressam, Soci.in.l.gallus.§.etiam si parente.ff.de liber.⁊ posthumis.vbi formaliter dicit qꝺ licet apponatur aliquod pactum contra naturam feudi in inuestitura,tũc alteratur natura feudi in ꝯsecutiuis pacti dũtaxat, ⁊ nõ i alijs.⁊ ibi alleg.optima iura.nec est verum qꝺ verba apposita in restitutione, ꝑ te,successoribus tuis,⁊ habentibus causam a te alterent feudi naturam,qz illa verba in nullo alterant naturam feudi,quippe cum ex cõsuetudine generali Francie,de qua in sequenti questione late dice-
8 tur† feuda quantum ad alienationem sint redacta ad instar rerũ patrimonialium,expressio eius quod tacite inerat per consuetudinem non alterat naturam feudi,nec aliquid immutat.l.fina.C.de fideiussoribus,not.in.l.cum quid.ff.si certum petã.⁊ late legitur ⁊ notatur.in.l.tertia.ff.de lega.primo.⁊ ita hac ratione in simili concludebant consulendo de verbis pro se ⁊ descendentibus in infinitum ⁊c. Jas. de Mayno,⁊ Ambrosius de opiso.in causa illorũ de beccaria,prout eos refert consuluisse.ita vt predictum est collegium Bononieñ.in consilio suo posito inter consil.Fran.de curte.consil.l.ad principiũ sexte colũ.vbi etiam approbat premissam maximam quare illa verba exprimentia quod ex natura rei inerat,non potuerunt naturã feudi alterare,immo remansit reuera feudum antiquum,nec obst.arg.de adiectione qualitatis,qz vt supra dixi non operatur vltra consequentiua pacti.nec impedit quo minus in alijs sortiatur naturam antiqui feudi.⁊ ita concludo.

SVMMARIVM

1 Bona eius qui crimen lese maiesta.cõmisit subiecta restitutioni fideicommissi,an veniant in confiscationem.
2 Alienare prohibitus an possit delinquendo bona fideicõmisso subiecta in fiscum transferre.
3 Uassallus ita testari potest de bonis feudalibus atq; de allodialibus.
4 Uassallus qui subinfeudauit alteri si felonniam committat, an feudum reuertatur ad dominum.
5 Delictum vassalli commissum in personam domini quando agnatis preiudicet.
6 Uassallus legẽ ꝯtrctus feudalis euertere non potest.
7 Contractus feudalis est innominatus,a consuetudine ⁊ non a iure ciuili inuentus.
8 Sententia contra condemnatum lata quando substitutis noceat ⁊ alijs ius pretendentibus.

1 Tertia questio que in hac materia proponitur est.†nam si bona committentis crimen lese maiestatis sint subiecta restitutioni fideicõmissi,venient in confiscationem.in qua questione tenuisse loquutus est author,salua sua pace dixerim.primum adduxit in medium ꝙ in crimine lese maiestatis que non possunt transire in heredem extraneũ, transeant in fiscum,⁊ allegat aliqua iura que faciunt formaliter in ꝯrium,nam est tex.formalis in.l.eos.ad.l.iuliã maiestatis.ff.que non reperitur in hoc correcta,qui vult per literas grossas iura patronatus que non transeunt in heredem extraneum non transire in fiscum in crimine lese maiestatis,⁊ est textus rotundus in.l.iura.ff.de iure patronatus,bene verum est quod dicte leges que dicebant iura patronatus reseruari filijs,sunt hodie correcte, eo quia filij sint effectũ incapaces per.l.quisquis.⁊ ita loquitur glo.in his legibus.⁊ etiam Barto.sed quod transeant in fiscum non est verum immo potius liberarentur liberti a iure patronatus,ita formaliter tradit Bal.quẽ ibi sequitur Alexand.in apostillis,in illa.l.i.C.de bo.liber. ⁊ sequitur ibi Salice.quando videlicet tale ius patronatus non prouenie bat ex persona patris delinquentis,sed ex persona antecessorum. ⁊ est lata differentia inter illa iura patronatus que non possunt filijs incapacibus acquiri,⁊ inter ius fideicommissi quod debetur agna-
2 tis,qui non possunt effici incapaces ex delicto agnati† vnde prohibitus alienare expresse vel tacite non videtur delinquendo in fiscum potuisse bona subiecta fideicommisso transferre.tex.formalis in.l.imperator.ff.de fideicommissa.liberta.vel saltem per iura que author deduxit videntur debere transire cum onere suo,⁊ traditur etiã in.l.cum pater.§.hereditatem.de lega.ij.expresse loquens in fideicommisso illa ratione quod bona illi subiecta non possunt transire in heredem extraneum,quod non transeant in fiscum per multa iura ⁊ auctoritates quas allegat, concludit Alexand.in consi.lxviij.incipien.oportune consideratis,secunda ⁊ tertia colum.vol.iij. rationes suas longum esset transcribere,videri possunt,vltra illa infra facit qz quando fit translatio etiam in penam legati de vna persona in alteram,illa semper fit cum onere suo.l.gaio.in principio.ff.de alimen.⁊ cibarijs lega.vbi no.Barto.idem Barto. in.l.legatum.ff.de adimen.lega.

Confirmatur, ⁊ maxime quia in Gallia feuda sunt redacta ad instar rerum patrimonialium,vt dicit Petrus Jacobi.in libellis suis in titu.de conditione ex mori, ⁊ voluit Jo.fab.in aucten.ingressi.C.de sac.sanc.eccle ⁊ hãc ẽt consuetudinem Francie generalem refert Jas.in.l.de quibus.ff.de legib.
3 vbi dicit† ꝙ vltra montes consuetudine generali obseruatur, quod possit quis de bonis feudalibus ita testari,sicut de allodialibus,subijciens id per consuetudinem introduci potuisse. allegat Bald.q hoc dicit in capitu.primo.ad fi.principij.questio.pe. de successione feudi.⁊ idem not.doc.in.c.significauit secundo de rescrip. cum

si succedit q vbi vna res redigitur ad instar alterius, in se suscipit qualitates et conditiones rei ad quam adequatur. ita probat text. nota. in.l.j.§.j.ff.si quid in fraudem patroni, et tex in.l.illud. in princi.ff.de donatio. causa mortis. et late tradunt docto. in.l.j.ff.de leg.j. et pulchre Bald. in.l.omnia.C.de epis. et cleri. quando enim vna res efficitur ad instar alterius, vt sit bona similitudo, necesse est qualitates que insunt vni inesse alteri. tex. pulcher in.l.in testamento.ff.de condi. et demon. Sicque videretur concludendum q sicut in rebus allodialibus fideicommissum non extinguitur per confiscationem, ita nec in proposito in bonis feudalibus que ad instar rerum allodialium, saltem quantum ad alienationem redacta sunt.

Confirmatur, et fortius ex eo quod singulariter tradit Jo. fabr. in.§.si. institu. de vsuf. et Jo. Raynauldi in.c. imperialem.§.illud. in ti. de prohibita feudi aliena. per Fride. 4 † Ubi querunt de questione si vassallus subinfeudauerit alteri, et postmodum primus vassallus committat felloniam an feudum reuertatur ad dominum. et primo dicunt q videtur q sic, quia resoluto iure datoris etc. Allegant.l.lex vectigali fundo.ff.de pig. postmodum distinguendo, dicunt q aut dominus consensit aut non. si consenserit non est dubium q non reuertitur, aut non consensit, et tunc reuertitur, nisi is qui habet ius a vassallo, qui commisit felloniam sit paratus seruire priori domino et ab eo feudum recognoscere. ex quo sequitur in proposito q vbi agnati quibus feudum ex fideicommisso debetur essent parati seruire priori domino, et ab eo recognoscere feudum, ipse tenetur illos admittere, non obstante fellonia commissa per decisionem alleg. que apponit gladium ad radicem, quam sequitur Jaco. de sancto georgio in suo opere feudorum in verbo dictique vassalli. ad fi.iij col. et principio sequentis, quod omnino sine dubitatione procedit vbi vassallus postmodum restituitur, quia tunc secundus vassallus qui ius suum amisit in consequentiam ex resolutione iuris datoris, in consequentiam recuperat ius amissum, modo non fuerit in alium translatum medio tempore. ita signanter tradit Jac. de bel. in.c.j. in titu. hic finitur lex corradi, deinde consuetudines regni incipiunt, quem refert et sequitur Jac. de sancto Georgio in loco allegato, et presertim vbi non sunt descendentes quo casu feudum debet applicari agnatis et non reuerti ad dominum, etiam si fellonia in eius

5 personam commissa fuerat, et iura que dicunt † quod delictum directo in personam domini commissum preiudicat agnatis debent intelligi, stantibus descendentibus. tunc enim quia descendentes qui titulo hereditario deberent habere, capere non possunt, tamen quia priores sunt et excludunt agnatos et ipsi excluduntur a domino. nimirum si dominus excludat tunc agnatos, quia si vinco vincentem te. Secus vbi non sunt descendentes, tunc enim agnati quibus iure hereditario feudum non obuenit, et sunt capaces, debent admitti exclusio domino, hanc opi. mediam tanquam per distinctionem, alias ad concordiam reducentem amplexus est et in ea persistit Jacob. alberi. in.c.j.§.final. in.ij. conclusione in titu. que fuit prima causa beneficij amitten. et est equa opinio et tanquam media distinguens sequenda.l.adeo.§.cum quis.ff.de acquiren. rerum do. et ita eam firmat et sequitur Franc. de cur. in.d. consil. xlix. circa fin. consilij dicens q est equa opinio, et ideo his casibus concludendum est feudum non reuerti ad dominum. fateor quod vbi premissa cessarent, verior videretur conclusio q fideicommissum extingueretur, et ad id dicendum moueor. primum quia testator duntaxat sibi et heredi suo legem imponere potest, et non domino feudi, vt videlicet feudum non reuertatur fellonia commissa per eum qui vassallus erit pro tempore. non potuit enim testator nisi successori suo legem imponere, ita Bald. in.l.ij.C.de vsucapio. pro empto.

6 Confirmatur, quia non est in potestate † vassalli legem contractus feudalis euertere, ex qua ab initio feudum sub ea conditione datum videtur, vt si vassallus fidelis sit, vt si ingratitudo committatur feudum ad ipsum dominum reuertatur, et hoc modo per concedentem conditionatum, et ideo non possunt alij agnati de hoc cum iustitia conqueri, quia traditioni rei sue potest vnusquisque apponere legem quam vult.l.legem.C.de pac. Ista ergo est quedam lex tacite apposita traditioni feudi et istud est quod vult dicere tex. in.d.c.j.§.fin. que fuerit prima causa benefi. amitten. in illis verbis, vt habeat dominus hanc saltem sue iniurie vltionem, subintelligitur enim in concessione feudi tacita conditio, si primus cui fit concessio, et omnes ab eo descendentes, erunt grati versus dominum, argumen.l.cum quis.ff.de sol. et.l.stipulationem.ff.de in. do. ergo quamprimum aliquis ex descendentibus primi inuestiti committit ingratitudinem contra dominum, cessat tacita conditio, sub qua feudum fuit concessum, ideo non est inconueniens q feudum ad dominum reuertatur argumen.l.prime.C.de dona. que sub modo. Et hanc rationem formaliter assignat Fran. de cur. in suo opere feudorum, in quinta parte in principio, et eandem rationem assignat Salyc. in.l.secunda.C.de liber. et eorum libe. Bald. in.l.le. xij. tabu.C.de legi. here. vbi dicit q agnati priuantur propter legem contractus. et idem Bald. sentit eandem rationem in dicto capi primo.§.fina. que fuerit prima causa benefi. amitten. vbi etiam dicit q ista reuersio fit ex lege contractus. ¶ Et confirmatur et fortius, † nam contractus feudalis est quasi innominatus contractus. est enim contractus inuentus a consuetudine et non a iure ciuili, nunquam enim fuit cognitus ciuibus romanis, quia si cognouissent, habuissent illum exosum, quia quandam seruitutem sapit. ita Bald. in.c. que in ecclesiarum. de constitu. Quia omnes contractus quos consuetudo inuenit, vt contractus feudi, quia nomen vsuale habet magis adherent contractui innominato quam nominato, ita Bal. in rub.C.de rerum permuta. Idem Bal. in.l.final.j.q.C. quando liceat ab empti. disce. Idem Bal. in.c. fina. col. fin. de causa possessio. et proprie. et sic videtur quidam contractus correspectiuus quales sunt contractus innominati, videlicet do feudum vt facias, id est vt sis fidelis. et ideo vbi ex parte vassalli non adimpletur contractus ex capite cause non secute, repetitur res. succedit q vbi ex lege prioris contractus introducitur illius resolutio, omnia onera medio tempore imposita tolluntur. text. est quadratus in.l.ij. ad princi.ff.quibus modis pignus vel hypothec. solui. tradit expresse Barto. in.l.in diem.ff.de aqua plu. arcen. et in.l.ij.ff.de in diem addictione. cum simi. Et iste rationes sunt longe magis vrgentes, quam que per auctorem deducuntur, tamen, vt dixi, non procederent in casibus premissis, debet etiam temperari procedere hec conclusio, quando sententia lata contra vassallum fuit lata ex veris probationibus, se-

8 cus si ex ficta confessione insurgente ex contumacia et banno, † licet enim sententia lata contra condemnatum noceat substitutis vel alijs qui possunt pretendere ius in consequentiam, vt probatur in.l.contractu.ff.de re iudica. et tradit Barto. in.l.in diem. de aqua pluuia arcen. et sequuntur omnes in.l.filiusfamilias.§.diui. de leg. primo. nec requiritur illorum citatio, per tex. singularem in.l.j.§.denuntiare.ff.de ventre in possessionem mittendo. tamen moderatur quando ferretur sententia ex veris probationibus, secus si ex ficta confessione resultante propter contumaciam vel bannum. ita formaliter tenuit Barto. in.l.cum filius.ff.de verbo. obligatio. quem ibi communiter omnes sequuntur, et idem tenuerunt Dynus et Raynerius in.l.prima per illum tex.ff.quando ex facto tuto. Bald. et Salyce. in.l.prima.C.ne filius pro patre. Albe. de rosate in opere statutorum questio. cclviij. Nellus de sancto Geminiano in tractatu bannitorum in secunda parte q. xxxiiij. et probatur optime in.l.qui repudiantis ff. de inoffic. testamen. quem ad hoc deducunt Imo. et Alexand. in l.sepe. de re iudica. et multa congerit Fely. in.c. cum bertoldus. eo. titu. ¶ Secundo deberet temperari et intelligi vbi videlicet agnati essent citati saltem per proclama generale, secus si nullo modo, quia tunc non preiudicaret. ita tradit Barto. in extrauaganti, ad reprimendum. in verbo, per edictum Bald. in.l.si eo tempore.C.de remissio. pign. Ange. in.l.si perlusorio. ad princ.ff.de appel. Soci. in d.l.cum filius. Moder. repeten. in.d.§.diui. et est communis conclusio quam in propria materia feudali firmat summus feudista Angel. de iser. in.c.si vassallus. in titu. si de feu. fue. controuer. int. dominum et agna. vassal. vbi concludit q si feudum antiquum erat penes vnum de agnatione, sententia contra illum lata non nocet alijs agnatis nullo modo citatis, et ita in hac questione concludo salua cuiuslibet rectius sentientis correctione.

SUMMARIUM

1 Fideicommissum q semel per confiscationem extinguitur, an reuiuiscat si restitutio sequatur.
2 Iniuria pacto sublata, pacto subsequenti non potest reintegrari.
3 Beneficium ciuilitatis q per bellum aufertur, pace subsequuta belli remotiua reintegratum non censetur.
4 Restitutio sui natura in statum pristinum reponit omnia.
5 Ciuis qui restituitur semper ciuis retro fuisse fingitur.
6 Exheredatio per patrem facta eo ipso extinguitur, et reuocatur cum causa illius inductiua remouetur.
7 Restitutio omnia in pristinum reponens statum ad personas extenditur que in principalis consequentiam puniuntur.
8 Restitutione sequuta actiones contra restitutum reuiuiscunt.
9 Filio capti ab hostibus ante patris reditum obeunte, fingitur pater reuersus retro filium habuisse in potestate.
10 Restitutio etiam in tertij preiudicium retrotrahitur in iure sibi quesito.
Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis supplicationis.

11 Princeps in dubio presumitur vsus iure communi, non gratia speciali.

12 Qualitas accidentalis qñ magis attendatur q̃ naturalis.

13 Feudi natura alteratur p verba, p te ꝛ successoribus ꝛc.

Quarta questio nũc se offert,

1 an videlicet † fideicommissum semel per confiscationem extinctum, secuta restitutione reuiuiscat, ꝛ hanc questionem vltra deducta per auctorem ad vtranq; partem examinare statuti. ꝛ pro parte negatiua ꝙ ius fideicommissi extinctum non reuiuiscat, accedit primũ iuris conclusio, que habet ꝙ subsequens dispositio ex intellectu non inducit repetitionem eorum que in prima dispositione sunt dicta. l. per retentionem. C. de vsucap. l. si tibi certam. ff. de adimen. lega. l. cum pater. §. pater certam. ff. de lega. ij. cum similibus. ❡ Secundo quia si qualitates adiecte dispositioni primo duranti non possunt intelligi repetite in dubio in dispositione secunda, in quam illius primo tunc durantis facta est translatio. l. nouatione. ff. de nouatio. l. labeo. §. fina. ff. de arbitr. l. si cum hermes. C. locati. l. valerianus. ff. de preto. stipula. cum similibus. Consequens est, vt multo minus qualitates onerose huiusmodi adiecte feudo quas superueniens felonia totaliter extinxit non intelligãtur repetite in hac restitutione sequenti, In quam non potest videri translata defuncti liberalitas inductiua fideicommissi omnino extincta per confiscationem.

❡ Tertio probatur, quia id renouatum qđ de per se non est causa fideicommissi non potest inducere eiusdem fideicommissi iam extincti renouationem. ad hoc tex. ad propositum valde notabilis, lz vulgaris, in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. versicul. sed si pa-

2 ctum. † dicens iniuriaz pacto sublatam non posse pacto subsequenti reintegrari. ꝛ subijcit rationem formaliter sic, non enim ex pacto iniuria nascitur, sed ex contumelia. ita igitur in proposito nostro ipsum fideicommissum quod non inducit principis beneficium, sed voluntas defuncti, non debemus dicere reintegratum ex restitutione.

❡ Quarto quia est notissima iuris regula quod sublatio cause precedentis actus sublatiue de per se solum actum iam sublatum nõ reintegrat sed opus est nouo ꝯctu quandoq; voluntario, quãdoq; coacto, prout sunt casuum diuersitates, vt patet in. l. si quis accepto. ff. de conditio. ob causaz. ꝛ in. l. metum. §. ex hoc edicto. ff. quod metus cã. l. ob eum. ff. de prescriptis verbis. ꝛ in. l. cum mota. secundum vnum intellectum. C. de transactioni. posset etiam ad id adduci materia. l. qui res. §. aream. ff. de solutio. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obliga. l. deferre. §. fina. cum. l. sequen. ff. de iure fis. l. quod in rerum. §. fina. de lega. j. ff. cum simi.

❡ Quinto adduco aliud fundamentum magis astringens in simili.

3 quod ponitur in. l. ij. C. de libe. ꝛ eorum liber. vbi probatur † ꝙ beneficium ciuilitatis ablatum per bellum, subsecuta pace remotiua belli non censetur reintegratum, quam ita ponderat Ludo. de Roma. consi. cccclix. incipien. in proposita consultatione. ꝛ est bonus text, in. l. cum seruus. ff. de alimen. lega. vbi legatum extinctum per alienationem factam de re legata, non reconualescit eadem re per testatorem recuperata, cui non obstat ꝙ cessante causa ꝛc. nam ex quo extinctio semel operata est suũ effectum, non debet reconualescere fideicommissum, lz postmodum cesset causa extinctionis. tex. no. in. l. fina. ff. vnde liber. per quem dicit Barto. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. ꝙ donatio reuocata per superuenientiam liberorum, nõ reconualescit, licet postmodum tollatur causa extinctiua, vt pote, qꝛ filij suspecti decedant superstite parente.

❡ Sexto ꝛ vltimo adduco decisionem Ange. formatam in illa. l. debitor. C. de sen. pas. vbi dicit respondẽdo ad legem, qui res. §. areã. ff. de solutio. ꝙ illa lex tertia intelligitur vbi bona transierunt in fiscum cum onere suo, qꝛ tunc non censetur omnino extinctum debitũ, ꝛ ideo nimirum si ad illa restitutus teneatur ad debita, a contrario sentit ꝙ vbi bona non transissent cuz onere suo, ꝙ tunc restitutus reincideret in pristinam obligationem, ꝛ hec sunt que reuera iudicio meo non parum astringunt Quibus tamen non obstantibus, que reuera non obstant, contraria conclusio verior ꝛ tutior de iure videtur

4 ꝛ accedit primum † quod restitutio sui natura omnia reponit in pristinum statum per iura que supra deduxi in secunda questione. qua ratione fideicommissum extinctum per confiscationem, suscitari per restitutionem. decidit expresse Ludoui. de roma. qui non est lenis auctoritatis, in consi. cclxvij. incipien. primo dicitur. ad prin. ij. col.

❡ Scđa facit, quia restitutio equiparatur fictioni postliminij, ꝛ retrotrahitur, ꝛ perinde haberi debet, ac si nunq̃ felonia esset commissa. tex. optimus ad propositum in. l. si quis filio exheredato. §. penulti. ff. de iniusto rupto irrito facto testamẽ. ꝛ quod restitutio retrotrahatur. firmãt expresse Ang. ꝛ Imo. in. l. si alienũ. §. in extraneis. ff. de here. insti. ꝛ ibi clarius Pau. de cast. post Bal. vbi dicũt ꝙ vbi restitutus bona recupat simpliciter restitutio trahitur retro, nisi agaẽ de preiudicio tertij, lz Bar. ꝯtrũ senserit in. d. §. pe. l. si qs filio exheredato, ꝛ hanc sniaz ꝙ omnino retrotrahaẽ firmat solẽnis doc. Caro. ruinus in repe. §. ꝛ quid si tantum. l. gallus. de libe. ꝛ post. ❡ Tertio adduco in simili decisio. Rogerij de peru. in consil. incip. punctus paulutius. posito inter consilia Bal. consi. lxiiij.

5 in. v. p. vbi dicit † ꝙ restitutus ciuis semper fingitur fuisse retro ciuis, eo qđ restitutio retrotrahatur, ꝛ idem sequiẽ Fran. tigrin. in cõsilio seq. pro quo allegat bo. tex. in. l. aristo. ff. de manu. testam. ita, ꝛ vassallus remissa felonia retro semper debet fingi fuisse fidelis.

❡ Quarto facit, qꝛ iura in aliũ translata que fuerũt ablata condemnato ministerio iuris dũtaxat secuta restitutione recuperantur, vt est tex. formalis, in. l. sine patronus. in prin. ff. de iurepat. ꝛ tex in. l. fi. C. de sentẽ. pas. ꝛ firmat Bal. in. d. §. ꝛ quid si tm̃. idem Bal. in c. dño guerrã. in tit. hic finitur lex corradi. ꝛ idem Bal. in ti de pa. constan. in verbo priuilegia, ꝛ oẽs nemine discrepante in. d. §. ꝛ qd si tm̃. ꝛ tamen eo casu ius respectu condẽnati erat omnino extinctũ, ꝛ maxime in casu. l. fi. C. de sen. pas. vbi filius per deportationẽ patris omnino erat exutus a patria pote. ꝛ tamẽ illud ius iam extinctuz in preiudicium tertij, qꝛ dũtaxat ministerio legis sine facto hominis ꝑ restitutionem suscitatur. si igitur respectu cõdẽnati restituti suscitatio iurũ extinctorum locum habeat, a fortiori quantũ ad alios ꝙ ppe fictio retrotractiua, que illud operaẽ, fundatur super maxima eqtate, vt late declarat Bar. in. l. si is qui, ꝓ emptore. ff. de vsuca. sz longe maior equitas versatur respectu tertij qui non deliquit, ꝛ qui miseratione dignissimus est, q̃ respectu delinquẽtis. igiẽ ꝛc. ❡ Quinto facit ꝙ singulariter tradit Bar in. l. iiij. p tex. ibi. ff. de adimẽ. lega.

6 vbi elegãter inquit † ꝙ exheredatio facta per patrẽ eoipso extinguitur ꝛ reuocatur ꝙ causa illius inductiua tollitur ꝛ remouetur. sic ꝛ in proposito, sublata per restitutionem principis felonnia, causa inductiua extinctionis fideicommissi extinctio cessare debet, ꝛ fideicommissuz suscitari. ❡ Sexto ꝛ fortius ꝙ restitutio trahaẽ ad oẽs qui fuerunt puniti in ꝯñam, ꝛ quorum iura fuerunt resoluta resoluto in re vssalli ꝯmittẽtis felonniam, deduco decisionẽ expressam Jac. de beluisio in. c. j. in titu. hic finitur lex corra. ꝛ Jacobini de sancto Georg. in suo ope feudo. quos allegaui in qõne precedenti qui formaliter volunt ꝙ per restitutionẽ eoꝝ iura suscitentur que ex resolutione extincta fuerant, que decisio hz magnam equitatem, ꝛ apponit securim ad radicẽ. ❡ Septimo adduco tex. formalẽ ad hoc a nemine ponderatuz. in. l. fi. ff. de sen. pas. vbi tex. formaliter vult ꝙ restituto principaliter damnato, restituitur is qui in ꝯsequentiã punitus fuit, ꝛ ita intelligit ibi glo. fi. ❡ Octauo ꝛ vltimo adduco decisionẽ ad propositum singularem Saly. in. l. castitati. prima col. C. ad. l. iu-

7 liam de adul. vbi singulariter decidit ꝙ eo † quod restitutio omnia reponat in pristinum statum, trahitur etiam ad personas, que in cõsequentiam principalis puniuntur, sicut in casu subiecto. ꝛ proprie tex. in. d. l. si debitor. C. de sen. pas. quã autor allega. decidit casum. Nec obstat ꝙ Ange. ibi dicere voluit ꝙ illa. l. habet locum vbi bona transibant in fiscum cum onere suo, nam reuera, salua pace tanti doctoris dixerim, non est verum, ꝛ ad eum confundendum ego adduco tex. singularem, quem nemo ponderat in. l. ij. ff. de senten pas ꝛ restitutis, vbi vult tex. ꝙ lz simpliciter restitutus sine bonis non reincidat in pristinam obligationem, tamen si bona restituantur, reincidit, ita ꝙ si vellet dimittere bona, non posset se exuere obligationibus, ex quo formaliter infertur ꝙ obligatio ꝑsonalis suscitatur, ꝛ tñ non principaliter, ratione ꝯcomitantie obligationis ad bona restitutus reincidit in pristinã obligationem, qꝛ si dũtaxat illa ratione dimittẽdo bona liberareẽ per. l. ij. ff. quod cum eo. cum simi. vulg. ꝛ ideo gl. ibi singulariter dicit qđ illud est ideo ꝙ ille in pristinum statum reponitur ꝛ non alia, ergo sequitur ꝙ respectu rei non teneẽ nec illa est principalis ratio ꝙ bona transissent cum onere suo, sed eo qđ in pristinũ statum omnino reponiẽ, quando recuperat bona, vnde ex quadam equitate lex non vult ꝙ damnatus restitutus teneatur, nisi bona recuperet, nimirum qꝛ bona intelligebantur deducto ere alieno, ꝛ vbi non transissent cum onere suo dico ꝙ remaneret obligatus damnatus, saltim naturaliter, sicut dicimus in seruo qui remanet obligatus naturaliter sed qñ creditores possunt habere regressum contra fiscum nimirum si tunc liberetur condemnatus, in vltimis autem voluntatibus quin heredes sint obligati ex quasi contractu acceptando hereditatem nemo est qui dubitet, qꝛ sunt iura vulgaria ad aliud fundamentum, dum dicitur quod res semel extincta ꝛc. Respondetur quod fictio retrotractiua restitutionis istud operatur, que quantum ad effectum facit quod nõ censeatur extincta ab initio obligatio. ad hoc deduco text. singularem in. l.

8 in.l.iij.ff.de sen.passis.vbi vult text.† q secuta restitutione actiones directe contra restitutum reuiuiscunt,& tamen nisi fingendo nunq̄ fuisse extinctas non possunt suscitari directo,sed dũtaxat vtiliter, vt not.docto.in dicta.l.inter stipulantem.§.sacram. & sic consequens est vt restitutio que retro fingit,tollat omnino causam extinctiuam etiam quantum ad effectus preteritos,quod sine dubio princeps facere potest,vt dicit glos.singula.in clementi.j.in verbo,pro infectis de immunita.ecclesiarum,& propterea Bald.in.l.imperialis.§.j.C.de nup.dicit per textum ibi q restitutio purgat omnem maculam,eo quod omnia reponat in pristinum statum.

¶ Nec obstat si dicatur quod fictio retrotractiua non potest habere locum hoc casu,eo quod medio tempore superuenerit inhabilitas propter omnimodam extinctionem fideicommis.nam respondetur quod inhabilitas que concernit consequentia & non principale,non impedit fictionem translatiuam retrotractiuam, etiam quantum ad illa consequentia,cum multa concedãtur in consequentiam, que principaliter non conceduntur.l.prima.in fin.princip.de auctorita.tuto.l.quoties.C.de iudi.c.de prudentia.de do.inter virum & vxo.hec limitatio probatur in.l.si liber homo.§.si seruus.ff.ad.l.aquil.& in.l.penulti.ff.de suis & legiti.heredibus vbi habetur† quod

9 si filius capti ab hostibus decesserit ante patris reditum demũ pater reuertatur,fingitur retro filium habuisse in potestate.& ideo omnia bona filij applicantur ei iure peculij,& tamen tempore quo pater rediijt extremum a quo non erat habile,cum filius esset mortuus & ratio est q illud extremum veniebat in consequentiam, ideo illius inhabilitas non consideratur.& istam limitationem ponit Barto.in.l.fina.C.de senten.passis.Joan.de imo.& Raphael cuma.in dicta.l.si is qui pro emptore.sic intelligentes text.in.l.sed si quis stipuletur.§.primo.de vsufruct.& ita resident ad fundamenta que pro contraria conclusione per auctorem tractatus adducuntur.& primo dum dicit q restitutus non videtur amplius possidere bona recuperata iure hereditario,sed ex superuenienti restitutione, & beneficio principis,quodq̃ ex eo beneficio principis fideicommissum non inducitur &c.Respondetur quod doctor falsũ presupponit, q videlicet bona recuperata non habeantur iure hereditario, q vt dictum est illa restitutio retrotrahitur,nec aliquid de nouo dat, sed omnia reponit in pristinum statum,ita vt reddita bona non nouiter cõcessa videantur.Non obstat pariter aliud fundamentum in quo dicitur q res semel alienata perpetuo durat alienabilis,nec reincidit in pristinum fideicommissum,& allegatur principaliter tex.in.l.pater.§.quindecim.de lega.tertio. ¶ Nam respondetur primo q ille textus non habet locum in materia feudali.vt est text.singularis quem ad hoc formaliter ponderat Bald.pro limitatione dicti.§.quindecim.in.c.j.de eo qui sibi & heredi.suis masculis.& feminis. ¶ Secundo respondetur quod ista prohibitio est realis, & ideo nõ procedit dispositio.§.quindecim.qui loquitur in prohibitione personali.ita formaliter Barto.in.l.peto.§.a fratre.de legat.ij.& qd tradit idem Barto.in.l.pater filium.§.fundum.de leg.iij.

¶ Tertio respondetur q hic non fuit facta aliqua alienatio, licet enim per delictum videatur fieri alienatio,superueniens tamen restitutio,que retrotrahitur,fingit nunq̄ delictum fuisse commissum, & in consequentiam alienationem non fuisse factam,quare suum fundamentum non procedit quod maxime procedit,vbi restitutio esset facta per viam iustitie,tunc enim non est dubium quod trahitur ad omnes in consequentiam.ita Innocen.in capitu.audiris.de prescriptis.docto.in.l.prima.C.si vnus ex pluribus.vnde & tunc eo q omnia reponuntur in pristinum statum.per.l.quod si minor.§.sce-

10 uola.ff.de minorib.†restitutio trahitur retro etiam in preiudicium tertij in iure sibi quesito.ita tradit Raphael cuma.quem sequuntur nouissimi in.d.§.& quid si tantum.Nellus de sancto Geminiano in tractatu de banni.in prima parte tertij temporis.q.xj.& potest dici fuisse factam restitutionem per viam iustitie,quando in narratione narratiua illius continetur restituendum condemnatũ fuisse per contumaciam,q ex verbis supplicationis qualis concedentis fuerit mens colligitur,textus notab.in.l.prima.de diuer.rescr.C.& tex.in capitu.inter dilectos.§.ceterum,de fide instrumento. Joannes de Jmol.in.l.iudex.ff.de re iudica.& in simili in absolutione tradit Panormita.in capitu.cum pro causa.de senten.excommunica.& quod idem tradit in capit.ij.de treuga & pace cum similibus,& etiam potest colligi mens principis ex suis proemijs & prefationibus.l.fina.vbi not.Bald.& Jmola.ff.de heredi.instituen.l.regula.§.licet.& ibi Barto.ff.de iur.& fac.ignoran.Bald.in capitu.cum terra.de electio.Alexand.in consil.vij.incipiẽ.visis.& ani maduersis.colum.iij.volumi.ij.† & in dubio iure communi presumi

11 tur princeps vsus & non gratia speciali.argument.l.in testamento.C.de testamen.milita.nam quando factum superioris potest referri ad ius commune,in dubio semper ita intelligitur, vt no.Bald.in.l.bonorum.C.qui admitti.& est doctrina Innocen.quam Joan.and.Anto.de butrio.& omnes sequuntur in capitul.dudum.de decimis.& not.Pan.de cast.in.l.princeps.ff.de legi.cum similibus, vt tradit Alexand.in.l.quamquam.C.de testamen.mili.& in simili etiam dicimus quod in dubio princeps videtur habere respectũ ad ius commune,vt tradit Innocen.in cap.innotuit.in princip.de electio.Ange.in.l.bene a zenone.C.de quadrien.prescrip.Pau.de cast.in.l.si testamentum.C.de testamen.Panormita.in capitu.ad hec de rescrip.cum simili.& facit.l.si quando.ad princ.C.de inofficio.testamen.& vbi vtraq̃ qualitas,iustitie videlicet,& gratie concurreret,qualitas iustitie deberet potius attendi duplici ratione. Primo quia magis fouet̃ iure communi,vt pulchre decidit bal.in.l.si quis decurio.C.de falsis.Petrus de anchara.in capitu.canonum statuta.de constitu.& est decisio tex.in.l.nam & miles.ff.de iniusto rupt.& irri.fac.testamen. ¶ Scdo q fauorabilior est, vt dicit Bartol.in.l.cum quis.in.§.si quis pro eo.ff.de solutio.& sic ma-

12 gis attẽdenda,† quia licet alias qualitas naturalis magis q̃ accidẽtalis consideretur,tamen vbi accidentalis est fauorabilior, illa est attendenda.tex.est peregrinus in.l.hereditatem.in principio.ff.de castrensi.pecu.si be ne inducatur. ¶ Dum postremo auctor tractatus deducit q vbi sunt apposita ista verba & quibus dederis &c.videtur concessa facultas alienandi,esset magna questio, quã ipse nõ intrauit,an intelligeretur permissa successio ab intestato. nam bal. formaliter in capitu.feudum ea lege.si de feudo fuerit controuersia.dicit q per illa verba duntaxat censeretur data facultas alienãdi,& sub eis solum comprehenditur vera & propria alienatio,& propterea infert q non comprehenditur illa que fieret ex delicto, quia non est propria alienatio.l.si quis in tantam.C.vnde vi.ergo & in proposito.videtur dicendum q non comprehendatur alienatio,que fit per successionem ab intestato,q non dicitur defunctus proprie alienasse,sed a lege defertur.l.lege obuenire dicitur.ff.de verbo.significatio.&.l.iij.§.de illo.ff.pro socio.& improprie ac ficte prouenit a defuncto.l.conficiuntur.&.l.si quis cum nullum.ff.de iure codicillorũ, & formaliter Barto.iuncto eo quod dicunt ibi Ange.& Alexand. decidit in.l.qui rome.in.§.duo fratres.ff.de verbo.significa.q vbi datur facultas alienandi grauato per eum cui de debet fieri restitutio fideicommis.ita demum preiudicat licentia concedenti, si bona fuerint alienata,vsq̃ adeo q si non fuerint alienata debent perue-

13 nire ad concedentem licentiam prout alias peruentura erant,† vnde illa verba,pro te & successoribus tuis & habentibus causam &c. Non alterant,vt dixi naturam feudi in Gallia,cũ tacite insit ex cõsuetudine,secundum quam permissa est alienatio rerum feudalium sicut allodialium. ¶ Quia vt dixi in questione secunda, expressio eorum que inherent nihil operatur,& est longum discrimẽ inter ista verba quibus dederis vel habentibus causam a te,quia per illa verba habentibus causam &c. non videtur esse data aliqua facultas nisi vbi alias illam haberet de iure,nec presumitur per ista verba princeps iuri agnatorum derogare voluisse,per iura vulgaria que deducere piget,& ita concludendum puto,saluo semper saniori iudicio.

SVMMARIVM

1 Pena incapacitatis per legem,quisquis.inflicta filijs,an locũ habeat in filiabus.
2 Dispositio odium irrationabile continens, nullatenus extendi debet.
Statutum vni pro alio penam imponens,irrationabile dicitur,& iniquum.
3 Constitutio que punit vnũ pro alio est iuri nature et diuino cõria.
4 Statutum dictans filios rebellium de ciuitate expellendos, ad filias non est extendendum.
5 Filie non censentur comprehense sub filiorũ exheredatione.
Priuatio nunq̄ inducitur nisi specialiter exprimatur.
6 Pena incapacitatis filiorum quo ad extraneorum successiones,nõ debet ad filias extendi.
Salycetus fuit excellentissimus doc.& precipuus veritatis inuestigator,cuius opiniones plerũq̃ medullã iuris continent.
7 Verba que in dispositione odiosa apponuntur, ad alia non extenduntur.
8 Titulus institutionis respectu hereditatis parentum, est honorabilis.
8 Heresis in quo differat a crimine le.maies.
10 Nati ex reductis in pristinam seruitutem propter ingratitudinem, serui sunt.
11 Veritas ignoratur eius qd multipliciter exponitur.

12 Extensio ex paritate rõnis nõ fit in penis ipso iure inflictis.
13 Dispositio penalis respectu delinquentis est reipublice fauorabilis, respectu vero filiorum continet odium.
14 Filius est portio quedam corporis paterni, sed et eadem caro dici potest.
15 Natus ex sola muliere absq; virili semine, nõ est maculatus peccato originali, sed quis ille, Christus solus.
16 Maiestatem diuinam longe grauius est offendere q̃ humanam.
17 Constitutio penalis emanans ad vitanda animarum pericula, extendi potest.
18 Pena legis, quisquis. quo ad incapacitatem successionis extraneorum, non trahitur ad filias.

Quinta questio que proponit̃ in hac materia est, nuz

1 † vtz pena incapacitatis filijs inflicta p. l. quisquis. habeat locũ in filiabus. ⁊ breuiter quicquid dixerit auctor tractatus, vera conclusio est q pena illius legis, quisquis. non trahatur ad filias nisi dũtaxat inquantum exprimitur, nec sub nomine filiorum quibus pena incapacitatis, q̃tum ad omnem successionez infligitur, filie possunt censeri comprehense. Primo ista conclusio comprobabitur aucto. scribent. Secundo deducentur rationes. Tertio rñdebitur ad argumenta deducta per auctorem. ⁊ primo q in illa. l. quisquis. sub filioꝝ appellatione non comprehendant̃ filie dicit formaliter Bar. in. l. j. ff. de verbo. signifi. sequuntur Bald. Ang. Saly. ⁊ Fran. de are. in. l. qcũq;. C. de ser. fugi. Imol. in. l. si ita scriptum. de leg. ij. ⁊ ratio est s̃m eos, q̃ lz alias in materia penali fiat extẽsio de p̃sona ad personam, vt in. l. si quis id quod. alle. per aucto. em, ⁊ in multis alijs locis, hz locum, nisi odium sit irrationabile, quale dicunt esse in casu dic. l. quisquis. q vtz vnus puniat̃
2 pro alio. † ⁊ ideo q̃ irrationabile odium cõtinet, non dz aliquatenus fieri extensio, ⁊ ita etiam pulchre consulendo ↄcludit Philip. decius cons. lxiiij. incip. diuino implorato presidio ⁊ diligenter ⁊c. colum. ij. ⁊ idem expressius firmat Fran. de are. ↄsil. xxxix. per totum ⁊ qd contineat odium irrationabile adduco p̃imum qd Cy. dixisse signanter refert. l. lege cornelia. ff. de vul. q statuta ⁊ constitutiones quibus pater pro filio, vel econtra filius pro patre punitur, sapiunt quandam tyrannidem. idẽ Bal. in. l. dotis. C. de iure do. dicit q statuta que imponũt penam filijs pro patribus, sunt valde dura ⁊ rigorosa. ⁊ idem tradit Ang. in. l. sancimus. C. res inter alios acta. dicit q statutum imponens penaz vni pro alio, lz sit tolerabile, tamen non est laudabile, sed valde iniquum. ⁊ ideo idem Bald. in auc. si captiui. C. de epis. ⁊ cleri. dicit q statutum quo vnus tenetur pro alio, nunq̃ tanq̃ odiosissimum dz extendi maxime qñ pena corporalis vel infamie, vt in p̃posito imponitur. nam etiam si expresse hoc vellet non valeret tanq̃ inquissimum ⁊ irrationabile. dictat. n. ratio naturalis qd gesta debeant ad auctores suos restringi, ⁊ non extendi ad alios qui culpa carent, ⁊ ideo idem Bald. ⁊ Saly. in. d. rub. res inter alios acta.
3 † dicũt tales ↄstitutiones esse cõtra ius nature ⁊ diuinum. ⁊ dicit formaliter Soci. in. l. cum filius. ff. de verbo. signi. q vbi reperitur talis ↄstitutio, lz valeat, tamen non potest negari quin sit valde dura ⁊ exorbitans, eo qd tendat in preiudiciũ non delinquentis. ⁊ est bene notandum q Bald. ⁊ Saly. in. d. rubri. res inetr alios acta. equiparant penam infamie pene corporali, pro qua equiparatione facit tex. formalis in. l. iusta. ff. de manumis. vindicta. ⁊ quod Bald. singulariter tradit in. l. i. C. mandat. ex quibus firma resultat cõclusio, q ↄstitutio dictans vt vnus puniat̃ pro alio, filius videlicet p̃ parte, est valde rigorosa ⁊ exorbitans ab eqtate naturali ⁊ a iure diuino, quare strictissime est interpretãda, nec debet fieri aliqua extẽsio. ¶ Secũdo adduco q vtz vbi diuersa ratio militat in filiabus q̃ in filijs, nunc nunq̃ dispositum in illis trahitur ad filias. ita singulariter Bald. tradit in. l. seruus. C. communia de successio. sed in casu subiecto diuersa ratio militat, quippe in filijs. l. quisquis. dicit exẽpla criminis paterni metu, in filiabus dicit illas esse minus ausuras, nimiꝝ quãdoquidẽ filij ad bella ineũda p̃ditiones faciendas habiles ⁊ apti esse possunt, filiabus vero arma deferre, proditiones conspirare sexus fragilitas non permittit.
4 p̃pterea Bald. in. l. illa quicunq;. de ser. fugiti. dicit † q si statuto caueatur vt filij rebellium expellantur de ciuitate, non extenditur ad filias, q̃ cessat ratio. non enim propter sexus fragilitatem, ita ausure presumuntur, vt docet experientia naturalis. vnde prout est in textu verbum metuuntur, delictum presumptum filiorum punitur, que presumptio, vt dixi, cessat in illis, ergo sub filiorum appellatione non potuerunt comprehendi, nec pena filijs imposita potest dici repetita in filiabus.

¶ Tertio confirmatur premissa, q̃ vbi ↄstitutio loquitur discretiue de filijs, ⁊ filiabus, tunc quod dicitur in filijs nunquam extenditur ad filias, ita singulariter tradit Bald. in. l. in multis. ff. de statu homi. sed in proposito lex illa, quisquis. loquit̃ discretiue de filijs ⁊ discretiue de filiabus, ergo non possint in dispositione filiorum intelligi comprehense. Ex quo etiam sequitur q attento quod habẽt specialem determinationem non debet fieri repetitio eius quod dicitur de vno in altero, per textum ad hoc not. in simili in. c. cum dilecti. de donationibus. quem ibi ad hoc ponderant Card. ⁊ Imo. Bald. in. c. secundo requiris. de appellationibus. ⁊ in. l. prima. in fine. C. de legi. heredi.

¶ Quarto ⁊ expressius deduco quod voluit glo. in. l. si ita. in verbo, natus. ff. de iniusto rup. quam ibi ponderat ⁊ sequitur Ioan. de
5 imo. que eleganter voluit † quod sub exheredatione filiorum non cẽsentur esse comprehẽse filie. ⁊ sic in proposito, sub exclusione filiorꝫ ab hereditatibus extraneorum, non debent censeri esse comprehense filie, cum specialiter excluse non reperiantur.

¶ Quinto facit q̃ in materia exclusiua. punitiua ⁊ priuatiua, qualis est ista, quod non est specialiter expressum non inducit priuationem, vt pulchre tradit Bal. in. l. chirographis. C. si certum peta. ẽt vbi maior versaretur ratio. ita pulchre idem Bald. in aucten. ex testamento. C. de secundis nup. per tex. in §. cum igitur. in auctenti. d̃ non eligen secundo nuben. col. j. cum simi.

¶ Sexto ⁊ vltimo confirmatur, nam cum quantum ad exclusionem illa. l. sit valde odiosa, non debet fieri aliqua extensio. vnde dicit̃ ibi singulariter Ange. prout eum refert Soci. in ↄsi. cclxxv. qd habuit questionem in Romandiola, in qua consuluit quod filij non prohibeantur capere ex testamento parentum, qui non deliquerant, lz lex prohibeat illos capere ex testamento extraneorum; eo quod expresse non prohibeat ex testamento parentum, ⁊ etiam quia valde odiosa sit non debet fieri aliqua extensio, qua ratione motus Salyce. te
6 nuit † penam incapacitatis quantum ad successiones extraneorum non debere extendi ad filias, qui in hoc non habet contradicentez, ⁊ est magne auctoritatis. de quo exclamat Pet. de anchara. in. c. canonum statuta. de consti. dicens q Sal. fuit excellentissimus doctor, ⁊ precipuus veritatis inuestigator, ⁊ qd eius opiniones solent communiter continere medulam iuris, quem etiam secutus est, vt refert auctor, Ang. areti. ⁊ isti duo non habent aliquem contradicentem, quare in materia penali, vt infra latius dicetur, ⁊ sequenda est eorum opinio. cum quibus tamen sunt omnes doctores quos deduxi. s. in princip.

Superest nunc ad argumenta in ↄ̃riuz

adducta respondere. Et primo adducitur q §. ad filias loquitur limitatiue, ⁊ dispensatiue, nam respondetur qd nõ est verum quod loquatur limitatiue. nam respondetur, immo est dispositio separata d̃ per se que fit in filiabus ⁊ lz limitatiue loqueretur, non propterea sequitur quod dispositio. §. precedentis amplietur, in vi comprehensiua vltra suam significationem, vt Bart. tradit in. l. generali. §. vxori. per tex. ibi. ff. de vsufruc. lega. nec obstat pariter q dispensatiue loquatur, q̃ immo vt dixi, est dispositio separata. ⁊ posito q dispẽsatiue loqueretur, esset verum respectu hereditatis materne, vt videlicet non obstante quod imperator illas ab ea hereditate excludat tamen reseruat eis certam portionem. Non valet pariter argumentum sumptum ex tex. in verbo, nec iure hareditario. ad inferendum q filie sint incapaces tituli hereditarij, nam verum est respectu successionis materne, ad quam duntaxat verba illa referuntur.
7 que cum sint apposita in dispositione odiosa, vt dictum est, ⁊ infra latius dicetur non debet extendi ad alias successiones. Nec valet dũ dicitur q si respectu successionis materne incapaces sint filie, q̃ magis eis debetur, a fortiori respectu successionis extraneorum. Nam respondetur q quando ratione alicuius indignitatis inducitur incapacitas, magis solet induci respectu successioni parentum q̃ extraneorꝫ, quibus esset quodammodo pena non posse relinquere, vt videmus in filijs spurijs, qui a parentum excluduntur successione, ⁊ tamen non prohibentur succedere extraneis vel cognatis ⁊c. l. hac parte. ff. vnde cogna. cum simil.

¶ Secundo si argumentum de maiori ad minus non habeat locꝫ in dispensationibus simpliciter odiosis, vt est dictũ singulare Hos. in. c. postulasti. de rescrip. vbi sequuntur omnes, a fortiori in hac materia que est maxime odiosa, penalis, ⁊ correctoria tale argumẽ
8 tum procedere non potest, ⁊ minus valet dum dicitur † q titulus institutionis est honorabilis. de quo potuisset allegare tex. formalem in. l. filium. §. sed si portio. coniuncta glo. in verbo. pleniore. ff. de lega. prestan. nam illud proprie procedit respectu hereditatis parentum. esset enim satis dedecorum si non nominaretur heres patris, presumeretur q̃ ingratus, que cõsideratio non cadit respectu extraneorum

neorum, respectu quorum ad paria iudicantur titulus institutiõis vel alius, quia cessat illa consideratio particularis, vt no. doc. in. l. si quis priore. ff. ad trebel. nec pariter obstat dum dicitur ꝙ tex. in sui ratione voluit duntaxat per dictionem vt, que denotat causam finalem, ꝙ filie haberet solũ mediocrẽ alimoniã, ⁊ nõ integrũ emolumentum, nã ratio ad dispositionẽ suã adaptãda est, ⁊ sic respectu successionis materne noluit imperator qd̃ haberent integrũ emolumentum, sed duntaxat mediocrem alimoniam. quantum vero ad exterorum successiones. lex nihil exprimit, quare nõ debet fieri extensio. vt supra dictũ fuit. Nec pariter obstat versiculus, id qd̃ de predictis. vbi ẽm eũ nõ repetitur verbũ filie, sed filij tantũ. ⁊ sic ibi sub appellatione filiorũ cõprehenduntur filie, nam posse id negari, vel si de filiabus intelligatur, debet intelligi modo premisso.

Non obstant pariter alia argumenta que extra textum per autorem adducuntur, quod sub appellatione filiorum cõtinentur filie. ⁊ primũ adduxit. c. vergentis. in fi. de hereti. vbi tex. loqtur de exclusione filiorum a bonis patris delinquẽtis, ⁊ tamẽ nemo dubitat quin cõprehendãtur filie. nã reuera nõ possum nõ admirari ꝙ tam debile fundamentũ in mediũ obtulerit. nam cũ bona heretici applicent̃ fisco, nimirũ si filia excludat̃, qa de necessitate illud seqtur. alleg. pariter. l. manicheos. in verbo, filios. C. de hereti. nã idem respõdetur, vel aliter re
9 spõdẽdo dicimus ꝙ, vt in seqũtibus latissime dicet̃, † lata est differentia inter crimen heresis, ⁊ crimen lese maiestatis: crimẽ qppe heresis principal'r animã inficit ⁊ aiam cernit, ⁊ eadẽ rõ infectiõis quãtũ ad animã que militat in ꝓle masculina, militat ⁊ in filia, qa quãtum ad infectionẽ anime nõ requiritur audacia, ⁊ fragilitas sexus nihil operatur. secus in crimine lese maiestatis, in quo, vt dixi, diuersa ratio militat, ex quo etiã sequitur solutio ad tex. iuris diuini allegatus per auctorem. nam loquũtur de punitione delicti cõcernentis animã, ⁊ de punitione spirituali, nec est aliqua comparatio offense dei ad offensam hominis, imo esset quasi hereticũ velle eqparare hominem deo, ⁊ dicere ita grauem esse offensam que contra illum committitur, sicut contra deum. vt infra latius dicemus. ¶ Non obstat pariter text. in auc. quibus mo. natura. effi. sui. §. penul. nam adhuc istud fundamentum est debilius, quippe eadem ratio omnino que militat in filijs, militat ⁊ in filiabus, eo ꝙ ex dãnato coitu nate sint, quia infectio proueniens ex cõceptione per legem dãnata, equaliter concernit filios ⁊ filias, secus in casu subiecto, vt predixi. Minus obstat tex. in. l. ij. C. de liber. ⁊ eorum libe. nam de filiabus ꝙ cõprehendantur, nec tex. nec glos. nec docto. faciũt aliquam mentionem. ⁊ si comprehenderentur, alia ratio reformat pactum, nam vt ibi glos. intelligit in finali solutione, ille text. debet
10 intelligi † qd̃ nati ex his qui sunt redacti in pristinam seruitutem propter ingratitudinem, sunt serui, modo vterqꝫ parentum vel saltem mater sit ancilla, quia partus sequitur ventrem, alioquin volunt ibi glos. ⁊ docto. ꝙ filij nõ essent serui, ⁊ si cum ista ratio conceptionis in seruitute eque militaret in filiabus sicut in filijs, nimirũ si comprehenderetur. ¶ Nec obstat pariter dum dicit autor ꝙ ratio que habet locum in filijs que est, vt pater magis torqueatur ꝓpter punitionem filiorum, militet ⁊ in filiabus. ⁊ ad hoc ponderat tex. in dicta. l. quisquis. in verbo, perire enĩ debet paterno supplicio. exponit idem ad paternum supplicium. nam ratio expressa in dicta. l. quisquis. est, quia in filijs metuũtur exempla paterni criminis. in filiabus dicitur minus ausuras cõfidimus. illa ratio est expressa ⁊ non altera, vt dicemus secundũ illam igitur dũtaxat licet arguere, ⁊ nõ secũdũ nõ expressam, vt late tradit Inno. in. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimo. Alexan. late in. l. si constante. ad princip. ff. eo. tit. bonus text. in. l. cum pater. §. dulcissimis. de lega. ij. ⁊ in. l. pater. §. fundum. de lega. iij. Et dum dicit ꝙ imo altera ratio est expressa in text. ibi paterno supplicio, id est ad paternũ supplicium. illa expositio, vt vulgo dicitur. est glos. Aurelianeñ. que corrumpit text. nam tex. dicit ꝙ imperiali lenitate donatur vita filijs, qui debent perire paterno supplicio. ⁊ ibi glos. super verbo, paterno. dicit quod est interpositio, ⁊ sic illa verba referunt ad causam remissionis pene capitalis, que fit filijs, ⁊ nõ pro ratiõe pene incapacitatis prolata sunt, ⁊ quia etiam illa verba possunt intelligi paterno supplicio perire debent, id est pena ⁊ supplicium patris debet in eos redũdare, ⁊ illa ẽ vera expositio, nescio vnde author suã traxerit. vnde cum saltem illa verba possint habere plures exposi-
11 tiones † eius quod multipliciter exponitur veritas ignoratur, ẽm philosophum. vt refert Bald. in. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de officio procõsu. ⁊ legati. ⁊ sic non potest argui ex eo. vt deducit late Alexan. post Jmo. in dicta. l. si constãte. ⁊ dum postmodũ subijciebat quod expressa ratio in textu militat in filiabus, non est verum, vt supra dictum fuit.

¶ Ex quo etiam sequitur solutio ad alias rationes, quas ex alijs iuribus autor tractatus trahit ad punitionem filiorum: nam respõdetur quod ille rationes non sunt expresse in dicta. l. quisquis. ille pariter rationes sunt diuerse, ⁊ quando plures rationes assignari possunt, ex illis nõ potest fieri extẽsio, vt late cõcludit Alex. in illa l. si cõstante. ad prin. ff. solu. matri. ⁊ vt inferius subijciet̃ in criminibus in quibus rationes ille exprimuntur, est longe diuersa ratio.

Et dum ex premissis argumentis author voluit cõcludere ꝙ appellatione filij fuerunt comprehense filie, quodqꝫ ex natura verbi, saltem ex larga significatione, appellatione filiorum comprehenduntur filie, quo casu vbi militat rationis identitatis potest fieri extensio, allegat aliqua iura, nam ad id multipliciter respondetur. Primo illa regula non habet locum in hac materia odiosa in preiudicium tertij, vt expresse voluit Joã. de imo. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. dum allegat. l. patri. ff. ad legem iuliã de adult. Idem Alexan. in. d. l. si constante. ad princip. ¶ Secũdo maxima authoris non habet locum vbi simul penalis est dispositio ⁊ correctoria. glo. singularis in cle. vt hi qui. de etate ⁊ qualitate. quã firmant Jmo. ⁊ Alexã. in locis alleg. ꝙ sit penalis non est dubiũ, quod sit correctoria iuris antiqui, est textus in. l. eos. ff. ad legem iuliam maiestatis. ⁊ in. l. iura. ff. de iure patron. quibus expresse probatur ꝙ olim non puniebantur filij in crimine lese maiestatis, imo iura patronatus eis reseruabãtur, ⁊ sic. l. quisquis in hoc corrigit dic. l. eos, vt voluerunt glo. in dictis legibus. quare
12 non debet fieri extensio. ¶ † Tertio respondetur ꝙ illud non habet locum in penis inflictis ipso iure, in quibus non fit extensio ex paritate rationis, vt dixi supra in prima questione, ⁊ in ꝓprijs terminis allegani Soci. ita tenentem in consi. cclxxv. ¶ Quarto ⁊ peremptorie esset opus ꝙ militaret eadẽ ratio, vt ibi dixi, sed eadem ratio in proposito per oĩa nõ militat, igitur ⁊c. ¶ Nõ ob. pariter ꝙ materia est fauorabilis, qa interest reipublice ⁊c. ⁊ allegat doctrinã Bart. nã illa doctrina Bart. salua pace tãti doctoris nõ videtur vsquequaqꝫ vera. causa enim immediata imponẽdi penam, est odium delinquentium, remota vero est fauor publicus, ad cognoscendum autem an dispositio sit fauorabilis vel odiosa, attendi debet causa proxima ⁊ nõ remota, secundũ Bal. in. l. fin. C. de interdic. matrimo. quam rationem assignat Areti. cõtra dictũ Barto. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. de libe. ⁊ posthu. ⁊ etiã quidam moder. repeten. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. ꝓ empto. vbi dicit̃ ꝙ alias sequeretur ꝙ omnis exceptio esset fauorabilis, cum principaliter vel in consequentiam conseruat fauorem. qd̃ tamen est falsum. l. qui exceptionem. ff. de condi. indebi. ⁊ facit bonus tex. pro hac opiniõe in. l. ob id. ff. ad. l. aql. ꝙ tradit Bar. in. l.
13 fi. C. vnde vi. ¶ † Secũdo respondetur ꝙ dispositio penalis est fauorabilis reipub. ice respectu delinquentis, sed quantum ad filios vt dixi, continet odium irrationabile, ⁊ non debet aliquatenus extendi, imo sapit quandam speciem tyrannidis. quare nimirũ si hoc casu nõ sit fauorabilis, ⁊ sic nõ debet fieri extensio ¶ Non obstat pariter dum subijcitur ꝙ etiam in materia penali appellatione filiorum comprehenduntur filie. nam supra plene respõsum est quod non habet locum in odio irrationabili, quale cõtinetur in dicta. l. quisquis. ¶ Nec obstat glo. in dic. l. quisquis. que illam loquentẽ de patre extendit ad matrem. nam iusta ratione reprehenditur a Salice. ⁊ ab Ange. areti. ⁊ ꝙ illa glo. male loquatur demonstro aperta ratione, nã pater q habet filios in potestate, nimirũ si obliget filios ad penã, cum ⁊ illos vendere possit in necessitate. l. ij. C. de patribus qui filios distraxe. que vt ibi dicunt omnes docto. ⁊ signãter Bald. ⁊ Sali. nõ habet locũ in matre, habebatqꝫ olim pater ius vite ⁊ necis in filiũ, vt dicit tex. in. l. in suis. ff. de libe. ⁊ posthu. ꝙ ius non concedebatur matri, vt ibi traditur. ¶ Secũdo presumptum crimen quod punitur in filijs ex presumptione exempli, militat in patre ⁊ non in matre, quippe cum pater tribuat formam in generatione, ab eo filij denominantur, ⁊ cũ eo dicunt̃ eadem substantia, nec dicuntur diuersi a patre. vnde vna ⁊ eadem caro censentur, secundum philosophum. ⁊ tradit tex. formalis in. §. hec autori
14 tas. xxxv. questione. vi. † ⁊ propterea dicitur filius esse portio corporis paterni, tex. in. l. cum scimus. de agrico. ⁊ censi. li. xj. vnicum ⁊ eadem persona cum patre reputatur. l. fina. C. de impub. ⁊ alijs substitu. que omnia non habent locũ in matre. facit glo. singularis in l. secunda. C. qui etate vel professione se excusant. que signanter dicit iura que dicunt filium ⁊ patrem debere censeri eadem persona non habere locum in eo qui non est in potestate. ⁊ glos. sibi contraria in dicta. l. quisquis. dicit formaliter ꝙ filiꝰ emãcipatus nõ punitur pena illius legis, ergo respectu matris nunqꝫ punitur, cum mater nõ habeat filios in potestate. Propterea tex. singularis in l. exemplo. de decurio. lib. x. C. vult, iura que dicunt filium a patre

denominari debere, et non a matre. que iura late deducunt moder. in.c.raynutius. de testamen. usque adeo procedere. ut non valeat consuetudo in contrarium, eo quod iure quodam naturali, ut ibi dicunt docto. illud procedat, qua ratione sanctus Thomas in secunda secunde. q.lxxxij. de articulo non recordor, tenuit formaliter in
15 simili † quod si contingeret aliquem nasci duntaxat ex muliere sine semine viri, ille non esset contactus peccato originali eo quia mater non tribuat formam sed materiam et multa alia deduci possent.

¶ Non obstat pariter dum dicit quod illa lex quantum ad filios non continet odium irrationabile, nam in principio huius questionis multis fundamentis demonstraui contrarium, et allegaui maximos legum vertices ita tenere, et dum dicit quod deus qui misericors est nonnunquam punit filios propter peccata parentum, nam miror quod iste doctor velit os ponere in celum, et punitionem que fit occulto iudicio Dei, vult comparare punitioni humane, cum nec in punitione nec in offensa sit aliqua comparatio, ut subijcietur.

Demum deduxit tex. in.c. statutum. et in.c. vbicunque. de penis, ubi dicit quod istud est expressum in crimine heresis quod puniantur equaliter filie sicut filij, et quod crimen heresis, et crimen lese maiestatis equiparant, per multa fundamenta,
16 que deducit in questione sequenti, nam respondetur † quod videlicet longe grauius est diuinam quam humanam offendere maiestatem.l. hi qui sanctam.C. de hereti. et tex. in.l.illo.c. vbicunque de penis. et tex. met. in illa extrauagan. Frideri. quam ipse allegat dum dicit, quanto magis, etiam vult arguere a maioritate rationis, quod argumentum procedit, sed econtra nunquam. et sic arguere econtra, videlicet de crimine heresis ad crimen lese maiestatis, esset arguere de maiori ad minus. Secundo respondetur quod in crimine heresis quod pena et eius punitio extendatur, alie rationes militant, que non militant in crimine lese maiestatis. Primo, quia illud tendit in fauorem fidei, tunc enim etiam in materia penali verba largo modo et impropie intelliguntur, et sic fit extensio. ita singulariter nota. Panor. post Hostien. in.c.ij. in fi. de diuor. ¶ Secunda ratio quia ex offensione diuina, si delicta grauiter non punirentur pestes, terremotus, et alia infinita mala prouenire possent. in auct. ut non luxurientur homines contra naturam. col.vj. ¶ Tertio quia tractatur de fauore animarum, tunc enim debet fieri extensio etiam iuris penalis. per illud quod not. glos. in.c. sciant cuncti. et in.c.fi. de electi. in.vj. et ita tenet do. Abbas in consil. xxij. incip. in questione mouenda inter Anto. circa fi. idem tenet Jo. an in.c. ex tenore. qui filij sint legi. et ibi Panor. reputat singulare et non tradendum obliuioni † quod constitutio penalis debet extendi, et largo mo-
17 do interpretari, quando emanauit, ut euitentur pericula animarum. idem tenet Geminia. in.c.j.§.fi.in.j. col. de homi. in.vj. et propterea Alexan. consi. xlij. incip. super premisso themate. col. fi. circa. fi. j. volu. signanter dicit, quod fauore fidei et animarum, etiam in materia correctoria fit extensio. sicut enim anima prefertur corpori, ita bona illius preferuntur bonis corporis. et ideo nimirum si quantum ad crimen heresis, quod est contagiosum et multos inficere solet, ut periculum animarum euitetur, fuerit introductum, ut pena extenderetur. et hec est solutio cui Apollo non responderet Christo. ut verbis utar Bal. in.c. que in ecclesiarum. de constitutio. Potest etiam aliter responderi quod videlicet in illis iuribus comprehenduntur filie, quia expressum est.

¶ Item illa iura non loquuntur quantum ad penam incapacitatis respectu successionis extraneorum, quare non militant, postremo author tractatus deduxit aliud fundamentum de extrauaganti Friderici. ubi ponitur verbum, liberos. et de.l.fi.C. de bonis proscripto. ubi ponitur verbum, posteros per que verba vult.l. quisquis. quantum ad vim comprehensiuam verborum filijs esse declaratam. nam quia nimis onerata esset hec questio, respondebitur plusque peremptorie in questio. seq. in qua eadem iura deduxit author pro fundamento sue opinionis, et etiam respondebitur ad extensionem passiuam, quam dicit habere locum in materia correctoria. ad quod etiam responsum fuit plene in prima questione circa fi. Ex quibus remanent sublata omnia fundamenta authoris, quibus
18 se Herculis manu clauam abstulisse putabat. † estque consequens conclusio quod pena.l. quisquis. quantum ad incapacitatem successionis aliorum quam parentum non trahitur ad filias, et ita intrepide tenendum puto saluo semper saniori iudicio.

SVMMARIVM

1 Pena legis, quisquis que loquitur in filijs ad nepotes an extendatur.
2 Nepos etiam venit appellatione filij.
3 Nepos in materia correctoria venit nomine filij.
4 Infectio criminis lese maiestatis lepra quedam dicitur omnes inficiens.
5 Pena in crimine heresis ad secundum gradum extenditur.
6 Nepotes vere non veniunt filiorum appellatione.
7 Nepos non venit filij appellatione in materia odiosa etiam in legis dispositione.
8 Priuilegium filijs concessum si ad nepotes non extendatur, nec odium.
9 Pena incapacitatis spurij non trahitur ad nepotes.
10 Nepotes non veniunt nomine filiorum in his in quibus interpretatio stricta fieri debet.
11 Auus nepotes ad penam obligare non potest.
12 Nepotes auo mortuo concepti ad eum nihil spectare dicuntur.
13 Nepotes filiorum appellatione continentur filio de medio sublato.
14 Verba legislatoris enuntiatiua non disponunt.
15 Relatiuum debet intelligi secundum qualitates relati.
16 Error presumitur quando aliud in referente quam in relato reperitur.
17 Collaterales non puniuntur ob crimen lese maiestatis.
18 Penam in crimine lese maiestatis ad posteros transmitti qualiter intelligatur.
19 Constitutiones extraordinarie sunt apocriphe, nec allegari merentur.
20 Leges Cesaris non aliter recipiuntur in Gallijs quam quod bone sint.
Rex Francorum legibus Cesareis non subditur.
21 Asperitas dominorum temperanda est, non imitanda.
22 Heresis apparari potest crimine lese maiestatis, at non econtrario.
23 Lex declaratoria penam imponens respectu pene non trahitur ad preterita.
24 Punitionis ratio non eque militat in nepotibus sicut in filijs.
Causa magis in propinquo operatur quam in remoto.
25 Nepos patris imago dicitur.
26 Filius et nepos eadem persona censentur.
27 Delinquens in seipso punitur, in filijs aut nepotibus puniri non debet.
28 Pena incapacitatis et infamie que infligitur filijs non trahitur ad nepotes.

Sexto queritur an pena.l. quisquis loquentis in filijs tra-
1 hatur ad nepotes † pro parte affirmatiua quod pena.l. quisquis extendatur ad nepotes ultra allegata per authorem tractatus facit, quia sicut filius dicitur esse pars corporis paterni, ita et nepos dicitur pars corporis aui, ut eadem proximitas in uno videatur sicut in altero. ita bellissime Bald. inquit consilio. xiij. volumi. iij. quantum enim ad naturam certum est quod nepos est ex radice aui, et caro filij, caro patris, similiter de nepote qui deriuatur ab auo nascendi ordine, unde generatio nepotis est ex genere aui, nec posset naturaliter aliud prouenire sicut semen ex semine et riuulus ex fonte.l. pronuntiatio.§.appellatur.ff. de verborum significatio. ita bellissime Bald. inquit in consilio. clxxvj. volumi.v. unde idem Bald. in.l.iij.C. de suis et legitimis heredibus. dicit quod imago patris est nepos, et eandem affectionem quam habet quis in filium presumitur gerere ad nepotem. textus singu-
2 la. in.l. cum auus.ff. de conditio. et demonstratio. † et proprie appellatione filij dicitur venire nepos. dic.l. liberorum.ff. de verborum significa. imo de proprio significato. nam proprius sensus vocabuli est ille quem lex ei dat non quem vulgus imperitum assignat, totum significat proprie quamlibet suam partem, sed nepos est pars ipsius filij.l. cum scimus. et.l. sed ad es.C. de agrico. et censi. lib.xj. et respectu nature appellatione filiorum continentur nepotes.l. tutelas.ff. de capitis diminutione. et in dubio verba respectu nature proferri videntur.l. fina.C. de his qui veniam etatis impetrauerunt. Et quod proprie ex significato naturali appellatione filij veniat nepos firmat Jaco. But. in quadam sua disputatio. quam late refert Barba. in consilio. cviij. incipien. Omnipotentem et immortalem Deum. colum. penultima, quarto volumi. dicens quod hoc procedit ex significatione naturali proprie et vere, et quod nihil est ita verum sicut natura. et alleg. dic.l. liberorum in verbo, natura nos docet. eandem etiam disputationem Jacob. Butri. refert Bald. in.l. maximum vitium.C. de liberis preteri. vel exhereda. et in.l. gallus.§. instituens.ff. de liberis et posthumis. et tradit Petr. de ancharа. capitu. primo. de constitutio. et in clemen. prima de baptismo. et multa congerit Barba. in consilio. x. volumi. secundo. Et saltem non potest inficiari quin ex lata significatione vocabuli nepos veniat appellatione filij. et ubi unum venit appellatione alterius, etiam sub lata significatione modo sit eadem ratio

ratio dispositum in vno trahitur ad alterum. ita glos. in cle. j. de re script coniuncta glo. in cle. auditor. eo. titu. & glos. in clemen. j. de electio. sed ratio expressa in dicta. l. quisquis, in nepotibus militat, igitur &c. & hanc sententiam fortius firmat Panormi. consi.
3 lxxxvj. incipiente, primo queritur. vbi dicit † quod etiam in materia correctoria proprie appellatione filii venit nepos. Et hanc etiã conclusionem firmat late & sequitur Barba. consilio. lv. & consil. lxiij. volumi. ij. vbi plenissime loquitur. sicq; videretur concludendum hoc casu nepotes esse comprehensos ex proprietate sermonis, quia in materia quantumcunq; odiosa nunq̃ ea lata interpretatio excluditur que ex verborum proprietate insurgit. ita Ang. in. l. fina. ff. de constitutio. principum. Pulchre Aretin. in. l. cũ lege. per text. ibi. ff. de testamen. Calde. consi. j. sub tit. de consanguinitate & affinitate.

Confirmatur, quia vt declarat Salice. in. d. l. quisquis. prout in litera est verbũ metuuntur presumptum delictum filiorum punitur qui presumuntur imitatores morum paternorum eo quod ex sanguine infecto ori
4 ginem trahant que ratio eque militat in nepotibus. nimirum † quia quantum ad id infectio criminis lese maiestatis dicitur quedam lepra que omnes inficit, & ita equiparat singulariter Bal. in consi. clviij. incip. super eo quod queritur ad finem secunde col. volu. iij. Et altera ratio scilicet vt retrahatur pater a delicto equaliter militare videtur cum equalis sit ad filium & nepotem affectio & dilectio, vt sentit Richar. malumb. quem refert Bal. in. l. cum acutissimi. C. de fideicommissi. & formaliter tradit Barba. alle. consi. lv. volu. ij. vbi alia deducit, & latius in allega. consi. lxiij. eo. volu. vnde & nepos immediate dicitur nasci ex corpore aui. vt singulariter inquit Bal. in. l. j. C. de condi. inser. sicq; ratio que militat in filio propter coniunctionem ex radice infecta originem trahente in exempla hereditarij criminis metuuntur videtur equo marte militare & in nepote cum immediate dicatur ab auo deriuari.
5 ¶ Confirmatur. nam cum in crimine heresis sit declaratum penam extendi vsq; ad secundum gradum a fortiori locum habere debent in crimine lese maiestatis. nam licet grauius sit diuinam q̃ humanam offendere maiestatem, tamen mitius in pena videtur debere agi cũ Deo, q̃ cũ homine. l. ij. §. fi. de pollicita. & est dictũ singulare Inno. in. c. sicut dignum. de homici. & quod tradit glos. fingu. in. c. fraternitatis. xij. q. ij. cum si. Ex quibus videretur concludendum penam incapacitatis. l. quisquis extẽdi ad nepotes, & ista iudicio meo non parum astringunt, & forte magis q̃ que in multiloquio per authorem adducuntur.

¶ Sed tamen premissis non obstantibus que reuera non obstant contraria conclusio est verissima & in puncto iuris intrepide tenenda, & profundamento veniat primum in aciem cõmunis in iure con
6 clusio † q; regulariter appellatione filiorum non comprehendunt nepotes vt cõcludit gl. ordi. in. l. filij. ff. de verb. signi. & glos. in cle. j. in verb. liberorum. de baptismo. & ideo ex ꝓprietate sermonis sub verbo filiorum nõ est vis comprehensiua nepotum. vt notat Bar. in. l. liberorum. ff. de verbo. sig. vbi alleg. Dyn. in. l. iusta interpretatione. per illum tex. ff. de verb. signi. & idem sequitur Bal. in. l. maximum vitium. col. iiij. ver. ex premissis. C. de libe. prete. vel exhere. & in. l. gallus. §. instituens. ff. de libe. & posth. & in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & Pet. de anch. in. c. j. in. xlj. col. de consti. vnde in dubio ab ea cõmuni regula & proprietate verborum non est recedendum presertim in materia odiosa. l. j. §. is qui nauem. ff. de exercitoria. & propterea formaliter ad propositum dicit Jo. an. in nouella. in. c. ad extirpandas. de filijs presbyte. q; si in casu. c. statutum. de hereti. in. vj. non fuisset expressum de nepotibus sub appellatione filiorum non fuissent comprehensi quod reuera apponit gladium ad radicem hesitationis, & ibi sequitur Butri. idem Jo. an formaliter in. c. in quibusdam. de penis. & non est
7 dubium † q; in materia odiosa etiam in dispositione legis appellatione filij non venit nepos, ita dicunt docto. in duabus decre. alle. & idẽ expresse Bart. in. l. ij. §. filius. ff. ad tertul. Bal. in. l. titius. ff. de lib. & posthu. & in. l. filius. C. ad mace. & quod idem tradit in. l. sed & milites. ad prin. ff. de excu. tuto. vnde vbi agitur de onere sine odio filiorum nunq̃ sub illorum appellatione nepotes cõprehẽdũtur. ita expresse Pau. de cast. consi. clxx. incipien. ne in proprijs. col. ij. vbi dicit q; appellatione filiorum non veniunt nepotes ex proprio significato, nec ex interpretatione in quacũq; dispositione legis vel hominis quãdo non tractatur de ipsorum cõmodo. sed onere. & istud p literas grossas voluit gl sing. in auct. de resti. fidei. §. nos igitur. col. ix. que singulariter dicit prohibitionem alienationis factam filijs quia onerosa est non trahi ad nepotes. & idem tradit Bar. in. l. filiusfamilias. §. diui. de leg. j. Bar. in. l. lucius. §.

sempronie. ff. de leg. iij. Alex. consi. lvj. incip. idronandus. vnde iureconsultus in. l. iij. ff. de excu. tuto. dicit q; a significatione sumpta a voce non est idem esse filij & esse nepotis. idem traditur in. l. quid si nepotes. ff. de testamenta. tut. & §. fi. insti. qui dari tuto pos. vnde dicit singulariter Bal. in consi. ij. volu. j. ad fin. j. colum.
8 † q; si priuilegium concessum filijs non extenditur ad nepotes. l. iubemus. C. ad trebel. a fortiori nec odium, & sequeretur sm eum aliud inconueniens q; eadem ratione odium ad omnes extenderetur. vt. ff. de postulan. l. j. ad fi. cum sequen. quod est falsum sm eũ. & pulchre subijcit q; filius est prima persona, nepos secunda. sed q; secunda persona sit prima, implicat impossibilitatem nature & premissa non habent dubium quando verbum filius profertur cum adiuncto vxpore quia dicitur filijs suis vel eius vt dicit. l. quisquis in verbis eius filijs, quia tunc non comprehenduntur aliquo modo nepotes. ita eleganter optima ratione decidit subtilis Soci. in. d. l. gallus. §. instituens. de libe. & posthu. ad fi. secunde col.

Confirmatur & fortius quia in exheredatione facta per verbum filios censentur dũtaxat exclusi filij. j. grad⁹ ita q; illa exheredatio certa appellatur, eo q; duntaxat liberi primi gradus cõtineantur. l. titius. ff. de liberis & posth. & ibi formaliter notant omnes docto. & bonus text. in l. si qs filio exheredato. in principio. ff. de iniusto rupto &c. & in. §. posthumorũ. instit. de exhereda. libero. & magis expresse in casu subiecto deduco alia fundamenta quibus facile responderi nõ potest. Et primo deduco glos singularem in auctenti. quibus modis natu. effici. sui. §. fina. collat. vij. glos. in. l. fina. C. de natur. libe. per quas Bal. in. c. in presentia. de proba. & in. l. gallus. §. qd si is. ff.
9 de lib. & posthu. quẽ ibi oẽs moder. sequuntur, firmat † q; pena incapacitatis filij spurij non trahetur ad nepotes, imo nepotes possunt capere a persona vnde vitium originem trahit videlz ab auo & tamẽ nõ est dubium quin ex radice abominabili, & damnata originez trahant. l. fi. C. de natura. libe. quod pulchra ratione eleganter Bal. cõfirmat consi. cxlvj. in prima parte dicens, q; licet pater sit spurius, tamen nepos est habilis ad honores & successiones & oia eo quia in eo non potest dici macula, licet ex infecta radice natus videatur. potius enim debet inspici persona immediate q̃ mediata, quia causa proxima magis coheret causato q̃ remota. l. cum tale. §. penul. de cõdi. & demon. ff. & nota. in. l. si mulier. ff. re. amota. & subijcit q; nõ debet nepos odio paterno excludi nec inhabilitari. allegat. l. nõ tantũ. §. si emancipatus. ff. de bono posses. contra tab. quod dictum profecto apponit securim ad radicez. ¶ Secũdo deduco & specialius decisio. forma. Bal. & Sali. in. l. ij. C. de patri. q filios distra. vbi in terminis dicũt q; potestas cõcessa patri vendẽdi filium in necessitate, nõ extenditur ad nepotẽ, quia materia subiecta odiosa respectu filij non patitur hanc interpretationez vt sub illius appellatione nepos contineatur, quia longe maior est potestas in filium personam immediatam, q̃ in nepotem personaz mediatam. & sic infertur q; si per contractũ patri cõcessa sit facultas seruitutẽ inducẽdi in filios, non extendatur ad nepotes nec per delictum id licebit, per tex. ad hoc optimũ in. l. imperator. ff. de fidei cõmissa. liber. ¶ Tertio adduco decisionem Bar. in. l. libertoꝝ. ff. de verbo. signi. quaz sequit Petrus de ancha. in cleměti. j. de baptismo. & Anto. de Butr. in. c. in quibusdam. de penis. vbi di
10 cunt † q; in cõtractibus in qbus debet fieri stricta interptatio sub nomine filiorum non comprehenduntur nepotes. ergo a fortiori in hac materia continente odium irrationabile in qua longe strictior debet fieri interpretatio sub appellatione filiorum non possunt censeri cõprehensi nepotes, & quia bonũ est argumentũ de cõtractib⁹ ad delicta. l. oẽm. ff. de iudi. l. ij. ff. de custo. & exhibi. reo. ¶ Quarto adduco quod in simili tradit Andre. de bar. vt referunt quidã moderni in. l. fi. C. de primipilo. li. xij. vbi dicit q; licet ex cõtractu primipilari teneat filius lz non sit heres, nõ trahitur ad nepotez. quia fuit inductũ vt pater ꝓpter filiũ sagacius administraret, timore ne filius cogatur soluere, que ratio nõ habet locũ in nepote, q: non presumitur pater circa illũ habere tantã affectionẽ quantã circa filiũ, & dicetur latius infra in responsione ad argumẽta authoris. ꝓpter quam rationem etiam solet dici q; lex. iij. C. de patria potestate. loquẽs in filio nõ habet locũ in nepote, vt licet pater possit taxare penaz filio imponendaz, quia propter affectionem quã habet ad filiũ nõ presumit q; graue de eo suppliciũ petat, sed q: minorez affectionẽ ad nepotẽ gerere presumit, nõ habet locũ dispositio illius legis. ¶ Quinto adduco decisionẽ formatã Bart. in. l. patri. illuz tex. ff. ad legẽ iul. de adulte. vbi dicit formaliter p rationez illius tex. q; cũ. l. quisquis. contineat odiũ tertie psone, appellatiõe patris nõ cõprehẽditur auus. & sic vult q; licet pater obliget filios
11 ad penã, † tñ secus est in auo, qui nõ potest obligare nepotes ad

penã. ꝛ ideo glo. sing. in. d. l. patri. voluit ꝙ lex pmittẽs patri occi dere filiã adulterã in adulterio dep̄hẽsam. nõ habet locũ in auo, eo ꝙ ↄcernat odiũ tertie persone, ꝛ quia patri permittitur ꝓpter affectionẽ quã p̄sumitur habere ad filiã, quã nõ p̄sumitur auus equalez ad nepotẽ habere. ꝛ illam glo. ꝓ singulari deduxit ad hoc propositum Ludo. de roma. in repeti. auct. similiter. C. ad. l. falci diã. ꝛ reperio ꝙ in terminis cõsulẽdo solẽnis. doc. adhuc viuens Philippus decius cõsi. lxiiij. allegato in p̄cedẽti questione ita ↄcludit in ꝓprijs terminis. Ex quibus omnibus cõcludendũ puto ꝙ pena. l. q̄squis loquẽs in filijs non trahitur ad nepotes. qḋ ma xime ꝓcedit vbi nepotes sunt post mortez aui cõcepti. tũc eniz nõ possunt censeri exclusi nec effecti incapaces ex delicto aui, cũ nihil tũc ei attinere dicãtur. l. si quis filio. §. j. de iniust. rup. ꝛ irri. fact. testa. bonus tex. in. l. titius. ff. de suis ꝛ legi. here. ꝛ. l. j. §. si quis ꝓxi mior. ff. vnde cognati. per que iura dicit Bal. in. c. j. ad prin. secun de col. in tit. si vasallus feudo priuetur. ꝙ inter nepotẽ conceptum post mortem aui ꝛ ipsum auum nulla vnq̄ fuerunt iura consangui

12 nitatis. † nepotes eniz qui post aui mortez ↄcipiuntur, nõ ꝓp̄ie sed abusiue nepotes dicuntur. l. item pretor. §. fi. ff. de gradi. affinit. per quam Bal. ita dicit consi. clxxvj. volu. v. subijciens ꝙ nemo mor tuus potest incipere esse auus. l. qui libertinus. §. posthumus ibi, nec quisquam. ff. de bonis liberto. ꝛ propterea dicimus in nepoti bus post mortem aui conceptis, ciuilitatis ꝛ originis auite iura nõ inesse, nec suorũ in hoc conditionem sequi auorũ. glos. in. l. assum ptio §. j. ff. ad municipa. Cy. in. l. ij. C. de iurisdic. omnium iudicũ.

¶ Secunda procedit hec conclusio sine dubitatione vbi pena ha buit vel potuit habere locum semel in filijs. vbi enim appellatione filiorum in aliqua dispositione cõp̄henduntur nepotes, si illa dis positio habuerit vel potuerit habere effectum in persona filij, etiã in fauorabilibus, nõ debet extẽdi ad nepotẽ. ita formaliter conclu dit Bar. in. d. l. liberoꝝ. ff. de verb. sig. quẽ sequit̃ Alexã. ↄsi. cv. col. ij. li. j. incip. perspectis verbis. idẽ Alexã. ↄsi. xj incip. põde ratis his. col. vj. li. iij. ꝛ alibi sepe. ꝛ hoc est ꝙ dicebat Iaco. butr. in sua dispu. quẽ refert Bal. in. d. l. gallus. §. instituẽs. ff. de libe. ꝛ posthu. Io. an. ꝛ Anto. de butrio. in. d. c. ad extirpãdas. de filijs p̄sbyte. ꝛ multi solẽnes doct. in eoꝝ subscriptionibus ad quoddã

13 ↄsiliuz positũ inter cõsilia Sozi. cõsi. vlti. prime partis. † q̄bus lo cis voluerũt appellatione filioꝝ etiam ex dispositione legis nepo tes cõtineri quãdo filius est sublatus de medio. vbi vero filius est in medio, tunc volũt ad nepotẽ dispositionẽ nõ trahi, eo ꝙ filius sit in medio in quo dispositio locũ habere põt. ꝛ multa alia deducent fundamẽta in r̃sione ad argumẽta deducta ꝓ ↄtraria cõclusione.

¶ Nunc deueniendũ est ad solutionez argumentoꝝ deductoꝝ per authorẽ. Et potissimũ fundamẽtũ authoris in verbo liberos apposito in extrauaganti Friderici per quã dicit. l. q̄squis esse de claratiũ habere locuz etiã in nepotibus. ꝛ pro eadem declaratione deduxit tex. in. l. fi. C. de bo. proscrip. in verbo, posteros. ad que iu ra multipl'r r̃nderi põt. Et primũ esto ꝙ extrauagãs Friderici es set approbata ꝛ recepta in regno tñ ex illa nõ potest assumi funda mentuz validuz. Primo illa verba sunt narratiua alterius cõstitu tionis ꝛ ex verbis narratiuis legis non est licituz sumere aliqḋ ar gumentũ. ita glos. que solet dici singularis in. l. vna. C. q̃ñ nõ peten tiũ partes. quã ita allegat Ludo. roma. in auct. similiter. C. ad leg. falcidiã. ꝛ in cõsi. cxxxiiij. incip. pro declaratione prime dubitatio nis. ꝛ idez voluit glos. in. c. auditis. in verb. ex postfacto. in fi. de electio. ꝛ glo. in. c. ij. in verb. nõ teneris. ꝛ ibi Geminia. ad hoc no tat de dolo. ꝛ cõtu. in. vj. glos. in. c. j. in ver. collationẽ. de rex per mu. eo. li. ꝛ pulchre Rapha. cuma. in. l. si insulã. ff. de verb. obli. ꝛ

14 . l. q rome. §. calimachus. eo. ti. † vnde hec verba enũtiatiua ꝓlata a legislatore nõ disponũt nec licitũ est ex eis arguere s̄m Bar. in l. extat. in vlti. colũ. ff. ꝙ met. causa. Sali. in. l. accusationẽ. C. de ac cusa. ꝛ in. l. qui se patris. in. viij. col. vbi late Alexã. C. vnde liberi. sic est ↄsequẽs vt cũ illa verba sint enũtiatiua non potest ex eis as sumi argumentũ validuz. nec obstat dum dicitur ꝙ ex verbis enun tiatiuis potest inferri ad declarationem. nam respõdetur ꝛ perem ptorie ꝙ attento ꝙ hoc verbũ filijs eius appositum in. d. l. q̄squis est verbũ certuz sui natura dũtaxat in materia in qua probatuz fuit cõp̄hensiuuz liberoꝝ primi gradus. d. l. titius. vbi not. oẽs. ff. de libe. ꝛ posthu. extẽdere vlterius nõ esset declarare, sed tũc diceret esse noua dispositio. ita declarat Pau. de cast. in. l. heredes palã §. sed si post. ff. de testa. idẽ doc. in cõsi. clvj. incip. viso ꝛ examina to pũcto. col. fi. ꝛ in simili tradit Pet. de ancha. in cõsi. ccccix. incip. p̄mitto ꝓ clariori decisione. col. fi. Or qḋ ꝓ illa verba enun tiatiua inducatur noua dispositio vt p̄missum fuit non potest vlla ratione sustineri, ergo nec quod per illam extrauagantem ad nepo tes fuerit facta extensio.

15 Confirmatur, † nam cum illa extrauagans re ferat alterã constitutionẽ, debet in telligi s̄m qualitates relati ꝛ ab eo debet recipere limitationẽ ꝛ re strictionẽ. tex. aureus in auct. de filijs natis ante dotalia instrumẽ ta. §. fina. col. iij. quem Bal. ad hoc ꝓpositũ dicit singularem in rubri. de rescript. facit. l. nihil. ff. de coniun. cũ emanci. libe. ꝛ qḋ ge neraliter referens intelligatur s̄m qualitates relati, ꝛ eo modo de bet restingi. ꝓbatur in. l. in testamento. ꝛ in. l. si ita scriptum. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ in. l. ex esse. ff. de here. institu. tradit formaliter Bart. in. l. j. ff. de receptatoribus. idez Bart. in. l. j. ff. fur. nau. cau po. stabu. ꝛ idem in. l. si quis seruum. §. fi. ff. de lega. ij. sed. l. quisqs relata per imperatorem, quia non potest censeri relata altera con stitutio loquitur in liberis primi gradus per verbum filijs, ergo ꝛ illa constitutio Friderici referens ponẽdo verbum liberos, de bet intelligi de liberis primi gradus, vt a relata restrictionem reci piat, ꝛ ad hanc maximam coadiuuandam accepit adhuc duplex

16 iuris conclusio. primo † ꝙ vbi in referente aliud q̄z in relato conti netur p̄sumeretur esse error. ita formaliter voluit Bal. in. l. ij. C. de errore aduocatorum. pulchre Alexan. in consi. ix. volu. v. Se cunda noue constitutiones per antiquas declarãtur ꝛ limitãtur. l. non est nouum. ff. de legi. glos. in auct. offeratur. C. de litis contesta. ꝛ glo. in. l. sciendum. ff. qui satisdare cogã. cum simi. ꝛ ideo nimirũ si illa constitutio Friderici loquens per verbum, liberos restrin gatur ꝛ limitetur per. l. quisquis anteriorem. in liberis primi gra dus. magis enim precedentia faciunt ad declarationem sequentiũ q̄z econtra. Bart. in. l. filiũ. ff. vt in possessio. lega. ꝛ in. l. si a via. ff. de condi. ꝛ demonstra. ꝛ in. l. quisquis. de lega. iij. ꝛ presertim q̄a precedens constitutio, videlicet illa. l. quisquis, quantum ad id est specialis loquens in liberis primi gradus, altera vero generaliter nimirum si recipiat restrictionem a speciali per iura allegata. Se cundo respondemus ꝛ peremptorie tam ad verbum, liberos. posi tum in dicta extrauaganti, q̄z ad verbum, posteros. positum in di cta. l. fina. qḋ cum illa constitutio quantum ad filios sit valde odio sa ꝛ irrationabilis, debet strictissime interpretari vt reducatur ad terminos saltem. l. quisquis. Et pro ista ratione adduco decisionez singularem in terminis Ioan. an. in nouella. in. c. vbicunq̄ de pe nis. lib. vj. vbi dicit ꝙ papa propter crimẽ lese maiestatis cõdem nat Titium ꝛ cognationem suam, debemus secundum Gartiã, qui

17 hanc questionem Bononie disputauit, tria considerare. † Pri mum an debuerit propter crimen lese maiestatis punire collatera les, ꝛ certum est ꝙ non. cano. si quis cum militibus. vj. q. j. c. feli cis. §. ceterum de penis. Secundo an potuerit ex plenitudine po testatis, ꝛ vtiq̄ potuit, vt est casus clarus in dicto. §. ceterum. Ter tio an voluerit. ꝛ in hoc dicit consulendum principem. ꝛ si id com mode fieri non possit, restringendam esse sententiam vt non com prehendat collaterales, sed duntaxat eas personas que de iure pu niri possunt, qua ratione in simili concludit princeps iureconsulto rum Fran. de aretio consi. xxxix. ꝙ in casu in quo consulebat in quo erat appositum verbum generale dubium filiorum dicit ꝙ nõ intelligebatur de filiabus in illo statuto facto super punitione re bellium, eo ꝙ tale statutum debebat recipere interpretationem se cundum dispositionem iuris communis ꝛ quia quantum ad filios continebat odium irrationabile, non censebantur comprehense fi lie. ꝛ in fi. consi. aliud dicit ꝙ bene facit ad propositum. ꝙ inter pretationem suam coadiuuabat in casu in quo consulebat, ꝙ inten tio populi non fuerat aliquid de nouo statuere, tum quia vbi agi tur de iuris iam concessi extensione, restringitur vniuersalis dispo sitio ne quis indebite damnum incurrat, allegat Bal. in. l. sequẽs. in princ. C. de inoffi. testa. Bar. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de ope. noui nuntia. ꝛ in. l. j. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. l. terminato. C. de fructi. ꝛ litium expen. Ex quibus omnibus infertur ad propositum ꝙ ver ba constitutionis Friderici ꝛ illius. l. fina. debent restringi ꝛ li mitari secundum terminos. l. quisquis. ꝛ istud est peremptorium ꝛ sine replica. ¶ Respõdemus vlterius ad. l. fi. C. de bonis ꝓscrip.

18 in verbo posteros. ꝙ dum dicit † ꝙ in crimine lese maiestatis pe na ad posteros transmittitur, loquitur quantum ad confiscationez bonorum patris. nam in precedentibus reseruabantur filijs ꝛ filia bus bona patris in alijs delictis, in hoc autem crimine dicitur ꝙ pena scilicet confiscationis bonorum patris transmittitur ad po steros, ꝛ sic nihil ad propositum. quantum ad penam incapacita tis. dicimus vlterius ꝙ illa extrauagans Friderici non potest nec debet allegari in causarum decisionibus. Primo illa non est in serta in volumine auctentico. ꝛ sic non censetur de approbatis. gl. in. c. si romanorum. ꝛ ibi summe no. Domi. xix. distin. Anto. de butrio in ꝓemio decretalium. late Feli. in. c. pastoralis. de fide instru. ꝛ in. c. j. de re iudi. facit glo. in. l. eos. C. de offi. magis. mili.

ꝛ quod

⁊ ꝙ tradit Bal. ⁊ oēs in.l.scriniarios C.de testa.mili.vbi dicūt ꝙ
descripti in lib. alioꝝ sunt approbati,nō descripti vero nō sunt ap-
probati. Et propterea cū sit extraordinaria constitutio que nō re-
peritur in voluminibus iuris, non potest, ⁊ non debet pro lege alle
gari,vt in simili dicit glo.in titu.de prohibita feudi aliena.per to-
tū. ⁊ in.ti.quot testes sūt necessa. Bal.in.c.i.de gradi.suc.in feu.
19 †vbi dicit extraordinarias cōstitutiones esse apocriphas ⁊ non de
bere allegari. ⁊ expressius Jo. Raynau.in.§.quia vidimus.qui feu
dum dare possunt.dicit ꝙ tales extraordinarie cōstitutiones non
debent allegari nisi fuerint practicate. ⁊ ideo licet Galli leges ciui
les vt bonas receperint,vt in simili dicit Bal.in.c.translato.de cō
sti.tamē ille intelliguntur recepte que sunt in volumine aliarum ⁊
non alie. ⁊ sic cum illa constitutio Friderici nec expresse nec tacite
recepta reperiatur,non ligat quantum ad penam nec debet obser-
uari.glo.in.c.j.de treuga ⁊ pace. Archi.in.§.fi.iiij.distinc. Ma
the. ⁊ Cardi.floren.in ꝓemio clementinaꝝ.in.§.vniuersitate. ⁊ pul
chre Cepola Veronen̄.cōsi.xiij.incipien. stante quodaꝫ decreto.
col.iij. ⁊ sequēti. vnde maxime in hoc regno leges imperatorū nō
nos ligant,nisi quatenus fuerint recepte, vt sentit gl.singularis in
verbo,romanorum.institu. de patria potestate. ⁊ propterea Bal.
20 in.l.nemo.C.de senten. ⁊ interlocu omniū iudi.dicit† ꝙ Galli re
cipiunt leges romanoꝝ inquantū bone ⁊ nō al's. ⁊ maxime in cōsi-
storio principis leges imperatoꝝ pro ratione dūtaxat debēt alle-
gari ⁊ nō ꝓ auctoritate. Bal.in.c.j.§.iniuriā.de pace iura.firmā.
⁊ ꝓpterea singu. Oldra.dicit in.ꝯsi.lxix.col.iij. ꝙ in Hispania est
statutū,vt q̄cūq; in ꝯsistorio principis allegauerit legē rigorosam
imperatoꝝ puniat̃ pena capitali. ꝙ maxime procedit in illustrissi
mo rege nostro Frācie. Rex em̄ Frācoꝝ frācus est a legibus ro-
manis, ⁊ dedignat̃ legibus subijci, ⁊ sola rōne intellect⁹ regit̃ ⁊ gu
bernat̃.ita bellissime Bal.inq̄t cōsi.ccxxvij.in.iij. parte. ⁊ in seq.
cōsi.dicit ꝙ sup̱ oēs reges mūdi rex Frācie obtinet coronā liberta
tis, Regis autē clemētia dꝫ rigorositatē legū tēperare, qꝛ beatissi-
mus est ille rex qui sedet sup̱ cathedrā equitatis. Unde ꝓpriū re-
21 gis est dispēsare sup̱ lege rigorosa.† Nam ⁊ lex ciuilis dicit ꝙ ni-
mia asperitas dn̄oꝝ tēperanda est nō sequēda.l.ij.ff. de his q̄ sunt
sui vel alie.iur. ita ad ꝓpositum Bal. inq̄t in cōs. ccclxiiij. vo.iij.
sicq; in regno hoc ⁊ leges que saperēt quasi tyrānideꝫ nō sunt rece
pte nec recipiēde.cū ⁊ maxime tp̄is qualitas nō requirat tantam
exasperationeꝫ. ⁊ si dicatur ꝙ illa extraua. Fride. est approbata ꝑ
ius canonicū in illo.c.inq̄sitionis de here.text. ibi formaliter dicit
ꝙ est approbata.inquātū punit crimē heresis,nō quātū ad aliaꝫ.
naꝫ dicit formaliter tex. leges quas olim romanorū imperatorem
Fridericū ⁊c. Dei ⁊ ecclesie sue sctē honorē ꝓmouēt ⁊ hereticoꝝ
exterminiū ꝓsequunt̃ ⁊ statutis canonicis non obsistunt approban
tes ⁊ obseruari volentes ⁊c. ⁊ sic quantum ad alia nō approbatur.
¶ Superest nunc ad aliud fundamētum auctoris respōdere, quo
sublato remanebit firma conclusio q̄ꝫ supra deduximus, ⁊ adduxit
in eo fundamēto author tractatus text.in.c.statutum de hereticis.
vbi dicit esse declaratū in crimine heresis, ⁊ ꝙ ista duo crimina eq-
parant̃.itaq; lex noua superueniens in vno debet trahi ad alterū
ego ad istud fundamētū amplissime in precedēti questione respō
di. ꝙ videlꝫ bene fit equiparatio inter hec crimina sicut de minori
22 ad maius† videlꝫ crimē heresis equiparatur crimini lese maiesta-
tis,sed nō econtra,qꝛ vt ibi late dictū fuit crimē heresis longe gra-
uius est altero, ⁊ altera ratio militat in vno q̄ꝫ in alio, ⁊ ꝙ etiam in
equiparatis nō habet locū illa extensio in penis inflictis ipso iu-
re. Secūdo etiā nō est equiparatio ꝑ omnia facta per modum re-
gule. Tertio vbi lex est penalis ⁊ correctoria simul vt in ꝓposito.
Quarto respōdemus ꝙ interpretatio passiua in equiparatis nō fit
respectu pene.ita elegāter tradit Jo.an.in.c. dispēdia.de rescrip.
in.vj.ideꝫ Jo.an.in.c.si forte.de elec.eo.li. Et vtrobiq; firmat ⁊ se
quit̃ Gemin̄. ⁊ Jmo.in.c. fi.de rescrip. Panor. in ꝓe.decreta. ⁊
in.c.j.de locato. Anto.de butr.in.c.fi.de cōsue. ⁊ expresse in pro-
prijs terminis firmat Sozi. cōsil.cclxxv.pro quo bene facit ⁊ for-
maliter ad ꝓpositū ꝙ lꝫ lex declaratoria trahatur ad preterita.§.j.
in auct.de filijs ante dota.instrumen.na. Bal.in.l.nō dubiū.C.de
23 legi. cano.in.c.fi. de cōsti.†tamē si talis lex declaratoria imponit
penā respectu pene nō trahit̃ ad p̄terita.tex.in cle.j.cū glos.in ver
bo,de cetero.de vsur.quā glos.ad hoc ibi no.do. Abbas. ⁊ ibi do.
Cardi.floren.in.ij.col.reputat singularē.idē do. Abb. ⁊ alij in.d.
c.fi.de cōsti. ⁊ in.c.cū tu.de vsur.ideꝫ no.do. Abb.in.c.causam.
in vlti.not.per illū tex.de simo. ⁊ in.c.j.per illum tex. ne prela.vi.
suas glos.in.c.j.§.qui vero.in verbo, receperit. ⁊ ibi Gemi.no.de
cleri nō residen.in.vj. ⁊ in.c.j.in.ij.col.de his que vi met. ve cau.
in.vj.quicquid notet idē Gemi.in.c.si compromissarius.in prin.ꝑ
glo.ibi in verbo ipso.de elec.in.vj. Quinto quia in materia exclusi
ua priuatiua ⁊ punitiua ꝙ nō est expressum in iure nō inducit pri-
uationem seu punitionē.de punitione pulchre loquitur Bal.in.l.
super chirographis.C.si cer. peta. per tex. in.§.quia vero leonis.
in auct.de nō alienā. ⁊ bene facit tex. in.l. ⁊ si quis.§. diuus autem
marcus.ibi penā in eū statutam nō esse.ff.de relig. ⁊ sumpti. fune.
quē ponderat Bal.in.l.nemo.C.de sacrosan.eccle. de priuatione
etiā vbi versaretur maior ratio.pulchre not. Bal. in auct.ex testa
mento.C.de secun.nup.per tex.in auct.de non eligendo secūdo nu
ben.§.cū igitur.ibi,nec quelibet lex est aliquid tale dicens. glos.in
c.cum vos.de offi.ordina. Alexan. consi. ciiij.xij. col.j.volu. sed
in nepotibus in hoc crimine non reperitur expressum. nam ⁊ tex.
in.d.c.statutū.non loquitur de successione collateraliū,prout ibi
formaliter tenet Philippus Francus,ita firmat ꝑ literas grossas
dicens ꝙ nepotes per illam ꝯstitutionem non excluduntur a suc-
cessione collateralium,igitur ⁊c.
24 ¶ † Non obstat pariter dū dicit author ꝙ eque militat punitionis
ratio in nepotibus sicut in filijs, salua sua pace diximus non est
verū.nā si loquatur de ratione expressa in illa.l.q̄squis ſ̄m quā dū
taxat licet facere extensionē,illa nō equaliter militat in nepotibus
sicut in filijs.nā ꝙ metuantur exempla criminis paterni in filijs est
ex quadam imitatione nature que presumit̃ inesse filio ꝓpter ma-
ximaꝫ cōiunctionem quā habet cum patre, que ratio nō equaliter
militat in nepote ꝓpter em̄ personaꝫ filij intermediam non potest
dici eadem causari qualitas a delinquente in nepote sicut in filio,
quia causa oīs magis operatur in ꝓpinquo q̄ꝫ in remoto, ⁊ magis
causa immediata q̄ꝫ mediata cōsiderari debet.l.si mulier.ff.rerum
amotarū. Bal.in.l.interpositas.C. de trāsact. ⁊ ideo nō presumit̃
equalis morū imitatio in vno sicut in altero. ⁊ ꝓpterea Bald.dice
25 bat in.l.iij.C.de suis ⁊ legi.hered.† ꝙ nepos ē imago patris.quasi
nō esset idē cū patre, ⁊ sicut imago ſ̄m eū differt a suo representa-
to,ita ⁊ differre videtur nepos a patre suo. ⁊ ꝓpterea Ba.in.l.iij.
§.si duo.ff.de legit.tuto.dicit ꝙ lꝫ nepos representet ꝑsonā patris
sui scꝫ filij, ⁊ reputet̃ eadeꝫ persona cum eo illud est per fictioneꝫ, ⁊
nō ſ̄m veritateꝫ. ⁊ ꝓbatur in auct.de heredi.ab intesta.§.hoc vero
priuilegiū. col.ix. ⁊ in.l.fi.in verbo, intelligit̃.C.de impub. ⁊ alijs
substi.verbū em̄ intelligit̃,denotat fictionē.l.si is qui pro emptore.
⁊ ibi no. Bar.in.xij.col.ff.de vsuca. ⁊ in.l.si tibi homo.§. cū seru⁹.
de lega.j. ⁊ expresse tradit Alexan.in ꝓpria materia in ꝯsil.ccvij.
incip.consideratis verbis.ad fi.ij.col.volu.ij.succedit ꝙ in mate-
ria penali etiā que nō contineret odiū irrationabile per fictionem
nō potest fieri extēsio tex.formalis in.l.ob id.ff.ad le.aqui. ⁊ voluit
Bart.in.l.fi C.vnde vi.firmant ⁊ sequtur Franci.de aret. ⁊ Caro-
lus roynus in.d.§. ⁊ quid si tantū.l.gallus.ff.de liber. ⁊ posthu. ex
quo resoluuntur multa argumenta que deduxi supra pro parte affir
26 matiua† ꝙ filius ⁊ nepos cēsent̃ eadē ꝑsona. nā illud est ꝑ fictionē
⁊ nō veraciter. Non obstat pariter altera ratio que ꝑ authorē ex-
tra tex.allegat̃ ꝙ videlꝫ puniūtur filij, vt pater eoꝝ timore magis
retrahat̃ a delicto q̄ꝫ ꝓpter timorē ꝓprie pene. Nā respondemus
ꝙ illa ratio nō militat equaliter in nepotibus sicut in filijs,quippe
qn̄ filij sunt in medio longe maioreꝫ ad eos q̄ꝫ ad nepotes presumit̃
pater gerere affectionē,q̄a ꝓpinqua causa magis agit q̄ꝫ remota,
ita expresse ꝓbatur in.l. si viua matre.C. de bonis mater. ⁊ hoc est
ꝙ volunt oēs doct.in.l.gallus.§.q̄daꝫ recte.ff.de libe. ⁊ posthu.vbi
dicūt ordinē charitatis ⁊ affectionis cadere inter filiū ⁊ nepotē, vt
si equaliter vocent̃ per copulatiuam, ⁊ resoluatur in disiunctā,vt or
dine successiuo vnus post aliū cēseantur vocati, nō nepos simul cū
patre,quia nō est eadem seu equalis ad vtrūq; affectio.pro hoc be
ne facit tex.cū ibi no.in.l.publius.§.fi.ff. de conditio. ⁊ demōstra.
sicq; equaliter per omnia non militaret eadē ratio,igitur cum pre-
sertim agatur de odio irrationabili non debet fieri extensio.

Confirmatur ex viua ratiōe, nam si pena traheret̃
ad nepotes duplex icōueniēs seque
27 ret̃.† Primo ex parte delinq̄ntis,qui puniret̃ in filijs ⁊ in nepoti
bus, ⁊ sic pena traheretur vltra suos limites. Secūdo ⁊ fortius ex
parte filioꝝ qui sine culpa plectūtur punirent̃ duplici pena. Pri-
mo pena infamie ⁊ incapacitatis quātū ad seipsos. Secūdo puni
rentur altera pena grauiori propter punitionē suoꝝ filiorum iuxta
rationē auctoris, ⁊ sic pene seueritas maxime temperanda in eo q̄
nō deliquit extenderetur ꝙ reuera esset ꝯtra oēm equitatē ⁊ insti-
tiaꝫ ⁊ in talibus benignior assumēda est interpretatio.l.vulg. pre-
ses. ⁊.l.interpretatione.ff.de penis. ⁊ ꝓpterea Bal.in.l.moneo.C.
de seruis exportā.dicit ꝙ in talib⁹ benignius dꝫ esse iudicātis ani
mus. ⁊ idem Bal.in.l.precibus.C.de impu. ⁊ alijs substi.pulchre
inquit quod pro liberatione iudicantis animus semper inclinari de
bet. ⁊ propterea singulariter voluit Barba.cōsi.lx.in.j.volu.quē
refert Decius in.c.j.fi.col.de constitu.quod in materia criminali-

eligenda est ⁊ sequenda opinio que liberationi faueat etiam si esset singularis. allegat in simili singulare dictum Hostien. in. c. si vir. de cogna. spiritua. text. in. c. fi. de re indi. cũ simi. ⁊ presertim vbi pro illa opinione sunt meliores rationes ⁊ fortiora fundamenta. c. capellanus ibi subtilioribus ⁊c. de feriis. l. j. §. sed neq3. C. de vete. iur. enuclean. cũ simi. Ex quibus omnibus elicio hanc conclusionẽ

28 † ꝙ videlʒ pena incapacitatis ⁊ infamie inflicta filijs per. l. qsquis non trahatur ad nepotes tanꝗ veriorem ⁊ equiorem in causarum decisionibus amplectandam puto maxime in consistorio principis in quo ẽm equitatem procedi debet. ⁊ nõ ẽm. l. scriptam rigorosaʒ. vt singulariter tradit Bar. in. l. presenti. C. de his qui ad eccle. con fu. ⁊ Franci. de aret. in. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verbo. oblig. ⁊ facit quod voluit Bal. in. l. fi. C. de legi. quod tradit idem Bart. in. l. vna. C. vt que desunt aduoca. cum plerisq3 similibus que congerit Feli. ca. ad petitionem. de accusa. ⁊ alibi sepe doc.

SVMMARIVM

1 Pena legis, qsquis. que infligit filijs, an locuʒ habeat in iã natis.
2 Delictum patris quo in seruitutem redigitur, filijs postea natis duntaxat nocere presumitur.
3 Qualitas odiosa patri superueniens, filijs antea natis non obest.
4 Natura rerum testis optimus.
5 Iura antiqua in filiorum ob delicta parentum punitione corriguntur per noua.
6 Crimen lese maiestatis potest per mulieres denuntiari.
7 Interpretatio passiua restrictiua legis ciuilis per aliam legem ciuilem potius ꝗ per canones fieri debet.
8 Qualitas que naturaliter inest difficilius tollitur ꝗ ea que accidentaliter.

s Eptima questio

Que in hac materia proponitur est
1 †an videlicet pena. l. quisquis. habeat locum in filijs iaʒ natis. in qua questione quicquid dixerit author tractatus breuiter concludendum puto quod pena dicte. l. quisquis. non habeat locum in filijs iam natis, ⁊ hec opinio primo comprobabitur auctoritate. Secundo ratione. auctoritate, videlicet Petri de bella pertica. doctoris citramontani excellentissimi. ⁊ Cyni de pistorio qui fixo pede ita tenuerunt in dicta. l. quisquis. quã etiaʒ tenuit ibi summus practicus Joan. fabri. sequitur etiam Ange. licet author illum allegauerit in contrarium ⁊ male, ⁊ hanc conclusioneʒ tanꝗ benigniorem, magis fauorabilem ⁊ equiorem sequitur, ⁊ dicit amplectandaʒ optime conscientie vir Joan. de anania in. c. vergentis de hereti. ⁊ in effectu videtur esse communior cõclusio ⁊ huiusce conclusionis ratio, ⁊ fundamentum assumitur primũ per. l. ij.
2 ꝗ allegat author. C. de libe. ⁊ eoruʒ libe. vbi formaliter dicitur † ꝙ delictum patris propter quod ipse in seruitutem redigitur nocet filijs duntaxat postea natis ⁊ non ante. ratio est ẽm Bal. qꝛ q postea nascuntur hi contrahunt originem a linea iam infecta. ita dicit ibi Bal. in. j. col. iij. no. versi. item not. ex quo ad propositum infertur ꝙ cum filij delinquentis in crimine lese maiestatis ea ratione puniuntur ꝙ originem ex sanguine infecto trahũt qua ratione criminis paterni exempla in eis metuuntur quam rationem formaliter assignat Cy. in. l. sancimus. C. de penis. Jo. and. in regu. sine culpa. de regu. iur. in. vj. ⁊ Salic. in. d. l. quisquis. ⁊ formaliter Philippus decius in sepe allega. consil. lxiiij. quam rationem in simili assignat tex. in peccato primi parentis. in. §. sed his exẽplis. iij. q. j. quod duntaxat postea nati qui ex sanguine infecto nascuntur, ⁊ non antea puniuntur. Secundo facit quia si regulariter dignitas patris non prosit filio antea nato vt duntaxat hi ab ea qualitate paterna priuilegientur qui post eam adeptam concepti sunt vulga. l. emancipatum. §. fi. ff. de senato. ⁊ tradunt omnes post glos. in. l. imperialis. §. his illud. C. de nup. Bar. in. l. senatores. de dignitati. l. xij. ⁊ in. l. quicũq3. de princi. agen. in rebus. eo. lib. ⁊ in. l.
3 filium senatoris. ff. de sena. cum simi. a fortiori, † nec qualitas odiosa debet contrahi in antea natis. sed duntaxat in nascituris. Nec obstat. l. moris. §. fi. ff. de penis. l. filij. §. j. ff. de decurioni. quia ille leges loquuntur vt filij penam euitent, tunc enim comprehenduntur etiam antea nati, alias secus vt in iuribus allega. Tertio pro hac conclusione facit. l. j. §. fi. ff. de bono. poss. contra tabu. l. si necem. §. si deportatur. ff. de bonis liber. que traduntur in. l. diuo. C. de questio. cũ si. quibus iuribus cautum est casum superuenientem patri non debere obesse filijs antea susceptis, nec reddere illos incapaces successionis, ⁊ est communis conclusio quod in odiosis maxime superueniens macula patri non solet nocere filijs antea natis, ⁊ etiam naturaliter videmus quod vitium naturale patris non solet inficere filios antea natos, sed dũtaxat post natos quasi ex conceptione infecta cõtrahatur vitium, sic etiam in casu. d. l. quisquis. sumptum delictum imitationis morum paternorum prouenit ex infecta origine conceptionis in qua pater tribuit formam ratione cuius filij ab eo censentur omnino deriuari ⁊ quantum ad inclinationem naturalem similes patri effici, sed qualitas que superuenit patri post natiuitatem filiorum non potest infundi in antea natis ⁊ cõceptis qui receperunt formam ante infectionem parentis ẽm qualitatem, tunc in patre existentem, ⁊ ista est ratio naturalis ẽm quã licet arguere. vt pulchre dicit iureconsultus in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tuto. ⁊ cura. in verbo, ex ipsa naturali iniusti-
4 tia. ⁊ propterea dicit Bal. in. l. testium. C. de testi. in. vij. col. † qꝛ non possumus habere meliorem testem ꝗ rerum naturam, ⁊ propterea legem pedagogam nature appellat Ang. in consi. cx. incipien. sanctissima ⁊ illustrissima regina, ⁊ propterea Bal. in. l. vna. in prin. C. de cadu. tollen. dicit ꝙ optimus legis clipeus est ratio naturalis. vnde idem Bal. in. l. quoties. C. de suis ⁊ legi. heredi. dicit ꝙ virtus legis est in ratione naturali, quia lex speculatur in natura, ⁊ propterea Bal. in consi. cccclxvij. incipien. circa questionem in. v. parte. pulchre dicit ꝙ ratio naturalis que est ratio certa ⁊ indubia habetur pro lege scripta, ⁊ est idẽ ꝙ iustitia naturalis, ⁊ ideo preualent rationibus coniunctis, sicq3 in ꝓposito cum vt dixi ẽm naturam in antea natis nõ possit qualitas infectionis infundi, nimiruʒ si delictũ paternum eis nõ noceat, quia cũ nõ sint nati in vitio non presumuntur ita infecti. ⁊ licet illa. l. quisquis. loquatur indistincte, tamẽ debet recipere interpretationem ⁊ a natura ipsa, ⁊ a legibus antiquis loquentibus in simili materia per quas leges none limitantur ⁊ restringuntur. glo. vulga. in. l. sciendum. ff. qui satisda. cogan. ⁊ glos. in auct. offeratur. C. de litis contesta. glos. in. §. sed hodie institu. de satisda. ⁊ in §. suscepto. in auct. de exhiben. reis. col. v. Bar. in. l. sed ⁊ posteriores. ff. de legib⁹. ⁊ in. l. omnes populi. ff. de iusticia ⁊ iure. pulchre Jo. de imo. in. l. si dos. §. de viro. ff.
5 solu. matrimo. ⁊ Alexan. cõsi. cvij. v. volu. cum si. † ⁊ presertim vbi agitur de correctione iuris antiqui vt in ꝓposito, vt supra dixi, corriguntur iura antiqua in punitione filioꝝ. tunc enim etiam si in. l. noua esset apposita clausula nõ obstantibus quibuscũq3 legibus deberet illa lex noua declarari per antiquam. vt voluit glo. valde singularis in auc. de heredi. que ab intest. in princip. in verb. vacantibus. col. ix. ⁊ idem firmat Bar. in extrauaganti ad reprimendam. in verbo, non obstantibus. Ludo. de roma. consi. cccxxij. ⁊ alibi sepe doc. cum ⁊ presertim hic agatur de odio irrationabili ⁊ preiudicio tertio inferẽdo sine culpa quo casu summa debet fieri restrictio ne quis indebite damnum patiatur per id quod dicit glos. singularis quam ibi summe no. scriben. in. l. fi. §. in computatione. C. de iure deliberan. ⁊ tradit in propria materia Frãcis. de aret. consil. xxxix. in fi. vbi allegat quotas alias. tum etiam quia eadem ratio limitationis, vt dixi, versatur hic sicut in alijs iuribus, vt etiaʒ deduxit Joan. de ana. in. d. c. vergentis. de hereti. qui hanc opinionem expresse tenet ⁊ firmat. Non obstant fundamenta que per auctorem in cõtrarium adducuntur que sunt in effectu quatuor. Primo dum dicit quod necesse est. l. quisquis. intelligi de antea natis, eo quia quasi inutilis esset in postea natis. cum tex. dicat pater gladio feriatur. ⁊ sic non potest intelligi de postea natis, ex quo pater mortuus est. nã admiror, ⁊ non parum quod tam leue fundamentum auctor addu-
6 xerit. † quippe coniuratio in principem vel proditio patrie põt longo tempore manere inulta, vel quia tales proditiones soleant occulte, ⁊ secrete fieri, qua ratione lex voluit vt per mulierem denuntiari possent. l. in questionibus. ff. ad leg. iuliam maiestatis. vbi text. singularis loquitur de Julia muliere que detexit coniurationem Catiline. vel quia propter potentiam vel alias tales conspiratores non possunt facile deprehendi, ⁊ per longum tempus nonnunquam liberi a pena relinquuntur quo tempore non est dubiuʒ quin possint cõcipere liberos, licet postmodum puniantur capite. ⁊ ideo argumentum auctoris non concludit, quia conclusio quam supra tenuimus loquitur in liberis natis ante crimen, ⁊ non post crimen ante sententiam, ⁊ sic nihil ad propositum. ⁊ eadem responsio satisfacit ponderationi tex. dicta. l. quisquis. in ver. vxores. vbi loquitur ꝺ lucris applicãdis filijs. Nã debet intelligi de filijs susceptis post crimẽ cõmissum. ⁊. l. fi. de bonis proscrip. in verbo, ad posteros nihil facit, quia loquitur in pena confiscationis que nimirum si transeat ad filios etiã antea natos vt supra diximus in precedentibus questionibus. ¶ Secũdo adducitur text. in. c. statutum. de hereti. in. vj. ⁊ in ca. felicis. de penis. eo. li. cuʒ quibusdam alijs in quibus dicit auctor esse expressum in criminibus de quibus ibi crimini lese maiestatis secundum eũ equiparatis penam que imponitur filijs ha

bere

bere locum etiam in filijs ante crimen commissum natis. Naz esto
ꝙ illa iura per eum allegata de necessitate probarent, tamen non
7 potest inferri ꝙ ita sit in proposito nostro. ¶ † Primo quia vbi
agitur de interpretatione restrictiua passiua legis ciuilis, illa de-
bet potius fieri per alteram legem ciuilem, q̄ per ius canonicum,
eo quia in habentibus symbolum, facilior est transitus. ita in simli
eleganter cōcludit Petrus de ancha. consi. xciij. incipien. ista do
mina. Idem Petrus de ancha. in consi. cccxxiiij. incipien. viso
puncto. col. fina. ⁊ idem tradit Pan. de castro in consi. cxxx. in-
cipien. dubitatur primo. col. v. vbi dicunt, ꝙ vbi agitur de interpre
tatione restrictiua vel declaratione alicuius legis municipalis, illa
debet potius assumi si possit ex alia lege municipali q̄ ex lege scri-
pta. eo quia in habentibus symbolum ⁊c. ⁊ sic in proposito infertur
ꝙ declaratio. l. quisquis. potius debet fieri ex alijs legibus ciuili-
bus q̄ ex decretalibus. ¶ Secundo respondetur ꝙ vt late dixi-
mus in questione de filiabus longe diuersa ratio militat in crimi-
ne heresis, q̄ in crimine lese maiestatis. ¶ Tertio dicit ꝙ ratio. l.
quisquis magis militat in filijs antea natis q̄ in nasciturus, eo qd
illi viderint mores paternos ⁊ potuerunt ex conuersatione assidua
magis paternorum morum imitatores effici, nam respondemus ꝙ
illa conuersatio salua sua pace dixerimus, non est ita fortis sicut in
fusio qualitatis que naturaliter imprimitur in conceptione, vt qui
nati sunt post infectam voluntatem patris eius imitatores presu-
mantur, illa quidem que ex conuersatione prouenit, superuenit ac-
cidentaliter, cuius effectus facile tollitur per punitionem paternaz
propter quam filij retrahuntur a delicto, vnde difficilius tollitur,
8 vt patet de per se † quod naturaliter inest vt in filijs postea natis,
q̄ quod accidentaliter inest ratione conuersationis in filijs antea
natis. Non ob. pariter dn̄ dicit ꝙ alia ratio erat in. l. ij. C. de libe.
⁊ eorum lib. q̄ in. d. l. quisquis. qꝛ grauius est crimen lese maiesta-
tis ⁊c. nam licet istud crimen in se grauius sit, tamen quātum ad pe
nam filijs infligendam eadem ratio militat in vno sicut in altero,
eo ꝙ originem trahant a linea iam infecta. ¶ Quarto ⁊ postremo
deduxit gl. in. c. vt cōmissum. §. deniq̄. de hereti. cum quibusdam
alijs gl. per quas vult inferre ꝙ in crimine lese maiestatis haben-
te in punitione filiorum spālez ratiōē nō debet dispositio noua. l.
quisquis limitari per alia iura loquentia in alijs criminibus. nam
vnico verbo respondemus ꝙ fundamentum suum procederet nisi
vtroq̄ casu eadem ratio militaret sicut in casu subiecto esse supra
apte demonstrauimus. ⁊ ita formaliter respondet Ioan. de ana. in
d. c. vergentis. Ex quibus concludendum puto hanc opinionem
tanquam equiorem ⁊ benigniorem esse amplectendam in causa-
rū decisionibus ꝑ ea que diximus supra in fine precedētis q̄stiōis.

SVMMARIVM

1 Princeps an possit filio restitui a pena criminis lese maiestatis gratiam cōcedere, vt delictum patris reincidentis ei nō noceat.
2 Rescriptum remittens penam ante delictum cōmissum est nulluz.
3 Prohibitus vinum portare, censetur prohibitus portare legenam causa degustationis.
4 Statutum est nullum quod pena pecuniaria punit homicidium.
5 Remissione pene prohibita, prohiberi censetur eius diminutio.
6 Filius pro patre puniri non debet secundum legem nature.
7 Obligatio naturalis ex tacito consensu delictis inest.
8 Pena ante delictum commissum remitti potest, ⁊ qui ex alieno punitur delicto.
9 Filij legitimi efficiuntur per oblationem curie.
10 Princeps in his casibus dispensare potest in quibus ⁊ legem condere.
11 Homicidium quando ⁊ quali pecuniaria pena puniri possit.
12 Dolus presumptus futurus remitti potest, non autem verus.
13 Mens principis manifesta est omnino obseruanda.

1 Octauo queritur † nūquid princeps
possit filio eius qui
alias incidit in crimen lese maiestatis. ⁊ fuit restitu-
tus preseruatiuam concedere gratiam vt si pater re-
incidat (filio dummodo patri non prebuerit assensum) delictuz pa
ternum non noceat ⁊ in effectu est querere. an princeps ante cōmis-
sum delictum possit remittere. nam que imponitur filio ex delicto
paterno. ⁊ quia tenuissime in hac questione salua sua pace dixeri-
mus locutus est author examinabimus hanc questionem ad vtrāq̄
partem. Et primo pro parte negatiua ꝙ princeps non possit face-
re talem gratiam adduco vltra allegata per authorem decisionem
singularem Bal. in. l. eam quam. C. de fideicommis. col. xij. vbi pū
ctualiter ad propositum dicit quod princeps non potest fingere cir
ca impossibile, vt quia contra bonos mores, ⁊ infert ꝙ non potest
legitimare spurium anteq̄ nascatur eo quod patri spurij futurum
dolum remittere videretur ⁊ daret occasionē delinquendi subijciēs
ꝙ licet delicto cōmisso possit remitti, pena tamen antea non, quia
remitteretur pena ⁊ reatus. propterea. Sali, post Iaco. butri. in. l.
2 castitati. C. ad le. iuliam de adulte. dicebat † qd rescriptum dans
remissionem pene infligende ante commissum delictum non va-
leat; quia inuitat ad delinquendum. ⁊ quia remissio fit peni-
tenti, sed penitere ⁊ operari simul stare non possunt, que ratio vlti-
mo loco posita militat ⁊ in filijs in quibus ꝭm Salice. delictū pre-
sumptum punitur, ⁊ sic eis dolus futurus presumptus remitti vi-
detur qui non videtur posse remitti sicut nec verus dolus. vt sin-
gulariter dicit Pau. de cast. in. d. l. si vnus. §. illud. ff. de pac.
¶ Secundo confirmatur, quia princeps non potest aliquid turpe
vel inhonestum facere, quia licet sit dominus legum, non tamen est
dominus morum. vt singulariter dicit Bal. in peculio suo sup In-
no. ⁊ facit quod idem tradit in. l. ij. C. de seruitu. ⁊ aqua. ⁊ in. §. va-
sallus si feudum. in titu. si de feu. fuerit contro. Or omne quod ten
dit ad materiam delinquendi est turpe quibuscunq̄ verbis prola-
tis. vt singulariter dicit Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de his qui pene
nomi. sed in proposito daretur occasio delinquendi. saltem facilius
cum pater magis amore filiorū q̄ timore proprie pene a delicto re
trahi possit, vt deducit author. igitur talis remissio non videtur va
lida, vnde prohibita remissione pene principali delinquenti ne tri-
buatur occasio delinquendi videtur prohibitum omne preparato
rium. propter quod facilius perueniretur ad illud, ar. l. oratione. ff.
de sponsa. quod tradit glos. in. l. item quia. §. fi. ff. de pac. vnde ele-
3 ganter Bal. inquit in. l. j. C. que res vendi prohibent. † ꝙ prohibi
tus portare vinum prohibetur portare amphoram degustationis
gratia. idem Bal. in. c. nam cōcupiscentiam. de consti. pulchre di
cit ꝙ prohibituz in termino prohibetur ⁊ in via. sed in patre in quo
pena terminatur istud prohibetur, ergo ⁊ in filio per quem si impu
nis remaneret posset ad delictum via preparari, omnino enim tol-
lenda est occasio delinquēdi. l. si a reo. §. itē quod vulgo. vbi Bar.
ff. de fideius. l. conuenire. ff. de pac. dotalibus. l. j. cum glos. de eo
quod certo loco. l. in cōmodato. in prin. ff. cōmodati. glos. in. l. sci-
re. C. vt in poss. lega. ⁊ propterea elegāter dicit Bar. in. l. cū lex. ff.
de legi. ⁊ in. l. omnes populi. de iustitia ⁊ iur. ꝙ quādo lex penam
remittit, intelligitur pro preteritis casibus ⁊ non pro futuris ne pre
stetur occasio delinquendi, ⁊ sequitur Alber. in vlti. parte statuto-
rum q. lvj. incip. similis questio. Ange. in consi. lxij. incip. ex the
mate. in. ij. dubio. Sali. in. l. ij. per illum tex. C. de generali aboli. ⁊
4 alibi sepe docto. ⁊ propterea dicūt docto. ꝙ non valet † statutū im
ponens penam pecuniariam pro homicidio eo ꝙ occasio delinquē
di prestaretur. vt no. Hosti. ⁊ Abb. Moder. in. c. fina. de cōsue.
Alberi. in. ij. parte statutorum. q. cxxij. incip. item quero. cum si-
mi. vt tradunt Io. de ana. ⁊ Moder. in rubri. de homicidio, ⁊ ꝓ-
pterea traditur pro firma cōclusione ꝙ per legem vel statutum nō
potest introduci, vt filij spurij succedant eo ꝙ patres facilius de-
linquerent ⁊ allicerentur homines ad delictum. vt tradit Frideri.
de senis in consi. cccxxx. ordine meo vbi ita consuluerunt Iaco. bu
tri. ⁊ Pau. de leaza. sequitur Bar. ⁊ ibi Io. de imo. in. l. testamē
ti factio. ff. de testa Bal. in. l. j. C. de iure aureorum anulorum. ⁊ la-
te Ioan. an. vbi multa iura allegat in addi. Specu. in tit. de succes.
ab intesta. versicu. quid si pater. circa finē. ⁊ Petr. de anchara.
in cap. j. q. xj. principali. de constitutio.
5 Confirmatur † fortius quia vbi prohibetur remis-
sio pene ⁊ illius diminutio videtur ꝓ
hibita quia etiam quando pena consueta minuitur occasio delin-
quendi prestari dicitur. licet in totum pena non tollatur. ad hoc al
lego text. singularem in. l. in operis C. de penis. sicq̄ cum in ꝓpo-
sito diminueretur pena patris ex remissione facta filio prestaretur
occasio delinquendi quare ex omni capite talis pene remissio non
videretur valida, ⁊ hec sunt que longe magis astringunt q̄ que per
authorem deducuntur salua sua honorificentia dixerimus, quibꝰ
tamen non obstantibus contraria conclusio est verissima ⁊ intrepi-
de tenenda quod videlz valeat tale rescriptū ꝑ ꝙ pena remittitur
filijs, q ex alieno nō ꝓprio puniunt̄ delicto, imo tale rescriptum est
summe equitatis ⁊ iustitie. cuz enī, vt supra diximus in quest. de filia
bus. l. illa q̄squis. ꝯtineat odiū irrationabile, ⁊ quādaz tyrannidem
sapiat respectu filiorū q nō deliquerunt, gratia in ꝯtruz cōcessa val-
de fauorabilis (eo ꝙ ꝑ illaz ad ius primeuum nature ⁊ ciuile anti-
6 quuz redeat̄, † scōm que nō debet filius ꝓ parte puniri) censenda
est, ⁊ ideo est valde amplianda, ꝑ id ꝙ dicit glo. singularis. in. c.
statutū. de preben. li. vj. facit. c. ab exordio. xxxv. distin. ⁊ vulga. l.

si vnus.§.pactus.ff.de pac. ꝛ propterea dicebat singulariter Pa
nor.in.c.veniens.de prescrip.col.vj.ꝙ licet alias prelatus nō pos
sit iura ecclesie remittere, tamen si remittat tale ius ex cuius re
missione redeatur ad primeuum ius ꝛ statum valebit ꝛ tenebit re
missio.ꝛ multa congerit Feli.in.c.cum accessissent.de constitu.ne
mini dubium quod si pena filiorum que est ex causa valde odiosa
cum puniantur culpa aliena remittatur, redditur ad ius primeuū
diuinum ꝛ ciuile antiquum vt premissum fuit, ergo tale rescriptum,
remissiuū illius pene.maxime validum ꝛ fauorabile censendū est.

7 **Confirmatur,** †nam regulariter in delictis dici
mus inesse obligationem naturalē
ex tacito consensu qui videtur inesse in delinquendo facto ipso fu
ture pene consentire videatur eaq; ratione maxime ad penam obli
gatur, vt tradit glos.in.l.j.§.fi.ff.de postulan.ꝛ glos.in.l.si seruus.ff.
de his qui not.infa.tex. singu.in.l. imperatores.ff. de iure fisci. in
versi.tu huic pene te subdisti. que obligatio nō potest dici inesse re
spectu filiorum quin nec expresse vel tacite facto ipso possint cense
ri consensisse pene, ꝛ sic in eis omnino cessat causa obligationis ad
penam quare nimirum si remissio eis facta valeat, ꝛ propterea lex
dicit facile parcendum eis qui nō suo sed alieno morbo laborant.l.
lege.C.de natur.libe. vnde licet testator possit de bonis suis dispo
nere ad nutum, quia disponat testator ꝛ erit lex vulga.§.disponat.
in auct. de nupt.col.iiij.tamen non potest facere vt propter culpā
vel negligentiam vnius ex heredibus suis alius qui non fuit in cul
pa puniatur in sua portione hereditatis tam exosum iura habent
quod vnus puniatur pro alio.tex.est singularis in.l.pater.ff. de he
re.insti.ꝛ ideo nimirum si lex continens talem punitionē cēseatur
valde rigorosa quam princeps per suam gratiam moderare possit.
¶ Secundo expressius deduco ad propositum formalem decisio
nem Bal.in loco satis trito videlicet in.l.rescripta.C. de preci.im
8 pera.† vbi dicit ꝙ licet principaliter delinquenti non possit remit
ti pena ante commissum delictum tamen bene potest remitti ei qui
ex alieno delicto punitur, quia tunc non videtur quantum ad illum
remitti dolus futurus, sed duntaxat pena, allegat.l. illud.ff.ad le.
aquil.ꝛ.l.si familia.ff.de iuris.om.iudicum. ¶ Tertio adduco de
cisionem magis expressam Franci. de areti. in.l.iij.in fi. iij. col.ff.
de testa.vbi eleganter dicit quod licet non valeat constitutio dispo
nens aliquid ad fauorem delinquentis per quam datur materia de
linquendi, quia non est honesta, ꝛ per consequens nulla tamen si di
sponat principaliter ad fauorem alterius qui non est particeps de
licti, licet aliquando pena imponatur vni pro altero. vt ipse ibi lo
quitur in filijs spurijs qui puniuntur ex delicto paterno constitu
tio principaliter edita in eorum fauorem licet videatur dare occa
sionem delinquendi patri esset valida, ꝛ pro hoc videtur tex. quem
ipse adduxit in auct. quibus modis natura. effi. sui.§. fina. in ver
bo, non vtendo. vbi dicit text. quod Constantinus promulgauerat
quandam.l.super spurijs nascituris in eorum fauorem ad quā im
perator non habet respectum, quia non vtendo perempta est. ꝛ sic
datur intelligi quod anteꝙ tolleretur per non vsum erat valida. ꝛ
hoc probatur in eodem auct. primus modus.vbi imperator statuit
9 † vt per oblationem curie filij efficiantur legitimi ꝛ succedāt paren
tibus que lex videtur dare occasionem pariter delinquendi. ꝛ se
queretur quod non valeret.c.cum haberet, de eo qui duxit in ma
trimonium.vbi permittitur, immo de necessitate, pater tenetur ale
re filios spurios, que tamen permissio videtur ampliare habenas
concupiscentie, sed quia principaliter fit in fauorem filiorum qui
puniuntur ex alieno delicto valet. debemus enim attendere prin
cipalem intentionem, ꝛ quod principaliter agitur.l.si quis nec cau
sam.ff.si certum peta.l.qui exceptionem.ff.de condi.indebi. ꝛ ideo
in principe. Bal.concludit in.l.cunctos populos.C.de summa tri
ni.ꝛ fide catholi. quod posset per legem permittere vt relinquere
tur filijs spurijs, ꝛ tamen non est dubium quin daretur occasio de
linquendi patri. igitur a fortiori si posset legem condere ꝛ corrige
re iura contrarium dicentia ꝛ omnino tollere. poterit dispensare in
casu particulari. vnde Marianus Soci.in.c.ad audientiam.pe.
10 charta de do.in versic. quinto articu. dicit † ꝙ in omnibus casibus
in quibus princeps potest legem condere ipse potest dispensare,
immo facilius, nam legatus non potest contra leges statuere, ꝛ ta
men dispēsare potest, vt tradunt Butr.ꝛ Imo.in cle.ij.de rescrip.
per glos.ibi, ꝛ sequitur Andr.sicu.in.c.cum omnes. de consti.qui
enim condere potest ꝛ relaxare iuri. vulga.ꝛ cum princeps per le
gem generalem posset si vellet ꝛ de hoc non est dubium cum sit me
re ius positiuum in totam legem quisquis quantum ad penam filio
rum abrogare, ergo a fortiori in aliquo casu particulari poterit cō
tra illam dispensare, ꝛ presertim ibi non ex toto deletur pena pa
terna, licet enim statuta que tribuerent remissionem futuri delicti
non valeant, tamen quando diminuunt de pena statuta, quia ad
huc remanet aliqua pena propter quam potest quis retrahi a deli
cto valent talia statuta.ita singulariter tradit Nellus in prima par
te secundi temporis in suo tractatu de bannitis.q.xj. vbi elegantis
sime loquitur, refert ꝛ sequitur Jo.baptista de sancto Seuerino in
repetitio.l. omnes populi.ff.de iustitia ꝛ iure. sed in proposito non
ex toto pena patri remittitur, sed duntaxat diminuitur, non princi
paliter, vt dixi ad fauorem filij non delinquentis. ꝛ hoc est qđ di
11 cebat Bal.in.§. iniuria. de pace iura firman. vbi dicebat † quod
licet communiter concludatur non valere statutum quod imponit
penam pecuniariam pro homicidio ꝛ remittit corporalem, tamen
si illa pena pecuniaria sit magna vt verisimiliter propter illā quis
possit retrahi a delicto valebit tale statutum. ꝛ sequitur Ponta.
in suis singularibus.ꝛ alleg.tex.no.ad propositum in.§. pena. in
stitu.de iniur.sed in proposito pena, que vltra penam filiorum de
bet imponi patri que est pena mortis longe grauior quacunq; pe
cuniaria non est dubium quin possit patrem retrahere a delicto,
ergo valet remissio pene filiorum, non enim est dubium quin in tali
bus maior sit potestas principis quam legis vel statuti. vt pulchre
Bal.tradit in auct.hoc amplius.C.de fideicom.ꝛ facit.l.si diuina
domus cum ibi not.C. de exacto. tributo.lib.x. cum si.ꝛ huic fun
damento respondeat author vel Apollo.

12 **Confirmatur** ꝛ fortius, † nam licet dolus verus fu
turus nō possit remitti iuribus cōmu
nibus, tamen dolus presumptus futurus remitti potest. ita singula
riter dicunt Jo.an.in nouel.ꝛ Anto.de butr.in.c.fraternitatis.de
testi. ꝛ idem voluit Bal. in.l.j.in.fi.C. de vsufructu. ꝛ facit glos.
singu.in.l.vbi extigitur.ff.de edendo. que eleganter dicit quod li
cet minor non restituatur aduersus dolum verum, tamen restitui
tur aduersus dolum presumptum; sed in proposito prout dic.l. qs
quis est in verbo metuuntur. presumptus dolus ꝛ malitia filiorum
punitur qui presumuntur imitatores morum paternorum. potuit at
tem ille futurus dolus presumptus remitti. ergo ꝛ pena. Nec ob
stat ꝙ non sit apposita clausula non obstante ꝛc. quia vbi constat
omnino de mente principis non est opus illa clausula non obstan
te.vt voluit elleganter Bal.in.l.rescripta.C.de precibus impera.
offeren.si bene ponderentur eius verba.ꝛ propterea Anto. de but.
13 in.c.ex parte.ij.de foro compe.dicit † ꝙ vbi constat de mēte prin
cipalis illa omnino obseruanda est quamuis dura.ꝛ licet non sit ap
posita clausula, nō obstante nec debet referri ad ius cōmune, ꝛ idē
expressius tradit Domi.in.c.statutū.in prin.col.iiij.in fi.de rescri.
lib.vj.sed hic constat omnino de mēte principis ꝛc. Scđo respon
detur ꝙ vbi actus aliter nō potest valere nisi de plenitudine pote
statis, tūc princeps ita faciēdo p̄sumitur velle illa vti. vt pulchre
tradit Pau.de cast.in.l.ex imperfecto.C.de testa. Moder.in.c.
que in ecclesiarum.vbi alleg.alias cottas.de consti.sed ſm mentē
authoris tractatus nō videretur nisi ex plenitudine potestatis po
tuisse concedi hec gratia preseruatiua, ergo princeps illa presumi
tur vsus cum aliter valere non posset eius concessio. Ex premissis
etiā patet facilis solutio ad argumenta in contrariū adducta ꝙ vi
delꝫ daretur occasio delinquendi. nam ex predictis plene potest re
sponderi, ꝛ propterea non insisto, sed finaliter concludo talem pre
seruatiuam gratiam optimo iure validam censeri debere.

SVMMARIVM

1 Litere principis gratiose in curia presidis non integrate an prosint ei qui eas obtinuit.
2 Impetrans literas principis gratiosas, ante integrationem illis se iuuare poterit, si opus fuerit.
3 Gratie pricipū executionē secū trahētes, nō indigēt alia executiōe.

1 **Nono querit** author † an litere huiusmodi
si nō fuerint integrate i curia
presidis vel alteri⁹ magistratus possint ꝛ debeāt ꝓdesse
ei q illas obtinuit, in qua questione etiam multa deduci
possent.sed breuiter ↄcludo ꝙ defectus integratiōis in casu subie
cto vbi nō agebat̄ de preiudicio tertij, ꝛ sic nō erat opus cause co
gnitione in cōcessione gratie nō impedit effectū literaꝝ, quippe in
alijs literis etiā remissionū verū est ꝙ requirit integratio, qa etiā
litere importāt cause cognitionē, cū agat̄ de preiudicio tertij, sed
in ꝓposito vbi agebatur de simplici dispensatione gratiosa, ꝛ de so
lo preiudicio concedentis, non erat opus aliqua cause cognitione.
Ita pulchre tradit Inno.in.c. nisi cum pridem. in fi. de renuntia.
Bal.in.l.fi.C.qbus res iudi nō nocet. Panor.in.c.cū olī de re
2 iudi.ꝛ ibi late Feli.ꝛ alibi sepe docto.† Secūdo respōdemus ꝛ ꝓ
emptorie

emptoris q etiã vbi esset opus integratione ante illã poterit impe trans se tueri ex sua gratia. ad hoc adduco quod in simili tradit Pau. de cast. in. l. mulier. §. nõ est dubitandum. ff. ad trebellia. & in l. si creditoris. C. de fideicommis. vbi dicit q si bannitus obtinuerit gratiam vt cancelletur a banno, poterit illa vti etiam antequam rea liter cancelletur, ita q si ex statuto permittebatur impune offendi, non poterit tunc propter suam gratiam, lz non fuerit executa offen-
3 di, † quia in gratijs principum, maxime que secum trahunt execu tionem, vt in remissione de qua in proposito, non est opus altera exe cutione, quia per se operantur effectum, vt in simili in priuilegijs tra dit Bald. in. c. ad audientiam. de prescrip. & faciunt multa que cõ gerũt Moder. Papien. in. l. quoties. C. de rei vendi. quare conclu do quod in proposito non erat opus aliqua executione quam secũ litere trahebant, cũ nõ ageret de alterius preiudicio, nisi solius ꝯce dẽtis. & ita debet intelligi & limitari stilus qui allegatur p authorẽ.

SVMMARIVM

1 Filius cui princeps ꝯcessit, vt nõ obstãte paterno delicto succedere possit in omnibus iuribus &c. an possit extraneis succedere.
Legitimatio que fit respectu bonorum paternorum nõ extenditur ad successiones collateralium.
2 Remissio pene ob delictũ paternũ facta filio amplissime extẽdi dz.
3 Argumentum a maiori in materia quantũcunqz odiosa est valida.
4 Extẽsio & si prohibita sit, si tñ ratio expressa sit in lege, fieri potest.
5 Dispensationes odiose nõ sunt ampliande, licet bene fauorabiles.
6 Jus querendum facilius abdicatur q̃ id quod iam quesitum est.

1 Decimo queritur an † si per tales literas princeps concesserit filio vt non obstãte d licto paterno possit ipse succedere in omnibus iuribus bonis paternis, an videatur rehabilitatus. quantum ad successiões aliorum vcz agnatorum vel cognatorum. & concludit author tractatus q illa gratia videtur esse quedam dispensatio odiosa que non dz ex tendi. allegat in simili. c. primũ. de filijs presbytero. in. vj. allegat et decisionẽ Ant. de butr. in. c. per venerabilẽ. qui fil. sunt legi. q le gitimatio facta respectu bonorum paternorum nõ trahit ad successiones collateraliũ. & idẽ tradit Ang. & fortius quẽ ipse non allegat consi. xvij. vbi dicit q anteq̃ valeat legitimatio quantuz ad successiones collateraliũ requirit q interueniat illorum consensus, alioquin non vz ſm eũ. Sed hisce minime refragantibus que reuera nõ obstant in proposito ꝯtrium verius de iure vr. & ad id dõm moueor. Primum
2 † q vcz illa remissio pene que fit filio sit amplissime extendenda, eo q per talem remissionem ad ius primeuũ redeamus ſm qd in crie lese maiestatis nõ puniebant filij ex delicto paterno, quo casu etiam lex alias correctoria que nõ dz extendi, deberet amplissime interpre tari. gl. singu. alleg. in. q. prece. in. c. statutũ. in verbo, numerandũ, de preb. in. vj. Anto. de bu. in. c. olim tibi. de verb. sig. Alex. in. l. si constante. ad prin. ff. sol. ma. Jason in auct. quas actiones. C. de sac. san. eccle. cum similibus. sicqz cum princeps remiserit penam futu ram & habilitauerit quantum ad bona paterna, dz trahi ad successio
3 nes aliorum, cum vt dixit. sit valde fauorabilis. ¶ † Confirmatur quia in materia quantumcunqz odiosa bonuz est argumentum a ma iori. l. nec ea. vbi Barto. ff. de adulte. l. in suis. in fin. ff. de libe. & post hu. & per glo. in. c. in literis. de restitutio. spoliato. & facit tex. in. c. cuz illorum. de senten. excommuni. & in cano. miramur. xxiij. q. prima & in. l. qui indignus. ff. de senato. & in. l. si cui ex facto. ff. de seruis ex portan. & in. l. relegatorum. §. dictum. ff. de interdictis, & relegatis. & in terminis in simili est tex. forma. in capi. per venerabilem. qui filij sint legitimi. Si igitur princeps voluerit vt delictum paternum nõ noceret filio in bonis & iuribus patris quibus magis debebat priua ri quam successione collateralium. a fortiori videtur voluisse remit tere etiam quantum ad successionem collateralium, quod maxime sine dubitatione procedit vbi princeps assignat rationem generalẽ, vt pote si forte dicat quod non vult q filij sine culpa puniantur pro pter delicta paterna. tunc enim licet postmodum duntaxat de iuri bus & bonis patris faciat mentionem, extenditur talis gratia ad om nes successiones, eo quia ratio qua fuit motus concedens tendit ad sublationem effectualem radicis, pp quam rationem licet extende re etiam dispensationes odiosas ad non expressa, vt formaliter voluit Abb. moder. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. de indi. & lz Feli. in. c. postulasti. de rescrip. voluerit in hoc reprehẽdere Abb. tñ communiter oẽs illum sequunt. vt refert Decius in. d. §. de adul
4 terijs. & assignatur ratio † qz licet alias extensio prohibeatur tñ si ra tio sit expressa in. l. fieri potest, qz tali casu extensio non videtur, sed dispositio legis immediate reputatur. & ita in materia correctoria que est valde odiosa. dicit Bal. in auc. quas actiones col. i. in fi. versi. sed ego dico. C. de sacrosan. eccle. per text. in. l. his solis. C. de reuo. dona. vbi etiam Bal. in. i. no. & idem Bal. in. l. si quis seruo persuaserit. col. ij. versi. & adde. C. de furtis. & not. Alex. per illum tex. in. l. cum mulier. in. v. no. ff. sol. matri. Nam qñ in pluribus ca sibus vna & eadem ratio decidit omnes casus, qz sicut genus com prehendit species, ita ratio generalis diuersas species casuum com plectitur. vt not. tradit Pau. de cast. consi. cccxxxiiij. presens ca sus. col. ij. Alexan. in. consi. lxxv. videtur. col. i. lib. v. & idẽ Bal. in auc. post fratres. ver. item frater. C. de legit. here. & idez dicit in. c. secundo requiris. in prin. de appel. Non obstat q licet eadez rõ sit tñ videtur extensio, qz illud non est verum data identitate ratio nis, sed haberet locum si arguatur a similitudine rõnis, vt dclarat Paul. de cast. in consi. preallegato.

5 Confirmatur, quia iura que dicunt † qd dispẽsatiões nõ sint ampliande, intelliguntur de dispensationibus odiosis ad bene ficia propter ambitionem restringendaz. c. q̃uis. de rescriptis. lib. vi. vbi vero essemus in alia materia in qua posset fauor inesse, tunc debet extendi & latissime interpretari sicut alia beneficia principuz ita pulchre Panor. & ibi omnes Moder. in. illo. §. de adulte. idez Panor. in. c. ad aures. de rescrip. sed in proposito non potest esse magis fauorabilis gratia q̃ ista. vt supra dixi, ergo latissime debet extendi quibus casibus duobus premissis non procedit dictũ Ho stien. vulga. in. c. postulasti. vt ibi tradunt Moder. & in alijs iuri. allega. potest autez vt diximus. in precedentibus questionibus col legi mens & intentio finalis principis, & ratio qua motus fuit, hz q̃ oportet regulare suã cõcessionẽ ex suis prefationibꝰ & verbis pemi alibus. l. fi. vbi expresse no. Bal. Ange. & Jmo. ff. de heredi instit.

6 Confirmatur † vlterius qa si per restitutionez que post delictum commissum cõceditur recuperẽtur iura cognatiõis. vt est tex optimus in. l. i. §. qui mortis ff. ad tertul. & pbatur etiã in. l. j. in. fi. ff. de bono. pos. ꝯtra tabu. & ibi declarat Bar. & pariter recuperãtur iura fideicõmissi cuius nõdũ dies cessit. l. arist. ff. de manu. vidicta. & l. ex facto. §. fi. vbi late oẽs ff. de vulga. maxime ſm iura hodierna. vt tradit Bal. in. l. cũctos populos. C. de summa trinit. & plenissime Sozi. in. l. si cognatis. ff. de rebus dubijs. vbi plenissime tãgit a fortiori ista remissio que fit ante delictum cõmissum debet illud operari, quia multa impediun tur fienda &c. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & faci lius abdicatur ius querẽdum q̃ ius quesitum. l. qui autẽ. in princ. ff. de his que in frau. credi. Jnno. in. c. admonet. de renuntia. Fri. de senis. ꝗsi. ix. Cardi. & Jmo. in. c. j. de locato. Panor. i. c. potu it. eo. ti. Alexã. ꝗsi. xiiij. ij. volu. sed ante delictũ cõmissum nõ erat alijs agnatis vel collateralibus quesitum aliquod ius exclusiuum filiorum, ex habilitate a successione. sed duntaxat erat querendum vel vt ipsi alij succederẽt vel qd eis nõ succederetur que fuit ratio mo tiua Antonij de butrio. igitur tale ius facile auferri potuit.

¶ Ex quibus ꝯcludo q i casu subiecto ꝯcurrẽtibus premissis gra tia preseruatiua ab incursu future pene extenderetur generaliter ad oẽs successiones, nec restringeretur propter expressionẽ bonorum pa ternorum, maxime vbi dicitur in iuribus & prerogatiuis &c. qz iura, & prerogatiue patris, maxime qui est comes vel dux, sunt vt ipe sit ha bilis ad omnes successiões, & honores &c. Ex quibus premissis sunt resoluta fundamenta in contrariũ adducta per authorem, & ideo nõ est opus amplius insistere circa illorum solutionem.



SVMMARIVM

1 Gratia carere debet impetrata qui contrauenit contentis in ea.
2 Contractus principis qñ habeat vim legis.
3 Sententia declaratoria requiritur in penis que sine executione in fliguntur ipso iure.
4 Probatiões liqdissime reqrũt anteq̃ pena priuatiõis incurratur.
5 Delictum maius a paruo dignoscitur ex pene qualitate.
Petitio venie non est sufficiens probatio delicti.
6 Actus sequens ad precedentis actus declaratorium tendens quan do suum so tiatur effectum.

Vndecimo queritur si prin ceps in ꝯcessione gratie pseruatiue apposuerit clau ulã q si filius cui fiebat grã cõsentiret patri in prod. tione,

vel ꝯſpiratiõe ꝯ̃ pᷓcipẽ vel faceret ſeu ꝯſentiret aliqd ꝙ poſſʒ redũ
dare in p̃iudiciũ pᷓcipis eẽt priuatus eoipſo cõmõ ſue gratie, an ſi
filius tale qd poſtmodũ feciſſe reperiat̃ ipſo iure priuet̃ cõmõ gra-
tie, in q̃ q̃one ⁊ ſi poſſemus multa allegare ꝯ̃ authorẽ, breui tñ ꝯſtrin
1 gemus ſtylo, ⁊ ſuppoſito ꝓ vera ꝯcluſione † ꝙ ex ꝯ̃uẽtione ipſo iure
priuet̃ effectu gratie, vt tradũt late doc. moder. in. d. §. pactus ne pe
teret. l. ſi vnus. ff. de pac. poſt Bar. quẽ author alleg. ⁊ idẽ Bar. in
l. tale pactũ. §. q ꝓuocauit. eo. tit. ⁊ latiſſime diſputat in ſi. Vbi. de
cius ꝯſi. cxliiij. cuius fundamẽta referre pigeret. tñ põderanda eſt,
rõ, in q̃ Bar. ſe fundat ⁊ ceteri doc. que eſt ꝙ qñ talis clauſula ap-
ponit̃ ab habẽte ptãtẽ legis ꝯdende cũ eius ꝯ̃ctus pro lege habeat̃
nimirũ ſi actio ex delicto que ſemel extincta pacto priuatorũ ſuſcita-
ri nõ põt, ex diſpoſitione tñ legis bene põt ſuſcitari, cuius, vim ꝯ̃-
ctus principis obtinet ex illo ſuſcitet̃, ⁊ illa eſt rõ preciſa ſcribẽtiũ.
2 ſed ego reperio † ꝙ ita demũ ꝯ̃ctus principis ptãtem legis ꝯdende
hʒ vim legis qñ in ipſo ꝯ̃ctu exprimit̃, vt ſingulariter colligit̃ fuiſſe
de mẽte Barto. in ꝯſi. qõ incipit ex facto proponit̃ ꝙ nobiles viri
prout eũ refert ⁊ ſequitur maximus doctor Ioan. Bapti. de ſancto
Seuerino in repeti. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. vbi ẽt dicit qõ
repetit iſtud dictũ relatũ a quibuſdã mod. in. l. j. ff. de ꝯſti. prin. ideo
ita deberet tẽperari ꝯcluſio auctoris qñ eſſet expreſſum ꝙ haberet
vim legis alioquin talis clã videret̃ regulãda vt pactũ priuatorũ, ſʒ
circa id nõ inſiſto, ſed dico ꝙ vbi talis clã operaret̃ ſupueniẽte rein
cidẽtia ipſo iure priuationẽ cõmodi gratie requireret̃ ꝙ liqdiſſime
ꝯſtaret aliqd tale eſſe cõmiſſum ex quo pena priuationis gratie in
currebat̃, vt ꝓbat tex. ſingula. in. l. in teſtõ. in princi. ff. de ꝯdit. ⁊ de.
quẽ ita ad propoſitũ Bal. alleg. in. c. j. q̃liter dñs feudi proprieta.
priue. ⁊ alibi ſepe. ⁊ facta liqdatione eſſet opus ꝙ ita declaret̃ ꝑ ſen
tẽtiã vcʒ vaſſallũ ꝯ̃ueniſſe ꝓmiſſioni ſue, ⁊ ex hoc priuatũ fuiſſe. naʒ
vt per multa concludit Sozi. in conſi. incip. ſepenumero animo re
uolui ⁊c. qõ edidit pro Florentinis, ⁊ eſt poſituʒ inter conſilia Frã.
3 de curte conſi. xx, col, xj. in fi. ⁊ duodecima per totũ. † ꝙ ẽt in penis
que infligũt̃ ipſo iure ſine executione requirit̃ ſententia declarato-
ria quicquid dixerit Felyn. in. c. rodulphus. de reſcript. ⁊ in. cum
nõ ab homine, de iudic. vñ qñ reperitur aliqua ſñia lata contra va-
ſallum cui fuit gratia preſeruatiua conceſſa niſi exprimeret̃ cauſa re
bellionis ꝯ̃ perſonã principis non cenſeretur ex illa condẽnatus. ſʒ
ex alia leniori. vt probat tex. in. l. preſes. ff. de penis. quẽ ad hoc alle
gat Panor. in. c. aduerſario. de excepti. ⁊ hinc dicit gl. ſingu. in. l.
he enim. ff. de ſuſpec. tuto. ꝙ ſentẽtia que poteſt cenſeri lata ex cauſa
irrogante infamiã. vel ex cauſa q̃ nõ irrogat, ex ea cauſa tanq̃ȝ lenio
ri lata preſumit̃ adduco etiã alterã gl. ſingularem in. c. ſi confirma
tionẽ, de elec. in. vj. que eleganter dicit ꝙ ſi non apparet quare fue
rit caſſata electio, in dubio preſumitur potius caſſata ex defectu for
me q̃ȝ ex vitio electi tanq̃ȝ ex leniori cauſa ⁊ minus nociua. ⁊ ideʒ in
ſimili tradit Rota deciſio. xiiij. in antiquis. Spe. etiã in alio caſu
ſimili. in tit. de offi. iudi. §. definit. verſi. quid ſi reus. vbi allegat. d.
l. hec. n. ⁊ in effectu eſt cõis ꝯcluſio que maxime in q̃one ꝓpoſita ꝓ
4 cedit, eo † ꝙ ad incurrẽdã penã priuationis, vt dixi, requiruntur liq
diſſime probationes ſup facto ex quo illa incurrenda eſt, nec eſt ve-
rũ ꝙ ſola incarceratio ſit ſufficiens ad probationẽ delicti hmõi, imo
eſt valde inſulſuʒ id dicere, qꝛ incarceratio potuit fieri ex alia cã ẽt
graui q̃ȝ ex cauſa delicti ꝯmiſſi ꝯ̃ principẽ, tñ qꝛ incarceratio nõ pre
ſupponit plenaʒ probationẽ delicti, qꝛ põt fieri ex ſolis indicijs, vt
ſunt iura tritiſſima minus vʒ duʒ dicit ꝙ ꝯdẽnatio ad petẽdũ veniã
ſatis demonſtrat delictũ fuiſſe ꝯmiſſuʒ ꝯ̃ ꝑſonã principis, nã placet
retorquere ſuũ fundamẽtũ ꝯ̃ eũ, nã pena ⁊ delictũ ſibi ad inuicẽ co-
reſpondẽt Bal. ⁊ Alex. in. l. j. ff. ne qs eũ, ⁊ in. l. decuriones. C. ex q
bus cauſ. infa. irroga. ⁊ pulchre Ant. de prato veteri in quodã con
ſil. poſito in fine prime partis ꝯſiliorũ Barb. ꝓpterea Barbatius
ꝯſi. xlviij. incip. preclare ſcribit̃ primo Regũ. in antepe. c. ij. parte.
5 dicit † ꝙ ex qualitate pene cognoſcit̃ maius delictuʒ a paruo. pena
enim dʒ cõmenſurari delicto vt ꝑ multa iura comprobat Bal. in. c.
j. in. j. no. de vaſal. qui ꝯ̃ conſti. lotha. ſicq̃ȝ eſt ꝯñs quod ex pena im
poſita arguitur quale fuerit delictum ſed pena petitionis, venie, vel
quod iterato preſtetur iurm fidelitatis ⁊c. non eſt pena que ſolet, ⁊
debet imponi ex factione, vel conſpiratione contra principem, que
longe grauior eſt, igitur non preſumitur fuiſſe tale delictum, ⁊ de iu
re petitio venie non eſt ſufficiens probatio delicti. gloſ. ſing. in. c. ex
hibita de homicidio. quam exclamat ⁊ ſequitur Ludoui. de roma.
in. l. j. §. nuntiatio. ff. de noui operis nuntia. ⁊ potius preſumendum
eſt vaſallum fuiſſe condemnatum ad petendum veniam ad placan-
dum principis animum forte motum ex relatione maliuolorum qui
⁊ plerumq̃ȝ ſolent incolere principum curias q̃ȝ ex alia cauſa graui
contra principem, qꝛ tunc veriſimilius eſt ꝙ maior fuiſſet impoſita
pena. ⁊ illud maxime ſine dubitatione procedit qñ poſtmodũ ꝑ prin
cipẽ ⁊ pares curie fuit declaratũ talẽ vaſallũ fuiſſe immuneʒ a deli
ctis ei impoſitis. tũc. n. non eſt dubiũ quin ſñia hmõi ꝓbet efficaci-
ter vaſallũ eſſe imunẽ a delicto. ⁊ vbi in viʒ declaratiõis nõ valeret,
operaret̃ de nouo effectũ ſuũ reſtitutoriũ, vt in ſimili tradit̃ in. l. ſi qs
mihi bona. §. ſed qd ſi mãdauerit. ff. de acquir. here. ⁊ in. l. iij. in ꝑn.
6 ff. de acqui. poſ. vbi tradit̃ pro firma ꝯcluſione † ꝙ vbi actus ſubſe-
quẽs tendens ad precedẽtis actus declarationẽ vel ꝯfirmationem
nõ poſſit id operari, operabitur ſuuʒ effectũ de nouo qñ is depẽdet
a ſola voluntate facientis, vt in propoſito veniebat a ſola voluntate
principis declarantis ꝯcedere gratiã reſtitutoriã ⁊ facere ꝙ ẽt deli
cta haberent̃ pro non ꝯmiſſis ẽt quãtũ ad effectus preteritos ꝑ glo.
ſingularem in. cle. j. in verbo pro infectis. de immuni. eccl. ⁊ nõ eſt
dubium quin talis ſententia principis faciat ius apud omnes per la
te lecta, ⁊ no. in. c. in cauſis. de re iudi. ⁊ ideo ſtante tali ſententia de
claratoria non eſſet dubium.

SVMMARIVM

1 Princeps inhabilem ex delicto paterno tractãs vt fidelẽ vaſallũ,
an cenſeatur eum rehabilitaſſe.
2 Princeps vaſſallũ poſt felonniã cõmiſſam vt ſue curie parẽ vocãs
an cenſeatur ei culpam remiſiſſe.
3 Mẽs deliberata pᷓcipis colligit̃ ex actibus frequẽter iteratis.
4 Patientia longi temporis nonnunq̃ȝ obligationẽ, qñq̃ȝ remiſſioneʒ
⁊ aliquando alios actus inducit.
5 Feudo ad dñʒ ex mora vaſalli reuerſo, ſi dñs eũ recipiat ad iurʒ fi-
delitatis preſumitur more ingratitudinem remiſiſſe.

1 D Vodecimo ⁊ vltimo queritur † nunquid ſi
princeps illũ qui erat inhabilis
ex delicto paterno vocauerit, ⁊ admiſerit atq̃ȝ tractaue
rit vt fidelẽ vaſallũ, amicũ ⁊ ꝯſiliariũ, an eo ipſo videat̃
eũ rehabilitaſſe, ⁊ author tractatus dicit ꝙ iſta qõ non hʒ dubiuʒ de
iure. ⁊ veruʒ dicit pro ꝯtraria concluſione quod vcʒ ex tali admiſſio
ne ⁊ tractatione vaſalli, vr̃ purgata inhabilitas. pro quo eſt tex. for
malis peregrinus in iure in. l. ſed ſi accepto vſu toge. ff. de iure fiſci.
vbi formaliter probatur quod obſides qui recepto vſu toge fuerunt
reputati, ⁊ habiti veluti ciues Romani efficiũtur capaces ſucceſſio
nuum actiue ⁊ paſſiue, vbi alias eſſent omnino incapaces. ⁊ propte-
rea dicimus quod pater qui tractat aliquem vt filium videtur eum
talem approbare. c. per tuas. de proba. c. ex tenore. qui filij ſint leg.
⁊ formalius Bal. ad propoſitũ in. l. imperialis. §. illud. C. de nupt.
2 vbi dicit † ꝙ ſi princeps vaſallum cõmiſſa felonnia vt parem ſue cu
rie vocauerit ⁊ admiſerit, vr̃ eoipſo omnẽ maculã abſterſiſſe. nõ eſt
eñ dubiũ ꝙ actus ſuperioris, vcʒ principis qui eſt in agere ⁊ nõ pa
ti, vt pote qꝛ tractat vt fidelẽ recipit ab eo iurm fidelitatis ⁊ facit ſi
milia, operet̃ effectũ rehabilitationis, vt colligit̃ ⁊ no. ꝑ Inn. ⁊ Bu
tri. in ca. veniẽs. de filijs preſby. cõiter ꝑ oẽs doc. i. c. fraternitatis.
de ſchiſmat. ⁊ cõiter doc. maxie Alex. in. l. quidã conſulebant. ff. de
re iudica. ⁊ in. l. idem vlpianus. §. fi. de excuſa. tut. ⁊ maxime qñ ita
3 reiteratur tractatus ⁊ receptio ad iuramentum fidelitatis. † Nã ex
talibus actibus reiteratis, magis colligitur deliberata mens princi
pis per id quod dicit gl. in ca. ſi quis iratus. iij. q. j. Bal. in. ꝯſi. di
uino ſchiſmatis, quod poſuit ſuper rub. C. ſi quis aliquem teſtari ꝓ
hibuerit. vnde ex factis ipſis melius quaʒ verbis volũtas principis
colligi poteſt, l. ei qui. §. ſi tamen. ff. de edil. edic. facit. l. reprehendẽ
da. C. de inſtitu. ⁊ ſubſtitu. c. ij. requiris. de appellat. l. pro herede.
§. fi. de acqui. heredi. cum ſim. Ne obſtat illa cle. ſi romanus. ⁊. c.
ſi papa. qꝛ loquitur in ſimplici nominatione que adhuc fiebat igno
ranter, hic vero in q̃one premiſſa, non ſolum reiterata nominatio ſʒ
tractatio, commiſſio, ⁊ receptio diutina interuenit. ex quibus nõ po
teſt inficiari quin mens ⁊ voluntas principis cui inhabilitas notiſſi
ma erat fuerit rehabilitare, ⁊ poſſent pro confirmatione huius opi-
nionis adduci multa fundamenta, que elicerentur ex dictis ſcri-
bentium in. l. ſciendum. ff. de verborum obligatione, ⁊ in. l. ſi certis
annis. C. de pac. ⁊ in. l. qui in aliena. §. primo. ff. de acquir. heredi. in
quibus locis multas adducunt deciſiones ad probandum, quod
4 † patientia longi temporis inducit nonnunq̃ȝ obligationem, nonnũ
quam remiſſionem. ⁊ multos alios effectus operatur quos ibi mo-
der. deducunt. Et vltra facit quod tradunt doc. in. l. ij. poſt glo. C. de
iure emphy. ⁊ Cano. in. c. potuit. de locato vbi dicunt ꝙ ſi vaſallus
qui commiſerat felonniam fuerit receptus ad fidelitatem per dñm
videtur felonnia remiſſa. Et idem in ſimili tradit Bald. in capi. j.
quo tempore miles inueſtituram feudi petere debeat. ⁊ idem doct.
in. c. que

in.c.que in ecclesiarum.de constitu.vbi dicit ꝙ† vbi feudum est reuersum ad dominū ex mora vasalli, si dominus recipiat eū ad iurm fidelitatis, videtur remisisse ingratitudinem more, propter quā priuatus erat. Et infinita alia deduci possent, que breuitatis causa pretermitto. ex quibus premissis concludo ꝙ dominus diutine tractās vasallum vt fidelem amicum ⁊ consiliarium, ⁊ passim illum admittens ad honores, ⁊ alia vt parem sue curie; eoipso videtur omnē abstersisse maculam, ⁊ eum rehabilitasse.

¶ Hisce finē dicēdis impono, ⁊ si lōgior fuerim q̄ꝫ deceret, monuit maxime, ꝙ q̄ abūdant nō solēt vitiare scripturas, sed intelligētium implere cisternas vt pulchre Bal. inqt in.l.fi.in fi.C.de iur.emph. fateor ꝙ pleraqꝫ ⁊ pene innumera ad propositū deduci potuissent, sed locus ⁊ tps nō patiebanṫ plenius deliberādi consiliū, vt inquit iurecōsult.in.l.j.ad fi.prin.ff.de exercito. opusqꝫ quasi raptim ex ingēti occupatione excerptum fuit. vt ⁊ tempus labor suppleuerit.

FINIS

Preclarus, ⁊ elegans tractatus ō seditiosis omnibus, ciuitatum, villarum, ⁊ castrorū, dominis Scabinis seu consulibus, ac ceteris reipublice administratoribus vtilis, quotidianus ac necessarius, per clarissimū virum domi. Nicolaum Boherij. J. V. interpretem, de Montepessulano, Christianissimi domini nostri Francorū principis in suo excelso cōsistorio consiliariū ordinarium, nouiter editus.



I summo ingenio pariqꝫ fretus scientia, officiū scribendi facile me implere posse crederem, tn̄ tam arduū hoc opus ingredi sine magno difficultatis timore nō possū. Scribendū tn̄ est. Cū temporibus decursus sepe orte sint nunc indies oriantur de ciuitatibus villis ⁊ castris huius xp̄ianissimi Frācoꝝ regni seditiones, tumultus, seu populoꝝ cōmotiones, aduersus illustrissimum ac xp̄ianissimum principem dominum meum supremum vel eius officiarios, consules, ac administratores ciuitatum ⁊ locorum regni sui. Necnon alios terrarum dominos, ⁊ quod peius ⁊ egreferendum est in ecclesias ⁊ ministros dei. Cū lōge grauius sit eternam quam temporalem offendere maiestatem. Queritur qua pena tales seditiosi veniant de iure plectendi. Ideo IESV Christi bn̄dicti ac intemerate, ⁊ gloriose virginis eius genitricis prius nomina inuoco, vt ipse pijssimus Jesus media eius matre Maria veritatem ponat in ore meo, ipse enim ad Moysen dicit. Ero semp in ore tuo ⁊ docebo te quid loquaris. Et ad suos gloriosos Apostolos ait. Dum steteritis ante reges ⁊c. dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini, cum veritas super omnia amanda sit. l.cum ita legatum.ff.de condit. ⁊ demon. tutores veritatis esse debemus. l.j.C.de lati.lib.tol. quoniam omnia vera consonant, vt ait Aristo.iiij.Ethic. ac etiam victoriam contra mihi emulos (quā eius gratia huc vsqꝫ tribuit) Juxta virtutem mei nominis Nicolai (qui populi victor dicitur) concedere dignetur signantes nos signo sacrosancte crucis. †. ad omnem enim actum, ad omnem incessum manus pingat crucem. vt inquit Hiero. in.iij. parte. Epistola.xlj. c.xv. de contemplatione oratione ⁊ lectione. col.ij. ⁊ tex. cum gl. in c. postea signatur. de consecra dis.iiij. vbi gl. refert illud quod dicit diabolus de iudeo qui supra se fecerat signum crucis. Inueni vas vacuum sed signatum. ⁊ in Epistola.xvij.eo.li.col.xij. dicit. crebro signaculo crucis munias frontem tuam, ne exterminator egypti in te locum reperiat. accedat rub.nigrum. Nemini licere signū saluato. Christi. ⁊c. Idcirco illud in medio afferam Bal. quod venit in mentem in commento.l.precibus.C.de impube. ⁊ alijs substit. colū. xiiij. ea inquit que sunt a magistris tradita recito ⁊ post terga metē sū q̄si spicas colligēdo vado. vt Ruth.ij.c. tanti doctoris fretus auctoritate id sequar ⁊ breuius q̄ꝫ res tanta dici possit. Ad cuius euidentiam aliqua puto esse premittenda ⁊ presupponenda.

SVMMARIVM

1 Seditio generatur per proprij commodi procurationem.
2 Mores nouos ad vite rectitudinē non necessarios inducere, est discordiam inducere.
3 Seditio, ⁊ discordia generatur si alijs alleuiatis, alij nimis in collectis grauentur.
4 Seditio facilius oritur si delicta non puniantur.
5 Justitia dicitur anima ciuitatis.
6 Judex toto conatu seditionibus obuiare debet.
Officium irenarche, quale.
7 Clericos arcens a seditione non incidit in canonem, si quis suadente diabolo.
8 Impotentia seu difficultas puniendi, excusat iudicem a puniendis delictis.
9 Judici non imputatur, si aduersus seditiosos potentiores non processerit.
10 Fatuitas maxima ex seditione oritur.
Crudelitas nimia descendit ex partialitate ⁊ seditione.
11 Crudelitas Adonisbesech regis Jebus, hic memoratur.
12 Libertas summa est sub domino iusto degere.
13 Seditiones fugere qui debeant.
Crimina que ex partialium seditionibus oriantur.
14 Seditio Lucij Catiline olim Romani qualis.
15 Seditionum cruentarum exempla hic recensentur.
16 Seditio.C.Marij ⁊ aliorum Romanorum militū qualis fuerit.
17 Mutius Sceuola quid aduersus Porsenam regem tentauerit.
18 Fortitudo quando virtus dici possit.
19 Seditio qualis a Tyberio Graccho affricano excitata fuerit.
20 Gaius Gracchus qualem olim excitauerit tragediam.
21 Seditio Liuij Drusi ⁊ aliorum Romanorum qualis fuerit.
22 Lemouicenses in seditione Marcum exactorum tributorum tpe Chilperici regis interemerunt.
Scholares Parisienses qualē aduersus ciues tēpore diui Ludouici regis mouerint seditionem.
Pastorelli in Francia qui fuerint ⁊ qualem fecerint seditionem.
23 Pastores francigene Syriam profecturi prope Carcassonam ab incolis sunt interfecti.
Monete variatio tempore Philippi pulchri parisijs fuit in causa seditionis.
24 Stephanus barbetus ciuis Parisiensis quid suo tēpore fecerit.
25 Auctores seditionis sunt illaqueandi furcis.
Domum delicatam habere nostra non interest, ne ob id a forensibus vexari nos oporteat.
26 Edificare volentes domos quid facere debeant.
Seditio qualis ⁊ ob quam rem apud Attrebatum orta fuerit temporibus Joannis regis.
27 Seditio ob monete mutationem Parisijs orta fuit Joannis regis tempore.
28 Predones Constansienses ⁊ Ebroicenses agrum Parisiorū populati sunt.
29 Seditio quanta fuerit Lutetie aduersus Carolum regem Joānis regis primogenitum.
30 Seditio qualis in Montepessulano fuerit tempore Caroli quinti Francorum Regis.
31 Parisienses aduersus Carolum sextum ob nimiam vectigalium exactionem grandem mouerunt seditionem.
32 Onera plurima subeunt qui populo presunt.
33 Gandenses qualem ob nimiam pecuniarum exactionem aduersus Ludouicum Flandrensium comitem excitarint excetram.
34 Lutetiani quantam seditionē fecerint tēpore Caroli sexti. 35.36.
37 Aruerni etiam aliquando seditionis fuere auctores, ducē sibi Petrum Beuerium constituentes.
Gandenses Caroli septimi tempestate a suo Philippo Burgundorum duce desciuerunt.
38 Januenses populares aduersus nobiles seditionem fecerunt aliqn̄.
Agenenses ob subsidium super rebus venalibus seditionem qualiter excitarint ⁊ nume. seq.
42 Trecenses aliquando a seditione non fuerunt immunes.

Et primo qō tria sūt q̄ generāt seditionē ⁊ discordias in ciuitatibꝰ ⁊ villis fꝫ beatū Anto. archiepis. Florētinū in.ij. parte summe sue. tit.iiij.c.viij.§.iij.
1 † Prio pprij cōmodi pcuratio inordinata, qn̄ aliqs nimis intendit sue vtilitati ⁊ alij inde grauanṫ ⁊ modicā cū eo possunt habere concordiā. vnde ait Senec. in pver. principiū discordie est aliquid ex cōmuni

suũ facere. Turpiusq̃ nihil est q̃ cum illo bellum gerere cum quo
familiariter vixeris, ꝑꝑ quod dr̃. in. c. erit autem lex. iiij. di. ꝙ lex q̄
ligat hoies subditos ad sui obseruantiã, ligat in ꝯcordia ⁊ pace qđ
nullo priuato commodo, sed pro cõi ciuium vtilitate dꝫ esse scripta.
Exemplum de Roboã qui nimis voluit prouidere burse sue vt pos
set facere expeñ. superfluas in curia sua vt pater eius Salomõ. Et
diminuere noluit exactionẽ tributoꝝ seu talliaꝝ, ex hoc tanta est or-
ta discordia inter tribũ iuda ⁊ tribus Israel, ꝙ nunq̃ tolli potuit, ⁊
2 amisit magnam partem dñij sui, vt hr̃. iij. Reg. xij. † Inducere enim
nouos mores non necessarios ad rectitudinẽ vite inducit discordiaꝫ
⁊ in decre. dr̃ discordiam parit presumptio nouitatuꝫ, vel ſm Pe.
Iac. in titu. de refectio. murorum. versicu. modo querit an princi-
pes ⁊c. Quod propter monete seu pecunie mutationem ⁊ deterio-
rationem que fit pleruq̃ quesito colore adinuento vt ex illo lucro a
deo ⁊ hominibus maledicto princeps possit guerrã sustinere. Ideo
descendunt machinationes ⁊ maledictiones populi, intellige, qñ tri
buta sine causa imponit ⁊ grauat subditos, secus si ꝑꝑ iustã defensio
neꝫ status ſm Inn. in. c. ꝙ sup. de voto. ⁊ Bal. in. c. cũ ab ecclesia
rũ. de offi. or. qꝛ tũc potest supindicta ponere. l. j. ⁊ ꝑ totũ. C. de sup
indi. lib. x. ⁊ tꝫ Mar. laudeñ. in trac. de prin. §. vij. tñ si sine cã op-
primeret nõ debet in eũ ꝯspirare vt sing. voluit. d. Stepha. buynar
dus. in repe. l. quisquis. in. j. no. C. ad. l. iul. maiestatis. lꝫ sit ꝑmissuꝫ
in finibus defensionis stare vt ibi ꝑ eũ q̄ extẽdit ⁊ corroborat predi-
3 cta ꝑ plures rõnes ⁊ dicta ⁊c. † Scdm generãs discordiã ⁊ seditio
nẽ est qñ aliqui nimis vexant in collectis, ⁊ in alijs laboribus. ⁊ alij
nimis alleuiant, vel cũ honores, ⁊ officia aliq̄bus copiose ꝯferunt.
alijs vero parum aut nihil. l. quis tam inueniri. C. de decu. lib. x. vñ
generatur discordia inter eos, vel etiam qñ rectores ⁊ administrato
res reipu. nimis grauant subditos propter quod subditi minus dili
gunt eos. text. est celebris ⁊ mente tenendus in auc. de mã. princ. §.
deinde ꝯueniens est. colũ. iij. ibi, vt nulli populi ciuitatum alterutri
seditionẽ faciant, sed oẽm pacẽ dei esse ciuitatibus dñ eq̄tas seruat
hic nostris subiectis, ⁊ neq̃ lucri neq̃ passionis alicuius cã ad ali-
quã partẽ ꝯclinat. vñ dicit Greg. i. c. ad hec. lxxxix. di. duꝫ reuerẽ
tiã minores potẽtiorib' exhibẽt, ⁊ potẽtiores minorib' dilectionem
impendũt, vera ꝯcordia fit ⁊ ex diuersitate ꝯtextio. ⁊ recte officioꝝ
administratio geritur singuloꝝ. ⁊ dixi in trac. de auctoritate magni
4 ꝯsilij ⁊ parlamẽtoꝝ regni post prin. ij. postil. † Tertiũ est ꝑ ꝙ sequi
tur seditio ⁊ discordia non punire delicta. Nã per hoc dat̃ audacia
malis ad ledẽdum alios, ex quo seditiones, discordie ⁊ inimicitie se
quunt̃. Et si puniant̃ aliq̄ impotentes ⁊ non alij potentes ⁊ maiores
oriunt̃ indignationes ⁊ murmuratiões, exempluꝫ de tribu Benia-
min q̄ noluit punire scelus ꝯmissum ab hominibus ciuitatis Gabaa
q̄ erãt in tribu sua inde orta est discordia inter eos ⁊ alias tribus, ⁊
ꝑꝑ hoc mouẽtes belluꝫ ꝯ eos pene totã gladio peremerũt. ⁊ hoc in
casu errant claues iustitie, vt dicit gl. in. l. ad splendidioris. C. de di-
uersis offic. lib. xij, qñ delicta potẽtũ celant̃, ⁊ nõ puniunt̃, de quo di
5 xi de auto. magni ꝯsilij ⁊ parlamentoꝝ regni. fol. xiij. † Nã iustitia
est anima ciuitatis ſm Albe. de rosa. in. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iure.
Multum ergo ſm beatuꝫ Anto. vbi. s̃. caueri dꝫ discordia maxime
qꝛ vt ait Hieron. post Sallust. in iugurtino. Concordia parue res
crescunt, discordia maxime dilabuntur, qꝛ sicut virtus vnita est ma-
gis infinita. i. fortior, ita quanto magis est diuisa tanto debilitatur ⁊
demum deficit, qm̃ omne regnum in se diuisum desolabitur. ⁊ idem
dicit Lucas ꝺ pẽna. in. l. vnica. in verbo concordiã. C. de irenarch.
libr. xj. Et de predictis ꝯquerebantur Agenenses contra Cõsules
⁊ iuratos ciuitatis vt. ĩ. dicam. ⁊ maxime ꝙ honores ꝯsulares conti
nuantur in illos q̄ erant eiusdem domus ⁊ familie vt de patre in fi-
lium, vel generum, aut in nepoteꝫ, vel alios ꝯsanguineos ⁊ i seipsos
ꝙ fieri non dꝫ. l. j. C. de mu. ⁊ hoñ. lib. x. nisi alijs idoneis deficien-
tibus. l. honor. §. pe. ⁊ fi. ff. eo. ti. Nulli. autẽ magis cõmaculant cĩ
6 tatẽ discordijs q̃ seditiosi ⁊ partiales † ideo q̃primũ iudex videt ꝓ
uisiones, ⁊ materiam dispositam ad seditiones, monopolia, rixas,
tumultus, ac delicta cõmittenda totis conatibus dꝫ obuiare, vt di-
cit tex. in. d. auc. de manda. prin. §. deinde conueniens est. ⁊ ibi glo,
⁊ Iac. de beluiso. colla. iij. qꝛ ad eius officiuꝫ spectat ne veniatur ad
rixas ⁊ arma. l. equissimũ. ff. de vsufr. ⁊ Luc. de pẽna. in. l. j. col. xv,
post prin. ver. sed ſm ius romanorum. ⁊c. C. pub. letitie. lib. xij, ⁊ in
d. l. vnica. de irenarch, ⁊ officium irenarche erat qui ad prouincia-
rum tutelam quietis ⁊ pacis per singula territoria faciebat stare cõ
cordiam. ⁊ ibi gl. super rub. ⁊ Io. de pla. ⁊ Iac. rebufi. ⁊ tꝫ Paris
de puteo in trac. sindica. in verbo. iudices. versi. vbi fiunt prouisio-
nes, ⁊ in verbo officialis. versi. si duo sunt. ⁊c. qm̃ scriptũ est Luce,
xxj. cum aũt audieritis prelia ⁊ seditiones nolite terreri ⁊c. ⁊. j. ad
Corinth. vj. c. In multa patiẽtia, in tribulationibus, in necessitati-
7 bus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditioib' ⁊c. † Quin-

immo ẽt clericos arcere a tali turba ⁊ seditione nec incidunt in ca-
nonem si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. vt tꝫ ibi gl. in verbo, vio
lentas. alias si non occurrant debent priuari officio vt not. Cy. in. l.
seruus. C. de nox. actio. Bar. ⁊ Bal. in. l. j. ff. de offic. prefe. vrb. Et
Bal. in. l. nullus. C. de sum. tri. ⁊ Paris de puteo in. d. tract. tit. ꝺ
offi. sindi. §. sindicantur ẽt officiales q̄ violẽtas manus ⁊c. Et ẽt in-
currunt sniam excõicationis. c. felicis. §. fi. ⁊ ibi Philip. franc. in
j. nota. de penis. lib. vj. Et hoc si possunt sine grandi periculo obuia
re, vt. d. c. felicis. §. fi. ibi ⁊ facultas ei affuerit ⁊c. ⁊ ibi Phi. fran.
8 in. v. nota. † dicit ꝙ a pena que imponit̃ rõe negligẽtie excusat impo
tentia seu difficultas si delictum puniri nõ põt propter potentiã fa-
cientis, vel multitudinem delinquentiuꝫ, vel graue scandalũ vt quia
armis se defendunt, vel loci difficultate se protegũt ſꝫ Archi. ⁊ Io.
an. ibi ꝙ facit ad. q. ſm Philip. de villa, vel iudice obligato cape
re malefactorẽ vt excuset̃ si capere nõ potest. s̃. dictis interuenienti-
bus. de quo ꝑ Barto. in. l. j. §. occisoꝝ. ff. ad sil. qꝛ vt dicit Bald. in
trac. scisma. col. iij. Si porro. multitudo modũ nõ seruat. ⁊ nemo est
q̄ furẽtis populi rumorẽ nõ paueat ꝓ hoc adducit tex. in. c. statutũ.
§. cũ vero. ibi nisi actor eandẽ ciuitatẽ, vel diocesim intrare non au-
dens aut aduersarij potentiã merito perhorrescens ⁊c. ꝺ rescriptis
lib. vj. vbi gl. in verbo, non audens. dicit forte erat Gibellinus ⁊ ibi
9 regunt Guelphi, vel econuerso. † Ideo non põt imputari ordinario
⁊ maiori. iudicibus Aggenẽsiũ qui nõ fecerãt informationes nec ꝓ
cesserant ad captionẽ seditiosoꝝ ad aduentũ vsq̃ dñi in fratris mei
dñi Bertrãdi de chassaignes iuriũ ꝓfessoris ac in supremi Bur-
degale parlamẽti ꝯsiliarij optimi ac boni ⁊ recti iudicis per dictaꝫ
curiã ad ꝯ ipsos seditiosos procedendũ cõmissi ⁊ deputati, cui po-
stea fui collega adiunctus, vt. ĩ. dicã. cũ ob metum seditiose cõitatis
Agenensis ausi non fuerint, vt ex. ĩ. dicendis apparebit, qꝛ in hmõi
seditionibus ⁊ partialitatibus reperiunt̃ ⁊ descẽdũt tria magna ma
10 la ſm beatũ Anto. vbi. s̃. † Prima magna fatuitas qꝛ nõ vr̃ sub ce-
lo esse stultior gens q̃ partiales qui ex appetitu ⁊ desiderio mali dñ
partialitatẽ ⁊ diuisionẽ affectant, ponentes in periculo substãtiã tẽ
poralẽ, corpus, filios, ꝯsanguineos, amicos ⁊ eoꝝ bona. Quid enim
boni ex partialitate lucrentur non vr̃, nisi hec pericula experiri. Et
hmõi partiales similes sunt frenetico q̄ gaudẽs exponit se magnis
periculis nil reputans ea, ⁊ hoc qꝛ rõne caret. Secundum malũ est
nimia crudelitas, non enim inuenitur tanta crudelitas in aliquo ge-
nere hoim quãta in partialibus ⁊ seditiosis, rõ enim est ſm eum qꝛ
habitũ odij semper habent ꝯ hoies cõtrarie partis tam notos quaꝫ
ignotos presentes, preteritos, ⁊ futuros aduersus infantes, ⁊ senes,
Aliqñ aduersus consanguineos ⁊ affines ⁊ contra eos qui aliqñ si-
bi in multis seruierunt ⁊ eorum omnium quibus odium gerunt, ⁊ in
mente homicide dici possunt. Qui enim odit fratrem suum homici
da est. j. Io. iij. Sed vltra odium cordiale quis exprimere valeat se
ueras ⁊ immanes crudelitates quas contra aliam partem exercent
non parcunt etati, non sexui, non consanguinitati, non amicitie, non
fidei, non religioni, non sanctitati, sed vsq̃ ad deuorationem huma-
11 ne carnis ꝓueniunt. † Sed istis iusto dei iudicio frequenter euenit
qđ accidit crudelissimo Adonibesech regi Iebus seu Hierusalem
cui capto fuerunt abscisi pedes ⁊ manus ⁊ positus fuit sub mensa co
medentium sicut canis, qui memorans sue exercite crudelitatis, ait,
reddidit mihi deus quod feci. Septuaginta eniꝫ reges abscisis ma
nuum ⁊ pedum summitatibus colligebant sub mensa mea reliquias
ciborum, sicut feci, sic mihi factum est. Iudicum. j. ca. Et quod etiã
accidit crudeli Tyro regi Persarum qui ex crudelitate delecta-
batur effundere sanguinem humanum, sed hunc captuꝫ regina Ta
maris, cuius filium occiderat, decapitari fecit, ⁊ caput eius in ollaꝫ
seu vtrem sanguine plenum demergi dicens. sanguinem sitisti, san-
12 guinem bibe. † Sub iusto enim dño viuere summa libertas est secũ
dum Angel. in. l. j. in fi. ff. de seruit. vrb. pred. qui alleg. Senecam.
Quid Bartholomeo de Salyceto iurium professori propter istas
partialitates accidit, expulsus relegatusq̃ ⁊ confinatus ad ciuitateꝫ
Paduanam extitit vt refert And. barb. in repet. ioannina. c. ray-
naldus. carta. xvj. colum. iij. versicu. pro certo se valde commendat
de testa, ⁊ in. c. rodulphus. ⁊ ibi Fely. colum. ij. de rescrip. Tertiũ
malum est magna in eo diuturnitas. Nam semper morantur in hu
iusmodi diuisionibus ⁊ partialitatibus. Et multum difficile est di-
mittere partialitatem in qua inueterati sunt ⁊ firmiter habituati. vñ
ſm beatum Anto. vbi. s̃. de talibus seditionibus ⁊ discordijs que
fiunt in ciuitatibus ⁊ castris, dici potest illud quod Psal. precla-
rissimus diuino cantauit ore, vidi iniquitatem ⁊ contradictionem in
ciuitate, tota die circundabant eam super muros eius iniquitas, ⁊
labor in medio eius ⁊ iniustitia, quod exponit ipse singulariter ibi.
Qualem ciuitatis statum describit Vergi. Ac veluti magno in po
pulo coorta est seditio, seuitq̃ animis ignobile vulgus. Iamq̃
faces,

13 faces, et saxa volant, furor arma ministrat. † Ideo homines honesti sagaces ac precipue iurisperiti istas seditiones, discordias, et partialitates fugere et precauere debēt, nec sibi assumere nomen Guelphi, vel Gibellini, aut communitatis, vel secte seditiose, vt not. Bart. in tracta. de Guelph. in. iij. q. prin. in fi. ar. l. facta. §. in danda. ff. ad trebel. et Marti. lauden. in trac. de prin. §. cliij. dicit, quod ista nomia sunt diabolica que non possunt esse ad bonum publicū, immo ad cōsumptionem reipu. vt experientia docet. Multa enim pfecto crimina ex maliuolentia partialiū et seditiosorum oriuntur. Hinc homicidia, hinc adulteria, illinc meretricia, raptus, fornicationes, monialium violationes, rapine, furta, incendia, sacrilegia, alij fame moriuntur, alij igne cōburuntur, alij decapitant, alij mēbris detruncantur, manibus lingua, et alijs mēbris etiam quod verecundum est dicere pudentibus etc. In clericis cōtinentia, in religiosis deficit vita regularis, vt apparet claris exemplis infra dicēdis. Post quam enim vt inquit beatus Ant. in ciuitate Romana cōquesito dominio orbis ingresse sunt vrbem partialitatū et seditionū discordie, agēte Mario cōtra Syllam. Et econtra Catilina contra Sertorium, et Ciceronem. Cesare cōtra Pompeium innumere cedes ciuium secute sunt, sanguis human9 sine modū effusus vt. j. dicam. Et si tempore Octauiani imperium pacificum fuerit, hoc summo deo ob natiuitatem xpi operante euenit, demum paulatim ad nihilum deductū est. et orta est seditio i Ephraim et Jepte, et occiduntur Ephraim cogniti in prolatione cuiusdam verbi, vt Judicum. xij. Item alia aduersus reges, vt primi Esdre. iiij. et etiam apud Machabeos alia seditio. vt. ij. Machabeorum.
14 xiiij. c. † Et illam Catiline cōiurationem quam Sallustius describit sciunt omnes. et de supplicio agentibus Cesar parcendū dignitati. Cato animaduertendū pro scelere censebat, quā sententiam secutis oibus in carcere paricide strangulat, et cōuis parte cōiurationis oppressa, tū ab incepto Catilina non destitit. sed infestis ab Ethruria signis patriam petens obuio Antonij exercitu opprimitur, quam atrociter dimicatum sit exitus docuit, et idem Justinus in Lucij flori epithome lib. iiij. Et Valerius maximus lib. ix. ca. vij. titu. de vi, et seditione, et de populo Ro. tam violentie, et seditionis togate quam etiam armate facta refert et primo Togatorum. L. Equitium. qui se Gracchi filium simulabat, tribunatumque aduersus leges cū. L. Saturnino petebat a Mario quintum cōsulatum gerente in publicā custodiam ductum, populus claustris carceris conuulsis raptū humeris
15 suis per summam animorum alacritatē portauit. † Idemque. Q. metellum censorē quod ab eo tanquam Gracchi filio censum recipere nolebat, lapidibus posternere conatus est affirmante tantummō tres filios. T. Graccho fuisse. E quibus vnum in Sardinia stipendia merētem. Alterum infantem Preneste. Tertiū post patris mortem natū Rome decessisse, nec oportere clarissime familie ignotas sordes inseri, cū interim improuida concitate multitudinis temeritas, p impudentia et audacia aduersus cōsulatum et censuram tetendi, principesque suos omni petulantie genere vexauit, vesana hec tantummō illa etiam cruenta seditio, populus enim Mininum competitorem Saturnini nomen iam creatis tribunis vnoque loco candidatis duobus restāte vi prius in edes priuatas cōpulit. extractum deinde interemit, vt cede integerrimi ciuis facultas adipiscende potestatis teterrimo ciui daretur. Preterea creditorum quorum consternatio aduersus Sempronij assellionis pretoris vrbani caput intolerabili modo exarsit, quem quia causam debito susceperat. concitati a. L. Cassio Tr. Pl. pro ede concordie sacrificium facientem ab ipsis altarib9 fugere extra forum coactum. Inque tabernacula latitantem pretextatum dicerpserunt detestanda fori conditio. Nunc de seditiosis mili
16 tibus refert. † Et primo quod cum. C. mario lege sulpicia prouincia Asia vt aduersus Mithridatem bellū gereret priuato decreta esset missum ab eo gratidium legatū Lu. syllam cōsulem accipienda legionum causa milites trucidarunt proculdubio indignati qd a summo imperio ad eū qui nullo in honore versaret transire cogerentur. Sed quis ferat militem scita plebis exitio legati corrigentē pro cōsule istud tam violenter exercitus illud aduersus consulem. Item. Q. Pomponium sylle collegam senatus iussu ad exercitum. Cn. Pom. quem aliquandiu inuicta ciuitate obtinebat contendere ausum ambitiosi ducis illecebris corrupti milites sacrificare incipientem adorti in modum hostie mactauerunt, tantūque scelus curia castris cedere se cōfessa inultum habuit. Tum quod ille quoque exercitus nepharie violentus qui. C. carbonem fratrem carbonis terconsulis pp ciuilia dissolutam disciplinā militarem praefractius et rigidius astringere conatum priuauit vita, satiusque duxit mario scelere coinquinari quam prauos ac tetros mores mutare. Reperio preterea Cornelium nepotem alias Plinium aut Sueto. appellatum de gestis
17 Ro. referentē in. c. duodecimo † qd cum Porsena rex vrbem obsideret Mutius sceuola Cordes vir romane constantie senatū adijt. Et veniam transfugendi petijt, necem regis repromittens. accepta potestate in castra porsene venit. Ibique purpuratum scribam pro rege deceptus occidit. Apprehensus ad regem pertractus dexteram aris imposuit, hoc supplicij area exigens quod in cede peccasset. Vñ cū misericordia regis distraheret quasi beneficiū referens ait trecētos aduersus eum similes coniurasse. qua re ille territus bellum acceptis obsidibus deposuit. Mutio prata trans tyberim data ab eo mutia appellata, statuaque ei honoris gratia constituta est. ¶ Idem refert de eodem Mutio Titus Liuius, in secundo libro decadis, tū videtur propter illius manus conburationem voluntarie factam, necem quam quis sibi iactationis causa consciuit vt fecit Empedocles l. si quis filio. §. eius. ff. de iniusto rup. testa actum non esse virtuosum, quia secundum Bart. ibi hoc faciunt vt ostendant se fortes et de nulla
18 re timere, sed non est actus virtuosus, † quia ad hoc vt fortitudo sit virtus requiritur quod tendat ad debitum finem, quia attentare magna pericula non est magnanimitas, sed temeritas, vt voluit Jo. de pla. in. l. in his. in. vj. nota. C. de predijs nauicu. libr. xi. alleg. illud Senece in libro de quatuor virtutibus. Eris magnanimus si pericula non appetas etc. Idemque Cornelius. c. xix. refert de. C. Neomarcio qui captis Cariolis vrbe Volscorum coriolanus dictus, ob egregia militie facinora a postumio optionem munerum accipiens, equū tm̄ et hospitem sumpsit virtutis, et pietatis exemplū. hic cōsul graui annona aduentū e Sicilia frumentum magno pretio populo dādum curauit, vt hac iniuria plebs agros non seditione coleret. Ergo a Tr. Pl. decio dicta die ad Volscos concessit, eosque duce actio Tullo aduersum Romanos concitanit, et ad quartum lapidē ab vrbe castra posuit. Cūque nullis ciuium legationibus flecteretur a Veturia matre et Volūnia vxore matronarum numero comitata mot9 omisso vt proditor occisus est. Ibi templum fortune muliebri constitutū. hoc idem refert Titus Liuius. eodem libro. sic accidit Holoferni, cui Judith. caput amputauit. vt Judith. xiij. c. et dixi in trac.
19 de custo. cla. porta. ciuit. in vlti. presuppositione. † Item refert idem Cornelius nepos de tyberio graccho affricano, qui ex filia nepos questos Mancino in Hispania fedus eius flagitiosum probauit. periculū deditionis eloquentie gratia effugit. Tr. Pl. legem tulit, ne qs plus mille agri iugera haberet. Octauio collega intercedēte nouo exemplo magistratu abrogauit. deinde tulit vt ea familia, q de attali hereditate erat ageretur et populo diuideret. Deinde enim prorogare sibi potestatē vellet aduersus auspicia in publicum pcessit, statimque capitolium petijt, manū ad caput referēs. qua salutem suā populo cōmēdabat. hoc nobilitas ita accepit, quasi Diadema posceretur. Segniterque cessante mutio cōsule. Scipio Nasica sequi se iussit, qui saluā rempubli. vellent. Gracchum in capitolio persecutus oppressit. cuius corpus Lucretij edilis manu in Tyberim missum vñ ille Vespillo dictus Nasica vt inuidie substraheret p speciē legationis in Asiā ablegatus est huius Tyberij gracchi seditionē
20 refert et Justinus in. iij. Epithoma. lucij flori. † Necnō aliā causam Gracchi, fratris Tyberij mortui seditionē et Cornelius idem. Nā cum statim et mortis et legum fratris sui vindex non minore impetu incaluit ipse Caius, qui cū pari tumultu atque terrore plebem in auitos agros arcesseret, et recentē attali hereditatē in alimenta populo polliceret. Jamque nimius et potens altero tribunatu scda plebs volitaret, abrogare auso legibus suis Municio tribuno fretus comitum manu fatale familie sue capitoliū inuasit. Inde proximorum cede depulsus. cū se in auentinū recepisset. Inde quoque obuia senat9 manu ab optimo cōsule oppressus est insulatū quoque reliquis illō caput tribuni plebis percussoribus auro pensatum est. Nihilominus Apulius Saturninus, vt ait Justinus Gracchanas asserere leges non destitit, tm̄ animorum viro marius dabat qui nobilitati inimicus consulatu preterea cōsisus occiso palam comicus animo competitore tribunatus subrogare conatus in eius locum Gaium Gracchū hominē sine tribu, sine noie, sed subito titulo in familiā ipse se adoptabat cum tot tantisque ludibrijs exultaret impune rogandis Gracchorum legibus ita vehemēter incubuit vt senatumque cogeret in verba iurare cū annuētibus aqua et igni interdicturum seminaret vnus tū extitit qui mallet exiliū igitur post metelli fuga in omni nobilitate percussa, iam cum tertium annū dominaret eo vesanie progressus est, vt cōsularia quoque comitia noua cede turbaret quippe vt satellitem furoris sui Glanciam consulem faceret Gaium Memiū competitorem interfici iussit. Et in eo tumultu regē ex Satellitibus suis, appellatū letus accepit. Tum vero iam conspiratione senatus ipso quoque iam Mario consule, quia tueri non poterat aduerso directe in foro acies, repulsus inde capitoliū inuasit, sed cū abruptis fistulis obsideret, senatuique per legatos penitētie fidē faceret ab arce digressus cū ducibus factionis receptus in curiā est, ibi in eum facta irruptione populus fustibus saxisque coopertum, in ipsa quoque morte la-

21 cerauit. † Item de Liuio dicto seditionem adduxit ibi Iustinus, eo. lib. Deniqz idem Titus Liuius. lib. iij. in prin. refert seditiones alias fuisse Rome ob legem de Agrarijs a. T. Emylio consule cum quinto Fabio. latam, et atrox certamen aderat, nisi Fabius consilio neutri partium acerbo rem expedisset. Eodemqz libro plures magnas discordias et seditiones ibi fuisse propter creandos decem tribunos qui summe rei preessent, militariqz honore illos tribunos militum appellari. Aduersus quos. S. P. oppius senatui presidens. Nihil aspere quippe agi voluit, ne ipsis seditionis esset locus. sed mittuntur tres legati consulares. C. Iulius. P. Sulpitius. Sp. Tarpeius qui quererent senatus vrbis cuius iussu castra deseruissent, aut quid sibi vellent. et tandem plebs decem creari tribunos obtinuit. et tempore etiam Martini pape quarti fuit Rome seditio, ex eo q Carolo Sicilie regi senatoriam dignitatem, qua a Nicolao papa. iij. priuatus fuerat restituit. quod non ita ab oibus probatum est maxime ab Vrsinis et Hanibalibus, vt refert Platina in dicti Martini quarti chronica. Non omitto illas vesperas siculas siue Sicilianas contra Gallos, qui nullo sexus discrimine habito cesi sunt. q in re adeo certe seuitum est, vt etiam mulieres gallico copressu pregnates cese dicant, vt ibi per Platinam.

22 ¶ † Sed in regno nostro Francie maiores numero seditiones fuisse factas coperio. Tempore enim Chilperici regis qui in singulos imposuit, qui vineas, vel possiderent, vel colerent pedere quotannis vini vrceolum. i. amphoram. Cui tributo legendo Marcus quidā apud Aquitanos exactor positus dum pensionem superbe gtumelioseqz exegit, a lemonicensibus occidit, vt pz in chronica eiusdem p Gaguinū edita fol. xij. ¶ Alia insup tpe diui Ludouici inter scolares, et ciues Parisienses, ita vt nonnullis vtrinqz occisis, cū sibi de iniurijs illatis satis nō esse factū scholastici dicerent, eo indignati de vniuersitate transferenda, quos rex Anglus Francorum perpetuus et implacabilis hostis clandestinis nuntijs vt id facerent sollicitabat, vt in eiusdem diui Ludouici apparet chronica. fo lix. ¶ Itē suo ēt tpe Pastorelorum fuit seditio, q Parisios Aurelianosqz et Bituriges profecti, cum nō fur to, non adulterus abstinerent a Biturigibus, non longe a vico, qui mortuum mare dr, quo ad nouam villam iter est perempti sunt.

¶ Hi. n. pastorelos se noiari volebāt. de quibus hoc distichon ferri prium recitat Gaguinus. fo. lxi verso. H, Semel. et bis. c. li. coniunge dice. Duxit pastorum seua megera chorum.

23 ¶ † Alia pastorum seditio fuit tpe Philippi longi q admoniti celesti, vt ipsi dicebant, oraculo in syriam religionis xpiane causa profecturos se iactabant. qui postq magno numero aucti sunt, latrunculis non dissimiles cum predas agerent Carcassonam vsqz progressi ab incolis dissipati aufugerunt pluribus interfectis, et patibulo strāgulatis. ¶ Preterea fuit alia tpe Philippi pulchri bellonacorum in eorum epm noie Symonē seditio facta que eo processerat, vt ciuitate extorris presul nobilium quorundam manu collecta ciues quosdam ex insidijs ceperit subinde ijs igne consumptis. Eodem tpe a Parisijs ob monete vsum alia fuit non modica seditio. diuites. n. qui suas inquilinis et variorum ministeriorum opificibus domos locauerant minoris pretij monetā accipere annue pensionis loco recusabant, alterā que iustioris ponderis erat exigentes. Cuius inuēti auctor Stephanus barbetus habe

24 bat. † Et hic Stephanus in delitijs habebat hortos a suo noie barbetos appellatos cum preclaris edibus in eo loco, cui barbeti porta nomē postea mansit, pp̄ls furēs in barbeti possessiones delatus qcqd in edibus et hortis fuit vastat, atqz incendit. mox inde mouentes ad viam sancti Martini vbi ipse barbetus incolebat se conferunt, fustibus clauisqz et verubus vt cui arma furor ministrabat instructi. Effractis barbeti portis domū suppellectilemqz omnem diripiunt. erat p hos dies Philippus pulcher apud tēplarios quem nihil periculi expectante seditio in tēplo gestim obsident. Nec quicquam ad eū inferri sustinebāt q non, vel raperent, vel coeno interficerēt. tam repētino populi motu attonitus rex, misso ad seditiosos Parisiano cum quibusqz aulicis preposito, dicere illis imperat, si qd in illos a quopiam commissum esset, aut iniuria illata se regem esse qui eos tueri possit, petant modo si quid a rege optent. Et domum abeant se protinus curaturum vt populo melius consultum sit, his pro tempore simulatis, leuis populus a furore temperans cum domum

25 quisqz petijsset † nihil cunctatus ipse rex Philippus seditionis auctores ad octo et viginti correctos furtis ad quatuor vrbis celebriores portas erectis illaqueari, et strangulari mandat. Nec multum post monetam ad legitimum eris valorem cudit vt in eius chronica. Folio sexagesimonono. cum sequen.

¶ Nota q non interest nostra habere domum delicatam ita et habilem vt eius intuitu a forēsibus vexemur immense, et tz Ange. in. l. j. per glo. ibi in versi. non licere ibi, q plures homines veniebant a me. ff. d seruitu. vrb. pdio. dicentes tene menti tu qui in viridarijs delectas, q premeris sumptu continuo. Et hoc faciunt nonnulli q eorum nomen perpetuare cupiunt cum ex magnitudine edificiorum presumatur quis magnanimus, tex. i. l. in his. in fi. ibi per industriā hominis animosi accessit. C. de predijs nauicula. lib. xj. vbi Barto. dicit q ex illo tex. habemus vnum modum probandi hominem ingeniosum et magnanimum, et idem ibi Ioā. de pla. in. vj. not. et Lucas de penna. col. ij. Ibi dicit quod sunt nonnulli qui in laboriose etatis initio questu omisso, et agricultura et delitijs in eorum vita sumunt auspicia, decorem domus excogitant, eam tandem laboriose constructam vacuam habitare coguntur. contra quos adduxit illud Pro

26 uerbio. xxiiij. † Prepara foris opus tuum, exerce diligenter agrum tuum, vt postea edifices tibi domum.

¶ Item Bernar. ad quendam nobilem ait. Si vis edificare domū inducat te necessitas, non voluntas. Cupiditas edificandi edificando nō tollitur, nimia et inordinata edificādi cupiditas expectat edificiorum venditionem. Turris completa et Archa euacuata faciūt tarde hominem sapientem. vt ibi per eum qui plura adduxit. Nam qui altam facit domum suā querit ruinam. Prouerbio xvij. Non omittit illud Tullij. j. offi. ornanda est dignitas domo, non ex domo tota querenda, nec domo dominus sed domus domino honestanda est, et vt in cunctis habenda ratio non sua solum sed etiam aliorum.

¶ Fuit deniqz alia tēpore Ioannis regis apud ciuitatē Atrebatēsem seditio, Cuius seditionis ipsorum plebeiorum aduersum ꝑmores ciuitatis causa fuit impositi ad belli vsum census exactio, plebs enim in opulentos insurgens aliquot interfectis rei publice regimen vsurpauit. Ad quos missus a rege Arnulphus dan regius senescallus centum supplicio affecit, vt fol. octuagesimo p Gagui.

27 † Et eodem tempore fuit alia Parisius ob monete mutationem q non bono animo Parisienses ferentes Andegauorum comitem vicarium, a Carolo Normanie duce qui Ioannis regis ab Anglis capiti primogenitus erat, relictum plurimo populo comitante conueniunt, vt monete vsum inhibeat. quod comes, dum Carolus ab imperatore rediret, concedit Carolo ab imperatore reuerso mercatorum prepositum ad sanctum Germanum altissiodorensem per archiepm Senonen. vocat. Quem cum ingenti armate plebis multitudine venientem archieps monet non aduersari legi quam de moneta Carolus tulerat. Sed plebis frequentia fretus prepositus pernegat id se facturum neqz permissurum eam monetam in vsum venire, atqz ita loquutus domum discessit, moxqz quousqz opifices ab opere cessare et in armis esse paratos iubet. Trepidatum est ne quod a plebe insigne flagitium patraretur. Exacta nocte Carolus sub initium lucis palatium petijt, quo idem mercatorum prepositus se confert. Quem Carolus alloquens dicit ego preposite bono animo fero quod a conciuibus tuis commissum est. Et si quid culpe est illam tibi remitto, nec impedio conuentū procerum habere eosqz ab officijs semouere placet, qui sub patre potestatem gesserunt. Monete vero considerationem atqz vsum ad arbitrium eorum deferre placet qui a publico conuentu delegabuntur. Caroli verba prepositus libens excepit, petit de ipsis chyrographum ab ipso conscribi, qd Carolus facile admisit. et tandem contionem ad parlamentum Carolus vocat. Et obtinent parisienses in petitis sine alia punitione.

28 † Eodem tempore non pauci ex Constanciensi atqz Ebroicensi territorio predones agrum parisiorum incursantes cuncta populabantur. Et licet in eos cum copijs missus esset Petrus villiarius prefectus vigilū nullos grassatores damno affecit. Ea propter occasione sumpta Carolus copias contrahit siue, vt predonibus vt ipse dicebat occurreret, siue, vt pleriqz sentiebant, Parisio et vicinis oppidis presidium collocaret, idqz metuentes parisiaci Carolum admonent ne id faciat declarando se in vrbem milites non admissuros. Et ob id veriti parisienses ne aperto bello arma circumferrentur signū sibi ciuilis concordie accōmodāt. capuciola rubei et blaui coloris cōsuunt, q qz ferāt, hec ad dissensionē spectare aduertēs Carolus ad forum quē halas vocant vbi Parisiēses conuenire frequēter soliti essent, pdire gstituit, et ad illos orationē habuit vt ibi. fo. lxxxiij. Et paulopost monete pretiū mutatū est. Nā mutonus, id enim monete auree nomen erat. q arietis effigiem quem mutonem Fraci dicunt sculptā haberet, solidis turonen. triginta estimatus est vn Perrinus marcus campsoris cuiusdam institor Ioā. bailetū Caroli pfati thesaurariū incautū a tergo occidit, quē in edē diui Mederici la tēte Carolus inde euelli iubet, et manu qua Bailletū per

29 emerat abscissa homicidam patibulo strangulari. † Postridie facto parisius in ede diui Eligij magno populi cetu, ceso prius Reginaldo dauci dum a palatio domum petit, mercatorum prepositus Stephanus marcellus cubiculū Caroli ingressus. Nihil, ingt serene princeps inter ea que gesturi sumus cōtristeris. et simul hec dicens Constantium campanum marescallum Carolo conspiciente necant.

necant. Robertumqꝫ claromōtensem inde fugientem in penetrali
interimunt. Quibus sedibus perterritus Carolus atqꝫ a suis deser
tus. ⁊ ait illi. tu preposite libera Carolū ⁊ serua. Securus esto pre-
positus respondit, ⁊ hoc tuo capiti capuciolum impone. id enim ve
stimenti genus erat quod sibi populus ad diuerse partis discrimen
desumpserat. Carolus igitur cōmutato cū preposito capucio, per
omnem diem illam, populari insigni vsus suum preposito capucium
ferre permisit. Cesorū cadauera trahi a satellibus ⁊ ad mēsam mar
moream que in atrio ad gradus palatij est proijci inspiciēte Carolo
prepositus iubet, vbi ad populi spectaculum ad vesperam vsqꝫ reli-
cta iacuere. Itaqꝫ eo superbie processit populi furor, vt prepositus
tyranno persimilis abuteretur magistratu. Et laneos Carolo pan-
nos bicolores misit. Ex quibus capuciola suis aulicis conficeret, fu
tura munimenta aduersus seditiosos. Id quoqꝫ Carolus non recu-
sauit. Conuocatis preterea in augustinensium cenobio permultis q
per eos dies in communi Francie conuentu agebant, cedem a se fa
ctam prepositus, adnitente maxime Roberto corbio, laudari pro-
bariqꝫ imperat. Carolum deinde in senatu parlamenti, ius dicen-
tem cum plerisqꝫ armatis conueniens petit. ea omnia illibata serua
ri que ad trium statuum de legatis instituta decretaqꝫ essent, neqꝫ
impediret aliquot ex suis magistrat. ammoueri, sed sineret eos rē-
publicam moderari a quibus regendam esse populus decreuerat.
Reciperetqꝫ in suum consiliuꝫ tris, aut ad summum quatuor Pari
sianos ciues quos populus designaret. Postulata Carolus ad-
misit. Cumqꝫ Nauarro rege donationibus ab ipso Carolo factis
pacato. Parisiani considerantes ne per principum beniuolentiam
male cū eis ageretur. Et pessimoꝝ facinorum penas luerent ad al's
ciuitates ⁊ regni primiores literas dant suadentes suam societatem
profiteri, ⁊ capuciolum Parisien. federis atqꝫ communis amicitie
pre se ferre, quod iam Carolus ipse ⁊ Nauarrus rex Philippus
preterea Aurelianus francie regis frater, ⁊ comes Stampensis a
sumpsissent litteris acceptis pauci assumpsere. Inter tot rei publice
dāna Carolus consilium cepit, non se regis vicarium ⁊ locum tenē
tem, vt solitus erat, sed regentem appellare plus auctoritatis in ea
appellatione esse ratus. Et ipso Carolo apud Compendium existē
te Parisiani arcem luparam occuparunt, ⁊ presidio imposito ma-
chinas inde belli ad edes publicas vrbis transduxerunt. Itaqꝫ paꝝ
abfuit quin ad priorem aduersitatem noue factiones accederent. nā
abeunte Parisio Carolo nemo nobilium Parisios inuisebat Ca
rolum sequentes. Et aliquot ciuitates. cum Parisijs sentiebant,
sed longe plures Caroli partes tuebantur ⁊ infinite seditiones secu
30 te fuere, vt ibi fol. lxxxiij. cum sequenti. † Fuit preterea eodem Ca-
rolo tunc rege quinto existente, cedes apud Montempessulanum
nobile castrum, in quo originem sumpsi, a ciuibus truculenter occi
sis octoginta viris ingenuis atqꝫ nobilibus, inter quos fuere Gui-
lielmus poncellus, eques andegauorum ducis cancellarius. Guido
delserus, ⁊ Arnoldus eiusdem loci pretor. cedis causa hec fuisse
memoratur secundum Guaguinum in chronica eiusdeꝫ Caroli. erat
in prouincia Narbonensi, cui lingue Occitane nunc nomen est. Lu
donicus Andegauus Caroli frater positus a rege gubernator, cu-
ius nomine cum ob bellum quod in ea regione gerebatur pensum
magistratus exigerent seditione facta sanguinarij ciues eos truci-
darunt deiectis in altos puteos cadaueribus occisorum. tam dete-
stabile flagitium non preterierunt impune, naꝫ armatis instructus
dux apud Montempessula. cum aduenisset omnis populus fletu
merore lachrimisqꝫ confectus vrbe egressus, ⁊ loci cōsules funes ex
canabe collo tanquam morti obnoxi gestantes per vias prostrati du
ci obuiam pergunt miserabili clamore ignosci sibi flagitantes. Assi
stebant duci, cardinales, aruernie, cum pontificis clementis oratori
bus qui eo placandi ducis causa conuenirent, postridie aduentus
ducis in villam ipse in tabulatum quod ei in foro edictum erat, cum
pluribus precipua dignitate viris comitatus ꝯscendit. Ex quo ab
omni plebe conspectus cum grauem admodum in ciues sententiam
tulisset. sublato rursus clamore populus veniam frequenter repete-
bat, quoꝝ fletibus votis cardinales oratoresqꝫ pontificis acceden-
tes animum tandem ducis inflexerunt, sententie seueritatem rigo-
remqꝫ moderantes quod ipsorum misertus fuit, habuit igitur locuꝫ
miseratio. Nam cum sexcenti necis iudicium excepissent soli cedis
auctores, ⁊ qui operā sceleri dederant regis arbitrio reseruati sunt.
cumqꝫ omnium incolarum bona fisco deputata forent dimidium re
missum est, armis omnibus que apud illos extant deditis pensata
insuper ad plenum impensa quam dux ob huiusmodi cedem susti-
31 nuisset, vt ibi vide, fo. xcj. ¶ † Item et tpe Caroli sexti, quedam ex
Parisianis plebecula, nouis furijs acta est, videns se vectigalium
magnitudine premi, itaqꝫ Prepositum mercatoruꝫ aggrediens ad
contionem venire hominem cogit, vbi vnus ex plebe audentior, vice
multitudinis petit pensiones ⁊ vectigalia tolli. Quod qñqꝫ quidaꝫ
olim postulassent, nec fuissent exauditi, iam adesse tempus, cum sa-
tis illis factum esse oporteat, Concitate multitudini plerisqꝫ sobrie
obsistere cupientes, rati si res in crastinam deferretur, compesci fu
rorem posse, in posteram diem negotium remittebant. quod intelli-
gens quidam veterum calceorum sutor temere exurgens, pompa, in
quit, aulicorum ⁊ fastus, in humeros populi recidunt, ⁊ que ab illis
per luxum profunduntur, dāna nostra ⁊ calamitates sunt. Hanc vi-
lis opificis temeritatem arguere ausus est Joannes Dormanus, re
gius cancellarius, obtinuitqꝫ in alteram diem postulata transferri.
Non restrinxit mora furorem. Enimuero redijt postridie concita-
tior plebs, ⁊ petita, ex regis primorumqꝫ eius sententia, reportauit.
Et vt sedatior domum plebs repeteret ad illam adhuc furentē con-
cionari Joannem Maresiū Carolus imperat, atqꝫ causas memo-
rare, quamobrem census, ⁊ vectigalia reipu. moderatoribus pendā
32 tur. † Oportere eos qui presunt multa onera subire, bella plurima a
Carolo patre gesta. Et item a filio gerenda esse, que sine populari
ope bene procedere non possunt, Regios prouentus ⁊ fiscum An-
gloruꝫ iniquitate imminutos esse, Regem publice libertati, ⁊ popu
li tutorem, populum coadiutorem esse, debere, equo animo ferre, si
quid nonnunquam durius per necessitateꝫ imperetur. nihilominus
tñ gratum nunc regi esse vectigalia tolli, dicendo abirent. Abeant
ipsi domum, ⁊ quiescant tumultuari. Et cum ad hanc Joannis ora
tionē sedata turba esse speraretur, sublato clamore, volumus inqui-
unt, iudeos vrbe expelli. Quibus respondēte Joanne de re ipsa ad
regē relaturꝫ se, procurrēs confestim quisqꝫ plebeius publicanorum
edes aggrediuntur, atqꝫ effractis pixidibus vbi reposita de vecti-
galibus pecunia erat, nummos in vias dispergit, libellosqꝫ rationuꝫ
ministris interfectis carpit ⁊ laniat, Judeoruꝫ domos aliquot ⁊ bo
na diripit. Que tametsi reddi restituiqꝫ rex iussisset, nequaqꝫ tñ ob
tēperatū est, vt vide in chronica eiusdē. fo. xcij. verso. in fin. cū seq.
33 ¶ † Item eo tēpore alia fuit apud Flamingos ⁊ Gandenses sedi-
tio, ob nouam pecunie a Ludonico Flandrensi comite exactioneꝫ.
Qui nam siue egens, siue pecunie auidus a Gandensibus, qui pro-
pter oppidi magnitudinem ⁊ populi frequentiam primi inter Flan
drenses habentur, grandem pecuniam arrogantissime petens, cum
ea sibi constanter negaretur, loco discedens, ⁊ ego, inquit, huic po-
pulo me principem ⁊ dominum exhibebo. Et Halso militi attribu-
tis copijs, ⁊ Angloꝝ manu, mandat Gandensibus bellum inferre,
qui mox Gandensem agruꝫ quotidianis incursionibus vexat. Ibāt
nihilominus Gandenses armis instructi, seqꝫ viriliter tuebantur in
commodis multis hostē afficiētes. Recordati tñ debite suo comiti
subiectionis, petunt ab illo se audiri. Admisit eos comes. Quorum
hec breuis oratio fuit. Tui, inquiunt, comes, sumus, Tu nobis es
princeps ⁊ comes. Tibi cum oratione parere nos decet, tu nos tue
ri debes. si quid in te peccauimꝰ qꝫ tibi molestum sit, id nobis ꝯdo-
nari suppliciter flagitamus. Tantum ne libertatem tollas, quam a
maioribus acceptaꝫ, Gandensis populus tueri instituit. Cogi se ve
ctigalibus nescit. Si rebus tuis ꝑ aliquā necessitatē opus est pecu-
niariū subsidiū, id tibi non coactiōe, sed sua se sponte daturꝫ liber po
pulus offert. His comitem verbis placasse rati, ab aulicis impru-
dentibus, ⁊ ꝑ etatē reꝝ imperitis, iniurias acceperunt, iactantibus
comitis potestate esse illoꝝ obstinatā rebellionē flectere calcaribus
perinde ac stimulis asellum illos agi oportere, ⁊ omnimodo iugum
imponere Quo accepto conuitio Gandenses abiere. Comes vero
magnopere studebat illos rerum ⁊ commeatus penuria affliciari, vt
egentes, potestati eius se crederent. At Gandenses animo erecti,
vim propulsare bello constituunt, qꝫ fugam comes dederit, vt in ꝑ-
34 fati Caroli sexti chronica vide fo. xciiij. ¶ † Fuit deniqꝫ alia apud
Parisianos eiusdem Caroli. vj. tēpore ⁊ duce Andegauo Frācie
regēte seditio. Andegauus eniꝫ duꝝ, alij item principes ⁊ regij ple
riqꝫ ꝯsultores. qui rebus gerēdis preerāt, nouū tributi genus insti
tuere ꝯtendunt. Habitis aliquot contionibus, nunc blandis, nunc
amicoꝝ interuentu, adducere nō paucos in suā sententiā studebāt.
Obsistebat tñ populus, nec Petro Vilerio, nec Joanni Maresio
qui maxime populares erant, aures accommodabat, tametsi dice
rent ex ea pertinacia regem irritatum iri. Et hunc periculum gra
uioris alicuius pene impendere. Itaqꝫ discedens a principibus
populus arma capit, decanos quadragenariosqꝫ ⁊ quinquagena-
rios per ciuitatem ponens. Cathenas que ad compita viarum in
tra vrbem erant pretendebat, positis contra nocturnas insidias, ex
cubiis custodibus preterea ad portas ordinatis, Idqꝫ facere inci
pientibus Parisianis relique fere regni vrbes sequuntur. Itaqꝫ
ducenti ex Rothomagensibus plebei homines hoc exemplum imi
tati, quendā obesum ciuem qui ob crassam corpulentiā Crassus vo
cabatur, alioquin renitētem sibi regem preficiunt, curruiqꝫ imposi-

tum per vrbem circunferentes, tandẽ in rerum venaliũ foro constitutum de abolendis vectigalibus legẽ ferre, ⁊ eam promulgare cõpellunt a cede non abstinẽtes. Seuitum enim est in vectigaliũ questores. ⁊ expilatũ diui Audoeni cenobiũ. Propterea ꝙ in eo priuilegia quedã reposita esse audierãt, que libertati ciuitatis nõ congruerent. Arcem quoqꝫ oppugnare adorti, inde a presidio repulsi sunt aliquot interemptis. dũ hec Rothomagi gerunt, Andegauus dux regẽ post quartũ mensem cum Parisiane plebis seditionem sedatã esse putat, legẽ de vectigalibus exigẽdis tulit, ⁊ in foro iudiciali apud Castelletũ promulgare iubet, institutis ministris qui le-
35 gendi vectigalis officiũ exequerent. † Ad kalẽdas Martias cum eius officij causa questor ad mercatũ apud hallas aduenisset, oboluꝫqꝫ pro nasturtio a muliercula, cui Perota morela nomẽ erat, exigeret, questa ⁊ vociferans anus, mercatores aliquot in questoreꝫ excitauit, qui hominem multis vulneribus ꝯfossum trucidauerunt eius facinoris fama vbi per ciuitatẽ vulgata est, protinus vilium artium ministri arma capiunt, perqꝫ ciuitatis vias circũcursant ad cedem ꝑpetrandũ animati quibus cũ perditi pleriqꝫ ⁊ nullius estimationis homines facile accedebãt. ⁊ inermibus arma nõ deessent publicas edes adoriuntur, vbi emotis euulsisqꝫ postibus cõmunia arma rapiunt, ⁊ ea induunt, fuere ex prudentioribus nonnulli, ⁊ inter illos Parisianus antistes, qui tot malis insurgentibus coactas clã fortunas suas ciuitate exportarent, tutiore se loco committentes. Inter arma que furibunda plebs desumpserat, erãt plumbei mallei q̃bus obuios quousqꝫ subsidij pecuniarij exactores trucidabant, domos eorum fortunis omnibus spoliantes, nec ad ecclesiam profugiẽtibus immunitas prestabatur, vnum enim in diui Jacobi hospitalis ede, diue Marie simulachrum amplexantem, ꝓtinus necauerũt. simile ad diuum Germanũ de pratis, quo nonnulli confugerent, cum facere molirentur, defendentibus se incolis, inanes in vrbẽ reuersi. Castelleti item ⁊ episcopi carcere recluso, captiuos omnes ⁊ Hugonẽ aubriotũ soluerunt, hunc sibi ducem ꝑficientes, Sed ꝯscius quid pensi furijs incitata plebs haberet, noctu se ex vrbe proripuit, quo in sequẽte luce domi nõ inuento, seuius furere omnes ceperũt. ꝯstitueruntqꝫ Charentonum pontem petere. ⁊ prosternere. Sꝫ destiterũt a Joanne Maresio admoniti. Tumqꝫ frigescere illis cepit
36 hesternus furor ⁊ mẽtis insania. † Parisiana seditione ad Carolũ perlata, auctores supplicio grauissimo plectere ꝯstituit. Sed regis indignationẽ qdã ex ciuibus, ⁊ schola Parisiensi delecti sapiẽtes mitigauerũt. de his tm̃ pena sumpta est qui castelletũ violauerunt, subsidio pecuniario abrogato. de quo postea cõtentio fuit nõ modica, vt ibi vide, fo. xcvj. Naꝫ in curtraci publicis edibus litere reperte sunt Parisiace factionis, quas illis de seditione Parisiẽses dedisse subscriptio annotabat. Jd Carolus egerrime admoduꝫ tulit, atqꝫ s. morẽ, furia correptus, plerisqꝫ mortẽ minatur. ⁊ ipsi regi per ciuitatẽ pergẽti. Prepositus magna ciuium multitudine stipulatus, humilis, pronusqꝫ occurrens, cũ loqui cepisset, rex audire noluit. Prepositiqꝫ preces omnino aspernatus est, iubetqꝫ eũ a cõspectu ꝑcerũ discedere. sed preteriẽs, ad diue Marie tẽplum profectus, supplicatione absoluta Palacium rediit. Erant per cõpita ⁊ diuersoria vrbis dispositi ad custodiã milites, ꝓhibiti ne populo, ⁊ ne militi populus iniuriã faceret. ⁊ dicti tñ ꝯtẽptores duo ex plebe fuere, qui mox ꝯprehensi a suis fenestris illaqueati strangulatiqꝫ perpenderunt, ⁊ sic ꝯtumacie ⁊ superbie penas dederunt. Incesserũt eo die ꝑ vrbẽ Biturigũ ⁊ burgũdie duces, magna armatoꝝ manu vallati, ⁊ seditionis insigniores auctores trecentũ in vinculũ primũ ꝯiectos, paulopost carnifex capite mulctauit, inter quos fuerũt Guillermus Cenomanensis, Joannes filiolus, ⁊ Martinus doublus, ⁊ paucis interiectis diebus. Nicolaus flamingus, supplicio eoꝝ expleto, cathene omnes ex cõpitis euulse in arcẽ vicenarum arma per quasqꝫ domos inuenta, partim in Luparaꝫ, partim in Palatiũ deportata sunt. Et Joannes Marsius, homo populo gratus, delatus ꝙ inter seditiosos furenti plebei fauisset, ⁊ cum eo duodeciꝫ capite puniti, prius scabinis, ⁊ Preposito mercatoꝝ ab eoꝝ officijs priuatis. Inter hec ad gradus Palatinos, vbi Philippi pulchri simulachruꝫ visit, extructo throno, Carolus patruelibus ⁊ aulicorum nobilitate circunsessus, Petrũ Giogemontẽ cancellarium affari, qui conuenerat populum, iubet. Qui a Carolo quinto ad presentia tempora orationem deducens, preteritas seditiones ⁊ populi flagitia, regis preterea gesta, ⁊ ex Flamingis habitas victorias, prolixa oratione memorauit. Hec postꝙ loquutus est cancellarius, ad Carolũ ꝯuersus, Hec ne sunt inquit, serenissime rex, que mihi dicẽda commiseras. Assentiente rege, Patrueles eius ad genua Caroli proclines, populo indulgeri orant, nobilitate quoqꝫ atqꝫ fortunis insignes femine, passis crinibus lachrymãtes, procumbente humi populo, regis miserationem expectabant. Mouit regem miserabilis clamor, ⁊ mortis suppliciuꝫ pecuniaria multa commutauit. Nam dimidiam fortunarum omnium partem, reus qꝫ redimendi
37 sui causa pendit, que militi ad stipendium distributa est. † Eadem quoqꝫ tempestate Aruerni, adiunctis Lemouicensibus atqꝫ Pictauis, grauissimam seditionem excitauerunt, ducem sibi quendam Petrum bruerium instituentes atqꝫ ita per nequissimam licentiaꝫ grassantes, nobilem quemqꝫ clerum, item ⁊ alicuius pensi hominẽ sibi obuium, sine miseratione obtrũcabant. Nam deprehensi forte ꝑ viam scoti equitis capiti initiuꝫ cassidem imponunt, Sacerdoti amputatis digitis, capitis verticem deglubunt, deinde cremant. Religiosum hospitalis ordinis per allas procedere arbori appensum, sagitis telisqꝫ confossuꝫ necant. Nec modus illis erat vllus seuiendi. Pluris inter illos habebatur qui diriora flagitia committeret, huius tam detestande inhumanitatis nuntio accepto, Bituriguꝫ dux qui Auenionem salutandi pontificis causa petebat, delecto nobiliũ exercitu in seditiosos mouet quos non difficili prelio, multis occisis multisqꝫ laqueo strangulatis superauit. ¶ Item tempore Caroli. vij. Gandenses a Philippo Burgundioruꝫ duce discerere, ob salis tributum quod illis annuum imponere conabatur. Hinc bello excitato, magna pars regionis cede atqꝫ incendio vastatur. Redierunt tandeꝫ in ducis beniuolentiam Gandenses, rebellionis penas magno ere luentes. Et apud Parisios tempore Ludouici. xj. qui ad principes regni Ludouico ob bonum publicuꝫ aduertentes oratores misissent proscriptionis penaꝫ Ludouicus in oratores qui ad coniuratos legati fuerant pronuntiauit, vt ibi vide, fo. cxlij. Preterea apud Bituriges eodeꝫ tempore, ob tributũ in aliquod super rebus impositum, fuit populi eleuatio aduersum ipsius tributi receptorem, quem trucidarunt, cuius mortis penam non euasere. Nam rex ipse Ludouicus armatos misit milites, ⁊ in eoruꝫ stillicidijs deceꝫ ⁊ tris ex fautoribus laqueo strangulari precepit. ⁊ alios plures eiusdeꝫ ciuitatis primiores prisonarios supra currũ per aliquot mẽses sequi quocunqꝫ ibat loco iussit.
38 ¶ † Item apud Januenses communis populus aduersus nobiles irruit, ⁊ tandem aduersus dominum nostrum supremum regem Ludouicum. xij. cuius animam possideat paradisus. Et hac nostra tẽpestate anno presenti. cccccxiij. supra mille, in ciuitate Agenensi ꝓpter subsidium super rebus venundandis imponenduꝫ, ad refectionem siue reparationem pontis ciuitatis supra fluuium Garonẽ existen. conuertenduꝫ, ac propterea alia grandia que sibi communitas dicebat non iure fuisse, sed cõtra ipsius ciuitatis priuilegia consuetudinis ⁊ statuta imposita. Quorum etiam denariorum siue reipu. redditũ sibi a consulibus, ⁊ consiliarijs, quos vulgus iuratos vocat, rationem reddi postulabat. Necnon ob electionem consularis dignitatis, que quotannis est fieri solita, deligendo vno ex prudentioribus cuiuslibet status siue guyethi non celebratam, sed veteres consules suos parentes affines ⁊ amicos contra ciuitatis morem ex quadam, vt ipsi dicebant, inter eos firmata pactione eligebãt. Aduersus quos, communitas die quo subsidium deliberatum fuit, que secunda Julij erat, circa solis occasum insurrexit. Inter quos auctores erãt Petrus de la sarre, dict⁹ Clerguet, Andreas ꝺ la Brosse, vocatus brosset, Guyzandus de Podio veteri, in vulgari Vasconio dictus. de peylo viet, ⁊ plures alij ad numerũ mille ⁊ vltra, sed non eque principales auctores erant, vt infra in sententia inserta continetur, qui per vias ciuitatis publicas paucis armatis circũcursant, ad iniurias, ⁊ cedem, vt aliqui dicebant, consulibus ⁊ iuratis ac alijs Regijs officiarijs inferendum ⁊ perpetrandum animati quibus perditi pleriqꝫ ⁊ nullius estimationis homines ⁊ pueri accedebant vociferãtes, vbi sunt nunc isti latrones consules vectigal nouum, quod ipsi rheuam appellant, imponere volentes, trucidare enim eos oportet, ⁊ altum communis platee puteũ ex cadaueribus ipsorum repleri, clamantesqꝫ more Tuscorum ⁊ Apulorum, viuat, viuat rex ⁊ communitas. que tandem in communi platea se contulerunt, manum a circunstantibus leuare precipiunt, eosqꝫ ⁊ eorum
39 partem sequi astringentes. † Et ne ꝯsules iuratiqꝫ ꝯsiliarij ac alij officiarij a ciuitate nocte illa vel sequenti luce fugam arripere possent, ad clauium portarum ciuitatis custodes seu clauigeros accesserunt eisqꝫ claues quas pluribus noctibus seruandas quibusdam ex ipsis tradiderunt, inter quos fuere prefatus Petrus de peylo viet, Petrus darque, Joannes bastardus, dictus trompeta, ⁊ Petrus de domo noua remouerunt. Et exacta nocte sequenti die lune, que tertia Julij erat, post initium lucis, in diue Marie carmelitarum conuentu, ⁊ pradello eiusdem in numero duorum millium ad campanarum ecclesiarum eiusdem conuentus sanctorum Hylarij, Fidis, ⁊ Caprasij sonum seu pulsationem, que ad hominum vocationem ignis extinguendi causa fieri solet, se congregauerunt. Ad quos eo in loco nobilis Petrus Gaillardus, dominus

minus de Busconio ciuis plebi gratus, causa placandi ⁊ pacis in-
ter eos ɔponende se ɔtulit. Eosqꝫ hortatus ē, vt ex ipsis aliquot ma
gis honestiores, ad ipsis ɔsulibus sua pretensa grauamina demon-
strāda eligerēt. Id quoqꝫ facere furibūda plebs recusat, declarāsqꝫ
omnem plebē interesse velle. Et subito ad cōem seu publicam do-
mum accesserunt, per vias publicas cridādo, vbi sunt latrones con
sules, ⁊ virgas more bidelloꝝ vniuersitatum ante se deferri facien-
tes. Sed cum illic ɔsules ac ceteros ciuitatis ɔsiliarios non inue-
nissent, centum ex ipsis peiores ad ipsaꝫ cōem domum inuitos con-
40 sules adducendū delegerūt. † Qui eosdem consules ad domos eo-
rum, ⁊ vias publicas ac edes sacras circunquerentes, duos qui-
bus nomen erat Raynaldus, alius Joannes Theobalbus iurispe-
ritus ⁊ integre fame vir, ⁊ Petrus abbrecōbus in diui Stephani
ede missam audientes, violenter diuina perturbantes officia, extra
ad domum cōem adduxerunt. Alium autem qui ad diui Domini-
ci pinnaculū quo ɔfugerat nomine Armaniacum, sutorē qui eos d
seditione increpuerat, eripiunt. Quendam alium nomine Joannem
de broba, publicū scribam in vicini domo absconsum, per crines ex
trahi iubent, qui pre timore mortis in suas caligas se extercorauit,
quo in derisum postea extercorator seu iuxta eorum vulgare, Caca-
tor vocatus fuit. Eosdemqꝫ ac plures alios ciues prisonarios con-
stituerunt, Claues archiuorum a manibus ɔsulum, propterea ꝙ in
eis priuilegia quedam reposita esse dicebant, que libertati ciuitatis
congruerent, ac pariter seras Archiuorum ferreis instrumentis ꝑ
vnum ex fabris euelli conati sunt. Statutorumqꝫ libros ⁊ rationum
in numero quinqꝫ e domo communi exportari per Antonium rin-
bacū fecerunt alias insuper seditiones ⁊ congregationes taꝫ de die
qꝫ de nocte, qꝫuis ter a iudice maiore, ne ipsas sub mortis pena ⁊ bo
norum confiscatione facerent, admoniti fuissent, peregerunt, Itaqꝫ
eo superbie processit populi furor, vt oēs primores se mortuos esse
41 crederent. † Cumqꝫ Agenenses considerātes ne per iustitiam male
cum eis agerēt, ⁊ pessimorum facinorū penas luerent, ad aliarū ci-
uitatum ⁊ castrorum primores literas dant, suadentes suam societa
tem profiteri, ⁊ eorum federis ac ɔmunis amicitie esse. Quorum li-
teris habitatores castrorum sancti Clari d podio mugio acquiene
runt, idem in eoruꝫ locis committentes. Itaqꝫ ꝙ ceteras Uasconie
ciuitates exemplo eorum maxime in castro de Logmaine, in comi-
tatu Armaniacij existente, contra consules ac proprios dominos,
⁊ officiarios regios, nisi ꝙ hanc Agenensium seditionē ad christia
nissimū principē dn̄m nostrū suppmū perlatā, ac annullos ɔmmis-
sarios ꝑ ipsum ad seditiosos puniēdos deputatos intellexissent mo
neri ⁊ se leuari omnes aiebant. Postqꝫ per cōpita ⁊ diuersoria, vr-
bis Agenij dispositi fuere ad custodiam, preter custodes ad por-
tas ordinatos, ducentum ⁊ plus armati homines, ne noctu in eorum
lectis prisonarij ad Burdegalensem curiam vbi adornati fuerant
ducerentur. Sed hanc Agenensium seditionem rex Ludoui. dn̄s
noster supremus cuius anima requiescat in bona pace egerrime ad
modum ferens illoꝝ punitionem clarissimo viro ⁊ illustri domino
Bertrando de stissaco, equiti domino eiusdem loci ac Petragori-
censis senescalco consiliarioqꝫ ⁊ ipsius regis chambellano, ⁊ nobili
ac spectabili viro iurū ꝓfessori, domi. Bertrādo de chassaignes,
domino loci Stanfortis, etiam in suprema Burdegale curia consi-
liario, ⁊ mihi Nico. boherij, inter ceteros sui sacri regali consistorij
consiliarios minimo per patentes literas commisit ⁊ deputauit, de
quoꝝ punitione apparet per sententias per nos commissarios ante
42 dictos in fine huius operis insertas. † Preterea nobis apud Age
nenses sic existentibus, similis populi commotio facta in campa-
nia apud Trecenses, ad quos puniendos potens dominus de aura
ualle, eiusdem campanie gubernator, ⁊ nobilis, ac clarissimus vir.
d. Petrus de la verande, iurū professor ⁊ eques, consiliariusqꝫ, ⁊
magister requestarum regalis hospitij ordinarius missi fuere. qui
per eorum sententiaꝫ duos principales seditionis authores ad mor
tem in patibulo subeundam, aliosqꝫ in emendam retinētes condem-
nauerunt, quorum sententia que appellatione suspensa fuerat per ar
restum fuit confirmata, ac etiam profecto hoc anno apud Panno
nie seu Ungarie regnum fuit magna aduersus eorum principē po-
puli seditio, qui seuere puniri fecit eosdem, vt in exemplo ⁊ historia
impressa patet.

SVMMARIVM

1 Seditio dicitur ꝑturbatio quietis seu pacis publice.
2 Seditiosus dr̄ q animoꝝ dissentiones facit ⁊ discordias gignit.
3 Seditio ꝓprie fit inter partes multitudinis inter se dissentiētes. Bellum ⁊ rixa differunt a seditione.
4 Seditio quid sit, ⁊ in quibus locum habeat.
5 Congregatio multis nominibus vocatur.

1 **Secundo presuppono** quid sit seditio, † ⁊ ē quietis publice per-
turbatio. l. j. ⁊ .ij. C. de sedi. vn̄ fm gl. ibi seditio dicitur quasi seorsuꝫ
itio, q2 in diuersum vadunt, aliosqꝫ trahūt, vel dicit a sedo as. per ɔ
rium, q2 plerūqꝫ populo discordante itur ad manus, ⁊ apud grecos
dicitur pharatrea. c. ɔiurationū. xj. q. j. vbi gl. exponit a Phares
ꝙ est diuisio, inde Pharisci. c. seditionarios. xlvj. di. ⁊ seditio fm
beatum Ant. archiepi. Florē. in. ij. p. sue sum. ti. iiij. c. viij. §. j. im-
portat discordiā, non quācūqꝫ, sed inter partes alicuius multitudi-
nis, q2 discordia est sexta filia inanis glorie, sub qua ɔtinet seditio se
cundū bea. Tho. ij. ij. q. xlvij. arg. j. Ideo Isido. in lib. Etymo. di-
2 cit † ꝙ seditiosus est, q dissensiones animorum facit, ⁊ si discordias
gignit. Conuenit aūt fꝫ diuū Tho. vbi. s. i aliquo cū schismate, rixa
⁊ bello, ⁊ in aliquo differt. Conuenit in hoc, q2 importat quandam
contradictionē, sicut illa. Differt aūt a schismate, q2 schisma oppo-
nit vnitati spūali. s. multitudinis ciuitatis. Differt autem a bello, ⁊
rixa, q2 bellum est ɔ extraneos hostes, quasi multitudinē. Rixa ve-
ro est vnus ad vnū, vel paucoꝝ ad paucos vt ꝑ bar. ⁊ Ang. in. l. si in
3 rixa. ff. de sic. ⁊ .l. qm̄ multa facinora. C. de vi pub. † Sed seditio ꝓ-
prie est inter partes vnius multitudinis inter se dissentientes, puta
cum vna pars ciuitatis excitatur in tumultū ɔ aliam, vt colligi pōt
ex. d. ll. de sedi. ⁊ tꝫ Car. Alex. in. d. c. seditionarios. post Arch.
⁊ idē Ang. de claua. in sua sum. in verbo, seditio. Secundo ēt bellū
⁊ rixa in hoc differunt a seditiōe, q2 bellū ⁊ rixa importāt impugna
tionem in actu, se seditio dici pōt siue sit hmōi impugnatio in actu si
ue fiat preparatio ad impugnationē hmōi, vt. j. dicā in solutione. q.
princi. qua pena puniant seditiosi, vnde glo. dicit. ij. ad Coꝝ. xij. ꝙ
4 seditiones sunt † tumultus ad pugnā. s. qbus se ꝑparant ⁊ intentant
pugnare, vt dicit Judicū. xij. iō seditio hꝫ locū in exercitu, in classe,
in campo. in schola, ⁊ vbicūqꝫ multitudo est hoim. Ideo fm Bo-
nifa. de vitalli. in. d. suo trac. criminū. ti. de seditio. seditiosus dicit
ille q seditionē, vel ꝓditionē tractat de aliqua ciuitate vel castro ha
bendo vel dando, cā faciendi guerrā ɔ publicā vtilitatem, vel trac-
tat facere nouitatem in ciuitate vel bonuꝫ publicū statū ipsius, vel
tractat se fieri dn̄m terre vel alterius loci. ⁊ ad premissa facit illō ꝙ
tradit Bal. in consi. cxxx. inci. decretū domi. vol. j. ꝙ verbū con-
gregationis est genus generalissimū. l. j. §. ɔuentionis. ff. de pac. ibi
dū dicit in vnū locū ɔgregantur ⁊ veniunt ⁊c. ⁊ ꝑdicat de conuentio
ne nuda in qua aliq. pactionibus nō firmant, sicut est ɔgregatio ad
audiēdā aliquam ꝑdicationē vel harengā, vel aliqd parlamentum.
5 † Itē ēt de ɔgrgatione in qua aliqd pactionibus vel statutis firmat
que habent diuersa nomina secundum ꝙ congregati ei nomen im-
ponunt, vel fm ꝙ ius imponit, nam aliquando vocatur vnio, aliqn̄
confederatio, aliqn̄ secta, aliqn̄ conuenticula, aliqn̄ coniuratio. i. si
mul iuratio, aliqn̄ conspiratio. i. simul vel idem spiratio, ⁊ de vtroqꝫ
est tex. cum sua glo. in. c. constitutionem. §. j. cum seq. de verbo. sig.
lib. vj. vbi lꝫ coniuratio capiatur ꝓ conspiratione, ⁊ conspiratio pro
coniuratione, secundum doc. Fely. in. c. fi. de testi. cog. ⁊ in. c. ex-
hibita. col. ij. ver. non limitationem. de iud. ⁊ Cepo. veroneñ. in cō
sil. iiij. col. iij. cum seq. ⁊ Luc. de penna in. l. magistros. colum. vl. C.
de profes. lib. x. ⁊ Archi. in. d. c. coniurationum. xj. q. j. Aliquādo
mutinatio, ⁊ inde mutini in Francia vocantur, que omnia fere colli
guntur ex. l. j. ⁊ .ij. ff. ad. l. iul. maie. Aliqn̄ monopolium, vt. C. d mo-
nopo. Aliquando consilium, vt. d. l. j. ⁊ passione dn̄ica dicitur, Mt.
xxvj. Tunc congregati sunt principes sacerdotum, qui dicebat cay
phas, ⁊ consilium fecerunt vt Jesum dolo tenerent ⁊ occiderent. di
cebant autem, non in die festo. Ne forte tumultus fieret. ⁊ idē mar-
ci. xij. ⁊ Luce. xxij. Nam hec omnia, secundum Bal. in. d. consil.
significant quendam consensum inter se fidei interpositione firma-
ta, quibus homines ad seditionem ⁊ tumultum contra rempu. vel ter
tium prouocantur, vt no. Fel. in. d. c. fi. de testi. cogen. ⁊ in aliis iu-
ribus. in. iiij. presuppo. alleg.

SVMMARIVM

1 Homines quatuor gentem constituunt.
2 Multitudo an possit in quatuor consistere.
3 Populus ex decem hominibus constitui potest.

1 **Tertio premitto quot** † homines faciant congregationem, ⁊
Barto. in. l. ij. ff. vi bo. rap. ⁊ in. l. j. ff. de probatio. dicit, ꝙ quatuor
homines faciunt gentem. ⁊ pro eius opi. est tex. in Lombar. in. l. j.
de aggre. in vico facta, que est canonizata. xij. q. ij. c. cum deuotiss-

mam. ibi si quis manu armata vsqꝫ ad quatuor homines in vicum
alterius ⁊c. ⁊ in. l. ij. de sedi. contra iudicem vel ciuitatem leuata. e.
lib. ⁊. c. j. ⁊ ibi per omnes. ⁊ in. c. congregato. de elec. Sed Bald.
in. l. j. §. fi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in consi. clxxxvj. in fi. vol. j. tenet cõtra
rium, qꝛ. d. l. i. hoc non dicit, qꝛ ibi ponitur genus pro geniculo, non
pro collectione multitudinis, maxime in statutis ⁊ decretis seu ordi
nationibus punientibus facientes congregationem, vt. l. ij. ibi bal.
2 in ver. collegerit. C. de sedi. de quo statim dicam † ⁊ quod quatuor
homines non dicantur multitudo, adducit tex. in. l. fi. C. de testamẽ.
ideo secundum ipsum quatuor, aut quinqꝫ congregationes se ad
malefactores puniendos non incidunt in penam statuti congrega-
tiones prohibentis, ideo Bituriges qui pastorellos de quibus di-
ctum est. s. occiderunt, non tenentur, lꝫ sine auct. princi. se congrega
uerint. faciunt no. in. l. si barsatorã. C. de fideius. ⁊ que dixi in. §. xix.
de iur. om. ind. ⁊ idem ſm Bald in. d. consi. clxxxvj. si conuocaue
rint amicos beniuolos ad extirpandas istas bestias condemnatas
que regioni nocent vt no. in. l. iij. §. cum igitur. ff. de vi ⁊ vi arma. si-
cut enim ad tuitionem rerum lꝫ congregare amicos, vt ibi cum no. in.
l. j. C. vnde vi. multomagis ad tuitionem publicam, ⁊ idem tꝫ Bar.
in suo trac. de Guelphis ⁊ Gibellinis. in. iij. princi. q. ⁊ dico ꝙ dꝫ
relinqui arbitrio iudicantis, quot homines faciant congregationẽ
ſm gl. ⁊ doc. in. c. latores. de cleri. excom. ministrã. ⁊ in. c. discipli-
3 na. xlv. di. ⁊ Fely. in. c. dilectus. in. ij. col. in fi. de simo. ¶ † Sꝫ de
cem homines bene faciunt populum, vt no. in d. c. j. ⁊ alijs iuribus
. s. alleg. gl. ⁊ Jo. fab. in. §. si grex. insti. de leg. ⁊ Bal. in. d. l. j. §. hu
ius col. iij. vbi dicit ꝙ facile fit turba coadunata, id est decem ho-
minibus vel pluribus ad idem flagitium committendum. nam tur-
ba a turbo dicta est ex genere tumultus. l. pretor. vi bo. rap. sicut di
citur tempus turbatum, quando est inuolutũ, ⁊ aer cõmixtus. ⁊ tur
bare idem est ꝙ confundere, vel inquietare, vel imbrigare. l. j. §. fi. ff.
de ser. corrup. ⁊ per Bar. in ti. qui sint rebelles. in verbo, rebellis,
⁊ in verbo tenere.

SVMMARIVM

1 Qualitas personarum in delictis puniendis attendi debet.
2 Qualitas cause in puniendis delictis debet considerari.
3 Inimicitia priuata excusat a rebellionis pena.
4 Amicos ⁊ cognatos conuocare quando sit licitum.

Quarto iuxta predicta

premitto ꝙ in tali
bus congregatio-
nibus puniendis vel remissius plectendis, dꝫ considerari qualitas
personarum ⁊ cause. l. aut facta. §. causa. ⁊. §. persona ⁊ ibi p docto. ff.
1 de pe. † ⁊ de qualitate persone patet qꝛ ex personis hominum dicta
pensamus. l. j. C. si quis imperato. maledi. ⁊. l. famosi. §. j. ff. ad. l. iul.
maie. ⁊. l. fi. ff. de act. ⁊ obli. ⁊. l. si quis aliquid. §. authores. ibi pro q̄
litate dignitatis. ff. de pe. ideo si prolata fuerint aliqua verba cõtra
principem tempore seditionis furore durante, veluti ꝙ se alteri re-
gi. s. Anglie vel Aragoñ. redderent, si vellet rex noster eos subsi-
dijs opprimere, vel contra consules ⁊ consiliarios ciuitatum, dicen-
do ꝙ eos occidere oportebat, ⁊ puteum corporibus eorum reple-
ri totum, vt aliqui Ageñ. dicebant, veniunt in consideratione, qꝛ lu-
bricum lingue ad penam facile non trahendum. d. l. j. ⁊. l. famosi. §.
j. ⁊ olim Prepositi laborum corrigebant eos qui male loquebant̃ de
principe, vt no. gl. super rub. C. de prepo. labo. lib. xij. tamen si nobi
les Burgenses ⁊ alij diuites hec dicerent contra principem, ma-
gis essent puniendi q̄ꝫ ciues plebei ⁊ pauperes, vt voluit Mar. lan
den. in. d. tracta. de cri. lese maiesta. §. xxxvj. alleg. Bal. ĩ. l. j. C. de
cõducto. ⁊ pcura. lib. xj. tamen genus istud maledicendi sub crimi
ne lese maiesta. non comprehendit̃ vt. d. l. iuris. ⁊ tenet. d. Stepha.
buynardus in. d. l. quisquis. in. j. no. ver. secundo dictum notabile.
2 † De scdo scꝫ de qualitate cause patet per tex. in. l. mulier. ff. rerum
amota. ⁊. d. l. ij. ff. vi bo. rap. tex. in. l. pomponius. in. ij. ff. de neg. ge.
⁊ Old. in terminis in consi. cccxv. in fi. versi. ex premissis itaqꝫ ap-
paret ⁊ hoc probat̃ Numeri. xx. c. in prin. ꝙ cum populus aqua in
digeret, conuenerũt aduersus Moysen ⁊ Aaron, ⁊ versi in seditio
ne dixerunt. Quare nos fecistis ascendere de Egypto, ⁊ eduxistis
in locum istum pessimum, qui seri non potest, nec gignit, nec vineas
nec malogranata, insuper ⁊ aquam non habet. ⁊ tunc Moyses, ⁊
Aaron orauerunt pro populo, ⁊ exaudiuit dominus clamorem po
puli, vel ſm Bald. quando est inimicitia priuata. non presumitur
talia fieri contra principem vel rempublicam, sed solummodo vt p̄
uatus a priuato se defendat. tex. est celebris in. l. si quis ingenuã. §.
in ciuibus. ff. de cap. licet ipse idem Bal. teneat contrariũ post In
3 nocen. in. c. i. de offi. deleg. sed Bar. † tꝫ primum ꝙ priuata inimi
citia excusat a pena rebellionis, in. l. hostes. de cap. cuius senten-
tia videtur humanior, ſm Marti. landen. in tracta. de crimine lese
maiest. §. xxj. ⁊ hoc fere natura inductũ est. Quia, vt ait Aristo. cõ
gregat separatissimos communis timor, vnde ſꝫ Bal. in. d. consil.
cxxx. hec cõsue. inoleuit, vt de pace iur. fi. §. conuenticulas. cuꝫ ibi
no. quia si quis vult diuidere aliquam cognatiõem, dꝫ ei resisti sal-
tem consulendo. l. possessionum. C. cõia vtriusqꝫ iudi. Nam qua mẽ
te aliquid fiat, animaduerti conuenit. alle. tex. in. l. ex charitate ami
citie. ff. ad exhibẽ. quam non inueni ibi, qꝛ amicus amico vult bona
l. offic. C. de neg. gest. ⁊. d. l. iij. §. cum igitur, de vi ⁊ vi arma. ⁊ He-
ster. v. vbi Aman reuersus ad domũ, conuocauit ad se amicos, ex
eo ꝙ Mardocheus sedẽs ei non assurgit. ⁊ ẽt habetur Luce. xv.
vbi dñs q ouem perdiderat, ⁊ inueniẽs conuocauit amicos ⁊ vici-
nos, ⁊. ij. Machabe. vij. c. vbi Judas machabeus ⁊ qui cũ illo erãt
conuocauerunt cognatos ⁊ amicos ⁊c. ⁊ idem tꝫ Car. Alex. in. d.
§. conuenticulas. col. ij. ver. vnde si aliquis ⁊c. de pace iura. firm.
⁊ per predicta ⁊ alia per ipsum Bald. adducta in dicto cons. cxxx.
4 decidit † ꝙ stante constitutione ⁊ decreto domini, disponente ꝙ nul
lus audeat vel presumat palam vel secrete directe vel indirecte vel
aliquo quesito colore contrahere ⁊ fabricare, nec modo aliquo cele
brare adinuicem aliquam ligam, vnionem confederationem, sectam
vel conuenticulam, nec vllam conuersationem vel conspirationem,
sub pena eris ⁊ persone, eiusdem dñi arbitrio imponenda ⁊c. ꝙ si
aliqui, ne eorum amici de stirpe domus diuidantur inter se ad instã
tiam quorundam, accesserint ad quendam locum, vbi plurimos con
uocauerint ⁊ congregauerint, qui inter eos hec verba habuerunt ⁊
posuerunt. Amici vos cognoscitis ⁊ nos cognoscimus instigatio-
nes ⁊ astutias illorum de Gambarinis qui volunt vos diuidere, ⁊ quia
virtus vnita fortior est ipsa dispersa rogamus vos vt eis non creda
tis, nec aliqualiter adherere velitis, Quinimmo vestro solito more
in defensionibus ⁊ offensionibus vbi offendi vobis velint esse õhe a
tis in idem alias in finalem consumptionem faciliter incurrere po-
teritis ⁊c. ꝙ non debeant puniri, sed eorum pena est ipsi principi re
seruata, q pro motu animi sui sit õclaraturus, cui nihil potest aliud
q̄ꝫ persuaderi, ꝙ imponat penã pro motu ⁊ pietate animi iuxta mo
dicitatem non enormem.

SVMMARIVM

1 Populus quando licite possit se cõgregare sine superioris aut suo
rum iudicum auctoritate.
2 Monachi an possint licite iurare se defensuros aduersus quemli-
bet monasterij bona diripientem.
3 Congregatio laicorum an sint licite.
4 Congregatio licita censetur cuius finis licitus reperitur.
5 Guelphis sua pmittunt̃ statuta ⁊ Gibellinis sua.
6 Seditiosi non dicuntur qui regimen tyrannicum perturbare
nituntur.
Tyrannus in populo sibi subiecto seditiosus est, ⁊ iõ expellẽdus.

Quinto iuxta premissa

1 † premitto an popu
lo licitũ sit se cõgre
gare sine superioris aut suorum iudicũ auctoritate, ⁊ vꝫ ꝙ nõ, vt pbat̃.
j. Macha. xiiij. ante fi. ibi ne liceat vlli ex populo ⁊ ex sacerdoti-
bus irritũ facere aliqd horum ⁊ contradicere his que ab eo dicuntur
aut conuocare conuentum in regione sine ipso ⁊ vestiri purpura. sic
⁊ etiam Psal. xv. non congregabo conuenticulam eorum. ⁊ in au-
thẽ. de mand. prin. §. deinde conueniens. ⁊. §. deinde competens. col
la. iij. ⁊ in. l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ tꝫ Abba.
post Host. in. d. c. fi. de testi. cogen. ⁊ docto. per illum tex. in. l. con
uenticulam. C. de episc. ⁊ cler. ⁊ in. d. §. conuenticulas. ⁊ Car. Ale-
xan. in. c. illud, col. v. xxiij. ⁊ ita habetur in stilo ⁊ libro consue. et ibi
p Aufreri. in titu. quorum cognitio ptinet ad regẽ. ⁊ tꝫ Jo. fab. in. l.
addictos. C. de epi. audi. ⁊ in. l. j. de offi. mili. iudi. et Inno. in. c. si-
gnificasti. ⁊ ibi per doc. insuper Fel. de offi. deleg. ⁊ ho. tex. in au-
ten. vt neqꝫ miles neqꝫ federa. colla. viij. ⁊ in. c. j. ⁊. iij. xxiij. q. iij.
In contrarium ꝙ possit se congregare, vt voluit gl. in. d. §. conuen-
ticulas. vbi dicit quod de consue. ciuitates faciunt iuratas confede
rationes maxime in Italia ⁊ in ciuitatibus expressis in pace con-
stantie, ⁊ precipue si fiat super licito tangente cõitatẽ, vt puta, vt cle
rici non permittant epo res ecclesie alienare, vt tenent Archi. P.
de Anch. ⁊ Philli. Franc. in. d. c. constitutionẽ. de ver. sig. lib. vj.
2 in illa. q. an † monachi qui videntes suum monasterium in tpalibus
labi ex dilapidatione abbatis, iurauerunt in simul se iuuare ⁊ defen
dere p posse, tam contra abbatem, q̄ꝫ contra quãcunqꝫ aliam perso
nam monasterium destruentem, dicantur coniuratores a iure repro

bati

bati, vbi concludunt q si ex cā de presenti & cōi contra prelatū & superiorē, qz iam dilapidabat & male tractabat personas & bona monasterij, q possit fieri predicta conuentio, sed si contra superiorem nihil apparet de presenti iniustum vel presumptū, q tunc non lz subdito cōiurare vel conspirare contra prelatum per.d.c. constitutionem, qz iste quentiones alliciunt subditos ad peccandum & ad iurgia, que licet per se nō sint mala, tamen qz malum ex eis sequi potest reprobantur a iure vt no.in.c.si Christus.de iureiurā. & tz Luc.de penna in.l.magistros.col.vlti.de profes.& med.li.x.& Jo.fab.C.de monop.& And.de iser.& Card.alex.in.d.§.conuenticulas.& doc.in.l.p iniquum.C.de iur.om.iud.& Barto.in.l.fi.ff.de colle.illic.& Host.in sum.de iureiur.§.sed an sit licitū.& Bal.in.d.consi.cxxx.
3 † & ideo iste fraternitates que fiunt per laicos, siue marres, siue mulieres ad bonū, sunt licite, de quo p Arch.in.c.si quis despicit.xlj.dist.& Fel.post Abb.sicu.in.c.accedentes.col.j.& ij.de prescrip. vbi Fel.ponit signa cognoscendi collegia licita, tamen requiritur q iste conuenticule mercatorū sint auctoritate superioris approbate vel confirmate, vt no.Bar.in.l.fi.de colleg.illic.& in.l.j.§.j.sub pretextu.de extraor.crimi.vbi etiam dicit qd superior potest mandare collegijs, vt potent sibi statuta collegiorum suorum. d quo plene per Cardi.Alexan.in.d.§.conuenticulas.col.ij.vbi ponit regulam q omnia collegia, qgregationes & sodalitates sunt probibita.l.
4 j.in prin.ff.de colleg.illic.† vnde fm eum per finem licitum, licita cognoscitur congregatio, & econtra, per finem illicitum q sit illicita l.si a reo.§.fi.ff.de fideius.& per Ange.in consi.ccclxxvj.colum.j.& Ludo.de ro.in consil.xxxvij.& huiusmodi confratrie solent de silo Francie per ipsum principem approbari. & ita tz Bonifa.de vitalinis, in trac.malefi.ti.de colle.illic.vel fz Bar.in trac.de Guelphis & gibelli.in.iij.q.princi.quando congregationes tendunt principaliter ad bonum publicum, vt ciuitas recte & quiete gubernetur, lz tn non possint aduersarijs resistere, nisi sub vno partialitatis nomine, vt Guelphorum vel gibellinorum, aut cōitatis, tunc licitū est communi se congregare. Et ideo dicit Bal.in.l.ij.§.deinde cū esset.ff.de ori.iur.q plebei possunt sibi facere legem de per se. Et ma
5 gnates de p se.† & sic fm eū Guelphi pnt habere sua statuta, & Gibelini sua, & idē dicit Bal.in qsi.clx.in prin.vol j.& dixi in trac.de custo.clauiū porta.fo.viij.col.ij. Sed qn vna pars non solū vult resistere, sed vult ponere in administratione & regimine alios regētes & istud est simplr illicitū, vt.d.l.j.de sedi.& ibi no.per gl.de eo q volebat deponere prātem, vt dicam.j.in solu.q.princ.nisi fm Bart.tales regētes quos volunt deponere, essent tyranni, tunc duobus qcurrentibus licitum & permissum est deponere. Primo si habendo recursum ad superiorem non possit tyrānides deponi sine magna difficultate. Secundo q ipsi hoc faciant propter vtilitatem publicam vt status ciuitatis restaurerē, secus si hoc facerēt, vt alijs expulsis, nouā tyrānidem innouarēt, vt ipse hoc pbat iuribus & dictis sanctorū doc.vt ibi p eū, tn istis duobus interuenientibus, si peruenerint ad actum, ita q rumor vel tumultus irrepserat in ciuitate nō incidunt in.l.j.C.de sedi.alleg.beatū Tho.ij.ij.q.xlij.arti.ij.& idem Marti.landen.in trac.de prin.§.cxj.& Ang.de clau.in sua summa, in ver seditio.in.vlti.q.& etiam diuus Anto.in.d.sua sum.ij.parte ti.
6 iiij.c.viij.§.j.vbi volunt † q cū regimē tyrannicum non sit iustum, qz non ordinatur ad bonum commune, sed ad bonum priuatum regentis, vt dicitur.iij.Politi. Ideo perturbatio hmōi regiminis n habet rationem seditionis, nisi forte qn sic perturbatur inordinate tyranni regimen, q multitudo subiecta maius detrimentum patit ex perturbatione sequenti, qz tyranni regimine. Magis autem tirrānus seditiosus est in populo sibi subdito seditiones & discordias nutrit, vt diutius dominari possit & tenet Barto.in tracta.de tiran.& in.l.decernimus, & ibi Moder.C.de sac.san.eccle.& Mar.de lau. in tracta.de confedera.pace & conuentioñ.prin.§.xiiij. Unde Joiada summus sacerdos, qui cum multitudine armata abstulit regnū Juda ab Athalia, quod sibi iniuste vsurpauerat, non fuit seditiosus, sed virtuosus.iiij.regū.xj. Similiter Aioth & Gedeon auferētes dominia ab oppressoribus suis.vt in lib.Judicum babetur.

SVMMARIVM

1 Oppugnans vel prodens propriam ciuitatem vel alium principem ab Imperatore inferiorē, an incidat in crimen lese maiest.
2 Monetam & imaginem Cesaris falsificans crimen lese maiestatis incurrit.
3 Forensis licet conspirationem a populo factam sciuerit non tamen punitur.
Clericus an possit committere crimen meiesta.lese.
4 Marchio Ferrariensis iura de crimine lese maiesta.loquentia cōtra suos subditos exercet.
5 Ciuitas Florentie ex priuilegio sibi indulto regalia habet.
6 Crimen lese maiestatis etiam aduersus dominum ciuitatis committi potest.
7 Crimen lese maiestatis incurrunt qui cardinales, clericos, vel religiosos insultant.
8 Ciuitates que ius fisci habere dicantur.
9 Crimen lese maiesta.committere dicuntur, qui in principē, vel eos qui ad latus eius sunt, moliuntur.
10 Conatus in quibus puniatur criminibus.
11 Maiestas duplex est, diuina scz & humana, & postrema hec triplex reperitur.
12 Filij non puniuntur ob crimen lese maiesta.a parentibus qmissum.
13 Oppugnans ciuitatem imperatori subiectam & obedientem in perduellionis crimen incidit.
Inimicos principis sui in terram intrare permittens, lese maiestatis crimen incurrit.
14 Ciues mittentes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod signū dantes criminis lese maiesta.rei efficiuntur.
15 Nuntium vel literas hostibus mittens aut aliud signum faciēs quo possint ciuitatem & eius dominium occupari, crimen incurrit maiestatis lese.
Crimen lese maiesta.quis proprie dicatur committere.
Perduelles qui dicantur.
16 Crimen lese maiesta.non committitur vbi substractio non fit a iurisdictione principis.
17 Maiestas pape est maior imperiali maiestate.
Rex francorū de iure superiorem non recognoscit.
Ciuitatem regi Francorum subditam oppugnans reus est maiestatis lese.
18 Laicus iuramentū violando prophanās quod regi & domino suo iurat & peruerse & dolose regnum eius tractat, & in mortem ipsius insidiatur crimine maiesta.lese irretitur.
19 Maiestas dicitur maior stans, siue maior potestas.
20 Crimen maiesta.lese an extinguatur morte.
21 Cōfiscatio quelibet bonorū ad ipsum regem deuenire debet.
22 Rex Francorum solus in regno suo gratiam seu remissionem concedere potest.
23 Crimen lese maiesta.locum habet contra regem francie, tamen filij eius qui crimē commisit non sunt infames.
24 Princeps occupatori violento ciuitatis vel prouincie nō potest ipsam concedere.

1 Presuppono etiam sexto † an oppugnans vel rebellans aut prodens propriam ciuitatem vel alium principem ab imperatore inferiorem recognoscentem vel non recognoscentem superiorem, incidat in crimen lese maiesta.ita q babeat locum.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie. Uel dicatur seditionem committere, que non solum contra principem committit.l.j.C.de sedi.sz etiam contra ciuitates, castra, & alia oppida ac loca, vt.l.ij.in princ. d sedi.dū dicit, in nonnullis locis aut ciuitatibus &c. & l.denuntiamus.ibi collecta multitudine in qualibet parte ciuitatis vel vici vel cuiuslibet loci &c.C.de bis qui ad ec.qfu.& l.j.ibi, locave occupantur.& l.iij.ff.ad.l.iul.maie.& circa banc.q.gl.& doc.sunt varij. Nā glo.in.l.fallaciter.§.fi.in verbo, prodita quam ibi sequitur Bal.C.de abol.tz q committit crimen lese maie.& Bal.ibi no.illum text. in versi.oppugnata.ad dno. Primo contra venientes cum vexillis eleuatis bastiliter contra ciuitatem. Scdo contra proditores populi, qui incidunt in crimen lese maie.& idem tenent Bald.in.l.si
2 quis nūmos.C.de falsa mone.† qui dicit q qui falsificat monetam & imaginem Cesaris in derogationem sue maiestatis, committit crimen lese maie.& idem dicit in ciuitate ista, loquēdo d ciuitate Perusij, si quis subditus eiusdem ciuitatis falsaret monetam ipsius. al leg. Pau.de leaza.in.cle.pastoralis.de re iudi.bene dicit Bal.j. quod qui vult prodere populum, incidit in crimen lese maiest. quod dicit esse verum in subdito, secus in non subdito per tex.ibi, qz non committit crimen lese maie.gl.in.d.cle.pastoralis.in verbo, inuit. quam ibi sequuntur doc.idem tenet Eigidi Bellamera in consil. xv.in.ij.q.& Steph.Buinar.in.d.l.quisquis.in.j.no.vers.vj.addēdo predictis.& Jo.fab.in.l.meminisse.C.ad.l.iul.ma.& Bal.in l.ij.ad fi.C.de vindi.manu. Et ideo dicit Ang.in.l.frater.ff.de pa-
3 ric.in fi.† q forensis q nō est de populo.& sic ius populi non dz tueri, lz sciat qspirationē, tn nō dz puniri ex hoc q non reuelauit. & singulariter Old.in consi.xliij.col.ij.ver.circa.vj.& Marti.landen. in trac.de crimi.lese ma.§.xxij.& sic videtur q clericus non dicitur

committere crimen lese maiest. nec habeat locum in eo. l. quisquis.
ad. l. iul. maie. vt voluit And. barba. in consi. xxj. volu. iij. de quo p
Bar. soci. in ꝯsi. xij. in. iij. ⁊ iiij. q. vol. j. Abb. sic. in. c. at si clerici.
in princ. in fi. de indi. ⁊ tex. in. c. si quis laicus. xxij. q. v. de quo di-
cam. j. circa fi. q. prin. ⁊ singulariter Hiero. de tortis in suo elegan-
ti consi. in Florentinorum, qui archiepm seditiosum suspenderunt,
edito, qd reperit inter consilia do. Ant. de but. vltimũ. ⁊ per Bal.
in ꝯsil. xxiiij. volu. iiij. incip. quidam plebanus, ⁊ Steph. Buinar.
in. d. l. quisquis. in. j. no. ver. v. declaratur. ⁊ hanc Bald. opi. sequi
tur Cepola in consi. xvij. col. iij. ver. cum ergo casus noster dicens
in. iiij. col. ver. preterea licet ⁊c. ꝙ in Italia est talis consuetudo in-
ter principes etiam recognoscẽtes superiorẽ ecclesiam Romanam
4 † vt est marchio Ferrarien. qui publicat bona ⁊ exercet iura loquẽ
tia de crimi. lese maie. ꝯtra subditos suos sibi rebelles ⁊ proditores
⁊ idem And. bar. ꝯsuluit pro predicto marchiõe Ferrarien. in ꝯsi.
lxx. incip. vbi Christus. col. xij. cum seq. ver. capio primũ. vol. iiij.
vbi hanc tꝫ partem multũ singulariter, ⁊ p ipsa adduxit tex. in. d. c.
si quis laicus. xxij. q. v. per quẽ tex. pbat ꝙ crimen lese maie. ꝯmit
tit, qui offendit regẽ aut dñm terre. ⁊ idem tꝫ Ange. in ꝯsi. ccclvij.
inci. Dñs Greg. pagnocij ⁊c. Gregorius fuit ob cãm turbationis
status condemnatus ad mortẽ. ⁊ oia eius bona ꝯfiscata ꝯmunitati
5 Florentie, ⁊ talis sententia tenuit de iure, fm eũ, † eo ꝙ ciuitas Flo
rentie hꝫ regalia ex priuilegio sibi indulto per Cesarem, que sint re
galie. c. j. alias esset nulla publicatio, tãq̃ facta a iudice iurisdictio
ne carente. l. j. C. de bo. vac. lib. x. ⁊ pariter Odofr. in. d. l. ij. C. de se
di. per tex. in. d. l. j. ad. l. iul. maie. ⁊ etiam Ange. in trac. malefi. in
gl. che hai tradito la patria tua. i. j. q. in ciuitatibus superiorem nõ
recognoscentibus, qꝛ tales ciuitates equiparantur ciuitati Roma-
ne vel principi, vt no. Bar. in. l. hostes. circa fi. ff. de capti. Et habe
bit locum hoc crimen quocunq; modo aliquid contra ius fiat, sicut
si fieret contra ciuitatem Romanã. d. l. j. ij. iij. ⁊. iiij. ⁊ idem tꝫ ipse
Ange. are. in. §. per contrarium, quem legit cum. §. interdum. insti.
de here. que ab intesta. deferuntur. ⁊ idem Pau. de cast. in. l. iij. p
illum tex. C. de epis. aud. ⁊ hoc quando per seipsas se regũt, vt Pe
rusia ⁊ Bononia, ẽt si sint alicui subdite. ⁊ ita dicit seruari de facto,
quicquid sit de iure, dicens quod in hac. q. Bal. ⁊ Ang. fratres,
fuerunt in consulendo contrarij. ⁊ idem tꝫ Barto. brixiẽ. in reper
6 to. in verbo, maiestas. † dicens qd nedum aduersus reges, sed etiã
aduersus dominum ciuitatis committitur crimen lese maies. alleg.
d. l. iij. ⁊ in hanc partem videtur inclinare Fely. in. c. cũ non liceat.
col. vj. de prescri. ⁊ Archi. in. c. felicis. ⁊ ibi Per. de anch. in. iiij.
not. de penis. lib. vj. ⁊ de Zaba. in. d. cle. pastoralis. in. v. qd. ⁊ ibi
Jo. An. ⁊ de Imo. ⁊ Joã. fab. in proemio. insti. per tex. in. l. nõ du
bito. ff. de cap. ⁊ idem tenuit Odof. in. l. fi. in. iiij. nota. C. de iure rei
pub. lib. x. vbi dicit qd respu. Romanoꝝ ⁊ aliarum ciuitatum in h
parificantur, qꝛ pariter puniuntur seditiosi contra Roma. vel aliaꝫ
ciuitatem. d. l. j. ad. l. iul. maiesta. ⁊. d. l. fallaciter. ⁊ istam partem tꝫ
Marti. Lauden. trac. de crimi. lese ma. in prin. si non recognoscat
superiorem, sed si recognoscat cõmittitur crimen lese maiest. l. j. ad.
l. iul. maie. non tamen pena extenditur ad liberos, fm. d. l. quisqs.
7 ⁊ idem tenet Ludo. Bolog. in consi. lxxv. volens † quod etiaꝫ ha-
beat locum contra insultantes vel delinquẽtes aduersus episcopos,
cardinales ⁊ clericos vel religiosos familiares Pape ⁊ cardina-
lium. de quo per Jo. de Ana. in consi. lxxv. ⁊ predictam sententiaꝫ
tenuit Egid. Bellame. in. d. consi. xv. in. j. q. si ex priuilegio vel p-
missu Imperatoris aut de consuetudine tanti temporis, de cuius ini
tio non estet memoria, vnus rex haberet supremum dominium, ⁊ sic
ab eo appellari non possit, tunc contra talem principem crimen lese
maie. committitur, ⁊ ibi ita consuluit pro Ludo. rege Hierusalem
⁊ Sicilie ac comite Prouincie a quo non appellatur, ⁊ est supre-
mus, lꝫ recognoscat imperatorem, secundum eũ, ⁊ ego vidi in Ar-
chiuis ciuitatis Aquensis comitatus Prouincie iuramentum fi-
delitatis sub sigillo aureo, ⁊ in comitatibus Prouincie ⁊ Folcal-
cherij habet comes iura imperialia ex priuilegio, vt dicit Albe. de
Rosa. in prima parte statu. q. clxv. ⁊ istam partem tenet ipse in. iij.
8 parte statu. q. xix. † vbi dicit qd lꝫ de stricto iure ciuitates ⁊ regna
ius fisci non habeant, fallit in ciuitatibus Lõbardie, quibus pr pa-
cem Constantie concessum fuit merum ⁊ mixtum imperium ⁊ rega
lia. ⁊ idem credit in alijs dominis ⁊ ciuitatibus habentibus merum
imperium ab imperatore. ⁊ idem in regno Francie ⁊ alijs regnis,
tamen secundum Bald. in rub. ff. de rerum diui. ciuitas vel domi-
nus non recognoscens superiorem habet de consuetudine regalia,
⁊ iura fiscalia, ⁊ etiam Marti. lauden. in. d. trac. de prin. §. cxxij. ⁊
clxxxviij. ⁊ idem tenet Guido Pape in. q. ccclxiiij. volens ꝙ ha-
beat locum in Delphino ⁊ duce Burgundie ⁊ etiam Duce Sa-
baudie, lꝫ recognoscat in superiorem imperatorem, ⁊ ita dicit fuisse
iudicatum, ⁊ in Delphino duce comite cõsanguineis regijs, ⁊ in pa
ribus Francie respectu ad principem, ⁊ per quandam consequen-
tiam, ⁊ non respectu ad eos. tenet Stepha. Buy. in. d. l. quisquis.
in. iij. no. sed secundum Egid. in. d. consil. contra aliquem ducem,
comitem, vel Baronem Regni Francie, sed solum contra ipsuꝫ re
geꝫ, qui supremus est dominus in regno, crimen lese maiest. j. regnũ
committi potest, qꝛ nullus alius q̃ꝫ rex supmus dominus in regno
dici potest, ille enim a quo appellatur, supremus dici nõ potest, vt
etiam dixi in trac. de custo. clauium portaꝝ, ⁊ hoc tenet Jo. Bar-
berij in viatorio iuris. titu. de crimi. lese maie. in. ij. mẽb. Sed con-
9 trarium tenet gl. in. d. l. j. ad. l. iul. maiest. † qꝛ illi dicuntur commit-
tere crimen lese maiesta. qui contra principem vel contra eos q iu-
xta latus suum sunt, aut contra rempublicam Romanoꝝ moliunt
vt ibi. d. l. quisquis. Non autem illi qui contra alias ciuitates mo-
liuntur, vt probatur in. d. l. fallaciter. in fi. vbi crimen lese maiest. ⁊
crimen patrie oppugnate ponuntur vt species differentes. ciuita-
tes enim alie ab vrbe Rome funguntur iure priuatorum. l. eum qui
vectigal. ff. de ver. signi. ⁊ Bald. in consi. xlix. in prin. vol. ij. ⁊ scdm
hanc opi. consuluit Bal. prout refert ⁊ sequitur Nellus de sancto
Geminia. in tracta. Bannitorum. in. j. parte, vbi dicit ita vidisse p
viros magne auctoritatis consultum, ꝙ pluries in ciuitate Floren.
obseruatum fuit. Et hanc similiter tenent Aug. Ariminẽ. ⁊ Ber-
nardus Landr. in addi. Ang. are. trac. de male. in gl. che hai tradi
to. Nam secundum ipsos titulus talis criminis est seditionis, non
perduellionis vel maiesta. alleg. tex. in. d. l. j. de sedi. ⁊ ideo Aug.
arimi. dicit gl. in. d. l. fallaciter esse falsam per tex. ibi in quo ponun
tur casus separati, scꝫ demolitio contra patriam, ⁊ crimen lese ma.
vt dictum est. l. allega. Bal. in. d. consil. incip. Quamquam alle-
gata sint multa ⁊ plura ⁊c. ꝙ non potui inuenire. ⁊ Ang. Pau. de
10 cast. Alexan. ⁊ Jas. in. l. j. §. fi. ff. ꝙ quisq; iur. dum voluit † quod co
natus non puniatur, nisi in crimine lese maie. ⁊ in crimine patrie ex
pugnate vel turbationis status, ⁊ Ang. in. l. vj. ad. l. iul. ma. vbi di-
cit ꝙ est solum pena capitalis, per tex. in. d. l. j. de sedi. vbi idem tꝫ
per tex. in aucten. de mand. princip. §. fi. ⁊ in. l. capitalium. §. solent
quidem. ff. de pe. vbi gl. ponit exemplum in Joseph decurione Bo
noniensi ⁊ Bergollo Pisano qui aduersus quietem ciuitatũ suaꝝ
sepe conuenerunt, ⁊ populum concitauerunt, ⁊ facit secundum euꝫ.
Ecc. xxvj. c. circa princi. dum dicit delecturam ciuitatis ⁊ collectio
nem populi ⁊c. ⁊ idem vult Bald. in. d. l. j. de seditio. dum dicit ꝙ
tenens castrum rebellatum contra principem debet mori. ⁊ Ange.
in. l. lex. xij. tab. in fi. ff. ad. l. iul. ⁊ Ang. in addi. ad Bart. in. d. l. j.
11 ad. l. iul. ma. ⁊ dixi in. q. de cust. claui. † Nam certum est ꝙ duplex
est maiestas diui. ⁊ humana. auc. gazaros. C. de here. ⁊ dicam. j. cir
ca fi. q. princ. Et est humana triplex. s. imperatoris, vt in prohe. in-
sti. ibi imperatoriam maiestatem, ⁊ etiam regia. l. j. C. vt nemo pri.
ibi regie maiestatis ⁊c. Item populi Romani. d. l. j. ad. l. iul. maie.
dr enim maiestas, cũ loco priuatorũ habeant, vt dictũ est ita tenuit
Cy. in. d. l. quisquis. quẽ ibi sequuntur Ange. ⁊ Saly. in. j. oppo.
vbi dicit Ang. ꝙ hodie de ꝯsuetudine in filiorũ ⁊ filiaruꝫ personis
nõ hꝫ locũ, idem dicit in. d. l. fallaciter. ⁊ in. l. vna. col. ij. C. ne ex de-
lic. defun. ⁊ tuba veritatis Bar. in. d. l. j. in fi. ad. l. iul. ma. vbi dicit
ꝙ tenetur solum. l. iul. de vi pub. ⁊ latius in extrauag. qui sint rebel
les. ⁊ in verbo, rebellãdo. post prin. ver. Sed an hec ꝯstitutio hẽat
locum ⁊c. ⁊ hoc per tex. in. d. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de
cap. ⁊ Ang. in. d. l. frater. de parric. ⁊ Hippo. de Marsil. in suo
sin. clxiiij. ante fi. ⁊ Jo. de pla. in. d. §. j. insti. de pup. ind. ⁊ Petr.
de anch. in. d. cle. pastoralis. versic. octauo no. ⁊ Cald. in ꝯsil. vlti.
ti. de accu. ⁊ singulariter Ang. in ꝯsi. ccxxij. inci. casus talis est for
ti guerra ⁊c. maxime vt filij nõ puniant, fm. d. l. quisquis. ⁊ idem
12 Jo. fab. in. §. publica. de pub. iud. † vbi dicit ꝙ filij tantum puniun-
tur in terminis. d. l. quisquis. lꝫ alias posset dici crimen lese ma. ta-
men filij non puniuntur. ⁊ pulchre ⁊ amplissime tenet hanc partem
illustris doc. Barth. soci. in consil. cclxxv. inci. in cã fratris An-
dre. vol. ij. qui dicit hanc esse communem, ⁊ respondet singulari-
ter ad iura in. j. parte adducta, volens illud habere locum, etiam si
tales principes non recognoscant superiorem, ex priuilegio vel ex
consue. prescripta, aut ex concessione superioris, que singula mem-
bra separatim examinat. Idem tenuit Anto. de bu. in consi. lxj. in
princip. Quid dicendum, Saly. in. d. l. fallaciter. concordat istas
opinio. vcꝫ. aut patria proditur vel oppugnatur, vt principi vel po
pulo Romano auferatur, ⁊ tunc procedit opi. glo. in. d. l. fallaciter
supra primo loco relata, ꝙ tunc crimen lese maiestatis committatur
qꝛ maiestas cui debent obedire offenditur, vt. d. l. ⁊. l. penul. ad. l. iu
liam maiesta. Aut oppugnatur vel proditur patria aut ciuitas, sed
non ad finem vt principi auferatur, tunc non committitur crimen le
se maiesta. ⁊ ita loquitur gloss. in. d. l. j. ff. ad. l. iul. maiesta. s. secundo

loco adducta, ⁊ sic Saly. tenet ꝙ in dubio vel indistincte nō est cri
men lese maie. qđ committitur contra inferiorem a principe. Et ista
distinctio est valde singularis, quam sequitur Joā. de pla. in. d. §. j.
in vlt. q. insti. de pub. iudi. ⁊ illustris doc. Bar. soci. in consil. xxij.
col. ij. ver. sed hic aduertendum. cum seq. vol. j. qꝛ ſm eum aut loq-
mur de his qui oppugnant per partialitatem, expellendo vnā par
tem aut factionem, eo ꝙ sunt de alia parte seu factione ⁊ introducē-
do partem suam, non tamen occupando dominium ipsius ciuitatis
⁊ tunc non dicitur crimen lese maie. committi. ⁊ ita loquūtur iura se
cundo loco allegata, qꝛ secundum eum Gibelline ⁊ Guelphe par-
tes sunt due secte solum approbate pro locis in quibus sunt. alleg.
Barto. in. l. si quis a filio. §. si princip. sed non vbi. ⁊ Jo. an. in capi
tu. statutum. §. cum vero. in verbo, non audens. de rescrip. lib. vj. ⁊
idem Cardi. Alexan. in. d. §. conuenticulas. col. iij. ver. quero quid
in parte Gibellina ⁊ Guelpha. ⁊ dixi. s. in proxi. presuppositione.
13 † Aut oppugnat ciuitatem Imperio subiectam ⁊ Imperatori obe-
dientem, illius dominium ⁊ iurisdictionem mixtum ⁊ merum Impe
rium occupando, talis indubitanter dicitur crimen lese maie. incur-
rere, qꝛ qui contra principem arma summunt, eum tangere totū vi-
dentur. l. vngaris. in princip. ff. de fur. ⁊ ita loquuntur iura superius
in prima parte adducta, qꝛ ille dicitur facere contra statum princi-
pis, qui vult dirigere statum ad aliud regimen, puta regem, vt vo-
luit Bald. in. l. j. §. huius studij. colum. ij. in fi. versic. ⁊ dicitur sta-
tus a sto stas. ff. de iusti. ⁊ iure ⁊ Martinus lauden. in. d. tracta. de
crimine lese maiesta. §. xij. vel etiam si inimicos principis permitte
ret intrare in territorio vel regno principis. tex. celebris in. l. si quis
barbaris scelerata factione. C. de re mi. li. xij. vbi gl. ponit exemplū
de potestate castri Franci qui permisit venire Mutinenses corru-
ptus ab eis. tenet Bald. in. l. j. q. xlij. ff. de rerum diuisio. ⁊ Mart.
lauden. vbi. s. §. xxxviij. qꝛ qui non tenetur pone re fortiliciū in ma
nibus inimicorum, tenetur curare ne per inimicos occupetur quantū
potest, vt eleganter dicit Ange. in. l. non est impossibile. in fin. ff. de
pac. ⁊ Marti. de laud. in trac. de castel. ⁊ castris. §. xxxj. ⁊. xxxiij.
pro quo adduco bo. tex. in. l. dolo in princip. ff. si ven. nomi. in pos. ⁊
ibi gl. singu. ⁊ dixi in tracta. de custo. claui. in. iij. presuppositione. ⁊
pro hac parte facit quod dicit Ang. in. d. l. j. ad. l. iul. maiesta.
14 ¶ † Nota vt curent ⁊ aduertāt ciues, vt rebellibus ciuitatis nō mit
tant literas, neqꝫ aliquod signū prebeant eis, per quod ipsi possint
se iuuare contra ciuitatem. Nam contrarium facientes incidunt in
maistatem, per illum tex. accipiendo maiestatem large, vt ipse di-
cit, quod dictum adducit Barba. in. d. consi. lxx. contra Salyc. ⁊
ego pro Saly. qꝛ Ange. ibi in princi. sequitur glo. quod non habe-
at locum in alijs ciuitatibus ⁊ dominis inferioribus a principe, ⁊ sic
non est verisimile quod in fi. per dictum. s. allega. voluerit contra-
rium, quia dictum docto. debet intelligi secundum. l. quam allegat
vt dicit Barto. in. l. non solum. §. si liberationis. ff. de lib. leg. ⁊ dixi
in addi. ad mandago. de elec. in. j. addi. sed dictum Ange. in. d. l.
j. ad. l. iul. maie. ⁊ etiam opi. Saly. probatur per tex. ibi, qui ve ho
stibus populi Romani nuntium literas ve miserit, signū ve dede-
rit, feceritve dolo malo quo hostes populi Romani cōsilio adiuuē
15 tur aduersus rempu. qui tex. clare vult † quod mittens nuntium vel
literas, aut signum faciens hostibus, quo possint occupare ciuita-
tem, ⁊ dominium illius vsurpare, committit crimen lese maiesta. er
go sequitur, si ad hunc finem non fecerit, non incidit in crimen lese
maiesta. ita tenet Marti. de laud. in. d. trac. de crimi. lese maie. §.
ij. vbi dicit quod dolose mittat. ⁊ Ludoui. de ro. in consil. ccclxv. in
fi. ⁊ Cepo. in. d. consi. xvij. colum. vij. in prin. ⁊ Oldra. in. d. consi.
xliij. in. vj. q. vbi dicit quod ille proprie dicitur crimen lese maiest.
committere, qui iurisdictioni ⁊ potestati Imperij suppositus, ab
obedientia se realiter subtrahens, hostis animum assumit, ⁊ se do-
mino suo aduersarium parat ⁊ ideo tales perduelles vocantur id ē
perfecte ad duellum siue bellum clandestinum vel publicum para-
ti ⁊ accincti. vnde ⁊ tale crimen vocatum est crimen perdullionis. l.
donationes. §. fi. ff. de dona. ⁊. §. per contrarium. insti. de here. que
ab intesta. defe. ⁊. l. cum filius. §. reis. ff. de leg. ij. idem tenuit Bar.
in titu. qui sint rebelles. in ver. tenore. ⁊ Marti. land. vbi. s. §. xxvj.
16 facit. l. amissione. §. deficiunt. ff. de capi. dimi. † vbi ergo non est sub-
stratio a iurisdi. pote. princi. non est crimen lese maiesta. secundum
eum. In hoc articulo ego, saluo semper saniore iudicio, hanc vlti-
mam partem tanquam in iure verissimā, in consulendo ⁊ in iudicā-
do firmiter tenendam censeo ⁊ sequor, quod contra rebellem ⁊ pro
ditorem Ducum, Marchionum, Comitum ⁊ aliorum dominorū
temporalium ac ciuitatum superiorum recognoscentium pena. l. qs-
quis. ad. l. iul. maiesta. Non habeat locū quo ad bona ⁊ personas
liberorum, sed solum pena erit capitalis, per d. l. j. de seditio. nisi ꝑ
ditio fieret cum armis, tunc propter vim publicā bona veniunt pu
plicanda, vt. j. dicam in solutione. q. qua pena puniantur seditiosi,
isto in casu filij non erunt incapaces nec secundum. d. l. quisquis. qꝛ
indicens taliter bellum, non dicitur committere crimen lese maies.
l. hostes. ff. de capti. vt voluit Oldra. in dicto cōsil. xliij. in. vj. ques.
⁊ istam partem tenet Alberi. de Rosa. in. d. l. quisquis. Secus ve
ro est quando fit rebellio contra propriam personam ipsius Impe
17 ratoris. d. l. quisquis. † Idem si conspiretur contra Papam. c. in
primis. in fi. ij. questio. j. Cuius maiestas maior est Imperiali. c.
solite. de maio. ⁊ obdien. aut rebellio fiat in personam supremi do-
mini nostri regis, qui de iure non recognoscit superiorem. c. per ve
nerabilem. §. insuper. qui filij sint legitimi, ⁊ ibi per Innoc. ⁊ Mo-
dernio. ⁊ dixi de auc. magni. consilij ⁊ parlamentorum regni. Aut
etiam contra eos qui iuxta latus eorum sunt, vel si oppugnatur ali-
qua ciuitas eis subdita ad finem vt eis auferatur, ⁊ tunc habet lo-
cum pena, dicte. l. quisquis. vt tenet ibi Cy. ⁊ Stepha. Buynar. in
tertio notabili. ⁊ idem dicit si contra Augustum committeretur, ꝑ
illum tex. ⁊ semel vidi in magno consilio, scilicet Anno quingentesi
mooctauo supra mille, processum in crimine lese maiesta. per sum-
mum pontificem Julium secundum, motum contra illos de Benti
uoille, ex eo quod prefati de Bentiuoille, dominium ciuitatis Bo
nonie sibi occupabant, qui tandem fuit per consilium remissus per
ficiendus ⁊ determinadus corā certis non suspectis iudicibus per
ipsum Papam deputandis. ⁊ hanc conclusionem probo per text.
in. d. c. si quis laicus. xxij. questione. v. de quo fecit festum Bar-
ba. in dicto. consil. lxx. supra in prima parte alleg. Nam text dicit.
18 † Si quis laicus iuramētū violando prophanat, quod Regi ⁊ do
mino suo iurat, ⁊ postea peruerse ⁊ dolose eius Regnum tractaue
rit, ⁊ in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur ⁊c. ⁊ sic co
pulatiue loquitur, non solum quando prodit Regnum, sed ⁊ in mor
tem ipsius Regis insidiatus est. Non enim videtur habere locum
in alio domino terre a Principe inferiore, nec est sub correctione
mens illius litere. ⁊ ita tenet Oldra. in dicto consilio quadragesi-
19 motertio. in. vj. questio. vbi vult † quod maiestas dicitur maior stās
siue maior potestas, arguendo ab ethymologia vocabuli. l. decer-
nimus. C. de episcopis ⁊ clericis. ⁊. l. tugurij. ff. de verborum signi. l.
prima. ff. de acquirendo possessio. l. finali. ff. ad municip. ⁊ omnes
post Barto. in. l. prima. ff. soluto matrimonio. sed crimen lese maie.
non committitur nisi cum leditur maior potestas sed in inferio-
re nulla est potestas in leso respectu ledentis, loquendo de potesta-
te, prout accipit lex, potestatis. ff. de verborum significa.
¶ Posito etiam quod talis rebellis teneat ab eodem inferiore do
mino feudum, qꝛ secundum Oldra. illud non dat domino imperiū
in suum vassallum. Est enim quidam contractus in quo quis alteri
obligatur, vt de noua forma fideli. cum alijs enim allega. vbi consu-
luit pro quodam rege qui auxilium prebuerat aliquibus contra im-
peratorem concludendo ꝙ ille Rex non cōmisit crimen lese maie.
vt ibi per eum. Et istud tenet Bal. in consi. lx vol. ij. inci. punctus
20 seu facti narratio ⁊c. vbi vult † quod crimen lese maiesta. cōtra ꝑn
cipem vel rempu. ro. commissum, morte non extinguatur, sed bene
contra alios principes ⁊ ciuitates cōmissum per mortem extingua-
tur. alleg. l. fi. ff. ad. l. iul. maie. idem tenet gl. in. d. l. meminisse. C. eo.
tit. Et ista est vera ⁊ cōmuni opi. ⁊ etiam in non recognoscentibus
superiorem de facto, ex priuilegio vel consuetudine prescripta, vt pa
tet per Soci. in. d. ꝯsi. ccclxxv. Quia in delictis mitior ⁊ benignior
pena est accipienda. l. interpretatione. ff. de pen. Et in hoc regno
Francie ita obseruatur in istis dominis ⁊ principibus ab ipso rege
inferioribus, ⁊ ipsum recognoscentibus, secundum Albe. de rosa.
in. d. q. xix. in singu. per Egidi. de bellamera in. d. consi. xv. ⁊ ita re
peri in grandi consuetudinario Francie nouiter in vulgari impres-
so. tit. de iuribus rega. col. vj. ver. Item la ou vne ville ne obeist au
Roy. ⁊c. qꝛ ad eum solum spectat cognoscere de crimine lese ma-
iestatis, prout in. d. lib consue. eo. ti. fo. v. ver. Itē au Roy nostro
21 syre ⁊c. quod de facto fuit iudicatum contra regem Nauarre. † Et
ibi etiam dicitur quod omnis confiscatio bonorum spectat ad ipsū
regem, ⁊ non ad alium, etiam altum iustitiarium de, pro vltimo an
bona publicata spectent ad ipsum principem vel ad dominum im-
mediatum, vide Egidium in dicto consi. xv. in. ij. q. ⁊ Guido pape
in. q. cccxlj. ⁊ Aufrerium in. q. capelle Tolose. q. cccxcv. ⁊ plene
per Bar. ⁊ omnes Moder. in. l. si finita. §. de vectigalibus. ff de
dam. infec. ⁊ Alberi de rosa. in. iij. parte. q. vij. ⁊ Jo. fa in auc. bo
na damnatorum. C. de bonis dam. ⁊ Spe. tit. de feu. ver. xl. ⁊ quid
de bonis cleri. vide que dixi in. §. x. de iuris. om iud. ⁊ Feli. in. c. ex
cōmunicamus. in prin. de here. ⁊ Stepha. buynar. in. d. l. quisquis
in. iiij. not. ver. ij. procedit. cum ver. seq. qꝛ in hoc regno solum con
tra ipsum regem, ⁊ non contra alios principes sibi subditos, crimen
lese maiesta. committitur, vt. s. dictum est. Preterea habet solus

cognitionem quo ad portum armorum, si fiat publice cum multitudine gentium, vel in itineribus publicis, quia ipse solus prohibet vsum armorum, ideo solus offenditur, vt vide in stilo parlamenti, i
22 prima parte. titu. de iurib. regal. & ibi per Aufrerium. & pariter nullus princeps preter ipsum in toto regno potest gratiam & remissionem criminosis facere, cum solum ad supremū dominum illud spectet. l. iij. C. de epis. audi. & l. cum indulgentia. & l. fi. C. de senten. passis, & l. fi. C. de genera. obli. & tenet Signo. de homodeis in consil. clv. colum. secunda versicu. preterea non est nouum quod princeps &c. & etiam reappellare deportatos ad ciuitatem. l. relegati. in fi. ff. de pe. nisi inferior ex causa faceret. l. is qui reus. per glo. & Barto. ff. de pub. iud. & Ange. in. l. si decesserit. ff. qui satisda. cogan. & in. l. j. §. non fuit. ff. de dolo. faciunt not. per Bald. in. l. prima. C. de iure aureo. anulo. qui possit reseruata principi. sed hic nullo modo possunt etiam ex causa. & per Fely. in sermone, hodie mecū eris &c. & istam partem tenuit domi. Guiliel. domini Accursarij in quadaȝ. q. per eum disputata incipien. quidam Albertus armixij &c. secundum Alberi. de rosa. in dicta questio. xix. que de iure communi, &
23 etiam diuino procedit vt ibi. † Et licet in hoc regno habeat locum crimen lese maiesta. cōtra principem nostrum supremum, vt dictuȝ est, tamen pena dicte. l. quisquis. quo ad filios incapacitatem seu inhabilitatem ipsorum non habet locum quin possint succedere, & capere eis relicta in testamento suorum parentum aliorum, & etiam ab intestato, nec efficiuntur infames, sed ad honores possunt promoueri, sed habet locum quo ad penam corporalem & confiscationem bonorum omnium, q2 consuetudo est generalis in hoc secundum Ange. in. d. l. quisquis, vt. s. dictum. Si alij domini & principes contrariam habeant consuetudinem ego me remitto consuetudini, & conscientie eorum & suorum consiliariorum. & etiam de iure. d. l. quisquis. loquitur in filiis in potestate constitutis & non in emancipatis vt voluit August. arimi. in additio. ad Anze. are. in tracta. male. in glo. che hai tradito. versicu. matrem per gloss. in capitu. si quis. vj. questio. prima, quam non inueni. volens plus August. ibi quod pena. d. l. quisquis. non habeat locum si filij sint clerici. per glos. in capitu. satis peruersum. lvj. distin. non priuantur beneficijs, & tenet Marti. de crimine lese maiesta. §. xxxj. de quo plene dixi in addit. ad Syn. in regn. non debet aliquis alterius odio pregrauari. de re
24 gu. iur. li. vj. † & no. quod violento occupatori ciuitatis vel prouincie, princeps non potest concedere ciuitateȝ vel prouinciam violenter occupatam. l. meminerint. C. vnde vi. & ibi Barto nisi ex causa vera & iusta princeps faceret concessionem, non obstante dicta violentia. l. lucius. ff. de euictio. & tenet Marti. lauden. in. d. tracta. de princip. §. xij.

SVMMARIVM

1 Seditio est crimen graue & enorme.
2 Appellatio & si per iudicem a quo non admittatur, tamen executio differri debet.
3 Iudex vnius ciuitatis non potest cognoscere de seditione facta in alia.
Delictum vniuersitatis nisi notorium & famosum esse potest.
4 Delictum per. x. homines commissum potest dici notorium.
5 Consultor non tenetur si per viam iustitie procedatur.
6 Uniuersitas vel populus seditionem vel tumultuȝ faciens qualiter puniri debeat.
Uniuersitas delinquere potest in omittendo.
7 Uniuersitas qualiter in committendo delinquere possit.
8 Sindicus vniuersitatis quando legitime censeatur ordinatus.
9 Deliberatio consilij non requiritur in delicto gsistente in omitēdo.
Ciuitas sine deliberatione delictum continuatum committere potest.
10 Uoluntas & intentio potius factis q̄ verbis demonstratur.
11 Uniuersitati qn̄ possit preiudicare pars maior.
12 Uniuersitas ex consilij deliberatione delictum committens an censeatur delinquere.
13 Ciuitas an teneatur de delicto consulum.
14 Uniuersitas non dicitur delinquere in eo quod a quolibet priuato committi potest.
15 Uniuersitas que in faciendo deliquit an possit criminaliter puniri.
16 Pena que infligi possit pro delicto vniuersitatis.
17 Ciuitas priuatur priuilegio ep̄ali ob delictum homicidij.
18 Inquisitio facilius fit contra vniuersitatem quam contra personas singulares.
19 Ciuitas tota ob heresis crimen potest comburi.
20 Punitio temporalis vni qn̄qȝ infligitur ob delictum alterius sȝ nō spiritualis seu eterna.
Ciues omnes puniuntur ob iudicis delictum.
21 Uniuersitas decapitari non potest.
22 Uniuersitas nil aliud est ab hominibus ipsam representātibus.
23 Uniuersitas vere dicitur deliquisse in his qui reperiuntur consensisse delicto.
24 Multitudo delinquentium est causa rigoris iuris relaxandi.
Papa non potest omnes clericos vel epos priuare.
25 Multitudini in septem casibus non parcitur.
Multitudini in delicto maximo non parcitur nec etiam multitudini religiosorum.
26 Multitudini non parcitur in delicto committendo, licet bene in commisso.
27 Uniuersitas illa puniri potest ob delictum in qua infantes aut persone similes non reperiuntur.
28 Seditiosi qua sint pena afficiendi.
29 Seditiosi edes alienas expilantes capite plectuntur.
30 Bona damnatorum hodie non sunt publicanda, nisi in crimine lese maiestatis.
Deportatio nil aliud est quam omnium bonorum publicatio.
31 Bona damnatorum non cēsentur confiscata nisi hoc expresse in sententia dicatur.
32 Seditiosi derobatores puniuntur per. l. si quando. C. vnde vi.
34 Seditiosi ex proposito, dolo, & conspiratione machinata mouentes, pro dignitatis qualitate sunt puniendi.
35 Dictio studiose, in delictis malum animum significat.
Seditiosi mori debent si seditio inualuit cruenta, & factio prerupta.
36 Offendere personam publicam grauius est quam priuatam.
37 Delictum coram iudice pro tribunali sedente commissum, nullaȝ probationem aliam exigit.
38 Authores seditionis sunt capite puniendi.
39 Preparamenta ad aliquid faciendum sufficere dicuntur vt ipsum factum censeatur.
40 Procedere in delicto quid sit, & quid ipsum consummare.
41 Tractatus solus etiam in atrocissimis non est puniendus.
42 Conatus solus in quibus criminibus puniatur, nullo etiam effectu sequuto.
43 Turba non punitur, sed bene q̄ in turba perpetratur.
44 Seditio iustitie opponitur & communi bono.
45 Seditio Chore qualis fuerit & qualiter perierint qui in seditione fuerunt.
46 Plaga in Israel cessauit Moyse & Aaron p̄ populo orantibus.
47 Seditiosis toto conatu resistere licet etiam eos occidendo.
48 Consulatum sibi propter suam nobilitatem vsurpare volentes sunt fustigandi, & postulatis priuandi.
49 Agenenses seditiosi de quibus arguantur.
50 Persone honeste non sunt fustigande, sed viles bene.
51 Lapidem iaciens ex lasciuia, si aliquem interfecerit, mitius puniri debet.
52 Tumultu per accidens incidente, pena pecuniaria locum habet, & non corporalis.
53 Aurelianenses clamātes aduersus scholares, moriantur, vel occidantur, pecuniaria pena mulctati sunt.
54 Malitia crescente dȝ etiam pena augeri.
55 Seditiosi vtcunqȝ sunt excusandi si magistratus aut consulum auctoritate seditionem fecerint.
56 Clerici in episcopum proprium seditiosi, depositi traduntur curie seculari.
Extrahentes aliquem de ecclesia crimen lese maie. incurrunt.
57 Maiestatem celestem offendentes grauius puniuntur quam qui temporalem.
58 Pena extrahentium aliquem de ecclesia qualis sit hodie de iure canonico.
59 Mulieres tp̄e guerre possunt ciuitatem tueri & defendere.
Carcassona ciuitas a Carcassa vetula dicta est, quod sola eam ciuitatem defenderit.
60 Mulieres possunt crimen lese maie. incurrere.
61 Milites ex proposito & dolose seditionem facientes in exercitu belli debent capite plecti.
62 Patrem velle filium mori non est verosimile.
63 Miles qui per lasciuiam aliquibus rixantibus seditionem fecerit militie gradu priuari debet.
64 Pugillum fortitudo clamoribus incitatur, & sermo imperatoris parata ad prelium acies acutosqȝ mucrones accendit.

Septimo

Septimo ⁊ vltimo presuppono

qualiter contra seditiosos ⁊ conspiratores ⁊ similes sit procedendū,
Et quomodo probetur rebellio ⁊ seditio, vide Ange. aret. in. d. tra
1 cta. malefi. in glo. che hai tradito in prin. † vbi dicit q̄ quis istud
crimen sit enorme ⁊ graue, vt probatur in passione dominica. Luc.
xxiij. vbi iudei accusabant Jesum Christum benedictum dicentes.
Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram ⁊c. ⁊ ibi sequitur
at illi inualescebant dicentes, commouit populum, docens per vni
uersam Judeam, incipiens a Galilea vsq; huc, ⁊c. Sic etiam diuus
Paulum vt Actuum. xxiiij. Inuenimus hunc hominem pestiferū
⁊ concitātem seditiones omnibus Judeis in vniuerso orbe, ⁊ autho
rem seditionis secte Nazarenorum ⁊c. ita q̄ appellari nō potest. l.
cōstitutiones. ⁊ ibi Bar. Ang. Are. ⁊ Mod. ff. de app. ⁊ Alex. in
addi. ad Bar. in. d. l. si quis a filio. §. hi aūt. de inin. rup. testa. ⁊ in
l. pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acqui. here. ⁊ Jo. an. Arch.
2 ⁊ sequa. in. c. felicis. de pe. lib. vj. † lz ſm Bar. in. l. j. ff. de offi. eius
cui man. est iuris. appellatio per iudicē tz Alex. in. d. §. hi autem. ⁊
Mart. laud. in. d. trac. de crimi. lese maie. §. vij. tñ procedi non pōt
ad torturam, nisi precedentibus indicijs ⁊ alijs presumptionibus p
tex. gl. Cy. Bar. Bal. Ang. ⁊ Saly. in. l. si qs alicui. C. ad. l. iul.
maie. ⁊ ipsis precedentibus omnis potest torqueri nullo priuilegio
obstante, siue sit miles armate vel celestis militie siue doctor. c. j. de
deposito. ⁊ Barb. in cōsi. xliij. col. iiij. ver. ⁊ si quispiam. lib. j. ⁊ tex.
in. l. nullus. ⁊ ibi omnes. C. ad. l. iul. maie. ⁊ cōtra seditiosos procedi
tur per viam inquisitionis, vt in auct. de mand. princi. §. fi. ⁊ ibi An
ge. pro hoc alleg. l. j. in fi. C. de abol. ⁊ aduertendum est secundum
3 Ange. ibi † quod de hoc crimine seditionis vnius ciuitatis, puta
Perusij, non potest cognoscere iudex Florentie, per text. ibi q̄ de
seditione commissa in ciuitate Constantinopoli non potest preses
prouincie cognoscere, sed debet inquirere ⁊ inuestigare diligenter
contra facientes seditionem, ⁊ ipsos ad ciuitatem remittere, quod
est singulare, q̄ regulariter delictum alibi commissum potest hic
puniri, vt volunt docto. in. l. j. C. vbi de cri. agi. opor. ⁊ per Bart.
in. l. si cui. §. cum sacrilegium. ff. de accu. ⁊ dixi in. §. xxiiij. in glos. j.
de iur. om. iudi. li. consuet. Biturig. Sed facilius inquiritur cōtra
vniuersitatem, quam contra singulares personas, q̄ delictum ma
gne vniuersitatis non potest esse nisi notorium ⁊ famosum. l. iustissi
mos. C. de offi. rec. prouin. ⁊ tenet Alexan. in addi. ad Barto. in. l.
aut facta. §. nonnunq̄. de pe. Et hoc verum secundum Bar. ibi, si
vniuersitas delinquit vt vniuersitas, q̄ proposito ⁊ deliberato con
silio hoc fecit, vt. j. dicam, secus si non proposito, ⁊ deliberato consi
lio, q̄ tunc debet inquiri contra singulos atq; singula. Pau. de ca.
in. d. consi. ccccxv. col. vj. ver. secunda pars verborum. vol. antiq.
vbi consuluit pro communitate Jannensium, que tunc transtulerat
dominium ciuitatis Janue in regem Francie, vt ipse refert ibi, colū.
vij. versic. nunc ad propositum. ⁊ idem tenet Pau. de cast. in cons.
cv. inci. in causa Sforcij vel nono. Ideo dicit Bal. in. l. j. §. fina. ff. de
4 iust. ⁊ iur. † quod delictum quod fit per decem homines, vel supra
est notorium, vnde secundum Barto. in suo tra. de guelph. in. iiij.
prin. quest. quis potest probari esse de affectione gibellinorum vel
guelphorum, vel illis adherere, quando expresse dicit se esse illius
factionis, quod sufficit, nemo enim videtur dicere quod mente non
agitauerit. l. labeo. ff. de suppelle. leg. vel q̄ illi parti fauebat in con
silijs, ⁊ in armis, ac in alijs factis. Et hoc intelligit in factis volun
tarijs. prout faciebat nobilis vir, ⁊ eques veteranus Bertrandus
de Forces. eiusdem loci dominus, qui in consilijs ⁊ alijs fauebat cō
munitati seditiose Agenensi, ⁊ pro ipsa vniuersitate iuit erga Chri
stianissimum regem nostrum, ⁊ pro hoc text. in. d. l. j. de seditio. ibi
publicam disciplinam defendere fortasse tentauerint ⁊c. q̄ exponit
5 Jo. fab. ibi de facto ⁊ non de iure, vt. j. dicam. † Quia vbi procedit
per viam iustitie, aduocatus consulendo iure aut plebiscitando, nō
tenetur, ideo dominus Nico. bertrandi iuris vtriusq; doc. qui fuit
aduocatus pro dicta communitate coram nobis commissarijs ante
dictis teneri non potest de consilio. ⁊ etiam statim dimisit illos. Jō
est intelligendum de consilio fraudulento circa seditionem facien
dā, aut post factam ⁊ commissam, defendendo verbo ⁊ facto. l. con
silij non fraudulenti. ff. de re iudi. ⁊ in regula nullus ex consil. ⁊ ibi
dixi post Dy. eo. lib. vj. ho. est tex. in. l. aut facta. in prin. ibi consi
lia vt coniurationes ⁊c. ff. de pe. ⁊ Collec. in. c. nuper. ⁊ ibi per. do.
Celsum Hugo. in addi. de sen. excom. ⁊ in. c. sane. de renun. ⁊ tra
ctatus ⁊ conspiratio per cōplices ⁊ socios criminis potest probari,
vt no. Bal. in. l. quoniam liberi. C. de testi. maxime que fit contra
principem, tenet Mar. lauden. in. d. tracta. de crimine lese maiest.
§. viij. volens ibi in. §. xj. quod contra notorie tenentes ciuitates ec
clesie Romane, sine citatione proceditur ad sententiam alleg. bald.

in proe. feudo. Et laicus contra clericum in crimine lese maiesta.
potest testificari, vt tz gl. in. c. cum p. manconella. de accu. ⁊ Mar
ti. vbi. s. §. xxvij. de quo p oēs in. d. c. cum p. manconel.
6 ¶ His presuppositis venio ad solutionem. q. † qua pena de iu. pu
niatur populus, collegium, capitulum, vel vniuersitas seditionē re
bellionem ⁊ tumultum faciens, aut aliud delictum committens, cir
ca quam doc. j. allegandi mouent plures questiones, quas omnes p
vnam claram distinctionem ⁊ breuem, ommissis, argu. comprehen
dam. Ideo aut agitur de seditione facta in ciuitate aut in acie ⁊ bel
lo. Si in ciuitate, tunc aut vniuersitas delictum committit in ommit
tendo, aut in faciendo. Si in ommittendo, ⁊ tunc vniuersitas potest
vere ⁊ proprie delinquere, vt tenet Cy. in. l. si quis in tantam. colū.
iij. ver. sed pone iuxta hoc. C. vnde vi. vbi mouet istam questio. ⁊ ēt
Bar. in. l. aut facta. §. nonnunq̄. ff. de penis. ⁊ Saly. in. d. l. j. C. de
sedi. in. j. q. ⁊. ij. ⁊ Ant. de But. Abb. sicu. in. c. dilectus. in. ij. col
lum. pe. ⁊ ibi Jo. de ana. col. iij. de simo. ⁊ ſm ipsos punitur totum
collegium seu vniuersitas, lz ſm Saly. nulla conuocatio ⁊ consilij d
liberatio fuerit facta, vt. l. iubemus nullam nauem. C. de sac. eccle. ⁊
ratio est, q̄ lz negligentia regentium vniuersitatē hoc contingat ta
men ipsa vniuersitas dicitur negligere, vt. d. l. iubemus. ⁊ negligen
tia illorum quibus madatur non excusat mandantem. l. procurator.
7 §. si tutores. in fi. ff. manda. † Si vero in faciendo ⁊ committendo, ⁊
tunc aut per modum vniuersi, vt q̄ populus ⁊ vniuersitas conuoca
ta extitit per sonum campane vel tube, vel alio simili signo more so
lito. l. ij. iuncta glo. C. de decurio. lib. x. ⁊ consil. deliberato ad hoc
delictum committendum processit, dicitur delictum cōmittere, al's
vniuersitas ipsa non dicitur committere, sed singulariter sing. text.
est celebris in. l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam, ⁊ hoc
est quod vult gl. in. l. si ex dolo. §. j. ff. de dolo. ⁊ expresse in. l. aliud. §.
aufertur. ff. de regul. iur. ⁊ in. l. sicut. ff. quod cuiusq; vniuer. ⁊ Saly.
in. d. l. j. in. iiij. q. de sedi. ⁊ Barto. in. d. l. aut facta. §. nonnunq̄. ꝟ.
vlterius quero. ⁊ Angel. in. l. metum. §. animaduertendum. ff. quod
me. cā. ⁊ singu. Old. in con. cccxv. ⁊ glo. in prag. sanc. in ti. d nume
ro cardi. in verbo ibi, collegialiter, ⁊ etiam in titu. d interdi. in prin.
in verbo, locorum. ⁊ Pau. de cast. in consi. cv. incip. in causa Sfor
tij, ver. nouorum. ⁊ Dy. in regula delictum persone, ⁊ que ibi dixi.
in addi. ⁊ post me. d. celsus Hug. de reg. iur. lib. vj. ⁊ Colle. in. c.
plerunq; in. pe. q. ⁊ ibi. d. Celsus. de rescri. ⁊ ample Hiero. de tor
tis in. d. consil. l. in fauorem florentinorum edito. col. ij. in princ. vbi
refert Jo. de ligaa. in cle. j. de pe. ita dixisse coram summo pontifi.
⁊ cardinalibus in ciuitate Bononiensi. facit text. ⁊ quod nota. ibi
8 Barto. in. l. actuarios. C. de numera. ⁊ cartul. lib. xij. † quod sindi
cus creatus non congregata vniuersitate ad sonum campane, vel
alio signo, vel non congregata in loco vbi alias consueta fuerat con
gregari, vel non congregata de mandato superioris, prout consueue
rat, non dicitur legitime ordinatus, ⁊ ita dicit de facto se obtinuisse,
⁊ idem Anto. corse. in singu. consuetudo. Ita etiam quod si omnes
ciues velo eleuato ⁊ vexillo erecto ⁊ pulsata prius campana iuissent
ad hoc faciendum, non dicetur vniuersitas delinquere, si delibera
tio non precesserit. Et isto casu illi qui conuocauerunt, ⁊ eleuauerūt
vexillum, ⁊ campanam pulsauerunt, dicuntur incitatores personarum
⁊ tenentur tanquam seditiosi, secundum Bar. in. d. §. nonnunq̄. ⁊
Saly. in. d. l. j. in. iij. q. de sedi. ⁊ Abb. sicu. in. d. c. dilectus. in. q.
penulti. ⁊ ibi Joan. de ana. col. v. q. iij. ⁊ col. seq. versi. dicit etiā p
no. in. c. cum omnes, de constitu. ⁊ idem Fely. in. d. c. dilectus. co
lum. vlti. ver. sexto inquātū ⁊ oēs ⁊c. vbi hoc limitat tribus modis.
9 ¶ † Primo vt habeat locum in delicto quod consistit in faciendo
secus in ommittendo, in quo non requiritur consilij deliberatio, vt
. s. in primo membro dixi. ¶ Scdo consistit verum in delicto quod
non habet tractū successiuum, sicut est homicidium, ⁊ similia, secus
si esset delictum continuatum, vt rebellio, guerra, tolerantia presidis
erga subditos opprimentes, vnde in istis credit quod sine delibera
tione, ⁊ pulsatione campane, ⁊ congregatione solēni, si fuerit ab vna
vniuersitate perpetrata, vel si fuerit vna ciuitas passa per subditos
perpetrari aliquo tempore, quod vere illud dicatur delictū vniuer
sitatis, postq̄ totus populus concurrit, ſm Pet. de anc. in consi.
clviij. incip. ex narratis in facto apparet ⁊c. ⁊ in cle. j. post Cardi.
10 ibi. iiij. q. de pe. † Satis enim, secundum eum, factis ipsis declarat̄
furentio vniuersitatis, ⁊ euidentius declaratur voluntas hominis fa
ctis quam verbis. c. dilecti filij. de ap. ⁊. l. reprehendenda tu magis
es. ff. de insti. ⁊ substi. q̄d etiam sequit̄ Jo. de ana. in. d. c. dilectus.
col. v. ver. ⁊ circa predicta an ⁊ quando ecclesia ⁊c. Et sic videt̄ fe
cisse communitas Agenensis, que die lune tertia Julij continuando
tumultum ⁊ seditionem nocte precedente incohatam; pulsare fecit
campanas ecclesiarum, ⁊ virgas tanq̄ vexillum anteferri faciebat
ad conuentum carmelitarum vsq;, vbi se congregauit. Ad requisi

tionem tamen domini Bubuscon volentis sedare tumultum, et communicato cum eodem Bubuscon qui nihil potuit proficere, velo elevato accessit ipsa communitas ad domum civitatis communem, et postea continuavit per mensem et ultra faciendo guictum armis, et alia peregit, prout supra narratum est, ut in sententia per dominos mihi collegas lata ad longum inserta continetur. Sed pro hoc dicitur universitas Agenensis deliquisse. Cum quia totus populus non occurrit nec hoc fecit, quod requirebatur, ut volunt doc. supra alle. licet essent mille et plus de plebeis rusticis et miserabilibus personis.

11 † Tum quia ad hoc ut maior pars possit praeiudicare universitati, secundum legem quod maior pars. ff. ad muni. requiritur quod illa tendat ad utilitatem, vel saltem non tendant ad damnum. Sed quando tendunt ad damnum et delictum, requiritur quod omnes concordent, alias contradictio unius faceret ne videatur gestum ab ipsa universitate, ut tenet Guil. de cug. in d. l. iubemus. quem ibi sequitur Paul. de cast. colum. ij. et Fely. in d. c. cum omnes. colum. ix. versi. in eadem gl. ibi, si sint plures de consti. et Alex. in d. l. quod maior pars. ubi in fi. dicit quod illa lex, non habet locum in criminalibus. alleg. glo. in c. milites. lvj. distinctio. Et tenet Bald. in l. metum. §. animadvertendum. ubi dicit, quod si maior pars canonicorum delinquit, non videntur propterea omnes delinquere. l. j. in prin. ff. de magi. conve. quod no. quia videtur restringere dictum omnium docto. † volentium

12 universitatem delinquere si ex consilij deliberatione commiserit delictum, sed non facit. Nam istud intelligitur quando maior pars delinquit sine convocatione et deliberatione precedente, quia universitas tunc non dicitur delinquere, ut supra dictum est. faciunt no. per Abba. in c. auditis. de elec. et c. j. de his que fi. a maio. et ideo nos processimus tanquam contra singulares et particulares, ut supra dictum est. tertio nisi per coniecturas et actus sequentes detegatur voluntas populi, forte non puniunt, nec in exilium ponunt delinquentes. ita colligitur secundum Fely. ex verbis Card. in d. cle. j. in iiij. q. de pe.

13 † Et predicta conclusio procedit, etiam si consules et officiarij civitatis delictum ipsum commiserint, ut voluit Barto. in d. §. nonnunquam et Jo. de ana. in d. c. dilectus. colum. vj. versi. quarto principaliter. et Cy. in d. l. iubemus. teneat contrarium, sed opi. Bar. est verior. quam tenet Old. in d. consil. cccxv. et quod nullo modo dicatur universitas delinquere, nisi fecerit deliberationem, ut dictum est, et hoc casu vera est conclusio, quando delictum est commissum circa id quod a sola universitate fieri potuit, puta statuta illicita condendo vel collectas imponendo, et tunc secundum Bartol. in d. §. nunnunquam. cum privatis hoc facere non possit, ipsa universitas dicitur vere proprie facere, in qua hoc ius residet. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. et auc. cassa et irrita. de sac. sanc. eccle. et auc. item nulla communitas. C. de epis. et cler. et istud tenet Saly. in l. j. in iiij. q. de sedi. et Abba. sicu. in d. c. dilectus col. pen. et ibi Joan. ana. col. iij. in fin. qui ambo post Ant. ibi alle. tex. in d. c. gravem. et in c. noverit. de sen

14 ten. excom. Idem Maria. soci. in c. dilectus. † Si vero est commissum circa id quod a quolibet privato fieri potest, ut est crimen homicidij, rapine vel violentie, aut doli, et tunc secundum Bar. universitas proprie non dicitur illud committere, quia non cadit in universitatem, et ad eorum commixtionem et perpetrationem vera persona exigitur, et pro hoc alle. d. l. sed si ex dolo. §. j. de dolo. et l. j. §. fi. ff. de acquiren pos. sed universitas non est vera persona sed ficta. l. mortuo. ff. de fideius. ideo ficte et non vere delinquit, ut ipse probat, et ipsum sequitur Jo. Barbe. in suo viatorio, eo tacito. et tenuit Specu. ti. de accu. in fi. et Abb. sicu. in d. c. dilectus. col. pe. et ibi de ana. col. iiij. post prin. Sed Saly. in d. l. j. de sedi. in iij. et iiij. q. tenet contrarium circa hoc ultimum quod universitas ut persona representata dicitur vere facere, quia universitas nihil aliud est quam homines universitatis, sed homines universitatis vere fecerunt, ergo et universitas vere fecit quod homines. Pro hoc alleg. tex. in d. l. semper. §. in sepulchro. et in l. si familia. ff. de iurisdi. omnium iudicum et hoc dicit esse verum, quando homines universitatis ad hoc faciendum convenerunt, ut universi, ut dictum est, alias si ut singuli convenerunt sine deliberatione universitatis, tunc vere dicit Bar. et istam partem tenuit Alber. de gandino in trac. male. titu. de homi. versi. questio

15 talis est, et sepe de facto contingit cum seu universitas etc. ¶ † Sed in modo puniendi ipsam universitatem que delinquit in faciendo, quod puniatur criminaliter est altercatio non modica. Nam Cyn. d. l. si quis in tantam. ver. sed pone quod facit homicidium etc. varias refert opiniones, et finaliter concludit quod teneatur criminaliter, sed alterabitur pena propter multitudinem, secundum gl. in d. §. nonnunquam, quia fieret magna hominum strages, et idem tenet Ang. in d. l. si familia. in prima fallentia sed Inno. in d. c. dilectus. et in d. c. gravem de senten. excom. tenet contrarium, quod universitas non puniatur, ne innocentes, ut pupilli, furiosi, et similes persone, que non possunt delinquere, puniantur, sed pena transmutetur in penam pecuniariam, nisi ex delicto aliquid pervenerit ad ipsam universitatem tunc tenetur. d. l. si ex dolo. §. j. et hoc tenent omnes tex. in c. sepe. de resti. spo. et in c. quia v. de iud. et Pau. de cast. consil. ccccxv. col. ij. vel tertio videndum est etc. usque ad fi. quod est singu. inci. quia scio quod supra isto volu. antiq. Sed Bar. in d. §. nonnunquam reassumit illas opi. et

16 tandem distinguit. ¶ † Aut delicti pena est realis, aut personalis. primo casu, aut non eque cadit illa pena in singulos de universitate sicut in ipsa universitate. exemplum, publicatur res ex delicto si illa res est universitatis, ipsa universitas punitur. d. l. iubemus. de sac. san. eccle. et in hoc conveniunt omnes scriben. in locis supra alle. et Abba. et Jo. de ana. in d. c. dilectus. de off. ord. Aut pena eque cadit in singulos, ut pena certe pecunie vel quantitatis, et tunc dicit. Aut collegium est parvum, ut est collegium ancianorum, vel capitulum canonicorum, vel collegium doctorum. Aut magnum, utputa civitas aut castrum. Primo casu quod non puniatur collegium, sed tantum hi qui consenserunt, per text. in princ. ff. de magist. conven. Secundo vero casu quod puniatur universitas, ut d. aucten. item nulla communitas. et §. j. de pace.

¶ Ratio diversitatis secundum Bar. est, quia in collegio amplo et diffuso, non ita de facili cognoscuntur dissentientes a consentientibus, seu delinquentes a non delinquentibus, sicut in collegio parvo. et idem tenet Abb. sicu. et Jo. de ana. in d. c. dilectus post Anto. qui ambo alleg. tex.

17 in c. ita nos. xxv. q. † ubi civitas privatur dignitate episcopali propter delictum homicidij, quod proprie non cadit in universitatem, sed tenetur ex eo quod mandavit, vel ratum habuit. pro quo etiam alleg. c. ubi periculum. §. civitas, de ele. lib. vj. accedat similis tex. in d. c. felicis. §. fi. et ibi Francus in ultimo nota. Sed Saly. in d. l. j. de sedi. dicit quod est truffa, quia infantes, furiosi, mulieris, ac multi alij possent discerni, ergo non est bona ratio in casu certi, ut ipsemet Bar. secundum Sali. videtur fateri, dum ducit, quod si pro pena solvendo debet collecta imponi, quod non consentientes non tenentur ad contributionem, per d. l. j. in prin. de magist. conven. et ideo non placet sibi distinctio

18 collegij parvi, vel diffusi, ut infra dicam. † Item etiam quia facilius inquiritur contra universitatem, quam contra singulares personas, quia delictum magne universitatis non potest esse nisi notorium, ut dixi in ultima presuppositione supra. Sed quando pena est personalis et tunc secundum Bar. Aut tale est crimen quod afficit filium propter patrem, ut crimen lese ma. l. quisquis. C. ad l. iul. ma. vel crimen heresis. c. statutum. de here. lib. vj. et c. felicis. de pe. co. lib. et tunc universitas vel communitas criminaliter punitur, ut factum fuit de carthagine, que passa fuit aratrum. l. si ususfructus civitati. ff. qui. mo. usuf. amit. ubi glo. idem dicit de Troia. unde Barto. refert se vidisse quandam sententiam diffinitivam imperatoris Henrici, quam dedit contra civitatem Brixie, que fuerat sibi rebellis, in qua dicebat illam civitatem esse subijciendam aratro, quam penam ex misericordia relaxavit. Et etiam dicit Bonifacium papam ita fecisse propter heresim quorundam templariorum, quod totum collegium destruere fecit. unde Fely. in d. capitu. dilectus. colum. penul. versi. secundo inquantum dicunt etc. alleg. tex. in capitul. si audieris.

19 xxiij. † ubi propter heresim tota civitas potest comburi. et idem tenet, Pet. de ancharan. in capitu. romana. §. universitatem. de senten. excommunication. libro sexto. Et sic bona in communi existentia publicantur, et idem voluit Bartol. in titul. qui sint rebelles. in verbo rebellando, colum. ultima, et Abba. sicul. in d. capitul. dilectus. colum. penul. Joan. de ana. colum. iiij. dicentes quod civitas Bononie etiam fuit prorsus destructa et passa aratrum ex sententia Imperatoris, sed post ex indulgentia fuit reedificata, ut legitur in legenda sancti Ambrosij, ut refert Bar. in proemio. ff. §. hec tria. Sic etiam secundum eos, Deus delevit funditus Sodomam et Gomorram et tres finitimas seu vicinas civitates, et tamen ibi erant multi infantes et furiosi qui non poterant delinquere. † Ex atrocitate er

20 go delicti sepe unus punitur pro alio temporaliter non autem spiritualiter. pro quo vide bonam glo. xxiiij. questio. iij. in summa. et in. §. ecclesia. l. q. iiij. et sic, secundum ipsos, in huiusmodi delictis cessant rationes Inno. Et opi. videtur servari in hoc regno secundum quod reperi scriptum in magno consuetudinario Franci. et titu. de iuribus rega. fo. vj. ver. Item la ou une ville ne obeist au Roy, elle doibt estre rasee. Et pro hac opi. facit tex. in l. iudices. C. de navi. li. xj. ubi propter delictum iudicis puniuntur omnes cives. quem tex. inducit Bart. ibi quod propter denegatam iustitiam a iudice vel rectore loci, conceduntur represalie contra omnes civitatis tex. cum gl. in c. dominus noster. xxiij. q. ij. idem Ant. cors. in singulari. iudex, immo secundum Inno. in c. cum ex iniuncto. de novi ope. nun. civitas potest mori, si princeps eam damnat ad aratrum, et idem Mar. lauden. in trac. de princ. §. cij. Aut crimen non tale quod affligatur alius quam committens, ut est homicidium

21 homicidium, violentia vel rapina. ⁊ ſm Bar. † cū vniuersitas nō habeat caput, sed fictum, decapitari non potest, sed pena illa commutabitur in pecuniariā, vt. l. qd ergo. §. pena grauior. ff. de his q̄ not. infa. ⁊. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. ⁊ isto casu habebit locum opi Inno. ne innocentes pro nocentibus puniantur. ⁊ ipsum Bar. sequitur Abb. sic in. d. c. dilectus. col. vlt. ver. sȝ in modo puniendi. ⁊ etiam Jo. de ana col. iiij. Sed predictam distinctionem reprehendit Saly. in. d. l. j. de seditio. dicens, quod siue collegium sit vniuersale, siue particulare, magnum ⁊ diffusū siue paruū quod solum puniantur qui consenserūt, per. d. l. j. in prin. de magistra. cōne. Et illius. l. fuit ratio, qꝛ presentes qui fuerūt maior pars totius, totam vniuersitatem representant. l. quod maior pars. ff. ad
22 munic. Ergo per eos representata vere facit, vt. s. dictum est. † Cū vniuersitas nihil aliud sit, quam homines ipsā representantes, merito lex ipsos solum puniri voluit ⁊ dicetur vniuersitas punita taliter, qualiter fuit presentata. Et idem secundum eum, vbi pena est ꝑsonalis eadem ratione, tam in homicidio quam in crimine lese maiestatis, in quo ex patris delicto filii puniuntur, ⁊ non alij de genere suo. Ideo ciuitas non subijcietur aratro sine princis conscientia, vt voluit ipsemet Bar. in extraua. qui sint rebel. in verbo, rebellādo. quasi ad fi. Et istam opi. tenuit Gandi. in. d. tit. de homici. vbi dicit quod auctores ⁊ participes homicidij, si appareāt, puniri debent, per tex. in. l. quoniam. C. ad. l. iul. de vi pub. Si vero nō appareant, tunc pecuniariter. Sed in heresi, bene dicit Bar. secundum Saly. qꝛ singuli de collegio dicuntur peccare, merito puniunt. Sȝ si opi. Saly. esset vera, frustra queritur an vniuersitas tractatu precedente ⁊ concilio deliberato deliquerit, si solum singuli consentientes tenentur quemadmodum si sine consilij deliberatione deliqssent
23 vt dictum est. ⁊ ipsemet voluit in. d. l. j. de sedi. in. iij. q. † Sed potest responderi, quod vniuersitas tunc vere delinquit, ⁊ etiā puniē in illis qui reperientur consensisse ⁊ culpabiles ipsam vniuersitatē representantes, cum per deliberationem cōsilij vniuersitas ipsa deliquerit. Et eius opi. est equa, ⁊ multum mihi placet, vt statiȝ dicā. tamen secundum Saly. eo in casu si collegium esset magnum, ita ꝙ ex presentium pena sequeretur magna strages, tunc principaliori bus punitio, pena aliorum in pecuniariam vel aliam commutari debet. ar. l. qui cedem. ff. de sica. ⁊ hoc est qđ vult dicere gl. in. d. l. aut facta. §. nōnunquam. ⁊ facit tex. in. l. si quis aliquid. §. auctores. ff. đ pe. ⁊ in. d. c. dilectus. de simo. ⁊ in. l. si familia. ff. si fami. fur. ⁊. c. vt constitueretur. l. di. ibi, sed populorum plurimorū strages detrahēdum est aliquid seueritati ⁊c. ⁊ Albe. de rosa. in. l. a procedente. C. de dila. ⁊ Marti. landen. in dicto tracta. de prin. §. cxij ⁊ in. §. ccxxxv. ⁊ no. in. c. sane. de tempo. ordi. ⁊ sentit Bar. in suo tracta. de Guelphis ⁊ Gibeli. in. iiij. princ. q. ver. quid enim si vna pars erat
24 extra ciuitatem ⁊c. † qꝛ multitudo inducit iudicem ad dispensandū contra iuris rigorem, cum ob populum multum crimen pertranseat inultum. v. dist. in rib. ⁊. c. non potest. xxiij. q. iiij. Et etiam propter scandalum euitandum, qꝛ scandalosum esset totum populum vnius ciuitatis interficere, ⁊ depopulare vrbem in detrimentum reipub. cuius interest amplam habere sobolem, ad replendas ciuitates liberis hominibus. l. j. ff. sol. matri. vnde interrogatus Homerus qđ maximum esset ornamentum ciuitatis, pueri (inquit) ⁊ turres. ꝑ pueros numerositatem significans, de quo per Soci. in cōsi. cxxxix. col. vj. versi. vltra ostenditur. li. j. ⁊ dixi in. §. j. de cōsue. iuri. stat. persona. quoniam in lata gente, gloria principis, ⁊ diminutione populi, contritio principis denotatur. j. q. iij. c. ecclesia. §. itē Dauid ⁊ ideo dicit gl. in. c. si. ix. q. vj. ꝙ papa non potest priuare oēs clericos, vel omnes episcopos, qꝛ vniuersalem statum ecclesie turbaret.
Et sȝ multitudini parcatur, vt. d. in rib. hoc fallit in septem casibus,
25 secundum Jo. de ana. ⁊ Fely. in. d. c. dilectus. col. j. † Primo nisi multitudo defenderet ex quadam auctoritate delictum suum, vt tenet gl. in. c. comessationes. xliiij. dist. prout fecisse videntur seditiosi Agenenses, qui per plures noctes ibant per portas ciuitatis faciēdo guyetum, dicentes quod nullum commissarium auctoritate curie supreme Burdegaleñ. deputatum intra ciuitatem introire sinerent. Quinimo eundem in quadam parua nauicula vocata in corū vulgari, gabarrot, sine aliquo remo supra Garonam ponerent, posteaqꝫ ei dicerent, venitis de Burdegale, reuertimini Burdegale ⁊ ab exclusis molendinorū precaueatis, ⁊ plura verba de quibus in sententia inserta sit aliqua mentio, rōne cuius processimus magis rigorose, qꝛ ex quo quis perseuerat in malitia, grauius puniendus est quā alius. xj. q. iij. c. precipue. ⁊. ij. q. iiij. c. quāto. ⁊ dixi in. §. xxij. de iuris. om. iud. Scđo nisi esset delictum maximū, vt voluit Archi. in. c. deniqꝫ. iiij. dist. facit. ij. q. j. multi. Tertio, nisi esset multitudo religiosorum. vt tenet Host. in. c. pacꝫ de statu mona. Quarto
26 nisi loquamur in pena eterna. gl. in. d. c. deniqꝫ. † Quinto, nisi esset delictū non commissum sed committendum, vt voluit Bar. in. d. §. nonnunqꝫ. Sexto, nisi cessaret scandalū, qꝛ illo cessante potest puniri. glo. in. c. latores. de cler. exc. mini. Septimo, nisi in multitudine essent aliqui principaliores, qꝛ illi poterunt puniri, ſm glo. in. d. c. latores. vt. s. proxi. dixi. Et istas limitationes ponit domini. post Arch. in. d. c. deniqꝫ. ⁊. d. c. vt constitueretur. l. di. ⁊ omnes isti casus fallen. reincidunt cum di. Bar. Et quamuis opi. Bar. sit communis, tū mihi magis placet opi. Sal. ꝙ solū ꝯsentientes teneātur non alij, nec tota ciuitas qui non delinquerunt, qui forte erunt maior pars totius qꝛ in ipsis congregationibus consilij populorū, nō sunt sensu carentes vt mulieres, infantes, furiosi, ebetes, ⁊ huiusmodi similes vocati, nec vocari consueuerunt, ſm Ang. in consi. lxiij. in fi. ⁊ in. d. §. animaduertendū. ⁊ dixi in. §. x. in gl. j. ante fi. de consue. iur. stat. perso. lȝ tales persone sequantur alios, qui tū ignorāt quo pacto ⁊ animo, aut iure res agatur ⁊ fiat. l. j. C. de fal. mone. l. diuus. ff. de off. presi. ⁊. l. omnes. C. de pen. qꝛ peccatū vnius alios ꝑuocat ad peccandū. ij. q. vij. Paulus. in. j. ⁊. c. magne. §. j. de voto ergo iniquum esset ꝙ tales persone, que non consenserunt pp delictum aliorum punirentur hoc voluit Barth. dixi. in. c. eps q̄ man
27 cip. xij. q. ij. dum dicit, † ꝙ illa vniuersitas poterit criminaliter puniri, in qua nō sunt infantes ⁊ similes ꝑsone. Et in penis mitior pena est amplectenda. l. preses. ff. de pe. ⁊ in regula, in penis de re. iu. ⁊ que ibi dixi post Dy. ⁊. s. in. vj. presuppositione. Et ꝑfecto Cy. Inno. ⁊ eorum sequaces videntur habuisse bonam ⁊ equam rōnem ⁊ ipsos sequitur Alb. de rosa. in. d. l. aliud. §. refertur. qui alle. Gādi. in. d. ti. de homi. alias sequeretur ꝙ appellatione ꝑsone, in odiosis cōprehenderetur vniuersitas ꝙ no. vt voluit Jo. an. in. c. cū in illis. circa fi. de preben. lib. vj. Secus in fauorabilibus, vt ibi ꝑ eū ⁊ Cardi. Alex. in. d. §. cōuenticulas. in primo no. de pa. tenen. vbi vide. ⁊ istam opi. tȝ Pau. de cast. in. d. consil. cv. ⁊ Ang. in. l. qui cedē. ff. de sica. qui alleg. Inno. in. d. c. grauem. ⁊ sentit Albe. in. ij. parte statu. q. lxxi. ⁊. q. lxxvij. ⁊ facit ecc. xxvj. vbi dicitur. A tribus timuit cor meum ⁊ in quarto, facies mea metuit. Delaturā ciuitatis ⁊ collectionem populi ⁊c. ⁊ in istam partem inclinat Bonifa. de vitali. in. d. trac. ⁊ seditio. in fi. ⁊ in tit. ad. l. iul. maie. Si vero per modum particularium ⁊ tanquam singulares fiat seditio, ⁊ tunc pena sequitur suos auctores. l. sancimus. C. de pen. ⁊. c. quesi-
28 uit. de his que fi. a prela. † Qꝛ aut cum seditione occurrit, ⁊ cōmissum est aliud delictum aut non. Si non occidit aliud delictum, aut est facta in ciuitate Romana, ⁊ tunc tales committunt crimen lese maiestatis, in qua specie sunt hi qui fecerunt homines armari cum telis ⁊ lapidibus, conuenerunt ve vt homines ad seditionem conuocentur aduersus rempublicā, aut quo quis magistratus qui Imperium hȝ, occidatur, ⁊ alijs casibus no. in. l. j. ij. ⁊. iij. cū seq. ff. ad iul. maie. ⁊ ꝑ Jo. fab. Ang. Are. ⁊ Jo. de pla. in. §. j. insti. de pub. iud. ⁊ hoc tȝ Car. Alex. in. d. c. seditionarios. xlvj. distin. In alijs vero ciuitatibus, qui turbe, seditionis ve faciende consilium inierūt ⁊ gentem cum armis congregauerunt, vim publicā committunt. l. j. ⁊. ij. in prin. ⁊. l. qui dolo. ver. hac. l. tenetur. ff. ad leg. iul. de vi pu bli. ⁊. l. fina. C. cod. ⁊ ista fuit opi. Bartol. ⁊ vera in. d. l. j. ad. l. iul. maiesta. vt supra dixi in. vj. presuppositione. Quorū pena est mortis. l. j. C. de seditio. saltem deportatio cum publicatione bonorū omnium. institu. de publi. iud. §. item lex iulia. de vi. ⁊ ibi Angel. ⁊ doc to. supra allega. ⁊. l. j. ⁊. ij. C. de vi publi. Et tenet Bonifa. de vitali. in trac. de malefic. titu. de colle. illic. versicu. vnde notandum est
29 ⁊ trac. ad. l. iul. de vi publi. † Et si in tali turba ⁊ seditione edes alienas, aut villas expillauerint, effregerint, expugnauerint cū armis, tunc capite puniuntur. l. si qui edes alienas. ff. de vi publi. ⁊ Alex. in consil. cxj. colum. iiij. versicu. nec predictis obstat. volumi. j. qđ fecerūt Agenenses, accipiendo per vim ex archiuis statuta ⁊ alia ciuitatis documenta, illaqꝫ ad eorum domum importantes. ⁊ idem Guido pape in deci. ccccxxij. vbi tenet quod qui extrahunt aliquē per vim cum armis de domo sua (in qua debebat esse tutus.) l. j. C. de preto. libr. xij. ⁊. l. pleriqꝫ. cum. l. sequent. ff. de in ius vocan. ⁊. l. nemo de domo sua. ff. de regul. iur. ⁊ constituerint prisonariū quod committunt tria delicta. Primo iniuriam per dicta iura. Secūdo crimen capitale triplici modo, vt ibi per eum. Tertio vim publicā
30 per iura. s. a leg. † tamen in hoc casu secundum ipsum hodie nō publicantur bona, sed deferuntur ascendentibus ⁊ descendentibus, nisi in crimine lese maie. auc. bona damnatorum. C. de bo. dā. ex quo perdit vitam, aut ciuitatē, vel statum, non perdit bona, vt tenet ibi Bal. ⁊ Ang. sed sub correctione. d. auc. bona damnatorum. non corrigit iura antiqua in illis casibus in quibus imponunt penaȝ ad emptionis bonorum expresse ⁊ per se, ⁊ non in consequentiam alterius pene, vt tenet Petr. de bella pertica, quem sequitur Cy. in. d. auc. bona. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de bo. dam. vbi istam dicit esse commu-

nē. sꝫ pena. l. iulie de vi publi. est deportatio. d. l. q dolo. §. fi. cū sua glo. ꝛ d. §. item lex iul. sed deportatio nihil aliud est quam omniū bonorum publicatio. l. j. §. fi. ff. de fal. ꝛ in §. item lex cornelia. in verbo, deportatio. insti. de publi. iudi. Tunc etiam non habet locum. d. auc. bona damnatorum. quando expresse per sententiaꝫ bona publicantur ꝛ fisco applicantur, vt tꝫ Ange. are. in trac. malefi. in gl.
31 ꝛ eius bona publicamus. in prin. † alias secundum eum bona regulariter nō intelliguntur confiscata, quāuis quis sit dānatus ad mortem naturalem vel ciuilem. Idem tenet Albe. de gandi. in ti. ꝺ bo. malefac. in j. q. ideo iudex debet esse cautus, quod in sententia confiscet ꝛ publicet bona deportati, propter opi. euitandas, prout fecimus in sententia per nos contra seditiosos Agenenses lata, vt. j. p tenorem eius apparebit. ꝛ sic se habet stilus curiarum Francie, tamen in aliquibus ciuitatibus ꝛ locis sunt cōsuetudines ꝛ statuta circa publicationem bonorum, vt apud Bituriges, apud quos bona delinquentium pro quocunqꝫ crimine, etiam lese maie. vel heresis, non confiscantur, sꝫ remanent eorū parentibus, vt dixi plene in §. x.
32 ꝛ xij. de iurisd. om. iudi. † Et no. quod contra tales seditiosos derobatores habet locum dispositio. l. si quando. C. vnde vi. ꝛ c. fina. qō met. cau. vt tenet Jo. de imo. in consi. ij. ꝛ etiam ad omnia resarciendum damna tenentur, secundum Bal. in c. j. §. iniuria. quem ibi sequitur Card. Alex. in fi. de pace iura. fir. Si vero sine armis, tunc non perdunt omnia bona, sed tertiam partem, vt. d. §. item lex iul. ꝺ vi. Et si forte banniantur ad tempus, debent ipsis reseruari, ꝛ reuersis restitui bona dimissa, secundum Odof. ꝛ Albe. de rosa. in d. auten. bona damnatorum. refert ꝛ sequitur Marti. de laude, in tra. de crimi. lese maie. §. quinquagesimo. vel etiam si homicidium commissuꝫ fuerit in seditione, quod pariter teneantur de homicidio, vt tenet gl. in l. quoniam multa facinora. C. de vi pub. ꝛ pro hoc tex. in d. l. qui dolo. ver. hac. l. tenentur ꝛ qui conuocatis hominibus vim fecerint quo quis verberetur ꝛ pulsetur, ꝛ si neqꝫ homo occisus sit ꝛc. ꝛ legit̄ in passione dominica, Marci. xij. ꝛ Luce. xxiij. ꝺ Barraba qui cum seditiosis erat vinctus propter seditionem quandam factam in ciuitate ꝛ homicidium ꝛc. ꝛ ita iudicatum fuit per Carolū v. contra primum Marcum seditiosum, qui a tergo occiderat Joan. bailletum eiusdem Caroli thesaurarium in ciuitate Parisiensi, vt. s. in exemplis ostensum est, † qꝛ violentia preambula non con-
33 funditur propter delictum secutum, ad cuius factum tendebat. l. si confidis. ꝛ ibi ita tenet Ang. C. de vi pub. Et ideo circa istuꝫ arti. concluditur quod si contra principem Ro. aut vrbem Romanam vel regem Francie committatur, quod teneantur crimine lese maiesta. vt dictum est. s. in vj. presuppositione, ꝛ. s. probatum est in exēplis in prima presuppositione positis, tēpore regis Philippi pulchri, tunc in ciuitate Parisien. apud templarios existentis. Si vero simplex seditio fiat contra rempu. aliarum ciuitatum aut dominorum, ꝛ tunc secundum Bar. in l. capitalium. §. solent quidaꝫ qui se vulgo iuuenes appellant. ver. nonnunquam. ff. de pe. aut fit p lasciniam ꝛ insolentiam populi, aut ex dolo ꝛ proposito ac malitia. l.
34 respiciendum. §. delinquunt. ff. de penis. † Si ex proposito, dolo ꝛ machinata conspiratione, vt qꝛ secundum Bar. acclamauerunt fortiter, quod moriantur consules, qui regunt, vel incitauerunt ꝛ congregauerunt populum per campanarum pulsationem ꝛ vexilli delationem, vt. s. dictum est in princ. huius. q. ꝛ in vj. presuppositione ꝛ tunc debent tales auctores seditionis pro qualitate dignitatis puniri, iuxta formā tex. in l. si qs aliqd. §. auctores. ff. de pe. qꝛ aut furcha tollunt̄, aut bestijs subijciunt̄, aut in insulā deportant̄. ꝛ h vī vel le etiam tex. in d. §. solent. ibi, qui si nihil amplius admiserint ꝛc. ꝛ in l. j. ꝛ ij. cum sua glo. de sedi. vbi glo. dicit quod volebant deponere potestatem ꝛ alium facere. ꝛ idem tꝫ Bart. in d. suo tract. de Guelph. in iij. q. principali. quando secundum eum possunt habere recursum ad superiorem, hoc facere non debent, etiam ad vtilitatem reipub. ideo debent puniri dictis penis. ꝛ tenet Bald. in d. l. fallaciter. §. fi. de aboli. ꝛ in l. denuntiamus. ff. de his qui ad ecc. cōfugiun. ꝛ tꝫ Ang. in d. l. j. ad. l. iul. maie. ꝛ in d. l. ij. de sedi. vbi dicit quod requiritur quod studiosi rumorem concitauerint ꝛ ad finē
35 tumultus, † qꝛ in delictis, verbum studiose, significat malum animū i. dolosum, sed in actibus bonis significat actum meritorium, secundum Bal. in l. j. §. huius studij. col. j. ff. de insti. ꝛ iure. vbi adducit ad. q. de statuto puniente aliquid studiose factū. ꝛ idem no. col. ij. versi. item si statutū est factū contra turbantes. ꝛ quod sic debeant puniri, tenet Bar. in l. si in rixa. ff. ad l. iul. de sica. ꝛ Joā. de pla. in §. j. in fi. insti. de pub. iud. ꝛ Jo. and. Anto. de but. Ab. sicu. ꝛ Fely. in d. c. fi. de testib. cog. ꝛ Alex. in d. consil. cxj. col. iiij. ver. nec predictis obstat. vol. j. ꝛ Car. Alex. in d. c. seditionarios. vbicūqꝫ enim inualuit seditio cruenta ꝛ prerupta factio, debent tūc tales seditiosi mori. l. si quis filio exheredato. §. hi autem omnes, ibi seditio prerupta factioqꝫ cruenta ꝛc. ff. de iniust. rup. testa. Et exemplificant ibi Bal. ꝛ Imo. preruptam factionem ꝛ seditionem cruētam, quando seditiosi interficiunt magistratum aut patriciuꝫ ciuitatis, vel consulem vel aliquem de maioribus. idem tenet Hiero. de tortis in d. suo consil. col. ix. versi. sed ipsa occisio fuit facta ꝛc.
36 † Nam grauius est offendere personam publicam quam priuataꝫ ideo grauior pena est imponenda, secundum Alex. in d. l. si familia per illum tex. de iurisd. om. iud. allego ho. tex. in l. aut facta. §. in magistratum vel in priuatum. ꝛ de pen. ꝛ in l. pretor. §. fi. ff. ꝺ iniur. qꝛ iudices ꝛ magistratus dicuntur habere maiestatē, vt voluit Jo. fab. in proemio insti. in prin. ꝛ Egid. bellamera. in d. consi. xv. non dico quod habeat locum crimen lese maiest. vt dixi. s. in vj. presupositione. lꝫ Cy. in l. si non conuitij. in iiij. q. C. de iniur. videat̄ sentire cum Pet. de bella pertica. ibi quod omnis iniuria illata officiali regis actu gerenti officium, intelligitur facta regi. ꝛ idē Luc. de penna. in l. j. colum. v. in princi. C. de coarta. ꝛ prin. li. xij. ꝛ Stepha. huynardus. in d. l. quisquis. in ij. no. ante fi. ver. p quos text. quando in contemptum regis dicunt se non curari de Rege, nulla quoqꝫ allegata causa, secus si cuꝫ causa in contemptum presidis vel odium partis aduerse, vel indebite se grauatum ex priuilegio pre-
37 tendit. ꝛ ibi exēplificat de Normanis, ꝛ de Burgūdis. † Unū circa hoc nota. quod delictum commissuꝫ in conspectu iudicis adhuc sedentis pro tribunali, non exigit aliam probationem, qꝛ de eo constat, vt iudici. ita not. glo. in c. Deus omnipotens. §. quando autē crimen in verbo, sedentis. ij. q. j. quam reputauit singu. Alberi. de rosa. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. presid. ꝛ Anto. corseti in singulari, delictum. Et sic videtur quod possit cognoscere ꝛ esse iudex de quo in clemen. j. de pen. ꝛ plene dixi in §. xxj. de iurisdictio. omnium iudic. Expedit enim reipubli. tales seditionum concitatores duces factionum occidere. l. constitutiones. ff. de appellatio. ꝛ l. iij. §. qui auctor seditionis. ff. de sicar. ita vt multis crassantibus opus sit exemplo mortis acerbissime. l. aut facta. §. fina. ꝛ l. capitaliuꝫ. §. famosos. ff. de penis. ꝛ l. j. C. ad leg. iuliam repetund. Et idem scđꝫ
38 l. longobardam † vt qui auctores in capite fuerint, capite puniant̄, ꝛ ceteri qui in seditionem cucurrerunt, in emendam condemnentur. l. si p quacunqꝫ causa. ꝛ l. pen. de aggres. in vico facta. ꝛ in l. j. de seditione ꝯ iudicē vel ciuitatem leuata. Auctores. n. magis sunt puniendi, vt probatur per id quod dicit dominica veritas Pontio pilato Joan. xviij. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet, bonus tex. in dicto. c. latores. ibi, eos quos magis causaꝫ delicti esse constiterit ꝛc. Et idem secundum Joan. fabri. in dicta. l. j. ꝛ ij. de seditio. quando plebs de facto, ꝛ per potentiam se defendit secus si de iure se opponeret. Et non solū si se defendat de facto, sed etiam si tentauerit se defendere, propter verbum ibi positum tentauerit. ꝛ in dicta. l. denuntiamus. ꝛ tꝫ Ange. in l. in eadem causa. ff. de vi public. quod tenens homines armatos in domo, vel qui inerūt consilium causa seditionis, lꝫ ad nullum alium actum peruenerint.
39 tenentur eadem. l. ꝛ ratio reddi potest. † quia per sola preparamenta dicitur res quasi peracta. l. si partem. ff. quemadmodum seruitu. amit. cum nota. in l. is qui cum telo. C. de sicar. ꝛ idem tenet Ang. in dicta auc. de mandatis principum. §. fina. per illum tex. ibi, q populum in turbas sollicitare tentant ꝛc. vbi dicit nota contra tentantes pacificum statū ciuitatis Parisij, vt puniant̄. Et voluit Bal. in consi. xxiiij. volumine. iiij. vbi ponit quid sit attentare, tractare, p cedere, ꝛ consummare. Quia attentare idem est quod ad aliquē actum procedere. l. si quis non dicam rapere. ꝛ ibi per omnes. C. ꝺ episcopis ꝛ clericis. ꝛ in auc. habita, ne filius pro patre. ꝛ c. quāuis. ꝺ offi. ordina. lib. vj. Tractare est colloquiū habere, qualiter quid geri queat. c. cum olim. de arbitris. c. duduꝫ. de rebus ecc. nō alie-
40 nandis. lib. vj. l. pompo. cum sua glo. ff. de negotijs gestis. † Procedere est prosequi inchoata ꝛ maliuolum actum animi ꝛ propositum conari producere ad fineꝫ. l. possessio. ff. de vsucapio. Consummare delictum est id facere quod cesset esse delictum. vnde aliq dicunt delictum esse consummatum quando lex punit consiliuꝫ principaliter non accessorie. l. prima. §. persuadere. ff. ꝺ seruo corrupto. Et quedam non consummata in opere sunt consummata in crimine qꝛ factiosam voluntatem notant. ꝛ multofortius factiosam factionē l. quesitum. ff. qui ꝛ a quibus. ꝛ tales ordientes secundum eum lex censet esse reos, qꝛ post factū non haberent iudicem punitorem. debet enim factum habere vltorem. d. l. quisquis. ad leg. iuliā maiesta. ꝛ §. per contrarium. instit. de heredita. que abintesta. deferūt. sed pp solum conatum sine aliquo actu ex proposito celebrato, videtur durum quod debeant suspendi, vt in sequenti membro dicam
41 qꝛ scđm Bal. in l. non ideo minus. in vj. qō. C. ꝺ accus. † solus tractatus sola ordinatio non punitur, etiam in atrocissimis, nisi sit processum ad aliquē actū ordinatū de presenti ad ipsuꝫ factū qꝛ vbi lex punit

punit affectum ac si delictum esset consummatũ, index potest ex po
testate sibi a lege concessa mitigare penam, sed non tenetur. ita dice
bat Bal. in voce, prout refert Saly. in. d. l. is qui cum telo. p tex.
singula. ⁊ optimum in. l. aut facta. §. euentus. ff. de penis. qđ est cor
di tenendũ, ſm Sal ycc. ⁊ ēt Fely. in tracta. de conat. in fi. ver. vl
timo scias, quem posuit post titu. de appellatio. ideo dicit Specu.
lato. in titu. de accusato. §. j. versi. Quid si in primo actuz fuerit ⁊c.
esse omnibus legibus volentibus conatum puniri derogatum per
contrariam consuetu. que verba multũ cõmendant Ang. ⁊ Pau.
de cast. in. d. l. j. §. fi. quod quisq; iuris. ⁊ Felyn. in. d. trac. col. iij.
ver. ⁊ ideo dicit Bar. ⁊c. quod intelligunt verum Ange. ⁊ Pau.
42 † preterq̃ in crimi. lese mai. ⁊ crimine oppugãte patrie in qbus nõ
speratur euentus, sed sufficit simplex conatus, q: sero pararetur vin
dicta crimine consummato, vt si quis faceret tractatum contra sta-
tum ciuitatis, ⁊ ipsos sequitur Alex. ibi ⁊ Jas. ⁊ Mart. lauden. in
d. trac. de crimine lese maie. §. xix. ⁊ ista est cõis in istis duobus ca
sibus ⁊ in simonia ⁊ in volente intoxicare aliquem veneno, de quo p
Fely. in. d. tract. ver. quinto fallit. cum ver. seq. ⁊ intelligo quando
conati sunt prodere ⁊ expugnare patriam vel ciuitatez, ⁊ ad aliquē
processerunt actum, vt lz Bal. vt. d. consil. xxiiij. ⁊ Bonifa. de vi-
tali. in. d. trac. de criminibus. tit. de sedit. ver. vt dixi perueniendo
ad actum ⁊c. sed in alijs delictis non punitur conatus de consuetu.
nec. l. is qui cum telo. habet locum in patria cõsuetudinaria, vt no.
Aufrer. in stilo parlamenti. iiij. parte. §. cxxxvi. lz Barto. in. l. j. §.
43 Diuus. ff. de sica. reprobet illud Spec. dictum, vt ibi vide. † Q: lex
dicit non punitur turba, sed factum in turba. l. pretor. ff. vi bo. rap. ⁊
d. l. metum. post prin. q̃ met. cau. ⁊ voluit Bald. in. d. consi. cxxx.
vol. j. Preterea Alberi. de rosa. iudicio suo in verbo seditio, dicit
quod facere seditionem est graue peccatum, vnde Apostolus nu-
merat seditiones inter allia peccata ad Gala. v. etiam iurisc. in. d.
l. cõstitutiones. de app. ⁊ in alijs iuribus. s̃. alleg. ⁊ est speciale pec
catum, q: habet speciale bonum (cui opponitur) scz vnitatem ⁊ pa-
cem multitudinis. Et ratio est secundum bea. Tho. ij. ij. q. xl. arti.
ij. ⁊ etiam diuuz Ant. in sua summa. in. ij. parte tit. iiij. c. viij. ⁊ An
ge. de clauа. in sua summa in ver. seditio. in. j. q. ⁊. ij. q: seditio op-
ponit̃ vnitati multitudinis populi ciuitatis vel regni. Et dicit Au-
gu. xxj. de ciuita. Dei quod populum determinant sapientes, non
omnem cetum multitudinis, sed cetuz iuris consensu ⁊ vtilitatis cõ
munione sociatum. vnde manifestum est vnitatem cui opponitur se
44 ditio esse vnitatem iuris ⁊ cõis vtilitatis. † Ex quo pz quod opponi
tur iustitie ⁊ bono communi, ideo ex genere suo est mortale, ⁊ tanto
grauius quantum bonum commune quod impugnatur per seditio-
nem est maius quam bonum priuatum quod impugnatur per rixã.
Et delictum huiusmodi secundum ipsos primo quidem ⁊ principa
liter pertinet ad eos qui seditionez procurarũt qui grauissime pec
cant sicut filius Bocri qui clamans corã omni populo Israel. non
est tibi pars in Dauid ⁊c. fecit seditionez, faciens tribus Israel re
cedere a regimine Dauid, sed Joab procedens contra euz fecit eũ
decapitare, vt habetur. ij. Reg. xx. Secundo pertinet ad illos qui
sequuntur eos perturbantes bonum cõe, sicut illa multitudo que se-
cuta est Absalonem in coniuratione contra patrem suum Dauid ⁊
suos adherentes ⁊ sequaces, sed puniti sunt quando ex peste mor-
tui sunt. lxx. millia virorum. ij. Reg. xxij. non enim solum propter
peccatum Dauid, sed propter coniurationem populi occisi sunt se
cundum Tho. Et Dauid tamen luxit Absalonem tribus diebus ⁊
tribus noctibus, vt no. Cyn. in. l. propter insidias. C. qui accu. non
pos. ⁊ Tho. ferracij. in cautel. xxxv. ante fi.
45 ¶ † Item legitur Chore filijs Esau, filijs Cahat. filijs Dathan,
atq; Abiron, de filijs Eliab, Hon quoq; filio Pheleph. ⁊ đ filiis
Ruben qui surrexerunt contra Moysen ⁊ Aaron dicentes quare
se eleuabant supra populum domini ⁊c. Et iratus Moyses valde
ait ad dominum. ne respicias sacrificia eorum ⁊c. loquensq; domi
nus ad Moysen, ⁊ Aaron, separamini de medio congregationis
huius, vt eos repente disperdam, ⁊ separatis Chore, ⁊ Datam, ⁊
Abiron cum vxoribus ⁊ liberis ac bonis, confestiz dirupta est ter-
ra sub pedibus eorum ⁊ aperiens os suum deuorauit illos descēde
runtq; viui in infernuz, ⁊ perierunt de medio multitudinis, vt habe
tur numeri. xvj. ⁊ ibi sequitur. cumq; oriretur seditio, ⁊ tumultus in-
cresceret, Moyses ⁊ Aaron fugerunt ad tabernaculum federis q̃
postq̃ ingressi sunt operuit nubes ⁊ apparuit gloria domini dixitq;
ad Moysen. Recedite đ medio huius multitudinis ēt nũc delebo
46 eos. † Cũq; iacerēt in terra dicit Moyses ad Aarõ. Tolle thuri
bulum ⁊ hausto igne de altari mitte incēsum desuper pergens cito
ad populum, vt roges pro eis, iam enim ingressa est ira a domino ⁊
plaga deseuit. quod cum fecisset Aaron, ⁊ cum cucurrisset ad me-
diam multitudinem quam vastabat incendium, obtulit thymiama,
⁊ stans inter mortuos ⁊ viuentes pro populo deprecatus est, ⁊ pla-
ga cessauit, fuerunt autem qui percussi sunt. xiiij. milia hominũ sep
tigenti, absq; his qui perierant in seditione Chore. illi vero qui bo
num commune defendunt eis resistentes non sunt dicendi seditiosi.
sicut nec illi qui defendunt se cuz inuaduntur ab alijs, dicendi sunt,
vt contingit domino du Buscon, vt. s̃. dictum est, sic factum fuisse
legitur in actibus Apostolorũ per quendam nomine Jasonem qui
Thessalonicam pro diuo Paulo apostolo seditionem commonē-
tibus turbis semetipsum dederit, vt Apostolo dicendi faceret li-
bertatem, vt refert diuus Hier. in epistola. lxxxij. scribens sup epi
stolam ad Roma. que incipit, Paulus seruus Jesu Christi. libr.
47 j. ⁊ dixi supra in tertia presuppositione, † immo licitum est eisdez
toto conatu resistere ēt eos occidēdo vt singulariter voluit Hiero.
de tortis in. d. suo consi. Si vero p lasciuiam, tunc dz procedi scđm
Bar. eo ordine ⁊ forma per illum. §. solent tradita, q: aut non est p
uentum ad actum, sed solum est statum ⁊ remansuz in terminis inso
lētie ⁊ acclamationis, vt q: secundum Bar. in. d. §. solent. acclama
uerunt vt turbarent populares dum fallo clamant foras vel ad ar-
ma. ⁊ gl. ibi exemplificat in Bergollo Pisano ⁊ non de Joseph
decurione Bono. credo q̃ voluit dicere de Joseph ab arimathia
nobili decurione qui non acclamabat sicut ceteri iudei quod Chri-
stus crucifigeretur, quoniam ipse discipulus Jesu erat, occultus au
tem pp metum iudeorum, ⁊ dz eē loco Bon bonus ⁊ iustus, vt Lu
ce. xxiij. in fi. pro hoc bonus tex. in. l. iij. §. si intra vociferationē aut
leuē querelam seditio mota est ⁊c. ff. de re mil. vel secundum glo. in
48 d. l. ij. C. de sedi. † volebant esse consules propter suam nobilitatez, ⁊
non processerunt vltra, tales dēnt de rigore fustigari per text. in. d.
§. solent. ⁊ carere debēt effectu postulatorum. d. l. ij. de sedit. ⁊ illaz
glo. multum commendat ibi Ang. in fi. contra facientes rumorem
in palatio, vt ad officia assumãtur. Et est in Tuscia multũ in vsu, vt
ipse dicit. q: contentiosis verbis non est strependum. c. in loco bñ-
dictionis. v. q. iiij. ibi nullus dz, aut indiscretis vocibus perstrepe-
re, aut quibuslibet tumultibus pturbare, nullis etiaz fabulis vanis
vel risibus agi. Et (quod est deterius) obstinatis disceptationibus
tumultuosas voces effundere. Et ne vndiq; cachinnis ⁊ vocibus
aer resonet ⁊ audientium aures prestrepitu terreantur, vt dicit Hie
ro. in epistola. xiiij. c. vij. lib. iij. Sz cum omni modestia stãtes vno
loquēte ceteri sileant. Nec alter alterum ex auiditate loqnẽdi inter
rumpat ⁊ prebeat impedimẽta loquẽti. Secus si acclamatio p po-
pulum fieret pp letitiaz dicẽdo, viuat viuat talis, tunc non debēt in
aliquo puniri. glo. ⁊ doc. insup Lud. bologni. in scõis interpre. i. l.
j. C. đ q̃st. li. xij. vbi Laud. alle. bo. tex. in. l. iustissimos. ibi publicis
acclamationibus collaudãdi damus omnibus potestatem, vt hono
49 ris eius auctores proferamus. C. de off. rect. prouin. † sz si fiat scđz
eum propter seditionē, tunc dēnt puniri quēadmodum agenēses fe
cerunt qui p vias ⁊ vicos ciuitatis acclamabant, viuat Rex ⁊ com
munitas faciendo deferri ensem ⁊ virgas ante eos congregãdo po
pulum ⁊ dicẽdo, vbi sunt isti fures consules ⁊ alia plura, vt. s̃. dictũ
est, sic etiam fecit quidam plebanus de prouincia romandiole, vt
refert Bal. in. d. consi. xxiiij. vo. iiij qui clamauit postq̃ ingressus
fuit portam ciuitatis quam prodere intendebat viuat viuat nobilis
antedictus, vt ibi vide. ⁊ non solum propter talem vociferationez se
ditiosam quis tenetur, sed etiam profecto quando quis concitauit
alios ad vociferationem, vel qui submisit vt vociferaretur. l. apud
labeonem. §. fecisse conuicium. ff. de iniu. faciunt que dixi consil. j.
inci. si qs animo iniuriandi, posito in fin. lib. consue. Biturig. vbi
posui de scholare vociferante contra doctorem legentem. ⁊ etiã q̃
dicit Bal. in. d. trac. schismatis de Romanis acclamantibus tem
pore electionis pape Urbani ante conclaue cardinalium Romano
lo volemo Italiano lo volemo, vt dixi in addi. ad mandag. in trac.
50 de elec. c. liij. † Et intellige q̃ fustigari debent si sint viles persone
q: nobiles ⁊ honeste persone non patiuntur illas viles penas vt te
net Barto. in. §. serui ceñ, qui. §. dependet ex. d. §. solent. ⁊ Cep in
consi. xl. col. iij. ver. quantum ad mortem. ⁊c. dixi in trac. de custo.
claui. fo. vj. colum. iij. sed debent alias in emendam cõdemnari se
cundum facultates eorum, q: causa ⁊ persone considerari debēt. l.
vna. C. si quis impe. maledi vt dixi. s̃. in. iiij. presuppositione. ⁊ isto
modo debet procedi ad punitionem talium seditiosorum, nisi ad p
ditionem ciuitatis vel patrie, aut dominij ipsius per aliquem actũ
processissent, vt. s̃. dictum est, alias oporteret destruere tex. in. d. §.
Solent. gl. ⁊ doc. hic alle. ⁊ mens ⁊ intellectus Ang. ⁊ sequac. est
iste. ⁊ pro hac conclusione facit quod not. Paul. de cast. in. l. j. C.
51 vbi sena. vel clari. † quod quando noctis tempore quod potius ex
lasciuia quam dolo presumitur aliquis proiecit lapidem ⁊ percu-
sit vnum q mortuus est, ipse consuluit quod debet mitius puni-
ri, scilicet pecuniariter, vel forte sibi dare bannum pro ali-

quo tempore. ⁊ idem Cepo. in. l. j. col. viij. ver. ex quo refert. C. de
ser. fugi. dicēs esse bñ notandū ad adiuuandū pueros ⁊ homines
ludentes per lasciuiam ad lapides sicut ludunt Verone scđʒ ipsuʒ.
⁊ Pe. de anch. in consi. cclxxxiij. incip. iure scripto ⁊ consuetudi-
ne. ⁊ dixi in. §. xxiiij. in addi. iij. de iurisdic. om. iudi. vel ludunt ad
niuem vel ad poma auricentia vt in Montepessulano ⁊ Auenione
tempore carnispriuij. sicut etiam fit in multis alijs locis, ⁊ aliquis in
eo ludo occidatur per iactum lapidis vel niuis aut aureicentiuʒ po
morum quod occidens non debet puniri pena mortis vel corporali,
facit. l. item si obstetrix. §. sed si per lasciuiaʒ. cum. §. seq. ⁊. l. seq. ff. ad
l. aquil. vbi Bal. in. §. quemadmodū no. illum tex. contra istos qui
faciunt seditiones ⁊ in. l. omne delictum. §. pen. ibi per vinū aut la-
52 sciuiam. ff. de re mili. † Quia etiam quando per accidens tumultus
inciderit quod debeant pena pecuniaria condemnari voluit Ang.
in. d. l. ij. de seditio. quoniam non fuit mora controuersia in exitum
reipu. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. de cap. ⁊ ibi Alexan. in ad
di. per quem tex. dicit ibi Bar. quod propter dissentiones ciuiles
res publica leditur. ⁊ Felyn. in. d. c. fin. de testi. cogen. vbi allega.
Bal. in. l. j. §. fi. ff. de iustitia ⁊ iu. quod si statutum puniat morte tur
bantem statum ciuitatis debet intelligi si principaliter hoc agit, nō
autem si venit in consequentiam alterius delicti, ⁊ est ratio, quia de
bet attendi quod principaliter agitur. l. si quis. nec causam valde re
motā. ff. si cer. peta. qđ intelligit Fel. qñ occasionaliter ⁊ p causaʒ
valde remotā cōtingit turbatio status. secus si imediate ⁊ ex acti
bus proximis est deuentum ad concitationem ⁊ rumorem populi al
legando Bal. in. d. consi. ex insultu, ⁊ idem tenet Ang. in. d. l. me-
tum. §. animaduertendum. vbi dicit q̄ si populus cogat per legem
subditum ad aliquid faciendum non potes conqueri de populo. et
ideo ne res transeat in exemplum malum debent remissius puniri.
d. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ⁊ tenet Bal. in. d. consi. cxxx.
in fi. Et Agenenses ab initio bene fecerant se opponendo ⁊ contra
dicendo ne subsidium ⁊ rhena pro ponte reficiendo imponeret. Sʒ
malo freti consilio se postea congregauerunt modo ⁊ forma quibus
supradic tum est, ⁊ ita secundum istam conclusionem fuit iudicatum
53 per arrestum supreme curie Parisiensi † pro vniuersitate Aure-
lianensi, contra quosdam particulares ciues eiusdem ciuitatis qui
fuerunt in emendam condemnati, ex eo quod clamauerant contra
scholares a mort a mort, vt refert do. Stepha. aufrerij in stilo par-
lamenti in quarta parte de arrestis. §. lxxvj. ⁊ idem Jo. galli. in. q.
cxxj. in fi. sequendo de verbo ad verbum ipsuʒ Aufreriū licet alio
stilo, scilicet per modum questionuʒ. Si vero tales acclamātes fue
rant prius admoniti ⁊ prohibiti a iudice ne talia facerent, tunc gra
uius puniuntur propter contemptum iudicis, vt dicit tex. iuncta gl.
in. d. §. solent. ibi nec ante sint a preside amoniti ⁊c. prout fuerunt
Agenenses qui per iudicem maiorem fuerant prohibiti, tam in iu-
dicio quam extra per vocem preconis igitur ⁊c. pro hoc facit text.
in. c. si quis clericorum auctoritate interdicente. xj. q. j. vbi doc. di
cunt quod si intercidit auctoritas superioris etiam ad bonum est p-
hibita coniuratio licet alias auctoritate non intercedente valeat, vt
per glo. ibi ⁊ dixi. s. in. v. presuppositione. Si vero semel fustigati ⁊
correcti secundo acclamauerint, tunc debent mitti in exiliuʒ per. d.
§. solent. Si autem sepius seditiose ⁊ turbulenter se gesserint in ea
dē temeritate propositi perseuerauerint, tunc capite plectendi sunt
54 vt dicit tex. in. d. §. solent. † Quia crescente malitia crescere debet ⁊
pena. l. si diutino tempore. ⁊ ibi glo. ff. de pe. ⁊ dixi in. §. xxij. in prin.
de iuris. om. iud. Et intelligo sepius qui ter seditiose se habuerit p.
d. §. solent. ⁊ tex. in. l. seruos. §. seruos. ibi viles autem infamesq̄ p-
sone, ⁊ hi qui bis aut sepius violentiam. ⁊c. C. de vi publi. prout fe-
cerat dictus Clerget. qui auctor trium fuerat seditionum. videlicet
duarum precedentium, vt sponte coram nobis confessus est, ⁊ hui-
usmodi vltime que fuit grandis ⁊ continuata seditio duorum men-
sium spatio ex qua solum debebat suspendi, tamen misericorditer
cum eo ⁊ alijs complicibus suis procedendo fuit ⁊ plures alij in sen
tentia nominati fustigati, nam ipsi Agenenses soliti sunt seditiones
facere, quoniam archidiaconum maioris ecclesie intra Garone flu
uium violenter ab ecclesia extractum submerserunt, vt a fide dignis
55 ibi tunc intellexi. † Si vero seditio fiat ex mandato ⁊ instigatiōe iu
dicum seu magistratuum, aut consulum quod committentes sunt ex
cusandi, sed non in totum, q̄ iussu magistratus ⁊ sue ciuitatis, ville,
vel castri voluntate id fecerunt. l. quenquam. ff. de aqua plu. arcē. ⁊
l. nō vr̄. §. qui iussu. ff. de regul. iur. ⁊ que not. Dy. in regula, q̄ qsq̄
mandato iudicis. ⁊ ibi dixi in addi. eo. tit. li. vj. ⁊ hoc tenet Alber.
de gandi. tit. de homicid. vbi dicit hac ratione motum fuisse impe-
ratorem Fedricum, ad parcendum ambasiatoribus Lombardie,
qui missi fuerant contra eum in Alamania pro discordia concitan-
da inter eum, ⁊ filium eius Henricum, q̄ iuerant precepto eoruʒ ci
uium ⁊ magistratuum. Sed de iure canonico, seditiosi si sint clerici
puniuntur pro simplici seditione, q̄ promoueri ad sacros ordines p
hibentur. d. c. seditionarios. xlvj. distin. ⁊ iam promoti priuant ho
nore quo vtebantur. c. coniuratorum. ⁊. c. seq. xj. q. j. de quo vide q̄
dictum est. s. in. vj. presuppositione. † Et si fiat contra propriū epis-
56 copum ⁊ sint incorrigibiles debent deponi ⁊ tradi curie seculari, vt
tenet gl. Abb. ⁊ doc. in. d. c. fi. de testi. cog. Si vero laici excom-
municantur, ⁊ in vna libra auri condemnandi. §. d. conuenticulas. ⁊
§. episcopus. de pace tenen. Aut seditio fit in ecclesia, ⁊ per laicos
tunc vltimo supplicio debent plecti. d. l. denunciamus. ⁊ ibi Odof.
⁊ doc. de his qui ad ecc. confu. ⁊ glo. in. c. j. §. prohibeantur. etiā ne
diuina officia tumultuosi quorumq̄ per ecclesiam ⁊c. in versic. per
turbent. de his qui tempore diuinorum off. vag. per eccle. in prag-
ma. sanc. ⁊ Alex. in. d. consil. cxj. col. iiij. versi. nec predictis obstat
volumi. j. ⁊ non immerito, quia tales extrahentes de ecclesia ad q̄
propter deuotionem accesserant, aut seditionem ⁊ tumultum euitan
dum confugerant, tenetur crimine lese maiesta, ac si illud crimē cō
misissent. l. ij. C. de his qui ad ec. confu. vbi Odofre. dicit quod est
priuilegium ecclesiarum, precipue Gallicorum, quia in eis cōfugiē
tes sunt securi. Idem tenet Lucas de pena, in. l. j. de palatijs ⁊ do-
57 mib. domini. li. xj. † Nam sicut tenentur crimine lese maie. qui offē
dunt terrestrem. l. quisquis. crebro allega. multofortius qui offen-
dunt celestem. l. si quenquam. versi. cum sane. ⁊. l. si quis hoc genus
sacrilegij. C. de epis. ⁊ cle. canonizata. ij. q. j. si quis hoc genus. ⁊ ibi
gl. ⁊ auc. gazaros. C. de hereti. ⁊ vnde sumitur de statu. ⁊ consue. ꝯ
lib. §. gazaros. ⁊ in. c. vergentis. de heret. Et tenet Stephanus buy
nar. in. d. l. quisquis. in tertio nota. Et non solum qui ab ecclesia de
facto abduxerunt. sed qui conati sunt abducere, vt tenet glo. fi. per
illum tex. in. d. l. ij. quam ibi sequitur Saly. propter verbum, ibi tē
tauerit posituʒ, vt supra dixi. Et aliquando tales seditiosi extractos
ab ecclesia carceribus mancipant ⁊ intrudunt quod est aliud crimē
capitale. l. j. de coarta. ⁊ priu. libr. xij. immo censetur esse crimē lese
maiesta. l. j. C. de priua. carce. de quo ibi per doc. ⁊ Bar. in. l. capi
te quinto. ff. de adul. ⁊ Lucas de penna in. d. l. j. col. ij. versicu. quid
ergo. si quis capiat. de coarta. quod est notan. quia sepe contingit
vt supra visum. Sic fecisse videntur Agenenses, qui consules ⁊ iu
ratos ville per quos ciuitas regebatur. c. fi. de procu. ac etiā alios
qui eorum ligam non sequebantur, vel qui eos de factione reprehē
debant a maiori, ⁊ Jacobitarum ecclesijs extraxerunt. nec nō a do
mo ppria ⁊ intra carceres domus cōis īduxerūt. Per quos ēt ac
tus videntur regem dominum eorum possessione ciuitatis priuasse
l. j. §. pen. ff. de vi ⁊ vi arma. not Bald. in repeti. l. si aquam. C. đ ser
ui. ⁊ aqua. ⁊ Marti. de laude in dicto trac. de crimine lese maiest.
58 §. v incip. rebellio subditorum ⁊c. † Sed hodie est alia pena de iu
re canonico, secundum Joan. fab. in. d. l. ij. de his qui ad ecc. confu
giun. contra tales tumultuosos extrahentes homines de ecclesia,
videlicet, quod vltra excommunicationem debent condemnari in
summa triginta librarum argenti, ⁊ ad damnoruʒ restitutioneʒ. xvij.
quest. iiij. quisquis capitul. nullus. ⁊ capitul. si quis contumax. ea.
causa. ⁊ questio. ⁊ in capitu. si quis in consilio. xj. questio. iij. đ quo
per glos. Archid. ⁊ sequa. in. d. c. constitutionem. §. j. ⁊. ij. de ver-
bo. signi. lib. vj.

¶ Et not. quod non solum viri, sed etiam mulieres possunt facere
seditionem ⁊ insultum vt supra visum est in exemplis de Perota
morela Parisieñ. Quem plerunq̄ ⁊ pro maiori parte ex consilio
⁊ persuasione maritorum committunt vt in Lombarda. de aggres.
in vico facta. l. relatum est nobis. secundum quam ille mulieres ton
se capillis debent fustigari per ciuitatem. Et ego vidi in prouincia
prouincie mulieres cuiusdam castri que presentibus maritis se ir-
ruerunt in procos eorum domini temporalis ⁊ illos occiderunt vt
59 dixi in. d. l. relatuʒ in annotationibus nostris. † q̄ mulieres possunt
delinquere, ⁊ tueri ciuitatem tempore guerre vt no. Lucas de pen
na. in. l. est veruʒ. C. de incol. lib. x. ⁊ dixi in questio. de cust. clauiū.
Et apud Valerium maxi. lib. iiij. titu. de amore coniugali. Legit
de Hypsicratea vxore Mithridatis que tonsis capillis equo se ⁊
armis assuefecit. Et in Frāciā de Joanna puella que tempore Ca
roli. vij. Francorū regis purgauit Frāciā Anglis vt dixi in. §. vij.
de ꝯsue. feud. col. pe. ⁊ facit tex. in. l. j. de vxo. mil. cū sine licentia
principis vxor non dʒ ire ad maritum militē in exercitio armorum
existentem. l. quicunq̄. ⁊ ibi Jo. de pla. Jac. rebufi. ⁊ Luc. de pē
na. C. de re mil. li. xij. ⁊ Marti. laudeñ. in trac. de milite. §. xj. ⁊. xl.
Et communiter dr̄ de quadaʒ bauci ⁊ vetula Carcassa que sola de
fendit ciuitatem Carcassone, ⁊ inde ciuitas illa Carcassona a pre-
dicta vetula Carcassa nomē assumpsit. Et agenti per informatiōes
comperimus quod quedā Guilardina de columber vidua fecit de
nocte durāte seditiōe pulsare cāpanā ecclesie de capella. ⁊ iō dice

bat

60 bat Vergi. ij. Eneidos. Notū qd̄ fures qd femina possit. † Et lz lex eas minus ausuras quā viros presumat, d. l. qsquis. ad. l. iul. maiesta. z l. optimam. C. de contrahen. z commit. stip. tamen fm glo. in. l. quisquis in verbo, ausuras. crimen lese maiest. committere possunt, z idem tenet Ang. are. in. d. trac. malefi. in glo. che hay tradito. vlt. col. ver. z aduertēdū est. de quo ibi per Ang. arimi z Bernar. landri. in addi. z Fran. de are. in. xxxix. z facit. l. si quis in tantam. C. vnde vi. vbi gl. extendit illam. l. penalem loquentem in viro ad mulierem. z Pau. de cast. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. omnium iudic. z doc. in. l. si quis maior. C. de trans. de quo ibi p Tho. parpilia. in sua repeti. col. j. Sed in penis eisdem infligēdis, vel euitandis, sufficit mulieribus paruus seu modicus error, secundum
61 Dcdra consi. ccxcj. ante fi. † Aut vero seditio fit in acie seu exercitu belli per ipsos milites ex proposito z dolo, tunc capite plecti debent. l. iij. §. qui seditionem. ff. de re mil. vbi gl. ponit exemplum, primo in eo qui incitauit milites in aliquem z non in hostem. Secundo quando quis retraxit seu remouit milites seuientes in hostes ab illo proposito. Tertio quando incitauit etiam in hostem, sed nō ex precepto ducis belli, vt d. l. iij. §. in bello. vt fecit. T. mālius, filius T. manlij torquati consulis, qui contra edictū consulum pugnauit aduersus latinos, quamuis prospere pugnasset, pater ad se vocari iussit. Quando quidem inquit tu. T. manli neq3 imperium consulare, neq3 maiestatem patriam veritus aduersus edictum nostrū extra ordinem in hostem pugnasti. Et quantum in te fuit disciplinā militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res, soluisti, neq3 i eā necessitatez adduxisti, vt aut reipu. mihi, aut mei meorumq3 obliuiscendum sit, nos potius nostro debito plectemur, quam respub. tanto suo damno nostra peccata luat. Triste exemplū, sed in posterū salubre iuuenti erimus. Me quidem cum ingenita caritas liberū, tum specimen istud virtutis deceptum vana imagine decoris in te monet, sed cum aut morte tua sanciandi sint consulum impia, aut impunitate imperpetuum abroganda, nec te quidem si quid in te nostri sanguinis est recusare censeam, quin disciplinam militarez tua culpa prolapsam pena restituas, itaq3 velut emerso ab admiratiōe animo cum silentio defixi stet ssent, repente posteaquā ceruice cesa visus est cruor. Tum libero conquestu coorte voces sunt, vt neq3 lamentis, neq3 execrationibus parceretur, spolijsq3 contectum iuuenis corpus, quantum militaribus studijs funus vllū zcelebrari potest structo extra vallum rogo concremaretur. Manlia nāq3 imperia non impresentia modo horrenda sed exempli etiam tristis imposterum essent, fecit tamen atrocitas pene obedientem duci mili-
62 tez. ita refert Titus Liuius. octano decadis. † non enim verisimile est patrem velle mori filiū. l. qui vno. §. qui filiū. z l. milites agrū. §. desertorē. ff. de re mil. per quē tex. dicunt doc. quod si pater filiū qui commisit aliquod delictum, puta crimen lese maie. offerat z exhibeat iudici, quod filius non debet mori, nec est ita puniendus de quo per Cepo. in sua prima cautela. z Bal. in. l. fi. in fi. C. de vsur. rei iud. z Jas. in. l. de quibus. col. xv. ante fi. ff. de legi. z de seueritate z indulgentia parentum in liberos, vide Valeri. in. v. circa fin. z Cy. z doc. in. d. l. propter insidias. qui accu. non pos. z in istis tribus casibus debēt pena capitali puniri. z tenet Mar. de laude in
63 trac. de mili. §. xlix. † Sed si per lasciuiā aliquibus rixantibus vel vociferantibus aut leuem querelam habentibus miles fecerit seditionem. debet militie gradu priuari. d. l. iij. §. si intra vociferationē z in. §. fi. in auc. de man. prin. vnde Justinus lib. xij. grande narrat iudicium factum per Alex. magnum qui dimissis veteranis exercitum ex minoribus supplet, sed recentem veteranorum discessum egre ferentes, missionem z ipsi flagitabāt, nec annos sed stipendia sua numerari iubebant, pariter in militia lectos pariter sacramēto solui equum censentes. Nec iam precibus sed cognitio agebant, iubentes eum solum cum patre suo Hammone finire bella vt milites suos fastidiat contra ille nunc castigare milites nunc lenibus verbis monere ne gloriā militie seditionibus infuscarent, at postremū cum nihil proficeret verbis, ad corripiendos seditionis authores e tribunali in conditionem armatā inermis ipse desilijt, z nemine phibente. xiij. correptos manu sua ipse ad supplicia duxit, tantā vel illis moriendi patientiam metus regis vel hinc exigendi supplicia constantiā disciplina militaris dabat. z diuus Hier. in. xvij. Epis.
64 in. ij. parte dicit, † pugillum fortitudo clamoribus incitatur paratas ad prelium acies, acutosq3 mucrones sermo imperatoris accendit. z de pluribus alijs militaribus seditionibus visum est. s. in exēplis enarratis secundum Valerium z alios. s. alleg. vnū nō omitto in hac seditionū materia singulare, quod quando aliquis expulsus de ciuitate propter seditionem z proditionem, vbicunq3 arma eius sunt depicta in sui honorē, debent destrui, vt no. Bar. in. l. eorum. per illum tex. sing. ff. de pe. z vbi ad infamiam talis proditoris est depicta imago, vt quia suspensus pedibus, vel aliquod aliud, qp corrumpens vel radens talem imaginē punitur in quingentis aureis. l. si quis id quod. ff. de iurisdi. om. iud. z ibi per doc. ita tenet Mart. lauden. in. d. trac. de crimi. lese maie. §. xxvi.

FINIS

Perutilis Tractatus de percussionibus per do. Odofred.

SVMMARIVM

1 Percussus cū armis in rixa, si moriatur, an ex vulnere perijsse dicatur, z nume. 5. et. 6.
Distingue, vt ibi.
2 Vulnus semper censetur causa mortis, eo qp nihil interest an qs occidat, vel causam mortis prebeat.
3 Causa vicina precedens inspicitur, que sequitur in forma presumitur.
4 Judicantem oportet cuncta rimari, z quid debeat iudex seruare in casu vulneris ibi.
7 Quid si durante vulnere superueniat alia infirmitas, z moriatur, an ex vulnere presumatur mortuus.
Distingue vt ibi.
8 Quid si post solidatū vulnus, stimulus vulneris affligat, z refluētibus alijs humoribus moriatur, nunqd occasione primi vulneris presumatur mortuus.
Distingue vt ibi. z nu. 12.
9 Quid de percusso cum modico lapide, vel bacculo, si superueniēte febri moriatur. z nu. 13.
10 Voluntas z propositū distingunt maleficium.
11 Pena non debet vlterius progredi q̄z delictum.
14 Delicti estimatio non debet ex post facto crescere.
15 Inter occidentem z occasionem mortis prebentem, differt.
16 Dāni causam dans, videtur damnum dedisse.
17 Occisum accipere debemus ferro, vel modica re, siue magna.
18 Limitatio ad predicta nu. 15. 16. et. 17.



Uper hoc frequē;
1 ter pp duplicitatē ābiguū in materia emersit. ecce † ab aliquo cum armis aliquis fuit in rixa percussus, z morit an presumitur ex vulnere perijsse, z super hoc vt veritas liqueat, dic distinguendum esse, aut certum est qp mortifere fuit percussus aut dubiū si est certum quod vulnus sit mortale z tunc non est locus dubitationi. ff. ad leg. aquil. ait lex. §. quod si mortifere. z l. ita vulneratus. in princ. eodem titulo. ff. de verborum obligatio. continuus. §. cum ita aut est dubium an sit mortale, vel non. z lex videtur innuere qp si post huiusmodi vulnus decessit, qp tunc ex eo vulnere mortuus apparet. ff. ad. l. aquil. l. huic scripture. §. si seruus versi. si manumissus. in fin. Non obstat qp in principio illius. §. dicitur mortiferre, quia expone vt putabatur, non tamen erat mortale, alias est contra p dicta. l. ita vulneratus, alias legis presumptione occasione vulne
2 ris mortuus presumitur, † quia semper vulnus causa mortis censetur, pro eo qp nihil interest an quis occidat, vel causam mortis prebeat. ff. ad leg. cornel. de sica. l. nihil interest. ff. ad leg. aquil. l. q occidit. §. penultimo z l. qua actione §. celsus. z l. ita vulneratus in princip. extra de homici. c. presbyterum, zc. de cetero. z c. audiētiam. Ad hoc est valde bonum argumen. ff. de damno infecto. l. damni §. sabinus. iudicatur presumptio facti precedentis p subsequens. C. de adulte. l. si qui. ff. quib. mod. pign. vel hypothe. solu. l. sicut. §. superuacuum. ff. de accusatio. l. si qui. §. eiusdē, z hec
3 est regula, † qp vicina causa que precessit inspicitur, z consideratur, que sequitur in forma presumitur. ff. manda. l. si procurator. in principio. ff. depositi. l. prima. §. quod si tibi vt. §. si seruus in fin.

4 verum quia† oportet Judicantem cuncta rimari. C. de iudic. l. Judi ces. 7. iiij. questio. v. Judicantem iudex qui habet iudicare sup facti questione aduocet et habet peritos assessores, qui secundum artem considerata qualitate, quantitate, 7 loco vulneris exponat 7 referant si vulnus fuit mortale vel occasione vulneris mortis cā precessit. C. de re mili. l. semel. lib. x. de vent. inspic. l. j. extra de homicid. significasti. Sed vt circa hanc materiam nihil de contingentibus omittat, † si post vulnus dubiū intercedente temporis interuallo
5 modico vel magno vulnerat⁹ decessit, an sp ex vulnere vel occasiōe vulneris mortuus presumatur. 7 circa hunc articulum leges 7 canones varie videntur, 7 vario modo loquuntur, 7 dicunt quidam q presumitur mortuus ex vulnere si fuit mortuus .j. tres dies, vt .j. dicitur si qua femina. 7 alibi dicitur, 7 aliquando diu vixit, 7 non dicit quantū, vt extra de homici. ad audientiā. alibi dr .j. paucos dies, 7
6 nō dicit quot dies, vt e. t. c presbyterium, alibi dr, q† si morit post octo mēses pp tpis plixitatē nō psumit ex vulnere mori, ex d cle. percus. c. ij. Sed argumento contrario sumpto ex hoc proemio. c. videtur expresse concedi, q si infra octo menses moriatur, quod ex vulnere mori presumatur. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. l. j. §. huius rei. qr contrariorum eadem est disciplina. l. j. de his qui sunt sui vel alie. iur. Item in lombarda, si moriatur infra annū post vulnus presumitur ex eo vulnere mori, vt in titulo de plagis, hoc in omnibus plagis vel feritis, Sed hac varietate modicū tempus aut magnum tempus arbitrio Judicis est relinquendum, vel committendum. l. j. C. de iure delibe. de effracto. l. ij. §. j. vel q modicum ex dictis sententijs arbitretur. ff. si par. heredit. peta. l. antiqui. 7 in predictis iuribus rationes speciales non assignant, quibus magis ad vnā ex his quam ad aliam animum applicemus. l. nensennius. ff. de nego. gest. 7 hec sunt vera, si vulnus non sanatum durauit vsq ad mortem. ff. quod cuiusq vniuersita. nomi. Item eorum. §. quod si actor. 7
7 de in rem ver. l. si pater. §. versum. Sed† quid si durante vulnere eodem superuenit infirmitas alia 7 mortuus est, nunquid ex vulnere presumitur mortuus. dic quod sic, qr semper vulnus ad alia accidētia vr causam dedisse. c. presbyterū. 7. c. ad audientiam de homici. 7. c. de cetero. ff. ad leg. Corne. de sicar. l. nihil. ff. ad leg. aquil. l. qua actione. §. Celsus. Sed hec vera sunt si imperitia vel negligentia medicantium, vel incuria seu culpa vel incautela percussi non intercessit. ff. ad leg. aquil. l. qui occidit. §. vltimo. 7. l. quas actiones. §. vltimo extra de homicid. tua nos 7. c. exhibita. Itez† quid si post vul
8 nus sanatum 7 consolidatū languor 7 stimulus eiusdem vulneris sicut sepe accidit redundauit 7 affligit 7 refluētibus alijs humoribus moritur, nunquid occasione primi vulneris presumatur mortuus dic quod sic, qr semper prima causa perseuerare videtur, 7 causam dedisse presumitur, licet ad tempus vacantem. extra de homicidi. ad naturam. 7. c. si quis semel de peniten. dis. ij. 7 argu. ff. de edil. edi. l. qui tertiana. C. de cur. furio. cum ex his. explorato super hoc semper consilio Medicorum, 7 preuisa temporum quantitate vnde infirmitas caueatur, vt supra dictum est. Si ergo mortifere vulneratus negligentia perijt, licet mortuus sit propter vulnus, non tamen de occiso agitur, vt supra in versi. Sed quid si durante. in fi. Idem est si mortifere, 7 ab alio sit occisus, vel ruina aut naufragio perijt. ff.
9 ad leg. aquil. l. huic scripture. §. j. Quid† si non mortifere, vt puta cū bacculo vel modico lapide vel claui percussus est ita quod omnes Medici dicunt, quod propter vulnus non morietur, 7 superuenit febris, que eum tenuit vsq ad mortem, 7 Medici confitentur 7 dnt, q de eo vulnere non fuisset mortuus, nisi fuisset febris, que superuenit nunquid percussor, de vulnerato, aut de occiso tenebitur. 7 certe videtur q de vulnere teneatur, argu. l. qui occidit. 7. l. huic scripture. in fi. 7. l. ita vulneratus ad leg. aquil. Item qr iniuria ex effec
10 tu facientis tantum. ff. de iniuri. l. illud. 7† voluntas ac propositū distinguūt maleficia. ff. de furt. qui iniurie. non enim delictum comittitur nisi voluntas nocendi interueniat. C. de sicar. l. j. non eniz est verisimile quod occidere voluerit, qui calce vel gleba, vel lapide paruo percussit. ff. ad leg. Corne. de sicar. l. j. §. diuus. Preterea dicit lex, quod si inferatur alicui modicum vulnus, quod res ista non ha
11 bet in se delictum. ff. de edil. edic. l. j. §. ij. † non enim debet vlterius progredi pena quam delictum. C. de pen. l. sancimus. ff. de vulga. 7
12 pupil. substitu. l. ex facto. §. fi. 7. §. Julio largius† preterea credi debet Medicis qui de egritudine testificantur. C. de re mili. l. semel.
13 lib. xij. in aucten. de non alienan. §. quod autem. Preterea† ex quo mortuus est ex febre, non debet qui percussit condemnari de occiso sicut si ab alio fuisset occisus, vel alio casu mortuus, licet enim primo mortifere vulnerasset eum, 7 alius secundario interfecisset, primus de occis. non teneretur. ff. ad leg. aquil. l. Item mela. §. Celsus. 7. l.
14 huic scripture. §. j. Preterea† non debet ex post facto crescere preteriti delicti estimatio. ff. de regu. iur. l. omnis hereditas. §. nunqnā.

cum ergo non fuerit mortiferum vulnus, licet ex post facto 7 a casu febricitauerit, nec occasione vulneris fuerit mors sequuta non tenetur de occiso, nec debet pena crescere eius delicti, vt de occiso teneatur, vt not. d. l. omnis hereditas. §. nunquam. Nec obstat quod ex percussione vel vulneris occasione, seu percussione febris super
15 uenerit, 7 mors sequuta est, quia† inter eū qui occidit, 7 q occasionē mortis prebet differentia est. ff. ad leg. aquil. l. qua actione. §. Celsus. econtra vero videtur quod de occiso agi possit 7 teneatur quis occasione vulneris febris superuenit, 7 ipsum inuasit ex qua mors
16 est sequuta 7† qui occasionem damni dat damnum dedisse videt. ff. vi bono. rapto. l. pluribus. §. cum autez in fi. ff. ad leg. Cornel. de sica. l. nihil extra de iureiuran. c. vltimo legitima disti. studeat. Nec obstat q leue fuit vulnus, moritur enim quandoq qs ex leui vulnere de quo alius non moreretur. d. l. qua actione. §. si quis seruum egrum. Nec obstat quod gleba terre, vel modico lapide, vel fuste
17 eum percussit quia† occisuz accipere debemus vel ferro, vel alia re modica vel magna. d. l. qua actione. §. j. Item argu. ad hoc quod legitur de minore 7 muliere, quod occasione prioris actus incidūt in iacturā. ff. de iureiuran. l. iij. §. ij. C. ad velleia. l. mulier perfecte etatis. Quid plura? videtur enim lex quasi expressa, vt videatur euz occidisse quum vulnerauit licet post mortuus fuerit vt in eodem titulo l. ait lex. 7. l. huic scripture. §. j. Ad idem facit. l. si vulnerato seruo. eodez titulo. Nec obstat quod alibi dicitur differt quod in quis occiderit vel causam mortis dederit vel prebuerit. d. l. qua actione. §. Celsus. quia verum est quod differt quo ad modum agendi ciuiliter, vel quantum ad actionem, quia quum occidit agit actione. l. aquilie directa, quum vero causam mortis prebet agitur actione in factum. Idem est vtrobiq quum agitur de homicidio licet diuersis actionibus. 7 tandem consequitur actione. l. Aquilie vtili vel in factum subsidiaria contra illum qui occidit, vt argu. de nego. gest. l. antepenulti. 7 de seruo corrup. l. 7 tantum. 7 si quis caut. euz qui. §. qui iniuriarum. 7 not. ad leg. Aquil. Itez mela. §. si alius. Ad que forte est distinguendum, aut animo occidendi percussit, aut non 7 hoc perpenditur ex factis aut dictis precedentibus, vel sequētibus aut ex qualitate ict⁹ vel pcussionis 7 gladij cū quo pcussit. ff. d sicar. l. j. §. diuus. 7. l. lege. §. cum quedam 7 argu. de lega. primo. si seruus plurium. §. fi. 7 de lega. tertio. l. minus. primo casu tenebitur de occiso. C. ad leg. Cornel. de sicar. l. is qui cum telo. ff. de sicar. l. ita cū simil. vel dic quod semper tenebitur de occiso, sed tamen mitigabit pena, ex quo non animo occidendi fecit vel pcussit, vt legibus predictis. 7 ff. ad legē Cornel. de sicar. l. i. §. diuus. 7. l. lege. §. cū qdā Deo gratias.

FINIS

Tractatus subtilis 7 elegās de Lamijs 7 excellentia vtriusq iuris, cum nonnullis conclusionibus ad materiam heresis in practica vtilibus, spectabilis 7 egregij J. V. doctoris. domi. Jo. Francisci Ponzinibij Placentini.

Illustri 7 excelso iurisconsulto do. Jafredo Caroli Reuerēdissimi, ac amplissimi senatus Regij Mediolani presidi meritissimo, Jo. Franciscus Ponzinibius doctor Placentinus Salutem.

Scio tibi multorum ingenia ludere 7 varias doctorum lucubrationes nomini tuo dicari, ita vt possis leuiora hec 7 minuta opuscula fastidire. Veruntamen eam in te noui mansuetudinem ac facilitatem vt cuz sublimiora inspexeris, humiliorib⁹ etiā pariter benigne aditum prebeas. Quam vt literatorū omniū fautor humanissimus habearis, 7 ad te veluti amenissimū diuersorium omnes liberalium artium studiosi libenter ɔfugiant, 7 veluti cōez patronū atq assertorē amplectant 7 obseruāt. versabat supioribus diebus aīus meus in māz Lamiarū, quarū pfectiones in hac vrbe Placētina valde frequētari cepere, 7 cogitabā q occurrebāt, 7 vera

& vera, ac utilia mihi videbantur in ipsa eadem materia, in qua plurime questiones exorte sunt scriptis demandare. Et cum id faciens inciderit ut arguendo dicerem ius nostrum scientiam nequaquam logicorum more dici posse, & ad id longius progrediens excellentiã eius explicauerim, ita ut libellum de Lamiis ac iuris ciuilis laudibus contextim confecerim, eũ tibi sapientissime Preses ac nomini tuo consecraui. Ea potissimum ratione q tibi iucundissimum fore existimaui illius sapientie laudes intueri, cui impensam ipse operã a iuuentute nauasti. Quam adeo familiarem longis vigiliis ac vehementi animi applicatione fecisti, ut illam Seruii sulpitii tanquã delectabilem filiolam amplectaris, cui excellentem illam dignitatẽ & maximos honores quos comparasti soles ascribere. Nec iiuria si quidem eius beneficio factus es christianissimo Francorum regi charissimus, qui cum te sanctissimo senatorio ordini in toto Mediolanensi imperio prefecerit, facile significauit qualem de tua moderatione, castitate, sanctitate, opinionem habeat. Cuius sis apud illum auctoritatis, & cum ut solet dici magistratus virum ostendat in hac prouincia quampluribus iam annis secunda fama guberna sti, tanta ingenii magnitudine, tanta es integritate versatus, ut iter doctissimos iustissimum, & inter iustissimos doctissimum possimus appellare. Accipe igitur libellum hunc exigue quidem facultatis ac tenuis ingenii, quez tue dominationi propensa voluatate offero. Et iube tuis felicibus auspiciis prodire in publicum, ac tuo fretum patrocinio delicatiorum censuram non reformidare. Vale.

¶ Anto. Maria merula ad lectorem.

Intima Franciscus quod Regnatoris olympi,
 Iunxerit humanis legibus ore sacro.
Ne mirere, virum hunc peperit Venus aurea mater,
 Gratia sic illi est matris ab uberibus.
Quod cecinit sagam sine mole accingier artes,
 Hoc ab Atlantiade quo satus est decidit.
Iure ergo emunctus cui concessere vicissim,
 Eloquium genitrix, & pater ingenium.

SVMMARIVM

1 Lamie mulieres ad ludum demonis deferuntur per ipsum demonem.
2 Theologorum est sacras tractare scripturas
3 Princeps non debet se rebus immiscere spiritualibus.
4 Theologia est omnium scientiarum dignissima.
Ius canonicum vel ciuile non est scientia.
5 Leges simplicitatẽ amplectuntur & subtilitatem respuunt.
Lex est voluntaria, opinatiua, non passim necessaria &c.
6 Lex est localis, non omnibus prouidens casibus.
7 Perito cuiqz de pertinentibus ad artem suam creditur.
8 Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad papam referenda.
Canones allegari possunt sicut et leges.
9 Subiectum legalis scientie nedum circa mores, sed est etiam circa fidem.
10 Leges a deo per ora prudentum & imperatorum promulgate sunt.
11 Legibus subdi debet omnis homo.
12 Leges in quibus allegari possint.
13 Scripture sacre adiuuari debent & declarari per alias inferiores scientias.
14 Ius ars boni & equi dicitur.
15 Leges rationem & causam habere censentur.
16 Ius ciuile est scientia practica & speculatiua.
17 Negotia plura sunt numero q̃ꝫ vocabula.
18 Scientia iuris est certissima, nobilis & omni honore digna.
19 Doctores iuris priuilegiati sunt in multis.
20 Contẽnentes iuris doctores detestandi sunt velut pecudes.
21 Doctores iuris ciuilis circa que versari dicantur.
22 Scientia iuris ciuilis nobilissima est, nobilissimus reddens suos professores.
23 Scientia iuris ciuilis sapientia est & res sanctissima.
24 Regere seipsum summa sapientia est.
25 Scientia iur. ciuilis est omnium sapientum dogma.
Legiste & canoniste qualem modum habeant arguendi.
26 Scientia quelibet suas proprias imaginatianes, rationes & disputationes habet.
27 Facundia oratorum quale habeat officium.
28 Ratio legis ipsius anima dicitur.
29 Leges respuere subtilitates qualiter intelligatur.
30 Lex non dicitur voluntaria, cum etiam principis voluntas legez cõdens ratione regulari debeat.
31 Principis proprium est iustitiam exercere
32 Rescriptum principis non est cum alterius iniuria exequendum.
33 Principis studium esse dz ut populus sibi subditus bene viuat.
34 Lex rationabilis dicitur eo ipso q prohibita non repetitur.
35 Respõdere per verbum dubitatiuum est philosophicum.
36 Lex an sit variabilis seu mutabilis.
37 Lex an sit omnibus casibus prouidens.
38 Iuris periti in dubiis sunt adeundi.
39 Lamie ad ludum demonum realiter & vere deferuntur, & non tantũ imaginarie.
40 Demon potest hominem de loco ad locum portare.
41 Deus per artem demonis multa contingere permittit.
Negatiua est non ens, & ideo improbabilis.
42 Diabolus quoad potest fidei nostre resistere nititur et eam impugnare.
43 Solẽnitas eadem requiritur in soluendo que in ligando.
44 Precedentia declarantur per sequentia & ecõtra.
45 Factum aliquid esse non presumitur nisi probetur.
46 Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent.
47 Facta per artem diaboli non vera censentur sed fantastica.
48 Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis in quibus eadem militat ratio.
49 Mulieres super quasdam bestias de nocte equitare & in momento multa terrarum spacia pertransire falsum est.
50 Lamiis dicentibus se delatas ad ludum demonum et multa se fecisse asserentibus non creditur.
51 Argumentum de similibus ad similia est licitum.
52 Confessio lamiarum est erronea & respuenda eo quod illuse sint.
Confessioni rei in criminalibus regulariter non statur.
53 Testes probare non possunt que tantum in spiritu fiunt.
54 Antecedens destructum censetur si consequens destruatur.
55 Loquentis virtus stat in hoc si bene distinguat.
56 Lex fit tantum de his que ut plurimum accidunt.
57 Posse non dicitur qui sine adiutorio non potest.
58 Argumentum inefficax censetur quod instantiam seu retorquutionem patitur.
59 Argumentum a separatis in iure est nullius valoris.
60 Probatio non admittitur contra presumptionem iuris & de iure.
61 Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum presentiam.
62 Occasio capi debet que benignius responsum prebet.
Lamias portare corpus Christi ad ludum demonum & illud demoni offerre est falsissimum.
63 Lamias noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorũ est erroneum.
Paruuli qualiter possint stricari.
64 Demones, qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere est credendum.
65 Participes & conscii criminis non admittuntur in casu delationis ad ludum demonum.
Inquisitores fidei cogere debent ad abiurandum quod eatur ad ludum demonum.
66 Doctores iuris ciuilis vocari debent ad processus & examinationes inquisitorum.
67 Probationes in crimine hereseos debent luce meridiana esse clariores.
68 Hereticus censetur qui leui argumento a fide catholica deuiat.
Testes verisimilia deponere debent.
69 Infamia attendi non dz que a personis suspectis ortum habet.
Cogitatio i solo hr̃seos crimine punit̃ lz effectus nullus sequatur.
70 Confessio rei ad condẽnationem sufficit in sola heresi.
71 Cõfessio ad ꝯdẽnationẽ sufficiẽs dz esse verisimilis & nõ equiuoca.
72 Confessus se alias iudicio heresim abiecisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus.
Cõfessio facta in penitentie foro non sufficit ad condemnationem.
73 Testes noui sup iisdẽ examinari pñt capitulis i solo crimie hr̃sis.
74 Publicatio testium non fit in crimine heresis si inquisitorum timeatur potentia.
Hereticus inquiri potest a pluribus.
75 Occultans hereticum scienter tanq̃ꝫ hereticus puniri debet.
Hereticus post mortem inquiri potest & damnari.
76 Bona hereticorum ipso facto capiuntur velut publicata.
77 Hereticus non auditur etiam in valde fauorabilibus.
78 Aduocatus, an possit pro bannito aduocare.

79 Inquisitores cognoscere non possunt, an sua sit iurisdictio.
80 Judici per inquisitionem procedenti ⁊ se informatum de fama dicẽti non statur.
81 Judex ratione notorij non debet procedere nisi prius constet de notorij qualitate.
82 Demones inuocare ⁊ ab eis responsa petere, an sit hereticum.
83 Heresim sapientibus quando detrahendum sit.
84 Testes in crimine heresis cogi possunt ad testificandum.
Dicto vltimo testis statur in crimine heresis.
Examinatio testium in crimine heresis potest alteri committi.
Testes excommunicati et criminis socij admittuntur in inquirenda heresi.
85 Crimen speciem heresis sapiens puniri debet.
Prelatus suam, sed non ecclesie iniuriam remittere potest.
86 Blasphemans deum non includitur in statuto de pace habita cum offenso.
87 Dolus in quibus criminibus culpe preponderet.
88 Suspitione sola in crimine heresis ad inquisitionem proceditur.
89 Coniecture que in crimine heresis sufficientes dicantur arbitrio iudicis committitur.
Scriptura requiritur in eo qui ab heresi reuertitur.
90 Interpretatio confessionis in foro conscientie ad salutem anime in partem fieri debet deteriorem.
Malum semper presumitur de malo homine ⁊ malo verbo qđ ab eo profertur.



Lamiaruz materiã quas vulgus striges appellat, silentibus in istis natalitijs festis, iudiciorũ strepitibus, tractaturus, Assumo quod scribitur Matt. iiij. c. Assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatẽ ⁊ statuit eum supra pinaculuz templi. ⁊ infra. Assumpsit euz diabolus i mõtem excelsum valde.

1 ¶ †Ex hoc arguunt multi, ⁊ asserunt mulieres istas ad ludum demonis, ⁊ per ipsum demonem deferri posse, quoniam si de quo magis inesse videtur ⁊ inest, ergo de quo minus auc. multomagis. C. de epis. ⁊ cleri. l. quantomagis. ff. de iureiuran. c. cum in cunctis. extra de elec. imo stante hac possibilitate, ⁊ ſm eos ꝯcedenda, inferunt credendum esse fore eas ad ipsum ludum omnino portari vere, qm̃ ꝙ est possibile est admissibile.

¶ Verũ quoniam ego ꝯrariam sniam fauore fidei semper existimaui benigniorem, non per modũ ꝯclusionis, qm̃ prudentiorũ iudicio me subijcio, decreui in oppositum, inuocato Dei omnipotentis auxilio, nonnullas breuissimas rationes afferre.

¶ Uerum qꝛ vr̃ theologorum materia, qꝛ de fide agitur, ne possit mihi obijci ꝙ scriptum est vj. q. iij. c. scriptum. vbi dicitur in alienã messem manum non apponas. Censui in primis aliã dubitationem excitare, vz. Anq̃d canones legesue adduci ac allegari possint ad interpretationem diuinaruz scripturarum ac seu ad declarationem vel decisionem theologicarum questionum. Nam hoc pacto cessabit obiectum, cognosceturq; maximam esse canonum ac legum potestatem, ⁊ ꝓpea leges omni veneratione dignas.

¶ Ast, qꝛ sicut aromatũ solet esse natura, vt longe magis contrita redoleant, sic ⁊ veritas quanto magis conteritur ⁊ oppugnatur, tãto clarior, expulsis nebulis, luce progreditur. Notando enim ⁊ disputando bene ⁊ optima ratione decreuit Modestinus, dicit text. in. l. fi. §. mixta. ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ ſm Ange. xxiij. q. vj. c. vides. rõ vincit per disputationis pugnã. Arguendo ad partes, vz in primis leges ipsas vel canones nullo pacto sic fore admittendas.

2 ¶ †Et primo, qꝛ talis interpretatio vr̃ tantũmodo spectare ad theologos, quoniam ipsi sunt, vt habetur. xx. di. c. j. illi qui dicuntur tractatores diuinarum scripturarũ, ⁊ ꝓpea, vt ibi dicitur in expositionibus earum, summis pontificibus preponuntur, licet in causis diffiniendis, secundum locum post eos mereantur, vana ergo videtur hec disputatio legum sic adducendarum, qꝛ nemo debet se intromittere circa pertinentia ad aliũ. l. consulta diualia. C. de tes. Culpa. n. est se immiscere rei ad alium pertinenti. dixit tex. in. l. culpa. ff. de reg. iu. ⁊ bonus tex. x. dist. c. qm̃. qui dicit; pontifices se non immisceant negotijs secularibus, quibus est prepositus princeps, ⁊ princeps se nõ imisceat diuinis rebus, quibus est summus pontifex prepositus.
3 †Et ꝓpea infertur ꝙ si princeps, qui est supra leges, inhibetur se imiscere spũalibus rebus, vt ibi, ergo fortius hoc inhibetur subditis eius. Uel sic, si pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus, debent legibus vti, ergo fortius seculares, quibus est denegatũ se imiscere spiritualibus rebus, debẽt posse ad allegãdas ipsas leges, nisi pro tẽporalibus rebus admitti. Et facit ea. dist. c. imperialiũ. vbi dicitur, imperium suis publice rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, nõ vsurpare que sacerdotibus domini solum conueniunt. ⁊ bonus tex. in auctẽ. quomodo opor. epis. in princ. ibi, illud quidem diuinis ministrans, hoc aũt humanis presidens ac diligentiã adhibens. Et ideo glo. in verbo, conferens. no. quod nec papa in temporalibus, nec imperator in spiritualibus se debent imiscere. Et gl. in. d. c. quoniam. ꝑ illũ tex. dicit ꝙ non licet allegare leges vbi est canon.

4 ¶ †Secundo qꝛ theologia est scientia superior ⁊ magis digna, vt habetur. x. dist. c. leges. versi. item lex imperialis non est supra legem Dei, sed subtus, vt ea. dist. c. certum. ⁊ c. suscipitis. Et probatꝛ qꝛ scientia legalis subijcitur Ethice, vt per glo. in proe. decreti. que Ethica est longe minus digna q̃ sit theologia. ergo nõ expedit eã interpretari per scientiam longe inferiorẽ ⁊ minus scientificaz, ac ẽt plus religiosis interdictam. c. non magno. ⁊ c. super specula. extra ne cleri. vel mona.

¶ Tertia qꝛ ius ciuile vel canonicum non est scientia, qꝛ legiste vel canoniste (vt inquiunt logici) non habent modũ arguendi, nec cognoscũt per causas, sed nituntur tantummodo auctoritate legis vel canonis, qꝛ dicunt, ita lex dicit, ita canon loquit̃, sed qui per causam nõ cognoscit, nõ scit qꝛ scire est rẽ ꝑ cãz cognoscere. xxiij. q. occidit de testibus. cũ causam. ⁊ habetur primo posteriorum, ⁊ scđo Metaphisice. per Jo. an. in proe. sexti. in. l. pupillus. vbi Bar. ⁊ Bal. ff. de acqui. here. per Ang. in. l. qui rome. §. duo fratres. xiij. col. ff. de verbo. obli.

5 ¶ †Et facit, qꝛ leges dicuntur amare simplicitatem. non autẽ subtilitatem, vt. l. sicut. circa fi. versi. si debitori. ibi, he aũt subtilitates a iudicibus non admittunt̃. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. l. j. C. vt actio. ab here. ⁊ contra here. incip. ibi, nec ꝑp nimiam subtilitatez. ⁊ in. c. dilecti filij. in versi. prouideatis attentius, ne ita subtiliter, ſz simpliciter ⁊ pure, extra de iudi.

¶ Preterea lex est voluntaria, vt per Aristote. in prĩo de celo ⁊ mundo. ⁊ no. gl. insti. de vsucap. dum dicit ꝙ sufficit pro ratiõe voluntas. ⁊ probatur in. l. prospexit. ibi, qꝛ ita verba faciunt. ff. qui ⁊ a quibus. ff. de lega. iij. l. non aliter. ff. de exer. l. j. §. si is qui. Nam qđ principi placuit legis hꝫ vigorẽ. dicit tex. insti. de iure natu. gẽ. vel ciui. ⁊ non omnium que a maioribus nostris constituta sunt, rõ reddi potest. d. l. non omnium. ff. de legi. subiungens. l. seq. que incip. ⁊ ideo. Et ideo rationes eorum que constituũtur inquiri non oportet alioquin multa ex his que certa sunt subuertunt̃. ⁊ facit. l. benignius ff. eo. vbi dicitur benignius leges interpretande sunt, quo voluntas earum conseruetur.

¶ Est ẽt opinatiua ⁊ formidine permixta, vt videtur probari in. §. responsa prudentũ. in verbo, opiniones. insti. de iur. na. gen. vel ciui. ⁊ in. l. si me ⁊ Titium. in verbo, subsisto. ff. si cer. pet. ⁊ in. l. seruũ quoq;. in prin. in verbo, subsistimus. ff. de procu.

¶ Item non passim necessaria, qꝛ vt habetur in. c. licet. de regu. que spiritu dei aguntur, sub lege non sunt. ⁊ ꝙ no. Jmo. in. c. pastoralis de offi. ordi. vbi habetur ꝙ homines possunt cũ tanta ratiõe regi, ꝙ nõ subijcerentur exercitio legis. ⁊ no. do. Abb. in. c. rex pacificus. ⁊ bo. tex. in auc. de nup. §. si vero. col. ij. est etiam variabilis c. j de consti. lib. vi. ⁊ ff. de leg. l. non est nouum. cum ibi notatis.

6 ¶ †Itẽ localis, qꝛ non obseruatur vbiq;, vt in. c. super specula. ibi qꝛ tamen in Francia ⁊ nonnullis prouincijs, laici romanorũ imperatorum legibus non vtuntur. extra de priui. ⁊ facit qđ dicit Comen. in suo consi. xiiij. ad fin. qui dicit ꝙ Ueneti non vtuntur iure communi, sed iustitia naturali.

¶ Ad idem qꝛ vt videmus. fere omnes ciuitates habent sua statuta ⁊ suos ordines, legibus cõmunibus difformes ⁊ repugnantes. Uiuimus etiaz consuetudinibus. ff. de legi. l. de quibus. §. ex nõ scripto. insti. de iure. natu. gen. vel ciui.

¶ Itẽ nõ omnibus casibus prouidens, qꝛ non omnes casus possunt sub lege cõprehẽdi, vt dicit tex. in. l. neq;. ff. de leg. ergo talis cognitio vel notitia non põt dici scientifica, qꝛ scientia debet esse de inmutabilibus, eternis ⁊ determinatis, vt per Aristote. v. Ethico. ⁊ lex dꝫ poni vniuersaliter, ⁊ nõ particulariter, vt per eundez in loco preallegato, qꝛ particularia sunt infinita, que a nobis cognosci nõ possunt, sed cũ sit de actibus humanis, impossibile est vniuersaliter verum dicere, qꝛ est vtile, in aliquo casu particulari, oppositũ legis obseruari, ⁊ de quo multa exẽpla poni põt ⁊ pꝫ ex no. in. l. omnes populi. ff. de insti. ⁊ iur. per Bar. in. in. vj. q. ⁊ per id ꝙ no. Jnn. ⁊ docto. in. c. j. de consti. dum dicunt, ꝙ licet aliquando leges transgredi ex magna causa, ergo ad scientes theologos videtur relinquẽda talis

talis declaratio ac interpretatio, qꝛ cecus, nesciens quo vadit, in foueam cadit: c. que ipsis. xx. dis. ⁊ ignorantia est cunctorum errorum mater. c. ignorantia. ea. distin.

7 ¶ †Quarto qꝛ peritis est standū: c. fraternitatis. ď frigi. ⁊ malefi. c. significasti. el. ij. extra. de homi. l. j. circa prin. ff. de ventre inspi. l. semel. C. de re mili. lib. xij. ergo theologis peritis tm̄ in talibus est standum, vt etiā per Alex. in cōsi. j. ⁊ cons. cvij. volu. ij. post Pet. de ancha. in. q. incip. antiquis ⁊ modernis temporibus.

¶ Quinto per tex. in. c. de quibus. xx. dist. qui ponens ad quos sit recurrendū cū sacrosante scripture auctoritas non occurrit, inquit. De quibus causis nulla soluendi ligandiqꝫ auctoritas in libris veteris ⁊ noui testamēti ⁊ quatuor euangeliorum cuꝫ totis scriptis apostolorum appareat, ad diuina reccurrite scripta greca, si nec in illis ad catholice ecclesie historias catholicas scriptas manuꝫ mittite. si nec in illis, sanctorum exempla perspicaciter recordamini, ꝙ si in omnibus his inspectis huius questionis qualitas nō lucide inuestigatur seniores prouincie congregate, ⁊ eos inuestigate, ergo ad has personas tantūmodo est recurrendū, ⁊ non ad doctores legum, cum sint omissi. Contraria opinio tamen de iure videtur verior.

¶ Primo per tex. in. c. relatam. xxxvij. disti. vbi formaliter dicit. Absurdū non est, si aliquid ēt ex eruditione cōi ac liberalibus studijs, que forte ēt in pueritia attingit, ad assertionē veri dogmatis cōferat. ad idē ea. di. c. turbat. vbi dr̄ ꝙ ēt litere seculares addisci, ac legi pmittunt, vt errores gētiliū legēdo detestent, ac vtilia que i eis inueniunt, ad vsum sacre eruditionis vertant, ergo nihil hꝫ obstare, quin ⁊ multo magis leges, canonesve sic adduci possint.

8 ¶ †Scd̄o quia etiam papa ad quē spectat decisio dubiorum circa fidem. d. c. j. xx. dist. cle. j. §. porro. de sum. tri. ⁊ fid. catho. gl. in c. sicut vnire. de exces. prela. alleg. leges ⁊ sequitur eas, vt hr̄ in. c. cuꝫ a nobis. in prin. ibi, ⁊ canonica ⁊ ciuilia iura sequētes districtius inhibemus. de testibus, ⁊ alibi sepe.

¶ Tertio qꝛ ēt canones possunt sic allegari. xx. dist. c. de libellis, ⁊. c. seq. ⁊ hoc non est dubium, ergo etiam leges, ratione connexitatis, ⁊ imitationis. c. i. extra de ope. no. nun. vbi leges non dedignātur imitari canones, ⁊ econuerso. Connexorum enim est idem indicium. c. translato. extra de consti. no. glo. per illum tex. in. c. quo iure. viij. dist. sed leges ⁊ canones fraternizant, ac quandam connexitatem habent adinuicem, ergo ⁊c. ⁊ facit tex. in auc. de non alienan. aut permutan. §. cum autem. ⁊ in auc. de trien. ⁊ semis. in princi. vbi idem dicitur de imperio ⁊ sacerdotio, quia non multum differunt, immo fraternizant.

9 ¶ †Quarto qꝛ subiectū legalis scientie non est tm̄ circa mores, sed etiam circa fidem, qꝛ nedum subijcitur ethice, sed etiam theologie, cum in ea etiaꝫ tractetur de anima ⁊ fide, ⁊ in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigunt in deum, ⁊ tendunt ad fidem. Et propterea gl. in. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ insti. eo. ti. in prin. dicit ꝙ non expedit nobis legere theologiaꝫ, qꝛ omnia pertinentia ad fidē ⁊ ad diuini iuris scientiam, reperiunt in corpore iuris, non est ergo spernenda iuris scientia, cū lex sit sanctio sancta. Et cū dicat imperator in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. ⁊ fid. catho.

¶ Cunctos populos, quos clemētie nostre regit imperium, volumus in tali religione versari, quam diuinū Petruꝫ apostolū tradidisse romanis, religio adhuc ab ipso insinuata declarat, hoc est ſm apostolicā doctrinam, euangelicāqꝫ disciplinam, patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti, vna deitate, sub pari maiestate, ⁊ sub vna trinitate credamus. ⁊ in auc. quomodo opor. epis. §. nos igitur dicit.

¶ Nos igit̄ maximaꝫ habemus solicitudinē circa vera dei dogmata, ⁊ circa sacerdotum honestatem, quā illis obtinētibus, credimus quia per eam nobis maxima dona dabuntur a deo, ⁊ ea que sunt firma habebimus, ⁊ que nondum hactenus venerunt, acquiremus. bene autem vniuersa geruntur ⁊ competēter, si rei principium fiat decens ⁊ amabile deo. ⁊ hoc autem futurum esse credimus, si sacraruꝫ regularum obseruatio custodiatur, quam nisi laudandi, ⁊ adorandi inspectores, ⁊ ministri dei verbo tradiderunt apostoli, ⁊ sancti patres custodierunt ⁊ explanauerunt.

10 ¶ †Preterea dicuntur leges a deo, ex ore prudentuꝫ, ⁊ imperatoruꝫ promulgate. l. fi. ⁊ ibi gl. in versi. diuino. C. de prescri. longi tēp. §. qꝛ igitur imperiū. in auc. de instru. caut. ⁊ fide. viij. dist. c. quo iure. ibi, qꝛ ipsa iura humana, per imperatores ⁊ reges seculi, deus distribuit humano generi, vt. vj. q. iij. c. fi. Nam lex cepit a deo in paradiso, ⁊ ideo dicitur donū dei, ⁊ dogma prudentū, vt. l. j. ff. de legi. vnde Panor. in. c. j. de iura. calū. dicit ꝙ sicut lex canonica pōt dici partim positiua ⁊ partiꝫ diuina, qꝛ in parte subijcitur ethice ⁊ partiꝫ theologie. Ideꝫ dici debet de legibus ciuilibus, habito respectu ad causam efficientē immediatam, lꝫ respectu cause immediate efficientis dicantur diuinitus per ora principum promulgate. d. c. quo iure. ⁊ dicta lege fina. ergo saltem intuitu cause a qua sic emanarūt, debent allegari posse.

11 ¶ †Quinto qꝛ hoc etiam videtur perutile qꝛ cum omnis homo sit subditus legibus, ergo adducta lege quisquis facilius obtēperabit veritati, ⁊ hoc propter timorem pene, qm̄ legi standū est. c. de capitulis. cū quatuor capitulis seq. x. di. Et hoc etiā in foro conscientie, vt no. Bal. ⁊ doc. in. c. que in ecclesiarum. extra de constit. do. Abb. in proe. decre. Pet. de ancha. in consi. xxj. incip. videtur prima facie dōm. p Jo. an. in. c. ij. de verbo. sign. in. vj. per beatum Tho. ij. ij. xcvj. q. ⁊ per Bal. in. c. in omni. de test. vbi eleganter dicit quod ideo in foro ꝯscientie leges sunt seruande, qꝛ alias sequeretur ꝙ ois legū forma ⁊ subtilitas duceret ad inferos, ⁊ scientia legū esset magis dānata q̃ꝫ maleficium. Et pulcherrime per Fride. de senis, cōsi. suo. xxj. vbi ēt multis rōnibus cōprobat ꝙ quis tenetur magis sequi dispositionem legis quam conscientiā eius. pro quo vltimo bene faciunt etiā que no. in. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presid. ⁊ per Pau. de ca. consi. ccxcvj. in. j. parte nouorum. ⁊ dicit gl. in cle. ad nostram. in verbo, ieiunare. de here. ⁊ ibi do. Card. ⁊ Imo. in rubr. de consti. col. vj. Abb. in. c. solite. in. ij. col. de ma. ⁊ obe. ⁊ in. c. omnis anima. de censi. ꝙ nō est aliquis adeo bonus vel perfectus, qui

12 nō subsit legi. †Et sic ex hac cōclusiōe, que fundatur super vtili, debent leges sic posse allegari. ⁊ pro qua optime facit text. in. c. vt cōmissi, circa fi. de here. in. vj. vbi iubetur iurisperitos debere ab inquisitoribus auocari, vt eorum processibus assistant. ⁊ recte factum, qꝛ legiste sunt tracatores maleficiorum, ⁊ leges etiam tractant de maleficijs, vt. C. de malefi. ⁊ mathe. p totū. ⁊. C. de pag. ⁊ eorum temp. ⁊ sacrifi. ⁊. C. de thesau. l. j. lib. x. ⁊ alibi sepe.

¶ Et sic patet, contraria non habere obstare. Et maxime primum argumentum, dum dicitur, vanam esse hanc allegationem legum, qꝛ immo patet ꝙ est vtilis ⁊ non vana.

¶ Nec obst. tex. in. d. c. qm̄ cuꝫ concor. qꝛ illa iura loquuntur in casu diuerso, qm̄ aliud est querere, nunquid imperator possit se intromittere in causis spiritualibus prout loquunt̄ illa iura, aliud, nunqd leges possint induci in theologicis questionibus, ⁊ diuinis, prout dicit questio nostra. Et propterea do. Abba. in. c. inter illa. in. j. no. de immu. eccl. quicquid dixerit glo. in. d. c. quoniam dicit ꝙ etiam vbi non deficit canon, pōt lex allegari, per illū text. ⁊ probat bonus tex. x. dist. c. j. vbi dicitur leges imperatorum non esse omnino eruendas, cū eis sepe ecclesia vtitur ꝯ hereticos, ⁊ sepe contra tyrannos, ⁊ per eas contra quoscunqꝫ prauos defenditur. concor. ea. dist. c. si in adiutoriū. vbi dicitur, ⁊ sunt verba Augu. si in adiutorium vestrū terreni imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. Naꝫ fecit hoc Pau. ⁊ concor. tex. vbi gl. in. c. j. extra de ope. no. nun. ⁊. xxxix. dis. c. j. in versi. vt eorum cautela ecclesie seruentur indēnes, ⁊ sic videmus ꝙ etiam predicatores in predicationibus, ⁊ Theologi in suis scriptis allegant leges, ⁊ bene.

13 ¶ †Non ob. secundum, qꝛ vt etiam est dictū, per alias scientias inferiores pōt ius sacrarum scripturarum adiuuari ⁊ declarari, ergo tāto magis per leges quarum scientia est sublimior. Et facit qꝛ etiam Christus, cuius actio est nostra instructio, de conse. dist. j. solennitates per exempla rerum humanarum ⁊ terrestrium, declarabat altissima, ⁊ que de sursum sunt, vt in euangelijs.

¶ Preterea, vt dicit Philosophus. j. Physicorum. innata est nobis in via cognoscendi ab imperfectioribus.

¶ Nec ob. quod dicitur de. c. nō magno. ⁊. c. sup specul. quia hec scientia, vt ibidem notatur, non est omnino religiosis interdicta, sed causatiue, scilicet vt magis theologie studium amplectentur, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat longiores, attamen cuꝫ licentia leges addiscunt, ⁊ quas dedicerunt possunt docere, ⁊ allegare, ⁊ sic fit.

¶ Non ob. tertium, qꝛ imo ius ciuile vel canonicū est scientia, ꝓꝫ ex pluribus. Et primo per tex. in proe. ff. circa prin. in verbo, pfessores legitime scientie ꝯstitutos, ⁊ ibi, prima vestigia cuiusqꝫ scientie mediocriter tradentes. ⁊ in. iiij. col. ibi, ⁊ hi qui rudes adhuc legitime scientie capescēde aspirant. ⁊ in pe. colū. ibi, nihil legitime scientie eis deerit. ⁊ ibi, hec sola scientia finem habet mirabilem.

14 ¶ †Secūdo per text. in. l. j. ff. de iusti. ⁊ iur. §. j. ibi, ius est ars boni ⁊ equi. ⁊ ibi, eq ⁊ iniqui notitiā profitemur, ⁊ ibi, equū ab iniquo separātes, licitū ab illicito discernētes. Nā si ius est ars. vt ibi, ⁊ concordat tex. in proe. ff. col. pe. ibi, nulla euenit arte, ergo est cognitio quia vt dicit Philosophus. j. Posteriorum. omnis ars ⁊ doctrina fit ex preexistenti cognitione. sicut contingit in iure, cū in eo distinguamus equum ab iniquo, sed distinctio nō potest fieri sine cognitione. Nec hic potest capi ars pro habitu factiuo, si predicta ꝯsiderentur, quinimo dicta verba ostendūt, vt accipiatur pro habitu scientifico, ⁊ per demonstrationes acquisito. Ostenditur etiam, qꝛ leges

habent rationem & causam vt subiiciam. Et potest adduci text. cum glo. in l. j. C. de stud. lib. li. xj. dum iurisperiti & medici dicuntur esse Philosophi, & viri profundioris scientie & doctrine.

15 ¶ † Tertio quia leges habent rõnem & causam, & ideo eam doctores, & presertim legẽtes, semper inuestigant querẽtes de ratione dubitandi, item de ratione decidendi. de ratione dubitandi, quia lex non fit nisi in casu dubio. l. labeo. ff. de carbo. edi. l. antique. C. de furt. In claris enim nõ est opus laborare. ff. de verb. obli. l. quintinus. §. illud. Item quia de singulis dubitare non est inutile, vt in predicamentis Aristo. & per gl. in l. iij. C. de sum. tri. & fid. catho. de ratione decidendi, vt intelligat̃ quod est cum ratione facta, sicuti esse dz. iiij. dist. c. erit autem lex. & sic multis alijs omissis, ex his constat ius ciuile esse scientiam, & veram ex rationibus & demonstrationibus.

16 ¶ † Constat etiam quia non solum est scientia practica sed etiam speculatiua, quoniam oportet prudẽtem iure soluere nodos, questiones & controuersias, que nunquam etiam contingerunt, quod non potest fieri nisi per subtiles indagationes, & per speculationẽ. Quo fit vt quia subtiliter indagandum est & procedendum per argumenta, rationes, & similia, & alijs varijs modis, ꝭm regulas iuris, quas decet habere notas, quod detestandi sunt illi qui tantummodo, vt sunt multi, qui vtuntur temeritate pro scientia contra text. in l. quisquis. C. de postu. vel qui tm̃modo vadunt per repertoria, & qui nihil volentes a seipsis excogitare, timent consulere vel pronuntiare, quoniam id a doctoribus non reperiunt factum. & hoc lz adsit bona ratio vel bonum simile sed male, quia vt etiam inquit Pau. de ca. in l. clodius ff. de acqui. here. pernitiosus est talis timor, & miserrimus est talis intellectus, qualiter. n. scientia legalis fuisset augmentata, si ita fecissent antiqui, quia noluissent consulere, nisi vbi repertũ esset ita a doctoribus determinatũ. & concordat quod dicit Boetius de disciplina scholastica. vbi et ipse dicit. miserrimi ingenij est, nolle nisi inuẽtis vti. Et propterea rõnibus innitendũ est, quoniam vt dicit tex. in l. j. §. sed quia. C. de vete. iure enucle. & in proe. sexti. natura semper nouas deproperat edere formas, & que de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. di-

17 uus. ff. de restitu. in integ. † Item quia cum plura sint negotia quam vocabula, vt. l. natura. ff. de prescrip. verb. non possunt omnes articuli sigillatim decidi, sed dz procedi per rationes & similia, vt. l. non possunt. ff. de leg.

¶ Et sic patet etiam non habere obstare, quod habetur per Philosophum in j. Metaphisice. vbi dicit, quod scientes, quorum scientie non sunt ad vsum, sunt nobiliores illis, quorum scientie sunt ad vsum, quoniam illud dictum nõ debet intelligi de tali scientia que est speculatiua, & practica. Aliter diceremus etiam theologiam vel medicinam, quas theologi & medici summe extollunt, non esse scientias nobiliores, cum sint etiam ad vsum, vt patet.

¶ Accedat quia est etiam scientia, que nedũ versatur circa mores, sed etiam circa ea que sunt ad diuini iuris vsum, vt. s. est tactum, & etiam dicam. j.

18 ¶ † Est etiam certissima scientia, quia hz finem quem non habent alie scientie, vt in proe. ff. col. pe. habetque certissimas rõnes, causas & demonstrationes, vt peritis notum est. sed vt dicit Philosophus in proemio de anima, vna scientia dr̃ nobilior altera, vel subiecto nobiliori, vel quia est certior, vel propter vtrunque simul.

¶ Est ergo scientia nobilis & honore digna, quod ab effectu etiam demonstratur, quia per eam homines fiũt nobiles, vt hr̃ in l. ij. §. fi. ff. de excusa. tut. l. prouidendum. C. de postu. per Bar. Bal. & doc. in proe. C. per Bar. in j. consti. ff. col. iij. & in j. consti. C. §. hec quoque. per do. Alex. consi. xv. col. pe. & consi. xviij. col. fi. in fi. in j. volu. & consi. xciiij. col. ij. versi. sed ita eo. volu. & per Fely. in c. quanto. de magi. Et propterea, vt per docto. ibi, infamis & iudeus non pñt doctorari, & bonus tex. in l. fi. in versi. quiue magisterie potestatis fu-

19 doribus clarus factus est. C. vbi sena. vel claris. † Item quia doctores iuris priuilegiantur in multis, vt per doc. in varijs locis, & no. do. Alexan. in l. centurio. circa prin. ff. de vulg. & pupi. & per domi. And. siculum. in consi. lvij. incipien. scribitur apud Job. in ij. parte. & per domi. Paridem puteum, in tractatu suo syndicatus. in §. doctor. & seq. & in §. mandauit rex. nam in eis versatur publica vtilitas, vt. l. j. & ibi glo. C. de stud. lib. vi. Barto. & alij in l. j. ff. sol. ma. & per Cy. in l. j. C. de iur. & fact. ignoran. Probatur etiam quia vt dicit domi. Azo in proe. institu. scientia ciuilis facit professores eius in orbem terrarum solenniter principari, & sedere in aula imperiali. Et propterea refert Angel. de perusio, in l. cum salutatus. C. de senten. pas. quod licet Papa recipiat omnes ad osculum pedis, ta-

20 men Vrbanus papa recipit eum ad osculũ pacis. † Vnde ex istis & multis alijs que adduci possent, merito iure inferri potest, quod tanquam pecudes detestandi sunt, qui de facili & lubrico lingue doctores iuris contemnunt, & quod similiter pessime faciunt, qui volentes viola-

re priuilegia doctorum prout sepe istis tẽporibus fieri conatũ est, faciũt hospitia militũ in domibus eorum, quia hoc cedit dedecori tante dignitatis. & cõ tex. expressũ in l. ij. vbi etiam glo. C. de mune. patri. lib. x. Itẽ ẽt cõ cõsuetũ, & cũ lesione publice vtilitatis. & propterea dicit Paris de puteo, in dicto. §. doctor. quod officialis faciens hoc meretur syndicari. & ita dicit factum contra quendam potestatem de Theano, qui voluit milites hospitari i domibus cuiusdã doctoris. super hoc tñ est prouisũ per illustres presides, & regios senatores.

21 ¶ † Demonstratur etiam ratione exercitij, quia versantur doctores circa diuina, circa cõe, & circa ea que studet ciuitas & princeps, & circa alia optima. vñ Magnifici viri appellari debent, quia & sic prudentes Magnificos viros appellat Philosophus, quarto Ethico. & ita ẽt eos appellat tex. j. constitu. C. & in proe. institu. sunt enim doctores iuris, optimi iustitie & rei publice ministri inquit tex. in l. prima. §. discipuli. & §. fina. ff. de origi. iur. & dicit tex. in l. aduocati. C. de aduoca. diuer. indi. hi qui dirimunt ambigua facta causarum, sueque defensionis iuribus in rebus sepe publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam si prelijs ac vulneribus, patriam parentesque saluarent. Nec enim solos, nostro imperio militare credimus, illos qui gladijs ac toracibus nituntur, sed etiam aduocati militant. Nam patroni causarum, qui gloriose vocis confisi munimine, laborantium spem vitã & posteros defendunt.

22 ¶ † Est ergo scientia nobilissima, iuris ciuilis scientia, cũ & ex ea fiant nobilissimi eius professores, vt. s. & quia nemo dat quod non hz. j. q. vij. c. daibertũ. de iure patronatus, quod aũt. insti. de libe. in principio. per gl. Immo est admirabilis & diuina, quum dicat text. in l. ij. circa prin. C. de vete. iure enucle. Nihil in legibus neque contrarium neque idem, neque simile inuenitur, vt ne gemine leges pro singulis rebus posite appareant, quod quidem celestis prouidentie peculiare fuit & humane imbecillitati nullo modo possibile. et probatur, quia est diuinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia, auctore Chrysippo, vt. l. iustitia. ff. de iusti. & iur. & insti. eo. ti. in princ. Et a diffinitione non est recedendum, quia ꝭm Philosophum. vij. Metaphy. diffinitio est sermo indicans quid est esse rei per essentialia. & hz bal. in rub. C. qui admitti. allegantem Boetiũ, diffinitio essentiaz rei claudit, & allusio siue Ethimologia intelligẽtiã rei. Et propterea Bal. in l. non fine. C. de bo. que libe. dicit quod illud dicitur in esse quod constat ex suo diffinito.

23 ¶ † Quinimo est sapientia ꝭm iuriscõsultum in l. j. §. proinde. ff. de varijs & extraordi. cog. qui dicit quod sanctissima res est ciuilis sapientia. & facit quia ꝭm beatum Tho. ij. ij. q. j. arti. ij. de dono scientie. cognitio diuinarum rerum vocatur sapiẽtia, cognitio vero humanarum rerum vocatur scientia, sed cognitio legalis est huiusmodi per iura allegata, & ho. tex. in l. j. C. de vete. iure enu. vbi dicit tex. Nihil tam studiosum in omnibus rebus inuenitur, quam legũ auctoritas, que & diuinas & humanas res bene disponit, & omnẽ iniquitatem expellit. & sic sapientia, quoniam vt dicit gl. in d. §. proinde. ciuilis scientia est sanctissima quo ad animã, & firmissima quo ad mũdũ. Et dicit Philosophus ad Alexandrũ, sapientia est cõseruatiua anime, sicut sanitas corporis, sed hec sciẽtia est hmõi, quia facit homines virtuosos, dirigens eos in deũ, tollens lites, rixas, controuersias, & talia ex quibus solent sequi homicidia & omnia alia mala, ergo est cõseruatiua anime & corporis, & sic sanctissima quo ad animam, & fir-

24 missima quo ad mũdũ, & sic cõsequenter est sapientia. † Corroboratur, quia seipsũ regere est summa sapientia, vt per Philosophũ. de regi. princ. sed hec sciẽtia nedũ docet seipsũ regere, sed etiã ciuitates, prouincias, & oẽm orbem terrarum, vt pz. & dicit text. in auct. vt oẽs obe. indi. prin. sine ea nihil factũ est. & est precipua aliarum, quũ per eã reguntur omnia. Et pbat̃, quia decet iure consultum habere docẽdi peritiã. dicendi facundiam, disserendi copiã, interpretandi subtilitatẽ, solertiam, fidẽ, bonos mores, & laudabilẽ vitã. C. de profes. qui in vrbe cõstan. l. j. li. xij. l. magistros. C. de profes. & med. li. x. & in pemio insti. §. cũque animo debet etiã alios precellere moribus & scientia. vt in illa. l. magistros. nec immerito, quia doctores sunt ad aliorum eruditiones. c. super specula. de magi. & dicit text. in c. gloriosus in sanctis suis. de reliq. & vene. sanc. quod sunt luminose cãdele ardẽtes sup candelabrũ posite, que in vniuersum corpus orbis terrarum, tenebris profugatis, veluti sidus irradiat matutinũ. & tex. in d. c. sup specula. dicit quod fulgent veluti splendor firmamenti; & veluti stelle sunt in eternitates perpetuas pmãsure. & tex. in c. multi. de peni. dist. ij. quod sunt radij solis. & probat tex. in l. si arborem. §. si communem. in verbo, locus opacus, quoniam sole cepit esse plenus. ff. de ser. vrb. predi. cum ibi no. per Ange.

25 ¶ † Ad idem quia est dogma omniũ sapientum vt dicit tex. in l. ij. ff. de leg. & vera Philosophia & nõ simulata, vt. l. j. ff. de iust. & iure.

ergo

ergo est sapientia, ⁊ ita dici debet, quoniam peritis in arte est stan-
dum, vt dixi. s. ⁊ est bona glo. ix. distin. c. veterum. ⁊ facit tex. in. §. re
sponsa prudentum. insti. de iure natu. gen. vel ciuili. ⁊ quia etiam le
ges, ⁊ sic ipsorum iurisconsultorum verba, a romana ecclesia, cui, vt
dicitur. xxij. distin. c. j. iura terreni ⁊ celestis imperij sunt commissa,
sunt approbata.

¶ Non ob. quod legiste vel canoniste non habent modū arguendi
q̃ est falsum, ⁊ pz, q̃ etiam esto quod nō habeant eum modum quē
habent dialectici vel aliarum scientiarum professores, hoc non ex-
pedit, dūmodo habeant modum sciētificum ⁊ concludētē, sicut ha-
bent, q̃ sm Spe. in tit. de aduo. §. nunc de exordijs. versi. qd si ali-
ter. quelibet scientia hz diuersa genera loquendi, intantum q̄ pro-
prius modus loquendi in vna scientia, est absurdus in alia, ⁊ sunt vba
ba Augu. in c. locutio. xxxviij. di. ⁊ dicit Philosophus primo po
26 sterior. † vnaqueqz sciētia hz suas ꝓprias imaginationes, rationes,
ac disputationes, ⁊ bene, q̃ locutiones habēt esse sm subiectā mate
riam. l. si vno. C. loc ⁊ sm Philosophū primo Ethicorum. tūc pfe-
cte enunciamus, cum sm subiectam materiaz loquimur. de quo etiā
per Bal. in. l. data opera. circa medium. C. qui accu. non pos.

¶ Et ideo indigne dicitur legistam vel canonistā non habere mo-
dum arguēdi, lz non logice loquatur, vel sm alium modum. Nam
vt inquit tex. in. c. indignū. ⁊ in. c. ecclesiastica. xviij. disti. canones
nō sunt restringendi sub regulis donati, nec etiā ociosis Philoso-
phor scholis. ⁊ facit q̃ legiste sunt reales locutores, ⁊ rebus ⁊ non
verbis intendentes, q̃ nō verbis sed rebus leges imponunt. l. ij. C.
com. de leg. c. cōmissi de elec. lib. vj. ⁊ ideo Bal. in. l. veteris. C. de
contrahē. ⁊ commit. stipu. dicit q̄ leges sunt vere philosophie lega
les, ⁊ nō dialectice, ⁊ ponderat ad hoc illum tex. ⁊ concordant vba
Io. an. in regula, infamibus. de reg. iur. in. vj qui dicit, absit q̄ per
sophisticationes verbor naturam immutemus, ⁊ ideo sm eum in
27 c. j. de confes. in. vj. ex mente Dydimi ad Alexandrum, † Nō artē
bene loquendi discimus, nec facundie oratorum rhetorūqz operam
damus, cuius officiū est falsatis sermonibus figmentare mēdacia, ⁊
innocentie fidem conferre criminibus, ac parricidij reos assignare
pijssimos, qui dū putant se aliene laudis fructum per iniquā victo-
riam rapuisse, nesciunt munimentū sue conscientie perdidisse. pro
quo facit tex. in. c. sedulo. xviij. di. qui preclarissime ad propositū lo
quendo dicit. Cordi casto linguā exercitatam conferre non audeāt
⁊ putent proponendas esse verbis sententias, sicut preponitur ani-
mus corpori, debetqz veriores q̄ disertiores audire sermones, sicut
prudentiores q̃ formosiores amicos habere.

¶ Similiter non obst. q̄ legiste vel canoniste non cognoscunt per
28 causas, q̃ etiam ex supradictis oppositum probatū est. † Quinimo
ratio legis dicitur anima legis. l. qō dictum. ff. de pac. ⁊ strictius est
obseruantia quam ipsa lex, sm Bal. in. l. quicunqz. C. de ser. fugi. ⁊
in. l. nō dubiū. in. v. col. C. de leg. ⁊ per eundem in. l. si quis seruo. C.
de fur. vbi dicit quod ratio est sicut anima, ⁊ verba sunt sicut superfi
cies. ⁊ in. d. l. non dubium. dicit quod est spiritus viuificans legem,
omne dictum ⁊ factum faciens ratum ⁊ firmum. ⁊ habetur per do.
Abba. in consi. j. in. j. volu. Et dicit Bald. in. l. nemo. in prin. C. de
senten. ⁊ interlo. omni. iudi. quod ideo francigene tantummodo al-
legant rationem, ⁊ dicunt sic est ratio legis, non autem dicunt, sic est
lex, vel lex sic dicit.

¶ Sed ɔcesso etiam q̄ simpliciter allegetur lex, vel dicatur sic lex
dicit prout fit, quid ad rem, cum talis allegatio non est sine ratione,
cum lex contineat rationem, ⁊ sit ratione facta. quo fit q̄ allegata le
ge, etiam ratio legis habetur pro allegata. Nam ⁊ idez fit de dictis
philosophi, quia eius dictis simpliciter adductis philosophantes
acquiescunt. qō non est, nisi q̄ continent rationem vel causam. Si-
cuti etiā de dictis Pythagore refert Boetius i prin. sue arithme
tice. qui inquit, q̄ sufficiebat dici sic Pythagoras dicit. ⁊ ad ꝓpo-
situz etiā dicit Bal. in. c. ad hec. in. vj. col. de pace iur. fir. q̄ leges
non allegantur in curijs regum pro auctoritate, sed pro ratione.

¶ Breuitatis causa etiam hoc fit, quoniam gaudent breuitate mo-
derni, vt inquit gl. in. l. j. ff. q̄ met. cau. ⁊ facit text. in. l. ampliorem. §.
in refutatorijs. C. de appel.

29 ¶ † Non obstat q̄ leges non amant subtilitates, q̃ non est verum,
inquantū tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione
qōnum, ⁊ ad veritatem eliciendam, sed ne subtilitatibus fiant dece-
ptiones, peruertant vera ⁊ recta iudicia, iniquitates equitati prefe-
rentes, in quo genere boni ⁊ equi, vt inquit tex. in. l. si seruū. §. de il-
lo. ff. de ver. obli. plerūqz sub auctoritate iuris scientie perniciose er-
ratur, secus, ⁊ hoc est de quo proprie loquūtur iura ɔtria, ⁊ id qō di-
cunt leges subtilitates non amare, q̃ est verum eas non amare, in
quantum tendūt ad decipiendum, vt ēt declarat Pa. in. c. dilecti,
filij. in. ij. col. de iu. vbi latius per eū, que subtilitates sint attendēde
⁊ que nō. ⁊ aliquid per Ro. ɔsi. ccj. inci. omnipotentis Dei postu-
lato suffragio, in proposita consultatione. Et probat text in. c. si cu-
pis. xvj. q. j. qui dicit habeo simplicitatez columbe, ne cuiq̄ machi
neris dolos, serpentis astutiam, ne aliorum supplanteris insidijs.

30 ¶ † Non obst. q̄ lex sit voluntaria, q̃ est falsum, vt ex predictis cō
stat. Nec etiam sola voluntas principis facit legem, q̃ imo dz esse
regulata ratione. Nā ⁊ voluntas eius subiacet regule rationis, est
enim animal politicum, ratione ⁊ mortale sm Bal. in. l. ij. C. de ser-
ui. ⁊ aqua. ⁊ ideo nō potest iniquum statuere, vt inquiunt do. Abb.
⁊ scribentes de consti. c. j. ⁊ per beatū Tho. ij. ij. q. ix. arti. vj. ⁊ sm
Ang. in ɔsi. suo. c. incipi. sanctissima. in iiij. col. opinioni eius non
est standum, si ɔtria sententia est rationibus melioribus comproba-
ta. alleg. tex. in. l. emilius. ff. de mino. ⁊ multa dicit Paris de puteo
in tractatu suo syndicatus. in. c. j. ⁊. ij. q̄ non lz principibus nec re-
gibus in aliquo excedere, nec quicq̄ facere, quod non conueniat ꝓ
batissimo ac sapientissimo viro, ⁊ si aliter faciunt non sunt principes
nec reges, ⁊ eis obediēdum non est, vt ibi latissime per eum, de quo
etiaz per Io. an. in c. j. de homici. lib. vj. post Host. ibidem, vbi di
31 cunt † quod proprium principis est iustitiam exercere, ⁊ si deficit in
hoc, auferretur ei nomen boni ⁊ religiosi principis, ⁊ si carebit nomi
ne, carebit ⁊ re. C. de ferijs. l. a nullo. C. de nup. l. imperialis. §. j. ⁊ de
verb. signi. c. nam ⁊ ego. Et concordat, q̃ rex dicitur a regendo. vn
de debet regere, ⁊ non regi. ff. de leg. l. fi. alias non est rex sm Bal.
in. l. non ambigitur. post Cy. ff. de legi. ⁊ in. l. post susceptuz. ff. de ex
cusa. tuto. ⁊ idem de imperatore, per Bald. in tit. de pace constan.
in fine. ⁊ per And. de iser. in titu. quibus modis feud. amitta. §. si-
militer si dominum vbi expresse dicit, quod male versantes in regno
sunt priuandi regno. Et propterea non est dicendum, quod sola vo
luntas principis faciat legem, quia immo decernit secundum ratio
nem ⁊ regulas legis ⁊ rationis. Pro quo facit, quia ⁊ ipse attesta
tur se velle legibus viuere. l. digna vox. C. d legi. l. ex imperfecto. C.
32 de test. cum concord. † ⁊ ordinatum est, eius voluntatem vel rescri-
ptum cum iniuria alterius non esse exequendum, immo esse nullum
⁊ irritum. C. de preci. impera. offe. l. quotis. ⁊. l. nec damnosa. C. vn
de vi. l. auctoritatem. ⁊. ff. ne quid in loco publi. l. j. §. merito. ⁊. C. de
emancipa. lib. l. nec auus. cum concordan. ⁊ facit tex. in cle. pastora
lis. de re iudi. vbi sententia principis, quia contra ius fuerunt cassa
te, ⁊ annullate, ⁊ merito, quia vt inquit Pau. de cast in ɔsi. lxx. in-
cip. In christi nomine, quia frustra disputaretur. in. ij. parte, sm stā
pam nouam. vbi etiam consuluit contra quandam sententiam prin
cipis, quia constitutio regni monarchia est de iure gentium, ergo
non debet contra illud posse, ⁊ sic debet esse eius lex omnino com-
munis rationabilis ⁊ honesta, vt in. d. c. erit autem lex. ⁊. xxiij. qō.
iiij. c. si ecclesia. in fi. ⁊ concordat tex. in auc. de instru. cautela ⁊ fi-
de. ibi, q̃ igitur imperiū propterea Deus de celo constituit, vt diffi
cilibus imponat q̄ apud eum sunt bona, ⁊ leges aptet sm nature va
rietatē. ⁊ Paulo inferius. ⁊ dare in cōe subiectis quos Deus no-
bis tradidit prius, ⁊ paulatiz semper adijciet. ⁊ tex. in aucten. vt nō
33 luxurientur contra naturam. in princi. ibi, † quia omne nobis est stu
dium ⁊ oratio, vt ⁊ crediti nobis a domino Deo, bene viuant, ⁊ eius
inueniant placationem, ⁊ text. in auct. de priui. dotis. in prin. vbi di
cit, vnam nobis esse in omni nostre rei publice ⁊ imperij vita, i deo
spem credimus, scientes q̃ hec nobis ⁊ anime ⁊ imperij dat salutē,
vnde ⁊ legislationes nostras inde pendere cōperit, ⁊ in eam respice
re, ⁊ hoc eis principium esse ⁊ medium ⁊ terminum.

¶ Nec hz obstare allegata. l. prospexit. ff. qui et a quibus. q̃ scdm
Bal. in. d. l. si quis seruo. Immo lex illa quo ad Vlpianum condi
torem eius, dicitur habere rationem, ⁊ eam Bal. aperit ibi, ⁊ idem
Bal. in. l. j. C. que sit longa consuetudo. refert ⁊ commemorat Feli.
in. c. si quando. in. vij. colum. de rescrip. in versicu. circa rationem
legis. Et potest adduci quod dicit idem Bald. in rubrica de con
34 stitu. colum. ij. vbi dicit † quod lex satis potest dici rationabilis eo
ipso quod non reperitur prohibita, licet non possit demonstrari ra
tio eius, per glo. singu. in. l. j. §. scientiam. in verbo, pretor ratus. ff. d
postulan. ⁊ per ea que no. Archidia. viij. dist. frustra. vbi dicit idē
de consuetudine, vt possit dici rationabilis, ex quo non obuiat cano
nicis institutis. de quo vltimo habetur etiam per Bald. in. c. cum
venissent. de eo qui mit. in pos. col. iij. vbi sm euz, consuetudo in du
bio debet presumi laudabilis, ⁊ bona, ex quo non reperitur prohibi
ta, ⁊ placet ciuibus, quia quod eis placet, generat concordiam, que
est ciuitatibus vtilissima.

¶ Nō ob. quod sit formidine permixta quia immo est firma ⁊ cer
ta, cū sit ratione facta, que vt est dictum facit omne dictum ratum ⁊
firmum, vt per Bal. in. l. non dubium. C. de legi. ⁊ probatur in. l. so
lam. C. de testib. cum ibi no. in auc. de here. ⁊ fal. §. si vero. coll. j. in
35 auc. de sanctis epi. §. j. ⁊ in auc. de testi. §. ⁊ licet. cum cōcor. † Pre-

terea philosophicum est respondere per verbum dubitatiuum, vt per verbum forte, vt inquit gl. in. l. cum res. §. sed si stichum. ff. de lega. j. Preterea leges qbus vtimur sunt approbate, qz que vise sunt rationabiles vel bone fuerunt approbate, ergo verborum qualitas non habet vitiare sine nocere.

¶ Illud aūt ꝙ nō sint leges passim necessarie, ꝛ ꝙ vbiqz nō seruantur, similiter non hꝫ obstare, qz non sequit̄, ergo non sunt scientifice ꝛ bone. Nam ꝛ alie scientie ꝗuis non seruentur vbiqz, tamen ex hoc non sunt minus vere bone ac perfecte. Nec attendit̄ id quod sit, sed id ꝙ fieri dꝫ. l. sed lꝫ. ff. de offi. presid. sed leges deberent vbiqz seruari. l. leges sacratissime. de legi. ꝛ no. glo. in. d. c. super specu. omnis enim anima est submissa imperatori: quia est dominus totius mundi. l. deprecatio. ff. ad. l. rhod. de iactu. ꝛ. vij. q. j. in apibus. ergo ꝛc. ꝛ facit, qz vt dicit gl. in cle. ad nostrā. in versi. ieiunare. de here. ois etiam ꝗtumcunqz iustus subest legi, lꝫ non exercitio eius. ꝛ not. d. Abba. in. c. omnis anima. de cēsi. ꝛ in. d. c. rex pacificus. ꝛ sentit Philosophus. x. Ethicoꝝ, qui dicit ꝙ non tantum propter iuuenes sed etiam propter senes facta est lex.

36 ¶ † Nec ob. quod sit variabilis siue mutabilis, qz hoc etiam simpliciter dictum est falsum. Nā ꝗtum attinet ad ius naturale vel gentium, hoc patet insti. de iur. natu. gen. vel ciui. versic. sed naturalia. qz illud est imutabile. ꝗtum aūt ad ius diuinum, idem, vt ibi, ꝛ in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝗtum vero ad ius, qz ius nostrum est tripartite collectum, vt in. §. fi. instit. eo. dicitur quod licet immutet̄ aliqua constitutio, non tamen scientia iuris immutatur, quum talis immutatio fiat ꝺm regulas iuris, que volunt sic fieri, necessitate vel vtilitate sic exigente. c. non debet. de consan. ꝛ affi. lex enim dꝫ deseruire tempori. xxxiiij. dist. c. fraternitatis. ꝛ. iiij. dist. c. erit autem lex. ꝛ que de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. de etate. §. causa. ff. de interro. act. ꝛ ideo etiam Deus omnipotens ex his que i testamento veteri statuerat, nonnulla mutauit, vt. d. c. nō debet. ob ꝙ d. Panor. in. d. c. non debet. etiam ipse dicit quod licet scientia sit de incorruptibilibus, ꝛ impossibilibus aliter se habere, vt habetur primo posteriorum, non tamen expedit vt detrahatur scientie iuris, quasi non sit scientia, ex eo quod immutetur in aliquo quia omnino est scientia, rationibus de quibus ibi per eum. Pro quo faciunt ēt que not. per eundem in. c. ij. in pe. col. in versi. sed reducendo ad cōcordiam. extra de proba. ꝛ per eundem in. c. fi. in. v. col. de consue. vbi ꝺm eum ex causa potest induci consuetudo antiqua damnata, ꝛ etiam fieri statutum contra canonem, quia hoc fit ex mente legis, que est ipsa lex. Et facit, quia ꝺm veritatem temporum ꝛ locorum, ēt remedia ꝛ canones medicoꝝ expedit immutari, ꝛ tamen immutatio eorum, quia fit canonibus medicine sic distantibus, non arguit defectum, sed potius bonitatem ꝛ scientiam, ergo idem in iure nostro dicendum est, quia quod medicamenta morbis, hoc ex hibent iura negotijs, vt in auc. hec constitutio innouat constitutionem in principio.

37 ¶ † Non obstat similiter quod non sit omnibus casibus prouidēs, quoniam etiam hoc est falsum, quia imo lege, ratione legis, vel simili possunt omnia decidi, vt dixi. s. ꝛ facit tex. in. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. ꝛ in. c. secundo requiris. in fi. de appel. ꝛ vbi sub auctoritate legis potest etiam allegari ratio naturalis, ratione legis vel simili deficiente. ꝛ no. glo. in. c. cōsuetudo. j. dist. ꝛ facit optime tex. in. d. c. de quibus. xx. dist. vbi ponens ad quos sit recurrendum cum sacrosancte scripture auctoritas non occurrit, dicit etiā ad exēpla esse recurrendum.

¶ Et qz ita sit seu fieri potest, igitur dixi scientiā istam esse speculatiuam scientiā, ꝛ habere suos modos, ꝛ rationes arguendi ꝛ decidēdi. ꝛ sic constat ꝙ non est etiam verum, ꝙ sit impossibile, ꝙ lex vniuersaliter verum dicat, cum sit vtile, oppositum legis in aliquo casu obseruari, qm̄ imo tali casu oppositi, lex ꝗtumcūqz generalis recipit restrictionem, vel iure vtilitatis, vel necessitatis, vel congruentie vel verisimilitudinis, vel honestatis, vel alijs de causis, prout expedit, ꝛ hoc omnino ex precepto legum, que mandant sic fieri restrictionem, vt. l. cunctos populos. cum ibi plene no. C. de sum. tri. ꝛ fi. catho. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iur. l. vt gradatiꝫ. ff. de mune. ꝛ hono. in. l. fi. §. in compu. C. de iure delibe. in. l. serui nostri. C. ꝺ noxa. in. l. nec auus. ff. de eman. liberorum. in. l. ij. §. merito. ff. ne quid in loco pub. cum alijs concor. ꝛ in locis alijs notis.

38 ¶ † Ad alia duo, vltimo loco obiecta, respondeo ꝙ imo etiā ad peritos iuris debet haberi recursus, vt patet in. d. c. vt commissi. ꝺ here. in. vj. ꝛ. c. fi. eo. ti. Preterea vt dicit gl. in. d. c. de quibus. seniores dicuntur sapientes. viij. disti. c. porro. sed doctores sunt sapientes, vt. s. probatum est ergo ꝛc.

¶ Et sic his contingēter dictis, remanet hec prima questio absoluta, lꝫ taliter qualiter, sed omnia sint dicta ad honorem Dei, a quo ꝓ fluunt ipse leges. Ad cuius laudem accedo nunc ad aliam qōnem, in qua consimilem ordinē obseruans, dico ex multis videri in. j. consideratione dicendum dictas mulieres deferri ad dictū ludum realiter ac vere, non autem imaginarie, vel per illusionem.

39 ¶ † Et primo per confessionē earum, que confessio in crimine heresis videtur attendenda, ꝺm Bal. in. l. non dicā rapere. in. j. col. C. ꝺ epi. ꝛ cle. ꝛ in confessum nulle partes sunt iudicis nisi in cōdemnando. l. pinde. ff. ad. l. aquil. ꝛ dixit Magister veritatis dn̄s Jesus, tu dixisti, ꝛ dicit Ouidius. Non est confessi causa tuenda rei.

¶ Secundo qz experientia, que (vt habetur. j. Metaphy.) est rerū magistra. ac singularium cognitio. ꝛ no. i. c. ꝗ sit. de elec. ꝛ facit c. cupiētes. in prin. e. ti. in. vj. ꝛ. c. statutū. de rescrip. hoc multis sic asserentibus fuit visum ꝛ cognitum, ergo sic credēdum est. c. in nomine domini. de testi. ꝛ in. l. vbi numerus. eo. ti. Et faciunt que hn̄r in. c. cum oporteat. de accus. ꝛ in. l. de mino. §. tormenta. ff. de quest. vbi fama publica facit fidem.

40 ¶ † Tertio qz hoc non est impossibile demoni, cum etiam portauerit creatorem in pinaculo templi, ꝛ super monteꝫ. ergo non dꝫ ei cui ꝙ plus est lꝫ, ꝙ minus est non licere. vt in regula, non dꝫ. de re. iur. Jmmo concessa hac possibilitate, ꝛ que vr̄ concedenda, quum etiaꝫ alias personas portasse vr̄, qz vt dicit Philosophus in primo ꝺ anima. ꝛ Bal. in. l. cōuenticulaꝫ. col. fi. C. de epi. ꝛ cle. Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est. Vr̄ etiaꝫ concedendus actus istius delationis, ꝛ maxime coniuncta eorum confessione iurata.

¶ Quarto per argumētum a verosimili, qz si diabolus nititur adorari, vt Deus, cuꝫ etiam voluerit adorari a creatore, Matthei. iiij. c. ꝛ habetur in. c. nec mirum. xxvj. q. v. col. iiij. versi. ad hec enim. cōfingatqz ea q̄ inherent personis, per quas fallere nititur. vt ibidem. Et iste mulieres dicunt se ire ad talē ludum delectationis gratia, ꝛ se ibidē adorare demonē, ergo verisimiliter credendū est ipsum demonem eas portare ad ipsum ludum vere ꝛ realiter, vt etiam vere ꝛ realiter adoretur. Nam ꝛ a Saule Rege voluit adorari in vigilijs, vt dicit tex. in. d. c. nec mirum. ꝛ ideꝫ a creatore. Jtem qz nititur facere vt Deus, argumentuꝫ enim a verisimili est bonum text. est in l. si extraneus. ff. de cōdi. ob cau. ꝛ in. l. lucius. §. titio. ff. de libe. ꝛ posthu. in. l. fi. C. de here. insti.

41 ¶ † Quinto ex similitudine rationis, qz si Deus etiā multa alia permittit contingere ob artem demonis, vt probentur audientes quali deuotione ꝛ fide sunt erga euꝫ, vt habetur in. d. c. nec miꝝ. circa fi. ergo eadē ratione credendum est quod etiam permittat taleꝫ delationem, vt sic etiam per hoc non probent̄ hec audientes, quali deuotione ꝛ fide sunt erga eum. quod non contingeret si talis delatio nō esset realis sed illusoria, quoniam nullus tentatus ire ad talem ludū verisimiliter consentiret se ad illum duci vel deferri, quinimo q̄ de eo dicuntur, veluti falsa spernerentur.

¶ Sexto qz hec opinio videtur probabilior, cū sit affirmatiua, quoniam dicere oppositum est negare, ꝛ qui negat nihil ponit. Negatiua. n. est nō ens ꝛ sic improbabilis qz non potest directo sensui subiacere. Entium enim sunt sensus, non aūt non entium, ꝺm Philosophuꝫ secundo de anima, ꝛ Bal. in. l. j. in fi. C. de erro. aduo. ꝛ ideo dicit gl. in. l. diem proferre. ff. de arbi. quod creditur magis duobus affirmantibus ꝗ decem negantibus.

¶ Septimo qz presumitur potius veritas quā fictio. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. gest.

42 ¶ † Octauo quia Diabolus contradicit honori Dei ꝛ fidei nostre plusꝗ potest, ergo debet presumi vel dici ꝙ magis realiter deferantur ꝗ fantastice, ꝛ per illusionē, vt sic vere etiam conculcent cruceꝫ, ꝛ vere adorent ipsuꝫ demonē, ꝛ similiter vere omnia alia faciāt que facere confitētur. quia si vere fiunt, tendunt ad maiorē contemptum Dei ꝛ fidei nostre, ꝗ si in somnijs ea fierēt, vel per imaginationem. maior enim presumptio tollit mino ē. l. diuus. C. de in inte. resti. mi. ꝛ habetur per Bal. in. l. siue pos. C. de proba.

¶ Nono ratione ꝫrioꝝ, qz sicut realiter ꝛ expresse ac in presentia ꝑsonaꝝ abrenuntiatur in baptismo demoni ꝛ pōpis eius, ergo dꝫ dici ꝙ ipse demon velit realiter ꝛ in presentia personaꝝ se adorari. ꝫrioꝝ. n. est eadem disciplina. xxxij. di. hospitiolum. in fi. de his qui sunt sui vel alie. iur. in prin. Et per Philosophum. ix. metap.

43 ¶ † Jtem quia eadem solennitas debet interuenire in dissoluendo que interuenit in confitendo. Quodlibet enim debet dissolui eo modo quo colligatum est. dicit text. in. l. nihil tam naturale. ff. de regulis iuris.

¶ Decimo per remotionē. tex. in. c. episcopi. xxvj. q. v. qui videt̄ huic parti multū repugnare. qz non habet obstare, qz videtur loqui in alia secta, qz mulieres de quibus ibi, ꝛ credentes eis damnantur qz ea que dicebant ꝛ credebant sunt impossibilia, qm̄ aliquid diuinitatis

tatis aut humanitatis extra vnum deum arbitrabantur. Credebāt q₃ aliquam creaturam fieri posse, aut in aliam speciem transmutari ab alio quam a summo creatore, quod est impossibile, vt patet in versi. ⁊ cum aliquid. ⁊ in versi. quisquis ergo. Nam cum dicebant se equitare super quasdam bestias, credebant illas bestias fieri ab alio q̄ a creatore, vt in illo versi. quisquis ergo. per quē versiculum ita videtur dici ⁊ debere intelligi illas mulieres sic tenere, ⁊ dicere licet tex. in versi sciēdū in princ. referat simpliciter illas mulieres dice-
44 re se equitare super quasdā bestias nocturnis horis, † q₃ precedētia declarantur per sequētia, ⁊ econuerso, sequentia per precedētia. l. qui filiabus. ⁊ l. si seruus plurium. in princ. ff. de leg. j. sed hec cessant in istis mulieribus, q₃ l₃ etiā ipse dicant se portari super hircis nocturnis horis, tamen credunt eos esse demones sic transformatos. Confitentur similiter se parere domine ludi, veluti demoni. sed talis assumptio forme non est impossibilis demoni, cum etiam se se transfiguret in Angeluz lucis, ergo de istis non loquitur ille tex. nec comprehendūtur in eo, cessante eius ratione. l. quod dictum. ff. d̄ pac. per gl ⁊ Bar. in l. j. in versi. prudentia. ff. de leg. tut. per Inno. in. c post translationem. in. xix. col. extra. de renun. ⁊ in. c. non miramur. de seruis non ordinan. iuncto tex. in. c. de multa. de eta. ⁊ quali. ⁊ per Inno. in. c. plerisq₃. in fi. colū. de immuni. eccle. Et ideo etiam credere quod tales mulieres vadant ad ludū in corpore, non potest dici quod taliter credentes incidant in errorem, de quo in illo text. ⁊ sic in errorem paganorum, tanq̄ credant similia illis que credebant persone de quibus in illo text quia similia dicuntur esse illa, in quibus est omnimoda ratio. l. non possunt. ff. de legi. l. iij. ff. de offi. presi. l. j. C. de li. prete. per Pet. de ancha. consi. ccel. incip. in christi nomine, in predicta consideratione, vel quorum qualitas est vna s̄m Philosophum. vj. Metaphisice. quem alleg. Cy. in. d. l. nō possunt. ⁊ sic ille tex. in versi. ⁊ his similia non h₃ obstare, q₃ hec non sunt similia. Contraria tamen sententia videtur verior.

45 C † Primo quia facta non presumuntur nisi probentur. l. in bello. §. capte. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. quicunq₃. ff. de publica. l. consi. §. fi. ff. de cur. fur. sed de hoc non constat nec probatur. vt. j. dicam.

C Secundo per. gloss. in. c. iuuenis. de spon. ⁊ in. c. j. de scrutinio. in cle. exiui. de verbo. signifi. vbi in dubijs debet amplecti pars fauens animabus, etiam si sit durior. Sed ista secunda pars videtur magis tutior ⁊ fauens animabus, q₃ ea predicata vera, remouentur homines a malis desiderijs, que forte appeterentur concessa altera parte contraria vera, vt etiam ostendam. j. ergo videtur magis fauorabilis, ⁊ amplectenda. Nam ⁊ in quauis materia, in dubijs benigniora preferuntur. ff. de regu. iur. l. semper. cum concor. ⁊ facit q₃ dicit tex. in. c. vlti. xix. dist. benigniora sunt imitatione, que sunt excellentiora pietate.

C Tertio per arg. a minus verisimili, quia dicere quod talis delatio sit vera, ⁊ quod tam subito tales persone pertranseant per tot terrarum spacia, ⁊ quod faciant talia tam in ipso ludo quam in eundo ⁊ redeundo que dicuntur facere, est longe a verisimili, ergo reputanda falsa, quia vt dicebat Auerrois, vt refert Bal. in. l. prima. C. de
46 ser. fugi. † experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis ⁊ no. idem Bald. in tractatu schismatis, quem posuit in rubrica. C. si quis aliquem testa. prohibue. ⁊ in. l. fi. C. de edi. diui adria. tollen. ⁊ in. l. testium. C. de testi. Et propterea in. d. l. j. dicit quod in regno Francie fuit cassata quedam inquisitio, quia non poterat verificari, s̄m communem opinionem fruentium intellectu q₃ quod est longe a verisimili, est quedaz falsitatis imago, ⁊ ho. tex. in. c. quia verisimile non est. de presump. cum ibi nota. ⁊ text. in. l. si ita quis. in fi. ibi, nemo sanus probauerit. ff. de enic. tex. in. l. milites §. oportet. C. de questio. ⁊ dicit Bal. in. l. testium. in penult. colum. C. de testi. quod magis creditur duobus testibus verisimilia dicentibus, quam centum non verisimilia, immo vt no. in. d. c. quia verisimile. tales testes non verisimilia deponentes, sunt suspecti de falso, ⁊ non creditur eis.

C Quarto ab auctoritate tex. in. d. c. nec mirū. xxvj. q. v. vbi vide-
47 tur concludi † quod omnia que fiūt ob artez demonis, siue fiant arte magica, siue necromantica, siue hydromātica, vel alia simili arte dicuntur fantastica ⁊ non vera, vnde in versicu. ex his ergo dicitur. His ergo portentis per diabolorum fallaciam illuditur curiositas hominum quando appetunt id scire, quod nulla ratione conuenit eis inuestigare. subiungens in versi. semper, semper ergo diabolus sub velamine latens prodit se, dum ea confingit que inhiberent personis per quas fallere nititur, ergo auctoritate illius tex. videtur dicendum quod etiam iste mulieres sint illuse, ⁊ hoc ex generalitate illius tex. l. de pretio. ff. de pub. l. j. §. ⁊ generaliter. ff. de leg. prestā. immo ⁊ multomagis, cuz sint mulieres, ⁊ si qui sunt homines, sunt rustici, ⁊ persone faciles ad decipiendum. l. cum mulier. C. de donatio. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ ignorantia dicitur cunctorum errorum mater, vnde mulieribus ⁊ rusticis iura subueniunt, vt nota. in. l. j. C. de iur. ⁊ fact. ignoran. ⁊ in. l. bonorum. C. qui admitti. Preterea omnes sunt persone reprobate, ⁊ corrupte circa fidem, circa bonos mores, ⁊ appetentes non appetenda, ergo idem in istis, quod in illis dicitur, dici debet. l. illud. ff. ad leg. aqui. C. ad leg. fal. l. fi. l. a tirio. in
48 fi. ff. de verb. oblig. §. idemq₃. insti. quib. ex cau. ma. pos. † Jura eniz loquentia de aliquibus personis habent etiam locum in non expressis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan. in. c. nihil de electio. in. c. fi. de rescrip. in proe. decre. ⁊ in. c. translato. d̄ cōsti. per doc. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. per gl. ⁊ doc. in cle. j. de electio. in cle. auditor. in versi. beneficio. de rescrip. in glo. in auc. vt hi qui obliga. res. in versicu. ad curationem. ⁊ glo. in auc. minoris debitor. C. qui tuto. da. possunt.

C Quinto per text. in. d. c. episcopi. qui si recte intueatur, videtur proprie emanasse ad tollendum hunc errorem, scilicet vt non credāt talia fieri in corpore, sed in spiritu tantum. quod patet ex distinctio-
49 ne ⁊ recitatione eius, quia postq̄ fecit mentionem † quod ille mulieres testarentur se equitare super quasdam bestias nocturnis horis, ⁊ se multarum terrarum spacia intempeste noctis silentio pertransire. recitaueritq₃ innumeram multitudinem hac falsa opinione deceptam, cum arbitraretur aliquid diuinitatis aut numinis esse extra vnum deum. Mādat vt patet in ver. qua propter. ea omnia reputari falsa, ⁊ non a diuino spiritu, sed a maligno talia fantasmata mentibus fidelium irrogari, ⁊ reddens rationem in versicu. si quidem quia ipse sathanas qui transfigurat se in angelum lucis, cum mentem cuiusq₃ mulieris ceperit, ⁊ hanc per infidelitatem sibi subiugauerit, illico se transformat in diuersarum species personarum atq₃ similitudines, ⁊ mentem quam captiuam tenet in somnijs deludens modo leta, modo tristia. modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per queq₃ deuia deducit. Subiungit postea quod hoc solus spiritus patitur, ⁊ quod infidelis hoc non in animo sed in corpore euenire opinatur. ⁊ adducit exemplum de Ezechiele propheta, qui visiones domini in spiritu, non in corpore vidit. ⁊ quod Paulus non audet dicere se raptum in corpore, ergo constat quod venit ad determinandum non solum talia fieri a spiritu maligno, ⁊ non diuino, sed etiam ea ⁊ illis similia fieri in spiritu ⁊ non in corpo-
50 re. Et propterea sequitur † quod etiam in casu nostro, licet videantur he persone dicere se portari a demonibus sub hircorum forma, ⁊ similiter dicant se credere dominam ludi in cathedra honorifice modo sedentem esse demonem sic transformatum, quod tamen debet dici hec ⁊ alia que se facere confitentur fantastice in spiritu sibi obuenire, non autem vere nec in corpore. Qui tex. ⁊ si posset dici q₃ loquatur in alia secta. Attamen hoc nihil esset, quia ⁊ si illa secta fuisset diuersa ab ista aliquo respectu, vt quia dicatur quod forte ille videbantur credere ea fieri a diuino spiritu, quod non videntur credere iste, cum dicant illos hircos a quibus dicunt se portari esse demones, ⁊ dominam illam ludi esse demonem, non autem personā diuinam, tamen omnino videntur similes in hoc, quia ita credebāt ille ea fieri in corpore sicut etiam credunt iste. ⁊ hoc sufficit quod sit similitudo in casu de quo queritur. vt not. in. c. cum dilecta. extra d̄ confir. vti. vel inuti. ⁊ l. si creditor. ff. de ope. no. nun. Et propterea cum ille text. non solum damnet vt est dictum ea de quibus ibi, inquantum dicebantur fieri diuinitus, sed etiam inquantum fiunt a spiritu maligno, quia etiam inquantuz fiunt a spiritu maligno damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere nec credi sic ea contingere. certe gn̄r etiam ex eodem text. debent damnari credentes ea que dicunt iste esse vera, quia ista videntur similia illis de quibus ibi. Quum etiam iste dicant se ire ad ludum noctis tempore ⁊ quod subito multa pertranseunt terrarum spacia, ⁊ quod ibi conuenit innumera multitudo personaruz vtriusq₃ sexus, ⁊ quod multas delectationes edendo, bibendo, ⁊ coeundo, ⁊ alijs varijs modis conse-
51 quuntur. † A similibus enim ad similia licita est argumentatio. l. non possunt. ff. de leg. l. ij. ff. de offic. presid. l. j. C. de libe. prete. c. in causis. de re iudica. ⁊ maxime vbi in lege est apposita clausula, idez in similibus. sicut est in illo tex. in fi. ibi, ⁊ his similia, s̄m Bald. in l. de quibus. in ij colum. ff. de leg. vbi inquit, quod talis lex tunc est etiam latissime extendenda. ⁊ habetur per Joan. de lig. in. c. fina. de constitu. vbi etiam do. Anto. col. xij. ⁊ per Jmol. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. matri. ⁊ hoc etiam non obstante quod adsit aliqua dissimilitudo, s̄m Panor. in. c. translato. de consti. ⁊ in. c. quemadmodum. de iureiuran. per illum text. ⁊ per domi. Anto. in. c. non debet. de consangui. ⁊ affini. Et sic stante huiusmodi text. dispositione a qua per subtilitates sophisticas nec argumenta l₃ recedere. xvi. q. j. c. institutiones. vij. dist. c. non decet. ⁊ seq. xix. distin. c. enimuero. ⁊ seq. xvij. q. iiij. c. si quis. §. qui autem. cuz cōcordan. videtur q₃

non habeant obstare, arg. contraria, quia vt dicit tex. in. c. quidem.
xxiiij. q. iij. in fi. quicunq; aliter scripturam sacrosanctam intelligit
quam sensus spiritus sancti flagitat a quo conscripta est, licet de ec
clesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest ⁊ ea. questio.
⁊ causa. c. heresis.
¶ Quibus tamen etiam sigillatim ac particulariter respondens, vt
sic hec pars quam puto veriorem, nisi melior sententia refragetur p
responsiones particulares perstringatur, quia valet plus qđ specia
liter fit vel dicitur, quam quod generaliter. extra de here. c. si ad
uersus. extra de confir. vtili vel inutili. c. bone. xxiij. distinc. c. q̄q̄.
ff. de iniurijs. l. item apud labeonem. §. hoc edictum. cum concor. d
quibus in glo. ibi, ⁊ per glo. in rubri. C. de serui. ⁊ aqua. dico ea ex
infrascriptis non obstare.
52 ¶ † Et primo non obstat primum, quia cum tales persone sunt illu-
se vt est dictum, ergo debet dici quod etiam earum confessio est er-
ronea nec admittenda. l. error. ⁊. l. cum post. C. de iuris ⁊ fact. ignor.
nota. in. l. de etate. §. fina. ff. de interroga. actio. confessio enim debet
continere verum ⁊ possibile, vt per glos. Bal. ⁊ alios in. l. j. C. de cō
fes. ⁊ per gloss. in. c. fina. de confes. in. vj. ff. ad leg. aquil. l. inde nera
tius. §. fi. sed ista respuunt ius ⁊ natura, ergo non sequitur, iste mulie
res sic confitentur, ergo sic est. nam confessio longe distat ab actu, ⁊
quicquid est contra naturam, deficit in suis principijs, ergo natura-
liter est impossibile.
¶ Preterea in criminalibus regulariter nō statur soli confessioni
rei, vt per Bal. ⁊ Ang. in. l. j. C. de confes. ⁊ dicam. ī. in. ij. no.
¶ Nec habet obstare qđ dicit Bal. in. d. l. si quis non dicaz rape
re, q: eius dictū procedit in heresi, inquātum perficitur in sola men-
te ex cogitatione, quo casu bene, vt inquit ipse, q: cogitatio mentis
quam solus deus noscit, non potest aliter probari q̄; per confessio-
nem, ideo statur soli confessioni, sed confessio, de qua in casu nostro
continet actū ab extra, ⁊ minus possibilē de iure ⁊ natura, ac etiam
minus verisimilem. ⁊ ideo potest dici q; licet quo ad ea que credunt
sit standum confessioni earum, quo ad punitionem, q: talis creduli
tas pendet ab animo ⁊ voluntate, non tamen quo ad hoc, vt q: sic, sit
vel sic fiat, sicut asserunt.
53 ¶ † Non ob. pm, q: cum hec fiant tantummodo in spiritu, non po-
test de eis per testes de visu deponentes haberi vera scientia. ⁊ sic
non potest dici constare per experimenta, q: non apparentium siue
non entium nulla est qualitas. l. fi. ff. pro suo. l. eius qui in prouincia.
circa fi. ff. si cer. pet.
¶ Non constat etiam de aliquibus, qui ea realiter fieri viderint. ⁊
si essent aliqui, qui ita vellent attestari, crederem quod si subtiliter
interrogarētur, vel non concludenter deponerent, q: ea de nocte fie
ri dicuntur, ⁊ in loco solitario, ⁊ preter naturam, vel potius ⁊ ipsi
dicerentur illusi.
¶ Non ob. tertium, q: talis consequentia que fit de dicta cōfessio-
54 ne, est falsa, ergo ar. q; fit de ea est fallax ⁊ nullum, † q: destructo cō
sequenti in quo stat ratio antecedentis, destruitur etiam antecedēs.
C. de fur. l. apud antiquos. ff. de pub. l. si ego. §. si partem. ⁊ p Bal.
in. l. conuenticulam. C. de epis. ⁊ cle.
¶ Item q: non probat hoc esse q; ab hoc contingit abesse. l. nō hoc
C. vnde cog. l. neq; natales. C. de proba. cum si. Per que iura pōt
etiam dici q; non sequitur, diabolus portauit creatorem, ⁊ aliquos
alios, ergo etiam portat has mulieres.
¶ Quinimo videtur posse attentari ⁊ negari talis possibilitas per
alle. tex. in. d. c. episcopi. qui ex quo negat talem delationem, ⁊ pre-
dicta alia fieri in corpore, videtur consequenter negare istum actum
possibilitatis, quoniam quod est possibile, est admissibile. ⁊ tamen
cum hoc non obstante non admittat talia fieri in corpore, ⁊ negan-
do factum precipiat etiam quod non credatur, illud certe videtur
dicendum ea ratione, quod sentiat nec ista a maligno spiritu fieri
posse, nisi in spiritu, ⁊ illusorie. nam si hec possent fieri etiam in cor-
pore, non est credendum q; ita simpliciter ⁊ absolute dixisset, talia
euenire tantummodo in spiritu, ⁊ non in corpore, q: sicut que rerum
natura prohibentur, nulla lege cōfirmata sunt. l. vbi repugnantia. ff.
de regu. iuris. ita ea que a natura conceduntur, a lege tanquaz pos
sibilia admittuntur.
55 ¶ † Item q: loquentis virtus est distinguere, si distinctio dari po-
test, q: vt inquit Seneca, quē refert Saly. in. l. filie mee. C. fa. herc.
qui bene distinguit, est proximus veritati, ⁊ indistincte loquens, re-
prehenditur tanq̄; imperfecte loquens, gl. in. l. si vehēda. per tex. ibi
in. §. j. ⁊ fi. ff. ad le. rho. de iac. ⁊ ideo distinguētis opinio semper di
citur melior. l. rogasti. ff. si cer. pe. bonus text. in. l. adeo. §. cum quis.
ff. de acqui. re. do. tex. in. c. literas. de rest. spo. ⁊ ideo cū ille tex. in
quo defectus presumi non dz, cum sit spiritusancto dictante factus,
non distinguat, sed precipiat non credi ea fieri in corpore, ergo nec
nos distinguere debemus. l. j. §. generaliter. ff. de lega. prest. l. de pre
tio. ff. de pub. cum concor. suadet etiam ratio, q: non est credendum
q; conditores illius tex. non recordati fuerint vel de Christo, vel de
alijs qui dicuntur aliquando fuisse portati de loco ad locum, ⁊ tamē
cum eis non attentis dixerint illa nō fieri in corpore, ⁊ referāt exem
pla Ezechielis prophete ⁊ Pauli, quorum alter vidit visiones do
mini in spiritu, ⁊ alter non audet dicere se raptum in corpore, ergo
dicendum est q; noluerint exempla illa de Christo ⁊ alijs portatis
de loco ad locum in aliquo considerari. nam ⁊ exemplis nō est iudi
candum. l. nemo. C. de sent.
56 ¶ † Item q: ex his que raro accidunt, non fit lex nec regula. ff. de re
gu. iur. l. ea que raro. ⁊. l. iura. cum duabus. ll. seq. ff. de leg. ⁊ not. p
glo. in. l. ex his. ff. e. que dicit q; ex eo q; Lazarus resuscitatus fuit a
mortuis, nō ppterea debuit fieri lex de resurgētibus a mortuis. ⁊ fa
cit tex. qui concordat in auc. vt sine prohi. mul. deb. §. q: vero. ⁊ qđ
hr per beatum Tho. in. ij. sen. di. xi. art. iij. in corpore q̄onis ⁊ solu.
arg. ⁊ per Ray. in sua summa in ti. de Angelis. vbi dicunt q; etiaz
antichristus habebit Angelum bonum in sua custodia ne lex com-
munis immutetur propter vnum.
¶ Facit etiam, q: vt dicit gl. in. c. si enim in verbo, a morte domini.
⁊ in verbo, ad inferna. de peni. di. ij. col. pe. per mortem dei, diabo-
lo est adempta potestas mūdi, ⁊ relegatus est in inferno, vbi erit li-
gatus vsq; ad tempus antichristi, quo tempore tunc nō soluet a pe-
nis sed a vinculis, vt exerceat vires suas in malos. ⁊ ppterea vt tol
latur obiectum de Christo, ⁊ q: fuit portatus ab ipso diabolo siue as
sumptus ex permissu eius, potest inferri ⁊ dici q; si nō constat de p
missu dei, quod nullo modo possit vel debeat concedi talis delatio.
57 † Nam ⁊ de iure dicitur quem non posse, qui sine adiuncto non po-
test, vt in. c. j. de re. ecc. non ali. vbi dicitur prelatum non posse alie-
nare, q: solus sine ꝯsensu capituli non potest. sicut etiam dicitur de
minore, q: sine decreto iudicis non potest. C. de pred. mi. l. nō soluz.
C. de admi. tut. l. si qdē. ⁊. l. lex que tutores. Posset etiam per mo-
dū obiectus dici, si diabolus sic potest, cur in paucis ⁊ abiectis per
sonis tantum hoc facit, cum sit indifferens ⁊ tentator vniuersalis mū
di. Et iterum si id facit in istis tantum, a quibus habebimus testi-
monium fidele ⁊ indubitatum, cum talium personarum non admit
tatur testimonium, vt ex illo text. in. c. episcopi. ⁊ facit. l. iij. ff. de te-
sti. qui dicit testium fides diligenter examinanda est; ideoq; in per
sona eorum exploranda erunt in primis conditio cuiusq;, vtrū quis
decurio an plebeius sit, ⁊ an honeste ⁊ inculpate vite, an vero quis
notatus ⁊ reprehensibilis, an locuples vel egens sit, an lucri causa
quid facile admittat, an amicus vel inimicus. ⁊ concor. tex. in. c. q̄li
ter ⁊ quando el. ij. ⁊ in. c. cum oporteat. de accu. vbi fama debet ha
bere ortum a personis fidedignis ⁊ honestis. Ab alijs autem facile
haberi non posset, nec verisimiliter, rationibus. s̄. adductis in respō
sione secundi argumenti.
58 ¶ † Argumentum ergo de Christo patitur retorquitionem, ergo
inefficax. c. si romana. cuz glo. in verbo, suffragari. xviij. distinctio.
Et sic etiam non mirum si in dicto. c. episcopi. dicatur tales delatio
nes esse illusiones, ⁊ credentes eas esse infideles ⁊ illusas. Quic-
quid tamen sit de hac demonis potestate principalis conclusio vi-
detur vera.
¶ Non ob. quartum, q: non sequitur, diabolus nititur adorari, er
go etiam defert tales personas vere ⁊ realiter ad locum ludi desti-
natum, vt ipse inquiunt, vt ibi etiam realiter adoretur, cum in domi
bus earum possit adorari realiter ⁊ vere, sicut etiā multe ex eis sunt
que dixerunt se ita in domibus earum, ⁊ tempore noctis adorare.
Preterea nititur adorari eo modo quo potest. Nam ⁊ a Saule re
ge nō fuit adoratus nisi i forma imaginaria Samuelis ⁊ satis est ei
q; etiam adoretur mentaliter. Nam ⁊ deus omnipotens respicit ad
cor. sufficit enim ei, scilicet demoni hominis mentem habere capti
uatam, vt si possit homo decipi ⁊ illudi.
59 ¶ † Ad quintum respondetur similiter quod non sequitur, deus p
mittit multa mala fieri, ergo permittit etiam hanc delationem reali
ter fieri, q: est arguere a separatis, q; lex non admittit. l. naturaliter.
§. in commune. ff. de acqui. pos. l. papinianus exuli. ff. de mino. facit
c. non exēplo. xxvj. q. j. Tollitur etiam hec argumentatio per ea q̄
dicta sunt. s̄. in responsione tertij argumenti. Preterea etiā esto q;
fiant hec per illusionem, tamen satis probantur homines quali fide
⁊ deuotione sint erga deum, q: non credere ac odio habere dicta, ⁊
asseuerata per istas mulieres, q: sunt abominabilia probātur audiē
tes esse deuotos ⁊ fideles.
¶ Ad sextum apparet respōsio, cum hec pars appareat magis ra
tionabilis ⁊ vera, per no. in. d. l. diem proferre. nec in criminalibus
minus creditur negantibus quam affirmantibus, vt ibidem.
60 ¶ † Preterea ista pars habet presumptionez iuris, imo iuris ⁊ de

iure,

iure, vt probatur in.d.c.episcopi. ideo non admittit probationez in contrarium, vt no. in auc. sed iam necesse.C.de donatio. ante nupt. Item negatiua probatur etiam eoipso quod non probatur contrarium, per Bald. in.l.ij.C.de erro. aduo. per Barto. in.l.iam hoc iure.ff.de verbo. obliga.

¶ Non ob. septimum, q2 non videtur quid vrgere, propter ꝙ possint dici hec magis vera q̃z ficta, licet in oppositum vrgeat, quoniaz procedunt a diabolo mendace deceptore, ⁊ qui multos nocendi modos habet, vt in.d.c. nec mirum. ⁊.xvj. qõ.ij.c. visus. ⁊ ideo text. in d.c.episcopi. dicit illa de quibus ibi ⁊ illis similia esse omnino falsa, cum a spiritu maligno procedant.

¶ Octauo patet responsio ex his que relata sunt supra in responsione ad quartum argumentum, quia vt ibi est dictum, diabolus potest facere se adorari in domibus proprijs, ⁊ ibi etiam facere conculcari crucem.

¶ Ad nonum potest responderi per id qð solet dici, non curamus de modo, dummodo habeamus effectum, ⁊ seu ꝙ non refert, quomodo quid sit factum, dummodo sit factum, vt habetur per Bar. ⁊ doc. in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum.ff.de lib. ⁊ posth. qð maxime procedit in obligationibus spiritualibus, q2 in illis non attenditur forma, vt habetur per Pan. in.c.fi. ð reg. ⁊ ideo dummodo diabolus habeat interitum hominis ⁊ sic intentum eius, debet dici ꝙ non cu-
61 ret de modo nec de forma. † Preterea ad substantiã baptismi non requiritur presentia personarum, vt probatur in.c.dudum. de baptismo. insuper non omne destruitur eo modo quo colligatur, vt nota. in.d.l. nihil tam naturale.ff.de regu. iur. in glos. nec eijcitur quis a communione fidelium eo modo quo recipitur. patet per comparationem baptismi ad anathema. sic etiam aliquando facilius quid adimitur quam concedatur.l.non statim.ff.de peculio. Argumentum ergo remanet sublatum, quia ad tollendum argumentum sufficit dare istantiam.j.q.iiij.c.sicut vrgeri. ⁊ per philosophũ.ix. Ethicorum, optima instantiarum est dicere quare non sic, vt refert gloss. in dicto capitulo sicut. alias instantias etiam tradit glo. in.d.c.j. extra de regulari.

¶ Ultimo colligitur responsio ex narratis circa intellectum.c.episcopi. qui videtur magis amicus litere ac rationabilior ⁊ magis fauere animabus, q2 vt dixi, si pars contraria esset vera, inuitarentur homines quodammodo ad malos appetitus, a quibus remouebuntur predicata illa falsa.

¶ Et propter hoc forte etiam emanauit dispositio illius text. quo-
62 niaz vt dicit tex. in.l.capienda occasio.ff.de reg. iur. † capienda est occasio que prebet benignis responsum concor. text. in.l.ea que.§.j. ff.eo. que dicit, in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est quam tutius. ⁊ concordat.l.quoties. ⁊.l.in ambiguis. eodem titulo.

¶ Potest etiam dici ꝙ iste mulieres tribuant aliquid diuinitatis aut numinis ipsi demoni. nam adorant eum, vt fertur, ideo credendum est ꝙ etiam firmiter teneant eum posse aliquid operari in virtute eius, q2 ⁊ ipsum quoqz in dominum accipiunt.

¶ Et sic ex his, reiectis argumentationibus contrarijs, attenta hac parte pro vera, multe conclusiones eliciuntur.

¶ Prima quod non sit verum quod tales persone portent sacratissimum corpus Christi ad ipsum ludum, ⁊ ipsum offerant demoni, ⁊ faciant ibidem alia que se facere (vt dicitur) asserunt, que reuerentie gratia non scribenda puto, sed in processibus inquisitorũ continentur.

63 ¶ † Scda ꝙ nõ sit verũ ꝙ de nocte ingrediantur domos paruulorum ⁊ eos stricent, sanguinem eis sugendo, ꝙ etiam nõ videtur verisimile ea ratione, quoniaz scriptum est ꝙ deus iustus non patitur quenq̃z iniuste nocere.d.c.ꝭm apostolicam. Item q2 cuilibet datus est angelus bonus. ita ꝙ etiam existenti in vtero matris datus est, ⁊ hoc vt resistat angelo malo, ⁊ sagaciter ac potenter cohibeat potestatem eius a nocendo, vt per beatum Tho.ij.sen.di.xij.q.ij.arti.v. in corpore questionis ⁊ sol. argumenti. ⁊ per Rayn. in sua sum. in ti. de angelis.c.vj.⁊.c.ix. Itẽ q2 vt dixi potestas demonis est adempta ꝑ aduentũ saluatoris. Item q2 alias vita ⁊ mors hominis videretur esse in potestate demonis ⁊ malarum personarum medio eius quod non est dicendum.

¶ Nec habet refragari opinio hominum, que videtur communis, que est ꝙ paruuli stricantur, ⁊ sepe hoc experientia docente, quoniam potest responderi, ꝙ non stricantur per ingressum domorum de nocte ⁊ modo predicto, sed aliter ⁊ alio modo. s. per incantationẽ ⁊ maleficia, per ea que habentur toto tit. de frig. ⁊ malefi. vel vt dicit archiepiscopus Flo. in.ij. parte sue summe. in tit. de infidelitate c.j.ver. sed naturaliter oculo vrenti ac infecto ꝑꝑ animã infectam. ꝙ est etiam de mente Petri de Tarantasia, vt refert idem.d. Archiepiscopus. ⁊ facit illud Vergilij. Nescio qs teneros oculis mihi fascinat agnos.

64 ¶ † Tertia ꝙ stet firma ⁊ vera illa sententia, que habetur in compendio theologie, quam refert ⁊ sequitur Archiepiscopus Flor. in.ij. parte sue sum. in ti. de luxuria.c.iiij.ver. quantum ad ꝭm que est ꝙ postquaz diabolus tentauit homines de vitio contra naturam, ⁊ eos induxit ad peccandum fugit abominans ex nobilitate sue nature tale ⁊ tantum scelus. qui altera parte concessa, confunderetur. quoniam iste miserrime asserunt ab amasijs eorum, quos demones esse dicunt, licet in forma virorom, ab vtraqz parte cum membro bifurcato cognosci.

¶ Incidenter tamen huic sententie.d. Archiepiscopi videtur posse obijci, ⁊ dici, quomodo potest hoc procedere, cum diabolus sit tẽtator malorum ac nephandissimus operator, ⁊ sic quomodo ergo est dicendum ꝙ sic fugiat. sed potest responderi ꝙ ideo fugit, q2 videt homines ex magno calore incensos omnino peccaturos, ⁊ sic tũc fugit propter nobilitatem sue nature tale, ⁊ tantum scelus, vt inquit do. Archiepiscopus.

65 ¶ † Quarta ⁊ si fauore fidei admittantur ad testimonium conscij ⁊ participes criminis, vt in.c.fidei. de heret. in.vj. ꝙ tamen non habet locum in casu talis delationis ⁊ aliorum que dicuntur fieri in dicto ludo, cum sint tales mulieres illuse in eis ⁊ decepte. Et propterea contra alios non facient fidem nec indicium, etiam ad inquirendum, licet aliter videatur obseruatum, ⁊ vt arbitror male, cum dicta talium personarum procedant ab his, qui per deceptos homines, alios decipere quotidie gestiunt.xxvj. questio.ij. qui sine saluatore, ⁊ dicto.c. nec mirum. ⁊ quia hoc mõ demone illudente possent boni ⁊ iusti accusari, cum demon se transferat in diuersarum personarum species, ⁊ eas ostendit se immiscendo per imaginaria vasa dicto capi. episcopi.

¶ Quinta ꝙ inquisitores debẽt facere abiurare illam opinionem, qð eatur ad ipsum ludum, ⁊ seu ꝙ portentur persone de loco ad locum in corpere ⁊ vere, cum talis opinio sit reprobata. ꝙ puto notandum licet nouum, ⁊ non obseruetur.

66 ¶ † Sexta ꝙ postq̃z scientia nostra est scientia conferens ad disputationes theologales, maxime vbi agitur de executione iustitie, qð doctores sunt vocandi, ⁊ assistant processibus inquisitorum ac examinibus ⁊ questionibus, ipsi enim sunt tractatores criminalium, ⁊ non post perfectum processum differatur eorum vocatio, ⁊ sic obseruari debent constitutiones capituli, vt commissa. ⁊.c. fin de here. in vj. cum concor.

¶ Quibus ⁊ si Deo concedẽte posset dici hec questio absoluta, ⁊ secundum stilum legalem ⁊ canonicum, ⁊ salua meliori sententia, nihilominus ad corroborationem aliquorum ex predictis, ⁊ vt auctoritate illustris doctoris fulciantur, subijcio quinqz conclusiones, que colliguntur ex nota. per Oldra. in consilio.cc. alias postea superaddendo.

67 ¶ † Prima ꝙ in hoc crimine heretico debent probationes esse luce meridiana clariores, q2 si in alijs criminibus hoc requiritur, vt .C.de proba.l.sciant. ⁊ de procu.l. qui sentẽtiaz. multomagis in hoc crimine, in quo simul quis ⁊ criminaliter condẽnatur, ⁊ ciuiliter punitur, ⁊ eius posteritas propterea notatur infamia, sola posteris vita quadaz lenitate relicta, ⁊ in quo breuiter videntur concurrere omnia cognitionum genera, de quibus legitur.ff.de var. ⁊ extraordina. cog.l.cognitionum genera. ⁊ vbi maius periculum vertitur, ibi cautius est agendum.ff.de carb. edi.l.j.l.adictos supplicio.§.sed ⁊ si qs .C.de app. ⁊ q2 si ex suspitione quamuis vehementi non debet quis condemnari. extra de presum..c.literas. ⁊.ff.de pen.l.absentez. ergo ⁊ de hoc, cum sit tantum crimẽ debet specialiter dici, ⁊ hoc propter penas que sequuntur, vt est dictum, ⁊ probatur extra de here.c.vergentis. ⁊.c.quicunqz.§.hereticis. eo. ti. in.vj.

68 ¶ † Scda ꝙ lz qui leui argumento a fide catholica deuiat, hereticus censendus sit, vt.C.de here.l.ij. tñ talem deuiationem plene probari opz per indicia, ⁊ que indicia plene per testes probari debent, vt.C.fa.her.l.fi. vbi no. gl. in verbo, indicijs.

¶ Tertia quod etiam in hoc crimine testis non debet officium testis excedere, ⁊ sic non interpretari nec iudicare. vt.C.de ero. mil. anno.l.per hanc.xxx. questio.v. iudicantem.iij.q.ix. pura ⁊ simplex. ff. de testi.l.ob carmen.

¶ Quarta ꝙ testes debent deponere verisimilia.ff.de testi.l.ob carmen. nec per eundem premeditatumqz sermonem, nec astute ⁊ maliciose, sed legibus amica simplicitate vtentes.ff.de testi.l.iij.§.pe ⁊ in auc. de testi.§.si vero astu. coll.vij.

69 ¶ † Quinta qð ẽt infamia que nõ hz ortũ a ꝑsonis nõ suspectis non est attendenda. extra de accu.c.cũ oporteat. ⁊.c. inquisitionis. hec Oldrad. Quibus adduntur alie ⁊ ꝭm ordinem.

¶ Sexta est ꝙ lꝫ reglr cogitatio non puniatur, si stat in meris eius terminis vltra non progrediens, vt.l.cogitationis.ff.de penis.ff.de verb.sig.l.si fugitiuus.⁊.l.sepe.in fi.eo.ti.l.inficiendo.in prin.ff.de fur.⁊ no.in.l.si quis nõ dicã rapere.C.de episc.⁊ cle.p Alb.in ij.parte statutoꝝ.q.clxviij.inci.querit.⁊ p Bal.in.l.nõ ideo minus.n.vj.col.ver.vj.querit.C.de acc. Tñ fallit in hoc crimine heresis, qꝛ est delictũ ꝙ sola volũtate, ⁊ in mẽte committitur.c.excõicamus §.credentes.de here.ſm Bal.in.d.l.si quis nõ dicã Joã.de ana.in.c.si quis episcopus.iij.col.de here.⁊ in.c.consuluit.iij.colum.de vsur.⁊ per Fely.in trac.suo de conatu.col.ij.versi.quis casus.

70 ¶ † Septima ꝙ licet ex sola confessione quis damnari non possit. nisi aliter cõstet de delicto, vt.l.j.§.illud.⁊ ibi Bar.ff.ad sille. Are.in trac.malefi.in gl.in verbo, ⁊ vestẽ celestẽ abstulit.ver.quid si aliquis cõfitetur.per Ang.in.l.j.C.de cõfes.per Bal.in auc.sed nouo iure.C.de ser.fug. Pau.de ca.in.l.quoties.§.si quis nomen.ff.de here.insti.Fely.in.c.auditis.in.xvj.col.extra de prescri. Tamen in hoc crimine sola ꝯfessio sufficit, quoniam de ea aliter liquere nõ potest cum solus deus, sit scrutator mentis.ſm Bald.in.d.l.si quis non dicam rapere.⁊ sensit Fely.vbi.s.

¶ Declaratur tñ dũmodo talis cõfessio sit verisimilis vel vera, per no.p Bald.⁊ Ang.post gl.in.d.l.j. Bal.in.l.si quis in hoc.C.de epis.⁊ cle.per Cepol.ꝯsi.xxxiij.⁊ p Alex.in cõsi.cxvj.i.iiij.volu. vbi ꝯsuluit, quedam mulier fuerat ꝯfessa se dedisse venenũ viro suo ad bibendum, ⁊ qđ ob id mortuus erat, nihilominus, qꝛ iudicio medicoꝝ, tale venenũ nõ erat efficax ad mortẽ, ꝯsuluit ex tali confessione non posse mulierem condemnari, ⁊ faciunt nota.per Areti.in li.malefi.in verbo, comparent inquisiti in termino defensionis.col.fi.in fi.⁊ per Paridem in tractatu suo syndicatus.carta.xxv.in verbo, ꝯfessio. Et propterea dicunt doc. ꝙ iudex dꝫ inquirere de veritate ꝯfessionis, qꝛ aliqñ aliqui confessi sunt delictum ⁊ postea reperti sunt non deliquisse, ⁊ sic ergo qđ non debet subito ex confessione reum condemnare, alias poneret se in periculo.

71 ¶ † Scđo declaratur dummodo nõ sit equiuoca, per ea que habẽtur per Bal.in.d.auct.sed nouo iure.C.de ser.fug.vbi dicit ꝙ per illa verba per que quis ꝯfitetur se fecisse multa furta eodem loco diuersis temporibus, qꝛ sunt obscura, qꝛ possunt intelligi de diuersis temporibus continuatis, non poterit condemnari tanꝗ̃ cõmisisset plura furta, nisi in inqsitione esset dictũ cũ tpis interuallo, refert ⁊ sequit̃ Ang.in.d.trac.in gl.in verbo, ⁊ vestem celestẽ abstulit.versi. quid si quis confitetur.⁊ p Cep.consi.lxxvij.vbi dicit qđ si inquisitio cõfessata põt interpretari in diuersos sensus, presumitur in benigniorẽ partẽ pro ꝯfitente.ff.de indi.l.si quis intentione ambigua, ⁊ ꝙ no.extra de accu.cũ dilecti.⁊ extra de spon.c.ex literis.⁊ Cepo. in ꝯsi.j.col.ij.in prin.⁊ in ꝯsi.xxiiij.in.x.col.versi.xij.rõ ⁊ vlt.⁊ faciunt que consuluit Roma.in consi.cccclv.⁊ Alex.in consi.clxxxiij.col.ij.ver.tamen ad omne dubium tollendum.⁊ Paul.de cast.in consi.cclxxiiij.in.ij.parte nouorum.vbi de confessione indiscreta ⁊ que potest comprehendere plures eiusdem nominis.

72 ¶ † Ex quibus infero ꝙ cũ lꝫ quedam mulier confessa esset se alias in iudicio abiurasse heresim in manibus alterius inquisitoris ꝙ tñ ex noua ꝯfessione ⁊ relapsu nõ poterat dici plene relapsa, ⁊ qꝛ vocatus ab inquisitore ad illud examẽ, ita dixi in ꝯtingẽtia facti, adduco rõnez, qm̃ poterat esse ꝙ abiurauerat heresim, sed tñ nõ pp vehemẽtẽ suspitionẽ sed leuem.⁊ ideo qꝛ nõ põt quis ex abiuratiõe facta ex leui presumptione dãnari, vt relapsus.c.accusatus.de hereti.in.vj. nõ ꝯstito ex qua presumptione processisset talis abiuratio, dicebam ꝙ nõ poterat ex tali ꝯfessione vti relapsa condemnari, qꝛ dꝫ fieri interpretatio in benigniorem partem. Concurrebat etiam, qꝛ non apparebat de tali abiuratione, nec de persona vel nomine inquisitoris, in cuius manibus esset facta. Et ita fuit conclusum, licet inquisitor inclinaret prima fronte in partem contrariam, ⁊ vellet eam vti relapsam condemnare.

¶ Tertio dummodo talis confessio sit iudicialis, ⁊ non facta in foro penitentie, per tex.in.c.si sacerdos.cum ibi no.per Panor.extra de off.or.⁊ per no.p Bal.in.l.archigerontes.C.de episc.au.faciunt no.p Arch.in.c.vtilem.xxij.q.ij.vbi refert Alexandrum papã tertiũ, q cũ non posset condemnare quendam episcopum qui ei reuelauerat simoniã commisisse, induxit illũ episcopum sub promissione impunitatis, vt crimen suum confiteretur corã cardinalibus, quo facto, postea ex tali confessione priuauit eum.⁊ dicit Archi.ꝙ fuit laudatus, qꝛ dolum bonum commisit.

73 ¶ † Octaua ꝙ etiam post didicita testificata possunt in hoc crimine de nouo examinari testes super hisdem capitulis. ita Ang.in.l. per hanc.C.de temp.app.col.viij.alle.c.fi.de her.in.vj. Domi.in c.officiũ.in.§.verũ e ti.⁊ li. Bal.in.l.eos.§.si quid.C.de app. Fely.in.c.fraternitatis.col.x.ver.itẽ limita in causa heresis.extra de testi.⁊ hoc dummodo iudex faciat ex mero ⁊ puro eius officio, sicut etiam dicitur in alijs criminibus, vt habetur per doc.in.c.cum clamor.extra de testi.per tex.in.l.ij.§.si publico.ff.de adult.ſm Aret.in.d.c.cũ clamor. Arch.⁊ Jo.an.in.c.per hoc.de her.in.vj.⁊ Jo.and.in.c.vt officiũ.eo.ti.⁊ lib. Que restrictio tñ vr̃ mirabilis, attento ꝙ etiam in isto crimine admittunt̃ testes, in quibus etiã cadit rõ suspitionis, sicut etiam suspecti testes hñr propter timorem subornationis, vbi examinantur publicatis attestationibus. Item qꝛ vbi agitur de periculo animaꝝ, tñ attenditur rigorosa subtilitas publicationis testium, vt habetur per domi.Anto.in.c.attestationes.col.iij. ver.obuiat.de despon.impu. Panor.in.c.iurauit.de proba.⁊ per Fely.in.d.c.fraternitatis.ergo videretur dicendum indistincte testes super hisdem capitulis publicatis attestationibus posse examinari, ⁊ sic etiam ad instantiam partis.

74 ¶ † Nona qđ in hoc crimine etiam nõ sit publicatio testiuz, vbi testibus propter potentiam personarum contra quas inquiritur immineret graue periculum, licet in alijs criminibus secus.in.c.fi.de here.in.vj.⁊ ibi Joã.an.assignat rationes multas specialitatis, sed non concludunt.

¶ Decima ꝙ potest hereticus etiam a pluribus inquiri.d.c.per hoc.⁊ cle.j.eo.ti.quod est contra regulam.l.vbi ceptum.ff.de iudi. vbi ẽt Ang.ita dicit ⁊ no.Feli.in.c.ex tenore.in ver.fallit octauo.extra de rescri. Bal.⁊ Ang.in.l.si pluribus.ad fi.ff.de le.j.vbi tradit̃ post Bar.materia preuentionis.ſnia tñ illius preualet, qui prius formauit inquisitionẽ, lꝫ alius prius peruenerit ad ſniam ꝙ est verũ, ſm Alex.ibidẽ, qñ inquisitores sunt diuersoꝝ locoꝝ. alias seruabit̃ qđ tradit̃ in.d.c.p hoc.⁊ sic in casu discordie recurretur ad papam. Data aũt ꝯtumacia rei in alijs criminibus etiam poterit reus cõuentus ab vtroꝗ̃ iudice ꝯdemnari. Ita Bart.⁊ in.l.sepulchri.ff. de sepul.vio.⁊ Bal.in.l.senatus.ad fi.C.qui acc.nõ pos. Preuentio tñ procurata nõ haberet prodesse reo ita Bart.⁊ doct.in.d.§.si quis ante.⁊ no.Cepo.in cautela sua xix.

75 ¶ † Undecima qđ occultãs hereticũ sciẽter, põt puniri sicut hereticus, ſm Bal.in.l.j.C.de his q latro.vbi idẽ de occultãte latronẽ. Et facit, qꝛ vt dicit gl.rubrice ibi, qui occultat alienũ delictũ facit illud suum.est bonus tex.in.l.pe.C.ad leg.iuliam.de vi publ.

¶ Duodecima qđ hereticus, etiam post mortem, potest inquiri, ⁊ damnari.c.ij.de prescri.in.vj.xxiiij.q.ij.in sum.⁊.c.vlt.xxiij.di.c. quorundam.de here.c.si quis episcopus.⁊.l.hereticos.C.de here. licet in alijs criminibus regulariter sit secus, secundum Bal.Sali. ⁊ doc.in.l.ij.C.qui testa.face.poss.per Felyn.in.d.c.si quis episcopus.⁊ per Paridem in tractatu suo syndicatus.cart.liiij.in verbo, mortuus ⁊ per beatum Thomam.ij.ij.questio.xl.c.j.vbi idem dicit de occisis in duello.⁊ faciunt que no.per Jo.an.in.c.in fidei.de here.in.vj.vbi dicit quod licet concilium possit damnare papam viuentem de heresi.xl.distin.c.si papa ad fin.tamen papa erit iudex competens cause sui predecessoris, si accusetur de hoc crimine.xxiiij.questio.j.c.admittantur.

76 ¶ † Decimatertia ꝙ bona hereticoꝝ tanꝗ̃ publicata ipso facto capiunt̃.c.ij.de prescri.in.vj.⁊ hr̃ in.c.vergẽtis.de here.⁊ faciũt que no.Bar.in.l.eius q delatorẽ.ff.de iu.fis.ꝙ ꝓcedit ẽt lapso qnquennio, quicqd dixerit Bart.in.l.ij.C.de apo.ſm Pan.vbi Feli.in.c. cũ nobis.extra de prescr.⁊ p doc.in.d.c.ij.vbi est tex.⁊ dicit Panor.ꝙ lꝫ dictũ Bar.possit ꝓceder̃ in iuribus fisci vel principis, habita distinctione inter bona fisco incorporata ⁊ bona delata nonduz incorporata, vt sic in bonis nondũ incorporatis sufficiat prescriptio quinꝗ̃ annorum, vt.d.l.ij.tamen respectu ecclesiarum inferiorũ requiritur prescriptio.xl.anno.respectu vero ecclesie Romane centũ annorum, vt ibi latius per eum.

77 ¶ † Decimaquarta ꝙ heretico denegatur audiẽtia, etiam in multum fauorabilibus, ita ꝙ nec spoliatus petens vt restituatur, auditur, nec si dicat illum a quo fuit percussus, qꝛ clericus, qđ est excommunicatus. Dom.in.c.in nomine domini.xxiij.di. Roma.in.l.j.§. sublata.ff.ad tre.Fely.in.c.ad abolendam.de here.c.in eo.versi.si vero quasi in fi.de sen.excom. Car.in cle.vt romani.§.ceterum.de elec.⁊ Feli.in.c.absolutionis eo.ti.de sen.excom.

¶ Et ampliatur, qꝛ nedum ipse nõ auditur, sed nec etiam alius aduocando pro eo.c.si aduersus.de here. Quod tamen dicit Fely.ibi verum, nisi esset dubium de hoc, qꝛ obiecta non saperẽt heresim manifestam alle. Old.consi.suo ccxx.vbi ita dicit se defendisse quẽdã qꝛ obiecta non sapiebant heresim manifestam.⁊ possunt adduci que no.per doc.in trac.malefi.in gl.in verbo, andream auxiliatorem.⁊ per Albe.in.iiij.parte statutorum.q.xxxij.que inci.ipse Gandinus
78 in rubrica de bannitis.ver.item pone. † vbi dicũt ꝙ illa opinio que est ꝙ possit aduocari pro bannito, est equior, qꝛ officium allegandi est publice vtilitatis, vt.ff.⁊.C.de postu.ff.de procu.l.seruum quoꝗ̃.

§.pub.

§.p rub.ergo qs aduocando penā nō meretur. Et dicit Old. q ipse existens Rome p dominis vicecomitibus qui dānati fuerāt de heresi per Jo.papā.xxij.ꝛ inniste,petijt processus annulari, qꝛ nō est fauere hereticis,qui coraʒ superiore defendit, ꝛ dicit etiā obtinuisse Pergami. Et possunt adduci que no.p Bar.in.l.si cōfessus.ff. de cust.ꝛ exhi.reo.vbi dicit q iudex secularis cui per inquisitorem fuit traditus condemnatus, ꝛ q non vult inquisitionem facere. de quo etiā per eundem in.l.magistratibus.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi etiā alij doc.ꝛ per Inn.in.c.pastoralis.col.fi.extra de off.dele.ꝛ in.c.cum in iure peritus.eo.tit.vbi dicit q iudex secularis quādo sic videt cōdemnationem iniustam, non debet illam exequi.sed debet ad superiorem rescribere. Refert ꝛ sequitur.do.Jo.puteus in d.l.magistratibus.ꝛ adducit rationeʒ qꝛ ꝛ ipsemet iudex qui tulit sententiam,si postea ex aliquo accidenti, sibi videret iniusta,quāuis transiuisset in rem iudicatam,haberet necesse supersedere,ꝛ ad principem rescribere.l.j.§.si quis vltro.ꝛ.§.sequen.ff.de questio.

79 ¶ †Decimaquinta q licet in casu dubio iudex cognoscat regulariter an sua sit iurisdictio.l.si quis ex aliena.ff.de iud.tamen inquisitores qui se non intromittunt nisi in his que sapiunt heresim manifeste,vt.c.accusatus.§.sane.de here.in.vj.nō possunt cognoscere an sua sit iurisdictio,sm gl.in.d.§.sane.facit in simi.tex.in.c.ceterum de iudi.vbi negata qualitate iurisdictionem tribuente, iudex nō cognoscit de iurisdictione,nec per no.in.c.j.de off.deleg.in.vj.statur assertioni ipsorū inquisitorum,si ad fundandam eorum iurisdictionem dicerent notorie sapere crimen hereticum.ꝛ dicit Frid.de sen.in consi.clvij.in vlt.responsione q nec hanc probationem manifesti possunt inquisitores recipere in forma probationis, qꝛ nō est adhuc iudex,licet in forma instructionis ꝛ informationis extraiudicialis,ꝛ ex mero eius officio sic. Et faciunt que habētur per Archi.in.c.quoniā cōtra.in.iij.col.extra de proba.vbi alleg. Spec. in ti.de inquisitiōe.§.nūc tractemus.ver.hoc autē notandū.ꝛ Panor.in.c.cum oporteat.de accus.vbi dicit † q iudici procedenti per inquisitionem,ꝛ dicenti se informatum de fama,non statur,si est iudex delegatus,si vero est ordinarius sic,nisi appelletur. Et hanc cōclusionem etiam sequitur ꝛ tenet Feli.in.c.si clericus.de foro cōpeten.post Domi.ibi quicquid dicit Pan.ibi, vbi dicit q licet inquisitores non possunt cognoscere an sapiant heresim,tamē si velint cognoscere an sapiant manifeste sic. q etiaʒ tenuit idem Pan.in.c.j.de sortile.quē tamē non alle.Feli.ibi,ꝛ ita dicit Pan. se intelligere text.in.c.j ꝛ fi.de off.dele.in.vj. que iura videntur contraria decisioni gl.in.d.§.sane.ꝛ in.c.j.de off.deleg.vbi etiam tenet idem,cum quo etiam videtur tenere idem Felin.sibi contrarius in c.super literis.xxj.col.ver.fallit decimo.extra de rescri.Are.tamen in.d.c.quoniam contra.videtur tenere primam opinionem q̄ simpliciter refert. Et ad hoc etiam videnda sunt pulchra no. per Are.in ɋsi.suo.clxv.in.vj.col. ꝛ sequitur vbi latissime concludit.

80

81 †quod debet prius constare de qualitate notorij, anteq̄ iudex ipsius notorij ratione possit procedere, ꝛ q non creditur iudici asserenti ipsum notorium,licet ei credatur ad formandam inquisitioneʒ de fama precedente, qꝛ talis assertio est leuis preiudicij, quod non est assertio notorij,vt ibi latissime per eum,dicentem,etiam q ad probationē notorij debent recipi testes parte citata. ¶ Videnda etiā sunt.no.per.gl.in.d.c.j.de offic.delega. que declarant quomodo accipiatur manifestum. Et de quibus preterquam in predictis casibus,cognoscant inquisitores.no.per Aret.in consi.lxxxiij.vbi refert Bal.ꝛ Jo.mo.ꝛ dicit quod cognoscunt etiam de alio crimine ex heresi oriente,ꝛ pulchre per Oldra.in consi.xxxv.q incipit,in fine articuli.vbi dicit quod nō cognoscunt de his que tēdunt tātummodo ad contemptum vel opprobrium fidei, vt est crucifigere animal, de quo etiam per Cald.in titu.de iudeis.consi.ij.ꝛ consi.xj. vbi idem dicit de pertinentibus ad ignominiam Dei, quia de illis non cognoscit,vt habetur per Pet.de ancha.consi.xij.alias.xv. incip.spiritualiter.Feli.in.c.postulasti.de iudeis.

82 ¶ Decimasexta q licet gl.in.d.§.sane.in ver.saperēt dicat † q licet demones inuocare,ꝛ ab eis responsa exposcere, dicatur sapere heresim manifeste.xxvj.q.iiij.igitur diuinationes.tamē hoc nō est indistincte verum, qꝛ vt dicit Old.in ɋsi.suo.ccx.cum actus morales resultant ex fine intento, quoniaʒ actus ꝛ voluntas distinguunt maleficia.ff.ad.l.cor.de sicar.l.diuus.ꝛ.ff.de furt.l.verum multū refert,virum inuocentur demonia ꝛ eorum responsa exposcantur ad sciendum futura,an vero ad id q cōuenit ipsi demoni, vt est ad tentandum pudicitiam mulieris vel similia. Quia primo casu licet saperent heresim manifeste, vt inquit illa gl. qꝛ attribuitur creature id qđ venit attribuendum creatori,iuxta illud Esaie.xl.c. Annunciate que futura sunt ꝛ scimus q dij estis vos.scđo tamen casu,si id fit per modum imperij, ꝛ non adorationis, licet sit fedum ꝛ mortale peccatum,secus q etiam tenet Jo.an.in rub.extra de sorti.in addi.Spec.ꝛ Pan.in.c.j.eo.ti.de quo etiā per And.sicu.in.ɋsi. lv.inci.in noie Jesu,casus est talis,quidā pro inueniendo furto,vel sciendo aliqua secreta, accipiunt fialam cum aqua cōmuni.in pen. col.in.j.volu.vbi etiā per eum late per totum illud consilium.an ꝛ quādo sortilegiū,vel diuinationes dicantur sapere heresim manifestā ita q talia facientes vel procurantes possint puniri per inqsitorē.

83 ¶ †Decimaseptima sm Old.vbi.s.q etiam his que non sunt formaliter heretica,licet heresim sapiant,detrahendū est propter muliebrem simplicitatē.C.de iu.ꝛ fac.igno.l.j.de iure deli.l.vlt.§.vlt. ꝛ de his qui sibi ascrib.in testa.l.pen.ꝛ eodeʒ modo propter furorem,etiā si prouenit ex mulieris amore, quoniā scriptum est quod nihil furore amoris est vehementius.in auct. qui.mo.na.eff.leg.§.illud quoq;.ꝛ qꝛ dicit Philosophus.vij. Ethi.coire em̄ ꝛ cōcupiscentie venereorum, ꝛ quedā talium manifeste corpus transmutant, quibusdam autem insanias faciunt. Naʒ in quocūq; crimine furioso parcitur.ad.l.cor.de sica.l.infans. ꝛ hoc etiā in crimine lese maiestatis.ff.ad.l.iul.maiest.l.famosū. Quod videtur notandum, etiā propter muliebrem ꝛ rusticanam simplicitatem, qꝛ etiam eis subuenitur propter eorum ignorantiam, vt est dictum.s.ff.de iuris ꝛ fac. igno.l.iij.ꝛ.C.qui admitti.l.iuris ignorantia.in.l.si quis id quod.ff. de iurisdic.om.iudi.per Bart.ꝛ doct.vbi plene,an error iuris naturalis excuset a dolo vero, ꝛ maxime propter etatem vel sexuʒ muliebreʒ,ꝛ an a presumpto cōcludentes primo casu quod non,secūdo vero casu sic, ꝛ habetur per Alexan.consi.suo.ciij.in.j.volu.vbi idē dicit de rustico ꝛ milite.ꝛ per Cepol.cōsil.xxj.colum.vij.ꝛ cōsil.xxiiij.colum.ij.ꝛ per Bald.in.l.error.C.de iuris ꝛ facti igno.ꝛ faciūt que habent per Bald.in rubri.C.de summa trinita.ꝛ fide catholi.vbi dicit idiotas ꝛ rusticos excusari,si errant in aliquo articulo fidei,dūmodo habeant fidem implicitā, quia credunt q sancta credit mater ecclesia,nec pertinaciter errorem suum defendunt.

84 ¶ †Decimaoctaua q indistincte in hoc crimine possunt compelli testes ad testificandum,vt per Pan.in.c.dilectoruʒ.extra de testi.cog.licet in alijs criminibus sint opiniones.

¶ Decimanona q in hoc crimine statur vltimo dicto testis, licet primo dixerit aliquem esse innocentem,ꝛ sic contrarium eius q vltimo dixit,licet vtrunq; dictum sit iudiciale.c.accusatus.§.licet.de here.in.vj.licet in alijs criminib9 stetur primo dicto,vt per Mod. de vtroq; in.c.cum in tua.extra de testi.

¶ Vigesima q in hoc crimine potest cōmitti examinatio testium alteri.c.inter officioruʒ.§.vero.de here.in.vj.in alijs vero criminibus,secus per Abb.in.c.cum causam.de testi.

¶ Vigesimaprima q admittunt̄ testes excōmunicati,ꝛ socij criminis.c.in fidei.de here.in.vj.cū limitatione ꝛ seu declaratiōe,tamē de qua ibi,videlʒ dūmodo ex verisimilibus ɋiecturis, ꝛ ex numero testiū aut personaꝝ taʒ deponentiuʒ q̄ eorum cōtra quos deponit, qualitate ac alijs circūstantijs sic testificantes falsa non dicere presumant̄. Ob q ergo fit,vt debeant dici, q psonis de quibus supra, non sit credendum,cum sint illuse,ꝛ rationibus pretactis.

85 ¶ †Vigesimasecunda q etiam crimen sapiens speciem heresis, vt est iurare per membra Christi pudibunda, etiam per lasciuiam ꝛ ebrietatem,est punibile,licet non tantum sicut quando iurat indurato animo sm Bal.in.l.accusatiōis.col.iij.qui acc.nō pos.C.vbi etiam dicit q non est venie locus, cum maiestas diuina tam detestabiliter vilipendit̄,vt.C.si quis imper.maledi.l.j. ꝛ q episcopus si vult non potest facere pacem de tali maledictione Dei,per nota. xxiij.q.vj.vt prideʒ.in gl.arg.ff.q vi aut clam.l.phibere.§.plane. ff.de pac.l.ɋtra iur.ff.mād.l.si hominem.de verb.obl.l.qui rome. §.callimachus.C.de epi.ꝛ cle.l.si quis genus. Prelatus em̄ suā, ꝛ nō ecclesie,iniuriā potest remittere,vt no.xxiij.q.iiij.inter querelas.ꝛ.c.si is.in glos.imo.ꝛ.c.si illic. ¶ Concordāt no.per eūdē in l.j.C.de rap.virg.vbi de raptu monialis nō potest fieri concordia, qꝛ principaliter Deus est offensus, intantum q nec papa potest remittere talem offensam quo ad mundum. Et faciunt que nota per Bar.in.suo.cōsi inci.minister fratruʒ de penitentia.ꝛ Jo.de ana. in.c.ij.in.xiiij.col.extra de maledi.vbi dicūt † q in statuto de pace habita cum offenso, non comprehenditur qui blasphemat Deum nisi agat penitentiam,qꝛ offensus est Deus,habetur per Feli.in.c. de his.in.ij.col.ver.fallit primo. extra de acc. Que multū sunt notanda pro iudicibus qui modico ere accepto indulgent blasphemātibus,ꝛ blasphemias audire dissimulant,ꝛ pessime, qꝛ vt dicit tex. in.c.nonnullis. extra de iude.dissimulare nō debemus opprobriū eius qui probra nostra deleuit. Et dicit Paris de puteo, in tractatu suo syndicatus.in.c.an potestas.col.ij. q blasphemanti Deuʒ nulla defensio competit. ¶ Quod dictum tamen videtur intelligēdum cum distinctione,an procedat ex calore iracundie,vel nō,ꝛ an

86

talis calor procedat ex iusta causa, & sit calor maximus, vt quia fuit prouocatus, aut ex iniusta causa, puta ex ludo, per no. per Pano. in. c. ij. de maledicis. Et ita arbitror intelligenda esse no. p Alex. in cōsil. xv. in. iij. parte. & Fel. in. c. auditis. in antepe. col. circa fi. extra de prescript. vbi dicit q licuit blasphemanti prouocato se in ↄsequenti corrigere, quia in illo casu, ille nō dabat operam rei illicite, sed secus videretur dicendū. vbi quis blasphemaret, puta in ludo vel aliter ex opera illicita, q: talis correctio nō videretur excusabilis, cum calor iracundie tunc non excusat, per Panormi. vbi supra. videnda tamen sunt etiam que dicam in versicu. vlti. pro nunc.

87 ¶ † Uigesimatertia licet regulariter dolus preponderet culpe, tamen in heresi commissa etiam lubrico ignorantie, propter nobilitatem subiecti culpa preponderat dolo commisso in alio crimine, puta in heretico, quia est delictum grauius quam sit homicidium. Nam hereticus ponit os in celum, & blasphemat Deum, vnde propter nobilitatem eius quem offendit est grauius. ita Bal. qui alle. Ang. in. l. j. in. xj. col. ad fi. C. qui. acc. non pos. Quod dictum tamen puto intelligendum fm no. per Old. in consi. ccx. & relatū. s. in. xvj. conclu. videlʒ nisi in non sapientibus heresim non manifeste, q: ex lubrico ignorantie eis detrahitur.

88 ¶ † Uigesimaquarta quod in hoc crimine ex sola suspitione proceditur ad inquisitionem, quamuis diffamatio nō precedat, que in alijs criminibus debet precedere. fm do. Ant. Inn. & doc. in. c. cū oporteat. de accu. vbi etiam Are. col. vij. per. text. in. c. vt officiuʒ. de here. in. vj. quod etiaʒ licet Spe. in. tit. de inquisitione. §. j. ver. verum. & in addi. Ange. in lib. malefi. in glo. in verbo, hec est quedam inquisitio per doc. Quinimo fm Bal. in consi. lxxix. inci. regula iuris. in. iij. volu. in hoc crimine etiam ex sola suspitione habente odium ex coniecturis proxima veris, vt ex confessione socij criminis, potest procedi ad torturam, licet in alijs criminibus infamia & indicia debeant precedere. ff. de questionib. l. maritus. & confessio socij criminis non probet aliqualiter, nec etiam alias probationes coadiuuet, preter quam ad inquirendum, quia talis est infamis, facinorosus, vilis persona & suspecta, vnde ei non creditur. l. fi. C. de accu. poterit tamen, secundum eum ibidem, reus se purgare. per no. in. c. at si clerici. extra de iudi. dicens quod etiam inquisito debent dari capitula & dicta testium. c. per tuas. el grande. §. nos vero. extra de simo. & c. licet heli. eo. titu. & c. qualiter & quando. el. ij. §. debet. de accu. nisi forte hoc fiat per subterfugia & contra facti notorietatem, & publice intersit potius ad penam procedere quam

89 differre. C. de fer. l. prouinciarum. alias incipit, presides. † Et dicit quod coniecture sufficientes in hoc crimine committuntur arbitrio iudicis. p. not. p Bar. in. l. fi. ff. de questio. & quod conuersatio cuʒ heretico est magna presumptio, quia mores formāt a coniuncto. C. de coartalibus. l. fi. coartalis. lib. xij. ff. de re mili. l. non omnes. §. a barbaris. & de presump. c. literas. Nam quis bonus vel malus presumitur propter patrem. Item ex conuersione. Item ex magistro quem quis habet bonū vel malum. ij. q. vij. peruenit ad nos. xxviij. q. j. c. sepe. de edil. edi. l. ediles. §. pedius. vbi gl. alleg. illud. sapientis, cum bonis ambula.

¶ Uigesimaquinta quod in redeunte ab heresi requiritur scriptura. c. saluberrimum. j. q. vij. & not. gl. in. c. j. de censi. in. vj. licet regulariter ad probationem actus non requiratur scriptura, vt in illa glos. que enumerat alios casus speciales.

90 ¶ † Ultimo pro nunc quia dixi. s. in. vij. conclu. quod confessio nō debet esse equiuoca, alias fieret interpretatio pro reo. Addo no. p Feli. in. c. auditis. col. antepe. ver. limita secundo. extra de prescript. vbi dicit quod imo fauore anime ad salutem, & in foro conscientie, semper est fienda interpretatio in deteriorem partem, per no. per Pet. de ancha. in consil. clxxix. inci. prima facie. cum multis alijs concor. Et adducit Hosti. in summa. de iude. §. & in quibus. ad fi. vbi refert Host. quod si aliqua verba aliquo modo essent excusabilia, quod tamen debent potius capi in malam partem, si sunt prolata a malo homine. & ita dicit se fecisse condemnare quendam iudeum in quingentis solidis regalium, qui cum redderet coraʒ eo computum, & leuasset manum versus crucem dicens, mallem esse suspensus sicut ille qui ibi pendet quam reddere amplius computum coram vobis, & se excusaret quod intellexerat de quodam latrone suspenso in furca, qui pendebat versus septentrionem sicut crucifixus. tamen dicit Host. quod de malo verbo & de malo homine non debet presumi, nisi malum, ideo &c. vt etiam ceteris imponeretur terror, interpretatus fuit illa verba in malum. Ad laudem Iesu Dei. Amen.

FINIS

De sortilegijs Tractatus

Pauli Girlandi Iurisconf. clarissi.

SVMMARIVM

1 Sortilegium quid sit in suo sumptum genere.
2 Sortilegi proprie qui dicantur.
3 Sortilegia vt plurimū sub religiōis falsa demōstratiōe fieri solēt.
4 Sortilegus quis dicatur largo sumpto vocabulo.
5 Sortilegorum duplex est professio.
Sortilegium vnde dicatur.
Sors pro fortuna quandoqʒ capitur.
6 Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta.



1 PRimo quero quid † sit Sortilegium generaliter sumpto vocabulo pro omni specie superstitionis. Respond. ¶ Sortilegium est superstitio quedam illusoria & summe noxia qua vtitur homo demonis ministerio, vt habet. xxvj. q. v. in sum. & xxvj. q. ij. qui sine saluatore. vbi de hoc. l. nemo. & l. multitu. C. de malefi. & math. & S. Tho. in. ij. ij. q. xcv. artic. iiij. in titu. de superstitio. & not. in. c. j. & ij. de sortile. & ideo sortilegi diuinatores & malefici huius diabolice religionis professi dicuntur hostes humane salutis & humani generis inimici. l. & si excepta. & l. fi. C. eo. titu. Quero nunc quis dicitur proprie sortilegus text. eñ

2 xxvj. q. j. sortilegi. dicit quod. ¶ † Sortilegi proprie hi sunt q sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu apostolorum vocant sortes diuinationis scientiam profitentur aut quarundam scripturarum inspectione futura promittunt, ex quo tex. not. quod isti sortilegi & incantatores sub falso quodam & ficto religionis nomine sanctorum vel apostolorum sua conficiunt sortilegia, & hinc est qd isti incantatores, & maxime mulieres in suis sortilegijs & incantationibus, vt vulgariter dicitur sepius dicere iubent per maleficiatum aut infirmum Aue mariam, vel Pater nostrum, aut alias similes orationes ad deuotionem alicuius sancti apostoli vel martyris, vt sub illorum sanctorum apostolorum vel martyrum deuotione ac presidio opus quod conficiunt videatur ministrari, nihilominus omnia illa sunt falsa & ficta, & non ad veram deuotioneʒ seu intercessionem illius sancti apostoli vel martyris dicuntur seu

3 vouentur, † sed sub illa falsa religionis demonstratione omnia opera predicta arte & presidio demonis conficiunt & sub illius deuotione vouent de quibus tum latius. j. dicemus. q. v. & vj. text. tamen in d. c. sortilegi videtur ponere solum diffinitionem istius verbi sortilegi stricto sumpto vocabulo, quod denotat duntaxat speciem diuinandi, & sic sortilegia diuinatoria. Ego autem large sumo hoc verbum, sortilegum, siue sortilegium pro omni specie superstitiosa, siue malefica, siue amatoria, siue diuinatoria sit, vt supra dixi in. princ. q. quoniam sunt tot diuersa nomina ritus & species istius diabolice religionis quod nimis longum esset velle cuiusqʒ suam ponere diffinitionem. & ideo sub hoc nomine sortilegij siue sortilegi omnium maleficorum & diuinatorum sectas comprehensas habere volo tanqʒ sub vno genere comprehendens sub se omnes & singulas species ipsorum maleficiorum in substantia differentes, prout requiritur de essentia vere diffinitionis, fm Bar. in. l. j. ff. de testamen. & diximus supra titulo proximo, in princip. illa enim diffinitio est bona respectu illius sortilegij specialis de quo ibi, scilicet diuinatiui, sed volendo ponere diffinitioneʒ sortilegi que cōprehendat omnes professos cuiuscunqʒ sint speciei sub eadeʒ generali diabolica religio-

4 ne dicendum est sic q. ¶ † Sortilegus large is est qui diabolicam religionem professus est & noxia queqʒ superstitiosa aut elusoria demonis instrictione cōponit. & secundum hanc diffinitionem omnes species sortilegiorum continentur sub verbo, noxia, continetur species amatoria & venefica, vt infra latius dicetur sub verbo, elusoria, continetur diuinatoria species. sub verbo, superstitiosa, sortilegia que fiunt ad sanandum maleficiatos, vt. l. nemo. & l. multi. & l. eoʒ C. de malefi. & matth. c. ij. de sortileg. xxvj. quest. v. sortes. & c. se.

5 † Istorum autē professio duplex est. vna tacita, altera vero expressa de quibus ad plenum dicetur infra eodem in. iij. questio. & vide in sum. confe. in ti. de sortileg. questi. ij. & per totum. ¶ Sortilegium autem dicitur a sorte que in hac materia accipitur pro arte diuinandi. xxvj. questio. v. sortes. eadem causa. questio. iiij. c. fina.

¶ Sors

¶ Sors igitur hoc nomen accipitur quandoqȝ pro fortuna, vt in aucten. vt oẽs obed. iudi. prouinc. §. arripiant circa finem. sumitur etiã pro conditione humana ⁊ pluribus alijs modis de quibus per glo. in proemio clemen. in versi. sortis. ⁊ l. milites. in versi. sortez. C. de testa. milita. ⁊ habeť in. l. ij. C. communia de lega. ⁊ in. l. sed cum ambo. ff. de iudi. vide domi. Fride. de sen. in consil. cclxxxiiij. quod incipit, domine reuerende. vbi plene examinauit quid sit sors.

6 ¶ † Queri posset etiã a quibus fuerunt inuẽta hec sortilegia ⁊ qui fuerunt primi qui illa introduxerũt inter oẽs. dic ꝙ populi Persi ceteris curiosiores noscere ea que natura humana per seipsam facere nec docere potest. xxvj. q. iij. c. igitur genus. ⁊ quid sit sortilegium. ⁊ quid sint sortilegi vide Archidia. in. c. accusatus. §. sane. de hereti. li. vj. ⁊ in summa cõfe. in titu. de sortileg. q. ij. ⁊. iij. Hostien. ⁊ Ray. in summa eod. titu. ⁊ sanctum Tho. secunda secũde. quest. xcv. in titu. de supersti. versicu. ad quartum dicendum.

SVMMARIVM

1 Sortilegiorum diuerse sunt species.
Sortilegij prima species est diuinatiua.
2 Sortilegij species secunda que sit.
3 Sortilegiorum species tertia est venefica seu malefica.
4 Maleficiatum curare hominem nemo potest nisi eiusdem artis sit peritus.
Ars nulla hominem maleficiatum a maleficio liberare potest.
5 Egritudines que rebus proueniunt naturalibus ex contrarijs, hoc est per contrarias res curari possunt.
Remedia contra maleficia aut alios languores de iure ciuili non sunt reprobata.
6 Sortilegi ⁊ necromantici suis superstitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prenuntiant.
Diuinationum quatuor sunt species, geomantia scȝ, hydromantia, pyromantia, ⁊ aerimantia.
Diuini quare sic dicti.
7 Incantatores qui censendi sint.
Arioli qui sint, qui aruspices, qui augures, ⁊ qui phitonisse.
8 Astrologi qui dicanť, qui genethliaci, qui salitores, ⁊ necromãtici.
9 Necromantia vnde sit dicta.
Demones sanguinem amare dicuntur.
10 Ius ciuile magistros in secunda ⁊ tertia specie sortilegiorum solet equiparare.

1 SEcundo quero quot sint sortilegiorũ species. ¶ † Respõ. quod multe sunt ac diuerse ꝫm diuersas hominum professiones ⁊ formas quibus illa conficiunt principaliores vero ⁊ magistrales sunt tres, scilicet diuinatiua, amatoria, ⁊ venefica. ¶ Prima itaqȝ dicitur diuinatiua per quam isti sortilegi vsurparunt sibi nomen diuinatoris per quam futura quedam presentia vel preterita nobis ignota vaticinari conantur. xxvj. q. v. nõ oportet. ⁊ l. nemo. C. codez titu. de malefi. ⁊c. ibi diuinandi curiositas ⁊c. ⁊ ꝫm hãc speciem sortilegium proprie ⁊ strictissime sumitur, qꝛ dicitur a sorte que in hac materia sumitur pro arte diuinandi, vt supra dictum est. ⁊ hoc modo sumpsit text. hoc verbum in. c. sortilegi. xxvj. q. j. At Io. lec. in sum. cõfe. in ti. de sortileg. ⁊ diuina. q. ij. in fi. dicit quod triplex est genus diuinationis, quorum primum est quod fit per manifestam demonum inuocationem qḋ pertinet ad necromanticos. Secundum autem est quod fit per solam cõsiderationem dispositionis vel motus alterius rei quod pertinet ad augures. Tertium est dum facimus aliquid, vt nobis manifestetur aliquod occultum quod pertinet ad sortes, ⁊ ista duo vltima fiunt per tacitam demonum inuocationem, vt ibi dicitur. sub quolibet vero istorum generum diuerse sunt species, vt ibi not. ⁊ dicetur infra hac

2 q. colum. ij. versi. redeo nunc ⁊c. ¶ † Secunda vero species sortilegiorum ea est que dicitur amatoria, qꝛ fit propter amorem libidinosum, ⁊ vtplurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem, tam mulierꝫ ꝙ̃ virorꝫ, sed frequentius mulierum. l. eorum. in prin. C. eo. ti. ⁊ l. iij. §. hec adiectio. ff. ad leg. cor. de sica. l. si quis aliquid §. qui abortionis. ff. de pen. vbi fit mẽtio de poculo amatorio ḋ quo latius dicemus infra. eod titu. xij. q. ⁊ quid si ex poculo huiusmodi forsan male cõposito vel indisposite sumpto fuerit secuta mors absorbentis qua pena ministrator ille qui exhibuit potandum puniatur, de hoc latius dicetur ibi. ⁊ etiã dicemus qua pena puniatur quãdo nõ fuit subsecuta mors, sed alius turpis effectus de quo in-

3 fra. q. xj. ¶ † Tertia sortilegioꝝ species est illa que dicitur venefica siue malefica, ⁊ ista est ceteris pniciosior ⁊ magis odiosa per ꝙ̃ multa mala proueniunt ⁊ diuerse fabricantur infirmitates, morbi, ⁊ calamitates in humanis ac brutorum corporibus ex quibus mors sepius causatur. quidam enim hac specie malefica polluti cito pereũt. ⁊ hoc euenit quotiescũqȝ cõpositio illa malefica est valde atrox ⁊ plurimum veneni habet in se ꝙ qualiter fiat infra dicetur. quandoqȝ vero non tam cito mors prouenit, sed post longas luctuosas querelas, ⁊ lachrymabiles fletus persone maleficiate corpꝰ paulatiȝ conteritur virtus debilitatur, id quod demum perit ⁊ propterea species ista solet dici malefica, quia semper tendit ad malum. l. eorum. in princ. l. multi. C. eod. titu. ⁊ ideo nõ immerito lex vocat istos humani generis inimicos, qꝛ semper quasi tendunt ad hominum necem ⁊ destructionem, ⁊ quandoqȝ sola carminis potentia interimũt absqȝ vllo veneni haustu, vt dicit. S. August. in li. x. de ciui. dei, cuius dictum insertuȝ est. xxvj. q. v. c. nec mirꝫ. §. magi. l. ⁊ si excepta. in princ. C. eod. titu. ⁊ alibi appellantur hostes cõmunis salutis. l. fi. in princ. eod. titu. ¶ Quidam vero reperiuntur qui eadem professione muniti ⁊ malefica arte eruditi supradictas infirmitates ⁊ maleficas pollutiones ex languentibus corporibus auferunt ⁊ corpora ita grauiter turbata breui tempore sanant, quibus vero medelis ⁊ remedijs ipsorꝫ curas conficiunt ⁊ maleficas illas

4 pollutiones remouens referre nephas est, † nec putes quod cure huiusmodi fieri soleant absqȝ scientia malefice artis ⁊ demonis instructione, quia malefice ille pollutiones destrui non solent nisi per eiusdem artis magistros vel qui sint diabolice professionis bene instructi, aut quoquo modo participes, quia maleficia ipsa absqȝ demonis ministerio ⁊ suffragio tam rebus ipsis quam verbis communiter inseri non solent in corporibus pariter nec tolli ⁊ hoc est quod dicit sanc. Augusti. in lib. de ciuita. dei, prout refertur. xxj. q. v. nec mirum in fi. quod huiusmodi remedia ⁊ medelas ars non commendat medicorum, quippe, qꝛ illa non nouit. medicina enim naturalis ⁊ omnium physicorum ⁊ chirurgicorum ars tota cõmuniter non sufficeret ad sanandum corpora ipsa ⁊ remouendum dictas pollutiones que demonis opera, ⁊ ingenio in dicto corpore fuerunt inserte. eadem igitur artis peritia ⁊ suffragio equum est vt tollatur, quia cuius est condere eiusdem est soluere, cuius est cõdemnandi facultas eiusdem est ⁊ absoluendi libertas. l. condemnare. ff. de re iudi. ⁊ l. nemo qui condemnare. ff. de regu. iur. Et nihil tam naturale est quam eodem genere quodqȝ dissolui quo colliga-

5 tum esse reperitur. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. † Non nego tamen quod si egritudines ipse ex rebus duntaxat naturalibus causantur, puta veneni quod ex rebus etiam naturalibus contrarijs tolli non possint absqȝ demonis operatione si homines per se aut naturali scientia hec scire possent ⁊ naturalium virtutes ⁊ potentias ita subtiliter cognoscerent sicut demon, quia ea que mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli necesse est per ea que proxime diximus, sed qꝛ istorum naturalium virtutes ⁊ potentie homini ⁊ plurimum sunt ignote tam in specie quam in genere in arte medicine, ⁊ demon qui subtilissimus est ⁊ perfectissimus naturalium virtutum cognitor melius ceteris omnia ista nouit nec vult illa posse cognosci, nisi per illos qui sub sua fide diabolicam religionem profitentur. ⁊ propterea vulgariter dicimus quod maleficia ⁊ egritudines huiusmodi nõ possunt communiter tolli per medicos naturalis medicine peritos, sed solum per istos magos ⁊ incantatores qui sub eadem professione morantur ⁊ qui maleficia ipsa facere solent ⁊ possunt illimet eadem destruere ⁊ tollere possunt arte ⁊ instructione demonis vt supra. ⁊ habetur per sanctum Thomam in secũda. ij. q. xcv. arti vj. ⁊ l. eorum. §. fi. C. eodem titu. Sed nota quod de iure ciuili remedia ista non sunt damnanda ⁊ hi qui dicta remedia faciunt ⁊ sanant languores predictos nulla pena puniuntur de iure ciuili, licet id agant arte malefica ⁊ damnabili disciplina, vt est text. in. d. l. eorum. §. fi. C. eod. titu. tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. xxvj. questio. vlti. admoneant. de quo tamẽ latius dicemus infra. quest. xv. ¶ Sequitur modo, vt videamus de alijs speciebus sortilegiorum que sunt quodammodo species subalterne ad illas de quibus supra que in veritate potius videntur respicere finem ⁊ effectum ipsorum sortilegiorum quam principium. infrascripte vero respiciunt finem, principium, ⁊ medium, ⁊ iste diuersis nominibus nuncupantur ꝫm diuersos modos ⁊ formas quibus conficiuntur ⁊ eisdeȝ nominibus appellantur eorum magistri ab ipsa eorum arte cognominati. ¶ Redeo nunc ad primam speciem que est diuinatiua que inter ceteras obtinet principatum in qua plures homines communiter decipiuntur atqȝ incidunt quam in alijs, quia natura humana ⁊ illorum, maxime qui sunt curiosi naturaliter appetit scire que maiora sunt naturali scientia ⁊ humano intellectui occulta nimis.

6 ¶ † Et ideo videmus q cõmuniter isti sortilegi, necromantici, ma
gi, ⁊ similes quotiescunq; volunt operibus ⁊ superstitionibus suis
fidem adhiberi, lz extranei sint ⁊ penitus ignoti aliqua que ex pre-
terito alicui acciderant eidem ad vnguem, prout euenerant refer-
re solent quorum relatione, q sapiunt veritatem alliciunt hominuz
mentes ad credendum sibi etiaz ea que falsa sunt omnino. ista fuit
sententia. S. Augustini in li. x. de ciuita. dei relata per sacros Ca
nones in. c. nec miruz. §. nullum suffragium xxvj. q. v. sub hac enim
specie plures militant magistri, ⁊ omnes fere malefici profitentur
artem predictam. ¶ Pro cuius euidentia sciendum est quod di-
uinationũ quatuor sunt genera siue species, sicut quatuor sunt ele-
menta. Primum videlz geomantia que fit in elemẽto terre, a geos
qđ est terra, ⁊ manchos. i. diuinatio. Hydromantia que fit in aqua
ab hydro, quod est aqua. Pyromantia que fit in igne a pyr, q est
ignis. ⁊ Aerimãtia que fit in aere. Hinc dicti sunt Geomãti, Py
romanti, ⁊ Aerimanti, qui artes ipsas profitentur, vt exponit text.
xxvj. q. iiij. c. igitur genus in princip. que verba fuerũt assumpta ex
dictis sancti Augusti. in lib. de natura demonũ. Hosti. in sum. eo.
titu. in princip. Quorum quidam ex ipsis professoribus appellantur
Diuini, sic dicti quasi deo pleni. Isti enim diuinitate se esse ple-
nos simulant ⁊ astutia quadã fraudulenta hominibus futura conie
7 ctant. ¶ † Alij incantatores ⁊ hi sunt qui artem verbis tantum per
agunt, ⁊ est quandoq; tanta istorum potentia carminis vt verbis
suis absq; aliquo veneni haustu occidunt, vt habet. xxvj. q. v. d. c.
nec mirum in princip. ¶ Quidam alij sunt Arioli sic dicti, q cir-
ca aras idolorum nepharias preces emittũt ⁊ funesta sacrificia of-
ferunt, quibus celebritatibus demonũ respõsa suscipiunt. ¶ Alij
dicuntur Aruspices quasi horarum inspectatores. hi enim obser-
uant tempora dies horas ⁊ momenta ex quorum obseruantia bo-
na vel mala futura predicunt. hi etiam intestina pecudum suscipiũt
⁊ ex his futura pronosticant. ¶ Alij sunt Augures qui volatus
auium ⁊ voces intendunt inde dicitur augurium quasi auium ga-
rium. ¶ Alij dicuntur Phitonisse qui quadam religione diaboli
cam professionem sectantur a Phitone, id est Apolline dicti qui
8 auctor fuit artis diuinandi. ¶ † Alij sunt astrologi qui in astris va
ticinantur, an vero sit hodie permissa vaticinatio per astrologiam
dicetur infra questiõe sequen. ¶ Alij dicuntur Genethliaci sic vo
cati propter natalicioꝝ considerationes. isti enim capiunt diem
natalis ⁊ horam alicuius ⁊ per. xij. celi signa syderumq; cursus cal
culantur ⁊ predicunt felices, ⁊ infelices futuros euentus ⁊ mortem
quandoq;. ¶ Alij demum sunt Salitores sic dicti, quia dum cui-
quam membri aliqua pars salierit aliquid exinde sibi prosperum,
aut infelicem significari predicunt. hec omnia declarantur per tex.
in. c. igitur genus que tamen non pro doctis viris, sed pro iuniori-
bus ⁊ rudibus referre placuit quibus superaddo. ¶ Necromanti
cos qui per necromantiam vaticinantur quia videntur eorum in-
cantationibus ⁊ cõiurationibus resuscitari mortui qbus per dictos
necromanticos fiunt interrogationes, ⁊ illi ad eorum inrerrogata
9 respondere † sic dicti a necros siue necron grece, quod latine dici-
tur mortuus ⁊ mantia. i. diuinatio, ⁊ vt plurimum quãdo hec fiunt
ipsi magistri adijciunt sanguinem cadaueri, quia demones dicun-
tur amare sanguinem. ⁊ propterea quotiescunq; fit necromantia
cruor aqua miscetur vt demones colore sanguinis facilius prouo-
centur. hec habentur in c. nec mirum. xxvj. q. v. in. §. necromãtici
que pro tyronibus similiter adiuncta fuere. ¶ Videndum est mo-
do qui sunt professores, siue magistri qui in secunda ⁊ tertia specie
sortilegiarum militare solent. ⁊ breuiter dicas quod hi qui sunt pro
fessores artis amatorie ⁊ in illa sortilegiorum specie militant ijdem
in venefica specie profitentur ⁊ isti appellantur magi. s. qui artem
magicam profitentur, vt dicit text. in. l. eorum. in princip. C. eo. titu.
⁊. d. c. nec mirum. §. magi. ⁊ isti sunt qui vocantur etiam malefici
ob facinorum magnitudinem, vt dicit text. in. d. §. magi. Ius enim
10 ciuile † istos vtriusq; ar is magistros equiparauit, tam in factura
quam in penis scilicet illum qui conficit sortilegia amatoria, ⁊ sor-
tilegia venefica, ⁊ vtrunq; pariter eadem pena puniri iubet, vt. d. l.
eorum. in princip. ⁊. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. an
idem sit de iure canonico quod eadem sit in vtroq; pena statuta aut
diuersa dicemus. j. eod. titu. x. q. ¶ Sunt quidam qui dicuntur in-
cantatores qui sola potentia carminis perstringunt hominum vi-
tas, isti solent vtplurimum in tertia militare, ⁊ quidam alij qui su-
pra in prima specie expressi sunt, in hac tertia sepius se exercent, vt
sunt Arioli qui in eorum sacrificijs ⁊ immolationibus adiungunt
quandoq; imagines cere vel crete recentis, ⁊ illas iuxta feruentissi
mum ignem opponunt, vel acubus earum capita vel latera perfo-
rant, baptizant, ⁊ quamplura alia turpia faciunt, que conueniunt
tertie speciei, vt latius infra dicetur in sequen. questione. ⁊ Necro
mantici similiter sepius solent in tertia specie laborare de quibus
similiter dicetur infra in dicta. q. sequen.

SVMMARIVM

1 Sortilegorum professio duplex, expressa, scz ⁊ tac ita
Professio tacita que sit ⁊ que expressa sortilegij.
2 Demones ratas habent submissiones sibi factas in manibus mi-
nistrorum suorum.
3 Professio expressa cum demone facta duplex esse potest.
4 Professio cum demone fit cum abnegatione nominis Christi in
baptismate.
5 Professionem expressam demoni facientes, expressum ei adora-
tionis cultum impendunt.
6 Diabolus summopere ab hominibus adorari cupit, atq; vt adore
tur nullum non mouet lapidem.
7 Demones euocati veniunt, certis temporibus, signis, carminibus,
⁊ ritibus obseruatis.
8 Astronomi imaginibus quas ad demones euocãdos faciunt astro
nomatas vocant.
9 Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruan-
tia absq; maleficio oriri non possunt.
10 Demones responsa prebere solent maleficis seu sortilegis.
11 Diabolus an sit futurorum prescius.
12 Thesauri absconditi an possint arte demonum inueniri.
13 Astrologi, chiromantici ⁊ similes ex signis celestibus ⁊ astrorum
cursibus predicentes an peccatum incurrant.
14 Chiromantia an possit absq; peccato exerceri.
15 Sortilegia amatoria ⁊ venefica ⁊ in corpore ⁊ extra corpus fieri
possunt.
16 Sortilegi sacramenta ecclesie quãdoq; permiscent suis sortilegijs.
17 Amor an vere oriatur ex maleficijs amatorijs que fiunt ad amorez
prouocandum.
18 Amare nemo cogitur inuitus.
19 Sortilegi hostia consecrata vtuntur quandoq; in sortilegijs ama-
torijs.
20 Hostia scripta literis sanguineis vtuntur sortilegi ad amorem pro-
uocandum.
21 Sacramenta ecclesie sortilegijs commixta, an possint mouere ani-
mum maleficiati ad amandum maleficiantem.
22 Demon quare sortilegis suadeat sacramentorum abusus effectus
aliquos mirabiles parere.
23 Demones per artes magicas aduocati cõparere coguntur inuiti.
24 Amoris effectus an possint produci per rerum mixturas a sortile-
gis factas.
25 Sortilegiorum tertia species malefica dicitur, que nullius causa bo
ni esse censetur.
Venena non mala que dicantur.
26 Venena mala propinans, conficiens, aut vendens punitur.
27 Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidaz.
28 Species quas maleficiati euomunt vnde ortum habeant, ⁊ an sint
in rei veritate.
29 Malefici qualiter per vnctiones maleficia sua perpetrent.
30 Maleficia qualiter extra corpus maleficiati censeantur fieri.
31 Verba quedam malefica in omnibus sortilegijs admiscentur.

Tertio quero quot modis fiunt sortilegia loquendo de omni specie, vt s. Respon. multis, ac varijs modis fieri posse.

1 ¶ † Pro cuius intelligentia sciendum est quod du-
plex est sortilegorum professio, tacita scilicet ⁊ expressa intelligen-
do de professis cuiuscunq; speciei. ¶ Tacita enim professio est
promissio quedam quam quis facit alteri professo de obseruando
que sibi madauerit sub promissione, quod grandia faciet, ⁊ mira-
bilia in vita sua cognoscet futura, ⁊ multa alia his similia, dum-
modo fidem catholicam abijciat, ⁊ omnia ecclesiastica sacramen-
ta pessundet, ⁊ totis eius viribus adherebit cultui ⁊ obedientie sui
magistri ⁊ illum tanquam verum principem adorabit cultum vere
adorationis sub idolorum forma sibi prestando, ⁊ alia huiusmo-
di turpiora pacta, ⁊ cunca opera per ipsum facienda sub illius no-
mine ⁊ deuotione conficiet. ⁊ ista dicitur tacita professio, quia non
fit proprie cum demone, sed cum ministro demonis, ⁊ in qua nul-
le interueniunt solennitates extrinsece, que interuenire solent in ex-
pressa professione, sicut est solennis stipulatio, fides prestita per iu-
ramentum de obseruantia promissorum, item homagium ⁊ fideli-
tatis promissio erga demonẽ vna cum postergatione, ⁊ omnimoda
diuisione

diuisione fidei christiane ⁊ alijs que in ea requirunt, vt in c. q sine sal uatore. xxvj. q. ij. ⁊ vide sum. ꝯfes. eo. titu. q. ij. ⁊ vj. vbi fit mentio de vtraq; professione ⁊ pacto habito cū demone. s. tacito ⁊ expres-
2 so, ⁊ eo. titu. q. x. in fi. † quam submissionē ipse demon postea rataʒ habet ⁊ reddit se facilem in obseqūdo voluntati ⁊ appetitui illius sicut alioꝝ quo facto omnia sortilegia sicut expresse professi fabricare incipiunt, vt ibi not. ⁊ notat etiā per quēdam Modernū theologum in quodā suo tractatu. de strigi. mag. demon mirand. lib. j. c. iiij. ⁊ l. eorum. in princ. C. eo. tit. ⁊ in. c. ij. de sortileg. vbi dicit de illo qui aspiciebat in astrolabio ꝓ inueniendis furtis, ⁊ de hac tacita ꝓfessione videtur etiā meminisse tex. si bene considerentur verba sua in. d. c. nec mirū. §. necromantici. versi. ad hec omnia, vbi post narrationē certoꝝ remediorum que fiunt erga maleficiatū ꝓ salute corporis subiungit textus hec oia fieri arte demonū ex quadā pesti-
3 fera societate hominū ⁊ angeloꝝ maloꝝ exorta. ¶ † Altera vero dicitur ꝓfessio expressa, ⁊ est illa q̄ fit expresse cū ꝓprio demone, ⁊ ista est duplex. Una q̄ dicitur solēnis siue publica, altera que dicit priuata. Solennis eīm ⁊ publica est illa que fit cū demone dum publice residet in solio maiestatis more principis, qn̄ fiūt vniuersales ꝯgregationes omniū strigaꝝ ⁊ maleficioꝝ necromātiuʒ cuiuscūq; generis ꝓfessoꝝ certis nocturnis horis, locis, ⁊ temporibus demonis arbitrio constitutis vbi vniuersis astantibus fit ista professio. ¶ Priuata vero est illa que fit cū ipso demone pacto expresso cū iuramēto, vt infra, citra tamē solēnitates ⁊ hominū multitudinē, vnde ꝯtra istos dicitur. Esa. xxviij. c. dixistis, percussimus fedus cuʒ morte, ⁊ cū inferno fecimus pactū. ⁊ de hac fit mētio in sum. ꝯfes. eo. titu. q. iiij. in princ. ⁊ q. vj. ⁊ vij. fiunt q̄nq; eisdeʒ solēnitatibus, quibus fieri solent veri ⁊ solēnes ꝓfessiones monachoꝝ in Christi religione duʒ ꝓfitent̄ regulam monasticam relinquentes mundum
4 † illi vero faciunt contrariū, q2 relinquūt primo deum saluatorē ab negantes illius nomē ⁊ baptismū, ⁊ postea reliqua sacramenta ecclesie, deinde adherēt demoni eidē q; perpetuā obedientiā sponta nea voluntate ꝓmittunt superaddētes etiā sacramentū ⁊ homagiū indubitatū adeo ꝙ penitus efficiunt̄ demoni subiecti ⁊ plusq̄ vasalli. ⁊ ex tunc ꝯtrahit inter hominē ⁊ demonē amicitia quedaʒ ⁊ pestifera societas ex qua multa mala ⁊ turpissima opa cōficiūt, ⁊ quedam alia turpiora faciunt que referre nō audeo vide illū Modernum theologum in. d. tract. de strig. demon. miran. lib. j. in. iiij. c. vbi latius oia ista ponit, ⁊ in summa ꝯfes. eo. tit. c. iij. in principio.
5 ¶ † Isti vero qui expressam professionem fecerunt, reddunt etiam expressum cultum adorationis demoni per solennia sacrificia que ipsi faciunt diabolo, imitantes in omnibus diuinum cultum cum paramentis luminaribus ⁊ alijs huiusmodi ac precibus quibusdaʒ ⁊ orationibus quibus instructi sunt, adeo ipsum adorant ⁊ collaudant continue sicut nos verum creatorem adoramus. xxvj. quest. v. contra idolorum. ⁊ est glos. in. c. accusatus. §. sane. de heret. libro sexto. ⁊ in summa confes. eodem titu. questione. ij. ⁊ iij. ⁊. xxvj. q. vj. non obseruetis. ⁊ eadem causa ⁊ questio. ij. qui sine saluatore. vbi est bonus tex. in quibus autē locis ⁊ quibus temporibus hec faciunt dicetur infra. q. sequen. Et hoc procedit, quia diabolus summopere desiderat ab homine adorari ⁊ deum ipsum creatorem in hac adoratione imitari, qꝺ ꝓuenit ex illo peccato superbie, quo ipse Sathanas voluit se facere equalē deo ⁊ pariter sicut ipse adorari quod peccatū adhuc in se retinet, vt dicit. S. Tho. in. ij. ij. q. xcv. arti. v. ⁊ sanctus Augustinus in libro. x. de ciuitate dei, cuius
6 dicta tradita sunt. xxvj. q. v. nec mirꝫ. §. auguria. versi. ſ3 hoc quosdam fallit. ⁊ ver. ad hoc. vbi dicit̄ quod † Sathanas ad hoc valde nititur vt adoretur quasi deus. ⁊ propterea illi qui interueniunt in dictis sacrificijs ⁊ expresse ipsum Sathanam adorant ipsi sunt sibi ceteris predilectiores ⁊ nihil petunt quin exaudiantur ab eo ex his que ipse facere potest, ⁊ si petuntur ea que ipse facere nō potest fingit illa facere posse ⁊ per multas illusiones decipit suos professos, ⁊ propterea dicunt quidam qꝺ sortilegia ⁊ maleficia que fiunt per istos sunt ceteris atrociora ⁊ grauiora quippe, quia diabolus summopere cupit istis complacere a quibus maius premium recipit, ⁊ isti sunt qui solent quandoq; struere imagines ceree, vel crete, seu alicuius mixture gummarum ⁊ similiū. ⁊ dicit sanctus Augustin⁹ in lib. xxj. de ciuitate dei, hec verba not. quod demones alliciuntur his rebus characteribus signis ⁊ caminibus magicorum non tanquam animal cibis, sed quasi spiritus signis, quia enim homines in signum subiectionis eis offerūt solennia sacrificia, ⁊ prostrationes faciunt, gaudent summopere huiusmodi reuerentie signa sibi exhiberi. alliciuntur autem diuersi demones diuersis signis, secundum quod diuersis vitijs ipsorum magis conueniunt. verba sunt sanct. Augustini relata per sanctum Thomam, in tractatu. qq. disp. prime partis in ti. de miracu. questione. x. versic. respondeo. in fine.

7 vbi dicit̄ † ꝙ demones certis tēporibus obseruatis ⁊ determinatis carminibus ⁊ signis, ritibus ⁊ imaginibus ꝯsecratis vel potius execratis euocati adueniunt, quas imagines isti malefici portare solēt ad loca sacrificioꝝ deputata quibus cōpletis cōposito ingēti igne dictas imagines primo baptizant in nomine Beelzebub, principe demonioꝝ seu Sathane, ⁊ quibusdā alijs turpioribus verbis que referre nō audeo, qbus sic peractis imagines predictas igni adherent ⁊ ibi petūt que mala ⁊ infirmitates volunt in vera naturali ꝑsona illius quē vel q̄ ipsa representat imago inferri ⁊ quibus doloribus ⁊ tormentis cruciari, q̄nq; eīm acubus vel alijs ferribus acutis pforant sibi capita costas femora pectus ventrē, aut aliā corporis partē in qua cupiūt exoriri infirmitatē in personaʒ maleficiati de quibus imaginibus fit mētio in sum. ꝯfes. in. ti. de sortile. q. xij.
8 vbi dicit̄ † ꝙ hi q faciunt dictas imagines dicunt̄ astronomi ⁊ illas vocant astronomatas, que omnia opere demonū habent effectum cuius signum euidens est, quia in eis necesse est scribi quosdam caracteres qui naturaliter intelligi non possunt ⁊ ad nihilum operantur, nisi ad opera demonum execranda, ⁊ illinc ad modicum tempus auditur persona illa contra quam sortilegia ⁊ maleficia predicta facta fuerunt quod grauiter dolet ⁊ lamentatur de maximo cordis viscerum ventris femoris stomachi aut capitis dolor dicēs graui quadam infirmitate repentina cruciari quam nullus medicoruʒ cognoscere nec curare potest, ⁊ hec est illa quam sortilegus demonis arte malefica sibi imposuit interueniēte postea sortilegio formali, vt infra dicam, ⁊ ista est veritas cui nec sacri canones, nec sacrorum theologorum schola repugnat, vt in dicto. c. nec mirum §. si autem quilibet opponit, circa finem. vbi ad hoc speciale quesitū respondet sanctus Augustinus, ⁊ fatetur quod demones possunt in sanis corporibus christianorum immittere egritudinem mediante ministerio sortilegi ⁊ malefici, sed reprehendit illos qui credunt in eis propter periculum anime, quia qui in illis credunt recedunt a fide christiana in totum, aut dubitant siue vacillant in ea, argum. c. j. extra de hereti. ⁊ diximus supra titu. j. q. ij.
9 ¶ † Non tamē tibi persuadeas quod ex sola illa imaginum obseruantia tactu ⁊ cerimonijs absq; alia factura ⁊ maleficio possint huiusmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri, quia hoc esset ridiculum credere, sed fiunt postea venenorum cōpositiones ⁊ conficiunt mixturas maleficij, quod prestant maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus in corpore scilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut potu persone maleficiande, aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte, in qua egritudinem cupiunt exoriri, extra corpus vero fiunt, quando ipse facture siue maleficia sic in vnum composita absconduntur in lecto persone maleficiande super quo iactura sit, aut sub limine ostij camere, vel alterius ostij, super quo persona ipsa maleficianda transitura sit, illaq; pedibus calcare continget, de quibus latius infra dicetur in sexta questione. Et extimet expresse professi peractis sacrificijs huiusmodi sepius ꝯsueuerunt interrogare Sathanam in forma idoli super altare existentem, vt futurorum, aut preteritoꝝ, siue
10 presentium occultorum notitiam sibi demonstret † qui Sathanas sub idolorum forma illis responsa restituit de presentibus ⁊ futuris, valde occultis ⁊ remotis verum ⁊ certum consueuit prestare responsum ex quo ipse qui est spiritus liber subtilis, ⁊ eleuatus nulloque premitur pondere carnis, sicut homo videt ⁊ expresse cognoscit omnia que fiunt ⁊ facta sunt in vniuerso orbe terrarum, que omnia facile homini indicare potest, sed que futura sunt minime, quia illa solus deus nouit esse vera, prout sunt vel erunt in suo esse, quia apud ipsum vt dicunt Theologi, nulla datur temporis determinatio presentis preteriti vel futuri, quia omnia sunt illi presentia in speculo diuine maiestatis, eo igitur excepto nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, vt latius infra dicemus, questione. x. ⁊ habetur per Esaiam. xlj. cap. annuntiate nobis que futura erunt, ⁊ dicemus quod dij estis vos, ⁊ ideo demō qui est Dei creatura, vt habetur Gene. primo. non potest cognoscere futura ex certa scientia, sed per quasdam coniecturas vt latius infra dicetur in decima questione, quotiescunq; igitur fit interrogatio de preteritis, aut presentis occultis, vel de his que fiunt in longinquis partibus redditur prompta responsio, sicut ab eo qui habet certam scientiam, vt not. in dicto capitu. nec mirum. xxvj. questio. quinta ⁊ notant cano. in. c. secundo de sortileg. ⁊ l. multi. C. eodem titulo.
11 † quotiescunq; vero queritur notitia futurorum, tunc nō venit tam prompta responsio, sed tardior dubia ⁊ implicita, quippe quia illorum in veritate ipse est ignarus, quorum certa notitia ad soluʒ deū spectat, ⁊ ad illum duntaxat cui deus voluit reuelare, vt habetur Isaie dicto. xlj. c. ⁊ dixi supra proxime, ⁊ habetur Act. apostol. j. ca. vbi dicitur. non est vestrum noscere tempora vel momēta que

pater posuit in sua potestate. ⁊ ꝑ sanctū Tho. in. ij. ij. q. xxvj. artic. vj. ⁊ dixi infra eo. quest. sexta. hi vero q tacitā habēt ꝓfessionē cū demone, lꝫ ipsi quoqꝫ sua exercant maleficia demonis ministerio ⁊ suffragio ⁊ corpora saucia ab huiusmodi languoribus sanant nihil ominus nō habent eandē vim ⁊ potestatē, sicut hi qui sunt expresse ꝓfessi ⁊ sunt respectu illoꝝ, vt ita dixerim tanqꝫ fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis respectu professoꝝ cum ipsi tā in eorum professionibus quam in cultu imitantur diuinum ⁊ mores nostre religionis ꝓm diuersitatem professionis ⁊ cerimoniarum, omnia tamen ad eundem effectum tendentia, vt dicit tex. in. c. excōmunicamus. el secundo. in princip. extra de hereti. vbi dicitur, facies quidem habentes diuersas caudas vero adinuicem colligatas ⁊c.

12 ❡ †Inter quas nō omittā illas qui arte huiusmodi iactāt se posse inuenire thesauros in locis valde remotis ⁊ subterraneis absconditos ⁊ quandoqꝫ inducunt homines ad talem insaniam vt foueas ꝗngentes conficiunt pro inueniendis thesauris huiusmodi, ⁊ ista videtur mihi ꝙ sit vna ex turpioribus illusionibus, quas demon homini faciat, quia in rei veritate nunqꝫ legi, vidi, nec audiui, quēquā ex necromanticis, magicis, aut sortilegis huiusmodi aliquos vnqꝫ inuenisse thesauros, aut alias aurū vel argentū, sed quāplures vidi huic operi incūbentes qui mirabiliter conati sunt velle experiri post multos labores ⁊ diabolicas obseruantias demū nihil viderunt, nec inuenerunt, nisi terrā, ⁊ ratio est, qꝛ deus nō permittit, nec vult demonē posse thesaurizare, qꝛ alias sequeretur ꝙ isti magici, necromātici, ac ceteri diabolice fidei professores essent ceteris christi fidelibus ditiores ac prestantiores, ⁊ ꝗ plures reperirentur ex ipsis christi fidelibus qui animo ditādi ꝓsequerētur illos nec curarent christianā ipsam postergare fidē vt magno thesauro abundarent ⁊ venerarent̄ ab oībus. Quinimo videmus hodie totū oppositum ꝙ isti sortilegi, magi, necromātici, ⁊ similes sunt ceteris christi fidelibus pauperiores, sordidiores, ⁊ viliores, ⁊ i hoc mūdo deo permittente calamitosam vitam cōmuniter peragunt, demum vero infelici morte pereunt, ⁊ eterni ignis incendio cruciant̄, vt in. c. firmissime. extra de hereti. ⁊. xxvj. q. v. nec mirū ⁊ ea qua demon argutia illos decipit eadem ⁊ similibus ꝓmissionibus ipsi nos decipere student, sed nō capiunt, nisi aliquos qui sunt simplicis cognitionis, ⁊ carent intellectu ⁊ ratione vel qui sunt nimirū creduli ⁊ curiosi q auiditate quadā impudēter appetūt scire ea que nulla ratio ne aut honesta causa cōpetit sibi inuestigare. d. c. nec mirꝫ. §. augu

13 ria. versi. potēris. ❡ †Sed quero nūc an astrologi, chiromātici, ⁊ similes q ex signis celestibus ⁊ astroꝝ cursibus futura predicunt incidunt in peccatū, et videt̄ dicendū ꝙ sic, qꝛ istoꝝ notitia ad solum Deum creatorē pertinet, vt supra proxime diximus ⁊ habetur Esaie. xlj. c. annunciate nobis ⁊c. Tu dic aut isti Astrologi, ⁊ alij prenominati volunt futura ipsa predicere ex certa scientia, ⁊ nō licet eis, qꝛ signa illa celestia sunt signa reꝝ nō cause rerū. s. cause finales, ⁊ licet inclinent naturā humanā ad aliquid faciendū, nō coartant nec imponunt necessitatē alias nulla esset in nobis liberi arbitrij potestas a deo tributa si cogeremur ꝯtra voluntatē nostram peccare. vt dicit S. Tho in. ij. ij. q. xxvj. articu. vj. ⁊ not. ꝑ Abb. in. c. ij. de sortileg. aut predicunt illa per modū demonstrationis, seu inclinationis, ⁊ bene dicūt dūmodo nō demōstrent necessitatē precisam neqꝫ causatiuā in eo ꝙ ratione liberi arbitrij pendēter homo euitare potest, vt dixi ⁊ isto modo non peccant nuntiando.

14 ❡ †Iterum queri potest quid de chiromantia, que est diuinatio quedam que fit per lineamenta manus, an liceat fieri sine peccato vel sine pena, dic quod eodem modo aut quis narrat preterita que euenerunt illi cuius manus intuetur, ⁊ non est peccatum, nec prohibitum, aut quis predicit futura, ⁊ isto casu sit eadem distinctio de qua supra, aut qs vult predicere necessitatiue ⁊ certo modo, aut inclinatiue. primo casu diuinatio ipsa sapit heresim per ea que supra proxime diximus, secūdo vero casu non sapit heresim, nec meretur penam qui illa predicit, qꝛ vaticiniū istius chiromantie fit, vt pluri mū per regulas astrologie, vt not. isti summiste, maxime Ioā. lec. in summa confes. eo. titu. q. ij. ⁊. iij. ⁊. v. ⁊ sanctus Tho. d. distinc. xcv. articu. v. ❡ Aut nos loquimur de secunda specie que dicitur amatoria ⁊ hec sortilegia fieri possunt per vtrūqꝫ professionē, scꝫ ta

15 cite ⁊ expresse professionis sicut illa diuinatiua, † sed aduerte quod hec sortilegia ⁊ ea que sequuntur tertie speciei fieri possunt dupliciter scilicet ⁊ in corpore, ⁊ extra corpus persone maleficiāde, vt. l. eorum. in princip. ⁊. l. multi. C. eo. titu. ⁊. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. ⁊. l. iij. §. hec adiectio. ff. ad legem cornel. de sicar. ⁊ habetur in. d. c. nec mirū. §. nullum suffragiū. in ver. sed hoc quosdam fallit ⁊c. in corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potū regulariter. vt. d. §. qui abortionis. ⁊. §. hec adiectio. extra corpus autem hoc est extra intestina fiunt per aliquas mixturas compositas ex herbarum folijs vel radicibus, metallis, reptilibus terre, animum plumis, vel membris, seu intestinis earundem animum animalium, vel piscium, aliarūqꝫ similium rerum naturaliū, illaqꝫ quandoqꝫ consuunt in clamyde persone maleficiande ad amorem, vel sub capite lecti super quo persona ipsa dormit abscondunt, aut sub limine ostij camere, aut alterius super quo ipse maleficiandus vir, aut mulier transitura sit. Quidam solent apponere imaginem cere, iuxta ignē ardentem completis sacrificijs, de quibus supra, ⁊ adhibere quasdam preces nephariás ⁊ turpia verba, vt quemadmodū imago illa igne consumitur ⁊ liquescit eodem modo coꝛ mulieris amoris calo

16 re talis viri feruēter ardeat ⁊c. ❡ †In istis etiā sortilegijs ad amorē, vt plurimū admiscent̄ sacramenta ecclesiarū, sicut est hostia cōsecrata. vt not. glo. in. c. accusatus. §. sane. de hereti. li. vj. vel nōdū sacrata, sed circūscripta notis ⁊ literis sanguineis super qua dici curant, quandoqꝫ vnam, duas, tres, quinqꝫ pluresve missas, quibus celebratis tradunt hostiam ipsam non integrā, prout est, sed in puluerem redactam valde subtiliter persone maleficiande ꝙ assumere faciunt in cibo, sicut in menestra vel in potu, eodē modo faciunt cum calamita immixta alijs speciebus ⁊ tradita, vt supra in cibo, vel potu persone maleficiande ex quo dicunt illā esse nature attractiue, ⁊ ꝙ poterit coꝛ ⁊ voluntatē absorbentis attrahere ad amorem ꝑsone tradentis, sed oēs sunt nuge, ⁊ demonis fallacie que raro vel nūqꝫ sortiuntur effectū stante liberi arbitrij potestate. nimirū quid esset ꝙ mulier casta ⁊ honesta violenter traheretur ad peccandum ⁊ ad amandum illum quem natura ipsa sue conditionis nō patitur, quia nemo, vt supra proxime dixi inuitus compellitur ad peccandū nisi qui curiose ⁊ sponte accedit ad peccatum, dicto. c. nec mirū. §. augu ria. versic. his ergo potentis non negatur, tamen quod demon astutia ⁊ sollicitudine sua non possit tam grauiter ⁊ sollicite mulierem ipsam tentare ⁊ illi persuadere, adeo quod incidat in peccatū ⁊ incipiat amare virum illum quem prius nunquam nouerat.

17 ❡ †Et ideo dixerunt quidam magni theologi, quod si aliquis maleficiatus aut maleficiata reperitur qui deuenerit ad effectus quos tendunt maleficia predicta id profecto non prouenit virtute ⁊ potentia maleficij vel sortilegij, rationibus predictis, propter liberi arbitrij potestatem, sed deuenit virtute diabolice tentationis, qui demon, vt credentiū animas facilius decipiat, ita quod firmiter credant quod illa sortilegia faciunt miracula ⁊ vera sint eorum opera, ipsemet adeo vehementer ⁊ sollicite infestat mulierem ipsam tentionibus ⁊ persuasionibus die nocteqꝫ, adeo quod nunquam sinit ipsum vel ipsam aliquo momento quiescere, nec in somnijs, nec in vigilia, adeo quod multoties accedente, maxime opera, ⁊ ministerio extrinseco sortilegi, qui extrinsecus cooperatur, ⁊ literis amatorijs ⁊ precibus pollicitationibusqꝫ verbalibus, adeo qꝺ fragilis sexus sepe illaqueatur, ⁊ cadit in peccatum ⁊ hoc nō prouenit virtute, ⁊ potentia sortilegij, sed demonis tentationibus ⁊ opera hominis extrinsecus cooperantis, vt dixi, qui insectantur mulierem ipsam tanquam venatores feram, aut aucupatores auem, ⁊ necesse est quod post aliquod bellum reddat se victam in manibus hostis ⁊ cedat propter suam debilem naturam, ⁊ imbecilles vires quas habet ad resistendum diabolo, immo per quam facilis est credula, ⁊ que noua sunt tam bona quam mala libenter appetit, vt not. Genes. iij. ⁊. c. forus. de verbo. significatio. nec dici potest hoc violenter fieri, sed sponte, quia mulier ipsa sponte incipit incalescere in amorem illius viri ⁊ voluntarie illum desiderat, ⁊ hoc euenit ex natura sua, ⁊ voluntate non violentia sortilegiorum. ⁊ hec est facilior via ad flectendum pudicos animos ⁊ libidinem quam alia, ⁊ maxime si quando hec tentatio fit, mittuntur munera. Epistole amatorie, ⁊ similia ad mulierem. his vel similibus modis videntur faciliꝰ flecti quam vi ipsius malefici. ❡ Et nota vnum valde singulare quod Sathanas videns se minus potentem in hac specie sortilegiorum amatoria, in qua non potest hominem inuitum trahere ad amandum, sicut in tertia specie, in qua etiam viro vel muliere inuita in eius corpore egritudines intromittit, vt infra latius dicemus in specie illa, ⁊ habetur in dicto. ca. nec mirum. circa finem. in versicu. sed hoc quosdam fallit ⁊c.

18 ❡ †Effectus enim istius sortilegij requirit puram ⁊ liberam voluntatem, quia nemo amat inuitus ⁊ licet isti vulgares fateri soleant se inuitos amare, ⁊ propter poculum assumptum compelli ad amandum, hoc est falsissimum si volumus intelligere de necessitate precisa, vt compellatur homo ratione ⁊ voluntate, quia hoc non permittit Deus ne tollatur liberi arbitrij potestas quā habet homo si tu diceres compellitur homo persuasionibus demonis, tunc dico quod non compellitur in ratione, sed in concupiscentia carnis, quia fragilis est ⁊ nisi fortiter ⁊ deliberate resistat vel fugiat incidit in laqueū vt latius infra dicā in hac. q. ⁊ hactenꝰ nūqꝫ vidi, nec

legi potest

legi pōt maleficioꝝ ordinationibꝰ siue potiꝰ machinationibus ab
istis maleficis sacra misceri, nisi i his ꝗ̄ fiūt ad amorē ⁊ in hac spē.
19 ¶ †Hoc bis aut ter habui in facto sortilegos, ꝗ huic sortilegio siue
maleficio incūbētes hostiā cōmiscuerāt, vnū videlꝫ clericū religio
sum qui hostiā ipsaꝫ sacratissimā accipiebat cuius partē ipse scele-
ratissimus ꝗ cupiebat amari assumpserat dicendo quedā verba sa-
tis turpia atqꝫ nephanda, que hic referre non expedit, reliq̄ꝫ vero
partē hostie miserat ad ipsaꝫ mulierē nō in forma hostie, sed minu
tatim ꝯtritam aut in puluerem redactā sumēdam in cibo aut potu.
¶ Iteꝝ habui aliū ꝗ hostiā ipsaꝫ nōdū sacratā acceperat, ⁊ super
illa circū circa cū sanguine anularis digiti nōnulla verba satis tur-
pia descripserat, deinde ipsaꝫ hostiā suꝑ altarii posuerat hoc est su
ꝑ nudo lapide sacrato sub linteamine tū altaris abscōditā ⁊ a quo
daꝫ sacerdote rotūde ꝯscientie suꝑ illa qnqꝫ missas celebrari fece-
rat certis orationibus ad eius ꝓpositū supadditis, deinde hostiam
ipsaꝫ sumpserat, que tamē nō erat expresse ꝯsecrata cuius partē ꝓ
se assumpserat alterā vero partē ꝑsone maleficiāde tradiderat re-
dactā in puluerē, vt ꝓxime dixi asserentes vterqꝫ ipsoꝝ qui hostiā
ipsaꝫ assumpserat indissolubili amoris vīculo adinuicē colligari ni
20 hilominus nullū effectū apparentē vidi nec percepi. ¶ †Nec sunt
adhuc anni duo elapsi, ꝙ aliū similēꝫ casuꝫ audiui Rome accidisse
de quadā impudica muliere in cuius cofanis reperte fuere due ho
stie suꝑ ꝗbus ambabus erāt descrita verba quedam sanguinea ⁊c,
quas ipsa tenebat vt asseruit ad effectū tradendi cuidā alteri mulie
ri ad instantiā viri ꝗ eiusdeꝫ mulieris amorē ꝯcupiscebat. ¶ Alis
quoqꝫ nōduꝫ est annus elapsus ꝙ due impudice mulieres Rome
quas vidi ⁊ audiui ab excellentissimo viro Reuerendo dño Locū-
tenēte Reuer. D. Vicarij pape, ꝗ illas captiuatas habuerat ⁊ exa
minauerat que acceperāt oleū baptismatis quo inunxerant sibi la-
bia dicētes hec verba, fides abrenūtio tibi, ⁊ cū labijs illis sic inun-
ctis deosculate fuerāt viros quosdā causa captādi amorē ab ipsis,
vt ipse asserebāt nihilominus demū omne experimētū fallax ⁊ suo
rum excessuū ꝯdignas vidi luere penas. ¶ Aliud exēpluꝫ, a trien
nio ⁊ citra in eadē vrbe ꝯtigerat ꝙ quedā turpissima mulier acce-
perat particulā cutis illiꝰ qua infans indutus egredit̄ de vtero ma
tris quāprimū venit in lucē illamqꝫ similiter suꝑ nudo lapide sacra
to latuerat ⁊ suꝑ illa plures missas numero qnqꝫ celebrari fecerat,
cutimqꝫ predictā postmodū assumpserat ⁊ baptizauerat sub noīe ꝑ
sone maleficiande cū aqua baptismatis ⁊ cerimonijs ꝯsuetis, dein
de eandē in puluerē redegit ad effectū tradēdi ꝑsone maleficiāde,
tū interim capta fuit, nec ꝑficere potuit sortilegiū, sed ꝯgruas scele
21 ris sui luit penas. ¶ †Redeundo igit̄ ad ꝓpositū dico ꝙ isti sorti-
legi sepius requrunt remedia sacramentoꝝ ecclesiasticorum in istis
sortilegijs amatorijs videntes forsan qđ diaboli auxiliū non est sibi
satis putantes secundū demonis persuasiones, quod sacramenta
huiusmodi summopere cōmoueant animos hominū ad amandum
terrena ⁊ illorum cōcupiscentias naturales, sed in hoc indicio meo
summopere decipiuntur putantes tantum immensum eucharistie
sacramentum mundanis lasciuijs ⁊ peccatis prestare suffragium,
quia in sacrificijs nullum aliud est maius per quod omnia tollun-
tur peccata ⁊ anima christiani per ipsum vnitur deo. de conse. dist.
ij. cū omne crimē. ⁊. c. nihil in sacrificijs. ⁊ in clemē. j. de reliq. ⁊ ve
ne. sanct. ⁊ ibi not. d. Card. ⁊ similiter cetera sacramēta, que ad ex
clusionem spiritus maligni ⁊ purificandum animā a peccatis, ⁊
ad cōfirmandum vnionē fidei christiane adinuenta fuerunt, prout
est oleum sanctum baptismatis chrismatis ⁊ extreme vnctionis. j.
q. j. detrahe. ⁊. c. firmissime. de hereti. ⁊ de cōsecra. dist. iiij. in pri.
⁊ eadem distinc. c. presbyteri. c. nullus ministroꝝ. ⁊ tetigi. ē. tit. j.
in. ij. q. in princ. fatuum esset dicere quod istos contrarius effectus
22 operarentur. ¶ †Sed ego credo ꝙ Sathanas sub hac specie ve-
hementer decipit istos sortilegos persuadendo illis quod istoꝝ sa
cramentorum abusus parit mirabiles effectus quo ad amoreꝫ, sed
hoc ipse facit in vilipendiuꝫ christiane fidei, ⁊ vt grauius offendat
diuinam maiestatem, quinimo quandoqꝫ reperiuntur quidam sa-
cerdotes qui sunt adeo proterue ⁊ reprobe conscientie, qui audent
in ipso sacrificio misse scienter dicere nonnullas prauas orationes
⁊ nepharias preces, ⁊ maleficiandā personam nominare, ⁊ appre-
hensis sortilegijs super altari manibus proprijs illa immolari deo
non verentur exorantes quod suscipiantur exaudiende preces, vt
illum ad quem destinata sunt sortiantur effectum ex quibus appa-
ret quod Sathanas adeo subtiliter operatur quod ab hominibus
⁊ sacerdotibus dei ministris apud altare sacratū cultum adoratio-
nis extorquet in maximū dedecꝰ ecclesie ⁊ diuine maiestatis offen
sam illos decipit, prout vidimus supra proxime de thesauro.
¶ Quidam alij capiunt cutim virgineā aut infantis de quo supra
diximus, aut alterius quadrupedis nondū nati hoc est qñ nascitur
abortiuum quā redigunt in membranam quaꝫ appellant chartam
virginem ⁊ tenent quandoqꝫ in forma quadrata, quandoqꝫ vero in
forma rotunda, sicut hostia vel parū minus ⁊ super illis describunt
aut scribere faciunt verba incantatiua ⁊ coniuratiua spirituum qui
bus immiscent certos characteres ⁊ signa quedā extranea quibus
23 demonū inuocatio ꝯtinetur, vt latius. j̄. dicet̄. q. viij. †qui demones
magicis artibus aduocati, mediātibus istis sortilegijs characteri
bus ⁊ signis coacti adueniunt certis temporibus obseruatis ⁊ de-
terminatis carminibus, ritibus ⁊ imaginibus consecratis vel po-
tius execratis, vt dicit sanctus Tho. in tract. qq. prime partis. q.
x. versi. nonū. in tit. de miracu. vbi etiam dicit quod per ista vel si-
milia nomina demones vocati coguntur venire si magus illos ad-
uocat, ⁊ licet insint, ⁊ appareant aliqua nomina dei nihilominus
illorum finis, ⁊ vltimus effectus semper tēdit ad istud, sed ideo illa
dei nomina apponunt, vt facilius legentes decipiantur, ⁊ credant
per illoruꝫ nominum expressionem rem ipsam sanctam atqꝫ deuo-
tam esse. Et ex istis q̄ꝫ plurimas vidi ⁊ abstuli de manibus malefi
coꝝ, ⁊ inter alia sepius vidi ista ꝟba inserta, agios, otheos, agios
ischyros, agios athanatos, hoc est deus acharō, deꝰ immortalis,
⁊ claꝝ est qđ hoc nomen acharon, est nomen Sathane, siue Beel
zebub, vt not. iiij. Reguꝫ. dum Elias diuino numine inspiratus re-
prehendit Ochosiam regem qui derelicto diuino cultu deos extra
neos adorabat dicens. Nunquid nō est vobis Deus vester De-
us Israel, vt eatis ad cōsulendum Beelzebub Deum Acharon.
de lecto quem ascendisti non resurges ⁊c. Quidam alij admiscent
in ipsis sortilegijs amatorijs partem aliquam clamydis aut cami-
sie filium si habere possunt persone maleficiande, ⁊ cum illis ⁊ alijs
mixturis componunt facturas suas, quidam vero capiunt auium
aut brutorum intestina vel membra seu alia corporis vel membri
particulam, prout quidam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut il-
lius caput, cor cerui, noctue intestina, aut bubonis, linguam milui
24 aut philomene ⁊ similium. ¶ †Nec putes quod sola istarum reꝝ
mixtura sufficiat ad causandum predictos amoris effectus nisi ad-
essent verba diabolica exorcizantia ⁊ sortilegi mens ⁊ intentio pre-
dicta omnia Sathane vouentis ⁊ veluti sacrificia immolantis ad
huiusmodi turpes effectus. quemadmodum enim per verum sacer
dotem immolatur hostia que Deo creatori cum deuotione offer-
tur. ita per istos maleficos ⁊ sortilegos verum diuinum cultum
imitantes violantesqꝫ hec eorum reproba sacrificia immolantur
quibus oblatis ⁊ emissis precibus statim efficiuntur a demone con
secrata, seu potius execrata. per not. in. d. c. nec mirum. §. sed hoc
quosdam ⁊c. ⁊ sanctus August. in lib. x. ⁊. xxj. de ciui. Dei idem
testatur vide. S. Thom. in trac. qq. dispu. q. x. ver. nonum prime
partis in titu. de mira. ⁊ in ver. respondeo in fine. alioquin sequere
tur quod quilibet alius Christianus extra illorum professionem si
haberet notitiā illorum verboruꝫ posset eadem conficere sortilegia
⁊ eosdem effectus cōcipere quod nō est dicendum per ea que supra
dicta sunt, ⁊ per ea que habentur in. d. c. nec mirum. §. necromanti
25 ci. ver. ad hec omnia. ¶ †Tertia succedit species sortilegiorum
que malefica dicitur, ⁊ merito, nam ex illa nullum bonum, sed oīa
mala proueniunt, diuerse egritudines ex ipsis sortilegijs in huma-
nis aut brutorū corporibus exoriuntur, ⁊ mors qñqꝫ succedit citius
vel tardius ſm venenorum atrocitatem, aut lenitatem ⁊ ista simili-
ter dupliciter fiunt, aut in corpore, aut extra corpus sicut amatoria,
excepto quod fiunt diuerse compositiones. s. ex diuersis speciebus
⁊ mixturis, quia in specie illa precedente, vt plurimum interueniūt
res dulces callide ⁊ amene humane nature placabiles coadiuuan-
tes naturalem calorem ⁊ potentiam luxuriandi ⁊ ideo lex appellat
illa bona vel non mala venena, quia non sunt facta hominis necan
di causa, vt. l. ij. §. hec adiectio. ff. ad legem cornel. de sica. In hac
vero vltima specie que dicitur malefica, ⁊ propter odium vel indi-
gnationem, vt plurimum fit ad vindictaꝫ ⁊ vltionem alicuius iniu-
rie fiunt diuersa, imo contraria sortilegia ⁊ maleficia in quibus ma
la venena. s. ea que facta sunt hoīs necandi causa vt plurimum cō-
miscentur qñqꝫ plus, qñqꝫ minus ſm qđ isti malefici grauioreꝫ vel
leniorem querunt inferre iacturā, ⁊ ista pocula venefica sunt cōiter
frigida, amara ⁊ noxia, ⁊ nature humane hominūqꝫ saluti ꝯtraria
26 vt dicit tex. i. l. ⁊ si excepta. ⁊. l. fi. in prin. C. eo. ti. de malefi. †⁊ ideo
lex appellat ista mala venena, ⁊ nō soluꝫ punit̄ ille qui ipsa potan-
da tradit, verūetiā ꝗ illa ꝯficit seu cōponit̄, tenet ⁊ vēdit. d. l. ij. §.
hec adiectio. ex his em̄ varie ac diuerse proueniunt in humanis
aut brutoꝝ in corporibus infirmitates ⁊ egritudines insanabiles
exoriunt̄. s. febris, tussis, ptisis, frenesis, demētia, dilucida internal
la intestinorum corrosio, cordis dolor intensus, vel capitis, ventris
mugitus, morbus sonticus, membri debilitatio. nerui alicuius at
tractio, vel alia similis calamitas ex qua corpus paulatim consum

tur ⁊ absqȝ remedio medicorum tendit ad necē. Quandoqȝ vero introducitur virilis mēbri languedo ⁊ debilitas renū in viro, in muliere vero vulue arctatio, aut matricis frigiditas ⁊ indignatio talis ex qua vir redditur omnino impotens ad generādū, mulier vero incapax ⁊ vndiqȝ reproba ad recipiendū sperma in coitu ⁊ ad concipiendum ita quod reddit̄ inutilis pro matrimonio, ⁊ fit qn̄qȝ separatio non dico thori, sed ipsius matrimonij, ⁊ datur facultas iterum nubendi illi qui petijt dissolutionē, ⁊ ego vidi semel in facto casum huiōi vbi mulier ꝯquerebatur de viri impotentia que ex maleficio huiōi prouenerat, que durauerat per trienniū, ꝑut iura requirunt, adhibita postea septima manu ꝓpinquorum fuit facta dissolutio matrimonij ſm qđ habet̄ in.c.j. ⁊.c. litere. de frig. ⁊ malefi. ⁊ not. doct. in.c. fraternitatis.eo.tit. quas cōpositiones ⁊ mixturas isti malefici ex pluribus speciebus venenoꝝ cōponunt quedam ex herbaꝝ folijs festucis aut radicibus, piscibus, animalibus, aut reptilibus venenosis, lapidibus, atqȝ metallis. vide. S. Tho. in tracta. qq.q.x. prime partis in titu. de miracu. versicu. sextum quorū tamen quedā in liquoribus, quedā vero in pulueribus resoluta te-
27 nent, ⁊ cū ipsis sortilegia sua fabricare studēt. ¶ †Quidā vero sunt qui sola verboꝝ potentia hominē aut brutū interimunt aut egrotare permittunt ⁊ alia quedā miranda faciunt, vt habetur in.c. igit̄ genus.xxvj.q.iiij. ⁊ diximꝰ supra hac.q. in prin. ⁊ tetigi infra eo.q. seq. que oia demonis instructione ⁊ doctrine nouerunt ⁊ hec sunt in veritate que reddunt humana corpora languentia vel moribūda sepe licet in ipsorum maleficiorū, siue facturarum resolutionibus species ⁊ materie quedā multum extranee appareant, ꝑut alias vidi pluries ꝙ predicti maleficiati postq̄ habuerunt remediū liberationis sepius ex pectore proijciunt aut ex ore euomūt vel inferius per secessum emittunt acus, capillos. ferramenta, clauos, plumas, sulphur, lapides ⁊ res demum tales quas impossibile erat dictum maleficiatum potuisse comedere non solum integras, sed nec fractas vel minutatim in frusta ꝯcisas. vnde videtur quid mirandū, sed dic vt quidam dixerunt qđ Sathanas ad maiorē hoim deceptionem facit apparere dictas extraneas species in resolutione facture vt res magis miranda videatur quādoquidē inspiciuntur, ⁊ ꝯsiderātur ea esse talis nature, forme, ⁊ qualitatis, quod impossibile erat illa potuisse ingredi in corpore maleficiati per aliquam partem naturaliter, sed in rei veritate non sunt vere species naturales, ⁊ ꝙ sit verū apparet, qꝛ illa emittuntur per vomitū vel stercus, ⁊ sic inter illas materias liquidas apparent a principio cū primū exeunt de corpore, sed si seruares materias illas biduo triduo, aut quinqȝ dierum spacio. prout alias ego studiose seruari feci videres omnia ea liquefacta penitus ⁊ ipsaꝝ formas perijsse totas ꝙ si naturalia essent profecto in sua priori siue primeua forma remanerent nec possent per aliquos liquores aut humiditates corrumpi, maxime ferrum ⁊ lapides propter eius naturalē duritiem, vt manifestum est
28 omnibus. † Quidam alij dixerunt quod demones vt res miranda videatur, tunc temporis quando maleficiatus prouocat ad vomitum, vel ad opus ventris, velocissime, ⁊ inuisibiliter afferunt ibi species illas, siue materias, de quibus supra, veras ⁊ naturales, quas aliunde acceperant ⁊ attulerant ibi. Sed nota qđ licet demon sui potentia naturali hoc facere posset ⁊ tam dextro modo illas inserere in vomitu vel stercore maleficiati quod nullus hominum aduerteret, tamen prior opiū. mihi magis placet qđ sint apparentes species sub illis formis non naturales, quod sit verum apparet ratione predicta, qꝛ communiter non durant sub illa forma, sed breui tempore resoluuntur in illis liquoribus cum quibus mixta aduenerant, prout ego pluries vidi, ⁊ manibus proprijs tetigi, que a principio vt dixi apparebant vere ⁊ naturales ⁊ retinebant in se nescio quid duri, tamen breui tempore vt predixi resoluūtur ⁊ pereunt. Quandoqȝ vere iste mulieres malefice siue malefici media nocte ingrediuntur thalamum persone maleficiande (in quibus quomodo ⁊ qualiter ingredi possunt, maxime quando ostia ⁊ fenestre sunt omnia clausa ⁊ fortissimis seris ⁊ clauibus conclusa, dice-
29 tur.ī.eo.q.viij.) † ⁊ maleficiandū ipsum siue masculus sit, siue femina dormientem suis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, siue alijs similibus vnctionibus plura ⁊ diuersa venena continentibus inungunt qn̄qȝ femora, qn̄qȝ autē ventrē, aut caput, guttur, pectus vel costas, seu aliā partem corporis persone maleficiande, que sic dormiens nihil sentit, ⁊ est tanta vis ⁊ potentia illius vnctionis qđ paulatim durāte colore ipsius dormientis ingreditur intus carnes ⁊ vadit ad penetralia cordis viscerum maleficiati, vnde paulopost causantur ingentes dolores in corpore maleficiati cum primum. s. maleficium vel factura, vt dicunt, tāgit intestina maleficiati, illinc succedunt maximi vlulatus ⁊ lamentationes quam crebre, ⁊ hoc vno modo sortilegia venefica fiunt in corpore, quia maleficiū siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore per cibum aut potum, qꝛ illa eorū venena ⁊ maleficas mixturas in puluerem, vt plurimū redactas in vino vel ferculis intromiscent, ⁊ isto modo tradunt mala fercula ⁊ pestiferos potus ignaris, ⁊ his q bona fide cum eis comedunt vel bibunt. ⁊ ideo consulo omnibus, vt quam maxime precaueant ne comedant vel bibant cū eis qui dicuntur malefici aut cū mulieribus maleficis, sed fugiant eorū vel eaꝝ conuersationē, ⁊ merito cōstituit imperator ꝙ istoꝝ ꝯuersationē ⁊ amicitiā quāuis verus sit vnusquisqȝ omnino fugiat. l. nullus. C. de mal. ⁊ math. qꝛ sunt inimici humani generis ⁊ hostes cōmunis salutis, vt dicit tex. in. l. ⁊ si excepta. in prin. ⁊. l. fi. C. eo. titu. semperqȝ studēt inferre aliqua mala in humanis corporibus vel in bonis ⁊ hoc faciunt demone instigante vt semper operentur malū contra aliquē ex christi fidelibus, ⁊ necesse est quod hoc faciāt imperante Sathana postq̄ illius imperio se subiecerunt ⁊ promiserūt obedientiā vt latius diximus. s̄. ea. q. in prin. in secūda speciē.
30 † Alio modo fiunt hec maleficia. s. extra corpus quod est quando isti malefici abscondunt in capite lecti vel in alia parte super qua maleficiandus iacere debet ipsa venefica sortilegia aut sub limine ostij camere abscondunt eadem dūmodo persona maleficianda super illis transitura sit ⁊ illa pedibus calcare ꝯtingat, quia statim facta calcatiōe qn̄ sunt i limine vl' facta iacētia corporis qn̄ fūt i lecto factura ipsa sortit̄ effectū ⁊ recipiūt qn̄qȝ certa venena adeo atrocia ⁊ furibūda qbus pedibus calcatis statim pit q illa calcauerit, quedā alia sunt q̄ nō statim occidūt, s; spacio duoꝝ triū vl' octo aut. x. dieꝝ. plus vel minus ſm ꝙ voluerint ipsi malefici, qꝛ sciūt illa tēperare, prout ex pluribus cōfessionibus reorum istius criminis accepi qui similiter fassi sunt ex quibus rebus ꝯficiuntur ⁊ qualiter fiat illoꝝ temperatio ⁊ quē effectum operantur singula que hic referre non licet sufficiat tibi scire ꝙ hec fieri possunt arte ⁊ industria demonis ex rebus naturalibus ministerio ⁊ opera sortilegi interuenien-te, vt fatetur sanctus Augu. in li. x. de ciui. dei. ⁊ habet̄. xxvj. q. v. c. nec mirū. circa. fi. ⁊. l. multi. ⁊. l. eoꝝ. in princ. cū pluribꝰ alijs. ll. C. eo. titu. ¶ Et nota vnū qđ in omnibus sortilegijs cuiuscunqȝ sint speciei semper interueniunt verba quedā malefica opus illud quodcunqȝ sit demoni ꝯsecrantia ⁊ eius auxilium ad id faciendum siue potius machinandum inuocantia. ¶ Concludo igitur in hac materia qđ in quolibet sortilegio tria concurrere debent persona malefica. s. professa. verba consecratiua, ⁊ materia consecrata. ⁊ ad illum effectum cōposita, excepto maleficio incantationis qđ verbis tantum perficitur, vt habetur. xxvj. q. iiij. igitur genus. ⁊. q. v. nec mirum. ⁊ supra diximus hac ea. q. in princ.

SVMMARIVM

1 Sortilegia in quibus locis ⁊ quo tempore fieri soleant.
2 Lux veritatis Christus vniuersum mundum illuminans.
3 Sortilegia quare potius de nocte q̄ȝ de die fiant.

Quarto quero quibus locis ⁊ tēporibus hec sortilegia fabricantur
1 ⁊ vbi ipsi sortilegi ⁊ alij similes conuenire solent. † Respondeo quod vt plurimū in locis forestibus, occultis, subterraneis, ⁊ ab hominum ꝯuersatione remotis, ⁊ peregrinis, ruinosis atqȝ desertis, ⁊ semper de nocte fiunt, vt nota. in. c. episcopi. xxvj. q. v. ratio potest esse duplex. prima qa demon post casum ex paradiso effectus fuit obscurus, ⁊ tenebrosus, vt concludunt cōmuniter Theologi ⁊ maxime Sanctus Thomas in tracta. qq. questione. xvj. articu. j. ⁊. vj. in titu. de demon. ꝯsequens est quod omnia opera que ipse facit fiant in obscuro ⁊ tenebroso loco ⁊ tempore, eo maxime etiā quia opa ipsa sunt peccata que cōmuniter dicuntur nigra ⁊ opposita luci veritatis virtutis ⁊ iustitie merito cōficienda sunt tempore nigro ⁊ obscuro iuxta illud cōmune dictum. qui male agit odit lucem. xviij. q. ij. perniciosam. ⁊ de penitentia di-
2 stinctione. j. itē si ante. ¶ † Lux enim veritatis est illa que illuminat omnem hominē veniētē in hunc mūdū, que est Christus, vt habetur Joan. j. iij. v. ⁊. viij. c. l. inter claras. in principio. C. de summa trinitate. ⁊ est lux interna que clarificat animā ⁊ intellectū hominis. de ꝯsecratione distinctione. iiij. in princip. Sathanas enim virtutibus bonis operibus ⁊ veritati quātū potest aduersatur ex quo ipse mendax est ⁊ tenebrosus, vt supra diximus, nimirum si loca sordida obscura ⁊ tenebrosa sibi elegit ad similitudinem sui, vt not. Joannes. iij. cap. ⁊. lxxxj. distinctione. valent interdum.
3 ¶ † Secunda redditur ratio quare potius de nocte quam de die hec opera fiunt, quia si de die fierent possent videri ab aliquo ⁊ facilius discooperirentur eorum maleficia ⁊ deuenirent ad notitiam curie ⁊

curie & iniustitie, facilius caperentur punirenturqꝫ ne igitur tam facile detegantur & impediantur eorum opera fieri & sacrificia celebrari faciunt de nocte in locis predictis vt a nemine habeant impedimentum per ea que. s. dicta sunt. & no. in. d. c. episcopi. xxvj. q. v. & c. nec mirum. ea. q.

SVMMARIVM.

1 Sortilegi quibus rebus aut instrumentis in suorum fabricatione facinorum vtantur.
Futurorum responsa vt plurimum sunt dubia.
2 Sortilegia facta per homines tacite ꝓfessionis per que fiãt instrumenta.
Instrumenta sortilegij amatorij que sint.
3 Sortilegia extra corpus quibus fiant instrumentis.
4 Homo absqꝫ Dei gratia diabolo tentanti resistere non potest.
Diabolus plus timet signum crucis quam cetera omnia que in mundo sunt.
Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur.
5 Christus per passionem suam e diaboli manibus in se credentes eripuit.
Mulier ex se pudica quandoqꝫ ad libidinem diaboli opera prouocatur.
6 Sexus muliebris res admodum fragilis, facile decipi potest.
Instrumenta tertie speciei sortilegiorum que venefica dicitur, que sint.
7 Venena mala proprie que dicantur & que bona.
8 Sortilegia quedam fiunt ex particula cadaueris hominis.
9 Imagines de cera fiunt quandoqꝫ a sortilegis ad maleficiẽdos homines.
10 Imagines quare in sortilegijs fieri soleant, cum nihil operentur.
11 Diabolus sub diuersis instrumentis & figuris docet sortilegos diuersa committere flagitia.

1 Vinto quero quibus rebus, † mixturis & instrumentis vtunt̃ isti sortilegi ad h̃ sua sortilegia fabricanduꝫ. Respondeo quod varijs atqꝫ diuersis, quorũ pars maior declarata fuit supra eod. q. iij. nihilominus ad maiorem expressionem, qꝛ materia ista non est minus ɔfusa q̃ diffusa, dicã aliq̃a vltra ea que ibi dixi ideo dic qꝺ.
¶ Aut loquimur de prima specie que est diuinatiua in qua quandoqꝫ versantur sortilegi qui sunt professionis expresse, aliquãdo vero hi qui tacite sunt professionis.
¶ Primo casu dic ꝙ quotiescunqꝫ sunt in celebratione sacrificiorum omnibus fere & eisdem instrumentis vtuntur ad sacrificandũ, quibus vtuntur nostri sacerdotes christiane religionis, & cuꝫ illa reuerentia cultum demonis sub idolorum forma celebrare solent, & offerre preces qua & quibus veri sacerdotes christiane religionis verum diuinũ cultum venerantur, vt no. Jo. lec. in sum. conf. in tit. de sortileg. c. j. & ij. & no. in. c nec mirum. xxvj. q. v. & in. c. contra idolorum. xxvj. q. iiij. & no. glo. in. c. accusatus. §. sane. de hereti. li. vj. & ibi. d. Archi. Geminia. & alij vbi expressa fit mentio de istis sacrificijs, in locis enim que supra proxime diximus que ipsi retinent loco tẽplorũ solẽt sepius ɔstruere aras, & sup eisdẽ ponere idola, & alis diuersas imagines, quibus in ipsis sacrificijs & precibus offerre solent thura & alios diuersos profumos, deferunt etiam tunicas quasdam loco camisi, cotte, tunicele, planete, vel piuialis, & cũ illis celebrant sacrificia habentqꝫ inter ipsos quosdam qui melius cereris sunt dispositi ad illas cerimonias exercendum, quos illis preponunt & appellant sacerdotes, sicut apud veteres dicebantur sacerdotes cybelis, sacerdotes apollinis, & similes, & tunc idem obseruãt inter se: isti enim sunt qui sacrificia ipsa manibus proprijs celebrant & ministrant, & maximo reuerentie cultu diabolum venerant̃, ac si vere esset illorum deus, & hoc est in quo diabolus summopere delectatur, vt adoretur. d. c nec mirum. & per. S. Tho. in sum. q. xcv. arti. iij. in tit. de supersti. & habetur Matth. iiij. c. quibus completis sacrificijs ipsi sortilegi suas proponũt interrogationes d̃ his que noscere cupiunt, & ab ipsis idolis voce diabolica responsa suscipiunt de futuris, ac de presentibus occultis secunduꝫ quod ipsi magis scire cupiunt, licet futurorũ responsa sint vt plurimum dubia, & ad plures sensus accommodanda, quoniam futurorũ ipse demõ est ignarus quatenus vellet illa predicere ex certa scientia, prout sunt in suo esse de quo latius dicam infra questione sequen.
2 ¶ † Secundo vero casu quando ipsa sortilegia fiunt per homines qui sunt tacite professionis, & tunc diuersa interueniunt instrumenta quandoqꝫ illa faciunt i aqua per hydromantia, q̃qꝫ in igne ꝑ hyromantiam, q̃qꝫ in terra per geomantiam, q̃qꝫ vero vtuntur aere, q̃ faciunt per aerimantiam, vt late ponit & declarat ista. d. Hostien. in sum. de sortileg. §. ij. q̃qꝫ faciũt illa ex inspectione intestinorum auium, animaliũ, aut per eorundem voces garritum occursum & similia, vt late diximus. s. eo. q. ij. & habetur in. c. igitur genus. xxvj. q. iiij. & q. v. nec mirum. & Jo. lec. in sum. conf. in titu. de sortile. q. ij. ver. diuinatio, alij respiciũt in astrolabio, vel i clauicula Salomonis, vt in. c. ij. extra eo. ti.
¶ Si vero loquimur de secunda specie sortilegiorum amatoria distingue, aut ipsa sortilegia fiunt in corpore, aut fiũt extra corpus hec enim distinctio non conuenit priori speciei i corpore eniꝫ cõiter fieri solent per cibum vel potum, vt. l. iij. §. hec adiectio. ff. ad legẽ cornе. de sica. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de penis. & l. eorũ in principi. & l. multi. C. de male. & matthe. in quibus poculis & mixturis cõmestibilibus ɔmiscentur multa que late diximus. s. eo. q. iij. quas non expedit iterato repetere. vide ibi.
3 ¶ † Si vero fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quedam ligature, quas ipsi magistri consuunt in clamide maleficiandi, aut in alia parte latenter abscondunt sicut in lecto inter plumas vel materatia, aut sub limine ostij, vel alio loco sup quo ꝑsona maleficiãda trãsitura, aut iacitura sit, & vltra ea que diximus ibi in. iij. qꝺ. adde qꝺ ipsi sortilegi admiscent sepius in istis amatorijs aquam benedictã. s. fontis baptismatis, aut cõis amphore existẽtis i ecclesia, aut oleũ sanctum baptismatis chrismatis aut extreme vnctionis, ramos oliuarum benedictarum, frondes palmarum, candelas benedictas, sacros agnusdeos, thura benedicte cerei paschalis, & his similia.
¶ Q̃qꝫ aũt capiunt aliqua ex reliquijs sanctorum martyruꝫ si habere possunt. s. particulas ossium capillorũ vel vestium, alij autẽ capiunt frustula quedam indumentorum sacerdotalium aliorũqꝫ panniculorũ benedictorũ quibus sacra misteria venerantur celebraꝛiqꝫ sicut camisi corporalis purificatorij, tunicelle, manipuli, amitti, stole cãdide. lapidis sacrati, mape altaris, platene, sudarij, calicis, & similium, & ista omnia vel eorũ partẽ admiscere solent in ipsis sortilegijs amatorijs adhibitis eorum nephandissimis precibus & diabolicis verbis ad turpes libidinis actus tot sacramentorum & aliorum sacrorum perpetrantes abusum, nec omittam vnum quod quidam ex his qui sunt expresse professionis deferunt q̃qꝫ imagines quasdam ad loca sacrificiorum terra vel cera aut gummarum. seu alia quauis mixtura ɔfectas illasqꝫ baptizãt prius nomine ꝑsone maleficiande sub deuotione & inuocatione diaboli, cum eisdem cerimonijs, quibus vti solent nostri sacerdotes in vero baptismate. & adiũciunt quedam verba valde turpia & nephanda, que hic inserere nõ placet, ne quenquam fortasse nimis curiosum ad illorum experientiam concitarem q̃uis alius extra professionem effectus hmõi efficere non posset, vt latius diximus. s. in fi. iij. q. quibus imaginibꝰ q̃qꝫ aperiunt pectora & ipsarum corda ingenti calore ignita reddunt, aut tñ detinent ꝙ liquefiunt, putantes ꝙ eodem mõ cor hominis maleficiãdi vel mulieris sibi amoris ardore aduret seu mollificet, & obediens reddatur ad votum sortilegi vel amantis, sed stulti non aduertunt ꝙ demonis fallacia vehemẽter decipiunt̃ vt alias diximus. s. i. d. iij. q. si tamẽ postea appareat ꝙ mulier flecti videatur & amari incipiat id non prouenit virtute & potentia sortilegij, sꝫ diabolice tentationis & opera extrinseca alicuius hominis qui ipsam sollicitat & persuadet, vt diximus. s. d. iij. q.
4 ¶ † Pro cuius corroboratione adde ꝙ dixit. S. Bonauentu. in ij. sen. dist. xxviij. nu. xxxix. vbi dicit ꝙ tanta est vis diabolice tentationis ꝙ homo isti absqꝫ diuina gratia resistere nõ põt nõ ꝙ hominem precise compellat ad peccandũ ꝑꝑ liberi arbitrij potestatẽ & gratiam passionem dñi nostri Jesu Christi, sed tanta est q̃qꝫ ad malũ hominis inclinatio & voluntatis pronitas, ꝙ nisi esset aliud sustentans necesse haberet homo q̃qꝫ motu voluntatis in malũ incidere. ¶ Diabolus enim nihil est ꝙ magis timeat & vehemẽter abhoreat quã signum, siue figurã crucis, & memoriã passionis dñi nostri Jesu christi & rõ est, qꝛ añ aduẽtũ Christi & illiꝰ passionẽ diabolus hẽbat mirabilẽ ꝑtãẽ sup oẽs hoĩes vincẽtes. hẽbat. n. duplicẽ manũ. vna q̃ dicebat̃ manꝰ attrahẽs, altera q̃ dicebat̃ manꝰ cõpellẽs. manus. n. attrahẽs erat illa ꝑtãs q̃ ipse sathanas trahebat ad limbũ oẽs iustos & sanctos viros. Manus vero cõpellens erat illa ꝑtãs precipitandi hominẽ in malum, vel per fallaciam, vel per violentiã, qꝛ tunc tentabat, vt Draco, tẽtabat, vt Leo. oẽs enim homines vel per fraudulentiam, vel per violentiam superabat. que magna ipsius potestas debilitata fuit per passionem dñi nostri Jesu Christi per quẽ apparuit lumẽ veritatis, & interius ꝑ diuinam inspirationeꝫ exterius ꝑ humanam instructionem, ita qꝺ nos omnes a manibus illius liberauit. & propterea diabolus tam fortiter

5 abhorret † memoriam passionis predicte, per quam eius potētia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & potestas grandius restituta est nihilominus remansit sibi illa generalis tentandi facultas quam pōt ꝯ oēs indifferenter exercere deo permittente, imo ꝯ ipsummet Jesum illā experiri voluit, vt hr̄ Matt iiij. c. nō tñ hȝ nūc illā per modū violentie, sȝ persuasionis & fradulentie quorū tot & tantas ipse hȝ, vt vix homo illis resistere possit. ista sunt verba not. S. Bonauenture in. iij. senten. dist. xix. q. iij. nu. xxij. & xxiij.

¶ Redeundo nunc ad ꝓpositū dico non esse mirum si mulier pudica ex se, qñqȝ flectitur ad libidinē & dirigit cor suū ad amandū illū quē prius nullo modo cognouerat, ꝙ solū ꝓuenit ex illa festina & insatiabili demonis tentatione, que intrinseca est sollicitans animā accedēte postea sortilegi extrinseca operatione sermonis ambasiate literarū amatoriarū & alijs similibus extrinsecis sollicitationibus, q̄ proprie sunt causa imediata lapsus ipsius mulieris, vt incidat in la-

6 queū. † & qr muliebris sexus fragilis est, facile decipitur, flectit̄ & apprehenditur vt hr̄ in. c. forus. de verbo. sig. & not. gl. in. c. j. de clād. despon. xxiij. q. vij. ꝙ proposuisti. & q. v. c. adam. & c. mulier & di. xi. ꝗ. eo. q. vj. in fi. Sortilegia vero ipsa qualiacunqȝ & quotcūqȝ sint nō sunt causa imediata flectendi pudicā animum &c. sed dicunt̄ cā mediata & remota pp̄ que demon magis deliberate studet illā tentare & capere in laqueū postq̄ per turpē abusum illum sacramentorū in grauē offensam diuine maiestatis obtinuit diuinū cultuȝ prosterni, & ipse vt deus adorari, & hoc est ꝙ ipse magis desiderat quā aliud, vt alias diximus. s̄. q. precedenti. & latius dicam infra in fin. huius questio.

¶ Tertie speciei instrumenta similiter plurima sunt, quorū parteȝ vidistis. s̄. iij. q. quibus aliqua superaddā, iō dico quod aut fiunt in corpore p cibum vel potū aut extra corpus aliquo ex modis predictis. primo casu nota vnū breuiter & ḡnaliter ꝙ omnia p sortilegia siue maleficia, veneficia, q̄ fiūt i corpore, nō fiūt absqȝ veneno, sȝ oēs ille mixture cōpositiōes & pocula sunt mixta veneno aliq̄ mitiori, vt minus officiat, aliq̄ vero atrociori, vt citius vulnerēt vel occidāt, q̄ vt dixi, ex diuersis rebus ꝯficiūt̄ qdā ex herbarū folijs festucis aut radicibus, quedā ex venenis serpētū, quedā ex reptilibus terre, animalibꝰ, vel pisci bus venenosis, lapidibus sulphure gūmis ere, plūbo argento viuo ꝙ ipsi mercurium appellant alijsqȝ diuersis metallis in puluerē redactis seu alio mō cōbustis, & sic ex rebus naturalibus illa cōponunt demonis instructione docente. & hec sunt q̄ in ve-

7 ritate diuersas inducunt egritudines in humanis corporibus. † & ꝓpterea lex vocat ista mala venena que sunt facta hominis necandi aut egrotandi causa. l. iij. §. hec adiectio. ff. ad. l. cor. de sica. & l. si qs aliquid. §. qui abortionis. ff. de pe. bona siue non mala venena dicuntur ea que non sunt cōposita ad nocendū nec facta hois necandi cā vt sunt illa amatoria que in poculis amatorijs cōiter cōmisceri solent. d. l. iij. §. adiecto. & d. §. qui abortionis. & ibi Barto.

¶ Aut illa fiunt extra corpus. scȝ extra cibum, vel potuȝ & diuersas similiter vnctionū mixturas & venenorum compositiones accipiunt quibus maleficiandorum corpora dormientiuȝ linire & pstringere solēt, & quā primum ipsa vnctura ad precordia penetrauerit q̄ facile penetrat stante calore dormientis statim audiuntur gemitus & maximi vlulatus insurgunt quos psona maleficiata dolore q̄ grauī sustinere non potest.

¶ Quidā alij sortilegia hmōi sub alia forma cōposita consuunt latenter in chlamyde aut abscondūt in lecto ipsius maleficiandi seu in aliquo loco subterraneo fouea facta aut sub limine ostij sup quo destruendus trāsiturus sit, & pedibus illa calcare contingat.

¶ Quidā aūt capiunt residua quedā ex corpore persone maleficiāde. s. capillos, dentes, vngues, pilos, siue setas corporis, sanguinē si habere pñt, aut particulā pellicule manus, vel pedum.

¶ Alij vero capiunt particulas vestium earundē personarum caligarū solearū siue planellarum calciamentoꝝ camisie diploidis birreti scuffie aut veli muliebris cinguli siue zone, stringaruȝ & simi-

8 lium. ¶ † Quidam ēt capiunt particulam corporis alicuius cadaueris eorū scȝ qui iam sepulti fuerunt, & vt plurimū querunt illorum cadauera qui furca suspensi, aut alia turpi morte periere, & illorum vngues qñqȝ aut dentes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pedē, vel digituȝ, aut aliqd ex eorū intestinis, scȝ cor iecur epateȝ siue pulmonē, miltiam rete vētris partem aut intestinorū pinguedinem neruos ossa, vel carnem & cuȝ istis alijs & similibus turpissima cōponunt sortilegia. quidā alij capiunt particulas quasdam vestiū ipsorū cadauerū cū qbus humati fuerunt, quidā alij capiunt chordam siue capistrum viri laqueo suspensi, aut illius camisiam & cum illis similiter q̄plura mala turpissime execrant̄, nec verent̄ nocturnis tēporibus cadauera ipsa exhumare aut ipsemet in sepulchris ipsoꝝ intrare & hec pluries habui in facto Rome, & ab ipsis reis in eorū examine per plures spontaneas ꝯfessiones accepi, que quidem omnia fuerunt per demonstratione ad oculū verificata.

¶ Quidam vero ceperunt aniū aut ferarum intestina, mēbra ossa plumas, vel retas, quid de oculis aut capite, vel dentibus lupi, qd de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedibus vel vnguibus castoris, quid de ore vel beccho aquile, quid de galli crista & testiculis, & alijs quam pluribus.

9 ¶ † Quidā sunt qui imagines cere, vel alterius mixture conficiūt illasqȝ portant ad loca sacrificiorum quibus cōpletis imagines ipsas sub nomie persone maleficiāde certis adhibitis cerimonijs baptizāt omnia opa ipsoꝝ cū deuotione Sathane offerētes quibus sic oblatis & execratis imaginibus ignem ingentē apud ipsas conflant illasqȝ spinis acubus clauis, vel alijs rebus acutis, qñqȝ in capite, qñqȝ in vultu, in gutture in renibus pectore femore costibꝰ aut ventre, vel similibus locis perforant & cruciant deprecātes cōtinue vt verum corpus maleficiandi easdē patiat̄ puncturas & penas, & eisdeȝ doloribus crucietur, ac si eius corpus his instrumentis vere perforari contingeret, & licet sepius persona maleficiata in eadem corporis parte similes dolores intolerabiles patiatur nihilominus non proueniunt virtute, vel potentia dictarū imaginum, vel sacrificiorū, sed potius ex vnctionibus. & alijs mixturis veneficis quas adherent corpori ipsorum maleficiatorū vt. s̄. dictum est in. iij. q. Sed

10 quero † nunc si dicte imagines nihil prosunt nec operantur effectuȝ in sortilegio, quare fiunt? Respon. qd̄ licet ex istarum imaginū immolationibus non subseq̄nt̄ imediate effectus de quibus. s̄. tamē ex longinquo & mediate sequunt̄, qr demon inter alia desideria sua hoc maius hȝ vt adoretur ab hoie ad similitudineȝ dei vt supra proxime dixi, sed vt promptius & facilius adorationem ipsaȝ consequatur & augeat docuit sortilegos suos hec sortilegia per imagines fabricare illasqȝ primo & ante oia baptizare & cum illis preces more sacerdotali offerre, ad hoc vt cultus siue adorationis amplificet̄ & latius extendatur, & sub isto colore captandi amorē inferendi egritudinem inueniendi thesaurum, vel alio simili modo decipit istos ignaros nihilominus opus maleficij perficitur venenis que sunt ꝓprie cā imediata egritudinum iste vero imagines dr̄ cā remota & mediata pp̄ q̄ demō subtilius & diligētius satagit ad instructioneȝ venenoꝝ & illorū exhibitionē ita ꝙ psona maleficiata audiat qd hȝ i corpore & iō ista dr̄ cā remota & mediata ad maleficiū. mixtura āt poculi aut vnctionis est causa imediata, vt no. in. c. nec mirum. xx-

11 vj. q. v. ¶ † Ex quibus vides quod Sathanas sub diuersis signis instrumentis, mixturis, compositionibus, ligaturis, charateribus atqȝ figuris instruit sortilegos ad conficiendū diuersa maleficia hȝ diuersas hominum opiniones quas prosequi intēdūt, & vt facilius demon simplicis credentium animos fallacijs suis apprehendat sepius sortilegia ipsa sub aliquo tegmine sanctitatis abscōdit, aut cultu vere deuotionis obumbrat vt res videat̄ honesta & sanctitatis deuotione foueri, & ideo iste mulierculę, vel similes in dissolutione dictorum sortilegorum semper quasi iubent dicere angelicam salutationem siue dominicam orationem hoc est Aue mariaȝ, vel Pater nostrum ad deuotionem alicuius sancti Apostoli, vel martyris seu sanctarum virginum ad deuotionem vero Dei & beate passionis marie nunq̄. nec reperies etiam ꝙ faciant vnq̄ dicere symbolum fidei, scȝ credo in vnum deuȝ &c. & hoc est ꝙ diabolus vehemēter abhorret, vt alias diximus. s̄. ea. qō. qr per illud fidei christiane obseruantia & demonis exclusio demōstrat, ipse vero mulieres aut viri remedia hmōi vt plurimum faciūt instructione & suffragio diaboli, & ideo dicuntur superstitiosa & reproba, vt latius dicemus. ꝗ. in seq. q. vbi plenius examinabimus istum articulum an & quando liceat maleficiatuȝ, contrario maleficio liberare & quomodo & qualiter cognoscatur an remedia ista sint superstitiosa & reproba, vel nō & casu quo sint dānata qua pena puniatur qui illa scienter exercet ibi dicetur.

 SVMMARIVM

1 Effectus sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus siue mixtis siue simplicibus.
2 Diabolus rerum naturalium & secretorum nature maiorem hȝ cognitionem q̄ omnes simul homines.
3 Diabolus qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum.
4 Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in demonibus.
5 Diabolus preteritorum aut presentium occultorum homini incognitorum optimus est interpres.
Diabolus furta, adulteria, & cetera queqȝ vitia quamquam occultissima cognoscit.
6 Futura dupliciter cognosci possunt.

Diabolus rerũ principia cognoscit, cui magis nota est virtus causarum naturalium q̃ hominibus.

7 Diabolus quare quandoq; futura predicit ex certa scientia quã nõ habet ipse.

8 Arte magica sciri põt que in locis distãtibus seu remotis fiunt.

9 Diabolus imbutis artibus magicis reuelat, alias cognitu impossibilia.

10 Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturaliũ aut secretorum nature.

Demones elementorum, metallorũ, lapidum, herbarũ, plantarũ, reptilium, auium, piscium, & motuũ celi notitiam habent.

11 Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominũ est lõge doctissimus.

Diabolus ex q̃bus rebus mixturas aut compositiones faciat.

12 Diabolus quedam in puluerem & quedam in pinguedinem redige re docet ad facienda sortilegia.

Morbi qui & quales ex sortilegijs oriantur.

13 Pocula abortionis dicuntur, que dantur alicui vt fetum edat immaturum.

Uirtus generatiua quandoq; impeditur per sortilegia.

14 Mr̃imoniũ q̃nq; p ecclesiã separari mãdat̃ ob impotẽtiã coeũdi.

15 Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur qualiter fuerit liberatus.

16 Liberandus a maleficio iubetur signum crucis omittere.

17 Malefici seu sortilegi an & qualiter pluuias, grandines, & fulgura inducere possint.

18 Egritudines seu morbi quos inferũt malefici, nõ ex imaginib9, aut ceremonijs proueniunt, sed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.

19 Diabolus quare a Deo permittatur adeo inhoneste res diuinas & sue adorationis cultum deturpare.

20 Sortilegum seu maleficum an liceat impune consulere ad tollendũ maleficium.

21 Jus ciuile pro soluendis maleficijs permittit recursum ad maleficos, sed non ius canonicum.

Infirmitates an possint licite sanari per quedam verba superstitiosa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculi.

22 Remedia sanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa, vel non.

23 Nomina hebraica dei & angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licite pro remedio sanitatis.

1 S Exto quero †qũo potest esse q ex premissis rebus simplicibus aut mixtis effectus sortilegiorum huiusmodi & tot accidentia in humanis corporibus ita fortiter causentur seu etiam tollantur aut futurorũ occultorum ve reuelationes taz clare succede re possunt. nã quibusdaz ridiculuz potius quã credibile esse videbatur q ex tactu vnius imaginis cere crete aut alterius mixture si tãgatur in aliqua parte sui corporis per maleficũ, in eadem parte corporis persone maleficiande statim exoriatur infirmitas & causentur dolores intensi aut amoris cupiditas, & vehemens libido preparet incendia cordi, & sic de singulis alijs sortilegiorũ speciebus. hec. n. videnẽ esse satis remota a credulitate recti iudicij & tamen in rei veritate effectus & accidentia huiusmodi negari non potest qd̃ veniũt atq; recedunt opera & ministerio dictorum sortilegorum.

¶ Et ideo p faciliori solutione istius dubij. Uidendum est primo de virtute & potentia demonis que & qualis sit & q̃ ptãtem hz sup hoie qua cognita facilis reddetur solutio istius dubij.

2 ¶ †Sciendum est. n. q Angelus sathane qui est proprie diabol9 mirabilez hz virtutem & ptãtẽ cognitiuaz circa nãlia & secreta nature. plus enim de his ipse solus est instructus & bñ informatus, quaz oẽs homines de mundo simul. ita dicunt Theologi, & maxime san. Tho. in tracta. qq. q. xvj. arti. vj. in tit. de demon. & S. Aug. lib. x. de ciui. Dei. & habetur in. c. nec mirum. xxvj. q. v. ex quo. n. ipse Angelus est substantia spũalis, & pura intelligentia hz oẽs virtutes intellectiuas & omnia secreta nature que naturaliter spectãt ad angelum siue bonum siue malum de quibus latius per eũdẽ Tho. in dicto lib. qq. q. xvj. arti. j. ij. & vj. & per totum de demoni. & quest. vj. arti. iiij. & vj. in titu. de mira.

¶ Deus enim dum a principio creauit naturam angelicam in paradiso eandem virtutem & potestatem dedit angelo sathane quã dedit angelo lucis, q̃ a principio oẽs lucidos & preclaros creauit, ita dicunt oẽs Theologi, & hr̃ Eze. xxviij. c. dum loquitur diabolo figuratiue in personaz regis Tyri dicens. Tu signaculuz similitudi

3 nis, †plenus sapientia, & perfectus decore, in delitijs paradisi Dei fuisti, omnis lapis preciosus operimẽtũ tuũ, sardius, topazius &c. tu cherubim extentus & protegens, posui te in monte sancto dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis a die cõditionis tue, donec inuẽta est iniquitas in te. Peccasti & eieci te de monte sancto dei, & perdidi te, o cherubim, hec dicit dñs deus. habetur ẽt de hoc conse. dist. j. hi duo. & no. xxvj. qõ. v. nec mirũ. §. sed hoc quosdam &c. vbi. S. August. loquens de acutissima intelligentia diaboli dicit q̃to magis potest diabolus cognoscere egritudinẽ esse mortalem, vel non si hec eadem cognoscit homo per quasdã cõiecturas & signa, multo magis illa cognoscit diabolus quem angelica ptãte sublimẽ, pphetica oracula fuisse testantur. idẽ dicit Tho. d. q. xvj. de demon. Quã primum igitur Sathanas qui tunc ppter illius summã pulchritudinẽ & splendorem Lucifer vocabatur incidit in peccatum superbie ꝯ suum creatorem volens se facere equalẽ deo credens posse exercere vires suas in celo, & alijs predominari preter & contra dei voluntatẽ statim ipse cum sequacibus suis de celo expulsus fuit & pro sua eterna habitatione statutus fuit infernus locus teterrimus, & tenebrosus, & ppea perdidit oẽm beatitudinem sedem celestem diuineq; maiestatis speculationẽ, & lux celestis candoris conuersa fuit in tenebris.

4 ¶ †Hinc q̃ri posset an intellectus diaboli post peccatũ fuerit obtenebratus, ita q nõ hẽat lucẽ illã itellectus cognitiuãita subtilem & claram sicut prius habebat de quo vide. S. Tho. in. d. q. xvj. arti. vj. de demon. vbi concludit in effectu q Diabolus peccando pprietatem nature sue angelice nõ amisit sed naturalia in eis adhuc integra remanẽt & splendidissima. idẽ sentit Dyo. in li. de diui. no. c. iiij. & no. in. d. c. nec mirũ. xxvj. q. d. §. sed hoc quosdam fallit &c.

¶ Quo ad ea vero que sint diuine cognitionis prout est scientia futurorũ ex certa ratione secreta cordis hominũ & similia ista. n. omnis intellectus angelicus ẽt angeli boni est incapax ex se ad cognoscendum & cõprehẽdẽdum & ppea indiget quodam superiori lumine illustrari ad ipsa cognoscẽda q lumẽ est diuine gratie & ad h̃ nõ perueniunt nisi angeli boni per gratiam. angelus autẽ sathane est'i dignus & incapax istius gratie pp peccatum de conse. distinct. j. hi duo. & ideo non potest veraciter futura predicere.

¶ In his vero que naturalia sunt vterq; angelus hz mirabilẽ virtutem & ptãtem cognitiuã longe supra humanum intellectum, adeo q ea que sunt hominis scientie quodãmodo impossibilia, ipse Diabolus videt omnia & expresse cognoscit, quippe q̃ ipse est spirit9 liber & eleuatus, & dicitur substantia spiritualis & incorporea. ita appellatur ab omnibus Theologis nul'oq; premitur pondere carnis seu alia corporea põderositate, ex quibus possit eius velocitas itellectus quoquo modo offuscari aut impediri quo minus videat & expresse cognoscat oia que conueniunt nature angelice vt. s. dixi.

5 ¶ †Et ideo aut nos loquimur de sciẽtia preteritorum aut presentium occultorũ que homini sunt ignota penitus & istoruz ipse est optimus interpres & cognitor. ita dicit. s. Tho. in. d. q. xvj. artic. vj. & sanctus Augu. in lib. x. de ciuit. dei. & no. in. c nec miruz. xxvj. q. v. ¶ Hinc est q Diabolus cognoscit atq; videt omnia furta etiaz latentissima & eorum fures & alia huiusmodi crimina licet occultissima sint, vt sunt coniurationes, tractatus, incendia, assassinia, homicidia occulta, falsitates, sacrilegia, stupra, adulteria, & his similia non solum que fiunt inter presentes verum ẽt & inter absentes & in ptibus multum longinquis atq; remotis ex quo ipse omnibus his ictu oculi presentialiter adesse põt & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere põt vt patebit. j. in eadẽ questio. in quibusdam exẽplis, exceptis tñ hominum cogitationibus in mente retẽtis que licet sint de presenti, tñ Diabolus illa ignorat maxime quando nondum fuerunt deducte ad cognitionẽ alterius p aliquẽ actuz extrinsecum aut signuz. istoꝝ. n. solus deus est cognitor, & verus iterpres vt habeẽ Matthei. xxij. c. & Marc. xij. & dicemus infra eo. que. x. Futurorũ quoq; diabolus est incapax sed si deuenerit ad cognitionem quandam coniecturalem, & demonstratiuam siue inclinatiuam q̃ hanc hz ex consideratione corporum celestium & motus astrorum sicut astrologus, sed ista dicitur dubia & incerta notitia. q̃ põt abesse a veritate vt nota. in. c. episcopi. xxvj. q. v. c. sortes. c. anguria eadem causa. q. iiij.

6 ¶ †Et ideo dicit sanctus Tho. d. q. xvj. arti. vij. quod futurorum duplex est cognitio vno modo cognoscuntur futura quantum est in se ipsis & natura sui & hec cognitio pertinet ad solum deum, nulla enim creatura hz istã facultatem nisi ex diuina gratia spẽliter fuerit sibi reuelatum sicut fuit sanctis Prophetis & ideo bene dixit. Esaie. xlj. c. annunciate nobis que ventura sunt & dicemus quia dij estis vos.

¶ Alio modo cognosci possunt futura in suis causis, sc3 quantum ad causas suas actiuas vel secundum potentiaz causarum & hec est illa cognitio coniecturalis & demonstratiua de qua supra proxime

dixi. ⁊ de hac Diabolus participare poteſt, quippe qꝛ ipſe cogno-
ſcit principia rerū, ⁊ eſt illi magis nota virtus cauſarum naturaliū
q̄ꝫ hominibus, nā per ſcientiam aſtrologie, vel per alia ſigna ⁊ con
iecturas facilius ⁊ certius cognoſcit diabolus futura q̄ꝫ homo. qꝛ
ſubtilius cognoſcit cauſas ipſarum rerum naturales ⁊ que antece-
dunt rem ipſam eſſentialiter que nos vocamus indicia ⁊ ſigna re-
rum, qꝛ ſunt principia quedam futurarum rerum que precedūt ope
rationes naturales poſtmodū ſucceſſuras ſiue euentus rerum futu
rarū ⁊ ꝑ iſta fuit inuenta pronoſticatio per aſtrologiā que fit iuxta
demonſtrationes ⁊ indicia aſtrorū ⁊ corporum celeſtium, is igit̄ q
per ſcientiam ⁊ notitiam ipſam futura ꝯiecturaliter ⁊ inclinatiue ꝑ
dicere querit non peccat ſi dixerit ꝙ ſic aſtra minantur ſiue demō
ſtrant, ſed dicendo affirmatiue ⁊ certitudinaliter prout res ſunt, vl̄
erunt in eſſe ſuo peccat grauiter, vide Abba. ⁊ alios cano. in. c. ij.
extra eo. tit. ⁊ ideo diabolus vt videat̄ habere maiorem poteſtatē
⁊ ſe eſſe equalem deo, non veretur futurorū quorumcūqꝫ velle cla
re certam notitiam neceſſariam demonſtrare, ⁊ rem futurā que ad
huc non eſt in rerum natura certo modo futurā prout erit in ſuo eē
demonſtrare qñ venerit in lucem ⁊ erit certa in rerum natura, ſed
in hoc mendax eſt ⁊ decipit hominem, qꝛ iſtius notitie ipſe diabo-
lus eſt omnino incapax, vt concludit. S. Tho. in. d. q. xvj. art. vij.
de demon. ⁊ hoc idem ceteri Theologi concludunt ⁊ tenent.
7 ¶ †Et ꝓpea ipſe diabolus, vt facilius hominem decipiat, quotieſ
cunqꝫ contingit de ipſis futuris interrogari, ſemper reſpondere ſo
let verbis implicitis dubijs ⁊ incertis que ad vtrumqꝫ ſenſum acco
modari poſſunt affirmatiuum, ſcꝫ ⁊ negatiuum, vt pꝫ exemplo vati
cinij ſtrenuiſſimi Ducis armorum domini Brachij ſenioris Pe-
ruſini qui paulo anteq̄ꝫ cum hoſtibus concurreret ⁊ bellum iniret
conſuluit demonem quendam quem aſtrictum tenebat nunquid fu-
turi belli victoriam, vel ſuam aut ſuorum ſtragē reportaret ⁊ an ip
ſe incolumis euaderet, vel periret, cui reſponſum dedit per iſta ver
ba, vcꝫ ibis redibis non morieris in bello, ⁊ aliud ꝙ grecis prenun-
tiaſſe legitur vcꝫ dico te Aiacidem Enonē vincere poſſe, que ver-
ba media ſunt adeo compoſita que adaptari poſſunt ad vtrūqꝫ ſen
ſum affirmatiuum, ſcꝫ ⁊ negatiuum hoc eſt victorie ⁊ ſuccumbētie
ſiue mortis ⁊ hoc modo decipere ſolet ſimplices credētiū animos
⁊ quoties rei euentus preter aut ꝯ ſpem conſulentis ſuccedit tunc
diabolus ſe optime ſaluat in contraria opinione redarguendo ip-
ſum conſulentem de ignorantia ſua aut mala intelligentia verborū
ſuorum aut contraria interpretatione.
¶ Et qꝛ diximus ſupra quod diabolus habet notitiam omniū pre
teritorum ⁊ preſentium que iam facta ſunt, vel fiunt tā inter preſen
tes quam inter abſentes licet nobis occultiſſima ſint.
8 ¶ †Subdam exemplum clarum diebus noſtris exortum in ciuita
te Peruſina vt referri audiui a quodam religioſſimo viro ⁊ hone
ſto ſacerdote mature etatis qui retulit mihi cognouiſſe quendā pre
ſbyterum Jacobū Peruſinū qui magice artis erat multum erudi
tus, ⁊ ſepius experiebatur artem predictam, quadam die dum ipſe
preſbyter Jacobus celebraret miſſam in eccleſia Cathedrali ſanc-
ti Laurentij illius ciuitatis, dum eſſet circa mediū miſſe verteretqꝫ
faciem ad populum, ad dōm verba illa que dici ſolent parum an-
te conſecrationem eucharistie, vcꝫ, Orate fratres ⁊c. loco illorū ver
borum dixit. orate pro caſtris eccleſie qꝛ laborant in extremis. ⁊ il-
lo tunc eodemqꝫ momento Dux militum eccleſie vna cum toto ex
ercitu ab hoſtibus cum quibus paulo ante concurrerant ſuccumbe
bant ⁊ exercitus ipſe ruebat ⁊ ſcindebat̄ in diuerſis partibus ⁊ nihi
lominus diſtabant exercitus huiuſmodi ab vrbe Peruſina ſpatio
quinquaginta miliariorum, vel circa adeo ꝙ impoſſibile erat ꝙ ꝑ
hominem ēt currēdo ſtaffettam, ſiue per poſtas potuiſſet tam cito
tale factum nuntiari. Deinde interrogatus preſbyter ille ab aliqui
bus ex circunſtantibus qui preconium ipſum audierant, quidnam
ſonarent verba illa ⁊ ad quem effectum in illo miniſterio miſſe loco
ſolitorum verborum orate ⁊c. promulgata fuiſſent, qui preſbyter re
ſpondit ex tempore ꝙ ita dixerat. qꝛ verum eſt quod illo tunc mili-
tes ⁊ exercitus eccleſie qui cum hoſtibus concurrerant ſuccumbe-
bant atqꝫ peribant, ⁊ qꝛ auxilio indigebant ipſe ſacerdos orabat ⁊ i
tercedebat pro illis. interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat ſi-
bi ꝙ milites ⁊ exercitus ipſi tunc ſuccumberent, qui reſpondit qđ
ſpiritu ſancto ſibi tunc eadem reuelante populo manifeſtauerat ⁊
9 cum iſta reſpōſione illos quietos dimiſit †nihilominus in rei verita
te diabolus fuit qui illa dicto preſbytero manifeſtauerat de q̄bus
ſepius interrogabat cum de ipſis militibus ⁊ exercitu ⁊ de concur-
ſu atqꝫ victoria ⁊ habita reuelatione a diabolo illam populo mani-
feſtauerat eo modo quo ſupra. ⁊ lꝫ ea que in caſtris ipſis tunc con-
tingerant ꝓ loci diſtantiam impoſſibile eſſet ꝙ tam cito homini-
bus ipſis innoteſcerent, tamen diabolus qui eſt ſpiritus liber, ⁊ in-
corporeus potuit illa videre ⁊ preſentialiter interuenire, ⁊ ictu ocu
li ſe transferre Peruſium, ⁊ ea omnia dicto preſbytero auido illa
ſcire manifeſtare ⁊ aperire totam ſeriem facti ſub breui verborum
compendio, ⁊ ipſe populo, prout fecit, aperuit, ex quibus apparet
ꝙ demon hꝫ notitiā omniū preſentiū ⁊ preteritorum tā eorū que
fiunt inter preſentes quam eorum que fiunt inter abſentes quecūqꝫ
ſit abſentia longa vel breuis.
¶ Aut nos loquimur de notitia rerum naturaliū creatarū ab ip
ſo deo ſiue natura aut hominū operationes ⁊ circa iſta ſimiliter hꝫ
mirabilem virtutem cognitiuā, qꝛ omnia que a deo creata ſunt in
mundo ipſe cognoſcit vna cū viribus ⁊ virtutibus ſuis, ipſe enim no
ta hꝫ omnium herbarum nomina ⁊ vires ſuas quas habent in fo-
lijs feſtucis atqꝫ radicibus, itē omnia animalia terreſtria, ⁊ eorum
naturas ⁊ qualitates, omnes aues ⁊ volatilia celi, itē oēs piſces ⁊
animalia aquatilia omniū metallorū ſulphuriſqꝫ vires omnium li-
gnorum lapidumqꝫ ⁊ eorum virtutes ⁊ potentias naturales habet
10 in promptu. ¶ †Et breuiter dicas ꝙ circa iſta naturalia ⁊ ſecreta
nature in ipſo demone nulla cadit obliuio nec ignorantia, qꝛ cūcta
notiſſima ſꝫ ante oculos. ita dicit. S. Tho. in. d. trac. qq. qō. xvj.
ar. vj. in ver. reſpōdeo ⁊ qꝛ peccando ⁊c. ⁊ §. ad primū ver. ad. vij.
de demon. Idē concludit ille Prierias in. d. ſuo tract. ⁊c. lib. j. c.
xiij. ⁊ lib. ij. c. vij. vbi recitat ꝙ demon quicunqꝫ etiam minimus no
uit omnia cum ſuis viribus ⁊ proprietatibus.
¶ Primo enim nouit omnia elementa.
¶ Secundo omnia metalla.
¶ Tertio omnes lapides
¶ Quarto omnes herbas. ¶ Quinto omnes plantas.
¶ Sexto omnia reptilia terre. ¶ Septimo omnes aues.
¶ Octauo omnes piſces. ¶ Nono oēs orbes ⁊ motus celorum.
¶ Decimo oēs ⁊ ſingulas ſtellas figuras ⁊ ſigna celeſtia ac eorū
influxus ⁊ omniū predictorū virtutes ⁊ potentias naturales ex qui
bus infinita quodāmodo ſumunt̄ venena quorū quedā ſunt ad nocē
dum occidendumqꝫ, quedā vero orta ſunt ad ſanandum que dicun-
tur bona venena ex quo natura illa procreauit ad medelam. l. iij. §.
hec adiectio. ff. ad. l. corne. de ſica.
¶ Cum itaqꝫ diabolus habeat nota omnium ſupradictorū nomi-
na, vires, virtutes, atqꝫ potētias naturales, ſicut melior medicꝰ q̄ꝫ
11 repiri poſſit in vniuerſo orbe terrarū, ⁊ ꝓpea dn̄t† Theologi ꝙ iſte
diabolus eſt optimus Phūs, theologus, arithmeticus, matema-
ticus, dialecticus, logicus, grāmaticus, muſicus, ⁊ medicus excel
lentiſſimus qui modica experientia quoſcunqꝫ viros ēt excellentiſſi
mos ⁊ practicos dictarū artium ⁊ peritie mirabiliter ſuperaret. ⁊
ideo ex eorum ſiue earum mixturis ipſe diabolus facit, vel facere i
ſtruit ſuos ſortilegos qñ ⁊ qualiter agere debeant vt componāt
venena illa ad formandū ſortilegium ſiue facturam ⁊ diuerſas idu-
cere egritudines in humanis corporibus quorū venenorū ⁊ malefi
ciorum. ¶ Quedā cōponunt ex herbarū folijs feſtucis aut radici
bus q̄ ſunt mirabilis virtutis ⁊ potentie, ⁊ quedā ſunt que nō oriū-
tur in partibus noſtris ſed illas affert demon ex Egypto aut parti
bus orientalibus, ſeu alijs, vbi naſcuntur ⁊ habent meliores vires
vt alias a quibuſdam magicis per me examinatis referri audiui.
¶ Quedā vero ex lignis. ¶ Quedam ex lapidibus.
¶ Aquedā ex metallis, ſcꝫ ex plūbo ere ſtāno argento viuo quod
appellant mercurium. ¶ Quedā ex reptilibus terre venenoſis.
¶ Quedam ex proprio ſerpentum veneno.
¶ Quedā ex auiū aut animaliū, ſiue piſcū venenoſorum mēbris,
vel inteſtinis que habent diuerſas proprietates a natura in quibus
inſunt diuerſa venena ⁊ virtutes, ſeu potentie naturales que diuer-
ſas operationes inducunt. vide. S. Augu. lib. iiij. q. xxiij. de ciui.
dei. ⁊ ſ. Tho. in. d. trac. qq. q. vj. art. x. in tit. de mirac. ⁊ Prier.
in ſuo trac. de ſtrig. mag. lib. ij. c. vij.
12 ¶ †Quedā enim redigunt in puluerē ⁊ hec vtplurimum miſcētur
in ferculis, vel potu ex quibus fiunt diuerſa pocula de quibus di-
cemus infra eod. q. xi. quedam vero redigunt in pinguedinē, cum
quibus faciunt diuerſas vnctiones nec verētur quandoqꝫ in ipſis
pulueribus ſiue mixturis commiſcere pinguedinem ſiue axungiā
q̄ꝫ ſumūt ex proprio corpore chriſtiani, aut īfantis defuncti ſine ba
ptiſmo ⁊ hanc ipſi appellant pinguedinem pagani q̄ꝫ dicunt habe
re mirabilē virtutem ⁊ cum ipſis ⁊ dictis pulueribus alijſqꝫ rebus
adiunctis diuerſas componunt vnctiones maleficas ex quarū ta-
ctu aut aliorū cibo, vel potu in humanis aut brutorū corporibus in
finite cauſantur egritudines ⁊ morbi intrinſeci, qñqꝫ ex his proue
nit lucis priuatio, qñqꝫ vero mēbri debilitatio, neruorum attractio,
dolor capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, cordis, ⁊ iſte ſe
pius ceteris euenit: qñqꝫ renum dolor intenſiuus aut alterius mem
bri ⁊ partis corporis. ¶ Qñqꝫ vero ꝓuenit febris, tuſſis, ⁊ demē-
tia,

tia, ptisis, hydropisis, aut aliqua tumefactio carnis in corpore sine
apostema extrinsecus apparens, qñqȝ vero intrinsece apud intesti
na aliquod apostema fit adeo terribile ⁊ incurabile quod nulla ars
medicorum id sanare ⁊ remouere potest nisi accedat alius malefi-
cus siue sortilegus qui ɔ̃trarijs medelis ⁊ remedijs egritudinem ip-
sam maleficam tollat quam facile ⁊ breui tempore remouere potest
ceteri vero medici qui artem ipsius medicine profitentur nihil va-
lent ⁊ nesciunt afferre remedium ⁊ hoc est quod dixit sanctus Au-
gusti. in lib. x. de ciui. dei. ⁊ no. in. c. nec mirum. §. ad hec autē. xx-
vj. q. v. vbi dr̄ quod ista remedia que fiunt ad tollendum istas ma
leficas egritudines nulla ars cōmendat medicorum. ⁊ iō sunt valde
prohibita de iure cano. ⁊ ecclesia multum reprobat illa. xxvj. ques.
vij. admoneant. ⁊ latius dicemus infra ea. q. loco suo. Si igitur re
media huiusmodi non adsint corpus ipsum maleficiatum paulatim
consumitur vsqȝ quo deuenit ad extremū vite, qñqȝ vero velocius oc-
cidunt qñ volunt inferre mortem absqȝ remedio adhibent venena
atrociora que vitam ipsam citius perimunt.
13 ¶ †Quedā ēt faciunt vt inducant abortiuum pregnantis mulieris
⁊ hec dicuntur pocula abortionis de quibus habetur in. l. si quis ali
quid. §. qui abortionis. ff. de pe. ⁊ l. iij. §. hec adiectio. ff. ad legē cor
ne. de sica. ⁊ l. diuus. ff. de extraordi. crimi. vbi est glo. no. l. cicero.
⁊ l. pregnantem. ff. de pe. de quibus diffusius dicemus infra eo. tit.
q. xiij. ¶ Qñqȝ vero inducitur desiccatio lactis in nutrice.
¶ Quedam fiunt ad desiccandum totum lac vnius gregis, vel secū
di armenti vaccarum, adeo quod nihil casei penitus reddant q̄uis
antea in maxima abundantia reddidissent ⁊ similiter abortiones to
tius gregis, vel armenti inducere pñt prout alias vidi ⁊ habui in fa
cto Rome quod due malefice mulieres cum istis maleficijs perire
fecerant abortando multos pecudum fetus ⁊ lactem matrum desic-
cauerant penitus. Quidam vero cum eisdē compositionibus ⁊ ve
nenis impediunt in masculo, vel femina virtutem generatiuā emit-
tendi sperma. ¶ Qñqȝ vero in masculo membri languedinē ⁊ om-
nimodam impotentiam coeundi, in muliere vero vulue arctationē
siue matricis indignationē talem que summopere abhorret concu-
bitum ⁊ viri accessum ad coeundū, ⁊ pati non potest aliquo mō co-
14 pulam carnis. vnde euenit †qñqȝ ꝙ durante huiusmodi maleficio
⁊ impedimento ecclesia mandat matrimoniū ipsum separari ⁊ ipar
tiri licentiam alteri coniugum qui, vel que non patitur impedimen
tum ad alias nuptias conuolare, sed hoc procedit qñ impedimentū
ipsum durauit triennio. deinde alter, vel vterqȝ coniugum fatet im
potentiam suam tunc adhibita septima manu propinquorū aut vi-
cinorum fit separatio ipsius matrimonij per ecclesiam, vt habetur i
c. j. ⁊ c. fina. de frigi. ⁊ malefi. ⁊ ibi Panor. ⁊ ideo dixit Hostien.
in summa eo. tit. de sorti. §. fin. in fi. ꝙ isto casu ecclesia credit sortile
gijs ⁊ illorū effectibus de quibus habetur. xxxiij. q. j. si per sortia
rias. ⁊ pro clariori huius rei intelligentia exemplum facti exhibeo.
¶ In agro Sabinensi in quo hec maleficarum secta plurimum in-
15 ualuit ⁊ de presenti quoqȝ magna ipsarū copia reperit. †Quidam
vir egregius literatus ⁊ illese conditionis ⁊ fame qui in vno ex op-
pidis illis ortum habuit lȝ modo sit senex quadam die a quinquen-
nio citra mihi retulit quod ipse dum erat in flore iuuentutis sue tē-
pore quo sponsam duxit ad matrimonium consummādum opera ⁊
ingenio cuiusdam malefice mulieris q̄ꝫ mihi nomine proprio decla
rauit maleficiatus fuit ⁊ adeo fortiter apprehensus fuerat dicto ma
leficio quod cum vxore ea nocte ⁊ postea ꝑ multos dies nullum pe
nitus debitū reddere potuit ex quo habebat maximā verecundiam
⁊ nunq̄ cessabat admirari cōsyderans ꝙ prius erat perq̄ validus
in simili actu carnalis copule ex quo maximam solitus erat habere
delectationem, tunc vero ɔ̃ adeo quod sua misera vxor eiusqȝ parē
tes reclamare ceperunt primo priuatim putantes postmodū duran
te impedimento deuenire ad matrimonij separationem adeo quod
iste sponsus pro dolore ⁊ verecūdia quasi demēs ⁊ desperatus erra
ret, ⁊ multos ac multos medicos conuocauit vt liberaret ab ipsa
infirmitate ⁊ impedimento, ⁊ nihil proderant sibi, demum quidam
senex ipsum consuluit vt mitteret in quibusdam montibus altis pro
quodam magno ⁊ solenni magistro qui vocabatur magister ma-
gne experientie, qui in veritate erat solēnis magus ⁊ maleficus, qui
q̄ primum vidit ipsum sponsum cognouit illius infirmitatem ⁊ bre
ui tempore illum liberare spopondit vna nocte tm̄. ⁊ iussit qȝ dor-
miret illa nocte cum vxore, ⁊ prius exhibuit quoddam poculū dum
16 volebat ire dormitum † ⁊ premonuit ipsum eiusqȝ vxorē ne illa no-
cte munirent se signo crucis neqȝ timerent aliquo pacto si aliqd ea
nocte viderent, vel audirent, qȝ non poterant sibi nocere, qui malefi
ciatus cupiens multū ab ipso maleficio liberari, omnia ad vnguē
seruauit, quinta autem noctis hora, vel circa cepit audire maximos
tonitrus, pluuias tempestuosas ⁊ fulgura quā maxima, deinde ter
remotus adeo terribiles quod tota domus quassabatur a ventis ter-
remotus velut arbor que quassaretur a ventis, deinde audiuit voce
humana quosdā magnos vlulatus ⁊ clamores. ⁊ auertens oculos
vidit in eius camera plus q̄ mille vt apparebat adinuicem certan
tes ⁊ vnguibus pugnis ⁊ calcibus crudeliter pugnantes ⁊ laceran-
tes alterius facies ⁊ vestimenta tota inter quos vidit mulierē quā
dam que erat alterius oppidi vicini ⁊ dicebatur quod erat malefi-
ca de qua ipse sponsus multum suspicabatur ne ab ea pollutus fuis
set, que vltra omnes maioribus gemitibus ⁊ vlulatibus cruciabatͬ ⁊
crines faciemqȝ suam totam vnguibus lacerauerat ꝑꝑ que ipse ma
leficiatus dixit quod aliquantulum pertimuit a principio dubitās
ne quid mali sibi accideret, deinde recordatus de monitionibꝰ ma-
gistri reassumpsit vires, vxorem vero semper tenuit sub pannis ab
sconditam ne ista videret, postq̄ vero ita certauerant per mediam
horam, vel circa, ingressus fuit magister in camera predicta ⁊ erat
tunc circa mediam noctē, ad cuius ingressū oēs illi pugnātes vna
cū muliere ipsa statim disparuerunt ⁊ abierunt penitus. ipse autē
magister accessit ad ipsum maleficiatū ⁊ illius humeros tetigit ma
nu pfricādo aliquantulū dōo ꝙ nō dubitaret amplius qȝ iā libera-
tus erat, ⁊ illinc discessit, post cuius recessum dictus maleficiatus
sensit paulatim calorem quēdā in renibus ⁊ lūbis, ita ꝙ membrum
virile cepit erigere vultū ⁊ subito saliȝt ⁊ ipse apprehensa vxore red
didit debitum satis pingue cū maxima dulcedine ⁊ delectatione,
⁊ deinde prosecutus fuit vsqȝ ad senectutē ⁊ suscepit optimam pro
lem vtriusqȝ sexus, ⁊ ego quosdam ex suis filijs cognoui ⁊ allocu-
tus fui cum eius vxore tunc vetula que omnia predicta igenue fas
sa est, dicens ꝙ nunq̄ diebus suis grauiori fuit pulsata timore quā
nocte illa de qua supra. Alia ēt plura exempla de hoc referri pos-
sent que causa breuitatis omitto. vide illum Prier. in d. suo trac.
de strigima. demon. ⁊c. lib. ij. c. ij. vbi in. iij. puncto refert exēplum
cuiusdam ditissimi Comitis dioc. argentin. qui huiusmodi malefi-
cio steterat biennio impeditus ꝙ nunq̄ potuit vxoris comitisse vir
ginitatem deflorare que pulcherima erat, vide ipsum.
17 ¶ †Post hec quero an isti malefici ⁊ magi possint eorum arte ⁊
demonis suffragio inducere pluuias, grandines, ⁊ fulgura, aut ma
gna tonitrua ⁊ etiā an possint qñ illa venerint remouere ⁊ facere vt
cessent, ⁊ videret dōm ꝙ non qȝ ea que de celo veniunt ⁊ ad nos de
scendunt diuina dispositione proueniunt a corporibus celestibus, vł
ab aere mediante ordine quodam naturali dictorum corporū ⁊ illo
rum coniunctionum scdm ꝙ clare demonstrant astrologi, tn̄ dicas
ꝙ isti possunt demonis industria inducere hymbres grandines ⁊ ful
gura, ⁊ alia de quibus supra ⁊ econuerso ea sic irruentia remouere
⁊ ratio est, qȝ demones possunt elementa concutere ⁊ inducere ven
tos pluuias fulgura ⁊ grandines inducere ⁊ hoc est ꝙ dicit tex. in
l. multi. C. de malef. ⁊ math. l. eorū in fi. eo. tit. in. d. l. multi. dicitur
ꝙ multi sunt qui magicis artibus manibus accincti elementa con-
cutiunt ⁊c. per que omnia supradicta proueniunt in. d. l. eorū dicit
ipsi malefici possunt tempestates ipsas remouere ⁊ id opari ne se-
getibus aut terre nascentibus officiant, ⁊ ppea iura ciuilia nolūt ꝙ
isto casu maleficus siue malefica puniatur qñ illorū effectus ten-
dūt ad bonum ⁊ vtilitatem istarum enim maleficarum vna compo
nit maleficium altera tollit, vna instruit, altera destruit, vna pol-
luit, altera sanat, vna impedit, altera soluit impedimentum, ⁊ sic
vna illudit alterā, diabolus vero vtrāqȝ ⁊ vt plurimū ea q̄ destruit
maleficiū indicat alterā maleficā siue maleficū q vł q maleficiū fe-
cerat nō tn̄ verbis expressis sed qbusdā signis, ⁊ coniecturis ex qui
bus facile comprehenditur qui fuerit, ⁊ hoc prouenit astutia ⁊ fal-
lacia demonis qui delectatur in fraudibus ⁊ scandalis hominū vt
dicunt Theologi in locis supra no. ⁊ habetur in. c. episcopi. ⁊ cap.
nec mirum. xxvj. q. v.
18 ¶ †Cum itaqȝ egritudines, mortes ⁊ accidentia, de quibus supra,
proueniunt ex predictis mixturis ⁊ rebus naturalibus, non est dōm
ꝙ procedant ex illis cerimonijs, ⁊ imaginibus seu illarum tactibꝰ
⁊ sacrificijs, ⁊ alijs turpibus obseruantijs de quibus supra, sed ideo
cerimonias illas obseruant ⁊ baptizant imagines ⁊ alia huiusmo-
di faciunt, qȝ diabolus vt alias diximus supra summopere delectatͬ
in sacrificijs illis qȝ cupit adorari ⁊ vt facilius ipsi sortilegi ⁊ malefi
ci ad illa deueniant diabolus persuadet illis qȝ ex huiusmodi ob-
seruantijs ⁊ solennitatibus effectus de quibus supra proueniunt, sed
valde mentiur qȝ proueniūt ex naturalibus rebus vt supra vidistis
eodem modo dōm est de sortilegio siue maleficio amatorio in quo
sepius demon instruit ⁊ mandat cōmisceri sacramenta ecclesie, vel
sanctorum martyrum reliquias hostiam sacratam et similia de qui-
bus supra. iij. q. in. ij. specie tn̄ effectus amoris et flexibilitatis pudi
cianimi ad libidinem non prouenit virtute illius sortilegij siue male
ficij, sed virtute diabolice tentationis ⁊ vtriusqȝ solicitationis et per

tiasionis intrinsece ⁊ extrinsece, vt ibi dixi, sed hoc ideo facit dia-
bolus vt facilius adoretur ⁊ turpius diuinum cultum tractet ⁊ dis
si per ⁊ illius destructionem querat.

19 ❡ †Sed queri posset quare deus permittit diaboloꝙ ꝙ tam tur
piter res diuinas ⁊ cultū sue adorationis deturpet ⁊ destruat, quo-
dāmodo cum facile posset illi resistendo omnia ista prohibere ne
fierent sicut alias non permittendo impedit demon ne possit que-
dam alia facere que alias de sui natura facere posset vt dicemus in
fra. q. sequen. Respon. secundum cōem Theologorū ꝯclusionem
ꝙ ideo deus non prohibet hominem hec facere ne videat̄ sibi vel-
le auferre liberi arbitrij ptātē q̄ꝫ a principio sibi dedit vt possit opa
ri bonū ⁊ malū ad libitum suū, ⁊ impediendo ne incidat in malū vi-
deretur sibi auferre illā libertatem ⁊ velle illum omnio fieri bonum
ne igitur rumpat aut violet legē quam a principio ipse cōstituit vt
sequatur ordo nature sicut a principio ordinatum fuit ideo non im
pedit hominem ꝙ non facit ista, ⁊ quecunqꝫ alia mala qū vult ope
rare malum alioquin quis dubitat quod deo renitente hec fieri mi
nime possent. Sed hanc ptātēꝫ liberi arbitrij homini dedit vt pos-
set operare bonū ⁊ malum q̄ocunqꝫ velit ad libitū suum si bonum fe
cerit consequet̄ gloriam, si vero malum perpetuam dānationē. De
ditqꝫ diabolo facultatē tentandi vt posset ptātēꝫ ipsam contra quos
cunqꝫ indifferenter exercere vt not. Gene. iij. ⁊ Matth. iiij. c. vbi
contra ipsummet Jesum Christum ptātem illaꝫ tentandi expertus
fuit, vt habetur etiam Marc. j. ⁊ Luce. iiij. c. in princip.

❡ Sed anteq̄ꝫ ad vlteriora deueniam. Quero aliqua de remedijs
istis que fiunt erga maleficiatum ad tollendum maleficium ⁊ libe-
randum maleficiatum.

20 ❡ †Et primo quero ad liceat impune consulere sortilegū siue male
ficum vt dissoluat facturas ⁊ liberet egrotum a maleficio ⁊ simili
ter an liceat incantare ⁊ ꝯiurare hymbres, grandines, ⁊ fulgura ne
noceāt fructibus arboribus aut plantis.

❡ Et dic breuiter aut nos loquimur de iure ciuili, aut de iure cano
nico, primo casu lꝫ impune consulere ⁊ adhibere sortilegum siue ma
leficum ad faciendum opera que vertuntur in bonum ⁊ ꝓsunt, ⁊ nō
dꝫ quis pro bono opere cruciari. l. eorū. §. fi. ⁊ ibi Bar. hoc no. ex-
presse. C. de malef. ⁊ math. ⁊ hoc est clarū de iure ciuili, sed de iure
canonico non lꝫ aliquo modo ēt pro recuperanda corporis sanitate
querere remedia diabolica ⁊ superstitiosa lꝫ aliter sanitas ipsa recu
perari non posset nisi ꝑ remedia predicta, ita dicit tex. ad literaꝫ in
c. admoneant. xxvj. q. vij. ⁊ tangit verbuꝫ Panor. in. c. ij. de sorti.
vbi potius sanctissimi Pontifices patiuntur bona ecclesiarū furto
subtracta penitus perdi q̄ꝫ ꝙ querantur per remedia ⁊ artē huius-
modi, ⁊ hinc est ꝙ ecclesia potius tolerat dissolutionē mr̄monij ⁊
tanti vinculi sacramentalis fracturā q̄ꝫ ꝙ permittere ⁊ ꝯcedere ma
leficiatum ꝯ̄rijs maleficijs liberari. tex. xxxiij. q. j. si per sortiarias.
⁊ de frigi. ⁊ malef. c. fin. ⁊ ratio huius est q꞉ magis expedit pati in
corpore q̄ꝫ in anima q꞉ minor est corporis iactura q̄ꝫ anime. d. c. ad
moneant ⁊. c. fi. de sortil. arg. c. solite de malo. ⁊ obediē. ⁊ ibi Pa
nor. ⁊ oēs scribētes ad ꝙ ius ciui e non considerauit ꝙ principali-
ter tēdit ad ꝯseruationem tēporalium. d. c. solite. ⁊ not. doct. in. d.
c. admoneant. ⁊ no. ēt in. c. nec mirum. §. ad hec. xxvj. questio. v. ꝙ
tene menti.

21 ❡ †Itē dōm est de remedijs superstitiosis ligaturis ⁊ appēdicu-
lis, que fiunt per ipsos sortilegos siue maleficos ad sanandūꝫ alias
egritudines nō maleficiales, vt est febris, dolor capitis, ventris, ⁊
similes, quas amouere non lꝫ hmōi remedijs, ⁊ hoc est ꝙ vult dice
re tex. in. d. c. nec mirū. §. ad hec omnia ⁊c. vbi dicit ꝙ ad hec per-
tinent ligature execrabilium remediorū quas ars non commendat
medicorū, q̄bus aūt penis puniuntur qui premissa faciunt, vel con-
sulunt facientes dicetur infra eo. tit. quest. xj.

❡ Preterea non pretermittam hunc notabilem casum qui sepissi
me occurrit in facto maxime apud rusticos, reperitur quidaꝫ egro
tus aliqua egritudine non maleficiali, loco medicorum, quorum vt
plurimum habēt penuriam, adducitur mulier que quibusdam ver-
bis ⁊ remedijs asserit velle egrotū breuissimo tēpore liberare, egro-
tus vero qui est pure consciētie dicit caue, q꞉ nolo curari ꝑ remedia
superstitiosa, ⁊ ab ecclesia reprobata, q꞉ magis expedit vt patiatur
corpus q̄ꝫ anima vt supra proxime diximus, ⁊ illa respondet ꝙ nul
latenus dubitandum est de hoc q꞉ ipsa cum sanctissimis precibus ⁊
orationibus, ac remedijs ecclesiasticis vult ipsuꝫ liberare ⁊ incipit
facere ligaturam ⁊ dicere egroto, ꝙ dicat cum deuotione salutatio
nem angelicam aut orationem dominicam. s. Aue mariā, vel Pa-
ter nostrū, ⁊ ipa quoq̄ꝫ magistra aliquas preces alta voce ꝓmulgat
deinde duo vl' tria ꝟba dicit submissa voce que nullū sapiūt diuini
cultus odorem, ⁊ lꝫ per illa verba expresse non constet quod fiat de
monis inuocatio tamen non possunt congrue adaptari ad sensuꝫ p-
cedentium verborum quippe, q꞉ quo ad illa longe extranea sunt q̄-
ritur an dicta remedia sint reproba ⁊ superstitiosa. ⁊ quilibet dice-
ceret ꝙ non ex quo non constat aliquid expresse de malo, sed de bo
bo patet expresse.

❡ Solu. tu dic ꝭm ꝙ scribit sanctus Tho. in sum. q. xcvj. arti. ij. i
tit. de superstitio. ⁊ domi. Jo. lec. in sum. confe. eo. ti. de sortil. cap.
22 xj. quod in istis remedijs plura sunt consideranda. †Et primo con-
siderandū est vtrum remedia illa naturaliter tales effectus sanitatis
causare possint, quod facile iudicabitur consilio medicorū. quod si
tales effectus naturaliter cōcipere possunt, non erunt iudicanda su
perstitiosa, sꝫ vera ⁊ naturalia, ex quo medicine professio approbat
illa, si vero tales effectus naturaliter parere non possunt, sunt omni
no illicita ⁊ damnata, q꞉ necesse est quod pertineant ad quedam ta-
cita pacta cum demonibus inita. vt not. sanctus Augusti. in li. xxj.
deꝫ ciui. dei ⁊ habetur in. d. c. nec miruꝫ. §. ad hec oia. xxvj. que. v.
Hoc enim specialiter apparet ⁊ cognoscitur secundum ipsos quo-
tiescunqꝫ adhibētur aliqui characteres seu nomina ignota aut alie
quecunqꝫ obseruationes que manifestum est quod naturaliter effi-
caciam sanitatis ⁊ expulsionis egritudinis illius habere nō possunt
talia semper iudicāda sunt superstitiosa ⁊ illicita ⁊ ista sit regula fir
ma per quam facile iudicari poterit an remedia ipsa sint honesta,
vel illicita ⁊ superstitiosa, ⁊ hec nota q꞉ sunt valde vtilia in foro con
scientie ⁊ multum conferunt sacerdotibus, his maxime qui laicorū
confessionibus incumbunt. que enim dicta sunt de verbis, eadeꝫ di-
cenda sunt de breuibus ⁊ schedulis, quas sepius faciunt isti incanta
tores vt suspense deferantur ad collum siue in sinu ipsius egroti, vbi
si vltra nomina dei alias orationes ⁊ preces reperiuntur aliqui cha
racteres aut nomina ignota, vel male sonantia ad precedentia iudi
canda sunt omnino superstitiosa, q꞉ sicut dicit sanct. Chrysostomus
23 †multi configunt aliqua nomina hebraica dei ⁊ angelorū ⁊ alligāt
que non intelligentibus metuenda esse videntur. cauendum est etiā
ne aliquid falsitatis contineāt, q꞉ impossibile esset quod effectus di
ctorū operum possit expectari a deo qui nō est auctor neqꝫ testis fal
sitatis, sed pure veritatis, vt habetur Jo. primo plenuꝫ gratie, ⁊ ve
ritatis, illa etiam breuia reprobata sunt in quibus apparent nomia
quedam ignota ineffabilia ⁊ inusitata, vel sub hac conditione tradū
tur quod quicunqꝫ portauerit breuia huiusmodi apud se nullos ti-
meat hostium incursus, aut insultus, vel quod sibi aliquid boni con
tinget, inueniet, vl' ꝯsequetur aut aliquid aliud simile oia ista sunt ab
ecclesia reprobata merito damnabilia, ⁊ punienda, vide do. Jo. le.
in sum. confes. xiij. c.

SVMMARIVM

1 Sortilege seu lamie an deferantur vere ⁊ realiter per demones ad ludos ⁊ congregationes nocturnas.
2 Demon mente mulieris per infidelitatem capta, in diuersas personarum species se transformat coram illa.
3 Demones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu re loci est impossibile, quod si verum esset non modica nec pauca sequerentur inconuenientia.
4 Sortilegi opera adiuti demonum non possunt liberare incarceratum.
5 Demones apparentias ⁊ nulle rerum species intellectui humano representare possunt.
Febris qualis morbus sit, ⁊ vnde proueniat.
6 Strige seu lamie non deferuntur corporaliter a demone, sed in spiritu deluduntur.
7 Corpora lamiarum seu strigarum ad ludum deferri demonum quibus rationibus asseri possit.
8 Strige omnes ⁊ malefice extra gremium ⁊ protectionem sunt ecclesie.
9 Diabolus hoc vnum maxime optat, vt ab hominibus adoretur.
10 Angelus tam bonus q̄ꝫ malus dr̄ substantia quedam spiritualis, intellectiua, mobilis ⁊ incorporea.
Corpora per demones assumpta non sunt vere ⁊ naturalia, sed quasi naturalia ⁊ similitudinaria.
11 Corpora per demones assumpta ex qua componantur materia.
Angelus bonus in corpore assumpto virtutem generatiuam nō habet, angelus autem malus sic.
12 Sperma ex purissima cibi optime digesti substantia oritur.
Operationes naturales corporibus per demones assumptis nō conueniunt.
13 Infans natus ex coitu cum demone habito cuius censeatur filius.
14 Demones secundum ipsorum naturaleꝫ virtutem multa facere possunt que non faciunt diuina eos reprimente prouidentia.

15 Angeli boni ⁊ homines per dei gratiam ⁊ fidem miracula facere possunt, demones autem non.
Miraculum quid proprie dicatur.
16 Demones per virtutem suam adeo vehementez ⁊ acutam operantur quedam que a nobis miracula putantur, ⁊ non sunt.
Demones in nobis dupliciter operari possunt.
Demones permittente deo i forma corporali assumpta possunt hominem vere ⁊ realiter de loco ad locum transferre.
17 Ordo rerū ⁊ scd̄m ipsarum naturas ⁊ secundum motus attendi dz i virtutum actiuarum actionibus.
18 Diabolus Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, statuens eum supra pinnaculum templi.
19 Statuere verbum, idem est quod ponere siue constituere.
20 Anima humana corpus humanum quo vult mouet, quare non idē possit diabolus qui est spiritualis substātia, libera et nullo pressa pondere.
21 Rei sue quilibet bonus moderator ⁊ arbiter existimatur.
22 Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.
23 Canis loqui potest per artem demonis.
24 Asina Balaam quō ipsum alloqui potuerit.
25 Simulachrum fortune quondam marmoreum ad matronas romanas locutum.
26 Mulier quedam virum suum ad ludum demonum duxit, qui ibidē deo laudes referens, repertus est solus in loco a domo distante p centum miliaria.
27 Puella quedā virgo qualiter ad ludum demonum abducta fuerit ⁊ ob nomen Christi nominatum ibidem dimissa.
28 Strige siue lamie in primis in manu diaboli baptismuz ⁊ oīa christiane fidei documenta abnegant.
29 Reuerentia qua forma per strigas siue lamias exhibeatur demoni ipsarum principi.
30 Diabolus reducens strigas a ludis demonum, si sonum campane pro aue maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.
31 Sortilege vere ⁊ corporaliter per demones ad suos ludos deferūtur, nedum in spiritu tantum.
Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum demonum quā viri.
32 Lex quelibet a ratione sua interpretationem recipit.
33 Mulieres quedam sub falsis illusionibus cum Diana ⁊ Herodiade fatentur se ire nocturno tempore.
34 Ratio determinata legis dictum restringere censetur.
35 Sortilege ⁊ strigimage in quo differant ab illis de quibus in capi. episcopi.
Apostatarum due sunt species.
36 Strige seu lamie professionem expressaz faciunt in manu demonis non autem ille de quibus in. c. episcopi.
37 Sortilegi ⁊ lamie a parochijs expelli debent per episcopos ⁊ curatos.
38 Demones in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter.
39 Demones contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere.
40 Creatura nulla potest mortuum suscitare absq̧ Dei potentia et gratia.

1

6 **Eptimo quero** † an isti sortilegi ⁊ strigimage siue lamie vere corporaliter deferantur a demone, maxime qñ accedunt ad ludos, ⁊ congregationes nocturnas de quibus aliqua tetigi supra eod. q. iij. in princ. vel solum in spiritu patiantur diabolicas illusiones. Rñ. q. ista est multum ardua ⁊ famosa. doctores vtriusq̧ facultatis pro maiori parte tenent quod non deferantur in corpore, sed dūtaxat deludūtur in spiritu per tex. in. c. episcopi. xxvj. q. v. ex quo tex. videtur firmiter probari ista opinio. Theologi vero tenent ꝯrium quod demon potest deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali, ⁊ per consequēs quod defert istas lamias siue strigas corporaliter vt supra, q̄z opinionem rationibus auctoritatibus ⁊ exēplis preclare demōstrāt ego vero vtranq̧ referaz, demum superraddam opinionem meaz. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis est text. in. d. c. episcopi. vbi dr̄ ꝙ quedā scelerate mulieres retro post Sathanā cōuerse demonum illusionibus ⁊ fantasmatibus tam grauiter seducte sunt, qd̄ credunt se ⁊ profitentur cum Diana dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierū equitare super quasdam bestias ⁊ multarum terrarum spatia intempeste noctis silentio pertransire eiusq̧ iussionibus obedire velut do-
2 mine ⁊ certis noctibus ad eius seruitiū euocari, ⁊ in fine dicitur † ꝙ demon q̄z primum mentē cuiuscunq̧ mulieris ceperit ⁊ illam p infidelitatē subiugauerit illico transformat se in diuersas species personarū ⁊ mente q̄z captiuataz tenet in somnijs deludens p queq̧ deuia deducit, ⁊ cum solus spiritus hec patitur infidelis hec nō i spiritu siue anima, sed in corpore euenire opinantur, deinde subiungit ratio. Quis enim in somnijs ⁊ nocturnis visionibus non extra seipsum deducitur. ⁊ multa videt dormiendo que nunq̄z vigilando viderat, quis vero tam stultus, ⁊ hebes sit qui hec omnia que in solo spiritu fiunt ēt in corpore accidere arbitretur; Hec sunt que in effectu dicuntur in. d. c. episcopi. p quē textum dicunt manifeste ꝓbari qd̄ iste mulieres strige, siue strigimage, ⁊ strigones, vt vulgariter loquar ⁊ ceteri qui sunt malefice professionis non in corpore, sz in spiritu dūtaxat deferuntur, hoc est, qr in somnijs deluduntur a demone, ⁊ omnia que ipsi, vel ipse asserunt corporaliter vidisse tetigisse fecisse ⁊ presentialiter interfuisse oēs sunt illusiones demonum prestigiose, ⁊ figure apparentes oculis intellectus ⁊ mentis iam captiuate ipsorum virorum, siue mulierum quas figuras ⁊ apparentia signa ac operationes illas diabolus tam subtiliter ⁊ diligēter accōmodat ꝙ vnusquisq̧ qui illa videt i somnijs oculo mētis vere ⁊ corporaliter vidisse nō dubitet, imo teneat ⁊ firmiter credat more somniantis ⁊ tamen vere corpus non mutatur de loco.

3 ¶ † Preterea dicunt ipsi si esset verum quod demon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotissimas partes sequerentur plura inconuenientia, ⁊ maxime hoc, quia posset ad libitum suuz trahere quoscunq̧ ēt inuitos ⁊ illos deferre ad extranea deserta loca ⁊ compellere illos ad peccandum aut male tractaret eosdem, vel etiam quoscunq̧ cupidos perficere lōgum iter breuissimo tempore posset illos apprehendere ⁊ per aerē corporaliter ictu oculi deferre vsq̧ ad locū ipsuz ad quē ꝑuenire desiderant ⁊ sepius hoc faceret quoniam ex his multi reperiunt̄ qui vellent euolare si possent. hi maxime qui magnorum Principū secreta ⁊ ardua negotia tractant, imo posset ēt trahere hominez ad infernum, ⁊ sequeretur diuine legis destructio. qr data possibilitate i vno quo ad māz corporalis delationis sequitur i omnibus alijs qui sunt eiusdē ponderis ⁊ qualitatis, vt dicit sanctus Tho. in trac. q. prime partis. q. v. in titu. de mira. ⁊. q. xvj. arti. ix. ⁊. x. titu. de demon. q̄z potestatē lz Sathanas haberet tempore legis antique ante Christi incarnationem ⁊ passionem, tñ per mysterium mirabilis passionis, illa potētia quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis ⁊ compellentis partim fuit totaliter abscissa ⁊ remota, partim vero debilitata siue angustata, vt alias diximus. s̄. q̄stio. precedēti adeo quod hodie non potest ista miracula facere nec hominē deferre aut compellere ad malum scd̄m quod cōcludit sanctus Bonauen. in. iij. senten. distinctio. xix. questi. iij. nume. xxij. ⁊
4 xxiij. Item sequeretur aliud, † quod quotiescūq̧ isti. sortilegi ⁊ malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali a furca, vel vltimo supplicio liberare, possent vtiq̧ ad ipsorum libitum hoc facere. si demones possent aliquē corporaliter deferre. quia isti magi mandarēt demoni, vt dictuz incarceratū apprehēderet, ⁊ extra carceres incolumen deferret, quod esset valde mirabile si esset verum, qr isti essent domini dominantium. quinimo ipsimet, dum capiūtur pro ipsis criminibus sortilegiorū, si possent a demone corporaliter deferri semper facerent se deferre extra carceres, ⁊ euitarēt penas corporales, adeo quod rarissimi aut nulli ipsorum perirent. ⁊ tamen videmus ꝯrium quod ipsi malefici tota die capiuntur cruciantur mille tormentis, suspenduntur laqueo, concremantur igne, ⁊ multis alijs supplicijs afficiuntur absq̧ aliquo impedimento, vnde sequitur quod ipsoruz corpora non sunt in demonis potestate, sed anime solum. ¶ Nec est mirandū si ea que iste strigimage, ⁊ alij similes ea que vident oculo mentis in apparentia siue in imaginatiua intellectus dormiendo asserunt vere ⁊ naturaliter vidisse ⁊ corporaliter interfuisse, quia sepe videmus quod somniantes adeo verisimilia putant ea que prius viderant esse in somnijs vt pro veris quandoq̧ illa promulgare non dubitent adeo firmiter insistunt in illa opiniōe.
5 † Si enim vapores ⁊ fumositates ciborum ex stomacho insurgētes ad cerebrum similes effectus ⁊ somnia causare possunt vt medici testantur, quanto magis demon potest apparentias ipsas humano intellectui representare, ⁊ demonstrare mille rerum species que nulle sunt, hoc enim negat nemo.

¶ Preterea si febris que est morbus naturalis ⁊ ex indispositione elementoruz corporeoruz vt plurimuz causatur ⁊ est calor mutuatus in igneum, vt inquit, Gale. in prima parte aphoris. vj. c. qui aggrediens quandoq̧ partes illas cerebri intellectiuas siue imaginatiuas adeo illas vehemēter apprehendit ⁊ preoccuppat quod inducit frenesim, ita quod egrotus vigilando ⁊ loquendo in meridie efficitur freneticus ⁊ ex sano intellectu efficitur insanus demens fu-

riosus & dum plures adsunt non veretur fatua quedam & extranea loqui & affirmare pro veris, item videre multa que nulla sunt in veritate si enim accidentia huiusmodi inanimata permutant hominis intellectum ita tenaciter & verisimiliter, quanto magis diabolus qui est substātia spiritualis & creatura Dei animata sensibilis & ingeniosa potest istas imaginationes & apparentias demonstrare humano intellectui, q2 cum sit icorporeus potest partes illas imaginatiuas humani intellectus preoccupare & demonstrare per apparentiā aliqua esse que in veritate nulla sunt naturaliter & adeo verisimiliter ꝙ quis putet ēt medio iureiurando affirmare vera esse & interuenisse que nulla sunt vera neq3 naturalia, vt dicto .c. episcopi.

6 ¶ † Sit ergo conclusio istius opinionis ꝙ iste mulieres strige nūcupate, aut viri eiusdem professionis non deferūtur a demone i corpore aliquo pacto, sed duntaxat deluduntur in spiritu. Que opinio exemplo etiam comprobatur.

¶ Quidā maritus ex oppido quodā agri Sabinen. habens vxorem maleficam siue strigam, vt vulgariter dicunt. de quo tamē crimine maritus non habebat certam notitiam sed suspicabat̄ satis de ipsa interrogata quandoq3 ab ipso nunquid esset verum ꝙ ipsa esset talis professionis & secte, semper mulier ipsa audacter negauit, deinde paulatim crescente fama contra ipsam de isto crimine quā maritus ex plurium virorū fide dignorū testimonio & relatione perceperat quod dicta vxor multum stricte conuersabatur cum q̄busdam alijs mulieribus que erant strige & malefice publice & qd̄ interueniebat cum eis ad multa turpia maleficia, & ad congregatiōes etiam nocturnas, vnde maritus decreuit velle animum suum declarare & ipsam in flagranti apprehendere & cepit inuigilare pluribus noctibus magna cum diligentia & attentione, & ita stetit vigil p duodecim noctes, vel circa, vt videret si ipsa de nocte ibat ad ludum demonum, vel ad faciendum aliqd̄ maleficium & singulis noctibus obseruabat inquirendo lectum postq̄ vxor venerat dormitum si reperiebat ipsam penes se aut locum vacuū & semper illam adinuenit, & manibus palpauit que apud ipsu3 iacebat. deinde mulier ipsa post paucos dies vna cum quibusdam alijs mulieribus strigis, & maleficis capta & incarcerata fuit, que vna cum alijs examinata demum confessa est venisse ad ludum vna cum alijs mulieribus incarceratis eius socijs tali die vndecima mēsis &c. & tali nocte hora tali &c. idem econuerso fatebantur alie. Maritus vero volens vxorem defendere asserebat sub grauissimo iuramento qd̄ illa nocte de qua dicebatur & illa hora maxime vxor sua erat in lecto apud ipsu3 iacēs & quod illam studiose tetigit non semel tantum, sed iteru3 & pluries & allocutus fuit cu3 ea, ergo sequitur quod corpus nō patitur neq3 mouetur a demone, sed solus spiritus hec patitur per dictas illusiones.

7 ¶ † Contrariam tamen opinionem quamplures excellentissimi viri tenuerunt quod imo vere & naturaliter deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes fere Theologi sequuntur. sanctus Bonauentu. in. iij. senten. dist. xix. q. iij. sanctus Augu. in lib. x. & xxj. de ciui. dei. S. Tho. in summa. ij. ij. q. xcv. arti. v. in tit. de supersti. & idem Tho. in trac. qq. j. partis. q. viij. in tit. de mira. & q. xvj. artic. v. & vj. in tit. de demon. & quidam Modernus Theol. magister Siluest. prier. in quodam tractatu quem nuper edidit de strigi. demon. mirā. lib. j. c. penul. & lib. ij. c. j. vbi tenet expresse ꝙ possunt corporaliter deferri atq3 deferuntur a demone ea maxime ratione q2 demon natura sua & secundum eius vires potentiam naturalē potest mouere & portare corpus longe etiam magis ponderosum quam corpus hominis de loco ad locum motu locali, deo tamē permittente, & non aliter, & satis isto casu deus videtur permittere quando demoni non resistit in istis operibus. quod non resistat sed permittat patet, q2 & viri & mulieres qui fecerunt hanc professione3 saltim expressam, vt faciunt cōmuniter omnes iste strige & malefi-

8 ce que omnes sunt † extra gremium ecclesie, & a cōmunione fidelium penitus aliene de quibus deus & ecclesia nullam penitus cura3 gerit & habentur siue reputantur pro creaturis diaboli. vt no. xxvj. q. ij. qui sine saluatore. & q. v. d. c. episcopi. in princi. & pluribus alijs rationibus & auctoritatibus de quibus latius per eos in locis predictis, concludentes in effectu demonem deferre posse hominē de loco ad locum motu locali vere & corporaliter respondent ad dictum c. episcopi. quorum respōsio hoc concludit in effectu quod ille tex. loquitur de alia secta mulierum longe diuersa ab ista.

¶ Ego autem omnino adherebam priori opinioni per text. in d. c. episcopi. nihilominus postea ex longa rerum experientia & causarum huiusmodi multitudine propter multas ac varias earū operationes & exempla quorum aliqua vidi, aliqua vero a fide dignis accepi, sum modo istius secunde opinionis quod deferant̄ in corpore. ¶ Pro cuius declaratione presupponam.

¶ Primo aliqua euidentialia.

¶ Secundo fundamenta quedam declaratiua.

¶ Tertio nonnulla exempla subijciam pro corroboratione.

¶ Quarto respondebo ad ea que dicuntur supra pro priori opinione & maxime ad. d. c. episcopi. ¶ Quinto & vltimo deducam incōuenientia quedam que sequerētur tenendo priorem opinionem.

9 ¶ † Primo igitur pro euidētia presuppono vnum quod est tritus apud omnes Theologos & canonistas qd̄ diabolus inter alia desideria que ipse h3, hoc vnū t3, quod summopere desiderat ab homine adorari, & sicut deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehemēter satagit & christianos a vero diuino cultu auertat & illos obedientes atq3 deuotos sue potestati subijciat, vt ab eis cultum ipsum recipiat, ita dicit. S. Augu. lib. x. de ciui. dei. relatus per sacros canones in. c. nec mirū. §. magi & sequen. xxvj. q. v. & S. Bonauen. in. iij. senten. distinc. xix. q. iij. S. Tho. in sum. ij. ij. q. xcv. arti. v. in tit. de supstit. in quo quidē cultu eundē fere ritum & ordinē t3 quē in vero cultu diuino obseruat ecclesia, & non solum circa res & mysteria, verum etiam quo ad psonas sicut eni3 ecclesia & christiana religio admittit plures viros diuerse cōgregationis, habitus & nominis, sicut est congregatio & religio sancti Benedicti, que est monachorū, item san. Augu. Dominici, atq3 Francisci & aliorum, qui l3 sint diuersi nominis & habitus & circa modū viuendi diuersas regulas obseruent, tamen quo ad diuinum officium s. horas ordinatas & missarum celebrationem & alia pia opera omnes tēdunt ad eundē effectum. s. laudandi deum & orādi pro anime sue salute & proximi, eodē modo Sathanas sub sua diabolica religione recipit plures professos diuerse professionis habitus & nominis q habent diuersos ritus & mores tū in effectu omnes tendunt ad idem. s. ad laudandum & venerandum diabolum infernalē & illi bonam fidelitatē & homagium continuandum, & hoc est ꝙ dicit text. in c. excōmunicamus in princi. Et primum & ſm de hrti. facies quidē habentes diuersas caudas autem adinuicem colligatas, q2 de veritate omnes conueniunt in idipsum de quibus quidem diuersis nominibus, ac diuersorū ordinum professoribus sub eadem religione constitutis diximus supra latius eodem titulo. q. ij.

10 ¶ † Secundo euidentialiter presuppono quod Angeli, tā boni q̄3 mali ſm Philosophum & cōmuniter Theologos sunt substātie q̄dam spirituales, intellectiue, mobiles arbitrio, & incorporee, que nō depēdēt a corpore, nec quo ad sui principium, nec quo ad finē, & non habēt corpora naturaliter sibi vnita. ita dicit. S. Tho. in trac. qq. dispu. in prima parte titu. de mirac. q. vj. & l3 nō habeāt corpora naturaliter sibi vnita possunt tū q̄ncunq3 volūt assumere diuersas corporeas formas & cu3 illis diuersimode hominibus apparere & multas naturales operatiōes in assumptis corporibus huiusmodi efficere, vt idem Tho. testatur eo. tit. q. vij. & S. Aug. in. iij. de trini. & idē Aug. xij. c. super Genesi.

¶ Sed dubitabatur an corpora huiusmodi sic assumpta sint vera & naturalia corpora vel fantastica & apparentia. Sol. dic ꝙ non sunt vera & naturalia ex carne ossibus & neruis formata, s3 sunt quasi naturalia & similitudinaria. & l3 habeāt in se aliquas operationes naturales sicut est motus localis, locutio, delatio, cōmestio, pot⁹ quāuis ista duo vltima sint naturalia quo ad principium tm̄ quo ad finem, q2 cibi & potus assumptio fit naturalis in eis, sicut in homine, digestio vero nulla fit q2 substātia cibi & potus non cōuertitur in nutrimētum talis assumpti corporis, & l3 plures habeāt ex ipsis operationibus naturalibus non tū omnes habēt sicut est crescere pinguescere nutriri mactari dormire audire generare & similia, ista nō habent nec alia que mutāt formā dicti assumpti corporis sicut esset etiā egrotari pallescere & similia que quidē corpora non dicuntur esse p petuo & naturalitrr vnita dicte substātie spūali sicut est vnio anime ad corpus humanum, sed est qualis vnio & adherētia quedam sicut motoris ad mobile vel figurati ad figuram.

11 ¶ † Deinde vidēdum est ex qua mā corpora ipsa dicuntur esse cōposita seu fabricata an ex aliqua mā elementari simplici composita aut ex alia substātia separata. dic ꝙ ex quolibet elemēto ɔfici possunt nihilominus magis cōiter fiunt ex aere quē ipsi Angeli possunt facilius inspissare & ingrossare & corpus ipsum formare, deinde in eorū resolutione dum a spiritu separantur similiter fit facilior resolutio, q2 resoluuntur in fumū & vapores, vt idē Tho. cōprobat eo. tit. q. vij in fi. ¶ Et ꝙ dixi corpora hmōi nō habere virtutē generatiuā est verū in Angelo bono vtroq3 modo, ex quo nullam h3 operationem generādi, nec quo ad potentiā, neq3 quo ad actum, q2 hoc non conuenit nature Angelice, que coitum ipsu3 & omne aliud peccatum penitus abhorret, cuius est quodammodo incapax.

¶ Demones vero bene possunt in assumptis corporibus generare, quippe quia in coitu carnali, sicut in alijs peccatis summopere

mopere delectantur, si qua tamen generatio ex illorum coitu suc cederet, illa non prouenit ex semine illius assumpti corporis, quod nullum habet in se, quia ex quo non habet virtutem digestiuam, nō
12 habet etiam virtutem generatiuam, quia caret sanguine. ¶ †Nā sperma oritur ex purissima substantia cibi iam bene digesti, vt inquit Auic. fen. xx. in trac. primo. c. iij. vbi dicit quod sperma est superfluitas digestionis quarte que fit cum cibus dispartitur in mēbris resudando a venis, tertia digestione iam completa ⁊ est ƀ summa humiditatis proxime coagulationi ex qua nutriuntur membra dura ⁊ vena arterie. Iste enim operationes naturales non conueniunt corporibus assumptis per demonem, quia non sunt naturalia ideo non faciunt sperma, nec possunt per se ipsa virtute propria generare, Diabolus igitur in coitu ipso generat ex spermate alieno scilicet alicuius viri in somnijs polluti aut etiam in vigilia quotiescunqꝫ demon in forma succubi se transformat, id est in forma mulieris, ⁊ habet coitum cum viro, tunc recipit formam viri, ⁊ quanto citius velocissime accedit ad mulierem in forma incubi. s. viri ⁊ assumens coitum cum ea intromittit dictum sperma in natura, ⁊ matrice mulieris, ⁊ inde sequitur pregnantia mulieris infantis ⁊ generatio, ac si mulier cum naturali viro coitum habuisset. †Tamen in
13 fans ipse si oriatur non dicetur esse filius demonis, sed illius cuius erat sperma. ita firmant communiter Theologi. s. August. in. iij. de trinita. ⁊. xxj. de ciuita. dei. ⁊ sanc. Tho. in dicto tracta. qq. in prima parte titu. de miracu. q. viij. versicu. ad primum. ¶ Conclusiue igitur dico in hoc secundo euidentiali quod Angelus cum bonus cum malus in assumpto corpore regulariter reticet ⁊ operatur omnes illas operationes naturales per quas non alteratur forma assumpti corporis, sed remanet in esse suo ⁊ in eadem proportione figure ⁊ forme, oēs vero opationes per quos alteratur forma siue figura corporis predicti de qbus. s. diximus sunt illis phibite ratione predicta. ita firmant ipsi Theologi in locis predictis, sed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locū, motu locali nō immutat formā dicti assumpti corporis, ergo sunt capaces istius opa
14 tionis. ¶ †Tertio presuppono quod Angeli mali. i. Demones multa facere possent secundum eorum naturalem virtutem ⁊ potestatem que tamen facere non possunt diuina prouidentia ipsos reprimente ⁊ eorum operibus resistente ⁊ sic maiora possunt in habitu ⁊ potentia quam in actu. ita idem Thom. in trac. qq. q. v. tit. de mirac. ⁊ Aug. in. iij. de trini. vbi dicit quod Angeli mali quedam facere possunt eorum virtute ⁊ potentia naturali si permitterentur a deo que ideo facere non possunt, qꝛ non permittuntur, impediuntur itaqꝫ quandoqꝫ ab illis agendis ad que eorum naturalis virtus se extendere potest, idem etiam comprobat. s. Bonauen. in. ij. senten. lib. ij. distinctio. vij. vbi late disputat de virtute ⁊ potentia demonum, quam habent respectu creaturarum quid possint qualiter ⁊ quantum, possunt ⁊ quantum eis permittitur a deo, vbi enumerat plures operationes naturales quas demon facere potest tam in assumpto corpore, quam sine eo.
15 ¶ †Quarto ⁊ vltimo presuppono quodlꝫ Angeli boni ⁊ homines quandoqꝫ per fidem ⁊ diuinā gratiam operent miracula, ⁊ faciant aliqua que sunt vltra eorum naturalem virtutem ⁊ potestatē. vt dicit. s. Aug. in. iij. de tri. Demones tamē miracula aliqua operari non possunt, vt sint vera miracula quoniam miracula ipsa fiūt per gratiam ⁊ donum dei, qꝛ est diuina virtus in effectu que miracula facit mediante persona ⁊ instrumento Angelico siue humano sicut gratia prophetandi tradita fuit sanctis prophetis simplicibus ⁊ ignaris vt refert san. Greg. in. ij. dialogo. ⁊ idem Grego. in prima Omel. super Ezechi. ¶ Miraculum enim siue operatio miraculosa est quoddam diuinum testimonium indicatiuum diuine virtutis ⁊ veritatis, vt dicit sanc. Tho. in. d. trac. prima parte. q. v. ƀ mirac. versic. respondeo quod si demonibus quorum est tota volūtas ad malum, potestas hec daretur a deo faciendi miracula Deus ipse falsitatis eorum testis existeret quod diuine bonitati penitus incongruit. Concludendum est igitur quod demones non faciunt nisi ea ad que eorum naturalis virtus se extendit ⁊ diuina voluntas non refragatur, sed permittit, vt idem Thom. hec eadem testatur
16 ibi. ¶ †Virtus enim Demonis est adeo vehemens ⁊ acuta quod multa opera que ipse facit eius virtute ⁊ industria, ⁊ ex rebus naturalibus adeo bene componit ⁊ velociter exequitur quod homines qui illa vident dicūt esse miracula lꝫ in veritate non sint.
¶ Possunt ergo demones mirabiliter in nobis dupliciter operari. Vno modo per veram corporis transmutationem quando fit vera mutatio corporis.
¶ Alio modo p quandam illusionem sensuum ex aliqua immutatione imaginationis, neutra tamen operatio est miraculosa lꝫ p modum artis ⁊ nature ꝯposita, vt ibi vide in. q. v.

¶ Quibus sic presuppositis dico quod demones Deo permittēte possunt in assumpta corporali forma hominem deferre vere ⁊ naturaliter de loco ad locum motu locali, ⁊ per consequens illas striglmagas, ⁊ sortilegos professos deferunt ad nutum in naturali forma ad quecunqꝫ loca quod dictum probatur primo ratione per ea que not. s. Thom. in trac. qq. in prima parte. q. xvj. arti. x. vbi di
17 cit. †Quod in actionibus virtutum actiuarum considerandus est ordo rerum, qui non solum attenditur secundum naturas ipsarum rerum, sed etiam secundum earum motus. Habent enim ⁊ ipsi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter consideratur. vno modo secundum propriam rationem, ⁊ secundum hoc motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem. Prima est qua ipse motus est primus motuum. secundo qꝛ per motum localem minima variatio fit circa mobile. nam cum per alios motus varietur aliquid quod est intrinsecum rei puta qualitas quantitas accidens aut forma substantialis per motum istum localem variatur solum corpus secundum aliquid extrinsecum quod est ipse locus per cuius mutationem non mutatur nec alteratur res in substantia, vel in accedenti aut alia qualibet eius qualitate intrinseca, ⁊ quantuꝫ ad hec secundum predicta competit quod corpora moueantur a substantijs spiritualibus motu locali facilius ⁊ immediatius ꝙ̄ alijs motibus. Alio modo consideratur ordo motuum secundum ordinem mobilium, sicut enim motus celi est prior motu corporis elementarijs ita motus corporuꝫ celestium est prior motu corporum inferiorum respectu ordinis ⁊ secundum hoc competit superioribus substantijs spiritualibus mouere superiora corpora celestia, ita etiā inferiores substantie spirituales que sunt demones respectu peccati ⁊ priuationis gratie conuenit quod mouere possint, ⁊ moueāt corpora inferiora siue humana sint siue alia, quia data possibilitate in vno per consequens datur in omnibus alijs his maxime que sunt eiusdem ponderis vel magnitudinis, vt dicit idem Tho. in. d. titu. de demon. q. xvj. arti. x. in fine. ⁊ habetur per sanc. Augu. in. iij. ƀ trini. vbi dicit quod demones colligunt quedam semina ex quibus formant species quasdam siue animalia viuentia que fieri non possunt absqꝫ corpore mobili, ergo mouere possunt corpora inferiora ƀ
18 loco ad locū motu locali. ¶ †Secundo probatˀ hec opinio auctoritate sacri Euangelij, Matth. iiij. c. vbi diabolus in assumpta humana forma tentando Iesum in deserto, adduxit illum in sanctam ciuitatem, ⁊ statuit ipsum supra pinnaculum templi, quod est locus quidam excelsus, eleuatus, super quo doctores antique legis predicabāt ⁊ doctrinā legis predicte publice populosqꝫ docebāt. vt dicit. s. Thom. in gl. super. d. c. iiij. in ver. diabolus autem ⁊c. vbi dicit nota quod omnia opera illius tentationis corporeis sensibus cōpleta fuerunt, qꝛ diabolus tunc apparuit Christo in forma humana, ⁊ licet due sint opinio. Theologorum super illo puncto qualiter Christus statutus fuerit super illo pinnaculo an per delationem demonis vel quod ipsemet pedibus proprijs ascenderit mediantibus diabolicis persuasionibus, verior tamen opinio est illa quod fuerit portatus a demone. s. eleuatus de terra ⁊ vnico ictu
19 siue momento fuerit portatus in loco predicto. †⁊ hec intelligentia magis conuenit litere Euangelij dum dicit, statuit, quod idem est sicut posuit siue constituit. si enim pedibus proprijs Christus ascendisset ad demonis persuasiones. text. dixisset adduxit, sicut dixerat supra quando illum adduxit in sanctam ciuitatem, vide san. Tho. in. d. gl. ⁊ Alber. mag. super. d. c. iiij. ⁊ sanc. Bonauen. in. ij. senten. lib. ij. dist. vij. per totum quod manifestius demonstratur quod Christus delatus fuit a demone ex eo quod omnes theologi firmiter ibi concludunt quod Christus dum statueretur super dicto pinnaculo reddidit se inuisibilem circunstantibus qui ibi aderant ne insurgerent clamores in populo putantes miraculose Christum ascēdisse locum, qui si proprijs pedibus naturaliter ascendisset nō erat opus quod se inuisibilem redderet ex quo nil mirandum fecisset. fatendum est igitur quod diabolus ipsuꝫ assumpsit de terra ⁊ raptim vnico ictu statuit illum super dicto pinnaculo. Cum itaqꝫ demon portauerit Christum in vero corpore qui erat deus, ⁊ homo, ⁊ verū corpus humanum habebat, ipsumqꝫ mouit de loco ad locum etiaꝫ sursum quod difficilius est motu locali deo permittente nulla ratio diuersitatis redditur quare non possit ēt deo permittente portare homines istos ipsosqꝫ mouere motu locali ad nutum de loco ad locum eo maxime accedente hominis voluntate secundum ea que diximus supra in. iij. euidentia. ¶ †Tertio probatur sic, si humanus
20 spiritus qui est anima, que est inclusa in isto carcere terreno corporis humani, hꝫ vires mouendi corpus ipsum de loco ad locū, ascēdendi, descendendi, currendi, saltādi, sistendi, ⁊ aliud quoqꝫ corpus ƀ suum portandi ad omnem eius libitum est minus potens natura angelica, vt dicit sanc. Aug. in. iij. de trini. ⁊. s. Tho. d. q. xvj. ar-

tieu. x. quanto magis demon, qui est substantia spiritualis libera, ⁊ soluta nulloque premitur pondere carnis, quis neget quod similes operationes naturales ⁊ longe maiores in assumpta corporali forma diuina potentia non reprimente operari non possit certe nemo, ⁊ quod ipse demon sit longe maioris roboris quam homo immo pluribus hominibus simul habetur per. s. Aug. in li. x. de ciui. dei, relatum. xxvj. q. v. nec mirum. §. sup hoc. non est igitur mirandum si demon corpus humanũ per ethera portare possit ⁊ quam velocissime dummodo diuina voluntas sibi nõ repugnet, ad q̃ faciunt ea q̃ diximus. s. in. iij. euidentiali ⁊ que dicemus. j. in seq. memb.

21 ¶ †Quarto dico quod vnusquisque eorum que sua sunt est bonus moderator ⁊ arbiter. l. in re mandata. C. man. ⁊ de rebus proprijs quisque potest ad libitum suũ disponere, immo ab ipso domino auferri nõ potest absque eius libito voluntatis. l. id quod nostrum est. ff. de reg. iur. l. si. ff. de pac. ⁊ per Bar. in. l. iuris gentium. ff. eo. tit. Iste eniz strigimage magi ⁊ sortilegi per illam professionem effecti sunt demonis creature eo qđ sponte sua sub illius imperio ⁊ potestate se subiecerunt vt latius. s. diximus in. ij. ⁊. iij. q. ergo sequitur quod demon de ipsis siue in aia, siue in corpore ad eius libitũ quicquid vult disponere potest, deo permittente, qui in hoc demoni nullum prestat impedimentum, sed relaxat sibi arbitrium ⁊ libertatem virium suarum in istos dico professos non autem in alios secundum quod dicit. s. Aug. in lib. x. de ciui. dei. ⁊ in. iij. de trini. ⁊. s. Tho. d. q. xvj. artic. ix. ⁊ x. habetur in. d. c. epi. ibi mentem quam diabolus captiuatam tenet per queque deuia ad eius libitum deducit ⁊c. Ex quo enim ipsi semel deum reliquerunt, abnegantes fidem catholicam ⁊ totũ christiane religionis cultum non est dicendum quod deus amplius ipsos protegat vel de his curam aliquam habere velit, sed illos dimisit penitus sub potestate ⁊ arbitrio Sathane postquam illi sponte sub eius imperio se subiecerunt, ⁊ eum principem habere voluerunt. cum sint igitur extra cõionem fideliũ non sunt amplius oues Xpi que fuerunt tradite in custodiam Petro, sed sunt oues externe. s. diaboli, vt habetur in. c. firmissime. ⁊ in. c. excommunicamus in principio. extra de here. ⁊. d. c. nec mirum. xxvj. q. ⁊ eadem causa. q. ij. qui sine saluatore. nimirum ergo si demones illos deferunt etiam in corpore. primo quia respectu substantie spiritualis adest potentia naturalis. secundo quia respectu diuine maiestatis nulluz prestatur impedimentum, vt concludunt theologi in locis supra notatis.

22 ¶ †Quinto probatur hec conclusio a maiori per ea que habentur Exod. vij. c. vbi dicitur quod magi Pharaonis arte demonuz cõuerterunt virgas in dracones ⁊ fuerunt veri dracones non autẽ superstitiosi nec illusorij, vt dicit. s. Aug. super gl. ibi dicens quod demones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales, seu per quedam semina collecta que habent viz putrefaciendi ligneas virgas ⁊ conuertendi in lubricam draconis speciem sm quod dicit. s. Aug. in. iij. de trini. quem refert ⁊ sequitur. s. Tho. in. d. trac. qq. q. v. ver. ad octauum in titu. de mira. vbi dicit quod lz ista apud nos videantur esse miracula, quia humana virtus ista non capit nec se extendit ad illa, tamen quo ad secreta nature, ⁊ demonis intelligentiam nõ sunt miracula immo opa ipsius nãe demonis industria fabricata. † Itẽ nota aliud mirabile demonis

23 arte factũ legitur in sacris literis qđ Simon magus arte demonũ canes loqui faciebat, nec dum est annus elapsus quod casus iste euenit in facto Rome vbi mulier queadaz magica vetula que Frãcisca seneñ. dicebatur artis diabolice plurimum perita canem quẽdam magne stature nigrum totum secum ducebat quẽ post nõnullas preces reuerenter emissas loqui admodum faciebat ⁊ voce quadam velut humana verba articulata proferebat que audita fuerũt a pluribus, ⁊ maxime a quodam sacerdote presbytero qui rem ipsam propalauit domino alme vrbis Senatori qui de mãdato. s. D. pape adiuncto sibi Reuerẽ. D. Locum tenente Vicarij sui vna cũ quibusdam alijs viris maxime doctrine ⁊ experientie mulierem ipsam solẽniter examinarũt ⁊ cperto facinore flammis publice consumpserunt ipsam, que canis loquela duplici modo fieri potuit secundũ Tho. d. c. v. de mira. aut quod demon assumpserit corpus i forma canis omnibus partibus suis bene proportionatum, ⁊ locutus fuerit, aut quod esset canis verus ⁊ naturalis, ⁊ demon per impulsum aeris motu locali sonum quendam formauerit similitudinem li-

24 terate ⁊ articulate vocis habentem. † ⁊ hoc modo etiam dicitur qđ Asina Balaam allocuta fuit ipsum duabus vicibus, vt habetur nu. xxij. c. vbi Asina ipsa que portabat Balaã ibat ad regem Balac qui miserat pro eo, videns asina Angelum resistentez in via ⁊ se opponentem Balaã Asina declinauit a recto tramite ⁊ iuit per agros, Balaam percutiebat illam volens qđ iret per viam illa recusabat, ⁊ adeo vehementer percussit illam qđ cecidit, ⁊ tũc dñs aperuit os Asine ⁊ locuta est ad Balaã dicendo, quid feci tibi cur percutis me? at Balaã dixit, quia commeruisti ⁊ illusisti mihi, vtinam haberẽ gladium vt te percuterẽ, cui Asina iterum respondit: Nonne animal tuum sum, cui semper cedere consueuisti vsque in presentem diez dic qd simile vnquam fecerim tibi At ille ait, nunquam, que verba adeo bene ⁊ articulate ab ipsa asina prolata fuerunt qđ ab homine dicta viderentur, sed hoc factũ fuit ab Angelo ex diuina voluntate, vt ibi dicitur. ⁊ dicit. S. Thom. in. d. q. v. ad tertiuz qđ Angelus mouit linguam Asine predicte ⁊ per crebrã aeris repercussionẽ protulit articulata verba de quibus ibi naturaliũ verborum similitudinẽ habentia. tex. autẽ ibi dicit quod dominus aperuit os Asine non Angelus. vide Tho. in dicta. q. v. ⁊. vi. in titu. de miracu.

25 ¶ †Vltimo non omittam illud quod dixi Valer. Max. quod olim Rome fortune simulachrum quoddam marmoreum quod positũ erat in via latina dicitur locutuz fuisse infrascripta verba ad Matronas illas Romanas vez, rite me matrone vidistis, riteque dedicastis nec putes ista fuisse Poetarum figmenta, quia si talia essent, profecto sacri Theologi in suis diuinis literis non insererent approbando prout fit per. S. Tho. in. d. q. v. in. iiij. not. ⁊ est glo. no. in. c. moyses. in versi. habitare. xxxij. q. ij. que dicit quod Angeli tam boni quam mali habitant in siccis corporibus. s. in statuis lapideis eneis ⁊ marmoreis ⁊ in cadaueribus defunctorum in auibus in quibus ipsi demones dant responsum, ⁊ refert exemplum Saulis qui adorauit diabolum, ⁊ alias dixi supra quod demon sub ydolorum forma peractis sacrificijs ⁊ precibus sortilegorum siue magorum ipsis interrogantibus ⁊ scire querentibus que occulta sunt respondet ad propositum voce quadam sonanti articulata verba, ac si ex ore hois procederet nihilominus, neque vox, neque verba naturalia sunt sicut humana, sed ex crebra aeris repercusione per demonem concitata verba illa prolata fuerunt, vt supra dictum est. Si igitur hec fieri possunt arte ⁊ virtute demonis que longe maiora sunt intellectui humano minus capacia ⁊ difficiliora quod canis aut aliud animal brutum seu statua marmorea verba articulata protulerint quanto magis credendum est quod demon possit corporaliter deferre motu locali aut brutum quod minus est quam animal de nouo creare vel vnam speciem in alteram transformare prout diximus supra de virga conuersa in draconem.

26 ¶ †Demum vt res ipsa cunctis clarius innotescat subdam exemplo. Annis citra. xx. in agro Sabineñ. vicino vrbi Rome in quodam oppido quidam Rusticus habens vxorez que erat de expressa demonis professione, ⁊ pluries ab eo interrogata si erat de dicta professione semper audacissime negauerat qui maritus ex quibusdam signis que viderat maior suspitio animum eius apprehendit, vnde decreuit velle videre si verum erat quod de nocte ipsa exiret extra domum, ⁊ quorsum tenderet ⁊ pluribus noctibus summopere inuigilauit, vt videret qđ ipsa faceret que semper volebat post maritum ire dormitum, ⁊ diu postquam ipse intrauerat in lecto multoties vigilabat, demum nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipsa citata ire tenebatur ad ludũ ipse maritus iacebat quasi dormiẽs ⁊ ipsa venit ad illum ad perscrutandum si dormibat quod videns maritus statim confinxit altius dormire ⁊ grauiori summo teneri, ipsa viso dormiente retrocessit statim, ⁊ pedetentim ibat lento gradu, tunc maritus magis argute inuigilat, atque obseruat cum diligẽtia cuncta que vxor ipsa faciebat, demum vidit quod accessit ad quendam angulum domus, ⁊ eleuata quadam cista assumpsit pixidem seu ollulam quandaz que suberat, deinde exutis vestibus cepit inungi cum certo vnguento in dicta ollula existente apud ignez calefacto, postea pixidem seu ollulam predictam ad pristinuz eius locum reposuit, deinde vidit illam velociter exeuntez de domo, ac si pedibus non tangeret terram. post cuius discessum maritus assurgens accessit ad ostium quod clausum optime vidit etiam cum pessulo siue stanga interius de quo magis obstupuit, deinde accessit ad angulum ex quo illa vnguentum assumpserat, ⁊ reperta ollula illam accepit, ⁊ alibi abscondit ⁊ reuersus fuit in lecto, perfecitque somnum vsque ad mane. die vero sequenti reuersa vxore maritus illam interrogauit quo nam proficisceretur nocte illa quando ex domo recessit media nocte sola, que a principio fortiter negabat salua fronte. tunc maritus sumpto ligno cepit illam acriter verberare, vt haberet veritatem ipsa adhuc indurato corde sistebat, demum maritus sumpto pixide siue ollula, ecce dixit mulier maledicta, vide si credis quod nouerim scelera tua, ⁊ grauiter sibi comminabatur aut quod mortem subiret aut illum doceret quomodo facit illas vnctiones ⁊ discessus quia volebat omnino accedere ad congregationes illas quas intendebat omnino videre, ⁊ q̃ fierẽt in eis tũc mulier ipsa confusa dum vidit pixidem vnctionis fassa est ingenue errorẽ suum implorando suppliciter veniam ab ipso viro qui libenti animo sub fide pmisit ei indulgeri dummodo ipsuz adduceret se-

cum vna nocte ad congregationes predictas, ipsa tunc aperiens
os suum cepit vera loqui ⁊ cuncta die professionis capitula recen-
suit, ⁊ ostendit voluptates, illecebras, ⁊ gaudia immensa que inde
assumebant ⁊ de amenitate ⁊ delectatione ludorum magnificentia
chorearum opulentia conuiuiorum principis illius liberalitate ⁊ d
vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit, ex quo indulgentiã ad-
missorum a marito ipso impetrauerat qui maritus curiosus ista vi
dere, ⁊ interesse precepit vxori vt q̃ primum ad dictam congrega-
tionem accessura erat ipsum euocaret que mulier promisit illum
adducere ⁊ impetrata prius licentia a domino Sathana de addu
cendo maritum ad ipsam congregationem, adueniente hora adhi-
bitis vnctionibus vnusquisq̃ ipsorum super suo hirco equitando q̃
velocissime peruenerunt ad locum ipsius congregationis ⁊ anteq̃
discederent de domo vir ipse diligenter premonitus fuit ab vxore
vt summopere precaueret ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in
loco congregationis signo crucis se muniret, aut illius nomen nec
Dei, vel Jesu Christi quouis modo commemoraret, maxime i lau
dando vel adorãdo qui sic facere promisit in loco sistentes vxor di-
misit maritum in certa parte monendo ipsum, vt illam expectaret
donec reuerteretur a prestando obedientiam earum principi Sa-
thane quemadmodum vnusquisq̃ alioꝝ tenebatur, qui maritus vi
dens tam innumeram virorum ac mulierum multitudinem illic ad
esse vehementer obstupuit, finita obedientia fiunt tripudia ⁊ cho-
ree q̃ celeberrime cum maxima cymbalorum tympanorum alio-
rumq̃ instrumentoꝝ dulcedine ⁊ tripudiantium numerositate or-
dine quodam retro grado contra morem, naturam ⁊ ordinem cho
rearum quibus nos vtimur, quibus peractis preparantur mense q̃
amplissime, cum maxima epularum ⁊ conuiuantium copia ⁊ opti-
mis ferculis vxor illa ex indulgentia principis introducit maritum
ad mensam comedere incipiunt, maritus degustans epulas insipi-
das petijt salem qui nullus aderat in omnibus mensis, nec dum ve
niens quisquam cum sale iterum petijt atq̃ rogauit procedẽte mo
ra, iterũ atq̃ iteꝝ terq̃ quaterq̃ salem ipsum supplicando petijt, ⁊
toties replicauit quod demon quidam salem ipsũ attulit, vnde ma
ritus videns salem summopere gauisus est, ⁊ pregaudio magno di
xit hec verba. hor laudato sia Dio, pue venne questo sale, quo ver
bo prolato postq̃ auditum fuit nomen dei laudatũ vnico momento
cũcta periere ⁊ oẽs vndiq̃ statim discesserũt mẽse epuleq̃ omnes
ꝯsumpte sunt, luminaria cũcta que multa erant illico extincta sunt,
adeo ꝙ maritus ipse reperitur solus ⁊ nudus in loco ipso in medio
tenebrarũ stetitq̃ sub illa frigidissima nuce beneuentana per totam
noctẽ vsq̃ ad mane cũ maximo frigore ⁊ periculo, die vero sequen
ti videns pastores qui pascebant greges circa loca vicina ab ipsis
petijt, vbi nã esset ipse, que regio illa dicebatur, cui responsum fuit
quod erat beneuentana, que distabat a patria ipsius viri centum
miliarijs vel circa, ipse vero erat nudus sicut alij qui vadunt ad
choreas demonum, multum male se habuit in partibus illis adeo
quod substulit periculum mortis, ⁊ q̃ valde ignotus erat in ea
regione ⁊ sine pecunijs coactus fuit mendicare ostiatim amore dei
adeo quod inuenit tunicellam quandam satis contritam, vt pos
set se tueri a frigore quod tunc vigebat ⁊ sic paulatim querendo vi-
ctum in itinere amore dei tantum ambulauit quod peruenit ad pa-
triam spacio octo dierum vel circa, ⁊ erat adeo deformatus ⁊ maci
lentus quod a paucis recognoscebatur, ⁊ accedens ad curiam prin
cipis illius castri detulit querelam contra eius vxorem ⁊ quasdam
alias mulieres eiusdem professionis eius socias que omnes fuerũt
incarcerate ⁊ dum a principio negarent, instante viro predicto testi
monium verum de visu ferente tandem omnes fasse sunt, ⁊ ardentis
27 simis flammis combuste. ¶ † Nec dum decem lapsi sunt vel circi
ter anni quod mulier quedam iuuencula infra. xvj. annuz etatis exi
stens adhuc virgo eiusdem Sabinen. diocesis ex altero tamen op-
pido oriunda a quadam alia malefica striga seducta vt religionem
diabolicam profiteretur ad ludũ adducta fuit ⁊ premonita ne signo
crucis se muniret, aut Deũ Jesum vel Christum collaudando me-
mineret postq̃ ad locũ ꝯgregationis accesserunt iunior ipsa videns
tam maximam mulierum virorumq̃ multitudinem ⁊ principem ip
sum Sathanam in solio maiestatis tam superbe sedentem ⁊ tot au-
ratis ornamentis ⁊ purpureis vestibus decoratum vehementer ob
stupuit, ⁊ que simplex erat virgo incauta prime monitionis oblita
ob rerum magnificentiam ⁊ maximum stuporem quo apprehensa
erat se signo crucis muniuit dicendo. Jesu benedetto che cosa e q̃-
sta? nec dum verba predicta perfecerat quod statim cuncta euanue
re, ⁊ omnibus luminaribus penitus extinctis sola hec misera inter
maximas tenebras valde mesta reperitur ⁊ quam maximus pauor
vehementer illam apprehendit ex quo pene mortua est, sed recorda
ta de nomine Jesu ⁊ beate virginis Marie deuotissimis precibus
se illis commendauit vouitq̃ castitatem perpetuam si incolumis in
de euaderet ⁊ diuino auxilio illustrata tanta solitudinis periculum
mox euasit, q̃ senex rusticus vna cum filio ⁊ asello transibat prope
locum predictum vbi erat ista puella que plurimum lamentabatur
de sorte sua, qui senex audito gemitu accessit ad illam dicens, filia
mea quid facis istic sola isto tempore nocturno, quam cum nudam
videret magis obstupuit que simplex virgo maxima erubescentia
ducta que nihil habebat vnde pudibũda pertegeret post multas la
chrymas, gemitus, ⁊ suspira, huic viro q̃ plurimum se commenda
uit vt illam secum adduceret ad domum suã qui senex accepit pal-
lium suum ⁊ posuit super humeris puelle ⁊ illam secum ad domum
suam que non multum distabat adduxit, ⁊ in itinere totam seriez fa
cti sibi narrauit, qui senex stupore ⁊ pietate plurimum afficiebatur
audiuitq̃ ex qua patria quibus ve parentibus orta esset ⁊ decreuit
senex omnino hec eius parentibus enuntiare, ⁊ puellam ipsam eis-
dem restituere. ingressi sunt domum vxor senis que erat multuz pia
perq̃ blande virginem recepit, ⁊ apud se in lectum retinuit, ⁊ dein
de per duos vel tres dies maxima charitate materna pietate tra-
ctauit eandem vestibus suis induit ⁊ post triduum maritus acce-
pit asellum ⁊ comite filio puellam ipsam equitantem ad patriam
suam illesam reduxit proprijsq̃ parentibus eandem restituit q du-
dum fleuerant perditionem filie putãtes ne aliquis miles aut alius
neq̃ vir nocturno tpe reapuisset eandem, qui senex maxima venera
tione ⁊ amoris dulcedine a parentibus puelle amplexus est rece-
ptisq̃ muneribus pro se ⁊ filio dimissa puella ad domum suam re-
uersus fuit que quidem puella postq̃ dono dei ⁊ gratia beate Ma
rie virginis tam graue piculũ euaserat decreuit omnino votum iaz
factum adimplere ⁊ ingressa fuit monasterium. s. Frã. assumptoq̃
habitu solenniter ꝓfessa fuit, ⁊ castissime vixit cuius parentes libe-
rum prestitere consensum, illam vero maledictam strigam que filiã
suam adduxerat ad illũ locũ denuntiarũt curie ⁊ recomperta publi
ce fuit igne combusta. ¶ Hec enim que audiui retuli, modo referã
q̃ ipse vidi ⁊ in foro habui que plura sunt, tamen duo tm̃ q̃ recentio
ra sunt referã. Anno dñi. M. dxxiiij. mense Septembris duz es-
sem in quoddã Castro Monasterij. s. Pauli de vrbe apud regio-
nem Sabineñ. vt mea q̃dam illic expedirẽ, ⁊ mox ad vrbem reuer
terer, summis fui precibus rogatus a Reuereñ. P. dño Abbate
illius monasterij qui est dñs in tpalibus dictorum Castroꝝ, vt acce
derem ad aliud Castrum eiusdem monasterij ibi vicinum ꝙ Naza
num appellant ad examinadum tres mulieres maleficas siue stri-
stas, vt dicebant. que in arce ipsius Castri aliquãdiu incluse remã
serant ⁊ que ex earum dictis acciperẽ sibi referrem atq̃ consulerẽ
qd mihi in re illa agẽdum esse videret. Ego enim qui meis prepe-
ditus eram licet non potuerim absq̃ magno meo incommodo illuc
accedere ⁊ huic rei vacare nihilominus vt morem gererem tãto vi
ro quem alias in meis valde gratum ⁊ benignũ reperi nõ potui eui
tare quin eius preces mihi mandata seruarẽ. Accesiq̃ ad illas q̃-
rum vnam que mihi facilior videbatur examinare cepi, ⁊ pluribus
exhortationibus, vt veritatem aperiret, persuaderi, que demũ post
aliqualem hesitationem cepit vera loqui, ⁊ rem ipsam totam fateri
qualiter ipsa erat de sec. a illa strigimagarum expresse ꝓfessa in q̃
professione insteterat per annos quatuordecim continuos quibus
continuum commerciũ habuerat cũ dmone ⁊ nominauit alterã mu
lierem maleficã q̃ fuerat eius magistra ⁊ ipsam ad ꝓfessionẽ addu
xerat ⁊ ꝙ isto tpe plurima maleficia siue veneficia fecerat, ⁊ ꝯ ho
minũ psonas ⁊ ꝯ iumẽta ex qbus homines tres pierãt, iumẽta aũt
q̃tuor, ⁊ ꝙ agroꝝ pluriũ segetes imaturas vẽtis, grãdinibus ⁊ tẽpe
statibus strauerat ⁊ penitus deuastauerãt, ⁊ multa alia his similia
obscena machinata fuerat arte illa malefica ad vlciscendum iniu-
rias suas. ¶ Quam ego subtilius interrogãs vt clarius haberez q̃
sunt istius diabolice religionis seu ꝓfessionis secreta. Primo eniz
pscrutatus fui qd est illa ꝓfessio quam mulieres ipse faciunt cum
demone, ⁊ quibus mõ ⁊ ordine ad illam accedũt ⁊ qbus cerimonijs
⁊ solẽnitatibus vtuntur in ea. Ad qd se obligant dmoni. Sub qua
forma verboꝝ fit obligatio ipsa, itẽ postea que sunt ab eis seruãda
⁊ ad q̃ tenent. Similiter que premia habent ⁊ que habere sperant
ab eaꝝ principe demõe, ⁊ ex qbus rebus simplicibus vel mixtis cõ
ponunt vnguenta quibus liniunt corpora sua dum vadunt ad ludos
⁊ cum quibus etiam rebus faciunt alia venefica maleficia. Itẽ quẽ
ordinem tenent quando accessure sunt ad ludos predictos ⁊ si est
verum quod vadunt corporaliter vel illa sit illusio siue visio quedaz
in apparentia in mente, ⁊ intellectu, ⁊ casu quo accedant corporali-
ter an ambulent pedibus proprijs, vel aliter deferantur ⁊ quomo-
do ⁊ per quem. Item quomodo ⁊ qualiter celebrant sacrificia offe
runt preces ⁊ munera demoni. Item que sunt illis precipua in ob-
seruantia in dicta professione ⁊ alia quedam q̃ nunc non recordor q̃

quidem mulier sub spe venie cuncta a princi. vsq̃ ad finē recēsuit q̃
ꝓfessio ipsa reqrit exprimendo omnia ⁊ singula illius capitula.
28 ¶ † Primum enim dixit quod qñ adducta fuit per illam eius ma
gistram ante tribunal principis earum qui est diabolus in forma re
gis presidens in solio maiestatis instructa prius a magistra quid fa
ctura erat venit ⁊ oportuit primo abnegare baptismū ⁊ omnia xpia
ne fidei documenta relinquere, deinde ecclesiastica sacramenta cū
cta proijcere pedibusq̃ proprijs conculcare crucem ⁊ imagines bea
te Marie virginis ⁊ aliorum sanctorum q̃uis hec vltima non fiunt co-
ram eo, sed alibi, postea satis est ꝙ ista ꝓmittant se facturas quam
primum cedet occasio, deinde fecit obligationem per solēnem sti-
pulationem in manibus ipsius Principis, qua vouit ⁊ promisit ꝙ
perpetuo erit illi fidelis ⁊ obediens ⁊ omnibus eius mandatis pa-
rebit. Deinde medio iureiurando tactis scripturis super quodam
magno libro obscuras paginas continente prestitit homagium siue
perpetuum vassallagium, ⁊ quod nunq̃ redibit ad fidē Christi nec
diuina precepta seruabit, sed solum ea que per ipsum principē erūt
decernenda, ⁊ ꝙ perpetuis futuris tēporibus erit obediens illi ⁊ ve-
niet continue cum vocata fuerit ad ludos ⁊ congregationes noctur
nas, ⁊ que in eis per alias mulieres fiunt ipsa faciet, ⁊ quod etiam
aderit sacrificijs illorum nocturnis, ⁊ solitas preces ⁊ cultum adora-
tionis prestabit, vota quecūq̃ que ipsa prestare contigerit pro vi-
ribus adimplebit ⁊ quoscunq̃ poterit alios ad eandem professiōē
adducet. ¶ Econuerso autem ipse Princeps egregia fronte pro-
misit eidem mulieri sic presenti prestare perpetuam felicitatē, gau
dia immensa ⁊ voluptates quascunq̃ in hoc mundo habere deside
rauerit, ⁊ demum post hanc vitam longe maiora munera conseque
tur. Quo facto statim vnum demonem constituit ad custodiam ip-
sius mulieris quā nunq̃ relinquere debeat, sed illi inseruire in omni
bus que ipsa cupiet ⁊ quotiescunq̃ contigerit ad ludos accedere h
ipse intimabit mulieri, ⁊ illam deferet ⁊ instruet vt .s. qui quidē de-
mon associat̄ ei tanq̃ maritus vxori, insuper dixit ꝙ sepius acce-
dunt ad ꝯgregationes illas vbi maxima mulierum numerositas cō
gregatur ⁊ non vident illa in mente ⁊ intellectu in apparentia, sed
in vera ⁊ naturali forma accedunt ad loca predicta hoc modo ⁊ or-
dine, vz q: primo per vnum vel duos dies anteq̃ fiat congregatio
intimatur sibi ꝑ demonē illū qui est ad ipsarum custodiam cōstitutus
qualiter nocte tali ⁊ tali hora se preparet ad veniendum ad ludum
que mulier si haberet iustam causam impedimenti deducit, ⁊ audi-
tur dummodo sit cā vera, ⁊ excusabilis que legitime excusare pos-
set, alioquin si fingeret habere causam que nulla esset vt non accede
ret non deferebatur inuita, sed remanebat in domo sua, nihilominꝰ
pro pena sui mendacij adeo fortiter cruciabat̄ a demone vt in men
te ⁊ in corpore maximis ⁊ continuis doloribus ⁊ egritudine intrinse
ca vel extrinseca tam fortiter vexabat̄ quod die noctuq̃ nil penitus
quietis haberet, sed semper tribularet̄ ⁊ omnia que ipsa ageret eua
nescerent ⁊ perirent in fieri, adeo ꝙ necesse fuit vt tot mala cessarēt
ꝙ peccatum suum fateret̄ ⁊ promitteret etiam medio iureiurādo ꝙ
amplius non recusabit accedere, ⁊ hoc modo euasit ab illis malis.
Cum vero promitteret accessuram statim adueniente nocte ⁊ hora
euocabatur voce quadam velut humana ab ipso demone quem non
vocant demonem sed magisterulum, alie magistrum Martinettū
siue Martinellum hoc nomine diminutiuo, que sic euocata mox
sumebat pixidem vnctionis ⁊ liniebat corpus suum in quibusdā par
tibus ⁊ membris quo linito exibat ex domo ⁊ inueniebat semꝑ ma-
gisterulum suum in forma hirci illā expectantem apud ostium, suꝑ
quo mulier ipsa dixit quod equitabat ⁊ applicare solebat fortiter
manus ad crines ⁊ statim hircus ille ascendebat per aerem, ⁊ bre-
uissimo tempore deferebat mulierē ipsam vsq̃ ad nucem beneuen-
tanam ⁊ ibi illam suauiter deponebat vbi innumera mulierum viro
29 rumq̃ multitudo corā Principe illo vndiq̃ confluebat: † Primū
autē quod faciendum erat per ipsas mulieres erat signū obedientie
⁊ reuerentie que fiebat coram principe ordine quodam retrogrado
in oppositum directo illi reuerentie quā nos prestare solemus. nos
enim inclinamus caput ⁊ humeros flectimus genu crure retro cur-
uato voluentes vultum ad principē siue ad aliū quem veneramur,
ipsi vero faciunt contra quia terga voluunt versus principem ⁊ ca
put curuant versus humeros adeo vt mentum celum respiciat. cru
ra vero non curuant retro vt nos facimus, sed eleuant sursum a ter-
ra a parte anteriori, ⁊ ita seruat̄ ibi. peracta igitur reuerentia, prin-
ceps mandat ꝙ omnes tripudient, saltentq̃ cum letitia ⁊ gaudio su
mentes vnaqueq̃ voluptates suas ⁊ vnusquisq̃ demonum accipit
mulierem suam ad cuius custodiam deputatus est ⁊ cū ea gerit sal
tationes illas magna letitia atq̃ dulcedine ⁊ interim preparantur
mense cum lautissimis ferculis abundantissime ornate ⁊ celebratis
choreis veniunt ad conuiuia, quibus completis ⁊ cibatis omnibus
extinguūtur luminaria omnia ⁊ quisq̃ demon in forma incubi .s. vi
ri suam capit mulierem, si qui vero sunt viri habent demonem suū
in forma succubi .s. mulieris ⁊ sic adinuicem omnes adimplent coi-
tum carnis cum maxima voluptate. quo officio completo reuertun
tur ad domum omnes equitantes super illis hircis, sacrificia vero
cum fiunt fieri solent statim post peractū reuerentie signum fit ad-
oratio, qua expleta deueniunt ad tripudia ⁊ alia de quibus .s. q̃uis
sacrificia ipsa celebrare solent etiam in alijs locis extra locum con-
gregationis, puta in domo priuata, vel in quibusdam locis occultis
vt late diximus .s. eo. q. iij. ⁊ .v. ¶ Sed aduerte ad duo quod ipsa
dixit. vnum est q: demones festinant reportare illas ad domum an
tequam labat nox ⁊ anteq̃ pulsetur campana pro Aue maria d̄ ma
ne que pulsari solet in aurora vel parum ante, quoniam si forte pul-
saret campana tempore quo deferuntur ad domum necesse hʒ illarum
magister in eodem loco vbi audit sonum predictum deponere mu-
lierem, aut virum nec potest amplius ipsum vel ipsam tangere, sed
necesse est quod residuum illud itineris pedibus proprijs ambulet
quod perraro quidem euenire solet, q: ita velociter ipsas reportant
quod non impediuntur a sono. Secūdū est quod retulit quod quo
tiescunq̃ interfuerat ludis ita fessa reuertebatur ad domū propter
illas choreas saltationes, q: erat debilis complexionis vt appare-
bat quod per tres vel quatuor dies male se habebat in corpore pro-
pter magnos labores quos sustinuerat que similiter cū demone suo
dum esset in forma incubi sepissime fuisse carnaliter cognitam ma-
xima cum delectatione testata fuit, hec illa ibi.
30 ¶ † Aliud breuius exemplū superaddam, alia quoq̃ mulier eius-
dem professionis que vna cum precedenti erat incarcerata dum de
ferretur a demone suo, reuertendo a ludis predictis in itinere an-
teq̃ peruenirent ad domū dū esset vicina oppido patrie sue audiuit
pulsare campanam de mane pro Aue maria. Unde demon neces-
se habuit illam deponere ⁊ discedere quam deposuit statim ⁊ dimi
sit in quoddam agro iuxta quandam ripam vbi erant spineta que-
dā ⁊ in dicto loco ipsa misera mulier necesse habuit expectare vsq̃
ad mane, quo lux clara appareret, sed fortuna profuit sibi, q: illa die
in aurora, ⁊ in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium
locum ibi vicinum quem ipsa videns transeuntem cognouit atq̃ vo
cauit nomine proprio, quod audiens iuuenis prima facie timuit ali
quantulum, sed videns postea mulierem ipsam que seminuda erat
a femoribus supra ⁊ crinibus sparsis scapillata tota magis obstu-
puit, nec audebat ad ipsam accedere, nihilominus illa adeo beni-
gne ⁊ humiliter ipsum rogauit vt accederet ad illam quod venit ⁊
interrogauit eandem postquam illam recognouit cur illic ita sola
moraretur in ea forma, cui illa dixit quod tota nocte asellum suum
quem perdiderat perquisierat ⁊ nunq̃ potuit illum inuenire, cui iu
uenis subridens minusq̃ credens dixit hec enim aliud sibi querit
quam aselli inquisitio qui querit asellum vadit cum socio, ⁊ non so-
la sic seminuda ⁊ scapillata. aliud est quod querebas dixit ipse, di-
cas mihi veritatem si vis quod adiuuem te. vnde venis, vbi fuisti,
quid facis hic sola, quis te adduxit, dicas mihi omnia si vis habe-
re suffragium, ⁊ ero tibi secretus ⁊ fidus.
¶ Tunc mulier ipsa Lucretia nuncupata que erat satis pinguis,
pulchra lʒ satis timeret seuitiam viri ⁊ suorum consanguineorū, ta
men confisa est de iuuene illo rogando ipsum prius summis preci-
bus ne cuiq̃ reuelaret factum illud sed taceret, q: ipsa volebat pin
guiora munera sibi elargiri, cui iuuenis sub fide ꝓmisit quod absq̃
dubio cuncta referret, ⁊ ille futurus erit sibi secretissimus, tunc ipsa
fassa est quod reuertebatur ea nocte a ludis beneuentanis, ⁊ dum
esset in itinere deferreturq̃ per aerem a magisterculo suo audito
sono campane que pulsatur de mane pro Aue marie fuit sibi ne-
cesse quod illam deponeret in terram in eodem loco in quo repe-
riebat̄ qñ audiuit sonū predictū ⁊ hoc modo ipsa sic sola reperieba
tur ibi, qui iuuenis accessit ad illam ⁊ prestitit sibi opem in restituē
do ⁊ recaptando se, deinde associauit illam vsq̃ ad domū absq̃ eo
ꝙ aliquis factum illud aduerteret pro cuius laboribus, ⁊ fide mu-
lier ipsa donauit dicto iuueni vnum par caligarum, vnum birretum
⁊ camisiam vnam, ⁊ certas petitas casei, rogando eum iterum atq̃
iterum vt taceret, ⁊ ita promisit ⁊ tacuit rem ipsam plures menses, de-
inde nescitur quo spiritu aut indignatione vel lapsu iuuentutis du-
ctus rem ipsam secreto modo cū vno, deinde cum altero propala-
uit, adeo quod paulatim res deuenit ad notitiam curie, vnde mulier
ipsa capta ⁊ cū alijs incarcerata fuit, ⁊ iuuenis ille vt testis omnia h
medio iuramento deposuit, adeo ꝙ ipsa quoq̃ post multa facinus
suum diutius tergiuersare non potuit, ego tamen illarum sententijs
interesse non potui q: necesse mihi fuit ad vrbem reuerti illasq̃ di-
misit earum iudici ordinario vt iustitiam faceret, sed cuncta retu-
li prefato domino Abbati prout inueneram ꝗ mandauit suo Lo-
cum

cum tenenti vt de ipsis iustitiam faceret, ⁊ inde ad paucos dies re-
tulerunt mihi quod vitam suam finierūt flāmis. Istarum vnguēti vi
di atq; tetigi ⁊ quosdam alias maleficas mixturas, quibus grauis-
simas egritudines in humanis corporibus inferebant. ⁊ illud etiā
vidi quo hominem ad earum libitum in furorem ⁊ insaniam induce
31 bant, que omnia mandaui igne comburi. ¶ † Ex quibus manifeste
deprehendi potest quod vere ⁊ corporaliter deferuntur, non autē
in spiritu illuduntur, ad quid enim opus erat ꝙ illa prior conquere
retur de lassitudine corporis ⁊ membrorum. postq̄ reuersa erat a ludis
vbi dixit ꝙ per tres vel quattuor dies se male habebat in corpore
pp magnos labores dictarum chorearum si in spiritu duntaxat fuisset
apprehensa illusione illa non erat opus quod conquereretur d cor-
pore ⁊ nimio labore q2 corpus non laborat in somnijs, sed animus
duntaxat, vt d.c.epi. Altera etiam mulier de qua in vltimo exem-
plo non fuisset comperta sola in illo loco nisi fuisset i corpore, vt ex
predictis. ¶ Sed quero nunc quare est quod in ista secta vt pluri-
mum sunt mulieres, viri aūt rari sunt. R̄n. plures redduntur ratio-
nes per doc. prima est ꝙ mulier tanq̄ debilior ⁊ fragilior facilius
decipitur a diabolo, ⁊ credit omnia que sibi persuadentur. c. forus.
de verb. signi. c. j. de cland. despon. ⁊ habetur Gene. iij. c. vbi dia-
bolus serpens prius decepit mulierem quam virum, eo q2 magis
credula fuit. alia potest esse ratio quod faciunt propter explendam
libidinem carnis quam alio modo non possent absq; ignominia sa
tiare isto enim modo capiunt delectationem cum demone ⁊ cōplēt
desiderium suum absq; eo quod contra ipsas insurgat infamia vt
ex plurium ipsarum mulierum confessionibus accepi dum ista sub-
tiliter indagarer. Quidam alij dixerunt quod mulier est magis va-
na ⁊ curiosa ⁊ magis familiaris diabolo q̄ sit vir, ⁊ que minus ti-
met transgressionem precepti superioris q̄ vir quasi quod magis re
gitur voluntate appetitu ⁊ sensualitate q̄ ratione, vt habet. xxiij. q.
vij. quod proposuisti. ⁊ q. v. Adam ⁊ c. mulier, ⁊ per gl. in. d. c. j.
de clande. despon. ⁊ d. c. ij. super Gen. ⁊ ibi per sacros doc.
¶ Ex predictis itaq; concludo conclusionem ipsam esse sufficiēter
probatam, cui non habent obstare quedā que superius in contrariū
adducebantur. Et primo non obstat tex. in. d. c. epi. super quo tenē
tes contrarium se omnes fundant, cui lʒ per alios docto. antiquos
⁊ Moder. fuerint date plures responsiones ad vnum tn̄ tendētes.
s. ꝙ ille tex. non loquitur de secta ista strigarum, sed de alia longe di-
uersa ab ista. Ego tamen idem comprobando alio modo responde-
bo ad illum tex. declarando literam ⁊ mentē illius concilij, ⁊ anteq̄
32 ad vlteriora procedam premitto † quod omnis lex recipit interpreta-
tionem a ratione sua, maxime quando ratio in lege reperitur expres
sa que magis attendenda est quam dictum legis. l. adigere. §. quam
uis. ff. de iurpa. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. milites pro-
hibentur. ⁊. l. milites agrū in princ. ff. de re mili. l. nomen in fin. ff. de
leg. iij. ⁊ Bar. in. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. idem Bar. in. l. om-
nes populi in. vij. q. prin. ff. de iust. ⁊ iur. Bar. in. l. si constante in.
v. col. in. vij. ⁊. ix. q. ff. solu. mat. ⁊ in. l. si vero eo. titu. ⁊ in. l. j. C. que
sit lon. con. ⁊. j. distin. consuetudo per gemi. in. c. vbi periculum in.
ij. not. de elec. lib. vj. ⁊ est gl. no. in clemen. j. de elec. in ver. eligāt.
⁊ gl in. d. c. consuetudo. j. dist. Ideo dicunt doc. ꝙ cui non conue-
nit ratio legis minus conuenit ipsa lex. d. l. cuʒ pater. §. dulcissimis.
⁊. d. l. nomen in fi. ⁊. d. l. milites. la prima, ⁊ la. ij. ff. de re mili. Qui-
bus premissis dico quod ratio principalis illius. c. ⁊ intentio conci
lij Aquiren. non fuit velle impugnare ⁊ habere pro impossibili qd
demon deo permittente non possit hominem corporaliter deferre
de loco ad locum motu locali, q2 si fuisset istius intentionis dixisset
contra communem omniū Theologorum ⁊ canonistarum sententiam,
immo contra tex. proprium sacri euangelij Matth. iiij. Luc. iiij. ⁊
Marc. j. c. in prin. vbi apparet quod diabolus tentando Christū,
qui erat deus ⁊ hō naturalis, detulit ipsū corporaliter sup pinnacu
lū templi ⁊ in montē excelsum vt latius. j. dicemus, intentio igit̄ fina
lis illius cōcilij in illo ver. Illud etiam non est omittendū ⁊c. fuit,
velle improbare ⁊ dānare errorem illum in quo erant mulieres ille
scelerate de qbus ibi que erant heretice ⁊ in sua obstinata opinione
damnate ⁊ que fuit ratio principalis atq; finalis quare conciliū il
lud declarauit mulieres illas esse hereticas ⁊ dānatas. Ratio dico
principalis fuit illa quam ponit ibi tex videlicet. Cum aliquid di
uinitatis aut numinis extra vnum deū arbitrant̄, hec est ratio prin
cipalis que facit illas esse dānatas ꝙ melius declaro sic. Conciliū
illud in princip. exponit generale edictum quo mandat omnibus
episcopis, ⁊ clericis vt summo studio elaborent perniciosam sortile-
gam ⁊ magicam artē ex parochijs suis penitus eradicare. ⁊ sic p̄-
mo improbat artem, deinde deuenit ad speciem. s. ad homines il-
lius artis peritos dum dicit, quod si aliquem virum aut mulierem
huiusmodi sceleris sectatorem inueniant turpiter dehonestatū ex
parochijs suis deijciant, q2 subuersus est ⁊ is etiam qui similis est si
bi subuersi sunt omnes ⁊ a diabolo captiui tenent̄ qui relicto crea-
tore suo diaboli suffragia querūt ⁊ ideo a tali peste debet mundari
sancta ecclesia. hic enim remanet completa oratio prime partis ca
pituli vbi conciliū mandat extirpari hanc reprobam artem magi-
cam ⁊ sortilegam ⁊ illius p̄fessos turpiter dehonestatos ⁊ externos
a fide catholica ex omnibus parochijs suis expelli, ad hoc vt san-
cta ecclesia a tali peste liberetur. Deinde incipit secunda pars ibi,
illud etiam non est ommittendum ꝙ quedam scelerate mulieres re
tro post Sathanam conuerse ⁊c. vbi conciliū predictū mutauit ser-
monem ⁊ posuit alium casum diuersum a precedenti ꝙ patet ibi dū
dicit, illud non est ommittendū ꝙ quedā scelerate mulieres ⁊c. tex.
ibi in prīc. locutus fuit de mulieribus que artem magicam ⁊ sortile
gam profitentur ibi dum dicit si aliquem virum aut mulierem hu-
iuscemodi sceleris ⁊c. si enim concilium predictum in illa secūda p
te voluisset intelligere de eisdē mulieribus de quibus fuerat facta
mentio in principio, tex. non dixisset per ista verba quedā scelera-
te mulieres ⁊c. sed dixisset per aliqua verba repetitiua earundem
personarum ⁊ qualitatum, videlicet, eedem ipse dicte vel predicte,
vel per alia similia verba. ex quo enim tex. in. d. ij. parte non fuit
locutus per verba repetitiua, sed per diuersa ⁊ diuersum sensum, ⁊
casum demonstrantia, fatendū est de necessitate quod ille sit diuer
sus casus a precedenti, ⁊ sic diuersa species personarum. ⁊ ꝙ sit ve-
33 rum clarius demonstrabitur. j. † Concilium igitur deueniendo ad
secundam partem exponit istarum mulierum professionem ⁊ quali
ter sub falsis illusionibus ⁊ fantasmatibus illuduntur a demone, de
inde enumerat quasdam operationes quas mulieres ille profitent̄
facere cum Diana vel Herodiade deabus suis quarum iussioni-
bus ad illarum seruitium euocantur ⁊ nocturnis horis accedere p
fitentur, sed vtinam he sole in sua perfidia perijssent ⁊ non multas
alias ad illarum interitum pertraxissent, deinde ponit modum infi
delitatis, ⁊ errorem exprimit quo principaliter deducuntur in here
sim dum dicit, nam innumera multitudo hac falsa opinione dece-
pta hec vera esse credunt. scilicet quia putant Dianam ⁊ Herodia
dem esse veras deas, ⁊ posse illa opera de quibus ibi p̄ficere ⁊ cre
dendo a recta fide deuiant ⁊ errore paganorum inuoluuntur. Ra-
tio finalis ⁊ principalis omnium supradictorum operum ⁊ damna
te credulitatis ex qua dicuntur heretice nunc ponitur dum dicitur.
Cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitran-
tur ⁊ huc vsq; perficitur secunda oratio, ⁊ dictum illius secunde
partis, deinde sequitur improbatio illarum false opinionis ⁊ er-
roris predicti. Ratio igitur finalis est illa quam proxime dixi ex
qua omnes alij errores ⁊ illusiones successiue dependent cum cre-
dunt illas Dianam, ⁊ Herodiadem, esse veras deas ⁊ in eis mul-
tum diuinitatis ⁊ numinis esse et iste est verus intellectus illius ca
pituli si bene consideretur in verbis ⁊ in mente. Stante igitur rōne
predicta expressa secūdum illam verba ipsius legis sunt interpretā
da, ⁊ vbi ratio ipsa non conuenit lex quoq; omnino cessat. d. l. cum
pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. l. hec ratio. ⁊ ibi Bartol. ff. de ca-
lum. l. is qui animo. ff. de acquirend. possessio. Ratio autem predi-
cta non conuenit neq; verificari potest in hac secta strigarum ⁊ ma
leficorum quippe q2 ipsi vel ipse non decipiuntur ista falsa opinio-
ne putātes inseruire deabus istis ⁊ extra vnum deum aliquid numi
nis esse, sed ipse vident cognoscunt ⁊ apprehendunt expresse quod
illarum Princeps cui inseruiunt ⁊ quem obediunt ⁊ adorant est
diabolus inferni inferior deo, ⁊ inimicus dei sed illi inseruiunt reli
cto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidi
nes. d. c. episcopi in princip. ⁊ capi. si quis episcopus. eadē. q. v.
si enim ratio ipsa de qua supra istis strigimagis non conuenit verba
legis ⁊ illius dispositio minus conuenire debet per ea que proxime
34 dicta sunt. eo maxime. † Quia ratio legis determinata restringit di
ctum legis, vt illa dūtaxat lex ipsa comprehendat ad que ratio illa
naturaliter adaptari potest, ⁊ non vltra. d. l. cum pater. §. dulcissi-
mis. ⁊. l. hec actio, ⁊ ibi Barto. ff. de calumniato. ⁊. l. qui animo. ff.
de acquiren. possessio. ⁊ prima distin. consuetudo, ⁊ not. glo. in cle.
j. de elec. ⁊ per Geminia. in. c. vbi periculum in princ. eo. ti. lib. vj.
Cum autem iste sint excluse a ratione dicuntur esse excluse a legis
dispositione per ea que supra diximus, nec obstāt exempla ⁊ autho
ritates quas textus inferius deducit de Paulo ⁊ Ezechiele, quia
illa omnia referuntur ad sectam illam, de qua ibi. non autē ad stri
gas siue maleficas, de quibus hic. Fateor tamen quod strige iste ⁊
malefice in quibusdam conueniunt cum mulieribus illis de qui-
bus in. d. capitu. episcopi. in secunda parte in hoc conueniant q2
vtraq; secta inseruit diabolo, etiam illius imperio gubernatur, sed
vna scienter altera ignoranter, vna decipitur, altera decipit.
¶ Conueniunt ⁊ in alio, quia quo ad effectum eterne damnationis

ita sunt damnate ille sicut iste, ita Demones habent imperium sup illis sicut super istis ꝛ eodem modo ille sunt eliminande ꝛ deijciende extra parochias sicut iste strigimage, q꞉ omnes sunt damnate, ñ tamen sequit̃ si in aliquibus conueniunt ꝛ eqparant̃, ergo in omnibus debent esse equiparate q꞉ data diuersitate rationis datur ẽt diuersitas iuris, vt.s̃. diximus, ꝛ dicemus ẽt.j̃.eo.ti.q.xij. dum declarabitur materia poculoꝝ siue venenorum, ꝛ vt dixi extra communionem fidelium posite sunt ille sicut iste ꝛ omnes tanq̃ oues morbose sunt penitus a Christi fidelibus euitande ne sanas oues morbo illo inficiant.l.ij.C.de sum.trini.ꝛ.l.hi q sanctam.C.de apost. q꞉ omnes sunt eius diabolice religionis, sed diuerse professionis ꝛ habitus dico animi non corporis ꝛ ordinis professe sicut monachi, ꝛ moniales xp̃iane religionis diuersos ordines professionis accipiũt ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendentes, ita isti damnati diuersos ordines ꝛ ritus accipiunt ꝛ sub diuersis ordinibus ꝛ moribus diabolo inseruiunt ꝛ diuersis quoq꞉ nominibus nuncupantur quidam sunt heretici quidam manichei alij vero apostate, alij scismatici donatiste, ꝛ similes de quibus in.l.manicheos.C.de hereti.ꝛ.l.j.ꝛ.l.hi qui sanctam.C.de aposta.ꝛ habet̃ per gl. Abb. ꝛ alios doc. in rub.ꝛ in.c.j.de aposta.ꝛ de scisma.ꝛ hoc est quod in effectu voluit dicere tex.in.c.excommunicamus lo primo.ꝛ lo.ij.in p̃ncip.extra de here. vbi dixit. faciens quidem habentes diuersas caudas autem adinuicẽ colligatas, q꞉ de vanitate conueniunt in idipsum. per facies dico diuersas intellexit de diuersis ordinibus hereticoꝝ siue sortilegoꝝ, per caudas adinuicem colligatas intellexit ꝺ vnico cultu eiusdem diabolice religionis, q꞉ omnia eoꝝ opera tendunt ad cultum Sathane siue in mente ꝛ intellectu siue in corpore

35 fiant. ad hoc vide que dixi.s̃.in primo euidẽtiali huius.q.† Ille igitur mulieres de quibus in.d.c.epi. dicuntur ꝓprie heretice ex quo persistunt in illo errore, putantes aliquis numinis esse in illis deabus ꝛ illas esse veras deas relicto deo saluatore nostro, vt in.c.j.de sum.trini.ꝛ.xxj.q.ij. qui sine saluatore.ꝛ.c. firmissime. de heretic. Iste vero strigimage magi ꝛ sortilegi qui scienter ꝛ ex propria malitia peccant relinquentes diuinũ cultum ꝛ Christi fidem ꝛ scienter adherentes diabolo quem sciunt ꝛ cognoscunt esse diabolum infernalem ꝛ inimicum dei non dicuntur proprie stricte heretice, q꞉ nullo dicunt̃ errore seducte, sed potius apostate perfidie, q꞉ sciẽter ꝓpria temeritate recesserunt a fide Christi q̃uis ista eaꝝ apostasia longo tempore indurata ꝛ pertinaciter defensata transit in heresim vt diximus.s̃.titu.i.q.ij.ꝛ dicunt gl.ꝛ doc.in rub. extra de aposta. ꝛ habetur per imperatorem in.l.j.ꝛ hi qui sanctam.C.e.ti. vbi apostate proprie dicuntur qui scientes ꝛ propria auctoritate siue potius temeritate retrocedunt a fide christiana vt habet̃ in.d.l.j.ꝛ in glo. rub.ꝛ in.c.j.extra eo.ti.ꝛ per.s.Tho.in.ij.ij.q.xcv.arti.v.ꝛ.vj.iti.de supersti. ad que faciunt que diximis.s̃.in primo euidentiali, ꝛ.s̃.etiam.q.ij. ℂ Et no. vnum valde singulare q̃ istoꝝ apostatarũ due sunt spẽs, vna est que simpliciter retrocedit a fide ꝛ sequitur cultum ꝛ obedientiam demonis, altera est que postq̃ Christi fidem abnegando postergauit ꝛ deiecit ex corde suo iterũ se baptizat expresse in nomine diaboli, ꝛ aliud nomen sibi superimponit lꝫ vtraq꞉ species sit dãnata prior tamen si peccatũ suum reuocat admittitur ad penitentiã ꝛ euitat penas corpales sicut heretici, vt.l.manicheos.C.de here. secunda vero spẽs nũq̃ admittit̃ ad penitentiam in foro iudiciali ex qua possit euitare penas corporales ẽt si milies abiuraret ꝓfessionẽ illam ꝛ vellet ad Christi fidem reuerti non audit̃ quo ad istum effectum, ꝛ iste est tex. valde no. ad hoc in.d.l.hi qui sanctam, ꝛ ibi gl.C.de aposta. eodem modo irremissibiliter puniunt̃ qui abnegato baptismate xp̃iano iudei effecti sunt ꝛ inter iudeos cõmorantur, vt.l.i.C.de aposta. quo ad animam vero in foro conscientie admittitur penitentia istoꝝ ab ecclesia ꝛ aliorum quorũcunq꞉, vt no.in.d.l.manicheos per doc.ꝛ habet̃ in.c.ad abolendam.ꝛ.c. firmissime de here. per gl.in.c.excommunicamus.el.ij.eo.ti.ꝛ.c. super eo.titu.lib.vj.ꝛ diximus.s̃.titu.j.q.v. circa finẽ, ꝛ ista sit prima differentia que reperitur inter istas quo ad nomen ꝛ ordinem pro-

36 fessionis. ℂ † Secundo differũt in modo ꝓfitendi, q꞉ ille de quibus in.d.c.epi. non faciunt professionem expressam cum demone sicut iste nec credunt inseruire demoni, sed deludũtur sub specie boni ꝛ propterea dicit tex. ibi qđ diabolus postq̃ illarum mentem captiuatam tꝫ transformat se in diuersas species personaꝝ. ℂ Tertio differũt, q꞉ ille nulla ꝯficiunt sortilegia nec maleficia in humanis aut brutorum corporibus ꝛ nemini nocent nisi sibi ipsis ꝛ ꝓpterea non dicuntur malefice, seu heretice, iste vero sunt deterioris cõditionis, q꞉ nocent multis per diuersa maleficia, vt latius supra vidistis in.ij.ꝛ.iij.q. ℂ Quarto disconueniunt in hoc quia nõ reperitur quod ille aliquem maleficiatum curauerint.ꝛ ipsa maleficia ꝯ rijs maleficijs abstulerunt, iste vero publice incumbunt cure ꝛ medelis maleficiorum ꝛ postq̃ aliquẽ dicto morbo curauerint sepius indicant maleficiantem saltim aliquibus indicijs, vt habetur per.S. Augu. in lib.x.de ciui.dei.ꝛ in.iij.de trini.ꝛ.S.Tho.in.d.q.v. prime partis, trac.q.in titu.de mira.ꝛ habetur.xxvj.q.v.nec mirũ.§.necromãti.ver. ad hec omnia. ℂ Quinto q꞉ ille lꝫ inseruiant demoni virtualiter tamen inseruiunt sub forma deaꝝ bonorum numinum, iste vero proprie demoni sedenti in solio maiestatis cui, vt vero ꝛ vnico Principi reddunt obedientiam vt.s̃. latius diximus in.ij.ꝛ.iij.q. ℂ Sexto q꞉ non apparet quod ille de quibus in.d.c. episcopi accedant ad ludos, ꝛ exerceant ibi choreas ꝛ saltationes ꝛ demum coitum carnalem habeant cum sicut iste per ea que.s̃.latius in hac questio, conclusimus, ꝛ per.s.Tho.d.questio.v.

ℂ Septimo discordant in hoc, q꞉ ille nulla celebrant sacrificia, nullasq꞉ imagines offerunt, neq꞉ baptizant, aut responsa petunt, iste vero cuncta opera huiusmodi faciunt, vt.s̃.late vidistis in.ij.ꝛ.iij.q. ꝛ in hac etiam in primo.ꝛ.ij.fundamento. ℂ Et q̃ sint diuersi ordinis specie differentes apparet ex diuersitate tractatuum ꝛ capitulorum ꝛ etiam authorum. ea enim que disponuntur in.d.c.episcopi. decreta fuerunt in concilio Aquiren. dispositio aũt.c.nec miꝝ sumpta fuit ex doctrina textualium.s.Aug.in lib.x.de ciui.dei.cũ igitur ex diuersis auctoribus tẽporibus ꝛ causis decreta ipsa statuta fuerint supflua fuisset alterius decisio si vtrũq꞉ eundẽ casuꝫ ꝯprehẽderet vel decideret ꝯtra no. in.§.quibus in prima consti.C.ꝛ in.c.si papa de priuileg.lib.vj. ne igitur istud inconueniens superfluitatis succedat dicamus qđ.c.epi loquatur de diuersa specie mulierum ab ista ꝛ ab illa de qua in.d.c.nec miꝝ maxime cum in veritate plures reperiuntur species ꝛ diuerse professorum sub hac diabolica religione, vt.s̃.dictum est in primo euidentiali.

37 ℂ † Sed contra predicta oppo.ꝛ dico quod immo.d.c.epi loquitur de istis strigimagis masculis ꝛ feminis ꝛ de omnibus sortilegis vt apparet in princi. ipsius.c. dum dicitur quod episcopi ꝛ eorum ministri curam habeant sortilegam ꝛ magicã artem a zabulo inuentam extirpare ꝛ si aliquẽ virum aut mulierẽ hmõi sceleris sectatorem inuenerint ex parochijs suis omni studio eliminare ꝛ deijcere curet. Sol. verum est quod omnes illi qui sunt diabolice religionis ꝛ sub illius obedientia debent a limine ecclesiarum ꝛ a Xp̃i fidelium communione rebelli siue sint heretici siue scismatici, siue apostate, magi, necromanti, sortilegi cuiuscunq꞉ sint ordinis ꝛ gradus aut quocunq꞉ nomine nũcupentur quo ad hoc vt a fideliũ Xp̃i consortio separẽtur omnes equiparãtur ex quo omnes dãnati sunt ꝛ dicuntur veluti oues morbose ꝛ ab ouili Christi fidelium penitus externe ꝛ merito sunt igitur ab ipsorum consortio separãde, vt.l.ij..C.de sum.trin.ꝛ.l.hi qui sanctum.C.de aposta.c. firmissime.ꝛ.c. ad abolendam extra de here.ꝛ in clemẽ.j.eo.ti.ꝛ.d.c.epi in p̃nci. lꝫ enim quo ad hoc sint equiparati nõ sequitur ergo qđ quo ad omnia censeantur esse equĩparati, vt no.in.c.excõmunicamus in p̃ncip.el.j.ꝛ lo.ij.de hereti. lꝫ enim iuris lator in prin.d.c. fecerit mẽtionem de hac secta, nihilominus postea dum loquitur de illis mulieribus in specie mutauit casum in facto in versi. ibi illud etiam nõ est ommittendum quod quedam scelerate mulieres retro post Sathanam conuerse ꝛc. qui est diuersus a precedenti vt pꝫ ex his que tradit.s.Tho.in.d.q.v.prime partis trac.qq.titu.de mirac.† vbi

38 dicit quod demones possunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo ꝑ verã corporis trãsmutationẽ ꝛ per veros effectus corporeos. Alio modo per apparẽtiam ꝛ illusionem sensuũ ex aliqua immutatione imaginationis per que verba voluit intelligere ꝺ vtraq꞉ mulieꝝ secta subiungens etiam q̃ neutra tñ ipsarum operatio est miraculosa, sed ex rebus naturalibus, ꝛ per moduũ artis demonis subtilitate inuenta, ꝛ hec sufficiant quo ad solutionẽ oppositionis facte de.d.c.epi. ℂ Ad illud secundum dico dñ adducit̃ illud inconueniens q̃ demon portare posset ꝛc. sol. colligit̃ ex his q̃ dicit.s.Tho.in.d.v.ver. r̃ñdeo in tit. de mirac. vbi dicit q̃ demones multa possent facere q̃ nobis viderent̃ esse miracula, tñ ea facerent eoꝝ naturali virtute ꝛ ex rebus naturalibus si a deo facere permitterentur, sed q꞉ non ꝑmittunt̃ ideo ea facere non possunt que quidẽ facultas fuit illis adẽpta per passionem domini nostri Iesu Xp̃i vide ibi, vt singulariter dixit.s.Bonauen.in.iij.sen.di.xix.q.iij. ꝛ diximus.s̃.q. precedenti, nec est mirandum si demõ strigimagas ꝛ alios suos ꝓfessos defert corporaliter, q꞉ id facere potest deo permittente, ex quos sunt oues gregis diabolici, vt latius diximus.s̃. ea.q.in.iiij.fundamen. istius vltime opi.ꝛ tetigi ẽt.s̃.in vltimo fundamento eiusdẽ post septimã differẽtiã inter.d.c.epi ꝛ sectam strigaꝝ. Pro quo optime facit dictum illud.s.Bonauen.in.iij.sent. di.xix.q.iij.nu.xxij.ꝛ xxiij. de quo diximus.s̃.q. prima contrario sensu. si enim diaboli potentia fuit depressa ꝛ debilitata ꝑ passionẽ do. nostri Iesu Xp̃i a quo fuit man⁹ attrahens penitus abscissa, manus

nus vero ꝯpellens debilitata ⁊ eius vires coangustate fuere illud ē verum respectu christianoꝝ ꝑ quibus effusus fuit ille sanguis pretiosus, illi vero qui sunt extra baptismū ⁊ abnegarūt fidem Xp̄i sicut pagani sunt reputandi ⁊ sunt extra oēm gratiā ⁊ beneficiū salutis, vt.d.c. firmissime. de here. ⁊.l.hi q̄ sanctā. C. de aposta. ergo sequit̄ ꝙ diaboli potentia quo ad istos remanet illesa, ⁊ per q̄s ipsos de ferre pōt ad libitū accedēte maxime ipsaꝝ mulieꝝ voluntate ⁊ con
39 sensu. ¶ † Ad tertium dico ꝙ demones non possunt extendere eorum vires ꝯ̄ iustitiā humanā ⁊ eripere captiuos de manibus publice iustitie, q2 deus non permittit, vt dicit. s. Augu. in lib. x. de ciui. dei. ⁊. s. Tho. d. q. v. in ti. de mira. alias sequeret̄ ꝙ dmonis potentia esset. s̄. diuinā ⁊ ꝙ iustitia omnino piret ⁊ iura omnia subuerterent̄ ꝙ deus nullo modo patit̄, vt dicit Tho. ibi vide que dixi. s̄. eo. q. v. ¶ Ad quartū nō negat̄ immo ꝯcedit̄ ꝙ demones possunt mirabilia operari in imaginatiua ⁊ humano intellectu que verisimilia sunt ⁊ vera vndiq̄ esse vident̄, ex hoc tamen non sequit̄ ꝙ nō possint aliquas operationes naturales efficere ⁊ mouere corpora i feriora, vt late diximus. s̄. in. j. fundamēto, ⁊ ēt in secundo huius cō clusionis. s. Tho. in. d. q. v. versi. r̄ndeo. vbi dicit ꝙ omnes possunt mirabiliter in bonis operari dupliciter, vno modo per veram corpis transmutationē. alio modo ꝑ pstigiosam mentis illusionē ⁊ formas apparentes, vt habet̄ in. d. c. epi in. ij. parte. ¶ Ad quintum qd̄ dat̄ de illo exēplo. r̄ndeo ꝙ demones facile possunt homines decipere dum capiunt mulieres ad ludos predictos ⁊ illoꝝ sacrificia celebranda necesse est quod habeant mulieres in corpore ⁊ eaꝝ nāli forma si ea que cupiunt perfici volunt ⁊ ppea ne sequatur scandalū aut periculū contra ipsas, Sathanas mitit alium demonē in forma succubi qui iacet ad latus mariti loco vxoris, ⁊ quoties cōtingit omnia vxoris officia in thoro coniugali ēt coitus subire non ꝺ negat, sed libenter appetit, ⁊ adeo se bene accomodat ꝙ quemq̄ ēt sapientissimum falleret. vide. s. Tho. in. d. q. v. ⁊ dixi. s̄. late in primo fundamento conclusionis ⁊ in. ij. euidentiali dū dixi de operationibus incuboꝝ ⁊ succuboꝝ. Nempe vellem quod hi qui tenent aliam opi. qd̄ deferunt̄ solū in spiritu reducerent mihi intellectum illum ad practicam. Aut enim volunt ꝙ nemo capiat partem spiritus. s. anime q2 spiritus hominis idem est quod anima, vt no. declarat Archi. in. c. moyses. xxxij. q. ij. ⁊ hoc facere non potest, q2 anima est vnica in substantia ⁊ indiuisibilis ⁊ nullam recepit diuisionē in q̄titate nec in qualitate vt dicit Philoso. in primo de anima, ⁊ est glo. no. ⁊ ibi Abb. in. c. j. de sum. trini. in ver. simplex. ⁊ Bar. in. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de ver. obli. in. iij. oppo. vbi dicit quod anima est indiuisibilis, ⁊ est tota in toto ⁊ tota in qualibet parte corporis, aut volunt qd̄ demō capiat totū spiritū, siue totam aiam, ⁊ necesse esset qd̄ remaneret hoīs cadauer ⁊ sic mortuū absente anima, ⁊ sequeretur maius incōueniēs, q2 esset in pṫāte demonis auferre vitā homini ⁊ illi defuncto restituere ⁊ sic mortuū suscitare
40 qd̄ est impossibile, q2 solus deus hoc facere potest, † ⁊ nulla creatura neq̄ Angelica, neq̄ humana habet hanc facultatem suscitandi mortuū, vt dicā. j. i. x. q. vn̄ nō video quō illoꝝ opinio possit saluari i telligēdo de strigis ⁊ magis, ⁊ si tu diceres nō dico qd̄ demon auferat totā nec partē anime, sed deludit dormiētē per illa signa prestigiosa formata in intellectu, siue intellectui p̄sentata per immutationem imaginationis ꝙ facere pōt demon, tunc r̄ndeo ꝙ est impossibile, vt tot naturales opationes q̄ fiunt ꝑ istā sectā strigimagarū maleficoꝝ ⁊ alioꝝ similiū fieri possunt in spiritu solo qui interueniat corpus ⁊ mēbra naturalia, quō enim possent in congregationibus ⁊ ludis predictis tot choreas reuerentias ⁊ retrogradas saltationes efficere nisi corpus adesset quō possent coitū carnis implere quem faciunt in singulis congregationibus ludis completis, nisi corporaliter interessent nec dicendum est ꝙ sit pollutio somniatis, q2 demones possunt vere ⁊ corporaliter cum mulieribus coitū pficere ⁊ illas q̄nq̄ reddere pregnātes in assumptis corporibus, fm ea q̄. s̄. diximus in. ij. euidentiali istius. q. ergo sequit̄ necessario qd̄ corporaliter pficiūt, nō nego tū ꝙ ēt non possint in somnijs pollui diabolo operāte. Quō ēt possent illoꝝ sacrificia ⁊ cerimonias celebrare, ⁊ imagines illis imponere si in solo spiritu hec fierent quarū imaginū olim vnam vidi Rome ⁊ manibus palpaui, ⁊ erat vera species materialis habens materiam ⁊ formam ⁊ formata erat ex quibusdam mixturis mihi ignotis, quō ēt possent tot maleficia, ⁊ sortilega contra humana corpora fabricare, nisi corporaliter interessent, in spiritu enim ⁊ in somnijs nemini vnq̄ vidi iniuriā fieri nec occidi quemq̄. Cum igitur operationes iste ⁊ alie hmōi que sunt naturales ⁊ corporee nō possunt fieri, nisi corpus ⁊ membra, ergo sequitur ꝙ strigimage ⁊ alij similes deferuntur ⁊ intersunt corporaliter ⁊ non in spiritu solo, ⁊ per ista sum expeditus de ista septima difficili. q.

SVMMARIVM

1 Demon maleficis siue sortilegis vtitur tanq̄ instrumentis ad nocendum corporibus humanis.
2 Demon nō pōt hominē in aliam transformare speciem.
3 Maleficium q̄nq̄ absq̄ veneno, ⁊ sola carminis ⁊ verborum potentia perficitur.

O Ctauo quero si demon p
1 ꝑ se nō pōt nocere corporibus christianoꝝ q non sunt ꝺ sua religione, q2 deus id nō ꝑmittit, vn̄ fit ꝙ sepius infantes ad latus parentū ⁊ in ꝑprijs gremijs matrū reperiunt̄ q̄nq̄ suppressi ⁊ eoꝝ corpuscula conscisa ⁊ mutilata aut aliqua alia intrinseca egritudine polluta ex qua sepius moriunt̄. sol. dic ꝙ lꝫ demon ꝑ seipsum corporibus christianoꝝ nocere non possit ad illos maleficiādū vtit̄ instrumēto malefice, siue magi q vel q̄ cum vnctionib⁹ pulueribus ceterisq̄ mixturis maleficis ⁊ venenis predictis infantibus ⁊ alijs in occulto noctis silētio dum dormiunt parentes ⁊ omnes qescunt ipse demon aperit ostia ēt si fortissimis seris clausa eēnt ⁊ illas maleficas intromittit ꝑ ostiū, dico aut q̄nq̄ ꝑ fenestras i domo maleficiandi quos sic intromissos instruit quō facere debeant ⁊ ne lux cādele aut lucerne impediat maleficū ne discooperiat, aut cognoscat a maleficiādo ipse demon in assumpta forma felis siue gatte lucernā, lampadem siue candelā, quā lucentē reperit illico extinguit vt maleficus ipse cōmodius possit maleficia sua perficere, q bus peractis maleficus tutus abit. demon vero vt facilius illinc recedere possit aperit ostia deinde reclaudit put ante illa reperierat, nec putes, vt q̄dam ignari vulgares asserūt, ꝙ ipse strige seu malefi
2 ci transformēt se in speciem gatte, aut alterius aīalis bruti, † q2 hoc est impossibile demoni ꝙ possit hominē transformare in alterā speciem, vt diximus. s̄. q. preceden. ⁊ dicemus. j̄. eo. q. x. bene verū est ꝙ ipsemet demon assumit illas varias formas, ⁊ facit opationes il las de quibus. s̄. hꝫ ꝙ declarat. s. Augu. in lib. x. de ciui. dei. ⁊ in. iij. de trini. ⁊. s. Tho. d. q. v. prime partis. qq. dispu. in ti. de mira. ⁊. s. Bonauē. sup. iij sen. q. iij. ⁊ i. c. epi. xxvj. q. v. ⁊ vt facilius ⁊ sine periculo ipsi malefici possint perficere dicta eoꝝ maleficia demon est illi preuius ⁊ tanq̄ dux in tenebris illis quos ducit ad lectū maleficiandi discoperit pannos ⁊ ostendit omnia que faciēda sunt dormientibus omnibus quibus ipse demon imponere pōt iuxta caput semina quedā aut pulures ex quibus introducitur profundus somnus, quibus sic dormientibus introducit maleficum ⁊ omnia ꝑficit, ⁊ hoc ego alias referri audiui a duabus mulieribus maleficis quas pro maleficijs hmōi pre manibus examinandas accepi ⁊ est verisimile, ꝙ ita sit, q2 nunq̄ reperi nec audiui ꝙ aliquis malefic⁹ siue malefica fuerit vnquam apprehensus in flagranti crimine. ⁊ videtur quodammodo impossibile quod euntes in domos alienas, ⁊ per secreta domus nocturno tēpore clausis ostijs atq̄ fenestris possent ita tute in obscuris tenebris ingredi ⁊ euadere absq̄ aliquo rumore vel scandalo nisi haberent ducem demonem qui alias in ope
3 ribus ipsis saluas redderet. ¶ † Quandoq̄ nullo veneni haustu vl̄ mixtura in corpore vel extra corpus adiecta, sed sola potentia carminis ⁊ verborum perficitur maleficium, vt habetur in. d. c. nec mirum. §. magi. xxvj. q. v. vbi text. refert dictū Lucani Mens hausti nulla sanie polluta veneni ⁊c.
¶ Et ego alias vidi Rome quendam magum excellentissimū grecum tempore Adriani. vj. anteq̄ perueniret ad vrbem Ponti. ipse qui solis verbis compresserat vires cuiusdam ferocissimi tauri existentis in armento in loco siluestri quem sic affixum, vt ita dixerim ⁊ humiliatum apprehendidit per cornua ⁊ chordula quadam satis debili arte tamen magica fabricata taurum ipsum ligatū quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor aut quinq̄ milliaribus ⁊ hec notoria sunt que visa fuerunt per ducentos ⁊ vltra viros quez postea habui in carceribus capitolinis examinandum ⁊ omnia ista ⁊ maiora quoq̄ ingenue fatebat̄ verborum potentia efficere posse, quod tū postea euasit impfecto examine fauoribus populi Romani ⁊ quorundam magnatum.

SVMMARIVM

1 Malefici in manibus publice iustitie existētes quare non faciant se deferri per demones ad mortem euitandā.
2 Diabolus eoꝝ mortem quos hꝫ subiectos optat, quo plene predā eoꝝ habeat tutam.
3 Strige seu lamie qualiter cognoscantur vere penitere.

4 Malefici incarcerati euadere non possunt, eo ꝙ deus no permittit hoc casu demones suam potentiam exercere.

n Secundo quero quare est quod

1 †post q̃ isti malefici ⁊ strigimage sunt in manibus publice iustitie incarcerati, non faciunt se corporaliter deferri a demonibus ex his carceribus, in quibus iacent, vt possint saluare vitam ⁊ euadere penas corporales, quod quidam iudices curiosi quandoq; tentauerunt experientiam rei videre, ⁊ tamen nihil fecerunt, q: post multa viderunt ex eorum sortilegijs nullum penitus effectum sortiri huiusmodi corporalis delationis, ⁊ propterea multi tenuerunt ꝙ ipsi malefici ⁊ strigimage corporaliter deferri nō possunt a demone. pro solutione istius. q. due redduntur rationes p sacros Theologos ⁊ canonistas in. c. nec mirum. xxvj. q. v. prima est quod demon qui nil auidius cupit quam animas multas lucrari, ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines protrahere, q̃ primum videt hominem ipsum apprehensum ⁊ illius animam sub sua potestate subiectam nil aliud querit, nisi vt separetur a corpore, vt quam adhuc sub conditione retinet certam lucretur, que posset p presentiam illius imperium subterfugere, ⁊ se reunire cum christifi-
2 delibus. †ad hoc igitur vt certam eius predam possideat semper q̃rit illius mortem ⁊ dissolutionem anime a corpore, q: nonnulli quādoq; reperti sunt qui reuocauerunt errorem suum ⁊ grauem susceperunt ex commisso crimine penitentiam ⁊ residuum vite sue sanctissime duxerunt ⁊ propterea dicunt quod tunc diabolus nil aliud satagit nec laborat in alio, nisi in persuadendo ipsi malefico vt persistat in eius opinionem ipsam nullatenus reuocet, sed in ea perseueret vsq; ad finem vite, q: lz adducatur ad furcas ⁊ super imponatur igni demon statim illum arripiet corporaliter ⁊ liberabit a laqueo ⁊ flammis adeo quod nullum penitus dolorez patietur ⁊ casu quo mori contingeret transibit sine pena supplicij, ⁊ liberabit se a tot periculis huius mundi ⁊ lōge maioribus gaudijs in alio seculo fruetur cum eo, his igitur illusionibus ⁊ falsis persuasionibus ab eo premunitus sepius tenaciter perseuerat in eius opinione nec curat quoquomodo errorē suum reuocare, ⁊ penitentiam agere, sed obstinatus p mittit potius vltimo supplicio perimi. ¶ Quedā vero ex ipsis maleficis mulieribus reperiuntur que erroris sui mirabiliter penitere videntur, ⁊ maximis fletibus agere penitentiam que omnia ficte peragunt nullamq; gerunt in corde mestitiaz aut vere penitentie amaritudinem. ¶ †Ad cognoscendum autez an vere vel ficte peniteāt
3 maxime mulieres que habent faciles lachrymas aduertendum est ad oculos ipsarum an in fletu ⁊ gemitu huiusmodi emittunt lachrymas, quas si non emittunt nulla adest cordis contritio, sed omnia simulate fiunt. ⁊ alias audiui a quodam excellentissimo canonista q erat etiam optimus theologus quod regula ista est verissima, maxime in mulieribus que non laborant multum in lachrymis ⁊ dixit mihi qꝺ lachryme ipse sunt signa manifesta vere, ⁊ interne penitētie, ⁊ adduxit mihi tex. de pen. di. j. c. petrus. ⁊ c. lachryme vbi dicitur quod lachryme lauant delictum quod pudor est confiteri, ⁊ habetur Luc. iij. c. ⁊ ego illas habui in facto nondum tertius est elapsus annus. Rome, in agro Sabinensi. du; quādam vetulam maleficam examinarem que iam. xx. ann. in ipsa professione compleuerat ⁊ infinita quodammodo sortilegia venefica suis mixturis fabricauerat ⁊ magnum christianorum numerum diuersis egritudinibus pollutum reddiderat, quosdam vero occiderat, raros vel nullos sanauerat, que post q̃ confessa fuit crimen du; ego prosequerer illius examinationem per horas duas ⁊ vltra quam maxime videbatur condolere de suis commissis excessibus ⁊ continuos fletus ⁊ suspiria conficiebat asserens velle professionem illam omnino relinquere ⁊ ad veram orthodoxe fidei religionem reuerti, veruntamen in tanta fletus ⁊ suspiriorum copia nullam vnq̃ etiam minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego alias instructus plurimum aduerti ⁊ visum fuit quid valde mirabile quod mulier fleret sine lachrymis, ⁊ nisi vidissem fortasse non credidissem, lz in viro nō sit mirandum ex quo ipsi duriores sunt in lachrymis. non tamen nego q mulieres possint in multis configere lachrimas, vt alias dixit Cato. instruit insidias lachrimis dum femina plorat. in actu tamen penitentie videtur quid mirandam, sed dici potest quod diuina iusti-
4 tia hoc agit fauore penitentie. ¶ †Secunda ratio redditur quare non possunt euadere, quando sunt incarcerati, q: diuina iustitia tūc non permittit demonem posse suam naturalem potentiam exercere in illos ne aliqui iudices ⁊ officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum inuitarentur ad prosequendum illorum professionem. ⁊ hoc est quod dicit Augu. in lib. iij. de trini. in. x. de ciui. dei. ⁊ s. Tho. in tracta. q. j. partis. q. v. in titu. ꝺ mira. ⁊ canoniste in. c. nec mirum. xxvj. q. v. quod deus impedit potentiam demonis in quibusdam pro conseruatione christiane fidei, vt late diximus. s. eo. ti. vij. q. q: alias fides ipsa christiana paulatim tota subuerteretur maioremq; potestatez videretur habere diabolus quam deus ⁊ iudex qui est minister dei. xj. questio. iij. nemo contemnat. ⁊ c. seq. ⁊ ideo tunc deus resistit demoni ⁊ illius vires comprimit per ea que no. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei. ⁊ refert ⁊ sequitur. s. Tho. in d. trac. qq. d. q. v. ⁊ dixi. s. eo. q. vij.

SVMMARIVM

1 Sortilegia ⁊ alia maleficorum opera quando heresim manifeste dicantur sapere.
Deo soli reseruata que sint, nec vlli permissa creature.
2 Secreta cordis humani solus deus potest rimari.
3 Demon que ⁊ qualia in cognitione habeat a naturali potentia.
4 Maleficorum seu sortilegorum duplex professio, tacita videlicet, ⁊ expressa.
5 Sortilegia q̄ocunq; facta p eum qui est expresse professionis diabolice heresim censetur sapere.
6 Maleficia facta per eos qui sunt de tacita professiōe diabolica q̄n heresim sapiant ⁊ quādo non.
7 Sortilegium factum cum hostia consecrata vel cum sanguine Christi an manifeste sapiat heresim.
8 Sortilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, heresim sapere non videntur.
9 Auxiliū diuinū non potest implorari per sortilegia per commixtionem sacramentorum facta.
Imagines facere ad amorem mulieris prouocandum potius superstitiosum est q̃ hereticum.
10 Inuocatio demonis q̄n heresim sapere dicatur.
Imploratio auxilij demonū ad sciendum futura sapit heresim.
11 Inuocatio demonū p modum orationis est ꝓprie heresis.
Aduocati debent in positionibus formandis esse cauti.
12 Sacerdotes pro viuis missam defunctorum celebrantes in odium ipsorum, an sint heretici.
Imagines calcare aut alias cōtenere, an sit hereticum.
13 Sacerdos in celebratione non consecrans, an sit hereticus reputandus.
14 Sortilegia in quibus immiscentur reliquie sanctorum, an sapiant heresim.
15 Sortilegia que fiunt cum permixtione chrismatis, aut aque baptismalis, an sapiant heresim.
16 Sacramenta posita in sortilegijs amatorijs nullos producunt effectus.
17 Sortilegia que fiunt cum rebus in ecclesia benedictis, an ⁊ quando heresim sapiant.
18 Heresis quibus casibus committatur in sortilegijs.
Sortilegiū factū cum rebaptizatione alicuius heresim sapit.
19 Demonis suffragium inuocare ad sciendum vel faciendum ea que soli deo competunt est hereticum.

d Decimo videndum est an ⁊

1 q̄n huiōi sortilegia, †⁊ opera maleficorum sapiunt heresim manifeste, ita ꝙ ipsorum rei, ⁊ machinatores iudici ecclesiastici inquisitoris heretice prauitatis examini subijciātur ⁊ hereticorum penis puniantur. R̄n. in hoc deueniendū ē ad distinctiones. ¶ Sed anteq̃ ad vlteriora ꝓcedam pro euidentia. ¶ Presuppono primo qꝺ quedam sunt que ad solum deū creatorem pertinent ex quo illa reseruauit sibi in priuilegium nulliq; creature ēt angelice illa concessit. ¶ Prout est hominem verum naturalem creare, vt habetur Gene. ij. ⁊ s. Tho. in prima parte tracta. qq. in titu. de poten. generan. ⁊ de creatio. q. ij. ar. vj. ⁊ q. iij. art. j. ⁊ ij. ⁊ iiij. ¶ Vel iam creatum in melius aut deterius reformare, aut in alteram speciem commutare, vt ibi dicitur. Item mortuum suscitare, ita vt vere ⁊ naturaliter viuat sicut resuscitatus fuit Lazarus qui iam quatriduanus erat, vt hꝫ Jo. xj. ⁊ q̄n ēt filium illius vidue dum deferretur ad sepulturam ex feretro suscitauit ⁊ surgere iussit, vt habetur Mat. xviij. ¶ Item futura scire ex vera ⁊ perfecta scientia ad solum deum pertinet vt dicitur Esa. xlj. c. annuntiate nobis que futura erunt ⁊ dicemus, q: dij estis vos. ¶ Item celi motum sistere ab eius vnica voluntate dependet, vt inquit. s. Tho. in trac. qq. in prima parte. q. j. art. iij. ⁊ vj. ¶ †Itez secreta cordis
2 humani que in animo sunt occulta nec dum ad aliquem actum extrinsecum deuenerunt solus deus est scrutator ⁊ verus cognitor, vt habetur

habetur Matth. xxij. c. vbi Christus optime cognouit secreta cordis Phariseorū qui cupiebāt ipsum calumniari apud Cesarez ex eo q̄ vocabat se regē Iudeorꝫ, ꝛ propterea interrogarūt ipsum cui illaz deberēt offerre tributū ipsi vel Cesari, tunc Jesus petijt ab eis vt ostenderēt sibi monetā aliq̄ꝫ si habebant, ꝛ vnus ipsorꝫ exhibuit numisma, q̄ Jesus videns interrogauit cuiusnaz esset illa imago in numismate sculpta, at illi responderunt, est Cesaris imago, tūc Jesus restituens illis numisma dixit. Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari, ꝛ que sunt Dei Deo, demōstrans q̄ Deus nō querit thesaurꝫ pecuniarū sed corda fideliū ꝛ opa charitatis, de peni. distin. j. ecce. ꝛ. c. seq. ꝛ dist. ij. c. radicata. ꝛ. c. seq. ꝛ no. in. c. a nobis. de sent. excom. ꝛ in. c. j. qui cle. vel vouent. Et ista ac his similia nullꝰ demonū nec angelorꝫ facere aut cognoscere pōt, sed solus deus, vt
3 dixi. ꝛ habet. ij. q. iiij. c. consuluisti. ¶ † Quedaz vero sunt sub cognitione ꝛ naturali potētia demonis, ꝛ que demō ipse permissu diuine clementie facere pōt, q: sibi nō reprimit, ꝛ hec multa sunt inter q̄ est tentandi facultas ꝛ flectēdi pudicos animos ad libidinē ꝛ ad alia peccata, vt habetur in Apoca. ij. c. ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerē vt tentemini, vt habeatis tribulationē diebus decez, nolite timere ꝛc. S. Augu. li. x. de ciui. dei, ꝛ S. Tho. in. ij. dist. xcv. q. ij. inti. de supstit. ꝛ habet̄ Gene. iij. ꝛ Matth. iiij. Marc. j. Luc. iiij. vbi diabolus ausus fuit tentare Christum ꝛ diximus. s̄. eo. q. vj. ¶ Item omniū naturaliūꝫ ꝛ virtutū creatarum cognitio tā superiorꝫ q̄ꝫ inferiorum ex quibus quidē rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia ex q̄bus diuerse ꝛ q̄plurime causant infirmitates in humanis corporibus sciūtq̄ꝫ dictas egritudines sic ex accidenti expositas ꝯtrarijs remedijs curare q̄ꝫ q̄dē scientiā naturalium demones possunt homines docere ꝛ instruere quō facere debeant ad sauciādūꝫ sanandū ve corpora hmōi vt proxime diximus. s̄. eo. ti. in. vj. q. ꝛ alia hmōi q̄ꝫ plura facere possunt eorū natura ꝛ permissu dei, vt dicit. S. Tho. in trac. qq. prima parte. q. v. de miracul. ꝛ eo. lib. q. xvj. arti. vij. de demō. ¶ Quibꝰ sic
4 presuppositis nunc distingue, aut † sortilegus malefica siue magus sunt de expressa professione diabolica, q̄ est quādo expresse abnegarunt Christi fidē ꝛ iterꝫ se baptizarunt in noīe Beelzebub, vt plene diximus. s̄. eo. d. q. vj. ꝛ. q. iij. ꝛ habetur in. l. hi qui sanctam. C. de aposta. ꝛ malefici hmōi sunt tacite professionis q̄ est q̄n nondū se remouerūt penitus a diuino cultu ꝛ a fidei christiane religione, nec celebrāt expressūꝫ demonis cultū per sacrificia diabolica, nihilominus habēt quandā tacitā ꝛ occultā amicitiā seu familiaritatē cum demone ꝛ alijs maleficis propter q̄ꝫ quedaz ꝯficiūt sortilegia ꝛ operationes superstitiosas que non possunt absq̄ꝫ demonis suffragio ꝛ instructione cōpleri seu effectū sortiri, vt sunt ligature execrabiliū remediorꝫ ꝛ incantationes quas faciūt iste mulierculę, vt plurimū cum schedulis oībus aut alijs mixturis siue ligaturis suspendendis aut ligandis ad collūꝫ, maxime q̄n studet sanare personā maleficiatam, ꝛ hoc est q̄d dicit text. in. c. nec mirum. in prin. in ver. ad hec omnia. xxxvj. q. v. ꝛ. S. Augu. li. x. de ciui. dei, vbi dicit q̄ in istis omnibus ars demonū est ex quadā pestifera societate hoim ꝛ ange
5 lorūꝫ malorꝫ exorta. ¶ † Primo casu dic q̄ qualitercūq̄ꝫ fiūt ipsa sortilegia per illūꝫ qui est expresse professionis semp dicunt̄ sapere heresim manifeste si nō respectu opis saltez respectu operātis qui est vere ꝛ ꝓprie hereticus ex quo relicto deo ꝓprio creatore adorat demonē tanq̄ꝫ vnicūꝫ Deum, ꝛ propterea dicitur hereticus, q: contrauenit primo diuinorum precepto. Vnūꝫ cole deum ꝛc. ¶ Item primo ex articulis christiane fidei. Credo in vnūꝫ deum ꝛc. Item dicendū est qui nō est hereticus, tamē in ipsis sortilegijs fabricandis associat sibi hereticū vel puerū rebaptizat ꝛc. vt dicit glo. in. d. c. accusatus. §. sane. de hereti. lib. vj. ¶ Et licet quedā ex his que faciunt sint de his que demon facere potest naturaliter que regulariter non deberent sapere heresim manifeste, tamē in isto casu dici possunt heretica nō respectu rei, sed respectu operātis ꝛ hoc est q̄d voluit dicere glo. in. d. c. accusatꝰ. §. sane que exēplificat plures casus in quibus ipsa sortilegia sapiunt heresim manifeste inter quos ponit istos. s. q̄n sortilegi ad ipsa sortilegia ꝯficienda associant sibi
6 hereticū aut puerū rebaptizant ꝛc. quedā alia his similia faciunt. ¶ † Secundo autē casu quando hec fiunt ab his qui sunt tacite ꝓfessionis, ꝛ tūc distingue ſm q̄ facit. Old. in consi. ccx. q̄d incipit, regularis habet traditio ꝛc. vbi dicit q̄d aut imploratur auxiliū demonis ad ea faciendū aut cognoscendūꝫ que ipse demō sua natura li. virtute ꝛ potestate facere potest diuina virtute non reprimēte sicut est hominē tentare ad peccandūꝫ aut flectere pudicos animos ad libidinē ꝛ similia facere, vt dictum est. s̄. late in. iij. ꝛ. vj. q. ꝛ isto casu nō sapiunt heresim manifeste, vt dicit glo. ꝛ no. Archid. Gemi. ꝛ ceteri docto. in. d. c. accusatus. §. sane. idem esset si eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta presentia vel preterita, ad preparandum docēdumq̄ꝫ medelas ad sanandū maleficiatum. ista licet fieri omnino prohibeant̄ demonis auxilio de iure canonico, vt habetur in. c. ij. de sortil. vbi copiose p Panor. ꝛ. xxvj. q. vltima. c. admoneant. tamen non sapiunt heresim manifeste q̄d patet ex genere pene, vt in. d. c. ij. de sortile. ꝛ per Old. in. d. consil. ccx. Aut imploratur auxilium demonis ad cognoscendum vel faciendū ea que de sui natura scire aut facere nō potest quia sunt de his que pertinent ad ipsum creatorem, vt supra late diximus, ꝛ tūc si quis putat demonē posse facere per seipsum illa que ad solū deū pertinent est hereticus ꝛ pagano deterior. d. c. episcopi. §. quisqs.
7 in fi. ꝛ. d. c. qui sine saluatore. ¶ † Sed quero quid si aliquis assumeret hostiam sacrataz in sortilegijs ipsis que fiūt maxime ad amorem, in quibus sepius ista sacra miscentur, vt diximus. s̄. in. ij. ꝛ. iij. q. an ista sapiunt heresim manifeste q̄n in eis nullus hereticus interuenit, distingue aut illa fiunt ad effectum cognoscendi animum mulieris vel viri si amat illum aut illam qui vel que sortilegia facit vt sepius faciunt isti amantes qui sunt dementes, aut fiunt ad effectum inducendi amorem erga sortilegum aut sortilegam in corde illius amate persone que nullum vel minimum habet amorez. Primo casu nō videtur q̄ sapiant heresim manifeste ex quo in hoc sortilegio imploratur auxilium illius sacramenti ad ea que sunt ꝓpria diuine virtutis. s. ad reuelandum secreta cordis hominum ſm q̄d concludit Old. in. d. consi. ccx. de quo supra proxime diximus hereticum potius esset si pro notitia occultorum predictorum quis inuocaret auxilium demonis, putans demonem posse ipsa reuelare ex certa scientia secūdū q̄ dicit idez Old. in. d. consi. ꝛ diximus. s̄. Et ſm hoc nota q̄d multi hodie incidunt in hanc speciem heresis, quia plures sunt ex istis amantibus fatuis qui facere student hec eorum sortilegia, cum alijs diuersis rebus, vt sciant animū amasie, siue amasij, an teneat dilectionem sui. vt hi qui in hac opinione per
8 sistunt firmiter id credentes sunt heretici, alias non. ¶ † Secundo vero casu q̄n fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum ꝛ ista similiter non videntur q̄d sapiant heresim manifeste, quoniam inuocatur suffragium illius sacramenti ad diligendum, sed dilectio, in se non est peccatum, immo videtur esse meritū apud deum, vt habetur in diuinis preceptis. Diliges proximum tuum sicut teipsum. ꝛ not. Mat. xxij. c. ꝛ dixit Pau. aposto. si omnes virtutes habuero charitatem autem nō habeam nihil sum, ꝛ not. in. c. firmissime. de here. glo. tamē in. d. §. sane. c. accusatus de hereti. lib. vj. videt̄ tenere ꝯtrarium q̄ sortilegia in quibus interuenit hostia consecrata sapiunt heresim manifeste dum ponit plura exempla in quibus sortilegia ipsa sapiunt heresim manifeste ponit etiam istud de per se quando interuenit hostia consecrata, nec specifice ponit ad quem effectum illa fierent, vnde intelligi potest ad omnez turpem effectū, maxime vbi vertitur materia peccati ꝛ ab ista opinione que fauorabilis est pro fide non discederem, vt dicit tex. in. d. c. accusatus. maxima em̄ temeritas est illius christiani qui in rebus vanis ꝛ lasciuis tanti sacramenti abusum audet ministrare, ꝛ ad ea que supra in contrarium adducebantur. Respondeo, nec nego quod diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea que secretissima sunt in corde hominum hoc facere posset, quia hec sunt sub eius arbitrio ꝛ potestate, non autem demonis, qui est creatura. hoc est verum quotiescunq̄ꝫ consultatio ipsa fieret debito modo iuxta ritū veri diuini cultus ꝛ christiane religionis ꝛ per modūꝫ sacrificiorum que in ecclesia celebrantur per bonos sacerdotes, non autem isto modo superstitioso ꝛ retrogrado, iuxta no. in. c. nihil in sacrificijs. de consecra. dist. j. ꝛ no. in. c. cum marthe. de celebra. mis. vide domi. Jo.
9 lec. in sum. confes. in titu. de sortile. q. xix. ꝛ. q. vlti. † per ista enim sortilegia non imploratur auxilium sacramenti mixti in factura aut ipsa diuina virtus ad reuelandum ista, sed potius demonis suffragium vt illa reuelet per abusum istorum sacramentorum cui omnia hmōi opera sortilegia immolant̄ p illaz amicitiā q̄ꝫ ibi malefici habent cū demone secūdum pacta inter eos inita. xxvj. q. v. c. nec mirum. ver. ad hec oīa. ꝛ Joan. lec. in sum. confes. eo. ti. c. ij. ꝛ hoc faciunt in opprobrium diuine maiestatis ꝛ si qua responsa reuelationis inde sequant̄ illa ꝓfecto sunt diabolica ꝛ non diuina, sed istum tam turpem abusum sacramentorum diabolus instruit hominē facere vt sub eo ipse facilius adoret̄ ab homine in dedecus diuine bonitatis, ꝛ hoc modo hominem decipit, vt dicunt canoniste ꝛ sacri Theologi in locis supra no. in. vj. ꝛ. vij. q. ꝛ habetur in. d. c. episcopi. Ad secundum dū dicebatur q̄ diligere in se non est peccatū est verum q̄n dilectio est ipsa in charitate fundata tunc em̄ est opus meritoriū deo, q: charitas est recta volūtas ab omnibus terrenis, ac presentibus penitus auersa iuncta vero deo inseparabiliter vnita igne quodā spiritus, omnis extranee corruptionis nescia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, supra omnia que carnaliter diliguntur

excelsa, ⁊ in effectu conclude quod illa est dilectio maxima circa di
uina ⁊ ecclesiam vel erga proximū ꝓpter deum que respicit anime
beatitudinem non hec mundana fragilia. vide text. preclarum de
peni. di. ij. c. charitas est vbi plura singularia de charitate narran
tur, hec enim est illa charitas ⁊ dilectio que habet meritum regni
celestis, hec est illa de qua locutus fuit Pau. apostolus ⁊ Matt.
xxij. c. ⁊ de qua loquitur diuinum preceptum. ⁊ tex. in. d. c. firmissi
me. ⁊ ibi glo. cetere vero dilectiones carnis que terrene sunt potius
habent annexum peccatum q̃z meritum respectu vltimi effectus q
est carnalis coitus, ⁊ propterea ille qui putat sacramentum eucha-
ristie operari ea que sunt mediate vel immediate peccatum est in
maximo errore, nec caret manifeste heresis suspitione, nihilominus
in istis semper me refero ad cōem Theologorum opi. ⁊ rectum iu
dicium sancte matris ecclesie. ¶ Oldradus autem in hac materia
in ꝯsi. suo. ccx. ꝙ incipit regularis habet traditio ⁊c. sic distinguit
dicens ꝙ sortilegia simplicia, item pocula amatoria vel assumere
hostiam nō sacratā ista nō inducunt heresim. vt in. c. j. de sortile. ⁊
in rub. eo ti. l. si quis aliqd. §. qui abortionis. ff. de peni. ⁊ c. de ho-
mine. de celebrati. miss. ¶ Imagines vero facere ad amorem mu-
lieris prouocandum dicit ipse quod magis videtur esse superstitio-
sum q̃z hereticū. ¶ Sed circa hoc duo sunt ꝯsideranda. Primū
est modus inuocationis quō inuocat̃ demonis suffragiū. Secundū
10 est ꝯsiderandū circa rem que expetitur. ¶ † Primo igit̃ casu aut
inuocatur auxilium demonis per modū imperij ⁊ suffragij, aut per
modum adorationis ⁊ cultus latrie, primo casu aut imploratur ad
tentandum ⁊ flectendum pudicos animos mulierum ad libidinem
vel his similia que sunt de ꝓpria demonis natura ⁊ nō sapiunt here
sim, vt habetur in Apoca. ij. c. ecce missurus est diabolus aliquem
ex vobis in carcerē vt tentemini ⁊c. ⁊ habet̃ Matth. iiij. Mar. j. ⁊
Luc. iiij. hoc enim est propriū demonis tentare hominem ad peccā
dum, vt ibi dicit̃ ⁊ diximus. s. ea. q. in princ. ¶ Aut imploratur ei⁹
auxiliū ad sciendū futura vel ad aliquid aliud faciendū ꝙ soli deo
creatori cōpetit, ⁊ tunc sapiunt heresim manifeste, quia vult attri-
buere creature ꝙ est propriū creatoris, vt. c. accusat⁹. §. sane de he-
11 reti. lib. vj. ⁊ ibi no doct. ¶ † Secundo vero casu principali qn̄ in-
uocatio illa fit per modū adorationis ⁊ cultus latrie adorando dia-
bolum absq̧ dubio illud sapit heresim imo est proprie heresis ado
rare diabolum. si eī adorare hereticū est heresis nō propter perso
nam, sed propter vitium in quo est graue peccatū, vt dicit Old. ibi.
⁊ Gemi. in. d. c. accusatus. §. sane. ita ⁊ multo fortius adorare dia-
bolum est opus hereticum, qđ enim maius ⁊ detestabilius vitiū est
q̃z adorare diabolum, ⁊ hic non ponderatur persona, sed vitiū qđ
cōmittitur in illa adoratione. ¶ Et ideo diligenter est aduertendū
ad modū ⁊ formā, quibus demonis suffragium inuocatur, q: si per
modum imperij ⁊ gratificationis ⁊ petuntur ea que diabolus face-
re potest non sapiunt heresim, si vero per modū certe adorationis,
tunc sapiūt heresim expresse ꝑ ea que proxime diximus que fuit sin
gularis doctrina Old. in dicto ꝯsi. ccx. ¶ Ex qua not. singularem
cautelam in practica pro aduocatis vt sint cauti in formando posi-
tiones ⁊ interrogationes ꝙ per modū imperij seu gratificationis
quis inuocauit auxiliū demonis ⁊ isto modo euitabitur labes here
sis, si vero ponat ꝙ per modum adorationis ⁊ veri cultus latrie qs
incidit proprie in heresim, ꝑ ea que supra diximus. ¶ Post hec
12 videndum est † quid de sacerdotibus qui causa doloris spoliant al-
taria ⁊ celebrant missas veste lugubri in liuorem ⁊ odium alicuius
inimici, vel celebrant missas defunctorū pro ipsis viuentibus ⁊ fu-
nunt preces vt citius moriantur vel incurrant mortis periculum,
nunquid ista sapiunt heresim manifeste? dic ꝙ non, ꝙ apparet re-
spectu pene que imponitur pro isto crimine. xxvj. q. v. quicunq̧, ⁊
clarius dicetur infra eo questi. seq vbi tradetur de penis istorum.
Deinde quero quid si clerici vel laici crucem aut imaginem beate
Marie virginis, seu aliorum sanctorū irreuerenti ausu proiecerunt in
terram ⁊ spinis, vel crucis supposuerunt, aut pedibus forsan calca
uerint, an ista sapiant heresim manifeste vel dicantur ꝓprie opera
heretica, ⁊ similiter dicas ꝙ nō, licet grauissimū sit peccatū in se. c.
13 si canonici. §. fina. de offic. ordina. lib vj. ¶ Vlterius † quero quid
si sacerdos celebrat vnā aut plures missas super hostia q̃z nunq̃z sa
crauit si postea cōmunicat se cum illa an incidat in heresim vel di-
catur hereticus ex eo, similiter si aliquis acceperit hostiam super
qua celebrate fuissent vna aut plures misse, non tñ fuit sacrata ⁊ illā
immiscuerit in sortilegijs, maxime his que fiunt ad amorem, an in-
cidat in heresim sacerdos qui missas illas scienter celebrauit, ⁊ ille
qui hostiā cōmiscuit in sortilegijs, dic ꝙ neuter committit heresim
q̃uis grauiter peccat vterq̧. c. de homine. de celeb. mis. ⁊ ꝑ Old.
in. d. ꝯsil. iij. col. ⁊ diximus vnū verbū. s. ea. q. in princip. ⁊ habet̃ ꝑ
d. Joan. lec. in summa confes. eo. ti. q. xij. ⁊ vj. Nec omittam eos q
in sortilegijs suis apponunt imagines illasq̧ baptizant sub nomine
persone maleficiande vt affigant in eo vel ea illud accidens ꝙ ipsi
vel ipse desiderant an ista sapiunt heresim manifeste, dic ꝙ conside
randum est ad quem effectum imagines ille fuerunt fabricate, ⁊ ad
quem effectum tendunt sortilegia, ⁊ ad quid imploratur auxiliū de-
monis, aut ad ea que facere potest virtute sua naturali, aut ad ea q̃
spectant ad creatorem, itē sub quo modo ⁊ forma imploratur demo
nis suffragium, aut per modū imperij ⁊ gratificationis, vel ꝑ modū
adorationis ⁊ cultus latrie, de quibus omnibus diximus supra ea-
dem. q. ideo nō insisto vlterius in declaratione. vide do. Jo. lec. in
14 summa ꝯfes. eo. ti. q. xij. ¶ † Quid de his qui in ipsis sortilegijs im
miscent reliquias sanctorum martyrum. s. particulas ossium carnis
aut neruorum capillorum vnguium ⁊ similium vel particulas ali-
quas vestium eorundem vel domini nostri Jesu christi beate virgi
nis Marie seu aliorum sanctorum aut sanctarum, an sortilegia ipsa
dicātur esse heretica vel sapere heresim manifeste prosupposito ꝙ
immixta fuerint in sortilegio amatorio, vt sepius fieri solet, dic qđ
non sunt heretica nec sapiunt heresim manifeste quāuis negari nō
potest quod sunt valde superstitiosa damnanda quod est verū qn̄
fierent ipsa sortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem
vel ad alios effectus qui fieri possunt per demonem ⁊ non interue-
nit cultus adorationis, si vero interueniret cultus adorationis, ⁊ fi-
erent ad sciendum illa que pertinent ad Deum semper sapiunt he
resim manifeste, vt late diximus supra proxime. vide. S. Tho. in
summa ij. ij. dist. xcv. arti. iij. ver. dicendum. in titu. de supersti. vbi
hoc idem tenet. idem etiam Jo. lec. in summa confes. eod. ti. q. xvj.
15 ¶ Modo † quero quid de his qui sacramenta ecclesiarum vt est
oleū sanctū baptismatis, crismatis, vel extreme vnctionis, aut aquā
fontis baptismatis in dictis sortilegijs cōmiscuerint an sapiant he-
resim. vt. s. ⁊ breuiter dicas ꝙ nō, quod patet ex diuersitate penaꝝ
indictarum pro huiusmodi maleficijs que sunt diuerse a penis he-
reticorum, de quibus in. c. ad abolendam. ⁊. c. vergentis. extra de
hereti. ⁊ late diximus. s. tit. j. questione. vj. Quod tamen est verū
quando per ipsa sortilegia non imploratur auxilium demonis, nisi
ad ea que de sui natura facere potest, de quibus al's diximus. s. ea-
dem. q. ⁊. q. vj. ⁊. vij. si vero inuocatur ad ea que non ad ipsum, sed
ad deum creatorem spectant sine dubio tunc saperent heresim ma-
nifeste, vel si demonis suffragium inuocatur per modum adoratio-
nis ⁊ cultus latrie, quia ipsi sortilegi ⁊ eos consulentes adorarent
cum deuotione diabolum, tunc illorum opera essent heretica, al's si
per modum imperij vel gratificationis, dicas ꝙ non, vt. s. proxime
diximus, ⁊ per Old. in. d. consil. ccx. ¶ Et ideo dic quod si quis in
ipsis sortilegijs quereret auxilio demonis scire si mulier in corde
suo amat ipsum amantem, vel econuerso quando mulier sortilegat
erga virū isto casu sortilegia sapiunt heresim manifeste. quia secre
ta cordis hominum nemo scit, nisi solus deus, ⁊ cui ipse voluit reue
lare, ⁊ habetur. ij. q. iiij. c. consuluisti. ⁊ late diximus. s. eadem. q.
16 in princip. ¶ † Sed quero quando ipsa sacramenta posita in ama
torijs sortilegijs ad flectendum, vt. s. an operentur effectum vt ex po
tentia illius sacramenti flectatur animus illius ad amandum ⁊c.
dic ꝙ non quia illis non vtuntur debito mō nec ad honestū, sed ad
turpem effectum quod vt plurimum tendit in peccatū ad que ope
ra diuina gratia vel sacramenta ecclesiarum se non extendunt, vt
alias diximus. s. eodem. q. vj. ⁊ ideo cōmuniter appellari solet iste
abusus quidam sacramentorum, ⁊ sortilegium. xvij questi. iiij. sacri
legium. ⁊. c. si quis contumax §. j. ¶ Nec dum est annus elapsus
quod vidi Rome casum istum euenire in facto, vbi due mulieres
impudice cū oleo sancto baptismatis ⁊ crismatis, quo inunxerunt
sibi labia dicentes quedam turpia verba ad formandū sortilegiū.
deinde deosculabantur viros a quibus amari cupiebant asserentes
quod illud sortilegium ⁊ obseruantia operabatur maximum effectū
quo ad iniungendam dilectionem in corde vacuo, nihilominus vi-
di ambas fustigari per vrbem ⁊ mitriatas in loco quodam publico
notissimo turpiter dehonestari secundum quod dicit Panormita.
17 in dicto. c. ij. de sortileg. ¶ † Idem dicendum est de his qui in hu
iusmodi sortilegijs amatorijs immiscent aquam benedictam sum-
ptam ex amphora communi que patet in ecclesia, candelas bene-
dictas, frondes palmarum, ramos oliuarum benedictarum, sacros
agnusdeos, ⁊ similia, iste dicitur potius abusus quidam sacramen-
torum, vt supra proxime diximus, q̃z heresis expressa, idem dicen-
dum est de his qui aliquas reliquias vestium sanctorum apostolo
rum martyrum, aut aliorum sanctorum vel qui particulam lapidis
sacrati purificatorij super quo immolatur hostia. item calicis vel
alterius rei benedicte siue sacrate commiscuerint in ipsis sortile-
gijs amatorijs dicuntur abuti sacramentis huiusmodi ⁊ grauissime
peccant citra tamen heresis labem, vt notatur per Oldra. in dicto
consil.

consil.ccx. ⁊ Panormi. in dicto. c. ij. de sortileg. vbi expresse dicit. qd quotiescunq̃ nõ interueniunt ea, de quibus per glo. in. d. c. accusatus. §. quãuis innocentur demones, vt promoueant animũ mulieris ad impudicitiaz, licet istud sit grauissimũ peccatũ in se, tamẽ nõ sapit heresim q2 ppriũ est demonis tentare creaturã, vt habet in Apoc. ij. c. ⁊. xvj. q. ij. visis. vide S. Tho. in summa. ij. ij. dist. xcv. arti. iij. dicẽdum. in tit. de supersti. ⁊ Jo. lec. in summa. in tit. de sortileg. q. xxv. ad literaz qui oẽs tenent quod per ista quis non
18 incidit in heresim dum tamẽ fiant modo predicto. ¶ †Que omnia predicta limitanda sunt pluribus modis, ⁊ primo vt non procedãt quotiescunq̃ in ipsis sortilegijs celebrarent solennia sacrificia interpositis aris, idolis, ⁊ alijs de quibus. s. in. iij. ⁊. vj. qq. ⁊ diabolus adoretur, q2 isto casu cõmittit heresis, vt sepius. s. pxime diximus, ita tenet expresse Old. in. d. cõsi. ⁊ Gemi. ⁊ alij docto. in. d. §. sane dicentes ꝙ peius est adorare diabolũ q̃z hereticũ. ¶ Secundo limitant vt nõ pcedant in sacramẽto eucharistie corporis vl' sanguinis dñi nostri Jesu Christi, q2 tunc cõmittitur heresis. ita dicit expresse gl. in. d. §. sane. ¶ Tertio limitant qñ interueniret rebaptizatio pueri in ipsis sortilegijs, q2 etiã saperent isto casu heresim manifestaz. vt per. d. gl. in. d. §. sane. ¶ Quarto limitant, nisi in ipsis sortilegijs ministrandis hereticus interuenerit, vt per. d. glo.
19 ¶ †Quinto ⁊ vltimo limitãda sunt quotiescũq̃ demonis suffragiũ inuocat ad habendũ notitiaz eoꝝ vel faciendũ ea que soli deo creatori cõpetunt in priuilegiũ de quibus plenius diximus supra eadez q. in princ. ⁊ per ista sit expedita hec decima vtilis questio que oia bene nota, q2 istoꝝ scientia est maxime importantie, tam respectu examinis, quam penarum de quibus dicemus infra. q. proxima.

SVMMARIVM

1 Sortilegi quibus penis sint afficiendi.
2 Sortilegia que fiunt ad habendam notitiã occultorum aut distantium non sapiunt heresim, ⁊ ideo non puniuntur.
Sortilegi qua pena puniri debeant in foro conscientie.
3 Pena sortilegorum in foro iudiciali canonico que sit.
4 Laici ⁊ viles persone sortilegia exercentes qualiter puniantur.
5 Sortilegus ⁊ qui eum consulit puniuntur pena capitis.
6 Sortilegia amatoria qualiter in foro conscientie puniantur, ⁊ qualiter in foro iudiciali canonico.
7 Sortilegia amatoria in iure ciuili capite plectuntur.
Pena sortilegis imponenda est arbitraria.
8 Clericus sortilegus potest officijs ⁊ beneficijs priuari.
Ignorantia aut simplicitas in sortilegijs non excusat.
9 Sortilegi venefici qua sint pena afficiendi.
10 Clericus qui sortilegium veneficum exercuit qualiter puniatur in foro iudiciali canonico, ⁊ qualiter laicus.
11 Malefici qua mulctentur pena de iure ciuili.
Sortilegus ad domum alterius accedens ad perpetranda maleficia qua sit afficiendus pena.
12 Consulens aut vocans maleficos ad maleficia facienda, punitur capitis pena.
13 Torqueri potest quilibet cuiusuis conditionis pro crimine sortilegij.
Sortilegus quo casu tradatur bestijs vorandus.
Artem sortilegam seu magicam docens ⁊ discens pari pena plectuntur.
14 Sortilegi membri virilis languedinem inducentes, aut al's vim generatiuam impedientes, vltimo afficiuntur supplicio.
Sortilegia ab bonum finem exercens an sit puniendus.
15 Maleficiatos curans per sortilegia non punitur de iure ciuili, sed de iure canonico sic.
16 Astrologi ⁊ chiromantici ẽm astrorum cursum aut signa manuum futura pronosticantes an sint puniendi.
17 Sacerdos causa doloris aras spolians aut luminaria consueta extinguens qua afficiatur pena.
18 Clericus vel etiam laicus imaginem crucis vel alicuius sanctoruz conculcans, qualiter puniri debeat.
19 Judeus super crucẽ immũditias proijciens qua pena mulctãdus.
Sacerdos qui scienter missas celebrauit super hostia non consecrata pro sortilegijs faciendis, qualiter puniatur.
20 Prohibitum aliquid facere aut efficere aliquod antecedens necessarium ad illud, paria sunt.
21 Imagines baptizantes ad sortilegia facienda, qua sint afficiendi pena.
Reliquias sanctorum aut ecclesie sacramenta sortilegijs immiscentes pari pena puniuntur.
21 Astrologi futura predicentes qua sint pena mulctandi.
Sortes in euangelijs querentes librum aperiendo vel alias, debent puniri.
23 Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicens, sed aliqua verba secrete adijciens nõ satis congruentia, aut sit puniendus.
24 Breuia aut ligaturas ad collum maleficiati suspendendas facientes, que continent aliquid extrinsecuz, an ⁊ qualiter sint puniẽdi.
Deus Acheron, in breuibus adijci solitum, an sit verbum diabolicum.
25 Deo mãmone sacrificãtes vt fiant diuites qualiter puniri debeãt.
26 Sacramenta aut alias res sacras aut benedictas ecclesie sortilegijs admiscentes pari pena puniuntur.
27 Sortilegia de iure ciuili vltimo puniuntur supplicio, his demptis que fiunt ad liberationem maleficiatorum.
Diuinatio que fit per somnioꝝ interpretationem an sit prohibita.
28 Incantationes que fiunt contra serpentes quando sint punibiles.

1 Vndecimo post premissa videndum est †quibus penis isti sortilegi puniunt in qua similis distinctio de qua supra repetenda est, aut sapiunt heresim manifeste, aut non, primo casu pene ipsorum declarate fuerunt supra titu. j. q. iiij. vbi copiose diximus, quibus penis puniuntur heretici. secundo vero casu quãdo non sapiunt heresim expressam distingue aut sumus in prima specie sortilegioruz diuinatiua aut in secunda que est amatoria, aut in tertia que dicit malefica de quibus alias diximus. s. eo. tit. q. ij. ¶ Primo casu aut fiunt ad habenduz notitiam futuroꝝ aut eoꝝ que in corde sunt hominis ⁊ ista quia sapiunt heresim manifeste vt supra proxime diximus puniuntur penis hereticorum de quibus supra. idem est si in illis commiscerent hostiam sacratam aut alia de quibus per gloss. in. d. c. accusatus. §. sane. de here. lib. vj. q2 tunc sortilegia ipsa saperent heresim manifeste ⁊ hereticoꝝ penis essent puniendi qui premissa faciunt, ita dicit Oldra. in. d. consilio. ccx. Panor. in. c. ij. extra eo. titu. ⁊ diximus. s. proxima. quest. circa fi.
2 †aut fiunt ad habendum notitiam presentium occultoꝝ, prout sunt furta, rapine, incendia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, ⁊ his similia facinora, aut eorum que iam facta sunt de preterito seu eorum que in longinquis partibus fiunt ⁊ similium, quia tunc nõ sapiunt heresim manifeste alijs penis puniuntur, quia si est clericus de iure cano, siue diuino in foro cõscientie subijcitur penitentie. xl. dieruz extra collegiũ ecclesie siue communionem fidelium, que imponitur per sacerdotem, qua subijciuntur etiaz laici, vt est tex. in. c. j. de sortileg. ⁊ ibi Panor. ⁊ alij qui ita declarant tex. illum, licet glo. fi. videatur aliter sentire, sed ipsa loquitur de penis iudicialibus imponendis a iudice ecclesiastico in toto contentioso ẽm iura
3 que glo. ipsa alleg. vt infra proxime dicam. ¶ †Aut sumus in foro contentioso iudiciali canonico postq̃z delictum innotuit curie, ⁊ tunc pro eodem crimine imponunt grauiores pene, q2 clericus erit suspensus a diuinis ⁊ ab altaris ministerio per annum ⁊ vltra ad arbitrium iudicis ẽm facti qualitatem aut turpitudinem ⁊ personarum conditionem quo termino elapso clericus ipse statim ipso iure reuertitur ad pristina sua, ita dicit tex. in. c. ij. eo. titu. ⁊ ibi per do. Abb. quem vide. ⁊ Feli. ⁊ alios. laicus vero regulariter excõmunicatur. xxvj. q. v. non oportet. Sed hoc est verum quotiescunq̃ ex simplicitate ⁊ bono zelo clericus peccasset ẽm terminos. d. c. ij. al's grauius punietur, quia deponitur ab omni ordine sacro ⁊ priuatur omnibus beneficijs ⁊ intruditur in monasterium ad agendum perpetuam penitentiam, vt habetur. xxvj. q. v. si quis episcopus. ⁊ ibi glo. idem tenet Panor. in. d. c. ij. ⁊ nota ꝙ vltra penas predictas
4 poterit iudex ecclesiasticus exercere etiam alias penas † contra laicos huiusmodi sortilegia exercentes quia si serui sunt ⁊ viles persone poterunt mitriari, fustigari ⁊ alijs similibus modis dehonestari, digniores vero poterunt relegari vel ad perpetuos carceres condemnari, vt in. c. contra idolorum. xxvj. q. v. quod est verum. ⁊ procedunt ille vltime pene quotiescunq̃ al's moniti laici ab ipsis sortilegijs noluerint se abstinere, ⁊ sic de his qui pluries inciderunt in crimen. vide Panor. in. d. c. j. de sortileg. in glos. fi. vbi subiungendo dicit. nota quod licet istud sit crimen ecclesiasticum, tamen non est mere ecclesiasticum, quia iudex etiam secularis potest de hoc crimine cognoscere pariterq̃ punire, lz reos ips s penis gra-
5 uioribus prosequatur. ¶ †De iure autez ciuili punitur pena capitis, tam ille sortilegus ⁊ magus, q̃z ille qui consulit ipsos ⁊ sortilegia ipsa ꝯfici mãdat. ⁊ iste text. in. l. nemo. C. de malefic. ⁊ matthe. Isti enim diuinatores sunt multum deo abbominabiles ⁊ exosi, ratio est, q2 volunt se facere equales deo dum diuinã potestatem que vertitur in cognitione futurorum sibi vsurpare cõtendunt, ⁊ esse si-

miles deo, ⁊ dicit do. Jo. de turre cre. in. c. contra idolorum. xxvj. q. v. quod quemadmodum Lucifer ⁊ primi nostri parentes voluerunt esse similes deo in altitudine, ⁊ pulchritudine, item in cognitione ⁊ scientia boni ⁊ mali, ideo omnes de celo deiecti fuerunt quorum quidam in profundum inferni, quidam vero in hoc variarum calamitatum mundo peruenerunt, ita dicendum est de istis diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt esse equales deo, de ecclesia dei que pro celo figuratur omnino expellendi sunt ⁊ a Chri-
6 sti fidelium gratijs repellendi. ¶ † Aut sumus in secunda specie que dicitur amatoria, ⁊ si in ea interueniunt ea que narrãtur p glo. in. d. c. accusatus. §. sane. dicendum est q sapiunt heresim manifeste ⁊ puniuntur penis hereticorum, vt. s. proxime diximus. idem dicit Abb. in. d. c. j. de sortileg. aut illa non interueniunt ⁊ non sapiũt heresim, ⁊ dic aut sumus in foro conscientie ⁊ eadem. xl. dierum penitentia subijciũtur tam clerici q̃ laici sicut alij de quibus. s. d. c. j. de sortil. qui text. loquitur indistincte, ⁊ generaliter de quibuscũq persoins, ⁊ de hac etiam specie sortilegiorum in qua viget eadez ratio intelligi potest. arg. tex. in. c. si quis episcopus. xxvj. q. v. vbi loquitur de omni specie, ex quo etiam nõ datur diuersa ratio inter casuz ⁊ casum. arg. l. illud. ff. ad legem aquil. cũ simi. ⁊ ita tenẽt doct. ibi. ¶ Si vero sumus in foro iudiciali de iure canonico ⁊ eisdem penis puniuntur clerici atq laici tam prima q̃ secunda vice, prout. s. proxime diximus in precedenti specie. xxvj. q. v. c. non oportet. c. si quis episcopus. c. aliquanti. c. contra idolorũ. ⁊. c. augurijs, que omnia iura maxime. c. non oportet. ⁊. c. aliquanti loquuntur de pluribus speciebus sortilegiorum, ⁊ de ista quoq loquuntur.
7 ¶ † De iure ciuili similiter eadẽ pena capitis puniũt. d. l. nemo. C. eo. tit. que omnes sortilegorum professiones ac sortilegiorum species cõplectitur. vide tex. ibi, ⁊ glo. ⁊. l. eorũ. in princ. eo. ti. vbi tex. videtur equiparare quo ad penas illos maleficos qui flectunt pudicos animos ad libidinem, ⁊ illos qui contra salutẽ hoim moliti sunt, oẽs eniz seuerissimis penis sunt puniendi, que non denotant nisi vltimũ supplicium, vt not. glo. in. d. l. eorum. in princ. ⁊. l. multi. ¶ Et circa premissa nota vnũ singulare, q dixit Abb. in. d. c. ij. de sortileg. quod pena imponenda istis sortilegis vel eos ↄsulentibus est arbitraria potestq iudex illam aggrauare seu grauiorem aut leuiorem imponere ẜm qualitatem facti cõditionem personarum ⁊ animum delinquentis ⁊ ẜm ipsas qualitates ⁊ accidentia penas ipsas moderari, arg. l. hodie. ⁊. l. aut facta. ff. de pen. ⁊. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infa. xxiiij. q. j. nõ afferamus. Hoc tamẽ procedit de iure canonico in foro ecclesiastico, de iure tamẽ ciuili,
8 secus est, vt supra proxime dixi. ¶ † Et nota etiam aliud quod dicit Abb. ibi. q clericus per huiusmodi sortilegia de quib⁹ ibi potuisset officijs ⁊ beneficijs ecclesiasticis priuari, argu. tex. xxvj. q. v. c. aliquanti, sed ibi ideo clericus ille fuit dignus misericordia, vt illa minori suspensionis pena puniretur, quia ex simplicitate peccauit ⁊ bono zelo pro inueniẽdis bonis ecclesie que fuerant furto subtracta, vt dicitur in. d. c. ij. al's grauius fuisset punitus, que nota pro limitatione eorum que supra dixi. ¶ Et nota etiaz hic aliud qđ in istis criminibus non parcitur simplicitati nec ignorantie, quia licet sortilegia ipsa facta fuerint bono zelo ⁊ ad bonum effectum. s. reperiendi res ecclesie furto subtractas, nihilominus puniuntur qui illa cõficiunt aut consulunt facientes. d. c. ij. de sortileg. ⁊ ibi Panor. vbi dicit q isto casu mitius puniuntur ex quo text. iuncta hac doctrina apparet decisio illius casus an licet hec sortilegia fieri ad sanandum corpora maleficiata, ⁊ si quis maleficis remedijs ⁊ arte predicta aliquos sanauerit an puniatur ⁊ qua pena de quibus habet̃
9 xxvj. q. vlt. admoneãt ⁊ dicemus ea. q. loco suo. ¶ † Aut sumus in tertia specie principali que dicitur venefica, ⁊ si in ea interueniunt aliqua de his que narrat glo. in. d. c. accusatus. §. sane. dicenduz est qđ sapiunt heresim manifeste ⁊ penis hereticorum sunt puniendi vt al's diximus supra, si vero ea non interueniunt vel alia his similia, ⁊ tunc aliter puniuntur, quia aut sumus in foro conscientie ⁊ punitur fabricans ⁊ ille qui consulit penitentia exilij. xl. dierum extra gremium ecclesie ⁊ fidelium communionem. d. c. j. de sortilegi. iuncto. c. si quis eṗs. xxvj. q. v. ⁊ licet tex. in. d. c. j. loqui videat̃ de alia specie. s. diuinatoria, tamen. c. si quis episcopus. loquitur generaliter de omnibus ⁊ in fine vna ⁊ eadem pena omnes punit qua pena tam clerici q̃ laici subijciuntur, quia text. in. d. c. j. loquitur generaliter ⁊ indistincte. l. de precio. ff. de public. ⁊. xxvj. q. v. aliquanti. ⁊ cum hac solu. videntur transire doct. in. d. c. j. nullam faciẽtes diffe-
10 rentiam de aliqua specie sortilegiorum aut personis. ¶ † Aut sumus in foro canonico cõtentioso, ⁊ sic in foro fori, si laicus hoc crimine peccauit prima vice erit excõmunicatus ⁊ ab ecclesia remouendus erit. xxvj. q. v. si quis episcopus. ⁊. c. aliquanti. si vero semel monitus adhuc in eodem proposito perseuerando iterum commisit idez delictum, ⁊ tunc si est vilis persona debet fustibus cedi siue fustigari publice per vrbem mitriari ⁊ publice tanq̃ infamis dehonestari, digniores vero relegantur in carceribus siue ad perpetuos carceres cõdemnantur. xxvj. q. v. ↄtra idolorum. ¶ Clerici vero efficiuntur infames ⁊ oibus officijs atq beneficijs ecclesiasticis priuãtur. ⁊ nihilominus ipsi quoq intruduntur in carceribus aut in monasterium ad agendum perpetuam penitentiam. xxvj. q. v. si quis episcopus. ⁊. c. aliquanti. ⁊ sequen. in hoc tamen non recederez ab opiñ. Abb. de qua. in. d. c. ij. de sortileg. q sit consideranda ↄditio persone, qualitas facti, ⁊ animus delinquentis, ⁊ secundum qualitates illas penas ipsorum, quandoq augere, quandoq vero minue-
11 re, iuxta sanum iudicis arbitrium. ¶ † De iure autẽ ciuili hec sortilegia grauius puniuntur, quia iura ipsa multum abhorrent artẽ maleficã, vt in toto tit. C. de malefic. ⁊ mathema. ⁊ ideo omnes isti malefici puniuntur vltimo supplicio. l. nemo. l. multi. l. ⁊ si excepta. ⁊. l. eoruz. in princ. C. eo. titu. ⁊ ideo lex vocat illos humani generis inimicos ex quo vtplurimum querunt innocentum corpora illis veneficijs labefactare. d. l. multi. ⁊. l. ⁊ si excepta, vbi etiam appellãtur hostes cõmunis salutis. d. l. multi, ⁊ nature humane inimici. l. fina. eodem tit. ¶ Regulariter igitur puniuntur pena capitis tam ipsi magistri quam hi qui illos cõsulunt ⁊ hec fieri mandant. d. l. nemo. in fi. ⁊. l. multi. si quis vero magister ad alterius domum accesserit exercendi maleficij causa igne concrematur, is vero qui illum premijs ⁊ suasionibus euocauerit ⁊ associauerit omnia eius bona publicantur ⁊ in insulaz deportatur. Sed contra hoc est text. in. l. ne-
12 mo. C. eod. titu. vbi dicitur † qđ ille qui consulit ⁊ vocat istos magistros punitur pena capitis. Solu. glo. in. d. l. nemo. refert vtranq penam, sed nõ soluit ↄtrarium, quidam dixerunt quod in. d. l. nullus, licet ille magister fuerit adductus ad domum alterius causa faciendi sortilegia ipsa tamen nõ fuerunt facta in dicta. l. nemo facta fuerant, hec soluti. non placet, quia sapit diuinationem, quia si non apparet quod in dicta. l. nulla fuerint facta sortilegia, minus etiaz apparet in dicta. l. nemo quod facta vel non facta fuerint, nisi diceres quod ille qui cõsuluit interuenit in eis ⁊ credit his que fiũt esse vera, propterea grauius punitur, vt. d. l. nemo. is vero qui adducit maleficum siue sortilegum ad domum alterius potest esse q sit ignarus, puta famulus vel alius qui non interuenit vel non credit in eis, ideo mitius punitur, tamen in hoc cogita. ¶ Et nota quod istorum amicitiam ⁊ conuersationem quãuis vetus beniuolẽtia fuerit, debemus relinquere, ⁊ eos omnino euitari, qui vero contrafecerint omnibus eorum bonis publicatis in insulam deportandi sunt
13 dicta. l. nullus. ¶ † Et nota q pro isto crimine omnes poterunt indistincte torqueri, non obstante quocunq priuilegio dignitatis, q est speciale in isto crimine, ⁊ ex hoc nota limitationẽ ad. l. miles. C. de questio. l. decuriones. ⁊. l. diuo marco. eodez titu. ¶ Si quis autem de hoc crimine testibus conuictus fuerit, ⁊ nihilominus obstinato corde institeterit in negando, etiam presentibus testibus qui illius detegerunt facinus, traditur viuus bestijs vorandus ac dentibus ⁊ vngulis lacerãdus, ita dicit tex. in. d. l. ⁊ si excepta. in fine. ¶ Et nota etiam quod eadem pena capitis punitur ille qui docet artem predictam, ⁊ ille qui ipsam addiscit. l. culpa. ⁊ ibi glos. C. eo. titu. quod videtur esse speciale in isto crimine, in crimine heresis est contra. l. quicunq. §. eos vero. C. de hereti. vbi minori pena. s. pe-
14 cuniaria puniunt̃ scholares, magistri vero pena capitis. ¶ † Eadem pena vltimi supplicij puniuntur, qui eisdem maleficijs inducunt membri languedinem, ⁊ virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt, aut lactẽ nutricis desiccant, vel quouis alio modo ipsa sortilegia ⁊ maleficia conficiunt siue in corpore per cibum vel potum, siue extra corpus aliquo ex modis quibus diximus supra in. ij. ⁊. iij. q. ¶ Sed quero nũc quid si aliquis sortilegus sortilegia exercet ad bonum finem, scilicet ad sanandum egrotos maleficiatos ⁊ soluendum aliorum facturas, an hoc liceat impune fieri, ⁊ videtur dicendum quod sic, ex quo facto nemini nocent, sed alicui psunt, non sunt ergo digni punitione aliqua, ⁊ de hoc est tex. in. l. eorum §. j. C. eod. titu. vbi ille qui fecit sortilegia ad incantandũ hymbres ne noceant segetibus vel plantis nulla pena punitur, ⁊ ideo
15 Barto. ibi, per illum tex. decidit hanc. q. dicens, † qđ non debet ↄcurat istos infirmos maleficiatos aliqua pena puniri, hoc tamen est verum de iure ciuili, vt ibi, secus autem est de iure canonico, q ecclesia summopere abhorret ista remedia sortilega etiam si fiant ad effectum recuperande sanitatis non vult fieri posse hac ratione, q nõ licet inuocare auxilium demonis etiaz pro mille corporum sanitatibus recuperandis, quia minus malum est q pereat corpus, quam anima cuius maius esset detrimentum, vide text. in. c. admoneant. xxvj. q. vij. ⁊ si quis hec facere presumpserit, si clericus est, degradetur, ⁊ omni officio ac beneficio ecclesiastico priuãdus erit,

laicus

laicus autem excommunicandus, pro quo facit etiam tex. in.c.nec
mirum.§.ad hec autem xxvj.q.v. vbi omnes iste ligature ⁊ super-
stitiosa incantationum remedia sunt omnino damnata, quia hec fie
ri nõ possunt absq̃ demonis opa ⁊ suffragio, ⁊ ideo dicit. S. Au.
lib.x.de ciuita.dei, cuius verba relata sunt in.d.c.nec miruz quod
hec sunt talia remedia que ars non commendat medicorum ⁊ ab ec
clesia omnino reprobata merito sunt a christifidelibus euitanda, vi
de.S.Tho.in summa.ij.ij.dist xcv arti.iij.in ver. dicendum.ti.
de superstitio. ⁊ Jo.lec.in summa confes.eod titu.q.ij.xj.xiij.
¶ Ultra ea que diximus supra in prima specie diuinatiua adden
26 da sunt hec. †quid dicendum sit de astrologis ⁊ chiromanticis qui
secundum cursum astrorum ⁊ signa celestia futura pronosticant, an
liceat hoc facere, vel sint puniẽdi sicut augures ⁊ aruspices aut alio
modo. Respon. aut hec futura predicent ex certa scientia imponen
tes futuris contingentibus rebus necessitatem quandam quam di
cunt causari ex motu corporum celestium, ⁊ isto modo sunt heretici
⁊ puniuntur vt heretici, vt late diximus supra hac. q. in princip ⁊
questio. precedenti. Ratio est quia signa non sunt cause rerum fina
les imponentes necessitatem humanis rebus agendis aut homini,
sed sunt signa quedam inclinatiua, siue indicatiua rerum futuraruz
sm communiter accidentia per regulas quasdam, ⁊ naturas corpo
rum celestium que multoties fallunt quibus non subijcitur necessa-
rio natura humana, quin possit illa euitare ⁊ vti liberi arbitrij pote
state, vide Abb. in dicto.c.secundo.extra eodem titu. ⁊ Jo. lec.in
summa confess.eod titu.q.v.aut illa predicunt demonstratiue, pre
sumptiue, siue inclinatiue asserentes quod ex motu corporum cele
stium tale quid inclinatiue demonstratur siue figuratur in actibus
hominum inferioribus, ⁊ hoc modo non est peccatum ex quo nullã
imponunt necessitatem, sed inclinationem quandam quam quis li-
here euitari poterit si velit vti prudentia ⁊ sui liberi arbitrij pote-
state, vt latius dicemus infra ⁊ habetur per Abb.in.d.c.ij eodem
titu. ¶ Pro faciliori intelligentia premissorum subijciam infra-
scriptas questiones speciales declarando penas criminis cuiusq̃.
27 ¶ †Et primo quero quid de sacerdotibus qui causa doloris spoli-
ant aras aut extingunt luminaria consueta qua pena puniuntur, dic
quod clericus honore ⁊ dignitate priuatur, ⁊ sic efficitur infamis,
vt in.c.quicunq̃.in primo responso.xxvj.q.v.⁊ Joan.lec. in sum.
confe.eo.tit q.xviij.⁊ hoc nisi sponte de premissis coram episcopo
vel metropolitano se culpabiles detulerint, ⁊ de ipsis condignam
peregerint penitentiam.d.c. quicunq̃ alij sacerdotes reperiuntur
qui sumpta veste lugubri missas defunctorum celebrant pro viuen-
tibus causa inimicitie, vt is pro quo sacrificium ipsum offerunt mo
riatur an incurrat mortis periculum qua pena sit puniendus, dic
isto casu quod sacerdos vel clericus qui sciẽter ista fecerit a proprij
ordinis gradu priuatur, ⁊ perpetui exilij ergastulo vna cum eo qui
ipsum sacerdotem consulit aut premissa fieri ordinauit siue manda
uit relegatur, vt est tex. in.d.c.quicunq̃ in fi.xxvj.q.v.⁊ Jo. le.in
28 sum.cõf.eo.ti.q.xx. ¶ Deinde quero †quid de clericis vel laicis
qui imaginem crucis aut beate Marie virginis seu aliorum san-
ctorum proiecerunt in terram illasq̃ vrticis spinis vel pedibus cõ-
culcarunt qua pena puniendi sunt, casus iste ponitur per text.in.c.
si canonici.§.fi de offic.ord. lib.vj.vbi dicit quod vltrix sic proce-
dat dura sententia cõtra eos per ꝗ alij id facinus patrare pertime
scant glos. vero declarando text. primo dicit quod erunt priuandi
loci sui dignitate atq̃ honore nisi clerici satisfactione coram metro
politano se sufficienter purgauerint demum deuenit ad aliam pe-
nam dicens quod statur arbitrio iudicis cõcludẽs in effectu quod
sit pena arbitraria, pro prima allegat tex.in.d.c.quicunq̃.xxvj.q.
v.⁊.l.j.ff.de iur. delibe. cum qua glos. transit Gemi ibi. Archid.
autez dicit quod poterunt temporaliter puniri quod in vinculis pu
blicis coniuinciant, vt.l.j.C.de his qui ad statu.confu.⁊.ff.de pen.l.
capitalium.§.qui ad statuas, vel quod moriantur, vt not.in.l.j.C.ne
lice.sign. saluat.⁊c. ⁊ h vltima pena infert de rigore iuris ciuilis,
vt.d.l.j.alie vero superiores inferri possunt per iudicem ecclesiasti
29 cum, vt dicunt doct.in.d.c.si canonici.§.fi. ¶ †Uidendũ esset etiã
quid de iudeo qui super crucem dum deferretur publice per vrbez
proiecit immũditias qua pena puniatur, istuz casum decidit Pet.
de ancha.in consi.xv. quod incipit, spiritualis iudex in prouincia
romandiole, vbi dicit quod iudeus ipse poterit per vtrunq̃ iudicẽ
castigari ecclesiasticum, ⁊ laicum, ⁊ seueris penis puniri. ¶ Que-
ro quid dicendum sit de his qui in sortilegijs cõmiscuerunt hostiaz
non sacratam super qua tamen celebrata fuit vna aut plures misse
qua pena puniatur sacerdos qui scienter super hostia illa celebra-
uit missas vel qui celebrando non consecrat aliquid, sed capit panẽ
⁊ vinum apud altare sine sacramento ⁊ omnes ac singulas cerimo-
nias ⁊ solennitates fecit apud altare excepta consecratione qua pe
na puniatur, casus iste ponit̃ in.c.homine.de celebra.mis.vbi text.
nullam ponit penam temporalem, sed credo quod sit pena arbitra-
ria in eo qui celebrat missam ⁊ sine consecratione accipit hostiam ⁊
vinum quam iudex ecclesiasticus sibi iniunget loco penitentie, is ve
ro qui scienter celebrat super hostia aut alia re cum qua fieri debet
sortilegia grauius puniendus est, sicut is qui sortilegia ipsa confice
20 ret, †quia paria sunt, aliquid prohibituz facere vel efficere aliquod
necessarium antecedens per qḋ peruenitur ad illud, vt.l. oratio.ff.
de sponsa. vide tex.in.d.c si quis episcopus.xxvj. q.v. qui loquit̃
generaliter de omnibus sortilegijs, ille enim qui habuit animum de
linquendi ⁊ deuenit ad actum proximũ delicto, habetur ac si fecis-
set ⁊ consummasset delictum non solum de iure canonico, vt in.c.si
cut dignum, de homicid cum multis similibus, sed etiam de iure ci
uili, vt.l.is qui cum telo C.ad leg.cornel.de sica.⁊.l.j.§.diuus, ⁊ ibi
Barto.ff.eod.titu. ⁊ habetur per Panor. in.d. c.ij. de sortileg. ⁊
Joan.lec.in sum.conf.eo.titu.q.xxiiij.⁊ Oldra.in.d.consi.ccx.in
iij.colũn.laicus vero excommunicatur ⁊ relegatur de iure canoni
co in foro iudiciali.c.aliquanti.xxvj.q.v.sed si semel monitus iteꝝ
se immisceat in predictis, si est nobilis intruditur in carcerem, igno
bilis fustigatur, mitriatur, ⁊ publice dehonestatur dicto.c. si quis
episcopus.c.aliquanti.⁊.c.sortes.cum alijs sequentibus.
21 ¶ †Quid dicendũ de his qui imagines conficiunt atq̃ baptizant,
⁊ cum illis conficiunt sortilegia, dic aut sortilegia ipsa fiunt ad ali-
quem effectum qui demoni non conuenit, sed soli deo ⁊ sapiunt he-
resim manifeste, vt.s̃. diximus.q. precedenti, ⁊ ide puniendi sunt
vt heretici, vt supra diximus titu.j.q.iij.salua tamen doctrina glo.
de qua in dicto.c accusatus.§.sane.de hereti.li.vj.⁊ saluis etiam li
mitationibus de quibus infra in fi.dico illos esse puniendos eisdẽ
penis quibus alij in superioribus casibus, vide Oldra.in.d.consi.
ccx.vbi de hoc facit mẽtionem expressam, ⁊ Joan.lec.in sum. cõf.
eod.titu.q.xij. ¶ Idẽ dicendum est de his qui in ipsis sortilegijs
immiscent sacras reliquias sanctorum martyruz.s. ex membris vel
ossibus, aut de vestibus eorundem.d.c.si quis episcopus.⁊.c. ali-
quãti ⁊ Panor.in.d.c.ij.⁊ Jo.lec. in dic.titu.in summa.q.xvj.
¶ Idem etiam iudicãdum est de his qui sacramenta ecclesiarũ.s.
oleũ sanctum baptismatis, crismatis, aut extreme vnctionis, seu
aquam fontis baptismatis, ⁊ similia.d c.ij.⁊ ibi. Abb.⁊.d.c.si qs
episcopus cum alijs sequen. ¶ Idem quoq̃ censendum est de his
qui in eisdem sortilegijs admiscent aquam benedictam, candelas
benedictas, sacros agnusdeos, ramos oliuaruz, aut frondes palma
rum, ⁊ similia de quibus habetur per Joan.lec.in dicta summa.eo
22 dez titu.q.vlti. ¶ †Iuxta predicta videndum est quid de astrolo-
gis qui futura predicunt an puniantur ⁊ qua pena, dic aut illa pre-
dicunt ex certa scientia quasi signa illa per que futura coniecturan
tur sint cause rerum imponentes futuris rebus necessitatem inesse
quod sic erunt vel sic omnino, ⁊ istud est hereticum ⁊ puniri debent
vt heretici, quia futurorum notitia certa, prout est inesse rei est soli-
us dei vt habetur Matth.xxij.c.⁊.ij.questione. iiij. consuluisti.⁊
xxvj.questio.iij.sciendum, ⁊ late diximus supra. questione prece-
denti, aut illa predicunt coniecturaliter demonstratiue siue inclina
tiue, ⁊ isto modo non errant nec puniuntur aliqua pena, quia veruz
est quod corpora celestia habent quedam motiua, ⁊ inclinationes
ad corpora inferiora, ⁊ operationes humanas, secundum quas mul
tocies sic fieri contingunt, quamuis euitari possunt, ⁊ propterea di
citur quod illa sunt signa rerum, non autem cause rerum, de qui-
bus vide Panormita.in dicto.c. secundo extra eodem titu.tertia
colum. ¶ Quid enim dicendũ sit de his qui sortes querunt in euã
gelijs aperiendo librum ⁊ sortificando in illis, dic quod prohibituz
est ⁊ puniuntur qui premissa faciunt modo quo supra. xxvj. quest.
ij.hi qui. Et quia diximus supra quod sunt prohibita remedia sor-
tilegiorum que fiunt ad sanandum corpus maleficiatum de iure ca
nonico, licet de iure ciuili permissa sint vt supra diximus eadẽ que
23 stione. ¶ †Quero nũc quid si aliquis in opere sanatiuo dixit plura
verba honesta, ⁊ sanctas, ac deuotas orationes Dei beateq̃ virgi-
nis Marie, ⁊ alioꝝ sanctorũ, ⁊ illa eadem fecerit dicere per ipsuz
maleficiatum ad deuotionem beate virginis Marie, aut alicuius
sancti martyris, nihilominus postea magister siue magistra sortile
giorum aliqua verba extranea dixerit publice vel secrete, que non
videntur congruere illi operi religioso ⁊ sanitatis, an ista dicantur
esse superstitiosa ⁊ punienda, dic quod sic, quia quotiescunq̃ cũ re
bus aut verbis religiosis siue ecclesiasticis miscentur aliqua verba
extranea, ⁊ que naturaliter nõ tendunt ad opus illud sanitatis nec
possunt naturaliter talem effectum operari necessario, tunc dicun
tur esse superstitiosa ⁊ faciunt totum opus superstitiosum ⁊ dam-
nabile, quod est maxime quotiescunq̃ adiunguntur nomina que-
dam ignota, vt characteres, seu alie diuerse obseruationes quas

manifestum est naturaliter efficatiam ad sanitatem habere nō posse, illa non fiunt sine superstitione ⁊ demonis ministerio, vt dicit sanctus Tho. in summa. secunda secunde. questione. xcv. articu. ij. versicu. dicendum. in titu. de superstitio. ⁊ Joan. lec. in summa. confe. eod. titu. quest. xj. Et propterea sunt punienda de iure canonico, quia si clericus est qui talia fecit deponitur, laicus vero excommunicatur propria vice. xxvj. q. vij. admoneant, sed si monitus spreta monitione iterum se ingesserit in eisdem, si est nobilis vir ⁊ honeste familie incarceratur, aut relegatur, ignobilis vero cum vituperio fustibus ceditur. xxvj. q. v. c. si quis episcopus. c. aliquanti. c. sortes. ⁊. c. sequen. ⁊ per Abb. in. d. c. ij. de sortileg. vbi dicit quod pena istorum est arbitraria, ⁊ hoc puto verius secundum qualitatem facti conditionem personarum ⁊ animum delinquentis, arg. l. aut facta. ⁊. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pen. ⁊. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infami. c. sicut dignum, in princip. de homi. De iure autem ciuili remedia ista non puniuntur dummodo fiant ad finem. d. l. eorum §. fi. ⁊ ibi Bar. C. de male. ⁊

24 alias diximus. s. eod. quest. vj. ¶ † Idem dicendum est de his qui faciunt schedulas, aut breuia, ⁊ ligaturas suspendendas, ⁊ deferendas ad collum maleficiati, cum continent aliquid extrinsecum siue extraneum signum character aut nomen quod naturaliter non tendit ad conclusionem ⁊ intellectum aliorum verborum, vel ad opus sanitatis, tunc iudicatur illud esse superstitiosum ⁊ punibile, quia fieri non potest absq; suffragio ⁊ instructione diaboli, vt dicunt supradicti docto. in locis predictis, ⁊ habetur in. c. nec mirum. §. ad hec omnia ⁊c. xxvj. q. v. ⁊ per. S. Augu. in lib. xxj. de ciuita. dei, ⁊ ideo puniuntur his penis quas supra diximus hac eadem qō. in membris proxime relatis. ¶ Quid si inter alia verba vel nomina Dei que iste malefice sepius describere faciunt in earum schedulis vel breuibus apposuerint hoc verbum, Deus acharon. an sit verbum superstitiosum ⁊ diabolicum, dic quod sic, quia illud est nomen Beelzebub principe demoniorum, vt habetur. iiij. Regum. j. c. dum Elias monitus ab Angelo reprehendit Ochosiam regem sub his verbis, nunqnid non est vobis deus in israel vt eatis ad consulendum Beelzebub Deum acharon, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris, quod bene nota, quia sepius istis schedulis ⁊ breuibus hoc nomen scilicet deus acharon reperies expressum, vide domi. Jo. de tur. crema. in. c. cōtra idolorum. xxvj. q. v. ⁊ domi. Joan. lec. in summa. conf. eodem

25 titu. q. xj. ⁊. xiij. ¶ † Quid dicendum de his qui sacrificant Mammone deo nummorum vt diuites efficiantur, qua pena sunt puniendi, dic quod si est priuatus ipso iure omni officio beneficio honore ⁊ dignitate siue occultum sit crimen siue publicum, ⁊ ideo necessario indiget dispensatione si vult amplius celebrare, quidam alij dixerunt quod quando crimem est occultum possunt agere penitentiam cōfitendo peccatum suum ⁊ non incurrunt penam illam priuationis, ⁊ ideo non indigent necessario dispensatione, si vero crimen esset publicum aut notorium, tunc incurrit irregularitatem, ⁊ priuationem ipso iure ⁊ indiget dispensatione, nihilominus precedens opinio videtur esse magis tuta in foro conscientie vt quis petat dispensationem etiam quando crimen esset occultum, vide. d. Joan.

26 lec. in summa. confe. eod. titu. quest. vlti. ¶ † Ubi istis equiparat etiam sacerdotes qui in sortilegijs immiscent sacramenta ecclesiastica. s. oleum sanctum crismatis, baptismi, vel extreme vnctionis, aut aquam fontis baptismatis eisdem penis puniuntur de quibus alias diximus. s. ead. quest. laici vero de iure canonico prima vice sunt excommunicati, ⁊ sunt a limine ecclesie repellendi, sed si post primam monitionem iterum se ingresserint in eisdem si nobilis est condemnatur ad perpetuas carceres. ignobilis vero fustigatur publice cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur, fm quod habetur. xxvj. q. v. si quis episcopus. c. aliquanti. cum alijs seq. Abb. tamen dixit in. d. c. ij. de sortileg. quod istorum pene erūt arbitrarie mitigande alterande neq; leuiande secundum facti qualitatem aut turpitudinem seu scādalum quod inde posset oriri, aut exortum iam esset, item personarum conditionem, ⁊ animum delinquentis, aut ex simplicitate dicitur lapsus in illud, ⁊ ad aliquem bonum effectum, vt habetur in dicto. c. ij. extra eod. titu. vel si ex propria malitia animo aliquem decipiendi ⁊ similia, vt ibi per Abb. latius dicitur ⁊ diximus. s. proxime, vide tex. in. c. sicut dignum. in

27 princip. de homi. ¶ † De iure vero ciuili pro omnibus sortilegijs huiusmodi est pena vltimi supplicij. l. eorum in princip. l. nemo. l. multi. ⁊. l. ⁊ si excepta. C. eod. titu. ¶ Exceptis sortilegijs que fiunt ad sanandum maleficiatum vel liberandum aliquem ab alia infirmitate aut incantandum hymbres grandines ⁊ fulgura ne noceant segetibus arboribus ⁊ plantis, aut animalibus ⁊ feribus eorum oia ista que prosunt ⁊ nō nocent rebus temporalibus, aut personis permissa sunt de iure ciuili, ⁊ nullam penam merentur, vt. d. l. eorum. §. fi. ⁊ ibi Barto. C. eod. titu. ⁊ alias diximus supra. ¶ Uidendum quoq; esset quid de diuinationibus que fiunt per somnia secundū illorum interpretationem, prout habetur in somnijs Danielis, ⁊ per dominum Albumasar in lib. quem fecit de interpretatio. somnio. de quibus late vide domi. Joan. lec. in summa. conf. eod. titu. q. vj. ⁊ quid dicendum sit de incantationibus serpentum illas vide,

28 licet que fiunt contra serpentes. † vbi dicas quod aut in illis precantationibus imploratur duntaxat auxilium Dei simpliciter cum deuotione absq; aliqua machinatione intrinseca vel extrinseca, ⁊ non erunt reprobande, immo commendande, aut in illis imploratur diaboli suffragium vt sociantur effectum siue tacite siue expresse, ⁊ erunt illicite penitus ⁊ damnabiles, sed qualiter cognosci poterit an sint licite vel illicite, ⁊ an, ⁊ quando in eis imploratur auxilium demonis tacite, vel expresse, vel solius Dei, dic quod est diligenter aduertendum ad verba ipsa, item ad modum ritum ⁊ ordinem ipsius incantationis, quia si in eis insunt aliqua verba extranea vel ignota nomina aut characteres, siue verba quedam extranea que non congruunt conclusioni, nec nature verborum supradictorum nec possunt secundum eorum naturam aliquid operari circa effectum de quo agitur, tunc opera ipsa dici non possunt, nisi superstitiosa ⁊ diabolica in quibus diabolus plurimum operatur, ⁊ illius suffragium, saltem tacite inuocatur fm quod concludit Jo. lec. in sum. confes. eod. ti. q. xv. ⁊ diximus. s. ead. q. in illo artic. de remedijs que fiunt contra maleficiatum, ⁊ ideo isto casu puniendi erunt de iure canonico penis supra proxime dictis. De iure vero ciuili nulla pena erunt puniendi ex quo dicte incantationes fiunt, vt prosint. s. ne hominibus noceant serpentes. Uerum quia in istis sortilegijs amatorijs, maxime ⁊ veneficijs que dicuntur fieri in corpore sepius interueniunt pocula quedam que traduntur potanda persone maleficiande que cōmuniter appellari solent pocula amatoria aut venefica, ex quorum potu quandoq; preter spem ⁊ intentionem tradentis mors absorbentis succedit, quandoq; vero non, ideo aliqua de ipsis poculis specialiter videamus.

SUMMARIUM

1 Poculum amatorium ministrans qua sit pena afficiendus.
2 Poculum amatorium qui ministrat punitur, si inde mors sequat.
3 Pena vltimi supplicij punitur quis quandoq; pro homicidio sine dolo commisso.
4 Uenenorum plures sunt species, quedam enim bona sunt ⁊ quedam mala.
Uenenum dictio medica est siue promiscua.
5 Uenena non semper hominis necandi causa fiunt.
Pena legis cornelie, de sicarijs, est hodie de pena capitis.
6 Fato non noxe imputantur, que absq; fraude casu improuiso accidunt.
Percutiens non occidendi animo mitius punitur.
7 Uenenum amatorium vel sanatiuum seu conceptionis non animo occidendi propinans non punitur lege cornelia de sicarijs, si mors sequuta fuerit.
8 Uenenum conceptionis bono animo propinās relegatur, si ea que illud assumpsit moriatur.
Uenenum amatorium, sanatiuum, ⁊ conceptionis an ⁊ quo ad qd equiparentur.
9 Determinans ad plura determinabilia relatum pariformiter illa determinare debet. ⁊ nu. 16.
10 Poculum amatorium ministrans causa occidendi infantem in vtero ⁊ causa fornicandi, homicida est.
11 Poculum amatorium si ab aliquo propinetur que in illo considerentur.
12 Pena poculi amatorij que sit, si mors sequatur absorbentis.
13 Uenenum amatorium arte malefica confectum propinans, morte punitur, si mors sorbentis sequatur.
14 Uenena amatoria, ⁊ sanatiua non facta arte malefica, nec ad malum finem propinans non punitur morte.
15 Pocula amatoria propinans quando puniatur ⁊ quando non.
17 Opera facta arte malefica valde sunt detestanda.
18 Medicus dans venenum sanatiuum egroto, an puniatur si egrotus ex illo moriatur.
Poculum abortionis seu amatorium ministrans punitur si sumēs inde moriatur.
19 Uenenum conceptionis propinans relegatur si ea que sumpsit ex hoc moriatur.
20 Uenenum sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans

nans non punitur, etiam si mors sorbentis sequatur.
21 Venenum ministrans sterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.

1 d Vodecimo igitur nunc quero † si quis ministrauerit vel dederit poculuz amatorium mulieri ad flectenduz eius pudicum animũ ad libidinem ⁊ calefaciendum eius cor ad amanduz virum predictum vel econtra, quid si mulier dederit poculum viro, vt amet ipsam licet hoc rarius contingat qua pena puniatur, qui poculum ipsum dederit. Respondeo quod de iure ciuili humiliores in metallum damnantur, honestiores vero in insulã, dimidia parte bonorum suorum confiscata, relegantur, ita dicit text. in. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de penis. ¶ Clerici vero de iure canonico sunt priuandi. xxvj. q. v. c. si quis episcopus, ⁊ per Abb. in. d. c.
2 secũdo, de sortilegijs. ¶ † Sed quid si ex poculi huiusmodi assumptione mors absorbentis succedat, eo quod forsan male compositũ fuerat, ⁊ non erat bene temperatum, vel in mala sorbentis dispositione sumptum fuerit qua pena punietur qui dederat, ⁊ videtur dicendum quod aliqua pena extraordinaria relegationis vel simili, ex quo homicidium illud non fuit commissum cum dolo, nec cum proposito occidendi, ideo non debet puniri pena vltimi supplicij. l. prima. §. diuus. l. diuus. ff. ad leg. cornel. de sicar. tamen contrarium dicit tex. in. d. l. si quis aliquid, dicto. §. qui abortionis, quod si casu moriatur qui vel que poculum predictum absorbuit qui tradidit vltimo supplicio puniendus est, licet dolo non dederit, sed bono zelo,
3 ⁊ hoc est, quia res ipsa est mali exempli. ¶ Ex quo † nota casuz singularem in quo quis punitur pena vltimi supplicij pro homicidio commisso sine dolo ⁊ intentione aliqua occidendi cuius contrariuz disponit regula iuris cõmunis de qua in. d. l. in. l. corne. ⁊ l. diuus. ⁊ l. j. §. diuus. ff. ad. l. cor. de sica. ⁊ l. is qui cum telo C. eod. titu. que habet quod nunquam infertur pena mortis pro homicidio cõmisso sine dolo ⁊ proposito occidendi, immo in casu predicto lata culpa non equiparatur dolo. vt not. dicit Barto. in. d. l. in lege cornelia. ff. de sica. hic enim nulla ratio neqꝫ presumptio viget contra ipsum qui dedit poculum amatorium ex qua coniecturari possit q habuerit animum occidendi, immo in parte nulla offendendi. d. l. in lege. ⁊. §. diuus. ff. eod. titu. ¶ Contra predicta oppono. de. l. iij. §. hec adiectio. ff. ad leg. corne. de sica. vbi videtur esse text. valde contrarius. d. §. qui abortionis, ibi enim dicitur quod venenorum
4 † plura sunt genera siue plures species quorum quedam dicuntur mala venena ea. s. que facta sunt hominis necandi causa, quedam sunt alia que dicuntur bona siue non mala ⁊ ea sunt que facta fuerũt ad sanandum corpus egrotum. item ea que fiunt ad concipiendum, ⁊ illud quod amatorium appellatur, vel aliud quodcunqꝫ factum ad alium effectum dummodo non ad occidendum, ⁊ ꝓpterea subiungit text. in versicul. adiectio quod illa mali veneni oportune posita fuit in illa lege, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta demonstratur quedam esse venena non mala. Ergo nomen hoc venenum medium est siue promiscuum ⁊ adaptatur ad vtranqꝫ partem respectu vero adiuncte qualitatis tam illud quod ad sanandum, quã illud quod ad occidendum paratuz est continet, sed ⁊ id quod amatorium appellatur vel quod ad conceptionem traditur continet, omnia ista comprehendi possunt sub nomine isto veneni. solum enim in ea lege notatur quod hominis necandi causa fit.
5 † Ergo cetera venena que non sunt facta hominis necandi causa prout sunt venena sanatiua, amatoria, ⁊ ea que fiũt ad cõcipiendum non continentur sub lege illa nec pena illius legis plectuntur qui illa tradunt, ⁊ propterea text. ibi in fine exemplificat regulam istam ponendo casum cum sua decisione, videlicet quod ex senatus consulto iussa est relegari mulier illa que non malo quidem animo, sed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit ex quo ea mulier que illud acceperat decesserit ex qua decisione probatur quod omnia venena que non sunt facta hominis necandi causa dicuntur non mala venena, ⁊ ideo si ex illorum potu quisquam perierit, qui tradidit non tenetur pena illius legis cornelie de sicarijs, que hodie est pena capitis, licet olim esset perpetua deportatio ⁊ omnium bonorum publicatio. l. iij. §. legis. ff. ad leg. corn. de sica. ⁊ in. §. item lex Cornelia. institu. de public. iudic. sed alia minori pena punietur. s. relegationis, vt. d. l. iij. adiectio. in fi. ratione predicta, quia defuit animus occidendi tam in compositione quaz in traditione, pro quo
6 facit text. not. in. l. j. §. fi. C. eod. titu. de sica. † vbi dicitur quod ea que ex improuiso casu potius quam fraude accidunt, fato plerunqꝫ noxie sine culpe imputantur, ⁊ per consequens mitius puniuntur, vt dicta. l. j. §. fi. ⁊. l. j. §. diuus. ff. eod. titu. vbi si quis in rixa alium cucuma vel claua percusserit ex quo non occidendi animo illuz percussit leuiandam esse penam huic percussori iurisconsultus constituit, idem sit in casu nostro, ⁊ licet text. in. d. l. iij. §. j. in decisione loquatur de veneno conceptionis non autem amatorio, ratio tamen precedens quam dedit iurisconsultus est generalis comprehendẽs omnia illa venena que facta non fuerunt hominis necandi causa, sed ad alium effectum, prout est iste. xij. Quotiescunqꝫ autem ratio est generalis ⁊ indeterminate posita in lege, comprehendit omnem determinationem que ad illam potest adaptari, ⁊ vbicunqꝫ se extendit ratio extenditur etiam ipsa lex, ⁊ illius dispositio. l. metum autem. §. animaduertendum. ff. quod metus causa. ⁊ ibi Barto. in primo not. l. nomen. §. fi. ff. de leg. iij. illa igitur ratio que multum in ea lege notatur. s. quod venena facta non sit hominis necandi ⁊c. comprehendit generaliter omnia venena que facta sunt absqꝫ illa qualitate. tria enim venena de quibus iurisconsultus fecit mentionem in dicta. l. iij. illa expressit tamquam exempla regule, vt sit sensus.
7 † quicunqꝫ venenum amatorium, sanatiuum vel conceptionis seu quodcunqꝫ aliud venenum non factum hominis necandi causa cuiquam tradiderit nõ animo occidendi ex cuius potu ille qui assumpsit perijt, qui dedit poculũ puniri non debet pena illius legis cornelie. cuius decisionis rationem duplicem cõsideraui. prima est, quia lex cornelia. de sicarijs, vt proxime dixi capite quinto non comprehendit ista venena de quibus. s. in. d. l. iij. in prin. ⁊ ibi Bar. secũda est q quotiescunqꝫ mors prouenit facto alicuius absqꝫ animo ⁊ proposito occidendi nunqꝫ ille punitur pena illius legis cornelie, ⁊ sic pena mortis, sed alia mitiori pena, iuxta moduz culpe. d. l. j. §. fi. C. ad leg. corne. de sica. vbi dicit qđ ea que ex improuiso casu absqꝫ fraude accidunt fato potius qꝫ noxe imputantur, ideo excusantur a pena ipsius legis, idez disponitur in. d. l. j. §. diuus. ⁊. l. diuus. ⁊. l. in lege cornelia. ⁊ ibi Bart. ff. eo. ti. Idem Barto. in. l. absentez. ⁊ in. l. aut facta. ff. de pen. ⁊ in. c. sicut dignũ in princ. ⁊ ibi per canonistas
8 de homici. ¶ † Cum itaqꝫ in poculo siue veneno conceptionis dolus ⁊ animus occidendi omnino defuerit tam in compositione quã in traditione, videbatur dicendum quod nulla pena puniri deberet tamen iurislator dicit qđ propter malum exemplũ iussa est relegari ea que non quidem malo animo, sed malo exemplo medicamenta ad cõceptionem dedit, ex quibus illa que biberat perijt. ¶ Hec autem tria venena sunt equiparata, primo quo ad compositionem, q sunt facta absqꝫ causa hominis necãdi, scđo quo ad traditionez q omnia traduntur absqꝫ animo ⁊ proposito occidendi, quare non est dicendum quod etiam in decisione ⁊ pene impositione sint similiter equiparata, cum factum idem esse videtur, ⁊ eadem ratio in omnibus militat, vt supra dixi, ergo deberet in omnibus esse eadez iuris dispositio. l. illud. ff. ad leg. aquil. l. adigere. §. qꝫuis. ff. de iure patro. l. cũ pater §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. hec actio. ⁊ ibi Bart. ff. de calum. ⁊ est glos. in clemen. auditor. in versicu. romana. de rescrip. ⁊ in clemen. j. in versic. eligatur. đ electio. maxime, quia alia ratio mali exempli, que est posita pro ratione decidendi in dicto. §. adiectio. ⁊. d. §. qui abortionis, ita militat in vno sicut in alio casu, ergo deberet esse eadẽ pena in vtroqꝫ casu statuta de qua in. d. §. adiectio. attenta casuum conformitate ⁊ equalitate in facto deberet etiam esse conformitas iuris per ea que not. voluit Barto. in. l. omnes populi. in. iiij. quest. principali. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ domi. Alex. in. l. peregre. §. quibus. in. ij. colu. ff. de acquirẽd. posses. ¶ Pro
9 quo facit etiam regula illa † quod vnum determinabile relatum ad plura determinabilia debet illa pariformiter determinare. l. nã hoc iure. ff. de vulga. ⁊ pupillari. ⁊ Barto. in. l. centurio. in. viij. colum. in versicu. pro alia. eo. tit. sed ratio compositionis traditionis atqꝫ decisionis vnica videtur esse in omnibus. hoc est quod ea que ponitur in vno casu militat etiam in alio casu, ergo deberet esse vtriusqꝫ pariformis pene decisio. dicta. l. iam hoc iure. cum alijs predictis. ¶ Quid dicendum in hac ambiguitate, contrarium profecto est valde vrgens. ista enim opinio potest sustineri per regulas ⁊ rationes predictas ⁊ magis equa videtur quam illa de qua in dicto. §. q abortionis. que est nimis rigida ⁊ contra omnes regulas iuris communis Barto. enim in dicto. §. qui abortionis. nihil dicit sed remittit se ad dictum. §. adiectio. vbi mouet istud contrarium ad dictum. §. qui abortionis tamen soluit multum simpliciter nec tangit difficultatem poculi amatorij. dicit enim quod in dicto. §. adiectio. text. loquitur in poculo cõceptionis, ⁊ sic in re licita ibi vero in. §. q abortionis. tex. loquitur in poculo ipsius abortionis, ⁊ sic de eo q incũbebat rei illicite ⁊ ꝓhibite, ideo tradit diuersa pena in vno qꝫ in alio. de poculo autem amatorio de quo in vtraqꝫ lege mentio fit nullum
10 verbum fecit Bar. ¶ † Ego enim post aliquas meditationes consideraui contrarium istud ita solui posse quod in. dicto. §. qui abortionis. vterqꝫ habebat animum occidendi. vnus occidendi infantem in vtero matris, ⁊ sic est homicida corporalis. vt. l. pregnantẽ.

τ. l. cicero. de penis. Alter autem qui dedit poculum amatoriũ, ex quo illud dedit causa fornicandi τ peccandi cũ ea, dicitur homicida spiritualis, q[uia] illo peccato mortali occidit animam. de ɔsecra. dist. iiij. queris. de peniten. distin. j. noli. τ. xxij. q. v. ille. τ. c. si aliquis. extra de homicid. Ex quo igit[ur] vterq[ue] est homicida, tã in ipsa traditione q̃ in proposito, ergo pari pena puniẽdi sunt, sed ista solutio par[um] valet, q[uia] nõ reperio cautũ de iure ciuili q[uod] pro vno peccato mortali quis incurret penã mortis sicut pro homicidio dolose cõmissio, nisi in casibus a iure expressis. ¶ Ideo deueniendũ est ad aliã solutionẽ, τ anteq̃ ad vlteriora procedam, sciendũ est q[uod] in hac materia poculoꝝ duo sunt principaliter ɔsideranda que precedunt
11 casum mortis. † Primũ est q[uod] ɔsiderari debet cõpositio, secundũ vero traditio, in cõpositione vero ɔsideranda est causa propter q̃ venenũ ipsum cõponitur τ fit. aut enĩ fit causa occidendi hominem aut nõ. primo casu sit locus pene. d. legis corn. de sica. secũdo vero non, vt. d. l. iij. in princ. τ. §. adiectio. in traditiõe vero duo alia sunt ɔsideranda sc[ilicet] causa proxima τ immediata que respicit principiũ. s. principalis intentio ipsius tradẽtis. Item causa mediata τ finalis q̃ respicit finẽ actus ad quẽ tendit animus illius q[ui] tradidit, si enĩ proxima causa τ principalis intentio tradentis tẽdebat ad occidendum nulli dubium est q[uod] tradẽs tenet[ur] pena illius legis corne. de sicarijs, vt. l. j. §. diuus. τ. l. iij. in princ. p[er]. τ. l. in lege corne. ff. eo. ti. etiam q[uod] mors secuta non fuerit. l. j. in princip. τ. l. is qui cũ telo. C. eod. titu. ¶ Si vero nõ habuit animũ occidendi, tunc ɔsideranda est illa cã remota τ finalis intentio siue vltimus effectus rei ad quẽ tradunt[ur] ipsa pocula, aut enĩ tradunt[ur] ad bonũ τ honestũ finem. s. ɔceptionis vel sanitatis τ indicant bona τ honesta, τ tunc quis excusat[ur] a pena capitali morte secuta, sed alia mitiori pena punitur, vt. d. l. iij. §. adie
12 ctio. in fi. τ supra diximus. ¶ † Aut finalis intentio τ vltimus eius effectus tendebat ad turpe τ illicitum, sicut est in poculo amatorio, cuius effectus est libidinis apprehensio, τ illicitus mulieris ɔcubitus, vt al's diximus supra. τ habet[ur]. l. eoꝝ. in princip. C. de malefi. τ matth. τ isto casu nõ excusatur propter principalem eius intentionẽ siue causam ꝓximam. s. q[uod] non habuerit animũ occidendi, sed attenditur magis illa causa finalis τ vltimus effectus ad quẽ venena tendebant τ ideo indubitãter punitur pena vltimi supplicij. d. l. si quis aliquid. §. abortionis, vbi est casus. ff. de penis. τ ratio decisiõis est, q[uia] dabat operã rei illicite, ideo nõ videtur excusandus, q[uia] dicit[ur] esse in culpa, τ ideo tenet[ur] etiã in casu fortuito qui preter spem τ intẽtionem inopinate ꝓuenit, vt est casus in. c. fi. de homi. li. vj. τ facit tex. in arg. in. c. sicut dignũ. eo. ti. in anti. l. si mulier. ff. q[uod] me. cau. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. aqui. Ex quibus patet q[uod] illoꝝ trium venenorum de quibus in. d. l. iij. §. adiectio. non est omnimodo similitudo quo ad omnia, sed solum quo ad primas causas respectu cõpositionis τ traditionis in eo quod in vtroq[ue] deficit animus occidendi quo ad ista sunt similia τ equiparata. sed quo ad vltimum effectum τ causam finalem ipsius traditionis sunt dissimilia, vt. s. diximus. q[uia] ea que fiunt ad sanandum τ concipiendum habent honestum τ laudabilem finem. l. eoꝝ. §. fin. C. de mal. τ matt. τ. d. l. iij. in princip. τ habetur Gene. ij. c. ea vero que fiunt ad amandum τ flectẽdum τc. habent turpem τ illicitum finem. d. l. eorũ. in princ. τ diximus supra. In istis igitur disconueniunt τ sunt dissimilia. ideo faciunt diuersificare penas, quia licet a principio neuter haberet animum occidendi, tamen vnus dabat operam rei licite τ honeste, alter vero dabat operam rei illicite, turpi, τ reprobe, vt proxime dixi
13 mus. ¶ † Post hec alio modo ɔsiderari respõderi posse ad istud ɔtrarium q[uod] in dicto. §. qui abortionis, ideo punitur pena mortis ille qui dedit, q[uia] venenũ illud fuerat cõpositũ arte malefica per sortilegum siue maleficũ q[ui] illud demonis instructione τ suffragio interueniente cõposuerat secũdum ea que diximus. s. in. iij. τ. vj. qq. in. §. autem adiectio. cõpositũ fuit arte τ scientia naturali. s. medicoꝝ peritia nulla interueniẽte superstitione. Ars enim ipsa malefica τ mathematica est valde reprobata τ vndiq[ue] dãnata τ per consequens omnia opera que ipsi malefici faciunt siue ad amorem, siue ad occisionem, vel egritudinem sunt damnata nec minori pena puniuntur quã pena mortis. d. l. eorum. in princip. vbi ponitur vterq[ue] casus τ vnica est vtriusq[ue] decisio τ pena, ea enim que dicuntur in. d. §. qui abortionis. debent intelligi τ interpretari, s[ecundu]m terminos. d. l. eorum. in princip. ideo atrocius punitur ibi q̃ in. d. §. adiectio propter superstitionem illius damnatissime artis, τ s[ecundu]m istam declarationẽ ille tex. in. d. §. qui abortionis non videtur esse ita exorbitans a iure cõmuni, imo s[ecundu]m ius cõmune regulatur. Ad tex. autẽ in. d. §. adiectio potest dupliciter responderi. primo, q[uia] decisio illius text. τ pena de qua ibi non adimitur pro poculo amatorio, sed conceptionis que sunt diuersa. quo ad vltimum effectum, vt. s. diximus, ergo debent diuerso iure censeri. l. papinianus exuli. ff. de mino. si aliter enim eue

nit casus q̃ ipse opinabatur sibi imputet[ur] qui dedit poculũ amatorium per modum superstitiosum, q[uia] ex quo a principio dabat operam rei illicite. ex hoc enim non caret culpa. ideo tenetur etiam de casu fortuito, vt in. d. c. fi. de homi. li. vj. vbi si domin[us] mãdauit seruo q[uod] acciperet baculum τ percuteret Titium citra mortem tñ, τ q[uod] diligenter caueret ne ipsum occideret, q[uia] nolebat eum interficere, si tamen famulus tam grauiter Titium percusserit quod ipsum occiderit, ille dñs mandans non excusatur propterea a pena homicidij, licet nunq̃ habuerit animum occidendi illum, τ ratio est illa de qua supra proxime. pro quo facit text. in. c. sicut dignum in princ. extra eo. tit. in antiqu. l. si mulier. ff. q[uod] met. cau. τ. l. qui occidit. §. in
14 hac. ff. ad leg. aqui. † venena igitur de quibus loquitur text. in. d. §. adiectio. non fuerunt facta per sortilegum siue maleficum per modum superstitiosum, sed arte naturali hominis τ peritia medicorũ sicut fiunt τ componũtur venena sanatiua medicinarũ quod patet, quia in vtroq[ue] titulo fit mentio de venenis. s. in titu. legis cornelie de sicarijs. ff. τ. C. τ in tit. de malef. τ matth. C. sed in titu. legis cornelie fit mentio τ tractatur de venenis naturalibus que hominis ingenio τ peritia medicorum fiunt absq[ue] aliqua superstitione siue demonis inuocatione tacita vel expressa, prout est venenum sanatiuũ quod miscetur in medelis ad sanandum corpora egrotantium. d. l. j. τ. l. iij. in princ. ff. ad leg. corne. de sica. Venena vero de quibus loquitur titulus τ iura. C. de malef. τ matth. sunt illa que fiunt p[er] sortilegos, magos, maleficos, aut negromãticos τ similes ope τ suffragio demonis ad q̃ illius inuocatio diuersis precibus tacite vel expresse semper interuenit, τ habet[ur], τ dicit Joan. lec. in summa conf. eo. tit.
15 q. xj. τ. xiij. τ. l. multi. l. τ si excepta. C. eo. tit. ¶ † Ex hac igit[ur] declaratione colligitur ista distinctio q[uod] aut venena siue pocula amatoria fuerunt composita per sortilegum siue maleficum modo superstitioso τ per inuocationem demonis tacitam vel expressam, τ tunc si ex illorum potu causatur mors potantis tradens ille punitur pena vltimi supplicij de qua in. d. §. qui abortionis, aut non fuerunt facta per sortilegum, nec eo modo superstitioso, sed humana industria aut medicorum peritia, τ isto casu morte secuta non punietur pena mortis ille qui tradidit, sed alia mitiori pena de qua in. d. l. iij. §. adiectio. an autem τ quãdo remedia τ pocula ipsa dicunt[ur] esse superstitiosa τ qualiter cognoscatur vide que diximus supra eod. q. precedenti. in materia remediorum que fiunt ad sanandum. ¶ Cogita tamen super premissis, q[uia] doct. non declarant. τ ego hactenus non reperij magis congruam responsionem. Et tenendo istam opinionem pro solutione dicte oppo. non obstante ea que superius in contrarium adducebantur, τ primo quod illa vnica ratio de qua in d. l. iij. in princ. τ. §. j. viget pariter in omnibus venenis que nõ sunt facta hominis necandi τc. q[uia] fateor q[uod] quo ad cõpositionem respectu prime cause, τ quo ad traditionẽ respectu vnius qualitatis. s. carentie animi occidendi equiparantur omnia ista, nõ tñ sequitur q[uod] ad alia que sequuntur, τ sic in omnibus dicantur esse equiparata, q[uia] quo ad vltimũ effectum siue finalem intentionẽ sunt longe diuersa, vt latius supra diximus. non mirũ igitur si fit diuersa decisio in
16 vno q̃ in alio, τ diuerse pene statute sunt. † τ ex hoc potest etiam solui aliud quod vnum determinabile relatum τc. q[uia] illud est verum τ procedit quando illa determinabilia sunt in omnibus equiparata τ vnica ratio in omnibus viget equaliter, sed quando inter ipsa militat diuersa ratio, tunc non possunt pariformiter determinari sed difformiter, s[ecundu]m quod militat diuersitas ratiõis. l. lucius. τ ibi doc. ff. de vulg. τ pup. τ Bart. in. l. titia. ff. de lega. ij. Soci. in. l. cum auus. in. xxvij. col. ff. de condi. τ demon. ¶ Non obstat etiam illud quod dicebatur de malo exemplo quod exprimitur in vtraq[ue] lege, quia tenendo secundam solutionem dico quod in casu. d. l. iij. §. adiectio. viget duntaxat illud malum exemplum de quo ibi intentio tamen tradentis τ effectus ad quem tendebãt pocula erat iustus τ honestus, sed in casu. d. §. qui abortionis. nedum viget malũ exemplum verum etiam mala intentio τ turpis effectus, propter quem pocula predicta facta τ tradita fuerunt. s. explende libidinis p[er] stuprum vel adulterium, vt alias supra diximus. cũ igitur tendant ad diuersum effectum, merito vt diuersa inter se debeant diuerso iure censeri. l. papinianus exuli. τ quod similiter diximus. s. Idem videtur sentire Barto. in. d. l. iij. §. adiectio. in solutione oppo. quã fecit de. d. §. qui abortionis, sed secundum vltimam solutionem dico quod non solum dicũtur esse diuersa quo ad istum vltimum effectum de quo supra. verum etiam quod ad primas causas, τ sic quo ad ipsam compositionem quia illa de quibus in dicto. §. adiectio fiunt industria hominis naturali, τ s[ecundu]m naturalem peritiam medicorũ, sicut alia venena sanatiua medelarum, vt alias supra diximus, illa vero de quibus in. d. §. qui abortionis fiunt per modum superstitiosum arte diabolica τ per inuocationem demonum tacitam vel expressam

expressam, vt alias diximus ⁊ habetur in sum. con. per Ioã. lec. eo.
ti. q. ij. ⁊. xj. ⁊. xiij. per totum. nimirum igitur si grauius puniuntur
17 † quia omnia opera que fiunt arte malefica sunt plurimum detestã
da ⁊ grauius puniẽda, vt. d. l. nullus. ⁊. l. nemo. C. de male. ⁊ math.
Et licet ista vltima solu. prima facie videatur subtilis, ⁊ concluden-
ter soluere nodum inter ipsas duas leges, precedens tamẽ solutio
mihi magis placet, ⁊ est magis iuridicta, ⁊ hanc vr̃ tenere Bart.
in. d. §. adiectio, vt. s̃. dixi hec enim vltima in veritate sapit diuina-
tionem, quia dicere quod pocula illa de quibus in. d. §. qui abortio-
nis. fuerunt facta per sortilegium siue maleficum diaboli instructio-
ne, de hoc nullum verbum fit in. d. l. nec ex aliquo iudicio vel conie
ctura hoc deduci potest. Preterea video quod pocula que fiũt ar
te magica ⁊ traduntur mulieri ad flectendum publicum animuz ad
libidinem, licet mulier ipsa moriatur ex poculi assumptionem, tamẽ
maleficus ⁊ ille qui ipsum consulit, vel qui scienter dedit poculum
puniuntur omnes vltimo supplicio, vt. l. eorum in princ. l. nemo. ⁊. l.
multi. C. d̃ malef. ⁊ math. vbi hec expresse probantur, ⁊ tamen in. d.
§. qui abortionis. ⁊ ex traditione illius poculi amatorij quando mu
lier que assumpsit non moritur, non infertur pena vltimi supplicij,
sed humiliores in metallum damnãtur, honestiores vero in insulam
relegantur confiscata dimidia parte omnium bonorum suorum, vt
ibi dicitur, ergo non est dicendũ quod illa sint pocula facta arte ma
gica, sed naturali, prout sunt ea de quibus in. d. §. adiectio. sed ideo
diuersis penis puniuntur, q2 tendunt ad diuersum effectum, vt alias
18 s̃. diximus, ⁊ hoc est de mente Barto. in. d. §. adiectio. † ponamus
enim qd̃ quis dedit venenũ sanatiuũ egroto vt recuperet sanitatez ⁊
liberet ab illa infirmitate. ex cuius tñ assumptione fuit liberatus a
vita q2 mortuus est erit ne dõm quod talis medicus vel alius q de-
dit venenum in medela sit puniendus pena mortis vel relegationis
aut alia simili, certe non, immo erit immunis ab omni pena dummo
do non interuenerit dolus aut lata culpa, vt. d. l. iij. §. alio senatuscõ
sulto. ff. de sica. q2 in isto veneno defuit dolus ⁊ animus occidendi,
deficit etiam malum exemplum ⁊ turpitudo finalis intentionis, q2
omnia sunt bona ⁊ cum bona intentione facta, ideo euadit impunis,
ergo sunt omnino diuersa quo ad effectum. ¶ Postremo vt me ex
pediaz de ista questio. sic distingue, aut nos loqmur de poculo abor
tionis seu amatorio, ⁊ tunc aut ex illius assumptione ille qui assum-
psit perijt, aut non, priori casu ille qui dedit, ⁊ si dolo non dederit pu
nitur vltimo supplicio propter malum exemplum. Suppleas tñ ⁊
turpitudinem finalis intentionis, ⁊ ita intelligitur tex. in. d. §. q abor
tionis, vbi est casus. ¶ Aut non fuit mors secuta ⁊ isto casu humi-
liores in metallum perpetuo damnantur, honestiores vero pp̃ malũ
exemplũ ꝯfiscata dimidia parte bonoꝝ suoꝝ in insulaz perpetuo re
19 legantur fm̃ q̃ dicit tex. cũ gl. in. d. §. qui abortionis. ¶ † Aut nos
loquimur in veneno conceptionis, ⁊ tunc aut ex illius assumptione
quis perijt ⁊ ille qui tradidit punitur pena relegationis duntaxat p
pter malum exemplum ex quo in ipsotradente erat bona ⁊ iusta in-
tentio sua finalis que tendebat ad suscipiendaz prolem quod est fa-
uorabile, vt. s̃. diximus. Si enim ista est causa fauorabilis in quo igi
tur consistit istud malũ exemplum de quo loquit̃ text. in. d. §. adie-
ctio. in fi. Respon. q2 mulier illa videtur quodãmodo voluisse violẽ
tare naturã ⁊ voluisse imponere fecunditatem in vtero in quo deus
⁊ natura imposuerunt sterilitatem. propter hoc videtur esse malum
exemplũ, q2 fuit nimiũ audax. nam prohibitum est velle subuertere
ordinem nature. c. si aliqs. de homi. in antiq. ¶ Aut non fuit secuta
mors illius absorbẽtis, ⁊ nulla pena punit̃ ex quo caret dolus ⁊ cul-
pa dũmodo aliquod scandalũ subsecutũ non fuerit ⁊ ita videtur sen
20 tire gl. in. d §. adiectio. ¶ † Aut nos loquimur de veneno sanatiuo
quod fit causa sanitatis ⁊ miscetur in medelis, ⁊ isto casu siue sequa
tur mors absorbentis siue liberatio ab illa egritudine siue non, i om-
nem euentum qui tradidit vel cõposuit erit immunis ab omni pena
dũmodo nõ adsit dolus vel culpa. d. l. iij. §. alio a contrario sensu, ⁊
s̃. pxi. diximus, ⁊ per hec sum expeditus de ista ardua ⁊ nobili. q.
¶ Sed antequã ad vlteriora procedam q̃ro in hac materia, quid si
aliquis causa libidinis aut odij aliquid potãdum dederit mulieri, vt
parere vel concipere non possit. quod dicitur venenum siue potum
sterilitatis quod est contrarium veneno conceptionis de quo supra
21 proxime dixi qua pena ille qui tradidit puniatur. ¶ † Respond.
quod de iure canonico quasi homicida puniendus erit, ita dicit tex.
vbi est casus iste in. c. si aliquis. de homicid. sed glos. ibi dicit quod
debet intelligi de pena spirituali. s. excommunicationis que infer-
tur tam in clericum quam in laicum, non tamen clericus pp̃ter hoc
efficitur irregularis ac si verum hominem viuentem occidisset nisi
probaretur infantem animatum ⁊ viuentem occidisse, vide gl. in. d.
c. si aliquis. ⁊ ibi Abba. Si vero loquimur de iure ciuili fit eadem
distinctio, aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo, quia
adhuc formatus nõ fuerat nec animatus ⁊ tradens poculum puni-
tur pena extraordinaria siue relegationis. d. §. qui abortionis. l. di-
uus. ff. de extraor. crimi. ⁊. l. cicero. §. fi. ff. de pen. aut erat iam anima
tus ⁊ viuens ⁊ punitur de homicidio, q2 hominem dicitur occidisse,
vt. l. j. ff. ad leg. pompo. de parici. ⁊ melius in. l. pen. C. ad leg. cor. d̃
sica ⁊. l. j. in prin. ff. eo. ti. ⁊ per glo. in. d. l. diuus. ff. de extraordi. cri-
mi. ⁊ infra latius dicam. in seq. q.

SVMMARIVM

1 Poculum tradens abortionis, vt fetum edat immaturum, quali-
ter puniatur.
2 Mulier pregnans poculum abortionis scienter sumens, qualiter
puniri debeat. ⁊ nu. 6.
Mulier pregnans pecunia accepta partum suuz abigens, pena ca
pitis plectitur.
3 Anima in sanguine dicitur habitare, hinc est q̃ plerĩq3 vltramon.
fortiter bibunt, ne animam in sicco morari contingat.
Fetus in vtero matris intra quantuz tempus formari censeatur.
Planete singuli mense singulo operari dicuntur in formatione in-
fantis in vtero.
4 Saturnus vite humane inimicus mense primo fetus formandi re-
gnare putatur.
Iupiter humanis amicus, scd̃o mense formando fetui censetur pre-
esse, tertio Mars, Venus quarto, sexto Sol. Luna septimo.
5 Infans natus mense septimo ideo viuere posse dicitur qd̃ sub Lu-
na nascatur.
7 Mulier de iure canonico excommunicatur que poculum sumit vt
fetus immaturus edatur.
8 Poculum amatorium dans mulieri pregnanti ex quo moritur an
puniatur.
9 Clericus ministrans poculum amatorium non efficitur irregularis
nisi effectualiter viuentem hominem occiderit.
Excommunicatus efficitur qui amatoriuz poculuz propinat ex quo
sequitur abortiuum.
10 Poculum ministrans cum sortilegijs factum nedum punitur, sed
⁊ qui illud confecit puniri debet.

Decimotertio prosequen-

1 do materiam proculorum quero † quid si aliquis mi-
nistrauerit poculum mulieri pregnanti ad effectum
vt faceret abortiuum, quod postea effectualiter subse
cutum fuerit, qua pena puniatur. nec putes. q. istaz esse eandem de
qua in dicto. §. qui abortionis, q2 ibi non fit mentio de abortu secuto
vel de infante occiso, sed disponitur ibi quando poculum ipsuz no-
cuit matri. Ad propositum igitur Respon. quod in hac questio. re
petenda est distinctio illa quam. s̃. proxime. in fine precedentis que
stio. dedimus quod aut infans in vtero matris erat iam animatus,
⁊ viuens aut non. primo casu qui dedit poculuz nulli dubium est q̃
secuto abortu tenetur ab homicidio. l. penulti. C. ad legem cornel. de
sica. l. j. in princip. ff. eod titu. l. cicero. in princip. ff. de pen. ⁊ not. per
glo. in. l. diuus. ff. de extraordi. crimi. glo. est in. c. si aliquis. de ho-
micidi. ⁊. secunda. q. iiij. consuluisti, quia isto casu dicitur occidisse
hominem ⁊ sumus proprie in terminis legis cornelie de sicarijs. ca
pite quinto, vt. l. tertia. in princip. ff. eodem titulo, ⁊ ista dicuntur es-
se mala venena que facta sunt hominis necandi causa, dicta lege ter
tia in princip. Secundo vero casu quando partus siue infans non-
dum erat animatus neq3 formatus secuto aborsu non tenetur de si-
carijs, sed alia pena extraordinaria relegationis vel simili ad arbi-
trium iudicis fm̃ qualitatem facti, ⁊ personarum conditionem di-
cta. l. diuus. ⁊. l. cicero. §. fi. ⁊. l. pregnantem. ff. de pen. ⁊. l. si mulierẽ
2 visceribus. ff. ad legem cor. de sica. ¶ † Mulier autem que scienter
poculum ipsum assumpsit vt faceret abortiuum, si inde sit secutus
aborsus ⁊ infans iam animatus, ⁊ completus erat tenet̃ pena legis
pompeie de paricidis, q2 est matricida, vt. l. prima. in versic. mater
ff. ad leg. pompe. de paricid. ⁊ ibi Bart. ⁊ Bal. in. d. l. diuus. idẽ
tenet quod si mulier ipsa adhuc pregnãs recepta pecunia partum
suũ abegerit tenetur pena capitis indistincte, siue partus erat iã ani
matus siue non, ⁊ hoc propter turpitudinem illam receptionis pe-
cuniarum, quia dicitur assassinium, vt. l. cicero. in princ. ff. de pen. vi
de Barto. in. d. l. diuus. Sed q2 fit illa distinctio quod aut partus
erat animatus aut non in materia abortionis quero quanto tempo-
re partus siue infans in vtero matris dicitur esse animatus a die cõ
3 ceptionis. Respond. cum primum formatus fuerit infans, ⁊ com-
pletus corpore tunc anima ingreditur in ipso corpore que infundi-

tur a Deo, illo tunc cum corpus reperitur formatus. xxxij. q. ij. q̃d vero. z. c. moyses. non enim conuenit quod anima prius infundatur in corpore illo anteq̃ habeat perfectam formã omnibus partibus z membris suis, q2 non est conueniens q̃ habitare debeat in corpore sicco hoc est rudi z informi, debet enim habere sedem siue domũ suam perfectã in qua habitare possit, vt dicit gl. in d. c. quod vero. z. c. moyses. que glo. in versi. sicco. dicit q̃ s̃m quorundam opinio-
3 nem † anima dicitur habitare in sanguine. z propterea dicit q̃ Normanni, Anglici, z Poloni fortiter bibunt ne cõtingat animam habitare in sicco. Rursus queritur quo tempore vel infra quantũ tempus infans dicitur esse formatus in vtero matris. glo. in d. l. diuus, videtur tenere quod in quadraginta diebus. Bar. ibi dicit esse verum in masculo, in femina vero post. lx. dies demum hoc declarandum reliquit naturalibus. dominus autem Conciliat. in suis differẽtijs Physi. differ. xlix. dicit q̃ trigesimo aut. xxxv. die ad plus partus siue infans in vtero matris dicitur esse formatus. ¶ Deinde ponit notabilem z pulchram doctrinam circa partus genituram formationẽ z augmẽtum, z de illius ortu. dicit enim q̃d vnusquisq; infans a principio sue creationis, dum primo incipit generari, vsq; ad diem sui ortus, recipit fomentum z influentiaz ab omnibus septẽ planetis, quorũ vnusquisq; singulo mense successiue sui syderis gratiam naturaliter operatur in ipso infante in vtero matris iacente, s3 quam paulatim infans recipit augumentum, ita quod deuenit ad p-
4 fectionem suam z venit in lucem. ¶ † Primo enim mense regnat Saturnus qui est frigidus, z siccus, inimicus vite humane que cõsistit in callido z humido, vt per glo. predictam in. d. c. quod vero. z. d. c. moyses. istius planete seu syderis natura est sperma viri de recenti effluxum in ventre matris quod adhuc liquidum est vna cum spermate mulieris insimul coagulare, z inspissare, ita quod possit recipere formam z adeo fortiter illud perstringit coagulando q̃d reducit illud tanquam in massam paste, quo sic in vnum coagulato fit paulatim extensio, z formatur primo caput deinde alia mẽbra adeo quod. xxx. die completo communiter, infans solet habere formam suam perfectam. ¶ Secundo mense venit Jupiter qui est calidus, z humidus amicus vite humane, z inimicus mortis, z infantẽ ipsum quem formatum reperit extendit, z auget, quos vero inuenit nõdũ esse bene formatos illoꝝ formas complet mirabili gratia, z fortuna quod euenire solet, qñq; propter debilitatem matris, z hinc est q̃d mulieres iste cõiter solent secundo mense sentire infantem in vtero commoueri. ¶ Tertio mense Mars succedit qui est calidus z siccus vt ignis. z iste similiter fert opem augumento partus illas humiditates quas reperit ex residuis sideris Jouis desiccat z incumbit augumẽto pueri. ¶ Quarto deinde mense venit Uenus que est frigida z humida vt aqua z ipsa similiter tẽperat superfluas caliditates ignitas precedentis syderis. ¶ Quinto succedit Mercurius ¶ Sexto Sol ¶ Septimo Luna. z vnumquodq; sydus procedit proportionabiliter, s̃m eius naturam in augumentum ipsius infantis. cõpleto igitur septimo mense cursus iste syderens reuertitur iterũ ad primũ quod est Saturnus qui regnat z operatur octauo mẽse. Deinde ad Jouez qui venit nono mẽse, postea ad Martẽ qui de-
5 cimo, z sic de singulis successiue. † Et hinc est quod infans qui nascitur septimo mense viuit, eo q2 nascitur sub sydere lune vite humane cõpatibili, z q2 tunc infans dicitur esse perfectus, ex quo participauit de natura z qualitatibus omnium septem syderum siue planetarum, si nascitur illo septimo mense dum Luna dominatur, viuit, z q̃ plures reperiuntur qui nati sunt septimo mense z viuunt. Si vero octauo mense veniret in lucem perraro vel nunquam viuit, ratio est q2 venit sub sydere Saturni maligno z multum c̃rio vite hominis, ex quo vt dixi est frigidus z siccus h3 conformitatem cum morte, illi igitur qui sub isto sydere veniunt in lucem adeo grauiter vulnerãtur z premuntur istius syderis malignitate, z frigiditate q̃d necesse est vt pereant. Hi vero qui nono mense veniunt in lucẽ, prout maior pars venit, oẽs cõiter viuunt, z crescunt ex quo sub Joue ceteris benigniore sydere, z humane vite c̃seruatore oriũtur de quo magis q̃ de alijs natura letat̃, hec l3 sint aliquantulũ extra materiã nostrã, tñ q2 sunt delectabilis intelligẽtie, saltẽ pro iunioribus hic inserere placuit. ¶ Redeamus nunc ad materiã nostrã qua querebamus quãto tempore infans in vtero matris dicitur esse formatus, z concludendũ est h3 opinio. dicti doc. q̃ cõmuniter. xxx. z qñdoq; xxxv. die ad plus a die ipsius conceptionis. quidam alij dixerunt q̃ masculus post. xl. femina vero post. lxxx. dies habet perfectaz formã. ita dicit glos. v. distinc. in princ. in versic. xl. quam refert z sequitur Abb. in. c. si aliquis. in fi. de homi. tamen de iure ciuili non est discedendũ ab opi. gl. in d. l. diuus. que est communiter approbata.
6 † Si igitur post dictum tempus mulier acceperit poculum abortionis scienter tenet̃ vt matricida, z legis põpeie de parricidis pena puniẽda est vt. d. l. j. §. mater. ff. ad leg. põpe. d parricid. si aũt alius sciẽter dederit poculũ predictuz quod ipsa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit punitur pena legis cornelie, de sicarijs, vt. l. j. in prin. z. l. iij. ff. eod titu. de sica. Si vero poculum predictum assumptum fuerit ante tempus predictum. s. anteq̃ puerperium esset formatum in vtero, z tunc aut mulier accepit pecuniaz pro bibendo poculum vt faceret abortiuum, z isto casu semper mulier punitur pena capitis, siue infans erat iam formatus siue nõ. d. l. cicero. in princ. z ibi Bart. z idẽ Bar. in. d. l. diuus. ff. de extra. crimi. si vero mulier pecuniam non accepit non punitur pena mortis quando ante tẽpus formationis z vite ipsius infantis assumpsit poculum, sed alia pena extraordinaria relegationis. d. l. diuus. z ibi glo. z Barto. in. l. pregnantem. z. l. cicero. §. fi. ff. pen. z. l. si mulierem visceribus. ff. ad leg. cor. de sica. quod verum est de iure ciuili per iura predicta.
7 ¶ † De iure autem canonico infertur pena spiritualis. s. excommunicationis quocũq; tẽpore fuerint data dicta pocula etiam si essent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero ad effectum ne concipiat eadem pena puniunt̃ velut homicide. c. si aliquis. de homici. in antiquis, z diximus. s. proxima. q. in fi. Predicta omnia tamen p̃cedunt quãdo fuit secutus effectus quod mulier fecit abortiuum partuz, sed quid si non obstante poculo mulier peperit filium viuentem z qui durauit in vita, an qui dedit poculum vel ipsa mulier puniatur, z qua pena, vide. d. And. barba. in consil. xxiij. in. ij. volu. vbi dicit quod non d3 puniri pena mortis ex quo non fuit secutus effectus, q2 hodie in maleficijs potius spectatur euentus quam solus animus delinquentis sine effectu, nihilominus non euadet impunis ille qui scienter tradidit vel qui scienter assumpsit, q2 poterit relegari per ea que habentur in. d. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. Quãdoq; vero ex poculo huiusmodi sumpto mulier ipsa perijt, z tunc ille qui tradidit punitur pena vltimi supplicij, licet nõ dederit dolose contra ipsam, q2 res mali exempli est. z iste proprie
8 casus in. d. §. qui abortionis. in fi. † Quid si aliquis dederit poculum amatoriũ mulieri pregnanti, vt flecteret eius animum ad amãdum ipsum tradentem, ex quo poculo mulier ipsa perijt qua pena puniatur tradens. dic quod eadem pena vltimi supplicij quamuis animum occidendi non habuerit z doluz non fecerit, vt. dicto. §. qui abortionis, q decidit vtrũq; casuz in terminis, hec tñ que. s. diximus p̃cedunt de iure ciuili z inter laicos. De iure aũt canonico vltra ea q̃ diximus. s. clarius hic distingue q̃ aut loqmur de iure antiquo s3 legẽ Moysi, aut de iure nouo s̃m c̃stitutiones põtificũ. Primo casu si infans iam formatus z animatus erat q̃ qliter z q̃to tp̃e dicatũ esse formatus, z animatus diximus. s. ea. q. tũc det animã p aĩa. Et sic punit̃ pena mortis q dedit poculũ abortionis, quo necauit infantẽ viuẽtẽ, vt. in. c. moyses. xxxij. q. ij. in prin. aut partus nondũ erat cõpletus in forma nec animatus, z tradẽs poculũ hmõi mulctatur pecunia arbitrio iudicis. d. c. moyses. Rõ est, q2 nõ põt dici exani-
9 matũ illud q̃ caret anima q̃ nõ h3 adhuc. ¶ † Secundo vero casu quãdo loquimur de iure põtificio, aut loquimur de pena irregularitatis vel degradationis, z ista non infertur nisi clericus effectualiter hominẽ viuentem occiderit, vel q̃ sit natus, vel adhuc in vtero matris nõ refert. z in. c. j. z. c. sicut dignum. §. j. de homi. z p glo. in d. c. moyses. c. si aliquis. in gl. eo. ti. z gl. in. c. consuluisti ij. q iiij. idem sequitur Panor. in. d. c. si aliquis. aut loquimur de pena excõicationis, z ista infert̃ pro quocũq; abortiuo secuto siue puerperium erat animatuz siue nõ, z iura ipsa appellant istud homicidiũ, sed anteq̃ infans sit plene formatus, z animatus non potest dici pprie homicidium, q2 non potest corpus examinari q̃d adhuc caret anima, vt. s. proxi. diximus, isto casu igitur improprie dicitur homicidium, vide tex. in. d. c. si aliquis. z ibi do. Abba. immo hac pena punitur etiã si aliquis libidine aut odio daret mulieri que nondum concepit venena siue pocula sterilitatis ad hoc ne coeundo concipere possit, vt. d. c. si aliquis. vbi est casus valde not. quod non solũ quis tenetur de homicidio pro abortiuo iam facto, sed pro fiendo
10 vel pro impedimento prestito ad concipiendum. ¶ † Et no. etiam hoc vnum in tota materia poculorum, quod non solum punitur qui scienter tradidit poculum, verũetiam ille qui scienter fecit z composuit, ita expresse no. Panor. in. d. c. si aliquis. in prin. z no. in. l. j. in prin. z in. l. iij. in prin. ff. ad leg. cor. de sica. hoc idem seruatur in quibuscunq; alijs sortilegijs, vt no. Arch. xxvi. q. v. quicunq; z. j. dis. si quis viduam. xxiij. q. vlti. pessimam. ff. ad leg. iul. maiest. l. j. z. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. adduxisse.

SVMMARIVM

1 Sacerdotes super rebus prophanis ad sortilegia aptis celebrãtes, qualiter debeant puniri.

Sacerdos

2 Sacerdos missam defunctorum pro viuentibus celebrãs vt citius moriantur, aut periculum incurrant, qualiter puniatur.
3 Clericus qui sacramento abutitur pena arbitraria punitur.

1 Decimoquarto quero vltra† ea que diximus.s.in.xj.qõ.videndum est quid de sacerdotibus q super rebus prophanis, & aptis ad faciendum sortilegia & ad illum duntaxat effectum oblatis, vnam aut plures missas sciẽter celebrant adhibitis nepharijs, & inhonestis precibus, & verbis superstitiosis, quibus penis puniuntur. Res vero super quibus solent missas ipsas celebrare sunt vt plurimum iste panis crudus siue pasta, aut coctus, vt placenta, item calamita quandoqz cutim indumẽti pueri nascentis, quam appellant pelliculam virginem, & alia his similia simplicia, aut mixta imposita super altari illis modis de quibus supra diximus in tertia questione pro isto facinore, dic quod de iure canonum clericus omnino deponitur, vt in capi. si
2 quis episcopus.xxvj.qõ.v.† si enim pro sola celebratione misse defunctorum dicta pro viuentibus, vt citius moriantur aut periculum mortis incurrant, sacerdos perpetuo priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atqz dignitate & in perpetuũ exilij ergastilo, vna cum consulente vel id fieri procurante relegatur, vt in.c.quicunqz.xxvj.qõ.v.& diximus.s.xj.q.ver.pro faciliori. quantomagis deberet iste sacerdos deponi, & relegari qui in missarum suarum celebratione illa prophana & immunda turpiter commiscuit illaqz vel deo aut potius demoni vouere turpibus, & superstitiosis precibus non veret. certe non video cur minori pena puniri possit, maxime qñ scienter ista patrauit.d.c.quicunqz.in.ij.parte.circa finem.pro quo facit in argu.text. de consecra.dist.ij.cum omne crimen.in fi. vbi grauiter punitur clericus depositione, qui abutitur ordine sacramenti, licet id non faciat ad effectum sortilegiandi, aut per modum superstitiosũ,
3 vt latius infra dicam. ¶ †Quidam vero dixerunt quod pro huiusmodi facinore sit pena arbitraria, iuxta doctrinam.d. Abba.in d.c.ij.extra eo.ti. hoc tamen tolerari posset quotiescunqz factuz nõ esset valde turpe vel persona sacerdotis esset adeo simplex, & debilis ingenij quod de facili quis cognoscere posset quod bona fide ductus fuerit circumuentus putans bene facere & non peccare, vt in.d.c.ij.& est tex.& ibi Bar.in.l.si adulterium cum incestu.in ver idem pollioni.ff.ad leg.iul.de adulte.

SVMMARIVM

1 Sacerdotes debito modo & ordine sacrificandi abeuntes, quam penam dare debeant.
2 Sacerdos qui forma debita, aut etiã materia sacramenti non seruata celebrat, omni ordine & gradu ad tempus priuari debet.

1 Decimoquinto quero quid† de sacerdotibus qui abutuntur debito mõ & ordine sacrificãdi, vt qz non ponunt vinũ cuz aqua simul in calice, sed vinum tñ, aut aquã solam vel botruz vuarum comprimunt in calice aut panniculum musto intinctũ, & diu gseruatum aqua ablauãt & illam lauaturã ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem sacramenti intinctum in vino calicis sacrato tradunt laicis pro cõmunione siue eucharistie sacramento qbus penis puniuntur. omnia ista narrantur in tex. in cap. cũ omne
2 crimen. de consecra. dist. ij. & concluditur in fine† quod sacerdos pro isto facinore dz priuari ad tempus omni ordine & gradu arbitrio iudicis, & tandiu sic priuatus existere donec iudici visum fuerit illum congruam penitentiam peregisse vt postea purgatus ad omnia sua pristina restituatur, vt ibi dicitur.

SVMMARIVM

1 Sacerdos vel quiuis alius res sacras aut sacratas ad vsus prophanos conuertens, qualiter puniri debeat.
2 Baldassar rex Babylonis interfectus quod vasa sacra templi in prophanos conuerterit vsus.
3 Diaconus rebus sacris abutens & in vsus prophanos eas quertẽs, quãto tempore excõicatus ab altaris ministerio sit suspensus.
4 Abutens rebus sacris in sortilegijs sacrilegij reus est.

1 Decimo sexto quero qua† pena puniuntur sacerdos vel laicus qui vasa ecclesiastica sacrata vel vestes sacras aut benedictas vt est altaris palla, calix, patena, purificatorium, tabernaculum sacramenti eucharistie, aut aliquaz reliquiaz, itẽ lapidẽ sacratũ totum aut partẽ siue corporale, manipulum, stolã, camisuz, planetam, item vela que sunt in sanctuario aut iuxta imaginẽ crucis aut beate Marie virginis & alia his similia acceperit & ad pphanos vsus irreuerenter querterit aut dãnabiliter in sortilegijs cõmiscuerit. Dic qp primo casu quando quis abutitur illis in prophanis domesticis vsibus circa sortilegia de iure antiquo ẽm legem Moysi vltione diuina percutiebantur, & sepius morte, & totius status subuersione, si
2 erant reges vel alij principes, vt habetur Daniel.v.† Vbi rex Baldassar filius Nabuchodonosor postqz cepit erga deum, & res factas irreuerẽter se hr̃e, & qp sacrata vel benedicta vasa aurea, & argentea ex sacro tẽplo dñi in Hierusalẽ abstulerat, & cũ illis ipse rex Baldassar vna cũ principibus & primatibus suis vxoribus atqz cõcubinis in guinijs suis vinũ biberãt, iratus est valde deus de tanta eoz insolẽtia. & primo monuit regẽ Baldassarẽ quodã preconio literaz miraculose scriptaz in albo pariete aule regie quas nemo sapientũ ipsius regis Baldassaris, sz solus Daniel interpretatus est & cõminatus fuit futuz malũ iudiciũ ɔ̃ ipsuz, adeo vt illa nocte ipse rex Baldassar ab inimicis suis interfectus est & regnũ suũ ad extraneas manus deuenit vide in.d.v.c.Daniel. de quo fit mentio de cõse.dis.j.c.vestimẽta.& c. in sancta. vñ gcludi põt qp de iure antiquo pro hmõi rapina & abusu sit pena mortis, & bonoz suoz publicatio
3 aut mala successio. ¶ † De iur̃ vero pontificio Diaconus pro isto crimie tribus annis & sex mẽsibus excõicatus existit & ab altaris ministerio omnino suspensus habetur. Presbyter vero decem annis, & sex mensibus remanet excõmunicatus, vt habetur de gse. distin.i. nemo per ignorantiam. ¶ Si vero bona predicta ipsi immiscuerũt in sortilegijs aut alijs tradiderunt vt immiscerent grauius puniunt̃, qz clericus debet deponi & omnibus suis officijs atqz beneficijs ordine gradu & dignitate priuari & in perpetuum carcerẽ intrudi, aut in exilium perpetuum mitti. vt.d.c.si quis eps.&.c.quicunqz in fi. xxvj.q.v.vel dic ẽm Abb.in.d.c.ij.extra eo.ti. quod erit pena arbitraria ẽm arbitrium iudicis moderanda attenta qualitate facti, & personaz conditione vt alias diximus.s.eo. per dicta iura que amplius non refero vt capiam breuitatem.
4 ¶ † Et nota vnum in tota materia sortilegioz quod ille qui abutitur rebus sacris vel benedictis, & ecclesiasticis semel dedicatis, non solum tenet̃ penis de quibus.s. verũetiã tenetur pena sacrilegij, qz in veritate per similem cõtrectationem rerum sacraz committitur sacrilegium vt habet̃.xvij. q.iiij. sacrilegium.&.c.si quis contumax.§.j.&.d.Joan.lec.in sum. in tit. de sacrile.q.iij.&.s.Tho.in sum.ij.ij.q.xcix.arti.iij.ver.dõz, & de pena ipsorum, vide in.d.c.si quis contumax. Immo dicit Archi.in.c.felicis de pen.lib.vj.in prin.qp sacrilegiũ cõmittit quilibz de ordinibus clericoz qui ariolos incantatores aruspices & similes cõsuluit vel similia facit intelligẽs in effectu qp omnis sortilegus potest dici sacrilegus & de sacrilegio puniri, vide tñ que latius dicã infra ti.seq.q.j.& nota etiã qp pro isto crimine subtractionis vasoz sacrorum de ecclesia imponuntur grauiores pene de quibus habetur.xij.q.ij.de viro. vide ibi.

SVMMARIVM

1 Sacerdos in missaz celebrationibus preces nepharias, & turpes admiscens & ad malum finem, qualiter sit puniendus.
2 Sacerdos Hispanus decretorum doctor etiaz quadragesimũquintum egressum annum in insaniam & furorem vertitur ob nephandum amorem monialium.
3 Sacerdos preces aut oblationes nepharias in missaruz solẽnijs offerens officio & beneficio, gradu, & ordine est priuandus.
4 Pene secundum facti qualitatem, turpitudinez, aut scandaluz sunt aggrauande aut molliende.
5 Animus maxime in omnibus criminibus est attendendus.

1 Decimoseptimo quero †quid de his sacerdotibus qui in missarum suarum celebrationibus huiusmodi aliquas preces nefandas, & turpes absqz alicuius rei immixtione protulerint illa aut Deo aut demoni vouendo non absqz magna superstitione dicauerint. quero qua pena puniantur, & vt facilius res ista apprehendi possit subdam exemplo prout habui semel in facto Rome.
2 ¶ † Quidam vir Hispanus clericus in sacris beneficiatus, & decretorum docto. etatis anno.xlv.vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenuz que erãt plurimum forma venuste, quas iste sepius ad monasterium visitabat, & blandis verbis atqz muneribus multoties blandiebatur eis, adeo quod propter illaz pulchritudinem, & venerabilem venustatem ille

Hispanus paulatim cepit ardescere, ⁊ frequẽtius illaꝝ monasterij
limina visitare ⁊ in tam magnã deuenit insaniam ⁊ cecitatem ꝙ die
nocteqꝫ tam in somnis quã in vigilia nil aliud nisi illaꝝ amplexus,
⁊ ꝯcubitus meditabatur corde, verbo, gestis, aut signis. Et in tã gra
ui demẽtia adductus fuit ꝙ asserebat xp̄m esse, ex quo ipse erat cle-
ricus, esse sponsũ ecclesie, ⁊ moniales illas similiter esse spõsas ec-
clesie, nã qꝛ dicebãtur esse sponse Christi qui repreſentatᷣ ꝑ ecclesiaꝫ
ꝯcludebat ꝙ sponsi ⁊ spõse spirituales, hoc est, sacerdotes, ⁊ monia
les poterãt adinuicem carnaliter copulari sine peccato, ⁊ quod ita
deus preordinauerat, putans summũ bonũ in solo coitu cõsistere. ⁊
ꝙ turpius est ipse sepius hoc predicabat illis iuuenculis adeo quod
ipse ceperunt illũ euitare, vnde ipse clericus postea deuenit in maio
rem insaniã, qꝛ quotidie cũ esset literatus cõponebat aliquas oratio-
nes ⁊ preces nefarias qᷝbus orabat deũ ⁊ alios sanctos vt prestarent
sibi robur maximũ in renibus, in lumbis vero calorẽ talẽ quo posset
facilime in magna abũdantia luxuriari ⁊ coitũ carnis sepissime cõ
plere, ⁊ qꝛ illaꝝ monialium quedaꝫ vocabatur Cecilia, altera Vrsu
la, alia vero Magdalena, ⁊ Clara, in ipsis suis orationibus, quas
quotidie de nouo formabat summis precibus deprecabatᷣ virgines
illas sanctas, ⁊ beatas post dei inuocationẽ, vt ex dono gratie specia
lis in mentibus, ⁊ cordibus ipsaꝝ monialiũ hanc meditationeꝫ ⁊ fir
mã opinionẽ infunderẽt, ita ꝙ ipse moniales firmiter putarẽt ⁊ cre
derẽt nullum aliud magis meritoriũ opus deo fieri posse quã coire,
⁊ carnaliter cõmisceri, crescere ⁊ multiplicare, nulla adhibita perso
naꝝ distinctione, sit sacra vel prophana, sit coniugata vel soluta, sit
consanguinea vel extranea, ⁊ similia, ⁊ qđ ex coitu hmõi putarẽt vo
tum castitatis nullatenus infringi posse, sed magis hoc deo placere
quam holocaustũ siue sacrificiũ, ⁊ vltra hoc ꝙ ardentius illaꝝ cor-
da incalesceret ad amanduꝫ ⁊ vehemẽter diligẽdũ viꝝ ipsum sacer
doteꝫ qui erat spõsus ecclesie ⁊ eius vota carnalia firmiter maxima
cum humilitate adimplere eiusqꝫ mandatis vt veri patris parere as
serens ꝙ illo modo cõsummandũ erat matrimoniũ spirituale inter
religiosos viros ⁊ mulieres quemadmodũ matrimoniuꝫ carnale cõ
sumatur per veram vtriusqꝫ cõiugum carnalẽ copulam, vt in. c. con
tinebatur, primo responso. de despon. impub. ⁊ in. c. tua nos. đ spõ-
sa. Quas qᷝdẽ schedulas ip̄e clericus portabat quotidie ad quoddã
monasteriũ vbi morabantᷣ quidã boni ⁊ purissimi sacerdotes mendi
cantes, qui potius simplicitate ⁊ bonitate q̃ꝫ doctrina religionẽ suã
profitebantur, ⁊ die qualibet ad ecclesiam illius monasterij accede-
bat ad missam ⁊ singulis diebus vnam ex ipsis schedulis dabat sa-
cerdoti, ⁊ dabat etiam iulium vnum pro eleemosina ad hoc vt in ce-
lebratione misse. s. in memento preces illas Deo, ⁊ sanctis virgini-
bus predictis offerret cum deuotione orando deum ⁊ sanctas virgi
nes predictas vt pia vota ipsius orantis exaudirent. ⁊ hoc modo de
cepit vnũ vel duos ex simplicioribus ⁊ rudioribus illoꝝ monacho-
rum. ⁊ interim ipse quoqꝫ intererat misse, ⁊ totidẽ easdemqꝫ preces
ipse cũ deuotione recitabat, ⁊ ꝓsequẽdo vlterius in hac sua supstitio
ne quotidie nouas orationes ꝯponens deuenit tandẽ ad manus cu-
iusdã monachi qui erat ceteris magis doctus atqꝫ expertus q̄ sum-
pta schedula duplicata vna cũ eleemosina accessit ad altare ⁊ perle
gens que intus erant verba valde obstupuit, ⁊ ne misse sacrificiuꝫ ꝑ
turbaret dimisit schedullam illã in angulo altaris, ⁊ prosecutus fuit
missam. demũ ea ꝯpleta ipse monachus multum reprehendit ipsuꝫ
clericũ Hispanũ dicẽs ꝙ verba illa erant valde turpia, ⁊ supstitio-
sa, nec merebantur per aliquẽ sacerdotẽ in tanto misse mysterio me
morari, at ille subrisit deridens monachi illius simplicitatẽ et igno-
rãtiã, cepitqꝫ secũ velle disputare, qꝛ argutus erat quasdã interpre-
tationes diuine scripture lõge erroneas attribuẽs, adeo qđ nõ trãsi
bat absqꝫ scrupulo ⁊ labe heretice prauitatis, vt alias diximus. s̄. ti-
tu. j. q. j. ⁊. ij. Videns itaqꝫ monachus ille ipsum clericũ tam graui
errore apprehensum sumptis pluribus ex illis suis schedullis quas
adinuenit de premissis omnibus consulit quaꝫ primum Rener. D.
Vicarium pape cuius tunc ego auditor aderam in ibiqꝫ mandauit
vt rem hãc cognoscerem ⁊ ipsum clericum pro modo culpe corripe
rẽ, qui statim incarceratus, ⁊ examinatus omnia ad vnguẽ ꝯfessus
est, imo a principio instabat pertinax in illa sua erronea opinione,
volens defendere falsas quasdaꝫ ⁊ nouas interpretationes quas di
uine scripture attribuerat, qui q̃ꝫ primum vidit me preparari ad de-
clarandum illum hereticum ⁊ penis hereticoꝝ subijciendũ, nisi erro
rẽ ipsum reuocaret, incontinenti oĩa reuocauit ⁊ errorẽ suũ solẽniter
abiurauit, adeo qđ pro heresis suspitione meruit veniaꝫ ⁊ reuocauit
oẽs illas suas interpretationes quas dederat diuine scripture ⁊ reli
quas oẽs insanias suas quas. s̄. narrauimus, nihilominus vt cautiꝰ
in futuꝝ ꝓcederet de mãdato. S. D. N. pape fuit relegatus ab vr
3 be ad certũ tẽpus. ¶ † Ad ꝓpositũ nũc q̃onis nostre redeũdo q̃ro
si reperitur aliq̄s sacerdos qui scienter preces huiusmodi aut simi-
les que non tendunt ad veꝝ diuinũ cultuꝫ ⁊ salutẽ anime, sed potius
vertuntᷣ in peccatũ ⁊ rẽ dãnabilẽ in misse solẽni sacrificio celebraue
rit seu alio quouis mõ vouerit aut obtulerit, qua pena puniatᷣ. dic ꝙ
isto casu putarẽ esse priuãdũ omni ordine ⁊ gradu officijs atqꝫ bene-
ficijs ecclesiasticis, ⁊ ẽt relegandũ esse tã ipsum sacerdoteꝫ q̃ꝫ illũ q̄
ipsum ꝯsuluit ⁊ premissa fieri mandat. arg. eoꝝ que hñr in. d. c. qui
cunqꝫ in fi. xxvj. q. v. vbi si sacerdos pro viuentibus celebrat missam
defunctoꝝ vt illi ꝓ qᷝbus missa celebratᷣ citius moriantur aut mortis
periculum incurrãt sacerdos ipse punitur penis predictis, ⁊ nihil-
ominus ibi non apparet de aliqua superstitiosa oratione aut cerimo
nijs, sed solum de turpi celebrantis intentione, quanto magis in ca-
su nostro ille deberet hac pena puniri qui preces istas obscenas di-
uino cultui admodum contrarias ⁊ que omnes tendunt ad peccatũ
⁊ totius christiane fidei lesionem dum querit per sacrificiũ misse pre
bere materiam peccandi ⁊ malefaciendi ꝑ quã ⁊ eius holocaustum
solent peccata dimitti de conse. di. ij. cum omne crimen, ⁊ eadẽ dis.
nihil in sacrificijs ⁊ diximus. s̄. titu. j. q. ij. in princ. nihilominus isto
casu nõ discederẽ ab opinione Abb. de qua in. d. c. ij. extra. e. tit. s.
4 † ꝙ pene hmõi sint aggrauande vel minuende iuxta qualitatẽ facti
aut turpitudinẽ siue scãdalũ ꝙ inde exoritur ⁊ personaꝝ ꝯditionem
in quibus oĩbus plurimũ vertitur arbitriuꝫ iudicis, ponamus enim
quod esset aliquis simplex humilis sacerdos idiota qui sit alias bo-
ne conditionis ⁊ fame ⁊ pure conscientie qui ad preces, ⁊ mandata
alicuius magni principis baronis aut viri magne cõditionis simi
les preces emiserit, erit ne dicẽdũ quod sit puniẽdus ille sicut alius
versutus malitiosus, ⁊ qui in istis turpitudinibus delectatur certe
non. ⁊ propterea bene ⁊ sancte disposuit text. in. c. sicut dignum in
princip. de homici. ⁊ in. l. respiciendum ⁊. l. aut facta. ff. de pen. ⁊. l.
quid ergo, ⁊ ibi Bar. ff. de his qui no. infami. ⁊ Bart. Bald. ⁊ alij
in. l. j. §. diuus. ⁊ in. l. diuus. ⁊. l. in lege cornelia. ff. ad leg. cor. đ sica,
5 vbi dicunt † quod in omnibus criminibus attenditur principaliter
animus ⁊ intentio delinquentis an ex simplicitate quadã vel ignorã
tia, aut dolo ⁊ malilia inductus fuerit ad peccandum vt his atten-
tis fiat variatio pene. pro quo bene facit textus ⁊ quod ibi no. glo. ⁊
Panor. in. d. c. ij. extra. eo. titu. Preterea ponamus ꝙ aliquis ꝑ-
suadet sacerdoti quod voueat ⁊ offerat pro eo preces quasdam in
missa que expresse non apparebant nec cognoscebantur saltim per
virum rudem ⁊ inexpertum quod essent superstitiosa vt qꝛ in ipsis
apparebant a principio verba quedam honesta ⁊ religiosa, deinde
vero superstitiosa ⁊ diabolica sed erant per nomina quedam adeo
ignota ipsi sacerdoti quod putabat omnia esse bona ⁊ nullam in se
habere superstitionem isto casu similiter putarem dictum sacerdo-
tem esse longe mitius puniendũ per ea que supra diximus. ⁊. d. c. ij.
⁊ ibi gl. extra eodem titulo.

FINIS

Tractatus de hereticis, ⁊ eoruꝫ penis Pauli Grillandi Castillionis Iurisconsulti Florentini.

SVMMARIVM

1 Heresis est crimẽ grauius ceteris, ⁊ detestabilius, eo quod in creatorem committatur.
Heresis est crimen lese maiestatis diuine.
2 Maiestatem eternam ledere grauius est q̃ꝫ temporalem.



Nter crimina que
animaduersione digna sunt heresis
1 † est grauius, ⁊ ceteris detestabilius
eo ꝙ directo ꝯ̃ ipsum creatorẽ Deuꝫ
oĩpotentem patratur, eius omnipotẽ-
tie detrahendo negãdoqꝫ illius diui-
nitatem, vt hr̃ in. c. j. de sum. tri. ⁊ fi.
de catho. ⁊. l. prima. C. eodem titulo.
⁊ cap. ad abolendam de here. non im
merito igitur appellari potest crimen
lese diuine maiestatis, ex quo directo tendit in lesionem, ⁊ preiudi-
cium diuine potestatis, vt proxime diximus. d. c. ad abolendam, ⁊
2 c. vergentis. eodem titulo. ¶ † Longe enim grauius est eternaꝫ q̃ꝫ
temporalem ledere maiestatem. xxiiij. q̃. j. non afferamus. Et ha-
betur

betur in.d.c.vergentis. ¶ Ideo tractaturus de criminibus de eo
prius tanq̃ grauiori equum visum fuit esse dicendu᷒ iuxta notata in
rub.⁊ in.l.j.C.ad.l.iul.maie.⁊ in.l.j.ff.eo.tit.⁊.d.c.non afferamus.
no.etiam in c.excommunicamus.el.j.§.credentes.de here.

SVMMARIVM

1 Declaratio bona a diffinitione proficisci debet.
2 Heresis quid sit in suo genere sumpta.
3 Heresis proprie sumpta non cadit in iudeo aut sarraceno.
4 Heresis ab electione dicitur.
5 Heremita quis ⁊ vnde dicatur.
6 Heresis duo habet extrema substantialia.
7 Heresis differt ab apostasia ⁊ schismate.

1 QVero nunc primo quid est heresis. ¶ † Nam queli
bet bona declaratio ab ipsa diffinitione proficiscitur, vt
inquit Cicero in.j.offi. ⁊ dicit glo.referens Boetium
in.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur. ꝙ ipsa diffinitio substantiam cu-
iusq̃ rei prout est significat, ⁊ hr̃ per Bar.in.l.si is qui pro empto-
re in.j q.ff.de vsuc.⁊ in.l.j.§.dolum.ff.de dolo.⁊ ide᷒ Bar.in.l.j.§.
mutui.ff.si cert.peta.⁊ in.l.j.ff.de testam. ¶ Ubi dicit ꝙ omnis dif
finitio d᷒ ponere substantialia rei diffinite saltē in genere illius dif-
2 ferētiaꝫ ꝯtinētia. vñ dico ꝙ. ¶ † Heresis in genere sumpta est er-
ror qdã ptinax corrũpens Christi fidē, vt colligit̃ ex doctrina sancti
Thome in.ij.ij.q.xi.arti.ij.versi. sed pestifera.xxiiij.q.iij.hereti-
cus.vbi introducitur sententia sancti Augu. Qui Thomas subiũ
git ꝙ heresis esse non põt, nisi sit error circa ea que sunt fidei, sicut
circa propriam materiã.⁊ propterea nõ dicitur heresis si quis erra
ret in falsa opinione circa alia que nõ sunt fidei sicut est in geome-
tralibus vel alijs huiusmodi. ita dicit ipse que appellatur etiam la-
bes ⁊ prauitas vt in cle.j.§.vex.eod tit. alibi quoq̃ appellat̃ pestis
vt habetur in.c.accusatus.§.sane.e.ti.lib.vj.⁊ qui crimine illo pol
lutus existit pestilentiosus dicitur vt in.c.excõicamus.el j.§.credē
3 tes.ver.sane.extra.e.tit. ¶ † Ista enim est species infidelitatis que
pertinet solum ad eos qui christi fidē profitentur. ⁊ illius dogmata
corrumpũt, ⁊ propterea istud crimen non cadit proprie in iudeo ⁊ sa
raceno, mahumetano, ⁊ alijs huiusmodi extranei iuris hominibus
ſm ꝙ no.concludit san. Tho.in ij.ij.q.xi.art.j. ¶ Quod peccatũ
vt plurimũ oritur ex superbia, vel ꝯcupiscentia cõmodi temporalis
vt no.sanctus. Aug.in lib.de vtilita.creden.⁊ idē Tho.in.ij.ij.q.
ij.ar.ij.⁊.iij.sed qdã arguētes tenebãt cõtra istud dcm̃ ꝙ si heresis
oritur ex superbia ⁊ propter concupiscentiam ⁊c. ergo non est spe-
cies infidelitatis, q̄ fides ⁊ infidelitas consistit in credere, ⁊ in men
te, non autem in actu extrinseco, ⁊ hoc idem cõmuniter tenēt Theo
logi. ¶ Et propterea idem Tho.in.d.q.xi.⁊.xij.arti.j.declaran-
do illud dictum dicit ꝙ finis proximus siue causa proxima heresis
est adherere false sententie seu opinioni animo pertinaci, ⁊ ex hoc
dicitur esse species infidelitatis, sed causa eius remota, ⁊ finalis est
concupiscentia commodi temporalis. ex quo sequitur ꝙ dicitur ori
ri ex superbia ⁊ cupiditate.⁊ no.xxiiij.q.iij.c.heresis.⁊ seq.
4 ¶ † Et appellatur heresis vt quidam dixerunt ab electione.xxiiij.
q.iij.hr̃sis.que sunt verba sancti Hierony.ad Gala. q̄ omnis here
ticus eligit sibi nouas ⁊ extraneas opiniones contra fidem Christi
⁊ ecclesie instituta vt dicit Host.in sum.eo.ti.⁊ Azo.similiter.e.ti.
in sum.§.j.ver.vlti.⁊ per Fely.in rub.extra eo ti. ¶ Arch.aute᷒
in.d.cano.heresis.xxiiij.q.iij.ponit plures expositiones. dicit eni᷒
ꝙ heresis dicitur ab electione, vel ab errando, q̄ non est hereticus
nisi ille qui errat. ¶ Quidã dixerunt ꝙ hoc nomē heresis descen-
dit a verbo greco.here. ꝙ latine dr̃ virtus.i.⁊ thesis loqutio, vñ
heresis quasi virtus locutionis.⁊ hereticus.i.virtuosus in locutio-
ne ⁊ sermone, q̄ cõiter isti heretici in sermonibus ⁊ disputationibus
suis ꝯfidunt ⁊ nõ in virtute spiritussancti, vel dicas dicit ipse ꝙ he-
resis diuisio interpretat̃. Ex quo ergo per fide᷒ catholicã prima fit
fideliu᷒ adunatio. Diuisio igitur que spãliter fit a cõione predicta
siue a cõmuni fide heresis appellat̃, vel dicitur ab isto verbo herci-
scor, ris, qđ idem est ꝙ diuido, ſm qđ dicit glo.in rub.ff.fami.herc.
¶ Inde dr̃ iudicium siue actio familie herciscunde hoc est diuiden
de hereditatis, qm̃ ipsi heretici per illas eoꝝ erroneas opiniones
5 diuidunt se ab vnione ecclesie, ⁊ Christi fideliu᷒. ¶ † Inde dr̃ etia᷒
heremita quasi separatus ab hoim cõsortio, vt per Hos.in d.sum.
⁊ Arch.in cano. hereticus.xxiiij.q.iij.⁊ dicunt̃ etiã. ¶ Hereses
leges.i.leges diuidentes ciuitatē a ciuitate, vt.l.si duas.§.est autē.
ff.de excu tu.⁊ ibi no.glo j.igitur interpretatio recidit in secundã,
q̄ quicũq̃ eligit nouas opiniones extra fidē cõmunem recedit ab il
la cõmunione ⁊ cõgregatione fideliũ per quē recessum fit diuisio in
ter ipsum hereticum ⁊ cõmunionem predictã ſm Archi.in.d.c.he
resis.vide Azo Host.⁊ Gof.in sum.eo.ti.⁊ Archi.in.c.ad apo-
stolice.§.ij.de sen.⁊ re iudi.li.vj.Cardi.in rub.⁊ in cle.j.eo.tit.do.
6 Fely.in rub.extra eo.ti.⁊.s.Tho.in.ij.ij.q.xj.arti.j.⁊.ij. ¶ † Qđ
qdē crimen h᷒ duo extrema substãtialia sine quibus id esse non põt.
primũ est qđ respicit heresis initium ⁊ hoc est error in ratione, sup-
pleas tu ꝙ sit error circa que sunt fidei non circa alia vt conclusum
fuit.s.ex doctrina.s.Tho. Secũdũ vero extremũ est qđ respicit cõ
plementum quod est pertinacia in voluntate, vt hr̃.xxiiij.qđ.iij.c.
dixit.⁊ Archi.in.d.c.heresis.quotiescunq̃ igitur aliquis errat cir
ca fidem predictã ⁊ in eius errore non instat pertinaciter, sed variat
vel reuocat non dicitur hereticus nec subijcitur penis hereticorum
de quibus.j.maxime si sit paratus suscipere correctionem sui erro-
ris.d.c.dixit Apostolus.⁊.c.accusatus.in prin.eo.tit.lib.vj.c.ad
abolendam.c.firmissime.in prin.⁊.c.vergentis.extra eo.ti.⁊ nota.
Abb.⁊ doc.in c.j.extra eo.⁊ propterea cõgrue dcm̃ fuit in diffini
tione error pertinax ad differentiã illoꝝ qui reuocãt ⁊ nõ persistunt
7 in dicto errore. † ¶ Et nota ꝙ heresis, Apostasis, ⁊ Schisma sunt
diuersa crimina sicut diuersa sunt noia ⁊ quid contineat in se vnum
qđq̃ istoꝝ.⁊ an qđlibet sit spēs infidelitatis de istoꝝ natura ⁊ diffe
rentijs dicetur.j.proxima.q.vbi declarabitur quis proprie sit hereti
cus, quis apostata, ⁊ quis schismaticus.

SVMMARIVM

1 Hereticus quis proprie dicatur.
2 Errans in sacramento eucharistie hereticus est.
3 Dogma falsum ⁊ a fide extraneum defendens, hereticus est.
Potentiam dei attribuens creature hereticus est censendus.
4 Secreta cordis rimari non est hominis.
5 Hereticus quis dici potest tribus concurrentibus.
Scripturã sacram ad sensum incõgruu᷒ interpretãs est hereticus.
Hereticus est qui sedis apostolice precepta contemnit.
6 Apostata ⁊ schismaticus an sint proprie heretici.
Schismaticus quis proprie dicatur, ⁊ vnde schisma.
7 Hereticus est semper schismaticus, sed non econtrario.
8 Apostasia quid proprie dicatur, ⁊ quotuplex.
9 Apostate hereticis sunt deteriores.
Heretici omnes apostate sunt.
10 Opera bona facta per hereticum, ⁊ schismaticum aut apostata᷒, an sint eis vtilia.
11 Opera bona prius facta an prosint peccatori conuerso.

1 SEcundo quero † quis sit, hereticus. Rñ.
¶ Hereticus duobus modis dr̃, proprie ⁊ improprie,
siue large ⁊ stricte. ¶ Proprie eni᷒ ⁊ stricte hereticus
dicitur ille qui contra fidem Christi, vel aliquem eius articulũ seu
aliquod ex septem ecclesie sacramentis aberrat, vt est baptismũ qđ
est prima porta salutis, qua profitemur christianam fidem ideo di-
cit.s.Aug.ꝙ nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto, ⁊ q non
baptizatus fuerit, erit extra ecclesiã ⁊ salutis eterne particeps eē nõ
poterit, quod firmissime teneas, ⁊ nullatenus dubites.j.q.j.detra-
he.⁊.c.firmissime.⁊ de ꝯsecra.di.iiij.in prin.vbi dr̃ per quã neces-
sariã eē aq̃ visibilis in corpore ablutionē per quã spũs intellectus, ⁊
aia que est inuisibilis ex inuisibili fidei sacramēto ⁊ doctrina pu-
rificat̃ ad salutē. ¶ Itē qui aberrat in chrismate ꝙ dr̃ fidei ꝯproba
tio de ꝯsecra.di.iiij presbyteri.⁊.c.nullus ministroꝝ.vel in con-
fessione que est peccatoꝝ remissio, dumñ fiat debito modo ⁊ cu᷒ cõ
tritione de pe.di.iij.nihil ⁊c.perfecta penitentia.⁊ de cõsecr.di.v.
2 nihil.⁊ dist.iiij.omnis, ⁊ in c.j.qui cle.vel vouē. ¶ † Itē qui errat
in ipsius eucharistie ptiosissimo sacro.s.in trãsubstãtiatione seu alia
quauis eius particula substantiali per ꝙ aia christiani vnitur Deo.
de conse.di.ij.cu᷒ omne ⁊c.nihil in sacrificijs.⁊ in cle.j.de reliq.⁊
vener.san.⁊ ibi per.d.Car.⁊ sic de alijs hmōi sacramentis qui ꝯ il
la seu aliquod ipsoꝝ totum, vel aliqđ eius membru᷒ substantiale no
uam opinionē, vel adinuenit ⁊ sequitur, vel iam inuētam tenaciter ꝓ
sequitur proculdubio hereticus est, vt habetur in.c.ad abolenda᷒.
extra eo.ti.⁊.l.manicheos.C.eo.⁊.c.j.de sum.tri.in antiq.⁊ in.vi.
⁊ in cle.i.eod.tit ⁊ ibi per scribentes antiquos.⁊ mod.⁊ in.l.j.⁊ ibi
Bal.C.de sum.tri. ¶ Item dubius videtur is ve᷒ qui in illa dubie
tate pertinaciter insistit.c.j ⁊ ibi Abb.⁊ doct.extra eo.ti.⁊.d.c.di
3 cat aliquis.xxiiij.qđ.iij ¶ † Item qui falsum dogma, vel extraneũ
sensum circa substantialia fidei diuine scripture attribuit, ⁊ sic tri-
butum sensum pertinaciter defendit, vel qui nouas, ⁊ falsas opi-
niones gignit, vel sequitur.xxiiij.qđ.iij.hereticus. ¶ Item qui

firmiter credit licere christiano posse exercere vsuras sine peccato
vt in cle. j. de vsur. ⁊ ibi. d. Car. ¶ Item q potentiã diuine maiesta
tis que soli deo cõpetit in priuilegiũ sue vnice potentie omnia crean
tis vult attribuere angelice vtriq3, vel humane creature hoc est qd
credat ⁊ firmiter teneat per angelũ lucis, demonẽ vel homines pos
se fieri ea que soli deo competunt in priuilegium sicut est infundere
aiam in infante postq3 in vtero matris formatus est, vt hr in. c. moy
ses. xxxij. q. ij. aut mortuũ suscitare seu humanã creaturã in melius
vel deterius reformare, aut in alterã speciem cõmutare, futura per
veram scietiam reuelare vt not. Esaie. xlj. c. dicite mihi que futura
4 sunt ⁊ dicam q dij estis. ¶ † Item hominis secreta cordis indica
re dicitur Matth. xxij. c. vbi Christus cognouit mentes Phari
seorum aduersus ipsum deprauatas, ⁊ q dum ipsum interrogabant
querebant eum capere in verbis qñ ipsum interrogauerũt cui debe
rent reddere censum ex quo ipse Christus vocabat se regem iudeo
rum an deberent sibi dare censum, vel Cesari, at ille viso numisma
te ⁊ Cesaris imagine respõdit, Reddite que sunt cesaris cesari ⁊ q
sunt Dei Deo. De his enim ⁊ quibusdã alijs que cõpetunt siue per
tinent ad solũ deum vide latius. j. ti. seq. in. x. qõ. vbi plene traditur
an ⁊ qñ sortilegia sapiunt heresim manifeste, vel non, ⁊ habetur etiã
xxvj. q. ij. qui sine saluatore, ⁊. xxvj. q. v. episcopi. ⁊. c. seq. ⁊ Oldra.
in consil. ccx. qd incipit, regularis h3 traditio. ⁊. s. Tho. in. ij. ij. in
sepe. d. q. xj. ar. v. Host. in sum. Goffre. ⁊ Azo. in sum. e. tit. ¶ Et
dicit sanctus Aug. in lib. de vtili. credẽ. c. j. q hereticus est q alicu
ius temporalis commodi, ⁊ maxime glorie principatusq3 sui gratia
falsas ac nouas opiniones contra Christi fidem vel gignit vel seq
tur, ⁊ iste proprie dicitur hereticus. cuius dicium translatum fuit.
5 xxiiij. q. iij. in. c. hereticus. ¶ † Dominus Alex. de ales. in secũda
secunde. tit. de heresi. dicit q ad hoc vt quis proprie dicatur here
ticus ⁊ subiaceat excõicationi, ⁊ alijs penis contra hereticos statu
tis tria requirunt. ¶ Primũ sc3 falsa credulitas in rationali vt no.
gl. xxiiij. q. iij. c. qui aliorũ. ¶ Secundũ q requirit est peruersa vo
luntas in concupiscibili. ¶ Tertium impugnationis pertinacitas
ex parte irascibili vt postq3 se implicuit in errorem in eo pertinaci
ter instet. alias si non instaret sed reuocaret, non diceretur hereti
cus. xxiiij. q. iij. dixit Apostolus. ¶ Improprie vero ⁊ largo modo
hereticus dicitur is qui sacram scripturã male ⁊ erronee intelligit
seu interpretatur. s. aliter quã sensus spũssancti flagitat. xxiiij. q. iij.
hereses. ¶ Item is qui conatur velle auferre priuilegia ecclesie a
Deo vel Romanis ponti. concessa. xxij. disti. omnes. ¶ Item qui
precepta apostolice sedis trãsgredit. xix. disti. nulli. ⁊ quibusdam
alijs modis de quibus latius vide per glo. in. c. firmissime. extra. e.
ti. ⁊ gl. in. c. inter heresim. xxiiij. q. iij. Feli. in rub. extra. eo. tit. per
Car. in cle. j. eo. ti. Bal. in rub. C. eo. ti. ⁊ p supradictos summistas
in locis preallegatis, ⁊ isti diuersis penis puniunt ab illis qui sunt
6 pprie heretici de quibus. j. ti. seq. xj. q. ¶ † Sed quero an Aposta
ta, ⁊ Schismaticus cõtinent sub ista specie heresis, vel sub eius ge
nere. Rñ. q proprie ⁊ stricte loqñdo aliud est esse apostata aliud
esse hereticus, ⁊ aliud schismaticus. de heretico vidisti. s. ¶ Scis
maticus eni3 a prin. maxime nõ est hereticus, q schismaticus pro
prie est ille qui non vult obedire vere ⁊ antique ecclesie sue, sed facit
aliam ecclesiam prelatũ, vel clericos, qui faciunt aliũ papam relicta
prioris pape obedientia. ¶ Schisma vero dicitur a scissura q schis
maticus per denegationem obedientie scindit se ab ecclesia eo ma
xime dum querit facere ecclesiam, vel alios clericos modo suo con
stituere reiectis proprijs ⁊ venit a scindo, dis. xxiiij. qd. j. scissura. et
xxiiij. q. iij. inter heresim. ⁊. c. schisma. sed quotiescũq3 schismatic⁹
perseuerat pertinaciter in illa sua opinione diuisa efficitur hereti
cus diuidendo ecclesiã q venit cõtra illũ articulũ fidei ⁊ vnã sanctã
7 ecclesiã ⁊c. ¶ Et ppterea dicũt doc. † q oĩs hereticus est schisma
ticus, q oĩs hereticus scindit vnionẽ ecclesie diuidendo se ab illius
vnione sed nõ ecõuerso omnis schismaticus est hereticus saltẽ stri
cto mõ, q tunc dico incipit esse hereticus quotiescunq3 perseuerat
in illa eius diuisione. ⁊ in ea pertinaciter insistit sequendo scissuram
rei idiuidue. s. ecclesie. ¶ Et isti quoq3 sunt duplices speciei pprij
⁊ improprij. ¶ Proprie ⁊ stricte loqñdo schismatici sunt hi de q
bus. s. ¶ Improprie vero ⁊ largo modo schismatici dicunt omnes
q recusant obedire mãdatis ecclesie vt sunt excõicati ⁊ similes per ti
naces q largo mõ dicunt schismatici. vide no. doctrinã Abb. in ru.
⁊ in. c. j. d schisma. ⁊. xxiiij. q. iij. schismaticus. ⁊. c. inter heresim.
Host. Azo ⁊ Gof. in sum. e. ti. de schis. ⁊ per. s. Tho. in. ij. ij. q. xj.
ar. j. ⁊. ij. ¶ Apostata vero differt ab hrtico ⁊ schismã. in specie l3
in genere quodãmõ idẽ sunt in hoc vc3 q sunt extra ecclesiã ⁊ cõio
8 nẽ fideliũ. ¶ † Apostasia. n. pprie ẽ quedã retrocessio a sua debita
ordinatione ⁊ ista est triplex ẽm gl. in. c. j. de apost. ¶ Prima est
apostasia pfidie p quã quis recedit a fide. xj. q. vij. nõ pot. ¶ Se
cunda est inobedientie q est qñ quis trãsgredit preceptũ vt in. c. si
qs venerit. ⁊. c. illud. d maio. ⁊ obe. ¶ Tertia est apostasia irregu
laritatis vt cũ quis recedit a regula ⁊ habitu sue assumpte religiõis
vt. d. c. j. d aposta. ⁊. l. di. c. fi. ⁊ dr apostata. i. retro stans siue retro
cedẽs aut retro adiens. xxvj. q. vlti. non obseruetis. ¶ Et isti qñq3
se rebaptizãt, ⁊ retrocedẽtes a veteri noĩe, ⁊ ordinatiõe sue vite aliã
nouã suscipiũt, s3 qñ recedũt a fide xpi, ⁊ nouã suscipiũt sunt hrtici
maxie qñ psistũt in dicta noua pfessiõe ⁊ illã credũt eẽ verã. ⁊ hoc
9 mõ ẽt apostate dñr eẽ heretici. ¶ † Sed nota q isti apostate sic re
baptizati de iure ciuili sunt deterioris cõditiõis q3 hrtici loquendo
de his q sunt pprie heretici, vt. s. q heretico penitẽti parcit. l. mani
cheos. C. eo. ti. istis vero nunq3 parcit, s3 irremissibiliter vltimo sup
plicio puniunt. l. hi q sanctã. C. de aposta. ⁊ ppea dõ q oẽs hrtici
sunt apostate, qña est vera, sed nõ ecõuerso nisi data ptinacia ⁊ oĩ
moda recessiõe a fide catholica vt dicũt canoniste i. d. c. j. d apost.
⁊ Host. in sum. eo. ti. ⁊. s. Tho. in. ij. ij. q. xj. ar. j. ⁊. ij. ⁊ est gl. not. ⁊
ibi Abb. i. c. firmissime. d he. ¶ S3 qro nũc de hac no. q. satis pfi
cua in foro cõscie, dicit tex. in. c. firmissime in fi. extra de her. q hoi
q nõ ẽ3 vnitate eccl'e catholice, neq3 baptism⁹, neq3 eleemosina, nec
alia qlibet maxia opera charitatis, imo nec mors noie christi susce
10 pta, pficit ad salutẽ. ¶ † Mõ qro qdã existẽs laqueo heresis schis
matis vel apostasis pfidie inodatus fecit q3 plurima charitatis ope
ra vc3 eleemosinas, disciplinas, ieiunia, penitẽtias, peregrinatiões,
orationes, ⁊ multa alia diuina officia, missas, ⁊ similia p anime sue
salute, certũ est q dũ ille est in peccato incredulitatis illa nihil sibi
prosunt ad salutẽ. d. c. firmissime. in fin. dõm ne erit q tot bona ope
ra oĩno perdant, adeo q nullũ fructum afferant benefactori, dic ẽm
gl. in. d. c. firmissime. q dicta pia opera nõ perdunt aliquo modo
⁊ l3 illi nõ prosint ad salutẽ, ppter pctm infidelitatis, tñ prodesse illi
poterunt ad tria. ¶ Hostien. tñ in sum. in ti. de pen. ⁊ remis. in. §. ⁊
11 an ficte. distinguit melius. aut querit † an pia opera facta ante pec
catũ reuiuiscãt ad salutẽ post cõuersionẽ peccatoris, ⁊ dõm est qd sic
q opera illa per peccatum erãt mortificata ideo resurgunt vna cũ
suo auctore, aut fuerunt facta in peccato, tũc aũt peccator habebat
cõtritionẽ in corde ⁊ animu3 cõfitẽdi ⁊ reducẽdi se ad pniam dum da
ret occasio. ⁊ eodẽ modo ista reuiuiscunt ⁊ prosunt ad salutem sicut
priora, vt est gl. no. in cle. j. de reliq. ⁊ ven. sanc. in prin. ⁊ gl. in. c. j.
⁊. c. magna pietas. d pe. di. j. ⁊ l3 Fely. in. d. c. firmissime. in fi. aut
fuerunt facta in ipso peccato nulla existente cõtritione seu animo cõ
uertendi, ⁊ ista nũq3 resurgunt, neq3 prosunt ad salutem ⁊ sunt mor
tua penitus q nunq3 spũm vite gratie dei habuerunt resuscitare nõ
pñt ad salutẽ. Sed alia prosunt sc3 ad quinq3 ẽ3 Host. ibi primo q
diabolus in tali hoie nõ vtitur tanta potentia sicut prius. Secundo
q valent ad assuefactionẽ3 bonorũ operũ. Tertio ad minus suppli
ciu3 sustinendu3. Quarto ad corporalẽ prosperitatẽ, ⁊ ad augmen
tũ bonorũ tpalium. Quinto ⁊ vltimo ad illuminationẽ intellectus vt
citius diuina grã illustret ad cõuersionẽ ⁊ pniam, ⁊ p cõñs ad salutẽ,
vt hr. de pe. dist. iij. qd ergo turbant. Quis sanctus Augu. dicit q
piũ est credere, ⁊ fides nostra hoc expostulat, vt cum gratia xpi
in hoie destruxit mala priora per penitentiam etiam remuneret bo
na, nã cu3 destruxit q suum nõ inuenit, amet ⁊ diligat q in peccan
te plantauit vt hr de pe. dist. iij. piũ cu3 tribus. cc. seq. ⁊ Hostiẽ.
vbi. s. ¶ Et hec sufficiant p aliquali notitia istius criminis heresis
vt facilius cognoscamus, qui sunt puniendi penis hereticorũ ⁊ qui
alijs penis. ¶ Qui vero querit habere subtiliorẽ notitiam istius cri
minis videat sacros Theologos. ⁊ maxime. s. Tho. in. ij. ij. q. x.
arti. j. ⁊. ij. ⁊. iij. ⁊ p totã illam. q. ⁊ in. ij. ij. q. ij. ⁊ sanctu3 August. in
lib. quem edidit de vtili. creden. per totu3, ⁊ sanctũ Bonauẽ. i. iiij.
sent. di. xiij. art. iiij. qui incipit, determinat incidenter q faciunt ⁊c.
Alex. de ales. in. ij. parte. q. clxxxj. in primo membro. Vbi ipse ⁊
alij oẽs in effectu concludunt ide3 q. s. Augu. vbi. s. ad quorũ dicta
⁊ rectam doctrinam latius me remitto ⁊ dicta mea limitãda ac cor
rigenda si opus fuerit subijcio, prosequar nunc materiam nostram.

SVMMARIVM

1 Heretici quibus penis plectendi.
2 Heretico confitenti que debeat pena imponi, in foro. s. conscientie.
3 Mors vltimu3 terribiliũ a iure ciuili appellat vltimum supplicium.
4 Filij hereticorum puniuntur ob delicta parentum.
5 Filij ex coitu dãnato nati omnis successionis sunt incapaces.

1 TErtio quero † in qbus penis puniuntur heretici, intelligẽdo de illis
qui sunt proprie heretici. dic q quatuor penis puniunt
de iure canonico ẽ3 Archi. xxvj. q. v. hereticus i fi. vbi
dicit

dicit q puniunt excõicatione, depositione, rex oim ablatione, militari percussione frater Ang. vero de clau. in sum. sua in ver. heretic. dicit q. xiiij. penis puniunt sz illas nõ enumerat nec declarat, declaratio quã facit Archi. fuit prius Gof. in sum. sua in ti. de he. §. punit hereticus rc. vt refert idẽ Archi. tñ declaratio illa solũ vr concernere clericos, r nõ laicos dñ loquit de depositione, qr laici non patiunt depositionẽ, sz statim cõperto crimine si nolũt penitere facta declaratione p iudicẽ ecclesiasticũ tradunt in manibus curie secularis puniẽdi rc. clerici vero non, nisi secuta actuali degradatione, vt
a in. c. ad abolendã. §. j. r seqr. extra e. ti. ¶ †Et ideo putaui aliter distinguendũ p faciliori intelligẽtia q, Aut sumus in foro cõscientie corã sacerdote dñ adhuc crimẽ est occultũ r est pena excõicationis vt in. d. c. ad aboledã. in prin. ibi vinculo ppetui anathematis innodamus. r facit tex. in. c. firmissime. eo. ti. r. xxiij. q. v. nõ vos. xxiiij. q. j. q dignior domus. vbi referunt vba Apl'i dicẽtis hereticũ hominẽ post primam monitionẽ deuita. q est qñ est excõicatus. r hac pena tã clerici q laici puniunt vt ibi dr. r facit in ar. text. in. c. si qs eps. xxvj. q. v. ¶ Aut sumus in foro cõtẽtioso canonico postq sunt deprehensi in heresi r delictũ iã innotuit curie, r si clericus est pmo priuandus est r deponẽdus ab omni ordine ac officijs, r beneficijs ecclesiasticis quibuscũq ac oibus quoq bonis patrimonialibus, r alijs si q sunt cõfiscatis ppetua notat infamia, deinde dgradatus tradit curie seculari seuerissimis penis corporalibus puniẽdus, laicus vero breui manu cõperto crimine cõdemnet ad ppetuã infamiã r bonorũ oim cõfiscationẽ, deinde tradit in manibus curie secularis seuerissimis penis puniẽdus, vt no. in. d. c. ad abolendã. §. j. r. ij. r in. c. vergentis. r. c. excõicamus. el. j. in prin. extra eo. ti. r. c. cũ sz leges eo. ti. li. vj. r ibi Arch. r ceteri mod. ¶ Sz q sunt iste seuerissime pene q imponunt de iure ciuili rñ. q si q pena atrocior morte repeariret illa pculdubio puniret pp criminis atrocitatẽ r horrescentiam q. ¶ Ubi maior est culpa ibi grauior dz esse vindicta. c. excõica-
3 mus. §. credẽtes. vr sane. extra. e. ti. ¶ †Sz qr mors est vltimũ terribiliũ, vt inquit Aristo. in. iij. Ethi. r est extrema penarũ. xiij. q. ij. cõstitũ. quã ius ciuile appellat vltimũ suppliciũ. l. si quis aliqd. §. qui abortionis. ff. de pe. r. l. vltimũ. r. l. capitaliũ. in prin. r. l. qui vltimo. ff. eo. ti. hac mortis pena puniunt r solẽt cõiter igne cõburi. l. arriani. in prin. C. de her. r ppetua notãtur infamia r oia eorũ bona publicant elemẽtis, pprijs fieret iniuria si aliqd ex bonis sibi vel eius posteris relinqret. dicit tex. in. d. l. arriani. in prin. r. §. j. C. e. ti. qbus penis tã clerici q laici subijciũt facta prius tñ degradatione clericorũ apud pprĩu iudicẽ ecclesiasticũ. d. c. ad abolẽdã. in fi. extra eo. tit. c. accusatus. §. si e. ti. li. vj. r. d. l. arriani. r. l. manicheos. C. eo. ti. r. c. vergẽtis. extra eo. nec poterũt eius filij seu alij descẽdẽtes vsq in scdam gñationẽ obtinere aliq officia aut bñficia ecclesiastica tanq
4 illorũ incapaces. c. ij. §. hereti. e. ti. li. vj. ¶ †Ex quo nota istũ casum spãlẽ in quo filij ẽt innoxij puniunt ex delicto pris r sic alterius crie puniunt, vt ibi, r in. d. c. vergẽtis. extra eo. tit. cuius cõtrium disponit regula iuris cõis. l. sancimus. C. de pe. r. ff. eo. ti. l. si pena. r. l. crimẽ. r. ff. ad sil. l. fi. vbi dr q pena dz prosequi criminis auctores, r nõ se extẽdere vlterius ad filios familiares, agnatos, vel amicos, sed ratio specialitatis est odium delinquẽtis propter turpitudinem, r abominationem tãti criminis, vt dicit text. in. d. c. vergentis. sicut alias videmus in crimine lese maiest. q filij puniunt ex delicto patris in successione bonorũ. l. quisquis. C. ad le. iul. maie. multomagis dñm erit isto casu filios puniri ex delicto patris ex quo grauius deliquit pater qr lõge grauius est eternã q temporalem ledere maiestatem
5 d. c. vergẽtis. ¶ †Scdo habes alium casum in quo filij puniuntur ex delicto patris in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis autez. sumpta in auctẽ. ex complexu. C. de incest. nup. vbi filij nati ex nephario, r dãnato coitu sunt incapaces omnis successionis paterne nec a patre alendi sunt, nec filij dici possunt. hoc enim nõ accidit culpa filiorum, quia ipsi non peccarunt sed in odium sceleris paterni r illius turpitudinis. d. auc. ex complexu. ¶ Est r tertius casus in quo pena primi auctoris extenditur ad filios, r agnatos illius successores vsq ad quartam generationem. c. in quibusdã. de pen. ¶ Quartus reperitur casus in. c. cum multe. xv. q. viij. r. j. q. iiij. Item peccato
6 israelitarum. ¶ †Quintum reperio casum in. c. j. r. ij. de fil. presb. vide gl. in. d. c. vergentis. eo. tit. de here. alias quoq penas r supplicia patiuntur isti heretici non tamen corporalia de quibus latius per Host. in summa. de hereticis. r Archidia. in capitulo hereticus. xxiij. questio. iij.

SUMMARIUM

1 Quarto quero † quid si filij ipsius heretici sint boni r fideles christiani r delicti paterni penitus ignari, an poterunt succedere in bonis paternis saltem in legitima eis debita iure nature vt ex illa possint habere alimenta. r videbatur dicendum quod sic, qr ius ciuile nõ tollit ea que sunt de iure nature ex quo sunt immutabilia. l. ex hoc iuregẽtium. r ibi no. gl. ff. de iusti. r iure. r insti. de iur. nat. gen. r ciui. §. sz naturalia. successio aũt filiorum in bonis parentũ est de iure nature, l. cum ratio. ff. de bo. dam. in auct. vt cum de ap. cog. §. aliud quoq capitulũ. l. fi. C. de insti. r substi. l. precibus. C. de impub. r. l. nam r si parentibus. ff. de inoffi. testa. cum simi. Sed in contrarium est veri-
2 tas quia † ipsi filij effecti sunt a iure adeo inhabiles r incapaces paterne successionis q illi ẽt in vno denario succedere non possunt immo debent semper in miseria r egestate sordescere sicut filij reorum criminis lese maiestatis. adeo qd nihil aliud eis relinquendum est nisi sola vita que ex misericordia elargitur. ¶ Et tales esse debent in hoc mundo quibus vita sit supplicium r mors solatiũ. vide text. in. d. c. vergentis. r in. l. quisquis. C. ad leg. iul. maie.

SUMMARIUM

1 Quinto quero † quid si aliquis deprehensus fuerit in heresi, sit paratus tñ errorẽ suum reuocare r abiurare heresim an poterit veniam obtinere r euitare penas corporales de quibus. r. videretur dñm q non. ¶ Quia in criminibus regulariter maxime in atrocioribus nõ est locus penitentie etiã q fur vltra penitentiam ipsam restituisset bona furto subtracta proprijs dominis non tamen parcitur sibi. l. qui ea mente. r ibi Bart. ff. de furt. tu dic q isto casu admittitur penitentia per quam euitantur pene corporales, vt in. d. c. ad abolendam. in prin. in versi. ibi nisi continuo rc. de hereti. r. l. manicheos. C. eo. titul. ¶ Ex quo nota casum specialem in quo in grauioribus criminibus admittitur penitentia ex parte rei qua euitantur pene corporales r maxime pena vltimi supplicij. d. c. ad abolendam. Nam in contrarium est regula iuris com-
2 munis. d. l. qui ea mente. ¶ Sed nunc insurgit dubium † nunquid ista penitẽtia r reuocatio heresis fieri debeat incontinẽti q primum

fuit deprehensus in heresi, vel ex postfacto in quacunq; parte indi-
cij vsq; ad sententiã, vel eius executionẽ. quidã dixerũt q incõti-
nenti fiẽda sit absq; vlla mora ꝛ spõte alias si fieret postea nõ admit
teretur. pro qua opi. allegant text. in d. c. ad abolendã. §. j. in versi.
ibi nisi cõtinuo ꝛc. vbi text. duo principaliter põderare vr̃ ad hoc vt
ista reuocatio admittatur. primũ est q fiat incõtinenti post deprehẽ
sionẽ erroris. ¶ Itẽ q fiat spõte ꝛ nõ coacte. hoc aperit text. in d.
c. ad abolendã. versi. nisi cõtinuo patefacto crimine ad vnionẽ fidei
christiane sponte redierit ꝛc. Ex quibus verbis manifeste apparet
dictã reuocationem fieri debere spõte ꝛ incõtinenti sine tẽporis in-
3 teruallo ƀm q declarat ibi Panor. q: dictio ista † continuo, inconti
nenti, illico ꝛ similes sunt aduerbia temporalia que de sui natura de
siderant celeritatem absq; temporis interuallo. l. pe. C. deposi. ꝛ ibi
Bar. ꝛ Bal. ꝛ Mod. in l. lecta. ver. dicebam. ff. si cer. pet. l. here-
des palam. §. fi. ff. de testa. l. j. §. fin. ff. de pe. leg. l. q ait lex. §. fin. ff. de
adulte. ꝛ per do. Alex. in l. fructus. ff. sol. mat. ꝛ. xxxij. q. vlti. apud
misericordem. vide tex. optimũ in l. cõtinuus. in prin. ff. de verb. ob.
ꝛ hanc opi. vr̃ tenere Panor. Anto. de but. ꝛ Feli. in d. c. ad abo
lendã. vide Abb. ibi in v. no. ꝛ in gl. in versi. sponte. Pro quo fa-
cit ista ratio euitande absurditatis. naz si aliter diceremus. s. q ista
reuocatio qñcunq; admitteretur, sequeretur hoc q nulli, vel raris-
simi heretici punirentur penis corporalibus, q: quotiescunq; vide-
rent iudicem paratum ad exequendum vltionem pene corporalis
semper dicerent vt euitarent vltimũ suppliciũ se velle corrigere ꝛ re
uocare errorem suum ꝛ sic eluderent iudicium, iudicẽ atq; iustitiam
ꝫ eã que habent in l. j. ꝛ l. diuus. ꝛ ibi Bar. ff. de custo. reo. eo ma-
xime q: non est presumendum quod tunc libera voluntate ꝛ spõte di
ctum errorem reuocent sed potius timore pene instantis seu immi-
nentis supplicij. ita videtur sentire do. Felin. in d. c. ad abolendaz.
ꝛ idem etiam Abb. ibi in v. no. faciunt notata per Bar. in l. j. ff. q
met. cau. † illa enim reuocatio fieri dicitur sponte ꝛ vero corde que
4 fit a principio quãdo non adest ꝛ adhuc metus vrgens instantis pe-
riculi ꝛ que fit animo ꝛ intentione amplius non reuertendi ad erro-
rem predictũ. de peni. di. iij. in prin. c. penitentia. illa est que fit cor
de contrito oris confessione ꝛ operis satisfactione, alias nulla est pe
nitentia. de peniten. dist. iij. nihil. de consec. disti. v. nihil. ij. q. iij. c.
fi. §. destitisse. vbi dr̃ destitisse eum accipimus qui totum animũ agẽ
di deposuit. ¶ Lex enim veniam indulget his qui sponte ꝛ cito ad
penitentiam recurrunt. l. manicheos. C. de here. l. hi qui sanctam. C.
de apost. ꝛ cum ista opi. videntur transire communiter doct. cano.
in d. l. ad abolendam. quam Abb. in d. c. excõicamus. el. j. in glo.
fi. dicit comprobari ex doctrina domini Archi. in c. vt commissi.
eo. ti. lib. vj. vbi dicit q tũc reus dr̃ sponte ꝛ incontinenti redire ad
fidem, scz antequam neget ꝛ anteq̃ recipiantur testes ꝛ crimen pro
batum fuerit, ꝛ iudicium ad vlteriora prosequatur. Idem etiam sen
tit Ioan. de ligna in cle. ad nostram. eo. ti. Contrariam tamen opi
5 nionẽ quã plures non leuis auctoritatis doc. tenuerunt quod † imo
reus admittitur ad penitentiam ipsam ꝛ erroris reuocationem in q̃
cunq; parte iudicij etiam post sententiam vsq; ad executionem ex-
clusiue in qua opi. fuit Abb. predictus in d. c. excommunicamus.
el. j. extra eo. titu. vbi post lecturam illius. c. extra glo. format hanc
questionem in specie ꝛ demum concludit quod reus admittitur ad
penitentiam istam, ꝛ potest errorez suum reuocare in quacunq; par
te iudicij etiam post sententiam iudicis ecclesiastici ante tamẽ illius
executionem vt latius infra dicam, dummodo non sit traditus curie
seculari q: postq̃ illi traditus reperiretur non est amplius sub po-
testate iudicis ecclesiastici. ꝛ istam opi. dicit ipse esse mitiorẽ ꝛ ideo
tenendam. pro cuius comprobatione adducit doctrinam Io. and. in
d. c. excommunicamus. el. j. in quadaz apostilla vbi dicit q illi tra
dendi sunt curie seculari qui conuicti ꝛ condemnati sunt ꝛ nolunt ad
fidem reuerti. illi ergo qui volunt ad fidẽ reuerti lz in eo statu sint
in quo tradendi sunt curie seculari, q est post sñiam iudicis ecclesia
stici admittendi sunt omnino ad penitentiam. quod tz ꝛ sequitur ẽt
gl. in c. pe. in glo. fi. extra eo. ti. que expresse vult q volẽtibus etiã
post latam sñiam ad fidem xp̃i reuerti ꝛ agere penitẽtiã corporalis
pena remittit, pro quo facit etiam tex. in l. manicheos. C. eo. tit. vbi
Imperator dicit penitentibus veniam damus, ꝛ nõ limitat neq; re-
stringit tempus ipsius penitẽtie, pro qua ẽt opi. Abb. adducit do-
ctrinã Archi. in c. vt cõmissi de hereti. lib. vj. vbi dicit q relapsis
dũtaxat non parcit denegatur audientia, ergo alijs qui nondũ rela-
psi sunt non denegabitur audientia nec eorũ spernetur penitentia.
6 ¶ † Quia regula est q vni denegat ceteris concessum esse videtur
l. cum pretor. ff. de iud. l. qui testamento. §. enim qui. ver. mulier. ff. de
testa. c. cum sit generale. ꝛ ibi glo. de foro cõpe. no. Bald. ꝛ doc. in
auc. diaconissam. C. de epis. ꝛ cle. quãuis Abb. in fin. fatetur quod
hec eius opi. expresso iure non probatur, immo potius posset defen
di contrariũ in via iuris, q: illud. c. excõicatus in dãnatis nullam
dat indulgẽtiã. ꝛ tex. in d. c. ad abolẽdã. loquit̃ de redeuntibus sta
tim. Ego aũt vltra ea que adducta fuerũt per Abb. p ista sñia opi.
superaddo tex. in c. firmissime. extra eo. ti. vbi dicitur quod omnis
hereticus ꝛ schismaticus cũ diabolo ꝛ angelis eius eterni ignis in-
cẽdio participabit nisi ante finẽ vite catholice fuerit incorporatus,
ꝛ reintegratus ecclesie. ex quo text. probatur q penitentia ipsa ad-
mittitur ꝛ exauditur vsq; ad extremum vite. ¶ Secundo pro eadẽ
opi. adduco tex. in d. c. vergentis. in vers. nisi. iuncta glo. vbi repe-
rio quod heretico reuerso restituuntur bona ex misericordia ꝛ pieta
7 te canonica. sed clarũ est † q bona hereticoꝝ effectualiter nõ publi
cantur nisi per sñiam iudicis ecclesiastici sicut fit in crimine lese ma
iestatis vbi prius fertur sñia ꝛ declaratur pena deinde capiunt bo-
na. l. quisq;. ꝛ l. fi. in prin. C. ad leg. iul. maiest. ꝛ in auct. vt nulli iu-
di. §. fina. facit. l. j. ꝛ. ij. ꝛ l. fi. C. de sent. pas. ꝛ rest. ꝛ l. arriani. C. d he
re. Quibus superaddo bonum tex. qui mihi nuper occurrit in c. cũ
ƀm leges. in fi. eo. ti. lib. vj. vbi in effectu concluditur quod lz bona
hereticoꝝ a die commissi criminis censeantur ipso iure confiscata si
cut bona reoꝝ criminis lese maiestatis, vt l. fi. C. eo. ti. tamen vere ꝛ
effectualiter non dicuntur esse publicata nec actualiter apprehendi
possunt nisi demum secuta sñia iudicis ecclesiastici, vt dicit ibi text.
in fi. super quo Archi. dicit q licet omnes cõtractus alienationum
facti per hereticum post diem commissi criminis retractari possint
est verum post latam sñiam que retro trahit effectum suum ad diez
commissi criminis, ex illa die videtur sibi interdicta alienatio ad in
star minoris vel furiosi. vide ipsum. in d. c. cũ ƀm. in fi. in ver. ꝛ est
8 ratio, q: nõ habuit ius vendendi, vbi expresse dicit † q licet donatio
facta per hereticum ante damnationem ea demum secuta reuocari
possit, tamen dominia bonorum hereticorum non pertinent ad fiscũ
nec ad ecclesiam nisi ea demum damnatione secuta super crimine
qua fert iudex ecclesiasticus cuius cõdẽnationis effectus trahitur re
tro ad diem commissi criminis, vt proxime dixi alias sequeretur q
fiscus sine inquisitore vel epõ posset ad libitum suum bona ipsa ven
dicare ꝛ alienare post diẽ cõmissi criminis, ante sñiam q fieri non
põt vt dicit ipse. d. c. cũ ƀm. in fi. ergo sequitur q illa cõfiscatio que
fit ipso iure nullum videtur habere effectum, nisi demum secuta sen
tentia ꝛ vr̃ q ante sñiam potius habeat vim prohibitionis alienan-
di q̃ dñium transferendi in fiscum vt sonant verba tex. in l. fi. C. ad
leg. iul. maie. super qua ꝛ quibusdam alijs legibus videtur esse fun
data decisio. d. c. cum ƀm. ꝛ hoc etiam ex mente Arch. ibi dnm al-
legat tex. in l. in cause. la. j. §. fi. ff. de mino. quod patet ratione. quia
si totum dominium translatum fuisset in fiscum a die commissi cri-
minis ipse hereticus vel eius heredes tenerentur fisco ad restitutio
nem fructuum oim bonorum predictorum a die commissi criminis
vsq; ad diem sententie, q nullibi cautum reperio, sed potius cõtra
rium. s. q habent vim prohibitionis alienandi, ꝛ q ipse hereticus
in hoc equiparetur minori prodigo vel furioso quibus est interdi-
cta administratio ꝛ alienatio bonorũ suoꝝ d. l. in cause. §. fi. ꝛ l. con
silio. ff. de cura. furio. ꝛ ibi Bar. Concludo igitur in hoc puncto q
vera ꝛ effectualis confiscatio per quam dominium transfertur in fi-
scum fit statim post latam sñiam ꝛ nõ ante. Unde sequit̃ q restitu-
tio bonorum que petitur per ipsum hereticum reuersum presuppo-
nit sñiam fuisse latam per ea que supra dicta sunt que quidem sñia
9 fingitur fuisse lata die cõmissi criminis. ¶ † Tertio pro eadẽ opi.
facit ista rõ, q: statim q fit reuocatio deficit alterũ ex duobus extre
mis substãtialibus ipsius heresis. q est pertinacia in voluntate, vt
no. xxiiij. q. iij. dixit Apl's. potest dici q etiam aliud extremum de
ficit quod est error in ratione, q: reuocãdo errorẽ deuenit in lucem
veritatis. ꝛ lucis ingressus est erroris exclusio. c. cũ ex iniuncto. §.
j. extra eo. ti. ꝛ no. in d. c. ad abolendam. §. j. deficientibus igitur ꝛ
sublatis pertinacia ꝛ errore que tollũtur per ipsam reuocationẽ de
struit̃ heresis substãtialiter vt late diximus. s. eo. titu. in j. q. iuxta
diffinitionẽ heresis, ꝛ probat̃ hoc per text. in d. c. ad abolẽdã. ꝛ c.
vergentis. vbi exposita regula reoꝝ istius criminis ꝛ penarum qui
bus ipsi cruciant̃ subiũgit̃ immediate exceptio nisi heresim ipsam
reuocauerint ex quibus manifeste cõstat q per reuocationẽ ipsam
tollitur heresis omnino q tamẽ est veꝝ in eo qui semel tãtum inci-
dit in crimẽ nõ aũt in relapso qui absq; vlla spe venie sublata sibi
omni audientia postq̃ fuerit secunda vice deprehensus tradit̃ sta-
tim curie seculari vltimo supplicio puniendus. d. c. ad abolendaz.
in fin. ꝛ ratio põt esse q istius reuocatio recusat̃, ꝛ nullatenus ad-
mittitur, q: presumitur ficta ꝛ falsa ad effectũ dũtaxat euitandi pe-
nas corporales animo potius decipiendi iudicem ꝛ iterũ reuerten
di ad vomitum vt canis q̃ vere penitendi. c. excõicamus. el. j. §. q
aũt inuenti extra eo. tit. ꝛ dicemus. j. eo. tit. ꝛ in. viij. q. ex quo text.
probatur illa presumptio quod ex quo al's quis fuit habitus suspe-
ctus de

ctus de heresi vehementi suspitione, si iterum postea deprehendat
in ea presumitur ꝙ semper fuerit in ea ⁊ pseuerauerit in eius puer
sa intentione heretica, vt.d.c.excōicamus.§.qui autem.⁊.c.ad abo
lendā.in fi.lꝫ in foro conscien.si vero corde peniteat quoad Deum
penitentia illa est sibi satis proficua ad salutem anime non aūt cor-
poris, vt no.in.c.super eo.§.fi.eo.li.vj.⁊.j.hac ead.q.iāgam verbū
in fi. ¶ Deinꝫ Abb.in.d.c.excommunicamus.respondendo eo
10 modo quo potuit ad tex.in.d.c ad abolendam. † dicit quod aut isti
heretici fuerunt condēnati per iudicem ecclesiasticum nondum ta-
men traditi fuerunt curie seculari, ⁊ isto casu poterūt admitti ad pe
nitentiam reuocando, qꝛ satis dicunt incontinenti dictum errorē re
uocasse si illum reuocauerunt anteꝗ̄ tradantur in manibus iudicis
secularis, ⁊ ita procedit dispositio illius.c.aut volunt reuocare post
ꝗ̄ traditi fuerunt curie seculari, ⁊ non poterunt amplius audiri, qꝛ
tunc dicuntur esse priuati omni priuilegio ecclesiastico propter de-
gradationem, ⁊ ideo non erit amplius locus penitentie. ¶ Aduer
te qꝛ ista solutio Abb.non videtur esse multum tuta de iure nec su-
stentabilis, ⁊ lꝫ equa sit in veritate. Tamen caret iuris fundamēto,
qꝛ nulla lege neqꝫ ratione roborat̄ ꝯ.l.illam.C.de colla.⁊ in auc.de
trien.⁊ semis.§.ꝯsideremus. Item qꝛ non est generalis hec sua di-
stinctio, qꝛ non ꝯprehendit nisi clericos, dum dicit ꝙ postꝗ̄ sunt tra
diti curie seculari amiserunt omne priuilegium per degradationem
sed laici non degradantur merito ⁊c.⁊ ideo melior solutio mihi vi-
det̄ ista, tenendo illius opinionem ꝙ ex quo iudex ecclesiasticus ꝑ
sententiam suam qua declarauit reum esse verum hereticum ⁊ tra-
dendum esse curie seculari vt puniatur penis corporalibus illa fuit
sententia diffinitiua, vt in.c.excōicamus.el.j.§.j.extra eo.tit.⁊.c.
cum s̄m.§.fi.eo.tit.lib.vj.siue igitur bene pronuntiauerit siue male
semel functus est officio suo.c.in literis.⁊.c.venerabilis.de offi.de
leg.⁊.l.iudex postꝗ̄.ff.de re iudi.⁊ ideo non poterit amplius ipsaꝫ
sententiam reuocare ⁊ reum ipsum ad eius manus retrahere per
notata per Inno.in.d.c.in literis.de offic.deleg.⁊ multominus h̄
reuocatio fieri potest postꝗ̄ snia sortita fuit executionem suam ꝑ
illam actualem traditionem q̄ proprie executio est.l.a diuo pio.in
prin.ff.de re iudi.⁊.d.c.in literis. ¶ Res igitur adhuc apparet du
bia, qꝛ ex dictis Ab.non datur congrua ⁊ concludens rn̄sio ad tex.
11 in.d.c.ad abolendam.in.d.versi.continuo † ꝙ verbum continuo si-
ue, continuus de sui natura denotat actum immediatum absqꝫ ali-
quo tp̄is interuallo sicut cum dicitur qd fieri vnico contextu. Uni-
co contextu intelligitur.s.anteꝗ̄ quis diuertat ad extraneos actus
l.heredes palam.⁊ ibi Bar.ff.de testa.⁊ hoc probat tex.in.l.con-
tinuus.in prin.ff.de verbo.obli.vbi dicitur ꝙ continuus actus dici
tur ille qui continuatim perficitur, vt post interrogationem sequat̄
responsio anteꝗ̄ respondens diuertat ad alia negotia ad que si di-
uerterit lꝫ respondeat eadem die vitiatur actus, ex quo tex.probat̄
ꝙ illa dictio, non admittit dilationem vnius diei. Quid dicendū.
casus profecto videtur esse satis dubius, ex vna parte vertitur ri-
gor iuris ex altera vero suadet equitas, quā ius canonicum recusa-
re non solet.c.j.qui cle.vel mona.de pe.dist.iij.penitentia.c.perfe
cta, ⁊ est magni effectus ista resolutio ex quo hic agitur de vita ho
minis. ¶ Ego vero sum istius opinionis saluo tamen meliori iudi-
12 cio, † ꝙ hec penitentia ⁊ reuocationis admissio sit arbitraria, ⁊ in
mero iudicis arbitrio consistat, donec reus reperitur in manibus ip
sius iudicis ecclesiastici, lꝫ neminem adhuc inuenerim qui illaꝫ po
nat, iudex igitur ecclesiasticus poterit illam admittere, aut in prin-
cipio iudicij.i.incontinenti, postꝗ̄ quis fuit deprehensus in heresi,
aut in medio vel in fine iudicij anteꝗ̄ tamen tradatur curie seculari
citius, vel tardius, breuius, aut longius s̄m personaꝝ conditionē, ⁊
qualitatem facti, vt.l.respiciendum in fi.principij.ff.de penis.ibi in
grauioribus penis legū seueritatem cum aliquo tp̄amento benigni-
tatis suscipiant dicit iureconsultus loquendo iudicibus ⁊ in leuio-
ribus proniores ad lenitatem, vide tex.in.l.aut facta.in prin.⁊.§.j.
eo.ti.vbi dicit plura esse consideranda in penis iniungendis, ⁊ ma-
xime personaꝝ conditiones.pro quo facit tex.in.l.non omnes.§.a
barbaris.ff.de re mili. Pro cuius euidentia sciendum est quod he
resis est crimen mere ecclesiasticum.d.c.ad abolendam.§.pen.ex-
tra eo.ti.⁊ in.c.vt inquisitionis.§.pen.eo.ti.lib.vj.ita qḋ illius co-
gnitio atqꝫ decisio ad solum iudicem ecclesiasticum pertinet ḋ quo
iura plurimū confidunt, ⁊ maxime in hac materia in qua multa cō-
tulerunt eius arbitrio terminando, prout est modus ⁊ forma abiu-
randi heresim.d.c.ad abolendam.ver.nisi ab arbitrioꝫ epscopi ⁊c.
item bonoꝝ confiscatorum restitutio.d.c.vrgentis.⁊ quedā alia si-
cut est traditio in manibus iudicis secularis.iuxta no.in.c.sup eo.
de here.lib.vj.quare ēt non est dicendum ꝙ tempus admittēdi istā
reuocationem sit arbitrariū ⁊ in ipsius iudicis arbitrio mere consi-
stat attento maxime ꝙ ista reuocatio hꝫ instar ⁊ similitudinem quā

dam penitētie spūalis fauore fidei.qui est vt error istius heresis pe
nitus extinguat̄ ⁊ ꝙ xp̄ani oēs sub vna fide catholica religiose vi-
13 uāt. ¶ † Quia Deus non vult mortē peccatoris, sed vt ꝯuertatur, ⁊
viuat, vt habetur Ezech.xviij.c.⁊.l.dist.ponderet.xxiij.ques.j.si
Petrus.⁊ no.in.c.accusatus §.lꝫ eo ti.lib.vj.⁊ in.c.j.⁊.ij q cle.
vel vouen.vbi admissio penitentie ⁊ reuocationis a malo post per-
petratum scelus tota mandatur arbitrio iudicis in.d.c.j.disponit̄
ꝙ quidam diaconus alium vulnerauerat in sabbato, ⁊ postea quan
dam mulierem duxit in vxorem ⁊ matrimonium de facto ꝯxerat di
cit ibi Pontifex ꝙ si ille diaconus vxore relicta humiliato corde
ad penitentiam deueniens veniam postulauerit sibi parcendꝫ erit,
⁊ si iudici videbitur restituendus erit ad officium suū in ecclesia ⁊ vl
terius quoqꝫ ad presbyteratus ordinem iudice arbitrante poterit
promoueri, cum ibi sint duo grauia crimina, nihilominus si interue
nit penitentia ⁊ iudici equū videbitur non solum parcit̄ delinquen-
ti, ⁊ ad pristina officia restituere, verumetiam ad maiora extollitur
eo maxime qn̄ iudex cognoscit ipsum reum fuisse alias hominē ho-
neste conditionis ⁊ bone conuersationis, vt dicit gl.in.d.c.de quo
verisimile sit ꝙ debeat se corrigere, ita dicamus in casu nostro quo
tiescunqꝫ iudex viderit aliquē hoc crimine notatum iuuenem simpli
ceꝫ aut mulierꝫ, vel qui alias erat vir bone cōditionis ⁊ fame, ⁊ ho
nestis conuersationibus solitus participare non est dicendum qḋ
non debeat admitti ad reuocationem vsqꝫ ad sententiam, maxime
quando spes adest ꝙ in futurꝫ erit melioris vite.d.c.j.⁊.ij.q cle.
vel vo.⁊ ar.l.non omnes.§.a barbaris.ff ḋ re mi.l.quis sit fugitiuꝰ.
ff.de edil.edi.sed si esset vir male conditionis, ⁊ alias criminosus i
alijs vel in hm̄oi crimine multum longeuus, aut alias habitus sus-
pectus de heresi non dico graui, sed leui suspitione notatus fuerit,
vt in.c.accusatus.in prin.eo.ti.lib.vj.de quo spes non sit ꝙ in fu-
turū debeat se corrigere, isto casu non admittatur penitentia sero, ni
si incontinenti ⁊c.⁊ ex hm̄oi circunstantijs ⁊ qualitatibus iudex po
terit qn̄qꝫ citius qn̄qꝫ tardius admittere illos ad reuocationem, ar
gu.d.l.aut facta.⁊.l.respiciendum.in prin.ff.de pen.⁊.l.j.ff.de cust.
reo.⁊ ibi Barto.qḋ ⁊ ꝓbari videt̄ tex.in.l.manicheos.C.eo.titu.
14 vbi imperator simpliciter dicit † penitentibus veniam damus, ⁊ nō
restringit se ad tempora vel momenta, ergo debet intelligi in qua-
cunqꝫ parte iudicij, qꝛ illa indefinita equipllet vniuersali.l.si plures
ff.de leg.iij.⁊ per.d.Alex.in rub.ff.sol.matri.ergo ius ciuile quod
est rigorosius admittit simpliciter hanc reuocationem ⁊ penitentiaꝫ
quare volumus dicere qḋ ius canoni.ad quod magis spectat ꝓseq
equitateꝫ debeat tam duro modo ⁊ arcte procedere ꝯtra ipsos reos
⁊ maxime illos qui publice penitentes volunt reuerti ad fidem ca-
tholicam hoc esse nimis crudele, impium, ⁊ damnabile potius quā
religiosum ⁊ contra morem ecclesie que nemini penitenti ⁊ redeun
ti gremium suū claudit.d.l.fi.§.equum.C.de sum.trini.l.distin.pon
deretur.xxiiij.q.j.si petrus.⁊ no.in.c.super eo.eo.tit.lib.vj.⁊ no.
in.c.firmissime.extra.eo.ti.⁊ de conse.dist.iiij.omnis.quod potis-
sime probari videtur per iura ⁊ rationes illas quas supra adduxi-
mus pro corroboratione opi.Abb.vcꝫ de restitutione bonorꝫ que
fit heretico conuerso de qua in.d.c.vergentis.que restitutio fieri ñ
posset nisi bona predicta fuissent prius effectualiter publicata ⁊ per
fiscum apprehensa, que quidem apprehensio fieri non potest per fi
scum nisi demum lata sententia per iudicem ecclesiasticum.d.c.cū
secundum.§.fi.in fi.eo.ti.li.vj.nec minus vrgere videtur aliud fun
damentum quod in penitente tolluntur illa duo extrema substantia
lia heresis.s.error rationis ⁊ pertinacia voluntatis quibus deficiē-
tibus destruit̄ omnis heresis in substantia sua.xxiiij.q.iij.dixit apo-
stolus.c.heresis.⁊.c.hereticus.eadem cā.⁊.q.j.cum igitur defi-
ciat crimen frustra tractatur de pena.l.absentē.ff.de pen.⁊.l.sanci-
15 mus.C.eo.ti. ¶ † Pro quo facit etiam gl.in.c.excōmunicamus.
el.ij.extra eo.titu.in versicu.deprehensi.que vult expresse ꝙ post
lataꝫ sententiam admittitur reuocatio.tex.enim ibi admittit reuoca
tionem postꝗ̄ heretici predicti in errore fuerint deprehensi.gl sup
illo versi.dicit publice ita quod sit notorium vel sint condemnati ꝓ
quo facit in argu.⁊ tex.in.c.accusatus.eo.titu.lib.vj.secundū Pa
normi.vbi relapsis duntaxat non parcitur.ergo alijs qui non sunt
relapsi parcendum erit. ¶ Et tenendo istam opinio.quaꝫ verissimā
esse puto, non obst.text.in.d.c.ad abolendam.in illo verbo conti-
nuo ⁊c.qꝛ dictio ista ciuili modo debet intelligi cum facultate ali-
cuius honeste, ⁊ competentis dilationis, non tam repentino modo
ꝙ non possit animam aspirare. nam istud verbum continuo ⁊ alia
similia aduerbia temporalia sicut est continuo, illico, incontinenti,
mox, ⁊ similia aliquam dilationem de sui propria natura recipiunt
quandoqꝫ vnius, quandoqꝫ duorum, trium, quinqꝫ, decem, vel vltra
dierum terminum, ⁊ plus vel minus arbitrio iudicis, ⁊ secundum
subiectam materiam secundum quod eleganter concludit Bald.

in.l.ij.C.de edic.diui adri.tol.nec minus propterea dicitur inconti nenti,vel continuo aut illico dictum id qd factũ est post modicum internallum vt supra dictum est,vt habetur per Barto. in.l.penul. .C.depo.ſi.⁊ per domi. Alexan.in.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.⁊.l. si debitori.⁊ ibi Barto.ff.de iudi.⁊.l.cum speciali.C.eo. titu. c. fi. de verbo.signi.lib.vj.⁊ ibi Jo.an.⁊ Arch.⁊.l.vnica.C.de his qui se deferunt ⁊c.lib.x.⁊ de consecr.distinctio.v.nunq̃. vbi continuo quid dicitur esse factum lz factum sit post temporis internallum. vi
16 de Bal.in.d.l.ij.†vbi plus dicit quod dictiones iste recipiunt quã doq̃ spatium temporis duorum,vel trium mensium,⁊ propterea il le tex.in.d.c.ad abolendam,non probat necessario ⁊ concludenter quod per illam dictionem,continuo,censeatur exclusa omnis mora siue temporis internallum ex quo de sui natura patitur moram ali cuius temporis,argu.l.non hoc.C.vnde cogna.faciunt notata per Bal.in.l.neq̃ natales.C.de proba.⁊ ideo oportune succedit regu la illa de qua in.l.j.in fi.ff.de iure delib. vcz q̃ vbicunq̃ sumus in materia que designat tempus incertum, illa incertitudo remittitur arbitrio iudicis declaranda.ita dicit tex.ibi,sed hic sumus in eisdẽ terminis ex quo dictio ista continuo est incerta ratione temporis,q2 q̃nq̃ nullam recipit dilationem,q̃nq̃ aliquam recipit, sed paruam quandoq̃ longam,vt ex superius dictis apparet merito dicamus q̃ succedit arbitrium iudicis per quod declarabitur illa incertitu do.d.l.j.§.fi. ℂ Pro qua opi.facit ẽt ista ratio, q2 de ista peniten tia,⁊ reuocatione fit mentio in pluribus locis in iure canonico,⁊ ẽt in iure ciuili.⁊ in.d.c.ad abolendam.in.c.vrgentis.extra eo. titu. ⁊.c.accusatus.§.lz ⁊.§.porro.eo tit.lib.vj.⁊.l.manicheos.C.de he reti.l.hi qui sanctam.C.de aposta.⁊ tamen nullibi reperio quod iu ra velint sic statim post apprehensionem erroris dictam reuocatio nem fieri debere nisi in.d.c.ad abolendam.qui tex.vt proxime di xi,loquitur per verba dubia apta sui natura comprehendere dilatio nem,vt.s.vidistis.cetera vero iura de hac reuocatione mẽtionez fa cientia,videlicet tex.in.c.vrgentis.extra eo.tit.in.c.accusatus.eo. titu.lib.vj.l.manicheos.C.eo titu.⁊.l.fina.§.equum.C.de sum. tri nita.omnia loquuntur indefinite ⁊ indistincte,clarum enim est qd si reuocatio ipsa fienda esset taz cito de celeritate hmõi in aliqua alia.
17 l.siue.c.expressior mentio facta fuisset† cum igitur generaliter ⁊ in distincte loquantur iura predicta generaliter ⁊ indistincte sunt intel ligenda.l.de pretio.ff.de pub.⁊ glo.in clementi.j.de iudi.⁊ gloss.in clemen.j.de re iudi.⁊ alia glo.in.c.ne romani de elec. ⁊ hoc videt̃ clare expressum in.d.l.fi.§.equum.C.de sum.tri. vbi dicitur q̃ re deuntibus nunq̃ gremium suum claudit ecclesia, que dictio nunq̃ est exclusiua vniuersaliter loci ⁊ temporis ⁊ cuiuscunq̃ alterius su biecti iuxta quem apponitur maxime quando simpliciter profert̃ sine limitatione.l.nunq̃ actiones.ff.de actio.⁊ obli.⁊ ea.l.nunq̃ a ctiones.ff.de regu.iuris cuius legis sententia sumpta in sensu affir matiuo nil aliud significat nisi quod ecclesia reedeuntibus ex bono proposito puro corde ⁊ fide non ficta semper tenet gremium aper tum ⁊ salutiferos ostendit amplexus,pro quo facit tex.in.c.ponde ret.l.distin.⁊.xxiiij.q.j.si petrus. ℂ Pro qua opi.facit etiaz tex. in.d.c.accusatus.§.lz.eo.titu.lib.vj.hoc modo inductus.si enim fa uore fidei catholice disponitur ibi quod standum sit assertioni ⁊ di cto periuri non solum ꝯ seipsum deponentis,verum etiam ꝯ alios criminis socios,⁊ faciat fidem contra omnes dummodo non liuore nec odio sed zelo orthodoxe fidei processerit cuius contrarium regu lariter in iure disponitur quod confessio socij criminis non facit fi dem regulariter contra criminis socium,immo nec indicium,vt.l.i. .§.diuus Anto. ⁊ §.cum quis latrones.ff.de questio.⁊.l.quoniaz li beri.⁊ ibi Bar.⁊ Saly.C.de testi.⁊.iiij.q.iij.si testes.i fi.ver. itez liberi.⁊ Spe.in titu.de testi.§.j.versi.item quod est socius. quod ẽ
18 verum maxime quando agitur ad penam criminis,† q2 in crimina libus debent esse probationes luce clariores ad condemnandum.l. sciant cuncti.C.de proba.ij.q.viij.quisquis.⁊.c.sciant lz enim reuo catio prioris dicti facta fuerit ex internallo,vt dicit gl.i.d.§.lz mul tomagis dicendum est quod eadem reuocatio debeat ex internallo admitti in eodem crimine quãdo agitur de absolutione ⁊ conuersio ne peccatoris dummodo facta sit bono zelo ⁊c.maxime,q2 per istaz interpretationez reuertimur ad regulam iuris communis qua caue tur quod materia absolutionis est fauorabilis,vt not.docto.in.d.l. sciant.⁊ in.l.absentem.ff.de penis.

ℂ Et tenendo istam opi.cessat illud absurdum de quo supra dixi mus.in prin.prime conclusionis,vcz quod si reuocatio ista indistin cte admitteretur rari vel nulli reperirentur heretici qui penis cor poralibus vltimi supplicij punirentur,q2 quotiescunq̃ reus videret iudicem paratum ⁊c.nam secundum istam opi.hec facultas reuo cãdi est penitus sublata reo postq̃ est traditus in manibus iudicis secularis,vt.s.latius dictum fuit.ideo cessat ratio illa,q2 tunc nõ est amplius in facultate rei velle reuocare,vt diximus supra,nec etiaz est in facultate sua quando velit reuocare duz remanet apud iudi cem ecclesiasticuz.nisi reuocet incontinenti,sed est in facultate iudi cis ecclesiastici,quando velit admittere suam reuocationem,⁊ peni tentiam,arg.eorum que habentur in.d.c.vergentis.ibi nisi illis ad cor reuertentibus misereri qui voluerit ⁊c.⁊.c.j.⁊.ij.qui cle.vel vo
19 uen. ℂ Non obstat etiam tex.in.d.l.continuus.in prin.† q2 sumus in contractu stipulationis qui perfici debet vnico contextu ⁊ de sui natura non recipit dilationem,alias non diceretur factus vnico cõ textu si partes anteq̃ perficerent recederent ad extraneos actus. d.l.heredes palam.§.fi.ff.de test.l.lecta.§.dicebam.⁊ que no.ibi do cto.ff.si cer.peta.⁊ hoc est de substantia ipsius contractus qd res ponsio fiat incontinenti a presente presenti.l.j.§.qui presens.ff.dẽ ver bo.obli. ℂ Et ideo dico quod aut aduerbia ista temporalia sicut est continuo,incontinenti,mox,illico,⁊ similia apponuntur super actu momentaneo qui fieri debet vnico contextu nulla interueniente dila tione neq̃ actus extranei intercessione,⁊ significat tempus imme diatum ⁊ nullam recipit dilationem,saltez que preoccupet extraneũ actum,⁊ hoc modo intelligitur.d.l.continuus.in princ.⁊.l.heredes palam.§.fi.ff.de testa. Aut opponuntur super actu successiuo vl' ter mino reiterabili qui requirit quandoq̃ terminum ad deliberandum vt est aditio hereditatis,vt.l.cum antiquioribus.C.de iur.deliber.⁊ tunc recipiunt semper aliquam dilationem ⁊ internallum temporis, quandoq̃ plus,quandoq̃ minus,secundum subiectam materiam. d.l.penul.C.depo.ſi.⁊.l.cum speciali.C.de iudi.⁊.l.si debitori.ff.eo. titu.⁊.l.si post tres.ff.si quis caut.⁊ ibi per docto. Alex. ⁊ p Bal. in.d.l.ij.C.de edi.diui adri.tollen.⁊ quotiescunq̃ esset incertitudo temporis,q2 non esset limitatum nec specifice declaratum in iure sta tur arbitrio iudicis ⁊ illius declarationi.d.l.j.§.fi.ff.de iur. delibe. ℂ Quibus non obstat etiam illud qd dicit Archi.in.c.vt commis sio.eo.ti.lib.vj.dum declarat qui dicuntur sponte ad gratiam redi
20 re,vbi concludit† q̃ illi dicuntur sponte redire qui veniunt intra tẽ pus gratie.s.anteq̃ personaliter fuerint requisiti, ⁊ probationes ꝯ eos nundum,recepte fuerint.si enim postea compareat inquisitus dicitur venire post tempus gratie auditur in suis defensionibus. s3 volens errorem suum reuocare ⁊ veniam obtinere non admittitur ad gratiam,tamen idem Archi.in fi.declarat dictum suum, quod tex.ibi non loquitur de talibus obedientibus,q2 si essent tales nõ dẽ berent post reuocationem incarcerari,⁊ sic videtur esse intentionis q̃ postq̃ isti incarcerantur post reuocationem quod reuocatio illa admittenda sit etiam post negationem,⁊ receptionem attestationũ ex quo incarcerantur post reuocationem loco penitentie,⁊ sic nõ vi dentur habere liberam indulgentiam in omnibus,vide Hostien.in sum.eo.titu.§.qualiter.versi.aduerte tamen.ex quibus remanet fir
21 ma conclusio. ℂ † Ultimo pro ꝯplemento istius materie reuoca tionis heresis dicas quod duplex est reuocatio ⁊ penitentia.altera, q̃ fit ad salutez anime duntaxat in foro cõscientie,altera vero que fit ad vtriusq̃ salutem.s.anime ⁊ corporis.

ℂ Prima indistincte fieri potest per quãcunq̃ personam sup quo cunq̃ crimine ⁊ quocunq̃ loco ⁊ tempore vsq̃ ad finem vite homi nis viuentis vt.l.habetur in.c.firmissime.extra eo.titu. dummodo facta sit puro corde,⁊ spontanea voluntate.de peni.dist.iij. perfe cta penitentia.⁊.j.⁊.ij.qui cle.vel vo.capi.super eo.de here.li.vj. ex quo infero q̃ ista penitentia ⁊ reuocatio est generalis non solũ ratione personarum ⁊ criminis,sed etiam ratione loci ⁊ temporis.
22 d.c.super eo.in fi.† vbi nota casum mirabilem quod heretico etiam relapso in heresim qui debet igne vitam suam absq̃ vlla spe venie fi nire,si emiserit penitentie signa manifesta non denegantur sibi eccle siastica sacramenta sicut cõfessio ⁊ eucharistia quibus humiliter ab ipso reo petitis nullatenus erunt sibi deneganda,licet corpus sit om nino periturus.ita est tex.expressus.in.d.c.super eo.in fi.

ℂ Secundo vero casu quando est penitentia ⁊ reuocatio que fit gratia vtriusq̃.s.anime ⁊ corporis ⁊ pro vtriusq̃ salute ⁊ ista non est adeo generalis sed specialis ⁊ restringitur ad loca ⁊ tempora dẽ quibus.s.⁊ ista nunq̃ competit relapso.d.c.ad abolendam.⁊.c.ac cusatus.extra eo.ti.in antiq.⁊ in.vj.

SVMMARIVM

1 Hereticus qui penitens bonorum suorum restitutionem obtinuit,an pos sit recuperare illa a fisco occupata.
2 Sententia restitutionis tantum restituit quantum sententia condẽ nationis ademit.
3 Jus canonicum de salute anime curans de bonis temporalibus ra ro disponit.
4 Restitutus contra quem recursum habebit, si bona sua per fis cum

cum alienata sint.

5 Possidens in pari causa potioris est conditionis.

6 Peccatori conuerso pro bonis recuperandis, quo subueniatur remedio.

Sexto vidēdum est ex quo

1 diximus.s.ꝙ bona hꝛticorum cōfiscantur quero† quid si hereticus qui abiurauit heresim ꝛ obtinuit restitutionem bonorum suorum,tñ reperijt bona sua fuisse p fiscum occupata an illa poterit a fisco recupare,dic ꝙ sic si iudici videbitur,vt in d. c.vergenti.in ver.his tñ ꝛc.extra eo.tit.ex quo no.ꝙ restitutio bonorum que fit reo postꝙ habuit gratiā criminis ꝛ pene est arbitraria de iure cano.ꝙ secus est de iure ciuili,vt.j.ꝓxime dicam. ¶ Contra hoc oppo.de.l.j.ꝛ.ij.C.de sen.pas.ꝛ rest.nā in restitutione bonorum que fit reo q habuit gratiam criminis ꝛ pene sunt multū attēdēda verba rescripti gratiosi,aut enim gratia fuit elargita a principe p modū indulgentie,ꝛ sic per verbū indulgeo,aut p modum restitutionis,ꝛ per verbum restituo. ¶ Primo casu reus non dicitur restitutus nisi ad vitam duntaxat bonis ꝛ fama apud fiscum remanentibus.d.l.ij.C.de sen.pas. ¶ Secundo vero qñ per modum restitutionis ad omnia censet̄ restitutus.s.ad vitam ꝛ bona fama.d.l.j.ꝛ.l.fi.C.de sen.pas.† qꝛ q̄tū cōdemnationis senten-

2 tia ademit tantūdem restitutionis snia tribuit ꝛ restituit.d.l.fi.§.fi. ꝛ ibi Bar.ꝛ.ij.q.iij.si quem. ¶ Solu.dixerunt quidam ꝙ in d. c.vergentis restitutio fit a lege,sed in.d.l.j.ꝛ.ij.restō fit a principe viuente ꝛ sic ab hoīe,ꝛ mitius agit cū lege q̄ cum homine.l.celsus. ff.de arb.ista solu.parum vꝫ,qꝛ restitutio de qua in.d.c.vergentis. fit ab hoīe q ab ipsa lege habet arbitriū non autē ab ipsa lege principaliter ꝛ immediate,ꝛ ideo aliter dicas ꝙ in restitutione illa que fit de iure cano.vt.d.c. vergentis. considerat̄ principaliter fauor anime,ꝛ fidei,ꝛ in ea plurimum attenditur mentis sinceritas,ꝛ constantia in obseruatione ꝛ perseuerantia fidei catholice.d.c.vergentis.in ver.ibi nisi illis ad cor reuertentibus ꝛ abiurantibus hereticorum consortiū ꝛc.ꝛ.d.c.j.ꝛ.ij.qui cle.vel vo. In alia vero que fit d iur.ciui.vigore.d.l.j.ꝛ.ij.non attēdit̄ fauor anime vel fidei, sed fauor,largitas,ꝛ gratia ipsius principis ꝛ cōmodum temporale,† Et

3 ideo ius canonicū ꝙ principaliter attendit̄ ad salutem anime parū curauit de bonis temporalibus,sed diligenter attendit ad id quod erat malus periculū.c.vbi piculum.de elec.lib.vj.ꝛ propterea nō curauit qcq̄ certū disponere de ipsoꝝ bonorum restitutione,sed illam totam iudicis arbitrio demandauit,nec in ea curauit vel attendit subtilitates verborum iuris ciuilis,an restō istorum bonoꝝ fuerit facta vel concessa,p verbum constituo,aut p verbum indulgeo, sed qualitercunq̄ facta fuerit gratia ipsorum bonorum restitutio sp statim arbitrio iudicis.d.c.vergentis.c.si pater.de testam.ꝛ.c. lꝫ mulieres.de iure iu.lib.vj. Ponamus enim ꝙ ipse reus omnia bona sua,vel saltem maiorē partem ipsoꝝ lucratus fuerat ex fenore,qꝛ dum erat sub praua heretica ꝓfessiōe exercebat magnas vsuras ex quibus maiorē ptem sue substantie ꝯposuerat,dicendū ne erit isto casu ꝙ iudex ecclesiasticus debeat restituere bona.d.conuerso. dico ꝙ non,vt no.Car.in.d.cle.j.de vsur.ꝛ p By.in regu. peccatū de reg.iur.li.vj.Cum ergo iste due rōnes sint diuerse ꝛ ex diuersis causis fiant merito debent diuerso iure censeri.l.papinianus exuli. ff.de mino.l.penul.ff.de calum.cum simi.

4 ¶ Sed quero retētis eisdē terminis† quid si fiscus bona ista iam alienauerat ꝛ in priuatos vsus conuerterat in totum vel in partē cōtra quem habebit recursum iste restitutus ꝛ an poterit dicta bona ab ipsis possessoribus vēdicare. Respon.distingue aut fiscus bona predicta alienauerat titulo lucratiuo,scꝫ donationis, aut legati, vel titulo oneroso.s.venditionis,locationis,emphyteosis,ꝛ similibus. ¶ Primo casu aut bona illa fuerant acquisita ex fenore, vel alio iniusto titulo,ꝛ non datur repetitio dicto reuerso ad fidem p not.doct.Car.in.d.cle.j.de vsur.ꝛ By.in reg.peccatuꝫ.de regu.iur.lib.vj. ¶ Aut fuerunt iusto titulo acquisita ꝛ proculdubio poterit illa vendicare.d.l.ij.ꝛ que no.ibi Bar.in.iiij.col.C.de sen. pas.ꝛ resti.ratio est,qꝛ iste tractat de damno euitando.illi vero possessores de lucro captando merito iste preferendus est illis.l.fi.C. de codi.ꝛ in au c.de imponen.lucra.descrip.in prin. ¶ Secundo vero casu qñ ex ti.oneroso illa vēdicare nō poterit rō ē, vna qꝛ isto casu vterq̄ tractat de dāno euitādo ꝛ possunt pares in cā ꝛ regula

5 est ꝙ †in pari cā potior est ꝯditio possidentis. c.in pari. de reg. iuris.lib.vj.alia ratio viget ꝛ melior,qꝛ cum isti possessores emerint a fisco,qui erat verus dñs dictoꝝ bonorum.l.quisq̄s.ꝛ.l.fi.C.ad.l. iul.maie.ꝛ.l.ariani.C.de hered.c.ad abolendam in fi ꝛ.c. vergētis.extra eo.ti.ꝛ.c.cū secūdum.ll.e.ti.lib.vj.merito fuit in eisdem emptoribus translatum veruꝫ dominiū ipsoꝝ bonoꝝ ꝛ posses.adeo ꝙ iudex ecclesiasticus,aut supior restituēdo bona isti ꝯuerso nō potest restituere,nisi illa que sunt apud fiscū quoꝝ adhuc est dñs,alia vero que fuerunt alienata non potest amplius restituere absq̄ cōsensu dominoꝝ ꝛ possessoꝝ.l.id quod nostrū est.ff.de reg. iu. fiscus enim succedit in bonis ipsius rei tanq̄ heres,vt.l.tutor.C.ad.l.iul. de vi pub. ꝛ propterea potuit in eos verū transferre dominiū.l.sed ꝛ si lege.§.item si rem.ff.de peti.here.ꝛ Bar.in.d.l.ij.in.iij.col.ꝛ sicu.pro declaratione.ꝛ propterea rei vendica. non datur isti conuerso,qꝛ illa non datur contra dominum qui possidet.l. mater l.cuꝫ a matre.ꝛ.l.a possidentibus.C.de rei vendi.†quomodo igit̄ poterit

6 subueniri calamitati istius peccatoris conuersi,erit ne dicendū qd omnino perdat suum.dic ꝙ non sed sibi subenitur hoc modo,qꝛ datur sibi condictio ex lege contra fiscū ad recuperandū pecunias illas quas ex venditione dictoꝝ bonorum acceperat,si extant, si vero non extant nulla datur repetitio,ꝛ ideo distingue sic,ſm Bart. in.d.l.ij.ꝙ aut fiscus ex pecunijs quas accepit ex vēditionibus seu alienationibus dictoꝝ bonoꝝ fuit effectus locupletior,qꝛ verse fuerunt in vtilitatē fisci,aut nō,qꝛ forsan fuerunt furto subtracte,aut alio casu depdite.primo casu fiscus tenet̄ ad illaꝝ restōnem,2o vero non tenet̄,ſm ꝙ decidit Bar.in.d.l.ij.quē vide,q latius exponit ꝛ dclarat ibi hanc materiam per plures.q.

SVMMARIVM

1 Heretico conuerso ꝛ veniam obtinenti an sit pena loco penitentie iniungenda.

Clericus in carcerem perpetuum detrudendus debet degradari prius.

2 Pena perpetui carceris ex dispensatione pōt ꝯmutari hodie.

Septimo quero an hereti-

1 co† predicto post reuocationē heresis sit iniungēda aliqua pena loco penitētie postq̄ habuerit indulgentiam vite,dic ꝙ sic,qꝛ intrudit̄ in perpetuū carcerē ad agendum perpetuam penitentiā.c.excōicamus.el.ij.ꝛ ibi gl.extra eo.ti.ꝛ.c.j.e.titu.lib.vj. ¶ Et no.ꝙ clericus q intrudit̄ in istū carcerē dbebit pus degradari,ꝛ deinde in ipso carcere murari.ita dicit text. in.d.c.j. ibi ppetuo murād9 ꝛc.ꝙ vꝫ qd mirabile vt postq̄ ecclesia admisit illū ad penitētiā ꝛ reuocauit heresim publice medio iureiurā. dēat postea dgradari,vl'si degradatus erat remanere in eodē statu pnatus dignitate ecclesiastica sacris ordinib9,ac officijs ꝛ būficijs ecclesiasticis,ꝛ degradatus dr inhabilis ꝛ incapax ad obtinēdū officia, ꝛ būficia ecclesiastica.c.degradatio.in fi.de pe.lib.vj.no.p.d.Fely.in.c.nō pōt.de re iudi.ꝛ h modo vꝫ esse melioris ꝯditionis laicus q̄ clericus,qꝛ laico restituunt̄ bona qñq̄,vt.d.c.vergentis.e. ti.ꝛ.s.late dixi ꝓxima.q.cogita tñ,qꝛ videtur satis duꝝ ꝙ clericus per insignē penitentiā nō ꝯseqt̄ aliud q̄ solius vite beneficiū quam vitam miseram ducet in perpetuis carceribus.lꝫ p quam durū sit, tñ lex ita scripta est.d.c.penul.ꝛ.c.j.eo.ti.in anti.ꝛ in.vj.ideo seruanda est.l.prospexit.ff.qui ꝛ a quib.ideo dicit Abb.in.d.c.pe.qd satis est sibi si euadunt penā mortis p ipsam reuocationē cū regulariter nō soleat tolli pena corporalis p penitētiā.d.l.qui ea mente,ꝛ.s.dictū fuit in princi.precedentis quest.nihilominus dicit Ab

2 bas in.d.c.pe.† ꝙ pena istius perpetui carceris poterit hodie permutari ex dispensatione,ꝛ in alterā speciem conuerti arbitrio superioris,vt est text.in.c.vt commissi.§.necnon.eo.lib.vj.qꝛ ex eo dat̄ facultas iudici permutandi penam ipsius perpetui carceris,ꝛ no. quod est ius nouum Bonifacij octaui qui mitigauit rigorem iuris antiqui.Archi.tamen in.d.c.vt commissi.in fin. dicit quod clericus beneficiatus qui est paratus corrigi ꝛ corde nō ficto reuerti ad vnitatem christiane fidei deponi non debet,ꝛ per consequens retinebit omnia beneficia,ꝛ allegat glo. que videtur bene hoc probare in.c.nunc autem.xxj.distinctio.in versicu.marcellus.in fi. tamen credo quod dictum Archi.ꝛ gloss.procedat quando sponte ꝛ a pncipio quis reuocauit errorem predictum,non autem quando post negationem aut sententiam,quia diceret contra tex.in.d.c.j.eo.titu.lib.vj.ꝛ gloss.in.d.c.excommunicamus.el.ij.§.final. que iura volunt clericum post reuocationem debere immutari,ꝛ ideo limitatur vt supra.

SVMMARIVM

1 Deprehēsus in aliqua heresis suspitione qua sit pena plectēdus.

2 Dānari pōt qs ex suspitione sola in criminibus atrocissimis.

3 Bona rei per annum contumacis in non comparendo annotata fisco applicantur.

4 Excommunicationem per annum sustinens an possit vt hereticus condemnari.

o Ctauo q̄ro quid si aliquis

1 fuit † deprehēsus nō in heresi expressa, sed in aliqua suspitione heresis an sit puniēdus & qua pena. R̄n. q in iura non imprimunt contra iustum aliquam penam saltem a princip. sed mandant illum debere se sufficienter purgare adursus notam il lam & congrue docere de innocentia sua & bona fama que habetur inter fideles christianos & viros catholicos, & ecclesiasticos, ex qui bus indicijs & probationibus purgatur omnis macula istius pecca ti. que contra ipsum fuerat obiecta, que quidem purgatio quanq̄ maior, quanq̄ minor. siue leuior requiritur secundum grauitatem, vel le uitatem suspitionis & conditionem persone, quam purgationem si ipse suspectus facere neglexerit postq̄ monitus fuerit ad illaz faciē dam erit excommunicandus, a qua quidem excommunicatione ni si se legitime purgando intra annum exemerit, anno elapso vt ve rus hereticus condemnandus erit, & eisdem penis hereticorum pu niendus, ita ad literam dicit tex. in. d. c. excommunicamus. el. j. §.

2 qui autem inuenti. extra eo. titu. ¶ † Ex quo not. casum istum val de specialem q quis ex sola suspitione dānatur in atrocissimis cri minibus contra regulam ordinariam iuris communis que habet q in causis criminalibus debent esse ꝓbationes luce clariores. l. sciāt cuncti. C. de proba. c. pia. de excep. li. vj. & ij. q. viij. quisquis. & c. sciāt. sed tu dic q suspitio ista ɔtinuata i ɔtumatia & in excōicatione per annum est effecta adeo vehemens & velocissima ex qua dici po test q sit orta presumptio iuris indubitata & per consequens euidēs probatio, vt no. Barto. & doc. in. l. si adulterium cum incest. in ꝓn cip. & in. l. quod ait lex. ff. de adul. & Bald. in. l. neq̄ natales. C. de prob. per Albe. Gandi. in suo tracta. malefic. in titu. de presum. & indicijs indubi. & Ange. de are. & q̄plures alios modernos quos breuitatis causa non refero hic. dicam aliqua. s̄. gloss. igitur in. d. c. excommunicamus. §. qui aūt. quam Abb. ibi multum commendat & sequitur, dicit q iste non dicitur ex leui presumptione damnari, sʒ ex violentissima que facit indicium indubitatum, & presumptionem iuris expressam que vt dixi recipit incrementum ex pertinacia illi⁹ qui stetit in excommunicatione per annum & illius contumacia, q tamen contrarium apparet de iure ciuili † vbi si reus steterit per an

3 num contumax in non comparendo, eius bona annotantur, & fisco applicantur, qui reus si intra annum predictum redierit comparēs recuperat bona sua & admittitur ad se defendenduz. l. j. & l. annus. ff. de requi. re. post annuz vero rediens non recuperat amplius bo na, sed si vult se defendere admittitur ad eius defensiones & non cō demnatur absens. d. l. j. l. annus. & l. fi. ff. de requi. reis. & l. absentē. ff. de pe. vide gloss. in. d. c. excommunicamus. §. qui autem. que est valde notabilis que in fi. ponit alium casum non minus superiore

4 notabilem. ¶ † Quid si aliquis ex alio crimine quam heresis pro pter eius ɔtumaciā fuerit excōicat⁹ in q̄ excōicatione ꝑ annū̄ indu ratus insteterit an poterit vt hereticus condemnari, eo q sustinuit excommunicationem per annum, & concludit quod de heresi con dēnari non poterit, sed bene poterit condemnari de illo crimine ꝓ quo fuerat excommunicatus, quia illa excommunicatio retenta ꝑ annum indurato corde in illa contumacia facit illum haberi ꝓ con fesso. vide Abb. q hoc idē tʒ in. d. c. excōicamus. in. ij. col.

SVMMARIVM

1 Receptatores & fautores hr̄ticoꝝ quibus sint penis afficiendi.
Receptatio hr̄ticorum est omnino interdicta.
Hereticis nec inter viuos nec in vltima volūtate relinqui potest.

3 Credentes hereticis pari sunt pena plectendi.

n O no videndum est de rece

1 ptatorib⁹ † credētibus & fautoribus hereticoꝝ q̄bus pe nis puniendi sunt, & breuiter dicas q q̄primū de ipsoꝝ crimine constat declarandi sunt excōicati, in qua quidē excōicatio ne si per annum indurato corde insteterint, nec se corrigere curaue rint post annū̄ efficiuntur infames vtraq̄ infamia ipso iure notanē ita q si laici sunt erunt omnibus actis iuridicis incapaces & vt mor tui reputantur, clerici vero hisdem criminibus notati si per annuz, vt. s. in excōicatione insteterint. post annū̄ omni officio & beneficio ecclesiastico sunt priuandi, nec mirandū̄ est si grauioribus penis cle rici puniuntur q̄ laici, q vbi maior est culpa ibi grauior debet esse vindicta, ita dicit tex. ad literam in. d. c. excommunicamus. el. j. §. credentes extra eo ti. ¶ Ex quo tex. no. q pro eodem crimine gra uius puniunt̄ clerici q̄ laici de iure cano. ratione predicta.

2 ¶ † Nota ēt q est omnino interdicta receptatio hereticoꝝ, etiam si essent parētes, filij, fratres, & similes, nec quis excusari pōt ratio ne sanguinis, vt dicit glo. in. d. c. excommunicamus. §. credētes. ¶ Quinimmo nemini lʒ eis ēt inter viuos, aut in vltima voluntate quicq̄ relinquere de bonis suis proprijs, & in euentum in quē post mortem alicuius inuentum fuerit q is in vita sua vel cā mortis ali qd ex bonis suis predictis hereticis reliquerit vel donauerit, vt he reticus damnandus, & declarandus erit etiam post mortem cuius cadauer & ossa si in loco sacro sepulta reperiunt̄ exhumanda sunt & in prophanis locis proijcienda, nec cuiq̄ parcit̄ lʒ esset eps, vt in. c. ij. q incipit, si quis episcopus. extra eo. titu.

¶ Contra predicta oppo. dū̄ dicitur credētē debere excōicari. d.

3 §. credentes, nam tex. in. c. pe. §. fi. eo. ti. dicit † q credentes debēt eisdem penis sicut heretici puniri, gl. in. c. accusatus. §. si vero. eo. tit. lib. vj. mouet istā. q. & tangit difficultatem quam Abb. in. d. c. excommunicamus. el primo. §. credentes. extra glo. reassumit, & tā dem reddunt hanc solutionem quod in §. credentes. el primo. illi receptantes erant ignari de illorum praua & dānabili intentione, sʒ putabant illos esse bonos & catholicos viros, nec credebant illoꝝ erroribus. in. d. aucten. §. credentes. c. excommunicamus. el. ij. eo. ti. quod est penul. sciebant illos esso hereticos, & credebāt ad vnguē illorum erroneis opinionibus, & propterea cum essent eadem labe polluti, ideo vt heretici proprie sunt iudicādi. ¶ Vel dicas quod dictio illa credentes in. d. c. excommunicamus. el. j. improprie po nitur hoc est scientes, q illi scienter receptabant hereticos, non ta men credebant eorum erroribus, & ideo puniuntur leuioribus pe nis q̄ heretici in. d. vero. §. credentes. el. ij. ponitur proprie de cre dentibus. i. illis qui sciunt receptatos esse hereticos, & etiam q eo rum falsis opinionibus firmiter credunt ideo puniuntur vt hereti ci. vide apost. d. Zacha. super Abba. in. d. §. credentes. qui aliter exponit illud verbum, sed mihi non placet.

SVMMARIVM

1 Suspectus de heresi post factam abiurationē in heresi expressa de prehensus an possit damnari tanq̄ relapsus.

2 Supplicium vltimuz infligitur ex fictis probationibus in atrocio ribus criminibus.

3 Reuocatio erroris non admittitur nisi statim fiat post deprehen sionem.
Relapsus in heresim qn̄ quis dicatur.

d Ecimo & vltimo quero, q

1 dam † fuit habitus suspectus de heresi & facta canoni ca purgatiōe arbitrio episcopi hr̄sim abiurauit, deidē post tempus aliquod deprehensus fuit in expressa heresi, queritur an iste habeatur pro relapso & puniendus sit vt relapsus. iuxta no. in. d. c. ad abolendam. in fin. vel sit admittendus ad defensiones, & penitentiam, ac si nū̄quam fuisset habitus pro suspecto, vt. d. c. ad abolendam, in princi pio. Respon. text. in. d. c. ad abolendaz. in fi. videtur velle q indistincte puniatur, vt relapsus. tex. autem in. c. ac cusatus. in princip. eodem titu. lib. vj. aliter dicit distinguendo, & melius quod, aut suspitio propter quam ille abiurauerat heresim erat grauis & vrgens, vt q insurrexerat ex grauioribus, & vrgētib⁹ indicijs & verisimilibus, & isto casu iudicatur vt relapsus, & eisdem penis punitur absq̄ vlla defensiōe. ita dicit tex. in. d. c. accusatus. in princip. & ratio est, q hanc secundam deprehensionem expres sam declaratur animus illius q prima vice fuerit in mala opinio ne contra fidem Christi, in qua semper presumitur cōtinuasse vsq̄ ad secundam deprehensionem, ita dicit text. in. d. c. accusatus. in princip. ibi quadam iuris fictione censetur esse relapsus que qui dem fictio siue presumptio est iuris & de iure contra quam non ad mittitur probatio in contrarium, vt no. docto. in. c. afferte. de pre sump. & l. quod ait lex. & l. si adulterium cum incestu. & ibi Bar. ff. de adul. & l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. in. l. nō est verisimile. ff. q met. cā. & ꝑ Bal. in. l. neq̄ natales. C. de ꝓbati.

2 ¶ † Ex quo nota casuz valde singularem quod in criminibus atro cioribus quis punitur vltimo supplicio propter fictas probationes contra regulam. l. sciant cuncti. C. de proba. & ij. q. viij. quisquis. & c. sciant, & vide que supra dixi. q. viij. ita colligitur ex tex. & glo. in. d. c. accusatus. in princi. idem sentit Ab. in. c. excommunicamus. el. j.

el primo in gloss. in versicu. condemnentur. extra eo. titu. qr alias potuisset per penitentiam euitare penam, sed tu dic quod non punitur ibi propter fictas probationes, immo propter veras & expressas ex quo fuit deprehēsus in heresi, & propterea punit̄ vltimo supplicio, sed illa prior suspitio hoc operat̄ quod presumitur siue fingit̄ esse relapsus ex qua fictione siue presumptione denegatur sibi facultas reuocandi & abiurādi heresim, & hoc est quod in effectu operatur illa suspitio. ¶ Si vero suspitio pro qua prius abiurauerat heresim erat leuis, & parua, tunc nō habetur vt relapsus, sed est, ac si nunc prima vice peccasset, nec denegatur sibi reuocatio & abiurationis beneficium, vt possit penas mortis euitare vt. d. c. accusat⁹.
3 §. j. ¶ † Et no. quod isto casu teneo quod istius reuocatio nō sit admittenda nisi incontinenti fiat postq̄ fuit deprehensus in heresi, ꝓpter illam priorem suspitionem, quia caret suspitione relapsi. & in h̄ vertitur satis arbitrium iudicis quando velit reuocationem ipsā admittere de quo dixi. s̄. eo. questio. v. in fin. vbi etiam tetigi verbum de hoc, quod no. pro declaratione eorum que dixi. ibi pro quo facit quod habetur in. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mil. & l. quis sit fugitiuus. ff. de edi. edic. & hoc est quod dicit tex. in. d. c. accusatus. §. j. ¶ Et no. vnum in hac materia relapsionis quod non solum qs dicitur relapsus in heresim si in eadem specie heresis bis peccauerit, verum etiam si in diuersis speciebus inciderit, qr in hac materia non attenditur modus siue species peccandi, sed considerat̄ effectus violationis fidei ad quam omnes species heresis tēdunt. vide tex. in. c. pe. in prin. extra eo. ti. & ibi Abb.

FINIS

Tractatus contra Hereticam prauitatem per Gundissaluum de Villadiego Sacri Palatij Apostolici auditorē, editus, incipit feliciter.

Jurecōsultorum Consultissimo do. Bartholomeo Chassaneo, regij senatus apud prouinciarum Prouinciam supremo presidi integerrimo, Joannes Nicolaus Arelatanus S.

c Um doctorum virorū consuetudine, & frequentia Lugduni nonnunq̄ fruar (amplissime preses) fortuito oblatus est elegans de hereticis Tractatus, antiquus quidem succiq̄ plenus, ordinato stilo tantum ad eius rei enucleationem faciens quantum obscuris, plixisq̄ voluminibus ceteri Jureconsulti. verum is vsq̄ adeo veterum in curia corruptissime editus extitit, vt facile dixisses authorem non penituisse, si opus suum iterum & ex interuallo regustasse proprius, atq̄ recognouisse fata siuissent. Solui ꝑfecto, doluii multiiuge eruditionis monumenta orthodoxis admodum profutura tineis corrodi, & inter antiquitatis rudera cariem situq̄ ab omnibus pene negligi, ac tam spectabilis viri sudores nunq̄ non latere. quo fit vt non sinus mihi canens, sed communi studiosorū vtilitati consulens, huiusce libelli recognoscendi curam subire minime sim veritus. Opus igitur qua valui solertia repurgaui, cōpēdiarijs summarijs prenotaui, ac deniq̄ elementario indice exornaui, vt hic possint studiosi deppromere quod in rem suam futurū putant, idq̄ citra laborem assequantur. Ad hec secundum de hereticis confecit tractatum, quinquaginta pronuntiatis ex immenso iuris pelago decerptis (preter ea que in Gundissalui tractatu scripta sunt) referetum. ac tandem emunctis nitidisq̄ caracteribus omnia in lucē ꝓdire curauimus, quibus sane peragendis eo equius atq̄ intentius operam meam exhibui, quo huic nostre etati in tanta hereticorum audacia non parum adiumenti sint allatura, vt qui alio telo Lutheranе factionis conscios confodere nequeo, hoc saltem dimicandi genere supprimendos, ac funditus euellendos doctrinis comprobem. Uerum dum huic feture mee patronum de more disquirerē, qui eius tutelam susciperet, & a zoilor̄ obtrectationibus caninaq̄ facundia protegeret, nullum mediusfidius te prestantiorem concipere valui, cui primitias meas tutendas reponerē, quando quidē quantis pelluceas virtutibus, cum eminens dignitatis culmen, ad quod animi tui egregijs dotibus euectus es, tum omni euo celebrāda commentaria in consuetudines Burgundie, responsa, vel Africano Jureconsulto digna, glorie mundi catalogus, alia deniq̄ innumera tui ingenij monumenta aperto sunt in documento. Subuerebar, ita me dij bene ament, tibi viro omni ex parte absolutissimo tam leuiuscula nuncupare, ni tua clementia, integritas, atq̄ religio mihi calcaria adhibuissent. ¶ Commodū si quidem fuit & rationi consonum, vt integerrimo, ac christiano presidi hereticorumq̄ expugnatori imperterrito hec de hereticis scripta dicarentur. ¶ Quare preses Illustrissime hanc ingenioli mei fet urā equo animo suscipe. in quibus sane si quippiam auribus tuis repurgatissimis frigidum, atq̄ ieiunum occurrerit, id tue submitto censure. nosti, enim q̄ arduum sit vetustis nouitatem dare, nouis auctoritatē absoletis nitorem, fastiditis gratiam, & obscuris lucem. ad hec i omnibus bene dicere & in nullo peccare, teste Justiniano, potius diuinum q̄ humanum est. Uale felix.



D Ominus noster olī i Euāgelio predixerat, Circa finem seculi pseudo Christos, & pseudo ꝓphetas surgere, & multos seducere, & fideles suos multas in mūdo habituros pressuras. Sed tamen portas inferi non preualituras. Proinde vt dicit Apostolus, Oportet hereses esse vt q probati sunt manifesti fiant. ¶ Quapropter oportet nos cū propheta ex aduerso consurgere & murum opponere pro domo Israel, & Euangelici meminisse mādati, quo ab ipsa veritate precipitur, quod si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizauerit manus a compage corporis auferatur, cum melius sit his carere membris. ¶ Nam superfluo extra ecclesiam positis resistimus, si ab his qui intus sunt in eis quos decipiunt vulneramur. Hi enim nec vt infideles, discedunt, neq̄ permanent, vt fideles, sed mysteriorum percepta notitia & fidei nostre secretioribus perscrutatis, conuersi postmodum impugnant nos & contradictionibus suis corda nostra disrumpunt cōculcantes verbi dominici margaritas & ornamenta fidei maculantes. Ex qbus nouissime diebus istis multi i prouincijs, & regnis tue ditioni suppositis in lucem prodierunt qui ante in antris latebant legem veterem suscitantes que ab olim sepulta iacet, ac in passione Christi consumata est, iuxta ipsius vocem inter crucefixores emissam quando etiam velum quod ipsius secreta tegebat scissum est in duas patres a summo vsq̄ deorsum, vt reuelata facie mysteria Jhu conspiceremus. quiq̄ emulatores Moysi se iactant, cum reuera ipsius capitales existant inimici vt pote doctrinam eius vt falsam respuentes. Si enim, vt veritas inqt, Moysi crederēt vtiq̄ & Christo crederēt. De illo enim ipse scripsit. Unde & illud Hieronimi, Prohdolor prouincie tue competere satis video, ibi enim cespite terra fecundo dominici seminis puritatem centeno fructu olim referebat. Nunc autem sulfis obrupta frumenta in olium aue nasq̄ degenerat, ibi quōdam sol iustitie Christus oriebatur. Nūc autem Lucifer ille qui ceciderat. s̄. sidera posuit thronum suum. ¶ Cum itaq̄ sceptrum regni de manu altissimi susceperis & ꝓ tanti honoris fastigio talionem ei iuxta vires tua celsitudo impendere teneatur. Assurge obsecro viriliter & vestigia redemptoris amplectere & vbi mulieres Hierusalem eum plangebant & lamentabant̄, cum baiulans sibi crucem exiret in caluarium, tu qui iam exanimatum in cruce & postea resurgentem adoras fontem aperti lachrymarum vbi rursus manibus huiusmodi sceleratorum hominum illum exprui, blasphemari, crucifigi, & lancea perforari dietim vides. Nam iuxta illud hester, Quis nouit vtrum idcirco veneris ꝫ vt in tali tempore parareris q̄ vbi tua maiestas vt dignum est peregerit vniuersi ditioni tue subiecti clamabunt, teq̄ benedicent dicētes, Tu gloria Hierusalem, tu letitia Jsrael, tu honorificentia populi nostri qr fecisti viriliter, & postremo post temporale regnum quod obtinens eterni regni gloriam consequeris. Et quo magis sub iudice ista peragi queant presentem tractatum agere institui, & materiam prosequi ordine subsequenti.

SUMMARIUM

1 Hereticus qs dicatur, & ex quibus cēsendus sit hereticus.
2 Directe & principaliter que dicantur ad fidē pertinere & que in-

directe seu secundario.
3 Simonia large dicitur heresis.
Excommunicatus improprie ⁊ largo sumpto vocabulo hereticus dici potest.
4 Ad hec contumax, ⁊ infidelis.
5 Fides principaliter in corde, ⁊ secundario in ore consistit. idem di cito in heresi. 6.
7 Punniri an debeat qui aliqua contra fidem protulit que iocose nõ serio protulisse asseuerat.
8 Verba iniuriosa ⁊ improba serio non ioco prolata extitisse, in dubio presumuntur.

¶ Questio prima.

1 PRimo quero,† quid faciat hereticum, ⁊ quis sit hereticus. Ad hoc respondet magister quarto sententia. distinctione. xiij. inducendo varias sanctorum sententias. Ait enim Hilarius, Extiterunt plures qui celestium verborum simplicitatem non veritatis ipsius absolutionem susciperent aliter interpretantes q̃ dictorũ virtus postularet. De intelligentia enim heresis non de scriptura est, ⁊ sensus nõ sermo fit crimen. Idem intelligentie sensus in crimine est. Hieronimus dicit quod ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis. Augustinus diffiniens qd sit hereticus ait, hẽtic⁹ est q pro alicuius tpalis commodi ⁊ maxime glorie principatusq̃ sui gratia falsas, ac nouas opiniones, vel gignit, vel sequitur. Gregorius super Ezechielem, qui in expositione sacri eloquij, vt auditoribus placeat aliquid fingit sua verba loquitur non dei. Qui autem in verbis dominicis aliter q̃ is qui protulit senserit, ⁊ si sub alio intellectu tamẽ ad edificationẽ charitatis tendit domini sunt verba que dicit, hec ille. Inter istas autem diffinitiones illa Augustini videtur esse prestantior. ⁊ hanc sequutus est Gratianus. vigesimaquarta questione tertia. capitulo hereticus. ⁊ gloss. in clementina vnica. de vsuris. Sanctus Thomas quarto senten. distinctione decimatertia. articulo tertio. dicit quod hereticus dicitur qui a fide diuisus est. ⁊ h̃ facit ex quadam electione. ad cuius euidentiam considerandũ est secundum eum quod in fide sunt aliqua ad que explicite cognoscenda omnis homo tenetur, vt sunt articuli fidei. Unde si in his aliqs errat infidelis reputatur ⁊ hereticus si pertinaciam adiungat. Si autem circa illa ad que explicite credenda homo non tenetur errat non iudicatur hereticus, vt si aliquis simplex credat Iacob patrẽ fuisse Abrahe quod est contra veritatem scripture, quam fides p̃fitetur, quousq̃ sibi innotescat quod fides ecclesie contrarium habet, q̃ non discedit per se loquendo a fide ecclesie, nisi ille qui scit hoc a quo recedit de fide ecclesie esse. Et quia quedam sunt que in fide ecclesie implicite continentur, vt conclusiones in principijs, idõ in his diuerse opiniones quousq̃ per ecclesiam determinetur qd aliquid eorum est contra fidem ecclesie, q̃ ex eo sequitur aliquid c̃rium fidei directe. Idem sequitur prefatus doctor secunda secunde questione. xj. articu. ij. vbi subiungit quod† aliqua dicuntur per
2 tinere ad fidem dupliciter. Uno modo directe ⁊ principaliter sicut articuli fidei, alio modo indirecte ⁊ secũdario sicut ea ex q̃bus sequitur corruptio alicuius articuli, ⁊ circa vtraq̃ potest esse heresis eo modo quo ⁊ fides. Idem tenet prima parte questio. xxxij. articulo. iij. ⁊ inde est quod nedum est hereticus qui male sentit de articulis fidei, sed etiam ille qui non tenet rectam fidem erga sacramenta ecclesie, de hereti. ad abolendam in princip. Ex quibus sequitur quod si extra predictos casus reperiatur alius in quo quis dicatur hereticus illud erit large ⁊ improprie† per quem modum
3 debet intelligi id quod dicitur quod simonia est heresis. j. quest. j. eos. de simo. c. quoties. Item ⁊ quilibet excommunicatus, ⁊ qui p̃uilegium Romane ecclesie infringit ⁊ qui eius precepta transgreditur. † Item contumax ⁊ quilibet infidelis ⁊ plures alij modi qui
4 not. per gloss. xxiiij. questio. iij. illi qui. ⁊ per Innocen. de here. firmissime. per Hostien. in sum. de here. §. j. ⁊. c. si papa. xl. distinct. ita tenet Cald. consi. iiij. titu. de here. Confirmatur etiam istud p̃ id quod dicit sanctus Thom. iij. senten. vbi. s. dicit quod simoniaci dicuntur heretici per similitudinem, q̃ sicut hereticus contra fidem sentit. ita simoniacus operatur, ac si contra fidem sentiret duz pretio sacra vult adipisci, ⁊ per eundem moduz intelliges alios modos improprie heresis de quibus predictum est, ⁊ q̃ fides† princi-
5 paliter consistit in corde, ⁊ etiam secundario in ore autem confessio fit ad salutem. † Similiter heresis principaliter consistit in cor-
6 de secundum quod Hilarius dicit. Intelligentie sensus in crimine est, sed secundario in ore. Unde Hieronymus dicit, quod ex h̃is inordinate prolatis incurrit heresis, nõ q̃ heresis per se in his consistat, sed q̃ sunt occasio ⁊ cã erroris vt Thomas dicit ibi. Ad de etiam quod verba sunt signa earũ que in anima sunt passionum vt philosophus dicit. Non enim presumitur quis dicere que ante animo non cogitauit. de libe. lega. labeo.
7 ¶ † Sed quero iuxta hoc, Pone quod ille qui dixit aliquid contra fidem dicit se non seriose nec ex animo, sed potius per lubricum lingue, aut ioco illud dixisse an sit puniendus. Lappus ⁊ dominus Cardi. in dicta clementi. vnica. §. sane. de vsuris. Dicunt quod extraordinarie punietur arbitrio iudicis, ⁊ imponetur ei aliqua leuis penitentia salutaris. xvij. distinctione. nec licuit. xxiij. questio. j. hec est fides. Augerem tamen ego penam ex qualitate persone, ⁊ ex qualitate loci ⁊ personarum astantium ⁊ scandali exinde insurgentis que omnia ⁊ etiam alia in puniendis delictis sunt attendenda, de homi. sicut dignum. in princ. ff. de pe. aut facta. talis enim locus non est permittendus, per quem venitur ad crimina. ff. ad. l. aquiliam nam ludus. de homi. ꝯtinebatur, ⁊ ibi in gl.
¶ Item quando per lubricum lingue, si fuit in culpa, vt hec lubrici
8 tas in eo causaretur punietur, alias non. † Presumerem tamẽ ego verba seriose fuisse dicta ⁊ ex malo animo processisse per iura predicta, ⁊ etiam quia omne male factum praue presumitur actum, vt in. l. si non conuitij. C. de iniur. ⁊ de presum. c. j. nisi ex alijs coniecturis contrarium appareret. Eo tamẽ casu quo huiusmodi verba nõ saperent heresim, sed excusarentur ioco vel lubrico lingue non posset penam infligere inquisito. arg. c. accusatus. §. sane. de here. lib. vj. sed ordinarius illud faceret.

SUMMARIUM

1 Heresis vnde dicatur.
2 Iudeus ⁊ Sarracenus heretici nequaq̃ dici queunt.
3 Hereticus vocitandus non est q errans aliquid fieri contrarium asserit modo corrigi ⁊ emendari paratus sit vbi sese cognosceret errore lapsum.
Hereticus dicitur qui falsam sententiam ⁊ fidei contrariam pertinaciter defendit.
4 Heresis pertinaciam requirit.

¶ Questio secunda.

1 SEcundo quero vnde dicatur heresis. † Ad quod dicẽdum secundum Isidorum quod heresis est nomen grecum ⁊ idem quod diuisionem importat. Unde ⁊ heretica diuisiua dicitur. Hieronymus tamen in epistola ad Galatas. ⁊ habetur transumptiue. xxiiij. qõ. iij. heresis. dicit quod heresis grece ab electione dicitur quod s. eam sibi quisq̃ eligat disciplinam quam putat esse meliorem, ⁊ vtrumq̃ istorum dicitur conuenienter. Ex hoc enim quis efficitur heretic⁹ quod eligit singularem opinionem tenere diuisam ⁊ distinctam a
2 communi ecclesie catholice dogmate ⁊ determinatione. † Unde si quis nunq̃ fuisset in vnitate ecclesie vt pote iudeus vel Sarracenus etiam si teneat contraria fidei nostre non est iudicandus hereticus. non enim potest dici diuisus ab vnitate ecclesie q nunq̃ in ea fuit, vt dicit glo. in cle. vnica. de vsur.
3 ¶ † Similiter etiam si quis catholicus teneret cõtrarium aliquid fidei. non tamen eligens, sed per errorem credens illud etiam per catholicam ecclesiam teneri paratus corrigi vbi in errorem se lapsum cognosceret non esset hereticus. Pro quo est optimus tex. xxiiij. questione tertia. dicit Apostolus, vbi cum dicit. Sed qui sententiam suam quamuis falsam atq̃ peruersam pertinaci obstinatione defendunt, presertim quam non audacia sue presumptionis peperint, sed a seductis, atq̃ in errorem lapsis parentibus acceperunt querunt, autem cauta solicitudine veritatẽ corrigi parati cũ inuenerunt, nequaquam sunt inter hereticos deputandi. Cõpetit autem ⁊ latine hoc nomen eidem. Naz potest dici heresis ab herendo quia sue opinioni vehementer inheret per electionem, vt prediximus, ⁊ ex predictis iustificari potest quod no. Innocen. de summa trinita. capitu. firmiter. dicens quod si aliquis habet fides catholicam implicite, quia credit quicquid ecclesia credit sed falso opinatur naturali ratione motus quod pater maior vel prior sit filio, quod tres persone sunt tres res a se inuicem distincte ⁊ separate ⁊ distantes, quod non est hereticus, dummodo hunc errorem suum non defendat, ⁊ hoc ipsum credit, quia credit sic ecclesiaz credere ⁊ suam opinionem fidei ecclesie supponi paratus se submittere iudicio ecclesie, vbi ecclesiam sciret contrarium sentire. heresis enim

4 †enim requirit pertinaciam, vt de summa trinitate. clementi. vnica. §. porro. et dicta clementi. vnica. §. penulti. de vsuris. Licet tamen ego excusarem huiusmodi hominem ab heresi. Non tamen excusarem illum a peccato si errauit in his que scire tenebatur de pertinentibus ad fidem. De quibus per sanctum Thom. secunda secunde. question. ij. articu. v. quia et ipsa ignorantia est peccatum in his que scire quis tenetur. xxxviij. distinctio. qui ea. et per Philosophum tertio Ethico. et per magistrum secundo senten. distinctione. xxij.

SVMMARIVM

1 Schisma et heresis in quibus discrepent.
2 Schismaticus dici meretur qui superbe et contumaciter pape subijci non vult.
3 Hereticus dicitur qui ideo ab obedientia pape recedit, quia eum nõ credit habere canonis condendi potestatem, aut quod ecclesie potestas non residet penes eum.

¶ Questio tertia.

1 Tertio quero an† scismatici sint iudicandi heretici. Ad quod respondet Hieronymus in epistola ad Galatas, et habetur transumptiue. xxiiij. q. iij. inter heresim. quod inter heresim et schisma hoc interest, quod heresis peruersum dogma habeat. schisma vero post episcopalem discessionem ab ecclesia separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest diuersum. Ceterum nullum schisma est nisi sibi aliquam heresim confingat vt recte ab ecclesia recessisse videatur. Et ad clariorem intellectum huiusmodi considera quod heresis et schisma distinguitur secundum ea quibus vtrumque per se directe opponitur. Nam heresis per se opponitur fidei. Schisma autẽ opponitur vnitati ecclesiastice charitatis. Et ideo sicut fides et charitas sunt diuerse virtutes, quamuis quicunque careat fide careat charitate. Ita etiam schisma et heresis sunt diuersa vitia. Quamuis quicunque est hereticus sit etiam schismaticus, sed non conuertitur. Verũ est tamen quod sicut amissio charitatis est via ad amittendum fidem, iuxta illud. j. Thimo. j. A quibus quidam aberrantes scilicet a charitate et alijs huiusmodi conuersi sunt in vaniloquium etc. ¶ Ita et schisma est via ad heresim. Et sic innuit Hieronymus in auctoritate preinducta, ita declarat sanctus Thomas secunda secunde, questione trigesimanona. articulo primo. et propter hoc dicit gloss. vigesimaquarta questione prima. didicimus. quod schisma inueteratum sapit heresim, quasi velit quod si non esset hereticus non per-
2 duraret tandiu in schismate. Ex quibus infertur quod † si quis recederet ab obedientia pape qui vices Christi tenet qui est caput ecclesie nolens superbe et contumaciter et in contemptum ei subijci es-
3 set schismaticus tantum. † Ubi tamen ideo recederet ab ipsius obedientia, quia crederet quod ille non habet potestatem condendi canones, aut quod potestas suprema ecclesie non residet penes ipsam tanquam qui vicem gerit eius qui est caput ecclesie qui est Christus, iuxta illud Apostoli ad Colo. ij. et ad Ephe. j. qui dedit ipsum caput super omnem ecclesiam, iste hereticus iudicandus foret vt dicit glos. xix. di. c. nulli. et in. c. generali. de elec. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Heresis species quot sint.
2 Scripturam sacram quis exponere aliter dicatur quam spiritussanctus flagitat.
3 Heresis prima post Christi aduentum que fuerit.
4 Hereses cur hodie maiores quam olim suboriantur.
5 Deus cur sinat tot hereses esse, et tantorum hereticorum animas in infernum mergi.
6 Secreta Dei (vt pote que nobis altiora sunt) minime inquirere debemus.

¶ Questio quarta.

1 Quarto quero, † Quot sunt species heresis. Hoc determinat Isidorus. viij. libro. Ethimo. c. v. et habetur transumptiue. xxiiij. quest. iij. ca. quidam. vbi multe enumerantur, quibus sic enumeratis magister Gratianus subinfert aliam heresim dicens. Sed quicunque aliter sanctã scripturam intelligit quam sensus spiritussancti flagitat a quo scripta est, licet de ecclesia non recesserit tamen hereticus iudicari potest. Et habuit hoc a Hieronymo, vt. s. diximus in primo membro.
2 Et intellige † quod ille dicitur aliter exponere sanctam scripturam quam spiritussanctus flagitat qui ad hoc sanctam scripturam retorquet quod contrariatur ei quod per spiritum sanctum est reuelatum. Ita dicit Thomas secunda secunde questio. xj. arti. ij. Ex quo sequitur quod si quis daret aliquem intellectum sacre scripture qui non esset contra veritatem reuelatam per spiritum sanctum, sed preter illam non ad corruptionem fidei, sed edificationem fidelium non esset hereticus iudicandus. Et hoc satis aperte innuit Gregorius super Ezechielem vt patet in auctoritate inducta. s. in primo membro. Augustinus etiam in libro de Heresibus, commemorat aliquos catholicos tractatores qui de heresibus scripserunt diuersas earum species enumerãtes. ipse etiam ibidem nominatim plures exprimit.
3 † Inter omnes autem hereses post Christi aduentum prima fuit illa quam quidem discipuli incurrerunt de sacramento altaris, de qua scribitur Joan. vj. Cum enim Christus predixisset, nisi manducaueritis carnem filij hominis, et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Et subiunxisset quedam alia iuxta hoc, illi predicti homines dixerunt, durus est hic sermo et quis poterit eum audire, et ex illa die abierũt retro. Et vt dicit ibi Nicolaus, Non est intelligendum hoc de duodecim Apostolis vel de septuagintaduobus discipulis, quia isti Christo adheserunt, secundum quod patet ex discursu euangeliorum, sed multi alij sequebantur ipsum ad audiendum eius doctrinam, et de istis multi retrocesserunt, et quod ista fuerit prima heresis patet de consecr. distin. ij. prima heresis. et postquam illi sancti patres de quibus prediximus predictas hereses conscripserunt multe alie suborte sunt noniter et dietim suboriuntur. Et iuxta verbum saluatoris nostri. De quo in primo themate premisi-
4 mus, † quo magis fini seculi appropinquat, eo magis hereses subcrescent, quod partim ex prelatorum negligentia prouenire conspicuum est. dormientibus enim hominibus, vt saluator inquit. Inimicus homo superseminauit zizania. Ex alio etiam prouenit quoniã post illa tempora, quo illi sancti doctores scripserunt multi articuli fuerunt per ecclesiam determinati quod sint contra fidem. Unde si quis modo pertinaciter contrarium affirmaret, hereticus censeretur quod minime contigisset ante determinationem ecclesie, vt dicit Thom. j. parte. que. xxxij. articu. iiij. et prodest scire huiusmodi heresum species vt ex illis possit cognosci quis sit hereticus vel quid faciat hereticũ, de quo in. j. dubio tactũ est, quod nõ sine difficultate cognoscitur in aliquibus articulis, vt dicit Aug. i lib. de heresibus. Illud tamen indubitatum existat quod cum malum infinitum sit vt Pithagorici dicunt teste Philosopho. ij. ethic. et per consequẽs infiniti errores possent occurrere cõtra fidem igitur possent hereses in infinitum multiplicari. ¶ Sed iuxta predicta quereret aliquis curiosus de scbola eorum qui volũt sapere plus quam oportet sapere contra doctrinam aposto-
5 li. † Cur Deus permittit tot hereses esse totque eorũ sectatores in inferno demergi. Ad hoc respõdet August. et habetur in. c. fi. xxiiij. q. iij. Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hereticos esse permittit, vt cum interrogant nos ea que nescimus, sic discutiamus pigritiam et diuinas scripturas cupiamus. Ideo enim Apostolus ait. Oportet hereses esse vt qui probati sunt manifesti fiant. Hi enim deo probati sunt qui bene possunt docere. Et quamquam iste intellectus Augustini sit bonus ad illam auctoritatem apostoli, superficies tamen litere magis capit hunc sensum, vt ideo deus permittat hereses esse, vt constantia fidelium comprobetur sed vtrumque recte
6 dictum extat, vel dicas † quod ista que in secretis dei cõsistunt nõ sunt a nobis inquirẽda, iuxta illud eccle. iij. Altiora te ne scrutatus fueris, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus et postea subditur. Multos enim supplantauit suspitio illorum, et in vanitate detinuit sensus eorum. et Ecclesia. vij. quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, et post pauca. Neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Habemus etiam exẽplum Apostoli, qui cum de predestinatione verba ageret, et peruenisset ad illud, quare quosdam eligat, alios aũt reprobet. Iuxta illud, Jacob dilexi, Esau autem odio habui sapientissime intulit, O altitudo diuitiarum sapientie et scientie Dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius, et de eodem Augusti. super Jo. in illo verbo, Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Dicit quare hunc trahat et quare illum non trahat noli inuestigare si non vis errare. Per id respondet magister secundo senten. dist. xxiij. his qui querunt, cur Deus permiserit primũ hominẽ peccare cum posset eius voluntatẽ vertere in bonum quia omnipotens est. Posset inquit ille reuera, cur non fecit. quia noluit. Cur noluit ipse nouit. Non debemus plus sapere quam oportet sapere

hoc vnũ in huiusmodi debet nobis abũde sufficere, qḋ vt dicit Augusti. in Enchiridion. Deus omnipotens, cui rerum est summa potestas cum summe bonus sit nullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis, nisi vsq; adeo esset omnipotens, & bonus vt bene faceret etiam de malo quomodo autem illud intelligatur, & qualiter ex malis Deus eliciat bona, latissime prosequitur magister. j. sent. distinctio. xlvj. & per predicta etiam sufficienter ad id quod multi petunt, Quare Deus permittat legem machometi in tantum preualere.

SVMMARIVM

1 Heretici quibus infidelibus assimilentur, & qui infidelium inuicem inter se equiparentur.
2 Renitentis suscepte fidei grauius est delictum, q̃ eius qui nunq̃ suscepte renititur.
Hereticoꝝ infidelitas maior est q̃ iudeoꝝ intellige sane nu. 3.
4 Heretici an sint idololatris coequandi.
5 Heretici qui fide christiana derelicta iteꝝ ad mosaicam legem reuertuntur, peiores sunt ceteris.
Apostatã eñ dicimus qui deserta christana religione ad Judaismũ confugit, & apostasia improbitatis detestatio. & nu. 6.
7 Judeus sectã sarracenoꝝ adiens an plectendus sit.
8 Apostate iudeoꝝ legẽ repetentes, multo peiores sunt, q̃ si ad sarracenoꝝ sectam sese conferrent.
9 Judei ceterisq; id genus infideles cur ab ecclesia tolerentur, & quare potius Judei q̃ alij.

¶ Questio quinta.

1 Quinto quero † de comparatione hereticorũ ad alios infideles, & infidelium inter se inuicem. Ad quod dicendum ẽ Thomam secunda. ij. q. x. arti. vj. qḋ in infidelitate duo possunt considerari. quorum vnum est comparatio eius ad fidem, † &
2 ex hac parte grauius peccat contra fidem qui renuitur fidei suscepte. Sicut grauius peccat qui non implet quod promisit, quã qui quod nunq̃ promisit, & ẽm hoc infidelitas hereticoꝝ qui profitentur fidem Euangelij & ei renituntur eum corrũpentes grauior est q̃ Judeoꝝ & aliorum infideliũ qui nunq̃ fidem euangelij susceperunt sed q; iudei susceperũt figurã euangelij in veteri lege quam male interpretantes corrũpunt, Ideo etiã eoꝝ infidelitas est grauius peccatũ q̃ infidelitas gentiliũ qui nunq̃ fidem euangelij susceperũt.
3 Aliud quod in infidelitate consideratur est corruptio eorum q̃ ad fidem pertinent, & ẽ boc cum in pluribus errant gentiles q̃ iudei, & iudei q̃ heretici. grauior est infidelitas gentiliũ q̃ iudeorum, & iudeorum q̃ hereticoꝝ, nisi forte quorũdam, puta Manicheorum qui etiam circa credibilia plus errant q̃ gentiles. Harum tamen duaꝝ grauitatũ prima preponderat secunde q̃tũ ad rationẽ culpe, q; infidelitas hz magis rationẽ culpe, ex hoc qḋ renitiť fidei q̃ ex hoc qḋ non hz ea que sunt fidei. hoc eniz vltimũ videtur magis ad rationẽ pene pertinere. Unde simpliciter loquendo infidelitas hereticoꝝ est pessima. Si autem queras ex quo inter infideles peiores sunt heretici vt proxime diximus.
4 ¶ † Quid si comparemus eos ad idololatras? ad hoc dicendũ ẽm Thomam secunda. ij. q. xciiij. arti. iij. quod grauitas alicuius peccati attendi potest dupliciter. Uno mõ ex parte ipsius peccati, & sic peccatũ idolatrie est grauissimũ. Sicut enim in terrena republica grauissimũ esse videur quod aliquis honorẽ regiũ alteri impendat quã vero regi, q; quantũ in se est totum reipublice perturbat ordinem. Jta in peccatis que contra Deũ cõmittũtur, que tamẽ sunt maxima, grauissimũ esse videtur qḋ aliquis honorẽ diuinũ creature impendat, q; q̃tũ in se est facit aliũ Deum in mundo minuens principatũ diuinũ. Alio modo potest attẽdi grauitas ipsius peccati ex parte ipsius peccantis, sicut dicitur grauius peccatũ eius qui peccat scienter, quam eius qui peccat ignoranter, & ẽm hoc nihil phibet grauius peccare hereticos q scienter corrũput, quã idololatras ignoranter peccantes. Ex his tu clare poteris inferre quod † cũ isti
5 heretici qui nouiter in Hispania detecti sunt, potius apostate quã simplices heretici sint iudicandi, cum nõ in parte tantũ de fide Jesu Christi male sentiant, sed in totũ eam abijciant ad legẽ Moysi iam diu sepultam reuersi peiores quam alij heretici sunt iudicandi, q; in pluribus, immo in totũ aberrãt. Unde super illud Apostoli a Galatas quarto. Quomodo cõuertimini iterum ad egena & infirma elementa, dicit gl. Hieronymi, Legis obseruantia cui tũc deditĭ erãt, erat peccatum pene par seruituti idoloꝝ cui ante cõuersionem vacauerant, & sic apparet quod est crimen pene par idolatrie, & nedum propter atrocitatem delicti quin ẽt propter piculum pditionis deberent principes eos a suo consortio in totum expellere, presertim ne participes fierent q̃silioꝝ suorum, aut eorum que statum regni q̃cernunt q; aperte dicit q̃cilium Toletanẽ. De quo habeť. ij. q. 6. vij. c. nõ pot. cuius verba sunt. Non pot erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Unde subiungit de quibusdam iudeis qui dudum Christiani facti & demum in Christi fide sunt preuaricati, vt a testimonio repellantur. Non est enim eis credendum, qui fidei veritatẽ a se abiecerunt. & istud stat in aperto, qui enim fidem Christi susceptam ad quã strictissime tenetur fefellit, quomodo fidem quam principi tereno oz firmam tenere poterit? Ad quod ẽt facit quod scribitur prouerbiorum. vj. † Homo apostata, vir inuti-
6 lis gradiẽs ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquiť prauo corde machinatur malum & in omni tempore iurgia seminat. habet etiam aliud malum huiusmodi apostasia, quod qui eam incurrit vix potest ad bonum reparari, vt dicit Apostolus ad Hebreos vj. Jmpossibile est eos qui semel illuminati sunt, & post pauca & prolapsi sunt, scz per apostasiam, rursus renouari ad penitentiam. & accipitur ibi impossibile pro difficili. Hic est enim vnus modus impossibilitatis vt habetur. v. Metha. quod potissimum in istis ḋ q bus paulo ante premisimus locuz habet, qui a parentibus iudeis pfidiam legis veteris cum sanguine trahũt. Et ex his inferri potest
7 ad questionem quam posuit Oldradus consili. lj. † An iudeus trãsiens ad sectam Sarracenorum sit puniendus, & tandem post multa conclusit quod non, & inter cetera motiua sua est illud quod deterior est infidelitas iudeorum quam Sarracenorum aut gentiliuz vt superius diximus. Pro quo etiam est tex. apertus. j. q. j. nõne. cũ ergo de peiori transeat ad minus malã, non est ob hoc puniendus.
8 Ex quo etiam sequiť quod † isti apostate qui in legem iudeorum recidunt, peiores sunt quam si essent apostate legem Sarracenorum amplectentes, vel aliam huiuscemodi. Unum tamen non omittam quod licet omnes infideles tam Judei quam alij sint mali & iniqui
9 vtpote infideles, † tolerantur tamen per ecclesiaz in infidelitate sua, vt vel sic tolerati finaliter q̃uertantur ad fidez, vt de multis iam vidimus, vt in. c. qui sincera. xlv. distinctio. & capitu. sicut iudei. de iude. Magis tamen sunt tolerabiles ritus iudeorum quam aliorum infidelium, lz iudei sint peiores vt diximus. Cuius ratio est, q; cum in eis olim prefigurabatur veritas fidei quam tenemus prouenit ẽ bonum quod testimonium fidei nostre habemus ab hostibus & quasi in figura representatur nobis quod credimus, quod in alijs infidelibus non contingit, vt dicit Thomas secunda secunde. q. x. artic. xj. & hac consideratione, licet iure non sit expressa, iura prohibent ne Sarraceni publice faciant cerimonias suas inuocando publice nomen Machometi, vel similia faciendo vt in clementina vni ca. de iude. Hoc tamen non reperitur prohibitum in iudeis. & hoc tenent Matthe. & domi. Cardina. & Joannes de Jmola in dicta clementina.

SVMMARIVM

1 Heretici an tolerandi sint.
2 Perniciosus populo, e medio tollendus est, ne eius contagione ceteri quoq; corrumpantur.
3 Heresis, instar cancri serpere dicitur, & idcirco eradicanda, ne totum corrodat corpus.
4 Crimen proximi ita demum celandum est, si in totius populi corporalem spiritualemq; perniciem non vergat.

¶ Questio sexta.

1 Sexto quero † an heretici sint tolerandi? Et distinguendum est, quia aut occurrit casus in quo non possent puniri heretici quin simul puniantur & boni. Uel quia latent inter bonos. Uel quia habent multos sequaces, ita quod sine catholicorum periculo interfici non possunt, & tali casu heretici sunt tolerandi & hoc aperte dominus ostendit Matthei decimotertio. vbi in parabola prohibuit colligi zizania, ne forte eradicantes zizania, eradicarent simul & triticum.
¶ Quando vero ex occasione hereticorum non imminet periculus bonis, sed magis tutela & salus tũc licite possunt occidi, vt dicit Augustinus contra Parmenianum. Sic enim si saluti totius corporis humani expediat precisio alicuius membri, puta cum est putridum vel corruptiuum aliorum membrorum, laudabiliter & salubriter abscinditur. Jta cum quelibet persona singularis comparetur ad totam

2 ad totam communitatem sicut pars ad totam. † Si aliquis homo sit periculosus cõmunitati ꝛ corruptiuus ipsius propter aliquod peccatum, laudabiliter ꝛ salubriter occiditur, vt bonum commune conseruetur, modicum enim fermẽtum totam massam corrũpit. vt prime ad Corinthios. v. Ad hec adaptari possunt no. p Tho. mam secunda secunde questio. lxiiij. artic. ij. ꝛ si hoc in alijs enormibus criminibus locum habet, fortius in crimine heresis, ꝙ sua grauitate flagitiosissimum est, vt in prehabitis patet. eo maxime
3 quia iuxta Apostolum secunda ad Thimo. secundo. † heresis vt cancer dicitur serpere. Unde resecanda est a principio, ne paulatim intima cordis corrodat, ꝛ spiritualem vitam adimat, resecande siquidem sunt putride carnes ꝛ scabiosa ouis a caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus, ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit, sed quoniã non statim oppressus est, totum orbem eius flamma est populata. vicesimaquarta questio. iij. resecande. Joannes quoqꝫ Apostolus in canonica sua. Si quis inquit venit ad vos, ꝛ hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec aue ei dixeritis. Qui. n. dicit illi aue, cõmunicat operibus illius malis. Hec Joãnes que de schismaticis siue hereticis vitandis verbis docuit etiam factis exhibuit. Narrat enim de illo auditor eius vir sanctissimus Policarpus, quod tempore quodam cum apud Ephesum balneas lauandi gratia fuisset ingressus ꝛ vidisset ibi Cherintum, exilijt cõtinuo ꝛ discessit non lotus dicens, Fugiamus hinc ne ꝛ ipse balnee corruant in quibus Cherintus lauatur inimicus veritatis. de quo est tex. xxiiij. questio. j. c. omnis qui. Adde pulchrum tex. ea cau
4 sa ꝛ. q. que dignior. † Unde ꝛ si in alijs criminibus occultis teneatur quis crimen proximi celare propter caritatem vt in capitulo, si sacerdos. de offi. ordina. ꝛ. j. questio. j. christus. hoc tamen fallit in crimine quod pertinet ad corruptionem cõmunitatis spiritualem vel corporalem. Hoc enim casu tenetur quis illud propalare testificando, vel denuntiando, vt dicit Thomas secunda secunde q. lxx. arti. j. Idem sentit Innoc. de testi. cogen. c. primo. ꝛ ponit exemplum in heresi quod vt pꝫ ex premissis spirituale detrimentũ inferre communitati est aptissimum, prodest etiaꝫ hec punitio criminum reipublice vt ceteri metu pene arceantur a similibus committendis. xxiij. q. v. non est innocentie. de vita ꝛ honest. clerico. vt clericorum. ꝛ inde est quod vt magis ista in plurimorum exemplum veniant publice debent malefactores puniri. l. capitaliũ. §. famosos. ff. de penis. vij. q. j. deniqꝫ. versi. thuribula quoqꝫ.

SVMMARIVM

1 Iudicare de heresi cuius sit.
2 Pape determinationi subijciunt̃ que Christianã fidẽ respiciũt.
3 Pontifici Romano optimum esset si quid super fide dubij suboriretur, id generali concilio decidere.
4 Pontifex Romanus consultius ageret si ardua queque conuocato concilio decideret.
5 Angelum posset Pontifex Romanus excõicare, ꝛ iudicio damnare, si fieri posset, vt ille male de fide sentiret.
6 Pontifex errans in ijs que fidei sunt damnari a concilio põt.
7 Papa quamuis in ijs que fidei sunt errare possit, concilium tñ non potest, ꝛ cur diuersum.
8 Legatus apostolice sedis hereticorum iudex est competẽs super iam per ecclesiam decisis.
Item episcopus ꝛ capitulum vacante sede, ad hec ꝛ inqsitor fidei.
9 Iudicibus ordinarijs super heresi procedendi nequaquam ademptra facultas videtur, quamuis papa super heretica prauitate inquisitores deputarit.
Delegato ad vniuersitatem causarum potestate concessa, non videtur etiam in illis causis abdicata potestas ordinarij.
Limita ꝛ declara vt nume. 11.
10 Officiali facto in ciuitate super damnis datis vel super abundãtia, non idcirco tollitur iurisdictio ordinarij.
11 Delegatus ab episcopo aut capitulo sede vacante potest de heresi cognoscere, modo quadragenarius sit.
13 Inquisitor an possit vices suas committere.
14 Uicarius generalis episcopi aut capituli vacante sede, an cognoscere possit de crimine heresis.
15 Inquisitores aduersum episcopos minime procedere possunt, nisi expressim illis committatur, intellige sane vt ibi.
16 Ordinario an liceat contra episcopum in ipsius ordinarij territorio delinquentem procedere.
17 Episcopus an valeat in hereticum inquisitorem procedere.
18 Episcopi, ꝛ qui inquisitioni prefecti sunt, districte aduersus suspectos de heresi procedant, nemini fraudulose falso hoc crimẽ imponant, nihil deniqꝫ gratia, odio, aut lucri causa agant.
Qua pena plectantur inquisitores si his contrauenerint.
19 Episcopus hereses expurgare negligens qua pena puniatur.
20 Officiales tẽporales an heretice prauitatis cognitionẽ habeãt.

¶ Questio. vij.

1 S Eptimo quero. † Ad quem spectet iudicare de heresi. In hoc distinguerẽ, qꝛ aut agitur de articulo nondum deciso per ecclesiam Aut de articulo iam deciso. Primo casu iudicium spectat ad papam vt probat textus. xxiiij. q. j. quoties. ꝛ. c. hec est fides. ꝛ. c. j. de iuramen. calum. ꝛ. c. maiores. de bap. quod etiaꝫ sacre scripture auctoritate ostenditur. Nam ꝛ Saluator Petro dixit, quẽ summuꝫ pontificẽ ꝯstituit, Ego pro te rogaui Petre vt nõ deficiat fides tua. ꝛ tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Luce. xxij. Et vbi Christus discipulos interrogauerat, vos autem quem me esse dicitis? Petrus respondit, Tu es Christus filius Dei viui. Matthei. xvj. Hoc etiam tenet sanctus Thomas secunda secunde. q. j. articulo. x. ꝛ huius ratio est, qꝛ vna fides dꝫ esse totius ecclesie, secundum illud. j. ad Corinthios primo. Id ipsum dicatis omnes, ꝛ non sint in vobis schismata, quod seruari non posset, nisi questio de fide exorta determinaretur per eum qui toti ecclesie pͤest, vt sic eius sententia a tota ecclesia firmiter teneatur. Illud ideꝫ sequitur Augu. de Anchona in summa sua de potestate ecclesie questione. x. artic. primo ꝛ secundo. Et hoc satis figuratũ est exo. xviij. vbi dictum est Moysi qui fuit rector Judeorum, sicut Papa rector est omniũ Christianorum. Esto tu populo in his q̃ ad deũ pertinent, vt ostẽdas ei cerimonias ꝛ ritum colendi deum.
¶ Sicut ergo omnes questiones emergentes de lege ꝛ de cultu Dei, reseruabantur Moysi determinande.

2 ¶ † Si c omnia que sunt fidei Christiane spectant ad determinationẽ Pape. Unde dicit Cyrillus in libro thesau. vt membra maneamus in capite in nostro Apostolico throno Romano pontifice maneamus, a quo nostrũ est querere quid credere, quid tenere debemus. ꝛ Maximus in epistola orientalibus missa, dicit omnes fines orbis terre qui dominum sincere receperunt ꝛ vbiqꝫ terrarũ catholici verã fidẽ confitentes, in pontificem Romanorum tanq̃ in solẽ respiciunt, ꝛ ex ipso lumine catholice ꝛ apostolice fidei recipiũt veritatẽ, lꝫ enim apud alios forte posset esse profundior scientia ad ista decidentia quam in Romanum ponti. deest tamen eis potestas de his iudicandi ꝛ statuendi, que in solo Ro
3 mano pontifice residet vt prediximus. † Caute tamẽ ageret Papa si cũ de istis dubius articulus occurrit cõcilium gñale faceret ꝯgregari. vt cũ eius ꝯsilio decideret ꝙ esset tenendũ ꝛ credendũ. Sicut apostoli fecerunt Actu. c. xv. qñ insurrexit heresis illorum qui dicebant legẽ Moysi simul cũ euangelio obseruandã. Conuenerunt enim Hierosolymis videre de verbo hoc. Simile fuit. c. firmiter. de summa tri. ꝛ. c. dãnamus. eo. tit. ꝛ. c. vnico. eo. ti. lib.
4 vj. ꝛ cle. vnica. eo. tit. ¶ † Et hoc idem in omnibus arduis cõsulte esset agendum, vt apparet quinquagesima dist. de eo. xcvj. dis. bñ qdẽ. xxxv. q. v. ad sedẽ. xxxv. q. ix. ꝙ quis integrum est. n. iudiciũ, ꝙ plurimorũ sententijs cõfirmatur, de offi. deleg. prudentiã in prin. xx. dist. de quibus. C. de fideicõ. l. fi. est enim tanta in hoc
5 Pape potestas † ꝙ si possibile foret ꝙ angelus de celo aliqd ꝯ fidẽ doceret aut sentiret, p papã iudicari ꝛ excõicari posset vt probatur ad Galatas primo. c. Sed lꝫ nos aut angelus de celo euangelizauerit vobis, preterq̃ ꝙ euangelizauimus vobis, anathema
6 sit. Si tñ contingeret papam errare in his que sunt fidei, tunc dãnari posset per concilium generale, vt in. c. si papa. xl. distin. cum glo. ꝛ per glo. xv. dist. sicut. ꝛ. xix. dist. anastasius. ꝛ Innoc. in ca. ex parte. de verb. signi. ꝛ per doc. in. c. in fidei fauorem de here. lib. vj. Nec p hoc dicimus inferiorẽ dicere ius in superiorem cuꝫ papa sit maior ꝯcilio gñali, vt in. c. significasti. de electio. ꝛ. c. aliorum. ꝛ. c. nemo. ix. q. iij. quoniam cũ papa incurrit heresim, desinit esse papa, cũ nõ sit de corpore ecclesie, pro quo est glo. xxiiij. q. j. acatius. ergo ꝛ multo minus põt dici gerere vices eius q est caput ecclesie. et huic sententie generalis concilij stari dꝫ, vtpote q̃
7 veritatem continet indubitatã. ¶ † Nam ꝛ si papa possit errare in his que sunt fidei. Nam ꝛ legimus aliquos Romanos põtifices heresim incurrisse, vt pꝫ in. d. c. Anastasius xix. distin. c. nũc autem. xxj. di. Tamen conciliũ generale in tangentibus fidem errare non potest, ꝛ de hoc vere intelligitur predicta auctoritas Luce Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua. Dictũ enim est ei in psona totius ecclesie, cui etiam consonat illud verbũ Salu-

toris nostri. Matthei. xxviij. Ego enim vobiscum sum omnibus diebus vsqz ad consummationem seculi. Non siquidez tantū Petro nec duodecim apostolis dictum intelligitur, cum morte finierint dies suos, nec vsqz in finem seculi perseuerauerint, sed potius vniuersali ecclesie que in finem est duratura que in generali concilio representatur, ꝛ tante auctoritatis est concilij determinatio in huiusmodi, quod Euangelium ille nominatur. vt patet ad Galaij. quando Paulus dixit quod Petrus non ambulabat ad veritatem Euangelij. Id tñ in quo Paulus reprehendebat Petruz erat quod ipse subtrahebat se a gentibus nolens manducare de cibis eorum sed obseruabat ritus Iudeorum in cibis propter timorem Iudeorum qui superuenerant a Hierosolymis, hoc tamē nō erat contra aliquod de quatuor Euangelijs, sed erat contra determinationem concilij generalis, ꝙ ab apostolis fuerat celebratum super huiusmodi legalibus non seruandis, Actuum decimoquinto. Ad quod etiam ostendendum sola vniuersalis synodus loquitur sub nomine spiritus sancti vt ibi pz. Nam cum in eodem concilio fieret diffinitio, dictū fuit. placuit spiritu sancto ꝛ nobis, ꝛ istis verbis postmodum vsa fuerunt generalia concilia que in ecclesia vniuersali fuerunt congregata, vbi ergo talis assessor accedit, locus errandi non potest occurrere. Et si contrariuz diceremus nil certum esset in fide. Vnusquisqz enim sequeretur opinionem suaz ꝛ fluctuaremus omni vento doctrine sicut paruuli, contra Apostolum ad Ephesios. iiij. vbi ait quod Christus dedit in ecclesia quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios vero Pastores ꝛ Doctores ad consummationez sanctorū in edificationē corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei. ꝛ paulo post, ꝛ iam non simus paruuli fluctuantes, ꝛ circūferamur omni vento doctrine in nequitia ꝛ astutia hominum ad circūuentionem erroris, quasi velit quod cū fuerimus in fide istorum qui fidem ecclesie representant non fluctuabimus in doctrina fidei tanꝗ paruuli. Sed predictis videtur obstare cap. tria. iuncto capi. placuit. xxxvj. q. ij. ꝛ c. fi. de rapto. vbi apparet quod illud ꝙ circa matrimoniū non cōtrahendum inter raptorem ꝛ raptam fuerat erronee per conciliuz statutum fuit postea emendatum. Ad hoc tñ stat responsio, qḋ illud non est de spectantibus ad fidem in quibus obtinet quod prediximus. Vel aliter dicendum quod illud non fuerat erronee statutum, lz esset contra testimonia veteris legis, vt voluit gl. ꝛ male in. d. c. tria. Nam cum illud esset preceptum iudiciale non obligabat in lege noua, sed fuit correctum, qꝛ pro hoc tempore sic fuit visum legislatori, siue qꝛ sibi placuit quod sufficit vt. §. sed quod princi. instit. de iure natu. ꝛ per Philosophum. v. Ethico. Hec dixi submittens me determinationi sancte matris ecclesie.

8 ¶ † Aut querimus circa ea que iam sunt ꝑ ecclesiaz decisa, ꝛ tunc legatus sedis apostolice est competens iudex vt. c. vt cōmissi. de here. lib. vj. Item episcopus poterit iudicare de questione fidei ꝛ contra hereticos procedere, ꝛ etiam capitulum sede vacante in. c. ad abolendā. de here. in prin. ꝛ etiam inquisitores per sedem apostolicā deputati. in. c. per hoc. ꝛ. c. vt inquisitionis. de here. lib. vj.

9 ꝛ clemen. j. eo. tit. † Per hoc enim quod Papa deputat inquisitores super heretica prauitate non videtur facultatē super his ꝑcedendi ordinarijs tollere vt in. d. c. per hoc. Ex quo infertur qḋ per potestatem datam delegato ad vniuersitatem causarum nō videtur ēt in illis causis abdicata potestas ab ordinario. hoc colligitur ex illo tex. iuncta glo. que vult quod inquisitor heretice prauitatis dicitur esse delegatus ad vniuersitatē causarum. ex quo habes optimam limitationē ad. c. studuisti. de offi. lega. vt non hēat locum in delegato ad vniuersitatē causarum, pro quo est gl. in. d. c. per hoc. facit in simili quod no. Barto. in. l. j. C. de offic. prefec.

10 vrb. vbi lz quod † licet in ciuitate fiat vnus officialis super damnis datis vel super abundantia, non tamen propter hoc tollitur iurisdictio quam habet potestas qui hz vniuersalem iurisdictionem, pro quo bene facit tex. in. d. l. j. ꝛ in. l. fi. iuncta glo. C. de iuris. om. iu. ꝛ glo. in. c. in galliarum. xxv. q. ij.

11 ¶ † Hoc tamen limita verum esse quoties vna iurisdictio subalternatur alteri vt in exemplo predicto. Si tamen ille specialis iudex esset superior generali, vtputa iudex deputatus per statutum super causis appellationum ꝛ nullitatū, tunc generalis iudex non se intromittit de speciali. Idem etiaz si non se habet tanꝗ superior sed tanꝗ differens specie, vt est iudex insinuationum. C. de test. cōsulta diualia. ita determinat Bal. in. l. vnica. ff. ꝺ offi. cōsu. † Po-

12 terit tamen cognoscere de crimine heresis delegatus ab episcopo deputatus, aut a. c. sede vacante vt in clemen. j. §. j. ꝛ in clemen. ij. de here. Sz tamen talis inquisitor, ac etiam delegatus annum quadragesimum attingere, vt est tex. in. d. clemen. ij. in princi. cuz gl. ex quo limitatur. c. cum vicesimum. de offi. deleg. Idem si sit delegatus a Papa cum tex. dicte clemen. generaliter loquatur.

13 ¶ † Sed an inquisitor possit cōmittere vices suas. solutio glo. in d. cle. ij. arguit pro ꝛ contra. Finaliter lz quod sic per illum text. ꝛ per tex. in cle. j. §. porro. eodem titu. ꝛ hanc opinionem tenent communiter Docto.

14 ¶ † Sed dubium est de vicario gñali epi aut capituli sede vacante. ꝛ dōm est ꝭm Lapum ꝛ Jo. de imo. in. d. cle. j. de here. qḋ non poterit sine speciali cōmissione epi de hoc crimine cognoscere ꝑ tex. in. c. licet. de offi. vica. lib. vj. Est aūt tam lata episcoporū potestas ꝙ ꝯ quoscunqz ēt quantūcunqz exemptos poterunt procedere ꝛ eos de hoc crimine condēnare, non obstante quocunqz priui-

15 legio exemptionis vt in. c. ad abolendam. §. fi. de here. † Fallit tamen hoc in episcopis ꝯ quos ꝓcedere non possunt inquisitores, nisi expresse hoc sibi cōmittatur, vt in. c. inquisitores. eodem titu. li. vj. debent tamen nuntiare Romano pontifici si illi de hoc crimine infamati siue suspecti existant, vt dicit ibi tex. crederem tamen quod vbi essent suspecti de fuga, carcerari possent, vt ad Papam remitterentur, vt in. §. audien. in auc. de defenso. ciui. colla. ij. ad quod faciunt no. per Bar. in. l. magistratibus. ff. de iurisdi. om. in-

16 di. Sed quero iuxta hoc † an ille tex. procedat tantum in inquisitoribus, an etiam locum sibi vendicet in ordinarijs de hoc crimine inquirentibus. Ego putarem quod tantum in inquisitoribus locum habeat, non enim dz extendi ad episcopum aut ad capitulum sede vacante cum de ipsis non loquatur, nec per hoc quod sint episcopi qui heresim incurrūt effugiunt iurisdictionem episcopi, i cuius territorio delinquunt. Pro quo est glo. in. c. ibi enim. ij. que. vj. ꝛ in. c. j. de rapto. ꝛ per Inno. in. c. cū inferior. de maio. ꝛ obe-

17 dien. ¶ † Vlterius iuxta idem querit, † an episcopus possit procedere contra inquisitorē, si heresim incurrat. Lapus Abb. in. d. c. inquisitores. dicit ꝙ non, durante officio, nisi crimen esset adeo notoriū quod non requireretur cause cognitio. de fil. presby. quoniā. Idē sequitur ibi Domi. hec opinio posset ēt iustificari per ea que no. Bar. in. l. fi. ff. de rerum diui. vbi lz quod si duo sint domini insolidū alicuius castri, ꝛ vnus delinquat, non poterit puniri a cōdomino, qꝛ non hz in eum iurisdictionē. Nam par in parez nō hz imperium. de electio. innotuit. Sed hoc non obstante ego crederem indistincte posse dici quod possit ꝯ eū super huiusmodi crimine procedere, cum istud sit delictum ꝑ ꝙ perditur iurisdictio ipso iure. Pro quo faciunt no. in predicta materia per Bar. in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. om. iudi. in addi. ꝛ ponit exēplum in crimine lese maiesta. C. de digni. l. si gradatim. ꝛ. l. quoties lib. xij. C. de offi. recto. prouin. l. ij. vbi videtur glo. eo ēt casu quo delinqueret in male procedendo in officio, indubie posset eum punire, cum ordinarius delegatum apostolicum male se gerentem in causa sibi cōmissa punire possit, sic tamen vt ex hoc iurisdictio eius non impediatur, iuxta no. per docto. in. c. fi. de rescrip. ꝛ per Cynum ꝛ legistas in auc. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet.

18 ¶ † In processu autē sup hoc crimine faciendo episcopi ꝛ inquisitores apostolice sedis habēt exortationem a iure in virtute sancte obediētie, ꝛ sub interminatione maledictionis eterne, vt ꝯ suspectos vel diffamatos de huiusmodi prauitate districte ꝛ prōpte ꝑcedant. sic tñ quod malitiose ꝛ fraudulenter hoc nefandū crimen falso alicui non imponant, ꝙ si odij gratie vel amoris, lucri, aut cōmodi tēporalis obtentu, ꝯ iustitiam ꝛ conscientiam suā omiserint ꝯ quemꝗ procedere vbi fuerit procedēdum, sup huiusmodi prauitate, aut obtētu eodē prauitatē ipsam alicui imposuerint, ac eum sup hoc presumpserint quoqūo vexare. preter alias penas ꝑ qualitate culpe eis imponendas, Eps aut superior suspensionis ab officio per triennium, alij vero excōmunicationis sententiam ipso facto incurrant, a qua quidē excōmunicationis sententia qui eam incurrerint non ipsi ꝑ summum pontificē poterunt (preterꝗ in mortis articulo, ꝛ tunc satisfactione premissa) absolutionis bñficiuz obtinere, nullo i hac ꝑte priuilegio suffragāte. ꝺ quo est textus. i cle-

19 mentina. j. §. verū. de here. Insuper † si quis eps in expurgādo hereses de sua diocesi negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indicijs apparuerit, deponēdus est ab officio episcopali, ꝛ in locū ipsius alter substituendus est, qui velit ꝛ possit hereticam confundere prauitatē. de here. excōicatus. in fi. Ex quo manifeste apparet ꝗ̄ dānabiliter ꝛ cū quāto animarum suaruz periculo epi ꝛ alij ad quos huiusmodi inquisitio spectat, tam detestandū facinus perseq̄ui ac punire omittant. inferiores aūt prelati de hoc crimine se intromittere nequeunt, cum superioribus prefatis sit reseruatū vt ꝑ-

20 diximus. Potestates aūt † siue domini temporales, ac eorū officiales de h crimie cū sit mere ecclesiasticū se itromittere nequeūt vt de eo cognoscāt aut iudicent aut incarceratos ab episcopo ꝛ inquisitore a carcere liberent, executionē tamen super hoc crimine

mine fiẽdã sibi a iudicibus ecclesiasticis predictis iniunctã adimplere non detractent, aut eorum iudicium seu sententiam directe vel indirecte impedire quoquo modo non presumant. Si quis vero de prefatis secularibus iudicibus contra predicta fecerit, aut prefatis episcopo ⁊ inquisitoribus in predicto fidei negotio se opposuerit, siue illud quouis modo impediuerit, ⁊ qui scienter in predictis dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationis sententiam incurrat ipso iure, quam si per annum animo sustinuerit indurato, ex tunc velut hereticus condemnetur. c. vt inquisitionis. §. fi. de here. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Ordo quis a iudicibus ⁊ inquisitoribus seruari debeat in hereticorum processu.

2 Hereticus bis generaliter monendus est vt ab erroribus desistat antequam ad specialem procedatur inquisitionem.

3 Episcopus si possit solus sine inquisitore ⁊ viceuersa quid inquisitor absq; episcopo.

4 Episcopo sine inquisitore non licet contra hereticum diffinitiuam proferre sententiam, nec eum diro carceri mancipare, nec tormentis subijcere.

Limita ⁊ declara vt ibi.

5 Inquisitoribus alijsq; heretice prauitatis cognitoribus interdicitur ne modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant, alioqui pena ibi tradita plectentur.

6 Pene pecuniarie an quando, ⁊ ad quid hereticis iponi possint.

7 Inquisitioni prefecti hereticis conuersis penas commutare ⁊ minuere possunt.

8 Inquisitores an possint esculenta ⁊ poculenta mera liberalitate oblata recipere.

Iudicibus an liceat esculenta ⁊ poculenta recipere.

9 Delegatus iudex licite potest esculenta ⁊ poculenta accipere.

10 Hereticus in quo territorio conueniendus sit.

¶ Questio. viij.

1 Octauo quero de †ordine qui debet teneri per iudices in procedendo contra hereticos. Ad quod dicendum quod in primis clerum ⁊ populum conuocabunt exponendo eis inquisitionem quam facere intendunt, auxilium, quoq; ⁊ consilium ⁊ fauorem ab ipsis petet. c. vt commissi. in. §. j. de here. lib. vj. ⁊ solent inquisitores primo ire ad episcopum loci vel vicarium, ⁊ ostendere eis facultatẽ ⁊ auctoritatem suam, ⁊ rogare quod congreget clerum. quo congregato ostendunt eis literas ⁊ facultatẽ predictas, sermonem faciũt, ⁊ eorum auxiliũ ⁊ fauorem postulant. Postea simile faciũt cum potestate siue correctore ciuitatis ⁊ cõcilio siue (vt hispanice loquamur) consistorio. demum conuocant totã concionẽ populi, ⁊ habito sermone ad populũ idem faciunt vt prediximus. Postea interpola-
2 tis inqsitor facit sermones ad populũ d fide. Et cõueniẽs est† quod ad minus due monitiones premittantur contra omnes hereticos, vt relictis erroribus suis ad fidem catholicam reuertant, ⁊ ad ecclesie gremium redeant, que tanq̃ pia mater non claudit gremiũ redeunti, vt. c. super eo. de here. lib. vj. Et pro his monitionibus satisfacit auctoritas Apostoli ad Titũ. iij. vbi dicit hereticum hominem post vnã ⁊ scdm admonitionem deuita, ad idẽ. xxiiij. q. j. q̃ dignior. ⁊ q. iij. dicit apostolus. Inquisitores etiam ex abundanti consueuerunt addere tertiam monitionẽ vt magis processus suos videantur iustificare. In quibus monitionibus quarum singule decem dies continent monẽt eos ad conuersionem, ⁊ reuertentibus promittunt benignã misericordiam. Quibus peractis procedẽdũ est ad inquisitionem, recipiendo in vnaquaq; parochia iuramentum a rectore parochiali, ⁊ ab alijs probis ⁊ honestis viris, ⁊ si illi deponãt aliquos de parochia fore hereticos, aut diffamatos siue suspectos, consueuerunt secreto eos coram se vocare, ⁊ secreto ad conuersionẽ monere, ⁊ vbi nec sic voluerint, proceditur ꝯ eos scdm formã iuris, q processus determinatur aperte per tex. in cle. j. §. j. de here. vbi tex. dicit q procedendum est per diocesanos episcopos, ⁊ p inqsitores a sede apostolica deputatos simul cõueniẽtes.
3 †Sunt tamen quedam que possunt vnus sine alio agere vtpote citare, arrestare, seu capere, ac carceri mãcipare, ẽt ponẽdo in compedibus vel manicis ferreis, prout scdm eum viderit expedire. Poterit etiam inquirere quisq; predictorum sine altero ꝯtra illos
4 de quibus viderit inquirendũ, †diro tamen carceri mancipare sine arcto, qui magis ad penam quam ad custodiam videatur, aut tormẽtis supponere eos cõtra quos proceditur, aut diffinitiuã sententiam ferre ꝯ eos non poterit episcopus sine inquisitore, aut inqsitor sine episcopo, aut eius vel capituli sede vacante super hoc delegato, quod tñ intellige dũmodo adinuicem copiã habere valeãt infra octo dierum spatium postq̃ inuicem se requisiuerint. Si autem cõuenire non potuerunt pp premissa, tunc inquisitor ordinario vel eꝯ ordinarius inquisitori poterit super premissis cõmittere vices suas, vel per literas significare eidem suum consilium, vel assensum vt dicit ibi tex. ⁊ vt cum maiori puritate ⁊ integritate res aga-
5 tur. †Inhibitum est inquisitoribus ⁊ tam ipsorum q̃ episcoporum ac capitulorum sede vacante delegatis siue cõmissarijs, ne pretextu inquisitionis officij quibussuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, ⁊ si secus fecerint eoipso sententiam excõmunicationis incurrunt, a qua non possunt absolui preterq̃ in mortis articulo, donec plenariam satisfactionem fecerint his a qbus extorserunt, a qua satisfactione nullis pactis aut priuilegijs aut remissionibus poterunt liberari, ⁊ ne hoc latere possit, notarij ⁊ officiales dicti officij necnon fratres ⁊ socij inquisitorũ ipsorum ⁊ cõmissariorũ (qui dictos inquisitores aut commissarios secrete predicta nouerint cõmisisse) si indignationẽ dei ⁊ sedis apostolice offensam voluerint euitare, grauiter ipsos arguere ⁊ corrigere studeant in secreto, q si taliter ea sciuerint vt pbare valeãt, prelatis inqsitorum ⁊ cõmissariorũ eorũdẽ studeant nuntiare, vt in cle. ij. eod. titu. Pondera tñ illũ tex. qui non loquitur de episcopis, vnde licet ipsi ab his debeant abstinere, non tamen pena predicta haberet locũ in illis, cum non sit expressum, voluit enim dignitati eorũ deferre, vt in. c. sane lo. ij. de offi. delega. ⁊ in. c. ij. e. tit. lib. vj. ita tenet glo. in. d. cle. ij. q̃ sequntur ibi cõiter docto. Eps tñ non dꝫ aliqd habere pp inquisitionem, nec partem aliq̃ de deputatis inquisitionis officio, vt patet in extrauag. Boni. ex eo. §. pe. ita tꝫ Ioã. an. in. c. fi. §. j. de here. libr. vj. Considera etiam circa idem quod
6 tex. †ille prohibet illicitas extorsiones, nõ tñ per hoc tollit penas pecuniarias applicandas officio imponi ⁊ exigi. scdm glo. ibi, circa q dicit Mathe. quod hũ possunt inculpatis de hoc crimie imponi penitentia in pecunia pro pauperibus vel alijs pijs operib9 vt. c. accusatus. §. de questionibus. ⁊ §. si vero de hereti. libr. vj. Refert ẽt fratrẽ Aluarum Hispanum tenuisse quod hanc multã pecuniariã inquisitores imponunt quoties aliqui proferunt verba heretica, aut ludendo, aut ex ira, aut ex fatua simplicitate ⁊ ignorantia, que tñ excusationẽ non hꝫ. Et his casibus ⁊ similibus possunt pecuniariter puniri. Nã ⁊ ecclesia hoc facit. xxiij. dist. q̃q̃.
7 de iude. ad liberandã. de rapto. in archiepatu. Item† inquisitores possunt hereticis conuersis penas cõmutare vel minorare. in ca. vt cõmissi. de here. lib. vj. Nam ⁊ alias iudex ex certis causis minorat penam. ff. de pe. aut facta. §. fi. Itẽ pro hoc facit litera. d. clemen. ij. a contrario. per hoc enim q dicit q modis illicitis nõ possunt extorquere pecuniã, ergo licitis sic, de presump nõne. xxv. dist. in quatis. ff. de iudi. cum pretor. Item qꝛ d. cle. ponit verbũ extorqueant q sonat in vitiũ violẽtie, vel fraudis, ergo secus si iuste cõdẽnẽt ꝫ caueãt fm eũ ne iburfent qꝛ reputaret extorsio, ꝫ dent pauperibus, vel applicẽt officio inquisitionis. in cle. statutum. de ele. de presumptio. l. fras. de offi. ordi. dilectus. Idẽ p oia seqt̃ do. Cardi. in. d. cle. ij. ⁊ in cle. ad nostrũ. in fi. e. ti. ¶ Sꝫ qro iuxta pdicta,
8 †vtrũ inquisitores possint recipere modica exẽnia q̃ ꝯsistũt in esculẽtis ⁊ poculẽtis mera liberalitate oblatis q̃ paucis pñt cõsumi diebus. ⁊ veritas huius qõnis pẽdet ab illa, An alij iudices possint ista recipere. in quo fuit varietas inter doc. nã gl. in. l. plebiscito. ff. de offi. presi. tenuit q lꝫ olim illud licitũ esset p. d. l. ⁊ p. l. solẽt. ff. d offi. pcõ. tñ hodie illud est imutatũ p iura noua ⁊ correctũ. Sꝫ Bar. in. d. l. plebiscitio. post Guil. tꝫ opinionẽ ꝯria. Sꝫ in auctentica vt iudi sine quoquo suffra. §. rescriptũ tꝫ opi. d. glo. q ẽt tꝫ gl in. d. §. ⁊ dicit q lex plebiscito. ⁊ alia iura q̃ innuunt cõtrariũ possent hẽre locũ in defectũ sui salarij, ⁊ tũc ẽt mediocriter, ⁊ a spõte dãtibus, vt innit tex. in. d. §. ⁊ glo. in. d. l. plebiscito. Pre-
9 dicta dicit fore vera i iudice ordinario, †sꝫ iudex delegatus idistincte põt fm eũ accipere esculẽtũ ⁊ poculẽtũ q paucis cõsumi possit diebus, dũmõ mera liberalitate sit oblatũ. vt. c. statutũ. §. isup. de rescrip. li. vj. ⁊ istã opinionẽ seqt̃ Bal. i. d. l. solẽt. lꝫ nõ ita plene distinguat, ⁊ opi. istorũ doctorũ satis est cõformis legibus ord. Hispanie, q̃ indistincte phibẽt iudicibus ne aliqd a ptibus recipiãt. Adiungit tamen Bal. ibi quod pro quibusdam minimis nõ offenditur lex, vt pro vno pari fasianorũ vel pro duabus fialis maluasie. ff. de conditio. ⁊ demonstratio. l. quamuis. qꝛ pro tam paruo iudicis animus non flectitur. Ad quod etiam ego induco text. c. ⁊ si questiones. de simo. vbi pro modico voluntarie oblato in col-

latione rei spiritualis non committitur simonia, licet in spirituali bus omnis traditio & promissio cessare debeat. Adde glos. not. xj. q. iij. non licet. Ex quibus infertur ad decisionem questionis ppo site, quod cum inquisitoribus & commissarijs sint deputati redditus officij, & sic in eis militet ea ratio que in ordinario, presertim qz cum sint delegati ad vniuersitatem causarum. vt no. in. c. per hoc. de he re. li. vj. naturam ordinariã sapiunt. fm glo. de appellatio. cuz cau sam. Idem in eis quod in ordinarijs erit dicendum.

10 ¶ † Ulterius quero circa premissa in quo territorio sit hereticus d hoc crimine conueniendus. Ad hoc rñdetur per tex. in c. vt com missi. §. j. de here. lib. vj. quod in loco vbi heresim incurrit etiam si ad aliã iurisdictionez se conferat. Sed an in loco illo ad quez se trã stulit poterit conueniri. Dic quod sic, vt dicit ibi glo. cum etiaz ibi dem censeatur delinquere heresim illam retinendo. facit in simili q no. Bar. in. l. si dominiuz. ff. de fur. & l. si abducta. C. eo. & l. sed nec legatarius. ff. de condictio. furti. vbi tz quod si aliquis fecit furtum Florentie & reperitur Perusij cum re subtracta, poterit ibi conue niri scz Perusij. Nam sicut mutatione dominij nascitur noua ac tio furti ad penam applicandam parti, sic mutatione territorij & iu risdictionis noua nascitur actio siue accusatio furti ad vindictam publicam per. d. l. si dominium.

SVMMARIVM

1 Heresis crimen aduersus quos intentari possit.
2 Usuram exercere non esse peccatum contendentes heretici censen di sunt.
Contumax in heresis causa si anno in excommunicatione persistat vtpote hereticus condemnandus est.
3 Sortilegij & diuinationis crimen non est coram inquisitore pertra ctandum. latissime nume. 6.
4 Professo religionem deserente & ad nuptias conuolante an huius criminis cognitio inquisitori concessa sit.
5 Nuptias binas si quis contraxerit an huius rei cognitionem ha beat inquisitor.
6 Diuinationes & sortilegia quando dicantur sapere heresim manife stam, & quando non. & nu. 10.
7 Prenoscere & pronuntiare de futuris qñ liceat, & quando non.
8 Demonum diuinationes & responsa euitanda sunt etiam si vera pre dicent.
9 Deus quandoqz que a demonibus predicuntur euenire sinit, vt hominum religionem erga illum tentet ac experiatur.
11 Inquisitoribus an liceat contra iudeos procedere qui christianos in eorum ritus inducunt.

¶ Questio. ix.

1 Quo † quero contra quos possit procedi obtentu huius criminis. Dicendum est quod contra hereticos, credentes, fautores, & receptatores eorum vt in. c. vt officium. in prin. & c. vt inquisitionis. in pri. de here. lib. vj. Qui autem dicantur heretici, determinat tex. in. c. ad abolendã. in princ. eodem titu. in volumine. De quo tamen vi
2 de que late scripsi. s. in primo membro. † Inter ceteros autem ille q diceret pertinaciter quod exercere vsuras non est peccatum here ticus iudicaretur in. clemen. vnica. §. pen. de vsur. Item q pp con tumaciam in causa heresis excõmunicatur si per annum in excom municatione persistat, est velut hereticus condemnandus. in cap. cum contumacia. de hereti. libr. vj. Et nedum contra hereticos procedi potest, verumetiam contra suspectos & infamatos de he resi, vt in. d. c. vt officium. in princi. & de huiusmodi suspitione est exemplum in casu. c. fi. de penis. contra illum qui diu in excõmu nicatione etiam pro qualicunqz causa inflicta perseuerauit, & simili
3 bus. † De sortilegijs vero & diuinationibus non se poterunt inqui sitores intromittere, nisi heresim sapiant manifeste, vt. c. accusat⁹. §. sane. de here. lib. vj. Ex his infertur ad questionem. Quidam
4 frater † professus exiuit ordinem & accepit vxorem, an inquisitor he retice prauitatis possit de hoc cognoscere. But. in. l. iij. C. de sum ma trini. distinguebat, qz aut accepit eam clam & presumitur dolo se hoc fecisse & non per errorẽ, & sic contra eum non poterit proce dere Aut accepit palam, & eo casu non presumitur in dolo sz erro nee hoc fecisse, putans sibi licere, & quod erret in fide, & sic cogni tio pertinebit ad inquisitorez. Idem sequitur Panormi. in. c. cuz quidam de iureiurando. & in suo consilio. lxviij. infertur etiam ad
5 aliam questionem An † inquisitor heretice prauitatis possit proce dere contra illum qui binas nuptias contraxit, itaqz viuente prima vxore duxit secundam, & Lapus abbas in dicto. §. sane. dicit qđ fuit consultum quod sic, qz videtur committere contra vnum de sa cramentis ecclesie, & per qñs hereticus est habendus. de hereti. ad abolendã. in princi. Idem sequitur ibi Dominicus. Sed ego distinguerem vt supra proxima questione, an scz clam vel palam il lud fecerit, & per hoc poteris ad multa similia respondere. Ulte
6 rius quero circa premissa an † inquisitores prefati pcedere possint contra diuinatores & sortilegos. Ad hoc dõm est quod non, nisi heresim sapiant manifestam, vt prediximus, quando autem dican tur sapere heresim, est satis difficile diffinire. Sed Oldradus con silio ccx. volens hoc determinare dicit, quod si quis per inuoca tionem demonis vult aliquod futurum scire, hoc heresim sapit ma nifeste, qz vult demoni attribuere quod soli deo est reseruatum, iu xta illud Esaie. xli. annuntiate nobis que futura sunt, & dicem⁹ qz dij estis vos. Idem tz Jo. an. in additione. ad Spe. titulo de sorti leg. & hoc casu potest intelligi tex. xxvj. q. v. epi. in princip. vbi pre dictos appellat hereticos. Non tamen ego crederẽ hoc esse verũ sic simpliciter loquendo. Sed pro veritate huius considerandum est, qz futura dupliciter cognosci possunt. Uno quidem mõ in suis causis, alio modo in seipsis. Cause autem futurorum tripliciter se
7 habent. Quedam † enim producunt ex necessitate, & semp suos ef fectus & huiusmodi effectus futuri per certitudinem prenosci & pre nuntiari possunt ex consideratione suarum causarum, sicut Astro logi prenuntiant eclipses futuras. Quedam vero cause producũt suos effectus non ex necessitate, & semper, sed vt in pluribus, raro tñ deficiunt, & per hmõi causas posunt precognosci effectus futu ri, nõ quidẽ per certitudinem, sed per quandã ɔiecturã. sicut astro logi per consideratiõnẽ stellarum quedã prenoscere & pronuntiare possunt de pluuijs & siccitatibus, & medici de sanitate vel morte. q dã vero cãe sunt q si sz ɔsiderarẽt hñt se ad vtrũlibz. q pcipue vr̃ de potentijs rõnabilibus q. se hñt ad opposita sz philosophũ & tales effectus vel etiam si quis effectus vt in paucioribus casu accidunt ex naturalibus causis per considerationem causarũ pre nosci non possunt, nisi in seipsis considerentur. homines autem hu iusmodi effectus in seipsos solum considerare possunt dũ sunt pre sentes, sicut cum homo videt sortem currere vel ambulare. Sz con siderare huiusmodi anteq̃ fiant est proprium Dei, qui solus i sua eternitate videt ea que futura sunt tanq̃ presentia, & de hoc intelli gitur preinducta auctoritas Esaie. Annuntiate nobis &c. Si quis vero huiusmodi futura prenoscere aut prenuntiare quoquo modo presumpserit, nisi Deo reuelãte, manifeste vsurpat sibi quod Dei est. Hec ponit. S. Tho. ij. ij. q. xcv. arti. j. de quo etiã vide eũdẽ ij. ij. q. clxxij. arti. j. cum agit de prophetia. & in summa contra gẽ tiles lib. iij. c. cliiij. vbi subiungit quod maligni spiritus veritatem fidei corrumpere molientes sicut abutuntur operationem miracu lorum vt errorẽ inducant hominibus, & argumentum vere fidei de bilitent, non tamen vere miracula faciendo, sed ea que hominibus miraculosa apparent, ita ẽt abutuntur prophetica prenuntiatione, nõ quidẽ vere prophetando, sed prenuntiando aliqua fm ordines causarum huiusmodi occultarum, vt videantur futura prenoscere in seipsis quod hominibus persuadent qui occultas rerum causas non cognoscunt. Predicti siquidem spiritus subtilitate intellect⁹ sui magis possunt cognoscere quam homines quomodo & quali ter effectus naturalium causarum impediri potest, & causas effec tus aliquos occulte producentes, & ideo in prenuntiãdo futura mi rabiliores & veraciores apparent quam homines quantumcunqz scientes, hec ille. pro quibus allego bonum tex. xxvj. q. v. sciendũ vnde quidam astrologi qui homines diuinos se gentibus ostenta re volunt, cum videant quod per principia illius scientie de futu ris actibus hominum qui ex arbitrij libertate procedunt aliquod certum seu firmum determinare non valent, cum enim intellectus aut ratio non est corpus nec actus organi corporei, & per cõsequẽs nec voluntas que est in ratione vt patet per Philosophum ter tio de anima. Nullum autem corpus potest imprimere in rem in corporeã ex quo sequitur quod impossibile est corpora celestia di recte imprimere in intellectum & voluntatem, sed tantum indirecte in quibusdam bestialibus hominibus qui rationem & intellectum subijciunt appetitui sensitiuo huiusmodi vani homines & insani re currunt ad demones, a quibus per quedam occulta pacta multa de futuris intelligunt. Unde Augustinus secundo super Gene. ad literã dicit fatendum est qñ a Mathematicis vera dicuntur instinctu quodam occultissimo dici quod nescientes humane mẽ tes patiuntur. quod tamen ad decipiendos homines fit spiritus immundorũ, & seductorum operatione, qui quedam vera de tẽpo ralibus rebus nosse permittuntur. Unde concludit. Quapropter

bono

bono Christiano siue Mathematici siue quilibet impie diuinantes (et maxime dicentes vera) cauendi sunt ne consortio demoniorum animam deceptam pacto quodam societatis irretiant, et pondera il
8 lud quod Augustinus dicit † illos diuinantes qui vera dicunt, maxime fore vitandos. Demon enim qui intendit perditionem hominum, et iuxta apostoli Petri vocem, Tanquam Leo rugiens circuit querens quem deuoret, Sepissime in suis responsis vera dicit, vt homines assuefaciat ad hoc vt ei credatur. Unde Athanasius exponens illud quod habetur Luce quarto, Increpauit illum dicens Obmutesce dicit quamuis vera fateretur demon. compescebat tamen Christus eius sermonem, ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget, vt nos etiam assuefaciat ne curemus de talibus, etiam si vera loqui videantur.

¶ Nephas enim est vt cum assit nobis scriptura diuina a diabolo
9 instruamur. Interdum † etiam deus permittit ea que a demonibus predicuntur euenire, vt ipsi qui hoc audiunt et vident probent, et appareat quali fide sunt vel deuotione erga deum, sicut in Deutero. legi. Moyses, ex precepto dñi populo precepisse dicens, Si surrexerit in medio tui Propheta, aut qui dicat somnium se vidisse et predixerit signum atque portentum, et venerit quod locutus est, non audies verba Prophete aut somniatoris, quia tētat vos dominus deus vester, vt palam fiat vtrum diligatis eum an non. in capi. nec mirū. xxvj. q. v. qui est tex. Augustini. Similiter quoque demones se habent in operationibus. Operantur enim quedam secundum ordinē naturalem, cum propter subtilitatem ingenij sui, naturas rerū occultas sciant, que hominibus propter grossitiem ingenij miraculosa videntur, eo quod illorum causas non attingunt, non tamen demones preter nature ordinem quicquam efficere possunt, de quo optimus
10 textus Augustini in dicto capitu. nec mirum. † Quibus premissis quo ad questionem propositam videtur dicendum, quod si quis inuocans demones vel sortilegia aut diuinationes exercens, credit demones aliqua de futuris scire, ad quorum cognitionem non pertingunt, aut in operabilibus credit eorum virtutem ad aliqua se extendere, ad que secundum rei veritatem se non extendit, huiusmodi error cum pertinacia heresim induceret. Et sic intelligo text. in dicto capi. episcopi. ad quod etiam bonus tex. ea. causa. questio. vij. non obseruetis. quod satis aperte dominus insinuare voluit Deutero. xviij. vbi inter abominationes gentilium predicta maleficia et sortilegia connumerauit. Si vero ista credulitas falsa cessaret, licet res sit valde illicita, non tamen heresim saperet, cum discessum a fide nō haberet, in quo ratio heresis consistit, vt ex superioribus patet. Ex quibus manifeste deprehenditur quam magnum instet periculum his qui ad has vanitates et insanias falsas se conuertunt. Ex huiusmodi etiam damnanda cum demonibus societate detestabile idolatrie scelus sepissime incurritur. Demon enim superbie caput, summopere ab hominibus adorari desiderat. vt patet Matthei quarto. Unde quibusdam auidiussime his vanitatibus deditis taliter persuadet, et talibus modis eos allicit, vt sacrificium vel reuerentiam ei exhibeant. Contra quos dicitur Esaie vicesimooctauo. Dixistis percussimus fedus cum morte et cum inferno fecimus pactum, et in summa qui talibus socijs se immiscet nō valet illesus euadere. Ulterius
11 quero, † an inquisitores prefati possint procedere contra Judeos, qui inducunt Christianos ad eorum ritum, aut eos defendunt, occultāt et fouent in dictis erroribus. et dicendum est quod sic. secundum Oldradum consilio. xxxvj. Idem tenet Joan. and. in. c. contra Christianos. de here. libr. vj. in nouel. quod dicit ex extrauagan. Grego. et clemen. clare patere. que quidem extrauag. reseruate sunt in suo vigore per. c. fina. in princ. e. titu. et lib.

SUMMARIUM

1 Quibus vijs et modis ad hereticorum punitionem procedatur.
2 Accusatio instituenda est ex iustitie et caritatis zelo, non causa vindicte.
3 Laicus clericum regulariter accusare non potest, fallit in crimine heresis.
4 Accusatorem quāuis in publicum prodire et accusationi inscribere deceat, in crimine tamen heresis si ob accusati potentiam periculum immineat episcopi est prouidere ne accusantis nomen publicetur.
5 Inquisitionis aduersus hereticum que forma sit.
6 Denuntiationis aduersum hereticos que forma sit.
7 Denuntiatio nequaquam fieri debet si crimen ita occultum sit vt probari nequeat, et episcopo contrarium mandanti minime obediendū est. et nume. 8.
9 Monitiones generales in ecclesijs fieri solite, vt sub excommunicationis pena sciētes aliqua delicta ea propalare habeāt an et quatenus stringant.

¶ Questio. x.

1 Decimo quero, quibus † modis procedi possit contra hereticos ad puniendum eos de heresi. Ad quod dicendum quod tribus modis, scilicet accusando, inquirendo, et denuntiando, adde et quartum scilicet per viam notorij. De primis tribus est tex. de accusa. super his. in princi. et. c. licet hely. de simo. De vltimo est tex. in. d. c. licet hely. Pro euidentia primi aduerte quod et si accusationis genus illaudabilis intentionis esse dicatur. vt. c. si quis episcopus. ij. q. vij. de quo per gl. ij. q. vj. c. decreto. Illud tamen debet intelligi quo ad vulgi opinionem, aliās enim presumitur quis bono zelo accusare. de dolo et cōtu. ve-
2 ritatis. † Ex caritate enim debet accusatio prouenire. de accusa. si quis episcopus. et non zelo vindicte priuate aut odij personalis. e. rit. accusasti. et qui accusat, publice salutis custodiam gerit. C. de famo. libel. l. vna. Pro quo vide bonam glo. in. d. c. si quis episcopus ij. q. vij. et si in omni crimine hoc procedat, a fortiori in huiusmodi crimine heresis, quod grauissimum est, vt ex superioribus patet, cū etiam in opprobrium Dei cedat, cuius opprobria dissimulare non debemus, quia ipse nostra deleuit. vt in capitu. in nonnullis. de iude.
3 † Et licet regulariter laicus clericum accusare non possit. vt in. c. j. et. ij. et quasi per totum. ij. q. vij. et de accusa. c. cum. p. Tamen fallit hoc in crimine heresis vt voluit glo. ij. q. vij. in sum. Est et aliud speciale in hoc quod regulariter non potest recedi ab obedientia prelati instituta accusatione aut iudicio contra illum. viij. q. iiij. nōne. Fallit tamen in hoc crimine, nam etiam ante institutam accusationē recedi pōt a prelato heretico, iuxta gl. c. sacerdotes. ij. q. vij. et ca.
4 cū non liceat. de prescrip. † Est etiam et aliud, quod quamquam in alijs criminibus accusator in publicum prodire debeat. ij. q. viij. c. nō oportet. et. c. habeāt. et inscriptionē facere. vt. l. libellorū. ff. de accu. et. l. q crimē. C. qui accu. non pos. et. l. pe. C. de accu. et. c. super his. eo. tit. et. c. licet heli. de simo. et similē carceris custodiā subire. C. eo. l. fi. speciale tamen est in hoc crimine quod vbi propter potentiam personarum cōtra quas procedit, videant eps, vel inquisitores graue periculum imminere, si cōtingat fieri publicationē nominum eorū qui accusant procedi poterit eorū nominibus sub secreto seruatis, vt in. c. fi. §. iubemus. de here. lib. vj. seruata forma illius. c. Adde et quod hereticus hereticū accusare pōt. ij. q. vij. si hereticus. et per glo. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. quod in hoc crimine speciale est, cū alias regulariter criminosus criminosum accusare nō possit. iij. q. vij. c. qui siue. et. c. pasto-
5 ralis. et de accu. c. j. Quo aūt ad † inquisitionis ordinem si specialiter contra aliquē infamatū de hoc crimine procedatur procedendum est iuxta formā. c. qualiter. lo. ij. §. debet. de accusa. Si aūt generalis inquisitio fiat in ciuitate, vel diocesi, tunc ex testibus in illa generali inquisitione examinatis ēt si sufficienter contra aliquē deponāt, non poterit ille cōdenari, sed oportet quod eo nominatim vocato et data sibi copia defensionis contra eum procedatur, et iterum probationes sufficiētes fiant vt voluit Inno. de electio. bone. lo. j. et Spec. tit. de no. cri. in prin. imo ex talibus probationibus in gñali inquisitiōe habitis, adhuc ad torturam non posset procedi, iuxta doctrinam Bar. in. l. fi.
6 ff. de. q. † Quantū autem ad denuntiationem dōm est quod precedere debet euangelica monitio, iuxta illud euāgelij. Si peccauerit in te frater tuus et c. ij. q. j. si peccauerit. de iudi. nouit. et qui hanc monitionē non premitteret, a denuntiatione repelleretur. de accu. c. ij. et. c. qualiter. lo. ij. et. c. super his. hoc tū limita verū cū peccatum esset occultum, secus aūt si publicū. Nam eo casu premonitio non requiritur, secundum illud Apostoli. j. ad Timo. v. Peccātes corā oībus argue, vt ceteri timorem habeant. quod intelligitur de peccatis publicis, vt dicit Augusti. in li. de verbis domini. Itē in heresi occulta vbi posset iminere periculum in dilatione. vt quia est aliquis hereticus occultus, qui priuatim homines a fide auertit. Aut sit tractatus occultus quōo ciuitas tradatur hostibus, quod etiam celerimum exoptat remedium. His casibus alio etiam non expectato statim procedendum est ad denuntiationem, nisi forte aliquis firmiter estimaret quod statim per secretam admonitionem huiusmodi mala posset impedire vt dicit sanctus Tho. secunda secunde. q. xxxiij. arti.
7 vij. et. iiij. senten. dist. xix. † Generale tamen est in omnibus denuntiationibus, quod si crimē est adeo occultissimum quod nequeat probari, nō habet locum huius denuntiatio. intantum quod etiam si prelatus contrarium mandaret non esset sibi in hoc obediendum, cum sit contra preceptum domini, qui delicta fratrū occulta noluit reuelari, immo eo casu peccaret precipiēs et obediēs. Obedire enī oportet Deo ma-

gis quam hominibus, iuxta illud Actuum quinto. & si generaliter prelatus preciperet vt sibi dicatur quod quis scinerit corrigendum. intelligendum est sane illud preceptum, scilicet saluo ordine iuris, & fraterne correctionis, quia tamen medicus corporalis sanitaté egroto confert si potest sine alicuius membri abscisione. Si autem non potest, abscindit membrum minus necessarium, vt vita totius cõseruetur. Sic & medicus spiritualis agere debet, si enim potest emendare fratrem quantum ad conscientiam salua fama & illesa, illud faciat vt predictum est. si tamen hoc non potest tunc quia conscientia preferenda est fame, voluit dominus vt etiam cum dispendio fame conscientia fratris per publicam denuntiationem a peccato liberetur, vbi tamen de occultis aliqua indicia apparerent, puta per infamiaz vel per alias suspitiones, posset prelatus precipere ista sibi reuelari eo modo sicut & iudex inquirit contra infamatum, quia iam illud non est omnino occultum, nec ab hoc deuiat id quod in capitulis religiosorum fit, vbi etiam sine aliqua preambula monitione denũtiant secreta ꝓximi delicta. Nã illa sunt de aliquibus leuibus, q̃ fame non derogant, & si essent talia de q̃bus frater infamaretur contra preceptum domini faceret, qui per hunc modum peccatum fratris publicaret. quod est intelligenduz modo predicto. Ista sunt de mente sancti Thome secunda secunde. q. xxxiij. arti. vij. & iiij. sententia. dist. xix. tenet idem dicens etiam in peccato omnino occulto regulam euangelij locum habere, & inducit quod Augusti. in regula dicit. Innocentes non estis si fratres vestros quos iudicando corrigere potestis tacendo perire permittatis. nec ex hoc aliquis efficitur proditor criminis, quia non manifestat crimen ad infamãdum sed ad corrigendum. Sed Joan. an. in. c. nouit. de iudi. tz qđ
8 in† peccato omnino occulto taliter quod probari non potest, nõ habeat locuz hec denuntiatio. talia enim oĩno occulta diuino iudicio sunt relinquenda vj. q. j. si omnia. & hoc videtur voluisse glo. in. d. c. si peccauerit. Sed Panor. ibi dicit quod stante hoc secreto, lz in publicum non debeat res produci, pro quo videtur mihi bonus tex. in. d. c. si peccauerit. & ibi glo. debet tamen fieri diligẽs exhortatio & fraterna admonitio erga ipsum in secreto vt se emẽdet, vt dicit ibi tex. & adhuc si oportuerit poterit hoc significare presbytero suo aut prelato in secreto, qui monendo & orando poterit prodesse & non obesse. Pro quo bonus tex. xxij. q. v. hoc videtur. Et quia sanctus Tho. tenuit contrarium vbi supra. Ad motiua sua stat respõsio quod debent intelligi modo predicto. & ad predicta multum facit tex. in clemen. ij. de here. vbi probatur quod delictum quod probari non potest non debet iudici denuntiari. Ad idem induco etiã tex. in. c. qualiter. lo. j. de accusa. in fi. vbi iudex qui generaliter inq̃rit super statu ecclesie non debet ad occulta reuelanda astringere testes ĩ inquisitione deponentes. Pertinet enim ad debituz caritatis crimen fratris celare de offi. ordi. si sacerdos. j. q. j. Christus quid fecit eo precipue, quia cum res eo modo est occultissima, iudicialis auctoritas nil prodesse potest, cum nec probationibus iste conuinci queat, nec subijci torture, vt inuitus confiteatur. Ex quo indicia
9 non precedunt. † Et ex his infertur ad istas generales monitiones que fiunt in ecclesijs a iudicibus sub pena excommunicationis, vt scientes furta vel alia delicta huiusmodi debeant reuelare. per predicta enim colligere poteris qualiter ille sint intelligende, & qũo, & ad quid astringant.

SVMMARIUM

1 Citatio hereticorum qualiter, quando, que, & a quibus fiat.
2 Relapsus seculari iudici protinus nulla audientia ei prestita tradẽdus est.
Relapsus quis dicatur.
3 Dispositio exceptionum exclusiua super certa qualitate fundata, exceptiones illi qualitati detrahentes nequaquã excludere videt̃.
4 Capitali crimine ipetitus regulariter ad corpus capi & carceri mancipari potest, & qua forma ad capturam procedatur.
5 Mulieres cum masculis in eodem carcere trudi minime debẽt, sz separatim incarcerandi sunt.
6 Dominus castri a prefectis inquisitioni requisitus, an cogatur hereticum in suo territorio manentem verbaliter citatum & illis tradere.
7 Quid in alijs criminibus.
8 Hereticus cuius expensis ad inquisitores remittendus sit.
9 Delegatus ab episcopo vel capitulo vacante sede aut etiam ab inq̃sitore an possit hereticum personaliter capere latius.
10 Carcerum quatuor species hic recitantur.
11 Custodibus carceruz hereticorum quis impensas subministret.
12 Iudex in carceribus quempiaz iniuste detinens, in id quod carcerati interest obnoxius sit.
13 Carceratis ob heresim quis alimenta suppeditare debeat.
14 Hereticus resistens ministro eum iudicis iussu incarcerare volenti impune occidi potest in tali conflictu resistentie.
15 Hereticus ad ecclesiam confugiens an gaudeat immunitate.
16 Episcopo an liceat armatos ministros habere pro sue iurisdictionis executione.
17 Brachij secularis auxilium ab episcopo pro iustitie executione implorari potest.
18 Gladij temporalis exercitium ecclesie denegatuz esse quomodo intelligatur.

Questio. xj.

1 Undecimo quero de † citatiõe hereticorũ. Et pro huius euidentia est distinguendum, quia aut querimus de citatione verbali. Aut de citatione reali. Primo casu citandus est qui de hoc crimine impeditur quacũqz via ꝓcedatur contra eum, vt habeat copiam se defendendi, cum enim defensio sit de iure naturali. vt in cle. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. nemini deneganda est quantumcunqz excommunicato & crimino-
2 so. de excep. cũ inter. & c. fi. † Si tamen esset hereticus relapsus sine aliqua audientia esset iudicio seculari relinquendus. de here. ad abolendam. §. illos. & c. super eo. eodem tit. lib. vj. Quis autem dicatur relapsus. vide pulchrum tex. c. accusatus. eo. tit. & li. Ego tamen putarem quod licet relapsus non debeat audiri super crimine vt in dictis iuribus si tamen vult excusare se relapsum fore bene eẽt
3 audiendus. Nam † cum dispositio excludẽs exceptiones fundatur super certa qualitate, non videt̃ excludere exceptiones detrahẽtes illi qualitati. vt voluit glo. c. cupientes. §. quod si per. xx. de elect. lib. vj. & cle. vnica. de sequest. po. & fruc. & Bart. in. l. j. §. parui refert. quod vi aut clã. Sic in proposito est dõm vt cuz illa iura se fundent super relapsu, non videãtur tollere defensionez, quo ad hoc ꝙ iste posset dicere se non relapsum, & hanc citationem poterunt. episcopi & inquisitores nedum per se sed per alios facere vt in. c. vt cõmissi. in prin. de here. lib. vj. Aut querimus de citatione reali hoc est per capturam persone, & similiter illam facere possunt, & tã verbalem quam hanc realem citationes episcopus sine inquisitore & in-
4 quisitor sine epõ facere poterit. de here. clem. j. §. j. † Regulare. n. est quod conuentus super crimine capi potest personaliter & incarcerari & presertim quando delictum est maximum, sicut heresis. de qua materia vide late per Bar. in. l. fi. ff. ad. l. iul. pecu. & in. l. j. ff. đ cust. reorũ. & in hac captura seruat̃ de more ista practica, ꝙ iformatione ꝓhabita ꝑ iudicẽ đ maleficio, & malefactore, sine alia citatione verbali precedẽte, mittũt ad capiẽdũ reũ si crimẽ sit enorme cuiusmodi est istud & ħ ne fugã arripiat ꝯscius đ crimie. ita đt Sal. in. l. ij. C. de exhi. & intro. re. quod dicit probari per illuz tex. presertiz iũcta glo. & lz ista modestia incarcerando sit seruanda vt nemo sit de domo sua trahendus ad carcerem. vt. l. nemo de domo. ff. de re. in. & l. pleriqz. ff. de in ius vo. Hoc tñ procedit in ciuili, non tamen in criminali, iuxta glo. in. d. l. nemo.
5 † Seruandũ tñ est quod mulieres non ponantur in eodẽ carcere cum masculis, sz ad partẽ in alio carcere, qr ꝑiculosa est sexuum cõmixtio. vt in. l. quoniam. & auc. nouo iure. C. de custo. reo. & in auctẽ. vt nulli iudi. §. si vero. col. ix. quod procedit nedũ in carcere deputato ad custodiam, sz ẽt deputato ad penam. iuxta formam. c. pe-
6 nul. de hrẽd. & c. quamuis. đ penis. li. vj. ita tz glo. in. d. c. q̃uis. † Et de forma q̃ dz teneri in huiusmodi carceribus hrẽticalibus, & de custodibus adhibẽdis, & substitutis ab eis, & de iuramẽto quod ꝑ eos prestandum est, & qualiter diuersas claues debeãt carceri adhibere, & modo ministrandi necessaria carceratis, vide tex. not. in. d.
7 clemẽti. j. §. j. đ hrẽti. Sz pone quod † in castro siue territorio alicuius domini tẽporalis hrẽticus manet, & citatus verbaliter ꝑ inquisitores non vult corã eis cõparere, an dominus castri teneat̃ eum in manibus inquisitorum ponere si sit ab eis requisitus.
Ad hoc dicas quod sic, pro quo est tex. aptus. c. vt iquisitionis in princi. đ her. li. vj. Quid aũt sit in alijs criminibus. vide Bal. in vsi. feu. ti. de pace tenẽ. §. si iudex. vbi dicit ꝙ si est suus subditus non tenet̃ eũ tradere, secus aũt si alienus est subditus, in quo tamẽ
8 examinando non insisto qr non est presentis speculationis. † Sz cuius expẽ. erit remittẽdus. Bal. vbi supra tz quod si aliquis priuatus pro suo interesse hoc petit, fiet expensis petentis. vt. l. cuz sepe. C. de ero. mili. anno. li. x. Si autem iudex ex officio hoc petat tũc expẽ. publicis illius terre ad quam fit remissio. argu. l. mulier in ops. ff. đ capti. & postlimi. reuer. Ego tamen putarem quod in crimine

mine heresis si officiuꝫ sufficeret ex redditibus illius essent fiende.
9 Sed iuxta predicta quero,† an delegatus ab episcopo, vel. c. sede
vacante aut ab inquisitore possit hanc personalem capturam face
re,⁊ videretur quod nõ,qꝛ delegatus non potest citare psonaliter
vt voluit glo. in. l. consentaneuꝫ. C. quomodo ⁊ quando iudex. Sed
glo. in. l. ij. ff. de iurisdi. om. iudi. dicebat quod delegatus principis
hoc potest,secus autẽ in delegato inferioris a principe qui hoc nõ
potest ante lit. contesta. sed bene carcerare potest post lit. contesta.
Sed Bar. ibi ⁊ in. d. l. pleriqꝫ. tenet delegatum inferioris a princi
pe nequaqꝫ hoc facere posse,per tex. in auc. de testi. §. si vero. igno
ti. vbi delegatus non potest cohercere testes ⁊ eos torquere. Non
obstat secundum eum tex. in auc. de exhiben rei. §. si vero etiaꝫ,vbi
dicitur quod delegatus non potest aliquid facere,qꝛ lis non est con
testa. quasi innuat quod post litem contesta. posset,qꝛ non vult hoc
dicere,sed dꝫ intelligi qđ si lis esset cõtestata posset deueniri ad sen
tentiam etiam absente reo,⁊ sic posset aliquid facere. per que vide
retur quod cum delegati predicti de quibus in questione proposita
sint inferiores a principe,non posset huiusmodi capturam persona
lem facere. contrarium tñ ego teneo. pro quo induco tex. expressuꝫ
in. d clemen. j. §. j. de here. vbi aperte hoc probatur,hoc etiam pro
bari potest qꝛ ea ratione qua istud venit in generali delegatione fa
cta per principem,vt patet in precedentibus,scꝫ quia princeps po
test ista committere que sunt meri imperij,⁊ videtur commisisse tan
quam sine quibus illusoria videretur iurisdi. delegati,videtur idem
dicemdum in predictis inferioribus de iure canonico. secundum ꝙ
ea que sunt meri imperij sunt delegabilia. de offi. ordi. quod sedeꝫ.
⁊ de rapto. in archiepiscopatu. cum simi. Et ex dicta cle. probatur
quod ille qui habet iurisdictioneꝫ in crimine,potest carcerẽ ꝯstitue
re pro custodiendo criminosos. Sed pro veritate huius est aduer
10 tenduꝫ quod† quadruplex est carcer. Primus est perpetue pene ⁊
huiusmodi carceratio est meri imperij,qꝛ illa pena equiparat̃ mor
ti. vt no. Inno. de accu. qualiter. ij. Secũdus carcer est modice co
hertionis,vt cuꝫ iudex facit poni nũtios in cippis,⁊ iste carcer est
meri imperi,sed minimi. de quo potest intellegi. l. ij. C. de sportu. qꝛ
iste carcer adhibetur quia forte nuntius contempsit iurisdictionẽ iu
dicis. Tertius est carcer custodie, ⁊ est eiusdem speciei cuius est
causa principalis,secundum Guil. ⁊ Bal. in. l. imperium. ff. de iu
risdi. omnium iudi. vnde si causa est pecuniaria,est iurisdictionis. si
sit criminalis,est meri imperij. Quartus est carcer domesticus qui
non est licitus nisi in casibus expressis in iure. ff. de offic. presid. l.
diuus. ⁊ iste carcer non est sub aliqua specie iurisdictionis quia cõ
petit priuato,vt voluit Bald. in dicta. l. imperium. ex quibus con
cludere potest quod ille qui licite potest carcerare (quod quomodo
sit ex predictis colligit̃) poterit carcerem constituere, ⁊ per contra
rium qui non potest carcerare,non poterit constituere carceres. et
de hac materia multiplicis carceris vide eundem Bal. in auct. si
captiui. C. de episcopis ⁊ clericis.
11 ¶ Ulterius quero† quis prouidebit de expensis custodibus carce
rum predictorum. Solutio. hoc determinatur per tex. dicte clemẽ
ti. j. §. sane. s. quod episcopus prouidebit custodi deputato per ip
sum. ⁊ intellige de suis redditibus non de parte prouentuum inqui
sitionis officio deputata,vt in extrauag. Benedicti ex eo. §. verum
ita tenet glo. in. d. clementi. ⁊ inquisitor similiter prouidebit illi quẽ
ipse deputabit,scꝫ de prouentibus deputatis officio,vt in. d. glo. ex
quo patet secundum Zenonem ibi, quod carceratus non prouide
bit custodibus,quod dicit non esse dubium in deputatis ad perpe
tuos carceres. qꝛ tales sunt priuati bonis. facit lex cum sepe. C. de
eroga. milita. annone. lib. xij.
¶ Idem tꝫ ibi Mathesila. tu dicas in causa heresis nullũ fore du
bium per istum tex. in alijs autem dicunt Mathesila. ⁊ Jo. đ imo.
seruandam esse consuetudinem qua cessante glo. in. d. l. cum sepe.
dicit quod seruari dꝫ expensis eius qui illum facit custodiri. illas
tamen postea resarciet custoditus,⁊ sic seruatur. Hoc ego limitarẽ
vbi isti custodes non essent salariati de publico. Nã tunc nihil pos
sent a partibus petere. pro quo facit tex optimus in argumen. in. l.
archiatris. C. de professori. ⁊ medi. lib. x. ⁊ no. in simili per Innocẽ
12 tium in. c. j. de postula. † ⁊ vbi aliquis carceraretur iniuste iudex q
iniuste fecit eum detineri tenetur ei ad interesse,iuxta doctrinã glo.
⁊ Bal. in. l. ij. §. fi. ff. si quis cautio.
13 ¶ † Quis autem prouidebit carceratis,⁊ circa crimen heresis di
cas quod episcopus ⁊ inquisitor debent ordinare vnde eis ꝓuidea
tur,vt probat tex. in dicta clementi. §. porro. in alijs vero glo. in. c.
diffiniuit. xvij. q. iiij. tꝫ quod custos carceris prouidebit carceratis
sed non intelligas quod habeat ꝓuidere de suo. sed đ eleemosynis
destinatis ad vsum pauperum,hoc poterit facere. vt. l. iudices. C. đ
episcopali audientia. vbi autem ista cessarent consuetudo habet qđ
is ad cuius petitionem fuit carceratus prouideat carcerato,postea
autem carceratus satisfaciet eidem de predictis.
14 ¶ † Sed pone quod cum de mandato predictorũ volunt incarcera
re eosdem hereticos ipsi se defendunt. Dicas quod inuadi pos
sunt cum armis per ministros iustitie ⁊ si in illa defensione occide
rentur cum sit illicita nullaꝫ penam incurrerent occisores. vt probat
textus optimus in. l. si seruus. C. de his qui ad ecclesiam confugiũt.
Non eñi permittitur iuste inuaso se defendere. iuxta not. per Bar
tolũ in. l. vt vim. ff. de iustitia ⁊ iure. ⁊ per dominuꝫ Cardina. in cle
15 mentina si furiosus. de homici. † An aũt hereticus ad ecclesiaꝫ cõ
fugiens gaudeat imunitate,ita vt de ecclesia extrahi nõ possit ⁊ ca
pi. ⁊ dicas quod non gaudet,pro quo est gl. in auc. de manda. prin
cipum. §. neqꝫ autem collatio. iij. facit ad ideꝫ textus in. l. j. C. đ his
qui od ecclesiam confugiunt. Et quoniam ad hanc incarceratiõẽ
faciendã necessarij sunt officiales armati,habent inquisitores facul
tatem a iure,vt possint habere officiales armatos ad hoc exequen
dum,secundum tex. in clementina secunda. §. fin. de heret. Ex quo
16 infertur ad questionem nunquid† eps qui iurisdictionem ordinariã
hꝫ possit habere officiales armatos pro executione iurisdictionis
sue. Panor. mouet hanc questionem in. c. significasti. de offi. dele
ga. ⁊ dicit se fuisse intrerogatum de hoc a quodam episcopo,cui re
fert se respondisse quod non nisi haberet temporalem iurisdictionẽ
17 in loco,ad quod primo inducit iura que dicunt† episcopum in exe
cutione iustitie debere implorare auxilium brachij secularis vt ca.
administratores. ⁊. c. principes,vigesimatertia qõne. v. Item ali
bi cauetur quod sicut pro spiritualibus debent principes recurrere
ad ecclesiam. ita in temporalibus debent prelati recurrere ad prin
cipes seculares,vt. c. cum ad verum. ⁊. c. si Imperator. xcvj. disti.
nec promiscuis actibus sunt eorum officia turbanda,vt. l. cõsulta di
ualia. C. de testamen. Itẽ ecclesie fuit interdicta executio gladij tẽ
poralis dicente domino Petro. conuerte gladium tuum in locum
suum,vt leg. ⁊ no. in. c. nouit. de iudi. Item arma clericoruꝫ sunt la
chryme ⁊ orationes,vt in. c. conuenior. xxiij. q. viij. sed vide Bald.
in. l. nam salutem. §. fi. ff. de offi. prefec. vig. qui contrarium tꝫ cuꝫ ip
se habeat imperium in sua diocesi. nulluꝫ aliud inducens fundamẽ
tum ad hoc. ⁊ hec opinio mihi placet. ⁊ eam obseruat cõis vsus, ⁊
pro huius fundamento facit tex. in dicta clementi. vbi papa cõces
sit facultatem inquisitoribus vt possint armatos officiales habere.
Ex quo innuitur quod penes papam est potestas habẽdi armatos
⁊ mouendi arma in huiusmodi criminibus ad ecclesiasticum foruꝫ
spectantibus,alias non potuisset eam inquisitoribus cõcedere. nõ
ergo de necessitate ad laicos in his est recurrendum vt ꝯtraria opi
nio presupponit. Preterea fundatur ⁊ aliter ex eadem clemen. vbi
papa per concessionem specialeꝫ dedit hanc facultatem inquisito
ribus,non autem episcopis qui in predicta inquisitione cum eis cõ
currunt ostendens aperte quod episcopis non erat necessario con
ferenda,qꝛ de iure eis licebat,alias sicut inquisitoribus cõcessit sic
⁊ episcopis concessisset.
¶ Confirmatur ẽt,qꝛ episcopus per iurisdictionem suam potest ẽt
laicos in certis criminibus capere, ⁊ corporaliter cohercere. vt est
tex. cũ gl. xxvj. q. v. ꝯ idolorũ. ⁊. xvj. q. iiij. attẽdẽdũ. ⁊ de adult. c.
scđo ꝙ nemo dubitat egere ministris armatis. Nec obstãt fũdamẽ
18 ta in contrarium inducta,vꝫ quod† ecclesia non habeat exercitiũ
gladij materialis. Nam illud est ad inferendum alicui mortem vel
membri mutilationem,⁊ hoc casu intelliguntur iura pro contraria
parte inducta. Secus autem ad exequendum iustititam sibi cõpe
tentem vt probatur per predicta. Similiter ad illud quod dicitur
quod ecclesia implorat auxilium brachij secularis dici potest quod
inde non concluditur intentum opinionis contrarie. Nã inter ipsos
met seculares iudices idem obseruatur,quod vnus implorat auxi
lium alterius vbi vires ipsius non sufficiunt ad exequendum quod
sibi incumbit,vt est textus in. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis
⁊ clericis,⁊ etiam iudices seculares inuocant in subsidium auxiliuꝫ
ecclesie vbi per se non possunt suos subditos domare, vt no. Inno.
in. c. licet ex suscepto. de foro compe. ⁊ hec notabis.

SVMMARIVM

1 Ordo iudiciarius in crimine hereseos quis sit.
Simpliciter ⁊ de plano in crimine heresis procedendum est,regu
lariter tamen contra. infertur ad egregia aliquot dicta. 2.
3 Hereticus contumaciter absens excommunicandus est qui si anno
obduratus in excommunicatione persistat vt hereticus damnat̃.
Limita ⁊ declara. 4.
Hereticus ob contumaciam damnatus si vere hereticus non sit an
pena in eum inflicta teneat.

¶ Questio. xij.

1 D Uodecimo quero † de ordine procedendi contra hereticos quo ad telam iudiciariam ordinandam. Dicas q̃ licet in alijs criminibus plenissimo iuris ordine seruato debeat procedi. de quo vide textum in. l. absentem. ff. de penis. ⁊ l. j. C. de requiren. re. ⁊ per glo. iij. q. ix. in summa. ⁊ per Bartolum in. d. l. absentem. ⁊ per Saly. l. absentem. C. de accu. vbi plene. ⁊ p Doct. in. c. veritatis. de dolo ⁊ contu. tñ in hoc crimine heresis est speciale, q2 procedi potest super eo simpliciter ⁊ de plano sine strepi
2 tu ⁊ figura iudicij. vt in. c. fi. in prin. eodē titu. lib. vj. † Ex quo infertur q̃ in accusatione nō erit necessaria solēnitas requisita per. l. libellorum. ff. de accusa. ⁊ in. l. in causis. C. eo. pro quo est text. in clementi. sepe. de verborum signifi. Infertur ēt quod conclusio in causa non est necessaria per gl. ibi. imo quãcunq; reus se defendere voluerit admittetur. Ad quod faciunt no. per Barto. in extrauã. ad
3 reprimendam. in versi. sequentia. ⁊ † vbi is contra quē in hoc delicto proceditur contumaciter se absentat, prouisū est de remedio vt debeat excōmunicari. ⁊ si per annum in excōmunicatione p̃sistat, velut hereticus est puniendus. de here. cum contumacia. lib. vj.
¶ Sed pone quod secundum veritatem iste non est hereticus, nūquid huiusmodi pena a iure in eum inflicta pp̃ contumaciã teneat ⁊ dicendum est quod sic, q2 contumax fuit secundum rei veritatem, venire enim tenebatur ad iudicem vt. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. l. ij. vbi hoc tȝ Bal. Sȝ Bar. in dicta. l. absentem. dicit quod istis casibus qbus proceditur ꝯ absentem ⁊ habetur pro confesso propter contumaciam si postea constaret iudici de innocentia contumacis, vt si viderit viuum hominē quem absens dicitur occidisse, non poterit ad punitionem criminis procedere. Nam ex vera confessione talem non condemnaret. ff. ad l. aquil. inde neratius. §. finali cum. l. sequen. quanto magis ex ficta hoc tamen in crimine heresis non potest practicari, q2 cum sit crimē quod in mente intrinsecus latet, non posset in aperto liquere iudici de alicuius innocentia erga illud vt mihi videtur, pondera tamen
4 tex. cum glo. in. d. c. cum contumacia, loquitur enim † quando citatio fuit decreta contra illum qui suspectus erat in fide. Nam tūc ad primam suspitionē additur alia ex contumacia. ⁊ sic prima simplex presumptio transit in violentam vt innuit ille text. Secus ergo vbi citatio emanaret contra non suspectum. Item pondera in alio, nam loquitur de eo qui animo pertinaci perduraret per annum in excōmunicatione, secus ergo si nō daretur pertinacia, vtpote q2 aliquo impedimento pretermisit contumaciam predictam purgare, vbi tamen per hunc modum puniendi contumaciam non procederetᷣ possent recipi testes contra absentem legitime citatum ⁊ ad diffinitiuã procedi constito de crimine ex quo lit. contesta. non requiritᷣ vt prediximus.

SVMMARIVM

1 Probatio in crimine heresis per quecunq; probationū genera fieri potest.
2 Indicia indubitata ad condemnationem sufficiunt que si dubitata sint ad torturam solum sunt idonea.
3 Indicia indubitata que dicantur, ⁊ que dubitata arbitrio iudicis cōmittitur.
4 Probatio indiciorum vt quis questioni subijciatur qualia esse debeant.
5 Testes in generali inquisitione examinati idonei censendi non sunt vt quis torqueri possit q2 citata parte examinati non fuerunt.
6 Pauor, trepidatio, variatio, ⁊ id genus similia que corā iudice fiūt sunt probatissima indicia ad torturam.
7 Ieiunij indictio tormenti genus est.
8 Confessio in tortura facta perseuerantiam requirit.
9 Testes quot ad condemnationem requirantur in crimine heresis.
10 Testes nō idonei ⁊ alias a iure improbati admittūtur in hoc crimine heresis ex quo plura corolarie inferuntur.
11 Crimina abdita (vt heresis crimen) aptius a familiaribus ⁊ domesticis noscuntur, quam ab alijs, idcirco tunc testificari coguntur.
12 Periuris an ⁊ quando in hereseos crimine testari liceat.
13 Inimicorum ⁊ conspiratorum testimoniū in crimine heresis nequaquam idoneum censetur.
14 Testes inhabiles pro hereticis minime admittuntur, aduersum autem hereticos admittendi sunt.
15 Testibus suspectis ac inhabilibus an in casibus quibus admittendi sunt adhibeatur fides sine questione.
16 Testes inhabiles an admittantur in heresis crimine, vbi accusationis aut exceptionis via processum extitit.
17 Extensio ex identitate rationis etiam in penalibus licita est vbi in lege ratio expressa est.
18 Examinationi testium contra hereticos due religiose persone item publicus tabellio adhiberi debent.
19 Heresis an per instrumenta probetur, ⁊ quomodo.
Libri improbate lectionis reperti penes aliquem an eum hereticum probent.
20 Delicta an instrumentis probari possint.
21 Presumptionibus euidentissimis heresis probatᷣ, nō etiã leuibus.
22 Presumptione vbi iudicatur, moderanda est pena.

¶ Questio. xiij.

1 D Ecimotertio quero † de probatione fienda i crimine heresis. Ad quod dicas quod fieri potest per diuersas species probationis, potest enim probari p confessionem propriã, cū illa inter omnes probationis species obtineat principatū, ⁊ ad eruendum illam poterit procedi ad torturam eius qui de hoc crimine impetitᷣ, reqritᷣ tamē q̃ precedāt indicia, alias nō est quis torture subijciendus. vt. l. de minore. §. tormenta. ff. de q̃stio. ⁊. c. cum in contēplatione. de re. iu. etiam si de grauissimo cri
2 mine agatur. C. ad. l. iul. maiest. l. iij. † alia tñ sunt indicia ex quibus iudex potest iudicare diffinitiue in causa vt in. l. indicia. C. d̃ rei vē. ⁊ etiam in criminali. C. de proba. l. sciant cuncti. ⁊ ista debent esse ita vehementia q̃ sint indubitata, vbi autem essent dubitata sufficerent ad torturam. ita tȝ Io. an. in addi. ad Spe. tit. de proba. in fi.
3 ⁊ in ti. de noto. cri. Que † ãt sint illa, multi multa dixerunt, ſȝ ꝯclusio vera est q̃ de hoc non pōt dari certa doctrina. sed relinquitur arbitrio iudicis. l. iij. §. eiusdem quoq;. ff. de testi. hoc tenet Bar. in. l. fi. ff. de questio. vbi ad instruendum iudicem ex quibus animum suū debeat mouere ponit certa exempla, subiungens eiusdem iudicis arbitrio cōmitti an plura indicia requirantur, aut vnum tantuȝ sufficiat. Adde tñ q̃ eo magis debet augeri tortura quo maior suspicio est contra delinquentē. vt notat Bald. in vsi. feu. tit. do contro
4 uer. inuesti. c. j. §. item si vassallus. † Qualis autem probatio sufficiat super his indicijs ad subijciendū queȝ torture, dicit reqri duos testes vbi illi deponunt de indicio tantum. iuncta gl. l. fina. C. famil. hercis. vbi tamen super delicto vnus tantū sufficeret ad torturam, vt voluit glo. in dicta. l. iij. C. ad leg. iul. maiesta. Et addit Bar. vbi. s.
5 quod † ex eo q̃ dari dȝ defensionis copia parti anteq̃ subijciatᷣ torture non sufficerent testes qui in gñali inquisitione fuerunt examinati ꝯ reū, q2 non fuerunt examinati ipso citato ⁊ existente ꝯdictore.
6 Considera insuper q̃ † ēt vbi alia indicia extrinseca non procedunt ex eo q̃ reus facit corā iudice puta loquendo trepide pauendo ⁊ variando potest habere indicia sufficientia ad torturam, ſm Bar. in. d. §. tormenta. Et inter cetera tormenta solent inquisitores prefa
7 ti criminis † indicere ieiunia ad veritatem eruendam, que etiam questionis nomine intelliguntur. quod etiam patet per ethimologiam. Nam tormentum dr̃ quasi torquens mentem. nemini tamen dubiū quod per ieiunium asperum torqueatur quis, pro quo est glo. in. d. cle. j. de here. in ver. tormentis.
8 ¶ † In hac tamen confessione per tormenta extorta requiritur perseuerantia. in. l. j. §. diuus. ff. de questio oportet enim ſm Bart. ibi, vt ille qui fuit confessus in tormentis reducatur in loco publico iudicij, ⁊ ibi coram testibus ⁊ notario confiteatur seu ratificet confessionem primam, ⁊ ita obseruatur de consuetudine. ⁊ quoniam in supponendo reum torture de grauissimo preiudicio agitur, obseruat cōmunis consuetudo quod prius debeat solēnis aduocatorum disputatio coram Iudice fieri super hoc, an sit torquendus, vbi aduocatus rei debebit admitti vt pro eo alleget. vt. l. si postulauerit §. questioni. de adulte. ⁊ per gl. l. legis virtus. ff. de legi. sed ipsi quoni ⁊ examinationi non debent interesse. ita tȝ glo. in auct. de testi. §. q2 vero. in glo. super ver. aduocatorum. ⁊ glo. videtur idem velle l. ij. circa princi. C. de iuramen. calum ita determinat Bar. in. l. custodias. ff. de publi. iudi. ⁊ in. d. l. legis virtus. ⁊ propter grauitate preiudicij est inductum, quod in heresi nec inquisitor sine ordinario nec ordinarius sine inquisitore procedat ad faciendum reū torquer i, sed ambo simul, vt est tex. in dicta clemen. j. §. j. Potest etiaȝ fie
9 ri probatio per testes, † Sed dubitatur, quot testes debeant interuenire. Quidam dixerunt ad effectum condemnationis non sufficere duos testes pro qua allegant. c. excōmunicamus. §. adducimus de hereti. ⁊ hoc no. Hostien. in summa. eo. tit. §. qualiter. vbi subiūgit quod iniquum videbatur quod de tanto crimine damnaretur ex

dicto

dicto duorum testium,sed in contrarium facit.c.vt officium.§.verū
eodem titulo.libro sexto. Joannes de ligna.in dicta clementi.pri-
ma.in fine dicit non esse dubium quod per vnum testem, ⁊ famam
quis non potest dānari de tanto crimine, vt nota.de testibus. tam
literis.⁊ idem tenet Mathe.eodem titulo.clem.ij.allegat not.per
gl.de testibus.veniens,⁊ similiter nec ex presumptione.de presum-
ptio.literas.tñ videtur quod per duos testes possit dānari, ad hoc
quod no.Inno.d simonia.sicut.vbi dicit,ꝙ lz in alijs criminibus re
quirantur probationes luce meridiana clariores,tñ in crimine here
sis sufficiunt minores.C.de here.l.ij.⁊ ẜm eum leuia signa sufficiunt
ad conuincendū quem de heresi.de presumptio.literas.sed hoc di
ctum Innocentij dz intelligi secundum not.in.d.l.ij.⁊ sic transit Jo.
de Imo.in dicta clemen.prima.Idem tenet do.Cardi.ibi propter
regulam generalem,que habet quod sufficiant duo testes ad probā
dum crimen,nisi vbi contrarium reperitur,vt in.c.licet vniuersis.⁊
capi.in omni negotio.de testibus.Idem tenet Joannes and.⁊ do-
cto.cap.vt officium.§.verum.de hereti.lib.sexto.⁊ hec opinio mi-
hi videtur vera. Pro qua etiam facit glo.nota.in simili.ij.qō.iiij.
presul.nec obstat textus in dicto.§.adijcimus. quia non requiritur
ille numerus testium ad conuincendum vnum hereticum, sed ad cō
uincendum plures.⁊ inde est quod ille textus remittit hoc arbitrio
iudicis,vt si videat expedire pro multitudine hereticorū nedū tres,
sed ēt plures,⁊ adhuc totā viciniā possit ad testificandum cogere.
10 ¶ †Est tamen speciale in hoc crimine,quod testes qui alias a iure
repelluntur admittuntur in hoc casu in fidei fauorē, vt pote Judei.
vt cap.contra Christianos.de here.lib.vj.idem dicerem de alijs in
fidelibus,quia illi solum repellūtur a testimonio contra fideles.ca.
pagani.ij.questio.vij.⁊ cap.iudei.⁊ cap.licet vniuersis.de testibus
de quorum numero isti heretici non existunt. Item quia non appa-
ret ratio specialitatis in Judeis, vt illi magis admittantur cum sint
pessimi infideles, vt prima questio.prima nonne. de quo superius
dictum est. Admittuntur etiam excommunicati ⁊ participes, ⁊ so-
cij criminis in testimonium,presertim in defectum aliorum testiū.
⁊ sic hereticus contra hereticum admittitur, vt dicit tex.in.c.in fi-
dei fauorem.de here.lib.vj.⁊ per illum textum dicit Panor.in.c.
literas.de presumptionibus.etiam fratrem esse cogendū cōtra fra
trem super predicto crimine ferre testimonium.
11 ¶ †Admitterem etiam domesticos ⁊ familiares eorum,quoniam
cum istud crimen secretum sit,melius ⁊ aptius per familiares,quā
per alios probari poterit,vt.l.consensu.C.de repud. quinimo etiam
serui contra dominos cum tormentis admittendi forent, quia admit
tuntur in crimine lese maiestatis.C.ad legem iuliam maiestatis.l.fi
na.ergo a fortiori in crimine heresis,quum longe grauius sit eternā
quam temporalem ledere maiestatem. ⁊ hanc argumentationem fa
cit textus in simili.in cap.vergentis.de hereti. Ad idem textus cū
12 glo.xij.q.ij.questionem. † periuri etiam admittuntur dummodo ꝯ
se ⁊ ꝯ alios in hoc crimine attestentur,dum tñ ex manifestis appar
uerit indicijs tales nō animi leuitate aut odij fomite seu corruptione
pecunie,sed zelo fidei orthodoxe velle deponere , aut dictum suum
quod ante in forma testimonij deposuerant emendare , ⁊ corrigere,
ac que prius tacuerant reuelare , ⁊ hoc in fauorem fidei specialiter
conceditur,vt.c.accusatus.§.lz.de here.li.vj.ex quibus limitabis tex
tū in.c.preterea.de testibus cogendis,quatenus de corrigendo di
ctum testis loquitur ⁊ nota. per Barto.in.l.eos.ff.de fal. Aduerte
tamen iuxta hoc quod quum isti inhabiles admittuntur,ita demum
eorum dictis fides adhibetur , si ex verisimilibus coniecturis, ⁊ ex
numero testium,⁊ ex qualitate tam deponentium quam eorum con-
tra quos deponitur,ac alijs circunstantijs sic testificantes non falsa
13 dicere presumantur, vt in dicto.c.in fidei fauorem. † conspiratores
tamen ⁊ inimici non admittentur sicut nec in alijs exceptis crimini-
bus. Pro quo optimus textus de simonia.per tuas.lo primo.⁊ no
ta hoc,quia valet generaliter ad omnes casus in quibus minus ido
nei testes admittuntur.
¶ Quid autem considerari debeat in alijs exceptis criminibus cir
ca testes criminosos vt admittantur vide glo.prima questione pri-
ma.si quis episcopus.⁊ secunda qōne prima. Deus omnipotens.
⁊ per doctores in dicto capit.per tuas.de simonia. Intellige tamen
14 †predictos inhabiles testes in hoc crimine admittendos, fore con-
tra hereticos credentes fautores ⁊ receptatores , ⁊ defensores eo-
rum,non tamen sic esset si pro eorum parte inducerentur ad hoc qd
de hoc crimine se purgarent.eo enim casu requirerentur testes om-
nino integri sine aliqua suspitione ⁊ catholice fidei zelatores.eodē
titulo.capitulo filij.in fine.
15 ¶ †An autem huiusmodi suspecti testes quum examinantur sint,
tormentis subijciendi,vide glos.xv.questione.vj.in summa.que di-
cit quod sic,si est seruus vel vilis persona , vel si sit liber,⁊ sit crimi-
nosus ⁊ infamis vel obscurus vel ignotus. ¶ Tales enim sine tor-
mentis non admittūtur.torquetur etiam quelibet libera persona, li-
cet non sit vilis,dum tamen vacillet in testimonio. de materia tamē
vide Bartolum in.l.ex libero.ff.de questionibus. Sed quero iuxta
16 predicta,an†id quod dictum est de minus idoneis testibus admit-
tendis in crimine heresis habeat tantum locum quando proceditur
per viam inquisitionis,aut etiam idem sit quum proceditur per viā
accusationis vel exceptionis . Et videtur quod sic , qꝛ eadem est rō
s.fidei fauor ⁊ odium criminis,ergo idem ius.de rescriptis,inter ce
teras.cum si. Contrarium tñ concludit gl.in.d.c.fidei.qꝛ ab illo iu
re regulari quo cauet̄ tales personas ad testimoniū admitti non de-
bere non est recedendū nisi inquantū reperiatur a iure permissum.
Qui ergo accusat,vel excipit habeat ꝓbationes idoneas, nec est ac
cusatio fauorabilis vt inqsitio.ad hoc.ij.q.vij.si quis episcopus. ⁊
verbum istud inquisitionis dz aliquid operari,alias quare fuisset ex-
pressum.de decimis.ad audientiam.cum concord.⁊ sic transit pre-
dicta gl. Sed contrarium tenet Archidiaco.in.d.c.in fidei.⁊ alle
gat.ij.q.vij.c.hereticus. Sed Jo.an.tz gl.in nouel.⁊ ad ca.si here
ticus.respondet quod non tenet.vt ibi dicit glos.⁊ hoc idem probat
tex.in.d.c.in fidei.qꝛ si ille tex.teneret non esset necessaria dicta de
cre. ⁊ sic transit ibi Domi.simpliciter recitando predictos docto-
res. Ego tñ potius tenerē opin.Archi.pro quo facit,qꝛ eadem ra-
17 tio est vtrobiqꝫ.s.fauor fidei, † ex qua ratione etiā in penalibus(at
tento quod expressa est in lege)argui potest ad similia.vt est tex.in-
stitu.de legi.patro.tuel.in principio.⁊ glo.in clemen.j.de electio.
⁊ capitu.primo.de tempo.ordinan.li.vj. Preterea dispositio pre-
dicta non est odiosa,immo fauorabilis,cum non in odium heretico
rum principaliter, sed in fauorem fidei sit inducta.vt textus ibi in-
nuit in principio. Unde illud est considerandum ⁊ non odium here
ticorum quod venit in consequentiam.iuxta glos.cap.sciant cuncti.
de electione . libro.vj.⁊.l.qui exceptionem.ff.de conditio.indebit.
Nec est simile de accusatione in alijs criminibus intentata,⁊ de ac-
cusatione facta in crimine heresis. Nam ⁊ si in alijs criminibus ac
cusatio dicatur genus illaudabilis intentionis iuxta moderationem
predictam , non tamen sic est in crimine heresis , vt in superioribus
diximus . Posset etiam dici quod ille tex.non se restringit ad pro
cessum inquisitionis,quia non dicit cum proceditur per viam inqui
sitionis, sed dicit,in fidei fauorem concedimus vt in negotio inqui-
sitionis heretice prauitatis, ⁊ loquitur papa inquisitoribus,vt patet
in suprascriptione , de quibus certum est quod licet per viam accu-
sationis possunt procedere , appellantur tamen inquisitores , ⁊ eo-
dem modo ex eorum nomine appellatur negotium inquisitionis,li-
cet per viam accusationis , vel exceptionis cognoscant,⁊ per hoc
fundata manet satis ista pars,⁊ responsum restat ad motiua contra
ria , ⁊ quia in tanto crimine cum multa oportet cautela procedi,
18 † in examinatione testium quod recipi super crimine predicto con-
tigerit, debent adhiberi due religiose ⁊ discrete persone , in quarū
presentia per publicam si potest haberi personam , aut per duos vi
ros idoneos fideliter eorundem testium depositiones conscribant.
per tex.in capi.vt officium.§.verum.de here.lib.vj.⁊ pondera il-
lum tex.qui requirit interuentum predictarum personarum nedum
in examinatione testium,sed etiam in describendo eorum depositio
nes . ⁊ predicta practica examinandi testes potest ⁊ iuste debet ob-
seruari in omnibus arduis causis , vt sine omni suspitione res pro-
cedat.ita tenet Pano.mi.de electio.quia propter.⁊.c.cum causā
de testi.⁊ quo liberior sit facultas in his procedendi datur facultas
a iure religiosis,qui anteqꝫ essent in seculo erant notarij ac etiā cle
ricis qui ante clericatus ordinem notariatus officio fungebantur,
vt in hac examinatione, ⁊ in alijs huic officio incumbentibus , offi-
cium predictum notariatus exerceāt,vt dicto cap. vt officium.§.ad
19 conscribenda. † Probatur etiam hoc crimen per instrumenta , vt
pote,si apud aliquem reperiantur libri improbate lectionis, secun-
dum Archidia.⁊ Joan.an.in dicto cap.filij. Sed ego crederē vl
tra hoc requiri alias coniecturas,ex quibus iudex informet animū
suum,poterat enim esse quod erant in domo sua eo nesciente, aut ꝙ
habebat illos libros, vt deprehenderet errores hereticorum , non
ad illos sequendum ⁊ imitandum, sed potius ad confundendum, ⁊
impugnandum,iuxta textum in capit.qui de mensa.⁊ in.§.sed econ
20 tra.xxxvij.distinctio. ¶ †An autem alias delictum probari possit
per instrumentum,remitto ad glo.capi.cum in ecclesijs.de maio.
⁊ obedien.⁊ cap. cum in positionibus.de iureiur.lib.vj.⁊ per Jo.
and.in regula,semel malus.de reg.iur.lib.vj.in mercu.⁊ per Bar
to.l.in senatus.ff.ad turpi.⁊ per Bald.in.l.contra negantem.C.ad
21 legem aquiliā.⁊ Saly.in.l.fina.C.de probationi.† Probari etiā
potest crimen heresis per presumptiones . sed propter grauitatem
preiudicij requirerentur euidentissime coniecture. Nam etiam si

quodlibet crimen probari queat per indicia. vt in. d. l. fi. C. de probatio. et late per Jo. an. in additio. ad Specul. titu. de probatio. circa finē. sed quo magis crimen est graue maiores presumptiones et euidentiora indicia requiruntur. sic probat tex. no. cū gl. in. d. c. literas
22 de presump. et ibi tenet Panor. † quando tamen ex presumptionibus indicatur temperare debet index penam aliquantulum. vt not. Inno. de presump. quia verisimile.

SVMMARIVM

1 Publicatio testium hoc in crimine qualiter fiat.
Testium publicatio in hoc crimine hereseos publice fienda nō est qn̄ delati potētia reformidatur, qua autē forma tunc procedatur ibidem, et an idem in quibusuis criminibus dicendum sit 2.
3 Casus a communibus regulis excepti, extendi minime debent, nisi per omnia eadem subesset ratio.

Questio. xiiij.

1 Decimoquarto quero † de publicatione testium fienda in hoc crimine. Ad qd̄ dicas qd̄ fieri debet sicut et in alijs causis, vt reus habeat facultatem se defendendi. Si tamen propter potētiam personarum contra quos deponunt graue periculum imminere speraretur ex publicatione nominum predictorum. tunc non publice sed secreto coram diocesano, vel ipso absente coram eius vicario vbi inquisitores procedunt, quando vero procedit episcopus, coram inquisitoribus, et vtroqȝ casu coram alijs personis prouidis, et honestis iurisqȝ peritis huiusmodi publicatio est fienda, et vt efficacius huiusmodi periculis occurratur, episcopus vel inquisitores prefati poterunt super his secretum indicere illis quibus hanc publicationem facient, et in eos si arcana consilij seu processus patefecerint excommunicationis sententiam quam ex secreti violatione ipso facto incurrāt poterunt promulgare. pro quo est tex. in cap. finali. §. penult de here. lib. vj.
2 † Sed occurrit dubitatio, an vbi simile periculum occurreret etiam in alijs criminibus possit huiusmodi publicatio omitti. et dom. Anto. in cap. preterea. de sponsa lo. ij. tenet quod in materia peccati esset dūtaxat hoc admittendū. pro quo inducit tex. ibi. Sed Panormitanus ibi dicit quod pro et contra facit tex. in dicto capitu. finali. contra facit, inducendo per locum a speciali, pro facit, inducendo generaliter, sed ipse stat in primo dicto. Ego tamē tenerez quod cū dispositio illius. c. sit exorbitans a iure exceptio a communi regula iuris non habebit locum nisi in illo casu expresso, et vbi similis casus occurreret, quod vix posset contingere attenta grauitate
3 huius delicti. † Nam casus excepti a communibus iuris regulis non extenduntur, nisi vbi est per omnia eadem ratio vt tenet glo. in. l. prima. C. de cond. indeb. et in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. et tex. capi. cum dilecta. de cōfirma. vel inuti. nec dictum domini Anto. placet indistincte, quoniam ille textus. c. preterea loquitur quando agitur de modico preiudicio, vt pote de sponsalibus de futuro, imo fundatur contrarium ex eo inquantum probat qꝫ si sponsalia essent iurata, illud non foret admittendum.

SVMMARIVM

1 Sententia in hereseos crimine ferenda. quo ordine quoue modo pronuntianda sit.
2 Hereticus que pena per ecclesiasticos iudices, et que per laicos infligatur. 4.
3 Hereticorum bona qualiter diuidantur.
4 Hereticus an sit incendio tradendus, siue viuus igne absumendus.
5 Vassalli aliijqȝ heretici fidelitatis debito astricti, a nexu illo liberi fiunt.
6 Condemnati heretici bona in alio territorio quam vbi condemnatus fuit existentia cui applicanda sint.
7 Forum etiā quis sortitur ratione persone super rebus alibi sitis.
8 Feudalia et emphyteotica bona, an damnato heretico veniant fisco applicanda.
9 Dos an fisco applicetur ob vxoris heresim.
10 Vir vxorem hereticam et versa vice vxor virum deserere potest, intellige sane.
11 Purgatio canonica quo pacto a suspecto de heresi fienda sit.
12 Penitentia suspecto de heresi iniungēda est, iuratoria scilicet cautione, alia ve securitate adimplende penitentie postmodū exacta necnon certa pena adijcienda si non impleuerit.
13 Suspecti de heresi successores, suspecto adiunctam penitentiaz implere coguntur, quam suspectus viuens non impleuit.
Delinquentis bona an fisco tacite pro delicto hypotecata sint.

Questio. xv.

1 Decimoquinto quero † de sententia ferēda i crimine heresis, et de pena huius delicti. Modus autez qui debet obseruari est, quod antequaz sententia feratur inquisitores prefati, et episcopus faciant secum conuenire viros sapientes et doctos, deum timentes, cum quorum consilio procedere habent ad sententiam ferēdam, vt in cap. vt commissi. de heret. libro sexto. et si videatur eos iudicandos fore hereticos, tunc eis citatis debet sententia declaratoria ferri contra eos, per quam declarentur heretici, et seculari curie tradendi, ac bona eoꝝ occupanda fore per eos ad quos spectat, vt capit. quum secundum leges. eodem titulo et lib. qꝫ idem seruatur vbicunqȝ pena ipso iure imponitur, vt nota. glo. cap. commissa. de electio. eodez libro. et per Joan. an. et Domi. capi. pro hu-
2 mani. de homi. eodem lib. † Pena autem hereticoꝝ est. quod sunt excommunicati ipso iure. et postqꝫ per iudicem ecclesiasticum fuerint de hoc crimine dānati tradi debent iudici seculari animaduersione debita puniendi, clericis a suis ordinibus degradatis, bona autem hereticorum si fuerint clerici applicantur ecclesijs in quibus fuerant beneficiati, si vero laici extiterint. fisco seculari. in. c. excommunicamus. lo. primo. de hereti. in prin. et de hoc vltimo est tex. eodem titulo. vergentis. et capi. quum secundum leges. eodem titulo.
3 libro sexto. † Hodie tamen bona hereticorum in tres partes diuiduntur. quarum vna assignatur domino tēporali, alia officialibus inquisitionis, tertia vero ipsi officio. vt in extrauagan. Clemen. sed illa tātū loquitur de inquisitoribus Italie. et sic ad alias prouincias non extenderetur. iuxta notata per Innocentium et Joannem andr. in simili. in ca. primo de loc. Lex etiam Frederici imperatoris que est tertia, et incipit patarenorum, diffidat et bannit hereticos credentes fautores et receptatores eoꝝ ac perpetue infamie eos subijcit et iste leges Frederici sunt approbate. c. vt inqsitionis. in prin. de he-
4 re. lib. vj. † Sed iuxta premissa quero, qua pena debent puniri per iudices seculares quorum potestati relinquuntur. gl. tangit questionem in. c. excommunicamus. lo. ij. e. tit. et dicit qd̄ pena vltimi supplicij. Host. et Jo. an. in. c. ad abolendam. eo. tit. tenent quod pena ignis, debent ergo cremari s̄m euangeliuz Joan. xv. c. si quis in me non manserit, mittet̄ foras sicut palmes et arescet, et colligent eum et in ignem mittent, et ardet. Et ius ciuile punit hereticum pena mortis, vt. l. arriani. C. de hereti. iuncta. l. vltimū supplicium. ff. de pe. et sic transit recitando predictos doc. Panor. in dicto. c. ad abolendam idem tenet in. c. excommunicamus. lo. ij. eo. ti. sed ista fundamenta non probant. Nam illa auctoritas euangelij non intelligitur de hereticis tm̄, sed etiam de his qui recedunt a deo per defectum charitatis, nec loquitur de igne materiali. sed de igne infernali. Leges etiam ciuiles superius inducte loquuntur de pena mortis, non tamē per ignem infligenda quod vbi iura volunt exprimunt tanqꝫ seuerissimā et atrocem penam, vt patet in multis casibus quos enumerat Saly. in. l. vnica. C. de nili agge. nō rumpen. inter quos non enumerat istum. Unde crederem ignem ipsis dari potius ex consuetudine que est optima legum interpres quam ex aliqua expressa iuris di-
5 spositione. † Vasalli autem et alij quicunqȝ tenebantur eis astricti debito fidelitatis vel dominij aut alicuius obsequij. ipso iure ab omni huiusmodi obligatione sunt liberi. vt est tex. de hereticis. ca. fina. Quo ad penam autem confiscationis bonoꝝ quero de questione no. supposito quod bona hereticorum confiscata debent diui-
6 di in tres partes vt dictum est. † Pone quod habens immobilia Ferrarie per inquisitorem florentinum sit Florentie legitime condemnatus de heresi, ad quos illa bona pertineant. Joā. Calde. disputauit istam questionem et arguit primo, qꝫ illa bona licet sint sita Ferrarie pertineant ad officiales et commune Florentie postqꝫ ibi fuit de heresi condēnatus. nam bona veniunt accessorie et in consequentiam ad personam que cōdēnata est Florentie. argu. regule accessorium. de regu. iur. libr. vj. et. c. de prudentia. de donatio. inter virum et vxorez. ff. de auro et argento lega. cum aurū. in fine. faciant ad idem notata per glo. in capit. quod ad te. de cleri. coniuga. et C. de exact. tributo. l. finali. lib. x. vbi in publicandis bonis attenditur locus persone que deliquit. Secūdo sic dicit lex, vbi quis iniustitiā fecerit ibi penas subeat delictorum, vt non alius tale quicquā agere presumat ad exempliz respiciens, vt in auc. vt indi. sine quo quo suffra. §. si quis autem. colū. ij. et canon dicit: ibi vindicetur iniuria, vbi plectibilis est orta presumptio. xxiij. questio. iiij. si illic. Item officiales

officiales Florentini laborauerunt in procedendo ⁊ condemnando
hereticum, ergo bona videntur eis debita ratione laboris, ⁊ officia
libus Ferrarien. dñm est, qui non laborat non manducet. de censi.
procurationes. ⁊ no. ff. de damno infecto. quamuis.
7 ¶ † Tertio ratione persone sortitur quis forum etiam super rebus
alibi sitis. cap. sane. de foro competen. C. vbi in rem actio. l. vltima.
⁊ ibi no. ¶ Quarto pro hoc facit cap. cum secundum leges. de he
reti. lib. vj. debet enim intelligi ille tex. de domino temporali illius
loci cuius erat episcopus qui tulit sententiam. ad hoc optime. l. ti-
tium. §. tutores. ff. de administratio. tuto. In contrarium videtur ꝙ
ad officiales officij inquisitionis Ferrarie ⁊ commune illius ciuita
tis pertineant bona ibi sita, licet alibi sit facta condemnatio. Pri-
mo quia dispositio super rebus concepta debet referri ad superio-
rem loci vbi res sita est vbicunqꝫ fuerit dominus dicte rei. pꝫ hoc i
iurisdictione vt dicto capi. sane. ⁊ cap. ex parte. ⁊ c. fina. eod. titu.
idem in suppletione negligentie. x. questio. ij. caselas. ⁊ clemēti. qꝛ
regulares. de supplen. negli. prelato. Item cum bona hereticorum
sint confiscata vt predictum est. ⁊ occupatio sit fienda per procura-
torem in prouincia deputatum vbi sunt illa bona. C. de bonis vacan.
l. si quando. lib. x. ergo ad Florentinos predictos pertinere non po
terunt. ad idem facit capi. postulasti. de foro compe. ⁊ l. cum vnus
ff. de bo. aucto. iudi. possi. ⁊ c. romana. §. contrahentes. de foro cō
peten. lib. vj. ⁊ de hereti. vt officium. ⁊ capi. per hoc. eod. lib. ⁊ pro
ista secunda parte concludit. ⁊ hanc firmat per iura pro hac parte
inducta, ⁊ ne detur confusio iurisdictionum.
¶ De tertia vero parte inquisitorum dicit quod debeatur illis de
Florentia ratione laboris quem sustinuerunt, ⁊ cum his se expedit
de ista questione Petrus de ancha. in repeti. cap. accessorium. de
regu. iuris. libro. vj. ⁊ ista conclusio mihi placet, cum iura que de
confiscatione predicta loquuntur ad bona referantur, ⁊ in rem sint
concepta, ad quod facit doctrina Barto. in. l. cunctos populos. C.
de summa trini. An autem in hac confiscatione veniant bona que
hereticus tenebat in feudum, vel emphyteosim ab alijs. vide late p
Specu. titu. de feud. §. j. versi. xl. ⁊ per Bart. in. l. si finita. §. de ve-
ctigalibus. ff. de damn. infecto. ⁊ per Egi. de bella. decisio. dccxxv.
8 ¶ † Quid autem si vir sit hereticus an propter hoc dos vxoris sit
confiscata. Dicas quod non, nisi vxor sciens a principio eum esse ta
lem ipsum in maritum acceperit, vt capi. decreuit. de hereti. lib. vj.
ex quo habes vnum casum in quo dos confiscatur.
9 ¶ † An autem propter vxoris heresim confiscetur dos. videretur
ꝙ non per. l. quinqꝫ legibus. ff. de bo. damn. quia iste casus non est
de illis. Sed ego dicerē cōtrarium. Nam ex quo in crimine lese ma
iestatis illud habet locum vt ibi, ergo a fortiori in crimine heresis,
10 sic arguit tex. de here. vergētis. † vbi tamen vir vel vxor in heresim
laberetur qui fidelis eorum manet, posset propria auctoritate ab alio
recedere. Si tamen ille heresim abiuraret, cogeretur ad eum redi-
re, quod intellige si sine iudicio ecclesie ab eo recesserat, secus si iu-
dicio ecclesie. Fit tamen ista separatio quoad cohabitationem, non
quo ad vinculum, probatur hoc in capit. de illa. de diuor. ⁊ eo casu
quo fidelis recederet, totam dotem aut donationem ꝓpter nuptias
recuperare deberet, de donatio. inter virum ⁊ vxorem. c. j. ⁊ consul
tum est coniugi catholico ab heretico separari, ne seducatur ab eo,
⁊ in errorem labatur, ⁊ propterea dominus precepit Deuterō. vij.
dicens. Filiam tuam non dabis filio eius, neqꝫ filiā illius accipies
filio tuo, qꝛ seducet filium tuum, ne sequatur me, ⁊ vt magis seruiat
dijs alienis. Irasceturqꝫ furor domini ⁊ delebit te cito. Si autem
11 † non conuincantur de heresi sufficienter hi contra quos proceditur
sed alias de hoc crimine inueniantur suspecti, tunc iuxta considera
tionem suspitionis qualitatumqꝫ, persone debent canonice se pur-
gare, quod si renuerint excommunicandi sunt vsqꝫ ad satisfactionē
condignam, ⁊ si per annum in excommunicatione perstiterint, sunt
velut heretici condēnandi, vt in dicto capit. excommunicamus. lo.
j. in. §. primo. vbi vero susciperet purgationem ⁊ in ea deficeret tan
ꝗꝫ de crimine conuictus haberi debet, quod in omni crimine est ge-
nerale, vt capit. inter solicitudines de purga. cano. ⁊ cap. tua. de co
habita. clerico. ⁊ mulierum.
12 ¶ † Est ⁊ alius modus procedendi contra suspectos predictos, vt
iuxta quantitatem suspitionis, ⁊ alijs debitis circūstantijs conside-
ratis, discreta penitentia eis iniungatur atqꝫ preter iuratoriam cau-
tionem, ab ipsis sufficiens exigatur securitas, scilicet de certa pena
soluenda si penitentiam nō impleuerit, vt saltem pene temporalis ti
more debeant coerceri. pro quo est textus capit. literas. de presum-
13 ptio. in fin. † ⁊ vbi ipsi in vita non implessent hanc penitentiam in-
iunctam, compellendi sunt eorum heredes eam adimplere. per tex. in
capi. parochiano. de sepultu. ⁊ capi. in literis. de rapto. ⁊ capitu. a
nobis. lo. ij. de sentē. excōmuni. Secus autem si penitētia non iniun
cta illi decessisset. vt capitu. accusatus. §. porro. de hereti. lib. vj. Et
vbi predictus suspectus obligasset bona sua pro huiusmodi peniten
tia iam iniuncta adimplenda transirent bona huiusmodi in quem-
cunqꝫ etiam particularem successorem dictorū bonorum cum predi
cto onere. vt probat idem textus. §. si vero. qui tex. satis aperte ter-
14 minat illa difficultatem, † an pro delicto bona delinquentis sint taci
te obligata fisco, de qua per glo. in. l. rescriptum. ff. de pactis. ⁊ in. l.
aufertur. §. fiscus. ff. de iur. fis. ⁊ per Bar. vtrobiqꝫ. ⁊ etiam per eum
in. l. post contractum. ff. de donatio. Et per illum tex. dicti capit. ac-
cusatus. §. si vero. videtur fundari quod nō inducatur illa tacita hy
potheca ſm Petrum de anchara. ibi, sed ego dicerem quod ille
textus non facit ad propositum, loquitur enim de penitentia iniun-
cta suspectis de heresi, non autem de bonorum confiscatione que fit
ipso iure contra conuictos de heresi. hoc tamen indubie probat ille
text. quod pro penitentia alicui iniuncta non sunt bona illius tacite
hypothecata, cum ibi expressa fuerit facta bonorum hypotheca.
Quo ad questionem autem principalem Barto. in dicta. l. rescri-
ptum. tenet quod sint tacite hypothecata fisco, sed non tali hypo-
theca que faciat preferri creditoribus ipsum fiscum, sed in dicta. l.
aufertur. §. fiscus. ⁊ in. d. l. post contractum. indistincte tenuit tacitā
hypothecam illo casu cessare, sed quia de hoc principaliter hic nō
agitur, remitto ad not. plene per Bald. in dicta. l. rescriptum. vbi
videbis longam distinctionem, que euacuat istam materiam satis
ad longum.

SVMMARIVM

1 Hereticorum fautores ⁊ receptatores qua pena plectantur.
2 Auxilium heretico prestare ex quibus actibus quis dicatur.
3 Misericordiam pro delinquēte quamuis regulariter implorare li-
ceat, pro heretico tamen non licet.

¶ Questio. xvj.

1 Ecimosexto quero † de pena impo
nenda cōtra cre
dentes fautores ⁊ receptatores hereticorum. hoc determi
natur per tex. in. d. c. excōicamus. §. credentes. de her.
vbi tex. decernit tales excōicationi subiacere ⁊ si taliter excōicatio-
ne nodatus satisfacere neglexerit intra annū, extunc efficit infamis,
⁊ excludit ab officijs publicis ⁊ cōsilijs, nec ad eligendos alios pu-
blicos officiales, nec in testē admittit, ⁊ efficit intestabilis actiue, ⁊
passiue, ⁊ alie multe pene contra tales ibidem imponuntur que cau
sa breuitatis omittant. ¶ Predicta vera sunt quatenus de creden
tibus loquuntur in his qui credunt hereticos fore bonos ⁊ catholi-
cos viros ⁊ fauent eis. Si tn̄ crederēt eorum erroribus, eo casu essent
hr̄tici iudicādi tāqꝫ a fide deuiātes. vt in. c. pe. §. fi. e. ti. Sed iuxta
2 hoc q̄ro † ex qbus actibus dicat qs p̄stare auxiliū siue opē aut fauo
rem hereticis. Arch. ⁊ Io. an. in. c. qcūqꝫ. e. ti. li. vj. late ꝓsequunt
hāc materiā. Sed tu dicas ꝙ interdū p̄stat auxiliū de iure, vt puta
exercendo officium aduocationis siue procurationis pro eis. ad qḋ
faciunt notata per Hosti. in. c. proposuit. de cleri. excōmu. minist.
⁊ text. in. c. si aduersus. de hereti. Quandoqꝫ non per viam iuris,
3 sed venie siue misericordie obtinende. ⁊ † licet illud regulariter lici
tū sit vt. vt. l. si fuerit. ff. de rebus dub. ⁊ l. in metallum. ⁊ l. diuus. ff. de
penis. tenet Bar. in. l. in furti. §. ope. ff. de furtis. In foro tamen cō-
scientie dicerē ꝙ vbi non esset spes de correctione illud esset illicitū,
⁊ videretur impendi fauor delinquentis. Ad quod induco glo. xx-
iij. q. v. reos. Sed in crimine heresis generaliter dico non licere, ēt
vbi spes esset de correctione.
¶ Nam si hoc obtinet in crimine lese maiestatis, vt non liceat pro
criminoso illo crimine supplicare, vt. l. quisquis. C. ad leg. iul. maie-
sta. a fortiori in crimine heresis locum habere debet. cū longe gra-
uius sit eternam quā temporalem ledere maiestatē de hereti. vergē
tis. ad quod facit gl. vj. q. j. si quis cum militibus. Quandoqꝫ pre-
statur fauor. alias extra iudicium, ⁊ tunc prosequere materiam vt la
te prosequitur glo. in clementi. prima. de peni. ⁊ in. c. j. de officio de
lega. ⁊ in cap. notum. ij. q. prima. ⁊ per Innocen. de homi. sicut di-
gnum. ⁊ per Barto. in dicto §. ope. ⁊ per Saly. in. l. non eo minus
C. de accusatio. ⁊ licet alias receptatores delinquentium si eorum
sunt consanguinei mitius puniātur, vt in. l. ij. ff. de recepta. Hoc ta-
men non putarem in hoc crimine heresis locum habere, quum ⁊ ꝓ
delicto patris filij puniantur propter tanti criminis atrocitatem, vt
dicta. l. quisquis. ⁊ dictum. c. vergentis. ⁊ c. quicunqꝫ. §. filij eod.
titu. lib. vj. licet ipsi non deliquerint. quantomagis non esset eis ha-
benda misericordia vbi tales flagitiosissimos receptarent, eorum de-

licitis quodammodo per hoc cõicantes. sed in hoc vltimo cogita.

SVMMARIVM

1 Iudicibus an liceat, hereticis a iure impositaȝ penam minuere vel augere.
2 Penas delictorum minuendi augẽdi ve que iuste cause censeant. ⁊ nume. 4.
3 Hereticorum si adsit copia qua via procedatur.
5 Pene augmentum aut diminutio in crimine heresis etiaȝ post sententiam fieri potest, in ceteris vero delictis in ipsa sententia fieri debet, non etiam post. intellige sane.
6 Alteratio pene, ⁊ in sententia ⁊ post fieri potest.

¶ Questio. xvij.

1 Decimoseptimo quero † an penam inflictam a iure contra hereticos possint iudices qui de heresi iudicant minuere, vel etiam ex causa augere aut mutare. Respondeo qd sic. ¶ Nam hoc est generale in omnibus criminibus, vt in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui notantur infa. ⁊. l. ⁊ si seuerior. ⁊. l. si possidonium. C. ex quibus cau. infa. irroge. ¶ Unde cum hec regula non reperiatur violata in crimine heresis, debet idem in eo qd in alijs iudicari.

2 ¶ † Que autem sint iuste cause minuendi penas delictorum. ad hoc respondet glo. in dicto. §. pena grauior. dicens multas fore causas. Potest enim minui pena ratione senectutis vel iuuẽtutis, vt. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minoribus, vel quia sine dolo deliquit. ff. de penis. l. si quis aliquid. §. instrumenta. ⁊. l. absentem. §. fina. ⁊. l. respiciendum. §. delinquunt. eo titu. ¶ Augeri autem possunt pene
3 quando † multitudo est in delicto, quia multis crassantibus opus est exemplo. ff. de penis. l. aut facta. §. fi. Sed istud vltimum limita verum vbi multitudo illa patienter ⁊ sine scandalo penam sustineret. si tamen scandalum timeretur de punitione multitudinis, detrahendum esset propter multitudinem seueritati ⁊ rigori. ita tenet glo. nota. in ca. commessationes. xliiij. distinctio. ⁊ in ca. latores. de clericis excommuni. mini. At vbi multitudo vellet errorem suum pertinaciter defendere, seuere essent puniendi, vt voluit gl. in dicto cap. commessationes. ⁊ in capitu. quoties. lo secundo. j. questio. septima. vel si confidentes in multitudine vsum peccandi sibi fecissent, vt in capi. primo. de peniten. distinctio. vj.

¶ Si tamen ista cessarent ⁊ parati essent illi multi corrigi, ⁊ de eorum correctione esseȝ spes, ex misericordia mitius esset cum eis agendum. quinquagesima distinctio. vt constitueretur. ⁊ capitu. fina. de transactio. ⁊ dicto cap. cõmessationes. cum multis similibus. Quot autem dicantur multi, vide gl. in dicto capi. latores. De modo autem extirpandi vitiũ a multitudine. vide tex. notab. in dicto cap. cõmessationes, ⁊ de modo puniendi multitudinẽ delinquentẽ. vide di-
4 no tex. in. d. c. latores. ¶ † Que aũt sint cõsiderãda in augendis siue diminuendis penis. vide tex. in. l. respiciendũ. ⁊. l. aut facta. ff. de penis. ⁊ in. l. ij. ff. de termi. mo. ⁊ glos. ij. q. iij. §. notandum. Reperi-
5 tur tamen vnuȝ speciale iuxta hoc in crimine heresis, † quod licet sit regulare in alijs criminibus ꝙ vbi pena venit ex causa augẽda vel diminu. illud debet iudex facere in sñia, non autẽ potest post sententiam. vt voluit glo. in. d. §. pena grauior. ⁊ dicta. l. ⁊ si seuerior. in tantum vt etiã si de innocentia cõdẽnati post sñiam constet, id tamen ꝙ sententiatũ est sine principis licẽtia immutari nõ potest, vt in. l. j. §. fi. ff. de questionibus. ⁊. l. diui. ff. de penis. tñ in hoc crimine est speciale vt etiam post sententiam possit pena mitigari vel mutari. quũ visum fuerit iudicibus expedire, vt est notabi. textus in capitu. vt commissi. §. necnon. de here. lib. vj. Sed illum textum ego intelligerem stricte in terminis in quibus loquitur quum exorbitet a iure communi, videlicet quando redeuntibus ab heresi vel alias suspectis est imposita pena carceris vel alia huiusmodi. Secus autem vbi quis esset tanquam hereticus condemnatus, quod enim nõ mutatur quare stare prohibetur. C. de testamentis, sancimus. ⁊ de ap-
6 pella. l. precipimus. † Unum tamen non omittam quod alteratio pene que est necessaria nedum potest fieri in sententia, sed etiam post sententiam. Unde si condemnatus in pecunia propter crimen non potest soluere, iudex ex internallo poterit ad penam corporalẽ permutare. ⁊ hoc obtinet in quocunqȝ crimine. pro hoc. ff. de in ius vocando. l. fin. ⁊ de iurisdictio. om. iudicuȝ. l. si quis id quod. §. sernos. Cautius tamen faciet iudex si formet sententiam bimembreȝ. hoc modo videlicet, condemno te in pecunia ⁊ nisi solueris intra talem terminum mando qd patiaris talem penã corporalem. ita not. Bal. in. d. l. ⁊ si seuerior. faciũt no. i simili p eũ i. l. cũ iudex. C. d sen.

SVMMARIVM

1 Appellare an liceat heretico.
2 Appellatione a diffinitiua lege vel statuto sublata, nequaqȝ sublata censetur ab interlocutoria appellandi facultas.
3 Appellatione lege, vel statuto prohibita, non etiam interdicta cẽsetur appellandi facultas, vbi aut dolo iudicis, aut etiã partis sententia lata extitit, ex quibus autem dolus colligatur, ibi traditur.

¶ Questio. xviij.

1 Decimooctauo quero, † An in causa heresis liceat appellare. ⁊ distingue, qꝛ aut est lata diffinitiua, ⁊ ab ea nõ lȝ appellare, vt in. c. vt inqsitionis. §. j. de here. li. vj. ibi cũ dicit cõdẽnatos. aut grauamẽ ɔtingit in processu cause. ⁊ tũc põt appellari ẽm Archi. ibi. Nã nulli est neganda legitima defensio. de exceptio. cũ inter. ⁊ ne innocens grauet̃ ꝑmissum est omnibus oppressis appellare. ij. questio. vj. c. ij. ⁊. iij. nec obstat ille text. in. d. c. vt inqsitionis. ẽm eũ, imo facit ꝓ, qꝛ loquit̃ de illis de qbus iam cõstabat ꝑ sñiam latã fore hereticos. sic ẽt ɔstitutio Innocẽtij. iiij. de qua hic fit mẽtio dicit. Itẽ appellationes ⁊ ꝓclamationes hmõi ꝑsonarũ ⁊c. ⁊ alia ɔstitutio q̃ incipit. Cõmissi nobis celitus. sic dicit, igit̃ ꝓclamationis, ⁊ appellationis beneficiũ. ab hereticis receptatoribus ⁊ fautoribus eoꝝ penitus amouemus. Ex qbus verbis apparet qd de his quos hereticos esse ɔstat, predicta iura loquunt̃. Idẽ sequit̃ ibi Jo. an. Hi eñ quos ɔstat esse tales nullo iuris beneficio gaudere debẽt, vt in auct. de priuile. dot. circa mediũ. ⁊ in tã graui crimine cũ multa dȝ cautela ꝓcedi. de here. vt officiũ. §. veꝝ. lib. vj.
2 Idẽ Gen. idẽ sequit̃ Domi. q ex predictis infert † qd vbi lex vel statutũ tollit remediũ appellãdi a diffinitiua, nõ vr̃ tollere ab interlocutoria, qd est notãdũ, ⁊ pro hoc ego induco doctrinã Inn. in. c. significauerunt. de testi. ⁊ in. c. pe. de no. ope. nuntia. vbi tȝ qd ⁊ si in iudicio possessorio nõ admittatur appellatio, vt in. l. vnica. C. si de momen. po. Illud tñ est veꝝ in diffinitiua quo casu iura loquuntur. secus aũt in interlocutoria de qua nõ disponunt tollendo remediũ appellandi ab ea. qd ẽt iustificari posset, qꝛ eo magis admittenda est in hoc casu appellatio ab interlocutoria, qꝛ grauamen nõ est reparabile ꝑ appellationẽ a diffinitiua ꝑ ea que not. in. l. ante sententiã. ff. d appella. nõ reci. ⁊ in. l. ante sententie. C. quo. appel. nõ reci. ⁊ ꝑ glo.
3 cle. j. de here. in versiculo ipso iure, que optime facit ad hoc. † Aduerte tamen iuxta hoc quod quantuncunqȝ lex vel statutum tollat appellationem, non tamẽ tollitur facultas appellandi, vbi propter dolum iudicis, vel aduersarij esset sententiatum, ⁊ presumitur dolus in iudice si erat capitalis inimicus eius contra quẽ pronuntiat vt. ff. de arbitris. l. non distinguemus. §. cum quidaȝ. probatur auteȝ predicta conclusio ex textu. l. diem proferri. §. stari. iuncta. l. ita demum. ff. de arbi. ⁊. l. iij. C. eodem. Dolus autem aduersarij colligit̃ ex his que dicit text. in. d. l. ita demum. vcȝ si corrupit iudicem, vel ambitione, vel pecunia, vel aduocatum, aut procuratorem partis aduerse generaliter si in lite dolose versatus est. ⁊ hanc conclusionem firmat Bal. in. c. pastoralis. §. fi. de offi. delega.

SVMMARIVM

1 Executio aduersum damnatos hereticos qualiter fiat.
2 Degradatio clerici qualiter fiat, ⁊ an degradari debeat qui perpetuo carceri mancipandus traditur. nu. 3.
4 Sententia criminalis an mox executioni mandetur an vero decendio ad appellandum expectato.
Officiales seculares hr̃ticos punire nolẽtes, qua pena plectantur.
5 Magistratus seculares exequi ⁊ conseruare constitutiones aduersus hereticos latas iurare debent, quod si facere recusent, puniuntur, vt ibi.
6 Iudici seculari petenti an heretici damnati a iudice ecclesiastico sit exhibendus processus. vt nunquid recte condemnatus fuerit videre possit.
7 Exceptio nullitatis sententie executionem impedit.
8 Iudex laicus iniquam ecclesiastici iudicis sententiam executioni mandare non debet.
9 Iudex secularis ad ecclesiasticũ ⁊ ecclesiasticus ad secularem vbi opus est, recurret̃ põt. vna eteñ potestas alterius opera iuuat̃.
10 Iudex vnus secularis, alterius iudicis secularis auxilium implorare potest.

Causa

11 Causa si fuerit cõmissa episcopo (puta Paduano) ⁊ duo sunt ele- cti vnus canonice, ⁊ alter non, intelligitur commissa existenti in canonica possessione.

¶ Questio decimanona.

1 Decimonono quero † de executione fiẽda ꝯ condemnatos de hoc cri mine, In quo est dõm ꝙ si sunt ecclesiastici viri tunc per inquisitores, ⁊ ordinarios fiet executio in bonis eorum. vbi vero seculari iudici sunt tradendi, debent prius a suis ordinibus degradari, qđ generale est in omni crimine. vt in.c.cum nõ ab homine.de iudi.⁊ in.c.nouimus.de verb.sig. vbi tex. dicit ꝙ cũ maxima clementia ꝑ ecclesiasticũ iudicem sunt tradendi precibus interpositis apud eũ, ne ad mortẽ vel membri mutilationem ꝓcedat. Secularis tamen potestas faciet executionem corporalẽ, prout iura volunt. Illud enĩ conuenit iudici ecclesiastico propter suã modestiã ⁊ ecclesie clementiam, ⁊ hoc incumbit seculari iudici propter rigorem discipline ⁊ iustum conseruandum.

2 ¶ † In degradatione autem predictorum reperit̃ specialiter in hoc crimine statutum, vt non requiratur numerus episcopoꝝ, de quo in c.degradatio.de penis.libr.vj.imo q̃ tantus episcopoꝝ numerus faciliter ꝯuenire nõ potest, solus episcopus cõuocatis Abbatibus aliisq̃ prelatis, ⁊ religiosis personis ac literatis sue diocesis (de quibus sibi expedire vĩ) poterit eos degradare. vt in.c.j.de her.li.vj. ⁊ licet ille tex. dicat ꝙ ille persone conuocate debeant esse de diocesi, vbi tamen ibi non reperirentur recurrendũ esset ad aliam diocesim.vt dicit ibi Ioan.and.in nouel.

3 ¶ Sed occurrit iuxta hoc dubitatio. † An ista degradatio debeat fieri tantũ vbi clericus traditur curie seculari mortis supplicio deputandus. An etiam sit idem quando dꝫ perpetuo carceri mancipari. iuxta formam.c.excõmunicamus, lo.ij.eo.titu. Panor. mouet ibi questionem. ⁊ tandem concludit etiã in secũdo casu, scꝫ perpetui carceris habere locum predictã degradationem. pro quo facit ẽm eum aperte textus in.d.c.j.ibi quum dicit, aut perpetuo immurãdus ⁊c. Si vero laici fuerint de hoc crimine condẽnati, statim sine alio adminiculo seculari sunt relinquẽdi iudicio, animaduersione debita puniendi. Potestates autem siue iudices ⁊ alij dñi tẽporales, officiales, siue eoꝝ nuntij taliter sibi relictos statim recipiant ⁊ sine dilatione debita animaduersione puniant, nõ obstantibus appellationibus per eos interpositis, aut interponendis, quum tã ẽm ius canonicum, quã etiam ẽm legẽ imperialem, appellationis remediũ sit hereticis fautoribus, ac eorũ receptatoribus ⁊ defensoribus interdictum. vt in.c.vt inquisitionis.de hereti.lib.vj.⁊ ex illo textu

4 infert ibi glos. quod † sententia lata in causa criminali dꝫ statim mãdari executioni, non expectato lapsu decendij. sed ille textus iudicio meo probat contrarium, quum ibi permittat̃ fieri executionẽ incontinenti, ex eo qđ in crimine heresis nõ admittitur appellatio, vt dicit ibi tex. ergo vbi appellatio non excluderetur (qđ est regulare in omnibus criminibus, intũ qđ in eis nedũ ꝯdẽnato, sed etiam tertio ꝑmittit̃ appellare.ff.de appel.nõ tm̃) esset differẽda executio, nec statĩ esset fiẽda. de materia tñ q̃ nõ est presentis speculatiõis remitto ad notata per Bar.in.d.l.non tm̃. ⁊ latius per eũ.l.qui vltimo.ff. de penis.⁊ per Bal.l.aditos.C.de epis.audi.⁊ in.l.vnica.C.ne ex deli.defun. Cõsuetudo tñ hꝫ qđ in quocunq̃ crimine nõ expectato decendio ad appellandum mandatur incõtinenti sñia exequutioni quo ad penã corporalẽ, ꝙ intellige vbi nõ esset appellatum, de quo remitto ad notata per doct.in locis ꝑdictis. ⁊ ꝑ canonistas in.c.ij. de re iudi.⁊ quo magis sint astricti hmõi seculares potestates, ⁊ of-

5 ficiales contra hereticos hmõi exequutiones facere, † statutum est ꝙ ad requisitionem diocesanoꝝ seu officialiũ suoꝝ aut inquisitorum heretice prauitatis iurent precise attẽdere atq̃ inuiolabiliter obseruare, ⁊ facere a suis subditis obseruari toto tempore sui regiminis in terris sue iurisdictioni subiectis cõstitutiones editas contra hereticos credentes, fautores, ⁊ receptatores, atq̃ defensores eorũ ipsorumq̃ filios, ⁊ nepotes, ⁊ qui iurare id noluerint ⁊ seruare, velut heretici, ac de fide suspecti ⁊ infames officio ⁊ honore sui regiminis spolientur, ⁊ sunt inhabiles ad officia publica decetero consequenda, vt in.c.vt officium.§.fi.de here.lib.vj.⁊ vltra hoc predicti omnes si exequutionem sibi iniunctam contra hereticos prefatos de lata prompte prout ad suum spectat officium facere seu adimplere detractent, aut alias sententiam vel processum iudicum, qui sup hoc crimine procedunt directe, vel indirecte impedire presumpserint, ⁊ qui scienter in predictis dederint consilium, auxilium, et fauorẽ, excommunicationis sententiã ipso facto incurrunt, quam si per annũ animo sustinuerint indurato extunc velut heretici sunt condemnandi, vt in.d.c.vt inquisitioni.§.prohibemus.

¶ Ex quibus aperte monstratur quã solicitĩ ⁊ attenti debeant esse seculares potestates, ⁊ officiales circa ea que super hoc crimĩe eis incumbũt peragenda. Horrendumq̃ est quod potestates ⁊ domini temporales qui eos debite modo predicto non puniunt, immo ⁊ qui deterius cõmittentes eis fauent, illud domini iudicium per eos prophete prolatũ incurrãt. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, ⁊ populus tuus pro populo eius, vt habetur.iij.Regñ.xx. Multa etiam flagella diuine vltionis que in populo propter hoc detestandum crimen sentire quotidie decernimus habita de eis vindicta misericorditer tollerent. vt contingit in simili casu.iij. Regum.xviij. Ex predictis infertur ad questionem que in hac materia est satis necessaria. Pone quod in

6 dex ecclesiasticus tradit condemnatum de heresi iudici seculari, vt ipsum puniat. An iudex secularis possit petere a iudice ecclesiastico vt communicet sibi processum quem fecit contra condemnatum, vt sic videat an iuste fuerit processum contra eum, vel non, vt in euẽtum procedat ad exequendum sententiã contra ipsũ vel nõ. Barto.in.l.diuus.ff.de custo.⁊ exhibitio.reorum.tenuit quod non tenebitur ad exequtionem faciendam procedere, nisi processus sibi exhibeatur. ⁊ idem tenet in.l.magistratibus.ff.de iurisdictio.omnium iudicum.ad quod allegat tex.in dicta.l.diuus.ad idem inducit qđ habetur in auctentica de sanctissimis episco.§.si vero. Sed Panormita.in.c.j.ꝺ offi.ordi.reprehendit in hoc Bar.⁊ dicit ꝯ ipm esse tex.expressũ in.d.c.vt inqsitionis.§.ꝓhibemus, vbi dr̃ ꝙ ꝺ crimine heresis quũ sit mere ecclesiasticũ neq̃ directe neq̃ indirecte põt iudex secularis cognoscere, sed pura ⁊ nuda exequutio ad eũ ꝑtinet ad requisitionẽ iudicis ecclesiastici. Et hec opinio satis placet, q̃ fundatur aperte per.d.§.ꝓhibemus. Sed ego limitarẽ hoc procedere vbi daretur de iniustitia contra sñiam ad impediendum executionem.ad quod etiam faciunt notata per Innoc.in.d.c.j.de officio ordina.⁊ in.c.cum in iure.de officio delega.⁊ per Archid. xxiij.q.v.administratores. vbi tamen diceretur eam fuisse nullam, ⁊ de hoc exciperetur ad impediendam exequtionem, tunc admittenda foret hec exceptio per iudicem secularem exequentem, dummodo in breui posset de ea constare, nec requireret altiorem indaginem, iuxta notata per Bartolum in.l.quarta.§.condemnatum. ff.de re iudicata.

7 ¶ † Nam nullitatis exceptio impedit exequutionẽ sñie, vt in.d.§. condemnatum.⁊.l.si cum nulla.eo.tit.⁊.c.decetero.de re iudi.⁊ ꝑ glo.in.c.pastoralis.§.quia vero.de officio delega.⁊ per Innocentium in.c.cum in iure.eo.titu.

¶ Nec obstat textus in dicto capitu vt inquisitionis.§.primo.in fin. vbi dicit quod iudex secularis statim recipiat condemnatos de heresi. ⁊ imediate sententiã exequatur contra eos. Nam ille textus loquitur de condemnatis de crimine predicto. Constat autem contra quem sententia lata est nulla non esse condemnatum, vt clare dicit textus in dicto.§.condemnatum.

¶ Similiter nec obstat textus in dicto.§.prohibemus. eiusdem capi. quia hic non cognoscit iudex secularis de crimine heresis, quod ibi interdicitur, sed tantum de nullitate sententie quod ibidem minime prohibetur.

¶ Et pro hac conclusione multum faciunt ea que not.Ang.consi.

8 cclxxv.addo etiam aliam limitationem ad predicta quod † vbi iudici seculari alias constaret sententiam fore iniustam, non deberet ad eius executionẽ procedere, ne animam suã damnaret. iuxta notata ꝑ Inno.in.d.§.q̃ vero.c.pastoralis.⁊ si cogeretur per iudicem ecclesiasticum per censuras ⁊ alias iuris penas potius dꝫ ista humiliter tolerare quam mortem iniustam alicui inferre. argu.c.inquisitioni.de sen.excom.neq̃ per hoc dici potest quod se intromittit de hoc crimine ꝯ dispositionem.d.§.prohibemus.qm̃ non se intromittit cognitionẽ sup ꝑdicto crie assumẽdo, ꝙ ille tex.ꝓhibet, sed ex cõscientia priuata quã hꝫ crimẽ homicidij declinando quod quẽlibet viꝝ catholicũ decet. ⁊ est aliud speciale in hoc crimine ꝙ pro executionibus faciendis, ⁊ auxilio impendẽdo contra hereticos poterũt ecclesiastici iudices recursum habere ad potestates, ⁊ iudices seculares excommunicatos, ⁊ de facto ⁊ nõ de iure officia illa ⁊ dignitates possidentes, dũmodo sine periculo more ad superiores eorum legitime presidentes recursus nequeat haberi, vt probat tex. capit. presidentes.de hereti.lib.vj.ex quo textus per locum a speciali di

9 cemus contrarium in alijs casibus vt ad tales nõ recurratur. † Ex quo poteris assumere nota.limitationẽ ⁊ intellectum ad omnia iura que dicũt ꝙ iudex ecclesiasticus debet recurrere ad auxilium iudicis secularis quando opus est.xcvj.distinc.cum ad veꝝ.⁊.xxiij. q.v.principes de officio ordina.capi.j.⁊ econtra secularis ad ecclesiasticum. nam vna potestas per aliam iuuatur.x.distinctio.capit.

quoniam. ad quod etiam faciunt nota. per Inno. in capi. licet ex suscepto. de foro compe. & in. d. c. j. de officio ordina. & per idem intelliges no. per Barto. in. l. vnica. in prin. ff. si quis ius dicenti non obtem.

10 Ubi dicit quod † etiam inter seculares iudices potest vnus implorare auxilium alterius potentioris. C. de his qui latro. oc. l. ij. omnia enim ista debent intelligi modo predicto. & per eundem modum limitabis etiam no. per Uincen. & Jo. and. in. c. per venerabilem. §. rationibus. qui filij sint legi. vbi per illum textum dicunt quod

11 † si causa committitur episcopo Paduano & duo sunt electi, alter canonice, & alter non, quod intelligitur commissa existenti in canonica possessione. & idem tenet Archi. xj. q. j. si quisquam. debet enim intelligi de illo qui bona fide esset in possessione, secus autem si de facto tantum esset intrusus per predicta.

SVMMARIVM

1 Recedentes ab heresi, & abiurantes an indistincte sint recipiendi, & penas criminis euitent, & vsque ad quod tempus admittatur abiuratio, late traditur & varie doc. sententie referuntur.

2 Quod deciditur de recedentibus & abiurantibus ab heresi, procedit etiam in apostasia, declara tamen & limita vt nu. 4.

3 Materia siue causa mere ecclesiastica non cadit sub iudicio laicorum, maxime vbi ius cano. contrariatur ciuili.

5 Relapsus quis dicatur.

6 Hereticus super aliquo articulo si abiurauerit, & demum teneat contra articulum an dicatur relapsus

7 Forma abiurandi heresim que sit.

8 Iudex in sententijs ferendis vel penis iniungendis contra abiurantes qualiter pronuntiare debeat.

9 Forma sententie contra abiurantes.

10 Inquisitores an possint absoluere hereticum ab excommunicatione quam papa die veneris sancti promulgat contra hereticos.

11 Pena que infligatur abiurantibus heresim. & nu. seq.

12 Patronus ecclesie abiurans heresim an recuperet ius patronatus amissum per heresim.

Questio. xx.

1 Vigesimo quero † An redeuntes ab heresi indifferenter sint admittendi, & an euadant per hoc penas criminis. Archidia. in. c. vt commissi. §. necnon. de hereti. lib. vj. dicit quod illi qui veniunt intra tempus gratie admittendi sunt, licet enim fuerunt moniti, non tamen sunt coacti ex quo a nemine sunt preuenti. bene facit. ff. ad tertul. l. j. §. mater. cum sequen. Sed ipse tenet quod etiam post tempus gratie admittendi sunt re integra vt pote quia aliquis non fuit personaliter requisitus, nec contra eum probationes sunt recepte, ad hoc de preben. si tibi absenti. lib. vj. Qui tamen post predicta tempora venerit indignus est venia licet errorem detegat. & remittit ad no. in. l. j. C. de his qui latro. occul. & sic recitando ipsum transeunt Jo. an. & Domi. ibi. & id quod isti dicunt de tempore gratie innititur consuetudini quam solent seruare inquisitores heretice prauitatis. qui vt prediximus in principio inquisitionis premittunt sermones ad populum, vbi habent inquirere de fide catholica disserentes atque admonent omnes hereticos, vt recognoscentes errorem suum ad fidem catholicam conuertantur, que tanquam benigna mater que nulli claudit gremium redeunti, eos benigne recipiet, & solent prefigere certum terminum intra quem isti debeant venire, & istud appellatur tempus gratie. Sed Hostien. in summa titu. de here. sentit aperte quod antequam sit conuictus de heresi quandocunque admittitur confitens errorem suum & volens reconciliari, etiam si timore probationum confiteatur, dummodo iudex videat ipsum contritum & speret de conuersione sua. Jo. an. in. c. excommunicamus. lo. j. §. damnati. e. ti. in quadam apostil. sentit quod nedum antequam sint conuicti, imo etiam postquam sunt condemnati per sententiam possunt redire & euadere penam mortis. & idem sentit glo. no. in. c. penul. eo. ti. In contrarium tamen facit tex. in. c. ad abolendam. §. j. eo. ti. vbi text. videtur requirere quod incontinenti redeant & sponte. Nam post damnationem videtur hoc facere timore pene imponende, & post probationes videntur facere timore probationum, innuit enim ille tex. quod ad hoc vt redeuntibus ad fidem remittatur pena mortis ista requiruntur, scilicet quod sponte abiurent, & quod incontinenti. Si ergo quis expectauit probationes contra eum fieri & per eas conuinci & postea vult conuerti, nec hoc facit incontinenti nec sponte, quia videtur timore probationum fecisse. Zen. & do. Cardi. in clemen. ad nostrum. §. pe. eo. ti. tenent quod si post quam negauerunt, sunt conuicti non admittantur ad huiusmodi reuocationem erroris, ad finem euadendi penam corporalem, sed Panor. in. d. c. excommunicamus. §. damnati. sequitur opinionem quam Jo. an. ibi tenuit in apostilla de qua predixi. & pro ea adducit text. in. c. accusatus. de here. lib. vj. vbi relapsis duntaxat non parcitur. semel ergo lapsis licet sint condemnati, parcendum est, ex quo volunt ad fidem redire. Dicit tamen quod ista opinio aperte non probatur iure, immo potius posset defendi contrarium. quia dictum. §. damnati. nullam indulgentiam dat damnatis. & c. ad abolendam, vult quod statim redeant & sponte vt dictum est. & c. pen. eo. tit. loquitur de deprehensis in heresi, & non de condemnatis. sed dicit quod alia opinio tanquam mitior est sequenda arg. regule odia. & regule in penis. de reg. iu. lib. vj. & ad. c. ad abolendam. satis colorate posset responderi, quod satis incontinenti dicitur redire si nullam dilationem expectat, nec pene impositionem. l. dis. ponderet. Uel potest dici secundum eum quod Aut sunt condemnati de heresi sed adhuc non sunt traditi curie seculari, & habent locum penitentie. Aut sunt traditi curie seculari, & tunc non sit locus penitentie. Nam tunc proprie non dicuntur venire sponte nec incontinenti. Sed in hac opinio. varietate ego dicerem, quod vbi ad sententiam esset processum contra hereticum, nullo modo eius conuersio esset admittenda ad effectum euadendi penam mortis, & pro hoc induco text. in. d. c. pen. de hereticis in. §. damnatis. iuncto. §. si qui autem. in paragra. damnati. disponitur de damnatis per sententiam, vt tradantur curie seculari, sequitur statim. §. si qui autem. vbi tex. loquitur de deprehensis in heresi, non tamen de condemnatis, qui si redire voluerint, euadunt penam mortis, tamen perpetuo carceri sunt mancipandi. hoc etiam probatur per textum in. c. vt commissi, eo. ti. lib. vj. vbi solum conceditur facultas mitigandi penam, vel mutandi his qui mandatis inquisitorum obedientes fuerunt, propter quod in carcere vel muro fuerunt reclusi. secus ergo in eis qui in pertinacia perdurarunt quousque de crimine fuerunt condemnati. Preterea vt superius diximus quum regula iuris sit quod penam iam illatam per sententiam nullus possit sine principis authoritate relaxare, & in hoc casu hec regula non reperiatur violata excepto casu predicto dicti cap. vt commissi non debemus hoc extendere ad non expressum vbi tamen ad condemnationem non esset processum, etiam si esset per testes, vel alias probationes de heresi conuictus, satis crederem reuertentem admitti debere. Pro quo facit textus in dicto capit. accusatus. in principio. & apertius in. §. ille quoque. Nec obstat text. in. d. c. ad abolendam. quam supra induximus, quia debet suppleri per textum in d. c. accusatus. & hoc non est nouum quod priores leges trahantur ad posteriores. vt. l. non est nouum. ff. de legibus. Prouidendum tamen est caute quando isti volunt redire, ne simulata conuersione, redeant fraudulenter, & sub agni specie gerant lupum, vt. c. vt officium. §. pro-

2 uiso. eo. ti. lib. vj. Et aduertendum † quod ea que prediximus circa admittendos hereticos ad reconciliationem & gremium ecclesie atque erroris abiurationem locum etiam sibi vendicant in his qui redeunt ab apostasia quum illa non constituat diuersam speciem ab heresi, sed tantum addat quandam circunstantiam aggrauantem, vt dicit Thomas. ij. ij. q. xij. arti. j. in solutione ad tertium, iuxta illud secunde Petri. ij. melius erat eis viam domini non agnoscere, quam post agnitam retroire, quum ergo iura preinducta generaliter admittant hereticos non relapsos ad abiurationem, & apostasia non constituat diuersam speciem ab heresi, vt diximus, iure igitur apostate erunt admittendi. nec obstat textus in. l. hi qui. C. de aposta. vbi textus in fine dicit eos reuertentes non fore admittendos. Nam illa lex non est admittenda quum disponat de materia mere spirituali. s. heresis,

3 que est mere ecclesiastica. † nec sub laicorum iudicio potest cadere, vt in. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hereti. lib. vj. Non ergo Imperator legem illam condere potuit. ad quod facit. c. bene quidem. xcvj. dist. & c. ecclesia sancte Marie. de constitutionibus. cum multis similibus. presertim hoc casu quo ius Canonicum specifice contrarium disponit. pro quo induco tex. in. c. quidam. de aposta. vbi compelli iubentur apostate per prelatos suos, vt fidem quam promiserunt teneant, ac ritus Iudaicos dimittant. Si igitur compellendi sunt per ecclesiam ad id ergo a fortiori voluntarie & spontanee venientes debent admitti, quod caute est considerandum. Predicta vera sunt in hereticis non relapsis.

Si enim essent relapsi sine aliqua audientia essent seculari iudicio relinquendi, vt. d. c. ad abolendam. §. illos quoque. & d. c. accusatus.

4 † Sed intellige quod eorum conuersio non est admittenda ad hoc vt penam mortis euadant. nequaquam tamen sunt eis humiliter petita sacramenta penitentie ac eucharistie deneganda, vt in. c. super eo. eodem titulo. lib vj. Et idem dicas eadem ratione vbi superius dixi istorum conuersionem non debere admitti. debet enim intelligi iuxta determinationem. d. c. super eo.

Sed

5 ¶ Sed quero † quis dicatur relapsus. Hoc determinat text. in d. c. accusatus. in prin. ⁊ in §. j. ⁊ ij. ⁊ nota ꝙ nedū ille qui post abiura tam heresim recidit in eandem, relapsus censetur. iuxta tamen di stinctionem illius textus. Sed etiam ille cui propter suspitionem heresis fuit inducta purgatio, ⁊ se purgauit, relapsus dicitur si in eā post abiurationem est relapsus. vt probat text. in dicto capitulo ad abolendam. §. illos quoqꝫ. quia tamen inter cetera disponit textus in dicto capitu. accusatus. §. eum vero. quod ille qui in vna heresis specie vel secta, aut in vno fidei articulo, vel ecclesie sacramento cō misit, ⁊ postmodum heresim abiurauit simpliciter vel generaliter. si postea in alia specie siue articulo committat, debet vt relapsus in heresim iudicari.

6 ¶ Iuxta hoc occurrit dubitatio. † Pone qꝺ nō sic simpliciter ab iurauit, sed tantum in illo articulo, postea labitur in alio, an dicatur relapsus. ⁊ gl. ibi dicit quod non licet Archidia. contrarium ibi te neat: tamen Joan. and. in nouella. sequitur illam glo. quum verba debeant aliquid operari, de priuilegijs. si papa. ⁊ qꝛ in penis beni gnior interpretatio est facienda. Subiungit tamen quod raro pra cticabitur iste casus, quia consuetudo habꝫ quod omnis relapsus ēt in vno articulo generaliter abiuret heresim. Sed Dominic. tenet contrarium propter connexitatem quam habent hereses inter se, qꝛ de vanitate conueniunt in idipsuꝫ. de hereticis, excommunicamus. lo primo, ⁊ secundo. ⁊ ex hoc fundamento tollit motiua Joan. and. ⁊ pro hac opinione Domi. ego induco ea que sanctus Thomas di cit secunda secunde questione. v. articu. iij. vbi tenet quod in hereti co discredente vnum articulum fieri non manet fides formata nec informis in alijs articulis, cuius ratio est, quia species cuiuslibet ha bitus rerum dependet ex formali ratione obiecti, qua sublata spe cies habitus remanere non potest.

¶ Formale autem obiectum fidei est veritas prima secundum qꝺ manifestatur in scripturis sanctis, ⁊ doctrina ecclesie que procedit ex veritate prima. Unde quicūqꝫ nō inheret sicut infallibili ⁊ diui ne regule doctrine ecclesie que procedit ex veritate prima in scriptu ris sanctis manifestata, ille non habet habituꝫ fidei, sed ea que sunt fidei alio modo tenet quam per fideꝫ. Sicut si aliquis teneat in mē te aliquam conclusionem non cognoscens mediuꝫ illius demonstra tionis, manifestum est quod non habet eius scientiam, sed opinio nem solum. Unde ille qui de his que ecclesia docet, que vult tenet, ⁊ que non vult non tenet, iam non inheret ecclesie doctrine tanquaꝫ infallibili regule, sed potius proprie voluntati. ex quo sequitur quod hereticus est simpliciter qui pertinaciter discredit vnum articulum fidei. Non enim est paratus in omnibus sequi doctrinam ecclesie. Si enim non pertinaciter iam non esset hereticus, sed errans. Un de manifestum est quod talis hereticus circa vnum articulum fidei non hꝫ de alijs articulis, sed opinionē quandā ſm propriā volunta tē, qꝛ non credit ex habitu fidei, sed qꝛ sic placet sibi.

7 ¶ † Forma aūt abiurandi heresim traditur per tex. in c. ego Be rengarius, de consecra. dist. ij. ⁊ dꝫ scriptura fieri de hac abiuratio ne, ⁊ subscribi manu propria ipsius abiurantis. pro quo est glo. j. q. vij. queniētibus, ⁊ vbi talis persona fuisset ex cuius heresi multe ec clesie fuissent scandalizate, dꝫ copia illius abiurationis ad omnes illas transmitti, vt que male fuerunt edificate de peruerso, gaudeāt ⁊ edificentur de conuerso, vt ibi dicit tex. in fine.

8 ¶ † Sed qualiter debet iudex pronūtiare in sententijs ferendis vel penis iniungendis redeuntibus ad fidem, ⁊ heresim abiurantibus. Solu. Dicas ꝙ non debet eos pronuntiare hereticos, qꝛ non sunt. xxiiij. q. j. hec est fides. vbi de hoc. ⁊ q. vlti. dicit Aposto. ⁊ c. qui in ecclesia. nec pronuntiabit eos tales fuisse, quia modus iste nō est

9 datus a iure. sed dicet sic. † quia te inuenimus per tuam confessionē vel probationes legitimas hereticum vel hereticos adorasse, nunc autem saniori vsus consilio, vis prout asseris ad vnitatē ecclesie cor de puro ⁊ fide non ficta redire. idcirco te in primis abiurata omni heretica prauitate iuxta formaꝫ ecclesie ab excommunicationis vin culis quibus tenebaris astrictus absoluimus. Si tamen ad ean dem ex corde redieris, ⁊ iniuncta tibi mandata seruaueris, ⁊ quia in deum ⁊ sanctam ecclesiam modis predictis deliquisti, ad peragē dam penitentiam condignam, ⁊ in perpetuum carcerem te detrudi volumus, ⁊ precipimus ibidem perpetuo remanere. nec miretur quis quia dictum est sic sub conditione. nam causa delende questio nis expedit sic dici, vt si quod ei imponitur non seruasset non cen seatur absolutus. ⁊ hanc formam ponit Archi. in d. c. vt cōmissi. §. necnō. quē sequitur Jo. an. in nouel. dicens qꝺ quicquid dicat Ar chi. tñ inquisitores nostri temporis bene pronuntiant illum fuisse he reticum, nec apparet quid obstet ſm eum.

¶ Sed quoniam in hac forma preinserta fit mentio de absolutione que sibi impenditur a sententia excommunicationis quam incurrit

10 propter incursum heresis. Quero † an inquisitores possint absolue re hereticum etiam a sententijs quas papa die Jouis sancta ꝓmul gat contra tales. Archi. in dicto. c. vt officium. in princip. tenet qꝺ sic. per illum tex. qui generaliter permittit eis absolutionem. ⁊ ideꝫ sequuntur ibi Joan. and. ⁊ Domi. ⁊ vlterius in eadem forma abso lutionis ponitur per modum conditionis, si iniuncta mandata ser uaueris ⁊c. hoc est satis iuri consonum. nam tales reuertentes erro rem suum ad arbitriuꝫ episcopi debent abiurare ⁊ satisfactionē ido neam exhibere. vt dicit tex. in dicto c. ad abolendam. §. presenti.

¶ Iuxta id vero quod in huius principalis questionis themate de

11 ducebatur. Quero † que pena sit imponenda his qui ab heresi re uertuntur, ⁊ dicendum quod hoc residet in arbitrio episcopi ⁊ inqui sitorum, qui in crimine heresis inquirunt, vt secundum quod eis vi sum fuerit satisfactionem iniungant tali conuerso ⁊ penitenti. vt pro bat tex. in d. §. presenti. Bona tamen que propter heresiꝫ fuerāt iu dici seculari applicata non restituuntur eis, nisi ex misericordia se

12 cus fiat. vt in. c. vergentis. de here. Sed quero iuxta hec † quid si patronus ecclesie labitur in heresim, an reuersus recuperet ius pa tronatus quod prius habebat. hanc questionem tangit glo. j. q. vij. maximum. ⁊ tenet quod sic. nisi esset lata sententia super amissione iuris patronatus. Sed Panor. in. c. qꝛ diligentia. de electio. tenet indistincte illum non recuperare huiusmodi ius patronatus. argu. c. vergentis. iuncto. c. penul. de here. ⁊ l. commissa. ff. de publi. ⁊ ve cti. nisi ex gratia sibi restitueretur. Ad quod ego induco no. per In nocen. in. c. fina. de hereti. In hac etiam penitentia imponenda de bet haberi discretio, vt si a principio conuertantur, ⁊ sponte mitius cum eis agatur. Si autem vlterius distulerint conuersionem, vt po te quousqꝫ sint conuicti, vel notorium sit eorum crimen, quia in eo fuerunt deprehensi, augenda erit pena, ⁊ si opus fuerit vsqꝫ ad per petuum carcerem, vt in dicto capitu. penulti. §. si qui autem. eodeꝫ titu. discretio itaqꝫ iudicantis in his debitam moderationem adhi bebit attentis predictis, ⁊ etiam coniectura quam habet de conuer sione, ⁊ penitentia ⁊ dolore huius conuersi. In casu tamen ipso iure reuersus recuperat primuꝫ statum, videlicet si mulier aliqua catho lica incidit in heresim propter quod perdit priuilegia que catholice mulieres habent in dote. si illa postea conuertatur, recuperat ipso iure omnia predicta priuilegia que amiserat, vt in auct. de priuileg. dot. §. quia enim. in fi. col. vij.

SVMMARIVM

1 Disputandum an sit cum hereticis volentibus publice disputare persistendo, ⁊ confirmando errores suos.
Et an cum iudeis, ⁊ alijs infidelibus disputare volentibus.
Disputare publice de fide quando liceat, latissime vbi etiam que in tali disputatione seruari oporteat traditur.

2 Laici publice de fide disputantes puniendi sunt.

3 Auctoritatibus quibus vtendum sit in publicis de fide disputatio nibus, ⁊ an auctoritatibus poetarum ⁊ philosophorum.

4 Disputandum nō esse cum negantibus principia quomodo intelli gatur, ⁊ in quibus procedat.

5 Errant qui fidē Christi humanis rationibus fundare nituntur.

6 Miracula (cū diuina virtute fiant) arguunt dei ac fidei nostre veri tatem infallibilem.

7 Christi fides circa ardua, difficilia, vera, ⁊ laboriosa cōsistit, lex au tem machometi circa luxus, voluptates, facilia, ⁊ falsa versatur.

¶ Questio. xxj.

1 VIgesimoprimo quero † an si heretici in errore persistūt ⁊ volunt publice disputare ꝯfirmantes errores suos, sit cū eis disputandū. Et ideꝫ quero circa quoscunqꝫ alios infideles. Et dicendum est quod in disputatione fidei duo sunt consideranda. vnum quidem ex parte disputantis, aliud autem ex parte audientium. Ex parte qui dem disputantis est consideranda intentio. Si enim disputet tan quam de fide dubitans, ⁊ veritatem fidei pro certo non supponēs. sed argumentis experiri intendens, procul dubio peccat tanquam dubius in fide ⁊ infidelis. ⁊ pro hoc induco glos. xcvi distinc. nos ad fidem. ⁊ in. l. iij. C. de summa tri. Si autem quis disputet de fide ad confutandos errores, vel etiam ad exercitium, vt faciunt Theo logi illud est laudabile, ex parte vero audientium considerandū est vtrum illi qui disputationem audiunt sint instructi, ⁊ firmi in fide, aut simplices ⁊ in fide titubantes, nā corā sapientibus in fide firmis nullū periculū est disputare de fide. Sed circa simplices est distin

gliendum, quia aut sumus solicitati, ⁊ inuitati ab infidelibus, puta
Iudeis, hereticis, siue paganis nitentibus corrūpere fidē nostrā.
Aut non sumus sic solicitati. ¶ Primo casu necessarium est publi
ce disputare de fide, dummodo reperiantur ad hoc sufficientes, ⁊
idonei qui errores possint confutare. pro quo facit glo. in. d. l. iij. ⁊
c. cum quibus. xxiiij. q. iij. ⁊ crederem ego qđ vbi infideles, ⁊ here-
tici non vellent ad fidei disputationem venire zelo redeundi ad fidē
veritati comperta. Sed potius ad quandam inanem ostentationem
cautum esset eos prudenter eludere, verbaqꝫ ad aliam materiā con
uertere, dummodo simplices qui adstant non sent irent. ⁊ hoc ne se-
creta fidei nostre indignis pandamus, ⁊ contra doctrinam Christi
margaritas seminemus ante porcos. nam nihil omnino eis respon-
dere, auditorum causa vtile non videtur, ne forte simplices existi-
ment nos responsionis penuria declinare certamen. ⁊ fides eorum
ledatur ex hoc. pro quo textus cum glos. xliij. distinc. in mandatis,
⁊ eadem distinctio. §. primo, in glo.
¶ Quando autem liceat secreta fidei occultare. vide glos. notabi.
xxvij. q. ij. inuenta. Unde Gregorius in pastorali. sicut incauta locu
tio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentiū eos qui erudiri po
terant in errorem derelinqui. vbi tamen ista necessitas cessaret peri
culosum est disputare de fide coram simplicibus, quia eorum fides
ex hoc est firmior qđ nihil diuersū audierunt ab eo quod credunt.
vt determinat sanctus Thomas secūda secūde. qđ. x. articulo. vij.
2 † hanc autem disputationem non permittitur laicis facere. immo ex
cōmunicandi sunt si publice de fide disputauerint, vt probat text. in
c. quicunqꝫ. §. inhibemus. de hereti. libro. vj. Discretio autem ma-
3 xima adhibenda est in huiusmodi disputatione. † vt in his que sunt
fidei principaliter quis innitatur auctoritatibus noui, ⁊ veteris testa
menti, quia ille sunt diuinitus reuelate, ⁊ theologie principia ⁊ fi-
dei nostre, non humana sed diuina reuelatione que constāt nobis p
sacras scripturas fuerunt nobis tradita. Istis tamen presuppositis
cum gratia non tollat naturam, sed perficiat, oportet quod natura-
lis ratio subseruiat fidei, sicut ⁊ naturalis inclinatio voluntatis sub-
seruit charitati. Unde apostolus dicit. j. Corinth. x. In captiuita-
tem redigentes omnem intellectuꝫ in obsequium Christi, ⁊ per hūc
modum auctoritatibus philosophorum interduꝫ sacra doctrina vti
tur, vbi per rationem naturalem veritatem cognoscere potuerunt. si
cut Paulus Actuum. xvij. inducit verbum Arati, dicens, Sicut
quidam poetarum vestrorum dixerunt, genus dei sumus, ⁊ idem fe
cit. ij. ad Titum. j. c. in fine, vbi induxit illud Epimenidis poete.
Cretenses semper mendaces, male bestie, ventres pigri. ⁊ in prima
epistola ad Corinthios illud Terentij. Sepe bonos mores corrū
punt colloquia praua. de quo vide bonaꝫ glo. xxxvij. dist. c. turbat,
sed tñ sacra doctrina his vtitur quasi extraneis argumentis, ⁊ pro-
babilibus, auctoritatibus vero sacre scripture predictis tanquam ex
necessitate argumentando concludentibus, ⁊ si quis aduersarius ni
hil crederet eorum que diuinitus inspirantur, ⁊ per sacram scriptu
ram habentur non remaneret cum eo iam vlterius via ad proban-
4 dum articulos fidei per rationem, sicut ⁊ in alijs scientijs, † contra
negantes principia non est argumentandum, licet sit in hoc diffe-
rentia, quia alie scientie philosophice, licet non possint probare sua
principia, ⁊ ideo contra ea negantem non disputent, sed relinquunt
supiori scientie, supma vero inter eas. s. methaphisica disputat ꝯ ne
gantē sua principia si aduersarius aliquid cōcedat. Si aūt nihil cō
cedit, nō potest cū eo disputare. Potest tñ soluere rationes ipsius,
Sacra tñ scriptura quum non habeat doctrinam superiorem, dispu
tat contra negantem sua principia, argumentando quidem si ad-
uersarius aliquid concedat eorum que per diuinam reuelationem
traditam in sacris scripturis habentur. Si vero aduersarius de
predictis nil credat, non manet amplius via ad probandum articu
los fidei per rationem. poterunt tamen solui rationes que in con-
trarium inducuntur contra fidem. cum enim fides infallibili veri-
tati innitatur. impossibile autem sit quod vero demonstretur contra
rium, quoniam vero omnia consonant vt philosophus dicit. j. ethi
corum. concluditur manifeste quod probationes que contra fidem
inducuntur non sunt demonstrationes sed solubilia argumenta. ita
dicit sanctus Tho. prima parte questio. j. articu. viij. hoc etiam cō
firmatur. nam si fides nostra ratione humana posset ostendi, preter
hoc quod derogaretur dignitati sue tolleretur ⁊ meritum fidei. naꝫ
fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimentum.
⁊ ſm predicta debet intelligi illud quod Apostolus Petrus ait.
Parati reddere rationem omni poscenti vos de ea que in vobis
5 est fide ⁊ spe. j. Petri. iij. Ex quibus patet † quam perniciose con
uincuntur errare quidam qui sciolos se esset iactant fidem nostram
humanis rationibus nitentes fundare, que tamen diuina veritate ⁊
reuelatione consistit. derogant enim dignitati eiusdem vt predixi-
mus, ⁊ inducunt infideles in derisionem fidei. credunt enim quod
huiusmodi rationibus innitamur, ⁊ propter eas credamus. Ex
hoc etiam patet summe reprehendendos eos qui quod ratione at-
tingere non possunt admittere in fide catholica nolunt. cum eniꝫ il
la excedant omnem rationis humane sublimitateꝫ, satis temerariū
est ea velle ratione inuestigare. naꝫ vt philosophus dicit. ij. metha.
Intellectus noster sic se habet ad prima entia que sunt manifestissi-
ma in natura, sicut oculus vespertilionis ad solem, ⁊ Job. xj. For-
sitā vestigia dei comprehendes ⁊ omnipotentem vsqꝫ ad perfectuꝫ
reperies, quasi dicat non. ⁊. xxxvj. ecce deus magnus vincens sciē
tiam nostram. ⁊. j. Corin. xiij ex parte enim cognoscimus, eo maxi
me quoniam ex defectu intellectus nostri etiam de rebus sensibili-
bus que nostre cognitioni subiacent plurima ignoramus quāto ma
gis ea que intellectum nostrum infinitum excedunt comprehende-
re non valebimus. vnde in his consultum est humiliari deo, nec de
se quicqꝫ presumere. humilitas enim ad sapientiam disponit. vt di-
citur prouer. xj. vbi humilitas, ibi ⁊ sapientia. valde etiam admi-
randū est de istis hereticis qui superstitionem Judaicaꝫ sequuntur
quod cū in lege Mosaica multa credenda proponantur que rōne
humana comprehendi nequeunt, illis toto corde inherēt. ⁊ fidē no
strā abhorrēt propterea ꝙ credēda aliqua predicat que per dei po
tentiam possibilia sunt. sicut ⁊ illa que in lege veteri continentur.
6 † ostenditur etiam veritas fidei nostre ex miraculis in ea factis, ⁊
adhuc dietim videmus, sicut ⁊ ego vidi miraculum de sacramento
altaris ad qđ oēs infideles conuincendum sufficeret. Cum eniꝫ mi
racula solum fiant virtute diuina, iuxta illud psal. qui facis mirabi
lia solus. ⁊ deus nō potest esse testis falsitatis, relinquitur qđ mira-
cula que sunt facta ad confirmationē fidei nostre arguunt ipsius in
fallibilē veritatē. Itē ex alio confirmatur qđ est mirabilissimū vt in
quit August. ꝙ inter persecutorum potētissimorum tyrannidē (qui
fidē Christi impedire, imo extinguere sunt conati) innumerabilis
turba nedum simplicium sed sapientissimoꝝ ad fidem Christi per
vniuersas prouincias conuolauit. in qua omnē humanū intellectum
excedentia predicātur, voluptates carnis cohibētur, ⁊ omnia que
in mundo sunt contēni docentur. quibus animos mortaliū assentire
maximū est miraculoꝝ ⁊ excellentissimū diuine inspirationis opus
vt contemptis visibilibus sola inuisibilia cupiantur. adeo vt quod
cōtempta etiā corporali vita per crudelissima tormentorum gene-
ra, multi pro Christi fide vitam finierint, ꝙ non aliter qꝫ diuina in-
spiratiōe fieri exploratū existit. Si aūt dicatur ꝙ sine miraculis fi
des Christi fuerit recepta hoc omnibus signis esset mirabilius, si
ad credēdū tam ardua, ad operandū tā difficilia, ⁊ ad sperandū taꝫ
alta, mundus absqꝫ mirabilibus signis motus fuisset, ⁊ presertim
a simplicibus ⁊ ignobilibus, ⁊ hominibus quales apostoli fuerunt
qui Christi ecclesiam plantauerunt, ⁊ si arguatur contrarium de
7 lege machometi que falsa est, ⁊ tamen a multis est recepta. † Di-
cendum quod non est simile, quoniam Christi fides hꝫ omnes dif-
ficultates, de quibus prediximus, ⁊ cum eis a principio sumpsit ex
ordium, atqꝫ cum martyrij acerbitate tanqꝫ granum frumenti ꝙ in
terra mortuū est multū fructū attulit. Lex autem machometi pro-
cessit via ꝯtraria. nam promisit voluptates carnales eius sectatori
bus ad quarum desideriū carnalis ꝯcupiscentia instigat, precepta
etiā tradidit predictis promissis conformia voluptati carnali, habe
nas relaxās in quibus promptū est etiā carnalibus hominibus obe
diri. documenta insuper veritatis nō attulit nisi que de facili a quo-
libet mediocriter sapiente naturali ingenio cognosci possunt, quin
potius vera que docuit, multis fabulis ⁊ falsissimis doctrinis immi
scuit. signa etiam non adhibuit supernaturaliter facta, quibus solis
diuine inspirationi testimonium conueniens adhiberetur, duꝫ ope
ratio visibilis q̄ non potest esse nisi diuina, ostendit doctorem verita
tis inuisibiliter inspiratum. sed dixit se in armoruꝫ potentia missuꝫ.
que signa ⁊ latronibus, ⁊ tyrannis non desunt, ei etiam a principio
non crediderunt aliqui sapientes in rebus diuinis, ⁊ humanis exer
citati, sed homines bestiales in desertis morantes omnis doctrine
diuine ⁊ humane prorsus ignari. per quorum multitudinem alios
armorum violentia in suam legem coegit. Nulla etiam diuina ora
cula precedentium Prophetarum ei testimonium perhibent, quin
potius quasi omnia veteris, ⁊ noui testamenti documenta fabulosa
narratione deprauat. vt patet legem eius inspicienti, vnde astuto
consilio libros veteris ⁊ noui testamenti suis sequacibus non reliq̄t
legendos, ne per eos falsitatis argueretur. Adhuc etiam pro vl-
teriori predictoꝝ ꝯfirmatione non pigebit in mediū afferre quod
Lactā. in. v. sui operis libro deducit sic inquiens. Quis est tam ex
cors tamqꝫ cecus qui nō videat in martiribus fuisse sapientiaꝫ licet
eorum persecutores malitia ⁊ furore excecati stultos esse arbitran-
tur. qui cum haberent in sua potestate supplicia vitare, cruciari ta-
men

men ꝛ mori maluerunt, sed possent ipsi ex eo videre non esse stultitiam in qua tanta hominum millia per orbem totū vna, ꝛ pari mēte consentiunt, si enim femine sexus infirmitate labuntur viri certe sapiunt, si pueri, si adolescentes improuidi sunt per etatē, maturi certe ac senes habent stabile iudicium, si vna ciuitas desipit, certe vtiqꝫ innumerabiles stulte esse non possunt, si vna puincia vna natio prudētia caret. ceteras oēs habere intelligētiā recte necesse est cum vero ab ortu solis vsqꝫ ad occasum lex diuina suscepta sit, ꝛ omnis sexus, omnis etas, ꝛ gens, ꝛ regio, ꝛ natio, vnis, ac paribus animis Deo seruiant, eadē sit, vbiqꝫ patientia, idē ꝯtemptus mortis, intelligere debuerant aliquid in ea re esse rōnis, qđ nō sine causa vsqꝫ ad mortem defendatur, aliquid fundamenti ꝛ soliditatis qđ eam religionē nō tm̄ iniurijs ꝛ vexatione, nō soluat, sed augeat semper, ꝛ faciat firmiorē, debuerāt preterea existimare cū videant dilacerari homines varijs tormentoꝝ generibus, ꝛ inter fatigatos carnifices inuictā tenere patientiā, ꝯsensum tā multoꝝ, ꝛ perseuerantiā morientiū nō vanā esse, neqꝫ ipsaꝫ patientiā sine Deo tātos cruciatus posse superare, latrones enim robusti corporis viri eiusmodi lacerationes perferre non queunt, exclamāt, ꝛ gemitus edunt, vincuntur enim dolore, qꝛ deest eis inspirata patiētia, nostri autem (vt de viris taceā) pueri, ꝛ muliercule torturā suas tacite vincūt, ꝛ exprimere illis gemitū nec ignis pōt. Ecce sexus infirmus ꝛ fragilis etas, dilacerari se toto corpore vtiqꝫ patiť, nō necessitate, licet vitare si velint, sed voluntate, qꝛ ꝯfidunt in Deo, hec ille. Jure igitur cōcludere possumus verba Maximi episcopi in quodā sermone in medium proferentis. Monerimus inquit, qꝛ nō sine magno discrimine de religionis veritate disputamus quam tantorum sanguine ꝯfirmatū videmus, magni periculi res est si post prophetaꝝ oracula, post Apostolorum testimonia, post Martyrum vulnera, veterem fidem quasi nouellam discutere presumas, ꝛ post tam manifestos duces in errore permancas, ꝛ post morientium sudores ociosa disputatione contendas.

SVMMARIVM

1 Accusatio heretici an possit eo mortuo institui.
2 Heres heretici an eius innocentiam purgare possit, ꝛ an admittatur illius excusatio.
3 Prescriptio aduersus heretici accusationem an ꝛ quanto tempore procedat.
4 Capitalis pene executio in mortuū fieri non pōt, alioqui iudex sindicandus veniet, intellige nisi ꝛ delicti atrocitas ꝛ patrie cōsuetudo aliud suaderent. 5.
6 Hereticus etiam post obitum excommunicationis sententia innodari potest.
7 Hereticorum corporibus ecclesiastica sepultura deneganda est, ꝛ qui ea ecclesiastice tradere sepulture ausus fuerit iure ipso excommunicationis penam incurrit.
8 Accusatio post mortem aduersus hereticorum fautores nequaquā instituitur, eis tamen denegatur ecclesiastica sepultura.
9 Accusatio vbi aduersus mortuum institui potest, an mortui defensionem subire volens, audiendus sit.
10 Probationi alicui quoties stare necesse est, ita ꝙ cōtraria pbatio prohibetur, nequaqꝫ tamē prohibita censetur probatio ꝯcludēs talem probationem minime legitimam esse.
11 Accusans mortuū q̄ pena flectēdus veniat si i accusatiōe succūbat.

Questio. xxij.

1 Vigesimosecundo quero † An de heresi possit qs accusari post mortem. ꝛ dicenduꝫ ꝙ sic. vt. xxiiij. q. ij. c. fi. ꝛ in. c. filij. de heret. lib. vj. de quo est bona gl. xxiiij. q. ij. in sum. hoc tamen limitat gl. xxiiij. q. iiij. c. ipsa pietas. nisi illi dum viuerent essent bone fame. per. c. in primis. ij. quest. j. sed intellige eam in casu in quo loquitur, scilicet qn̄ ille qui accusat esset hereticus vel alias inhabilis, ꝛ sic etiā loquitur tex. in. d. c. in primis. alias autē crederē ꝙ huiusmodi accusatio etiā contra nō infamatū esset post mortē admittenda, ꝛ hoc iudicio meo probat satis aperte tex. in. d. c. filij. cōuincitur autē in hoc casu mortuus de crimine si postqꝫ erat accusatus seipsum occidit. nam tunc ꝯscientia criminis se videtur occidisse. ꝑ quo est glos. no. in. l. fi. C. de iur. fis. lib. x. ꝛ ibi tenet Bar.
2 Jstud † tn̄ limita nisi heres vellet innocentiā purgare defuncti, vel id ꝙ pro innocētia reputatur, vt est quelibet iusta defensio vtputa prescriptio, vel ꝙ fecit ad suā defensionē ꝛ similia, nam qui habet iustā defensionē innocēti par est. nā ei⁹ factū pōt defendi, qꝫuis oino excusari nō possit. ff. ad le. iul. repe. l. lege in lia. §. fi. ita tenet Bal. in. l. ij. C. qui test. fa. po. sed in crimine heresis. difficilime innocentia posset probari, cum in animo consistat heresis, nisi esset casus vbi ex aliquo particulari facto vel dicto illa concluderetur. ꝛ adhuc eo casu si illi in vita de hoc crimine fuissent infamati vel suspecti predicta accusatio non admitteretur. vt in. c. filij. de here. lib. vj. quod tamen intellige iuxta ea que inferius dicam in eodem membro, prescriptio etiam in hoc crimine viuēte he-
3 retico non procedit, † sed eo mortuo admittitur sola quadragenaria ad tuendum heredes suos, quo ad bona que habuerunt ab hereticis. dummodo illi dum viuerent catholici putarentur. alias secus. totum hoc probat tex. no. in. c. ij. de prescrip. lib. vj. per quem tex. declaratur. l. apostatarum. C. de aposta. Formam autem pronuntiādi hoc casu ꝛ similibus contra mortuum vide per gl. no. in. §. per cōtrarium. insti. de here. que ab intest. defe. Considera tamen quod ista accusatio admittitur in finem occupandi bona illius quem in vita constat hereticum fuisse. non autem vt aliqua pena alia punia-
4 tur. vt voluit gl. in dicta summa. ꝛ ne mirandum de hoc, † cum etiā si contra viuentem esset accusatio instituta, si tamen antequam pena sibi inferetur mortuus extitisset non esset in eius corpus aliqua iustitie exequutio post mortem fienda per textum notabileꝫ in. l. defuncto. ff. de pub. iu. ex quo manifeste ꝯuincuntur errare assessores, seu iudices maleficiorum, qui in defunctos faciunt exequutionē pene capitalis. ꝛ hoc tenet Angelus in dicta. l. defuncto. ꝛ faciunt ad idem nota. per Cynum in. l. ij. C. qui testamen. facere possunt. caueant igitur ab hoc, alias tempore syndicatus conueniri possent, tāqꝫ inferentes iniuriaꝫ cadaueri. in. l. j. §. quoties. ff. de iniur. dicit tamē
5 Joan. de imo. in dicta. l. defuncto, quod quandoqꝫ † de facto seruatur contrarium presertim in grauibus delictis. ꝛ vbi esset talis consuetudo tolleranda esset, in odium ꝛ detestationem eorum ꝛ ꝑpter facti memoriam. argumen. eius quod habetur. xv. questione. j. ca. mulier. vbi etiam animal irrationale punitur propter facti memoriam. ꝛ argumen. eius quod habetur in. c. quum ad monasterium de statu regu. vbi monachus qui in morte non resignauit pecuniam quam tenebat tanquam propriam sine consensu abbatis, iubetur sepeliri extra cimiterium cum pecunia in sterquilinio, in signum per-
6 ditionis. † Pena tamen excommunicationis astringi potest hereticus post mortem. xxiiij. questione. ij. sane. ꝛ per gl. ea. caussa. ꝛ questione in summa, ꝛ idem tenet glo. in. cap. si quis episcopus. eodem titulo. ꝛ talis excommunicatio non ideo fertur vt ille amplius ligetur, quia ille iam eternaliter est damnatus, scilicet in criminis detestationem, vt ceteri hoc iudicium terribile ecclesie audientes, similia committere contremiscant, secunduꝫ Archidiaco. in dicta summa, hodie tamen non esset necesse in eos ferri sententiam, quū a iure sint excommunicati, de hereticis, excommunicamus. lo primo. non tamen tollitur propterea quin possent etiam ab homine excommunicari, iuxta notata per gloss. ꝛ docto. in. c. ita quorundam.
7 de Judeis. Jnfertur † etiam ipsis alia pena post mortem, quoniaꝫ eorum corpora non debent habere ecclesiasticaꝫ sepulturam, immo quicunqꝫ eos presumpserit ecclesiastice sepulture tradere ipso facto sententiam excommunicationis incurrant vsqꝫ ad satisfactionem condignam, a qua absolui nō debent nisi proprijs manibus publice extumulent, ꝛ proijciant huiusmodi corpora damnatorum, ꝛ vltra hoc locus ille perpetua debet carere sepultura. vt in. c. qcūqꝫ in princip. de hereti. lib. vj. ꝛ pondera illum tex. qui requirit quod suis manibus extumulent. ꝛ sic non satis esset si per alium facerent, vt dicit ibi glo. requirit etiā tex. quod extumulent publice. Consi-
8 dera tamen quod † ista accusatio post mortem habet locum tantum in hereticis, non autem in credentibus, fautoribus, ꝛ receptatoribus eorum qui non sunt heretici, quia morte eorum huiusmodi crimina extinguuntur, vt probat tex. in. c. accusatus. §. porro. eo. ti. li. vj. ꝛ huius ratio est, quia istoꝝ bona non sunt ipso iure confiscata, vt in eo. c. §. si vero. ꝛ hanc ꝯclusioneꝫ tenet Archi. Jo. imo. ꝛ Jo. and. in. d. §. si vero. quo ad carentiam tamen sepulture eo iure quo
9 heretici cēsenť, vt in. d. c. quicūqꝫ in prin. Sed iuxta ꝑdicta † quero eo casu quo proceditur contra mortuum, an si aliquis voluerit eum defendere admittatur. glo. tangit questionem. xxiiij. q. ij. c. damnationis. ꝛ tenet ꝙ sic. ff. de procu. seruū quoqꝫ. §. publice. ꝛ maxime cū in causa criminali pro inuito qs possit appellare. ff. de appella. nō tantum. sed opponit glo. quomodo admittetur cū nō possit cauere de rato, ad ꝙ respondet ꝙ satis videť habere ratū, ex quo nō opponit obicem ꝯtrarie voluntatis. de consecr. dist. iiij. queris. sed ego limitarem hoc eo casu quo illi in vita nō erant diffamati de heresi vel suspecti. nam tunc non essent aliqui etiam filij vel heredes ad eorum defensionē admittēdi. pro quo iudicio meo est tex. apertus in. d. c. filij. Sed illo casu aduertendū est ꝙ etiaꝫ si nō admittitur defensores ad excusandum delictū, vel ad opponendum se con

10 tra probationes, ꝛ contrarium probandū admittendi † tamē sunt ad probandum corruptionem vel falsitatē illius probationis, ita ꝙ concludant illā non esse legitimam probationem, qꝛ solummodo a iure excluduntur ad probandum contrarium directum eius quod probatum fuerat, secus autem per hunc modum indirectum, sic determinat Jo. an. in nouel. in. d. c. filij, quem sequitur ibi Domi. ꝛ ꝑ hoc habes nota. intellectum ad omnia iura que volunt stare alicui probationi, ꝛ non admittunt contrariam probationē. debent enim intelligi modo predicto facit in simili quod not. glo. ꝛ Bart. in. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pac. limitarem etiam ꝛ secundo illū tex. vt intelligatur tantum in filijs vel heredibus, mortui heretici, q sunt admittendi illo casu, secus autem in alijs extraneis. arguendo ex illo tex. per locum a speciali sicut ꝛ multa alia specialia propter detestationem tanti criminis reperiuntur statuta, ad quod etiā fer uit ratio glo. ibi posite que dicit ꝙ aliorum nō interest se opponere huic defensioni, ꝛ defensio que admittitur ex fauore publico per ꝗ cunqꝫ prestita, vt in. d. §. publice excluditur propter eundem fauorem publicum, cuius maxime interest tam nephandum crimen indilate puniri, ꝛ inde est ꝙ etiam si in alijs criminibus nedum condemnato, sed etiam tertio permittatur in fauorem condemnati appellare, vt. l. non tantum. ff. de appella. in hoc tñ crimine ēt ipsi condemnato appellationis remedium interdicitur vt late superius diximus, ꝛ hoc propter criminis enormitatem.
11 † Sed quero cui pene subijcietur iste qui mortuū accusauit si succūbat in accusatione. gl. in. d. c. sane dicit ꝙ ei cui supponeretur accusatus si viueret ꝛ nō ei cui modo supponitur. nec mirum cū grauius sit peccare in mortuū, ꝙ̄ in viuum. vt. C. de sepul. vio. l. qui sepulchra, sed ego dubito an illud sit verum, cum accusator succumbens puniatur similitudine supplicij. C. de accusa. l. fi. imo ab hac pena in multis casibus accusat. de quibus per glo. nota. in. l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui notantur infa.

SVMMARIVM

1 Filijs hereticorum que pena irroganda sit ꝛ que filijs fautorum, ꝛ receptorum.
2 Filius heretici an ipso facto perdat ecclesiasticum beneficium.
3 Pene que filijs hereticorum a iure infliguntur, an ad bastardos aut si mauis illegitimos extendantur.
4 Filij simplex appellatio in casu rationabilis odij, etiam naturalem comprehendit.
5 Pena que filijs hereticorū irrogatur an etiam ad liberos ante paternam heresim natos extendatur.
6 Inquisitores prauitatis heretice an possint statuta aduersum hereticos condere, ꝛ quid in delegatis ad vniuersitatem causarum.

Questio. xxiij.

1 Vigesimotertio quero † de pena filijs hereticorū infligenda. Ad qđ est dicendum ꝙ puniuntur in successione paterna, nam in bonis paternis minime succedunt, imo illa fisco applicantur. Si enim in crimine lese maie. hoc est institutū a fortiori in crimine heresis locum sibi debet vendicare, cū loge magis sit eternam ꝙ̄ tēporalē ledere maiestatem. sic dicit tex. de hereti. c. vergentis. Puniuntur etiam alia pena qꝛ filij hereticorū ꝛ receptatorum vsqꝫ ad secūdam generationem ad nullū ecclesiasticū beneficium seu officium publicum admitti debent, ꝛ si secus actum fuerit est illud irritum, ꝛ inane. vt. c. quicūqꝫ. §. heretici. eo. titu. li. vj. qđ intellige de secundo gradu descendentium per lineam masculinam. In descendentibus autem per lineam masculinam ad primum gradum dumtaxat extenditur, vt in. c. statutum. lo. ij. eo. titu. ꝛ lib. Item illud intellige de illis quorum progenitores iuxta predictam distinctionem fuerunt heretici vel decesserunt heretici. nō autem filiorum quos emendatos esse constiterit, ꝛ reincorporatos ecclesie vnitati, ꝛ pro culpa huiusmodi ad mandatum ecclesie penitētiam recepisse, quam ipsi vel iam perfecerunt vel humiliter prosequuntur, vel sunt parati ad recipiendum eandem. vt in. d. c. statutum §. fina.
2 † Sed iuxta predicta dubitatur, nunquid filius heretici ipso facto perdat beneficium ecclesiasticum quod hꝫ glo. in. c. satis peruersum. lvj. disti. concludit quod non, ꝛ sic transit Panormita. in. d. c. vergentis. remittens ad glo. in. d. capit. quicunqꝫ sed aduerte qꝛ glo. in. d. c. satis peruersum non loquitur in crimine heresis, sed in crimine lese maiestatis. ꝛ glo. in. d. c. quicūqꝫ ad ꝙ̄ remittit nil dicit de hac materia. Jo. an. in nouel. ꝛ Domi. in. c. vt cōmissi. §. priuandi. eo. tit. ꝛ lib. tenent quod tales ipso iure sint priuati beneficijs, nec est fienda distinctio fuerint talia beneficia collata filijs, vel nepotibus ante delictum parentū, vel post, sed simpliciter est dicendum quod prediximus, pro quo facit tex. in. d. §. priuādi qui simpliciter loquitur, ꝛ tex. in. c. felicis. §. qđ si quis. de penis. lib. vj. Nec obst. si dicat ꝙ ille. §. loquitur in alio casu, qꝛ scđm eos illud est longe minus delictum ꝙ̄ istud, ad qđ ēt facit. d. c. statutum, sed salua meliori deliberatione ego crederem esse fiendaꝫ illam distinctionem, qꝛ aut beneficia fuerunt collata ante delictuꝫ parentum, ꝛ filij non sunt illis ipso iure priuati, aut fuerunt postea collata, ꝛ sunt priuati, ꝛ pro hac distinctione facit tex. in. c. quicūqꝫ. §. heretici. iuncto. d. c. statutum. vbi inhabilitantur ad beneficia obtinenda filij hereticoꝝ ꝛc. ꝛ sic iura predicta loquuntur tantū de obtinendis post heresim parentum, non tamen ante. nec obst. tex. in. d. c. felicis. §. qđ si quis, qꝛ loquitur in alio crimine ꝙ̄ heresis, nec est fienda extensio cum sit ius penale. per iura vulgaria, ꝛ si illud esset verū oēs pene cōtente in. d. c. felicis. haberent locū ꝯ hereticos per fundamentum istoꝝ de quo. s. qđ est absurdū, presertim qꝛ interdū, ꝑ minori delicto imponunt maiores pene. ꝛ sic ratio argumētationis eoꝝ nō ꝓcedit. pro quo est tex. in. d. c. admonere. xxxiij. q. ij. vbi maior pena iponit occidenti vxorē ꝙ̄ occidēti mrēm cū tñ ꝯstet lōge grauius delictum esse matrem occidere ꝙ̄ vxorem. Restat rūdere ad. d. c. vt cōmissi. §. priuandi. qđ satis videtur vrgere. ꝛ dicas qđ ille tex. est intelligendus ꝭm iura predicta, non enim inducit nouū ius quo ad hanc priuationem, nā ille text. principaliter emanauit ad declarandū in quibus inquisitores sine diocesano possent procedere. Unde qđ de priuatione beneficiorum dr̄ enūciatiue narrat, ꝛ per ꝯñs dispositionē non facit, iuxta tex. in. c. si papa. de priuileg. lib. vj. ꝛ vbi velles ꝙ dispositionem induceret, dꝫ intelligi de beneficijs, postꝙ̄ parentes heresim incurrerunt, filijs collatis per ea que superius diximus, vt iura iuribus concordentur.
3 † Ulterius quero an pena que imponitur filijs hereticoꝝ extendatur etiam ad bastardos, glo. in. d. c. statutum. tangit hanc qōnē, ꝛ arguit pro, ꝛ contra, ꝛ finaliter tenet qđ extendat ad eos ne plus habeat luxuria ꝙ̄ castitas, ꝛ idem tenet ibi Archi. ꝛ sequitur Jo. and. in nouel. qui dicit, se sic consuluisse cum quibusdaꝫ doctoribus cum illegitimus sit de sanguine respectu generis, ꝛ in ipso etiam imitatur crimen paternū. C. ad legē iul. maie. l. quisquis. Item si puniuntur filij illegitimi a fortiori bastardi, qui sunt odibiles legi. arg. de pbē. eū q. l. vj. cū suis ꝯcor. Itē qꝛ iura ꝯnaliter loqnt̄, bene facit ad hoc. ff. de in ius vo. l. fi. verūtñ ꝭm doctrinā Cy. in. d. l. qsqs illud esset intelligēdū de bastardo q patrē certū posset noiare, secus aūt esset in vulgo ꝙ̄sitis natis ex incerto coitu, q certū patrē demōstrare nequeūt, qꝛ tūc cessat in eis rō cū nō ꝯstet illū esse prēm eoꝝ, ꝛ idē seqt̄ Jo. and. in. d. c. statutū. Subdit tñ ibi domi. ꝙ vbi cōis vsus alicuius ciuitatis vel loci reputaret illos de domo hꝫ qđ dicit seruari Florētie ꝛ Perusij, vbi deferūt arma illius agnationis de qua esse putant, tūc ad eos hmōi pene extēderent, ꝛ dicit fuisse hoc de mēte Bar. in. l. pnūciatio. ff. de ꝟ. si. ꝛ in. l. filiū. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. Cōfirmo ēt amplius hāc prē.
4 † Nā in casu odij rōnabilis simplex applo filij cōprehēdit ēt naturalē, vt in. l. libertinū ꝯiūcta rub. C. de interdic. ma. inter pup. ꝛ tut. hoc aūt odiū rōnabile est. nā cū in crimine lese maie. filij dicant̄ digni paterno supplicio, vt in. d. l. qsqs. §. filij vero. a fortiori in crimine heresis p. d. c. vergentis. ad idē facit ꝙ no. Bar. in. l. ij. ff de accu. ꝛ in. l. tutelas. ff. de cap. dimi. ꝛ in. l. fi. C. de ꝟ. sig. vbi tꝫ ꝙ si ius siue dispō loqt̄ ꝑ verba naturalia, vtpote filij vel nepotes cōprehēdunt̄ ēt naturales ꝛ bastardi, qꝛ ꝭm naturā si trahūt naturaꝫ a patribus sicut legitimi sic est aūt in ꝓposito qm̄ iura superius inducta loquunt̄ de filijs hereticoꝝ p verba naturalia. s. filij ꝛ nepotes ꝛc. ꝛ presumunt̄ imitatores delicti paterni sicut ꝛ naturales, imo multofortius cū ex talibꝰ cōplexibus sepenumero degeneres viri, ꝛ scelerati nasci cōsueuerūt, vt dicit tex. lvj. dist. si gens angloꝝ.
5 † Sed quero, an pene predicte se extēdāt ēt ad filios qui nati sunt ante ꝙ̄ eoꝝ patres heresim incurrissent ꝛ Cald. mouet hāc. q. in ꝯsilijs suis in titu. de here. ꝯsi. iij. ꝛ arguit pro ꝛ ꝯ, finaliter tñ ꝯcludit ꝙ nō se extendāt ad eos p. l. emācipatū. ff. de sena. cū materia sua Itē facit qꝛ filius ante natus ex superueniēte dignitate in psona patris nō ꝯsequitur priuilegium vel honorē, vt. l. senator. C. de dignita. lib. xij. ꝛ. l. filij. §. senatores. ff. ad municipa. ꝛ per ꝯñs si non honorem, ergo nec penā vel onus, vt. l. ex qua persona. ff. de regu. iur. ad idem. l. j. §. fin. ff. de bonorum possess. contra tabu. ꝛ. l. si necesse. §. si deportatus. ff. de bonis liberto. per que iura filij iam nati propter superuenientem casum in personam patris non repelluntur a successione, ꝛ pro hoc etiam inducit. l. diuo Marco. C. de questio. vbi dicit esse casuꝫ expressum. in. l. ij. C. de lib. ꝛ eo. lib. Ad cuius confirmationem potest induci, qđ in simili no. Cy. in. d. l. quisquis. circa filios illius qui cōmisit crimen

crimen lese maiesta. sed in ɔ̃trium facit qđ not. ibi Sali. qui tenet il lam penam etiam habere locum in ante natis, cum nõ minus in eis hereditarij criminis exempla sint metuenda, ꝛ q2 iura generaliter loquuntur, nec obstant iura in contrarium inducta secundum eum propter grauitatem enim criminis lese maiesta. ɔ̃trium in eo statui tur, ꝛ per easdem rõnes idem ego dicerem in crimine heresis, cum sit longe maius, vt in. d. c. vergentis. ad hoc etiam facit tex. aper tus in. d. c. statutum. §. fi. de here. ibi cum dicit, vel tales etiam de cessisse probantur ex quo innuit sufficere qđ patres eorum in morte fuissent heretici. nec potest dari conueniens solutio ad illum text. ad idem facit dictum capi. filij eo. tit. quod loquit᷑ de illis qui osten derunt signa heresis, cum decumberent in lecto pp infirmitatē de qua decesserunt, ꝛ contraria tolluntur per ea que diximus ꝙ sit in
6 hoc crimine speciale propter eius grauitatem. † Sed in inquisito res heretice prauitatis poterunt facere statuta vtpote augendo pe nam contra hereticos, vel alias circa hoc crimen disponendo ꝛ di cendum est ẜm lapum in. c. ij. §. statuto. de constitu. lib. vj. qđ nõ q2 sunt delegati. vt. c. per hoc. ꝛ. c. ne aliqui. de here. lib. vj. ex quo in fertur qđ etiam delegatus ad vniuersitatem causarum non potest fa cere statuta; q2 a iure nõ reperitur sibi concessum. Isti enim sunt de legati ad vniuersitatem causarum, vt not. glo. in. d. c. per hoc. ꝛ cõ clusionem istam sequitur etiam Domi. in. d. §. statuto.

SVMMARIVM

1 Ciuitas in qua aliqui insunt heretici an tota possit igne exuri, aut alias destrui, latissime vsq3 ad questionis finem.
2 Ciuitas qñ dicatur heresim cõmittere vt vniuersa destrui possit.
3 Uniuersitate punita de heresi, an singuli quoq3 puniti videãtur ita vt amplius puniri non possint.

¶ Questio. xxiiij.

1 Vigesimoquarto quero, † an si aliqui heretici sunt in vna ciuitate possit tota ciuitas exuri siue alias destrui, ꝛ gl. in. c. si audieris. xxiij. q. v. arguit qđ sic per illum text. ꝛ videntur ibi velle Jo. ꝛ Laur. qđ quilibet possit hoc facere, sed in contrarium inducitur. ea. q. si non licet. versi. quasdam. ꝛ versic. his igitur. ꝛ. q. iiij. ver. non ergo. ꝛ. q. vlti. quodcũq3. ꝛ quod not. xxxiij. q. ij. inter hec. in. j. glo. Archi. in. c. presidentes. de here. li. vj dicit qđ ecclesia concedit generalem authoritatem exterminan di hereticos. xxiij. q. v. si vos. ꝛ. c. si audieris. que non tantum diri guntur principibus. ꝛ facit eadem causa. q. viij. legi. ꝛ de hereti. cõ municamus. §. catholici. vbi etiam ad eos exterminandos, concedi tur cruce signatis indulgentia vltramarina, tamen occisio ꝛ spolia tio talium tutum est qđ fiat ex edicto principis vel ecclesie. c. cum se cundum leges. eo. tit. lib. vj. ne ex cupiditate vel vltione potius ꝙ ex iustitia vel obedientia pugnare videantur. xxiij. q. j. quid culpa tur. ꝛ. q. ij. c. j. ꝛ. q. iij. sex differentie. qđ etiã tenuit Rayne. in sum ma. eo. tit. ver. sed nunquid. ꝛ Goffre. in summa eo. titu. §. sed nun quid catholici. ꝛ Hostien. in summa. eodem titu. qualiter euitetur ver. sed nunquid catholici. Idem sequitur Jo. an. in nouel. in. d. c. presidentes. ꝛ Domi. qui subiungit oportere necessario precedere iudicis declarationem super crimine heresis ad hoc vt ista execu tio fieret. per. d. c. cum secundum leges. sed ista videntur mihi cum supportatione nimis crude ꝛ indigeste dicta ꝛ in tanta questione, vbi de tantorum periculo agitur, ꝛ presertim vbi innocentes pro no centibus puniuntur grauius ꝛ profundius scribendum ꝛ calamus magis temperandus fuisset quapropter ego dicerem quod etiam si aliqui de ciuitate sint heretici dummodo ciuitas ipsa heresim non incurrerit, adeo quod delictum istud vniuersitati ciuitatis ascribi possit, nõ propterea ciuitas possit exuri aut alias destrui. nullo enim iure hoc reperitur cautum, immo iura clamant in contrarium scili cet quod peccata suos debent tenere autores. C. đ penis. sancimus. de his que fiunt a maiori parte capi. quesiuit. Ad iura que in con trarium inducuntur stat responsio ad. c. si audieris. per quod glo. prefata se fundat, dici potest multipliciter. Primo quod illud erat preceptum legis veteris, ꝛ iudiciale, vt patet clare. nã habetur ori ginaliter Deutero. xiij. ꝛ talia in lege noua cessauerunt, nisi de no uo fuissent instituta, nec legitur noua institutio. Nam Cypria nus cui inscribitur ille tex. in decretis non habuit facultatē iura ge neralia cõcedendi, cum no fuerit Ro. ponti. eo maxime vbi de in cendio, ꝛ morte inferendis disponitur, vt patet in illo tex. que pene ab ecclesia non imponuntur. ne cleri. vel mona. sententiam sangui nis. ꝛ eo. tit. eo. li. vj. ꝛ de exces. prelatorum. ex literis, vel aliter di cas ꝙ ille tex. non loquitur de here. sed de idolatris, ꝛ ista crimina sunt diuersa, vt ex superioribus patet. Aliter etiam potest dici ꝙ loquitur quando omnes de ciuitate inficerentur illo crimine. ꝛ si nõ omnes. illud tamē tempore illo licite fiebat, stãte precepto Dei qui dominus est vite, ꝛ mortis. pro quo bonus tex. in. d. c. si non li cet. ꝛ in. c. gaudemus. de diuor. vbi de homicidio Sansonis fit mẽ tio. Ad alia vero iura que inducit Archidia. videlicet. c. legi, re spondetur ꝙ autoritate Dei illa facta fuerunt qui interius auctori tatem occidendi inspirabat, vt in. d. c. si nõ licet. ad. c. vos dicen dum est ꝙ loquitur quando autoritate iudicis illa fiunt, vt patet in fine eiusdem text. vbi dicit diligentissimi rectores ꝛc. ad. c. excom municamus §. catholici. dicas ꝙ intelligitur quando in casu licito bellum contra eos moueretur, ꝛ accedente auctoritate superioris ꝗ hãc concedere posset, alias autem sequeretur absurdum, quod pro actu illicito, ꝛ reprobato Papa concederet indulgentias, que ta men pro opere charitatis sunt indulgēde, iuxta not. per doctores. c. quod autem de penis ꝛ remissionibus. Pro quo est textus eo dem titulo cum ex eodem tenet sanctus Thomas. iiij. sententiarum distinctione. xx. Stabit in hoc conclusio quod si ciuitas labatur in heresim, tunc demum possit exuri, ꝛ destrui, ꝛ non aliter. Hanc sen tentiam firmat Barto. in. l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de penis. in crimine heresis, ꝛ in crimine lese maiestatis, ꝛ alias vbicunq3 fi lius punitur propter delictum patris, ꝛ sic fuit factum de Cartha gine, que propter rebellionem passa est aratrum, vt. ff. quibus mod. vsufruc. amit. l. si vsusfructus. Dicit etiam se vidisse sententiam dif finitiuam imperatoris Henrici quam dedit contra ciuitatē Brixie que fuit sibi rebellis in qua dicebat illam ciuitatem esse subijcien dam aratro, quam penam postea ex misericordia relaxauit, que sen tentia diffinitiua est lex, vt. l. ij. ff. de legi. ꝛ in. l. fi. C. eodē. ꝛ de re iu dica. c. in causis. ꝛ ita fecit Papa Bonifacius qui propter deli cta quorundam templariorum totum ordinem eorum destruxit, q2 erant heretici. Hanc autem sententiam nullus inferior a principe ferre poterit, nec sine principis auctoritate hoc fieri potest. secun dum quod late prosequitur Barto. in extrauagan. quoniam. ꝛ idē
2 sensit vno verbo Sal. in. l. j. C. de sedi. in fine. † Sed quando dice mus ciuitatem committere heresim, vt modo premisso puniatur di cas quod si omnes essent heretici, vel maior pars, vt in. l. quod ma ior. ff. ad municipa. ꝛ hoc tenet Barto. in dicta extrauagant. quo niam in simili materia, ꝛ requiritur quod conueniant, vt vniuersi tas ad hoc faciendum vtpote communicato consilio, alias diceren tur singuli facere, ꝛ nõ vniuersitas. iuxta notata per glos. l. sed si ex dolo. §. j. ff. de dolo. ꝛ. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. neq3 per hoc credas quod pena corporali puniantur innocentes pro nocentibus quod manifeste patet per ea que Barto. not. in. d. §. nonnunquam.
3 ꝛ Sali. in. d. l. j. C. de seditiosis. † Sed iuxta predicta quero an pu nita vniuersitate de heresi modo premisso censeãtur singulares pu niti ad hoc, vt amplius puniri nequeant. Ad hoc respondeo quod singulares non eo minus puniri poterunt si culpabiles in hoc deli cto reperiantur, quia quod debet vniuersitas non debent singuli, ꝛ econtra. ff. quod cuiusq3 vniuer. l. sicut. §. j. ff. de regu. iur. aliud. §. re fertur. facit. ff. quod vi aut clam. l. semp. §. si in sepulchro. Ad hãc decisionem faciunt nota per Jo. mo. ꝛ Jo. and. in. c. felicis. de pe nis lib. vj. in fine. ꝛ per Barto. in. d. l. aut facta. §. nonnunquam.

SVMMARIVM

1 Cogendus an sit quis ad Christi veritatem amplectandam, ꝛ an so lum sit verbo agendum, disputatione pugnandum, ꝛ ratione vin cendum.

¶ Questio. xxv.

Vigesimoquinto superest nõnullis he reticorum predictorum obiectionibus, ꝛ calumnijs respondere. † Dicunt enim
1 neminē ad Christi veritatē esse cogēdũ, verbo esse agē dum, disputatione pugnandũ, rõne vincendum, ne fictos catholi cos ecclesia habeat, ꝛ huius opinionis fatetur Augusti. se fuisse cũ cecitate infidelitatis, primitus tenebat᷑, postmodũ vero cũ faciē suã ad veritatis lucē cõuertit, cognouit nedũ verbis, ꝛ auctoritati bus hanc ɔ̃futari, ꝛ ɔ̃fundi sniam, quinimo ꝛ exemplis. Nam ꝛ ci uitas sua cũ primo tota esset in partes Donati, ad vnitatē tandē ca tholicã legum imperialiũ timore cõuersa est, quam tpe suo vidit ita perniciem prefatam detestari vt in ea nunquam fuisse crederetur. Item ꝛ alie multe ciuitates sibi nominatim commemorabantur, vt in ipsis rebus agnosceret, etiam in hac causa recte intelligi pos

se quod scriptum est. da sapienti occasionem & sapientior erit. hec ille in epistola ad Vincentium Donatistā. & habentur transumptive. xxiij. q. vj. vides, vt opinor, qualiter autem & sacre scripture testimonio hoc idem probetur considera patremfamilias seruis suis precepisse cum ad inuitandū ad nuptias in vias & sepes omnes destinasset, quoscūq; inueneritis (inquit) bonos & malos cōpellite intrare, legimus quoq; primo Saulū postea Paulū ad veritatē cognoscendam & tenendam magna violentia Christi cogentis esse cōpulsum, quin potius quod mirum est ille qui pena corporis ad euāgelium coactus intrauit plus illis omnibus qui verbo tantum vocati sunt in euangelio laborauit, & quem maior timor cōpulit ad charitatem, eius perfecta charitas foras mittit timorem. Sed & circa idem aduersarij predicti obijciunt Deum dedisse liberum arbitrium, & ideo non debere hominem cogi ad bonum, qđ & donatus Augustino obijciebat, cui & ipse respondet. attende & considera, quia non ideo voluntas bona misericorditer impenditur, vt mala voluntas hominis diligatur. Nam quis nesciat nec damnari hominem nisi merito male voluntatis. nec liberari, nisi bonam habuerit voluntatem, non tamen ideo qui diliguntur male sue voluntati impune crudeliter permittendi sunt, sed vbi potestas datur & malo prohibendi, & ad bonum cogendi sunt. Nam si voluntas mala semper sua permittenda esset libertati, quare Israelite recusantes & murmorantes tam duris flagellis a malo prohibeantur & ad terram promissionis compellebantur. vbi & subiungit multa alia noui & veteris testamenti euidentia testimonia, habentur transumptive vigesimatertia questione tertia, displicet hoc etiam philosophorum schola apertissime docet. qui enim nec natura ad virtutem inclinantur, nec ingenuos habent animos vt verborum doctrina duci queant (quod precipue his, contingit qui assuetudine longa malū habitum induerunt.) necesse est quasi beluas quasdam sub iugo ponere & legū austeritate cohercēdos fore, vt philosophus docet decimo Ethicorum, & per hunc modum coacti recta operantes virtutum actibus assuefaciendo, tandem in bonos viros euadunt, vt ipse dicit secundo Ethicorum, ex eo enim quod multoties agitur secundum rationem, imprimitur forma rationis in vi appetitiua, que quidem impressio nil aliud est quam virtus moralis. vt Thomas ibidem dicit, ad predicta etiam facit text. vigesimatertia questione sexta. §. finali.

¶ Adhuc instant Apostolos in sui fauorem inducentes, quos nō legimus violentia aliquos ad fidem compulisse, nec a regibus terre ad hec auxilia petijsse, sed qui talia dicunt vt inquit Augustinus ad Bonifacium comitem non considerant aliud tūc fuisse, & omnia suis conuenire temporibus quis enim tunc in Christum crediderat Imperator & quis pro pietate contra impietatem leges ferendo seruiret, tunc enim adhuc illuc propheticum implebatur. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre principes conuenerunt in vnū aduersus dominum & aduersus Christum eius. nondum enim agebatur quod paulopost in eodem Psalmo dicitur. Et nūc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore. & exultate ei cum tremore vigesimatertia questione quarta, si ecclesia. Posset etiam aliter eorum obiectio confutari, aliter enim cum his qui nunquam fidei sacramētum susceperunt est agendum qui non vi sed proprij arbitrij voluntate suadendi sunt, vt ad fidem conuertantur, vt capi. qui sincera. & capitu. de iudeis. quadragesimaquinta distinctione, & aliter cum eis qui semel sacramētum baptismi adepti sunt, qui etiā si metu ad Christianitatem coacti fuissent a principio, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi sacramentū suscepisse & chrismates vnctos esse, & corporis domini extitisse participes, oportet vt fidem quam etiam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen domini blasphemetur, & fides quam susceperunt vilis, & contemptibilis habeatur, vt in dicto capitulo de iudeis, quod tamen diximus de conuersis per vim debet distingui iuxta tex. in. c. maiores. §. item queritur. de baptismo.

¶ Post hec autem obijciunt quod principes res eorum concupiscunt & vt auferant in eos seuiunt. Sed isti pessimi iudaica superstitione obcecati, super quorum oculos, vt ait Apostolus, vsq; hodie velamen illud Moysi appositum manet, vt oculos habentes non videant, non attendunt quam sint contraria veritati que loquuntur. Si enim principes prefati eorum vellent bona, nequaquam misericordiam pollicentes eos inuitarent ad penitentiam. Sed quia eorum salutem ex visceribus sitiunt, etiam quod fisco suo competebat dum tamen conuertantur liberalissime ipsius relaxant, nec erubescunt heretici sua dicere, qui in huiusmodi errorem lapsi in suo dominio retinent, vt in capitulo quo iure. octaua distinctione, & capitulo quod autem vigesimatertia questione septima. Clamant insuper dicentes seuam crudelitatem in eos exerceri. Sed his respondetur per illud Hieronymi super Esaiam, non est crudelis qui crudeles iugulat, sed crudelis patientibus esse videtur. Nam latro suspensus patibulo, crudelem iudicem putat vigesimatertia questione quinta, non est crudelis. Deus enim qui miserator & misericors est patiens & multū misericors, nō ideo crudelis, & rigidus & cruētus reputatur, quod diluuio genus humanum deleuit. & Sodomā & Gomorram ignem & sulphur pluit. Egiptios submersit in fluctibus. Israelitarum cadauera prostrauit in heremo.

¶ Dicunt postremo quod reuersi ad penitentiam non recipiuntur, cum ecclesia pia mater gremium non claudat redeunti. Quibus respondetur per id quod scripsimus supra questione vigesima vbi latissime pertractauimus, quomodo & qualiter reuersi ab heresi, admittendi sunt.

¶ Friuolis igitur ipsorum pessimorum hominum spretis querelis iuris censura in eos est exercenda. Aliter enim Rex seruit Deo, quia rex est, aliter quia homo est, seruit viuendo fideliter, quia rex est, seruit leges condendo, iusta precipientes, & contraria prohibentes, ac vigorem iuris in sceleratos exercendo. Et cum his breuiter finem facio. Ad laudem & gloriam Jesu Christi domini nostri, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorū Amē.

FINIS

Solennis ac perutilis Tractatus de modo procedendi contra Apostatas incer. authoris.

SUMMARIUM

1 Apostata quomodo citari debeat.
2 Procuratorem quilibet tenetur dimittere, postquam semel citatus est, alias procederetur in contumaciam.
3 Preconia vox paucis innotescit.
4 Citatus docens se iusta de causa absfuisse restituit.
5 Citatus postquam venerit debet admoneri trina admonitione, vt iuri pareat ante sententiam.
6 Iudex non debet ad sententiam festinare excommunicationis.
7 Casus in quibus apostate perdunt priuilegium clericale, & quibus non perdunt.
8 Renunciare iuri suo voluntarie, & eo spoliari a canone differunt.
9 Excommunicationis sententia quomodo ferri debeat, & nu. 13. Et quid seruandum per excommunicatorem, post latam sententias si requiratur ab excommunicato exemplum.
10 Quid si excommunicator nolit hunc ordinem seruare.
11 A sententia excommunicationis contra apostatam non appellatur, nisi iudex excedat modum in corrigendo.
12 In sententijs excommunicationis & interdicti quid seruandum.
14 Inducie a lege concesse an possint per iudicem abbreuiari.
15 Annus licet a iure coucedatur, & ex causa biennium ad prosequendum appellationem, tamen si iudici videbitur expedire poterit recisius tempus moderari, & nu. 20.
16 Decē dies danť fauore iurium ad appellandum, infra quos si non appelletur sententia transit in iudicatum.
17 Quatuor annorum tempus quod dať ad petendum resti. in integ. non potest augeri, vel minui.
18 Homines subsunt iudicibus ratione iuris, sed ius est supra iudices, & ideo in his que statum hominum dicunt, possunt iudices inspecta veritate, & vtilitate mutare, sed que tangunt statum iuris mutare nequeunt.
19 Princeps legibus non ligatur.
21 Limitatio ad supradicta. nu. 15. et. 20.
22 Terminus ad arripiendum iter statutus a iudice, vicem habet peremptorij.

Quis



Uia frequēter pre
lati religiosorum propter incorrigibi
les Apostatas necesse habent contra
ipsos procedere,⁊ sententiam excom-
mu. ferre, ideo breuem ⁊ vtilem tra-
ctatum huic nostro opusculo subijciā
de modo contra predictos proceden-
1 di.† Primo ergo citandus est Apo
stata,vt veniat iuri pariturus,citabi-
tur autem tribus edictis siue denun-
ciationibus,vel vno peremptorie pro omnibus,vt in tali termino ve
niat pariturus iuri,vt.xxiiij.q.iij.de illicita.⁊.l.ad peremptoriuz.
⁊.l.nōnunq̄z.ff.de iudi.⁊ semper citandus est reus si inueniatur,vt.
iiij.q.v.c.quisquis.⁊.c.j. qui ma. accusa.poss.⁊.c.venerabilis.
de dolo ⁊ contu.Si autem non inueniť citandus est procurator, si
2 quē dimisit,† quē teneť quilibet dimittere,postq̄z semel citatus est,
aliās procedereť ꝯ ipsum tanq̄z ꝯ ꝯtumacē factis denunciationi-
bus ad domū suā,vel ad ecclesiā, vt.c. cāmq̄z.⁊.c.venerabilis de
dolo ⁊ ꝯtu.⁊.c.si aduersari⁹.de eo q mi.in pos.⁊ talis citatio dr le
gitima vt.d.c.cāmq̄z ⁊ ꝑpetuat iurisdōnē.c.gratū.de off.dele.ma
xime si dlegatus nō sit certus de morte ⁊ obitu delegātis, vt ibi dr,
alias si esset certus ꝯriū obtineret,qr tūc nō procederet,vt.l.eius q
si cer.peta.Si autem non esset certus,posset procedere,vt.§.recte.
Instit.manda.Si ergo reus sic citatus non venerit in termino sta
tuto contumax reputabitur, ⁊ procedi poterit contra reū,nisi for-
te iudice sedente pro tribunali venerit,tunc enim non habebitur cō
tumax,presumitur enim ꝙ parum vocem preconis audiuerit, vt.l.
3 diuus.de in integ.resti.†vox enim preconia paucis innotescit, vt
auc.qui semel.C.quo.⁊ quando iud.⁊ propter hoc equitate suadē
te poterit iudex expectare citatum in alterum diem,vt.c.consuluit.
de offi.delega.nam in iudicijs ⁊ compromissis mora purgatur.l.et
si post tres.ff.si quis cau.⁊.l.sancimus.C.de fideiuss.⁊ ideo si con-
4 tingat in hoc casu procedit contra absentez,†si postea doceat se ab
fuisse iusta de causa restituitur citatus.c.bertoldus.extra de re iu-
5 dica.⁊ ex quib.cau.maio.per totuz.†Secūdo postq̄z venerit de-
bet moneri,vt iuri pareat,trina autem admonitione semper est ad
monendus ante sententiam excōmunicationis, vt.xvj.q.vij.c.oēs
decime.⁊.xvj.q.iiij.philosophorum,⁊ de senten.excō.contingit,⁊
admonitio appellatur a iure competens,vt.c.sacro.de senten.ex-
communicatio.c.reprehensibilis,de appellatio.poterit enim vna
sola admonitione pro tribus monere perēptorie,assignato sibi spa-
tio competenti a iudice sicut dictuz est de citatione. vt.xxiiij.q.iij.
de illicita.⁊ cōmittitur arbitrio discreti iudicis peremptorium ma-
turare,siue tēperare ꝫ qḋ sibi videbiť expedire,vt.c.j.de of.dele.
6 †nō.n.dz iudex ad sniaz festinare cū dicat lex ꝙ ꝑtor nō dz festina
re ad dterminādū,vt iubeat possideť, vt.l.si finita.§.sed si forte.de
7 dā.ifec.† nec perdit apostata priuilegiū clericale ante dictā trinaz
admonitionem,vt.c.in audientiam de senten.excōmunicatio.q̄z-
uis ꝯriū notari videať in.c.cuz non ab homine.⁊.c.perpendimus.
de senten.excommunicatio.vbi dicitur quod occisores clericorum
apostatorum non plectuntur canone late sententie, ⁊ ideo nō sunt
ad sedem apostolicam mittendi ꝓ absolutione, sed in hoc distin-
guas ꝙ inter apostatas quidam viuunt tantum seculariter ad mo-
dum laicorum, ⁊ isti non perdunt priuilegium clericale ante trinaz
admonitionem,vt dictum est.Alij vero qui non solum seculariter
viuunt ad modum laicorum,sed etiam enormiter se immiscent ty-
rannidi,⁊ seditioni guerrarum cū armis,⁊ huiusmodi, ⁊ tales ipso
facto perdunt priuilegium clericale, vt dicunt iura in contrarium
allegata.Nec obstat ꝙ dicitur clericus non potest renunciare pri
8 uilegio clericali,vt.c.contingit.de senten.excommunicatio.† quia
aliud est renunciare iuri suo volūtarie,⁊ aliud est spoliari iure suo
a canone,⁊ merito facinorum suorum,sicut fit in hoc casu.Tertio
si post trinam admonitionem noluerit iuri parere poterit excōmu-
9 nicari,debet † autem sententia excommunicationis in scriptis fer-
ri ⁊ causa excomunicationis conscribi,vt appareat propter quam
causam excommunicatur,vt sit iusta,vel iniusta,⁊ si excommunica
tus petit exemplum tenetur excommunicator ei tradere illud.⁊ de
huiusmodi requisitione debet confici publicum instrumentum, vt.
10 c.cum medicinalis extra de senten. excommunicatio. † Si autem
excommunicator hunc ordinem non seruauerit per vnum mensem
suspensus est ab ingressu ecclesie,ita tamen quod si durante huius-
modi suspensione ingesserit se diuinis irregularis efficit a qua non
poterit nisi per Papam liberari,vt in dicto capi.cum medicina-
lis in fine.Eodem modo si quis iudex ferat sententiam excommu-
nicationis ante trinam admonitionem,est suspensus ab ingressu ec
clesie.c.sacro.de senten.excōmunicatio. hoc enim est generale in
alijs sententijs diffinitiuis,vt in scriptis ferantur,que si non feran-
tur in scriptis non tenent,nec sententie n men merentur habere, vt
secunda questione prima,in primis in fine,⁊ capi.statutis.In alijs
tamen non est necesse causam exprimere in sententia, que mouet iu
dicem ad sententiandum.c.sicut,de re iudica.Sententia vero ex-
cōmunicationis bene tenet,licet dictus ordo non seruetur, sed pro-
11 ferens suspensus est ipso iure,vt dictum est. † Si autem appelle-
tur ante sententiam excommunicationis latam in talem apostatam
vel incorrigibilem,non valet appellatio,⁊ tenet sententia, quia con
tra disciplinam regularem siue canonicam, non tenet appellatio,
vt capitu.licet.de officio ordina.⁊ capitulo cum ad nostram,de ap
pellatio.⁊ capitu.reprehensibilis.⁊ capitu.cum speciali.in fine, ni
si iudex modum excedat in corrigendo,tunc enim tenet appellatio
vt capitu.de priore.de appellationi.⁊ capitu.super questionum.§.
12 nos autem.de officio delega.† Idem etiam seruandum est de sen-
tentijs interdicti ⁊ excommunicationis,quia quantum ad hoc pari
passu incedunt iste tres sententie,vt capitu.cum medicinalis.§.nos
13 autem.de senten.excommunicatio.† Sic autem contra apostatas
formabitur sententia,vel incorrigibiles.quoniam iure cauetur qḋ
sint soliciti prelati fugitiuos.⁊ ineptos de ordinibus ad regularem
disciplinam salubriter reuocare,⁊ inobedientes per sententiam ex-
communicationis punire,vt capitu.ne religiosi.de regula.⁊ tu ta-
lis ⁊ tales qui fuisti vel fuistis in nostro ordine,mundum misera-
biliter euagastis in vituperium regularis ⁊ ecclesiastice discipline
⁊ honestatis monemus te,vt ad tuuz ordinem reuertaris,aut aliaz
religionem ingrediaris tue saluti idoneam,ac tibi concessam secun
duz nostri ordinis instituta tibi prefixo spatio trium dieruz,in quos
nostram admonitionem,tam fideliter quam efficaciter exequaris,
quem terminum tibi pro primo ⁊ secundo, ⁊ tertio peremptorium
assignamus,quod si non feceris exnunc prout ex tunc,⁊ ex tunc ꝓ-
ut ex nunc inscriptis te ipsum sententie excommunicationis subia-
cere decernimus,vel excommunicationis vinculo te innodamus.
14 † Quarto videndum est an iudex possit abbreuiare inducias a le-
ge concessas,⁊ videtur quod sic,vt capitulo cum sit.⁊ capitulo ob-
late.de appellatio.⁊ capitulo ad consultationem.de re iudica.⁊.l.
secūda.ff.de re iudica.⁊ tertia questione tertia.de iudicijs.⁊.§.spa
tium,⁊ vigesima distinctio.de his in.l.tertia.§.si quis condemna-
tus.de re iudi.Ad hoc notandum est,quod tēpora statuta sunt de
rebus ⁊ causis humanis aliquando fauore hominum,aliquando fa
uore iurium,⁊ quia fauore hominum dantur inducie temporis cita
to,vt veniat ad iudicium pariturus iuri, ⁊ quamuis tria debeant
esse edicta,quorum quodlibet debet continere triginta dies, vt in
aucten.de legiti §.omne.iudex tamen moderabit ordinem edicto-
rum ⁊ cōpendium,prout viderit expedire,pensata qualitate perso
ne ⁊ temporis ⁊ negotij siue cause,vt.l.nonnunquaz.de iudi. ⁊ ideo
si iudex nimis breuem terminum dederit, citatus non reputabitur
contumax si non venerit in termino statuto ⁊ sic post appellationez
hac de causa factam processerit in causa grauando citatum irritum
reuocabiť,vt capitulo primo de dilatio.Et idem puto in alijs que
15 in fauorem hominum sunt inducte,† vt quo ad prosequendum ap-
pellationem indulgetur annus a iure ⁊ ex iusta causa biennium, vt
in dicto capitulo cum sit,tunc enim si iudex viderit expedire pote-
rit recisius tempus moderari,vt dicunt iura primo allegata sic etiā
puto in tempore dando ei qui iusta causa ab ecclesia se absentauit,
cui ad reuertendum iura diuersa tempora statuunt, sicut habitum
16 est in prima parte summe. † Fauore autem iurium dantur decem
dies ei contra quem lata est sententia diffinitiua vt appelletur, in-
17 fra quos si nō appellauerit,transit in rē iudicatam,† ⁊ tempus qua
tuor annorum quod datur petenti in integruz restitutionem, ⁊ talia
⁊ similia,augeri vel minui non possunt,de quibus habetur secun-
da questione sexta.c.annorum.⁊ capitulo finali de in integrum re-
18 stitutio.Sed que est ratio diuersitatis? dicendum est † quod ho-
mines subsunt iudicibus ratione iuris,sed ius est supra iudices, ⁊
ideo in his que statuz hominum dicunt, possunt iudices inspecta
veritate ⁊ vtilitate mutare,vt.c.lz de ferijs.in his vero que tangūt
statum iuris mutare non possunt, quia iudices iuri subijciuntur,
19 excepto principe † qui legibus non ligatur,vt.l.princeps, de legi.
quamuis legibus viuere clementer profiteatur, vt.l.digna vox.C.
de legib.Alibi tamen dicitur quod iura grauius insurgunt contra
contemptores iudicis quam contra contemptores iuris. argumē.
l.celsus de arbitrato.⁊.l.sicut dies.§.finali.⁊.l.si quis sciens.ff.de
20 contrahenda emptio.† Sed an iudex poterit abbreuiare tempus
appellationis,vt ante annum,vel post biennium quod ex iusta cau
sa datur, teneatur appellans finire causam appellationis? Ad
hoc dixerunt quidam, quod sic, quantum ad hoc quod non sit

negligens in exequendo siue agendo, vt causam finiat, si commode ante annum vel bienniū nō potest terminari, ne appellans videatur subterfugere processum negotij principalis, & sic aduersarium suum grauare, & non iustitiam prosequi videatur, si tamen non posset causam terminare, non esset sibi imputandum, argu. c. ex insinuante. de appellatio. ij. questio. vj. annorum. §. ad hoc. & sic intelligitur quod dicit canon, nisi forte iudex certum tempus fuerit moderatus, infra quod terminet causam suam, vt. c. cum sit. de appellatio. Alij dicunt, quod iudex non potest tempus appellationis abbreuiare, nisi appellans teneatur causam finire ante tempus statutum a canone, vel a lege, immo habebit semper appellans annum integrū vel biennium ex iusta causa, infra quem terminum finiat causam suam, quo elapso firma manente & rata sententia, vt. d. c. cum sit. & l. fina.
21 .C. de tempo. appella. † Sed pro tanto dicitur quod iudex potest recisius tempus moderari, quia potest terminum statuere appellanti infra quem teneatur coram iudice superiore comparere ad quem appellatū est, vel infra quem arripiat iter ad prosequendum appellationem. quod si non fecerit, poterit iudex a quo appellatū est sententiam latam exequutioni mandare, quia statim tenet ac si non fuisset appellatum vel si appellatum fuit ante sententiam potest po-
22 stea procedere in causa. & ratio huius est, † quia talis terminus vicem obtinet peremptorij vt. c. scepe, & c. personis. de appellatio. si vero nullum terminum statuat appellanti, tunc appellans habet terminus vnius anni a lege prefixum. & tunc per totum alium annū non potest iudex procedere ad exequendum sententiam, vel super principali. Sed anno elapso, potest, sicut dictum est, cum tempus statuitur, vt. c. reprehensibilis. & c. consuluit. in fine de appella. cū similibus. Laus Deo.

FINIS

Tractatus de bannitis,

per do. Jacobum de Arena, editus.

SVMMARIVM



Uoniam bannitorum materia vtilis & quotidiana est, & circa eam plurima sunt aduertenda. Ideo circa illaş plures questiones subijciam, † & primo quis possit banni-
1 tus dici, & cui bannitus equiparetur, an deportato, an relegato, de quo tangitur instit. quib. mod. ius patr. potest. soluat. §. relegati. in gl. Sed tex. in. l. qui cum maior. §. his demum. ff. de bonis liber. hoc expresse determinat. Uerum quidam dicunt & non male, quod illa glo. non est vera, quia maxima dissonantia est inter eos quia deportato vel relegato totus mundus interdicitur excepta insula in quā deportatur vel relegatur, sed in bannito est ecōtra, † quia vbiq; potest stare & habitare, excepta ciuitate ex qua ex-
2 bannitur, vt in aucten. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor.
3 † Item bannitus filios in potestate retinet, quia certi sunt modi, quibus patria potestas soluitur inter quos bannum non numeratur. ergo &c. argu. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alie. iur. & l. obligationum fere. §. placet. ff. de action. & obliga. † & filio talis banniti
4 dabitur curator, tanquam filio eius qui ab hostibus capitur, vt. l. muto. §. ei cuius. ff. de tutel. Item sicut aduentitia non queruntur patri, nisi quo ad vsumfructum, vt in auct. vt lice. mat. & auie. in princ. & §. tam is. institu. quib. mod. ius patr. potest. soluat. & l. fina. C. de senten. pass. ita & ei qui in banno ponitur & describitur. de speciali, & nominatim ponitur, nec sufficit quod generaliter fiat, sicut dicitur in exheredato, vt in. §. nominatim. institu. de exhereda. lib. & l. fi. §. j de libe. & posthu. sicut etiam dicitur in excommunicatione, vt in capitu. ij. de offic. ordina. † Unde ponens, vel poni faciens
5 aliquem in banno, debet curare vt bannum sit certum, & banni sententia, alias non valet, vt in. §. curare. institu. de actio. & C. de sententia. que sine cer. quanti. per totum. Et lege tutor. & lege duo sunt Titij. de testamenta. tute. & l. interpres. de heredi. institu.

& l. quid

&.l.quid tamen.§.Pomponius.de arbitr.&.l.prima de iure do.
6 Sed si ita sit factum † Bannimus heredes, an valeat quidam dicūt quod sic, si nominatim sit factum, argu.§.masculos.instit.de exhered.liber.&.l.Titius de liber.& posthum.&.l.iij.§.nominatim.de iniust.testamen.&.l.certum.ff.si cert.petat.&.l.nominatim.de condi.& demonstr. Alij quod non valeat, quia in genere, & confuse factum cum non sit designata certa persona. hic potest distingui, quia aut per acta constat qui sint heredes, & tunc valet bannum, & eius effectus locum habet, aut non constat ex actis, & tunc secus, argu.l.in summa.de re iudica.& d.§.Pomponius.maxime si tanq̃ ipse, & proprio nomine experiatur, & sic non facit tanquam heres, argu.l.si pater.de adoptio.&.l.Item eorum.ff.quod cuiusq; vniuer.nomi.&.§.quia vero.in aucten.vt nulli iudi.&.c.aduersus.de
7 immunita.eccles. † Sed pone, inuenitur facta citatio. quod quicunq; est heres talis compareat ad se excusandum, & ita fuit in loco hereditatis publice proclamatum, an teneat bannum, dico quod
8 sic, & ita seruat consuetudo. † Ad hoc autem vt quis ponatur in banno, debet legitime citari, alias non posset legitime banniri. Modus autem citandi erit secūdū locorum diuersas consuetudines, argu.l.venditor.§.si constat.ff.commun predio.vel deficiente consuetudine, secūdum ius commune, & secundū ea que habes.l.& ad peremptorium.ff.de iudic.cum sequen.&.l.ij.&.l.consentaneū.& aucten.qui semel.C.quomodo, & quan.iud.&.l.qui crimen.qui accusa.non poss.&.l.cōtumacia.de re iudica.&.l.absentem.de pen.
9 † Item citatio debet fieri de mandato iudicis, quia nullus debet exhiberi, nisi quem iudex mandauerit exhiberi.l.fi.C.de exhib.re.&.l.quicunq; qui accusa.non poss. fallit in casibus qui ponuntur in titu.quan.lice.sine iudi.vind.&.l.j.de rap.virgi.&.l.interdum.§.qui furem.de fur.&.l.ait pretor.§.si debitorem.que in fraud.credit.
10 † Item debet fieri in tali loco quod ille sentiat se citatum, vel per eum stet quominus sciat, vel ad eius notitiam perueniat, vt quia fecit ostia claudi, argu.l.vim facit.quod vi aut clam.&.l.si dictum.de euiction. nam sine causa non fuit statutum vt litere transmittantur ad magistratum illius loci vbi citatus degit, nisi ad hoc vt eidē citatio innotescat, vt.l.j.de requi.re.alias sufficeret ad domum facta citatio, vt.l.iiij.§.abesse.de dam.infec.&.§.pretor.&.l.scire oportet.de excusa.tut.vt.l.vt perfectius.C.de ann.excep.&.l.sed neq;
11 ff.que sent.sine appella.re. † Et si tales banniti negant se citatos, bannum ipso iure nō valet nisi de citatione probetur, argu.l.ea que C.quomodo, & quan.iud.&.l.de vnoquoq;.&.l.contumacia.§.contumax.de re iudica.&.l.j.§.Item cum ex dicto.que senten.sine appell.re.&.§.quandoq;.§.j.de public.&.c.quoniam contra.de probatio.&.l.j.de relat.C.&.l.nec causam.de appella.&.§.illud.in aucten.de his qui ingredi.ad appell. Asserenti enim &c.vt.l.actor.
12 &.l.ei qui.&.l.asseueratio.de non nume.pecu. † Sed consuetudo indistincte seruat.vt ad domum eum citari sufficiat, & non mirum, argu.l.lex censoria.de verbo significa.est enim subsidiaria ad domum facta citatio.l.iij.de libe.agno.&.c.causam.& dolo, & contu-
13 mac.&.l.de ea.§.fi.quib.mod.in possess.eat. † Sed an in talibus citationibus credatur soli preconi dicenti se citasse. quidam dicunt quod sic, quia ipsi iurant, suum officium bene, & legaliter exercere, & facere, vnde immemores non presumuntur &c.l.fi.C.ad leg.Juli.repetund.&.c.ad audientiam.de prescriptio. imminet enim pena false relationis.l.j.§.si quis, &.§.fi.ff.de fal. Item promouerentur ab ordine.l.ij.C.de sportul.&.l.diuus de exhib.re.metu enim pene homines arcentur a delicto.l.j.de iusti.& iure.&.l.j.C.ad leg.Juliam repetund.& maxime apparitores.l.apparitores.C.de exact.tribu. Item quod eis credatur, videtur expressum in.l.magis puto.§.ne tamen.ff.de reb.eorum.&.l.j.de prefec.vrb.solu.dic, qd ei non creditur, quia vox vnica reputatur, & vox vnius &c.l.iurisiurandi.C.de testib. Item quia nec ipsi iudici crederetur.vt.l.ne in arbitris.C.de arbitr.& de accus.l.ea que.C.d decurion.lib.xij.l.j.&.l.diuus.de custod.reor. Alij tamen dicunt eis esse credendum, sed non simpliciter, sed dicunt, quod aut refert notoria, & tunc ei creditur, aut non refert, & tunc ei non creditur, argu.l.ea quidem, de accusatio, &.l.si vero.§.qui pro rei.qui satisda.cogan.&.c.euidentia.de accusat. Et per hoc possunt concordari predicte opiniones.
14 † Nā multa dicuntur notoria, que non sunt, si allegetur, quia notorium esse dicitur illud probari, argu.l.ciues.C.de appella.&.c.consuluit.de preca. Uerum tamen illud proprie est notorium, quod nulla potest tergiuersatione celari.c.fi.de cohabita.cleric.iudex ergo precaueat ne quod non est notorium pro notorio habeat, & secundum hoc intellige.l.ea que.&.l.qui sepulchra.de sepul.viol. Alij dicunt, quod ex qualitate, & conditione persone ipsius referentis, ei creditur vel non creditur, argu.l.diui.de liber.lega.&.l.legitimas.de legiti.tut.&.l.fi.de accusa.&.l.testamenta.de testamen.

tur. Alij dicunt melius, quod aut refert de facto partis, vt talem deliquisse, aut de facto proprio.s.se citasse. Primo casu non creditur.secundo sic.l.diues.&.l.qui sepulchra.&.l.ea que preallegatis.& ratio, quia in illis probatio liquida requiritur.l.fi.C.de probatio.&.l.vbi de falso.nisi persone qualitas aliud suadeat, & in secundo etiam non creditur, argu.l.si cui de accusat.&.l.tutor.§.quando.de susp.tut. Sed ad hoc procedat qd not.in.l.ij.C.de suspect. Sed
15 eo iure non habebitur pro citato, † quia sine precepto iudiciali nemo debet in ius vocari.l.j.de require.in aucten.de questo.circa medium.tamen si reus velit probare contrarium, optime audietur secūdum formam.l.optimam.C.de contrahen.stipulati.de quo in
16 c.cum paratus.de appella. † Sed nunquid banniti possint impune offendi.& quum in causis ciuilibus, vel criminalibus conueniūtur an debeant audiri.dico vt plurimum per leges municipales promissum quod impune possint offendi, & quod eis ius non reddatur, sed omnino audientia denegetur.& ita solent dicere statuta. De iure vero dico bannitum offendi non posse, quia siue comparentur relegatis, siue etiam deportatis, impune non poterunt offendi, q2 relegatos vel deportatos non licet occidere, cum non sit de illis casibus, in quibus qui possunt impune occidi, vt.l.j.&.ij.C.quan.lice.si.iudi.vin.&.C.de deserto.per totum.immo & quicquid in illis reperitur non debet ad bannitos trahi, argu.l.cum quidam.de libe.& posthu.immo fauorabiliter est interpretandum, vt.l.interpretatio.de pen.&.l.quotiens.de reb.dub.& talis interpretatio esset ambitiosa, quia homines vita priuaret, & alijs materiam delinquendi
17 daret. Jmmo, quod plus est, talia statuta hoc expresse permittentia non valent de iuris subtilitate.l.iiij.de decre.ab ordi.facien.&.l.decernimus.de episco.& cleri. Alij tamen dicunt & male, quod bānitos licet impune occidere, quasi sint apostate, argu.l.quidam.de pen.&.l.j.§.his quibus.de legat.& apostata idem est sine ciuitate, & iurisdictione, quasi ciuilia sint eis denegata, & ita consuluit Guido de Suza.& male vt dixi. Uerum tamen statuta & cōsuetudines vt plurimum continent expresse predicta. † Et posito quod expres-
18 se contineant, videamus an conuenti in suis defensionibus audiantur, si conueniantur.& quidam quod non, quia lex dura est seruanda.l.prospexit.ff.qui & a quib.&.l.quod constitutum.de milita.testam.nam iudex non debet esse mitior lege, in auctentī.de iudi.§.oportet.&.l.seruos.C.ad leg.iul.de vi. Item quia talis lex municipalis simpliciter ei negat defensionem, & non distinguit.ergo &c.
19 † Jn contrarium videtur, quia non verba legis dura, sed eius mens debet attendi, argu.l.quamuis.de in ius vocan.&.l.adigere.§.quāuis de iure patrona.&.l.scire.§.aliud.de excusa.tut.& non est de mente legis municipalis, quod saltem in suis defensionibus non audiantur. odia enim sunt restringenda.l.cum quidam.de libe.&
20 posthu. † Dico ergo quod bānito agenti, & litē mouenti, omnis audientia denegatur.& ita debet intelligi statutum. sed si ipse ab alio conueniatur vel molestetur per viam.& tunc in omnibus suis defensionibus audiatur. sic & alias prohibitus agere, tamen conuentus potest se defendere.l.libertus.de in ius voc.&.l.seruum.de appel-
21 latio.&.l.si non defendantur.de pen. † Sic etiam dicitur de heretico, quod ipse non agit, tamen conuentus potest defendere se in aucten.statuimus.§.credentes.C.de hereti.& in excommunicato, qui licet non agat tamen potest se defendere per alium, ne quis in periculum anime sue cōmunicare ei cogatur, vt.c.intelleximus.de iu-
22 dic.&.c.cum inter.de exceptio. † Sed pone bannitus agit ɔtra alium bannitum an poterit vti banni exceptione, & videtur q non, argu.l.auxilium.de mino.&.l.nemo.de episcop.audien.&.l.si quis maior.C.de transactio.&.c.quoniam frustra.de vsur. Item quia nil dolosus doloso.l.quoniam de hereti.&.l.si duo.de iure iuran.& l.viro solu.matri.& contra videtur quod sic, quia bannito agenti denegatur actio & conuento exceptio, & isti similiter replicatio.l.apud celsum.§.Marcellus.de exceptio.&.l.ij.ff.ne quis eum.&.l.si ob turpē.de condi.ob turp.caus.&.l.si seruum.§.sequitur.de verbo.obligatio.& est expressū in c.dilecti.de exceptio.& ista est veritas.
23 † Quid si bannitus agat procuratorio nomine, an admittatur.videtur quod sic, vt in.§.fi.institu.de exceptio.non enim sibi sed domino suo dicitur dari audientia.l.deniq;.§.fi.quod vi aut clam.& C.de his per quos agi poss.&.l.ij.de administ.tut.&.l.ita autem.§.gessisse.eod.tit. Hinc est quod qui non posset suo nomine nisi petita venia agere, alieno tamen nomine posset agere, vt.l.sed si hac.§.fi.&.l.quesitum.de in ius vocan.&.l.si procur.de doli exceptio. nisi forte litis causa datum esset sibi damnum per.l.primā.§.ij.ff.si quis iurisdic.tunc enim non audietur, nisi primo de banno exiret, vt.l.apud Celsum.§.quesitum.&.l.si procurator.ij.responso.de exceptio.maxime cū statutū sit odiosum, & ideo arctandū.l.cum quidā.de libe.& posthu.&.l.seruus.de ser.exporta.q gdā sequūt.

Alij quod non dicentes per omnia idem in bannito quod in excõmunicato, et ideo etc. c. post cessionem. de exceptio. Item quia statutum simpliciter denegat bannito audientiã, argu. l. fi. C. de heredi.
24 vendi. et l. si seruitus. ff. de seruit. † Item quod bannito audientia denegetur, videtur, quod sit factum in honorem pretoris, sic et alias. l. j. et per totũ titu. ff. de postulan. et l. si per pretorem. §. actor. ex quib. cau. manum. Unde sicut in prohibitis per illud dictum non conceditur, sic nec bannito. d. l. j. §. ij. et. iij. ff. de postulan. et l. nemo de procurato. Nec obstat similitudo inducta de patrono ad libertum, quia hoc est ius commune in bannito, et in eius persona, vt omnium testium ei audientia denegetur, et ibi est ius speciale et priuilegium patroni, et ideo illud est restringendum, argu. l. quod non alie. §. qz vero. ff. de milita. testamen. et l. moris. cum ibi notatis, de penis. Sed quod interesse possit, videtur de facto obtineri per. d. l. non alie. §. quia vero. et non ipse, sed eius dominus agere videtur, per
25 d. l. moris. † Sed pone bãnitus succedit cuidam nõ bannito, et agit hereditario nomine, an obstet exceptio banni. videtur quod non, vt sic habeatur per alium etc. argu. l. si communem. ff. quemadmod. serui. ami. et l. aristo. que res pigno. obliga. poss. et l. ij. §. j. ad leg. Juli. de fal. et l. decurio. de decurion. In contrarium videtur, quod obstet ei exceptio etiam in iure successionis, vel alio, licet postea quesito, argu. l. si non sortem. §. si filius. de condi. indebi. et l. sed Julia. ad Macedonia. et l. et ideo. rex amo. et l. j. de dolo. † Sed quid
26 econtra, si non bannitus succedit bannito, an si agat hereditario nomine, obstet ei banni exceptio. videtur quod sic, vt. l. vitia. de acquir. possessio. et l. cum heres. de diuer. et temp. prescrip. et l. si ego. §. ij. de publicia. l. fi. de pen. et l. ij. de verbo. obliga. Alij dicunt, quod non quia bannum est contumatia partis, et in contumace tantum durat, et eo mortuo finietur, nec ad heredes eius transit, argu. l. j. de priua. deli. et l. si penã. de pen. et l. j. §. fi. de requi. re. et l. j. et. ij. ne ex de.
27 defunc. † Cum ergo pena banni sit personalis, non transit ꝯtra heredes. l. priuilegia. de regul. iuris. et l. quod dictum. de penis. et l.
28 pecoris. de seruitu. rustico. predio. † Sed pone quod bãnitus ipse non agit, sed alius eius nomine, an ille audietur. dico quod non. argu. l. ij. de admi. re. ad ciuita. pertin. et l. nec apud. de heredib. instit. et l. non idcirco. §. seruus. de iudic. Item quia quod vna via ꝓhibetur, alia via concedi non debet. l. cum hi. §. si cum. de transact. et l. scire oportet. de tut. et curat. dat. ab his. et l. idemqz. ff. pro socio.
29 et l. oratio. de sponsa. † Sed pone quod bannitus cessit alicui iura sua, ille cessionarius vult agere, an possit. videtur quod non, quia que obstant authori, obstant et successori, argu. l. in hoc iudicio. §. si conuenit. ff. commu. diuidun. et l. a Titio. de rei vendi. Item ne alia via ad prohibita perueniatur, vt supra proxime dixi, quod esset si admitteretur quod bannitus statim cederet iura sua alij, et ille ageret, et sic fraudaretur lex, que prohibet ei ius reddi, quod esse non
30 debet. † quia leges non debent esse ludibres. l. si pretor. de iudic. l. fi. §. penulti. de bon. que li. Nec imposite verbis tantum. l. ij C. commu. de lega. Item pro hoc. l. j. §. si factum. et §. si duobus. ff. de collatio. bono. et l. posthumo. C. eo. et l. filie. eo. titu. vbi qui repellitur ab agendo propter contumaciam conferendi non potest alij cedere. Item pro hoc quia nemo plus iuris etc. l. traditio. de acquir. re. dominus et l. nemo. de regu. iur. † In contrarium videtur quod sic, quia
31 si filius in magistratu ius iniquum statuit, vel impetrauit, propter quod ei obstet exceptio, tamen patri non obstat, vt. l. j. §. j. et l. iij. §. si filius. ff. quod quisqz iur. sic a simili nec agenti ex iure cesso, donationis, vel in solutum dationis, cum habeat vtilem suo nomine, vt l. si in solutum. C. de actio. et obligation. et l. emptore. de hered. vendi. per quam vtilem etiam domino in directa prefertur, vt. l. in cau-
32 se. et l. si procurator. ff. de procurato. † Item quia dolus, vel factum cedentis, non debet huic, scilicet cessionario, qui bonam fidem habet nocere, vt. l. qui a debitore, que in fraud. credito. Item quia exceptio banni coheret persone, et illam non egreditur, argu. l. exceptiones. de exceptio. et §. plane. insti. de iure natu. genti. et ciui. et l. j. de constitu. pecun. Item quia mutata persona actoris, ipsa actio videtur mutata, argu. l. j. de impo. luc descript. lib. x. et l. cum quis de solut. Solutio, dicunt Rainer. Oldra. et quãplures moderni, quod aut cessio est facta ex causa lucratiua, et tunc obstat ei exceptio per iura primo allega. aut ex causa onerosa, et tunc non per secundo allegata, et per. l. apud celsum. §. de authoris. cum sequen. et l. pure. §. fi. de doli exceptio. et argu. l. si donaturus. de conditio. ob
33 caus. et l. nesennius. de re iudica. † Nec ob. quod dicitur, quod exceptio que obstat etc. quia illud est verum in exceptionibus realibus, et rei coherentibus. Item non obstat quod dicitur de non conferente, quia illi ipso iure denegantur actiones, et bannito non ipso iure, sed ope exceptionis. que est personalis et non realis. Alij indistincte dicunt obstare exceptionem banni huic cessionario, quia ipse semper vtitur iure et adminiculo sui authoris, et ideo cum sua causa suisqz vitijs etc. l. Pomponius. §. cum quis. de acquiren. possess. Nec curatur an fiat cessio ex causa lucratiua, vel onero-
34 sa. † Et secundum istos dices, quod aut agit ex iure cesso, et tunc indistin. quãcunqz causam habet, obstat ei exceptio banni. aut agitur ex proprio iure, et actione, vt delegationis, et tunc serua quod dictũ est indistincte, scilicet an habeat causam lucratiuam. vel non. et ita procedet prima opinio, et §. de authoris. et l. pure. §. fi. et l. cũ quis. de soluti. et est ratio. quia agens ex iure cesso. semper vtitur iure authoris sui, quod erat vitio affectum, et agens ex iure per delationez quesito proprio iure et propria actione agit. et quod dixi cessionario obstare semper exceptionem banni, intellige sane, nisi ante bannum fuerat attendenda obligatio, argu. l. ex hoc edicto. §. fi. de aliena. iudi. mutan. cau. fac. vel nisi cessio fieret creditori ipsius banniti, cui ante bannum fuerat oppositum. et maxime si habebat bona banniti obligata. quia tunc haberet vtilem ex sua propria persona, et ante bannum, vt. l. si conuenerit. de pignorati. actio. et l. nomen. C. que res pigno. obliga. poss. et l. grece. de pignor. per quod vtilis non ꝑfuit propter factum vel bannum ipsius debitoris, vt. d. l. j. de alie. iudi. et l. debitorem. de pigno. nec potest actio transferri, sed cedi, vel addi, argu. l. fine. §. Item si seruus. de exceptio. Et ista opinio videtur iuridica. Alij tamen dicunt qđ aut ipse bannitus cessit bona fide, et tunc non obstat exceptio ipsi cessionario, aut in fraudem,
35 et tunc sic, argu. l. que a debitore. ff. que in fraud. credito. † Quero si statutum est in ciuitate, quod bannitus non possit esse consul, et quũ dantur breuia pro eligendis officijs, Titius elegit Seium bannitum in consulem, qui Seius de banno exiuit, et coram iudice se presentauit, offerrens se paratum intrare officium, cui obijcit Titius illam electionem nõ tenuisse, et se alium eligere velle, an dictus Seius electus admittatur ad dictum officium. Secundo posito quod non sit admittendus, an dictus Titius possit alium eligere, non obstante prima electione. Ad primum dico, quod illi electo obstant iste rationes, delicti ratio. reipub. offensio, preteriti delicti manẽs annotatio, legis municipalis dispositio, inutilis principij prestatio, et suo congruo tempore facta obiectio, seu contradictio. Pri-
36 mum dico, delicti ratio. † Nam constat magnum esse in lege preceptum obedientiam et reuerentiaz prestari magistratibus per subditos, vt. l. veluti. de insti. et iu. et l. ij. si quis in ius voca. et l. si quis ex aliena. de iudic. et l. non videtur. §. qui iussu. de regul. iur. et in aucten. vt om. obed. iudi. Idem est de iure canonico. Ait eniz apostolus, Estote subditi etc. c. solite. de maiorita. et obedi. et in lib. Regum. si quis non obedierit principi etc. c. ij. qui ergo hec legis precepta diuina transgreditur delinquens mente iudicatur. l. sanctio legũ. de penis. xj. q. iij. q resistit. et c. imperat. et ideo mulctare põt argu. l. ij. si qs in ius voc. et l. ij si qs iusdic. nõ obtẽper. et l. si familia. et l. si quis idqꝫ de iurisd. omn. iudic. et l. de etate. §. q tacuit. de iterrogato. actio. q̃ mulcta est extraordinaria delictorũ coher tio, vt l. aliud de verbo. signifi. quũ ergo vt probatum est delinquerit, ratio delicti fecit eum alienum ab honore et dignitate. l. ne quis. C. de dignita. lib. xij. immo, quod plus est, etiam iam quesito honore, et dignitate priuaretur. propter inobedientiam, vt. l. ij. C. de sportul. ergo multo fortius prohibetur a dignitate querenda, argu. l. qui fu-
37 rẽ. de statu. et l. j. §. casum. de postul. et l. patre. de his qui sunt sui vel alie. iur. ex quo reperitur bannitus, † nam bannum est quedam mulcta, vt. l. j. §. quid ergo. de ven. inspici. ex quo sic meruit contraxisse existimat quum ita exprimitur iudicialis sententia. l. metuz. §. quod ait. quod met. cau. et l. dedi. §. si liber. de condi. ob cau. et c. in nostra. de renunci. et l. ingenium. de statu homi. et l. res iudica-
38 ta. de re iudica. Secundo obstat reipublice offensio. nam † per magistratum ipsa respublica representatur. l. j. §. ius publicum. de insti. et iu. et l. ij. §. post originem. de origi. iur. et l. municipium. ad municipa. et l. municipalibus. de conditio. et demonstra. Sed constat, quod non faciendo, idest non parendo ipsi magistratui, videtur contra eum facere et offendere, argu. l. qui non facit. de regu. iur. et contra faciendo videtur eum offendere, ergo et ipsam rempublicam offendit, argu. l. restituende. C. de aduoca. diuerso. iud. et l. si quis in hoc. de episco. et cleri. et l. si familia. de iurisdi. omni. iudi. et l. omne delictum. §. qui propositum. de re milita. At offendens rempublicam, ab illa honorẽ adipisci non debet, argu. l. nemo. de episcop. audien. et l. auxilium. de minor. et l. sed si per pretorem. §. actionem ex quib. cau. manumit. et l. cum quidam. de lega. ij. et l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. Item propter hanc offensam fit debitor reipublice, argu. l. si cui. de verbo. significa. ergo in illa sortiri honorem non debet, argu. l. iij. in prin. de mune. et hono. et l. rescriptum. §. debitores eod. titu. Tertio obstat preteriti delicti annotatio, quia licet sit a banno absolutus, tamen reliquie prioris delicti

licti remanent, arg. l. quis sit fugitiuus. ff. de edil. edic. 7 l. palaz. de ritu nuptia. §. que in adulterio. 7 l. qui ea mēte. de furt. 7 l. indulgentia. C. de aboli. igitur honorem sortiri prohibetur. xj. dist. nos consuetudinem. Quarto obstat legis municipalis dispositio. quum enim prohibeat bannitum esse consulem ergo 7 eligi cum p electionem ad illud perueniatur, argu. l. oratio. de spōs. 7 l. si quis tutor. de ritu nupti. 7 totum illud quum quid prohibetur 7c. l. cum lex. de fideius. 7 l. fi. §. fi. de vsur. rei iudi. immo ipsa electio expresse videtur prohibita quia per illaz fit consul, argu. l. j. de magistra. municipa. 7 l. quidam. §. ij. de admin. tut. 7 l. si decem de solutio. 7 l. si quis magistratus. de mune. 7 hono. 7 not. in l. priuatorū. C. de iuris. om. iudi. ergo ipsa electio quasi contra legem municipalē 7 per illam prohibita ipso iure non tenebit. l. non dubium. C. de legib. maxime cum in talibus statuta valeant, 7 sint seruanda, argu. l. item eorum quod cuiusq3 vniuersi. nomi. 7 l. omnes populi. de iusti. 7 iu. 7 l. non tantū de decurio. Quinto inutilis principij 7c.

39 †nam dispositio que ab initio est inutilis, non potest confirmari. l. j. ff. commoda. 7 l. si stipuler. 7 l. inter stipulantem. §. sacramēta. ð verbo. obligatio. 7 §. in extraneis. insti. de hered. qualita. 7 differen. 7 l. quum filius. §. seruus. de lega. ij. 7 tamen est simile de instituto, ad electum, quum tria tempora in vtroq3 attendantur, vt dictis legib s. 7 l. publius. de conditio. 7 demonstratio. Idem i matrimonio, vt. l. filiam de senator. 7 l. generali. §. fi. de ritu. nuptia. 7 l. presens. C. de int. mat. Nec legatum, vt. l. seruis. C. de leg. 7 §. an seruo. insti. de heredib. instit. l. cetera de lega. j. 7 l. j. de regu. catoni. Idem est in electione, vt. l. honores. §. is qui. cum seq. de decurio. 7 §. sed neq3. 7 §. si quis. auc. de sanct. ep. 7 c. dudum 7 c. venerabilem. §. hunc autem de electio. 7 c. post cessionem de probation. 7 l. quod ab initio. de regu. iur. Sexto, congruo tempore facta obiectio, nam ante iuramentum officij, 7 confirmationez faciam, debet fieri exceptio contra electum, vt. §. si quis antez. quomo. oport. epi. 7 §. si quis autem. de sanct. episco. 7 ipse idem potest contradicere 7 excipere, cum factum fuerit contra legem, 7 ipso iure nullum, vt. l. iubemus. §. sane. de sacro sanc. eccle. 7 l. nō dubium, de legi. 7 l. j. de libe. cau. 7 l. quemadmodum de agrico et censi. 7 insti. quib. alie. licet in prin 7 maxime ratione publice vtilitatis, vt. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pact. econtra pro electo faciūt infrascripte rationes, Primo statuti considerata inspectio. Secundo in ipso principio cessans contradictio. Tertio denegata proprij actus immutatio. Quarto inutilis principij permissa confirmatio. Primo statuti considerata inspectio. nam per statutum 7 eius mentem non prohibetur electio sed ipsa administratio officij cuius verba 7 mens vt iacet est seruanda. l. j. §. remouet. de postulan. 7 l. ij. §. fi. de infam. 7 l. j. §. si is qui nauem, de exercit. at esse consulem, est ex officio debito municipibus, vt. l. ij. §. exactis. de origi. iur. quod quis facit officio ingresso 7 inchoato, vt. l. ob-

40 seruare. §. fi. de offi. procons. †quod etiam declaratur per clausulā statuti subsequentem. per quam declarantur precedentia, si obscura fuissent, vt. l. sed vtrum. de petitio. heredita. cū ergo prohibeat bannitum fieri officialem, non autem eligi, non potest dici, contra statuta facta electio, nec protendenda pena statuti. argu. l. genera

41 liter. §. j. de decurioni. 7 l. interpretatione de penis. †nam qui esse maritus prohibetur, licite fit sponsus. l. soler. §. j. de his qui no. infam. 7 l. qui officij 7 l. minorem de ritu nuptia. 7 l. in sponsalibus. de spons. sic a simili iste potuit eligi. 7 si inueniatur scriptus tēpore quo debet assumere officiū cōpetens illud assumet 7 exercebit. Secundo in ipso principio cessans cōtradictio, vt. l. obligari. §. penul. de aucto. tut. 7 l. qd ergo de his qui nota. ifa. 7 l. si maritus. §. prescriptio. de adulte. 7 l. fi. de excusa. tut. 7 viij. q. j. licet. liij. distin. nulli. non enim fuit in ipso tempore electionis facta contradictio quod fieri debuit, vt dictis. ll. Tertio denegata proprij actus

42 immutatio†nanq3 audiri non debet veniens contra factum suum 7 si de iure non tenuerit, vt. l. post mortem de adoptio. 7 l. per fundum de seruitut. rustico. predio. 7 l. si creditoribus. C. de seruo pigno. da. 7 l. filios que in fraud. credito 7 l. cum confiteris. de re-

43 uo. dona. †Nam semel a se approbatum, non debet improbare, vt l. pomponius de neg. gest. 7 l. cum mulier sol. matri. 7 l. si vxor. §. fi. de adulte. viij. quest. j. dilectus. recte ergo dicetur, quod cu3 nō existat de legitimis contradictionibus honoribus fungi nō est p hibendus. l. rescripto. §. si quis de mune. 7 honori. 7 l. fi. de edi. diui Adria. tollen. quantum enim ad istum liberas edes habeo argu. l. licet competit. ff. si seru. vendi. Quarto inutilis principij 7c.

44 †Nā 3ctus 7 dispositio optie qualescit deducta ad casu3 a quo potuit incipere, vt. C. si ma. fac. 7 l. iij. in prin. de contra. iudi. 7 ēt institutio. vt in. §. generaliter in auc. vt cum de appella. cogn. item datio libertatis vt. l. j. C. ð his qui ad liberta. perueni. non possunt 7 l. fratres de penis. Item legatum. l. fi. de lega. iij. 7 l. non intelligitur. §. quando autem, de iure fi. 7 l. si cognatus de reb. dub. Itez datio tutoris. l. furiosus. de tut. 7 insti. qui tuto. da. pos. in fi. Item datio iudicis. l. cum furiosus. de iudi. Item electio ad honores. l. rescripto. §. debitores. de mune. 7 hono. 7 l. lege de decur. 7 l. qd

45 ita de edil. edic. Quinto dico quod cum in quolibet officiali tria oporteat cōcurrere, vt sit, 7 vires habeat, scilicet quod sumat ex ipsa electione vires, 7 quod habeat effectum ex ipsa confirmatione, 7 quod agat ex ingressu officij, vt. l. i. de of. presid. 7 l. obseruare. §. post. 7 l. publius. de condi. 7 demon. sicut dicitur in herede, vt in §. extraneis. insti. de heredi. que ab intesta. defer. 7 l. alienam. §. in extraneis. de heredi. institu. 7 l. casus. §. j. de lega. j. Nam statutum dicit quod non possit esse consul, quod esset de electione vt probatur in l. j. 7 ij. de offi. procons. vbi proconsul Romam egressus, 7 antequam aduenerit prouinciam, q3 debet regere, pōt exercere ea que sunt voluntarie iurisdictionis, ex quo sequitur, quod iurisdictionem habuit per electionem, 7 sic cōsul factus est, 7 sic electio quasi inhibita per statutum, fuit ipso iure nulla, nec ex post facto confirmatur, licet postea electus fiat habilis 7 impedimentū cesset. l. fi. C. qui mili. non pos. 7 dictu3 est. 7 per hoc patet qd non obstant postea allegata pro electo, quia quo ad actum dicitur consul qui ex officio debito consulit, verum antequā hoc faciat licet nō actu, tamen nomen habet consulis, vt dictum est. Non obstant secundo allegata, q2 procedunt qn is qui eligitur est habilis, i quo obseruatur illud, quod si vult, 7 potest se excusare debet illud facere ab initio, ita loquitur. iij. q. j. licet. Sed si est inhabilis, pōt quādocunq3 obijci, 7 reclamare, vt. l. j. C. si liber aut ser. ad decu. Non obstant tertio allega. quia illa obtinent quādo illud quod fit tenet ipso iure saltem naturali, quod hic non est, qua fuit contra statutū ergo 7c. l. non dubium. C. de legib. 7 l. cum lex. de fideiusso. Nec obstat quarta ratio, quia casus contractuum, legatorum, libertatū 7 similes sunt speciales contra regulam illam quod ab initio 7c. 7 ideo non sunt trahendi ad consequentiam. Ite3 leges que loquūtur in datione tutorum 7 iudicum loquuntur in oneribus, non autem in honoribus, quibus non debent perfrui indigni. l. eu3 qui. C. de decurionibus. Itē ille leges que loquuntur de electione locu3 habent in eo qui erat habilis, quod non est in bannito, vt dictum est. Super secunda questione faciunt ista, eligēdi a lege data concessio. Secūdo effectus cessantis inspectio. Tertio eligentis cessans inculpatio. Quarto inutilis actus vlla prepeditio. Quinto sine iniuria permissa variatio. Primo eligendi data concessio 7c.

46 †Nam statutum seu consuetudo quasi est lex, 7 concedit habenti bene eligendi facultatem, quod concedi potest per talem lege3 efficaciter, vt. l. nulla. 7 l. item eorum. ff. quod cuiusq3 vniuersita.

47 nomi. 7 l. non tantum. de decurion. †Item quia lex dat ordinariā iurisdic. l. j. C. de emancip. libe. 7 l. 7 quia 7 ibi not. de iurisdi. om. iudi. 7 in ordinariam iurisdictionem habentibus hoc seruatur, vt deficiente prima electione, iterum possint eligere, vt. l. si preses. C. quomo. 7 quando iud. 7 l. j. de sent. 7 l. iij de accusat. 7 c. cum in cunctis de electio. Secundo effectus cessantis inspectio, quia cū lege cautum sit vt habēs bene eligat intelligitur cum effectu, vt ita eligat, quod electionis fructum consequatur, 7 sic expiret eius potestas si electio sua valeat 7 non aliter, argu. l. benignius. ff. ð legib. 7 l. fi. de constitu. prin. 7 l. ij. §. hec verba. ff. quod quisq3 iur. 7 l. iiij. §. condemnatum de regu. iuris 7 l. fi. §. fi. de vsur. rei iudic. Tertio eligētis cessans inculpatio quia in nulla fuit culpa, quum potuerit probabiliter ignorare damnum, argu. l. quia difficile. de contrahen. emptio. 7 aucten. qui semel. C. quomodo 7 quan. iud.

48 †7 sine culpa non debet quis suo iure priuari, vt. l. tutorem. §. fin. de his quib. vt indi. 7 l. si cum dotem. §. si maritus solu. matrimo. 7 l. Titia. §. qui in vita. ff. de lega. ij. 7 c. ij. de constitutioni. Quarto inutilis actus 7c. argu. l. quid tamen. 7 l. labeo. de arbitrato. 7 l. q p salutē de iureiu. 7 l. cū indebitū ð cōditio. indeb. 7 l. dotis ð iure dot. 7 h cōditio ð cdō. 7 demōstratio. 7 l. s3 si pupillus. §. fi. institoria. de instito. actio. 7 l. j. si mens. fals. mo. dix. 7 l. ij. ð optio. lega. Quinto sine iniuria permissa variatio, argu. l. si conuenerit. de iurisdictio. omni. iudic. 7 l. ij. §. fi. solu. matrimo. 7 l. si cum dotem. §. eo autem tempore eo. titulo. 7 l. diuus. §. licet. de iur. ca. 7 l. cum hic status. §. penitus de donatio. inter vir. 7 vxor. l. nemo de reg. iur. nam quod nulli nocet 7c. l. in creditore de euictio 7 l. ij. §. apud de aqua plu. arcen. 7 C. de precib. Impera. offerē. l. rescripta. econtra quod non possit iterum eligere, faciunt ista Primo alterius vice permissa electio. Secundo eligentis cu'pe commissio. Tertio officij semel habita functio. Quarto per electione3 semel facta preclusa variatio. Primo vice alterius 7c. quia videtur electus non ab eo sed ab ordine qui eligendi potestatem de-

dit.arg.not.in.l.item eorum.§.si decurionis quod cuiusqꝫ vniuersit.nomi.⁊ in.l.vnum ex familia.in prin.de lega.ij.⁊.l.apertissimi .C.de iudic.⁊.l.ita autem.§.gessisse.de admi.tut.per quod patet quod operatur iudici delegato cuius actus attribuitur deleganti.
49 d.l.apertissimi.⁊.l.fi.C.qui ⁊ apud quos.† Nam delegatus vice delegantis fungitur,⁊ non sua.l.j.de off.eius ⁊.l.solet de iurisdi. omni.iudic. Sed si est similis delegato,non potest iterum eligere sicut nec delegatus pronūciare, etiam vbi sententia prima fuit nulla.l.si vt proponis.⁊.l.preses.C.quomo.⁊ quan.iud.⁊.l.iiij.ď accusat.⁊.c.venerabilis.de electio. Secundo eligentis culpa commissio,nam in culpa fuit male eligendo.l.nam ⁊ seruus.de neg. gest.§.fi.⁊.l.si eum.§.fi.cum seq.ff.commoda.⁊.l.cum mandato. de minor.⁊.l.si pupillus.§.parui.ď exercit.cuius pena est,vt propter culpam perdat potestatem eligendi,cuꝫ in eo culpabili fiat. l.eū q.C.de procurato.⁊.l.fi de administ.tut.⁊.l.quod qs.de re
50 gul.iur.† nam quod quis sua culpa non habet,perinde est ac si haberet,vt auc.quod locuꝫ.C.de collatio.vnde in casu nostro ex quo per culpaꝫ efficaciter non eligit,perinde est ac si bene elegisset,argu.l.iure ciuili.de condi.⁊ demonstra. Quod autem fuerit in culpa,patet, quia de facili potuit scire illius conditioneꝫ.l.regula.C. de iuris ⁊ facti ignoran. Tertio post electioneꝫ preclusa variatio arg.l.si ab arbitro.q satisd.cogan.⁊ auc.offerat.de lit.ꝯtest.⁊.l. ꝓcuratores.§.j.⁊.l.ꝙ i hr̄dē.§.eligere.ď tributo.actio.⁊.l.hmōi .§.stichū de leg.j.⁊.l.statuliber.⁊.l.si heres.de legib. vbi ēt ꝑ errorem non vtuntur eligendi facultate. Solutio,dic,quod cuꝫ in eligendo,iste alterius vice fungatur vt dictum est presens ⁊ momētaneum habuit officium,argu.l.pecunie.de alim.⁊ cib. lega.⁊ ad eligendum ministrum videtur deputatus argu.l.vnum ex familia in prin.de lega.tertio. Unde si in personam electi non cadit electio,nec apud ministrum superest ius eligendi,sed apud ipsos decuriones.l.si quis Titio.de lega.ij.maxime quia de prima tantum electione cogitatum videtur,non de secunda,argu.l.dotis de iure dotium ⁊.l.cum pater.§.pater. de lega.ij.⁊.l.bone.§.hoc sermone.de verbo.obligatio.cum in continenti debuit eligere.l.cuꝫ quidam.de leg.ij. Ex his ergo dico,hunc eligentem in continenti potuisse eligere, ⁊ post tempus non licere, argu.l.statuliberum. de lega.ij.⁊.l.obligati §.fi.de aucto.tuto.

¶ Solennis Tractatus bannitorum do.Jacob.de Arena,

FINIT

Tractatus insignis ac preclarissimus editus ab excellentissimo Jurisconsulto Domino Nello de sancto Geminiano, ciue Florētino, ac aduocato summe practico, super vtili et necessaria, quotidiana, ac practicabili materia de Bannitis.

¶ Preludium cum diuisione operis.



In ciuitatibus Italie cōmuniter reperiuntur statuta edita contra bannitos pro maleficio, crimine, vel delicto, disponentia interdū quod non audiantur, interdum ꝙ possint impune offendi, interdum exprimitur quod possint occidi, interduꝫ quod possint offendi certo offensionis genere, interdum etiam offendentibus siue capientibus eos premia statuuntur, interdum solum ab honoribus vel officijs repelluntur, interduꝫ etiā contrahere prohibentur. Quandoqꝫ etiam in ipsorum fauoreꝫ aliqua statuuntur, propter que statuta ⁊ alia ordinamenta sepissime vt notissimum est, orte fuerunt, ⁊ quotidie oriuntur variе ⁊ diuerse subtilitates ⁊ ponderose questiones, quarum multe sparsim in cōmentis ⁊ extra commenta doctorum iuris canonici ⁊ ciuilis, interdum bene ordinate, interdum corrupte, ⁊ aliquādo non perfecte, quandoqꝫ in argumentis adducte reperiuntur, aliquando etiā occurrunt. Occurruntqꝫ a nemine aut tacte aut examinate. Et quia ex sepius agitatis frequentatisqꝫ solet maior vtilitas ⁊ publica ⁊ priuata resurgere, ⁊ tanto maior q̄zto facilius in occurrentibus necessaria nostris oculis apponuntur.

¶ Ego Nellus de sancto Geminiano Florētinus ciuis, ⁊ solo nomine leguꝫ doctor. Ad propriaꝫ ⁊ aliorum qui non multa viderint vtilitatem decreui ea que sparsim noui in vnum breue volumen redigere, non per modum pleni tractatus, qr ab alijs plene recteqꝫ digesta quam breuius (vtilitate tamen nō obiecta) fieri poterit, cōclusiue concipiam, neqꝫ per modum simplicis repertorij, qr etiam aliqua addam, ⁊ in repertis ab alijsqꝫ tractatis ⁊ in his que occurrunt occurrentqꝫ, dū hoc opusculuꝫ compilatione subiacebit. ⁊ aliqua inuestigando veritatis causa conabor adiungere. Ille decisiones que mihi vere videbuntur addendo, non vt pertinaciter asseram ea sic esse que scripsero, sed vt facilius ego ⁊ alij egētes possimus in occurrentibus necessaria reperire, ⁊ vt rectius subtiliusqꝫ intuentibus aperiatur materia emendandi, supplendi, interpretādi, ⁊ corrigendi.

¶ Et vt huius materia opusculi clarius dignoscatur, premittendum putaui plures esse species bannitorum, hoc nomine generaliter assumpto de quibus tangam que occurrunt non omnia iura ⁊ loca in quibus habentur inserendo, sed aliqua potiora, ex q̄bus alia inueniri poterunt applicabo.

¶ Quidam enim non propter maleficium, crimen, vel delictum, sed propter morbum ne ceteros contagione inficiant banniunt. de his habetur.C.de mendican.vali.lib.x.

¶ Quidam de iure communi pro maleficio aliquo diffinitiue condemnantur ⁊ in banno ponuntur, siue in exilium mittuntur. quandoqꝫ perpetuum, quandoqꝫ temporale, vt habetur.C.de his qui in exi.dam.l.j.⁊.ij.lib.x.

¶ Quidam etiam aliter banniuntur, vt in auc.item nulla communitas.in auc.iteꝫ quecunqꝫ.C.ď epis.⁊ cle.⁊.ff.de pen.l.capitaliū. §.in exulibus.⁊.l.cicero.⁊ de inter.⁊ relega.l.relegati.de fica.l. j.transfugas.de capi.dimi.l.amissione.⁊ de capti.l.hostes. cum si.⁊ per Guil.⁊ Spe.de accu.§.sequitur.per Bal.C.de heredi. institu.l.j.⁊ per Barto.in disputatione sua que incipit, Lucane ciuitatis ⁊c.

¶ Quidam etiam pro maleficio non diffinitiue sed contumaces adnotatis eorum verbis ponuntur in bāno, de quibus ⁊ ipsius bāni virtute habetur.ff.de accus.l.absentē.⁊.l.j.de requir.reis.⁊ ibi per Cyn.⁊ alios in.l.j.C.eod.tit.⁊ per Guil.in prealleg.§.sequitur.in prin.

¶ Quandoqꝫ propter inobedientiam siue morā in ciuilibus causis ponuntur in banno, ⁊ interdum traditur forma a statutis, quandoqꝫ solum proceditur de iure communi, vt habetur.ff.de ven.inspi.l.j.§.ex h rescripto.ď admi.tut.l.j.de vsi.feu.c.j.hic finit lex cornelia.incipit consuetudo regni.col.x.C.qui bo.ce.pos.l.j.ff.si quis ius di.non obtemp.l.j.in fi.ff.ad leg.iul.pec.l.cum eo autem .C.quomodo ⁊ quan.iudex.l.consentaneum.per Bart.in.l.j.§.⁊ post operis.ff.de non.ope.nun.per Guil.in Specu.de primo decreto.§.ij.ad fin.per Joan.and.in addi.eiusdem operis sup rub. de cessio.actio.

¶ Quandoqꝫ diffinitiue ponuntur in banno ex forma statutorum quibus cauetur quod in criminalibus contra absentes contumaces possit ad diffinitiuam sententiam perueniri, ⁊ quod citati certo modo non comparentes habeantur pro confessis, ⁊ imponatur ea pena siue in banno ponantur pro illa pena que deberet imponi contra presentes, ⁊ quod talia banna contra illos qui postea capti fuerunt debeant intra breue tempus executioni mandari.

¶ De primis quidem quatuor speciebus in presenti opusculo nō tractabitur, nisi quatenus opus fuerit ad decisionem eorum de q̄bus agitur, ⁊ ad discernendam separationis rationem. Sed interpositis aliquibus de quinta specie, lꝫ paucis vt infra patebit ď his vltimis bannitis qui dicuntur banniti nostri temporis erit huius tractatus materia principalis assumpta ex dictis Jaco.de arena. qui breuem tractatum compilauit, ⁊ plures questiones disputauit Cyn.qui super eo fundatus aliqua tractauit in d.l.j.C.de hered. insti. Bar.in lectura, ⁊ in sua disputatione, de qua supra. Alber. de Ghan.in opere suo de maleficijs. Alber.de rosa.in vlti.parte sui operis super materia statutorum, ⁊ etiam aliqualiter in alijs ꝑtibus, ⁊ Jo.an.in pluribus locis, ⁊ maxime in addi.super.d.§.sequitur

quitur in ti. de accu. versi. quid si quis. ⁊ aliorum de quibus omnibus inferius, vt occurrunt mentio suis debitis locis non occultabitur, vt sic que forte ratione viua non placerent, saltem placeāt auctoritate, ⁊ etiam que sine auctoritate aliorum dicentur facilius audaciusqꝫ possint corrigi, ⁊ emendatione suppleri.

¶ Ad hoc autem tractandum premitto tale statutum de quo vltimo loco mentio facta est, scilicet quod contumax habeatur pro cōfesso ⁊c. de iure valere per. l. omnes populi. de iust. ⁊ iu. cū ibi no. C. de asser. tol. l. ij. ⁊ per infinita iura que alle. per Guil. in. d. §. sequitur. in prin. in quibus contumax de iure communi habetur pro confesso. quod etiam tꝫ Joan. an. in. c. veritatis. de dolo. ⁊ contu. ⁊ Bal. in vsi. feu. in tit. de pace iur. fir. §. iniuria. ad quod in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. de libe. ⁊ posthu. ⁊ allega. glo. quam dicit non esse alibi in. l. locorū. C. de oī agro deser. li. xj. vbi gl. dicit ꝙ talis contumacia est ficta probatio. An autem alia statuta de quibus supra mētio facta est valeant, vel non, dicetur suis locis dū de illorum effectu tractabitur. Et vt ex diuisione iuxta iuriscōsulti doctrinam materia clarius dignoscatur. Hic tractatus diuiditur in tres partes principales. quia,

¶ Primo tractabitur de tempore vsqꝫ quo dicatur quis bannitus. Adeo quod contra bannum nullum restet iustitie remedium, in quo tēpore examinabuntur questiones illi tempori congruētes.

¶ In secunda parte tractatus continebitur tempus post perfectum bannum, ⁊ quonsqꝫ durabit cum questionibus circa illud.

¶ Tertia pars principalis erit de tempore post finem bāni ⁊ q̄onibus, circa illud. Et vnumquodqꝫ tempus diuidetur in plures ptes. Quia primum in quatuor. Secundum in tres. Tertiū i duas vt in eis patebit.

¶ A primo igitur tempore exordium sumenti debet occurrere examen significatus huius nominis bannum siue bānitus, siue huius verbi bannire vel nominis verbalis bannitio, ⁊ vnde dicatur secundum doctrinam. l. j. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊. l. j. si cer. peta. Sed qꝛ in eius examine veniunt tangenda plura secundo tempori cōgruētia, ⁊ maxime dum tractabitur de his que tales banniti perdāt illi parti talis examinatio reseruatur.

¶ Et primum tempus expediam hoc modo, qꝛ postquam in tractatu ⁊ sic in domo bannitorum versamur, in qua nemo eorum maior est. l. apud. ff. de manu. vin. sumam principium ab eis.

¶ Diuido ergo primū vt predixi in quatuor partes ⁊ erit prima.

¶ De his qui possunt banniri siue in banno poni.

¶ Secunda de his qui bannire possunt.

¶ Tertia de solennitatibus in banniendo requisitis.

¶ Quarto an tali banno liceat querelare.

¶ Et circa dicta tempora examinabuntur statuta supra in principio relata cum suis questionibus quas vt facilius contingat reperiri, vnicuiqꝫ particule premittam distinctim titulos suarum questionum. Sunt igitur vt ad rem veniam prime partis primi temporis, scilicet de his qui possunt banniri, siue in banno poni tituli questionum siue rubrice infrascripti.

S V M M A R I V M

1 Primo traditur regula generalis.
2 Queritur an exceptio ex conditione persone inquisiti vel accusati resultans possit ante litem contestatam opponi ad impediendum banni prolationem, ⁊ inseritur etiam de exceptione pp defēsionē vel vindictam ex forma statuti cōpetenti.
3 An semel bannitus possit iterum banniri.
4 An bannitus delinquens in loco a quo est bannitus possit conueniri in loco in quo moratur.
5 An vniuersitas possit in banno poni.
6 An formato processu contra filios Titij non expressis nominibus proprijs possint ijdem filij eodem modo in banno poni.
7 An vna pars expulsa de ciuitate puta Ghibellinorum, possit ex contumacia banniri ab ea que in ciuitate remansit.
8 An ex banno dato contra aliquem, puta Titium possint affici filij descendentes, ⁊ si possent, qui in tali banno comprehendant.
9 Quid si banniatur stirps vel latus Titij.
10 Qui filij ⁊ alij comprehendantur, an nati tantum, an nascituri tantum, an omnes.

1 ¶ Prima pars primi temporis.

Primo igitur quero† qui sunt illi qui possunt virtute dicti statuti ꝙ dixi valere in banno poni. Et quidem hoc primum faciliter expeditur. omnes enim illi qui possunt ex delicto presentes diffinitiua sententia condemnari poterunt absentes citati secundum formam statuti non comparentes tanquam confessi banniri. Et sic secundum regulam. l. j. ff. de preto. stip. sequitur quod omnes illi qui presentes non possent condemnari non poterunt banniri. Et ideo qui ex delicto non tenentur siue qui tenerentur, sed de iurisdictione inquirentis vel aliter procedentis non existunt siue exēpti sunt, non poterunt in banno poni, vt habetur. ff. de furt. l. infans. de fal. l. impuberem. ad. l. aquil. l. si putator. C. de fal. mo. l. ij. ⁊ si aduer. delic. l. j. ⁊. ij. cum si. quod sine dubio verum est, si iudici constat illos esse tales secundum no. ff. de re iud. l. quesitū. ⁊. l. furioso. ⁊ q̄ habetur per Inn. in. c. preterea. de dila. ⁊ per doc. i. l. ex quacūqꝫ ff. si quis in ius vo. non ie. per Cy. in. l. generaliter. C. de episco. ⁊ cle. per Bar. ff. de iudic. l. non videtur. ⁊. ff. de iurisd. om. iu. l. cum quedam puella. Si autem ei non constaret illos esse tales, procederet quandoqꝫ iudicium vt dictis iuribus. ⁊. ff. fami. hercis. l. cū putarē. iunctis. ff. d pen. l. absentem. ⁊ de iudic. l. omnem. In quo examinandum esset an minor possit in banno poni. de quo Alber. preallegatus posuit vbi. s. in. lxxix. q. referens opi. omnium q̄ habentur in. l. clarum. C. de aucto. prestan. ⁊ in. l. cum ⁊ minores vos C. si aduer. rem indic. ⁊ in. l. non eo minus. C. de procur. ⁊ in. l. si tutor. C. in qui. ca. in inte. resti. non est ne. Nam aut habet curatorē ⁊ interuenit, aut non, vel non habet, vt ibi plene per doc. in quo nō insto, qꝛ vt predixi a docto. ibi plene traditur.

¶ Unum tamen nolo omittere quod interlocutoriam quam facit statutum vt quod contumax habeatur pro confesso patiuntur minores, vt habetur in. d. l. cum ⁊ minores. ⁊ est nota. dictum Bar. in. l. fi. eo. tit. si aduer. rem iud. per quod iam obtinui valere iudicium vsqꝫ ad fictam litis contestationem que inducitur ex forma statuti elapsis quinqꝫ diebus vtilibus a die prime citationis licet pro pupillo non comparuerit tutor cum illam iuris interlocutoriā patiantur minores etiam indefensi vt dictis iuribus.

¶ Est tamen cautius quod iudices scientes inquisitū vel accusatum esse minorem ei curatorem constituant. insti. de cura. l. inuiti. vt sic eo comparente teneat iudicium secundum Albe. vbi. s. Sed tunc cessabit bannum, qꝛ illud datur in contumacem. Et ideo cum vt dixi valeat citatio ⁊ processus iudice ignorante ⁊ inducat a statuto interlocutoria per quam habetur pro confesso, forte verior est sententia que habet tale bannum valere, licet subiaceat beneficio restitutionis in integrum, secundum not. tamen in. l. si minor. xxv. annis. omissam. ⁊. l. auxilium. §. in delictis. ff. de mi. ⁊ per Bar. in l. j. §. nuntiatio. de no. ope. nun. Et ad suppletionem ⁊ declarationem huius prime generalis questionis, vide in addi. Spec. in tit. de primo decreto. §. sequitur. ver. sed pone. ⁊ seq. ⁊ que dicam. j. in j. q. ij. partis huius primi temporis.

a Secundo quero. † Formata inquisitione vel accusatione de crimine cōtra aliquem taliter quod ex sui figura procedat inquisitio vel accusatio an ille inquisitus vel accusatus possit defendi ante litem contestatam excipiendo quod etiam si vera essent contenta in processu procedi non posset, quia ille contra quem proceditur erat infans vel furiosus, vel faciet ad sui defensionem, vel ad vindictam ex forma statuti, vel qui aduersarius potuit impune offendi virtute statuti, puta qꝛ malpagus vel bannitus: Et videtur dicē. quod nō, quia tales exceptiōes tangunt merita cause, ergo non possunt ante litē contestatam examinari. C. de proba. l. exceptionem.

¶ Sed non insistendo in verbis, contrarium credo ⁊ ita pluries seruari vidi. Ubicunqꝫ enim per exceptionē propositam in viā dilatorie ostenditur accusantem siue inquirentem non habere ius accusandi vel inquirendi, vel illud quod est propositū non esse delictum semper potest non ad effectum absolutionis diffinitiue, sed ad impediendum processum proponi ⁊ probari. Talis enim exceptio contestationem impedit. C. de his qui ad eccle. confu. l. si seruus. ⁊ ne quis ve. re. l. ij. ⁊. l. item apud labeonem. §. quod ait. ff. de iniur. ⁊ de adul. l. si maritus. §. prescriptiones. secundum Jaco. de arena. ⁊. ff. de nego. gest. l. si pupilli. §. videamus. secundū Bar. in. l. eleganter. §. si quis post. de condi. indebi. ⁊ de iurein. l. nā ⁊ postea. in prin. ⁊ in. l. absentem. in fi. ff. de pe. quod etiam sequitur Bal. in. d. l. exceptionem. ⁊ sic poterit per hanc viam bannū impediri. ⁊ etiam per procuratorem sine dubio in criminibus in quibus potest interuenire. In alijs autem restat disputatio de qua p doc. in. l. reos. C. de accusa. ⁊ in. l. j. ad leg. fal. de plag. ⁊ in. l. seruum quoqꝫ. §. publice. de procur. ⁊ plene per Bar. alios referētem in. l. pe. §. ad crimen. de publi. iudi. quod tanquam extra propositum ad presens non prosequor, sed dicam. j. in. ij. parte secundi temporis. q. xiiij. vbi melius cadit.

¶ Si autem de themate questionis plenius videre velis, vide in.xxxvij.q. Alberici predicti vbi post relationes opin. cõcludit exceptionem predictam posse ante litem contest. opponi.

¶ Unum tamen nota quod non semper annullatur processus, licet tali exceptione repulsa iudex procedat ad banni dationem facta pronunciatione quod talia debeant post litem contest. reseruari, & factis citationibus secundum formam statuti vt habetur in.d.l. exceptionem & C. de dilatio.l.a procedente.cum similibus. De quo tamen in.ij.qõ.ij.partis temporis aliqua vtilia per briuis tangentur in.iij.parte. Si autem inquisitus compareat & confitetur se occidisse Titium bannitum. An dicatur excipere, & sic existente vero non debeat condemnari. Vide Bal. qui tenet quod si p acta archiui publici constat de bãno.talis sic confitens debeat absolui, vt in.l.j.C.de confessis.in.xvj.col.ver.iuxta hoc pone dicit statutum quod bannitus &c.

3 Tertio quero. † An ille qui semel positus fuit in banno possit iterum banniri: Et videtur quod non, q semel infamatus iterum infamari non potest. l.aut damnum.§.seruos.& ibi no.ff.de pen.& in.l.iij.C.vt intra cer.tẽ.cri.qõ ter.& ff.de his qui no.infa.l.iiij.§.ait pretor. Itẽ quia cũ sit semel ciuitate priuatus, amplius priuari non potest.ff.de verb.obli.l.decem. Item q cum non sit in ciuitate citari nõ potest, & sic contumax effici non potest, & ideo non succedit dispositio statuti. ff.si quis cautio.l.sed actio.& l.seq.& extra de cõsti.c.ij.

¶ Sed doc. communiter determinant contrarium q excommunicatus iterum excommunicari potest.xlvij.dis.c.quantumlibet. in fi.& extra.de sen.excom.c.cum pro causa.& c.officij.de quo in c.ita quorundam.de iudeis. Item q non debet pro pena premium reportare.ff.de interdi.& releg.l.relegatorum.§.fi.& de neg.gest.l. siue hereditaria. Et ita determinauit Guil.in preallega.§.sequit. de accu.ver.quid si quis.ita etiam videtur sensisse Cy.in.d.l.ij. & ita Bar.in.d.§.seruus. Ita etiam Alberi.predictus.in.xxvi. q.dicens Cy.ita tenuisse nisi sit bannitus taliter qui domicilium perdiderit per.l.eius.§.fi.ff.ad muni. Et ad argumenta contraria non respondet. Sed non obstat primo q infamatus vno genere infamie, scilicet iuris non potest iterum infamari eodem genere infamie, vt dictis iuribus, sed bene potest infamari diuerso genere, puta infamatus infamia facti potest iterum infamari infamia iuris. ff.de ritu nup.l.palam questum.§.que in adulterio.& l.fi.ff.õ req. re.secundum Ray.in.d.l.ij.quod etiam sequitur ibi Bal. Non obstat quod amplius priuari non possit ciuitate &c. q aliquando imponitur pena priuatiua supra quam est reperire maiorem priuationem, vt in sententia excommunicationis que continet priuationem ad tempus, & potest alia priuatio adijci, ita in proposito, quia prima priuatio non extinxit habitum secundum Bal.in.d.l.ij.

¶ Sed in hoc clarius dicendum est quod aut primum bannum fuit pecuniarium, vel ad aliquod membrum, & tunc nihil nocet qn possit iterum in pecunia vel alio membro, vel ad mortem banniri. Sed si fuit bannitus ad mortem etiam iterum banniri põt. Pluribus enim modis & causis potest mors inferri. Est tamen verũ qõ in pena non reiterabili, vt in morte executio facta ex vno extinguit omnia alia banna, vt insti.qui.mo.tolli.obli.in prin.& §.j.

¶ In pena vero reiterabili non est ita, & ideo condẽnatus in mẽbri abscissione ex duabus causis, duabus vicibus passus est executionem vnius membri ex vno banno poterit peti executionem alterius ex alio, etiam si opus sit banni alterationem, vt.d.l.ij.& qõ ibi per docto. Facit.ff.de iniur.l.filius iniuriam.

¶ Ultima vero ratio que est quod non videtur posse in contumacia constitui non obstat pro cuius determinatione clariori quã sit illa que ponitur per Jo.an.in addit.ad dictum.versi.quid si qs. & tangit Albe.vbi.s.

¶ Aduertendum quod aut questio se habet, an possit iterum bãniri in eodem loco in quo bannitus fuit.& dicendum est quod non l.licet.§.pe.ff.nau.cau.sta.nisi in casu quo non fuisset bannitus in pena debita, quo casu an computetur prima pena in secunda, vel si prima fuisset soluta reperi possit. Vide no.dictum Bal.qui dixit quod non, in.l.fi.C.de fideicõ.libe.per glo.ibi positã & p aliã in.l.si vsufructus legatus.§.fi.ff.de vsufruc.ad quod no.etiã per eum in.l.j.& ij.C.de spor.vel nisi secundum materiam.l.senatus. ff.de accu.& quod habetur in.l.quid ergo.§.pena grauior.de his qui no.infa.scilicet an possit iterum cognosci propter adiectionem noue qualitatis. Quo casu etiam vide an primum bannum cõputetur scdõ. Bal.in.l.q diximus.ff.quod met.causa.

¶ Aut an possit in alio loco.puta q fuit bannitus in loco malefici puta Bononie.inquiritur nunc in loco originis, puta Florẽtie vel econtra, an iterum banniri potest. In primo enim loco non fuit punitus effectiue.& ideo non obstat dicta regula quod semel fuerit cognitum per.d.l.senatus. Faciunt no.per Bar.in.l.non solum.§.si mandato.ff.de iniur.& in.l.sed si amici.de adul. Et õ isto casu defectu citationis non potest obstare. Potest enim ibi citari & conueniri.l.j.& ij.C.vbi de cri.agi opor. Et ita disputãdo terminauit Jac.de bel.quam posuit super.d.l.j.proxime alle.& eius effectum refert & sequitur Jo.an.in addi.Spec.in ti.de cõpe.in di.adi.§.j.ver.quid si venit. Et de verbo ad verbum posuit, & sequitur Albe.vbi.s.q.lxxvj.quam hic causa breuitatis nõ infero.idẽ tenet Bar.in.l.sepulchri.ff.de sepul.vio.vbi dicit se ita pluries iudicasse & consuluisse, & ibi vide.

¶ Si vero queritur an pro crimine possit iterum banniri. Dicendum puto quod aut commiserat illud crimen de quo nunc proceditur antequam fuerit bannitus & idem potest etiam citari, & ibi cõueniri, vt in dictis iuribus.& l.i.in fine.& ibi per Bartol.ff.de requiren.re.

¶ Si vero commisit postea, tũc aut illud commisit in loco a quo bannitus erat, & idem q siue sit locus originis, siue alius ratiõe delicti ibi sortitur forum, & poterit conueniri, vt.d.l.j. Nec predictis obstat quod cum inde sit bannitus non citetur ad locum sibi tutum & per cõs non videatur artari a citatione, vt no.ff.ad treb.l.de etate. Et est casus in.l.ij.§.penul.in fi.ff.si quis cau.& quod nota.per Jaco.de are.qui dicit exititios terre non artari ad comparendum ibi citatos i.l.fulcinius.§.quid sit latitare.& l.ad cognitionẽ.qui. ex cau.in pos.ea.& quod no.per glo.in.c.statutus.de rescri.lib. vj.& in.l.ij.ff.si quis in ius vo.non ie.& ne quis eum qui in ius vo. est vi eximat.l.sed eximendi in fi.sicq cum citatio sit nulla nõ possit parere effectus contumacie.C.ne de sta.defunc.l.si pater.& qõ no.per Bal.in.l.j.C.ne ex deli.defun.q aut sibi imputare dz, q se propter delictum suum in illa necessitate posuit, & sic e. non succurrendũ.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui satisda.cog.& qui.ex cau.maio.l.qui data.cum si. Aut si hec solutio non pcedit quasi satis punitus videatur propter primum bannum, vt dixit Jo.an. in.d.ver.quid si bannitus.cum possit contra talem suspitionẽ prouideri.non potest talis causa allegari. Aut enim causa ob quam citatur est talis in qua potest procurator interuenire & potest illum mittere.ff.de mino.l.papi.exul.& sic non ob.c.veniens.de accus. per Jo.an.vbi supra proxime allegatum. Aut est talis cã in qua non potest interuenire procurator, & potest securitatem & saluum conductum petere qui sibi a iudice dari dz, vt plene per Bar.in l.is qui reus.de public.iud.per illum tex.cum glo.& per Bald. in.l.j.C.de here.in.& dicam.j.in.ij.tem.parte.ij.q.xv que fidantia & securitas regulariter tollit suspitionem. Fateor tamen quod si talis securitas esset fragilis, vt ibi dicam vel propter conditionem iudicis qui solitus est tales fidantias non seruare.l.non omnis.§. a barbaris.ff.de re mili.vel ex alia causa.vt tangit Joã.an.in.d. ver.quid si quis. Tunc posset habere locum dubitatio de qua ibi per.c.accedens.vel lite non conte.& l.& qui ita.§.j.ad treb. Securius tamen credo tenendum fore quod talis exceptio locum non habeat cum a sua culpa perfecte non punita procedat, quicqd dicat Jo.an. Quousq enim pena non sit perfecte imposita punitus non dicitur.l.j.& ij.C.de spor.& d.l.j.senatus.& per Bar.in.d. l.sepulchri. Cõmuniter tamen huic dubio subuenitur per statuta que disponunt quid seruandum sit cum proceditur contra bannitos. Si autem fuit bannitus in loco domicilij ratione originis vel incolatus, & alibi nunc delinquit, & contra eum proceditur nõ in loco delicti, sed in loco originis vel incolatus maior est dubitatio, vt pz ex his que breuissime refert & non decidit Jo.and.vbi.s. Dicẽdum tamen est quod si ex primo banno non perdit domicilium illius loci a quo bannitus est, ibi poterit conueniri vt supra dictum est, & habetur per Bar.in.l.adulter.in prin.ff.de adulte. An autem perdat ex ipso banno domicilium vel non, dicetur.j.in ij.tempore.parte.j.q.v.dum tractabitur que perdant banniti, & in qõ. xlv.per que suppleas hec vltimo dicta.

4 Quarto queritur etiã circa predicta. An bãnitus delinquens in loco a quo est bannitus possit cõueniri in loco i quo moraẽ, puta Florentinus bannitus de Luca offendit Lucanum in districtu Lucano, reperitur Senis. Queritur nunquid ibi possit accusari & conueniri & exinde banniri: dixit Guil.quod sic, cum non sit spes quod Lucam reuertatur vt ipse ponit in Spe.de compe.iudi.adi.§.j.ad finem.ver.sed pone quidam. Ubi vide q etiam tenuit Bar.in.l. relegatorum.§.interdicere.ff.de inter.& rele.per illum tex.

5 Quinto quero † an vniuersitas possit poni in banno siue collegium aliquod. Nec questio fuit antiquitus multum examinata.s.an possit delinquere & puniri

& puniri & qualiter. Et finaliter concluditur quod potest & delinquere & condēnari, vt habetur in. l. metū. §. animaduertendum. ff. q me. cau. & l. sed ex dolo. §. j. ff. de dolo. plenissime per Bart. alias referentem in. l. aut facta. §. fi. de pen. Que vitande superfluitatis causa hic non inseruntur.

¶ Aduertendū tñ q vbi bāniri potest sm ibi non dz seruari forma in citationibus que traditur per eundē Bar. in extrauagā. ad reprimendam super verbo, citati. Quibus citationibus factis vt ipse dicit, vniuersitas contumax constituitur q dz intelligi. s. post quam post citationē potuit congregari. Ante enim non potuit cō tumax reputari. ar. ff. de lib. vni. l. j. in fi. Et ideo caueant iudices, congruum terminū in citatione assignent. Potest et iudex talem vniuersitatē z quem procedit cogere ad creandū syndicum qui eā defendat, & ex cuius citatione facilius possit contumacia constitui sz Jac. de are. in. l. iij. ff. de fideicom. lib. & Inno. in. c. romana. de sen. excō. q sm Bal. intelligitur q possit cogi ad creandum syndicum ad litem tm, vt ipse no. in. l. j. in fi. ff. q cuiuscz vni. nomi.

¶ Et aduerte an ex contumacia talis defensor possit in banno poni ad ea que habentur in aucten. item nulla & in auc. iubemus. de sac. san. eccle. & in. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di. non obtem. & ibi plene per doct.

6 **Sexto quero** † an formato pcessu z filios Titij nō expressis nominibus possint ijdem filij in bāno poni. Et differentia huius qōnis a precedenti est manifesta, q ibi cōueniuntur plures vt vniuersi, hic vt singuli. Hec q̄stio ponitur per Albe. vbi. s. s. in opere statutorum parte vlti. qō. xlviij. & ibi primo allegat ad negatiuā, q quis dz nominatim exheredari. ff. de libe. & posthu. l. ij. & nominatim dz quis excōicari, extra de offi. ordi. c. ij. & ibi in glo. & xj. q. iij. c. excellentissimus. ergo & bāniri alias snia banni videtur inualida tanquam incerta. C. de sen. que sine cer. quan. per totum.

¶ In zrium quod imo valeat. ff. de inin. l. iiij. §. nominatim. & de libe. & posthu. l. titius. & l. nominatim. & ff. si cer. peta. l. certum. Concludit q aut aliqua parte actorū ztinet qui sint filij siue heredes, & vz bannum, alias non. ff. de re iudic. l. in summa. & l. ait pretor. §. j. & C. d sen. que sine cer. quan. l. ij. & l. hac consultissima. C. qui te. fa. pos. & quod ibi no. Et subdit q si bānitur quis vt heres quod ei agenti nomine proprio obstat bāni exceptio, de quo dicum j. in. j. parte secundi tēporis. q. lxxj. Ad ppositū aūt puto q si ex tenore accusationis vel inqsitionis apparet de qbus filijs, siue de qbus heredibus intelligitur, & sic et in citatione ne reddat incerta. l. aut q aliter. §. j. ff. q vi aut clam. valeat pcessus & bānum per dicta iura. Facit not. in. l. demonstratio. de condi. & demon. Et vide q̄ dicam. j. in. iij. parte huius primi temporis. q. vlti.

7 **Septimo quero** † an vna pars expulsa de ciuitate, puta pars Ghibellinorū possit bāniri ab alia que in ciuitate remansit: Hec qō formato themate q pars intrinseca elegit ptātem post expulsionē alterius ponitur per Albe. vbi. s. q. lxxviij. Et primo arguit q possit in banno poni, q omnis vocatus ad iudicē venire tenetur. l. j. si quis ius di. nō obtem. Item q contumax est in dolo. l. non potest. de regu. iur. ergo puniri potest. ff. de penis. l. absentem.

¶ In zrium arguit q iusto metu absunt, & sic restituerētur. ff. qb. ex cau. ma. l. j. ij. & iij. ergo fortius eis datur exceptio. l. inuitus. §. cui damus. de reg. iur. Itē q ptās non est potestas extrinsecorū, q per eos non fuit electus, ergo &c. C. de sum. tri. & fid. cath. l. j. & si a non compe. iudi. per totum. Item q ptās nō fuit legitime electus cō non consenserint extrinseci, in auc. de defen. ciu. §. sed interim. Item q saltem debuerant interesse electioni due partes. l. nulli. & l. plane quod cuiuscz vni. no. ergo &c. Tz hanc scdam partē si pars extrinseca fuit expulsa dolo vel culpa intrinsecorum, alias tz p̄imā per iura & rōnes. s. alleg. & adducit q not. in. l. si quis ingenuā. §. in ciuilibus. ff. de capti. Sed hec qō aliter est inuestiganda. Nam aut potestas qui z expulsos procedit fuit electus añ expulsionem eorum & tunc cū proponatur eum esse iudicē illosqz tēpore delicti in inquisitione siue accusatione narrati fuisse sibi subditos, restat q z eos potest pcedere quēadmodum z singulos delinquentes. Sz an constituant in contumacia pp hoc, q ad locum sibi non tutum citari dicanē. Recurre ad ea que dixi. s. q. iij. & q̄ dicam statim sequenti mēbro. Si autem fuit electus post expulsionē dicte partis. tunc aut fuit electus post electionarios antea factos vel virtute statuti antea facti & eius ordine seruato & idem, q eadē ratione eorum est potestas sicut extrinsecorum. Si vero fuit electus virtute noui ordinamenti facti a parte intrinseca, tunc recurrēdum est ad qōnem illam que habetur in. l. omnes populi. de iust. & iure. vcz an pars predicta intrinseca possit condere statuta. In qua. q. Bar. in. d. l. oēs populi. in. ij. q. ij princip. vers. sed quero dixi, distinxit hoc modo. Nō si aliqui absunt de ciuitate voluntarie, & tunc remanet omnis potestas in presentes. argu. ff. de tuto. & cu. dat. ab his. l. vbi absunt. & C. de decur. l. nominationum lib. x. Si vero sunt expulsi aut ad eos expulsos competebat ius condendi statuta, aut non. Si non cōpetebat. v. g. q expulsi non erant de consilio, & tunc non ob. illorum expulsorum absentia, q illi qui remanserunt in ciuitate potuerunt statuta facere. ff. de orig. iur. l. ij. §. deinde cū essent. vbi dr q ad remanētes in ciuitate remansit potestas condendi leges. Si vero competebant vt q erāt de consilio, & tunc aut sunt expulsi ex ista causa, & adhuc ad remanentes remanet potestas condendi statuta, q cum illi non obedierint ciuitati sue perdiderunt oia iura ppria sue ciuitatis, de capt. dimi. l. amissione. & sic perdiderunt ius cōdendi statuta. & sic potestas remansit apud presentes. Si vero fuerunt expulsi sine iusta causa forte p inuidiam, & tunc lz statuta facta per remanentes seruētur forte q̄tum ad eos per. l. per fundum. ff. de ser. vrb. pre. tamen in preiudicium expulsorū non valent ne ex sua negligentia beneficiū zsequātur. ff. de fur. l. itaqz fullo. Et hanc distinctionem sequitur ibi Rai. in repe. q̄ fecit post repetitionem Barto. inducens pro confirmatione eius q dr qñ expulsi fuerunt eorū culpa perdere iura ciuitatis, q censent rebelles sue ciuitatis vt. C. de deserto. & occul. l. ij. li. xij. & sic perdunt ius condendi statuta. l. fi. ff. de legatio. Dicit etiā vltimum dictū esse verum, quo dicitur nō valere in preiudiciū expulsorū. et si pars expulsa de ciuitate erat minor pars cum maiore partis violentia ei nocere non dz, nisi quo ad possessionem pdendā. ff. de acqui. pos. l. clam possidere. §. fi. cum. l. seq. concludēs qō illud statutū factum a parte intrinseca nō tenere et quo ad presentes in iure totius populi, sed in iure proprio eorum condentiuz sic vt. d. l. per fundū. ar. ff. de ma. cōue. l. j. §. j & ad. l. qui maior. ff. ad mu. cum si. Rñdet q illa locum non hz quando minor pars impeditur facto maioris argu. de reg. iur. l. non debet alteri & de dolo l. j. §. non fuit. & q vi aut clam. l. j. §. sed aristo. Et ex his inferē qō si fuerint iuste expulsi possunt in banno poni, nec possunt allegare se citati ad locū non tutū per ea que dixi. s. in. q. iij. Si autem iniuste fuerunt expulsi, non possunt de iure bāniri. Sed dubitaē qualiter possunt obuiare bannō, dic q hoc casu sine dubio poterūt syndicum zstituere ad eorū iustitiam zsequēdā. l. j. §. j. q cuiuscz vni. no. & l. si quis a filio. §. si parti. sm Lau. de ramp. & Bartol. ff. de leg. lz Dy. ibi aliter dixerit. Et ibi habes p Bar. q pars expulsa & pars intrinseca etiam separatim pñt submittere ciuitatem, q ibi Bal. intelligit verū, nisi quo ad superioris p eiudicium per not. p Inno. in. c. cum ex iniuncto. de no. oper. nun. Ad q adde q habetur per Host. in. c. ij. de ma. & obe.

8 **Octauo quero.** † Formatus est processus p viā acquisitionis vel inquisitiōis contra Titiū & semproniū ex eo q fecerunt seditionē in populo, & factis citationibus de Titio & Sēpronio sm formā statutorum. s. relati iudex posuit in bāno Titium & Sēproniū & eorum filios & descendentes, eosqz priuauit officijs & honoribus ciuitatis. Queritur an valeat tale bannum. Hec qō requireret examinationem an cōmittens seditionem in populo &c. dicatur cōmittere crimen lese maie. vt sic in eo & filijs locū habeat. l. quisqs. C. ad. l. iul. maie. de qua qōne dicā. j. in suo loco. parte. j. scdi tēporis. q. xvj. Et presupposito q nō, videndum restat an dictus iudex potuerit dictos filios sic cōdēnare, & q vt dixi. s. q. vj. ex defectu nominorum propriorum snia non potest dici nulla.

¶ Restat videndū an ex alijs capitibus. Et certe dōm est primo q tale bannū est iniquū & z diuinā legē, que se habet vt filius patris non portet iniquitatē. Item z humanā que se hz quod delicta suos auctores teneant nec vlterius pgrediantur. C. de pe. l. sancimus. & ibi concor. in glo. Ac etiam q et vbi aliquis ex alterius delicto punitur, non tenet qñ contra principalem ob contumaciaz ferē snia. ff. de euic. l. si ideo. cum concor. C. de pig. l. preses. & ibi gl. per Dy. in. l. j. ff. quando ex fac. tu. & per Bar. in sua dispu. d qua in. l. cum filius. in prin. de ver. obli. & q dicam. j. in. j. parte secundi tēporis. q. xxxiij. Scdo dōm est q est nullum ipso propter plura. Primo q nullus est formatus processus z tales filios & descēdentes. Et sic restat q bannum & snia essent nulla si daretur. C. de sen. l. prolatam, & de pe. l. qui sniam. ff. de pub. iud. l. inter accusatorem. & l. absentem. de pe. & de iudi. l. oēm. Secunda rōne eēt nullū, q nō fuerunt citati explicite nec implicite. l. nam ita diuus. de adop. ff. de re iudi. l. de vno quoqz. cum si. qui defectus est talis q et si ex forma statuti phiberet snias latas pro maleficio dici nullas aliqua ratōe vel causa talis nullitas non diceretur exclusa cū enim sit de iure naturali a defensione procedens non intelligitur

a statuto exclusa quantumcunqz generalibus verbis nullitatē exclu dat. habetur in cle. pastoralis. de re iudi. ꝛ per Bart. plene in ex trauaga. ad repremendū. ꝛ dicā. j. in. ij. tem. parte. ij. qō. xxiiij. si cut nec intelligit̄ exclusa nullitas a carentia iurisdictionis ꝓcedēs vt no. in cle. j. de sequest. pol. ꝛ fruc. ꝛ in. l. nō erit. §. dato. ff. de iu reiur. Et hoc q̄tū ad. j. partē qōnis. ex qua pȝ ꝙ titulus. ij. qōnis est inpfluus. Sȝ si forte diceret̄ ex aliquo statuto talē sniam vale re, vidēdū arbitro: ēt sup eo. Et primo vr̄ dōm ꝙ a tali snia oēs filij ꝛ descendentes afficiant̄. Filij. n. in legali dispōne ēt ad vlte riores extendūtur. ff. de verbo. sig. l. filij. ꝛ plene. eo. tit. l. liberoꝝ. Et fortius hoc verū est pp verbū descendentes in themate positū ꝙ vsqz ad decimū gradū in lege vr̄ extēdi. l. fin. C. de suis ꝛ legi. ꝛ ꝙ ibi no. ꝛ ꝙ hr̄ i auc. de testi. fide. §. codicillū. ꝛ. §. seq. col. ix. si in lege. ergo in snia, qꝛ ptās vnius ad aliā adequat̄, vt no. p glo. not. in. l. cū quasi. §. si plures. ff. de fideicō. li. Sȝ qꝛ sine dubio talis di positio est odiosa ꝛ ꝯ naturalē ꝛ ciuilez ratiōnē vt est dictū sine du bio restringenda est. Et iō nō puto vltra nepotes extendi ꝫ ea q̄ habentur per Cy. in. l. voluntas. in vlti. q. C. de fideicom. Et qꝛ in voluminibus habentur, vt premisi aliter non insisto.

9 **Nono ergo quero** † stante statuto ꝙ valeat ta le bānū ꝛ ꝓlatū sit contra latus ꝛ stirpē Titij qui cōprehendant̄ in dicto bāno: Ad cuius d̄ terminatiōnē premitto, ꝙ q̄nqz lex siue snia vel homo vtitur ver bo, familie. Et tunc quos ꝛ quot cōprehendat ꝛ vsqz ad quez gra dū habet̄ in aucten de testi. §. codicillū. ꝛ. §. seq. ꝛ. C. de verb. sig. ꝛ l. fi. ꝛ. ff. de verb. signi. l. pronuntiatio. §. familie. Aliq̄n noie filio ruȝ. ꝛ de hoc hr̄ vbi proxima. q. dictū est, ꝛ per Cy. ēt in. l. liberti nū. C. de iterdi. ma. p Bar. ꝛ alios in. l. gallus. §. instituens. de li. ꝛ postbu. Interdū nomine sobolis. de hoc hr̄ in. l. fi. C. de bo. dā. ꝛ ff. sol. mat. l. j. Q̄nqz noiatur proles. de hoc. C. de epis. ꝛ cleri. l. of ficiales. ꝛ. l. ne diutius. C. de agri. ꝛ censi. li. xj. Q̄nqz appellat ꝓ geniem. C. de emā. lib. l. pe. interdū ꝓsapiā. de hoc hr̄ in. l. si qs ex corporeo. C. de muril. lib. xj. Aliq̄n gentē. ff. de proba. l. ij. Ali quādo vtit̄ noie liberoꝝ. de quo in. l. cognoscere §. liberoꝝ. ꝛ. l. li beroꝝ. ff. de verb. sig. interdū noie posteroꝝ. ff. de iure imu. l. j. ꝛ iiij. ꝛ. ff. de vac. mu. l. vacatio. Q̄nqz noie descendētium. de hoc in l. fi. C. de suis ꝛ le. ꝛ. d. auc. de testi. fidei. Q̄nqz promiscue imiscē tur nomina supra dicta simpliciter. de hoc habetur in. l. quod his verbis §. fi. de lega. iij.

¶ Si vero adijciat̄ ꝑpetuo vel in ꝑpetuū, tunc nullatenus fit re strictio vt habet̄ in. c. felicis. de pe. ꝛ in. c. j. de schisma. li. vj. ꝛ hr̄ p Jac. de bel. in ꝑealle auc. de testi. fidei. Q̄nqz fit mētio stirpis ꝛ tunc eodē mō vr̄ de descendētibus debere intelligi, ar. iuriū pre dictoꝝ, quasi idē sit stirps, ꝛ proles, ꝓsapia, soboles, siue pro genies, ꝙ credo veruȝ pp pronomē, suā vel meā vel tuam. Colla terales enim non sunt stirps eius, sed ascēdētes. lȝ oēs sint d̄ stir pe illius ascendētis. Et ꝙ tunc de descendentibus intelligatur est tex. ꝛ ibi p Bal. in. l. si qs in suo. in prin. C. de inoffi. testa. De ge nere aūt ꝛ ḡnatione vide extra de here. c. statutum. ꝛ. c. vt cōmis si. li. vj. ꝛ de pe. c. vbicunqz. ꝛ Bal. in. l. cum acutissimi. C. de fidei com. ¶ Et nota ꝙ si bāniuntur oēs hoies de tali ꝓgenie non cō prehendunt̄ existentes in ventre, ar. l. cum inter. ꝛ ibi Bald. C. de fideicō. libe. cui ēt adde ꝙ ipse not. C. de lib. cau. vbi dicit ꝙ ban nita muliere pregnante natus postea non est bannitus. lȝ ille text. facit in contrarium. sed dic vt ibi.

¶ Qui autem veniant in illis verbis. ꝛ totum latus Titij est du bitādum, qꝛ fratres sunt de eodē latere, hinc est ꝙ dicuntur colla terales. ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. sunt ex lateribus. Sȝ qꝛ fra ter lȝ sit de latere patris, non tn̄ est de latere fratris, imo vnusqsqz facit suū latus, sicut ꝛ suā lineam vt pȝ ad oculum. Sic ergo sicut coniuncti nobis ex latere non sunt ex nostra linea. ff. de gradi. l. j. ꝛ insti. eo. in prin. lȝ sint ex linea aui, ꝛ proaui. vt. C. de bon. mat. l. ēt ꝫm Bar. in consil. ꝙ incipit, qꝛ factū ꝛc. ita non sunt de nostro la tere, lȝ sint de latere patris vel aui nostri, qꝛ nulla est rō diuersita tis. Et sic in dicta ꝯdēnatione non cōprehenduntur collaterales aut ex eis nati. Qd̄ ēt ostenditur ratione. Negari non potest si di ceret̄ per aliquos ꝙ collaterales essent de latere Titij, ꝙ nō pos sit intelligi duobus modis. Uno vt intelligantur cōdemnati om nes qui sint de eodē latere, de quo est ipse Titius. ꝛ sic oēs a pa tre, siue auo descēdentes. Alio mō vt intelligantur solummō con dēnati illi qui sunt de suo latere possessiue hoc est de eo ꝙ ipse fa cit, ꝛ sic solum de suo non autem de latere ascendentis, sed in du bio semper debet intelligi condemnatio in minori significatu. l. in terpretatione. ēt. l. preses. ff. de penis. saltem in odiosis in quibus etiam sententia non extenditur. l. si patronus. §. si quis cum esset. de bo. liber.

10 **Decimo queritur** † an in tali condēnatione. s. filioꝝ lateris vel stirpis ve niant solummō nati, an solummō nascituri, an oēs tam nati q̄ na scituri. In hac qōne breuiter me expediam. Nā aut talis snia fert̄ sup crimine posito in. l. quisqs. C. ad. l. iul. maiest. ꝛ dic vt ibi p do cto. tȝ enim Cy. post Pet. ꝙ cōprehendentur solum nati postea ꝛ non ante. Aliqui tenent ꝙ oēs pp specialitatē illius legis ꝙ for te verius. Sȝ prius dcm̄ sapit eqtatē. si vero fert̄ pp aliud crimē. Tūc aut ex ꝓcessu formato ꝯ titiū ꝛ filios eo ꝛ hn̄te filios de quo dixi. s̄. vi. q. ꝛ tunc sine dubio solū ad tunc natos porrigitur. l. si qs in suo. §. legis. C. de inoffic. test. Processus enim non intelligitur formatus, nisi contra eos q in rerum nā sunt. ꝛ illi intelligunt̄ cita ti ꝛ non alij. l. in summa. §. fi. ff. de re indi. ꝛ. ff. que sentē. sine ap. re. l. pe. Si vero fertur ex processu solummodo formato ꝯ Titiū aut nullos tūc habebat filios, ꝛ d̄ necessitate dȝ itelligi de nascituris, vt snia aliqd operet̄ in casu in quo valeat talis snia. d̄ leg. j. l. si qū cum si. Si vero tunc filios habebat, dōm est ꝛ ita pluries vna cuȝ recolende memorie iuris consului, ꝙ ad tunc natos tm̄ talis snia porrigat̄, qꝛ verba snie regulariter ad tps presens porrigunt̄, arg. l. si ita. ff. de au. ꝛ ar. leg. ꝛ ibi no. per Bar. facit. l. si tibi man. §. is cuius bona. ff. man. ꝓ quo vide ꝙ dicā. j. in. ij. tem. parte. j. q. xviij. An publicatio bonorum bāniti porrigat̄ ad postea quesita et ad hāc decisionē faciunt que dixi. s̄. q. viij. Nec predicte ꝯclusiōi ob stat qō no. in. l. plȝ. ff. de li. ꝛ posth. qꝛ ibi loqtur in his que fauorē ꝯtinent. l. fauorē testamenti conseruandi, vt ibi no. Item nō obst. ff. de accu. l. ij. §. in filijs. ꝛ de pe. l. moris. §. iste fere. qꝛ loqunt̄ in his que a patribus in filios descendunt, que non possunt descende re in natos post illorum priuationē, pro quo facit ꝙ habetur in. l. diuo marco. C. de questio. ꝛ de iurepa. ff. l. diui fratres.

¶ Rubrica de his qui possunt bannire.

c **Expedita prima parte pri** mi temporis, venio ad scdam q̄ est, de his qui pn̄t ban nire. In qua continentur questiones infrascripte, qꝛ.

SUMMARIUM

1 Primo ponitur doctrina generalis.
2 An iudex procedens possit factis citationibus bannire exemptuȝ a sua iurisdictione, si nullus comparet exemptionem allegans.
3 An potestas vel alius officialis possit delinquentem ante tēpus sue cognitionis inquisitum vel accusatum bannire si maleficius fuit occultum.
4 Si cauetur statuto ꝙ de robaria cōmissa per annum ante nō pos sit cognosci an potestas possit bannire eum qui incepit derobo re per annum ante, ꝛ postea continuauit robariam.
5 An potestas possit bānire forensem alibi furantem, sed portantē in locum iurisdictionis portantis.
6 An formato processu pro pluribus maleficijs quoꝝ aliqua sunt punibilia, aliqua non, puta qꝛ iurisdictionem non hȝ possit iu dex aggrauare penam banni.
7 Capitaneus cognouit ꝯ occisores, ptās vult ꝓcedere contra man dantē, queritur an illum non comparentem possit bannire stan te statuto qui de eodē maleficio sine negotio de quo vnus rec tor possit cognoscere, alius non possit se intromittere.
8 Qui iudex possit bannire existentem in territorio Florētino, ꝛ ba listantem in territorio Bononiensi ꝛ ibi hominem occidentē.
9 An officialis possit ponere quem in banno pro iniuria facta sibi vel sue familie.
10 An potestas possit bannire aliquem alium officialem in officio de linquentem officio durante.
11 Queritur si sunt duo officiales quoꝝ vnus est ḡnalis, alius spālis an ḡnalis possit bannire illum q fuit attributus speciali.

¶ Secunda pars primi temporis.

1 **Primo ergo** † generaliter queritur qui pn̄t aliquē bannire. Ad hoc rn̄detur ꝙ d̄ iure cōi essent oēs illi q pn̄t deporta re seu relegare. l. j. §. deportatos. ff. de leg. iij. ꝛ no. ple ne p gl. insti q. mo. ius pa. pote. sol. §. relegati. ꝛ. §. cum autem. ꝛ plenius p Guil. in. l. imperium. ff. de iuris. om. iudi. Sed qꝛ recto res ciuitatuȝ lȝ equiparent̄ presidibus prouinciarum in aliqbus, vt habetur in. l. fi. C. de pres. lon. tem. nullam aliam habēt potesta tem

tem q̃ illã q̃ tribuunt eis statuta locorum vel sue electiones secun dum Jac. bo. in. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. ꝛ in auc. statuimꝰ. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Bal. in auc. cassa. C. de sac. san. ec. ꝛ Jo. and. in addi. Spe. super rub. de syndico. breuiter me expediẽs. Dico ꝙ omnes illi rectores quibus specifice ꝑ statutum concessum est vel ex eo ꝙ sit ꝯcessum merũ ꝛ mixtũ imperiũ. poterunt illi loco sub ditos ratione domicilij vbicq delinquentes ꝛ quoscunqꝫ ẽt non sub ditos alias. ĩ. suos limites delinquentes bannire seruata forma sta tuti. Et istud generale sufficiat pro hac prima.

2 Sed †quero scḋo statuto cauetur qui potestas habeat arbi trium inquirendi ꝛc. merum ꝛ mixtum imperiũ ꝛ om nem gladij potestatem, saluo ꝙ non possit se intromittere de male ficijs cõmissis ꝯ aliquẽ qui sit de loco, vnde est ipse potestas talis a sua iurisdictione exẽptus inquirit a ptãte ꝛ citatur ꝫm formam statuti disponentis gñaliter de modo procedendi ipse citatus vel alius proclamatus scḋm formã statuti, potestas vult eũ bãnire, q̃ ritur si facit an potuerit, ꝛ sic an valeat bannum. An vero possit ꝑ viam officij iudicis nullũ declarari ꝛ cancellari non obstante alio statuto quo cauet̃ ꝙ ꝯ bãna lata per ptãtem nõ possit aliquid etiã de nullitate dici, obijci, vel opponi. Et sic non dicat̃ bãnitus ꝛ per ꝯñs in eo statutum locũ non habeat iuxta. l. iiij. §. condẽnatum. ff. de re iud. Hec q̃ṍ subtilis est ꝛ hꝫ plures articulos in quibus pos sent multa dici, sed ne prolixior sim q̃ promiserim, dico dictum de quo queritur non potuisse de iure bãniri ex defectu ptãtis bãnietis, ꝙ sic ostendo. dictũ statutũ dicit ꝙ ptãs nõ possit ꝛc. sed dictio nõ iuncta cũ verbo potest. denotat effectũ suum importari ipso iure, non aũt ope exceptionis. ff. de trans. l. de his ꝛ ibi per Bart. ff. de iudi. l. solemus. §. latrunculator per Jo. an. in. c. j. de reg. iu. li. vj. Ergo ipso iure in casu predicto. potestatẽ reddit iurisdictione ca rentem. Qḋ ẽt alia ratione ostẽdit. Statutũ predictuꝫ iurisdictio nem modificans est illud idẽ ꝙ iurisdictionẽ tribuit. Ergo etiã si ne decreto. i. sine eo ꝙ ipsum statutũ annullet in ꝯtrium gesta acta per eum ꝯ modificationẽ nulla sunt ipso iure de elect. c. prouida. li. vj. Ita firmat in si. gl. no. in. c. j. de iure patro. in cle. in gl. super verbo, inhibẽtes erat ergo ille qui fuit bãnitus ipso iure a sua ptã te exẽptus. Sed ꝯstat ꝙ vbi iudex citat ipso iure exẽptum a sua iurisdictione gñali exẽptus non tenet̃ cõparere ẽt in casu in quo sit dubiũ eum esse de iurisdictione, ita determinauit no. Bald. in d. l. gñaliter. C. de epi. ꝛ cle. lꝫ Cy. ibi aliter dixerit. Preterea qñ quis est exẽptus ope exceptionis nõ fit prorogatio, nec iudex com petens efficitur nisi iudex pronunciet se iudicẽ competentẽ, scḋm Bar. in. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. imo plus dicit ibi Ja. but. ꝙ nõ sufficit pronuntiatio, nisi fiat post exceptionẽ propositam. Iu dex enim nõ potest auferre parti exceptionem non oppositam ꝛ i iudicium non deductam. l. duobus. ff. de exce. rei iud.

¶ Hec autẽ decisio in dubio vera est si in processu narrantur ta lia ex quibus appareat ptãtem iurisdictionẽ non habuisse, vt ha betur in. c. preterea. de dilatio. per Innoc. ꝑ doc. in. d. l. ij. si qs in ius voc. non ie. Si vero talia nõ narrant̃, questio est magis dubi tabilis. tñ idẽ est rationibus. ṡ. scriptis. Ac ẽt q̃ cũ in veritate iu risdictionẽ non habuerit ex cõtumacia, ẽt si fuisset prorogari non poterat. presertim si ꝑ viã inquisitionis processit, quibus casibus iurisdictio nunq̃ prorogat̃, vt colligitur recte intuenti in. l. ij. ff. de iu dic. de quo scḋo ꝑ Inno. in. c. ad petitionem. de accu. Et ḋ vtroqꝫ ꝑ Bal. in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. Nec ob. l. ij. si quis in ius vo. non ie. per q̃ Cy. in. d. l. gñaliter. ꝯtrium dicere vr̃, q̃ lꝫ verum es set ꝙ teneat̃ cõparere ꝛ suaꝫ exceptionẽ allegare. Non tñ potest in meritis cause dãnari, sed solũmodo tanq̃ inobediens in non ve niendo mulctari ꝑ. l. j. si quis ius di. non obtem. Et ita in terminis proprie rñdet ꝛ determinat Bar. in. l. non vr̃. que est. l. iij. ff. de iu di. vbi not. loquitur. Poterit ergo dictũ bannum nullũ declarari non obstante statuto nullitatis propositionem excludente. tum q̃ non intelligitur tollere illaꝫ que venit ab alijs statutis. l. ita nobis pudor. ꝛ ibi per doc. C. de adul. l. j. §. denicqꝫ. ꝛ ibi plene per Bar. ff. ꝙ vi aut clã. tum ẽt q̃ non tollit illaꝫ que procedit ex defectu iu risdictionis ꝫm gl. que reputatur singularis in cle. j. de seq. pos. ꝛ fruc. sed habet concor. si recte intueatur. tex. cum glo. in. l. nõ erit. §. dato. ff. de iureiuran.

3 Tertio †quero stantibus predictis viget etiaꝫ aliud sta tutũ quo cauetur quod ptãs possit cognoscere ḋ criminibus cõmissis ꝑ annũ retro a die introitus sui officij tantũ. Quidã cõmisit maleficium dudum ante, sed fuit occultũ maleficiũ ꝯ ipsum, pcedit potestas. Queritur nunquid eum non cõparenteꝫ possit bannire, ꝛ si in bãno posuit talẽ bãnitum possit nulluꝫ decla rari. Dicent multi hanc q̃õnẽ pendere a decisione eorum que ha bentur. ff. si quis test. li. es. iu. fu. l. pe. ꝛ per ea que ibi dicuntur ꝑ doc. ꝛ in. l. semper. §. hoc interdictũ. ff. ꝙ vi aut clã. vbi dicere vide tur ꝙ in maleficijs occultis non habeat locũ prescriptio. Sꝫ id di centes non recte sentiunt, q̃ vt dixi. ṡ. ꝛ dicã statim dictum statutũ ꝯcedit iurisdictionẽ limitatã. Et sic clarum ꝙ de illo maleficio co gnitionẽ nõ hꝫ. ff. mãdati. l. diligẽter. iũcta. l. ꝛ q̃. ff. de iur. om. iud.

¶ Et q̃ necesse est in ꝓcessu apponi tẽpus maleficij, vt. l. libellorꝫ de accusa. ꝛ insti. de publi. iudi. in prin. per Sy. ꝛ Jac. but. Cla rum est ꝙ cõparere nõ tenet̃, vt in iuribus. ṡ. ꝓxima. q. alleg. quod autẽ ꝯtineat iurisdictionẽ limitatã, pꝫ q̃ nullam habent tales rec tores, nisi eis a statutis attributam, adeo ꝙ ius cõe eis nihil opi tulat̃, vt dixi. ṡ. in. j. q. Sꝫ dcm̃ statutum ꝯcedit iurisdictionẽ ḋ cõ missis per annuꝫ retro tantũ, ergo ꝛc. quinimo sine dictione, tãtuꝫ, vr̃ de alijs iurisdictionẽ excludere. ff. de iudi. l. cum pretor. de lega. ij. l. statu liberum. §. stichum. C. de procu. l. maritus, ẽt si alias de iure cõi diceret̃ iurisdictionem habuisse. vt. d. l. maritus. ꝫm verã lec. ꝛ in ꝯcor. ibi in gl. allega. Non est ergo de prescriptione trac tandum. ꝛ sic illa iura nihil faciunt. Si autẽ dicat̃ nõ cõcedi iuris dictionẽ limitatã, sed solũmodo de prescriptione tractanduꝫ es se idẽ ẽt est dõm, nã statutum introduceret annalem prescriptionẽ sed illa succederet in locum prescriptionis. xx. anno. per. l. querela. C. de fal. ergo illius naturam assumit. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. illa autem currit ẽt ignoranti. l. sicut. ꝛ. l. oẽs. C. ḋ ꝓ scrip. xxx. an. ꝛ. l. si quis emptionis. in fi. iuncta. l. absentem. ff. de pe. ergo ꝛ hec annalis curret ẽt ignoranti. Et ꝓ ista parte videtur casus in. d. l. pe. ꝙ ibi tenuit Ang. q̃ ab ipso initio tẽpore cõmissi maleficij ortum fuit ius ꝛ actio, lꝫ ꝑꝑ ignorantiam in iudicium non fuerit deductum ꝙ nõ nocet in initio cursus ipsius prescriptionis l. si fundum. §. si partẽ. ff. queãdmo. ser. amit. Et est ratio ꝫm eum, q̃ prescriptio currit absqꝫ aliquo facto ipsius prescribentis, ꝛ est ꝓ scriptio fauorabilis, sic etiam dicitur in. l. sequit̃. §. si viã. ff. de vsuc. hoc idẽ tenere vr̃ Guil. in. l. si cum exceptione. §. satis clementer. ff. ꝙ me. cau. vbi concludit ꝙ vbicunqꝫ agitur de odio finiendo, omne tẽpus est continuuꝫ, vnde omnis actio ad vindictã, ꝛ omnis accusatio hꝫ tempus continuuꝫ si aliud nõ dicat̃. Et sic currit igno ranti ꝫm Bal. quidẽ firmat in. l. genero. ff. de his qui not. infa. ꝛ idẽ tꝫ in. l. fi. C. de dolo. per illã. l. ꝛ ad preal. §. hoc interdictuꝫ res pondet ꝙ loquit̃ in actione que dat̃ ad rem familiarẽ non ad vin dictã, ꝛ sic tempus est vtile non ꝯtinuum. Et ita pluries obtinui ꝛ ꝯsului, ꝛ iudicari vidi, lꝫ ẽt q̃nqꝫ ꝯtrium viderim obseruari ob ima nitatem criminis ꝛ pretextu balie, siue auctoritatis large ipsi offi ciali ita seruanti concesse, lꝫ in veritatem ad id nõ extenderet̃.

¶ Sed predictis opponit̃, q̃ lꝫ ipso iure nõ possit cognoscere, ta men poterit virtute restitutionis in integrum que concedit̃ ob iu stã ignorantiã ꝑꝑ clausulam generalẽ. l. j. in fi. ff. qui. ex cau. ma io. vt habet̃ in. l. cum filius. §. in hac. de verb. obli. per glo. ꝛ Bar to. in. l. i. §. si quis ꝑꝑ. de itine. actuqꝫ priua. ꝛ in. l. ab hostibus. §. sꝫ ꝙ simpliciter. qui. ex cau. maio. ꝛ ꝙ cuꝫ fal. tu. aucto. l. si falso. de mino. l. emilius. C. si aduer. ven. pigno. l. ij. ꝛ per Dy. in regu la si quis in ius. libr. vj. Sed hoc non obstat, q̃ illud in penarum executoribus locum non hꝫ. ff. de mino. l. auxilium. §. in delictis. ꝛ ita respondet Ang. in. d. l. pe. ꝛ sic ꝯcluditur ꝙ dictus potestas ꝑ dictum ẽt alias sibi subditum bãnire non põt. ꝛ si banniuerit per viam nullitatis ex carẽtia iurisdictionis poterit ꝛ debebit cãcella ri quicquid dixerit Bar. in suo consilio ꝙ incipit a domino Cy. ꝯ quem ẽt multi alij, tunc consuluerunt. Fugimus autẽ has opin. si vt dictum est tenemus de prescriptione non esse tractandum.

4 Quarto †tertento eodẽ statuto quidã dudum ante an num cepit robariã exercere, ꝛ continuauit illaꝫ in tempus cognitionis, querit̃ an ptãs possit illum in bãno pone re, stãte ẽt statuto ꝙ de robaria cõmissa per annum ante non pos sit cognosci. In hac. q. Albe. vbi. ṡ. q. xcj. expediuit se breuiter di cens ꝙ possit talem in bãno ponere, q̃ inspicitur finis ꝛ nõ initiuꝫ ꝑ glo. q̃ dicit singularem in. l. mariti. §. sex mensium. in fi. gl. ff. de adul. cui tñ glo. vr̃ contradicere glo. in. l. vulgariter. ff. de fur. q̃ di cit ꝓ ꝯtinuato adulterio vnicã debere penã imponi. ꝛ sic vr̃ ꝯclu dere ꝙ vnicum sit adulterium. ꝛ sic vr̃ debere inspici initiuꝫ ꝛ non finis, vt ibi, ꝛ ꝙ habetur in. l. ei qui. ꝛ. l. inficiando. §. infans. eod. tit. dõm tñ quantum ad propositum ꝙ dicta determinatio Albe. vera est. ꝛ glo. d. §. sex mensium. non enim est vnicum delictuꝫ con tinuatuꝫ, sed tot delicta quot sunt vices adulterij cõmissi vel quot sunt robarie, maxime si sint facte ꝯ diuersas ꝑsonas ꝛ ideo nõ di citur cognosci de eodem maleficio, sed de alio ꝛ hoc sufficiat ad ꝓ positum. Ubi autem esset vnicum delictum continuatuꝫ, ꝛ nõ pos set cognosci inspecto initio, an possit cognosci inspecto fine vt i eo qui tꝫ appensum, qui tꝫ possessionẽ q̃ occupauit ꝛ in similibus exẽ plis, dic vt habetur ꝑ Bar. in. l. cum qui. §. in popularibus. ff. de

fureiur. ꝛ in.l.inficiando.§.infans.ff.de fur. Et vide Jacob.but.in l.iij.C.si reus vel ac.mor.fu. Nec predictis obstat glo.in.l.vulgaris.qꝛ verū est ꝙ ꝑ adulterio ꝯtinuato pluribus tꝑibus iponitur vna pena,nō qꝛ sit vnū delictū,ſʒ qꝛ pena nō est reiterabilis cuȝ sit pena mortis,vt ibi ꝑ Bar.ꝛ iō si ex forma statuti iponeref pena reiterabilis,puta pecuniaria gl.illa nō procederet,vt ibi ꝑ Bar.

5 **Quinto** †queritur potestas Florētinus hʒ arbitriū contra fures. Quidā non sibi subditus furatus est aliqd i ciuitate Bononie,ꝛ id portauit in territoriū. florē. Querit an ptās possit illū ingrere,ꝛ nō ꝯparentē bānire. Hec qō residet i veritate vel falsitate opi. Bart. ꝙ̄ posuit in.l.si.dñiȝ.ff.de fur.ibi enim ꝯcludit ꝙ sic,qꝛ sicut mutatione dñij noua nascit actio furti, vt ibi,sic mutatione territorij,ꝛ iurisdictionis noua nascit actio siue accusatio furti ad vindictā publicā,ar.ff.de statu ho.l.qui furē. Hoc idē secutus fuit ibidē Fran.de are.dicēs esse casum in.l.inficiando.§.infans.eo.ti.sumpto argumento de tꝑe ad locū ꝭm not. in.l.vinū.ff.si cer.peta.cum ꝯcor.ac ēt qꝛ ex ꝯtione noua in noua iurisdictiōe facta respublica illius loci ledit ei accusatio nascit.l.licitatio.§.ꝙ illicite.ff.de publica.ꝛ istā partē vt plurimū sequūtur assessores dicētes hanc opinionē sanctā. Pro qua vr̄ casus in.l.si.C.de noxa.hoc mō in loco in quo cōmisit furtū.s.Bon̄.non potest puniri. Ergo dʒ posse puniri in loco mutate iurisdictionis, sicut ibi cū nō possit puniri vna ꝯtatio,punit alia.ſʒ ꝯ hāc opi.opponit qꝛ si ꝑ mutationē territorij ꝛ ꝯtationē ꝯtinuatā cōmitteretur nouū furtū ex mutatiōe locorū variari possȝ ēt furtiq̄litas ꝛ sic rōne vnius loci si ibi eēt dꝑrehēsus eēt fur manifestꝰ ꝯ.l.iij.§.fi.cū seq.ff.d fu.ſʒ Ang.i d.l.si dñiū vbi nitit saluare bar.in certis casibus in quibus nihil alleg.ꝛ iō referre nō curo. Scdo ꝙ opi.bart. de iure nō ꝑcedat,sic vr̄ probari ad hoc vt ex ꝯtatione nascat actio furti,necesse est vt ꝯcret inuito dño.l.inter oēs.§.recte.ff.d fur. ſʒ in nouo territorio nō pōt fieri ꝯtatio,nisi inuito illo cui priꝰ furtū fecit in alio territorio,ſʒ illi ex prima ꝯtatiōe nata fuit actio,ergo nō pōt nasci ex scdā.ff.de fur.l.ei q. Itē dispō.l.si dñiū est facta ꝯ regulā.d.l.ei qui.ergo solū in suo casu seruāda est,nec ad ꝯnas trahi dʒ,vt.l.ꝙ vero.de legi.ꝛ.l.in his.ꝛ.l.ius singulare. Preterea vt dcm̄ est ex noua ꝯtiōe nō dat parti actio furti.ergo nec reipu.officiū aliqd ꝑ ea que hn̄r in.l.nō solum.§.ꝙ̄.ff.de iniur.ꝛ in.l.cum lex.de fideius.ꝛ in.l.j.§.ꝙ aūt de aleato.ꝛ ꝙ dicam ꝯ.in iij.parte.ij.tꝑis.q.j. Itē scdm̄ Bal.in.l.si adducta.C.de fur.dictum Bar.non vr̄ verū aliqbus rōnibus. Primo qꝛ si id esset verꝙ Bar.dicit,remissio furti non deberet fieri ad locū criminis primo ꝑpetrati cū eque ꝛ pari rōne vnus esset iudex,sicut alius, sed lex dicit delinquentē debere remitti ad primitiuum delicti locum, vt in auc.vt nulli iudi.§.si vero qs cōprehensorū,ergo ꝛc. Scdo si licitū est argui de dño ad iurisdictionē,rō Bar.retorqnet ꝯ eum qꝛ sicut ex nouo dño nō orit ꝯdictio furtiua,vt.l.ſʒ nec legatarius ff.de ꝯdi.fur.ꝛ hr̄ in.d.l.si adducta. Ergo ex mutatione iurisdictionis non dat noua accusactio siue noua via extra ordinē ꝑcedendi. Tertio maleficiū dʒ trahi ad suū pricipium. Et illud est inspiciendū potiusꝙ̄ ꝯtinuatio,vt no.in.l.eum q.§.in popularē.de iureiur. Preterea ex dicto Bar.sequeret ꝙ quot fierent cōmutationes tot orirent accusationes,qꝛ ex diuersis cōmutationibꝫ isurgūt diuersa facta.c.abbate.de re iudi.lib.vj. Et si ꝑ totū mundū vagaret cū re furtiua,posset de toto mundo bāniri.ꝛ tot locis hret se representare si vellet se defendere ꝙ esset absurdū.ar.ff.de iudi. l.hn̄s absens. Residet tn̄ Bal.ibidē ꝙ predictis nō obstantibus sibi vr̄ eqtati satis ꝯsonū ꝙ fur puniat vbi deprehenditur cū furto vl ad pricipalē locū dlicti remittat,maxie qꝛ sic discurrēs vr̄ vagabundus,vt.C.vbi de cri.agi opor.lib.j.ꝛ.ij. Itē qꝛ secū rē exportādo ꝑrogare vr̄ iurisdictionē de loco ad locum,ꝛ est prorogatio iuris ꝛ de iure,vnde non habet locum penitentia.

¶ Ad.l.qui furē.rn̄det ꝙ iurisdictio eqparat dño vniuersali nō singulari.C.vbi ꝛ apud quē.l.fi. Sʒ in tit.de pace iur.fir.§.iniuria dicit eū puniri ꝑ ꝯnalem dispositionē.l.congruit.de offi.presi.

¶ Mihi aūt lʒ videant equa predicta,suadeo tn̄ ꝯriam sniam de iure ꝑcedere,scʒ ꝙ nō possit vigore noue ꝯtatiōis ibi cōueniri n̄ ea rōne que de remissione tractat,qꝛ illa locū hʒ si petatur,ꝛ qn̄ ex eodem delicto cognoscit,vt in.§.si vero quis cōprehensorum,ꝛ in auc.qua in prouincia.ꝛ in.l.si cui.de accu. In ꝑposito autem non ex primo furto,sed ex scdo cognitio emanaret,ꝛ sic remissioni locus non foret,sed ex alijs rationibus.s̄.relatis,ꝛ maxime qꝛ domino nō orit actio ex noua contractatione,sed nec reipublice.

¶ Ad rōnes in ꝯrium factas rn̄deo. Primo.ad.l.si dñium, qꝛ aliud est dicere ei ad quē ttransit dñium ex noua ꝯtationem nasci furti actionem.illa.n.ante non habebat,ꝛ sic non obstat lex ei q. Et aliud est dicere ꝯ illum q mutat iurisdictionem dari furti actionem ei qui ante non habebat,vnde argumentū est de acquirente ad patientē,siue de actore ad reum,ꝛ sic a disparibus. Lex qui furē non obstat ēt alia rōne,qꝛ loquit in iure retinendo,ꝛ si in fauorabili dispositione,ergo nō est licita argumentatio ad ius de nouo q̄rendū,ꝛ maxime penale ꝙ est odiosum. Lex ēt prima.C.de noxa. non aduersatur,qꝛ ibi ex prima ꝯtatione nō fuerat orta actio, hic secus.§.infans nihil facit,qꝛ lʒ teneat ad valorē hodiernum, non tn̄ tenet ex noua ꝯtatione,ſʒ ex antiqua,qꝛ vnum furtum est. ꝛ sic potius facit i ꝯriuȝ. Illud ꝙ ostendit per Bal.de vagabundo ēt nō procedit ꝑ ea que hn̄r in.l.eius qui.ad muni. Fateor tn̄ quod si ille qui diceret vagabundus ꝭm iura.s̄.alleg.subtraheret reȝ Bononie,ꝛ accederet Florentiā,siue cū re,siue sine re,posset Florētie puniri non ex noua cōtractatione,sed ex antiqua,vt vagabundus per no.in dictis.ll.j.ꝛ.ij.vbi de cri.agi opor.de iudi.l.heres absens.ad munici.l.eius qui.ff.de dam.infec.l.iiij.§.j.vbi optia glo. Cum ergo sint distincte iurisdictiones concludo ibi bāniri nō posse,ꝛ si fuerit bānitus bānum non tenere ex carentia iurisdictionis Et sic patet ꝙ assessores contrarium facientes de iure non recte se fundant,defenduntur autem ex varietate opi.per no.in.l.cuȝ prolatis.ff.de re iudi.ꝛ forte ex consuetudine.l.nemine.ff.de legi.ꝛ.l. si interpretatione.

6 **Sed** †querit sexto. An ex maleficijs de quibus obstāte cursu temporis vel diuersitate loci cognosci non pōt,possit iudex alia maleficia de quibus cognoscere potest aggrauare ꝛ in maiori parte bānire: Cōiter dr̄ ꝙ sic,per Cyn.ꝛ alios in.l.si cui.§.fi.ff.de accus.at.l.iij.circa fi.C.de epi.audi.ꝛ.l.seruos.C.ad l.iul.de vi.ꝛ.l.j.de iure patro. Et ita cōiter seruat per assessores quos Jo.an.vocat iudices feroces in Spe.super rubrica de furtis.vbi non firmat aliꝙ̄ opi.sed solum refert. Bal.tn̄ in auct.sed nouo iure.C.de ser.fugi.firmat ꝙ dixi. Sed qcqd sit de iure statuto aliter non prouidente,si statutū diceret,vt in hac ciuitate,quod de talibus maleficijs ante tempus vel in alio loco cōmissis nō possit firmari processus. Et quicquid in ꝯrium fiat sit ipso iure nullū, tunc talia maleficia ad aggrauandum nō possent allegari,qꝛ eorū narratio ꝛ pro illis processus formatus nullū producunt effectum l.si pater.ff.ne de sta.defunc.ꝛ.l.accusaturus.de adul.cū si. Rectores tn̄ cōiter seruant ꝯrium ꝛ in eorum animarum perniciēȝ ꝛ ꝯ ipsorum iuramentum de obseruando statuta.

7 **Septimo** †quero. Stātibus suprascriptis statutis duo sunt rectores in ciuitate habentes eandeȝ auctoritatem vt potestas ꝛ capitaneus. Et est aliud statutuȝ quo cauetur de eodeȝ maleficio siue negotio,de quo vnus rector cepit cognoscere mittēdo copiam inquisitionis ad cameram,alius nō possit se intromittere etiam cum adiectione noue qualitatis ꝛ qcquid in contrarium fiat sit ipso iure nullum,stantibus istis, Titius mandauit Seio,vt interficeret Gaiū,q Seius eum interfecit, propter ꝙ ptās inquisiuit de homicidio,copiā misit ad cameram ꝯtra Seiuȝ ꝛ facto processu eū in bāno posuit. Capitaneus deinde format inquisitionē ꝯ Titium de mādato. Titius non cōparet. queritur nunquid possit eum bannire,ꝛ si bāniat an valeat bānum,an vero sit nullū: Hec qō fuit hic Florētie de facto.ꝛ post multa fuit determinatū ꝙ non potuerit bāniri ꝛ ꝙ bānum esset nullum inter alias tribus. Prima qꝛ qcqd dixerit Bald.in.§.iniuria.de pace iur.fir.mandans tenet ex homicidio ꝑꝑ mādatum non ex mandato.ff.de iniur.l.q seruo.§.fi.de fur.vbi allegat iura,ꝛ ꝑ doct.in.l. non iō.C.de accus.ꝛ sic cā inqsitionis formate ꝯ Titium mandantem versatur principaliter super homicidio.l.eo tempore.in principio.ff.de peculi.l.j.C.si seruus ex.vbi pʒ ꝙ dictio ex,denotat causā proximā ꝛ dictio,ꝑꝑ,denotat causam remotā,ꝛ ibi concor.sicꝙ̄ de eodem maleficio incepit cognoscere de quo iam cognoscere cepit ptās,sicꝙ̄ obstat statutū. Scdā qꝛ delictum mandantis ꝛ mandatarij est vnum ꝛ idē specie ꝛ numero sufficiat allegare Cyn.ꝛ eius iura in.l.j.C.si reus vl accu.mor.fu.ꝛ ibi refert ita ꝯsuluisse Dy. Idē seqtur ibi Ray.in addi.super Cy.allegans.l.athletas.ff.de falsis. Idē tʒ Bar.ff.de accu.l.hos accusare.§.lege iul.ꝑ iura allega.ꝑ Cy.ꝛ clarius in suo ꝯsi.ꝙ incipit,Bernardus de tuderto. Idē etiam tenuit Jaco.but.in.l.obseruare.§.j.ff.de of.procon. ꝛ le.ꝛ Bal.latius in.d.l.non ideo.

¶ Tertia ratio fuit siue qua ēt predicta locum haberēt,qꝛ statutum vitur ēt nomine negotij. Constat aūt sine dubio ꝙ ēt si non esset idē delictum cuius ꝯrium dictum est.tn̄ idē esset negotiū.ꝑ hat extra de ver.sig.c.forus.C.de senten.l.cū papinianus.d negō.ges.l.Pomponius.in negotijs.cum ibi no.C.ad.l.iul.de vi. l.quoniam multa.ꝛ est bonus casus.ff.de in rem ver.l.filius.

8 **Octauo queritur** †Sempronius existens in confinibus territorij Florētini

tini balistanit contra Saium qui erat in territorio Senen. ⁊ eum interfecit, queritur quis possit eum bannire. Ista questio est antiqua. ⁊ quia in voluminibus habetur faciliter pertranseam. Communiter .n. arguitur quod vterque iudex .s. Florentinus ⁊ Senensis possunt Sempronium bannire. l. iuris peritos. §. cum oriundus. ff. de excu. tut. ⁊ quod ibi no. per glo. ⁊ habetur in. §. quia plantianum. ff. de lib. agno. in. l. sui contra. Pro iudice florentino facit, quia licitum est argui de tempore ad locum. l. vinum. si cer. pe. sed dies mortis refertur ad diem vulneris. ff. ad. l. aquil. l. ait lex, ⁊. ff. de dam. infec. l. damni. §. sabini. ergo ⁊ locus mortis trahitur ad locum ex quo secuta fuit. Pro iudice senensi facit quod inspiciatur locus in quo secutus fuit effectus. l. j. §. item sciendum, el. ij. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ vbi per Ray. Primam opi. quod vnusquisque possit bannire, tenet Alber. vbi. s. q. lxxviij. ⁊ dicit quod est communis opi. remittens ad no. per Cy. in auc. qua in prouincia, ⁊ ibi nihil dixit. Et ad Jo. an. in. c. in obscuris. lib. vi. Sed secundam opinio. videtur tenere Cy. post Pet. in. l. j. C. vbi de pos. agi opor. per rationem predictam. Sed Ray. ibi tenet vltimam per dictum. §. item sciendum. cum si. Ad rationem Pet. respondet quod diuersitas rationis inter locum ⁊ tempus tollit argumenta, quia in precedenti ante mortem verum fuit eum fuisse mortifere vulneratum, sed in loco inchoati delicti nullum fuit vulnus illatum. Ex quo dicit quod si aliquod vulnus fuisset illatum in loco territorij florentini. ⁊ finaliter fuisset mortuus ab eo in territorio senensi. Posset dici veram esse opi. Pe. Pro ipsa tamen allegat. l. pretor. §. penul. ff. de edend. contra opin. Ray. tenet Bal. in d. l. j. vbi de pos. agi opor. dicens quod magis debet inspici locus in quo est patiens quam locus in quo est agens. l. palam questum de rit. nup. ad rationem Pet. effectiue respondet vt Ray. quicquid sit in proposita questione que locum habet si sagittans ratione originis domicilij, vel incolatus non est dictis locis subditus, sed solum ratione delicti de iure stricto attentis opi. Putarem ratione dubij a quocunque banniretur bannum valere per ea que habentur in. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. ⁊ in. l. si putas. C. de pe. si. here. secundum vnam lect. ⁊ ita videtur tenere de iure Joan. an. in addi. Spe. in titu. de rap. ver. sed pone licet dicat de equitate iudicis debere inter se conuenire, vel sorti committere de quo ibi vide si libet. Si autem loca sunt in eadem iurisdictione, sed magis punitur delinquens in vno quam in alio, tunc ad impositionem pene, ⁊ sic banni inspiciuntur verba statuti. Nam aut puniunt sagittantem. ⁊ inspicietur in quo stat sagittans. Aut puniunt vulnerantem, ⁊ inspicietur locus in quo stat vulneratus secundum Bart. in. l. libellorum. ff. de accusa. quod etiam sentit Bald. in. d. l. j. Sed restat dubium si sunt statuta quorum vnum punit sagittantem cum balista versus hominem. Aliud punit vulnerantem hominem generaliter cum quacunque re. An tunc possit pro vtroque banniri. Et si sunt iurisdictiones distincte satis dici posset quod vnusquisque iudex imponat penam pro actu facto in suo territorio. Si vero sunt eiusdem iurisdictionis loca restat dubium an sagittatio confundatur in vulnere sicut dicimus in insultu, de quo in. l. numquam plura, sed de his duobus vltimis dicam. j. in. ij. tempore parte. ij. q. liiij. ⁊ ad questionem principalem pro formatione processus recurre ad no. per Barto. in. d. l. libellorum. ⁊ habent locum predicta quando vtrumque est illicitum scilicet initium ⁊ finis. Si vero initium esset licitum vide per Bar. in. l. quod ait. §. j. in fi. ff. de adul. Si autem statutum diceret quod iudex non posset cognoscere nisi de maleficijs suo tempore vel infra suam iurisdictionem perpetratis, ⁊ in vno loco est factum vulnus in alio est mortuus. ⁊ sic de tempore dixit Bal. quod nullus poterit cognosci per. l. vrb. §. pernoctare. de verbo. signi. vt ipse scripsit in. l. sed ⁊ milites. §. sed ignominia. ff. de excu. tuto. quod tanquam principalem materiam aliter non prosequor.

Nono quero an † potestas possit

bannire aliquem iniuriantem sibi vel sue familie. Istam questionem disputauit Jac. de are. ⁊ eam refert Cyn. in. l. vna. C. ne quis in sua cau. ⁊ Bar. sequitur. ff. de pe. l. si quis aliquid. §. si quos comitum. Et in effectu ita concludunt quod aut delictum est notorium, ⁊ potest cognoscere, quia non restat nisi pene impositio. ⁊ propterea cessat suspitio arg. l. ab executione. C. quorum appel. non reci. Si vero non est notorium, tunc aut offenditur principaliter dignitas siue officium, vt quia offenditur officium exercendo. Et tunc potest cognoscere ⁊ punire. l. nullum. C. de testi. cum simi. Si vero offenditur principaliter persona, vt quia alias quam in executione officij, ⁊ tunc non potest cognoscere. d. l. vna, ⁊. l. senatus. ff. de offi. presi. vbi etiam de materia. ⁊ cum hac distinctione pertransit etiam Bald. in. d. l. vna. Hec eorum distinctio vera est in iudicibus recognoscentibus superiorem. In his autem qui non recognoscunt superiorem indistincte dicendum est posse eos cognoscere ⁊ punire. l. ⁊ hec tiberius. ff. de here. insti. ⁊ in. c. j. de scisma. lib. vj. ⁊ est ratio secundum Old. in consi. cclxix. quia ita diligunt singulos sicut fiscum. C. de ca. tol. l. vna. §. fin. ⁊ sic cessat suspitio. l. non solum. §. i. ff. de ri. nu. Item in vniuersitate habente cognitionem delictorum, quia in causa propria potest iudicare propter cessantem suspitionem, quia communiter negliguntur que a pluribus possidentur. C. quando ⁊ quib. quar. pars de. l. ij. lib. x. ⁊ extra de resti. spo. c. cum venisset ac etiam, quia vniuersitas non iudicat vt vniuersitas, quia est quid incorporale. ⁊ sic ei huius actus exercitium non conuenit, argu. extra de sen. c. si ciuitas. ⁊ quod no. per Inno. de offi. or. c. irrefragabili. secundum Old. in consil. clxxiiij. Sed Bar. in. d. l. vna. ⁊ in. l. est receptum. ff. de iur. om. iud. intelligit illud in vniuersitate non recognoscente superiorem. De quo per Inno. in. c. ex parte. in decimo. de ver. sig. Item illud quod dicunt quando delictum est notorium posse quemlibet officialem punire. Intelligo verum si ex forma iuris communis vel statuti est imposita certa pena tunc enim cessat omnis suspitio. Si vero non est imposita certa, pena, sed restaret in eius arbitrio, non videtur mihi quod cesset ratio suspitionis. ⁊ ideo tunc non posset cognoscere, nisi tale arbitrium esset declaratum a consuetudine, quam seruare tenetur, vt habetur in. l. athletas. §. calumniator. ⁊. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. inf. ⁊. l. iij. ff de prena. ⁊ de pe. l. hodie. Generaliter autem pro materia quando quis possit in sua causa cognoscere, vide quod habetur in. d. l. vna. in. c. nosti. de elec. ⁊ in. c. cum venisset. de iudi. secundum Barto. Sed plenius in specu. de acto. versicu. item quod in re propria auctoratur, vbi enumerantur. xix. casus in quibus quis in re propria cognoscit.

10 ## Decimo queritur

† Officialis commisit existens in officio aliquod maleficium potestas inquirit contra illum vel accusatur coram eo dum est in officio. Queritur an non comparens constituatur in contumacia, vt sic possit banniri. De hac questione habetur in multis iuribus, vt patebit statim. Sed ex dictis omnium quos vidi sic concludo, quod aut habet officium sine administratione hoc est dignitatem ⁊ conueniri ⁊ banniri potest de quibuscunque siue ante dignitatem siue in dignitate commissis. C. vbi sena. vel cla. l. ij. Si vero habet officium cum administratione, tunc aut habet officium perpetuum. ⁊ idem argu, eorum que habentur in. l. principalibus. ⁊. l. preses. ff. si certum peta. ⁊ ita tenuit Azo in summa de actio §. regulariter. versi. quid ergo. Idem si habet officium ad beneplacitum concedentis, quia censetur perpetuus. l. iurisperitos. ff. de excu. tut. ⁊. l. sufficit. de condi inde. Si autem habet officium temporale, aut conuenitur ex delicto commisso in officio ⁊ potest quodcunque habeat officium duntamen accusetur coram eo qui sit superior. C. ad. l. iul. repe. l. iubemus. in auc. vt diffe. iudi. §. si tamen, ⁊ vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud, ⁊. ff. de arbi. l. nam magistratus, cum similib. Si vero conuenitur ex delicto commisso ante officium. ⁊ tunc aut est de iudicibus maioribus, quia habet merum ⁊ mixtum imperium, ⁊ non potest regulariter conueniri. l. ij. ff. de in ius voc. l. hos. accusare. de accu. de iudi. l. pars literarum, ⁊ habetur etiam in. l. senatus. ff. de offi. pref. Fallit in adulterio in quo potest citari, ⁊ tenetur cauere de iudicio sisti finito officio. l. si adulterium cum incestu. §. fi. ff. de adul. Si vero est de minoribus vt sunt regulariter potestates comitatus habentes solummodo iurisdictionem, ⁊ tunc possunt de quibuscunque conueniri. ff. de iniu. l. nec magistratus. ad. l. agliam. l. quemadmodum. §. municipales. cum si. ⁊ no. per gl. in. l. si presens. C. de epi. audi. ⁊ per Guil. in Spe. de accusa. versi. sed quid de minore, vbi allegat concor. ⁊ ibi vide de materia. ⁊ in ver. precedenti. vbi etiam remittit, ⁊ per Ja. de are. in. d. l. si presens. ¶ Sed dubitari vidi ex eo quod in ciuitate est ordinamentum quod non possint discedere de potestaria sub magna pena. An tunc possit in contumacia constitui, ⁊ determinatum fuit quod sic, quia aut conuenitur ex delicto commisso in officio ⁊ illud allegare non potest. C. de iude. l. in dei. ⁊. l. nullus. Aut ex commisso ante. ⁊ idem quia intelligitur sine causa ⁊ superioris precepto. l. quid ergo. §. si heres. de leg. j. l. qui seruum. de ver. ob. l. qui si. satis. cog. cum si. Si autem est tale crimen in quo possit per procuratorem respondere, dicebat quidam non excusari a pena. Sed forte id verum nisi in actibus magni preiudicij, arg. eius quod habetur in. c. querelam. de proc. de minori. l. papi. exuli. ⁊ quod habetur in. §. ad crimen.

11 ## Undecimo queritur

† Potestas habet arbitrium generale contra omnes delinquentes propter aliquam causam. creatur Barigellus ⁊ datur ei arbitrium, ⁊ vt questio reddatur vtilior, dicitur quod ipse solus vel duntaxat cognoscat, Queritur an potestas virtute generalis arbitrij possit procedere contra Titium, qui post officium barigelli deliquit contra statum, ⁊ si non comparet possit eum bannire, Hec questio est multum vtilis, quotidie occurrens in ciuilibus

etiam, ⁊ tractatur in multis iuribus quorum vt in principio tractatus dixi omnium mentionem non faciam, sed ex illis que .j. dicentur omnia poterunt reperiri. ⁊ primo videtur ꝙ potestas non possit cognoscere, q2 iurisdictio concessa vni iudici alteri ɗnegari vꝫ. Casus videtur in. l. dominicis coloñ. C. vbi de causa fis. Et videtur tenuisse in proposito Ja. de are. in. l. qꝺ in rerum. §. si quid post. ff. de leg. j. ⁊ ibi tangit Barto. In contrarium ꝙ immo possit q2 per iurisdictionem concessam iudici speciali non intelligitur sublata in illo casu iurisdictio iudici generali. C. de offi. prefe. vrb. l. j. ⁊ ibi tangit Bar. ⁊ videtur casus cum glo. etiam si est dictio taxatiua in. l. fin. iuncta. l. cum aliquis. C. vbi cau. fis. ⁊ ita no. gl. in. d. l. fin. Super quo multi multa dixerunt. dixit enim Bar. inter alia que ommitto, quod vbi apponitur dictio taxatiua excludit̃ iurisdictio ordinaria que competit ex ꝯsuetudine, vt ipse no. in. l. viros. C. ɗ diuer. offi. li. xij. ꝙ dictum esset multũ no. si esset verꝫ. Sed mihi videt̃ ꝙ sit contra dicta duo iura. s. proxi. alleg. Alij vero aliter dixerũt, vt pꝫ ex no. p Gui. in. l. fi. C. de iu. om. iud. per Jo. an. in. c. per hoc. de here. li. vj. per Bal. in. l. pluribus. ff. de pc. ⁊ in. l. precedẽti. ⁊ in auc. habita. C. ne fil. p pa. vbi aliter loquitur. ¶ Circa ꝙ ommissis supfluis sub correctione omnium mihi videt̃ sic dicendũ. Quod aut iurisdictio siue imperium diuiditur, vt q2 tempore creationis officij alicuius siue etiam tempore acquisitionis territorij in quo nouiter disponitur, dicitur de talibus causis cognoscat potestas puta prati, ⁊ sic de alijs, ⁊ de talibus cognoscat potestas ciuitatis Florentie. ⁊ isto casu siue sit dictio taxatiua siue non, nullus potest de iurisdictione alteri concessa se intromittere. l. ꝯsulta diualia. C. de test. l. ex facto. §. item quero. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ ibi per Bal. per Ang. in. l. cum pretor. ff. de iudi. Si vero non diuidit̃ iurisdictio, sed creant̃ separatim vnus officialis vniuersalis, alius particularis, tunc aut particularis creatur, vt superior, vt puta iudex appellationum. Et tunc intelligitur derogatum iudici generali in his que illi maiori iudici conceduntur, ar. C. de accu. l. absentem. ⁊ ita no. per Bal. in. l. si quis cũ procuratorio. §. fi. ff. de proc. Si vero non creat̃ vt superior, tunc aut iudex specialis ordinatur principaliter fauore publice vtilitatis. ⁊ tunc regulariter alius non cognoscit. C. vbi quis de curia. vel coar. l. ij. ver. exceptis. de quo in. l. magisterie. ⁊. l. fi. de iur. om. iudi. ⁊ ex hoc videt̃ ꝙ si barigellus fuit creatus sup eo tantũ fauore rei publice, potestas de eo cognoscere non possit, q2 si est fauor rei publice ꝙ ille solus cognoscat. sequit̃ ꝙ lex siue ordinatio illius officij sic dꝫ intelligi. ff. de here. insti. l. fi. de iudi. l. cũ pretor. ff. de legi. l. cum lex. cum si. Pone enim ꝙ barigello est data potestas ẽt de facto, ⁊ sine aliqua solẽnitate tales ꝯdẽnandi ⁊ puniendi, vt acrius terreantur ia delinquendo. Potestas hꝫ seruare statuta ⁊ solẽnitates, certe tunc videtur in casu illo iurisdictionem ademptam potestati. ¶ Si vero creat̃ nouus officialis priuilegio psonaꝝ ꝯ quas attribuitur iurisdictio, tunc aut priuilegium non est clausum in corpore statutoꝝ ⁊ non tollitur iurisdictio gñalis, vt in auc. q̃ i ꝓuincia. ⁊ ibi no. vbi ɗ cri. agi oportet. Aut clauditur in corpore statutoꝝ id priuilegiũ, ⁊ tũc aut est facta concessio in causis publicis, aut priuatis. Primo casu non tollitur iurisdictio ordinaria potestati nisi illud exprimat̃. C. in quib. ca. mil. l. j. ⁊ vbi cau. sta. lib. ij. Secundo casu tale priuilegium generale derogat iurisdictioni, vt no. in. d. auc. qua in prouincia. Si autem creat̃ particulariter officialis ratione cause vel loci vel collegij siue corporis, ⁊ tunc in dubio generali iurisdictionis non derogatur nisi aliud dicatur. C. vbi cau. fi. l. fi. l. cum aliquis. ⁊. d. l. dominicis. ⁊. l. j. de of. prefe. vr. ¶ Ad predicta examinanda si hec distinctio nõ placeret, videre potes. ff. de admi. tut. l. iij. §. fi. ⁊. l. si duo ɗ auc. tut. l. pluribus. Gui. in. l. nemo. C. de iu. om. iu. Ja. de bel. in. d. l. fi. vbi cau. ⁊ Bal. in. d. auc. habita text. in auc. de defen. ciui. §. nullaꝫ. C. de proxi. sacri. scri. l. in sacris. ⁊ ꝙ ibi per Bar. Bal. super rub. ɗ vsi. feu. ⁊. C. de execu. ⁊ appari. l. ij. lib. xij. Jo. mona. ⁊ Arc. in. c. cũ eps. de offi. or. Lapp. in. c. q2 contingit. de reli. do. Jo. an. in. c. pastoralis. de of. ord. ⁊ in Spe. eo. ti. §. j. ver. pretermissis.

¶ Rub. que solennitates requirantur in banniendo.

S Equitur videre de tertia

parte primi temporis, que solennitates requirantur in banniẽdo. ⁊ in ea examinant̃ .j. scripti tituli qõnum.

SVMMARIVM

1 Primo generalis questio que solennitates in genere requirãtur.
2 An citatio inualida sufficiat ad dationem banni.
3 An sufficiat citatio ad domum.
4 An requirat̃ citatio si ex forma statuti cauetur ꝙ notorie infamatus de crimine possit de facto puniri, ꝯdẽnari, ⁊ banniri.
5 An debeat audiri allegans causas absentie, ⁊ si non audiatur an valeat bannum.
6 An testis qui deposuit contra magnatem ⁊ fuit accusatus de falso, de quo ex forma statuti nõ põt redargui, possit citatus non comparens in banno poni, an vero iudex a seipso nemine opponente debeat accusationem reijcere.
7 Ex forma statuti dꝫ post certũ proclama ꝙ dicitur bannum in ꝓcessu requisitum post ꝙ inquisitus vel accusatus in ꝯtumacia ⁊ pro confesso costituitur, solui per comparẽtẽ reũ certa dirictura siue gabella, alias non dꝫ audiri. cõparuit reus post dictum bannum neganit ⁊ gabellam non soluit, queritur an debeat procedi contra eum tanq̃ contra contumacem.
8 Quid si seruauit omnia requisita cõparens post contumaciam an ei incũbat onus probandi rem aliter se habere.
9 Si cauetur statuto ꝙ nullus possit banniri nisi fiat proclama si qs velit defendere vel adesse cause ⁊c. fuit factum proclama si quis velit defendere, ⁊ non fuit dictum vel adesse cause. An possit in banno poni.
10 An transacto termino citationis vel banni ꝙ facit citatus haberi p confesso requirat̃ ꝓnũciatio vel contumacie accusatio.
11 Si iudici constat intra terminum in citatione appositũ citatũ absq̃ probabili causa non esse venturum intra terminum possit eũ bannire tanq̃ habitum pro confesso.
12 Quid iuris si inquisitus ⁊ bannitus fuit Petrus Joannis de populo sancti Laurentij, ⁊ in illo populo non erat Petrus Joannis, sed Petrus Martini, vel erant duo Petri Joannis.

¶ Tertia pars primi temporis.

P Rimo ergo quero genera

1 liter † q̃ solẽnitates in talib⁹ bãnis ɗbeãt obseruari. bal. in hac. q. mixtim tractauit quoruncunq̃ bannitoꝝ materiam in. l. i. C. de here. insti. Sed ad propositum nostrum dico ꝙ in talibus debent seruari solennitates tradite a statuto vel consuetudine si tradite vel consuete sunt seruari. ff. de legi. l. de quibus, ⁊. ff. de testi. l. iij. in fi. Si vero non est data forma statuto aliquo, sed solum viget statutum de quo dixi. s. s. ꝙ citatus certo modo habeatur pro confesso illa solennitate seruata, in ceteris seruari dꝫ iuris communis dispositio. l. sancimus. C. de testa. de ap. l. precipimus. cum simil. ⁊ de iu. l. iudices. Nã vbi nõ sit ꝙ ex forma statuti generaliter per inquisitionem procedi possit, opus erit quod procedatur vel p viam accusationis in omnibus ⁊ per omnia secundum formam. l. in causis. C. de accu. ⁊. ff. eo. titu. l. libellorum. vel per viam inquisitionis in casibus in quibus permittitur secundum no. per docto. in l. ea quidem. C. de accu. per Bart. in. l. ij. §. si publico. ff. de adulte. nouissime per Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. ⁊ seruentur solennitates in inquisitionibus requisite. de quibus per Ja. but. insti. de publi. iudi. in prin. excepto eo qꝺ contumacia facit citatus haberi pro confesso, qꝺ etiam est de iure communi in casibus in quibus contra absentem ad diffinitiuam sententiam peruenitur. Illa enim contumacia litis contestationem inducit. l. ij. C. vbi in rem ac. ⁊ per Bato. in extraua. ad reprimendum. super verbo, contesta. ⁊ illis seruatis poterit diffinitiue banniri. In qua sententia debent seruari solennitates alias de iure requisite. C. de sen. ex peri. reci. l. j. ⁊ ij. ⁊ quod no. per Barto. in. d. extrauagan. super verbo, super dicto crimine. ¶ Et circa hanc primam generalem. q. posset queri. An quando proceditur contra forensem delinquentem in territorio, vel contra subditum alibi delinquentem. debent ⁊ in procedendo ⁊ in condemnando seruari statuta iudicis procedentis an vero inquisiti vel accusati, ⁊ sic delinquentis vel loci delicti in quibus quia sunt notissime me aliter non impedio, remittens ad no. q si p omnes in. l. cunctos populos. de sum. trini. ⁊ in. l. fi. ff. de iu. omnium iudi. per Joan. and. in addi. Specul. in titu. de compe. iudi. adi. §. j. versi. quid si conuenitur super aliquo. ⁊ per Ang. in. d. l. si vacantia. Communiter tamen obseruantur consuetudines locorum iudicum procedentium, ⁊ q2 statuta etiam prouident regulariter huic articulo finem facio.

2 **Secundo ergo quero an citatio** inualida inducat contumaciam, ⁊ sic possit tanq̃ confessus banniri ⁊ sic inualide citatus. Ad hoc respondeo quod nõ, immo inualiditas citationis reddit bannum nullum ꝺm Bal. in. l. j. in fi. ff. si quis ius di. nõ obtem. vbi allegat. l. vir bonus. ff. iu. sol. Facit ẽt. ff. de ad. l. accusaturus

l. accusatureus. ⁊ l. si pater. C. ne de stat. defunc. ⁊ qḋ per ipsum bal. generaliter dicitur in. l. i. C. ne ex delic. defunc. vbi generaliter declarat actus iudiciales qui nulli sunt nullum effectū producere. Et ideo siue citatio non sit facta siue sit ⁊ non legitime, vel etiam incerta nullum erit bannū. l. aut qui aliter. §. j. in princip. ⁊ l. pe in fi. ff. ꝙ vi aut clam, ⁊ ibi per Bar. ⁊ erit adeo nullū ꝙ non obstante statuto excludente nullitatē, nihilominus talis nullitas poterit allegari cū a iure descendat. ⁊ sic sublata non videtur, vt in cle. pastoralis. de re iudi. cum ibi no. in cle. sepe. de ver. signi. ⁊ per Bald. in. l. j. ff. ꝺ mil. testa. in. l. filiusfamilias. in princi. de dona. ⁊ in extrauagā. ad reprimen. super verbo, sine figura.

3 **Tertio quero.** † An sufficiat citatio facta ad domum? Hec questio fuit Ghan. ⁊ eā refert ēt Albe. vbi. s. l. q. ⁊ primo arguit ꝙ sufficiat. l. j. ff. de liber. agno. ⁊ quod vi aut clam. l. aut qui aliter. §. ij.

¶ In contrarium ꝙ non, qꝛ istud bannum est pena contumacie, argu. de ven. insp. l. j. §. quid ergo. ⁊ de admi. tut. l. j. ⁊. l. j. si quis ius di. non obtem. cum si. sed ignorās non potest dici contumax. loca. l. si ignorans. de act. ⁊ obli. l. ex maleficijs. ⁊ videt expressum. ff. que sen. sine ap. re. l. j. §. item cum ex edicto. Dicit de consuetudine obseruari qḋ sufficiat citatio ad domum. intelligendo domum in qua habitat cū familia. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. ⁊. d. l. j. de liber. agno. ⁊ de ver. sig. l. in. l. censoria. dummodo ipsius psone precesserit diligens inquisitio ⁊ reperta nō fuerit, qꝛ citatio ad domū est subsidiaria, vt dictis iuribus. ⁊ in. c. causam que, de dol. ⁊ contu. ⁊ de eo qui mit. in pos. rei seruā. causa. c. fi. ⁊ ibi per Inn. Ad ꝙ alle. C. de anna. excep. l. vt pfectius. Dy. autem tenebat indistincte sufficere citationem ad domū per tex. in. l. scire opꝫ §. opꝫ. ff. de excu. tut. ꝙ non est verum, qꝛ ille tex. qui loquitur alternatiue debet intelligi ꝺm iura predicta. s. non inuento citato personaliter. ⁊ ita tenet bar. in. d. §. toties. Si vero fuerit in iudicio puta qꝛ opposuit dilatorias indistincte sufficit citatio ad domū, vt in auc. qui semel. C. quomo. ⁊ quando iudex. et dictū est. s. domus intelligitur etiam conducta. l. lex cornelia. §. domum. de iniurijs. ⁊. d. l. i. ⁊ si habitat in diuersis locis vel in diuersis parochijs. Uide glo. in cle. causam. de electio. ⁊ Dy. ⁊ Barto. in. l. quod si dubitet. ff. de acqui. here. ⁊. d. l. iiij. §. ptor. Ad apothecam autem non potest fieri citatio vt dicatur ad domum facta, vt. d. §. domum. ⁊ ibi plene per Barto. Nec dicat qs predicta iure loquuntur in ciuilibus, qꝛ regulariter pariter procedi tur in criminalibus. l. absentem. ff. de pe. ⁊. l. inter accusatorem. ff. de pub. iud. Hec disputatio est vtilis vbi non sunt statuta que sic, vel aliter prouideat. ⁊ vide Bald. in. l. i. ff. de legi. vbi arguit qḋ citatio ad domum non sufficiat nisi aliter disponatur a statuto. allega. C. de decu. l. decurionibus. ⁊ quod no. l. j. §. aduersus. de ope. no. nun. Et istud equius licet primum de iure verius secundum iuris regulam supradictam.

4 **Sed quero quarto** † statuto caueatur ꝙ notorie infamatus de falsitate possit de facto puniri condemnari ⁊ banniri nulla iuris solēnitate seruata. An tūc in datione banniri requirat citatio? Et videtur ꝙ nō, qꝛ vt dixi. s. proxima. q. in fi. in criminalibus procedit eo modo quo in ciuilibus, sed in ciuilibus verbū de facto tollit citationem, vt habetur in. l. verum §. ex facto. ff. de mino. ergo idem in criminalibus. ⁊ videtur notari in. l. ictus fustium. ff. de his qui no. infa. ⁊ hoc videt voluisse Bart. in quodam suo consilio qḋ incipit, punctus qōnis. In contrarium videtur, qꝛ p verba quantūcūqꝫ lata nō videtur tolli defensio que est de iure naturali, immo regulariter tolli non pōt. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iur. C. de iur. fis. l. defensionis facultas. li. x. quinimmo in brutis conceditur. l. j. §. cuꝫ arietes. ff. si qua. pau. fe. di. Sed per citationem datur parti copia defensionis, ergo illa nō tollitur. Citauit enim Deus adā, ⁊ tamen potuisset eū de facta punire. Pro solutione huius questionis aduertendum puto ꝙ quandoqꝫ verbum de facto regulat capturam tantum, ⁊ tunc fateor qḋ non requiritur citatio. Non enim tūc tollit citatio, sed loco verbalis, fit citatio personalis, que in multis casibus de iure pmittit. l. neqꝫ. ff. de in ius voc. Et. l. ait pretor. §. si debitorem. de his que in fran. credi. per Bar. in. l. consentaneum. C. qūo ⁊ quando iudex. Nō. n. tunc tollitur defensio, sed peruertitur, qꝛ vbi alias potuisset se defendere ante capturam, nunc coget captus se defendere, ⁊ sic non obstant in contrarium allega. Quandoqꝫ verbum de facto regulat cognitionem, vt qꝛ dicitur in statuto ꝙ possit de facto cognosci. ⁊ tunc puto qḋ requiratur citatio per iura ⁊ rationes pro hac parte allegatas, ac ēt qꝛ cognitio non potest fieri nisi partium assertione. l. fi. C. de fruc. ⁊ li. expen. Non ob. glo. §. ex facto, qꝛ verum est qḋ tolluntur iuris solēnitates, non aūt tollitur defensio vt in alijs iurib. allega. quod etiam patet, qꝛ vbicunqꝫ potest contra absentē procedi, iudex a seipso dꝫ defensiones partis assumere. l. j. in fi. ff. de. q. l. si non defendant. ff. de pe. Quandoqꝫ dicta verba regulant executionē, vt qꝛ dicitur ꝙ possit de facto puniri. Et tunc aut adijciunt post omnino liquidatum crimen, ⁊ credo ꝙ tunc non requiratur citatio. constat enim quod nullas defensiones hꝫ, ⁊ ita potest verificari gl. in. d. l. ictus fustiū. que loquit cōtra captum in flagranti crimine. Et facit qḋ no. per gl. in. l. ij. de furtis Bald. Si vero non est omnino liquidū, sed soluꝫ iuris presumptione, qꝛ statutum dictat quod bannitus propter contumaciam captus de facto debeat puniri, tunc puto quod ēt ei sit assignandus aliquis terminus lꝫ possit esse breuis si aliquam defensionem haberet. l. iij. §. si ad diem. ⁊ ꝙ ibi per Jac. de are. ff. de re mili. ⁊ facit. d. l. j. in fi. de questi. ⁊ qḋ hr̄ in. l. fi. C. deposi. Et ideo in proposito puto qḋ lꝫ quis notorie diffamet de falsitate, nihilominus iudex debeat eū saltem semel citare anteqꝫ possit eum in banno ponere. Ad quod faciunt que no. in. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi. Satis enim de facto fit si illud ꝙ alias fieret. in. xx. diebus fit in duobus vel trib⁹, ⁊ sic sine solēnitate ⁊ temporis dilatione, vt no. in. d. §. ex facto. ⁊ ita seruari feci de iure consultus dictante statuto, ꝙ proconsul notariorum statim quod sibi presentetur condēnatio facta de falsitate alicuius notarij, debeat ipsum de facto abradere de matricula. debet. n. citari anteqꝫ abradatur, vt in. d. §. si ad diem. ⁊ per Jacob. de aret. In proposita vero. q. si iudex ad probationem notorij secundum ea que habentur in. l. i. C. qui ⁊ aduer. quos. ⁊ i. l. ciues. C. de app. ⁊ ꝺ accu. euidentia. cū pcor. fecisset citari infamatum cuꝫ in terminatione de ponendo in banno, ⁊ ille non comparuisset, forte tunc facta pbatione alia citatio non requireretur per no. in. l. de pupillo. §. nunciatio. ff. de no. ope. nun. ⁊ in. l. ij. C. de epis. audi. quasi tunc omnino dicatur crimen liquidatum, vt dixi. s.

5 **Quinto quero.** † Potestas inquirit contra Titium vel aliter procedit, facit eum citari debita format, Titius non comparet, sed. j. terminum citationis comparet eius amicus allegans causas absentie, puta legitimū impedimentum, morbū, vel quid simile, quem iudex dꝫ audire secūdum no. vt. l. seruum quoqꝫ. §. publice. ff. de procur. etiam sine aliqua cautione de rato, vt sentit glo. in. l. exigendi. C. de procu. ⁊ apertius in. l. in eo. §. nemo. de reg. iur. queritur an teneatur eum admittere, adeo ꝙ si eum non admittit, sed ad vlteriora procedi valeat, vel non valeat bannū. In hac. q. dixit Barto. in extra. ad repri. super verbo neglexerit, qḋ si ille amicus obtulit se pbaturum impedimentū, ⁊ iudex eum contempsit processus est nullus quasi per euꝫ stet quo minus certus fiat, alias dicit tenere processum. allegat de appel. c. interposita. Et idem sed non sic clare dicit. C. quomodo, ⁊ quando iudex. l. cum non eo. die. dicit tamen quod parti remanet saluꝫ ius petēdi restitutionē ex causa iuste absentie. C. quomo. ⁊ quan. iud. l. ab eo. ⁊. ff. de in integ. resti. l. fi. ⁊ ꝙ ibi no. Et sic in questione sit conclusio ꝙ si talis comparens non offert se paratum probare, tꝫ processus ⁊ admitti non debeat. Si vero se offert probaturum, tunc nō possit ad vlteriora procedi, ⁊ si proceditur processus est nullus. Et sic bannum nullum quod est no. Quod est verum duobus concurrētibus, vno ꝙ alleget causas absentie consistentes in facto vt morbū carcerem, vel aliam causam absentie facti. Si vero allegat causas cōsistentes in iure puta aliquod priuilegium, tunc non auditur sine mandato sufficienti, aut sine cautione de rato. Ita tenuit Innoc. in c. veniens. de accu. ⁊ sequitur Bald. in. d. l. exigendi. ⁊ in. §. publice. de proc. Si autem iudex vellet qui satisdaret de representando reum finita causa impedimenti non cogitur defensor talem satisdationem prestare ꝺm no. per Jo. an. in addi. Spe. super rubrica. de defensore. ⁊ ideo si tunc ad vlteriora procederet bannum nullum esset, sed tunc opponitur. Et videtur ꝙ non propterea bannum reddatur, nullum, sed possit rescindi p beneficium restitutionis, vt videtur casus in. l. ij. C. quib. ex cau. ma. ⁊ ibi per doc. Sed potest respōderi ꝙ illa lex loquitur qñ iudici non consistit citatum esse carceratum vel per eum non stetit quominus sibi constaret, tunc enim processus valet, vt ibi. Si vero sciuit vel per eū stetit quominus sciret processus nullus est, vt dictum est. Ad quod. ff de re iudica. l. quesitum ⁊. l. furioso. cum ibi no. Requiritur secunda quod defensor obtulerit se paratū probare per veras probationes. l. iij. §. si ad diem, l. qui cōmeatus. ff. de re mili. ꝺm Jac. de are. Non autē statuto aliter non disponente sufficeret iuramentum nisi ꝺm qditio. ⁊ qualitatē cause ⁊ persone comparentis. ⁊ ita intelligo ꝙ not. per Guil. in Spe. de appel. §. breuiter. versi. quid ergo. vbi alleg. l. scire opꝫ. §. sufficit. ff. de excu. tut. Et probatur per. l. quoties. C. de nau. lib. xj. C. de repu. anc. hodie. ⁊. l. non omnis. §. a barbaris. de re milita. ⁊ ita concordo Guil. ⁊ Bar. qui varie loquūtur in. l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si qs cau. Unum non omittens qḋ ibi scripsit Bald. quod g

semel admissus fuit ad probandum per iuramentum, iteꝝ non admittitur per iuramentum, arg. in. l. fi. C. de bo. aut. iud. pos. ꝫm intellectum Jac. de are. quem ibi sequtur Bar.

6 **Sexto statuto** †cauetur ꝙ testis qui deposuit contra magnatē non potest redargui de falso. Titius qui deposuit ꝯ magnatem fuit de falso accusatus ꝛ citatus non comparuit, queritur vtrum dicatur contumax ꝛ sic debeat banniri, an vero iudex habeat a seipso exceptionē opponere ꝛ eū nō bannire. Hec q. formatur per Bar. in. l. absentē. ff. de pe. ꝛ sup ipso consuluit, vt pꝫ in consi. ꝙ incipit, A domino Cyn. in ver. super quarto. Et ꝙ communiter habetur ꝙ scripsit in. l. absentem, ac etiā qꝛ aliqua est variatio, qꝛ in. l. absentem. ponit simpliciter contra testem fuisse ꝓcessum. In consilio vero dicit ꝙ iudex formauit inquisitionē, vt videmus an aliqua sit diuersitas, eius consilium miseram de verbo ad verbum. Formata itaqꝫ inqsitione ostenditur primo ꝙ valeat processus, ꝛ sic possit cōdēnari, lꝫ enim agens omni exceptione careat tamen processus valet in se, ꝙ pꝫ qꝛ ex eo potest sequi condēnatio licet indebite. C. de condi. inde. l. j. ff. man. l. si fideiussor. §. in omnibus, ꝛ tex. dicit expresse in. c. abbate sane. ver. quoniam. de re iudi. li. vj. ¶ Preterea lꝫ sit presumptio iuris ꝛ de iure ꝙ nō dixerit falsum tñ admittit̄ probatio in ꝯrium per confessionem. in auc. de equali. do. §. aliud. ꝛ ibi no. gl. super ver. finantem. scribitur ꝑ Azo. in sum. de do. ante nup. ꝛ per Cy. C. de do. ante nup. in auc. sed iam necesse. Testis autē patiendo se poni in banno videtur cōfiteri, ergo ꝛc. Preterea qñ primo tpe fuit actio licet aliquo casu sit extincta potest pati quis conueniri, ꝛ condemnari de facto. ff. de exhib. l. hoc si quis. §. quantum. ꝛ de rei ven. l. si post acceptū. Sed ipse testis nō cōparendo videtur pati se conueniri ꝛ condēnari ꝛc. ꝛ per hoc tolluntur omnes rationes que dicunt qḋ lapsum est tempus inquirendi. ¶ Et ꝯrium videtur ꝙ non possit condēnari, qꝛ iudex ēt parte non opponente, sed expresse confitente maleficiū pōt, ꝛ dꝫ defensionē eius querere. Casus est no. ff. de quest. li. j. in fi. ꝛ ff. de pe. l. si vero defendantur. in fi. ibi dñ dicit, ꝛ si quis cognoscit debebit de eorum innocentia querere. Facit. ff. de appel. l. non tantū. ꝛ de epis. aud. l. additos. vbi inuita parte quis alle. ꝛ eam defendit. Ad idem qñcunqꝫ absente parte potest ferri diffinitiua sententia iudex pro eo ex suo officio perquirit veritatē. C. quo. ꝛ qñ iud. auctē: semel. ibi, ꝑquisita veritate. ꝛ C. de appel. l. ampliorē. in princ. ꝛ ibi no per gl. lꝫ ibi dicat ꝙ sit speciale, tñ generale est, ēt in principali non potest ferri sententia diffinitiua. l. properandum. §. ꝛ si quidē, §. seq. C. de iud. ¶ Quid ergo dicemus, dico sic, qñqꝫ liquet iudici euidenter nō esse culpabilē vel nullū delictum cōmisisse, ꝛ tunc lꝫ sit contumax ꝛ habeatur pro confesso, non tñ potest condemnari ꝑ iura. s̄. alega. ꝓxime. ¶ Quid enim si elapso termino banni iudex viuum videt quem contumax dicitur interfecisse. certe non poterit condemnari ne plus operet̄ ficta confessio q̄ꝫ vera. l. inde neratius. in fi. cū. l. seq. ꝛ ad. l. aquil. Qñqꝫ nō constat iudicem non esse reum culpabilem tñ ꝯstat per hāc fictā confessionem de maleficio. Sed constat ꝙ reus de crimine nō pōt redargui, qꝛ habebat pro se presumptionē iuris ꝛ de iure, tūc credo ꝙ possit ꝛ debeat eū cōdemnare, qꝛ per confessionem poterat ꝓbari ꝯ eū. ꝛ tūc ꝯstat ꝛ est ꝓbatum ꝑ illam fictā ꝯfessionem, vt. s̄. ꝓbatū est. Et per hoc apparet ꝙ ipse citatus dꝫ comparere, qꝛ iudiciū poterat habere effectum. Nō ob. ꝙ dicat̄ ꝙ tempora sunt elapsa, qꝛ ēt tunc dico talis inqsitus poterat contumacia ꝯdēnari, qꝛ ipse accusationē non tollit ipso iure, sꝫ parat exceptionē. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de adul. ꝛ C. eod. ti. l. adulter. quā exceptionē potest simpliciter ommittere ꝛ nō opponere ꝛ sequitur ꝯtumacia, vt in. d. §. prescriptiōes. Preterea potest pati se in banno poni de facto, vt dictū est. Hec in cōsilio. In. l. absentem. in fi. ꝯcludit sic. Concludn ergo ex oibus ꝑdictis ꝙ circa absentē q̄ hꝫ ꝓ confesso non pōt ꝓcedi ad ꝯdēnationem qñ iudici liquet aliquid pp ꝙ apparet illud nō esse maleficiū, secus si appareret aliquid pp ꝙ ille pōt se tueri, maleficiū tñ est cōmissum. Vides ergo oibus suis ꝯiunctis ꝙ ita ꝑmitat iudicē inqrere sicut partem accusare que videnẗ in se habere differentiam. Nam si iudex videt anteꝙ formauit inquisitionē ꝙ testis nō potest redargui nisi presumptione iuris, ꝛ de iure nō esse maleficiū illud de quo inquirit, ꝛ sic videt sibi nō ꝯpetere ius inquirendi pp ꝙ difficile videtur ꝙ dicit, possit inquisitionē tenere, lꝫ forte secus sit in accusatione in qua iudex tantum non pōt, qꝛ tñ eius auctoritas magna est, ꝛ quia a ꝓtentia accusandi iudicatur ēt potentia ingrendi, vt. l. non solū. §. quamqꝫ. ff. de iniur. Nō audeo ab eius doctrina discedere presertim si ex tenore ꝓcessus non ꝯstat ꝙ ille popularis testificatus fuit contra magnatē lꝫ in veritate sic fuerit. Tunc enim tenet citatio, ꝛ ꝑ consequens inducitur confessio. l. ex quocunqꝫ. ff. si quis in ius voc. non ierit. Quod credo veꝝ nisi statutum talem testem a iurisdictione iudicis eximeret pro testificatione predicta. Tunc. n. non teneretur ꝯparere, ꝛ sic non induceret̄ ficta confessio. ꝛ idem si statutū annullaret actum qui fieret in ꝯrium per ea que dixi. s̄. parte proxi. q. ij. ꝛ ad illud quod de prescriptione. dixit Bar. vide que dicam. s̄. tempore. ij. parte. ij. q. v.

7 **Septimo queritur** †ex forma statuti cauet̄ ꝙ in criminalibus quis debeat personaliter vel ad domum bis citari, deinde si non cōparuit dꝫ citari per proclama siue bannū preconis cū termino trium dierum quo termino elapso habeatur pro confesso. Si tamen vult ꝯparere ante bannum siue ante sententiam diffini. possit dñ tamen anteqꝫ cōpareat soluat certā q̄ꝫtitatem pecunie, puta solidos. x. alias nō audiatur dictante statuto h̄ modo vcꝫ. ꝛ si intra post terminū sibi datū in tali banno comparuerit ante ꝯdēnationē factam. ꝛ soluerit, tunc qñ post terminum venerit cōi gabelle nomine solidos. x. pro tali bāno eximat̄ de ipso bāno nihil vlterius soluēdo. Et si dictos solidos. x. nō soluerit, nō intelligatur esse exēptus, sed contra eum tanq̄ꝫ contra contumacem ꝓcedi debeat ꝛc. Eo vero comparente dat certum modum procedendi. Titius accusatus vel inquisitus positus fuit in banno ꝛ post terminum assignatū comparuit, negauit, ꝛ satisdedit, qꝛ sic patiebat̄ natura delicti, sed gabellam non soluit. Queritur an iudex possit eum tanq̄ꝫ ꝯtumacem ꝯdēnare siue bannire. Et quid si post aliquot dies soluit. ꝛ solutio in iudicio ꝓducta fuit. Cum hec qō esset de facto dicebā sic. ¶ Primo videt̄ ꝙ non possit banniri tanq̄ꝫ ꝯtumax qꝛ sufficit ꝙ fiat solutio postea qñcunqꝫ. l. vniuersa. C. de prec. impe. offe. Sed aduertēdū ꝙ aliqñ aliquid dꝫ fieri ante actū vel in ipso actu. ꝛ tunc si non fit, actus est nullus. l. in vniuersis. C. qui da. tut. pos. l. si quis mihi bona. §. iussum. de acqui. here. l. obligari. §. tutor. de auc. tuto. Aliqñ dꝫ fieri post actū, ꝛ tunc loqtur lex vniuersa. ꝛ ibi no. per Bar. ꝛ Bal. videndū est ergo in proposito an requiratur solutio gabelle ante ꝯparitionem an post. Et certe dicendū est ꝙ requirit̄ ante cōparitionem ꝙ esse verum dicebā ostendi ex pluribus verbis statuti. Primo ex natura verbi soluerit, ꝙ lꝫ posset adaptari ad preteritum ꝛ futurum. l. si iam facta. ꝛ. l. solemus. ff. de condi. ꝛ demon. Tamen qñ ex aliquo adiuncto declaratur, intelligitur de preterito vel futuro ꝫm declarationē, vt no. per Bar. in. l. omnes populi. ꝛ in. l. j. de his que pe. no. ꝛ. l. nō aliter. de leg. iij. Sed ex dictione, tunc, que denotat extremitatem, vt. l. iiij. de condi. ꝛ demon. ꝛ. l. lecta. ff. si certum pe. vbi ad initiū tpis refert̄. Itē ex dictione venerit q̄ intelligitur in futurū, pꝫ ꝙ requirit̄ ꝙ soluerit anteq̄ꝫ venerit. dicit enim si qs venerit post terminū bāni, ꝛ tunc soluerit ꝛc. ꝛ ita intelligi debent ipsa verba, ex quibus liquet ꝙ predixi. Et probatur in simili. in auc. de nup. §. si verō incertum, ꝛ ibi no. sup verbo, quinquennium. ¶ Secūdo h̄ esse verum patet, qꝛ acceptando eius comparitionem eum de banno eximit, procedit enim tanq̄ꝫ contra presentē, sed non debet eximi nisi soluerit, ꝛ intelligitur exemptus ergo loqtur de ante facta solutione, qꝛ alias illa verba non possent verificari. Preterea vbicunqꝫ verbum quod habet significatum temporis presentis ꝛ futuri si intelligitur in futurum inducitur absurdum semper intelligitur in preteritum. d. l. j. de his que pene no. sed si dicamus ꝙ sufficiat postea soluendo poterit post negationem differre quousqꝫ videat dicta testium. Et si viderit non probare soluet, si viderit probare non soluet. ꝛ sic datio fideiussoris non valebit, eritqꝫ tunc iudicium elusorium, quod esse non dꝫ. ff. de iudi. l. si pretor. Et quod habetur in. §. publice. Vt igitur h̄ absurdum nō contingat, ꝛ sic detur potestas reo eludendi iudicem, intelligatur in significatu preterito non in futuro. Pro ista determinatione facit ꝙ not. per Bar. in. l. j. §. fi. ff. ne quis eū qui in ius voc. est vi exi. ꝛ. l. si tutor. C. in quib cau. in integ. resti. non est necessa. vbi determinatur quod quando solutio decime, vel alias solennitas requiritur ante actum, quicquid fit illo ante non obseruato, nullum est ipso iure. Et ideo in proposito dꝫ contra ipsum procedere, tanq̄ꝫ contra contumacem ꝙ est veꝝ eo bis citato. Si autem semel fuisset citatus, non teneret bannum cum fuerit peccatū in forma statuti ꝫm Jac. de are. per. l. non sunt liberi. in prin. ff. de statu homi. ꝙ sequitur ibi Ray. ꝛ alleg. l. iulianus. §. sed ꝛ si quis. ff. ad exhi. ꝛ. l. ꝑlatam. ꝛ quod ibi no. C. de senten.

8 **Octauo quero** †dictus reus post contumaciā, ꝛ sic postq̄ꝫ fuerat habitus pro confesso gabellā soluit, comparuit ꝛ negauit. Queritur cui incūbit onus probandi. An sibi, an accusanti vel inquirenti. Dicendum arbitror in hac. q. ꝙ si processus fiat ex statuto relato. s̄. proxi. q. trāsit res sine dubio, qꝛ facta solutione exemptus intelligitur a banno, ergo ꝛ a contumacia ꝛ confessione que ex illo resultat. l. fi. C. de sentē. pas. cū ibi no. ꝛ. l. j. in fi. ff. de questi. ꝛ ita semp hic practicat̄. Si vero processus fiat ex vi alterius statuti ꝙ introducat ex contumacia cōfessionem

sionem, ꝛ de ꝯparente post bannū ante sentē. nihil dicat restat aliqualis dubitatio si enim ꝯtumacia confessionē introducit, sequi videtur illam reuocanti incūbere onus probandi illam erroneam fuisse ſm no. in. l. error. C. de iur. ꝛ fac. igno. per glo. ꝛ doc. in. l. non fatetur. ff. de confes. ꝛ per Guil. in Spe. de confes. §. fi. ad fi. ver. cetera. ꝛ in. c. fi. de ꝯfes. Cū ficta ꝯfessio spontanee ꝛ vere ꝯfessioni equiparet̄ p statutum, ꝛ sic idē in vna ꝙ in reliqua. de leg. j. ꝙ ēt voluit Bar. in. l. absentē. de pe. ꝛ in alio casū, vt dixi. s. q. vj. hac eadē pte. Sed predictis nō obstāti. veritas est in ꝯtrinm ꝙ ad presens breuiter ostendit̄ sic. ꝯtumacia ꝛ mora iudicialis idem sunt. l. ꝛ si post tres. si quis ca. sed mora iudicialis potest purgari vsq ad sententiā. l. si cū exceptione. §. hec autem actio. ff. ꝙ met. cau. ergo ꝛ talis contumacia. Purgata aūt ꝯtumacia nō pōt obijci confessio que ex illa resultat, q: cessante substantia cessat qualitas. ff. de vsufr. lega. l. j. Secundo q: nedū effectus priuationis ipsius defensionis inductus a ꝯtumacia tollatur per ꝯparitionem ante senten. quinimmo tollit̄ p ꝯparitionem factā post senten. iudice tū adhuc sedēte pro tribunali. ff. de in integ. resti. l. diuus. Ibi enim qui alias non admitteret̄ ad appellandum obstante vera contumacia admittitur si compareret iudice adhuc pro tribunali sedente. Ita in ꝓposito, q: non admitteretur ad negandum post senten. admittat̄ si ante illam ꝯparet contumacia non obstan. ꝛ vide que dicam. j. statim. q. x. ꝛ. j. hoc eo. tēp. parte vlti. q. ij. ex quibus roboratur decisio supradicta.

9 **Nono statuto** †aliquo cauetur ꝙ anteꝗ̄ quis banniatur debeat per loca publica per ꝓclama assignari terminus triū dierū intra quē quilibet qui velit defendere reum, vel adesse cause possit comparere alias nullus possit banniri. ¶ Iudex procedens contra Titium fecit fieri proclama. per loca publica qḋ quicunq vellet defendere Titium ꝯpareret intra terminū triū dierum, ꝛ nihil dixit de eo qui vellet adesse cause. ¶ Queritur an Titius possit banniri, Hanc. q. posuit Jac. buti. in. l. hi qui. ff. de postu. Concludens qḋ nō pōt banniri, ꝛ si det̄ bannum ꝙ nō valeat, q: non omnia solennia seruata sunt. nā aliud est defendere, ꝛ aliud adesse cause, vt ibi. ꝛ sic cum vtrumq debuit exprimere si vnum omisit solennia non seruauit. Idem tenuit Alberi. vbi. s. q. xviij. alleg. l. fi. de in integ. resti. ꝛ de itine. actuq priua. l. j. §. hoc interdictum. Facit. ff. de transa. l. cum hi. §. si pretor. ꝛ de pcu. l. paulus. ꝛ quod dixerunt Host. Inno. ꝛ Jo. an. in. c. ij. de consue. videlicet ꝙ solennitas siue forma data actui dz fieri ꝛ dicendo exprimi, alias actus est nullus. ꝛ ad hoc Bal. in auc. qui semel. C. quomodo ꝛ qñ iud. alleg. glo. in. c. j. de mili. vassa. qui cōtu. est pro hoc qḋ dixi. s. in fi. vij. q. ꝛ p hoc dixi in. l. paulus. qḋ si cauetur statuto ꝙ iudex non possit per inquisitionem ꝓcedere, nisi prius requisito iniuriam passo an velit accusare, denuntiare vel notificare, qḋcunq enim ommittat non tenet processus per iura predicta. Aliud esset si diceretur qḋ debeat citari vt ꝯpareat ipse vel alius pro eo, quia tunc licet ommittatur illud vel alius pro eo. nihilominus poterit in banno poni, q: illud a iure intelligitur, vt. l. fi. C. de proc. ꝛ no. in. l. si minor. de bo. auc. iud. pos. ꝛ ideo illa expressio nihil operatur. l. iij. de legi. ſm Jac. bu. ꝛ Bald. in. d. l. fi. de pcu. Sic tamen qḋ intelligitur vt legitime compareat, vt. l. sed si vnus. §. si procuratorē. ff. de iniur. Ratio diuersitatis ideo est, q: in pͥmo casu statutum requirit quid diuersum, in secundo idē. aduerte q: quando aliquid exprimit̄ pro forma ēt si sit tacitū, illud dz seruari, ꝛ dicēdo exprimi secundum Host. Inno. ꝛ Joan. an. in. c. ij. de consue. ꝛ in. c. j. de bap. ꝛ ideo dixit Old. consulendo ꝙ licet in domino sufficiat tacita renocatio procuratoris, vt in. c. si quem. de procu. lib. vj. Non tamē sufficit in procuratore constituto cum potentia substituendi ꝛ reuocandi. ꝛ ideo est q: dño a lege vel ab homine nulla forma tradita est, ipsi autē ꝓcuratori forma tradita est, ergo illa ꝛ factis ꝛ verbis seruāda est, vt in. c. cum dilecta. de rescrip. vt ipse rescripsit in consil. c. xxxiij. ¶ Aduerte ēt ꝙ tacitū expressum ab eo qui poterat aliter ordinare operatur, vt ammodo tacitū locū non habeat, vt. l. talis de lega. j. Item ꝛ si non possit tacitū tollere, tamen illud expressum operatur in fauorē eius pro quo disponitur. l. titia. ff. ad. l. fal. ꝛ. l. iiij. §. si quis condenatus. ff. de re indi. ꝛ sic concluditur ꝙ dictum Jacob. ꝛ Bal. non ꝓcedit ꝛ ꝙ nisi illud exprimatur in ꝓclamatione non poterit in banno p no. p Bar. in. d. l. iij. ꝺ le. j.

10 **Decio queritur.** †an post lapsum termini qui facit reum contumacem haberi ꝓ confesso requiratur quod accusetur contumacia vel fiat pronunciatio eum haberi pro confesso antequam perueniat ad bannum diffinitiuum. In primo dixit Bar. qḋ non, q: lz in ciuilibus talis accusatio contumacie requiratur. l. properandum. §. j. C. de indi. Tamē in criminalibus non est ita sine procedatur per inquisitionem siue per accusationē, q: accusatore defuncto vel desistente pōt iudex ad vlteriora procedere. C. de aboli. l. ij. ff. de pub. iudi. l. penul. in princip. ita dixit in extrauag. ad reprimē. sup verbo, neglexerit. Cautius tamen est quod contumacia accusetur vel ꝙ per accusatorē ab initio detur iudici potentia procedendi vsq ad fi. ꝛc. vbi ēt sentit Bart. Super secundo videtur dicendum ꝙ requiratur pronunciatio quia vbicunq contumacia inducit fictam confessionē, requirit̄ iudicis ꝓnunciatio, vt habetur in. l. ij §. ꝙ si actor. C. de iur. calum. in. c. ij. ꝺ confes. lib. vj. ꝛ in. l. eius qui delatorem. ff. de iur. fis. per Bald. in. c. vassallus. si de feu. fue. contro. vbi tradit ad propositum notabilem doctrinam, vcz ꝙ vbicūq aliquid pēdet a motu iudicis semper requiritur ꝓnunciatio. Facit ꝙ habetur in auctē. hoc amplius. C. de fideius. Posset tamen dici, vt. s. quod illa iura loquantur in ciuilibus non in criminalibus. Tutius tamen est tenere quod requiratur pronunciatio per regulam. l. inter accusatorem. de publi. iud. ꝛ de preben. l. absentez. Potest tamen hec pronunciatio fieri vna cū diffinitiua. l. eius qui delatorem. ꝛ ꝓalle. ꝛ ꝙ ibi per Bar. Hinc est quod communiter in omnibus bannis dicitur habita dicti accusati vel inquisiti eius contumacia pro vera ꝛ legitima confessione ꝗ satis includunt dictam interlocutoriam. l. cum clericis, ꝛ quod ibi not. C. de epis. ꝛ cleri. Crederem tamen etiam sine vlla expressione bannum valere, quia tacite videretur pronuntiare sicut dicimus in. l. j. C. de ordi. iud. ꝛ. l. pe. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ in. l. qḋ in diem. §. si rationem. de compen. cum si.

11 **Undecimo quero.** †Stante statuto predicto in dici notum est quod citatus est in loco ex quo non potest in termino in citatione apposito comparere. Et vt omnis cesset dubitatio est ibi ex causa volūtaria. queritur an iudex habeat necesse expectare lapsū termini, an vero possit statim eum bannire, ꝛ fiscus virtute statuti bona occupare. Hāc questionem mouit Bal. in. l. ij. C. si pen. ap. mors inter. ꝛ arguit primo quod possit dari bannum non expectato termino, quia de necessario contingentibus idem est quod de presentibus. ff. de ver. oblig. l. cū stipulatus sim mihi a ꝓculo. de noua. l. si pupillus. §. j. Determinauit tamen ꝯtrium tribus rationibus. ¶ Prima est q: verba legis reqrunt tempus consumatum, vt no. in. c. vbi periculū. de electio. lib. vj. ¶ Secundo q: haberi pro confesso est pena a conditione incipiens, q: precedens interlocutoria de citando non obligat vnde non incipit a precedenti obligatione. Et ideo expectandū est vltimum momentū. l. in illa stipulatione. §. si calende. de ver. oblig. Tertia q: hec pena trahit secum executionem. ꝛ ideo requiritur factum consummatum, vt in. c. perpetue. de elec. lib. vj. in nouel. Ista determinatio plz. vbi enim de pena legali tractat̄, qualis est ficta confessio a statuto inducta propter contumaciam, ibi non sufficit esse certum, nisi vltimus terminus aduenerit, ꝛ sic ante agi nō potest. Casus est de verbo. obli. l. insulam. ¶ Preterea vbi notatur condemnatio non sufficit confessio etiam, vera ꝛ facta in iudicio, vt habetur. ff. de his qui no. infa. l. ictus fustium. per gl. Bal. ꝛ alios, licet secus sit vbi nota. factum vt no. eo. ti. l. quoniam. que ita saluatur. ¶ Preterea loquitur in ciuili vbi confessus habetur pro condemnato quod non est in criminali, vt ibi per Bar. Non ergo potest iudex ante terminum bannire, vt in rationibus tactis ante versicu. preterea. nec fiscus ante bannum bona incorporare, lz alia solēnitas obseruet̄ in bāno dato de iure cōi quando annotant̄ bona, vt in. l. j. ij. ꝛ. iij. C. si pen. ap. ꝛ in concor. ibi alleg.

12 **Duodecimo quero.** †Iudex formauit inquisitionem vel ex accusatione processit contra Petrum Joannis de populo sancti Laurentij, ꝛ in illo populo non erat Petrus Joannis, sed Petrus Martini, vel erant duo Petri Joannis, ꝛ sic fecit citationes ꝛ bannū dedit. Querit̄ an dare potuerit, ꝛ si dedit an valeat, Bar. in. l. demōstratio. ff. de condi. ꝛ demon. tenet ꝙ valeat, ꝛ executio fieri possit, si constat ꝙ ille erat homo qui de maleficio fuerat inculpatus. ꝛ propterea dicit quod cauti rectores faciunt illum captū recognoscere se esse illum qui de maleficio fuit inculpatus. Et ita etiaz dicit in. l. inter stip. §. j. de verb. obli. ꝛ de custo. reo. l. diuus. ¶ Credo bar. intellexisse quando citatio fuit facta personaliter vel ad domum, ꝛ constat quod captus est ille qui fuit citatus personaliter, vel ꝗ habitauit in domo citationis. Tunc enim citatio non fuit inualida. aut ratione erroris, aut incertitudinis per ibi notata, cum de corpore citati constaret ꝛ per consequens requisiti, vt in iuribus ibi alleg. ꝛ. l. si quis in fundi vocabulo. de leg. j. Sed si citatio fuisset facta p loca publica, vel ad ecclesiam principalem, vel ianuam Palatij rectoris, vt interdum permittunt statuta, tunc puto bannum non tenere vno casu pp errorē, q: citatur Petrus Joā. qui non est, ꝛ de corpore non constat ex aliqua circunstantia. Alio casu qui non est r atione incertitudinis, vt in. l. duo sunt titij. de test. tut. ꝛ qḋ hꝫ in. l. si ꝗs

seruum. §. si inter duos. de lega. ij. ¶ Communiter tamen rectores obseruant contrarium. Faciunt enim captum confiteri se esse illum qui deliquit, vt in sententia continetur, ⁊ qui citatus fuit ⁊ bannum exequuntur. Et ita dicit Bald. in. d. §. si inter duos fuisse seruatum Florentie, qꝛ ille qui deliquit debuit cogitasse se citari, ⁊ quia talis citatio declaratur ex adiuncto. Quod potest de iure esse verū si in citatione exprimitur causa, scilicet delictum. Sed si simpliciter dicitur quod compareat ad defendendum se a quadam inquisitione ⁊c. Tale bannimentum de iure non procederet. Vidi tamen secundum dictum Bald. practicari, ⁊ ita seruatur per assessores, qui si non detrahunt veritati fauori publico deseruiunt ne in talibus fraudes committantur, ⁊ maleficia remaneāt impunita. Et adde que dicā infra in secundo tempore parte secunda questio. xxvj. vbi tractabo an occidens illum quem putabat bannitum cum non esset excusetur a pena.

¶ Rub. an a tali banno possit appellari, ⁊ de concernentibus hūc articulum, ⁊ quando quis dicatur bannitus.

s **Uperest vt quarta particu**la huius primi temporis expediatur, que fuit an a tali banno possit appellari, ⁊ in alijs particulis processum est sic procedam in ista.

¶ Primus ergo questionum titulus est predictus.

SVMMARIVM

1 An a tali banno appellari possit.
2 Queritur vbi lꝫ appellare cui incūbat onus probandi. An ipsi qui fuit habitus ꝓ confesso. An inquirenti vel accusanti.
3 An pendente tempore ad appellandum intelligatur sic bannitus, taliter bannitus quod in eo locuꝫ habeant statuta de bannitis loquentia.
4 An possit dici bannitus appellatione interposita pendente.
5 An pendente cā nullitatis dicatur bannitus.
6 An pendente causa restitutionis in integ. per viam iustitie.
7 An pendente causa supplicationis.
8 Quid iuris si nondum est bannitus, sed notorium est eum commisisse crimen.
9 Quid iuris si cauetur statuto quod certo modo delinquens ipso facto bannitus intelligatur.

¶ Quarta pars primi temporis.

p **Rimo ergo quero an a ta**li banno † liceat appellari.

1 In hac. q. in locis in quibus est statutum quod in criminalibus non possit appellari, hec questio. est sopita sed restat in locis in quibus statuta nihil disponunt aliud quam supra dictum est. in qua. q. vidi quedam breuissime scripta in quibus sic dicitur. Primo videtur quod non possit appellari, quia contumax non appellat. l. properandum. §. sinautem reus. C. de iudi. sed certe dicendū est quod appellari potest vt dicitur manifeste. C. si pen. appel. mors inter. l. iij. ⁊ dic vt ibi not. ⁊ in. l. properandum. §. illo. ⁊. §. sinautem reus. Certe quisquis fuerit scribens nimis breuiter se expediuit. Dixi enim supra in proemio quod aliud erat bannum. de quo in. d. l. iij. dicitur, ⁊ aliud de quo agimus ⁊ ideo quicquid sit in banno annotationis bonorum ⁊c. ad propositum nostrum arguo primo quod non possit appellari, quia sententia banni continet penam criminis ergo non appellatur, qꝛ nec a pena. ff. de verbo. signi. l. si qua pena. ¶ Secundo cū ex forma statuti talis contumax habeatur pro confesso, quod non est in eo cuius bona annotantur, vt. d. l. iij. ⁊. l. ij. eo. tit. ergo non potest appellare semper ei obstante sua confessione que detegit appella. frustratoriam. C. quorum appel. non recip. l. ij. ⁊ argu. de fal. l. satis aperte. ⁊. C. si ex fal. instru. l. fi. cum ibi not. ¶ Tertio qꝛ verus contumax non appellat, vt in dicto titulo, quorum appel. l. j. ⁊. d. l. properandū ⁊. l. ad peremptorium. cum similibus. Quarto secundum Bald. in quodam suo consilio. Lex statuit certum terminum ad purgandum moram, scilicet vsqꝫ ad sententiam. l. si cum exceptiones. §. hec autē actio. ff. quod met. causa appellationis non videtur posse purgari. ff. de optio. lega. l. mācipiorum. de accu. l. titia cum concor. In contrarium quod possit appellari sic probatur. Bannum est mulcta, vt not. glo. in. l. j. §. ex hoc rescripto. ff. de ven. inspi. ergo potest appellari. l. ⁊ in multis. C. de appella. Preterea a sententia diffinitiua lata in criminalibus potest appellari. l. additos. C. de episc. aud. ⁊ de appel. ⁊. ff. eo. ti. l. non tantum. ergo ⁊ ab isto banno quod ex forma statuti vim habet sententie diffinitiue. ff. de leg. j. cum simi. Tertio regula generalis est permissiua, in maiore enim ⁊ in minore licitū est appellari, nisi quis reperiatur prohibitus. l. ⁊ in maiori. C. de appel. ⁊ not. in. l. qui restituere. ff. de rei vend. ⁊ in. l. creditor. §. iussus. de appel. Sed statutum hoc non prohibet, ergo per dictam regulam poterit appellari. Quarto pro hac parte videtur casus in. l. generaliter. §. j. C. de rebus credi. ⁊ facit. l. cum apud. ff. iudi. sol. vbi stipulatio ob rem non defensam, ⁊ sic ob contumaciam potest purgari in causa appellationis. Pro huius. q. solutione distinguendū puto quod aut statutum dicit contumacem haberi pro confesso ⁊ cōuicto. ⁊ tūc nō puto posse appellari per dictam. l. ij. C. quo. appe. nō recip. Et non obstant in contrarium allegata, qꝛ est casus specialis in quo appellatio est prohibita. Si vero statutum dictat tantum eū haberi pro ꝯfesso. Tunc aut est verus contumax ſm ea que habentur, que hic non repeto in iuribus superius allegatis, scilicet in. l. properandum, ⁊. l. j. quo appel. in. l. ad peremptorium. ff. de iudi. ⁊ in. l. ex consensu. in fi. de appel. in cle. si ante. de dol. ⁊ ꝯtu. ⁊ plene ꝑ Bar. in. l. fi. ff. de in integ. resti. ⁊ nō pōt appellari non ex vi confessionis inducte, sed ex natura vere contumacie. Fallit hoc in duobus casibus. Primus est si venerit adhuc iudice pro tribunali sedēte. ff. de in integ. rest. l. diuus. Secundus si ex forma statuti reseruatur etiam post latam sniam aliquod tempus ad purgandum moram siue contumaciam, vt. d. l. ij. C. si pen. appel. mors interue. ſm vnum intellectum, ⁊ ibi tangit Bal. ꝙ est no. pro limitatione iurium predictorum. Si aūt nō est verus contumax, vt regulariter est non citatus ꝑsonaliter, ⁊ tunc aut iudex ēt vltra ꝯtumaciā examinauit testes ⁊ tanqꝫ confessus ⁊ conuictus nō appellat, vt. d. l. ij. C. quo. ap. Aut ex sola contumacia ꝯdēnauit ⁊ poterit appellare non ea ratione quod sit mulcta, qꝛ non est simpliciter verū, vt dicam. j. in secundo tempore. q. Que perdant banniti, que est. v. vel in. q. iij. sed alijs rationibus. s. tactis, ⁊ argu. d. l. iij. si pen. ap. ſm aliam lect. Non ob. ꝙ eius contumacia habeatur pro confessione, qꝛ illam potest reuocare ratione erroris in causa appellationis, vt habetur in simili in. l. creditor. §. iussus. de ap. ⁊ no. per gl. in. l. ij. §. ꝙ si actor. de iur. cal. ⁊ per Bar. in. l. obseruare. C. quo. appel. non reci. per doc. in. l. error. C. de iur. ⁊ fac. ign. ⁊ in. l. ij. de erro. aduo. Dixit tamen Joan. an. in. c. romana. §. sinautē. de appel. lib. vj. quod quando solū confessus appellat debet in appellatione exprimere causam, qꝛ asserat se errasse. ⁊ confessionem reuocet alias non audit᷑, ꝙ est no. In appellatione enim a diffinitiua regulariter causa non est inferenda de appel. l. j. in fi. Nō ob. l. si qua pena, qꝛ hic non appellat᷑ a pena, sed a iudicis iniquitate, qꝛ non debeat appellantē condemnare. Aliqñ enim pena est certa ⁊ a iure limitata, ⁊ ab illa non appellatur quando constat aliquem illam incurrisse. Est enim tunc sententia legis, ⁊ ita loquitur. l. illa. ⁊ ꝙ no. per Guil. in Specu. de recusa. §. fin. in fi. ver. hic no. Qñqꝫ est pena reposita i iudicis arbitrio, ⁊ tū potest appellari. Ita no. in. c. super his. de accu. in gl. super ver. arbitriū ⁊ in. c. qꝛ nos. de appel. in vlti. gl. ⁊ idem si a iure imponit᷑ certa pena. sed si certū est aliquē non incurrisse vel dubitatur propter quod requiritur iudicis sententia, ⁊ potest appellari, vt. l. ⁊ in maioribus. ⁊ ita no. Archi. ⁊ Jo. an. in. c. cupientes. de elec. lib. vj. ⁊ idē Archi. in. v. q. qꝛ suspecti, hꝫ etiam. d. l. si qua pena. alium intellectum, vt ibi no. ſm quem nihil facit ad propositū. Non obst. vltima rō, quia non est vera potest enim in causa appellationis mora purgari vt no. in. l. j. circa prin. de act. emp. An autem a dispositione statuti siue ꝯstitutionis possit appellari. dic vt per Bar. in. l. omnes populi. ⁊ in. l. fi. de appel. reci. ⁊ vide Jo. an. in. c. cum omnes. de cōsti. q dicit quod sufficit contradicere.

2 **Secundo quero** † in casibus in quibus lꝫ appellare cui incūbat onus probandi an ipsi iudici inquirenti vel parti accusanti an ipsi bannito appellāti contra quem est ficta ꝯfessio inducta ex contumacia? Rū. consultum vidisse onus ꝓbandi incūbere iudici vel accusatori, prout ante incūbebat si ꝯparuisset primo, qꝛ extinguitur pronūtiatum. l. j. in fi. ad turp. cū simi. Et si nō stat presumptio sententie que onus probādi transferat. Scđo qꝛ contumacia est purgata que potest purgari ēt lata sententia, vt dictum est. s. Itē ex quo non denegat᷑ appellatio ergo nec defensio denegata videt᷑ que succedit statim appellatione premissa. Quarto per regulam generalem que habetur in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. ⁊ hr̃ in. §. illud. in auctē. de his qui ingre. ad app. dixit tū Bal. post ꝯfirmationē predictoꝝ consiliorum ꝙ si ꝯ appellantē essent alia indicia facilius conuinceret᷑ pp bannum, qꝛ illud fecit eū suspectū. C. de asses. l. consiliarios. qđ non ꝓcederet si ꝓbaret se fuisse impeditū, siue se habuisse iustā causam in principali causa

li causa non comparendi, argu. eo. que habent maxime p Bar. in.
l. fi. ff. de in integ. restitu. Pro decisione predicta vide que dixi. s. p
te proxi. q. viij. Est enim necesse qd dicatur aliud in vera confessio=
ne per not. in iuribus ibi alle. ⁊ aliud in ea que ex contumacia intro
ducit, vt patet manifeste ex his que ibi dixi. Licet enim in aliqbus
equiparentur non tn in omnibus. Statutu enim solu dicit qd possit
banniri in ea pena qua posset condemnari si confessus fuisset, vel di
cit qd habeat pro confesso quod cum sit facti non hʒ eundem effe=
ctu qd esse confessum, dico quo ad omnia. ff. de verb. obli. l. mercis.
⁊ quod ibi no. quod est indubitater verum si ante diffinitiuā nō fuit
pronuntiatum eum haberi pro confesso fm ea que dixi supra par=
te proxi. quest. x. cum enim appellando a diffinitiua intelligatur et
ab illa interlocutoria appellatu stat regula qd in eo statu est in quo
erat illa interlocutoria non facta. Et sic non dici fuisse confessus. l.
ij. ff. de appel. recip. cum simili. si autem fuisset ante diffinitiuam in=
terlocutorie pronuntiatu eum haberi pro confesso, maius esset du=
bium, sed putarem dicendum quod aut ex forma statuti nō poterat
ab interlocutoria appellari, qꝛ reseruatur in appellatione a diffiniti
ua. ⁊ idem. Si vero poterat appellari ⁊ ille non appellauit transa=
cto tempore antequam daretur diffinitiua, vel antequam a diffiniti=
ua appellaretur, putarem secus esse, qꝛ illa pronunciatio non est re=
uocata per appellationem a diffinitiua. l. intra vtile. ff. de mino. con=
cor. Et sic remanet quod habet contra se virtutem confessionis. Et
sic licet concedi possit quod illa possit tanquam erronea reuocari ta
men ei incumbit onus probandi errorem, ⁊ sic rem aliter se habere,
vt in. l. error. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ alijs iuribus allegatis in prealle
gata. q. viij. nisi per iustam causam quam probaret, concederetur si
bi restitutio in integrum aduersus illam pnūciationem per no. in.
l. diuus. ⁊. l. si. ff. de in integ. resti.

3 **Tertio queritur** † viso quod aliquando pōt ap
pellari, an tunc lata sententia
antequam labantur decem dies intra quos potest appellari quis
dicatur bannitus taliter, qd in eo locum habeant statuta de banni=
tis loquentia. Et primo videtur dicendum quod non sicut enim po=
test innouari aliquid appellatione pendente. ff. nil nouari appellatio
ne pendente. l. j. ⁊. C. de appella. l. iij. ita nec pendente tempore ad
appellandum, vt no. in. d. l. j. Secundo probatur, qꝛ idem est effe=
ctus si moritur condemnatus pendente tempore dato ad appellan=
dum, qui pendente tempore appellationis, vt no. per gl. in. l. ex iu=
diciorum. ff. de accu. que reputatur singularis, sed habet concor. in.
l. si quis post. ff. de testa. Sed pendente tempore appellationis qs
non dicitur bannitus. l. furti. in prin. ff. de his qui no. infa. ⁊. l. j. in fi
ne. ff. ad turp. Ergo nec pendente tempore ad appellandum. In hac
questione est aduertendum quod omnis effectus iuris qui producu
tur a sententia nō requirentes facti executionem statim lata sentētia
sunt producti. l. furti. in prin. ff. de his qui no. inf. ⁊. l. si quis filio. §.
qui autem omnes. ff. de iniusto. testa. ⁊ per Innoc. in. c. qualiter, et
quando, de accu. Illi autem effectus qui requirunt factuʒ hominis
non producuntur, nisi lapso tempore ad appellandum. ⁊ sic postq̄
sententia trāsiuit in rem iudicatam, vt. C. de exe. rei iudi. per totum
quod in ciuilibus verum est sine dubio, vt in iuribus supra allegatis
⁊ de appel. l. constitutiones. ⁊ de appel. c. non solum. lib. vj. Sed ⁊
in criminalibus per regulam. l. absentem. de peni. ⁊ de iudi. ff. l. om
nem. ⁊ propter maioritatem periculi, licet in contrarium faciant. l.
non tantum. de appel. ead. l. additos. C. eo. titu. ⁊ de epis. aud. l. ad=
ditos. Sed respondetur quod ibi de facto fiebat executio, vt ibideʒ
per doc. Ex quo infertur quod ad effectus priuatiuos iuriuʒ ipsius
banniti statim lato banno intelligitur bannitus. Et sic post decem
dies esset infamis, esset intestabilis, esset inhabilis ad certos actus,
de quibus dicetur infra in secundo tempore, statim erit affectus ip
sius qualitatis, non autem poterit interim offendi, quia illud factuʒ
hominis requirit. Ex quo patet quod male dixit Oldra. qui indisti
cte dixit eum posse offendi in rubri. de bannitis. in. ij. col. quem se=
cutus fuit Albe. vbi supra. q. xxiiij. dicens ita tenuisse Pet. in. d.
l. j. si pen. ap. per iura secundo loco allegata que ad alium effectum
loquuntur vt predixi. Nec predicte conclusioni obstat glo. l. ex iu=
diciorum. ⁊. l. si quis post, quas sequitur Cy. qꝛ nō procedunt quo
ad priuationem bonorum. Illa enim statim ipso iure fit. ff. de iur. fi.
l. j. §. an bona. Uerum enim est quod est lis contesta. ⁊ condemna=
tus. Et sic sunt producti effectus ab illis actibus resultantes secun=
dum Iaco. de are. qui alle. dictam. l. si quis filio. §. irritus. siue. §. q
si quis. quem sequitur Cy. in. l. iij. C. si pend. ap. mors inter. ⁊ Bar
to. in. d. l. ex iudiciorum, licet Bald. aliter dixisse videatur in. d. l.
iij. mortuo bannito intra dictos. x. dies de quo banno dicetur infra
in vltimo tempore parte secunda. q. vij.

4 ¶ Quarto queritur † an postquam interposita est appellatio dica=
tur quis bannitus adeo quod interim possit offendi, habeantqꝫ lo=
cum alia statuta de bannitis loquentia, an non. In precedenti. q. pʒ
non esse insistendum in hac ex ibi dictis. Constat enim quod aut ap
pellatio pronunciatum extinguit salteʒ ratione presentis status, aut
suspendit ratione futuri, vt habetur in. l. furti. in princ. ff. de his qui
notan. infa. ⁊. l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pact. ⁊ in. d. l. in
fi. ad turpil. cum simili. ⁊ quicquid ex predictis operetur appella=
tio sequitur quod interim non dicitur bannitus. si enim extinguit p
nunciatum clarum est si suspendit idem, quia ex conditionali dispo
sitione interim pendente conditione ius non oritur. l. pecuniam. si
cer. peta. de verbo. obligatio. l. quoties cum simili. maxime in sen=
tentia que venit resoluēda, illa enim iudicatur potius conditiona=
lis ab initio quam pura resoluenda, vt habetur per Barto. in. l. cen
tesimis. §. fina. de verbo. obligat. ⁊ quod habetur in. l. ij. ff. de in di.
addi. ⁊ in. l. quibus diebus. §. quidam titio. ff. de conditio. ⁊ demon.
saltem in legalibus dispositionibus que potius equiparantur vlti=
mis voluntatibus quam contractibus, vt not. in. l. i. ff. de his quib.
vt indi. ⁊ per Barto. ⁊ in. l. translatio. ff. de adimen. legat. ⁊ ad sil=
la. l. in cognitione. ⁊ plenius in. l. ita stipulatus. ff. de verborum obli=
gatio. Et vide que dicam in secundo tempore parte vlti. q. lxxix.
Interim ergo non censetur bannitus, ⁊ propterea non habebunt in
eo locum ordinamenta de bannitis loquentia. Et ita determinauit
Dy. ⁊ post eum Bart. in. l. qui a latronibus. §. j. ff. de testa. ⁊ pbat
tex. secundu Dy. ⁊ Bar. in. l. iij. §. si seruus. ff. de acqui. pos. ⁊ in. d.
l. j. ff. nil noua. appel. pen. ibi. Neqꝫ vllam aliam iniuriam ⁊c. licet
tamen bannum sit extinctu, aut suspensum, ⁊ sic cessent effectus ban
ni, non tamen cessant effectus resultantes ex pendentia processus,
de quibus habetur. ff. de solu. l. reo. ⁊ de muneri. ⁊ not. l. reus dela=
tus, ⁊ in concor.

5 **Quinto quero** † an bannitus agens causam nullita
tis bāni, ⁊ sic petēs se cācellari pos=
sit pendente dicta cā virtute statuti tacti in principio proemij offen
di. Dy. in hac questione dixit quod sic in. l. iij. §. si seruus. ff. de acq.
possession. per illum text. vbi dicitur, quod licet seruus sit paratus
subire iudicium libertatis, nihilominus interim seruus est. pro quo
facit. ff. de liber. causa. l. si cui. §. licet. ⁊. l. ordinata. ⁊ ita etiam tenuit
Oldra. ⁊ Albe. sequitur vbi supra. q. xxiij. licet non bene se firmet.
Bar. vero in. d. §. si seruus. tenet contrarium. allega. l. cum vero. ff.
de fideicom. libe. vbi ille cui debetur libertas ex fideicommisso pp
spem dicitur esse in quasi possessione libertatis, ita bannitus litigās
hoc modo. Item quia de hoc videtur casus in. l. si quis filio. §. qd
si quis. ff. de iniust. testa. vbi sententia nulla non facit damnatum in
testabilem. Tertio quia statutu loquitur de bannito, ergo dʒ intel=
ligi de rite bannito. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re. iud. quod intel=
lige verum in eo qui scit causam nullitatis agitari. In ignorante ve
ro remittit ad no. per se in. l. vlti. ff. de adul. Sed certe lex cum vero
non facit quia ibi loquitur quando certum erat deberi libertatem.
in casu autem nostro dubitatur. l. quod de pecu. ⁊ ideo potius debʒ
presumi pro sententia, vt. l. herennius. §. gaia. ff. de eui. ⁊ voluit bal.
in. l. fina. C. qui ad liber. procla. non licet, vbi reprobat dictum Ia=
cob. de are. qui dixit bannitum admitti ad dicendum de iniustitia
banni prestita satisdatione in. l. statu liber rationem. ff. de statu lib. §.
autem. quod si quis loquit in effectu concernente solum personam
ipsius banniti, ⁊ sic non facit ad casum in quo tractatur de iure con
cernente personam alterius. Et ad. §. condemnatuʒ respondetur qꝫ
loquitur quando de nullitate constat propter quod Bald. in auctē
ti. que supplicatio. C. de preci. impera. offeren. dixit considerari ve
ritatem, scilicet an in se bannum sit nullum, ⁊ tunc non possit of=
fendi alias sic. ¶ Ego vero aliter dicendum puto vt enim sepius
dicetur infra in secundo tempore quilibet videtur constitutus pu=
blicus officialis, vt. l. ij. C. quando lice. sine iud. vindi. ⁊ ideo sicut
pendente causa nullitatis officialis non possit exequi, vt ostendam,
ergo nec alius eum representās, quod autem pendente tali causa
non posset fieri executio, probatur quia vbicunqꝫ executio est irre=
tractabilis ibi siue cognitio nullitatis requirat altiorem indaginem
siue non, semper retardatur executio. alias enim non posset dicenti
nullum prouideri. ita nota. per Pau. de leaza. ⁊ alios post eum in
clemen. j. de re iudi. ⁊ per Bald. in. l. si feriatis. ff. de ferijs. Siue
igitur ad mortem siue aliter in personam offenderetur locum ha=
beret pena. l. si quis prouocatione. C. de appel. ⁊ est verum in scien
ti causa agitari. quod intellige, nisi causa nullitatis habeat calum=
niam euidentem per nota. in. l. satis aperte. C. de fal. ⁊ per Bald. in
l. ab executione. C. quo. appel. non reci. ⁊ in. l. prima. C. ne in vna ea
dēqꝫ causa. lic. ter. prouoc. Tunc enim excusaretur occidens, ⁊ ita
potest saluari dictum Dyn. ⁊ quod notauit Bald. in. l. libertas. ff.
de sta. homi. licet ibi aliter dixerit. Quod dictum examinabo infra

tertio tempore parte prima questione secunda, vbi tractabo omnes questiones in quibus occiditur ille qui apparet bannitus licet effectiue non sit, vt quia soluit quia clericus, quia rebannitus et non cancellatus, vt ibi patebit.

6 **Sexto queritur** Titius fuit bannitus taliter quod de iuris rigore bannitus dicitur, petijt ex iusta cã restitutionem in integrum aduersus dictũ bannuz per viam iustitie quod sibi ex multis causis beneficium dari potest. l. prima in fi. Ex quibus cau. maio. et l. secunda quasi per totum. si quis cau. C. ex quibus cau. maio. l. secunda. Et dictum fuit supra in pluribus questionibus, et maxime supra hac parte questio. secunda. An pẽdente dicta causa restitutionis interim possit offendi. Si verum est quod dixit Guiliel. in Specu. de restitutio. in integrum. §. videndum in principio. Clarum est quod interim a sciente causam agitari offendi nõ potest, quia semper impeditur executio. Tamen quia illud non est sp verum, recurrenduz est ad id quod supra proxima questione est dictum, scilicet quod quia executio est irretractabilis eadem ratione impediatur cum agitur per viam restitutionis qua impeditur cum agitur per viam nullitatis. extra de restitutione in integrum. capitulo auditis. et de auctoritate tutorum. l. defendente. et quod ibi per Bartol. et C. de restitutione in integrum po. l. vna. quod Bald. dixit esse verum etiam si stante statuto quo cauetur quod querele bannitorum non audiantur. Non enim videtur bannitus qui habet integram restitutionem. ff. de in integrum restitutio. l. non videtur. Nec obstat quod non debet audiri, quia non intelligitur exclusus quin possit petere se a banno eximi. l. prima. §. de qua. ff. de postulando. per Cyn. et dicit esse simile in excommunicato cuius querela non auditur, nisi proponatur contra ipsam excommunicationem, vt in capitu. j. de rescriptis. libro sexto, vt ipse notat in. l. secunda. C. si reus vel accusa. mor. fue. De quo etiam dicam. j. secundo tempore parte vlti. questio. lxvij.

7 **Septimo queritur an idez** † sit si pendeat causa per viam supplicationis, videlicet quod interim non possit offendi? Ad hoc dicendum est quod non idem, quia illa non retardat executionem, vt notatur in dicta. l. j. ff. nil noua. appella. penden. Quod credo verum nisi supplicatio in locum appellationis succederet, vt habetur in auctenti. que supplicatio. C. de preci. impera. offerend. Pro quo facit quod dixi in duabus precedentibus questionibus, scilicet de executione irretractabili. argu. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidam.

8 **Octauo quero** † quis puta Titius non est bannitus, sed notorium est eum commisisse maleficium pro quo imponitur pena, pro qua bannitus potest impune offendi. An habetur pro bannito, videtur quod sic, quia notorium et sententia equiparantur. l. emptorem. ff. de action. empti. Sed dic quod non, quia quo ad hoc extraordinarium effectum notorium et sententia non equiparantur. l. quicunqz. C. de malefi. et ita et videtur probari in. l. ictus fustium. ff. de his q notan. infa. et ita determinauit Bal. in. l. libertas. ff. de sta. ha.

9 **Nono statuto cauetur** † quod percutiens aliquem cum certo genere armorum puta falcione, vel quadralecto que arma solebant esse in vsu et multũ exosa, ipso facto bannitus sit in banno. Quidam percussit cum falcione et antequam banniretur per sententiã fuit occisus, queritur an potuerit impuni occidi tanquam bannitus. Alb. vbi. s. q. xciiij. dicit se obtinuisse quod sic per. l. cum quasi. §. si plures. ff. de fideicõ. liber. vbi tantũ operatur snia facta a lege, quantum operatur lata ab homine. Item per decretales que loquuntur de canone late sententie. xvij. q. iiij. c. si quis suadente. Quod tamẽ debeat expectari snia sine iudicis declaratio allegat. l. j. C. vbi cau. fisc. et quod ibi dixit, et de hereticis. c. cum hm. l. et plus nõ dicit. Pro hac scda parte facit quod statutum permittentes offendi bannitum non habeat locum in eo qui bannitus representatur a lege. l. secunda. C. de his qui ve. eta. impe. cum ibi not. maxime cum tanquam odium, vt l. qui excep. de condi. inde. debeat restringi non ampliari.

¶ Pro prima parte facit quod illa verba ipso facto important canonem late sententie, quia ex his demonstratur quod non requiritur sententia, quo casu dicitur late sententie canon, vt not. in capitul. cum esses de sta. et in capitu. relatum de iure patro. per Joan. and. in. c. j. de sagitta. et in capi. j. de eo. qui fur. or. suscepit. per Archi. lxiij. distinc. salonitane. Putarem aduertendum ad statutorum verba. l. semper. §. legem de iur. immuni. Nam si statutum quod pmittit occidi bannitum simpliciter sic loquitur, cum debet habere etiaz in eo qui a statuto sit bannitus propter verba generalia. l. j. §. et generaliter de leg. prestan. l. i. §. lex falci. ff. ad legem falci. cum simili. Et videtur casus cum glo. que secundum Bald. forte de iure ciuili nõ est alibi in. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. Si vero statutum diceret quod bannitus descriptus et registratus posset impune offendi. Tunc non verificaretur in eo qui ipso facto intelligeretur, vel esset bannitus, quia licet efficiatur bannitus non tamẽ efficitur registratus. et sic non verificantur verba statuti duo requirẽtia. l. hos accusare. §. fina. de accusa. cum simili. Facit quod habetur in capi. fi. de elec. lib. vj. vbi licet presentia suppleat citationem, non tamen supplet aliam solennitatem que requiritur. et ideo actus non valet. Si tamen tunc statutum quod facit eum bannitum ipso facto procederet vlterius, quia diceret eum etiam intelligi registratum, maius esset dubium. Putarem tamen si statutum diceret sit ipso facto bãnitus et registratus posse impune offendi. Si vero diceret sit ipso facto bannitus et pro registrato habeatur, secus esset per no. in. l. mercis. de verbo. signi. et in. l. si maritus. §. j. de adul. per Barto. et latius. in. l. si is qui pro empt. Et ideo in ista ciuitate additum fuit statuto quod banniti et registrati possint impune offendi.

¶ De occurrentibus post perfectum bannum ipsi bannito.

Sequitur videre de secundo tempore scilicet de occurrentibus post perfectũ bãnum ipso banno durante, quod tempus vt dixi in proemio diuiditur in tres partes. ¶ Prima enim erit de his que banniti in seipsis patiantur et agant cum eorum appenditijs. ¶ Secunda erit de his que per alios fiunt in eorum preiudicium. ¶ Tertia erit de his que fiunt in eorum fauorem, que ideo postponitur, quia multe questiones erãt preambulum ad vltimum tempus. Et cuilibet particule premittuntur, vt supra in primo tempore factum fuit, rubrice suaruz questionum. Sunt ergo rubrice prime partis infrascripte.

SVMMARIVM

1 An valeat statutũ quod cauetur bannitum posse impune occidi. Et in ea de statuto quod facit dominum.
2 An valeat statutum aliud quo cauetur querelas bannitorum nõ debere audiri.
3 Quid sit bannum et vnde dicatur.
4 Quibus equiparentur banniti de quibus agimus.
5 Que perdant tales banniti.
6 An bannitus vulnerans aliquem animo occidendi debeat puniri pena statuti, an vero pena iuris communis.
7 Si aliquis fuit bannitus in quinquaginta pro vno crimine, in sexaginta pro alio, et ex alio processu, An dicatur bannitus a centum libris supra.
8 Quid iuris si ex eodem processu penis tamen distinctis fuit bannitus.
9 Quid ex eodẽ processu pro pluribus criminibus in vna summa nulla facta summarum verbali distributione bannitus.
10 An bannitus tantum intelligatur in statuto loquente de bannito, et condemnato.
11 An banniti predicti perdant eorum bona virtute banni.
12 Si bannum fuit pecuniarium, an fiscus possit accipere insolutum de bonis banniti.
13 Si cauetur statuto quod bona delinquentis sint obligata pro pena, an tunc bannũ pecuniariũ possit mitti executioni contra fideiussorem datum antequam esset contumax et bannitus.
14 An bannum pecuniariũ possit mitti executioni contra fideiussorem antequam esset contumax et bannitus.
15 An fideiussor sit liberatus si bannitus captus a iudice aufugit.
16 An bannitus ex eo quod fecit contra statum dicatur bannitus ob crimen lese maiesta. et sic perdat bona.
17 An quando bannitus perdit bona perdat etiam ea que sunt sita in alterius territorio.
18 An perdat solum presentia an etiam futura siue postea quesita.
19 An in casibus in quibus non perdunt bona eis existentibus in banno currit prescriptio.
20 An banniti perdant potestatem quam habent in filios.
21 An perdant potentiam faciendi statuta vna cum alijs ciuibus.
22 An bannito dño vassallus liberetur a seruitio feudi.
23 An vassallo bannito feudum veniat in confiscatione bonorum.
24 An emphyteosis banniti veniat in confiscatione bonorum.

An

25 An bannito filiofamilias veniat in confiscatione peculium.
26 An in confiscatiõe bonoꝝ banniti veniat vsusfructus rei in qua bannitus erat vsufructuarius.
27 An bannito patrefamilias veniat in confiscatione bonorum peculium filij.
28 An mulier bannita perdat dotem in casibus in quibus bona cõfiscantur.
29 An mulier bannita ob adulterium possit vir ad dotem ꝯueniri.
30 An in confiscatione bonorum bãniti veniat hereditas ei tempore banni delata,sed nondum adita.
31 An in confiscatione bonorũ banniti veniat conditionale debitũ ipsi bannito.
32 An in tali confiscatione veniant iura patronatus.
33 An bannito filio ⁊ bonis publicatis pater teneatur assignare fisco legitimam.
34 An dictante statuto patrem teneri assignare legitimã filio delinquẽti possit pater cogi assignare bannito filio ꝑ ꝯtumaciam.
35 Posito quod teneatur an in tali assignatiõe inspiciatur tempus delicti,an accusationis,an banni.
36 An pater banniti teneatur dare fisco alimenta filio debita.
37 An bannitus perdat iura succedendi ab intestato.
38 An bannitus perdat ius succedendi ex testamento.
39 An bannito possit fiscus auferre,vt ab indigno illa que queruntur bannito ⁊ in confiscatione non veniunt.
40 An bannitus desinat esse tutor.
41 An desinat esse executor testamenti.
42 An desinat esse arbitrator.
43 An possit de nouo eligi arbiter.
44 An bannitus dicat̃ effectus non soluendo,vel in tali statu quod vxor possit ad dotem agere.
45 An bannitus desinat esse ciuis ciuitatis a qua bannitus est.
46 An bannito possint imponi collecta.
47 An bannitus possit capi pro represalijs.
48 An bannitus possit petere alimẽta ab illis a quibus ante bannũ poterat impetere.
49 An bannitus per viam accusationis efficiatur infamis.
50 An efficiatur infamis si bannitur per viam inquisitionis.
51 An notarius bannitus pro crimine famoso possit instrumenta conficere.
52 An bannitus possit facere testamentum.
53 Dictante statuto quod scientia banni habeatur perinde,ac si lata esset contra presentem,An tunc testari possit.
54 An vbi testari potest eius testamentum habeat effectum si capitur ⁊ occiditur pro executione banni.
55 Stãte statu.qd̃ bannitus ex testamẽto capere nõ possit,An bãnitus sub ꝯditione si intra certũ tp̃s non soluerit possit hereditatẽ adire,⁊ valeat aditio eo postea non soluente intra terminũ.
56 An bannitus de ciuitate ⁊ comitatu intelligatur bannitus de comitatu postea acquisito.
57 An bãnitus in vna ex ciuitatibus regni siue comitatus intelligatur bannitus a toto comitatu siue regno,⁊ ibi datur remissio pro locis c consideratis.
58 An bannitus qui nõ potest habitare vel stare in territorio possit per illud transire sine metu bãni. Et est duplex,scilicet an locũ habeat in futurum.
59 An exceptio banni superuenientis excludit bannitum a iudicio ꝑ eum antea inchoato.
60 Si bannit̃ filius,An talis exceptio excludat patrẽ qui accusauerat de iniuria facta filio.
61 An talis exceptio excludat tertium qui accusauerat de cõsensu eius qui postea est bannitus.
62 An stante statuto quod querele bannitorum non audiantur bannitus possit se defendere,
63 An bannitus conuentus a bannito possit excipere qd̃ bannitus non debet audiri ex forma dicti statuti.
64 An stãte dicto statuto bãnit⁹ possit petere reuocationẽ tenute.
65 An patiatur secundum decretum.
66 An possit compensationem opponere.
67 An in casu in quo ipse non possit, possit illam opponere eius fideiussor.
68 Stante dicto statuto quod querele bannitorum non audiant̃,de quibus querelis intelligatur,Et an possit appellare a sententia lata contra eum.
69 An possit petere restitutionem in integrum.
70 An possit de falso accusare testes examinatos contra eum assecuturum.
71 An possit agere contra iudicem in sindicatu qui contra talẽ bannitum securatum tulit iniquam sententiam.
72 An stante dicto statuto,bannitus sub nomine hereditario possit agere nomine proprio.
73 An bannitus retinens bona vel postea acquirens possit agere ꝑ procuratorẽ stante statuto predicto.
74 An bannitus possit cedere iura sua,vt sic cessionarius possit agere pro alio vt procurator.
75 Quid si ante bannum cesserat.
76 An bannitus possit agere pro alio vt procurator.
77 An bannitus nõ bãniti heres repellatur agens iure hr̃ditario.
78 Quid si cauetur statuto qd̃ bannitus non possit sua bona in aliũ transferre,an possit facere instrumentum si ante bannũ promisit illud facere.
79 Egit creditor banniti contra eũ qui bannitus põt se defendere,⁊ fecit citare bãnitũ qui ꝯparuit quo viso creditor vult desistere, bãnitus vero vult quod ꝓcedat. Querit̃ an bannitus audiat̃. Et est duplex.
80 An bannitus qui perdit iure sue ciuitatis,perdat etiam illa pro contractibus iam firmatis quando non perdit bona vt bñficium guarentigie vel statuti dantis laudi executionem.

Prima pars secundi temporis.

1 [P]Rimo ergo quero,an valeat statutum † quo cauetur bannitum pro maleficio posse impune occidi. Hec questio est multum nota ⁊ trita,⁊ propterea in ea non instabo. Concludens qd̃ cum tale statutum fiat ad publicam vtilitatẽ,tum vt homines a delinquẽdo terreantur. scientes se postea posse impune occidi,tum vt maleficia non remaneant impunita. l. ita vulneratus. ff. ad legem aquil. ⁊ de senten. excõ. vt fame dõm est tale statutũ valere. Ita disputando determinauit Iac. de are. ⁊ ꝫ Io. an. in addi. Spe. in ti. de ꝯstitu. iuxta fi. ⁊ ibi vide Hoc aũt indistincte tenuit Albe. vbi .s. q. xvij. late referens rõnes disputationis hincinde. Et Gban. q. j. in materia bannitorũ ⁊ alleg. l. vnum. §. sinautem. C. de rapto. vir. Itẽ Bart. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊. l. oẽs ppl̃i in. iij. q. prin. ⁊ alleg. pro casu. l. iij. ff. ad legem corne. de sica. iũcta. l. amissione. de ca. dimi. Idẽ etiã dixit in. l. ij. C. qñ vni. lice. sine iu. vin. q̃ allegatur pro casu qd̃ etiã ibi ꝫ Bald. ⁊ Et licet alias dixerim istud intelligi verum qñ bãnitus fuerat ex causa ex qua ei capto debeat irrogari mors qd̃ ẽt tenuit Ray. in repetitiõe. l. oẽs ppl̃i. Tñ nũc dico indistincte valere. Non. n. solũ hoc statuit̃ ꝑꝑ delictũ ob qd̃ bannitus fuit,sed ẽt ꝑꝑ eius ꝯtumaciã ⁊ inobedientiaꝫ factaꝫ suo principi. l. oẽs populi,⁊ sic si ei mors irrogat̃ non fit ꝯ̃ ius vt in. c. ij. de maio. ⁊ obe. cum si. Ad rationes in ꝯ̃riũ factas r̃nde vbi. s. ⁊ adde que dicaꝫ. j. in secunda parte huius temporis. q. xlix. in qua tractabit̃ an bannitus offensus possit se defendere ⁊ eadẽ parte. q. ij. Dixit etiam Bal. quod valet statutuꝫ quo cauetur qd̃ capiens bannitum efficiatur dñs bãniti per tex. in. l. delationum. C. qui ad li. procla. non li. vt ibi ꝑ eũ. Ad qd̃ facit. l. seruitutem de fur. in. iunctis que superius dicta sunt.

2 Secundo quero †an valeat illud statutum quo cauetur querelas bannitorum audiri non debere. Hec q̃stio statuto ita dictãte facilis est. Expedit̃ enim in breuibus tale statutũ valere. Concordat enim cum legum dispositione q̃ multoties ꝯtumaces taliter puniunt. l. sed ⁊ si ꝑ pretorẽ. §. ait ꝑtor. ff. q. ex cau. ma. ⁊ ibi Bar. ⁊ Bal. hoc dicũt facit. C. de remis. pigno. l. si eo tp̃e cum concor. ⁊ de re iudi. l. contumatia ⁊ idem firmat Bar. in. l. cum mulier solu. ma. per dicta iura facit. l. sancimus. C. de iudi. ⁊ si vis ad saturitatẽ videre iura denegantia audientiã ꝯtumaci vide in Spe. de actore. ver. item qd̃ fuit ꝯtumax,⁊ ibi in additio. ⁊ vide de hereticis. C. super eo. lib. vj. ff. si quid in frau. pa. l. j. ⁊. §. ⁊ alias,⁊ de his q̃ in frau. cre. pupillus,⁊ de iure deliberã. l. si extraneus. Si vero statutum diceret qd̃ nõ fiat ei iustitia,dixit Inn. tale statutũ nõ valere, q2 directo disponit ꝯ̃ ius diuinũ de consti. c. que in ecclesiarum quod etiam sequitur Ang. in. l. iiij. C. pro emp. Sed si diceret qd̃ ei ius non reddatur puto valere statutũ,q2 siue iuste siue iniuste dr̃ ius reddi. ⁊ sic potius denegatur factũ quã iustitia. l. pe. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊. l. j. de iur. om. iudi. Si autem diceret non audiatur etiam defendendo dicam vbi supra remisi in fi. proxime. q.

3 Tertio visa validitate †dictorũ statutorũ queritur quid sit bannũ ⁊ vnde dicatur. Istaꝫ questionẽ ponit Albe. vbi. s. q. j.

& multa dicit. ¶ Ego aūt breuiter me expediam. s. n. in proemio dixi multiplices esse species bannitorū. & ideo non de oībus est inculcandum vt fecerunt illi de quibus ibi dixi. Quantū ergo ad ppositum attinet sto cū dicto Nicolai de mat. de quo facit mētionem Alber. vbi proxime dixi. Qđ bānuz de quo agimus est quedaz iudicialis sententia penalis lata in absentē cōtumacē virtute statuti. Qđ vt. s. dixi in proemio valet & fieri pōt. Quantum aūt ad alios effectus bānuz qñq; aliter difinitur. Dicit̄. n. qñq; mulcta vt dixi. s. in prima qō. vltime partis primi temporis. qñq; dicitur bannitū, id est proclama siue cōminatio vt qñ dicitur q̄ certum quid fiat, vel non fiat publice bannitur sub certa pena. C. cō. vel epist. per totum. & habetur in. l. iiij. ff. de custo. reo. Qñq; dicitur sententia annotationis bonorū & banni. quod qualiter intelligatur habet̄ in. l. absentez de penis. & in. l. j. de requi. reis. & in cōcordan. que non sequor ne extra propositum euagari contingat. Unum tñ nolo omittere quod dixit Alber. vbi. s. quod si proclamatur aliquid non debere fieri sub pena banni. & alia quantitas non exprimitur in banno, si per statutū, vel consuetudinem aliter non declaratur qđ intelligetur pena soldorum sexaginta per tex. cum glo. in lombar. in titu. de exercitalibus lib. j. l. quicunq;. qđ esset not. si esset verum. Sed non credo, nisi forte in casu quo banniretur vnumquēq; debere ire in exercituz, vel ꝯ inimicos sub pena banni vt ibi & eodem volumine lib. iij. & in tit. de his qui ad patriam defendendam ire neglexerint. l. prima & secunda. In alijs pclamationibus, cōminationibus, siue bannis non exprimentibus certam quantitatem puto dicendum si aliter declarari nō potest intelligi ſm arbitrium proclamari facientis. ff. si quis ius dicen. non obtem. l. j. & de pe. l. hodie. cum si. Et vide que dicam infra parte sequenti huius tēporis questio. lxiij. & hoc de prima parte qōnis vcz quid sit bannum. ¶ Unde autem dicatur bannuz, bannire, siue bannitio multi multa dixere. Sciendum tñ quod in antiquis legibus istud vocabulum non inuenitur. Sed glosa & iura nouissima allegata in proemio de eo faciunt mentionem. & dicit̄ secundum Nicolaū de matta. Bannū a banderia, id est paruo vexillo. quod est publicum militare signuz. ex quo dicit quod bānum est publica dictio, id est interdictio ab honoribus & officijs & statutis ciuitatis. Unde ſm eum dicitur bannio Titium id est contra Titium publice procedo. Sed istud potest verificari in bannimentis in quibus assignantur termini ad comparendum non autem in diffinitiuis, q2 illa sine vexillo & bannimento publice proferuntur. & ideo dicunt alij vt colligitur ex no. per Cy. in. l. reos. C. de accusa. per Bal. in. l. prima de heredi. institué. quod cum sit adinuentuz ad similitudinem excōmunicationis per quā in foro ecclesiastico quis eijcitur extra communionem ecclesie, & inde dicitur excommunicatus. & vocatur acrimonia, id est a gremio ecclesie separatio, vt C. de sacrosanct. eccle. l. placet. in fine. ita per bannum in foro ciuili extra communionez secularium beneficiorum quis ponitur. Ad quam similitudinem allegauerunt in vsib. feud. hic finit lex corra. & incipiunt consuetu. re. §. primo. ex quo ſm Cy. idem est bannire, id est extra beneficia bannientis ponere. Sed istud etiam generaliter non est veruz, q2 ex solo bāno non semper ponit̄ quis extra beneficia, vt patebit ex his que inferius dicent̄ & maxime qō. sequē. & seq. Et iō, q2 disputatio nominum est pertinacibus relinquenda vt. l. ij. C. de constitu. pecu. In hoc non amplius insisto, maxime quia talia ad beneplacitum fuerint adinuenta. Bannum. n. qñq; significat proclamationem id est citationem cum assignatione termini ad comparendum in iudicio. Qñq; significat penaz que apposita est in proclamate contra aliquid facientibus vel non facientibus, vt dicta. l. lombardia. Qñq; significat ipsam sententiam diffinitiuam siue qñ fit ex forma iuris communis. Quandoq; fit ex forma statutorum vt in iuribus. s. in proemio allegatis. Quandoq; non significat penā sed premium, vt quia mittitur bannum quod quicunq; iuerit exercitum habeat. xx. solidos pro die, vel quid aliud. & tunc non potest dici de bono itur ad malum, imo de bono ad bonum. In superfluis itaq; & parue aut forte nullius vtilitatis non insistens cum in talibus vulgi opinio omni significatui preferatur. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instr. librorum. §. quid ergo. versi. quod tñ cassius de lega. iij. de suppel. lega. l. labeo. cum si. Concludo qđ non potest in genere recte dici vnde dicatur, & quid sit bannum. Quantum autez ad propositum attinet dico vt supra dixi. Et ita se habet communis vsus loquendi. Quando. n. quis petit. vel hz sententiam predictam, dicit da mihi, vel ego habeo bannum Titij. Et sic stat vera diffinitio supra dicta quod etiam confirmabit̄ ex his que statim dicam in sequen. quest. Si aliter videre velis recurre ad loca superius allegata. Et q̄ dixit Ange. in sua disputatione, que incipit Duo fecerunt. &c.

4 Quarto quero † quibus equiparātur bāniti dē qbus agimus? Ista fuit questio glos. in. §. relegati. institut. quibus modis ius pat. pot. solu. & demum per multos agitata vt habetur per Cy. in. l. j. de heredi. instituen. per Jo. an. in addi. Spe. in tit. de cessio. actio. §. primo. versi. illud etiam queritur per Alber. vbi. s. qō. xiij. per Bald. in. d. l. j. per Angel. in disputatione sua de qua dixi in fine proxime questionis & ante eū fuerat disputata p Bart. vt patet in vulgari eius disputatione que incipit, Statuto Lucane ciuitatis &c. Que q2 communiter habentur hic non repetam, ed succincte tangam, que meo iudicio sunt ad nostrum propositum necessaria. Concludit. n. Bart. post multa quod non equiparantur deportatis, non relegatis, non excommunicatis in omnibus, licet in aliquibus cuilibet equiparentur. & sic de vno ad alium non est licita argumentatio. l. fi. ff. de calum. sed dicit eos esse hostes & transfugas sue ciuitatis, qđ ostendit primo ab effectu. Illi. n. sunt transfuge qui ab his sub quoruz imperio sunt desistūt & in numero hostium se conferunt. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimit. Sed exbannitus ideo ponitur in banno, q2 inobediens est his sub quorum iurisdictione fuit siue est, & sic confert se in numero aliorum bannitorū, id est hostium ciuitatis sue, ergo potest proprie dici transfuga. Sed ista prima ratio non est vera. Non. n. bannitur propter inobedientiam, sed propter confessionē resultantem ex contumacia & sic propter delictum, vt ipse idem Bart. dicit in. l. omne. ff. de re mili. Et dicam. j. in secunda parte huius temporis quest ione lix. Itez q2 necesse esset quod cōferret se ad alios bannitos, vt dicitur in transfuga, quod non est verum. Secundo probat ipse ēt ab effectu, licituz est impune occidi trāsfugam. ff. ad legez corn. de sicca. l. iij. §. fi. & sic bannitum, ergo &c. Ista ēt ratio non est vniformis. Ad substantiam. n. & esse banniti non requiritur q̄ possit impune occidi, q2 non sequitur quis est bannitus, ergo potest occidi, nisi alio statuto disponat̄ vt dicetur. j. in pluribus questionibus, & maxime in fine huius, & j. in sequenti parte questione. lv. & habetur per doc. in locis supradictis. vbi ergo hec non disponit statutū hec ratio nihil valet. Probat ipse tertio quelibet ciuitas potest habere suos hostes si eis bellum indixit. l. si quis ingenuam. §. fi. de capt. & no. eo. ti. l. hostes. Sz talibus bannitis ciuitas bellū indixit permittendo eos occidi impune, ergo sunt hostes ciuitatis. Hec etiam ratio non est vniformis vt predixi. ¶ Addit ipse aliam rationem, q2 quando subditus repugnat domino potest dici hostis. l. si seruus. C. de his qui ad ecclesi. confu. sed bannitus rebellat se ergo potest dici hostis, Ista ratio etiam non procedit. Nam sequeretur quod omnis delinquēs esset hostis. repugnat. n. legibus sue ciuitatis, & tamen non iudicatur hostis, imo quandoq; acriter, quandoq; leniter, quandoq; mitissime punitur, et non vt hostis. l. aut facta per totum. ff. de penis. l. absentem. in fi. ff. eod. tit. Sicq; non concludit quod bāniti de quibus agitur possint vniuersaliter hostibus equiparari. Possunt. n. quandoq; impune offendi, & qñq; non. Et tñ sunt banniti.

¶ Preterea pone quod statuto caueatur offendentem bannitū puniri in medietate pene, erit ne tūc hostis? certe non, etiā secundum Bart. & tamen bannitus erit. Nulli ergo predictorum equiparantur. quod etiam tenuit Bal. in dicta. l. j. de hered. institu. vbi multos refert. vbi vide si amplius videre cupis. & ideo restat quod sit quoddā genus de per se sub nomine bannitorum, & ita vt dixi supra questione proxima vulgariter appellātur. & est tale genus stricti iuris, adeo q̄ qcqd expresse in statutis quorū virtute bāniti sunt non dr̄, illud intelligat̄ omissum. l. quicquid astringende de verbo. obliga. secundum Bald. de quo tamen infra in sequentibus questionibus aliqua tractabuntur. Ubi ergo sit solum statutum quod contumax habeatur pro confesso & possit in banno poni pro ea pena que imponeretur presenti. bannitus tūc nec exulibus siue bannitis de iure cōi, nec deportatis, relegatis, excommunicatis, aut hostibus poterit cōparari. Si vero sint alia statuta de quibus supra maxime in proemio dictum est, satis tolerabiliter dici posset eos hostibus comparari, de quo dicam infra dum tractabo de receptione bannitorum parte tertia huius tēporis, & sic patet quod dicta glos. §. relegati non est vera. Dicit tamen Angel. vbi supra quedaz verba que quia pulchra sunt hic placet inserere. ¶ Quod quidam sunt banniti imperialis culminis, vel apostolice sanctitatis, & q2 perdūt ea que sunt iuris ciuilis & per consequēs bona, possunt equiparari deportatis. Et de isto genere bannitorum loquitur tex. C. de episco. & cle. aucten. itē nulla communitas. & auc. item quecunq;. & iura que ibi allegantur.

quidam

quidam vero sunt banniti ab inferiore non habente ptātē deportandi, nec priuandi subditos beneficio iuris ciuilis, quoniā talia non sunt imperij eorum, ⁊ tunc si bona eorum publicant, bellum tamen eis non indicitur, equiparantur vere deportatis, qꝛ sicut deportati perdunt ea que sunt iuris ciuilis, nec tamen eis bellum indicitur. ff. de re iudi. l. si victū, ⁊ de pro non script. l. si in metallū ⁊ in cor. de inces. nu. circa prin. Sed banniti tales perdunt bona ⁊ beneficia ciuitatis sue, ⁊ tū non possunt offendi. Sed hoc non procedit quod equiparentur deportatis, quia deportatis interdicitur ois locus excepta insula in qua deportatus est bannitus autem talis potest stare in oi loco excepto loco a quo est bannitus. Si autem haberent potestatem deportandi, dicit tunc bannitos tales vere equiparari deportatis, ⁊ testari non posse ⁊ patriam ꝑdere, vt ibi per eum. Quod est multum periculosum in terris que hēnt ex concessione iure vicariatus, vel imperij ⁊ habent insulas ideo non credo verum si eos in banno ponit seruata forma statuti. Et sic virtute statutorū non virtute iuris communis quod ēt patebit ex his que inferius dicentur in particularibus questionibus. Ista tū disputatio parui ē effectus, vt infra patebit. Et ideo in ea amplius non insisto.

5 **Quinto † quero que generaliter** perdant banniti nostri temporis. In hoc multi multa dixerūt inculcando leges de alijs bannitis loquentes, vt refert Bal. in. d. l. j. de here. institu. Barto. autē in dicta disputatione referēs Jac. de are. in. l. ex facto. ff. ad trebel. concludit eos perdere oia iura sue ciuitatis pro suo commodo facientia. Ea autem q̄ suum incommodum concernunt, nullatenus ei relaxātur, pro quo facit qꝛ non debent de pena premium reportare. Iura autem gentium ⁊ iura communia minime perdunt rationibus ⁊ iur. ibi per eū allegatis. Bal. tamen in. d. l. j. dixit qđ si est bannitus ex tali delicto ex quo de iure cōi deberet deportari, tunc perdit in territorio sue ciuitatis non solū illius ciuitatis iura, sed ēt iura ciuilia, ⁊ nihil allegat, nisi qđ hoc iō est, qꝛ pena adiecta in banno succedit loco deportationis. ¶ Ego autem sto cum opi. Bar. que est cōmunis quod in territorio sue ciuitatis non perdat iuris communis dispositionem, ad quod facit dictum Cy. in. l. reos. de accus. de quo dixi. s. in. iij. questio. huius partis, qꝛ bannire nil aliud est nisi extra beneficia bannitis ponere. Ac etiam quia non scđm ius commune punitur, sed secundum formam statuti. Item quia non est verum quod illa pena succedat loco deportatiōis, vt patet ex nota in. l. j. §. deportatos. de le. iij. ⁊. l. si quis filio exheredato. §. hi autem. ⁊. §. irritū. de iniusto testamen. Ergo est per se alia pena loco pene extincte. Et sic suum assumunt vigorem nō aūt antiquum. l. qui id quod. ff. de dona. cau. mor. ⁊ qđ habet in. l. si eū. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. Dico etiā quod perdit dispositionē iuris communis in sui fauorem, si illius loci statuta aduersarent sunt enim legibus preualentia, vt. l. oēs populi, ⁊ sic in sui odium disponentia, ergo illa non perdit vt dictum est supra. Retinente ergo iura gentiū. l. si tibi mandauero. §. is cuius bona. ff. man. Itē iura ciuilia romanorū siue in sui odiū, ⁊ hoc indistincte siue in sui fauorem disponant, nisi hoc secundo casu a statuto iura cōia sint correcta. Tūc enim in territorio sue ciuitatis ius illud cōe in sui fauorem allegare non poterit. Item ligatur statutis sue ciuitatis in sui odium disponentibus sicut ligaretur non bānitus secundū ea que habent in. l. cunctos populos de summa tri. ⁊ ideo omnia statuta priuatiua porrigentia effectū suū extra territorium secundum ibi nota. per doc. locum habebunt in talibus bannitis quocunqꝫ vadant, fauorabilia autē statuta, nec ibi, nec alibi poterūt allegare, quia illa omnino perdiderunt, vt in iuribus supra alle. ⁊ vide. l. amissione. §. q deficiūt. ⁊. l. tutelas. ff. de ca. dimi. ex hoc summo multe terminantur questiones, vt. j. patebit.

Sexto quero † de iure communi, ꝑ vulnere ē pena mortis. C. ad leg. corne. de sica. l. is qui cum telo. ff. eo. l. j. ex forma statuti pena est pecuniaria. Bannitus in ciuitate, vel territorio a quo est bannitus vulnerauit aliquē aio occidendi ⁊ non occidit, queritur qua pena debeat puniri. ⁊ videt quod pena corporali qꝛ perdit iura statutoꝝ vt. s. sic quantum ad eum remanet iuris communis dispositio. Contrarium determinat Bal. ff. solu. matri. l. cum mulier. qꝛ statutum recessit a pena iuris communis, ⁊ pena statuti est loco illius. l. qui cum vno. §. qui post. ff. de re mili. nec dicitur hoc statutū esse beneficium siue statutū quod pene minorationem vel alterationem inducat arg. C. de his qui no. infa. l. ⁊ verior cum simi. In penis ergo maioribus includuntur banniti secundum eum sicut alij non eorum fauore, sed natura legis que est generalis, ⁊ qualiter omnes ligat hoc potest esse verum si processus est simpliciter formatus. Tunc enim ꝯm illius tenorem debet formari sententia. l. cum fundus. ff. cōi diui. de accusa. l. senatus cum sua materia. Si vero est formatus tanqꝫ contra bannitum, forte non procedit dictum Bal. qꝛ in veritate statutum ei non opitulatur, sed secundum ius commune tractari debet vt supra. Ipse. n. ab ipso statuto exemptus est, vt. §. qui deficiunt. Sed pro Bal. facit qꝛ ⁊ forensis secundum statutū puniretur, ⁊ non secundum ius commune. Sed respondetur quod ille forensis nunquam perdidit statutum, sed bannitus illud perdidit. Ideo forte verum est quod dixi, quia tamē processus communiter formatur simpliciter omissa banni qualitate Bal. opi. est in vsu.

7 **Septimo quero † statuta predi**cta dicunt qđ bannitus a centū libris supra possit offendi ⁊c. Titius ꝑ furto fuit bannitus in quinquaginta, deinde ꝑ vulnere, vel alio maleficio ex alio processu fuit bānitus in octuaginta, qđ fieri potest vt dixi supra in tempore. j. parte. q. iij. An in eo habebunt locū statuta predicta. Barto. dicit quod non, qꝛ quinquaginta ⁊ octuaginta non sunt centū triginta. l. vbi fideiussor. ff. de solu. ⁊ ibi per eum. ⁊ in. l. ij. §. j. de con. insti. ⁊ qđ habet in. l. quoties in stipulationibus. ff. de ver. obli. ⁊ sic non est bannitus a centum libris supra. Ita etiam tenuit Bald. ⁊ dicit fuisse consultum per Joā. pagla. in. §. hec autem tria in proemio ffoꝝ.

8 **Octauo queritur. † Titius fuit** in eodem ꝓcessu inquisitus distincte ꝑ pluribus ꝑcussionibus, ⁊ demum fuit bānitus hoc mō in libris. cc. vz in quinquaginta ꝑ percussione in brachio. In vigintiquinqꝫ ꝑ percussione in pectore. ⁊ in. lx. ꝑ percussione in facie. An dicet ꝯprehendi in statuto ꝑdicto. Bar. in. l. lucius. §. q habebat. ff. ad treb. dixit qđ non qꝛ pina de hr ac si ab initio summas separatim excessisset p. l. ediles. §. fi. cū gl. sua. ff. de edi. edic. ⁊. d. §. que habebat. Et idem dicit p dicta iura in. d. l. vbi. ⁊ facit. ff. de iuris. om. iud. l. si idē cum eodē in princip. ¶ In ꝯtrium tū facit. ff. de appella. l. si qui separatim. §. j. ⁊ ibi tangit Bar. ⁊ non rūdet vbi dr qđ plures summe diuersarū specierum eadem actione petite cumulate ꝯsiderantur. Dicunt qdā qđ dictum Bar. procedit, qū ille summe imponuntur pro maleficijs qbus agitur diuersis actiōibus numero, alias locū hꝫ lex si q separatim. Et iō ꝯm eos si dicte pene imponerentur ex eodem statuto locum non hꝫ dictum Bar. qꝛ fit cumulatio vt ibi secus si imponantur per diuersa statuta. Tunc enim debētur diuersis actionibus numero, ⁊ ideo non fieret cumulatio. ¶ Sed credo simpliciter dictū Bar. verius per iura predicta siue imponantur ex eodem statuto siue ex diuersis. Ad inducendum enim odium nunquā fit cumulatio, vt. d. l. si idē. non obstat lex si q separatim, qꝛ ibi inducit cumulatio ad fauorē, vt ibi patet Intelligo aūt verum esse qđ dixi qū imponunt pene ꝑ maleficijs separatis. Secus si iponant ꝑ vno maleficio hūte plures qualitates. l. nunqꝫ plura. ff. de priua. deli. l. qui de crie. C. de accu. de quo dic vt ibi. j. q. ꝓxima.

9 **Circa idem** quero nono † formato processu de pluribus separatis maleficijs ꝑ quoꝝ quolibet est ex forma statuti pena minor centū libris. Judex in simul ⁊ semel nulla facta distributione ꝯdemnat in tota summa, puta in ducētis, vel trecentis. Queritur an intelligentur plura banna, an vnum tantum. Hec questio est subtilis ⁊ pendet a notatis in. l. scire debemus. ff. de verb. obli. ⁊ in. l. cum eiusdem. ⁊. l. ediles aiunt. in fi. de edil. edic. ⁊. l. qđ si vno. de actio. emp. ¶ Mihi tamē sic vr dicendum qđ aut maleficia sunt separata. i. diuersis temporibus facta. Et tūc cū cumulatio fiat respectu diuersoꝝ ⁊ ad diuersos fines, scꝫ pro vnoquoqꝫ fiat solutio, dicentur tot ꝯdemnationes ⁊ tot banna quot sunt percussiones. l. scire debemus. prealle. ⁊. l. falsa in fi. ⁊ de condi. ⁊ demon. maxime quando in inquisitione est apposita illa clausula, super qbus cibus singulis ⁊c. Et tū possunt etiam ad voluntatem agentis vnite considerari, vt not. in l. ⁊ si vno. ⁊ in. l. in cōmodato. §. duabus. ff. ꝯmo. poterit talē bānitum offendens ad sui beneficiū ⁊ excusationem allegare, ⁊ vnicum dicet bannum vt ibi. Si vero sunt facta eodem tpe, tunc sine dubio vnica est ꝯdēnatio, vt. l. qū multa. C. ad legem iul. de vi. ⁊. ff. de adulte. l. denunciasse. §. quid tū. cū ibi not. ⁊ p Bart. in. l. hos accusare. §. lege iulia. de accusatio. Cōiter tenetur qđ saltē ad excusationē offendentis qui videt vnam summam excedentem centum dicatur vnum bannū. Quo autē ad alios effectus, scꝫ an debeat audiri in iudicio, vel non, ⁊ sic de similibus potest esse dubitatio supra dicta que nullo modo esse poterit si pro ꝑcussione pena est arbitraria. l. j. C. si plures vna sen. cum ibi not.

10 **Decimo quero** † statutū loquitur de bānito ⁊ ꝯdemnato quod possit impune offendi. Habebit ne locū in bannito tantum, vel condemnato tantum. Dicit Bal. quod nō, qꝛ requiritur vtrūqꝫ copulatiue. ff. de condi. insti. l. si heredi plures cum simi. ita not. in. l. qui duos. ff. de in ius vo. Quod credo verum, nisi probaret̄ quod tempore statuti cōfecti ꝯmunis vsus loquendi fuerit quod bannum vocaretur potius condemnatio, quia tunc illa dictio, ⁊, videtur potius adiecta ex plenitudine locutionis quam vt denotaret vtriusqꝫ cōcursum secundū no. in l. eos de condi. ⁊ demon. ⁊ qđ habetur in. l. j. de iusti. ⁊ iur. Facit qđ habetur in. l. j. de infami. ⁊ vide quod habetur in. l. legatis. de leg. iij. ⁊ per Cy. in. c. generi. de reg. iur. lib. vj.

11 **Undecimo quero** † viso in quibus bannitis locū habeant statuta. An bannitus in personam perdat bona vt sic dicantur ꝯfiscata, ⁊ loquor de bonis que tunc habebat. In hac questio. Guil. in Spe. de instru. edi. §. compendiose. versi. quid de bannito videtur concludere quod non si est bannitus ex leui causa, secus si ex graui. Tunc enim equiparatur deportato, ⁊ ideo perdit bona. Facit secundū eum. ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. §. fi. ⁊ alleg. no. in. §. relegati. institu. quib. mod. ius pa. pot. sol. Sed ibi glo. loquitur de eo cui expresse bona sunt adempta. Meo iudicio questio hec requirit altiorem indaginem. Primo enim videndū est an de iure cōmuni damnati ad mortem perdant eorum bona. In quo non intē do disputare, de hoc habetur in aucten. bona damnatorum. C. de bo. dam. ⁊ ibi per glo. ⁊ Cyn. ⁊ per glo. ⁊ Barto. ff. eodem titul. l. j. Et concluditur quod in casibus in quibus de iure antiquo expresse disponebatur de ademptione bonoꝝ ⁊ per se principaliter non in consequentiam alterius pene. Iura antiqua non corrigantur, sed bona etiam tunc publicentur, vbi vero tacite veniebant in publicatione, ⁊ in ꝯsequentiā alterius pene iura antiqua non corrigantur, sed bona etiam tunc publicētur. Ubi vero tacite veniebant in publicatione ⁊ in consequentiam alterius pene iura antiqua corrigant̄, qꝛ tūc bona nō publicant̄ excepto crimine lese maiestatis, vt in. d. auct. bona. ⁊. C. ad lege. l. iul. maiesta. l. ꝗsquis. ⁊ de crimine heresis, vt in auct. gazaros. C. de hereticis. Nunc ad propositum quando quis bannitur ex forma statuti non loquor de eo cuius bona fuerint adnotata de quo habetur in. l. prima de requi. re. cum concordan. Aut per statutum disponitur aliquid circa bona. ⁊ illud seruandum est, aut nihil disponitur. Et tunc aut bannitur ex crimine propter quod de iure communi bona non auferebantur, ⁊ illa non perdit. Nec obstat quod superuiuat qꝛ hoc est de facto non ex vi sententie, damnatur enim ad mortem, adeo quod si caperetur non superuiueret, ⁊ propterea quantum ad bona idem est ac si mortuus esset quia illa fiscus occupare nō potest dicta auc. bona. Si vero bannitur ex causa propter quā bona de iure auferebantur, ⁊ tunc illa ꝑdit per eandē rōnē ⁊ auc. Qđ est verum si illud in sententia banni exprimitur, alias non, sunt enim stricti iuris, ⁊ ideo non extenduntur banna. l. quicquid de verbo. obliga. ⁊. l. si patronus testa. §. si quis cum esset de bo. lib. Ita firmat Bal. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de liber. ⁊ posth. ⁊ in c. j. de pace tenen. colla. x. ⁊ ita etiam consultum fuit ⁊ obseruatum in hac ciuitate in magnis causis, propter quod ordinatū est qđ rectores bannientes ⁊ ꝯdemnantes debeant sub pena expresse confiscare bona. Perdunt ergo banniti bona si in eorum bannis fiat mentio alias non nisi in. l. quisquis. ⁊. l. fin. ad. l. iul. maie. ⁊ vide que dicam infra vltimo tempore parte. ij. q. ix.

12 **Duodecimo antequā** † veniam ad examinationem effectus talis bonorum ademptionis quero aliqua. Titius ex maleficio fuit bannitus in mille de quo non debeat eximi, nisi in condemnationem soluerit. Titius non soluit, sed exulat ⁊ sic capi nō potest, An fiscus possit de suis bonis accipere in solutum vsqꝫ ad concurrentem quantitatem. Et videtur primo quod sic, quia cum sit lata sententia ⁊ valida, ergo meretur executionē ⁊ poterit mādari executioni officio iudicis maleficiorū, qꝛ idem iudex qui pronūtiauit debet exequi. C. de bo. dā. l. si quis intra. In contrariū vr̄ quia hic videtur esse debitor alternatiuus, vꝫ quod aut stet in banno, aut condemnationem soluat. Et certum est quod in alternatiuis est electio debitoris. ff. de eo quod cer. loc. l. iij. Preterea cum paret banno satisfacere videt̄, satisfactio enim hic in non satisfaciendo contingit. ergo si satisfacere videt̄, nō potest ad aliud compelli. ff. de conditio. ob cau. l. dedi in princip. ex hoc sequitur qđ si moreretur in banno, executio non posset fieri cōtra heredes Uerba sunt Bal. in dicta auc. bona damnatorum.

Sed meo iudicio non sic leniter est agendū, quia hec questio pendet ab eo. An bona delinquentis sint tacite obligata pro delicto ipsi fisco, quod videtur, licet pro illa obligatione creditoribus nō ꝑferatur. C. de pen. fisca. credi. predi. l. j. ⁊ ibi no. ⁊ in. l. rescriptū in prin. ff. de pac. lꝫ vt plurimum in contrarium allegetur ⁊ male. ⁊ istud tenuit Cy. in. l. qđ placuit. ff. de iure fis. Sed bar. eod. tit. l. aufertur. §. fiscus tenet fiscum non habere tantā hypothecā alias enim indistincte reuocarentur alienata post delictū qđ est falsū. l. si quis posthac. C. de bon. dā. ⁊. l. post ꝯtū. de dona. pro hoc facit qꝛ ante sniam pena non debetur iure obligationis vt ipse idē dixit in. l. in fraudē in prin. ff. de iure fisci. ⁊ in. l. fi. de iniur. ergo bona non possunt esse obligata. ⁊ istud credo verū quod sic ostendo. Obligatio realis presupponit personalē. l. fideiussor. obliga. in prin. de fideiusso. Sed pro delicto qs non est ꝑsonaliter obligatus ante sniam de iniur. l. non solū. §. j. ⁊ probatur institu. de pu. iudi. in princip. ⁊. §. penulti. ergo ⁊c. Non obstat. l. j. §. bestias. ⁊ quod ibi not. ff. de postulan. ⁊ in. l. rescriptum. ff. de pac. vbi glo. videntur velle, quod delinquens se obliget ex ꝯsensu ad penam. Quia aduertendū est qđ quatenus delinquens potest ciuiliter cōueniri dicitur large obligatus, non tñ ciuiliter, sed naturaliter tantum, ⁊ ideo non potest agi contra eum vt habetur in. d. l. non solum cum simi. Quatenus autem criminaliter agitur id est ad penam applicandam fisco nullo mō est obligatus, ⁊ ita determinat Bar. in extra. ad reprimendam super verbo, meret̄. Post sententiam autem condemnatoriam diffinitiuā, non dico banni, bene potest agi contra ipsum tanquam contra debitorem propter quasi contractū factū in iudicio. l. tertia. §. idem scribit. ff. de pecu. secundum Bar. in consilio quod incipit, statuto communis Tuderti, de quo dicam hoc eodem tempore parte vltima questio. xvij. licet tamen sit per sententiam obligatus non tamen eius bona sunt obligata, quia iure cautū non reperit̄. Sic itaqꝫ concluditur quod tale bannum nō potest in bonis executioni mādari. Sententiam autem condemnatoriam secundum Bald. bene poterit executioni mandari, vt ipse not. in. l. cunctos populos vlti. questio. Cuius dicta sic debent intelligi alias sibi inuicem cōtraria viderentur.

13 **Sed quero tertiodecimo** † pone quod statuto cauet̄ quod bona sint obligata pro maleficio ⁊ pro certis maleficijs imponatur pena pecuniaria. An tunc bannum poterit mitti executioni in bonis. Dic quod aut bona detinebantur per tertium ante bannum, ⁊ non poterit mitti executioni in talibus bonis, quia sententia lata per contumaciam non preiudicat tertio, cui alias ꝑiudicaret lata contra presentem vt habetur. ff. de euictio. l. si ideo. ⁊. C. de pigno. l. si preses, ⁊ qđ ibi not. per Bar. in. l. si superatus. ff. de pig. vbi oino vide, facit qđ hr̄ in. l. j. ⁊. ij. C. qñ ex fac. tuto. ⁊ plene per Bar. in. l. cū filius in prin. de ver. obliga. Si autem cepit possidere post latum bannum, tunc poterit contra ipsum mitti bannum executioni, vt dictis iuribus. ⁊. l. preses. ⁊. l. si superatus. ⁊. l. si mater. §. fi. de excep. rei indi. cum similibus. ⁊ in simili consuluit Cy. in quinto consilio quod refert ⁊ ampliat Io. and. in additio. Specu. tit. de teste. §. nunc tractemus in additio. magna. vbi omnino vide qꝛ not. loquitur. ⁊ intellige secundum notata per Bar. in. l. a diuo pio. §. si super rebus de re iudi. ⁊ in. l. iij. C. de pigno. vbi declaratur quod tangit Cy. in. l. vna. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. Si autem possidentur ab eo, tunc dic vt habet̄ in. l. a diuo pio. §. j. de re iudi. cum ibi not.

Quartodecimo circa idem ban-
14 num † pecuniarium etiam quero inquisitus de delicto ex quo pena pecuniaria veniebat imponenda, ⁊ sic in accusato, promisit ante litem ꝯtestatam se representare potestati ad omnē eis requisitionem, ⁊ dedit fideiussorem q promisit eum representare, aut condemnationem soluere, deinde iudex principalem contumacem in banno posuit secundum formā statuti in pena pecuniaria a statuto disposita. Queritur an tale bannum possit contra fideiussorē executioni mandari. Dices tu hec questio formatur in multis locis. Sed qꝛ diuersimode reperit̄ formata omissis superfluis per viam distinctionum partim dicendo, partim remittendo, hunc articulū declarabo. Quandoqꝫ enī fideiussor promisit simpliciter de iudicio sisti. Et tunc qualiter teneatur habetur in. l. grece. §. ⁊ post litem. ff. de fideiusso. ⁊ in. l. sancimus. C. eod. titu. ⁊ dic vt ibi ⁊ eodem titu. l. penul. Quādoqꝫ promittit representare reū. ⁊ tunc aut sub certa pena vt habetur in. l. ij. in fine. ff. qui satisda. cogan. ⁊ si non representat potest ad illam penam extra ordinem conueniri, idest iudicis officio contra ipsum procedi vt not. in. l. si quis

reum. ff.

reum.ff.de custo.reo. Si vero promittit soluere iudicatũ, tunc potest executiue conueniri vt habeť per Bar.in.l.fin.C.de vsu.rei iudi.⁊ in.l.j.ff.iudi.solu.per Jac.butrig.⁊ Bal.in.l.ij.§.j.ff.q satisd.cogan.⁊ habetur in Specu.de executio.senten.§.sequitur versi.quid si sententia. Et ideo in proposita questione teneť eum presentare, ⁊ si non representat, cogitur soluere quod in bãno cõtinetur per iura predicta. Jtẽ determinat Bar.in.l.si quis reuz. preallegata. Et clarius in bannito determinat Guil.in Spec.de accu.§.sequitur versi.item queritur ecce. vbi omnino vide. si autem simpliciter promisit representare ad voluntatẽ iudicis. Tũc tenetur etiam post sententiam non ad ꝯdemnationem, quia illaz non promisit, sed ad penam extraordinariam quaz iudex ei imponere vellet propter inobedientiam, vt dicta.l.si quis reũ.⁊ ita firmat Guil.in dicto.§.sequitur versicu.porro. An autem excuseť propter bannum vide in.l.si decesserit.ff.qui satis.cogã. Et plene in dicto.§.item queritur. ¶ Et vnum no. quod quando post ꝯdẽnationem quis simpliciter fideiubet, non videť fideiubere de representando, sed soluendo. Et iõ sine dubio tunc ꝑ cãm supueniẽtem in persona condemnati ab obligatione non exoneratur, vt.l. si vero in princip.ff.qui satisda.cogan. quod principium sic intelligo, vt ibi plene dixi.

15 **Quintodecimo quero** † bannitus pro quo fideiussor erat obligatus peruenit in fortiam iudicis deinde aufugit. Queritur an fideiussor amplius teneatur. Jo.an.in versicu.item queritur allegato supra in fine proxime questionis ꝯcludit quod amplius non teneať. Et ibi allegat plura iura. quod in.d.l.si quis reũ.ff.de custo.reo. intelligit amplius veruz esse, nisi promisisset representare eum toties quoties iudici placuerit. Tunc enim dicit per primã presentationem non liberari, sed per secundam.ff.de leg.iij.l.fideicommissa.§.si quis decem.⁊ ad.l.veluti.§.hec vox.ff.de edẽ.rñdet quod ideo intelligitur toties quoties opus est qꝛ per nouam editionem non inducitur nouum grauamen. At in proposito per reiteratam representationem semper inducitur grauamen nouuz ideo liberatur per secundam vt in.§.si quis decem. ¶ Credo qꝺ dictum Ange. possit procedere post sententiam interueniente fideiussore de representãdo. Sed si promisisset ante latam sententiã dicta verba importent toties quoties opus erit, qꝛ sic ẽ de natura iudicij.⁊ sic debent intelligi.l.vno.ff.loca.⁊.l.si stipulatus.ꝺ vsu.⁊.l.damni infecti quidam in principio.ff.de dam.infect.cum simili.⁊ ideo vsqꝫ ad sententiã semper tenetur vt dicta.l.veluti.§. hec vox. Sed post sententiam semꝑ facta representatione, vel eo semel capto fideiussor amplius non tenetur per iura per Jo.and. allegata. Nec obstant verba toties quoties, quia intelligũtur vt dixi.⁊ qꝛ verbum placuerit importat arbitrium boni viri.l.thais.§.sorore.ff.de fideicom.lib. qui nunquaz arbitratur ex culpa siue negligẽtia iudicis fideiussorẽ pregrauari.l.sancimus.C.de pecu. ¶ An autem talis fideiussor mortuo bannito liberetur.j.in vltimo tempore parte secunda questione sexta dicetur.

Uisis predictis conferentibus ad casum in quo banniti non ꝑdunt bona, rediens ad casuz in quo
16 ꝑdunt de quo dictũ fuit.s̃.q.xl. Quero.xvj. † An tũc veruz sit qꝺ illa procedat si fuit bannitus ex eo quod tractauit contra partez Guelfam, vel contra statũ ciuitatis, siue quia patriã oppugnauit, vt dicatur commisisse crimen lese maiestatis, ⁊ propterea ꝑdat ipso iure, vt.l.quisquis.⁊.l.fi.C.ad legem iul.maiesta.⁊ dixi vbi.s̃.ꝓxime in fi.questionis.⁊ primo videť quod sic qꝛ oppugnans patriam, vel contra illam tractans committit crimen lese maiestatis, vt dicit textus cum glo.in.l.fallaciter.C.de aboli. ¶ Secundo etiam videtur probari per tex.in.l.j.ff.ad leg.iuliaz maiesta. ¶ Tertio cõscius turbationis ciuitatis sue, vel alterius delicti commissi in ciuitatẽ suam punitur vt particeps ex sola sciẽtia.l.vtrum.ff.ad.l.pompo. de parrici.⁊ qꝺ ibi no.per doc. sicut si contra principem sciret quid moliri.C.ad legem iul.maie.dicta.l.quisquis.⁊ sicut damnati illo crimine perdũt bona ita ⁊ isto damnati. Pro hac parte faciunt.ff.de captiuis.l.non dubito.⁊.C.de epis.audi.l.iij.

¶ Jn contrarium tamen est veritas, quia illi dicunť committere crimen lese maiestatis qui contra principem, vel contra eos qui iuxta eius latus sunt, vel contra rem publicam Romanoruz moliuntur vt dicta.l.quisquis.⁊.l.iiij.in fine.ff.ad legẽ iuliam pecu.⁊ non quia contra alias ciuitates moliuntur, probať in dicta.l.fallaciter in fine vbi crimen lese maiesta.⁊ crimẽ oppugnate patrie ponuntur vt species differentes.⁊ est glo.ordinaria que hoc tenet in.l.j.ff.ad legem iul.maiesta.preallé. Et hoc modo intelligũtur iura in contrarium allegata que per modum a spãli faciunt ꝓ hac parte. Ciuitates enim alie ab vrbe iure priuatorum funguntur l.eum qui vectigal.ff.de verbo.signi.⁊ istud maxime veruz est qñ non de subuertẽda patria tractatur sed de mutuis dissentionibus ⁊ partialitatibus.l.prima.§.hisdem temporibus.ff.de origi.iur.⁊ l.si quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capti.⁊ sic vidi per magne auctoritatis viros consultũ qui in contrarium allegatis respondebant vt dicam infra, quod etiam tenuit tunc Bal. consulẽdo ex eo quia titulus talis criminis est seditionis nõ perduellionis, vel maiestatis quod sic probauit. Duplex est maiestas, diuina, ⁊ humana.C.de hereticis.aucten.gazaros. Jtem humana est triplex scilicet imperatoris vt institu.in proemio, scilicet imperatoriam maiestatẽ ⁊c. Regis.C.vt nemo priuatus. T.regie maiesta.⁊c. Jtem populi romani.vt.d.l.prima.ad legem iuliam maie. Diciť enim maiestas pretoris.ff.de iustitia ⁊ iure.l.penulti.⁊ de iurisdi. omnium iudicum.l.si familia. Partis enim Guelfe, vel Gebellinę, nulla dicitur esse maiestas. He enim sunt due secte solum approbate pro locis in quibus sunt vt not.per Barto.in.l.si quis a filio.§.si parti de leg.i.⁊ per Jo.an.in.c.statutum.§.primo de rescriptis.li.vj. Hec namqꝫ nomina ab iniuria, inuidia, ⁊ discordijs orta non illustrantur supremo nomine maiestatis. Ciuitates etiaz ꝙꝫ maxime non gaudent tanto nomine cũ redigantur ad instar priuatorum vt dicta.l.eum qui vectigal. quod probatur secunduz eum in.d.glo.l.i.⁊ in.§.in ciuilibus.⁊ hoc tenet expresse Barto. in extrauaganti henri. qui sint rebelles super verbo.rebellãdo. Non obstãt contraria.⁊ primo non obstat.l.fallaciter in fine, vbi glo.dicit quod oppugnare patriam armis est species criminis lese maiesta. qꝛ illud non est nisi ꝺ patria principaliter, ⁊ immediate populo romano, vel principi subdita. Tunc enim contra principẽ arma sumuntur, qui enim auriculũ tangit ⁊c.l.vulgare.ff.de furt. vel aliter illa glo.intellexit de communi patria, scꝫ romanoꝝ, vel quando quis ꝯtra propriã patriam molitur vt subtrahatur de manibus seu ptãte principis seu rei publice romanorum.⁊ ita vř sentire gl.inspectis iuribus que alleg. Nec obstat quod ꝓpter solaz scientiam puniantur, qꝛ non ꝓpterea vt criminosi lese maiestatis vt dictum est, est igitur seditionis crimen, vt patet ex tituloꝝ diuersitate.C.de sedi.⁊ ad.l.iul.maiest.C.de codicillis.l.si idẽ.⁊ ita intelliguntur iura superius allegata. lex enim tertia de epis.aud. loquitur de domino.i.principe, ⁊ lex nõ dubito, lꝫ dicat qꝺ ppl's habeat maiestatẽ. non tamen sequitur qꝺ committens cõtra illũ populũ incidat in crimẽ legis iulie maiestatis.⁊ ita in hac ciuitate pluries fuit obseruatũ. Non obstã.etiam alia statuta qbus cauetur populũ huius ciuitatis habere in omnibus iura fisci, quia aliud est fiscus ⁊ aliud res publica romanorum vt habetur in.l.j.C.de iur.fisc.libro decimo. Puto tamen ꝙ si principales officiales ciuitatis puta priores, vel antiani ⁊ similes q essent a ꝑncipe constituti vicarij eius in omnibus ⁊ per omnia ⁊ tunc non haberẽt locũ predicta per dictam.l.quisquis. Contra eos enim qui ad latus principis esse cẽsentur fit molitio ⁊ arma sumuntur.⁊ iõ non sic de facili ⁊ leuiter, sed acriter puniuntur qui contra statuz sacro sanctis catholice partis Guelfe moliuntur, cum.n.a summo pontifice nominetur. Et ideo sancta ⁊ catholica nũcupatur, eius debet gaudere presidijs, Nec minus maiestatis habere dici debet ꝙꝫ ipse pretor, pro quo vide que habentur per Barto.in dicta glo.super verbo, rebellando, vbi tractat de committentibus contra ecclesiam ⁊ statum eius.

17 **Decimoseptimo quero** † an quando banniti perdunt bona perdant solummodo ea que habent in territorio bannientis. An etiam, ea que alibi extra illud territoriũ sita sunt. Hec questio in condemnato habetur tractata ꝑ multos.⁊ quia est subtilis ⁊ magne vtilitatis, libet in ea forte preter promissum in principio aliqualiter insistere.⁊ primo Jaco.de are.mouit eam in.l.finali.§.j.ff.de publica.⁊ ibi arguit per illum tex. qꝺ non veniant in confiscatione existentia in alterius territorio.⁊ ad idem allegat.l.cũ vnus.§.fin.ff.de bo.auct.iu.pos.⁊ de inter.⁊ rele.l.j.§.j.⁊ seq. Jn contrarium quod omnia veniãt allegat, quia in loco in quo quis sortitur forum conuenitur idem pro rebus etiam alibi sitis, ar.C.de prescrip.x.vel.xx.an.l.fi.⁊ vbi in rẽ ac.l.vlti.⁊ nihil amplius dicit.⁊ sic videtur concludere quod omnia perdant secunduz doctrinam gl.in.l.qui filium.§.fabinus.ff.ad treb. Jdẽ tenuit Ric. malũ. Dicens omnia queri ciuitati publicanti vt refert Joã.an. eius disputationem abbreuiando in.c.cũ ſm de here.lib.vj. Ad idem, scilicet quod omnia perdant. Guil.de cu.in.l.fin.ff.de capi.dimi.⁊ in.l.procurator.§.si plures.ff.de tribu.allegat prio, qꝛ ille qui condẽnat hꝫ onus, ergo dꝫ habere emolumentũ de reg.

tur. l. secundum naturam. & ad hoc allegat plura iura. ¶ Scdo q2 dz inspici persona & illam sequuntur bona. l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. Ad idem allegat. l. j. §. si ex fundo. de he redi. insti. Non enim fit ibi bonorum diuisio, sed oia habet solus nominatus, ita & locus in publicatione bonorum nominatus solus habeat omnia facit. ff. de rebus eo. l. magis puto. §. illud. Conclu dit tn̄ vtrobiqz quod vnaqueqz ciuitas habebit bona in suo comi tatu existentia hz enim talis damnatio quasi naturam successio nis abintestato, in qua omnes pares in gradu sunt admittendi in auc. de here. ab inte. §. pe. fiat ergo diuisio secundum territoria. arg. ff. de tu. & cu. da ab his. l. pupillo. Sic etiam diuidit peculiū. ff. de pecu. l. hinc queritur. §. fi. & de tribu. l. procurator. §. sed si duos. Pro hoc quod de milite dicitur, scz qd hz diuersos successores, quia hz diuersa patrimonia. ff. de mili. test. l. j. ita & hic quia licet quo ad condemnationem sit vnum patrimonium, tamē quantum ad cōfiscationē diuersa patrimonia iudicantur, ar. C. de exac. tribu. l. diuina domus. & ff. de censi. l. forma. §. si quis agrum. Pro hoc C. de bo. vacā. l. iij. & de inoffi. testa. l. posthumus. §. si quis ex his & l. si non mortis. §. fi. & in. d. §. si plures. respōdet ad contraria q2 non dz hēre bona neqz psonā, nisi quatenus sunt sub iurisdictiōe sua ar. ff. de acqui. re. do. l. inter eos. Ad regulam scdm naturam respondet qd lucrum non dz esse intentio, sed vt delinquentes ter reātur vt in auc. bona dānatorum. ¶ Tertia fuit opi. Nic. de ma. in sua disputatione q̄ incipit. Quidā inculpatus quā ponit quasi de verbo ad verbum, & sequitur Albe. in questionibus statutorum parte secunda. q. ccxxxiiij. & quam etiam refert Jo. and. in addi. Spec. in titu. de accusa. §. sequitur. ver. quid si aliquis suarū ad ditionum. ver. felicis. & ibi post multas allegationes ad partē qd non perdant bona alibi sita distinguit qd aut ille qui iudicat hz iurisdictionē a iure cōmuni, & fm ipsum ius cōe & eius ordinē pe nam imponit, & tunc publicatio bonorum & omnis nota que per sonam sequitur fm iuris ordinem, extendit etiaz extra territoriū. Incorporatio antē fiet p officiales illius territorij in quo sunt bo na per. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudi. & l. cū vnus. §. penul. de bon. aucto. iu. pos. Inducit de admi. tut. l. tutores. §. heres de boñ. va can. l. si quando inducendo eam vt ibi declarat propter qd Jo. an. remittit ad notata per se in dicto. c. cum secundum. Si vero publicatio fit virtute iuris municipalis qd iurisdictionē dat vel penam statuit vel facit vtrumqz. & tunc publicatio non extēdit ex tra illa bona que sunt de iurisdictione & potestate illius legis mu nicipalis. per. l. iij. ff. de offi. presi. & de tuto. & cur. da. ab his. l. an tepe. & ibi gcor. & de offi. prefe. vrb. l. fi. cū si. & C. qui da. tu. pos. l. neqz. ¶ Quarta fuit opi. Bar. in. l. cunctos populos. in vltima questione vbi post relationem verborum dicti Nico. de mat. con cludit primo quod ciuitas non potest publicare bona de iure cōi propter delictum, vt. C. de bon. vacan. l. j. lib. x. & ibi not. Itez qd ciuitas de iure communi non habet merum imperium & cognitio nem delictorū grauiorum. C. de defen. ciuita. l. defensor. Ciuitates itaqz Italie illam iurisdictionez exercentes & que bona delinquē tium sibi publicant hoc faciunt vel ex priuilegio sibi cōcessio per principez, vel ex cōsuetudine antiqua, que vim habet priuilegij cō stituti. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aque quoti. & esti. & l. j. in fi. de aqua plu. arcen. Et ita dicit gl. in auc. de defenso. ciui. §. insin uandum in fi. magne glo. & sic qui habent hodie iura fiscalia pñt dici procuratores in rem suam. Nam iuribus fiscalibus vtuntur ad suam vtilitatem ex concessione tacita vel expressa, vt dictum est. ¶ Et hoc premisso ad questionem propositam cōcludi qd aut iurisdictiones sunt separate, sed bursa fiscalis est vna in effectu in vtroqz loco & tūc aut publicatio fit de iure cōi, & bona vtriusqz lo ci erunt publicata, vt. l. si quando. C. de bon. vacan. & fiet execu tio p officialem illius loci in quo sunt bona, vt dicta. l. a diuo pio. §. primo cum alijs iuribus allegatis. &. & ponit exemplum in ho mine damnato habente bona in Ducatu & Marchia Anconita na. Si vero publicatio fit fm cōstitutiones spāles, vel statuta spe cialia. Tunc aut illa iura specialia sunt in vtroqz loco vbi sunt om nia bona. exemplum plures iudices sunt deputati ab vno rege p diuersa territoria sui regni, vnus eorum publicat bona fm regalē constitutionem. & tunc omnia bona que essent in regno essent pu blicata eadē rōne & per eadem iura. Si vero dicta iura specialia sunt diuersa, & non communia ad vtrunqz locum. exemplum in Marchia sunt quedam constitutiones que non sunt in ducatu. & tunc talis publicatio non extenditur ad bona que sunt extra locuz ad quem extenditur constitutio. l. fi. de iurisdi. om. iudi. de consti tu. c. vt animarum. lib. vj. & l. neqz. C. qui da. tu. po. cum si. si vero & iurisdictiones sunt distincte & etiā burse fiscales. & tunc aut pu blicatio fit de iure speciali, & non extendit ad bona alibi sita. Si vero publicatio fit de iure cōmuni. & tunc extēditur ad bona etiā alibi sita. Quelibet tamen ciuitas habebit bona in suo territorio sita vt dicebat Guliel. de cug. quod sic probat. Quelibet ciuitas dr procuratrix fisci, vt dictū est, sed si esset procura. fisci. & ad fisci vtilitatem, & ad eius officium spectaret acceptio, & incorporatio dictorum bonorum in fiscum ergo nunc ad eū pertinet & ad eius vtilitatem allegat casum. l. fi. ff. de aucto. tuto. & extra de fo. com petenti. c. postulasti. nec placet sibi distinctio. An iudex habeat iurisdictionē a lege municipali, quia non curat vñ iurisdictionem habeat, sed attenditur solū, an pronunciet super eo quod de iure cōmuni dispositū est. An vero de nouo disponat remittens ad no tata per se in septima. q. ea. lege. ¶ Hec questio fuit de facto tē pore quo in ciuitate Janue erat regius gubernator qui fecit deca pitari dñm Gabrielem Mariam ab olim dñm ciuitatis Pisarū & eius bona publicauit. Volebat enim quod in publicatione ve nirent certa bona dicti dñi Gabrielis, que dicebantur esse in hac ciuitate Florentie. & cū pro ea executiēda essem in ciuitate Janue ad partem negatiuam plura dicebā. & vt eorum & huius decisio nis veritas clarius dignoscatur membra diuisionis Bar. particu lariter reassumo. ¶ Et quidem primū membrum & scdm vsqz ad ver. Si vero dicta iura specialia exclusiue. In qbus duobus cō cludit omnia bona in publicatiōe venire puto verissima sicut. n. in confiscatione de iure communi omnia queruntur fisco genera li, ita eadē rōne omnia posita in dominio superioris illius iudicis confiscantis queri debent superiori. arg. de admi. tut. l. si duo cuz si. & ista duo membra non poterant ad propositū allegari qua om nino erant, & sunt distincta dominia & fiscales burse. ¶ Tertium etiam membrum positū in. d. ver. Siue dicta vsqz ad illū versic. Si vero & interdictiones. & est verum. Actus enim agentium nō operantur vltra agentium intentionem. l. non omnis si cer. pet. & sic iudex qui fundat se super cōstitutione sue iurisdictionis nō in tendit progredi vltra quā ipsa constitutio extendatur. ff. ad muni cipales. l. libertus. §. penul. cum si. & similiter hoc non faciebat p gubernatore regio, sed contra eū. ¶ Quartum membrum quan do iurisdictiones & burse fiscales sunt distincte & publicatio fit de iure speciali. etiam verum est scilicet qd non extendit ad bona ali bi sita. non enim specialium fit extensio. l. ius singulare. & l. qd ve ro contra. ff. de legi. Quod etiam tenuit Ray. q2 statutum qd lo quitur de publicatione bonorum non intelligit, nisi de bonis i suo territorio sitis. C. de edifi. priua. l. an in totū cum si. vt ipse Ray. scripsit in. d. l. cunctos populos in fi. vbi formauit solum questio nē qñ ex forma statuti publicant bona. & hoc mēbrum similiter cō tra gubernatorem regium faciebat. ¶ Vltimū vero membrū dū concludit oia bona publicari, sed vnamqnāqz ciuitatē habere bo na in suo territorio sita non videtur mihi per omnia verum. Ad uerte tamen cōmuniter in materia cōfiscationis apponi solent ver ba sonantia in cameram fiscalem eius qui condēnat siue illius cu ius officialis est. Quomodo ergo ex hac sententia poterit se fun dare ciuitas alia habens camerā diuersam, non enim poterit ex tendere verba sententie ad suam camerā. Tū q2 id non dicit sen tentia. l. quicquid astrin. de ver. obliga. Tum q2 extendi nō pos sunt. l. si patronus testamento. §. si qs cum esset. ff. de ope. liber. & si dicatur predicta locum habent quando simpliciter cōfiscant bo na quo casu intelligitur secundum qd iura volunt vt. d. l. libertus §. penul. respondetur qd alteri per alterum queri nō potest. l. sti pulatio ista. §. alteri de verb. oblig. neqz iste est casus specialis in quo possit vt de se patet. ¶ Et ideo ex his & alijs que. j. patebunt in hoc vlti. articu. sic distinguo. Quod qñqz licet ciuitatum sint distincte iurisdictiones & camere, tamen sententia cōfiscatiōis fer tur ab illo qui habet iurisdictionem a superiore vtriusqz ciuitatis non in temporalibus, q2 dictum est supra, sed in spiritualibus, vt in inquisitore heretice prauitatis confiscante bona heretici. & de hoc vide Jo. an. in. d. c. cum secundum. & adde qd dicitur p Gui. in. l. fi. C. de heredi. decu. vbi ponit cui applicent bona clerici dā nati per episcopum de crimine de quo laicus perderet bona. & et vide quod no. Jo. an. in addi. Spe. in titu. de feudo. §. pe. ad fin. in magna additione, vbi tractat. q. cui applicētur bona feudalia que clericus condemnatus ab episcopo tenebat a laico in dioce si episcopi. Vide multa pulchra circa materiā cōfiscationis bonorum que habuit licet decurtauerit ab Oldr. vt pz in suis questionibus quest. xvij. vbi si vis satiari plene de hoc articulo omnino vide. ¶ Quando fertur ab illo qui habet iurisdictionē solaz a ciuitate a qua est officialis cōstitutus vel a dño illius ciuitatis, & ponit in banno hominē habentē ibi bona, & in alijs ciuitatibus. & tūc quā tum spectat ad ciuitatem cōdemnantem siue loquamur in cōdēna to, siue in bānito, nunqz ciuitas illa pt habere bona sita in alterius

ciuitatis

ciuitatis territorio, quoniam ꝯfessio iurisdictionis extra illud nõ extenditur vt in iur. supra allegatis pro hac parte. Quantũ vero spectat ad ciuitatẽ aliam que non condemnauit Bal. in. d. l. cunctos populos i vlti. q. meo iudicio satis notabiliter loquit̃, sed nõ plene, dicit enim qđ si status persone mutatur, adeo qđ nõ potest habere proprietatem bonorum. Et tunc ciuitas que non condemnauit occupat bona non iure confiscationis sibi facte, qꝛ facta nõ est sed vt vacantia vt. d. l. cũ vnus. §. pe. ꝛ quod no. Innoc. in. d. c. postulasti. Si vero status non mutatur, sed remanet talis quod adhuc põt habere bona. ꝛ tũc illa retinebat damnatus. Potest enim ꝭm eum diuidi effectus sententie cõfiscationis. l. si cũ militi §. j. qui ex ma. ꝛ ad. l. fal. l. in ratione. §. cum quidã. sed non est verum qđ diuidat̃, imo, vt dixi supra non intelligitur confiscare, nisi existentia in suo territorio ꝛ sue camere, aut per expressionẽ, aut per tacitũ intellectum, lꝫ ipse Bal. arguendo aliter tetigerit in. l. propter litem. §. lꝫ. ff. de excu. tut. ꝛ ideo dico latius aperiendo veritatem huius vltimi articuli quod aut loquitur in ꝯdemnato facta executione. ꝛ sine dubio ciuitas que non ꝯdemnauit, non poterit habere bona suo territorio sita iure ꝯfiscatiõis, qualitercũqꝫ lata sit sñia per ea que dixi. s. sed quia ille fuit effectus seruus pene. vt. l. qui vltimo de pe. ꝛ sic non poterit habere heredem, occupare poterit vt vacantia, ꝛ sic verificatur quod dixit Bal. Si vero loquimur in bannito, tunc quia conclusum est supra quod nõ perdat ea que sunt de iure ciuili ꝛ gentiũ. ꝛ sic potest retinere bona vt etiã infra dicetur distinguẽdũ est, quod aut talis bannitus erat oriundus ciuitatis confiscantis, ꝛ ibi deliqt, tunc ciuitas alia habens bona in suo territorio ei auferre aliquo iure non poterit, ꝛ ita verificatur ꝭm dictum Bald. ꝛ no. Nullo enim iure potest se fundare vt patet ex iã dictis. Si vero in ciuitate in qua fuit bãnitus nullum aliud habebat domicilium, sed soluꝫ fuit sortitus forum pp delictũ, sed erat oriundus vel incola alterius ciuitatis, in qua etiam habebat bona. Et tunc ciuitas illa non ex vi sententie alterius ciuitatis, sed iure suo poterit contra illuꝫ procedere ꝛ bona sui territorij siue camere confiscare per no. in. l. j. C. vbi de cri. agi opꝫ. ꝛ in. l. ij. ꝛ. ff. de inter. ꝛ rele. l. legatorũ. §. interdicere. ꝛ ex his patet quod dictus Regius gubernator non poterat ꝯsequi dicta bona. ꝛ sic finaliter eo de ciuitate Janue expulso fuit postea p Jannenses terminatum.

18 **Decimooctauo queritur** † quando bãnitorũ bona publicantur. An veniant in tali publicatione bona p̄sentia tantuꝫ an etiam futura. Istam questionem tetigit gl. in. l. j. ff. de bo. dam. in fi. gl. magne, ꝛ non decisit, sed eaꝫ videtur decidere in. l. nõ ad ea. ff. de condi. ꝛ demon. s. quod nõ veniant futura. Ideꝫ tenuerũt Dy. Guil. ꝛ Old. in. l. si qua pena. ff. d his qui sunt sui vel ali. iur. ꝛ idem tenuit disputãdo Nico. mata. quẽ refert ꝛ sequit̃ Jo. an. de accu. in preallega. §. sequitur. ver. quid si aliquis. in suarũ addi. alias allegato ver. felicis. ꝛ in tit. de accu. ꝛ ibi allegat iura q̃ videre potes. ꝛ presertim allegat pro casu. l. si tibi mandauero. §. is cuius bona. ff. man. quod intellige secundum vnam lecturam. Idem etiam tenuit Alberi. vbi. s. q. xiij. Tenuit etiam Barto. in. l. certa forma. C. de iure. fis. lib. x. vbi respõdet ad. l. arriani. C. de hereti. In quo qꝛ est commune aliter non prosequor. Sufficere enim debet tex. §. is cuius. ꝛ glo. dicte. l. non ad ea.

19 **Decimonono** † Uiso quod nõ perdunt bona imo ꝛ quando pdunt non perdũt postea quesita. Queritur an eis existentibus in banno currat pro retentis vel acquisitis prescriptio. Iste articulus est disputabilis, tñ ne exeam propositum videt̃ mihi breuiter concludendum quod aut ex forma statuti nihil disponitur, quod audiri non debeant. Aut disponitur vt sepius tactũ est. Primo casu aut non potuit procuratorem dimittere ꝛ dimisit, sed mortuus est, ꝛ nõ currit p̄scriptio Aut potuit dimittere ꝛ nõ dimisit, ꝛ currit p̄scriptio, vt hec probantur ex no. in. l. j. C. de resti. mili. in. l. papinianus exuli. ff. de mino. ꝛ quod per Innoc. in. c. querelam de procu.

¶ Secundo casu videt̃ dicendum prescriptioneꝫ non currere C. de anna. excep. l. j. in fi. cum concor. quod forte verum est nisi sit bannitus pecuniariter, ꝛ aliud soluere possit, sed ꝯtumax existat ff. de in integ. resti. l. non videtur, ꝛ de reg. iur. l. qui potest cũ si. Nec predictis obstat quod seipsum videatur in tali casu posuisse l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satis. cog. quia illud non fuit ad hoc ordinatũ, sicut dicimus in muliere pregnante ex adulterio in l. ij. §. si quis non propter. ff. si quis can. ꝛ quod dicam infra parte proxima. q. xlv.

20 **Uigesimo quero** † Titius habebat filios in potestate fuit bannitus ad mort̃. Querit̃ an filij efficiantur sui iuris, ꝛ sic perdant patriam potestatem. Hec questio facilis est. Cũ eniꝫ dictũ sit supra in quarta. q. huius partis quod non perdũt ea que sunt iuris ciuilis per statuta sui loci nõ correcti, patet qđ talẽ potestatem non perdunt. Est enim de iure Romano. l. nã ciuium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ ideo dixit Bal. in. l. gallus. §. ꝛ quid si tãtũ. ꝛ. d. l. j. C. de here. insti. qđ filio talis banniti non datur tutor, sed datur curator ad instar eius cuius pater est in hostiuꝫ potestate. l. muto. §. ei cuius. ff. de tute. licet de hoc ipse idem dubitauerit in auc. incestas. C. de incest. nup. Item eadẽ rõne quod licet filius talis banniti sit legitime etatis, tamen testari non poterit impediẽte patria potestate. l. qui in potestate. ff. de testa. ꝛ alleg. Jac. de are. in suo tracta. ꝛ in. l. ex facto ad trebel. Nec predictis obstat auc. de incestis nup. §. si vero contigerit vbi filij exeunt potestatem patris bãniti, quia loquitur de exulibus siue bannitis de iure communi qui perdunt ea que sunt iuris ciuilis, de quibus in hoc tractatu non dicit̃ vt dixi supra in proe. licet ibi Ang. a cõmuni opi. discedẽs aliter dixerit ꝛ bene.

21 **Uigesimoprimo quero** † an tales banniti perdant potestatem conficiendi statuta vna cum alijs ciuibus. Aduertendum tñ qđ Bar. in. l. omnes populi. in. vij. q. prime questionis principalis ad propositũ loquitur hoc modo. Septimo quero. nunqd excõmunicati ꝛ interdicti possint facere statuta. ꝛ dico quod non vt extra de immu. eccl. c. aduersus. §. quia vero, nec facta recõualescunt impedimento cessante sine noua confirmatione vt eo. tit. c. j. ꝛ arg. ff. de leg. iij. l. j. §. si filius. ꝛ de bono. pos. ꝭm tabu. l. q ex liberis. §. restitutio. Idẽ credo de bannitis imperij. vt. x. collatio. de statu. ꝯ liberta. eccle. §. j. cum enim non obediunt principi perdunt ea q̃ iuris ciuilis sunt de capi. dimi. l. amissione. Sed statuta condere est iuris ciuilis vt in. l. omnes populi. ergo ex his verbis pꝫ quod Bar. sensit eos non perdere potentiam conficiendi statuta, maxime quia in sua disputatione dixit eos nõ equiparari excommunicatis, sed Ray. ibi dxit idem esse de bannitis de propria patria, equiparans eos excommunicatis, remittẽs ad plene notata per se in. l. j. C. de here. insti. Quod communiter nõ tenet̃, ꝛ ego non tenui supra hac parte questione quarta. Et ideo dicendum puto quod in hac questione debeat ꝯsiderari, an desinat esse ciuis, an non. Primo casu non possit facere statuta. Scđo casu vero sic per ea que dicta sunt supra. An autẽ desinat esse ciuis dicam hac eadem parte. q. xliiij.

22 **Uigesimosecundo queritur** † an bannito dño vassallus liberetur a seruitio feudi. Hec questio mouetur per gl. in. c. j. in prin. in vsib. feud. hic finit lex cor. ꝛ incip. cõsue. regni. ꝛ ibi etiã per Bal. ꝛ determinat ibi gl. post plures allegationes qđ vassallus non liberetur, ꝛ quod nõ sit extincta fidelitas, sed suspensa inter que longa est differentia, vt no. ff. de ver. obli. l. ij. §. ex his. ꝛ. l. inter stip. §. sacram. Bal. aũt ibi dicit qđ glo. non est vera qꝛ bannum hꝫ vim diffinitiue. ꝛ ideo non attenditur qđ possit restitui quin illud a solo principe potest fieri. l. apud iul. §. fin. de leg. i. ꝛ de fideicõ. liber. l. ergo. §. si is. Pro hoc. C. de sentẽ. pas. l. fi. Credo qđ aut bãnũ ẽ pecuniariũ, ꝛ qꝛ quousqꝫ differat soluere durat ꝛ non vltra. ꝛ solutio põt separari. l. cura. §. deficientiũ. ff. d mune. ꝛ ho. ꝛ. l. arbi. tut. l. si defunctus dicat̃ potius suspẽsa fidelitas q̃ extincta. ꝛ ideo nõ possit alienare interim licet tunc non teneatur ei prestare seruitium cum hostis reputetur. Si vero bãnũ est personale tunc aut est bannitus de loco vel ex cã, in quo vel ex qua solitum est rebanniri bannitos in integrũqꝫ restitui. ꝛ tunc idem qꝛ illud qđ solitũ est fieri, lꝫ a solo principe bene potest considerari vt colligitur ex no. in. l. fi. C. de sen. pas. ꝛ est tex. dicte. l. apud iul. §. si vero non est solitum aliquem rebanniri tunc verum credo quod dixit Bal. qꝛ censetur esse perpetuum ꝛ non attenditur qđ a solo principe fieri potest, ꝛ non est solitũ fieri, vt. l. seruus. C. de pe. ꝛ. d. §. fi.

23 **Uigesimotertio queritur** † vassallus fuit bannitus taliter qđ eius bona veniunt confiscãda. An feudũ veniat in cõfiscatione. An vero ad dñm reuertatur. Guliel. in Spe. de feu. §. quoniã. ver. quadragesimo, multũ late examinauit hunc articulum. ꝛ finaliter conclusit feudum confiscari, non ad dñm reuerti per iura ibi per eum alleg. ꝛ ita tenuit Ghan. ꝛ etiam Alberi. vt patet in suis questionibus statutorum parte. ij. q. ccl. Sed Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. de dam. infec. tenuit contrariũ, vcꝫ qđ ad dominum reuertatur, vel ad agnatos. alleg. x. colla. si vas. feu. c. i. ꝛ si d feu. fue. ꝯtro. c. si vassallus culpam, ꝛ de eo qui

inter. fra. dñi sui. c. j. ⁊ de phi. fend. alie. c. imperialē. §. illud ad. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ⁊ quod ibi per Rayn. ⁊ Cy. respondet quod verū est feudatarium priuari non tamen applicari offenso, sed ad dominum reuertitur, ⁊ ibi per eum plene vide. Idem etiā sed in alio casu, scʒ quando episcopus publicauit bona clerici qui tenebat feudum a laico de quo tetigi. s. xvij. q. tenuit Oldra. vt pʒ in suis questiōibus. q. xvij. que omnia refert Jo. an. in dicto ver. quoniam ⁊ hūr per Albe. vbi. s. proxime. q. cclj. Sed qꝛ ibi fiunt multe rationes huic questioni generali non congruentes non insisto. Sed omissis multis que in predictis locis videre potes cōcludo aliter ꝙ predicti concluserint qui simpliciter formauerunt questionē in vassallo condemnato ⁊ bonis publicatis. Non aūt loquimur in feudo de sui natura in heredem extraneū nō trāsmissibili ⁊ sine dubio questio non procedit. Ea enim que non trāseūt in heredē extraneū in publicatione nō veniunt. l. j. ⁊ qꝫ ibi no. per gl. ⁊ doc. C. de bo. lib. Bal. indistincte dixit feudū non venire in publicatione bonoꝝ. ⁊ idem dixit prealleg. c. imperialeʒ in suis conclusionibus. Itē ad hoc vt procedat questio est necesse poni qꝺ vassallus superuiuat ꝯdēnatus. Si enī esset mortuus cū tale ius morte extingueretur non fiscus. vt. l. vxor patrui. C. de leg. cū si. sed agnatus non iure successionis, sed sanguinis admitteretur sufficiat allegari no. per doc. in. l. liberti libertęqꝫ. C. de ope. lib. ⁊ per Bar. ff. eo. ti. l. iur. in. §. si liberi. vbi ergo feudum vel ex ꝯsuetudine vel ex ipsius constitutione est transitorū in heredē extraneum posset questio ꝓcedere. ⁊ tunc putarē non admitti fiscū per iura in locis predictis allegatis. Sed aut admittit dominum aut illos qui admitti debent tali feudatario excluso de quibus in. l. eum. ff. de inter. ⁊ releg. ¶ Puto tñ aduertendum quod si feudū erat extra locū a quo bannitus est illud in publicatione certe nō veniat vt dictum est. s. q. xvij. Si tamen seruitiū sit prestandum in loco a quo est bannitus, tunc non virtute ꝯfiscationis sed ꝓpter non prestitum seruitium vassallus admitteret, vt in titu. qb. mod. feu. amit. Si vero feudum est in loco a quo est bannitus seruitiū aūt alibi est prestandum, tunc vassallus bānitus nō perdit feudū qꝛ seruitium prestare potest. ⁊ si prestat seruitium, fiscus non ius fendi. sed commoditatem que inde percipitur durante fendo forte poterit occupare arg. ff. de peri. ⁊ commo. rei vendi. l. necessario. §. fi. ⁊ solu. mat. l. vsufructu. cum simi.

24 **Uigesimoquarto queritur** † bānitus cuius bona sunt ꝯfiscata, habebat fundum in emphyteosim. An tale ius emphy. perdat, ⁊ veniat in confiscatione. Guil. vbi supra proxi. q. scilicet in tit. de feud. §. quoniam. ver. xl. dixit idē qꝺ in feudo. Sed Bar. in. d. §. si de vectigalibus concludit aliter vcʒ qꝺ aut talis tenebat emphyteosim ab ecclesia, ⁊ ecclesia potest a fisco indubitanter repetere in auc. de alie. ⁊ emphy. §. j. colla. ix. Si vero tenebat a priuato, ⁊ tūc si erat talis emphyteosis siue forte ex natura ꝯuentionis transiret in extraneū heredem. ⁊ tunc trāsiret in fiscum qui habetur vt heres. l. iij. C. ad. l. iul. de vi. Si vero ad extraneū heredem non transiret, tūc non transiret in fiscum, vt. ff. de bo. dā. l. j. vbi dicit esse glo. not. de hoc. Dñs autem illaʒ repetet tanꝗ indebite alienatam. ⁊ hanc differentiam emphy. ecclesie ⁊ priuati ponit Cy. in. l. fi. C. de iure emphy. ⁊ est glo. in. l. j. C. de fun. pa. lib. xj. ¶ Mihi autem videtur hec verba Bar. in vltimo mēbro ꝯtrarietatē implicare. Si enim non transit in fiscum ergo dñs non habet fundamentū propter quod possit vt indebite alienatam reuocare, ⁊ ideo forte dici potest quod postquam bannitus viuit ⁊ emphyteosis nō transit in fiscum dominus nullatenus possit ad se iure directi dominij tanquam alienataʒ indebite reducere, quia nullo mō alienata est, possit tamen fiscus quousqꝫ bannitus viuit commoditateʒ talis vtilis dominij percipere ⁊ habere facta solutione debiti canonis, qꝛ abinde supra ꝯmoditas, ⁊ fructus dicitur. ff. fami. hercis. l. fundus sol. mat. l. fructus. ꝑ. d. l. vsufructu, ⁊ alia allegata. s. proxi. q. Mortuo aūt deinde bānito ad dominum reuertitur. l. lex vectigal. ff. de pig. ⁊ ita potest intelligi qꝺ no. Bal. C. d bo. lib. vbi dixit solummodo de emphyteosi ecclesie non confiscanda.

25 **Uigesimoquinto queritur** † an bannito filio familias ⁊ bonis publicatis veniat in publicatione peculium quod hēbat. In hac. q. dixit Bar. qꝺ non in. l. si finita. §. si de vectigalibus. de dam. infec. siue sit ꝓfectitiū siue castrense siue aduentitiū. l. si filius. C. de bo. prescri. ⁊ no. per gl. in. l. j. ff. eo. tit. ¶ Et ad rationes ibi factas in contrariū respōdet. Sed meo iudicio eius decisio vera est in peculio ꝓfectitio. Illud enim nō est filij sed pr̄is. l. certū. C. fami. hercis. ⁊ ideo nō venit in confiscatione bonoꝝ filij. Item est vera in peculio aduentitio. Illud enim non est ꝓprie ⁊ vere filij cū illius nō habeat administrationē. l. fi. §. filijs aūt. C. de bo. que lib. ⁊ ideo sicut non pōt alienare ꝯhēdo minus potest delinquēdo. ⁊ ad dictū Cy. post Jac. de are. in. l. si quis in tantā. C. vnde vi. ⁊ ad iura. ⁊ ad rōnes factas in ꝯtrium. Respondet vt per Bar. vbi. s. nec obst. quod no. ꝑ Guil. in Spec. de statu mona. ver. v. queritˀ, qꝛ si illud dictū verum est loquitur in eo qui intrauit religionē non aūt in ꝯdemnato. Pro quo etiaʒ vide quod no. Bal. in. l. iij. C. qui bo. ced. pos. Sed in peculio castrēsi meo iudicio eius decisio non ꝓcedit. Est enim illud filij ⁊ in eo hʒ plenam administrationē ⁊ paterfamil. reputatˀ. ff. ad maced. l. ij. ergo nihil obst. quin in publicationem bonoꝝ suorum contineatur. non obst. l. si filius qꝛ loquitur ꝺm sua tempora ꝺm que peculiuʒ illud non transibat in heredē, sed pater occupabat iure peculij, ⁊ ideo in publicatione non veniebat. l. j. C. de bo. lib. Hodie vero in illo filius habet patrem heredem, ⁊ sic iure hereditario potest in aliū trāsire, vt habetur in. l. si infanti. C. de iur. deli. ⁊ in auc. de here. que ab intest. defe. ⁊ sic sublata est ratio propter quam non veniebat in cōfiscatiōe. ⁊ sic non ob. ratio Bar. nec ēt obst. ꝙ propter delictū filie pater non perdat dotem. C. de repu. auc. contra si filij. Et no. eo. ti. l. consensu. ⁊ per Cy. in. l. iij. §. qꝺ si in patris. ff. solu. ma. qꝛ licet in ea habet heredem vt. l. anus. de pac. dot. ⁊ plene per eundem in. l. post dotem. ⁊. l. nupta. ff. solu. mat. non tamē est filie sicut filij est castrense peculium. Est enim dotis actio cōis patri ⁊ filie, que potest etiam in parte consolidari, vt eo. titu. l. ij. §. j. ⁊. §. volūtate ⁊ ibi plene. Preterea in auc. ꝯ si filij nō tractat de publicatione dotis. Sed an illā perdat propter eius adulterium vt sic remaneat penes virum, ⁊ sic non facit ad propositū. Sic ergo ꝯclusio quod castrense peculium veniat in publicatiōe bonorum filij. ⁊ ita reperio tenuisse Ang. in. l. si filius. ff. de dam. infec. ⁊ addit rationem quod alias confiscatio bonorum filij nihil operaretur, quod esse non debet. l. si quando. ff. de leg. j.

26 **Econuerso.** xxvj. queritˀ † an bānito patre ⁊ bonis eius publicatis veniat in publicatione peculiū quod habebat filius. circa hoc vide Bar. in prealléga. §. si de vectigalibus expedit se vnico verbo vcʒ loquendo in cōdēnato qꝺ non publicetur peculiū, alleg. ff. de mino. l. iij. §. sed vtruʒ Certe peculiū castrense nullatenus debet intelligi publicatū siue loquamur in patre ꝯdēnato siue in bannito, qꝛ illud filij est, ⁊ a se hʒ non a patre vt dictū est. s. proxi. q. ⁊ ideo delictū patris ei nocere non dʒ. C. ne fil. pro pat. ꝑ totū. ⁊. ff. de iure patro. l. diui fratres. cū simi. Peculium vero profectitiū licet sit paternū, tamen ex benignitate constitutionis diui pij nō publicatˀ. vt in. §. sʒ vtrū ad. l. j. §. merito. ff. quan. ac. de pecu. est anna. Rñ. vt ꝑ Barto. in. d. §. si de vectigalibus. Que rñsio est clara, vcʒ ꝙ lʒ fiscus teneatur vt successor patris, tñ recuperat id qꝺ soluit a filio penes quē remanet peculiū. sed Bal. intelligit qꝺ ibi loquitˀ quando ex ꝯdemnatione siue bāno filius efficitur sui iuris, qꝛ tūc desinit esse peculiū, ⁊ ideo publicatur vt ipse not. in. l. diximus. §. si pater. ff. de excu. tut. Sed primum verius per. d. §. sed vtrū. Fortius ergo nō dʒ publicari aduentitium lʒ pater in illo habeat vsumfructū qꝛ filij est ipsum peculiū. l. cū opꝫ. C. de bo. que lib. Et si loquimur in patre condēnato taliter ꝙ vsufructus extinguatur, certuʒ est. Si vero nō extinguitur vt in bannito ꝙ vt dixi. s. nō perdit patriam potestatem, maius est dubiū per. d. l. vsufructu. sol. ma. cū concor. de quo dicam statim in seq. q.

27 **Quero ergo** xxvij. † Titius iter alia habebat vsumfructū in fundo, fuit bannitus ⁊ eius bona fuerunt ꝯfiscata. An dictus vsusfructus veniat in bonoꝝ publicatione. Istā. q. mouet Bar. in. l. si postulauerit. §. iubet. ff. de adul. ⁊ se non firmat, sed remittit ad no. per se in. l. si finita. §. si de vectigalibus. C. de dam. infec. vbi in eo nihil dicit de vsufructu in l. si quis in tantā. C. vnde vi. videtur in simili dicere qꝺ publicetur commoditas per. l. vsu fructu. ff. solu. matri. Uidi in quodā bar. in. l. si quis postbac. C. de bo. dā. qꝺ ipse dicit se vidisse seruari vt publicetur per dictū. §. iubet. ver. sed si vsusfructus. alleg. etiam. l. statius. §. fi. de iure fis. cui concordat. l. cum pater. §. hereditatē de leg. ij. Ang. in. l. eorum. ff. de dam. infec. lʒ ꝯmoditatem publicari ⁊ ipsam durare viuente patre. l. lex vectigali. de pig. Bal. in. l. j. C. de bo. libe. dixit vsumfructum non venire in publicatiōe bonoꝝ sʒ perire. vt. l. corruptionē. C. de vsu. Bartholomeus de salice. in. d. l. si quis post hac. ver. si quid etiam in vsufru. peculij aduentitij dicit quod aut publicatio bonoꝝ facta est ex cā ꝓpter quam patria potestas est deperdita, ⁊ tunc vsusfructus redit ad proprietatem, qꝛ cessat causa propter quam patri conceditur scilicet patria potestas ⁊ administratio legitima, vt. C. de bon. que libe. l.

libe.l.cum oportet.§.cum autem,⁊ per hoc quod no.gl.iiij.in fi. in.l.fi.C.de sen.pas.⁊ ibi per Cy.i.vj.q.aut patria potestas ⁊ administratio legitima durat,⁊ tūc videtur quod publicetur quasi nondum venerit tps consolidandi. Per predicta iura dicit ipse in contrarium facit quod consolidetur,⁊ ad filium revertatur qꝛ si filio conceditur peculium profectitiū vt est dictū qd est plus,qꝛ dominium erat penes patrem quanto magis vsusfructus rei cuius proprietas est filij.argu.de sac.san.eccle.auc.multomagis. Item,quia hunc vsumfructum sine eius proprietatē pater habet a lege vsqꝫ ad tempus,sed ꝯmoditates concesse ad tēpus ex lega li dispositione ei cuius bona publicantur non vult lex ad fiscum spectare.vt in.d.l.si quis post hac.in ver.dos etiam. Non ob.cōtraria quia in eis delatio ⁊ ꝯmoditas processit ab homine non a lege,⁊ sic alia est differentia inter dilationē datam ab hoie vel a lege.ff.de compensa.l.si cum militi subdit tū ibi cogitanduꝫ esse. Et ad predicta responderi posse quod peculium profectitium nō erat in administratione patris,⁊ quod lex si quis post hac loquitͬ in civiliter mortuo,⁊ sic filij sunt a potestate liberati. Videtur ergo etiam ipse concludere vsumfruc.publicari eo modo qd dictuꝫ est supra. ¶ Sed mihi videtͬ dicendum qd in mortuo locū habet qd dixit Bal.in.d.l.j.de bo.lib. In bannito auteꝫ aut loquimur in fructuario regulari,⁊ publicatus itelligatur vsusfructus, id est commoditas per dicta iura. Aut in patre qui habet vsumfructū a lege propter patriā potestatē.⁊ tunc aut ei remiserat vsumfructū ꝑm formā legis cum oportet.§.finautem.de bo.que libe.⁊ fiscus nihil possit petere,sicut nec possunt heredes quorū locū fiscus teꝫ.vt.l.iij.ad.l.iul.de vi. Si vero ei nō remisit tūc aut bannitur taliter qd non perdit patriam ptātem,⁊ tunc omnis commoditas transeat in fiscum per iura predicta. Aut perdit patriā potestatē,quod quādo sit dixi.s.in.xx.q.⁊ tunc eatenus transeat ad fiscum quatenus remaneret penes patrem filio patriā potestateꝫ exeunte,scilicet medietas.vt in.d.l.cū oportet.§.cum aūt,ex quibus omnia predicta ad consonantiam reducuntur.

28 **Vigesimooctavo queritur** † vxor titij fuit bannita,⁊ eius bona confiscata fuerunt. An intelligetur dos quā dederāt Titio publicata. Questio hec habetͬ in.l.quinqꝫ legibus.ff.de bo.dā.⁊ ibi est contentio inter glo.⁊ Sy.dixit eniꝫ Syn. Quod aut maritus fecit pactum de lucranda dote,aut non. Primo casu non publicatͬ dos dānate mulieris nisi in quinqꝫ casibus ibi positis,scꝫ quando damnatur pro crimine lese maiestatis,vel per l.iul.de vi pub.vel propter parricidium,vel propter veneficiū, vel per.l.cornel.de sica. Scdō casu dixit indistincte publicari.ff. solu.mat.l.si constante.§.fi.glo.auteꝫ tenuit dotē indistincte nō publicari nisi in dictis quinqꝫ casibus. Et hoc tenet Jac.de are. in.d.l.quinqꝫ legibus. Quod est verum quando damnatur constante matrimonio tunc vbicūqꝫ publicantͬ bona,ēt dos eius itelligitͬ publicata,vt.d.l.si ꝯstante.§.fi.⁊ ita communiter tenetur.

29 **Sed quero.** xxix. † An si vxor Titij bāniatͬ ob adulteriū,maritus sine eius heredes eo post bānum premortuo vxori possent per illam ad dotē ꝯveniri. Hec questio est valde dubitabilis,cum tū fuerim de facto ꝯsultus considerani hanc questionē pendere a duobus. ¶ Primo an vxor propter adulterium ꝑdat dotē. ¶ Secūdo si ꝑdit heres viri possit obijcere de adulterio. ¶ Et quidem circa primum dicendum est ꝙ sic vt probatur in auc.vt lic.ma.⁊ avie.§.qꝛ vero.⁊ no.C.de rei vxo.ac.§.taceat lꝫ glo.notet contrariū,⁊ nō bene in.l.rei iudicate.§.i.ff.sol.ma.⁊ hoc indubitanter verū est qn̄ non solum committit adulterium,sed etiaꝫ a viro discedit fornicationis causa,vt extra de do.inter vir.⁊ vxo.c.plerūqꝫ. ¶ Sed circa scdm̄ maius est dubiū. Videtur.n.cōmunis opi.ꝙ licet vir possit obijcere de adulterio,nō tamen possit hoc facere heres eius.l.fi.C.de adul. ⁊ ꝑ Bar.⁊ Bal.in.d.§.j.⁊ per Guil.in Spe.de excep.§.dicto ver.Itē queritur,⁊ de dona.iter vi.⁊ vxo.§.j.ver.quid si mulier ⁊ vtrobiqꝫ Jo.an.vꝛ firmare opi.in glo.in.§.taceat.quā sequuntͬ alij vt iam dixi.⁊ pro hac opi.vꝛ casus in.l.fi.C.de re.dona.in ratione sui.⁊.ff.qui ⁊ a qui.l.sed ⁊ si maritus in fi.ꝑm Ray.i.l.j.§.fi. ff.ad.silla. ¶ Dixi tū tunc in casu de quo querebatur contrariaꝫ sententiam verā fore,sic distinguens. Quod aut adulteriū est incognitū viro,⁊ tunc sicut vir potuisset obijcere vxori,quando sciset,ita ⁊ꝑossit heres.ff.de regu.iu.l.heredē.⁊.l.hereditas. Pro hoc quod habetͬ in.l.sororē.C.de his qui.vt indi.⁊ de fideicō.l.si deicōmissum. Necesse tū est qd accuset ⁊ probet vt in.d.§.qꝛ vero prealleg.ꝑm Bar.in.l.miles.§.socer.ff.de adul. Bal.tū dicit non esse necesse accusari,sed potest excipiendo,vel civiliter agēdo ꝯsequi lucrum dotis,vt scripsit in.l.cum mulier.solu.mat.vbi vide. ¶ Si vero adulterium vxoris est notum viro,tunc aut vir eā accusauit,⁊ heres prosequi potest causam saltē quo ad effectū perdende dotis.C.si reus vel accu.mor.fu.per totū. ¶ Idē si nō accusauit sed accusare instituit vel non fuit tantū tps inter scientiam adulterij,⁊ morteꝫ qd accusare potuerit. Cum.n.heres repellatur ex eo qd vir videatur remisisse iniuriā vt in iuribus ꝑdictis maxime in.l.fi.de adul. In casibus ꝑdictis cessat talis rō. Ergo stat regula,quod ius competens viro transit in heredem. ¶ Si vero nec accusauit nec accusare potuit tūc aut retinuit vxorē post scientiā sicut prius.⁊ tunc vera sit opi.gl.⁊ doc.de qbus supra. Cū enim ipse mores approbauerit,heres reprobare nō potest,sicut nec ipse,qd intellexit Jo.esse verū si agere velit contra vxorem,secus si velit excipere,vt ipse no.xxxij.q.vj.c.j.⁊ tenuit Bal.vbi.§.qd ego non firmo ꝓ nunc. ¶ Si vero ipsam in domo nō tenuit,tunc aut eiecit eā propria auctoritate.⁊ dic vt habetͬ in l.consensu.C.de repu.⁊ plene per Host.in summa de adul.§.qua pena ver.sed nūquid hoc fieri. ¶ Si aūt eā non expulit sed ipsa a viro discessit fornicationis cā. Tunc aut crimē non est notoriū, ⁊ idem quod.§.aut crimen est notorium,⁊ tunc cum nulla requiratur sententia ipso iure virtute notorij doteꝫ amisit,vt firmatͬ gl. in.c.fi.extra de adul.⁊ Jo.xxx.q.v.nosse.in gl.vlti.⁊.xviij.q.j. idololatria. Quod alibi intelligit esse verum in casu quo cū adulterio publice moretͬ.xxix.q.ij.c.cuius rei cā.⁊.xxij.q.j.c.j.⁊ ex his pꝫ quando vxor bannita propter adulteriuꝫ perdat dotē. In casibus autem in quibus nō perderet,an obstante alio statuto ꝙ banniti non audiantur possit per se vel per alium recuperare,dicam.j.in.q.lxxiij.dum tractabo an possit iura cedere.

30 **Trigesimo quero** † bannito cuius bona confiscantur erat tempore banni delata hereditas quam nondum adiverat. Quid erit de hereditate illa veniat ne in ꝯfiscatione. Istam questionem vidi de facto in qua fuit determinatū qd non veniret in ꝯfiscatiōe,⁊ inter alias rōnibus infrascriptis. Primo qꝛ licet ex cōfiscatione,omnia bona ⁊ iura quesita in fiscum transeant ipso iure vt in successoreꝫ ꝑ l.iij.C.ad leg.iul.de vi.ff.de iur.fis.l.j.§.an bona. Nō tamē reperitur quod transeant iura querendi,imo potius dꝫ dici non queri sicut dicimus in parte ⁊ domino.C.de here.insti.l.cū proponas. ⁊ de acq here.l.is qui heres. ¶ Scdō per ea ꝗ scribit Bar.i.l. is pōt.ff.eo.ti.in vlti.oppo.aū ver.expediti.vbi sic loquitͬ.⁊ ꝑ h dico qd istud ius adeundi nō queritͬ alteri,vt.§.dixi de filio,servo,⁊ monacho.⁊ iō dicunt iura qd regulariter hꝛditas nō adita nō transmittitͬ.l.vna.§.in novissimo C.de cad.tol.hec bar. ¶ Si igitͬ in heredē saltē extraneū tale ius nō transit,ergo nec in fiscū bonis publicatis,vt no.ꝑ gl.⁊ doc.in.l.j.C.de bo.libe. ¶ Tertio sic probatur,ius adendi non est ꝓprie ius sed quedā facultas.ff. ad leg.falci.l.pretia rerū,⁊ hꝛ in.l.lꝫ.de iur.delib.ergo nō venit in publicatiōe bonoꝝ,maxime qꝛ si esset ius nō cēsetͬ ius in bonis sed extra bona,vt.d.l.ꝑtia rerū,ergo in ꝯnali suoꝝ bonoꝝ trāslatione non venit,⁊ ita in simili determinauit Bal.in.l.j.C.qui admi.ad bo.pos.po.in ver.quo ad vltimū. Ubi ēt assignat plures alias rōnes ꝗ faciūt ad propositū.⁊ istud puto verius quā id qd scripsit Cy.in.l.si quis mihi bona.§.si quis plene.ff.de acq.here. Ubi distinguit an bānitus sit intra tps iuris deliberādi,an post qd ēt ibi tenuerant Pet.⁊ Jac.de ravē. Illa.n.distinctio nō pt cadere in fisco qui est simplex bonoꝝ successor nō heres,tā qꝛ bānitus vivēs heredē hēre nō pt.l.ij.de here.vel ac.ven.tū qꝛ nec mortuus qꝛ fuerat effectus servus pene.l.qui vltimo de pe.lꝫ in ꝯbusdā spāliter dispositis talis successio ad instar hꝛdis tractetͬ. l.ij.ad.l.iul.de vi.⁊ no.ꝑ glo.⁊ Bar.in.l.inter eos.§.fi.de fideius. Itē illa distinctio non caderet in bānito ꝗ ēt post annū adire pōt. Itē nec in suo in quo cessant.l.qm̄.⁊.l.si auia.de iur.delib. ⁊ ideo vera est cōclusio ꝑdicta qd talis hꝛditas nullo casu fisco ꝯratur,qd in.d.§.si quis plane.tenuit gl.⁊ eā sequitur ibi Rayn. reprobans Jaco.de ra.⁊ id tenuit ibi Nico.de neapo.nec ꝑdictis obst.quod postea adeūdo fingitͬ heres a die mortis defuncti ⁊ sic tpe ꝯfiscationis,vt.l.heres qn̄qꝫ.ff.de acqui.here.qꝛ talis fictio hoc casu non attenditͬ vt pꝫ ex his ꝗ ibi no.ꝑ glo.⁊ Barto. Cautela tū datͬ quod talis bannitus repudiet in ꝯcordia cū illo ad quē eo repudiante devoluitͬ de quo fiscus conqueri non pōt, vt.l.qui autem in prin.de his que in fraud.credi.

31 **Trigesimo primo.** † Bannito debebatͬ aliqd ex ꝯtu vel ex vltima volūtate sub conditione que post bannum,⁊ publicationē bonorū purificata est queritur an illud ius transeat in fiscum. Ista.q.meo iudicio non reperitur bene determinata.tex.enim in.l.si ꝯstāte. §.fi.ff.solu.mat.ꝑm vnum intellectum facit qd sic. Ad id fortius

de pac. dot. l. inter socerum. §. fi. ¶ In contrarium facit. l. quoties. in fi. ff. de noua. Et istam partem quod non veniat in confiscatione, tenet Alb. in materia statutorum. q. cclxv. loquens in substitutione. et allegat l. substitutio. ff. de acqui. re. do. Bar. in. d. l. si constante. in fi. arguit pro et contra in. l. quoties. de noua. videtur tenere quod in confiscatione non veniat. et ibi Ang. clarius idem tenet dicens ibi esse casum quod in confiscatione bonorum non veniant iura conditionalia, et idem firmat in. l. tutoris. C. ad leg. iul. de vi. et allegat. gl. que hoc dicit in. l. non ad ea. ff. de condi. et demon. Bal. in. l. j. C. de bo. liber. se non firmat sed allegat pro et contra dicta iura. ¶ Mihi autem videtur quod dicta iura loquantur in diuersis casibus. Nam. l. quoties loquitur in damnato qui veniebat sub conditione obligandus, et ideo cum tempore obligationis non reperiretur persona habilis ad obligandum se, saltem ex contractu iuris ciuilis non fuit purificata obligatio, et sic fiscus ex persona damnati teneri non potuit. Et vide iura que allegabo. infra. in vlti. tempore parte. ij. q. vi. lex autem inter socerum. §. fi. loquitur econtrario quando persona fuit damnata cui debebat queri et ideo ibi videtur casus quod iura conditionalia veniant in publicatione bonorum. ¶ Sed puto contrarium per gl. in. d. l. non ad ea, et per ea que dixi. s. q. proxi. et. q. xviij. ad. l. inter socerum. §. fi. respon. quod ibi ius fuit natum passiue contra virum, et sic illa actio erat in rerum natura. Aut ergo ille pater fuerat deportatus, et licet ei quesita fuisset, tamen fiscus eo postea naturaliter mortuo ageret, vt. l. ij. C. de bo. dam. Aut statim fuit mortuus et fiscus aget non iure confiscationis sed iure occupationis bonorum vacantium quicquid ibi dicat gl. et istud non potest habere locum in bannito, qui vt. infra. dicetur hac eadem parte. quod. j. potest habere heredem in postea quesitis.

32 **Trigesimosecundo quero** † an banniti predicti quorum bona publicantur perdant iura patronatus. hec. quod. bimembris est, et ideo dico aut loquimur in iure patronatus libertorum de quo. ff. de iur. patro. per totum. et tunc serua quod dicitur in. l. j. C. de bo. lib. In his enim que transeunt in heredem extraneum priuatur bannitus et transeunt in fiscum. In alijs autem remanet patronus, vt ibi. Si vero loquimur in iure patronatus ecclesiarum sciendum quod gl. monet et non determinat. xj. q. vij. filijs. Sed gl. in cle. pastoralis. de re iud. sup verbo subiecte, videtur tenere quod tale ius in fiscum non transeat. et hoc tenet Archi. in. d. c. filijs. et est verum. Nam licet transeat in heredem extraneum, vt no. in cle. si plures de iure pa. et. xvj. q. vij. considerandum tamen quia illud ius laicus habet ab ecclesia statutum sine sententia confiscantis ille non potest auferre de iure patro. c. j. et. ij. et istud indistincte tenet Bal. in. d. l. j. de bo. liber. et hec pars placuit Anto. de but. in. d. cle. pastoralis reprobata opi. Barth. brixien. i. d. c. filijs. vt in. d. cle. plene per eum, quod intelligit verum siue principaliter veniat publicatio bonorum siue accessorie ad delictum quia super spiritualibus nec principaliter nec secundario iudicat laicus extra de ordi. cogni. c. tuam. Dixit tamen ibi no. quod hoc est verum quando publicatio fit virtute statuti. Tunc enim hoc non potest facere statutum de constitu. c. ecclesia sancte Marie. sed si publicatio fieret de iure communi dicit quod licet ex confiscatione facta per iudicem secularem non perderet ius patronatus, posset tamen episcopus declarare delictum et illud ius confiscare fisco ecclesie. Et erit effectus quod ius patronatus extinguetur, et illa ecclesia remanebit libera sub episcopo potestate. Allegat quod no. Archi. in. d. c. considerandum. Quod vltimum videtur mihi non tolerabile. Non enim habet episcopus cognitionem criminum ciuilium in laicum. Item cum semel in illo loco sit cognitum amplius cognosci non potest. l. 3. §. pe. ff. nau. cau. sta. et ideo hoc vltimum maxime canonistis relinquatur.

33 **Trigesimotertio queritur** † an bannito filiofamilias. et bonis eius publicatis pater teneatur tradere fisco legitimam. Respondeo quod non quia viuo patre filius vere nullum ius habet in legitima vt habetur. ff. de lib. leg. l. post emancipationem, et per Bar. in. l. fi. ff. de lib. agno. et in. l. fi. C. de pac. et habetur in auc. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. Et si diceretur illa iura loquuntur in alijs quibus non debetur de necessitate legitima, sed legitima est debita, vt. l. cum ratio de bo. dam. et quod no. in. l. ij. C. de inr. et fac. igno. Respondetur quod etiam non obstaret quia deberetur sub conditione si premoriatur pater. et ideo in publicatione non venit, vt dixi. s. q. xxx. et. xxix. Pro hoc videtur casus in. l. et si condemnatus. ff. de noxa li. que ad hoc allegatur. Facit etiam. l. si qua pena. de his que sunt sui vel alie. iur. et ita determinat Guil. vbi refert opi. in Spe. de sen. execu. §. sequitur. versi. si filiusfami. vbi vide per Ray. in. d. l. si qua. licet tamen ita sit de iure, sunt in aliquibus partibus Italie statuta contra hoc disponentia que suis locis seruanda sunt, vt. l. omnes populi. de insti. et iur.

34 **Trigesimoquarto quero** † stante statuto quod pater teneatur assignare fisco legitimam pro filio delinquente filius fuit ex contumacia bannitus, et eius bona fuerunt publicata, queritur an pater teneatur fisco legitimam dicti filij assignare, Cy. et Ray. dixerunt quod non. l. j. ff. quando ex fac. tu. per illum text. ad idem. l. j. C. de iur. fis. secundum secundam lecturam. et idem tenuit Albe. in. q. statutorum. q. cclviij. et alleg. l. j. de in lit. iur. cum concor. Idem tenuit Bar. disputando et effectum disputationis posuit in lec. i. l. cum filius. in prin. de verb. obli. et allegat vltra predicta primo. l. eius qui delatorem. ff. de iur. fis. vbi ficta confessio ex contumacia introducta non egreditur personam contumacis. Allegat etiam. l. qui repudiantis in fi. de inoffi. testa. l. de euictio. l. si ideo. C. de pigno. l. preses. In quibus habetur quod vbi alias sententia lata contra vnum preiudicat alteri non habet locum quando fertur ex contumacia etiam illo sciente. Allegat etiam no. per Cy. in simili in. l. si quando. C. vnde vi. de qua ibi plene vide vbi examinat quando statutum aliter loqueretur, que cum per eum plene declarentur aliter non prosequor. Unum no. quod dictum statutum loquens in patre non habet locum in auo secundum Cy. et Ray. in. l. lege iulia. §. hoc capite per illum tex. ff. de rit. nup.

35 **Trigesimoquinto queritur** † pone quod statutum taliter loquatur quod pater etiam pro filio bannito nedum aliter conuicto et condemnato teneatur assignare fisco legitimam, Contingit quod filius deliquit in chalen. Januar. Accusatur in chalen. Martij bannitur in chal. Augusti, interim augetur et minuitur legitima queritur quod tempus debeat inspici. An delicti. An accusationis. An sententie, questio est subtilis, et fuit ab olim disputata per Ja. Uincentinum vt refert Albe. in questionibus statutorum. cclix. q. et ibi arguit ad vtranque partem multum diffuse, sed tangam aliqua, et breuiter. ¶ Primo arguit quod inspiciatur tempus delicti. l. i. in fi. ff. de pe. ¶ Secundo quia executio debetur iure obligationis ergo inspicitur tempus delicti quo insurgit obligatio. l. fundum cor. de noua. iuncta. l. omnem. de iudi. ¶ Tertio quia patrimonium habebat certam formam a tempore delicti, ergo illud tempus inspicitur. l. ij. in fi. ad. l. aquil. C. de impo. lucr. descri. l. j. in fi. cum simi. Ad idem adducit. l. iniuriarum estimatio de iniur. de ser. cor. l. doli. §. fi. de iudi. l. si filius. ¶ Secundo arguit quod inspiciatur tempus accusationis. Primo ad obligandum patrem requiritur scriptura, quia ante non tenetur quam sit conuictus filius. l. libertus. §. j. ad munici. C. de decur. l. j. lib. x. sed in ea requiritur scriptura. C. de accusa. l. in causis. et. ff. eo. tit. l. libellorum. ergo illud tempus inspicitur. C. de fi. instr. l. contractus. Secundo ad idem pater tenetur vt fideiussor filij. l. cum filius. i prin. de ver. obli. cum concor. sed mora principalis nocet fideiussori, et tempus more inspicitur. l. mora. de ver. obli. si cer. pe. l. vinum quod mora contrahitur per interpellationem. ff. de vsu. mora ergo etc. ¶ Tertio quia administrationem bonorum perdit ille qui propter delictum tenetur accusatione porrecta non ante. l. aufertur. §. in reatu. ff. de iur. fis. et ff. de bo. dam. l. cum ratio. et sic patet quod ante accusationem non debet inspici estimatio sed accusationis tempore. et ita videtur tenuisse glo. secundum eum in. l. chyrographis. in fi. ff. de admi. tu. licet videatur tenere contrarium in. l. ex iudiciorum. de accu. Tertio principaliter arguit quod inspiciatur tempus sententie. Probat primo. ff. de rei ven. l. si hominem. §. iulianus. de eden. l. vbi de triti. l. pe. et. l. iij. §. in hac. ff. quomo. ¶ Secundo probat a natura contractuum. l. fi. in fi. de leg. iij. Sed si bona tempore sententie reperiantur sine culpa diminuta illorum non fiet estimatio, quia pater tenetur respectu certorum bonorum. l. si ex legati causa de ver. obli. C. de iur. emphy. l. j. et de leg. j. l. titie textores cum si. ¶ Tertio quia obligatio alicuius ex mora alterius non crescit de in lit. iur. l. j. cum concor. licet ergo estimatio fuerit maior ante sententiam illud non attenditur in patris preiudicium qui in nulla fuit mora ante sententiam. l. lecta. si cer. pe. et probat parte allegat casum in. l. post contractum. ff. de dona. et. C. de bo. dam. l. si quis post hac. Finaliter soluendo determinat quod aut bona patris tempore sententie reperiuntur aucta aut diminuta primo casu inie tempus est inspiciendum quasi illud augmentum non bonis patris sed filij aduenerit. l. in suis. de lib. et posth. et quasi a filio in fiscum deuenient occultato vno actu de dona. inter vir. et vxo. l. iij. in fi. et quod tempore sententie censetur mortuus quo casu succedit fiscus in omne ius suum. C. ad. l. iul. de vi. l. iij. per to. l. verum. §. fi. cum si. Pro ista parte allegat casum. ff. de testa. l. eius qui. §. j. ad argumenta in contrarium facta respondet. Primo ad primum quod inspiciatur tempus delicti respondet illud verum in re certa et speciali non in patrimonio quod est vniuersitas. allegat de peti. here. l. iiij. et. l. si quo casu. de. pecu. l. quesitum. et. l. quoties. non ob. secundum

dum qd a primordio rc. q: quedam est forma naturalis, 7 in illa lo quuntur iura in ɔtriu allegata. Quedā est forma accidētalis, 7 in illa inspicit tps sententie, vt. d. l. quesitū. Non ob. tertiū argumē tū q: oia illa iura loquuntur qñ tractat̄ de estimatione rei in qua delictū est ɔmissum, 7 sic nō faciūt ad ppositū. Non ob. quartuz q: nō ex scriptura pr̄ obligatur, imo ex delicto filij q declarat̄ p sniam vn̄ sentētia nō de nouo obligat sed absolutionē declarat. l. adeo. §. cū quis. de acqui. re. do. cū si. Preterea argumētū non ɔcludit q: vbi obligatio ex scriptura orit̄, non oritur anteq̄ illa sit perfecta 7 ɔsummata, vt. d. l. cōtractus ergo in pposito requirit̄ snia anteq̄ res non dr̄ perfecta, vt. l. j. de re indi. Non ob. qntuz q: hic nullā est dare morā ante sniam quo ad bona, q: ante illaz a nullo petunt̄. Nō ob. vltimū q sit interdicta administratio, q: il lud nō impedit augmētū. ¶ Scdo casu qñ bona sunt diminuta ɔcludit q aut p̄ter factū patris, aut pp factum eius. Primo ca sn puta q: casu fortuito mortua sunt animalia, 7 tūc saltē ope exce ptionis liberat̄, ar. d. l. j. C. de iu. emphy. 7 in auc. d̄ equa do. §. q: vero. Scdo casu ɔcludit p̄rez nō teneri nisi ad bona que erāt tpe snie, q: cū sit dn̄s rerū suarū, administrationē non pdit, nec ab ea culpa est exigenda licet pp delictū filius ad certā penā teneatur. l. etiā. §. j. solu. ma. 7 qui 7 a qui. l. quesitū. Qd dicit verū nisi fue rit in lata culpa, q: illa equiparat̄ dolo. ff. deposi. l. qd nerua nō āt fuit in lata culpa si scienter alienauit 7 in cām necessariaz puta in alimentis rc. ff. fami. her. l. alienationes. de in rem ver. l. j. §. i. de sol. l. reo. In dubio aūt aut alienauit tempore quo potuit suspica ri de fisco. Et tunc vr̄ dolo facere alias non. ff. de pecu. l. summa cuz ratiōe qui 7 a qui. l. si maritus. in fi. cum si. ad. l. post contra ctum responder vt ibi per Jac. de are. 7 alios. ¶ Credo decisio nē veram maxime quando statutū obligat patrē pro filio ɔdēna to q: expresse ad illud se refert. l. si ita. ff. de aur. 7 ar. leg. Et ex p̄ dictis patet q si tempore delicti pater habebat quatuor filios, tē pore sententie habet quinq̄ legitima erit semis. Et econtra si ha bebat quinq̄ 7 tēpore sententie vnus erat mortuus, legitima erit tertia bm no. in. l. cum queritur 7 auc. nouissima. C. de inoffi. test.

36 **Uidi supra questione.** xxxiij. quod † pater nullo existente statu to non tenetur dare fisco legitimā filij banniti. Quero. xxxvj. An saltē teneatur ei dare illud qd tenet̄ dare filio pro alimētis. Ista questio videtur magis dubitabilis, q: istud est filio debitū. l. si qs a liberis per totū. ff. de libe. agno. Sed dic quod non bm Guil. in Specu. de execu. sen. §. sequitur versi. quid si filius, vbi plene vi de. Probatur etiam ex his que dixi. s. in. q. xviij. vbi etiaz vide.

37 **Trigesimoseptimo queritur** † an bannitus perdat ius succedendi ab intestato. In hoc cōmuniter dicit̄, quod aut vult succedere de iure cōi, 7 potest, quia iura ciuilia non perdit vt dictū est. s. in. v. q. Aut vult succedere de speciali iure statutoꝝ ciuitatis a qua est bannitus, puta quia statutum dicit q agnati preferantur cognatis vel masculus femine 7 non potest q: perdit iura sue ciuitatis vt ibidē dictū est. Et in hoc ɔcordant om nes vno excepto ex his quos viderā. s. Bartho. de Saly. in sua disputatione vbi non probat id qd dicit, 7 ideo sequor cōem opi. Bar. in dicta disputatiōe Guil. By. 7 Cy. 7 aliorum in. l. si qua pena. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. 7 Bal. in. l. j. C. de here. in sti. Primum aūt membrum verum est qñ ius commune bm qd vellet succedere nō ē correctū a statutis sue ciuitatis a q̄ bānitus est puta, q: est cognatus proximior vult excludere agnatū vlterio rē ex forma iuris cōis, dico qd non potest, q: vt dictū est in. q. pre allegata statuta in sui odiū disponentia nō tolluntur per bannum sed solū disponentia in sui fauorē, 7 iō si ipse est agnatus, 7 ex for ma statuti vult excludere proximiorē cognatū vel sororem a suc cessione fratris vel patris non potest per predicta. De quo etiam per Bbr. in. l. iij. §. filium. ff. de contratab. 7 in. l. j. §. si pater. ff. de coniun. cū eman. lib. eius. 7 in. l. ij. in fi. ad tertul.

38 **Trigesimooctauo quero** † an possit succedere ex testamento omissis superfluis. Hec questio pendet a premissis, 7 maxime in dicta. q. v. tractatur. per Cy. in. l. j. de here. institu. 7 habet̄ in. l. j. C. de requi. re. Sed conclusio Bar. in dicta disputa tione quem sequuntur omnes, qd aut testamentū est validum de iure ciuili nullo statutorum auxilio requisito, 7 potest heres insti tui, 7 hereditatem adibit, 7 fisco non queretur, q: nō perdit ea q̄ sunt de iure ciuili vt dictū est. Si vero testamentum non tz de iu re ciuili sed solum ex forma statuti vt puta quia factum corā duo bus testibus vt Uenetijs, vel per filiumfa. ex forma statuti, tūc ip so iure capere non poterit, sed remanebit veniētibus ab intesta to coniunctis vel substitutis. C. de cadu. tollen. l. j. §. j. 7. ij. 7 habe tur in. d. l. j. C. de heredi. insti.

39 **Postquaz vidimus** † q bannitus etiam cu ius bona publicant̄ po test acquirere bona, 7 qd in publicatione non veniunt. xxxix. que ro. An saltem possit fiscus ei talia bona auferre vt ab indigno p regulam. l. lucius. ff. de iur. fis. Bart. sub dubio forte in. l. j. de he re. insti. dixit qd sic, sed ibi dicit Bal. quod nō, quia nemo est in dignus nisi in casibus expressis a iure. Et quod quis sit in tali ca su dz probari per allegantem. ff. de pba. l. ab ea parte q est verū, nisi a statuto aliud disponatur. Potest enim aggrauare penas contumacium. l. sed si per pretorem. §. sed si dū. ff. qui. ex cau. ma. 7. ff. de pen. l. relegati. cum simi.

40 **Ulterius** 7 sic. xl. querit̄ † bannitus erat tutor cuiusdā pupilli, aut legitimus, aut datiuus, aut testa mentarius, queritur an perdat tutelam. Bar. in. l. sine herede. §. fi. ff. de admi. tu. videtur dicere qd aut perdit bona, 7 tūc pdat tu telam, alias nō per no. in. d. §. relegati. Albe. autem vbi. s. scz in parte vlti. q. xliij. dixit qd aut perdit ciuitatē, 7 tūc desinat esse tu tor. Aut non, 7 tunc tutor remaneat. ¶ Ad primum allegat, in sti. qui. mo. tu. fin. §. sed 7 capitis. C. qui pe. tut. l. in locum qñ tu. ha. l. lz. 7 qd ibi no. 7 quod not. per Azo. in sum. eo. tit. §. quid si decesserit, 7 q: talis bannitus vr̄ reputari pro mortuo. l. si necē. §. si deportats. ff. de bo. lib. 7 de tutel. 7. l. si quis autor. 7 qd ibi no. ¶ Ad bm allegat de condi. 7 demon. l. interdicit. 7 qd ibi not. ¶ Puto dicendū qd si ei non erat decreta administratio admō ei decernenda non sit, etiā si esset testamentarius. ff. de confir. tut. l. in confirmando. cum ibi no. Si aūt erat ei decreta cum ad sui odium remaneat tutor vt dicā. j. xliij. q. non finitur tutela quin te neatur actione tutele etiam pro contingentibus post bannū p ea que ibi dicam. Poterit tamen a tutela remoueri, arg. ff. de sol. l. si cū corne. 7. l. cū qs. ff. de tut. 7 ratio. distra. l. si tutor re pu. Que intelligo si est bānitus a loco in quo hz tutelam gerere. Si autez banniatur ab alio loco tunc putarem posse sustineri distinctionez Bar. an perdat bona, an non 7 an habeat bona aliqua in loco in quo tutelam gerat q̄ in confiscatione non veniant de quo dixi. s. q. xvij. Ubi autem dixi tutelaz non perdere nō obstat qd efficiat̄ infamis interdum ex banno vt dicam. j. in. q. xlviij. quia pp infa miam non repellitur a tutela. l. j. §. sed est equissimum. 7. §. fi. ff. de postu. 7 per Azo. in summa de infa. ex predictis patet qd vbi tu tela finit̄ deuenitur ad legitimum vbi non finitur sed remouetur vt suspectus peruenitur ad datiuū. Et idem si esset bannitus ad tē pus vt hec probantur in. d. l. licet in. l. j. 7. ij. ff. de legi. tut. 7 in. l. si quis sub conditione. cum ibi not. ff. de testa. tut.

41 **Quadragesimoprimo quero** † an desi nat esse executor testamenti. dixit Ray. q non, q: illud est meruz factū, vt ipse not. in. l. ex facto. §. si qs rogatus. ff. ad trebel. qd in telligit Bal. verū quantū ad actus nudi ministerij, scz ad electio nem vel declarationem aliquam faciendam, vt ipse no. in. l. id qd pauperibus. C. de epis. 7 cle. 7 idem quod Ray. dicit Alber. vbi. s. scz in parte bannitoꝝ. q. cj. 7 allegat no. in. l. si victū. ff. de re iu di. Hoc etiam vr̄ sentire Bart. in. l. cū pater. §. hereditatem. de leg. ij. vbi dr̄ q excōicatus potest eligere. Aduertendum tamen puto q si in executione deberet aliqui citari bm ea que hn̄r in. l. si quis arbitratu de ver. obli. 7 in. l. theopompus. de do. plega. 7 ille non moraretur in loco in quo dz fieri citatio, 7 executio, non posset executionē facere. l. si dies. §. si cum arbiter cū ibi no. ff. de arbi. 7 sic licet de iure executor esse non desinat, tamē si ad locuz non accederet effectiue executione priuaret̄. Si autē nulla cita tio requiritur credo vera esse que dicta sunt. s. per Ray. 7 Bal.

42 **Quadragesimosecundo** q̄ro † an dsinat eē arbitrator. Bar. qd non in. d. §. hereditatē 7. l. cum pr̄. de leg. ij. p eadē iu ra. Idē Albe. vbi. s. remisi proxima. q. allegat. l. iudei. C. d̄ inde. lz in ɔtrium allegat. l. verba. 7. l. quod attinet de regu. iur. 7 nō re spondet, sed dic quod non obst. vt pz ex his que dicta sunt. s. q. v.

43 **Quadragesimotertio quero,** † an pos sit esse arbiter Guil. in Spe. de arbi. §. differt. ver. quid de bāni to dixit qd sic si bona eius publicata nō sunt ar. ff. d̄ testi. l. j. alias secus p no. in. §. relegati. 7 in. l. sine herede. §. fi. ff. de admi. tut. 7 idem Guid. de suza. in. l. pedius. ff. d̄ arbi. Tu dic quod q: nunq̄ equiparatur deportato siue perdat bona siue non vt dixi. s. q. iiij. semper poterit eligi in arbitrū etiaz si sit infamis, vt. d. l. pedius. Qd Ange. in sua disputatione de qua ibi in. v. q. mentionem fe

el. dixit esse verū nisi qñ compromissum fieret in eū ꝓm formā statuti sue ciuitatis per ea que dixi vbi plene vide in dicta. v. q.

44 **Quadragesimoquarto** quero † Titius satis diues sumpsit vxorē & ab ea recepit dotē cū promissionibus ꝯsuetis, deinde bannitus est. Queritur an vxor possit petere sibi dotē consignari per. l. si constante. vel per. l. vbi ad hec. ff. solu. ma. & C. de iur. do. vel per. §. illud. in auc. de equa. do. col. vij. in hac questione post aliquas alle. circa id cui equiparet̄ bannitus Bart. in. l. si ꝯstāte in. v. q. prime questionis ꝯcludit qd̄ si omnia bona publicantur, nulla est dubitatio. Potest eniz tunc petere per remediū. l. si cōstante. Idem ēt dicit si pars bonorū est publicata. l. si marito. eo. tit. Si vero retinet omnia bona sed exulare cogitur, tunc qꝛ cepit vti male substantia sua potest petere ꝯsignationem per. d. §. illud quod etiā videtur tenere Guil. in Spe. de dona. inter vir. & vxo. §. vlti. ver. quid si vir. & glo. & Bal. in. l. ij. ff. solu. matri in princ. Sed hoc vltimū intelligo in bānito ꝑsonaliter vel in tanta q̄ntitate qd̄ dici possit eū male cepisse. l. propter litem. de excu. tuto. Si vero sit bannitus in parua q̄ntitate puta in. cc. libris, & hꝫ magnaz substantiaz, tunc lꝫ non soluat vel quia non vult, vel qꝛ est absens ignorat, non puto tale quid considerandū, arg. ff. de in integ. rest. l. scio. cum ibi no. In his enim que sunt contra regularē dispositionē de minimis non curamus vt ibi plene habet̄. Dic tñ ꝙ vbi petat ꝯsignationem tenet̄ virū alere ex fructibus dotalibus vt hr̄ vbi. s̄. ¶ Sed tunc dubitat̄ an ipsa vxor cogatur euz sequi si vult quod ipsa vadat cum eo quo vadit. In quo Alberi. cum Odof. disputādo tenuit qd̄ non, arg. ff. de annu. leg. l. menia. §. fi. & sequit̄ Bal. in. l. si cū dotē. §. si maritus. solu. ma. Qd̄ intelligo verū nisi possit ita honeste viuere cum eo quo vult eā ducere sicut in priori loco per ea que habentur in. §. transgrediamur. in. l. si cū dotē. de ope. liber. l. sicut. & in. l. ij. ff. de rit. nup.

Quadragesimoquintoqueritur

45 † an bannitus, talis desinat esse ciuis sue ciuitatis a qua bannitus est. Bar. in. l. fi. ff. de leg. per illū tex. dicit qd̄ sic, si est talis exbannitus qd̄ possit offendi ipune, dicit̄ hostis sue ciuitatis, vt. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. dimi. & idē dicit si ē talis qui sit ꝓhibitus receptari ar. eius qd̄ dicit̄ de eo cui est interdictuz aque & igni. Et ideo dixit Bald. in. l. sed & milites. §. sed ignominia. ff. de excu. tuto. qd̄ si fit proclama qd̄ quilibet teneatur ire ad exercituz sub certa pena non comprehenditur bannitus, qꝛ non est ciuis que non est bona ratio, vt. ī. dicetur. Dictū tñ in se verū est, qꝛ non intelligitur de hostibus. ¶ Sed pro declaratione huius q̄onis est sciendū qd̄ Ugolinus de fontana Parmensis disputauit q̄onem in his terminis. Quidam Mediolanensis fuit bannitus de Mediolano, iuit ad habitādū in ciuitate Uercellis vbi erat statutū ꝙ offendens Mediolanensez puniretur in centū. Quidā ꝯbussit domū huius banniti de Mediolano quā habebat Uercellis. quesiuit an talis offendens dicat̄ offendisse Mediolanensem, vt sic nō pena incendiarij de iure cōi de qua in. l. data opera. C. qui accu. nō pos. sed centū librarū virtute dicti statuti tantum veniat puniēdus, & eaz retulit Alb. vbi. s̄. q. lxvj. Et qꝛ instat plurimum in eo cui equiparetur bannitus de quo fuit. s̄. q. iiij. Non instabo in suis allegationibus, & ꝯcludit qd̄ offendens nō possit vti beneficio dicti statuti, qꝛ ad hoc vt dicat̄ Mediolanensis nō sufficit sola origo sed requiritur qd̄ sibi nō sit interdictū domiciliū alleg. de ver. sig. l. prouinciales & reprobat gl. ibi positam que incipit dūtaxat, qꝛ ꝓm eā nulla fuisset dubitatio illius. l. p. l. ij. & l. incola. ff. ad muni. quā dicit determinare q̄onem inteligēdo ipsaz prout iacet. Pro hoc allegat. eo. titu. l. municeps. & l. mutius. in fi. ff. de ver. sig. de adop. l. in adoptionem. & de inco. l. ciues. lib. x. & sic in effectu concordat cum Bar. in aliquo, in alio autem tꝫ cōtrarium. Sufficit enim ad effectū perdendi ciuilitatē quod ibi stare non possit. Puto in hac. q. generali an perdat ciuilitatē dicendū vt dictuz est. s̄. in. q. v. maxime vcꝫ ꝙ quantum pertinet ad sui fauorē perdat ciuilitatē, quantū vero ad sui odium illam non perdit maxime si est ciuis origine, sunt enim de iure gentiū distincte gentes & sic ciuilitates ordinate. ff. de iureiur. l. ex hoc iure qd̄ ius. s̄. conclusum est tales bānitus non ꝑdere. Et ideo puto in ꝓposita speciali questione tenēdū qd̄ si talis Mediolanensis bānitus erat effectus incola Uercellis, vera sit decisio. s̄. dicta, qꝛ statutū odiosum nō hꝫ locū in tali mixto. per no. in. l. ij. de verb. obl. Si aūt non erat incola Uercellis, puto talē offendentē potuisse vti beneficio dicti statuti, qꝛ ille sui odio remansit Mediolanensis, licet non sui fauore vt in iuribus in contrarium allegatis. Et vide que dicam in duabus proximis questionibus.

Uiso quod ad sui odium bannitus remanet ciuis.

46 Quero quadragesimosexto. † An possit in loco a quo ē bannitus collectari, vt sic ad munera teneat̄. Uidet̄ enim ꝙ sic, postq̄ꝫ subditus remanet. l. rescripto. §. fi. ff. de mu. & ho. cū si. Sed dic ꝓm bar. & alios i. l. inter quos. §. dāni. ff. de dā. infec. qd̄ aut ꝑdit bona, qꝛ in fiscū transierunt, & tunc non potest collectari. Habet. n. fiscus res pro quibus imponebatur collecta, ergo soluere non tenetur sicut nec emphyteota cogitur soluere canonē si res emphytheotica ad dñm peruenit. l. ij. C. de iur. emphy. Si vero in fiscū bona nō peruenerunt cū sit capax obligationis passiue. l. tutelas. circa fi. ff. de capi. dimi. pōt collectari, licet fructus ex suis rebus sua culpa nō percipiat, ar. eius qd̄ hr̄ in. l. j C. de natu. lib. & l. dānū qd̄ qs de reg. iur. facit. ff. ad muni. l. incola. Iam primū mēbrū dꝫ intelligi, & ita credendū est doctores intellexisse pro bonis que habebat tꝑe banni. Pro bonis autē que postea quesisset sine dubio collectari posset, qꝛ vt dictū est. s̄. proxi. q. ciuis siue incola remanet, ergo &c. vt. d. l. rescripto. in fi. Et hoc est verum si illa bona nouiter acquisita sunt in territorio sue ciuitatis a qua bānitus est. Si autē alibi sita sunt dubiū est qd̄ ꝯ̄naliter in alijs nō bannitis examinatur, videlicet an in loco domicilij possit qs collectari ꝓ bonis alibi sitis. de quo ꝑ Bar. in. l. i. C. de mulie. & in quo loco. & in. d. l. rescripto. in fi. in quo cōmuniter dicitur ꝙ sic ēt si alibi domiciliū acquisierit, vt habet̄ in addi. Spe. in tit. de censi. §. nunc dicendū. ver. sed pone regimen. vbi Io. an. refert decisionē quam habuit ab Old. licet eum nominet, vt patet in eius ꝯsilijs. ꝯsi. clxxj. lꝫ āt teneatur ad onera patrimonialia, ad ꝑsonalia nō tenetur, vt in. §. qui deficiunt ꝓm Bald. in. l. sed & milites. §. sed ignominia. ff. de excu. tut. ꝙ etiam eadem ratione verum erit in muneribus mixtis, vt si dicatur quod quilibet vadat cum equo. Uide. s̄. in princip. prime questionis.

47 **Quadragesimo septimo** quero † an talis Bannitus possit capi pro represalijs concessis ꝯtra ciuitatē suam & eius ciues. Ista. q. multa requireret que huic tractatui non conueniūt. Et ideo ac etiam, qꝛ habetur tractatus Bar. qui cōmuniter habetur, breuiter me expediens, & addens aliqua his q̄ in hac questione dixit Bar. in. l. ꝓuinciales. ff. de verb. sig. vbi ꝯclusit capi non posse rōnibus & iuribus allegatis. Cōcludo qd̄ aut erat bānitus tꝑe quo iustitia fuit denegata. Et sic tꝑe quo fuit commissa causa concedendi represalias & capi nō potest, vt ibi per Barto. quod intelligo si bona perdidit & munera non subibat. Si autem munera subibat, tunc puto idem ꝙ in sequenti membro per ea q̄ not. Bar. in tracta. represaliaruz. in. vj. q. principali. q. ij. Si āt tunc non erat bannitus contra ipsuz poterūt exerceri, qꝛ ciuis est ad sui odiū, vt dictū fuit. s̄. proximis questionibus, & quia non dꝫ ex pena premium reportare. l. siue hereditaria. ff. de nego. gest. Cetera vide vbi. s̄. & per Io. an. in. c. j. de iniur. & dam. da. lib. vj. & in mercurialibus, in. c. non debet de regu. iur. co. lib.

Quadragesimooctauo quero.

48 † an bannitus possit petere alimenta ab illis a quibus ante bānū ali debebat, & an illi alere teneātur. tex. videntur qd̄ sic, in. l. mutus. §. manēte. ff. de iur. do. Et ita tꝫ Bar. in vxore ꝙ dēat alere virū bannitū in. l. si constante. in prin. ff. solu. ma. & in filio qd̄ dēat alere patrē bannitū in. l. si quis a liberis. §. j. ff. de lib. agno. alle. in auc. de incest. nup. §. si vero contigerit. & ibi no. in glo. que dicit qd̄ alet eū mittēdo sibi necessaria, in auc. vt cū de appel. cog. §. si vero vnū de predictis. & idem tenet Ray. in parte ꝙ teneat alere filiū bannitū per. d. §. si vero. & vt ipse no. in. l. si quis a liberis. versi. vtrum. In contrarium facit, qꝛ cum hostis ciuitatis licitum est cuiqꝫ etiam filio euz occidere. ff. de relig. l. minime, ergo potest ei alimenta denegare. ff. de lib. agno. l. necare. & ad. l. cor. de sica. l. nihl. Preterea contra predicta, & pro hac parte, vr̄ hodie casus in. x. colla. de pac. tenē. & eius viola. c. i. vbi Bal. dicit filiū nō debere alere patrē bānitū. & hoc ibi esse introductū de nouo. & idem dicit Ang. in bannito qui sit effectus hostis ciuitatis sue. alias dicit primam partē verā in prealle. §. si vero. de incest. nup. vñ sumit̄ auc. incestas. C. de ince. nup. Sed ego sto in prima opi. lꝫ. n. bannitus sit, nihilominus pater est, vt dicit tex. in. d. §. si vero pro hoc. ff. de cap. dimi. l. eas oblatiōes. & l. legatū, & de his que pro non scrip. ha. l. si in metallū. cum si. Non obst. l. minime. qꝛ lex illa loquitur in patre contra patriam veniente. & sic in faciēdo contra ipsaz delinquente, lꝫ ergo alias deliquerit & venire neglexerit, ꝓpter qd̄ patria eum hostem iudicauerit, non tamen licet filio eū interficere si contra patriam non venit de quo dicā. ī. parte proxi.

parte proxi. huius tēporis. q. x. non ob. c. j. de pace tenen. q2 ibi ponitur casus specialis qui ad ꝯsequentias trahi non dʒ. l. ius sin gulare. ⁊ l. quod vero ꝯtra. ff. de legi. ¶ Pro hoc quia filius tenet alere patrē excōmunicatū, vt habetur in. c. sacris. de sentē. excō. imo etiam hereticū. vt no. lxxxvj. dist. non satis. ⁊ ibi firmat Archi. ⁊ Hostien. in sum. de temp. ord. ⁊ Pro hoc facit qd̄ habetur in. l. qui cū vno. §. fi. ff. de re mili. ⁊ ibi Ray. dixit per illū tex. qd̄ filio existente in religione lʒ illā exire pro alendo patrem. ad quod etiam allegat Thomam de aqui. vt ipse dicit in. d. ver. vtrum.

Quadragesimonono queritur.

49 †An tales bāniti ꝑdant famā, ⁊ sic an efficiant̄ infames. Et hec questio in genere sic formata ꝯsistit in pluribus. ¶ Primo in cā scʒ ex qua cā sit damnatus. Si enim est damnatus extra cās famosas, de qbus habet̄ in. l. j. de infa. sine dubio nō erit infamis, ⁊ ideo si dānatur ꝑpter delictū a statuto introductū qualitercūqʒ fit processum siue per accusationē siue per inquisitionē nō erit infamis. Et est ratio quia ꝯdemnatus est per conditionē ex statuto, vt. l. j. de ꝯdi. ex lege ergo nō est infamis. ff. de act. ⁊ obli. l. cessat. ⁊ ita refert Bar. consuluisse Cy. in ꝯsi. qd̄ incipit, Ser Joānes de castro de rute. Quod est verū si delictū a statuto introductū nō efficit̄ publicū. Si āt fieret publicū ꝓm no. per eū in. l. j. ff. de publi. iudi. cū tunc esset dānatus publico iudicio per viā accusationis infamis erit, vt. d. l. j. ff. de his q no. infa. ꝓm eūdē Bar. in. l. infamē. de publi. iud. ¶ Scd̄o si consistit in modo procedēdi. s. an processum fuerit contra eū pro crimine de iure cōi infamiam irrogante per viam accusationis, an per viam inquisitiōis, ⁊ q2 si verū esset qd̄ bannitus per viam accusationis non esset infamis nō esset necesse an per viam inquisitionis bānitus sit infamis examinari. ⁊ ideo incipiā ab hoc, an bānitus pro crimine de iure communi famoso ex processu facto per viaʒ accusationis sit infamis. ⁊ primo videt̄ qd̄ non, q2 dānatus per contumaciam nō est infamis, vt no. gl. in. l. j. C. de mo. mulctan. per quaʒ quidē doctores antiqui sic dixerunt, vt refert Guil. in Spe. de sen. ⁊ his q̄ ipsaʒ se. §. j. ver. quid de istis. ⁊ Bar. in. l. ictus festium. ff. de his q not. infa. ⁊ adducit qd̄ q2 grauant̄ vltra legeʒ, cū ex sola ꝯtumacia habeantur pro confessis, dicatur cum infamia dispensatuʒ, vt in. §. pena grauior. Jac. aūt butri. vt refert Bar in. d. l. ictus. disputando tenuit ꝯtrū, q2 cū ex forma statuti habeatur ꝓ confesso. Ergo omnes leges loquentes de confessione vera trahuntur ad hanc fictā, arg. l. i. C. d̄ rei vxo. ac. ⁊. ff. ad. l. falci. l. j. §. lex falcidia. sed vere ꝯfessus esset infamis, vt no. gl. in. d. l. ictus. Ergo ⁊ ficte confessus. sed Bar. ibi tenet contrarium. Primo q2 ex sola confessione quis non infamatur, q2 verba edicti non loquuntur de cōfessione, sed de condēnato, vt. l. j. eo. ti. non habent locū in ꝯfesso in criminalibus, confessus non habeatur pro ꝯdēnato. ff. de custo. reo. l. si confessus. Secundo quia ille qui damnatur per mediam personā procuratoris non est infamis, vt. l. furti. §. qui alieno. eo. ti. ⁊ tñ confessio procuratoris fingitur ꝯfessio domini. Pro hoc q2 grauatur vltra legem, vt s̄. dictuʒ est nec huic rationi obstat, si dicatur ipse grauatur solū in processu, ergo intelligitur cum infamia dispensatū. vt h̄r in. l. ictus fustium. q2 immo ꝓm eum grauatur circa probationes. ergo in ꝯdemnatione. Quod intelligit esse veruʒ nisi sit facta executio, ⁊ talis que ex genere pene irroget infamiam, vt in. d. l. ictus fustium, ⁊ ita etiam ꝯsuluit. Addens qd̄ talis bannitus dicatur potius damnatus ex ꝯtumacia quaʒ ex eo qd̄ deliquerit. l. qui repudiantis in fi. ⁊ l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. ⁊ sic non sit infamis, vt pʒ in eius consilio qd̄ incipit. Queritur ⁊ in dubiū reuocatur an franchinus ⁊c. Et hāc partem tenuit Bal. in. l. i. C. de here. insti. ⁊ assignat debilem rationem, de qua non curo, maxime cum aliquid in contrarium faciens non respondeat, ⁊ quia alibi, vt dicam. ĩ. tenet ꝯtrium. ¶ Aduertendum quod super eodem facto super quo Bar. consuluit, ꝯsuluerunt contrariuʒ magne scientie viri Jo. cal. de Bononia, ⁊ Nico. de Neapo. Primo premittentes quod vbi quis ꝯdēnatus est ex ꝯtumacia ꝓ crimine famoso sine dubio infamis est infamia facti, vt no. in. l. fin. C. de reg. re. ⁊ per Azo. in summa eo. ti. que infamia repellit a dignitatibus officijs ⁊ honoribus C. de digni. l. ij. lib. xij. ff. de sena. l. cassius. xxxiij. dist. laici. lxxxj. di. tantis Daniel. de accu. c. omnipotens. de testi. c. preterea. cū si. que loquuntur de infamia facti ⁊ quod no. Cy. in regula pe. lib. vj. omiserunt allegare gl. ff. de infa. l. j. ⁊ C. eo. tit. l. nulla. Qd̄ aūt etiam sit infamis infamia iuris sic ostendūt. Statutū predictū qd̄ facit contumacem haberi pro confesso alterat formam procedendi contra contumacem, ⁊ nouam formam probationis contra delinquentem inducit, q2 vult contumacē haberi pro confesso, nullo ergo alio statuto cauetur qd̄ ꝯdemnatus modo ⁊ forma predictis sit infamis, ergo restat qd̄ dānatus est de crimine famoso, ⁊ sic infamis, q2 sic verba pretoris loquūtur in. d. l. i. nec obst. quod contra contumacem noua forma indicatur cuʒ de iure bona deberent annotari. l. prima. ff. de requi. re. quia respondetur qd̄ nonus modus ꝓcedendi effectum insurgentē ex condemnatione nō alterat. ff. ſi publi. iudi. l. ordo q2 esse verū ꝓbauerūt ēt ꝑ deductionē ad absurdum. Cum. n. quasi oēs modi procedendi sint alterati, vt patet per. l. j. ⁊. ij. C. vt intra cer. tem. ⁊ per. l. fin. C. de accu. ⁊ C. qui accu. non pos. l. qui crimen. si diceretur propter alterationem processus ⁊ ordinis cessare infamiam, nunq̄ aliquo publico iudicio dānatus esset infamis qd̄ esset absurdū. Non obst. q2 grauetur in ꝓbationibus q2 granat̄ in ꝑcessu nō in snia. Hanc ēt partē tʒ Albe. pap. vt refert Guil. in ꝑalle. ver. quid de istis. vbi allegat rōnē absurditatis ꝑdictā. ⁊ ad. l. j. C. de mo. mulc. respōdet q2 loquitur in illis qui damnantur ex crimine non famoso, ⁊ non ordinarie, sed extra ordinē imponitur mulcta applicanda fisco hanc etiam partē tenet Bal. referens disputationem Jaco. de bu. in repe. l. cū mulier. ff. solu. ma. ⁊ ibi vltra predicta alle. l. fi. vbi pu. edu. de. vbi ꝓm eū dicitur qd̄ sententia lata ꝯ absentem infamat. Et hanc partem veram credo non ex vi confessionis, quia confessus non est infamis, nisi confiteat̄ transigendo, vt. l. qm̄ de infa. ⁊ nisi fuerit confessus in iudicio aliquid qd̄ a seipso sine sentētia infamat, vt habetur in. d. l. j. de his qui no. infa. qd̄ nō dixit Bar. in. d. l. infamē. de publi. iudi. facit. l. furti. §. j. ff. de his q no. infa. que intelligo de infamia iuris. Infamiaʒ enim facti incurrit q̄s ex sola confessione ꝓm Inn. in. c. per inquisitionē. de elec. sed ex vi sententie est. n. dānatus famoso crimine ergo ⁊c. vt. d. l. j. ⁊ est casus in. d. l. ordo. Hoc esse verū sic ostendo de iure cōi ēt vbi pena imponitur vltra relegationem, sunt certi casus in quibus dānantur absentes, ⁊ in eos contumaces fertur sentētia. l. in lege cornelia. ver. ⁊ quid de hoc. ad leg. corne. de sica. C. d̄ penis. l. ne diu ⁊ in extrana. q sint rebelles. Dicemus ne illis in casibus absentes damnatos non esse infames. Certe non per ꝯnalem regulā, dicte l. j. de his qui no. infa. ad rōnes Bar. ex predictis patet responsum preter q̄ ad rationē factā per. §. qui alieno, que nihil facit, nā l. i. eo. tit. in speciebus de quibus loquitur. §. qui alieno. loquitur in eo quod ꝯdemnatur suo nomine, sed procurator est ille qui condemnatur. ⁊ non est dominus, ergo dn̄s non est infamis. Procurator etiam non infamatur, quia non suo nomine damnatur. Ibi ergo licet confessio procuratoris dicatur confessio domini, non tñ damnatur dominus, vt. l. i. de senten. In proposita autē questione damnatur ipse accusatus, ergo verificatis in eo verbis legis idest infamis est. vt. d. l. i. §. lex. falci. cū si. Bannitus ergo per viā accusationis infamis est etiaʒ infamia iuris, si bannitus est ex cā de iure famosa. Et si aliud diceretur facilior esset via fugiendi infamiam non comparendo, ⁊ postea condēnatus sine bannū soluēdo q̄ illa via que datur in. l. si reus. de ꝑcu. ad. l. i. C. de modo mulc. ⁊ ad suā gl. respondetur vt supra. Uel responde quod ibi loquit̄ de bannitis ꝓm. l. i. de requi. re. qui non habentur pro confessis ⁊ non sunt diffinitiue damnati, sed interlocutorie, ⁊ sic non infamātur. l. quid ergo. §. quantum. ff. de infa. ⁊ ita intelligebat illam Oldra. vt refert Ray. C. d̄ suspe. tu. l. fi. in addi. super Cy. ad rōneʒ vltimam Bar. per. l. qui repudiantis responde quod illud est verum quantū ad preiudicium tertij. Quātū vero ad suum idē operatur ficta confessio per cōtumaciam introducta quod operetur vera. sed Barto. met qui in suo consilio quod incipit, a domino Cy. de Bononia, dixit quod talis ficta confessio ita validat inordinatum processum sicut vera per. l. si confessus. ff. de custo. reo. ⁊ adde que dicam. ĩ. in. q. liij.

50 **Sed iuxta** predicta quinquagesimoqueritur. †An idē sit si bannitur per viaʒ inqsitionis. In hoc primo gl. in. l. iij. §. preterea. ff. de suspe. tut. tenet quod damnatus ex inquisitione non est infamis quod etiam tenuit ibi Dyn. ⁊ ita etiam consuluit per. l. i. C. si tut. non ges. Idem etiam no. per glo. in. l. fi. C. de suspe. tut. ⁊ Cy. ibi, idē tenet Guil. in predicto versi. quid de istis allega. s̄. ꝓxi. q. refert opinio. ⁊ licet non videatur eligere tñ ex ordine referendi videtur tenere contrarium. Naʒ si diceremus non infamari, sequeretur quod nullus hodie esset infamis. Cum ordo sit mutatus, vt. ff. de pen. l. hodie. ⁊. d. l. ordo. de publ. iud. que fuit opi. Alber. papieū. Idem etiā tenuerunt Oldra. ⁊ An. de pisis. Primo eadem ratione. Secūdo, quia dʒ attendi causa propter quam fit remotio. ⁊ ideo sequitur quod aliqñ infamatur. ff. de suspe. tuto. l. hec enim. Item ⁊ tertio per. l. ictus. de his qui notan. infa. vbi proceditur extra ordinem, ⁊ tamen infamatur. Quarto quia mitius agitur cum homine non ministro

legis, quam cū ministro legis, vt. l. celsus. ff. de arbi. sed accusator non est minister. Et tamen quis infamatur per accusationē, damnatus ergo fortius si damnaē p inquisitionē, ꝛ sic per causam agitatam cum legis ministro. ꝛ Et sic tenebat gl. predictam esse veram quando remotio fit ex causa nō infamatoria ad. l. j. C. si tutor non gess. Respondet qꝺ ibi non fuerat remotus, sed alius adiunctus. Ray. autē in. d. §. preterea in suis reportationibus, ꝫ glo. ꝛ idē. l. fi. ꝛ in. §. preterea. dicit se ꝯsuluisse notarium damnatum de falso ex inquisitione nō esse infamen sequendo Dyn. in. l. cessat. ff. de actio. ꝛ obliga. Sed ad contraria non respondet. In additionibus autem super Cy. in. d. l. vlti. primo refert rationem Oldr. ꝛ deinde respondet, ad. l. hec enim respōdet quod ibi nō infamat sententia, sed genus pene. Ad. l. ordo respondet qꝺ ibi non mutatur substantia, qꝛ remanet accusatio. sed mutantur certe qualitates, quod secus est qñ per inquisitionē proceditur. Ad rationē respondet, quod vtrobiqꝫ inspicitur sententia ex quo debet infamia irrogari. l. athletas. §. fi. de his qui no. infa. Et concludit gl. predictam saluari posse, dixit tamen se consuluisse ꝫm opi. Oldr. cuius ꝯtrarium dixit in. d. §. preterea. vbi in vltimis reportationibus dixit expresse non est infamē ex inquisitione damnatum, fundamentum faciens, quia iudex qui inquirit fundat se ex statuto, ꝛ sic ꝯditione ex lege, ergo non est infamis, vt. d. l. cessat que ratio etiam si vera esset nō est vniuersalis per no. in. l. ij. §. si publico. ff. de adulte. Bald. in. d. l. fi. de suspec. tuto. simpliciter refert glo. Bar. no. in. l. infamem. cōcludit qꝺ vbi iudex inquirit virtute arbitrij sibi concessi aliter quā ex vi publici iudicij. Exemplū in. l. nullū. C. de testi. ꝛ tunc dānatus non sit infamis. Damnauit. n. qꝛ aures iudicis offendit non lege cornelia, de falsis. Non ergo dānatur publico iudicio nec aliquo crimine de ꝯtentis in. l. j. ergo non est infamia, vt. d. l. infamē. Si vero inquirit directo super publico iudicio, ꝛ sic inquisitio succedit in locū directe accusationis ꝛ tunc damnatus est infamis alleg. l. athletas. §. calumniator. vbi est speciale in parte quod non infamatur, ergo in alijs inducitur infamia. Item qꝛ ei conueniunt verba dicte legis. Est enim damnatus famoso iudicio, ergo ꝛc. maxime qꝛ inquisitio succedit in locum accusationis. l. ij. §. si publico. de adul. ꝛ idē sequiē ibi Ang. hanc partem credo de iure veriorem tum qꝛ cum statutum deferat potentiam inquirendi per verba ad iudicē relata non oritur conditio ex statuto, sed iudicis officium nobile per not. in. l. soror. C. de colla. ꝛ per doc. maxime Bar. in. l. j. de condi. ex lege. At etiam quia in omnibus preterquam inscriptione inquisitio succedit in locum accusationis, hinc est quod dicitur postquam inquisitio est effecta remedium ordinarium non tolli per superuenientem accusatio. vt habetur per Bar. in. §. si publico. ꝛ in. l. si maritus. §. j. eo. titu. Sic ergo cōclusio quod damnatus ex crimine famoso siue per viam accusationis etiam ex contumacia que habeē pro confessione bānitus efficitur infamis infamia iuris quod etiā tenuerunt Joan. cald. ꝛ Nico. de neap. de quibus dixi supra prima q̄stione respondentes ad. l. j. si tutor non ges. duobus modis. Uno quod speciale est in patrono. Alio quod loquatur quando iudex inquirit ex eo qꝺ tutor coram eo deliquit. Et sic aures suas offendit, argumen. d. l. nullum. ꝛ sic effectiue in hoc concordauerunt cum Barto.

Quinquagesimoprio queritur.

† Titius notarius fuit bannitus pro famoso crimine an possit in
51 strumenta conficere. Si teneretur opi. Bar. quod bannitus nō esset infamis hec questio esset sopita. Nulla eniꝫ ratione videretē dicendum quod non posset, cum viuens notarius ex officio nō ex auctoritate remaneret. Sed qꝛ supra dixi eum esse infamē restat questio quam in condemnato format Bar. in. l. eadē. §. hac. l. ff. ad leg. iul. repetū. In quo etiam consuluit, vt patet in consilio qꝺ incipit, Ser Joannes de Castro, de Rute. Cuius verba qꝛ sunt latiora quā ea que posuit in. l. eadē hic inserere curaui. Dicit. n. quod tali infami a iure officium notarij non est interdictū. immo potest instrumenta conficere. Probatur primo per. l. si aliquid. C. de suscep. ꝛ arch. libr. x. vbi expresse dicitur quod non potest exercere officium illud in quo deliquit. Aliud autē officiū exercere non potest prohibitum. ¶ Secundo probatur per. l. si qs ex argē. §. j. de eden. vbi ille q est alias humilis ꝛ deploratus edit rationes ꝛ fidē faciūt. Et gl. que est ibi, q̄ nō dicit not. nō credi ꝛc. quando deliquit in officio quod fuit in proposito, ergo ꝛc.

¶ Tertio probatur. Certū est qꝺ heretici sunt infames ipso iure vt. C. de hereti. auc. gazaros, ꝛ no. C. de sum. trini. l. j. in fin. Sed ꝯstat quod officium tabellionatus interdicitur heretico demum per annū steterit in excommunicatione, vt. C. de hereti. auc. credentes. Ex quo colligitur quod infamis potest ꝯficere instrumenta, vt in heretico ante annum. Item speciale est in heretico post annum, ergo ꝛc. Et illud ideo qꝛ licet sit infamis non tamen deliquit in officio. ¶ Quarto probatur per similitudinem iudicis ordinarij. Nam licet sit infamis, tamen gesta coram eo valēt nec contra eum potest opponi talis exceptio, nisi forte in officio deliquerit, ꝛ propterea fuit eo priuatus. ff. de senato. l. ij. de iudi. l. cū pretor. ad legem iul. repetun. l. eadem. §. hac lege. Et hoc no. expresse per Inno. in. c. cum super abbatia in glo. magna. in versic. in ordinarijs vero de offi. ordi. ita in proposito lꝫ sit infamis nō tamen est ex delicto cōmisso in officio, ꝛ ab officio non est remotus Et sic valent gesta per eum. Plus etiam tenet Specu. qꝺ etiaꝫ si falsum instrumentum fecerit non vitiantur alia instrumenta p eum facta nisi per sententiā ab officio sit remotus de instrumen. edic. §. restat. versi. quid si tabellio Quinto restat vt respondeaē quibusdam oppositionibus ex quibus ista decisio apparebit clarior. Primo infamis non potest esse testis, ergo nec instrumenta facere. l. domitius. de testamen. Respondeo quod hoc argumentum non procedit. Nam quedam repellunt a testimonio que nō repellunt a confectione instrumenti, vt in patre ꝛ filio emancipato qui non possunt inuicē testificari. C. de testi. l. parentes. Tñ pater pro eo filio ꝛ econuerso potest publicū instrumentum conficere. l. impuberē. ff. de fal. ꝛ no. per Dy. in. l. quod dicimus. de auto. tuto. Et est ratio, qꝛ instrumentum non nititur sola auctoritate notarij, sed ibi sunt etiam testes. Testimonium aūt nitiē sola auctoritate testis. Facit qꝺ not. in. d. l. parentes. Preterea hic notarius iurauit primo officiū quā esset infamis, ꝛ postea fuit rogatus, sed si testis prius iurauit, ꝛ postea efficitur infamis deinde deponit forte valet eius dictum, qꝛ tempus iuramenti debet inspici vt. l. si qñ. C. de testi. Facit qꝺ not. in Spe. de teste. §. i. ver. quid si testis. ergo in proposito dꝫ valere instrumentū. Itē posset obijci quod infamia repellit a dignitate. C. de dignit. lib. ij. ꝛ. l. quoties, ꝛ ibi not. quod ipso iure repellit, ergo hic ab officio notarie. Sed respōdeo quod hoc officium notarie non est dignitas, sed munus quoddam ita not C. qui milita. non pos. l. fi. in prima glos. lib. x. Facit eodē lib. de decurio. l. vniuersis. ꝛ qꝺ ibi not. ꝛ eodē lib. si seruus aut liber ad decurio. offi. aspi. l. ij. fateor tamē quod sunt quidam notarij qui habent dignitatem, vt notarius sacri palatij. C. de manda. princip. l. j. Si non est dignitas ergo infamia nō repellit institu. de exceptio. §. fi. ꝛ sic partes sua sponte possunt eum assumere in notarium, sicut in arbitrium. ff. de arbi. l. pedius. preterea non est verum quod infamia repellat a dignitātē ipso iure nisi in quibusdam grauibus delictis, vt not. per Innocen. de excess. prelato. c. inter dilectos. ꝛ de illis debet intelligi glos. in. d. l. quoties. ¶ Hec in consilio. Sed in. d. l. eadem. dicit hoc esse verum, maxime quando officium notarie publice exercuit per tempora posito quod esset infamis per. l. barbarius. ꝛ per id quod no. in Spe. de iudi. deleg. §. excipitur. ver. itē quod est periurus ꝛ infamis, quod in dicto ꝯsilio dixit no. per glo. in auc. de tabel. §. penul. in gl. que incipit, hic est arg. in fi. glo. ꝛ per Guil. in pr. allega. ver. quid si tabellio. in. §. restat. de instr. edi. dicit ēt in. d. l. eadē, idē esse siue deliquerit in officio tabellionatus siue extra p dictas rationes, licet Inno. dixerit contrariū in. c. fraternitatis de here. secundum eum. ¶ Est ergo cōclusio sua quod notarius infamis non perdat officium notarie nisi illud officium habeat dignitatem vel nisi sit publicū officium, puta notarij ad bancū iuris, ipse addidit in. l. eadem. per no. in. l. ij §. miles. de his q no. infa. ¶ Hec questio est mihi valde dubia. paris enim potentie sunt instrumentum ꝛ testes. l. in exercendis. de fide instru. Sed testimonio testis infamis nō creditur, ergo instrumento quod est testimoniū notarij infamis credi non debet. Nec valet respōsio quod testis testificeē altera parte inuita. Notarius vero a partibus assumatur, qꝛ illud verum quando aliter ꝯstaret eum fuisse a partibus assumptum. Si autē non constat aliunde nisi ex ipsius instrumenti inspectione, vt qꝛ dixit publicani vel rogatus fui ꝫm Bar. in. l. sciendū. de ver. obli. vbi allegat iura. Non est alia ratio quam sit in teste. Preterea negari non potest tabellionatum esse officium publicū, vt. l. generali. C. de tabel. ergo a tali officio debet remoueri, qꝛ infamibus publica officia interdicūtur, vt. d. l. miles. Huic tamen rationi supra responsum est, lꝫ tamen sit dubitabilis ado quod tutius sit alium adhibere ad ꝯfectionem instrumentorum, iñ auctoritatibus predictorum, ꝛ aliorum de qbus infra dicetur inherens. Concludo quod aut notarius est damnatus siue bannitus ex crimine extra officium notarie commisso, ꝛ valent ab eo instrumenta confecta tam vetera quā noua per rationes supra tactas. Officia autem notarius extra publicationes instrumentorum

instrumentorum pertinentia si sunt habentia dignitatem, vel sunt publica exercere non pōt. Si vero est damnatus vel bānitus ex delicto cōmisso in officio notarie, puta qꝛ fecit instr̄m falsum. Tūc quicquid dixerit Bar. in. d. l. si aliquid. ⁊ Bal. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. aut est simpliciter dānatus ⁊ valent instrumenta p̄ eum postea confecta, arg. l. iij. §. quesitū. ff. de suspec. tuto. donec exautoratus sive priuatus non fuerit, vt. d. l. si aliquid. Et ita loquitur dictum Innocē. in. c. fraternitatis. ⁊ tenet Odof. in. d. l. si quis ex argentarijs. §. j. ⁊ ita reperitur alia vice Bar. consuluisse Intelligitur autem exautorari si illud expresse dicitur in sententia. Si autē pronuntiatur quod debeat abradi de matricula, tūc nō dicitur exautoratus donec abradatur ſm̄ Bart. in. d. §. miles, qđ intelligo nisi in sententia dictum fuerit quod ex tūc habeatur pro raso ſm̄ no. per eundem in. l. emptor. §. lucius. ff. de pac. Duo tamen notanda sunt, quod etiam rasus de matricula ⁊ priuatus pro instrumentis antea confectis subditus est ei cui ante rasuram subditus erat. ff. de eden. l. pretor. §. is etiam ⁊ ibi per Bal. qui allegat no. in. l. hec demum. ff. de ope. liber. ¶ Scd̄m quod si talis priuatio est incognita valent eius instrumenta postea cōfecta per dictam glo. notabi. in auc. de tabel. §. penul. ⁊ ex predictis p3 quod vbicunq̄ infamia eū repellit, vbicunq̄ sit talis bannitus, talis infamia suum operatur effectum, licet quo ad alia non semper priuatus virtute bāni in omni loco priuatus intelligatur, de quo dic vt habetur in addi. Spe. in sepius alleg. §. sequitur. versi. quid si quis de accusatio. in suarū additio. prealleg. ver. felicis. ⁊ aliqua dicta fuerunt supra hac eadē parte. q. xvij. ⁊ adde qđ not. Bal. in. l. ij. C. de manu. vin.

Uiso an possit instrumenta confi

52 cere. Queritur quinquagesimosecundo † an bannitus possit facere testamentum. ⁊ sic an ex banno perdat testamenti factionem quam ante habebat. In hac questione Albe. gallioti, in tit. de testa. versi. pone quod bannitus dixit quod aut erat bannitus ex cā ob quam debebat deportari, aut ob aliā. Primo casu nō possit testari. Secūdo sic arguo. ff. de his q notā. infa. l. quid ergo. §. fi. iuncta glo. l. j. C. de crimi. stel. Et idem tenet Guil. in Specu. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. quid de bannito Cyn. vero vt refert Bar. in. l. eius qui. ff. de testa. dixit quod aut perdebat bona, aut non, vt primo casu non posset testari, secundo sic per not. in sepissime alleg. §. relegati. ipse autem Bar. ibi ⁊ in disputatione sua sepius allegata, cōclusit, quod aut vult testari, secundum statuta sue ciuitatis a qua bannitus est, ⁊ non potest, qꝛ illa iura perdidit, vt supra dictum est, aut secundum ius commune, ⁊ testari potest, qꝛ ius illud non perdidit. Allegat etiam Iaco. de are. in. l. ex facto. §. ex facto ad trebel. ⁊ ita communiter tenet̄, ⁊ vide etiam Bal. in. l. j. de heredi. institu. ⁊ adde que dicam in duabus sequentibus questionibus.

Sed circa idem

53 quero Quinquagesimotertio loco. † Statuto cauetur quod contumax habeatur pro cōfesso, ⁊ possit condemnari ac si esset presens ⁊ confessus, ⁊ sententia in eo lata habeatur perinde ac si lata esset in presentem. An tunc talis bannitus poterit testari. ⁊ videt̄ quod non, quando bannitur ad mortem. Si. n. esset lata in presentem statim efficeretur seruus pene. l. qui vltimo. ff. de pe. ⁊. l. si qs filio exheredato. §. irritum. ⁊. §. sequen. ff. de iniust. testa. Et sic nō posset testari vt ibi etiam si aufugeret, vt habetur per Barto. in l. cunctos populos. C. de sum. trini. ⁊ per Bal. in. l. j. de heredi. instituen. Ergo nec nunc tali equiparatione facta a statuto. l. j. ꝺ leg. j. Sed Bal. in. d. l. j. de heredi. instituen. iuxta finem in ver. sed quid si statutū determinat contrariū, quia talis dispositio nō operatur nisi respectu eorum que cōtinentur in condēnatione siue banno. Nam cum contumacia sit causa confessionis, ⁊ sic ex vno supposito inferatur aliud valde diuersum ab ipso. ergo hec est fictio que nō operatur nisi effectus expressos a lege introducente fictionem, vt. C. de fide instru. l. iij. ⁊. l. fina. ⁊. ff. de iur. fis. l. ij. §. diuus. ⁊. l. eius qui delatorem. restringitur ergo cōfessio ficta solum quo ad effectū contumacie de cuius natura est non perimere nisi quatenus lex perimit vel iudex disponit, vt no. ff. si quis ius dicen. non obtempe. l. j. §. fi. sed eius salua pace dicta iura nihil faciunt. Loquunt̄. n. qn̄ lex spāliter disponit contumaciam puniendo, tūc enim vltra penam in. l. expressā contumacia grauari non potest, at in proposito statutum predictū disponit vlterius, scilicet generaliter statuendo quod sententia habeatur perinde ac si lata esset contra presentem. ergo perinde est ac si particulariter omnes effectus sententie late in presentem exprimeret. l. omnes. C. de prescrip. triginta anno. l. si duo. de admini. tuto. cum similibus. ⁊. d. l. j. de leg. j. Erit ergo tunc bannitus seruus pene, qꝛ sic esset presentialiter cōdemnatus. Regulariter enī dictio perinde ad oēs qualitates refertur. l. a filio. §. pater. de alimē. leg. nisi esset aliud statutum quod talem generalitatem restringeret, vt. l. sacrilegij. §. is autem. ⁊ ibi concordat. ff. ad legem iul. pecul, ⁊ ita in simili concludit Bar. in. l. i. in princip. ff. de recep. quod maxime verū est qꝛ in his que sunt iuris, vt quem esse ciuem quem esse seruum, ⁊ similibus, verbum habeatur a statuto introductum inducit veritatem non fictionem secundum notat. in. l. maritus. §. legis. ff. de adulte. ⁊ latius in. l. si is qui pro emptore Intelligitur ergo tunc seruus pene, ⁊ sic testari nō poterit. Aut ergo statutū simpliciter disponit quod possit condemnari ⁊ in banno poni ac si per cōfessionem de maleficio constaret ⁊ nō efficitur seruus pene. Nec obstat si dicatur lex qui vltimo loquitur in damnato ad mortem. Ergo. ⁊ bannitus qui ad mortem dānatus est erit seruus pene, quia in eo verificantur verba legis sicut dixi supra in. q. xlviij. circa verificationem verborum. l. j. de his qui notā. infa. quia non est ita. Bannitus enim non est dānatus ad mortē nisi peruenerit in fortiam cōmunis. ⁊ ideo ex solo banno non verificat̄ dispositio legis qui vltimo. ¶ Si vero statutum equiparat sententiā banni sententie late in presentem dicendum est vt supra effici seruum pene. Pro qua decisione facit quod etiam secundum Bal. dicam statim in sequenti questione.

Quinquagesimoquarto pur circa idem

54 quero. † An i casu quod bānitus pt testari quod si moritur anq̄ capiatur a iudice ⁊ fiat executio habet effectum testamentū. Si capiatur ⁊ bannum mittitur executioni qꝛ interficitur, an tunc testamentum irritetur. Si dicimus ex sententia non effici seruum, sine dubio ipsa executio seruum non faciat, cum enim ipsa executio non dicatur facta, nisi eo mortuo, ergo liber mortuus est p̄ no. in. l. fi. C. de condi. insti. ⁊ ꝺ manumis. testa. l. qui duos. Non enī scio iure cautum quod ipsa executio effectum seruitutis inducat, sed ipsa condemnatio, vt. d. l. qui vltimo cum concordantijs. ⁊. l. si quis filio exheredato. §. penulti. ibi non cum assumptus est ⁊c. ff. de iniust. testamen. Contrarium tamen determinat Bald. in. l. eius qui. ff. de testa. per no. in. l. j. §. exigit. ff. de bono. posses. secundum tabu. ⁊ latius in. l. j. C. de here. insti. in versicu. sed nunquid isti exbanniti, quia eo ipso quod capiuntur serui efficiuntur, ⁊ efficientur serui pene non capientium. ff. de cap. l. mulier inops. Qđ credo verum. ⁊ est ratio. qꝛ tunc verificantur verba conditionis apposite in sententia, qꝛ in fortiam peruenit, ⁊ sic tunc dicitur dānatus ad mortē. ⁊ p̄ consequens verificantur verba. l. qui vltimo preallegata. ⁊ facit cle. pastoralis. de re iudi. vbi ponitur talis forma, ⁊ quod not. per Iac. de bel. in disputatione quam posuit in. l. j. C. vbi de crimi. agi opor.

Quinquagesimoquinto

55 quero. † Statuto etiam vltra predicta cauetur quod bannitus in persona non possit capere hereditatem ex testamento vel abintestato. Titius fuit bannitus in mille. Et si quo tempore in fortiā cōmunis peruenerit, ⁊ dicta mille intra decem dies tunc proxime sequentes non soluerit, ex tunc debeat decapitari, fuit dictus Titius interiꝫ institutus ⁊ heredi tatem adiuit. Queritur in genere an tenuerit dicta additio an nō ⁊ sic deueniat ad coniunctos substitutos vel ab intestato venientes testatori. In hac questione Bal. in. l. prima de heredi. instituen. sic dicit. ⁊ videtur quod non tenuerit aditio cum ei sic implicitus status condemnationis personalis. ff. si ex noxali can. aga. l. fi. In contrarium videtur, quia in his que ex tempore initium sumunt secundum illud tempus iudicamus. ff. de testamen. mili. l. titius. ⁊ pe. l. prima ⁊ de noxa. l. in delictis. §. si extraneus. Solu. videtur dicendum, quod ex euentu pendeat. Nam aut nō venit in fortiam communis vel venit ⁊ soluit, ⁊ tunc cum effectu residebat heres. Aut venit, ⁊ non soluit, sic decapitatus est ⁊ tunc retro fingatur non successisse, quia conditiones que implentur per negationem esse finguntur retro, argumen. ff. de manumis. testamen. l. neratius, sed verius videtur quod valeat medio tempore factum inspecta eius conditione, tunc vigenti, arg. no. ff. de his qui notan. infa. l. furti. §. j. ⁊ de statu. libe. l. statu liberi a ceteris. in princip. Hanc decisio. credo veram, Non enim erat damnatus in persona ante capturam, vt dictum est, ergo nō vendicauit sibi locum statutum tempore delate hereditatis pro hoc, quia conditio conditionem non recipit. l. eum qui. §. fina. ff. de acqui. hered. Facit. ff. de stip. seruo. l. vsufru. ⁊. l. si minor de ser. expor. ⁊ quod pro illarum solutione habetur in. l. si filius. in prin. ff. de verbo. obliga.

Quinquagesimosexto queritur

56 †Sempronius fuit bannitus de ciuitate Florentie, ⁊ eius comita
tu. Et eo tempore ciuitas Pisarum non erat florẽtinorũ, ⁊ ideo
ibi habitabat, ciuitas illa fuit effecta de comitatu Florẽtie. Que
ritur an ibi possit habitare. An vero dicatˀ ẽt ab illa ciuitate ban
nitus. Et qđ possit ibi habitare facit quod dictum est supra que-
stiõe. xviij. scilicet an in cõfiscatione bonorum veniant futura, vbi
dictum fuit qđ non. Item facit, qꝛ sententia intelligitur lata de co
mitatu presenti non de futuro. l. si ita. ff. de aur. ⁊ argen. leg. Ver
ba enim sententie non extenduntur. l. si patronus testamento. §. si
quis cum esset. ff. de bo. lib. ¶ In contrarium facit, qꝛ augmentũ
assumit naturam eius qđ adiungitur, ⁊ illius iuris fit. l. etiã. C. de
iure dot. ⁊ ita referente Cy. in. d. l. etiã determinauit Ricar. ma
lumb. pro quo adducit. l. pupillus. §. territorium. de verb. signifi.
⁊. l. quoties. §. fi. de admini. tuto. cũ multis simi. Finaliter distin-
guit remittens ad Guil. in. l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pigno.
ac. quod aut locus adiunctus est ita vnitus vt sub vna ꝯsuetudine
sit, ⁊ tunc nõ possit ibi stare. Aut nõ est ita adiũctus, vt vna ꝯsue-
tudine viuat. Et tũc possit ibi habitare. l. seio. §. tyranne. ff. de fun
do instruc. Et qꝛ res transit cum sua causa, vt. d. §. si nuda. Certe
si recte intueatur questio Cy. si habet, an statuto dictante quod
bannitus non possit stare postea in loco post bannuz effecto de di
strictu. Que questio meo iudicio parum habet dubitationis, qꝛ
supponitur locum esse effectuz de districtu, ⁊ ideo cũ statutũ sem
per loquatˀ ibi habitare non poterit. l. arriani. C. de hereticis. Est
enim bannitus, ⁊ ille locus est de districtu, ⁊ sic conueniũt verba
ergo eius dispositio locũ habet cum mens in nullo discrepet. l. j.
§. si is qui nauem. ff. de exerci. cum simi. Sed difficultas est in di
gnoscendo qñ locus sit factus de districtu, vt sic sub statuto cõ-
prehendatur. In quo sciendũ est quod territoria diuersimode in
dicantur ⁊ nominantur. Quãdoqꝫ enim appellatur prouincia, vt
Tuscia Lõbardia ⁊ si. C. de offi. rec. puin. per totuz. ⁊. ff. de offi.
presid. l. ij. ⁊. l. illicitas. §. q vniuersas. ff. de offi. presid. Et iste pñt
vniri ⁊ diuidi. Quo casu videnduz esset, an bannitus in vna facta
vnione esset bannitus ex alia. Et tunc crederem inspicienda esse
vnionis verba. Et de his vnione ⁊ separatiõe habetur in. l. si ea.
ff. de assesso. ⁊ extra in. c. i. ne sede vacan. ⁊ C. de metropo. beri. l.
j. ⁊ ibi per Bar. Qñqꝫ vero nõ dicitur prouincia, sed territoriuz
alicuius. Et istud nomen potest plures puincias continere, vbi-
cunqꝫ enim põt terrere, territorium eius dicitur. l. pupillus. §. ter
ritorium. ff. de verbo. signi. ⁊ tunc si statutum loquitur quod non
possit stare in territorio, lꝫ non sit locus eiusdem prouincie si ta-
men ibi dominus vel ciuitas statuens habet ius terrendi, ibi sta-
re non poterit, vt supra. Quandoqꝫ territorium vnius non distin-
guitur simpliciter per nomen territorij, sed per alia nomina signi
ficatur in statuto. Interdum eniz dicitur quod non possit stare in
tra terminos de hoc dic, vt. l. curiales. C. de decu. lib. x. Interduz
quod non possit stare intra pertinentias. ⁊ tunc que contineantˀ,
vide extra de resti. spo. §. cum ad sedem. ⁊ de fide instrumen. §. in
ter dilectos. Quandoqꝫ appellatur curia, ⁊ tunc multis modis
sumitur. Aliquando enim sumitur pro loco in quo ius redditur.
l. penul. ff. de iusti. ⁊ iur. Quandoqꝫ pro parte ciuitatis, vt. l. ij. in
prin. ff. de origi. iur. Quandoqꝫ sumitur pro personis, vt in curia
romana. ¶ Est enim ƀm Oldra. consi. ccxij. corpus representatũ
⁊ multorum maiorꝫ congregatione collectum. ff. de fideius. l. mor-
tuo ibi sicut municipalis curia. qui. ex can. maio. l. ergo. in fin. de
quo corpore loquitur. l. rerum mixtura. ff. de vsuca. ⁊ de iudi. l. p
ponebatur, ƀm eum. Quandoqꝫ pro territorio siue comitatu ali-
cuius ciuitatis vel castri, vt in. c. j. de capi. qui cur. vend. colla. x.
⁊ tunc similiter inspici dꝫ dispositio super qua tale verbum pfer
tur. Bannitus enim de curia iudicis non intelligeretur bãnitus
nisi de loco in quo ius redditur. ⁊ eodẽ mõ si ciuitas esset distin-
cta per curias, vt dicta. l. ij. de origi. iur. bannitus ab vnius curie
iudice, vt non posset stare in curia sua, non intelligeretur banni-
tus ab alijs curijs. Aliquãdo vero appellatur diocesis, ⁊ de hoc
in. c. significante. ⁊. c. rodulphus. de rescript. Quandoqꝫ noiatˀ
comitatus. ⁊ hoc habetur. C. quando impera. inter pu. ⁊ vi. l. j. in
auc. que in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. ⁊. xxiij. q. viij. c. si
vobis. Interdũ dicitˀ districtus. x. colla. quib. mo. feu. amit. c. j.
in cle. ne romani. de elec. insti. de actio. §. rursus. ⁊ not. per glo.
xciiij. dist. c. prouincie. ⁊ in. c. vt animarũ. de constit. lib. vi. ⁊. C.
vbi de pos. agi oportet. l. j. ⁊ differunt hec duo vltima nomina ƀm
Bal. qꝛ comitatus dicitur quando non habet separatum iudica
tum, districtus quando habet seperatum iudicatuz sicut dicimus
in colonijs que non erant sub preside, licet essent de puintia, sed
habebant diuersum iudicem, ita dicit ipse in. l. j. §. cuz vrbem. ff. de
offi. prefe. vrb. Cuius ꝯtriuz videtur tenere gl. in. l. j. ff. de censib.
vbi dicitur Coloniã ⁊ comitatum idem esse. ⁊ allegat. l. eius. §. si
quis. ff. ad municipa. Sed male dicit illa gl. Nã ƀm quod ibi no.
Jaco. de are. ⁊ bene Colonia erat iudicata per se non subiacens
presidi vel proconsuli in cuius prouincia erat, sed habebat propri
um iudicem, vt correctorem vel comitem de quibus fit mentio in
l. ex omnibus. ff. de offic. presid. ⁊ in auc. vt iudi. sine quoquo suf-
frag. §. hec autem. col. ij. est ergo diuersi significatus districtus a
comitatu. l. si idem. C. de codicil. ⁊ magis subiacet comitatus quã
districtus ƀm Bal. lꝫ glos. aliter dixerit in. d. c. prouincie. ⁊ ideo
qui ex forma statuti siue bãni non poterit stare in comitatu pote-
rit stare in districtu, sed non ecõuerso, arg. ff. de interdic. ⁊ relega.
l. relegatorum. §. fi. cum si. Sed aduertendum qđ ista nomina ap
posita territorio ponuntˀ ad bene placitum. Interdum namqꝫ ef-
ficitur territorium certum de comitatu, ⁊ tñ regitur diuersis legi
bus ⁊ iudicibus, interdum regitur eisdem legibus, sed diuersis iu
dicibus. Quãdoqꝫ etiã eisdem legibus ⁊ iudicibus. ⁊ propterea
in proposita questione debemus inspicere cõem vsum loquendi
in loco statuentium. l. labeo. de supellecti. lega. l. librorum. §. quid
ergo. de lega. iij. l. augurij. de verbo. signifi. cum si. Si igitur sta-
tutum loquitur quod bannitus non possit stare in comitatu, ⁊ ciui
tas Pisarum sit effecta de comitatu ex forma statutorum floren
tinorum licet reseruata sint sua statuta, banniti de ciuitate Floren
tie ⁊ eius comitatu ibi habitare non poterunt per dictam. l. arria
ni. Ad quod faciunt not. per Joan. and. in additio. Spe. de tre-
gu. ⁊ pace super rubri. Non obstant in ꝯtrium allegata, qꝛ illa iu-
ra loquuntur in verbis sententie que non trahuntur ad futura.
Sed questio nostra loquitur in statuto quod semper loquitur, vt
ibi, ⁊ habetur in. l. j. ff. de condict. ex leg. per docto. Si vero statu
tum nihil diceret, sed bannum tñ banniret eum a ciuitate ⁊ comi
tatu, crederem non intelligi nisi de comitatu qui tunc erat per pre
dicta iura. ⁊. l. iij. de offi. presi. ⁊. l. fin. de iurisdi. omnium iud. Et
ꝙ notatur per Bart. in. l. certa forma. C. de iure fis. lib. x. ⁊ per
id ꝙ dictum fuit supra hac eadem parte. xviij. q. Et ex his patet
quod non expedit examinari articulum illuz an locus acquisitus
in dubio regatur legibus loci acquirentis an suis proprijs. Sed
de eo vide in. d. §. si nuda. per Guil. ⁊ Bar. ⁊ per Guil. ⁊ Cy. in.
l. de quibus. ff. de legib. Quibus adde que dixit Bar. in tracta
tu tiberiadis in. ij. libro, dum exponit verbum nullius.

Quinquagesimoseptimo queritur.

57 †An bãnitus in vna ex ciuitatibus regni siue ciuitatis intelligatur bã-
nitus a toto comitatu siue regno. Istam questionem mouet glo.
in. x. collatio. hic finit lex cornelia, ⁊ incipit consuetudo regni. in
princip. in glo. j. in fine. Et videtur inclinare in opi. quod non, qꝛ
inferior non potest dicere legem superiori. Sed Alberi. vbi. s.
q. lxxxv. allegat eam ad partem ꝯtriam. ⁊ ibi dicit per illam glos.
quod bannitus intelligitur a toto comitatu. sed Bal. ibi illud in-
telligit si qualitas delicti illud patitur ƀm glos. in. §. relegati. in-
stitu. qui. modis ius patrie potest. solui. ¶ Sed tu dic ⁊ melius
secundum Andre. de Isernia ibidem, quod aut ille qui banni-
uit habebat imperium a superiore, ⁊ tunc dicatur bannitus a su-
periore. l. j. §. omnia. C. de vete. iur. enuclean. ⁊. ff. de offi. presid. l.
j. in fin. An habebat imperium aliunde, ⁊ tunc secus. l. naz magi
stratus. ff. de arbi. ad trebellia. l. ille a quo. §. tempestiuum. Exem
plum pone, Si locus a quo est bannitus in submissione reseruauit
sibi sua statuta secundum nota. in. l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de
pignorati. actio. quod est veruz nisi vel ex forma submissionis vel
ex ordinatione superioris aliud actum sit, vt. l. omnes populi. Ad
ꝙ facit ꝙ dicam in ciuitatibus confederatis infra parte proxima
questione. xxxvj.

Quinquagesimooctauo queritur.

58 †Pacto vel statuto cauetur ꝙ bannitus non possit habita-
re vel stare in certo loco, alias posset ibi capi ⁊ decapitari ⁊ qđ
puniãtur vicini q eũ ibi stare vel habitare permiserint. qdaz po-
stea bannitus transiens p predictũ locum volens ad aliuz locuz
non prohibitum accedere bibens ⁊ comedẽs in quadã caupona
captus fuit a familia. Queritur an possit decapitari. ⁊ an vicini
veniant puniendi. Hec. q. hꝫ duas dubitationes. Una est quãtũ
ad id ꝙ tangitˀ de pacto, an in eo comprehendatˀ predictus q fuit
postea bannitus. Circa qđ possent multa dici. maxima per not.
p Bar. in. l. si ita. ff. de auro. ⁊ argen. leg. per Cyn. in. l. non mo-
dus. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ per no. in. l. si seruitus. ff. de serui. vrb. p-
dio. Omissa tñ superfluitate, atenta opinio. Pet. ⁊ Cy. in. d. l. si
ita.

ita. Concludo conuentionē predictam si non est vicissitudinaria non habere locum in postea bannitis. Non. n. potuit ab initio cogitari numerus bannitorum in futurū, ergo de illis non intelligit. vt. d. l. non modus. ꝛ. l. damni. §. si is qui. ff. de dam. infec. ꝛ sic non obstat. d. l. si seruitus. que facit in ꝯrium, qꝛ aut ibi poterat cogitari de quantitate futurarum fenestrarū, aut postea facte subrogantur loco priorū ẜm Jac. de are. quorū nullū locum hꝫ in proposito. Nec obstat quod not. per Joā. and. in additio. Spe. sup rubri. de trenga ꝛ pace. Ubi dicit quod facta pax ꝑ se ꝛ subditis intelligitur ēt pro postea effectis per dictā. l. si seruitus. ꝛ. l. si qs filiabus. ff. de testamen. tuto. ꝛ de priuileg. c. qꝛ circa. ꝛ. c. cū capella. tum qꝛ loquitur in fauorabilibus ꝛ sic extendendis. questio nostra in odiosis ꝛ munientibus libertatem loci conuentionati, ꝛ sic restringendis, vt in regula odia. de reg. iur. lib. vi. tū ēt qꝛ ibi conuentio erat vicissitudinaria ꝛ reciproca. Hic autem vt predixi erat ex vna parte tm̄. Si autem talis conuentio erat reciproca, puto etiam ad futuros bannitos trahi. arg. not. in. l. prima. C. de pact. ꝛ de transactio. l. fideicommisso. ꝛ qđ habeť ꝑ Bar. in pemio codicis. ꝛ in. l. ambitiosa. ff. de decret. ab ordi. facien. Jn qđne illa de statuto cogente partes ad compromissum. Sint ergo canti talia paciscentes vt aut per nomina vniuersalia cōtrahant, quo casu etiam de futuris videtur intelligi. ff. de fun. instru. l. penulti. ꝛ de lega. ij. l. peculium. cum si. Aut expresse de futuris disponant si eorū intentionis est velle ꝙ ad futuros conuentio extendatur. ¶ Alia dubitatio est, an cōprehensus in conuentione dicatur ibi stare vel habitare ad effectus de quibus querit. Jn qua etiam possent multa dici vt patet in questionibus Gui. de suza. quem ēt refert Spec. in opere suo in parte qua tractat de bannitis. Sed concludendum est quod non, quia sic transiens non dicitur habitare. l. heres absens. §. j. cum ibi no. ff. de indi. C. vbi de crimi. agi. opoꝛ. l. ij. ff. ad municipa. l. eius qui. §. j. cū ibi not. Jtem non dicit ibi stare. C. de verbo. signi. l. j. ꝛ. ij. de lega. iij. l. quesitū. §. j. ꝺ heredi. instituen. l. ex facto. §. rerū. Faciunt not. per. Pet. ꝛ Bar. C. vbi in rem actio. l. fin. Facit etiam. ff. de re. milit. l. iij. §. emansoꝛ. ꝛ. l. fin. ꝛ quod not. in. c. si postquā. de elec. in glos. ꝛ ita punit. Et vide casus i. l. si qs post hac. cū gl. sua. C. de edifi. priua. ꝛ ita sentit Odof. in. l. penulti. ff. de serui. exportan. ꝛ dictū Guil. vbi. s. sub litera. S. ꝛ allegat. l. titius. de serui. exportant. Jta ēt tenuit Albe. vbi. s. de bannitis. q. viij. vbi allegat iura. ꝛ ita iā de facto seruare vidi. Non ergo poterit decapitari, sed debet relaxari. ꝛ sic vicini puniri non possunt.

59 **Quinquagesimonono** sequens † materiā eorū que banniti de quibus agimus perdant ꝛ que non, stantibus statutis de quibus. s. ꝛ maxime statuto quod banniti non audiantur in ciuili vel criminali. Quero Titius accusauit sempronium de quodam maleficio, ꝛ eum fecit citari, pendente hoc processu Titius fuit bannitus ob maleficiū. ꝛ ideo sempronius ab eo antea accusatus opponit exceptionem ꝙ obstante banno non debet audiri. queritur an obstet exceptio vt sic perdat potentiam prosequendi iudiciū qđ iam inchoauerat. Hec quidem qđ tangitur per Cy. ꝛ Bar. qui eum non bene refert in. l. vrannius. ff. de fideiuss. sed melius eū refert Joā. and. in addi. Spec. super rubri. de accusa. in vlti. q. ꝛ qꝛ opi. sunt ꝯrie ꝛ antiquorum ꝛ moderenorum. vt patet etiam ex no. per. Bal. in. l. j. ꝛ. l. neganda. C. qui accusa. non pos. ꝛ in. l. cū mulier. ff. solu. mat. vbi dicit Cy. consuluisse non obstare exceptionem per. l. is qui reus. de publi. iudi. sine repetitione omniū que scripta sunt vidi, concludo quod aliquando statutum dicit quod bannitus non admittatur ad accusandum. Et tunc potest prosequi accusationē datam ante bannum. Damnati. n. non prohibentur incohatas prosequi accusationes. ff. de pub. iudi. preallega. l. is qui reus. ꝛ. d. l. neganda, ꝛ ita tenuit Cyn. in. d. l. vrannius. ꝛ Bar. ibidem latius qui respondet ad ꝯria licet referat statutum in alia forma. ꝛ ibi vide. ꝛ Jo an. vbi supra. est. n. certū ꝙ hodie non accusat, sed prosequitur accusationem. ꝛ ideo in eo verba dicti statuti non verificantur. l. hos accusare. §. fi. ff. de accusa. ꝛ ideo dicit Cyn. in. d. l. vrannius. ꝛ post eum Joan. and. vbi supra qđ debet sibi dari securitas vt possit accusationem prosequi.

¶ Quandoqꝫ statutū dictat quod querelle bannitorum non recipiantur, ꝛ ideo meo iudicio, qꝛ statutum not. receptionem querele. Querela autem recepta erat ante, ergo statutum sibi locum non vendicat. Prosequitur ergo iudex ad petitionē eius ꝙ querimoniam iā receptam non autem nouam recipit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. cum simi. ꝛ per iura superius allegata lꝫ Cy. in hoc ꝯrium dixerit ꝛ non bene in. l. post finitā. ꝺ suspe. tuto. per. l. illam, ꝛ per. l. vrannius. ꝛ per. l. iij. §. quia plautianū. de liber. agno. quibus respōde. vt per Bar. in. d. l. vrānius. Loquuntur enim quādo superuenit defectus in causa fi. quo casu locum habet regula. l. qꝛ in eum. ff. ad leg. aquil. non autem quando superuenit in persona defectus de nouo faciēdi, ꝛ his duobus casibus loquiť Cy. qui vt dixi ꝯrius reperitur. Quādoqꝫ dictat statutum quod querele bannitorū non audiantur. Et idem secundū Bar. in. d. l. vrannius. per dicta iura quod credo verum, qꝛ querela siue querimonia sumitur pro accusatione. l. querela. C. de fal. Et ideo licet postea a iudice petat procedi contra accusatum nō tamen de eo conqueritur cum iam ꝯquestus sit. Et sic nouā querimoniam siue querelam non facit. ꝛ ideo verba statuti non conueniunt. ¶ Aliquādo autē dictat statutū quod bannitus nō audiatur vel quod non fiat ei ius. ꝛ hoc casu decisiones ꝑdicte non procedunt. Certū est enī quod in quacunqꝫ parte iudicij dicitur accusatoꝛ audiri ꝛ ei ius fieri. ff. si quis ius dic. non obtem. l. j. §. j. cum si. ꝛ ideo cum reperiatur bannitus quando petit citari reum vel quādo vult inducere testes vel alios actus facere debet ei audientia denegari ꝛ ius nō fieri, qꝛ qualitas impeditiua, tunc adest ff. de sta. homi. l. ꝛ seruorum. §. j. de pecul. l. quoties. §. per. quod iussu. l. ij. in fi. ꝺ mili. testa. l. titius. ꝛ. d. §. si extraneus. Hec. n. exceptio tu non debes audiri, tibi non dꝫ ius fieri, potest etiam post litem contestatam opponi ẜm Jac. bu. in. l. adulteram. C. de adulte. ꝛ dicam. j. parte tertia huius temporis. qđ. iiij. non obstat. l. is qui reus. ꝛ. l. neganda qꝛ ibi verba non sunt ꝯcepta ad impediendum audientiam aut iuris redditionem, sed ipsam accusationē, vt patet in. d. l. is qui reus. ꝛ quia hoc est satis clarum ꝛ commune aliter nō insisto. Concludens qđ hoc casu etiā iudex ex officio procedere nō poterit. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. ꝯfu. l. j. §. quod autem. ff. de alea. per Jac. de are. in. l. j. ad trebel. ꝛ alijs iuribus de quo dicam. j. in tertia parte huius temporis. q. j. ꝛ ibi ēt vide aliqua circa questionem premissam. ꝛ ex his habes an quādo obstet exceptio banni superuenientis, ꝛ quando non. ꝛ adde que dicam statim. q. lxj.

Sexagesimo quero predicta locum habent † quando superuenit bannum in persona accusatoris. Sed pone, pater accusabat de iniuria facta filio pendente ꝑcessu filius fuit ex aliquo maleficio bannitus. An in his casibus in quibus exceptio banni obstaret filio accusanti ẜm dicta. s. obstet etiam patri. Albe. vbi. s. q. xlij. refert Jaco. but. tenuisse filio ꝯi accusationē bannito patrem non excludi per. l. iij. §. si filius. ff. quod quisqꝫ iur. sed ipse Albe. tenet contrarium eo casu ꝑ. l. lex cornelia. de iniu. de quo diceť. j. hoc eod. tēpoꝛe. parte. ij. q. xlvij. ꝛ tangam statim in proposita. q. fuit determinatum qđ pr̄i obstet exceptio banni superuenientis in persona filij pluribus rōnibus. ¶ Prima quia quod filius per se non potest, non potest etiā ꝑ aliū. l. si deportati seruo. de leg. iij. ꝛ quod no. in. l. antistius. ff. de acqui. here. ¶ Secunda qꝛ pater prosequitur principaliter iniuriam filij secundario suam. Sicut ergo repelleret filius, ꝛ sic dꝫ repelli pater. l. labeo. de vsu. l. si is qui duos. de lib. lega. ¶ Tertia quia inspicitur quod principaliter agitur non quod per consequentiam. ff. de auto. tuto. l. prima de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. iij. Facit. ff. de his qui. vt indi. l. post legatum. §. filius cum sua glos. ad idē ꝑ ratione econuerso lex di ui fres cū ibi no. ff. de iure patr. ¶ Quinto inducebatur lex procu. ad exhibē. §. j. ff. rem rat. ha. iuncto. ff. de iniu. l. sed si vnius. §. pretoꝛ ait qꝛ pene impositio est in iurie satisfactio. ergo pater agēs pro satisfactione iniurie filij repellitur ne filio satisfaciat. ¶ Allegabať Sexto filium esse hostem ciuitatis, vt in. C. qui deficiunt. ꝛ quod. s. dictū est hac parte. q. iiij. ꝛ ideo sicut christianus non potest interuenire in iudicio ꝑ heretico vel iudeo contra Christianum, vt in auc. credentes. C. de hereti. Jtem nec ciuis pro hoste contra ciuem. Ad qđ allegabať ꝑ singulari tex. l. postliminium. §. filius. ff. de cap. Ubi dr̄ qđ sicut hostis perdit patriā, ita perdit patrem, de hoc tamen diceť. j. parte secunda huius tēporis. q. x. Pro hac parte facit, ꝙ illi dicitur ius reddi ad cuius commodū reddiť. l. j. §. in propria. ff. quando app. Sed pater agit ad ꝯmodū filij ergo ꝛc. Hāc decisionē credo veram si pr̄ accusauit de iniuria facta filio. Si āt ex forma accusatiōis apperet eū accusasse de iniuria facta sibi patri per personam filij. per. l. j. §. vsqꝫ adeo. ff. de iniur. ꝛ per not. ꝑ Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. tūc nō ꝑcederet decisio predicta. ex libello enim qui attendiť, vt. l. cum quedā puella. de iuris. om. iu. appet qđ de sua non de filij iniuria satisfactionē querit, cuius iniurie actio fuit sibi orta tali tempoꝛe quod agere poterat, qꝛ filius bānitus nō erat. ꝛ sic ei postea filius auferre nō potuit. ff. de iniur. l. si quis seruū. l. ꝯrium. §. si filius. ff. de pac. ꝛ.

d. §. si filius qd quisq iur. Quod declara per ea que dicam .j. tertia parte huius temp. qd. xlvij. dũ tractabo an bannito ob iniuriã factam filio sufficiat pax habita a parte vbi declarabuntur hic dicta. vide etiam quod dicam in seq. particula, vbi supra remisi.

61 **Sexagesimoprimo circa** idẽ qro. †Statuto cauetur q etiam de publico crimine nullus possit accusare sine ɔsensu eius contra quem delictum commissum est vel eius proximioris cõsanguinei. Contingit q Titius vulnerauit Seium, sempronius de consensu Seij accusauit Titium, deinde ante litem contestatam, Seius fuit ob maleficiu bannitus. Querit an sempronio obstet exceptio banni ? Hec questio fuit olim disputata per Lamber. de ramp. cuius verba omnia refert Alber. vbi .s. q. lxxxij. ꝛ eius effectum ponit Jo. and. in addi. Spec. super rub. de accu. ꝛ oẽs concludunt qd non obstet exceptio rationibus ibi per eos allegatis presertim per. l. is qui reus. de publi. iud. ꝛ qꝛ de iure communi cum maleficium esset publicum, ꝛ sic quilbet suo iure remansit legitimus accusator, ꝛ ideo postea per factum Seij, tale ius sibi tolli non potuit, vt in regula quod nostruz, ꝛ in. l. sed ꝛ si in conditione. §. solemus. ff. de here. instit. Ad. l. si cum dotez. §. eo autem tẽpore. ff. sol. mat. que ibi in ɔtrium fortiter allegabatur, respondet quod non, ideo ibi excluditur pater, qꝛ filia patiatur capitis diminutionem, sed ideo, qꝛ in eam ius consolidatur, ꝛ a parte remouetur quod non est in proposito. Considera quod istud ius accusandi non diceretur auferri per factum Seij banniti, sed propter dispositionẽ statuti qd potest generaliter statuendo sine dubio auferre alteri ius quesituz, vt habetur in. l. antiochẽsium. ff. de priui. cred. ꝛ plene in. l. toties. ff. de polli. ꝛ sic cessat potissima ratio decisionis predicte. q. Lex is qui reus, non aliter facit quam. s. dictũ fuerit in. lix. q. ꝛ ideo forte dicenduz est, vt ibi dixi. Licet. n. de iure communi tale maleficium sit publicũ, tñ a statuto est qualificatum. ꝛ ideo puto in terminis Lamber. qui proposuit statuto caueri, quod querimonie bannitorum non audiantur, ꝛ damna eis illata non emendentur veram esse decisionem predictam. Tempore. n. quo fuit illata iniuria non erat bannitus. Et sic non verificãtur verba statuti, vt. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. cũ si. vbi. s. alle. Preterea tẽpore quo fuit audita querimonia similiter bannitus non erat. Sed si statutum diceret simpliciter qd bãnitus non audiatur. forte secus esset per ea que dixi. s. maxime si statutuz aliud diceret. nullus accusans audiatur sine consensu offensi. Tunc. n. cum offensus per se non posset, ergo non posset alteri consentire. vt dixi. s. q. proxi. saltem qꝛ non repellit offensus ex eo qd de iure non habeat perfectum ius, sed sui odio, qꝛ bannitus ab illius iuris exercitio excluditur. ꝛ sic stat regula. l. si fundus. ff. de pig. ꝛ quod no. per Bar. ibi. ꝛ in. l. si C. de pac. Finaliter licet passus sit dubius. Cum lex excludens bannitum sit facta in fauorez reipublice. vt. l. ij. C. qñ lice. sine iu. vin. ꝛ sic sit extendẽda, vt. l. hoc modo. ff. de condi. ꝛ demũ. puto sub correctione cuiusq dicendum q vbi ipse bãnitus admitteretur non obstante exceptione banni superuenientis, admittatur eius consensu accusans alias non. Pro quo vide quod dixi in dicta. lix. q. Unum subdo qd in dicta. q. non tangitur, qd si accusasset cum consensu proximioris cõsanguinei superueniente banno in persona vulnerati non obstaret. l. exceptio. l. si pater. in fi. de manu. vin.

Sexagesimosecundo queritur.

62 †An stante statuto predicto quo cauetur querelas bannitorum audiri non debere, bannitus in iudicio vocatus vt reus, possit se defendere, qdã cuius nomen ignoratur, arguit primo qd non possit se defendere, qꝛ in exceptionibus ꝛ defensionibus quis est actor. ff. de excep. l. j. C. eo. ti. l. siquidem. ff. de proba. l. quoties. §. qui doluz. Sed certum est exbannitum non posse agere, ergo nec excipere ꝛ se tueri. Ad idez Albe. vbi. s. q. li. allegat qd statutum indistincte loquitur, ergo indistincte seruandũ ẽt quãuis durum sit. ff. de publi. l. de pretio. ff. q ꝛ a qui. l. prospexit. de testa. mili. l. qd cõstitutus, ꝛ qꝛ iudex non debet esse maior lege, in auc. de iudi. §. oportet. C. ne sanc. bap. rei. l. fi. ad. l. iul. d vi. l. seruus vterq tñ predictorũ determinat ɔtriuz. Primus qꝛ qui nõ potest agere ergo nec excipere, qꝛ multa consequuntur aliqui excipiendo que agendo consequi non possunt. C. ẽt ob chy. pe. l. j. ff. de pig. l. i. in prin. ad. l. falci. l. j §. id quod. Adducit ẽt simile in minore q non potest agere cõi diui. tñ si conuenitur potest se defendere, ꝛ predi orum fit diuisio. C. de predi. mi. l. inter omnes. Et hoc ideo, qꝛ iudicium redditur in inuitum. ff. de verb. obli. l. inter. §. j. ¶ Et adducit pro hac opi. casum in auc. credentes. C. de hereti. Secundus alle. ẽt. l. si non defendantur. ff. de pe. ꝛ ff. de noxa. l. quoties.

ff. de in ius voc. l. libertas. ꝛ extra de iudi. c. intelleximus. ꝛ de excep. c. cuz inter. vbi excommunicato non denegat defensio. Hinc est fm euz quod dicitur diabolo non denegari defensionem. ꝛ sic concludit potius inspici mentem statuti quã verba. ff. de iure patro. l. adigere. §. quamuis. Dixit tñ primus quod lz possit se defẽdere, non tñ poterit suum actorem reconuenire per no. in. d. c. cũ inter. Predicta qd procedit statuto simpliciter dicente, vt. s. et est vera decisio predicta, excipiens. n. non proprie, sed improprie actor est, vt nota. in. l. in exceptionibus. ff. de proba. Lz igitur ex tali statuto intelligatur prohibitus ab agendo. de quo dictũ fuit. s. in. ij. q. huius partis. non tñ intelligetur prohibitus ab excipiendo ꝛ se defendẽdo. ꝛ ita refert Bald in. l. j. C. de heredi. insti. tenuisse Jaco. de are. in. l. ex facto. §. ex facto. ad trebel. ꝛ allegat Bal. vltra predicta. ff. quib. ex can. ma. l. si cum militi. ꝛ cle. pastoralis. de re iudi. vbi videtur casus. Primus tñ de quo. s. dicebat tutius esse quod per procuratorez se defenderet per. d. c. intelleximus. Sed Bal. in. d. l. j. dicit id verum ꝛ necessariuz si est causa in qua procurator admitti, alias sibi dabitur securitas, vt. l. papinianus exuli. ff. de mino. ꝛ ff. de iudi. l. is q reus. ¶ Et aduertendum q predicta ꝑcedunt qñ fundat suam defensionem a iure cõi. Si autem fundat ipsam a statuto, dicunt quidam eũ nõ admitti, qꝛ illius statuti perdidit beneficiuz, vt refert Bal. in. l. si libertus a patrono. ff. de in ius voc. Qd puto verum si conuenitur pro gestis post bannum per ea que dicta sunt supra hac eadem parte questione. v. Si autem conueniatur pro antea gestis dic vt dicam in vltimo tempore parte vlti. q. xv. ꝛ plenius. j. hac parte. qd. pe. Quando autem statutũ vlterius procederet etiam tollendo defensionem quid iuris sit, dicam in sequenti parte huius temporis questione. ij.

63 **Sexagesimotertio.** †Stãte dicto statuto simpliciter loquente, vt supra bãnitus agit ɔ bãnitũ, bãnitus ɔuentus excipit q nõ dz audiri. Questio hec non est multum dubia. bannitus. n. excipiens se defendit. Igitur eum non comprehendit statutum, vt dictum est. s. pxi. q. Nec obst. si dicat nil potest obijcere indens indeo ꝛc. vt. l. in arena. C. de inoffi. de testa. ꝛ quod not. in. l. iij. §. idem diuus. ff. de testi. ergo nec bannitus bannito, qꝛ illud procedere posset qñ ex solo banno qualitas allegata induceretur. Nullus enĩ tunc posset alteri impingere, puta infamiam, sed hec qualitas quod bannitus non audiatur non ex vi banni, sed ex vi statuti quod comprehendit agentem tãtum non excipientem vt dictum est. s. ꝛ hec tenuit per alias rationes Jac. de are. vt refert Bar. in. l. cum mulier. ff. sol. mat. ꝛ Albe. vbi. s. q. v. dixit. n. quod bannito datur defensio non autem alterius impugnatio. ff. de accusa. l. seruos. pro quo Bar. dicit videri casuz in. c. dilecti. de excep. ꝛ lz excipiens certet de lucro, quo casu exceptio doli tolli solet replicatione doli. l. apud celsum. §. marcellus. ff. de do. excep. ꝛ. l. viro. sol. mat. ꝛ. d. l. cum mulier. Tñ id non procedit qñ exceptio non opponitur ad merita cause, sed ad personaz ea ratione saltẽ, qꝛ eo ipso q bannitus citat bannitum ad iudiciũ facit eum habilem, sed ipse citatus non habilitat actorem fm Innoc. in. c. cum inter. de excep. ꝛ vide plenius per Bart. in. d. l. cũ mulier. dixerunt tñ quidam vt refert Bal. in. l. libertus a patrono. de in ius voc. predicta procedere vbi bannitus excipiens fundat exceptionem de iure cõi, secus si de iure municipali, qꝛ illud perdidit. Ipse tñ ibi tenet not. per Jac. de are. in. d. l. cum mulier. ꝛ seruos, ꝛ in. l. quoniaz alexandrum. C. de adul. ꝛ sic tenent quod possit excipere qd est verum, vt dictum est. Qꝛ statutum intelligitur reseruare defensionem a quocũq iure procedat, duz tñ ante non sit sublatum beneficium, vt sic non obstet qd dixi. s. proxi. q. Pro hoc etiam facit qꝛ in pari causa potior est conditio excipientis. ff. de cõdi ob tur. cau. l. i. ꝛ de reg. iur. l. fauorabiliores. Id autez qd dictuz est. s. ex citatione ab actore facta legitimari persona rei procedit qñ citat nominatim ꝛ simpliciter. Si autẽ citaretur limitate vt veniret ad ɔdicendũ qcqd de iure posset non intelligeretur in omnibus legitimata ꝑsona, vt dicã vbi statim remittam. Itẽ si citaret vt veniret ad ɔdicẽdũ si sua putauerit interesse vel fuerit facta citatio generalis de oibus qui sua putauerint interesse non vr̃ tunc legitimata ꝑsona. arg. c. veniẽs. de testi. fm bal. vbi. s. q. p his citãdi formis remittit ad no. p Inn. i. d. c dilecti. Hoc vltimuz de citatione generali puto verissimũ, sz aliud dictũ si sua putauerit ꝛc. est mihi dubitabile. Et potius inclino in ꝑtem Inn. qꝛ illa cõditio si sua putauerit interesse non ad qualitatẽ ꝑsone refert, sed ad cause qualitatẽ fm no. in. c. sup his. de accu. ꝛ in. l. nisi. ff. de pac. ꝛ ideo ꝑsone legitimitatẽ non qualificat. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. cũ si. Redditur autẽ qd

magis

magis dubia q̃n statutum tolleret defensionẽ de qua dicam in
seq. parte huius temporis. q. vj.

64 Sexagesimoquarto queritur † an data tenuta alicui in bonis banniti stante dicto statuto qd vt dictum est. ṡ. proximis q̃onibus defensionez non tollit dictus bannitus possit petere dicte tenute reuocationẽ. Pro huius q̃onis expeditione premittendũ est qd q̃nq3
conceditur tenuta de iure communi parte citata ẜm not. in. l. ꝑperandum. §. finautez reus C. de iudi. in l. si quis emp. §. ij C. de ꝓscrip. xxx. ann. l. consentaneum. C. quomo. ⁊ q̃n ind. ⁊ plene in. l.
cum proponas. ⁊ in auc. ibi posita. C. de bo. auto. iudi. pos. ⁊ in. l.
si finita. §. iulianus. ff. de dam. infe. ⁊ isto casu sine dubio intra tempora sibi data ad reuocationem positionis dicitur reus sicut primo, vt dictis iuribus. ⁊ propterea dicitur se defendere sicq3 sibi
non ob. statutum predictum, sed ad reuocationẽ admittitur. q̃nq3
conceditur tenuta ex forma statuti parte non nõ citata, vt q2 ipsi
instrumẽto aut sententie traditur virtus executiõis de facto sine
citatione, de cuius statuti virtute generaliter dictum fuit. ṡ. primo
tempore parte. iijq. iij. ⁊ isto casu remanet dubitatio an talem tenutã petens reuocari dicatur actor vel reus qd examinatur in excõmunicato in. c. cum inter. de excep. ⁊ etiam in eo ⁊ bannito ꝑ
doc. in. l. de pupillo. §. qui remissionem. ⁊. §. si procur. ff. de noui
oper. nun. In quo multi plura dixerũt que in voluminibus reperiuntur, sed omissis supfluis sciendum ꝙ q̃nq3 etiam ex forma statuti proceditur vlterius virtute dicte tenute, q2 sit preceptum tenentibus qd euacuent ⁊ disgomberent bona iuxta tenorem statuti Florentini, vel etiaz si de iure cõi sine statuto peteretur ẜm decretum siue insolituz datio de quo dicam in seq. q. Q̃nq3 vlterius
non proceditur, sed immissus in tenutam illa vtitur. ⁊ q̃nq3 lucratur fructus ⁊ habet alia beneficia que habentur vel in statutis
vel simpliciter ꝯ iure cõi per no. in. l. iij. §. verba. ⁊. §. si quis omissum. ne ius fiat ei. ⁊ in. l. pretor. §. quod de fructibus. de bo. auto.
iudi. pos. ⁊ ideo ad propositũ dicendum est quod aut comparet
ad reuocationẽ tenute post q̃3 nihil factum est, ⁊ maxime quando
incipit ab eius nullitate, ⁊ dicitur actor nõ reus. l. de pupillo. §. q
opus. ff. de no. oper. nun. per Bar. in. §. si procurator. ꝑ Innoc. l3
confuse loquatur in. c. sane. de offi. delega. ⁊ firmat Bal. in. c. j.
de rescrip. lib. vj. si alias bene percepi illum transcurrens. Non
obstat huic. d. l. non cogendum. §. fi. ff. de procur. q2 ibi solummõ
quo ad vnum effectum dicitur reus, quo ad oia alia dicitur actor
⁊ ibi no. in glo. ⁊ ideo hoc casu cum veniat non prouocatus, ⁊ sic
actor non audietur statuto ei obstante. Si vero post tenutã aliud
actum est. Puta preceptuz de euacuando, ⁊ tunc cum veniat ꝓuocatus ⁊ principaliter occasione precepti dicitur reus. ⁊ sic se ꝯfendere ⁊ audiri d3 non obstante statuto, vt habetur in. d. §. qui ꝓ
remis. ⁊. §. si procurator ex notabili doctrina Barto. ⁊ quod not.
ꝑ Bal. in. l. diffamari. C. de inge. ⁊ ma. Debent ergo illi q ex aliqua causa non admittuntur agentes, caute cõparere vt non principaliter compareant occasione tenute, aut principaliter illaz nullaz dicãt vel reuocari petant, sed principaliter cõpareãt occasione citationis vel precepti, ⁊ sic comprehendantur esse rei non actores. Sunt[tñ] quedã iudicia in quibus quilibet est actor ⁊ reus,
vt. l. in his tribus. ff. de iudi. ⁊ in illis inspicietur ẽt qui fuerit prouocator, vt ibi, ⁊. l. inter omnes. C. ꝯ pred. mino. Prouocator. n.
principaliter actor est, ⁊ ideo non admittetur, licet secundario sit
reus, ⁊ ecõuerso ꝓuocatus est reus, principaliter, licet secundario sit actor. ⁊ sic inspecto ꝙ principaliter agit̃ non repellit̃.

65 Sexagesimoquinto queritur † an ꝯ bannitũ possit perueniri ad ẜm
decretum? Ista qd tangitur per gl. que videtur velle qd non, in. l.
ad cognitionem. ff. qui. ex cau. in pos. ea. ⁊ ibi idẽ cõcludit Bar.
s. qd non possit, nisi finito banno. Nec ob. qd pena non solet tribuere immunitatez. ff. de neg. gest. l. sine hereditaria. q2 illud verum directo, sed per quandã cõsequentiã sic. ff. de suspe. tut. l. decreto. Sed Jac. de are. dixit imo ꝙ possit ꝑueniri ad ẜm decretũ
q2 cũ possit se defendere per procuratorez, si non facit dicitur esse
in cõtumacia, vt. l. papinianus exuli. de mino. Aduerte qd de iure cõi, ẜm verã opi. vt possit ad ẜm decretum peruenire requirit̃ latitatio. l. fulcinius. §. ij. ff. qui. ex cau. in pos. ea. ⁊ qd habet̃ ꝑ ipsum Jaco. de are. in. l. ignorare. C. de resti. mi. ⁊ ideo videtur verior opi. Bar. q2 l3 possit procuratorem mittere, non tñ dr̃ latitare si nõ facit, nisi dicas qd q2 nõ sperat̃ rebanniri sit iusta causa ꝓpter quã ex sola cõtumacia detur ẜm decretum, vt. l. si minor. de
bo. auto. iudi. pos. ẜm Franc. de are. ¶ Sed dic qd aut iaz ante
bannuz latitauerat, ⁊ sic fundatuz erat iudicium, l3 postea banniatur, nihilominus poterit ꝯ cũ dari ẜm decretum per ea que not.
in. l. pluribus. §. ⁊ si placeat. de verbo. obli. ⁊. l. parte furioso. de
his qui sunt sui vel alie. iur. Si vero fuit ante bannitus, tunc aut
statutum est in loco qd ẜm decretum dari possit ex sola cõtumacia, ⁊ clarum qd tunc poterit ad illud perueniri ꝯ bannitũ ꝑ predicta. ⁊ istud est qd sensit Bar. in. d. l. ad cognitionẽ. vbi dicit
quod in talibus hodie prouisum est per statuta. Si vero statutuz
nihil disponit, tunc satis dici potest verũ esse dictũ Frã. de are.
ꝑ. d. l. si minor. nisi ex qualitate banni ⁊ conditione persone, aliud
presumeret̃, puta si quantitas esset parua ⁊ bannitus absens esset
diues. arg. ff. de iudi. l. si longus. Tutius tñ est eo casu quo nõ sperat̃ exire de banno qd detur curator bonis per. l. ab hostibus. ⁊
quod ibi not. quib. ex cau. ma. Et perueniatur ad diffinitiuaz ⁊ ad
eius executionem secundum doctrinam. l. a diuo pio. ff. de re iudi. quasi per totum.

66 Sexagesimosexto queritur † Titius bannitus cõuenitur a suo creditore, opponit ei exceptionem cõpensationis, an possit. hãc q̃onẽ disputauit Jac. de are. s. stante dicto statuto ꝯ quo ꝓximis q̃onibus dictuz est, ⁊ eã de verbo ad verbũ refert Albe. vbi. ṡ. q. xcij. ⁊ primo arguit ad negatiuam, cõpensatio est eius quod inuicem debet̃ cõtributio. l. j. de cõpen. sed si bannito aliquid deberet̃. si ageret obstaret exceptio. extra de iudi. c. intelleximus. ⁊ in vsi. feu.
hic finit lex cor. ⁊ incipit consue. re. c. j. ⁊ arg. ff. qui. ex cau. ma.
l. sed ⁊ si ꝑ pretorem. §. sed ⁊ si dñ. ergo ⁊ nunc cũ vult sibi debitũ
allegare ⁊ per cõsequens cõtribuere repelli debet exceptione
que cũ possit esse tẽporalis ⁊ perpetua cẽsenda est perpetua. ff. ꝯ
cõdi. indu. l. sufficit. Scđo ille q potest exceptione submoueri nõ
dr̃ creditor. ff. de verbo. sig. l. creditores. ⁊ de regu. iur. l. nihil interest. Cũ igit̃ possit bãni exceptiõe repelli, ergo creditor dici nõ
d3. ff. de cõpen. l. quicũq3. sol. mat. l. insulam. §. pe. Tertio l3 bannitus rñdere teneatur, tñ eius petitioni nullus tenetur respondere. C. de here. anc. credentes. de iudi. c. intelleximus. ꝯ excep.
c. cũ inter. sed in cõpensatione versatur petitio. ff. rẽ ra. hab. ergo ⁊c. Quarto q2 illud q̃3 directo ꝓhibet̃ per oblibuum cõcedi
non d3. ff. de transac. ⁊. l. cũ hi. §. si cum lis. ⁊ de tut. ⁊ cura. da. ab
his. l. scire oportet. In ꝯriuz arguit qd possit cõpensare. Primo
q2 sibi cõceditur esse in iudicio per modũ rei, vt in iuribus. ṡ. allegatis. ergo oia que reis permissa sunt sibi cõcessa videntur. de iurisdi. om. iudi. l. ij. ⁊ sic se defendendo põt cõpensare qd facere potest quicũq3 reus. de cõpen. per totũ. Princeps. n. ei cõcedendo qd tanq̃3 reus possit esse in iudicio oia que reo cõpetũt ꝑmisisse videtur. l. quidã cõsulebat. de re iudi. iuncta. l. defensionis facultas. C. de iur. fis. lib. x. Scđo q2 cõpensatio ab homine opposita ipso iure fit per legẽ. C. de compensa. l. fi. ⁊. l. si constat. ⁊ insti.
de act. §. in bone fidei. ergo cõpensando non petit, sed per legem
facta cõpensatione parata vtitur defensione. arg. ff. de acqui. re.
do. l. adeo. §. cum quis. Tertio l3 bannitus petere non possit, tñ
naturaliter saltem sibi debet̃. ff. de cõdi. inde. l. si pene causa. licet
ergo debitũ non naturale peti non possit. ff. de pac. l. j. ⁊. l. iurisgentium. §. sed cũ nulla. tñ põt cõpensari. ff. de compen. l. etiã. ⁊ de
dona. l. hoc iure. § pe. cũ si. Sepe. n. quis cõsequitur cõpẽsando
qd non cõsequeret̃ agendo. ff. sol. mat. l. si filio. ⁊ de cõpen. l. si cũ
filio. Quarto ille qui cõpensat soluit. ff. q po. in pig. hab. l. si debitor. ⁊. ff. de statu lib. l. si peculium. §. de illo. Si ergo vult soluere cõpensando audiri d3. Quinto prouocato permittit̃ id quod
alias non permitteret̃. ff. de bo. lib. l. qui cũ maior. §. si libertus.
de in ius vocã. l. libertus. de iudi. l. qui non cogũtur. ⁊. l. ij. §. sed
si agãt. ⁊. C. de senten. l. cũ papinianus. Finaliter soluendo tenuit
primam partẽ. s. bannitũ cõpensare nõ posse per supra allegata.
⁊ per no. in. c. cũ inter. Subdens duplicẽ esse defensionez. Vnã
que h3 metam solius defensionis siue exclusionis. Et hec cõceditur bannito, vt. l. seruos. ff. de accu. cum simili. alia que h3 naturam actionis ⁊ impugnationis. vt compensatio, ⁊ hec ei denegatur, vt in. d. c. cũ inter. Et idem effectiue in excõmunicato cõcludit Bar. in. d. l. amplius. Credo hanc decisionẽ verã nisi bãnitus probaret se ante bannum ẽt extra iudicium cõpensasse. tũc
enim cum ipso iure debitum fuerit sublatum ẜm no. in. d. l. si cõstat. ⁊. ff. eod. tit. l. si quid a fideiussore. per Bar. ⁊ gl. non dicitur
impugnare, sed ostendere agenti ius non cõpetere quod ei non
est interdictum, vt. ṡ. ⁊ dicam. j. parte seq. q. ij. Aut ergo de nouo
cõpensationem opponitur. Et non admittitur, q2 dicitur petere
vel agere. Aut alias opposită allegat, ⁊ tunc admittitur, q2 dicitur exclusiue. Aduerte tñ q2 si alias opposuisset in iudicio haberet necesse probare, quod iudex illaz approbauerit. l. quod in
diem. §. si rationem. ff. eo. ti. ẜm Jaco. de but. in. d. l. si quid. quod
non habet necesse docere si allegabat oppositum extra iudicium

ſm Bar. eo. tit. sup rubri. ⁊ probatur eo. tit. l. verum. ⁊ ibi dixi.

67 **Iuxta predicta queritur** sexagesimose- primo † si conuenitur fideiussor bāniti an possit opponere exceptionem cōpensationis eius qđ agens dꝫ ipsi bannito, sicut alias posset si non esset bānitus, vt. d. l. si quid a fideiussore. de cōpen. Iac. de are. disputauit ⁊ eius verba refert Albe. vbi. s. proxi. q. dictuꝫ est. s. in. q. xcij. secunda parte. Et primo arguit qđ non possit pluribus rationibus. ¶ Primo qꝛ representat psonā principalis. insti. de publi. §. fi. ergo ijsdeꝫ rationibus repellit̃ qbus principalis, vt in regula, si qs in ius. lib. vj. ⁊ l. nemo plus iuris. Secundo qꝛ fideiussor dr̃ rei defensor. de pac. l. heredi. §. nos aūt. ⁊ l. cū filius. đ v. obli. ergo vicē eius subire dr̃. ⁊ sic qđ obstat reo obstabat sibi de procu. l. sed. ⁊ he. §. defendere. ¶ Tertio qꝛ id qđ noceret reo nocet fideiuſ. vt est in patre ⁊ filio qui sunt reus ⁊ fideiuſ. vt. l. j. đ decu. ⁊ l. cū filius. de verbo. obli. ¶ Quarto qꝛ rō quare fideiussor opponit cōpensationem ex psona rei est, qꝛ qđ a fideiussore petitur a reo petit̃. ⁊ ideo sicut male petit̃ a reo, ergo ⁊ male petit̃ a fideiussore. l. veruꝫ. ff. de compen. Sed ista ratio cessat in proposito, qꝛ reus non opponeret. ⁊ sic bene peteret̃, ergo ⁊c. l. qđ dictū. ff. de pac. ¶ Quinto qꝛ iaꝫ reus consequeretur per fideiuſ. qđ p se non potest quod lex non vult. ff. de contrahen. emp. l. non lꝫ. ⁊ C. de here. insti. l. neqꝫ per se. ¶ Sexto qꝛ non potest prouideri per cōpensationē fideiussori quin prouideatur reo. ⁊ ideo rōne medietatis prohibetur. ff. si quis cau. l. si duo. de dam. infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. cum si. ¶ Septimo qꝛ pars vitiosa trahit ad se non vitiosam. l. pedius. ff. de arbi. de aqua quoti. ⁊ esti. l. j. §. item queritur. ¶ Octauo qꝛ vbi est qđ pdest, ⁊ quod nocet inspicitur, quod nocet. ff. ad silla. l. iij. §. fi. ¶ Nono qꝛ mora rei nocet fideiussori. ff. de verb. obli. l. mora. In ꝯtrium qđ imo compensare possit, arguit primo per iura inducta pro parte principalis. s. p. xi. q. ¶ Secundo per regulam. l. eius. C. de compen. ⁊ ff. eo. ti. l. si quid a fideiuſ. ¶ Tertio qꝛ illud quod fideiussor hꝫ apud se de bonis debitoris, id soluere potest ⁊ liberatur de peti. heredi. l. si quid sponsor. §. j. de pecu. hinc querit̃. §. fin. ⁊ l. quoties. §. vlti. ¶ Quarto qꝛ quecunqꝫ defensio cōpetit fideiussori ex quocūqꝫ facto rei ēt ex quo reo non competit. ff. de pac. l. fi. si quis cau. l. sed ⁊ si quis. vbi lꝫ reus remiserit exceptioneꝫ pacti, ⁊ sic ipse opponere non possit, tñ poterit opponere fideiussor. de edil. edic. l. queritur. §. si venditor. ⁊ de pac. l. cum in eo. ¶ Quinto qꝛ quod vni est inutile alteri prodest. ff. de fideiuſ. l. cum is. cum si. ¶ Sexto qꝛ ratio quare fideiussoria durat principali non existente, vt. l. ij. de lui. pigno. est qꝛ principalis ipso iure non est extincta, sed ratio quare bannitus cōpensationē non opponit, non perimit ipso iure debitum, sed qꝛ ei banni replicatio opponitur. ⁊ ideo cuꝫ facultas opponendi cōpensationē non sit extincta durabit in psona fideiussoris sibi personali principalis exceptione nō obstante. ¶ Septimo qꝛ qñqꝫ quis per alium cōsequitur quod per se non potest. l. ⁊ per iusiur. §. si fideiussori. ff. de accep. ⁊ C. de tempo. in integ. restit. l. petende. ¶ Octauo qꝛ rōne connexitatis vtile trahit ad se inutile. ff. de sta. homi. l. imperator. ff. de pen. l. pregnātis ⁊ de libe. lega. l. quis duos. cum si. ¶ Nono qꝛ pena rei non dꝫ ad fideiussoreꝫ transire. C. de penis. l. sancimus. ⁊ sol. mat. l. si maritus. nec obst. ff. qđ quisqꝫ iur. l. iij. §. si is. vt ibi not. Vel qꝛ ibi est speciale, vt fideiussori adimatur facultas excipiendi in penam illius edicti quod alias non posset effectū sortiri. Cum reus in sua persona non posset de facili conueniri. Et ideo salteꝫ per mediū fideiussorem conuenitur sed in casu nostro penis alijs subiacent bānti que possent eis irrogari, vel qꝛ illud edictū afficit ius agēdi ⁊ excipiēdi, ideo oibus nocet. l. ea lege. §. hoc autem. sed bannum afficit solā banniti personā. ¶ Vltimo qꝛ fideiussor certat de damno vitando, ideo ei fauendum est. C. de codicil. l. fi. cuꝫ si. ¶ Soluit primo dici posse quod aut principalis est soluendo ⁊ non possit opponere compensationeꝫ alias sic. arg. ff. si mens. fal. mo. dixe. l. iij. §. j. de admi. tut. l. fi. C. ad velleia. auc. siue tunc. ⁊ đ leg. j. l. si cui. in fi. Finaliter concludit indistincte dictum fideiussorem posse opponere exceptionem cōpensationis debiti compensabilis non obstante banno ipsius principalis, qꝛ ipsi fideiussori est permissum a iure quod possit soluere de bonis principalis. ff. manda. l. si procurator. §. si ignorantes. sed qui compensat soluit, vt dictū est. s. ergo ⁊c. Exceptio aūt banni non obstat fideiussori onerosam causam habenti. de do. excep. l. apud celsum. §. si cum legitima. Nec obstat qđ videat̃ ad principalem reuerti, ea. l. §. apud. iul. qꝛ vt dictum est. s. magis fideiussori quam reo succurrit̃ ⁊ apud eū remanere intelligitur. Pro qua materia finaliter Alberi. remittit ad no. p Dy. in regula, si qs in ius. lib. vj. Hec decisio vera est. Cui adde que dixi. s. proxi. q. in fi.

68 **Sexagesimooctauo** † stāte dicto statuto, qđ q̄rele bānitorū nō audiat̃. queritur de quibus querelis intelligatur. ⁊ si est lata sententia ꝯ bannitum, an audiatur appellans. Albe. vbi. s. q. xxj. ⁊. q. cxiij. refert quosdam tenuisse, quod intelligatur de querelis extraordinarijs ⁊ que per iudicis officium explicantur. de iure patro. l. j. ⁊ ibi sic videtur tenere Ray. ⁊ l. diui. §. mandatis. ⁊ de his qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. ⁊ de offi. prefec. vrb. l. j. §. cum patronus. ⁊ ibi etiam tāgit Ray. Sed ipse Albe. determinat quod imo intelligit̃ de oibus ēt si expediantur per libellū. C. vt oēs tā ciui. qꝫ cri. accu. l. j. circa pri. de anna. excep. l. vt perfectius. C. đ fal. l. querela. extra de elec. c. quorundam. ⁊ de instit. c. ex frequentibus. ⁊ verum dicit. Libellus enim appellatur etiam querela, vt colligitur ex gl. c. qꝛ presulatus. j. q. iiij. ¶ Ad secundam partē qōnis, an possit appellare. arguit primo quod non, qꝛ appellatio est querela, ergo non dꝫ audiri, quod sit querela. pbatur ex text. cum gl. in. l. si ab arbitro. ff. qui satisda. cog. determinat ꝯrium, qꝛ appellatio est species defensionis, ⁊ defensio non denegatur bannito. vt in. c. cum inter. de excep. ⁊ dicit esse expressum. in. c. j. de rescrip. lib. vj. Fateor hanc decisionem veram si in causa in qua fuit ꝯ eum lata sententia erat reus se defendens. Tunc eniꝫ cum sit reus in causa appellationis sicut in causa principali scđꝫ veram opin. de qua in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appella. Iisdē rōnibus auditur in causa appellationis quibus in prima, de quibus dixi. s. lxij. q. Si autem erat actor in prima cum nunc sit actor sicut prius residet questio in hoc an possit talis exceptio ex bāno resultans opponi in causa appellationis. De qua qōne vide que dicam. j. parte tertia huius temporis. qō. iij. ⁊. qō. iiij. vbi concludam quod possit opponi. ⁊ sic tunc appellans nō deberet audiri. Si tñ interim eximeretur a banno audiri deberet scđm Bal. in. l. per hanc. C. de tempo. appella. in. viij. col. ⁊ pro primo mēbro huius solutionis vide que dicam in seq. ⁊ se. qōnibus.

69 **Nono ⁊ sexagesimo quero** † stāte dicto statuto an bannitus petens restitutioneꝫ in integrum audiatur. Albe. vbi. s. q. xli. se in breuibus expedit dicens videri primo quod audiat̃, quasi restitutio sit species defensionis. ⁊ quasi remissionē petere videatur, ⁊ sic dicat̃ fungi partibus defensoris ⁊ non actoris. ff. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. qui remissionem. Sed dicit tenendū ꝯrium, qꝛ petēs restitutionē sequit̃ forum aduersarij. C. vbi ⁊ apud quē. l. ij. ⁊ remittit ad ibi no. per se. ¶ Aduertendum puto quod aliquando restitutio petitur aduersus bannum. ⁊ de hac vt dixi. s. tempore primo. parte vlti. q. vj. Aliqñ petitur principaliter per viam officij. iudicis, ⁊ qꝛ agere dicitur puto veram esse decisionem predictā. l. j. in princi ff. de eden. cum ibi no. Si vero petitur incidenter per viam exceptionis, tunc cum reus sit audiri debet sicut in suis alijs defensionibus audiretur quod examina, vt habetur in. l. nam ⁊ postea. §. si minor. ff. de iureiur. Aliqñ vero petitur restitutio aduersus sententiā, ⁊ tunc aut erat actor, ⁊ habuit sententiam ꝯ se ⁊ non debet audiri. Aut erat reus ⁊ tunc aut petit se restitui ad appellandum ſm quod habetur in. l. diuus. ⁊ l. fi. ff. de in integ. restitu. ⁊ puto euꝫ debere audiri. l. ad reꝫ mobilē. ⁊ l. da legatū. ff. de pcur. iunctis q̄ dixi. s. pxi. q. si vero petit restitutionem aduersus totam causam non puto audiri debere, qꝛ in veritate actor est non reus. Nec mihi placet ratio Albe. qꝛ ēt petens restitutionem potest illam petere coram suo iudice, puta si esset ille qui sententiam que petitur rescindi executioni demandaret. ⁊ probatur in. d. l. ij. per quam iudicari videtur qꝫ si laudum fuit latum inter clericum ⁊ laicum ⁊ contra laicū laicus volens dicere laudum nullū, debet adire iudicem secularē, tñ qꝛ est supior eius qui tulit, tuꝫ qꝛ esset iudex executionis. C. de arbi. l. cū antea. Ad qđ faciunt not. per Guil. in. l. cum hi. §. vult igitur omnino. de transac. ⁊ per Bar. ea. l. §. caꝫ transactionem. ⁊ in. §. arbitrorum.

70 **Septuagesimo** † viso quod non obstante dicto statuto potest se defēdere, vt maxime dictum fuit. s. q. lxij. ¶ Quero bannitus fuit accusatus, fuit a iudice securatus, cōparuit ⁊ negauit maleficiuꝫ, testes fuerūt examinati ꝯ eum ⁊ probauerunt, accusat testes de falso, an ei obstet banni exceptio. Hanc questionem refert Io. an. in additio. Spec. in tit. de accusa. §. sequitur in sua additione magna, iuxta fi. in versi. gradum septimuꝫ. dicens fuisse disputatum per Francis. de mata. ⁊ ibi post allegat ad vtranqꝫ partem, concludit soluendo, quod aut accusat aduersarium. quod corrupit ⁊ produxit testes falsos, ⁊ admittet̃ ad talem accusationē, qꝛ hoc proprie

defendere

defendere.ff.de excep.rei iudi.l.diuus C.si ex fal.instru.p totū.et C.qui accu.non pos.l.j. Si aūt accusat testes vel alios testiū cor ruptores dicit non admitti,q: iste non defendit, sed accusat. Er go stant verba statuti prohibentis.l.qcqd astringende. de verb. obli. Ité q: accusatus pendente sua accusatiõe nõ accusat.l.negā da.C.qui accusa.non pos.et l.is qui reus.de publi.iudi. Subdit tñ ipse Jo.and.quod predicte.ll.ſm eum non probant id ad qd allegantur,non.n.loquuntur de illo qui impune põt offendi.et cu ius querele non audiuntur dicens quod canon se expediret per decre.cum inter.de except.vez quod excipiens de falso audiret et hoc est,pprie defendere accusans non,q: illud est querelari vel agere,nec perit iustitia.q: intentū suum consequitur per exceptio nem et sine onere.de proba.c.l3.de excep.c.cum venerabilis. Et remittit ad no.per se eodez opere in titu.de iudi.de lega.§.restat. ver.quid si in statuto.et ibi tractat,an accusatio falsorum testium tñ prosit sibi in causa sue accusationis, quasi dicere velit si p def set accusatio diceretur defensio alias non,de quo articulo ibi vi de,et in l.j.qui accusa.nõ pos. Albe.anté vbi.s.q.lxxxviij.refert qõnem predictā fuisse disputatā per quendā doct.de Mezabati bus,quem dicit conclusisse talē bannitum admitti siue per viam exceptionis opponat de falso,siue per viam accusationis dicens statutū predictum permittens offendi nõ intelligi in tali offensio ne que fiat in forma iudicij,arg.ff.de transac.l.qui cū tutore.et etiā tanq odiosum debere restringi,et qd non dz excludere viam ac cusandi falsarios ꝯ quos oia iura clamant .de appella.c. cordi. in fi.lib.vj.subdit quod originem cause inspici deberet.ff.de do na.l.qui id quod.et qd cū eo.l.si filius.Ergo aūt in proposito est, quod bannitus est reus ergo ic.vt in.l.de pupillo.§.qui remissio nem.de oper.no.nuntia.et sic concludit ét ipse Alberi qd ét per viam accusationis ꝯ testes audiatur.Credo qd vbi possit sibi pro uidere alias,quam per accusationez testiū vera sit prima opi.di citur.n.tunc potius impugnator.facit.ff.de proba.l.circa. et qd ibi no.Si aūt sibi alias prouidere non posset, q: ex forma statu ti non posset de falso cognosci,nisi per viā accusationis,puto eum admitti ét ad accusandum ipsos testes. Videt.n.sibi permissuz esse illud sine quo ad sui defensionē peruenire non posset.l.ad rez mobilē.et l.ad legatuz.de procu.et hoc puto verum si non potest accusare in auctorez,vt q: est talis qui accusari non põt,vel q: est iudex qui inquirit.Satis.n.aperte patet q suam defensionem prosequitur.non aūt principaliter alterius offensionem. Ad qd bene facit q habetur per Bal.in.l.diffamari.C.de inge.manu. vbi cõcludit qd ille diffamatus dicitur reus,lz prius veniat ad iu dicium.Si aūt statutum diceret qd non audiatur ét defendendo dicam vbi remisi.s.l.xij.q.in fi.

Retēto themate in proxima.q.

71 formato iudex ꝯ talem bannitum tulit iniquam sententiam. Que ritur.Septuagesimoprimo, † an durante banno bānitus possit ꝯ dictum iudicem agere in syndicatu. Questio hec ét tractatur in.d.ver.gradum septimū.allegato.s.proxi.q.in princi.et ibi pro parte negatiua allegatur,vt sententia conueniat verbis statuti. de flumi.l.j.§.non autem.l.ita autem.in prin.ff.de admini. tut.cū .n.talis offendi potuerit et ei ius siue ratio reddi non debuerit le gis auctoritate factū damnuz siue iniuria dici nõ potest.C.qñ lic. sine iud.vindi.l.j.et.ij.et de adul.l.graccus.et fortius q licebat in personam,lz in rem cum quelibet minima pena personalis sit ma ior quacunq reali.l.in seruorum.ff.de penis.Nec data securitas respicit hunc casum,sed illum solum pp quem erat bannitus. Et id tantum habetur pro expresso .ff.si cer.pet.l.cū quid.et l.serui tutes.de seruitu.et generalitas securitatis restringitur ad cogita ta.ff.de transac.l.cum aquil.et l.qui cum tutoribus.facit.l.non est verisimile.ff.quod met.cau.et de prescrip.c.q: verisimile,et impu tet sibi qui non appellauit q: sententie consensisse videtur.de re iud.c. quod ad consultationem.et C.de appel.l.hi qui ad ciui. His non obstantibus soluit ꝯriū,securitas.n.suspendit effectum banni,et si hoc est quo ad sententiam datam fortius ad dandam sed non bannitus iuste ageret.ff.de iudi.l.si filius.et l.iul.ergo et iste securatus,vt sic fauorabile securitatis,verbum non restringa tur.et quod sit fauorabile.facit.ff.de statu homi.l.ij.§.j.et insti.eo. §.fi.et quod sit extendendum patet.ff.de consti.princi.l.ij.et C.de bo.vacan.l.ij.et generalis securitas generaliter intelligenda.ff.de publi.l.de pretio.et extra de priuile.c.q: circa. Itez si ꝯ eum pos set ferri iniqua sententia ad quid citaretur vel securaretur, certe superuacue ꝯ.l.si pretor.ff.de iudi.contra.l.j.ad munici.et l.j.C.de thesau.et ad quid granaretur in expensis veniendi , et litis , et ad uocatorum et in alijs contingentibus propter que expediebat po

tius non securari.ff.de lega.ij.et l.qui solidum.§.ét iudi.sol.l.iam tñ.§.in hac.et q: beneficio iuuari debuit non decipi. extra de com mo.c.j.ff.eod.l.in commodato.§.sicut.in fina. Nec obstabit tem pus securitatis esse decursum cum beneficium debeat esse perpe tuuz et nulli diminutioni subiectuz.in auc.constitu.que de dig.§.il lud .ad q facit lex necessarios.§.j.ad sillania.C.ꝺ bis q.vt indi. l.minoribus.Finaliter p alijs rõnib⁹ et prĩsioni⁹ ad ꝯria remit tit ad auctorem qui fuit dñs Nicolaus Capoccij.de vrbe , qui sic soluebat ꝯria. Primo quod verba statuti locum habent secu ritate non data,alias non , vt patet in.l.conuentionum.ff.de pac. de lega.l.fi.ff.de dolo.l.j.§.non fuit.que leges volunt hosti securi tatem dari et datam seruari,et non seruantem puniri.et per hoc rñ det alijs rõnibus ad rationem quod videatur consensisse non ap pellando respondet,quod ibi non est verus consensus, sed fictus arg.de verb.oblig.l.inter stipulantem.§.i. Preterea etiam da to qd esset verus,esset cū parte,ergo sibi non preiudicat cuz iudi ce.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pactis. Nec obstet quod negligē tia in vno preiudicat sibi in alio quando agitur de eo.C.de his q a non domi.ma.l.fina.ff.de pec.l.quesitum.§.si annua.et de solu. l.stichum.et sic cum propter negligentiam commissam ꝯ partem repelleretur ab agendo ꝯ partem,vt.C.de appel.auc. hodie.er go et ꝯ iudicem agendo repellatur,quia illa regula ſm eum vera est,cum sunt duo remedia,quorum vnum est principale aliud ac cessorium. Tunc eniz negligentia circa principale extenditur ad accessorium,sed in proposito erant duo remedia principaliter cõ petentia,quo casu negligentia in vno non preiudicat in alio.l.idē si res.ff.de alie.iudi.mutan.causa fac.et l.si emancipata.C.q ad mit.ad bono.posses.po.iuncta.l.j.C.de suis et legiti.et pro ista p te iuncta precedenti ratione .facit optime.d.§.si annua.vult.n. quod exceptio competens ꝯ vnum non obstet ꝯ alium si exceptio nis ratio ad alium non attenditur. Hec decisio sapit equitatem et habet iuris rationem , q: cum iudex teneatur eum conseruare indemnem,vt dicam.j.patet quod non dicitur effectiue agere,sed se defendere ,et sic non debet repelli,vt.s.proxi.q. dictum est.et é etiam not.maxime propter tria. Primo propter id quod dicit securitatem datam durare etiam tempore syndicatus.

¶ In hoc tñ aduertendum quod potest esse verū si fuerit data pro eo tempore quo durabit questio siue causa. Tunc enim non intelligetur finita donec syndicatus duraret,tenetur.n.iudex ad omne interesse ic.l.si iudex.de var.et extraor.cogni.et sic ad sol uendum condemnationē pro eo,et propterea quousq hoc sit ex peditum causa durare dicitur. Si autez concessio fuisset tempo ralis non haberet locum quod dictum est. Posset tñ tunc procu rator mittere si causa pateretur,alias nouaz securitatem petere, vt dictum fuit in primo tempore parte .j.q.iij. Secundo notan dā est pp id quod dixit Hosti.esse securitatem dandaz,et datam seruari debere. De hoc dicam in seq.parte huius temporis.q. xv.Tertio propter id quod voluit exclusum ab appellando ex cludi a potentia agendi ꝯ iudicez in syndicatu.facit quod habet in.l.j.§.j.ff.quod quisq iur.de quo aliquid ibi per Bar.et in.d.l. ité si reus.et plenius in disputatione sua que incipit,iudex pter imprudentiam vbi ét tractat,an iudex possit conueniri appella tione pendente,et ibi determinat q non cū certis limitationibus ibi positis per eum. Bal.tñ in.l.si filius.ff.de iudi. eo.casu dixit quod lz non possit agi ad totale interesse,tñ põt agi,vt condēne tur ad conseruationem indemnitatis.argu.ff.de statu.libero.l.sta tu libero rationem.et l.athenis.§.j.de aqua plu.arcē. Pro quo ét vide quod ipse no.in.l.nouissime.ff.qd fal.tut.auto.est ét no. p eo.dictorum.ll.C.de his q a non do.ma.l.fin.et l.ité si res.vbi tractat an negligētia in vno preiudicet in alio, de quo dic vt ibi. et in.l.ij.ff.vi bo.rap.p bar.et vide.C.quod met.cau.l.ij.

72 Septuagesimosecundo queritur sõ dictū fuit.s.parte.j.j. temporis.qõ.vj.qd quis pot esse bāniri sub nomine hereditario, an tunc stante dicto statuto qd querelle bannitorū non audiātur. si bannitus sub nomine hereditario agat nomine proprio repel latur ab agendo dicti statuti virtute. ¶ In hac.q. Albe.vbi.s.q. xlviij.primo arguit qd non.ff.de adop.l.si pater.§.q duos.et C.de dol.l.j. In ꝯrium dixit esse casum in.c.aduersus.§.fi.de immu. eccl.sed certe.c.illud non multū facit.dicit.n.sententia excõmu nicationis lata ꝯ iudicem liget ét in officio successorem. At in p posito agens nomine proprio censetur alius ab herede.igitur nõ videtur q sibi preiudicet. arg.ff.de his quib.vt indi.l.tutoré.ibi discreta.n.sunt iura quamuis plura in eandem personaz deuene rint. Puto tñ decisionem veram per nor.in.l.fi.C.de euict.lz.n. quis teneatur de euictione vt heres principalis venditoris,tamē

agens nomine proprio repellitur, licet secus sit quando teneref vt heres fideiussoris, vt ibi, que lex non est alibi. ¶ Et ideo ad ꝑpositū subtilius considerando Aut quis est bannitus sub nomine hereditario ex delicto tñ vel causa per eū commisso, vel commissa, sed forte ex ignorantia proprii nominis, ita latum est bannum, ⁊ tunc sine dubio agens nomine proprio repellitur, arg. l. si quis in fundi vocabulo. de lega. j. cum alijs alleg. vbi. s. Aut forte ex forma statuti fuit bannitus ob causam defuncti, puta ob debitum non solutum, ⁊ taliter quod in statuto predicto comprehēdaf, ⁊ tunc potest habere locū distinctio. d. l. si q² aut erat heres fideiussoris, aut principalis vt ibi. Quid autē ecōuerso, vide que dicā. j. q. lxxvij. in hac eadem parte. Ad. l. tutorem. patet rñsio, q² loquitur quando nulla representatio cadit in seipsum, vt ibi. ⁊. l. polla. C. de his quib. vt indig.

73 Septuagesimotertio queritur, † an banitus q vigore dicti statuti repellitur ab agendo, possit saltem per procuratorem agere ⁊ videtur qđ sic, q² qđ per me non possū p aliū possū, argu. ff. de in ius voc. l. quesitū. de priui. cre. l. j. §. si quis. de transac. l. ⁊ post rē. §. fi. ⁊ melius in. l. antistius. in fi. ff. de acqui. here. Ↄriū vidi determinatum, q² lȝ possit procuratorē relinquere. l. papinianus. de mino. non tñ poterit p illū agere, q² ipse idē exbannitus agere videf. l. ita aūt. §. gessisse. ff. de admi. tu. Itē q² fraus fieret legi de p sona ad personā ff. de leg. l. ↄ legem. ⁊ ad mace. l. sed iulia. ⁊ ita ēt refert Albe. vbi. s. q. lxij. tenuisse Jac. de are. ad quod alleg. etiā de admi. re. ad ci. perti. l. j. §. ij. de spō. l. oratio. ⁊ de tu. ⁊ cur. da. ab his. l. scire oportet. cum si. Et hoc est clarū alias frustratoria esset denegatio iuris vel audientie. l. j. §. vsus. de procu. non ergo potest p se vel aliū agere stante statuto predicto, ⁊ ita verificatur ꝙ dixit Guil. in Spec. de procu. §. ratione quoq₃ constituentis. ver. j. vbi autē esset solummō bannitus bonis non cōfiscatis ⁊ dictis statutis non vigentibus non prohiberef procurator cōstituere, vt in iure supra in ↄriū alleg. ꝺm Jo. an. in addi. Spe. in tit. ꝺ cessio. actio. §. j. ver. illud etiam.

Viso quod bannitus non potest

74 agere per procuratorē quero septuagesimoquarto, † an possit iura sua alteri cedere, ⁊ sic cessionarius non repellaf. Hec questio a multis tractata reperitur, ⁊ q² quotidiana est libet aliquantulū insistere. Primo. n. Ja. de are ff. de nona. l. doli mali. tenuit indistincte qđ non. ⁊ sic exceptio banni cessionario obstare. l. in his. §. non debeo. ⁊. l. qđ ipsis. de reg. iur. Ad dictam. l. doli. rñdet qđ loquitur in delegatione. Ad ↄrium allegabat Dyn. l. si cum dotem. §. si patri. ff. solu. mat. vbi pro patre deportato agit filia, sed ille tex. nihil facit, q² ibi agit filia iure suo ⁊ nomine suo, non iure vel nomine patris, vt eod. titu. l. ij. §. j. ⁊. l. voluntate. Ipse tñ Dy. in. d. l. doli. ⁊ in regula si quis in ius distinxit. An fiat cessio ex causa lucratiua ⁊ obstet exceptio, an ex causa onerosa ⁊ non obstet. l. apud celsum. §. de auctoris. ⁊. §. si quis aūt. ⁊. §. si cum legitima. ff. de doli excep. Alberi. de ghan. dicebat ꝙ aut retinet bona ⁊ valet cessio. Aut publicanf ⁊ nō valet cessio. ff. de cap. di. l. ij. ⁊. l. actione. §. publicatione. ff. pro soc. cum si. Aliqui vt referet Guil. in Spe. de cess. actio. §. j ver. illud ēt queritur. dicebant indistincte obstare excep. ff. ad vell. l. fin. Alij vt ibidem refert dicebant quod aut fit cessio ex causa necessaria, ⁊ non obstet exceptio. aut ex causa voluntaria ⁊ obstat. Hec enim non ambulant paribus passibus. ff. de dam. infec. l. cum postulassem. de re. eorum qui sub tu. vel cu. l. iij. §. j. ⁊ de re iudic. l. fi. ⁊ refert Joan. and. ibi, in addi. magna. Frid. de scal. disputando tenuisse cessionem indistincte valere ⁊ cessionarium ēt ex causa voluntaria ⁊ lucratiua agere posse. Ipse autem Jo. an. ibi remittit ad notata per se in. c. j. de iure patro. lib. vj. ⁊ super glos penul. ⁊ ibi relatis opi. tactis in Spec. vbi. s. tenet indistincte agenti non obstare exceptionē si cessionarius banniti cum bona publicata non erant agit suo nomine per iura ibi alleg. in glos. que probant quod vitium personale ad successorem non transit. ff. de diuer. ⁊ temp. prescrip. l. an vitium. ⁊. C. de acqui. posses. l. vitia. ⁊ extra qui mat. accu. poss. c. cū in tua. dicens considerandum esse, an vitium insit persone ⁊ rei, ⁊ in re furtiua qñ possideretur a fure. An rei tm̄ vt quando possideretur a bonefidei possessore. ⁊ tunc transit vitium in singularem successorē. instit. de vsuc. §. furtiue. An tangit actionem ⁊ personam, vt qñ dolus interuenit in ↄctu. ⁊ tunc dicit procedere distinctionem cause lucratiue, ⁊ non lucratiue, vt in. §. de auc. ⁊ §. si cum legitima. Ubi autem tāgit personam tm̄ vt in casu nostro, tunc ad successorem non transit, vt. s. ad. l. iij. §. quod aūt. ff. quod quisq₃ iur. ⁊ de colla. bo. l. cum emancipati. Respondet ꝙ ibi elisio erat inflicta actioni, non autm persone tantum, vt in casu nostro, subdens etiam de successore vniuersali, vt dicam. j. in vlti. temp. Bar. autem in. d. §. si cum legitima. tenet opi. Dy. per illa iura. ⁊ idē videtur dicere in. d. l. doli. tangens aliqua de narratis. s. in distict. Jo. an. Sed Bal. in. l. iij. §. si filius. ff. ꝙ quisq₃ iur. dicit quod aut bannū sequitur cessionem. ⁊ nō obst. exceptio de quo dicā statim in. q. seq. aut precedit cessionē, ⁊ tunc aut ex psona statuti pōt opponi exceptio actiōi, aut psone. Primo casu excludif cessionarius. Scđo casu distinguif an hēat cām lucratiuā, ⁊ repellif, an onerosā ⁊ non repellif. Et sic ibi effectiue loquitur opi. Dy. Sȝ in. l. p diuersas. C. man. dicit ꝙ aut est bānito iterdictus forus, ⁊ vȝ cessio. Aut est sibi interdictum agere id ē interdictus ipse actus agendi ⁊ tūc aut cedit ex causa lucratiua ⁊ non vȝ aut ex onerosa, ⁊ valet cessio, dum tamen cessionarius agat vtili. Si vero bona essent confiscata, ideo non valeret cessio, q² cederet iura fisci nō sua. ff. de cap. diminu. l. tutelas. Item si poneres quod esset ei sola mansio interdicta, tunc non est dubium qđ potest cedere, vt. l. papinia. exuli. ⁊ ideo ibi dicit qđ exitij de terris suis pñt iura cedere ⁊ alienare, q² est eis interdicta māsio, sȝ sec⁹ eēt si expsse eis iterdicta elienatio. allegat p singulari tex. in. l. de pollicitationibus. ff. de polli. Idē tñ Bal. altius hanc materiam tractans in quadam sua disputatiōe que incipit. Satuto cauetur quod fenerator dicit quod aliqñ iniqtas inest actioni ⁊ agēti, aliqñ agenti ⁊ non actioni, aliqñ neutri. De primo ponit exemplum in eo qui inducit aliquem p dolum, vt sibi promitteret, ⁊ deinde actionem cessit.

¶ Et isto casu dicit repelli cessionarium nulla facta distictione, q² actio elisa cessa est. Nec potest tunc dici ꝙ vitiū purgef per cessionē. Exceptio. n. reo cōpetens sibi inuito auferri non pōt, vt not. in. d. §. si cum legitima. ⁊ arg. ff. de pac. l. fi. ⁊ mād. l. si mādauero tibi. in prin. Exceptio ergo doli cōmissi circa actionē cessam ob. cessionario ex quacūq₃ cā. d. l. in his. §. non debeo. ⁊. l. ꝙ ipsis. ꝙ intelligit verū qñ actio est infecta ꝓpter dolū proximū ⁊ immediatum, secus si esset vitium in quodā preambulo, exemplum dolo induxi scripū heredē ad recipiendū hereditatē quā ego ab intestato adiui ⁊ cessi actionē hereditariam in qua nullū erat vitium. Et ideo non ob. cessionario exceptio, vt. d. §. sed cū legitima. ⁊. §. seq. Secundo casu qñ inest vitiū agenti ⁊ non actioni, vt in excōmunicato ⁊ bannito. Primo videf tenere opi. Jo. predictam ꝙ vbi cessio non sit simulata indistincte non ob. exceptio cessionario non sequens distinctionem Dy. ⁊ Bar. q² statutū videtur suspendere actionē ad tēpus, id est donec duret bānum vel excōmunicatio. ⁊ idem dȝ operari temporalis suspensio pendēte tēpore qđ operatur exclusio perpetua. de condi. inde. l. sufficit. ⁊. d. l. si tibi manda. in prin. ⁊ hec ratio ita cōcluderet ↄ agentem ex causa onerosa sicut ↄ agentem ex causa lucratiua. Finaliter tñ videtur tenere opi. Dy. ⁊ Bar. q² causa onerosa est fauorabilior lucratiua. ff. de his que in frau. cre. l. fi. §. j. ⁊ no. instit. de act. §. si quis in fraudē. ꝙ dicit esse verū, nisi illa cessio ex causa lucratiua fiat ex necessitate, vt q² heres excōmunicatus vel bannitus cessit legatario actionem legati nominis. Sed isto casu non est dubium, q² legatarius ēt sine cessione ageret. l. ex legato nominis. C. de leg. Sit ergo in hac materia cōclusio ꝙ aut bona sunt publicata, ⁊ non valet cessio iuriū antiquorum. Aut non sunt publicata vel sunt, sed ceduntur iura postea quesita. ⁊ tunc aut bannitus cesserat ante bānū ⁊ dicā in se. q. Aut cedit post bānum. Tunc aut cedit ex necessitate, vt quia cedit fideiussori. q² ei soluit vel ex alia causa necessaria, ⁊ tunc similiter non obstat exceptio p ea que allegata sunt. s. in prin. q. si aūt fit cessio voluntaria, aut fit ex causa lucratiua, ⁊ ob. exceptio aut ex causa onerosa, ⁊ non ob. agendo vtili actione nomine suo, nisi ꝓbetur in fraudē facta C. man. l. pe. cum si. Si aūt ageret directa nomine cedentis obstaret exceptio p ea que hic dicta sunt, ⁊. s. proxi. q.

¶ Predicta aūt locū habent in cessione iuriū. In cessione vero siue in trāslatione dñij dicit Bal. d. l. si cū dotē. §. si pr̄. qđ nō repellitur, q² imediata causa agendi. s. dominiū est sine vitio. glo. est ordinaria ꝺm eū in. d. l. si cū legitima, nō intelligas qñ simpliciter ceditur rei vendicatio, q² tunc erit idē ꝙ. s. ꝺm not. in tit. ꝺ cessio. ac. §. ex premissis. ver. Itē qd si mihi. vbi videf maxime in addi. Jo. an. quid operef cessio rei vendite quibus adde. l. si eius. ⁊ quod ibi not. ff. ad trebel.

Successiue, septuagesimoquinto

75 quero † quid iuris qñ cessio precessit bannum, an tunc cessionario agenti post bannū obstet exceptio. Bal. in. l. iij. §. si filius. ff. ꝙ quisq₃ iur. dicit quod non ob. exceptio, ꝙ quidā dicunt procedere

dere, ſm diſt. que habetur in.l.poſt ꝯtctum.ff.de dona. qđ eſſet verum in caſu in quo ex forma ſtatuti alienatio ⁊ ceſſio redderet̃ nulla ipſo iure, q̃ tunc ceſſionarius repelleretur quaſi agẽs ſine actione.l.ſi pupilli.§.videamus.de neg.geſt.⁊.l.nõ putauit.§.nõ quenis.ff.de ꝯtabu.⁊ ideꝫ ſi ex alia cauſa eſſet ceſſio nulla ſm no. in.l.ab anaſtaſio.⁊.l.per diuerſas.C.manda.⁊.l.fina.C.ne li.po. Si autem ceſſio hꝫ ſua ſubſtantialia ⁊ ſtatutũ non annulat eã cũ neceſſaria ſit reuocatoria qñ facta eſſet in fraudem, ceſſionarius non poſſet repelli a debitore opponẽte de iure fiſci.l.his conſequenter.§.j.famil.hercil.⁊.l.ij.ſi ager vectig.⁊ qđ ibi nota.⁊.l.ſi eum ſeruuꝫ.per Cyn.C.de ſer.fugi.per Bar.in.l.j.ff.de excep. rei indi.non ergo obſtat exceptio banni ſuperuenientis qđ eſt certum ſi agat vtili. Sed dubiũ eſſet an ſibi obſtaret agenti directe rõne cedentis per.l.qui ſtipendia.cũ ibi no.de procura.⁊ per ea que dicta ſunt.ſ.lxxiij.q. Puto tñ quod ẽt tunc non ob.exceptio, q̃ talis directe exercitiũ trãſit ſine aliquo vitio, arg.ff.de ſer. expor.l.ſi minor.⁊ quod nota. in.l.pluribus.§.⁊ ſi placeat.per Cyn.⁊ Bart.de verbo.obliga.⁊ hoc ideo quia agit in reꝫ ſuaꝫ ceſſionarius. Facit C.de dona.l.filam.⁊ quod habetur in.l.ſi q̃dem.per doc.C.de act.⁊ oblig.

76 **Septuageſimoſexto** queritur, † viſo quod ꝑ aliuꝫ aliqñ agere poteſt ⁊ aliqñ non, an poſſit pro alio procuratorio nomine agere. Puta Titius fuit factus procurator a Sempronio non bannito. an repellatur virtute dicti ſtatuti quod banniti non audiantur. hec queſtio examinatur per Alberi.vbi.ſ.q.lxij. Cuius verba libet hic inſerere propter queſtionis vtilitateꝫ ⁊ aliqua pulchra dicta. Dicit enim primo videt̃ ꝙ audiat̃ ⁊ nõ obſtet exceptio. ar.inſti. de excep.§.fin. Item q̃ non dicitur hic audientia dari vel ius fieri, ſed ei cuius eſt ꝓcurator, q̃ dicitur dñs agere per procuratorem.ff.qđ vi aut clã.l.deniq̃.§.fi.⁊.l.ſeq.⁊.ff.de procur.l.j.⁊ ſm hanc determinationem intelligitur.l.non ſolum.§.pe.ff.de iniur. ⁊ ad hoc.arg.ff.de do.excep.l.ſi procurator.in prin.niſi occaſione ipſius litis datũ foret ſibi bannum quod fieri põt de iure, vt.ff. ſi quis ius di.non ob.l.iij.§.ij.tunc.n.non audiret̃ niſi primo exiret de banno, vt.ff.de dol.excep.l.apud celſuꝫ.§.queſitũ.⁊.l.ſi ꝓcurator.ij.rñ.⁊ qđ alias admitti debeat.⁊ ſtatutũ reſtringi debeat ſolũ ad eos q ſuo nomine agũt. Facit q̃ ſtatutũ eſt odioſum, ⁊ ideo reſtringendum, vt.ff.de libe.⁊ poſthu.l.cũ quidam.⁊ ita in hac.q.qdã ſentiũt.⁊ ꝓ hoc.ff.de in ius voc.l.queſitũ. Alij dicũt bannitum ẽt pro alio non admitti ad inſtar excõicati.vt extra de proba.c.poſt ceſſionem. Itẽ q̃ ſtatutũ indiſtincte dicit non dari audientiã bannito, nec diſtinguit̃ an agat ꝓprio nomine vel alieno, ergo indiſtincte intelligi dꝫ.ff.de ſer.vrb.l.ſi ſeruitus.cũ concor. Itẽ q̃ qđ ei non detur audientia inductũ eſt in honorẽ pretoris ſicut ⁊ edictũ de poſtulãdo qđ prohibet certas ꝑſonas poſtulare.ff.de poſtu.l.j.qui.ex cau.ma.l.ſed ⁊ ſi per pretorẽ.§.ſed ⁊ ſi dñ.ideo ſicut nullo mõ cõceditur poſtulare ei cui ab edicto denegat̃, ita ⁊ hic. Itẽ bannitus q ꝓ ſe non admittitur multominus admittit̃ ꝓ alio. nec ob.ſimilitudo.ff.de poſtu.l.j.§.j.⁊.ij.⁊.C.eo.ti.l.nemo. nec ob.ꝙ arguit̃ de patrono ad bannitũ, q̃ ꝙ bãnitus non audiatur eſt de iure municipali ꝙ eſt cõe ius ipſius ciuitatis ꝙ aũt libertus non nocet in ius patronũ ſine venia eſt priuilegiũ ipſius patroni.in auc.de non alie.§.ſi vero de teſta. mili.l.eius. ⁊ ꝓ iſta parte bene facit.ff.de pe.l.mors. circa princi. De facto obtinuit ꝙ ꝓ alio audiatur, maxime per.l.queſitũ.de in ius voc. ⁊ q̃ alterius odio alius grauari non dꝫ.C.de inoffi. teſt.l.ſi quis in ſuo, ⁊ q̃ bannitus non videt̃ agere vel audiri, ſed dñs q ꝑ aliũ agere vr̃. vt in.d.l.mors.no. Iac.de are. ⁊ iſtã partẽ puto verã. Ad ꝙ facit vltra predicta, q̃ filiuſfami.in iudicio eſſe nõ poteſt ⁊ intelligit̃ ſuo nomine, vt.l.fi.§.neceſſitate.ff.de bo.que lib. põt .n.eſſe procurator.de ꝓcu.c.q̃ generaliter.lib.vj.lꝫ gl. aliter dixerit in.d.§.neceſſitate.non obſt.c.poſt ceſſionẽ.de ꝓba. q̃ loquitur in excõicato qui ꝑdit ꝑceptionẽ ſacramentorũ ⁊ cõmunioneꝫ fideliũ.de excep.c.ij.de ſent.excom.pe.que bannitus non ꝑdit, vt certũ eſt.⁊ ſic de vno ad alium non arguit̃ ſm Bart.in ſua diſputatione, in ver.v.eſt videndũ, ⁊ dictũ fuit.ſ.hac eadẽ parte.q. iiij. Aduertẽdũ tñ quod hoc eſt verũ qñ agit nomine alieno ⁊ ad alterius vtilitatẽ. Si aũt ageret nomine alieno ⁊ ad ſui vtilitatẽ, ſecus eſſet, vt puta, q̃ eſſet ꝓcurator in rẽ ſuã.l.j.§.in ꝓpria.ff.qñ appel.non ſit.⁊.C.de procu.l.qui ſtipẽdia. Si aũt ſtatutũ diceret ꝙ non audiat̃ in aliquo ſuo iure non haberet queſtio dubitationẽ.l.j.§.vſus.C.de procu.l.nihil.⁊.l.neq̃ ⁊.l.ꝙ qs. Predicta vera ſi fuit factus procurator poſt bannũ, ſi auteꝫ fuiſſet antea cõſtitutus repelleret̃ non virtute ſtatuti, ſed q̃ preſumeret̃ reuocatus ꝑꝑ mutationem ſtatus, vt.l.ſi cum cornelius, ⁊.l.cum qs.ff.de ſolu.cum ibi not.⁊ per Bar.in.l.poſt litem.ff.de procu.

Dictum fuit. ſ.hac eadẽ parte.q.xxxvij.ꝙ bãnitus põt ab inteſtato ſuccedere de iure cõi.

77 Modo Septuageſimoſeptimo queritur † bannitus ſuccedit Titio non bannito ſtante dicto ſtatuto ꝙ banniti non audiant̃, dictus bannitus adit hereditatẽ, ⁊ vt heres Titij agit ꝯ Sẽproniũ an ei obſtet exceptio banni. Albe.vbi.ſ.q.xlix. arguit primo ꝙ non ob.exceptio, vt conſequatur ex ꝑſona alterius ꝙ ꝑ ſe habere non poſſet.ff.que res pig.ob.l.ariſto. ⁊ de fal.l.j.§.j. determinat ꝯriũ ⁊ ita dicit fuiſſe obtentũ, vt ſic ſibi obſtet exceptio in iure poſtea queſito.ff.de cõdi.inde.l.ſi non ſortẽ.§.ſi filius.ad maced. l.ſed iulia.§.j.re.amo.l.⁊ ideo.⁊.C.de bo.ma.l.j. In ꝯriũ facit.ff. de excep.l.modeſtinus.vbi habet̃ ꝙ agenti iure hr̃ditario non opponit̃ exceptio ex ꝑſona ꝓpria.⁊ idẽ ꝓbat̃ in.l.qdã cũ filium. verſi.quare.ff.de verb.obli. Puto tñ dictũ Albe. verũ q̃ exceptio bãni eſt exceptio, que reſpicit ꝑſonã ⁊ in illa tm̃ verificat̃ ſi ꝓ ſuo iure agit, vt.ſ.q.ꝓxi. q̃liercũq̃ ergo ius ſuũ ſit, ⁊ ex quacũq̃ cã verificant̃ verba ſtatuti. Et ideo ẽt ex iure hereditario agens repellit̃ cũ vnicum ſit effectũ patrimoniũ.ff.de priui. cre.l.pater. ⁊ de vulga.⁊ pupil.l.ſed ⁊ ſi plures.§.ſi filio.l. modeſtinus.⁊.l. qdã cum filiũ. loquunt̃ in exceptione reali.ſ.rei iudicate in qua inſpicitur non ſolũ perſona, ſed cã.l.cum queritur.⁊.l.ſi mater.§. eandẽ ⁊.l.⁊ an eandẽ.ff.de excep.rei indi. Et ideo licet ille q nomine ꝓprio ſuccubuit, poſtea vt hr̃s alterius agat, ⁊ ſic ex diuerſa cauſa ceſſat regula illius excep. q̃ lꝫ dici poſſit eadẽ perſona, in auc.de iureiu.a mo.preſti.§.j.non tamẽ concurrit identitas cauſe. Et ſic ſibi non obſt.exceptio. Quod eſt verum niſi veniẽdo iure hereditario veniret ad impugnationẽ ſui facti proprij ⁊ a ſe facti. Tunc enim ſi agat iure hereditario obſtat ſibi exceptio ex ꝑſona propria, vt.d.§.ſi filius.⁊.d.l.ſed iul.§.j.de quo tñ articulo ſcꝫ in genere an agẽti iure hereditario obſt.exceptio ex perſona ꝓpria, vide in.d.l.modeſtinus.per Bart.⁊ qđ ibi not.in.l.poſt legatũ.§.ſi is.de his quib.vt indig.⁊ vide quod no.in Specu.de ſen.⁊ his que ipſam ſe.§.fi.ver.quid ſi procurator vide etiã quod habet̃ in.l.fi.C.de euic. Econuerſo vero agenti iure proprio ob. exceptio ex perſona eius cuius eſt heres etiam banni examinabitur.ĩ.in vltimo tempore parte ſecunda.q.iiij.

78 **Septuageſimooctauo** queritur † bannitus ex forma ſtatuti non poteſt ſua bona in aliuꝫ transferre. Quidã vendidit vel aliter alienauit quedaꝫ ſua bona ⁊ promiſit exinde ad voluntatẽ emptoris facere inſtr̃m cum clauſulis conſuetis, deinde antequaꝫ faceret inſtrumentum bannitus fuit ⁊ taliter quod in ſtatuto ꝯtinetur. Queritur an poſſit facere inſtrumentũ predictũ ⁊ valeat non obſtantibus banno ⁊ ſtatuto, pro huius q̃ſtionis deciſione ſciendũ eſt qđ Richar.de ſali.diſputauit queſtionẽ in terminis infra ſcriptis, Lege ꝓhibet̃ partialitatis cauſa relegatũ aliqđ trãſferre vel alienare de ſuo, Relegatus dicta cauſa ante relegationem dederat ⁊ locauerat pro decẽ annis rẽ ad francandũ in quinquẽnio pro quingẽtis, hoc acto quod ſub pena teneatur locator ⁊ dator in termino predicto francanti facere inſtrumentũ vẽditionis. Queritur quid iuris de perfectione ꝯtractus ⁊ pena, ⁊ poſt multas prolixas rõnes primo ad affirmatiuã, ſecundo ad negatiuaꝫ, ſoluit hoc mõ. Pro parte affirmatiua qđ poſſit facere inſtrumẽtum, ⁊ ſi nõ facit pena ꝯmittatur. Primo ꝓpter verbũ dederat, de cuius natura, ⁊ ſignificatione eſt dominiũ transferre.ff.de condi.ob cau.l.fi.de verbo.obli.l.vbi autem.§.fi.inſti.de actio.§.ſic itaq̃. Secundo propter copulam, ⁊ dum ſubijcit thema ⁊ locauerat, de cuius copule natura ⁊ ſignificatu eſt ponere diuerſa ⁊ augere precedentia.ff.de leg.iij.l.ea tñ adiectio.⁊ no.ſuper rub.ff.de iur.⁊ fac.igno. Tertio per.l.ſub conditione.ff.de ſolu.vbi rei vel pecunie date tranſit dñium immediate. Quarto per propriaꝫ ſignificationẽ huius dictionis, ad que eſt vt inducat modũ, ſed rei date ſub modo ab initio tranſit dominium.l.neceſſario.§.qđ ſi pẽdente.de pericu.⁊ commo.rei vendi.⁊ no.C.eo.titu.l.j. quinto ꝑ l.ſicut.§.interdum.⁊.l.cuꝫ venderem.ff.loca. Sexto quia res fuit eſtimata, ergo videtur tunc tranſiſſe dominium.ff.loca.l.in naue. ⁊ locatio ſuos notiſſimos terminos excedere.argu.ff.depoſiti.l.lucius. Nec obſtat quod rei ſue non teneat conductio.ff.locati.l.q rem.⁊.l.ad probationem.⁊.ff.depoſi.l.qui rẽ.⁊ de regu.iu.l.neq̃ pignus in fi.cum ſimi. quia illud verũ eſt ab ignorante vel etiam ſciente reſpectu dominij. Sed a ſciente reſpectu poſitionis q̃ non eſt ſua ſic, vt patet expreſſe.ff.de acquiren.poſſeſſio.l.ſi rem aliquam, ſed poſſeſſio rei ſic locate non tranſierat.C.de preſcri.xxx. anno.l.male agit̃ ergo a ſciẽte eius reſpectu ꝯductio tenebat, dominium autẽ ſine poſitione bene potuit tranſire per.l.ſi fundum.

de fund. vel pōt dici quod conductio rei pleno iure proprie non tenet, sed hic non est pleno iure propria conducentis, arg. a si. ff. quod metus causa. l. metum. §. volenti. C. de donatio. que sub mō. l. j. C. qd metus cau. l. iij. cum si. Septimo per verbum ad francā dum de cuius significatiōe oportet esse francare, id est liberare. quasi dicat qd transtulit dominium, sed non francum. Pro parte aūt negatiua etiā pro solutione adduci ne videatur laicis quedam iniquitas, vt in fi. not. glo. C. de transactio. l. si maior. Secūdo qz hoc esset duplex impropriertas. scz qd rei locate trāsierit dominium ꝯ naturam locationis. ff. loca. l. non solet. ⁊ quod eodem momento rei proprie teneret locatio ꝯ. l. neqꝫ pignus. cum similibus. s. allegatis. sed duplex improprietas in eo admitti non debet. C. de dotis promiss. l. j. cum similibus. ff. manda. l. si vero non re. secundo vel tertio responso. ff. de condi. ⁊ demonstratio. l. si mulieri ⁊ titio. Tertio qz vnum de copulatis transit ad naturā alterius ff. de fund. instruct. l. seie. §. gaio. Sed hec copula, ⁊, copulat dederat ⁊ locauerat, ergo datio trahitur ad naturam locationis, vt sic dominium non transeat, vt est clarum. ff. locati. l. iiij. vbi videtur casus ibi dedisset locasset ve, ⁊ arg. codē ti. l. si vno. in prin. Quarto qz si aliud sumeretur, esset ꝯrietas ⁊ incompassibilitas ꝯ. l. iiij. ff. de condi. instit. Quinto qz quod duplici iure potest sumi in dubio debet intelligi, prout caret vitio. ff. de legibus. l. in ambiguo. ⁊ pro socio. l. merito. vbi presumitur quis facere iure licito ⁊ non illicito, sed vbi ex tempore locationis transisset dominiū non posset dari pensio proprie a mō nisi de pretio quod ad terminum est soluendum, ⁊ sic induceretur in ꝯtū vsurarum illicitum ⁊ reprobatum, vt habetur. C. de vsur. auc. ad hoc. ⁊ in auc. de eccle. titu. §. j. ⁊ solet not. C. de sum. trinita. l. j. nisi diceres quod venirent ratione fructuū ⁊ interesse, sed certe hoc non posset, cū ille sit in mora ratione dilationis sibi date, vt. l. lecta. si certū pet. ⁊ fructus inde percipiat qz dominium transiuit. Sexto per. l. quero. §. fi. ff. loca. vbi rei estimate locare non transit dominium si est species, sed periculum transit ⁊ non est emptio, sed quasi emptio Nec obst. l. in naue. qz ibi loquit̄ de conductore operarum q potest transferre dominium rei in qua opera debent prestari si deꝫ ad pondus vel numerum vt reddaꝫ non idem in specie, sed in genere, quod cum dato recipiat functionē vel aliter, vt ibi not. qd non est in proposito, ⁊ videtur equior ⁊ verior per. d. §. fin. Finaliter soluendo derisiue dicit ego vtor tali distin. quod aut constat quod ab initio transferre voluit, aut quod noluit, quia in ꝯtribus inspicitur magis voluntas q̄ verba. l. etiam. C. de iur. do. cū si. Aut est dubium, ⁊ tunc aut vendebat, sed pactū apponitur, vt donec pretium soluat certa mercede conductum habeat, ⁊ obtineat prima pars. s. affirmatiua per. d. l. sicut. ⁊. l. cum venderem. Aut ab initio locabat, sed cū pacto qd francari deberet, vt in casu nostro, ⁊ tunc obtinet alia pars. s. negatiua quasi translatio vel alienatio facta non fuerit ab initio, sed debeat fieri demum cum erit facta francatio. sed tunc venit ad inhabilitatē. ergo si recte videtur fuisse in casu nostro. non ob. l. sub cōditione, qz ibi solutio fiebat pure, sed effectui ⁊ cessioni in solutū adijciebatur cōditio. hic aūt locatio fuit pura, ⁊ eius natura nō erat trāslatabilis dnij, vt. s. ibi ergo transit dniium, hic non, sed ius locationis, vt ibi.

¶ Uides ergo qd vbi ab initio ex vi ꝯtus transijt dnīū non obstāte statuto poterit instrumentū facere, ⁊ si non facit in penam incidit. Ubi aūt nō transijt dniium, secus est, obstante statuto. nec ob. q illa videaꝫ alienatio necessaria ⁊ sic statuto non cōprehendaꝫ. de ꝯhen. empt. l. fistulas. §. j. de re. eo. l. magis puto. §. sed si tēpore. ⁊. C. qñ decr. op. non est. l. i. qz hic res ex forma statuti est reducta ad impossibilitatē. ff. ad le. rho. de iact. l. si vehenda. §. ide iur. ⁊ loca. l. insulā. S cōm ergo distin. predictā in terminis in princi. q. propositis. Aut fuerat translatū dniium, vt qz vendēs receperat pretium vel fidē de eo. ff. de ꝯhen. emp. l. q vendidi. C. de re. ven. l. in ciuile. ⁊ q vtrobiqꝫ habeꝫ, ⁊ in. l. procurator. §. sed si mercē. ff. de trib. ⁊. l. qdā fundū. ff. de in rē ver. ⁊ sine dubio non obstāte statuto poterit instrumētū facere, qz tūc non alienat, ⁊ sic non habēt locū verba statuti. si vero dniium non fuit translatū, secus esset. Sed hec pars secunda est mihi dubia cū sit alienatio necessaria per dicta iura, ⁊. l. alienationis. ff. fa. her. nisi dicas qd illa promissio presumaꝫ in fraudē statuti facta q est verū cōcurrentibus his que habenꝫ in. l. post ꝯtū. ff. de do. in. l. si ventri. §. fi. ō pri. cre. ⁊. C. ō bo. dā. l. si qs post hac. Lꝫ aūt hec decisio conferat ad materiā, tñ magis placet p ea que dicta sunt. s. circa cognitionē ꝯtus. an sit vēditio an locatio, ⁊ quid importēt illa verba ad francandū. Pro qua tñ materia recurrendū est ad latius ⁊ clarius no. p Bar. in dispu. sua que incipit, publicanus. que saltē in effectū habeꝫ in. l. cotē. §. q maximos. ff. de publ. Sūt ēt not. s. dicta p materia. l. qui rem. C. loca. ⁊. l. si rem aliquam. ff. de acqui. pos. de quo ibi per Bar.

79 **Septuagesimonono.** † Stante dicto statuto q bānitus non audiaꝫ in aliquo suo iure qd ostēsū est non tollere defensionē vt hac ea. parte. q. lxij. Queritur Titius agit ꝯ Sempronium bannitū dat libellū, ⁊ facit eū citari. Sempronius bānitus cōparuit ⁊ suas exceptiones opposuit, quibus visis Titius agēs vult a lite tm̄ desistere, sed Sempronius vult qd ꝑcedat p auc. qui semel. C. quo. ⁊ quā. in. ⁊ p not. in. l. edita. C. de eden. An audiaꝫ bannitus quasi videaꝫ defendere. An vero non audiaꝫ quasi videatur impugnare ⁊ agere. Dixit Jac. de ra. in. l. si libertus. ff. de in ius voc. qd bannitus audiꝫ. qz dicit se defendere. Alb. vbi. s. q. lx. idē sequit̄ dicēs melius probari. eo. ti. de in ius voc. l. libertus a patrono. ⁊ extra de rescrip. c. j. lib. vj. ¶ Certe meo iudicio hec. q. paruā hꝫ dubitationē. sm. n. no. ex dictis. ll. edita. ⁊ auc. qui semel. semper conuentus actore negligente reus est. ⁊ ideo siue differat aduersarius vt. l. properandum. §. ⁊ si qdē. de iudi. siue renuntiet taliter q sibi nō liceat sm no. in dictis iuribus ⁊ in. l. post q̄ liti. C. de pac. semp bānitus vt reus audiendus est. Faciūt ea que dicta sunt. s. hac parte. q. lxviij. lxix. ⁊. lxx. Si aūt bānitus illo non agēte vellet qd iudex pronuntiaret exceptionē sibi competere p no. in. l. si finita. §. elegāter. ff. de dam. infec. ff. de fideius. l. si cōtendat. de lib. leg. l. aurelius. §. centū. ⁊. C. q bo. ce. pos. l. iij. forte non audireꝫ, tū qz prouocās est non ꝓuocatus, vt dictū fuit. s. q. lxxiij. tū qz implorando officiū iudicis interuenit in iudicio, vt dictis iuribus, non aūt excipiendo, ⁊ sic tenetur libellū offerre, ⁊ p ꝯsequēs actor est vt habeꝫ in. l. j. ff. de edē. ⁊ p Bar. ff. de iuris. om. iud. l. j.

80 **Circa eandem materiam.** lxxx. queritur † stante statuto q laudū habeat executionē paratā, ⁊ similiter instrumentū guarentig e habēs certū terminū, Titius habēs instrumentū guarētigie vel laudū ꝯ Sēproniū habentis executionē ante illas factā bānitus est, bonis eius non publicatis. dictū fuit. q. v. q p dit bñficia statutorū sue ciuitatis. An nullo mō disponente bānitū audiri non debere poterit pone p ꝓcuratorē virtute dictorum iuriū incipere ab executione sm formā dictorū statutorum. Hec questio est disputabilis, sed omissa disputatione ne ꝓlixior sim q̄ ꝓmiserim succincte me expediā. Premittēs primo q de iure cōi talia non habēt paratā executionē. C. de execu. rei in. l. j. ff. de suspec. tu. l. iij. §. tutores. sꝫ a iure statutorū tale tradiꝫ bñficiū, vt habeꝫ in laudo. in. l. j. C. de arbit. ⁊ qd ibi p doc. in guarētigia habeꝫ p Jac. de are. in. l. cū quasi. §. si plures. ff. de fidei. lib. vbi gl. fi. sm eū dicit q illud q facit sñia facit legis ptās, ex quo ipse ibi dicit q sicut sentētia hꝫ executionē, ita instrumētū guarētigie hoc ēt sequitur Cy. in. l. vna. de cōfes. Bar. tangit in. l. proinde. in fi. ad. l. aquil. in. l. j. de eden. in. l. j. in. sol. ⁊ in. l. ij. C. de sen. que sine cer. q̄t. beneficiū ergo executiōis traditū guarētigie non est de iure cōi, sed de iure statutario. Jtē premitte q nō est bñficiū qd de necessitate tradaꝫ illi instrumento ex quo natū est, sed pōt ēt sine illo beneficio in exercitiū alias iudiciū deduci. l. intra dies cū ibi no. ff. de re iudic. ⁊ in. c. fi. de iudi. Res. n. iudicata habens executionē a re cōi per no. in. l. a diuo pio. per totum, ⁊. C. de execu. rei iud. potest p viā actionis ēt in iudicium deduci, lꝫ possit per officiū iudicis ēt intentari. C. de arbi. l. cum antea. C. d reb. credi. l. actori. l. miles. §. iudicati. ff. de re iudic. cum not. per Bar. in. d. l. intra dies. Sic ergo est in instrumento guarētigie ⁊ laudo vt ēt pꝫ ex no. in. l. plane. per Bar. ff. qd cum fal. tu. auto. vbi pꝫ per prescriptionem remanere ipsū ius ordinarie agendi. Premitto ēt qd donec illud instrumentū fuerit executioni mandatū non dicitur facta executio, vt habeꝫ plene ⁊ not. per Bar. in. l. is qui. ff. quib. ex cau. ma. Ex his infertur qd cū res reducta sit ad casum a quo non pōt incipere ⁊ simus in re nō perfecta vitiatur ipse ꝯtus, vt. l. qz in eum. ff. ad leg. aquil. ⁊ de fideius. l. vranius. ⁊ p Cy. ⁊ Bar. in. l. pluribus. §. si placeat. de ver. obli. Pro qua decisione facit qd in his que respiciūt ordinē iudicij inspicitur iudicij locus, vt habetur in. l. j. C. quē. te. ap. ⁊ plene per doc. in. l. cūctos populos. de sum. tri. ergo ⁊ tempus iudicij. argumen. l. vinū. si certum pe. ⁊. ff. de trit. l. in hac. Ex hoc satis colligiꝫ ex no. p Bar. in extrauag. q sint rebelles. sup verbo, rebellādo. Si aūt executio fuisset añ bannū facta ēt sm qd Bar. intelligit factā esse in. d. l. is q nullatenus. pp bannū vitiaretur, vt. d. §. ⁊ si placeat. Jtē si instrumentum esset factū taliter qd valeret de iure statutario, ⁊ non de iure cōi non vitiaretur ex banno superueniēti, qz iam perfectū erat, ⁊ qz quo ad solennitates actus inspicitur tempus ipsius actus ꝯfecti sicut locus, vt in iuribus

ribus predictis, sicut etiam in fi. no. per Bal. in. d. l. cunctos populos. iuxta fi. du3 tractat de solennitate pbatoria ipsius actus. l3 autem in predictis ipse bannitus perdat beneficiū statutorum, non tamen idem debet esse in herede. de quo dicam .j. in vltimo tempore. parte. ij. q. xv.

¶ Rubrica de his que per alios fiunt in preiudicium bannitorum.

Superest expedita prima parte huius secundi tēporis, vt ad secundā pueniat que vt ex diuisione in prin. huius tēporis posita p3. tractare debet de his que per alios fiunt in preiudiciū bannitorū. 7 vt ordine premisso procedat. Premitto primo rubricas siue titulos questionū que in hac parte examinare continget.

SVMMARIVM

1 An subscipiens rē bānito possit ab eo ad restitutionē rei quenirí.
2 An valeat statutum q excludit bannitum etiam a defensione.
3 Si bannitus non potest opponere exceptionē prescriptiōis, an illam possit eius fideiussor opponere.
4 An correus debendi conuentus a creditore post terminum prescriptio. repellat ab excipiendo de prescriptione ex eo qd intra terminum prescriptionis bannitus fuit eius cōreus. Et sic sit interrupta prescriptio etiam contra non bannitum. Et si in hac examinat an valeat statutum minuens tēpus prescriptionis 7 materiam. l. fi. C. de duo. reis.
5 An si agatur 3 bannitū q non pōt se defēdere 7 taliter q ex narratis apparet prescriptionem esse decursam iudex a seipso possit de prescriptione obijcere 7 agentem repellere, 7 in hac latissime examinatur virtus prescriptionis.
6 An stante dicto statuto bannitus agens 3 bannitum possit 3 exceptionem quod non debeat audiri replicare quod ille non potest excipere.
7 An stante statuto quod bannitus possit impune offendi, possit impune occidi.
8 An bānitus nondū registratus dū registrabat potuerit offēdi dictante statuto bannitum 7 registratum posse impune offendi.
9 Si fuit registratus 7 fuit sumptum bannum legitime deinde casualiter registrum fuit cōbustum, an possit impune offendi ostē so sumpto.
20 An bannitus qui potest impune occidi possit occidi impune a filio vasallo, seruo, vel liberto.
21 An occidens bānitū auctoritate statuti peccet in foro cō sciētie.
22 An excusetur occidens bannitum ad instātiam inimicorum eius et pro pecunia.
23 Quid iuris si volens occidere bannitum intrauit per muros ciuitatis 7 eum occidit.
24 Si accusatur occidens bannitū an possit per procuratorē opponere quod occidens erat bannitus.
25 An bannitus possit impune occidi pendente securitate sibi data libere veniēdi 7c. Et i ea plene tractat d materia securitatis.
26 An bannitus qui pendente securitate non potest offendi pdat illud bñficiū si cōmittit graue maleficiū 7 sic possit ipune occidi.
27 Si cauetur statuto q capiens bannitum habeat centum a cōi, an debeat hre si ille captus habeat securitatem.
28 An premium quod datur capienti bannitum debeat diuidi inter eum 7 fiscum.
29 An capiens bannitum debeat habere expensas quas fecit in capiendo.
20 Si sunt plures capientes bannitum an debeatur vnicu3 premiū inter omnes an plura.
21 Stante statuto q dat quinquaginta capienti bānitū in pecunia et centū capienti bānitū in persona, bānitus in mille, que si non soluerit intra mēsem intelligebat bannitus in psona, fuit intra mēse3 captus 7 psentatus, deinde elapsus ē mēsis 7 nō soluit. Queritur quod premium debeatur capienti.
22 An potestas qui ignoranter cepit exbānitū debeat habere pmium quod datur bannitum capienti.
23 Uno statuto cauetur q capiens exbannitū habeat centum, alio statuto cauetur q homines de villa teneant trahere ad rumorē, 7 capere malefactores 7 exbānitos. Quidā iuit ad capiendū Titiū sciēs eū bannitū, 7 cum Titius fugeret eleuauit rumorē pp q homines de villa insecuti sunt eum, 7 illū ceperūt queritur an alicui premium debeatur.
24 Stante eodem statuto Titius sciens Gaium bannitum ignorās tñ statutum cepit Gaium 7 potestati presentauit, queritur an debeat habere premium.
25 An sit necesse probare quod occidens bannitum sciebat illum esse bannitum.
26 An occidens vnū quē credebat esse Titiu3 Joannis bannitū, 7 erat alius homo excuset pp statutū vel non 7 qualiter puniat.
27 An vniuersitate bānita quilibet de vniuersitate offendi possit.
28 An liceat occidere bannitum captum a familia potestatis.
29 An priuatus acpiens bannitum in alterius territorio premietur virtute vnius statuti, an vero puniat virtute alterius statuti.
30 Quid in officiali capiente bannitū extra territoriū, an possit executionē facere, an vero teneatur eum relaxare.
31 Quid si talis bannitus indebite captus a priuato vel a familia in manibus capientis occidatur.
32 An quis possit occidere bannitū in manibus priuati qui eum licite ceperat virtute statuti eum premiantis.
33 An captus in confinio territorij duarum ciuitatum, ita q dubiū sit in quo territorio captus sit, poterit iuste capi vel non siue a priuato siue ab officiali.
34 An contra bannitum licite captum possit fieri executio sine nouo processu.
35 Quid si vno statuto cauet q anteq̄ bānū detur debeat quis citari certo mō. alio statuto vel eodē in fi. cauetur qd bāniti p homicidio capti, statim fiat executio, ēt si solennitas statuti non sit seruata, an non facta citatione dicto mō debeat bānū executioni mandari.
36 An bannitus ex vna ciuitate captus in alia illa confederata possit sibi iustificari fm tenorem banni.
37 An iudex laicus debeat tractare tanq̄ bannitum laicum bannitum ab episcopo.
38 An retinens bānitum in priuato carcere excusetur a pena virtute statuti permittentis offendi bannitum.
39 An statutū predictū qd permittit occidi bannitū habeat locum in femina bannita.
40 Si cauetur statuto q viri bānitarū debeāt expelli de ciuitate an econtrario vxor banniti sit expellenda.
41 Cauetur statuto qd familia banniti expellatur de ciuitate an sit expellenda vxor.
42 An statutū disponens qd filij bannitorū expellantur de ciuitate comprehendat filias.
43 An stante tali statuto comprehendantur non legitimi.
44 An tale statutū locū habeat in filijs matris bannite.
45 An interficiens bannitā pregnantem sit excusatus virtute statuti permittentis occidi bannitum.
46 An cōmittens adulteriū vel stuprum cum bannita per vim veniat puniendus 7 quid si voluntarie.
47 An in vxorē banniti non bānitā possit virtute dicti statuti licite cōmitti adulterium, 7 sic non possit accusari vel inquiri.
48 An repertus cum armis prohibitis reddiens ab occidēdo bānitum puniat virtute statuti prohibentis talia arma portari.
49 An volens occidere bannitū possit bannito aliter euadere non valente impune occidi.
50 An bannitus p homicidio pp q insurrexit rumor in ciuitate 3 honores 7 statum ciuitatis possit offendi virtute statuti acrius permittentis offendi bannitum qui fecit contra honores 7 statum ciuitatis q̄ alios bannitos.
51 Dictante statuto qd bannitus pro amputatione membri possit occidi. An bānitus p amputatione digiti comprehēdat in dicto statuto, 7 ibi de alijs membris. 7 de membro arido.
52 Quando quis dicatur bannitus pro cicatrice vt sic statutum de eo loquens verificetur.
53 Quando quis dicat bannitus pro percussione sanguinolenta.
54 An bannitus pro eo qd insultauit 7 percussit possit offendi tāq̄ bannitus pro insultu 7 etiam pro percussione. Et examinatur an insultus confundatur in percussione.
55 An bannitus predictus possit impune in rebus offendi, puta si comburitur eius domus.
56 An Bononiensis occidēs Florentie bannitū de Florētia, possit p tali occisione Bononie conueniri, 7 in ea etiam examinari.
57 Quod vbicunq̄ offenditur bannitus de Florentia offendens nō potest Florentie conueniri.
58 An Bononiensis occidens in ecclesia cōmitatus Florētie florētinū bannitū de Florentia possit puniri Bononie, ac si illum occidisset extra territorium Florentinum.

59 An citatus in causa ciuili non comparens, & propter inobedientiã cõdemnatur & bannitus fisco, dicatur bannitur pro maleficio vt sic in eo locũ habeant statuta predicta & possit offendi, & ibi inseritur quid iuris si iudex in tali banno adiecit quod possit impune offendi.

60 An condemnatus in contumaciam pro crimine dicatur pro maleficio bannitus.

61 An bannitus in ere & persona captus a iudice possit decapitari.

62 Si quis fuit simpliciter bãnitus in amputatione membri, de quo membro intelligatur.

63 Quid iuris si fuit simpliciter positus in banno.

64 An bannitus captus post .xxx. annos a die lati banni possit tradi executioni.

65 Stante statuto q̃ dãna data a bannitis debeant emendari p vicinos, vel proximiorem cõmunitatem, vel villam cuius dicatur vicinus. & que villa dicatur proximior.

66 Bãnitus fuit quis in mille quas si soluere non poterit intelligatur bannitus in personã. Queritur. qñ dicatur nõ posse soluere, & in ea de significatu verbi potest, & de natura termini cuiusq̃, multum plene tractabitur.

¶ Secunda pars secundi temporis.

1 Primo igitur quero † Titius abstulit rẽ aliquam bannito stante statuto q̃ bannitus non audiatur, an possit a bannito ad restitutionem illius rei conueniri, & videtur q̃ sic, nam & relegatus bona sua retinet. ff. de interdi. & rele. l. j. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. ij. in fi. sic & bãnitus qñ non publicantur, ergo videtur q̃ agere possit. Facit ad hoc. ff. de bo. poss. l. edicto §. rei capitalis. C. si pen. ap. mors inter. l. ij. pro hoc q2 appellatione bonorum continentur iura. l. bonorum. & l. subsignatum. §. bona. de verbo. signifi. Si ergo retinet bona, ergo & iura. & sic actiones, & per consequens earum exercitiũ, alias frustratoria esse iuris illius reseruatio siue retentio. Sed contrarium est verum ad instar excommunicati qui agere non potest. de offic. ordi. c. ij. de iudi. c. intelleximus. Quod quidam dixerunt esse verum etiam de iure cõi circunscripto statuto predicto de quo tangam .j. hac eadem parte. q. lv. quod ego non credo per rõnes predictas. & per tex. in. l. si tibi. §. is cuius. ff. man. Statutũ ergo est illud quod l3 non tollat actionem, tñ tollit illius exercitium, & si dicit quod non audiatur quousq̃ fuerit in banno clarum est quid iuris. Si vero dicit indistincte dicam .j. in. iij. tem. parte. ij. q. viij. Sed & si sit aliud statutum quod dicat bannitum predictum posse a quocunq̃ offendi impune, res clara est quo casu quid iuris sit dicã .j. in. iij. parte huius tẽporis dum tractabo an de tali subtractione iudex possit inquirere. q. j.

2 Secundo quia dictum † est .s. parte pri. q. lxij. q̃ statutum simpliciter denegans audientiam nõ excludit defensionẽ. Quero si in statuto dicatur q̃ non audiatur in aliquo suo iure et defendẽdo, an valeat tale statutũ, & videtur q̃ non, q2 leges debent esse iuste. l. ij. ff. de leg. sed iniustũ est, q̃ qs non possit se defendere. l. vt vim. de iusti. & iu. Preterea defensio est de iure naturali. l. j. §. cũ arietes. ff. si qua. pau. fe. di. qd ius tolli non potest. d. l. vt vim. & no. in. l. pactũ. ff. de pac. in gl. ma. & est tex. in cle. pastoralis. de re iudic. In contrariũ q̃ imo valeat & tolli possit vr̃ pbari, primo q2 cõtumacia põt audientia denegari. l. sed & si per pretorem. §. sed & si duz. ff. qui. ex cau. ma. & ratione cõtumacie clauditur reo iudicij aditus. C. de iudi. l. sanci. C. de iure fisci. l. defensionis facultas. li. x. hinc est q̃ ille q fuit contumax in se defendendo non audit post terminum. in. l. vlti. ff. de fer. & ita t3 Cyn. in. l. fi. ff. de custo. reo. & ideo cũ bannũ detur pp cõtumaciã videt valere statutũ. & sic aliud est in bannito q̃ in excõicato. Nec mirum quia deteriori loco sunt banniti q possunt impune offendi. Barto. in hoc ar. in. l. cum mulier. sol. mat. tenuit primã partẽ distinguendo q̃ quedã est defẽsio voluntaria, vt qñ quis vult cõparere ad defendendũ aliquẽ, & illa põt tolli p statutũ. Quedam est defensio necessaria, vt qñ qs ad iudiciũ citatur, ista non põt tolli allegat no. per Inn. in. c. cũ inter. de excep. & idem dicit in. l. facultas. ibi tñ limitat predicta vera in defensione iuris. In defensione vero facti dicit valere statutũ, de qua facti defensione dicã .j. hac eadem parte. q. xlix. dum tractabo an bannitus offensus possit se defendere. Sed Bal. in. d. l. cũ mulier. cõcludit q̃ quedã est defẽsio in qua bannitus nihil ponit sed simpliciter negat, & ista nõ potest auferri. C. de eden. l. qui accusare. Quinimmo nec de iure intelligitur q2 non est ppria defẽsio. l. si quidẽ. C. de excep. & ibi p eũ, quedã est in qua aliqd ponit ad merã defensionẽ, & tunc aut talis exceptio est de iure gentiũ vt si excipiat se fecisse ad suã defensionem, & talis exceptio non põt respui. l. vt vim. de iusti. & iu. Si vero exceptio oritur de iure ciuili, vt exceptio prescrip. rei iu. & si. Et tunc stante tali statuto bannitus non d3 audiri. q2 ciuilis ratio ciuilia iura tollere põt, naturalia non. vt in. §. sed naturalia iura. in sti. de iu. na. gen. & ciui. & in. §. eas. ff. de capi. dimi. Quãq̃ id q̃ ponit non tendit ad merã defensionẽ, sed ad ipugnationẽ. & ista potest tolli p statutũ. l. qm̃ Alexandrũ. C. de adult. & l. seruos. C. de accu. Simile in doloso cui non datur bñficiũ cessionis, sed bñ datur beneficiũ diuisionis, q2 tendit mere ad defensionẽ. l. j. §. nunc tractemus. ff. de tute. & rõ. distrahẽ. equidẽ hec verba pulchra sunt sed credo indistincte valere tale statutũ p. l. oẽs populi. non obst. q̃ defensio sit de iure naturali, q2 verum est, & l3 sine iusta causa tolli non possit, vt in iuribus .s. allega. tñ ex causa tolli põt. C. de bo. dam. p totũ, & ita firmat Inno. in. c. que in eccle. de constit. & sentit gl. in. l. j. ff. de consti. prin. nec video rõnẽ diuersitatis inter defensionẽ facti & iuris cum defensio iuris sit minoris preiudicij q̃ facti, vt. l. in seruorum. de pe. & tñ defensio facti tolli põt ex causa s3 Bar. in. l. facultas. p. l. j. & ij. C. qñ li. sine indi. vin. ex quo sequitur q̃ non procedat illud quod Bal. dicit per. l. vt vim. dicã tñ vbi .s. remisi. Siue ergo sit defensio iuris, siue facti que tollitur per statutum cum ex causa iusta fiat. s. in penam mulieri & inobedientie per talẽ statutum sublata est ipsi bannito Illud aũt qd dixit Bal. defensionẽ consistentẽ in mera negatiõe non tolli verum puto. q2 cum proceditur contra eum & citatur vt litem contestetur, illa autem fit negando aut confitendo, vt. l. ij. C. de iur. calum. imo regulariter negando, & sic cũ habilis fiat ex tenore ipsius citationis, que est vt veniat ad se excusandũ presertim in criminalibus, a dicte citationis auctoritate decipi non debet. l. secunda. C. de his qui ve. eta. & idem quod Bald. tenuerat Jaco. but. in. l. vbi pactum. C. de transact. & Alberic. vbi .s. q. xl. repetam aliqua circa hoc .j. in. q. v.

3 Tertio quero bannitus † erat debitor Titij & fideiussorem dederat, creditor differt petere tanto tempore quod lapsa est prescriptio, si agit contra bannitum stante supradicto statuto bannitus non poterit excipere per not .s. proxi. q. & in. d. l. vbi pactum agit contra fideiussorez. poterit ne fideiussor de prescriptione opponere & hanc questio. disputauit Jac. de are. vt refert Bal. in. l. cum mulier. sol. mat. & ibi sic loquitur. Primo videtur q̃ fideiussor nõ possit opponere. l. iij. §. si is pro quo. ff. quod quisq̃ iu. vbi principali excluso a potentia excipiendi pp impetra. iniqui iuris a se factam, excluditur etiaz fideiussor, dicit contrarium fuisse determinatum per Jaco. de are. predictum. In hac. n. exceptione, & omni alia quã non potest opponere reus opponit, fideiussor etiam nascentẽ ex persona rei, quia fideiussor non habet causam detractiuam. & ideo dolus principalis ei non ob. l. apud celsum. §. de auctoris. de do. exceptio. Ites sicut exceptio personalis que iuuat non transit ad fideiussorem. vt. l. nisi de pac. ita contra odium personale transire non debet. l. j. de consti. prin. & sic non capit per capacem. l. si is qui duos. de libe. leg. Ad. §. si is pro quo. respondet q̃ ibi dolus nascentẽ exceptionem reddebat inualidam, hic vero reddebat inhabilem personam excipientis, & sic concludebat q̃ interdum est vitium in materia propter personã: primo casu vitium est reale, secundo psonale. Interdum est vitium personale pp personã & locum quod dictum est .s. ¶ In hac questione considerandum arbitror quod si ante bannũ decursa erat prescriptio, decisio predicta vera sit. Non. n. potuit principalis ex facto suo auferre fideiussori exceptionẽ iã quesitã. l. fi. ff. de pac. quod forte verũ est nisi probaretur fideiussorẽ delicto consensisse vel fuisse participem ibi, & in. d. §. si is pro quo. q̃ intelligo si fundaret suam exceptionez ex persona rei vt ibi alias non vt statim dicam. Si vero pscriptio est decursa post ban num cõsideranda sunt plura. Primũ an prescriptio dicatur decursa ex forma statuti qd abbreuiet iuris cõis prescriptionẽ, puto q2 reducit trigennalem ad decennalẽ vel quinquẽnalem. de quo dicam statim in seq. q. Et hoc casu q2 vt dictum est .s. parte proxima. q. v. Banniti perdunt beneficia statutorũ sue ciuitatis. considerari oportet q̃ contra eum est interrupta sicut contra fideiussorem. Quam. q. formauit Jo. an. in addi. Spec. super rubrica de fideiuss. in fi. & ibi videtur cõcludere q̃ sic, dũ dicit tenẽdũ q̃ habet in. l. fina. C. de du. re. que vult q̃ interruptio facta contra vnum ex duobus reis prosit contra alium. Sed id non est verum q2 prescriptio interrupta contra principalem non interrũpit contra fideiussorem. Tex. est bm vnam lect. in. l. cũ quis. §. si qs pro reo. ff.

reo.ff.de solu.ꝛ ibi per Bar.ꝛ ꝑ Cy.in.d.l.fi.ꝫ gl.ꝯrium dixerit ꝛ non bñ in.l.j.§.fi.ff.de eo ꝑ quē fa.erit.ꝛ in.l.fideiussor.§.fin.ff. man. Isto ergo casu ꝫ principalis sit bannitus ꝛ per eum non sit actioni prescriptū,tñ erit prescriptū per fideiussorem. In eo enī remanet illesa dispositio statuti loquentis de debitore,qꝛ eius appellatione cōtinentur ꝓm no ꝑ Bar.in.l.j.fi cer.pe. Nec ꝓdesse pōt hic cursus prescriptionis ipsi principali etiam si ei audientia de defensiōe restitueret̃,puta qꝛ solueret si dicimus , vt.s.quo ad eum fuisse interruptā prescriptionem . de quo dicetur in seq. q.vel ēt si rebanniretur.ff.de pac.l.fideiussores.ꝛ.d.§.si quis pro reo. Si vero prescriptio est decursa post bannū de iure cōmuni tunc pōt habere locum opi. Jac.de qua dictū est. Cū.n.ille bānitus notorie sit absens exceptio ordinis a fideiussore non potest opponi.l.fi.si cer.peta. ꝛ in.l.decē.de verb .obli.ꝛ.C.de fideius. auc.presente.ꝛ sic necesse est deuenire ad exceptionē prescriptionis.ꝛ sic vera est decisio ꝓdicta. Opponit.n.fideiussor exceptionem prescriptionis ex persona sua non ex persona principalis bāniti.ꝛ ideo non pōt ꝯ ipsū ex illius persona aliquid replicari qḋ secus est in.d.§.si is pro quo. Ibi enim opponebat fideiussor exceptionē ex persona ipsius principalis. Et ideo si post bannum fuisset quesita exceptio ipsi bannito puta pacti de non petendo, ꝛ ex eius persona transisset in fideiussorem ꝓm ea que habentur in.l.ij.de excep.forte non posset illam opponere fideiussor, qꝛ nata fuit cū illo obstaculo replicationis audiende denegate etiam in defendendo.ꝛ sic cū illa qualitate transiuit in fideiussorem , vt d.§.si is ꝑ quo.sicut dicimus in exceptiōe cōpensationis que opponitur ꝯ procuratorem in rem suam ꝓm verā decisionē doc.in. l.eius.C.de compen.ꝛ in.l.si quis in rem.ff.de procu.ꝛ Dyn.in regula,si quis in ius.lib.vj.

4 Sꝫ iuxta predicta,quarto queritur † quid in ꝯreo bāniti. Statuto ponente cauetur ꝙ cuilibet debito ꝓscribat̃ spatio quinqꝫ annorū. pendente quinquēnio vnus ex correis debendi ꝑꝑ suū delictum est bannitus.lapso quinquēnio agit creditor ꝯ aliū non bannitū, opponit reus cōuentionem de prescriptione statutaria , replicat creditor qḋ ꝑꝑ bannū illa fuit interrupta in correo .qꝛ ꝑdidit bñficiū statuti,ergo intelligitur interrupta ꝯ alium correū ꝑ.l.fi.C. de duo.reis. Hec questio hꝫ duos articulos. Unus ē an valeat tale statutum. Alius est posito ꝙ valeat, de qua interruptione loquatur.l.fi.preallleg. Circa primū qꝛ parū habetur in voluminibus,liber sub breuitate referri sententiā Bal. qui hunc articulum disputauit ꝛ incipit questio. Statuto caueť ꝙ̄ fenerator ꝛc. ꝛ ibi primo arguit ꝙ non valeat statutum, dicitur quedam sententia siue decretum.C.de legi.l.fi.ff.quod cuiusqꝫ vni.no.l.item eorum.§.si decuriones.ꝛ de decre.ab or.fa.l.ambitiosa. Sed sententia continens ne quis soluat quod dꝫ non valet , qꝛ in se habet vitiū intolerabile.ff.de excu.tut.l.qui testamento,ergo idem in statuto. Secundo statutū non potest facere ꝙ malefidei possessor prescribat in malefidei possessore .de regu.iur.li.vj. Sed ꝗ recipit mutuū vel aliter se fecit debitorem scit se debere , ergo est malefidei sicut ille qui ꝫ reliqua ex administratione.ff.de nego.gest.l.pomponius.la.ij.antepe.respōso.ꝛ.ff.man.l.dolus.er go nō ꝓscribit. Tertio ꝓbat̃ ex mutuo naturali,naturalis oritur obligatio, sed naturalis obligatio non pōt tolli ꝑ statutum cū sit de iure ciui.ꝛ illa de iure naturali.insti.de iur.natur.gen.ꝛ ciui. §.sed naturalia.ff.quod quisqꝫ iur.l.iij.§.penul. de neg.gesto.l. at ꝗ natura.in prin.ꝛ idē in oī ꝯtrū ꝗ fit ex consensu.l.j.de paci. ꝛ de reg.iur.l.cū amplius.§.is natura dꝫ. Si ergo est naturalis obligatio,ergo non soluens peccat , ergo non dꝫ valere statutum cū inducat peccatum, perfidiam ꝛ malā fidē,ꝙ patet per suū ꝯtrium.ff.man.l.si fideiussor.§.fi.ꝛ depo.l.bonafides. Quarto dispositio prescriptiōis ideo valet qꝛ cōtinet iustitiā positiuā vt no. ff.de postulā.l.j.§.pueritiā. Sed istud statutum videtur ꝯtinere apertam iniquitatē,ꝛ nullā hꝫ causam.ergo non valet.de consti tu.c.que in ecclesiarum.l.fi.C.si ꝯ ius vel vti.pub.ꝛ ibi ꝑ Cy.ꝑ Hostien.ꝛ Jo.an.in.c.cū ꝑ.tabellio.de fide instru.ꝛ ideo ꝯ excipientē ex tali statuto dꝫ obstare replicatio doli.ff.de doli excep tio.l.j.in fine. Quinto statuta auferētia ius ꝛ actionem alteri.ex nulla iuxta causa non valent, qꝛ sunt ꝯ iustitiam naturalem. Certum.n.est illam iustitiam naturaleꝫ debere seruari.ff.de excu.tuto.l.scire oportet.§.sufficit.ꝛ ad eaꝫ tanqꝫ ad legem nature recurri dꝫ vt ibi patet.ꝛ confirmat qꝛ non tenet scriptum principalis. C.de ꝑ.impe.offe.l.quoties. ergo nec statutū inferioris,ꝛ ita videtur tenere Bar.in.l.os populi.in.iij.q. ꝑn.circa ꝑn. Ad partem vero contrariam arguit lex ratione more potest moroso audientiam denegare.C. de indic.l.sancimus. Item potest cōfingere tempus ad agendū.ꝛ sine dubio valet , qꝛ si id potest iudex.C. ꝗ accu.non pos.l.si ea.ff.de accu.l.cum in tua.ff.ꝗ sa.co.l.de die. ꝓm Jaco.bu.ibi,ergo multofortius ipsa lex.nam assignatio termini ad agendū mouet creditorē vt agatur intra terminū sicut terminus assignatus ad soluendū monet debitorem, vt soluat intra terminum.C.de ꝯ.ꝛ com.stipu.l.magnaꝫ. Per lapsum ergo termini peremptorij,qꝛ oē terminus a lege prefixus est peremptorius preclusa est agendi copia.ff.de excu.tu.l.scire oportet.§.cōsequens. Unde si statutum diceret,monemus oēs creditores qḋ agant intra quinqueniū scientes qḋ decetero non audirentur, valeret statutū. Ita ergo valeat si simpliciter dicit ꝙ post qnquēnium non audiant̃, qꝛ terminus includit monitioneꝫ. Facit quod no. Inno.extra de preben.c.extirpande. Nec potest ob hoc ecclesia audiri,cuꝫ debeat seruare inter laicos eorū statuta no.ff.de post.l.ex ea. Preterea ꝗ ꝯ se prescribi patitur renūtiare videť. ff.de nego.gest.l.si ego.de dam.infec.l.pretor.in prin.C.de prescri.long.tempo.auc.malefidei. Secundo idē sic probat̃. Sicut ius cōe se hꝫ generaliter , ita se hꝫ ius municipale localiter.vt.l. oēs populi.ꝛ.l.de quibus. Sꝫ ius cōe inuenit prescrip.ꝛ valet ēt si ratio reddi non possit.vt in.l.nō omniū.ff.de legi. Immo adeo valet vt ꝓm quosdam actionem tollit ipso iure,vel saltem tollere possit si velit.C.de prescrip.tri.anno.l.oēs.ꝛ.l.sicut.ꝛ etiam possit tollere naturalem obligationē si velit sicut ꝛ dominiū.ff.rem rat.habe.l.fi. Tertio statutū hꝫ vim pacti.vt not.ff.de legi.l.sed in ea. ꝛ.C.de decre.decur.super rub.ff.de pac.l.non impossibile. ꝛ de reg.iur.l.nec ex pretorio.sed per actum potest prefigi meta agendi,ergo ꝛc. Accedit.ff.de verb.obli.l.obligationum fere.§. placet.de solu.l.cum mihi decem.ꝛ quod no.de leg.j.l.nemo potest Quarto statutum disponit respectu iudicij quod pꝫ dum dicit,non audiatur.ff.de procur.l.mutus.§.pena. Dia autem iudicia sunt de iure ciui.vt no.institu.de obli.in prin.ergo.ꝛc. Ex ꝑdictis ꝫ hanc partē quod valet statutū ,ꝛ ibi tractat multa notabilia in materia.c.nouit.de iud.circa debitum prescriptū que si libet ibi vide,hic vero non infero qꝛ non faciunt ad materiam nostram. In fine autem rñdet ad argumenta facta in ꝯrīū hoc mō qꝛ primo non obst.prima ratio,qꝛ plus potest statutum ꝙ̄ sententia simplex,vt not.in.l.j.§.pen.ff.de fer. Non obst. ꝓm argumentum,qꝛ debitor non dicitur in dolo cum possideat quod suū est. l.ij.§.appellata.si cert. peta.ꝛ no.de immu. eccle.c.qꝛ plerīqꝫ. Item qꝛ prescriptio fingit retro ꝛ omnia purgat.C.de vsu.l.eos. in prin.ꝛ dicit Barto.dixisse qḋ non requiritur bona fides , nisi vbi requiritur possessio prescribentis de vsuca.l.sequit̃.§.si viā. ꝙ sibi dicit nō placere,in quo nō insto qꝛ extra propositū,ꝛ qꝛ ēt ipse Bal.sibiipsi ꝯdicit. Non obst.tertiū qꝛ fatendū quod nō tollitur naturalis,sed effectus eius eliditur.ff.de compēsa.l.que cunqꝫ. Non ob.quartum,qꝛ statutum hoc non debet dici iniquū cum in se habeat causaꝫ motiuam que solet probari ex proemio. ff.ad mace.l.j.§.fi.de heredi.insti. per Bar.in.l.ambitiosa.nō obst.quintum arg.qꝛ non est ꝯ iustitiam naturalem. Et ideo certum est quod statutum in suis beneficijs que adinuenit post prescriptioneꝫ prefingere ēt pupillis ꝛ ecclesijs,extra de testib.c.cōstitutus. Ualet ergo statutū predictum,quod etiam tenuit idem Bal.in.d.§.pueritiā.ꝛ in.d.c.si quis per triginta.si de feu.fue. controuer.ꝛ prescriptionem inducit ēt si per alia verba loqueretur,puta qꝛ diceret.lapso quinquēnio creditor nō auditur , vt ibidem,scꝫ in predicta qōne concludit.allegat.l.properandum C. de iudic.iuncta.l.mariti lenociniū.§.quinquēniū .ꝛ.l.miles.§. lx.ꝛ.l.si maritus.§.ꝓscriptio.ff.de adult.C.de inoffi.testar.l.si qs filium.§.fi.cū si.ꝛ istud est verius ꝙ̄ id qḋ dixit Bart.in.l.oēs popeli.vt patet ex predictis. ¶ Et ideo restat ꝓm dubiū in quo videtur dicendum qḋ correus illam exceptionē non possit opponere. Interruptio.n.facta est in persona correi banniti.ergo iuuat creditorem ꝯ alium correū .vt.d.l.fina.C.de duo.reis.que generaliter loquitur in omni mō interruptionis. Mihi tamē videtur durum qḋ lex illa locum habeat hoc casu.nam loquitur de interruptione per.l.illaꝫ cogitatis.vt patet in fi.illius.l.ergo ad istū non extenditur.vt.l.iubemus.in fi.ad trebel. Intelligo igit̃.l.illā interruptione prescriptionis ꝓcedente per modos inductos a iure ciui.ꝛ in qua factum creditoris vel debitoris ad id principaliter ordinatum interuenerit super ipso credito , vel debito. non aūt intelligam illā habere locū in interruptione a statuto introducta simpliciter aliquo predictorum non interuenien te,ne in exorbitantibus a iure cōi fiat extensio.ff.de legi.l.quod non ꝯ. Possum etiam dicere ꝙ hoc casu non sit prescriptio interrupta,licet decursa sit,qꝛ in debitore qui non est bannitus locum habet statutum.l.j.§.si is qui nauem.ff.de exceptio.ac etiaꝫ

virtute alterius cõrei q non est bãnitus in totũ decursa dicat̃, vt
sic incapax capiat ꝑ capacẽ. l. si is q duos. ff. de lib. leg. facit. l. q
cõeʒ. ff. quemadmodum serui. amit. Licet aũt sit decursa prescri-
ptio, ⁊ possit per conreum non bannitum opponi, non tamen op
poni per bannitũ non ex defectu prescriptiõis cursus, sed ex vitio
sue persone que ad eam proponendã audiri non debet ex forma
statuti. l. qui ex libe. §. testamento. ff. de secun. tabu.

Quinto circa idem statutuʒ quero † Agit
creditor ꝯ bannitum, ⁊ proponit in libello tempus ꝯcti debiti ⁊
taliter ꝙ iudex videt prescriptionem esse decursam. An possit a
seipso agentem repellere. Dicet quis, hec questio est sopita per
Jaco. de but. ⁊ Bar. qui tenuerunt quod vbi parti non cõpetit
ius agendi, iudex ex officio non possit cognoscere. l. non soluʒ. §.
quamq̃ʒ. ff. de iniur. ⁊ in alijs iuribus de quibus. ĩ. parte. iij. huius
tẽporis. q. j. ergo econuerso vbi pars non põt excipere, non pos-
sit iudex ex officio repellere. ff. de excep. l. i. sed certe illa decisio
de qua dicam. s̃. nõ adaptatur ad propositum loquitur eniʒ in cri
minali, ac etiam quando iudex vult assumere locum actoris, ⁊ sic
impugnatoris, hic autem vult assumere locũ rei ⁊ defensoris. cui
magis fauetur. l. arrianus. de actio. ⁊ obliga. ⁊ ideo pro huius ar
ticuli decisione. Primo videndũ est an prescriptio tollat ipso iu
re actionẽ, ⁊ ex eo peruenitur ad propositam questionem. Circa
quod sciendum est ꝙ glo. in. l. si eum. ff. qui iniuriarũ. §. si qs cau.
dicit ꝙ prescriptio inducit liberationem ope exceptionis. vt ea. l.
si eũ in princ. nõ aũt ipso iure. ex qua videtur ꝙ nõ tollatur actio
sed paretur exceptio. ¶ Item gl. vbiq̃ʒ dicit ꝙ prescriptio nõ tol
lit naturalem obligationem, vt. l. at qui natura. in prin. de nego.
gest. l. si quis postquam. ff. de fideius. ⁊ eo. tit. l. vbicunq̃ʒ de solu.
l. cum quis. §. si quis pro eo. C. de prescriptio. xxx. anno. l. cũ notis
simi, in prin. ⁊. ff. rem ra. habe. l. fi. Dy. vero. in. d. l. fi. dixit qđ lʒ
non tollatur naturalis, tamẽ tollitur omnis effectus, quod sequit̃
Cy. in. l. cũ quis. de iur. ⁊ fac. igno. in. vij. q. sed Guil. de cu. in. l.
iij. §. fi. ff. qđ quisq̃ʒ iu. dicit ꝙ immo remanet naturalis cum suis
effectibus, ⁊ sic solutum repeti non possit vbi per illum text. prin
cipaliter mouetur. Guil. autem in Spe. de prescrip. §. j. versi. j.
refert opinioneʒ ⁊ nihil firmat. At Bar. in. d. l. fi. rem ra. ha. cõ
cludit ꝙ quando quis liberatur tempore ex cõuentione vt qꝛ vo-
luit esse obligatus vsq̃ʒ ad certum tp̃s ⁊ nõ vltra, ⁊ tũc tollitur na
turalis ex vi pacti. l. cũ qui ita. §. qui ita. de verbo. obliga. sed re-
manet ciuilis, sicut remanet quando per pactum expressum tolli
tur naturalis. l. si vnus. §. pactus. ff. đ pac. Q̃ñq̃ʒ qs liberatur tp̃e
qꝛ tenet̃ actione temporali, ⁊ tollitur tunc ciuilis tantum ⁊ rema-
net naturalis. d. l. at qui natura in princ. ⁊ qđ ibi not. Q̃ñq̃ʒ vero
quis tenetur actione personali perpetua licet liberat̃ prescriptio
ne. xxx. vel. xl. anno. tũc dicit liberari a ciuili ⁊ remanere natura
lem quam ius ciuile tollere non potest, vt in. §. sed naturalia tollit̃
tñ oĩs effectus ipsius obligationis. l. sicut. l. omnes. ⁊. l. cuʒ notis
simi. de prescrip. xxx. anno. Ad. l. si quis postq̃ʒ respondet vt ibi
per eum, quod etiam tenuerunt vltramont. vt refert Cyn. in. l.
fi. C. quib. ex cau. maio. Cuius membra per ordineʒ videamus. ⁊
primũ eius dictũ cõiter tenent omnes. s. ꝙ ex conuentione obliga
tus ad tp̃s post tp̃s liberatur a naturali non ciuili quod est veruʒ
nisi mora precesserit, vt ꝑ Bal. in. d. l. at qui natura, nullo. n. mõ
liberatur ille, ergo qui non est in mora post tp̃s in conuentione ap
positum tenet̃ ciuiliter tãtũ nõ naturaliter, qđ Ang. in. d. l. fi. sub
dubio forte limitabat dicens non habere locũ in stipulationibus
pretorijs per. l. si fideiussor. C. de fideius. sumpto arg. a tex. ibi qui
dicit, liberari qđ non hʒ rõnẽ. Non ob. ille tex qꝛ intelligit̃ ẞm. l.
obligationũ fere. §. plʒ de ac. ⁊ ob. s. vt liberet̃ ope exceptiõis ⁊ ꝓ
bari vr̃ tex. in. d. l. si eũ i pñ. ⁊ ꝑ gl. in. §. q iniuriarũ. Puto tñ hoc
primum membrũ non habere locum in obligato per sententiam,
puta quia iudex condemnauit Titium ad soluendũ certum quid
vsq̃ʒ ad certum tempus, hoc enim casu post illud tempus ex sen-
tentia nulla remanet obligatio. Cum. n. sñia sit actus ciuilis taci
te concludens post tempus non teneri. ff. de postulan. l. imperator
tolli debet omnis obligatio, qꝛ per illum actũ fuerat introducta.
vt in. §. pactus ne peteret. ⁊ qđ habetur in. l. iulianũ verum debi-
torem. ff. de ꝯdi. indebi. ⁊ si dicatur hoc nihil releuat, qꝛ remanet
obligatio primitiua. l. nepoti. ff. de fun. instr. l. j. C. de indi. ⁊ ibi no.
Respondet̃ ꝙ imo vtile esse põt qñ primitiua obligatio, aut non
ꝓbatur, aut non probari potest, vt qꝛ testes mortui sunt ⁊ perdite
sunt depositiones antique. Concluditur ergo circa hoc ꝙ prescri
ptio conuentionalis non precedente mora tollit naturalẽ obliga
tionẽ remanente ciuili, secus si precedat mora, puta qꝛ promisi ti
bi dare stichum volẽs teneri vsq̃ʒ ad pascha. si enim ante pascha
fui in mora sine dubio adueniente pascha non liberor iure aliquo
sicut nec liberarer morte. l. si ex legati causa. ⁊. l. quod te si certuʒ
pet. obligatus autem ex sententia vsq̃ʒ ad tempus finito tempore
penitus liberatur, ⁊ ideo in primo casu non tollit̃ actio ipso iure
qꝛ potest cum ciuili remanere, vt habet̃ in. d. §. pactus ne peteret
in secundo sic vt habetur in. d. l. iulianus. Circa secundum quan
do quis tenetur actione de sui natura tẽporali qđ est vbicũq̃ʒ lex
adinueniens actionem illi actioni tempus ponit ꝯmuniter tenet̃
qđ dixit Bar. s. ꝙ remaneat naturalis ⁊ tollat̃ ciuilis, vt. d. l. at
qui natura. lʒ Bal. in. l. oẽs. de prescrip. xxx. anno. tenuerit idem
qđ in seq. membro qđ lege nõ probat. ⁊ responsio quam ibi facit
ad. l. at qui natura. nihil valet vt ibi patet, ⁊ ideo referre nõ curo
Credo tamẽ in hoc secundo dicendũ, ꝙ aut illa actio inuenit̃ a le
ge propter contractũ vt redhibitoria ⁊ quanto minoris, ⁊ vera sit
decisio predicta ꝙ remaneat naturalis, inest enim tunc ipsa natu
ralis procedens a ꝯsensu partium qꝛ contrahendo partes viden
tur velle se subijcere illius contractus dispositioni etiam extra id
qđ expresse agunt. l. si is qui. ff. ꝯmo. ⁊ de eo qđ cer. lo. l. in bone fi
dei. ⁊ insti. de obli. que ex con. §. j. quam naturalem ius ciuile nõ
tollit. ⁊ isto casu verum sit remanere actionẽ sed obstare exceptio
nem per. d. l. si euʒ in prin. ⁊ qđ no. gl. in. d. §. qui iniuriarũ. Aut
datur a lege propter delictũ, ⁊ tunc finito tempore quo illa actio
durat ipso iure liberatur ⁊ actio tollitur, probatur in actione iniu
riarum in. l. si non conuitij in fi. de iniur. vbi tex. dicit finito anno
conueniri non potes, que verba ẞm omnes important effectũ sui
ipso iure. l. de his. ⁊ ibi ꝑ Bar. ff. de transac. per Jo. an. in regu.
j. lib. vj. ⁊ ita intelligo quod dixit Bal. in. d. l. at qui natura. scʒ
odiosam actionem temporalem tolli ipso iure. ⁊ allegat tex. in. l.
vnus. §. sed si ante. ff. de iniur. licet ibi Ang. dicat qđ tollatur ope
exceptionis per. §. placet quid debet intelligi. vt dixi. s̃. ⁊ adde q
dixi. s̃. parte. j. huius temporis. q. xj. ⁊ hoc de secundo. Quo autẽ
ad tertiũ, scʒ quando actio est sui natura perpetua. vt. l. ij. de ꝯsti.
pecu. ⁊ prescribitur ei per spatium. xxx. vel. xl. anno. per. ll. sicut
cum notissimi. ⁊ oẽs. Credo verum esse qđ dixit Bar. s. ꝙ tollat̃
omnis effectus illius naturalis q̃ remanet, lʒ Ange. in. d. l. fi. te-
nuerit opi. Guil. impropriãs tex. in dictis iuribus. s. vt dũ dicit
sit plenissima munitione securus intelligatur. s. ope exceptionis,
qđ non est bñ dictuʒ, illa enim est plena securitas non plenissima
sicut in simili dicimus in. l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. ⁊
. C. si aduer. solu. l. j. sicut ergo solutione cui similis est prescriptio
tollit̃ actio, vt insti. qui. mo. tol. obliga. §. j. ita ⁊ hac prescriptiõe
tollat̃. Nec obst. d. l. si eum. in prin. ⁊ alia iura digestorũ, que vñr
velle ꝙ nunq̃ʒ tp̃e tollatur actio ipso iure, qꝛ in hac prescriptione
non loquuntur. Talis enim prescriptio illis temporibus fuit in-
cognita vt. ff. qb. ex cau. maio. l. iul. ad leg. aquil. l. ita vulneratus.
Et in cor. auc. vt ecclesia Roma. in prin. ⁊ licet hoc sit verum in
prescriptione legali. xxx. vel. xl. annorũ qđ etiam tenuit Bald. in
l. omnes, tamen in prescriptione statutaria illam abbreuiãte ad-
uertendum est ad verba statuti qualiter sint concepta. Nã si sunt
concepta ꝙ actioni prescribatur certo tempore, vel ꝙ lapso tẽpo
re creditor sit priuatus iure suo. ⁊ tunc locum hʒ quod. s̃. dictum
est. Si autem statutũ diceret elapso decẽnio vel alio tp̃e creditor
non audiatur, tunc nulla tolleretur obligatio, sed precluderetur
via agendi. ⁊ hoc casu licet non audiretur in foro ciuili, tamen au-
diretur in foro ecclesiastico per viam denuntiationis ecclesiastice
ẞm Inno. in. c. noluit. de iudi. ⁊ Bart. in. l. sequitur. §. si viam de
vsu. ⁊ Bal. in. c. si quis ꝑ triginta. si de feu. fue. ꝯtro. vbi dicit qđ
illud verũ nisi in statuto allegaret̃ aliqua causa propter quaʒ au-
dientiam denegaret per. c. qđ clericis. de fo. compe. dicit etiã ibi
ꝙ si statutum diceret ꝙ elapso certo tempore creditor intelligat̃
fecisse pactũ de non petendo vel per acceptilationẽ liberasse, tũc
tolletur naturalis saltem in effectu. Si vero statutum diceret qđ
elapso certo tẽpore omnis obligatio ⁊ actio sit extincta, dixit ideʒ
Bal. tolli actioneʒ ipso iure per. l. bene a zenone. C. de prescrip. ⁊
ibi vide, qđ an sit verum examino, nisi a reo petatur declaratio tẽ
poris. ⁊ procedit libellus ⁊ iudicium adeo ꝙ etiam si non probe-
tur de tempore debiti, si tamen probat̃ debitum actor obtinere de
ẞm nota. in. l. si ex multis. C. de anna. excep. l. ob carmen. in fi. de
testi. extra de fi. instru. c. cum ioannes. de pig. l. cum tabernam.
dum tamen probetur ante litem contest. debitũ subfuisse quod dʒ
intelligi ẞm no. in. l. non potest. ff. de indi. ⁊. ff. de pig. actio. l. si rem
. §. fin. Si autem reus petet declarationẽ vt sciat an vellit cedere
vel contendere, tunc erit necesse exprimere argumen. eius qđ no.
in. l. si in rem. in fi. ff. de rei ven. ⁊. d. l. fin de anna. exceptio. Ubi
igitur nõ est expressum tp̃s obligationis in libello, vera est opin.
Bar. sine dubio statur enim libellanti quo ad iudicij processum

cum

cum quedam puella.ff.de iur.om.indic. Sed si est expressum tẽpus.aut actor ẽ in casu in quo prescriptio tollit ei ipso iure actionẽ,⁊ tunc iudex nedum possit imo dꝫ ipsum a iure repellere sicut in fi.dr̃ per gl.in.§.pactus ne peteret.⁊ in.l.vbi pactũ .C.de trãsactio.⁊ vtrobiqꝫ per Bar.⁊ alios,⁊ per ipsũ in.l.eum qui ita.§.qui ita.de verbo.obliga. Facit qđ not.in.l.j.de asses. Et isto casu sit vera opinio Bal. Si vero tollit ipso iure actionem sed parat exceptionẽ quod qñ sit dictum est.s.⁊ tunc non possit iudex a seipso illam oppnere. Non enim potest regulariter de facto supplere.ff.de dam.infec.l.iiij.§.hoc autem.⁊ de offic. presid.l.illicitas.§.veritas.cum si.ex predictis igitur liquido ad expeditionem in principio proposite questionis infertur.quod aut in libello agẽtis ꝯ bannitum non narratur eum esse bannitum locum habeat sine dubio distinctio supradicta . Si vero narratur illum esse bannitum ,tunc est magis dubium per ea que dicta sunt supra , in principio questionis. Ubi enim parti ius non competit , iudex a seipso non impartitur officium etiam in excipiendo.l.pomponius.§.rati.⁊.l.ita demum.C.de procur. Puto tamen iudicem posse talẽ libellũ reijcere,⁊ lacerare siue ipsum non admittere per iura .s.allegat.⁊.ff.de boñ.liber.l.qui cũ maior.§.si patris.⁊ ꝙ scripsit Rayñ.proprie in bannito in.l.si extraneus.ff.de iur. domi.⁊ in.d.l.si seruus.C.de his qui ad eccle.confug.per illũ text. Nec tũc dicitur partes rei assumere,sed suum officiũ facere. Tunc enim dicitur assumere partem rei qñ ius actoris est fundatum sed elidi potest ab exceptione fundata in persona rei.l.militis codicillis.§.j.de mi.te.l.qui ex liberis.§.testamento.de secundum tabulis. Quando aũt ius actoris non est fundatum vt,qꝛ apparet illi ipso iure actionem non competere , non dicitur partes rei assumere illum a iudicij limine repellendo .l.j.§.j.ff.si pars heredita.peta.⁊ l.si pupilli.§.videamus.de nego.gest. Nec predictis obst. quod dicitur ẽt in prescriptione triginta annorum obstare exceptionẽ prescriptionis,qꝛ non est proprie exceptio,imo dicitur facti vel intentionis sicut alibi dicitur in.l.si vnus.§.⁊ generaliter.ff.de pac.⁊ ita dixit Bal.in.l.omnes. Puto autem predictam decisionẽ procedere quando ex libello apparet ex prescriptione iuris communis actionẽ non competere. Si autẽ illud apparet ex prescriptione statutaria,tunc aut apparet illam fuisse decursam ante bãnũ,⁊ idẽ qꝛ iã ius fuerat fundatũ ⁊ actio fuerat extincta.⁊ sic prescriptio suum operata fuerat effectũ,sicqꝫ nõ reuiuiscit ex bãno.l.qui res.§.aream.ff.de sol.⁊.l.inter stipulãtẽ.§.sacram.de verb.obli.⁊ quod habetur eo.tit.l.pluribus.§.⁊ si placeat. ⁊ quod dixi.s.parte proxi.q.vlti. Sed si apparet decursam esse post bannũ tunc non possit illam opponere , qꝛ aut ex banno fuit interrupta prescriptio vt in questionibus precedentibus tactum est ⁊ clarũ, aut non fuit interrupta, ⁊ illud beneficium bannitus non habet vt superius dictũ est ⁊ maxime parte proxima.q.v. Et sic non cõstat iudici agentem non habere actionem.

Tertio etiã circa idem statutũ

6 †quod bannitus non audiatur agendo vel defendendo,bannitus agit ꝯ bannitum. Excipitur reus bannitus quod actor est bannitus ⁊ agere non potest,replicat actor ꝙ ille non potest excipere, qꝛ bannitus. Queritur quid iuris ⁊c. hanc questionem disputauit Jaco.but.⁊ finaliter determinauit ꝙ reus bannitus non põt excipere,⁊ iudex de facto non potest suppellere ⁊ sic procedat iudiciũ,⁊ ita refert Bar.in.l.cũ mulier.ff.sol.mat.⁊ etiã Alberi.vbi.s.q.v. instat tñ Bar.in.l.cum mulier.ꝯ decisionem predictam hoc mõ,qꝛ sicut denegatum est reo excipere, ita denegatũ est actori replicare .vnde sicut videtur denegatum reo ne excludat actionem,ergo ea ratione qua dicis qđ procedit actio , qꝛ denegatur exceptio,dici debet quod procedat exceptio,qꝛ denegat̃ replicatio. ¶ Sed respondet quod non valet replicatio,qꝛ nõ venit ad excludendum sed ad detegendum ꝙ exceptio sit nulla vel persona inhabilis,sed certe idẽ dicit reus. Nam exceptio venit ad declarandũ inhabilitatem actoris,vnde videt̃ qđ iudex semel reperiat qđ nec reus possit excipere nec actor agere , cum non đbeat concedere plus actori q̃ꝫ reo,vt in regula nõ debet.⁊ sic non procedit iudiciũ.hec Bar. qui vt vides leuiter pertransit . Qua propter Bal .ibidem latius examinauit ⁊ finaliter tenuit opin. Jaco.de bu.i.qꝛ actio est ius.instit.de actio.in princi.⁊ istud ius non est sublatũ agenti.lꝫ ergo ex forma statuti impediat̃ iuris exercitiũ,non tñ impeditur ipsa actionis existentia. Hꝫ ergo suum ius fundatum quod non est in excipiente.facit de excu.tuto.l.cũ ostendimus.℞m eũ.⁊ sic concludit qđ sicut interdum vincit actor solum,quia non habet actum legitimum contradictorem .de manu.te.l.qui habebat.§.fi.⁊ extra de exceptio.c.cum ecclesie.ita hic bãnitus actor vincat,qꝛ excipiens nõ est legitimus excipiẽs, ¶ Pro ista opinione facit ꝙ actor erat de dãno,reus de lucro.⁊ sic potius fauet̃ actori q̃ꝫ reo.l.apud celsũ.§.marcellus. de doli exceptio.⁊ qđ habetur in.d.l.cũ mulier.⁊ in.l.viro.eo.ti. hoc esse verum sic subtiliter ostenditur,dictũ statutum ꝙ dictat bannitum non debere audiri, nullam tollit obligationem, vt dictum est.s.proxima.q.sed exceptionẽ parat aduersario , vnde quousqꝫ illa non opponitur procedit iudicium de quo dicam.j.in.iij.parte huius temporis.q.iij.dum tractabo an valeat sententia lata ℞ bãnito. Bannitus ergo postea veniens reperit ius actoris fundatum ⁊ sic reperit se inhabilem ad excipiendum ex forma statuti, ergo repellitur. Nec obstat qđ ex eius citatione dicatur eius ℞sona legitimata, vt dixi.s.parte proxima.q.lxiij.per not.per Jaco.de are.in.d.l.cũ mulier.⁊ per Jnn.in c.cũ inter.de excep. qꝛ forte id verum esset quo ad alias exceptiões si simpliciter ad opponendũ citaret̃,non autẽ quo ad exceptionẽ banni, qꝛ legitimatio rei non debet intelligi facta ex citatione actoris vt eius ℞sonã illegitimet .facit.C.de sol.l.inquisitio. cum si. Stemus ergo ⁊ si multũ sit indubitabilis hec decisio cũ determinatiõe Jaco .but. quod procedit iudicium. Pro quo facit.ff.de verb.obligat.l.si titius in ratione sui. Clarius aũt procederet decisio si citaretur ad ꝯdicendum qcqd posset vt dixi in questione predicta. Intelligit tñ Bald.decisionem predictam in dicta.l.cum mulier.fore verã nisi statutum vlterius procederet, puta quia denegaret iudici iurisdictionem in causis bannitorum. Tunc enim ex defectu iurisdictionis iudicis non posset iudicium subiri.l.filius .§.si quis ex his .ff.de inofficio.testamen.cum simili.℞m eum ibi.sed in.l.si creditoribus.C.de seruo pign.da.ma.tenet partem rei. Sed tene ꝙ dictum est supra licet sine dubio non pertranseat. Pro qua decisione facit quod in principio fauetur actori.vt not.in.c.cum ad sedem.de resti.spo.

7 Examinatis questionibus

†concernentibus statutum qđ bannitus non audiatur ⁊c.descendo ad examẽ qõnũ concernentium hanc secũdã partem huius tẽporis quo ad aliud statutũ qđ permittit bannitos offendi. ¶ Et quero ex ordine statuto. Stante statuto quod bannitus pro maleficio a centũ libris .s.possit ipune offendi. Titius. B.taliter bannitũ interficit.queritur an excusetur,an vero veniat puniẽdus. Egid.de foscara.antiquitus disputando tenuit qđ veniat puniendus,qꝛ illa verba,ꝙ possit offendi ad modicam offensam referuntur.arg.ff.de seruitu.rusti.predi.l.duas.⁊.C.de inoffi.testa.l.cum te ex filia in orbitate. Sed Joã.and.in addi.Spec.in tit.de constitu.ad finẽ.dicit Mar.de fran.disputasse hanc.q.soluisse quod de equitate bannitum ex delicto ex quo veniebat imponenda minor pena q̃ꝫ mortis,non posse impune occidi,alias sic.ff.de bo. dam.l.j.⁊.ij.⁊.lv.dis.c.j.⁊.ij. ¶ De rigore autẽ qꝛ communis interpretatio a qua discedere debemus,vt.l.si de interpretatione.est in ꝯrium. Dicit indistincte tenendũ. B.impune occidi potuisse.verbũ. n.offendi.ẽt occisionẽ includit.⁊ sic propter ꝯtumaciã nõ capitale fit capitale,⁊ venit plus in executionem q̃ꝫ in sententia principali.l.capitalium.§.in exulibus.ff.de capt. ⁊ facit ℞m eum extra de excess.prela.c.ex literis.in fi.⁊ idẽ tenet Gan.in fi.sui operis. Sꝫ Ray.in.l.iij.§.fi.de ali.lega.tenet qđ si erat bannitus ad mortem potuerit impune offendi.l.fi.de bo.eorum qui mor. Alberi. vbi.s.refert Odo.indistincte tenuisse ipune occidi potuisse, ⁊ ita fuisse seruatũ Bononie ⁊ Brixie in curia domini Fride.đ scal.⁊ in.xviij.q.refert opinionẽ ⁊ fundatur sup iuribus ṕdictis, ⁊ qꝛ auctoritate publica fit id ꝙ publice creditur posse fieri, ergo excusat̃.l.ij C.đ his q veni.eta.ipe. Bar.in.d.§.fi.dicit idistincte. B.occidi potuisse per illũ text.⁊ per.c.fi.de homi.libr.vj.⁊ ℞.l.testamento centurio.ff.de manu.testa. Et idem tenet consulendo vt patet in eius consilio qđ incipit. Statuto Castriplebis cauetur ⁊c.⁊ addit.l.filia in orbitate.que fuerat vt.j.in ꝯrium allegata.C.de inoffi.testa.⁊ eo.tit.l.si maritus. hec questio est ponderosa,⁊ iõ aliqualiter instabo,⁊ arguo primo ꝙ nõ potuerit impune occidi, patiens offendi,ita se habet ad offendere volẽtẽ sicut creditor generis ad creditorẽ,sed tunc non durissimũ sed leuissimum est in obligatione de pig.l.obligatione generali.⁊ man.l.fideiussorem,⁊ sic non ad mortem,sed leuiter offendi poterit.
¶ Secundo potestas gladij adẽptiua vite non venit in generali concessione.l.fi.C.de male.⁊ mate.⁊.ff.de offi eius cui mand.est iurisdi.l.j. Tertio qꝛ non debet esse maior pena q̃ꝫ culpa.insti.de iniur.§.pena.⁊ notatur in.§.pena grauior. Quarto quia qui occiditur non dicitur offendi,sed extingui. Aliud eniꝫ est luminibus nocere aliud totũ obscurare siue excecare.ff.de serui.vrba.pred.

l. binas. Quinto posse offendi est pena sine dubio. Sed cũ ista pe na sit generalis ꝛ indeterminata relinquitur arbitrio boni viri. l. i. §. effractores. ff. de effracto. ꝛ ibi habet quod nõ debet arbitrari ad mortem. In contrarium statutũ permittit offensionẽ cum vulnere, ꝛ hoc non debet negari; sed vulnus non potest sic temperari vt mortem non inferat. c. vltimo. de homi. lib. vi. ergo ꝛc. Secundo permisso antecedenti permittitur cõsequens. l. ij. de iuris. omnium iudi. Hinc est quod patri cui permittebatur filium vulnerare permittebatur occidere. l. in suis, de liber. ꝛ posthumis. Tertio impeditus ad mortem potest alium morti tradere lege ꝑmittente. l. j. §. si appetitus. ff. ad silla. ꝛ ad legẽ aquil. l. sed si quẽcunqꝫ de verborum obligatio. l. qui seruum. l. quid ergo. §. heres de leg. primo. Et hꝫ ideo est quia offenso licitũ est offendere. l. vt vim de iustitia ꝛ iur. ꝛ sic talis regula trahitur etiam ad mortem. Quarto tale statutũ est factũ ob publicam vtilitatem. C. qñ lꝫ sine iudi. vendi. ergo large interpretandum. de conditio. ꝛ demonstratio. l. hoc modo facit. C. ad leg. iul. repetun. l. j. ꝛ de elea. l. j. §. quod autem. Et ista pars communiter tenetur, ꝛ ita seruatur. Cõtraria autẽ loquunt̃ in his in quibus proceditur ordine iuris non autem in his que extra ordinem fiunt in quibus licet augere penam. l. decurionum. C. de penis. Nec est verum quod mortuus non dicatur offensus, immo dicitur grauissima iniuria affectus. l. prima. C. de eunuch. ꝛ ibi no. ꝛ in. l. j. C. de seditiosis. ꝛ ita consuluit Bald. ꝛ ita seruatur.

Octauo queritur dictat statutũ

8 † quod bannitus ꝛ registratus in certo libro possit impune offendi. Titius fuit bannitus dum registrabatur in dicto libro fuit ab aliquo interfectus an interficiens veniat puniendus. Alb. vbi. s. q. cj. dicit sic ꝛ videtur qꝺ dictus bannitus patiat̃ penas bannitorum per legem ff. de iuris. om. indi. l. si quis id quod. §. quod si dum preponitur. Sed recte intuenti potest adduci in contrariũ. Ibi enim dicitur hoc non esse ex verbis edicti sed ex mente. In statutis autem non est recedendũ a verbis, ergo ꝛc. Dicit pendere a questione illa, an in statutis habeat locũ interpretatio, que questio est notissima ꝛ tractata in. l. omnes populi.

¶ Mihi autem vr̃ ꝙ dictus occidens veniat puniendus. Illud enim verbale registratus denotat rem perfectam. Quousqꝫ ergo non fuerit perfecte registratus non habet locum statutũ per illum text, ꝛ ꝑ. l. i. in fi. ff. qꝺ quisqꝫ iuris. ꝛ quod habetur, in. l. verbum erit. ff. de verbo. signi. facit. C. ad silla. l. cuꝫ Sillanus. vbi dr̃ qꝺ nihil videtur actum donec aliquid restat agendum. Et hanc partem tenuit Jac. but. in. d. l. si quis id quod. Pro hoc etiã qꝛ de contractibus ad delicta licita est argumentatio. l. omnem de iudicijs, sed qui contrahit cum alio debet se de conditionibus illius informare. l. qui cum alio de regu. iuris. ergo ꝛ qui in alium delinquit. nec. d. l. si id quod facit in contrarium, quia paria sunt tollere factũ ꝛ impedire quod id non fiat. l. in iure ciuili. de reg. iuris. Est ergo verum quod cum non esset registratus non habet locum statutum.

Nono pone qꝺ fuit registratus

9 † in dicto libro ex eodem libro fuit extractum exemplũ sumptuꝫ bannum deinde ex casu registrum fuit consumptum, puta quia archiuus est combustus. Titius habens sumptuꝫ interfecit talẽ bannitum. Queritur an veniat puniendus. In hac questione q̃ meo tẽpore de facto occurrit ex eo qꝛ ꝯbusta fuit camera actorũ ciuitatis Pisarum tempore expulsionis Gabrielismarie, multa allegata fuerunt maxime circa materiam auctẽ. si quis in aliquo documento. C. de eden. si quis vellet posset totam sumpti tractare materiam. Sed conclusiue procedam, dicens ꝙ aut sumptum fuit factum cum solennitatibus requisitis, ꝛ taliter ꝙ probet in ea cõtenta secundũ no. in. d. auc. si quis in aliquo ꝛ in. l. sicut. ꝛ. l. emancipatione. C. de fid. instrumen. ꝛ tunc potuerit impune offendi. Habetur enim tunc plena fides ꝙ ille fuerit registratus ꝛ sic quod in eo verificabantur verba statuti. Item dictum sumptum habetur loco ipsius primi registri, vt in dictis iuribus ꝛ. l. si donate. §. j. ff. de dona. inter virum ꝛ vxorem. cum concor. facit. ff. de leg. ij. l. cuꝫ filius §. heres. ꝛ. C. quando ꝛ qui. quar. pars. deb. l. ij. Si vero sumptum non habebat solennitates tales ex quibus ei daretur fides in iudicio. Tunc aut ille qui offendit sciebat archiuum ꝛ registrum esse combustum, ꝛ tunc non excusatur nisi aliter probet veritatem ꝭm not. in dictis. ll. sicut. ꝛ. l. emãcipatione. Si vero ignorabat excusatur. vt dicetur. j. in vltimo tempore, parte. j. q. ij. vbi tractabitur, an occidens bannitum rebannitum ꝛ non cancellatuꝫ excusetur.

10 Decimo viso quod bannitus

† vt supra potest impune occidi. Queritur an pater bannitus possit occidi a filio, dominus a seruo, vassallo vel liberto. Cy. in filio dicebat ꝙ non. in. l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adul. ꝛ ad ideꝫ allegat in auc. de incestis nupt. §. i. de obseqnijs. l. penul. ad quaꝫ partem etiã allegabat Bar. ff. de iur. do. l. mutus. §. manente. Et hanc partẽ tenuit Albe. in. vj. q. vbi. s. etiam in liberto ꝛ seruo dicit Bar. in. d. §. liberto. fuisse determinatũ contrarium. ꝛ dicit esse verum quia pater taliter bannitus efficitur hostis, ꝛ sic etiam perdit filiationem. l. postliminium. §. filius. ff. de capti. ꝛ dicit esse casum in. l. minime. ff. de religio. sed Albe. ad illam rñdet quod est speciale in patre veniente contra patriam, Fran. autẽ de arc. in dicto. §. liberto dixit quod decisio Bartoli fuit potius humana quam iuridica. ex eo qꝛ filius captus erat. Non enim perdit pater ea que sunt de iure communi vt dictum fuit. s. parte ꝓcedẽ. ii. q. v. ꝛ ideo non perdit filiationeꝫ. ¶ Pro hac parte facit qꝺ dicam. j. parte sequenti. q. liij. vbi dicitur quod hec indefinita qꝺ possit offendi nõ ꝯprehendit fratrem. Faciunt etiam ea q̃ dixi. s. parte proxima. q. xlvij. An filius cogatur alere patreꝫ bannitũ. Puto tamen in patre dicendum ꝙ aut veniebat contra bannũ in territorio, ꝛ sic contra patriam, ꝛ tunc possit occidi ꝑ. d. l. minime, aut non, ꝛ tunc non poterit occidi per alia iura. In seruo ꝛ liberto forte alia decisio vera est qꝛ non habent locum rationes de quibus in alijs questionibus allegatis continetur, que questio locum habet in seruo quando non fuerit publicatus. In vassallo autem vide que dixi. s. parte proxima. q. xxij.

11 Undecimo quero

An occidẽs † bannitũ ipune ex forma statuti peccet in foro ꝯscientie. Albe. vbi. s. q. xix. dicit sic. Jo. tꝫ ꝙ sic. xxxii. q. c. inter hec. Dicit tñ se audiuisse dici a religiosis, cõiter teneri ꝯtrũ qꝛ talis occidens facit auctoritate legis, ꝛ sicut legis minister, ꝛ executor. vnde sicut iudex puniendo ꝛ occidendo malefactorem ꝭm formam legis non peccat, imo meretur. vt. xxiij. q. v. quasi ꝑ totam. ꝛ maxime capi. reos. ita ꝛ iste qui facit auctoritate legis ꝛ ob vindictam ꝛ vtilitateꝫ publicam. ꝛ subdit quod credit hanc opi. veriorẽ si solus zelus vindicte ꝛ publice vtilitatis eũ mouisset. Secus si id faceret liuore ꝛ delectatione effundẽdi sanguinẽ humanũ tũc. n. peccaret mortaliter. Pro quo remittit ad summã Ray. di. vltra princip. ꝛ ver. seq. ꝛ dicit ꝙ quatuor modis pt̃ intelligi dicta cã. xxiij. q. c. vltimo. facit qꝺ dicet̃. j. hoc eodẽ tp̃e ꝛ hac parte. q. xlvij. Hoc tamen relinquo dominis theologis.

12 Duodecimo queritur

† aliqui occiderunt B. bannitum fuerunt capti, ꝛ contra eos probatum fuit quod occiderunt eum ad instantiam inimicorum ipsius volentium facere priuatam vindictã, ꝛ qꝺ ex hꝫ ab ipsis inimicis banniti habuerũt florenos centũ vt eum occiderent, nunquid erunt impuniti. ꝛ videtur quod non nam sicut legis minister occidendo malefactorẽ licite facit si facit non odiose nec malo zelo, sed cum compassione. xxiij. quest. iiij. c. vindictam, ꝛ per totam ipsam questionem. Cum ergo isti non fecerint zelo iustitie sed priuate vindicte, nõ possunt dici legis ministri, sed vltores aliene vindicte. ꝛ per consequens non sunt excusati per statutum. Item per leges que delicta puniunt non dꝫ delictis via aperiri. C. de indi. vid. l. ij. ne vnde iura nascuntur, inde nascant̃ iniurie. C. vnde vi. l. meminerint. Sed si intelligeremus statutum in casu proposito nonne ex statuto aperietur via ꝙ est contra iura. C. de iude. l. nullus. ꝛ. xxiij. q. iiij. per totã. Itẽ aperiretur via ad trucidandum homines per pecuniam quod est detestabile crimen, vt extra de homi. c. j. lib. vi. ergo tales nõ excusant̃ ꝑ statutũ, nec est verisimile statutarios sic intellexisse. Item videtur probari tali rõne, illud quod fit licite si fit gratis efficitur illicitum ꝛ videtur esse delictum si fiat recepta pecunia. ff. de recepta. l. i. in fi. ꝛ ad leg. iul. repetun. per totũ, ꝛ maxime in. l. fi. §. fi. ibi. Qui enim ob hominem ꝛc. Sic erit in proposito. ꝛ pro hoc facit illud generale, quod multa gratis licent, que non licent pecunia accepta. l. j. cũ si. pro hoc. ff. de bo. libe. si necem. §. si quis, ꝛ ꝙ no. de nego. gest. l. si pupilli. §. si titij. ꝛ de cõdi. ob tur. cãm. l. iiij. §. si tibi iudicium, licet forte ista opi. non sit mala de stricto iure tamen qꝛ verba statuti sunt indistincta ꝛ generalia, ꝛ generaliter concedentia bannitũ quomodocũqꝫ interfici. Uidi seruari ꝛ statutum intelligi ꝛ interpretari, qꝺ qualitercũqꝫ sit interfectus bãnitus etiã per pecuniã excusentur occisores virtute statuti licet non excusentur a peccato, vt dixi. s. proxima. q. verba sunt Albe. vbi. s. q. xx. Credo decisionem verã, licet eniꝫ ille qui tenetur facere gratis accipiendo pecuniam pro illo turpiter faciat vt in iuribus

ribus predictis, non tñ punitur pro eo qđ facit illud qđ facere te
nebatur, sed solum ex eo qđ pecuniam recipit vt p3 in iudice, non
eniz punitur ex eo qđ iuste iudicauit, sed qꝛ pecuniam accepit, vt
habetur. C. de pena iu. qui ma. iu. p totũ. Itẽ aliud est φ quis te
neatur aliquid facere gratis, ꝛ tũc accipiẽdo pecuniam turpiter
facit vt dictis iuribus. Et aliud qđ quis possit facere si vult non
tñ teneaẽ vt in proposito, tunc eniz non turpiter accipit pro faciẽ
do illud quod gratis facere poterat, vt patet in dicto. §. si tibi iudi
cium. Et ideo credo etiam de stricto iure decisionem predictam
veram esse. ff. qui ꝛ a qui. ma. lib. non fi. l. prospexit cu3 simi. Pu
to tamen hoc verum si illi qui mandauerint, poterãt illud per seip
sos licite facere. Si autem ipsi non potuissent tunc puto illos nõ
excusari cũ nõ iure suo, sed mandato alioꝝ fecerint. l. multũ cum
ibi no. C. si quis al. vel sibi, ꝛ in materiam. l. non ideo. C. de accu.
Exemplum, quidã erat bannitus de Florentia, Florentinus vbi-
cũq3 eum occidat Florẽtie excusatur a statuto, de mandato Bo
noniẽsis interficit Florentinum illum bannitu3 Bononie. Dico
quod forte poterit Florentie conueniri per ea q̃ dicta sunt qꝛ non
fecit iure licito sed illicito, facit. ff. de fur. l. si quis in seruitute. ad
quod possent multa iura allegari. Pro quo vltimo dicto vide
quod dicam. i. hac eadem parte. q. lv. ꝛ. lvj.

13 Sed circa idem decimotertio † quero q-
dam volens interficere bannitũ existentẽ in castro non intrauit p
portã sed per muros ꝛ illum occidit. An veniat puniendus. Et si
venit puniẽdus de quo puniaẽ. Et primo videẽ φ puniatur ex eo
qđ per muros intrauit pp precisam dispositione3. l. vlti. ff. de re. di
ui. ꝛ maxime qꝛ l3 ei liceret interficere bãnitũ, nõ tamẽ illud erat
necessarium preambulum propter quod id videatur fuisse pmis-
sum. l. ad rem mobilẽ. ꝛ. l. ad legatum. ff. de procura. cum si. Po
terat enim per portas ingredi, ꝛ sic licito modo eum offendere. ꝛ
sic non videtur facere ad propositũ decisio domini Tho de azo.
de qua dicam. i. hac eadem parte. q. xlvij.
¶ In contrariũ tamen facere vr̃ qꝛ fortasse per portas ingrediẽ-
do id facere nõ potuisset vt qꝛ ille presensisset, ꝛ sibi cauisset. Ite3
qꝛ interest reipub. vt malefici vulnerentur. l. ita vulneratus. ad. l.
aquil. Et sic per omnem modũ videtur fuisse permissum. Facit. ff.
de aur. ꝛ ar. leg. l. ꝛ si non sit. §. perueniamus. cum simi. facit etiã
qꝛ consideratur illud propter quod aliquid fit nõ illud quod fit.
ff. ad. l. aquil. l. illud. ff. de fur. l. verum cum si. ꝛ ad. l. vlti. de reru3
diui. respondeatur eam loqui nisi ex aliqua alia licita causa id p
missũ esse videaẽ quasi omnis lex q̃ꝫ precisa sit ab alia distingua
tur. l. vtrum. ff. de peti. here. ꝛ. l. non est nouu3. de legi. cum ibi no
ta. ꝛ quod habetur. ff. de in ius voc. l. q̃uis maxime quando illius
occisio intrãdo per portas fieri non potuisset. l. j. C. de ope liue. ff.
de offi. consu. l. j. facit. C. de pe. l. decurionum ꝛ quando ibi not.
Hec questio ẽ mihi dubitabilis multũ quia introitus p muros nõ
est necessarium argumentũ ad inferendũ mortẽ bannito. Et ideo
puto dicendum φ non de occisione bãniti sed de ascensione per
muros veniat puniẽdus, non tñ de maleficio doloso. Cum enim
daret operam rei licite, non d3 de dolo sed de culpa puniri, sicut
dicimus in. l. si adulterium cum incestu. §. j. de adulte. de iniur. l.
itẽ apud labeonem. §. si quis virgines, ꝛ eo. tit. l. si cum seruo. fa-
ciunt not. p Cy. in. l. j. ff. qđ quisq3 iu. per Bal. ꝛ alios in. l. diuus
ff. de sica. ꝛ que dicam. i. hac eadẽ parte. q. xlviij. ꝛ sic remaneat
in arbitrio iudicis, sicut ẽt alias dicit Cy. in. d. l. fi. de re. diui. pe
nã illius. l. esse arbitrariam que ad mortem non debebit arbitrari
vt habetur in. l. j. §. effractores. ff. de effracto.

Decimoquarto viso qđ banni-
14 tus virtute dicti † statuti potest ipune occidi. Accusaẽ occidẽs.
Quero an exceptio qđ iterfectus erat bãnitus possit per pcura-
torẽ allegari. Questio hec habetur in voluminibus in. c. veniens
de accu. eo. tit. l. reos. ff. de pu. in. l. pe. §. ad crimen. Et ideo in ea
parũ instabo. Sciendũ tñ φ Jac. bu. disputãdo tenuit φ vbicũq3
exceptio venit examinanda seorsum a crimine semper admittitur
procurator ad illius propositione3. l. j. ꝛ. l. preses. C. ad leg. fal. de
plagia. ꝛ per multa alia iura. Sed Jac. de bel. disputando deter
minat contrarium ratione preiudicij quod fieret ipse cause crimi
nali in qua procurator non interuenit, vt in. §. ad crimen. Ad iu-
ra Jac. de bu. respondit qđ ibi vnum iudicium non parabat alte
ri preiudiciũ. Cy. autẽ in. d. l. res sequens. Jaco de are. concludit
qđ aut bannũ est notoriũ, adeo φ nõ requirit extrinsecas pbatio
nes sed solum pducto bãno apparet talẽ exceptionem obstare, ꝛ
tũc admittitur pcurator, arg. l. j. C. q ꝛ aduer. quos Si aũt nõ est
notorium obstare exceptionẽ predictam sed est dubium, tunc non
admittitur procurator. ꝛ hanc conclusionẽ per diuersa verba sequi
tur Bar. in. d. §. ad crimen. ¶ Bal. in. l. reos post longam exa-
minationem ꝛ relationem omnium opi. concludit φ aut statutum lo
quitur taliter qđ exceptio põt opponi iurisdictioni, ꝛ tunc admit
titur procurator, alias non p. d. §. ad crimen. ꝛ per. l. j. an per aliũ
cau. ap. Cõmuniter tenemus qđ talis exceptio notoria possit op
poni per procuratorẽ, per iura. s. allegata, ꝛ quod apposita litis
contestationem impediat, de quo per Joan. in addi. Spec. in ti-
tu. de accu. §. sequitur. versi. quid si bannitus. vbi refert disputa
tionem Jaco. de are. de qua per Cy. ꝛ Bal. in. d. l. reos. Immo
plus dicimus qđ sine aliquo mandato tertius admittitur ad pro
ducendum bannum. Quo producto iudex vlterius non põt pce-
dere. est enim hoc fauor publicus contra bãnitos. ꝛ iudici constat il-
lud de quo pcedebat non esse delictũ. Ita firmant Bar. in. l. vbi
pactum. C. de transac. ꝛ Bal. ibi ꝛ allegat. l. j. §. i. ne quis eũ q in
ius voc. ꝛc. vbi etiam tangit. Si vero bannum non sit notorium,
puta quia non concordant qualitates siue demõstratiões mortui
in processu nominati cum demonstrationibus banni, ꝛ sic est ne-
cesse fieri probationes de identitate, tũc pcurator nõ admittitur
ẽm Jacobum de bel. sepissime seruari viderim contrariu3 per ratio
nes Jaco. de butrio, quod puto verius producto enim banno ha
bente aliquam concordantiam cum demonstrationibus mortui non
disputatur de delicto, sed de liquidatione notorij. ꝛ ideo admitti
debet argumento. C. qui ꝛ aduer. quos. l. prima. ꝛ. l. ad rem mobi
lem. ꝛ ad lega. ff. de procurato. pro hoc facit qꝛ iudex qui ex inspe
ctione banni iam producti in suspitione innocentie adducitur, de
bet a seipso ipsam innocentiam liquidare. l. si non defendantur. ff.
de pe. cum concord. Fateor tamen quod si demonstrationes es-
sent multum varie qđ tunc non adductus in dubitatione3, sed po
tius in oppositu3 procuratorem posset repellere ꝛ quemcunq3 cõ
parentem excepto ipso occisore, arg. l. scias aperte. C. de fal. cu3
si. Et hec puto veriora q̃3 ea que dixit Bal. in. l. i. C. quo. ꝛ quan.
iud. vbi vide si libet.

15 Decimoquintoqueritur an † bannitus cui erat cõces-
sa licentia libere veniẽdi ꝛc. Que vulgariter appellatur bulleti-
nus siue saluus conductus, possit durante tali securitate interim
occidi impune. In hac. q. primo videndũ est in genere de huius
securitatis materia. ꝛ primo an dari possit. Scđo a quo. Tertio
an data sit seruanda. ꝛ in his qꝛ non est huius tractatus materia
principalis breuiter ꝛ conclusiue procedam. ꝛ circa primum dico φ
dari potest vt p3 in omnibus iuribus in quibus de tali securita-
te tractatur, in auc. de man. prin. §. sed neq3 homi. vbi gl. aliter di
xit, sed. i. respondebo. l. in questionũ. ff. de pac. in. l. papinianus exu
li de mino. in. l. is qui reus. de publi. iudi. ad. l. iul. ma. l. j. de se-
pul. vi. l. vtimur cum alijs iuribus que. i. allegabunẽ. Ad secundũ
rñdeo φ aut loquimur de securitate perpetua, ꝛ illa non põt da-
ri nisi a principe, vel hñte in loco ius principis. l. relegati. ff. d pe.
Si vero loquimur de tpali, ꝛ illa dari potest non solum a princi-
pe vel lege, vt. l. fi. ff. de leg. sed etiã a duce belli, vt. d. l. mentionũ.
de pac. ꝛ ibi not. Itẽ potest dari a iudice sed causa cognita alias
nõ vt dictis iuribus habetur. Itẽ ab alijs qbus ex forma statuti
tacite vel expresse conceditur per Bar. ff. de decre. ab. or. fa. l. fin.
¶ Quo ad tertium est aduertendũ qđ aut securitas fuit data ho
sti priuato ꝛ illã seruare non cogitur. l. j. §. non fuit. ff. de dolo. aut
fuit data a persona publica. ꝛ tunc ẽm Guil. in. d. §. nõ fuit d3 ser
uari fides, ꝛ securitas, nisi sit data homicidis ꝛ alijs qui de eccle-
sia ꝛ loco exẽpto retrahi pñt vt. d. §. s3 neq3 ꝛ qđ ibi no. Cy. vero
post Pet. in. l. presenti. C. de his qui ad eccle. confu. t3 indistin-
cte tales securitates seruari debere. sed Bal. i. d. §. nõ fuit conclu
dit securitatẽ datã a superiore seruandã esse indistincte. Si vero
est data a iudice, aut cã cognita, ꝛ idem per no. in. l. is qui reus d
publi. iudi. Si vero sine cause cognitione tunc dicit etiam nõ va-
lere per. l. relegati. ꝛ sic seruari nõ debere. ꝛ ita apparet debere
intelligi qđ dicitur per Jo. an. in ti. de accu. §. sequiẽ in sepissime
allegato ver. quid si quis bannitos in suarũ addi. ij. q. nec predi-
ctis ob. §. sed neq3, qꝛ nõ loquitur de securitate differente, sed de
securitate immunitatẽ prestante vt ibi p3. Si quis autẽ plenius
de hac securitate videre velit, recurrat ad nota. per scribentes in
d. §. sed neq3. ꝛ per Bar. in. l. j. ad. l. iul. ma. ꝛ latissime per Alb.
vbi. s. q. xlviij. vbi refert ad literam verba Oid. in disputatiõe q̃
incipit, Potestas Padue. Secũdo principaliter ad propositũ
qđ. videndũ est qd talis securitas contineat. Aut enim cõtinet φ
libere ꝛ secure omni ꝛ quocunq3 ipedimẽto cessante possit veni-
re ꝛc. Aut simpliciter φ possit venire ꝛ stare omni officialiũ pu-
blicorum impedimento cessante. Primo. n. mõ non potest cõce

di nisi a principe, vel eũ representante. Scdo mõ potest concedi ẽt ab inferioribus vt patet ex predictis. Nunc ad propositam. q. Aut securitas fuit concessa secundo mõ ꝛ sine dubio occidẽs bannitum taliter securatũ non tenet. securatio. n. non cõprehendit lz publica auctoritate faciat, vt dicetur. ꝗ. qõnibus. xlv. ꝛ. xlviij. Nõ enim facit vt psona publica lz securatus auctoritate ſꝫ vt priuatus ꝛ sic in securitate non cõprehendit. Itẽ qꝛ talis publica intelligit ẽm cõem vsum loquendi. l. cum delanionis. §. asinaꝫ. ff. de fun. instru. l. librorũ. §. ꝙ tñ. de leg. iij. cum si. Cõstat aũt ẽm cõem opi. ꝙ ẽt si faceret, vt publica persona, non tñ officialis publicus appellatur. non ergo ꝓ eo intelligitur concessa securitas. l. si vnus. §. ante oĩa. ff. de pac. ꝛ de ver. obli. l. stipulatio ista. in prin. ꝛ. l. qcqd astringende. cum si. Si vero fuit concessa primo mõ, ꝛ sic a principe vel eum represantante. Et tũc aut interficiens ignorabat securitatem predictam. Et dic vt dicam in tertio tẽpore parte. j. q. ij. vbi tractabitur de occidente rebannito non cancellato. Si vero sciebat securitatem predictum, tunc puto euꝫ puniri posse. Talis. n. suspensio ad tẽpus ideꝫ dꝫ operari ꝙ liberatio in perpetuum. Dico quo ad illud tempus. l. sufficit. de condi. inde. ꝛ. l. si tibi mã dauero. in prin. ff. mand. Itẽ idem dꝫ operari ꝙ appellatio. arg. l. nõ possunt. ff. de legi. ꝛ ꝙ no. Inno. in. c. ad hoc. de ap. Nõ ob. l. j. §. merito. ꝛ. §. si quis a principe. ff. ne quid in loc. pub. vbi concessio facta a principe non tollit ius priuato quesitũ, qꝛ illud verũ in dubio vbi verba ad illud se expresse non extendũt, vbi aũt verba sunt ita pregnãtia ꝙ ad illud ius extendantur. illud ẽt tollunt saltem qñ non est ex facto illius priuari quesituꝫ vt habet in. c. in nostra. de iniu. ꝛ dam. da. Pro quo vide que dicam in. iij. parte huius temporis. q. lxxvj. Cõmuniter tñ cũ qꝛ tales securitates nõ dantur a principe sed ab inferioribus. Itẽ qꝛ sunt limitate ꝛ referunt ad personas officialiũ dicimus ꝙ talis securatus ẽt sciens securitatem possit impune occidi. ꝛ ita pluries seruari vidi.

16 **Decimosexto quero** † ꝙ talis bannitus taliter securatus ꝙ impune occidi non põt, ꝛ eum capiens premiũ aliquod non cõsequitur, vt dicam in seq. q. cõmisit pendente securitate aliqd graue maleficium, puta aliquẽ vulnerauit vel interfecit, an perdat beneficiuꝫ securitatis. Ista. q. est disputabilis, tñ in breuibus me expediã, ꝛ videt ꝙ non, qꝛ delinquens punitur in eo in quo deliquit ꝛ non vltra. ff. ad leg. fal. l. paulus. ꝛ. l. beneficio. ꝛ. ff. de his qui. vt in. l. rescriptũ. vbi circa rẽ subtractã tm̃ perdit falcidia non quo ad alia. Preterea securitas nullam hꝫ conditionẽ sed est temporalis ꝛ pura. ergo nullo casu põt effici conditionalis. l. qcqd astringende de verb. oblig. Pro hoc. ff. com. l. in commodato. §. sicut.

¶ Sed puto de iure ꝯrium veruꝫ esse. Certum est ꝙ sine securitate in loco in quo deliquit licite esse non potuisset. Ergo ibidẽ delinquendo suo abutitur priuilegio, ergo illo priuatus est. C. de iude. l. iudeos. ꝛ. l. nullus. ꝛ. lxiij. dist. vbi. cum cõcordan. Nec verum est ꝙ saluus conductus siue securitas sit pura, imo hꝫ tacitã conditionem. s. si concedenti illã nõ inferatur offensio. l. qui seruũ de ver. obli. l. qd ergo. §. si heres. de lega. j. Et est casus in. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. de loc. Intelligit ergo qõ non possit offendi nisi ipse offensionis causam prebeat. facit. ff. de ver. obli. l. quidaꝫ cum filium. ꝛ quod ibi per docto. Constat aũt rempublicaꝫ ꝛ ipsum concedentem ledi offendiqꝫ si aliquis offendatur. l. si quis in genuam §. in ciuilibus. ff. de captiuis. ꝛ. l. ita vulneratus. ad leg. aquil. Et sic intelligit reuocata securitas. facit. ff. de solu. l. si cum cornelius. ꝛ. l. cũ qs. cũ si. Nec obstat ꝑdictis. l. paulus. l. bñficio ꝛ. l. rescriptũ. qꝛ hic qui deliquit nõ solũ deliqt in illuꝫ quem offendit sed etiam in ipsum concedentem securitatem, ꝛ sic non punit vltra ꝙ̃ deliquerit. Preterea hodie illa iura sunt correcta vt in auc. de heredi. ꝛ fal. §. sancimus. ẽm Ray. ꝛ Bar. in. d. l. rescriptum. Concludendo ergo quod poterit impune offendi, ꝛ illuꝫ capiens habebit premiuꝫ a statuto ordinatũ, ꝙ maxime verũ est si nulla causa interueniente de nouo tale maleficiuꝫ parum post securitatem concessaꝫ commisit, presumitur. n. dolose illam securitatem impetrasse. l. si ventri. §. fi. ff. de priuileg. credi. ꝛ sic ei iuuare non dꝫ. ff. ad macedo. l. sed iul. §. proinde. cum si. Predicta vera nisi ad sui defensionem fecerit. tunc enim siue facere potuerit siue non, de quo dicam infra. qõ. xlviij. non intelligitur saluuꝫ conductum rupisse. ff. de fur. l. verum. Et licet tunc non excuset quin puniatur pena ordinata ex delicto per euꝫ commisso non tamen poterit ex primo banno detineri quia contra securitatem cum fuerit prouocatus fecisse non intelligitur. Facit quod habetur. C. de calumniato. l. ij. cum concor.

17 **Decimoseptimo** † etiam circa bannitũ securatũ statuto cauet quod capiens bannitum debeat habere centuꝫ a cõmuni. Quidam cepit bannitum habentem securitateꝫ temporaleꝫ, queritur an debeat habere cẽtum. Hanc. q. disputauit antiquitus do. Tho. de Azogui. ꝛ incipit. q. presupposito ꝙ bãniti. ꝛ vt questio subtilior redderetur addidit themati, alio statuto caueri ꝙ verba statuti debeant intelligi ẽm propriã significationẽ absqꝫ aliquo extrinseco intellectu. Ad affirmatiuam arguit ꝙ bannũ non tollitur per affidationẽ per regulam. l. prout quisqꝫ. de solut. Secundo a iusto errore capientis. l. fi. ff. ꝓ suo. cũ si. Tertio qꝛ tẽporalis mutatio rei naturã non alterat. l. ex facto. §. rerum. ff. de here. insti. cum cõcor. Quarto, a certitudine temporalis in securatione adiecti. Tale. n. obligationẽ non suspendit vt. l. cedere diem. de verb. sig. cum si. ergo nec bannũ. ꝛ sic nec extinctio nec suspensio premium denegãt. Quinto arguit a fidãtia non effectiua vel plena, sed tẽporali. ꝛ sic non perfecta securatione. ꝛ propterea nullum dꝫ effectum parere. l. v. §. fi. de ver. obli. cum si. Soluit pro parte negatiua primo equiparando fidantiã apppellationi per. l. non possunt. ff. de leg. Secũdo qꝛ non est bannitus cũ effectu ẽm ꝙ debent verba intelligi. l. j. in fi. ff. quod quisqꝫ iur. cuꝫ concor. Tertio per regulã, cuꝫ principalis, ꝛ regulam accessoriũ. Securitas. n. operatur circa ꝑsonam affidati. ergo intelligitur operari circa premium capientis qõ est accessorium. Quarto ratione cessante que fuit vt malefactores puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. sed iste captus ꝓpter fidantiaꝫ puniri non poterit. igitur cessat premium. l. adigere. §. q̃uis. de iure pat. C. de epis. ꝛ cle. l. generaliter. Quinto ab incompassibili qꝛ non põt eodem tempore ꝛ loco dici bannitus ꝛ non bannitus. C. de fur. ꝛ. l. j. cum si. Sed si darentur centũ huic capienti vindicaret vt de bannito ꝙ non est verum, qꝛ affidatus igitur ꝛc. sed ista ratio non concludit, qꝛ pur bannitus est lꝫ bãnitus affidatus. Non. n. ex hoc intelligitur ad tempus rebannitus per no. in. l. fi. C. de senten. pas. Subdit ꝙ qꝛ debitor est ille a quo inuito potest extorqueri de ver. signi. l. debitor. ꝛ ille proprie dicitur debitor. ꝛ ideo bannitus securatus qꝛ interim inuitus non põt exigi nõ ꝓprie dr bãnitus, ergo statutũ sibi non locũ vendicat, qꝛ verba debent proprie intelligi. lꝫ aũt predicte rationes sint psuasiue illi tñ que facta est a ratione cessante inheret. Et ad ꝯria respondet ꝙ verum est eũ interim esse bannitũ sed non cum effectu. Ac ẽt propter cessantem rõneꝫ dicit nõ esse illum de quo loquitur statutũ, ꝛ verum dicit etiam ignorante vt dicam infra hoc eodẽ tempore ꝛ parte. q. xxiij. ꝛ duabus sequentibus. ꝛ in tertio tempore parte prima. q. iij. poterit tñ tunc repetere expensas quas fecisset in capiendo. l. mulier inops. de cap. ꝛ quod dicam infra hac eadeꝫ parte. questio. xix.

18 **Decimooctauo queritur** † vtrum premium qõ datur capienti bannitum debeat diuidi inter eum ꝛ fiscuꝫ, ꝛ vr quod sic vt videtur probari. ff. ad sille. l. cornelia. in fi. ibi tangit Rayñ. post Dyn. In ꝯrium est veritas vt no. in. l. si qs id quod in prin. ff. de iuris. om. iu. ꝛ ad. d. l. corne. in fi. respondet qõ ibi spãle qõ ẽt tenuit Jac. de are. insti. de ac. §. penales. ꝛ idẽ breuissime referendo tm̃mõ Dy. dixit Alb. vbi. s. q. xlvij. Hec decisio debet intelligi qñ statuto, cauetur ꝙ premiuꝫ detur capienti de bonis banniti. Si. n. diceret statutum ꝙ detur de bonis cõmunis frustratoria esset questio, an fisco debeat dimidia. ff. de sol. l. qui sic. esset. n. potius nugatio quedam vt. l. si quis a filio. ꝛ qõ ibi not. de leg. j. Si ergo statutum dicat ꝙ capiens banniꝫ debet habere centum de bonis banniti. nihil debebit dare fisco, qꝛ intelligitur qõ totum applicet. Ita. n. dictat statutuꝫ a quo decipi non dꝫ. l. ij. C. de his ꝗ ve. eta. imp. Nec illa iura aliqd faciũt. Loquũt. n. ð pena que debet a ꝯfaciẽte, ꝛ dubitat an deat agẽti, an fisco de quo dic vt dictis iur. ꝛ plenius in. l. agraria. ff. de termi. mo. que limita nisi pena imponat pro interesse lesi. Tunc. n. ei in totum applicatur quocũqꝫ iure agat. l. in eum iuncta. l. quiqꝫ. ff. de in ius voc. Facit. C. de leg. l. pen. Questio aũt predicta loquit de premio qõ datur facienti id ꝙ a statuto permittitur, ꝛ ideo tanqꝫ a separatis non est licita argumentatio. l. si. de calum. cum si.

19 **Decimonono queritur.** † Titius in capiendo Bannm bãnitum fecit expensas, An debet illas repetere a communi. Dixit Bal. qõ sic per. l. mulier inops. ff. de captiuis. vt ipse not. in. c. i. in prin. hic finit lex cornelia ꝛ incipit consue. re. ꝙ sine dubio verum est qñ ex forma statuti nihil datur capienti. Si aũt aliqd datur tunc dubium est, an illud in expensis imputetur. In quo puto dicendum quod aut datur pro premio aut simpliciter. Si pro premio potest ẽt petere expensas ar. ff. de condi. ꝛ demon. l. quibus diebus. §. dñs. Si simpliciter tunc non possit expensas petere nisi

re nisi excederent quātitatem datam a statuto. Tunc em̄ posset id residuū petere. facit ꝙ habetur. ff. vi bo. rap. l. j. cū ibi notatis de cō di. inde. l. eleganter. §. si quis post. de transa. l. ⁊ post rem cum simi.

20 **Uigesimo** †pone statuto cauetur qd̄ qui ceperit ⁊ presentauerit bannitum potestati debeat habere centum a cōi, plures receperunt bannitū, ⁊ illum captū cōi presentauerunt, queritur an debeat habere quilibet cētum, an oēs vnica centum. ⁊ videtur ꝙ quilibet debeat habere cētum per. l. q filiabus. §. si quis ita. de le. j. ⁊ insti. de lib. agno. succes. §. si plures. Dicit Alb. vbi. s̄. q. ciiij. qd̄ hec quest. potest decidi sicut decidit questio de pluribus intrantibus simul castrum, ⁊ remittit ad not. ad. §. discipuli in proemio. ff. Illa questio ponitur ꝑ Bart. in. l. hoc articulo. ff. de here. insti. Et determinat ꝙ inspicienda sunt verba statuti an loquatur per verbum vniuersale siue collectiuū an ꝑ distributiuum. Primo casu oēs habeant vna centū. Scd̄o quilibet habeat centū per. d. l. qui filiabus. in fi. Credo ꝙ hoc sit verū. si tū appareret factā fuisse fraudē vt qꝛ multi ceperunt vnū ad quē capiendū sufficiebant pauci, non puto oibus deberi, sed solū illis principalibus in capiendo. Nec em̄ verisimile est ꝙ fisc⁹ voluerit iactare pecunias. l. cū de indebito. §. j. de ꝓba. ⁊ se in infinitū obligasse. l. qui bona. §. vlti. de dam. infe. Et ita in pluribus ponētibus vexillū ⁊c. terminauit Pet. ⁊ post eū Ray. in. d. §. discipuli. Pro quā determinatione facit tex. in. d. l. qui filiabus. §. j. in fi. Que autem sint dictiones collectiue ⁊ que distributiue. vide in. d. l. hoc articulo.

21 **Uigesimoprimo** queritur †statuto cauetur quod qui ceperit bannitum, in pecunia debeat habere quinquaginta. Qui autem ceperit bannitum in persona debeat habere centum. Titius bannitur in mille, ⁊ si non soluerit intra mensem, intelligeretur bannitus in persona, fuit intra mensem captus ⁊ presentatus, ⁊ deinde elapsus est mensis ⁊ nō soluit. Queritur qd̄ premium debeatur capienti. Questionē istaꝫ sub terminis quod bannitus erat in centum ⁊ si caperetur ⁊ intra mēseꝫ a die quo in fortiam cōis venerit non soluerit deberet decapitari. disputauit Odof. vt refert Albe. vt. s̄. q. lxxvj. ⁊ multū copiose allegat. Primo ꝙ debeat habere centum a cōi publica vtilitate ad. l. aquil. ita vulneratus. de malc. ⁊ ma. l. fi. que fortius insurgit quāto ad maius pretium inuitabuntur homines ad capiēdum de leg. ij. l. cum pater. §. j. ad fi. de annu. leg. l. seio. in fi. j. rn̄so. Secundo a cōsideratione effectus consecuti qui in iure attenditur. l. j. in fi. quod quisqꝫ iuris. sed effectus est secutus qꝛ cōdemnatio pecuniaria cōuersa est in personalem. ff. ꝙ met. cau. l. si cum exceptione. §. hec aūt actio. Ergo iste effectus dꝫ cōsiderari. ff. de actio. emp. l. j. ⁊. C. eo. l. si traditio. Tertio a duplicitate rationū. due em̄ rationes scꝫ trāsfusio sue pecuniarie in corporalē ⁊ ipsa executio vincunt vnaꝫ scꝫ verbalem conditionalem in pecunia. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. ⁊ extra de treu. ⁊ pac. c. licet. Quarto a purificatione conditionis que retro trahitur. l. potior. in prin. qui pot. in pig. hab. Et sic purificata condemnatione personali retro dicetur captus bannitus in ꝑsona. ff. de vsufru. l. sed ⁊ si aliquid. §. interdum. de solu. l. j. cuꝫ simili. Quinto a parificatione presentationis capti ad iudicem. de fur. l. interdum. §. qui fi. de conditio. ob cau. l. penul. sed ipsi iudici sufficeret in quacunqꝫ parte iudicij ius superueniret. l. non potest de iud. ⁊. l. si rem. §. fi. de pig. actio. de pecu. l. quesitum cū simi. ergo ⁊ ipsi presentatori sufficere debet. Sexto a natura trēsfusionis que est ab initio facta postea transfusione vnicus actus censeatur. ff. qn̄ dies leg. ce. l. si cū prefinitiōe. l. si penam. ⁊. l. j. ff. qn̄ di. le. ce. l. j. §. item si ita. ad. l. falci. ad. l. aquil. l. si vulnerato seruo cum si. Arguit scd̄o ꝙ vtrunqꝫ premiū cōsequi debeat. Primo quia tale premium cuꝫ sit beneficium debet latissime interpretari de consti. prin. l. fi. Scd̄o a similitudine periculorum que versantur in capiendo. l. si seruus. de his qui ad eccle. ꝯfu. C. ad. l. iul. de vi. l. quoniam. ad legeꝫ acq. l. quemadmodum in fi. Et sic debet esse multitudo premiorūꝫ. de iure iur. l. semper. §. negotiatores. Tertio quia cum sit dubium quod premium debeatur, debet fieri interpretatio cōtra fiscum. ff. de iur. fisc. l. non puto. Quarto a pluralitate condemnationum. pendente enim conditione vtroqꝫ modo condemnatus erat. l. j. §. biduum. ff. quando ap. sit. ergo etiam debet esse pluralitas premiorum de ap. cum in vna ad turpil. l. i. §. si plura. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si pluribus. ¶ Tertio principaliter arguit quod debeat habere solummodo quinquaginta. Prima quia vbi obligatio pendet ex pluribus conditionibus a prima purificatur ⁊ amplius non committitur iudi. sol. l. cum querebatur. de verb. obli. l. si ita quis stipulatus. Sed obligatio ad primum pendet a presentatione banniti pecuniariter vel personaliter, ergo purificatur a prima presentatione que erat pecuniaria. Secundo quia premium debetur ipsi actui presentationis, ergo illud tempus attenditur non inspecto ꝙ postea aliūde deueniat vt. d. l. si penum. de rei ven. l. non ideo. ⁊. l. si quis hac lege. ad sil. l. j §. j. cum multis si. Tertio quando facto alicuius aliquid consequendum est non sufficit id fieri facto stultitia vel negligentia. l. ij. ff. de cōdi. ⁊ demon. de bo. pos. l. j. §. semel. cū multis concord. Quod aūt presentatus puniatur ꝑsonaliter contingit sua culpa ⁊ negligentia, quia non soluit. ff. de fideicom. lib. l. si quis in sua. ad fi. de rei vendi. l. ex diuerso. §. petitor. cum simi. Et sic fisci obligationē non auget de fideicō. l. fi. cum simi. Quarto quia sicut qd̄ semel meum est amplius meum fieri non potest. l. iij. §. ex plurimis. de acqui. pos. inst. de le. §. si cui cum simi. Ita semel presentatus amplius presentari non intelligitur sicut nec ex assidua cōtractatione non nascitur nouum furtum. de fur. l. ei qui Et sic attenta presentatione prima qua fuit cōdemnatus pecuniariter nō attenditur alia, nec id quod postea occasionaliter venit. de pecu. l. eo tēpore. Quinto commune cui fit presentatio vnicum bannum recipit de pac. l. rescriptum. §. si pacto. cum si. Ergo vnicum premium debet de condi. ⁊ demon. l. plautius. sed in dubijs debetur minimū de reg. iur. semper in obscuris, ⁊. l. semper. ff. de verb. obli. ergo ⁊c. Sexto qꝛ ab initio pecuniaria obligatio ex quasi contractu orta est. l. iij. §. idē scripsit. ff. de pecu. ⁊ de tute. ⁊ ra. dis. l. defensor. Item deinde nō soluta pecunia etiam ex quasi contractu orta est obligatio ad personā ijsdem iur. ergo prima non est nouata. l. fi. C. de noua. secundum veram opi. Et sic est in electione fisci pro qua obligatione soluere velit. l. si quis a socio pro socio cum simi. Ultimo quia a primordio tituli fit denominatio. C. de test. manu. l. fi. Et ideo a prima condemnatione debet ipsa presentatio considerari. Et sic dꝫ habere ꝓ premio quinquaginta tantum. Finaliter dixit soluendo quosdam tenuisse ⁊ ita fuisse quādoqꝫ iudicatum ꝙ presentans debeat cōsequi maius premium per allegata. s̄. pro illa parte. Dixit tamen verius esse quinquaginta tantū deberi per iura ꝓ ista parte allegata, pro qua decisione adducit de leg. ij. l. Sempronius proculo de le. j. plane. §. sed si non corpus de probatio. l. quinquaginta. Ubi in dubio detur vnum ⁊ minus. Ad contraria respondet, a primum quod etiam alias quam premijs quis debet inuitari ad fauorē patrie de vētre in posses. mitten. l. j. §. si ea cum similibus. Ad secundum qd̄ in ipsa presentatione dicitur factum consummatum. Ad tertiū quod due rationes hic non currunt circa idem. vt in secunda ratione pro hac parte facta. Ad quartum respondet ꝙ quia soluere ⁊ nō soluere est conditio potestatiua retro non trahitur vt. l. j. qui potio. in pigno. habean. licet secus sit in casualibus vt. l. potior. eodem ti. Ad quintum respondet ꝙ presentatio debet vnico iure censeri. l. eum q edes de vsucapio. Ad sextum respondet quod illa iura loquuntur in legato quod pendet a mera voluntate testatoris. Et ideo quomodocunqꝫ appareat deberi secundum. habetur perinde ac si illud tātum fuisset legatum, quia sic de eius voluntate apparet. Sed in casu nostro iudex post sententiam habet potestatem. ff. de regu. iur. l. iudex. ⁊ sic vna non transfunditur in aliam. sed in vtraqꝫ perseuerat licet vtriusqꝫ commodum consequi non possit. Si hec videre extense velis, vide ibi supra vbi scribit hoc ꝑ sex columnas. Pro ista parte faciunt duo. Primum ꝙ condemnatio pecuniaria nō transfunditur in personalem, nec illius fit nouatio secundum notata per Bar. in. l. ij. ff. de publi. iudi. per Baldum, in. l. magnaꝫ in fi. C. de cōtrahenda ⁊ commit. stipulatio. licet ipse Bar. aliter tetigerit arguendo in. l. cum duobus. §. idem respondet. ff. pro socio. Secundo qꝛ qualitas adiecta verbo, semper intelligitur secundum tēpus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. Et si cum tempore presentationis in vtroqꝫ themate reperitur bannitus in pecunia nō in persona verbum bannitum intelligitur ꝫm tempus verbi ceperit siue presentauerit. Et sic debentur solummodo quinquaginta. Faciunt not. per Bar. in. l. ex facto in prin. de vul. ⁊ pupil. Et ideo vt subditur vbi. s̄. in fi. Si bannum conuerteretur qꝛ bannitus esset in persona saluo ꝙ si intra mensem a die capture solueret mille illum capiens deberet habere centum quia tempore presentationis bannitus erat in personam. Ad quod alle. idem Odof. de verb. obli. l. ita stipulatus. de reg. iur. l. miles. §. decem. ⁊. d. l. si. pec. ij. respō. ⁊. l. j. §. item si ita ad. l. fal. Et ita decisio videtur facilior prima. qꝛ cū solutio pecunie sit in hoc casu in conditione non est in obligatione vt l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. test. Et ideo tanqꝫ conditio potestatiue voluntaria retro non trahitur. Sed in precedenti videbatur necessaria, qꝛ erat in conditione, ⁊ ideo retro trahi videbatur conditio lꝫ esset potestatiua vt. l. j. qui pot. in pig. hab. ⁊. l. titius que res pig. ob. pos. sed rn̄de quod solummodo solutio esset illa que retrotrahitur que in obligatione non erat. ⁊ sic non obstat decisioni suprascripte. Et nota bene titulūꝫ questionis quia hic terminus non currebat a lata sententia sed captura. Et sic patet quod iudex volebat eum intelligi interim bannitum. ⁊ sic non sunt hec cō

traria his que dicā hoc eodem tēpore parte vlti. q. lxxix. vbi vide.

22 **Uigesimosecundo** †stante statuto quod qui ceperit bannitum debeat habere certum premium, potestas illius loci cepit quendam vt malefactorem quem ignorabat esse bannitum, cum post capturam reperiat eum esse bannitum. vult premiū a cōi, queritur an debeat illud habere. Hanc questionem formauit Bar. in. l. iij. §. vtrum. ff. ad sil. ⁊ determinauit ꝙ non debeat habere. ⁊ idē Bal. tenuit ibi. ⁊ in. l. genero. ff. de his qui not. infa. Et mouentur pluribus rationibus. Prima quia potestas suo salario debet esse contentus, q: illud habet pro exercitio sui officij in auct. iusiu. ꝙ pre. ab his. ⁊ in auct. scriptum exemplar. §. sicut. Secundo quia ipse potestas nō cepit sponte sed ex necessitate sui officij, ꝙ est purgare prouinciam malis hominibus. l. congruit. ff. de offi. presi. ergo premium consequi non debet vt. s. §. vtrū. ⁊ de acqui. re do. l. iij. §. si seruus. Tertio q: illud gratis facere tenetur ergo premiū capiendo turpiter faceret. l. j. de cōdi. ob tur. cau. bene facit tex. in. l. qui sine. ff. de neg. gest. Quarto q: cepit eum non vt exbannitum ⁊ sic statuti conditionem nō adimpleuit, ignorabat eīm eum bannitum, ergo ⁊c. l. ij. de condi. ⁊ demō. ⁊. d. §. vtrum. Adde que dicam in duabus. q. post sequentem.

23 **Uigesimotertio** †stante dicto statuto viget aliud statutum quo cauet ꝙ hoīes de villa teneantur trahere ad rumorem ⁊ capere malefactores, ⁊ exbānitos. Quidam iuit ad capiendum exbannitum, ⁊ cum exbannitus fugeret, eleuauit rumorem propter quod homines de villa insecuti sunt eum, ⁊ illum ceperunt. Queritur an alicui premium debeatur. Bar. in. l. iij. §. vtrū. ad sil. dicit quod non. Primo non homines de villa, q: incitati non spōte sed coacti illum ceperunt vt ibi. Ille etiam qui insecutus fuit habere non debet, quia ipsum non cepit. facit quod habetur in. l. si barsatoram. C. de fideiu. cum concor. facit. ff. de acqui. re. do. l. laqueum.

24 **Uigesimoquarto** †stante eodē statuto, Seius sciens Titium bānitū, ignorans autem statutum predictum premians capientem cepit Titiū ⁊ potestati eum presentauit. queritur an possit petere premiū. Dices tu ex dictis. s. proximis. q. hec. q. est decisa quod nō, q: ad impediendum lucrum sua ignorantia potest contra eum allegari, vt d. l. si is. §. si seruus. de acqui. re. do. sed non est sic. aliud enim est ignorare illum esse bannitum, ⁊ aliud est ignorare statutum premians capientem. Primo casu locum habent que dicta sunt. s. ij. casu talis ignorantia non nocet. Commodum enim a statuto datum queritur etiam ignoranti statutum argu. C. de decu. l. penul. lib. x. ⁊ ita determinauit Bart. in. l. omnes populi. de instit. ⁊ iur. in quest. v. principali in principio.

25 **Uigesimoquinto** †dictum est. s. quod occidēs bannitum qui potest impune offendi, penam non meretur. Queritur an sit necesse quod probetur occidentem sciuisse illum fuisse bannitum. Bart. in. l. genero. ff. de his qui not. infa. ⁊ in. l. inter omnes. §. recte. de fur. dicit qđ non. q: quantum ad incommodum ignorantis talis ignorantia alteri non prodest, sed stare debeat veritati vt. d. l. genero. ⁊. d. §. recte. de cri. expil. heredi. l. fi. insti. de oblig. que ex delic. na. §. placuit. ⁊ ita cōmuniter tenetur.

26 **Uigesimosexto** † Gaius sciebat Titiū Joānis esse bannitum, videns aliū quem putabat esse Titium Joannis ⁊ in veritate non erat occidit illum. Queritur an statuto permittente occidi bannitum excusetur. Istā questionem formauit Fran. de aret. in. l. cum seruo. ff. de iniur. ⁊ arguit quod excusetur ⁊ in nullo puniatur arg. d. l. cum seruo. ⁊ eo. ti. l. illud. §. fi. Non eīm cogitauit delinquere. sed putauit se licite agere. dicit enim non teneri de dolo, sed puniri pōtest ſm modum culpe. arg. l. scientiam. §. qui cum aliter. ad. l. aquil. Aduertendum ꝙ aut habuit iustam causam sic credendi, puta quia sic publice tenebatur ꝙ ille esset Titius Jo. ⁊ tunc in nullo punitur arg. ff. ad mace. l. iij. ⁊. C. eo. l. zenodorus. cum si. si autem non tenebatur publice, sed ex aliqua causa motus fuit ad sic credendum, ⁊ tunc non sit in dolo non potest cornelia de sicarijs conueniri. l. in lege. ff. ad. l. cor. de sica. Sed vt dictum est pro modo culpe aut late aut leuius poterit puniri vt. s. Que autem sint tales culpe habetur in. l. qđ nerua. ff. deposi. An autem hoc casu plenissima culpa puniri possit cū dabat operam ex aspectu rei licite recurre ad not. ad. l. aut facta. §. delinquunt. ff. de pe. ⁊ in. l. j. ff. de legi per docto.

27 **Uigesimoseptimo** † quero super dicto statuto quod bannitus possit impune offendi. Quedam vniuersitas fuit bānita de quo dixi. s. in primo tempore parte. j. q. v. An quilibet de illa vniuersitate poterit impune offendi. non insistendo in verbis dicendum est quod non, quia nullus singulariter vt ipse est bannitus vt habetur in. l. in tantū. §. qui in vniuersitatis. ff. de re. di. ⁊ de in ius voc. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ⁊ quod habetur per Bar. in. l. iiij. ff. de re iudi.

28 **Uigesimooctauo** †bannitus captus erat a familia potestatis. Titius illū vidēs in manibus familie interfecit. Querit̄ an potuerit impune facere. Istam. q. formauit Cy. in. l. laqueum. ff. de acqui. re. do. ⁊ ibi etiam ponit Bar. sed latius ponit in. l. iij. §. trāsfugas. ff. ad. l. cor. de sica. ⁊ refert Jac. de are. etiam disputasse quod etiam dicit Jo. and. in eius determinationem effectiue referens in addi. Spe. in tit. de accu. §. sequitur ver. quid si quis bannitus circa prin. magne addi. Et ideo posset cum sola decisione transire remittendo etiam ad not. per Alb. vbi. s. q. lxvj. q: tamen aliqua pulchra dicuntur p Jac. de are. ⁊ alias eius disputatione latius q̄3 referat Jo. an. Tamen q̄3 breuius potero his subijciam etiā cum aliorum dictis. Arguit enim primo ad affirmatiuam ꝙ poterit impune occidere. Primo a verbis legis, que ⁊ si dura sint seruanda sunt. l. prospexit. ff. q ⁊ a qui. ⁊. l. quod constitutum. de mili. testa. Secundo q: lex non distinguit bannitum captum a non capto, ergo ⁊c. ff. de publi. l. de pretio. Tertio q: cum adhuc duret bannum debet durare effectus. C. de infe. pe. celi. l. j. de feri. l. a nullo. addebat Cyn. quia captio nō facit desinere eum esse bannitū, ar. ad hoc. C. de decu. l. ij. Quarto propter incertitudinem, q: licet captus esset non tamen certū erat quod penam pateretur, poterat enī fugere. l. si apparitor. C. de appa. lib. xij. ⁊ de ac. re. do. l. iij. §. illud. ⁊ de incen. rui. nau. l. pedius. Quinto deprehensum in facinore licet occidere ei, cui alias nō liceret. C. de s. ca. l. is qui. ff. de verb. obli. l. qui seruum. de lega. j. quid ergo. §. si heres. ergo fortius istum deprehensum quem ante licebat occidere, sic ꝙ cum sit factum lege permittente penam non meretur. l. grachus. C. de adul. Adduxi etiam Cy. ad hanc partē. l. in laqueum de acqui. re. do. vbi dicitur ꝙ feram illaqueatam possum apprehendere q: multa possunt accidere propter que a laqueo euadat. Ad hanc partem etiam adducit Bal. in. l. libertas. ff. de stat. ho. ꝙ non interest reipublice a quo occidatur dumtamen occidatur. l. cum seruus. ff. de verb. obli. Item quia cum quilibet a statuto habeat potestatē occidendi, non habet necesse a iudice impetrare. l. que sub conditione. §. fi. de condi. insti. ¶ In contrarium alleg Cy. l. carceri. ⁊. l. fi. in. §. fi. de custo. reo. vbi dicitur ꝙ capite punitur qui carceratum interficit, captus autem dicitur carceratus vt. l. qui neq3. ff. de verbo. signi Dicebat tamen illis. ll. responderi posse q: hic erat certum bannitum illum debere mori, ibi nō. Subdebat ꝙ alia ratione dici pōt talem interficientem puniri, quia non licet alicui prouincialium aliquem e manibus officialium eripere in auct. vt omnes obe. iu. prouin. §. eripiant. Jac. vero ad hāc partem adducebat statutum intelligi debere in eo cui per iudicem pena imponi nō potest arg. C. de iudi. l. nullus. sed hic captus erat in potestate iudicis arg. ff. de do. l. qui saxum. ⁊ sic puniri poterat. Item q: alias licet autoritate legis occidere resistentem, cui non resistentem a contrario non licet occidere. C. de his qui ad ec. cōfu. l. si seruus. ita ⁊ hic non licet bannitum non resistentem, immo iudici obedientem interficere. Preterea hic erat in custodia reipub. ergo debet reseruari vt torqueatur. C. de epis. audi. l. raptores. ⁊ vt saluus sit debito supplicio. ff. de questio. l. questionis. ⁊ de cu. reo. l. j. de male. ⁊ ma. l. fi. alle. Bal. pro hac parte. l. additos. C. de epis. audien. vbi dicitur ꝙ priuatus non potest impedire iudicis executionem. Item addebat rationem, iudex est executor ordinarius, iste priuatus extraordinarius executor. Sed vbi locū habet remediū ordinarium cessat extraordinarium. ff. de mino. l. in cause. Soluit Jac. questionem pro hac parte per iura predicta ac etiam q: lex permittit hostem occidi. l. iij. §. fi. ff. de sica. Et tamen post q̄3 captus est occidi non pōt vt inst. de iure perso. §. j. de statu. homi. l. iij. §. seruil. Et facit. ff. ad. l. aquil. l. sed ⁊ si quecunq3. Item quia causa propter quam poterat a quolibet occidi, scilicet defectus publice vindicte cessat in proposito ergo ⁊c l. quod dictum. ff. de pac. Ad contraria respondet. Primo ad verba statuti. quia intelligitur alio non interueniēte quod impediat. Similiter tutor ⁊ legatarius possunt eē testes hoc intelligitur nisi aliud impediat. ff. de testa. l. qui testamēto in princ. ⁊ de obsequijs. l. titius. sic ⁊ alias in. l. non erit. §. dato de iureiurādo. ⁊. l. tutor. Itē. q: vbi vna lex non distinguit. l. vna. C. de inof. dona. Facit lex vt gradatim. §. sed ⁊ si lege de mune. ⁊ hono. Non ergo factum est lege permittente, immo vetante. ⁊ sic q̄si omnia argumenta tolluntur. Addit etiam si quis dixerit hoc ius occidendi competere reipub. ⁊ cuilibet alij insolidum, sicut alias dicitur in. l. si cui. §. ijsdem. de accu. locum habuit preoccupatio. ff. de procu. l. pluribus. Plus dicit ⁊ notabiliter. quod si eodem tpe

concurreret

concurreret respublica & priuatus deberet respublica preferri. aut tanq̃ ille cuius directo competit. C. de nouati. l. iij. Aut q2 eius voluntas equior est quia continet viam iuris & iustitie ordinariam ar. ff. de re iudi. l. inter pares. & C. qui bo. ce. pos. l. fi. Addit rationem quod potentia offensionis procedit propter contumaciam que eius penam aggrauat vt. l. relegati. ff. de penis. Illa autem contumacia est finita postq̃ est in manibus familie. s. quo ad hunc effectu3 vt a quocunq3 possit occidi. Remanet ergo solu3 pena primi delicti ob quod bannitus est. Adducit simile de feris bestijs, que licet a quocunq3 capi possint, non tamen possunt capi cum sunt in manibus alicuius. ff. de acqui. re. do. l. ij. in fi. Et hanc parte3 tenet Cy. in. d. l. libertas. & Bar. in. d. §. transfugas addens q̄ illi qui veniūt de necessitate ad ciuitatem dicuntur habere securitatē a lege. l. ij. §. legatis. ff. de iudi. & ff. de legat. l. fi. Sic etiam dicimus in testibus vt ea. l. ij. §. si quis. & sic concludit q̄ ille qui ducitur a familia de necessitate venit. & sic dicitur habere securitatē a lege. Ideo illū occidens incidit in. l. iulia maie. arg. ff. ad. l. iul. maie. l. j. & ibi etiā hoc sequitur Ang. Credo q̄d verum est eum non potuisse occidi in manibus familie. & q̄d illū occidēs teneat̄ pena legis cornelie de sica. per. d. §. transfugas. Sed non puto q̄d teneatur pena legis iulie maie. tum q2 iure nō cauet̄ de securitate legis nisi in certis casibus inter quos iste nō reperitur. Tum etiam q2 pene non debēt extendi. ff. de pe. l. interpretatione. & l. si preses ac etiam q2 in ciuitatibus alijs ab vrbe tali pene locus non est vt dictum fuit. s. parte prima huius temporis. q. xv. & hec locum habent quando iuste captus erat. si vero iniuste, vide infra questione. xxxj.

29 **Uigesimonono** †Statuto cauetur q̄ capiens bānitum debeat habere centu3 a cōmuni, altero punitur vadens in alterius territorium ad aliquem capiendum. Titius bannitus de Florentia vbi est statutu3 erat in territorio Florentino. Sempronius voluit eu3 ibi capere. ille vero aufugit in territorium bononiense & ibi a dicto Sempronio eum insequentē captus fuit. Queritur an potuerit capi. & sic Sempronius debeat puniri virtute alterius statuti. Jo. an. in. d. ti. de accu. §. sequitur. ver. quid si quis in suarū additi. ver. elegans Old. questio. refert Old. disputando terminasse Titium capi non potuisse. & sic Sempronium puniendum. Allegat primo pro casu. l. quis sit fugitiuus. §. ide3 cecilius. ff. de edil. ed. Et ibi declarat qualiter inducat̄ ponendo ibi casum sed nimis prolixe q2 in glo. satis apparet. & confirmat hoc dictum quod ex iure loci non debebat alium locum ingredi. Allegat. ff. ad mace. l. si filius. §. fi. Adducit etiam. l. qui cu3 maior primo responso de bonis lib. Item quia conditio existentis in fuga potest ad eius commodum variari. l. si quis in seruitute defur. Sic ergo cum intrauit territorium boñ. factus est liber. deducit etiam no. in. l. talis scriptura de le. j. in vlti. glo. & q̄ verba secūdi statuti sunt clara ergo seruanda. l. non aliter de le. iij. & quia limitatio locorum est certa & sic nulla restat iuris. q. l. ancille. C. de fur. Et dicit non prodesse licitum principium, quia propter mixtura3 inspicitur id quod nocet vt no. de reg. cato. l. j. & ibi concor. Ac etia3 quia effectus secutus est in loco prohibito. Et ideo a prin. licito lege3 non assumit. Allegat. ff. si serui. ven. l. sicuti. §. aristo. & ad. l. aql. l. quemadmodum. in prin. Et sic cessat perceptio rei altero prius illam apprehendente. ff. de acqui. re. do. l. in laqueum. & l. naturalem §. illud. Item quia pacificantur excessus in loco & excessus in modo. inst. de ac. §. huic autem. sed excessus in modo punitur vt. l. j. C. vnde vi, ergo & excessus in loco. facit. ff. de adul. l. si adulterium cu3 incestu. §. imperatore, vbi punitur qui plus fecit quam debuerit. Et sic concludit talem capientem puniri. Quod etiam sentit Bar. in. d. §. idem cecilius. Hanc disputationem si integram videre velis recurre ad Alb. vbi. s. q. lxxvij. Unu3 nolo omittere quod ipse Old. dixit quod cum alicui conceditur facultas limitata, ille q excedit limites, non facit sibi concessum, sed aliud. ff. ad Trebel. l. sed si ante. quemadmodum serui. amit. si communem. §. j. manda. l. diligenter. de re. eorum qui sub tut. vel cur. l. si pupillorum. §. si pretor. Sed ad capiendum bannitum sunt limites limitati per statutum. s. intra territorium. Qui ergo excedit, aliud facit, & sic prohibitum. & ideo quantumcūq3 bonus effectus secutus sit nihilominus punitur. C. de neg. gest. l. fi. Et ideo venit a premio repellendus q2 eadē nō pōt esse causa pene & premij de neg. gest. l. siue hereditaria. ex hoc vltimo colligo q̄d quo ad premiū assignatū capiēti bannitū generale statutū restringit̄ ad hoc locū statuentis l3 quo ad euitationē pene talis restrictio nō fiat vt dicā. j. q. xlvj. & ratio potest esse diuersitas lucri & damni arg. l. fi. C. de codicil.

30 **Trigesimo** †Pone supra proxime dictum est de priuato capiente extra territorium Officialis florentinus puta vicarius alpiū cepit bannitū de Florentia in territorio bononiensi. Quero an possit contra illum executionem facere an vero teneatur eum relaxare & pristine libertati restituere. Hec questio videtur fortior precedenti, quia nullum presupponitur statutum disponens contrarium, sed eadem nihilominus debet esse decisio. Et si ponis quod bannitus a principio non esset in territorio florentino sed in bononiensi, & inde extractus fuerit, res est clarior, non enim fregit fines banni, & per consequens capi non potuit. ita dicit Jac. bu. in auc. index. C. de epis. audi. Et ita etiam determinauit Fran. de are. in. l. quis sit fugitiuus. §. idem cecilius. per illum tex. & p no. in. l. a diuo pio. §. j. de re iud. & in. l. additos. C. de epis. audi. per. l. extra territoriū. de iur. om. iu. Est. n. tunc officialis existens in alterius territorio ad instar priuati. l. ij. ff. de offi. proc. & le. scdm Bal. in. d. l. additos. & ex his p3 q̄ tanq̃ spoliatus sua libertate ante oia restituendus est. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iul. de vi. si per vim vel alio mō. l. ij. Et videtur expresse casus in. l si quis liber. ff. de proba. & facit de liber. cau. l. liberis. §. fi. & de acqui. re. do. l. nemo. probatur etia3 per. l. pleriq3. ff. de in ius vocan. probat̄ etiam ex vi verborum sententie banni que regulariter se habēt si venerit in fortiam &c. Ille autem qui in fortiam hoc est in locum subditu3 violēter ducitur nō dicitur venire vt. l. qui neq3. ff. de ver. sig. fm. iij. lec. d3 igitur relaxari & pristine libertati restitui, etiam si fuerit ab initio in loco florentinorum, & deinde fugiens captus fuerit in territorio Bononiensi vt in themate dictu3 est per iura & rationes. s. proxima. q. facte.

31 **Trigesimoprimo** †queritur visum est. s. proximis q̄d. q̄ nec a priuato nec ab officiali publico bannitus potest capi extra territorium. An talis sic indebite captus in manibus detinentis possit impune occidi. Dices tu q̄ hec questio est superflua. q2. s. xxviij. q. determinatum est captum non posse occidi & inter alias rationes fuit allegata ratio preuentionis per. l. pluribus de procu. que videtur habere locū in omni casu. Item cum sit in manibus familie, siue iuste, siue, iniuste, eripi non debet. in auctē. vt omnes obed. in. prouin. §. eripiant. Qui tex. generaliter loquitur.

¶ Sed pro clariori decisione separandi sunt termini questionis. & ideo primo quero an captus indebite a familia possit impune eripi de manibus eius Bart. in. l. sed eximendi. §. j. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. nō determinat sed arguit q̄d semp eximēs puniat̄. C. de male. l. fi. de his q latro. l. j. & d. §. eripiant Angel. vero eo. ti. l. j. no. dicit quod aut captura non tenet ex defectu iurisdictionis, vel q̄ nullam habet iurisdictionem, vel quia sine iurisdictionis terminos excessit. & tunc licite eximit̄ de manibus familie. Ille. l. prohibitu3. C. de iur. fis. lib. x. Si aūt iurisdictionē habebat licet iniuste eum ceperit q2 tunc restitutio non est fienda de facto sed iuris ordine per remedium appellationis fm Inn. de offic. dele. c. si qñ. Ad quod etiam allegat. d. l. fi. de male. & l. quoties. de exacto. tribu. lib. x. Itē vbi captura esset iniusta respectu ritus & ordinis eximens etiam debet puniri vt. d. l. sed eximendi. §. j. & l. si per aliu3. §. j. eo. tit. Ex hac decisione infertur q̄ in casu ꝓposito tolluntur oēs rationes facte in dicta. xxviij. q. ꝓ ea parte que occidi nō potuerit. Et restant facte in contrariū q̄ occidi potuerit. non enim habet locum q̄ sit in carcere, vel q̄ sit facta preuentio, vel q̄d debeat res publica preferri, q2 omnia iura ibi allegata intelligunt̄ in actu q de iure valeat. Alij enim actus. s. de iure nulli q̄tum ad effectus predictos nullum possunt effectum inducere. l. si pater. C. ne de sta. defun. l. accusaturus. ff. de adul. de re iud. l. iiij. §. condemnatu3. Facit q̄d habetur in. l. si pecuniam. §. pe. ff. de condi. ob cām. vbi ille q est in actū relaxationis nō reputatur carceratus. Ex his p3 q̄d minus deberet puniri qui interfecit bannitū in manibus eius qui cepit eū extra territorium contra formam & tenorem statuti. Fortius enim est nullus actus factus contra legem quam ille qui est factus preter legem. l. si non sortem. in princ. ff. de condi. inde. & l. cum lex. de fideius. & ibi per Bar. & per doc. in. l. non dubium. C. de legi. Intelligo autem decisionem predictam fore veram si ille qui interfecit occidisset eum impune etiam in loco a quo extractus est. Si autem ibi non occidisset impune fm ea que dicam. j. lv. & lvj. q. non diceretur eum licite occidisse q2 presumitur mortuus in loco a quo iniuste iniuste extractus est vt. l. qui neq3. de verb. sig. s. q. proxi. alleg. Et ideo licet tunc non puniatur in loco in quo occidit, tñ puniretur in loco a quo contractus fuit si ibi ratione domicilij conueniri posset vt. l. j. & ij. C. vbi de cri. agi. opor.

32 **Trigesimosecundo** †quero. quidam in loco licito virtute statuti pmiātis capientem bannitum ceperat Titium bannitum, & ad prātē ducebat. Sempronius eu3 in suis manibus interemit, queritur an impune facere potuerit. Dicet quis hec questio est terminata p nor.

supra questio. xxviij. s. ꝙ non. est enim minister legis vt. l. ij. C. quan
do lic. sine iud. vin. ⁊ sic locum hȝ preuentio licet alique rõnes ibi
facte non adaptentur. Sed in contrariuȝ arguitur ⁊ videtur quod
immo potuerit occidi per iura ⁊ rationes ibi pro hac parte allega
ta, ac etiam qꝛ vnumquodqȝ remedium est extraordinariũ, scȝ captu
ra ⁊ occisio de facto facta, nullus eniȝ iure ordinarie iurisdictionis
facit sed extra ordinem, ergo vnum non excludit alium. l. si cum ex-
ceptione. §. eum qui. ff. ꝙ metus causa. not. l. fi. C. si mi. se maiorem
dixerit. ⁊ in. l. j. C. de alie. iudi. quinimo cum remedium occisionis
plenius subueniet rei publice ꝗ̃ captura illud preferri debet vt ha
betur in. l. fi. C. si aduer. rem iud. ⁊ in. l. in cause. ff. de mino. ⁊ plene
in. l. in prouinciali. ff. de no. ope. nun. Nec obstat preuentionis ra-
tio per. l. pluribus. de procu. cum simi. qꝛ illud verũ qñ circa idẽ fit
preuentio. Operatur enim circa idem non circa diuersa vt. l. si plu-
ribus de leg. j. capiens enim preiudicauit ius capiendi, ⁊ ducendi,
⁊ sic premiũ ꝯsequendi. Ergo nõ intelligitur abstulisse viaȝ alteri il
luȝ occidendi sine premio qꝛ sunt diuersa. Et sic de vno ad aliud nõ
infertur. ff. de calum. l. fi. Si quis teneret istaȝ partẽ per. l. naturalẽ
§. illud. ⁊. l. in laqueũ. ff. de acqui. re. do. Responderet ad id ꝙ di-
ceretur eũ nõ potuisse auferre ius quesitum, vel querendũ illi capi
enti in casu quo representasset per. l. stichum. §. si de nouo. cum si.
ꝙ licet teneretur ei cui exemit ad suũ interesse scȝ ad quantitateȝ ꝗ̃
consequi debebat per. l. sed eximendi. §. j. ne quis eũ qui in ius voc.
per. l. iij. C. de exac. trib. ⁊ quod dixit Bal. in. l. abditos. C. de epis.
audi. Non tamen lege cornelia teneretur. Et ista pars est equior.
Certum enim est eum occidisse bannitum qui non erat captus a fa
milia, vel in publico carcere. Nec certũ erat de manibus eius q ce
perat non euasurum. Et sic fauorabilius sit reipu. esse in casu certi
ꝗ̃ in casu dubij. Sufficit enim reipu. ꝙ ille moriatur. l. gallus. §. si
eius de libe. ⁊ posthu. Si autem non erat bannitus ad mortem, vel
ad membrum sed in pecunia, nõ solũteneretur capienti, sed etiaȝ rei
pub. vt. d. l. iij. de exac. trib. ⁊ alijs iur. superius alle. predicta qdeȝ
nõ ꝓcederẽt quo ad obligationẽ occidentis. si ille bãnitꝰ erat in ma
nibus eius qui ceperat euasurus si ille õn occidisset. Tũc eñ in nul
lo tenetur qꝛ captus dici nõ põt. ff. de in integ. resti. l. nõ videt̃ cũ si.

33 **Trigesimotertio** † Circa predicta instans que
ro. Quidam cepit banituȝ in
confinibus duarum ciuitatũ, adeo ꝙ est dubium an ceperit in confi
nio ciuitatis a qua bãnitus erat, qȯ multis modis põt contingere,
queritur an fuerit iuste captus siue a priuato siue a familia. Credo
ꝙ hec questio debeat terminari sicut terminatur quo ad cognitio-
nem. Dicitur enim quod si in tali loco cõmittitur maleficiuȝ vtraqȝ
ciuitas hȝ cognitionẽ ergo executionẽ. l. a diuo pio cum ibi notatis
ff. de re iud. Quod autẽ vtraqȝ ciuitas habeat cognitioneȝ ꝓbatur
per tex. in. l. iuris peritos. §. cum oriundus. ff. de excu. tut. ⁊. l. siue
contra. §. qꝛ plancianum de lib. agno. ⁊ quod dictuȝ fuit. s̃ parte. ij.
primi temp. q. viij. Pro hoc quia cum sint duo quorum vnũ ꝓdest
⁊ aliud nocet, nec apparet quod id ꝙ prodest sit potentius altero.
Inspicitur id quod nocet. ff. ad sil. l. si quis in graui. §. fi. cum cõcor.
Et idem puto si certum esset in quo loco captus fuisset. puta qꝛ vnũ
pedem tenebat in vno territorio, alium in alio, vel sedebat super la-
pide posito pro confinio. Est enim locus cõis. Et sic intelligitur ca
ptus in proprio territorio ad sil. l. j. §. dñi. cum simili. qȯ maxime
verũ est qñ pars capitis. i. ipsum caput existeret in parte capientis
l. cum in diuersis. ff. de reli. ⁊ de fur. l. vulgare. cum simil. Si autem
dormiendo totus esset in territorio a quo non est exbannitus. ⁊ sic
dormiendo caderet vel perueniret in territorium a quo bannitus
est, non videtur qȯ capi potuerit. nisi experrectus ibi permanserit
arg. ff. ad. l. aqui. si seruus seruum. §. si fornicarius, ꝙ intellige vt ibi
nisi potuerit verisimiliter casum illum cogitare. Facit. ff. locati. l. si
quis domum. §. j. ⁊ ad. l. aquil. l. item mela. in prin.

34 **Trigesimoquarto** † officialis licite quocunqȝ
respectu cepit bannitum de
quo agimus. Vult facere executionem sine nouo processu, querit
an possit. Istaȝ. q. ponit Guil. in Spe. in sepissime alle. §. sequitur.
versi. sed pone in tit. de accu. Et ibi dicit quod non potest de iure
cõmuni. Et idem ibi sequitur Jo. and. referens disputationẽ Gui-
do. de suza. qui idem de iure tenuit lȝ ꝯsuetudine dixerit seruari cõ
trarium. Idem dixit Dy. de iure ⁊ dixit esse casum qui alibi non re
peritur in. l. diuus. ff. de custo. reo. Idem dicit Cy. in. l. impuberi-
bus. §. item si quis. ff. de suspe. tut. per eandem. l. diuus. vbi Bart.
idem dicit in bannitis ꝫm formam: l. j. de requi. re. Sed in banni-
tis de quibus agimus qui condemnantur ex eo quod habentur pro
confessis dicit statim quod capiuntur sine nouo processu posse fieri
executionem ꝫm formam banni. pro quo est gl. in. l. pe. eo. tit. que
vult, quod ficta ꝯfessio equiparetur vere. Hoc idem tenuit Odof.
secundum Albe. vbi. s̃. q. liij. vbi refert alias oppiniones. Et qꝛ lo-
quuntur in bannitis alijs ꝗ̃ de quibus agimus nõ refero, si libet ibi
vide qꝛ plene refert. Est ergo verũ ꝙ bannum predictũ põt sine no
uo processu executioni mandari, ꝙ est verũ, siue capiatur ab illo offi
ciali qui tulit sententiam vel eius successore qui idem censetur. siue
ab alio equalem iurisdictionẽ habente, puta qꝛ capitaneus capit
bannitum a ptãte, vel e ꝯuerso ꝫm Bar. in. l. a diuo pio. §. j. ff. de re
iudi. vbi vide. Et vide que dicam statim in. xxxvj. q. Dicit tamen
idem Bar. ꝙ iudices anteꝗ̃ exequantur, faciunt ꝙ talis bannitus
recognoscit se esse illum, qui fuit bannitus, de quo. s̃. in primo tem-
pore parte. iij. q. vlti. Prouidetur tamẽ cõmuniter per statuta cir
ca talem executionẽ. Et ideo id seruandũ vt. l. omnes populi. Ubi
vero non essent statuta permittentia eũ ꝯdemnari vt confessum ⁊
bannitus fuisset tanꝗ̃ habitus a iudice propter eius fugam ⁊ con
tumaciam pro confesso posset captus suã innocentiã probare. Et
etiam aduersarius suus crimen. per. l. petende. C. de temp. in inte-
grum resti. Etiam si tempus cognitionis esset elapsum vt no. dicit
Jo. and. in prealle. ver. Sed pone ꝙ ex causa ꝓdicta non ꝓsequor.
Intelligo tñ id verum ꝙ possit probare innocentiã in omni casu in
quo fuga non haberetur pro plena probatione. Tunc autẽ qñ ha-
beretur pro plena probatione secus esset. Et ita intelligo qȯ nota.
per Ray. in dicta. l. diuus. de quo etiã dixit Odof. secundum Al
be. vbi supra. Quando autẽ fuga faciat probationem vide per do-
cto. in. l. impuberibus. ff. de suspec. tut. per Bar. in. l. lege cornelia
ff. ad silen. ⁊ in. l. admonendi de iureiurando.

35 **Trigesimoquinto** † pone statuto cauetur qȯ
licet habeatur pro ꝯfesso, tñ
anteꝗ̃ bannum detur debeat accusatus, vel inquisitus certo modo
citari. Alio statuto, vel eodem simili cauet̃ quod banniti pro homi
cidio capti statim fiat executio etiã si solẽnitas non sit seruata, que
ritur non facta citatione dicto modo debeat bannũ executioni man
dari. Ista questio fuit antiquitus disputata vt refert Alb. vbi. s̃. q.
lxxj. vbi latissime arguit sed succincte referam. Et primo quod de-
beat fieri executio. Statutum quod de executione dicit allegat cau
sum vt maleficia non remaneant impunita, ergo videtur derogari
principio statuti. ff. de test. tut. l. si hereditas. §. j. ⁊. l. testamento. ⁊
quia vltima derogant prioribus in vltimis voluntatibus de leg. j. l.
si mihi ⁊ tibi. §. in lega. cum si. Et in pactis vt. l. pacta nouissima. C.
de pac. ergo idem in statutis. Item qꝛ pro solennitate banni presu-
mitur de verbo. obli. l. sciẽdum de probat. c. in presentia. ⁊ ideo sen
tentia nõ est ventilanda, sed exequenda. C. de execu. rei iudi. ꝑ totũ.
Item qꝛ si tollitur a statuto solennitas ipsius banni quod est maius
ergo tollitur solennitas citationis que est minus arg. ff. de publi. l.
si ergo. §. idem agit. In contrarium allegat qꝛ finis statuti directo
videtur contradicere, vnde ergo neutrum seruandum de reg. iur. l.
vbi repugnantia. ⁊. C. de fide instru. l. scripture. Et sic debet stari
iuri cõi secundum quod bannum est nullũ. C. ⁊. ff. de requi. re. quo.
⁊ quando in. l. ij. ⁊. l. tres denuntiationes. de senten. l. prolatã. Item
quia prima pars statuti continet iustitiam ⁊ concordat cuȝ iure cõ
muni. ff. de in ius vo. per totum. C. de anna. excep. l. vt perfectius. ⁊
de dam. infec. ff. l. iiij. §. toties. Ultima vero pars que loquitur de
executione est contra ius, ⁊ ideo principium debet seruari ⁊ non fi-
nis argu. ff. de libe. ⁊ posthu. l. cum quidam. nec potest dici quod fi
nis corrigat principium quia hoc non est in statutis, cum eodeȝ tẽ
pore vires sumant secundum opi. multorum. C. de testa. tute. l. ij.
magis ergo finis iniquus restringitur ab equo principio. Item re-
cte intellecto statuto finis non contradicit principio, quia principi-
um loquitur de solennitate seruanda in modo citandi banniȝ ⁊ sen
tentiam. ⁊ sic principium statuti seruandum. Et ita determinat ban
num non tenuisse ⁊ executioni mandari non debere obstante nulli-
tate, maxime per vltimam rationem supra factam ⁊ per fauorem q
in dubio debetur reo vt in regula fauorabiliores. Ut vides dispu-
tator locutus est in casu quo idem sit statutum qui est minus dubi-
tabilis. non enim est verisimile quod statuentes voluerint statim se
corrigere. l. non ad ea. ff. de condi. ⁊ demon. Item cum possit ad di
uersam solennitatem referri finis vt. s̃. non debet intelligi referri fi
nis ad. s̃. dictam solennitatem illam corrigendo. l. talis scriptura. in
fi. ff. de legat. j. ⁊ quod ibi not. Item quia clausula precedens est for
tioris nature ad determinationem sequentium ꝗ̃ sit sequens ad de
terminationem precedentium. l. filium. ff. quando. d. le. ce. Et not.
in. l. quisquis. de lega. iij. sic itaqȝ licet in probatione banni nõ fue
rit seruata solennitas, puta quia non fuit lectum, vel quia non sedẽ
do fuit prolatum, vt. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. Si tamen citatio
de qua. s̃. fuerit secũdum modũ a statuto traditum facta tale bãnuȝ
executioni mittetur secũduȝ finẽ statuti. Si aũt omnia solennia fue
rint obseruata in probatione banni, sed nõ fuit facta illa citatio se-
cundum

eundum modū statuti, minime mittetur executioni secundū ipsius statuti principium. Si autē tempora cognitionum largiantur poterit de nouo cognosci. l. si vt proponis. C. quomodo & quando iu. ff. de accu. l. libellorum. §. sed si aliud. Si vero tempora non largiantur debebit libere relaxari. l. accusatus. ff. de adul. Si autem diuersis statutis talia disponant res videtur habere maiorem dubitationē. Si tamē sunt diuersa statuta in eodem volumine & eodem tempore approbata quasi oia preallegata locū habent. Et idem est quod supra dictum est per not. in d. l. ij. de test. tut. per Cyn. & plene per Bar. in. l. oēs populi. dum tractat de statutis ꝯrijs. Sed & si post primū statutū fit noua reformatio idē erit, tum quia legū correctio est vitāda si sine correctione lex noua pōt aliquid operari. l. si qn. C. de inof. test. & de appel. l. precipimus. cum simi. & vnius cum alia cōcordatio facta. C. de inof. do. l. vna de petitio. here. l. vtrum. cum similibus. tum quia noua generalis & trunca restringitur & declaratur ab antiqua lege non est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de legi. & qd habetur in. l. sciendū. ff. qui satis. cog. & in auct. offerat. C. de litis contesta. & vtrobique per glo. & docto. tum etiam quia solennitas illius citationis intelligitur in secūda. l. repetita. ff. de conimn. cum emanci. libe. eius. l. nihil. & plene per Roffre. in. xlv. q. per Bar. in. l. pretor. §. eritque differentia. ff. vi bo. rap. Et per Jo. an. antiquam predictā dispu tatione referentem in addi. Spec. in ti. de sen. execu. §. postremo. versicu. xvj. Que quia in voluminibus habentur, hic non insero.

36 **Sexto & trigesimo.** † Due ciuitates erant confederate, puta Florentina ciuitas cum ciuitate Senarum, Titius fuit bannitus de Florētia. dum habitaret Senis, fuit ibi captus per potestatem qui volebat eum decapitare secundum Banni tenorem. Queritur an posset. Dicebant quidam quod sic, per tex. l. non dubito. ff. de cap. Bar. autem ibi determinat legem illam hoc nō dicere. Sed quod potest ita statutum fieri in vna ciuitate ex confederatis, quod delinquens in alia posset ibi puniri, scilicet in altera que statuit. Et ideo in proposito si ex forma confederationis que potest fieri cum pactis paribus & maioribus, & minoribus cum libertate tamen populorum vt in d. l. non dubito quod quando sit habetur per Bar. in. l. fi. ff. de colle. illicitis. Illud diceretur vel in ciuitate Senarum esset statutum, vel etiam in ciuitate Florentie, forte eadem ratione per generalitatem illius legis posset ibi talis capti fieri executio. de quo etiā per eum & Bal. in. l. cunctos populos. C. de sum tri. & ita debet intelligi quod sensit in. l. a diuo. §. j. de re iudi. alleg. l. non dubito. Pro quo etiam vide dictum Bart. in extraua. qui sint rebel. super ver. rebellando. in versi. sed an sint rebel. vsque ad versi. de pena autem. Ubi dicit quod in dubio talis confederatio videtur fieri equali federe per d. l. non dubito. Et ideo si actum est quod inuicem se tractent vt ciues in ciuilibus & criminalibus, intelligitur vt vna contra aliam leges grauiores non imponat quam tunc essent quia in societate inspicitur tempus sociorum tempore inite societatis. ff. pro socio. l. socius socio. & fa. hercis. l. heredes. §. non tantum.

37 **Trigesimoseptimo** † pone quod episcopus, sc̄dm formam sue ꝯstitutionis procrimine spirituali in quo habet iurisdictionem inter alia contra laicum vt in c. fi. de foro comp. lib. vj. & de iudi. c. decernimus posuit Titium in banno. Queritur an iudex secularis debeat illum tanquam bannitum tractare & eius sententiam executioni mandare. Bar. in l. diuus. ff. de custo. reo. in condemnato ab inquisitore tenet quod non, sed quod potest de nouo processum facere & de delicto cognoscere. Alle. in auct. de san. epis. §. si vero crimen. col. ix. & Guil. in. l. magistratibus. ff. de iur. om. iudi. Quia ista. q. est de materia canonica; eis est relinquenda. l. consulta diualia. C. de test. Quantum tamē attinet ad. q. propositam de bannito ab episcopo, videtur casus in contrarium in c. j. de offi. ordi. de quo dic vt ibi maxime per Inno. Quantum vero ad sententiam latam ab inquisitore videtur etiam esse contrarium eius quod ipse Bar. dicit vt habetur in. c. vt inquisitionis officium de hereti. lib. vj. Lex vero diuus non facit quia loquitur in damnatis ab illis qui iurisdictionem non habebant. Si autem habuissent iurisdictionem aliud esset vt. l. non dubium eo. tit. Secundum ergo predicta apparet regulariter tenendum qd bannitus ab ecclesia debeat tractari vt bannitus etiam a priuatis siue laicis de quo in. d. c. j. Et ideo forte verum est quod stante simpliciter statuto in vtilitatem interficientis, bannitus occidens talem bannitum non debet puniri. Considerāda tamen essent & constitutio episcopi, verba banni, & etiam ipsius statuti. ff. de iur. immu. l. semper.

38 **Iuxta predicta** trigesimooctauo † queritur. Quidam cepit bannitum. eum ad iudicem non duxit sed in priuato carcere tenuit, quia in sua domo reclusit, an veniat puniendus. de premio nō est dubium quia illud nō ꝯsequtur nisi iudici representet etiam si statutum simpliciter premiat capientem. l. iij. iiij. & l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & C. de cap. vir. l. vna. sed dubium est, an incidat in penam priuati carceris. ad cuius q. determinationem aduertendum puto quod secundum Bar. in. l. capite qnto. ff. de adul. quidā priuati sunt q habent ius capiēdi & detinendi vt dn̄s seruū & pater filiū. l. j. & ij. de pa. pote. ff. de lib. ho. exhi. l. iij. §. j. & ij. Et iste sine dubio penam priuati carceris carcerādo filios, vel seruos. nō incurrunt, tangitur in. d. l. j. de priua. car. Quidam sunt qui nullum habēt ius capiendi neque detinendi. Et in istis est aduertendum ob quam causam aliquē capiunt. Si enī capiunt vulnerant & occidunt in continenti inspici debet solum illud delictum propter quod capiebant. ff. ad. l. aquil. l. illud. Sed si ex interuallo occiderent. tunc tenerentur de vtroque & de priuato carcere & de occiso. l. nunquam plura. ff. de priua. delic. Et iste nō est casus noster. Quidam sunt qui habent iūs capiendi. Et isti ita demū videntur committere in penā priuati carceris si vltra. xx. horas captū detineant vt. d. l. c. v. Et ideo dixit ibi Bar. quod si si quis capit falsatorem monete per. l. j. C. de fal. mo. vel furem secundum formā. l. itaque. ff. ad. l. aquil. & l. si quis in seruitute circa finem. ff. de fur. vel debitorē suum fugientē per. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his que in fran. credi. Et idem in quolibet qui potest capi propria auctoritate de quibus vide Spec. de accusatore. §. j. circa prin. & detinerent vltra. xx. horas incideret in penā priuati carceris. Ex quibus videretur ꝯcludi quod postquam est data licentia capiendi bannitum, si eum captū detinuerit vltra. xx. horas incidat in penam priuati carceris per. d. l. capite quinto. Pater enī potest adulterum occidere sicut quilibet bannitū. l. patri. eo. ti. Et tn̄ si eum detinet per. xx. horas punitur. Ergo & capiens bannitū & sic detinens. Sed aduertendū quod marito, vel patri non licet indistincte occidere adulterum sed cum distinctione & incontinenti vt eo. ti. l. quod ait. & l. marito. Et ideo succedit dispositio. l. capite quinto. Bannitū autem quis potest indistincte offendere & occidere. Ergo lex illa nihil facit. Et sic in nullam penam videtur incidere is de quo queritur. maxime quia quē potest occidere fortius potest contumelijs afficere. l. nec in eam eo. ti. qd etiam ostendi videtur quia talis detentio est offensio etiam in personā ꝭm Inn. in. c. nup. de senten. excō. Ergo est licita ex forma statuti permittētis eū impune offendi. Et ita tenuit Alb. vbi. s. q. xcv. Id autem quod dicitur in. d. l. cap. quinto de. xx. horis debet intelligi ibi & vbicunque illa dispositio locū haberet nisi ex aliqua causa iudici aliter videatur arg. ff. si quis cau. l. ij. quasi per totum. Si autem eum postea dimittit vide que dicam infra parte proxi. questio. vigesimaoctaua in fi.

39 **Trigesimonono** † stante statuto predicto quod bannitus possit impune offendi. Titius occidit Bertā bannitā. queritur an excusetur a pena virtute statuti. Guido de Su. in questionibus statutorum sub litera. P. format questionem. Et arguit pro & contra finaliter determinat quod sic, quia in dispositionibus legalibus siue odiosis siue fauorabilibus prolatio masculini cōprehendit femininum. ff. de verb. sig. l. j. & in ꝯcor. ibi positis, & ad iura in contrarium facientia respondet quod loquunt in dispositione hominis siue testatoris. Et satis bene loquitur in materia. Hec decisio vera est per notata per Cy. in. l. quicunque. C. de ser. fu. & l. si quis in tantā. C. vnde vi. Illi enim nomini bānitus cōuenit terminus cōis mari & femine, scilicet homo. Et ita si in plurali loquitur statutum & ideo locum habet etiam in femina maxime existente eadem ratione sed ibi not. Et per Dy. in. l. j. ff. de verb. signi. & ibi etiam per Bar. sed latius in. l. j. §. verba. ff. de pecu.

40 **Quadragesimo** queritur † Alio statuto cauetur quod viri bannitarum debent expelli de ciuitate. An e conuerso vxor banniti erit expellenda. Hanc. q. formauit Bal. in. l. quicunque. C. de ser. fugi. & determinauit quod nō, quia odium irrationabile non debet extendi C. de secun. nup. l. fi. ff. de contratabu. l. iij. §. si emancipatus.

¶ Aduerte quia decisio presentis questionis non habet cum ista communicationem. hic enim non aptatur terminus communis, sed homo. Item femininum non dominatur ab eodem nomine, sed diuerso, quia masculinum dicitur vir, femininum dicitur vxor.

¶ Sed contra predictam decisionem videtur, quia dispositio in vno ex correlatiuis sicut sunt vir & vxor traditur ad alium vt. l. fi. ff. de acceptilla. cum concord. & C. de cupres. ex lu. damascen. l. j. li. x. & C. de indi. vidui. l. j. & ibi per Bar. Sed respondeo quod illud verum ex eodem actu non ex diuerso. & ideo licet ex banno vxoris expellatur vir, non tamen ex banno viri debet expelli vxor saltem quia diuersa ratio est. Non enim potest vxor detinere virum a delinquendo sicut vir vxorem. l. j. §. que onerande. ff. qua. rerum actio non da. & quod not. in. l. si vxorem. de condi. inser. cum simi.

41 **Circa idem** canetur statuto latius † quod familia bāniti debeat expelli de ciuitate. Queritur c. xlj. An p̄ hoc erit expellenda vxor. Alb. vbi. s. c. q. dicit Old. tenuisse quod non, q nulla lege canetur q vxor sit de familia viri, et remittit ad no. per se in. l. pronūtiatio. §. familie. de ver. signi. Sed est in hac. q. aliter considerandum. Dictū enim statutū posset duobus modis intelligi. Uno modo q familia viri sumat pro tota eius agnatione sicut dicimus in. l. j. ad sille. et d. l. pnuntiatio. Alio modo vt intelligatur p simplici familia ipsi viri, cuius ipse est caput, vt eadem. l. et in. l. fi. C. de ver. sig. Et quia statutum est odiosum et contra naturalem rationem qd vnus prematur delictis alterius, debet sine dubio intelligi in mitiorem et sic in secundam partē. ff. de penis. l. si preses. Et quod dictum fuit. s. in primo tēpore parte. j. viij. et. ix. quest. Et ideo videndum est an dicatur de talis viri familia. et videtur quod sic per tex. in. d. l. pronuntiatio. §. familie. vbi By. dixit ad literam contrarium eius quod dicit Alb. dixit enī quod si banniatur vir et familia sua intelligatur bannita vxor. Pro hoc q qualitatem cōditionis viri vxor trahit ab eo. ff. de senato. l. femine. hinc est quod dicitur popularis nupta magnati efficitur magnas. et econuerso magnas nupta populari dicitur popularis s̄m Bal. in. d. l. femine. et Fran. de aret. in. d. l. fi. C. de ver. sig. Pro hoc videtur tex. in. d. l. j. ad si. iuncto. §. si vir qualitercunq. in prin. exponatur nomen domus. ibi enim dicitur quod viri et vxoris vna est domus. Pro hoc. l. fi. C. de incolis. et. l. mulieres. C. de dig. et quod vir et vxor dicuntur vna caro, et sit inter eos communicatio diuini et humani iuris. ff. de ritu nup. l. j. Et hoc videtur velle Bal. in. d. l. femine. vbi cōcludit q vxor dicitur proprie de familia viri. ¶ In contrarium facit qd scripsit Bar. in. d. l. fi. C. de verb. sig. vbi dixit q vxor non dicitur proprie de familia viri sed improprie et largo modo. et ideo non continetur in statuto licet prima pars pro qua allegaui de iure sit verior, quia non solum vxor que astringitur tot vinculis ipsi viro, quinimo et serui de eius familia sunt. Tamen ex benigna interpretatione debet intelligi quod vxor non intelligitur quantum ad hoc de eius familia. In penis enim semper fit benigna interpretatio, vt. l. interpretatione. et. d. l. si preses. de penis. Quod intelligo verum, nisi ex communi vulgi opinione vigenti statuti confecti tempore vel ex interpretatione postea debite facta aliud probaretur. l. labeo. ff. de suppel. et. l. cum dlauionis. §. asinam. de fun. instru. cū si. et. ff. de legi. l. de quibus. et. l. si de interpretatione. Et ita in simili determinauit Cy. in. l. qui in adoptionem. ff. de adop.

42 **Quadragesimosecundo** queritur. † An statuto dictante quod filij bannitorum expellantur de ciuitate comprehendantur filie. Alb. vbi. s. q. lxv. refert Jac. de are. tenuisse q non. in. l. j. §. j. ff. de ven. in pos. mitten. voluit allegare. §. toties. vbi patet quod exheredato filio qui nascetur, quia potest nasci filia mittitur venter in possessionem. Ex quo infertur quod filia non intelligitur exheredata. alias enim venter in possessione non mitteretur per illum titulum vt ibi. et ibi proprie Ja. inducit ad propositum et hoc ideo q sicut ibi odiū est irrationabile, vt. l. si quis in suo. §. legis. C. de inof. test. ideo non comprehenditur filia. Ita et in filijs bannitorum, q irrationabile est quod ex delicto patris premantur filij, vt. l. sancimus. C. de penis. cum concor. et ita sequitur ipse Albe. sed per alia verba Bart. ibi aliter videtur dicere per no. in. l. si quis in tantam C. vnde vi. sed ibi post nomen siquis cadit terminus cōis. vt dixi. s. xxxix. et. xl. ¶ Notandum ergo est quod vbi de odio irrationabili tractatur dispositio facta de filijs non comprehendit filias, in quo non insto, q est fauorabilis decisio. Pro quo vide in remissionibus quas dedi, vbi. s. Subdit etiam ibi Alb. quod si tempore statuti pater bannitus erat mortuus, quod etiam masculi eius filij nō expellantur, q non sunt filij banniti, allegat. ff. de senato. l. emancipatum. §. item labeo. qui tex. facit in contrarium. vide que dicam. j. in vltimo tempore, parte. ij. q. xiij. et. xiiij.

43 **Quadragesimotertio** queritur. † Stante dicto statuto de expellendis filijs bannitorum, an comprehendantur filij non legitimi. Hec questio potest in se habere duo capita. Primum an contineātur filij naturales qui nati sunt ex concubina legitima, quibus pprie conuenit nuncupatio bastardorum vt not. ff. de concubi. super rub. de reg. iur. l. quoties idem sermo. et in. l. fi. C. de natu. li. in auct. incestas. C. de ince. nup. Secundum an contineantur alij illegitimi nati qui diuersis nominibus nuncupantur, vt habetur in. c. nisi cum pridem. de renū. sed communiter dicuntur spurij. s. ex quocunq dānato coitu nati, in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. Quo ad primū videtur primo dicendum quod sic. ff. de in ius voc. l. parentes. et qd notā. in cle. j. de baptis. In contrarium. C. de adul. l. iij. et. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. Dixit Gui. quod aut statutum fundatur super ratione naturali, et continentur naturales, vt in primis iuribus, aut super ciuili et non continentur, ita soluit contrarium in d. l. parentes. Sed Bar. ibi soluit aliter. Quod aut tractatur d fauore et habet locum lex parentes, aut de odio, et habet locum contrarium. Cy. vero soluit secundum Guil sed addit in secūdo membro quod aut statutum continet odium, et verum dicit Guil. aut fauorem, et continetur in statuto quantumcunq subdetur super ciuili ratione, vt ipse not. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. et in. l. libertinū. C. de inter. ma. Secundum hec videretur dicendum quod naturales filij in tali statuto non comprehendantur, tum propter so. Bar. tum propter dictum Cy. Sed considera quod dispositio legis parentes videtur odiosa saltem quo ad filios. ff. de in ius vo. l. quinq. §. pretor ait. Ergo videtur quod saltem pro illa parte deberet restringi, vt no. in. l. ij. C. de in ius voc. et ibi per Bal. etiam in statutis. Sed responde quod cum sit in materia correlatiuorum non posset restringi ex parte filiorum quin restringeretur ex parte parentum. Et ideo fauor eorum pro quo illa dispositio fuit facta preualet vt extendatur. l. qui exceptionem. ff. de condi. inde. Remaneat ergo conclusio, quod vbi lex mouetur naturali ratione, contineantur naturales. Ubi ciuili aut tractatur de odio et non comprehendātur, aut de fauore et comprehendantur. Et ideo in proposito cum ɋtra rationem naturalem, imo et diuinam sit quod filius propter patris iniquitatem prematur, non potest dici statutum naturali ratione cōfectum. Et ideo restat q tanq odiosum naturales non contineat, quod etiam post disputationem tenuit Bal. in. d. l. quisquis vbi vide. Et ex ista decisione patet quod examinatio secundi est superflua. s. an veniant spurij qui filiorum appellatione non continentur in aucten. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. Et est tex. expressus. ff. de ritu nup. l. lege. iul. §. nec distinguitur. et ibi etiam per Cy. in fi. in addi. Et ideo non insisto. licet gl. que inquantum hoc dicat non tenetur, videatur dixisse, quod licet non contineantur appellatione filiorum in sui fauorem, tamen continentur in sui odium in cle. j. de baptis. Non ergo in tali statuto comprehenduntur nisi legitimi filij et naturales. Nisi ex cōi vsu loquendi aliud diceretur, vt in. l. labeo. de suppel. le. cum concor. Et propterea cōiter prouident statuta qd etiam tales interdum comprehendantur. An autem comprehendantur legitimi tantū non examino, maxime q illi non sunt in vsu, vide ad materiam quod habetur per Bart. in. l. si ita quis. §. j. de leg. j. et per doc. in. l. generaliter. §. cum autem. de insti. et substi. et in. d. l. filium. de his qui sunt sui vel alie. iur.

44 **Quadragasimoquarto** † queritur. dictū fuit. s. q. xxxix. quod in tali statuto premente bannitos continetur etiam bannita. Sed queritur an stante dicto statuto quod filij bannitorum expellantur debeant expelli filij mulieris bannite, dicitur quod gl. in. l. quisquis ad. l. iul. maie. determinat quod sic. Et ita post reprobationem eorum qui reprehēdunt gl. tenet ibi Pe. et sequitur Bal. licet dicat quod in statutis odiosis appellatione patris comprehendatur mater. Ibi enim dicitur quisquis etc. Et sic ponitur terminus cōis. Et ideo in proposito cum dictum sit in. d. q. xxxix. quod istud nomen bannitorum adiungitur cum termino cōi. et sic comprehendit feminam. Sequitur consequutiue quod in tali statuto contineantur etiam earum filij. Et istud apud me supposito primo est satis clarum. Si aliter videre cupis ibi vide.

Uiso quod in statutis editis contra bannitos continentur femine. queritur quadragesimoquinto,

45 † an bānita pregnans possit virtute statuti impune occidi. Ista questio est subtilis. et ideo arguo. Et primo ad negatiuam. Et sic quod occidens debeat puniri. Statuta patiuntur interpretationem passiue restrictiuam a iure communi. l. si serui vestri. C. de noxa. l. fi. §. in computatione. de iure deli. in glo. Modo sic ex forma statuti permittentis bannitum posse impune occidi quilibet videtur quodammodo constitutus officialis publicus. l. j. et. ij. C. quando li. sine iud. vin. Bart. in. l. a diuo pio. §. j. de re iud. Bal. in. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. Fran. de are. in. l. quis sit fugitiuus. §. idem cecilius de edil. edic. Colligitur etiam ex no. per glo. et Bal. in. l. accusationis. C. quod me. ca. sed publicus officialis in mulierem pregnantem non potest facere executionem. ff. de penis. l. pregnantis. et in. l. imperator Adrianus. ff. de statu ho. Ergo nec priuatus qui auctoritate publica facit. Secundo hoc probatur licet mulier sit bannita, tamen partus qui est in vtero non est bannitus l. et seruorum. §. j. de sta. ho. et ibi per Bal. Sed occidendo matrē occiditur etiam partus, vt plurimum et regulariter. Ergo occidēs non debet esse immunis a pena, q quando de permisso necessario peruenitur ad prohibitum non potest fieri id quod alias permissum erat

sum erat. ne per viam visam concedatur quod per aliam prohibet l. scire opz. §. opz de legi. tuto. l. j. in fi. de auto. tu. Tertio si quis occidit duos. quorum vnus erat bannitus alter non. licet pro morte banniti non puniatur, tamen debet puniri pro morte non banniti. Et istud est clarum per. l. j. ad. l. corne. de sica. Sed quantum ad fa uorem sui partus habetur pro nato, vt. l. qui in vtero. ff. de sta. ho. Suus autem fauor est vt mater viuat, vt sic educari possit. Ergo cē sebitur occidisse natum & sic bannitum & non bannitum. Ergo puni tur. Quarto quando duo sunt quorum vnus est capax alius incapax. Incapax capit ꝓpter capacez. l. si is q duos. ff. de libe. le. Ergo hic mater incapax securitatis est capax propter partum capacem. fa cit. ff. quemad. serui. amit. l. si cōem. In contrarium quod imo occi dens puniri non debeat. probatur primo sic. Quando permissum & prohibitum non possunt separari. permissum trahit ad se prohibi tuz, vt. d. l. si is qui duos. Ergo & hic hoc permissum. s. occisio ma tris tanq̄ potentius trahere debet ad se prohibitum. Secundo pa ter potest occidere filiam in adulterio deprehensam. ff. de adul. l. q̄ ait. & si facit non punitur, nec distinguitur an sit pregnans vel non. Ergo ita in proposito. Sicut enim ibi pater facit de facto iuris au ctoritate, ita & hic priuatus. Statutuz enim non distinguit sicut nec lex, ergo nec nos distinguimus. de publi. l. de pretio. Nec ob. l. si serui nostri. iuncta. l. pregnantis, quia illa loquitur in iudice qui cū deliberate debet iudicare, & iuris ordine seruato ad differentiam astringitur, hic autem de facto facere potest, ergo iuris ordo nō at tenditur. ff. de cōditi. & demon. l. meuius. & de his qui no. infa. l. qd ergo. §. sicut autē. & ita in patre determinauerunt Guil. & Cy. post eum, in. d. l. imperator. ergo eodem modo idem dicimus in eo cui licet bannitum occidere. Hanc etiam partem tenuit ibi Bald. sed dixit ibi cogita, an sit verum. Si consideramus vnā rationē Guil. quod ideo pater possit, quia irato animo parci debet, vt in. l. quod ait. hoc cessaret in proposito, nisi diceres occidentem fuisse primo offensum vel eius patrez vel filium, & quod dicte mulieri obuiasset, & sic ex proposito nō fecisset, sed dolore, & ita motus ad talem actū deuenisset. Nec decisio Bal. nō est mihi tuta, licet pro eo faciat q̄ pregnans capta seruatur in carceribus. & sic est verisimile quod pe nam debito tpe luet. In casu autem nostro non est sic cum vagari possit. Puto tamē in hac. q. sic posse distingui quod aut dicta mu lier erat manifeste pregnans, & tunc aut occisor qui occidit eaz erit talis ad quem secundum mundum spectabat vindicta offensionis propter quam bannita fuerat, licet alias sibi a statuto permissa non esset. aut non erit talis. Primo casu aut occidit eam, non ex propo sito, sed q̄ ei fortuito obuiauit, & locum habeat decisio predicta per iura & rationes Guil. non enim potuit iustum temperare dolorem, & sic virtute banni & statuti veniat excusandus. Secundo casu non possit ipsam occidere per rationes. s. factas. Non ob. quod de fa cto fiat & non iuris ordine, quia etiam in his in quibus extraordina rie proceditur aliqualis ordinis dispositio seruanda est, vt habetur in cle. sepe. de ver. sig. & per Bart. in extraua. ad reprimendam. Scit enim vel scire dz quod non solum bannitam, sed etiā nō banni tam creaturā interficit, & sic puniri debet per iura predicta. Si ve ro manifeste pregnans non apparebat, tunc aut probatur occiden tem sciuisse pregnantem & punitur alias non. l. pe. ff. de adul. & qd no. plene per Jo. an. in regula quod quisq̄. li. vj. & dicam. j̄. in vlti. tpe. parte. j. q. ij. Que autē dicta sunt in fauorem pregnantis, intel lige locum habere siue sit nupta vel pregnans ex viro, vt habetur in. l. miles §. quapropter. ff. de adul. siue sit pregnans ex adulterio vel alio illicito coitu, vt habet in fi. per Gui. Ja. de bel. Cy. Bar. & Bal. in. l. ij. §. si non propter. ff. si quis cau.

Postquam de muliere bannita aliqua diximus ꝓ sequendo materiam eandem. Qua

46 dragesimosexto quero. † Titius Bertam bannitam non pregnan tem non occidit, sed cum ea adulterium vel stuprum inuita vel vo lente commisit, an veniat puniendus. Si dicimus eam fuisse libe re volentem, nulla ei violentia siue offensio facta est, vt. C. de trans ac. l. cum donationis. ff. de iniur. l. iij. & l. j. §. vsq̄ adeo. quod quali ter intelligatur examinant ibi Dy. & Bar. & Dy. in regula scienti. li. vj. Si violenter ei iniuria & offensio facta est. & sic in primo casu debet posse puniri de adulterio, quia in bānitam licita est offensio. Alia autem que in offensione non cadunt sue determinationi relin quuntur. l. si cum dotem. ff. so. ma. cum si. Juris autem determina tio est quod adulterium etiam consentiente marito cōmissum puni tur. l. ij. §. j. & si. §. si publico. ff. de adul. Secundo casu non videtur posse puniri, quia quem licet occidere, licet contumelijs afficere. l. nec in ea. ff. de adul. Et ideo si ipsa accusaret non audiretur virtute dicti statuti. Nec mirum quod magis puniatur qui minus delinqt contra. l. quod seruus. ff. quod vi aut clam, quia vno casu offendit bā nitum & sic habet beneficium statuti alio non, & sic verba statuti non verificantur. l. si quis in seruitute. ff. de fur. & de leg. iij. l. non aliter. cum si. Predicta quidem vera si habeatur consideratio solummo do ad iniuriam siue ad offensam factaz marito vel patri propter q̄ cuilibet iure suo licitum est accusare. ff. de iniur. l. j. §. vsq̄ adeo. de adul. l. ij. §. marito. & §. si simul. cum se. & C. de adul. l. iure mariti. maius esset dubium. Puto tamen quod postquam in eo qui prin cipaliter offenditur ipsum statutum non reputat offensam, quinimo nec delictum vt dicam. j̄. proxima parte. q. j. & sic non reperitur prin cipalis offensio, non reperiatur etiam secundaria. Requiritur em̄ subiectum. s. ipsa iniuria que hic virtute statuti esse non dicitur er go agi non potest, aut per patrem, aut per maritū. Nec ob. dictus §. vsq̄ adeo. & §. si. vbi dicitur, quod licet filia agere non possit ta men egit pater vel maritus, quia ibi loquitur quando filia vel vxor voluntate sua exclusit se a suo iure que non potest patri vel marito preiudicare, nec vlterius extenditur exclusio. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pac. & l. si quis seruum. de iureiur. & ibi concor. hic autem non ipsa filia vel vxor a tali iure se exclusit, sed ipsum statutum quod fortius operatur. Multa enim per legem fieri possunt que non possunt fieri per pactum siue per partes, vt habetur in. l. ius pu blicum. ff. de pactis. Nec obstat, quod dicitur quod potest per le gem fieri potest etiam per pactum, vt no. in rub. C. de decre. dec. lib. x. quia illud verum quando pactum fit ab illis qui poterant le gem facere, tunc enim talia conuertuntur, vt ibi, & habetur in. l. ciui tas. ff. si cer. pe. Non autem habet locum in illis qui non possunt le gem facere, vt. d. l. ius publicum. & no. in. l. non impossibile. eo. tit. per doc. Et quod hec decisio procedat, probatur ex quocunq̄ ma leficio facto contra vnum leditur tota cognatio. l. lex cornelia. ff. de iniur. Et tamen pro morte banniti vel alia offensione facta sibi qui iura cognationis non perdidit, vt. l. iura sanguinis. de reg. iur. Et dictum fuit. s. in parte precedenti q. iiij. nullus agit vt dicaz, vbi. s. ergo nec nunc. Concludatur itaq̄ quod si bannita voluntarie car nali cognitioni consentit, poterit pater & maritus de adulterio vel stupro accusare. Statutum enim hoc casu sibi locuz non vendicat. Si autem per vim cognita est, nullus agere potest, quia sibi locum vendicat statutum quod permittit impune offendi posse, nec ob. q̄ dixi. s. in parte precedenti huius temporis. q. lx. quia ibi loquitur quando ab initio tēpore offensionis filius non erat bannitus, & ibi tetigi. nec. ob. l. iij. §. si filius. ff. quod quisq̄ iuris. q̄ loquitur qñ orī tur ius, sed ob. excep. vt ea. l. fi. hic autē nullum ius oritur, vt dicaz in. d. q. j. Et sic non est vera decisio Jac. bu. de qua refert Alb. vbi. s. q. xlij. Et ista decisio de stricto iure verior est meo visu quam decisio Bal. qui in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. pu. tenuit contrari um per. c. & si Christus. de iureiuran. q̄ illud. c. potius facit ꝯtra eum cum pariter disponat de homicidio furto & adulterio. Duo autem propria ſm ipsum ibidem permittuntur contra bannitum ta lem ergo & tertium, q̄ si permittitur homicidium quod est maius delictum adulterio. xxxij. q. ij. si quod verius. ergo & ipsum adul terium quod est minus. C. de sa. san. ec. auct. multomagis cum si. Non obstat ratio sua vcz quod homicidium & furtum quandoq̄ permittuntur in cle. j. de homi. & de fur. c. iij. Adulteriū vero nūq̄ q̄ aliud est a statuto fieri actum licitum, quo casu militaret dictum suum, & aliud est penam remitti actu remanente illicito, vt patet ex no. in hac eadem parte. q. xlix. ſm Jo. de ligna. quo casu locum habet quod dixi. Statutum enim penam remittit & agit & agere in telligitur quantuz potest & vt potest etiam diuersimode, vt not. in. l. si quis maior. C. de transa. Pena autem adulterij quo ad huius fo ri legibus subdita est. l. si adulterium cum incestu. §. j. ff. ad. l. iul. de adul. facit quod habetur in. l. j. ff. de insti. & iur. ergo & statutis, vt. l. omnes populi. Nec mirum, quia etiam aliquando iure canonum adulterium non punitur licet remaneat illicitum iure poli, vt. d. c. si quod verius. & ibi not. Facit. xxiij. q. j. c. tolerandi. Et hoc casu nō habet locū. q. xj. hac eadem parte quia sopita est in. d. canone, q̄ peccat iure poli. facit lex si qs in seruitute de fur. Tu autem le ctor tene q̄ placet. An autē ex tali violenta cognitione resultet re gulariter accusatio adulterij vel non non examino, q̄ non conuenit ad propositum remittens ad. l. si vxor. §. si quis plane. & l. vim pas sam. in prin. ff. de adul. & l. j. §. remanet. ff. de postula.

47 Quadragesimoseptimo. † pone e quer so vir erat bā nitus vxor nō bannita, ipsa cōmisit adulteriū. Queritur an de tali adulterio possit fieri accusatio vel inquisitio, q̄ vbi. s. ꝓxima. q. re misi ad primā. q. partis sequentis, tractabitur plene qñ iudex pos sit vel nō possit inquirere vbi pars nō pōt accusare. hic breuiter de hac. q. me expediā. Et dico aduertendū q̄ aut maritus accusat in re mariti vel iudex respectu illius iuris inqrit. Puta eo tempore

quo nullus accusare potest preter maritum, vt.l. iure mariti.C.de adul. cum concor. Et tunc non possit per ea que dicam vbi.s. Si autem accusat alius puta pater vel extraneus iure communi. Et tunc possit cognosci. Adulterium enim lege humana est prohibitum.ff. de adulte.l.j. imo ⁊ diuina iuxta illud Leuitici. c. xviij. Non mechaberis ⁊c. Adeo quod licet maritus consentiat, ⁊ sibi nulla fiat iniuria. tamē cognitio adulterij competit.l. ij.§. lenocinij. ⁊.§. si publico.ff.de adulterijs. Licet igitur maritus repellatur, non tamen repelluntur alij vt ibi, ergo nec iudex qui iure aliorum inquirit. De separatis enim habentibus diuersam rationem non fit illatio.l. finali.ff.de calumnia. ⁊.l.si maritus.§.si neganerit.ff. de adul. cum si. Et ideo in hac ciuitate in qua est statutum ꝙ iudex nō possit inquirere, nisi inquisito prius iniuriam passo an velit accusare denuntiare vel notificare. Et si requisitus dixerit quod non, tunc possit inquirere. debet iudex bene aduertere. Si enim inquirit bannitum maritum. Et eo respondente quod non vult accusare ⁊c. iudex inquirit nō procedit inquisitio. iure enim mariti cognoscit qđ non potest. facit regula si quis in ius.lib. vj. cum no. insti. de publ. iu. in prin. Requirat ergo patrem vel alios sibi proximos. ⁊ tūc poterit inquirere. Exclusus eñ iure vno non intelligitur exclusus ab alio.l. filius: de inoffic. testa.l. si filius. de ope. lib.l. j.§. nunc videndum. de success. edic. cum similibus, que decisio vtilis est ad multa. Ad quam vide in mercur. super regula frustra. in tertia questione.

48 **Quadragesimooctauo.** †pone stāte statuto ꝙ bānitus possit impune offendi. extat aliud statutū quo cauet ꝙ nullus possit portare arma offendibilia. Et repertus cū illis puniatᷣ certa pena. Quidā cum armis portari ꝓhibitis interfecit bannitum, ⁊ rediens domū fuit inuentus cū armis predictis. Queritᷣ de duobus, primo an puniatur pena homicidij, secūdo an saltē incidat in penā portanis arma prohibita. Sed quia ex decisione secūdi clare infertᷣ ad decisionē primi, circa illud primū non instabo. Et est sciendum ꝙ dominus Thomas de azoguidis de bonon. disputauit hanc q. multū prolixe. Sed ꝙ͂ breuius potero decurtabo suā referens intētionem. Et primo ad affirmatiuam quod puniatur arguit multis modis. Primo a ratione separatorum, quia de vno ad reliquū nō arguit.l. papinianus exuli. de mino. delatio autem armorum est separata ab homicidio. Ergo licet homicidium sit licitum, non est licita armorum delatio. Secundo in his que facti sunt vno posito nō sequitur aliud.l. non hoc.C. vnde cogna. Sed occidere ⁊ arma deferre sunt diuersa ⁊ facti. ergo licet permittatur occisio, non infertur ad permissionem alterius. Tertio quia facile fuisset concedenti vtrunq; statutū illud imprimere in statuto de inuento cuȝ armis. Ergo si non expressit, intelligitur vt iacet, vt in.§.ne autem.C. de cadu. tollen. Quarto vbi eadem ratio ideȝ ius.l.a titio. de ver. ob. sed causa ⁊ ratio statuti prohibentis arma portari est ne committantur maleficia. Ergo locum habet in proposito, quia cum ipsis poterat maleficia committere. Quinto a verbis ⁊ mente statuti quibus stari conuenit.l. non aliter. de lega. iij. ⁊.l.j.§.si is qui nauē. de exerci. Sed verba ⁊ mens statuti sunt vt occidens bannitum excusetᷣ, portare arma prohibita inuentus condemnetur, ergo ⁊c. Sexto quia in generali concessione non veniunt ea, que quis non esset specialiter concessurus.l. generali.ff.de pig. Sed quia ex delatione armorum oriuntur lites.C. vt vsus armorum inscio ⁊c. non est verisimile quod princeps vel statuens in specie concessisset portationem armorum.l. equissimum de vsufru. Ergo non venit in generali permissione bannitum offendi posse. Septimo contrariorum eadem est disciplina.l. ⁊ si contra. de vul. ⁊ pupil.l. de his qui sunt sui vel alie. iu. sed si de predictis fuisset inuentus ante occisionem banniti cū armis prohibitis veniret puniendus, vt patet ex statuto, ergo ⁊ in eiꝰ contrario casu cum redit ab occidendo. Octauo concessio larga intelligitur, dum tamen alijs statutis quam minus potest offendatᷣ.C. de inoffi. testa.l. si quando. ergo concessio offensionis siue occisionis banniti, debet intelligi saluo alio statuto de inuento prohibita arma portare. Nono in his que sunt de genere premissorum vt in matrimonijs habet locum limitatio dum tamen fiat secundum ordinem aliorum iurium, vt patet in matrimonio quod generaliter est permissum.l. j: de insti. ⁊ iur. ⁊ tamen intelligitur modo alias non ꝓhibito.C. de inter. ma. per totum. Permissio ergo huius homicidij debet intelligi alias ꝙ͂ cum armis portari prohibitis. Decimo arguitur a defectu seruate forme, ⁊ alle. multa iura ⁊ inter alia.l. qđ ait. de adulte. ad.l. aquil.l. itaq; ad.l. corne. de sica.l. furem. Vndecimo probat quia statutū non punit portantem arma, sed inuentū cum illis. Sed iste est inuentus cum armis, ergo licet esset permissum illa portare vt bannitum occideret, non tamen eximeret se a pena inuentionis, que omnino sunt diuersa. Arguit etiam aliter a generalibus, sed non curo, determinat contrarium. s. quod veniat puniendus pro delatione armorum. Ex quo etiam determinat quod nec propter occasionem, ⁊ allegant multas rationes. Ego autē assumam illas que mihi videntur ad causam facere ⁊ alias omittam ⁊ succincte concludam. Primo ergo probat suam decisionem vno permisso omnia vidētur permissa ex quibus facilius perueniatᷣ ad permissum, argu.l. de acqui. here.ff. nec his. ⁊.l. illud. sed cū armis potest occidi bannitus facilius, quod est permissum, ergo videtur permissum illa ob id posse portari. Secundo ad remotionem generis remouetur, quelibet eius species de fun. instru.l. fundi. ⁊.C. ne si rem quam ven.l. j. ⁊. ij. Sed occidens bannitum remouetur generaliter a pena ergo ⁊ a quocunq; speciali. Si ergo puniretur pena delationis armorum non esset a pena remotus. Tertio propter naturam contrariorum, vno prohibito prohibetur omne illud quod venit ex eo vel ob id.l. non dubium.C. de legi. ergo econuerso vno permisso permittitur omne illud quod venit ex eo vel ob id, sed occiso bannito sequitur reportatio armorum, ergo id videtur esse permissum. Quarto a maiori, quia permittitur occisio quod est maius, ergo delatio armorum ob illam causam quod est minus. lege nec in ea.ff. de adulterijs. Quinta quia beneficium principis debet late interpretari.l. finali de consti. princip. Et sic cum reddatur immunis ab homicidio. ergo ⁊ a quolibet eius parte, ⁊ sic a delatione armoꝝ. Sexto qꝛ sicut vna lex declarat aliam.l. nō est nouum ⁊.l. nā ⁊ posteriores.ff. de legi. ⁊ qđ no. in.l. scienduȝ.ff. qui satisda. cogan. ita vnū statutū debet aliud declarare.l. omnes populi. ⁊.l. ius ciuile.ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ ideo statutū ꝙ non permittit arma portari determinatur per aliud ꝙ permittit bānituȝ occidi. s. vt intelligatur nisi portarentᷣ causa occidendi bānitū. Septimo a natura accessorij ad principale, qꝛ permissa est occisio ꝙ est principale, ergo ⁊ delatio armoꝝ ꝙ est accessoriuȝ, maxime qꝛ interest reipublice vt malefactores puniantᷣ, ⁊ sic per omnē moduȝ.l. ita vulneratus.ff. ad l. aquil. inducit.l. ⁊ si non sint.§. perueniamus.ff. de auro ⁊ argen. lega. cū si. Vltimo inducit.l. illud.§. si. cum si.ff. ad.l. aquil. s. vt cōsideretur ipsum propter ꝙ fit aliqđ non ipsum ꝙ fit. Et ista est melior ratio ꝙ͂ fecerit vna cū illa ꝙ vnū statutum declaratur ab alio. Si eñ quis caperet arma, ⁊ occideret hominē ⁊ caperetur nō puniretur nisi de occiso, qꝛ in illo cōfunditur omne preambulum, vt.l. nunꝙ͂ plura. ita ⁊ in ꝓposito, qꝛ homicidium ꝙ est permissum trahit ad se delationē armorum. Sit ergo conclusio ꝙ qꝛ statutum de inuento cū armis generale restringitur ⁊ declaratur ab alio, vt dictis iuribus. ⁊ auct. offeratur.C. de litis contest. vnum cōfunditur in alio, vt dictus inuentus cū armis puniri non debeat. faciunt pro hoc not. per Bar. in.l. quesituȝ.§. penul.ff. de fund. instruc. Et hāc decisionē intelligo verā si nō est magnuȝ interuallum inter occisionem banniti ⁊ inuentionē cum armis, argu.l. contractus.C. de fide instru. cum si. Hoc autē an sit longum interuallum vel nō scđm locoruȝ distantiā ⁊ facti qualitatem iudicis arbitrio relinquatur, ar. l. j. in fi. de iure deli. cum si. Ex quibus etiā patet ꝙ id qđ dicit de inuento in reditu haberet locuȝ etiā in eo qui repertus esset in eundo ad illum occidendū si iudici de eo constaret. per easdem rōes. ¶ Vnum tamen nota quod dictante statuto vt supra non sufficeret ad penam exigendam sola inuentio nisi fuisset etiam apprehensus, vt.l. si barsatoram.C. de fideius. ⁊ ibi per Barto. ⁊ in.l. j.ff. de acq. pos. per Cy.C. eo. titu.l. licet.

49 **Nono ⁊ quadragesimo.** †Sempronius volens interficere Titiū bannitū eum fuit insultatus, Titius aliter mortē vitare nō valens occidit Semproniū. Queritᷣ an illud licite facere potuerit cū fecerit se defendendo p.l. vt vim.ff. de insti. ⁊ iur. ⁊ ad.l. aquil.l. scientiā.§. qui cū aliter. ⁊.C. vnde vi.l. j. Quia hec quest. tangitur p doc. in. d.l. vt vim. posseȝ cū eoruȝ determinatione sentire. Sed vt determinatio reddatur vtilior, arguaȝ breuibus rationibus ad partes, deinde decidam. Primo ergo ad affirmatiuā arguo. banniti de quibus agimus nō perdūt naturalia siue gentium iura, vt dictū fuit.s. parte proxima. q. v. Sed de iure naturali est talis defensio permissa vt dictis iuribus. ⁊.l. j.§. cū arietes.ff. si qua. pan. fe. dica. ergo id facere licuit. Scđo licet statuto dicatur ꝙ nō audiatur agēdo vel defendendo illud intelligitur in iudicio, ꝙ autē de facto non possit se defendere illud statutum non dicit, nec etiam aliud dictās quod possit impune offendi. ergo vltra id quod in eis contineatur non deberet extendi.ff. ad munici.l. constitutionibus. ⁊.l. quicquid astringende. de ver. obli. Tertio dicta defensio est naturalis, ⁊ cū presupponatur eum aliter mortem vitare non potuisse est necessaria, ergo tolli non potuit, imo non intelligitur tolli per statutum, vt in cle. pastoralis. de re iu. ⁊ quod no. Inn. in. c. cum inter. de exc.

Quarto

Quarto pater ⁊ maritus possunt occidere adulterum, vt.l.patri.⁊
l.q ait.ff.de adult.⁊.l.nec timorem. quod me.causa.tamen adulter
propter metum talis mortis aliquid promittendo potest agere actio
ne quod met.cau.vt.d.l.nec timorem. ergo patet quod poterat se
defendere, si enim non potuisset se defendere omnis promissio debe
ret esse licita, quia non posset dici iniustus metus illatus.eo.titu.l.
similiter.in prin.iuncta.l.qui in carcerem. Quinto lex generaliter
dicit, quod cuicunq; licitum est redimere sanguinem suum.l.j.ff.de
bo.eo.qui mor.⁊ no.in.l.transigere.de transa.C.⁊ qualitercunq;. ⁊
si generaliter loquitur in personis ⁊ in modo ergo etiam istum com
prehendit.l.j.§.⁊ generaliter.ff.de leg.prestan. Pro hac parte pos
sent multa dici, sed pro nunc hec sufficiant. ¶ In contrarium quod
immo veniat puniendus ⁊ sic ad negatiuam arguitur. Primo qn̄
alicui infertur iusta iniuria, tunc non licet illam propulsare, vt not.
in.l.vt vim. preall. tunc enim non dicitur iniuria. institu.de iniurijs
in prin. Sed volens occidere bannitum licite faciebat virtute statu-
ti, ergo non fuit licita offensio contra eum. Et pro ista ratione alle.
Bar.ff.ad.l.aqui.l.iiij. Secundo videtur casus in.l.ij.C.qn̄ lic.sine
iu.vin.⁊ ibi sentit gl.ſm Bar.qui determinat in.d.l.vt vim. Ter-
tio allegatur etiam pro casu.l.si seruus.C.de his qui ad eccle.cōfu.
Quarto probatur ratione sic virtute dicti statuti priuatus agit aucto
ritate publica, ⁊ videtur constitutus publicus officialis, vt dixi.s̄.in
hac parte.q.xlv.ergo ei non potest fieri resistentia.C.de iur.fisci.l.
prohibitum.li.x.⁊.l.deuotum.de metha.e.li.⁊.ff.de rei ven.l.qui re
stituere.cum enim succedat loco iudicis, sequitur q talis resistentia
non est iusta.xxiiij.q.v.c.non est nostrum. Pro hac parte facit de
cisio domini Thome de azogui.in publica disputatione in qua per
multas rationes, ⁊ maxime ne offendens vel volens offendere, siue
occidere legis auctoritate decipiatur.l.ij.C.d̄ his qui ve.eta.impe.
⁊ per iura predicta determinauit patrem volentem occidere adulte
rum inuentum cum filia nō potuisse impune occidi ab adultero ali-
ter mortē vitare non valente.ad qd̄ vltra predicta all.l.j.C.de exac.
trib.⁊.C.de deser.l.ij.li.xij.⁊.l.qm̄.C.ad.l.iul.de vi.⁊ incipit eius
disputatio. Pater adulterum inuentum cum filia.vt tamen ipse ibi
dicit, ille casus est magis dubitabilis, q̄z patri nō permittitur indi-
stincte occidere adulterum, sed tunc demum si etiam filiam occidit.
l.qd̄ ait.⁊.l.patri.⁊ ideo cū non constet, an iure licite faciat magis
est dubitandum.ad qd̄ facit.d.l.nec timorem, licet tamen ipse non
dicat si iam pater filiam occidisset minus esset qd̄ dubitabilis, quia
amplius de licito iure dubitari non posset. Sit ergo conclusio q ta
lis bannitus nō potuit impune facere, ⁊ sic debeat puniri. Qualiter
autem puniri debeat dicam.ī.postquā responsum fuerit rationibus
suprascriptis in contrarium factis. Quibus sic respondetur.nō ob.
prima ratio, q̄z illud qd̄ dicitur bannitum nō perdere iura gentium
vel naturalia est verum nisi a statuto aliud expresse vel tacite dispo-
natur, vt.d.l.ij.quando lic.sine iu.vin.iuncta.l.omnes populi.⁊ di-
xi.s̄.hac eadem parte.q.ij.vbi dixi defensionem facti tolli posse, ⁊
iuris causa subsistente. Non ob. q statutū nō extendat, q̄z ipsum ex-
tendit lex virtute necessarie consequentie.l.si ita stipulatus fuero p
te.de ver.obl.l.lex iul.de fun.dot.⁊ plene per doc.in.l.omnes po-
puli. Si enim offensio fit per statuta licita, ergo sequitur necessario
q defensio est illicita, ⁊ sic illud statutum disponere intelligitur. Et
sic responsum est ad tria priora. Ad quartum argumentum respon
detur tribus modis. Primo qd̄ intelligatur illa quando illicite po
terat occidi, vt q̄z non incontinenti vel sine filia, alias secus, vt.l.ac-
cusationis.C.qd̄ met.cau. Scdo q l̄z posset occidere non tn̄ potuit
propter id aliquid recipere.de condi.ob tur.cau.l.ij. Tertio quia
ibi loquitur in eo qui nō est effectus hostis reipublice, ⁊ ideo nō vt
ministro legis erat permissum, sed vt priuato vbi nota. Priores tn̄
sunt generaliores, ⁊ melius faciunt ad propositum propter determi
nationem domini Thome prefati. Sed illa iura non multum fa-
ciunt ad nostrum propositum, q̄z hic indistincte permittitur occidi
⁊ sic semper constat qd̄ est iusta offensio ibi non sic, ⁊ sic non proce-
dit a pari. Ultimum ar.non ob.q̄z licitum est redimere sanguinem,
non tamen alium offendēdo, aut enim eius sanguis iniuste effundi
volebat, ⁊ tunc omnimodo licet redimere, vt in.l.vt vim. Aut iuste
⁊ tūc aut sine alterius sanguinis effusione redimere volebat, ⁊ idem
vt in iuribus in contrarium alle.aut cum alterius effusione, ⁊ dicen
dum.est qd̄ non, vt.d.c.nō est nostrum.facit text.in ratione sui in.l.
assiduis.C.q po.in pig.ha.cum enim in hoc conflictu de conseruatio
ne sanguinum agatur, magis fauetur sanguini iuste agētis q̄z eius
qui iniuste egit. Jo.autem de lig.in tract.de bello in.iiij.art.versi.
viij. Cōcludit quod aliqn̄ lex permittit aliquid, q̄z nullo iure prohi-
betur.xxxi.q.j.hac ratione aliquando permittit aliquid contra con
stitutiones humanas vt contrahere olim in quinto gradu.xxxv.q.
iij.c.quodam. Aliqn̄ ⁊ sic tertio modo permittit actum tolerando,
non quia alias illicitum faciat licitum, sed actum non punit, vt dicit
tex.iiij.di.c.deniq;.⁊.xxxij.q.j.si quid verius. Ex qbus infert qd̄
si statutum permitteret tolerando ⁊ penam remittendo actu rema-
nente illicito, tūc liceat bannito se defendere. Si vero permittit po
sitiue faciendo de actu illicito licitum, tunc non possit se defendere,
q̄z legis ministerio offenditur que iurisdictionem tribuit.l.⁊ q̄z. de
iurisd.om.iud.⁊ sic effectū concludit eum in proposito puniendum.
Licet autem dictus bannitus aggressorem occidēs veniat punien-
dus ex tali homicidio propter qd̄ posset iterū banniri vt dixi in pri
mo tempore parte.j.q iij. Non tn̄ etiam ſm predictum do. Tho.
debebit puniri de homicidio doloso, sed culposo tantum.ar.C.ad.l.
cor.de sica.l.j.cum ibi no.ff.ad.l.aquil.l.si putator.⁊ insti.eod.ti.§.
item si putator.⁊ ita ēt in eo qui excessit modum defensionis.tenuit
Jo.an.in addi.Spe in rub.de homi.per legem.l.corn.de sicar.⁊.
d.l.j.alle.etiam.c.olim.de resti.spo.⁊ ita dicit fuisse seruatum. ita
ēt dicit Bal.in.c.si quis sua.x.col.de pa.iur.fir.⁊ alle.Jo.an.in
c.significauit.de pe.⁊ remis.⁊ ita in hac ciuitate iudicatum fuit in eo
q vt defenderet siue vindicaret fratrē ſm formam stanti iam percus-
sum cum lapide illum qui p̄cussit interfecit. Fuit enim punitus de
excessu non de homicidio non enim incontinenti expirauit, sed ex
postfacto.⁊ sic non contradicit ei quod dicam in fi.proxi.q. ¶ Sz
aduertendum q̄z illo casu ⁊ in casu Jo.an.licita erat defensio vel of
fensio ad vindictam, vt dixi, sed cum moderamine, ⁊ sic dabat ope-
ram rei licite. In casu autem nostro dabat operam rei illicite, q̄z ver
beratio aliqua causa defensionis, non erat licita.⁊ sic videtur fuisse
in dolo per no.per Cy.in.l.j.ff.quod quisq; iur.⁊ per Bar.⁊ alios
in.l.diuus.ff.ad.l.corne.de sica. Et ideo forte hoc casu non habebit
locum decisio vltimo dicta, sed puniri debebit lege Cornelia cum sci
ret se impune offendi posse. Pro quo videtur casus in.d.l.ij.C.
quando lic.sine iudic.vindi. Pro quo vide quod habetur in.c.si-
cut dignum.de homicid.

50 **Quinquagesimo loco** †q̄z vt.s̄.dictū fuit in proemio in hac
materia statuta diuersimode loquuntur mutatis in aliquibus termi
nis statutorum. Ponitur statuto caueri q bannitus pro eo quod
fecit contra statutum ciuitatis possit impune occidi bannitus vero
pro mēbri abscissione vel pro cicatrice vel pro percussione sanguino
lenta possit excepta morte qualitercunq; offendi in duplum. Ban
nitus autem pro insultu non possit, nisi manibus vacuis offendi. Ex
hoc statuto oriuntur varij ⁊ diuersi tituli questionum.⁊ ideo incipiē
do a prima parte. Quero Titius fuit bannitus ad mortem ex eo, ⁊
pro eo quod super platea communis interfecit hominem propter q
insurrexerit rumor, que omnia fuerunt ꝯtra honorem ⁊ statum cōis
Florentie, vt in banno dicebatur, demum fuit a Sempronio interfe
ctus, an impune occidi potuerit. Hec qd̄ subtilis est, ⁊ hz duos pas
sus. Primus est an dicatur bannitus ex eo q fecerat ꝯ statum. Et
vr̄ q sic, q̄z verba inquisitionis siue processus ita se habēt, ⁊ illud cō
tinent, ergo eis stari op3.l.cum quedam puella.de iuris.om.iud.p̄
sertim q̄z omnia in inquisitione contenta intelligitur fuisse ꝯfessus,
⁊ sic ꝯfessioni standum.l.in eos.⁊.l.fi.ff.de cust.reo. Sed non insi-
stendo in superfluitate verborum veritas est in contrarium. debent
enim verba dicti statuti intelligi de eo qui principaliter fecerit con
tra statum, non autem de eo qui secundario. proprius enim signi-
ficatus est in his que per prius significantur non in his que per
posterius.l.quid liberis.§.hec verba.ff.de vulga.⁊ pupill.substitu.
Et sic debent intelligi in statutis hoc esse verum, patet ex regula ge-
nerali que est, vt statuta recipiant passiuam interpretationem iu-
ris communis lege secunda.C.de noxa.⁊ nota.in.l.iusiurandum,
⁊ ad pecunias.§.fina.ff.de iureiurand.⁊.C.de iur.deli.l.fi.§.in com
putatione. Sed dispositio iuris communis super aliquo simpli-
citer facta intelligitur quando illud principaliter fit, non quando
secundario vt ostendam, ergo ⁊ ita in statutis quod debeat intelli-
gi principaliter probatur in multis iuribus in lege prima.§.huius
studij.ff.de iust.⁊ in.⁊ ibi tangit Jaco.butr.ff.de in integr.restitu.
l.non solum in fin.⁊ quod ibi nota.per glo.⁊ Guiliel.si cer.pe.l.si
quis nec causam.⁊ quod ibi per Jaco.but. De quo dicam.ī.parte
proxi.q.sexta. Et pro hac decisione est tex.optimus in.l.prima.§.
merito.ff.depo.⁊ ibi per Bal.deciditur hec questio per illum tex.
probatur ēt in.l.si quis ingenuā §.in ciuilibus.ff.de capti.⁊ optime
facit tex.in.l.famosi.ff.ad.l.iul.ma.in.§.hoc tamen crimen. Ex qui
bus ita sepissime extitit iudicatum. Nō ob.narratio facta in accusa
tione siue inquisitione, q̄z aut intelligitur non principaliter, sed secū
dario, vt sic conformet se cum iuris communis dispositione.l.lu-
cius.§.pe.ff.ad muni.cum si.⁊ non habet obstare. Aut aliter intelli-
gitur, ⁊ illud nihil releuat, aut accusatorem, aut iudicem.l.j.§.ac-
cusationem.ff.ad tur.⁊.C.de senten.l.si ex stipulatione, quinimmo

nec confessio. l. confessionibus. ff. de inter. act. & l. ornamentorum. ff. de au. & ar. leg. ¶ Sed contra predicta videntur facere no. p Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. vbi dicit qđ ſm ordinem intellectus vterq; leditur principaliter. s. priuatus & respublica. Sed non ob. q2 aut illud loquitur in fauorabilibus dispositionibus & non in odiosis, & in regula odia. li. vj. Aut si veruʒ est ꝙ ledat̃, vt dicit nõ tamen leditur circa statum alias diceremus esse omne maleficium circa statum reipublice. Offenditur enim illa, & ideo eius interest, vt maleficia puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. & tamen certissimum est qđ regulariter non dicuntur commitere contra statum ciuitatis regularia maleficia committentes, vt furta, homicidia, & similia. & est tex. in. d. §. hoc tñ crimen. Non ergo defenditur Sempronius a prima parte statuti. Et ideo restat scđs passus siue articulus. s. an defendatur ex interpretatione, siue extensione. Et primo videtur dicendum qđ sic, q2 tale statutum quod banniti possint impune offendi est factũ fauore reipublice. ergo debet extẽdi. l. ij. §. exercitium. & ibi gl. ff. de his qui no. infa. Idem si non sit mere fauorabile reipublice. sed partim odiosum ipsi bannito, iuxta no. in. l. ij. C. de in ius voc. Idem si sit penitus odiosum, q2 etiam in penalibus proceditur de similibus ad similia vt no. in. l. si pignore. §. si post distractam. ff. de pig. act. & in. l. athletas. §. calumniator. ff. de infa. & eo. ti. l. quid ergo. §. pena grauior. ¶ In contrariuʒ ꝙ immo non eximantur a pena homicidij per dictum statutũ. Nam aut ipsum statutum dicitur in totum odiosum & penale, & non debet extendi, vt not. glo. in. l. pe. ff. de in ius voc. & l. furti. §. fi. de his qui no. infa. & in regula odia. Aut dicetur partim fauorabile & partim odiosum, & quatenus continet odium. s. respectu bannitorum non extẽditur, sed restringetur, vt habetur in. d. l. ij. C. de in ius voc. & ff. eo. tit. l. sed si hac. §. patronum. & qđ habetur in. l. cum hi. §. qui transigit. de transac. & in. l. iij. C. ꝙ me. can. ¶ Circa hunc articulum multa dici possent. Sed q2 essent extra propositum me in breuibus expediam. Concludens dictum statutum exorbitans a iure communi non extendi, nisi quatenus absurditatem contineret si non extenderetur. ff. de pe. her. l. si a domino. §. si predo. de excu. tu. l. scire oportet. §. oportet. cũ si. & hoc per regulam generalem, que habetur in auc. quas act. C. de sac. san. ecc. & plene in. l. omnes populi. Statutum ergo premissum eximit a pena offendentem etiam ad mortem bãnitum pro eo qđ fecerit contra statum. Iste non erat de illis, ergo non continetur in statuto. Ei enim non conueniũt verba ergo nec dispositio legis hos accusare. §. fi. ff. de accu. cum si. Item eximit offendentem bannitos pro cicatrice &c. & certo modo. De bannitis autem pro homicidio nihil dicit, ergo remanẽt in iuris communis dispositione. l. commodissime. ff. d lib. & posth. l. si cum dotem. ff. sol. ma. Sicq; impune occidi nõ possunt. Quia tñ absurdum esset qđ banniti pro minori delicto possent offendi, & banniti pro maiori non. contra. l. non solũ. ff. de noxa. Puto dicendum ꝙ tales bãniti possent offendi, prout possunt banniti p cicatrice & debilitatione &c. Arg. eorum que nota. in. l. tale pactũ. §. fi. ff. de pac. & qđ no. in auc. de colla. §. vt prohibemus. vbi perditio membri equiparatur perditioni vite. habetur etiam in. l. imperium. de iuris. om. iu. per Bar. in. l. ij. de pub. iu. per Bal. in. l. reos. C. d accu. Et erit vtile in proposito, q2 cũ ipsuʒ posset excepta morte qualitercunq; offendere non punietur de homicidio simpliciter sed de excessu, vt dictum fuit. s. proxi. q. qđ intelligo verum si ex verberationibus vel vulneribus nõ statim expirasset. Tunc enim non presumitur illum voluisse occidere, sed quatenus sibi permittebatur offendere. Si autem animose ei tot vulnera intulisset quod eum statim fecerat expirari, volens de eius morte certificari, tunc nõ puto eum modo aliquo defendi ab homicidij pena, apparet enim quod aliud q̃ʒ quod sibi permittebatur facere voluit, extra de homi. c. significasti. ad. l. cor. de sica. l. j. & ideo non tanq̃ʒ modum excedens, sed tanquaʒ omnino aliud permisso faciens punietur. l. diligenter. ff. mand. In incertis eniʒ non certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cum ita. de verbo obli.

Circa idẽ statutum alia insurgit questio. Et ideo quinquagesimoprimo

51 quero. † An bannitus pro amputatione membri vt sicut ille possit offendi ita bãnitus pro amputatione digiti. Hec. q. est vulgaris, & in multis iuribus tractatur. Primo enim tex. cum glo. & ibi docto. communiter in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. tenet quod digitus nõ sit membrum, sed officium membri, & ita dicit ibi Bar. se consuluisse. all. l. idem offilius. ff. de edi. edic. ad idem alle. Rich. de sali. eo. ti. l. queritur. §. si quis igitur. ad. l. aquil. l. inde neratius. §. ideʒ iul. & de le. ij. l. peculium. §. quadrige. & C. de ser. fug. auc. sed nouo iure. Nec ob. quod videatur abscindere partem membri. & sic sit ideʒ ius quod in toto membro, vt. l. que de tota. ff. de rei ven. q2 illud verum vbi est eadem ratio. ar. d. l. imperium. & quod ibi habetur, sed hic non est eadem ratio, q2 statutuʒ ponderat facti atrocitatem, vt ex se patet, ita dicit Bal. in. d. l. non sunt liberi. Barto. vero in. l. ij. ff. de pub. iu. multuʒ no. dicit quod proprie loquendo digitus non est mẽbrum, proprie enim est corporis pars. Membrum enim dicitur a metior metiris. largo autem modo dicitur membrum quelibet particula corporis, sicut in domo quilibet lapis dicitur pars domus, vt no. in. l. eum qui edes. ff. de vsuc. licet habeat proprie suas partes p distinctionem officiorum seu ministeriorum, vt salam, cameram, coquinam &c. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infec. & ideo cũ statutum debeat proprie intelligi, talis non dicitur bannitus pro membri abscissione siue amputatione, & sic nõ continetur in statuto quod dicit esse verum, nisi ex verbis statuti aliud colligatur. Puta si dicit si quis absciderit alicui membrum ei simile membrum abscindatur. Si enim absciderit alicui digitum similis digitus ei abscindet per relationem qualitatis ar. l. nonnunquam. ff. ad tre. & idem refert & sequitur Bal. in. d. auc. sed nouo iure. Et addit ꝙ si extrahet dẽtem, dabit alium dentem sicut dicimus in pena talionis. & alleg. qđ no. insti. de iniur. §. pena. Subdens quod ea que non proprie dicũtur membra possunt diminuto vocabulo appellari membrula, q2 nõ est aliquis digitus in manu qui officium proprium non habeat, vt docet experientia. Ipse tamen Bal. in. l. reos. C. de accu. in. ij. colum. dicit quod omne id quod hʒ in corpore nostro propriam & distinctã operationẽ est membrũ, vnde oculus cuius proprium est videre, auris cuius proprium est audire, nasus cuius propriuʒ est odorare, lingua cuius propria est operatio gustare, manus cuius propria operatio est tangere, pes cuius propria operatio est ambulare sine dubio membra sunt per se potentia in proprias & distinctas operationes. & alle. partem iurium superius alle. extra de corpo. viti. p totum. & ex predictis patere dicit ꝙ membra generationis sunt mẽbra que habent proprias, & distinctas operationes, immo secundus cum dicuntur esse membra valde nobilia, & per que saluatur species humana dicens ꝙ mutilãs illa punitur tãq̃ʒ immunis nature eo mõ quo puniretur si occiderit. l. ij. ff. ad. l. cor. de sica. & subdit ibi quod q2 barba est pars formalis corporis amputans barbam dicitur amputare membrum. ar. l. in rem. §. j. ff. de rei ven. quod nota. & adde q̃ ipse no. in. l. data opera. C. qui accu. non pos. vbi dicit ꝙ mammille mulierum sunt membra, sed non mammille hominis, & nihil allega. Predicta quidem intelligenda sunt in membro habente suam virtutem siue operationem, si autem esset aridum dubitatur an veniat appellatione membri. Guil. & Ray. in. l. sed & si pupillus. §. proscribere. ff. de instito. tenent per illum tex. quod sic, & alle. l. iij. §. ij. ff. ar. fur. ce. Bal. in. d. l. non sunt liberi. dicit ꝯrium, alle. no. in. l. vitem. ff. arbo. fur. ce. vbi tangit Ja. de are. & hoc verius puto si statutum dicit. si quis debilitauerit membrum siue manum &c. Ea enim que non habent sensum siue vigorem debilitari non possunt. l. decem. de ver. obli. cum si. Si autem statutum non referret se ad sensum aut officiuʒ ipsius membri & tunc credo veram decisionẽ Gui. & Ray. vt puta q2 statutum dicit si quis offenderit alicui oculum, lʒ eniʒ obscuratus sit siue obcecatus, sit tñ ita cecatus cum corpore est vnitus & ideo patitur effoditionem. & idem si statutum diceret si quis amputauerit alicui manum, & ita videtur tex. in. d. l. vitem. que est lex iij. §. j. ver. ideo facit. l. amisse nauis. cũ ibi not. ff. ad. l. rho. de iac. Quod forte potest dici esse verum si manus vel oculus a casu aridi facti sunt. Si aũt a natura sic producti fuissent tũc secus esse vr̃. Cum non habuerint primordium veritatis, vt. d. l. vitem. §. si quis ex seminario. facit. l. cum filius. §. heres. de le. ij. & fateor predicta procedere in statutis que intelligun tur, vt iacent. si autem in sententia contineretur quod alicui deberet amputari manus, tunc non videtur satisfieri sententie, nisi amputetur virens & non arida. Illa enim intelligitur vt penam afferat. ff. de pe. & C. per totum, que non esset si verificaretur in manu arida, & ita intelligatur ꝙ dici solet in. d. auct. sed nouo iure. C. de ser. fug. Contrarium tñ fuisse determinatum refert, & sequitur Jo. an. in regula. in penis. li. vj. in mercu. dicit enim illud esse verum membrum & valere ad decorem. j. q. j. c. sicut vigeri. & sic penam ꝯtinet pro quo facit. l. si de interpretatione. & l. presses. ff. de pen. Que decisio potius fundatur equitate q̃ʒ iuris rigore, vt ibi pʒ. Que equitas cessaret si propter delictum cum manu valida commissum sic damnatus existeret. tunc enim ex collatione processus declaretur sententiam debere intelligi de manu que delinqt, & sic valida. ar. ff. ad treb. l. nonnunq̃ʒ. & quod dictũ fuit. s. circa princip. q. Bal. vero in. l. j. C. qui accu. non pos. in fi. tʒ simpliciter qđ manus non habens aliqđ officium nõ dicatur membrum. alle. Aristotelem in. j. de anima. & in iiij. Metha. ad fi. Ex his colligit ad propositam. q. An bannitus pro amputatione digiti dicatur bannitus pro amputatione membri. & dicitur quod non. quod intellige nisi ex vulgi opinione aliud diceret̃. l. labeo. de suppel. le. d verbo. signi.

bo.sig.l.alfenus.eum si. Item colligitur quando quis dicatur bānitus pro amputatione membri. ¶ Sed incidēter queritur an saltem dicatur membrum debilitare ille qui amputat digitum. Bal.in.d.l.nō sunt liberi.dixit q sic,et patere dixit in effectu,lesa enim est mēbri operatio. Et idem videtur velle Bar.in.d.l.ij.de publ.iud.dicens q tunc videtur debilitatū membrum qñ eius officium aliqualiter impeditur,alle.d.l.idem offilius.et idem Ja.bu.dicens considerandum esse quis digitus sit amputatus,vt ipse scripsit in d.l.nō sunt liberi.qd Fran.de are.in.l.et quantum.de edil.edic.intelligit verum dumtamen ad minima officia nō trahatur per.l.j.§.sed sciendum.eo.ti. Probatur decisio predicta,q illud qd est debilitatū nō est sanum,vt ibi,et eod.ti.l.offilius.et ideo vbicunq dicitur qd propter id quo quis caret non est infirmus,et sic remanet sanus, sequitur quod non est debilitatus per locum a consequenti destructo. Et ideo dicitur q qui caret dente vel testiculo non dicitur debilitatus nec membro mutilatus.l.pomponius.et.l.cui dens.eo.ti.debet etiā intelligi hoc in debilitatione perpetuo remansura, vt dicam.j.proxi.q. Et ex his predictis puto qd hoc an sit debilitatum membrum vel non remaneat in arbitrio iudicantis qui debet committere iudicio peritorum,vt in iuribus.j.proxi.q.a le.nisi ex facti euidentia appareat notoria debilitatio.l.si quis in ruptione.fini reg. Quid eīn si vni scriptori,vni pictori,vni presbytero, vel in totum amputatum policem qui reponi non potest.certe videt illius manus officiū fere priuatum nedum debilitatum. Et ideo tunc re existante clara medicis commissionem non faciet. Facit de cle.egro c.presbyterum.et de cor.viti.c.j.ij.et.iij.et.d.l.et quantum.et quod no.l.inde neratius.§.idem iul.ff.ad.l.aquil. si autem digitus non est penitus remotus,sed os est fractum vel inclusum,sed non taliter qd sm peritiā medicorum curari non possit,recurrendum erit tūc ad cōmissionem scdm q dicam.j.proxi.q. Sed si videt modicam scissuram factam eē, tūc a seipso iudicabit imponendam esse penā simplicis vulneris,vt.d.§.sed sciendum,vt.l.vulneris.ff.de iniur.

Stante eodem statuto

s.quinquagesima.q.descripto.Seg-
52 tur quinquagesimosecundo† videre qñ quis dicatur bannitus pro cicatrice,vt sic excepta morte qualitercunq offendi possit. Iste articulus est subtilis et pulcher,et quotidie versat in practica.et propterea deberet late examinari,vt tamen non aliter q promiserim euagari contingat quā breuius potero que per alios et per me inuestigari vidi his subijciam,vt habeatur notitia veritatis. Aut saltē ad illa inuestiganda detur materia iuxta posse.

¶ Ad cuius articuli doctrinam sciendum est,q quibuscunq statutis exaggerantibus siue aggrauantibus penas, vt in proposito punientibus,acrius facientes,vulnera cū cicatricibus q sine non intelligitur hoc nomē,ita rudíter vt iacere videtur. Cicatrix enim est corporis deformatio,ita dicit tex.in.l.locum.§.j.ff.de vsufru.ibi. Nec corpus cicatricibus deformetur. Sed intelligitur de tali dformatione que sit in apparenti parte corporis,sitq ibi perpetuo remansura sic enim in exaggeratiuis talia considerātur,vt probatur.ff.de iniur.l.pretor.§.atrox.et.l.vulneris magnitudo.ff.de penis.l.aut facta. pro totam probatur apertius in.l.fi.§.quoties.ff.de edil.edic.et extra de cor.viti.c.ij.vbi in his que nō sunt leuis effectus perpetuitatis morbi consideratur.eius enim morbi quod est in via salutis nō habetur consideratio.l.queritur.§.idē ait.eo.tit.et dicitur esse in via salutis qñ propter diligentem curam. Casus enim eueniens ex defectu curationis morbi malitie non ascribitur,sed egri culpe vel ignauie.l.qui occidit.§.fi.ff.ad.l.aquil.et quod habetur.C.de emen.propin.l.j.et per Barto.in.l.fi.ff.de sica. Et ad sic intelligendum statutum astringit nos viua ratio. Ante namq perfectam curam ex quolibet vulnere in facie illato vituperatur facies et deformatur. Item in consolidato vulnere semper certo tempore remanet quoddam vestigiū siue quedam effigies que demonstrat fuisse vulnus,de illa enim nō intelligitur statutum alias superfluum foret,cum vt dixi ex quolibet vulnere id sequatur. Intelligitur ergo statutum de cicatrice perpetuo remansura. Pro qua determinatione facit qd verba legis sine temporis determinatione prolata ad tempus perpetuum intelliguntur.ff.de condi.inde.l.suffici.l.iurisperitos.ff.de excu.tut.C.de pe.l.seruus.ff.de bo.aut iud pos.l.in venditione §.j. Item de ea deformatione intelligitur per quā corpus deformatur in apparenti loco corporis quod etiā probatur,q potest esse effigies deformans corpus et tamen non diceretur cicatrix.probatur in.d.l.queritur.§.fina.de edi.edic.et in.l.fin.ff.de his qui de ie.vel eff.vbi ponitur disiunctiua inter cicatricem et deformationem.et sic patet qd non omnis deformitas dicitur cicatrix.per illas enim interdum dignoscitur homo.l.stigmata.C.de fabri.li.xj.vbi vide no.dictū Bar.l.j.in fi.ff.d ser.fugi.vbi tex.no.facit differentiam inter notam et cicatricem. Licet enim appellatione note contineatur cicatrix. non tamen ecōuerso appellatione cicatricis continetur nota,vt ibi patet.intelligi etiam debet statutum de ea cicatrice,que ex vulnere perpetuo remansura sit habita diligenti cura,q semper verba maxime statuti debēt intelligi vt inspiciatur causa proxima et nō remota.ff.qd me.cau.l.metū.§.sed licet verum q talis cognitio non pertinet ad iudicem iuristarū quando casus occurrit, debet fieri commissio medicis qui iurati referant an ex vulnere sit perpetuo remansura cicatrix.l.semel.C.de re mi.li.xij.l.j.§.j.ff.de ven.inspi.et in pemio.ffor.§.j.de sta.ho.l.septimo mense. extra de homi.c.significasti.cum si. Si ergo facta commissione seruata forma medici iurati referunt ex vulnere remansuram perpetuo cicatricem et sequitur condemnatio,tunc dicetur quis pro cicatrice damnatus. Si autem inquisitus vel accusatus non comparuit,et propterea seruata forma statutum nulla facta commissione contumax fuit habitus pro confesso,et deinde damnatus siue in banno positus est aduertendum. Nam aut accusatio siue inquisitio simpliciter dixit vulnus fuisse factum cum cicatrice. Aut adiecit verba perpetuo remansura. Primo casu non dicetur bannitus pro cicatrice, prout requirit statutum,q cum possit intelligi de temporali et perpetua in dubio intelligitur de temporali.ff.de pe.l.si preses. Vide tamen qd dicam.j.ad fin q.vbi declarabitur hoc dictum. Scdo casu aut narratur vulnus fuisse in apparenti parte corporis et intelligetur condemnatus siue bānitus pro cicatrice.nullus enim apparet error,et ideo confessioni statur.l.in eos.et.l.fi.de cust.reo. Aut in parte occulta,et non habebit locum statutum, vt patet ex premissis. Puto tamen quod cū hec subtilis inuestigatio nō cadat in mente siue discretione idiotarū,sicut dicitur in simili in.l.qd si nepotes.ff.de testa.tut. qd offendens bannitum pro vulnere cum cicatrice,aut est immunis,vt.s.aut mitius propter talem errorē puniri debet.l.si adulterium cum incestu.§.j.ff.de adul. ¶ Vnum etiā circa predicta notandū est quod non semper statur relationi medicorum, sed potest per facti euidentiam probari contrarium sm qd dixit Gui.de suza.in.d.proemio.ffor.et refert et sequitur Jo.an.in add.Spe.in ti.de homi ver.j.vbi de tali commissione aliqua dicuntur. ¶ Et q hec materia vt dixi.s.pertinet magis ad iudicium medicorum q legistarum. Hic inseram Tractatellum quendā quē super materia occurrente composuit eximius artiū et medicine doctor magister Christoforus Georgij de Florentia mihi p.ter reuerendus,cuius tenor hic sequitur. ¶ Quia iudicium de cicatricibus et vestigijs penes inexpertos in scientia medicine a recto tramite veritatis multum est dissonans. Idcirco me ipsum cupiens ac etiam eos aliqualiter declarare hanc breuem summulam connotatam ex auctoritatibus Hypocratis,Galieni, et Auicēne,sic sufficietenus compilaui. Resecans igitur verba superflua. Sciendum est q prefati auctores per cicatricem intelligunt concauaā superficiē et callosam ex consolidatis vlceribus vel vulneribus derelictā, a quibus alicuius sensibilis partis spermatici membri deperditio facta fuit, cuius concauitatis causa est deperditio sola maxime autem cutis grosse vel ossis. Sunt autem spermatica membra,quibus in principio generationis pro materia semen subijcitur et sibi in colore simulantur sicut sunt ossa,nerui, vene, panniculi, chartilagines, et cutis grossa. Hec autē membra si ab eis aliquid sensibile deperdatur per viam prime intentionis consolidari non possunt sicut carniformia membra,que vera vnione possunt absq vlla concauitate coniungi. Supradictorum verborum sententia maxime cōtrahitur ex dictis Hypocratis ac commentatoris eiusdem sexta particula amphorismorum dicit. Vulnera quecunq annua fiunt aut longum tempus habent est necesse os emitti,et cicatricē concauam remanere. Idem expresse ponunt eadem particula illo amphorismo. Quando incisum fuerit os,aut cartilago,aut neruus nec crescit nec conglutinatur subaudi sicut primo erat. Enucleatur etiam similis intellectus pluribus auctoritatibus Galieni in tertio de ingenio sanitatis.ij.c.sic dicentis. Vnde quedam aliquando harū intentionū mōstrat aliquid incurabile fore sicut concauum vulnus qd non solū carnem amisit sed etiam ossa. Impossibile enim est hāc concauitatem oportune repleri,vulnus tamē poterit consolidari etc. et in eo.li.c.iiij.sic dicit. Concaua enim carne vice eius qd amiserunt replenda sunt, Carnis autē materia sanguis est. Ea vero quibus nihil carnis deest necesse est ꝯsolidari et sanari cutis tamen eius causa extitit. Carne quidem et pinguedine amissa possumus ea restaurare sicut ea q amputata fuerant,cutim autem reddere non possumus,vnde ingeniandum est q vice cutis faciendum sit q carnis tegmē existat.cutim enim restaurare impossibile est. Supple et similiter alia spermatica membra restaurari est impossibile cum aliquid sensibile deperditur, maxime in etate perfecta,sed loco partis deperdite aliquid reapponitur incomplete quod a preexistētibus diuersificatur,

in genere. Non autem sic euenit carniformibus membris. supradicte igitur impossibilitatis restaurationis in spermaticis membris triplex est causa. Prima ipsorum durities, vnde extendi non possunt. Secunda humiditatis ⁊ roris paucitas q̄ loco partis deperdite debet subito reapponi seu partes disiunctiuas coniungere. Tertia virtutis generatiue sed assimulatiue debilitas que multum in eis deficit per respectum ad carniformia membra ossa difficilius solidātur cum inter ea sint duriora debiliora ac etiam minus de humiditate participent. Supradictis sententijs etiam est conforme quod ponitur ab Auicenna li. j. fen. iiij. c. de medicationibus solutionis continuatis cum dicit. Impossibile enim est vt restauretur os ⁊ proprie in corporibus consistentium nisi ꝫm hunc modum, quoniam nullo modo redibit ad continuitatem ⁊c. ⁊ statim in eo. c. subdit. Si vero illud quod perditum est tantum fuerit cutis necesse erit vt cicatricē inducat ⁊c. Consonat etiam quod ipsemet Auicenna ponit li. iiij. fen. x. tracta. j. ⁊. c. j. cum dicit. Dico ergo ꝙ nos conamur in quibusdam membris quorum continuitas est soluta, vt redeat eorum continuitas sicut fuit ⁊ illud sicut in carne, ⁊ conamur in quibusdam eorum, vt remanet contractus eorum cum conseruatione, licet non redeat ipsorum continuitas, ⁊ illud in ossibus ⁊c. supple ⁊ in alijs membris spermaticis. Ex quibus clare patet quod tunc remanet vera cicatrix cum aliqua pars sensibilis spermatici membri deperditur, maxime cutis vel ossis. Potest autem tam parua quantitas ipsorum deperdi quod non sequetur exinde cicatrix. ¶ Nunc autem de vestigio aduertendum ꝙ nihil aliud est vestigium, nisi signum ex carniformibus consolidatis vulneribus derelictum a quibus nihil sensibile spermatici membri fuit amissum. dicuntur autem talia vulnera per viam prime intentionis vniri etiam si sint magna sicuti clare ponit Auicenna. li. iiij. fen. iiij. tracta. j. c. de cura vniuersali carniformium vulnerum, cum dicit. ⁊ si fuerit scilicet solutio continuitatis, ita vt ne concurrant extremitates eius quoniam sunt rotunde elogate, aut diuerse figure, aut iam destructa est ex eo caro pauca non plurima, tunc eius cura est futura, ⁊ prohibitio aggregationis humiditatis in ea. ⁊ statim post subdit. Et si fuerit profunda, scilicet solutio contiguitatis ⁊ magna, tunc strictura etiam facit eam adherere multoties post quam adherentiam siue consolidationem completam non remanet cicatrix, sed supradictum vestigium de quo vestigio maxime mentionem facit Auic. li. iiij. fen. iiij. trac. j. c. de medicinis consolidantium ⁊ sigillatiuis dum dicit. Quod si non auferatur illud. s. qd̄ de carne superfluit proculdubio fit vestigium vlceris superius cute. Potest autem esse vestigium si in apparenti membro fuerit ipsum manifeste vituperans sicut quamplurimum euenit post consolidata vulnera que solum in carne fuerunt, quibus vt coniungerētur necessaria fuit sutura, ac etiam ligatura. De istis autem vestigijs facit Auic. capitulum. li. iiij. fen. iiij. vlt. trac. ⁊. c. ⁊ sic dicit rub. capituli. Eradicatio. i. modus curationis vestigium vlcerum ⁊ vulnerum. Simili modo etiam ipsemet Auicen. fen. vij. quarti. Cum de decoratione loquitur seu vituperatarum partium correptione facit appropriatum capitulum vestigijs vlcerum ⁊ variolarum. ⁊ dicit eius capituli. rubri. de vesti. vlce. ⁊ vario. Ex quibus satis patet qd̄ vestigium potest esse vituperans, ac etiam quomodo aliqd̄ magnum vestigium existens in membro patenti plus ipsum vituperabit quam aliqua parua cicatrix in eodem existens sicut de facto euenit in vulnere magno in facie facto a quo nulla fit deperditio spermatici membri, tamen propter eius magnitudinē ⁊ labiorū distantiam indiguit sutura ⁊ ligatura, vt labia coniungerentur vnde remanet apparens vestigium ipsam faciem manifeste vituperans que vituperatio non sequetur in aliquo paruo vulnere etiam in facie facto a quo facta erit abscisio cutis, vel alterius partis spermatici membri. Ex quibus concludendo colligitur quod quandoque verum est dicere facies est vituperata per apparens vestigium, ⁊ tamen vituperata non est per cicatricem, ⁊ quamplurimum etiam euenit econuerso. Similimodo etiam esse potest qd̄ nec erit vituperata ex vno paruo vestigio nec etiam ex vna parua cicatrice. vnde ad hoc vt facies, seu aliquod membrum apparens vituperatum existat requiritur, vt tanta sit facta lesio in superficie dictorum membrorum seu diminutio in ipsorum quantitate qd̄ oculo corporali videatur a longo talis concauitas seu vestigium derelictum. Ac etiam est necesse ꝙ in illismet partibus sit vera egritudo difformans faciem in superficie seu in quantitate vel ēt in figura ꝫm iudicium peritorum in scientia medicine. Quando autē vituperatio fit ex vestigio aut cicatrice non bene potest a longe discerni, sed ex propinquo perito medico derelinquo. ¶ Unum est vltimo vlterius aduertendum quod quāto vera vestigia plus elongantur in tempore ⁊ veterascunt tanto plus corriguntur solū ex operatione nature, nec ita possunt discerni sicut in eorum principio. Oppositum autem euenit in cicatricibus veris cuius causam speculare volentibus pro nūc dimitto, licet ex supradictis satis leuiter possint haberi. Sic igitur hic finem dictis impono subijciens me correctioni ⁊c. Christoforus. Ex his itaque colligitur ꝙ cicatrix vera nō potest esse quin sit perpetuo remansura. ⁊ quia vt ex iuribus. s. alle. apparet quod etiam interdum intelligitur cicatrix aliter q̄ intelligunt medici plurimum in statutis adijcitur perpetuo remansura, ⁊ ideo id qd̄. s. dixi processu formato simpliciter cicatrice non intelligi bannitum pro ea que sit perpetuo remāsura. debet intelligi verum si in statuto illa verba perpetuo remansura persistunt per not. in. l. iij. §. docere. ff. vi bo. rap. ⁊ in. c. pro humani. de ho. li. vj. Et idem si statutum diceret per apparentem cicatricem, quia tunc intelligetur bannitus pro non apparenti ꝙ esse potest, vt. s. ⁊ ideo verba statuti sunt ponderanda. In hac enim ciuitate statutū disponit de vulnerante cū vituperatione in facie per apparentē cicatricem vel per vestigium vel alio vocabulo medicine ꝙ tamen vt patet ex predictis intelligitur de vituperatione perpetuo remāsura: ⁊ ideo multoties ignorantes admirantur de relationibus medicorum referentiū non esse cicatricem aut non esse vestigium seu notam cum vituperatione faciei perpetuo remansura vt sepius in magnis iuxta vulgarē sermonem marginibus indicatū vidi, quia sic precessit relatio medicorum. Sed vt ex predictis liquet nulla est admiratio facienda.

Ex eodem constituto infert se

53 Quinquagesimatertia † questio formanda ad percussionem sanguinolente percussionis, vt sic comprehendatur quando pro illa quis bannitus intelligatur. ⁊ ideo pro ipsius declaratione quero. Quidam fuit inquisitus ex eo ꝙ cum cultello acuto apto ad frangendū panem percussit Gaium in personam vna percussione ex qua sanguis exiuit, an ex forma dicti statuti. s. quinquagesima. q. relati possit impune offendi. In questione ista cōsuluit Bar. Sed in statuto super quo consuluit erant etiam alia verba, videlicet quod percussor vulnus fecerit. ⁊ in eo consilio sic dixit. Et videtur quod non potuerit offendi, quia statutum requirit ꝙ fuerit bānitus pro percussione sanguinolenta, ⁊ ꝙ percussor vulnus fecerit, ergo ⁊c. Econuerso dicitur qd̄ possit impune offendi, quia ad positionem percussionis sanguinolente cum cultello, necessario sequitur vulnus, cum vulnus sit scissio continuitatis. In. q. premissa facit dubium, quia vulnus dicitur si cutis scindatur. l. si seruus seruū. §. rupisse. ff. ad. l. aquil. sed sanguis potest exire de corpore absque eo ꝙ cutis scindatur. s. per poros, maxime vbi cutis est tenuis, vt de naso ⁊ parte interiori vel gingiuis. Item dicitur qd̄ Christus sudauit sudore sanguineo, Lu. xxij. Credo tamen quod in proposita. q. ex verbis condemnationis satis colligatur ꝙ vulnus fuerit factum. Qd̄ apparet ex tribus. Primo quia cum cultello acuto. Secundo quia ex percussione sanguis exiuit. Tertio quia in personam. Primum est clarum quia si percussio fit cum cultello acuto intelligitur factum vulnus: Cultellus enim est res apta ad scindendum. ff. de fur. l. si pignore. §. ij. ad. l. iul. de vi pu. l. pe. §. telorum. ⁊ de ver. sig. l. armorum ⁊ apparet expresse de cultello seu gladio, cum quo Petrus abscidit auriculam seruo principis sacerdotū. Matt. xxvj. c. ⁊ Mar. xiiij. ⁊ text. in. l. aut damnum. in princi. de pe. dicit gladium esse aptum ad scindendum. Aliud quia dicitur in personā etiam probatur, quia non significat in superficie vel in pannis, sed inter personam ꝫm significatum huius dictionis in. l. j. §. in corpus. ff. de his qui deie. vel eff. ⁊ de flu. l. j. §. in flumine. Sed si cultellus in personā mittatur necessario sequitur scissio cutis, vt probatur in. l. fi. ff. de his qui deie. vel eff. si bene inspiciatur. hoc etiam probatur ratione. sicut enim ignis appositus stipule de necessitate comburit. ff. ad. l. aquil. l. si seruus seruū. §. hec autem actio. ⁊. §. seq. ita gladius percussus in personam de necessitate scindit, quia vtrunque est instrumentum agens si appropinquetur materie. Ex alio ꝙ fuit ꝫm dictum dicitur qd̄ ex percussione sanguis exiuit etiam colligitur. No. enim ꝙ dixit ex percussione ⁊ sic significat locum ex quo. l. non dubium. C. de legi. l. eodem tempore. ff. de pec. l. j. §. ex incēdio. ff. de incen. rui. nauf. sed si quis dixerit sanguinem exisse per poros absque cutis scissione, tunc non exiuisset ex percussione, sed ex alio loco propter percussionem. Et sic verba sententie non verificarētur. hoc videtur expresse probari extra de sen. excō. c. cum illorum. ver. Nos autem vbi percussio cum sanguinis effusione dicitur difficilis ⁊ enormis, ꝙ nō esset, nisi esset ex vulnere. ff. de iniu. l. vulneris magnitudo. Et sic concluditur ꝙ predictus bānitus fuit, quia percussit, ⁊ vulnus fecit. ⁊ sanguis exiuit. ⁊ sic potuit impune offendi. hec Bar. Ex quibus verbis patet ꝙ in proposita questione quando statutum non exprimit de vulnere, restat minor dubitatio. Proponitur enim ex tali percussione sanguinē exiuisse. ⁊ licet possit exisse ita paruus sanguis, ꝙ a iure non estimaretur. l. j. §. deinde. ff. de edi. edic. Tamen quia in inquisitiōe dicitur contra formam iuris, non intelligitur de parua effusione sed de magna.

de magna. iuxta no. p Cy. in. l. si nõ cõstit. C. de iniur. ꝛ. l. nec exẽplum. C. de fal. Nec ob. l. si preses. ff. de pe. qꝛ ibi vtraqꝫ vis erat punibilis, sed vna plus altera. hic autez vno modo esset punibilis alio non. ꝛ ideo intelligitur secundum modum punibilem, vt procedat libellus ꝛ processus. Nec ob. no. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. qꝛ aut procedente libello ꝛ processu, qꝛ procedit, vt ibi et not. ꝛ colligit in. l. eum actum. ff. de ne. ge. ꝛ in. l. matrem. C. de proba. per. l. si quis intentione ambigua. de iudi. sequitur probatio per testes, ꝛ locuz habet absolutio, nisi probatio clare cõcludat, vt in. c. in presentia. de proba. ꝛ ita intelligitur qđ nota. in. §. sed vt probari. Aut sequitur per confessionem veram vel fictam. ꝛ tunc sequi dꝫ cõdemnatio, qꝛ illa intelligitur secũduz libellata, vt. l. si confessus. ff. de cust. reo. ꝛ. l. ij. §. ꝙ si actor. C. de iur. cal. cum si. Itez patet ex predictis qđ si fuisset condemnatus ex eo ꝙ manu vacua percusserit Titium in facie ꝛ ꝙ sanguis exiuit de naso vel de gingiuis non diceretur condemnatus ex percussione sanguinolenta fm Barto. Sed in hoc non sto cum eo. Uerba enim denotant causam proximam vel non fm naturam rei cui adiunguntur, vt in iuribus. s. alleg. adeo ꝙ interduz vna dictio ponitur pro alia, vt. l. eas causas. de condi. ꝛ demõ. quinimmo ꝛ dictio, ex, ponitur pro propter. l. pretor. §. quod de fructibus. ff. de bo. aut. iud. pos. Impossibile autem est nisi quis haberet sanguinẽ in manu ꝙ ex ipsa percussione sanguis exeat. Intelligitur ergo dictum statutum simpliciter loquens de condemnato, ex, vel pro percussione sanguinolẽta quando propter percussionem sanguis exijt ex persona, intelligo autem quod incontinenti sanguis exiuit. tunc enim intelligitur ex percussione. Si autem ipsa percussio fecerit tumorem propter quod postea fuerit necesse ad illius curam ꝙ medicus pungeret vel incideret, ꝛ tũc sanguis exiuerit non dicetur tunc condemnatus ex vel pro percussiõe sanguinolẽta. Exiuit enim proprie ꝛ improprie sanguis propter percussionem, ꝛ sic nõ habet locum statutum, vt in iuribus. s. alle. Et idem erit in spintura propter quam spintus cecidit ꝛ percussit, ꝛ sanguis exiuit fm Bal. in. l. de pecoribus C. ad. l. aquil. ꝛ in. l. si familia. ff. de iur. om. indi. Ubi ergo tales dictiones possunt proprie intelligi proprie intelligũtur alias improprie etiam in statutis, vt habetur in. l. labeo de supel. leg. ꝛ in. l. omnes populi. de iust. ꝛ iu. per doc. vt tñ tollantur tales dubitationes communiter in accusationibus ꝛ inquisitiõibus ponuntur illa verba cum maxima sanguinis effusione per ea que habẽtur in. d. c. cum illorum. ꝛ in. d. l. vulneris magnitudo. ꝛ in. d. §. deinde. vbi gl. facit mentionem de vulnusculo.

54 **Quinquagesimoquarto** † Titius fuit bannitus pro eo quod insultauit, ꝛ percussit Gaium cum vno bastone ligni quo erat armatus duabus percussionibus in renibus sine sanguinis effusione. ꝛ demum cum lignum fractum fuerit vel ceciderit in terram percussit ipsum pluribus percussiõibus vacuis. Queritur an viso dicto statuto de quo dictum est. s. q. l. veniat in aliquo puniẽdus. Et primo videtur quod non. nam predictum statutum dictat quod bannitus pro percussione sine sanguine possit offendi in duplum. Constat autem ꝙ dictum statutum licet loquatur in singulari verificatur etiam in plurali, vt sic. Bannitus pro vna percussione potest offendi cum quatuor, ꝛ sic de singulis. ff. de libe. bo. exhi. l. ij. ꝛ. ff. ꝙ fal. tut. aut. l. j. §. itẽ hoc edictuz. ꝛ qđ habetur in. l. agraria. ff. de termi. mo. Sed Titius fuit bannitus pro duabus percussionibus, ergo potest offendi cum quatuor. Itẽ vt patet ex themate inquisitionis fuit bãnitus pro insultu, ꝛ sic potuit offendi manibus vacuis, ꝛ quia sic dictat statutum quod cuz inquisitione ꝛ banno cõcordat. l. non aliter. ff. de leg. iij. cum simi. ¶ Pro huius autez questionis decisione aduertendum est ad plura. Primo enim videri oportet quid sit insultus Secundo an confundatur in alijs delictis illum secutis. Tertio vbi confundatur an valeat sententia que penam insultus cum pena alterius delicti non confundit, vt quando ex forma statuti pro insultu imponitur certa pena puta librarum quinquaginta, ꝛ pro percussione imponitur pena centum vel maior fm qualitatem ipsius percussionis. Et his visis patebit questionis premisse decisio. Quo ad primum sciendum quod circa materiam istã iura varie loquuntur, ꝛ etiam glo. Interdum enim quẽ contra alium irruentem ius vocat insultantem. C. de iude. l. fi. quandoqꝫ aggressorem. l. is qui aggressorem. C. ad. l. cor. de sica. ꝛ sic dicitur in. l. qui de crimine. C. de accu. Quandoqꝫ vocat appetentem, ꝛ sic patientem vocat appetitum. l. ꝛ si percussor. §. si appetitus. ff. ad sille. quod ibi glos. exponit id est inuasus, ꝛ sic quandoqꝫ dicitur inuasor. C. vnde vi. l. inuasor. Quandoqꝫ etiam patiens dicitur insultatus. l. item apud labeonem. §. pe. ff. de iniur. Et hinc descendit nomen verbale quod vocatur insultus. ꝛ in hoc dixit Barto. in. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pe. quod insultus est in alium saltus alleg. d. l. is qui aggressorem. ꝛ. l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fe. dica. sed in. §. cum arietes. dicit quod insultus est motio de loco ad locum, ꝛ in §. delinquunt. concludit quod si existens tecum in itinere vel mensa aut in alio loco deuenit tecum ad rixam, non dicitur insultum facere, sed potius proditorie fecisse, ar. C. de dilati. l. j. li. xj. Ex predictis videtur aliqualis contrarietas insurgere. Si enim insultus est in aliuz saltus non verificatur in eo qui sine saltu in aliũ sine contra alium se mouet de loco ad locum, cuius contrarium dixit Barto. in. d. §. cum arietes. Sed aduertendum quia primo modo dicitur secundum allusionem vocabuli. Secundo modo fm diffinitionem. ꝛ ideo si quis insultãdo aliquem facit in eum saltum, facit insultum fm allusionem ꝛ etiam secundum diffinitionem, qꝛ mouet se de loco ad locum, ꝛ facit in alium saltum, facit. ff. ad. l. aquil. quemadmodum. §. si nauis. Si vero sine saltu mouendo se de loco ad locum vadit versus alium. tunc dicitur insultuz facere fm diffinitionem tantum, ꝛ tamen puniri potest de insultu, qꝛ diffinitio preualet allusioni quando sunt contrarie alias ab vtraqꝫ argui licet, vt habetur. ff. si cer. pe. l. ij. §. appellata. de tut. l. j. de testa. l. j. ꝛ in. l. j. de acqui. pos. per doc. maxime per Bar. dicitur etiam interdum facere impetum, vt. d. §. delinquunt. sed tunc aliter punitur, vt ibi habetur. ꝛ hoc de insultu contra personam. Quandoqꝫ etiam dicitur fieri insultus siue assaltus ad domum siue ad castrum, vt. x. colla. qb. mo. feu. ami. §. similiter. ꝛ ibi dicit Bal. qđ tunc dicitur factus assaltus quando appropinquat se tantum domui vel castro ꝙ potest proijcere iaculũ ꝛ expugnare. Ut tamen omnis cesset dubietas cõsueuerunt communiter accusantes ꝛ inquirentes ponere in accusatione ꝛ inquisitione omnia dicta verba, qꝛ dicunt B. deliberate, ꝛ appensate mouendo se de loco ad locum fecit insultum impetum ꝛ aggressuram contra. C. ꝛc. que ex abundanti ponuntur, vt patet ex predictis, ex quibus expeditum est primum quando quis dicatur insultum facere. ꝛ tunc sine dubio si aliud non sequitur vltra insultũ, pena insultus imponi potest. Si vero sequitur aliud, vt quia percutit, vulnerat, vel occidit. dicit glo. quod de insultu non fit punitio, sed cum delicto confunditur secuto, vt no. in. l. qui de crimine. C. de accu. per. l. illud. ff. ad. l. aquil. ꝛ idez ibi Bart. Et ita determinarũt primo Sy. sic consulendo, secundo Fran. acc. disputando: ꝛ Gui. et de su. vt pꝫ in suis questio. ver. sed pone de facto. q statutum est qđ si quis pugno ꝛ se. ꝛ idem tenuit Alb. gan. in margarita in ver. Sed pone statutum est Mutine. in ti. de acc. ꝛ idem Guil. in Specu. de sen. §. ij. versi. sed pone lꝫ enim sint cum sunt separata diuersa delicta. ff. ad. l. aqui. l. ij. ꝛ. l. si seruus seruũ. §. iij. capite. tñ si coniungantur dicuntur vnũ esse delictum. s. vulneris vel mortis. l. illud. prẽal. §. fi. alleg. etiam de act. ꝛ obl. l. qui seruum. in prin. ꝛ. C. ad. l. iul. de vi. l. quoniam multa Bar. autem in. l. nunqꝫ plura. ff. de priua. delic. limitat hoc dictum nisi ex insultu imponeretur maior pena qꝫ ex percussione. Tunc eniz quatenus excedit non confunditur. ar. l. generaliter. ꝛ. l. heres a debitore. §. qđ si hic seruus. ff. de fidei. ꝙ ibi reprehendit Ang. tenens indistincte gl. sed non bene reprehendit, qꝛ siue vnum sit principale, ꝛ alterum accessorium, siue vtrunqꝫ principale, siue vnum preparatorium ad aliud qđ est verius. nõ potest dici qđ pena vnius tollatur a pena alterius, nisi ex vi confusionis. natura autem confusionis est vt eatenus confundatur, ꝛ compensetur quatenus concurrunt ꝛ non vltra. l. j. C. si cer. pet. ad. l. fal. l. licet. cũ simi. Et ideo si ex insultu cum armis quis veniret puniẽdus in centum ex percussione manu vacua in quinquaginta. Insultans cũ armis, ꝛ percutiens manu vacua punitur in centum facta confusione solum de quinquaginta in percussione, alias sequeretur quod intantum puniretur insultans cum armis, ꝛ percutiens manu vacua inquantum insultans sine armis, ꝛ sic percutiens ꝙ esset absurdum. l. non solum. ff. de nox. Dico ergo qđ insultus ad castrum siue ad domum punitur vt. s. Insultus in personam aut est solus, ꝛ solus punitur. Aut secutum fuit aliud. Et tunc aut est maior pena insultus qꝫ delicti secuti, ꝛ non confunditur in totum sed quatenus concurrunt. Aut est eadem pena delicti cum pena insultus vel maior, ꝛ pena insultus confunditur, ꝛ de delicto damnatur, non de insultu. Fallit in vassallo insultante dominuz, vt. d. §. similiter. ꝛ ibi per Bal. Predicta intellige si inter insultum ꝛ percussionem nõ fuit medius actus extraneus. si autem fuisset actus extraneus, puta qꝛ insultasset. Et cum ille retro cessisset vel arma extraxisset insultans redit domum, ꝛ arma sumpsit, deinde reuersus est ꝛ vulnerauit. Tunc enim de primo insultu ꝛ de vulnere punitur fm Jo. an. in addi. Spec. super rub. de homi. vbi vide. Et hec de secundo. Ad tertium breuiter dicendum est, qđ cum sententia tunc sit contra ius partis valere debet. l. ij. §. j. ff. que sen. sine ap. rescin. si ex tenore sentẽtie nõ apparet quid pro insultu, ꝛ quid pro vulnere siue percussione imposuerit. si autem condemnauit distinctim in tantum pro insultu ꝛ in tantum

pro percussione dici potest sententiam non tenere, quia non intelligitur cognouisse de insultu per dicta iura. Et sic non valet sententia. l. de qua re. ff. de iud. & C. de sen. l. prolatam, nisi in processu siue inquisitione vel accusatione essent illa verba super quibus omnibus & singulis &c. de quibus per Bal. in. l. ij. C. de proba. Tunc enim valeret licet esset iniqua. & ex predictis infertur ad decisionem supra formate questionis quod vbi bannito non fuit imposita pena insultus sed percussionum. Offendens eum modo predicto punietur de offensionibus factis manibus vacuis, quia in illis excessit modum. & sic puniri debet de excessu. vt dictum fuit. s. q. xlix. & etiam. l. Si vero fuit ei imposita pena etiam pro insultu, & taliter quod valeat condemnatio. & in nullo puniri debet, quia potuit vtroque modo offendere. Si autem bannum fuisset nullum, dixi. s. in primo tempore parte. iij. questione. ix.

55 **Quinquagesimoquinto** Stante statuto † generali quod a cetum libris. s. possint impune offendi. Titius immisit ignem in domum Sempronij banniti & eam combussit, vel in rebus suis aliter damnum dedit vel ei abstulit. Queritur an veniat puniendus. in hac questione me breuiter expediam. Nam licet gl. dixerit quod bona bannitorum sint extra custodiam & a quocunque possint destrui & deuastari in tit. hic finit lex cor. & incipit consuetudo regni. in prin. & tangitur in. c. j. §. si quis alium. de pace tenen. & de mili. vasal. c. j. Tamen illud est verum de iure communi, nec cautum reperitur. Est ergo potentia offendendi bannitum a statuto proueniens. Dominia enim rerum & eorum tuitio & defensio de iure gentium est, vt l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. ergo illam banniti de quibus agimus non perdunt, vt dictum fuit. s. in hoc secundo tempore parte. j. q. iiij. Et ideo inspicienda sunt verba statuti. l. semper. §. legem. ff. de iu. immu. que cum stricti iuris sint. l. constitutionibus. ff. ad muni. extendi non debent, vt in auct. quas actio. in. l. quicquid astringende. Aut ergo statutum dicit quod possint offendi qualitercunque vel simpliciter quod idem est quia indefinita equipollet vniuersali. l. si seruitus ff. de serui. vrb. & poterunt offendi in persona & rebus. l. j. §. & generaliter. ff. de lega. prestan. cum simi. Aut dicit quod possint in personam offendi. Et tunc non poterit offendi in rebus a persona separatis. Et idem si statutum respectiuaret offensionem ad offensam factam per bannitum, tunc enim talis permitteretur qualis fuit illa ob quam bannitus est. l. nonnunquam. ff. ad treb. & quod dictum fuit. s. hac eadem parte. q. lj. & hec satis sunt de mente Bart. in. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publ. Et ibi vide quando dicatur fieri offensio in personam. Sed dicet quis tu dixisti quod si quis potest offendi ex forma statuti in personam, non potest offendi in rebus a persona separatis. Istud videtur falsum, quia cui permittitur quod est maius videtur permitti quod est minus, vt patet in ar. a maiori. C. de sac. sanc. ecc. auct. multomagis. & extra de elec. c. cum in cunctis. Quelibet autem minima pena corporalis est maior quacunque magna pecuniaria vt. l. in seruorum. ff. de pe. Ergo tuum dictum non procedit. Sed resp. quod hoc procedit vi verborum statuti que aliquid debent operari. si enim simpliciter dicerent posse offendi, comprehenderent offensionem in personis & rebus. Si ergo dicunt in personam operantur restrictionem, quia aliud operari non possunt. l. si quando. C. de inof. tes. cum si. Preterea statutum odiosum non extenditur etiam per maioritatem rationis, vt habetur in auct. quas actiones. de sac. san. ec. Et vide que dicam. j. in vl. tem. parte. j. q. xij. vide etiam que dicam. j. parte proxima. q. lx.

56 **Nunc** ex predictis † statutis particularibus queram de aliquibus pur circa hanc partem generaliter ad materiam facientibus. Et ideo quinquagesimosexto dictum est sepissime quod bannitus de vna ciuitate, puta in Florentia, non perdit ea que sunt iuris ciuilis. Item nec ea que sunt iurisgentium nisi aliud dicatur. Et etiam si diceretur illud non intelligitur extra territorium. l. fi. ff. de iur. om. iud. quo ad personas non subditas. pone quod Bononien. in ciuitate vel comitatu Florentino occidit bannitum de Florentia. Quem si Bononie occideret puniretur, quia illuc statutum se non extendit. Queritur an possit Bononie, & sic in loco sue originis conueniri per. l. j. & ij. C. vbi de cri. agi. opor. aut Rome per. l. roma. ad munic. Hec questio residet in hoc an occidens bannitum qui potest impune offendi dicatur delinquere. nam si ibi delinquere dicitur; licet aliqua dilatoria exceptione de tali delicto cognosci non possit tamen non tolleretur quin alibi cognosci non posset. l. decurionum. & ibi not. C. de his qui not. infa. Sed veritas est quod non dicitur delinquere, facit enim lege permittente, ergo &c. l. gracchus. C. de adul. facit. C. de his qui ad ec. confu. l. si seruus. & l. ij. ne quis vela. re. & quod non sit delictum firmat Bal. post gl. in. l. j. §. j. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. Et idem in simili tenent in. l. cunctos populos. prope fi. in ver. viso. & Bart. in. l. vbi pactum. Et dixi. s. hac eadem parte q. xiiij. & dicam latius. j. in seq. parte huius temporis. q. j. Cum ergo in loco actus facti ex eo actu non tenetur, ergo nec in loco originis. Inspicitur enim in contractibus quantum ad ipsius actus solennia. & validitatem & obligationem inde insurgentem locus in quo fit. l. si fundus. §. j. ff. de euictio. ergo idem in delictis. l. omnem. ff. de iudic. Faciunt not. per Bart. in. l. ij. ff. de eo quod cert. loc. dum reprobat illam glo. & quod not. per eum & alios in. l. cunctos populos. & in. d. l. fina. de iurisdic. om. iudic. Si autem aut Bononie, aut alibi extra territorium florentinum occideret, vbi occideret, & etiam Bononie posset conueniri per iura predicta.

57 **Sed tunc** econuerso. † Quinquagesimoseptimo queritur an florentinus occidens bannitum de Florentia Bononie vel alibi extra territorium florentinum possit virtute dictarum. ll. j. & ij. vbi de cri. agi opor. conueniri Florentie. Et videtur quod sic, quia in loco in quo occidit posset tanquam delinquens conueniri, & sic ibi delictum commisit, vt. s. proxi. q. dictum est. ergo succedit regula dictorum iurium. Sed dic contrarium, quia quantum ad municipium florentinum illa pena personalis comitatur eum quocunque vadat secundum doc. in. d. l. cunctos populos. & ibi in specie. ita determinauit Bal. in Aretino occidente Aretinum bannitum in territorio florentino, non enim attenditur secundum eum territorium, sed solum an secundum locum conuentionis sit licitum vel permissum. l. non solum. §. & qui. & l. propter litem. ff. de excu. tuto. Et dicit esse casum in. l. iij. §. transfugas. ff. de sicar. & ita seruatur.

58 **Quinquagesimooctauo** circa idem quero. † Bononien. occidit florentinum bannitum de Florentia in quadam ecclesia posita in comitatu florentino, an poterit Bononie conueniri ac si eum in territorium florentinum occidisset. Et videtur quod sic, quia ecclesie non subiacet seculari potestati, ergo &c. in auct. quo. opor. epis. in prin. & insti. de re. di. §. nullius. & ff. ne in lo. sacr. l. ij. Sed contrarium est verum, est enim ecclesia in territorio florentino. in auct. de man. princ. §. sed neque. in fi. §. Non obst. quod non sit sub protectione iudicis secularis, quia verum est specialiter, sed bene est sub quadam generalitate propter hoc, quia adheret territorio iudicis secularis. ar. ff. de contrahen. empt. l. in modicis. & l. si id quod. in fi. de peri. & com. rei ven. & C. de epis. & cle. in. l. si quis in hoc genus. & sic non dicitur extra territorium fieri secundum Guil. in. l. plerique. de in ius vocan. & sequitur Bal. & tenet Bar. in. l. cunctos populos. alleg. eo. tit. l. ij. & C. de adul. auct. si quis. Si non sit extra territorium ergo locum habet quod dixi. s. proxima. q. Et istud verius quam id quod ipse Bal. dixisse videtur in. d. l. cunctos populos. in versi. viso. allega. s. pxi. q.

59 **Quinquagesimonono** queritur. † An citatus in causa ciuili non comparens & propter inobedientiam condemnatus & bannitus ipso facto dicatur bannitus pro maleficio, vt sic in eum locum habeant statuta predicta & possit offendi. Et videtur quod sic, quia contumacia est delictum. l. omne delictum. ff. de re mili. Item quia vbicunque negligentia ordinatur ad contemptum illa facta dicitur quasi ad contemptum partis patet in. l. sed & si alia & ibi no. ff. de cost. pe. quando ad contemptum iudicis probatur in. l. de etate. §. qui tacuit. cum gl. sua. ff. de interro. act. Facit quod habetur in. c. quanto. de sent. excom. & in. c. dilecto. & quod not. per Guil. in. l. metum. §. sed licet. ff. quod met. cau. in. q. illa. An puniar tanquam occidens si potui iuuare hominem, qui ab alio necabatur, & non feci. quando enim dicitur eum teneri non dicitur teneri ex negligentia, sed ex facto, vt ibi patet, & in. l. necare. ff. de lib. agno. de quo etiam in. l. culpa caret. ff. de reg. iu. per Guil. in Spe. de leg. §. iuxta. ver. quid si potui. & per doc. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. Si ergo talis negligentia reputatur factum, ergo pro maleficio damnatus est, quia pro malefacto. ¶ In hac materia aduertendum est quod Bar. in. l. aut facta. in prin. ff. de pe. distinguit malefactum a maledicto secundum propriam significationem. Et ideo dicit ibi quod damnatus pro verbis iniuriosis non dicitur damnatus pro maleficio cum verba debeat proprie intelligi maxime in istis odiosis. l. interpretatione. ff. de pe. & in. d. l. omne dicit quod talis non est damnatus pro maleficio sic dicens. Omnis est bannitus ex bannitur propter contumaciam. l. j. ff. de requi. re. Statuta ergo que dicunt quod bannitus pro maleficio possit impune offendi, volunt requirere quod causa illa propter quam citabatur sit maleficium. Et ideo si quis fuit citatus in causa pecuniaria vel pro testimonio ferendo, & fuit contumax & bannitus non dicitur bannitus pro maleficio. Sed si quis fuerit citatus pro aliquo maleficio, & fuerit ob contumaciam bannitus dicetur bannitus pro maleficio, licet fuerit contumax. Ex cuius dictis ibi, & in. l. aut facta. concludit, quod aut statutum loquitur per nomen criminis siue delicti & habet locum in quocunque siue sit crimen in faciendo, siue in negligendo, siue in dicendo

cendo per no. in. l. j. & ij. C. si adver. delic. & d. l. omne. Si vero loqtur per nomen maleficij vt qz dicit de bannito pro maleficio, vt in themate questionis dictum est, tunc nō verificentur in bannito pro negligentia, alias pro verbis iniuriosis vel pro malo consilio.

¶ Sed aduertendum qd vt sepius dictum est statuta intelligūtur fm communem vsum loquendi. Sed communis vsus loquendi est vt condemnatus pro verbis iniuriosis sit condemnatus pro maleficio. & hoc puto verius vbi de cōmuni vsu appareret, alias verum puto qd dixit Bar. Nec predicte conclusioni obstant iura s. in contrarium alleg. qz verum est qd ibi dicitur secundum largā & propriā significationez, que nō verificatur in statutis nisi vsus communis loquendi aliud inducat, vt l. labeo. de supp. leg. cum concor. & si plene hanc questionē cum iuribus ad eam allegatis videre velis, scias qd ipsam disputauit Mar. de fano. de qua habetur per Cyn. super rub. C. de cri. stel. & in Alb. de gban. in. iiij. & v. col. & in Alb. xxij. q. in materia bannitorū vbi concluditur p maleficio nō intelligi bannitum. & ibi etiā ponunt quid iuris si in sententia banni iudex apposuit qd possit impune offendi. & dicunt qd tunc quasi iudex declarauerit illum esse bannitum pro maleficio & iusserit offendi, offendēs excusatur per. l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui no. infa. & l. nō videt §. qui iussu. de reg. iu. Sed hec decisio nō est vera qz ad iudicez nō pertinet, & qz de hoc nulla facta fuit cognitio. ff. de iudi. l. de qua re. & l. prolataz. C. de sent. De hoc habetur. ff. de cust. reo. l. si quis reū. nec excusatur offendēs quasi iussu iudicis fecerit, qz verbū, potest, iussum non importat. l. sepe. ff. de offic. presi. & l. j. C. quemo. & quan. iu. nisi forte fuisset descriptus in libro bānitorū pro maleficio in quo seruata solennitate tradita a statuto describitur solum nomen banniti cum eis pena. De quo dic vt dicam. j. in vltimo tempore parte prima questio. ij.

60 **Sexagesimo** queritur † s. in rub. queritur. An bannitus pro crimine in ɔtumaciam dicat bānitus pro maleficio. & qz decisa est. s. proxi. q. p. not. per Bar. in. l. omne delictum. de re mili. aliter non prosequor, sed dic vt. s.

61 **Sexagesimoprimo** queritur. † Titius pro maleficio fuit bānitus in ere & persona, deinde fuit captus a iudice qui vult eum decapitare, queritur an possit. dicit Bal. in. l. data opera. C. qui accu. non pos. sic vtis qd pena persone intelligatur in suo potiori significatu. i. d pena mortis, vt no. in auc. de armis. §. opz. & hoc si causa mereṫ tantā penaz. naz ex genere cause metiendum est genus pene ar. ff. ad turp. l. j. §. primo. Uel dic quod iudex qui profert verba illa poterit interpretari, & declarare cum illa verba sint generalia. ar. ff. de ap. l. ab executore. Et ideo iudices qui dant bannum in hauere & persona. Itē qui recommendant pro hauere, & persona possunt postea declarare antequam sint functi officio, ar. ff. de execu. tu. l. si duas. Diffinitiua vero sententia debet intelligi in mitiorem partem. ff. de pe. l. si preses. & no. in. l. ij. C. que res vend. nō pos. Credo veruz quod dicit de recommendatione. Quod autem dicit de sententia, puto esse verum si ex forma statuti appareat que pena psone imponi debeat pro maleficio pro quo fuit talis captus bannitus, tunc enim illa intelligitur imposita per nota. in. §. pena grauior. Si vero poterat imponi maior & minor, intelligitur tunc imposita minor pena per dictaz. l. si preses. Si vero erat in eius arbitrio, puto inherendum verbis, que sic de consuetudine interpretantur, vt importent mortem per not. in dicto. §. pena grauior. & l. athletas. §. calumniator. eodem titulo. & in l. hodie. ff. de penis.

62 **Sexagesimosecundo** † Titius fuit bannitus in amputatione membri alio non expresso, fuit deinde ad tempus captus a iudice qui vult contra eum facere executionem. queritur in quo membro possit executionem facere. & presupposita declaratione que dicatur membra, vt dictum fuit. s. hac eadem parte. q. ij. videretur primo dicendum qd intelligatur de eo qd minus diminuit, qz semper defertur ad minus, vt in. l. si preses. de pe. Sed Bal. in. l. data opera. C. qui accus. non pos. dixit qd intelligitur bānitus in amputatione manus. alle. auc. vt nul. iud. §. pe. cum glo. fina. qd indubie credo verum nisi ex relatione delicti commissi & alicuius statuti, aliud colligatur, puta qz amputauit alicui pedem vel auriculam. & cauetur statuto quod amputanti membrū simile membrum amputetur. Tunc enim scōm naturam inquisitionis vel accusationis regulabitur ipsa sententia banni, ar. l. nonnunqz. ff. ad tre. & qd no. per Barto. in. l. ij. de publ. iud. & quod dixi. s. in. d. l. ij. q.

63 **Sed** pone Sexagesimotertio † quod in sententia banni nihil fuit expressum, sed simpliciter fuit in banno positus, in quo intelligetur bannitus, an in persona, an in membro, an in pecunia. Istam. q. tetigi. s. in. j. parte huius temporis. q. iij. in ver. vnum tamen. & ideo hic non multum instabo concludens quod aut loquimur in banno. i. comminatione aliqua que fit puta per preconez alio quod facientibus, vel non facientibus. & dic vt ibi dixi. Aut in banno lato contra contumacem ex forma statuti. Et tunc in hac ciuitate in qua antequam feratur sententia banni diffinitiui per preconem fit bannum comminatorium in quo exprimitur pena que ei imponetur si non venerit, parua est dubitatio, qz ex tali comminatione declaratur postea ipsa simplex sententia banni. l. titia. §. idem respondit. de verbo. obli. l. pacta nouissima. C. de pac. proprie in. l. ait pretor. §. j. de re iud. & habetur in. l. hec sententia. C. de sentē. que sine cert. quan. cum concord. Ex actis enim incertitudo sententie declaratur. Nec illa verba nec plus & minus arbitrio rectoris que in banni proclamate ponuntur aliquid operantur. l. pe. C. de con. insit. & in. l. j. §. j. ff. de here. insti. & quod habetur in. l. admonendi. ff. de iureiurā. Si vero talis solennitas siue expressio non precedit, sed simpliciter formato processu fiunt citationes post quas citatus habetur pro cōfesso. Aut ex delicto est ex forma statuti imposita certa pena, & tūc illa in banno videtur expressa. l. iiij. §. si ex conuentione cum ibi not. ff. de re iudic. & quod habetur in iuribus supradictis. Et idem si est arbitraria pena, & ex consuetudine est declaratum arbitrium secundum quod habetur in. l. quid ergo. §. pena grauior. & in. l. athletas. §. calumniator. de his qui no. infa. Sicut enim lex tale bannum declarat, vt dixi. s. & etiam in. d. q. iij. vbi allegaui iura, ita & consuetudo. l. de quibus. ff. de legi. & quod habetur in. l. si finita. in princ. ff. de dam. infe. & in. l. dedit. qui satisd. cog. & in. l. ita stipulatus. de verb. obli. Si vero nulla esset ex consuetudine facta declaratio, putarem tale bannum non valere tanqz incertum & qd nulla ratione certificari posset, vt in. §. curare. insti. de act. iuncta. l. omnem. ff. de iud. quod forte non procederet si inquisitio esset formata super crimine. Ex quo secundum formam iuris communis deberet in exilium poni. Tunc enim ita importaret ipsa sententia & exul esset effectus. & ita intelligo quod habetur per gloss. & Bald. in. c. j. hic finit lex cornelia, & incipiunt consuetu. regni. Et quid imponet talis pena habetur in iuribus allegatis. s. in proemio circa ipsam diuisionem bannitorum.

64 **Sexagesimoquarto** queritur. † Titius fuit bannitus secundum qd communiter fertur bannum in persona vel membro, stetit a die lati banni vel annos. xxx. quibus ad locum ex quo erat bannitus non accessit. & elapsis annis. xxx. illuc accedens captus est. An iudex potest facere executionem. Uidetur enim quod non, quia sicut cuicunqz actioni etiam ex sententia prescribitur spacio. xxx. anno. vt l. omnes. & l. sicut. C. de prescrip. xxx. an. ita & in proposito etiam si dicatur solum iudicis officium ortum fuisse, vt dicta. l. sicut. iuncta. l. omnem. de iud. quinimmo & minori tempore prescribi videtur, vt l. querela. C. de fal. Dic contrarium secundum Bald. in. l. data opera. C. qui accu. non pos. quia cum esset bannitus si quo tempore peruenerit in fortiam &c. non cucurrit prescriptio antequam in fortiam venerit. l. j. in fin. C. de an. excep. & in. l. cum notissimi. §. in his. C. de prescrip. xxx. ann. quod etiam dicit esse verum si pure & simpliciter bannitus esset in pecunia, qz cum sit malefidei non prescribit, vt not. xvj. q. iij. c. per singulas. Uide ibi eum in repetitione sua, vbi etiam dicit, quod sicut post. xxx. annos bannum habet effectum ita si est ab initio nullum etiam post. xxx. an. potest nullum dici. de quibus omnibus ibi vide.

65 **Sexagesimoquinto** † Pone statuto cauetur quod si bannitus damnū dederit debeat capi per vicinos. & si non fuerit captus damnum datum emendetur per communitatem siue villam propinquiorem. Ex hoc statuto insurgit triplex dubitatio. Prima qui dicantur vicini. Secunda que cōmunitas siue villa dicatur propinquior, siue qualiter debeat mensurari an a territorio an ab edificijs. Tertia quid iuris sit quando ambe communitates siue ville pariter sunt propinque. Quo ad primum qz in voluminibus habetur, parum instabo. Ille enim quātum ad propositum dicitur vicinus qui exaudire vocem clamantis potest. l. j. §. eodem autem tecto. ff. ad sille. nisi ex cōmuni vsu loquēdi aliud appareret. ff. de ver. sig. l. vt alphenus. intelligendo de voce communi non altiore vel depressiore. ff. de her. inst. l. sius quoqz. §. puto. & l. continuus. §. cum ita. de ver obl. Et bz cōmunem naturalem cursum temporiz. l. j. §. ripa. ff. de flumi. secundū Bar. in. l. si tertius. ff. de aqua plu. arc. Ubi vide de vicinitate psonarum. & etiam Bal. in. l. si vicinis. C. de nu. de vicinitate autez castrorum & ciuitatum dicitur etiam per eundez Bar. in. l. iiij. §. si tā vicinum. ff. de dam. infect. qualiter autem intelligatur qd bannitus delinquens capi debeat per vicinos. Uide in qū. Bar. qd incipit, Charissime isti nostri nucerini. qd effectue posuit in. l. j. §. occisoz.

ff. ad sill. debet enim intelligi si possunt. Quid enim si aliquis banni tus venit in villam cum tanta gente cui villa nõ potuisset resistere, certe non tenentur. Facit. C. de epis. an. l. abditos. Item quid si deli quit clam, certe tenentur vicini. ad sill. l. iij. §. si maritus. Item quid si fuit factum maleficium in loco ex quo statim transijt in locum ad quem accedere non poterant, certe non tenentur, vt in. §. occisorum. et de acqui. re. do. l. naturalem. cum alijs iuribus vbi. s. per eũ alle. Unum circa hoc no. quod si statuto cauetur quod bannum debeat notifi cari coram duobus vicinis bãniti, intelligi debet de vicinis predio vrbano non rustico, ar. ff. fin. reg. l. sed si riuus. et ibi per Ray. ad se cundum aduertendum qđ vera ratio statuti inducentis emendã fie ri a communitate siue villa propinquiore sumitur a negligentia ho minum non curantium ne damna fiant, et si fiant non capientium. Ex hoc sequitur quod nõ territorio sed hominibus talis culpa impingi po test, et sic illa communitas siue villa cuius domus sunt magis ppin que loco commissi delicti dicetur propinquior. l. adigere. §. quam uis. de iurepa. cum si. Quod etiam probatur, quia statutũ astringit cõ munitatem magis propinquam. ergo intelligitur de hominibus qui communitatem representant. de colleg. illi. l. sodales. et l. j. et ff. quod cuiusque vni. no. Tertio fm no. in. §. si tam vicinum. Ciuitas castrum vel villa dicitur magis propinqua vel magis vicina fm arbitrium iudicis, nisi in casibus a iure expressis. Certum autem est quod iudex non arbitrabitur vicinitatem nisi a potentia succurrendi vel aliter prouidendi, vt in. §. occisorum. et eo. titu. l. iij. §. ignoscitur. et C. eo. l. fi. Et ꝑ ita sit colligitur ex no. per Bar. in. d. l. si tertius. Sed viso quod consideratur propinquitas ab edificijs non a territorio dubi tatur qualiter fieri debeat mensuratio et in hoc Barto. in tracta. de insula. figura decima. que incipit, his quo ad finem etc. sic loquitur quod mensurator dz incipere ab illa parte loci que propinquior est lo co mensurando. vnde in castro erit clarum, in villa potest dubitari, quia domus sunt sparse, fm quod si esset aliqua domus q̃ distaret mul tum ab alijs, illa non dicetur de vicinia maxime si inde vox exaudi ri non potest vt in. §. eodem autem tecto. et dixi in. l. si tertius. de aq̃ plu. arc. Et subdit ibi aduertendum esse quod lex dicat mille passus debere mensurari a continentibus edificijs, vt. l. mille passus. de ver. sig. Hoc tñ casu debeat inchoari ab ipso muro ciuitatis, vel ca stri, vel ab ipso loco vbi terminatur villa. ¶ Tu aduerte quod ibi loq tur in alio statuto non faciente ad propositum. et etiam puto quod de beat fieri mensuratio ab ipsis edificijs in quibus homines habitant non autem a muro. Quid enim si vnum castrum ex vna parte totũ est inhabitatũ, ex alia habet edificia certe ab illis ratione predicta fieri debet mensuratio. Puto etiam eadem ratione quod licet vbi alias ad alios effectus debeat fieri mensuratio per viam rectam, et non per tortuosam. l. eos. in fi. ff. de fal. et non per aera, quandoque se cundum tecta per Bar. in. l. j. ff. si quis cau. Tamen hoc casu fiet mẽ suratio potius per aera quam per viam cum exauditio vocis sit illa que inducit hoc, vel per viam tortam, si est proximior per illam loco commissi maleficij. Undecunque enim succurri potest mensuratio fie ri debet. Sic enim dictat ratio coniecturata ipsius statuti que regu lat dispositionem, vt in. d. l. quod dictum. cum si. Et hoc de secun do. Quo autem ad tertium recurrendum est ad ea que tanguntur in Spe. de rapto. ver. sed pone. Ubi finaliter in simili concluditur qđ pro quantitate patrimonij locorum fiet diuisio. ff. de censi. l. cum possessor. C. de naufr. li. xj. l. fi. ff. de incen. rui. et nau. l. pedius. Et di cit ibi Jo. an. quod idem tenet Dy. in. l. ne quid. de incen. rui. et nau. et ita etiam ibi refert Bar. et nõ decidit remittens ad no. p se in. l. iiij. §. actor. de re. iu. Ubi querit quid in delictis vniuersitatis. et remit tit ad no. p se in. l. ne quid. et sic vt vides non videtur decidere hunc articulũ. sed puto quod cum inspiciatur causa propter quam imponit collecta, vt ipse idem dicit. Et causa sit propter personarum negli gentiam debeat imponi per capita sicut quando ponitur vt mittan tur homines in exercitum per eadem iura. Et videtur casus in. l. ij. et l. nauis. §. cum autem. ff. ad. l. rhod. de iac.

66 Sexagesimosexto quero † Statuto caue tur quod officia lis communis Florentie qui ceperit bannitum in persona vel mem bro debeat incontinenti lapsis tribus diebus post capturam facere executionem secundum tenorem banni sub certa pena puta librarum mille. Potestas ciuitatis Pistorij que est de comitatu Florentie, et recepit potestatem a ciuitate Florentie cepit Titium bannitum ab officiali communis Florentie in hac forma, videlicet in mille flore nis, quos si soluere non poterit amputetur sibi caput, queritur an debeat incontinenti lapsis tribus diebus nulla facta solutione facere ipsum decapitari, et si non facit incidat in penam. Hec questio sub tilis est et habet plura dubia. Primum an potestas ciuitatis Pi storij comprehendatur in. d. statuto. Secundo posito quod compre hendatur quando dicatur Titium soluere non posse, et sic possit fie ri executio in personam. Tertium quando incipiant currere tres dies, an ab ipsa captura, et sic de momento ad momentum, an vero post diem ipsius capture. Quartum an posito quod non faciat exe cutionem, nisi post mẽsem incidit in penam statuti etiam si ex quali tate officij a dicto statuto intelligatur astrictus. ¶ Et ad primum rediens respondeo quod si in ciuitate Pistorij esset statutum quod traderet formam executioni fiende de bannitis, et esset conditum vel approbatum auctoritate superioris secundum ea que habentur in. l. omnes populi. statutũ de quo agitur eum non comprehendit. Non enim potestas ciuitatis Pistorij a populo florentino transmissus est officialis communis Florentie, sed ibi pro communi Florentie constitutus, vt probat tex. ff. de interro. act. l. voluit. §. j. vbi presides prouinciarum non vocantur magistratus populi romani, licet ab eo essent constituti, sed ponuntur vt species differẽtes. Pro quo etiam facit quod habetur in. l. j. §. quibus. ff. quod cuiusque vni. no. et quod not. p Cyn post Jac. de are. C. etiam per procu. l. j. et ita in hac ciuitate extit in multis iudicatũ. Ex quo patet quod dictum statutum qđ loquitur de officiali communis non verificatur ex vi verborum vel sententie in officiali predicto qui est officialis pro communi. ff. solu. ma. l. si vero. §. de viro. cum si. Si vero nullum statutum haberetur Pistorij aliter disponens. tunc licet non comprehenderetur ex vi interpretationis et dispositionis que est vt loca subdita regantur le gibus superioris, vt habetur in. l. omnes populi. per Barto. et sic tunc teneretur illud statutum obseruare. et vide que dixi. s. eod. tem pore parte. j. q. lvj. Posito ergo quod simus in casu in quo tenea tur obseruare statutum videndum est secundum. s. quando dicatur verificata conditio banni. s. quod Titius soluere non possit. Et in hoc videri oportet significatum, et importantia verbi potest. Pro quo sciendum quod dictum verbum quandoque ponitur in oratione principaliter et per se. Quandoque ponitur incidenter, et conditiona liter, vt in proposito themate. Primo casu aut ponitur negatiue, et tunc importat necessitatem precisam et ipso iure eradicat potentias. ff. de le. j. l. nemo potest. ff. de fur. l. nõ potest. et in. c. j. de re. iu. li. vj. ibi per Jo. an. probatur etiam in. l. solemus. §. latrunculator. ff. de iu di. et in. l. de his. et ibi etiam per Bar. ff. de transa. Per quod mul te questiones quotidie terminañ et in hoc tractatu, plures mentio facta erit. Si autem ponitur affirmatiue, tunc aut in vltima volunta te. Et quandoque inducit necessitatem. et quandoque nõ habita distin ctione an referatur ad grauatum an ad honoratum. vt habetur in. l. peto. in prin. ff. de le. ij. et no. ff. de off. presi. l. sepe. Aut in contracti bus legibus vel rescriptis. et tunc non importat necessitatem preci sam sed causatiuam, vt habetur de primo in. l. si tibi mandauero. §. fi. ff. man. De secundo in. l. gallus. in prin. ff. de lib. et posth. et ibi per Bar. Et de eisdẽ et de tertio in. d. l. sepe. Que oĩa intelligit Bald. esse vera nisi verbum potest aut possit, ponatur pro forma. Dat exẽ plum, vt si statutum dicit qđ potestas possit inquirere de certis ma leficijs. Tunc enim dicit importari necessitatem vt sic teneatur in quirere, quod si nõ facit de negligentia puniatur, vt ipse no. in. d. l. gallus. in prin. alle. in ar. ea que no. in. l. j C. de deser. li. xij. Sed vi detur etiam quod tunc sit necessitas causatiua si non vult in penam incurrere. ¶ Secundo casu principali, quãdo verbum potest poni tur incidenter et conditionaliter. Aduertendum est primo qđ tri plex est potentia hominis, vt habetur in. l. j. ff. de iniust. testa. et de ver. sig. l. nepos proculo. Pro quo vide Inno. in. c. sciscitatus. ex tra de rescrip. Item quod aliud est potentia. aliud est deductio po tẽtie in actũ. l. inter illã. de verb. sig. et j. patebit. ¶ Quibus premis sis sciendum est quod Bar. et post eum Bal. in. d. l. j. sic distinguũt. quod aut verbum potest ponitur absolute in oratione, vt quia non refert ad actum certe persone, et tunc intelligitur, vt denotet potentiam na ture, vt. d. l. j. et l. cum in secundo, eo ti. et quod habetur in. l. conti nuus. §. illud. de ver. obl. cum ibi no. Aut positum in oratione refer tur ad actum certe persone. Et tunc aut ille actus eius explicatur cõ tinet commodũ certe persone aut non. Primo casu aut ille ad quẽ refertur ex hac potentia vult agere, et requiritur potentia cum actu. l. iij. §. si quis sic acceperit. ff. de statu libe. vbi est notabilis casus. Aut vult ab alio conueniri, et sufficit quod habeat potentiam dedu cendi in actum, vt. l. nepos proculo. de ver. sig. Secundo casu. s. quã actus explicandus non continet commodum certe persone. Et tunc sufficit potentia deducendi in actum illius specialis persone ad quã refertur, adeo quod non sufficeret possibilitas nature, vt. l. inter il lam. de verbo. signi. Quod est verum nisi addatur dictio postquam, quia tunc requiritur potentia cum actu, vt. d. l. inter illam. secundũ aliam lec. Et ex predictis videretur dicendum ad propositum cum sol potentia solutionis referatur ad actum certe persone. s. fisci cui sol ui debet et nolit agere, sed velit ab alio conueniri sufficiat quod sole uere

nere possit.i.habeat potentiam soluendi, licet ac actum non deducat, vt.d.l.nepos. Sed non sic est. nam si recte consideras predicta loquuntur quando verbum potest ponitur in oratione incidenter affirmatiue. Sed in themate questionis nostre ponitur negatiue, ergo non est eadem dispositio, vt habetur in.l.quod seruus.ff.de condi.ob cau. Sed tunc recurrendum est ad doctrinam Bar.no. quã ponit in.l.filius quoq3.ff.de here. insti.in.§.sed ⁊ si filio. dicitur eniz quis desinere posse, ⁊ sic non posse multis modis. Quandoq3 ex persona eius qui debet aliquid facere. quandoq3 ex tempore ex quo fieri debet. Quandoq3 ex materia de qua fieri debet. Quandoq3 ex persona eius in quem fieri debet. Primo casu habet locuz distinctio.l.filius quoq3. Aut est conditio potestatiua que potest impleri vltimo vite spiritu, ⁊ non desinit posse nisi cum est in articulo mortis, vt ibi, ⁊ quod habetur in.l.fi.ff.de condi.insti. Secundo casu quando ex tempore dicit quod desinit posse fieri, quando lapsuz est tempus illi actui limitatum siue ab homine siue a lege.ff.de here. insti.l.sed si in conditione, ⁊ de ver.ob.l.in illa.cum simi. Sed an tempus intelligatur adiectum saltem a lege. Dicit ibi Bar. quod quandoq3 adijcitur talis dispositio in vltima voluntate. Et tunc aut adijcitur institutioni heredis, ⁊ nullum tempus intelligitur limitatum. ⁊ ideo expectatur tempus mortis nisi per iudicez aliud instituatur, vt ibi, ⁊.l.si quis instituatur.e.ti. Aut adijcitur legato, ⁊ tunc habet tempus limitatum scilicet quod impleatur cum primum potest.l.hec conditio.ff.de condi.⁊ demon.⁊ no.in.d.l.si quis instituatur. Quandoq3 adijcitur in dispositione inter viuos. ⁊ tunc aut incipit a precedenti dispositione, ⁊ tunc intelligitur tempus limitatuz, scilicet quo ad quis fuerit constitutus in mora. Si vero incipit a precedenti cõditione, ⁊ tunc requiritur quod desinat posse fieri, vt hec probantur in.l.ita stipulatus.de ver.ob. Ex quibus Bar. infert ad propositũ questione dicens cogitandum an sententia equipparetur vltime voluntati an contractibus ⁊ sic insolutum dimisit. ¶ Ex predictis tamen colligitur quod si sententiam equiparas vltime voluntati cum non sit vniuersalis dispositio, sed particularis, ⁊ sic equiparetur legato dicatur non potuisse soluere si cũ sciuit se sic bannitum valens soluere non soluit, vt.d.l.hec conditio. Si equiparas contractui cũ ceperit a precedenti dispositione non intelligitur soluere non posse, nisi cum fuerit de soluendo requisitus, ⁊ sic necesse sit sibi terminuz aliquem assignari, arg.ff.de sol.l.tantum.⁊.l.quod dicimus. Quid ergo dicendum. Bald.in.d.l.filius quoq3. dicit quod iudex poterit assignare terminum suo arbitrio, arg.ff.de iur. delibe.in.l.j.in fi. Et sic secundum hac determinationem non haberet seruare dictum statutuz officialis.de quo.s. Sed deberet assignare dicto bannito terminum ad soluendum. Ceterum hoc non videtur expeditum, q2 in casu thematis propositi nullus terminus fuit appositus in banno. ⁊ sic potius videtur cadere in tertio casu quando ex materia ex qua fieri debet. In quo membro Bar. vbi.s. sic dixit, quod aliquando materia ex qua sumitur stricte. Exemplum in.l.quod seruus.de condi.ob cau. ⁊ tunc illa materia dissoluta desinit posse fieri, vt ibi, ⁊ in auc.cui relictum.C.de indi.vidui. Si vero materia ex qua est generalissima, vt si dicatur. Si decem dederit in genere ⁊c. Tunc ex parte materie non dicitur desinere posse, q2 genus perire non potest, vt.l.incendium.si cer.peta.⁊.l.in ratione.§.incerte. ad leg.falc. Ex quibus videtur dicendum in proposito quod condemnatio capitis nunquam ante mortis articulum posset habere locum quia respectu pecunie nunq3 desineret posse soluere. Quartum vero membrum.s.quando pendet potentia a persona eius in qua debet impleri non facit ad propositum, sed dic vt per Barto. in.d.l.filius quoq3. Per hoc igitur nondum expeditus est casus noster, tum quia omnia debent redigi ad suum intellectum, vt sic res potius sortiatur effectum quam non.l.j.in fi.ff.quod quisq3 iuris, ⁊ q2 sententia equiparatur aut contractui, aut vltime voluntati secunduz beniginiorem intellectum secundum Barto.in.l.centesimis.in fin. de verbo.obli.⁊ dicam.j.parte proxima hoc eo.tempore questi. lxxix. Dico q̃d q2 aut in sententia banni fuit adiectum tempus, ⁊ tunc lapso tempore intelligitur soluere non potuisse, ⁊ ex tunc purificata fuit condemnatio personalis. Si autem nullum fuit adiectum tempus, tunc non habet locum dictum statutum, sed debebit officialis ei assignare terminum ad soluendum ad similitudinem contractuuz vt sic constituatur in mora, qui non debet esse minor dierum.x.arg. eorum que habentur in.l.si debitori.ff.de iud.iunctis.que habentur in.l.j.in fi.ff.de iur.delib.⁊ per hoc sit expeditum secundum. Intelligitur ergo statutum predictum in eo qui tempore capture erat bannitus in persona vel membro.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa li. Si tamen aliud statutum non est lapso tempore sibi assignato ad soluendum.⁊ nulla facta solutione succedet dispositio statuti, vt incontinenti post tres dies debeat facere executionem.l.non possunt

ff.de legi.cum simili. Sed restat tertia dubitatio quando currat dictus terminus, ⁊ in hoc examinari oportet. An in dubio terminus currat de momento ad momentum, an vero a die actus, vt sic dies termini non computetur in termino. Circa quod docto. varie loquuntur in iuribus que infra allegantur. Sed aduertendum puto quod quandoq3 terminus assignatur sine aliqua prepositione, puta quia dicitur habeat pro termino ad executionem sententie siue banni tres dies. Quandoq3 assignatur cuz aliqua prepositione, a, vel, ex, vt quia dicitur a tali vel ex tali actu, vel a tali siue ex tali die habeat terminum trium dierum. Aliquando cum prepositione infra, vel intra, vel ante tres dies. Aliquando assignatur cum dictione, post, vt in themate nostro dictum est. Primo casu quando simpliciter assignantur certi dies pro termino. Sciendum est triplicez esse diem. quidam enim dicitur dies naturalis.s.xxiiij.horaruz ⁊ iste incipit, quandoq3 ab ortu solis, quandoq3 ab occasu, quãdoq3 a meridie, secundum diuersitatem gentium, more autem romano incipit a media nocte, ⁊ alia media nocte finit, vt hec habenẽ in.l.more.ff.de fer. Quidam est dies artificialis, ⁊ iste incipit in mane, vt ibi no.q2 intelligitur.i.ab ortu solis ⁊ durat vsq3 ad occasum, vt habetur in.l.j.C.de custo.reo.per Bartol.in.l.aut facta.§.tempus.ff.de penis. per Joan.and.in.c.j.de homi. Est ⁊ alius dies qui vocatur dies emergens qui est quando computatur de momento ad momentum vt habetur in.d.l.more.⁊ ibi per Jac.but.⁊ alios. Et cum hec vltima appellatio non sit communis, vt de se patet, intelligam statutuz predictum intelligi de tribus diebus, aut naturalibus, aut artificialibus, quod effectiue in idem recidit. ⁊ sic non computabitur de momento ad momentum. ⁊ sic dies capture non computabitur in termino, vt sic tunc nullo verbo ad alium significatum inducente intelligatur secundum communem vsum loquendi.l.anniculus.de verbo.significa.cum simili. ⁊ habetur per Jacob.but. ⁊ Bartol.in.l.j.ff.si quis cau.qui allegant.l.eum qui cal.in princip.de verbo. obliga per Jacob.de are.in.l.i.§.dies.ff.de libe.agnoscẽ. ⁊ etiam alibi habetur, vt infra patebit. ⁊ hoc credo verius ratione predicta quã id quod dixit Joan.and.in capitu.super eo.ij.de appella. vbi dixit in dubio tempus computandum de momento ad momentum, q2 etiam voluerunt alij, vt.j.dicam, sed debet intelligi, vt infra dicetur. ¶ Sed tunc dubitatur an dicti dies sint vtiles, an continui. Et tex. in.d.§.dies.facit quod sint continui. In contrariũ facit tex. in.l.ij.§.dies.ff.quis ord.in bon pos.ser.⁊ in.l.i.§.dies.ff.quãdo app.sit. per que iura credo quod intelligatur de vtilibus saltem quo ad actum de quo agitur. Cum enim debeat expediri in forma iudici saltem quo ad initium debent esse vtiles, vt in iuribus secundo loco allegatis. Utiles intelligo secundum naturam criminalium ⁊ actus executionis.l.si vno.ff.loca.cum similibus, ⁊ ideo si quis esset bannitus ex tali causa ex qua etiam quacunq3 die fieri posset executio secundum quod habetur in.l.presides.C.de fer. nulla esset ratio quare differri posset. ¶ Et pro materia temporis vtilis continui ⁊ partim continui. vide quod habetur in.l.j.ff.de diuer.⁊ tempo.prescriptio.⁊ extra de concef.preben.c.ij.⁊.c.quia diuersitatem, ⁊ de resti.in integ.c.j.in clementina.

¶ Secundo casu quando assignatur tempus cum propositione, a, vel, ex, vel, ab. Et isto casu dicunt communiter docto. quod dies termini non computatur in termino. Et sic etiam hoc casu dies capture non computabitur in termino trium dierum.l.ratio.§.fina.ff.de actio.emp.⁊ ita no.in Specu.de dila.§.j.versicu.sed pone. ⁊ per Joan.and.in.c.statutum. de preben.lib.vj.per Jaco.⁊ Bart.in.d.l.j.si quis cau. Nec ob.l.j.§.dies.de lib.agnos. ⁊ de adul.l.pater.§.fi.vbi tex. dicunt quod dies computantur ex die diuortij cõputatur, q2 ibi contingit, ex eo, q2 in alia parte dictum fuerat tempus currere post diuortium, ⁊ sic vna particula restringitur ⁊ declaratur ab alia.l.si seruus plurium.§.fina de lega.j.⁊.C.fami. herciscun.l.quoties.cum similibus. ¶ Predicta quidem vera si tales dictiones apponuntur tempori. Si vero apponuntur actui, vt quia dicatur a captura vel ex captura, ⁊ sic de similibus, tunc computabitur in termino dies capture, ⁊ procedet de momento ad momentum.l.j.§.biduum.⁊.§.dies, quando appel.sit.⁊.C.de tempo.app. aucten.hodie.⁊ idem si apponitur dictio demonstratiua extremitatis temporis vel initij, vt si dicatur habeas terminum inde vel hic ad sex dies. Tunc enim similiter computantur de momento ad momentum.l.iij.§.minorem.ff.de mino.⁊ per docto.in.d.l.j.si quis cau.⁊ istud puto verius quam id quod dixit Jacob.but.ibidem q̃ generaliter dixit computari tempus de momento ad momentum siue dilatio statuatur ab homine siue a lege siue detur dilatio dies ex siue in dies siue ad dies, siue intra dies.

¶ Ex predictis enim ⁊ ex his que inferius dicentur patet quod illud non est simpliciter verum, nec.ll.per eum allegate de quibus.s.

mentio facta fuit aliter probant quam supra dictum sit. ⁊ vt dixi. s. sic debet intelligi ⁊ saluari dictum Jo. an. in d. c. super eo. ij. de appella. licet Bald. aliter dixerit in aliquibus in. l. eos. §. sinautez. C. de appel. vbi alie. predicta ⁊ alia iura, vbi vide si libet.

¶ Et qꝛ natura dictarum dictionum separatiuarum quandoqꝫ est diuersa. ⁊ pro predictorum declaratione necessarium est id sciri. pro dictione, a, recurre ad no. in. l. a caligato. C. de nup. ⁊ in. d. l. ratio. §. si. de act. emp. ff. de flumi. l. pe. xxxj. di. ante triennium. xvj. q. iij. placuit. ff. de excu. tuto. l. j. §. qui autem. de rescrip. c. dilectus. l. j. ⁊ iij. ff. de sena. l. fi. §. fi. C. de aduo. diuer. indi. l. post duos. ⁊. C. de ero. mil. an. l. iubemus. Ex quibus patet quod quandoqꝫ ponitur exclusiue, quandoqꝫ inclusiue, vt et habetur in multis alijs iuribus. Ponitur etiam aliquando causatiue. xxiij. q. vij. coniuges. Interdū assumit naturam aliarum dictionuz, quandoqꝫ enim ponitur pro, ex. xv. q. iij. inter cetera. ⁊. c. item si de rebus. Quandoqꝫ pro, per. ff. de leg. j. l. seruo legato. §. j. ⁊ sol. mat. l. si socer. §. i. ⁊ vide etiam qđ habetur in. c. abbate. de re iudi. li. vj. De dictione, ab, simpliciter posita que separationem denotat, habes. ff. de duo. reb. l. si ex duobus. in prin. ff. de euic. l. si rem. §. fi. de here. insti. l. seruuz. §. hereditas. ff ad. l. falc. l. hereditatem. ⁊ no. extra de app. c. super eo. iiij. qđ. vj. c. quisquis. xxxv. di. ab isto. ff. đ mino. l. emilius. C. de sepul. vio. aucten. sed nec. vbi ponitur exclusiue. Quandoqꝫ etiam ponitur inclusiue in auc. vt ab illu. ⁊ qui super eos sunt in rubro ⁊ nigro. Si vero iungitur cum alijs dictionibus, vt qꝛ dicatur abhinc qualiter intelligatur vt. C. de sac. san. eccle. placet. Intelligitur enim ab hoc tempore in antea. Si autem adijcitur ante intelligitur. l. ab hinc retro. ff. de indi. l. proponebatur. Si autem dicitur ab hoc vide de origi. in. l. ij. §. post hunc. ¶ Tertio principali casu quando dicitur infra vel intra tres dies. dixit Jac. de bel. in. d. l. j. quod terminus cōputatur de momento ad momentum, ⁊ sic dies prima. s. termini ⁊ vltima computantur in termino, vt. d. l. ij. §. quod in sententijs. ff. qñ appel. sit. Sed hoc non videtur verum per ea que dixi. s. in primo casu. Non ob. §. quod in sententijs. ff. quando appel. sit. qꝛ ibi ideo est, qꝛ dicitur a sententie recitatione intra. x. dies de quo ibi. ⁊ de re iudi. c. quo ad consulta. Dies tamen tertius vel decimus qualitercunqꝫ fiat computatio erit in termino, ⁊ illa die actus fieri poterit, vt no. in. c. frequens. de restitu. spo. lib. vj. in glo. qꝛ dies que allegat iura, vbi tamen computatur de momento ad momentum necesse est cōstare de hora quando sit in vltima die, vt sic appareat factū esse intra tempus secundum Jo. an. no. id differentem in addi. spe. in tit. de instru. edi. §. ij. versi. post indictionem. De natura autem harum dictionum. s. intra ⁊ infra. vide de intra in. l. pomponius in neg. de nego. gest. vbi ponitur quod interdum vel interim, qꝛ dicitur intra moras. Item denotat extremitatem. ff. si cer. peta. l. nō omnis. ⁊ non dicitur quis esse in mora, nisi lapso illo die, vt cum dicitur intra decem dies dabo. ff. de verb. obli. l. quicquid astringende. §. si ita stipulatus. Quandoqꝫ tamen ponitur pro circa. ff. de iur. fis. l. vltima ⁊ ad propositum nostrum dictio, intra ponitur inclusiue. ff. de ver. significa. l. si quis sic dixerit. de contrahen emp. l. ede sacra. §. si quis intra de offi. pref. vrb. l. i. in initio. ⁊ de act. emp. l. fundus. ⁊ l. quero. Dictio vero infra eodem modo denotat extremitatem, vt. d. l. non omnis. lꝫ quandoqꝫ id non faciat. ff. de succes. edic. l. j. Itez ponitur inclusiue insti. de gradi. in princip. ⁊. ff. de act. emp. l. in vēditione. ⁊ vide extra de auctori. ⁊ vsupal. c. j. ⁊. c. ex tuarum. ⁊ idez in dictione, ante, de quo. ff. de verborum obli. l. qui ita. §. qui ita. ⁊. l. si stipulatus fuero. ⁊. l. qui ante. licet aliter videatur poni in. l. anniculus. de verbo. signi. Sed responde per no. per Bartol. in. l. ij. si cer. peta. ⁊ alijs pluribus locis.

¶ Quarto autem principali casu quando assignatur terminus cuz dictione, post. Dixit Guil. in Spe. de citatio. §. viso. versic. pen. quod dies dati termini non computatur in termino etiam si dicat post citationem, ⁊ similia. Sed verius dicendum est quod aut dictio, post, adijcitur dici vel tempori. Et tunc non computatur đ momento ad momentum, lꝫ dies dati termini non computetur in termino. ponitur enim exclusiue. ff. de minori. l. emilius. ⁊ de verborum significatio. l. anniculus. ⁊. l. si quis sic. facit. ff. de legi. iij. l. post diē. ponitur tamen causa necessitatis inclusiue, vt quia alias non essent decem dies, nisi ille dies computaretur, vt dicit glo. xxiij. questio. iiij. ea vindicta ⁊ allegat. lxxvj. distinc. scire. sed. c. ea vindicta. illud non probat, vt statim dicam. Si vero adijcitur actui, vt qꝛ dicat post citationem vel post publicationem testium. ⁊ simi. tunc computatur de momento ad momentum. l. i. §. dies. ff. de liber. agnos. ⁊ dicta. l. pater. §. fina. de adulte. cum simi. ⁊ ideo ad propositum dum dicitur post capturam intelliguntur tres dies de momento ad momentum, dum tamen intelligatur post capturam perfectam. id est postquam ad ipsum officialem ductus fuerit ⁊ sciuerit ductuz esse. l. laqueum. ff. de acquiren. rerum domi. l. si barsatoram. C. de fideiussorib. per Cyn. in. l. licet. C. de acqui. possessio. ⁊ per Barto. in. l. j. ff. eodem titu. Non enim currit terminus ei ante quam sciuerit. l. genere. de his qui notan. infa. cum similibus. quinimmo nec antequaz executionem facere possit, argumen. ff. de statu libe. l. iij. §. si quis herredi. ⁊. l. si in diem. de conditio. ⁊ demonstratio. cum sibi. Ultima dubitatio fuit, an elapsis tribus diebus si non facit executionem incidat in penam statuti, ⁊ dicendum est quod non, quia licet teneatur illum terminum seruare ad similitudinem eius qui capit simpliciter bannitum ad mortem. l. in testamento. ff. de condi. ⁊ demonstra. non tamen incidit in penam statuti, vt ibi ⁊. l. multa. in eod. titu. Sed si differt vltra debitum teneatur per titu. vt diff. iud.

¶ No. tamen quod licet non faciat sic repente lapso triduo nō propterea punitur. ex causa enim dictio, incontinenti, ⁊ sic similes recipiunt temporis interualla, vt probatur in iuribus infrascriptis. primo in verbo, confestim. in. l. ita stipulatus de ver. obli. l. j. C. de compen. depo. l. pe. C. vnde vi. l. momentanee. iuncta. l. i. ff. de penu. leg. l. qui procuratorem dat. ff. de procu. in verbo, continuo. de verborum obli. l. si stipulatus sum damna cum gl. fua. de arbi. l. licet. ⁊. l. iij. §. in admittenda. vbi glo. ff. de acqui. posses. In dictione mox. in. l. per interualla. de indi. ff. sol. ma. l. fructus. In dictione, statim. sol. mat. l. diuortio. §. ex contrario. In dictione, incontinenti, ⁊ mixtim predictis. l. j. §. item si ita. ff. ad leg. fal. in. c. qꝛ propter de electi. de non nu. pecu. c. i. glo. in cle. j. de offi. delega. Inno. in. c. fi. de presump. Barto. in. l. cum pecuniam. ff. de nona. C. quo. bo. pos. l. final. ⁊. ff. si cer. peta. l. j. Et vide in Specu. de dispu. aduo. §. post hec. versi. item clausula.

¶ Rubrice questionum tertie partis secundi temporis videlicet de his que fiunt in fauorem bannitorum.

Post expeditionē secūde partis secundi temporis, restat, vt ad tertiam eiusdem temporis, particulam veniamus, ⁊ ideo aliarum partiuz ordinem sequens premittam rubricas siue titulos questionum que in ea versabuntur. Deinde ad illarum examinationem particulariter descendeꝫ. Sunt ergo huius partis rubri. que sequuntur.

SVMMARIVM

1 An iudex possit inquirere de offensione facta bannito de qua ipse accusare non potest.
2 An formato pcessu de offensa facta bānito psit ad vtilitatem processus, si postea bannitus soluit vel a banno eximitur.
3 An valeat sententia lata pro banno contra debitorem qui banni exceptionem non opposuit.
4 Incidenter qñ talis banni exceptio possit opponi.
5 Si cauetur statuto qꝫ bannitus non possit ad sui vtilitatem ꝯhere, An valeat pactum de inquilino non expellendo.
6 An valeat ordinamentum factum in fauorem banniti, stante statuto quod nihil possit proponi in consilio in fauorem bannitorum.
7 An bannitus pluribus bannis presentās bannitum virtute statuti disponentis eum exbanniri debere debeat ab omnibus bannis rebanniri.
8 An stante statuto quod bannitus presentās bannitum rebanniatur si est bannitus de pari vel minori crimine. An presentans bannitum pro homicidio facto cum armis debeat rebanniri a banno sibi dato pro homicidio facto cū veneno.
9 An statutum factum in fauorem bannitorum certum quid soluentium porrigatur ad bannitos carceratos.
10 An tale statutum trahatur ad postea bannitos.
11 Stante statuto qꝫ banniti rebanniantur soluendo. v. solidos pro libra, fit aliud quo cauetur qꝫ banniti rebanniantur soluendo medietatem banni, An bannitus ante confectionez scđi statuti habeat beneficium primi statuti an non.
12 An generale statutum in fauorem bannitorum comprehendat bannitos pro falsitate.
13 An petens se rebanniri virtute statuti soluendo certum quid habeat beneficium scđi statuti facti post venditionem talis introitus, ⁊ est prolixus titulus questionis.
14 Si statuto cauetur qꝫ falsatores monete ⁊ robatores stratarum nō possint rebanniri et habita pace. Et fit aliud generale statutum quod omnes banniti habita pace debeant rebanniri, an comprehendat

bendat falsarios ⁊ robatores.

15 An in securitate data venientibus ad nundinas comprehendantur banniti.

16 An data generali securitate ꝙ nullus possit capi pro debito bannitus ꝑ maleficio possit vti dicta securitate.

17 An securitas valida concessa bannito intelligatur concessa etiam pro redeundo.

18 An intelligatur pro vna vice tantum.

19 An illi qui non potest rebaniri, possit dari securitas ad annos centum.

20 An receptans bannitum ignorans eum bannitum puniatur pena receptantis.

21 An consanguineus receptans bannitum scienter puniatur pena statuti.

22 An vxor receptans virum bannitum incidat in penam receptantiū bannitos.

23 An receptans in domo extra villam posita incidat in penā statuti punientis receptantem in castris vel villis.

24 An ille qui scienter pluribus diebus receptauit bānitū, postea eū ꝑdidit ⁊ curie presentauit debeat puniri vel premiari.

25 Si vicinia est condemnata ex eo ꝙ in illa vnus recuperauit bannitum. An possit agere contra receptantem.

26 Stante statuto quod nullus possit dare bannito auxilium, consilium, vel fauorem. An aduocans pro eo incidat in penam statuti.

27 An incidat in penam allegans ꝑ eo causas absentie.

28 An incidat in penam si pro eo testimonium dicit. ⁊ quid si eum capit deinde relaxat.

29 Aliquis eximit captū de manibus familie. An teneatur vt eximēs ⁊ an ēt vt prestans auxilium vel fauorem.

30 Posito statuto ꝙ pacis beneficium aperiat bannito viam ad eum rebanniendum. An bannitus pro crimine adulterij possit habere tale beneficium.

31 A quo debeat haberi pax de adulterio vt ei prosit statutum.

32 An minor possit facere pacem de morte patris, vt ex ea bannitus talis statuti beneficium consequatur. ⁊ in hac inferuntur due sequentes.

33 Si non potest. An possit tutor vel curator. ⁊ an possit peti restitutio.

34 An talis pax requirat iudicis decretum, vt bannito prosit.

35 An si requiritur pacem fieri ab herede occisi sufficiat bannito qꝺ illam habeat a filio non expresso nomine hereditario ⁊ in hac subditur.

36 An ex tali pace videatur adire etiam si aliquid recipiat.

37 An bannitus debeat cancellari habita pace pro generali procuratore cum libera.

38 An sufficiat bannito si habeat pacem sine scriptura.

39 An sufficiat si bannitus habet pacem ab vno ex pluribus heredibus.

40 An sufficiat pax habita ab occiso dictante statuto simpliciter bannitum debere rebanniri si pacem habuerit.

41 Quid si statutum dicit ꝙ rebanniat̄ si habuerit pacem ab herede occisi. An sufficiat habita ab ipso vulnerato.

42 Ex forma statuti requiritur ꝙ de pace ꝯstet per publicum instrumentum, ⁊ de pace constat per instrumentum, sed de aditione hereditatis constat per testes. An sufficiat.

43 An sufficiat pacem fuisse factam absente bannito intra terminū statuti.

44 An sufficiat ꝙ bannitus ratificet post pacem receptam intra tempus suo nomine, ⁊ inest.

45 An sufficiat ꝙ nomine offensi vel heredis alius fecerit bānito pacem intra tempus.

46 An stante dicto statuto bannitus ex eo ꝙ blasphemauit Deū possit habere beneficium pacis.

47 An stante eodem statuto sufficiat bannito si habeat pacem a patre offensi.

48 An stante dicto statuto succedens heredi offensi possit sibijpsi pacem reddere, vt habeat beneficium statuti.

49 Quid iuris si statutum simpliciter dicit de offenso ⁊ nil dicit de herede. ⁊ quid si moritur sine herede.

50 Si vniuersitas est bannita, An requiratur ꝙ fiat pax singulis de vniuersitate ⁊ ꝙ singuli soluant.

51 An offendens illū cū quo pacem fecit tempore quo erat bannitus incidat in penam pacis ipsi bannito offenso.

52 Quid iuris si post pacem bannitus fuit.

53 Quid iuris in casibus predictis si facientes pacē erant fratres.

54 A quo tempore computetur decennium cuius cursus requiritur antequam bannitus possit rebanniri, an tempore dati banni an a fine primi.

55 An sindicus teneatur denuntiare offendentem bannitum.

56 An vniuersitas talem offendentem non capiens incidat in penam non capientis malefactorem.

57 An bannito possit solui durante banno.

58 Stante certo statuto quot penis puniri debeat associās bannitum cum eo contrahens ⁊ in domo retinens.

59 An attentans rebellare castrum ad actum proximum perueniens, inde bannitus comprehendatur in statuto predicto loquente de bannito ob rebellionem castri.

60 Si vno statuto cauetur ꝙ banniti possint impune offendi altero cauetur ꝙ non possint offendi in festo sancti Joannis baptiste ⁊ ꝑ octo dies ante ⁊ per octo dies post, An offendens bannitum in bonis incidat in penam secundi statuti.

61 Bānitus de Florētia fuit assumptus Bononie ad honores. Queritur an possit illud officium exercere.

62 An valeat gesta per bannitum electum ad officium vetante statuto.

63 An dictante statuto ꝙ banniti non possint eligi ad officia, bannitus possit esse ambassiator orator siue legatus.

64 Qui sunt illi qui possint bannitum rebannire.

65 An potestas ciuitatis possit rebannire.

66 An quis possit coram potestate petere ꝙ pronuntietur se non esse illū de quo dictat bannū. ⁊ an sufficiat si potestas declarat, ⁊ qui in tali causa sint citandi.

67 Qui possint petere ꝙ bannitus rebanniatur.

68 An cancellatio banni per viam iustitie possit peti per procuratorem.

69 Quis possit petere ꝙ sibi detur scriptura banni.

70 Qui dat curatorem minorem bannito.

71 Qui det tutorem, vel curatorem filio banniti in alio loco existenti.

72 Si quis est bannitus pluribus bannis, An sufficiat vna absolutio.

73 An possit absolui ab vno banno tantum.

74 Statutū factum est ꝙ certi banniti rebanniant̄ ⁊ habeantur pro cācellatis. queritur an requirat̄ cancellatio de facto.

75 An cancellatio totius ꝯdēnationis siue banni virtute vnius reformationis restringatur ad illos de quibus loqt̄ reformatio.

76 An ex forma statuti bannitus pro debito possit de banno eximi ad voluntatem creditoris.

77 An talis bannitus pro debito offerens stare iuri debeat cancellari dictante statuto qꝺ eximatur de banno si fuerit in concordia cū creditore.

78 An stante statuto quod nullus bannitus rebanniatur nisi soluerit certam quantitatem camere apostolice. Facto postea contrario statuto, bannitus qui vult rebanniri teneatur illam quantitatem soluere.

79 An bannitus sit liberatus a banno eoipso ꝙ fecit illud propter qꝺ ex forma statuti intelligitur rebannitus, An vero requiratur declaratio, ⁊ est bimembris, q̄ primo tractatur q̄n in banno dicitur saluo ꝙ si sic fecerit ⁊c.

80 An debeat cancellari a banno de mille integris, si soluit intra decem dies cū beneficio quarti ex forma statuti.

81 An potestas qui vltimis .xv. diebus non potest quem eximere de banno possit ꝓnūtiare eum eximēdum esse. ⁊ quid ꝺ officialibus qui prohibentur rebannire exbannitos, An saltem possint ordinare qualiter debeant rebanniri etiam aliquid detrahendo solēnitatibus in rebanniendo antea requisitis.

82 An stantibus certis statutis capitaneus qui proposuit aliquem rebanniendum, ⁊ fuit ordinatum vt proposuit, intelligatur priuatus officio capitaneatus, Et sic non valeat ordinamentum, an vero valeat.

83 Si cauetur statuto ꝙ bannitus in certa quantitate incidat in penaꝫ capitis si petierit se ab aliquo in officium admitti, An ignorās se esse bānitum excusetur, vel an perdat in eius rebannitione generaliter ordinatum.

84 An bannitus receptus in ciuitate ⁊ tractatus longo tempore vt ciuis ēt in officijs intelligatur rebannitus. ⁊ an sententia lata contra offendentem illum possit retractari.

85 An bannitus Vicentie ⁊ registratus Padue virtute vnius statuti Paduani, presentans bannitum Padue debuerit rebanniri virtute alterius statuti Paduani, de presentante bannitum loquentis. Et in ea tractatur plene de virtute successionis ⁊ accessionis vnius rei ad aliam.

Tertia pars secundi temporis.

Positis ergo tertie partis questionum titulis. Capio primam que fuit talis. † bā-
1 nitus qui ex forma statuti non debet audiri in ciuili, vel criminali fuit offensus a titio. Judex non ad alicuius instantiaȝ sed ex suo officio inquirit contra Titium, queritur an possit. Hec questio est antiqua ꝛ in multis locis tractatur. Fuitqꝫ per Jacob. de are. ꝛ Jac. but. disputata, quod effectiue refert Bar. in. l. cū lex. ff. de fideiuſ. ꝛ in. l. non solum. §. quāquam. ff. de iniur. ꝛ. l. j. ff. ad treb. ꝛ nouissime posuit Ange. in. l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x. Ad finem eius quod ibi scripsit faciens mentionem de opi. aliorum ꝛ suam ponit notabilem conclusionem quam ego hic inseram additis ꝛ mutatis aliquibus in multiloquio non istando. Sciendum ergo est vt patet ex multis questionibus. s. formatis quod circa hunc effectum statuta varie loquuntur. Aliquando enim dicunt quod bannitus possit impune offendi. Quandoqꝫ quod bannitorum querele non audiantur. Interdum quod audiantur agendo, vel defendendo. ꝛ quandoqꝫ quod non fiat eis ius vel non reddatur. Aliquā non simpliciter excludunt, sed ad tēpus denegatur audientia, puta quousqꝫ in banno fuerint, vel soluere distulerint, de quorum virtute verborum, scilicet an ipso iure actionem tollant, an non tangetur inferius. ꝛ ideo vt hec questio omnia complectatur dicendum puto ꝙ aut statutum simpliciter dicit quod possit impune offendi. ꝛ tūc iudex minime possit inquirere qꝛ id non est maleficium vt dixi. s. parte proxi. q. lvi. ꝛ sic vnicuiqꝫ precluditur via. l. si seruus. C. de his q ad ec. confu. ꝛ. l. ij. ne quis vela. oc. ꝛ ista pars est satis clara. Excluditur enim tunc iudex ex eo, qꝛ id de quo agitur non est delictū. Si tamen in inquisitione non narratur offensum fuisse bannitum, lȝ inquisitio ꝛ processus. l. cum putarem. ff. fami. hercis. ꝛ. l. cum quedam. de iur. om. iud. ꝛ necesse est ꝙ opponatur ꝛ iudici probetur exceptio banni que est litis finite. ꝛ ad processum potest opponi etiā per alium quam inquisitum vt dixi supra parte proxi. q. xiiij. Omnis enim exceptio per quam ostenditur accusanteȝ non habere ius accusandi. inquirentem non haberet ius inquirendi ante lit. conte. opponi potest secundum no. doctrinam Bar. in. l. nam ꝛ postea. ff. de iureiu. ꝛ in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. inde. ꝛ dixi. s. in proximo tempore parte. j. q. ij. Si vero statutum dicit aliter vt quod non audiatur, vel non fiat eis ius. ꝛ similiter questio est magis dubitabilis qꝛ lȝ pars non possit accusare tamen iudex ex officio potest inquirere. ff. si tu. non ges. l. i. C. de cal. l. j ꝛ ibi no. ꝛ in. l. querela. C. de fal ꝛ ita tenuit Jac. de are. ꝛ secutus fuit Ray. s. qd possit cognoscere ad vtilitatem fisci non banniti, argumen. l. licitatio. §. non illicite. ff. de public. vt ipse scribit in. l. prima. §. quod autem. de alea. ꝛ in. l. falsi. C. de fal. vbi etiam Cy. tangit. In contrariū tamen est veritas qꝛ vbi preclusa est via parti ibi est iudici. l. non solum. §. quāquam. ff. de iniur. ꝛ ibi bonus text. ꝛ in. l. i. §. quod autem ff. de alea. vbi melior. l. pretor. §. preterea. ff. de iniur. ꝛ ibi per Jac. de are. ꝛ per Barto. in iuribus. s. dictis, ꝛ Jaco. ꝛ Bal. in. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Nec huic ꝛ precedenti membro ob. l. decuriones. C. de infa. vbi Jac. but. ꝛ Bal. aliter videntur velle, qꝛ ibi a lege non fuerat offensio reddita impunita, vel simpliciter audientia denegata sed fuit exclusum certum genus pene, ꝛ ideo alia potuit imponi ꝛ maleficium factum pronuntiari fuisse ꝛ propterea si statutum diceret quod offendens bannitum non posse personaliter puniri, vel non posset puniri maiori pena librarum mille, nō excluderetur cognitio pro minori pena. Casus est ibi ꝛ de se patet. l. cum pretor. ff. de iudi. ꝛ de legi. l. cum lex. cum simi. Diuersa. n. sunt tollere delictū ꝛ tollere certā penā ꝙ latius prosequitur Bal. in. l. cum mulier, in fi. repetitionis. ff. so. ma. Nec predictis ob. l. querela, qꝛ illa gl. non est vera per. l. pomponius. §. tali. ff. de procur. ꝛ. l. ita demum. C. eo. ꝛ ita dicit Ange. quod eo audiente reprobabat Barto. illam glo. Bald. etiam in. d. l. j. de his qui sunt sui vel ali. iur. Respondet quod illud procederet quando ex postfacto non ab initio tollitur ius accusandi vt per prescriptioneȝ secus si ab initio. Sed prima responsio est communior. Si vero statutum dicit quod non audiatur donec fuerit in banno vel ꝙ qui non soluerit collectas non audiatur in ciuili, vel criminali donec distulerit soluere. Dicit idem Ange. vbi. s. quod tunc iudex a seipso poterit inquirere per. d. l. j. C. de cal. ꝛ. l. j. ff. si tut. non ges. Hic tamen aduertenduȝ puto quod si iudici ex forma statuti datur potentia inquirendi, requisito tamen prius iniuriam passo an velit accusare. Quo respondente quod non, iudex possit inquirere ꝛ aliter non. Tunc decisio predicta non procedit. Cum enim succedat in locum partis, eo iure ꝙ pars habet vti potest ꝛ non alio, vt in regula si quis in ius. lib. vj. presertim qꝛ lex siue statutum volens requiri iniuriam passum debet intelligi de habili ad accusandum. l. j. C. de sac. sanc. eccle. ꝛ. l. vt gradatim. §. sed si lege. de mu. ꝛ hono cuȝ simi. aliter enim termini statuti verificari non possunt, ꝛ sic non potest succedere inquirēdi potentia. l. ita autem. in princip. ff. de admi. tuto. cum si. disputando tenuit Ray. quando statutum dat potentiam iudici inquirēdi prius tamen accusatione recepta. ꝛ ibi allegat multa iura. ꝛ inter alia ꝙ no. in. l. plane. ff. ꝙ cum fal. tut. aut. ꝛ. ff. de acqui. pos. l. pomponius. §. cum quis. ꝛ incipit eius disputatio, Lege municipali cauetur. Accedant que dixi. s. parte. j. huius temporis. lix. ꝛ. lx. questionē. Si aūt simpliciter datur potentia inquirendi, forte eius dictum verum est. Non enim redditur quod sit in eum impunitum. Nec in totum denegatur audientia propter quod iuris natiuitas sit impedita, sed qualificate denegatur ad ētpus. Cum ergo illud sit maleficium ex eo oritur ab initio duplex ius. Unum parti ad accusandum, ꝛ ab isto pars ipsa excluditur donec distulerit soluere, vel donec fuerit in banno. Aliud iudici ad inquirendum. ꝛ ab isto nō reperitur iudex exclusus, ergo remanet sibi saluum ius suum. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. ꝛ satis ostendunt. d. l. i. de calum. ꝛ. l. j. si cu. non ges. ꝛ facit quod no. in. l. j. C. qui accu. non pos. ꝛ. d. l. decuriones. in ratione sui.

Predicta quidem intelligo in offensa facta tempore quo quis erat malpagus. Si autem ei fiat offensio ante cessationem solutionis, sed anteqꝫ iudex inquirat labitur tēpus ꝛ efficitur malpagus. Dixit tunc Bal. in. d. l. cum mulier. quod tunc iudex potest inquirere, qꝛ iam erat fisco ius quesitum quod negligentia illius tollere non potest, alleg. no. in. l. querela. C. de fal. ꝛ. l. fi. ff. de pac. qd habetur in. l. ij. §. quod si in patris. ff. sol ma. ꝛ sic licet tunc ipse excludatur exceptione personali, vt. l. penul. C. accu. non pos. tamen nō excluditur iudex secundum eum, quod intelligo nisi ad potentiam inquirendi requiratur requisitio iniuriam passi secundum ea que. s. dixi. Quo casu etiam sufficiet si requisitio esset facta ante cessationes solutionis, ꝛ sic eo tempore quo non erat malpagus vt in iuribus per Bal. alleg.

2 Sed tunc secundo circa idem quero † stante statuto qd bannitus non audiatur etiaȝ in criminali quousqꝫ distulerit soluere condēnationem, vel quousqꝫ steterit in banno ꝛ idem disponēte in nō soluente collectas, bānitus, vel malpagus fuit offensus accusauit de offensione sibi facta, vel iudex eo requisito an vellet accusare, respondente quod non, formauit inquisitiones fuit apposita exceptio ꝛ probata secundum not. in. l. hoc iure. ff. de verb. obli. per Barto. post quod bannitus fuit rebannitus, vel ipse aut malpagus soluit, ꝛ iudici productio facta fuit. Queritur an ex eodeȝ processu possit ad vlteriora procedi. An vero requiratur nouus processus Hec questio est magni effectus. Pone enim ꝙ tempore solutionis, vel exemptionis a banno, tempora cognitionis sunt decursa, que non erant tempore accusationis, vel inquisitionis, ꝛ sic dicatur locum esse. l. accusaturus. ff. de adul. ꝛ in ea varie consuli ꝛ iudicari vidi. Meo tamen paruo iudicio huius questionis virtus stat in eo an acta facta cum bannito in eius fauorem valeant, vel non. De quo dicam statim in seq. q. Si enim non valerent per solutionem, vel exemptionem, a banno superuenientē non validarentur vt in regula ꝙ ab initio. de regu. iur. ꝛ. C. qui da. tu. pos. l. in vniuersis. ꝛ. ff. de ser. expor. l. si minor. cum si. presertim qn lapsum esset tempus cognitionis, qꝛ tunc fictio attractiua operari non posset. l. bonorum. ff. rem ra. habe. Si vero acta valent videtur contrarium verum esse. Quando enim tenet iudicium lȝ agens ius non habeat agendi. l. cum putarem. ff. fa. hercis. Si postea superuenit ius sequi debet condemnatoria. l. si rem. §. fi. ff. de pig. act. ꝛ secundum hanc secundam partem pluries iudicari vidi per ibi no. ꝛ l. si mandauero tibi. ff. manda. Illa tamen iura prima facie nō videntur adaptari ad propositum, qꝛ loquuntur quando ius superueniens ex causa de preterito, ꝛ sic retro trahitur, quod hic non vr esse, ergo ꝛc. l. non potest. ff. de iudi Aduertendum tamen puto quod etiā si acta teneant debeat considerari qualiter a banno eximatur. Nā aut eximitur ꝙ soluit, ꝛ puto veram esse conclusionem predictam. superuenit enim pendente iudicio replicatio contra exceptionem. exceptio excluditur. l. his oneribus. §. auctis. ff. de vaca. mu. ꝛ quod ple. no per Bar. in. l. j. ff. de exce. facit. ff. de pecul. l. quesituȝ. in principio. vbi bonus tex. ad propositum. Si vero fuit exemptus a banno per viam gratie vt qꝛ fuit rebannitus, non puto procedere conclusionem. predictam. Cum enim opposita exceptione esset opponenti ius quesitum vt pronuntiaretur procedendum non esse, vel absolueretur ab obseruatione iudicij quod regulariter idem est in effectu per not. in. §. fi. insti. de diuer. ꝛ tempo. prescri. per illam rebānitionem tolli non intelligitur vt in. c. qꝫuis. de rescr. li. vj. ꝛ quod no.

no. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. de lib. ⁊ posthu. ⁊ in. l. fina. C. de sen. pas. Nec habet locum hec ratio in casu quo eximitur q2 soluit, tum q2 illa exceptio cū hac qualitate opponebatur, ⁊ sic per illam non poterat tolli soluendi facultas que considerari debebat, vt. l. si qs domum. §. j. ff. loc. tum si. ꝙ non erat in absolutione per viā gratie. l. apud iul. in fi. de leg. j. tum q2 vna exemptio sit per viam iustitie alia per viam gratie, ⁊ sic prima pinguius succurrit quam secūda vt no. in. l. antique. C. ad velle. cum si. Facit quod no. per Inno. in. c. veniens. de fil. presbyt. cum simi. ⁊ vide que dicam. j. in vlt. tēpore parte. j. q. iiij. ⁊. v.

3 Pro declaratione precedentis. q. Tertio quero† bannitus non debet audiri ex forma statuti egit in iudicio cōtra suum debitorem, non fuit sibi opposita exceptio banni, ⁊ ideo ꝓ bānito fuit lata sententia. Queritur an valeat. In hoc articulo Jac. de are. dixit primo videri qd acta valeant ⁊ sic sententia arg. l. extat. ff. ꝙ met. cau. ⁊ qd ibi no. ⁊. C. de iuris. om. iudi. l. in criminali. debet enim intelligi tale statutum quo cauetur ius non reddi, vel non debere audiri exceptione, scʒ opposita, alle. ff. ad treb. l. j. §. sublata. Ipse terminauit contrarium, scʒ ꝙ ipso iure non valeant acta pro bannito, q2 in suis fauoribus habet tanꝗ mortuus. Item q2 omnis iurisdictio ⁊ omnia iudicia sunt de iure ciuili vt no. insti. de oblig. in princip. Constat autem tale ius non competere deportato ergo nec bannito, quod Bal. in. l. scire oportet. §. consequens, de excu. tuto. dixit eundem tenuisse arg. illius. §. ⁊ in. l. j. C. de heredi. insti. dixit esse verum, q2 a quo remouetur genus remouetur quelibet eius species. l. si causa cognita. C. de trans. sed ei non debet reddi ius i genere, ergo nec sententia que est in specie. Jo. aūt and. in addi. Spec. in titu. de senten. ⁊ his que ipsam se. §. iuxta. versic. Item est nulla ratione litigatorum refert Jac. aliter tenuisse, vcʒ ꝙ aut fuit exp̄s ius error vt si dixerit condemno. Titium Gaio bannito aut non. Primo casu dixit sententiam nullam. l. j. §. item cum contra sacras ff. que sen. sine app. re. C. quando prouo. non est ne. l. ij. ⁊. ij. q. vj. §. diffinitiua. Secundo dixit ꝙ aut fuit opposita exceptio aut non. si fuit opposita aut iudex iudicauit ex contemptu iuris quasi illa exceptio nulla esset, ⁊ tunc idem argu. ff. de fer. l. j. §. ij. Aut q2 exceptionem non habuit pro probata, vel bannum existimauit non rite datum. ff. de re iudi. l. iiij. §. condemnatum, vel illum reputauit de damno exemptum, dixit valere sententiam. ff. d re iudi. l. cum prolatis. C. de fide instru. l. fi. ff. de compen. l. quod in diem §. si ratione. dixitqꝫ hoc sciri posse ex qualitate disceptationis facte super exceptione. ff. de iureiur. l. fi. Secundo casu quando exceptio non fuit opposita, dixit sententiam nullam, q2 ꝯ formam statuti, ⁊ sic contra legem. ff. de leg. l. contra legem. ⁊. l. non dubium. C. eod. Item q2 in casu isto defecit persona actoris, ergo iudicium nullum de verbo. signi. c. forum. §. in omni. Paria enim sunt non esse vel esse sed inhabilem. ff. ꝙ cuius. vni. no. l. j. §. fi. ff. ad velle. l. quamuis. §. si cum esset. Allegat etiam q2 paria sunt denegari alicui potentiaʒ agendi fauore sue persone vt in minore sine tutore, ⁊ curatore ⁊c. ⁊ ꝺnegari odio sue persone vt in bannito, vt ꝯrioꝝ eadem sit disciplina. ff. de leg. iij. l. si aduer. rem iudi. l. cum ⁊ minores vos. Ergo ⁊ isto casu ⁊ fortius vt in regula odia. li. vj. ⁊ in hoc residet ibi Jo. an. Jac. autem but. in. l. adulteram. C. de adul. videtur velle quod quousqꝫ non opponatur exceptio valeant acta, ⁊ abinde in antea non. ⁊ idem sentit Barto. in. l. eleganter §. si quis post. de condi. inde. per. c. pia de excep. li. vj. Idem etiam Jo. an. in. c. statutum. de rescri. lib. vj. in gl. super versi. nec audiantur simpliciter, dixit quando alicui denegatur audientia valere iudicium si non opponatur exceptio. Et idem dixit Ange. eum allegans. in. l. iiij. C. pro emptore. ¶ Mihi ex predictis non videtur quod hec questio sit bene sopita. Aliud enim ē habere legitimam personam standi in iudicio, sed non haberi ius agēdi. quo casu tenet iudicium, vt. ff. fami. hercis. l. cum putarem iuncta. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. Et aliud est habere ius agendi sed non habere legitimam personam standi in iudicio. de h C. qui le. pers. per no. Aliud etiā similiter esse debet quādo vtrūqꝫ concurrit. s. quod quis non habeat legitimam personam nec ius agendi sumpto argumento a coniunctione que fortius operatur quaʒ in separatis. l. qui fundum. §. si tu ex parte. ff. ad legem fal. l. qui patri. ff. de acqui. heredi. cum simi. ⁊ etiam a maiori. de elec. c. cum in cunctis cum simi. Ad propositum itaqꝫ rediens dico ꝙ banniti de iure communi de quibus non agimus sunt illi qui quandoqꝫ ꝑdunt iura ciuilia vt patet ex his que tacta fuerunt in proemio. Banniti vero nostri temporis de quibus est questio illi non perdunt vt dictum fuit. s. parte prima huius temporis. q. v. sed perdunt iura statutorum sue ciuitatis a qua banniti sunt. Aut igitur valerent acta solummodo de iure statutario, reputa q2 ex forma statuti citatus contumax habetur elapso tempore pro contestante litē. ⁊ quod propterea potest actor suam intentionem probare ⁊ peruenire ad diffinitiuam ꝙ de iure ciuili non est permissum. l. properandum. C. de iudi. ⁊ isto casu indistincte puto non tenere sententiam. Cum enim ꝑdiderit talis bannitus ius suorum statutorum. non dicitur habuisse ius agendi eo modo quo egit. Item nec legitimam personam standi in iudicio propter statutum q2 audiri non debet, ⁊ sic omnino iudicium nullum vt in iur. ante dictis. Facit. ff. qui sa. cog. l. ij. §. j. ⁊. l. quoties. cum simi. Facit etiam ratio Jac. de are. facta per argu. a contrariis hoc modo, q2 sicut in eo qui fauore sui remouetur a iudicio tenet sententia lata pro eo ⁊ non contra eum, vt. l. non ideo minus. C. de procu. Ita econtrario quando quis remouetur sui odio tenet sententia lata contra eum ⁊ non pro eo. ⁊ potest adduci argumentū similitudinis per contrarium vt no. glo. C. de pig. l. sicut. ⁊. ff. quibus mo. vsuf. amit. l. sicut. Si vero sententia potest sustentari de iure cōmuni, vt q2 reus comparuit ⁊ fuit litem contestatus ⁊ seruata fuerunt talia que facerent valere sententiam in quocunqꝫ vt. l. prolatam. C. de sen. ⁊. l. ij. de sen. ex peric. reci. ¶ Aduertendum puto ad distinctionem Jac. de qua. s. Ad cuius primum membrū faciūt no. per Inno. in. c. preterea. de dila. ⁊ per Bar. in. l. ij. ff si quis in ius voc. non ie. Addens quod idem esset si per relationem ad acta expressus error diceretur in sententia contineri secundum distinctionem que habetur in. l. i. C. de erro. cal. per doctores ⁊ maxime per Bartol. ⁊ quod tāgit Bal. in. l. libertorum. C. de testi. Ad aliud membrum quando iudex contēpsit exceptionem, adde no. ꝑ Bal. in. d. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. vbi dicit quod quādo iudex opposita exceptione ad processum ex arrupto ad vlteriora procedit nō tenet iudicium, Alleg. de iudi. c. exhibita. Tertium membrum qn̄ exceptionem non habuit pro probata, verum puto nisi pars obtulisse se paratam probare, ⁊ iudex non admisisset per ea que habentur extra de app. c. interposita. ⁊. c. ex parte. Ultimum vero membrū quo dixit sententiam nullam quando exceptio non fuit opposita ē mihi valde dubium quando scilicet potest de iure communi valere pro non bannito, videtur enim potius lata contra ius litigatoris qꝫ legis vt. d. l. ij. §. j. que sen. sine ap. re. Si eniʒ intelligamus quod requiratur oppositio exceptionis vt satis colligitur ex no. in iuribus. s. alleg. illa non opposita deberet tenere iudicium. l. si accusatoribus. C. qui accu. non pos. cum ibi no. ⁊ per Bar. in. l. hos accusare. §. leg. iul. de accu. Ad hoc quod no. Inno. in. c. post cessionem. de proba. ⁊ habetur in. c. pia. de excep. lib. vj. Dicam ergo sententiaʒ que de iure communi valere potest hoc casu validam esse etiā in sui fauorem latam. Nec verū puto quod illa verba non audiantur reddant extra ius statutorum eius personam inhabilem penitus ad iudicium. Potest enim etiam vbi prohibeatur defensio in iudicio interesse, negando vt dictum est. s. in parte precedentis huius temporis. q. ij. qd non potest facere minor sine curatore vt in iuribus. s. dictis. Non ergo est bona comparatio eius cuius persona est inhabilitata ad iudicium ⁊ eius cui ex forma statuti audientia denegatur, ⁊ hanc partem tenuit Abb. vbi. s. q. lvi. vbi post multarum opi. relationes concludit tenere sententiam, vbi vide si libet. Hoc ēt sentit Bal. in. l. ꝑ hanc. C. de temp. ap. in. vj. col. ver. Itē pone exemplū vbi dixit ꝙ talis exceptio banni non potest opponi in causa appellationis ꝙ est mirandum. ¶ Sed aduerte q2 illd verꝰ qn̄ statutum specialiter loquitur in potestate. Si autem simpliciter dicit ꝙ bānitus non audiatur. Credo illud dictū non ꝓcedere per ea que dicam in seq. q. Facit tamen ēt contra dictū Bald. ꝙ no. per Bar. in. l. ij. ff. ad ter. Sed respondet ꝙ ibi loquitur quando iudices sunt pares. Dictū Bal. qn̄ vnus est superior, scʒ iudex appellationis quo casu dictū in minore non extenditur ad superiorem sed non trāsit sine dubio. Posset tamen ⁊ forte non male dici sententiam taleʒ esse nullam eo casu quo iudex sciret illum esse bannitum. ⁊ sic scienter faceret contra statutum argu. eorum que habentur in. l. quesitū ⁊. l. furioso. ff. de re iudica. per locum a contrariis. De quo dictū est supra.

Quia in casibus in quibus teneret sn̄ia posset disputari an in illius executione posset ante non oppositam banni exceptio allegari. Queritur quarto loco† qn̄ hec exceptio. Tu non debes audiri debeat opponi. In quo aduertendū ꝙ vbi talis exceptio redderet iudicium retro nullum, sine dubio potest opponi quandocunqꝫ. C. de iudi. l. 3. Semꝑ enim dicitur opponi in initio cum acta non teneant per Inno. in fi. extra de rescri. c. super literis. Si vero non redderet iudicium retro nullum Dicendū etiā est quod sꝑ pōt opponi. i. in quacunqꝫ ꝑte iudicij. Semꝑ enim infertur nouū grauamen si ille auditur, ergo lʒ non tollat acta preterita tollit tamen futura vt in. c. pia de exce. lib. vj. ita tenet Bar. in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. inde.

Idem Jac. but. in l. adulteram. C. de adul. proprie in bannito. Sic
etiam dicimus in exceptione citationis ad locum non tutum vt no.
Archi. iij. q. ix. hortamur. ⁊ Vinc. extra de rescri. c. dilectus. el. ij.
⁊ Compost. eo. titu. c. nonnulli. Pro quo vide ꝙ habetur in Spe
cu. de cita. §. j. ver. quid si reus. ⁊ est adeo hoc verum ꝙ et post cō
clusionem in causa opponi potest dū enim actor petit sententiam,
petit sibi ius reddi, ⁊ sic audiri. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dā
no infe. ⁊ ꝙ no. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. ⁊ in l. properandū. §.
sin autem reus. C. de iudi. ⁊ sic ad illū actum opponi potest. Nec ob
stat si dicatur iudex et nemine petente tempore ferende sententie
potest a seipso sententiam ferre vt habet in l. properandū, qꝛ quan
do pars non potest petere, ipse ferre non potest vt dictū fuit in hac
parte. q. j. Nec ob. predictis qd no. per Cy. in l. alia. C. de his q.
vt indi. vbi dixit post conclusionem non posse fieri illud, quod pos
set fieri post sententiam, qꝛ illud verum nisi iuris siue statuti verba
contrarium patiantur. l. non aliter. de leg. iij. cum simi. Poterit et
opponi dicta exceptio post sententiam, non vt sententiam que alias
valeret reddat nullam sed vt executionem impediat, vt habetur in
simili post doc. in l. i. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ita determinauit Gui. de
suza. in suis qōnibus statutorum sub litera. S. Cum talis exceptio
sit anormala. alleg. l. ordo. ⁊ l. si vt proponis. C. de excep. rei iudi.
in quibus probatur quod in executione sententie ius redditur qd a
statuto denegatur, ⁊ ita refert ⁊ sequitur Jo. an. in addi. Spe. in ti
tu. de sen. exe. §. si. ver. xvij. ⁊ etiam ita tenuisse videtur Alb. vbi. s.
q. lvj. vbi multa alia dicit vt dixi. s. proxim. Nec predictis opponi
potest ꝙ patiendo litem contestari videatur renuntiasse, vt in l. ita
demum. C. de procu. ⁊ l. pomponius. §. rati. ff. eo. qꝛ dato quod verū
esse videretur renuntiasse illi exceptioni que tunc sibi ad illum actū
competebat, ⁊ ideo postea cum alius actus fieri petitur potest tūc
opponi quasi sit alia exceptio tunc orta. non autem quasi sit illa cui
renuntiasse dicitur secundum not. per Jacob but. in d. l. adulterā.
Ad quod facit. l. secunda. C. de consor. eiusdem lit. cum ibi no. ⁊ vi
de que dixi. s. proxi. q.

5 ¶ Quinto queritur † viso an valeat sententia pro bannito, an valeat
pactum. Pone enim ꝙ statuto cauetur ꝙ bannitus non possit ad
vtilitatem ꝯhere, Titius locauit Seio domum ad certū tempus,
deinde fuit bannitus, ⁊ demum vendidit illam domum Gaio eo pa
cto quod emptor pateretur Seium habitare domum vsqꝫ ad finē
termini. Queritur an istud pactum valeat, Hanc. q. format Jo. an.
in addi. Spe. i ti. de sen. ⁊ his que ipsaꝫ sequuntur. §. iusta. ver. Itē
est nulla ratione litigatorum. suarum additionum, ver. viso. ⁊ quod
valeat arguit a differentia nominis ⁊ pacti de pac. l. conuentione a
dispositione statutorum stricti iuris. l. quicquid astringende. de v.
ob. ab absurdo quod esset si puniretur inquilinus qui non deliquit
C. de pe. l. sancimus. ⁊ quod statutum ponderat vtilitatem banniti
de qua hic non agitur, sed de damno vitando. l. si. C. de codi. deter
minat contrarium distinguendo quod si bona sunt confiscata pactū
nō tꝫ vt superfluū siue superuacuum. l. si. ff. de iur. fi. Si nil fuit con
fiscatum dixit non tenere pactū qꝛ bānito proueniret vtilitas si non
posset inquilinus expelli qui expulsus haberet regressū contra ip
sum cui bona remanserunt. l. si merces. §. j. ff. loc. Si vero certa quo
ta bonorū fuit publicata ⁊ certa non. C. ad l. iul. de vi. l. ij. tunc idem
iuris in parte quo ad partem, ꝙ in toto quo ad totum. de re. ven. l.
que de tota. ⁊ ibi vide. ⁊ si plenius videre cupis, vide in albe. vbi. s.
q. xliij. Secundum membrum est mihi dubium quando ex illo pa
cto quereretur actio inquilino puta ex forma statuti, vel per. l. pe. C.
ad exhi. tunc. n. esset principaliter factū in vtilitatem inquilini. ⁊ sic
non haberet locū statutum vt dicam in. q. seq.

Ex quo de statutis impedientibus fauorē bānitorum mentio facta est.

6 Quero sexto † statuto cauetur ꝙ nihil possit proponi in consilio in fa
uorem bānitorū, ⁊ si proponatur ⁊ fiat, non valeat. factū est statutum
ꝙ bannitus capiens alium bannitum rebanniatur, queritur an va
leat dictum statutum, Questio hec habet duo puncta. Unum an
tale statutum dicatur continere fauorem bannitorū. ⁊ hoc dixit Ja
cob. but. quod non, qꝛ tale statutum est factum in fauorem reipu
blice vt malefactores puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad legem aqui.
⁊ l. ij. C. quando lic. sine iudi. vin. Nec ob. quod redundet etiam in
fauorem banniti capientis, qꝛ illud non attenditur. l. qui exceptionē
de condi. inde. ⁊ quod no. in l. rogasti. ff. si cer. peta. ⁊ l. si quis nec
causam. eo. ti. ⁊ ita ibi terminatur per Jaco. ⁊ Bar. ꝙ etiam seqt
Bal. Faciunt omnia iura que alle. s. parte proxima. l. q. Secūdus
articulus est an regimina habentia arbitrium in negotijs ciuitatis
potuerint illud statutum facere. ⁊ dixit Bart. quod sic. l. non om
nes. §. si. ff. de re mili. per illum tex. ⁊ ibi dixit quod tale statutum fie
ri non potest per potestatem ⁊ capitaneum ad quos non spectat p
cere condemnatis. l. j. in fi. ff. de questio. ⁊ vide quod dicaꝫ i. hac ea
dem parte. lxiiij. ⁊ seq.

7 ¶ Septimo quero † circa dictum statutum Titius bannitus plu
ribus bannis, ꝙ fieri potest vt dixi. s. in. j. tempore parte. j. q. iij. ce
pit alium bannitum ⁊ curie presentauit, queritur an rebanniri debe
at ab omnibus, aut ex diuersis factis, ⁊ tunc ab vno tantum argu. ff.
ad tur. l. i. §. si plura. ⁊ l. de pupillo. §. si pluribus. ff. de noui ope. nū.
Et idem sequitur ibi Bal. ⁊ subdit ꝙ electio a quo velit cancellari
erit fisci, qꝛ debitor est. l. plerūqꝫ. in fi. ff. de iure do. remittens circa
id vltimum. de electi. ad no. per se in l. quicunqꝫ. C. de ser. fugi. Al
be. autem vbi. s. q. xcviij. refert simpliciter dictū Ja. de are. quod
etiam dicit tenuisse. Old. ⁊ alleg. vltra predicta. ff. ad turp. l. in sena
tus. ⁊ de adul. l. vim passam. §. qui duos. Puto quod aliter sit con
siderandum vcꝫ qꝛ dictū statutum sit ob fauorem publicum, ⁊ ideo
ab illo dꝫ regulari tanquam a sua causa. l. ꝙ dictum. ff. de pa. ⁊ ideo
puto si bannitus captus ⁊ presentatus erat bannitus pulribus ban
nis ex diuersis factis, quod tunc bannitus eum capiens debeat re
banniri ex pluribus bannis ex diuersis factis impositis vt. s. Si ve
ro captus erat bannitus ex vno tunc ex qualitate illius cognoscetur
a quo capiens eum debeat rebanniri argumento. ff. de compen. l. si
ambo cum similibus.

8 ¶ Octauo quero † stante statuto predicto ꝙ presentans bannitum
rebanniatur si est bannitus de pari, vel minori crimine. Titius bā
nitus pro homicidio facto cum veneno, ⁊ sic pro veneficio presenta
uit captum Gaium bannitū pro simplici homicidio cum armis fa
cto, queritur an debeat rebanniri, Albe. s. q. xcix. in terminis dicit
ꝙ non, qꝛ plus est hominem veneno extinguere quam occidere gla
dio. C. de male. ⁊ ma. l. j. Ad quod etiam alleg. in lombard. de ho
micidijs. l. si. vult allegare de ho. liberorum homi. li. j. Sicqꝫ cum
sit bannitus de maiori crimine rebanniri non debet. Idem dixit in
alijs terminis Jac. but. in d. l. j. vcꝫ si statuto cauetur ꝙ de homici
dio possit cognosci intra tres menses ꝙ post intra annos. xx. pote
rit cognosci de veneficio vt ibi per eum. Fateor ꝙ est diuersum cri
men vt dicit Ja. sed hoc nostro casu non nocet, qꝛ sufficit ꝙ sit par,
vel minus lꝫ diuersum. Item fateor ꝙ regulariter maius est deli
ctum veneficum ꝙꝫ simplex homicidium, sed casualiter potest esse
contrarium. ⁊ ideo puto dicendum ꝙ ꝭm qualitates talibus crimi
nibus inherentes iudicabitur vnum aut minus, aut par, aut maius
altero. ff. de pe. l. aut facta per totam legem.

9 ¶ Nono pone ꝙ factum est † statutum validum ꝙ oēs banniti de
beant cancellari de banno soluendo certam qꝫtita. taxatam a statu
to ꝭm banni qꝫtitatē. Quidam erant banniti ⁊ carcerati queritur an
tale statutum porrigatur ad eos, Hanc. q. format Barto. in l. do
mitianus. ff. ad tur. per quam. l. By. dixit ꝙ non, quod etiam tetigit
Bar. arguendo. l. ij. de cust. reo. per illum tex. sed in d. l. domitia
nus. concludit ꝙ aut dispositio est taliter facta quod in totum exi
mat bannum a banno vt in predicto statuto ⁊ tunc comprehendit et
carceratos propter eius generalitatem ⁊ qꝛ sic est in speciali aboli
tione que delictū extinguit vt. l. mulier. ad tur. ⁊ C. de abo. l. i. ⁊ pro
batur eo. ti. l. si. circa prin. Si vero non eximit totaliter a banno, s
illud differt vt si est facta reformatio ꝙ banniti habeant securita
tem durante guerra, ⁊ tunc porrigitur ad carceratos sicut dicitur in
generali abolitione, que in totum non tollit crimen cum ab eodē in
tra certum tempus repeti possit vt. l. si quis repetere, ⁊ l. aut prima
tim. §. si. ff. ad tur. ⁊ ideo carceratus non relaxatur, vt. d. l. domitia
nus. Fortius thema disputauit Fran. acc. Ucꝫ statuto cauetur qd
omnes ꝯdēnati p maleficio possint redire soluendo certam qꝫtita.
⁊ concluսit illud ad tunc carceratos extendi, alle. ff. de lib. leg. l. non
solum. §. liberatio. vbi liberatio debitori legata valet anteqꝫ debitū
sit exactum. per ꝙ pꝫ qd captio, vel detentio persone non impedit
legatū liberationis durante debito, id est solutione non facta. Ad
duxit et ꝙ liberatio est fauorabilis ⁊ sic amplianda. l. arrianus. de
act. ⁊ obl. Item qꝛ est bn̄ficium, ⁊ sic large sumendū de ꝯsti. prin. l.
bn̄ficiū. Itē qꝛ in dubijs fit interpretatio ꝯ fiscū. l. nō puto. ff. de iur.
fis. Itē qꝛ carcer nō est ad penā. de penis. c. qꝫuis. li. vj. Ita refert
Jo. an. in addi. spe. in titu. de ob. ⁊ sol. sup rub. in pe. q. suarū addi.
ver. disputauit. ⁊ ibi ꝯ decisionē Frā. ac. inducit detenti presumunt
soluere ꝙ non, sic de non detentis speratur, ⁊ ideo ab illis recipitur
totum, a non detentis modicū. Itē qꝛ illud verbū redire positū i the
mate videt notare bannitos nō detentos. In illis. n. nō sperat redi
tus. Itē qꝛ de ꝯdēnationibus maleficiorū loqt que puniri publice i
terest vt in c. fame. de sen. excō. ⁊ ibi concor. Et subdit ꝙ qꝛ pia est
solutio. s. dicta tenēda sit. ⁊ dicit ad ꝯria responderi posse ꝙ illa vl
tima rō est cōis oibus ꝯdemnatis. ⁊ sic nō restringit generalitatē.
¶ Ad. ij. rōnem de verbo redire dicit dare reditū ad libertatē cum
di cum familijs suis ⁊c. ⁊ ad libertatē mansionis. Naꝫ et in nō car
ceratis

ceratis se occultantibus in certis locis ciuitatis talis est redditus. Ad primam dicit ex multis apparere posse longe minus posse contribuire crarceratos q̃ fugitiuos. Ex his patet q illa decisio non fuit sibi visa multum tuta. Credo tamẽ illã verã p ea que dicta sunt .s. maxime per Bar. & q2 equa est & fauorabilis. Illud. n. verbum, redire. sic absolute positũ nihil obuiat q2 põt intelligi ad pristinam conditionẽ & libertatem. Dubium autem faceret si diceret statutũ possint redire ad ciuitatem. Videtur. n. tunc ad carceratos nõ extendi, q2 videt̃ loqui de his quibus talis qualitas põt inherere. l. fi. §. cui dulcia. de vino leg. & l. hos accusare. §. omnibus. de acc. & l. nã q liquide. §. fi. de pe. leg. cũ si. Ad iura & rationes in ɔ̃rium facientes r̃nderet̃ tunc q verba statuti illã dispõnẽ restringunt. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerc. cum si.

10 Circa idẽ statutũ decimo †queritur. an locum habeat in bannitis post statutum, an verificet̃ tantum in illis qui tempore statuti banniti erant. Format̃ questio in hac materia diuersimode in. l. cum lex. ff. de legi. & dixit ibi Bar. q si statuto canet̃ q quilibet bannitus in pecunia, soluẽdo quinq̃ p centenario debeat rebãniri. Et arguit q postea delinquẽs & bannitus habeat illud beneficium, q2 de natura legis est dare formam futuris. C. de legi. l. leges. determinat ɔ̃rium per. d. l. cũ lex. & l. ij. C. de abol gene. Et est ratio ne detur materia delinquendi. & sic non ob. d. l. leges. Odof. vero ibidem format. q statuto cauetur q si quis cõmiserit homicidium, si pacem habuerit cum herede occisi possit exire de banno. Prima die Januarij potestas iurat seruare statuta intra que est dictum statutum. Intra octo dies aliquis commisit homicidium, & tempore dicti potestatis habet pacẽ cũ heredibus occisi & dicit qõ non potest extrahi de banno, q2 potestas iurauit p̃ima die Januarij sic q̃cũq̃ commisit maleficium. & ideo cũ concedit de preteritis ĩ futurum negat, vt. d. l. cum lex. & d. l. ij. de gene. abo. declarat hoc Cy. q Odof. dixit, q si seq̃ẽs potestas illud statutum iuret poterit tunc extrahi de banno, q2 verificantur verba statuti q Odof. nõ dixit ibi nec in. l. ij. de gen. abo. Sed puto Cy. ex eo tacite collegisse. Dicit tamen idem Cy. q hoc vltimũ non est expeditũ, q2 statutum nouas vires nõ reassumit p nouũ iuramẽtũ per no. per By. in l. neq̃. C. de testa. tut. Sed d3 attendi quibus verbis statutũ loquatur. An sint verba de futuro. An implicita quibus casibus statutũ trahit̃ ad futura. l. cum tale §. pe. cum sua gl. de condi. & demonst. Si de preterito dicit ẽt videri dicendũ q futura delicta contineant̃ q2 verba legis sine statuti preterita respiciunt & futura. l. j. de cond. ex le. & ibi no. Bal. in. d. l. cum lex. dicit q aut statutum est prolatum cũ determinatione certi temporis, vel certi casus, & ad illud nõ extenditur. Si vero est omnino indefinitum trahitur ẽt ad futura. Sed in. l. leges. vbi male refert Cy. dicit q opi. Cy. haberet locũ in dispositione indifferenti. l. illicitas. in prin. de of. presid Secus q̃n ratio preteriti & futuri discrepant q2 tunc interpretantur legẽ in sensu equo & benigno, non vt det causam delinquendi. ¶ Judicio autem meo ipsi non declarant hunc articulũ qui non est parue importantie, & ideo aliter dico q2 q̃nq̃ rõne vel causa aliqua fit vna reformatio in statutoꝝ corpore non clausa. & ista scdm cãm, vel rationem declaratur vt contineat, vel non contineat bannitos in futuruz. Ab ista enim dispositio restringitur ampliatur & declaratur. l. fi. de heredi. insti. l. hec actio. de cal. per Bar. plene in. l. ambitiosa. de dec. e. ab or. fa. Si vero nulla est causa ex qua colligi possit intẽtio statuentium tunc idem q in simplici statuto in quo sic dicendum q aut statutũ loq̃t̃ expresse in futurum, vt q2 dicit quicunq̃ bannietur, & tunc non est dubium, q2 ad futuros tantũ etiam si esset lex dura. l. prospexit. ff. qui & a qui. Aut in preteritis vt q2 dicit statutum, q̃cunq̃ bãnitus fuit, & tunc solum de preteritis intelligitur, vt. d. l. cum lex. aut statutum loquit̃ dubie vt q2 dicit quicunq̃ bannitus fuerit q potest intelligi in preteritis & futuris vt. l. si iam facta. & l. solemus. de cõdi. & demon. & in. l. j. de his que pro non scrip. hab. & tunc puto dicẽdum, q aut statutum est talis nature q maleficium reddat penitus impunitum, vt in exẽplo Odof. dum dixit de statuto disponente q bannitus habita pace cancelletur, & tunc non trahat ad futuros bãnitos. s. ex maleficio cõmisso post statutum, q2 talia verba que possunt habere vtrũq̃ significatum restringuntur a ratione predicta vt habetur in. d. l. j. & per Bar. in. l. oẽs populi. Bannitos autem postea ex maleficio iam commisso bene comprehenderet, q2 in illis nõ est aliqua ratio que restringere debeat regulare significatum verborum statuti. & eadem rõne ɔ̃prehendit ẽt eos ante bannitos q tamen tempore statuti pacem non habuerant sed habuerunt postea secundũ Bal. in. l. cum in scdo, de inin. test. argu. gl. ibi posite Si vero statutum non reddit maleficiũ penitus impunitum, sed condemnationem mitigat, tunc cessante illa ratione locum habebit ẽt in futurum vt. d. l. j. de condi. ex leg. & l. arriani. C. de here. & ideo in exẽplo Bar. eius decisio non procedit vt p3 ex predictis.

11 Undecimo †stante statuto q banniti rebanniant̃ soluẽdo. v. solidos pro libra fit aliud statutũ quo cauetur q banniti rebãniantur soluendo medietatem banni querit̃ quid soluere debeat ille qui tempore cõfectionis scdi statuti erat bãnitus in mille. An ẽm primum solidos quinq̃ pro libra. An vero quingentos libras ẽm tenorẽ scdi statuti. Cum hec questio esset padue determinatum fuit q soluere debeat medietatẽ ẽm tenorem vltimi statuti, q2 illud non dat formam futuris bannitis, sed futuris exemptionibus bannitoꝝ & sic futuris liberationibus vbi d3 seruari lex noua. C. de vsur. l. eos. & l. seq. vt refert Cy. in. l. leges. C. de leg. Sed Alb. vbi. s. q. liiij. addit idem referendo latius q̃ Cy. rationem q2 sicut lex noua loquens sine dans formam ꝓbationibus locũ h3 etiam in preteritis obligationibus. C. de testi. l. testium ita & hoc statutum locum habeat cum loquitur de dissolutione preterite obligationis sine preteriti banni. Nec ob. in auc. hec constitutio interp̃tatur &c. vbi dicitur q nõ h3 locũ nisi in futuris ingredientibus monasterium per quem tex. dicit quosdam contrarium tenuisse, q2 ibi expresse dicitur q habeat tm̃ in futuris. & ita dicit intelligi p Azo. in sum. illius ti. hec constitutio &c. Idem etiam tenet Bald in. d. l. leges. Nec ob. q ex primo statuto esset ius quesitũ illi bannito tempore scdi. & sic nõ videatur ei auferre debere. l. ij. §. merito, & §. si qs a prin. ne quid in loc. publ. propter quod quidã contrarium dicebant q2 illud ius erat quesitum ex mero beneficio statuti. & ideo potuit reuocari. l. q semel de decre. ab or. fa. Ista ratio Bal. nõ multum vrget q2 aliud est dicere, an potuerit tolli tale ius. & certum est q sic nisi transisset in contractum vt habetur in. d. l. q semel. & in. c. in nostra de iniu. & dã. da. & aliud est dicere an tolleret̃ voluerit, quo casu succedat. q. s. dicta. Dico igitur quod aut ante ɔfectionẽ statuti scdi quis bannitus venerat ad soluendum, & aliquid fecit propter q dici posset statutũ transisse secum in ɔ̃ctum ẽm no. ibi & in. l. iij. §. emancipatus. ff. de col. bo. & tunc a secundo statuto non comprehendatur sed posset soluere ẽm tenorem primi, si vero nihil fecerat vera sit decisio ante dicta. In qua aduerte q2 questio formatur in bannitis de preterito, & sic in nullo est superflua. Aut contradicit his que. s. proxi. q. dicta sunt.

12 Duodecimo †circa idem statutum quo cauetur bannitos debere eximi de banno certã q̃titatem soluendo. Querit̃ an bannitus pro falsitate habeat beneficiũ dicti statuti. Vel pone q statutum dicebat q banniti carcerati deberent relaxari certa q̃titate soluta. Communiter dicitur q non p l. fallaciter. §. i. C. de abo. & l. lucius. ff. ad tur. & ibi Bar. nisi appareat statuentes aliud sensisse. l. si docueris. C. de fal. Decisio predicta vera est potest aũt ex pluribus de voluntate statuentium apparere puta si alij non erant carcerati vel erant tres, quoꝝ duo erãt banniti pro falsitate. tunc enim cum aliter rectus sermo pluralis numeri verificari non possit ad illos porrigitur arg. ff. ad tre. l. fi. Gui. tamen in spe. de abo. & purg. §. j. in ver. item no. Intelligit illam. l. lucius. q ibi non erat nomen accusati receptũ inter reos. & ideo cũ accusatori non esset necessaria abolitio ad illum non refert subdens q etiam ad crimen falsi alias extenditur per. d. l. si docheris. Sed primum dictum est cõis, & ita tenetur. ¶ Sed pro hoc sciendum est qõ non intelliget̃ bannitus pro falsitate nisi qui bannitus fuerit pro falso punito aliquo ex capitibus legis cornelie de fal. vt habetur per Bar. in. l. quid sit falsum. ff. de fal. & C. eo. ti. l. nec exẽpluz. Adeo q etiam bannitus per constitutiones principum tm̃ positas in titu. de fal. non intelligetur bannitus de falso. & ideo vt illos comprehenderet, statutum Florentinum disposuit excipiendo a beneficijs non solum ɔdemnatos pro falsitate sed ẽt pro falsamento q est interpretatum in punitis per principum constitutiones. & ita potest etiam respõderi ad. d. l. si docueris.

13 Decimotertio †sciendum est q Jac. bu. disputauit talem. q. statuto cauebatur qui intelligeretur bannitus pro graui crimine & qui pro leui. & inter bannitos pro graui maleficio ponebat bãnitos pro insultu cum armis animo occidendi. Huius statuti tempore commune vendit Titio ius pcipiendi a quolibet bannito vel banniendo pro graui maleficio q voluerit cancellari solidos. xx. & solidos. x. a bannito pro leui maleficio. Facta tali vẽditione factum est nouum statutum declarans q dicant̃ bãniti pro graui maleficio & qui pro leui, & inter bannitos pro leui crimine siue maleficio ponit bannitos pro insultu cum armis animo occidendi. cuius statuti tpe vẽditione durante qdã fuit bãnitus ꝓ insultu cum armis animo occidendi, & petit se cancellari de bãno soluendo ɔdenationem. Querit̃ qd soluere debeat dicto emptori. An ẽm tempus primi. An, ẽm tẽpus scdi statuti. & sic an.

xx. an vero. x. ⁊ in. d. disputa. effusiue allegauit pro vtraqʒ parte, q̃s allegationes hic non inseram, sed ponam substantiam decisionis q̃ fuit ꝙ soluere teneretur scḋm primum statutū. ¶ Et ante q̃ʒ veniaʒ ad rōnes suas aduertēdū est ꝙ. q. xj. non habet communionem cū ista, qꝛ in illa nullus contractus factus fuit cum aliquo. Item h̄ fuit facta mentio de futuris bannitis non ad impunitatem maleficij, sed potius ad grauamē. Probauit suaʒ decisionem inter alias his rō nibus. Prima qꝛ attento tempore contractus. Dictum maleficium ex forma statuti erat inter grauia numeratū pp ꝙ in. d. ꝯctu facta relatione ad statutum intelligitur nominatuʒ. Ubicūqʒ enim in vna scriptura sub indeterminatum aliquid prolatum refertur ad aliam que continet determinatum ⁊ certum Illud determinatum ⁊ certū intelligitur expresse ⁊ omni certitudine posituʒ in scriptura que se ad illam refert. ff. de re iudi. l. ait pretor. de ver. obli. l. vbi auteʒ. §. quod vere. C. de sen. que sine cer. quan. l. ij. ff. ad treb. l. si quis priore. insti. qui. mo. test. infir. §. sʒ ⁊ si quis. Sed cū scriptura statuti veteris cō tineret ⁊ numeraret grauia crimina ad ipsuʒ statutū vēditionis scri ptura se referat. habetur perinde ac si omnia grauia crimina in ip so contractu venditionis nominatim numerata fuissent, vt dictis iu ribus. Scḋo ex eo ꝙ non obstante scḋo statuto crimen de quo tra ctatum est manet sicut erat graue vere simpliciter ⁊ nāliter, Cū h. f. esse graue ꝓcedat a cā immutabili Cū iur̄ diuino ⁊ huma. dlicta di stinguunt̄ ex animo delinquētis ⁊ ꝟm illū aggrauātur. Un̄ dicit̄ in iure diuino ꝙ qui venerit ad ꝯcupiscētiā iaʒ mechatus est in corde suo. Iteʒ ⁊ ius humanū insultuʒ cum armis animo occidendi punit vt homicidium consummatum. C. ad. l. cor. de sica. l. i. Cum ergo ex iure diuino ⁊ humano tale delictū est graue, non potuit a. l. munici pali superueniente in sui veritate mutari vt in. §. sed naturalia. in sti. de iu. natu. ⁊ ciui. licet ex statuto potuerit pene impositio altera ri. Hinc est quod dicitur pro leui crimine magna pena. ⁊ pro graui parua, quasi mutatio pene non faciat crimen esse leue, vel graue. C. de lib. ⁊ eo. li. l. si manumissus. ⁊ de here. l. omnes. Lʒ ergo statutuʒ respectiue ad ius municipale sit immutatum. Tamen in veritate il lud maleficium remanet graue. ⁊ sic in ipso vēditionis contractu cō tinetur, qꝛ emens ⁊ vendens intelligunt̄ se retulisse ad veram ⁊ natu ralem grauitatem non ad fictam ⁊ ciuilem. l. pen. C. de his qui ve. eta. impe. ⁊ l. si ita quis. §. is cui. ⁊ l. cum pater. §. hereditatem. de leg. ij. Tertio qꝛ factum non potest a. l. tolli. sed ipsa venditio facta fuit ⁊ ius quesitum emptori ꝟm primum statutū, ergo non potuit il lud ius a statuto ledi. de contrahen. empt. l. sepe. §. fi. de condit. ob cau. l. iij. §. fi. ⁊ qui. mo. vsuf. ami. l. sicut. §. fi. ⁊ de aqua plu. ar. l. in concedēdo. cū si. ¶ Addunt vltimo ꝙ regulariter leges noue ad preterita non trahuntur. s. ad regulandum ꝯctum preteritū ⁊ ius ꝙ vltimum in aliquo aduersatur. xj. decisio. Sed responsio patet qꝛ h̄ erat ius quesitum ex contractu maxime oneroso ibi ex simplici dis positione statuti. preterea statutum nouum hic nihil dicit de cancel latione ibi secus, ⁊ ideo vera est decisio. s̄. dicta quasi statutum secū dum factum videat̄ sine diminutione iuris tertij. id est ipsius empto ris. ff. de priui. cre. l. anthiocensium. ⁊ l. ij. §. merito. ⁊ §. si quis. a p̄n cipe. ne quid in loco pub. ⁊ ista est melior ratio quam secunda, quaʒ tamen not. ⁊ vide pro ipsius declaratione, que habentur in. l. leuia. ff. de accusa.

14 **Decioquarto quero** †statuto cauetur ꝙ fal sarij ⁊ robatores strata rum banniti nō possint cancellari de banno posito ēt ꝙ habeant pa cem ab offensis. Postea factum est aliud statutum quo cauetur ꝙ omnes banniti possint cancellari de banno habita pace ab offensis soluendo vnū solidum pro libra condemnationis. Queritur nunqd falsarij ⁊ robatores possint cancellari virtute secundi statuti, ⁊ videt̄ quod sic, qꝛ p̄mum statutum tollitur per secūdum insti. qui. mo. tes. infir. §. posteriore. Dy. determinauit contrarium qꝛ etiaʒ noua sta tuta distinguuntur ⁊ limitantur per priora argumen. de leg. j. l. tal s scriptura. Item qꝛ statutum specialiter precedens derogat generi de ali. ⁊ ci. leg. l. libertis. de ver. obli. l. doli clausula. de pe. l. san ctio legū. ⁊ de le. iij. l. vxorem. §. felicissimo. ⁊ ita scribit in. d. l. talis scriptura. ⁊ eum ibi sequitur Ray. Pro qua decisione facit. l. non est nouum. ⁊ l. sed ⁊ posteriores. ff. de leg. ⁊ ꝙ ibi per Gui. ⁊ alios ⁊ in. l. sciendum. ff. qui sat. cog. ⁊ de lit. contesta auc. offerat̄. Ad ꝙ facit quod no. per gl. super verbo, quinquennium in auc. de nup. §. si vero incertum. ⁊ ita ēt tenet solūmodo referens Dy. Albe. vbi. s̄. q. lvij. Hanc decisio. tʒ Bal. qū in secundo statuto nihil esset addi tum de solutione vnius solidi pro libra. Sed pp illam additionē di cit se dubitare, qꝛ primum statutum disponit solummodo respectu pacis habite. sʒ ꝟʒ disponit mixtiʒ respectu pacis ⁊ solutionis. Un de nō est ista cancellati o gratuita sicut erat prima. Statutum ergo secundum loquitur generaliter in vno casu, ⁊ antiquū specialiter in alio: ergo speciale non derogat generali ar. ad sil. l. si quis in graui §. hi. quoqʒ de annu. lega. l. titia. §. qui marco. ¶ Quantum ad fal sarios retenta determinatione precedentis. xij. qō. non est dubium secundū statutum non extēdi per. d. l. lucius. nisi aliud appareat. ¶ Quantū ad robatores stratarꝝ veram credo opi. Bal. ⁊ propte rea dicam non obstante primo statuto dictum bannitum ꝓ robaria habita pace ab offenso soluendo solidum vnum pro libra posse can cellari virtute secundi statuti. Nō. n. semper speciale derogat ge nerali vel qualificat siue restringit vt habetur plene per Bar. in. l. quesitum. §. pe. ff. de fun. instr. Additio enim, vel detractio inducit rei diuersitatē. l. ius ciuile. ⁊ l. ius autem. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ sic sequi tur rerū diuersitas ⁊ cessat regu. d. l. doli. cum si. Facit etiam ꝙ pri ma dispositio simplex est odiosa ergo de simplici loquens nō verifi cat̄ in mixto. l. mariti lenocinijs. §. hoc quinquennium. ⁊ l. vim passaʒ. §. prescriptione. de adul. ⁊ ꝙ no. per Bar. in. l. ij. in prin. ff. de ꝟ. ob.

15 **Decimoquito queritur.** †data est secu ritas omnibus venientibus ad nundinas siue ad festuʒ sancti Joannis baptiste du ratura per octo dies. Queritur an bāniti libere ⁊ secure venire pos sint, Dixit Bart. quod non in. l. j. ff. ad. l. iul. ma. per. l. i. C. de nun. que dicit ꝙ quicunqʒ vadit ad nundinas non debet inquietari. ⁊ ta men non habet locum in hostibus ciuitatis. l. mercatores. C. de cō mer. ⁊ merca. Banniti autē qui possunt impune offendi sunt ho stes, vt. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. ⁊ dictum fuit. s̄. in prima parte huius temporis. q. iiij. Habes ergo ꝙ in generali securitate, non continet̄ nisi aliter appareat. Potest eniʒ securitas veniendi concedi vt dixi. s̄. in. ij. parte huius temporis. qō. xv. ⁊ ex h. c decisione Bar. pʒ quod banniti qui non possent de dicta secu ritate generaliter data venire, qꝛ illi non essent hostes, ⁊ sic cessare. d. l. i. C. de nundi. com. d. l. mercatores.

Ex dictis supra proxima que

16 stione insurgit Decimasexta questio. †In qua consuluit Bartol. Statuto cauet ꝙ si quis fuerit citatus ad se excusandum ab accusa tione, vel inquisitione, ⁊ comparuerit illa die, vel sequēti, non possit capi pro aliquo debito. ⁊ si captus fuerit debeat relaxari. Cōtingit quod Petrus qui in certa quantitate erat pro maleficio bannitus fuit citatus ad se excusandum a noua accusatione, vel inquisitione q compar͠uit ⁊ post excusationem eadem die fuit captus pro banno, fuit in. q. an de iure capi potuerit. ⁊ in. d. consi. arguit primo quod sic, qꝛ illa securitas debet intelligi preter q̃ʒ pro maleficio. C. de his qui ad ec. conf. l. ij. cum glo. sua in auc. de ma. prin. §. neqʒ aūt. Se cundo securitas data a lege in domo sua, vt. l. pleriqʒ ff. de in ius vo can. ⁊ de reg. iu. l. nemo de domo, nō intelligit̄ pro maleficio vt ibi. Tertio qꝛ talis securitas non extenditur ad debita publica in auct. de man. prin. §. publicorum. ⁊ sic dictum statutum debeat limitari. l. vt gradatim. §. sed si lege de mune. ⁊ ho. Quarto qꝛ statutū dʒ intel ligi ꝟʒ propriam confiscationem. l. non aliter. de le. iij. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerc. sed debitor ⁊ creditor proprie est quādo quis a lienam fidem sequitur. ff. si cer. peta. l. j. sed in maleficio ex eo nullus est debitum quod quis sit alterius fidem secutus ergo ⁊c. Determi nauit contrarium qꝛ post sententiam non dicitur quis conueniri ex maleficio sed ex quasi contractu. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. hinc est ꝙ dicit lex quādo agitur de crimine ad aliquē ꝯdēnandum de bet agi coram preside, qꝛ dicitur causa criminalis, sed facta ꝯdemna tione tunc ageret̄ coram procuratore cesaris, qui est iudex inter fi scum ⁊ priuatū, ⁊ sic est causa ciuilis non criminalis. C. vbi cau. fis. l. j. ⁊ ij. ⁊ per hoc pʒ responsum ad primam ⁊ secundam rationes, qꝛ loquuntur, quando quis capitur pro maleficio inuestigando. ⁊ pu niendo. ⁊ sic quando maleficium est proxima causa capture. Sed hic proxima causa capture est ipse priuatus contractus qui sentē tia celebratur. Unde sicut sententia lata per iudiceʒ pro priuato nō pot. st exequi capiendo, ita nec lata pro fisco. Preterea ciuitas vti tur iure priuati. l. simile. ff. ad muni. C. de iu. rei publ. l. ij. li. xij. sʒ ad petitionē priuati capi non posset pro sibi debito. ergo nec ad peti tionem communis. Tertio appellatio debiti refertur ad omne de bitū siue sit ex cōtractu, siue ex delicto. l. grece. §. sed si ex delicto. ff. de fideius. de ver. signi. l. si cui. sed statutum dicit simpliciter ꝙ nō possit capi pro debito ergo ⁊c. Et per hoc pʒ responsum ad rationē quartam qꝛ ibi loquitur secundum allusionem vocabuli, argu. not. in. l. j. ff. de tu. Adduxit vlti. l. ij. §. legatis. ff. de iu. ⁊ de accus. l. hos accusare circa prin. Non ob. alia in contrarium alleg. qꝛ illa erat securitas voluntaria. hec vero necessaria. Credo Bar. consuluisse in casu in quo non habeatur statutū ꝙ banniti possint impune offen di, vel si est statutū in illo nō cōprehēdat̄ talis bānitus, alias cū tūc esset hostis rei public. talis securitas eum non comprehenderet, vt dictum

vt dictum est.s.proxi.q. Nec potest fieri differentia inter voluntariam et necessariam, tum qz itio ad nundinas etiaz quandoqz potest esse necessaria vt pz ex seq. et tamen generaliter dixit bannitum non contineri. item qz per expressam concessionem securitatis poterat et debebat sibi provideri vt pluries dictu est per nota. plene p Bar to. in. l. is qui reus. de pub. iud. et per id qp dixi. s. i parte secuda hu ius temporis. q. xv. Ubi ergo talis bannitas non reputat hostis potest procedere dictum Bar. pro quo allego casum in. l. j. C. ad. l. iul. ambi. ex predictis etiaz pz qp vbi aliquo casu de maleficio possit iterum cognosci per no. in. l. senatus. C. de acc. et in. l. ij. C. de spon. et in simi. non haberet locum predicta decisio. Tunc enim posset de tineri pro maleficio puniendo non pro quantitate banni. et cessarent rationes Bar. de quibus. s. et propterea tales bannitj debent esse multum cauti.

17
18 **Queritur. xvij. et. xviij.** †in casu in quo securitas† vz et securatuz defendet. an concessa pro veniendo intelligantur cocessa pro redeundo. glo. facit qp sic in. l. vlt. ff. de sepul. vio. et ibi Bar. ide dicit. No enim intelligit secure venire, qui secure discedere non posset. l. sciendum. §. j. ff. de legi. ad tre. l. de etate. Et idem tenet in. l. iiij. ff. de pen. Coiter tamen causa tollendi dubitatione apponitur etiam standi et recededi, immo etiam apponitur tempus. Sed circa hoc queritur an talis securitas intelligitur pro vna vice tantu. De hoc dic vt per Bar. in. l. j. ff. ad. l. iul. ma. et ibi scripta intelligo quando securitas non hz tempus, tunc enim illud veru qp intelligit pro vna vice tantum. si vero hz tempus, quo concedens durare voluit illam non finitur licet bannitus reuertatur ad locum extra dniuz concedetis, qz ex tepozis appositione colligitur contraria voluntas concedentis. l. non aliter. de le. iij. cum si.

Factum est statutum qp banniti pro vitio sodomitico, pro robaria et homicidio in perpetuum non possint rebanniri. et qp no possint receptari sub graui pena. Nullusqz eis dare possit auxilium, vel fauorem. Banniti vero pro alijs maleficijs possint rebaniri elapsis duobus annis a die lati bani si habuerint pacem ab offenso, vel eius herede, quo casu soluendo certam quantitatem eximantur de banno. Ex hoc statuto varie oriuntur questiones. Primo ergo et sic ex or
19 dine. xix. queritur. † An bannito pro vitio sodomitico, pro robaria vel homicidio qui non potest in perpetuum rebanniri, possit dari securitas pro annis centum, dicto statuto non obstante. Facit ad hanc questionem quod sic. glo. in. l. codicillis. §. instituta. ff. de le. ij. sed illa glo. non est vera. Et ideo dicitur qp talis securitas no potest concedi ne dum ad annos centum per. l. fi. C. de sac. sanc. eccle. sed nec longeuo tempore. l. cum heres. in prin. ff. de sta. lib. ibi habetur in quibusdam lec. per Bar. et est veritas qz per indirectum esset bannum iuribus euacuare. l. j. §. que onerande. ff. qua re. act. non da. faciunt not. per Bar. in. l. ambitiosa circa regulam negatiuam de decre. ab ordi facien.

20 **Uigesimo** †loco circa idem statutum ad partem prohibite receptationis. Queritur Titius receptauit Gaiu bannituz pro homicidio ignorans eum esse bannitu, an incidat in penam receptatis. Dic breuiter qp dictum statutum sic gnaliter loquens intelligitur sm ius coe. l. ij. C. de noxa. et no. in. l. fin. §. in coputatione. C. de iu. deli. Jus aut commune non punit ignorantez sed solummodo scientem, vel scire debente, vt habet in. l. ij. §. non eniz ff. de incen. rui. et nau. et in. l. metrodorum. ff. de pe. et not. per glos. et Bar. in. l. j. ff. de recep. vbi gl. dicit qp sciens presumitur si in conuicinia notoriu erat illu esse banitum, qp est not. et idem no. in simili in l. si tutor. C. de peri. tut. et idem si eius bannu publice prescriptuz erat vt no. in. l. fi. ff. de decr. ab ordi. fac. et si latius videre velis vide Albe. de Gban. in parte bannitoru questione que incipit, Alia est qo. Dixerunt tamen quidam predicta vera si bannitus erat psona nota lz bannu ignoraretur. Si aute erat persona incognita receptanti, dicebant qp tenebat cum debuerit explorare suam conditionez vt. l. ser uos. C. de agri. et cen. nisi esset hospitator qui explorare non tenetur conditionem hospitu. l. j. in fi. ff. fur. aduer. nau. qp non tenuit Bartolo. sed dicit indistincte non teneri receptantem ignoranter, adeo qo nisi scientia in accusatione apponatur semper veniat absoluendus. de quo per eum in. l. ij. C. in quib. cau. coloni do. et c. li. xj. scientes ergo, vel scire debentes illum bannitum si receptant puniuntur, nec est necesse qp sciant cam bani, vel eius qualitate. Postqz enim sciunt bannitu inuestigare debent an sit de prohibitis receptari. et ita intelligitur qp no. per Bar. in. l. j. C. de colo. illi. eo. lib.

21 **Uigesimoprimo** † queritur An consanguineus banniti scienter eum receptans incidat in pena statuti. Bar. in. l. ij. de recep. que videtur dicere quod non, dicit qp aut est talis bannitus qui potest occidi ex forma statuti. Et tunc qz dicitur hostis ciuitatis, sicut eu perdit ciuitas ita eu perdunt agnati et cognati. l. postlimininum. §. filius. ff. de capt. Et qd ipse dixit in. l. si adulteriu cum incestu. §. liberto. ff. de adul. Si vero non potest impune occidi et sic non est hostis, tunc aut statutum imponit certam et determinatam pena, et illa pena esset imponenda ppter generalitatem statuti. Non ob. d. l. ij. qz loquitur de iure communi sm qp est limitata certa pena. posset tamen iudex si vellet vti arbitrio per lege sibi concesso. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. et sic causa cognita posset minuere penam. et sic sm bar. impositio pene limitare facit vt dictum statutum a iure comuni no restringatur qp est mirandum, maxime quando sunt tales coniuncti quibus non solum ciuilia nomina sed naturalia coueniunt vt in patre matre et econuerso, que nomina propter bannum non perdunt. Et vide qp dixi. s. in prima parte huius temporis. qo. xx. et ideo credo potius iudicis arbitrio relinquendum vt etiam cum sit certa pena locu habeat ex causa. d. l. ij. per no. in. l. hodie. de pe. et in. §. pena grauior. et in. l. athletas. §. calumniator. eo. ti. lz enim de iure non esset pena determinata vt. l. hodie. tamen a consuetudine determinata dicitur vt ibi no. et sic vtroqz casu statutum determinetur a. d. l. ij. Dixit ex causa quia si sine aliqua iusta ca receptaret locu haberet opinio Bar. l. aut facta. per tota. ff. de penis. et. l. respiciendum. §. delinquunt eodem titu.

22 **Uigesimosecundo** †queritur quid in vxore. an incidat in pena statuti si receptat viru banitu, Guil. in Spe. de dona. inter vi. et vxo. §. fi. versic. qd si vir est in bano. dicit qp vxor baniti et et excoicati coicabit cum eo no obstate bano, vel excoicatione alle. xj. q. iij. c. qm. de sente. ex com. c. inter alia. et sic vr gcludere qp sine pena possit eu receptare. facit. ff. de adul. l. viz passam. §. muliere. Nec ob. qp vir sit hostis ciuitatis, qz statutu vires mrimonij soluere no pot cu sit de iure diuino hz Fra. de are. i. d. l. ij. et ide et tenuit Alb. vbi. s. q. vij. al. l. j. C. de repu. et qz vxor dzsequi infortunium viri. l. si cum dotem. §. sinautem. sol. ma.

23 **Uigesimotertio** †pone qp statuto caue qp banniti non possint receptari in castris, vel villis sub certa pena. Titius de villa sancti Martini que habet domos contiguas excepta vna domo que distat per miliare a Burgo ville est tamen in agris siue in confinibus ville predicte receptauit quendam bannitum scienter in dicta domo. Queritur an incidat in penam statuti. Dicit enim Titius se non teneri, qz no receptauit in castro, vel villa, sed in agro inter que est differentia, vt l. j. ff. ad. l. iul. de vi publi. et cum statutu sit stricti iuris et penale debet restringi. ff. de penis. l. interpretatione. Contrarium tenuit Albe. vbi. s. q. cij. per idetitatem rationis et rei publice fauorem. Ad quod alleg. l. j. §. j. C. de fal. mo. et de here. l. quicunqz. §. quod si fecerit. quod est verum, qz villa secundum nostrum vsum non constituit ex vallo vel fossa, sed ex ipsis domibus et agris. Et ideo licet no sint domus coniuncte nihilominus villam constituunt. Pro quo vide plene per Bar. in consilio quod incipit. Queritur vtru iurisdictio. et in. l. j. ff. de dam. infe. et plenius in extrauagan. qui sint rebelles. super verbo lombardie. Jn quibus declarat quid sit villa, castrum, ciuitas, prouincia et c. Et ad propositum melius in tractatu de insula. xv. figura que incipit. Hts quo ad fine et c. vbi sic loquit. Uilla dicitur sm propriam significatione a vallo. hoc est ciuitas que no cingitur muro, sed vallo hz Hugutione Sed in vsu nostro villa appellatur quedam vicinia pluriu habitantium sine aliquod municipiuz sine aliqua municeps q proprie loquendo appellatur vicinia. et ita accipit glo. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iure. Et sic qz sm coez vsuz dz intelligi statutu de quo dixi pz qp receptator tenet. An aut pro teneret vicinia recurre dum est ad no. per Bar. in. l. j. §. code aute tecto ad sil. et in. l. si tertius de aqua plu. ar. et. in. d. l. fi. vbi ponit qliter villa debeat mensurari. de quo dixi supra eodem tempore parte. ij. questio. pe.

24 **Uigesimoquarto** † Titius receptauit in loco phibito Gaium bannitum pluribus diebus. Deinde eum prodijt. cepit enim eum, et potestati sine eius curie presentauit. queritur an debeat puniri vt receptator. An premiari vt capiens et presentans. Hec questio fuit Albe. vbi. s. questio. lxviij. et quod puniatur arguit, qz semel delinquit quod sufficit ad legem iuliam maiesta. l. fina. de arbi. l. si duo. §. fin. qbus ex cau. in pos. eatur. l. hec autem. j. respon. et qz inspicitur tempus quo euz recepit variatione non admissa. l. dispensatorem in fine. ff. de solu. Et quia in delictis non est locus penitentie de fur. l. qui ea mente. et de edili. edic. quid sit fugitiuus. §. j. et quia inconstantia reprobatur de procuratore. l. in cause. Et quia maleficium non debet remane-

re impunitum ad. l. aquil. ita vulneratus. In contrarium arguit quod excusari debet ex quo penituit obediens fuit et prodijt argu. de in in teg. resti. l. pe. quia satisfactione se liberauit a delicto. C. ne tut. vel cu. l. j. et de crimi. stel. l. j. et quia regulariter penitentia prodest in criminibus. C. de aposta. l. hi qui. de hereti. l. maniches. dixit finaliter quod vt audiuit Bononie fuit determinatum eum puniri debere pena statuti contra quod fecit receptado per iura supra inducta. ipse tamen dixit penam mitigari debere. arg. de man. prin. §. sed quia delinquentes et plu. §. illius tit. pro quo. C. de his qui se defe. lib. x. et ff. de iure fis. l. deferre. Nec predictis ob. quod per penitentiam tollatur delictum. vt extra de testi. c. testimonium. et de peni. et re. in decre. per totum quia illud verum iure poli non iure fori et in hoc residet. Sed tu dic quod aut constat quod ab initio retinuit eum animo receptandi et postea mutato proposito deliberauit eum iudici presentare. Et veram credo decisionem predictam. s. quod puniatur ex receptione. in delictis enim consummatis non habet locum penitentia vt in iuri. s. allegatis. Licet autem puniatur ex receptatione nihilominus premiari debebit ex presentatione, sunt enim actus diuersi. Unus enim est receptatio de qua punitur, et alius presentatio de qua premiatur. Et sic non ob. quod ex eodem actu consequatur penam et premium. vt. l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. quia immo ex diuersis sicut dicimus in si. in. l. j. ff. de his qui. vt indi. et per Dy. in regula quod ob gratiam li. vj. et quod no. per eum, et Ray. in. l. decreto. ff. de suspe. tu. Si vero hoc non constat tunc non puto eum puniri, sed solummodo premiari, presumitur enim receptasse et tenuisse vt eum curie presentaret, ar. ff. ad mace. l. sed iul. §. proinde, et quod ibi per doc. et in. l. macedoniani. C. eo. nisi probetur aliquid pro quod talis presumptio excludatur, quia vna presumptio tollit aliam. l. dinus. ff. de in integ. resti. Puta quod tunc presentauit eum curie quod ei aliquis minatus fuerat quod eum accusaret vel aliquid simile. ar. no. in. l. fulcinius. §. quod sit latitare. ff. quib. ex cau. in pos. ea. et quod habetur plene per Dy. et bar. in. l. post contractum. ff. de donatio.

25 **Uigesimoquinto queritur** †quidam in villa receptauit bannitum propter quod ex forma statuti tota vniuersitas ville fuit condemnata. An agere possit contra illum receptantem. Alber. vbi. s. q. lxix. dicit quod sic et allegat quod non reperitur. Tu autem dic quod aut villa fuit condenata ex eo quod non cepit illum bannitum, et tunc contra illum receptantem agere non possit. Condenatur. n. ex suo facto. i. non facto. s. vniuersitatis quo casu contra alium non agitur. l. etiam. §. pen. ff. de peti. here. et quod no. in. l. si quis dolo. §. j. in vltima glo. in fi. ff. de re iu. et ar. ff. man. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ver. si hi qui. aget tamen ad ratam condenationis secundum no. in. l. iiij. §. actor. ff. eo. ti. vbi per Bar. Si vero fuit condenata ex eo quod ille receptauit, et sic ex facto receptantis. Et tunc pot agere contra illum. ar. ff. de verb. ob. l. ij. §. fi. et quod ibi per Jac. de are. l. nam et seruus in prin. ff. de ne. ge nau. cau. sta. l. 3. §. fi. de his qui deie. vel effu. l. si vero. §. cum autem et de euic. l. si plus §. j. et C. de exacto. tribu. l. inuissi opinatores lib. x.

26 **Uigesimosexto.** †Stante statuto predicto quod nullus possit dare bannitis auxilium, vel fauorem sub certa pena. quero an in causa ciuilii vel criminali talis banniti quis possit aduocare pro bannito, an non quasi dicatur ei dare auxilium vel fauorem. Antiqua questio est, vt patet in Albe. vbi. s. q. xxxiij. Bar. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. videtur velle quod talis aduocatio vel etiam procuratio facit eum incidere in penam per illum tex. et ad participationem que fit cum excommunicato. Rndet quod illa est medicinalis. Istud bannum est mortale.

¶ Sed in. l. in fur. §. ope. ff. de fur. notabilius loquitur premittens quod quando prohibetur auxilium simpliciter non habito respectu ad actum intelligitur multum late pro quolibet adiutorio siue mutuetur pecunia, siue per iter associetur. l. j. C. de his qui latro. quod etiam tenuit Albe. q. xxxv. siue quid aliud fiat quod ad eius vtilitatem pertineat allegat. ff. ad. l. iul. maie. l. iiij. post prin. hoc premisso ad propositum concludit quod quandoque auxilium prebetur sciente superiore per viam iustitie, vt quia petitur pronunciari bannum nullum, vel petitur cassari allegando aliquid iustitie causam puta per. l. j. in fi. ff. de questio. et pone quod succumbit. Et non videtur aduocatus prestare auxilium vel fauorem secundum Inno. in. c. solet de senten. excom. in glo. mag. Quandoque per viam gratie vt implorando simplicem misericordiam, vt sic procuro quod aliquis rebanniantur. Et hoc est licitum regulariter et non fit contra statutum. l. si fuerit. ff. de re. dub. l. in metallum. ff. de pen. Fallit in eo qui esset damnatus siue bannitus pro crimine lese maiestatis, pro quo non licet supplicare, vt dicta. l. quisquis. Quandoque prestatur auxilium in iudicio superiore ignorante, vt mutando pecuniam vel quid aliud vt supra, et tunc punitur aduocans vel procurans, vt. d. l. iiij. Sed ex his verbis Bar. non deciditur questio supra posita, quando in alia causa fuit aduocatus vel procurator banniti in aliqua causa separata a banno, et tunc aut illam causam potest agere, vt quia se defendit non exclusa defensione a statuto, vel qui agit bonis non publicatis non prohibita audientia a statuto. l. si tibi mandauero. §. is cuius bona. ff. man. et tunc non habet locum statutum, quia dat ei auxilium et fauorem, in relicta ar. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. et de procu. l. j. §. vsus. et. l. ad rem mobilem et. l. ad legatum. eo. tit. Si enim permittitur ei iudicium ergo cum suis qualitatibus, vt. d. §. vsus in procuratore et in aduocato in. l. j. §. ait pretor. de postu. Et quod dicam statim. q. xxviij. Si vero non permittitur ei agitatio talis cause puto talem procuratorem vel aduocatum, si sciunt eum bannitum teneri de auxilio per. d. l. quisquis. Si vero agit causam banni aut obtinuit. et clarum est quod non debet puniri. vt. s. Aut succubuit, et tunc aut causa erat dubitabilis, et non puniri. Aut erat manifeste friuola siue iniusta, et debet puniri. ar. eius quod dicimus de eo qui recurrit aduersus laudum et succumbit, quia si habebat iustam causam credendi se iuste petere, et excusatur a pena, alias non vt hec habentur in. l. tres fratre. ff. de pactis. et per Jo. an. in addi. Spe. in tit. de arbi. §. sequitur. versi. quid si compromissum.

27 **Uigesimoseptimo** †pone. Inquiritur vel ex accusatione proceditur contra Titium bannitum cui non pot ex forma premissi statuti prestari auxilium vel fauo. quidam comparet coram iudice, et allegat illum esse absentem ex aliqua causa. Queritur an incidat in penam statuti. Guido de suz. in questionibus statutorum sub litera. S. in statuto dicente quod nullus possit bannitum defendere et quoe in penam incidat, quia talis allegatio est defensio vt in omnibus legibus dicentibus absentem defendi. ¶ In contrarium allegat Albe. vbi. s. q. xxxiij. quod dictum statutum videatur loqui de auxilio extraiudiciali. C. de his qui latro. l. ij. extra de homi. c. sicut dignum. §. fi. et ibi per Inno. de schisma. c. j. li. vj. item quia speciale videtur in. l. quisquis. ergo in alijs contrarium debet seruari. ff. ad mun. l. i. Sed pro decisione Guil. allegat quia ita occidit quis lingua sicut facto. quinquagesima dist. si quis viduam. Et quia clamore et ploratu dicitur quis auxilium prestare. ff. ad sil. l. ij. §. potuisse. et §. seq. finaliter concludit quod in penam non incidat. Sed si recte aduertatur loquitur in aduocato allegante causas cause. de quo dixi. s. proxima. q. Puto tamen quod dictum eius verum sit per. l. seruum quoque. §. publice. de procu. vbi patet quod talis allegans non dicitur agere causam propriam siue absentis sed publicam. Preterea facit in iudicio sciente iudice. ergo &c. vt dictum supra proxima. q. et facit quod no. in. l. in eo. §. nemo. de reg. iur. Et intelligo hoc verum in themate quod pro posui. in casu autem Guil. de suz. forte procedit dictum suum, quia statutum prohibet defensionem iudicialem quod patet, quia eius thema dicit quod bannito non fiet ius, quod nulli permittatur et quod possit ipsum defendere. l. fi. ff. de iust. et iur. et intellige de allegante causas absentie in facto consistentes. Pro quo vide que dixi in primo tempore. iij. q. v.

28 **Uigesimooctauo** †circa idem statutum quero, an ille qui tulit testimonium pro tali bannito, dicatur ei contra statutum prestasse auxilium et fauorem. Bar. in. l. post legatum. §. his vero. ff. de his qui. vt indig. dicit quod sic si prestitit testimonium sponte, secus si coactus per illum text. cum glo. Hoc intelligo, vt dixi. s. proxime, scilicet in. q. xxvj. quando causa per bannitum agitata non erat ei permissa, sed forte admissus fuerat non opposita exceptione vel quia non comparuit aduersarius. Si autem ei fuisset permissa locum habet quod ibi dixi. prohibitio. n. generaliter auxilij intelligitur, nisi in casu licito arg. l. j. §. denique. ff. quod vi aut clam. et. C. de adul. l. ita pudor.

¶ Si autem quis cepit bannitum volens ducere ad curiam, et deinde eum relaxauit. Dicit Ray. in. l. j. §. vnusquisque. de ser. fugi. quod aut relaxauit eum gratis, et non punitur vt opem prestans vt ibi. Aut per pecuniam, et tunc punitur arg. l. ij. de receptato. quod forte verum est non existente statuto quod possit impune offendi alias forte non procedit per ea que dixi supra parte proxima. q. j. et q. xxxviij.

29 **Uigesimonono queritur** †an ille qui exemit bannitum captum de manibus familie qui vt dictum fuit supra parte proxima huius temporis. q. xxxij. tenetur fisco ad soluendum condemnationem per. l. ad comentariensem. et per. l. quisquis ibi allega. teneatur etiam vt prestans auxilium vel fauorem. In hac questione possent multa dici. conclusiue tamen tenendum quod vtraque pena teneatur cum ex diuersis factis oriantur, vna quia exemit, alia quia auxilium dedit. Item quia vna ciuilis, vt. ff. si quis eum qui in ius vo. est vi exi. per totum. alia criminalis. l. fi. de fur. Pro quo vide. ff. de fur. l. nunquam plura. et. l. i. quod. C. ad. l. iul. de vi. ff. de penis. l. sanctio legum. et quod habetur in. l. ij. §. quod aduersus. ff. de postu. et. C. quando ciui. ac. preiudi. crimi. l. j.

Ex predicto statuto de quo dictum est in. q. xix. vbi de pacis beneficio ponitur, insurgunt multe questiones.

30 questiones. Et ideo .xxx. quero. † An tale beneficium cõpetat bannito pro adulterio. Et dubium facit quia super crimine adulterij nõ licet transigi nec pacisci. C. de transac. l. transigere, immo regulariter non licet transigi a contumace secundum Bar. in disputatione sua que incipit Lucane ciuitatis in fi. sed hic fuit ꝯtumax, ergo ꝛc. Sed in simili articulo Bar. consuluit contrarium dicens. ꝙ quedam est transactio que fit de re dubia ꝛ lite incerta. ꝛ illa fit ad ipediendum processum ne amplius super tali crimine procedatur. Et istud non potest fieri super crimine adulterij, nec etiã pacto. Quedam est pax ꝛ concordia per ꝙ̃ rãcor q est in animo iniuriati reijcitur. nec per hoc processus impeditur, licet pena minuatur ex forma statuti. Et ista pax est permissa in omni maleficio vt insti. de in iur. §. fi. ꝛ de pact. l. j. ꝛ. l. si tibi. §. quedam. Et qđ de adulterio possit fieri pax est tex. expressus. C. de adulte. auc. sed hodie, ꝛ in corpore vnde sumitur, vbi dicitur maritum per adulterium iuxta posse reconciliare eam sibi, quod nil est aliud, nisi pacem facere. Aduertẽdum est quod ille tex. loquitur de remissione que fit vxori non de illa que fit adultero que videtur probibita. l. ij. §. lenocinij. ff. de adu. paria enim videntur ab initio consentire ꝛ postea adulterium committere. Pariter enim punitur retinens vxorem in adulterio deprehensam ꝛ ipsam alij adulterãs, vt ibi. ꝛ. l. mariti lenocinium in princi. Retinendo tamen opi. Bar. dic ꝙ lex trãsigere, ꝛ iura supra allegata loquuntur ante sententiam latam contra adulterum, post aũt sententiam latam in causa adulterij licitum est transigi super pena. ff. de pac. l. iure gentium. §. si paciscar. ꝛ. §. item si experiar ẽm Bart. in .d. l. transigere. ꝛ in. l. quid ergo. §. pena grauior. de his qui not. infa. Et sic non ob. contraria. Et sic concluditur quod statutũ predictum locum habet etiam in bannito pro adulterio.

31 **Sed circa idem.** .xxxj. dubitatᷣ† a quo pax de adulterio haberi debeat vt locum habeat beneficium statuti. Dicit Bar. in prealleg. consi. quod incipit Potestati terre roche. quod sufficit habere pacem a marito. ipse .n. est ille cui principaliter infertur iniuria vindicanda. ff. ꝺ adul. l. ij. §. fi. ꝛ. C. de adulte. l. quamuis adulterij. cum muliere autem non cadit pax cum non possit dici ei illatam iniuriam, quia in volentem factum est. Preterea ipsa non potest conqueri accusando, ꝗ socia criminis. C. de lib. cau. l. si filius. xiiij. q. iij. Nemini, ergo ab ea nõ requiritur remissio, ꝗ non est iniurie persecutio. de iure deli. l. ait pretor. Preterea prohibitiones facte contra adulterum non preiudicant mulieri. l. denunciasse. ff. de adulte. Et sic cum mulier non cõfitetur se adulteram vel non dicit se iniuriam passam, non est ab ea requirenda pax, ꝗ videretur confiteri se adulteram. l. quoniam. ff. ꝺ his qui no. infa. Sed in contra facit. C. de rap. vir. l. j. ꝛ in auct. de rap. muli. ꝛ quod no. Dy. in regula scienti in primo contrario. lib. vj. sed illud verum in muliere rapta, secus in simplici adulterio. hec Bar. Nõ intelligas per hoc vltimum ꝙ statutum non habeat locum in raptore, sed intellige ꝙ tunc requireretur pax ẽt a rapta, ꝗ ei principaliter iniuria facta est.

32
33 **Trigesimosecundo** † in quo examinabo. xxxiij. ꝛ † xxxiiij. questiones.

34 † Quero bãnitus in statuto predicto cõprehẽsus habuit pacẽ a filio eius quẽ offendit, postea mortui, minore tñ, ꝛ sine iudicis decreto. Querit an hẽat bñficiũ statuti. Hec qđ multas hꝫ ptes. Pria est. an, ipse minor etiaꝫ pupillus possit de morte patris pacẽ facere. Secunda si potest an requiratur auctoritas tutoris. Tertia si non requiritur, an possit petere restitutionem in integrum. Et erit alia qđ circa que dicit Bal. in. l. j. C. de in inte. resti. mi. quod sic. Et si hꝫ tutorem pupillus cum eius aucto. si non hꝫ cum auctoritate iudicis supplentis tutoris defectum. Et si adulter habet curatorem cum eius auctoritate. ꝛ idem dicit in prodigo subdens quod nõ potest petere restitutionem in integrum ꝗ non intelligitur ledi qui pacem facit. Ad primum ꝛ secundum allegat no. l. creditor. §. j. ff. man. Sed aduerte ꝙ predicta latius examinantur in Spec. ꝛ suis additionibus in tit. de homi. ver. illud autem. ꝛ ibi refert prius opi. Albe. galeoti in tit. de accu. §. pe. qui post allegationes hincinde concludit qđ aut pupillo aliquid datum fuit, ꝛ tunc valet. l. preses. C. de transac. Si non est datum idem ꝗ interest minoris sumptibus ꝛ litibus non vexari. ff. de mino. l. minoribus. ꝛ de iniur. l. sed si vnius. §. filio. nã ꝛ ciuitas pacem seruans cõmendatur. ff. de censi. l. j. Deinde subdit opi. Ubert. de bobio que fuit, vt infans nullo modo possit. ff. de pact. l. j. si autem excessit infantiam. dicit requiri tutoris auctoritatẽ ꝛ iudicis decretum.

Uideamus ergo per ordinem articulos supra tactos. Primus articulus fit de infante. ꝛ in hoc omnes concordant qđ non, nec solus, nec cum tutore. l. j. ff. de pact. ꝛ de noua. l. j. cum si. Secũdus articulus est an tunc solus tutor possit pacem facere vt sic sufficiat bãnito. In hoc fuerũt opiniones. Sed communis opi. se habet quod aut homicida est incognitus, vt ꝗ dubitatur, an ille cui pacem reddit cõmiserit homicidium patris vel non, ꝛ tunc potest, vt. l. preses. C. de transac. ꝛ ideo dixit Joann. andre. vbi supra referens dictuꝫ Guid. quod cautela est facere pacem, vel recipere tanq̃ illi vel ille qui dicitur inculpatus. Si vero est certum. ꝛ tunc aut interest pupilli, puta pp periculum sue persone. ꝛ tunc potest tutor facere, vt. l. j. §. sed nonnullos de tute. ꝛ ratio distra. alias non, ꝗ talis remissio. l. interdum. §. qui tutelam. ff. de fur. ꝛ ista fuit opi. Jaco. de bu. quã ibi sequitur Bal. Sed aduertendum puto, ꝗ hec questio alio non dato debet esse sopita. de iure enim cõmuni nulla potest fieri vindicta. l. iij. §. eum qui. ff. de vi ꝛ vi. arma ꝛ. l. vt vim. Sententia de homicidio lata est, ergo amplius non potest accusari. l. licet. §. penul. ff. nau. ca. sta. ꝛ ideo nihil videtur remittere, sed potius iure reipub. vti. ꝛ ideo faciliter defendi potest talem pacem valere. Sed dubiũ facit quando ex forma statuti est permissa vindicta. Tunc enim videtur illud ius donari. ꝛ ideo tunc tenenda est opi. Jaco. de but. ꝙ possit si est ei periculosa inimicitia alias non. Sed considera quod tutor etiam euidentem damnosam hẽditatem infanti delatam solus repudiare non potest sine consanguineorum infantis consilio, vt no. ff. de auc. tut. l. si ad pupilluꝫ. ꝛ. l. is potest. ff. de acq. here. ꝛ in. l. tutor ꝺ bo. pos. ꝛ in. l. j. §. si tutor. ff. de succes. edic. ꝛ in. l. eius est nolle ff. de re. iu. vbi glo. no. loquitur. c. quinimo secundum Azo. in dicta. l. tutor requiritur etiam iudicis auctoritas quod ibi sequiẗ Barto. ꝛ Bal. in. l. bonorum. C. qui admit. ad bo. pos. Cum ergo hoc casu sit expresse alienare ꝛ illud facere quod quantum ad mandanã vitam verecundum est. puto solius tutoris non sufficere pacem, sed requiri consiliũ coniunctorũ ẽm. l. magis puto. §. ne passim de rebus eorũ, ꝛ iudicis decretũ p .s. dicta. Jd aũt ꝙ dr cautelã eẽ fieri, vt ei qui dr inculpatus non prodesset ad bñficiũ statuti, ꝗ requirit pacem fieri de contentis in banno in quo continetur ꝙ fecit. ꝛ sic confessus intelligitur. ꝛ si tunc non esset satisfactum statuto per not. ꝛ maxime per Bar. in. l. j. §. j. ff. de dolo. ꝛ. l. j. ff. si qua. pau. fe. di. ꝛ quod scripsit in consilio quod incipit quidam Mattheus sup verbis illis enuntiatiuis, vt dicitur ꝛc. que dicit tanquaꝫ dubitatiua sumi non tanquam affirmatiua. Pro quo videtur tex. in. l. si in venditione in fi. ff. commu. pred. Tertius articulus fit de pupillo cum tutore ꝛ adulto cum curatore. ꝛ in hoc concordant omnes ꝙ sic, vt supra dictum est. Sed an tunc requiratur iudicis decretum quidam quod sic vt in predicto versi. illud autem. Bal. autem contra quod non requiratur iudicis decretum, ꝗ nihil alienat. ꝛ ꝗ in executionibus penarum non subuenitur minori. ff. de mino. l. auxilium. ꝛ ꝗ non dicitur damnum pati. de sepul. vio. l. sepulchri. vt ipse scribit in. l. j. ff. de pac. Sed vt dixi .s. id potest esse verum inspecto iure cõmuni tantum secundum quod actio iniuriarum remitteretur. nõ. n. dicitur esse in bonis. ꝛ propterea dici solet quod dicitur hereditas adiri, vt dicam .j. in. q. xxxvj. inspectis vero statutis vindictam permittentibus maior est dubitatio, licet enim tale ius non dicaẗ in bonis, vt. l. cum emancipatus. ff. de col. bo. ꝛ in. l. sed si vnius. §. si ante. de iniur. tamen alienatio dicitur sicut in repudiatione hereditatis in qua ante aditionem nullum ius dicitur in nobis esse, vt. l. pretia rerum. ff. ad. l. fal. Qui tamen in casu nostro loquimur de effectu pacis ad cancellationem fiendam non gratuito, sed aliquo soluto, ꝛ sic pur in aliquo punitur, satis putarem verum esse iudicis decretũ non requiri, vt. d. l. preses. Cautela tñ est vt eius auctoritate fiat, vt omne dubium remoueatur, vt in. d. ver. illud autem.

Ultimus articulus fit, an possit peti restitutio in integrum vt sic interim pax non dicatur firmiter facta. Jn hoc dicit Jaco. de are. in. d. l. j. C. de i integ. resti. mi. ꝙ nõ, ꝗ in executionibus penaꝝ ꝛc. vt. l. auxilium. ꝛ ꝗ non est lesus qui voluit fugere inimicitias de vsufruc. l. generali. §. j. in princ. ꝛ idem vt dixi .s. tenet ibi Bald. ꝛ in. d. l. j. de pac. ꝛ sic propter hoc non retardabitur cancellatus maxime cum in talibus non inspiciaẗ quod euenire potest de iure speciali. l. iiij. circa prin. ff. de fideicõ. liber. ꝛ per Bar. plene in. l. inter stipulantem. §. sacram. de verbo. oblig. ex predictis itaqꝫ pꝫ qualiter requiratur pax quando filius mortui passi iniuriam est minor. ꝛ patent expedite. xxxij. xxxiij. ꝛ. xxxiiij. q.

35 **Quero ergo** trigesimoquinto † circa idem. Filius occisi maior vt sic cessent alie dubitatiões fecit simpliciter pacem de iniuria facta patri cuꝫ remansisset patri. An hoc sufficiat ad cancellationem banni posito ꝙ pax sit specialis de contentis in sententia banni. Jn cuius decisione primo videndum est an statutũ predictum ꝙ loquitur de herede intelligatur de filio ꝛ descendẽte. An vero etiam de extraneo. Si enim primo mõ intelligitur nõ videtur ꝙ sit necessaria hereditatis aditio. ff. ꝺ ope. liber. l. vt iurciur. §. si liberi. cum ibi notatis. ꝛ ita voluit Bar. in. l.

damni.§.sabini.ff.de dam.infec.vbi dixit tale ius non competere in re hereditario.q secus est si intelligitur generaliter de quocuq.l. iij.§.si quis heredi.ff.de sta.libe.τ.l.qui heredi.ff.de codi.τ demo. Et quod debeat intelligi de filijs videtur probari qz idez indicatur de remissione iuris q de ipso iure.l.manumissiones.ff.de iust.τ iur. τ quod nota.in.l.de tutela.C.de in integr.restitu. mi.sed ipsum ius vindicandi non transit in heredem.l.iniuriarum actio.§.j.de iniur. ergo debet intelligi.i.de filio.l.lex facta.§.si.ff.ad trebel.τ q habetur per Bar.in.l.gallus.§.etiam si parente.de liber.τ postb.τ ita dixit Bar.in.l.si filius qui patri.de vulg.τ pup.vbi dixit q sufficiebat pax habita a filio etiam qui abstinuerit propter beneficium suitatis que operatur ad commoduz filij.Et idem tz ibi Bal.qz nomen heredis prefertur ratione naturali.Ex quo si veruz esset sequeretur q non sufficeret pax habita ab eo qui adiuisset filio abstinente puta qui non esset de descendentibus.

¶ Quantum ad me passus est dubitabilis propter naturam materie super qua profertur tale nomen,sed propter materiam fauorabilem communis interpretatio se habet quod intelligatur de quocuq vniuersali successore.l.sciendum.de verbo.signi.τ ita tenuit Bal. contra Bar.in.l.ij.C.de libe.τ eo li.τ etiam Bart.in.l.eadem.§. cato.de verbo.obli.vt dicam.j.in.q.xxxix.Non ob.q ius vindicandi non sit transitorium,quia immo transitoriu est de sui natura lite contesta.vt ibi cum concor.de quo ar.vide in.d.§.etiam.per Bar. τ Bal.τ per doc.in.l.antiquas.C.de vsufruc.τ in.l.annalibus.C. de lega.requiritur ergo quod ad verificationez statuti quod sit heres ideo τc.

36 **Trigesimosexto videndum** † est an ex tali pace dicatur adire hereditatem.Albe.vbi.s.q.ix.tenuit q sic si aliqd recipit,qz illud datur contemplatione mortis ar.ff.ad tre.l.j.de li.τ postbu.l.in suis.Communis vero opi.se habet in contrariu.l.pro herede.§.fi.τ ibi per Bar.ff.de acqui.here.τ etiam per alios.τ in.l. quesitum.ff.de se.vio.facit.l.eum qui.C.ar.tute.de his qui ef.vel de le.l.si vero.§.hec actio.τ ita determinauit Odof.vt refert Guid.d suz.qui idem tenuit in suis.qo.sub litera S.Quod intellexit idem Odof.in dicto.§.hec actio.nullo existente statuto.Sed vbi sit dictum statutum tribuens pacis beneficium dixit eum intelligi adire hereditatem.τ nil allegat.τ idem sequitur Cy.in dicta.l.eum qui. quod non credo verum,nisi in instrumento pacis dicatur quod fecit pacem vt ille consequeretur beneficium cancellationis.Tunc enim intelligitur adire,qz alias habere non posset beneficium ar.d.l.pro herede.§.papinianus.τ.l.illud.eo.tit.ita debet intelligi dcm Odofre.Simplex ergo instrumentum pacis habite ab eo qui potest heres esse non dat beneficium cancellationis,nisi de aditione tunc facta aliter appareat.Uide tamen quod dicam infra hac eadem parte.q.xlvij.ad fi.

37 **Trigesimoseptimo** † queritur procurator Titij offensi cum generali τ libera administratione fecit bannito pacem de contentis in banno,q ritur an virtute dicte pacis bannitus possit propter dictum statutu certum quid soluendo cancellari.τ videtur quod sic,qz tutor potest. l.preses.C.de transac.ergo τ procu.cum libera.l.procur.cui liber.ff. de procu.In contrariu est veritas,qz aut non venit in mandato hominis eo quod non consistit in administratione patrimonij,vt.l.nec mulierem.C.de manu.vin.aut si venit requiritur speciale madatu. ff.de procu.l.mandato.extra de arbi.c.per tuas.τ de transac.cap. contingit.τ.ff.de pac.l.nam τ nocere.τ ita no.in Spec.de treug.τ pa.ver.hoc quoq no.τ de procura.§.ratione igitur sui versic.xxij. Et ita seruatur.

38 **Trigesimooctauo** † queritur an sufficiat haberi pacem verbis vel factis sine scriptura.Puta qz probat bannitus quod offensus,vel eius heres habens eius cognitionem bibit secum vel cepit eum per manuz τ similia.τ videtur quod sic,qz per tales actus alio non dato intelligitur fieri pax τ remissio iniurie.Facit quod notatur in.l.j.ff.d pac. τ insti.de iniur.§.fi.τ.ff.eo.tit.l.non solum.hoc autem probatur,qz non reperitur hic casus inter illos in quibus requiritur scriptura d quibus habetur per Hy.in suo tractatello.per Gui.in Spe.de instru.edi.§.restat ver.sed si vnus per glo.in.c.j.de cen.lib.vj.τ probatur ex no.in.l.iij.§.pen.ff.de adimen.le.per Bar.in.l.j.ff.d pac. Et videtur casus in.l.in ipsius.C.fami.hercis.Et ibi per Guido.τ hoc verum licet Gui.in Spe.in tit.de homi.versi.illud in duobus verbis videatur sensisse contrarium per.c.pactum de ver.si.qd non ob.vt ibi no.in glo.Quia tamen facilius possent fieri fraudes communiter per statuta prouidetur quod de tali pace debeat constare per publicum instrumentum.τ tunc dicit Bal.quod produces tale instrumentum non debet detineri sed statim relaxari.ff.de in ius vo.l.neq in fi.

39 **Trigesimonono** † queritur an sufficiat bānito si habet pacem ab vno ex pluribus heredibus occisi siue aliter offensi.Questio hec in diuersis titulis questionum ad idem tendentium reperitur diuersimode terminata.τ licet in voluminibus habeantur.tamen pro contrarietate determinationum opus est vt aliqualiter insistatur.Et ideo sciendum q ista questio fuit de facto Bononie τ ibi Osber.de Cremona determinauit talem pacem ab vno habitam non sufficere per tex.l.j.§.denunciari in fi.de libe.agno.Item qz indefinita equipollet vniuersali de le.ij.l.si pluribus.Sed Old.tunc tenuit contrarium quia statutum supra relatum dicit ab herede ergo sufficit ab vno cuz heres sit.Item quia vindicare necem defuncti est quid indiuiduum ergo competit cuilibet heredum insolidum.ff.fami hercis cun.l.heredes §.antea.τ de serui.rusti.l.via.§.fi.Nec ob.lex fi.ff.cōmunia predi.quia ibi ius illud indiuiduum respicit corpus hereditariu,ideo ibi requiritur consensus omnium.sed in proposito tale ius non respicit quid hereditarium ergo sufficit volūtas vnius.τ ita dixit Cy. in.d.§.denunciari fuisse Padue determinatum.Bar.autem in.l. eadez.§.cato.de ver.obli.dicit quod licet i indiuiduis apud quemlibet heredum sit ius insolidum.tamen est sine effectu nisi ceteri consentiant de serui.ru.predio.l.itinere.τ quod licet in tutoribus apud quemlibet sit insolidum ius actiones exercendi non tamen sic in iure per quod tutelam finitur.l.clarum.C.de aucto.prestan.τ id in proposito cum extingueretur ius vindicandi non debet tenere pax ab vno habita,nisi ceteri consentiant,quod etiam apparere dicit ex eo quod statutum dicit ab herede.τ sic de eo qui ex asse.i.in totum heres est.l.si defensor.§.j.de interrog.act.Ac etiam quia heres pro parte non representat defunctum,nisi pro illa parte.C.de rei ven.l. cum a matre,pro alia enim habetur vt extraneus vt ibi.τ no.de preto.stip.l.ij.§.fi.ff.de quo statuto non cogitauit.Finaliter tamen cōcludit standum maiori parti heredum intelligendo maiorem partez pro numero personarum τ vnciarum,τ vbi sint pares standum esse dignioribus.τ si in omnibus sint equales standum esse remittentibus τ sic pacem facientibus de pac.l.τ suum.§.fi.τ.l.maiorem in prin. τ.C.qui bo.ce.pos.l.fi.reputans iniquum esse q vnus solus q forte esset vnus tristis possit pacem facere.Cōtra.l.si vnus.§.si filio.versi.sed interdū.ff.de iniur.quam sententiam dixit equitate consonan. Bal.vero in hac questione multum variauit.Nam in.l.communis libertus.ff.de in ius vo.sequitur opi.Cy.qz cum non agat de pecuniario cōmodo penes vnūquemq hoc ius faciende pacis consistit insolidum,sed non sic vbi agitur de pecuniario commodo.τ ita respondet ad not.in.l.ij.C.de liber.τ eo.libe.vbi allegatur lex si qs hac lege.§.fi.ff.qui τ a qui.ma.li.non fuerit.Sed in.l.j.ff.de pact. dicit q aut tractamus de pace ad effectum tollēdi processu ichoatum.τ tunc si ille qui inchoauit remittit satis est.l.per funduz.ff.cōmunia predi.Aut ad effectum tollendi sniam latam.τ tūc secus est. Et sic tenet directo contrarium,dicēs veram esse opi.Osber.τ subdit q opinio Bar.de maiori parte loquens nō potest esse vera,qz illud verum regulariter qn aliquid cōpetit pluribus collegialiter. i.vniuersis secus si singulariter.Tunc enim cōdictio vnius q vtitur iure suo liberationē excludit sm Inno.de maio.τ obe.c.humilis. Implicat ergo ibi cōrietatē q pax vnius sufficiat τ non maioris ptis,sed dz intelligi q pars vnius sufficiat alijs non cōtradicētibus. Si vero aliquis cōdicat nedū habita ab vno,sed nec a maiori parte sufficiat in.l.autem.ij.C.de libe.τ.eo.li.vbi dicit Old.vacillasse q nō est verū.cū semp dixerit inspici verba statuti,an loquatur in singulari an i plurali.post relatā omniū opi.cōcludit q aut ius indiuisibile accedit rei cōi.τ tunc rei cōis hz naturam τ melior est conditio prohibentis.τ plus vz prohibitio vnius q̄ multorū cōsensus.vt d.l.fi.cōia predio.τ ibi concor.Aut tale ius stat per se,τ tunc aut attēdit ad pcipiendū aliqd cōmodū.Et tunc oēs debent regri,sz si discordāt preferē maior ps vt.l.maiorē τ q no.p Bar.in.l.heredes.§.peto.ff.ad treb.Aut tale ius tendit ad vindictā,τ tūc prefert magis idoneus,τ cuius magis interest de sepulchro viola.l.ij.§.si ad plures.τ.l.sepulchri.Aut tēdit ad remissionē vindicte.τ idē qz fauorabilior est liberatio q̄ vindicta.τ qz agit de publica vindicta q̄ respublica remittit,nec possunt pretendere coheredes aliq lesionē,qz nihil agūt nisi vt officiāt.ff.de rei vēdi.l.in fundo.itē quia illa verba.Si pacem habuit τc.nō conferunt aliquid heredibus q possit extingui,qz verba cōditionalia non disponūt,sed facultatē denotant.ff.si quis omis.cau.test.l.si quis sub conditione.Et sic cessare dixit omnia contraria q loquuntur de pluribus ius habētibus. Concludens quod si statutum loquitur per verba singularis numeri sufficiat pax facta ab vno ex heredibus,q sit honesta persona,τ eam

eam fecerit bona fide. Nam & ius diuinũ ad hoc hortatur offen-sum. vt no. de his qui no. infa. l. furti. §. pactus. Ang. vero eius fra ter faciens de eo mentionem in. d. §. cato. dicit de rigore iuris opin. pdictaz, & et Bar. non posse procedere, sed veram esse opi. Ober. per iura per eum allegata, qz in iuribus singulorum non habet lo-cum lex quod maior, nisi in casibus. l. maiorem. & l. consilio de cura. fu. De humanitate autem dicit veram esse opi. Bart. vt stet maio ri parti secundum eius distinctionem dumtamen in maiori pte non computetur femina, quia ad eam ius vindicãdi non pertinet. vt no. per glo. in vsi. feu. in tit. qui feu. da. pos. ver. hoc autem not. Dicit etiam quod si in numero minoris esset vnus consors occisi, & alij eẽnt extranei vox illius consortis esset omnibus alijs preferenda. ff. de ac cu. l. si cui. §. j. & l. si plures.

¶ Uides ergo in hac. q. que & quanta sit diuersitas opi. Sed sal uo iudicio cuiuslibet melius & subtilius intuentis mihi videtur ali-ter esse dicendum. Nam quandoqz ius vindicandi incipit a perso-na offensi, quandoqz incipit a persona hẽdis. Primo casu vt si sta-tutum dicit quod nullus possit rebanniri, nisi habuerit pacem ab of fenso vel eius here. Et isto casu ius fiende pacis quo ad statuti be-neficium incipiat & ortum habeat in persona offensi, & ex eius per-sona transeat in heredem puto verum esse de iure non sufficere pa-cem habitam ab vno, quinimo nec a maiore parte, cũ ab herede re quiratur propter respectum defuncti. Et sic propter representatio-nem dicta verba non verificantur, nisi in his qui totum eum repre-sentant. l. cum a matre superius allegata. Pro parte enim pro qua non est heres censetur extraneus. Et sic hoc casu sit vera opi. Ol-her. per iura per eum allegata. & per. d. l. si quis hac lege. §. fi. in q bus iuribus ius apud quemlibet est indiuiduũ. vt. l. carmelia pia. de iur. pa. Et tamen omnes requiruntur. Secundo casu puta cum statutum dicit occidens decapitetur, nisi habuerit pacẽ ab herede occisi. Et sic solũ fundatur ius in persona heredis non respectiuatũ ad ius defuncti. Et ista fuit questio propria Olber. Old. & Cy. Et hoc casu puto considerandum duplex vindicte genus. Unũ ius vi dicandi ex forma statuti quod datur heredibus mortui propria au-ctoritate. Aliud ius accusandi, vt per iudicem puniatur vel bannia tur & bannitũ offendendi quod datur cuilibet ex forma statuti. Quo ad primum ius quod datur solummodo ex ipso facto homicidij et nullo secuto processu. & qz vnicuiqz cõpetit insolidum, licet vnus pa cem faciat non propterea preiudicat alijs quin possint vindicare et offendere, nec etiam si maior pars pacem faceret. Ille enim qui pa cem non fecit tale ius vindicandi auctoritate propria non perdit, vt d. l. si. communia predio. & l. clarum. de aucto. pre. cum si. Et est ve rum quod in iure competenti pluribus vt singulis dispositio. l. qd maior. ad muni. locum non habet, nisi casibus specialibus de qbus iste non est. Quo vero ad secundum ius vindicandi per viam iudi-cij, & sic accusandi & faciendi puniri per iudicem, & etiam bannitum propria auctoritate offendendi virtute statuti permittentis a quo-cunqz offendi, qp ius est publicũ & i quocunqz residet vt in persona qualibet, vt. ff. de. publi. iudi. per totum. Puto verum esse dictum Old. scz quod statutum qp loquitur in singulari locũ habeat si vnus heredum pacem facit. Cum enim statutum sic loquatur in singula. sufficit pax habita ab vno. l. non aliter. de le. iij. l. j. l. si is qui nauem. de exerci. cum si. Nec ob. qp preiudicetur alijs, qz sic in iure publi-co siue pluribus siue omnibus competenti contingit, vt. l. si plures. ff. de accu. & nau. caup. stabu. l. hz. §. pe. Si enim vnus accusat & nul la interueniẽte collusiõe accusat' absoluit, ceteris ius accusandi sub latũ est. Itẽ si agit' cã nullitatis, vel cãcellatiõis vl' exceptionis a bã no sufficit qp citetur respublica siue ipsam representantes, non antẽ est necesse qp singuli de vniuersitate citentur, vt habetur plene per Bar. in extraua. ad reprimendum. super verbo citata. & si ad peti-tionem vnius cancellationis tale ius offendendi omnibus perit. Et hoc casu verificantur verba Bal. in. d. l. j. ff. de pac. Nec ob. l. cla-rum. & l. fi. communia predi. cũ si. quia loquuntur in iure priuato cõ petenti cuilibet iure publico. & sic in eo potuit statuẽs disponere qc quid voluit. de iniur. & dam. da. c. in nostra. & ff. de priui. cre. l. an-thiocensium cum si. cum plene no. per Bar. in. l. toties. ff. de polli-ci. Hoc tamen casu verum est qp sicut vbi accusans presumeret col-lusisse non hẽat locũ absolutio vt habet' in tit. de preuari. per totũ. Ita & tunc non habeat locum tale beneficium statuti quando perso na vnius heredis que pacem fecit est vilis vel praue conditionis, vt sic statutũ a iuris r'is ordineẽ ar. l. hz vni'. §. si filio õ iniur. Nec ob. si dicat' ratio predicta locũ hz et in primo membro, & tamen dicis diuersam esse censuram, qz vt dixi a diuersitate ver borũ diuersa co-gnoscitur intentio. l. labeo. de supel. le. In illa autem questione, & sic in primo membro verba statuti fundata sunt in iure competenti offenso. & de eius persona in personas heredum. hic in iure ipsorũ heredum non respectiuato ad defuncti personam & sic diuersa colli gitur censura. l. si idem. C. de codi. Nec etiam ob. quod per hoc di cantur alij perdere ius vindicandi propria auctoritate, qz non est ve rum vt dicam infra in tertio tempore parte. j. q. x. dum tractabo, an contra rebannitum possit fieri vindicta permissa ex forma statuti ꝰ offendentem.

40 **Quadragesimo** † circa eandem pacis materiam pone statuto simpliciter caueri qp bannitus rebãniatur si habuerit pacem, an sufficiat sibi pax habita ab occiso. Pone enim quod erat capitalis pena pro vulnere facto animo occidendi, vt sic ante mortem potuerit in banno poni secun-dum no. per Bar. in. l. damni. §. sabini. de dam. infe. & in Spe. de accusatore. §. viso. ver. sed pone. & etiaz in tit. de inquisitiõe, ver. po ne qp habuit pacem anteqʒ esset bannitus. In hac. q. primo videdũ est an occisus possit liberare occisorem in quo Bar. in. d. §. sabini. dixit primo videtur qp non, qz homicidiũ non potest remitti. l. diu us. ff. ad sil. & ibi no. & ideo dicit qp debet poni statutum in his termi nis qp qui occidit occidat', sed si habuerit pacẽ minus puniat'. Et ar guit qp videtur facta pax de occiso, vt in. §. sabini cum omnibus iu-ribus ibi allegatis. In contrariũ arguit de. l. ita vulneratus. & l. qui occidit. ff. ad. l. aquil. & subdit qp ẽm Guido. de suz. tutius est fie ri pacem de vulnere & de omni eo qp ex vulnere sequi potest. & alle gat Gui. in. d. ver. sed pone vbi latius per Jo. an. & deinde relato dicto Jac. de are. concludit qp aut est certum de mente contrahen tium & stare debemus certo. l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. aut non constat. & tunc ille remisit actionem iniuriarum & non videtur remis sa actio de homicidio. l. si duo patroni. §. iulianus de iureiu. aut re misit iniuriam, tunc aut vulnus erat mortale. & omnia videntur re-missa, vt in. §. sabini cũ si. Aut non erat prima facie mortale. & mors non videtur remissa, vt. l. si vulnerato. ff. ad. l. aquil. qz de ea non vi-detur cogitatum, vt. l. qui cum tutoribus. ff. de trãsac. & intelligo hoc qp vere erat mortale. Si aũt ex alia causa mors fuisset secuta nõ mi nus valeret pax, vt. d. l. qui occidit. ex quibus patet qp cõcludit qd quis possit reddere pacem de morte sui ipsius & psit homicide. nõ ob. l. diuus ad sil. qz illud verum de iure cõmuni de quo dic vt ibi, & per Bar. in. l. si maritus. §. si negauerit. ff. de adul. Ad propositum ergo dictante statuto simpliciter vt proposui de bannito dico quod si erat bannitus tempore quo pacem habuit. & pax fuit taliter com-posita qp cõprehendit et de morte & debebit cancellari si statutũ re-quirit qp aliquid soluatur sine dubio, qz non propterea est immunis sed mitius tenet'. Idẽ si simpliciter dicit statutũ cancellandum esse ex hñficio pacis, qz lex diuus cum glo. hz locum ante latam sniam non post vt dr per doc. in. l. transigere. C. de transa. & dixi supra hac eadẽ parte. q. xxx. Sed si non cõprehenderet mortẽ non haberet beneficium. Si vero non erat tunc bannitus non videtur ei prodes se beneficium pacis, qz bãnitus nõ habuit pacem. & sic non verificã tur verba statuti. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & l. titius. ff. de mili. te. & qp ibi p doc. Nec ei videtur sufficere aditio here. per qʒ vñr ratificari omnia gesta p defunctũ, vt dicam in sequenti. qd. qz illa trahitur retro cũ illis qualitatibus cũ quibus facta fuit, & sic tali q bãnitus nõ erat vt in regula rati lib. vj. cũ si. & in. l. eius q. ff. si certũ pe. Nisi ergo illã habuit ab hẽde non vr qp possit cãcellari. Sz aduerte qp istud vltimũ posset eẽ verũ si statutum diceret si fiat pax bãnito &c. Tũc. n. requirit' qp sit bãnitus tpe quo fit pax. Sed in pposito dictũ fuit statuto caueri eũ debere cãcellari si pacem ha buit. & sic significat et tps preteritũ, vt. l. si iam facta. & l. solemus. ff. de condi. & demon. & qp no. per Bar. in. l. oẽs popul i. ff. de iusti. & iu. dum tractat de significatu verbi qp potest esse preteritum & futu rum. Nec ob. qp leges siue statuta non trahãtur ad preteritũ qz ve rum est quantum ad preteritos bãnitos &c. qp declara vt dixi. s. hac eadem parte. q. x. vbi pro hoc vltimo omnino vide.

41 **Sed pone.** xlj. † statuto caueri qp bãnitus qui habuerit pacẽ ab hẽde occisi debeat cãcellari &c. Et sic sufficiat siue habuerit añ bãnũ siue post. Titius qui vulnerauit ad mortẽ Gaiũ, habuit pacẽ ab eo vulnerato et de morte. Aut taci te vt dcm est. s. pxi. q. aut expresse. an sibi sufficiat hec pax. Bart. in preal. §. sabin. arguit pzio qp sic, qz q hz a defuncto, hz ab hẽde. ff. de pba. l. pactũ. & vz expressuz. ff. de excu. tu. l. athlele. §. dat remis-sionẽ, credit ↄ̃rium cũ hoc fauore hẽdis sit inductũ & sic nõ pñt te stator remittere. C. vt in pos. le. l. pe. & qp ibi no. & qz ex hoc qs inui taret ad delinquẽdũ cũ vulneratus expectans de pximo mortẽ fa-ciliter pacẽ faceret. adducit ad sui decisionem qp huiusmodi iniu-rie persecutio non competit iure hereditario ar. ff. de sepul. vio. l. q situm. & l. pro herede. §. fi. de acqui. here. Sed Bar. in. l. ij. C. de lib. & eo. li. allegãs p hac parte qp statutum loquitur de herede nõ testatore. & sic in eo locum nõ hz sol. matr. l. si vero. §. de viro. De-

terminat contrarium, qꝛ statutum ꝙ loquimur de herede ꝯsiderat
personam defuncti prout representatur ab herede secūdū met Bar
to. in. l. eadem. §. cato de verb. obli. sed fortior virtus est in represen
tato q̄ȝ in representante arg. C. de iure deli. l. cum aliquis. item qꝛ he
res tenetur habere ratum factuȝ defuncti. C. fami. hercis. l. in ipsius
⁊. l. si ergo. §. j. de iure do. Et ideo hoc casu voluntas heredis nō de
bet requiri. ff. de ser. expor. l. iij. Pȝ ēt hoc scd̄m eñ naturali ratiōe
qꝛ quicquid est causa cause est causa causati. ff. man. l. heredem. sed
defunctus est cā cāe. i. heredis. ff. de le. ij. l. codicillis. §. pe. ergo est
causa causati. i. pacis ⁊ sic pax ab eo dependet. Et si potest per aliū
ergo per seipsum ⁊ multo fortius arg. ff. de mino. l. ꝙ si minor. §. sce-
uola. Nec obst. l. j. C. de vsuf. ⁊. l. scire vt in pos. le. alle. per Bart.
in ꝯtrium qꝛ illa cautio prestatur heredi vt dño, ⁊ sic recipit eam tan
quā quilibet proprietarius non tanquam heres, hic vero tanquam
heres ⁊ defunctam representans facit. Credo hanc opi. Bal. verā
⁊ fauorabilem. Non ob. ꝙ statutum loquitur de herede, qꝛ cum de
homicidio loquatur habuit respectum ad id ꝙ frequentius accidit
scȝ quod plurimum interficiuntur incontinenti, ⁊ sic pacem redde-
re nō possunt. Si ergo aliter contingit idem est per idētitatem rō-
nis. ff. de legi. nam ad ea. ⁊ ꝙ no. in. l. tale pactum. §. fi. de pac.
¶ Aduertendum tñ est ꝙ bannitus dȝ ostendere aditionem here-
ditatis alias non diceret̄ habita ab herede. l. iij. §. si quis heredi. ff. ď
statu li. ⁊. l. qui heredi. de condi. ⁊ demonstra. Et ideo si quis dece
deret sine herede secundum not. in. l. fi. ff. de instito. ⁊. l. sine herede.
in princip. de admi. tuto. ⁊. l. post q̄ȝ. vt leg. no. ca. Puta quia fa-
cta diligenti inuestigatione ⁊ excussione secundum formam. l. pen.
C. ad trebel. non reperiretur qui heres esse vellet. forte sibi pax ha-
bita a defuncto non prodesset. Faciunt no. per Bar. ⁊ Bald. in. l.
j. C. de act. ⁊ obli. quod ⁊ si subtile sit, tamen non sapit equitatem, ⁊
forte etiam non est verum, qꝛ si dicimus sufficere pacem habitaȝ a
defuncto de eius heredis persona non est curandum, quinimo si adi
ur hereditas questio remaneret clara. cum adeundo omnia gesta
defunctum ratificare dicatur vt dictum est supra proxima. q. ⁊ pro-
batur. C. de liber. cau. l. si ab eo. nisi in his que in fraudem ipsius he
redis gesta essent secunduȝ no. in. l. ij. C. de his q̄ in frau. pa. Cōclu
datur itaqȝ pro parte fauorabili quod etiā tunc sufficiat pax habita
a defuncto licet tutius sit aditioneȝ hereditatis ostendere. Uide ta
42 men que dicam infra. q. xlix.

Quero †circa idem. xlij. Dictum statutuȝ requirit quod ď
pace habita ab herede constet per publicum instru
mentum. de pace constat per instrumentum taliter quod aditio non
inducitur secundum ea que dixi supra. q. xxxvj. sed de illa probat̄ ꝑ
testes. Queritur an beneficium pacis prosit bannito vt possit cācel
lari. Jaco. bu. disputauit. q. in simili. de qua doc. ponunt in. l. certi
condictio. §. quoniam. ff. si cer. pet. ⁊ conclusit quod lȝ per testes non
possit probari ex forma statuti debitum vltra centum solidorum. Si
probatur per instrumentum promissio indēnitatis vel interesse ꝑ te-
stes poterit probari de quantitate damni vel interesse, quia statutū
loquitur de pace non de aditione. Secundo quia verum est qď nō
est facta probatio per testes, sed per testes, ⁊ instrumentum. ⁊ sic cō
fectum est vnum mixtum. ergo statutum in eo locum sibi non vendi
cat. per no. in. l. ij. de verbo. obli. Sed ista ratio ad propositum non
adaptatur, quia illud statutum est prohibitiuum, scilicet quando nō
possit probari per testes. Istud affirmatiuum quod debeat consta-
re per publicum instrumentum. Et cum istud sit fauorabile dȝ habe
re locum in mixtis, vt no. per Bar. in. d. l. ij.
¶ Sed attende quod immo effectiue istud statutum est prohibi-
tiuuȝ, id est quod pax non possit probari per testes sicut dicimus in
negatiua. l. fin. in princip. de doli excep. ⁊ in. l. inter stipulantem. in
princip. de verborum obligationi. Et ideo argumentum predictum
facit ad propositum, scilicet quod dictum statutum non habeat locū
in hoc mixto. Et sic possit aditio probari per testes. Pro hac deci
sione allegatur tex. dicti. §. quoniam. cum glo. sua. nam tex. ibi dicit
quod ille contractus mutui fit re ⁊ verbis. ⁊ glo. exponit, id est ver-
bis interueniente re. sic in proposito ista probatio pacis fit per istru
mentum interuenientibus testibus quod hoc facit quod vbi altera-
tur natura probationis super aliquo, vt quia dicitur quod infamis
admittatur ad probandum simoniam vel adulterium. Illa alteratio
nō extenditur ad circunstantias de simo. c. ꝑ tuas ⁊ per Bar. in. l.
in questionibus. ff. ad. l. iul. mai. ⁊ ꝑ bal. i auc. si dicat̄. C. ď testi. ita
in proposito cum ista forma probationis detur super pace non trahi
tur ad circunstantias. Et sic aditio poterit probari per instrumen-
tum. quod esse verum ostenditur heres non potest esse nisi post mor
tem de regu. iur. l. hereditas. de vul. ⁊ pu. l. ij. §. j. De morte autem
regulariter non fit instrumentum maxime in occiso secundum not. ꝑ
Bar. in. l. in senatum. ff. ad turpil. ⁊. C. de proba. l. fi. ⁊. C. ad. l. aql.
l. contra negantem. Si enim intelligitur quod mors non posset ꝓ
bari per testes, statutum quasi de nihilo seruiret quando daret be-
neficiū pacis habite ab herede. Intelligitur ergo quod ipa pax pro
betur per instrumentum. Circunstantie vero poterunt probari per
testes. ad qď ēt facit quod habetur in iuribus supra proxime alle-
gatis. In quibus dicitur per contrarium, quod licet maleficium nō
probetur per instrumentum, tamen circunstantie maleficij bene ꝓ-
bantur per instrumentum, vt puta adulterium probatur per testes.
Matrimonium potest probari per instrumentum. ⁊ sic de si. vt ibi
⁊ per Bal. in. l. optimam. C. de contrahen. ⁊ commi. stip. Et intelli
go predicta procedere statuto dictante, vt supra. Si vero statutum
diceret quod in causa cancellationis non admittatur probatio ꝑ te-
stes secus esset, quia tunc haberet locum in quolibet articulo cause
arg. ff. de transa. l. cum hi secundum Barto. in fi. in. l. solet. de ali. ⁊
ci. leg. ⁊ Bal. in. l. ij. de iureiur. Puto tamen quod etiam tunc po
terit probari mors ⁊ filiatio. alias redderetur statuti dispositio inu-
tilis. Cum enim statutum det beneficium pacis habite ab herede, ⁊
dicat quod in causa cancellationis non admittatur probatio per te-
stes debet intelligi super his que possunt probari per instrumenta
vt super pace, super aditione, super matrimonio. Sed in his que re
gulariter non possunt probari nisi per testes, vt de morte ⁊ filiatio-
ne vel parentela statutum non intelligitur. l. ita autem in princ. cum
si. ff. de admini. tuto. ⁊ ne iuris dispositio reddat̄ inutilis. l. talis scri
ptura. in fi. ⁊. l. si quando. de lega. j. ⁊. l. titia. §. idem responso. j. de
verbo. obliga.

43 **Quadragesimotertio** †pone statutum dās
bannito beneficiū pa
cis restringit se ad certum tempus, puta qꝛ dicit dum tamen pax fa
cta sit intra sex menses a die lati banni. Ex hoc statuto possent oriri
multe qōnes. ⁊ subtilis ingestigator a seipso poterit repeire. Qua
rum ad presens duas tantum gratia breuitatis attingam. Prima
erit an pax possit fieri absenti. ⁊ sic an sufficiat pacem fuisse factam
absente bannito intra terminum statuti quaȝ questio. format: Bal.
in. l. ij. C. de libe. ⁊ eo. lib. ⁊ ibi primo allegat quod non per. l. si cum
cornelius. de solu. In contrariuȝ allegat quod sic quia liberatio po
test fieri absenti, vt not. ff. de libe. le. l. non soluȝ. §. si liberationis ver
ba. Concludit quod pax perfunctoria qualis sit in foro penitentiali
potest fieri inter absentes. vt no. insti. de iureiur. §. fi. pax vero solē
nis non potest fieri, nisi interueniente presentia vel organo iuxta no.
C. de sacrosanc. eccle. l. illud ⁊ de actio. ⁊ ob. l. consensu. Et demum
arguit contrarium de. l. labeo. ff. de iureiur. ⁊ non soluit. sed Bart.
in. d. §. sed liberationis. respondet quod ibi interuenit nuncius vel
epistola. In hac questione considerandum puto quod interdū pax
est necessaria hincinde, quia ex omni parte sunt facte iniurie. ⁊ tūc
talis pax est de natura pacti, vt. l. j. ff. de pac. ⁊ sicut pactum non po
test fieri inter absentes, vt ibi. ita nec pax. Si vero pax requirit so-
lū ab vna parte, qꝛ ex altera parte tantuȝ fuit illata iniuria, tunc nō
requiritur promissio seu concordia, sed solummodo requiritur sim-
plex remissio facta a passo ei qui intulit secundum Guil. in Specu-
lato. de treug. ⁊ pa. versic. Item si ex altera. Et ideo cum ex forma
statuti requiratur pax secundo modo, id est remissio iniurie ab offē
so vel eius herede. dicendum est in hoc articulo illud quod in remis
sione dicitur siue in liberatione in qua glo. sunt contrarie. Nam gl.
in. l. idem in duobus. ff. de pact. ⁊ in. l. pomponius scribit de nego.
ge. tenent quod non valet in. §. si liberationis verba. Tenet glo. qď
valeat sed veritas est secundum doct. quod aut fit remissio absenti
simpliciter. ⁊ tunc nō valet, vt in iuribus supra allegatis, Aut fit re
missio alicui recipienti pro absente, ⁊ tunc valet vt in iuribus supra
allegatis. ⁊ vbi alias queritur actio si cedatur, ⁊ non alias vt nota-
tur. in. l. huius de legat. j. Hoc casu queritur exceptio ipso iure. l.
rescrip. §. fi. ff. de pac. ⁊ per Bar. vbi supra ⁊ in. l. tale pactum. Et
hec de prima.

44 **Secunda questio ⁊ sic.** †xliiij. est an ad be-
neficium statuti ob-
tinendum sufficiat quod talis remissio facta absenti recipienti pro
bannito fuerit facta ante tempus, licet ratificatio fuerit facta post
tempus. Dixit Bald. in. l. j. ff. de pact. quod non sufficit. ff. de app.
reci. l. j. rem ra. ha. l. bonorum. ⁊ quod not. per Inno. in. c. cum in
tua. qui ma. accu. pos. Quod vt patet ex his que ibi dixit ⁊ ex his
que dixi supra proxima. q. dȝ intelligi in pace facta secundum pri-
mum modum ꝑ quem requiritur hincinde promissio. Sola vero re
missio ex altera parte que etiam pax dicitur, vt supra proxima que
stione dixi pōt quandocunqȝ ratificari, qꝛ illud ius querit̄ sibi igno
ranti, ⁊ ratificatio requiritur nō vt queratur, sed vt ꝑdatur, sicut di
cimus in legato. l. cum pater. §. surdo. ff. de leg. ij. ⁊ de condi. instit.
l. si qs ita. Sic itaqȝ vbi apparēt duo bāniti de offensiōibus hinc-
inde

inde, factis, ⁊ tractaretur de vtriusqꝫ cancellatione pax requirit̃ reciproca ⁊ in forma solenni. Si autem vni tantum fuisset illata offensio, vel de vnius tantum cancellatione tractaretur sufficeret pacem factam extraneo recipienti pro bannito. ꝙ maxime verum est si est notarius recipiens per no. per Guil. ⁊ doc. in. l. non aliter. de adorem pupil. sol. fo. l. nõ quasi de magi. conue. l. j. §. exigit. ⁊ ꝑ Bar. ff. de verb. oblig. l. stipulatio ista. §. si quis insulam. Quinimo etiam si fiat sacerdoti recipienti nomine bãniti. l. j. §. ius publicũ. ff. de iusti. ⁊ iure. iuncta. d. l. non aliter. scđm Guid. de suz. consulendo. Et sic dz restringi ⁊ declarari ꝙ dixi ꝼz bal. ṡ. ꝓxima. q. Pro quo vide ꝙ scripsit Bar. in. l. non solũ. §. j. ff. de iniur. que debent intelligi ꝓcedere. Aut cum instrumento, aut sine, vt dixi. ṡ. xxxviij. q.

45 **Si autem econuerso ⁊** sic. xlv. † Aliqs nomine offensi pacẽ faceret bannito ⁊ offensus post terminum ratificaret absqꝫ dubio bãnitus beneficium statuti non haberet, vt. d. l. bonorum cum ibi no. et sic sit expedita. xlv. q.

46 **Quadragesimosexto.** † circa eandem materiam cauetur statuto, quod omnes banniti rebanniantur soluendo quartam partem condemnationis, dum modo nullus possit rebanniri, nisi habuerit pacẽ ab offenso vel eius herede. Titius fuit positus in bãno ex eo ꝙ blasphemauit deum. Queritur an possit habere beneficiuz statuti? In hac questionem consuluit Bar. ⁊ incipit consilium. Minister fratrum de penitentiaria. in quo dixit Talem bannitum habere posse beneficium statuti, qꝛ aut pacem ab offenso. blasphemando enim Deus principaliter offenditur. Sed nos videmus ꝙ Imperator ei qui ipsum blasphemat facit pacem ⁊ remissionem de iure statuto ⁊ scripto. C. si quis imp. ma. dixe. l. j. ergo magis deus, cuius ꝓprium est misereri ⁊ parcere. Et hoc est qꝛ in epistola inter claras. C. de epi. ⁊ cle. dicitur ꝙ ecclesia nunq̃ʒ claudit gremium redeuntibus. ⁊ alibi. Veniã petẽtibus damus. C. de hereti. l. manicheos in fi. Vnde sine dubio sola confessione ⁊ remissione simplicis sacerdotis dicitur talis habere pacem ab offenso. Aut si diceremus eum non habere pacem cum non reperiatur offensus qui possit pacẽ facere. tũc dicendum est ꝙ illa clausula. Nullus tamen ⁊c. non potest referri ad istos terminos in quibus nullus offenditur, sed ideo punitur qꝛ ꝯ bonos mores. Facit quasi verba illius clausule ad istos terminos adaptari non possint ar. ff. de admi. tut. l. ita aũt. in prin. ⁊. §. j. facit. ff. de postu. l. j. §. deinde. ⁊ quod ibi no. scꝫ ꝙ clausula vltimo posita refertur ad ea ad q̃ cõmode referri potest. scđm hoc hic bãnitus remanet in precedenti parte in dispositione statuti. Ad qđ facit collatio illorum verborum, vel eius herede que ad deum offensum adaptari non possunt ar. ff. de vino le. l. fi. §. cui dulcia. ⁊. l. qui non militabat. §. lucio. de here. insti. Et faciunt que dicam. j. in fi. xlviij. qđ. Nec ob. ꝙ dixi. ṡ. xl. q. iuxta fi. qꝛ ibi statutum habebat vnicam partẽ tantum dispositiuam hic vero dispositiuam ⁊ limitatiuam.

47 **Quadragesimoseptimo** † stante eodẽ statuto Titius fuit bãnitus pro iniuria facta filio Gaij. habuit pacem a Gaio debito tempore. Queritur an ei prosit dicta pax? In hoc Bar. breuiter dixit quod sic, nisi pater sit vilis persona. l. sed si vnius. §. si filio. ff. de iniur. per illum tex. ꝙ etiam intelligit̃ siue sit in potestate siue emãcipatus ꝼm glo. insti. de iniur. §. itaqꝫ. quam gl. tenuit Dy. ⁊ sequit̃ Cy. in. l. si non conuitij. C. de iniurijs in. q. quarta. Sed Jacob. de are. ⁊ Oldr. dicunt ꝙ remissio quam pater facit de iniuria facta filio nocet ipsi filio viuo patre, eo autem mortuo non. l. ij. §. ceteruz. ff. sol. ma. ⁊ sic ꝼm Fran. de are. in §. filio. hec. q. nõ est expedita. Angе. antẽ ibidem dixit opi. Bar. veram si statutum loquitur in rem puta qꝛ dicit cancellet̃ si habuit pacem. Hꝫ eniꝫ tunc ab eo qui facere potuit. Si vero statutum dicit si habuit pacẽ ab offenso, vel eius herede dicit dictuꝫ Bar. non procedere, qꝛ filius est ille q̃ est offensus. l. lex cornelia. §. illud. eo. tit.

¶ Subtilius aduertendũ puto ꝙ in iuribus. ṡ. allegatis, agitur de actione priuata remittenda non de pena publica. Et ideo forte illa iura non probant id ad quod allegantur. Pro Bar. tamen facit. l. in personam. §. j. de pac. ⁊ quod ibi no.

¶ Et ideo mihi videtur sic dđm, ꝙ post q̃ʒ ciuitas statuens remittit penaꝫ sibi applicãdã sub pretextu pacis habite ab offenso, quod illa pax debeat ꝓcedere ab illo cui ius priuatum cõpetebat arg. l. eius est nolle. de re. iur. ⁊. l. is potest. de acqui. here. ⁊ quod habet̃ in. l. iure gentium. §. si paciscar. ff. de pac. ⁊ ideo aut bãnitus fuerat quis ex iniuria facta filio per q̃ʒ cõpetit actio pretoria patri, qꝛ non pro verberatione, pulsatione, vel domus filij introitu. Et tunc si vera opi. Bart. illa enim actio patri competit ⁊ non filio. ⁊ principaliter dicitur pater offensus sicut filius ita intelligo. l. j. §. vsqꝫ adeo. de iniur. ⁊. l. sed si vnius. §. filio. ⁊. l. in personam. ⁊ ꝙ dixit Bart. in. l. ambitiosa. circa prin. Sufficit enim tunc pax habita a patre etiaꝫ emancipati, nisi pater respectu filij sit vilis persona vt ibi. Si vero fuit bãnitus pro offensione manu facta vel introitu domus filij, vt supra. Pro quibus iniurijs cõpetit filio ciuilis ex lege cornelia iniuriarũ actio, vt. l. lex corne. in prin. ⁊. §. illud. ⁊ tunc sit vera opinio. Ang. tunc. n. filius est principaliter iniuriatus, qꝛ pulsatus vel verberatus. ꝙ factũ non potest principaliter ad patrẽ trahi. l. in libello. §. facte. de capti. l. nec vtilem. ff. qui. ex cau. ma. Et sic non sufficit qꝛ patri actionis predicte exercitiũ cõpetat, vt dixit gl. in. §. illđ qꝛ noie filij exercet nõ suo vł exercet actionẽ filij ñ suã. Et sic vtroqꝫ mõ ñ est ille de quo statutũ loq̃t. l. si vero. §. đ viro. so. ma. siue dicamus statutum intelligi de offenso principaliter siue dee o in quo actio radicat̃. Vnum tñ posset esse verum ꝙ si esset bannitus ꝑꝑ filij mortẽ, pater esset ille qui ex morte filij principaliter offenditur. Et tunc posset reddere pacẽ etiam si non sit heres filij per dicta iura. ⁊ sic potest limitari ꝙ dixi supra in. q. xxxv. vt ibi tetigi in fi. An autẽ sufficiat pax habita a dño ꝑ iniuria facta seruo. pro iniuria facta vxori a marito ⁊ si. Vide per Bar. in. l. j. §. vsqꝫ adeo. de iniur. versic. idem ait. ⁊ per Cy. in. d. l. si non conuitij. que etiam per predicta possunt declarari.

Stante dicto statuto dante beneficium bannito si habeat pacem ab offenso vel eius herede de qua constat publicum instrumenta interueniente pacis osculo vel non. Contingit casus ꝙ bannitus successit heredi offensi, ⁊ fecit fieri publicum instrumentum a notario qualiter ipse vt heres offensi sibijpsi ꝓprio nomine pacem faciebat de offensionibus pro quibus bannitus fuerat. Queritur an habeat beneficium pacis, ⁊ sic debeat cancellari.

48 xlviij. † Ista qđ fuit de facto Bononie, ⁊ eam disputauit dñs Bartolucius de pretis solẽnis doctor. Et dixit questionem habere duo dubia. Primũ qñ statutum sine promisso dicit sine osculo. Secundum qñ cum osculo. Ad primum qñ statutum dicit sine osculo, arguit ad negatiuam. Primo a verbis statuti a quibus recedendum non est. l. constitut. ad muni. l. j. §. si is qui naueꝫ. de exerci. Ipsa autem vñr requirere actuꝫ duorum, dum dicunt habita pace ab offenso vel eius herede. ff. de pac. l. j. §. pactum. l. ille a quo. §. tempestiuũ ff. ad trebel. cum multis si. Cum ergo hic non sit actus duorum, ergo non hꝫ beneficium. Secundo qꝛ vbi quis hꝫ actionem cõtra tutorem, cum non possit sustinere vicem duorum datur curator ad litem de tute. l. qui hꝫ. C. de in li. dan. tu. per totum. Tertio a natura extinctionis quam operatur aditio hoc modo ius retinendi in banno, id est ipsa discordia videtur extincta prr successionem sicut debitor succedit creditori vł ecõuerso de solu. l. stichũ. §. aditio. C. đ pac. l. debitori. de neg. ges. l. si ab eo. cum si. Si ergo est extincta discordia, non potest habere locum statutum. Ad affirmatiuã arguit sic. In actibus voluntarijs quis vtitur vice duorum ar. ff. de offi. presi. l. j. ⁊. ij. de offi. presi. l. preses. de adop. l. si cõsul. de sti. ser. l. j. §. si cõmunis. Sed actus pacis est voluntarius. ergo ⁊c. Secundo qꝛ tutor sibijpsi auctoratur emendo bona fide vel soluendo. C. de contra ben. emp. l. cum ipse. ⁊. ff. eod. titul. l. fistulas. §. qui fundum. Item quis sibijpsi parcit. ff. de edil. edic. l. cum aũt. ergo sibi dat pacem. Preterea quis dat sibi vicem. l. plane quod cuiusqꝫ vni. no. ergo ⁊ pacem. Pro hac parte adducit argumentum de tanq̃ʒ qꝛ iste bannitus non fecit vt ipse sed tanq̃ʒ heres. vnde alius sibi non ipse sibi videtur pacem facere. de adop. l. si pater. §. qui duos. cum si. allegat ad hanc partem multa iura. l. fi. C. vbi ⁊ apud quem. l. filius. de inoffi. testa. ⁊ multa alia soluit valere pacem ⁊ prodesse sibi per predicta. Ad ꝯria respondit qꝛ licet requiratur actus duorum hic adest, qꝛ est actus bãniti ⁊ heredis. Naꝫ non facit si sibi pacem vt ipse sed vt heres. Non ob. quod ius discordie sit extinctum, qꝛ fatetur quo ad se non quo ad ius cõmune, sicut in simili nota. in. l. frater a fratre. ⁊ de duo. re. l. fina. ⁊ de fideiusso. l. vrannius.

¶ Preterea dixit nõ videre effectualiter extictũ. l. si ei. §. si is cui. đ euic. vera est eius decisio pro qua Albe. in opere statutorũ. que. cclxiij. breuiter dicit qđ. fuisse disputatam, ⁊ ita determinatuꝫ fuisse per dictam. l. filius. dixit melius facere. l. statu libera. §. si filius. ff. de statu. ⁊ eundẽ. §. allegat Ray. idem tenens in. d. l. filius.

¶ Secundum dubium quando statutum requirit pacis osculũ nõ fuit prosecutus dicens illud esse magis dubitabile, sed põt dici ideꝫ qua si illud requiratur vbi interuenire potest, alias non, sicut dicitur in pupillo constituente domiciliuꝫ in quo requiritur animus, quia intelligitur quaando constituitur ab eo qui habet animum siue cognitionem, alias non requiritur animus, quia inteligitur quã do constituitur ab eo qui habet animum siue cognionem, alias non requiritur argumentum. C. de emancipatio. libero. l. pe. ⁊ sicut dinultima. secundum Bartol. in. l. placet. ff. ad muni. Et sicut di

cimus in renunciatione que debet fieri in manibus superioris. quia intelligitur quando potest, alias non requiritur, vt Papa renunciā te papatui, vt no. in. c. j. de renuncia. lib. vj. sicut etiam in matrimonio quod requirit verba, qꝛ intelligitur quādo fit ab eis qui loq possunt, alias non, vt in cap. tue de sponsa. Et facit quod habetur in. l. j. §. lex falci. ff. ad. l. fal. ⁊ quod dixi supra. q. xlvj. Preterea secundum morem aliquarum partium etiā hic potest interuenire pacis osculum, scilicet osculando sibi ipsi manuȝ ⁊c. Potest ergo ipse bānitus vt heres offensi, sibi vt bannito qui offendit paceȝ reddere ꝙ est notanduȝ.

Sed pone quadragesimonono.

49 † Loco statuto cauetur bannitum debere rebanniri habita pace ab offenso ⁊ nihil dicit de herede, an sufficiet pax habita ab here. Albe. in questionibus statutorum. q. cclxiiij. formauit questionem hoc modo. Statuto cauetur quod quis non exeat de banno sine voluntate offensi, ⁊ nihil dicit de herede. Queritur si offensus moritur sine herede, an possit de banno exire. Et dixit quod sic. argumen. C. si man. ita fue. l. j. ⁊ qꝛ post mortem velle non potest. C. de sacro san. eccle. l. j. Et pro hoc bene facit secundum eum. ff. loca. l. iiij. ⁊ extra de rescriptis. c. si gratiose lib. vj. cum ibi no. per Archidi. ⁊ Joā. an. de offic. delega. c. si delegatus. eo. lib. ⁊ quod no. C. de contrahēda empt. l. fi. Idem putat si statutum loqueretur de herede ⁊ offensus decederet sine herede. Dixit etiam Odof. tenuisse qđ cessante omni statuto bannitus non possit eximi de banno sine licentia offensi p l. si manumissus. C. de liber. ⁊ eo. lib. ⁊. C. de epis. ⁊ cleri. auc. Item nulla cōmunitas. Si recte consideras termini sunt omnino diuersi. Aliud enim est dicere quod bannitus rebanniatur habita pace ab offenso. Et isto casu puto ꝙ sufficiat pax habita ab hrde in auct. de hered. a mo. presti. §. j. cum concor. Est enim statutuȝ fauorabile ergo sic debet intelligi. l. illud. C. de sac. sanc. eccle. ⁊ quod no. p Barto. in. l. si constante sol. ma. in. j. q. Et isto casu si moritur sine herede non habebit beneficium statuti, vt dixi supra. q. xlj. Non enim habuit a defuncto, nec ab hrde. Et sic non possunt verificari verba statuti. l. hos accusare. §. fina. ff. de accu. cum si. Non tamen sequeretur ꝙ de banno per aliam viam exire non possit etiam si verum esset vltimum dictum Odof. per ea que dixi supra proxi. q. in fi. Et aliud est dicere quod quis nō possit exire de bāno sine voluntate offensi. Quo casu locum habere non potest quod dixit Alb. per iura per eum allegata. Sed recurre ad plene no. per Bar. in. l. centesimis. §. fi. ff. de verbo. obliga. Ubi pȝ quod aliud est requiri ad esse voluntatem, ⁊ aliud cessare voluntatem. Illud autem quod dixit statuto non disponente aliquid bannitum non posse eximi de banno sine voluntate offensi mihi non placet, qꝛ aut vult eximi de banno per viā iustitie puta soluendo condemnationem ⁊ clarū. quod voluntas nō requiritur cum debeat illam fisco, insti. qui. mo. tol. obli. in princ. ⁊ §. j. Aut per viam gratie ⁊ idem quia fiscus potest suum remittere vt ibidem. Fateor tamen ꝙ ex illa remissione non tolleretur ius ipsius offensi, vt dicta. l. si manumissus. pro quo tamen vide que dicā. j. in vlti. temp. parte. j. q. x. Ubi tractabo an per restitutionē a banno tollatur ius quesitum tertio.

50 **Quinquagesimo quero** † dixi supra in prio tēpore parte. j. q. v. quod vniuersitas quandoq banniri potest. Pone quod vniuersitas fuit bannita, ⁊ quod dictat statutum quod banniti debeāt cancellari soluēdo certū qđ si pacē habuerit ab offensis. Querit an cuilibȝ ꝺ vniuersitate dēat fieri pax, ⁊ an qlibȝ dēat q̄titatē taxatā soluere. Alb. de gbā. in ope suo in rubrica de bānitis. versi. itē qđ si. quē sequitur Alb. vbi supra. q. x. tȝ ꝙ cum fuerit tantū vnū factuȝ sufficiat pacem reddi syndico, ⁊ quod soluatur tantum vnica quantitas. allegat. ff. quod cuiusq vniuer. no. l. ij. ibi non erit hoc dicēdū quasi a pluribus ⁊c. ⁊. ff. de fideius. l. mortuo. Ista questio est facilis statuto simpliciter dicente de bannitis. Sed magis esset dubitabilis si statutum diceret quod quelibet persona bannita ⁊c. Idem tamen putarem, scȝ quod haberet beneficium statuti, qꝛ etiam appellatione persone comprehenditur vniuersitas. Casus est in. l. j. C. de iuris. om. iudi. lȝ Inno. dixerit contrarium in. c. graue. de sentētia excōic. vbi dixit quod si facio Titium procuratorem cōtra omnes homines, non erit procurator contra vniuersitatem, qꝛ id est nomen iuris quod etiaȝ non sequitur Bald. in. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocan. per. l. metum. §. animaduertenduȝ. ff. qđ me. causa. Itē qꝛ vnica sufficeret solutio, vt dicto. §. qui manumittitur. ⁊ l. in tantum. §. vniuersitatis. de re. diui. ⁊ quod dixi supra parte proxima huius temporis. q. xxvj.

Postquam in materia pacis ver

51 samur circa idem. lj. quero. † bannitus ex eo ꝙ Titiū interfecit vel percussit fecit pacem cum quodam alio suo inimico, vel cum eodem Titio non existente statuto ꝙ debeat cancellari, ⁊ in ea pace fuerūt facte promissiones de inuicem non offendendo. deinde ille qui pacē fecit sub pretextu statuti quo permittitur bannitū posse impune offendi, verberauit dictum bannitum cum quo pacem fecit vel aliter offendit. Queritur an inciderit in penam rumpentis pacem statuti quod imponit maiorem quam promissionis facte in pace. Hāc. q. disputauit Bar. que est vulgaris ⁊ incipit, Lucane ciuitatis ⁊c. ⁊ cōmuniter habet. ⁊ ideo breuiter me expediam. Concludens vna cum eo quod nec in penam statuti incidit, nec in penam conuentionalem. De pena statuti est clarum, qꝛ illud ius perdidit bānitus, vt dictum est in prima parte huius temporis. q. iij. De conuentionali probatur, qꝛ talis penalis stipulatio fuit nulla tanq̄ adiecta contra illud ꝙ erat inductum publica vtilitate, vt. l. ij. C. quando lib. vni. sine iu. vin. iuncta. l. iure gentium. §. si paciscar. ff. de pact. Item quia licuit ei rumpere fidem datam Hosti. vt dixi supra in parte precedēti. q. xv. per. l. j. §. non fuit. ff. de dolo. Tertio qꝛ cū publico iure vindictam prosequatur, vt dixi supra eadem parte precedenti. q. xliij. illud ius remansisse non videtur. facit. ff. de inoffic. testa. l. filius de bo. liber. l. si filius. De quo dic plene vbi supra ꝙ sequitur Bal. in multis locis in §. itē si paciscar. in. d. l. ij. qū li. sine iudi. vin. vbi etiā Bar. ponit. Sed in. l. j. ff. de pac. referendo opi. aliquid addit. dicit enim decisionē veram in bannitis qui sunt extra protectioneȝ. s. qui possunt impune offendi. De quibus dixit Bar. ⁊ addit rationē qꝛ ius offerendi est introductū in odium bannitorū ergo ei renunciari non potest, vt no. in. l. ij. C. ne fi. do. den. in. l. si diuersa. C. de transac. in. l. ius publicum. ff. de pactis. Et siue pp publicam vtilitatem siue pp odium bānitorū sit introductum renunciari non potuit. In bannitis qui ex forma statutorū non possent offendi dicit ꝙ offendēti imponīt pena iuris cōis non statuti, qꝛ illud perdit bannitus, nisi pena statuti sit minor. Tunc. n. illa imponitur nō ꝙ illud beneficiū capiat bannitus, sed qꝛ offendens est illius beneficij capax. ff. ad. l. fal. l. cum dotem. istud dictum credo verum si ex forma statuti diceret ꝙ bannitis non fiat ius ꝺm formam statuti. Si aūt nulluȝ est statutum ꝙ ꝯ bannitos loquatur nihil perdunt, nisi illud ꝙ in bāno cōtinetur ēt secundum Bal. in. l. j. C. de here. insti. ⁊ dixi supra. in. j. parte huius temporis. q. iij. Subdit ēt in. d. l. j. quod si pax eēt iurata talis bannitum offendens deberet puniri si accusaretur, qꝛ tūc pax valeret iure diuino ⁊ humano. Licet aūt posset accusari nō tamen posset ꝯ eum inquiri, qꝛ respublica nō est offensa, qꝛ voluit eū offendi posse. ⁊ sic ei non fit iniuria. credo ꝙ istud dictum in foro ciuili non seruaret, qꝛ si ponimus tale pactū ꝯ publicā vtilitatem factū esse ꝯ bonos mores, tale iuramentum nullius esset momēti etiā de iure canonico, vt in regula non est obligatorium. ⁊ idem si diceretur alia ratione nullum ipso iure, vt. d. l. non dubium. Posset autē forsan in foro ecclesiastico conueniri ꝙ canonistis relinquo.

¶ Sit ergo conclusio in hac questione, lȝ aliqui aliter dixerint, vt refert Bal. in. d. l. j. C. de here. insti. ⁊ Alb. vbi. s. q. xxix. vbi dicit Odof. disputando sic tenuisse per. l. qui seruum. de verbo. obli. qđ in bannitis de quibus questio loquitur, talis offendens illum q erat bannitus tempore pacis, vt in themate ponitur non dicitur pacē rūpere, ⁊ sic nec pena statuti nec conuentionali pena tenetur ꝙ limita vt dicam statim in. ij. q. Et procedunt predicta quando statutū permittit generaliter offendi bannitum. Sed si permitteret occidi bannitum inimicum secus esset, vt. l. j. §. fi. de adimen. leg. ꝺm Bal. in l. reos. C. de accu.

52 **Quinquagesimosecundo** queritur † predicta questio loquitur quando erat bānitus tēpore pacis ille qui post pacē fuit offensus. Quid ergo si fuit postea bannitus. Hec questio minus hȝ dubij. eam tamen disputauit Jaco. de bel. q̄ posuit. C. vt intra certem. l. j. ⁊ eius determinationē, sed decurtatam refert Jo. an. in regula frustra. lib. vj. in. iiij. q. que fuit cum distinctione, scȝ an perderet bona an non. De qua ibi lȝ Bal. aliter illam referat in. l. j. §. nō fuit. ff. de dolo. Sed Old. qui etiam ipsam disputauit, tenuit simpliciter talem offendentem in penā non incidere siue perdiderit bona siue non. Sufficit enim ꝙ virtute statuti possit impune offendi. ⁊ sic pp publicam vtilitatem superuenientē priuata ⁊ cōuentionalis lex rumpitur. ff. ad fil. ⁊. l. si quis in graui. §. vtrum. Scđo qꝛ p legis auctoritatem superuenientē causatam a delicto non solum tollitur lex cōis, sed etiam priuata siue conuentionalis. ff. de lega. j. l. quid ergo. §. si heres. de verbo. obli. l. qui seruuȝ. vbi And. zaf. dicebat eē casum. Item qꝛ videtur esse diuersus homo ab illo qui erat tempore stipulationis ad tre. l. ex facto. §. ex facto. ⁊ ita firmat Jo. and. in dicta regula frustra. ⁊ sequit Bal. i. d. §. non fuit. ⁊ in. l. iurisgentium.

tium.§.itē si paciscar.ᷓ Bar.vbi.s.ᷓ in predictis iuribus. Siue igitur fuerit bannitus tēpore pacis siue postea, nulla pena cōmittitur.ᷓ ita seruatur. Vide tamen que dicam.i͂.proxima.q.

Quinquagesimotertio queritur

53 †Duo ciues fratres habentes castra que recognoscebantur a sua ciuitate habebant ad inuicem guerrā, perueneruntqꝫ ad pacē, ᷓ promiserunt vnus alteri non offendere sub certa pena, ꝓ quibus certi ciues hincinde fideiussores extiterūt. demū vnus ex istis fratribus cōmisit graue maleficiū pp quod fuit bannitus.ᷓ sic ex forma statuti poterat impune offendi. Alter frater ei bannito castrum abstulit. Hanc questionem disputauit Egidius de foscaris ᷓ altius exordiuit succincte tāgens aliqua de materia bānitorū que Bar.in dicta sua disputatione latius fuit prosecutus. ᷓ post argumenta ꝓ ᷓ ꝯ cōclusit quod qꝛ offensa ꝑmissa trahitur ad modicam offensam.de ser.vrb.predio.l.duas.ᷓ C.de inoffi.testa.l.filia in orbitate.offensa autem bonorum facta ꝯ fratram reputaᵗ grauis. Ita quod ꝓpter hoc conceditur exheredatio in auc.de nupt.§.ingratitudinē. Ac ēt considerato qđ ei bona non sunt adēpta.ᷓ qꝛ hoc casu indefinita non equipollet vniuersali, qꝛ non cōprehendit fratrē stipulationem penalē fuisse cōmissam. hoc maxime per.l.ex sententia.de testa.tu.vbi tex.dicit non admittendum excusationem quā ex iure publico recipit qm̄ promisisse videbaᵗ. Sed aduertendū ad dicta.s.in proximis duabus questionibus ex quibus colligitur qđ hec decisio non est vera. Non ob.l.ex sentētia, qꝛ loquitur in iure priuato cui renūciare poterat. hic in iure publico. Preterea ibi loquiᵗ in eo q sciebat sibi cōpetere, hic ignorabat.ᷓ ideo non intelligitur remittere.l.si quis tutor.de iurepa. que ꝯriatur dicte.l.ex sententia. Sed est hec decisio Egidij not. ꝓ eo qđ noluit in generali siue indefinita ꝑmissione offendēdi cōprehendi fratrem qđ est ꝯ decisionem Bar.in.l.si adulterium.§.liberto.ff.de adulte. de qua dixi supra in secunda parte huius temporis.q.x.ᷓ istam puto veriorē, qꝛ ꝫm quod dixit Egidius indefinita equipollet vniuersali.l.in quolibet est eadem ratio secundū Dyn.in.l.si pluribus.de leg.j.sed non est eadem ratio in fratre que in extraneo, vt de se patet ergo ᷓc. Pro disputante etiam facit, qꝛ indefinita equipollet vniuersali de equitate.l.si seruitus.ff. de serui.vr.predi. In fratre aūt quod possit alterum fratrē offendere non est equitas, immo repellitur ēt per viam iuris, vt.l.si magnum.C.qui accu.non pos. Concluditur ergo quod decisiones de quibus in duabus proximis questionibus vere sunt in extraneis non in fratribus qđ alij non tangunt, ᷓ est not.ᷓ equitati consonū. attentis maxime his que dixi in dicta.qđ.x. quibus hec adde.et illa hic etiam videas.

Materia pacis quo ad presentē

tractatū sic taliter expedita ad alia accedens. Quinquagesimo

54 quarto quero. †Statuto caueᵗ quod qui stetit in bāno ꝑ decēniū soluta certa quātitate debeat cācellari. Titius fuit bānitus ꝑ vno maleficio, deinde ad duos annos fuit bannitus ꝑ alio quod fieri pōt, vt sepius dixi. elapso decēnio soluit, ᷓ petit se cancellari a primo ᷓ cancellatus est, elapsis deinde duobus annis vult cancellari a secundo. dicitur sibi quod non potest, qꝛ debet stare decē annis post finē primi banni, queritur quid iuris. Istam qōnem in interdictis domibus vicinis maleficio formauit Guido de suza.in q.statu.inibi.charta.v.ij.col.ᷓ ibi plene relatis omnibus conclu dit fuisse determinatum ꝙ aut n. dn̄i domorum erant presentes tēpore secundi maleficij.ᷓ currit quinquennium post finem primi aut non, ᷓ currit a die interdicti etiam durante tempore primi. ex qua decisione ad propositum infertur qđ cū ꝫm bannum datur ex proprio delicto decennū currat a tēpore finiti primi. Bar. autē in ꝯtrario in.l.in senatus.ff.ad turpil. dicens fuisse alias pluries disputatum, post alleg. concludit qđ aut statutum simpliciter loquitur, vt dixi, ponendo annos decē vt genus, ᷓ tunc ꝫm decennium curat a tempore primi finiti, vt sic illi tempori non imputetur, nisi illud bannum, ar.l.seruus qui in testamento.§.j.de stat. lib.ᷓ sic in proposita questione non debeat cancellari. Si vero illud tēpus decennij apponitur vt species. puta qꝛ statutum dicit quod stet in banno per decennium a die lati banni. Tunc finitis dictis duobus annis deberet cancellari, quia tunc illud tempus ponitur vt species, sic intelligatur de illo quod statim sequitur ᷓ nō de alio. vt.l.si vsufru.mihi in biennium.ff.de vsufruc.leg. species enim nō duplicatur.l.lucius.§.impuberem.de leg.ij. Si latius videre velis, ibi vide.

55 # Quinquagesimo quinto.

†Incipiam de aliqbus generalibus ad hanc materiam spectantibus.ᷓ primo statuto cauetur qđ syndicus vniuscuiusqꝫ ville debeat denunciare oīa maleficia cōmissa in cōfinibus ville.i͂.certum tēpus sub certa pena. Titius bannitus fuit offensus in villa, vult ꝙ syndicus denunciet prāt. syndicus dicit se non teneri, qꝛ ex forma statuti potest impune offendi, queritur an transacto tēpore intra qđ dꝫ denūciari ipse nō denuncians inciderit in penā. Itē est statutū ꝙ homines de villa teneanᵗ trahere ad rumorē ᷓ capere malefactores sub pena. homines de villa non ceperunt talem offendentem bannitū, queriᵗ an villa incidat in penā statuti, ᷓ sic est quinquagesimasexta qō.

56 †Determinationes harum duarū questionum sunt ꝯrie, qꝛ in prima syndicus non denuncians tenetur ad penam.l.fi.§.diuus.ff.de publi.ᷓ ibi ꝑ Bar. Sed villa non capiens talē offendentē in penā non incidit.ff.ad sil.l.iij.§.si maritus.ᷓ ꝙ ibi per Dy.ᷓ Bar. ᷓ est rō diuersitatis, qꝛ denunciatio que fit a syndico fit ad cognoscēdū an illud sit maleficiū vel nō, q̄ cognitio ad eū non spectat, sed ad iudicē, ar.ff.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.meminisse. ver. quoties.ᷓ ita disputādo tenuit Thom.de azo.ᷓ incipit eius disputatio. Duo sunt statuta.ᷓ pro rōne allegat, qꝛ denunciās ē merus executor.ᷓ ideo non habet vlterius querere.l.j.§.sane.ff.de offi.prefe.vr.ᷓ de custo.reo.l.diuus. Captio aūt fit ad executionē, imo est pars ipsius executionis. Unde si liquet executionē nō debere fieri, villa non exequēs nō teneᵗ.ᷓ ita firmat Bar.in iur. .s.dictis. Facit.ff.ad turpil.l.j.§.i.vbi ēt tangiᵗ. Facit ēt, qꝛ captus in flagrāti crimine pōt sine ꝓcessu puniri, vt habeᵗ in.l.ictus fustiū.ff.de his q no.infa.ᷓ iō ipsa captura dꝛ fieri ad punitionē nō ad cognitionē, merito nō cogiᵗ villa ipsum capere, maxime cum ꝑ eo ꝙ scit non esse maleficiū, non debeat se exponere ꝑiculo qđ alias subire deberet. vt.d.§.si maritus.iūcta.l.j.§.potuisse.eo.ti.

57 # Quinquagesimoseptimo

†queritur. quidā debitor Titij in centū. Titius fuit bānitus. hoc non obstante debitor ei soluit. queritur an fuerit liberatus. dixit Bar. simpliciter ꝙ nō.in.l.fi.de reg re.ꝑ illū tex.ad.l.reo.de solu. rñdet ꝙ ibi loquiᵗ in reo cōparente non in cōtumace. Sed puto aliter dicendū ꝙ aut bona erant cōfiscata, ᷓ verū dicit Bart. ibi.n.loquiᵗ in bannite de iure cōi cuius bona erant adnotata aut adnotari debebant. per.l.j.eo.tit. Si vero bona non erant publicata non video rationem quare ei solui nō possit alio nō dato.ᷓ ideo libaraᵗ debitor soluēs creditori.insti.qui.mo.tol.oblig.in prin.ᷓ.§.j.

58 # Quinquagesimooctauo.

†Sciendū est ꝙ Ray. disputauit questionē habentē duo membra, quorum vnum hic ponā. Aliud ponam in vlti.temp.cū de filijs banniti mortui loquatur. Statuto caueᵗ ꝙ bannitus ob rebellionē castri sit in perpetuum priuatus omni cōmodo ciuitatis, ᷓ desinat esse ciuis, ᷓ qđ nullus cum eo contrahat sub pena librarum mille. Itē ꝙ nullus audeat eum sociare vel in domo tenere. Titius ꝯxit cum tali bannito ob rebellionem. eum associauit, ᷓ in domo retinuit, queritur an veniat puniendus in mille tm̄, an in tribus milibus, vel qbus penis. Et arguit hincinde multū late, sed succincte referam multis truncatis. Et ꝙ vi pena puniatur, facit qꝛ vna lex plura habens capitula vnica censetur censura.l.ēt.§.ex causa.ff.de mino.de verbo. obli.l.ꝙ dicitur. Preterea etiam si plures leges intelligerētur punitus vna non puniretur alia.l.senatus.de accu. Scđo separatorū separata ratio est.l.fi.de calum. Sed ꝯctus ᷓ delicta sunt separata. igitur pena imposita contractui non intelligitur apposita delicto.s.assotiationi ᷓ retentioni in domo, ᷓ sic in mille tantum puniatur. Tertio arguit a verbis claris.l.non aliter.de leg.iij.dicens illa verba clara ex quibus obscuritas non resultat, sed statutū solum ꝯhenti penā imponit. Ergo arguit quarto ab actus potestate, qꝛ pena nō potest esse sine lege, sed lex pōt esse sine pena. l.si qua pena.de verb.signifi.ergo non requiritur suppletio. ad legē, ᷓ sic vnica pena puniaᵗ alijs non suppletis, quo a sufficientia vnice pene in vno delicto.l.sancimus.C.de penis. Sed hic est vnū delictū, qꝛ fecit ꝯ statutū, vt.l.contra legem. ergo ᷓc. Sexto arguit a legis simplicitate que i associādo ᷓ retinēdo simpliciter loquitur. ergo pena non suppeletur.l.j.§.finantes.ff.ad turpil. In ꝯtrium arguit alijs sex rationibus. Et prima est a potētia legis repetitiua per dictionem. Item.l.in repetendis.de lega.iij.cum si. Secunda a pluralitate delictorū ad.l.aquil.l.illud.§.fi.ᷓ sic plures pene.l.nunqꝫ plura.de priua.delict. Tertia ab exclusione immunitatis pene, qꝛ ꝙ fit ad penam non operatur immunitatem.l. sine hereditaria.de nego.gest. Et ideo prima pars ponens penā nō arguit reliquis in partibus immunitatē. Quarta a ꝓporcione legis specialis ᷓ generalis, qꝛ sic se hꝫ generalis ad generalem

sicut specialis ad specialem.ff.de test.l.iij.§.fi.et C.de edifi.priua.l.an in totũ.cũ si.et de admi.tut.l.si duo. Sed q in lege cõmuni et generali in principio dicitur intelligit in fine repetitũ.l.regula.§.penul.ff.de fa.et iu.igno.insti.ad.l.aql.§.hoc tñ capite.de edẽ.l.si quis ex argentarijs.§.si initium tabularuz.ergo idẽ in hoc statuto speciali.et sic in alijs capitulis et pena mille intelligatur repetita. Quinto arguit a grauitatis diuersitate delictorum et contractuz, qr grauius debet punire delinquens quam contrahens.l.in actionibus.de in litem iuran.l.non dubium.C.de legi. Sed in hoc statuto punitur contrahens, ergo fortius delinquens.s.associans et retinens. Sexto a durante qualitate cause prohibitiue, quod sic ostendit. Post delictum durat et virtus legis penalis, qr illa perpetua.C.de diuer.rescrip.l.falso.ergo licet semel contrafecerit et in penam inciderit, nihilominus durante lege contrafaciendo iterum in penam incidit. Soluit quod imponi debet pena mille tñ determinata, qr contraxit. In alijs autem non imponet determinata pena mille. Quod duabus probat rationibus, qr illa pena est contra ius commune.l.si tibi.§.is cuius.ff.manda.de penis.l.quidam.in fi.ergo non trahitur ad alia.l.quod vero.ff.de legi.et quia impositio pene est odiosa, ergo restringenda, vt in regula odiosa. et sic non hz locũ repetitio.allegat.l.talis scriptura.in fi.de leg.j. Sed pro associatione et retentione in domo punietur extra ordinem per tit.de recepta.cum ibi no.et quia ex predictis satis patet responsum ad contraria non insto, sed remitto ad no.in.d.l.nunq̃ plura.et in.l.senatus. ¶ Et nota hanc decisionem que vult qd lz in statuto imponat in principio vni delicto certa pena, illa tantuz non intelligitur in alijs capitulis inducentibus alia delicta repetita, sed remanet in arbitrio iudicis. Pro quo vide quod habetur per Barto.in.l.iij.§.eritq differentia.ff.vi bo.rap.et in.d.l.talis scriptura.de leg.j.

59 Quinquagesimonono † circa dictum statutum queritur. Quidam attentauit rebellare castrum, et ad actum proximum peruenit.et sic contra eum processum fuit, et in banno fuit positus. Titius cum eo contraxit. Queritur an incidat in penã contrahentis cum bannito ob rebellionem castri vel pro rebellione, et videtur q sic.l.si quis non dicam rapere cũ materia sua.C.de episc.et cleri. Sed dic contrarium qr aliud est rebellionem fecisse, aliud attentasse.l.fi.ff.de re.diui.et.l.et seruorum.ff.de statu homi.et.l.aliud.de verbo.significa. Rebellio.n.denotat rem perfectam.l.j.in fi.ff.q quisq iuris. Pro hoc q no.Cy.in.l.is qui cum telo.C.ad.l.corne.de sica.vbi dicit q statutum q est factum contra occidentem non habet locum in eo qui attentauit occidere, lz punitus fuerit eadẽ pena. Non ob.l.si quis non dicam. cum si. qr lz puniatur attentans sicut faciens in atrocioribus, non tñ punitur eadẽ lege, quia non est idẽ factuz.l.in lege.ff ad.l.corne.de sica.l.aut facta.§.euentus.ff.de penis, et vide in Spe.de accusatore.§.j.ver.quid si primo. De rebelliõe autẽ in genere vel de rebelliõibus. Uide bar.in.l.respiciendum.§.delinquunt.ff.de penis.et latius in extraua.q sint rebelles.super verbo, rebellare.et super verbo, rebellando.

60 Sexagesimo queritur † statuto cauetur q bannitus possit impune offendi. Altero statuto cauet quod nõ possint offendi banniti in festo sancti Joannis, quidam offendit bannitum in rebus in festo sancti Joãnis baptiste. Queritur an incidat in penam statuti. Uel pone quod non est nisi ꝟm statutum. Queritur an puniatur de iure cõmuni an ex forma statuti. Albe.vbi.s.q.cxj.dicit fuisse determinatum q solum pena iuris cõis, et qd pena statuti locum haberet in offensione personali non in reali. Allegat pro hoc.l.j.§.hec autem verba.ff.de his qui deie.vel effu. Sed dices tu hoc est contra ea que dicta sunt s.parte proxima.q.lv.vbi dicitur q statutum intelligitur de quacunq offensione qd etiã dixit Bar.in.l.licitatio.§.quod illicite de publica. Sed responde qd ibi loquit in statuto affirmatiuo, q tanq̃ factũ in fauorem reipublice et quorumcũq offendentium dz large intelligi.ff.de cõdi.et demõ.l.hoc genus. Istud vero fuit factũ in fauorem bãnitorũ qbus non debet tantus fauor, et ideo restringitur. Cũ igitur negatiue loquatur restringitur ad offensionẽ personalem, vt hic, vel dic quod ibi tractatur de statuto absoluente a pena, ergo extẽditur hic de condemnante, ergo restringitur, vt in regula fauorabiliores.lib.vj.

61 Sexagesimoprimo quero, † an bannitus de Florentia possit Bononie exercere officiũ ad quod ibi fuit electus. Ista fuit questio Albe. qui allegat vbi.s.e.q.qd sic.ff.de ori.iu.l.ij.§.exactis.et in proemio ffo rum.§.hec autem tria.et C.de episc.audi.l.mathematicos. Allegat in contrariũ, qr sunt infames saltem infamia facti que eos concomitat vbiq sicut lepra leprosuz, vt no.in.l.fratrer a fratre. Pro hoc de postu.l.ex ea.C.de digni.l.neq.de reg.iur.c.infamibus.lib.vj. Ei dicitur quod vidit seruari primam partẽ nisi esset in loco subdito eidem domino. Quo ad primũ vide que dixi supra in prima parte huius temporis.q.xlviij.vbi plene tractaui an sit infamis. Quo ad secũdũ vide que dixi ea.parte.xvij.questio.

62 Sexagesimosecundo. † Statuto cauet qd bannitus non possit esse de consilio ciuitatis.et quod si fuerit assumptus qcqd factum fuerit non valeat, bannitus fuit electus ad cõsiliũ et interfuit et officium exercuit, queritur an sit remouendus, et an valeant gesta. Hec questio fuit Gui.de suza.et ponit in.l.nominationes.C.de appel.et eius effectus refert per Jo.an.in ti.de accu.§.sequit.ver.quid si quis bannitus suarum additionũ.ver.cuz tractauerimus, qui tenuit q debeat ab officio remoueri per dictã.l.nominationes.et de appell.l.si constat.et qr factum contra legẽ.l.non dubiũ.C.de legibus. Nec ob.q gesserit officiũ, qr et tutor post gestionem remouetur.l.hec.n.§.fi.de suspec.tu dixit tñ per eum gesta valere per.l.barbarius.de of.preto.de testa.l.j.de sentẽ.l.si arbitri.cum si. Si latius videre vis, reccurre ad notata per docto.in.l.barbarius. Primũ procedit nisi bannitus fuisset admissus in consilio tali modo quod cum eo videri posset dispensatum ꝟm.l.quidẽ cõsulebat de re iudi.ad qd faciũt no.p Bar.in.l.si is q pro emptore in eo qui in consilio fuit admissus vt ciuis etc. Secundum intelligo verum preter q̃ in gestis in sui fauorem, qr in eo cessat ignorãtia que facit gesta valere, vt dictis iuribus, nisi etiam ipse ignoralset ꝟm quod dicam infra hac eadem parte.questione vltima.

63 Sexagesimotertio. † Stante statuto qd bãnitus non possit eligi ad officia, queritur an possit esse ambassiator siue legatus.dixit Alberi.vbi.s.q.lxxxvij.qd non, qr illud officiũ.C.qui ex cau.ma.l.prima. Probatur etiam in.l.legatus.ff.de legatio.et in alijs iuribus.

Cum amodo sequatur tertium tempus qd erit post finitum bannũ, expedit, vt ad ea que illud finiunt accedamus.pp qd querã de pluribus.s.qui possint rebannire, qui possint talem rebannitionẽ petere, et de forma circa eius petitionem et expeditionẽ. Et incipiens a primo.

64 ¶ Sexagesimoquarto quero † qui sunt illi qui possunt bãnitos rebannire, vt sic effectiue bannũ dicatur extinctum. Bar.in.l.relegati.ff.de penis.dicit per illum textũ q solus princeps pot hoc facere.q intelligit de bannitis a ciuitatibus sub illo principe existẽtibus.et id bannitus in comitatu non potest rebanniri nisi ab ipsa ciuitate cuiuslibet comitatus. In ciuitatibus aũt que non recognoscunt principem vel ex pace cõstantie, vel ex cõsuetudine pot illud facere cõsilium ciuitatis q totũ populum representat.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur.et q nota.C.que sit longa cõsue.l.ij.et ita tenuit Raymũ.in.l.j.§.si consulto.ff.de secũ.tab.p.l.nihil tã naturale.de reg.iur.et idẽ in alijs quibus ipsum cõsiliũ cõmisisset. Potest.n.statuta facere, vt.l.omnes populi.ergo etc.l.prohibere.§.plane.ff.qd vi aut clam.de quo vide p Barto.in.l.ambitiosa. Et ibi an talis potestas veniat i generali cõcessione arbitrij super bono statu ciuitatis.

65 Sexagesimoquinto queritur † an potestas ciuitatis possit rebannire. Gui.de suza.in suis qõnibus sub litera. S.terminauit q sic qd facit ex eo q bãnit malefactores facit capi, p.l.nõ oẽs.§.fi.ff.de re mili.et ad velle.l.j.et.ij.§.verba.et C.in q.cau.ser.pro pre.li ac.l.i.nisi statutũ aliter se haberet, vt.l.oẽs populi. Et idẽ tenuit Gan.vt refert et Alber.vbi.s.qd.lxvj. Et allegat ad idẽ.l.si quis in graui.§.vtrum.ad sille.et C.qui ad liber.procla.non licet.l.ij.

¶ Bar.aũt in distinctione tenuit contrarium, vt tetigi.s.hac eadem parte.q.vj.in fi.per tex.in.l.j.in fi.ff.de questio. Pro qua parte Albe.predictus allegat.C.de transactio.l.preses.l.dist.c.j.ij.et.iij.ff.de pen.l.diui.et.l.relegati. Et dicit videri expresse pbari in.l.phibere.§.plane.ff.q vi aut claz. Et hanc opinionẽ dicit tenuisse Hugo de fontana. Ipse vero cõcludit q prima opinio est vera, non existente statuto q vetet bannitos de banno eximi. Si autẽ tale sit statutũ, tenet opinionem secundã. Hec sua opinio parum sapit, quia qñ est statutum, potestas qui iurauit illud seruare non potest contra facere. Et si dicis potest ex causa.vt.l.fi.qui satisd.cogan. Respondet quod tunc esse vel non esse statutum nihil relenat, vt de se patet. Puto autem in hoc sic dicendũ q aut statutũ

in ciuitate

in ciuitate dat formã rebannitioni. ꝛ illa seruanda est. l. cum hi. §. si pretor. ff. de transactio. Si vero statutũ formã non tradit ꝛ potestas est electus cũ mero ꝛ mixto imperio aliquo non excepto. ꝛ poterit ꝑ rebannitione banniti legẽ facere seruata forma quã ser uare debet in statuto condendo. s. vocatis proceribus ꝛc. ſm qð traditur ꝑ glo. Cy. ꝛ Bar. in. l. j. ff. ꝙ quisq; iuris. ꝛ ẽt per bar. in. l. oẽs populi. q. j. ꝛ hoc mõ potest saluari dictuz affirmatiuũ Guid. cum dicto tamen Albe. q: si esset statutũ in ↄ̃rium lʒ illud posset tolli a populo non tñ potest tolli a potestate, q: non potest ↄ̃ illud quod a concedente sibi auctoritatem est ordinatum. C. de of. prefec. preto. l. normam. ꝛ. ff. man. l. si hominez. ꝛ ita intelligo qð no. predictos in. d. l. j. qð etiam voluit Barto. in. l. ambitiosa. lʒ de ptãte non loquatur. Si vero vult facere per seipsum, aut per viã gratie siue legis, ꝛ non põt, vt. d. l. j. in fi. de questio. ꝛ ꝙ ꝑ Bar. no. in. d. l. omnes populi. Si vero per aliquam viã iustitie, vt ꝑ viã restitutionis in integrũ ex iuxta causa. Uel ꝑ viã cognitionis ordinarie vt dicã in seq. Et tunc põt, q: sub iurisdictione siue arbitrio generali talia continentur. l. absentẽ. C. de accu. ꝛ in titu. de resti. i integ. Dixit ẽt Ray. ꝙ si ex forma statuti potestas põt differre bannum ad tempus, ꝛ illud distulit. qð eius successor potest illam dilationẽ reuocare, arg. ff. de diuor. l. ꝙ ait. ꝛ ibi per eũ, qð mihi non est clarum nisi intelligatur ſm not. in. l. fi. ff. de penis.

66 **Sexagesimosexto quero.** †Titius coram ptãte dicens Titiũ fuisse bannitum, ꝛ dr̃ per multos quod ipse ẽ ille q cõtinetur in banno. Ipse aũt dicit se non esse illũ de quo dictat bannum. Quero an id possit petere, ꝛ iudex sic declarare, et si põt qui sint citandi. In hoc primo qualiter hoc posset contingere, vide. s̃. in. j. tempore parte. iij. q. vltima. Et etiam vide que dixi. s̃. parte proxima. q. xxvj. Et dic ꝙ sic, arg. C. de inge. ꝛ manu. l. diffamari. ff. ad munic. l. de iure. ꝛ ita in simili determinat Bar. in consti. qui sint reuelles. in glo. super verbo, rebellando. versi. circa primum queritur. Ad quod facit qð etiam ipse tetigit in. l. vbi cunq; §. interdum. ff. de ven. in pos. mit. Debet autem citare regimina ciuitatis, ſm not. per Bar. in consti. preceden. super verbo citata. que punctualiter obseruantur. Poterit ergo causa cognita declarare illum nõ esse illum de quo in bãno dr̃. Et ita iam seruari vidi. Faciunt not. per Bar. in. l. demonstratio. de ↄ̃di. ꝛ de mon. in. l. inter stipula. de verb. oblig. ꝛ in. l. diuus. de custo. reo. de quo dixi in parte preced. q. xxxiij.

Uiso ergo qui sint illi qui possunt rebãnire.

67 septimo† qui sunt illi qui possunt petere, vt bannitus rebãniatur. Quero sexagesimo Dicunt quidam ꝙ aut petitur remissio post banni executionem. Et tũc extraneus petere non põt, sed affinis sic allegant. ff. de penis. l. in metallũ. Si vero petitur ante executionẽ. tunc põt quilibet. ff. de appella. l. non tm̃. Mihi autem non vr̃ qð illa iura faciant ad propositũ, lex. n. non tm̃ loquitur in appellatione eius qui pene seruus est. l. qui vltimo. ff. de penis. cum ibi no. ꝛ ideo aliter dicendũ puto ꝙ aut petitur remissio banni per viã gratie, ꝛ vnusquisq; potest illam petere. ꝛ si concedatur ab habẽte ptãtẽ valet remissio. Nihil enim obstat. l. j. §. vsus. ff. de procura. qnimo motu proprio fieri posset. Si vero petitur per viam iustitie. tunc puto quod ipse posset petere, vel per viam appellationis, vel nullitatis, vel per viam supplicationis, vel in integrum restitutionis.

¶ De quibus modis aliqua dixi s̃. in. j. tẽpore. parte vlti. in pluribus particulari. questionibus. Ac etiam quia velit probare se seruasse illud qð ſm reformationem eum a banno eximit. puta se seruisse in exercitu ꝛ si. licet enim alias sit ei audientia denegata non tamen in talibus denegatur. iuxta not. per Inno. in capi. cuz inter. de excep. ꝛ in. c. intelleximus. de indi. ꝛ pluries dictum est.

68 **Sed tunc sexagesimooctauo** querit̃ †an talis petitio possit fieri per procuratorẽ. Et vr̃ qð sic, q: si per se ergo per procuratorem. l. filiusfamilias. de procu. ff. qui pet. tu. l. ij. cũ si. Non. n. disputatur, de crimine, sed solum de ꝓcessu, colligitur ex no. per Inn. in. c. dudũ. de ele. ꝛ sic admitti debet procurator. C. ad. l. fa. de pla. l. j. ꝛ. l. preses.

¶ In ↄ̃rium vr̃ quod non possit q: in causa appellationis venit causa nullitatis, ꝛ tñ non põt interuenire procurator. Primum patet in. l. si expressim. de ap. ꝛ. C. qñ prouo. non est ne. l. i. ſm probatur in. l. i. an per aliuz causa ap. Dicit Bald. quod vbi directe vel indirecte cognoscitur de crimine non potest procurator interuenire alias sic. ꝛ ita dicit seruari, vt ipse scribit in. l. reos. C. de accu. iuxta fi. qð verum est. ꝛ ita seruamus. ꝛ habet locum qð dictũ est in bannito a relegatione, s̃. Si autem fuisset bannitus in pena pecuniaria. tunc sine dubio potest per procuratorẽ petere. Nec habet obstare. qð bannitus non audiatur ex forma statuti in ciuili agendo vel defendendo. ꝛ sic videatur tractari de pena ꝑsonali vt. l. hi qui sanctam. C. de aposta. q: quedam sunt pene afflictiue, ꝛ de illis loquitur materia. l. reos. cum cõcor. Quedã sunt pene exclusiue, vt est pena predicta. ꝛ in illis potest procurator interuenire ſm Jac. in. d. l. hi qui. Preterea illa pena haberet locum post bannum decursum non ante ſm Bald. in. l. seruum quoq; §. publice. de procu.

¶ Aduerte tñ, q: in tali causa etiam vbi de remissione tractatur debet esse speciale mandatũ ſm Gui. in Spec. de procu. §. j. ver. sed nunquid media. ꝛ Bald. in. d. §. publice. ꝛ ꝑ Bar. ꝛ Jo. bu. non solum. §. fi. ff. de procu. vbi bonus tex. Facit ad propositũ optimẽ. l. Pomponius. de procu. ꝛ qð dixit Bar. in consilio qð incipit. In causa Uannisgerij. vbi per aliam legẽ consuluit in petitione relaxationis a captura persone etiam pro causa pecuniaria requiri speciale mandatũ. ex quo patet ꝙ per talem viam petendi remissionem a banno in iudicio non admitteretur coniuncta ꝑsona sine mandato. l. patri. ꝛ illud. ff. de mino. ꝛ per docto. in. l. sed ꝛ hec in prin. de procura.

69 **Sexagesimonono.** †Uiso ꝙ quilibet potest ꝑ viam gratie remissionẽ bãni petere. Quero q: supplicatio debet formari certa. l. vt responsum. C. de transac. ꝛ. C. vt li. pen. l. ij. qũo poterit extraneus hoc facere cũ scriptura banni ad eũ non pertineat. ꝛ sic non poterit petere sibi edi. ff. de edẽ. l. quedã. §. ptinere. dic qð scriptura banni ẽ publica. ꝛ ideo ↄ̃ edi cuicunq; petẽti, maxime qñ bãnitus potest a quocũq; offẽdi, q: vniuscuiusq; interest. ff. de postu. l. ex ea scðm Bar. in. l. ij. §. diuus. ff. de iure fisci.

70 **Septuagesimo quero** †minor reperitur in banno, non hʒ curatorem, vult ipsum curatorem petere, vt possit prouidere de sua cancellatione vel de alijs suis negotijs, queritur quis dabit ei curatorem. An iudex loci a quo exulat. An iudex loci in quo permanet. Gui. de suza. n. l. j. C. vbi tutor vel cura. pe. dicit qð ꝑꝑ necessitatẽ lʒ illud ꝙ alias non licebat. ff. de of. con. l. vna. ꝛ ibi cõcor. sed in proposito ꝑꝑ persone periculum imminet necessitas cũ illuc ire non possit sine vite discrimine, ꝛ iõ ille iudex sub quo degit curatorẽ dabit. Facit. ff. de inter. ꝛ rele. l. relegatorũ. §. interdicere. ꝛ ad muni. l. filij. §. relega. ꝛ. l. eius qui. §. fin. ꝛ ita sequitur Jo. an. in addi. Spec. in tit. de cura. in prin. Rõ decisionis predicte locũ hʒ vbi sit bannitus pro persona vel mẽbro, vel tanta quantitate que ſm statũ suũ sit maior pars sue substantie, vt. l. ꝑꝑ litẽ. ff. de excu. tu. Sed vbi esset parua quantitas ſm sui quantitatẽ. iuxta not. in auc. preterea. C. vnde vir ꝛ vxor. talis rõ cessaret. ꝛ sic non haberet locũ dispositio. l. ꝙ dictũ. ff. de pac. nisi esset statutum ꝙ impune posset offendi, q: tũc talis timor dispositionem predictam inducit, vt vbi. s̃.

71 **Septuagesimoprimo** †bannitus expulsus de ciuitate Florentia cũ tota sua prole mortuus est in ciuitate Bononie vel alibi relicto filio impubere q habebat oia bona sua Florentie qui non hʒ tutorẽ testamentarium vel legitimuz, ꝛ indiget tutore. querit̃ qũo ꝛ ꝑ quẽ iudicem sibi consulat̃. Istã. q. disputauit Osber. de Cremona. ꝛ eam refert Alb. vbi. s̃. q. xc. In qua prolixe procedit succincte referã substantialia. ꝛ ꝙ pupillus sit oi auxilio destitutus. arguit q: sunt plures species tutellaꝝ regulariter, testamẽtaria, legitima, ꝛ datiua. Primis duab⁹ cessantibus locus est tertie. C. ꝛ. ff. ꝛ in li. insti. in materia tutelarum, ꝛ ab ordine tituloꝝ. Sed due prime cessant, ꝛ tertie locus non est vt probabo ergo ꝛc. Probat autem, q: certa sunt loca, vbi possunt peti tutores ꝛ dari. s. locus originis ꝛ domicilij ꝛ ibi innuitur, saltem a sufficienti partium enumeratione, sed ibi non põt dari ob stãte statuto ergo ꝛc. q: paria sunt nõ posse fieri de facto vel de iure. l. j. §. ꝙ si nemo. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. no. cũ si. Itẽ q: iste non est de iurisdictione illius iudicis. ergo ei dare non potest. ff. de tut. ꝛ cu. da. ab his. l. ius dandi. iunctis not. in. §. relegati. insti. q. mo. tu. pa. po. sol. Item cũ non habeat voluntatem cũ equipareẽ furioso cum non possit ire ad imperatorem vel Romã, maxime ꝑꝑ expensas ꝛ distantiam itineris, ꝛ q: non potest sibi constituere domicilium. Itẽ q: non põt dici fugitiuus. videtur oi auxilio destitutus. Allegat ad predicta per ordinem de acqui. here. l. pupil. si cer. pet. l. certi conditio. §. qm̃. de polli. si quis rẽ. §. voto. ↄ̃ tu. ꝛ cur. da. ab his. l. pupillo. de ser. expor. l. titius.

¶ In ↄ̃rium arguit̃ primo q: pupillus põt suam conditionẽ facere meliorẽ ẽt sine tutore. insti. de auto. tut. in prin. in puncto dr̃ ꝙ

indiget tutore, ergo dz petere posse de iur. om. iudi. l. ij. cū si. Secundo si cum tutore litigat potste petere curatorem de tute. l. qui hz. §. si pupillus. ꝛ ille pōt dari quocunq loco ꝛ tempore, vt ibi ergo ꝛc. Tertio qꝛ pōt impetrare iudicē. C. qn impera. inter pupil. ꝛ vi. l. j. Quarto qꝛ impetrare pōt ius annulorū. ff. de excus. tu. l. cū ex oratione. Quinto, qꝛ iurat ꝛ obligat. ff. de ope. lib. l. vt iur. in. ꝛ de lib. cau. l. fi. Sexto, qꝛ fit miles. C. qui testa. fa. pos. l. fin. ꝛ per cōsequens nouū ꝯbit domiciliū. C. vbi mi. cā. Septimo, qꝛ ꝯbit spōsalia. ff. de sponsa. in. l. in sponsalibus. Octauo, qꝛ petit in iudicio alimēta a tutore. ff. vbi pupil. edu. de. l. fi. Nono, qꝛ implet ꝛ impedit cōditionē. ff. de cōdi. ꝛ de. l. cōditionibus pupillus. Decimo, qꝛ ad tutores petēdos Romā vadit. C. de nego. gest. l. ij. Undecimo qꝛ pp necessitatē cessat iuris dispositio. de offici. consul. l. j. ꝛ ideo pp necessitatē non iudex dat tutorē. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. vbi absunt. Duodecimo, lz datio tutoris sit mixti imperij tn̄ fauore pupilli delegat. vt no. ff. de iu. om. iu. l. j. Decimotertio. qꝛ pp necessitatē interuenit pupillus in iudicio momētanee possessionis. C. q le. p. l. fi. Decimoquarto qꝛ pōt perdere domicilium pp deportationē. ff. de tute. l. si deportati sed deportari ꝛ relegari pōt. ergo sortitur domiciliū pp deportationē. ad mu. l. fi. §. relegati. ꝛ l. eius. §. fi. Decimoquinto, qꝛ cōsentit manumissioni per quā efficitur ciuis ꝛ incola. ff. ad muni. l. j. ergo cōcluditur ꝙ in loco in quo degit pōt sibi tutor dari. Soluendo tenuit pupillo cōsuli posse altero de duobus modis, vel p translationē facultatis ad aliuz locū vel p electionē domicilij hz Azo. i suz, vbi pe. tu. lz Hug. aliter dixerit in ḡsti. domicilij. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. j. qꝛ tn̄ trāslatio facultatis est difficilis residet in cōstitutione domicilij, ꝛ quod possit sibi cōstituere domiciliū ꝓbat. domiciliū. n. patris de necessitate non sequitur. ff. ad muni. l. assumptio. §. j. ꝛ l. filij. liber. §. patris vbi exp̄ssum ꝙ eligere possit vbi velit ꝙ pz, qꝛ non reperitur ei ꝓhibitū ergo permissum. ff. de proba. l. ab ea parte. ꝛ ideo arrogat de cōsilio ꝓpinquorum. ff. de adop. l. ij. pp ꝙ sortit domiciliū. ff. ad munici. l. j. subdit se credere eū petere posse a iudice Bononie. C. q admi. ad bo. pos. l. fi. dicit ēt ꝙ episcopus loci vnde est expulsus posset sibi dare in defectū iudicis secularis. C. de epis. audi. l. si preses. ꝛ l. fi. de anna. excep. l. vt perfectius. ꝛ ad ꝯria dicit faciliter patere respōsuz. ¶ Inserui banc pp duo. Primo pp particularia que tāgit fieri posse p pupillū sine tutore. Uide tn̄ q̄ habent in. l. j. ff. de noua. Scdo pp hoc vltimū dictū p pz ꝙ vacante ptāte vbi solus sit q possit dare tutorem poterit recurri ad epm. ꝙ credo debere intelligi si decuriones non dāt illū, possunt. n. in. l. vbi absunt. de tu. ꝛ cu. da. ab his. Pro eo aūt ꝙ dictū est. s. pupillū sibi constituere domiciliū. vide Bar. ff. ad muni. l. plz. ꝛ quod dixi. s. iuxta fi. xliiij. q. hac eadē parte. ꝛ pro principali materia. q. vide in. l. pupillo. de tu. ꝛ cur. da. ab his. ꝛ l. legitimos. in prin. ff. de legi. tu. vbi plene. Sed pone in. q. ꝙ talis pupillus haberet bona alibi non in domicilio originis a quo exulat, sed in alio in quo nullū hz domiciliū, qs dabit ei tutorē. Dixit tūc Bar. dari tutorē per iudicē originis, ꝛ illam dationē extendi ad bana alibi sita, allegat. l. pp litē. §. lz. ff. de excu. tu. ꝛ l. magis puto. §. illud. de re. eo. reprobata gl. l. non solū. §. qui testamento. de excu. tu. ꝛ in. l. legitimos. dicit ꝙ talis tutor poterit administrare sine auctoritate iudicis loci in quo sunt bona sita si non hz ꝯdictorē, alias illius iudicis requirit interuentus, vt ibi p eum. Intelligunt quidam id verū qn̄ iudex originis simpliciter dat tutorē. Si aūt exprimeret se dare ēt ad bona alibi sita, dicunt non valere dationē quo ad illa bona. Quedā. n. tacite veniunt que expresse nocent. l. nōnunꝗ. de cōdi. ꝛ demō. cū si. ꝛ ita soluunt gl. d. §. qui testamēto. In ꝓposita igit. q. sit cautus iudex vt simpliciter det pupillo tutorem non expresse quod extra suā iurisdictionem se intromittat. l. fin. de iuris. om. iudi.

Hec de preambulis

ad absolutiones a banno. sed septuagesimosecundo quero. † Titius erat bannitus pluribus bannis ꝙ fieri potest, vt sepius dictū est maxime primo tempore parte. j. an sufficiat sibi vna absolutio, an vero hz necesse plures absolutiōes haberet. Dixit Cy. in. l. si libertā. C. de nup. ꝙ aut talia banna descēdunt ex eodē facto, ꝛ tunc sufficit vna. Si vero ex diuersis factis descendunt plures absolutiones requiruntur, allegat. ff. ad turpil. l. j. §. si plura. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. si pluribus. Qn̄ ex eodē facto descēdūt, dixit bar. esse posse. vt qꝛ iudex ingrit venit syndicus ꝛ denuntiat, superuenit pars ꝛ accusat sup oibus, iudex fert sententiā ꝯ Titiuz contumacē, de quo p eū in. d. §. si pluribus. Sed Ray. in. d. l. si libertā. dicit ꝙ ēt si ex diuersis factis descendunt sufficit vna absolutio si oēs cause in absolutione exprimant, allegat no. extra de senten. excō. c. cū pro causa. ꝛ ita etiam Iac. de are. in. d. l. si libertam. Sed Bar. elegantius more suo in hac materia distinxit in. d. §. si pluribus. qō aut quis petit se absolui a iudice ex mera iustitia pp aliquā causam, ꝛ tunc vna absolutio genaralis non porriget nisi ad causas expressas in petitiōe. l. lz. C. de iudi. ꝛ de arbi. l. de rebus. Qnꝗ petitur vera absolutio ex mera gratia, vt a principe vel a populo ɓm ea que dixi. s. in. q. lxiiij. tunc si fuit absolutio generalis sine aliqua partis petitione vel etiā precedente petitione generali, ꝛ sufficit ꝛ porrigit ad oēs causas, qꝛ princeps vel populus videtur hoc fecisse ex certa sciencia. C. de aboli. l. ij. Sed si petens aliquas causas expressit adiecta clausula generali. ꝛ tūc fuit tacita aliqua causa grauior expressis. ꝛ tunc est verisimele concedentem si sciuisset non fuisse cōcessurū. ꝛ ideo tunc erit nulla super toto, ar. C. si ꝯ ius vel vtili. pub. l. prescriptione. extra de rescrip. c. sup literis. ꝛ facit clemen. non pōt. de procu. Si vero fit absolutio a patre ad cuius petitionē fuit datum bannum, De quo dicam. j. qōne. lxxvi. ꝛ tunc sine dubio sufficit vna absolutio generalis. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. ꝛ de nouа. l. fi. nisi fieret ex causa transactionis, qꝛ tūc refertur ad ea de q̄bus erat lis. C. de transac. l. si de certa. ꝛ l. age. ꝛ l. sub pretextu. ꝛ hoc communiter tenent omnes.

73 **Septuagesimotertio** querit econtra. † An ex pluribus exbannitus possit absolui a banno tm̄. Bar. in. d. §. si pluribus. prime allegato dicit ꝙ bannū ꝙ remanet est tale, ꝙ facit eum ꝑdere iura ciuitatis sue ɓm ea que dixi in. l. quidā. de penis. ꝛ melius dictuz fuit. s. in prima parte huius temporis. q. v. ꝛ tunc in eum non pōt cadere absolutio ab vno, qꝛ absolutio est redditio bn̄ficiorū ciuitatis. Sed postea cum ab alio banno absoluet prima absolutio confirmabit. ar. ff. cōmunia predi. l. fi. Si vero bannum qō remanet non facit euz hostem ciuitatis nil obstat quin vnuz possit tolli alio remanēte. l. fi. C. qui. mod. pig. vel hypo. sol. ꝛ l. siquidē. C. de trāsact. Ista decisio in primo mēbro est periculosa. Si. n. ante liberationem ab alio banno caperetur posset fieri executio ɓm eum qō esset iniquuz. ꝛ ideo dixit Ange. in. d. §. si pluribus. ꝙ imo ēt vbi aliud remanens facit eum hostem ciuitatis potest vno tali alio remanente nihil allegat. Facit de regu. iur. ɓm naturam. ꝛ de solu. prout quisꝗ. Sicut. n. separate dant, vt dixi. s. s. in primo tēpore parte. j. q. iij. ita possunt separate tolli.

74 **Septuagesimoquarto** † In ciuitate ordinatum est qō banniti i peccunia rebanniantur ꝛ quod habentur ꝓ cācellatis, querit an eoipso ꝙ sic ordinatū est sint rebanniti absꝗ eo qō de facto cancellent. Dixit Bar. in. l. emptor. §. lucius. ff. de pac. ꝙ aut in reformatione dicit ꝙ debeant rebanniri. ꝛ tunc nisi de facto rebannient rebanniti non erunt. C. de solutio. l. inductus. ꝛ ꝙ ibi no. ꝛ. ff. de peti. heredi. l. si quis libertatez. Aut dicitur ꝙ habeant ꝓ rebannitis, ꝛ tunc absꝗ cancellatione de facto rebāniti intelligūtur per dictū. §. lucius. ꝛ de adimē. lega. l. nihil. ꝙ sequit ibi bal. ꝛ allegat. ff. de legatis. j. l. huiusmodi. §. si cui ita.

¶ Sed predictis opponit ꝙ aliud est haberi pro cancellato, et aliud esse cancellatū. de ver. sig. l. mercis. ꝛ ꝙ ibi no. Sz illud verū in his que sunt facti. In his aūt que sunt iuris talia verba importāt veritatē. l. si maritus. §. legis. ꝛ ꝙ ibi per Bar. ff. de adult. ꝛ plenius in. l. si is qui ꝓ emptore. de vsuca. Si tn̄ vis ꝙ in eorum fauorem plenius disponat, facias ꝙ reformatio dictet ꝙ habeantur ꝛ sint rebāniti ꝛ cācellati ꝛ pro legitime cācellatis. Hoc tn̄ intellige ɓa ea que dicā. j. in sequenti tēpore parte. j. q. ij. ꝛ etiam. j.

75 **Sed circa idem.** Septuagesimoquinto querit. † tres erant bāniti in eadē sentētia, virtute reformationis duo debebāt cancellari. Notarius asserens se facere virtute reformationis cancellauit oēs cū deberet tm̄ duos cancellare, queritur an tertius de quo non dictat reformatio dicat a banno liberatus siue exemptus, dic ꝙ non, qꝛ cancellatio restringit a causa sue cancellationis. l. cācellauerat. ff. de his q̄ in test. delen. Et ibi p Bar. in terminis. Et idē dicendū ē si vnus habens plura bāna deberet ex aliquibus cācellari ꝛ fuerit ex oibus cancellatus eadem ratione. Uidem tamen que dicā in. q. s. proxime allegata.

76 **Quero septuagesimosexto.** † Statutū est in ciuitate ꝙ ad petitionē creditoris possit debitor non cōparens pro debito non soluto condēnari in certa quantitate soluenda fisco ɓm debiti quantitatē. ꝛ in dicta quantitate bāniri. Titius debitor ad petitionē creditoris fuit bannitus. An ad dicti creditoris petitionem debeat de banno eximi ꝛ cancellari. Dixit Gui. in. l. fin. de offi. procu. cesa. quod non per illum tex. ꝛ pert. l. ij. in fi. C. de lib. ꝛ eo.

teo.lib. Sed Bar.in.l.j.§.et post operis.ff.de no.ope.nun. vbi tex.facit in contrarium. Dixit quod quamquam bannum continet aliquid tedio sum solum fauore creditoris, vt puta quod non audiatur ad ius nisi soluat. et tunc potest tolli simplici conuentione, ar.illius tex. sicut pot tolli res iudicata, ar.l.iiij.§.si ex conuentione.de re iu.et C.de execu.rei iu.l.ij. Quandoque cotinet aliquid penale precise, vt si non soluerit vsque ad kal.soluat tamen fisco nomine pene, vel sit priuatus officijs etc. Et tunc postquam incidit in bannum non potest tolli partium conuentione, quia alteri est ius quesitum, vt.l.iurisgen.§.si paciscar. de pac. Sed si in bannum non incidit, sed adhuc est intra terminum banni ex sola partium voluntate potest terminus prorogari, et adueniente termino prorogato incidit in bannum, nisi soluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus suis qualitatibus.ff.de iudi.l.ij.§.si iudex. et vide latius ibi per eum. Nunc ad propositum cum in terminis presumatur bannum esse decursum, constat quod illud ad voluntatem creditoris cancellari non potest.

¶ In hac tamen ciuitate est statutum quod etiam post datum bannum et decursum terminum posset tolli intra certum terminum quod hic seruandum est. ¶ Aduertendum tamen ad illud quod dixit Bar. quod vbi adhuc durat terminus banni possit fieri prorogatio, et quod adueniente secundo termino si non soluerit in penam appositam in primo termino incidit, quia hoc non videtur bene tamen. Nam ex tali sententia quasi contrahitur.l.iij.§.itē de pecul. sed in penis conuentionalibus pena adiecta in primo termino non videtur saltem effectiue repetita in termino prorogato.l.cum stipulatus sim mihi a proculo.de verb.obli. et quod ibi no. Preterea talis sententia est conditionalis. et ideo non debet committi nisi proprie existat conditio sub qua fuit concepta.ff.iudi.sol.l.si fine.et.l.cum apud. Et ideo forte illud eius dictum in hac parte non procedit. et aut in nullam penam incidit, aut incidit in illam adueniente primo termino. pro cuius declaratione vide que dicam in.questione.ij.

77 Septuagesimoseptimo quero †circa predicta dictat statutum quod talis bannitus ad petitionem creditoris debeat eximi de banno absque eo quod soluat cum si fuerit in concordia cum creditore. dictus bannitus comparuit coram iudice, et fecit citari creditorem obtulitque se paratum stare iuri cum eo. Queritur an debeat cancellari. et Albe. vbi.supra q.cxij. dixit quod sic, quia cum ex illis verbis statuti fiat relatio ad concordiam creditoris intelligitur facta relatio ad arbitrium. Constabat autem illud debere intelligi de arbitrio boni viri.l.hec venditio.ff.de contrahen. emp.ff.pro socio.l.si societatem.de fideicomis.li.l.thais.§.sorore.et.l.labeo. et de operis liberto.l.si libertus iurauerit. Nullus autem bonus vir arbitrabitur creditorem nolentem stare iuri vt recto arbitrio, sic habeatur per inde ac si esset in concordia, vt dictis iuribus. Facit.ff. de condi.et de.l.iure ciuili, licet ipse non sic declaret. Sed aduerte, quia aut bannitur, quia non soluit debitum liquidum et quod non poterat opponi exceptio. et tunc non puto decisionem predictam procedere. Rectum.n.arbitrium est nolle pro liquido debito litigare.l.quidam estimauerunt.ff.si cert.pet. Si autem fuit bannitus pro debito et quod si comparuisset, potuisset exceptionem opponere. et tunc compareat dicens se paratum stare iuri. et tunc aut est talis persona de qua non obstante prima contumacia nulla est suspitio, sed quia diues est et soluendo creditur quod soluet. et sic succumbet, et sufficiat talis oblatio, arg.l.si pecunie.in fi.ff.vt in pos.le. que etiam facit ad primum membrum. Si vero restat suspitio inducta propter contumaciam, et isto casu non puto eum debere eximi de banno nisi ducat secum fideiussorem qui promittat soluere indicatum, argu.ff.qui satis.co.l.fideiussor.§.fi.l.iij.§.fi.ff.de sta.libe. Si vero pro parte est liquidum pro parte non, pro parte liquida debet soluere, pro alia pot litigare secundum supra dictam distinctionem.l.quidam estimauerunt.si cer. pet. Pro quo vide not.tex.in.l.statu liber rationem.ff.de statu lib.

¶ Sed pone quod fuerit bannitus ad petitionem multorum creditorum simul. et in eadem accusatione gentium. An debeat cancellari si fuerit in concordia cum maiore parte creditorum dicente statuto quod cancelletur si fuerit in concordia cum suis creditoribus. In hoc aduertendum quod quamquam actus in quo requiritur concordia refertur ad plures, vt vniuersos. et tunc dicit Bald.in.l.nulli.per illum text. cum gl. quod Fridericus tenuit sufficere quod due partes faciant. Sed in.l.j.de pac. dicit quod sufficit maior pars, quia in illa residet collegium.ff.ad muni.l.quod maior. Sed in.l.et sunt.§.fi. dicit contrarium, quod debet intelligi, vt dicam statim. Intelligo hec sua dicta quod requiritur quod due partes collegij sint presentes dum tamen maior pars presentium faciat. Ad hoc quod habetur in.c.ea noscitur.de his que fi.a prela. sine consen.ca. Quandoque vero refertur ad plures vt singulos, vt in casu nostro. et tunc puto quod sufficiat quod sit in concordia cum maiore parte creditorum secundum formam.l.et seruum.§.hodie.et.l.maiorem. vel quod illi sint citati, et sit seruata illa forma, alias secus.eo. ti.l.rescriptum. et sic loquitur dictum Bal.in.§.fi. ¶ Et aduertendum quod licet non consentiant eodem tempore, si tamen omnes consentiant separatim dicuntur esse secum in concordia.l.fi.commu.predio.secundum Bal.in.d.l.j.de pac.ff.

78 Septuagesimooctauo. †Statutum erat in ciuitate quod nullus bannitus posset rebanniri nisi soluatur prius certa quantitas camere apostolice. et si secus fieret non intelligeretur rebannitus. deinde in illa eadem ciuitate illud statutum fuit per nouum statutum annullatum. Queritur an bannitus qui postea rebannitur teneatur illam quantitatem soluere, adeo quod si non soluit rebannitio non valeat. Hanc.q.mouet Bal.in.l.fi.ff.de pac. et dicit quod fuit de facto Florentie, et quod vidit in ea ita bene allegari sicut vnquam viderit in aliqua questione. et dicit fuisse determinatum secundum statutum non valere. et sic secundum illam determinationem dicta quantitas solui deberet.

¶ Sed aduerte quia si vera est decisio.supra dicta in.q.lxxvj. antequam ius sit quesitum possit per conuentionem tolli fisco. Decisio predicta procedere non videtur. Pro quo facit.l.qui rome.§.flauius hermes.de verb.obli.et.ff.de ser.expor.l.j. per que iura dixit ibi Bar. quod si donauit tibi rem hoc acto quod post mortem tuam perueniat ad quandam ecclesiam illam conuentionem de ecclesia potero reuocare. licet ex tali pacto ipso iure queratur ius ecclesie.l.quoties.C. de dona.que sub mo. In quo tamen moderni variant, sed illius disputatione omissa que est extra rem nostram rediens ad propositum in quo multa dici possent inclino in hanc sententiam, quod aut talis bannitus erat rebannitus ante reuocationem illius statuti, et tunc cum iam esset ius quesitum camere apostolice illud tolli non potuit per statutum, per.d.l.fi.de pac.cum si. Cum illud ius camera apostolica ad suum comodum esset habitura, non ad comodum statuentium tunc.n.secus esset.l.in cause.in fi.ff.de procu.cum si. et soluere tenebitur illam quantitatem alias de iure cancellari non poterit. Nec obstat quod habetur extra de iniur.et dam.da.c.in nostra. quia aliud est quod superior inferiori ius ex superioris prouisione quesitum.de quo ibi. et aliud quod inferior, vel per id facere possit.l.ille a quo §.tempestiuum.ff.ad treb.cum si. Si vero fuit rebannitus post reuocationem statuti cum illud ius nondum esset quesitum. et sic potuit reuocari. vt in.§.flauius. soluere non tenetur.

79 Septuagesimonono. †Titius erat bannitus cum saluo quod si faceret certum quod esset exemptus a banno, vel erat bannitus simpliciter, sed facta fuit lex quod omnes banniti deberent rebanniri qui seruirent duobus mensibus in exercitu suis sumptibus, vel dicebatur quod essent a banno liberati. Titius fecit illud quod erat in saluo vel seruiuit in exercitu, queritur an statim dicatur liberatus a banno, vel requiratur iudicis declaratio. Et patet hec questio est duplex. Constat. n.quod iudex pot in sententia apponere verba illa saluo quod.j.dicam etc. vt no.in.l.item labeo.§.j.§.fami.her. Item quod licet non debeat ferre sententiam conditionalem, tamen lata sub conditione valet.l.ij.§. biduum.ff.quando app.sit. Et ideo videndum est an statim dicatur bannitus. Hoc pendet ab eo an dicta sententia sit conditionalis. Et videtur quod non sit conditionalis, vt no.per glo.in.l.obligationum fere.§.conditio.ff.de acti.et obl. quod maxime verum est si illa verba apposuit post verbum, bannitus. tunc.n.non videtur quod aliquid postea addere potuerit, vt.l.iudex postea.ff.de re iudi. Et sic tunc certum sit eum esse bannitum. et hoc tenuit Bar.in.d.l.iudex. et in.l. j.ad turpil. et in.l.moris.de penis.

¶ In contrarium quod immo sit conditionalis. et quod interim non dicatur bannitus. et sic nulla declaratio requiratur, probatur sic, Aut dicta sententia quo ad banni dationem habuit verba suspensiua, et tunc clausula quod est conditionalis siue equiparetur contractui siue vltime voluntati.l.ij.cum ibi no.ff.de in diem addic. Si vero non habuit verba suspensiua. et idem, quia licet in contractibus, tunc actus sit purus, et veniat sub conditione resoluendus. vt ibi. Tamen in vltimis voluntatibus secus est, quia semper est conditionalis dispositio.l.de quibus diebus.§.quidam titio.de condi.et demon.et.l.legatum pure. de adim.leg.cum si. Constat autem sententiam equiparari vltimis voluntatibus.l.non est mirum.ff.de pig.act.l.si ita fuerit. de manu.testa. Et quod not.per Spe.in.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau. et per Bar.in.l.centesimis.in fi.de ver.obli. saltem hoc casu quando hic est benignior interpretatio, vt in.c.si delegatus iudex de offi.deleg.li.vj. Nec ob.quod in sententia quasi contrahatur.vt. l.iij.§.idem scribit.de pecul. quia omisso examine, an illud sit verum reo nunquam comparente in iudicio, a quo est contractus, et aliud est quasi contractus. et sic de vno ad aliud non regulatur argumentario non p

cedit, vt in pposito pz ex. l. ex maleficijs. §. heres. de act. ꝛ ob. ꝛ. l. apud iul. in fi. qui. ex can. in pos. ea. ꝛ qd ibi per Bart. Non ob. gl. §. conditio. qr illa gl. non est vera, vt scribit Inn. in. c. preterea. extra de appel. Nec obst. l. index postea. ꝛ ꝙ per illã dixit Bar. qr aut illa verba sunt apposita in principio vt qñ dixit saluo qd. ĩ. dicam, ꝛ tunc lex illa non ob. vt in. d. gl. §. j. in. l. item labeo. p qua vr casus. ff. de consti. pe. l. quidã. Aut fuerunt apposita post verbum, bannimus. ꝛ idem. donec. n. sententia non habeatur pro expedita per iudicez, illa lata non dicitur. C. de fide instru. l. Sctus. in fi. qcqd ergo continetur in illa ante illam clausulam que semp apponitur lata data ꝛc. inesse dicitur ipsi sententie si cer. pet. l. leeta. ſm Ange. in. d. l. index. In hoc vltimo non. n. nocet talis preposteratio, qr cum sint omnia in eodem actu, intelliguntur ſm ordinem iuris, vt ipse idem Bar. dixit in illo libello peto cogi ꝛ cõdemnari in. l. j. C. qñ prouo. non est neces. ꝛ in. l. cũ prolatis. de re. iur. ꝛ cũ de mente iudicis constet talis ordo non attenditur de solu. l. non enim. ꝛ ꝙ Bar. scripsit in. l. ij. §. prius. de vulg. ꝛ pupil. Intelligit ergo. d. l. index. postea qñ index apposuit aliqd postꝙ habuit sententiam pro expedita. ꝛ ideo si illa verba aperirentur post illam clausulam lata data ꝛc. Vera esset Bar. decisio alias non procedit. ꝛ hec de prima. De quo etiam tetigi in primo tempore vl. q. iiij. ꝛ vide que dixi vbi hoc declaratur in scdo tempore parte. ij. q. xxj. in fi. ¶ Quo autem ad aliam. s. qñ post bannum perfectum fit reformatio ꝛc. an requiratur declaratio non multũ laborabo, licet multa dici possent. Concludo. n. quod aut ipsa reformatio dicit ꝙ extũc ꝙ seruiet ipso iure siue ipso facto sit liberatus a banno. ꝛ tunc postꝙ seruierit quantũ est in se erit non bannitus. adeo ꝙ si agat ꝛ ei opponatur exceptio banni vel ad honores eligatur ꝛ si. probando id fecisse non repelletur a iudicio vel a dignitate. Ita. n. important illa verba ipso iure siue ipso facto etiam in cõdemnando, vt dixi, ꝛ ibi allegaui iura in primo tempore. parte vltima. q. vlti. ꝛ habetur ẽt in capit. j. de rescriptis. lib. vj. ꝛ. C. de legi. l. non dubium. Valebit ergo eius testamentum ꝙ faciat ſm formam statutorum sue ciuitatis, qd ante non valuisset. Poterit etiam succedere ſm illa quod ante non fecisset, ꝛ sic de singul. Quantum autem ad alios vt si ante declarationem, vel cãcellationem offenderetur. Dicam. ĩ. in vltimo tempore. parte. i. q. ij. Si vero illa verba non apponũtur sed simpliciter dicitur, vt in themate questionis dictum est. Videtur eum non esse rebannitum, nisi sequatur declaratio, quod id factum fuerit secundum doc. Inn. in. c. bone. de eta. ꝛ quali. Pro quo facit quod habeẽ in. l. eius qui delatorem. ff. de iure fis. ꝛ in. l. ij. §. ꝙ si actor. de iur. calum. ꝛ quod scribit Bald. in. c. si vasallus. x. colla. si de feud. fue. controuer. vbi ponuntur casus in quibus declaratoria requiritur, sed illis respondetur quod loquuntur in priuatione iuris. ꝛ sic in re odiosa, hic in executione pene. Et sic acquisitione absolutionis ꝛ re fauorabili. Sed per supra allegata primum dictum videtur verius, ante enim ꝙ sit facta declaratio qd id factũ fuerit ſm doctrinam Inn. incertum est an sic factũ sit, ꝛ ideo id certũ esse dz. l. iã hoc iure. ꝛ. l. ita stipulatus. de verb. obliga. Facit. l. j. C. q ꝛ aduer. quos. ꝛ ꝙ tetigi vbi. ſ. Nec obstat quod lex sit semper certa. l. cum qdam. §. quod dicitur. ff. de acqui. here. qr illud verũ quantum ad sniam legis, vt dictuz est. ſ. quo autem ad sniam hominis, que hic requiritur non est ita, vt ibi. et in. l. antiqui. ff. si ps her. pet. Sic ergo talis qui seruiuit in exercitu vel quid aliud fecit hz tria tempora. vnũ postꝙ seruiuit ante declarationez, ꝛ hoc tempore quo ad omnes ꝛ omnia stantibus verbis, vt. ſ. repeto ipsum bannitum. Nec obst. quod not. per Jo. and. in regula quod quis. lib. vj. vbi dicitur capitulum non dubium de sen. excom. p quod fundatur dictũ Inno. loqui in sententia medicinali, que difficilius tollitur ꝙ mortalis, qr eius dictum loquitur in soluente id quod continetur in banno. ꝛ sic nature ordinarie ipsius banni satisfacit. insti. quib. mod. tol. obli. in princ. ꝛ. §. j. merito declaratio non requiritur. sed hic loquimur in eo qui aliud pro alio facit, quo casu non ita contingit liberatio ipso iure sicut qñ soluitur. idem. l. si cum fundum. ff. de pac. ꝛ quod habetur in. l. solutum. §. solutũ. ff. de pigno. actio. Fateor tñ quod si caperetur talis exceptio impediret executionem ꝛ probato se seruiuisse ſm formam statuti relaxari ꝛ cancellari deberet, qr saltem ope exceptionis fiscus excluditur vt dictum est. Aliud tempus hz post declarationem ante cancellationem. Et quo ad se est rebannitus, quo ad alios dicaz vbi. ſ. Aliud post cancellationem. ꝛ tũc quo ad omnia est rebannitus, vt dixi. ſ. q. lxiiij.

80 **Octuagesimo pone.** †Titius fuit bannitus in mille soluenda intra mẽsem sine diminutione cum esset statutũ ꝙ dat beneficiũ quarti, id est quod possint solui tres partes condẽnationis tñ si fit solutio intra decẽ dies a die late sententie. Titius sic bannitus soluit tres partes, et a toto fuit de libris oibus cãcellatus. Queritur an dicatur legitime cancellatus, vt sic elapso mense amplius non dicatur bannitus. Ista questio fuit hic de facto, ꝛ consultũ fuit p totum collegium fuisse licite cancellatum. Ista. n. verba sine diminutione apposita in sententia beneficium statuti auferre non potuerunt. l. nemo potest. de lega. j. Preterea qñ aliquid debet solui, ꝛ de voluntate eius cui solui debet fit remissio intelligitur impleta cõditio solutionis ẽt ad pene euitationẽ. ff. de solu. l. solutionis, ꝛ ibi p Bar. Facit. ff. de verb. obli. l. in executione. §. fi. allegabatur casus in. l. iiij. §. ait pretor. iuncto. §. soluisse. ff. de regu. iur. Nec obst. l. meuius. de cõdi. ꝛ demon. vbi dicitur ꝙ implemẽtũ dz fieri in forma specifica, qr d voluntate eius cui dz fieri implemẽtuz ẽt in conditionibus potest solutio alterari. Casus est ſm vnã lect. in. l. filium quẽ habentem. C. fami. hercis. l. iure ciuili. de condi. ꝛ demon. cuz si. Pro ista determinatione do casum in. l. iusiurandum a debitore. ff. de iureiur. quod not. per Bart. in. l. labeo. que sequitur illam.

81 **Octuagesimoprimo loquitur.** †Dictat statutũ qd potestas vltimis quindecim diebus sui officij non possit aliquẽ eximere de banno. Potestas vltimis qndecim diebus pronunciauerit Titiũ bannitũ esse eximendũ de banno. Queritur an talis pronuntiatio valeat, ꝛ qd operetur? Formatur hec questio per doc. ꝛ maxime per Bal. in. l. i. C. si aduer. li. ꝛ cõcluditur per eos ꝙ valeat talis pnuntiatio. Sicut. n. aliud ẽ bona publicare, ꝛ aliud pronuntiare bona esse publicanda. ff. p socio. l. cũ duobus. §. idem rñdet. ꝛ quod ibi no. Itẽ sicut aliud est deportare, aliud pronunciare deportandũ. l. i. §. deportatos. de leg. iij. l. si quis filio exheredato. §. eius qui. ff. de inin. testa.

¶ Itẽ sicut aliud est mittere quẽ in possessione, ꝛ aliud est pronũtiare immittendũ, vt no. in. l. cognitio. §. vt bonorum. ff. de offic. eius cui mand. est iuris. Itẽ sicut aliud est restituere, ꝛ aliud pronuntiare restituendũ. l. fi. vbi ꝛ apud quẽ. Itẽ sicut aliud est exequi sniam, ꝛ aliud pronuntiare illam exequendã, vt habetur in. l. ab executione. C. quorũ appel. non reci. Ita aliud est eximere d banno, ꝛ aliud pronuntiare eximendũ esse. ꝛ ideo statutũ quod debet stricte intelligi. l. constitutiones. ad munici. loquens in eximẽte non hz locum in pronunciante eximendũ. l. fi. de calum. ꝛ. l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. cum si. Valebit ergo pronuntiatio, sed tunc demũ habebit effectum si successor illaz exequatur. l. iure nostro. ff. de testa. tut. ꝛ ideo interim tractabitur vt bannitus, ꝛ poterit impune offendi ſm Bal. in. d. l. i. Nõ obstat. l. procurator. C. vbi cau. fisc. vbi dicitur quod sicut pcurator fisci non põt exigere penã, ita non potest pnunciare exigendã, qr ibi loquit qñ non põt ex carentia iurisdictionis. Hic autẽ non carebat iurisdictione, ſz exercitio ipsius. Nulla. n. priuatio iurisdictionis inducitur, sed solummõ exercitiũ impeditur, quod pz, qr posset cognoscere illis quindecim diebus, quod ibi non poterat pcurator, vt ibi pz in fi. glo. que ponit ibi casum, ꝛ ibi ẽt dixi. ex qbus infertur quod si certis officialibus habentibus largam auctoritatẽ a populo sup bono statu est interdictũ quod non possint rebãnire bãnitos, poterunt tñ ordinare qualiter debeant rebanniri bãniti aliquid p bono statu facientes. ẽt detrahendo solennitatibus antiqs p nor. in. l. oẽs populi. ꝛ per dicta iura. ꝛ ideo si postea ſm p cos ordinata illi rebanniuntur erunt legitime rebanniti. Facit ꝙ no. per Jo. an. in. c. ij. de offi. vic. in notabi. ꝛ ita pluries fuit obseruatũ. qñ. s. ex iusta causa id fecerunt. ff. mand. l. hominẽ. Nec obstat ꝙ non possunt mutare regimina ciuitatis per quamcũqz latã auctoritatem eis ɔcessaz, vt no. p Bart. in. d. l. ambitiosa. qr non pro mutatione, sed p illius status regimine ꝛ saluatione a toto populo dr fuisse statutũ. l. itẽ eorũ. §. si decuriones. ff. ꝙ cuiuscz vniuer.

82 **Octuagesimosecundo.** †Statuto cõdito a toto populo ꝛ cõmuni cauetur ꝙ per consilium ciuitatis nihil possit firmari nisi prius per capitaneum proponatur. In illo alio statuto cauetur quod si capitaneus pponat de aliquo pro homicidio bannito cãcellando de banno ipso iure desinat esse capitaneus. Contingit quod qui erat capitaneus proposuit de aliquo bannito pro homicidio cancellando de banno, ꝛ concilium confirmauit. Queritur an ipsa reformatio in cuius propositione qui erat capitaneus deliquit vitietur. Hanc questionem disputauit Jac. but. Et arguit latissime quod non vitietur. ego vero vt in alijs referam aliqua resecando plura. Primo ergo arguit sic. Tempore incohate ppositionis capitaneus qui proposuit erat capitaneus, licet ergo postea

postea desinat dꝫ inspici tempus initij. de neg. gest. l. pomponius. ff. pro socio. l. si id quod. §. si filius. non ergo nocet mutatio conditionis. Secundo qñ res vtiliter incboatur, lꝫ postea inutilis fiat tota vtilis iudicatur. ff. de neg. gest. l. sed an vltra. ff. manda. l. qui mutuam. §. fi. cum si. Tertio qꝛ tempus consummationis trabit ad tempus incboationis. l. si filius. de verb. oblig. cum concord. Quarto qꝛ res dijudicatur ẜm id ꝙ potentius operatur. l. queritur. ff. de statu bomi. ⁊ de acqui. re. do. l. quicquid. §. paries. Sꝫ principium fuit potentius fine. l. i. de ordi. iud. ergo iudicatur ẜm illud. facit in auc. quo. opor. in prin. Quinto ex ordine delictum precedit penam. C. de penis. l. sancimus. Sed propositio est delictuꝫ, pena est priuatio capitaneatus. ⁊ sic qñ deliqt, qꝛ proposuit erat capitaneus. ergo tenuit propositio, ⁊ sic valeat reformatio. Arguit etiam a generali natura dispositionis vt effectus consideretur, vt id quod in conditione est non sit in obligatione. l. i. §. iteꝫ si ita. ff. ad legem falcid. ex natura penalis dispositionis que actum non annullat. l. fina. ff. de diuor. qd penalis dispositio reqrit effectum. l. i. in fi. ff. quod quisqꝫ iur. ⁊ quod in fauore ⁊ odio ꝯcurrentibus inspicitur fauor. l. cum quidã. ff. de lib. ⁊ postbu. cum si.

¶ In ꝯrium arguit, qñ lex puniens delictum refertur ad tempus non cõsumat um punitur delinquens ex solo principio. Si vero ad tempus perfectum ⁊ consumatũ spectatur perfectio C. de ser. fugi. l. ij. ꝺ iurisd. om. iudi. l. si quis id quod. qd si dũ proponeret ⁊ quod quisqꝫ iur. l. j. in fi. Sed in nostra. q. fit relatio ad tempus incboatum. dum dicit si capitaneus proponat, ergo eoipso quod cepit prop onere desint esse capitaneus. Et sic non est verũ capitaneũ proposuisse, sed incboasse. ergo ex ipsa lege ipso facto insurrexit pena. l. qd ergo. §. cum autem. ff. de bis qui no. infa. ⁊ l. ꝙuis §. si cum essem. ff. ad velleia. ex quo infertur ꝙ non valet. reformatio, qꝛ qñ ex aliquo actu expectatur effectus ante consumationem non põt effectus insurgere, nec cepisse prodest. ff. de acqui. rer uꝫ domi. l. naturalem. §. illud. de testa. C. l. ex imperfecto. de le. iij. l. fideiuss. §. i. cum si. Secundo arguit qꝛ res sumit esse per formam, ⁊ forma per consumationem, ad legẽ falci. l. si is qui. §. quedam. ad exib. l. iul. §. quantum. vel. §. sed ⁊ si quis. sed ante propositionẽ propositio non bꝫ esse nec formam. Ergo non fuit facta a capitaneo, ⁊ sic non valet. l. cum silea. C. ad sil. Tertio arudit quod per multa iura ostendentia quod qñ abinitio est babilitas si pendente explemento superueniat inbabilitas actus vitiatur. l. patre furioso. ff. de bis qui sunt sui vel alien. iur. l. inter stipul. §. sacram. de verborum obliga. ⁊ C. de testamen. l. furiosum. cum si. Quarto cũ multis temporibus requiritur aliqua conditio persone si vno tempore illa cõditio desijt actus vitiatur. l. si alienum. §. in extraneis. de heredi. instituen. cum si. Ergo ⁊ vitietur. Quinto probat sic. Qñ sic se babente duo, vt effectus surgat ex eo qd per prius fit, si erit concursus eorum, non erit vitium, alias sic. l. cum bic status. §. si ambo. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. Sed reformatio in proposito debebat sumere effectum a duobus a propositione capitanei ⁊ deliberatione consilij. Et per prius ex eo quod capitaneus proponeret. Si ergo anteꝙꝫ opponat desijt esse capitaneus ergo desijt concursus, ⁊ sic erit vitium. Inducit sexto. q. de puncto, vt quando non apparet quod precedat ⁊ quod sequatur potius inducatur totius vitiatio. ff. de rebus dub. l. si fuerit. ⁊ l. sed ⁊ si. de testamen. tute. l. duo sunt titij. Sed bic non apparet quod prius fuerit an ꝓpositio, an priuatio. ergo totuꝫ vitiari dꝫ. Induxit etiam quod ex eodem facto non sequitur pena ⁊ premium. de nego. gesto. l. sine bereditaria. Item quia duorum contrariorum non dicitur eẽ eadẽ rõ de capi. diminu. l. ij. §. nemo. ⁊ pro socio. l. de illo. Itẽ ꝙ factum. l. probibente valere non potest. l. non dubium. ff. de leg. Inducit generale quod inutile per se alij non potest vtilitatem operari. de serui. rusti. l. qui babet. Adducit etiã. l. cũ pater. §. libertis. de le. ij. l. iubemus. §. sane. de sac. sanct. eccle. in auc. de non alien. §. qꝛ vero leones. vbi actus ex quo qs priuatur non valet. Finaliter consuluit reformationem non tenere maxime tali argumento, quedam effectuꝫ expectant a iure, qꝛ sunt iuris ⁊ de iure. Quedam effectum non expectant qꝛ ius eis non assistit nec de iure sunt. In primis expectatᷓ perfectio, ⁊ quo ad cõsumationẽ actus, ⁊ quo ad iuris effectũ. Et sic incboata tm̃ vel ẽt terminata sine iuris assistentia nibil sunt. l. bac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. de fide instru. l. contractus. in fi. cum si.

¶ In secundis qñqꝫ expectatur consummatio, vt qꝛ lex de eo loquens est preteriti ⁊ perfecti temporis quod exigit rem perfectã ⁊ vbi delictum est de leuioribus non fingit rem incboatam esse consummatam, ⁊ ita perfectio que exigitur ex natura verbi non suppletur a fictione iuris. d. l. j. in fi. ꝙ quisqꝫ iuris qñqꝫ non expectatur consummatio. Aut qꝛ lex de eo loquens non est sub tali verbo, sed presentis vel preteriti imperfecti cõcepta, vt. l. si fugitiui. C. de ser. fugiti. Et probatur bec differentia in. l. si quis id ꝙ. §. qd si dum proponeretur. ⁊ in. d. l. si fugitiui. in solutione cõtrarij. de. l. postliminij. §. transfuge. de capti. ⁊ postli. reuer. Aut qꝛ ẽ de atrocioribus in quibus incboata finguntur a lege cosummata. l. si qs non dicam rapere. de episco. ⁊ cleri. cum in eis effectus ⁊ assistentia non accedit. l. eum q. C. de adulte. Cum ergo in ꝓposito sint due leges quarum vna est prodita ad delictũ, ⁊ penã. s. illa que capitaneum proponentem punit ⁊ priuat officio. vt in bac cuꝫ prolata sit per verbum presentis temporis ⁊ preteriti imperfecti, apparet quod ante cõsummatam propositionem fuit delictũ vt. d. l. si fugitiui. ⁊ l. si quis id quod. Ergo ⁊ pena insurgens sine bominis facto, vt. d. §. cum aũt. est etiam alia lex que disponit de reformatione ex qua apparet quod reformatio de bomicida bannito cancellando non fuit talis, vt debuit. est. n. de bis que a iure ciuili ⁊ municipali expectant ⁊ sortiuntur effectum. de iustitia ⁊ iure. l. ius ciuile. ⁊ l. omnes populi. ergo icboata ⁊ non pfecta quo ad effectum iuris babentur pro infectis, vbi ergo incboata ꝓpositione capitaneus reliquit satis fuit quo ad penam priuationis. ⁊ sic tempore quo finiuit ꝓpositionẽ non erat capitaneus, ⁊ sic quãtum ad legẽ que de forma reformationis loquitur, nibil actũ debet intelligi. Finaliter respondet ad ꝯria. et qꝛ pꝫ ex distinctione predicta non insisto. Vides ergo quod talis non intelligetur rebannitus, ⁊ sic non poterit cancellari. Vt tñ ista dubitatio tollatur solẽ apponi in reformationibus illa, vcꝫ quod non possit opponere in consilio. ⁊ si ad actum propositionis peruenerit vel proponere ceperit ipso facto priuatus intelligitᷓ. de qua doctrina, vide in. l. filiusfami. §. diui. de lega. j. per Barto. per alios ⁊ maxime Bal. in. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. ⁊ etiam per Bar. in. l. si ita quis. §. ea lege. de verb. oblig. ⁊ de questione predicta in dictis iuribus pauca tanguntur ex decisione predicta colligitur triplex materia. Vna qñ actus ceptus babeatur pro cõsummato. de qua in iuribis. s. alleg. Et vide qd not. Bar. in. l. si is q ff. qui. ex cau. ma. vbi tractat qñ executio facta dicatur. Secunda qñ debet inspici initium vel finis. De boc vide in. l. iij. §. scio. ff. de mino. ⁊ ibi latius. Tertia est de natura verbi presentis preteriti imperfecti, ⁊ verbi preteriti perfecti. de qua babetur in iuribus superius allegatis, maxime in. d. l. j. ꝙ quisqꝫ iuris. ⁊ no. quod in bac disputatione Iac. bu. ostendit se fuisse doctorem subtilissimũ. ⁊ vide que no. p doc. in. l. aretusa. ff. de statu bomi. ⁊ tangit Bar. in. l. si post mortem. in fi. prin. de leg. j.

Octuagesimatertia questio partis erit.

83 † Fuit factum ordinamentũ quod omnes banniti communis existentes in territorio ducis Mediolani, qui illud territoriũ exiuerint intra duos menses. ⁊ iuerint ad seruiendum cõi in exercitu suis sumptibus per quatuor menses debeant rebanniri. Qui vero non exiuerint intelligantur rebelles ⁊ in perpetuum de banno exire non possint. ⁊ omnia eoruꝫ bona intelligantur elapsis dictis duobus mensibus confiscata. Titius existens ⁊ babitans in ciuitate Papie fuit Florentie inquisitus, ⁊ fuerant facte citationes ẜm formam statuti. Et cum nullus compareret iudex posuerat eũ in banno, ⁊ inter alios bannitos cõis extiterat registratus, que omnia, Titius ignorabat. Elapsis duobus mensibus in exercitu communis fuit facta reassignatio bannitorũ ibi seruientium. ⁊ cum non esset inuentus Titius eius bona fuerunt incorporata. Ipse aũt id audiens discessit de territorio ducis ⁊ in exercitum venit. Queritur an inciderit in penam rebellionis ⁊ confiscationis bonorum ⁊c. An vero seruiẽs per quatuor menses debeat rebanniri? Ista questio babet duo membra principalia. Primum est an dictum bãnum potuerit dari contra illum ignorantem. Scdm posito quod dari potuerit, an eius ignorãtia sibi prosit. ⁊ boc erit ẽt duplex. s. an excusetur a pena, ⁊ sic excusatur, an seruiens babeat statuti beneficium, ⁊ sic debeat cancellari. Quo ad primum recurrere ad ea que dixi in primo tempore parte tertia, questione. iij. ex qbus patet quod aliquando potest dari ⁊ aliquando non. si ergo in casu nostro bannum fuisset inualidum, questio non ꝓcederet, qꝛ non esset bannitus. l. iiij. §. condemnatum. de re iudicata. Oportet ergo presupponi bannum validũ. ex quo restat secunda dubitatio. ⁊ licet dubitabiles passus sint, tamen concludendum est quod non inciderit in penas. s. dictas. Certum enim est quod statuta penalia non ligant ignorantes. l. fi. ff. de decre. ab ordi. faci. extra de constitu. c. cognoscentes. per Archid. no. xvj. distin. c. quod dictis. etiam si talis reformatio fuisset per ciuitatem publice bannita, vt no. in. d. c. cognoscentes. Id enim quod in ciuitate est notorium ligat ibi babentes, non auteꝫ existentes extra ꝓ

uinciam. et ita intelligitur qđ habetur in. l. si tutor. C. de peri. tut. et in. l. ij. C. de recepta extra qui matri. accu. poss. c. cum in tua. et p batur sm Roffr. vt refert Archid. vbi s. in. l. optimam. C. de gtra bend. et commit. stipu. et ibi notanter dicit qđ illud qđ dicitur suf ficere q quis sit voce preconia citatus. Intelligitur qñ preco mit titur p totã ciuitatem. que casu dicit nemnen excusari. facit auct. qui semel. C. quõ et qñ index. et quod ibi per Ja. but. Nec obstat si dicatur statutũ est precisum et lapsi fuerunt duo menses antequã exiret, ergo in penã incidit, cum stricte debeat intelligi. l. cõstitu tionibus. ad municip. ẽt si durũ sit. l. prospexit. ff. qui et a quibus. quia ille terminus non currit, nisi a die sententie ẽt si dicatur de proxime futuris. Dz enim subandiri a die sciẽtie sm Bar. in cõ sil. qđ incipit, Domine Jacobe. etc. allegat. l. iij. §. si quis heredi. ff. de statu lib. et. l. si in diem. ff. de cõdi. et demon. Sed in hoc Frã cisc. de aretio in. l. si cui. ff. de leg. j. dicit notanter, quod aut disposi tio demonstrauit initium temporis, puta qr dixit hinc ad duos mẽ ses. Et tunc aut pars ignorauit impedimento iuris, et non cedit tẽ pus nisi a die sciẽtie. l. si quis in graui. §. vlti. ff. ad sil. et facit. l. sci mus. §. donec de iure deliberan. sm eum. Potest poni exemplũ in proposito, vt qr fuit ordinatum quod dicta reformatio non pos set propalari inde ad certum tempus. Si vero ignorauit impedi mento facti, vt qr non fuit ei notificatum. Et isto casu tempus sic limitatum currit ignoranti, qr currit ab initio demonstrato, vt ea dem. l. si cui. et. l. qui duos. §. j. de manumis. testa. sz cũ. Pro quo vide not. tex. cũgl. in. l. g filio impuberi. § j. ff. de heredi. institnẽ. et idẽ dixit Bar. in consil. qđ incipit. Queritur vtrũ elapso etc. et allegauit. l. placet. C. de sac. san. eccle. et. l. iubemus nulli. eo. titu. que fuerunt verba Jac but. Qui vltra predicta consulendo alle gauit auc. hodie. de appella. et de mino. l. emilius. Puto tñ qđ hoc casu poterit restitui ex iusta ignorantia. l. j. in fi. quib. ex cau. maior. et q vi aut clam. l. semper. §. hoc interdicto. s. ad remissio nẽ pene. Si vero non demonstrauit initium, qr non dixit hinc, sed dixit intra mensem simpliciter, vel dixit intra duos menses proxi me venturos, et tunc intelligitur. s. a die sciẽtie, argumen. C. de ap pel. auc. hodie. et qđ ibi not. et de stat. liber. l. iij. §. si quis heredi, qr antequã sciat non videt posse petere. l. annus. de calum.

Plus. n. dixit Oldra. in. cõsi. cxxxviij. quod non simpliciter cur rit a die sciẽtie, sed cũ põt actus ille exercitium deduci. ff. de in re dotiũ. l. tali. et dicto. §. si quis heredi. et dicta. l. si in diem. qđ ẽ valde no. et vtile ad multa. ex qua distinctiõe colligit decisio s. di cta inspecto themate qđ in penam non inciderit. Pro quo facit. ff. de administra. tut. l. quidã decedẽs. §. fi. et ĩ his q no. infra. l. ge nero. et sic restat videndũ an si seruiuit per quatuor menses cõi de beat rebanniri. Ista questio est fortior, qr lz in penis euitandis ex cuset ignorantia, et similiter in grauaminibus, vt dictũ est. s. ñ in lucris non est ita. l. si is. §. si seruus. de acquirẽ. rerũ domi. et q di xi. s. hoc eodem tempore, parte. ij. q. xxij. et. xxiij. Magis enim succurritur primo q̃ secundo. l. fi. C. de cõdi. Item qr dicta. s. locũ habent in eo qui ignorat ordinamentum. hic autem presupponit quod ignoret se esse in ordinamento comprehensum. et sic ignoret qualitatem sue persone que non solet tribuere beneficium. l. tam etsi. ff. ad macedo. l. fi. ff. pro suo. et sic videatur concludi debere q lz excusetur a pena quodcunq ignorauerit. Si tñ intra duos mẽ ses a die sciẽtie seruierit. vt. s. non tamen debet premium cancel lationis consequi per iura predicta. Quod verum erit si illi qua tuor menses fuerint electi, vt tempus speciale, puta in obsidione alicuius loci, propter quam causam illa reformatio facta fuerit, tunc enim cũ amplius illud speciale tẽpus nõ possit suppleri. ff. ĩ vsufruc. leg. l. si vsufru. mihi in biennium rebanniri non debebit. Si vero illud tempus fuerit adiectũ in genere, puta qr si conside rauerit statutum de quocunq tẽpore durante guerra, tũc debeat rebanniri per iura predicta que omni modo ignoranti tẽpus cur rere non permittunt. Nec obst. quod dictum fuit. s. p. §. si seruus. quia aut quis tempore quo seruisset communi ignorasset se esse bã nitum, et sic non vt bannitus seruisset, et tunc non deberet rebãniri vt ibi, et. l. ij. de cond. et demonsta. ff. Sed si tempus quo seruit, scit se bannitum et vt bannitus seruit, cum ei ignoranti tempus gene raliter traditum non cucurrerit, vt supra est ostensũ habere de bit statuti beneficiũ quod est latissime interpretandum. ff. de con sti. princi. l. fin. cum si.

Post operis expeditionez super

uenit mihi notitia duarum questionũ Oldra quas per alios tra ctas aut relatas non inueni, que lz alibi decẽtius ante locate fuis sent, tñ cum de fauoribus bannitorum etiam tractent, et qr fuisset plurima quorarum mutatio necessaria huic loco quasi oportune locantur. et prima est in qua consuluit. et ideo. lxxxiiij. queritur.

54 † Titius fuit bannitus pro proditione ciuitatis propter quod ex forma statuti ipse, et filij erant banniti. Post bannum Titius sus cepit filium nomine Gaium, qui Gaius patre mortuo reuersus fu it ad ciuitatem de qua pater fuerat bannitus. et ibi stetit longo tẽ pore sicut ciuis existens de consilio, equum tenens et omnia alia faciens, que alij ciues faciunt. et dum ista sic se haberent venit ad rixam cũ Sẽpronio, de qua rixa facta est pax corã ptãte ciuitatis post quã pacem Sempronius eũ interfecit, et aufugit. Potestas fecit eũ citari. et qr non venit ex vigore arbitrij q habebat banni uit eũ. Nunc corã successore ptãtis predicti petitur reuocari pre dicta sententia banni lati contra Semproniũ. et dicitur quod lici tum fuit ei impune occidere dictum Gaium, qr bannitus erat ex forma statuti, de quo. s. mentio facta est. Queritur an possit dicta sententia reuocari. ¶ Et primo videtur quod non ex vigore pu blice auctoritatis, qr ipse Gaius habebat vt alij ciues. Ne ergo sub eius pretextu decipiatur idẽ dz de ipso sicut de alijs ciuibus iudicari. ar. C. de his qui ve. eta. imp. l. j. et cũ communem cũ alijs vitã duceret eandem sentire debet in legibus disciplinam, vt tex. ibi legitur, extra de statu mona. c. recolentes. et cũ eadem parti cula experiretur iura quoq eadem sibi vendicare dz. ff. de bono. posses. ex testa. mili. l. vnica. circa prin. et cum par similisq militia sit iustũ, videtur eisdẽ priuilegijs gloriari. C. de proxi. sacra. lar. et rerũ priua. l. iubemus. ¶ Secundo facilius pena remittit quam priuilegiũ auferat, eo qđ vnum est fauoris et gratie, alterum vero supplicij et pene. ff. de consti. prin. l. beneficiũ. de lib. et postbu. l. cũ quidã. de penis. l. interpretatione. Sed habitus in cõmuni ĩrius veritati tollit priuilegiũ. ff. ad maced. l. si quis patrẽ. et loca. et cõd. l. si quis ignorans. Imo ẽt aliqñ facit cessare ius cõe. ff. de iniur. l. item apud. §. si quis virginem. de iure fis. l. sed et si accepto. er go multofortius tolit penam siue supplicium ex banno inflictum. ¶ Tertio sicut subsistentia veritatis actum aliquẽ reddi illicitũ, ita et opinio cõis quamq̃ sit veritati ĩria, sicut ergo si vere ban nitum non fuisset licitum occidere, sic nec qñ vere erat bannitus cõi opinione in contrarium se habente, vt probatur aperte. ff. de acqui. here. l. cum quidã. in ver. quod si ipse. et in eodẽ titu. l. ven tre. et ibi no. ¶ Quarto nonne regula cõis est quod error publi cus facit ius, vt institu. de testa. §. testes. ff. de offic. preto. l. barba rius. C. de testa. l. j. ff. de suppel. lega. l. iij. in fi. Faciat ergo hoc ca su error publicus, quo credebat filius Titij non bãnitus ius. s. tã sa notabile, tã benignũ. s. vt ipune occidi nõ possit, sicut nec alij ci ues, talis namq error imutat aliqñ statũ alicuius. Nã de seruo ciuiliũ actuum non capace liberum facit. et actũ ciuiliũ capacez. vt ad literaz legitur. C. de lati. liber. tol. l. vna. §. sed et qui domini. sic ergo hic de bannito faciat non bannitum. Dico ergo ego Ol dra. de ponte de laud. ll. doctor salua semper veritate, quod suc cessor potestatis dictam sententiam reuocare non poterit, et hoc preter iã dicta triplici ratione. et prima si aliquis pulset legatũ ho stiũ, tradit hostibus vt seruus eorũ fiat. ff. de legatio. l. vlti. Pone ergo q talis pulsans et hostibus traditus reuertitur ad nos, si nõ recipitur a nobis, non recuperat iura ciuitatis postliminij iure. si vero recipit ea recuperat. Sic ergo in proposito cũ hic bannitus rediẽs receptus fuit, et in oibus tractatus, vt ciuis iura aliorũ ci uiũ habeat, vt legit. ff. de capti. et postli. reuer. l. iij. §. fi. Scđa est talis. Talis bannitus non potest censeri deterioris conditionis quã hostis, imo hostis proprie dicitur. ff. de capi. dimi. l. amissiõe. §. qui deficiũt. et ad legẽ corne. de sica. l. iij. §. vlti et de re milit. l. pditores. Tñ si el pax sit pmissa seruanda est. xxiij. q. j. noli. et. xxij. q. iiij. innocens. et q non seruat capite puniendus est. ff. de re milit. l. vlti. §. fi. lz ergo potuisset occidi ex forma statuti, nõ tñ per eũ q cũ eo pacẽ fecerat. Tertio et vltimo dato q sñia bãni fuisset iniqua. fuit tñ ĩ ius litigatoris tantum lata. et sic non posset succes sor eam rescindere. C. senten. rescindi non posse. l. j. et quando pro. non est necess. l. j. etiam si hoc statutum quod faciebat eum ban nitum fuerit coram banniente allegatum, quia propter probabi les dubitationes superiores et alias non putauit causam illo sta tuto iuuari. ff. de re iudica. l. preses. et. l. cuz prolatis. vbi est casus. Hec Oldra. ¶ Si recte consideras ipse pposuit talẽ filium ẽt postea natum ex verbis ipsius statuti ex sua persona intelligi ban nitũ, imo esse bannitum. et sic non contradicit his que dixi. s. in pri mo tempore parte prima. q. vlti. nec que dicaz. j. in vlti. tem po. q. te secunda. q. x. iiij. Id autem q dixit euz qui pacem fecerat non potuisse impune occidere bannitum non est per oia ĩrium ei qđ ipse in sua disputatione que incipit Titius fecit pacem, conclusit scilicet facientem pacem non obstante pace potuisse offendere bã nitum, qr in hoc themate erat bannitus tempore pacis, in illo fuit bannitus

bannitus postea. In hoc tñ recurre ad ea que dixi .s. hac eadem parte questionibus .li. lij. z. liij. z ex hac decisione collige duo notanda. Primum quod per actus publicos quos bānitus facit intelligitur rebanniri. Secundo quod sententia lata contra offendētem bannitum valet. Quo ad primum adverte quod id potest esse verum, nisi quando ad actum rebannitionis requiruntur alie solēnitates, tunc enim illis non servatis in publicis actibus sicut non valeret expressa rebannitio, ita non valeret tacita. l. qui ad certum ff. loca. Puto tamen quod licet non intelligatur rebānitus nihilominus offendi non poterit. Illud enim statutū tolli potest alia sollennitate ab alio statuto requisita, vt in materia. l. omnes populi. z. l. si quis in principio testamenti. de legatis. iij. Licet ergo tunc nō intelligatur rebannitus non tamē poterit offendi, cum qualitas hostis sublata sit per eius receptionem ad actus publicos de qua .s. Si autem actus publici fierent coram toto populo ad parlamentum vocato, vt fit in introitu dominorum z priorum z etiam in introitu vexillorum societatis in civitate Florentie. dicerem tunc intelligi rebannitum Gaium, de quo supra. Presumeretur enim scisse populum omnia que in suis legibus continentur, z sic cōtra illas in totum dispensare. C. de testa. l. omnium. z. l. quidam consulebat. ff. de re iudica. z quod habet̄ in. d. l. si quis in principio testamenti. Vis enim communis publici erroris inducta a populo qui potest maxime per viā parlamēti facta a cōsilijs que illum representant, vt. l. aliud. §. refert̄. z ibi no. ff. de regu. iur. z. C. que sit lo. consue. super rub. revocare. z sic faciendo intelligitur revocare, vt habetur in. l. ij. C. de decre. decu. z qđ no. in. l. ita tñ. in prin. ff. ad trebel. iuncta. l. de quibus. in fi. cum sua materia. ff. de leg. ꝫm quam intelligitur hec decisio, vt pꝫ ex themate. z ita fuit in legibus sive statutis loquentibus de consortibus episcopi Florentini iudicatū per totum collegium Florentinum. ¶ Quo ad ꝫm vide que dixi .s. hac eadem parte. q. iij. Et considera ꝙ hic nō fuisset lata sententia ad petitionē banniti agentis, sed alterius accusantis, vel ipsius iudicis inquirentis pro iniuria facta bānito, z in processu non expresso, lꝫ fuerit exceptū. Id aūt ꝙ vltimo dicit̄ tale bānum revocari non posse tempera per ea que dixi in primo tempore, parte vlti. q.

Altera questio z sic .lxxxv. sub

85 Hoc themate formata erat. Duo sunt statuta i civitate Padue. Vno quo cavetur quod quicunq̄ fuerit bannitus de maleficio. p̄sentando alium bannitum de simili maleficio liberetur z eximat̄ a banno. Alio quod quicūq̄ fuerit bannitus de maleficio in civitate Vicentie intra octo dies banniatur, z in libro bannitorū ponat̄ in civitate Padue eisdē modis z ɋdōnibus z formis q̄bus bānitus fuerit i civitate Vicētie. Accidit ꝙ Titius cōmisit maleficiū in civitate Vicentie, z de maleficio est ibi bannitus, z ex forma secundi statuti bānitus est similiter in civitate Padue repetitis verbis secundi statuti in ipso banno. Qui Titius bannitus presentat Padue aliū bannitum de simili maleficio, z vult liberari a banno civitatis Padue virtute primi statuti, lꝫ hoc non posset in civitate Vicentie. Queritur an hoc possit de iure petere, z sic an debeat liberari. Et dicta Oldra. in hac. q. multū diffuse prosequitur, sed multis omissis, z maxime responsionibus ad argumenta facta hincinde referam truncate eius intentionē, z primo ad negativā, qñ vnus locus adijcitur alteri naturam eius cui adijcit̄ assumit, ar. ff. de publi. l. si ego. §. si tñ. de vsufru. l. si titio. §. j. z de pac. do. l. inter socerū. §. cū inter. Sed civitas Padue adijcitur Vicentie a qua p̄ prius Titius erat bannitus. ar. ff. de senato. l. pe. z exerci. l. si eum. §. i. ergo ex loco Vicentie vbi non liberatur dꝫ iudicari. Secundo sic. bannum Padue fuit datū pp̄ bannū Vicētie, z licet fuerit ex intervallo pp̄ necessitatē apparentē, tñ intelligitur simul datū. arg. ff. si pars here. peta. l. antiqui. de mili. testa. querebatur. de here. insti. l. heredes palaꝫ. §. fi. ergo lꝫ tollat̄ ꝫm durat primum, qꝛ talium quorū vnū pp̄ aliud est ademptū virtute permanentis perdurat. ff. de libe. z posth. l. si ita. §. j. z argu. ff. ad carbo. l. iij. §. ibidem. ¶ Tertio sententia est lex. ff. de insti. z iur. l. penul. z apparet ex equiparatione ad vltimam voluntatem. ff. d̄ mann. l. servus. de pigno. actio. l. non est mirū. iuncto in auc. de nup. §. disponat. Sed ex diversitate locorū effectus legis non variatur. C. de vsuc. trans. l. vlti. z de temp. in integ. resti. l. fina. ergo nec effectus sententie. z ideo sicut Vicentie non liberaretur, ita nec Padue. facit. ff. de postu. l. ex ea. z ꝙ ibi no. ¶ Quarto quia bānū translatū non dꝫ immutari ex loco ad quē est translatū. C. de his qui in p̄io. cre. lo. suc. l. j. de nova. l. aliā. de adimen. lega. l. legatū. cum si. Et sic remanente qualitate banni ex loco Vicentie eximi non poterit. ¶ Quintum bannū latū Padue d̄r ortū Vicentie. ff. ꝙ vi aut clam. l. nā origo. ergo sequit̄ ꝙ in exemptione ille locus attenditur. ff. de evict. l. si fundus. de vsur. l. j. ergo qꝛ Vicentie non liberat̄, ita nec Padue. ¶ Sexto dicta bāna sunt eiusdem forme, ergo z eiusdem substantie. ff. ad exhibend. l. iuli. §. sed z si quis. ff. de auro z argen. leg. l. seia. z de verb. signifi. l. mulier. §. j. z sic esse debent eiusdem vite, ad legem falcid. l. qui quadringenta. §. qđ ergo. z de servi. rusti. predi. l. vna est via. bānū Vicentie durat z vivit, ergo z Padue. z maxime qꝛ fortior est actus obligationē ɋservans q̄ extinguēs C. de duob. re. l. fi. Vltimo ab adequatione facta de bannis, z sic eiusdē vite debent esse. C. de inoffi. dona. l. fi. ¶ In ɋriū arguit septē alijs nominibus quas similiter decurtabo. ¶ Primo a natura superaddit que est vt suis cōditionibus z qualitatibus p̄prijs iudicetur. C. si plu. vna sen. l. j. z. ij. z. ff. mand. l. si mandato. §. paulus. de consti. pecu. l. itē illa. §. j. bānū vero Padue supaddit banno Vicentie, ergo dꝫ suis qualitatibus iudicari, z sic Titius liberari dꝫ. ¶ Secundo obligatio ex bāno z eius dissolutio sunt diversa quinimo z ɋria, ergo dispositio sup vno non trahitur ad aliud. l. si vero. §. de viro. sol. mat. z si a pa. quis fue. manu. l. pater. cum si. z sic dissolutio que fit Padue remanet in suo statuto l. oēs populi. ¶ Tertio lꝫ plures leges p̄deāt a diversis circa easdē p̄sonas ēt eundem effectū dirigentes non tñ sunt eiusdē vite, sed vnaqueq̄ durat ꝫm naturā suā insitā p̄ducenti, vt patet in bonorum possessione de iure pretorio z aditione de iure civili, insti. de bo. pos. §. aliqñ. de bo. pos. ꝫm tabu. l. hi qui. z. C. de iure delibe. l. lꝫ. z qui admit. ad bono. pos. l. ij. z de succes. edic. l. j. §. largius. cum si. In p̄posito ergo bannum Vicentie duret perpetuo Padue tollat̄ presentatione alterius banniti. Quarto extensio vnius loci ad alium intelligit̄ ꝫm qđ nō quo ad oia. C. de sac. san. eccle. l. omni. de pre. vrb. constant. l. j. li. xi. z no. de legi. l. princeps. Sic ergo z tunc extēsio banni de Vicentia ad Paduā fiat ꝫm quid, ne vnico verbo statutum Padue videat̄ tollere suas leges proprias. C. de inoffi. testa. l. si qñ. z extra de sepul. c. certificari. Quinto pena dꝫ esse proportionata delicto. C. d̄ epis. z cleri. l. si quemquā. de here. l. quicūq̄. p̄lixitas in duratione d̄r magnitudo pene, de pe. l. aut damnū. §. inter eos. plus autē est d̄linquere in aliquē immediate ad leg. iuliā. maiest. l. iul. z de capti. z postli. re. l. si quis ingenuā. Sed si bannū datū Padue pro delicto commisso Padue tollit̄ presentatione, z sic minus durat fortius tolli dꝫ aliud datū pp̄ delictū cōmissum Vicentie, qꝛ quo ad civitatē Padue longe minus delictū est. Sexto variatio loci plerūq̄ inducit diversitatē quo ad exēptionē ab onere. ff. de excu. tu. l. sed milites. §. ignominie. ff. de re mili. l. milites. §. missionū. z pꝫ. C. q̄ nu. libe. l. j. non ergo mirū si diversimode eximit q̄s a banno Padue q̄ Vicentie. Septimo redhibitoria z quanto minoris ab eodē inducte sunt. l. a pretore. ff. d̄ edi. edic. l. j. §. i. z. l. qđ si nolit. §. si plures. z. l. ediles. z aliqñ vtriusq̄ idē est effectus. ff. de edili. edic. l. bonem. §. aliqñ. z snia lata super vna parit exceptionē rei iudi. in alia. ff. de excep. rei iudic. l. si is q̄ heres. §. j. Sed vna tollit̄ anno. Alia sex mēsibus de edili edic. l. sciendū. §. fi. Ergo fortius in proposito cū non ab eod. sed a diversis banna procedant.

¶ His rōnibus factis lꝫ prolixius facit ipse Oldra. responsiones ad vtriusq̄ partis argumenta. Et illis positis cōcludit vt sequitur. ¶ His sic d̄cursis subijcio solutionē que mihi verior eē videtur. Et credo simpliciter dicente statuto quod qui est bānitus Vicentie. banniatur z Padue. Et sic sit factū isto casu presentādo aliū bannitū liberaret̄ a banno civitatis Pade ꝫm formam primi statuti superius allegati. Et hec per allegata pro hac parte z maxime, qꝛ qñ vni pp̄ delictum non in se, sed in aliū cōmissuꝫ competit actio, ita ꝙ etiam nihilominus competit principali. Et sic vtriq̄ vnaqueq̄ actio suam legem habet, z suum proprium sortitur effectū, z suum dissolvendi modum z faciliorem principali sicut si fiat iniuria filio competit actio filio z patri. ff. de p̄cura. l. nō solum. §. si pater. z de iniur. l. pater. cum simi. z tamen non erit eadem existimatio vtriusq̄ actionis, sed vnaqueq̄ habebit propriā ꝫm conditionem eius persone cui competit. sic dico quod z si pp̄ maleficiū z in vno loco commissum in duobus locis quis banniat̄ vnumquodq̄ bannum ꝫm naturam loci sui proprij iudicabitur. ff. de iniur. l. servo. §. vlti. z. l. seq. Et quia identitas z vnitas sententie ex qua diverse pene sequuntur non arguunt identitatem durationis in penis sicut in sententia relegationis ad tempus habet. n. in se penā quā verbū sonat, scilicet relegationē z aliam, scilicet remotionem ab ordine decurionatus amissi. ff. de decurio. l. secunda. Et ad tempus ab ordine decurionum redditus est inhabilis ad honorem. et tamen finito tempore principalis pene, id est amotionis ab ordine nō finitur inhabilitas ad novos honores, lꝫ

tanto tempore expectat quanto fuit in pena.ff.ad munici.l.ordi- ne.⁊ ð decurio .l.ad tẽpus.ex quibus apparet ꝙ pena accessoria non commensuratur ex tempore principalis,sed hʒ per se propriã i legeʒ ſm quam finitur ⁊ durat. ¶ Uerum qꝛ in themate nostro i statuto fuit vltra processum,⁊ dictũ qd banniatur eisdẽ modis ⁊ conditionibus ⁊c. Contrarium credo de stricto iure pp virtutem predictorũ.modus namqꝫ dicitur a moderor moderaris , ⁊ dicit moderamentum siue temperamentum rei cui adijcitur.ff.ad legeʒ falcid.l.j.⁊ insti.eo.in prin.⁊.ff.de dona.cau.mortis.l.ꝙ cõditio nis.⁊ ibi not.⁊ de serui.l. seruitutes.§.modus . Tempamentum vero obligatiõis duo respicit.s.ius creditoris,⁊ eius quod potest solui respectu debitoris,⁊ hoc vult dicere lex.de acti.⁊ obligatio. l.obligationũ fere.§.modus. Posito.n.ibi obligatiõis mõ p euʒ exẽplũ alternatiue obligatiõis.p exẽplũ alternatiue obligationis statiʒ subdit rõnẽ quare illa obligatio dr̃ sub mõ. Nã alterius solu tio ⁊c. Et sic moderatur solutio respectu creditoris. Cũ igitur de- beat esse idẽ modus banni dati in ciuitate Padue ;qui est banni dati in ciuitate Uicentie.oportet idẽ esse in petitione ⁊ solutione sed in ciuitate Uicentie non est presentatio banniti in solutione, ergo nec Padue. Itẽ hoc nomen conditio interdum dicit obliga tionis suspensionem per adiectionẽ vel subintellectũ alicuius ex- trinseci execati.ff.de condi.⁊ demon.l.legatum.⁊.l.aliqñ.de ver bo.obli.l.interdum.⁊ de verbo.signific.l.cedere. Interdum dicit ius persone cõpetẽs siue presentem statum alicuius rei.ff.de pro- cura.l.ignorantis.de reg.iur.l.non solum. ⁊.l.melior.⁊ de testa. manu.l.menia. De primo mõ intelligendi cum dicit suspensioneʒ non vr̃ statutum debere intelligi eo quod appellatione ius nen est ſm legem.ff.qñ appellã.sit.l.j.§.biduum.⁊ verbum habens duas significationes prolatum a lege,eam significationem assumit que est ſm legem.nõ .eam que preter.C.de instit.⁊ substitutio.l.gene- raliter.⁊ de ope.liber.l.qui libertinus.§.fi.ergo ſm vltimum mo dum. Itaqꝫ equa dʒ esse conditio banniti in ciuitate Padue cum bannito in ciuitate Uicentie,sed hoc non esset si se posset libera- re Padue per representationem banniti cum Uicentie hoc non possit,imo esset melior ꝯditio Padue quã Uicentie.sicut est me lior conditio domi quo ignorante seruus delinquit,qꝛ liberatur dã do eum pro noxa ,quam eius ,quo sciente delinquit,qꝛ necesse hʒ damnum emendare.ff.de noxa.l.si plurimus seruus delinquerit. ⁊ de vsufruct.l.cum fructuarius.⁊ .l.sequen. Preterea sicut fa- cultas ⁊ dificultas dissolutions obligationis facit obligationem esse melioris conditionis,vel deterioris.ita facultas dissolutionis banni facit alicubi bannũ est melioris cõditionis alibi deterioris. Sed hoc non dʒ esse in proposito,imo dʒ esse eiusdeʒ conditionis vtrobiqꝫ,vt ex statuto apparet,ergo dʒ esse par ⁊ eadẽ dissolutio in vtroqꝫ. Predicta probantur.ff.de fideiuss.l.grece.§.idem iulia nus.⁊ de in diẽ addic.l.vbi aũt.§.fi.⁊.l.sequẽ.⁊ sic intelligitur sta tutum de conditiõibus extinctiuis,vt eadẽ sit cõditio extinctiua banni in vtroqꝫ loco,vt no.ff.de seruitu.l.iiij sic ⁊ seruus qui into- lerabiliter afficit a domino dʒ bonis cõditionibus vendi non sus- pensiuis, sed extinctiuis,ita.s.qd contractus non dissoluatur per reditũ serui ad dominum,sic nec per redditum banniti ad ciuitatẽ vt institu.de his qui sunt sui,vel alien.iur.§.sed ⁊ maior.⁊ si que- reretur an si talis bannitus presentaretur p aliũ in ciuitate Pa- due presentans habere beneficium presentationis ex forma statu ti primi. Crederem quod sic,qꝛ negari non potest eum esse ban- nitum ciuitatis Padue,quecũqꝫ fuit ratio banniendi. Et ad hoc possunt diuersimode superiora deduci,⁊ potissime hoc diccreʒ p. l.de interdic.⁊ regu.l.relegatorum .§.interdicere.cum.§.sequen. ⁊ in.§.si quis.ibi vel pluribus prouincijs ⁊c.⁊ de capti.⁊ postli. re.l.non dubito. Hec Oldra. ¶ Ui ergo vides ex solu.predicta cum distinc.satis patet responsuʒ ad rationes vnicuiqꝫ parti di- stinctim aduersantes, quapp illas non curaui referre.

¶ Sed mihi primum membrum decisionis est dubium,qꝛ cũ sta tutum Padue semper loquatur,⁊ bannitus Uincẽtie remaneat Uincentie bannitus restat primũ statutum , vt sic etiam post can cellationẽ debeat banniri ⁊ registrari.C.de hereti.l.arriani. Nec sufficiat prima descriptio cum non durauerit.l.si pro parte.§.ver sum.ff.de in reʒ ver.⁊ ꝙ habetur p Bar.in.l.sicut.§.superuacuũ. ff.quib.mod.pign.vel hypot.sol. Uidetur ergo verius ꝙ vtroqꝫ casu talis bannitus alium bãnitũ presentans non eximatur a bã no,⁊ ꝙ statutũ primuʒ intelligatur de bãnitis tm̃ in ciuitate Pa due ⁊ non de alijs,vt sic vnum statutum declaretur ab altero.ff.de peti.here.l.cum si. Qꝛ tñ auctoritas tanti viri ampla est.non au- deo ab eius decisione discedere, eo casu quo statutũ tm̃ disponit, ꝙ bannitus Uicentie banniatur Padue. Semel enim fuit ban- nitus,ergo ⁊c.per no.in.l.qui duo.§.fi.ff.arbi.cum si. Uerũ quia prima ratio facta ad partem negatiuã,⁊ etiaʒ ad ad affirmatiuaʒ non concordant ex predictis. Et qꝛ etiam circa illas solutio ⁊ di- stinctio eiusdem vtilis est ad multa ⁊ maxime ad materiam.l.iij. §.hec actio.ff.si quis te.li.es.ius.fu. Ac ẽt ad conuentiones que sepe fiunt inter cõmunitates ⁊ statuta que quotidie fiunt ꝙ ban- niti in vno loco intelligantur bãniti in alio,⁊ sic ð simil. Solutio- nẽ quam ponit ad dictam primã rõnẽ hic ad literã inserã,,put ia- cet. Dicebat.n.ꝙ non ob.primũ arg. Naʒ aut fit successio aut ac cessio. Si successio,tunc id ꝙ succedit est eiusdẽ conditionis ⁊ ca use sicut id cui succedit.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.filie.⁊ de do.inter vi. ⁊ vxo.l.si donate.§.sponsus.nisi diuersitas equitatis inter vtrũqꝫ diuersitatem inducat.ff.de fun.do.l.cum in fundo.§.si fundus. Fit enim restitutio rei immobilis dotalis statim, qꝛ cum per.l.iul.sit inhibita alienatio ipsius.ff.de fun.do.per totũ,⁊ maxime in.l.lex. iul.⁊.C.de fun.do.l.j.⁊.ij. Facile poterit eius restitutio fieri. Pe cunie vero cum facile expendantur ⁊ consumantur.ff.de lega.iij.l. si corens.§.j.imo adhuc qñ in doteʒ datur res mobilis ⁊ se mouẽs cum alienari possit.C.de ser.pi.da.ma.l.fi.ff.de manu.l.seruum. so.ma.l.dotalẽ.⁊ no.insti.qui.ali.li.vel non.in prin.non sic est fa cilis restitutio iuxta illud.non.n.est semper facilis nois emptio cum numeratio totius debiti nõ sit in expedito.ff.de fideiu.l.si du bitet.in princi.⁊ ideo ad restitutioneʒ eius datur annus.C.de rei vxo.ac.§.exactio. Ad similitudinẽ eius ꝙ dr̃ insti.ð offi.iud.§.i. cũ si. ¶ Si vero sit accessio aut ẽ accessio psone,aut rei,aut actio nis. Primo casu accedens habet easdẽ conditiones cum eo cui accedit,nisi contrarium exprimat.ff.de ver.obli.l.vlti.§.fin.ff.de publi.l.si ego.§.quod causam.cũ si.s̃.alle.primo arg. Et est rõ, qꝛ non videtur quid nouuʒ induci,sed magis antiquum augeri.ff.de iur.do.l.iiij ⁊ intelligo hic accessionẽ concretam que coheret pri me quasi sit vnum cũ prima.ff.de dam.infec.l.hoc amplius.§.de his.ver.ita demuʒ.vel que coheret quasi accessorium principali, vel vt ornatus ornato.ff.de auro.⁊ arg.le.l.cuʒ aurum.§.vlti.⁊.l. ⁊ si nõ sint.§.puenimus.vel vt vnius cõplexu eiusdẽ vniuersita tis virumqꝫ pariter concludentis.ff.de leg i.l.grece.⁊.l.si legato. ⁊ de leg.iij.l.peculium.in prin. ¶ Si autem sit omnio discreta accessio,tunc secus.arg.ff.de dã.infec.l.damni.§.si is qui vicinas ⁊ est rõ,qꝛ separatorum separata dʒ esse rõ.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.si maritus.⁊ ibi no.⁊.ff.ad carbo.l.de bonis.in prin.nisi et modus illã accessionẽ inducens aliquaʒ tacitã repetitionẽ prior induceret.de leg.iij.l.in repetendis. Tertio casu aut est accessio que deuolutio nuncupatur,⁊ tunc aut fit hominis facto puta no- natione ⁊ perduntur priuilegia prime.ff.de noua.l.aliã.aut per le gem,⁊ tunc obtinet lex diuortio.⁊ quod ibi no.in.l.sinantẽ.§.j.ff. de neg.gest.⁊.l.quod debitori.de dona cau.mor. Si autẽ sit ve- ra accessio que dicitur esse cum prime subsistenti accedit secũda. ff.de re ind.l.iiij.§.si ex cõuentione.tũc quod erat in prima dedu cit in secundã ei accedentẽ,nec plus,nec minus loco re tempore vel causa.ff.vt le.no.ca.l.j.§.bellissime.⁊.§.sub ꝯditiõe.⁊ sic assu mit naturã prime,sed non accidens.l.item veniũt.§.cũ pdiximus ⁊ ibi no.ff.de peti.here.vnaqueqꝫ tñ hʒ suum proprium tẽpus.vn de si prima erat temporalis non sequitur ꝙ secunda sit talis.ff.de consti.pec.l.item illa.§.adijcitur.⁊ de le.j.l.si creditori.in.ij.re- sponso. Fallit qñ secunda adijcitur prime non ad nouam principa lem obligationẽ contrahendam , sed ad dandam executionem ⁊ exitum iam contracte qualis est stipulatio de iudicio sisti.tũc.n. prima extincta de cuius executione ⁊ exitu tractabatur,⁊ illa que dabat viam perueniendi ad exitum ex cõsequentia tollit ⁊ sic log tor.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.⁊ sic dʒ exponi ibi , qꝛ tales stipulationes pp rem ipsam darentur id est pp ipsum prin- cipale qd poterat ipsa actione peti ⁊ eius petitio facilius ⁊ soli- dius perducatur ad finẽ. Ad hoc facit.ff.de serui.rustic.pred.l. iij.§.vlti.⁊ quemadmo.serui.amit.l.labeo .ſm vnam lectu.⁊ de libe.le.l.pretio.cum si. Oldra. ¶ Nan autem oia predicta pro- cedant,⁊ maxime qꝛ ad.l.j.⁊.ij.C.si plures vna sentẽ.⁊ alijs iur. Unde in prima ratione ad partem affirmatiuam. alleg non re- spondet.nõ examino,qꝛ extra materiã principalẽ. Sed si libet vi de doc.in.d.§.q iniuriarũ.⁊ in.§.ꝙ dr̃.⁊ Bar.in.d.§.hec actio.

¶ Rubrica de questionibus occurrentibus post finitum bannum ,aliter ꝙ̃ per mortem.

r

Estat postremo vt tertiũ ⁊ vltimuʒ tempus attingatur. Cuius materia est de cõ- tingentibus post finitum bannum. Et quia bannũ fini tur

tur qñq₃ remanente vita, qñq₃ per mortem. In duas particulas diuidam tempus istud. Prima ennim erit de questionibus occurrentibus post finitū bannum aliter q̄₃ per mortē. Secunda erit de occurrentibus post mortem banniti. ⁊ q₂ more aliarum partium hec vltima expedietur. ¶ Premitto rubricas questionum, que in .j. parte veniunt agitande que sunt.

SVMMARIVM

¶ Prima pars tertij temporis.

1 PRima igitur .q. †facta fuit in fauorem bannitorū sine reipubli. reformatio quod banniti soluentes intra mensem certam quantitatem intelligerentur a banno exempti. pendente dicto mense Gaius bannitus fuit offensus a Sempronio, deinde post offensionem ⁊ ante lapsum dicti mensis Gaius soluit, queritur an Sempronius veniat puniendus. ⁊ videtur qd̄ non, quia tempore offensionis bānitus erat, ergo potuit ex forma statuti impune offendi. l.iij. §. condemnatu₃. ff. de re iudicata. Ad quod possent multa allegari sed causa breuitatis omitto. Et etiam q₂ sciendu₃ est ab olim hanc questionem fuisse disputatam, vt refert Jo. an. in addi. Specu. in sepius alleg. tit. de accu. §. sequitur. ver. quid si quis suarum additionum. ver. est sciendum. Et ibi dicit quod disputator determinauit Sempronium puniendum ⁊ duas rationes assignat. Prima est quia aut beneficiu₃ trahitur ad tp̄s solutionis. aut econtra solutio ad tempus beneficij ex primo remanet delictum impunitum, ex secundo venit puniendum, ergo preeligendum est secundum cu₃ publica vtilitas exigat maleficia puniri de sen. excom. c. vt fame. ⁊ ibi concor. Inducit secundo legem sufficit. de condi. inde. Equiparat enim conditionem superuenientem ad actum purum ei, que a principio fuisset annexa. Sed certum est quod si ab initio bannitus sic fuisset quod soluendo intra mensem tantum a banno esset exemptus interim nō potuisset impune offendi, ergo nec hoc casu. Aduerte q₂ prima ratio nihil facit q₂. c. vt fame cū ꝯcor. loquitur in delictis. sed pluries dictū est, qd̄ illud ꝙ fit lege permittente nō est delictū. l. si seruus. C. de his q ad ec. conf. ⁊ no. in. l. j. ⁊ per Bal. ff. ne quis eū qui in ius vo. est vi exi. Preterea ibi ꝯcurrūt interpretatio delicti ⁊ interp̄tatio excludens delictū. Secunda assumitur. l. merito. ff. ꝓ socio. de pe. l. interpretatione. Tertia etiam rō pōt tolli ex eo ꝙ hic non est conditio adiecta. s₃ terminus certus positus solutioni qui interim obligationem non extinguit sicut faceret conditio, vt ibi not. s. in. l. sufficit. ⁊ sic cum interim esset bannitus potuit impune offendi. pro hoc. ff. ad sen. li. l. sub conditione. ⁊. l. iij. §. sed ⁊ marcellus. de in diem addic. ⁊ id̄ puto subtilius aduertendu₃ retenta tū decisione predicta ⁊ sic vbicunq₃ post actum perfectū apponitur suspensio illa, non reddit actum conditionalē ꝙ secus est qñ ab initio h₃ suspensionē. l. ij. ff. de in diem addi. cum ibi no. Et istud veru₃ in ꝯtractibus, sed in vltimis voluntatibus secus est, q₂ semper actus redditur conditionalis. ff. de adi. le. l. legatum pure. ⁊ de condi. ⁊ demō. l. quibus diebus. §. quidam titio. ⁊ dixi. s̄. parte prece. q. lxxviij. Sed regula traditur ꝙ vbi inter ꝯtractus ⁊ vltimas voluntates est differentia. legis dispositio adaptatur ad dispositionem vltime voluntatis. l. j. C. d̄ his qui. vt indi. ⁊ ibi no. per gl. ⁊ Bar. ff. ad si. l. l. in cognitione. et de adi. le. l. trāsactio. ⁊ latius in. l. ita stipulatus. de ver. ob. Sic ergo in proposito facta equiparatione ad vltimas voluntates dicet interim non bannitus. ⁊ sic Sempronius veniet puniendus, ꝓ hoc q₂ facta prorogatione termini interim executio fieri nō pōt l. iiij. §. si ex conuentione. de re iudi. facit. ff. si cer. pet. l. pecunia₃. cū ibi no. ⁊ hoc verum si assignatˀ terminus omnibus bannitis vel aliq̄bus specialiter enumeratis. ⁊ offensus sit de illis. Si vero fuerint ordinati certi officiales qui haberent reuidere qui banniti debeant habere tale bn̄ficiū, puta q₂ in ordinamento dicitur ꝙ illi banniti qui fuerint declarati intra mensem ab officialibus turris possent intra mensem a die declarationis soluere taxatā quātitatē. ⁊c. Puto isto casu ante declarationem posse impune offendi q₂ presens status non tendit de sua natura ad exclusionē banni. ⁊ id̄ non inspicitur ꝙ euenire pōt, sed post declarationē factā, secus est. tendit. n. tunc presens status ad exclusionem banni cu₃ iā soluendi beneficium datum sit, ⁊ ideo hoc casu offendi non potest alio sic vt i dictis iuribus probatur. faciūt no. in. §. sacrā. ꝑ Bar. ⁊ melius que subtiliter scripsit in. l. iulianus verum debitorem. ff. de cōdi. inde. in vlt. op. Aduertat ergo multū ad verba deliberationis q talē bānitū vult offendere, ⁊ ꝯsideret ꝙ in dubio cautius est abstinere. ⁊ predicta vera in sciente legem. In ignorante autē vide que dicam statim in seq. q.

2 Secundo quero †dictum est. s̄. proxime de offenso ante solutionem. Sed quero quid si soluerit intra tp̄s vel aliter fuerat rebannitus, sed non fuerat cancellatus. An offendens eum puniatˀ. Ista est antiqua. q. ⁊ formatur diuersimode qñq₃ in offendente bannitum, cuius bannū est ipso iure nullū. vt in clerico incedente vt laicus, bannito ⁊ occiso de qua facit mentionē Alb. de gandino, in ti. de bānitus. in. vj. col. ⁊ ibi refert per multos fuisse determinatum talem offendi potuisse, ꝙ Joan. and. late examinat referēs disputationē Egidij Cremon. ⁊ Nic. de mat. in regula ꝙ quis. li. xi. ⁊ in soluente cācellato. Idē Jo. an. refert disputationē Uannisij ⁊ eius determinationē in addi. Spe. sup rub. d̄ obli. ⁊ sol. in fi. suarū additionū. Ja. bu. posuit in. l. de etate. §. ex cā. ff. de inter. ac. ⁊ ibi ēt Ray. Ja. de are. in. l. j. §. si oēs. ff. de ven. inspi. In bānito non legitime posuit Dyn. in. l. penul. ff. de adul. ⁊ ibi Barto. ⁊ in. l. genero. de his q no. infa. Que oīa iura faciunt qd̄ offendens excusetˀ a descriptione bāni ēt ab initio inualidi siue validi ab initio ⁊ sublati, sed non cancellati, ⁊ sic enim occidens non veniat puniēdus. ⁊ vt patere pōt lectori in locis p̄dictis oēs ꝯcordāt ꝙ sciens predicta puniatˀ, q₂ cācellatio de facto non est illa que eū faciat rebannitū, vt dixi. s̄. pte prima. q. lxxv. Et ita intelligitur ꝙ no. in sepius alleg. addi. in ver. qd si qs. in ver. addi. ꝙ incipit quartū mēbrum. euanuerat. n. virtus bāni, ⁊ sic cū nō esset bānitus cessat statutu₃. In ignorāte vero cōcludūt ēt oēs ꝙ non teneatˀ pena legis cornelie, q₂ illa requirit dolū, ⁊ h₃ nō locū etiā in lata culpa. l. in. l. cornelia. ff. ad. l. corne. de sica. An aūt in aliquo puniatur variauerunt do. in aliquo. dixit. n. Egidius ꝙ nullatenus punitur cū ignorans in illa fuerit culpa. ff. loca. l. si ignorans. ⁊ in. c. ij. de ꝯsti. lib. vj. sed Nico. mat. latius declarans dixit ꝙ aut erat persona offendens in qua cadebat iustus error, aut non, vt primo casu nō teneatˀ secū do sic, qd̄ refert Joan. and. in. d. c. ꝙ qs. bar. vero. in. d. l. pe. q₂ d̄

buit diligentius inuestigare an bannum fuerit rite datũ ꝙ puniat de homicidio culposo. ff. vi bo. ra. l. ij. §. hac actione. ⁊ d. lege cornelia. maxime cũ error iuris sit lata culpa. l. liberorũ. §. notantur. ff. de his qui no. infa. ꝓ hoc alleg. qꝛ cũ alio ꝯhens d3 se informare de conditionibus eius. ff. de regu. iur. l. qui cum alio. multofortius qui alium interficit. de reg. iur. l. q in alterius. Joan. and. in eo q soluit, sed non fuit cancellatus occisor l3 occisorem non puniri de dolo, sed iudicis arbitrio ꝫm facti qualitatē. ff. de sica. l. j. §. sed si claua. ⁊ alia iura alle. in. d. rub. ⁊ de ob. ⁊ solu.

¶ Ueritas ergo est ꝙ vbi ei pōt imputari culpa ēt ignoranti pōt extraordinaria pena imponi, alias non. Et ideo si elapso tpe appellandi nulla cā agitatur ēt nullitatis, sed non rite bannitus registratus est inter alios bannitos, ⁊ ita bannitus creditur. certe nullo mō erit puniendus eũ occidēs, presumitur. n. ꝓ snia. l. herēnius. §. gaia. de vsur. Similiter si bānitus non venisset ad soluendũ, sed alius ꝓ eo soluisset, ⁊ occidēs non fuisset ibi tpe solutiōis, ⁊ dũ veniret inueniret illũ q erat bānitus venientem ad ciuitatem ⁊ illum occideret. certe in nulla culpa esse pōt. Si vero publice diceretur bannũ fuisse nullũ vel facta esset reformatio in fauorem aliquorum quod soluerent ⁊ publica esset reformatio, certe tunc debuisset inuestigare, an id ꝙ de nullitate dicitur verũ sit. ⁊ an esset de illis q soluissent alias est in culpa. ⁊ sic tunc opi. Bar. verificatur, non tñ intelligas ꝙ semper pariter puniatur, sed pro mō culpe, vt. l. aut facta. §. delinquunt. ff. de pe. Adeo ꝙ dubitatur. an ꝓ leui culpa possit criminaliter puniri, de quo ibi per Bar. ⁊ p en3 ⁊ alios in. l. j. ff. de legi. In dubio aũt maxime vbi est statutũ quod ille intelligat̃ bānitus qui reperitur descriptus in certo libro alio nō ꝓbato nō pōt talis occidēs extra ordinē ēt puniri. C. de adul. l. grachus. ⁊ d. §. ex causa. ⁊ vide etiam quod scribit Bald. in. l. huiusmodi. §. si cui ita. ff. de leg. j.

3 **Sed tertio quero** in casu conuerso. † T. rite bānitus fuit cancellatus sed non legitime. S. enim interfecit. queritur nunquid puniatur tanq̃ occidens non bānitũ, an excuset̃ a pena quasi in veritate bannitus existeret. Certe non insistendo dicendũ est ꝙ excusetur, ⁊ non puniat̃. l. non ꝫm. ⁊ ibi per Ray. de do. inter vi. ⁊ vxo. ff. facit. l. quoties. ff. q sa. cog. cũ si. Actus. n. q nullus est, nullũ ꝓducit effectũ, ⁊ paria sunt non fieri ⁊ fieri, sed non legitime, vt ibi, ita ēt l3 bar. in. c. j. in prin. hic si. lex cor. ⁊ inci. ꝯsue. re. ⁊ alle. Jo. an. in. c. veniēs de accu. ⁊ est verũ ēt si occidens putauerit illũ rite cācellatũ. excusat̃. n. a pena, l3 non admittatur ad premium, vt dixi. s. in. ij. tempore. parte. ij. in. q. xxiij. xxiiij. ⁊. xxv.

4 **Quarto queritur** † Titius bānitus fuit per reformationē simpliciter rebānitus vel a banno exemptus ⁊ deinde cācellatus an dicat̃ recepisse solum indulgentiā, an vero fuerit in integrũ restitutus. Et vt videat̃ importantia. q. sciendũ est ꝙ differentia inter indulgentiā ⁊ restitutionē. nā vbi filius exisset ptātem patris, puta si statutũ ita dictaret, qꝛ alias banniti de quibus agimus illā non ꝑdunt, vt dixi in prima parte secundi tpis. q. xxj. Et tunc si aliquis consequitur simpliciter indulgentiā illa3 non recuperat. l. insulā. C. de sen. pas. Qñq3 tñ consequitur quis indulgentiam non simpliciter, sed cum aliquo adiuncto. Et tunc eatenus extendit̃ indulgentia quatenus illud adiunctũ importat, vt. e. ti. l. si pater. Si aũt quis restituitur dr̃ totũ eꝯ, qꝛ si conceditur simpliciter restitutio oia restituta vidētur, e. ti. l. j. sed si cum limitatione eatenus restringitur quatenus operatur limitatio. e. tit. l. iij. qñq3 tñ conceditur indulgentia ⁊ restitutio, ⁊ tunc oia cōplectuntur. nisi aliud sit expressum, eo. ti. l. fi. ⁊ ibi p Bar. ad qōnem ergo an rebannitio importet restitutionē vel simplicem indulgentiā rediens dico ꝙ Ja. but. refert Bar. in. d. l. fi. disputauit hanc qōnem ⁊ tenuit in dubio importari restitutionē motus ꝓncipaliter per duas rōnes. Prima qꝛ dispositio sup preparatorio porrigit̃ ad illud cuius est preparatoriũ. ff. de ꝯhen. emp. l. clauibus. ⁊ C. ð dona. l. j. ad ꝙ facit. ff. ð his que in te. delen. l. cancellauerat. ꝫm Bar. Sed cācellatio siue rebannitio est preparatoriũ ad restitutionē, ergo ⁊c. Secunda bñficia debēt latissime interpretari. ff. de cōsti. princip. l. fi. ꝓ qua decisione dicit Bar. esse casum in. l. j. in fi. ff. de questio. ⁊ ita ēt sentit Cy. in. d. l. fi. si aliter videre cupis, vide ibi per Moderniores.

5 **Uiso ergo quod intelligitur** restitutus queritur quinto, † an talis restitutus siue rebannitus recuperet oia bona ēt alienata per fiscum. de bonis non alienatis clarum est. l. i. ⁊. l. fi. C. de sent. pas. Sed in alienatis est questio, ⁊ cōis cōclusio est vt ad illa talis restitutio non porrigatur ꝙ ꝓbat̃ ꝫm Bar. in. d. l. fi. Primo qꝛ q emit a fisco nullo mō pōt inquietari. l. bene a zenone. C. de quadri. prescri. Secundo qꝛ idē d3 esse in qualibet ciuitate. cōstat. n. ꝙ post publicationē fiscus legitime tenuit illa bona tanq̃ heres. l. iij. C. ad. l. iul. de vi. sed qui emit a tali non potest inquietari. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si. l. §. itē si rē. ⁊ ꝓ hac parte alleg. in. l. gallus. §. ⁊ qd si tm̃. de libe. post. que dicit qō restitutio non trahitur ad ius quesitũ. Tertio facit. ff. de minor. §. sceuola. vbi difficilius cōceditur restitutio post alienationem q̃ ante. ⁊ ꝙ habet̃ in. l. fi C. de repu. here.

6 **Sed tunc sexto queritur** † an recuperet a fisco pretium bonorũ alienatorũ, dixit Bar. ꝙ sic, qꝛ pōt recuperare a fisco illud in quo est factus locupletior per. d. §. itē si rē. sed aduertendũ qō ille. §. loquit̃ in eo q suo iure cōi vendicat, ⁊ sic non facit ad illũ qui iure spāli sibi restituto nititur ꝯ restituentē. Preterea aduertendũ ꝙ illud dictũ posset esse verũ in expressa ad pristinum statum restitutione, sed in simplici rebānitiōe, l3 intelligatur restitutio, vt. s. dictũ est. forte non est verũ, nisi quo ad illa de quibus in ipsa rebannitione ꝯtinet̃. doct. tamen communiter sequuntur dictum Bar. sed hic non seruatur.

7 **Septimo** circa idem quero † viso ꝙ talis rebannitus recuperat bona non alienata, an recuperabit ēt fructus interim a fisco perceptos, quidam qō non, ꝑ auc. idē de nestorian. C. de here. Contrariũ vidi iudicari ꝑꝑ naturam restitutionis, que est in pristinum statum repositio. non obst. illa auct. qꝛ non loquitur in restitutione, sed in noua cōcessione. Preterea loquit̃ in dispositione limitata non in simplici ⁊ larga. Et ideo dici potest ꝙ aut ꝑ reformationē bannitus expresse restituitur in statum pristinũ. ⁊ tunc recuperet fructus. aut simpliciter rebannit̃, ⁊ tunc secus, vt in. d. auc. idem de nestorian.

8 **Octauo queritur † dictum est** . s. qō restitutio banniti non trahitur ad bona alienata, queritur an possit taliter fieri qō ad illa trahat̃, dic qō aut rebannitio fit solum ad vtilitatem bannientis ⁊ non pōt. Aut ad vtilitatem publicam, ⁊ tunc pōt, qꝛ eo casu pōt auferre ius alteri quesitũ. l. lucius. ff. de euic. l. itē si verberatũ. §. fi. de rei ven. l. venditor. §. si cōstat. ff. cōmu. pd. ⁊ ita firmat Bar. in. l. quecunq3. C. de fide instru. ⁊ iure haste fis. lib. x. ⁊ vide que dicam statim in seq. q.

9 **Nono queritur † dictum est** . s. ꝙ recupat bona non alienata ⁊ alienata non, sed pone statuto cauetur quod bona homicide applicentur fisco pro medietate, ⁊ pro alia medietate occisi. Titius bannitus ꝫm formam statuti fuit rebanitus, querit̃ nunqd talis rebannitio que est restitutio, vt. s. in. q. iiij. trahat̃ ēt ad partē quesitam heredibus occisi. Dixit Cy. in. d. §. ⁊ qd si tm̃ quod non, qꝛ restitutio non trahitur ad non integra, vt ibi, ⁊. l. fi. C. de sen. pas. dicit tñ qō de consuetudine non seruatur. Alb. vbi. s. q. xlv. dicit idem. s. qō non trahitur ad illa bona. alle. vltra predicta. l. ei q soluendo. ff. de here. insti. ⁊. l. ꝙ si minor. §. sceuola. ff. ð mino. ⁊. l. fi. C. de repu. here. ⁊ ibi etiam dicit ꝙ non recuperat officiũ, vel honores, alij assignatos. de quo dicā. j. xvij. q. Bal. ēt in. d. §. ⁊ quid si tm̃. l3 qō ad dicta bona talis restitutio non trahat̃, maxime si ante rebānitionē bona fuerint heredibus occisi assignata, ⁊ facta fuit executio, qꝛ non presumitur rebanniētes siue principem habuisse animũ ledendi ius tertij. l. ij. §. merito. ⁊. §. si quis a principe. ff. ne qd in loco pu. Sed ibi vlterius querit Cy. an statutum siue reformatio possit hoc facere. Et dicit qō fuit Padue determinatum qō non. ⁊ nihil alle. sed Bal. allega. no. in. l. j. in fi. ff. de doli excep. ⁊ de polli. l. toties. ⁊ qō no. in. l. fina. C. si contra ius vel vti. pu. quod intelligo nisi per publicam vtilitatē illud fieret. Cum enim heredes occisi habuerint a statutis illius ciuitatis, vr̃ ꝙ ex tali causa eis tolli nō possit. de iniur. ⁊ dam dat. c. in nr̃a.

10 **Decimo statuto cauetur † quod** quicũq3 fuerit offensus possit se vindicare faciendo vindictam cōpetentē, ⁊ qō heres occisi possit occidere occisorē. Titius ob homicidiũ Gaij fuit bannitus. deinde ad certũ tēpus fuit rebannitus, querit̃ an tollatur tale ius vīdicādi. Et primo vr̃ ꝙ non, qꝛ ꝑ restitutionē non tollitur ius quesitũ. Secundo vt. s. dictum est in. v. q. Et videtur casus in. c. q̃uis. de rescrip. li. vi. In ꝯriũ videt̃ probari per. l. siue patronus. ff. de iure pat. ⁊. l. sed si hac. §. patronum a ꝯrio sensu. ff. de in ius voc. Uidi du3 studeba3 vt scholaris in hac ciuitate questionem hanc de facto, ⁊ vidi in ea subtiliter allegari. Et finaliter determinatum fuit tale ius non tolli per iura primo loco alleg. ¶ Sed aduertendum vlterius qō quodam est ius qō queritur ex banno iuncto statuto vt qō bannitus possit impune

pone offendi, ⁊ istud ius tollitur per rebannitionē ꝑ.c.in nostra.s.
proxime alle.de iniur.⁊ dam.da.⁊ dictis.l.siue patronnus.§.pa-
tronū. Quodā aūt est ius qđ queritur nō ex banno, sed ex delicto
tm̄.vt in iure vindicandi.de quo.s.⁊ illud non tollit̃ ꝑ restitutio-
nem. Nec mirū q̃ restitutio fit aduersus bānuꝫ.⁊ sic est limitata,
non ergo tollit ius bannū quesitū ex ipso maleficio vt dictū est.s.
in.q.iiij.facit de mino.l.ꝙ si minor.§.restitutio. Reponit.n.eum
in eo statu in quo erat sine banno.⁊ sic non trahit̃ ad anterius tē
pus.⁊ ideo puto ꝙ cum tale ius queratur ex forma statuti, ⁊ maxi
me ꝯ ius cōe si rebannitio esset facta per viā restitutiōis ⁊ taliter
ꝙ fieret etiam aduersus delictum reponendo eū in loco in quo es
set si nō deliquisset, tale ius etiā tolleretur per ea que dicta sunt.s.
duabus proximis questionibus.

11 **Undecimo queritur.† Ex inqui-**
sitione fuit bannitus Titius ex eo ꝙ hostiliter venit ꝯ patriam in
recōpēsationē dānoruꝫ datorū dāna passis simpliciter ex cōtuma
cia condemnatus. Deinde ob publicam ex causa pacis vtilitateꝫ
motu proprio fuit aduersus bannū ⁊ oīa in illo cōtenta restitutus
⁊ sic eius bannū registratū fuit cancellatum, an possit a dictis dā
num passis conueniri, an vero intelligatur liberatus? Hec qđ est
subtilis.⁊ hꝫ duos passus principales. Primus ē an potuerit sic
damnari presupposito ꝙ statuto non dicatur aliter q̃ꝫ dictū fuit.s.
in prin.tractatus. Secundus est an si tenet cōdemnatio facta pro
dānum passis. Illa intelligit̃ remissa.

¶ Circa primū fuerunt ab olim opi. Cyn.n.⁊ alij vsq; ad sua tꝑa
tenuerunt ꝙ non potuerit fieri talis cōdemnatio, q̃ in eodē ꝓces
su non pōt venire causa ciuilis ⁊ criminalis. Ita no.ꝑ eū in.l.si qs
a se fundū C.ad.l.iul.de vi.vbi ēt gl.⁊ idem tꝫ ibi Ray.alle.ff.de
publi.iud.l.interdū.idē tenuit Bal.nisi in casu qn̄ dānatus ha-
bet penes se rē subtractā.l.interdū.§.qui furem.ff.de fur.⁊ vt ip-
se no.in.l.iiij.C.vnde vi. Hosti.aūt in.c.ad nostram.de iureiur.⁊
in.c.cū oportet.de accu.⁊ ibi Inn.tenent ꝯriū siue.n.per viaꝫ
inquisitionis siue per viā accusationis ꝓcedatur dicūt talē condē
nationē fieri posse. Hoc ēt tenuit Guil.in criminibus extraor.vt
ipse scripsit in.l.j.C.si quis ali.test.ꝓhi. Sed ipse idē indistincte
dixit id verum esse in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his q not.
infa.quod tenuit Jac.but.verū qn̄ ex eadē lege tenetur inquisitus
criminaliter ⁊ ciuiliter, aliās non, ⁊ ita dixit concordari iura, vt
scripsit in.l.j.C.qn̄ ciui.ac.cri.preiu. Bal.ēt in.l.obseruare.§.ꝓfi
cisci.ff.de offi.procō.⁊ le.videtur sequi opi.Inno.⁊ Host. Bar.
autem indistincte tꝫ iudicem criminaliū ex eodem processu posse
vtramq; penā.s.criminalē ⁊ ciuilem imponere, ⁊ alle.C.ꝙ met.
cau.l.qđ euitandi.ff.de calum.l.pe.de extraor.cog.l.medicus.⁊.
d.§.qui furē.⁊ ibi per eum.⁊ in.l.j.in fi.ad turpil.alle.ēt.l.iiij.§.
si dicantur.ff.si.regun.⁊ est casus ꝓm vnam lec.in.§.pena grauior
ad.l.interdum.alle.per Ray.respondet ꝙ loquit̃ qn̄ vtrumq; iu
diciū principaliter intentatur, quo casu iudex criminalium de ciui
li nō cognoscit.l.solemus.§.latrūculator.ff.de iudi.⁊ hec pars sem
per fuit mihi visa vera ⁊ equior, maxime vbi per statuta genera-
liter permittitur iudicibus maleficiorum per inquisitionē proce-
dere per no.insti.de pub.iudi.in prin.per Jac.bu.⁊ per Bart.
in.l.ij.§.si publico.de adul. Tenuit igitur in proposito dicta con-
demnatio, q̃ cū habeatur pro cōfesso ⁊ possit condemnari, perin
de ac si cōparuisset ⁊ confessus fuisset nulla est ratio quin ēt in dā
nis tenere debeat condemnatio, nisi diceretur qđ esset nulla ꝑꝑ in
certitudinē per ti.C.de sen.que sine cer.q̃t. Sed respondetur ꝑ.
l.j.⁊ que ibi no.C.de sen.que pro eo ꝙ interest.⁊ in.l.j.de eden.⁊
in.l.j.iudi.sol. Faciant ēt que no.in.l.certi condictio.in prin.⁊ in.
d.l.ij.de sen.que sine cer.q̃t. ¶ Venio ad ꝓm.s.an dictū ius per
talem rebannitionem dicatur remissum.⁊ primo ad affirmatiuam
verba restitutionis cōprehendunt oīa contenta in condēnatione
⁊ banno, sed in eo continetur condemnatio dānorum, ergo illa in-
telligitur remissa.l.non aliter.de leg.iij.⁊.l.prospexit.ff.q ⁊ a qui.
cum si. Secundo qđ talis liberatio fuit tollere ius.de iniur.c.in
nostra.⁊ qđ ibi per Inn. Tertio q̃ ob publicā vtilitatē, ergo ⁊c.
l.quecunq;.cum ibi no.C.de fi.instru.⁊ iure haste fisca.lib.x.⁊ di
ctū fuit.s.q.viij. Quarto q̃ de natura restitutionis est tollere ius
etiam priuati.l.j.C.de sen.pas.⁊.l.fi.⁊ qđ ibi not.eo.tit.saltem qn̄
quesitum est ex illo actu aduersus quē fit restitutio.l.siue patro-
nus de iure pa.⁊ dixi.s.q.x. Quinto a natura dispositionis facte
motu proprio que latius dꝫ extendi, vt sic ius tertij contineat.l.si
qn̄.C.de bo.vac.ꝓm vnū intellectū quē sequit̃ Cy.in.l.fi.ff.de cō
sti.prin.in lec.maxime qn̄ fit ex certa scientia.l.quidam consule-
bat.ff.de re iud.⁊.l.sed si hac.§.patronum.de in ius voc.saltem qn̄
statuens est de negotio informatus, vt habetur in.c.pastoralis.§.
preterea.de offi.deleg.que videntur vera ēt si talis particula nō
fuerit cācellata ꝑ not.ꝑ Bart.in.l.emptor.§.lucius.de pac.⁊ qđ
dixi.s.in parte precedenti, questio.lxxiiij. ¶ Pro parte vero ne
gatiua faciunt primo, q̃ pars remittens omnem iniuriam ex ma-
leficio non intelligitur remittere dāna.l.sed si vnius.§.si ante.de
iniur.⁊ ibi per By.⁊ Bart.⁊ Bal.in.l.si vnus.§.⁊ generaliter.
de pac.ergo nec superior cuius factum interpretat̃ a patre factū.
l.ij.C.de preto.pig.⁊.C.de euic.l.si ob cām. Scđo q̃ dispositio
super publico iure non trahitur ad priuatū tanq̃ꝫ specie differēs.
d.l.si vnus.§.itē si paciscar.adeo ꝙ si mixtim fiat valet suꝑ vno ⁊
suꝑ alio non. Ergo ⁊ hic sumpto argumēto a ꝯrijs.l.⁊ si ꝯ.de vul
gari.⁊ pupila.cum fiscus in dubio vti velit iure priuati.C.de pe
ti.here.l.j.

¶ Tertio q̃ lꝫ princips suā penam remittat, tn̄ ius priuato que
sitū ex delicto non tollit.l.ij.C.de in ius voc.⁊ ibi cōcor.ex quo ibi
Bar.⁊ Bal.dicūt ꝙ conuentiones facte per rectores marchie,
cum duce ducatus, non intelliguntur remittere penas partibus dē
bitas. ¶ Quarto q̃ talis reformatio dicitur rescriptū.l.ij.C.de le
gi.ergo restringi dꝫ, vt ius tertij non ledat.l.ij.§.merito.⁊.§.si qs
a principe.ne qd in loco publico. Et in hanc secundā partem in-
clino ꝑ rationes predictas, qđ maxime poterit apparere ex narra
tis ante liberationem.l.fi.ff.de here.insti.⁊ ꝙ habetur ꝑ Bart.
in.l.ambitiosa.de decre.ab ordi.faciē. Licet.n.ob pacem, ob pu
blicam vtilitatem, ⁊ legem generalem statuendo possit princeps
⁊ eius iura obtinens ius priuato quesitum tollere, vt in iuribus
in contrarium allegatis, non tn̄ in dubio intelligitur id facere vo
luisse vt in iuribus.s.pro hac parte allegatis.⁊.C.de emanci.lib.
l.nec auus.⁊ no.in.l.fin.ff.de consti.prin.⁊ in.l.oēs.C.si ꝯ ius vel
vti.pu.sicq; non ex defectu potestatis, sed voluntatis ad tale ius
non porrigitur. Facit.ff.de mili.test.l.in fraudem.iuncta.l.j.eo.
tit. Id ꝙ dixi de motu proprio non probatur lege. Preterea ve
rum esset quo ad ius concedentis non quo ad ius priuati. Conclu
ditur ergo ꝙ dicta restitutio cōdēnationem factā damnū passis
tollere non videtur, ꝙ sine dubio verū est si agere vellent damnū
passi actione in factum primitiua per.l.q nomine.ff.de fal.per tit.
vi bo.rap.vel per ti.vnde vi. Lꝫ.n.tolleretur ius ex sententia que
situm.primum tn̄ ꝙ remansit.vt.l.nepoti de fun.instru.⁊ qđ ha-
betur in.l.i.C.de iudicijs non diceretur sublatuꝫ per predicta.⁊.
l.si vnus.§.ante omnia de pac.cum si.⁊ ꝙ dixi.s.q.x. predicta ve
ra in restitutione que fit per viam gratie. Facta vero per viam iu
stitie tolleret oīa iura q̃sita ex illo actu aduersus quē fit restitutio
.ff.ꝙ si minor.§.restitutio.ff.dē mino.⁊.l.i.C.de repu.que fi.in iudi.

12 **Duodecimo queritur.† dictum**
est.s.qđ bannitus ⁊ rebannitus potest a priuato conueniri. Sed
queritur ecōuerso tempore banni facta fuit robaria ipsi bannito
an nunc rebannitus agere possit stante statuto quo prohibet̃ fieri
rōneꝫ bānito pro maleficio nisi ꝓ maleficio vel membri mutilatio
ne. Dixit Jo.and.in sepissime allegato ver.quid si quis in.§.seq
tur in tit.de accu.suarum additionū.ver.habet̃ alia Ja.de are.
ꝙ Ja.idem disputauit hanc questioneꝫ ⁊ ibi aliqua refert. Et pri
mo allegat ad negatiuam.ff.de aleato.l.i. Item q̃ regulariter pro
hibita casualiter licent.C.de cō.⁊ merca.l.ij.⁊ de homi.c.ij.⁊.
iij.⁊ pluribus alijs iuribus ibi allegatis. Et ideo vbi talia ꝑmit-
tuntur non est locus querele.C.de adulte.l.graccus. Pro hoc fa
cit generalis ꝯsuetudo, que habet bānitos talia pati in vsib.feu.dē
mi.vas.q contu.fu.c.i.in fi.⁊ in tit.hic finit lex cor.in princi. Itē
q̃ cōsuetudo facit licitum, ꝙ alias esset de se illicitū.xxxij.q.iiij.
c.obijciunt̃.⁊ cōmunia predio.l.venditor.§.si cōstat. Nec ob.ex-
emptio a banno cū a principio nata nō fuerit actio insti.de noxa.
§.si seruus.⁊.ff.de fur.l.serui ⁊ filij. In ꝯrium arguit ꝙ possit q̃
statutum videt̃ debere restringi ad iniuriam personalem propter
exceptionem quā fecit de homicidio vel mutilatione.ff.de penu.
le.l.nam ꝙ liquide.§.fin.⁊ positio verborum statuti est attenden-
da de postu.l.i.§.ait pretor.nec sunt exaggerāda que dant certuꝫ
modū.ff.de decurio.l.generaliter.§.imperator. Item q̃ res non
delinquunt sed homines.in auc.de man.princip.§.oportet. Illis
ergo rebus lesio inferri non debet. Sed ad hoc respondetur q̃
ille qui non obtemperat ius dicenti.videtur diffidatus vt hostis
ff.de cap.dimi.l.v.§.i.⁊.C.de his qui ad ecc.confu.l.si seruus.
Et ille qui est diffidatus in ꝑsonā fortius est diffidatus in rebus.
ff.de capt.⁊ postli.reuer.l.v.§.i pace.⁊.l.hostes.⁊ de penis.l.in
seruorū. Tꝫ quod agere non possit.allegat.C.de epi.⁊ cle.l.fi.§.
penul.extra de heretici.capitu.vergentis.C.qui ad liber.procla.
non lice.l.prima de penis.cum filius de ma.te.l.aristo. Nec ob.
qđ hodie contractet ⁊ sic possit conueniri per.d.l.serui ⁊ filij.⁊

.C. de noxa. l. j. q: loquunt̃ q̃n initiũ illicitum, hic vero fuit initium licitũ. C. de vsu. transf. l. vna. §. hic tantummõ. ⁊ de vsu. sequitur. §. de illo. ff. si predicta latius videre velis recurre ad Alb. vbi. s̃. in. ij. q. ⁊ in. lxxxix. vbi refert illã disputationẽ de qua facit mentionẽ Jo. an. vbi. s̃. de verbo ad verbum. Considera tñ q̃ hec decisio loquit̃ in statuto quo cauet̃ ius vel rationem non fieri bannito ⁊ sic indistincte. ⁊ ideo vera est decisio q: ab initio nullũ ius oritur, cuȝ factum licitum fuerit. Si vero verba statuti dicerent quod bannitus possit offendi in persona secus esset per ea que dixi. s̃. parte. ij. secundi tempo. q. lv. ⁊ idem si dicerẽ quod non reddatur eis ius quousq; fuerint in banno. per ea que dixi. s̃. parte precedenti. q. i. ⁊ no. bene decisionem predictaȝ quod illa exceptio nisi pro homicidio vel mutilatiõe non restringit generalem regulã ad personales offensiones. sed remanet in ceteris gñalis dispositio ꝙ vr̃ ꝯ. l. generali in princip. ff. de vsuf. ⁊ l. quesitum. §. idem respondet domo. ff. de fun. instru. ⁊ quod. d. l. nam quod liquide. §. fin. Sed respondet quod hoc contingit propter naturaȝ maioritatis rationis per. d. l. in seruorum quod est no.

13 Eodem loco† scilicet in. d. ver.

habetur formal'r alia questio super eo. statuto. s. an exemptus a banno agat ex ꝯctu quem tempore banni fecit. ⁊ ibi etiam vbi s̃. proxime dixi determinatur quod possit q: lȝ alias ex commissis in bannitum ⁊ eius res non agat a banno exemptus ex ꝯctu tamẽ recte aget. allegat. ff. de pecu. l. q̃ tuberonis. §. fin. ⁊ l. sed si damnum in princip. Item q: ex vi banni non fuit impedita origo actionis que est de iure gentium. ff. de pac. l. iuregen. Igitur fides est seruanda C. õ pactis. l. debitori. ⁊ hosti ⁊ rebelli. in auc. demãda. in prin. §. sed neq;. ⁊. xxiij. questione prima. sed noli.

Vides quod questio ꝓcedens habet terminos scdȝ quos bãnitus poterat ꝯtrahere. Sed
14 xliij. †pone vt ponebat Gui. de suȝ. in suis questionibus statutoꝝ sub litera. s. versus finem. statuto cauetur quod banniti ⁊ eorum petitiones pro eis facte non audiantur, nec damna seu iniurie eis facte ⁊ illate in rebus suis emendentur. Item quod cõtrahere nõ possint per se vel aliũ ad suam vtilitatem, contingit ꝙ Titius positus fuit in banno, ⁊ dum erat in banno vendidit quedam sua bona, q: non fuerunt confiscata, ⁊ in ipsa venditione fuit deceptus vltra dimidiam iusti pretij. Scio quod durante banno non poterat agere ꝑꝑ principium statuti. Queritur an exemptus a banno agere possit per. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ candẽ. q. disputauit Thomas de piperata quam ponit Alb. vbi. s̃. q. xliiij. ⁊ vr̃ quod agere possit, q: durante officio non potest officialis contrahere, ⁊ tamẽ finito officio agere potest ex eo contractu. ff. de contrahen. emp. l. non licet. ⁊ C. de contra. iudi. l. vna. Idem probatur ꝑ princip. insti. de nup. ꝯm Guid. predictum. Sed contrariuȝ tenuit dictus Tho. q: si licet damnificari in delictis fortius in contractu. ⁊ dicit videri expressum institu. de exhere. li. in prin. sed Lamber. de rampo, ꝯm Jo. and. in addi. Spec. in ti. de emp. ⁊ vendi. §. nunc dicendum restat super ver. vbi autem, aliter tenuit. Dixit. n. q̃ ex primo capite statuti non impeditur agere q: non est bannitus. Ex secundo ẽt non impeditur, q: licet regulariter appellatiõe damni intelligat̃ omnis diminuto patrimonij. ff. de dam. infec. l. ij. tñ appellatione damni dati vel facti continetur damnum interueniens culpa vel facto hominis delinquentis vt patet in damno legis aquilie, q: actio illa non competit in damno ꝓcedente ex contractu. ff. ad. l. aquil. l. si seruus seruum. §. inquit lex. ⁊. §. rupisse.

¶ Tertium etiam capitulũ ab ipso initio sibi non obstat, q: hic contraxit ad damnum non ad vtilitatẽ. ⁊ sic cõcludit quod agere possit. Sed meo iudicio hoc vltimum non multũ stringit, Negari enim nequit quin contractus emptoris ⁊ venditionis de sui natura sit contractus continens vtriusq; partis vtilitateȝ. ⁊ sic talis contractus in statuto continetur. l. non aliter de lega. iij. Sed dato ꝙ ꝯctus sit nullus nihilominus agere poterit. Aut. n. aduersarius excipiet de nullitate ꝯctus ⁊ cogetur restituere rem vel pretiuȝ recipere illo rẽ suam vendicante. l. emptor. ff. de rei ven. Aut dicet ꝯctum validuȝ, ⁊ tunc nulla restat ratio quare agere nõ possit per dictam. l. ij.

15 Decimoquinto queritur †banni

tus qui erat infamis ꝯm ea que dixi in secundo tempore parte. i. q. quinquagesima, ⁊ etiã in precedenti fuit rebannitus ⁊ cancellatus reuersus in ciuitate vult testificari vel alios actus facere qui infamibus non competunt. Queritur nunquid possit. In hac. q. ẽ primo videndũ quis possit aduersus infamiaȝ restituere. Et de papa, Imperatore, senatuq; non dubitet̃. l. j. §. õ qua. ff. de postul. per Inno. in. c. cum Tab. de re iudi. ⁊ per Bar. in. l. infamẽ. ff. õ pub. iudi. ⁊ vtrobiq; de collegio cardinalium ⁊ regibus. Sed dubiuȝ est in ciuitatibus de quibus agit̃ in quo Bar. in. l. infamẽ. dixit quod lȝ olim non possent tñ cum hodie ciuitates Italie ⁊ maxime in Tuscia non recognoscant superiorem, ⁊ sic habent liberũ populum ⁊ merum ⁊ mixtum imperium, habent in suo populo tantam potestatem quantam imperator in vniuerso. ff. de capti. l. hostes. ⁊ sic concludit puod possint infamiam tollere. sed in. d. §. de qua. dixit. quod aut infamia irrogatur de iure communi, aut per statutum. Si per statutũ quelibet ciuitas potest illam tollere. de reg. iur. l. nihil tam naturale. Si de iure communi, aut ciuitas recognoscit superiorem, ⁊ non potest, alias sic. vt. d. l. hostes. In. l. vero fi. C. de sen. pas. dicit simpliciter quod aut infamia infert̃ ex forma statuti vel ex ꝓcessu habito ꝯm formã statuti, ⁊ tunc potest ꝑ statutũ infamia restitui alias nõ. est igit̃ iter predicta aliqua sed parua veritas. In effectu. n. concludit quod si aliquis damnatus ex forma statuti est infamis ciuitas illa potest infamiam tollere. Si vero esset infamis de iure cõmuni, tunc aut ciuitas recognoscit superiorem, ⁊ non potest, alias sic. ⁊ ita effectiue tenuit Ja. de but. in sua disputatione vt refert Alb. vbi. s̃. q. lxxj. vbi illam disputationem refert. Uide ẽt Bal. in. l. cum mulier. ff. sol. matri. in sua repetitione. Sed aduerte quod fundamentũ Barto. qui vult quod q̃n non recognoscit superiorẽ ciuitas restituat famã vndecũq; infamia sit incursa est ꝑꝑ prescriptionem ꝑ no. in. l. imperiũ. de iur. om. iu. Sed hoc est summe dubiũ, maxime in his que sunt de reseruatis principi. in quibus prescriptio aliqua locum non h̃ȝ .C. de prescrip. xxx. an. l. comperit. extra de prescri. c. cũ nobis. ⁊ no. per glo. in. c. j. de cle. egro. lib. vj. Et ideo forte tunc verius ẽ quod eo casu non possit infamiam irrogatam de iure cõmuni tollere. eius tamen opi. seruatur communiter in talibus ciuitatibus, sed disputatio vtilis est in locis illi ciuitati non subditis. In quibus infamia eũ cõmitatur vt. l. ex ea. de postu. tunc. n. ab alijs ꝓter q̃ a ciuitate a qua bannitus est restitutus non habebitur forte pro alio q̃ infame. ⁊ ita tenuit Ray. in. d. l. fi. C. de sen. pas. reprobando Bar. ⁊ ex predictis sequitur quod talis bannitus quẽ dixi infamem esse vbi. s̃. in prin. huius. q. a banno exemptus, ⁊ sic restitutus a talibus actibus non repellet̃. sed clarius est dicendũ q̃ aut fuit rebannitus ⁊ cancellatus per viam iustitie, aut per viam gratie. Primo casu, aut q: iniuste fuerat rebannitus, ⁊ qualitercunq; infamiã fuerit incursus aduersus illã restituitur. vt. d. §. de qua. aut fuit cãcellatus q: soluit. ⁊ tunc nisi a statuto aliter prouideatur, famam non recuperat. ar. l. cancellauerat. de his que in te. delẽ. ꝯm Bar. in. l. non soluȝ. §. fi. ff. de procu. Si vero fuit cancellatus per viã gratie, tunc intelligitur sublata infamia ꝑ. d. l. cãcellauerat ꝯm Ja. de but. ⁊ Bart. in. d. §. fi. ⁊ sicut tunc a talibus actibus non repellat̃. ¶ Hoc puto verũ nisi fuerit bannitus ex tali cã que a se ipsa infamet sine sententia. vt. l. j. de his q not. infa. ¶ Tunc. n. cũ restituatur solũ aduersus bannũ, restat factũ, ⁊ sic infamia non tollitur. vt. d. l. cancellauerat. Idẽ ẽt puto si rebãnitur soluendo certã quantitatem q: tunc non cancellatur ex eo q: restituatur, sed q: soluit quantitatem diminutam. ⁊ sic ex vi solutionis diminute pene. Nec ob. §. pena grauior. quia illa dispositio habet locum ante condemnationem perfectam seu in ipsa cõdemnatione ⁊ sic ante incursam infamiam. ⁊ ideo non trahit̃ ad casuȝ post condemnationem contingentem. l. ꝙ vero. ff. de legi. Facit quod habetur in. l. transigere de trans. per docto. preterea non habet locum quãdo fit diminutio pecuniarie pro pecuniaria vt ibi. ⁊ in. l. ⁊ si seuerior. C. de infa. Et vide que dicam statim in secunda questione.

16 Decimosexto bannitus† infamis

tempore quo bannitus erat fuit productus in testem ⁊ iurauit deinde fuit restitutus taliter q̃ exiuit infamiã. ⁊ dictum suum deposuit. Queritur an valeat eius dictũ. Albe. vbi. s̃. q. lxx. dicit quod sic allegat. ff. ad carbon. l. iij. §. due cause. Sed cõtrarium videtur esse verũ. q: dictũ testis trahitur ad tempus iuramẽti. vt. l. si q̃n. .C. de testi. ⁊. l. iureiur. Et ideo dixit Bart. in consilio ꝙ incipit, Ser Joannes de castro dirute. Q̃ si tempore iuramenti testis non erat infamis sed postea fuit effectus infamis anteq̃ deponeret ꝙ valeat eius dictũ cuius ꝯtrarium videtur velle in. d. §. due cause, vbi dicit ꝙ si testis mutauit suam conditionem ꝓpter suũ delictum, ⁊ inspicitur tempus redditi testimonij. vt ibi. potest dici ꝙ aut testis mutat conditionem in melius, aut i deterius. ⁊ tũc habeat locũ distinctio Bar. sed in hoc me non extendo remittẽs ad notata in iuribus predictis. ⁊ in. l. damni. §. sabini. ff. de damno infec. ⁊ per Gui. in spe. de teste. §. i. ver. quid si testis. ⁊ vide ẽt ꝙ

habetur

habet in.l.j.de test. ⁊ in.c.j.si testes pa.esse desierint.x.col.⁊ aduerte ꝙ dictū Albe.esset verum si oino tolleretur infamia. Si autē remaneret infamia facti,tūc putarē hoc casu oino dictū eius nō valere .lz enim alias dicatur testē infamē de facto non repelli a testimonio.sed ei dari minorem fidē vt dicitur in.d.§.due cause.⁊ in.l.cunctos populos.vbi declaratur quod dicitur in.l.cassius de senato.tamen hoc casu qñ tempore iuramenti erat infamis de iure.⁊ tempore depositionis tm̄ infamia facti verificari potest glo. dicte.l.cassius.Cum.n.non valeat dictum testis sine iuramento. vt.l.iniur.⁊ illo tēpore erat infamis de iure non est depositio talis testis simpliciter infamis infamia facti.Unum tamen nota quod si testis infamis de facto deponit ⁊ habet contestem note auctoritatis eius dicto statur ⁊ creditur sicut si non haberet aliquam infamiam,quia suppletur per dictum contestis arg.ff.de eden.l.si quis ex arg.§.j.⁊ ibi per Jac.but.⁊ Bal.⁊ per eundem Bal.in.d.l.j. C.de testa.an autem remaneat infamia facti vel non, tangam statim in sequen.questio.

17 Decimoseptimo quero †an talis bānitus rebannitus possit admitti ad honores ciuitatis,⁊ procedit hec questio vbi statutum aliter non prouideat.Bar.simpliciter dixit ꝙ sic.in.l.⁊ qui.§.si in metallū.ff.de mu.⁊ ho. Sed aduertendū ꝙ si dicimus eum intelligi restitutū aduersus infamiam iuris.restare infamiam facti p.l. honori.ff.de obseq.Decisio predicta habebit locum in honoribus non habentibus dignitatem.Ab illis aūt qui haberent dignitatē talis infamia eum repelleret.l.ij.C.de dig.⁊ no.ff.de his q no.infami.i rub.⁊.l.nullam.C.eo.titu.Si dicamus etiam aduersus illam restitutum indistincte ad quoslibet honores admitteretur. ⁊ ideo puto qd si restitutio concernit solum bannum cum remaneat cōfessio non intelligitur ab infamia facti reuelatus alias secus .hoc tamē credo reponendū esse in arbitrio iudicatis qui examinet an cōmuni reputatione teneatur eum commisisse delictum ob quod fuit bannitus vt primo casu locum habeat destinctio honoris cum dignitate ab alio sine dignitate.Secūdo vero casu indistincte admittatur nisi ex rebannitione aliud statuatur,vt dixi.s.q.iiij.⁊ qd dixi rebannientē admitti ad honores,⁊ sic ad officia intellige dum tm̄ alijs assignata non recuperet iuxta no.in.l.gallus.§.⁊ quid si tm̄. de lib.⁊ posthu.⁊ tetigi.s.q.ix.⁊ pbat ex his que no.in.l.qd ergo .§.pena grauior.de his q no.infa.in fi.gl.magne.Si aūt officium ꝙ perdidisset vacans esset illud recuperaret.l.ꝙ si minor.§.restitutio de mi.⁊ not.in.d.§.pena grauior.

18 Decimooctauo queritur † dato qd rebānitus aduersus omnem infamiā restituat vel quod de hoc nō dubitetur vt qr officium non habeat dignitatem. quidā fuit scruptinatus ⁊ imbursatus tēpore quo erat bānitus extrahitur aūt de marsupio postꝗ rebannitus est queritur an possit ad dictum officiū admitti.vt refert Jo.an.in sepissime allegato.§.sequitur. ver.qd si quis in tit. de accusatio.hec questio fuit disputata per dominū.Ja.de but.in electo a rebannito ante tēpus iuramenti extante statuto ꝙ nullus bannitus possit esse consul vel in aliquo officio.⁊ ibi post plura argumenta de quibus ibi videre potest facta ad partez affirmatiuā concludit negatiue ipsum tale officium acceptare non posse dicēs tria in officiali ponderanda,electionem,confirmationem,⁊ exercitiū officij.Probat autem qr consul vel proconsul hz hoc nomen etiam priusꝗ sit egressus vrbem,⁊ anteꝗ ad prouinciā sibi decretam perueniat.l.penul.de offi.procon.coadiuuat per.l.j.C.de magistra.muni.lib.xij. ⁊ .ff.de mune.⁊ bono.l.si qs magistratus vbi nomen magistratus hz ex electione dato qd resistat.⁊.ff.de admi.tu.l.quidam.§.fi.Item cū esset prohibitus esse in officio,ergo eum eligi prohibitum erat cum per electionē perueniatur ad illud.ff.d sponsa.l.oratio. Adducit illud generale qd vno prohibito dicatur prohibitum omne id per quod peruenitur ad illud.ff.de fideius.l. cum lex.C.de natura.li.l.fi.cū si.Ex quibus dicit concludi etiam electionem fuisse ꝯ statutum,nec per habilitatem superuenientez potuisse conualescere.Quod etiaz respondendo ad quedam obiecta sequitur ibi Joan.and.qr sufficit ꝙ ab initio talis exceptio poterat esse perpetua.l.sufficit.de condi.inde.adducit ēt ad dictam decisionem de ele.cum in cunctis.§.inferiora.⁊ ibi per eum. Concludit itaqꝫ ꝙ talis rebannitus ad dictum officium non admittit. pro quo facit de ser.expor.l.si minor.⁊.C.q da .tu. pos.l.in vniuersis.Albe.autem vbi.s.q.xcj.vbi diffuse qōnem ponit,dicit fuisse disputationem Ja.de are.vt.s.ꝯcludit,⁊ ita ēt dicit Bald.super rub.C.de ꝯdi.ob tur.ca.vbi videre potes.Et alleg.ēt.ff.de pen.l. fratres.¶ Sed puto aduertendum ad.q.nr̄am. An ex forma ordinamenti super scruptinio talis bānitus fuerit prohibitus scrutinari,⁊ sic eligi.Et tunc sit vera ēt in casu nr̄o decisio predicta. Si autem vnusquisqꝫ etiam inhabilis potuisset scrutinari cum ex forma illius scrutinij non deberet tunc fieri exactio,sed inde ad tēpus putarem tūc posse talem rebannitum dictum officium acceptare ,quasi tunc fuerit facta imbursatio qñ habilis reperitur per relationem ad illud tempus.l.in tempus de here.insti.cum simi. ¶ Casum vero eius qui fuit imbursatus tempore quo nō erat bānitus,⁊ demū fuit bannitus ⁊ postea rebānitus,⁊ deinde exactus.

19 Et sic sit questio. xix. †non aliter prosequor qr clara videtur decisio qd possit acceptare ⁊ exercere cū media tempora nocere non soleant.l.sed ⁊ si in conditione.§.solemus.ff.de here.insti.cum ibi no.⁊ qd tangitur per Bal. sup p̄dicta rubrica de condi.ob turpem causam.

20 Uigesimo queritur† bannitus in iudicio egit aliqua eo modo quo non valuerunt de quo dixi.s.parte precedenti.questio.iij.Fuit deinde exemptus de banno,ratificat oia illa antea gesta.an valeāt tanꝗ tūc tēpore ratificatiōis gesta.istā. q.tangit Alberi.vbi.s.q.xlvj.⁊ primo arguit qd sic arg.ff.de iniuste.l.si quis filio exheredato.§.irritum.⁊ de leg.iij.l.j.in prin.⁊.§. deportatos.C.de his qui nō pos.ad liber.perue.l.j.⁊.ff.de penis. l.fratres.Sed dicit priora iura loqui in testamento quod solū dependet a voluntate testantis.Alie leges loquuntur in libertate, cuius fauore multa sunt ꝯ ius introducta.ff.de fideicō.liber.l.generaliter.§.si quis seruo ad.l.falci.l.penales.§.vltimo.Sed quod non valeat arguit per generalem regulam que ab initio ⁊c.⁊ quia non fuit initiatum cū persona legitima.C.qui legi.per.l.ij.⁊ q da. tut.pos.l.vniuersis.finaliter intra illum articulū. An valeant acta vel non,de quo dic vt dixi vbi.s.Sed ad questionem propositā que est qñ acta non tenent, dic ratihabitionem nihil operari vt dictis iur.⁊ quod habetur in.l.j.C.qui pro sua iur.etiam si omnia acta repeterentur in eodem instanti p vtranqꝫ partez ꝺm no. in.l.omnium.⁊.l.in cause.ff.de procu qr illa doctrina locum habet,qñ acta valebant sed spirabat iudicium.hic vero nulla erant si tamen partes essent in concordia ⁊ daretur sententia valeret vt conuentio non vt sententia,vt habetur in.l.ij.C.communia vtri. iud.de quo in.l.si ꝯuenerit.ff.de re iudi.⁊ in.l.j.C.de iur.om.iudi.

21 Uigesimoprimo queritur † an bānitus rebannitus teneatur creditoribus quos ante bannū habebat.Questio hec leuis est.⁊ ideo breuiter pertranseam.Nam aut recuperauit bona sua per restitutionem ⁊ habuit.⁊ potest a creditoribus cōueniri. .C.de sen.pas.l.si deportationis.⁊.ff.eod.titu.l.iij.in fine.aut non habuit quia noluit.Fuit.n.ad ea restitutus.sed ea capere neglexit ⁊ conueniri potest.ff.de sen.pas.l.ij.Aut ea non rehabuit quia restitutio ad ea non fuit porrecta secundum ea que dixi supra.iiij.⁊. v.questionibus.⁊ non tenetur nec ab illis conueniri potest ,sicut nec ante poterat.l.tutelas.§.fi.ff.de capi.dimi.⁊ dicta.l.iij.de sen ten.pas.in principio.

22 Uigesimosecundo queritur †an talis rebānitus possit agere ꝯ debitores qui interim dum esset in banno soluerūt communi.Hec questio est ita vulgata quod in ea non esset instandum.formauerunt eniz eam Cy.in.l.creditor.ff.de sol.⁊ multi alij ibi ⁊ alibi vt refert Gui.in spe.de obli.⁊ so.§.nunc aliqua.ver.illud queritur.Ac etiam multi eandem questionem disputauerunt vt refert ibi Jo.and.in additione qui effectiue ponit omnium intentionem.Si ergo latius videre vis ibi vide .⁊ Bar.in.d.l.creditor.qui ibi sic concludit .quod aut respublica habebat bona illius creditoris banniti obligata sibi ex aliqua iusta cā,⁊ tūc nō est dubiū ꝙ solutione facta reipublice debitor liberatur.l.non ne.C. que res pig.ob.po.Si vero habebat illa obligata,tunc aut bona illius creditoris banniti erant publicata ex aliqua iusta cā.⁊ idez fiscus,n.habetur loco heredis.l.si debitori deportato.ff.de fideius.⁊.l.tutore.C.ad.l.iul.de vi.Si vero bona non erant publicata vel erāt sed iniuste.⁊ tūc aut respublica exigit iniuriā debitoris aut creditoris banniti,aut simpliciter exigit non debita cōtemplatione ad iniuriā alicuius. Primo casu est periculū debitoris.vt. d.l.creditor.in pri.Secūdo casu est piculū creditoris.l.si merces. .§.culpe.ff.loca.⁊.l.pe.in prin.ff.sol.mat.⁊.l.Paulo calimacho. i fi.ff.d leg.iij.⁊.l.liberto.§.lucius.d an.le.Tertio casu qñ exigit exactura cuiuscūqꝫ fuisset.tūc erat species debita,aut quātitas. Si species est periculū creditoris, sed quātitas est periculum debitoris.l.lectos.⁊.l.se.de pi.⁊ cō.rei ven.ibi gl.Ad idē.l.fi.in fi. ff.de pig.ac.facit.ff.de euic.l.lucius.d rei ven.l.idē verberatū.

§. j. ¶ Hec Bar. in. d. l. creditor. ¶ Uideamus et nunc particulariter an oia vera sint. Dixit ergo primo q si fiscus hz bona obligata, debitor banniti solvēs liberat p. l. nomen. Istud membrum est verissimū, sed dubitat an requirat excussio. et idem Bar. in. l. si convenerit. de pig. ac. dixit qd non. Sed Cy. et ptrinz in. d. l. nomen. quē sequit Bal. in. l. ij. C. qñ fis. vel priua. et latius ponit in. l. heredem mariti. C. de here. ac. per. l. j. C. de cōue. fi. lib. x. Sed credo opi. Bar. veriorē non per suā rōnē qr cōcluderet q auc. hic si debitor. C. de pig. non haberet locū qñ possessor haberet causam lucratiuā qd est ptra generalitatē illius auc. sed p rōnē Guil. qui idē tenuit. s. qr illa auc. est correctiua et loquit in possessore pignoris, ergo non habet locū in proposito. l. fin. C. de ac. et ob. Nec ob. l. j. C. de conue. fisc. deb. qr loquit qñ conuenit tertius qui promisit seruare indēnem creditorem q est alterius debitor. de quo dic vt ibi. Ubi ergo bona banniti erant obligata fisco, et sic sine excussione perueniri poterat ad nomina. debitor banniti fisco solvēs non potest a tali rebannito cōueniri. Si aūt fuisset debitor ad conseruationem indemnitatis secus esset excussione non facta. vt. d. l. j. ¶ Scdm mēbrū est qñ bona erant publicata iuste et istud non hz dubitationē, ammodo. n. fisci debitor est. l. j. §. an bona. de iure fisc. et ideo soluēdo liberat. C. de noua. l. iij. et hoc certe verū est si soluisset exactus si vero non instigatus sed sponte soluisset, putās illū rebanniri debere sine restitutione bonorū que aliquā habuissent innouationē, forte tunc non esset liberatus ar. l. j. §. idē iunio. ff. de questio. et. l. et q data. qui. ex cau. ma. cū si. nisi excusaret, qr soluisset vt in penā non incideret. l. itē illa. cū ibi no. C. de cōsti. pecu. ¶ Tertiū dictū. s. qñ bona nō sunt cōfiscata, vel sunt iniuste et fiscus exigit iniuriā debitoris non est mihi vsq quaq expeditū in ea parte qua cōfiscatio facta erat sed iniuste. Nam tūc aut fiscus volēs iniuriari debitori exegit simpliciter non allegata cōfiscatione, et credo dictū Bar. verū, aut allegauit confiscationem et eius pretextu exegit a debitore, et tūc aut ē iniustitia cōfiscationis poterat opponere debitor et non opposuit, et non vr verum dictū Bar. ar. ff. man. et. l. si fideiussor. quasi per totā. Aut opposuit. Et tunc cū sibi facta fuerit iniustitia bannito postea rebannito imputare non pōt. ff. de euic. l. si per imprudētiā. Si vero de confiscatione iniusta non poterat opponere, puta ex forma statuti, vel qr sententia confiscationis valebat, licet esset iniusta. et tunc vr mihi durum quod non liberetur cum a causa banniti processerit eius exactio lz in sui pernitiem et odiū facta fuerit p no. i. l. penulti. ff. sol. matri. per oēs doc. et etiā per Bar. qui ibi lz ptra glo. l. si merces. §. culpe. et q id q Bar. dixit de ṗfiscatiōe iniusta dbeat sic itelligi. l. facit ad eos. et q ibi nota. ff. commo. ¶ Aliud membrum distinctionis est qñ fuit coactus soluere iniuriaz banniti. quo casu dicit Bar. euz liberari. vt in. §. culpe. et alijs iuribus. s. allegatis. Istud puto verum quecunq opi. teneatur in. §. culpe. Dedit. n. causam committēdo id pp quod bannitus fuit et non parendo iudici, et sic sua culpa precessit. ¶ Sed aduerte qr forte hoc erit verum nisi bannum fuisset latum ptra absentem et ignorantem non culpabilem ßm ea que dixi. s. pte proxima. q. antepe. in prin. et propterea fuisset postea restitutus. Tunc enim cū in nulla fuisset culpa cessat ratio facta per. §. culpe. ¶ Ultimum membrū est qñ simpliciter exigit non ad iniuriā alicuius. et istud subdiuidit, qr aut debitū est in specie. et dixit periculum esse creditoris, aut in quantitate et esse periculum debitoris. Dicunt quidam vt Ang. in. d. l. creditor. q primum est verum nisi debitor ante bannum fuerit in mora. Secundum est verum nisi creditor alias fuerit in mora recipiendi. l. qui decem. in principio. de solu. et intelligit qñ mora fuit ad illū casum ordinata alias secus. arg. ff. ad. l. rhod. de iac. l. si vehenda. §. idem iuris. Predicta omnia que dixi debitorem non morosum non accusari, debent intelligi nisi virtute ordinamenti penalis facta contra eum in specie vel in genere contra omnes debitores bānitorum soluerit. Tunc enim semper excusatur et liberatur. l. fina. §. primo. ff. quod me. causa. et. l. prima. §. que onerande. ff. de quare ac. non da. secundum Barto. in. d. l. creditor in princip. in fine eius quod ibi scribit.

23 Ultimo et vigesimotertio† circa hanc partem quero statutū dictat, quod ille qui fuerit exbānitus elapso termino banni non possit esse de prioribus ēt si fuerit rebānitus. Alio statuto cauetur q qui interfecerit aliquē rebellem sit exemptus vel eximatur a banno oi quod incurrisset, vel incurrere posset pp preterita delicta. Contingit quod Titius post bannum sibi datū. ṗ. terminum banni tū interfecit quendam rebellem pp qd habuit beneficium exemptionis a banno. Queritur an possit esse de prioribus statuto predicto non obstante. et videtur quod sic, qr nunq fuit exbannitus, qr durante termino superuenit causaq bannum perfectum extingueret. Ergo impedit bannum incurrere. Sed certe cum hec causa tendat directo ad liberationem nec de banno possit exire vel eximi nisi ille qui illud incurrit in eo puncto quo terminus banni curreret est bannitus exemptus, et sic verum est eū fuisse exbannitū. vt. l. si sub conditione. ff. de sol. cum si. Secus si statutum decetero redderet personam inhabilem ad exbanniendū per ea que dicta sunt. Hec Bart. in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obli. Ange. vero ibi tenet ptrium. qr illud verbum posset est preteritum imperfectum. Unde impedit bannum incurri quasi circunducto edicto banni per statutū quod relaxat necessitudinē comparendi. ff. de iud. l. et post edictū. §. circūducto et hec differunt inter se obligationem dissolui et illam impediri ne pbatur. C. si cer. pe. l. si. et ff. e. l. decem. Nullo ergo tempore ipse se inuenire bannitum, et per consequens nec rebannitum vnde esse poterit de prioribus. Subdit tamen quod si contingat in puncto quo quis occidat rebellem ipsum occisorem ex alio maleficio banniri, et statutum non loquatur de exbanniendis sed exbannitis nō gaudebit talis occisor beneficio statuti. Dicit enim esse casum ßm Iaco. de bur. in. l. si quis id quod. ff. de iur. om. iud. §. quod si dum pponentur stante statuto vt retulit Bar. ¶ Ego sto cum Ang. cum enim ipsum statutū eximat occidentem rebellem a banno qd nondum latum fuisset pp maleficium preteritum, apparet qd non intellexit de illa vera exemptione que requirit omnino bannum precedere. Uoluit enim quod banniretur vt patet ex verbis eius et ideo cum vocet exemptum nondū bannitum. et sic impediat ortum eius, impediat etiam ipsum effectum. vt in. §. sacram. Cum ergo tempore termini reperiat se inhabilem ad banniendū sine dubio non dicetur bannitus rebannitus, sed non bannitus. Talis. n. terminus resolutiuus octo dicetur potius importare conditionem q̄ diem certum ßm ea que dixi. s. parte proxima. q. lxxviij. et ideo cum illo tempore reperiat se inhabilem non erit dare punctum in quo reperiatur bannitus, et sic nec rebannitus. l. quoties. in fin. ff. de nouati. Poterit ergo esse de prioribus non obstante statuto. Pro eo autē quod vltimo dixit Ange. per ver. q si dūs proponeretur. Uide que dixi. s. parte proxima. lxxxij. questione. et vide Bar. in. l. si post mortē. in princi. de lega. j. vbi dicit quod inspicitur causa fauorabilior. et sic pro parte quam tenui.

¶ Rubrice de questionibus occurrentibus post mortem ipsius banniti.

n Nouissime restat secunda pars huius vltimi tēporis que est de questionibus occurrentibus post mortem ipsius banniti, et ideo vt illa expediatur aliarum partium more premitto rubricas questionum in ea agitandarum, que sunt.

SUMMARIUM

1 An testamentū factum a bannito tempore banni secundum formam statutorum valeat eo mortuo postq̄ fuit rebannitus.
2 An corpus banniti mortui in bāno possit sepeliri in ciuitate a qua erat bannitus.
3 An interficiens bannitum et postea auferens bona que habebat super se possit puniri de robaria vel furto.
4 Si contingit bannum non finiri morte, heres banniti non bannitus repellatur exceptione banni virtute statuti.
5 An regulariter bannum pecuniariū possit exigi ab heredibus banniti.
6 An ptra fideiussorem possit fieri executio mortuo bannito.
7 An mortuo bannito cuius bona fuerunt confiscata sed non incorporata fiscus possit illa heredibus banniti auferre.
8 An heres banniti possit agere pro robaria facta viuente bannito presupposito certo statuto, et quid de mutuo.
9 Si pr teneē ex forma statuti assignare partē filio bannito. An possit cogi illo filio bannito mortuo.
10 Si patre bannito ex forma statuti fiscus diuisit bona patris cū filio. An filius postea habitus a bannito post mortem banniti possit aliquid petere.
11 Si pr assignauit partem filio bannito et postea habuit aliū filiū. An filius secundus possit aliquid petere a fisco.
12 An filij banniti ob rebellionē castri mortuo patre redigentes castrū ad obedientiā intelligantur restituti stante certo statuto.
13 Si cauetur statuto quod vxores bannitorum perpetuo sint bannite.

nite. An duret effectus banni marito bannito mortuo.

24 Si cauetur statuto quod filij bannitorum expellantur de ciuitate. An debeant expelli mortuo parte bannito.

25 An heres banniti possit vti contractibus factis per bannitum cum beneficio statutorum ciuitatis a qua bannitus erat.

26 An bannita vniuersitate duret bannum illis qui tunc erant de vniuersitate mortuis.

¶ Secunda pars tertij temporis.

1 Primo igitur quero Titius existens † in banno fecit testamentum sm ordinamenta sue ciuitatis, puta coram quinqз testibus que dictũ est eũ pdidisse.s.in.ij.tempore parte.j.qõ.v. Et sic illud testam̃ non valere eadem parte.q.lj. deinde fuit rebannitus, ⁊ demum alio testamento non condito mortuus est. Queritur an valeant in eo disposita. Si quis vellet hanc.q. disputare, haberet necesse vider̃.q. que tangitur in.c. q̃q̃ de vsuris.lib.vj.§. An testamentum vsurarij factum sine cautione reconualescat eo postea cauente. de qua ibi p Jo.an.per Bar.in.l.filius.de testa.⁊ latius in.l.filio preterito. de iniu.test.per Bal.in.l.vniuersa.C.de pre.impe.offe. Uerum quia mihi videtur clarum tale testamentum de quo agimus ab initio fuisse nullum ex vitio persone a suo delicto procedente, ⁊ sic ex vitio intrinseco sm opin. omnium non potest ex postfacto conualescere, dз enim testator esse habilis ad sic testandum tẽpore testamenti ⁊ mortis.l.ij.ff.de testa.⁊.l.filius.⁊.ff.d bo.pos.sec.tab.l.j.§.exigit. vbi bona glo.⁊ per Cy.in.l.iij.§.sed si filius.de leg.iij.in addi.vbi etiam. Ray.sic format in terminis. Nec me trahit quod fuerit inhabilis ad testandum sm ius ciuile, qз sm illud non fuit testatus, sed sm statutum secundum quod inhabilis erat. ⁊ qõ iuris in toto idem in parte.l.que de tota.de rei ven. Et ex notatis in dictis iuribus apparet quod si ante bannum fecisset testamentum cum solennitate statuti, ⁊ deinde bannitus fuisset ⁊ demum rebannitus tale testamentum valeret, cum medium tempus non attendatur vt dictis iuribus. Uide tñ que habentur in.l.qui ex liberis.§.testamento.d bo.pos.sm ta.que in proposito non videntur habere locum. cum talis rebannitus intelligatur restitutus, vt dixi in parte precedenti.qõ.iiij. Ad quod q̃ no.per glo.in.d.§.exigit. Ex dicto ergo testamento de quo quesitũ est agi non potest nisi ex eo fuerint instituti tales qui de iure communi faciunt tale testamentum valere.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.⁊.§.si quis autem.C.de test. vel nisi in testamento facto coram quinqз testibus, vt exemplificaui esset apposita clausula codicillaris. Tunc enim ⁊ iuris fideicommissi, ⁊ legati valerent in eo disposita.l.ex ea.§.j.de test.⁊.l.posthumus.§.j.de iniu.testa. ⁊ de test. mili.l.querebatur. ad trebel.l.si patroni.§.vltimo. ⁊ plene Barto.in.l.prima.ff.de iure codic. Predicta vera nisi illud testamentũ confirmasset ⁊c. Pro quo vide iura que allegaui.s.parte precedenti.questio.xx.

2 Secundo † queritur an corpus banniti qui mortuus est durante banno possit sepeliri in territorio a quo bannitus erat. Jn.l.secunda.ff.de cada.puni per illum tex. dicit quod non. Et pro hoc quod dicitur de excommunicato vt eius corpus non ponatur in ecclesiastica sepultura vt in clemen.j.de sepultu.cum concor.

3 Tertio Ex forma statuti † bannitus poterat impune offendi in persona ⁊ bonis. Titius interfecit bannitũ, ⁊ postea eum derobauit. hoc est res quas inuenit penes eum abstulit ⁊ in suos vsus conuertit. Queritur an licite facere potuerit, text. vr̃ quod sic.ff.de sepul.vio.l.sepulchra. iuncta determinatione precedenti. dixit Fran.de are. Hic cõtrarium qз cum sit mortuus bona amplius non sunt sua. Jtem nec potest offendi. ⁊ ideo nunc verificantur verba statuti. Nec ob.l.ij.ff.de cada.pu.⁊ quod dcm̃ fuit.s.proxima.q.qз illud est verum quantum ad corpus banniti, nõ autem quo ad bona. Jta determinat in.d.l.sepulchra. allegat que hñr per Cy.in.l.j.§.fi.C.si reus vel accusa.mor.fue. Et dicit quod Cy. refert ita fuisse determinatum. ¶ Aduerte qз Albe.vbi.s.q.xciij. format questionem in eo qui interfecit bannitum qui poterat impune offendi, ⁊ eum ex interuallo postea derobauit. ⁊ allegat quod nõ puniatur quia cum ille fuerit hostis ciuitatis.l.amissione.§.quid de ficiunt non debet iuuari legum beneficio, de vsuris.c.quia frustra. Jtem allegat effectiue dictaз.l.sepulchra.⁊.l.ij.de cada.puni. Allegat in contrarium quia post morté non potest dici bannitus mors enim omnia soluit. ergo non potest dici quod ipse bannitus fuerit offensus in auc.de nup.§.deinceps. Facit quod not.in.l.eius q in prouinciam.ff.si cert.peta. Jtem quia non est homo sed cadauer de cõdit.inde.l.seruo manumisso. vt ibi nota. Allegat pro hoc.C.si pen.appel.mors interue.per totum, ⁊ si reus vel accu.mor.fu.per totum. Jtem quia ille qui derobauit potius videtur spoliasse hereditatem q̃ defunctum de iniur.l.j.§.quoties. Jteз quia quando alicui conceditur quod aliuз occidat intelligitur in flagranti crimine. vt.l.quod ait de adulte. Et dicit quod pro hac parte dicitur fuisse determinatum Pistorij, ⁊ derobatorem fuisse bannitum de robaria filijs occisi eum accusantibus quasi robaria fuerit commissa de rebus hereditarijs ad ipsos filios pertinentibus. Dicit primaз partem sibi videri leuiorem etiam vbi statutum non excusaret spoliantez, quia robaria exegit vim persone illatam quod hic non fuit. Jtẽ qз licet dominium translatuз fuerit in suum heredem tamen possessio non transit nisi fuerit apprehensa.ff.de acqui.pos.l.cuз heredes ex qui.cau.ma.l.cuз miles. Fatetur tamen quod ciuiliter posset peti restitutio rerum ablatarum per iura predicta. Si consideres qõnem ⁊ termini non videntur vniformes. Nam aliud est derobare ⁊ occidere eodem instanti, vel occidere ⁊ derobare. ⁊ isto casu credo talem non posse puniri. Omnia enim in ipsum vnum illata dicunt̃. Quinimo potius dicitur facta occisio propter robariam q̃ ecõuerso. Et sic non veniat puniendus.l.lecta si cer.peta.l.si in rixa de sica C.ad.l.iul.de vi.l.quoniam.⁊.ff.de fur.l.verum. Jd enim quod fit incontinenti non videtur factum postea. Jmmo illud ad contiguum tempus redigitur, vt habetur in.l.quoties.§.si quis ita.ff.de here.insti.⁊ in.l.fructus.ff.sol.mat.per Hy.⁊ Bar. videtur enim eodem conflictu bannitum derobasse ⁊ occidisse. ⁊ sic in partem ab solutoriam fiat interpretatio.l.eum actum de neg.gest.C.de probatio.l.matrem de no.oper.nun.l.non solum.§.sed vt probari. Aliud est occidere, ⁊ ex interuallo.s.ad actus extraneos facta collatione secundum.l.contractus in fin.C.de fi.instru.de verbo.obli.l.continuus de duo.re.l.reos cum derobare. Tunc enim succedunt rationes predicte facte vt teneatur ⁊ non excusetur a statuto. Sed aduertendum quod non tenetur de robaria quia illa requirit vim. vt.ff.vi bo.rap.per totum que hic non potuit esse vt dixit Alber. Et hoc respectu bene dixit illos non potuisse condemnari quia fuerat intentatum crimen quod non resultabit ex accusatione.l.liberorum.§.quod si libelli de accu.l.iij.§.docere.ff.vi bo.rap.cum simili. Dicendum ergo est quod aut incontinenti spoliant occisores ipsum bãnitum ⁊ non puniantur aut ex interuallo. vt.s.⁊ tunc veniant puniẽdi, quo autem iure vid e in.l.rei hereditarie.ff.de furt.⁊.C.eod titu.l.si abducta.

4 Quarto statuto cauetur † quod bannitus non audiatur in ciuili vel criminali, ⁊ qз bannum pecuniariuз possit exigi ab heredibus banniti. Titius bãnitus in pecunia reliquit heredem Gaium qui adiuit hereditatem. Agit deinde in iudicio Gaius contra aliquem opponitur sibi exceptio quod non debet audiri quia bannitus cuз sit heres banniti queritur quid iuris. Recordor qз de hac qõ.feci mẽtionẽ.s.in scdo tempore parte prima in fin.lxxij.questionis, in qua est casus conuersus quando bannitus successit non bannito. ⁊ dixit Alber. vbi.s.qз vbi agit iure hereditario videtur obstare exceptionem de regu.iur.l.in his.§.non debeo.⁊.C.de acqui.pos.vitia rerum cum si. Dixit alios tenuisse contrarium, quia bannum est pena contumacie, vt ex superioribus patet, vnde non transit ad heredes. sed morte criminosi finitur.ff.de priua.deli.l.fi.de requi.re.l.i.§.i.C.de delict.defunc.l.vna, sicut nec trãsit priuilegiũ.C.de re.iu.l.priuilegia ⁊ de pac.l.idẽ.§.personale secunduз Ja.de are. ⁊ dicit quod vidit ita seruari, si statutum simpliciter iacet qз bannum possit exigi ab heredibus. decisio clara est. Est enim talis exceptio qз non audiatur mere personalis, ⁊ ideo non transit in heredem. Si autem in statuto diceretur qз heres intelligatur bannitus, ⁊ vt bannitus possit cõueniri, aliud esset dicendum. Nam aut diceret qõ intelligeretur bannitus, cũ illud verbum denotaret fictionem.ff.de relig.l.ossa in fi.⁊ not.in.l.heres quqз.ff.de acqui.here. statutum quod dicit denegari audientiaз bãnitis, nisi aliter loqueretur, non verificaretur in tali herede.l.iij.§. hec verba.ff.de neg.gest.⁊ quod no.in.l.merces de verb.signi. Si autem statutum transmittens bannum ad heredem diceret qõ heres intelligatur esse ⁊ sit bannitus, vel alio diceret quod bãnitus vel habitus pro bannito non audiatur, videretur dicendum ei obstare exceptionẽ per no.per Bar.in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuc.⁊ in.l.si maritus.§.legis.ff.de adult. vide tñ que dixi in secundo tẽpore parte vltima.qõ.lxxiiij. si vero agit nomine proprio quando sub nomine hereditario est bannitus sibi obstat exceptio secundum ea que dixi in.d.lxxij.q. vbi vide.

5 Quinto pone quod bannitus † in pecunia mortuus est relictis heredib⁹ quod fieri potest vt dixi.s.in secundo temp.par.j.q.lij. Qui heredes adiuerunt hereditatem, queritur an dictum bannum possit ab

eis exigi. Alb. vbi. s. q. xxvj. refert Ghā. Et primo allegat quod teneantur, qꝛ tale bannū est sententia diffinitiua ⁊ pecuniaria, ⁊ in ea quasi contrahitur. l. j in fi. si quis ius di. non obtē. ⁊. l. iij. §. idē scribit de peculio. ⁊ sic transit in heredes. de actio. ⁊ obli. l. ex ꝯtibus, refert ipsum Ghan. tenuisse contrarium. C. ex delict. defun. l. vna. ff. si quis omis. cau. te. l. si quis sub ꝯditione. l. j. in fi. si quis ius di. nō obtem. lꝫ enim vulgariter actiones transeant ad heredes, qñ sunt ex ꝯtu vel quasi, tñ fallit hoc casu de acti. ⁊ obligatio. l. in honorarijs, ⁊ ibi ēt refert sic tenuisse Cy. per. l. ex iudiciorum in fi. ff. de pub. iudicijs. Subdit autem distingui posse quod aut in banno dictum est quod non possit exire nisi soluat centum ⁊ dicatur tunc heredes nō teneri per. l. si quis sub conditione. si quis omis. cau. testa. Si autē dictum est condemno vel mulcto eum in tantum puta mille libris. tunc dixit heredes teneri per ea que no. in d. l. j. in fi. ff. si qs ius di. non obtem. Bal. antē in. d. l. vna. C. ex deli. defun. dicit Bart. tenuisse ꝯtrium in d. l. ex iudiciorum. ⁊ ad materiam tangit aliqua subtilia ibi vide. Et concludit quod quando ex forma statuti bannum non requirit aliam sententiam vt in casu nostro teneantur heredes alias non per no. in dicta lege prima in fi. ⁊ ibi dicit quod idem est in condemnatione pecuniaria quod in confiscatione bonorum. ipse tamen Bald. in auct. bona damnatorum. dixit ꝙ tale bannum non mandatur executioni contra heredes, vt dixi in secundo tempore parte. j. q. xij. Et hoc credo verum. cum enim hoc sit exorbitans a iure communi ⁊ contra absentem feratur diffinitiua sententia, nullatenus ad consequentia trahi debet. l. quod vero. ff. de leg. ⁊ nullo modo sententia debet extendi. l. si patronus testamento. §. si quis cum esset. ff. de bo. lib. quod est verum nisi statutum diceret quod bannum haberet effectum sicut sententia lata contra presentem per. l. primā. de leg. j. cum si. Non igitur mandabitur bannum executioni cōtra heredes, nisi aliter appareat de mente statuti, vt dixi. s. proxima. q. Item nec contra bona vt dixi in dicta. xij. q. nisi statuto diceretur ꝙ illa essent obligata. Tunc enī licet esset extincta pricipalis ex post facto siue personalis, nihilominus durat hypothecaria. l. intelligere. C. de luiti. pigno. ⁊. l. cum notissimi, de prescr. tri. an. per Cy. de fideius. Nec predictis ob. quod dixit Barto. in dicta. l. ex iudiciorum quia loquitur in sententia confiscationis bonorum vt dicam statim in questione secunda.

6 Sexto. Titius † dedit fideiussorem iudici de se representando ⁊ de soluendo omnem condemnationem ⁊ bannum, deinde fuit inquisitus non comparuit seruata forma statuti habitus pro confesso fuit bannitus in mille. dictum est. s. proxima. q. quod non potest talis sententia mandari executioni nec contra heredem nec in bonis. An mortuo bannito poterit fideiussor conueniri. Et videtur quod non, qꝛ liberato principali liberatur fideiussor. l. fideiussor. in prin. de fideius. de solu. l. modestinus. cuꝫ ibi no. Contrarium puto qꝛ tenetur ex sua obligatione que vna cum banno mandatur contra ipsum executioni ꝭm plurale no. per Ja. ⁊ Gui. in. l. ij. qui satisd. cog. ⁊ ideo lꝫ bannitus moriat̃, non tñ contingit liberatio. sed eius persona in obligatione eximitur, ⁊ ꝓpterea remanet fideiussoris obligatio. ff. de fideius. l. vrannius. §. sed cum duo. ⁊ probatur eo. ti. l. vbicunqꝫ. que lex sic potest exemplificari, quod est verum siue habeat bannitus heredes siue non cum. n. moriatur post perfectam obligationem fideiussoris obligatio non extinguitur. l. sine herede in prin. ff. de admi tut. licet secus sit qñ sine herede ante purificatam obligationeꝫ decedit. l. postq̃. in prin. vt le. no. ca. In cuius legis intellectu variauit Bar. vt patet ex his que dixit ibi. ⁊ in. l. sine herede. ⁊ in. l. j §. idem pomponius. ff. depo si. vbi bona gl. in quo non insisto, quia non est materia nostra. Potest ergo fideiussor exigi nō obstante morte banniti. Alb. tñ vbi. s. q. xliij. referens Ghan. ꝙ cauti iudices anteq̃ procedant ad dationē banni faciunt requiri fideiussorem quod representet principalem, ꝙ si non facit eum condemnat. Pro quo vide que habentur in. l. si qs reum. ff. de custo. reo.

7 Septimo Pone † Titius fuit bannitus in persona ⁊ omnia eius bona fuerunt confiscata antequam fiscus ea incorporaret, mortuus est Titius relictis heredibus. Queritur an fiscus possit virtute dicte sn̄ie auferre eis bona que fuerant confiscata. Cy. in. l. ex iudiciorum. de publ. iud. dixit quod non, qꝛ illa lex requirit litis contestationem ⁊ sn̄iam, que in proposito casu nō sunt, igitur ⁊c. Bar. autem ibi tenuit contrarium, qꝛ sufficit condemnationem esse secutam. Ideo enim ibi ponitur de litis contestatione, qꝛ regulariter sine illa non potest fieri condemnatio quod patet, qꝛ vbi pena imponitur a lege ipso iure sine condemnatione illa transit ad heredem. vt. l. commissa. ff. de publi. requirit ergo illa qꝺ pena inceperit cum defuncto, qꝺ fit regulariter lite contestata ⁊ lata sn̄ia. Sed si poneremus casum in quo non requireretur contestatio, sufficit sn̄ia. Idem si reperiret̃ casus in quo nō requirit̃ sn̄ia nec litis contestatio, vt in casibus in quibus pena ipso iure infligitur vt dictuꝫ est. Et hanc partē vt dixi. s. q. v. tenet Bal in. d. l. vna. C. ex delic. defunc. Et istud verum. ⁊ ita seruatur licet aliter ipse dixerit l iij. si pen. app. mors inter. De quo tetigi in primo tempore parte vltima. q. iij. ad fi. Non ob. que dixi in dicta. v. q. quia ibi non fuit lata sn̄ia quo ad bona. Et ideo ibi erat necessaria extensio que non fit vt ibi dixi. hic vero nulla extensio requirat̃, sed sufficit ipsam sententiam seruari. l. non aliter. de leg. iij. cum si. ¶ Aduerte quia cū sententia lata contra defunctum eo viuente litis contest. transit in heredem vt dictis iuribus si per statutum inducitur quod contumacia habeatur pro litis contestatione nihil erit dubij quin eodeꝫ modo mandetur contra heredem executioni. l. j. §. lex falcidia. ff. ad. l. falc. Si vero nō simpliciter permitteret damnari absentem, locuꝫ habet supradicta distinctio. Quicquid autem sit de iure in hac ciuitate seruatur quod bannum pecuniarium non mandetur executioni contra heredes.

8 Octauo queritur † bānito fuit facta robaria qui mortuus est. Querit̃ an eius heres agere possit, ⁊ quid si ipse bannitus viuens aliquid mutuauit Jo. an. in addi. Spe. in sepius allegato. §. sequitur. ver. quid si qs in tit. de accu. ad fi. suarum addi. refert hāc. q. fuisse antiquitus disputata per Ja. de are. ⁊ deinde reassumptam per. d. Nico. capponium de vrbe. quam totam de verbo ad verbum posuit Albe. vbi. s. q. lxxxix. que icipit Nicolaus. ⁊ dixit Jo. an succincte ꝙ heres banniti pro rapina furto vel damno dato tpe banni agere non potest. cū nulla actio competeret tanq̃ hosti licite passo predicta, cuꝫ bonus sit dolus quem quis machinatur in hostem. de dolo. l. j. §. j. ⁊ nemo plus commodi relinquit heredi q̃ ipse habebat vt de reg. iur. l. in his. ⁊. l. nemo plus. Ad hoc vt ista decisio procedat oportet presupponi talia statuta ex quibus tollatur ortus actionis ipsi bannito. qꝺ qñ sit dixi in secundo tempore parte vlti. q. j. Si aūt poneres ei natā fuisse actionem, lꝫ non haberet exercitium obstante banno locum haberet ꝙ statim dicam de mutuo. In quo in ijsdem locis terminatur quod heres agere possit. Cum enim tenuerit contractus vt. l. si tibi. §. is cuius. ff. man. ⁊ sic ratio fuerit bannito quesita. sed propter bannum obstaret sibi exceptio, quia illa exceptio est personalis. i. personam repellens, non autem actionis equitatem respuens cōtra heredem non transit. vt. l. exceptiones que persone. ff. de excep. ⁊ de acqui. here. l. pau. in fi. ⁊ ad mu. l. libertus. §. patris. Item abolitio nomine banniti per mortem ⁊ pena ⁊ ex noīe banni extracta censet̃ abolita. C. de fer. l. a nullo. ⁊ de insir. pe. celi. l. j. quod etiaꝫ verū est nisi esset statutum qꝺ contractui repugnet ⁊ taliter ꝙ actionis natiuitati resistat. ff. de fideius. l. cum lex cum si. Et vide que dixi. s. parte proxi. huius temporis. q. xij. ⁊. xiij. ⁊ quod dicam. j. q. xv. si auteꝫ latius videre cupis vide vbi. s.

9 Nono pone ex forma † statuti pater tenetur assignare partem filio bānito cōputata persona patris in numero filiorum pro vno capite que pars destruatur ⁊ destructa remaneat in communi. Queritur an filiofamilias bānito ꝭm tenorem illius statuti. ⁊ demum mortuo partem illam teneatur pater assignare cuꝫ in banno fuerit expressuꝫ quod bona eius destruerentur, ⁊ destructa ⁊ publicata remanerent in communi. Hanc questionem dixit Joā and. vbi. s. proxime dixi suarum additionum, versi. duas nunc questiones fuisse disputatam per Lamber. de rampo. quem dicit determinasse obiectum mortis filij banniti obstare fisco, ⁊ quod ex verbis banni non fuit sufficienter facta bonorum ademptio his rationibus. Petitio destructionis, ⁊ publicationis est contra formam iuris saltēꝫ in eo quod de destructione dicitur. de contrahen. emp. l. senatus. Et de publicatione patet. C. de bo. dā. auctē. bona damna. Item est contra ius quod ex delicto filij procedatur in res patris. C. ne filius pro pat. per totum. Item quod cogitur pater filio dare partem. C. de eman. lib. l. fi. Item apertius est contra ius quod filiofa. delinquente casu quo erant publicanda bona delinquentis, tamen non publicatur castrense peculium filij, sed remanebit illesum apud patrem. C. de bo. dam. l. si filius. Et hic quod peius est agitur de publicatione rerum paternarum ex delicto filij. ⁊ his rationibus dicit esse distinguendum vt tot legum contrarietates vitentur. Et dicit quod si reus decedit ante accusationem pendente iudicio pereunt acta, ⁊ crimen cum pena extinguitur. C. si reus vel accu. mor. fue. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de publi. iudi. l. publica accusatio. ⁊. l. defuncto. Si autem accusatus moritur lata sententia condemnatoria, ⁊ appellatione pendente tunc distinguitur an expresse bona fuerint adempta vel non, vt. C. si pend. appel. mors interue. l. iij. ⁊ si reus vel accu. mor. fue. l. fi. Si autem decedat accusator accusatione pendente etiam pereūt acta, sꝫ datur

ceteris

ceteris licentia repetendi reum intra certos dies.ff.de accu.l.libellorum.in fi. Si moritur post latam sententiam appellatione pendẽte acta etiam pereunt, de quo remittit ad notata in.d.l.publica ⁊.l.fi.C.si reus vel accu.⁊ subdit ꝙ casus de quo agitur non adaptatur nec sub primo nec sub secundo articulo sed sub tertio. Et intellige ꝙ tertium vocat quando moritur reus lata sententia. Sed aduerte, quia nec sub illo quia in themate non proponitur fuisse appellatum, aut esse intra tempora appellandi. de quo dixi in primo tempore, parte vlt.q.iij.⁊ ideo subdit quod per sententiam banni non fuit facta expressa bonorum ademptio quia dictum fuit quod bona sua destruerent ⁊c. Debebat autem dicere quod pater designaret sibi ⁊c. vt in statuto apparet. Illa enim verba, bona sua, non cadunt in filiumfami. Cum bonorum appellatio, alia sit ciuilis, alia naturalis, Ciuilis designat bona fide possessa ex empto vel aliter, licet sint aliena. Naturalis cum possidemus que nostri dominij sunt. de verbo.signifi.l.bonorum.in prin.⁊.§.in bonis. at in filiumfa. neutra istarum cadit.ff.de acquir.pos.l.possessio quoqꝫ.§.qui in aliena.⁊ eo.ti.l.quicquid, hinc dicit esse ꝙ in hypothecaria probandum est rem non fuisse in bonis.i.in dominio debitoris, nec sufficit possessio. Et in hoc dicit differre a saluiano interdicto.ff.de pign.l.j.§.cum predium.⁊.l.⁊ que nondũ.§.ꝙ dr̃. Ex quibus concludit ꝙ cum sit peremptũ crimen ⁊ bona expresse adempta non fuerint pater non tenetur designare partem. Et in hoc remanet etiam ipse Jo.an. Ex quibus verbis hr̃ ꝙ si sententia fuisset recte lata ſm formam statutorum nõ obstante filij morte deberet contra patrem executioni mãdari. de quo vide que dixi.s.parte.j.ij.tempo.q.xxxiij. quod facit pro his que dixi.s.questione.vij.

¶ Nota ex hac decisione plura.

¶ Primum ꝙ inepta verba sententie ad aptitudinem non referuntur.⁊ sic aptitudo sententie vitiat illam sicut libellum. Vide in.l.in summa.ff.de re iudica. ¶ Secundum quod vbi bona debent pro delicto publicari licet fiat condemnatio de delicto, nõ tamen venit publicatio bonorum nisi expresse dicatur in sententia. Pro quo vide que habentur in.d.l.iij.si pendente appella.⁊ que dixi.s.in.ij.tẽpore, parte.j.q.xi. vbi de hoc mentionem feci. ¶ Tertium quod pronomen suum prolatum in sententia non refertur nisi ad dominium. de quo vide per Bar.in.l.quintus.§.argento.ff.de au.⁊ ar.leg.⁊ in rub.de no.ope.nun.⁊ ibi remissiones. ¶ Quarto ꝙ in hypothecaria non sufficit probatio possessionis, hoc declara vt habetur p Cy.in.l.cum res.C.de pig.|per Barto.in.l.rem alienam.de pign.ac.ff.

¶ Quintum quod in saluiano secus, de quo.C.de salui.inter.l.j.

¶ Decisio predicta equa fuit. Tamen cũ omnia verba statuti sint apposita in sententia, excepto quod dixit sua, ⁊ non patris ⁊c. satis videtur dura decisio. cum in circunstantijs declaratur quod iudex intellexit sua, id est sibi hoc casu a patre debita. argumẽ.ff.si certum peta.l.si ⁊ me ⁊ Titium.⁊ ibi concordat. ¶ Junctis que no.in.l.si ⁊ si priori.§.item si iurauero.ff.de iureiur.⁊ in.l.i.C.de vsufru. ergo idem in sententia.l.vt fundus.cõmuni di.⁊.l.fin.C.de fideicom.lib. Sed responde ꝙ ille est improprius significatus, sententie autẽ verba non impropriantur. vt.C.quan.plu.vna sen.l.j.⁊.l.paulus respõdet.ff.de re iudica.⁊ per Bart.eo.ti.l.miles.§.decem. nisi expresse retulerint ad libellum.l.fi.de senten.que sine cer.quan.⁊ per Bar.in.d.l.j.si plu.vna senten. Et ideo in casu proposito inquisitio sine accusatio fuisset apte formata, ⁊ sententia ad illam se retulisset, dicta verba impropriarentur, ⁊ locus esset decisioni contrarie, vt patet ex premissis.

10 **Decimo pone ex forma** statuti † cauetur ꝙ patre bannito personaliter bona eius diuidantur inter fiscum ⁊ filios banniti pro rata, Titius fuit bannitus tempore quo habebat vnicum filium, propter quod fiscus diuisit pro dimidia bona banniti cum eius filio, vxor sequuta est virum bannitum, ⁊ ex eo peperit filium, mortuo deinde bãnito filius secundo loco natus vult petere a fisco ⁊ fratre partẽ suã. Queritur nunquid possit. Jo.an.in.d.versi.duas. allegato in prin. proxime precedentis questionis refert hanc.q.fuisse disputatam per Jac.de tenca.⁊ ponit eius determinationem que est talis, ꝙ cũ fuerit bannitus ex ea causa qua debuit deportari, cum bannum deportationi successerit.ff.si quis cau.l.si eum.§.qui iniuriarum.⁊ de infa.l.quid ergo.§.vltimo.⁊ sic desijt habere filios in potestate.insti.q.mo.ius pa.po.sol.§.cũ aũt. Jste filius conceptus ⁊ natus post bannũ nec a communi nec a fratre aliquid poterit petere. Nã cõmune eum repellet p.l.ij.de sen.pas.⁊ de accu.l.ex iudiciorum. Putabat tñ ꝙ si commune non apprehendit bona licet illa deuastauerit, poterit ille ingredi possessionem illius partis ac etiam illam vendicare ab iniuste detinente. allegat ad predicta.ff.fa.her.l.lucius.de inof.testa.l.mater. ⁊ si frater vellet habere partem in bonis deuastatis posset conferendo partem quam habuit de cõcepto post bannum.

Dixit Jo.an.se ideo dixisse. quia si prius conceptus fuisset, licet postea natus quo ad partem fratris dicendum videtur contrarium p.l.qui in vtero.ff.de sta.ho. Fatetur tñ quod si relegatus fuisset vel minori pena bannitus, cum teneat tunc filios in potestate, natus postea succederet cum alijs ex testamento ⁊ ab intestato. de inter.⁊ rele.l.iij.⁊.iiij.⁊ inst qui.mo.ius pa.po.sol.§.relegati. Ad quod homo bonus postea reassumens.q.adduxit.l.si totas.C.de inoffi.do.⁊.l.si vnqꝫ.de reuo.dona. Et ibi subdit quo iure partem petat a fratribus siue a fratre, de quo ibi. Si tenes quod dixi in.ij.tempore.parte.j.q.iij.⁊.q.xx.s.ꝙ bannum non succedit loco deportationis, ⁊ qđ bannitus non perdit potestatem filiorum. Prima decisio non procedit.⁊ ideo tractandum est de secunda. Et aduerte quod si statutum dicat ꝙ fiscus teneatur diuidere cum filijs pro rata. Questio de qua dixi locum habet etiam quo ad partem fisci. Si vero simpliciter loquitur, ⁊ sic ipse dimidiã habere debeat.ff.de vsufru.accr.l.si quis titio.⁊ quod no.in.l.fi.C.de impu.⁊ al.sub. Quo ad eius partem non potest esse questio. sed etiam tunc quando debet habere pro rata, puto quod inspiciatur tempus sententie.arg.ff.de aur.⁊ argẽ.leg.l.si ita.cum si.⁊.ff.de iudi.l.non potest. quo casu remanebit questio, ⁊ etiam in alio solum de parte fratri vel fratribus assignata, ⁊ assignatis Quibus casibus credo superuenienti filio deberi portionem suam conditione ex dicto statuto vel per conditionem dictarum legum, si totas. vel si vnquam. quasi illa sit tacita donatio siue filijs assignatio patiendo se in banno poni sciendo se esse taliter condemnandum.ff.de postulan.l.i.§.bestias.⁊ quod ibi not. Facit de lega.j.l.seruo legato.§.si testator. cum simili. Si tenemus illis filijs statutum assignare partem priuando dominio eorum bonorum. Si autem tenemus patri restare dominium, haberet suo iure vt heres vna cum illis, quia illud ius non perdit bannitus vt dixi in secundo tempore, parte prima, ⁊ multis questionibus, ⁊ maxime in quinquagesimaprima.

11 **Ex his que** dixi supra scꝫ inspici tempus sententie patꝫ decisio qõnis.xj.s. † Si pater ex forma statuti tenetur assignare filio bannito legitimã dandam fisco, tunc enim filius postea non poterit aliquid petere a fisco, quod maxime verum est quia penes patrem remansit integra legitima filij postea nati, p ea que habentur in.l.j.C.de inoffi.do.

12 **Duodecimo** ſm ea que † promisi supra in secundo tẽpore parte vltima.q.lviij. restat vt secunda pars questionis Ray.de qua ibi dixi hoc loco inseratur. Thema enim erat quod cauebatur statuto quod banniti propter rebellionem alicuius castri ⁊ eorum descendentes ab omni ciuitatis cõmodo ⁊ honore perpetuo sint exclusi, nec pro ciuibus habeantur, nisi dictum castrum in fortiam ciuitatis redegerint ⁊c. Titius ob castri rebellionem fuit condemnatus, id est bannitus. Et demum eo mortuo, filij eius illud castrum in fortiam ciuitatis redegerunt. Queritur an a pena dicti statuti debeant relaxari. Et dictus Raynutius septem rationibus multum diffuse, ⁊ ordinate arguit ad affirmatiuam, scilicet quod filij beneficio statuti gaudeant ⁊ relaxari debeant a penis predictis. Quas iuxta posse truncabo vt in alijs factum est. Primam fundat ab identitate personarum, scilicet patris ⁊ filij.C.de impube.⁊ alijs substitutioni.l.finali. Et ideo sicut patri redigenti castrum competebat beneficium statuti, ergo ⁊ filijs qui idem censentur. Constat enim persone concessum beneficium locum habere etiam in persona presentata.l.minor.§.quoniam.⁊.l.sed ⁊ hec.§.defendere. de procurato.⁊ pro socio.l.verum.§.j.

¶ Secundum fundat ab euitanda absurditate, quod argumentum est validum in iure.l.scire oportet.§.aliud.de excu.tuto.⁊ allegat ad hoc multa iura. Sed patri qui deliquit redigenti castrum conceditur beneficium, ergo absurdum esset si non competeret filijs qui non deliquerunt.ff.de noxa.l.non solum, ⁊.l.seruus.ff.quod vi aut clam. Ne ergo hoc contingat absurdum, dicamus filijs competere statuti beneficium. ¶ Tertiam a benignitate in dubijs preferenda dicens illud dubium quod omnibus non liquet.l.quod labeo.ad carb.cũ si. Sed an filij habeant beneficium vel non, est oĩbus clarum. ergo in hoc dubio sumenda est benignior interpretatio vt habere dicantur de his que in testa.delẽ.l.proxime.de re.du.l.si fuerit cũ si.

¶ Quartam a penarum acerbitate restringenda. constat enim qđ non esse ciuem, ⁊ non habere honores est magna pena. adeo qđ dicitur capitalis pena. de leg.iij.l.j.§.deportatos.de pe.l.ij.⁊.l.capitalium ⁊c. Si pena ergo restringẽda est.l.hec enim.de excu.tut.⁊ de re.iu.l.factũ.§.fi.cum si.⁊ sic vt restringatur filij euadent penam castrum in fortiam redigendo. ¶ Quintam sumit ab equitate hoc suadente quã probat, quia cuilibet suaderet equitas qđ nõ delinquẽs facilius eximatur a pena.l.sancimus.C.de pe. Equitas autem prefertur rigori.l.ij.§.item varus.ff.de aqua plu.arcẽ.C.de iudi.l.pla

cuit. Ergo equitate suadente filij qui non peccauerunt redigētes castrum debent eximi a dicta pena. ¶ Sextam a paritate iuris seruāda in paribus casibus, sed statutū in vno seruatur in similibus. l. loci corpus. §. si fundus. si serui. vē. l. ij. C. si vn⁹ ex plu. ꝛ. l. nō possunt de legi. Sed in impositione pene pater ꝛ filij iudicātur pares vt pater in statuto, ergo eodem modo in ipsius pene remissione. ¶ Septimā fundat ab indēnitate ciuitatis in qua multa dicit, sed iste est effectus. Remissio pene fit per indennitatē ciuitatis qua sequitur ex redigētia castri in eius fortiam, ergo a quocūqꝫ redigatur sequi debet effectus remissionis. l. fi. C. si man. ita fue. al. ff. de manu. l. iiij. §. nihil. cum si. ¶ Ultimo pro hac parte allegat ꝙ filij tenentur ex quasi maleficio. Titius ex vero maleficio. l. ij. ꝛ. iij. ff. ō his q deie. vel effu. ꝛ sic facilius consequi debent hoc beneficium ꝙ̄ pater dicit facere, ꝙ no. in. l. fi. §. quoꝝ. ff. nau. cau. sta. ꝛ insti. de obli. ex q̄si delic. §. fi. Item ꝙ pater ꝛ filij ratione eiusdem pene dicunť consortes, ergo ꝙ statuitur in vno trahitur ad alium. l. si cōem. ff. quemad. ser. amit. ꝛ. C. de nup. l. pe. ¶ Ad negatiuam similiter arguit sex rationibus. ¶ Primā fundat ab eo ꝙ vnius inclusio alterius a beneficio consequitur exclusio. qđ probat per. l. cum pretoꝛ. ff. de iudi. de condi. ꝛ demō. l. cum ita. ꝛ. C. de procur. l. maritus. sed statutū dat beneficium ipsi patri rebelli. Ergo non competit filijs qꝛ tantum vꝫ denegatio tacita quantum expressa. ff. si cert. pet. l. cum quid. cum si. ¶ Secūdam sumit ab eo ꝙ prouisio beneficij personalis facta vni ad alium non est extēdēda. de aqua quoti. ꝛ esti. l. j. §. permittitur. ō censi. l. forma. §. quāqꝫ. de in inmu. l. j. Sꝫ vbi alicui qđ specialiter conceditur, illud personale beneficium appellatur. instit. de in. natu. §. sed quod principi. de consti. prin. l. j. in fi. cum si. ergo dictū beneficium concessum bannitis ad filios non extēditur. ¶ Tertiaꝫ facit ab eo ꝙ vnius casus exceptio a non exceptis est regule confirmatio, in auc. de non alie. §. vt autē. col. ij. de fun. instr. l. quesitum. §. idem respondit domo. ꝛ quod no. de reg. iu. l. i. Sed constat vbi procedit regula vniuersalis affirmatiua, ꝛ sequitur dictio nisi inducitur exceptio a regula. ff. si quis cau. l. eum. §. qui iniuriarum. C. de trāsac. l. actione. extra de reg. iu. c. peccatum. lib. vj. de manu. te. l. titia. §. fi. Sed in proposito procedit regula vniuersalis quod banniti ꝛc. ꝛ sequitur exceptio nisi ꝛc. Ergo sicut regula loquitur in bannitis sic debet intelligi exceptio vt dictis iuribus. ꝛ sic quando ipsi banniti redigunt castrum in fortiam habeat locum beneficiuꝫ alias non. ¶ Quartam sumit ab omissione huius casus facta per statutem. In legibus enim municipalibus que sunt stricti iuris id demū intelligitur siue includitur quod in verbis exprimitur ꝛ non vltra. argumen. ff. de verbo. oblig. l. quicquid. de exerc. l. j. §. si is qui nauem. Et ideo casus omissus pro omisso debet haberi. ff. solu. ma. l. si cum dotem. in princip. de libe. ꝛ posthu. l. commodissime. ꝛ ideo cum de filijs in exceptione nulla fiat mentio, ergo tanqꝫ omissi remanent in regula supradicta, ꝛ sic non habēt beneficium. ¶ Quintam arguit ab euitanda verborum legis offensione. l. non dubium. C. de legib. ff. eo. titu. l. contra legem. ꝛ. l. fraus. sed si volumus qđ filij qui nō continentur in verbis legis habeant beneficium legis eius verba offendimus, ergo facere non debemus. Sextam facit a remotione cause ipsius beneficij. Cessante enim causa concessionis cessat illud beneficium. l. generaliter. C. de episco. ꝛ cleri. l. cum pater. §. dulcissimis. de lega. ij. in fi. de donatio. l. i. §. sexum. de postu. Illa autē dicitur finalis que colligitur ex verbis legis. ff. de administra. tuto. l. iij. §. j. ꝛ. l. ita autem. in princip. ꝛ de flumini. l. i. §. non autem omne. Et de adulte. l. patri. cum. l. sequen. Sed ex verbis dicti statuti colligitur quod ideo conceditur beneficium vt bannitus redigendo castruꝫ in fortiam purget infamiam. Sed ista ratio cessat in filijs, ergo nō habebunt beneficium. ¶ Finaliter soluit quod filij Titij non habeant tale beneficium his verbis, quia vbicunqꝫ lex imponit penam filijs ob delictum patris videtur imponere propter presumptionem culpe ꝛ malitia que a patre descendit in filios. l. quisquis. C. ad legem iul. maie. Si ergo pater bannitus non reduxit castrum in fortiam ciuitatis non purgauit contumaciam ꝛ culpam suam, durat ergo post mortem eius presumptio culpe patris que descendit in filios. Ergo non debent euitare hanc penam redigendo castruꝫ in fortiam ciuitatis, qꝛ penitentia vnius non purgat alium. l. edicto. §. heredes. ff. de iu. fisci. Multam enim differt purgatio patris a purgatione filij. C. de reb. credi. l. generaliter. Ad quod de purga. iud. l. is q reus. ꝛ ratio legis, que est in. l. si pena. ff. de penis.

¶ Preterea pater istorum iam fuit propter delictum damnatus, ꝛ sic eius filij delictum eius non purgabunt, vt. l. ex iudiciorum. cum materia sua. de accusat. ¶ Preterea lex ipsa personaliter scripta fuit nisi bannitus redegerit ꝛc. Ergo non debet trahi ad aliuꝫ. l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. respondet ad contraria multuꝫ diffuse, sed breuissime referam quia aliquid boni dicit. Ad primaꝫ de identitate personarum respondet id veruꝫ quando per omnia est representata que hic non est cum filij non sint banniti, ꝛ quia ipsi purgant delictum patris sicut ipse pater, alleg. de solu. inter artifices. ꝛ alia iura. ¶ Ad secundam respondet quia non est eadem ratio vt .s. quia pater purgat contumaciam, filij non. ¶ Ad tertiaꝫ respondet quia hec verba sunt clara cum loquitur de bannitis ꝛc. l. continuus. §. cum ita de verbo. obli. Et eodem modo rn̄det ad quartam. ¶ Non ob. v. de equitate, qꝛ locum habet vbi equitas est scripta. At hic est scriptus rigoꝛ, ergo ille seruandus. C. de legi. l. i. ꝛ ꝙ ibi no. ¶ Non ob. vj ratio, qꝛ habet locum in eo in quo sunt pares. nō autem in eo in quo sunt dispares, sed hic non sunt pares vt dictum est, qꝛ bannitus purgat delictum, ipsi non. ¶ Non ob. vij. ratio, qꝛ illa ratio locum habet qn̄ plures essent obligati ad interesse, sed hic erant obligati ad meram penam, quare ꝛc. l. adeo. ꝛ ibi no. de iuris. om. iudi. ¶ Ad alia iura respondet que nominatio facta de bannitis tollit contrarium. ꝛ multa dicit, ꝛ inter alia ꝙ ratio facta qꝛ sunt consortes locum habet in iure indiuiduo alias nō. C. si vna eademqꝫ cau. in integ. resti. po. l. j. Quia vt dixi in proemio hec antiqua non possunt haberi correcta, nō potest percipi qualiter loqueretur statutum. Ex vna enim ratione facta. s. s. tertia sumitur siue colligitur qđ statutum non dicebat expresse de bannitis sed simpliciter nisi redigerint ꝛc. ¶ Ex decisione autem ꝛ responsionibus ad contraria colligitur quod de bannitis expresse dicebat. ꝛ ideo hec decisio videť mihi tuta. Si enim statutum loquitur simpliciter in exceptione nisi redegerint castrum in fortiam ꝛc. videtur per eadem iura exceptionem debere intelligi in illis de quibus precedebat regula, sed regula erat de bannitis ergo ꝛc. Et sic meo iudicio cōcluditur quod aut statutum loquitur singulariter vt quia dicit bannitus pro rebellione ꝛ eius descendentes ꝛc. Et subdit nisi bannitus redegerit castruꝫ ꝛc. Et hoc casu sit vera decisio supradicta. l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. cum si. Si vero loquitur in plurali ꝛ idem si dicit nisi banniti ꝛc. Si vero simpliciter dicat, vt in themate dixi. puto decisionem contrariam veram esse per rationes in contrariuꝫ allegatas, siue earum partem. ꝛ qꝛ pluralis sermo resoluitur in singularitates. l. falsa. §. fi. de condi. ꝛ demon. ꝛ ibi concoꝛ. ꝛ sic intelligitur ꝙ eatenus habeāt beneficium quatenus redegerint si oēs oēs, si aliq aliq. l. stichum qui meus erit. de lega. j. quod intellige si alij fuerint resistentes, vel non consentientes. l. ita autem. §. gesisse. de admini. tut. ꝛ hoc si filij banniti hereditatem non adeunt. Si autem illi se immiscent, dubium est leuius quasi tunc videatur in eos transmisisse ius cōditionis implende. l. ij. C. de pact. inter empto. ꝛ vendito. cum ibi not. ꝛ per Bar. in. l. si decem cum petiero. de verbo. obligati. Nisi dicas quod in dispositionibus legalibus id locum non habeat ꝑ ea que dixi. s. hoc eodem tempore. parte. j. questione. j.

¶ Unum tn̄ concludo quod qꝛ hec lex est fauorabilis, ꝛ vtilis reipublice vt inuitentur filij ad redigendum castrum in fortiā ciuitatis debet larga interpretatione iuuari, vt sic filij predicti gaudeant in dubio statuti beneficio. l. hoc genus. ff. de condi. ꝛ demonst. ꝛ. l. j. ff. solu. mat. Nec miretur quis de decisione Ray. qꝛ vt scriptum reperi. hanc disputationem fecit tempore iuuentutis. i. non tante perfectionis quante postea fuit. fecit enim ipsaꝫ in. M. ccc. xxvij. ꝛ mortuus est eodem. M. anno. cccl viij.

13 **Decimotertio** pone † statuto cauetur qđ vxores bannitorum perpetuo sint bannite. titius bannitus premortuus est vxori. Queritur an vxoꝛ predicta intelligatur bannita, an vero bannum intelligatur extinctum, Jaco. de are. in. l. titia seio. §. vsuras. de leg. ij. dixit non durare bannum, qꝛ illud verbum perpetuo intelligitur quādiu manserit vxoꝛ, ar. illius text. sed ipsa amodo nō est vxoꝛ. l. quintus. de dona. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ. ff. de au. ꝛ arg. le. l. q tibi. sicut in simili alias accipit illud perpetuo. ad carb. l. ideoqꝫ. ꝛ. l. de bonis. §. j. ꝛ de cap. di. l. ij. §. fi. Sic etiam dr̄ ꝙ quis sit perpetuo excōicatus, scꝫ quādiu non purgauerit contumaciam. j. q. j. c. reperiuntur. Item ꝛ alia ratione, quia imposita est pena sub nomine appellatiuo, quia statutum dicit vxores, ergo finito nomine finitur ꝛ pena, sicut ꝛ finito nomine agnationis finiuntur tutele que deferuntur vt agnato. ff. de capi. di. l. tutelas. pro hoc. C. de infir. pe. celi. l. j. §. j. ff. de adul. l. adulter diem suum. ꝛ de gratabu. l. si emancipatus. §. fi. Idem seqtur ibi Ray. alleg. vltra Ja. ff. de condi. ob cau. l. ꝙ seruius. de verbo. obli. l. continuus. §. illud. de postulan. l. cui eorum. §. affinitatis. de annu. legat. l. annua. §. j. ō condi. ꝛ demon. l. filio. ꝛ. de stipu. seruo. l. cōmunis seruus. ꝛ. ff. ꝑ socio. l. i. ꝛ ꝙ ibi no. circa significatū illius dictionis perpetuo. allegat etiam qđ no. per Pe. C. de iudi. l. properandū. §. sinauteꝫ ꝛc. ꝛ. xj. q. Idem etiaꝫ tenet ibi Bal. ꝛ nihil alleg. facit etiam. ff. de diuoꝛ. l. fi. §. ait lex. ꝛ ad muni. l. fi. §. idem rescripserunt mulierem. In cōtrarium tamen facit. ff. de sena. l. femine. ꝛ. l. filij. §. vidua. ad muni. C. ō bo. ma.

bo.ma.l.iij. Sed respōdeo ꝙ verum est ꝙ quo ad fauorem dicitur durare matrimonium, non quo ad odium. Et vide plene in.d.§.vidua. Bar. aūt in.§.vsuras. dicebat simpliciter ꝙ statuto disponēte vxores rebellium non posse stare in ciuitate. Illud non habere locuz viro mortuo, q2 finita est causa odij, vt.d.§.affinitatis. Sed habet il la questio minus dubij, q2 non dicitur perpetuo. ⁊ idem probatur in.l.fi.C.qui ad lib.pro.non pos.⁊ ibi per Bal.⁊ per predicta dicit ꝙ statuta prementia vxores cessantium non habent locum si remanent vidue. Nec ob. ꝙ alibi dicitur ꝙ sufficit nomina demonstratiua demonstrari scdm tempus dispositionis.l.si cognatis.ff.de re. du.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij. q2 illud ver2 ſm Fran. de aret. nisi demonstratio stet loco cause finalis vt in proposito, quod est no.

14 **Decimoquarto** † statuto cauetur ꝙ filij bannitoꝝ debeant expelli de ciuitate tēpore facti statuti, bannitus hñs filios erat mortuus. An debebūt filij de ciuitate expelli, Alb. vbi.s.q.lxv. dixit ꝙ non, quia non sunt filij bā niti.l. emancipatum.§.j.de sena. Et forte idem erit si erat viuus tem pore statuti. Nam licet ab initio legatus fuerit a statuto tamē postꝙ executio non est facta cum amodo quando expelleretur non esset filius banniti non excluditur a statuto, debet enim intelligi ſm tempus expulsionis.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa. de mili. tes. l.titius. cum si. Faciunt que dixi.s.proxi.q. Et vide.s.in.ij.tempore.parte.ij.q.xlij.

15 **Decimoquinto queritur** † An heres bā niti possit vti cō tractibus factis cum beneficio statutorum ciuitatis a qua bannitus erat. de ipso banno tetigi.s.in.ij. tempore, parte.j.q.lxxix. Et ideo quia illa conferunt ad decisionem huius paucis contentus ero. Nā aut instrumentum quo heres vult vti confectum fuit aā bannum cū beneficio ⁊ solennitate statutorum. Et isto casu heres banniti illo instrumento cum omnibus beneficijs statutorum vti poterit. Valuit enim ab initio, lz ipse bannitus propter bannum executionez statutariam perdidisset. Erat enim exceptio personalis quam dixi in heredem non transire.l.exceptiones que persone.ff.de exce. Et vide in hac eadem parte questionibus.iiij.⁊.viij. Si vero fuit confectum tempore banni. Et tunc aut taliter ꝙ valebat de iure communi, ⁊ tunc potest heres vti illo instrumento cum qualitatibus iuris communis, non autem cum qualitatibus statutorum, quia ille ab initio fuerunt habite pro non appositis. Et sic cuz bannitus ius illud non haberet tanꝙ non natum in heredem non transmisit vt in regula, nemo plus.⁊ in.l.in his.§.nō debeo.⁊.l.heredem. de reg.iu.cū si. Si vero fuit confectum cum solennitatibus statutoꝝ tm̄, ⁊ taliter ꝙ de iure cōmuni non valebat. ⁊ tunc cum ipsum instrumentum nullum fuerit, ad heredem nihil transit vt dictis iuribus. ⁊ eadem.q ⁊ decisio locum haberet quando bannuz finiretur cancellatione. An ipse bannitus exemptus a banno agere possit. pro qua decisione vide regulam iuris que ab initio.lib.vj.

16 **Decimosexto** ⁊ vltimo queritur† vniuersitas quedaz puta ville, vel alicuius collegij fuit bannita ſm ea que dixi in primo temp. parte.j.q.v. per multos annos stetit ciuitas banniens, quibus condemnationem non exigit, deinde mortuis omnibus qui tunc erant de illa vniuersitate vult bannuz exigere. dicunt illi de vniuersitate quod bannum fuit extinctum ꝑ mortem eorum qui tunc erant. Queritur quid iuris. Bart. in.l.fi.C.de colle. illic. per nota. in.l.eis.§.fin. ad mu.⁊ in.l.sicut.ff.quod cuiuscꝫ vni.no. dicit ꝙ omnibus mortuis collegium est dissolutum. ex quo sequit̄ ꝙ bannuz est finitū. ⁊ sic non posset a successoribus exigi. aduerte quia istud esset verum, si ante oīum mortez nullus alius fuisset in collegio substitutus. Tunc enim verum est quod dissoluta est vniuersitas per mortem omnium, ⁊ sic bannum extinctum. Et licet alij postea vel ex concessione superioris, vel propria auctoritate constituerint ibi collegiū, vel vniuersitatē, non tñ illud est antiquum collegium, vel illa antiqua vniuersitas, sed est noua, ⁊ ab ea bannum exigi non poterit, arg.ff.de solu.l.qui res.§.aream.⁊.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verb.obli.⁊ qō ibi tangitur per Bar. Si autez ⁊ plerumꝗ contingit vno mortuo, alius subrogatur, ⁊ sic de singulis licet omnes illi qui tempore banni viuebant mortui sint, tamen eadem est vniuersitas vt dictis iuribus.⁊.ff.de vsufru.l.vetus est questio.in fi. cuz.l.seq.⁊.ff.de iud.l.proponebatur.⁊ ideo poterunt ad bannum conueniri ſm ea que hñr in.l.iiij.§.actor.ff.de re iudic. per Bar. Quid autem iuris in excōmunicatione tangit Bart. ⁊ remittit ad ea que habentur in c.grauem. de sen.excom. vbi nihil dicit, sed examinatur an vniuersitas possit examinari, sed ad propositum faciunt que habentur vt ipse alleg. in.c.si aduersus consules. de im mu.eccle. quod canonistis relinquetur.

Huic opusculo finem faciens xix. mē sis Julij, currentibus annis. M.cccc.xxiij. oculis cunctorum subijcio, vt si quid boni fuerit in eo, omnium conditori gratie referantur. ⁊ vt ea que minus bene composita fuerint, non aspera sed benigna correctione emendentur. Ad laudem ⁊ gloriam omnipotentis Dei ⁊ sanctorum Antonij, ⁊ Catharine patronorum meorum et totius celestis curie.

FINIS

Tractatus multum condutibilis de carceribus.d. Baldi Perusini, Fama super ethera noti.

SVMMARIVM

1 Sermo quilibet de quauis re seu negotio suspectus a diffinitione proficisci debet.
2 Carcer quid proprie dicatur.
3 Carcer vnde dicatur, ⁊ quare sic vocetur.
Mulier que ⁊ quando incarcerari possit.
4 Doctor legum an possit pro debito incarcerari.
Filiusfamilias incarcerari potest, ⁊ cedere bonis.
Pupillus pro delicto an possit carceri mancipari.
5 Appellatio intra.x.dies a sententia lata interponi debet.
6 Incarcerari nemo debet die feriato pro hominum vtilitate.
7 Judex qui die feriata aliquem incarcerari fecit die feriata poterit eum absoluere.
Debitor de fuga suspectus die feriato capi potest.
8 Creditor debitorem de suspecto accusans ⁊ eum capi petens an debeat iudici ostendere instrumentum crediti.
9 Carcerari nemo debet pro debito die feriata in honorem dei.
10 Tonsura auferri potest ob enorme crimen die feriata etiam in honorem dei.

¶ Caput primum de carcere.



Uia legum precepta principaliter sunt inuenta ne pauperes persone molestijs affligantur. ideo visum est ꝙ inter pauperes personas nulla adeo tristior, ⁊ pauperior inueit̄, ꝗ̄ persona incarcerata. Ideo de carcere aliqua sum dicturus ⁊ consequenter de persona incarcerata ⁊ si
1 militer de custodibus. † Ex quia vt ait Tullius. primo de officijs. Omnis enim qui de aliquo suscipitur sermo dz a diffinitione proficisci, vt intelligatur quid sit de quo loquatur. ad quod concordat.ff.de mi nota. Ideo primo videamus quid sit carcer, ⁊ vnde dicatur carcer. Et subsequenter videamus de persona incarcerata, quis potest incarcerari, pro quo debito, ⁊ in quo loco potest incarcerari, ⁊ qualiter puniatur fugiens de carcere, ⁊ similiter videamus quis potest esse custos carceris. Ueniamus ad primū.s. diffinitionem. ⁊ potest
2 sic diffiniri. † Carcer est locus secur9, horribilis repertus nō ad penā, sed ad delinquentiū vel debitoꝝ custodiā. Primū membrū huius diffinitionis dū dr̄ locus securus colligit̄ ex.l.i.i verb. soluetis. .C.de cus.re. Nā carcer dz esse securus ne incarcerati effugiāt. ⁊ ibi dem dūt esse cathene ferree ⁊ ꝯpedes ⁊ alia similia. quibus mediātibus possit sub fida custodia retineri vt est text. in.l.j.C.de cu.re. vbi dicit, vt cruciatio desit. Item dum subditur horribilis. Nā carcer est locus horribilis, tum propter conuersationis hominum priuationem, tum propter immunditiam. ⁊ istud colligitur in.l.si quis in ea culpa.ff.d cu.re. ibi dū dicit scbaloꝝ carcer. Nec tñ dz eē horribilis ꝙ ad penā incarceratoꝝ redundet, cū carcer sit inuentus ad custodiā, nō ad penā, vt.ff.de pen.l.aut dānū.§.solēt. fallit autez in vno casu speciali in.l.j.§.fi.ff.de alea. Hinc est ꝙ de iure ciuili nemo pōt ad perpetuum carcerē damnari, vt.d.§.solent. secus vero est de iure cano. in.c.ꝗuis. extra de pen.li.vj.⁊.c.reperiunt̄. in gl.
3 Circa ſz, vnde dr̄ carcer, potest dici a claritate seclusus, † q2 ibi nulla claritas. vel potest dici quasi carens claritate. q2 ibi est magna cecitas, ⁊ obscuritas. quidam aliter ⁊ aliter interpretant̄ ſm diuersas

opi. Tertio q̄ro, quis potest incarcerari. ⁊ p̄mo q̄ro an mulier possit incarcerari. Sic distinguendum est. Aut querimus pro debito ciuili, aut pro delicto. Primo casu, aut est mulier honeste vite, aut est meretrix. Si est mulier honeste vite, tunc non potest incarcerari, immo iudex capitis pena punitur, qui facit eam incarcerari, vt no. in. l. fi. de offi. diue. in. ⁊ in auc. nouo iure que posita est. C. de custo. reo. Unum tñ dico qđ si mulier subijsset tutelā filiorum suorum ⁊ renūtiasset velleiano ⁊ omni alteri exceptioni sibi competenti, qđ per renunciationem potest carcerari. Istud expresse notabiliter tenet Bar. ff. de testa. tute. l. si quis sub conditione. Aut ista mulier est infamis et meretrix. ⁊ tunc dico q̄ potest incarcerari, nō tamen dz poni in eodē carcere cū marito. ⁊ est casus. C. de custo. reo. l. q̄ñ. ⁊ no. Arch. xviij. q. ij. diffinimus. et pro debito ciuili, vt no. de cust. re. auct. sed nouo iure. ¶ Scđo casu principali cū querit̄ an possit
4 incarcerari pro delicto vide in. d. auc. sed nouo iure. † Tertio quero an legum doctor possit incarcerari p̄ debito. dicendū est q̄ nō sicut miles, imo puniuntur iudices capite. Istud no. gl. singu. C. de p̄fesso. ⁊ medi. l. medicos. lib. x. Quarto quero an filiusfamilias possit incarcerari. dic q̄ sic, p̄bat̄. nā filiusfamilias potest cedere bonis vt. l. j. C. qui bo. ced. pos. ergo presupponit̄ q̄ pōt incarcerari, lz gl. videat̄ tenere ɔ̄. in. l. iij. §. sed vtrū. ff. de mino. sed illa gl. reprobatur cōiter p̄ doc. ⁊ p̄ Bart. ff. so. ma. l. si filia. Quinto q̄ro, nunqd pupillus pōt incarcerari pro delicto. ⁊ vr̄ q̄ nō, vt no. in. l. fi. C. de cu. re. vbi dicit, eodēq̄ ⁊c. Idē credo in debito ciuili, dūmō non sit doli capax. Sed an possit in integrū restitui, si aliquo casu sit lesus, vt. l. partu. ff. de minor. Idem puto de quacunq̄ p̄sona p̄ delicto pōt carcerari. Idē pro debito nisi creditores renūtiassent iure carcerandi, vt no. Bar. in. l. j. C. qui bo. ced pos. dūmodo non sit soluendo. nam si esset soluēdo, de iure ciuili non posset incarcerari, vt est gl. singu. in. l. iij. ff. de suspe. tut. ⁊ si incarcerent̄ duz sunt soluendo, possunt a tali s̄nia super incarceratione lata appellare ⁊ reappellare poterunt in carcerari si steterint per tres mēses vel plures in carceribus numerādo a die late s̄nie super incarceratiōe. nec obstat auc. sed nouo iure.
5 C. de appel. † Et dic q̄ appellatio dz interponi a s̄nia lata intra x. dies, q̄ illa intentat̄ in actu momētaneo. Sz si interponat̄ ab actu successorio, vt est in casu nostro, tunc appellatio semper potest interponi, q̄ omni die dū tenet̄ detinet̄ d̄bitor indebite i carcerib⁹, vñ sp̄ restat s̄nia sup ipsa incarceratione omni die. ita vr̄ tenere do. Bar. in. l. iij. C. de epi. audi. Scđo principaliter quero q̄ñ potest incarcerari ⁊ pro debito ⁊ pro delicto. ⁊ primo quero nunqd pōt incarcerari die feriato. ⁊ ista q̄ō potest subdiuidi in tres. Primo an possit incarcerari die feriato ad vtilitatē hominuz. Scđo an die feriato ad
6 honorē dei. Tertio an die feriaꝝ repentinaꝝ. † Ad primuz dico q̄ nō potest incarcerari die feriato ad vtilitatez hoim. q̄ p̄bari pt sic. Nā si de quo magis vr̄ inesse nō est nec de quo minus. auc. multomagis. C. de sac. san. eccl. lz sic est q̄ magis vr̄ q̄ in t̄pe messium possit quis cogi venire ad iudiciuz, cuz sit minor citatio verbalis q̄̄ personalis. q̄ no. Cy. in. l. cuz clericum. C. de epis. audi. alias incipit. oēs. ⁊ tñ hoc est falsum, vt. l. j. in fi. ff. de fer. ergo nec citatio p̄sonalis poterit fieri. Et ratio, vt dicit tex. ne homines ab agricultura remoueant̄. hoc est veꝝ nisi caperet̄ p̄ executione s̄nie, quo t̄pe pōt iuste fieri, iuxta no. p̄ Inn. i. c. fi. de iudi. ⁊ ideo pp instr̄z guarētigie q̄ hz executionez paratam ⁊ per s̄niam ex forma statutoꝝ iuste pñt tali t̄pe capere debitores. hec sunt verba Barto. in. l. vj. ff. de fer. ⁊ Jo. de imo. Predicta autez recipiunt distinctionem, nisi renuntiasset debitor, ar. l. si qs in ɔ̄scribendo. C. de pac. nā talibus ferijs bene
7 pōt renuntiari. vt no. in cle. sepe. extra de ver. sign. † Itē no. q̄ si iudex in die feriata fecisset aliquem incarcerari q̄ die feriata poterit eū excarcerare. vt no. Accur. in. l. minor. ff. de euic. Itez secus si debitor esset oriundus de partibus vbi nō recolligit̄ triticuz neq̄ vinū neq̄ alia necessaria ad vitā. iuxta no. p̄ Inno. in. c. ɔ̄questus. extra de ferijs. Itē secus esse si debitor esset suspectus. ita q̄ de eius fuga timeret̄. iuxta no. per doc. insti. de act. in princ. ⁊ in. l. i. C. de ser. fu. Nā pp suspitionē fuge pōt debitor capi in die feriata, vt est glo. in d. l. fi. C. ď fe. ⁊ propria auctoritate pōt capi, vt ait pretor. §. si debitorem. ff. de his q̄ in frau. cre. Nec hoc casu est citādus debitor qui accusat̄ tanq̄ suspectus per creditorē. vt no. Bar. in. l. si creditor. ⁊ in
8 l. ij. ff. si cer. pet. † Sed circa predicta q̄ro, nunqd q̄ñ creditor accusat debitorē suspectum de fuga. ⁊ a iudice petit ⁊ requirit, vt sibi det familiā qua mediāte possit capere debitorē, nunqd creditor hz necesse ostendere iudici summatim instrumentuz debiti vel alia iura. Rñdet̄ q̄ sic, sicut in simili videmus. Nā seq̄struz q̄ñ fit ob timorē fuge nō pōt fieri nisi ostendat̄ instr̄m debiti, ⁊ tex. in. l. ex hoc. C. de ero. mili. anno. li. xij. ergo multomagis q̄ dz persona capi, ⁊ addit hoc Jo. de imo. posse q̄ sufficeret iuām petentis vel vnius testis, sicut dicitur de missione in possessionem contra contumacem ex primo decreto. vt no. gl. in. c. q̄ñ. §. in alijs. vt lite non conte. Circa secundū
9 s. an ferijs inductis ad honorē dei possit quis capi pro debito. † dicendum est q̄ nō, vt in. l. fi. C. de fer. nisi esset timor fuge, vt predixi. ideo credo in ferijs repentinis q̄ non possit capi sicut inductis ad honorem dei, quod patet, q̄ predictis nō pōt renuntiari, vt no. Jo. an. in. d. cle. sepe. nisi forte ex forma statuti aliter disponeret̄. Nam statutuz ḃm quosdā potest tollere ferias inductas in honorē dei. ⁊ hoc vr̄ sentire gl. ⁊ Bar. in. l. quinquaginta. C. ď ferijs. Sed Alb. de rosa. in. l. fi. de ferijs, tz ɔ̄rium de qua q̄ōne ibi vide vbi ad plenum examinat istā materiā. ⁊ predicta locuz habent in ciuilibus, in criminalibus autē puto q̄ q̄cunq̄ die potest fieri incarceratio, dum tñ sit graue delictum, vt no. in. l. iij. de epis. audi. C. ⁊ ibi no. p̄ Bar. secus ergo si tñ esset leue ḃm dictum Jo. de imo. q̄ cum in leuibus criminibus capi non debeant illo tempore relaxantur, vt est text. in illa. l. iij. C. de episco. audien. modo ergo non debent capi ḃm Joā. de imo. Item secus esset si esset periculum. nam propter enormitatem criminis ⁊ periculi multa conceduntur que alias non concederentur. in. l. si quis filio exhere. §. penultimo. ff. de iniusto rupto ⁊
10 irrito testamen. † Nam propter magnitudinem criminis potest auferri tonsura in die feriato in honorem dei, vt signanter no. Bart. ⁊ est tex. in. l. iij. C. de episc. au. vbi omnia vide quantum ad tempus quo potest fieri incarceratio.

SVMMARIVM

1 Incarceratio fieri potest pro quolibet debito.
Incarceratio an fieri possit pro fiscali debito.
2 Incarcerari potest quis pro collectis non solutis.
Debitorem eximens de manibus potestatis an teneatur.
3 Incarceratus pro debito fiscali recommendari potest pro debito priuati.
4 Incarceratio in quo loco fieri debeat.
5 Carceres frangens ad fugiendum, censetur confiteri delictum.
Custos carceris discretus esse debet.
6 Custos carceris in officio delinquens qualiter puniendus sit.
Processus qualis fiat in causis incarceratorum.
7 Persona miserabilis que dicatur, iudicis arbitrio relinquitur.
8 Causa carceratorum ⁊ aliarum personaꝝ miserabilium diebus in honorem dei feriatis agitari potest.
Debitor non soluendo ⁊ non habens vnde se alat, cuius expensis in carcere sit alendus.

¶ Caput secundum de carcerato.

r Estat modo videre p̄pter quid potest fieri incarceratio. ⁊ primo quero an pro debito priuato possit quis incarcerari. Scđo an pro debito fisci. Tertio an incarceratus pro debito priuato possit ibi recommendari pro debito fisci. Itē an incarceratus pro debito possit pro delicto recommendari. Item an econtra.
1 † Circa primum r̄ndeo q̄ pro quolibet debito potest fieri. vt no. l. iij. §. tutores. ff. de admi. tut. ⁊ per canonistas, extra de pigno. c. ij. in glos. xxxvj. dis. non satis. ⁊ in. l. j. C. qui bo. cede. pos. pro debito autem conditionali. non puto q̄ possit incarcerari, sicut nec potest efficaciter peti. Itez puto q̄ pro debito naturali tñ vel ciuili tñ nō potest fieri incarceratio, ar. l. si is. §. flauius. ff. de solu. ⁊ ar. l. j §. j. ff. ne vis fiat ei. Circa ḃm. s. an p̄ debito fisci possit incarcerari. r̄ndeo q̄ sic si nō vult soluere. tex. est in. l. j. de exac. tri. C. li. x. q̄ probatur ratione. nā debitor fisci pōt cedere bonis, vt est glo. singu. insti. pro socio. §. si quis. ⁊ gl. in. l. ij. C. qui bo. ced. pos. Sed cessio bonoꝝ fit
2 vt cedens liberetur a carceribus, ergo ⁊c. † Sed nonne pro collectis potest quis incarcerari de iure. r̄ndeo q̄ sic vt si statutuz faciat collectam esse munus ordinarium potest vt est tex. C. de indi. lib. x. Dico tñ q̄ iudex propter paupertatem potest collectā remittere, vt est glo. in. l. oēs. C. de mu. ⁊ ori. li. x. vnum tamen dico q̄ si debituz esset iam solutum vel satisfactum, ita quod incarceratus fuisset iniuste, potest ab amico cum violentia extrahi de carcere. Hoc tenet. d. Cy. in. l. nemo. C. de exa. tri. Nam iudici iniuste facienti potest resisti vt priuato, vt. j. videbitur. Quid si iudex non vult differre appellationem ab amicis interpositam in causa criminali, sed velit facere executionem intra. x. dies datos ad appellanduz. dic q̄ amici impedire possunt, vt no. Inno. in. c. si quādo. extra de offic deleg. ⁊ Bar. in. l. addictos. C. de epis. audi. dico tamen in debito ciuili, q̄ debitorē de manibus familie eximeret, tenetur ad illud debitum ad qđ incarceratus tenebatur vt. C. de exa. tri. l. quoties p̄. d. Rof. de perusi. ⁊

rusi. ꝛ no. Jo. de imo. qꝺ. reus accusatus de crimīne dꝫ incarcerari.
3 tex. est ordinarius. ij. q. viij. quisquis. ꝛ ibi ēt no. † Circa ſm an incarceratus pro debito fiſci poſſit recōmendari pro debito priuati. ꝛ rndeo ꝙ ſic vt eſt tex. in. l. quoties. de exa. tri. Reſtat videre an incarceratus pro debito poſſit ꝓ delicto recōmendari. ꝛ ſm docto. dr ꝙ ſic. no. Bar. in. l. iij. ff. ꝺ cuſt. ꝛ exhi. reo. ſed ſi eſſet incarceratus pro delicto nō poſſet recōmendari pro debito, vt ibi no. Bar. Sed ſi eſſet in carcere pro vno delicto an poſſet pro alio delicto recommēdari. diſtingue aut delictuꝫ ꝓ quo erat prius in carcere erat tale, vt impediret talem executionē fiendā in alio pro quo recommendatꝰ, ꝛ tunc bene poteſt fieri recommēdatio, vt ſi erat primo incarceratus pro manu, ꝛ tunc recommēdatꝰ pro capite, qꝛ tūc iſte executiones ſe ꝯpatiuntꝰ. vñ primo fit executio in manu, deinde in capite, vt eſt gl. no. in. l. cotē. C. de dela. lib. xij. ꝛ predicta ſufficiant circa debitū pro quo pōt incarcerari, ꝛ circa delicta. Reſtat videre in quo loco poteſt incarcerari.
4 † Et circa iſtuꝫ paſſum vnico modo expedio, qꝛ nullus dꝫ incarcerari niſi in loco publico ꝛ cōi deputato. alias ipſe qui incarcerat aliquē ſi teneat ipſum per. xx. horas dr ꝯmittere priuatū carcereꝫ, vt no. C. de priua. car. l. j. ꝛ. l. capite. ff. de adult. Fallit tñ ſi pater incarceret filium ad corrigendum eū, nā tunc pater dr ꝯmittere priuatū carcerē, vt no. Cy. ꝺ pri. car. l. j.
5 † Immo plus ſi ipſe filius eſſet clericus pater non incideret in canonem. ſi qs ſuadente. xvij. q. iiij. iſtud tꝫ Ray. in ti. de ſen. excom. §. ſequitꝰ. vel circa. Qꝺ autē dixi, ꝙ non poteſt qs incarcerari pro debito in loco priuato, eſt verū niſi debitor ipſe per ipſum iurm preſtitum promiſiſſet ad ſtāduꝫ in aliquo loco, vt no. Inn. in. c. ex reſcripto. extra ꝺ iureiu. Sin autē ſimplr ſuo iuramento ille promiſiſſet debituꝫ, tunc dico ꝙ per iſtā ꝓmiſſioneꝫ non artatꝰ vt no. Bart. ff. ſol. ma. l. alia cauſa. §. elegāter. ꝛ ꝑ eundeꝫ. ff. de condi. ꝛ demon. l. titio centum. hec de loco ſufficiant, nunc reſtat videre de pena fugientis. dico ꝙ capite punitur, vt. l. j. C. de effrac. ꝛ expi. ꝛ vide Jo. an. in. c. pe. de apoſt. ſuper glo. ꝛ certe ſciēdum eſt, ꝙ ille q fugit de carceribus vr̄ delictuꝫ confiteri, vt. l. ad commentarienſem. C. de cuſto. reo. ideꝫ no. Archi. in c. vt commiſſo. de here. lib. vj. vnuꝫ tñ dico ꝙ nunꝗ preſumitur qꝺ reus fugiat ſi eſt ſpes de proximo ꝙ debeat relaxari. glo. eſt not. in l. ſi pecuniam. ff. de condi. ob cau. ꝛ not. in. l. argm̄. §. j. ff. de re iudic. Sed iuxta predicta quero quid ſi oſtium carceris erat apertuꝫ ꝛ effugerit incarceratus nunqd punietur, dico ꝙ ſic, facit optime text. in. l. j. §. j. C. de exac. tri. ꝛ effra. Reſtat modo videre quis poteſt eē cuſtos carceris. ꝛ dico ꝙ cuſtos carceris debꝫ eſſe homo diſcretus nā cuꝫ ipſe hꝫ incarceratos in cuſtodia dꝫ eſſe in eo diſcretio. ꝛ dico ꝙ predicta debent eſſe in arbitrio iudicis. ꝛ addit hic do. Joan. ꝙ qñꝗ poteſt dari parti ad cuſtodienduꝫ de auctoritate iudicis, ſi melius cuſtodiatꝰ, vt dicit Arch. ij. q. j. in primis. Quero vlterius qua
6 pena punitꝰ cuſtos carceris qui deliquit in cuſtodia. † dico ꝙ ipe capite punitur, ſi propter dolum vel culpam, incarcerati ex delicto effugerint, vt eſt tex. in. l. miles. in ſi. ff. de cuſto. reo. In ciuili autē credo ꝙ ipſe tenetꝰ ad illā quātitatē creditori ad quaꝫ debitor erat obligatus. hoc tꝫ Tullius, ꝛ Claudius in. l. quoties. C. de exac. tribu. lib. x. Et dic ꝙ agitur contra illum cuſtodē ex illa. l. Vltimo quero nunquid plures poſſunt eſſe cuſtodes. Dico qꝺ quilibet familiaris poteſt cuſtos eſſe, ꝛ quilibet retinere vnam clauem carceris, glo. eſt in. c. multaꝝ. de here. xl. claues. Item q̄ro q̄liter in cauſis incarceratoꝝ procedatꝰ. dico qꝺ porceditur ſummarie ꝛ de plano. Nam in cauſis miſerabiliū perſonaꝝ ꝓcedītꝰ ſummarie ꝛ de plano. ita tenet Cy. in. l. j. C. ſi quis alte. vel ſibi. ita Specul. in. l. j. C. qñ imperator
7 inter pu. ꝛ vi. ꝛ ibi Bar. in. l. ſi. C. de cuſto. reo. † Nam miſerabilis perſona dicitur illa eſſe ſm ꝙ iudici videbitꝰ, vt no. Pe. de bella ꝑti. l. j. qñ imperator inter pupil. ꝛ vi. C. no. gl. in auct. preteriti. C. de colla. qꝺ itaqꝫ ſint miſerabiles perſone patet qꝺ relictum incarceratis dicitur relictum ad pias cauſas etiam ſi ſint incarcerati pro debito, vt not. in. l. illud. C. de ſacr. ſan. eccle. ꝛ ideo credo qꝺ in tali cā procedatur ſummarie ꝛ de plano. Sed an in cauſis incarceratorum poſſit procedi diebus feriatis in honorem dei. ꝛ videtur quod non, qꝛ licet in cauſa poſſit ꝓcedi ſummarie, vt iam dixi. tamen in talibus cauſis non proceditur diebus feriatis in honorem dei, nota. in clemen. ſepe. de verbo. ſigni. Contrarium puto per text. in. c. fin. cum
8 glo. ſua de ferijs. † vbi cauſa miſerabilium perſonarum poteſt tali tempore tractari. ſed iſte ſunt miſerabiles perſone, vt hic dicit glo. ꝛ ad hoc tex. l. iudices. C. de epiſ. audi. do. Jo. de imo. dicit quod ſi quis fecit ſuum debitorem incarcerari ꝛ non ſit ſoluendo, ita quod non poteſt ſe ſuſtentare, debet de bonis creditoris ſuſtentari. facit ad hoc optimus tex. xvi. q. vj. de lapſis. licet glo. dicat quod rector carceris prouidebit. xvij. q. iiij. diffinitionem. ꝛ vide quod not. Jo. and. in. c. ex reſcripto. de iureiur. Joan. de imo. dicit quod creditor tenetur ipſuꝫ alere in carceribus. ꝛ iſtud tenet glo. in. l. ſi. ſuper verbo, agnoſcere. C. de ero. mil. an. li. xij. Iſtud tenet do. Ra. in. l. iudices. C. de epiſco. audi. ꝛ querit hic do. Jo. de imo. quid ſi aliquis incarceretur pro debito deſcendente termino, alias pendente an debeat relaxari ſi preſtet cautionem ſatiſfaciendi. gloſ. dicit qꝺ ſic. in c. nuper allegato. ꝛ hec ſufficiant.

FINIS

De relaxatione carceratorum,

Tractatus do. Pauli Girlandi Caſtilionis Florentini. Criminaliuꝫ cauſarum Rome auditoris.

SVMMARIVM



Cum ſepius contingat quod rei pro diuerſis criminibus in carceribus deducuntur, ex quibus poſtea diuerſimode relaxantur, ideo congruum mihi viſum fuit in hoc tractatu de relaxatione carceratorum, ꝛ de extremis actis cauſarum quedam
1 breuiter exponere. ¶ † Verumtamē qꝛ reoꝝ relaxationes diuerſe ſunt, quarū quedā fiunt poſt cauſe deciſionē, ꝛ ſic poſt latā ſententiā, alie vero fiunt lite adhuc pendente. Relaxationum vero que fiunt poſt litis deciſionem, quedam eſt que fit per ſententie executioneꝫ. Quedā alia eſt que fit ꝑ gratiaꝫ ex beneficio ꝛ indulgentia principis. alia autē relaxatio eſt q̄ fit per compoſitioneꝫ pene factam cū curia aut fiſco. ¶ Alia eſt q̄ fit ꝑꝑ innocentiaꝫ
2 incarcerati qñ plene de illius innocentia conſtat. ¶ † Relaxationum vero que fiunt lite pendente quedam eſt que fit propter fideiuſſorem preſtitum de ſe repreſentando ꝛ ſoluendo penam ꝛc. ¶ Quedam alia eſt que fit licentioſe ꝛ de facto per fugam incarcerati ꝛ iſta qñꝗ accidit cum fractura ꝛ violentia carcerum, qñꝗ autem clanculo abſqꝫ aliqua fractura aut violentia. ¶ Breuiter igitꝰ cuiuſqꝫ relaxationis ſpeciem declaremus. ¶ Videnduꝫ erit prio de relaxatione illa que fit per ſententie ꝛ pene executionem. ¶ Secundo de illa que fit ex beneficio ꝛ indulgentia principis.
¶ Tertio de illa que fit ex propria innocentia incarcerati.
¶ Quarto de illa que fit per compoſitioneꝫ pene. ¶ Quinto de illa que fit per fideiuſſorem preſtitum de ſe repreſentando ꝛ ſoluendo penā ꝛc. ¶ Sexto de illa que eſt illicita que fit per fugaꝫ ipſius rei vt ſupra dictum eſt. ¶ Septimo ꝛ vltimo poſt premiſſa breuiter ꝛ ſuccincte videbimus de calumniatoribus ac de expenſis damnis, ꝛ intereſſe.

SVMMARIVM

¶ De ſententie, ꝛ penarum executione.

1 Quero primo quid eſt iſta executio. † Rñ. ꝙ ē ſatiſfactio quedam que fit per condemnatum opera ꝛ miniſterio publici executoris pro ſententie iam late obſeruatione, vt probatur in. l. iiij. §. ait pretor. ff. de re iudi. ꝛ. l. ij. ꝛ ſi. C. de cuſto. reo. Bal. in aucten. ſed nouo iure. C. de ſeruis fug. que neceſſe eſt quod fiat poſt latam ſententiam tempore rei iudicate. Nam ſi antea fieret non valeret. l. j. C. de exec. rei iudi. vbi Bald. dicit qꝺ in ordinatis per eſſentiam rationis poſterius preſupponit ſuum prius ineſſe, vt no. Joā. mona. in. c. ſi confirmationem. de elect. lib. vj. ¶ Item videndum eſſet quid ſit res iudicata ꝛ an ſententia ipſa ꝛ res iudicata ſint idem vel potius diuerſa. ¶ Et que eſt differentia inter ſententiam ꝛ rem iudicatam, ſed qꝛ iſta requirunt altiorem

indaginem ⁊ ampliorem examinationem, ideo vt breuius me expediam hic pretermitto. vide Barto in. l. j. ff. de re iudi. Jo. de imo ⁊ Pan. in rub. extra. eo. ti. Hosti. in sum eo. ti. in prin. vbi designat
2 pulchram figuram. † Quo ad materiam nostrã dico q aut pena exequenda est corporalis vltimi supplicij vel citra mortẽ corporis afflictiuã, aut est deportationis siue relegationis, aut est pecuniaria aut bonorum publicationis, licet interdum iste possint esse simul vnite quando sumus in atrocissimis sicut in crimine lese maiestatis, heresis, false monete, raptus virginum, ⁊ similibus. In quibus vita, bona, ⁊ fama simul pereunt. l. quisquis. C. ad leg. iul. maiesta. l. arriani. C. de here. c. ad abolendam ⁊ c. vergentis. eo. ti. l. j. ⁊ ij. C. de fal. mone. ⁊ l. vnica. C. de rap. vir. ⁊ ibi Cy. Bal. ⁊ Sali. ⁊ diximus. s. lib. j. ⁊ ij. in. iiij. ⁊ x. q. ¶ Primo enim casu quando sumus in penis corporalibus aut exilij relaxatio predicta fienda est antequam
3 fiat executio, † q executio penarum corporalium debet esse publica ⁊ in locis publicis fieri ⁊ non in carceribus, vt vnius exemplo ceteri pertimescant, ⁊ vnius pena sit metus multorum. l. capitalium. §. famoso. ⁊ l. aut facta. §. fi. ff. de pe. ⁊ l. j. C. ad leg. iul. repetũ. ⁊ no. in l. j. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ in cle. j. de pe. Car. in cle. j. in. xij. ⁊ xiiij. no. de offi. ordi. xlv. dist. disciplina ij. q. vij. qua propter. x. q. j. q sacerdotes. de coha. cleri. ⁊ mulie. c. clericos. ⁊ de exces. prela. c. j. cum si. eodem modo primo relaxandus est ante executionem quando executio ipsa fieri d3 per relaxationem aut deportationem, q ad hoc vt sententia ⁊ pena que in ea ꝯtinet̃ sortiantur effectum siue executionem necesse est quod reus exeat de carceribus ⁊ ad loca sibi deputata submigret vt. l. fin. C. de cust. reo. ⁊ l. custodias. ff. de pub. iudi. ni
4 si relegatio ipsi facta fuisset in carceribus, † quia reus condemnatus esset ad perpetuos carceres, qua pena sepe vtuntur iudices ecclesiastici vt. xxvj. q. v. si quis episcopus. ⁊ c. contra idolorum. ⁊ c. j. de here. lib. vj. ⁊ est glo. c. excommunicamus. el. ij. de hereti. in antiq. hoc enim raro vel nunquam faciunt iudices seculares, q ius ciuile non vtitur istis penis carceralibus sed potius relegationis aut deportationis ẽm personarum conditionem ⁊ qualitatem facti. l. iij. in prin. ⁊ §. adiectio. ff. ad leg. corneli. de sicar. iuncta. l. si quis aliquid
5 §. qui abortionis. ff. de pen. † carceres enim ius ciuile inuenit ad custodiam non autem ad penam. l. ij. ⁊ l. fi. C. de custo. reo. Aut executio ipsa fienda est in pecunia, vel in bonis ⁊ isto casu reus non erit relaxandus de carceribus nisi demum sequuta solutione dicte pene vel saltem satisfactione, quia fisco fuerit satisfactum aut per pignorum traditionem aut per idoneum fideiussorem adeo quod plene sit cautum fisco. dicta. l. iiij. §. ait pretor. ff. de re iudicata. l. j. §. diuus. ff. de iur. fisci.

SVMMARIVM

1 Executio in causis criminalibus an statim fieri debeat post sententiam latam.
2 Homicida, maleficus, veneficus, ⁊ adulter ꝯfessi, aut testibus conuicti non audiuntur appellantes.
3 Appellatio nemini denegatur nisi duobus concurrentibus.
4 Defensiones iuris non tollunt̃ reo etiam in facto notorio.
Confesso ⁊ conuicto in ciuilibus an auferat̃ appl'onis remedium.
5 Appellatio non admittitur in criminibus notorijs.

1 SEcundo quero an statim † post latam sñiam in causis criminalibus fienda sit executio vel potius expectari debeat res indicata per lapsum x. dierum, vt in auc. de app. in princ. col. iiij. ⁊ dic quod in causis criminalibus regulariter non fit executio pene anteq̃ sñia trãseat in rem iudicatã per lapsum. x. dierum. vt. l. addictos. C. de ap. ⁊ l. addictos. C. de epi. audi. ⁊ in auct. sed hodie. C. de ap. ¶ Que regula fallit qñ sumus in atrocioribus criminibus ⁊ reus voce propria spõte ꝯfessus esset ⁊ testibus plene conuictus, q tũc post latã sñiam incontinenti ⁊ immediate fit executio, vt. l. ij. C. quo. ap. non reci. ⁊ d. l. fi. C. de cust. reo. ⁊ l. custodias. ff. de pu. iud. imo si reus post latã sñiam incontinẽti vellet appellare nõ audiret̃, ⁊ eius appellatio tanq̃ calũniosa penitus reijceretur,
2 ita dr̃ in. d. l. ij. C. quor. ap. ⁊c. vbi dr̃ † q homicida, veneficus, maleficus, adulter, ⁊ is qui manifestã violentiã intulisse probat̃, si voce ꝓpria ꝯfessus sit spõte crimen ⁊ testibus plene conuictus reperit̃ non auditur appellans. maxime in casibus ⁊ criminibus ibi expressis. ¶ Bal. autem ibi querit, quid erit dõm in alijs minoribus criminibus extra illa que sunt ibi expressa an si reus reperit̃ ꝯfessus ⁊ conuictus possit interponere appellationẽ ⁊ an sit audiendus. demum concludit q appellare non poterit ⁊ si forsan appellauerit non erit audiendus. ita t3 gl. in. d. l. ij. quã sequit̃ ibi Bal. l3 Jaco. but. dixerit ꝯtrium hac ratione q dicit qd reus in cã appellationis poterit confessionem suam reuocare. nihilominus Bal. hoc non obstante tenet opinionem gl. ibi ⁊ rñdet ad rõnem Jac. but. q illud est verum quod reus posset reuocare ꝯfessionem suam qñ illam per errorem aut metu tormentorum fecisset, vel qñ testes non clare probarent. sed aliquantulũ appareret dubium illorum dictũ, tunc posset bene audiri in appellatione ⁊ ꝯfessionem suã vt erroneã, vel extortã metu tormentorum.
3 † ad hoc igitur vt tollatur remedium appellãdi duo principaliter requirunt̃. primum q reus sit plene testibus ꝯuictus qui luce clariorem probationem ostendant, ẽm quod sponte absq̃ aliquo impedimento ꝯfessus fuerit istis enim vel ipsorum altero deficiente non denegatur appellatio vt t3 gl. in. d. l. ij. ⁊ ibi Bald. ⁊ alij, Quidam vero addũt tertium requisitum ad hoc vt tollat̃ remedium appellationis, sc3 q sit vnum de illis criminibus expressis in. d. l. ij. ꝗuis Bal. sequutus gl. ibi teneat ꝯtrium vt. s. proxime diximus. ¶ Limita tñ illud quod dicitur in. d. l. ij. non procedere qñ reus vellet facere defensiones iuris dicens q quicquid fecit id totum fecit ad sui defensionem, vel q ille quem ipse ostendit erat bannitus ⁊ similia, q isto casu poterit audiri nõ obstãte sua ꝯfessione ⁊ tam clara probatione.
4 ita t3 eleganter Bald. in. d. l. ij. † q reo etiam notorio in facto non tolluntur defensiones iuris, ẽm quod singulariter voluit Inn. in. c. statuimus. de offi. dele. ¶ Quero nunc quid in causis ciuilibus an confesso ⁊ ꝯuicto auferat̃ remedium appellationis. gl. in. d. l. ij. dicit q sic q aufertur ad similitudinem causarum criminalium, vt. s. proxime dictum est, ⁊ illam gl. sequitur ibi Bal. quã dicit esse notabilem. ¶ Item quero quid si reus non erat ꝯfessus sed ꝯuictus duntaxat cuius vigore fuit ꝯdemnatus ⁊ post sñiam ꝯfessus fuerit crimen an etiã iste debebit excludi a remedio appellationis, dic, aut confessus fuit in iudicio ⁊ apud acta, ⁊ appellare non poterit ex quo ꝯfessio illa ꝯsonat cum veritate ꝓbationum, ⁊ censetur ac si ꝯfessus fuisset añ sñiam. ita dicit Bal. in. d. l. ij. in. ij. col. versi. modo quero, aut fuit confessus extra iudicium ⁊ admittitur ad appellandum q confessio extraiudicialis non facit notorium imo nec plenã probationem ex q̃ sequi possit condemnatio, sed bene facit indicium ad torturam. l. capite quinto. §. fi. ff. de adul. vide bonum text. in. l. non tantum. ff. de ap.
5 ¶ † Idem etiam dõm est in notorijs criminibus in quibus non admittitur appellatio ẽm quod voluit Abb. in. c. super his. de penis vbi dicit q iudex in notorijs criminibus potest mandare penam exequi etiam absq̃ aliqua condemnatione. ⁊ idem dicit voluisse Inno. in. c. ex parte. el. j. de verb. sign. vide Abb. in. c. ad nostram. el. iij. de iureiur. Idem dõm est de quibusdam interlocutorijs que trahũt secum executionem sicut est illa que fertur contra debitorem suspectum de fuga, vt. l. sciendum. ff. qui satisda. cogan. l. si fideiussor. §. fi. eo. ti. ⁊ ibi Bar. quem vide.

SVMMARIVM

1 Condemnato non valente penam pecuniariam soluere, an possit fieri executio in bonis vxoris, aut patris ipsius.
2 Paupertas a pena non excusat, q qui non potest soluere luere debet in corpore.
3 Pena que ex vnius delicto oritur quandoque ad non peccantes extenditur.

TErtio quero si condemna-
1 tus † ad penã pecuniariã illã soluere non potest ꝓpter paupertatem, an executio sñie fieri possit in bonis vxoris sue, aut patris si esset filiusfamilias matris fratrũ vel aliorum de eius familia. rñ. q non, q pena nõ d3 excedere suũ auctorem. l. sancimus. C. de pe. q etiam in rub. ⁊ toto titulo. C. ne fi. pro pa. ⁊ ne vxor pro mari. vel econtra. ⁊ l. ob maritorum. eo. tit. q nemo d3 alterius odio vel crimine dãnum sentire. l. si quis in suo. §. legis. C. de inoffi. testa. ⁊ l. legẽ. in prin. j. rñ. C. de nat. lib. ⁊ l. si pena. ⁊ l. crimẽ. ff. de pe. ⁊ l. si maritus. ff. so. ma. ⁊ l. fi. ff. ad sil. ⁊ in regula nemo. de reg.
2 iu. li. vj. † paupertas igit̃ nõ excusabit illũ a pena, q si nõ poterit soluere penam in ere luet in corpore, ita dicit tex. not. in. l. j. in fin. ff. de pen. ⁊ ibi Bar. vbi singulariter limitat regulam illam de qua in. l. in seruorum. ff. de pe. quem vide, ⁊ diximus etiam supra lib. proximo preceden. q. vij. an in causa pecuniaria ⁊c. ⁊ no. etiam. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. fi. ⁊ de iurisdi. om. indi. l. si quis id quod. §. in seruos. ⁊ ff. de seruis fugi. l. qcunq̃. §. quod si ⁊ C. de sepul. viola. l. fi. §. fi. sed ꝯtra predicta facit. C. ad. l. iul. maiesta. l. quisquis. ⁊ c. vergẽtis. de here. ⁊ c. in quibusdã. de pe. ⁊ c. cum multe. xv. q. viij. ⁊ j. q. iiij. item peccato Israelitarum ⁊ in. c. j. ⁊ ij. de fil. presby. in quibus
3 iuribus probatur † q pena que oritur ex delicto vnius extenditur ad alios

ad alios qui nihil peccarunt. Solu. speciale est in crimine lese maiestatis propter criminis immanitatẽ, ꝛ propter reuerentiam maiestatis principis. idez est in crimine heresis ꝛ multomagis, qꝛ hic offenditur maiestas diuina que maior est tẽporali. d. c. vergẽtis, ꝛ ibi glo. ꝛ. c. accusatus. eo. tit. lib. vj. vide ea que diximus supra li. j. in titu. de here. q. iij. vbi posui alios casus in quibus vnus nõ delinquens punitur ex delicto alterius. ꝛ pena vnius delinquentis extenditur ad non peccantes.

SVMMARIVM

1 Condemnatus ad membri mutilationem an possit puniri in membro iam debilitato.
2 Reo carẽte membro secundũ statutum amputãdo, an possit iudex euz condemnare ad amputationẽ eius membri qđ sibi superest.
3 Statutum dictans manum vel pedem absqꝫ alia specificatione amputari debere, qualiter intelligi debeat.

1 Qvarto quero quid si reus † incarceratus fuit condemnatus ad mutilationem vnius mẽbri, puta amputationis manus, pedis, oculi, ꝛ similium ꝛ habeat alterum ex dictis membris debilem vel aridum an executio pene fiet super membro debili, vel super valido tu dic aut pena reperitur imposita super certo mẽbro puta manu dextra, vel pede dextero, ꝛ illa vl' ille amputãdus est qualiscũqꝫ sit, licet dextera sit vtilis, sinistra vero inutilis, vt in auct. sed nouo iure. C. de seruis fugi. ꝛ ibi glo. not. ꝛ Bar. ꝛ Ange. ꝛ Pau. de castr. idem dicit Joan. an. in. c. in penis. de regu. iu. in. vj. in mercu. vbi dicit quod isto casu sola deformitas corporis facit penam. ꝛ ad hoc facit bonus tex. in. l. ij. §. quod si quis. ꝛ. §. seq. ff. arbo. furt.
2 ces. ꝛ Bar. in. l. hos accusare. §. fin. ff. de accu. ¶ † Quid si reus caret illa manu, vel pede, aut oculo qui vel que ex forma statuti venit amputandus, nunquid iudex poterit condemnare ad amputationẽ membri illius qđ superest. dic ꝙ non, sed debebit illum condemnare in alio membro. qđ est verum ꝙ pena cõmutari põt in alio mẽbro ante latam sententiam non autẽ post. qꝛ si reperitur nota sententia super vnico illo membro qđ amputãdum venit ex forma statuti, aut transiuit in rem iudicatã aut nõ, si trãsiuit necesse est qđ fiat executio super illo membro, al's sententia esset nulla, nec potest variare iudex postq̃ functus est officio suo. l. iudex postq̃. ff. de re iudi. nisi hoc fieret de mandato principis vt. l. j. C. de preci. impe. offe. ꝛ. l. j. in fi. ff. de questi. aut nondum transiuit in rem iudicatam, ꝛ poterit reus ab ea appellare. qꝛ maius supplicium pateretur ex amputatione illius mẽbri qđ solũ est q̃ si duo essent, ꝛ interpretatio penaꝝ non dꝫ fieri in duriorem causam, sed in mitiorem. vide Bal. in. d.
3 auct. sed nouo iure. in. iij. col. ¶ † Et quid si simpliciter dicat̃ in statuto, vel in snia amputet̃ sibi manus, vel pes, nec specificetur certũ mẽbrum tunc concludunt doc. predicti qđ in membro minus potenti fienda erit executio quod est verum quando duas habet, sed si nõ habet nisi vnã dic vt. s. proxime dixi, vide latius de predictis Bal. in. d. auct. sed nouo iure. ꝛ Ang. de are. in trac. malefi. in glos. q̃s si non soluerit intra decem dies amputetur sibi ꝛc.

SVMMARIVM

1 Judex ecclesiasticus an possit sententiam ferre fustigationis, ꝛ mãdare exequi per milites ꝛ executores.
2 Judex ecclesiasticus bene põt ferre sniam ex qua non venit principaliter sanguinis effusio lꝫ ex postfacto ꝛ accidentaliter sequat̃.

1 Qvinto quero quid si pro † crimine reus venit fustigandus, puta pro vno furto vel sortilegio siue alijs similibus minoribus criminibus, ꝛ sit in manibus iudicis ecclesiastici an iudex ipse poterit ferre sententiam ad fustigationẽ, ꝛ illam mandare exequi per milites ꝛ executores. ꝛ videtur dicendũ ꝙ nõ, qꝛ iudex ecclesiasticus nullã habet iurisdictionẽ sanguinis. c. sententiam sanguinis. ne cleri. vel mona. sed in fustigatione vt plurimum interuenit aliqualis sanguinis effusio, quia cutis humerũ crebris verberibus sepius percussa laceratur, ꝛ emittit sanguinẽ maxime qñ est longa fustigatio vt experientia docet, ergo nõ potest qꝛ incurreret irregularitatem vt ibi dicitur, tu dic ꝙ iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ verberandi, ꝛ fustigandi, ꝛ sniam suam super his põt mandare exequi absqꝫ scrupulo irregularitatis. xxvj. q. v. ꝯtra idoloꝝ. ꝛ. xxiij. q. v. circũ-
2 celliones. in fi. illa † igitur qualisqualis sanguinis effusio non consideratur, nec venit principaliter ex snia, sed ex postfacto accidit. satis est quod in sententia clerici nõ infert̃ talis pena ex qua principaliter ꝛ immediate veniat sanguis, sicut est in amputatione mẽbri, vl' alia simili pena vnde sanguis humanus immediate debeat effundi, vt. d. c. circuncelliones. vide do. Abba. ꝛ alios Cano. in. c. ij. de sortileg. Circa materiaz istius executionis nõ me extendã vlterius vide latius per doc. in. d. auct. sed nouo iure. ꝛ in. l. capitalium. §. famosos. ꝛ in. l. q vltimo. ff. de pe. ꝛ in. d. l. eo. ti. ꝛ in. l. sancimus. C. eo. ti. ꝛ ibi Bal. ꝛ Ang. de aret. in. d. tracta. in cõmento snie super versi. quas si non soluerit. ꝛ in versi. ꝛ ibi caput a spatulis ꝛc. Gãd. in suo trac. malefi. in tit. de penis reo. ꝛ do. Par. de put. in trac. syn. in titu. de executio. sententiarum. fol. xlj.

SVMMARIVM

1 Judex ex causa rationabili an possit penas a lege statutas augere vel minuere.
2 Judex facultatem habet a lege vt penã pecuniariam ex causa iusta possit in corporalem commutare.
3 Judex penam vnam commutans in aliam non dicitur contra legem venire.
Judex sententiam qua decurionem relegandum pronuntiauit mutare non potest.
4 Sententia est nulla contra iuris dispositionem lata.
5 Sententia libello seu petitione difformis est nulla.
Questio facti est in arbitrio iudicantis, sed pene prosecutio legis dispositioni mandatur. ꝛ nu. seq.
8 Statuta interpretationem declaratiuam a iure communi recipiũt.
9 Judices ob casus emergentes possunt transgredi leges.
10 Auctoritas legis aut superioris in omni iuramẽto censet̃ excepta.

1 Sexto † non omittam hãc notabilez. q. quaz bene nota, an iudex possit si aliqua iusta causa sibi videbitur penas certas a lege statutas augere, minuere, alterare, aut in aliã spẽm cõmutare, vt vr̃ dicẽdũ ꝙ non, nisi hoc faceret de expresso principis mandato, qꝛ iudex est minister legis, ꝛ iustitie, ꝛ nõ habet auctoritatẽ supra legẽ, imo dꝫ illas ad vnguẽ seruare, ꝛ ꝑm illas in oibus causis iudicare, nõ autez alterare illaꝝ dispositionez qꝛ dicit̃ ꝙ facti quidẽ questio arbitrio iudicis ꝯsistit, sed pene impositio ꝛ persecutio cõsistit in facultate legis. l. j. §. j. ver. naz siquidẽ. ff. ad turpi. l. oẽs in prin. ff. ad muni. ij. q. iij. si quẽ. §. notandũ. vbi dicitur ꝙ facti quidẽ questio in arbitrio est iudicantis, pene autẽ persecutio nõ eius volũtati mandatur sed legis auctoritati reseruat̃ ꝑ quo facit tex. in. l. seruos. in. fi. C. ad. l. iul. de vi publ. vbi expresse dicitur ꝙ nõ licet iudici penã certã a lege statutã minuere, aut mollificare. ꝛ. l. si operis. C. de pe. vide gl. no. in. d. c. si quẽ. in versi. voluntati. ¶ Jn cõtrariũ est tex. in. l. ꝛ si seuerior. ꝛ ibi glos. C. de his qui no. infa. ꝛ. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. eo. ti. ꝛ ibi glos. Bar. ꝛ alij ibi oẽs concludunt qđ põt iudex penã certã a lege statutã in snia sua ex iusta causa auge-
2 re, minuere vel in aliam spẽm ꝑmutare, † ita ꝙ vbi lex irrogat penã pecuniariã ꝑ aliquo crimine iudex ipse põt imponere corporalez ex iusta cã, ꝛ hanc facultatem ꝛ arbitriũ iudex ipse hꝫ a lege, vt quotiescunqꝫ ex qualitatibus, aut alijs circũstãtijs delictũ videtur enormius aut turpius, vel ex eo imminet scandalũ nõ modicũ, vel alia simili iusta cã ꝯcurrente lex dat arbitriũ iudici vt in snia sua possit ex cã hmõi penas certas a lege statutas augere, minuere, vel in aliã spẽm ꝑmutare, ꝙ quidez arbitriũ nõ soluz habet quo ad penas principales verum etiã quo ad accessorias. s. infamie, qꝛ iudex potest dispensare cum infamia que reo venit ex crimine irroganda vt est gl. in. d. l. qd ergo. §. pena grauior. ff. eo. ti. ꝛ ibi Bar. hoc dicit expresse, idem Bal. ꝛ Sal. in. d. l. si seuerior. C. eo. ti. ꝛ ꝙ tale arbitriũ iudex habet a lege probatur in. l. aut facta. §. fi. ꝛ. l. hodie. ff. de pe. ꝛ. d. l. ꝛ si seuerior. ꝛ. d. l. qd ergo. §. pena grauior. Et ratio istius arbitrij põt esse, qꝛ delicta cũ diuersis circũstantijs ꝛ qualitatibus perpetrãtur ex quibus crimen ipsum qñqꝫ fit excusabile, qñqꝫ magis atrox ꝛ odiosum quas circũstãtias, ꝛ q̃litates oẽs lex ipsa exprimere nõ potuit, sed quasdã expressit, vt. d. l. aut facta. §. j. cũ duobus seq. ideo dedit iudici hanc facultatẽ ꝛ arbitriũ vt ꝑm facti cõtingentiaz penas ipsas arbitrio suo ex cã augeret, minueret,
3 vel mutaret. d. l. aut facta. §. fi. ꝛ. d. §. pena grauior. † ꝛ ꝑ hoc iudex nõ dicit̃ venire ꝯtra legẽ, vel ab eius dispositione recedere, sed potius legẽ seruare que ita vult atqꝫ disponit. ꝙ probat̃ etiã per illam regulam iuris qua dicitur ꝙ pena debet cõmensurari delicto vt. l. sancim⁹. C. de pe. ꝛ i. c. sicut dignũ. extra de homi. ꝛ. c. vt clericoꝝ. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ hec est vera ꝛ cõis ꝯclusio vt. s. dixi, q̃ tenet Bar. post gl. in. d. l. quid ergo. §. pena grauior. ꝛ Bal. Cy. ꝛ Sali. in. d.

l. et si senerior. C. eo. ti. ¶ Quequidem conclusio recipit nonnullas limitationes quas per oppositiones breuiter declarabo. ¶ Et primo oppono de. l. moris. §. iste fere. ff. de pe. vbi dicit quod iudex nõ põt aliquo modo mutare sententiã suaz qua pnuntiauit decurionẽ esse relegandũ quia iura id phibẽt expresse, sed dz principẽ consulere vt rescribat qd agẽdũ sit in hac re. idẽ disponit in. l. j. §. fi. ff. de quest. et. l. j. §. fin autẽ. ff. ad tur. Sol. ibi iudex iã pnuntiauerat hic nõ, et vez est quod iudex postq̃ tulit sententiã nõ põt illaz et penas in illa expressas amplius permutare, vt ibi dr quia semel functus fuit officio suo. l. iudex postq̃. ff. de re. iu. et ideo limitatur ista conclusio habere locũ anteq̃ feratur sñia seu in ipsa sententia. nõ aũt post sñiam. et pterea Bar. in. d. l. moris. §. iste fere. reprehendit quosdã iudices q opponũt certas clausulas in fin. sñiaz suaruz post verbũ condẽnamus ec. quod nihil
4 valet. ¶ † Itẽ oppo. de. l. diuus. ff. de iniur. vbi nõ vz sñia lata contra iuris dispositionẽ qñ nõ fuit seruata pena iuris. Sol. ibi per errorẽ et sine causa fuit alterata forma iuris hic autẽ ex certa scientia, et ex causa et rõne, vt. l. hodie. ff. de pen. et ita soluit Sali. istud contrariũ in. d. l. et si senerior, ideo scdo limita conclusionẽ predictã qñ iudex ex certa scientia facit, et ex iusta causa alias non posset. ¶ Sed quero an sit necesse quod iudex exprimat istã causaz in sentẽtia quod ideo imponit istaz penã propter talẽ causaz specificatã. et breuiter dicas qd non sed an debeat in gñe exprimere causaz dicẽdo ex iustis causis animũ nostrũ mouentibus ec. Bar. in. d. l. qd ergo. §. pena grauior. dicit quod si iudex exprimeret causam in gñe nõ errant vt dictũ est, tamẽ si nullã exprimit in gñe nec in specie per hoc nõ vitiatur sententia dũmodo ex actis appareat quod fuit iusta causa que monit iudicẽ ad ita pnuntiandũ, als si nulla esset causa nec appareret ex actis sententia posset dici nulla tanq̃ lata contra ius constitutionis et per expressum in
5 rẽs errorẽ vt. l. j. ff. que sen. sine ap. rescin. et per Bar. in. d. §. pena grauior. † ¶ Itẽ opp. de. l. fi. C. de fidei. lib. et. l. vt fundus. ff. cõi diui. et. l. in seruos. §. fi. C. ad leg. iul. de vi pub. vbi dicit quod quotiescũq̃ sententia non est conformis libello, et qd cõtinet aliud q̃ petitio nulla est sed hic aliud habetur in petitione et libello accusationis vbi petita fuit certa pena q̃ ius declarat in illo casu, et aliud in sententia continetur merito ec. So. dicit Sal. in. d. l. et si senerior. quod illud hz locum in causis ciuilibus nõ autẽ in criminalibus in quibus nõ est necesse apponere conclusionẽ certe pene in libello accusatiõis, sz sufficit concludi quod reus penis a iure statutis puniat et iudex excedendo penas certas ex cã dicitur legitime pcedere vt. s. dictũ est. Itez oppo. d. l. si operis. C. de pe. et. ij. q. iij. c. si quẽ. §. notandũ. vbi dicit quod facti quidẽ questio in arbitrio est iudicãtis, pene autem persecutio nõ eius voluntati sed legis dispositioni mandat. Sol. illud est vez qd iudex nõ põt penas iuris immutare sine causa, sed cũ causa bene potest facere vt. s. dictũ est. et p hãc solutionẽ tollunt oia contraria que superius in prin. adducebãtur. Postq̃ vidimus limitationes
6 istius conclusionis per oppositiões predictas videamus modo illius extensiones que erũt multũ vtiles. ¶ † Et prima extẽsio siue declaratio est quod ista conclusio nõ solũ hz locuz in iudicijs sine causis, et penis minoribus et extraordinarijs. sed gñaliter in oibus ordinarijs. ita tenet gl. no cõiter approbata in. d. l. hodie. ff. de pe. q̃ sequit ibi Bar. et idẽ Bar. in. d. l. quid ergo. §. pena. Bal. et Sali. in. d. l. et si senerior. in. j. n ot. vbi expresse dicit qd iudex in sñia põt ex causa penã ordinariã permutare. ¶ Scdo ampliatur ista, vt habeat locum etiã in accessorijs penis ad principalẽ sicut est infamia que ex illo crimine orit siue infert vltra alias penas, nam sicut iudex immutat et dispẽsat penas principales, ita etiã dispẽsare, et permutare
7 põt penã infamie. ita tenet gloss. in. d. l. et si senerior. q̃ sequitur ibi Bal. Sali. et alij. ¶ † Tertio ampliat vt nõ soluz pcedat istud de iure cõi, sed etiã de iure municipali. ita qd si statutũ imponat certaz penã pro aliquo crimine iudex põt illam ex cã permutare nõ obstãte qd a principio officij iudex iurauerit seruare statuta illius loci. ita dicit expresse Salic. in. d. l. et si senerior. in. iiij. col. in versi. quero quarto. Ubi primo arguit qd nõ possit. quia statuta sunt stricti iuris. l. constitutionibus. ff. ad municip. et propter iuramentum qd dz ad
8 vnguem seruari, vt in. c. licet mulieres. de iureiur. lib. vj. cũ si. deinde quatuor fundamentis cõprobat dictuz suum qd potest. ¶ † Et primo quia statuta recipiunt interpretationẽ declaratiuã a iure cõi. l. ij. C. de noxa. et per Bar. in. l. oẽs populi. in. iij. q. princ. ff. de iusti. et iu. ¶ Secundo quia illa lex que dat potestatem populo cõdẽdi statuta, illa eadẽ dat potestatẽ iudici penas ex causa permutandi, aut minorandi, vt. l. hodie. ff. de pe. et. l. aut facta. §. fi. eo. ti. iuncta. l. oẽs populi. ff. de iusti. et iur. ¶ Tertio quia hoc permittit iudici ex causa et sic in supplementũ legis que culpas, casus, ac fauores reipublice sigillatim excogitare nõ potuit, sed hec ratio hz locũ etiã in statutis, quia statuentes ipsi nõ potuerũt oẽs causas cũ suis qualitatibus adherentijs, et circunstãtijs exprimere, aut cogitare, ideo videtur iudicis

arbitrio cõmisisse vt penas ipsas iuxta facti contingentiam et qualitates ex iusta cã pmutare possit. d. l. hodie. et. l. aut facta. §. fi. ff. de pe.
9 ¶ † Quarto dicit quod pro ista opi. facit singulare dictum Inn. in. c. j. de consti. vbi dicit quod licitum est iudici ratione casuum emergentium leges transgredi. ¶ Et non obstat illud quod dicitur de iuramento, quia iudices sicut statuta, ita et leges iurant seruare, vt l. rem non nouam. C. de iudic. et in auct. vt iusiuran. quod presta. ab his ec. tamen non obstante tali iuramento pñt cũ causa minorare, vel augere penas et sic faciendo non ledunt nec transgrediuntur leges, sed illas obseruant, quia sic fieri mandat, et per hoc etiam non
10 dicitur iudex incurrere periurium, † quia in omni iuramento semper intelligitur excepta auctoritas legis, aut superioris, vt. l. fi. ff. q satisda. cogan. ita tenet do. Fran. aret. in. d. l. et si senerior. et Bal. etiã in eadem. l. et si senerior. vbi dicit quod iudex non incurrit piurium alterãdo penam legis vel statuti, qñ hoc facit ex causa vel cũ cause cognitione. quia alterãdo penã legis. vel statuti iusta causa precedẽte illud facit lege permittẽte et ex ptãte sibi a lege concessa. argu. d. l. hodie. et ideo dixit Archi. ibi qd in omni iuramẽto intelligitur semper excepta legis et principis auctoritas. d. l. fi. ff. q satisda. cog. ¶ Demum queri potest quid si Titius accusauit Semproniũ quod intulit sibi violentiã cum armis, et sic remedio legis iulie de vi pub. aprobauit violentiam sine armis sibi illatam fuisse ex quo videtur probata intentio legis iulie de vi priuata. nũquid Sempronius poterit condẽnari de vi priua. pront. pbatũ fuit. quidã dixerũt quod sic, quia iudex potest penã minuere ea causa, quidam alij dixerunt quod nõ, quia hoc non fuit deductum in iudicio a principio, vide Sali. in. d. l. et si senerior. in fi. et in. l. iij. C. ad. l. iul. de vi pub.

SVMMARIVM

1 Cõdẽnatus p heresi, vel lese maiestatis, si obtineat gratiã pricipis, an censeat restitut⁹ ad vitã, famã, dignitates, et ad bõa pristina.
2 Principi congruit salutem populi tueri, et malis hominibus prouinciam purgare.
3 Indulgeo verbum, quid significet, et quid restituo.
Restituere plus est q̃ indulgere.
4 Rescriptũ in quo ponũt vba indulgeo, et restituo qualiter intelligat.

¶ De beneficio et indulgentia principis.

Accedit nunc videndum de scda specie relatiõis q̃ fit bñficio et indulgẽtia principis postq̃ reus largitate principis obtinuit veniã sui criminis et culpe ex carceribus liberat quod fit pluribus
1 modis, quia gratia qñq̃ fit stricta, qñq̃ vero orit pinguior. ¶ † Ponamus em quẽ esse dãnatũ aliquo ex maioribus criminibus vt est heresis, lese maiestatis, raptus virginis, false monete, et similiũ ex quibus de iure infert pena mortis, ppetua infamia et omniũ bonorũ publicatio vt in. c. ad abolendã. et. c. vergẽtis. de here. et. l. j. et. ij. C. eo. ti. l. qsqs. C. ad. l. iul. maie. et. l. j. C. de rap. vir. et. C. de falsa moneta. si obtinuit mereri veniã ex indulgẽtia principis an cẽseat restitutus ad vitã, famã, dignitates, et bona, vel ad vitã dũtaxat. et videtur dicendum quod censeat ad vitam dũtaxat restitutus ex quo restitutio siue indulgentia ipsa tendit contra publicã vtilitatem, et ordinez recte iustitie. l. cõgnit. ff. de offi. presi. et. ff. de his q no. infa. l. furti.
2 §. mandati. et in auct. vt nulli iudi. in prin. † nemini enim magis cõgruit salutẽ populi tueri, et purgare ciuitatem malis hominibus q̃ ipsi principi. l. naz salutẽ. in prin. ff. de offi. prefe. vigil. Solu. tu dic attẽdẽda fore diligenter verba rescripti ipsius principis, quãdoq̃ enim princeps exprimit speciẽ gratie quã reo carcerato largiri intendit, vt quia dixit facimus tibi gratiã vite dũtaxat, vel indulgemus tibi vitam aut restituimus te ad vitã tm̃, vt tunc solius vite gratiaz obtinuisse dicet, si vero dixerit facimus tibi gratiã oim, vel restituimus te ad oia vt in pristinum eras, et dicit restitutus quo ad omnia postq̃ verba rescripti clare sonant et constat exprese de principis voluntate. arg. l. nõ aliter. ff. de le. iij. et. l. continuus. §. cũ ita. ff. de verbo. oblig. si vero nõ constat in rescripto de predictis, et nullũ fit verbũ de fama, vl' bonis. sed simpliciter reperit principẽ fecisse gratiã illi et tunc diligenter attẽdẽda sunt verba rescripti. aut enim princeps
3 vsus fuit † verbo indulgeo, aut verbo restituo. primo casu sola criminis pena corporalis cẽset esse remissa. l. ij. et. l. si adẽptis. C. de sen ten. pas. et rest. idẽ probat. in. l. insulã. et. l. gñali. eo. ti. Scdo vero casu quo ad oia censetur esse restitutus, scz ad vitã, famam et bona in pristinũ statũ in quẽ erat ante sñiam repositus vt. l. j. et. l. fi. C. eo. tit. quia tantundem restitutionis gratia tribuit q̃tum cõdemnationis sñia ademit. dicit tex. in. d. l. fi. ex quibus habes notare quod verbũ restituo,

stituo, hꝫ ampliorem significatum ꝙ verbum indulgeo, qꝛ per vnũ restituuntur oĩa, per alterũ vero vita duntaxat, ⁊ propterea sis cautus vt in rescripto gratie ꝙ impetrare cupis pro amico incarcerato vtaris verbo restituo. nõ autẽ indulgeo, vel alio simili verbo ari
4 do. Bar. ⁊ Bal. in. l. j. in insulam. C. eo. ti. ¶ † Sed quero si in rescripto vtrũqꝫ verbũ reperitur expressũ. s. verbũ indulgeo, ⁊ verbum restituo, vt quia princeps dixerit per indulgentiã nostrã te restituimus, vel per nostram restitutionem tibi indulgemus quidnã consequitur reus per ista verba. dic ẽm Bar. in. d. l. fi. qꝺ ad oia censetur esse restitutus. si eñ alterũ ex dictis verbis per se oia ista cõprehendit qñ nõ reperitur limitatũ, multomagis quãdo hꝫ aliud adiunctum per qꝺ non debet eius ampla significatio restringi sed potius ampliari fauore liberationis ratione adiuncti, vide Bart. in. d. l. fi. ⁊ vide que diximus. s. lib. j. q. iiij. ⁊ v.

SVMMARIVM

1 Reus an censeatur ad omnia restitutus si princeps dicat, facimus tibi gratiam.
2 Verba dubia in materia gratiosa latissime interpretari debent.

1 Secundo quero quid si papa, † vel imperator in rescripto suo post narrationẽ criminis ⁊ sentẽtie dixerit, facimus tibi gratiam, an reus censeatur ad oia restitutus. s. ad vitã, famã, ⁊ bona. dic ꝙ sic. tex. est not. in. l. j. §. fi. ⁊ ibi Bar. ff. de quest. ⁊ Bar. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊. d. l. fin. C. de sent.
2 pas. ratio est quia † verba dubia in materia gratiosa sunt latissime interpretanda in fauorem illius qui recipit gratiã. l. fin. ff. de consti. principum. c. si gratiose. de rescrip. lib. vj.

SVMMARIVM

1 Banniti an recuperent bona sua publicata, statuto dictãte omnes Bannitos rebanniendos.
2 Banniti qui dicantur secundum communem vsum loquendi.

1 Tertio quero ciuitas fecit † statutum ꝙ omnes banniti rebanniantur. an banniti quorũ bona fuerunt publicata post gratiam pene recuperent etiam bona, ⁊ sic an illud verbum rebannire habeat viꝫ restitutionis, vel indulgẽtie. ⁊ videtur dicendum ꝙ habeat vim simplicis indulgentie attento maxime communi vsu loquendi, quo isti condemnati pro crimine appellanť banniti. ⁊ econuerso rebanniti dicuntur qui sunt a banno predicto ⁊ sic a pena restituti. l. j. ⁊. l. relegatorum. ff. de interdi. ⁊ relega. contrarium dicendum est ꝙ immo istud verbum habet vim plene restitutionis, ⁊ tales rebanniti poterũt recuperare bona ⁊ famam, ⁊ omnia que prius per sentẽtiã perdiderant, ⁊ fuerant priuati per rebannitionem, igitur quis dicitur esse restitutus. ita dicit Bar. in. d. l. fi. C. de sen. pas. imo cõmunis vsus loquendi magis videtur approbare hanc sententiam ꝙ prece
2 dẽtem ꝯtrariam, † quia cõiter solent vocari banniti illi qui sunt dãnati etiam pena mortis pro quocunqꝫ graui crimine. ⁊ rebanniti dicuntur illi qui sunt restituti aduersus dictam sententiam siue bannũ per ꝙ siue ꝙ priuatus fuerat vita, bonis, ⁊ fama, nã ꝓprie istud verbum bannũ vulgares accipiũt ꝓ sñia, ⁊ propterea dicunt quem esse captũ bannitũ, vel habere bannũ capitis qui est ꝯdemnatus pena capitis. ⁊ hanc. q. disputauit Ja. de ar. vt refert Bar. in. d. l. fin. ⁊ determinauit put. s. ꝯclusum est, alijs etiã rõnibus de quibus ibi ꝑ eũ, vide etiã Bar. in. l. gallus. §. ⁊ qꝺ si tm̃. ff. de libe. ⁊ postℏ. ⁊ in. l. j. §. fi. ff. de questi. ideꝫ Bar. in. l. non solum. §. fi. ff. de pen. Bal. in d. l. fi. C. de sen. pa. idẽ Bal. in. l. si qua pena. ff. de his q̃ sunt sui vł alie. iu. ⁊ ꝑ Moder. magis copiose in. d. l. gallus. §. ⁊ qꝺ si tantũ.

SVMMARIVM

1 Restitutus an recuperet bona sua iam per fiscum alienata.
2 Princeps nemini gratiam concedere dicitur cum iniuria tertij.

1 Quarto quero quid si bona † istius restituti fuerant per fiscum alienata, an ipse restitutus poterit bona ipsa recuperare, ⁊ a possessoribus vindicare dic ꝙ non, duplici rõne, prima qꝛ emptores dictorũ bonorum sunt bonefidei possessores, imo vero dñi, qꝛ emerunt a fisco qui erat verus dñs ipsorũ bonoꝝ, ⁊ sic nõ datur rei vendicatio ꝯ dñm. l. j. ⁊. l. rem. ⁊. l. offi. ff. de rei vendi. ⁊ ipsi possessores sunt veri dñi dictoꝝ bonorũ. l. bene a zenone. C. de quadri. prescri.
2 Item qꝛ † princeps faciens gratiã alicui censetur illã impartiri sine iniuria ⁊ preiudicio tertij. nõ enim videť equum ꝙ faciendo gratiam vni velit inferre preiudiciũ alteri, qꝛ semper ista cõditio subintelligitur sine preiudicio iuris alieni. l. ⁊ si sine. §. sed quod papinianus. ff. de minor. l. qꝺ si minor. §. scenola. eo. ti. ⁊ Bar. in. d. l. fi.

SVMMARIVM

1 Restitutus an possit illico pretium suoꝝ bonorũ consequi a fisco.
2 Possessor bone fidei quatenꝰ pretiũ rei alienate teneať restituere.

1 Quinto quero nunquid iste restitutus † poterit saltem cõsequi pretium dictorum bonoꝝ a fisco. Bar. in. d. l. fi. dicit ꝙ sic, quatenus ex eo effectus fuerit fiscus locupletior alias non. l. sed ⁊ si lege. §. item si rem. ff. de peti. here. qꝛ fiscus succedit loco heredis illius dãnati. l. ij. C. de bon. proscri. ⁊. l. j. C. de bo. eo. qui ante sent. mor. sib. con. qui cum sit legitimus, ⁊ bone fidei poss. pretium rei alienate
2 per ipsum † eatenus tenetur restituere quatenus ex eo locupletior factus fuerit, ⁊ non aliter. l. tutor. ff. ad. l. iul. de vi. ⁊ ideo si in pretiũ predictum fuisset a fisco furto subtractum, vel alio simili casu fortuito perijsset non teneretur ad illius restitutioneꝫ cum non sit effectus locupletior. d. l. ⁊ si rem ⁊ pretiũ. vide Bar. in. d. l. fi. C. de sen. pas.

SVMMARIVM

1 Rebannitus per statutum an censeatur ad famam restitutus.
2 Princeps ⁊ senatus famam restituere possunt.
3 Tollere potest qui ⁊ condere.

1 Sexto quero de vno dubio quod † ex premissis insurgit an rebannitus per dictum statutum dicatur restitutus ad famaꝫ. ⁊ sic an ciuitas per statutum possit aliquem restituere fame. ⁊ videtur dicendum ꝙ nõ. qꝛ restitutio fame, ⁊ dignitatũ dicitur spectare ad principem non autem ad ciues inferiores. l. j. §. pe. ff. de postula. vbi diciť
2 ꝙ solus † princeps ⁊ senatus restituit famam. tu dic quod aut infamia orta fuit de iure communi aut per statutum, quia statutum ex aliquo delicto irrogat infamiam ex quo non oriebatur de iure cõi. primo casu non potest nisi per Imperatorem, vel senatum fama restitui. d. l. j. §. pe. secundo vero casu potest ciuitas ipsa per suũ de
3 cretum, vel statutũ restituere famam, † qꝛ cuius est condere eiusdẽ est tollere. l. nam natura. ff. de condi. inde. ⁊. l. nihil tam naturale. ff. de re. iu. ⁊ qui habet facultatem condemnandi habet etiam absoluendi potestatem. l. iij. ff. de re iud. ⁊ Bar. in. d. l. fi. C. de sent. pas. ⁊ vide que diximus supra in lib. j. in tit. de here. in. vj. quest.

SVMMARIVM

1 Iudex cum primum innocentiam carcerati scit ipsum absoluere debet.
2 Sententia diebus feriatis ferri potest in fauorem innocentis.
Examinatio ⁊ tortura fieri potest diebus feriatis contra latrones famosos.
3 Sententia condemnationis ferri non debet diebus feriatis.

¶ De absolutione innocentis.

Expeditis duabus speciebus relaxationum, quando constat de crimine ⁊ est lata sententia deueniendum est modo ad tertiam relaxa
1 tionis speciem que fit propter innocentiam. † Dic igitur quod ꝙ primum iudex cognoscit innocentiam incarcerati, ⁊ de illa sibi constat debet illum quamprimum absoluere, ⁊ carceribus liberare. vt l. j. in prin. ⁊. l. fin. C. de custo. reo. vbi dicitur quod quãprimum reus est incarceratus statim debet questio fieri vt reus cõdemnetur, ⁊ innocens absoluatur. de his enim quos tenet carcer inclusos aut conuictos velox pena subducat aut innocentes diutina carceris custodia non maceret vt. l. ij. ⁊ fi. C. de custo. reo. ibi aut liberandos diutina carceris custodia non maceret ⁊c. ⁊. l. custodias. ⁊ ibi
2 Bar. ff. de pub. iud. † vbi dicit ꝙ etiam diebus feriatis potest ferri sñia in fauorẽ innocẽtis dũmodo nõ sint ferie in honoreꝫ dei ẽm qꝺ tenet gl. ibi. ⁊ in. l. dies festos. C. de feri. ¶ Examinatio tñ ⁊ tortura fieri potest cõtra magnos latrones ⁊ proditores patrie ꝯspirãtes ꝯtra multorũ salutẽ, ⁊ in similibus maioribus criminibus quo-

cunq; tpe quadragesimali, ⁊ feriato in honorē dei, etiā si esset dies
paschalis nō fit aliqua differētia dierū solenniū quo ad indagandū
veritatē ipsorū maiorū criminū, vt.l. puinciarū.C.de feri.⁊ ibi glo.⁊
Bar. dic ergo sic, aut querimus de examinatione ⁊ inquisitione ve
ritatis, ⁊ tunc aut sumus in maioribus ⁊ atrocioribus criminibus, ⁊
ista fieri pōt quocūq; die etiā feriato in honorē dei, ⁊ paschali.d.l.
puinciarū. aut de alijs minoribus, ⁊ illa fieri pōt similiter quacunq;
die etiā feriata, dūmodo nō sit d maioribus diebus solēnibus, vt p
gl.⁊ Bal.in.d.l. puinciarū.⁊.d.l.custodias. aut querim⁹ de cause
3 decisione, † ⁊ tūc aut sumus in materia cōdēnationis, ⁊ ista snia fer
ri nō pōt tpe feriarū etiā q sint ferie messium, vel vindemiarū. sz cō
stito de crimine snia ⁊ pene executio debet differri in tps iuridicū.
Iste est ppie casus in.d.l.custodias.de pub.iud.in. fi. aut sumus
in absolutiōe inocētis, ⁊ isto casu pōt ferri snia q̄cūq; die feriata ex
ceptis ferijs itroductis i honorē dei.d.l.custodi.⁊ ibi gl.⁊ Bar.

SVMMARIVM

1 Inquisitus de crimine, ⁊ ob vrgentia inditia tortus, ⁊ non cōfessus an debeat absolui.
2 Absolutionis forma qualis quando reus indicia purgauit.
3 Reus qui per torturā purgauit indicia, ⁊ absolutus an possit reperi superuenientibus nouis indicijs.
4 Iudex quo casu accusationis abolitionem facere possit, sed non diffinitiue absoluere.
5 Innocens, ⁊ non culpabilis in quo differant.

Secundo quero solutionē huius memorabilis
quest. q̄sepius in facto accidit. † Ti
1 tius reperit̄ Inquisitus de homicidio q Sēproniuz d
nocte occiderat. deinde examinatus negauit, sed q; in
dicia contra ipsum aderant vrgenter iudex deuenit ad rigorosum
examen qui in tormentis similiter eadem negatiua perseueranter in
stetit adeo q iudex considerans illum fuisse satis competenter tor
tum bm qualitatem indiciorum ex tormentis illum deponi fecit pu
tans per illam torturam purgasse indicia que contra ipsum milita
bant, modo reus ipse instat pro absolutoria ⁊ liberatione a carceri
bus queritur quid agendum sit, quidam dixerunt quod omnino vt
innocens absoluendus erit a carceribus liberandus ex quo nō fuit
repertus culpabilis. quidam vero dixerunt nullatenus absoluendū
fore nisi expresse constiterit ipsum esse vere innoxium, quia nemo di
ci potest innocens nisi quando expresse constat de innocentia sua q
est quando repertus est verus reus criminis, ideo dic aut plene cō
stat de homicidio, ⁊ de vero homicida qui est alius q̄ ipse Titius
⁊ isto casu si constat iudici q Titius non occidit ipse nec fuit crimi
nis particeps tunc vt verus innocens debebit diffinitiue absolui ex
quo plene constat de eius innocentia ⁊ ita intelligitur tex.in.l.j.⁊ in
fi.C.de custo.reo.⁊.l.j.§.fi.ff.de questio.⁊.l.custodias.⁊ ibi Bar.
ff.de pub.iudi. aut constat de delicto non tamen de persona delin
quentis q fuerit alius q̄ Titius, ⁊ tunc non poterit dictus Titius
vt innocens diffinitiue absolui ex quo nihil probauit de innocentia
sua, sed propter torturam q̄ sustinuit in corpore dicitur purgasse in
dicia que contra ipsum erant, ⁊ ideo isto casu debebit absolui ab in
2 quisitione ⁊ processu, q; non fuit repertus culpabilis. † Et ista est ve
ra forma absolutionis quando incarceratus purgauit indicia ⁊ nō
dum repertus est verus reus q̄ ponit Bar.in.l.fi.in prin.ff.de que
stio.⁊ hec dicitur quedam sententia absolutoria ab obseruatione iu
dicij ⁊ habetur in.l.properādum.§.⁊ si quidem.C.de iudi.⁊ ibi gl.
⁊ Bar.⁊ Moder. Et per istam absolutoriam obtinebit liberatio
nem a carceribus iuxta terminos.l.fi.ff.de requi.reis.⁊.l.fi.C.d cu
sto.reo. ¶ Et nota q inter istas duas absolutiōes est maxima dif
ferentia q; quando constat vere de innocētia ipsius Titij, quod est
quando reperitur verus homicida vt.s.dixi absoluitur diffinitiue
ab ipso crimine ⁊ a tota causa vt verus innocens, ⁊ isto casu nullus
poterit amplius de obiecto crimine inquirere seu alio quouis mo
do contra ipsum.d.l.fi.C.de cust.reo q; obstat curie exceptio inno
centie ⁊ rei iudicate vt.l.ij.C.de except.rei iudi.⁊.l.j.C.quādo puo.
nō est neces.⁊.l.si cui.§.hisdem.ff.de accu.⁊ quod ibi no.Bar.⁊.l.
si qui adulteri. super glo.fi.C.de adul. ¶ † Secundo vero casu qn̄
3 purgauit indicia per torturam ista absolutoria non obstabit quomi
nus possit contra ipsum absolutum de nouo procedi si noua indicia
superuenerint, ⁊ sic ista absolutoria non parit exceptionem perem
ptoriam rei iudicate sicut precedens ad crimen, vel ad iudicium se
quuti doctrinam gl.ibi, ⁊ dat saluberrimuz consilium iudici in istis
casibus dicens q vtile est non absoluere reum diffinitiue vt innocē
tem quando iudex est dubius, ⁊ hoc potest facere iudex vt ipse di
cit ex iusta causa, puta si hz reum accusatum, vel inquisitum in ma
nibus ⁊ habet sufficientia indicia cōtra eum qui pluries tortus non
fuit confessus iudex poterit si instaret pro absolutoria illum absol
4 uere a processu, vel ab obseruatione iudicij. vt.s. † ⁊ isto casu dicit
ipse q iudex potest accusationis abolitionem facere non aūt ipsuz
absoluere diffinitiue a crimine. vide ipsum ibi qui dicit etiā qd ista
faciunt ad q. q̄ ipse disputauit ⁊ declarauit in.l.si quis.C.ad.l.iul.
maie. ⁊ hanc opi. tenuit etiam Pe.de bellape. ibi nemine contra
dicente. vide Bar.in.l.j.in prin.ff.de quest.⁊.s.diximus. quod re
fert ⁊ sequitur Ang.de are. in trac.male. in gl. fama pub. in fin.
Pa.de pu. in tra. syn.in.c. viso de repetitione torture. in fi. fo.
cxxv. qui tamen moderni melius declarant verba Bar.in.d.l.fi.
dicentes q illa absolutoria non erat absolutoria diffinitiue a crimi
ne bm terminos.d.l.si cui.§.hisdē.⁊.l.absentē.ff.de pe. sed erit dif
finitiua respectu abolitionis processus ⁊ inquisitionis inde facte,
vnde nō impedit q superuenientibus nouis indicijs noua possit for
mari accusatio, vel inquisitio ɔtra eundē reū per doctrinā gl. Bal.
⁊ Sali.s.relatā. ⁊ propterea bene dixit Bar.in.d.l.fi.ff.d q̄st. non
5 repertū culpabilē absoluebā, † ⁊ non dixit innocētē. quia hoc verbū
innocens presupponit ⁊ denotat omnimodam immunitatem ⁊ ca
rentiam criminis ⁊ doli.d.l.absentem.⁊ Bal.in.d.l.si qui adulte
ri. quamuis non desint qui subtilizando in via disputatiua tenere ve
lint idē denotari p verbū innocēs, qd per verbū nō culpabilis, tū in
hoc vlterius non insisto postq̄ habemus opinionē clarā que seruā
da est in decisiōib⁹ causarū, ⁊ a qua nullatenus est recedendū vt di
cit Bar.in.l.ij.C.de pena iudi.qui male iudi.⁊ Bal. etiā ibi dicit
q iudicādo nunq̄ recedēdū est a carrocio prudētuz, maxime glo.

SVMMARIVM

1 Testes de iure nō admittēdi an possint admitti in causa innocētie.
2 Testis qui ob reuerentiam non debet examinari, si examinetur ne iudicium quidem facit.
Testes alias nō admittendi in probanda innocentia admittuntur.
3 Reus quas habet excusationes proponere potest, ⁊ per domesticos innocentiam probare.
Domestici testes admittuntur in probandis his que domi gerunt.
4 Inquisitus bone conditionis ⁊ fame potest innocentiam suam per domesticos ⁊ alias non admittendos probare.

Tertio quero an in causis criminalibus quando
agitur de probando innocentiam accusa
1 ti, vel inquisiti † admittantur domestici ⁊ familiares, ⁊
alij, qui alias de iure nō solent admitti, pro cuius faci
liori notitia figurabo casum. Titius reperitur inquisitus de homi
cidio de nocte perpetrato, vult probare innocentiam per negatiuā
ab impossibili coarctato loco ⁊ tempore dicendo quod illa nocte ea
dēmet hora ⁊ momento quibus Sempronius fuit occisus ipse erat
in domo sua vna cum vxore filijs ⁊ alijs familiaribus suis, adeo qd
erat impossibile qd corpus naturale posset esse in duobus locis di
uersis eodem temporis momēto, vel si vellet probare quod illamet
hora noctis ipse iacebat in lecto cum vxore sua nunquid hanc distā
tiam a crimine ⁊ existentiam in domo sua poterit probare per con
sanguineos aut vxorem ⁊ per testes familiares. ⁊ videtur dicendū
q non, q; testes huiusmodi non dicūtur legitimi testes nec legitimā
probationem faciunt contra quos plures dantur exceptiones adeo
q nedum in criminalibus vbi luce clariores requiruntur probatio
nes.l.sciant cuncti.C.de probati.c.cum oporteat de accu. v.q.vj.
epiphaniū.⁊ est glos. in.c. veniens. de test. verumetiam in causis
ciuilibus nō admittuntur nec fidem faciunt, vt habetur in.c. in lite
ris. de testi.⁊ not. Spec. in ti. de teste. in prin.§.opponitur.ver.itē
q est parens.⁊ Bart.in.l.j.§.diuus.el.j.⁊.§.antoninus.ff.de q̄st.
2 ⁊.l.maritus.in prin.eo.ti.vbi dicit † q testis qui non debuit exami
nari propter reuerentiam, vt sunt filij, famuli, ⁊ illi in quibus habe
mus imperium nō solum plene probant, sed nec semiplene, imo nec
faciunt indicium, etiaz cum tortura, vt dicit.d. Hippo. de marsi. in
l.j.§.ad.q.in prin.ff.de quest. in contrarium tū est veritas, quia quo
tiescunq; tractat̄ de probādo innocentiā admittunt̄ testes qui alias
de iure nō admitterent̄ presertim qn̄ aliorū testiuz copia haberi nō
pōt, vel qn̄ veritas aliter pbari nō pōt, ita singl̄r voluit Io. d ana.
in ɔsi.lix. q incipit, innocētibus. Spec. in ti. de inquisitiōe.§.j. in
3 v.col.ver. sed nunqd.⁊ ver. gn̄aliter. vbi dicit q † reus pōt propo
nere eas excusationes quas hz ⁊ probare innocentiā suā p domesti
cos ⁊ ɔcubicularios suos bm q tenuit Goffre. in suz. ver. sz q̄liter
ar. tex. xij. q.j. sint manifeste.⁊ c.seq.ij.q.vij. cū pastoris.⁊ i.c. ve
niens de test.⁊ no. Bar.in.l. quoties.C. de naufra.lib.xj. vbi di
cit quod

est quod de his que domi geruntur non solum domestici admittun tur ad testimonium, verum etiam de istis tanq̃ melius informati ceteris preferuntur maxime quando essent persone honeste ꝛ fide digne ac probate opinionis vt. d. c. in literis. de testi. ꝛ in. l. consen su. ꝛ ibi Bal. C. de repudi. ꝛ vide latius. d. Hippo. de mar. in. d. l. j. §. ad quest. ff. de quest. vbi latius tradit istaz materiaz ꝛ dicit hãc
4 esse puram veritatem ab omnibus doct. approbatam. ¶ † Hec tñ limita ꝛ declara procedere posse qñ inquisit⁹ esset bone conditiõis ꝛ fame nec solitus in sanguine immisceri vel ire de nocte, al's si es set vir factiosus, sanguinolentus, vel quod precesserant graues ini micitie inter ipsum ꝛ occisum, ꝛ quod erat solitus ire de nocte sepi us armatus, vel si fuisset visus illa nocte exire de domo armatus ꝛ ambulare per vrbem, vel ante domum illius occisi ꝛ similia indi cia ꝛ qualitates que sunt proxima facto ꝛ reddunt illum valde su spectum de isto crimine, vel si fuisset repertus eius gladius sangui nolentus de recenti, vel si in hoc loco homicidij fuisset repertũ de manc birretum, scuffia, calciamentum, chiroteca, vel quid simile ex bonis, vel arma quedam sicut gladius, pugio, pars clipei, siue ro tellini, aut aliud simile quod redderet illum valde suspectũ, nõ cre derem isto casu quod testes prenominati facerent plenam fidem de illius innocentia, quia illorum depositiones eliduntur siue debi litantur per suprascripta indicia, nisi forsam illa purgasset per tor turam vt. s. diximus in precedẽti. q. ꝛ ita teneo per doctrinã Bar. in. l. fi. in. ij. col. ff. de questio. vide Ange. de aret. in suo tracta. ma le. in glo. fama publica. in. iij. col. ꝛ Par. de put. in tracta. syn. in c. aduertendum. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re milita. ꝛ qđ ibi no. Bar. cui conclusioni non obstãt ea que. s. in contrarium ad ducta fuerunt. quia loquuntur in materia penali ꝛ condemnatio nis, quando agitur de probando crimine ad effectum condemna tionis ꝛ pene que sunt magis odiose. ꝛ ideo illis casibus probatio nes requiruntur luce clariores. d. l. fi. ꝛ. c. epiphaniam. ꝛ. c. cum oporteat. nos autem loquimur in materia innocentie ꝛ absolutio nis que est fauorabilis. dicta. l. absentem. ff. de pen. ꝛ. c. qualiter ꝛ quando de accusat. ꝛ. c. veniens. de testib.

q **Uarto** quero quid si incarceratus criminis delati innocens demum repertus est de cuius innocentia plene constat iudici nihilominus passus fuit maxima damna in corpore ꝛ in bonis, quia habuit torturam ꝛ carcerationem satis longam, adeo quod fecit magnas expensas tam in captura q̃ in carceratione predicta, an habebit aliqđ remediũ ad recuperandũ dãna ꝛ expensas huiusmo di ꝛ ꝯtra quẽ. de hoc dicetur. j. eo. lib. in. ti. de expen. dã. ꝛ interes.

SVMMARIVM

1 Pene suos tantum tenent ꝛ sequuntur auctores.
Homicida puniri debet, sed qui gladio non feriere gladio non de bent perire.
2 Homicidium an omnibus imputetur si tres vnum aggrediantur sed vnus tantum feriat ꝛ occidat.
3 Jura municipalia regulariter factum puniunt.
4 Jus municipale non punit eum qui cum occidente est aggressus, sed tantum occidit.

q **Uinto** quero quid si Gaius, Sempronius, ꝛ Meuius ensibus armati agressi fue runt Titium solum qui ab ipso Gaio vnico vulnere in terfectus est, an ceteri duo ab isto homicidio, vt inno centes poterunt absolui, ex quo ꝯstat per vnũ tantũ. scꝫ Gaiũ ho
1 micidiũ ipsum fuisse cõmissum, ꝛ videtur dicẽdum q̧ sic † quia pe na suum tantum prosequitur auctorem qui facinus ipsuz patrauit. l. sancimus. C. de pe. nec vlterius progrediatur metus q̃ reperiat delictum. ꝛ. l. fi. C. de episco. audien. vbi dicitur homicida q̧ fecit semper expectet. sed illi qui gladio non feriere gladio perire non debẽt. vt habetur Matth. xxvj. ꝛ Jo. xviij. c. xxiij. q. viij. in princ. nec debent propterea amici, cosanguinei, affines, ꝛ socij, ꝛ qui fuere noxij alterius criminis luere penas. d. l. sancimus. distingue aut lo quimur de pena corporali que infertur in personam aut de pena re legationis vel pecuniaria vel alia simili. primo casu, aut homicidiũ fuit commissum in rixa vel quadam repentina ꝛ inopinata violen tia ꝛ aggressu, aut scienter ꝛ appensate cõmunicato consilio ꝛ de
2 liberatiõe prehabita. ¶ † Primo casu vez quãdo loquimur de pe na corporali aut homicidium fuit commissum in rixa inopinato ru more, ꝛ tunc aut loquimur de iure communi ẽm terminos legis cor nelie, de sicarijs, ꝛ non tenetur de homicidio nisi ille qui percussit. ceteri vero vt innocẽtes ab homicidio ꝛ a pena corporali erunt ab soluendi. vt. l. j. §. diuus. ꝛ. l. si in rixa. ꝛ ibi Bart. ff. ad leg. cornel. đ sica. ꝛ ratio est quia isto casu iura nõ presumunt alios habuisse ani mum occidendi. d. l. si in rixa. in princip. si vero probaretur quod omnes pariter habebant animũ occidendi, ꝛ eo animo insultarunt dictum Titium omnes pariter tenentur de homicidio. licet vnus tantum percusserit quia in ea lege non factum ipsum consummatũ sed animus principaliter cõsideratur, ita dicit Bar. i. d. l. j. §. diuus ꝛ. d. l. si. in rixa. ꝛ. l. in leg. corne. ff. ad leg. corne. de sica. ꝛ. l. is q cũ telo. C. eod. titu. vbi si aliquis cum telo armatus ambulauerit ani mo aliquẽ interficiendi licet ipsum non occiderit neq̧ tetigerit ni
3 hilominus pena illius legis tenetur. ¶ † Aut loquimur ẽm iura municipalia que regulariter puniunt factum, quia regulariter im ponũt penã illi qui cõmiserit homicidium, ꝛ tunc ista pena corpo rali non punitur nisi ille qui re ipsa homicidium perpetrauerit, ar. l. ij. ff. ad leg. aquil. in qua lege aquilia principaliter consideratur ꝛ punitur factũ. s. qui occiderit ꝛc. vide Bar. in. d. §. diuus. ꝛ. in. d. l. si in rixa. in prin. ¶ Secundo autẽ casu principali qñ animo deli berato ꝛ cõmunicato cõsilio, aut loquimur de iure cõi ẽm terminos d. l. corne. ꝛ omnes tenentur q2 oẽs dñr habuisse animuz occidendi. vt est gl. no. ꝛ ibi Bar. ꝛ doc. i. d. l. si in rixa. in prin. ꝛ Cy. ꝛ Bar.
4 in. d. l. is qui cum telo. ¶ † Aut loquimur de iure municipali scđm statuta locorum ꝛ nõ tenetur nisi qui occiderit ꝛ realiter percusserit, rõ q2 statuta ipsa puniunt factũ, ꝛ non solum animum, ꝛ sic potius attenditur factum quam animus, q̃uis ex facto solo siue dolo ꝛ ani mo occidendi nõ infertur pena corporalis in tm̃ qđ lata culpa isto casu nõ equiparatur dolo, vt est tex. in. d. l. in. l. cor. ꝛ per ꝯñs cete ri qui non percusserunt a pena corporali erunt absoluendi, sed tenen tur de auxilio ꝛ fauore minori pena, vt ibi per eũ. idẽ etiã tꝫ Bald. in. l. nõ ideo minus. in pe. col. in ver. iuxta hoc quero. C. de accusa. vbi dicit q̧ qñ plures sunt simul in eodeꝫ loco congregati ꝛ ecõtra vnum quem occiderunt aut vulnerauerunt vnusquisq̧ tenetur de eo quod fecit, non aũt de eo quod alij fecerunt licet nisi factum magis distincte probaretur quomodo ꝛ qualiter vnus impendisset auxiliũ alteri, ꝛ hoc qñ facta sunt distincta nõ cumulata ꝛ clare probantur vt. l. ij. §. si quis. ff. vi bo. rapto.

SVMMARIVM

1 Homicidiũ si vnico ictu factum sit ꝛ nesciatur a quo ex tribus, an omnes debeant condemnari.
2 Probatio in causis criminalibus luce clarior esse debet.
3 Percussus si quis sit a pluribus ꝛ moriẽs post aliqđ tẽpus nescia tur ex cuius ictu, an debeant omnes percussores puniri.
4 Occidens qui dicit ad sui defensionem occidisse, an ratione dubie tatis debeat absolui.
5 Cleric⁹ đ iure canonico poti⁹ irregularis q̃ inocẽs cẽset̃ in dubio.

s **Exto quero prosequendo**
1 materiã quid si non apparet, ꝛ iudici cõstare non pôt cuius ictu ꝛ vulnere Titi⁹ interẽptus sit † retẽtis eisdẽ terminis. s. q̧ Titi⁹ vnico tm̃ vulnere percussus ꝛ interẽpt⁹ fuerit an omnes sint ꝯdemnãdi de homicidio vel oẽs ꝑpter hanc dubie tatẽ absoluẽdi. dic breuiter q̧ si est tãta dubietas q̧ nullo modo cõ stare potest de vero percussore, potius oẽs erunt absoluẽdi q̃ oẽs vel vnus eorũ cõdẽnãdus. ita tenet elegãter. d. Spe. in. ti. đ hom. in. ij. col. ver. Pone quod quatuor. vbi dicit q̧ si quatuor erant in vna domo ꝛ vnus proiecit lapidẽ ex fenestra ꝛ petereũtẽ occidit si ꝯstat qđ vnus ex illis quatuor proiecit lapidem tamẽ nullo modo cõstare potest quis illoꝝ proiecerit nõ erunt oẽs cõdẽnandi pena capitis, q2 certum est q̧ vnus tantũ proiecit, ergo tres sunt innocen tes nec debent vnius delicto ceteri innocentes puniri per. l. sanci mus. C. de pe. ꝛ. l. absentem. ff. eo. ti. q2 tũc nõ deficit ius sꝫ ꝓbatio,
2 vt. l. duo sunt Titij. ff. de test. tutel. † que quidẽ ꝓbatio dꝫ esse luce clarior in causis criminalibus ꝛ maxime in his in q̄bus tractatur đ pena corporali. l. sciant cũcti. C. de ꝓba. ij. q. viij. sciant. hoc tñ limi tandũ est nisi oẽs illi quatuor studiose ꝛ cõicato cõsilio accessissent ad illã domũ in eaq̧ ingressi fuissent eo animo ꝛ intẽtione vt dictũ Titium trãseuntẽ lapide interficerent, q2 isto casu oẽs pariter con demnãdi erunt pena capitis, ille qui proiecit ex facto proprio, cete ri vero de mãdato tenẽt̃. ita dicit Spe. i. d. ti. de homi. ver. pone.
3 ¶ † Posset etiã hic inferi alia. q. quid si plures isti percusserunt Titiũ ꝛ intullerũt sibi plura vulnera q post aliqđ tẽpus reperitur mortuus ꝛ nescitur ex quo vulnere, q2 habebat plura vulnera leta lia in persona sua ꝛ a pluribus aggressoribus illata. aut sciť ex quo

vulnere perijt tamen nescitur a quo vulnus ipsum fuerit illatum, & quid si habebat vnicum vulnus letale, cetera vero duo vel tria minora nõ letalia & a pluribus illata & mortuus fuerit. an omnes teneantur de homicidio quasi oẽs occiderint vel nullus rõne dubietatis. de omnibus his vide Bar. in d. l. si in rixa. in ij. & iij. col. q. hic nõ
4 insero breuitatis causa q: sunt notissima. † Et quid si duo adinuicẽ se insultarunt & eodẽ tpe & quasi momẽto admenãtes adinuicẽ cum ginatis ensibus vnus venit occisus ab altero, supstes vero qui occidit dicit se defendendo illud fecisse ad sui defensionẽ & probari nõ põt quis primo & qs scdo insultauerit, an rõne istius dubietatis ille occidẽs debeat absolui, vide Bar. in. l. j. §. cũ arietes. ff. si quadru. pau. fe. dica. & ibi late p. d. Alex. in apostil. nũquid in dubio presumendũ sit illũ fecisse ad sui defensionẽ vel ad offensam qui prius inceperit. ¶ Que autẽ diximus. s. de eo q pluribus vulneribus cõfossus mortuus est, & apparere non potest, cuius ictu perierit rõne dubietatis nemo punit pena homicidij, illud est ver de iure ciuili qñ agitur de pena corporali. q: tũc necesse est q adsit dolus & luce
5 clarius probet. l. in lege cor. ff. de sica. & l. fi. C. de prob. ¶ † De iure aũt canonico secus esset, q: in dubio clericus potius cẽsetur irregularis q̃ innocẽs & pptereа debebit se abstinere a diuinis lz clare perpẽdi non possit an ictu clerici vel alterius ille perierit, vt est tex. in. c. significauit. de homi. & ibi Ab. Jo. de imo. & alij canoniste. rõ est q: illud fit fauore aie & nullũ corporis detrimentũ infert abstinendo, sed se immiscendo posset esse periculum vt ibi dicitur. vide etiã Bar. in. l. si ex plagijs. §. j. ff. ad leg. aquil. Bal. & Jmol. in. l. cum mulier. ff. sol. ma. in d. l. semel mora. eo. ti.

SVMMARIVM

1 Consanguinei homicide ipsum cum armis associantes ad locum tutum defendendo a manibus inimicorum & curie an censeantur participes & conscij criminis.

2 Associans malefactorem ad recessum, an censeatur associasse ad maleficium committendum.

1 Eptimo & vltimo silentio non † pretermittam hãc vltimam. q. in hac materia que sepius contingit in facto quod si plures armati consanguinei, vel amici ipsius homicide statim completo homicidio in loco commissi criminis comparuerunt ipsumq̃ homicidam associarunt & reduxerunt ad locum tutum ipsum defendendo a manibus inimicorum & curie an vt participes & conscij criminis & auxiliatores sint condemnandi, & similiter an presumendum sit q fuerint conscij a principio de homicidio perpetrando, & quod communicato prius consilio illud fieri mandauerint vel studiose procul steterint & noluerunt se discooperire nisi post factum an teneantur de homicidio pena capitis vel alia pena & qua. respon. quod aut isti associantes a principio cõicato consilio cum ipso homicida venerunt eo animo & ad illum effectum vt occultarent se prope locum criminis & expectarent ibi donec perficeretur & casu quo oporteret assisterent, & tunc tenerentur vt socij vel de auxilio aut casualiter transeuntes per illum locum inuenerunt eorum consanguineum occidisse Titium, idem est si post factum audito rumore occurrerũt eorum agnatum quia non presumitur a principio illos fuisse conscios, & non tenentur prout in simili decidit Spec. in tit. de homicid. ver. pone quod quatuor homines &c. ita dicit Sal. in. l. vnica. in iiij. col. ver. ex vj. parte. & v. co. versi. ex nunc transeamus. C. de raptu virg. & Bal. in. l. non ideo minus. C. de accu. in. viij. col. ver. quero an associans &c. vbi melius declarat istum articulum,
2 † & querit an ille qui associat ad recessum videatur associasse ad maleficium committendum, ita quod puniri possit vt auxiliator. & dicit quod aut quis associauit ante factum & nulli dubium est quod tenetur aut post factum, & tunc aut immediate facto maleficio illi apparuerunt, & associarunt malefactorem siue homicidam, & tunc certum iudicium est contra ipsos quod fuerint dicti maleficij conscij & participes, vt auxiliatores tenent, ita dicit Bal. ibi qui allegat tex. in. l. si ventri. §. fi. ff. de priui. credi. & ita dicit q tenet Alb. ibi & Cyn. in. l. j. C. de nili agge. nõ rump. Aut associarunt ex interuallo & nõ potuerunt puniri vt socij de auxilio q opem prestiterint maleficio, sed poterunt puniri quemadmodum punitur receptator. ita dicit ipse q dicit q Albe. & alij doc. hoc idẽ tenẽt. qua pena teneant receptatores videri põt in toto ti. ff. & C. de receptato.

SVMMARIVM

1 Compositio quid sit & quotuplex.

2 Qualitas essentialis triplex reperitur in qualibet aia rationali.

3 Compositio penarum que dicatur & qualiter fiat.

4 Compositio penarum de cõcordia & cõmuni consensu fieri debet.

5 Ecclesia sanguinem abhorrere dicitur.

6 Compositiones penarum absq̃ causa rationabili nõ possunt fieri.

7 Mulieri facilius quam viro ignoscitur.
Judex veniam indigno concedens prouocat vniuersos ad similia perpetranda.

8 Compositio lite pendente fieri potest, non autem post sententiam.

9 Pecunia que pro compositione soluitur, fisco solui debet.

10 Jnfamia ex crimine quibus verbis aboleatur in compositione.
Paciscens cum parte vel pecunia corrumpens, ne se accuset, infamiam non euadet.

11 Abolitio processus & litis extinctio p que verba fiat in cõpositiõe.

¶ De penarum compositionibus.

Equitur nũc declarãda alia species relaxationis que fit per cõpositionem pene factam cum fisco aut cũ curia. Et hec est prima que fit lite
1 pendente, vt. s. diximus. ¶ † Primo eñ quero quid sit cõpositio, vt precedentiũ ordo seruetur. Respõ. sumẽdo hoc verbũ compositio simpliciter & generaliter. Compositio est plurium simpliciũ cõmixtio partis ad partes que cadit tã in reb᷒ sensatis & intellectualibus q̃ insensatis, & materialibus. vt est glo. not. in. c. j. de sum. trini. in ver. simplex. que dicit q in diuina essentia triplex figurat persona sub eadẽ tamen substantia & subiecto. eodem modo
2 † in qualibet anima rationali & in vna essentia naturali siue substantia spirituali triplex reperitur qualitas essentialis. s. intellectus ratio & memoria. intellectus enim est qui cõparatur patri. ratio id est sapiẽtia que comparatur filio, & memoria que comparatur spiritui sancto, de his tamen vlterius non me intromitto, q: non faciunt ad materiam nostrã. hec modica dixisse volui pro aliquali notia isti᷒ verbi vide glo. ibi, & latius d. Feli. in. c. nouit. in. ij. co. de iudi.
3 ¶ † Redeundo ad materiam nostram quero quid est cõpositio in istis terminis. Respond. Compositio est cõuentio quedã per reum cum preside facta ex causa lite pendẽte de dubio criminis statu de soluendo fisco certã pecuniarũ summã ad effectũ redimendi vexationes litis vt probat in. l. ab accusatione. l. destitit. & l. seq. ff. ad senatusconsult. turpil. & in auct. de defens. ciuita. §. q: vero. & c. fina. de transact. vbi est tex. no. ¶ Et anteq̃ ad vlteriora pcedã. not. q in hac materia due sunt species cõpositionum, vna est que fit cũ fisco vel preside que concernit interesse reipu. Altera vero est que fit cũ parte offensa q̃ dicit priuata ex quo cõcernit interesse priuatũ. l. trãsigere. C. de trãsac. & d. c. fi. eo. ti. Examinemus mõ singula verba diffinitionis publice q̃ fit cũ preside vel fisco. Dicitur enim
4 primo q est cõuentio quedã &c. † nam cõpositio ista fienda est d cõcordia & cõi cõsensu. al's si violẽter fieret diceret potius extorsio q̃dam illicita. l. j. C. si per vim vel alio modo. l. extat. ff. q met. cau. & l. j. & l. iij. & l. lex iulia repetũ. ff. ad leg. iul. repetũ. & ideo iudex vel alius magistratus teneretur in syndicatu ad restitutionẽ parti. d. l. j. & l. lex iul. & l. extat. q̃uis eñ cõpositiões iste sepius fieri cõsueuerũt per iudices ecclesiasticos etiã vbi de crimine plene cõstat, maxime in criminibus capitalibus & in quibus veniret imponenda pena sanguinis, & que cõmutatur in pecuniaria pena. xvij. q. iiij. si qs
5 diaconus. & c. seq. & hoc est quia † ecclesia abhorret sanguinẽ. c. sententiam sanguinis. ne cler. vel mona. & c. in Archiepiscopatu. d rapto. li. distin. c. j. & de exces. prela. c. ex literis. l. distin. si qs viduã. vide Abb. & do. Joã. de imo. in. d. c. si quis diaconus. xvij. q. iiij. & pptereа iudices ecclesiastici sunt faciliores in cõponẽdo cõmutando penas quam in rigorosa sanguinis effusione per iura predicta, sed ista non dicitur proprie cõpositio sed potius dispensatio & cõmutatio pene, vide Abb. in. d. c. sicut. & c. sñiam Jtem dicit cõuentio facta cum preside ad differentiam illius que fit cũ parte aduersa, nam illa proprie appellatur trãsactio. l. transigere. C. de trãsact. l. fallaciter. & l. fin. C. de abolit. l. destitisse. & l. ab accusatiõe. ff.
6 ad senatuscon. turpil. ¶ † Ex causa ideo dictũ fuit, quia cõpositiones huiusmodi absq̃ causa rationabili fieri nõ possunt. l. aut facta. §. fi. & l. capitalium. §. solent. ff. de pen. c. sicut dignũ. de homici. in his enim cõpositionibus plura sunt cõsideranda, & primo persone cõditio, vt si alias sit nobilis & honesta persona & in similib᷒ excessibus al's nõ incederit, vt cum eo admittat cõpositio, al's si esset turpis persona & criminosus vel assuetus nõ admittit cõpositio sicut nõ admitteretur dispẽsatio. vt. d. c. fi. de trãs. & l. trãsigere. C. eo. ti. & l. fi. C. de abolit. & l. iij. in fi. C. de epi. audi. Jtẽ q̃litas facti. ne sit de atrocioribus vt est crimẽ heresis, lese maiestatis, & similiũ. item

tempus, locus, intentio delinquentis, etas, quia facilius cum mino
7 re q̃ cum maiore componitur. ¶ †Item sexus, quia mulieri facili
us ignoscit propter sexus fragilitatem q̃ viro, dummodo non sit mulier maligna ⁊ rixosa ⁊ in similibus assueta, quia non erit digna principis largitate ⁊ legis benignitate. d.l.iij. in fi.C. de epis. audi. cum enim iudex indigno veniam indulget ad prolationis contagium prouocat vniuersos, q2 facilitas venie incentiuum tribuit delinquendi. xxiij. est iniusta. in fine. ⁊ in c. vt clericorum. de vit. ⁊ honest. cleri. l.j.C. de emenda. propin. Specu. in titu. de aduo. §. consequenter in fin. de qualitatibus enim predictis considerandis habetur in.l. respiciendũ. §. delinquũt. ⁊.l. aut facta. §.j. ⁊ sequeti. ff. de pen. ⁊.l. capitalium. §. solent. eo. tit. c. sicut dignum. de homici.
8 ¶ †Lite pendente, ideo dicuntur ista verba, q2 post latam sententiam sero fieret compositio que fieri non posset per iudicem qui semel functus fuit officio suo. l. iudex postq̃. ⁊ ibi Barto. ff. de re iudic. c. in literis. ⁊ ibi Abb. ⁊ Innoc. de offi. delega. fieri tamẽ posset post latam sententiam principis auctoritate ⁊ decreto. l. prima. in fin. ff. de questio. ⁊ ibi Bartol. ⁊ Moder. antequam plene constet de crimine, ideo dictum est q2 liquidato crimine fereda est sententia ⁊ iuxta determinationem iuris pena erit certa statuenda sine declaranda in sententia. l. secunda. ⁊.l. fin. ff. de custo. reo. ⁊.l. capitalium. in principio. ff. de pen. l. prima. §. primo. versi. nam si quidẽ ff. ad turpillia. nisi euidens ratio ⁊ vrgens causa aliud suaderet q̃ pena iuris permutari vel alterari deberet quod iudex facere põt, quia istud arbitrium habet a lege vt late supra diximus in titu. de legiti. senten. execut. questio. vj. sine vltima. ⁊ habetur per Bart. ⁊ docto. in dicta. l. aut facta. §. fina. ⁊.l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infamia. ⁊ alijs iuribus ibi not. ex quo sequitur quod postquam reus fuerit confessus crimen non poterit amplius fieri ista compositio, sed debebit ferri sententia ⁊ certa pena decla
9 rari. Sequitur in themate de soluendo fisco ⁊c. †pecunia enĩ que soluitur pro compositione regulariter debet persolui fisco, quia ista compositio succedit loco pene. l. senatus. §. si quis delatorem. ⁊. §. sequen. ff. de iure fisc. de iure tamen canonico in foro ecclesiastico alio modo applicantur iste pecunie compositionum, quia illarum medietas applicatur ecclesie, altera vero medietas distribuitur inter pauperes nisi episcopus esset pauper. quia tunc posset illam medietatem pro suis indigentijs retinere. c. presbyteri. de pen. xvij. q. iij. qui subdiaconum. alias enim si iudex pecunias ipsas pro se retineret vel imbursaret teneretur crimine peculatus ⁊ de barrataria commissa, tenereturq3 illas integraliter parti restituere cu3 maximo eius dedecore ⁊ ignominia. l.j. ij. ⁊. iij. ff. ad leg. iuli. repetũ. ⁊ not. in. c. scisscitatus. de rescri. dicitur etiam fisco applicanda ad differentiam illius que applicatur parti quando fit priuata compositio que fit per transactionem. d.l. transigere. C. eod. titu. Superest vltima particula declaranda ad affectum abolendi proces-
10 sum ⁊ redimendi ⁊c. †hec verba non absq3 ministerio fuerunt apposita sm Barto. in.l. is qui reus. ff. de public. iudi. ⁊ in.l. si reus paratus. ff. de procur. nam ex istis verbis euitatur infamia que oritur ex illo crimine quando constaret de illo ⁊ ferretur sententia, vt latius infra dicitur in sequenti. quest. preterea si diceretur ad effectũ euitadi penam non valeret compositio tanquam facta in fraudem fisci. l. imperatores. ff. de pollicita. ⁊ reus per illa verba censeretur virtualiter fateri delictum, ⁊ non posset infamiam euitare. l. qm̃. ff. de his qui not. infamia. qui vero paciscitur cum parte vel illam pecunia corrumpit, ne accedat ad curiam ad illum accusandum, non euadit infamiam nec tollitur propterea effectus accusationis vel inquisitionis ⁊ nihil sibi prodest compositio quo ad curiam ac si nihil fecisset, ⁊ ita sepe faciunt Iudei Rome, quia pecunia corrumpunt aduersarium ne accedat ad curiam ⁊ crimen iudici deferat. nihilominus postea per exploratores secretos quos spionos vulgariter vocant solent crimina postmodum deferri ⁊ comperta veritate acrius puniuntur, ⁊ sic illarum pecuniarum expositio nihil sibi prodest. l. fi. ff. ad turpi. l. fallaciter. ⁊.l. fi. C. de abolit. vide Bar. in. d.l. is qui reus. per illa enim verba ad effectum redimendi vexationes litis ⁊c. nota quod per ista verba fit abolitio processus ⁊
11 litis extinctio, †⁊ perdendo vexationis iudicũ redimit quietem. argu. l. fi. C. de feri. l. properandum. C. de iud. ⁊. c. finem litibus. de dolo ⁊ contu. ⁊ nota etiam quod per compositionẽ huiusmodi fit abolitio processus non tamen reus absoluitur vt innocens per diffinitiuam sententiam. quia ad illam deueniri non potest nisi plene constiterit de illius innocentia. vt supra dictum fuit in titulo de absolutio. Inno. in. ij. q. ⁊ no. in.l.i. §. fi. ff. de questio. ⁊.l. custodias. ⁊ ibi Bar. ff. de publi. iudi. vide etiam dominum Pari. de put. in d. suo tracta. syndica. in. c. compositio. fol. xl. vbi latius ceteris hanc compositionis materiam exponit.

SVMMARIVM

1 Compositio cum quibus personis fieri possit.
2 Crimina venie remissionem semel tantum habere possunt.
3 Compositiones penarum quandam gratie speciem continere videntur.
4 Venie facilitas incentiuum tribuit delinquendi.

1 Secundo quero cum quibus † personis fieri possit compositio. rñ. q̃ non debet cum omnibus indifferenter fieri, sed cum illis duntaxat de quibus speratur quod amplius in eisdem criminibus non incident ⁊ qui erroris commissi facile se emendabunt, ⁊ cũ illis quoq3 qui semel tantum inciderunt in crimen non autem cum illis qui delinquendi consuetudinem contraxerunt. l. iij. in fi. C. de
2 epis. audi. vbi singulariter dicit Imperator †remissionem venie crimina nisi semel commissa non habeant, nec in eos liberalitatis anguste referatur humanitas, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius q̃ consuetudini deportauerint. ⁊ l3 tex. ille loquatur in casu quo delinquens ex mera principis liberalitate veniã consequutus fuit, nihilominus doc. ad hanc compositionis specie3
3 frequenter accomodant ⁊ merito, † quia compositiones huiusmodi speciem quandam gratie in se continere dicuntur per quas primo conseruatur fama illesa ⁊ proprij criminis pena minuitur. vt in c. de trans. xvij. q. iiij. si diaconus. ⁊ in. c. ij. de pe. c. sicut dignum. de homi. ⁊ ideo negari non potest q̃ quandam gratie speciem in se non contineat, vide tex. no. l.j. C. de emenda. propin. ibi quos ad vite decora domestice laudis exempla non reuocant correctionis saltem medicina compellat. ad idem est tex. iuncta glo. in. c. vt clericorum. de vi. ⁊ ho. cleri. ⁊ Spe. in titu. de aduo. §. ⁊ consequenter. in fin. xxiij. q. iiij. est iniusta. in fine. dum dicitur cum vni iudex indigno veniã indulget ad prolapsionis contagiũ prouocat vniuersos.
4 †facilitas enim venie incentiuum tribuit delinquendi. ⁊ propterea qui huiusmodi moribus corrupti sunt ab ipsius compositionis beneficio tanq̃ indigni merito repellendi sunt per iura predicta.

SVMMARIVM

1 Compositio in quibus casibus, super quibus criminibus, ⁊ an in omnibus fieri possit.
2 Iudex in atrocissimis delictis principe inconsulto componere nõ potest.
3 Iudex quibus casibus seu causis moueri possit ad componendum ⁊ ad penas mitigandas.

1 Tertio quero in quibus casibus † ⁊ super quibus criminib⁹ fieri possit hec compositio, ⁊ an liceat in omnibus generaliter componere. Respon. quidam dixerunt quod in illis casibus ⁊ criminibus in quibus reus transigere potest, in eisdem quoq3 ei componere licet, ita econtra vbi transactio denegatur ibi etiam compositio non permittitur, quia compositio ⁊ trãsactio ide3 sonant. vt est tex. in.l. ab accusatione. in princ. ff. ad turpil. ⁊ in. c. fi. in prin. de transact. tu autem dic aut loquimur de compositione priuata illa. s. que fit cum parte offensa ⁊ que concernit interesse priuatum ⁊ ista habet conformitatem ⁊ similitudinem transactionis ⁊ fatendum est quod fieri potest in casibus ⁊ criminibus illis in quibus transigere licet per. d.l. ab accusatione, ⁊ per ea que notantur in. d. c. fin. ¶ Aut loquimur de compositione publica que fit cum fisco vel curia ⁊ que concernit interesse publicum. Et ista indistincte in omnibus criminibus fieri potest ex quo succedit loco pene. d. c. fina. de transact. ⁊. c. ij. de penis. xvij. q. iiij. si quis diaco. no.
2 Bal. ⁊ doc. in.l. venia super glos. fi. C. de in ius voc. †tu aũt clari⁹ distingue quod aut nos sumus in atrocissimis delictis vt est crimẽ lese maiestatis ⁊ heresis, raptu virginũ, ⁊ similium, ⁊ in istis iudex cõponere nõ põt nisi principe cõsulto ⁊ de eius expresso mandato. l. qsquis. in prin. ⁊.l. meminisse. C. ad leg. iul. maiest. ⁊.l.j. in prin. l. lege. xij. tabul. ⁊.l. fi. ff. eo. ti. ratio est q2 per istud crimẽ in personam ipsius principis vel sui status tranquillitatem machinatur, vt in. d. iurib⁹. ⁊.l. maiestatis. ff. eo. ti. ⁊ ideo in istis nõ l3 componere absq3 illius scientia ⁊ consensu qui principaliter lesus reperitur, vt d.l. meminisse. ⁊.l.j. ff. eo. ti. ⁊.l. vnica. C. de raptu virg. §. penul. vbi est inhibita concordia patri puelle rapte cũ ipso raptore. Aut sumus in alijs criminibus atrocioribus istis exceptis vt est crimen assassinij, false monete veneni propinationis, homicidij ⁊ similium, ⁊ tunc aut plene constat de crimine, aut non constat plene, sed ad-

sunt presumptiones vehementes ꝛ indicia vrgentia, primo casu nō
licet iudici ad compositionem ipsam deuenire, sed debet prosequi
causam vsq; ad finē, ꝛ certam ferre sententiam penasq; a iure statu
tas imponere. l. cum reis. ꝛ. l. sancimus. C. de pe. ꝛ. l. fi. C. de custo.
3 reo. quod verum puto nisi † iudex est iustis ꝛ rationabilibus causis
ad aliud declarandum moueretur, quia si aliqua iusta causa est mi
noris etas, ignorantia, error, casus fortuitus, aut iustus dolor, vel
alia similis causa animum iudicantis moueret ad mitigandum pe-
nas ꝛ iuris statuti rigorem, tunc ad compositionem istam deuenire
posset, quippe cum penas certas a lege statutas ex qualitatibus ꝛ
rationibus ꝛ causis supradictis minuere alleuiare vel in alteram
speciem commutare potest etiam si feratur sententia, ꝛ hoc arbitri-
um ipse iudex habet a lege, vt. s. latius diximus in titu. de execu-
tio. sent. q. vj. l. respiciendum. §. delinquunt. ꝛ. l. aut facta. §. fin. l. si
quis aliquid. §. instrumenta. ꝛ. l. absentem. §. fi. ff. de pen. l. quid er-
go. §. pena grauior. ff. de his qui notan. infa. l. ab accusa. in princip.
ff. ad senat. consul. turpil. vide tex. valde not. in. c. fi. de transac. ꝛ
Specu. in ti. de preparat. iudicio. §. primo. versicu. circa iudicem.
ꝛ versicu. ceterum. ꝛ habetur. xc. distincti. studendum. ꝛ. v. questi.
secunda. si primates. ꝛ ibi domi. Archidiac. xvij. question. iiij. qui
subdiaconum. vbi de multiplici compositione penarum habetur
mentio. ꝛ per canonistas in dicto cap. fina. de transactio. ꝛ in ca. ij.
de pen. ꝛ ibi Abb. secundo vero casu quando non plene constat de
culpa rei, ꝛ tunc nulli dubium est quod fieri potest compositio per
iudicem concordata tamen parte lesa, ꝛ ita intelligatur tex. in dicto
cap. fina. de transac. ꝛ in dicto. c. secundo. de pen. ꝛ. v. questio. se-
cunda. si primates. ꝛ. xc. distinct. studendum. xxiij. questio. v. cir-
cūcelliones. ꝛ. xxij. questio. iiij. innocens, † alias si fieret composi
4 tio parte non concordata posset reclamare in iudicio ꝛ prosequi iu-
dicium contra ipsum reum pro suo interesse. ita notan. tenuit Sa-
licet. in. l. si pro fure. ff. de condit. furt. ꝛ est glos. not. ꝛ ibi Bald. ꝛ
in. l. venia. in glos. fina. C. de in ius vocand. duntamen compositio
ipsa fiat aliqua rationabili causa ꝛ cum persona honesta que istud
beneficium mereatur consideratis etiam criminum qualitatibus, ꝛ
facti circunstantijs, ꝛ his similibus, vt in dicto capitulo fina. in fin.
de transactioni. ꝛ habetur in capitul. significasti. de homicid. ꝛ per
Bartolum in dicta. l. respiciendum. §. delinquunt. ꝛ. l. aut facta. ꝛ
l. si quis aliquid. §. instrumenta. ff. de pen. ꝛ Bart. in. l. iij. §. diuus.
ꝛ in. l. si in rixa. ff. ad legem corneliam de sicar. ꝛ. l. quid ergo. §. pe-
5 na grauior. ff. de his qui notan. infamia. † Aut sumus in minoribus
delictis, in quibus iudex habet maius arbitrium, ꝛ non est dubium
quod iudex potest in illis quandocunq; deuenire ad compositionē
parte maxime concordata, vt dicunt canoni. in dicto cap. fina. de
transac. ꝛ in dicto. c. secundo. de pen. ꝛ Archidia. in dicto cano.
studendum. xc. distinct. ꝛ. v. questio. ij. si primates. ꝛ per Specu.
in titu. de offi. om. iudic. §. deseruit. versicu. ꝛ generaliter. ꝛ idem
Specul. in titu. de preparat. iudi. §. j. versicu. circa iudicem, ꝛ idez
etiam in titu. de treug. ꝛ pac. per totum vbi plenius vide, quibus
sic supra conclusis non ob. text. in. c. j. ꝛ. ij. de collu. deteg. vbi not.
quod licet partes ipse. s. reus ꝛ accusator inter se composuerint, ꝛ
concordauerint, adeo quod crimen intentatum non prosequerentur
vlterius, nihilominus iudex non debebit desistere, quin ad vlterio-
ra procedat vsq; ad finem, quia ibi fuit facta collusio fraudulenta
inter partes ipsas interueniente pecunia, ꝛ ad effectum fraudandi
iudicium siue fiscum, ꝛ propterea non toleratur quin ea non obstan
te ad vlteriora in crimine procedatur. ꝛ hoc videtur innuere tex. ibi
in fi. in ver. non ex charitate. ꝛ melius gloss. in. d. versic. hoc decla
rat, quod facta bono zelo tolerari potest, per tex. in dicto. cap. fin.
de transac. ꝛ. v. q. ij. si primatus. ꝛ. xc. distinc. videndū. vide Abb.
ꝛ Jo. de imo. in. d. c. j. ꝛ. ij. de collu. deteg. ꝛ in. d. ti. ff. de transac. ꝛ
Specu. in. d. titu. de offi. om. iudi. d. §. de seruitu. §. ꝛ generaliter.
ꝛ per. d. Feli. in rubri. de treug. ꝛ pac. ꝛ per Joan. and. in addi. ad
Specu. in titu. de prepara. iudic. §. j. vers. sed quid si est iam in cau
sa conclusum ꝛc. vbi allegat multas cōcordantias ꝛ doctrinas doc.
ad hoc vide Bart. in. l. congruit. ff. de offic. presid. in fi. ꝛ Bal. in
d. l. transigere. C. de transac. ꝛ idem Bal. in. l. venia. in fi. C. de in
ius vocan. ꝛ Ang. in auct. vt litig. iurent. §. fi. Bal. in. l. estimaue
runt. ff. si cer. pet. ꝛ in. l. ex stipulatione. C. de senten. ꝛ interlo. om.
iudi. ꝛ videas etiam licet confuse loquatur in hac materia dominū
Pari. de put. in suo trac. syndi. in. c. compositio. fol. xl. ꝛ Bart.
in. l. is qui reus. ff. de pub. iudi. ꝛ Panor. ꝛ canonistas in. d. c. fin.
de transac. ꝛ. c. ij. de penis. cum similibus.

SVMMARIVM

1 Reus an dicatur delictum confiteri per compositionem factam cū
fisco cum consensu partis lese.
2 Reus componens quando delictum fateri censeatur.
3 Aduocati ꝛ procuratores compositionem fieri procurātes, qua de
beant vti cautela, vt compositio sit tuta.
4 Compositio priuata de famoso crimine facta cum parte irrogat
infamiam.

Quarto quero

2 Quarto quero an per compositionē † fa-
ctam cum curia vel fisco
interueniente consensu partis lese reus censeatur fateri
delictum, ita quod incurrat infamiam saltē facti. Res-
pon. aut compositio ipsa fit mere cum preside vel iudice pro publi
co interesse ꝛ ſm illā formā traditam. s. q. j. s. ad effectum euitandi
incōmoda litis ꝛ redimendi vexationes iudicij ꝛ nullam incurrit in
famiam isto casu, nec iuris, nec facti, q; per illa verba nunq̄ vide-
tur fateri delictum ſm q̄ dicit Bar. in. l. infamē. ff. de pub. iudi. ꝛ
in. l. iusiur. ꝛ ad pecunias. §. ait pretor. ff. de iur. iu. vide etiaz Bar.
in. l. si reus paratus. ff. de procurat. vbi tradit istam cautelam quan
do fit ista oblatio per compositionem cum curia, vide Bal. in. d. l.
si reus paratus. ꝛ in. l. si seruum. §. nunc videamus. ff. de verb. obli-
ga. ꝛ Bart. in. l. quoniam intelligitur. ff. de his qui no. infamia.
2 ¶ † Aut compositio ista fit ad effectum euitandi penam criminis,
ꝛ hoc exprimitur in compositione, ꝛ isto casu nulli dubiuz est quod
reus per ista verba censetur fateri delictum quia videtur timere pe
nam sibi inferri quam nemo timere debet nisi ille qui est peccator ꝛ
in culpa vt no. in. l. i. in princ. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ per consequens isto
casu euitare non poterit aliquam infamie notam saltem facti per
quam grauatur eius opinio apud graues ꝛ honestos viros. vide
3 Barto. in. d. l. infamē. ꝛ. d. l. quoniam. ¶ † Et ideo sit bene cau-
tus aduocatus, vel procurator qui habet clientulum suum incarce-
ratum vel sub fideiussore obnoxium qui cupit per compositionem
istam a cura ꝛ illius molestijs liberari vt bene forment dictam cō-
positionem ꝛ aduertant diligenter ad rationem siue causam com-
positionis que exprimitur vt nullam faciant mentionem de pena
neq; de crimine saltem dispositiue, sed solum assertiue ꝛ sub gene-
ralibus verbis dicēdo, quia Titius reperitur incarceratus siue in
quisitus ꝛ sub fideiussore detentus pro tali asserto crimine. s. furti,
homicidij, vulneris, insultus, ꝛ similiuz, vt dicitur perpetrati in per
sonam vel in bonis Sempronij, vt dicunt, quod tamen esse verum
per dictum Titium expresse negatur, nihilominus quia dictus Ti
tius est pro suis negotijs grauiter occupatus, vel est de proximo re
cessurus ad longinquas partes ibi diu moraturus. vel est debilis,
infirmus, pauper, aut aliam similem iustam causam exprimere, id-
circo cupiens rebus suis quiete vacare ꝛ ab huiusmodi molestijs
criminalis curie ꝛ actis iudicialibus liberari ad infrascriptam cō
positionem deuenit cum Magnifico ꝛ excellentissi. viro. Do. N.
Preside, pretore, vel iudice vt solueret centum fisco, ꝛ liberetur ab
omni inquisitione ꝛ processu presentis cause. vide Bar. in. d. l. si re
us paratus. ꝛ. d. l. infamē. ꝛ. l. quoniam. ꝛ Specu. in titu. de offi.
om. iudic. §. vj. ver. ꝛ generaliter. ꝛ in titu. de preparat. iudicio.
ver. circa iudicem. ꝛ in titu. de teste. §. xj. versi. fi. vbi dicit quod iu
dex si viderit expedire concordiam poterit quandoq; partes terre
re vt deueniatur ad compositionem. vide tex. in. c. fi. de transac. ꝛ
4 in. c. ij. de pen. ꝛ. xvij. q. iiij. qui sub diaconum. ¶ † Aut nos loqui
mur de compositiōe priuata que fit solum cum parte paciscendo cū
illa ꝛ si compositio ista fiat super crimine famoso ꝛ reus incurrit
infamiaz, q; per hoc videtur fateri delictum. ꝛ iste est casus in. d. l.
quoniam. ff. de his qui not. infa. ꝛ. l. athletas. §. fi. eodem titu. ꝛ ibi
Bar. hoc tamen limitandum puto quando ista cōcordia fieret pri
uatim ꝛ extra iudicium ignorante iudice ꝛ curia, sed si fieret in iu-
dicio mediante iudice postq̄ precesserat prior compositio cum cu-
ria ꝛ fieret ad effectum eximendi reum ab ipsis vexationibus ꝛ mo
lestijs iudicialibus non crederē q̄ isto casu reus incideret in aliq̄
infamiam per ea que. s. diximus in precedenti membro, vide Bar.
in. d. l. si reus paratus. in. d. l. infamen.

SVMMARIVM

1 Compositio an sit valida cum fisco absq; partis assensu facta.
Compositio ꝛ pecunie ipsa media fisco solute succedūt loco pene.
2 Compositio extraiudicialiter fieri potest iudice absente, cui non
preiudicatur.

Quinto quero

1 Quinto quero an † valeat cōpositio fa-
cta cū fisco vel curia
sine consensu partis offense. Rñ. aut nos loqmur de in-
teresse

teresse fisci quo ad penam criminis, ⁊ isto respectu valet composi-
tio, qꝛ semel cum fisco concordatum fuit ⁊ satisfactū ⁊ ideo non pote
rit isto respectu amplius molestari. argu. l. transigere. C. de transac.
⁊ l. iiij. §. aut pretor. ff. de re iudi. ea maxime ratione, qꝛ cōpositio ip-
sa ⁊ pecunie que soluuntur fisco mediante compositione succedunt
loco pene. vt. l. si donate. §. j. ff. de don. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ dicemus in
fra. q. seq. aut loquimur respectu partis ⁊ sui interesse, ⁊ ex quo ps
huic non consensit non preiudicatur sibi quo ad suum interesse, ⁊ po
3 terit prosequi iudicium contra ipsum, †sicut econtra, quando com-
positio fit cum parte extraiudicialiter absente iudice per quam non
preiudicatur fisco. l. quoniam. ff. de his qui notan. infa. ⁊ no. in. l. trā
sigere. C. de transac. ⁊ ibi Bar. eodem modo non debet preiudicare
parti quando fuit facta cum sola curia. ar. l. fallaciter. ⁊ l. seq. C. de
abolitio. ⁊ ideo isto casu pars poterit prosequi iudicium ratione sui
interesse. sed reus tutus erit quo ad penam per ea que. s. diximus. si
vero facta fuerit cum vtroqꝫ. s. fisco, ⁊ parte, ⁊ tunc tutus erit in om
nibus. vt. l. j. C. de abolit.

SVMMARIVM

1 Iudex superuenientibus nouis indicijs an possit inquirere de crimi
ne super quo fuit facta compositio.
2 Absolutus ab inquisitione potest iterato repeti si superueniant con
tra eum noua indicia.
3 Procedi quando possit super eodem crimine iam composito, aut
abolito.

Erto quero postquā reus

1 †fecit compositionem cum curia, an iudex poterit po-
stea si forsan superuenerint noua indicia super eodē cri
mine contra ipsum inquirere. Respon. in hoc casu repetēda est di
stinctio, quam. s. proxima q. posui, qꝫ aut pars ⁊ fiscus simul cōcor-
dati fuerunt, ⁊ non poterit amplius nec curia nec priuatus super di
cto crimine procedere. d. l. i. ⁊ l. fallaciter. C. de aboli. ⁊ per Bald.
in. d. l. trāsigere. qꝛ compositio ⁊ illius solutio facta fisco succedit lo
co pene. l. si donate. §. j. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. idem tz do. Par.
de puzin trac. syndi. in. c. an facta compositiōe. fol. xlj. in. ij. colum.
aut alteri istorum dūtaxat fuit concordatus ⁊ ille qui fuit extra con
cordiam nō impeditur quo minus iudicium prosequatur saltem pro
suo interesse vt. s. proxime dictum est. ar. d. l. fallaciter. in prin.
¶ Sed contra predicta oppono de. l. si cui. §. hisdē. ff. de accu. ⁊ l.
fallaciter. C. de abolit. vbi semel abolita accusatione vel inquisitio
ne, si postea noua superuenerint indicia non impeditur index quomi-
nus possit de nouo contra dictum reum compositum procedere. et
2 est gl. no. in. l. si quis adulter. in fi. C. de adul. vbi ille† qui semel ab
solutus fuit ab inquisitione ⁊ processu sine ab obseruatiōe iudicij, nō
est tutus quo minus si postea supuenerint noua indicia curia nō pos
sit iterum contra ipsum procedere. de quo late diximus. s. in titu. de
abo. in. q. ij. Solu. iura illa procedunt quando est facta abolitio cri
minis gratuita, vel quan reus purgauit indicia p torturam, ⁊ sic qñ
do fiscus nihil consequutus fuit pro pena vel loco pene, nos autem
loquimur in casum in quo facta fuit compositio ⁊ soluta pecunia fis
co que loco pene succedit. vt. d. l. si donate. §. fi. ff. de don. inter vir. ⁊
vxo. ⁊ l. senatus. §. si quis delatorem. ⁊ §. se. ff. de iur. fis. ⁊ hoc quo
ad interesse publicum ⁊ fisci, quo autem ad interesse priuatum non
putarē istum ēt esse tutum qui composuit nisi quatenus cum pre cō
cordauerit eo qꝫ sua interest ⁊ quatenus concernit interesse priuatū,
vt. s. proxime diximus. vide Bar. in. d. l. si cui. §. hisdem.
¶ Iterum oppo. de. l. j. ⁊ l. fallaciter. C. de abolitio. vbi distinguit,
3 †aut abolitio processus fuit ipetrata a preside vel pretore aut a prin
cipe, primo casu non tollitur quominus iterum possit ex principis
rescripto super eodem crimine procedi, secundo autem casu quan-
do a principe obtinuit abolitionem erit tutus perpetuo. Sol. ibi lo
quitur in simplici abolitione gratuita que gratis fuit obtenta, hic ve
ro in compositione que fit ex causa onerosa, ⁊ ideo non est bona cō
sequentia de vno ad alium ex quo sunt diuersa. l. fi. C. de codicil. ⁊ l.
j. C. de impo. lucrat. descrip. lib. xij.

SVMMARIVM

1 Reus pro quibus criminibus relaxari possit sub fideiussoribus.
2 Iudex retinens paratum prestare fideiussorez idoneum, syndicatu
conueniri potest actione iniuriarum.
Mulier honesta in leuibus delictis non debet psonaliter detineri.
3 Mulieres impudice ⁊ inhoneste etiā pro leuibus detineri possunt
criminibus.
Reus non relaxatur fideiussoribus, si crimen atrox sit.
4 Membrorum suorum nemo est dominus.
5 Reus an possit relaxari fideiussoribus si pena sit arbitraria.
6 Reus an possit fideiussoribus relaxari si, in defectum pene pecuni
rie esset imponenda corporalis. ⁊ nu. 7.
8 Iudex an possit nobilem magne conditionis de aliquo crimine dela
tum sub cautione relaxare, donec processus fiat.
9 Iudex circa custodiam ⁊ modum detentionis reorum amplum ha-
bet arbitrium.

¶ De fideiussoribus reorum.

Upra proxime vidimus de

compositionibus penarum, primam speciem relaxatio-
nis reorum quando de crimine nondum plene cōstat, vi
dendum est modo de alia specie relaxationis que fit dum crimē est
dubium, ⁊ iudex est in actu inuestigandi veritatē que fieri solet me-
diante fideiussore prestito per reum de se representando toties quo-
ties fuerit requisitus vel de non recedēdo ex certo loco sine iudicis
licentia, sicut de non exeundo de ciuitate, oppido, castro, aut pala-
tio pretoris ⁊ de soluendo penam.
1 ¶ †Videamus nunc pro quibus delictis sit relaxandus reus sub
cautione predicta, ⁊ dic aut sumus in criminibus in qbus venit im-
ponenda dūtaxat pena pecuniaria, quo casu aut reus fuit cōfessus
vel plene conuictus, ⁊ non dz relaxari, sed detineri donec soluat pe-
nam. l. si confessus. ff. de custo. reo. aut non fuit confessus neqꝫ con-
uictus ⁊ dz relaxari prestita idonea cautione de se representādo vel
de non recedēdo ex certo loco, vt dicit Bar. in. d. l. j. ff. de cus. reo.
vbi post Jaco. de arena declarat istum artic. reducendo ad practi-
cam. pro quo facit tex. in. l. fi. C. eo. tit. ⁊ l. j. ⁊ l. si quis. ff. eo. titu. in
quibus iuribus in effectu disponitur quod in criminibus illis in qui
bus venit imponenda pena pecuniaria reus dz prestito idoneo fide
iussore relaxari, ⁊ ratio est qꝛ pena ipsa pariformiter satisfieri po-
test fisco per fideiussorem sicut per ipsum ⁊ principalem argu. l. de
neqꝫ ⁊ l. sequen. ff. de iur. fis.
2 ¶ †Quinimo si iudex vellet retinere eum qui est paratus prestare
idoneum fideiussorem posset agi contra ipsum in syndicatu actio-
ne iniuriarum. vt no. Bar. in. l. si vero pro cōdemnatione. §. j. ff. qui
satisda. cogan.
¶ Fallit regula ista quando reus non haberet fideiussorez idoneū
quia tunc detineri poterit secundum Bar. in. d. l. j. ff. de custo. reo.
⁊ in. d. l. si vero. §. j.
¶ Mulier aūt honesta in causis criminalibus si crimē sit leue vel
de non atrocioribus non debet personaliter detineri neqꝫ incarcera
ri, sed fideiussoribus relaxari si habeat facultatem fideiubēdi. si ve-
ro non haberet fideiussorem similiter non detinetur, sed stat sue iu-
ratorie cautioni ⁊ relaxatur. si autem crimen esset de atrocioribus,
tunc non incarceratur apud viros, sed intruditur in monasteriū vel
assisterium custodienda, vel apud honestas matronas conseruatur,
ita dicit tex. no. in auc. vt nulli iudi. §. necessarium. versi. si vero cri-
men. translata in auc. nouo iure. C. de custo. reo. hoc tamen intellige
3 de mulieribus honestis ⁊ que honestam vitam agunt. †mulieres ve
ro impudice ⁊ inhoneste non habent istud priuilegiū. ita dicit Bar
to. in. d. auc. vt nulli iudi. d. §. necessarium. vide Bald. ⁊ docto. in
d. auc. nouo iure.
¶ Quando vero crimen est atrox vel est tale de quo venit imponē
da pena corporalis, siue corporis afflictiua, isto casu non dz reus
regulariter fideiussoribus relaxari, sed personaliter detineri. rō est
ne eludatur iudiciū si postqꝫ repertus fuisset culpabilis fugam arri
peret iudicium eluderetur, quoniam huic pene corporali nō potest
per aliū qꝫ per ipsummet reū principalē satisfieri etiam si fideiussor
expresse se obligasset ad penā corporalē, ⁊ diceret velle subire penaz
in corpore suo in euentum in quem delatus curie reperiretur culpa
4 bilis, nō potest, †qꝛ nemo est dñs membrorū suorum. l. liber homo.
⁊ ibi Bar. ff. ad leg. aquil. ⁊ vide Bar. in. d. l. j. ff. de custo. reo. ⁊ vi
de. xxiij. q. v. de occidēdis. ⁊ c. si non licet. ⁊ c. cū homo. in qbus
quidem iuribus habetur quod quando sumus in huiusmodi crimi
nibus in quibus venit inferenda pena corporalis fit distinctio perso
narum pro modo facultatum, dignitatis, honoris, criminis qualita-
te, innocentia rei, ⁊ similibus, secundum quod dicit tex. in. l. j. ff. d cu
sto. reo. ⁊ secundū ista index arbitrabitur an reus sit detinendus in
carceribus, vel in palatio militibus custodiēdus, vel fideiussoribus
cōmittendus, qui erūt fideiussores non de representando, sed de si-
stendo in in certo loco ⁊ non recedēdo ab illo, aut in vinculis conij
ciendus secundum quod declarat Bar. dictum illud Ja. de are. in

in.d.l.j.in.ij.col.⁊ sic index ꝭm qualitates ⁊ conditiones istas arbitrabitur modum detentionis ipsius rei secundum quod considerat iurisconsultus in.d.l.j.

5 ¶ † Aut sumus in crimine ex quo venit imponenda pena arbitraria, ⁊ isto casu an reus sit fideiussoribus relaxandus vel non. Bar. in.d.l.j.ff.de custo.reo.dicit quod aut delictū est adeo turpe quod verisimile est iudicem impositurum penam corporalem ⁊ iudicatur sicut de pena corporali simpliciter. ⁊ ideo non erit fideiussoribus relaxandus.d.l.j.ff.de custo.reo.aut verisimile est iudice arbitrari debere penam esse pecuniariam ⁊ poterit relaxari.d.l.si vero pro condemnatione.§.j.ff.qui satisd.cog. qꝛ isto casu iudicatur de eo sicut ꝺ crimine pro quo venit imponenda pena pecuniaria simpliciter.d.l. si vero. ⁊ vide Bar.in.l.d.j.ff.de custo.reo.qui tamem non ita distincte loquitur.

¶ Sed querit quid si in defectum pene pecuniarie veniret imponenda corporalis an tunc poterit sub fideiussoribus relaxari. ⁊ concludit quod non regulariter. deinde dat modum ⁊ cautelā quomodo possit relaxari vide ibi per eum.

¶ Bal. aūt in.d.l.nullus.C.de exhi.reis aliter distinguit ⁊ clarius ac copiosius dicens.

6 † Quod aut sumus in crimine ex quo venit imponēda pena ordinaria aut extraordinaria ⁊ arbitraria. Primo casu quando ordinaria ⁊ determinata aut est pena corporalis aut pecuniaria, si corporalis non erit fideiussoribus relaxandus, immo detinendus ⁊ custodiēdus in carcerē.d.l.nullus.in fi.⁊.l.si qs in ea. C.de custo.reo.⁊.l.j.ff.eo.tit. quando autem esset confessus delictū aut legitime conuictus, non solum est detinendus, sed etiam in vinculis conijciendus ⁊ supponendus donec feratur sententia ⁊ mādet̄ executioni.d.l.nullus.in princi.⁊.l.si confessus.ff.eo.ti.ideo tunc non est fideiussoribus relaxandus, qꝛ fugiendo posset illudere penā ⁊ iudicē simul quoniam non est i.ptāte fideiussoris soluere iudicatū, ita dicit Bal.⁊ in.d.l.nullus. Si autem est imponēda pena pecuniaria, aut reus est confessus delictum aut conuictus, ⁊ similiter nō est relaxandus, sed detinendus ⁊ confestim condēnādus.d.l.j.⁊ fi. C.de cust.reo.⁊.l.si confessus.ff.eo.tit.

7 † Aut non confitetur sed negat ⁊ dꝫ fideiussoribus dimitti qui debent promittere de representādo illum ⁊ de soluendo penam delicti pro quo detinetur.vt.d.l.j.ff. de custo.reo.⁊ ex hoc no.quod Bal.vult quod ille tex.in.d.l.j.ff.ꝺ custo.reo.intelligatur etiam de fideiussore prestito de se representādo ⁊ soluendo penam, lꝫ Bar.ibi dicat quod lex illa debet intelligi de fideiussore prestito de non separando se nec recedendo de certo loco. que intelligentia Bar. mihi videtur quod nimis restrigat tex. Et ideo mihi magis placet intellectus Bal. vel dic ꝙ intelligitur de vtroqꝫ, ex quo tex. simpliciter loquitur nec magis se restringit ad vnam speciem fideiussoris quā ad alterā, immo scdm declarationem glo.in ver. fideiussoribus. videtur intelligere potius de fideiussore de representando scdm ꝙ ipsa exemplificat. s. quando crimen esset leue, sed pro leui crimine regulariter venit imponenda pena pecuniaria, ideo fit relaxatio sub fideiussore de presentādo.vt dicta.l.fi.C.de exhiben.reis.⁊.l.j.ff.de custo reo nimis enim durum esse vr̄ qꝺ quis detineatur in palatio vel in alio loco ex quo recedere non possit pro tam leui crimine, quia videretur detineri in carceribus, ex quo locus ille pro carcere habetur, vt no. Ange.in.l.secūda.C.de exhiben.reis.⁊ Paris de put.in trac.syndica.in.c.an potestas qui aliquem tenebat arrestatum.fo.xxix.in materia carcerationis. vide gl.in.d.l.prima.ff.de custo.reo.in versi.vel sibi.q̄ hoc idem tenet. Et clarius hoc sentire videtur ꝙ tex.loquatur de fideiussore de representando dum allegat tex.in.l.cum clericis.§.j.⁊.§. ipse vero.C.de episcop.⁊ cleri.qui tex.proprie loquitur de fideiussore de representando ⁊ stando iuri ⁊ iudicatum soluendo sub certa pena si recte inspiciatur.

¶ Tertio vero casu quando sumus in pena arbitraria.⁊ isto casu dicit Bal.considerandum esse criminis qualitatem.loci consuetudinem, ⁊ conditionem persone.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.ꝺ his qui not.infa. vnde si verisimile est quod pena sit corporalis idem iudicatur quod de ordinaria corporali, si vero consideratur ꝙ sit pecuniaria.idem seruatur quod in pecuniaria ordinaria.

8 ¶ † Post predicta quero ⁊ not. bene hanc questio. que sepius occurrit in facto quidā nobilis vir ⁊ magne cōditionis aut diuitijs copiosissimus imputatur de crimine aliquo ex quo de iure cōi vel ex forma statutorum venit imponenda pena corporalis. citatus compareret, examinatus negat, iudex vult ipsū detinere donec perficiat ꝓcessus ⁊ purgentur indicia, iste replicat dicendo quod est paratus seipsū obligare de se representādo toties quoties ⁊c. sub pena mille vnca.⁊c.⁊ de stando iuri ⁊ parendo iudicato, vel dicit ꝙ vult prestare idoneā cautionem de se representando vt supra. queritur an iudex poterit illū relaxare sub tali fideiussione, vel propria obligatione. ⁊ videtur dicendum quod non. qꝛ cū sit pena corporalis posset illudi iudicium, vt.s.proxime diximus. ⁊ no.in.d.l.ij.C.de custo. reo.⁊.l.fi.C.de requir.reis.

¶ Contrarium tn̄ dōm est, ⁊ ista est veritas quod iudex pro criminis qualitate ⁊ magna persone conditione pro dignitate vel innocētia poterit arbitrio suo detentionem ipsam moderari, ⁊ dictum nobilem dimittere, aut sub propria iuratoria, aut sub fideiussoris obligatione de re representando vel de non discedendo ex certo loco secundum quod notat Bar.in.d.l.j.ff.de custo.reo.

9 ¶ † Concludendum est igitur ꝙ iudex circa custodiam ⁊ modum detentionis ipsorum habet magnum arbitrium a lege vt dicit iurisconsultus in.d.l.j.ff.de custo.reo. dum dicit quod de custodia reorum proconsul existimare solet an in carcerem sit recipienda vel militibus tradenda aut fideiussoribus committenda vel sibi, ꝙ est quādo fidei proprie obligationis ipsius rei iudex stare itendit quod facere potest vt dixi pp arbitriū qꝺ habet a lege, ⁊ hoc fit aut ex criminis leuitate aut persone nobilitate dignitate vel grauitate seu ꝓpter amplissimas facultates quibus coniecturis verisimile esse videtur ipsum reum non fugiturum nec iudicium delusurū.vt.d.l.j. ⁊.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re mi lit.⁊.l.cum clericis.§.j.⁊.§. seq.C.de episco.⁊ cleri.⁊ per Bald.⁊ Angel.in.d.l.ij.C.de exhiben.reis.

SVMMARIVM

1 Iudicis arbitrio remittitur qualiter reus custodiatur.
2 Innocens presumitur cuius nocentia non probatur.
3 Modus rei custodiendi secundum criminis qualitatem committitur iudici.

1 Erta predicta successiue † q̄ro quid si iste nobilis vel ditissimus vt supra fuerit delatus de crimine graui ex quo venit imponēda pena mortis, non tn̄ est de atrocioribus, ⁊ dicat nolle incarcerari, sed habere palatium vel vnam cameram in ipso palatio loco carceris. ⁊ ibi ꝑ milites custodiri vel prestare idoneas cautiones de non discedendo ex loco predicto, donec fuerit completus processus, an iudex poterit sine scrupulo iustitie illi complacere, ⁊ breuiter dic quod istud remittitur arbitrio iudicis qui bene cōsiderare debet criminis qualitatem, persone conditionem ⁊ illius innocentiam vel culpam, que coniecturari possunt ex qualitate indiciorum. si eniꝫ viderit indicia esse leuia vel procedere a maleuolis ⁊ suspectis personis poterit cōiecturari potius pro innocentia q̄ꝫ pro crimine ipsius deteti, ⁊ ꝓpterea isto casu poterit retineri in palatio vel in aliqua camera cum cautione vel custodia militum, ⁊ hoc est quod dicit tex. in.d.l.j. vel

2 pro innocentia persone, ⁊ ibi glo. † qꝛ potius presumendum est pro eius innocentia quam pro culpa, qꝛ de bono viro bonum presumendum est.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re mili.⁊ per Bart.in.l.si cui.§.ijsdem.ff.de accusatoribus.⁊ per Abb.⁊ canoni.in capitulo afferte.de presum.si vero delatus sit magis suspectus de crimine vel qꝛ indicia grauius stringunt contra ipsum vel qꝛ alias commiserit simile delictum ⁊ similia ⁊ tunc non debebit ipsum extra carceres detinere ꝭm ꝙ concludit Bar.⁊ doc.in.l.j.

3 ¶ † Pro quo facit.l.diuus.la.j.ff.eo.ti.⁊.l.j.§.si quis in ea.⁊.l.fi. C.eo.ti. in quibus omnibus iuribus committitur iudici custodiendi modus secundum criminis qualitatē cuius arbitrium in his plurimum versatur quemadmodum in existentia ⁊ grauitate indiciorum ad torturam.vt.l.j.in principio.ff.de quest.⁊ per Bartol.in.l. fi.ff.eod.titu.⁊ diximus supra.lib.iiij.in princ.⁊.l.testium.§.tu magis.ff.de testib.

¶ De fuga incarcerati.

Unc videndum est de fuga reorum, ⁊ in isto titulo nigrum erit generalius rubro iuxta notata per docto.in rubri.ff.solu.ma.nam in processu tractabitur de fuga carceratorum ⁊ illorum quoqꝫ qui nondum fuerunt incarcerati.

¶ Et quamuis plures sint fugarum species, de illa tamen reorum fuga qui criminis occasione fugerunt hic tractandum erit. ⁊ ista est duplex, quedam que fit ante incarcerationem, quedam vero que fit postq̄ꝫ quis est intrusus ex ipsis caceribus. Uideamus primo de illa que fit anteq̄ꝫ quis sit inclusus in carcerem. ⁊ pro faciliori doctrina figurabo casum.

Summarium

SVMMARIVM

1 Fuga ante incarcerationem an faciat criminis probationem.
Probatio plena an inducatur ex fuga.
2 Probatio semiplena tantum ex fuga inducitur.
3 Fuga quandoq; in delictum imputatur.
4 Fuga quandoq; ad probationem alterius criminis inducitur.
5 Fuga officialis publici quid operetur.
6 Fuga sola nonnunquam in criminalibus plenam facit probationẽ.
7 Fuga eius qui carceribus fractis aufugit plenam probationẽ facit.
8 Fugitiuus non presumitur qui statim sponte sua reuertitur.
Latitans in domo an dicatur fugisse.
9 Reus iurans se veritatem dicturum, an possit de mendacio puniri si mendacium dixerit.
10 Fugiens presentiam iudicis seui non punitur.
11 Malum semper presumitur de malo iudice.
12 Appellare presumitur qui ad superiorem iter aggreditur.
13 Fugiens ex camera vel palatio potestatis in quo detinebatur, pro confesso habetur.
Fugitiui an sint ad sententiam audiendam citandi.
14 Reus carceratus ostium apertum reperiens non habetur pro confesso si fugerit.
15 Fugiens de licentia custodis non habetur pro confesso.
Fugiens ex carcere priuato non habetur pro confesso.
16 Carceres publici qui sint ꝛ qui priuati.
17 Latitans domi ne capiatur an fugisse dicatur.
18 Debitor qui ob multa debita iam contracta fugit, si reuersus cum eis transigat, an possit per vnum ex illis ob fugam precedentẽ vt suspectus capi.

Q Uero primo an fuga que
1 fit ante incarcerationem † faciat probationem criminis aduersus fugientem. Titius reperit̃ occisus de nocte, ignoranter qs illum occiderit ꝛ qui fuerunt eius socij aut fautores. Meuius ꝛ Sempronius postq̃ dictũ homicidium factum esse dicit̃ a ciuitate fugã arripuerunt ꝛ nescitur ex qua cã, querit̃ an ipsa fuga ꝓbet illos esse istius criminis reos, ꝛ si non probatur plene an saltẽ ex dicta fuga semiplena probatio oriatur.

¶ Rñd. dixerunt quidam ꝙ ex fuga hmõi inducitur plena probatio ex quo fuga ipsa est maleficium. l. desertorem. §. desertor. ff. de re milita. ꝛ l. qs sit fugitiuus. §. apud labeonem. ff. de edil. edic. ꝛ l. impuberibus. ff. de suspe. tu. ꝛ ibi Bar. ꝛ idẽ Bar. in d. l. desertorem
2 §. j. ¶ † Quidam alij dixerunt ꝙ ex fuga non inducitur plena sꝫ tãtũ semiplena probatio, vt est glo. in l. admonendi. ff. de iu. iu. ꝛ glo. in l. in bonefidei. C. eo. ti. ꝛ c. fi. de succes. ab intesta. ꝛ c. fi. de iur. iu. ꝛ ibi ꝑ cano. ¶ Quidã alij dixerũt ꝙ fuga de per se in causis criminalibus nullã facit ꝓbationem plenã neq; semiplenã, sꝫ solũ quandã suspitionẽ, ita ꝙ fuga sola non facit indiciũ ad torturam. ꝛ adducunt tex. in l. vnica. C. de rap. virg. vbi dr̃ ꝙ ꝯ raptores fugientes si postea capti fuerint post legitimas, ꝛ iuri cognitas probationes sine fori prescriptione durissimis penis afficiant̃ cũ tex. ibi post fugam requirat exactissimas siue clarissimas ꝓbationes, sequit̃ ergo ꝙ fuga nullã facit ꝓbationẽ, ita tꝫ Saly. in d. l. vnica. Circa que breuiter dõm est q̃ cupio me expedire ſm ꝙ elegãter notat Bart.
3 in d. l. admonẽdi. ff. de iur. iu. ꝛ in l. lege cornelia ff. ad sillã. † ꝙ quãdoq; fuga imputat̃ alicui ad delictũ, ꝛ sic fuga est ipsum delictum, ꝛ tunc ꝓbata fuga ꝓbatũ est delictũ ꝛ ita intelligit̃ tex. i. d. l. iij. §. desertorẽ. ꝛ §. emãsor. ff. de re milita. ꝛ l. quis sit fugitiuus. §. apud labeonẽ. ff. de edil. edic. ¶ Qñq; fuga nõ inducitur vt delictũ principaliter, sꝫ ad ꝓbationẽ alterius delicti tunc si qdẽ ad probationẽ alterius criminis ꝓbandi sufficit sola suspitio sicut est in suspecto tutore ꝛ isto casu similiter ꝓbatũ est delictũ ꝙ consistit in sola suspitione, ꝛ ita intelligitur tex. in d. l. impuberibus. in fi. ff. de suspec. tuto.
4 ꝛ l. locorũ. C. de omni agr. deser. lib. xij. ¶ † Qñq; fuga inducit̃ ad ꝓbationem alterius criminis in quo requirũt̃ plene ꝛ ordinarie ꝓbationes. vt l. sciant cuncti. C. de probat. c. in literis. de testi. ꝛ c. lꝫ clamor. eo. tit. ꝛ tunc per fugã non fit plena ꝓbatio. sed nec semiplena, sed qualis qualis presumptio siue suspitio. vt l. lege cornelia. ff. ad silla. ꝛ l. j. C. de rapt. vir. ꝛ ibi Cy. Bal. Saly ce. hoc idẽ tenẽt. ꝛ Bal. in l. j. in v. col. C. de ser. fug.

¶ Conclusio ergo regularis sit ista ꝙ quotiescunq; fuga non inducitur vt delictũ principaliter, sꝫ ad ꝓbationẽ alterius criminis ad quod ꝓbandum requiruntur ordinarie ꝓbationes. vt l. j. C. de rap. virg. ꝛ l. fina. C. de probatio. c. in literis. de testi. ꝛ tunc fuga non facit plenam neq; semiplenam ꝓbationem, sed facit quandã suspitionem. d. l. j. C. de rap. virg. ꝛ l. in lege cornelia. ff. ad sillan. ꝛ Bart o. in l. fi. ff. de questi. ꝛ per ea q̃ diximus. s. ꝛ notant Moder. practic' in eorum tracta. mal. de quibus late memini. s. in ti. de qõ. ꝛ tortu. q. iij. in materia indiciorum.

5 ¶ † Que quidem conclusio fallit primo in omnibus officialibus publicis siue sint officiales qui presunt iustitie siue presunt administrationi vt in auc. de colla. §. super hoc. ꝛ l. iij. C. de exacto. tribu. lib. x. qui isti si tempore syndicatus vel quo reddere debẽt rationẽ administrationis sue aufugerint de loco in quo officium gesserunt illorũ fuga facit semiplenã ꝓbationẽ regulariter. vt. d. auc. de colla. §. sup hoc. ꝛ §. si quis autẽ. ꝛ in auc. vi iudi. sine quo. suffra. §. necessitatẽ ꝛ in auc. de exhiben. reis. §. si vero. etiam quidam ita ꝙ precedente fuga hmõi actor eius aduersarius non cogit̃ facere alias probationes de his que petit sed solo eius iuramento statur quo iuncto cum fuga officialis inducitur plena probatio, vt in d. iurib s.

6 ¶ † Qñq; vero inducit̃ plena probatio criminis contra reum propter odium fuge, vt est casus in l. si apparitor. C. de coarta. libr. xij. vbi dr̃ ꝙ si apparitor pendente iudicio ꝯ ipsũ tempore syndicatus siue reddende administrationis aufugerit index dꝫ ꝯ ipsum emittere edictum peremptoriũ, vt cõpareat ad se defendẽdũ quo non cõparente poterit ferre sñiã ꝯ ipsũ ẽt absentẽ, ꝛ nota ꝙ ibi est casus singularis ꝙ in causa criminali fertur sententia contra absentem ꝛ cõtumacẽ ꝛ fuga habetur pro plena probatione cuius ꝯrium disponit̃ de iure cõi. l. absentem. ff. de pe. ꝛ l. j. ꝛ fi. ff. de requir. reis. ꝛ l. in lege cornelia. ff. ad sille. ꝛ l. j. C. de rap. vir. cum si.

¶ Qñq; aũt non contra ipsum fugientẽ, sed ꝯ alium. s. receptatorẽ hunc fugitiuum ex fuga predicta inducitur plena probatio. vt l. cõsiliarios. C. de assesso. ꝛ ibi Bar. ꝛ l. iij. C. de exacto. tribu. lib. x.

7 ¶ † Secundo fallit in eo qui fractis carceribus cum conspiratione aufugit cuius fuga plenã facit probationem ꝯ ipsum, vt l. in eos. ff. de custo. reo. ꝛ latius declarabit̃. i. eo. loco suo.

¶ Hec tñ exceptio siue fallentia prior limitatur pluribus modis, vt nõ procedat, ꝛ primo qñ qs aufugit animo reuertendi, ꝛ deinde reuersus fuit sponte, q̃ non subijcitur penis predictis nec fuga inducit probationẽ ꝯ ipsum isto casu. vt. d. l. desertorẽ. §. j. ꝛ ibi glo. ff. de re mili. ꝛ d. l. quis sit fugitiuus. in prin. ꝛ §. apud labeonẽ. ꝛ ibi barto. ff. de edil. edic. Sꝫ qualiter probabit̃ ꝙ habebat animum reuertendi. dic ꝙ per testes, q̃ forsan anteq̃ fugeret declarauit animum suũ corã testibus ꝙ discedebat animo reuertendi. iuxta no. ꝑ Bar. in l. j. §. si quis ipsi pretori. ff. de oper. no. nunti. si vero per testes id probari non põt considerat̃ conditio persone an sit nobilis, honesta ꝛ legalis vel potius vilis ꝛ suspecta, ꝛ scdm illius conditionem indi
8 care fugam, vt l. non oẽs. §. a barbaris. ff. de re milit. † item attenditur an sit diuturna vel breuis absentia, q̃ si cito reuersus fuerit, presumitur ꝙ aufugerit animo reuertendi, ꝓut reuersus fuit, aut diutiꝰ stetit absens ꝛ presumit̃ ꝙ animo fugiendi ꝛ non reuertendi recesserit. d. l. desertorẽ. §. emansor. ꝛ ibi glo. ꝛ Bar. qui hoc bene notant. ꝛ d. l. quis sit fugitiuus. in prin. ꝛ idem tenet Bal. in l. j. in quinta colum. C. de ser. fugi.

¶ Scdo limitat̃, vt non procedat qñ quis aufugeret aut latitaret cautus in domo non eundo per vrbem nec apparendo in publicum post formatã inquisitionem aut postq̃ curia cepit ꝯ ipsum procedere, q̃ iuste timet q̃ timet persecutionẽ curie. ita not. dicit Bar. arg. illius tex. in l. j. in fi. ff. de bon. eor. qui ante sent. ꝛc. vbi dicit qd fuga aut latitatio isto casu ꝙ non fieret si adhuc nulla esset formata inquisitio vel accusatio vel anteq̃ curia cepisset contra ipsũ procedere, q̃ si tunc aufugeret fuga illa faceret indicium contra ipsum aut saltẽ induceretur suspitio, vt l. lege cornelia. ff. ad silleia. ratio est q̃ isto casu non ex alia causa q̃ propria criminis conscientia aufugisse presumitur, ita dicit Bar. in d. l. j. quam doctrinam diligenter not. q̃ non reperi alibi, ꝛ est magni effectus, cuius. l. argumen. dixe
9 runt qdã. † Quod reus qui iurauit super inqsitione dicere veritatẽ ꝛ postea dixit mendacium vt saluaret vitam, q̃ negauit oĩa contenta in ea vera esse ꝙ licite potuit hoc facere vt mortẽ euitaret, q̃ iura permittunt vnicuiq; vitam ꝛ sanguinem propriũ quouis mõ redimere ꝛ non tenebit̃ de periurio, vt no. in d. l. j. ff. de bon. eor. ꝛc. vide Alex. in apostil. Bar. in d. l. j. in fin. vbi dicit ita fuisse consultum per plures peritos docto. predicta tamẽ intellige esse vera q̃do est crimen tale ex quo venit imponenda pena sanguinis, vt l. trãsigere, ꝛ quod ibi no. glo. ꝛ Bal. C. de transacti. ꝛ dicta l. j. ff. de bo. eor. ꝛc. ¶ Tertio limitatur predicta exceptio qñ constabat qd qs debebat capi de facto, q̃ tunc lꝫ aufugere ꝛ euitare violentiam facti, ꝛ tunc fuga predicta non operat̃ aliquid ꝯ ipsũ, ita dicit domi. And. de iser. in constitu. regn. in c. vt participatio, vt refert ꝛ sequitur domi. Par. de put. in tracta. synd. in capi. an index. fol. lij. in ij. colum. in volumi. meo.

10 ¶ † Quarto limitatur vt non noceat fuga quādo qs aufugit pñtiā seuientis iudicis, qui consueuit esse multum crudelis cum subditis suis, ⁊ in quo plus seuitie q̄ iustitie reperitur inesse. iste enim dꝫ iustus timor ⁊ fuga. isto casu dr̄ esse facta ex iusta causa, ita dicit idem And. de iser. in constit. reg. in c. grandis. ⁊ c. penam eorū. ⁊ do. Luc. de penna. in l. si coloni. C. de agri. ⁊ censi. lib. xij. vbi dicit q̄ si quis timet seuitiam impij iudicis in quo nulla est iustitia, sꝫ tota crudelitas aufugeret ex curia in qua tenebat̄ aut custodiebatur deten-
11 tus non dꝫ haberi pro confesso, † quia de malo iudice malum presumendum est. l. si quis per impressionem. C. quō me. causa. argumen. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. pro quo facit etiam qō not. Bar. in d. l. j. §. si quis ipsi pretori. ff. de oper. no. nunc. vbi dicit, q̄ ille qui omnino aut probabiliter timet penitentiam iudicis dubitās ne ꝯ ipsum inuitum inseuiat, actus ille qui fiendus erat corā iudice sufficit si fiat coram vicinis ⁊ amicis. idem tꝫ Paris de put. in d. suo trac. syn. in d. c. an iudex. qui demum offert bonā cautelam officiali. cuius fuga faceret probationem contra ipsū vt quotiescūqꝫ videret officieles syndicatores sibi inimicos ⁊ suspectos iter arripiat ad superiorē cū protestatione, q̄ non intendit per illū recessum arripere fugā, vt fugiat iustitiā, sed accedere ad superiorē vt audia-
12 tur in causa sua pro iustitia sine suspitione. † nā q arripit iter ad superiorē vr̄ appellare ⁊ accessus ille loco appellationis habetur fm Hosti. in c. vt debitus. de appel. de quo Bal. dixit esse tex. in l. sꝫ si p pretorem. §. fin. ff. ex quib. cau maio. ⁊ aliquid per Bar. in d. l. j. §. si quis ipsi pretori. de ope. no. nun.

¶ Sequitur nunc scđa exceptio declarāda qñ fuga fit ex carceribus quo casu fuga facit plenā probationem, vt. s̄. diximus, immo facit fugientē haberi pro confesso crimen illud, pro quo detinebatur. l. in eo. ff. de custo. reo. adeo q̄ iudex poterit ferre sniam ꝯ fugientē ac si fuisset vere confessus in iudicio, ēt q̄ sit absens. ita sentit glo. ⁊ Bar. in d. l. in eos, vt sequatur ꝯfessionis effectus ⁊ est tex. in l. si apparitor. C. de coarta. lib. xij. q̄ no. vt dixi, qꝛ est casus exceptus ꝯ regulam iuris communis vt absens pro crimine damnari possit. d. l. absentem. ff. de pen. cum si.

13 ¶ † Qđ dictū amplia vt ꝓcedat ēt in fugiente ex aliqua camera vł ex palatio ptātis in quo detinebat̄ sub custodia. ita tenendū est argumen. illius tex. d. l. in eos. qꝛ loca ipsa sine palatium dr̄ esse carcer qñ qs detinet̄ in eo de mādato iudicis. vt est tex. ⁊ ibi notāt docto. in l. j. ff. de custo. reo. vide Jo. an. in addi. ad Spec. in titul. de presum. §. species. ver. violenta.

¶ Ubi vult q̄ ēt arrestatus in ciuitate aut palatio ꝓ crimine si fugit in arresto habeatur pro confesso, vide ipsum qui copiose narrat istam materiam in d. addit.

¶ Qui q̄rit an sit necesse dictos fugitiuos citare ad sniaꝫ qñ sunt absentes. ⁊ cōcludit demū q̄ nō, ꝯ quē vr̄ esse tex. in d. l. si apparitor. C. de coartal. lib. xij. vbi absens p fugā citandus est ad sniā edicto pereptorio, vt. s̄. certū terminū cōpareat, quo elapso ⁊ non cōparente iudex poterit ferre sniam ꝯ absentē, ⁊ hoc vr̄ eē magis tutum pro snia, vt p edictū saltē citent̄, vt. l. ꝓperādū. C. de indi. q̄ tenet etiam glo. in d. l. si apparitor. ideo cogita.

¶ Hec ēt exceptio recipit nonnullas limitationes, ⁊ primo vt non ꝓcedat qñ qs ess̄. t incarceratus ꝓ inquisitione gn̄ali, sed solū qñ ex spāli inquisitione ⁊ ꝓ certo crimine. ita singulariter limitat Bald. d. l. eos. in ꝯsi. cccxx. j. lib. q̄ incipit primus qōnis articulus vbi dicit. d. l. in eos. ita debere intelligi fm q̄ refert Jo. an. in d. addi. đ qua. s̄. ¶ Scđo limitat̄ vt nō ꝓcedat. d. l. in eos. nisi fuga ipsa facta fuerit cū cōspiratione prius habita in carceribus cū socijs hoc modo hr̄ pro confesso alias non vt dicit Bal. in d. consi. cccxx.

14 ¶ † Tertio limitat̄ vt non ꝓcedat illa dispō, nisi qñ interuenit fractura carcerū alias si sine fractura aufugissent, qꝛ exiuerunt per fenestras aut p ostiū, vt qꝛ inuenerūt ostiū aptū, vt latius. s̄. dicet̄ non haberētur ꝓ ꝯfessis. ita limitat Bal. in d. l. pen. in d. ꝯsi. qui dicit ita tenere Guil. de cug. in l. succurrit̄. ff. ex qui. cau. maio. idē tenet Bal. in l. in bone fidei in ix. col. C. de iureiu. vbi dicit ēt q̄ fuga incarcerati nō ꝓbat ꝯ potestatem vel iudicem seu officialem.

¶ Quarto limitat̄ vt non hēat locū in eo q aufugit animo reuertendi ꝫ deinde spōte reuersus fuerit, qꝛ ille nō hr̄ ꝓ ꝯfesso nec incurrit penas de qbus in d. l. i eos. qñ autē ⁊ qualiter cognoscat̄ q̄ fugiēs habuerit animū reuertēdi satis plene dictū fuit. s̄. eo. in precedenti excep. in prima fallen.

¶ Quarto limitatur. d. l. in eos. vt non procedat qñ fugiens inuenit ostiū carceris apertū, ita notanter declarauit Ange. illum tex. in l. verū la. ij. ff. de effract. fm q̄ refert idē Jo. an. in d. apo. de qua. s̄. e vide aliam apost ad Bar. in l. j. ff. de bo. eo. ⁊c.

15 ¶ † Quinto limita vt nō hēat locū. d. l. in eos. qñ qs aufugit de licētia custodis, qꝛ isto casu tenebitur custos ⁊ non ipse fugiens, ita tenuit Gui. de cug. in l. quoties. C. de exac. trib. lib. x. ⁊ Bal. in l. ad cōmentariensem. eo. ti. vide Jo. an. in d. addi. ⁊ facit tex. optimus in l. consiliarios. C. de assesso.

¶ Sexto limita dūtaxat hēat locū in eo q aufugit ex publicis carceribus, non aūt in eo qui ex priuatis carceribus aufugeret, ita dicit Guil. de cug. in d. l. succurrit̄. Bal. ēt ibi, scđm q̄ referunt Jas. ⁊ qdā alij Moder. in l. admonendi. sup gl. in ver. fuga. ff. de iureiurā.
16 † ⁊ nota q̄ publici carceres non solū dicuntur illi qui fortibus clauibus aperiuntur ⁊ habent ꝑpetuos custodes, verū ēt dici pñt carceres publici aliqua alia camera in palatio potestatis, imo totū palatiū qñ pretor vel iudex statueret alicui locū pro carcere, qꝛ carcer publicus dr̄ locus ordinatione ⁊ decreto iudicis deputatus in quo custodiat̄ ꝑsona sicut esset palatiū potestatis, arx, vel alia domus, vt notant doc. in l. j. ff. de custo. reo. ⁊ iō si tyrannus vel alia priuata ꝑsona caperet aliquē ⁊ violenter detineret in aliqua arce, vel etiam in carceribus q solēt esse publici nihilominus isto casu dicūtur carceres priuati, qꝛ destinati sunt p hominē nullā habentē iurisdictionem sup homine capto. vide Bal. in d. l. succurritur. ⁊ Bar. ⁊ docto. in l. ij. ff. de priua. carc.

17 ¶ † Sed quero quid si aliquis latitat ⁊ non apparet in publicū ne capiatur, an dicat̄ fugere. dic q̄ nō. ita dicit Bal. in l. j. in iij. co. C. de edil. actio. cui ꝯcordat dictum Bar. in l. j. in si. ff. de bon. eoꝝ. ⁊c. in ij. membro sue distin.

¶ Et quid si mulier aufugit de carceribus causa euitāde libidinis dic q̄ non hr̄ pro confessa scđm Bal. in d. l. j. in iij. col.

¶ Et quid si aliquis fuit accusatus q̄ ꝓduxit falsum instrumentum ⁊ dū ꝯ notariū q de illo rogatus fuerat ꝓcederetur de falso, notarius aufugit, an fuga notarij noceat parti, ⁊ in quo vid Jo. an. i. d. addi. de qua supra.

¶ Et no. vnū q̄ dixit glo. no. in auc. de exhi. re. §. si vero etiam qdaꝫ. vbi dixit arg. illius tex. q̄ si famulus aut seruitor aufugerit aut recesserit a dño sine licentia q̄ oīa bona que deficiunt in domo patroni, presumunt̄ a dicto seruitore fugiente furto fuisse subtracta.

18 ¶ † Post hec quero quid si vnus aufugit pp multa debita per ipsum ꝯcta, qꝛ timebat ad instantiam creditorū icarcerari, deinde reuersus cum oibus vel maiori parte concordauit an poterit postea p aliquē ex illis creditoribus aut per alios creditores posteriores rōne precedentis fuge capi, vt suspectus de fuga. doc. in d. l. admonendi. in glo. magna. in ver. fuga. tenent q̄ sic, vide latius ibi, pro quo facit tex. in l. non oēs. §. a barbaris. ff. de re mili. ⁊ per hec sūt expeditus de ista materia fuge, de qua vide late per docto. maxime Mod. in d. l. admonendi. ⁊ quedā p Alex. in apo. ad Bar. in d. l. j. ff. de bon. eo. q aū sen. ⁊c. ⁊ in l. in eos. ff. de custo. reo. ⁊ Jo. and. in addi. ad Spec. in tit. de presum. §. species. ver. violenta.

¶ De calumniatoribus.

Post carcerum liberationem vtile est videre de calumniatoribus qui falsas vel calūniosas accusationes aut querelas proponunt aduersus innocentes qualiter de ipsorum calumnia cognoscatur ⁊ quibus penis puniendi sunt, ꝓ cuius faciliori notitia breuiter figurabo casum, Titius a tribus nocturno tempore insultatus fuit ⁊ tribus vulneribus percussus, Sēpronius q alias ipsius Titij inimicus dicebatur hac de causa vel pp alias suspitiones captus ⁊ incarceratus fuit, ⁊ instigāte Gaio consanguineo vel amico vulnerati ꝯ Sēpronium, processum fuit in cā ēt vsqꝫ ad rigorosum examen inclusiue, sꝫ qꝛ d. Sēpronius in veritate istius criminis innocens erat institit fortis ad omnem paragonem, quē cum iudex innocentem cognosceret absoluit ⁊ a carceribus liberauit, nihilominus qꝛ in d. carceribus ꝑ plures dies stetit inclusus ⁊ magnas expensas fecit, ⁊ calumnia. d. Semproniј pretēdit se passum fuisse, ⁊ vult proponere cōtra. d. Gaium accusationem, aut querelam calumnie.

SVMMARIVM

1 Iniuriam carceris ⁊ torture passo quo subueniatur remedio aduersus calumniatorem seu delatorem eius.
2 Iudex reo absoluto de accusatoris falsi consilio inquirere dꝫ.
3 Calumniatorum tres sunt species.

1 Queritur modo quo † iure ⁊ qua via succurritur huic Sempronio contra istū Gaium delatorem siue instigatorem. Rñ. qdam dixerunt q̄ ꝯ Guium procedi

procedi non potest de calumnia, q̄ non venit vt accusator apertus, nec se inscripsit ad penã talionis, ⁊ nulla acta in cã criminali fcã fuerunt noie suo, vt.l.fi.C.de accusa.⁊.l.j.in prin.ff.ad turpil.⁊.l.ij.C.q accu.nõ pos. ¶ In ɔ̃rium est veritas ꝙ imo non solũ accusator, sꝫ ⁊ querelãs instigator ⁊ sollicitator cãe criminalis, siue sit publicus, siue secretus quocũqꝫ procedat tenet̃ de calũnia, vt est tex. not. in.l. j.§.incidit.⁊ ibi glo.⁊ Bartol.ff.ad turpil.⁊.d.l.j.in princip.⁊.§.
2 calũniari.⁊.§.sed nõ vtiqꝫ.eo.ti.vbi dz† ꝙ iudex reo absoluto, tunc icipit de accusatoris aut delatoris ɔ̃silio q̃rere qua mente ⁊ quo aio ad accusationẽ ꝓcesserit, ⁊ si inuenerit illũ calũniose ⁊ dolose ad accusationẽ ipsam ꝓcessisse sufficit ꝙ ꝓnuntiet illũ calũniasse quamuis penã certã nõ exprimat, lex tñ irrogat penã.d.§.sꝫ nõ vtiqꝫ.ꝟ.
3 nã si qdẽ. ¶ †Et ꝑ faciliori notitia istius mãe premitte ꝙ tres sunt spẽs calũniantiũ principl'r, qdã.n.dr̃ calũniator, qdã preuaricator, alius vero tergiuersator. ¶ Calũniator est q scienter ⁊ dolose falsa crimina ꝓponit in accusatione vel inqsitione. ¶ Preuaricator vero est q vera crimina dissimulat. ¶ Tergiuersator aũt est q in vniuersum ab accusatione recedit, vt no.in.l.j.in prin.in vers.calũniari ff.ad turpil.his sic presuppositis deuenio ad questionem.

SVMMARIVM

1 Calũniator an illico p̃sumat̃ qs eoipso ꝙ crimẽ intẽtũ nõ ꝓbauit.
Pena calumniantis est supplicij similitudo.
2 Pena senatuscõ.turpil.est in quinqꝫ auri libris fisco applicãdis.
3 Calumniator in probatione deficiens non punit̃ si deferre tenebat̃.
4 Accusans aliũ de crimine non auditur nisi cautione prestita de lite prosequenda ⁊ expensis reficiendis in casu succumbentie.
5 Deficiens in probatione an teneatur de calumnia, si per viam inqsitionis procedatur.
6 Accusans ob necessitatẽ officij, an puniatur de calumnia si in ꝓbatione defecerit.
7 Denuntiatores qui tenentur, ⁊ si in probatione deficiant an puniantur.
8 Iudex an incidat in turpilianum ex mero procedens officio, instigãte nemine, si reus fuerit innocẽs repertus.
9 Iudex in dubio presumitur processisse zelo iustitie, non per calumniam aut dolose.
10 Accusator calumniosus in extraordinarijs puniri potest pro motu iudicis.

Vero an eoipso quod quis
1 †nõ ꝓbauit crimẽ ꝙ intẽdit dicat̃ calũniasse, ita ꝙ ð calũnia ɔ̃dẽnari possit. qdã dixerunt ꝙ nõ, q̄ si iudex pronuntiat in cã calũnie ɔ̃ accusatorẽ ⁊ reliquos nõ ꝓbasti, ꝑ ista verba nõ dr̃ eẽ ɔ̃dẽnatus de calũnia, sꝫ potius absolutus ibi dñ dicit pepcit ei ⁊c.si vero ꝓnuntiauerit calũniatus es eoipso incidit in turpilianũ.d.§.sꝫ nõ vtiqꝫ.ver.nam siquidẽ. ¶ Sꝫ ɔ̃ predicta facit text. in.l.j.§.j.C.de aduo.diuer.iudicio.vbi dr̃ ꝙ eoipso ꝙ quis deficit in ꝓbatione dr̃ calũniasse ⁊ calũniator ɔ̃dẽnari poterit pena calumnie. ¶ Que calũniantis pena est similitudo supplicij, vt est glos.in
2 d.l.j.C.de aduo.⁊c.⁊ ibi Bar. ¶ †Pena vero senatuscõsulti turpiliani est.v.librarũ auri fisco applicandarũ, vt.l.ij.§.fina.ff.de preuari.⁊ ibi glo.ad ɔ̃riũ.s̃.formatũ ita rñdet̃ ꝙ reperiunt̃ quedaꝫ ꝑsone, q̃ cõpelluntur aliqua iusta de cã ad accusandũ quarum q̃dam sunt, q̃ rõne sanguinis vt vẽdicent necẽ defuncti sicut mr̃ q̃ agit de morte filij, vt.l.mr̃.C.de calum.⁊.j̃.dicet̃.itẽ vxor de morte viri ⁊ ɔ̃ pr̃ de morte filij ⁊ ecõuerso.l.calumniãtes.C.eo.ti.⁊ no.in.d.l.mr̃.⁊ ꝑ gl.in.l.athletas.§.pen.in ver.ex vtraqꝫ.ff.de his q no.infa. quidã sunt q rõne officij cõpellunt̃ ad accusanduꝫ, vt sunt tutores, curatores, ⁊ similes, vt.l.ij.C.q accu.non pos.⁊.j̃.clarius dicemus. quotiescunqꝫ.n.sunt hmõi ꝑsone excepte q̃ veniunt ad accusandum ex quadã necessitate vt diximus ille excusant̃ a presumpta calumnia, ⁊ iõ eoipso ꝙ non ꝓbauerint non dñr calumniasse, sꝫ potius presumuntur errasse, ⁊ iusto errore ducti fuisse nisi expresse ꝓbet̃ ɔ̃rium ꝙ dolose ⁊ malitiose venerint ad accusandum, ⁊ iõ in istis ꝑsonis qñ pronuntiatum fuit non ꝓbasti iudex pepcit ei, q̄ iura presumunt, in eis ꝙ potius iusto errore ⁊ iusta de cã moti fuerint ad accusandum q̃ dolose, vt.s̃.diximus.⁊ ꝓbat̃ in.d.l.mr̃.C.de calum.⁊.d.l.ij.C.q accusa.non pos.⁊ ita intelligit̃ tex.in.d.l.j.§.sꝫ non vtiqꝫ.ff.ad turpil.⁊ ꝙ ibi no.Bar.ita ẽt intelligit gl.illum tex.in.l.athletas.§.pen.in ver.vtraqꝫ.ff.de his qui no.infa.ꝙ tex.in.d.l.j.ff.ad turpi.loq̃t in ꝑsonis exceptis.tex.vero in.d.l.j.C.de aduo.diuer.iudi.loquitur regulariter in personis priuatis ⁊ non exceptis i quibus procedit alia regula ꝙ eoipso ꝙ quis non probat vr̃ calumniari ⁊ iura presumũt illũ calumniasse ⁊ de calumnia ɔ̃dẽnari poterit nisi euidenter ꝓbauerit ꝙ aliqua iusta de cã motus fuerit ad accusandum, q̃ posset ipsum excusare ab illa presumpta calumnia, ⁊ iõ bñ dicit Bar.in.d.l.j.in prin.ff.ad turp.ꝙ index dꝫ statuere terminũ huic reo itra quẽ ꝓbet ꝙ habuerit iustã cãꝫ agendi itra quẽ nisi ꝓbauerit, poterit merito de calumnia ɔ̃demnari, iuxta terminos.d.l.j.C.de a duo.⁊c.⁊
3 ꝙ ibi no.glo.⁊ Bar.ad ꝓpositũ igit̃ qõnis nr̃e dico† aut iste Sempronius est de ꝑsonis exceptis q aliqua necessitate cõpelluntur ad accusandum, ⁊ deficiens in ꝓbatione non presumit̃ calumniator sine calumniasse, aut non erat de illis personis ⁊ in dubio crimine nõ ꝓbato presumit̃ calumniasse ⁊ poterit iudex sibi statuere terminum ad se purgandum aduersus illam presumptionem intra queꝫ nisi se purgauerit poterit vt calumniator ɔ̃demnari ꝑ ea que.s̃.diximus vide bart.in.d.l.j.§.incidit.⁊.l.in senatus.§.an ad eos.ff.ad turpil. ¶ Et iõ vt clarior habeat̃ notitia de premissis distingue sic. Aut ꝓcessum fuit in cã criminis ꝑ viã accusationis via ordinaria, ⁊ accusatus isto casu si est innocens tutus erit ⁊ poterit iure merito vindicare oẽm iniuriam, q̃ sibi inferret̃ in cã, q̄ accusator non audit̃, nisi prius se inscribat ad penã talionis, vt.l.fi.C.de accus.⁊.l.j.in princ.
4 ff.ad turpil.†⁊ nisi prestiterit etiã idoneã cautioneꝫ de ꝓseq̃ndo litem vsqꝫ ad fineꝫ ⁊ in euentum succumbentie de reficiendis expensis.vt.d.l.iij.C.q accu.nõ pos. ¶ Et vtinã ordo iste seruaretur hodie in oĩbus causis criminalibus vt isti etiã instigatores ⁊ sollicitatores ita facerent qñ ꝓcedit̃ ꝑ viã inqsitionis, q̄ nõ oirent̃ quotidie tot pauperuꝫ inocentiuꝫ clamores ⁊ q̃rele, q post multa dãna ⁊ opprobria grauesqꝫ iniurias quas sepius patiunt̃ nõ cogerentur multas tolerare ⁊ dãna q̃ plurima indebite sustinere, ⁊ cautius discerẽt viri maligni alioꝝ crimia tũ falsaꝫ tũ simulata in iudiciũ ꝓponere ⁊ i alienis calamitatib⁹ gloriari, iuxta illð Prouer.xvij.c.mal⁹ obedit lingue inique, ⁊ fallax obtemperat labijs mendacibus q despicit pauperez exprobrat factori eius.⁊ q in ruina letat̃ alterius nõ
5 erit ipunitus.⁊.xiij.dr̃ Risus† dolore miscebit̃ ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Aũqꝫ vero ꝓcedit̃ ꝑ viã inqsitionis, ⁊ tunc aut ꝑ modum q̃rele ⁊ desistens in ꝓbatione an censeatur in dubio calumniãs se recurrenduꝫ erit ad illã distinctionem de qua.s̃.aut erat de personis exceptis, aut nõ, ⁊ dic vt.s̃.p̃xime diximus.ꝙ teneat̃ de calumnia qñ ɔ̃stat ipsum calumniasse vel incidat in penã senatusconsulti turpiliani nemini dubiuꝫ est.l.j.§.incidit.⁊ ibi gl.⁊.l.i senatus.§.an ad eos.⁊ ibi Bar.ff.ad turpil.⁊ diximus similiter.s̃.eo.
¶ Idem dõm est de instigatore ⁊ illo qui sollicitat in cã ɔ̃ aliquem vt illo deficiente in probatione non euadat calumniantis penas, vt est casus in.d.l.j.§.incidit.⁊ ibi Bar.ff.ad turpil.⁊.l.in senatus.§.an ad eos.eo.tit.vbi proprie loquitur qñ proceditur in crimine via
6 extraordinaria per inquisitionem.† Aut proceditur ad instantiam fisci vel illius procuratoris.⁊ quidam dixerunt ꝙ ille in dubio excusatur a presumpta calumnia ꝑꝑ necessitatem officij sicut tutor curator ⁊ alij similes de q̃bus.s̃.in.d.l.ij.C.q accu.non pos.sꝫ si appareret de illius calumnia ꝙ dolose ⁊ calumniose egit, non euitabit penas predictas, vt.d.l.in senatus.§.an ad eos.⁊ ibi Bar.ff.eo.ti. vbi loq̃r etiã de iudice q tenetur de calumnia qñ dolose ⁊ calumniose egit ɔ̃ reum.ad q̃ faciunt notata ꝑ Bar.in.l.si postulauerit. §.fin.ff.de adul.vbi si ꝓcurator fisci fecit torqueri seruum alienum nullam habens cãm, ex qua tortura seruus deterioratus fuit, dr̃ ibi ꝙ fiscus ⁊ ꝓcurator tenentur ad estimationem serui ipsi dño, ⁊ ad oĩa dãna q̃ occasione predicta passus fuerit, vide ibi, ⁊ vide Gand. in trac.mal.in ti.qualiter cognos.de malefi.ꝑ denunti.⁊.j̃.proxime
7 dicã. ¶ †Aũqꝫ ꝓceditur ad denuntiã officialis publici, prout sunt Bonoñ.ex forma statutorum in ciuitate officiales, qdã q dñr magistrales ⁊ in qualibꝫ capella deputatur vnus.i comitatu vero sunt massarij siue saltuarij in qualibet villa siue cõi, ⁊ isti tenentur denuntiare curie oĩa maleficia q̃ fiunt in sua capella, vel in suo cõi respectiue.q̃rit mõ si aliqua denuntiatio ꝑ officialem facta fuerit ɔ̃ aliquẽ de crimine non vero ⁊ sic iniusta ⁊ mendosa an ille denuntiator teneatur de calumnia ⁊ incidat in turpillianum, dic aut ɔ̃stat de illi⁹ calumnia ⁊ dolo, ⁊ nulli dubium est ꝙ tenetur, vt.l.in senatus.§.an ad eos.⁊ ꝙ ibi no.Bar.ff.ad turpil.aut ɔ̃stat de illius innocentia, q̄ deceptus fuit seu aliqua alia iusta cã ⁊ nõ tenetur, vt.d.l.j.i p̃.⁊.§.sꝫ non vtiqꝫ.ff.ad turpi.aut sumus in dubio ⁊ excusatur rõne officij a presumpta calumnia, q̄ q̃cq̃d facit illud agit ex necessitate officij.l.ij.C.q accu.non pos.l.ij.§.si publico.⁊ ibi Bar.ff.de adul.⁊ d.l.j.§.sed non vtiqꝫ.secundum Bar.ibi.⁊ Bar.in.l.in senatus. §.an ad eos.in fi.eo.ti.vbi expresse ponit casum, ⁊ ita decidit quod maxime est verum qñ aliqua precedebant indicia secus si nulla, q̄ tunc non euitaret aliqualem infamiã saltem facti, vt.l.ob hec verba.⁊ ꝙ ibi no.ff.de infam.
8 ¶ †Aũqꝫ autem inquisitio reperitur formata per iudicem ex mero officio, ⁊ ex illo mero officio proceditur in causa, nemine q̃relã

te vel instigante. ꝛ isto casu crimine non probato, querit an iudex incidat in turpillianũ ꝛ teneatur vt calũniator, breuiter dicas aut cõstat ꝙ iudex ꝓcessit nimis animose ꝛ dolose in cã nullis vel leuissimis ꝛ inanibus indicijs precedentibus, ꝛ nulli dubiũ est ꝙ tenet̃ de calumnia ꝛ incidit in turpillianũ ꝛ patit̃ oẽs penas ac si esset mere priuatus qñ ꝯstat de dolo ipsius, ita dicit expresse Bar. in. d. l. i. senatus. §. an ad eos. ff. ad turpil. aut ꝯstat de eius bona iustitia ꝛ qđ ex iusta ꝛ rationabili cã motus fuit ad inquisitionẽ ꝛ ꝓcessum ꝯ inquisitũ pp multa indicia q̃ ꝯ ipsum aderant. ꝛ nõ tenebit̃ de calumnia, imo presumptio iuris erit ꝓ eo ꝙ motus fuerit ad litẽ zelo iustitia, put ipse tenet̃ ꝛ nõ pp calũniã. d. l. ij. §. si publico. ff. de adul. l. ij. C. q

9 accus. non pos. ꝛ. l. ꝯgruit. ꝛ. l. obseruandũ. ff. de offi. presid. † aut sumus in dubio ꝛ isto casu similiter potius presumit̃ ꝙ zelo iustitie q̃ dolo ꝛ calumnia ꝓcesserit causa ꝛ ꝙ fecerit pp necessitatem officij. d. l. ij. C. q accu. non pos. ꝛ. l. ij. §. si publico. ff. de adul. ꝛ not. bar. in. d. §. an ad eos. ꝛ Bar. ꝛ Bal. ꝛ docto. in. l. j. C. de pena iud. qui male iudi. Alex. in. l. j. ff. de iuris. om. iud. ꝙ maxime presumendũ est attenta ꝯditione ꝑsone ipsius iudicis. l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de re mili. ꝛ attenta ẽt ꝯditione ꝑsone inquisite ꝛ nã cãe, ꝛ attẽta etiaz qualitate indiciorũ iuxta no. in. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de peu. ꝛ. l. aut facta. eo. tit. cũ multis simi. Et nota inquantũ diximus. s. ꝙ calũnie pena est similitudo supplicij criminis obiecti. d. l. j. ꝛ ibi glo. C. de aduo. diuer. iu. hoc est verũ i indicijs criminalibus ordinarijs.

10 ¶ † Secus aũt erit in extraordinarijs, q: in illis calumniosus puniendus erit pro motu iudicis, ita dicit glo. q̃ sequit̃ Bart. in. d. l. j. §. sed non vtiq;. in fi. ff. ad turpil.

¶ Quo autem ꝛ qualiter probetur calumnia ꝛ qualiter procedat̃ i cã calumnie, ꝛ que probationes requiruntur, ꝛ multa alia circa istã materiam, vide late Bar. in. d. l. j. in prin. ff. ad turpil.

SVMMARIVM

1 Accusator quocũq; noĩe censeat̃ de calumnia condemnatus. ad expensas etiam damnari debet.
2 Condemnatio expensarum fieri debet in causis criminalibus parte petente sicut in ciuilibus.
3 Iudex maleficiorum lz principaliter nõ possit cognoscere de causis ciuilibus, potest tamen incidenter.
4 Reus absolut[9] an ad solas agere possit expẽsas cã calũnie omissa.

¶ De expensis, damnis, ꝛ interesse.

Postremo videndum est qui

bus modis ꝓuideat̃ reo innocenti vt releuet̃ indemnis a tot damnis expensis ꝛ interesse que passus fuit in dicta incarceratione ꝛ cãe prosecutione vsq; ad finem. circa que repetendus esset casus. s. figuratus in ti. ꝓximo precedenti. ꝛ successiue omnes distinctiones ꝛ mẽbra que ibi posuimus hic inserẽda essent que tamen causa breuitatis omitto.

1 ¶ † Conclusio ergo sit ista ꝙ in oĩbus casibus accusator, delator, instigator, querelans, procurator fisci, aut syndicus, qui denuntiauit vel ipsemet iudex notatur ꝛ condemnatur de calumnia in omnibus illis casibus instante reo innocente poterit iudex condemnare reũ calũnie in expensis, vt expresse ꝛ no. tz Bar. in. d. l. j. in prin. in fi. cõmenti. ff. ad turpi. qui post quorundã docto. opi. qui tenebãt ꝯtrariũ

2 illis ꝯfutatis ꝯcludit ꝙ † in oĩbus causis criminalibus siue processum fuerit ꝑ accusationẽ siue per inquisitionẽ aut alio quouis modo fieri dz parte petente condemnatio expensarũ, sicut in causis ciuilibus, de quibus dicit esse casum in. l. fi. ꝰm vnam lec. C. de fruc. ꝛ lit. expẽ. circa que vide latius ibi per eum. Que quidẽ expense peti poterunt, aut officio iudicis nobili humiliter implorato antequã ferat̃ sñia absolutionis, vt vnico ꝯtextu ferat̃ sup vtroq;, aut iure actionis intentando nouum iudiciũ, vt dicit Bar. in. d. l. j. in prin. vbi vide latius dicta p eũ. ꝛ ꝓbat tex. in. l. ij. C. qui accu. non pos. in fi. ꝛ. l. interdũ. §. qui furem. ff. de fur. ꝛ ibi dicit, † nota qđ lz iudex male

3 ficiorũ non possit cognoscere de causis ciuilibus, est verum principaliter, incidenter tamen bene poterit cognoscere causas, q̃ descendunt ex crimine sicut est restitutio rei furto subtracte, item expensas factas in cã poterit illas cognoscere ꝛ reum in eis cõdemnare ꝛ taxare, vt dicit ibi Bar. ꝛ vide Bar. i. l. si postulauerit. §. fi. ff. de adu. vbi dicit qđ ibi est quasi casus qđ in causis criminalibus victus victori condemnatur in expen. vide Innoc. in. c. cum oporteat. in fin. magne glo. de accusa. ꝛ per Abb. ꝛ cano. in. c. calumnia, extra de

4 pen. ¶ † Sed quero reus absolutus poterit agere ad expensas dũtaxat quas fecit, ꝛ omittere cãm calumnie. credo qđ sic, q: iste sunt cause separate ꝰm ꝙ dicit Bar. in. d. l. j. in prin. ff. ad turpil. tamen ad hoc vt possit obtinere sñiam in causa expensarum, oportet ꝙ ꝓbetur calumnia accusatoris, qua ꝓbata iudex poterit ex officio suo ipsum punire de calumnia, vt. l. ij. C. qui accus. non poss. ꝛ hoc idem vz esse de mente Bar. in. d. l. j. in vlti. q. ff. ad turp.

¶ Laus Deo, beateq; gloriose virgini Marie gratie inmortales.

FINIS

Perutilis ꝛ quotidianus Tractatus de Tormentis siue de Indicijs ꝛ tortura ꝑ prestantissimuz ac eminentissimum ea etate doctorem. d. Guido de Suzaria Mantuanuz, cuz addi. domi. Ludouici Bolognini Bonoñ. Vtriusq; Iuris docto clarissimi equitisq; dignissimi in almo Bonoñ. studio. Anno do. M. ccc. lxxxviij. ad magnificos dominos. d. pretores ꝛ eorundem assessores ac iudices ad maleficia deputatos.

SVMMARIVM

1 Iudex torturus reum, iuris, ꝛ humanitatis meminerit, nec repetere debet, si veritas impositi criminis, alia quauis via leniori possit erui.
2 Quõ seu tortura non ex leui causa, aut pro quolibet crimine est idifferenter proponenda.
Indicia non quelibet sunt ad torturam sufficientia.
3 Torqueri non dz quis, nisi duobus concurrentibus.
Tormenta reo, ea sunt moderatione inferenda, vt tortus aut innocẽtie, aut certe supplicio conseruetur saluus.
4 Questio, inquisitio quedam dicitur, cum tormentis ꝛ dolore corporis, facta eruende veritatis gratia.
5 Questio fieri dicitur per tormentum, quasi torquens mentem.
6 Iudex carcerato, qui torqueri non potest, alimenta denegare nõ dz.
7 Ferula in pueris, censetur quedam tortura.
8 Torqueri potest in casu quilibet, cuiuscunq; sit conditionis aut status.
9 Torquendi non sunt qui in dignitate constituti sunt.
10 Statuliber in proprie dicitur, cui libertas in tempus certuz, vel sub conditione certa relinquitur.
11 Seruus quando, ꝛ contra quem torqueri possit.
12 Minor quatuordecim annis non dz torqueri, potest tamen ferula vel corrigia cedi.
13 Ferula minoribus datur, vt veritas sciatur sed non vt condemnatio sequatur.
14 Decrepitus non est torquendus, ꝛ que dicatur decrepita etas.
15 Decrepitus in crimine lese maiestatis, ꝛ hereseos torqueri põt.
16 Iudices eminentissimi, milites, decuriones, ꝛ eoruz filij, nequaquã sunt torquendi.
17 Torquens in dignitate constitutuz in casu non excepto in eo. s. quo torqueri non debebat, capite plectitur.
18 Clerici presbyteri, an ꝛ quando sint torquendi.
19 Questio qualiter, ꝛ quo debebat moderamine fiere.
20 Iudicis equi arbitrio relinquitur, ꝛ qñ ꝛ qualiter quis torqueatur.
21 Iudex in dubio modum torture non presumitur excessisse.
22 Tortura quo ordine sit applicanda, si plures torquendi sint.
Pater ꝛ filius quando torquendi veniunt, a filio in patris presentia est inchoandum.
23 Femina quare prius torqueri debeat q̃ masculus.
24 Torqueri debet prius, qui veritatem nouit melius.
25 Iudex qualiter, ꝛ quo ordine, debeat reum interrogare.
26 Reus ex causa ciuili ꝛ criminali potest torqueri, si alias veritas nõ possit haberi.
27 Tortura cõiter in ciuilibus causis non est admittenda.
28 Indicia sufficientia ꝛ verisimilia qõnem precedere debent, neq; .n. in omni causa, aut qualibet persona est preponenda.
29 Confessio facta in tortura sine indicijs verisimilibus nulla censet̃ ẽt si extra tormenta ratificetur.
30 Indicia qualia ad torturam requirantur, iudicis arbitrio committitur. ꝛ nu. 35.
Iudicãtis arbitrio relinquitur qcqd a iure non determinatur.
31 Iudex prudens circa indicia indaganda solerter instare debet cõtra delatum de crimine.

32 Conuersatio

32 Conuersatio mala est male operationis et conscientie deprauate indicium.
33 Indicia contra delatum sumi possunt ex constantia vel trepidatione.
34 Opera hominis attenduntur ex vite preterite gestis.
36 Iuuenis cum puella repertus, vel de domo eius exiens, supposuisse presumitur.
37 Furtum fecisse an presumatur is penes quem res subtracta reperitur.
Fama mala alicuius de preterito, facit eum malum presumi, in eodem genere mali.
38 Iudex in quibus delictis ad torturam promptior esse debeat.
39 Mortuus iuxta domum Titij repertus, an presumatur a Titio occisus.
40 Fuga quando indicium sufficiens prebeat ad torturam.
41 Indicium consurgit, si postquam dominus loquutus est in aure famuli, ipse famulus aliquod crimen commiserit.
42 Fama publica a fide dignis orta personis, indicium ad torturam tribuit.
Confessio socij in crimine indicium ad torturam censetur prestare.
43 Questionis seu torture effectus quis sit.
Confessio rei statim in causa criminali non preiudicat ei, nec plenam facit probationem.
44 Confessio in ciuilibus, in quibus differens sit a confessione facta in criminalibus.
45 Confessioni in tormentis, vel eorum formidine emanate, non creditur.
46 Confessio rei de crimine, an debeat ratificari, vel reiterari antequam possit condemnatio sequi.
47 Conuictus de crimine non potest appellare, potest tamen confessus confessionem ratificare aut reuocare.
48 Confessio sponte facta, potest statim ratificari vel reuocari, sed ea que in tormentis fit, non statim ratificari debet.
49 Defensio non est deneganda sponte confesso.
50 Torto contra alium confesso quando credatur.
51 Tortus de se confessus, de alijs interrogari non debet.
52 Torqueri contra alios in quibus casibus quis possit.
53 Inculpati seu accusati a torto, an ob huiusmodi presumptionem possint torture applicari.
54 Inculpatio sola a torto facta, non facit indicium sufficiens ad torturam.
55 Inculpatus a torto, an saltem possit subijci torture, si sit male conuersationis et fame.
56 Accusatus de furto, si tortus confiteatur, an possit torqueri pro alijs furtis, de quibus contra eum non habentur indicia.
57 Questio an possit alicui repeti sine nouo indicio.
58 Iudex dolo malo, et sine causa, questioni seu torture aliquem applicans capite punitur.
59 Tortura et repetitio eiusdem non nisi legitime fieri debet.
60 Iudex quid facere debeat, torto dicente se nihil scire, et nil dicturum etiam si per decennium torqueretur.
61 Indicia dicuntur noua, que a primis differunt specie vel substantia.
62 Reus petens defensionem contra indicia ad torturam, an sit audiendus.
63 Reo ante torturam aduersus indicia contra eum recepta datur defensio.
64 Princeps post sententiam latam, ad confessionem factam in tormentis, defensionem concedit, si de innocentia damnati constiterit.
65 Defensio nullatenus est deneganda reo, etiam sponte aut coacte confesso.
66 Testis tortus et in tortura confessus per errorem an possit ante sententiam suum errorem reuocare.
67 Defensionis facultas ante pene impositionem nemini debet denegari.
Defensio et probatio vsque ad sententiam fieri possunt.
68 Confessio in tormentis facta et statim reuocata, an possit aliquid operari in preiudicium confitentis.
69 Confessio metu tormentorum facta absque perseueratione, nullo modo preiudicat.
Tortus confessus per diem naturalem quiescere debet antequam confessionem suam ratificet.
70 Confessio torti, nullis, vel non legitimis precedentibus indicijs est nullius valoris.
71 Confessio sponte facta, nullis etiam indicijs precedentibus, est valida, quam sequi potest condemnatio.
72 Confessio que in tormentis facta dicatur.
Percutere, et frameam vibrando minari, paria sunt.
73 Confessio que fit apud tormenta, in tormentis censetur facta
74 Questio seu tortura etiam dicitur, si in turri recluso alimenta denegentur.
75 Detentus in carcere vt ibi moriatur, torqueri dicitur, et si confiteatur eius confessio nulla erit.
76 Territio seu timor leuis non inualidat confessionem de crimine delati.
77 Confessio facta ad verba iudicis dicentis reo, aut confitere, aut ad tormenta duceris quando valeat.
78 Reus confessus, ad quem locum duci debeat in confessione perseueraturus.
79 Interuallum confessionis et reductionis rei ad perseuerandum, quantum esse debeat.
80 Questio quibus presentibus fieri debeat.
Aduocatus in examinatione non potest presens esse, sed bene in iuramenti delatione.
81 Liber homo in quibus possit torqueri casibus.
82 Homo liber et in se et in alios, ex aliquo crimine delatus, torqueri potest.
83 Liber potest torture subijci indifferenter.
84 Principales persone, sunt etiam ad veritatem eruendum, questioni supponende.
85 Iudex in tortura modum excedens, et membra delati debilitans an et quo iure teneatur.
86 Propinquus propinquum corrigendo modum excedens tenetur.
87 Iudex in torquendo modum excedens non tenetur lege cornelia de sicarijs.
88 Iudex modum in torquendo excedens, non iudex, sed priuatus esse fingitur.
89 Torto in tortura deficiente, non tenetur iudex, si indicia precesserint.
90 Testis vnicus an faciat indicium ad torturam sufficiens.
91 Infamis testis indicium ad torturam non facit, debet enim testis fame esse integre.
92 Testis solus de visu non facit indicium.
93 Questio seu tortura an possit dari, maleficio tantum per famam probato.
94 Dictum vnius testis cum fama, indicium sufficiens probet ad torturam.
95 Fuga fugientem suspectum monstrat.
96 Potestas habens arbitrium procedendi secundum suam conscientiam, an possit supplere defectum probationis indicij.
97 Iudex vigore arbitrij sibi dati poterit torquere ad dictum vnius testis de visu deponentis.
98 Presumptio iuris, violenta dicitur, et quid operetur.
99 Indicia indubitata que dicantur, et quando quis torqueri possit, statuto stante quod nullus sine indicijs indubitatis torqueatur.
100 Indicia plura probata an et quando faciant vnum indicium indubitatum.
101 Presumptio violenta contra aliquem, quod quempiam occidi fecerit, qualiter probetur.
102 Causa criminalis presumptionibus et argumentis cognosci potest et terminari.
103 Probationes diuersi generis non iunguntur ad condemnandum in criminalibus.
104 Milites nostri temporis an possint questioni subijci.
105 Milites hodierni, per plateas quotidie occiosi, torture possunt applicari, sicut alij priuati.
Milites nostri temporis pro debito contractus vel vltime voluntatis carcerari nequeunt.
106 Insignia sola militie non faciunt quem militum gaudere priuilegijs.
107 Presbyteri non sunt torture supponendi, sed bene clerici de iure ciuili.
108 Iudices et aduocati an possint subijci questioni.
109 Aduocati nec de iure nec de consuetudine possunt torqueri.
110 Consiliarij ciuitatum de iuris solennitate torqueri non debent, decuriones enim dicuntur.
111 Iudex consiliarios torquens seu decuriones capite punitur.

¶ Guido de Suzaria.



E questionibus plenius tractaturus videndum est quid sit questio. ¶ Que persone possint torqueri et que non. ¶ Et quando debeat inquisitio, seu quando fieri, seu quo moderamine, et quo ordine sint habenda tormenta, seu homines torquendi. ¶ Ex quibus causis, et que oporteat precedere questionem, et quis sit effectus questionis. Denuo formabo quasdam vtiles, et quotidianas questiones super predictis, et vt in dicibus immodice seuientibus aliqua reperies iponatur vi. C. de cu. reo. L. ij.
1 prenotabis quinque magistralia ad hunc tractatum † Primum quod iudices qui de aliquo habere questionem intendunt ante omnia iuris et humani

tatis considerationem habeat vt non facile ad tormenta procedant nec reperiet, quotienscunqz adsint verisimilia argumenta, si aliqua leniori via pōt obiecti criminis, prius veritas reperiri. ff. de quest. l. diuus j. c. τ. ij. rñso. l. edictū. C. e. l. quoties. ff. ð rei vē. τ. l. si possessor. τ no.
2 ff. p soc. l. si inter. §. idē rñdit in glo. ordi. † Scðm est notandum q ex qualibet leui cā, nec p quolibet crimine, nec indifferenter ð qualibet psona habēda est qō. d. l. edictū. Tertiū notandū est q non q libet indicia sunt sufficiētia ad tormenta habēda. tūc. n. torquēdus est reus cū suspectus est, τ indicia precesserint, vel similia, τ alia q sola quasi torquēdi eēsso dicere videat. l. j. j. τ. ij. rñso. ff. ð questi.
3 ¶ † Quarto notādū est q in qōne nō est aliqs torquendus nisi duo cōcurrāt, q noua superuenerint indicia, τ q tortus i fortitudine corporis animiqz durauerit vt. ff. de qst. l. vnius. §. j. ¶ Quinto notandū est, q iudices hoc tēperamētū teneāt, vt tormēta nō sumāt de aliquo in imensum, nec qzta postulauerit accusator, sz put moderate rōnis tēperamenta desiderāt, adeo, q tortus saluus inocētie vl supplicio qseruetur. vt. ff. de questi. l. j. §. qōnis ibi, teneri eum τc.
4 ¶ † Quid est qō? qō est inqsitio, q fit ad eruendā veritatē p tormēta τ corporis dolorē. Nuda igitur interrogatio vel leuis territio nō pertinet ad hoc edictum. vt. ff. de iniu. l. apud labeonem. §. adijcitur ver. questionem. τ. ff. ad sil. l. j. §. questionem.

¶ Additio domini Ludouici.

Circa hanc quotidianā τ vltimā materiam tormētorū, nō dico vtilē tū p torquēdis, sed potius quo ad eos horrēdā τ inutilē, lz multū practicabilē, vt vides. d. auctor fecit qnqz principales dubitationes, in qbus vis tota eius cōsistit, cū declarationibus, interpretationibus, τ limitationibus p me
5 in vno quoqz passu inferius subijciēdis. ¶ † Et prio circa h primuz q qō fit ad eruēdā veritatē p tormēta τ corpis dolorē τc. dicas q h verū est, sz iudicio meo ēt dr fieri p tormētū, quasi torquēs mētez, a torqueo, torques, ita repio dixisse do. Abb. in. c. cū in qtēplatiōe in. j. col. in prin. in versi. τ. p intellectu mäe τc. ex de reg. iur.
¶ Plus dico q ēt denegatio victus dr spēs torture. tex. est in. d.
6 §. qōnū. τ ibi gl. † τ iō male facit iudex dnegās alimēta carcerato, q nō possit torqueri, fm Bar. in. l. j. §. diuus. ff. de qsti. τ. d. Ang. areti. in suo libello maleficio. in verbo, fama publica precedēte. i. ij. colum. τ adeo reqrit corporis, vel mētis dolor, q si iudex fecit quem spoliare vt torture eū preberet, si qfiteat crimē nō dz qfessio esse extorta metu tormētū fz Nico. de nea. in. l. nouissime. ff. de fal. tut. au. lz Saly. in hoc vltio teneat qrīū in. l. ij. C. de custo. reo. τ forte melius. nā si denegatio victus inducit spēz torture, idē i subiecto torture, τ iā spoliato vt torqueat. nā inesse vr. l. lecta. ver. dicebā. ff. si cer.
7 pet. τ facit. l. pe. ff. de testa. mili. † p quo facit qz ferula dr esse spēs torture in pueris. l. j. §. ipuberes. ff. ad sil. τ est gl. qz commendat ibi Bal. i. l. fi. C. ad sil. τ Bar. in. l. ex libero. §. ex minore. ff. de qsti. ad idē facit, qz si filius torqueē, put torqueri dz añ patrē, corā pre, pater dr quasi tortus. l. sz veteres. ff. de noxa. τ. j. dicemus post auctoritatē in. §. quo ordine τc. τ tū corpus eius nō tāgit, preterea duct9 solū ad locū torture, si qfitet dr qfess9 i tormētis. l. ij. C. ð quo app. i versi. fortitudine tormētorū. τ dicet. j. post auctoritatē in ver. quero que dr confessio τc. neqz oibus istis modis dr questio habita.

¶ Guido de suzaria.

8 Que aūt psone † pñt torqueri τ q nō. τ certe torqueri pñt taz liberi, qz serui, τ liberti, τ statu liberi. l. edictū. de qsti. l. ex libero. τ. l. diuus. τ tā masculi, qz femine, nisi sint pregnātes, vt. l. pgnātes. ff. de pe. τ qzqz q dixerit, dic indubitāter liberos hoies, tam in se principaliter, qz alios posse torqueri. ff. de qō. l. ex libero in prici. l. vnius. §. testes. τ. C. ad legē corne. de fal. sicut. τ. l. si qs decurio τ. ff. de re mili. l. pditores. τ in auc. vt iudic. sine quo. suffra. §. oportet. col. ij. τ. C. de qst. l. milites vbi indistincte loquitur quo an crimi
9 na. τ quo ad psonas cuiuscunqz qditionis† excepto q in dignitate positos torqueri permittit, vt. C. de infami. l. nullā vbi de hoc. τ. C. ð assel. l. nullus. ad fin. oia predicta iura loquuntur de qōnibus habendis de liberis hominibus.

¶ Additio domini Ludouici.

Circa hāc scðam qclusionē, de psonis torquēdis, seu q torqueri pñt. adde q dcm in liberis ipsemet auctor cōfirmat. j. ver. sz nūqd liber homo τc. Et idē dðz est ēt in statuliberis
10 text. est. in. l. statuliberū. ff. de qōni. † τ statuliber dr ille cui libertas est relicta in certū rps, vel certa qditione interim. l. j. τ p to. ff. ð sta. libe. τ ita in terminis voluit. do. Abb. in. c. cū in cōtēplatione. in vlti. col. circa fi. in versi. si vero sunt statuliberi τc. extra de reg. iur. τ voluit Bar. in. l. diuus pius. ff. de qō. τ Ange. aret. in suo tractatu maleficio. in ver. fama publica precedente. in ver. vj. qro q persone τc. vbi dat rlam gñalē q oēs pñt torqueri nisi sint excepti a in
11 re. ¶ † De seruis aūt, dicas tu clarius, q aut volumus torquere q extraneū. τ indistincte pñt. aut q dñm, τ nō pñt, nisi in subsidiū, nisi sit sup facto cōi dñi τ serui. l. qcunqz. C. de ser. fug. τ nisi in criminibus exceptis, vt lese maiestatis, τ similibus. ita voluit do. Abb. vbi. s. in vlti. verbis. lz dom. Ange. vbi. s. simpliciter dicat seruos torquendos.

¶ Guido de suzaria.

12 Excipiuntur † quedā psone quas ius torqueri nō sinit. s. quedaz pp etatē vt minores. xiiij. an. nā torqueri nō pñt, tñ possunt ferula cedi, vel terreri corrigia ad eruendam veritatem. vt. ff. ad sil. l. j. §. impubes. τ. l. excipiuntur. ff. ð quest. τ. l. de minore. j. rñso. τ. l. ex liber. §. de minore.

¶ Additio domini Ludouici.

13 De hoc. s. dixi in. j. c. iō nō repeto h. ¶ † Sz nota nunc vnum q ferula qua torquent isti minores. xiiij. an. dat soluz vt veritas sciatur, non autem vt condēnet. fm Bar. in. d. l. ex libero. §. ð minore. τ Bal. in. l. fi. C. ad sil. vbi dixit limitādo predicta, vnuz notabile verbum, q hoc procedit in minore, maiore tamen infante, secus autem in infante secundum eum ibidem.

¶ Guido de suzaria.

14 Item † etati decrepite subuenit, τ nō torquet. sz q dr illa etas decrepita, cui dēat subueniri, rñdeo vt. ff. ad sil. l. iij. §. ignoscitur.

¶ Additio domini Ludouici.

In h de decrepito adde tu, q idē voluit Ang. in. d. suo tractatu maleficiorū. in verbo, fama publica precedente τc. in ver.
15 vj. qro q psone τc. † vbi limitat preterqz in crimine lese maiestatis τ hrsis, τ similibus. Nā cū in istis casibus doctor τ miles τ oēs exceptuati possint torqueri put. j. dicemus i locis suis. idē τ multo magis dðm est in de decrepito, vt non excuset, qn torqueat, quo vero ad etatē q dicat vltra tex. in. d. §. ignoscit. dicas put hr in. c. vltim. lxxx. di. τ p. Jo. an. i pemio. vj. li. τ hz in h versu. Infans, ide puer, adolescēs post, iuuenis, vir, dr inde senex, postea decrepitus.

¶ Guido de suzaria.

16 Item i dignitate positi† non torquent vt eminētissimi iudices τ milites, τ decuriones, τ filij, τ nepotes predictorum, ne in eis aliqua pudoris macula aspergatur, vt. l. milites. τ. l. diuo Marco. τ. l. decuriones. C. de quest. τ. l. fi. ff. de decu. sz in qbusdaz casibus, dignitas nec minor etas prebet excusationē, qn torqueat vt in crimine lese maiestatis, τ in pditoribus, τ qbusdā alijs, vt. l. ð minore. primo rñso. τ. l. ex libero. §. j. de qō. τ. l. desertor. ff. de re mili. τ. l. bis. τ. l. pditores. itē decuriones in alio casu torquent cuz tēpore decurionatus querit de fi. instr. q ante decurionatum confecerant, τ. l. si qs decurio. C. ad. l. corn. de fal. itē mulieres quousqz sunt pregnantes torqueri non pñt. l. pregnantis. ff. de penis.

¶ Additio domini Ludouici.

Circa has psonas priuilegiatas, adde tu, q idē voluit. do. Abb. in. c. cū in qtēplatione. in. j. col. in vers. v. qro
17 hoies τc. τ Ang. i. d. suo tract. in ver. vj. qro τc. dicēs† q si qs torqueret aliquē de prioribus, vel de ancianis, q sunt loco decurionuz puniret pena capitis, nisi essemus in criminibus exceptis alle. tex. in. l. fallaciter. C. de abo. τ Bal. in. l. qōnes. C. de decu. ¶ Pl9 dico, q qsuetudo inducēs, q psone puilegiate torqueant, nō vz tex. est in. l. oēs iudices. p quez tex. ita determinat ibi Bar. C. de decu. li.
18 x. ¶ † Preterea scias, vltra psonas enumeratas p auctorē, idē dicendū est in clericis fm quosdā, quos refert do. Abb. in. d. c. cum in qtēplatione. vbi tū ipse postea decidit qrium, τ plus dicit q etiā si essent presbyteri pñt torqueri. subdit tū, q clerici in vno sunt priuilegiati, q tortura non dz eē ita seuera in eis, sicut in laicis. vñ nō debent supponi aculeis, vel funiculis, sed virgis seu corrigeatis al leg. tex. in. c. j. in fine. xxiij. q. iij.

¶ Guido de suzaria.

19 Qualiter iqsitio† seu qō fieri dēat τ cū quo moderamine sint habēda tormenta? dic non eē in imensuz tormēta habēda nec qzta postulauerit accusator, sz vt moderate rationis τc. l. de minore. §. tormenta. de qsti. circa hoc non pōt certa tradi doctrina, sz iudex qsideret torquendū, cuius sit fortitudinis, vel debilitatis, cuius valitudinis, cuius etatis, τ scðm veritatem persone varietatē, criminis seu alterius negotij qualitatem, qñqz suspitioribus, qñqz minoribus tormētis vtat. q hec sint qsideranda probatur p iura. ff. de re mili. l. iij. §. fi. ff. ad silla. l. si qs iu graui. in princi. sic ergo torqueat, vt innocentie, vel supplicio, seruet incolumen. vt l. questionis. ff. de questionibus.

¶ Additio domini Ludouici.

Circa modum seu moderamen tormentorum, domi. auctor recte lo quutus est cuius dictis adde, q idem voluit. do. Abb. in. d. c. cū in contēplatiōe. in j. col.

j.colum. in ver. iij. quero qualis debet esse &c. idem voluit Syn. in suo trac. maleficio. in ver. fama pub. pcedente &c. in ver. vij. quero
20 cũ quo moderamine &c. vbi subdit q †hoc residet in pectore boni iudicis, qui ɔsiderabit oia predicta, adeo q si indicia precedāt, & in actis appareat de eis, si iudex quē torqueat, & tortus moriatur, non tenet. l. sed an vltro. ff. de neg. gest. & voluit Cy. Bald. & Sal. in. l. gracchus. C. de adul. & Bar. in. l. qõnis. ff. de qõ. & Ang. in. l. iij. C. de adul. & do. author. j. in ver. an si iudex in tormētando &c. in qbus locis subdunt prefati scriben. q hoc est verum, dũmõ iudex nõ fue
21 rit egressus terminos torture, †& in dubio non presumit egressum fuisse, vñ dicēti ɔtrũ incũbit onus pbandi. q dicit et no. dignũ Ange. vbi. s. de quo vide et p. d. Gan. in suo trac. malefi. in rub. de qõ. in qõne que confesso dicat facta metu &c. & Ang. in. l. j. de vi pub. Bal. in. c. indices. in ti. de pa. iur. fir. in vsi. feu. & Bal. in rub. C. de pena iudicis qui male iud. & do. Gaspar. calde. in. c. primo extra de deposito.

℃ Guido de suza.

22 **Quo ordine** †sint habenda tormēta, posito q a pluribus sint habēda, rñdeo sagax iudex considerabit a quo facilius erui possit veritas, vt ab illo questionē incipiat a timidiori, a magis suspecto, a debiliori, & non a fortiori, vt. l. j. §. j. & l. vnius. §. j. de questio. item si torquendi sunt pater & filius a filio incipiendum est in patris ɔspectu, qr p hoc dicet citius pater cum ipse magis torque. t, vt. ff. q me. cã. l. isti qdem. in fin. & l. si veteres. de noxa. Item femina priusq̃ homo torqueat, qr homo tã q̃ maioris constantie tardius confitetur, & mulier citius mométaneum & instabile cor hz. l. filia in ob. itate. C. de inoffi. testa. c. forus. extra de ver. sig. l. deferre. in prin. de iur. fis.

℃ Addi. do. Ludo.

Circa ordinem torquendi do. author recte loquutus est, cuius dictis adde, q idē voluit Sy. in suo trac. de quest. in ver. quo ordine &c. & Bar. in. l. i. ff. de qõ. & Ange. are. vbi. s. proxime in ver. fama publica precedente. in ver. nunc videamus &c. vbi
23 alleg. Ang. in. l. fi. C. de questio. †& dum loqt de femina que prius torquēda est q̃ masculus, alleg. ipse aliam rationem qr femina est debilior. alleg. tex. in. l. filia. C. de inoffi. testa. sed tñ ɔ hoc facit gl. in. l. nihil. de adul. que dixit, q femina sustinet graniora vulnera q̃ masculus. vñ dicas, q tutior est rõ do. authoris, qr femina hz cor momentaneum & instabile, de qua materia vide p Bar. in. l. j. ff. de offi. prefe. vigi. vbi dixit, q de re furata prius torqueri dz. & Bart. in. l. diuus. §. reor. ff. loc. & Bar. in. l. si ita. ff. de fun. instru. & Bal. in. l. i. C. loca. vbi dicunt q vicinus, primior dz prius torqneri. & bar
24 to. in. l. quoties. C. de naufra. lib. x. vbi dicit† q ille dz torqueri qui prius nouit veritatē. & fa. l. i. in prin. & l. ex libero. §. j. de qõ. vbi pbatur q prius torquēdus est iuuenis q̃ senex, tanq̃ minus stabilis. preterea scias circa istum ordinē tormentoꝝ, q iudex dz cauere vt non interroget inculpatum, an pcusserit Gaiũ in brachio, cũ ense tali die, & tali loco qm̃ istud esset instruere ipsum & per suggestionem inducere eũ ad sic confitendũ, vt est tex. in. l. i. §. q qõnē. ff. de q̃stio. & in hoc voluit Bart. †dz ergo interrogare eũ in genere, si cũ
25 aliquo fecit aliquam rixam, & postea descendendo ad species, si cũ Gaio, & postea si Gaium vulnerauerit, non autem magis in specie inclinet. vel rectius faciet iudex, si solum interroget, si aliquod maleficium commiserit, nec vlterius interroget alias forte ille doctus diceret metu tormentoꝝ, q nũq̃ si sciret diceret, nec dicere potuisset. ita voluit Ang. are. in. d. trac. suo. in verbo, fama publica in versicu. iij. sit bñ cautus iudex &c.

℃ Gui. de suza.

26 **Ex quibus causis** †torqueantur hoies, rñd. ex ciuili, & criminali, & tunc cum veritas haberi nõ põt, vt. ff. de quest. l. diuus. & l. ex libero, & l. quoties. C. e. ti. & no. Azo. in sum. eo. ti. §. torquentur.

℃ Addi. do. Ludo.

Circa causas questionis habende, optime loquutus ē do. author, cuius dictis adde do. Abb. in. d. c. cũ in cõtemplatione in. j. col. extra de reg. iur. †tñ scias q in causis ciuilibus regu-
27 lariter tortura non pmittit. d. l. diuus. & l. etiam. & ibi Bar. de qõni. & Ang. are. in. d. verbo fama nisi p delicto ciuiliter cõuenīatur ẽm Bal. in. c. dilectus. extra de app.

28 **Non tamen omni causa** †quis torquendus nec quelibz persona indifferenter, cũ oporteat precedere questionem indicia sufficientia & verisimilia, nec a tormentis est incip. l. j. j. rñs. ff. de q̃s. nam sine indicijs, vel sine presumptionibus qs torquendus non est. vt. l. vnius. §. in ea. ff. de quest. & l. maritus. & l. fi. C. de fal. l. sicut. in fi. & certe a rectoribus est valde ɔsiderandũ, & ponderose, nũqd pcedētia indicia sint verisimilia, & sufficiētia ad habendũ torturã, cũ ad talia restitutio, vel appellatio subsequens pdesse nõ possit, nam plures dñ torquent perimere solent. l. aut dãna. §. j. ff. de pe. & quod torturã pcedere debeant indicia, pbat p iura in. l. milites, & in. l. cũ cognitio naturalis. C. de qõni.

℃ Addi. domi. Ludo.

In hoc qd indicia omnino pcedere debeāt torturã, idem reperio voluisse do. Abb. in. c. cũ in ɔtēplatione in. j. col. circa prin. extra de regu. iur. & do. Ang. are. in suo libello male. in ver. nũc videamus &c. in
29 hoc nemo discrepat, sed plus dicas† q intiñ debent precedere indicia ad torturã, & et sufficientia, & legitima que qualia sint. j. dicam, q ɔfessio aliter facta, et si ex postfacto ratificet, et si extra tormenta. non vz. nec põt illa ɔfessione ɔdēnari. casus est not. in. l. qõnis. ẽm vnã lectu. gl. approbata. ff. de qõ. do. Gan. in trac. male. in rubri. inci. quero nunqd cõfessus in tormentis nõ pcedentibus &c. & Ange. & Pau. de ca. & Jo. de imo. in. l. q in aliena. §. celsus. ff. de acqui. here. & Sali. in. l. ij. in vlt. col. C. de cust. reo. & Pet. de ancha. in cle. j. extra de bo. & in consi. xxij. inci. in Christi noie visa in qsitione formata in philippũ &c. & d. me. Alex. in ɔsi. v. in. j. colũ. incip. in cã inqsitionis formate ɔ Vale. &c. in. j. vol. & in consi. lij. in. ij. vol. per totũ incip. viso themate &c. & in consil. cxlij. in. ij. colũ. in. ij. vol. incip. an ille q primo fuerat iniuste tortus &c. qr ẽm eũ postq̃ semel fuit indebite tortus psumit semp subesse ea. cã iusti timoris, & ideo nõ valet talis ɔfessio, nisi pcedant indicia sufficientia & legitima. & idem voluit author. j. in ver. sed qd si aliquis tortus est nullis &c.

℃ Gui. de suza.

30 **Que & qualia indicia** †requirant vt qs possit poni ad torturã, rñdeo non pñt dici, vel ostendi, vel de eis certa descriptio, vel doctrina dari, sed hoc cõmittit arbitrio iudicantis, vt. ff. de testib. l. iij. in prin. ibi tu magis scire potes, & sicut dicimus de accessione & mora, vt. ff. de diuer. & temp. prescrip. l. de accessionibus, & ff. de vsur. l. mora. & gñaliter, oē q nõ determinat a iure, relinqt arbitrio indicantis, vt est videre in penis a iure non determinatis vt. l. hodie. & l. sanctio. ff. de pe. & ff. de effra. l. i. §. qbus nulla. sic de tpe dicimus, q indeterminate pfert, vt. ff. de iure deli. l. j. cũ si. possumus tñ in gene
31 re talē doc. tradere, †q astutus iudex dz solēniter instare ad indaganda indicia ɔ delatũ ex aliquo crimine. nam indicia sunt alijs pbationibus prima, & dicunt quasi demonstratiua veritatis, & pbationũ adminicula, vt. C. de pba. l. instr. & l. si sunt eniz indicia pars pbationis clare, vt. C. qui testa. fa. pos. l. hac consultissima. §. deinde. ibi indicia &c. Nam indiciũ dicit ab indicando, vnde indicia. i. adminicula demonstratiua ad indicandũ veritatem, vt. C. de adul. l. si qs adulterij. & l. solent. ff. de presc. verbis. Querat iudex & instanter indaget, cũ qbus, & p que loca ɔuersabat delatus, quē torqueri
32 intendit, †qm̃ mala ɔuersatio est male operationis indicium vt. ff. de admi. tut. l. plures. §. assidue. nam ex mala cõuersatione, qs etiã bonus efficit vitiosus, vt. ff. de edi. edic. l. edilem. §. pedius. ibi allega. fore, vel vinearius ad dictum Philosophi. qualis quisq est tali cũ socio delectat. item consideret loca in qbus conuersabatur, qr ẽm locorum varietatem varie colliguntur coniecture vt. C. si mã. fue. alie. l. fi. ff. de pe. l. aut facta. §. euenit. itē interest querere, si erat inimicus offensi, vel si aliqua offensio interuenerat inter eos, qr tũc est presumptio, qr inimico malum cogitatur facere, & facile a iure psumit, vt. ff. de his quibus vt indig. l. si inimicitie. ff. de adimen. leg. l. iij. §. fina. & de questionibus. l. i. §. questioni. item studeat inuenire cuius estimationis & fame sit, qualis enim fuerit fama & opinio cuiuscunq in ciuitate, tale eum esse presuminus. l. de minore. §. tormēta ibi, vel cuius estimationis &c. de questionibus, & l. si a bonefidei,
33 primo respon. de rei vēd. in auc. testa. §. sancimus. col. vij. ℃ †Itē poterit iudex indicia sumere ex constantia, vel ex trepidatione vocis, vl' mẽbroꝝ vel pallore vt. d. §. tormenta. loquutio, vel cõstantia, vel trepeditas, vel estimatio cuiusq, ideo admittenda est & indagãda, qm̃ multum conferunt ad illuminandum veritatem & in lucem emergentia, vt. d. §. tormenta. ℃ Itē indaget cuius primo vite fuit & an talia, & similia de quibus ad pñs inculpatur, facere consueuit. nam de vno quoq bonũ, vel malum presumimus, consideratis primo actitatis ab illo, vt. ff. de re mil. l. desertorez. §. his q el. ij. ibi inspecto vite eius precedenti actu &c. & l. non omnes. §. a barbaris
34 eo. ti. & ff. de sus. tu. l. tutor quoq. §. queri põt. †ex gestis enim preterite vite pña metimur, vt. C. de agen. in re. l. pe. §. fi. lib. xij. itē an fuerit ei minat' qm̃ erit idiciũ, q ipse opibus adimpleuerit illõ q

verbis profudit, cũ ex dictis dominũ facta pensemus, vt C. si quis impe. ma. dix. l. j. & ff. de sup. leg. l. labeo. ¶ Item considerandum est an sit talis qui consueuerit, & posse habuit talia committẽdi, vt ff ad l. iul. maie. l. famosi. ibi an potuerit facere, & an qd simile fecerit. itẽ si aufugit est indiciũ ꝯ eũ, vel si statim se absentauerit post ꝑpetratum maleficium de voce publica & fama cum citra ꝓbata coadiuuãt indicium ad tormenta vt ff. de test ib. l. iij. & ff. de fene. l. j. Ex multis alijs poterit curiosus iudex indicia sumere ad firmãdum ꝯsciam eruenda veritate delicti.

¶ Addi do. Ludo.

Circa hanc materiam qualiter & quo sumant indicia & qualia regrant vt quis possit torqueri. d. author, vt vides multipliciter exemplificauit, & finaliter ꝯcludit h deprehendere ex iudicis arbitrio, & ideo possumus in h certã doc. dari non posse, in qua materia primo repio do. Abb. in. c. cum i contemplatione. in. j. col. in ver.

35 & que indicia sufficiant &c. vbi† concludit ꝙ non potest dari certa doc. sed relinquendum est iudicis arbitrio & idem voluit Bald. in l. j. in vlti. col. in princip. C. communia delega. & Bald. in. l. ea qui dem. C. de accu. & Bal. in rubri. C. de proba. in secunda columna & in. l. seruos. C. de testi. & in. l. secunda. C. quorum appellation. & dominus Ange. areti. in suo libello maleficiorum. in verbo fama publica precedente. in. v. columna, in versic. quero an vnum indicium &c. vbi ponit fere omnia exempla, de quibus hic per dominum authorez, & vltra ea subdit, quod si res furata reperitur penes aliquẽ.

36 † & si iuuenis reperitur in domo pulchre puelle, vel reperietur exire de domo, presumitur supposuisse. allegat Bar. post Iaco. but. in. l. fi. ff. de heredi. insti. vel si quis repertus est cum cultello euaginato prope mortuum, nam istud est indiciũ sufficiens immo manifestum, secundum Barto. in. l. fur manifestus. ff. de fur. & idem si qs visus fuit cum cultello sanguinolento exire de domo, cum facie pallida, & repertus ex intus domo mortuus. alleg. Ioannem an. in additio. Specula. in titu. de proba. §. primo. versiculo. xij. referentem domi. Tho. de piperata cõboñ. ita tenentem, & plus dicentem, qđ hoc vltimum est indicium ad condemnationem, de quo latius posuit domi Ang. vbi. s. proxime.

37 ¶ † Cuius dictis adde ẽt in hac mã indicioꝝ & primo dum dixit, ꝙ si res fuit subtracta & reperit penes aliquẽ presumit ab eo subtracta, nam hoc verꝝ dummodo ꝓbet illum solitum esse talia ꝑpetrare alias non reddit suspectus ex eo solo. ita voluit do. me. Alex. in cõsil. v. in. ij. col. in. i. volu. incip. in causa inquisitionis formate cõtra valerium &c. ¶ Preterea in eo quod dictum fuit, ꝙ mala fama alicuius de preterito, facit presumi de presenti. d. l. non omnes. §. a barbaris. de re mili. & l. si cui. §. hisdem. ff. de accu. nam hoc procedit in eodẽ genere mali. alias autem non, ƺ Iac. de raue. & Bar. in. l. cassius. ff. de sena. & Bar. in. l. si pupillus §. sed si quis preto. in. vij. q. de no. ope. nun. & Bal. & Io. de imo. in. l. fi. de here. insti tuen. & do. meus in. d. consi. v. in. ij. col. vbi multũ singulariter more suo loquutus est in hac materia indiciorum & torture. & in consi. clij. in. ij. vol. incip. an totus &c. & in cõsil. lxvij. in. vij. & viij. colũna in. j. vol. inci. si precedentibus indicijs &c. in versi. ꝙ aũt indicia fuissent sufficientia, vbi ponit de teste deponente de visu, & de fuga illius, q dicebat particeps eiusdẽ delicti, & in consil. lxxvij. in. ij. & iij. col. in eo. j. volu. incip. in cã accusationis de crimi. fal. &c. vbi dat vnam doct. multum magistralem & declarantem totam hanc

38 materiam, ꝙ† in delictis que occulte committũtur, vt est adulteriũ venerare aliquẽ falsificare monetã, & similia iudex dƺ esse facilior, & promptior ad torturã. alleg. Bal. in. l. iij. C. de epis. aud. qui dixit hoc esse menti tenẽdũ. de qua materia etiam posuit idem dominus me. in ꝯsil. xlj. per totũ in. j. vol. incip. si precedẽtibus indicijs. & in ꝯsil. j. in. iij. vol. incip. in causa inquisitionis formate contra anto fran. de fon. &c. ¶ Similiter illud ꝙ dictũ est de inimico, vt presumat ab inimico offensus, p. l. iij. §. fi. de alimen. leg. &c. dicas qđ idem voluit Spe. in ti. de presum. §. j. & facit text. in. l. i. §. h rescriptũ. ff. ad sil. in ver. in suspitionem cedis &c. tñ intellige hoc esse verum loquẽdo de inimico capitali vel saltẽ cũ quo erat lis de maiori pte bonoꝝ. ita voluit spe. in. d. §. j. & Bar. in. d. l. iij. §. fi. & Ange. are, in suo libel. male. in ver. fama publica precedente in versi.

39 quero quid si reperiat qdã occisus. arg. glo. in. l. ƺ de arbi. † vbi ponit etiam de eo q repertus est mortuus prope domũ Titij. an presumat mortuus a Titio. & ꝯcludit ꝙ sic, si Titius erat solitus committere homicidia, per gl. in. l. ciuilem. C. de fur. & Bar. in. l. fi. ff. de via pub. & similiter, si quis reperit mortuus in strata, presumit mortuus ab illo qui frequentabat in illa, ƺm Bar. in. l. iuste. ff. de vsuc. in princi. tñ intellige si erat malus homo, alias non ƺm do. Ange. vbi. s. proxime, in ver. quid aũt si quis in strata &c. vbi ponit etiã qđ si qnq; reperiunt in vna domo, quorum vnus reperit mortuus, an ꝓ sumat mortuus ab illis de domo, post multa concludit, ꝙ nõ possunt oẽs predicti puniri, sed bene possunt torqueri alle. Ioã. and. in addi. Spe. in titu. de homi. §. j. ver. sed pone quatuor &c.

¶ Similiter dum dixit. d. author, de minis precedentibus, vt faciant indiciũ, & ẽt cõsuetudo talia ꝑpetrandi &c. dicas ꝙ idẽ voluit Bal. in. l. fi. ff. de here. insti & do. Abb. in. c. tertio loco. in. vi. col. cũ seq. extra de proba. & Cy. in. l. i. C. si qs impe. & Cy. & Bald. in l. metum. C. ꝙ me. cã. & Sal. in. d. l. j. si quis imperatori. & Ang. & Io. de imo. in. d. l. fi. de here. insti. tamen intellige sane secundum

40 qualitatẽ persone minantis, ƺm Sal. ce. vbi. s. proxime. † Item illud ꝙ dictum est de fuga, intellige sane, si fuga sequat vel inquisitionẽ, vel accusationez in causis non capitalibus, sed in capitalibus post inquisitionem, vel accusationem ex fuga, vel si reus stat caute in domo, vel alibi, ne capiatur, non est presumptio, vel indicium, qꝛ iuste timet & sic iuste facit ƺm Bar. in. l. i. ff. de his qui sibi mor. cõsci. idem dicas vbi fugiens pp terrorem familie, & postea citatus cõparet, qꝛ tunc ex fuga non inducit indicium ꝯ eum, ƺm Bar. in. l. q sit fugitiuus. §. i. ff. de edi. edic. idem vbi quis aufugeret de carcere ꝙ apertum inuenit, ƺ Bal. in. l. succurrit. ff. ex quib. cau. ma.

41 ¶ Similiter indicium resultat qñ dominus loquutus est ad aures famuli, vel in secreto postea famulus delinquat, ƺm Bar. in. l. si veteri. §. fi. ff. de priui. credi. & Bal. in. l. i. C. de ser. fugi. Idem dico si dñs diceret aperte famulo hec verba vel similia, nõ redeas domuz nisi sensero aliquid nouum de tali re ƺm Bartol. in. l. si quis mihi bona. §. sed si mandauerit. ff. de acqui. heredi. & Pan. de cas. in. l. j. in. ij. col. C. de his quib. vt indi. & in consi. cclx. inci. in Christi nomine, videt ꝙ p predicta &c. ¶ † Similiter fama publica orta a p

42 sonis fidedignis, facit indicium ad torturam, ƺm Bar. in. l. de minore. §. plurimum. ff. de questio. & similiter fama cum fuga, ƺm bal. in. l. voluntas. in vlti. col. C. de fidei. similiter ꝯfessio, ẽt in tortura, iuncta cũ fama publica, vel cũ alio indicio, ƺm Bal in. l. fi. C. de ꝓba. ¶ Similiter confessio socij criminis, ƺ Cy. in. l. fi. C. de accu. & Ang. in. l. & si certus. ff. ad sil. & Pan. de cast. in ꝯsi. cxvij. incip. notandum est, ꝙ adulterium est graue &c. & in consi. cxcv. inci. hec est quedam inquisitio &c. Similiter confessio iudicialis, vel ẽt extraiudicialis, ƺm gl. & Bar. in. l. capite quinto. ff. de adul. q̃ omnia tene menti, cũ his q̃ inferius dicemus in ꝓgressu, vbi ponemus q̃ dicantur indicia indubitata.

¶ Guido de suza.

43 **Denuo videre restat** † quis sit questionis effectus, & si qdem absq; formidine tormentoꝝ, vltro qs crimen confiteatur, dixerũt antiq & Moderni quidã preceptores, eum non esse statim damnandũ, sed dƺ iudex stare per diem, vel per aliud tempus, ƺm qualitatẽ criminis, & persone conditionẽ, & iterum facere coram se presentari, & interroget, an velit perseuerare in confessione, an ꝯdicere, vel renocare, & hoc ideo dicunt ipsi, qꝛ confessio rei statim in causa criminali non preiudicat, nec statim facit plenam ꝓbatiõẽ vt expresse dicit. l. i. C. de custo. & exhib. reo. in. l. ij. & ita intelligunt illam legem, que non distinguit, an formidine tormẽtoꝝ, vel sponte fuerit habita confessio. & ita intelligunt. l. ff. de questio. l. j. §. diuus. ibi nec statim habere pro exploratis facinoribus, & §. si quis vltro. & sic dicebãt ipsi.

44 † Item in confessione habita in ciuilibus, & habita in criminalibus, hoc interest, qꝛ in ciuilibus non est opus perseuerantia, per dicta iura, nec mirum dicebant ipsi, si magis ponderate & solertius in criminalibus, q̃ in ciuilibus proceditur. nam vbi maius vertitur periculum &c. l. vbi. C. de fal. & melius. C. de pe. l. qui sententiam. nec mirꝫ si tam varie, qꝛ criminalia iura cum ciuilibus nil quasi simile habent, vt insti. de pub. iudi. in prin. tu dic contra & hec est communis opi. qꝛ si quidem quis in se confitet sponte crimen, statim incarcerandus est, & illico statim absq; alia perseueratione dãnandus ẽ vt. C. de cust. reo. l. diem. primo responso, & C. de pen. l. cum reis. & ita intellige. l. ij. de cust. & exhi. reo. ƺm veriorẽ intellectũ & lecturaꝫ vt pꝫ in fi. legis, ibi, vt sic iudicibus immodice seuientibus &c.

45 ¶ † Sinautẽ in tormentis vel formidine tormẽtoꝝ fiat cõfessio, tũc non statur, nec debet haberi pro exploratis facinoribus, vt §. diuus. & C. quoꝝ app. nõ reci. l. ij. & est ratio, vt. ff. de quest. l. ij. §. qñ. ibi qꝛ qño est res fragilis & perniciosa, & vt plurimũ veritatẽ &c. & tũc hƺ locũ, l. ij. C. de cust. reo. vt iudex faciat criminosum ad se redire, & querat, & virũ velit in sua ꝯfessione ꝑseuerare, an retractare, vel ꝯtrũ dicere, & si ꝑseuerauerit tunc valet ꝯfessio, alias non, vt dicit. §. si quis vltro. & d. l. ij. C. quo. ap. nõ reci.

¶ Additio do. Lodouici.

Dominus author vt vides circa effectũ q̃onis multum notabiliter loquutus est,

tus est, faciendo differentiam inter confessioné spontaneam, & factam in tormentis vel formidine tormentorum, vt prima non requirat reiterationé, sed secunda sic. ¶ †Ast, tu in hoc passu dicas, quod immo in
46 puncto iuris verior est opi. quod requiratur ratificatio seu reiteratio confessionis, vt est casus non cauillãdo, in. d. l. ij. in ver. atque ita postmodum ductus &c. què tex. pondero in suo prin. in ver. & prebẽsus &c. & in ver. cum de admisso constiterit crimine &c. que omnia ostẽdũt confessioné sponte factam & maxime cum lex illa sit posita sub titu. de custo. reo. & non sub titu. de questio.

¶ Preterea, pro hoc considero rõnem illius tex. in fi. nam militat, non solum in confesso sponte, sed etiam in coacto, & cõ. si enim non ratificatur confessio, nimis seuiret iudex in delinquẽtes. ad idé pondero tex. in. l. fi. eo. ti. in prin. in versi. velox pena subducat. iuncta gl. in ver. subducat. nam licet tex. dicat delinquentem cito debere puniri, sed dicit gl. seruata forma. d. l. ij. & sic ratificata confessione, que tamen non dicebat prius facta per tormenta.

¶ Nec ob. quod istud requirat, quãdo confessio fuit facta in tormentis, vt d. §. diuus. & l. ij. §. tamen si quis respondeo, quod nõ negat ille tex. quod idé non debeat fieri in alia confessione, ẽt sponte facta.

¶ Non ob. ẽt. d. l. ij. C. quo. app. non re. quia non probat hoc in mille
47 annis, †nam dicit ibi aperte, quod conuictus de crimine non põt appellare, non tamen dicitur, quod confessio, etiam sponte facta non debeat ratificari. itaque ille tex. non facit.

¶ Non obst. l. cum reis. C. de pe. quia ille tex. non loquitur primo in terminis nostris. preterea tollit facultatem supplicandi, & alias artes ad differendum sniam, sed quod non debeat confessio facta ratificari non negat ille tex. & ista ratificatio non tendit ad oppugnandũ sed potius ad confirmandum sniam postea ferendã. Itaque illa iura si recte ponderent, non probant opinioné domini autho. immo in contrarium. allego casum in. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. vbi tex. disponit, non esse fidem adhibendam ẽt confessioni facte vltro seu spõ
48 te. †bene verum est, quod vbi confessio est facta sponte, põt reiterari, ẽt incontinenti ad modicum tempus, sed confessio facta in tormentis, postea ratificari ex interuallo, & saltem dz quiescere per vnam diem naturalem, antequam ducatur ad ratificandũ, propter metum tormentorum secundum Bar. in. d. §. diuus. & Jacob but. in. l. ij. C. de custo. & exhi. re. & do. author infra in versicu. item quero quantum tempus &c. cum quo tibi dicam de hoc. & idem voluit Ange. areti. in suo tracta. malefi. in verbo, fama publica precedente &c. in pe. & vlti. col. in ver. ij. nota &c. & licet ipse ibi dicat, quod vbi quis sponte confessus est, non requiratur alia ratificatio, & sic transeat cum opinione domi. authoris supra relata, tamen subdit, quod iudex cautus semper faciat confessionem reiterare, etiã sponte factam. & sic videt ẽt inclinare in hoc, & iudicio meo hoc est tutius & melius, nec iura contradicunt immo requirunt, si bene ponderentur, vt ex supradictis apparet que omnia tenementi, quia sunt noua in hac materia. & vltra predicta vltimo loco ad-
49 duco, †quia etiam sponte confessio non est deneganda defensio. d. l. j. §. si quis vltro. ergo dz fieri ratificatio, que multum eneruabit defensiones postea futuras, & sic citius ea expedietur, & per consequens cessat ratio. d. l. cum reis. C. de pe. quod no. de quo etiam posuit etiam By. in suo tracta. malefic. in versi. restat videre quid sit confessionis &c. & Bar. in. d. §. diuus. & Barto. in. l. j. in fi. ff. de custo. reo. & Salyce. in. ij. C. eo. titu. vbi multum notabiliter loquutus est. Ludouicus bo.

50 **Sed quid** †de qõne occurrẽti, aliquis subijcit qõi, confitet contra aliũ, nunquid stat dicto suo, distingue, aut torquetur in alios, vt in socios, & non in se, & tunc procedi potest, vt. C. de asses. l. nullus. in fi. & de questio. l. edictum, & l. j. §. qui questionem. ibi efficacissimas causas ad requirendam veriraté &c. idem Tullius in topicis. Nam tormentis verberibus igne fatigati, quod dicuntur veritas ipsa, videt dicere saluo si dixerit de inimico, quia tunc facile credendum non est, licet nec omnino fides detrahẽda, sed cã cognita erit fides adhibenda vel nõ, vt. l. j. §. preterea. & arg. ff. de test. l. iij. in princi. aut torqueret in se & in alios. & si nihil de se confiteat habét locũ prime dicta. Si confiteat de se & de alijs, tunc est Accur. cuius opi. preualet, est inuenire regulã & instãtiãs a regula, regulariter de primo scelere confessus super conscientia non scrutet aliena, & sic regula est,
51 †quod tortus de se confessus non dz interrogari de alijs, & maxime de consocijs, vt. ff. de quest. l. qui de se, & C. eo. l. sicuti. in princ. & C. de accu. l. fi. & si de facto interrogat, vel sine interrogatione, dicat de facto aliorum, nõ stat dicto eius. fallit in casibus in quibus quis de se confessus torquet & interrogat de alijs, si tñ contra illos alios precedant indicia. Primus est in quibuslibet latronibus & maxime assasinis, qui de se confessi, torquendi sunt & interrogandi de consocijs, & mandatoris, & de receptatoribus, vt. ff. de custo. reo. l. diuus Adrianus & C. de ferijs. l. penulti. Secundus. C. de fal. mon. l. j. Tertius ad exhiben. l. fi. Quartus. C. de male. & mate. l. fi. Quintus de nece domini in se confesso, vt torqueatur & interrogetur quo mandato &c. vt. ff. ad sil. l. quo prius, & l. si percussor, & est ibi speciale, vt sentit ibi apparatus, vt. ff. de qõni. l. is qui sunt. Sextus ad. l. aquil. l. inde neratius. §. sed & si seruus. & bene dixi, si aliqua precedant indicia, quia alias non dz interrogari de alijs, vt. C. de quest. l. j. ité eius responsio non erit plena probatio contra illos quos inculpauerit, sed aliqua presumptio, vt in apparatu. d. l. fi. C. de accu.

¶ Addi. do. Ludo.

Licet do. author non dicat, hoc fuit formalis doc. do Band. in suo trac. male. in ti. de qõ. & tormentis. ver. restat formare circa hunc tractatum &c. & By. in suo trac. qõnum. in versi. nunquid per talé presumptioné &c. & glo. & cõiter scribẽ. in. d. l. fi. C. de accu. maxime per Bald. ibidem, & Bar. in. l. repe. de qõni. & glo. Inn. & do. Abb. in. c. j. extra de confes. gl. in. c. iij. extra de testi. & gl. in. c. fi. xv. q. iij. & do. Ange. are. in suo trac. malefi. in verbo fama publica precedẽte. in. viij. col. in
52 ver. quero an participes criminis &c. vbi† ponit aliquos casus. in quibus põt quis torqueri contra alios, & interrogari de alijs, vltra supra numeratos, videlicet in crimine lese maie. vt in criminibus que non cõmittunt sine socijs, & idé voluit ipsemet. in ver. x. quero an inculpato &c. vbi dicit in casibus in quibus quis potest quis interrogari de socijs talis inculpatio est sufficiens ad ponendum inculpatum ad torturã. alleg. tex. in. l. editũ. & in. l. j. §. eum qui latrones. ff. de que. sed tu intellige hoc sane, si aliqua indicia precedant. & d. meus in consi. lxxxix. in. iij. vol. inci. an assertio socij &c. prout dixit. d. author quia in hoc rectius, iudicio meo locutus est, nam domi. Ange. nimis larga verba effudit, & dixit contra tex. in. d. l. i. C. de questio.

¶ Guido de suza.

53 **Sed nunquid** †per istam presum. poterunt isti inculpati a torto seu a tormentato, ad tormẽta poni, respon. sic in dictis sex casibus exceptuatis, arg. preallega. l. nullus. & l. edictum. ff. de quest. & arg. l. his eo. ti.

¶ Addi. domi. Ludo.

Intellige predictam conclusio. cũ modificatione quã supra proxime, dixi in fi. precedentis additionis. s. dummodo precedant aliqua
54 indicia contra inculpatos. †nam sola inculpatio facta a tormentato de socijs etiam in dictis casibus exceptuatis non est sufficiés ad torturã, & si diceres, amice quid specialitatis erit in dictis casibus exceptuatis, cũ in oibus alijs casibus indicia precedentia sint sufficientia ad torquẽdũ, respon. quod hec indicia in casibus spẽlibus non requiruntur ita legitima, sicut in alijs casibus non exceptis vbi requirant indicia sufficiẽtia, pro quo adduco notabilem doc. do. authoris in. §. proxime sequen. incip. sed quid si persona &c. vbi dixit, quod in dictis casibus exceptis, vbicunque inculpatus a tormẽtato est male fame & conuersationis, poterit torqueri, sed in alijs casibus nõ exceptuatis, secus in quibus sed cũ debent pcedere indicia sufficientia.

¶ Guido de suza.

55 **Sed quid** †si psona inculpata sit male fame & conuersationis, nunquid in alijs casibus quam. s. dictis sex exceptuatis, poterit torqueri, & subijci qõni, dic quod non, si nõ pcesserũt indicia sufficientia, nec inculpatio facta de eo a tormentato, inducit iudiciũ, cũ interrogari nõ debuerit, vt. C. de accu. l. fi. & ff. e. ti. l. is cui. ergo quod inde sequit. l. phiben. non valet, vt. l. non dudum. C. de legibus. tamen de cõsuetudine vidi torqueri. ad quod facit tex. in. l. i. §. diuus adria. ff. de questio.

¶ Addi. do. Ludo.

De hac decisione supra feci tibi mentioné, ideo non repeto nunc, ne idem sepe dicamus.

¶ Guido de suza.

56 **Sed quid** †de qõe quotidie occurrẽti, accusat quis de furto, indicijs pcedẽtibus, ad illud furtũ torquet & confitet illud furtũ, nunquid dz pcedi in tortura sine repeti, vt indicet & confiteat de alijs furtis a se cõmissis, ad quod nulla habent indicia dic de iuris solẽnitate non, arg. eo. que dicent in prima qõne pro secunda parte, & quia quantũ ad ista furta, de quibus in specie vel in genere aut quare nulla pcedũt indicia & sine indicijs nemo torquẽdus est, vt. C. de fal. l. sicut, & ff. de qõ. l. j. in prin. & l. maritus, sed de generali consuetudine Italie, quotidie seruanus contrariũ, & spãliter in furtis, quod magis frequentant, que consuetudo põt adiuuari per. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. & de offi. presi. l. congruit.

¶ Addi. do. Ludo.

In hoc passu adde tu do. Angel. aret. in suo libello malefició. in verbo, fama publica pre-

cedēte. in vlti. ver. bis, vbi h idē ɔfirmauit, ꝛ dixit idem esse in omnibus alijs delictis. alle. tex. in. d. l. non oēs. §. a barbaris. ꝛ in. d. l. congruit, ꝛ ita dicit seruari de consuetudine.

¶ Gui. de suza.

57 **Sed pone** †ꝙ fuit ꝺ aliquo semel habita qō, forte qꝛ nil dixit, vult iudex de nouo repetere qōnem sine aliquo nouo iudicio accedente, nunqd pōt, vꝛ ꝙ sic, vt. ff. de quef. l. repeti, ꝛ. l. vnius. §. j. que indistincte dicūt qōnez repeti posse, ꝛ vbi lex nō distinguit, nec nos. l. de pretio. cum si tn̄ dic quod nō, sine nouis indicijs, vt qꝛ tortus dixit nullū ibi illa nocte iacuisse, vbi maleficium fuerat cōmissum, postea inuentū est per testes, ꝙ ibi aliqs iacuit. certe hoc casu repeteret qō, per illū indiciū, vel aliud simile. ꝛ hec est cōis opi. non tn̄ allegaꝛ aliqua lex. tn̄ alleg. ff. de ver. sign. l. socius. ꝑ filia. §. nec si possessor. ¶ Assessores aūt honoris guidi, h non seruant, immo qōnes repetunt sine nouis indicijs, quousqꝫ de obiectis criminibus hauriant veritatē, quoꝝ opinio pōt defensari per. §. opꝫ. in auc. vt iud. sine quoquo. suffra. ibi torquebunt fures ꝛ non prius quiescēt ꝛc. ɔsideret aūt bonus iudex in qōne repetenda an tortus in animi ꝛ corporis fortitudine durauerit. l. vnius. §. reus ff. de questio.

¶ Additio do. Ludouici.

Licet do. author non dicat, hec sunt formaliter verba By. in suo trac. questionū. in ver. qd si aliqs fuit semel tortus ꝛc. ꝛ refert ꝛ seqꝛ Ang. are. in suo trac. male. in verbo fama publica pcedente ꝛc. in ver. iij. qro

58 an semel tortus ꝛc. vbi dixit, †ꝙ de quacūqꝫ tortura quā facit iudex dolo malo, ꝛ sine cā, capite puniꝛ per arg. l. decurio, ꝛ ibi hoc voluit Bal. C. de qō. ꝛ Bal. in. l. i. C. de priua. carce. ꝛ lꝫ ꝑ mala ɔsuetudine assessoꝝ repetētiū qōnes sine nouis indicijs, allegeꝛ ille text. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. in. §. opꝫ tn̄ nūqꝫ placuit mihi hoc. ꝛ dico, ꝙ ille tex. nō facit ad ꝓpositū, ꝛ si recte pondereꝛ, nam ille tex. loqꝛ de administratoribus bono. fisca. ꝛ dicit ꝙ si aliqd furtum cōmittaꝛ in dictis bonis, ꝙ iudices torquebunt, ꝛ nō prius quiescāt donec reddant furta, ibi aūt in hoc si manserint in maximis ɔstitutis furtis ꝛc. nam ille tex. vult, ꝙ isti officiales sint sollicitī in pquisitione dictoꝝ bono. non tn̄ pmittit fures repeti posse sine nouis indicijs. ꝛ sic arbitriū ɔcessum eis, intelligiꝛ cōcessum, nō tn̄ extra limites iuris, ꝛ potius ille tex. denotat facultatē in torquendo plures qꝫ in repetēdo qōnē ꝫ vnū, ꝛ vt ipsi sint diligentes vult ibi tex. ꝙ si non reperirēt dicta furta, teneanꝛ ipsi tanqꝫ illi q forte nō fuerunt

59 diligētes in custodia dictoꝝ bono. †ex quo ēt infero, ꝙ imperator non voluit, ꝙ tortura, nec repetitio eiusdē debeat fieri, nisi legitime cū omnino ipse perdere non possit. Nam iudices remanent obligati ꝛ potius credendū est imperatorē ibi voluisse iudices pcedere seruatis seruandis, qꝫ aliter. Nā presumptio est, ꝙ iudices videntes se remanere obligatos, torquerēt ꝛ repeterent qn̄ocūqꝫ, ꝛ qualitercunqꝫ. itaqꝫ ille tex. nihil mihi facit pro saluatione assessoꝝ repetentium qōnem sine nouis indicijs, a qua iudicio meo cauere debent sicut ab igne, ꝛ maxime cū cōis theorica doctoꝝ sit in ɔriū, prout supra dixi, ꝛ vltra predi. ita in terminis voluit Bal. in. l. ij. C. quorum app. ꝛ Bal. in. l. milites. C. de qō. ꝛ do. Abb. in. c. cū in ɔteplatione. in. ij. col. in ver. vij. queritur, extra de reg. iur.

¶ Guido de suza.

60 **Quid si dū aliquis** †est in tormentis dicit torqueatis me qꝫtum vultis, qꝛ si starē vsqꝫ ad. x. annos, nil dicerē, qꝛ nil scio, vel i nihilo sūz pollutus obiecti criminis, ꝛ sic omnia diffiteꝛ, nūqd statī est dimittēdus ꝛ deponēdus de tormētis, ꝛ libere relaxādus ire vias suas, ꝛ certe nō, sꝫ pcedaꝛ in tortura, sꝫ cū tēperire, vel aspere, ꝼm ɔditio. criminosi, ꝛ ꝼm criminis qualitatē, ꝛ si ɔfiteaꝛ, bn̄ qdē. sinautem non confiteaꝛ, dꝫ eū iudex in carceribus detinere, ꝛ si noua aderūt indicia, qōnē repetet. sinaūt noua indicia nō aderūt, tunc statuet accusatori dilationē ɔpetentē ad pbādū, ꝛ si poterit ɔuinci, ɔdemnabiꝛ, alias non. ff. de qō. l. j. §. ꝑterea. ꝛ. l. vnius. §. in ea. co. ti.

¶ Additio do. Ludo.

In hoc do. author recte loquutus est, nec ē opus additione, nisi dū dicit de no

61 uis indicijs. †Nam noua indicia, ea dicunꝛ, que differunt a precedentibus specie vel substantia, vt puta, prima indicia erāt de mala fama rei, vel qd erat inimicus ꝛc. superuenit postea vnus testis, q dicit se vidisse reū percutere, vel dicit, ꝙ vidit eū cuꝫ gladio euaginato ꝛc. secus si primo habuisses indiciū ex fama ꝑ aliquos testes, lꝫ postea habeas alios testes sup fama, non dicunꝛ noua indicia sed dicitꝛ noua pbatio primi indicij. nec posset qs repeti in tormentis. ita voluit Ang. in trac. male. in verbo, fama publica. in versi. quero que dicantur noua indicia ꝛc.

¶ Guido de suza.

62 **Sed quid** †qōne de facto occurrēti, criminis indicia pcedunt, per que iudex informatus vult procedere ad tormenta, dicit reus iudici, dn̄e detis mihi defensionem anteqꝫ ponatis me ad tormēta, qꝛ paratus sum incōtinēti arguere ꝫ indicia ꝫ me recepta, nunqd audiendus est reus, ꝛ sibi defensio danda anteqꝫ torqueaꝛ, vꝛ ꝙ nō, ꝑ. l. ij. in ver. neqꝫ ante pbationes iniurias patianꝛ ꝛc. C. vbi sena. vel clari. cū in illis psonis in dignitate positis sit speciale, videꝛ in ceteris ɔriū esse ius cōe, argu. l. j. ff. ad mu. ¶ Preterea, primo actor pbat, ꝛ fundata intētione sua reus opponit defensiones ꝛ exceptiōes suas, vt. C. de exce. l. si qdē, ꝛ. l. exceptiōeꝫ ꝺ pba. igiꝛ primo totaliter dꝫ fundari itētio actoris p testes, vꝛ p ɔfessionē rei, anqꝫ audiaꝛ in sua exceptiōe siue defensiōe reus.

63 ¶ †Tu dic ꝫ. s. ꝙ primo sit danda defensio, anteqꝫ torqueaꝛ, maxime qn̄ tale qd allegaꝛ, quo pbato nō deberet ad tormenta pcedi, ꝛ h illa ratione, qꝛ ab interloqutione facta a iudice, ꝙ aliqs torqueatur, appellaꝛ. l. ij. ff. de ap. reci. ꝛ est rō ɔsiderāda, qꝛ a tali interlocutoria est pmissum appellare, qꝛ si defensio differreꝛ post torturā, nūqꝫ postea posset recupare detrimētū mēbroꝝ, vt. d. l. ij. ꝫ eadē rō sibi locū vēdicat in ꝓposito, nō. n. appellareꝛ, vꝛ defensio peteret, si pmo torqueret, nā qnqꝫ solēt deficere in qōne. l. aut dāna. §. j. ff. ꝺ pe. ¶ Preterea ēt ɔfesso, defensio siue innocētie daꝛ. C. de cust. re. l. ij.

64 multomagis hec defensio nō denegaꝛ. ¶ †Preterea, ēt videmus, ꝙ iā dānato ex ɔfessione sua facta in tormentis, pseueratione facta princeps venit ēt post sn̄iam defensionē siue innocentie ɔcedendo, ꝛ sn̄iam retractando. si ɔstiterit de innocentia ɔdēnati, vt. l. j. §. si qs vltro. ff. de qō. si. n. iam ɔfesso, ꝛ iam ɔdēnato ɔcediꝛ defensionis facultas tāto ꝛ multofortius ante tormēta denegari nō dꝫ. cui enim ꝙ est plus ɔcediꝛ, non dꝫ denegari ꝙ est minus, vt dicit regula iuris, cui ꝙ plus est ꝛc. qd plura, in iure legiꝛ expresse, ꝙ quocunqꝫ tempore iudicij, reo petente, defensio dāda est. l. vnius. §. cognitio. ff. de quest. ibi quocunqꝫ tp̄e reo postulante ꝛc.

¶ Addi. do. Ludo.

In hoc passu multū quotidiano, lꝫ do. author nō dicat, repio Pau. de elea. in cōmēto. c. grauis. in vlt. col. in ℣. qd si torquēdus qrit ꝛc. ex. de ꝺpo. ꝛ Gan. in suo trac. male. in ver. nūqd torqndus sit audiendus ꝛc. vbi formaliter ꝛ de verbo ad verbū argumētati fuerūt ad partes, put fecit. do.

65 author in hac qōne, ꝛ finaliter †ɔcludūt defensionē nō esse. reo denegandā, ꝛ ꝙ copia indicioꝝ ei danda est, ꝛ plus dicūt ꝙ qꝫtūcūqꝫ iudex haberet arbitriū ex forma statuti in talibus, nō tn̄ pōt denegari defensio, ꝛ idē voluit Gand. vbi. s. prime in ver. itē qro nunqd prās ꝗ hꝫ arbitriū ꝛc. ꝛ idē in terminis nostris repio ɔsuluisse do. me. Ale. in ɔsi. lxvj. in. j. ꝛ. ij. co. in. j. vo. inci. si pcedē. indicijs. vbi tn̄ limitat multū singulariter, nisi reus simpliciter peteret copiā indicioꝝ cū termino ad probādꝫ, nec diceret qualē defensionē haberet, sꝫ solū diceret indicia illa nō esse vera, sꝫ falsa. Nā ꝼm eū, ad h vt ɔcedat defensio, ꝛ differaꝛ tortura, opus est ꝙ allegeꝛ talis ꝺfensio, q pbata tortura cessaret, sꝫ in casu ꝓposito, si testes deposuissēt, ꝛ affirmassent indicia non esse vera, sed falsa, non releuarent, tanqꝫ deponentes sup mera negatiua, ꝫ ꝛc. ꝛ ideꝫ vꝛ fuisse ꝺ mente Pa. de elea. in. d. c. grauis. ¶ Scdo limitat do. meus in consi. preallegato alio modo multum singulariter, qn̄ dominus potestas denegaret ꝺfensionē cum consilio dn̄i iudicis maleficioꝝ. nā potest, ꝛ non tenebiꝛ in sindicatu per doc. Bal. in rub. C. de pe. iudi. in ℣. qro nūqd prās ꝛc. Sal. in. l. fi. e. ti. ꝙ no. ꝑ te q vadis p officia, vt si nō intelligis, ꝭp facias de ɔsilio iudicꝫ q sint tn̄ doc. hn̄tes instꝛm sue approbationis in studijs ɔnalibus, vel ꝙ talis iudex sit tibi datus p superiorē. nam eris excusatus faciendo cuꝫ tali ɔsilio ꝼm Sal. in. d. l. fi. ꝛ. d. me. in. d. consi. lxvj. in. ij. co. ꝙ ɔsi. est repetituꝫ de verbo ad verbuꝫ in. ij. vol. in ordine ibi. xlj. inci. vt. s. dixi.

¶ Guido de suza.

66 **Sed quid de qōe** quā sepe de facto videmus †testis fuit tortus, ꝛ in tortura confessus, nūc ante sn̄iam, dicit se errasse, nūqd poterit reuocare errorē suū, rn̄deo, aut est error iuris, aut facti, si error facti, pōt vsqꝫ ad sententiaꝫ, ꝛ est rō, qꝛ nō vꝛ fateri, q in facto erat. l. ij. in prin. ff. de ɔfes. iteꝫ talis error non pōt vsqꝫ ad sn̄iam obesse. l. error. C. de iur. ꝛ fac. ign. ꝛ facit. C. quo. ap. non reci. l. ij. nā ɔdēnatio ex ɔfessione in tormentis facta ꝛ pseuerata, subuenit ēt post sn̄iam, ꝛ erroreꝫ suum, siue innocentiaꝫ suāꝫ docere volenti, ꝛ si ostenderit, absolueꝛ, vt. ff. de qō. l. i. §. si qs vltro. multo fortius dꝫ audiri iste errorē suum pbare volens. iteꝫ talis non pseuerauit in confessione, ex quo non expectauit sn̄iam. item confessus formidine tormentoꝝ auditur appellās, vt. C. quoꝝ. app. non reci. l. ij. Sinaūt est error iuris, tunc non poterit venire contra confessionem, vt. d. l. error.

¶ Addi.

¶ Addi. do. Ludo.

Circa reuocationē erroris seu ꝯfessionis erronee, vt vides dñs author facit differentiam inter errorē iuris vel facti, vt hic p eū. Cuius dictis adde tu Gand. in trac. male. in ti. ꝺ qō. in ver. si ꝯfessus dicat se errasse ꝛc. vbi idem formaliter tꝫ. Naꝫ
67 ꝟm eum, qui dicit ēt hoc esse bene notandū, nemini est deneganda facultas defensionis ante impositionem pene. alleg. d. l. vnius. §. fi na. in ver. quocunqꝫ tpe postulante ergo ꝛc. de quest. ꝛ C. de iur. fi. l. facultas. lib. x. ꝛ C. de bo. va. l. fi. in ver. data copia ꝛc. ꝛ plus subdit, ꝙ ēt sponte ꝯfesso nō est deneganda defensio, ad ꝓbandū de iure suo ꝛ innocentia sua. alle. tex. in. l. j. §. si quis vltro. ff. de qō. ꝛ qꝛ defensio ꝛ ꝓbatio possunt fieri vsqꝫ ad sniā. l. si quis inreiu. C. de re. credi. l. indicia. C. de ꝓba. ꝛ l. j. §. si ad diē. ff. de re mili. de quo vide per Bal. in. l. bonefidei. in. iij. col. C. de reb. cred. ꝛ Bal. in. l. fi. in j. col. C. de proba. ꝛ p do. Pe. de anb. in consi. xxij. in. ij. col. inci. vtrū ꝯfessio ꝯ͂ iniustū ꝛc. vbi dicit se de facto obtinuisse ꝙ qs pōt renocare ꝯfessionē suā, lꝫ ꝟm eū iudices in hoc se difficiles ꝛ rigorosos exhibeant, credentes vilescere in cōspectu hominū p absolutionem contra. l. absentem. ff. de pe.

¶ Guido de suza.

68 **Sed pone** † ꝙ aliquis ꝯfessus est in tormentis, ꝛ nō pseuerauit in ꝯfessione, nūqd talis ꝯfessio aliqd opeꝛ, videꝛ ꝙ sic. s. semiplenā probationē, vt. C. de cust. reo. l. ij. ꝛ ff. de quest. l. i. §. diuus. vel dic, forte verius, ꝙ nisi pseueratū sit, talis ꝯfessio non plenā, vel semiplenā ꝓbatio. inducit qm̄ nullo mō confiteri, vel confiteri sine pseueratione, paribus passibus ambulant. C. quorum appel. non reci. l. ij.

¶ Addi. do. Ludo.

69 **Licet do. author** in hoc loquaꝛ sub dubio forte, dicas tu, ꝙ † sine dubio forte dicta ꝯfessio facta metu tormentoꝝ sine perseueratione non preiudicat. casus est in. d. l. j. §. diuus. ꝛ ibi Bar. ꝛ idē voluit Jac. bu. in. l. ij. de cu. reo. ꝛ Ang. ꝛ Sal. ibidem, ꝛ Sal. in. l. fi. in. j. col. C. de qſ. ꝛ do. Abb. in. c. cū in ꝯtēplatione. in. ij col. in ver. vj. quero. de regu. iu. vbi dicit, ꝙ talis pseueratio ꝛ ratificatio dꝫ fieri ex̄ locū tormentoꝝ, ꝙ dicit facere ꝯ͂ iudices, q incōtinenti in loco vbi est tormētū, faciūt ratificare ꝯfessionē, ꝛ male. ꝛ inde voluit Ang. are. in suo trac. malefi. in pe. col. in ver. fama publica precedente. in ver. ij. nota. vbi dixit ꝙ tortus dꝫ qescere saltē p vnā diē nālem anqꝫ ducatur ad tribunal, ad ratificandū, de quo vltimo supius diximus.

¶ Guido de suza.

70 **Sed quid si** † aliqs tortus est nullis vel nō legitimis indicijs precedētibus, nūqd valebit eius cōfessio, dic ꝙ nō, ēt si ꝛ qn̄tūcūqꝫ in ea pseuerauerit, vt est arg. in. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. C. si ex fal. instru. ꝛ est casus in. l. maritus. ꝛ in. l. pe. ꝟm vnā lec. ff. de que. ꝛ tex. in. l. diuus. ver. ex quib. eo. titu.

¶ Preterea hoc est de substantialibus qōnis habēde, ꝙ legitima precedant indicia, alias quis torqueri nō pōt, cū a tormētis non sit incipiendū. l. j. ff. de quest. ꝛ. l. maritus, ꝛ C. eo. ti. l. cū cognitionale, ꝛ. l. milites. quo deficiente qcqd seqꝛ, ipso iure nō valet. l. non dubiū. C. de legi. ꝛ de fi. instru. ꝛ iure haste fiſ. lib. x. l. j. ꝛ. l. diuus. de in inte. resti. ꝛ C. de app. l. nominationes.

¶ Addi. domi. Ludo.

Pro hac ꝯclusione est tex. cū gl. singul. ꝛ ibi Bar. in. d. l. pe. ff. de qōni. quē cū gl. p singulari ad hoc allegauit, ꝛ secutus est Ang. are. in suo trac. male. in. viij. col. in ver. fama publica ꝓcedente. in ver.
71 aduertas tū. † vbi dicit secus esse in ꝯfessione sponte facta, qꝛ tunc ēt non precedētibus indicijs vꝫ, alet adeo ꝙ ex ea ꝯfessione pōt qs ꝯdēnari. alle. tex. in. c. j. de accu. li. vi. ꝛ dicit idē tenere Petr. de ancb. in cle. j. de homi. ꝙ est singulariter menti tenendum ꝟm eum ibi, de qua materia. s. latius diximus. ideo non repeto nunc, vbi allega. dn̄m meum in suo ꝯſ. v. in. j. vol.

¶ Guido de suza.

72 **Quero** † que dicaꝛ ꝯfessio facta in tormentis. rn̄deo cōfessio in ipsis tormentis, idē est, si ad pedē ipsius torture duciꝛ, ꝛ ligant manus, ꝛ terror incutiꝛ a iudice dicēte, ꝙ si non incontinēti ꝯfiteaꝛ, subijciet eū qō. certe nō tꝫ talis ꝯfessio, nisi in ea fuerit pseueratū, qꝛ lex eqparat ꝯfessionē factā in ipsis tormentis ꝛ ex tortura, ꝛ formidine tormentoꝝ, vt est tex. C. quo. app. nō re. l. ij. ibi, aut formidine tormentoꝝ ꝛc. ꝛ no. ꝙ ibi dicit formidine, nō aūt dicit tormentis, ꝛ idem ibi sentit gl. ꝛ arg. ff. de iniur. l. item apud labeonē. §. adijcit. ver. qōnē. ibi, vel leuis territio. ergo a ꝯ͂rio sensu, non leuis territio hꝛ. p ipsa tortura. ꝛ accedat ꝙ legiꝛ, sufficit terror armoꝝ, ꝛ si qs eis vsus nō sit. ff. de vi ꝛ vi ar. l. idem est. §. si armati. ꝛ C. ad. l. cor. de sica. paria sunt hominē gladio percutere vel stringendo minari, vt. ff. ad. l. cor. de sica. l. j. §. diuus. ꝛ facit. ff. ex quibus cau. maio. l. iij. ꝛ. C. ꝙ met. cau. l. metum.

¶ Addi. do. Ludo.

Dn̄s author vex dicit in hoc, ꝛ vltra allega. p eū, dicas tu, ꝙ idē voluit Bar. in. l. i. §. diuꝰ. ff. de qſt. ꝛ Bar. in. l. ij. in. iij. col. in fi. C. ꝙ met. cau. ꝛ Bald. in. l. vnica. in. viij. col. C. de ꝯfeſ. ꝛ Bal. in. l. nouissime. ff. de. ex. tu. † vbi
73 dixit, ꝙ ꝯfessio q̄ fit apud tormēta, diciꝛ facta in tormētis, p illū tex: quē dicit ad h̄ singularē, ꝛ idē de ꝯfessione facta in tormētis, vel formidine tormētoꝝ, vt a pari ꝓcedāt, voluit ēt. d. Abb. in. c. fi. in. v. col. ex̄ de ꝯfeſ. ꝛ Abb. in. c. cū in ꝯtēplatione. ex̄ de reg. iur. ꝛ Alexan. de neuo, Patauinꝰ in suo ꝯſ. xlvij. in. ij. col. in. iiij. vo. inter cōsiliaꝝ do. mei inc. in cā pꝺi. ꝛc. ꝛ faciūt ea q̄ inferiꝰ dicemꝰ imediate.

¶ Guido de suza.

74 **Sed quid in** † qōne de facto ꝯtineꝛ in statuto ciuitatis, ꝙ aliqs nō possit torqueri nisi in certis casibus, potestas honoris auidus ex̄ illos casus ꝯcessos p statutū, vult eruere veritatē criminis, nō tū vult ponere ad torturā ne incidat in penā statuti, sed qd facit, ꝓcipit eū teneri in turri, vel in alio loco, denegando ei alimenta, donec ꝯfiteaꝛ, vel in hyeme facit eum nudū, nunqd videaꝛ ponere qōnī, vt dicamus eū incidere in penam statuti, ꝛ dic ꝙ sic, vt. ff. de iniu. l. item apud labeonem. §. questionis ibi malam mansionem ꝛc.

¶ Addi. do. Ludo.

75 **Pro decisione** do. authoris, adducas tu doc. Barto. in. l. j. §. diuus. ff de qō. † vbi ponit de eo q retineꝛ in carceribus vt siti morīaꝛ, nā dicit tortus, adeo ꝙ si ꝯfitetur virtute talis sitis nō vꝫ confessio, tanqꝫ facta in tormētis. ꝛ idē voluit. d. Ang. are. in suo trac. male. in verbo fama publica precedē. in ver. qro qd si est tale delictū ꝛc. vbi arguit ꝯ͂ iudices ignorātes ꝛ crudeles, q qn̄ non possunt torquere dāt carnes valde salatas ad comedēdū malefactori, ꝛ nō bibere. Nā ꝟm eū dicunꝛ torquere, ꝛ teneꝛ in sindicatu, de quo vide ēt p do. Abb. in. c. fi. in v. col. extra de ꝯfeſ. ꝛ facit illud ꝙ ēt inferius dicemus.

¶ Guido de suza.

76 **Sed quid si** † ex̄ locū torture, vel circa tribunal iudicis, vbi ius reddiꝛ, iudex examinās dixit delato ex crimine aut ꝯfitearis, aut ducā ad tormēta, ꝛ torquebo te, nunquid dicaꝛ tunc ꝯfessio facta formidine tormentoꝝ, dic ꝙ non, qꝛ leuis territio ꝛc. vt. d. l. itē apud labeonē. §. qōnem, ꝛ. C. ꝙ me. cau. l. metū. ibi, nō iactationibus ꝛc. Terrorē aūt qōnis ꝓbabilem vere torture ꝯparande accipe debemus presentē ꝛ instantē torture, sicut de metu instātis cruciatus, vt. ff. ꝙ me. ca. l. metū. j. rn̄. ꝛ. ff. ex q. cau. ma. l. ij. in fi. leuis. n. territio, ꝛ ex̄ locū torture facta, elusoria est, argu. l. si cui plusqꝫ p. l. fal. l. ex satisdatio.

¶ Addi. do. Ludo.

77 **Sto in hoc** † cū do. authore, cū modificatione tū, nisi iudex q diceret reo, aut ꝯfitearis, aut ducā te ad tormenta, ꝛ torqbo te, esset homo terribilis vultu, ꝛ solitus talia dicere, ꝛ mandare executioni, qꝛ tūc dicerē secus esse, ꝛ confessionē esse factā metu tormētoꝝ, iuxta no. p Bart. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori, cū si. ff. de no. ope. nun. idē dicerē qn̄ reus esset persona multū timida, puta mulier esset vel cōplexionis trepide, qꝛ tūc dicā illa verba inducere sufficientē tormentoꝝ formidinē. p quo facit ꝙ dixit. d. author. j. in. §. itē quero qn̄tū tempus ꝛc. vbi ponit de qualitate psonarum ꝯsideranda in hac materia.

¶ Guido de suza.

78 **In quo loco** † sit reus ducēdus ad perseuerandum in ꝯfessione, rn̄deo, apud acta, vel alio publico loco, extra conspectū torture, ꝛ ita videmus expertos assessores in perseuerātia conuocare testes, ꝛ sub publico testimonio scribi faciunt, talis tali die pseuerauit ꝛ confirmauit ꝛc. in presentia talium testium ꝛc. ꝛ bene faciunt per. l. ij. C. de custo. reo. ibi sub publico testimonio ꝛc.

¶ Addi. do. Ludo.

De loco ratificationis ꝯfessionis. d. author recte loquutus est, idē voluit Bar. in. l. i. §. diuus ꝛ. ff. ꝺ. q. ꝛ Bal. in. l. ij. C. quo. app. ꝛ Bal. in. l. ij. C. de cust. reo. ꝛ idē voluit. d. Abb. in. c. cū in ꝯtēplatione. in. ij. col. in ver. qro. in fi. ex̄ ꝺ re iudi. ꝛ. d. Abb. in. c. fi. i. v. co. in fi. ex̄ ꝺ ꝯfeſ. ꝛ facit ꝙ no. Bal. in. l. ij. i. iij. co. in fi. ff. ꝙ me. cā, ꝛ Bal. in. l. j. in. vij. col. C. ꝺ confeſ.

¶ Guido de suza.

79 **Item quero** † qn̄tum tps intermediū a die ꝯfessiōis ad diē reductionis ad perseuerandum esse debeat, rn̄deo hoc lege aliqua nō determinaꝛ, vt. d. l. ij. de cuſ. reo. ibi post modicū, nō tū dicit ꝙ sit illꝺ modicū. dic ꝙ sit in arbi-

trio iudicis considerata qualitate personarum, ⁊ enormitate vel le-
uitate criminis. cū enim tempus, vel quid aliud, a iure non prefini-
tur, remittitur iudicis arbitrio. ff. de iure delibe. l. j. l. hodie. ff. de pe-
nis. l. j. de effracto.

¶ Additio do. Ludo.

Hec est vera ꝯclusio, de tpe intermedio inter ꝯfessio-
nē, ⁊ ratificationē, remittendo in arbi-
trio iudicis, in quo adde tu Ja. bu. in. l. ij. C. de custo. reo. ⁊ Ang. ⁊
Sal. ibidē, ⁊ do. Ang. are. in libel. suo male. in verbo, fama. in pe.
col. in ver. ij. no. ꝙ si ꝯfessio ⁊c. ⁊ ēt. s. de hoc dixi.

¶ Guido de suza.

80 **Quero qui** † debeāt qōni interesse. rn̄deo vt. ff. de adu.
. l. si postulauerit. §. qōni. in secreto aūt iu-
dex recipiet dictū eius. tortus. n. hʒ similitudinē testis, vt in sum-
ma de qōni. §. sed hī, ⁊. ff. eo. ti. l. j. §. imperator.

¶ Additio do. Ludouici.

Circa hanc māam de dicto rei recipiēdo in secretis vi-
de tu ꝙ no. Bar. in. d. l. si postulauerit.
§. qōni. ff. de adul. vbi multū notabiliter loqr̄ in mā testis torquen-
di, an aduocatus possit esse presens, ⁊ ꝯcludit ꝙ non in examinatio-
ne, sed in delatione iuramenti sic.

¶ Gui. de suza.

81 **Sed nunquid** † liber hō possit torqueri, vr̄ ꝙ nō qꝛ
quasi totus titulus de qōni. C. ⁊. ff. de
tortura seruoꝝ intelligere vr̄, alij dicunt ꝙ liber hō torquet̄ in casi-
bus. s. qn̄ in testimonio vacillat, ⁊ pn̄s fuit facto, vt. ff. de questio. l.
ex libero, ⁊. l. testes. ⁊ in crimine falsi, vt. ff. de fal. l. si qs decurio.
argu. C. de prob. l. iubemus, ⁊. C. de testib. l. nullū. ⁊ in alio casu spe-
ciali. C. de male. ⁊ mathe. l. si excepta. ⁊ no. in apparatu, ⁊. C. de qō.
l. decuriones. Si ergo est speciale, in ꝯrio est ius singulare. ff. de le-
gi. sic ⁊ milites regulariter non torquent̄, vt. C. de quest. l. milites. sic
decuriones. C. ex qui. cau. infra. irro. l. decuriones. C. de qō. l. diuo
⁊. C. de pe. l. decuriones. ⁊. l. decurionum. ⁊. l. misericordie. ad. l. iul.
maie. l. nullus. ff. de pe. l. moris. §. iste. ff. de decu. l. ij. §. in decurioni-
82 bus. ⁊. l. fi. cū conc. tu. dic † ꝙ liber hō pōt torqueri, nō solū in alios
vt. ff. de. q. l. ex. libero. j. rn̄s. ⁊. l. vnius. §. testes. C. de aboli. l. fallaci-
ter. §. qd̄ si ingenuoꝝ. C. de asses. l. nullꝰ. ad fi. ff. de cust. reo. l. diuus
adrianus, sed ēt in seipsum, quandocunqʒ defert̄ ex aliquo crimi-
ne. C. de qō. l. si cognitionaliter. C. ex quib. cau. infa. irro. l. nullam.
⁊ ibi de hoc. C. de fal. l. sicut. ff. de re mil. l. ꝓditores. Venio qd̄ li-
ber homo torqri pōt inconuincibiliter, arguitur per. l. si quis decu-
rio. C. de fal. vbi decurio torquet̄, immo melius. ff. de qō. l. fi. vbi vi-
det̄ casus, ꝙ liber homo torqueri possit, vt. C. de accu. l. fi. vt. C. de
asses. l. nullus. ⁊ qd̄ no. ⁊ alius ꝗ̄ liber homo non potest esse decu-
rio. vt. ff. de decur. l. seuerus, ⁊ ita seruat generalis ꝯsuetudo, ⁊ do.
Azo. in sum. de questtor. §. queri. ⁊. §. torquentur.

¶ Additio do. Ludo.

83 **De libero** † hoie, vt possit torqueri, iudicio meo non est
dubitandū, lʒ do. author ad hoc ꝓbandū mul-
tū laboret, ꝓut vides, nā ego habeo h̄ ꝓ absoluto, ⁊ lʒ de hoc dixi in
prin. huius opis. tn̄ nūc ꝓ ꝯfirmatione dico vnū vltra oēs, nam si
liber hō torqueri non posset, ꝑfecto ex mille delictis, nō puniet̄ vnū
ꝯ. l. ita vulneratꝰ. ff. ad. l. aql. nā in delictis nō sp̄ sunt presentes te-
stes, imo q male agit cōiter odit lucē, vn̄ ex hac rōne primo dʒ pos-
se liber hō absqʒ dubio torqueri ⁊ ꝯ se ⁊ ꝯ alios.

¶ Guido de suza.

Item puerilis tn̄ qd̄ est, nūqd ita principalis ꝑsona
dēbeat poni, vl̄ subijci tormētis ad ve-
ritatē eruēdā, vr̄ ꝙ nō, qꝛ totꝰ tract. de qōni. C. ⁊. ff. vr̄ ꝯsistere circa
84 seruos suos torquendos, ⁊ liberos hoies vacillantes, sed tu dic † ꝙ
ipse principales ꝑsone sunt qōni subijciende, vt. C. de questionibus
l. iij. ⁊. ff. eo. ti. l. i. §. diuus, ⁊ §. si quis vltro, ⁊. l. vnus. ⁊. ff. de re mi. l.
proditor. precedere tamen debent indicia verisimilia, ex quibus
obiecti criminis reus, ex prefinitione culpe, indicijs animus infor-
metur, vt. C. de qōni. l. cognitionaliter, ⁊. l. milites. §. oportet, ⁊. C. de
fal. l. sicut.

¶ Additio do. Ludo.

Prout attestatur ipsemet author, hec qd̄ pueri-
lis est, ⁊ ꝓbatur ex his q̄. s. di-
cta sunt in additione ꝓxima precedēte, ⁊ ꝑ do. authorē i. §. ꝓxime p̄-
cedenti, incip. sed nunquid liber homo ⁊c.

¶ Guido de suza.

85 **An si iudex** adeo tormentando modū excesserit, ita ꝙ
tortus in qōne defecerit, vel mēbra debilita-
uerit teneat̄, ⁊ quo iure. ⁊ ꝙ teneat̄ dicit lex expresse. ff. de iniu. l. itē
apud labeonē. §. qōnis, ibi teneri eū ⁊c. si enim torquendus est reus
vt innocētie, vel iudicio saluus reddat̄, vt. l. qōnis. §. modus. ff. de q̄-
stioni. certe si iudex non seruauit, tenet̄. ⁊ facit. ff. so. ma. l. si constan-
te. §. si maritus. ⁊ insti. qui sunt sui vel alie. iur. §. ij. ⁊. §. dominoꝝ,
⁊ melius. ff. ad. l. aql. l. sed quicunqʒ. §. si magister, ⁊. ff. de ver. signi. l.
locū. §. fi. ⁊. ff. de pig. act. l. eleganter. §. plane. nec prodest sibi, ꝙ iu-
dex tantum hoc fecit, cū deliquerit. nam omne maleficium praue p̄-
sumitur actū, vt. C. de iniur. l. si non ꝯuicij, ⁊. C. de sic. l. j.

86 ¶ † Preterea, si ꝓpinquus in corrigendo ꝓpinquū, modū exces-
sit tenet̄, vt. C. de emen. ꝓpin. l. j. nec iudicem excusat officiū, qꝛ sicut
priuati, ⁊ ita magistratibus ꝓhibitū est aliquid illicitū facere. l. nec
magistratus. ff. de iniu. eꝯ vr̄ ꝙ nō teneat̄, qꝛ iudex cā veritatis eruē-
de h̄ fecit, suū exequēdo offm̄, ⁊ nō animo deficiendi, vel debilitan-
di, igitur non dʒ teneri. nemo enim videt̄ delinquere nisi animū ma-
lignū ad h̄ habuit. ff. de ver. sign. l. sepe ad fi. voluntas enim ⁊ ꝓpo-
situm distingūt maleficiū. ff. de fur. l. qui iniurie. in prin. ⁊ facit. ff. de
acq. pos. l. qui iure. ⁊ alibi scriptum est, tunc crimen ꝯhitur, cum vo-
luntas nocendi interuenit, non alias. l. i. C. ad. l. cor. de sic. ⁊ facit. ff.
de lib. homi. exhi. l. iij. §. j. presumitur enim bonum de officialibus
nisi ꝓbet̄ contrarium manifeste, vt. ff. de offic. prefe. preto. l. j. ad fi-
nem. nā creditor, rē obligatā offerēdo, non presumit̄ deliquisse, qꝛ
notabilis est p̄sumptio, vt. ff. de fur. l. cum creditor. sic ⁊ a simili, iu-
dex in ꝓposito causa sui officij exequendi, presumitur id fecisse, non
87 nocēdi ꝯsilio, vt. ff. de iniurijs. l. iniuriarum. §. j. † ⁊ si aliquam culpā
in excedendo modum, in torquendo adhibuit, non tamen tenetur. l.
cor. de sic. qꝛ in delictis, lata culpa non equiparat̄ dolo. ff. de pen. l.
aut facta. §. cā. item officij necessitatis suadet nō remanere impuni-
tum ꝙ alias coerceri deberet, vt. ff. de his quib. vt indi. l. post lega-
tum. §. aduocatum, ⁊. l. tutorem, nā in dubio, si non apparet presumi-
tur potius, ꝙ ex zelo iustitie, ⁊ vigore ꝯsilij, ꝗ̄ malo ꝯsilio id fecisse
l. minus instructus. de acquiren. pos. ff. ꝓ soc. l. merito. Accedit ad
idem ⁊ aliud validius argu. sumptum. C. qui accu. non pos. l. ij. ad
fi. vbi tutor, ex offi. suo, accusans de falso ꝓducentē instrumenta cō-
tra pupillum, si non ꝓbat, non presumitur calūniandi aio accusatio-
nē instituisse, nisi euidenter ꝓbet̄. ⁊ non regulariter q non ꝓbat ca-
lumniari presumit̄, eoipso ꝙ non ꝓbat. l. i C. de aduo. diuer. iudic.
Solu. distinguunt qdā, si hoc apparet, ꝙ fecerit ex voluntate, dolo
tenet̄, sed casu absqʒ culpa nullo modo tenet̄, si aūt cū aliqua culpa
excedendo modū non puto teneri ꝑ. l. i. C. de emen. seruorum. ⁊ bo-
na est argumentatio de potestate dn̄ica ad potestatem rectoris, vt.
ff. de ver. signi. l. potestatis.

¶ Addi. do. Ludo.

Passus iste de mortuo vel debilitato in tortura, an iu-
dex teneat̄ vel ne, est multuʒ, iudicio meo
considerandus, ⁊ aperiende sunt aures ꝓ dn̄is iudicantibus. i quo
passu, do. author ꝯcludit, ꝙ in vno casu solū tenet̄ iudex, qn̄ appa-
ret de dolo, alias autem non, qn̄ casu vel etiā qn̄ culpa excessit mo-
88 dum in torquēdo. per. d. l. i. de emen. suoꝝ. ¶ † Ast ego sentio, qn̄
culpa excessit modū in torquēdo, nā eoipso ꝙ excedit modū fingit̄
priuatus homo ⁊ non iudex ergo dʒ teneri, sicut dicimus in tuto-
re nō bene administrante bona pupilli. nā nō fingitur tutor, sed te-
netur tanꝗ̄ qlibet, vt. ff. de fur. l. interdū. §. q tutelā, ⁊. ff. pro emp. l. q
fundum. §. si tutor. ⁊ arg. C. de epis. ⁊ cle. l. generaliter. ꝑterea videt̄
esse casus de hoc in. l. itē apd̄ labeonē. §. qōnis ad fi. ff. de iniur. ibi
sʒ si iussu dn̄i qs qōnē habeat, modū tn̄ excesserit, teneri eū debere
labeo ait ⁊c. ⁊ h̄ ēt repio voluisse Cy. Bal. ⁊ Sal. in. l. gracchus.
89 . C. de adul. ⁊ An. in. l. iij. eo. ti. † vbi dicūt, ꝙ si tortus deficit in tor-
tura iudex non tenet̄, dūmō indicia precedāt, ⁊ in actis de indicijs
appareat, ⁊ ēt iudex non fuerit egressus terminos torture. ⁊ sic sen-
tiunt apte, ꝙ tenet̄ iudex de excessu, ⁊ sic de culpa in excedendo. ve-
rum est, ꝙ in dubio nō p̄sumit̄ egressus moduʒ, rōne officij. l. heren-
nius. §. gai. ff. de euic. vnde ei q dicit ꝯriuʒ, incumbit onus ꝓbandi
ꝭʒ Ang. in. d. l. iij. ꝙ est no. dignuʒ ꝭm Ang. are. in suo tracta. ma-
lefi. in ver. fama. in ver. viij. quero qd si tortus ⁊c.

¶ Guido de suza.

90 **Sed quid** † si ꝓbatuʒ est maleficiuʒ ꝑ vnuʒ testē de veri-
tate tm̄, nunqd erit sufficiens introitus ad tor-
menta habenda, vr̄ ꝙ non, vt. ff. de q̄s. l. maritus. vbi ꝑ dictuʒ huius
testis non fuit ad qōnem ꝓcessum. Preterea dicm̄ vnius testis, nō
inducit indiciuʒ sine p̄sumptione, vt. ff. de do. prele. l. theopompus
⁊. ff. qnēadmo. testa. ape. l. j. §. sed vnius, ⁊ iura oia tractantia de in-
dicijs, q̄ requirunt ad qōnem habendam, loquunt̄ in plurali. s. indi-
cia p̄cedere debere, non autē dicunt indiciuʒ. l. j. scd̄o respō. ff. de q̄.
⁊ ibi ⁊ alijs argumentis, ⁊. l. vnius. §. in ea cā. ⁊. l. fi. eo. ti. ⁊. C. eo. ti.
l. cum cognitionaliter, ⁊. l. milites, ⁊. C. de fal. l. sicut. ⁊ pluralis lo-
cutio, singulari numero nō quiescit. ff. de man. test. l. libertas quā. §.
vlti. sed his non obst. dic vnum testē de veritate sufficere ad haben-
dam

dam torturā, vt in sum. de questio. §. indiciū aūt. & C. ad. l. iul. ma. l. si quis in apparatu. Nō ob. l. maritus, q2 ibi nō fuit tortus pp dcm̄ vnius testis, q2 ille q phibuit testimoniū erat familiaris pducentis & ideo dictū suū nō fuit tanti effectus, q faceret indiciū. Non obst. alia iura in ꝯrium alleg. in quibus de pluribus indicijs habet mētio, q2 illa pluralitas inspecto cōi vsu loquendi, in singularitatem resoluitur, vt. ff. de ver. sig. l. non est sine liberis & ff. de neg. gest. l. ait pretor. §. i. & ff. de ori. iur. l. ij. §. exactis, & ff. de ꝯd. & demon. l. demonstratio falsa. §. fi. & l. ꝯcubinā. §. si stichus.

¶ Addi. domi. Ludo.

Dñs author ꝯcludit, q pōt quis torqueri p vnum testem deponentē de veritate. & idē voluit ipsemet in. §. pxime seq. in prin. dū tractat de fama. in quo adde tu gl. sing. de h in. c. at si clerici. extra de indi. q̃ p sing. allega. & secutus est dñs Abb. ibi, in. vij. col. & ibi Bar. in. l. iij. C. ad. l. iul. ma. & Bar. in. l. fi. ff. de qō. & in. d. l. maritus, & in. l. pe. eo. ti. & Bal. in. l. ij. C. de app. & Bal. in. l. milites. C. de questio. & do. me. Alex. in consi. lxv. in pe. col. in. j. vol. incip. si precedentibus &c. & do. Ange. are. in suo trac. male. in verbo, fama. in ver. quero an vnum indi
91 cium. † vbi limitat pdicta pcedere si est vnus testis integer, q2 infamis, vel vilis, non faceret indiciū ad torturā. l. i. §. itē cornelio. & ibi Bar. de questio. & voluit do. me. in ꝯsi. de quo. s. proxi. feci mentionem. Scdo limita predictā ꝯclusio. qñ testis deponit recte sup maleficio, secus si deponeret sup indicio ad maleficiū pbandū, ita voluit gl. quā sequit ibi Bar. & Bal. in. l. fi. C. fa. her. & Bar. in. l. fi. aū fi. de quest. & d. Abb. in. c. j. in. j. col. extra de ꝯfes. & in. c. super eo. el. ij. in. ij. col. extra de testi. ¶ Tertio limita predictā conclusionē pcedere nisi alie circunstātie resisterēt, † q2 tunc vnus testis d
92 visu non facit indiciū, fm Bal. in. d. l. ij. C. quo. app. referēs Joan. and. ita tenentē, quod est notā. fm eum, & idē voluit do. Abb. in. c. tertio loco. in. v. col. de proba. & in. c. cū in contemplatione. extra de reg. iu. pro quo adduco, q2 qñ aliqua sunt indicia p reo excusantia, tunc indicia ꝯ eum debent esse multum vrgentia, vt superent illa que faciunt pro excusatione rei. ita habetur. in. l. i. §. i. ff. de quest. ita voluit Ange. are. in suo tracta. malefi. in verbo, fama. in versi. & predicta procedunt &c.

¶ Guido de suza.

93 **Quid si maleficium** † probatū ē p famā tñ poterit ne ad tormenta pcedi vr̄ q sic, q2 probatio fame eqparatur probationi vnius testis. ff. de testi. l. iij. §. eiusdē. & in apparatu, & s. pxi q. dictū est indicium vnius testis sufficere ad qōnem habendā. Sed dic q non, q2 fama per se non probat, sed inducit aliquod indiciū, ad ꝯfirmandas seu coadiunandas seu cōprobandas alias probationes, vt d. §. eiusdē. ibi confirmat rē de qua agitur &c. i. simul firmat, non tñ per se facit validū indiciū. est. n. fama res fragilis & pnitiosa, vt plurimū per clietelas voces artificiose trāsmissa ab ipsis q desiderāt de h famā esse, vt. ff. d here. insti. l. pacumeius, & arg. C. de pe. l. decurionū. & ff. de offi. recto. proui. l. iustissimos, ibi nec ad libidinē. non. n. quelibet indicia sunt sufficiētia ad torturā, vt. s. dixi in prin. notabilium.

¶ Addi. do. Ludo.

De fama non sufficiente p indicio, ad torturā. d. author recte locutus est. cui9 dictis adde q idē voluit Bar. in. l. de minore. §. tormenta. de ques. & Bal. in. l. mili. C. eo. ti. & saly. cōbon. in. l. ea qdē. in materia fame. C. de accu. tñ limitata nisi fama esset orta a psonis fide dignis, vel esset iuncta cū fuga, prout. s. dixi in addi. mea inci. circa hanc mām qualiter & quomodo sumātur indicia. circa fi. ad que me remitto.

¶ Guido de suza.

94 **Sed si preter** † famā esset aliqd indiciū, puta dictū vnius testis, q facit indicium, vt. d. l. theopompus. vel si constiterit accusatū esse inimicum interfecti, vel alias offensi, de inimico presumit ei. l. malū, vt. ff. de que. l. ij. §. preterea. & ff. de testi. l. iij. in princ. item si se iactasset delatus de malefic. cōmittendo, nā talis iactatio inducit indiciū ꝯ iactantem, q maleficium postea cōmiserit, considerata qualitate persone, ar. C. q me. cau. l. metū. & ff. ex qui. cau. ma. l. iij. Tu allega meliora iura. ff. ad legem iul. ma. l. famosi. ver. tñ ibi, & ante quid fecerit &c. & C. si qs impel. maledixe. l. vnica ibi ex dictis, hoim facta pēsemus, et. ff. d su. leg. l. labeo. ibi neminem perdicere &c. itē si accusatus visus est fu
95 gere de loco maleficij, † nam fuga accusat fugientem, vt in auct. de exhi. re. §. si vero, & in auc. de san. epis. §. si quis ad ordinationē. ita si consiliarius deposito officio se absentat, pro ꝯfesso habet, q male fecerit. C. de asses. l. ꝯsiliarios. ff. de suspe. tut. l. in pluribus. ad fi. itē si is ꝯ quē fama laborat, praue sit estimationis, & hō qui similia facere consueuit. ff. de questi. l. de minore. §. tormenta. ff. de acc. l. si is cui §. ijsdem. idem si foret aliud indiciū, q qlibet curiosus pōt ppēdere, fz criminū qualitatē, & psonap varietatē, tūc cū adest aliqd de pdictis indicijs, vel alijs similibus, & fama probet, poterit ad tormenta pcedi, q2 fama pbata, simul cū aliquo indi. facit legitimū, & sufficiēs indiciū ad habēdā torturā, q̃uis fama p se nō sufficiat.

¶ Addi. do. Ludo.

Quodlibet ex predictis indicijs, vna cū fama, sufficit ad torturā, put ꝯcludit do. author, sed tu dicas, q multa ex predictis indicijs, ēt sine fama, sufficiūt sola ad torturā, put. s. dixi circa prin. in addi. inci. circa hāc mām qualiter, & qūo sumant indicia &c. que non repeto, sed vide que ibi dixi, vbi posui de inimico, & de fuga, & alijs similibus. Sz vnū p nūc non ommitto, an vnus testis vna cū fama, sint indicia sufficientia ad condēnationē. habes gl. in. c. veniens. el. j. extra de testi. & posuit Bar. in. d. l. minore. §. tormenta. in vlt. col. de quest.

¶ Guido de suza.

96 **Sed quid si** † potestas hz arbitriū, q nil aliud est dicere, nisi q bona fide pcedat, fm q ei conscientia dictauerit, an possit supplere defectū pbationis indicij vigore arbitrij, dic q nō, q2 non vr̄ esse ꝯmissum arbitrio suo, q legitima indicia nō debeant pcedere, q2 iuris auctoritas sed facti non est in ptāte iudicū. l. ordines. §. i. ff. ad munici.

¶ Addi. do. Ludo.

Pro ꝯclusione do. authoris. q vigore arbitrij iudici concessi a lege vel a statuto, non possit supplere defectum indiciop, adduco primo. l. si a milite. §. edictū. ff. de test. mil. vbi per libertatē arbitrij nō intelligitur ꝯcessum, q nō ꝯuenit bonis moribus, & sic fz bo. mores est interdictum sed est ꝯ bo. mores, torquere aliquē sine sufficientibus indicijs ergo non pōt in h supplere iudex vigore arbitrij sui. & ita in terminis reperio Pau. de elea. in commen. c. grauis. extra de deposi. in vlti. col. & Gan. in suo trac. male. in ver. itē quero nunqd potestas &c.
¶ Pro qbus facit, nam hoc esset tollere defensiones & iura tertij, q̄ non pōt qs auferre vigore alienius arbitrij etiam liberi, & absoluti, vt in cle. sepe. cū gl. in verbo, defensiones. extra de ver. sign. & in cle. pastora. §. pe. ex. de re iud. & voluit Bar. in. l. filiusfa. ff. de do. & Bar. in. l. i. ff. de testa. mili. & in extraua. ad repri. in ver. videbitur & in. verbo, figura. & d. Ant. & Jo. de imo. in. c. extra de constit. & Pet. de ancha. in consi. clxij. incip. visis diligenter &c.
97 ¶ † Vnū tñ tene menti q vigore talis arbitrij poterit iudex torquere aliquē p dictū vnius testis de visu, ēt si non sit omni exceptione maior. ita singulariter voluit do. Gand. vbi. s. pxi. in. d. ver. itē quero nūqd potestas &c. & voluit do. me. Alex. in consil. lxv. in pe. col. j. vol. inci. si pceden. indicijs &c. vbi etiā plus dixit q etiam si ille testis fuisset receptus, pte nō citata, pōt torqri, vigore illius testificationis, dūmō stilus sit, q non citet pars in examinatione testium in ea mā, q ppetuo tene menti, p ꝯfirmatione eop q̄ dixit do. author h circa arbitriū ꝯcessum iudici in torquendo.

¶ Guido de suza.

Sed quid si ꝯtinet in statuto ciuitatis Bononie, q nō possit aliqs poni ad torturā, nisi ꝯ eū fuerint habite violēte psumptiones, rñdeo, reqrunt magna indicia q̄ sint aliquo minus indubitatis, & plus idicijs simplibus ex qbus pcedit ad torturā, vt dictū est, nā & illa vident manifesta argumenta.

¶ Addi. do. Ludo.

Pro do. authore facit circa h de violentis pre sumptionibus, illud q hr̄ in. c. afferte. extra de psum. & ibi do. Abb. in. iiij. col. & p Bal. in. l. fi. in. j. col. & in. l. neqz natales. in. j. col. C. de pba. hinc est, q dicimus
98 q † presumptio iuris dr̄ violenta. fm Pau. de ca. in. ij. ꝯsil. incip. acta iudiciaria &c. Adeo q psumptio iuris opat, q pōt ferri sn̄ia p actore, fm eundē Pau. de cast. in suo ꝯsil. xcv. inci. si dico me &c. & plus dico q psumptio violenta sufficit ad ꝯdemnandū in criminibus occultis, vtputa, in crimine adulterij. l. si qs adulterij. C. de adul. Idem dico in oibus casib9 a iure expressis, fm Bart. in. l. q nerua. in. v. col. ff. depo. de qua materia posuit aliquid Ange. are. in suo trac. male. in ver. fama in. ij. col. cum seq.

¶ Guido de suza.

99 **Sed quid** † si ꝯtinet in statuto q nemo possit torqueri, nisi indicia indubitata pcesserint, vt exēplū d indicijs idubitatis ecce. n. camera habēs vnū aditū & exitū, nō plures de dicta camera exiuit qs pallidus, trepidans, cū cultello nudo sanguinolēto in manu, statim post exitum reperitur homo recenter occisus in dicta camera, certe ista sunt indicia ad probationem maleficij indubitata, ex quibus non solum ad tormenta, sed etiam ad condemnationem, & pene impositionem potest procedi. Et ita

inteligitur .l. sciant. C. de proba. ibi vel indicijs ad pbationē indubitatis, et no. disiunctiuā vel, nam palliditas, vel tripidatio, est vnū indicium ꝯ ipsum, vt. ff. de qōni. l. de minore. §. tormenta. item delatio glady, presertim nudi, est aliud indicium, nā de portātibus arma lex male presumit, vt. C. vt armoꝝ vsus. l. vna. et in auc. de man. princip. §. viti. col. iij. itē ꝙ gladius erat sanguinolētus, erat aliud indicium. hoie. n. occiso, gladius solet esse sanguinolentus, nam ex qualitate facti accipit cōiectura. sic et alias dz. ff. de do. int. vir. et vxor. l. vtrū. raro tñ contingunt talia indicia.

Additio do. Ludo.

In hoc primo exēplo. d. author recte loquutus est in quo exēplo ꝯcordat Gan. in tracta. suo male. in rub. de indi. et presum. et Bar. in. l. ij. ff. de fur. et Joan. an. in addi. Spe. in ti. de pb. §. iij. ver. xiij. et do. Ange. are. in suo tra. male. in verbo fama publica precedente.

Gui. de suza.

100 **Est aliud** †indiciū ad pbationē indubitatū, et istud sepius ꝯtingere pōt cū occidit Titius in aliqua vinea vel fundo, et de hoc accusat Seius, sed de visu nulli testes deponūt ꝙ viderint Seiū h homicidiū ꝯmittere, sz pbat ista ꝯ Seium. primo ꝙ ipse Seius erat inimicus Titij. Itē pbant testes, ꝙ viderint Seiū admenantē gladiū ꝯ Titium. Itē pbat p testes, ꝙ Seius aufugit tpe ppetrati maleficij. Itē probat p famam et vocē publicā, ꝙ Seius dictū Titiū interfecit, certe ista quatuor simul iuncta ꝗuis singula p se non sufficerent, sunt sufficientia indicia indubitata, nō solū ad torturā, sed ēt ad condēnationem, et sic potest intelligi. d. l. sciant.

Additio do. Ludo.

In hoc scdo exemplo. d. author ēt recte loquutus est, et cum eo ꝯcordat Gan in trac. malefi. in rub. de indicijs et presum. et Ang. are. in suo trac. ēt malefi. in verbo fama. et posuit do. Abb. in. c. iij. loco. extra de pba.

Guido de suza.

101 **Est videre** †aliud exēplū de presumptio. indubitatis. defert Seius ꝙ Titiū fecit occidi non sunt testes qui dicant h se vidisse, tñ pbant ista indicia. primo ꝙ Seius erat inimicus Titij. Itē ꝙ dictus Seius ppetrato homicidio receptauit homicidā. Item ꝙ homicida erat domesticus et familiaris Seij. Item ꝙ fama est, ꝙ Seius fecit occidi Titiū. Item ꝙ Seius se iactauit, ꝙ fecerat occidi Titiū, et est homo de quo est verisimile ꝙ talia faceret. Itē ꝙ olim alique offensiones interuenerunt inter eos, et ita ꝙ indicia ista simul iuncta vident nedū ad tormenta, sed etiam ad ꝯdēnationē sufficere indubitata indicia. et ita pōt exēplificari. d. l. sciant, nec mirꝝ si ex pluribus simul iunctis quoꝝ quolibet p se non sufficit ad indiciū indubitatū, vel ad plene pbandū, sit indubitatū indiciū vel plena fides, nam h iure bz exprssum, vt in aucten. de instru. cau. et fide. §. si vero nullus hoꝝ. colla. vj. duo. n. vel plura imperfecta ꝯstituūt vnū pfectū. l. cū scimus. in prin C. de ag. et cens. li. xi. et que non psunt singula multa iuuāt. vt. c. preterea. extra de testi. l. sancimus. ad fi. C. de testa. et vide de hoc per Azo. in.
102 l. ij. in fi. primi rū. de execu. tut. †Quid plura, reperit in iu. cantum, ꝙ ipia cā prin. criminalis p argumēta et psumptiōes cognoscitur et terminat, ꝗꝗ de liquido delicto pbari non possit, vt. l. nō omnes. §. a barbaris, ibi, et si hoc ligde pbari nō possit arg. tñ cognoscendum est, et tñ in capitali cā agit, vt. l. ōser. §. his qui. de qō. et facit in auc. vt li. ma. et aui. §. illud curiosus aūt lector multa alia poterit inuenire exēpla de indi. ad pbationē indubitatis.

Additio do. Ludo.

In hoc tertio exēplo ēt. d. author recte sensit, ꝯ qua mā indicioꝝ indubitatoꝝ, ēt ad condēnationē non solum ad torturā, posuit Bal. in. d. l. sciant, in. l. neqꝫ natales. in j. col. et in. l. siue. in. ij. col. C. de pba. et Bal. in. l. qcūqꝫ. C. de ser. fugi. et Bal. et Jo. de imo. in. l. fi. ff. de here. insti. et Bal. in. l. fi. ff. de offi. pc. et Bal. in addi. Spe. in titu. de sen. circa fin. et Jo. cal. in. c. vestra. extra de coha. cleri. et mulie. et do. Abb. in. c. tertio loco. de pba. et Gand. in trac. male. in rub. de indi. et presum. et Ang. are. in. d. verbo, fama publica. in ver. quero an vnum indicium. et Pau. de cast. in consi. cxcvj. incip. visa inqsitione etc. vbi dixit vnum notabile verbū, ꝙ in casibus, in qbus quis pōt cōdemnari ex indicijs indubitatis, pōt condēnari ad penā pecu. non autē corpalem. de qua mā posuit ēt do. me. Alex. in ꝯsil. xv. in. v. col. in j. volu. inci. qn plures etc. et in consi. xxiiij. in. xiij. col. in ij. vol. in-
103 cip. an si qs etc. in. ij. vol. vbi dixit, †ꝙ in criminalibus non iungun tur probationes diuersi generis ad ꝯdemnandum, vt ibi per eū multum notabi. loquentem in hac mā, et ibi ponit qd in maleficijs commissis de nocte, vel que alias difficile possunt pbari, que pbationes admittunt. et in consil. liij. in. j. col. et per tot. in. eo. ij. vol. incip. quādo pbari dz et in consi. vl in. iij. vol. in. iij. col. Circa vero illud ꝙ incidenter dixit. d. author, ꝙ due vel plures pbatiōes impfecte iunguntur ad faciēdū vnā plenā pbatio. etc. de hoc non dicam tibi nunc, qꝛ est extra mām de qua agimus, sed si de h videret ꝯtingeret remitto te ad do. meum Alex. in ꝯsil. xix. in. ij. col. in. j. vol. incip. vtrū si postfacto etc. et in ꝯsil. lxv. in vlti. col. in eo. j. vol. inci. si precedentibus. et in consi. xiij. in. xiij. col. in eo. j. vol. incip. an pmisso etc. et in consil. xxxiij. in vlti. col. in eo. j. vol. incip. viso puncto etc. et in consil. liiij. in eo. j. volu. incip. in causa vertente, vbi dicit etiam quod in criminalibus peruenitur ad diffinitiuam per psumptiones tam legis ꝗ hominis.

Guido de suza.

104 **An milites nostri** †temporis possint subijci qōni. dic ꝙ sic, cū nec in assumptione militie, nec in vita interueniant in eis, nec obseruentur ea q̄ veros milites decet obseruare et obseruari expediunt, vnde militaribus priuilegijs gaudere non debent, vt in auc. de man. princi. §. fin. col. iij. et ibi in apparatu de h ibi, et talibus militibus etc. Naz si qs non seruatis solēnitatibus, fabricensis efficiatur, habetur pro non fabricensi, et sibi fabricensia priuilegia denegantur. vt. l. si quis consortium. C. de fabri. li. xj. et. C. de epis. et cler. l. generaliter. versi. eos tñ. vbi clericis non seruantibus solēnia, clericalia priuilegia denegantur seu beneficia clericalia, et facit. l. nominationes. C. de app. nam ēt milites in quibusdam etiam criminibus torquentur et hñr quo ad hoc pro non militibus. de re milita. l. proditores.

Additio do. Ludouici.

Alias promisi tibi examinare, an milites nostri tēporis possint torqueri in trac. de p-
105 cedentia doctoris et militis, circa fi. in addi. meis ibidem. †Nunc igitur scias velim ꝙ milites nostri tpis, euntes quotidie p plateas non gaudent priuilegijs militum prout dixi tibi in loc. pcalle. possunt torqueri sicut alij priuati, ita voluit Bar. in suo trac. de quest. licet iudicio meo, ille tracta. non fuerit Bar. vt videre poteris ex stylo eius tñ attribuit Bar. sz vltra Bar. dicas ꝙ idē voluit Cy. in. l. j. C. de iur. et fac. igno. tñ reperio eundem Bal. in. l. j. in fi. C. qbo. cedere pos. dicentem ꝙ milites nostri tpis non possunt carcerari p debito contractus, vel vltime voluntatis, qꝛ ſm eum veri milites sunt alias falso vocabulo vterentur, et lz nō habeant insignia antique obseruātie, tñ habent insignia noue obseruatione, que loco veteris successerunt, et idem comprobauit Jo. de lig. in. c. ꝗrto. in pe. col. extra de magi. Sed tu non recedas a prima opinione, qꝛ immo isti non sunt veri milites, prout vult expresse do. Abb. in. d. c. ꝗrto
106 pro quibus facit. †Nam insignia sola esse vera, non sunt illa, que faciunt milites gaudere priuilegijs suis, sed exercitium, ita probatur in. l. pe. C. de testa. mili. vbi dicitur, ꝙ miles non militans, non gaudet priuilegijs militum, ergo multominus debent gaudere milites nostri temporis, qui non haben, nec habuerunt vera insignia, nec ēt exercent militaria, seu non militant. Ad idem facit ꝙ dixit Bal. p illum tex. in. d. l. pe. et Bar. in. l. officiales. C. de epis. et cle. et Idez Jo. de lig. in cle. cum ex eo de sen. exc. et Ang. in consi. cxcvij. inci. In dei nomine visa narratione. et do. Cano. in. c. ij. extra de fo. cōpe. vbi dixerunt ꝙ milites seu fratres gaudentes non gaudent priuilegijs clericoꝝ. Ergo in proposito nostro, milites nostri temporis, non debēt etiam gaudere priuilegio veri militis. et in terminis voluit Sy. in suo trac. de qōni. in versi. que persone possunt torqueri etc. in versi. modo dictum est. et Cy. et Ang. in. l. milites. C. de qōni. et Cy. in. l. iij. C. ad. l. iul. maiesta. in terminis etiam voluit Angel. aret. in tracta. malefic. in verbo, fama. in versicu. sexto quero que persone etc.

Guido de suza.

107 **Quid de militibus** †celestibus. et dic ꝙ psbyteri non torquentur, clerici autem sic, de iure ciuili. C. de epis. et cler. l. presbyteri. et in apparatu. l. fallaci. et. C. de abo. tñ de iure nouissimo, secus p anc. Feder. ad decus et honorem. §. statuimus. Preterea si militibus terrestribus concessa est immunitas, vt non torqueantur, multomagis celestibus, arg. l. sacrosan. C. de epis. et cler.

Additio do. Ludo.

De clericis et presbyteris dixi. ꝯ. in addᶜ. inci. circa has psonas priuilegiatas etc. vbi allegaui do. Abb. in. c. cum in contemplatione. in. j. col. in fi. de reg. iur. et vltra ibi dicta, vide glo. xv. q vj. in sum. et gl. iij. q. v. et Inn. in. d. c. cum in ꝯtemplatione. et do. Ang. are. in suo trac. male. in verbo, fama. in ver. vj. quero que persone etc.

Guido de suza.

Quid

108 Quid de iudicibus † siue aduocatis, nunqd possint torqri. vr q non sicut veri milites nam militant patroni causarum. vt C. de aduo. diuer. iudi. l. aduocati preterea sicut militibus ɔcessuz est priuilegium, vt ɔdenati non exigant, nisi inquantum facere possint its & patroni causaru. l. milites. j. rn̄so. de re iudi. in apparatu. econtra vr, quia nulla lege caueť, qd iudices, siue aduocati, sint immunes a tortura. Solutio. q de iuris subtilitate siue iuris solennitate non debent torqueri, vt. d. l. aduocati, sed de consuetudine, q est optima legum interpres, seruatur contrarium.

ℭ Additio domini Ludouici.

Sum propositi q nec de iure nec de ɔsuetudine possint aduocati torqueri, nā de iure habeo pro hoc expedito, prout ɔclusit ipsemet author, p quo faciunt ea que dixi. s. in addi. meis de precedētia doctoris & mili-
109 tis, nam argumenta ibi facta manifeste concludunt † q aduocati multominus pnt de iure torqueri q̄ milites. De ɔsuetudine et nō pnt torqueri, nam consuetudo inducens, q persone priuilegiate torqueantur, nō valet. tex. est in. l. oēs iudices, & hoc ibi voluit Bar. C. de decu. lib. x. & s. etiam aliquid dixit circa prin. in ver. circa has personas priuilegiatas &c.

ℭ Guido de suzaria.

110 An consiliarii † ciuitatum nostri temporis possint torqueri. dic q de iuris solennitate non debent torqueri, qr cuiuscunq ciuitatis consiliarii decuriōes sunt vt. ff. qd cuiusq vni. no. l. nulli. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. decuriones de generali autē ɔsuetudine que est optima leguz interpres, contrarium semper vidi seruari, & consului.

ℭ Additio domini Ludouici.

Circa consiliarios nō torquēdos suz oīno cū dn̄o authore, naz ɔsiliarii successerunt loco decurionū sm Bar. in. l. j. ff. de off. assesso. & no.
111 in rub. C. de decu. lib. x. ℭ † Plus dico q iudex torquēs eos capite punitur sm Bal. in. l. decuriones. C. de quest. & do. Angeare. in suo trac. malefici. in verbo fama. in ver. qro que psone &c. vbi dixit hoc nō habere locū in crimine lese maiesta. & pditionis populi allegat. tex. i. l. fallaciter. C. de aboli. que oīa tene mēti, qr hec materia tormentoꝝ sepenumero occurrit, & lz do. authori ea multum singulariter & copiose loquutus fuerit, nihilominus in aliquibus deficit, prout ex. s. dictis apparet, in quibus addendo, declarando, & aliquādo corrigendo, vbi opus fuit, si quid inepte diximus id paruitati ingenii mei attribuendū est, si quid vero boni. id supremo deo omniū bonorum largitori, a quo omne bonum, & omne donum perfectū procedit, vt a patre luminum, attribues.

ℭ Ludouicus Bologninus vtriusq iuris doctor. clarissimus, & eques insignis.

FINIS

Utilis, & practicabilis Tractatus de Indiciis, & Tortura.

editus in ciuitate Senarum p excellentissimum Juris vtriusq docto. do. Franciscum Brunū de sancto Seuerino, Que materia hactanus a plerisq satis truncate & imperfecte tradita reperitur. In hoc tamē tractatu adeo perficitur vt nullibi vsq ad hec tempora perfectius inueniatur. Habent igitur la trunculatores. idest iudices maleficiorum iter tersum, per quod tutissime incedere valeāt in theorica & practica.

ℭ Prefatiuncula cum diuisionē.

Cum materia Indiciorum & questionis, siue torture, sit multum in vsu, & non parum periculosa, & officiales in ea q̄nq aduertant, aut cupiditate honoris, aut ignorantia. Ideo decreui in modum tractatus, materiam ipsam colligere, & eam, put potero dilucidare ordine aliquo texere, vt legentes & practicantes facilius capiāt & inueniant casus occurrentes. Et quia indicia debet precedere, & tortura subsequi, ideo prius dicam de indiciis, secundo subdam de questione siue tortura.

ℭ Et primo, quid sit indicium, & vnde dicatur.

ℭ Secundo, qualiter indicium probetur.

ℭ Tertio, qualia debeant esse indicia, per que deueniri valeat ad torturam.

ℭ Quarto, qualia debeant esse indicia, per que deueniri valeat ad condemnationem.

ℭ Quinto, quomodo & qualiter indicia elidantur & tollantur.

SVMMARIVM

1 Indicium, maleficii alicuius cōmissi, vel alterius, de quo agitur, rei signum dicitur.
2 Indicium est minus q̄ semiplena probatio.
3 Indicium semiplenum quod dicatur, & quod plenum seu indubitatum.
4 Indiciuz facti, est quo iudex in viam presumptionis dirigiť.
5 Indicium variis nominatur modis apud legumlatores.

ℭ Prima pars de Indiciis. Questio. j.



Circa primuz dum queritur, quid sit indicium, & vnde dicatur. Reperio varias diffinitiones, & descriptiones. Gandi. in suo opere maleficiorum, sub rubrica de presumptionibus & indiciis. §. vidimus. dicit
1 † qd indicium, dicitur signum alicuius maleficii cōmissi. vel alterius rei de qua agitur que diffinitio, secundū euz colligitur ex legibus tractātibus de indiciis. Jo. an. in addi. Spec. in titu. de proba. §. fi. ver. itē p indicia. dicit, qd indiciū est notabile signū maleficii, vel alterius rei ad ipsius veritatem habendā. Pau. de elea. in. c. grauis de deposito in vltima car. dicit qd indicium est demonstratoriū adminiculum, ad veritatem indicandā per tex. in. l. si qs adulteriuz. C. de adulte. & c. preterea de test. & c. tua. §. adulteriū. de homi.
2 Bar. in. l. ij. ff. de excu. tu. † diffiniendo quid sit indiciū dicit qd ē minus q̄ semiplena pbatio. & idē dicit Bal. in. l. cū pbatio. ff. de proba. in additionibus sui dicēs nullibi clarius hoc pbari quam in illa lege. Sed idē Bal. in rub. C. de pba. dicit quod indciū est minima presumptio hominis boni, seu distans argumentum a vera specie pbationis, & q vz indiciū si ponatur in ɔtiam alterius pbationis, non si p se, vt. d. l. cū pbatio. vt in. l. ea qdē. C. de accu. in. ij. col. dicit maturius loquēs, qd duplex ē indiciū, vcz semiple-
3 num seu dubitatum, & plenum seu indubitatum. † Indicium semiplenum est presumptio fortiter mouens animuz ad aliqd credenduz vel discredendum, & de isto habeť in. d. l. cū probatio. Indicium vero plenum est demonstratio rei per signa sufficientia, per que animus in aliquo tanquam existente vero quiescit, & plus in uestigare non curat qd probatur secundum eum in. l. indicia. C. de proba. Abb. sicu. in. c. tertio loco extra d pba. approbat. diffinitionē Jo. an. s. relatam. Adde Bal. in. l. seruos. C. de test. qui
4 dicit qd indiciū est duplex, scz facti, & iuris. ℭ † Ex indicio facti dirigiť iudex in viam presumptionis, Indicium iuris est quod hz aliquem affectum iuris, est etiā duplex, quoddā est quod dirigit iudicem in viam habende questionis. i. torture. quoddam est qd instruit iudicem simul cum aliis in viam condemnationis.

ℭ Dicitur autem indicium ab indicando & demonstrando. l. solent. ff. de pscrip. verb. l. aduerti. C. de adul. & indicia dicunť demonstrātia veritatis & adminicula pbationis. l. fi. & l. instrumenta domestica. C. de pba. Sunt eniz indicia pars clare pbatiōis. h. d. Gandi. in dicto opere, i rub. q̄ debeāt pcedere qōnem i ꝓ. qro q̄, & qualia debent esse ista indicia. ℭ Adde q legūlatores
5 variis modis nomināt indiciū. † Nam q̄nq noiant argumentū. l. j. in pin. ff. de qst. & l. militē. §. oportet. C. eo. ti. Interdū noiant simplr idicia, vt cōiter nūcupamus. l. j. §. antonius. & §. diu adrianus. & l. diuus. §. ex qbus. ff. de quest. Interdū noiant suspitiones vt. l. fi. ff. de quest. & l. absentē in prin. ff. de pen. Interdū nomināt pbationes, vt. l. j. ff. de quest. & l. j. §. diuus seuerus. ff. eo. titu.

SVMMARIVM

1 Indicium per vnum testem de visu deponentem probatur.
2 Testis vnicus seu singularis semiplenam probationem facit in criminalibus.
3 Testis singularis de visu faciens indicium, debet esse omni ex-

ceptione maioꝛ.
4 Iudiciũ probatur q̃nq̃ per duos teſtes, non de viſu deponentes, ſed de quodam ſigno ad maleficium conferente.
5 Teſtis ſingularis ⁊ ſi indicium non probet, aliqualem tamẽ facit preſumptionem.
6 Probationes multe ſemiplene non coniũguntur ad faciendã vnã probationem plenam, lʒ bene ad indiciũ facciendum.
7 Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores.
Iudicium probari poteſt per teſtes infames, ⁊ familiares, ⁊ ſimiles omni exceptione non maiores.
8 Teſtis ante proceſſus formationẽ examinatus, an faciat indiciũ.
9 Indiciorum copia per teſtes facta reo dari debet poſt negationẽ et excuſationem.
10 Index ante inquiſitionem formatam ex indicijs per teſtes acceptis non debet quem queſtioni ſubijcere.
Teſtes ſuper inquiſitione generali examineti non faciunt indiciũ aduerſus delatum de crimine.
11 Teſtis qui examinari non debuit quando indicium faciat.
Teſtis domeſticus non facit indicium.
12 Teſtis familiaris indicium facit.
13 Teſtis quandoq̃ non cogitur inuitus teſtificari, ⁊ talis ſpõte examinatus indicium facit.
14 Teſtes teſtificari preſumuntur inuiti, niſi de ſpontaneitate ꝯſtet.
15 Veritatẽ aliter haberi non poſſe qualiter ⁊ a quo probari debeat.
Attinentes vſq̃ ad ſupremum gradum compelli non poſſunt ad teſtificandum.
16 Clerici ad teſtimonium ferendum non poſſunt cogi.
Senes ſeptuagenarij non coguntur teſtificari.
17 Minoꝛ annis viginti an poſſit in criminalibus examinari.
18 Impuberes in criminalibus non ſunt idonei teſtes ad ꝓbationeʒ plenam, ſed bene ad indicium.
19 Teſtis qui ob infamiam non debuit examinari, examinatus aliquale facit indicium.
20 Teſtis examinatus poſt terminum prefixum ad probanduʒ, an faciat indicium.
21 Teſtis qui iure examinari prohibetur an probet ſi examinetur.
22 Indicium triplex eſt, ⁊ per quem probari poſſit quodlibet.
23 Teſtis qui non poteſt interrogari inuitus, volens reſpondere poteſt. ſed coactus non facit indicium.

¶ Queſtio ſecunda prime partis.

1 Circa ſcḋm qualiter ꝓbetᷣ indiciũ. † Rñde ꝙ ꝓbatᷣ per vnũ teſtẽ de viſu, hoc eſt ꝗ deponat ſe vidiſſe maleficiũ committi. vt no. gl. in. l. ſi quis. C. ad le. iuliã maie. l. maritus. ff. de queſtio. vbi ẽt per Bar. ⁊ per eundem. ⁊ Bal. in. l. fin. C. famil. hercis. ⁊ in. l. bone fidei. C. de iureiur. ⁊. l. admonendi. ff. eo. titu.
2 Quinimo gl. in. d. l. ſi quis. vr̃ velle qḋ † in criminalibus, vnus teſtis faciat ſemiplena ꝓbationẽ. qḋ ẽt vr̃ placere Bal. ſed Cy. lʒ ꝯ ibi in quodã ſuo conſilio, qꝛ indicium eſt minus q̃ ſemiplena ꝓbatio. vt no. in. l. cum probatio. ſ. de proba.
3 ¶ † Intellige tñ, qḋ ad hoc vt vnus teſtis de viſu faciat indicium dʒ eſſe oĩ exceptione maioꝛ. vt dixit Bar. in. d. l. maritus. ⁊ in. d. l. fi. ⁊. l. admonendi. vbi etiam per Bald. ⁊ per eundẽ in ſuo notabili ꝯſilio, ꝙ incipit, ſtatutũ prouidet. vbi optime docet q̃ñ cognoſcatur teſtis omni exceptione maioꝛ. Item intellige, qḋ vnus teſtis facit indicium de viſu quando alie circunſtantie nõ reſiſtũt ſecundum Bal. in. l. ij. C. quoꝝ app. allegãdo Io. an. in. c. cũ in contemplatione de reg. iur. vj. in nouella quod dicit eſſe notabile.
4 ¶ † Probatur etiã indicium ad minus per duos teſtes nõ ꝓbantes de veritate maleficij, ⁊ ſic de viſu, ſed probantes aliquod ſignuʒ ꝯferens ad maleficium, ⁊ ſufficiẽs ad faciendũ indiciũ ad torturã, prout dicetᷣ. j. in ſeq. q. prin. ⁊ qḋ ad probandũ indiciuʒ requirãtur duo teſtes, voluit gl. que reputatᷣ ſingularis. in. l. fi. C. fami. her. ſ. allegata ⁊ ita tenẽt Bar. ⁊ doc. in. l. fi. ff. de queſt. ita ẽt voluit Inn. in. c. ſicut. de ſimo. vbi dicit, qḋ leuia ſigna ſufficiunt ad probandum quẽ hereticũ, tamẽ opʒ illa plene ꝓbari ita refert Bald. in. d. l. finali. ⁊ ſi vnus ſolus teſtis probat de aliquo ſigno ⁊ indicio nihil ꝓbat, ſcḋm Bar. in. d. l. fi. Sed Raph. Fulg. in. d. l. fi. dicit
5 † qḋ licet ſingula indicia debeant ꝓbari ꝑ duos teſtes, tñ negari nequit, quin vnicus teſtis faciat aliqualẽ p̃ſumptioneʒ ⁊ ideo ſi plures ſunt teſtes ſingulariter de ſingulis indicijs deponẽtes, dicentur plures eſſe p̃ſumptiones, que faciunt vnũ indiciũ ad torturã. arg. l. inſtrumenta domeſtica C. de ꝓba. ⁊. l. ij. §. etas. ff. de excu. tut. Pone enim ꝙ vnus teſtis dicit ſe vidiſſe. Seiuʒ vulneratũ, ⁊ in terra proſtratũ, ⁊ interrogatus ꝗs vulnerauit, rñdit, Titius, hic eſt vnus teſtis ſuper indicio deponẽs. Alius dicit vidiſſe hũc Titiũ exeũtẽ directo tramite, ⁊ voluentẽ ſe verſus nemora, ⁊ occulte ſe latitantẽ. Certe hi ſinguli teſtes de ſingulis indicijs deponunt, ⁊ tñ nemo ſane mẽtis negabit, quin he p̃ſumptiones faciant ſufficiens indiciũ ad torturã. arg. d. l. ⁊ illius regule, ⁊ que nõ proſunt ſingula multa iuuãt, ita notabiliter dt Fulgo. in. d. l. fi. ad hoc optime adduco ad corroborationẽ huius opi. qḋ no. dicit do. meus do. Io. de monte ſperello, de peru. in. l. ad-
6 monendi. de iureiur. † qḋ lʒ plures ſemiplene ꝓbationes non cõiungantur ad faciendã vnam plenam, tamen coniunguntur ad faciendũ indiciũ. ar. no. i. l. fi. C. de proba. ⁊ ita refert ⁊ ſequitᷣ Caccialupus in. d. l. admonẽdi. car. xxv. in ver. applicatur, ⁊ ego puto tantofortius hoc eſſe verum, q̃to illi ſinguli teſtes eſſent multum notabiles, ⁊ magne auctoritatis, q̃m lʒ teſtes ſingulares non probent, tñ ſi ſunt ita notabiles, ꝙ adducant iudicem ad indubitatam fidem iudex non dʒ curare de illa ſingularitate iſtud eſt dictũ ſingulare do. Pau. de caſt. in. l. lucius. ff. de infamibus, in recollectis Florentinis. ⁊ in. d. l. admonendi vbi etiã eum refert ⁊ ſequitur idem Caccialupus in car. viij.

Aduerte tamen qḋ licet q̃n vnus teſtis teſtificatᷣ de veritate facti, ⁊ ſic de viſu, ad hoc vt faciat indiciũ dʒ eſſe omni exce-
7 ptione maioꝛ, vt ſuperius dictũ eſt † ⁊ ſimiliter q̃ñ plene ꝓbant quo ad ꝯdenationẽ in criminali debẽt eſſe oĩ exceptiõe maiores ſcḋm Bal. ⁊ Saly. in. d. l. fi. C. de proba. per illũ tex ꝗ dicit. ꝙ in crialibus debẽt eſſe ꝓbationes luce clariores. ⁊ ꝑ tex. in. l. omptiõnẽ. C. de ꝯtrahen. ⁊ commit. ſtipu. ⁊ idem dicit Bald. in. l. cũctos pplos. C. de ſum. tri. col. vj. tñ quo ad ꝓbandũ indiciuʒ ſufficiunt duos teſtes etiã nõ oĩ exceptione maiores, ⁊ ſic admittentᷣ infames ita dicit Bal. i. d. l. cũctos populos. ⁊ Bar. in. l. ij. §. qñi. ff. de queſt. Itẽ admittentᷣ familiares ⁊ ſimiles, ſcḋm Bar. in. l. ij. ff. de excu. tut. Itẽ aduerte, qḋ ꝑꝑ hoc qḋ duo teſtes probẽt aliqḋ indiciũ, tñ nõ ꝑꝑ hoc iudex indiſtincte dʒ torquere reũ, niſi illi duo teſtes deponant veriſimilia. Pone enim factum eſt furtum in loco ꝓbãt duo teſtes qḋ viderũt de loco exire Martinũ hñtẽ aliqḋ ſub mãtello, ſi iſte Martinus eſſet magnus mercatoꝛ, aut vir alicuius dignitatis ⁊ auctoritatis, quẽ nõ eſſet veriſimile furtũ feciſſe, non poterit ex hoc torqueri ita declarat Ang. in. l. milites ꝑ illũ tex. ff. de queſt. ⁊ refert ⁊ ſequitᷣ Ang. de ari. in addi. ad opus maleficioꝝ ſuꝑ gl. in verbo, fama publica ſuꝑ verſi. quero qualiter dicit. n. Ang. ibi qḋ ꝯditio pſone excludit p̃ſumptioneʒ reſultantẽ ex indicijs, ⁊ ideo opus eſt tũc, qḋ alia indicia ꝯcurrãt facit ad hoc qḋ. ſ. dictũ fuit in p̃cedẽti. q. qḋ teſtis de viſu facit indiciũ, niſi alie circunſtantie contradicant ⁊ reſiſtant.

8 Quero an teſtis † examinatus ante formatũ proceſſum faciat indiciũ. Ecce commiſſum eſt delictum, poteſtas hoc audito examinat teſtes ſuꝑ indicijs nullo formato ꝓceſſu. Ex quorum dictis tantũ percipit, ꝙ ſufficeret ad indicium contra aliquem, hoc facto facit illũ capi ⁊ torqueri, an poſſit hoc facere, ⁊ ſi facit, ⁊ ille ꝯfitetur, an preiudicet. Rñdeo qḋ non q̃m in principio tortura non ẽ habenda. dicit Bar. in. l. j. in prin. ff. de queſt. ⁊ illa ante lite ꝯteſta. non eſt permiſſa. Bar. in. l. ſi quis adulterij. in prin. ff. de queſt. ⁊ ſimiliter nõ citato illo capto ad videndũ iurare teſtes tex. eſt ſcḋm Iac. de are. ⁊ Bar. in. d. l. ſi quis adulteriũ. ⁊. l. ſi maritus. Et ſimiliter nõ publicato ꝓceſſu ſcḋm Bar. in. l. vnius. ff. de queſt. ⁊ dicetᷣ latius inferius, vide ad p̃dicta Bar. in. l. cuſtodias. ff. de publi. iudi. ⁊ bald. in. l. ſi tibi. C. de ꝯdi. ob tur. cau. Saly. in. l. fi. C. de queſt. Caccia-
9 lupũ in. l. is apud quẽ. C. de eden. † qui dicit ꝙ indicioꝝ copia q̃ fit ꝑ teſtes dʒ dari reo poſt negationẽ ⁊ excuſationẽ, vt colligitur ex mente Bar. in. l. queſt. C. de queſt. in prin. Ratio euidens, qꝛ poſt negataʒ inquiſitionem, teſtes examinari debent, ex quibus fiant indicia, nec ea que pro curie informatione ante perquiſiuit, ⁊ inuenit curia debet reo manifeſtare, ſcḋm Ang. de peru. qui fuit magnus practicus. l. fi. de queſt. ⁊ qḋ recte intuenti ſenſit ibideʒ Bar. dũ vult teſtes examinatos ante inquiſitionẽ ſpecialẽ, non facere indiciũ. Et dum ſubdit indicioꝝ copiam eſſe dandaʒ parti petenti, dʒ intelligi de indicijs legitime habitis, ⁊ tempore congruo. ſ. poſt ſpecialẽ inquiſitionem ⁊ excuſationem inquiſiti. naʒ examinati ante, ⁊ ipſo nõ citato, ſibi nõ p̃iudicant, niſi repetãtur poſt lit. ꝯteſt. ⁊ parte preſente vel citata, vt ꝑ Bart. in. d. l. fi. ⁊ ꝑ Bal. in addi. Spe. in titu. de ſen. in fi. de quo etiã per Abb. in c. ad petitionem. de accu. ⁊ Ange. in repe. l. ſi vacantia C. de bo. vac. lib. x. hec illi, adde Ang. de are. idem velle in ſuo opere ma-
10 leficioꝝ. in gl. fama publica. in. ij. col. in fi. verſi. ⁊ aduertas. † ex quibus apparet qḋ hodie male faciunt officiales, qꝛ ante q̃ formant

mant inquisitionem, ex indicijs habitis per dicta testiũ ponũt quẽ ad torturã, & sic possent teneri in sindicatu, & confessio que seque ret ex tali tortura nõ valeret, et si in ea pseueraret, per. d. l. ma ritus. de quest. cũ sit habita nõ pcedentibus indicijs legitimis de quo et dicet̃ .i. dũ tractabit̃ de tortura. ¶ Itẽ q̃ro an testes exa minati sup gñali inqsitione, faciãt indiciũ ɔtra diffamatũ de deli cto, vt deueniri valeat ad torturã super processu speciali inquisi tionis dic q̃d nõ, vt ex .s. dictis apparet, & tz Barto. in. l. fin. ff. de quest. q̃m tales testes fuerunt examinati ipso reo nõ citato, nec ɔ dictore existente, ergo nõ preiudicant. l. si q̃s. C. de testi. vñ debe bunt testes examinari post li. ɔtest. super spãli inquisitione per. l. si quis adulterij. de adul. ita dicit Bal. in. l. fi. C. de questio.

11 **Ulterius generaliter** quero, † an testis qui examinari nõ debuit faciat indiciũ, referã quicquid scriptũ reperio super hoc. Cy. hoc examinat in. l. fi. C. de accu. & in. l. seruos. & l. libertorũ. C. de testi. ex cuius dictis, sume pro ɔclusione, q̃d q̃nq3 testis nõ debuit exa minari, pp reuerentiã eius ɔ quẽ examinatur, & tũc examinatus nõ facit idiciũ. vt. l. j. §. diuus Antonius. & §. antonius. & l. diuus §. ex quibus. & l. maritus. ff. de quest. Q̃nq3 testis nõ d3 examina ri pp timorẽ, ne deponat p eo examinatus. vt. l. j. §. ad questionẽ ff. de quest. & l. ij. & l. seruos. C. de testi. & l. testis idoneus. & l. ido nei. & l. testes. ff. eo. eiusmodi sunt testes domestici, quoꝝ appella tione, q ɔtineantur. vide in Spe. in tit. de teste. §. j. ver. itẽ excipi tur q̃d est domesticus cũ alijs sequẽtibus. & hoc casu tales testes examinati non faciunt indicium tex. est no. in. l. pridẽ. C. de quest. ibi vt neq3 p his neq3 aduersus eos i capitalibus, vel pecuniarijs q̃nibus veritatis vim obtinere possit &c. & hoc tenuit Specu. in tit. de teste. §. j. ver. q̃d si testis domesticus. & Bal. in. l. inuiti. la. ij. ff. de testi. §. hoc tñ forte fallit. sed testis domesticus, vel familia res, & similes sunt honesti & bone fame, puta familiares epi vl' ab batis vel alicuius nobilis dñi, q̃r isti nõ retinẽt secũ nisi familia res discretos & bone opiniõis, per ea que no. Inn. in. c. in literis

12 de testi. & Bal. in. l. etiã. C. de test. ¶ † Aduerte q̃r Bar. in. l. ij. ff. de excusa. tut. dicit, q̃ indiciũ fit p testẽ familiarẽ, per gl. in. l. j. de test. & q̃d ex pluribus testibus familiaribus, põt iudex deue nire ad sñiam. sed Bal. in. l. inuiti. la. ij. ff. d testi. dicit ɔ̃riũ, vbi vide. ¶ Itẽ forte fallit pp difficultatẽ pbationũ & dolũ aduersa rij, per. l. ɔsensu. §. super plagis. C. de repu. & q̃d not. Cyn. in. l. si q̃s. C. vñ vi. in fi. facit. l. quot. C. de naufra. lib. xj. ¶ Quandoq3 testis non d3 examinari pp odiũ presumptũ in ipso teste, vt q̃r est minatus, & tunc examinatus faciat indiciũ vel nõ, hoc d3 consi derare iudex aduertens ad qualitatẽ inimicitie, & qualitatem per sone examinande, & si adsint verisimilia dicta, tali testi dat̃ fides vt no. in. l. j. §. preterea. ff. de quest. iuncta. l. milites. §. oportet. C.

13 eo. tit. ¶ † Quandoq3 quis nõ cogit̃ inuitus, nec cogi d3 testifica ri, vt. d. l. lege iulia. & l. inuiti. la. j. ff. de testi. & tũc talis testis exa minatus spõte & volens facit indiciũ & probat. vt. d. l. & a ɔtrario sensu sed inuitus esset examinatus, nõ pbat, s̃m Cy. in auc. p̃sby teros. la. ij. C. de epis. & cle. Et in dubio p̃sumit̃ inuitus, nisi appa reat q̃d volens deposuerit, s̃m Cy. ibi, vt refert Bal. & sequitur in. d. l. lege iulia. & in. d. auc. & in. l. si parentes. C. de testi. Saluo q̃ dicit nõ presumi inuitum deponere nisi in suum priuilegiũ alle gauerit. q̃d non sit ɔpellendus, & nihilominus sit coactus depo nere, & hoc casu nõ fit indiciũ, s̃m Bar. in. l. j. §. si seruus. ff. d q̃st. ita et exp̃sse tz bal. in. l. seruos. C. de testi. ¶ Adde q̃d do. Bar tho. de capua in auc. de san. epis. in. §. deo amabiles ibi, ppria vo

14 lũtate suscepisse &c. vbi vide in lec. Bar. † d̃ q̃d presumunt̃ inui ti testificari, iõ pducens d3 facere apparere in actis q̃d volentes testificãtur. Hec tñ persone priuilegiate ɔpellũt testificari si ali ter veritas haberi nõ põt, s̃m Guido. de suza. in. d. l. iul. & Imo. in. c. dilectorũ. de testi. cog. ratio est ne veritas occultetur, q̃ occa sio inducit peccatũ mortale. Sed stabit difficultas, quis habeat probare veritatem aliter haberi non posse in quo articulo Bu tri. & Imol. in capitulo super eo. de testibus cogen. concludunt pducentẽ testes debere probare, & est ratio, q̃r iste p̃sone priuile giate habẽt ius pro se sc3 q̃d ɔpelli nõ possint, & q̃d aliter veritas hẽri nõ possit est fundamentũ intẽtionis pducentis, iõ d3 pbare q̃m negatiua posita pro fundamento intentionis, semp d3 proba ri p opponentẽ ita singulariter dicit Inn. in. c. super his d accu. & Bar. in. l. hoc iure de ver. obli. & ẽ tex in. l. ergo. ff. ex qui. cau. maio. Aduerte s̃m do. Nico. & Caprã. in. d. c. sup eo. de testib.

15 cogẽ. q̃d forte hoc. s. † q̃ aliter veritas hẽri nõ possit, pbari pote rit iuro ipsius testis, q̃r sicut producens submitit se dicto testis super principali, ita d3 se submittere super hoc preambulo vel s̃m eos potest iudex se de hoc informare summarie, sed an in causa criminali possint testes ɔpelli testificari, fuerunt octo opi. de qui bus vide in. d. c. dilectoꝝ vbi dicit Imo. q̃ in hoc attenditur sty lus & ɔsuetudo indicioꝝ. Sed q sint iste persone que cõpelli non pñt dic q̃ sunt attinentes vsq3 ad supremũ gradum gl. est singu. in. l. si femina. C. ad turpil. quã3 ibi sequitur Ang. & Imo. & in. d. c. dilectorum. Itẽ affines, soceri, & cetere persone, de quibus in. d. l. lege iul. hec quidẽ p̃sone non coguntur testificari nisi velint. Sunt etiam quedã que non admittuntur ad testificandũ ɔ, etia3 si velint, ob reuerentiã eius ɔtra quẽ producuntur, veluti filius ɔ patrẽ, libertus ɔ patronũ, arg. l. quos prohibet. ff. de postul. ita tz Imo. in. d. c. dilectorũ & ceteri doc. in. l. parentes. C. de testib.

16 † Et no. q̃ inter istas personas priuilegiatas, sunt et clerici q nõ possunt compelli, nec coram ecclesiastico, nec seculari iudice ni si aliter veritas haberi non possit gl. in. c. super eo de testi. cog. & in. c. statuendũ. ij. q. vj. & tz Hosti. in sum. de testi. §. i. & Gofr. eo. tit. in sum. & Jo. de imo. in. d. c. dilectorum.

Item senes non compelluntur inuiti testifica ri de iure ciuili, vt. l. inuiti. ff. de testi. & quarta questione. ij. §. inuiti. Sed de iure canonico se cus est, vt habetur in. c. si qui testium. de testib. & ibi per Caprã. & dicũtur senes quo ad hoc annorũ. lxx. vt dicit gl. in. d. l. inuiti. ¶ Quando testis nõ d3 examinari propter etatem, & tunc exami natus nõ facit indicium plenum, sed qualequale, vt. l. j. §. ipubes ff. ad sille. & no. gl. i. l. talis. C. de his qui. vt indi. s̃m bar. ibi hoc exp̃sse tz, sed Bal. in. d. l. seruos. d̃ q̃d h casu pupillus in ciuili, & minor. xx. annis in criminali nõ facit indicium ad probationẽ3 vel defensionem negotij de quo agitur, sed ad informationẽ vt ex eo inquiri & procedi possit per glos. in. d. l. talis. Areti. in opere maleficiorum. in verbo, ɔparuerunt & negauerunt totum. in ver.

17 itẽ minor. dicit̃ q̃ minor. xx. annis i crĩalibus põt examinari, ad aliquã intentionẽ iudicis, & q̃ faciat indicium, non aũt plenam p bationẽ, & hoc si i inquisitione fuerit examinatus ex mero officio non autem super accusatione ad partis instantiam, ita dicit tene re Guido. de suza. & Flo. in. l. in testimonium. ff. de testi. do. An gu. de ari. in suis addi. ad dictũ opus maleficiorũ super. d. ver. dicit q̃d docto. solent allegare vnam gl. pro singu. in. l. fin. C. de his qui. vt indig. ad sil. q̃ minor facit indicium ad torturã & d̃ q̃ Ludo. solebat allegare ɔsimilem gl. in. d. l. j. §. ipubes. vide et d hoc p Bar. in. l. de minore. in princ. ff. de que. vbi ponit an minor in crĩalibus faciat idicium, & limita tu predicta per glo. in. d. l. in testimoniũ. & adde Bar. in. l. ex libero. in fin. ff. de que. ¶ Uide

18 oĩno p do. Alex. de imo. in. l. fi. C. de his q. vt indig. † vbi tz, q̃ l3 in crĩalibus impuberes nõ sint idonei testes, ad plenam pbatio nẽ, tñ sunt idonei ad indiciũ, & l3 glo. in. l. inuiti. ff. de testi. la. ij. ve lit quod impubes faciat aliquod indicium, quasi velit quod non validum ad torturã, tamen Specula. in tit. de teste. §. i. ver. itẽ q̃ est ipubes. exp̃sse tz q̃ faciat indiciũ ad torturã. & idẽ tz Bal. in d. l. inuiti. & l. seruos. C. de testi. & idẽ vr̃ velle Bal. i. l. de minore & l. maritus. ff. de quest. & hoc q̃n sit et p̃ximus pubertati & doli ca

19 pax. vt dicit gl. in. d. l. inuiti. ¶ † Q̃nq3 testis non d3 examinari pp infamiã, vt. l. ij. §. lege iul. ff. de testi. & tunc examinatus nõ fa cit indicium plenum. sed qualequale, vt. l. qui vltimo. ff. de penis ita et dicit Bal. in. l. j. C. de sum. tri. dicendo quod facit indiciũ ad fundandam intentionem iudicis & inquisitionem, vide etiam in. l. causis. ff. de sena. & in. c. testimoniũ. & ca. fi. de testi. ¶ Q̃nq3 quis nõ d3 examinari ratiõe ordinis, vt q̃r ante lit. ɔtest. vel par te nõ citata, & tũc examiatus nõ facit idiciũ, vt. l. si q̃s adulteriũ. ff. de adul. & dixi. s. in ver. quero an testis. ¶ Q̃nq3 quis exami natur vt principalis in se, & vt testis in alium, & tunc aut potuit in alium examinari, aut nõ q̃ quando sit p3 ex no. per tex. & docto. in. l. fi. C. de accu. & in. l. si filium. C. de libera. cau. & per Barto. in. l. j. §. repeti. ff. de questio. cum si. Primo casu facit indicium

20 sufficiens ad torturã, vt tenet Cy. in. d. l. fi. ¶ † Q̃nq3 testis non d3 examinari propter lapsum termini statuti ad probandũ, & tũc si h3 locũ purgatio more, examinatus probat, vt no. doc. in. l. mã cipiorum. ff. de op. leg. Si autem non habet locum purgatio mo re, & tunc ad nihilum valet eius dictum, s̃m Cy. i. l. i. C. de sepul. vio. ¶ Adde Ludoui. de vrbe, in rubri. ff. de arbi. in. ix. colum. in versicu. an tamen testes qui in hac. q. dicit quod aut testes phibẽ tur a limine iudicij, & tũc admissi etiã indiciu3 nõ faciunt, ex quo omnino lex eos inhabilitat, vt. ff. d quest. l. maritus, sed si tantum esse testes, phibeantur, tunc admissi faciũt indiciũ, vt no. Bald. C. de testi. l. seruos. ad quod etiam. l. matris. ff. de pba. ¶ Sup hac. q. qua querit̃ an testis qui non debuit examinari, faciat indi

21 cium si examinatur Bar. in. d. l. maritus. ff. de quest. † dicit q̃ te stis qui non d3 examinari propter reuerentiã p̃sonarũ, & tunc exa

minatus nõ facit idiciũ, vt. d. l. maritus. ⁊ l. diuus eo. ti. ¶ Quãdoq; testis non debet examinari ꝓpter etatem, tunc examinatus nõ facit indiciũ plenum, sed qualequale, vt. l. j. §. impuberes ad sil le. Idem dicit ipse puto de teste qui nõ debet examinari propter sexum, vt in muliere eadẽ rõne. ¶ Qñq; testis non debet examinari propter infamiam, ⁊ tunc examinatus facit indicium qualequale. l. qui vltimo. ff. de pen. ¶ Quandoq; non debet examinari propter inimicitias, tunc examinatus facit indiciũ, vel non facit ẜm qualitatem inimicitie, vt. ff. de questi. l. j. §. preterea. ¶ Qñq; testis non dꝫ examinari ratione ordinis, q2 ante lit. ↄtest. vel parte non citata, ⁊ tunc dicit puto qđ nõ facit indiciũ, vt. l. si quis de adul. ⁊ C. de testi. l. si qñ. in fi. Bal. in. l. seruos. ff. de testib. super
22 hac. q. dicit † qđ indiciũ ẽ triplex, vnũ est qđ dirigit iudicẽ in viã perscrutationis ⁊ inquisitionis, ⁊ istud potest fieri per quẽcunq; testem. vt. d. l. qui vltimo. Aliud est qđ dirigit in viã habende q̃stionis ⁊ aliud qđ dirigit in viã ↄdẽnationis simul cũ alijs adminiculis. ¶ Et dicit ipse qđ testis non idoneus ⁊ ꝓhibitus a limine deposi:ionis, non facit hoc indiciũ ad questionẽ ⁊ torturã. l. libertoꝝ. C. de testi. Sed si testes q nõ sunt ꝓhibiti a limine depositionis, nõ tñ sunt idonei ad plenam efficaciam prohibitionis, bene faciunt hoc indiciũ, vt. ff. de testi. l. serui. ij. rñso. ⁊. ff. de proba. l. cum ꝓbatio. ff. de edil. edic. l. quero in fine. Si vero querimus quantum ad efficaciam ↄdemnationis, nullus est testis idoneus ad ↄdemnationẽ nisi suppleatur per alias probationes, vt. l. solã. C. de testi. ⁊ arg. ff. de eden. l. si qs ex argẽtarijs §. ij. ⁊ subdit bal. in. d. l. seruos qđ testis interrogatus, ⁊ examinatus, q non debuit interrogari nõ facit indiciũ, qñ est prohibita interrogatio, vt. d. l. maritus. ff. de question. aut non est iusta responsio, q2 est qñ non põt inuitus cogi, ⁊ tunc idem si allegauit priuilegium, vt. ff. de testi. l. lege iulia. Aut non debuit interrogari ad ꝓbationem, ⁊ tũc põt interrogari ad informationẽ, vt pupillus in ciuili, vel minor xxv. annis in criminali, tunc bene facit indiciũ ad inquirendũ nõ ad decidendũ, vt not. C. de his q. vt indi. l. fi. in gl. ord. Saly. i. d. l. seruos clarius hoc declarat, dđo super. q predicta qđ testis q nõ debuit examinari, si examinatur qđ q̃tum ad effectũ condemnationis nõ facit indiciũ, nisi per alias probationes suppleretur. vt. d. l. solã ⁊ ar. d. l. si quis ex argẽtarijs §. j. aut quantũ vt ex eo possit perueniri ad torturam, ⁊ tunc quidam sunt testes qui sunt ꝓhibiti ⁊ interrogari ⁊ rñdere, ⁊ isti non faciunt indicium, vt. d.
23 l. libertoꝝ. ⁊. d. l. maritus. ¶ † Quidã sunt qui inuiti probibentᷣ interrogari, sed volentes pñt respondere. ⁊ isti ad respondendũ ↄpulsi etiã non faciũt indicium. vt. ff. de testi. l. iulia. ⁊ dicunẗ conpulsi priuilegio allegato, nõ aliter. vt. l. parentes. ⁊ qđ ibi bř. C. đ testi. parificantur eniꝫ isto casu inuiti. ⁊ qui nullo modo volentes etiã possunt admitti. Quidã sunt qui prohibentᷣ interrogari quãtum ad ꝓbationẽ, sed nõ ꝓhibentur quantũ ad informationem vt minor. xxv. an. in causa criminali ⁊ isti faciũt indiciũ quo ad ingrendũ. vt. d. l. in gl. de his qui. vt ind. Abb. sic. in. c. decetero. đ testi. dicit qđ lꝫ laicus in criminalibus nõ possit testificari contra clericum, tñ facit indicium ad torturã. Et aduerte ad omnia supradicta, qđ nullus ẜ. dictoꝝ diceretur testis omni exceptione maior, vnde vnus solus si testificaretur de visu nõ faceret indiciũ sed si duo testificarentur de visu, facerent indicium. ⁊ similiter si testificarentur de circunstantijs que inducerent indicium, vt dixi supra in. ij. q. prin. in ver. aduerte tamen.

SVMMARIVM

1 Indicium quale esse debeat, vt sufficiens sit ad torturam iudicis committitur arbitrio.
2 Indicium est sufficiens contra aliquem de furto, si sit male cõditionis ⁊ fame, ⁊ solitus talia facere.
3 Furtũ a familiaribus ⁊ in domo ↄuersantibus factũ presumitur.
4 Furtũ presumiẗ factũ per familiarẽ fugitiue a domo recedenteꝫ.
5 Indicium super furto contra aliquem habetur, qui cũ antea pauper esset, multas pecunias habere reperitur.
6 Indicia ⁊ presumptiones contrarijs tolli possunt presumptionibus ⁊ indicijs.
7 Fuga sola quando indicium sufficiens prebeat ad torturam.
8 Fuga non facit indicium, vt quis possit subijci questioni, si possit aliqua probabili causa velari.
9 Fuga sola propter processum initiatum non facit indicium.
10 Fugiens de carcere p ostium carceris apertum, non est pro confesso habendus.
11 Officialis fugiens tempore sindicatus, pro confesso habetur de his super quibus inquiritur.
12 Fuga quando presumptionem ⁊ indicium inducat, ⁊ alios suos effectus producat.
13 Statutum dictans in omni casu fugam omnem facere probationem, an valeat.
14 Indicium generale in quolibet crimine censetur, dum extra iudicium crimen se commisisse aliquis fatetur.
15 Confessio extraiudicialis facta parte presente, indicium facit ad torturam.
16 Confessio extra iudicium facta, indicium prebet ad torturam, si de tempore ⁊ loco deponat confitens.
17 Confessio facta coram iudice, sed non in figura iudicij, vel coram notario siue iudice, an probet.
Confessio coram iudice incõpetenti facta qñ ꝓbationẽ inducat.
18 Mendacium an prestet questioni indicium.
19 Confessus de se, non est de socijs interrogandus, fallit in quibusdam casibus.
20 Fures de socijs ⁊ receptatoribus interrogari possunt.
21 Seruus de crimine conuictus vel confessus de socijs ⁊ mandatoribus est interrogandus.
22 Latrones dicuntur qui publice stratas aggrediũtur, qui ⁊ de socijs interrogari possunt.
23 Interrogatio de socijs generaliter fieri debet non descendendo ad speciem, seu ad nomen certe persone.
24 Confessio rei contra socios criminis, quando presumptionẽ inducat aduersus illos.
25 Criminosus de consocijs confessus, indicium ad torturam nõ pꝛ stat, nisi pluribus concurrentibus.
26 Iniuriatus vel percussus ab inquisito vel accusato asserens ↄtra eum non facit indicium.
27 Confessio tacita per pacem seu transactionem facta, an faciat indicium, vel probationem.
28 Pax seu trãsactio super crimine multis põt modis fieri vt trãsigens confiteri ipsum crimen non videatur.
29 Inimicitia facit indicium ad homicidium.
30 Variatio, pauor, ⁊ trepidatio, indicium faciunt alijs deficientibus indicijs.
31 Accusatus de crimine dꝫ diuersis examinari vicibus, ⁊ varians questioni poterit subdi.
Variationes ⁊ vacillationes facte in tortura sine indicijs facta, torto non preiudicant in aliquo.
32 Fama sola cum vno indicio sufficit, vt torture qs subdi possit.
33 Mine quando indicium sufficiens faciant ad torturam.
34 Homicidium factũ in aliquo loco per quem aliquis solitus erat transire, qui maleficia consueuerat perpetrare, presumitur ab eodem perpetratum esse.
35 Diuinatio an faciat indicium ad torturam.
36 Ars diuinandi non semper reprobatur.
37 Locutio secreta vel auricularis cum aliquo facta, qui postea incontinenti homicidium commisit an faciat presumi consilium vel mandatum ad hoc faciendum.
38 Armatus stans cum offendente presumitur opem ferre.

¶ Questio tertia prime partis.

Circa tertium videlicet qualia debent esse indicia per que deueniri valeat ad torturaꝫ. † Hic qđ docto. omnes sunt in hoc ↄcordes qđ de hoc non põt dari certa doctrina, sed ↄmittitur arbitrio iudicis, vt. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem quoq; ibi tu magis scire potes quãta sit testibus fides adhibẽda, ita dicit Alb. Pan. de eleaza. Odofre. Cy. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. de quest. dicit tñ ibi Bar. qđ in aliquibus criminibus põt dari aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam.
2 ¶ † Et primo i crimine furti. nã aliquis accusatur de furto, pñt esse indicia ↄ ipsuꝫ, qđ est homo male ↄditiõis ⁊ fame ⁊ ↄsuetus facere similia. l. đ minore. §. pluriũ. ff. de q̃st. ⁊. l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de re mili. ꝑ quo facit tex. in. l. si cui. §. ijsdeꝫ. ff. de accu. vbi q semel fuit calũniatus, ꝓsumitur iterũ calũniari ⁊ qđ no. Dy. i regula semel malus in prin. lib. vj. Itẽ põt esse indicium, qđ ipse erat vicinus, ⁊ hẽbat notam illã domũ, ⁊ q2 ↄuersabaẗ ibi, vt est tex. in. l. oũm horreorum. ff. loca. ⁊ ibi dixit Bart. notanter qđ si aliq habent notitiam domus, sunt suspecti qñ domus frangitur propter edificiorum notitiam nã tales persone de facili possent torqueri ad inuestigationeꝫ veritatis, vt hic, ⁊ ideo officiales qñ committuntur maleficia, occulte ↄsueuerunt mittere pro vicinis qui verisimiliter debent scire veritatem, ad quod. l. si ita in fine. de fun.

de fun.instru.⁊ ibi per Jac.de are.⁊ Bar. Item Bar.in.d.l.do
3 minus notabiliter dicit nota.ar.† quod furtũ presumitur factum
a conuersantibus in domo,vel quod saltẽ sciant quis fecerit.C.de
repud.l.ꝯsensu.§.super seruis. Hinc etiã dixit Bar.in.l.j.in fi.ff.
si fami.fur.fe.dica.qđ famuli hospitatoris possunt torqueri ꝓ re
subtracta in hospitio. Predicta tñ tempera ẜm qđ notabiliter di
xit Bal.in.l.j C.loca.qđ index ex qualitate personarum arbitra
bitur quis ex vicinis sit torquendus vel nõ,vñ dicit ipse licet vicini
presumant̃ scire,⁊ pp boc suspitio cadat in illis tamen non omnes
erunt torquendi,sed suspecti de scientia vel qđ fecerit, argu.l.non
omnes .§.a barbaris.ff.de re mili. Terreri poterunt oẽs,vt.ff.de
testi.l.iij.§.idem diuus sed non torqueri omnes,q₂ tortura in se ha-
4 habet iniuriam,ẜm eũ,quod est valde notabile.† Itẽ est aliud in-
diciũ ad furtum,ꝙ res que reperiuntur furto subtracte in domo
videantur furto subtracte per familiarẽ fugitiue recedentem,glo.
est nota.in auc.de exhibẽ.re.in.§.si vero etiam quedam. Item est
aliud indiciũ ad furtum,q₂ visus est exire de nocte illam domũ,in
qua fuit factũ furtũ,⁊ habebat aliquid subtus. Itẽ quia visus fuit
expendere monetam de illa stampa,cuius erat illa,que fuit furto
subtracta hec duo dicit Ang.in.l.milites.C.de questio.⁊ hoc di-
cit ipse nisi sit alia verisimilitudo in ꝯtrium,puta q₂ ille qui fuit vi
sus exire,vel pecuniã expendere,esset quidam magnus mercator,
quia conditio persone excludit presumptionem resultatem ex in-
dicijs,ideo tunc est opus vt alia indicia concurrant.
5 Item est aliud indicium † super furto, si post furtum fa-
ctũ repertus est quis expendere pecuniã,cũ ante esset pauper,nec
reperitur vnde habuit, arg.l.quintus.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.
ẜm Bart.in.l.fin.ff.de quest. Itẽ si illa res subtracta cedebat sibi
ad ꝯmodum puta erat instrumentũ qđ ad eum pertinebat,vt.l.j.
.§.si quis instrumenta.C.de lati.liber.tollen. ẜm Bart.in.d.l.fi.
Item si post furtum reperitur res furtiua penes aliquẽ.l.in ciuilẽ.
⁊.l.ciuile.C.de fur. Quod verum esse dicunt doc.quando cũ hoc
concurrit sinistra suspitio,ex qualitate persone,consuete forte res
furtiuas emere,vel ꝯsuete furari,q₂ tunc poterit deueniri ad tortu
ram si indici videbitur alias autem non si iudici non videbitur, ꝓ
pter grauitatem persone,⁊ honestatẽ,arg.l.nõ oẽs.§.a barbaris.
ff.de re mili.ita dicit Bal.in.d.l.in ciuilẽ.de quo etiam per eun-
dem,⁊ Cy.in.l.fi.in fi.C.de here.⁊ insti.⁊ ꝑ Cy.in.l.fi.C.de que.
stio.nec mirum,q₂ vt dicit Bar.in.l.j.§.j.ff.de quest.per illũ tex.
6 licet † reperiuntur indicia sufficientia ad torturam contra aliquez
tamen si pro ea sunt aliqua indicia,opus est qđ illa indicia ad tor-
quendum sĩnt magis vrgẽtia ⁊ fortia,⁊ sic iste presumptiones ⁊ in
dicia possunt elidi ex alijs indicijs ⁊ presumptionibus,verbi gratia
si ille penes quem res furtiua reperitur,est bone conditionis⁊ fa-
me,vel si ostendit eũ a quo habuit.vt.d.l.in ciuilẽ.⁊.d.l.ciuile ha
betur etiaz in.l.ancile.C.de fur.⁊ hoc est generale,vt ipse dicit in
omnibus alijs indicijs similibus ad hoc facit,q₂ vna presumptio
tollit aliam.vt.l.diuus.ff.de in integ.restitu. Item potest esse aliud
indicium ad furtum,q₂ post factũ furtũ quis aufugit ⁊ se abscõdit
vt.l.lex cornelia.ff.ad silleia. Hoc tamen.s.an fuga faciat indiciuz
ad torturam examinemus latius glo.tangit in.l.admonendi.ff.de
iureiuran.⁊.l.in bonefidei.C.eo.titu.⁊ in auc.de exhiben.re.§.si
vero.col.v.⁊ aliquid in.l.j.C.de requiren.re.⁊ ibi per Odofr.⁊ ꝑ
Cy.in.l.j.C.de raptu vir. Jac.de belui.in.d.§.si vero ibi ꝑ Bar.
in.d.l.admonendi.⁊ in.d.l.fi.ff.de quest.⁊ latius in.l.lex cornelia.
ff.ad sil.per Bal.in.d.l.admonẽdi.⁊ in.d.l.in bonefidei ⁊ in.d.
l.j.de raptu virgi.⁊ in.d.l.lex cornelia.⁊.l.de crie.C.de adulte.ꝑ
Ang.in.d.§.si vero ꝑ Lud.de vrbe.in.d.l.lex cornelia ⁊ latius in
d.l.admonendi vbi ẽt ꝑ Bal.⁊ Saly.⁊ per Spe.in tit.de ꝓba.§.
fi.ver.vlti.per Jo.an.in addi.Spe.in titu.de presum.§.speciei.
ꝑ Areti.in suo opere maleficiorũ.super glo.in verbo,fama publi
ca,⁊ ibi per do.August.de ari.in suis addi. Ex quorum omnium
7 dictis colligo talẽ distinctionem.† nam qñq₃ fuga obijcitur alicui
tanq̃₃ crimen ⁊ ꝓ crie,⁊ tunc probata fuga est ꝓbatum crimen.l.
desertorem.ff.de re mili.C.de deserto.l.j.⁊.ij.lib.xij.ẜm Oldra.⁊
hoc tenent Jac.de are.Cy.Bar.Bal.Ange.⁊ oẽs. Qñq₃ fuga
obijcitur pro alterius criminis ꝓbatione nõ vt fit de per se crimẽ
⁊ tunc aut est tale crimen,ad cuius ꝓbationem ⁊ ꝯdemnationem
sufficit sola suspitio,⁊ tũc sola fuga sufficit, q₂ facit quẽ suspectũ vt
in.l.publicis.§.preterea.ff.de suspec.tuto.⁊ in hoc etiam concor-
dant omnes. Aut est tale crimen,ad cuius ꝯdemnationem requi
ritur plena ꝓbatio de ipso facto,⁊ non de suspitione tantum,⁊ tũc
aut quis fugit ante formatũ processum,aut post. Primo casu,aut
fugit timore familie ne capiatur,⁊ postea vocatus ad iudicium re
uertit̃ ⁊ ꝯparet,⁊ tunc fuga nullum facit indicium contra euz, nec
sibi in aliquo preiudicat.vt no.Bar.in.l.quid sit fugitiuus.§.sciẽ
ti.ff.de edil.edic.⁊ iõ dixit Bal.in.l.j C.de ser.fugi.quod statutũ
puniens fugientẽ đ carcere,nõ includit illos qui exiuerunt aio re-
uertendi.arg.insti.de rer.diui.in.§.pauonũ.sed si cito reuertant̃,
secus si non reuertantur,⁊ ita intelligitur gl.in.d.l.j.ad hoc.ff.de
re mili.in.§.emansor.⁊.l.qui cum vno.§.edictum germani,ẜm eũ.
Si vero postea vocatus ad iudicium non veniat,⁊ non comparet
⁊ tunc fuga facit indicium ⁊ presumptionem ꝯ fugientẽ ⁊ intelligo
Bar.in.d.l.fi.ff.de quest. Aut non fugit timore familie potesta-
tis,sed ex causa probabili,puta q₂ timet ratione partialitatis,ne ꝓ
pter mortẽ vnius hominis interfecti,ipse etiam occidatur , vel ꝙ
ab aduersa parte,alias de delicto inculpetur,propter quod nõ est
ei locus tutus,⁊ propter fugã nõ resultat indiciũ sufficiens ad tor-
8 torã.⁊ ita loquitur Bal.in.l.in bonefidei.C.de iureiuran.† ⁊ pro
pter hoc quidã ꝯsuluerunt,ꝙ si fuga potest ab aliqua ꝓbabili cã
velari ⁊ colorari nõ facit indicium ,vnde si quis propter homici-
diũ factũ de aliquo aufugit,ne consanguinei occisi ipsum interfi-
ciant,non propter hoc reddit̃ suspectus de homicidio nã aduer-
sus periculũ,naturalis ratio permittit se defendere.l.itaq₃.ff.ad.l.
aquil.ẜm eos. Idẽ ꝯsuluerunt quidã alij,si solitus transcurrere ra
tiene mercantiarum,per diuersas ciuitates ⁊ loca , statim ꝯmisso
homicidio de aliquo,ipse recedit,⁊ allegat se pro mercantijs emẽ
dis del vendendis recessisse,nam per eius recessum non fit indiciũ
sufficiens ad torturã,allegat.l.si cum.§.ex iuxta.ff.de fideicommis
sa.liberta.⁊ ad hoc bene facit,quia in hac re dubia.s.ex qua cã re
cesserit,interpretamur in meliorem partem.l.non omnes.§.a bar
baris.ff.de re mili.⁊.l.quid sit fugitiuus.§.apud labeonẽ.ff.de edi
li.edic.ẜm Bal.in.d.l.in bonefidei,⁊ hanc sententiam etiã tene-
9 bat Lud.de vr.in.d.l.admonendi.† Scđo vero casu qñ quis au-
fugit propter processum initiatum,⁊ tunc aut ad indicium facien-
dum allegatur sola fuga,⁊ illa non facit indiciũ,⁊ ita loquit̃ Bar.
in.d.l.j.ff.de bo.eoꝝ qui mor.sibi cõsci. Aut allegat̃ fuga vna cuz
alijs adminiculis aliquid suspitionis inferentibus contra fugien-
tem,⁊ tunc ista simul iuncta faciunt indicium,arg.l.j.cũ ibi no.C.
qui numero tute.⁊ ita dixit Ludo.de vrbe,in.d.l.lex cornelia.qui
etiam limitat dictũ Bar.in.l.j.C.de bo.eo.nisi indici fuerit porre
ctus libellus minatorius de accusando,licet accusatio non interue
nerit adhuc,q₂ de hoc resultat in multis casibus idez effectus, qui
resultaret ex libello accusatorio, vt est text.in.l.miles.§.sicubi.ff.
de adulte.qui etiam limitat tertio dictum Bart.ibidem nisi post
accusationem institutam,quis fractis carceribus aufugerit , nam
tunc fuga plenam probationem facit,⁊ facit eum haberi ꝓ ꝯfesso
de eo de quo ꝓcedebatur ꝯ eum.l.in eos ⁊.l.fina.ff.de custo.reo.
10 ⁊ in.d.l.lege cornelia.† Qđ est verũ nisi aufugerit ostio carceris
existente aperto,q₂ tunc non hr̃ pro confesso,nec fuga facit ꝓhibi
tionem criminis,ẜm Guil.de cu. ⁊ Bal.in.l.succurritur.ff.ex q.
cau.maio. Item idem Bal.in.d.l.admonendi.limitat illud verũ
qñ quis aufugerit de publico carcere,secus si de palatio rectoris
allegat etiam Guil.in.d.l.succurrit̃ vbi hoc tenet de eo antẽ q au
fugit fractis cippis,Bal.in.d.l.succurrit̃ per illũ tex.t₃ idez qđ
si fregisset carceres,⁊ sine fuga probat ꝯtra ipsuz,tanq̃₃ si ꝯfessus
fuisset,quasi nihil intersit, an parietibus,an cõpedibus qs teneat̃
dixit tñ Bar.in.d.l.lege cornelia,ꝙ q̃₃uis fuga deducta ad ꝓba
tionem criminis non plene probet,sed indicium facit ad torturaz,
11 † tñ hoc fallit in fuga officialis fugientis tpe sindicatus , qm̃ tũc
talis fuga plenam probationẽ facit eorum de quibus officialis ac
cusatur siue inquiritur per.l.consiliarios.C.de assessori. Circa qđ
Saly.in.d.l.admonendi quẽ ibi sequit̃ Lud.dicit qđ aut officia-
lis fugit ante finitum officiũ ⁊ tunc illa fuga hoc inducit qđ punit̃
tanq̃₃ ꝯmittens crimen lese maiesta. Ita est casus in auc.de admi
nist.§.j.co.iij. Aut fugit post finitũ officiũ,⁊ intra qnquagita dies
qbus d₃ stare ad sindicatũ,vt.l.j.C.vt oẽs tã ciui.quã mili.⁊ i auc.
vt iudi.sine quo.suffra.§.necessitatẽ.⁊ tunc aut est rẽductus, licet
inuitus ad locũ a quo aufugit,⁊ tunc fuga contra eum nullã facit
probationem,sed opus est ad condemnationem contra eum legiti
ma probatione,casus est in.d.§.necessitatẽ. Aut non est reductus
ad locum a quo aufugit,⁊ tunc fuga contra eum tantam facit pro
bationem quod iuramentũ illi additũ sufficit ad eum condemnan
dum.casum habemus sing.ad auc.de colla.§.super hoc colla.ix.
ita dicit Saly.in.d.l.admonendi.vt refert ⁊ sequitur ibi Ludo.
12 Illud circa hoc est † omnino menti tenendũ ⁊ tũc fuga in-
ducit ꝓ̃sumptionẽ ⁊ idiciũ ⁊ alios suos effectus,qñ ẽ
certa ⁊ manifesta,saltẽ ꝑ vehemẽtẽ ꝓ̃sumptionẽ,qđ se illa đ cã ab
sentauerit,ẜm Archi.q ita signãter notauit.iij.q.ix.c.nihilomi-
nus ⁊ i.c.cũ ꝯtumacia.de here.in.vj. Itẽ aduerte qđ fuga nõ idu
cit indiciũ sufficiens,quando fugiens ꝑ prius reputabatur bone vi

te ⁊ fame, ſm Archid. in c. decernimus. iij. q. ix. ⁊ fuit de mente Bald. in d. l. in bonefidei. vbi dixit, ꝙ abſentia alicuius in dubio preſumit in bonam formam, vt ſuperius relatum eſt, aduerte ēt, ꝙ de fuga debet conſtare, ſaltē per duos teſtes, ſicut de quolibet alio iudicio, ſm ꝙ ſuperius dictum eſt per glo. in l. fi. C. fami. hercisc. item voluit Cy. in l. fi. C. de requir. ꝙ ſuſpitio que inducit per fugam, tollitur per iuramentum fugientis quod eſt valde notabile.

13 ¶ † Quero an valeat ſtatutū ꝙ omni caſu fuga faciat plenā ꝓbationem, vide per Lud. in d. l. lege cornelia. ⁊ Are. in ſuo ope maleſi. in glo. ſuper verbo, fama publica. ⁊ ibi per do. Auguſt. in addi. vbi etiā vide de ſtatuto ꝙ ſtante rumore de delicto cōmiſſo in ciuitate fugiens capitaliter puniatur. Adde mirabilem effectum fuge ⁊ abſentie, ſm Bal. in l. j. C. de requir. re. ꝙ licet quando qs nō aufugit, incumbat onus ꝓbandi accuſatori ⁊ accuſato, tñ qñ qs nō aufugit incumbat ſolum accuſatori. Item aliud dixit Bal. in l. de crimine. C. de adulte. per illum tex. ꝙ ille qui aufugit ne veritas inquiratur, videtur quodammodo fateri.

14 **Aliud eſt indicium** † generale ſuper quolibet delicto quando quis extra iudicium confitetur ſe cōmiſiſſe crimen illud, vt l. capite quīto. ff. de adul. ſm Bar. ibi. ⁊ per l. quero. in fi. ff. de edi. edic. ⁊ per not. in l. fulcinius. §. item. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. ⁊ idem voluit Ang. in d. l. capite quinto. vbi ēt plus voluit quod ſi confitens poſtea tortus negat illa confeſſio nihil operať. ⁊ ſic patet ꝙ in ea non cogiť perſeuerare quod eſt not. Bal. autem in l. j. C. de confeſ. tz idem qd Bar. ⁊ Ang. q̄tum ad indicium faciendum. ſed qd nō cogať perſeuerare in ea. Bar. videtur tenere contrarium in l. claruz. C. de auct. preſtan. vbi dixit qd ſi confeſſio extraiudicialis eſt veriſimilis poteſt confeſſus cogi perſeuerare. ⁊ ita intelligit. d. l. quero. ⁊ d. l. capite quinto. ſecus ſi non ſit veriſimilis, vt l. j. C. ſi quis imp. male. ⁊ l. milites. C. de queſt. Et iſtud plus placet per id quod

15 dicam ſtatim. † Quidam tñ vir egregius ⁊ magne auctoritatis cōſuluit ꝙ tunc extraiudicialis confeſſio facit indicium ad torturaz, qñ eſt facta parte preſente, quod ꝓbat per d. l. capite quinto. a cōtrario ſenſu, dicit ꝙ fuit de mente Bal. in l. quoniam. C. de infa. ꝙ non plz, per ea que not. glo. in l. fulcinius §. quid ſit latitare. ff. ex qui. cau. in po. ea. ⁊ Ang. in l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de cōfeſ. vbi dicit ꝙ delictum quod perficitur ſolo animo plene probať per confeſſionez extraiudicialem abſente parte factā. preterea. d. l. capite quinto. illud non probat. Preterea eſt caſus in d. l. quero. in fi. ꝙ facta abſente parte facit indicium. Eſt igitur vera concluſio qd confeſſio extra iudicium facta etiam parte abſente facit indicium ad torturam per predicta. quod etiam firmat Bart. in

16 d. l. quoniam. † Aduerte tñ ſm quoſdam ꝙ ꝯfeſſio extra iudiciū facit indicium qñ eſt certa tempore ⁊ loco, vcz, ꝙ confitens dicat de tempore ⁊ loco cōmiſſi maleficij, allegant Bal. hoc tenere in l. admonendi. ff. de iureiurā. vide de hoc in d. l. admonendi. in recollectis. vbi in vij. car. in ver. vlterius. ad hāc glo. allegať Bal. ita tenere in l. bonefidei C. de iureiur. vide omnino per Caccialu. in d. l. admonendi. vbi late examinat, pro qua require in lib. j. aduerte tñ ꝙ do. Tindarus in trac. ſuo ꝓba. in ea parte in qua tractať de confeſſionibus. in ver. nunc de criminalium. in prin. fuit in nona opin. dicendo vbi talis confeſſio eſt veriſimilis faciat plenā fidem in criminalibus ſicut in ciuilibus, de quo dicit eſſe caſuz expreſſum. ff. de edi. edic. l. quero. §. fi. ⁊ in d. l. capite quinto. non impropriando tex. ad quos doct. non aduertunt quod dicit etiam ꝓbari multis alijs iuribus ⁊ rationibus, de quibus dicit ſe ſcripſiſſe in trac. de teſti. varianti. in vj. c. ¶ Et dicit qd veriſimilia in hac materia ſunt eadem per omnia ſicut dicitur in ciuili, de quibus dicit ſe ſcripſiſſe in predic. trac. de teſti. varianti. c. ix.

17 **Quid autem** † ſi ꝯfeſſio eſt facta coram notario maleficiorum abſente iudice, vel coram iudice, non in figura iudicij, an probet plene vel faciat tñ indicium. Reſpondeo, glo. eſt ſingu. l. iubemus. C. de lib. cau. quod non probat plene, facit tamen indicium ſm Bal. ibi. vide etiam Ludo. in conſi. viij. ¶ Sed quid ſi confeſſio eſt facta coram iudice incompetenti, an probet plene, vel faciat indicium coram iudice competenti. Reſpondeo ꝙ ſi illius iudicis incompetētis iuriſdictio erat prorogabilis, valet confeſſio ad plenam probationem, ſi vero non erat prorogabilis, tunc eſt nulla ꝯfeſſio, vt in c. at ſi clerici. de fo. compe. ſm Io. and. in addi. Spec. in titu. de confeſ. §. ſequitur. in ver. ſi. v. non valet. ⁊ ita refert ⁊ ſequitur Ang. in d. l. j. ff. de confe. poterit tamen cogi in ea perſeuerare coram iudice competenti, ſecundum Inno. in c. inquiſitionis. de elec. vt refert Ang. in d. l. j. ⁊ idem tenuit Bal. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſdi. om. iudic. Ex quo not. ꝙ ſaltem faciat indicium ad torturam, cum cogatur in ea perſeuerare, ſicut ſi facta foret extra iudicium, vt d. l. capite quinto. ⁊ ita puto limitandum dictum Bar. in l. diuus. la. ij. ff. de cuſt. reo. qui indiſtincte tenet dictam confeſſionem non valere. nam nō valet quo ad plenam probationem, ſed quo ad indiciuz ſic. hoc tamen intelligit Bal. in l. clarum. C. de auc. preſtan. in fi. quādo ex dicta ſuſpitione oritur ſuſpitio. vel infamia, ⁊ non alias, ⁊ ita limita dictum Inno. in l. inquiſitione. ⁊ in c. cum ſuper. de confeſſis. item dictum Inno. limitat idem Bal. in l. j. vlti. col. C. de confeſ. niſi confeſſus coram incompetenti iudice reuocet confeſſionez per dictum. c. at ſi clerici. Et ideo dicit ꝙ cautus debet eſſe torquendus ꝙ dicat expreſſe ſe dictam confeſſionem reuocare, nec habet probare errorem, quia non tenuit quo ad aliquod iudicium iudicij, ſed ſolum quo ad indicium. facit quod eſt valde notandum, vnde dicta indicia non vi indicij, ſed vi ſimplicis confeſſionis valet quo ad indicium, tanq̄ ſi extra iudicium facta foret, vt d. l. capite quinto. cogitur ergo preſeruare niſi reuocet eam.

18 **Quero an mendacium** † faciat indicium ad torturam, puta inculpatus de delicto reperitur in mendacio. vide Lud. in conſi. viij. qui dicit ꝙ ſic, ita dicit tenere Bar. in l. fi. ff. de queſt. per l. minus. §. teſtes. eo. tit. ⁊ per c. literas. extra de preſump. ¶ Addendo ad ſupradicta de confeſſione, quero an confeſſio ſocij criminis faciat indicium ad torturam. Ad huius. q. perfectam doctrinaz. primo videndum eſt an quis debeat interrogari de ſocijs eiuſdem criminis. ſecundo an examinatus ⁊ interrogatus faciat indicium

19 ad torturam. † Ad primum reſpondeo ꝙ regulariter quis confeſſus de ſe non debet de ſocijs interrogari. l. ſi. in fi. C. de accuſ. l. repeti. §. j. ff. de queſt. ⁊ l. quoniam liberi. C. de teſti. cum ſi. Fallit tamē in caſibus not. ꝑ glo. in d. l. fi. ⁊ per Spec. in tit. de accu. §. j. verſ. item repellitur qui fuit ſocius. ⁊ in tit. de teſte. §. j. verſ. item quod eſt ſocius criminis. Eſt enim a legiſlatoribus diffinitum, vt confeſſus de ſe, nō debeat de alijs interrogari, vt d. l. fi. Bar. in hac materia in d. l. repeti. §. j. tradit talem doctrinam, quedam ſunt delicta que non cōmittunť principaliter in offenſam alicuius vel odiū ſed ꝑp cōmodum cōmittentium, vt falſare monetam ſeu fabricare. item furari. ⁊ iſto caſu poſſunt de ſocijs interrogari, vt probať in l. diuus. ff. de cuſt. re. ⁊ l. ꝓuinciaꝝ. C. de fer. ⁊ l. fi. C. de malefic. ⁊ mathe. ⁊ ita intelligit. l. i. ff. ad exhib. ⁊ l. pen. ff. de pen. quedā ſunt delicta que cōmittuntur principaliter in odium alicuius. ⁊ in iſtis confeſſus de ſe non debet de alijs interrogari, vt d. l. fi. C. de accu

20 ſa. ⁊ d. l. repeti. §. i. fallit in caſu. l. prius. ff. ad ſille. † Ex qbus infert ꝙ fures poſſunt interrogari de ſocijs ⁊ receptatoribus ⁊ ſi. arg. l. diuus. Ratio predictorum eſt, qꝛ quando delictum cōmittiť in iniuriam alterius, eſt qui alios delinquentes poteſt accuſare, ſed nō ita in delictis que non cōmittuntur in alterius iniuriā, ideo magis permittitur iudici inquirere, ſm eum. Iſtam rationem cum dicto improbat Barth. de ſaly. in d. l. fi. C. de accu. qꝛ latro licet affectet res, ⁊ non perſonam, niſi ꝑp res, hec tamen affectio fit cum iniuria dñi, ideo eſt qui eos accuſare pōt. ⁊ ſic eius diuerſitate attenta non deberet de ſocijs interrogari, quod eſt falſum per d. l. prouinciarum. Item maleficus in alienum odium ſua facit maleficia, tñ de ſocijs interrogatur. C. ad le. iul. maie. l. pen. ⁊ fi. Item in crimine homicidij, fuit ſeruus interrogatus de ſocijs, vt l. j. §. fin. ff. de queſt. Quapp idem Saly. dicit qualitatem ꝑſonarum, ⁊ delicto-

21 rum ponderandam fore. † nam aut perſona inquiſita vel accuſata eſt ſeruilis conditionis, ⁊ tunc de mandatoribus vel ſocijs interrogari poteſt. Ratio, qꝛ tales perſone vtplurimum, vt meticuloſe ſine ſocij inſtigatu vel mandato non ꝯſueuerunt grandia delicta cōmittere vel attentare, arg. l. quicunq;. circa med C. de ſer. fug. ⁊ l. fi. C. ad leg. iul. maie. ⁊ ff. ad ſille. l. ſi prius. ⁊ l. ſi ſer. ⁊ ff. de queſti. l. fi. que omnes leges in ſeruis loquuntur. ad qd ēt faciunt. l. inde neratius. §. ⁊ ſi ſeruus. ff. ad leg. aqui. ⁊ l. fi. ff. ad exhib. ⁊ qd in eis hñr per glo. ⁊ doc. aut perſona accuſati vel inquiſiti eſt libere conditionis, ⁊ non vilis, ⁊ tunc in criminalibus que ſine ſocijs regulariter non cōmittuntur, puta de ſocijs interrogari poſſe, vt prouincia eis purgetur. ad hoc. l. congruit. ff. de offi. preſi. ⁊ ad hoc accedant. ll. que dicunt latrones interrogari de ſocijs, vt d. l. prouin-

22 ciarum. ⁊ d. l. diuus. † cum enim latrones ſint qui ſtratas aggrediuntur publice, vt l. capitalium. §. famoſos. ff. de pen. ⁊ hi ſoli nō ſint, ſed plures, nec ſine receptoribus, faciliter lex permiſit de ſocijs interrogari, cum vt plurimum ſint ignoti ⁊ occulti. Idē pōt dici de falſatoribus monetarum. vt C. de fal. mo. l. j. qꝛ regulariter in eo miſterio plures ſunt neceſſarij. Idem dicit de his qui contra principem moliuntur, qꝛ talia non conſueuerunt cōmitti per vnum ſolum. Aut eſt delictum ꝙ conſuenit cōmitti ſine ſocijs, ⁊ tūc aut delictum eſt contra communem ſalutem omnium, ⁊ tunc de ſocijs poteſt

potest interrogari.d.l.fi.C.de malefi.⁊ mathe.Et est ratio, qꝛ ⁊ ꝯ socios inquirere intendit ad cōem salutē oīuȝ,⁊ ideo nisi radicitus tale viriū extirpet̄ salus cōis nō habebit̄,⁊ idē ēt pōt dici qđ de latronibus dictū est.s. vbi aūt hec cessant de alijs nō dȝ interroga-
23 ri.vt.d.l.fi.⁊.d.l.repeti. ¶ †Qualis aūt sit modus iterrogandi. no.gl.in.l.si prius.ad sille.⁊ Cy.in.d.l.fi.de accu.ꝗ dȝ fieri generaliter nō descēdēdo ad speciē,⁊ ad noīationē certe psone, qꝛ si ad speciē descēderet̄,nō esset querere.sed potius suggerere, qđ fieri nō debet,vt.l.j.§.qui questionem.ff.de questio. quod intellexit nisi contra aliquem in specie sit legitima presumptio,vt sentit gl.in.d.l.finali.⁊ facit.l.j.C.de questio.secundum Bar.in.d.l.fina. Ubi plus subdit quod quando sua sponte non interrogatus alium nominat, nominatio suspecta habetur a lege rationibus assignatis ibi in tex.sicut alias diximus in teste sponte se offerente, qꝛ est suspectus.vt not.glo.⁊ Bar.in.l.post legatum.§.his ver.ff.de his qbus vt indig.⁊ per hoc sit expeditum primum dubium.

24 Ad secundum † videlicet an iterrogatus de socijs ⁊ confessus faciat presumptionem. glo.in.d.l.fi.dixit ꝙ sic.qđ intelligit Cy.qñ debuit interrogari,⁊ nō aliter,⁊ istud ēt tenuit Sali.dicens tñ ꝙ nō p se solū,sed si esset contra illum ꝯsortem criminis legitima presumptio,tunc facit legitimum indicium ad torturam,⁊ sic dicit debere intelligi.l.qui vltimo.in fi.ff.de pen.⁊.C.de custo.reo.l.j.in glo.iiij.ad hoc facit glo. in.d.l.fi.que exigit presumptionē aliquā prius ꝯ eū ꝯ quem interrogatur debere procedere,⁊ ita ēt voluit glo.xv.q.iij.nemini.⁊ ibi per Archi.quinimo.vbi non in specie,sed in genere quis interrogaret de socijs,ita ꝙ ꝯ neminem esset presumptio in specie,tunc cōfessio criminosi de alio indicium sufficiens ad torturā non faceret,
25 ſm Sali.in.d.l.fi.qđ est valde notandum. †Ut ergo ꝯfessio criminosi interrogati de socijs faciat indiciū ad torturam oportet qđ plura concurrant,videlicet qđ ꝯfessus interrogetur in casu in quo de iure possit interrogari. Item qđ interroget̄ in specie ꝯ aliquem ⁊ non in genere.tertio ꝙ contra illum consortē in specie sit aliqua legitima presumptio,alias non facit indicium ad torturā,ſȝ eū, sed qđ dicit,qđ dȝ interrogari in specie contra aliquem ad hoc vt faciat indicium,non credo verum,imo ex doctrina glo.Cy.⁊ Bar. illa interrogatio est potius sugestio ꝙ̄ exquisitio veritatis,que non est aliter facienda,vt dictum est,⁊ ideo puto totum ꝯ in hoc qđ interrogatio dȝ generaliter fieri absqȝ alicuius noīatione,nisi aliqua indicia sint contra certam ⁊ specialē personam,qꝛ tunc specialiter poterit de aliquo interrogari,⁊ facit indicium sua ꝯfessio, si cuȝ ea concurrat alia legitima presumptio,⁊ ita pōt intelligi ēt gl. in.l.fi. ff.ad exhibē.vbi aūt quis de se ꝯfessus,interrogaretur de alijs socijs,⁊ ille ꝯfiteret̄ ꝯ aliquem ꝯ quem nulla esset legitima presumptio,vel interrogetur in casu a iure non permisso,tunc licet non faciat indicium ad torturam,tamē facit indicium ad inquirenduȝ ꝯ nominatum,⁊ ita intelligo dictum Oldra.quem Bal.refert ⁊ sequitur in.l.⁊ si certum.in prin.ad sille.vbi ēt per Ang.creditur ergo quantuȝ ad inquirendum,sed non quantum ad puniendum ſm eos ibi,⁊ ita ēt dicit do.Domi.de sancto Gemi.quem ibi sequitur Capra in.c.clericos.de senten.excom.in.vj.sed quero qñ opponetur contra testem,ꝙ est socius criminis,ne ex illa oppositione videatur opponens fateri crimen,vide in Specu.in titu.de accu.in iiij.col.in versi.caue tamen.

26 Sed an assertio † iniuriati faciat indicium vel pbationem ꝯ inquisitum vel accusatum.dic ꝙ non casus est apertus in.l.si quis in graui.ff.ad sil.in.§. si quis moriens,⁊ nedum non facit plenam probationē,sed nec indiciū ad torturā sufficiens,vt dixit ibi Ange.arg.l.j.§.si quis filiū. ff.ad carbo.⁊.l.scia.in prin.ad velle.⁊ vr̄ casus in simili in.c.sicut de testi.facit qđ no.Cy.in.l.j.C.qui accusa.non pos.ad ideȝ facit, qꝛ assertio percussi non facit probationē etiam in mortis articulo, vt.d.§.si quis moriens,ergo nec faciet indicium ad torturā,qm̄ indicium est species probationum per not.per Bar. in.l.fi.C.de pba.⁊ a quo remouetur genus,remouetur quelibet eius species.C. de vsur.re.in.l.fi.ff.de fundo instru.Ex quibus apparet qđ si dicta assertio probaretur per duos testes,non facit indicium,⁊ ita ēt egregie vidi ꝯsultum per quosdam credo tamen qđ bene sufficiat ad inquisitionē formandam per ea que not.Bal.⁊ Syn.in.d.§.si quis moriens,⁊ per ea que not.glo.⁊ Bal.in.l.ij.C.de calum. vbi notabiliter dicit qđ licet in articulo mortis ꝯstitutus dicat qđ aliquis fecit occidi euȝ tamen ista verba non inducunt presumptionē que sit species probationis,sed quandā vilem presumptionem,ſm glo.⁊ nota de effectu istius vilis presumptionis,qꝛ excusat a calūnia excusantem ex necessitate,non autē ex voluntate.pro hoc facit l.nostris in ratione sui,⁊.l.qui non probasse.⁊.l.fi.eo.tit.de collu.

27 ¶ †Quero quid de confessione tacita que fit per pacem,an inducatur per eam probatio vel indicium.dic qđ probatur plene delictum per ea que habentur per Bar.⁊ Bal. in.l.transigere.C.de transac.⁊ per Bal.in.c.j.§.iniuria.de pace iur.fir.in vsib.feu.de hoc videt̄ tex.in.l.qm̄.ff.de infami.Bal.in.d.l.quoniam.⁊.l.furti.§.pactus.eo.tit.dicit qđ faciens pacem nunqȝ intelligitur confiteri delictum quo ad condemnationem. sed Archi.ij.q.iij.c.in omnibus dicit ꝙ licet paciscens videatur fateri crimē,vt.d.l.qm̄. tamen istud est verum si aliquo dato paciscitur,secus si gratis, vt.
28 d.§.pactus.†Sed quomodo poterit fieri pax,vt per eam non videatur quis fateri.Tancredus de corneto in sua compēdiosa, dicit quod fiat hoc modo qđ dicat, qđ hoc facit, vt euitet sumptus litis,nō qđ cōmiserit crimen de quo facit pacem,vt.ff.de infa.l.furti.§.pactus.item alio modo,videlicet qđ is qui iniuriaȝ, vel damnum recepit,remittat per pactum omnem iniuriam,⁊ omne dānū, qđ constaret,vel constare posset, sibi ab aliquo illatum quacunqȝ de causa.vel iniuriatus faciat pacem cum iniuriato, ⁊ ei remittat iniuriam quā ꝯstat,vel constare posset illum sibi intulisse, quia ex hoc nihil vr̄ fateri. Alij dicūt generalius.s. ꝙ notarius dȝ dicere tales fecerunt pacē ⁊ concordiam de oībus iniurijs, vulneribus ⁊ offensis que dicunt̄ per dictos se adinuiceȝ fecisse ⁊ intulisse, nam tunc non videt̄ fateri. ¶ Aliud erit indiciū ad delictū,si aliqs fuisset fugatus cū rumore cōmisso aliquo delicto.l.itaqȝ.ff.ad.l.aquil. ita dicit Bar.in.l.fi.ff.de quest.facit qđ ipse no.in.l.de minore.§.
29 pluriū circa mediū.eo.titu. ¶ †Aliud erit indiciū ad homicidiū vel aliđ delictū.s.inimicitia,ꝙ inculpatus erat inimicus occisi vel iniuriati,vt dicit idē Bar.alleg.l.j.§.cuȝ quis.ff.de quest.ad hoc facit qꝛ inimicus ꝑsumit̄ cogitare malū pro suo inimico,vt.ff.đ his qui.vt indi.l.inimicitie.⁊.l.ex parte.⁊ istud indiciū firmat Spe. in titu.de presum.§.species.ver.sed pono.⁊ ver.⁊ ideȝ est no. Ludo.in.l.j.§.si qs vilā.ff.ad sille. ¶ Itē dat aliud indiciū qđ fuit visus facere preparamenta ad hoc,vt emere gladiū,⁊ similia. Et ꝙ illo sero quo factū est homicidiū fuit visus ire per aliqua loca per que vicinia eum non ꝯsueuerat videre secundum eum.ad hoc facit,qꝛ ꝓpter locoꝝ varietatem varia colligitur ꝯiectura.C.si mancī.ita fue.alie.l.fi.ff.đ pe.l.aut facta.§.euenit ista sunt indicia que ponit Bar.in.d.l.fi.⁊.ff.de quest.remittens reliqua arbitrio iudicis. ¶ Alia quedam indicia ponit ipse Bar.in.l.de minori.§.⁊ pluriuȝ.eo.tit.vbi dicit per illū tex.qđ iudex dȝ aduertere qua cōstantia ⁊ trepidatione examinandus loquatur,⁊ sic ista indicāt ali
30 quid indici.†⁊ ideo vbi alia indicia non precedunt,tñ ex eo ꝙ qs trepide loquat̄ corā iudice,panēdo ⁊ variādo,pñt haberi indicia sufficientia ad torturā,vnde dȝ iudex examinans esse cautus vt faciat dicta eius sic varia ⁊ diuersa scribi i actis,⁊ similiter qualiter trepidando loquebat̄,⁊ similia ne ei possit dici ꝙ fecit ipsum poni ad torturam sine indicijs ſm eum.alleg.Inn.in.c.quoniā.ꝯtra falsam de proba.vbi dicit,ille qui examinat testem dȝ hoc facere scribi in actis.s.quod hoc dicebat trepidando ⁊ balbutiendo ⁊ si. ⁊ Spe.in titu.de testi.§.nunc tractandū est in ver.hoc autē scias. ita dicit Bar.in.d.§.⁊ pluriū.qđ est valde notabile ⁊ elegās,hoc ēt approbat Bal.i.l.presbyteri.C.de epis.⁊ cle.qui subdit hoc relinquēdū iudicis arbitrio,qui inquirat indicia ex alijs indicijs nō ex solo pallore faciei,vel trepidatione,vide ēt ad ꝓdicta Are.in suo opere maleficioꝝ in glos.in verbo,fama publica.col.xxiiij.
31 ver.ix.quero.† qui ēt dicit,qđ habens inculpatum pro delicto in manibus,dȝ ipsuȝ examinare pluribus diuersis vicibus,⁊ ꝯtinuo facere scribi oīa dicta eius,⁊ si repererit ipsum variare poterit ipsum ex hoc ponere ad torturam ⁊ repetere.Quod intellige veruȝ nisi torqueret reū iniuste sine indicijs,⁊ ipse tunc vacillaret ⁊ variaret.qꝛ vno sero diceret vnū ⁊ vno sero aliud in tortura,qꝛ oēs ille confessiones ⁊ vacillationes facte illo modo in tortura etiam si essent milies ratificate non valerent,ita dicit do.Augusti.de ari. in addi.ad dictum opus maleficioꝝ qui etiam ibi approbat dictū Bal.i.d.l.presbyteri. ¶ An fama publica faciat idiciū sufficiēs ad torturam,late hoc disputat Gandi.in tractatu maleficioꝝ,sub rub.de questionibus.ver.sed de vno quero pone forte ꝓbatū ⁊c.
32 ⁊ tandem concludit † qđ si cū fama concurrit vnum aliud indiciū tunc poterit poni ad torturaȝ,⁊ hoc ſm iura ciuilia,sed ſm iura canonica dicit ipse cum fama faciat semiplenam probationem ⁊ equiparetur dicto vnius testis.c.illud de ꝑsump.⁊.c.si quis.extra de pur.cano.cū si.tunc per solam probationem fame quis poterit torqueri ⁊ subdit ꝙ assessores hoc seruant cōiter,⁊ dicit ꝙ multoties vidit obseruari pro ⁊ ꝯ per iudices ⁊ assessores ſm varias diuersorum opiniones. Sed tu serua contrarium,vt per solam famam non torqueas aliquem,nisi sit iuncta cum alijs indicijs,ita videtur residere Barto.in.d.l.fin.ff.de questio.⁊ in.l.de minore.§.tormenta.

eo.tit.⁊ Saly.in.l.ea quidem.C.de accu.⁊ glo.in.l.iij.§.eiusdem.ff.de testi.⁊ vide p Cy.in.l.fi.C.de quest.⁊ Bal.in.c.i.§.iniuria de pace iura.fir.⁊ in hoc residet Areti.in suo opere maleficioꝝ in gl.fama publi.in ver.⁊ an fama.⁊ ibi etiam do.Augu.de ari. in addi.dicens qͦ si ipse esset assessor,poneret aliquem ad torturã ex sola fama quod tamen limitat secundum quod dixit Barto.in quodam suo consilio incipiẽte,do.Paci de burgo nisi fama esset multum vehemens,quia tunc sufficeret ad torturã,⁊ ita tz Bald. in.d.§.iniuria.in.ix.col.Item limitat nisi cum fama concurreret dictum sindici cum iuramento qui ita denuntiauit scʒ talem commisisse hoc delictum,secundum consiliũ Bar.consi.clxxxvi.Itez limitat vbi cum fama esset probatio ꝙ infamatus esset homo male conditionis ⁊ vite,ita probat Gandi.in tractatu maleficioꝝ sub rubrica ex quo tẽpore possit fama incipere in versi.sed pone ꝙ crimen.⁊ affirmauit in fi.in.d.ver.sed de vno quero.Adde quod dixit Bal.in.d.l.iij.§.eiusdem.in addi.quod vbi est varia opi.gentium,tunc fama non est indicium sufficiens ad torturam.

33 ¶ †Quero vlterius,an mine faciant indicium sufficiens ad torturam.Spe.ponit hãc questio.in tit.de presumptio.§.species ver. sed pone.⁊ Bald.in.l.metum.C.quod met.can.⁊ in.l.j.C.si quis impera.male.⁊ Cy.in.d.l.metum.⁊ vide per Imo.⁊ doc.in.l.pa chumenius.ff.de here.insti.⁊ p Bart.i.l.famosi.§.j.ff.ad le.iuliã maie.⁊ Saly.in.d.l.j.⁊ Anto.de but.in.c.tertio loco.de pba.⁊ Ang.in.l.fi.C.de quest.⁊ in.l.j.C.de his q.vt indig.⁊ Abb.in.c. scribã.de preium.ex quoꝝ dictis ꝯclude aduertẽdũ esse ad ꝯditionẽ persone.Nã si ẽ homo potẽs exeq̃ minas ⁊ male fame in eodẽ genere mali,vel solitus minas executiõi mandare,⁊ maxie si post minas statim reperitur ꝯmissũ delictũ,⁊ tũc mine faciunt indiciũ ad torturam.¶ Aut minans erat homo vilis ꝯditionis ⁊ ipotẽs ad talia vel bone ꝯditionis ⁊ fame,nec solitus minas exequi,tunc secus per tex.in.d.l.j.C.si qs impera.male.Adde ẽm do.Bald. de bartolinis de Perusio in.l.licet imperator.de leg.j.qͦ si plura ꝯcurrant vcʒ precedens inimicia,scdo ipse mine,tertio ꝑcussio sequens,quarto sine magno interuallo fuit percussus,tunc forte ex his non solum poterit torqueri sed condemnari ex contiguitate actuũ,per id ꝙ habetur in.l.iij.in.§.in bonis.ff.de priuile.credi.⁊ qͦ in simili no.Bar.in.l.j.in fi.ff.si quis te.l.esse iu.fue.

34 ¶ †Est ⁊ aliud indiciũ ẽm Ray.in.l.insto in prin.ff.de vsur.quod homo reperitur occisus in loco vbi Titius erat solitus frequẽter transire ⁊ conuersari nec aliud maleficium reperitur ibi commissum,presumitur occisus a Titio,qͦ tamen intelligo ꝯcurrẽte alio vcʒ qͦ Titius solitus erat alia maleficia perpetrare argu.l.si cui §.hisdẽ.ff.de accu.in.l.si ita.§.fi.ff.de fund.instru.Si autem istud nõ concurreret non putarem procedendum ad torturam per ea q̃ in simili no.gl.⁊ Bal.in.l.in ciuilẽ.⁊.l.ciuile.C.de fur.⁊ Bal.in fi.ff.de here.insti.⁊ de hoc habetur per Ludo.in.l.j.§.si quis villam.ff.ad sil.Ubi inducit illum tex.ꝙ si ante ostium domus Titij reperitur corpus mortuũ presumitur a Titio interfectũ ꝙ etiaz limitandum puto,vt supra proxime dixi de quo per Bart.in.l.ediles.ff.ne qd in via publica.Quid aũt si in vna domo reperiẽ quis occisus erant quinq̃ aut plures ⁊ nescitur quis occiderit an contra oẽs illos sit presumptio,vel quid fiendum ponit Ludo.ibidẽ.

35 ¶ †Quero an diuinatio faciat indicium puta aliquis diuinator, incantator consultus dicit qͦ Titius ꝯmisit tale furtum,vel Seius,an ex hoc poterit quis poni ad torturam ego vidi fieri incantationem in quadam fiala,vel cum forpicibus ⁊ cribro.Dic ꝙ nõ quia talibus nõ est adhibenda fides vt.l.item apud labeonẽ.§.si quis astrologus.⁊ ibi hoc tz Ang.ff.de iniur.facit.l.verbum.C.de infami.dixit tamẽ Bal.in quodam suo consilio incipiente,In dei nomine amẽ quia.q.ista de tortura ⁊c.qͦ lʒ ars maleficiorum sit reprobata.vt.l.nemo.C.de malefi.⁊ mathe.tamen quandoq̃ permittitur quod maleficium tollatur per aliud maleficiũ,si alio mõ non potest,quam per incantationem etiam demonũ vt no.in summa confessorum per magistrum Ioã.de ripa.sub rub.de impedimento ligaminis,tamen non dʒ recedere a deo quicquid ore proferatur,ẽm opinio.multoꝝ theologorum,nam licitum est aliquãdo de aqua turbida bibere,vbi fluuius stagnãtis aque deficit.Medicine.n.omnes inuntur nõ ratione delectationis,quia sunt horride,sed solum rõne sanitatis recuperãde,retinende,vel adipiscẽde,sicut arte ⁊ natura manifestum est,⁊ sepe vulnus vulneri addi

36 tur vt vtrunq̃ curet Bal.ad literam in dicto consilio.†Ex hoc vr̃ qͦ quãuis diuinãdi ars sit reprobata,tñ vbi magnũ ex delicto immineret scandalũ,forte nec deo,nec hominibus reprehensibilis videretur dũmodo animus a recto nõ recedat,non dico quod ad torturam procederetur,sed ad inquisitionẽ nã si diuinator aliquem inculpat poterit iudex pro illo mittere,et videre qua constãtia aut trepidatione ⁊ quo rubore ⁊ pallore loquatur,⁊ ex hoc sumere indicium veritatis,vt.l.de minore.§.tormenta.ff.de questio. Item dicit Bar.in.l.si veteri.§.coꝝ.ff.de priuile.credi.quod si aliquis accusatur de ꝯsilio prestito ad homicidium cõmittendum,⁊ de homicidio,probatur per famã.Itez probat qͦ ille fuit locutus homicide,⁊ ille statim iuit ⁊ occidit,sed nesciebat quid dixit ei certe ex breuitate spatij tpis presumitur ꝯsiliũ dedisse ei,p glo.in.d.§. ẽm eum.Item dixit Bal.in.l.j.C.de ser.fugi.in.iiij.col.qͦ si aliquis locutus est ad aurem,⁊ in illo statim secutus est factum,⁊ precedit capitalis inimicitia,presumitur mandatum,allegat Bart.ff. de acqui.here.l.qui aliena.§.si quis mihi bona.§.fina.de priui.cre

37 dito.l.si veteri.⁊ argu.ff.de repu.l.dubiuz.†Uel si erãt pariter inimici,dicit ipse,presumam consilium,⁊ sic in partem mitiorem, qꝛ efficacius,⁊ durius obligat mandatum quam ꝯsiliũ,vt not.in.c.ex consilio,de regu.iur.in.vj.p Io.an.Si autẽ non ꝓcesserunt cause, tunc,nec causatum presumo,et si precesserint capitales inimicitie, secundum eum,⁊ sic Bal.videtur restringere dictum Bar.in.d. l.si ventri.solum qñ quis secrete alloquitur,⁊ ille quem alloquitur, pariter sunt inimici occisi,sed quando nulla esset inimicitia capitalis,tunc dicit,qͦ illa allocutio cũ facto subsequuto non facit indicium,⁊ istud placet.Et ita puto intelligendum quod not.Bald. in.l.multum.C.si quis alteri vel si.vbi dixit quod si inter Titium ⁊ Seium fuit tractatus de occidendo Martinum per ipsum Titiũ postea ipse Titius occidit,⁊ presumitur quod fuerit secutus ipsuz tractatum,⁊ quod fuerit ita ordinatũ inter ipsos licet testes dicant de finali ordinatione se nescire,⁊ alleg.Bar.in.d.l.qui aliena.§.

38 si quis mihi bona,qꝛ aliter loquitur,⁊ in casu diuerso ⁊ claro.†Itẽ insurgit aliud indicium siue presumptio ꝯ eum qui stat armatus cũ offendente ꝙ dederit auxilium ⁊ fauorem.Nam ille qui se armat de rixa,vel bello presumitur cogitare vt not.Bal.in.l.j.in.iij.col. C.de ser fugi.⁊.l.vt vim.ff.de iusti.⁊ iure.supradicta placet retulisse cum sint exempla quotidiana ⁊ approbata a legibus,⁊ doct. Multa alia et possent pone exempla que iura cõmittunt indicantis arbitrio pendenter inspicienda prout superius dixi in prin.huius.iij.q.prin.Adde an testes examinati super vno processu contra vnum faciant indicium super alio processu contra alium.vide Bar.in.l.a sententia.de appella.Adde quid si iudex vidit cõmitti aliqͦ maleficiũ ⁊ non habeat alia indicia,an ex hoc possit deuenire ad torturã.Spe.in tit.de sen.§.qualiter.ver.item debet ferri secundum allegata.videtur velle ꝙ non,⁊ ipsum tʒ Bal.in.l.fi.in principio.C.de appelatio.

SVMMARIVM

1 Damnari nemo potest,ex indicio semipleno seu dubitato,sed ex indicio indubitato indicem in viam condemnationis dirigẽte potest quis damnari.

2 Testis singularis de visu deponens cuz fama ⁊ alijs adminiculis certis sufficientem ingerit probationem in factis antiquis ⁊ delictis occulte factis.

3 Indicia indubitata censentur,que ita per legem approbant, vt ad ipsa velit condemnationem subsequi.

4 Reo in tormentis confitenti non prodest confessionem reuocare,si contra eum alia reperiantur inditia.

5 Indicia indubitata dicuntur quando plura in vnam tendentia cõsonantiam,veritatem indicant.

6 Indicium an presumatur homicidij contra fugientez nudo gladio vbi quispiam reperitur occisus.

Fuga inculpati ⁊ reperti cum mucrone madefacto cruore, vehementissimum prestat homicidij indicium.

7 Indicium certum censetur,si post mutuam duorũ rixam,alter vulneratus videatur.

Presumptio in quibus sufficiat criminibus,vt ad condemnationem deueniatur.

8 Meretrix probari potest ex verisimilibus circunstantijs, nedum tactu ⁊ actu.

9 Sacerdos seu presbyter mulierem amplexatus,causa benedictionis impartiende hoc ipsum presumitur fecisse.

10 Ciuis pecunias alicui qui ex eisdem conducit gentes aduersus ciuitatem mutnantis,an ad huiusmodi conductionem sit mutnans presumendus.

11 Indicium homicidij presumitur contra eum qui aduersus aliquez gladium strinxisse visus est,licet non fuerit visus percussisse si ipso fugiente alius reperiatur interfectus.

12 Condemnatio quando possit sequi ad minas precedentes,⁊ quibus concurrentibus.

13 Iudex

3 Iudex sola habens indicia ɔtra delatū, q̄ꝗ indubitata tutius p
torturam confessionem delati extorqueat prius q̄ condēnet.
14 Iudex p presumptionē procedens, suam valde tēperare dꝫ sniaꝫ.
15 Iudex ẜm presumptiones iudicans, finibus penaruꝫ, vt a iure scri
pte sunt, contentus esse debet.
16 Condemnari ad mortem nemo potest ex indicio q̄ꝗ indubitato.

℣ Questio quarta. j. partis.

Circa quartam questionē prin.

videlicet qualia debeant esse indicia p que deueniri valeat ad con
demnationē. Super qua questione quero primo an quis damnan
dus sit ex indicijs. Dic qd duplex est indicium, scilicet semiplenuꝫ
⁊ dubitatum, ⁊ istud dirigit iudicem in viam questionis habende.
℣ Quoddā est indicium plenum siue indubitatum, ⁊ istud dirigit
2 iudicem in viaꝫ condemnationis. † Et primo quidē indicio nunq̄ꝫ
quis damnatur, vt. ff. de penis. l. absentē. in prin. qꝛ sanctius ē im-
punitum facinus nocentis relinquere, quam innocentes condem-
nare, vt ibi dicit tex. Ex secundo vero indicio quis pōt, ⁊ debet
damnari, vt. l. si qui. C. de adul. ⁊. l. fi. C. de probatio. regulariter tñ
ex indicijs non est quis damnandus, cum in criminibus pbatiōes
debeant esse luce clariores, vt dicta. l. fina. C. de probatio. ⁊ habet̄
in. l. licet impera. ff de leg. primo.
℣ Adde an confessio facta in tormētis licet non ratificata iūcta
cū alijs indicijs sufficiat ad condēnationē. vide Saly. in. l. fi. C. de
2 proba. ℣ † Adde qd si est vnus testis de visu, cuꝫ fama, ⁊ alijs ad
miniculis certis ⁊ probabilibus, est sufficiens probatio in factis
multum antiquis de quibus non est memoria, ⁊ in delictis que oc-
culte fiunt vt voluit Iac. Bal. ẜm quod recitat Host ⁊ Abb. i. c.
preterea. de testi. in fi. vide Bar. in. l. j. §. idem cornelio. ff. de q̄st.
qui dicit generaliter quod vnus testis de visu cum alijs indicijs fa
cit plenam probationem in delictis. per tex. ibi per. l. ij. §. j. ff. de ex
cusa. tuto. ⁊ ibi per glo. iuncta. l. instrumenta. C. de probatio.
℣ Scdo quero quid sit indicium indubitatum vide eius diffinitiō
nem supra in. j. q. prin. Dixit tamen Nico. de mata. in. d. l. fi. put
3 ipsum ibi refert Bal. † qd indicia indubitata sunt ea que adeo a
lege sunt approbata qd lex vult per illa fieri condemnationem si-
cut est exemplum in. d. l. si qui. Ex quo sunt indubitata legi debēt
esse indubitata iudici. vt no. in. l. si tutor. C. de peri. tut. alias iudex
faceret litem suā, quia dicunt indicia indubitata. Quandoqꝫ tamē
nō sunt talia indicia que sunt a lege approbata, sed sunt iudicis re
ligiosi arbitrio commissa, tamen simul collecta, indicant indubita
biliter veritatē, vt est exemplum in confessionibus p tormenta ex-
tortis, que non per se, sed cum perseuerantia, vel fama, vel verisi-
militudine facti, vel alijs adminiculis indubitabiliter indicant ve-
ritatem. vt. l. sancimus. ⁊. l. qui scientiam. ff. de pe. ⁊. l. j. §. diuus. ff.
de quest. ẜm Nico. de mata. quod intellige quando sunt plura in-
dicia valde proxima vero, sicut est vnus testis de veritate facti, ⁊
duo testes de extraiudiciali ɔfessione facta per delinquētem cū cō
fessione extorta per torturam, ⁊ sic precedētibus legitimis indicijs
q̄ꝗuis postea confessio talis sit reuocata, qꝛ tunc bene faciunt indi
cium indubitatum, secus si indicia essent leuiora per ea que nota.
Bar. in. l. fi. ff. de quest. in illa. q. an sufficiat vnum vel plura indi-
4 cia. ⁊ ita intelligo glo. in. l. ij. §. etas. ff. de excu. tut. † Ex quibus ha
bemus notare quod non prodest confitenti in tormentis reuocare
confessionem si contra se sunt alia indicia, quia coniuncta cum cō
fessione q̄ꝗ extorta per tormenta indicant indubitabiliter verita
tem, nisi reuocans probaret contrarium, vel clare, vel per alia in-
dicia quod est notandum secundum Bal. in dicta. l. fina.
℣ Item ponit exemplum idem Nic. de mata. vbicūqꝫ ex qualita
te ⁊ multitudine indiciorūꝫ indicatur veritas oculis mētis iudicis
sicut clara lux ostendit veritatem corporis. exemplum in eo qui in
gressus est quandam domum ⁊ post modicam horam auditus est
clamor mulieris, ⁊ statim visus est qui intrauit exire cum gladio
sanguinolento, ⁊ visa est mulier in facie vulnerata, vnde dubitatur
an esset probatum de vulnere contra illum, ⁊ videbat̄ quod nō, qꝛ
nō fuit visus vulnerare, ⁊ quia non probat hoc esse quod ab hoc
cōtingit abesse. vt. C. de probatio. l. neqꝫ natales. potest enim esse
quod hec mulier vulnerauit seipsam tñ dicendum est esse sufficien
ter probatum, quia non presumitur ipsamet sibi vulnus intulisse sed
qd passa sit ab inimico, ẜm Nic. de mata. Patet ergo quid sit in
dicium indubitatum, nam ea sunt que sunt approbata a lege.
5 ℣ † Itē quādo simul plura collecta ⁊ in vnam consonantiā tendē
tia indicant indubitabiliter veritatem vt. C. de questio. l. milites. §.
oportet, ẜm Bal. melius facit quod nota. in. l. ij. §. etas. ff. de excu-
satio. tuto. ⁊. l. j. in prin. ff. de questio. ⁊ ibi alijs argumentis ita pro
bationi admouetur vt sola confessio seruorūꝫ deesse videatur. ⁊. l.
quero. §. fi. ff. de edil. edi. que solet allegari vt ibi dicit Bal. quod
ex multis indicijs insurgit plena probatio. ⁊ quod qñ indicia sunt
multa ex his colligatur violenta presumptio que sit sufficiens ad
condemnandum tenet etiam do. meus do. Io. de monte Sperel-
lo in. l. admonendi. ff. de iureiur. qui dicit de hoc esse tex. in. l. exci-
piuntur. ff. ad sille. ⁊ do. Catal. de viso, in quodam suo consilio, pro
quo require in litera, a, ad cartam. cccclxxiiij.
℣ Item Bart. ponit aliud exemplum de inditio indubitato in. l.
6 ij. ff. de fur. † q̄ si aliquis fuit visus aufugere cū gladio euaginato,
⁊ reperitur aliquis mortuus ex hoc ɔprehenditur manifestum ho
micidium, qd ille talis illud ɔmiserit per illum tex. sed in hoc exē-
plo Ang. hi tenuit ɔtriū si aliter nō probatur, qꝛ potuit ille esse de
auxiliantibus. ℣ Itē potuit ille percussisse, sed nō exanimasse. vt
l. itē illa. §. si plures. ff. ad leg. aqui. ⁊ probatio debet esse necessario
ɔcludens. vt in. c. in presentia de pba. Dicit tñ qd vehementissi-
mū facit indiciū ad torturā fuga diffamati ⁊ inuenti cum cultello
maxime tincto cruore. ⁊ ita practicatur ẜm eum, pro hac Ange.
opi. facit qd no. Bal. in. l. ɔuenticulā. C. de epis. ⁊ cle. vbi dicit qd
quoties contrarium eius quod testis dicit stare potest cum verita
te rōnis testis nunq̄ꝫ dictum testis probat necessario sed ita ē hic
igitur ⁊c. de hoc etiam vide inferius. ℣ Aliud exemplum de indi
cio manifesto ponit Saly. in d. l. fi. C. de proba. ex quo dicit deue
7 nire posse ad condemnationem. † Pone duo rixantur ad inuicē
in qua rixa, vnus percutitur, ⁊ vulneratur testes examinati di-
cunt quod non viderunt quando fuit talis percussio, sed viderunt
eos adinuicem rixantes, ⁊ statim dimissa rixa viderunt quod ille
erat percussus ⁊ vulneratus certe ex hoc resultat indicium indubi
tatum ex quo deueniri valeat ad condemnationem.
℣ Itē adde qd licet in criminalibus regulariter ex presumptiōe
deueniri non valeat ad condemnationem vt habetur in. l. lꝫ impe
ra. ff. de lega. j. tamen secus est in criminibus que de sui natura se-
crete patrant̄ vt i adulterio, sodomia, simonia, ⁊ similia. ex quo in
istis est difficillimuꝫ habere claras probatiōes p id quod habetur
in. d. l. qui adulterij. C. de adulte. ⁊ in. c. ex literis. ⁊ ca. illud. ⁊. c.
tertio loco. de pba. in. c. preterea. el. ij. de testi. ⁊ no. Bar. in. d. l.
ij. ff. de fur. ⁊. d. l. capite quinto. ff. de adulte. ⁊ vide de hoc per do.
meum do. Bal. de Bartholinis in. d. l. licet imperat.
8 ℣ † Item dixit Iaco. bu. in. l. neqꝫ natales. C. de pba. qd pbatur
q̄ aliqua sit meretrix non pbato tactu ⁊ actu, sed pbatis circūstā
tijs vt plurimū verisimilibus, vt qꝛ passim scholares intrabant do
mum ipsius de die ⁊ nocte, qꝛ quando scholaris loquitur cuꝫ puel
la non presumit̄ dicere Pr̄ noster. ita dicit Bal. ibi ⁊ refert in. l.
fi. de here. insti. Itē dixit Bar. i. l. fi. ff. de fur. qd si aliqs deprehē
ditur in domo vbi erat pulcherrima mulier, quod iste est mani-
festus adulter, ⁊ ita dicit dēre intelligi. d. l. capite qnto. Moder.
doc. dicunt hoc esse veruꝫ qñ probaretur etiam aliqd ex signis ve
nereis, de quibus in. d. l. qd ait in prin. ff. de adul. per glo. ⁊ Bar.
9 † hoc tñ fallit in sacerdote siue presbytero, qꝛ si amplexaretur mu
lierem, presumitur facere causa benedicendi, vel ad penitentiā ex-
hortandi dicit gl. xj. q. iij. absit, refert Spe. in tit. de presum. §. spe
cies. circa prin. sed ab hac benedictione ⁊ exhortatiōe liberet nos
deus. ℣ Itē si officialis tēpore sindicatus aufugit de loco vbi ges-
sit officium, presumitur cōtra eū de omnibus querelis de eo factis
⁊ ex hac sola presumptione damnatur vt. C. vt omnes tam ciuiles
q̄ milita. l. j. ⁊. l. consiliarios. C. de assesso.
℣ Item si maritus ter denuntiauit alicui ne loquatur cum vxore
sua quia habet ipsum suspectum de adulterio, quod si postea inue
nit eum loquentem cum ea ⁊ hoc probat̄ presumitur ipsam adulte
rasse, ⁊ ex hac sola presumptione damnat̄, vt in auc. vt lice. matri
⁊ auie. §. is quoqꝫ colla. viij. ⁊. C. de adulte. auc. si quis sepe.
10 ℣ † Itē sunt quidam qui dicunt qd si aliquis mutuat alicui pecu-
nias, ⁊ ille accipiens statim conduxit gentes contra ciuitatem mu
tuantis quod ille mutuans presumitur mutuasse vt illa gens ɔdu-
ceret̄ ⁊ quod fuerit conducta de dicta pecunia, ⁊ tunc dicunt esse p
sumptiones iuris ⁊ de iure ar. l. fi. C. de pign. ⁊ qd ibi Bal. ⁊ in. l.
si ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. credi. ita dicunt ipsi in. l. iiij. ff. ad
legē iul. maiest. Adde ad id qd superius dictuꝫ est de viso aufuge
re cuꝫ gladio euaginato ⁊ aliquis reperitur mortuus quod ex hoc
colligit̄ indubitatum indicium de homicidio contra illum, vt vo-
luit Bar. in. d. l. ij. ff. de fur. Idem voluit Thomas de piperata,
vt refert Io. an. in titu. de pba. §. j. ver. xiij. ⁊ Bar. in. l. ij. §. fi. ff. d
adulte. ⁊ Bald. in auc. quas actiones. C. de sac. sanc. eccle. ⁊ in. l.
neqꝫ natales. C. de proba. ⁊. l. fi. eo. tit. ⁊ in. l. fina. ff. de offi. pconsu.
11 ⁊ leg. † Et idem dicit ibi idē Thomas. si visus fuit admenare cul

tellum, lz nō visus fuerit percutere, et postea ibi reperitur interfectus, et postea visus fuerit fugere et apparet quod erat sibi inimicus et fama laborat contra eum, et idem si probatur quod titius erat inimicus Seij. ff. de questio. l. j. §. preterea, vel quod tempore occisionis erat in loco vel quod receptauit occidentem, vel quod occidens erat familiaris, vel domesticus, vel quod Titius iactabat se quod Seium fecerat interficere, vel quod inter eos offense precesserāt. Sed Jo. an. tenet ibi quod ista indicia non sint sufficientia ad condemnationem, sed ad torturam, et idem tenet Jo. de Imo. in l. fi. ff. de here. institu.

¶ Et istud est tutius, dicit Aretinus in opere maleficiorū. in gl. in verbo, fama publica in ver. quero an vnum indicium, et idem tz ibi dñs August. in suis additio. quia iste probationes non concludūt quia poterat esse quod ille qui aufugiebat cū gladio euaginato concludit fecit ad suam defensionē fecit, et dicit hoc esse de iure verius, vide tn tñ oino de his per Abb. in c. tertio loco de pba. vbi bene loquitur

22 et qui videt residere cum opi. j. Tho. de piperata. ¶ † Item licet ex minis contra aliquem factis nō resultet presumptio contra minantē de delicto ad condemnationē, vt dicit Specu. in tit. de presum. §. ij. circa fi. per tex. ij. q. viij. c. sciant, tñ pōt dici quod si multa concurrant, primo precedens inimicitia, secundo ipse mine, tertio ipsa percussio sequens, quarto quod sine magno interuallo fuerit secuta, tūc forte ex oibus istis poterit condēnari, et maxie ex contiguitate actuū per id quod hr in l. iiij. §. in bonis. ff. de priuile. credi. et quod no. Barto. in fi. in l. j. in fi. si qs testa. li. es. iu. fue. et etiam fuit de mēte Bal. per illū tex. in l. j. C. si qs impera. male. et etiam fuit de mente Cyn. in suo tracta. de quest. de inimico viso exire de domo occisi cū gladio sanguinolento ita dicit do. meus do. Bal. de Bartholinis in d. l. lz impera. ¶ Item de istis indicijs indubitatis, vide oino per Gan. in opere maleficiorum sub rub. de indicijs et psum. indubitatis, de quibus ad condemnationē deueniri pōt qui ponit multa exempla, et de illo qui exiuit camerā cum gladio sanguinolento pallidus. Item de capitali inimico. Item quod vnus vidit admenare, itē quod fugit.

23 ¶ † Notandum tñ quod lz ex indicijs indubitatis quis dānari possit absque alijs probationibus, vt superius dictū est, Tutius tñ et melius faciet index qui nō hz alias pbatiōes quam dicta indicia indubitata si extorquet confessionem per torturam. vt. l. si excepta in fin. C. de male. et mathe. ita eleganter dicit Bald. in l. milites. C. de quest. et ita etiam sentit lz nō ita clare in l. fi. C. de here. insti. quod est menti tenendū lz dubiū sit, quod vbi de crie liquet non dz pcedi ad torturam, vt. l. quoties. C. de quest. sed forte potest respōderi illud habere locū qñ liquet per alias veras pbationes quam per indicia et manifesta vti est in casu nro. Aduertendū tñ est notabiliter quod vbi index iudicat ex presumptionibus multū dz temperare suā sniam, et maxime ne condēnet ad penā corporalē iuxta no. per Inn. in c. afferte, quia verisimile de presum. quod colligitur ibi ex snia Salomonis qui licet ex presumptione adiudicaret vni mulieri filiam, non tñ condēnauit aliā mulierē ad mortē, ad quā ex morte pueri veniebat condēnanda. ¶ Itē vult Specu. in titu. de presum. in §. species

24 versi. in summa, † dicēs quod vbi index pcedit per psumptionē valde dz tēperare suā sniam, et tardus dz esse ad infligendū penā corporalē, vel pecuniariā arg. ij. q. j. nomē. et c. j. Itē volunt do. Cardi. Anto. de bu. et Imo. in d. c. quia verisimile. et Oldr. in gsi. cxcij. quod incipit, viso diligēter. et Pet. de ancha. in regula, semel malus, ix. col. et Abb. in c. ij. de coha cle. et mulie. et in c. at si clerici. §. de adul. de indicijs. et in c. auditis. de pscrip. et Bal. in l. fi. C. de pba. dicēs quod vbi pcedit ex psumptiōibus iponit mitior pena et quod nō pōt iponi pena corporalis, quia propter inopiam probationis minuitur pena. Subdit tñ quod lz qñ pceditur ex psum. mitigat pena, tñ qñ pena hz certos fines nunquam pōt ex qualitate pbationum

25 exaggerari, vt. l. gñaliter in prin. ff. de decu. vbi est tex. nota. † et iō index dz esse contentus finibus penarū, put sunt scripte a iure sm eū vñ pōt dici quod aut loquimur in psumptione iuris, scz qñ index vult ferre sniam per quandā presumptionē quā lex expresse approbat in crialibus, et tūc pōt condemnare in penā corporalē, vel pecuniariam put ius disponit, vt. d. l. si qui adulterij. C. de adul. et ita tz Abb. in c. accedēs de simo. et ita intelligit do. Aug. de ari. i addi. ad opus maleficiorū in gl. in verbo, fama publica sup ver. quero an vnū indiciū vel plura. et ita dicit esse intelligenda dicta doc. max. Abb. in c. j. de indicijs. in. xij. col. Aut loqmur in presumptiōe hominis, et tunc aut cū illa concurrit confessio criminosi extorta per torturam, et idem aut non concurrit confessio predicta, et tunc aut sumus in penis a iure expresse limitatis et habet locū dictum Bald. aut in penis arbitrarijs, et habet locum dictum Innocen. et Specula. vide omnino ad predicta per Bal. in dicta. l. qui multū bene loquitur de triplici probatio. in criminalibus. Itē limitat predicta idem do. Augu. ibidē nisi ageretur de puniendo aliquem pecuniariter, vel pena leui corporali, puta fustigationis. tex. est in l. iij. §. quia plerūque. ff. de offi. prefec. vigil. vbi ex culpa presumpta quia incendiū presumitur culpa illa habitantiū potest quis fustigari. ¶ Sed tu potes dicere iō hoc esse quia lex approbat expresse hanc presumptionē vñ erit idē, put. s. dictū est. Itē idē do. Augu. ibidē dicit quod Jo. an. in addi. Spe. in tit. de pbatio. §. fi. ver. xiij. limitat alio modo vcz nisi index se moueret ex psumptiōe violentissima, et ita refert Inno. in c. afferte. de presumptio. Adde ad omnia predicta Gandi. in opere suo maleficiorū, qui notabi

26 liter dicit quod vidit i practica obseruari. † et ita oēs sapientes Bononie volūt, quod nullus possit capitaliter condemnari ex indicio quantūcunque indubitato secus si veniret imponenda pena pecuniaria. Adde vnum menti tenendū quod dixit Bal. in dicta. l. si qui adulterij, quod condemnatus ex psumptione iuris, et de iure non pōt appellare per illū tex. quia dicit talē hēri pro confesso et conuicto. et p. l. ij. C. quorū appel. An aūt confessus i tortura appellet scribit bal. i. d. l. fi. C. de pb.

SVMMARIVM

1 Indicia et presumptiones contrarijs eliduntur presumptionibus, et indicijs.

2 Conuersatio pcedēs monstrāt qualis vnusquisque sit presumēdus. Fama bona thesaurus inestimabilis, et lilium suaue perolens.

3 Indicium per testem singularem habitum eliditur alijs refragantibus circunstantijs.

4 Indicium homicidij contra aliquē ortum ex minis et inimicitia, eliditur si absentia et distantia probetur a loco homicidij tēpore.

5 Presumptio affirmatiua per negatiuam tollitur.

6 Indicia contra delegatum grauiora esse debent his que pro se habet vt torqueri possit.

¶ Questio. v. j. partis.

Circa quintam questionez prin

1 cipalem que est, quō et qualiter tollanē et elidantur indicia. † Dic quod tollanē indicia et presumptiones per contrarias presumptiōes et indicia, vt dicit Bar. in l. fi. C. fami. hercis. nā licet presumatur quod damnum datum sit potius a vicinis quam ab alijs, vt not. Jacob. et Bar. in l. si ita. §. fi. ff. de fun. instru. et superius fuit dictū tamen hec presumptio tollitur et eliditur per bona et laudabilem famam et conuersationem, quia pro bono presumitur bonum et bene

2 et prudenter viuere, vt dixit Bal. in l. j. C. loca. circa finē. † Uita enim precedens magnam partem confert ad psumendū quod quid sit vñ caueat vnusquisque ab infamia, quia nō soluz in eo de quo est infamatus sed etiā in alijs grauat eius opinionē vt extra de regu. iur. c. defleat peccator. et no. in l. ij. C. q testa. fac. pos. sed bona fama est thesaurus hominis inestimabilis et iocūdus, et sicut lilium dat suauitatē odoris verba sunt Bal. in l. j. C. de confessis. in. iiij. colū. Item licet presumatur contra aliquem de furto, si probetur quod exiuit de illa domo de nocte, in qua furtum commissum fuit et quod habeat aliquid sub mantello, tamen si probatur quod ille talis erat magnus mercator, vel talis conditionis quod non sit verisimile furtum commisisse excludetur illa presumptio est conditiōe

3 persone, ita dicit Ang. in l. milites C. de questio. † Itē indiciū quod sumitur ex vno teste de veritate, potest elidi si alie circunstantie refragantur, sm Jo. an. in c. cū in contemplatione. de reg. iur. vt refert Bal. in l. ij. C. quorum ap. non re. Et ideo si testis deponeret quod vidit talem solum subtrahere et portare de loco ad locum vnuz lignum quod non ferrent decez homines, hoc probato indiciū illius testis eliditur deficit enim eius dictum in verisimilitudine. l. milites. §. oportet de questio. Nam impossibili posito in esse, nullus sequitur contingens. l. filiū. i. responso. ff. de his qui sunt sui vel alie.

4 iur. † Et ideo licet contra accusatuz, vel inquisitum de homicidio Titij probenē inimicitie capitales, et mie de occidendo, et propter hoc resultet indicium an torturam tñ illud indicium tollitur, si accusatus probat suam absentiam et distantiam a loco homicidij tēpore quo illud fuit commissum quod nullus secundum naturam posset illuc accedere ad illud faciendum recedendo de illo loco et accedendo ad locū homicidij, presumptio enim que tollitur probat quod sit ipossibilis, vt. d. l. filiū et dicit ibi Bal. quod presumptio nihil

5 operat vbi veritas in contrariū probat. † Itē presumptio affirmatiua tollitur per negatiuam Item vbi non potest haberi certa probatio, recurritur ad presumptionem secundum euz presumptio ergo tollit presumptionem, vt. d. l. l. et l. diuus. ff. de in integr. restitu. et d. l. si q adulterij. C. de adul. vbi dicit Bal. no. quod non credit id

qđ nõ est verisimile euidẽtibus indicijs, et idẽ dñm est in similibus de hoc et p Bal. in. l. nõ ignorat. C. q accu. non pos. in. ij. col.
6 ¶ † Illud est bñ notandũ q qñ torquendus hз aliqua indicia pro se habẽt esse indicia magis grauia ꝯ se, ita qđ prepõderent, ita vt ad torturam deueniri valeat. dicit Bar. per tex. ibi in. l. j. §. ad qđ nem ver. nec facile. ff. de quest. itẽ Bal. no. dixit qđ si testator exculpauit reum, puta de eius morte inculpatũ, qđ propter hoc reus non poterit ex indicijs torqueri, qr hз indicium innocentie pro se, vt. l. j. §. paulus. ff. de oper. lib. si tamen liquido ꝯstaret de crimine punietur, vt. l. ij. ff. ad silleia. ita dicit ipse in. l. j. in vltima colũn. C. communia delega. quod est notan. ad hoc etiam quod no. Bald. in. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pac.

Secunda pars Tractatus
de Tortura et Questione.

¶ Diuisio.

¶ Primo quid sit questio, et vnde dicatur.
¶ Secundo quid appellatione questionis contineatur.
¶ Tertio in qua causa debeat haberi questio.
¶ Quarto qui possint torqueri, et qui non.
¶ Quinto qualiter peruenerit debeat ad questionem.
¶ Sexto quis sit effectus torture et questionis.
¶ Septimo qualiter puniatur torquens aliquem indebite.
¶ Octauo subnectam aliqua notanda communia de Indicijs, et questione.
¶ Nono et vltimo describent aliqua in practica maleficiorũ non inutilia iuuenibus latrunculatoribus, vbi sub epilogo recolligẽtur quasi omnia que in hoc tractatu continentur.

SVMMARIVM

1 Questio est veritatis inquisitio per tormenta, et cordis dolorem facta.
Territio leuis, questio non dicitur, absqz dolore cordis.
2 Questio a querendo dicitur vel inquirendo, quod p eã negotij veritas inqiratur.

¶ Questio prima secunde partis.



1 Circa primũ dic qđ questio † est inquisitio veritatis p tormenta, et cordis dolorem. Nã nuda, et leuis territio absqz dolore cordis nõ dicitur questio in ista materia. vt. l. item apud labeonem. §. q̃stionis. ff. de iniur. et. l. j. §. q̃onum. ff. ad sille. Ita diffiniũt Azo in summa de q̃st. et Odof. i quodam suo tracta. que fecit de q̃onibus.
2 † Et dr̃ questio a querendo, vel ingrẽdo, quia per eam inquiritur seu queritur veritas negotij de quo disputat̃, et ad illuminandum veritatem fieri debet et nõ aliter, vt. l. cura falsum, et. l. boc quod placuit. C. de questio.

SVMMARIVM

1 Questionis appellatione que censeantur venire.
2 Carceratio vel detentio simplex, an veniat questionis nomine.
3 Confessio tormentis adhibitis facta vel prope tormenta, dicitur metu tormentorum facta.
4 Territio leuis dicitur si quis tantum ad funem ducatur.
Confessio non dicitur metu tormentorum facta in carceribus quã do non denegantur alimenta.
5 Confessio metu tormentorum facta non censetur, si iudex delato torturam minetur.
6 Tortura siue questio varijs instrumentis et modis dari potest.
7 Iudex torquendi carnem scindens vt confiteat̃, capite plecti debet si moriatur.

¶ Questio secunda secunde partis.

1 Circa secundũ videlicet quid contineatur appellatione questionis. † Respondeo, cõtinet̃ carceratio facta de aliquo vt nõ comedat donec dt̃ negotiũ de quo q̃rit̃. Itẽ qualitercũqz p vi3 et tormẽta qs ꝯpellit̃ ad aliqd dõm vr̃ q̃stio, et q̃onis vbo ꝯtinet̃. l. itẽ apud. §. q̃onis. ff. de iniur. et. l. j. §. q̃onẽ ad sil. Itẽ negatio cibi dr̃ q̃stio. l. necare. ff. đ lib. agn. Itẽ chorda. l. decuriones. C. de quest. et. l. nullus. ff. ad legem. iuliã maiesta. Itẽ quelibet vis illata persone. vt. l. fi. C. de aboli.
2 † Sed an simplex carceratio, vel detentio contineatur appellatione questionis vel tormentoꝝ, vr̃ qđ non qñ carceratio et detentio sit etiã nullis precedentibus indicijs, et ad solã custodiã questio vero siue tormenta nõ fiunt nisi p̃cedẽtibus indicijs vt. l. j. §. diuus. ff. de q̃st. pp qđ dicit Ang. i. d. l. itẽ apđ. §. q̃stio qđ si statutũ phibet aliquẽ torqueri sine scia priorum qđ nihilominus poterit carcerari absqz ipsorum ꝯscientia dũmodo carceratio nõ sit cũ denegatione cibi et idẽ tenuit in. l. nemo. C. de exacto. tri. Idẽ fm quosdam si carceratio esset periculosa alicui ratione loci, vel ratione infirmitatis, vel inferret infamiã, ratiõe qualitatis persone detente, qr tũc põt
3 dici inesse tortura in detentione fm eos. ¶ † Sed hic quero qñ dicat̃ ꝯfessio facta metu tormẽtoꝝ. Rñdet Bar. in. d. l. j. §. diuus seuerus. ff. de q̃st. qđ tunc dr̃ facta metu tormẽtoꝝ qñ est facta adhibitis tormẽtis, vel ita facta ppe tormenta aliquo ligato et precedentibus minis de ponendo ad torturam non autez quelibet leuis territio facit videri ꝯfessionẽ esse factam formidine tormentorũ lз dз esse positus in tormentis, vel ductus ad ea. Item si esset in carcere in quo de fame et frigore multum patiebatur nam tunc formidine tormentoꝝ videtur factam arg. ad hoc. ff. de iniur. l. itẽ apud §. questionis facit. ff. de vi et vi arma. l. iij. §. si quis visus dum dicit,
4 sufficit terror armoꝝ fm Bar. ¶ † Dixit tñ Ang. in. d. §. q̃onis qđ sola ductio ad funem est leuis territio, sed ductio et ligatio bñ facit videri confessionẽ extortam metu tormentoꝝ, qr ibi inest terror cadens in constantem virum, vt. l. interposita. C. de transac. est enim timor proximus torture arg. l. j. C. de fica. ¶ Itẽ dixit Bal. qđ manicis ferreis ligatus dicitur torqueri in. l. j. C. de custo. reo. Confessio aũt facta in carceribus, in quibus nõ denegatur cibus non dr̃ facta metu tormentoꝝ, per dicta. s. proxima. q. et iđ talis confessio vз et nocet ꝯfitenti ita tз Bald. in. l. j. C. de ꝯfes. in. vj. col. et per ꝯñs non requiritur q in ea perseueret per ea que dicemus in. ix. q. prin. sed Gandi. in tractatu malefi. in rub. de quest. et tormentis in versi. dictum est. s. tз qđ sufficiat esse penes torturam lз nõ fuerint ligate manus de retro vt dicatur ꝯfessio facta metu tor
5 mentorũ ibi rñdet ad. d. §. q̃onẽ. † Dicit tñ q si extra locuз in quo hoies torquent̃, iudex dixit, aut ꝯfitearis aut ducam te ad torturã inferendo sibi terrorẽ, propter hoc non dicetur cõfessio facta metu tormentorum, quia est leuis territio per. d. §. questionem. et cũ hoc videt̃ transire do. Augu. de ari. in addi. ad tractatũ maleficiorum Aretini in glo. in verbo, fama publica in antepenul. col. ¶ Adde qđ Bar. in. l. nouissime per illũ tex. ff. qđ fal. tuto. aut. voluit qđ dicat̃ ꝯfessio facta metu tormentoꝝ si tantũmodo apud torturam quis fuerit spoliatus solum et non ligatus nec minatum sibi de tortura si nõ ꝯfiteatur et ibi dicit q semel habuit hoc de facto Florentie. ¶ Et qr supradictum est, qd contineatur appella
6 tione tormentoꝝ, scias † qđ multis varijsqz modis et instrumentis vtuntur latrũculatores et iudices maleficiorum. Nam quidã dant ei et immittunt aquã per nares, in qua etiã nonnulli imponũt calcem obstructo ore bibẽtis, qđ genus torture, vt audiui, est periculosũ ne ex eo suffocet̃ tortus. Quidã ponunt taxillũ in osse pedis q vulgariter dr̃ losso pazzo. Quidã ponũt muscionẽ i vẽtre, siue vmbilico, et desuper ponunt citatum ad includenduз illũ, ne possit egredi. Quidã torquent cũ lingua caprina hoc modo qr lauant pedes torquẽdi cũ aqua bene salita, et ligato torquendo super scanno, faciunt vt capra cum lingua lambat plantas pedum qđ libenter facit pp amaritatem salis, et audio q istud est durissimum tormentũ, et sine periculo. Quidã torquent in mittendo virgas inter digitos manus stringendo cũ chordula. Quidã vtunt̃ chorda, ligatis manibus post terga, qđ genus torture cõiter est in vsu, et vnũquodqz pretorum ex publico hз tale instrumẽtũ vt videmus vbiqz, et istud est a ꝯsuetudine cõiter approbatũ, et etiam de iure vt. l. nulli. C. ad leg. iul. maiesta. Sed in isto dз adhiberi maxima diligentia, et dз moderate adhiberi alias solent multa pericula incidere. Aliũ ligant solum vnam manũ ad funẽ et sinunt sic pendere super terraз Audiui et, q dantur detento ad comedendum carnes multũ salite, et denegant potum. Aliqui lauant pedes torquendi, et plãtas inungunt larido porcino, et ligato torquendo sup scannũ, faciũt, vt plante pedũ vrgant versus ignem validum, et sic iuxta ignem sinunt permanere. ¶ De modis aũt et instrũs aliquibus torquẽdi crudeliter, ponit bal. i. l. j. C. de emẽ. seruoꝝ vbi dicit p illũ text. in
7 verbo, laniauerit. † nota quod ꝯ iudices qui scindunt alicui car-

nes vt confiteatur crimẽ, nam si moritur tortus in tormẽtis, index iste dꝫ decapitari tanq̃ homicida. ⁊ Ang. in. l. nemo carcerē. C. de exacto. tri. lib. x. dicit no. tex. ꝫ iudices qui propter delectatio nem inueniunt nouã speciem tormentoꝝ, hi enim appellantur iudices irati, ⁊ peruersi, ⁊ ratione peruersitatis dñs confundet eos q̃ sunt perpetuo ignorantes. Sapiẽtes. n. talia ab horrent, ⁊ virtutũ illuminatione, scientie formã propagant, reliqui vero actibus impijs se exaltare dicentes, confundunt eorum famam apud bonos ⁊ graues incessanter inquinantes.

SVMMARIVM

1 Questio seu tortura applicari potest in causa criminali criminaliter agitata.
2 Seruus in omni causa ⁊ in omni crimine iudicis arbitrio torq̃ri. potest, sed liber in grauibus tantum ⁊ criminalibus.
3 Iniuria personalis dicitur graue delictum.
4 Delictum leue qḋ dicatur ⁊ que leuis iniuria.
5 Tortura etiam locum habet si de crimine ciuiliter agatur.
6 Cause ciuiles in q̃bus differant a crialibus in materia torture.

Questio tertie secunde partis.

Tertio principaliter quero in

1 qua causa sit habenda questio ⁊ tortura. † Rñdeo qḋ in criminali causa nõ est dubium si criminaliter agitur, vt patet per totum titulum. ff. ⁊. C. de quest. ⁊ maxime in. l. j. ⁊. l. edictũ. ff. eo. ⁊. l. milites. §. oportet. C. eo. titu. ⁊ dixit gl. in. d. l. j. qḋ in quolibet crimine hꝫ locum tortura, ⁊ per consequens tam in publico, quam in priuato crimine potest quis torqueri, facit qḋ no. glo. ⁊ doct. in. l. verbuꝫ. C. de infa. Aduerte tamen qḋ non pro omni crimine potest quis
2 torqueri. † Super quo dic, qḋ aut loquimur in seruo, ⁊ tũc potest arbitrio iudicis in omni causa torqueri, ⁊ in omni crimine. vt. l. edictum. s. alleg. ⁊ ibi per doc. ⁊ per Bar. in. l. diuus. eod. titu. ⁊ per Gandi. in titu. de quest. ⁊ tortu. in suo opere maleficiorum. Si autem loquimur in homine libero ⁊ tũc in causis criminalibus ⁊ grauibus potest torqueri. In leuibus autem criminibus non vt habet̃ in dictis iuribus vnde male faciũt iudices qui pro quibuscũq̃ leuibus iniurijs faciunt quẽ poni ad torturaꝫ ista sunt verba Papiẽsis in sua practica in forma inquisitiõis in gl. in verbo, hec est q̃daꝫ inquisitio circa. xij. col. Sed nunc cadit declarare qḋ dicatur leue crimen ⁊ leuis iniuria. Nã Bar. in. l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. † dicit qḋ quelibet iniuria personalis dr̃ delictũ gra-
3 ue. sed Papiensis vbi. s. dicit qḋ trahere quẽ per capillos. vel cõtra aliquẽ proijcere lapides, est leue crimen. Barto. aũt in. d. §. si mãdato dicit qḋ leuia delicta sunt illa in q̃bus nõ requirit̃ dolus. vt dare dãnuꝫ. Item qñ filius patri, vel libertus patrono non est obediens. Item quando quis est repertus cum armis, vel ire de nocte, ⁊ his similia vt ludere. ⁊ idem dicit in. l. leuia. ff. de accu. vbi etiam dicit vt superius dixi qḋ delictũ ꝯmissum in personam est graue. qḋ Ang. ibi dicit esse veꝝ nisi opinio illius p̃rie aliud velit, vt est Florentie, vbi percutere pugno reputatur leue. Item dicit Bar. in. d. l. leuia. qḋ quodlibet delictum etiam commissum dolo tamen in re parua vt est furtum rei parue est delictum leue.
4 † Adde qḋ delictum leue dicitur crimen abigeatus, furtuꝫ domesticũ, ⁊ leuis iniuria verbo illata ſm Spec. in ti. de execu. sen. in. §. nunc dicendum ver. xlij. vbi vide vt hec refert ⁊ sequitur do. Ma. Soci. in. c. j. de libel. obla. in. xlvij. fallen. Itẽ Ang. in. d. l. leuia dicit ꝙ leuia delicta sunt qñ leuis pena imponitur nõ attẽto alias sit de iure leue, vel graue, ⁊ vide glo. in. c. cũ illorum. de sen. excõ. in verbo, membri que dicit ꝙ relinquetur iudicis arbitrio q̃ dicantur crimina leuia, vel non quã gl. approbat do. Ang. de ari. in addi. in tractatu maleficiorũ in glo. in verbo. hec est quedã in-
5 quisitio. col. xv. † Sed quero quid si de crimine agit̃ ciuiliter, an erit locus torture. Rñdeo qḋ sic, vt etiam dicto casu qs torq̃ri valeat vt. l. sicut. C. de fal. ⁊ ibi etiã per Bald. qui dicit qḋ tunc debebit mitius agi. Sed an in ciuili cã põt adhiberi tortura. Dic qḋ sic sed tũc demũ cũ alias veritas sciri nõ potest nisi per torturã l. diuus. in prin. ff. de questio. vt no. gl. in. l. ex liberto. in princ. ⁊ est tex. in. l. quoties. C. eo. facit. l. super. ⁊. l. hoc qḋ placuit. ⁊. l. interrogauit. ⁊. l. si. eo. tit. In subsidiũ ergo in ciuili causa peruenit̃ ad torturam. vt. d. l. diuus. † Sed ſm hoc in hac materia torture nulla videt̃ differentia inter ciuiles ⁊ criminales causas, dic ſm bar. ꝙ imo est differentia nã in cã ciuili ⁊ pecuniaria torquent̃ serui, ⁊ nõ liberi, vt. l. edictũ. ff. de quest. ⁊. l. si quis decurio. ⁊. l. vbi falsi. C. de fal. hoc tñ intelligo qḋ etiam in causa pecuniaria liber nõ torquetur in se vt dicit Bar. in aliũ bene torquetur si vacillat vt. d. l. ex libero. Qḋ qualiter intelligatur dicam. j. in. iiij. q. prin. Item dicit Bar. qḋ non ita de facili peruenitur ad torturam in causa ciuili sicut in criali, ⁊ graui. vt. d. l. diuus. vbi ipse hoc ponit, putat tñ quod nõ ex omni causa quis sit torquendus, sed in hoc aduertẽdũ iuxta dispositionem. d. l. edictũ. ⁊. d. l. ex libero.

SVMMARIVM

1 Torqueri possunt liberi ⁊ serui, liberti, ⁊ statu liberi.
2 Libertus vt liber est torquendus, ⁊ in eisdem casibus.
3 Confessio mulieris pregnantis, facta in tormentis nulla est.
Tortura existente illicita, irritatur quicquid sequitur ex ea.
4 Liber hõ, tã in se, q̃ in alijs, torqueri põt, precedẽtibus indicijs.
5 Indagatio exquisitissima nõ fit quãdo ꝑ crimine ciuiliter agitur, sicut quando agitur criminaliter.
6 Clericus in testem inductus non est vacillans torquendus.
7 Diuites bone opinionis ⁊ fame in duobus tantum casibus torqueri possunt.
8 Hominibus vilis conditionis in testimonium admissis, non adhibetur tanta fides quanta alijs.
9 Testis non est torquendus in eum, contra quã fecit testimonium non inuitus.
10 Domesticus non dꝫ torqueri in eum cuius est domesticus.
11 Testis qui non est omni exceptione maior non debet torqueri in causa ciuili.
Tortura non datur, nisi delictum certo sciatur.
12 Testis an possit torqueri non precedentibus indicijs.
13 Testes non debent torqueri, nisi signis quibusdam contra reum precedentibus.
14 Maleficio domi ꝯmisso, torqueri possunt ibidẽ existentes tẽpore commissi maleficij.
15 Disputatio an sit fienda super indicijs cõtra testem habitis, sicut super his que contra reum habentur.
16 Dictum testis validius dicitur cum tortura factum q̃ qḋ sine.
Minor quatuordecim annis nec in se nec in alijs torqueri põt.
17 Impubes ſm ius cõe non potest testis esse.
18 Impubes cũ tortura leui ad instructionẽ potest interrogari.
19 Milites ⁊ veterani non debent torqueri.
20 Decuriones ⁊ eorum filij non sunt torquendi,
21 Decurio infamis torqueri potest ⁊ pro crimine falsi.
22 Nobiles, aduocati, ⁊ doctores an possint torqueri.
23 Doctores legum, ⁊ aliarũ scientiarũ, personaliter capi. d ad iudicem trahi, aut quouis modo vexari non possunt.
24 Exceptio quelibet in crimine lese maiestatis cessare debet.
25 Surdus ⁊ mutus a natura torqueri non possunt.
Seruus in quibus casibus in dñm torqueri possit.
26 Seruus cõis pluribus, vt pluribus, torqueri potest in caput alterius dominorum.
27 Seruus patris torqueri potest pro morte filij.
28 Seruo vel volenti vel torto non creditur contra dominum.
29 Libertus in caput patroni non debet torqueri.
30 Reus ⁊ accusator in crimine falsi possunt torqueri.

Questio quarta secunde partis.

1 **Quarto principaliter** quero qui pñt torqueri ⁊ q non. † Rñde ꝙ torqueri pñt oẽs tã liberi q̃ serui, ⁊ taꝫ liberti, q̃ statuliberi, vt pꝫ in multis iuribus, ⁊ potissime in. l. si quis decurio. C. de fal. ⁊. l. primũ. C. de q̃st. ⁊. l. ex libero. ⁊. l. vnius. ⁊. §. testes, ⁊. l. j. §. qõni. ff. eo. tit. q̃ oẽs loqunt̃ de qõne ⁊ tortura liberi hominis. Itẽ pꝫ i. l. j. circa principiũ. ⁊ in. §. seruũ municipũ. ⁊. §. seruũ mariti. ⁊. §. si seruus ⁊. §. si serui. ⁊. §. in cã. ⁊ i. l. hẽditarij. ⁊. l. si qs viduã. ff. de q̃st. ⁊. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. cũ testñ ⁊. l. hoc qḋ. C. eo. i q̃bus hr̃ ꝙ serui torquent̃. Itẽ de statu libero pꝫ qḋ torqueat̃ in. l. edictũ. §. si. iuncta gl. ff. eo. ⁊. l. i. §. sed in eo. ff. ad sil. Itẽ ꝺ liberto pꝫ ẽt qḋ sit torquẽdus, vt. l. j. §. si
2 seruus ad hoc. ff. de questi. † Nam libertus torquet̃ vt liber in his in q̃bus liber homo torquetur ſm gl. ibi Itẽ torquetur tã masculus vt. s. dictis legibus quam femina, vt. d. l. cum primum. C. de q̃stio. quod est verum nisi sit pregnans nam tunc non torquetur quã diu pregnans sit. l. pregnantis. ff. de pen. vbi plus dixit gl. qḋ etiã post partũ depositum per. xl. dies non torquetur. ⁊ illam glo. tenet And. de pisis ⁊ Bal. in lectu. in. l. ipera. ff. ꝺ statu homi. ⁊ est ratio, quia intra. xl. dies post partũ nõ est fortis mulier ad subeũ-

da

da tormenta sm eos, ⁊ idem tz Bar. in. d. l. pregnantis. Addẽs
rationez, q2 si inter. xl. dies torqueretur, cũ sit debilis, moreretur
⁊ iudex excedens modũ puniretur, debet ergo differri, donec sit
fortis ad torturam sm eũ. Et plus voluit Bal. in. d. l. imperator.
3 † ꝙ si mulier pregnans torqueť ⁊ confiteatur, quod non valet ta
lis confessio facta in tormentis, q2 cũ illicita sit tortura, non valet
quod sequiť ex ea arg. l. maritus. ff. de questio. secundum eũ qď est
notandũ. ¶ Et hoc qď de muliere pregnante dictum est, habet
locũ etiã si sit pregnans ex alio quam marito, vt. l. ex servorum. §.
penul. ff. de statu homi. Et idem si est pregnans de pauco tempo
4 re puta. x. vel. xx. dierũ sm Bal. in. d. l. mulier. §. fi. ¶ † Quod
autẽ dictũ est de libero homine, ꝙ torqueri potest est verũ tam
in se, precedentibus indicijs, vt. l. si. ff. de quest. ⁊ l. milites. §. opz.
.C. eo. ti. ⁊ l. sicut. ⁊ l. si quis decurio. C. de fal. ⁊ l. proditores. ff. ď
re mi. quã ẽt i alios. s. vt testis, vt. l. ex libero. ⁊ l. vnius. §. testes.
ff. ď quest. ⁊ l. nullius. C. de asser. tol. l. nullã. C. de ifa. iũcta gl. ad
de quod Bal. in. l. milites. C. de questio. dicit ꝙ testis vilis tor-
quetur sine indicijs, vide inferius de hac questio. in ver. sed que
ro an debeant precedere. Primum tamen dictũ intelligo in cã
criminali, scz vt liber in se torqueať precedentibus legitimis indi
cijs. vt. d. ll. ⁊ forte etiam si de crimine agatur ciuiliter per. d. l. si
5 cut † nõ tñ sit ita asperrima indagatio qñ ciuiliter pro crimine agi
tur sicut qñ criminaliter vt no gl. in. l. ij. eo. titu. ⁊ Bald. in. d. l.
sicut. sm autem dictũ vt torqueatur in alium vt testis intelligo in
duobus casibus scz si vacillat vt. d. l. ex libero ⁊ si facto interfuis
se dicať. vt. l. vnius. §. testes. ⁊ l. is cui. ff. ď quest. Et intelligo si ip
se dicit se facto nõ interfuisse, ⁊ per alios ꝯuincitur de mẽdatio ꝙ
interfuit ⁊ sufficit ꝙ ꝑ vnũ testem tm̃ ad minus qui sit dignior ip
so negante hoc dicatur sm Bar. in. d. §. testes. An autez hoc sit
verũ quod liber homo productus in testez possit torqueri, vel nõ
distinguit Bar. in. d. l. ex libero ꝙ quidã sunt liberi homines po
siti in dignitate clericali, ⁊ isti non pñt torqueri, sed alias de falso
6 puniuntur vt. l. p̃sbyteri. C. de epis. ⁊ cle. sm Bar. † lz ergo cleri
cus testis inductus vacillet in testimonio. tamen non torquetur.
Quid aũt sit de iure canonico. Bald. in. d. l. presbyteri, remittit
ad nota. vj. q. j. presbiteri. el. ij. ⁊ per Archi. ibi ⁊ vide tu ꝑ Inn.
in. c. qm̃ contra falsaz ď proba. ⁊ melius in. c. cũ in ꝯtemplatione
de reg. iur. ⁊ plenius per Pan. de eleaza. in. c. grauis. de depo-
si. Quidã alij sunt positi in dignitate, vel nobilitate, vel officio se
culari, ⁊ isti pñt torqueri in vno casu tantuz scz si vacillent ⁊ sic au
res iudicis obtundunt, vt. l. nullũ. C. de testi. in prin. ⁊ dicit Bar.
qď qñ testis vacillat dz facere scribi ꝑ notariuz, ⁊ notarius debet
scribere qualiter iudex dixit qď testis vacillabat, ⁊ hoc dz facere
solũ audiẽte ⁊ intelligente teste. Alleg. Inn. ⁊ Io. an. in nouella
in. d. c. qm̃ contra. ⁊ idẽ voluit Ang. in auc. vt sponsa. lar. §. insuꝑ
7 col. ix. † Quidam alij testes non sunt positi in aliqua dignitate, ⁊
tũc si sunt diuites, ⁊ bone opinionis, non pñt torqueri, nisi in duo
bus casibus primus scz si vacillat secũdo si ꝯuincať de mẽdacio,
q2 asserit se nõ interfuisse negocio, ⁊ ab alijs ꝯuinciť ꝙ iterfuit, vt
d. l. vnius. §. testes. Quidã sunt liberi hoies, viles artes exercen-
tes, obscuri ⁊ ignoti forsan, ⁊ isti secundũ quosdam, nunq̃ admit-
tuntur, nisi cũ tortura in auc. de testi. §. si vero ignoti. ⁊ §. si hmõi
⁊ ibi gl. quã vr̃ tenere Azo in summa. C. ⁊ auc. de testi. sed Bar.
improbat hanc opi. ꝑ tex. in. l. diuus. §. si. ff. de quest. vbi deporta
tus in insulã, ⁊ etiã statuliber nõ torqueť, sicut alij liberi homines
⁊ tñ ꝯstat eos esse viles, obscuros, vel humiles. Propterea tex.
in. d. §. si vero ignoti ad hoc vt torqueať, requirit duo scz qď sint
viles ⁊ ignoti. Itẽ qď tentãt corrũpere veritatẽ, ⁊ tunc pñt torque
8 ri, ⁊ ideo dicit bar. † ꝙ isti viles hoies admittunť ad testimoniuz
sine tortura nõ tñ adhibetur eis tanta fides sicut alijs vt. d. l. iij. ff.
de test. in prin. pñt tñ torqueri in casibus primo si vacillant vt. d.
l. ex libero. ⁊ d. §. si vero ignoti. scďo si ꝯuincãtur de mendacio.
vt. d. §. testes. tertio quando sponte vadũt ad testificãdũ, vt. d. §.
si ꝟo ignoti. in ver. festinãtes. ⁊ ꝓbať. v. q. v. §. hi q. ita ďt Bar.
in. d. l. ex libero. Illud tñ est bene notandũ qď vbi testes torqueã
tur, sufficit torqueri duos, vel tres factuz scientes. nã refrenanda
est tortura. de naufrag. l. quoties. lib. xj. ita dicit Bal. in. d. l. da
ta opera. C. q accu. nõ pos. adde ꝙ tortura testium nõ fit seruata
forma. l. custodias. de publ. iudi. Alex. in. d. l. vnius. §. iudex de
9 questio. † Itẽ non torqueť quis in eum in quem inuitus testimo-
nium non dicit. l. j. §. si seruus bona fide. in fin. ff. de questio. Qui
autem sint illi qui inuiti non testificanť in aliquem habes in. l. iiij.
⁊. v. ff. de testi. ⁊ dixit Bar. in. d. §. si seruus. qď tales torti ⁊ aliq
testificantes non probant sufficienter etiam ad indicium loquitur
tamen sub dubio per verbũ forte, de hoc tamen an testis qui non
debuit examinari examinatus faciat indicium, fuit dictum supra

10 ⁊ vide Bart. in. l. si maritus. ff. de questi. † Item non torqueť do-
mesticus in eum cuius est domesticus. vt. l. maritus. ff. de quest.
⁊. l. j. §. ad questionem eodem titu. facit. l. penulti. ff. de testi. Et q
dicantur domestici, nota. in. l. etiam. C. de testib. ⁊ l. pridem. C. de
questi. cum si. ⁊ aduerte notãter qď si alique exceptiones obstant
testi torquendo, vt ipsius fidẽ infringant dicte exceptiones de-
bẽt examinari ⁊ discuti antequã testis torqueatur ne superuacuo
⁊ absq3 causa torqueatur. casus est sm Bar. ibi. l. prima. §. si quis
dicatur. ff. de questi. ⁊ ideo si de maleficio esset vnus testis tantũ
qui sciret veritatem rei, ⁊ ille non esset omni exceptione maior, ⁊
sic non faceret indicium, ẽt si plene probaret, in casu quo alias te
stis deberet torqueri, iste non torqueretur, cum tortus non faciat
indicium. Et idem in ciuili, vbi vnus testis omni exceptione ma-
ior, facit deueniri ad iuramentum necessarium, vt. l. in bonefidei.
.C. de iureiur an. ⁊ l. admonendi. ff. eodem tit.
11 ¶ † Nam licet in ciuili causa testis etiã torqueatur, vt no. in di-
cta. l. ex libero. ff. de quest. tamen hoc casu testis, si nõ est omni ex
ceptione maior non torquebiť q2 etiaz tortus plene deponens nõ
facit semiplenam probationẽ, cuz non sit omni exceptione maior
vt. d. ll. no. per doc. qď est valde notandũ. Item not. quod nunq̃
venitur ad torturam testium, vel principalium nisi prius constet
de delicto. l. j. §. item illud. ff. ad silleia. ad idem tex. in. l. si quãdo.
.C. vnde vi. vbi dixit Bal. quod quando lex, vel statutum dispo-
nit aliquid contra delinquentem prius debet constare de delicto
sicut si statutũ loquať quod potestas habeat arbitriuz torquendi
homicidam, nam primo debet constare homicidiuz esse commis-
sum, ⁊ sic mortuuz esse, ⁊ de corpore mortui, alias nemo dz torq̃ri,
vel nisi concurrant alia que debent concurrere in tortura. vt. l. j.
§. i. ff. ad sille. secundum eum, sed male seruatur in practica, q2 sta
tim qď aliquis dicit sibi aliquid subtractũ absq3 eo quod constet
12 subtractum torquentur suspecti de furto. † Sed quero an debeãt
precedere indicia ad hoc vt testis possit torqueri. Bal. in. l. mili
tes. C. de quest. dicit, qď ad hoc vt testis torqueať non est necesse
quod precedant indicia, sed potest torqueri, vt si sit vilis persona
vel vacillet, vel presumatur scire veritatem quam tacet. C. ad le-
gem iuliam de sica. l. fin. ⁊ facit. l. iij. in versi. ad verisimilia cause.
⁊ l. interrogari. C. de questio. ⁊ per Dy. in. c. sine culpa. de regu.
iur. in. vj. ⁊ Cy. in. l. fin. C. de questio. facit de adul. l. si postulaue-
rit. §. pen. ⁊ in auc. de testi. §. si vero ignoti. ita dicit Bal. ibi bar.
in. l. j. §. idem cornelio. ff. de questio. dicit ꝙ testes non debent tor-
queri si non precedant indicia. imo si essent torti sine indicijs nõ
crederentur secundum eum. Sed Bar. non declarat cõtra quez
debeant precedere indicia an contra principalem, vel contra te-
stem. Sed idem Bart. in. d. l. j. §. questionem. dicit ꝙ debent es-
se aliqua indicia contra testes quod ipsi debent hoc scire, vel q2
ipsi vacillant, vel quia aliqui dicũt eos interfuisse, vt. l. ex libero.
in prin. ⁊ l. vnius. § teste. ff. de questio. Et istud est verius, qď etiã
sensit Bal. in. d. l. milites. licet male explicet, immo videtur seip
13 sum inuoluisse. Dixit etiam Bar. in. l. j. in prin. ff. de questio. † ꝙ
debent apparere aliqua signa contra reum priusq̃ testes torque
ri possint per illum tex. non ergo indistincte torquẽdi sunt testes,
sed ita demum si sciant aut scire debeãt veritatẽ negocij directo,
vel per aliqua indicia, ⁊ de hac sciẽtia vera, vel presumpta debẽt
apparere indicia, puta q2 testis dicit qñq3 se scire, ⁊ qñq3 negat, ⁊
sic ille vacillat ꝑꝑ ꝙ presumiť scire veritatem, ⁊ velle occultare
ipsam, ⁊ tunc torquetur, vt. d. l. ex libero. Item si testis negat se
interfuisse negocio, de quo queritur, ⁊ alij testes dicunt illũ inter
fuisse, vel illum confessum esse interfuisse, ⁊ tunc etiaz presumitur
scire veritatez, ⁊ ipsam velle occultare, nam tũc etiam torquetur,
14 vt. l. vnius. §. testes. ⁊ l. is cui. ff. de quest. † Itẽ si maleficiũ est fa-
ctum domi, certe existentes in illa tpe maleficij torquentur, quia
scire presumuntur que fiunt in domo. casus est in. l. si C. de sica. ⁊
in. l. in adulterij questione. C. de adul. ⁊ ibi dixit Bal. ꝙ illi q sunt
in domo presumuntur scire ea que fiunt in domo ⁊ non alij. Et
hinc est quod ratione istius presumpte notitie torquẽtur qui sunt
in domo. facit. ff. locati. l. dominus horreorum. C. de repudi. l. con
sensu. §. super seruis. ⁊ de testi. c. veniens, sm eum, qui etiam di-
xit in dicta. l. fina. de sicar. ꝙ illi demum sunt torquendi, qui pre-
sumuntur scire veritatem, ⁊ ideo absens non presumitur scire ve-
ritatem, ⁊ per consequens non torquetur, vt. l. j. §. hoc autem se-
natus. ff. ad sillen. sm eum, facit. l. j. §. sed si eos. ff. de magist. con-
ue. Item si maleficium factum est in conuicinio, torquentur vici-
ni qui presumuntur scire veritatez maleficij ibi cõmissi, ⁊ propter
hoc etiam torquentur, arg. ad. l. consensu. §. super seruis, sm bal.
fit ergo conclusio qď testis contra quem est presumptio, ⁊ indi-
cium ꝙ sciat vel scire debeat veritatẽ negocij potest torqueri de

iure non alias, de hoc etiam per Bal. in. l. nō solum. C. de adul.
15 ¶ †Sed tūc quero, an super his indicijs contra testem habitis
disputabitur, sicut disputat̄ de indicijs habitis ꝯtra aliquē, q̄ tor
queṫ in seipsum de quo in. l. custodias per Bar. ⁊ alios. ff. de pu
bli. iudi. rñdet Bar. in. l. vnius. §. testes. de quest. qđ nō, q2 i his
nō debet haberi disputatio cum aduocatis, sed ꝯmittitur iudici
⁊ ita d3 intelligi. l. is cui. ff. de quest. ⁊ in auct. de testi. si vero igno
ti. ⁊. C. de testi. l. nullum ẜm Bar. Item notandum, q̄ si testis an
te torturam dixit vnum deinde tortus dixit oppositum, statur se
cundo dicto facto in tormentis, secus autem si non fuisset tortus,
tunc staretur primo nisi dictum suū incontinenti mutasset anteq̄s
diuertisset a iudice. vt no. gl. in auc. de testib. §. quia vero prudēs
tamen assessor faciat vnicū tm̄ dictum reperiri scriptū ẜm Barto.
⁊ Ang. in. l. si postulauerit. §. pe. ff. de adul. ⁊ ita etiam ad literam
tenet Bal. in. l. non solum. C. de adulte. contra istud tamen videṫ
16 facere qđ no. Bar. in. l. eos. ff. de fal. †Ite3 no. quod validius est
dictum testis cum tortura quam sine tortura vt in auc. de testi. §.
j. ⁊. ff. de proba. l. cum probatio dixit Bar. in. l. i. §. questioni. ff. de
questio. Et hec dicta sufficiant circa torturam testium faciendā
vel non faciendam quam materiam non inuenies ibi ita plene re
dactam. Itē ab illa regula, qua dictū est supra q̄ liber homo tor
quetur, excipiūtur quedā persone. Excipitur namq3 minor. xiiij.
annis, qui nec in se nec in aliu3 torquetur. l. de minore in prin. ⁊. l.
ex libero. §. j. ff. de questio. licet tamen non torqueatur ea tortura
qua torquenṫ maiores tamen cedi possunt habena siue corrigia,
vel ferela vel aliter terreri, vt. l. impubes. ff. ad sil. ⁊. l. excipiuntur
in prin. eod. titu. Item text. in. d. l. de minore videtur quod minor
xiiij. torqueri possit tāq̄ maior in crimine lese maiestatis ⁊ quod
fidem faciat in dicto crīe ad hoc facit tex. in. l. nullus. C. ad leg. iu
liā maiesta. Ex hoc dico q̄ si ex forma statuti minor. xiiij. ad testi
ficandum habilitaretur, qđ hoc casu poterit torqueri minor, de q̄
bus dixi supra ⁊ idem in quolibet inhabili ⁊ minus idoneo de iu
17 re ꝯmuni quod est notandū. †Sed pro declaratione predictor3
quero cum impubes de iure ꝯmuni non possit esse testis, vt. l. iij.
§. l. iul. ⁊. l. in testimonium. ff. de testi. ⁊ tortura fiat ad illuminan
dum veritate3 negotij de quo queritur vt. l. cū falsum. ⁊. l. hoc qđ
placuit. C. de questio. quomodo facta est lex de ipso impubere
cum nullu3 esset dubiū de hoc ꝯtra. l. quod labeo. ff. ad carbonia.
⁊. l. ancille. C. de furtis. Respondeo ẜm Bar. in. d. l. de minore.
qđ torquetur non vt plene probet sed faciat indicium non plenū
sed qualequale vt. l. j. §. impubes. ff. ad silleia. ⁊ not. in. l. tale. C. de
his quib. vt indig. ẜm Bar. in. l. maritus. ff. de quest. sed Bald.
18 in dicta. l. tale dicit no. ex gl. hic posita. †q̄ ipubes cum leui tor
tura interrogatur, nō ad cōdemnationē, sed ad instructionē. Nō
tamen est intelligēda de infante qui quicquid videt ignorat. Om
nis enim lex de habili loquitur. d. l. excipiuntur. ⁊. C. ne sacrū ba
ptis. re. l. ij. ita dicit ipse ibi de hoc ē gl. in. l. inuiti. la. ij. ff. de testi.
vbi gl. vult qđ pupillus in criminalibus facit indicium, dūmodo
sit proximus pubertati ⁊ doli capax sentit tn̄ gl. quod non faciat
plenum indiciu dum dicit aliquod indicium ⁊c. ⁊ sic cōcordat cū
doctrina Barto. de hoc tamen not. per Specula. in titu. de te
ste. §. j. ver. itē excipiṫ quod est impubes. ⁊ Bal. in. l. seruos. C.
de testib. Item questio torqueṫ senex in decrepita etate ꝯstitutus
secundū Odo. in dicto suo tractatu. ⁊ Gādi. in suo tractatu male
ficiorum sub titu. de questio. ver. que persone possunt torqueri,
p. l. iij. §. ignoscitur. ff. ad sil. dictū ē satis equū, sed tex. si recte in
spiciat hoc non probat, q2 loquitur in eo qui tenetur iuuare dn̄m
suum, sed si propter etatē decrepitam non potest excusatur, ⁊ iō
non torquetur, sicut si qui iuuare posset pro hoc tamen dicto fa
cit quod not. Bald. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de infami.
19 †Item milites ⁊ veterani non ignominie causa missi ⁊ ipsorum fi
lij non torquentur, vt. l. milites. in prin. C. de questio. ⁊. l. nullus. ⁊
l. milites. C. ad leg. iul. maie. Sed quid de militibus nostri tēpo
ris an torqueri possint. Cy. in. l. iij. C. ad leg. iul. maie. vult q̄ sic
cū nō sint ꝓprie milites, ⁊ idē vult Ang. i. l. milites. ff. đ q̄st. quos
refert ⁊ sequitur Areti. in tracta. malefic. in glo. fama publica.
col. xxiij. in ver. vj. quero ⁊ idem approbat. d. Ang. ibi in addi.
dicunt tn̄ qđ Saly. in. l. i. C. de iur. ⁊ fac. ignoran. tenet ꝯtrium. s.
qđ milites nostri temporis non possunt torqueri, ⁊ ide3 dicit velle
Guil. de cu. in. l. penul. ff. ex quib. cau. ma. ⁊ istud dicit approbari
per moder. in. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ per predicta vr̄ qđ
epi non possint torqueri, cū ipsi teneāt culmen dignitatū. c. vene
rabili. de preben. facit de ꝯces. prebē. c. dilec. ita tenet Pau. de
20 elaza. in. c. granis. de pen. †Itē decuriones ⁊ eoꝝ filij ide3 priui
legiū habent vt nō torqueant, vt. l. diuo marco. ⁊. l. decuriones de
quest. C. ⁊ per hoc dicit Bal. in. d. l. decuriones qđ idē ē in prio
ribus ⁊ ancianis ⁊ ꝯsiliarijs q loco decurionum hn̄r. sed Odo
fre. in. d. suo tractatu de quest. in fi. ⁊ Gandi. in suo tractatu ma
leficiorū in tit. de quest. in ver. s. dictū est decuriones dicunt q̄
hoc non seruetur de consuetudine, nam licet de iure sit verum qđ
priores ⁊ consiliarij ciuitatum sint loco decurionum. l. nulli. ff. qđ
cuius. vni. no. ⁊. l. si pupillus. §. decuriones. de ver. signi. ⁊ glo. in
rubri. ⁊ in. l. ij. C. de iure fisci. lib. xj. ⁊ dicit Gand. vbi. s. quod de
consuetudine ita vidit obseruari quod torqueantur ⁊ consuli per
sapientes in ciuitate Bononie, sed hoc an sit obseruandum dicā
21 inferius. †Aduerte tame quod istud quod dictu3 est de decurio
nibus fallit in eo q ꝯmisit crimē falsi. nā in eo crīe torquenṫ, vt. l.
si quis decurio. C. de fal. Itē fallit nisi decurio esset infamis ẜm
gl. in. d. l. diuo marco. Itē qui olim fuit decurio similiter non tor
quetur. l. nihil. in fine. C. đ quest. ⁊. l. fi. ff. de decu. Et idē in priori
bus ⁊ ancianis consiliarijs ciuitatum. nam qui olim fuerunt in di
cto officio non possunt postea torqueri dixit Bal. in dicta. l. ni
hil. Item parentes decurionum eodem priuilegio vtunṫ quo ipsi
decuriones, vt. l. si matrem C. de pen. ⁊. ff. eod. titu. l. minores §.
iste fere. ver. parentes quoq3. ⁊ l3 illi tex. loquantur in penis ta
men idē videṫ in tortura, q2 ista parificātur, vt. l. milites in prin.
22 ⁊. l. diuo marco. C. de questio. †Item dicta regula fallit in nobili
bus hominibus qui etiam de iure torqueri non pn̄t, vt hoc t3 etiā
Odofre. in. d. suo tractatu. Quid autem de doctoribus ⁊ aduoca
tis an sint exempti a tortura. Odofre. in. d. suo tractatu circa fi.
arguit pro ⁊ contra. Et primo videtur qđ possint torqueri nā mi
lites torqueri non possunt vt supra dictum est, sed aduocati ⁊ pa
troni causarum dicuntur militare, vt. C. de aduocatis diuerso. iu
di. l. aduocati. ⁊ facit. l. fori. eodem titu. in fi. ergo nec aduocati
possunt torqueri. Item miles non potest exigi vltra quam facere
potest vt. l. miles. ff. de re iudica. vnde idem est in aduocato, per
eandem rationem. vt tenet ibi glo. ⁊ sic miles ⁊ aduocatus pari
bus regulis priuilegiantur. ⁊ pro hac parte vltra ipsum adduco
23 qđ no. Bar. in. l. iij. C. de professo. ⁊ medi. lib. x. †vbi notabiliter
dixit, quod doc. ll. ⁊ aliarum scientiarum non possunt personali
ter capi, vel ad iudiciu3 duci, vel alio modo vexari. ⁊ sic familia
potestatis non debet eos pro armis scrutari, secundum eum ibi
facit etiam vltra Odofre. l. omnes. C. de decur. lib. x. vbi positi in
dignitate non torquenṫ, non distincto in qua dignitate positi sint
vnde dicit ibi Barto. no. quod decuriones ⁊ alij positi in digni
tate non torquentur. sed doctores ⁊ aduocati sunt positi in digni
tate, vt p3 ex no. p Bar. in. l. prima. C. de dignita. lib. xij. ergo tor
queri non possunt ad idem facit dicta. l. nullus. C. ad legem iuliā
maiesta. ibi aut dignitatis a contrario sensu. In contrarium facit
quia nulla lege cauetur, qđ doc. ⁊ aduocati sint immunes ⁊ exē
pti a tortura, ergo sine lege loqui nō debemus. l. illā. C. de colla.
Odofre. factis hincinde argumentis, soluit pro prima parte, qđ
sit vera de iure quod non possunt torqueri, sed de consuetudine,
que est legum interpres, bene torquentur, secundum eum, ⁊ ita ēt
dicit Pau. de leaza. in dicto ca. granis. de deposito. do. Ang.
de are. in trac. maleficiorū in gl. in verbo, fama publica. col. xxi.
in versicu. sexto quero, ⁊ ita legi aliquos modernos tenere, dicen
tes nunquam vidisse talem consuetudinem obseruari. ⁊ ita puto
tenendum in iudicando ⁊ consulendo, etiam stante dicta consue
24 tudine, que de iure non valeret, vt dicetur inferius. † Sed predi
cta limita, quia omnes dicte exceptiones cessant in crimine lese
maiestatis. vt. l. de minore. ij. rn̄. ff. de questio. ⁊. l. nullus. C. eod.
titu. Uide ēt per Are. in tractatu maleficiorum in gl. in verbo,
che hai tradita la tua patria in prin. Item in crimine proditiōis
vt. l. desertorem. §. his qui ad hostes. ⁊. l. proditores. ff. de re mi
lita. Item videtur in crimine simonie dixit gl. in. d. l. nullus per
tex. in. l. si quē qam. C. de epis. ⁊ cle. ibi ad instar publici criminis
⁊ lese maiestatis accusatione proposita a gradu sacerdotij retra
hatur. Idē ēt esset dōm in maleficijs, ⁊ mathematicis, ⁊ alijs si
milibus, de q̄bus loquiṫ. l. ⁊ si excepta. C. de male. ⁊ ma. Adde
idē esse in crimine falsi, vt. l. si qs decurio. C. de fal. ⁊ idē in priua
to carcere vt. l. j. C. de priua. carce. vide de his duobus in. d. l. si
excepta in gl. ij. ⁊ qm̄ superius dictū est, q̄ aliqui doc. dicunt q̄
de ꝯsuetudine non seruatur, q̄ positi in dignitate non torquean
tur, imo aliq̄ dicunt, q̄ Bononie viderunt seruari ꝯtrium quero
posito q̄ ꝯstaret de tali consuetudine in aliquo loco, an illa vale
ret ⁊ esset seruanda. Hic q̄ nō, ẜm Bar. in. l. oēs iudices. C. de
decu. lib. x. ⁊ ita refert ⁊ sequiṫ Bertachinus in suo repertorio
in verbo tortura, qui loquitur de militibus, ⁊ ēt tenet Lud. in sin
gulari, primi anni. cclxxi. quod incipit, milites ⁊ doctores, que ⁊
refert ⁊ sequiṫ. d. Angu. de ari. in addi. ad tractatum Are. ma
25 leficiorū in gl. i verbo, fama publica. in. d. ver. sexto q̄ro. † Al
terius

teris quero an surdus ⁊ mutus a natura possint torqueri, vt ꝯfiteantur delictũ a se ꝯmissum, ⁊ de quo apparent indicia. Rñdeo reperi Bal. in quadam apostilla in. l. j. C. de confes. qui in simili videtur tenere ꝙ non, qꝛ talis non potest damnari nisi ex dictis testiũ. Itẽ adde ꝙ supradicte fallentie in quibus habetur ꝙ positi in dignitate non torquent̃. Fallũt nisi hoc fiat de scientia principis ⁊ principe ꝯsulto naꝫ nullum priuilegiũ aut dignitas hic impedit dicit tex. expressus in. l. nullus. C. ad. l. iul. maiesta. ⁊ predicta quantum ad torturam liberi hominis. Serui etiam quãdoqꝫ non torquentur, nam seruus contra dominum non torquetur exceptis criminibus adulterij, fraudati census ⁊ lese maiestatis, vt. C. de quest. l. j. ff. eod. tit. §. diuus Antoninus. ⁊ §. itẽ seruus. ⁊ §. cũ quidam, ⁊ §. si serui. ⁊ l. de incest. cum. l. seq. ⁊ l. diuus. §. ex qbus. ⁊ l. extraneo cũ multis simi. eo. tit. Itẽ non torquentur serui non solum in dominum presentẽ, sed etiã in preteritũ, vt. l. vnius. §. seruus. ff. de quest. ⁊ hoc ob memoriã prioris dñi, vt ibi. ⁊ facit ad hanc rationem. l. pe. C. eo. tit. in fi. ⁊ hoc quocunqꝫ modo fuerit seruus alienatus, saluo ꝙ propter delictũ domini, nã tunc contra dominum torquetur, vt. l. j. §. idem numero. ff. de quest. Et predicta sunt vera non soluꝫ domino inuito, sed ẽt ipso volẽte, seruus non torquetur in eum. l. seruos. C. de quest. Item seruus non torquet̃ contra dominum nec pro domino. l. pridem. C. de quest. Itẽ seruus communis nõ torquetur in caput alicuius dominorũ suorum vt. l. hoc quod placuit. C. de questi. ⁊ l. constitutione. eo. tit. hoc tñ fallit qñ socius diceretur occidisse sociũ, vt. d. l. hoc quod placuit. ⁊ d. l. extraneo. C. de quest. Itẽ fallit in questione successionis, quando disputatur ad quẽ hereditas pertineat, qꝛ plures asserunt se heredes, vt. d. l. hoc quod placuit. ⁊ d. §. de questiõe. ⁊ l. hereditarij. ff. de questio. Itẽ fallit cum queritur de facto serui, vt. l. de cõmuni seruo. ff. commu. diui. ⁊ l. interrogari. C. de questio. ⁊ ad hoc facit. l. quicunqꝫ. ⁊ l. cum seruis. C. de ser. fugiti. ⁊
26 qđ ibi per gl. ⁊ doct. † Itẽ fallit quãdo seruus est cõis pluribus, vt pluribus, vt in seruo ciuitatis, vel alterius vniuersitatis, vt. l. j. §. seruum municipum. ff. de questio. nam his casibus seruus communis torquetur in caput alterius ex dominis suis. Itẽ torquetur seruus in caput domini, qñ de domino ipsius queritur, vt. l. quoties. C. de quest. Item torquent̃ serui hereditarij, cum de falso testamento queritur, vt. l. patre. §. fi. ff. de quest. ⁊ l. cũ testa. C. eo. ti. Item si propter successionem disputatur de statu ingenuitateꝫ volentis, nam tunc etiam torquentur serui, vt. l. super statu C. de questio. Sed dictorũ casuũ ratio potest assignari, quia serui hoc casu non possunt clare ⁊ firmiter dici alicuius donec patefactũ sit quis sit iustus successor, vt no. gl. in. d. l. quoties. Iteꝫ seruus qui tempore accusationis non erat accusati, si ab ipso emitur pendente iudicio ⁊ processu, tñ in ipsum torquet̃ in. l. seruus ad hec ver. sed ⁊ eũ. ff. de quest. Item seruus castrẽsis peculij filij non torquet̃ in patrem neqꝫ filium. l. de minore. §. j. ff. de quest. Itẽ seruus pa-
27 tris non torquetur in filium, vt ibideꝫ. † Pro morte vero filij torquetur seruus patris, ⁊ ecõtra pro morte patris torquetur seruus filij, vt in. §. si pater. ff. ad sil. Item seruus redhibitus non torquet̃ in caput emptoris. l. etiam. ff. de quest. Item in causa liberali non torquetur seruus, vt. l. de minore. §. fi. ff. de questio. vbi glo. hoc late examinat. ⁊ l. si quis ne questio. eo. tit. Iteꝫ seruus non torquetur contra possessorem hereditatis, licet questionem de hereditate patiat̃. l. ex libero. §. fi. ff. de questio. Item non torquetur ꝯtra dominum putatiuum, ⁊ bonefidei possessorem, vt. l. j. §. si seruus. ff. eod. titu. vbi idem dicit in libero hoie bonefidei possesso pro seruo. Item serui non torquent̃ in dñm in. q. stupri, vt. d. l. extraneo. §. rñso. ff. eo. tit. Ideꝫ in cã simplicis incestus, vt. l. de incestu. de
28 questioñ. ff. † ⁊ intantũ est prohibita tortura serui in dñm, ꝙ etiaꝫ seruo sponte ꝯfitente aliquid de dño suo, vel ẽt p tormenta nõ credit̃, ẽt si dñs ꝯsentiat torture, vt de primo est tex. in. l. vnius. §. seruo de secundo est text. in. l. j. §. item seruus. ⁊ de vtroqꝫ in. d. l. j. §. diuus Antoninus de tertio ẽ tex. in. d. l. vnius. §. seruus nec. ff. de questio. ⁊ l. seruos. §. eodem. titul. Sed quid de seruo mariti, an torquetur in caput vxoris. tex. est ꝙ sic in dicta. l. j. §. seruum. ff. de quest. ⁊ idem vr̃ in seruo vxoris vt torqueri possit ꝯ̃ maritũ, qꝛ eadem est ratio ar. l. illud. ff. ad leg. aquil. Itẽ seruus non torquet̃ ꝯ̃ tutorem vel matrem dñi sui nisi in tutelari causa. vt. l. ij. C. de q̃st. Torquetur tamẽ seruus in dñm si vxor occidit virum vel vir vxorem. vt. l. fi. C. de sica. ⁊ alios casus ponit tex. ⁊ glo. in. d. l. j. C. de quest. ⁊ dixit Bal. ibi, qđ in istis casibus in qbus seruus torquet̃ contra dominum in illis torquetur monachus contra Abbatem
29 qđ est notandũ. † Item libertus non torquetur contra suum patronum. vt. l. j. §. si seruus bona. ver. sed nec libertũ. ⁊ §. si seruus ad hec. ⁊ l. de minore. §. tormenta. ff. de quest. ⁊ l. pridẽ. C. eodem.

Hoc tamen fallit in casibus, de qbus in. d. l. i. C. de quest. ẜm gl. in. d. l. pridem. Statuliber similiter non torquetur cõtra heredẽ donec pendet ꝯditio libertatis in pecuniarijs causis. l. diuus. in fi. de questio. ff. quod fallit quando fuerit particeps delicti. ff. ad
30 sil. l. j. §. in eo. † Vnũ non est sillentio pretereundũ. s. quod in crie falsi potest torqueri reus ⁊ accusator, dummodo ꝯtra torquendũ sint indicia tex. est ẜm Bal. ibi in. l. vbi. C. de falsis.

SVMMARIVM

1 Iudex preoculis multa habere debet antequam aliquem torture subijciat.
2 Indicium non est a questione incheandum.
3 Questio seu tortura non est presentanda, nisi precedant indicia.
4 Seruus in facto proprio potest torqueri.
5 Seruus quando contra dominum torqueri possit absqꝫ indicijs precedentibus.
6 Questio absqꝫ indicijs dari potest in tractatibus proditorijs.
7 Accusatus ob ꝯtumaciam bannitus si postea comparuit torqueri poterit absqꝫ alijs indicijs.
8 Questio non pro omni causa aut persona est sumenda.
9 Iudex qualem debeat facere diligentiam dum delictum refert̃ sibi esse commissum. ⁊ nu. 11.
10 Tortura nõ est adhibenda nisi prius liquido ꝯstiterit de facto.
11 Inquisitus vel accusatus de delicto qua forma citari debeat.
12 Accusatus citatus ⁊ non comperens, ponitur in banno ⁊ censetur confessus.
13 Iudex ante ꝙ aliquẽ torquet indiciorum copiam dare dꝫ, vt si valeat reus, eadem purget.
14 Torqueri timens iniuste, hoc est sine indicijs, potest appellare.
15 Questioni seu torture locus nõ est, si aliũde veritas haberi põt.
16 Iudex plenariam de maleficio habens certitudinẽ licite appellationi potest obuiare.
17 Iudex non inhumane, sed iuris ordine seruato, ⁊ cum moramine, ad torturam debet procedere.
18 Iudex torquendi fortitudinem, etatem, valetudinem, ⁊ personaꝫ attendere debet.
19 Iudex an ⁊ qñ teneat̃ si reus in tortura, vel ob torturam moriat̃.
20 Iudex non tenet̃ si reus tortus casu fortuito moriatur.
21 Iudex in dubio officium suum gessisse presumitur.
22 Iudex non presumitur iura, ⁊ ea que ad suũ spectant officiũ ignorare, tametsi quãplurimi que medullitus in iure intendunt cõsecuti sint minime ad corticem vsqꝫ leges contemplati.
23 Ignorantia iuris in iudice culpa lata est, qui ⁊ dolo nõ carere p̃sumitur cum se iuris peritum fateatur.
24 Culpa lata in penis corporalibus infligendis non est dolo equiparanda.
25 Iudex in corpus alicui grauamẽ inferẽs, extraordinarie punit̃.
26 Iudex allegare potest se in iure errasse, ⁊ hoc est suam turpitudinem detegere.
27 Iudex in torquendo modum excedens, non iudex, sed priuatus fingitur, quemadmodum, ⁊ tutor male administrans fingitur non tutor. ⁊ nu. seq.
29 Penam non meretur qui lege permitente quicꝙ operatur.
30 Torto mortuo quis teneatur, si dolo, culpa, vel casu mortuus sit nesciatur.
31 Iudex in dubio questionem debito grauiorem intulisse presumitur zelo iustitie ⁊ non dolose.
32 Iudex dolose excedẽs modũ torture legis cornel. dꝫ penã subire.
33 Iudex sine causa, ⁊ absqꝫ indicijs, ⁊ dolose aliquem torquẽs, plectendus est capite.
34 Tortura iniusta alicui illata tenent̃ iudices, ⁊ potestates, sed non officiales ex mandato facientes
35 Iudex pro torto mortuo tenet̃ pena pecuniaria, stãte statu. ꝙ ⁊c.
36 Iudex ad quid teneatur si tortus non moriatur, sed iniuste ⁊ inhumane debilitatur.
37 Tortura indicijs probatur ⁊ coniecturis, si a potestate negetur.
38 Domestici pro delicto domi ꝯmisso possunt torqueri.
39 Tortura ⁊ violentia in occulto facta, per famam ⁊ vociferationem probari potest.
40 Confessus crimen non condemnabitur, si se tortum fuisse asserat dummodo apud acta non ratificet.
41 Testes duo de actu corporali ⁊ visibili deponentes, preferendi sunt decem alijs de mentali ⁊ inuisibili actu deponentibus.
42 Questio seu tortura non est vniformiter applicanda, sed ẜm delicti exigentiam ⁊ grauitatem.

43 Aduocatus confessionē absqꝫ indicijs legitimis torti infringere intendens, qualiter articulari debeat.
44 Reus tortus confessionē illicitā per tormenta pluries ratificans presumitur hoc facere tormentorum timore.
45 Perseuerare presumitur, qui reuocasse non reperitur.
46 Confessioni per torturam absqꝫ indicijs extorte non statur, etiam si perseueretur.
47 Tortura intantū p̄cedere reqrit indicia, vt si millies tortus absqꝫ indicijs in ꝯfessione perseueraret, ipsa confessio nulla esset.
Confessio facta in tormentis absqꝫ indicijs, non conualidatur ex superuenientibus indicijs.
48 Sententia lata vigore cōfessionis in tortura iniuste extorta, an sit nulla ipso iure, vel erit opus appellatione.
49 Iudex ante processus formationē, ⁊ litis ꝯtestationem, ad torturam procedere non debet.
50 Questio non datur nisi indicijs preuijs, ⁊ in alijs ꝓbationibus deficiatur.
51 Iudex defensionē parti auferre non potest, sed ad se defendendum prefigere debet terminum.
Copia indicioꝝ reo dari debet, ad purgationem faciendam.
52 Tortura an possit adhiberi diebus in honorem Dei feriatis.
53 Testis qui iurauit potest examinari die in dei honorem feriato.
54 Tortura cui prius debeat applicari, qñ plures sunt torquendi.
55 Filius in conspectu patris prior eo torqueri debet, ⁊ femina prior masculo.
56 Iudex qualiter in tortura positū examinare ⁊ interrogare dꝫ.
Tortus vt testis qualiter interrogari debeat.
57 Tortus in seipsum de alijs non est interrogandus.
58 Tortus negās ⁊ in negatione ꝑseuerans, an possit iterū torq̄ri.
59 Tortus sufficiēter non debet rursus torqueri, nisi de nouo superueniant alia indicia.
60 Assessores honoris auidi torturam repetentes sunt puniendi.
61 Questio seu tortura quando repeti possit.
62 Tortura leuis ⁊ incompetens repeti potest.
63 Indicia noua que dicantur.
64 Confessus crimen in tormentis ⁊ precedentibus indicijs, an possit torqueri super alijs delictis, de quibus nulla sunt aduersus eum indicia.
65 Tortus ⁊ crimen confessus quando possit super alijs torqueri criminibus.
66 Iudex cautus in actis facere dꝫ vt appareat torturam moderate contra detentum fuisset adhibitam.
Iudex qui aliquem indebite torsit, qua cautela in eius relaxatione vti possit.

¶ Questio. v. secunde partis.

Quinto principaliter queritur.

1 Qualiter sit perueniendum ad torturā. † Respondeo ꝙ multa dꝫ
iudex habere ante oculos antequā ad ipsam perueniat. Nā prio
sciendum est quod a tormētis non est incipiendum, neqꝫ adeo tor
ture est fides adhibenda vt ab ipsa incipi debeat sed ita demum
ad ipsam peruenitur si contra torquendum precedant indicia, ⁊
argumēta eius negotij de quo queritur ista est sententia tex. in. l.
j. in prin. ff. ꝺ quest. ⁊. l. milites. §. opꝫ. C. eo. ⁊. l. sicut in fi. C. de fal.
2 Qualia autem debeant esse ista indicia fuit dictū superius. † Et
ad id qꝺ dictū est ꝙ a q̄ōnibus non est sumendū initium est text.
in. c. cū in ꝯtēplatione de reg. iur. in antiquis. vbi etiam dicit gl.
qꝺ si secus fuit pōt appellari, vt habetur etiā. iij. q. vj. non solēt.
Hoc tñ fallit in casu. l. prius. ff. ad sil. vbi ꝑm intellectum gl. quam
sequuntur Cy. ⁊ Bar. ibi seruus in casu illius. l. torquetur absqꝫ
indicijs precedentibus glo. tamen in. l. j. §. item illud. eodē. tit. vi
detur velle qꝺ non possit seruus torqueri absqꝫ indicijs. ⁊ ita etiā
tenet in. l. quicunqꝫ C. de ser. fugiti. in glos. no. duo mirabilia.
Idem tenet gl. in. l. cum probatio. ff. de probatio. Idem in. l. ser
3 ui. ff. de testi. ꝑm vnam opi. † Ego credo nequaqꝫ deueniendū ad
torturā non precedentibus indicijs vel quantum ad seruos quasi
quasi presumptione veritatis. Non ob. huic ꝯclusioni. d. l. prius
qꝛ illud prius intelligitur anteqꝫ contra aliquē formetur ꝓcessus
fit examinatio seruoꝝ dñi. Et nō fit examinatio indistincte oium
seruorū, sed eoꝝ tantū q̄ verisimile poterant scire veritatē, ⁊ dñm
iuuare potuerint. ⁊ ideo illa verisimilitudo sciētie est qualequale
indiciū contra torquendum nō tñ dico qꝺ requiratur plenū indi
cium, de quo etiā fuit dictū. s. in proxima. q. ⁊ ita itelligo gl. in. l.
interrogari. C. de quest. que dicit qꝺ seruus in his que pendēt ex
4 suo facto torquet̄. forte ēt indicijs nō precedētibus. † Nā ex quo
tractat̄ de facto serui presumit̄ scire veritatē negotij. ⁊ iō vt ꝑ tor
turam veritas liqueat torquet̄. ar. l. hoc qꝺ placuit. C. de quest.
⁊ ita etiam intelligo. d. l. cum probatio. ⁊. d. l. serui cū. Non ob
stāt glo. que dicūt requiri indiciū, ⁊ sic vr̄ loqui de pleno indicio
qꝛ rñdeo ⁊ confiteor ꝙ si extat indiciū plenū possunt serui torque
ri, sed si nō sit plenū, sed qualequale, etiam torquentur. Credo tñ
ꝙ in. d. l. prius sit istud speciale, qꝺ ante quā formetur ꝓcessus, ꝑ
ueniat̄ ad tormenta, qꝺ regulariter fieri non pōt vt inferius di
cetur, dicta tamē regula fallit in casu singulari. s. si accusatus vel
inquisitus nollet rñdere accusationi vel inquisitioni ⁊ presens fo
ret. Nā torquetur non ad eruendā ꝯfessionē qꝛ non precedūt in
dicia, sed ad eruendam rñsionem affirmatiuam vel negatiuam
prout sibi placuerit, ꝑm Bal. eleganter in. l. si accusationē in vlti
ma col. C. q̄ ac. nō pos. Itē fallit ꝑm Azo. in summa C. de quest.
5 in versi. ⁊ sunt ista regularia. † Nā ꝑm eū, seruus torquet̄ in dñm
nullis p̄cedentibus indicijs in crimine lese maiestatis, qꝺ ad salu
tē principis pertinet, vel forte populi Romani. ⁊ in crimine frau
dati census ⁊ adulterij ⁊ homicidij. ⁊ in casu qñ maritus dr̄ occi
disse suam vxorē, vel ēꝰ, alias aūt seruus nō torquet̄ in dñm in cā
criminali nisi precedāt indicia, vt. l. j. C. ꝺ quest. ⁊. l. j. prio rñso. ff.
eo. ti. ⁊. l. fi. C. de sica. ꝑm eam. Mihi vr̄ ꝙ etiā in dictis casibus
debeāt p̄cedere indicia ad minus p̄sumptiua ꝙ serui scire dēant
veritatē nō dico indicia plena. ⁊ ista opinio mihi vr̄ equior, nam
non reperio tex. ꝯriuꝫ dicentē, ⁊ istud minus exorbitat a iure cōi
quo cauetur indicia debere precedere torturā. vt in. d. l. milites.
⁊ promptū est leges legibus concordare, vt. l. prima. C. de inoffi.
6 do. ⁊ dixi de hoc plenius supra ꝓxime. ¶ † Addo alios casus in
quibus vr̄ posse deueniri ad torturā sine indicijs, vcꝫ in prodimē
tis ⁊ tractatibus qui fiunt secreto, ⁊ hoc ꝑpter probationis diffi
cultatē, vt vr̄ velle Bald. in. l. q̄cūqꝫ. C. de ser. fugi. ad qꝺ facit qꝛ
sunt alij casus in q̄bus peruenit̄ ad torturaꝫ sine indicijs quos po
nit gl. xiij. q. ij. c. questionē ⁊ tamē in illis casibus non est tantū fa
cinus quantū est crimen lese maiestatis. Sed in contrariū ē tex.
in. l. si quis alicui. C. ad. l. iuliā maie. ⁊ ibi hoc tꝫ gl. Cy. Bald. ⁊
Saly. qꝺ in crimine lese maiest. nō ꝑuenit̄ ad torturā sine idicijs
nisi velimus dicere ꝙ ille tex. in. d. l. si q̄s alicui loquat̄ qñ idicia
poterant haberi, secus si hēri nō poterāt sed certe ꝑm hoc multū
restringeret̄ ille tex. i quo doc. maxime Ang. dicūt qꝺ nullo mo
do q̄s torqueat̄ ēt in isto crimine sine idicijs, lꝫ i isto crie sint mul
ta alia sp̄alia, ⁊ ab hac opi. que est cōis nō vr̄ recedendū, de quo
vide ꝑ Aret. i trac. malefic. in gl. in verbo che hai tradita la tua
patria in prin. ⁊ ibi etiā ꝑ do. Ang. in addi. itē vide ⁊ adde alios
tres casus in q̄bus ad torturā ꝑuenit̄ sine indicijs quos enumerat
gl. i. d. c. q̄ōnē. xij. q. ij. quā gl. refert ⁊ seq̄t̄ idē. d. Ang. in. d. ad
di. ⁊ ēt in gl. verbo fama publica i addi. sup ꝯ. nūc videamus ꝺ
7 tortura. col. xxxv. ¶ † Addo aliū notabilē casum, in quo pōt ad
torturā perueniri sine indicijs vcꝫ qñ accusatus, vel inquisitus, qꝛ
nō ꝯparuit, fuit positus in bāno ꝑꝑ ꝯtumaciā, naꝫ si postea ꝯpa
ret, qꝛ vult purgare ꝯtumaciā ⁊ rñdere, qꝛ forte hoc ei a statuto ꝑ
mittit̄, poterit tūc poni ad torturā absqꝫ alijs indicijs ꝑꝑ eius p̄
cedentē ꝯtumaciā ꝑm Nic. ꝺ mat. ⁊ Bal. in. l. j. §. sequit̄ videre
iuxta fi. C. de her. insti. qꝺ est menti tenēdū. Sed an qñ torquent̄
testes debēt precedere indicia fuit dictū. s. in. iiij. q. prin. in versi.
8 qꝺ aūt dictū est. ¶ † Scꝺo iudex dꝫ aduertere, qꝛ non pro omni
cā neqꝫ de oi persona questio sumenda est. l. edictū. ff. de quest. ⁊
est plene dictū. s. in. iij. ⁊ iiij. q. princ. ¶ Tertio dꝫ aduertere ad
qualitatē indicioꝝ, qꝛ nō quelibet indicia, sed verisimilia, aut ve
ro proxima. requirūt̄. l. j. ij. rñso. ff. de quest. ⁊. l. milites. §. opꝫ. C.
eodē. ¶ Quarto iudex dꝫ aduertere, vt non ponat aliquē ad tor
turam, nisi prius ꝯstet de delicto. vt. l. j. §. illud. ff. ad sil. ad idē vi
de tex. in. l. si qñ. C. vnde vi. ⁊ fuit. s. dictū in. iiij. q. prin. in ver. itē
nota qꝺ nunquā. vñ Are. ex hoc in suo tractatu maleficiorum. in
9 glo. in verbo fama publica. in ver. xij. tu vide. † dicit quod iudex
dꝫ esse in hoc bñ cautus, ꝙ si furtū dicitur factum vel aliud deli
ctum commissum, faciat in bastardello per diligentem inuestiga
tionē vel inquisitionē querelam ⁊ testes ⁊ visionē officialis appa
rere, qꝺ furtū vel delictū est ꝯmissum, ⁊ sic describi per notariū ⁊
ꝺscribi vulnera, ⁊ sic de homicidio qꝺ mittat officialē ad vidēdū
vulneratū vel mortuum, ⁊ hoc redigatur in actis prius, alias au
tem nisi facta ista diligentia aliquē torqueret, posset teneri in sin
dicatu. Ad quod facit secundum eū quod in simili nota. in. l. hec
aūt. §. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. multū. ff. de conditio. ⁊ demon
stra. ad hoc qꝺ dicit Bal. in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testib. in addi.
10 dicit enim per tex. in. d. l. j. §. item illud. † qꝺ prius dꝫ constare li
quido de facto anteqꝫ quis torqueatur, vnde tortura fit ad liqui
dationem

dationem persone non ad liquidationem facti. Itē dicit q̄ disposi tio. d. §. item illud fallit in crimine falsi per. l. vbi. C. de fal. & in crimi ne furti. per. l. cū seruus. ff. de condi. ob causaʒ. & in crimine adulte rij per. l. prospexit. ff. qui & a qui. ita refert do. Augu. de ari. i addi. ad tractatum Areti. maleficioꝝ, in glos. in verbo fama publica. in ver. s. allegato. vbi etiam dicit quod ipse dubitat de istis tribus fal lentijs quia ille. ll. non videtur hoc probare. Et ibi etiam dicit q̄d si non potest constare de facto. puta q̄ aliquis confitetur occidisse aliquem viatorem, & eum proiecisse in flumen. & an sufficiat de hoc constare per famam, vide ibi in remissionibus ad quas se remittit. Dicit etiam ibidem quod iudex nō solū nō debet procedere ad tor turam, sed nec ad inquisitionē specialem nisi prius constet de deli cto. & dicit hoc velle Bar. in. l. fi. in princi. ff. de questi.

11 ¶ † Quinto iudex debet aduertere, q̄ anteq̄ veniat ad torturam, debet enim procedere hoc modo, q̄ habita informatione de deli cto, & sic constito sibi de facto, vt supra proxime dictum est, debet in bastardello facere inquisitionem contra illum qui tale delictū dici tur cōmisisse que erit inquisitio specialis quo ad delictū, & genera lis quo ad personas, & super illa debet examinare testes etiam nul lo aduersario ad hoc citato. Et si habuerit indicia procedat ad in quisitionem specialem contra personam contra quā laborant indi cia, & istam ponit in lib. actorū prout habet̄ in. c. qualiter, & quādo.

12 de accusa. † Et hoc facto si aduersarius nō est in manibus suis, fa ciet ipsum citari, cum tenore inquisitionis, q̄d veniat ad responden dum dicte inquisitioni, & si est accusatio eodē modo faciet, & si com paruerit, & negauerit, iterum examinet illos eosdeʒ testes, vel alios & eorum dicta ponat in libro actorum. & hoc faciat parte citata ad videndum iurare testes. & si ex dictis testibus, vel aliunde, hʒ indi cia ad torturam sufficientia, tunc faciat iterū inquisitum vel accusa tum citari sub hac forma, vcʒ quod cuʒ contra eū processum sit per viam inquisitionis vel accusationis, eo q̄ dicitur cōmisisse tali tem pore, & tali loco tale delictū, prout cōstat apud acta &c. & q̄ cōtra eū laborant indicia super tali delicto, q̄d intra tot dies cōpareat ad cō fitenduʒ tale delictum nō obstāte sua negatione, aut ad purganduʒ indicia que ꝯtra euʒ laborant, & ad subijciendū se torture. Sed for mam huiusmodi citationis ponit constitutio prouincie marchie in li. maleficioꝝ in rub. de malefactore ꝯtra quē apparet indicia, que est rubri. lxxxvij. Quā formā seruabūt picentes in marchia. Et his factis si reus cōparuerit eū retineas, & torqueas immediate ſm in

13 diciorum qualitatem. † Si autē in termino nō comparuerit, ponas euʒ in banno, & sic habebitur pro confesso dictū maleficiū. ita dicit singulariter Bar. in. l. pe. ff. de questi. Et istaʒ practicā ponit Are. in suo tractatu malefi. in glo. in verbo cōparuerūt dicti inquisiti, & negauerunt totū post principiū. q̄d dicit esse menti tenenduʒ q̄ po terit facere honorem. Sed licet ista sit pulchra theorica tamen nō est perfecta iudicio meo. nā si reus ad hanc citationem factam com paret, & petat copiā talium indiciorum iudex debebit publicare te stes, & processum & dare copiam indicioꝝ cum termino ad opponē duʒ & purganduʒ indicia in quo termino poterint reprobari testes tā circa psonas q̄ circa dicta. vt. l. custodias. vbi gl. Bar. Ang. & Imo. ff. de pub. iud. & p Bar. in. l. vnius. §. reus. & §. cognitorum ff. de quest. in. l. si postulauerit. §. questi. ff. de adulter. & l. fi. in fin. ff. de questi. & melius per eundem in suo consilio incipiente, punctus

14 questionis. pro quo require in lit. h. ad char. clxxx. vbi dicit † q̄ iu dex antequā ponat aliquem ad torturam debet dare copiam indi ciorum cum termino ad illa purganduʒ, & dictis testibus & indicijs reprobatis, & purgatis indicijs non proceditur ad torturā. Et plus ibi dicit quod super hoc debet pronuntiari esse vel nō esse deuenien dum ad torturam. de hoc vide etiā per Tancredum de corneto in sua compendiosa in. vj. parte principali. q. xviij. pro qua require in lit. h. ad chartas. ccxlij. Et ab ista pronūtia esto quod sit interlocu toria appellari poterit etiam de iure ciuili cum ꝯtineat grauamen irreparabile. vt per Bar. & doc. in. l. ij. de appe. reci. & p Bal. in l. ij. C. de epi. audi. de quo est casus in. d. l. ij. ff. de app. reci. Et hoc habet locū si pronuntiabitur esse torquendum. Sed quid si pnun tiabitur non esse torquendum, an per illum qui petebat debere tor queri poterit appellari. Aretinus in. d. l. ij. ff. de ap. reci. ponit hāc q. & dicit quod non cum istud grauamen possit reparari in senten tia diffinitiua per illum text. & rationem sui. Facit ad predicta gl.

15 in. l. cum in cōtemplatione. de regu. iur. in antiquis. † que vult q̄d si quis timet torqueri sine indicijs, & sic iniuste, potest appellare. de quo etiaʒ habetur. iij. questio. vi. non solet. & dixi. s. in. v. quest. prin cipali, circa princip. Et aduerte quod facta supradicta appellatio ne licet sint interlocutoria erunt ligate manus iudicis. vt non possit ad torturam procedere etiam antequam sibi inhibeatur. quoniam licet alias per appellationem ab interlocutoria non videantur liga ri manus iudicis a quo ante inhibitionem. vt in. c. super eo. el. j. in princip. de ap. in. vj. tamen illud intelligitur quando esset appella tum ab interlocutoria ex qua infertur grauamen reparabile per ap pellationem a diffinitiua. Secus si infertur tale grauamen quod reparari nō posset prout est tortura. ita dicit Raph. in. l. eius q. ff. de ap. reci. Idem vult Bal. in rubrica. C. cōmina. vel epi. vbi etiaʒ dixit quod confessio post appellationem secuta est nulla.

¶ Sexto iudex considerare dʒ, q̄d non est deueniendum ad tortu ram si aliunde veritas haberi potest. Sed quando aliunde non po test haberi, tunc erit locus torture. l. diuus in prin. & l. edictum. ff. de quest. & l. quoties. C. eo. tit. & idem dicit Areti. in tractatu malefi cioꝝ in glos. in verbo fama publica. colum. xxij. ver. ij. quero. Ex quo dicit quod cautus iudex debet facere apparere in actis q̄d iu dex non possendo aliter veritatem habere declarauit deueniendu ad torturā. alias posset teneri in syndicatu. Uide ad predicta Gan di. in tractatu maleficiorum in rubrica de questioni. & tormentis in principio. qui dixit q̄d iudex qui de aliquo questionem habere intē dit ante omnia habere debet iuris & humanitatis rationem. & de bet habere hāc considerationem vt non facile & repente ad questio nem procedat si aliqua alia via leniore pōt obiecti criminis veritas inueniri quātūcunq̄ adsint indicia vl' verisimilia argumēta. allegat d. l. diuus. ff. de questio. Et Ang. in. l. si certus. ff. ad sil. dixit q̄ si maleficium est liquidatum per probationes veras male facit iudex ponere malefactorem ad torturam, & tenebitur in syndicatu. & hoc etiam dixit Jo. and. in. d. c. cum in contemplatione. de re. iur. in an tiquis. & do. Catal. de viso, in suo tractatu de syndicatu i. q cxxxij. & in questio. ccix. ccx. ccxj. qui ponit q̄d de facili non est deuenien dum ad torturā. & Cy. in. l. ij. C. quoꝝ appel. non reci. dicit q̄ iudi ces maleficioꝝ qui plene ꝯuictū torquēt vt confiteatur delictum, & sic apud acta reperiatur confessus, & conuictus, ad hoc vt nō possit appellare, male faciunt, quia nemo est torquēdus nisi in subsidium

16 probationum. ¶ Sed Bal. in. d. l. j. & d. l. ij. dicit ego credo † q̄ iu dices bene faciunt, qū habēt plenariā certitudinem de maleficio si obuient ne appelletur per calūniā, & maxime in criminibus enormi bus in quibus lʒ interdū leges transgredi. l. si quis filio exhereda to. §. sed si. ff. de iniusto re. & q̄ no. Inn. in. c. j. de consti. q̄ est mul tum notabile ſm eū. Et idē Bal. in. d. l. ij. dixit q̄ iudices bene fa ciunt querēdo ꝯfessionem extorquere a conuictis ne crimina paten tia remaneant impunita, nec debet dari occasio appellandi, tamen si constaret de tortura non esset prohibitum appellare. Sed idem Bal. in. l. qui sententiam in fi. C. de pe. mutauit sententiam & tenuit contrarium dicendo quod si dilucide quis sit conuictus non debet torqueri. & hoc puto de iure verius, & sequendum. Ex supradictis infero q̄d in notorio crimine non est deueniendum ad torturam q̄ tortura non adhibetur nisi in defectum probationum vt superius dictum est. sed hic de crimine liquet ergo non est procedendum ad

17 torturā. ¶ † Septimo aduertat iudex, q̄ ad torturam procedendū est cum moderamine, & non effrenate, & inhumane, & debito iuris postposito. vt. l. nihil. C. de q̄d. ad que facit quod habetur in. l. j. C. de emen. propin. & in. l. j. C. de emenda. seruo. itaq̄ tortura non de bet esse iudicium rationis, & melius est infra substinere q̄ superex cedere. vnde ait apastolus. quod iustum & equum est parate scien tes quod dominum in celo habetis, & ita iurisconsul. quod nimia asperitas dominorum est tēperanda, & corrigenda. vt. l. j. §. domi norum. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. & tales ita seueriter procedē tes sunt priuandi iurisdictione. dixit Bald. ibi. & Guil. & Cyn. & Are. in trac. maleficioꝝ in glo. in verbo fama publica. col. xxiiij. ver. vij. quero dicit q̄ tortura est adhibēda cum moderamine, vt. l. de minore. §. tormenta. ff. de question. † Et hoc totū residet in pecto

18 re iudicis discreti qui considerabit torquendi fortitudinem, etateʒ, debilitatem, valitudinem, personam, & criminis qualitatem, & nec a grauioribus, nec a leuioribus tormentis initium sumet. facit secū dum ipsum. l. iij. §. fin. ff. de re mili. & l. si quis in graui in princip. ff. ad sille. & l. j. §. impubes. eo. tit. & sic debet facere iudex vt innocen tie vel supplitio reum saluum conseruet. vt. l. questionis modus. ff. de questio ita dixit Innocen. in. d. c. cum in contemplatione. de re gu. iur. per. d. l. questio. & adde Bald. in. l. prima de confes. in. vj. colum. qui dicit q̄d quo moderamine habenda sit questio relinqui tur iudicis arbitrio, sed tu dic quod dictum arbitrium debet esse discretum per ea que habentur. in. l. j. ff. ve lega. ij. vide etiaʒ ad pre dicta Bal. in. l. ij C. quorum appel. qui dixit q̄d que sint plena vel moderata tormenta, & que non iudicis discreti arbitrio commit titur cum consilio discretorum sibi astantium. ff. de adu. l. si postu lauerit. ff. d quest. Sed cū dictū sit, q̄ tortura dʒ adhiberi modera te, adeo quod reus sit saluus supplicio vel innocētie. annectit be ne alia questio. quid si tortus moritur in tortura vel propter tortu

ram, an index teneatur ad aliquam penaꝫ. ⁊ ad quam. Cyn. ponit hanc. q. in. l. gracchus. in fi. C. de adulte. ⁊ Bar. in. l. questionis. ff. de quest. ⁊ Bal. in. d. l. gracchus. ⁊. l. j. C. de emē. serno. ex quorꝫ
19 dictis sic concludo † ꝙ aut index in torquendo nō excessit modū debitum, ⁊ consuetum. vt quia torsit in casu licito, ⁊ prout est de cōsuetudine. puta cum fune que est instrumentum a iure approbatum, vt. l. nullus. C. ad. l. iul. maie. nec vltra debitum tenuit torquendum in tortura, ⁊ isto casu nullo mō tenet̄ q: licite fecit, ⁊ licite factum nō meretur penam. vt. d. l. gracchus. ⁊. d. l. qōnis. ⁊. l. de minore. §. tormenta. ff. de qst. ad hoc optime facit tex. in. d. l. j. C. de emen. serno. vbi vult tex. ꝙ vbi nō exceditur modus. ⁊ tamen mors sequatur nō tenetur de homicidio q: operā dedit rei illicite. Si autem modum excessit. tunc si dolose hoc fecit tenetur lege cor. de sica. tanꝗ homicida. ⁊ sic capitaliter venit puniendus. vt. d. l. j. C. de emen. serno. ⁊ l. j. C. de emē. propin. cōiuncta gl. in. l. j. C. de parri. facit. d. l. quest. a sensu contrario. Si vero non dolose sed culpabiliter modum excessit. tunc tenetur secundum qualitatem culpe non tamen tanquam dolosus. vt. l. si adulterium cum incestu de adult. ⁊ quod no. Cy. in l. si quis in hoc genus. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in. l. j. ff. de. ll. ⁊ per Bald. in. l. j. si quis te. li. esse ius. fue. ⁊. l. respiciendū. §. delin
20 quunt. ff. de pen. ¶ † Si vero mors torti casu ꝯtingat. ⁊ tunc nullo modo tenet̄, q: dabat operā rei licite, ſm Jac. de are. Cy. ⁊ Bal. ⁊ Bar. vbi. s. facit de resti. spo. c. olim. el. iij. quod no. in. l. j. C. vnde vi. Et in hoc est respiciendū an aliquid possit iudici imputari vl̄ non, vt dicit Bar. in. d. l. quest. per. l. aut dāna. §. j. ff. de pen. Et ſm predicta intelligo Bal. in. d. l. milites. §. questi. dum dixit hūc torquentem puniri tanꝗ homicidā. vide etiā de hac. q. per Areti. in tracta. maleficioꝝ. in glo. in verbo fama publica. col. xxiiij. in ver. octano quero. vbi dicit quod licet Bar. in. l. lege cornelia. ff. de sic. dicat quod si rectores torquent reū vel testem, ita ꝙ ex hoc moriat̄, teneatur lege corne. de sica. per illū tex. tamen Bal. ⁊ Ang. Cyn. ⁊ Sali. in. d. l. gracchus. C. de adulte. intelligūt verum, si nō fuit legitime tortus. Si autem fuit tortus precedētibus indicijs de quib⁹ in actis appareat, tunc cum index fecerit ex permissione legis, quia ad torturam licite peruenit, licet ille moriatur, non tenetur. vt. l. sed an vltro. in prin. ff. de neg. ge. ¶ Et hoc etiā intelligūt verū, dūmo
21 do index nō fuerit egressus terminos torture. † Et qḋ in dubio non presumitur qḋ fuerit egressus, imo ꝙ suum officium tēperate gesserit. l. herēnius. §. gaia. ff. de euic. vnde allegāti quod iniuste torsit incūbit onus probandi ſm Augu. ⁊ ita dicit intellexisse Bart. predicta in. d. l. lege cornelia. do. Ang. de ari. in addi. in. d. ver. viij. quero. refert de verbo ad verbum consilium do. Bilioli sup hac questio. ꝙ ergo inseram prout sequitur. Pone quod index excessit modum in torquendo reum excessiue, vel in casu non permisso, vt quia forte non erant indicia legitima, vel fuerunt purgata per alias probationes, vel quia non erant de casibus de quibus posset torqueri de iure, an teneatur si ille tortus mortuus est directe. l. corne. de si-
22 ca. ⁊ sic debeat decapitari. † nā videtur quod sic, cum index nō possit pretendere se ignorare iura quorꝫ asserit se fore peritum, cum electioni de se facte vt de perito consenserit. l. ij. ff. quod quisqꝫ iu. nam licet ignorare iura sit lata culpa, quia potest consulere peritiorem, vt. ff. de infami. l. liberorum in fi. ⁊ ita dicit ibi glo. in. l. ex maleficijs. §. si index. ff. de act. ⁊ ob. ⁊ probatur per tex. inst. ad. l. aquil. §. preterea. in ver. imperitiaꝫ. ⁊. ff. de re. iur. l. imperitiam. tū hoc verꝫ in personis que non sunt astricte scire vbi in penalibus lata culpa non equiparatur dolo, ⁊ ita intelligitur. d. l. imperitiam. cum simi.
23 Sed † in indice, qui asserit se iuris peritꝫ, ignorare ius, est adeo lata culpa, quod dolus in eo presumitur, cum iuris ignorantia non presumatur. sed verius scientia iuris. ⁊ isto casu lata culpa equiparatur dolo. l. ij. cum glo. ff. quod quisqꝫ iu. Et per hoc videtur qḋ index debeat decapitari tanꝗ dolose occiderit illum in tormentis, ⁊ ita videtur tenere Sali. Sed certe est error, q: scōm dictum. d. Bilioli. dicit ibi. d. Augu. isto casu lata culpa equiparatur dolo. sed non dolo vero sed presumpto. Item equiparatur dolo tacito non expresso. ⁊ ita debet intelligi tex. ⁊ glo. in. d. l. ex maleficijs. ⁊ gl. in l. fi. C. de pena iu. qui ma. iu. Et idem in medico qui per imperitiā aliquem debilitauit vel occidit, vt dicit glo. in. d. l. ij. ff. qḋ quisqꝫ iu. ⁊ tex. in. d. §. preterea. insti. ad. l. aquil. Et ideo errauit Salice. dūꝫ
24 voluit talem puniri directa lege aquiliana. † Sed non est verꝫ, quia in penis corporalibus infligendis lata culpa non equiparatur dolo. sed eum dico teneri. vt. l. corneliā. vt extra ordinem iudicis arbitrio puniatur, ⁊ ita dixit Bar. in. l. vlti. ff. de adulte. in. q. de banni to occiso. ꝓbatur in. l. lex iuliana. C. fi. ff. ad. l. iul repe. lex enim cornelia directa requirit verū dolum, vtilis autem requirit factum seu presumptum quod insurgit ex lata culpa cōmissa per illum qui est astrictus scire iura vt in iudice, ⁊ medico. Et licet quando index le

dit partem ciuiliter per impudentiam, non teneatur ad meram penam fisco applicandam, sed tantū ad satisfactionem dānorum, ⁊ expensarum seu interesse partis lese, vt dicit Bar. in. l. fi. in. fi. ff. d var. ⁊ extraor. cog. ⁊ in disputatione sua, que incipit, a sententia iudi
25 cis qui per imperitiam iudicauit ⁊c. ⁊ tamen quando index per imprudentiam ledit in corpus aliquem. scꝫ torquendo vel aliter debilitando vel occidi faciendo in publico, iste index tenetur extra ordinem. vt. l. lege cornelia. vt supra dixi. Et ita consuluit dictus domi. Biliolus in ciuitate Mantue, qui dixit ꝙ nisi dolus expressus ꝓbetur in iudice. s. vel quod odio vel gratia alterius. puta inimici vl̄ corruptus fuerit pecunia non teneatur directa. l. cornelia. s. pena corporali, qui potius dici debet ipsum iudicem fuisse in culpa lata quam in dolo vero, ⁊ expresso quia saltem pretextu officij sibi cōmissi id fecit. ⁊ per consequens non pretextu homicidij committendi. nam ad excludendum verum dolum, ⁊ expressum, ⁊ penam que pro tali dolo imponēda venit sufficit quod aliquo colore iusto vel pretextu ad factum sit licet facere iure non debuit. vt. l. gracchus. C. de adulte. vbi est casus. Item sufficit eum fuisse motum aliquib⁹ rationibus siue iustis siue iniustis quia p̄ hec calliditas excludit licet vera culpa concludat̄ que ex quasi maleficio prouenit. vt dicit glos. in. d. l. ex maleficijs. §. si index. ⁊ in. d. l. fi. ff. de var. ⁊ extraor. co. ⁊ per hoc tex. in. l. igit̄. §. pōt. ff. de li. cau. ⁊ glos. in. l. j. ff. de abige. ⁊. l. plagiarij. C. de plagiarijs. ⁊ in. l. j. C. vbi. ca. sta. ⁊ ibi Bal. ⁊ per Bart. in. d. l. fi. ff. de adulte. Et in corporalibus lata culpa nō equiparatur dolo. s. vero ⁊ expresso. vt. d. l. lege cornelia. ff. de sica. ⁊ ibi per Barto. Et hanc opinio. dicit ipse dom. Biliolus tenere Jaco. de are. in. d. l. gracchus in addi. ⁊ Gui. de Suza.
26 ¶ † Tamen dicebat iudicem huiusmodi debere caute protestari se errasse in iure, ⁊ suum errorem iuris allegare, ⁊ protestare quod si alias similis reus sibi occurreret, eū taliter non torqueret. argu. l. si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. ff. de adulte. Et dicebat eum extra ordinem preterquam in corpus puniendum. ⁊ ipse do. Biliolus de facto consuluit in ciuitate Mantue pro domino Bibia de fauentia ibi iudice, qui tantum torqueri fecerat vnum reum excedendo morem debitum, quod mortuus fuerat, ⁊ in syndicatu ꝯtra eum procedebatur. vide etiam ad predictam. q. Gandi. in tractatu maleficiorꝫ in rubrica de questio. ⁊ tormentis. in illa qḋ. que confessio dicatur facta metu tormentorum. in ver. sed quid si index in tormentis adeo modum excessit quod tortus ibi deficit vel membrum debilitauit. qui latissime disputat hanc. q. arguēdo pro, ⁊ cō
27 tra. ⁊ refert Guido. de Suza. dixisse, † ꝙ vbi index moduꝫ excedit torquendo statim qḋ modum excedit tenetur, q: fingitur nō index sed est priuatus, sicut tutor male administrando fingitur nō tutor, ⁊ tenetur tanquam quilibet. l. tutor. ff. de suspe. tuto cum si. ipse vero Gandi. dicit quod si dolo fecit tenetur, si vero aliam culpam commiserit non tenetur. dic vt ibi. vide etiā per do. Catal in tracta. de syndicatu. q. cxiiij. vbi in hac materia approbat dicta Barto. in. l. questionis. ff. de quest. ⁊ Cy. in. d. l. gracchus. C. de adulte. ⁊ idem do. Catal. q. ccvj. ⁊. ccv. dicit. ꝙ si aliqs in tortura repetitur, ⁊ ibi moriatur assessor tenetur tanquā homicida. d. Amodeus quo suo tempore nullus fuit magis practicus in magistratibus in suo tractatu de syndicatu in glo. super verbo. Item in eo qḋ dictus potestas officiales capi detineri, carcerari, ⁊ torqueri ⁊c. in. iij. col. in. vij. qd autē si potestas multū bene loquitur super. d. q. dicendo ꝙ aut officiales faciētes torquere sunt in dolo, aut in culpa, aut morit̄ casu, aut est dubiū si dolo fecerunt, ⁊ nō precedētibus indicijs modū excesserunt, ita ꝙ moriat̄, tenetur pena capitis. l. cor. de sica. vcꝫ potestas, ⁊ indices q fecerūt torqueri. l. j. in prin. ⁊. §. j. ⁊. l. lege corne. in princ. ff. de sica. ⁊. l. aut dāna. §. j. de pe. ⁊ est tex. in. l. itē apud labeonem. §. questionis. in fi. ff. de iniur. ꝙ hꝫ etiā locū, qū sine nouis indicijs fecerunt reponi ad torturā, illum qui fuerit semel tortus sufficienter, quo casu si moriatur tortus, tenentur pena capitis, vt dixit
28 no. Bal. in. l. milites. C. de questio. ⁊ ratio, quia eoipso † qḋ index modū excedit fingitur priuatus, ⁊ nō index sicut tutor non recte administrando fingitur non tutor, ⁊ tenetur tāquā qlibet. l. tutor. ff. de fur. l. fundum. §. si tutor. ff. pro emp. arg. l. generaliter. C. de episco. ⁊ cle. quia nimia seuitia rectoris ascribitur culpe. ff. ad leg. aquil. l. si quecūqꝫ. §. si magister. ⁊ sicut priuatis ita iudicibus est prohibitum aliquid illicitum facere. ff. de iniur. l. nec magistratibus. Si vero nō sunt in dolo sed in aliqua culpa puta quia non precedebant indicia sufficientia vel modū excesserunt, ⁊ immoderate per ignorantiā vel per lasciuiā cāꝫ mortis ꝓbuerūt arbitrio syndicoꝝ puniri debebūt. Et si fuerūt in culpa leuissima miti⁹ ꝗ in leui, ⁊ si in leui mitius ꝗ in lata. d. l. lege cor. ⁊. l. j. §. si claua. ⁊. l. iij. §. sed si senatuscōsul. ff. ad l. cor. de sica. Et lꝫ Ja. de are. in trac. quē fecit de questio. dixerit hoc casu potestatē, ⁊ eius officiales nō teneri p. l. j. C. de emenda. ser. sumpto

ser. sumpto ar. de potestate dñica ad potestatem rectoris.ff.de ver.
sig.l.potestatis.sed Gui. de suz. ⁊ post eũ And. de pisis. ⁊ ꝑ Bar.
qui similẽ tractatũ fecerunt ꝯcludunt ꝙ teneant̃. ⁊ idẽ videt̃ tenere
Paul. de leaza. in repe. c. grauius. de deposito. Tertio casu qñ
tortus sine dolo vel culpa officialis morit̃, vt innuit tex. in. d.l.aut
dãna.§.j.ff.de pe. ⁊ tunc non tenetur, vt no. Bart. in.l.q.ff.de q̃stio.
29 † qꝛ qui facit lege permittẽte penã nõ meret̃.l.gracchus.C.de adul.
⁊ ibi hoc firmat Cy. ꝙ intelligitur qñ precedebãt legitima indicia,
⁊ nõ excesserunt modũ cũ ille nõ fecerit aĩo necãdi, sꝫ veritatis eruẽ
de. ⁊ nemo delinquit nisi habeat animo delinquẽdi.l.sepe. in fi.ff.ď
ver. si. qꝛ animus, ⁊ ꝓpositũ distinguunt maleficia.l. q in iure.ff. de
30 fur. ⁊.l.j.§.j.ff.de sica. ⁊.l.si is qui cũ telo.C.eo.ti. † Quarto casu qñ
est dubiuz an dolo culpa vel casu moriat̃. dicendũ ꝙ si potestas vel
iudex doceat lr̃ia indicia precedere, ⁊ appareat eũ q fuit torꝰ fuisse
etatis mature, ⁊ robuste presumptio est pro potestate vel iudice.l.
herennius.§.gaia.ff.de euict. presumit enim princeps omne bonum
de officialibus suis nisi manifeste appareat cõtrarium.l.j.§.fi.ff.de
offi. presi. facit.l. cũ creditor.ff.de fur. ⁊.l.iniuriarum.§.j.ff.de iniur. ⁊
l.acqrẽda.ff.de acqui.pos. ⁊.l.iij.§.j.ff.de li.ho.exhi. Et qui allegat
ꝙ potestas vel iudex fuit in dolo vel culpa id probare debet.l.quo
ties.§.qui dolo.ff.de proba. ⁊.l.j. ⁊ ibi no.C.de sica. ⁊.l.ij.ff.de ꝓba.
⁊.l.actor.C.eo.ti. ⁊ no. Bar. in.l.si qs ex argẽtarijs.§.fi.ff.ď eden.
31 ¶ † In dubio enim si non apparet quo animo fecerit presumitur fe
cisse zelo iustitie, ⁊ iuste.l.ij.§.si publicanus.ff.vi bo.rap. ⁊.l. minus
C.de accqui.pos. ⁊.l.merito.ꝓ soc. facit.l.ij.C.q accu.nõ pos. Po
terit tamen potestas vel iudex si non fuit in dolo vel culpa ad cau-
telam probare per testes etiam domesticos quod precedentibus le
gitimis indicijs moderate eum torquebat, ⁊ ꝙ casu sine dolo vl' cul
pa iudicis defecit in tortura qď plerũqꝫ euenire solet. vt dicit text.
in.l.aut dãna.§.j.ff.de pen. Bald. tamen vt refert idem Amodeus
vbi supra. in hac.q. bene sic dicit. aut iudex non concessit moduz qꝛ
tormentauit in casu licito prout est de consuetudine. ⁊ non cum ali-
qua asperitate. ⁊ tũc nõ tenetur iudex licite. facit argu.ff. de iniur.l.
32 item apud labonem.§. questionis. † Aut excessit modum, ⁊ tunc
aut dolo, ⁊ tenetur lege cor. de sica. facit.l.vnica C.de emenda. ser
uo. Aut culpa, ⁊ tunc tenetur secundũ qualitatem culpe. Aut casu
⁊ tunc in nihilo tenetur quia dabat operam rei licite ƀm Jac. ď are.
⁊ Cy. ista sunt verba Bald in.l.verba. in fi.C. de adul. Et subdit
ipse. d. Amodeus, ⁊ bene quod caute agẽdum quãtuz fieri põt ne
casus mortis in tortura accidat ꝓpter euitãdas calumnias popula
rium, ⁊ vulgariũ quos de facto dicit vidisse, ⁊ audiuisse ꝓpter hu-
iusmodi casus ꝯtra officiales, ⁊ innocẽtes armata manu insurgere.
vt euenit Perusij ꝯtra do. Sanctem de corneto potestatez qui vix
euasit a furore populi. ¶ Et dicit se habuisse duos in manibꝰ, vnũ
dum esset senator vrbis, ⁊ aliũ dum esset potestas Tuderti, q imme
diate ꝙ fuerunt positi in tortura, ⁊ eleuati a terra parum defecerũt, ⁊
indicio medicorũ oppressi a catarro vix post plures dies euaserũt.
ideo ipse consuluit, ⁊ paterne, ꝙ moderate ad torturã procedatur.
33 nec ita de facili currant, vt multi facere consueuere. † Et dicit etiã
ꝙ quãdocunqꝫ dolose, ⁊ sine cã ⁊ sine indicijs faciunt aliquẽ torque
ri etiã si tortus nõ moriat̃ tenetur pena capitis. vt vult Bal. in.l.de
curiones.C.de questi. ⁊ in.l.ij.C.de requi.re. ⁊ est tex. in.l. le iulia.
§.hodie.ff.ad.l.iul.repe. ꝙ hꝫ locum etiã si habeat arbitriũ, vt not.
in.c.veniẽs. ⁊ in.c. quintauallis. de iureiur. Et eadẽ pena tenet̃ si
faciunt torqueri illũ qui de iure torqueri nõ poterat. puta vnum de
prioribus durante officio nisi in crimine lese maiestatis per tex. no.
in.d.l.decuriones. Si autẽ sine dolo faciunt torqueri non torquen-
dum vel excedunt modũ ipsi officiales tenent̃ actione iniuriarum ar-
bitrio iudicis ƀm Bal. in rubrica.C.de pena iu. qui ma.iu. ⁊.ff.de
iniur.l.iniuriarum estimatio. nec debent puniri simili pena torture
quia ex hoc nihil adesset ꝑsone torte ƀm Bal. in. d. rubrica de hoc
34 tamen vide.j.in.vj.q.prin. † Et aduerte circa predicta qď quando
fuit tortura iniuste facta tenent̃ solũmodo potestates, ⁊ iudices mã
dantes torqueri iniuste, nõ autem milites socij, ⁊ alij officiales qui
hoc fecerunt ex mandato. ita dicit Bal. in.l.excusant.ff.de infami.
per illum tex. facit quod no. Dy. in.c. qď quis mandato. de regu.
iur. in.vj. ⁊ ponit Florianus in.l.liber homo. la.ij.ff.ad legẽ aquil.
quod tñ est dubium, quia mandatum superioris excusat solum in le
uibus secundum Barto. in.l.non solum.§. si mandato.ff.de iniur. ⁊
ideo possunt officiales resistere potestati iniustitiã facienti secundũ
Bar. in.l.omnes.C.de decu. lib.x. Et aduertant bene rectores qꝛ
si cogunt aliquẽ eius iudicem vel officialem iniustam sententiã fer-
re tenentur.l.cor. de sica. de his vide latius, ⁊ melius infra in.vj.q.
35 princi. in ver. sed ponamus. † Item aduerte pro his que supradicta
sunt, quod si per statutũ pro homicidio imponitur pena pecuniaria
ciuibus, prout est in multis locis, ⁊ si fiat in palatio imponitur pe-
na capitis. potestas vel iudex qui iniuste, ⁊ immoderate tormenta-
uit, si tortus moriatur nõ puniet̃ pena capitis, sed pecuniaria, sc'dm
Bal. in rubrica.C.de pena. iu. qui. ma. iu. qꝛ statutum qď imponit
penam capitis pro homicidio, ⁊ maleficio debet intelligi de eo qď
potest cõmitti indifferenter in palatio, ⁊ extra. sed occasione tortu-
re potest solum cõmitti in palatio vbi est tortura. ideo non debet au-
geri pena ratiõe loci sicut dicit Bar. in simili in teste dicẽte falsuz
in palatio in.l.aut facta.ff.de pe. ⁊ in consilio ꝙ incipit, tudertinus
quidam. Et licet dictum statutum imponat penam pecuniariam ci
uibus pro homicidio habet locum in potestates, ⁊ officiales, qꝛ gau
dent priuilegio ciuium. vt no. glo. in.l.ciues, ⁊ incole.C.de incolis.
36 lib.x. ⁊ firmat in.§.proficisci in.q.xiij. † Sed pone, quod ex tortura
quis nõ moriatur, sed debilitatur aliquod membrũ. do. Amodeus
in trac. syndicatus. super glo. in verbo coraz nobis ⁊c. Kiriacus ď
ancona ⁊c. in.viij.col. in ver. pena debilitationis. dicit quod impo
nitur ea pena que imponitur a statuto pro tali delicto. ⁊ hoc pro
pena fisco applicanda. sed quo ad partem lesam, vcꝫ quo ad tortuz
tenet̃ ei de iure cõmuni, ratione, ⁊ actione iniuriarum, inquantum
iudici equum videbitur, ⁊ ad interesse expensarum factarum in me-
dicis ⁊ medicinis, ⁊ ad damna operarum quibus caruit, ⁊ cariturꝰ
est, vt est tex. insti. de obli. que ex quasi deli. na. in.§.ob hominẽ vel
ro. Sꝫ ego puto hoc procedere eo casu quo iudex iniuste torsisset
dolo vel culpa. secus autem si licite, ⁊ moderate, ⁊ in casu permisso
secundũ dicta.s̃.in.ver. sed cũ dictum sit. in.q. de mortuo in tortura
quo casu in nihilo deberet teneri secundum ea que ibi dicta fuere.
Subnectamus hic aliam q. aliquis dicitur mortuus in tortura vel
debilitatus, sꝫ potestas negat illum fuisse tortum, quero quomodo
37 hoc probabitur Bal. in.l.si quis hoc genus. dicit † quod tortura ꝓ
bari potest per indicia vel coniecturas. ⁊ hoc cõsistit in arbitrio iu
dicis. Idem videtur velle Bar. in.l.de pupillo.§.si quis ipsi preto
ri.ff.de no.ope.nun. dum vult quod probato qď iudex fuerit mina-
tus de torquendo aliquem si postea ille fuit visus cũ brachio ligato
ad collum, ⁊ si. ex hoc probabitur tortura. ⁊ idem in similibus cõie
cturis, facit quod nota. in.l.fi.C.de proba. ⁊.l.fi.de hered. inst. Tu
autem dicas quod, aut querimus de probãdo torturam ad finem vt
condemnetur iudex in syndicatu, ⁊ tunc requiritur plena ⁊ vera pro
batio de tortura, vt quia testes deponunt de visu vel aliter plene pro
batur, vt notat Barto. in.l.j.§. si quis tamen.ff. quod vi aut clam,
qꝛ ex presumptionibus etiã vehementibus non potest quis damna
ri ƀm Inno. in.c.qꝛ verisimile. de probatio. ⁊ no. in.l. absentem.ff.
de pẽ. ⁊ in lege fi.C.de probatio. Et hoc forte erit in arbitrio syn-
dicorum, qui in subsidium poterunt cogere, etiam per torturam, fami
liares potestatis, ad testificãdum aliquem fuisse tortũ. lege diuus
de questionibus. ⁊ per nota. per Inno in.c.ex literis.de testibus, ⁊
per gl. ⁊ doc. ⁊ in.c.cũ. P. manchonella. de accusa. ⁊. Bar. in.l.
ex libero.ff.de quest. in.§.j. ⁊ vide dicta supra. in. iiij. prin. post prin
cip. vbi qñ testes possint torqueri. ⁊ in ver. sꝫ quero an debeãt. post
38 mediũ. vbi fuit dictum, † quod testes domestici torqueri poterunt ꝓ
delicto domi cõmisso qꝛ presumunt̃ illud scire. hec dicit do. Amo
deus iustinus in tractatu suo de syndicatu in glos. in verbo item in
eo ꝙ dictus potestas iudices, ⁊ officiales plures capi, detineri, car
cerari, ⁊ torqueri fecerũt ⁊c. in.viij.col. in ver. sed pone quod pote
stas ⁊ se. Sed cõtra hoc videtur qꝛ isti testes de familia potestatis
licet volentes possint testificari contra potestatẽ tamẽ non possunt
cogi. vt per Bal. in.l.etiã.C.de testi. ⁊ in.§.proficisci.q.xxxvj. ⁊ ꝑ
Sali. in.l.ij.C.de testi. nisi dicamus quod poterũt cogi in subsidiuz
quando aliter veritas haberi non potest ar.l.consensu.C.de repu. ⁊
xiiij.q.ij.c.quãq̃. ⁊ ꝙ not. in.c. insinuãte in glo.j.de offi. dele. ⁊ de
priuil.c.licet in.vj. in glos. super verbo familiaribus. ⁊ in.c. dilecto
in glos. in verbo familiaris de offic. archid. ⁊ de verbo. sig.c.vlti.
in.vj. ⁊ in.c. magne de voto in.vj. aut querimus de probando tortu
ram vt ea presumatur confessionem violentam esse ⁊ habeant locũ
dicta per Bal. in.d.l.si quis in hoc genus. ⁊ per Bar. in.d.l.ď pu
pillo.§.si quis pretori. Quibꝰ adde ꝙ dixit Bal. in.l.filius in fi.C.
de fur. quod vbi aliter nõ potest probari tortura sufficit ꝓbare quẽ
detentũ vt confessio dicatur facta metu tormentorum. de quo ꝑ Cyn.
in.d.l.ij.C.ꝙ me.cau. vide dicit idẽ Bal. i.l.j.C.ne ex deli. defun.
39 † quod violentia probatur per famã, ⁊ similiter tortura, qñ vocife-
rans torquet̃ in occulto allegat.l.de minore.§.tormẽta.ff.de questi.
⁊ quod not. Cy. in.l.iiij.C.de ser.fug. vbi dixit ꝙ id quod dicitur a
personis fidedignis est iusta causa credulitatis. Item probatur tor
tura si testis cognouit personã tortã, ⁊ qualitatẽ vocis in quolibet
statu. ⁊ dicit audiuisse eũ vociferantez dũ torquebat̃ ƀm Bal. in.l.
ꝯuenticulã.C.de epi. ⁊ cle. Itẽ si dicat̃, qď testes inducti per curiã.
deposuerunt metu tormentorum, probatur metus eoipso qď ꝓbatur
eos fuisse ob hanc causam detentos, quia presumitur metus tormẽ-

tortum, ſm Bal. in. d. l. falſus. per Cy. in. d. l. ij. C. q met. cau. Itē
40 alligare, tortura preſumitur, niſi contrarium probetur. † vnde ſi cō feſſus crimen, dicat ſe fuiſſe tortum, licet non probet, non poteſt cō demnari, niſi ratificauerit apud acta, cū in officialibus preſumatur illatio metus ſecundum Bald. ſing. in ſuo conſilio incipiente, tres ſunt caſus ꝛc. ꝛ ſequitur Pe. de anch. in quodā ſuo conſilio in quo recitat ad verbū dictū conſilium Bal. ꝛ ita refert Bertachinus in ſuo repertorio. in verbo tortura. qḋ eſt menti tenendum. Uide hec conſilia in tractatu clauſularum in clauſula rei non ſic geſte. in. §. de metu tormentorum. in. ij. col. ꝛ. J. in. vij. q. prin. Subiungo aliam no tabilem. q. circa predicta, pone, agitur contra poteſtatem, contra quem dicitur, qḋ compulit aliquem confiteri per torturam, ꝛ duo teſtes inducti contra poteſtatē, deponūt qḋ per vim fuit confeſſus ꝛ compulſus confiteri. Ex altera parte pro parte poteſtatis indu cuntur decem vel plures qui dicunt, reus ſponte confeſſus eſt. que ritur quibus teſtibus ſit magis credendum. Innocen. in. c. ſup hoc
41 de renun. † dicit quod magis creditur iſtis duobus deponentibus de vi quia deponunt de actu corporali, ꝛ viſibili. ſ. quod viderūt tor queri, ſed alij decē deponūt de actu mentali, ꝛ inuiſibili. ſ. quod ſpō te confeſſus eſt quia actus mentalis ſoli deo eſt notus. Et idem ſi notarius in inſtrumento dicat qḋ ſpōte confeſſus eſt qꝛ tale inſtru mētum reprobatur per duos teſtes. vt not. Bal. in. d. §. proficiſci. in tractatu de ſyndicatu. q. xiij. ꝛ Bar. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. ff. de no. ope. nū. Nunc cū fecerimus parenteſim longiorē non tamen impertinentē redeamus ad materiam princ. noſtre qḋ. que erat qualiter erat ad torturam perueniendū ſuper que fuit di
42 ctum ꝙ ad multa dꝫ iudex aduertere. † Adde quod etiā dꝫ aduer tere ad aliud, vcꝫ qḋ in tortura nō procedat pariformiter in paruo prout in magno delicto, ſed illam dꝫ adhibere ſm delicti qualita tem. vt pro magno delicto maior fiat ꝗ pro paruo. ꝛ pro paruo mi nor ꝗ pro magno, ar. l. item apud. §. queſtionis. verſic. ꝛ ſi iuſſu. ff. de iniur. de hoc tamen non poteſt vt ſupradictū fuit certa doctri na dari, ſed cōmittitur arbitrio diſcreti iudicis. Sed ponamus qḋ quis eſt minus legitime tortus, puta quia non precedentibus indi cijs vel alijs modis ſupradictis, ꝛ in tortura cōfeſſus eſt, ꝛ in ea per ſeuerauit an veniat ɔdemnandus ex illa cōfeſſione. Reſpōdeo nō. caſus eſt ſm vnam lec. quā ibi tꝫ Bar. in. l. pe. ff. de queſti. ꝛ ita vi di alias cōſultum per quēdā inſignē, ꝛ famoſiſſimum doct. qui ad
43 hoc etiam pro caſu allegabat. xv. q. vj. c. j. † Et dicebat ꝙ cautus dꝫ eſſe aduocatus q vult infringere ɔfeſſionē torti, abſꝗ indicijs ſal tem legitimis ꝙ articuleṫ, ꝛ probet ꝙ ille talis anteꝗ fuiſſet cōfeſ ſus fuit tortus abſꝗ aliquibus indicijs ſaltē legitimis, ꝛ ad torturā ſufficientibus. Nā quouſꝗ detentus eſt tortus ſemper idem metus tormentorum durare preſumitur. Et ideo ꝑcedēte dicta iniuſta tor tura iudex qui facit ſcribi ꝙ ille fuit ſponte cōfeſſus falſum facit cō fici inſtrumentū, ꝛ notarius incidit in falſum ſi notitiā habuit tor mentoꝝ. Ubi autē tortura legitimis indicijs precedētibus iuſte fu iſſet illata. tunc ſecure notarius ſcribit. ꝛ iudex ſcribi faciat ꝙ ſpon te fuit ɔfeſſus quātūcunꝗ tormēta preceſſerint. dūtamē inter tortu rā, ꝛ ɔfeſſionē internallū cōmodū interueniat, vt no. l. j. §. idē ſeue rus. ff. de queſt. per doc. ꝛ ꝑ Cy. in. l. ij. C. de cu. re. ita ad literā oia predicta dicit Ang. in. l. qui in aliena. ff. celſus. §. de acqui. here.

44 **Ex ſupradictis** ſequitur, † ꝙ preſumptio eſt qḋ ſi tortus pluries ratiſficauit dictam confeſſionem illicite a prin. extortam ſemper ipſā ratificare videṫ metu tormentorum, preteritorum, ꝛ futuroꝝ, ar. l. ſi cui. §. biſdem. ff. de accu. quod eſt valde notandum. Hoc tamen intelligendum niſi poſt dictam torturam, ꝛ confeſſionem illicite extortam reus fuiſſet relaxatus ꝛ poſitus in priſtina libertate, ꝛ per aliquod internallum vocatus per iudicem ſponte cōparuerit, ꝛ ſine tortura confeſſus fue rit iterum illud qḋ prius per torturam cōfeſſus fuerit. nā hoc caſu ex illa confeſſione eſſet dānandus tanꝗ ſpontanea, vt. l. j. C. de con feſ. ad hoc facit qḋ no. Inn. de accu. c. qualiter, ꝛ qñ Bal. tamē in d. l. j. C. de confeſ. dicit in. iiij. col. qḋ confeſſioni facte in tormentis non precedentibus indicijs vel precedentibus, ſed ita lenibus quod non faciunt preſumptionem, nō ſtatur, niſi in ea perſeueretur. alle
45 gat gloſ. in. d. l. j. C. de confeſ. † Et dicit ꝙ intelligitur perſeuerare eo ipſo qḋ nō reuocat, qꝛ metus tormentoꝝ nō eſt iniuſtus metus, nam iudicis auctoritas operatur ꝙ factum per talem metū valeat, qꝛ pertinet ad executionē iuſtitie, vt. ff. qḋ met. cauſa. l. iij. cum non fiat contra bonos mores. ſed iure licito, vt ibi patet. Si autē appel lat nō intelligitur perſeuerare, ſed tacite reuocare, vt not. ff. de ap pel. l. creditor. §. iuſtus. Sed aſſeſſores, vt nō poſſit appellari faciūt talem confeſſum iterum de nouo ex internallo temporis duci ad tri bunal, ꝛ ibi publice confiteri, vt. l. ij. C. de cu. re. ſed ſi probari poſſet qḋ iſta noua confeſſio emanaſſet repetitis tormentis, iſta noua con feſſio eſſet eodē vulnere ſaucia, ꝛ vulnerata, ꝛ maior, qꝛ ſemel tortus cōpetenter non debet iterū torqueri niſi ſuperueniant noua indicia. ff. de queſtio. l. repeti. ita dicit Bal. in. d. l. j. de cōfeſſis. Sed par
46 cat mihi reuerentia tanti doc. nō eſt verum, qḋ † confeſſioni extor ter per torturam ſine indicijs, ſi perſeueretur, ſtetur per ſupradicta. Preterea glo. quam ipſe allegat hoc non probat, vt patet cuilibet intuenti. Item eſt contra caſum in. d. l. pen. ff. de queſtio. Itē aliud quod dicit, vcꝫ qḋ intelligatur perſeuerare eoipſo quod non reuo cat non eſt verū ſimpliciter. Nam tunc dicitur quis perſeuerare in ɔfeſſione facta in tormētis quādo poſt dictam confeſſionem reduci tur in loco publico iudicij. ꝛ ibi corā notario, ꝛ publicis perſonis cōfitendo. tex. eſt in. l. ij. C. de cu. re. ſm Bart. in. l. j. §. diuus ſeue rus. ff. de queſtio. vnde nō per nō reuocationē, ꝛ ſic per nō factum, ſed ꝑ expreſſam confeſſionem factā in loco publico corā predictis. ꝛ ſic per factū intelligiṫ perſeuerare, ꝛ ita puto tenendū. ꝛ hoc etiā reperio tenere. d. Tindarum in tractatu ſuo de proba. in ver. nūc de criminalium cauſarum confeſſionibus. circa medium. vbi ad cō
47 textum, ꝛ ad verbum ſic dicit. † Scias tamē circa huiuſmodi tor turam, ꝙ in tantum requirit indicia precedentia, ꝙ ſine eis, etiā ſi millies cōfeſſus in tortura in ſua ɔfeſſione perſeueraret, nihil ope raretur eius perſeueratio nec poſſet ex ea ſequi condēnatio. tex. eſt ſing. ad hoc quē Bar. ibi ponderat. in. l. pe. ff. de queſtio. ꝛ eſt ad idem alter text. ſm vnam lec. quā etiā ibi ſequitur Bar. eo. titu. l. maritus. ꝛ tenet Ange. in. l. j. C. de confeſſi. ¶ Adde aliud mirabi lius ꝙ ſi quis eſt confeſſus in tortura non precedentibus legitimis indicijs, deinde anteꝗ reponaṫ in priſtina libertate ſuperueniunt indicia ex hoc non cōualidatur cōfeſſio facta in tormentis, nec per ſeuerare ſufficit. gl. eſt ad hoc ſing. ꝛ vnica quā Bar. ibi multū cō mendat in. d. l. maritus. ꝛ ſequiṫ Bal in. l. fi. C. de accu. ꝛ Lud. de
48 ro. in conſi. clxvij. † Sed ponamus ecce qḋ poteſtas vel iudex con demnauit confeſſum vigore dicte confeſſionis inualide extorte per torturā in caſu quo non poterat torqueri, qꝛ nō precedentibus legi timis indicijs, vt. ſ. dcm̄ eſt, vel qꝛ alias tortura fuit iniuſte illata, vel ratione perſone que torqueri non poterat, vel ratione delicti ꝓ quo torqueri non poterat, vt ſuperius oſtenſum eſt, an ipſa ſententia erit nulla ipſo iure, vel erit opus appellatione, videṫ ꝙ ſit nulla ipſo iu re. nam ſnia lata per probationē a iure improbatā, eſt ipſo iure nul la, vt eſt in. c. ij. de purga. vulga. Tu dic, aut ſententia continet ex preſſum ꝛ patēs vitium probationū a iure improbatoꝝ, vt qꝛ dixit. ꝛ qꝛ conſtat nobis per ɔfeſſionem Titij habitis indicijs per talem eius libertum tortū, vel ꝑ talem eius fratrē coactum teſtificari, vel per talem eius inimicū ꝛ ſi. ideo ipſum ɔdemnamus, ꝛ tunc ſit ipſo iure nulla. ꝛ ita loquatur tex. in. d. c. ij. vel qꝛ dixit iudex, ꝛ qꝛ cōſtat nobis te culpabilem propter duellum, vel propter experientiam fer ri candentis, ideo te condemnamus. iſta eſt doctrina Jo. an. in no uella. in. c. quoniam contra falſam de proba. in fi. quam refert bal. in. l. libertorum. C. de teſt. Aut non continet expreſſum ꝛ patens vi tium, ſed latens, ꝛ tunc non eſt ipſo iure nulla ſed eſt opus prouoca tione, vt. l. ij. C. quando prouo. non eſt ne.

49 **Item ad aliud** † dꝫ aduertere iudex vt ante forma tum proceſſū ꝛ ante li ɔteſt. non ꝑ cedat ad torturā. vt etiam. J. dicetur. ꝛ fuit dictum ſupra dum tracta uimus de indicijs. in. ij. q. in ver. quero an teſtis. ¶ Inſuper que ro, iudex formauit proceſſum contra aliquem, ille comparuit, ꝛ ne gauit, iudex ſolenniter parte citata examinauit teſtes, per quos le gitima probantur indicia, ꝛ poſtea non aliter publicato ꝓceſſu ꝛ te ſtibus, poſuit reū ad torturā, queritur an iuſte, ꝛ legitime hoc factū fuerit. Et primo videṫ ꝙ ſic, non ad petitionē partis, ſed ex officio iudicis, qꝛ nō eſt vis, ſi ſit publicatus proceſſus vel nō, qꝛ quantum ad iudicem ſemper eſt publicatus, vt no. Inn. in. c. cū clamor de te ſti. In cōtrariū eſt veritas, nā ex dictis teſtiū ante publicationē nō fit probatio nec indicium, vt eſt caſus ſm vnam lectu. in. l. ſolā. C. de teſti. ꝛ per cōſequēs nō proceditur ad torturā. ꝛ iſtud tenet Ja.
50 bu. ibi. † Et eſt ratio, qꝛ cum tortura nō debeat fieri, niſi in defectū probationū, ꝛ precedentibus indicijs, ꝛ adhuc nō conſtet de his, qꝛ proceſſus nō publicatus nō probat, vt. d. l. ſolam. ergo nō habet lo cum tortura. Et per hāc rationē aucto. Ja. idē tenet Bal. in. l. mi lites. C. de queſtio. Sed eſt aduertendū qꝛ dicta ratio non videtur bona, per ea que not. doc. ꝛ maxime Bal. in. l. geſta. C. de re iudi. vbi dixit Bal. qḋ iudex pōt ferre ſententiā, etiā nō publicatis at teſtationibus. ꝛ valet ſententia, niſi ambe partes vel altera cōtradi xerint ꝛ ita tenuit Inno. in. d. c. cum clamor de teſti. ꝛ Butri. in. l. prolatā. de ſent. lꝫ gloſ. ibi teneat ſententiā non valere non publica
51 tis atteſtatio. † Unde videtur poſſe aſſignari ratio, quia iudex nō debet auferre defenſionē partis, imo nō poteſt ad cōdemnationē procedere, niſi dato termino ad faciendū defenſionē, cui etiā renun tiari

tiari nō pōt, vt habeť in .l. custodias .ff. de pub. iud. & in .l. pactū inter hered. .ff. de pac. Sed hec defensio p reū fieri nō posset, nisi publicatis attestationibus testiū, q: al's scire nequiret qd testes testificati sint, nisi publicētur, cū ipsoꝶ examinatio fiat in secreto, vt .l. si qn .C. de testi. Posset forte distingui, q aut pars petit publicari attestatiōes, & copiā indicioꝶ sibi dari, & hoc debet fieri q: debet dari copia indicioꝶ, quia super eis dʒ disputari, an pcedant nec ne .l. vnius .§. cogniturus .ff. de quest. ſm Bar. in .l. fi. in fin. eo. ti. & huic disputationi, nō tortore, dʒ interesse aduocatus, vt no. glo. & Bar. in .l. legis virtus .ff. de .ll. & per hoc .d .l. custodias. nā posset in dicta disputationi apparere de inualiditate indicioꝶ, & testes possent reprobari. & sic indicia remoueri, p ea que not. Inno. in .c. presentiū & in .c. licet. de testi. itē debebit sup hoc pronuntiari, vt diximus de his .s. in hac .q. in ver. v. iudex. Aut non est petita publicatio attestationum, & copia indiciorum, & tūc procedat q primo loco dictum est, per not. per Innocen. in .d .c. cū clamor. & Bal. in .d .l. gesta & Ja. but. & Bal. in .d .l. prolatā. Et hac distinctione esset vtendum post factū, ad saluandū iudicē in syndicatu, sed ante factū melius faceret iudex sequi sniam Bal. in .d .l. milites. & Ja. in .d .l. solā q: deberet prius publicare processum, & attestationes, q̄ deueniret ad torturam. qd etiam firmat Bar. in .l. vnius .§. j .ff. questio. pro quo etiam facit quod no. Bal. in .l. in bonefidei .C. de iureiur. iiii. col.

51 Quero †cum supradictū fuerit, q iudex in tortura dʒ aduertere ad multa an debeat aduertere ad aliquod tps, & sic an tortura adhiberi possit diebus feriatis in honorē dei. Respondeo, hec quest. videť decidi per tex. in .l. nemo .C. de epis. audi. & in .l. puinciaꝶ .C. de fer. Nam aut delicta sunt atrociora vt latrociniū, sacrilegiū, crimē lese maiestatis, adulteriū, stuprum, incestus, raptus virginū, vel sanctimonialiū, veneficū, homicidiū, parricidiū, & si. & in his pōt omnibus diebus, etiā paschalibus, pcedi ad torturā. tex. est expressus in .d .l. nemo. ver. sed ab his. & in .d .l. prouinciaꝶ. Si aūt non sunt crimina atrocia, sed minora in quibus est imponenda pena pecuniaria, tunc videtur, q nō possit fieri tortura diebus feriatis in honorē Dei, per .d .l. nemo in prin. & .l. dies festos ibi sit idē dies a cognitionibus alienus. & .l. quadraginta, & .l. actus .C. de fer. Cōsuetudo tñ videtur male seruare hoc, licet etiam in tortura, etiā alia supra, & .j. dicenda male seruet, tamen hoc de die festo posset roborari, q: tortura est quedam examinatio extraiudicialis. vnde si precessit iudicialis cognitio indiciorum potest post

52 ea dicta examinatio fieri quolibet loco, & tempore, †exemplo testis qui iudicialiter iurauit. nam potest examinari quolibet tempore, etiam feriato in honorem Dei, vt tenet Spe. in tit. de fer. §. ij. ver. quid si tunc testis. & Barto. in .l. damni. §. sabini .ff. de dam. infec. & Bal. in .l. quādo .C. de testi. & est gl. in cle. j. de offi. deleg. Item potest hoc iuuari, vbi vigeret statutum, prout est cōiter per Italiam qd in causis criminalibus procedatur quocūq; tempore, etiam feriato in honorem Dei, vt vult etiam statutū in hac terra sancti Seuerini, in rub. de fer. ¶ An autē iudex debeat aduertere, antequā deueniat ad torturam, a qua persona debeat incipere, si sunt plures

54 torquendi. †Respondeo, aut omnes sunt eque suspecti de crimine de quo queritur, & tunc incipiendum est ab eo qui timidior est, si dispariter sunt timidi, si vero equaliter timerent torturam, tunc incipiendum est a iuniori, & ab eo qui magis tenere etatis est. casus est in .l. vnius. in prin. ff. de questi. Si vero equaliter non sunt suspecti, sed ex omnibus, vnus est magis suspectus alijs, & tunc ab illo incipiendum est, & post istum, tunc iudex debet examinare illum, quem iudex crediderit facilius posse veritatem promere. text. est in .l. j. §. item diuus adrianus. eo. ti. & ita videť mihi, quāuis Bar. in .d. §. diuus. aliter loquať dicit enī Barto. quē refert & sequiť Areti. in tracta. maleficioꝶ, in verbo, fama publica. col. xxij. versiculo nūc videamus de tortura. qd iudex debet animaduertere, a quo melius & citius sperat extrahere veritatē, & ab illo torquendo faciat initiū. Si autē sperat ita ab vno, sicut ab alio, tunc initium faciat ab eo, q magis de crimine est suspectus. Si autē omnes pariter sunt suspe-

55 cti, incipiat a magis debili. †Item si est pater & filius, incipiat a filio, in cōspectu patris, q: magis timet in filium, quam in se, vt .l. si quidē .ff. q me. cau. Et si est masculus, & femina, incipiat a femina q: est debilior, vt .l. filio .C. de inoffi. test. & .l. deferre. in prin. ff. de iure fisci. sed Gandi. in suo tracta. maleficioꝶ. in rub. de questi. & tormētis in ver. nunc videndum est, quo ordine sint habēda tormenta. dicit, q iudex sagax cōsiderabit, a quo facilius veritas erui possit, vt ab illo questionē incipiat, tanq̄ a timidiore, & a magis suspecto, & a magis debiliore. & nō a fortiore, vt .l. j. §. qui questionē .ff. de quest. & .d .l. vnius. & a femina, potius quā a masculo, & a filio, potius quam a patre, per iura supra alleg. Et vide ad predicta etiam per Jo. an. in .c. cum in contēplatione. de reg. iur. vbi ponit, secūdum qd alias audiui a preceptore meo in voce, qd si inter torquēdos est aliquis qui habeat aliqd turpe cognomen, sicut est in pluribus locis, puta forabusco, vadenocte, & similia, quod ab illo erit incipiendum.

56 Videamus modo †quomodo se iudex gerere debeat, qñ posuit aliquem in tortura, in examinando, & interrogando tortū. ad hoc Bart. dat hanc practicā vʒ, quod aut iudex procedit super generali inquisitione, quam formauit, constito sibi de maleficio, licet non constet de malefactore, & tunc testis debet interrogari, quis dictum maleficium fecerit non autem dʒ nominare aliquem, vʒ an Titius fecerit illud quia hoc esset magis suggestio, q̄ inquisitio veritatis. & ita debet intelligi .l. j. §. qui questionē .ff. de qō. & hoc casu, anteq̄ veniať ad torturam, debent esse aliqua indicia contra testē, vt dictum fuit .s. in hac prin. q. post prin. Aut iudex procedit per modum specialis inquisitionis aut accusationis, contra certam personā, & tūc aut torquetur testis, aut ipse principalis. si torquetur quis, vt testis, tunc debet interrogari, an inquisitus, vel accusatus, fecerit maleficium intētatum vel alius, non aūt interrogabiť de modo, & alijs circunstātijs. sed fit interrogatio hoc modo, q: interrogabitur, qual'r fecit illud maleficiū inqsitus vel accusatus, & qñ, in qua parte corporis percussit. nō aūt interrogabiť limitate, si percussit sic vel sic, q: istud esset suggestio,

57 vt dictum est. & ita intelligit .d .l. j. §. diuus adrianus. ¶ †Aut torquetur, vt principalis, & tunc .d. §. diuus. dat formā, q: debet interrogari solū de se, & non alijs. Si aūt in tortura aliquid deposuerit ɔtra aliū, tūc an illud faciat indiciū, fuit alibi dictū. hic dicit Bar. in .l. j. §. qui questionē .ff. de quest. Itē si interrogať ipse principalis debet eum interrogari in genere. si cū aliquo fecit aliquam rixam vel etiam ad speciē descēdendo si cū Gaio, vel etiam magis ad speciem si Gaiū vulnerauit. nō autē magis in specie inclinet vel dicat vel vlterius interroget alias forte ille metu tormentoꝶ vt doctus illud diceret qd nunq̄ sciuisset diceret nec dicere potuisset. & sic ɔtra ius ɔfessionē haberet de delicto q forte nūq̄ cōmisit q est iniquū. facit q no. glo. in .l. prius .ff. ad sil. & Cy. i .l. fi .C. d accu. & ibi Sali. in ver. quero nunc de modo. ita dicit Aret. in tracta. maleficioꝶ. in glo. in verbo, fama publica. in vlt. col. sed do. Augu. de ari. ibi in addi. dicit q ipse putat hec vera, vbi indicia nō essent nimis manifesta. sed vbi constaret de delicto vere contra inculpatum, non video quare iudex ad conuicendam malitiā malefactoris qui negaret ad hoc, vt ibi donaret, qd imo iudex scit omnia qre iudex peccaret si hoc diceret reo, per ea que habenť in .l. cum hi. §. si cum lis.

58 ff. de transa. cum si. vbi malitijs hominum est obuiandū. †Sed ponamus q tortus negat, & in negatione perseuerat, an poterit iterum torqueri. Respondetur, q in hoc, tex. videntur contrarij. nam .l. repeti. in prin. ff. de questio. dicit simpliciter, qd questio repeti potest, sed .l. vnius. §. j. dicit qd ita demum repetitur, si euidētioribus indicijs, reus opprimiť. Dicunt doc. q aut nulla sunt indicia de nouo, & questio non pōt repeti, aut sunt indicia de nouo euidentiora primis, & tunc pōt repeti. & ita cōcordant dicta iura, ſm Jac. de are. & Cy. in .l. fi .C. de questio. & Ray. & Bar. in .l. vnius. §. j .ff. eo. ti. Et ibi dicit Bar. q licet ista sint vera de iure, tamen de consuetudine non seruatur, sed questio repetitur toties quoties iudici videbitur. Ipse tñ aliter intelligit istam materiā, dicendo, qd qñ apparent cōtra reum indicia leuia, & non multū manifesta, nec multū vrgentia, tunc questio non debet repeti, quandoq; cōtra reum apparent indicia manifesta, & euidentia, & multū vrgētia, tunc si in prima tortura, reus nihil dixerit, & stat durus, poterit iterū torqueri, vt .d .l. diuus. §. j. & .d .l. repeti. Et quod dicit in .d. §. euidentioribus argumētis, exponit .i. euidētioribus, q̄ sint alia argumenta leuia, que consueuerunt apparere contra reos. sed ſm primam lec. de qua supra, exponitur euidentioribus argumentis, quam fuerint prima argumenta contra reum. ita dicit ipse ibi. ſm tamen secundam expositionē, dicit hanc materiam practicari. Areti. aūt in suo tracta. maleficiorum, in gl. in verbo, fama publica. col. xxij. ver. tertio quero. dicit

59 qd Bar. in .l. vnius. §. j .ff. de quest. dicit †q si primo fuit sufficienter tortus, nunq̄ tormentis potest repeti, nisi superueniant indicia de nouo, vt ibi probatur. qd no. dicit ipse Aret. contra aliquos crudeles iudices, qui quotidie torquent, & tormenta repetunt, & de nouo alia indicia non habent, quoniam tenentur in syndicatu, quia non poterant illum in tormentis repetere. & idem dicit tenere. Salice. in .l. ij. in fi .C. de cu. re. & dicit qd Hyp. in suo tracta. dicit qd assessores hoc nō seruāt. pro quorū opi. saluanda allegat in auctē. vt iudi. sine quo. suf. §. oportet. ibi, iudices torquebāt fures &c. do. autem Augu. de ari. in .d. ver. tertio quero. in addi. dicit, q Bal. in .l. milites. §. de quest. dicit qd semel tortus, non potest iterum torqueri, & si faceret hoc iudex, qd repeteret, & tortus decederet, deberet acriter puniri. do. Catal. in suo syndicatu. in .q. ccxx. dicit q le

niter tortus, potest iterum torqueri quãtiẽcunq; Bal. in l. obserua re. C. quorũ app. non re. dicit, quod semel tortus, etiã insufficiẽter, non potest torqueri sine nouis indicijs, q̃ sententiã idẽ do. Augu. non credit esse veram, cum careat ratione, per doctrinam Bar. in d. l. vnius. ⁊ dicit, q̃ sibi placet doctrina Gand. in suo tracta. male
60 ficior. in rub. de questi. ⁊ tor. in ver. an questio possit. qui dicit† q̃d licet assessores, qui sunt auidi honoris, seruẽt, vt repetant questionem, sine nouis indicijs, tamẽ cõmunis oppi. doc. est, q̃ sine nouis indicijs non potest. Et idem affirmauit idem Gand. in dicta rub. col. j. lz ibi dicat, q̃d de consuetudine, multi assessores hoc nõ obseruent. Et Ang. in l. j. §. si quis. ff. ad sil. dicit, q̃d semel illata tortura caueant iudices, ne iterũ torqueant. ⁊ Bal. in c. j. §. furtũ. de pace iur. fir. dicit, semel tortus, bis, ⁊ ter, ⁊ sufficienter, si tamẽ perseuerat negando, ⁊ superueniant indicia de nouo, potest iterum torqueri. ⁊ idem dicit in l. j. C. de confes. in. vij. col. quod semel tortus cõpetẽter, nõ potest iterũ torqueri, sine nouis indicijs. ⁊ Bar. in l. vnius. §. j. de questio. dicit per illum tex. quod potest repeti tortura, post publicationem processus, quando sunt indicia euidentiora primis. Mihi autem, in tanta variatione, videtur latius distinguendum, videlicet quod aut tortus ex primis indicijs fuit cõpetenter tortus,
61 aut minus competenter, vel leuiter. † Primo casu, aut noua superuenerũt indicia, ⁊ validiora primis, ⁊ repetitur quest. secundũ oẽs per text. in d. l. vnius. §. j. Aut equalia primis, vel minora, ⁊ tunc, aut in prima tortura reus confessus est, ⁊ postea variauit, q̃ negauit, ⁊ tunc propter noua indicia, dũmodo de iure valida, ad torturam questio repetitur, q̃ principaliter secũda indicia nõ sunt purgata, propter primã torturam, in qua corpus, animusq; non durauit, q̃ confessus fuit, licet post recessum a tortura diffiteatur. ⁊ ita vno modo põt intelligi. l. reperi. ff. de quest. Et hoc casu forte etiã sine nouis indicijs, poterit repeti tortura, quoniam ex illa prima cõfessione, etiam reuocata, videtur fieri nouum indicium, que sufficiunt ad repetẽdũ torturam, vt videt̃ velle Bal. in l. bonefidei. C. de iureiur. in. iij. col. ⁊ vide quod dicetur infra, in. vj. q. vz de effectu torture, in ver. sed ponamus. vbi de hoc late dicetur. Aut nihil cõfessus est in prima tortura, ⁊ tunc non repetatur, per. d. l. diuus. §. j. nisi prima, ⁊ secunda indicia essent multum vrgentia, ⁊ manifesta,
62 vt dixit Bar. in d. l. vni⁹. §. j. † Si vero prima tortura fuerit leuis, ⁊ minus competenter facta, ⁊ tunc indistincte possit repeti. ⁊ ita etiam potest intelligi. d. §. j. ad quod etiam facit quod not. Bal. in l. ij. C. quorum app. non re. q̃d si aliquis fuit leuiter tortus, non habetur ꝓ torto, sicut leuis febricula nõ dicit̃ febris, vt. ff. de edil. edi. l. ob que vitia. §. fin. Tormentũ eñ dicit̃ dolor corporis, ⁊ magna afflictio, vt no. Jo. an. in nouella. in c. cum in cõtẽplatione. d reg. iur. ẽm eum. Et ẽm hanc distinctionẽ, intelligo q̃d dicit ibi Bald. q̃d si tormenta sunt plene imposita, non possunt repeti, nisi ex nouis indicijs. ⁊ q̃d idẽ dixit in l. j. C. de confes. vbi dixit, q̃d semel tortus cõpetenter, non dz iterũ torqueri, nisi superuenerint noua indicia. Et hec puto vera de iure, licet ꝯsuetudo obseruet contrarium, ⁊ latrũculatores multum inseuiant in torquendo repetendo pluries, ⁊ ita seruari vidi. ⁊ ita quandoq; seruaui, licet minus iuridice, ⁊ male
63 factũ fuerit. † Sed cũ hic fiat mẽtio de nouis indicijs, quero que dicantur noua indicia. hanc. q. ponit. Are. in d. trac. maleficiorũ. in gl. in verbo, fama publica. col. xxiij. in ver. quero que dicãt̃. dicit, q̃ noua indicia dicunt̃ ea, que differũt a ꝑcedẽtib⁹, specie, vel substantia, verbi gratia, prima indicia erant de mala fama rei, vel q̃d erat inimicus ⁊c. superuenit postea vnus testis, qui dicit, se vidisse reum percutere, vel dicit, q̃d vidit cũ gladio euaginato, talia enim indicia dicunt̃ noua, que a prioribus, spẽ differunt, vel substãtia sicut dicimus in capitulis nouis. l. per hãc. C. de tempo. app. ⁊ c. fraternitatis. de test. q̃d dicit esse notãdũ, ne erretur, q̃ si primo fuerit
64 habitũ indiciũ ex fama, per aliquos testes, ⁊ cũ eo fuerit data tortura. ¶ † Quid autẽ si quis fuit positus ad torturã, precedẽtibus legitimis indicijs, ⁊ fuit confessus crimẽ de quo querebat̃, nec contra ipsum militant alia indicia, sup alijs delictis, an possit interrogari, vt ꝯfiteat̃, si cõmisit alia delicta, ⁊ maxime eiusdẽ generis, puta fuit tortus pro furto, ⁊ confessus, an possit interrogari, si commisit alia furta. dic quod non, vt. l. j. in prin. ff. de questio. sed de consuetudine seruatur ꝯtrariũ, que cõsuetudo põt probari per. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. ⁊ l. congruit. ff. de offi. presi. ita dicit Gandi. in trac. malefi. in rub. de questio. ⁊ tormentis. in versi. sed quid de q̃one. q̃ quotidie occurrit d facto. ⁊ ita dicit etiã tenere Are. in suo tracta. male. in glo. in verbo, fama publica. in vlt. col. sed. d. Aug. de ari. ibi in suis additio. dicit quod talis consuetudo non valet, tanq̃ irrationabilis, ⁊ contra tex. in. c. fi. de consuetu. ⁊ in l. ij. C. q̃ sit longa consue. nam opus est, ẽm ipsum, q̃d primo constet de delicto anteq̃ ad torturã procedat̃, vt. l. j. §. itẽ istud. ff. ad sil. ⁊ fuit supe

65 rius dictum. † Ego puto q̃ predicta possint concordari hoc modo vz q̃ aut cõtra eũ procedit. diffamatio generalis de illo crimine vz quod est magnus latro, ⁊ tunc sit laudabilis illa consuetudo, q̃ de alijs interroget̃ propter illaz diffamationẽ, per. d. §. a barbaris. Aut nõ procedit talis diffamatio, ⁊ tunc secus. vnde iudex discretus, debet aduertere ad qualitatẽ persone, sz ponamus. q̃d quis est tortus legitime, tñ non confitet̃, imo persistit in negatione, q̃d habet facere iudex. Dicas, q̃ debet eũ reponere in carceribus, ⁊ expectare, si potest habere noua indicia, ⁊ tunc, vt supradictuz est, si habet noua indicia, vel vacillet, debet ipsum iterum torquere. Si autem non superueniunt alia indicia, vel non vacillat. debet assignare accusatori, si proceditur per viã accusationis, vnã dilationẽ, ad ꝓbandum, ⁊ producendum quicquid vult, ⁊ potest cõtra accusatum, vel inculpatũ, protestando, q̃ alias, elapsa dicta dilatione, si non fuerit aliquid productũ, vel probatũ sufficienter, ipsum relaxabit. ita dicit Areti. in trac. malefi. in glo. in verbo, fama publica. in vlti. col.
66 in fi. † Ubi etiã dicit, q̃ erit bona cautela, q̃d in relaxatione, iudex faciat apparere in actis torturam esse adhibitã contra detentum, cũ moderamine, ẽm q̃d indicia habita demõstrabãt. ⁊ ideo q̃ fuerunt purgata bene indicia, nõ repertum culpabilem, mandauit relaxari, ⁊ dicit hoc notari per Bar. in l. fi. in prin. ff. de quest. Et dicit esse menti tenẽdum, ne iudex, alias faciendo, teneatur in syndicatu. Item si iudex indebite, ⁊ iniuste torsit aliquẽ, vtat̃ hac cautela, in relaxatione torti, vz q̃d si vult faciat ipsum cõfiteri, quod fuit legitime tortus, ⁊ ad dictam ꝯfessionem inducat ipsum blandis suasionibus, ⁊ de hac confessione faciat rogatum notariũ, ⁊ in syndicatu nõ tenebit̃. ita dicit Catal. de viso, in tracta. de syndica. circa prin. in tertio ver. ⁊ dicit, q̃ hoc voluit Ange. in l. iniuriar. §. si q̃s q̃d decreto. ff. de iniur. ⁊ ita dicit, q̃d ita vidit de facto practicari.

SUMMARIUM

1 Questio seu tortura ad quid fuerit inuenta.
2 Confessioni facte in tormentis quando standum sit.
3 Cõfessioni in tortura facte fides nõ habetur si in ea nõ perseueret.
4 Tortus quomodo in confessione censeatur perseuerare.
5 Tortus non statim post torturam debet ad tribunal reduci, ad videndam ipsius in confessione perseuerantiam.
6 Tortus ad tribunal reductus an sit relaxandus, si confessionem in torturam factam reuocauerit.
7 Reuocatio confessionis facte in tortura quando sit admittenda.
8 Cõfessus in tormẽtis q̃n ꝯdẽnari possit absq; alijs probationibus.
9 Condemnatio non potest ferri ex confessione extorta per torturam illegitimam.
10 Torto metu tormentorum confitente montes, ⁊ maria, caueat sibi index ne damnetur in corpore, ⁊ anima.
11 Judex an debeat statim credere ei qui sponte confitetur se aliquẽ occidisse, cuius corpus non reperitur.
12 Occidens aliquem, ⁊ projciens corpus in mare an possit condemnari si de corpore mortuo non constet.
13 Judex non statim confessione extorta legitime debet ad condemnationem procedere.
14 Condemnatio sequi potest ex confessione delicti spontanea, ⁊ probata.
15 Confessio delicti in dubio presumitur spontanea.
16 Judice, ⁊ notario asserentibus confessionem torti spontaneam, reo autem dicente eam tormentorum formidine factam, cui potius standum erit.
17 Confessio non potest dici spontanea probata tortura.
18 Judex condemnationem fundare non potest ex sola confessione reuocata.
19 Confessio sola in ciuilibus non obligat.
20 Confessus tormentorum formidine confessionem suam debet reuocare ꝑ se vel per procuratorem speciale mãdatũ ad hoc habẽtẽ.
21 Confessio vnica an sit sufficiens in criminalibus.
22 Assessores cauti in negotijs orduis confessionem apud acta repetere debent, quod scilicet sponte confessus fuerit.
23 Confessionem suam qualiter quis interpretari possit.
24 Notarius non debet scribere reum tortum sponte cõfessum fuisse.
25 Reus quando dicatur sponte confessus, ⁊ quando coacte.
26 Reus dicitur sponte confessus si in confessione perseueret.
27 Confessio facta in tortura quando censeatur valida. ⁊ tu. seq.
29 Executio an fiat in causa criminali ex confessione sola absq; alio processu, ⁊ sententia.
30 Sententia in criminali semper est necessaria, in qua nunq̃ quis pro condemnato haberi debet.

¶ Questio sexta secunde partis.

Sexto principaliter queritur de effectu torture, ⁊ questiõis.
1 †Super qua questione est sciendum, ꝙ tortura fuit
inuẽta, ad finẽ, vt per eã veritas negotij, đ quo querit̃, illuminaret̃,
⁊ inueniret̃. l. cũ falsũ. ⁊. l. hoc ꝙ placuit C. de quest. Et tñ nõ sem-
per, nec vnq̃ꝫ est ei fides adhibẽda, qꝛ fragilis, ⁊ periculosa res est,
⁊ fallẽs veritatẽ. Nã qdã adeo sunt duri, vt millies torti, nihil di-
cant, de eo, de quo interrogant̃, ⁊ pleriqꝫ obdormiũt in ea. ¶ Ex q
bus habui iã duos pro manibus, qui positi in tortura, ita obdormie
bant, vt viderẽtur defuncti penitus, ⁊ postq̃ꝫ de ea deponebantur,
stabãt sic per aliqđ spatiũ, ⁊ postea incipiebant respirare, ⁊ ꝯtinuo
sic faciebãt, quotiescũqꝫ ponebant̃ in tortura. Sed cũ mutasseꝫ tor-
turã ponẽdo taxillũ ad talos, vnus ex ipsis, ⁊ in hac tortura idẽ fa-
ciebat, alius vero nõ. Quidã vero sunt ita timidi, ⁊ fragilles, ⁊ do-
loris impatiẽtes, vt oĩa ꝯfitent̃, etiã falsa, ⁊ que nunq̃ꝫ cõmiserunt,
vt est de his tex. in. l. j. §. quest. ff. de. q. ⁊ Seneca dicit. etiã innocen
tes cogit mẽtiri dolor. ⁊ hoꝝ est maior numerus q̃ꝫ obdormientiũ.
2 vnde iudex dꝫ multũ aduertere, ne de facili credat. †Et ideo hic q̃-
ro, an ꝯfessioni facte in tormẽtis, credi, ⁊ stari debeat. Respondeo,
tex. in. d. l. j. §. diuus seuerus. ff. de qđ. dicit ꝯfessiones reoꝝ. pro ex
ploratis facinoribus haberi nõ oportet, si nulla alia ꝓbatio, religio
nem iudicis instruat. ⁊ si videt̃ velle, ꝙ nõ credat̃, nec stari debeat.
sed in. l. edictũ. ff. eo. ti. dicit qõnes efficacissimas esse ad ingrendaꝫ
veritatẽ, ⁊ in. l. j. §. si quis vltro. eo. ti. dicit, cũ in tormẽtis ꝯstiterit.
⁊ sic innuũt dicti tex. ꝙ ꝯfessio facta in tormẽtis fidẽ faciat. gl. in. l.
fi. C. de questi. dicit qđ confessioni facte in tormentis statur, si perse
ueretur. ⁊ ita loquit̃. d. l. j. §. si quis vltro. ⁊. d. l. edictuꝫ. secus si ꝑse
ueretur. ⁊ ita loquitur. d. §. diuus seuerus. ⁊ istud etiam sequitur ibi
Odof. ⁊ ista distinctio est de mẽte Azo. in sum. C. e. in fi. gl. etiã po
nit eã in. d. §. diuꝰ seuerus. ⁊ istã tenet ibi Bar. Bal. aũt in. l. j. C.
de cõfes. in. iiij. col. distinguit, ꝙ aut reus in tormẽtis cõfitet̃, pre-
cedentibus legitimis indicijs, ⁊ statur sue confessioni, presertim, si
perseueret in ea. aut non precedunt aliqua indicia, vł argumẽta vel
sunt ita leuia, ꝙ non faciunt presumptionem. ⁊ tunc non statur con
fessioni, nisi in ea perseueret, vt not. in gl. in. d. §. diuus seuerus. ẜm
eum. Ego puto, ꝙ ista distinctio Bal. non sit bona nec vera. ⁊ mi
ror, ꝙ ita insipide, contra morem suum, locutus fuerit. Naꝫ in pri-
3 mo membro vult, ꝙ †confessioni facte in tormẽtis stetur, etiã si non
perseueret̃ in ea. sed istud est contra gl. ⁊ doct. omnes, vt. s̃. relatuꝫ
est, ⁊ contra. d. §. diuus. Itẽ in scđo mẽbro similiter male dicit, per
tex. ⁊ que ibi no. per Bart. in. l. pe. ff. de qđ. vbi confessioni facte
in tormentis nunq̃ꝫ statur, etiam si perseueretur, si fuerit habita nõ
precedentibus indicijs, vt ibi est tex. ẜm vnã lec. q̃ꝫ tenet ibi Bart.
⁊ late examinaui supra, in proxima prin. q. in ver. sed ponamus qđ
quis. ⁊ ista est cõis opi. in vtroqꝫ predictoꝝ membroꝝ. vnde bonus
qñqꝫ dormitat Homerus. ⁊ hoc idem melius loquendo consuluit
Bal. in suo cõsi. incipiẽte, tres sunt casus. pro quo ꝯsilio require. j.
vbi forte ponam, de verbo ad verbũ, in ver. ⁊ qꝛ supra. ⁊ idẽ ipse vo
luit in. l. imperator. la. ij. ff. de sta. ho. dicendo. ꝙ cõfessio extorta ꝑ
4 torturam minus legitimã, nihil valet. †Sed quero, qño dicatur in
confessione perseuerare. Respondetur, qđ ad hoc vt dicatur ꝑseue
rare in confessione, oportet qđ post ꝯfessionem factam in tormẽtis
reducatur in loco publico iudicij, ⁊ ibi corã notario, ⁊ publicis per-
sonis confirmet̃. tex. est in. l. ij. C. de cust. re. ẜm Bar. in. d. §. diuus
seuerus. in. l. j. ff. de qđ. Ista tñ perseueratio debet esse, ⁊ fieri extra
loca tormentoꝝ, in loco vnde tortura nõ videt̃. ⁊ dicitur ꝑseuerare,
presertim si hoc confiteatur coram amicis, argu. l. quero. ff. de edil.
edic. dixit Bal. in. l. ij. C. quorum app. nõ reci. sed idẽ Bal. in. l. j.
C. de ꝯfes. qđ perseuerare dicit̃ eoipso, qđ non reuocet ipsam. Nõ
ob. si dicat̃, ꝙ confessio facta metu tormẽtorum non valet, qꝛ talis
metus non est iustus, qꝛ iudicis auctoritas operatur, qđ factuꝫ per
talem metũ, valeat, qꝛ pertinet ad executorem iustitie, vt. ff. qđ met.
cau. l. iij. cum non fiat contra bonos mores, sed iure licito, vt ibi pa
tet. Si autem iste appellat, non intelligitur perseuerare, sed tacite
reuocare, vt. ff. de ap. l. creditor. §. iussus. ita dicit ipse, qđ nõ placet,
imo requiritur expressa ratificatio ad locũ tribunalis facta, per. d.
l. ij. ff. de custo. re. vide Bal. in ꝓemio. C. in fi. ⁊ in. c. j. de pace iur.
5 fir. de his tñ vide que dicent̃. j. in hac eadem q. ¶ †Sed an statim
qđ tortus deponitur de tortura, debeat duci ad tribunal, ad viden-
dum, an perseueret in confessione habita. Respondeo qđ non, sed
debet repausare, saltem per diem ⁊ noctem, sine tormẽtis, ⁊ postea
debet duci ad locum, de quo supra dictum est, ⁊ si cõfitetur, tũc di
citur perseuerare, si aũt hoc faceret statim post tormẽta, nõ dicere
tur perseuerasse. ita no. Ja. in. d. l. ij. C. de custo. re. vt refert, ⁊ seq̃t
Ang. in. l. j. ff. eo. ti. Et ideo dixit Bal. in prin. C. super rub. ꝙ ꝑse-
uerantia expressa requirit, qđ pluries confiteatur, diuersis tempo
ribus, sed quando pluries confiteretur eodem tempore. ista est vna
confessio tñ, ⁊ non est proprie perseueratia. de hoc est gl. no. in simi
li. in. l. iiij. ff. de pig. act. ẜm eũ, qđ est notandũ. Ipse tñ in. l. ij. C. qđ
me. cau. in. iij. col. aliter loquitur Bart. in. d. l. j. §. diuus seuerus.
ff. de questio. dixit qđ debet duci ad banchum, eo tẽpore, quo cessa
uerit dolor tormentorum, sed si reduceretur ad banchũ, stantibus di
ctis doloribus, totum hoc videretur factum, ⁊ dictum formidine tor
mentorum, arg. l. qđ ait. §. fi. ⁊ de adul. ⁊ sic dicti doc. mire inter se
sunt varij, sed possunt saluari, distinguẽdo hoc modo, vcꝫ qđ dictũ
Bar. procedat, qñ est certum dolorẽ cessasse, vel durare, sed qñ de
hoc dubitatur, loquatur Jac. bu. qꝛ per diem ⁊ noctem presumitur
6 cessasse, ⁊ ita intelligo hanc. q. ¶ †Sed ponamus, ꝙ tortus cõfes-
sus in tortura, fuit ductus ad tribunal, vt ratificaret, sed ipse nega-
uit, qđ in tortura confessus est, ⁊ an propter hoc debeat relaxari, cũ
non confiteatur apud tribunal, vel debeat tãtum torqueri, qđ apud
tribunal dicat illud, qđ dixit in tormentis. Bal. dicit qđ post taleꝫ
reuocationẽ remaneat semiplena probatio. allegat. glo. in. l. ij. C. de
cu. re. ⁊ ideo, nisi reuocans probet contrarium, compellitur perse-
uerare in confessione, etiam per repetitionem tormẽtorum. ad hoc
qđ no. Inn. in. c. ꝑ inquisitionẽ. de elec. ita dicit Bal. in. l. in bone
fidei. C. de iureiur. in. iij. col. sed ideꝫ Bal. in. d. l. ij. C. de cu. re. di-
7 cit, † ꝙ qñ quis in confessione non perseuerat tacite vel expresse,
sed reuocat, ⁊ tunc si sunt aliqua indicia facientia pro reuocatione,
admittit̃ reuocatio, vt. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. si aũt indicia
faciunt contra eum. non admittitur reuocatio, quia vbicũqꝫ potest
quis cogi confiteri, non admittit̃ reuocatio. sed iste potest cogi con
fiteri, ergo fortius potest cogi perseuerare in cõfessione. vbi autem
nulla indicia apparent pro, vel cõtra, videtur ꝙ ista reuocatio con
fessionis sponte facta, nõ procedat, nisi error allegetur, ⁊ probetur,
vel non staret per allegantẽ, sed staret per iudicem, quominus pro
baret̃, vt. l. de etate. §. fi. ff. de interro. act. facit qđ no. in. l. ictus fu-
stiuꝫ. ff. de infami. ita dicit Bal. in. d. l. ij. ⁊ est ellegans distinctio.
ita debet intelligi, ꝙ ipse no. in. l. fi. C. đ proba. vnde hoc casu pos-
set cogi perseuerare in ꝯfessione, per repetitionem torture. Et qꝛ
supra facta est mentio de confessione habita in tormentis, quero ge
neraliter, an confessus in criminalibus, possit ex sola confessione cõ
8 demnari, absqꝫ alijs probationibus. †Respondeo, tres sunt casus.
nam quandoqꝫ quis confitetur in tortura, seu formidine tormento-
rum, ⁊ hoc ꝯstat. qñqꝫ quis cõfitetur sponte, ⁊ hoc ꝯstat etiã, qñqꝫ
quis confitet̃, ⁊ dubitat̃, an sponte, vel formidine tormentorum con
fessus sit, qꝛ tortus dicit timore tormẽtorum se confessuꝫ, ⁊ iudex il-
lud negat. Primo casu Bal. in dicto consilio suo, ꝙ incipit, tres
sunt casus, dicit ꝙ quando quis cõfitetur in tortura, vel formidine
tormentorum, ⁊ hoc constat, ⁊ tunc si non precedunt indicia, nõ cre
ditur confessioni, ⁊ si post confessionem probantur indicia, tunc iu
dex appellationis non debet confessionẽ sequi, qꝛ illegitima, ⁊ con-
tra iuris formam fuit extorta. vt legitur, ⁊ nota. in. l. maritus. ff. de
questioni. Indicia ergo debent precedere, per legitimos testes le-
gitime recipiendos, ⁊ examinandos. ⁊ enim extra iudiciuꝫ aliquid
dicerent sine iuramento, facerent indiciũ, qꝛ deposuerunt non iura-
ti C. de testi. l. solã. ⁊ in. l. iurisiur. ⁊ indicia sunt probãda per duos
testes contestes, nõ singulares. C. fa. her. l. fi. in glos. ita dicit Bal.
in. d. consil. in isto primo capite. Quibus adde ꝙ, qñocũqꝫ tortura
sit illegitima est verum quod dicit Bal. non solum si sit illegitima
eisdem personis, que torqueri non poterant. de quibus supradictũ
fuit plene, in. iiij. q. prin. dũ tractauimus que persone possunt tor-
queri, ⁊ que non. vel respectu cause, super qua fuit adhibita tortu-
ra, de quo dixi. s̃. in. iij. q. prin. vbi habet̃, in qua causa sit habenda
tortura, ⁊ in qua nõ. vel qꝛ nõ formata inquisitione vel accusatiõe,
⁊ ante lit. conte. vel non seruatis alijs, que fieri ⁊ seruari debẽt. pro-
pter que nõ potest deueniri ad torturam. de quibus plene dictum
9 fuit in. v. q. prin per totũ, vbi vide. †nam ex tali cõfessione extorta
per torturam illegitimam, non poterit deueniri ad condemnatio-
nem etiam si fuisset millies ratificata, cũ nõ valeat, vt dictuꝫ fuit in
d. v. q. prin. in. ver. sed ponamus, qđ quis est minus legitime tortus
⁊c. Si autem confessio fuit extorta per legitimam torturã, tunc ad
hoc, vt ex ipsa possit deueniri ad condemnationẽ, est opus, vt in ea
fuerit perseueratũ, ⁊ sic, ꝙ fuerit ratificata legitimo modo, ꝑut su-
perius in hac. q. dictum est. Item est opus, vt certa sit, ⁊ specialis
non vaga, ⁊ generalis. ⁊ constet de facto, puta, in furto. de rebꝰ sub
tractis. ita dicit Bal. in. d. auct. sed nouo iure. in ver. sed pone, ꝙ
quis ꝯfitetur, per. l. in rebꝰ. §. illud. ff. ad treb. ⁊ Pau. đ cast. in. d.
auct. sꝫ nouo iure. ⁊ Are. in trac. malefi in glo. in verbo, ⁊ vestẽ ce
lestem. in. vij. colum. in ver. quid si quis confitetur. vbi etiaꝫ dicit,
10 † ꝙ iudex debet esse bene cautus, ne damnet animam ⁊ corpus, qñ

fur ꝯfitet̃ maria ⁊ mõtes, ⁊ plura furta cõmisisse, ꝙ velit dicta furta alibi cõmissa, ⁊ hic qualificare, ⁊ verificare mittẽdo nuntiũ ad habendũ informationẽ ꝓ veritate, ⁊ ad reperiẽduz dicta furta, ita qȯ appareat, q̃ distraxerit, ⁊ q̃ pignorauerit, ⁊ que penes se, vł aliũ habeat, al's sepe innocentẽ ꝯdẽnaret, q metu tormẽtoꝝ, multa nõ vera cõfitent̃, ꝯ. l. absentẽ. ff. de pe. ⁊ vide ad hoc etiã ꝑ Joã. an. in addi. Spe. in ti. de sen. in ver. tutius fuit ꝯfessus. ⁊ Gãd. in trac. malefi. in rub. q̃liter fiat accusatio. ⁊ Ang. in. l. j. C. de ꝯfes. q dicit, ꝙ si qs ꝯfitet̃ occidisse hominẽ, q viuus apparet ꝙ cõfessio nõ tenet, neq̃ ligat ꝯfitentẽ vt. l. inde neratius. §. fi. cũ. l. se. ff. ad. l. aquil. si aũt con-

11 stat hominẽ occisuz, tñ nescit a quo, tũc ꝯfessio ligat ibi. † sed qd, si non apparet, nec viuus, nec mortuus exemplũ, ꝯfitetur qs se duos, vł tres mercatores occidisse incognitos, ⁊ eos ꝓiecisse in flumẽ, nec corpora reperiũt̃, an illa ꝯfessio erit sufficiens ad ꝯdẽnationẽ, dicit ipse videt̃ qȯ nõ, ex quo nõ appet, saltẽ corpora interempta. sȝ dicit ꝙ ꝯtrariũ fuit determinatũ Perusij. per egregiũ do. Nico. ꝺ torrelis. ibi ꝑsidentẽ. ⁊ dicit ꝙ bene fecit ex quo inq̃siti erat male fame ⁊ ꝯditionis, ⁊ erãt robatores, ⁊ stabant iuxta clanas, ita ꝙ in illud flumẽ habiliter potuerũt corpa proiecisse. si aũt nõ esset verisimile, ꝓpter distantiã loci, vel ꝓpter bonã famã inq̃siti, nõ crederẽ de iure, ex tali ꝯfessione, quẽ esset dãnandũ, nec dȝ vltro cõfessuȝ iudex incõtinenti punire, ⁊ ꝯfessioni credere vt. d. l. si qs vltro. §. diuus. ff. de questi. ita dicit Ang. in. l. certũ. ff. de ꝯfes. dãnati illuȝ. d. Nico. de torrel. ꝑsidentẽ Perusij, ꝙ ꝑ illas ꝯfessiones gñales, ꝯdẽnauit illos inq̃sitos, cũ nõ ꝯstaret de reb⁹ subtractis, ⁊ de corporib⁹ mortuis. ⁊ hoc idẽ ꝯfirmat i addi. Spe. Bal. in ti. de sen. i. xviij. col.

12 q dicit, † ꝙ si qs cõfitet̃ se hoieȝ occidisse, ⁊ corpus ꝓiecisse in mare, ꝙ cũ nõ ꝯstet de corpe mortuo, ille nõ põt ex hoc ꝯdẽnari, nisi saltẽ ꝓbet̃ illũ ꝑ famã esse mortuuȝ. sȝ. d. Ang. de ari. in addi. dicti trac. malefi. in. d. ver. qđ si quis ꝯfitet̃. dicit, ꝙ iudex semꝑ dȝ facere, ꝙ cõstet de delicto ꝑpetrato, ⁊ reb⁹ subtractis, etiã si fur, ⁊ reus esset male fame, ꝑ. d. §. itẽ illud. i. l. j. ff. ad sill'. ⁊ ita vr̃ ipse velle. i. d. tra. suꝑ eo. verbo, fama pub. circa fi. additiõis, ad ver. postq̃ aliqs fuit captus ⁊ incarceratus ⁊c. Et ita ego approbo, ꝙ si nõ ꝯstat ꝺ delicto, ⁊ corpe, in quo dicit̃ factũ delictũ, iudex, ex ꝯfessione, nõ procedat ad cõdẽnationẽ, maxime corporalẽ, ꝑ predicta, ⁊ ꝑ ea que dicta sunt. s̃. liij. q. prin. s̃. de tortura. ⁊ ver. itẽ not. ꝙ nunq̃ ⁊c. vbi fuit dictũ, ꝙ nõ est deueniẽdũ ad torturã, nisi cõstet de delicto, ergo mul-

13 tominus ad ꝯdẽnationeȝ. ¶ † Quinimo etiã si cõstaret de delicto, puto esse aduertẽduȝ, qȯ iudex nõ deueniat ad condẽnationẽ, ex cõfessione, etiã legitime extorta ꝑ torturã, esto etiã ꝙ sit ratificata, sed velit anteq̃ procedat ad ꝯdemnationẽ, verificare, inquãtũ põt dictam ꝯfessionẽ, salteȝ ꝑ aliqua verisimilia, q̃ multa dicuntur nõ vera, ⁊ ratificantur etiam propter timorem torture, per ea que habentur in. l. j. §. questioni. ff. de questio. ⁊ fuit dictum. s̃. in princi. huius vj. q. prin. Ego eñ vidi, ⁊ audiui, aliquos fuisse ex tali confessione iniuste, ex inaduertentia, vel seuitia officialium, condemnatos, ⁊ morte traditos, qui non aliter per quisita veritate processerunt ad condemnationem, ⁊ executionẽ, ex sola cõfessione, non verificando aliter factum. ⁊ qȯ fuerint iniuste dãnati, fuit detectũ ex postea, q̃ fuerũt capti alij ex postea qui talia delicta cõmiserant, ex quo fuit declaratũ illos fuisse iniuste dãnatos. vnde sit bene cautus iudex, saltem, vt excusare se possit in foro poli, vt velit prius verificare factum ex aliquo certo signo. verbigratia, si fuit aliquid subtractum, queratur post confessionem, quid cõfessus fecerit de re subtracta. ⁊ si dicit se vendidisse, vel pignorasse alicui, exploretur ab his, quibus dicit vendidisse, vel pignorasse, an sit verũ. ⁊ his similia fiant, ⁊ nũc est de facto, in hac inclita ciuitate Senẽsi, in nostro pretorio, in quo detinetur vnus, occasione homicidij de nocte cõmissi, ⁊ ille q̃nq̃ fatetur, ⁊ q̃nq̃ negat, tñ vltimo persistit in cõfessione, propter timoreȝ torture, cuius est nimiũ pauidus, ⁊ dicit se posuisse ensem cum quo interfecit, modo in vno loco, ⁊ modo in alio, ⁊ tñ adhuc non põt ex aliquo signo clare innotescere iudici maleficiorũ, ꝙ iste vere fateat̃ certe malefaceret, ⁊ ita sibi dixi, si ex sola cõfessione, ipsum cõdẽnaret, nisi aliter dictã confessionem, cũ aliquo vero signo verificaret.

14 **Secundo casu** quando † quis confitetur spõte, ⁊ hoc constat, tunc ꝺm Bal. in. d. consilio, statur sue confessioni. l. qui sententiam. C. de pe. nisi indicia ꝓbabilia, ⁊ verisimilia, vel ipsa innocentie substantia, in contrarium appareat, vt. ff. de questi. l. j. §. si quis vltro. ⁊ isto casu. si quis reuocet confessionem, ⁊ coram iudice appellationis detegat innocentiaȝ debet liberari, vt no. ff. de ap. l. creditor. §. iussus. ⁊. C. de erro. aduo. l. fi. ⁊. C. quo ap. non re. l. j. per Cy. Bart. autem in. l. j. §. diuus seuerus. ff. de qȯ. dicit, ⁊ etiam gl. ibi, quod talis confessio sufficit ad condemnandum, vt. l. fi. confessus. ff. de cust. re. d. l. qui sententiam. Bal. tamen in. d. l. C. de confes. dicit in. v. col. super hoc membro, distinguendo, qȯ aut ꝯfitetur verum, aut falsum, aut dubitat̃. Primo casu dicta confessio nocet ꝯfitenti, ⁊ ei statur, nisi esset talis confessio, que posset interpretari in bonã partem. c. cum dilecto. de accu. Secundo casu, non est standũ, q̃ talis cõfessio est contra naturã

15 veri, vt. l. j. §. si quis vltro. de quest. ⁊. l. non tantũ. ff. de ap. † Tertio casu, quando dubitatur, dic quod presumitur spontanea. primo, q̃ nemo presumitur ita fatuus, ꝙ mentiat̃ in seipsum. secundo, q̃ confitetur prestito iuramento de veritate dicenda, ⁊ sic ipse confitetur ex ꝯsciencia perpetrati sceleris. tertio, q̃ habetur pro veritate. ita dixit Bal. ibi. Eo tamen casu, quo cõfessionem falsam non nocere dictum est, intelligo, si sit reuocata eius sententia, ⁊ probatum de innocentia. Si autem est lata sententia, ⁊ foret appellatum, tunc etiaȝ in causa appellationis posset de innocẽtia deduci, ⁊ probari, ⁊ debebit solui, si probata fuerit, vt. ff. de app. l. creditor. §. iussus. ⁊. C. de erro. aduo. l. fi. ⁊ ita voluit Bal. in. d. consilio, tres sunt casus. Si aũt non esset appellatum, ⁊ iudici constaret de innocentia ꝯdemnati, ⁊ tunc ante executionem factaȝ, ⁊ habet locum. d. §. si quis vltro. q̃ debet referri principi pro liberatione condemnati, ⁊ interim debebit supersederi. si vero esset facta executio, anteq̃ de innocentia constiterit, ⁊ tunc sententia ⁊ executio fuit iusta, sed per ipsam non liberatur verus delinquens casus est in. l. qui seruum. in princ. ff. de itine. actuq̃ priua. ⁊ tenet Bal. in. l. ij. C. quibus res iudic. non no.

16 † Tertio vero casu principali, quando dubitatur, an sponte, vel formidine tormentorum, quis confessus fuerit, vt q̃ confessus dicit se confessum formidine tormentorum, sed iudex dicit sponte, ⁊ idem dicit tabellio, ⁊ sic est dubia per negationem, tunc Bal. in. d. l. j. C. de confes. dicit, qȯ si quidem nulla fuerunt adhibita tormenta, ⁊ imputet sibi confitens, quasi dicat, presumitur spontanea. si vero fuerunt adhibita, vel precesserunt terribiles mine, vel minaces iactantie, ⁊ tunc presumitur metus, nisi esset talis malefactor, cui iudex deberet imminere, tanq̃ terribilis, q̃ potius tunc est presumendum contra confitentem, quam contra iudicem. ita intelligitur quod no. Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de no. ope. nun. ⁊ sic. cuȝ due presumptiones possint esse, vna quod per metum alia ex cõscientia criminis, presumam potius ex cõscientia qȯ est notandum ꝺm eũ. Ad que etiã facit qȯ dicit Bar. in. l. si qs in hoc genus. C. de epis. ⁊ cle. ꝙ q̃uis sit carceratus, tamen eius cõfessio non presumitur facta per metum, q̃ iudex non dicitur inferre metuȝ, vt no. Arch. xv. q. vj. si sacerdotibus. q̃ presumitur ꝓ iudice vt. l. iij. C. de off. ci.

17 in. vbi est tex. notabiliter. † Item dicit, qȯ probato metu, vel tortura, est quasi impossibile probare, ꝙ sponte fuerit confessus, per no. per Inn. in. c. super hoc. de renun. ꝺm Bal. Item dixit idẽ Bal. in. l. nouissime. in fi. principij. ff. qȯ fal. tut. au. ꝙ licet quis sit relaxatus per curiam, tamen semper presumitur metus instare, ne iterum compellat, qȯ est menti tenendum, ꝺm eum Bal. ipse vero in. d. cõsilio, tres sunt casus. in quo membro dicit, quod si quidem coraȝ iudice appellationis probatur delictum, debet sequi ꝯdẽnatio. si autem dato termino vtriq̃ parti, non probatur delictum, tunc q̃ communiter tales confessiones, consueuerunt per assessores, ⁊ potestatem, per tormenta cõmuniter extorqueri, forte per locum a communiter accidentibus, debet presumi formidine tormentorum, ad hoc facit qȯ not. Cyn. ⁊ clarius Jac. butri. in. l. ij. C. qȯ metus cau. ⁊ ibi multum assessores reprehenduntur, q̃ faciunt scribi, ꝙ fuit sponte cõfessus. Item ratio naturalis hoc dictat, q̃ nemo vitã suam̃ odio habet. se non chi se impicha per la gola. non est verisimile, qȯ existens in fortia iudicis sponte cõfiteatur. sufficit enim terror eorum

18 qui minaceȝ feruoreȝ ponũt. † Et sola ergo confessione reuocata, ⁊ dato termino ad ꝓbanduȝ hincinde, ⁊ maleficio nõ probato, nõ credo ꝙ iudex possit fundare ꝯdemnationẽ, maxime ꝺm glo. que dicit ꝙ soli nude confessioni nõ creditur, vt no. C. de cu. re. l. ij. al's paruȝ prodesset etiã ignorãtibus appellare, q̃ durũ est probare torturaȝ. que fit in camera iudicuȝ, nec assumunt̃ testes quorũ dicta possent haberi sicut docet experientia. ⁊ sic lex que permittit appellare cõfesso, esset ludibrio, ita dicit Bal. in. d. consi. Pe. vero ꝺ anchar. in suo consi. ꝙ incipit visa inq̃sitione formata ꝯtra Philippuȝ de Mantua ⁊c. referendo ꝯsilium predictũ dicit ꝙ ad predicta faciũt notata ꝑ Bal. in. l. nouissime. ff. ꝙ fal. tu. au. post Cy. vbi dicit ꝙ semper presumitur in officiali metus ⁊ error ab eo inferri si per impressioneȝ. C. ꝙ me. cau. Et lȝ qs sit relaxatus, tñ semper metus instare videt̃, ne iteꝝ capiatur, ⁊ talis recte põt dici metus ꝯtinuatus vt. c. j. ꝙ met. cau. ⁊ idẽ dicendũ est in iudice, cuius met⁹ posito, in carcere pro crimine. semper instat ad torturã, q̃ familiã, ⁊ alia instrumenta semper in prõptu habet, ita ꝙ potentia nocẽdi, ⁊ torquẽdi in habitu. ideȝ operat̃, ꝙ potentia i actu. vt. c. nõ solũ. ꝺ ap. i. vj. ⁊. l. labeo. de statu ho. ⁊ habet hoc in se equitateȝ. nã si nimiã reuerentiã tormentoꝝ cõtrahentis metimur, vt. l. j. §. que honorãde. ff.

quarum

qua per re. act. nõ da. et. xxij. q. iij. vnusqsq3. multomagis nimiã tormẽ torum. quãdo formidinẽ, formidinẽ iustã reddit cõis vulgi opi. q, hȝ q offi ciales ↄsueuerunt captos, et inqsitos de crie pretermissa iuris graui tate torqre. ad hoc q no. per Bar. ff. de no. ope. nun. l. de pupillo. §. si
19 quis ipsi pretori. † Item nuda ↄfessio, non sufficeret in ciuilibus ad obligãdum. l. cum de indebito. ff. de probatio. et. c. si cautio. extra de fide instru. multominus in criãlibus, vbi agit de salute hominis. nec est verisimile q qs vltro ↄfiteat illud qd vitã adimat, vel statũ eius vel famã minuat. abhorret. n. hoc natura qd seruari desiderat, mor tẽ autem et pnitiem, vt ait Boetius, euitat. Confessionem ergo nõ verisimilem, et sponte factaȝ non dȝ iudex admittere, nisi alia suffra gentur adminicula. vt no. in. c. qr verisimile. de presump. et sic confes sio contra naturam non vȝ, vt in. c. fi. de confes. et. c. nos in quẽquã ij. q. j. nec confessio contra presumptioneȝ, que est ẽm naturam. s. se
20 ipsum ↄseruare mortemq3 et pernitiem euitare. † Remedium ergo est q ille qui dicitur confessus formidine tormentorum, confessionem suam reuocet, per se, vel per procuratorem habentem ad hoc specia le mãdatum, nec iudex aliter dicto crimine, non pbato poterit eum condemnare, rationibus supradictis. hec dicit d. Pe. in d. consi lio, dicens etiam ita de facto obtinuisse lȝ iudices maleficiorum, dif ficiles et rigorosi in admittenda dicta reuocatione cõfessionis, se ex hibeãt, et euolant ad ↄdemnationem, cuȝ per inquisitionẽ procedũt, et credunt vilescere in ↄspectu hominum, cum aliquem absoluunt, ↄ l. absentem. ff. de pen. hec ille. et licet ista videant varia dicta, tñ om nia reducuntur ad concordiam, cuȝ hac distinctione, quod si constat de tortura presumitur confessio meticulosa, hic tamen metus si pre cesserunt indicia non infringit confessioneȝ. per dicta in primo mem bro. Aut non constat de tormentis, et tunc presumitur spontanea. et istam puto veritatem, hoc addito, nisi ex consuetudine iudicis, aliõ esset dicendum. per ea que no. Bar. in d. §. si quid ipsi pretori. et ita intelligo quod dicit Bal. in d. consilio.

21 **Rursus quero** † an in criminalibus sufficiat vnica tñ confessio, an dȝ esse repetita se pius. hanc. q. tãgit gl. in. l. diuus seuerus. ff. de que. et in. l. seruos. C. ad. l. iul. de vi. et in. l. ij. C. de cu. re. et per Cy. Bal. per Azo. in sum. C. de confes. gl. etiã ponit in. l. j. C. de ↄfes. et ibi Bal. et p Spe. in ti. de confes. §. j. ver. et hoc in ciuili. et per Jac. bu. in. l. ij. C. q me. cau. vera ↄclusio, et cõis, et quasi oim est, q aut quis in iudicio est sponte confessus crimen, de quo agitur, et tunc vnica tñ confessio sufficit ad ipsum ↄdemnandum. tex. est, et ibi glo. in. l. seruos. C. ad. l. iul. de vi. et. l. qui sententiam. et. l. cum reis. C. de pen. et. l. si quis in hoc genus. C. de epis. et cler. Aut confessus est in tormentis, et formidine tormẽ torum, et tunc qr illa confessio communiter fit extra locum iudicij, non sufficit ad ↄdemnandum, sed est iterum repetenda apud tribunal in forma iudicij, et forte coraȝ testibus, et iste est intellectus. l. ij. C. de cu. re. et istã distinctionem posuit Azo in sum. C. de confes. lȝ in. l. j. C. de ↄfes. aliter loquatur in appara. et hanc sentit gl. in. d. §. diuus. et spe. tȝ in. d. ver. et hoc in ciuili. et Odo. Cy. et Bal. in. d. l. ij. C. de custo.
22 reo. † Cauti tñ assessores in arduis negotijs semper repetunt ↄfessio nem apud acta. quod sponte confessus fuerit quãuis etiam precesserit tortura. ita dicit Bal. in. d. l. ij. C. de cust. re. et quod supradictaȝ con clusioneȝ tenet Bar. et Gandi. qui dicunt idem de consuetudine ob seruari. et allegant quod not. in. l. seruos. C. ad. l. iul. de vi. hec dicit Bal. in. l. ij. dicens etiam, quod aliquando in confessione perseuera tur. per expressam confessionem factam apud acta. et nõ est dubium quod talis confessus, ex sola ↄfessione potest damnari. ẽm omnes. Quandoq3 in confessione perseueratur tacite, qr non reuocatur con fessio, et tunc, aut emanauit sponte, et sufficit aut metu tormentorũ, et non sufficit, imo repetenda est ↄfessio, imo assessores, vt nõ stetur in dubio isto, faciunt scribi. qñ reus fuit sponte confessus, et quasi, vt plurimuȝ, ista ↄfessio est falsa. Qñq3 in confessione non perseuerat tacite, vel expresse, sed reuocatur ↄfessio, et tunc si quidem sunt aliq indicia facietia p reuocatione, et admittit reuocatio, sed pt cogi con fiteri, ergo fortius cogi potest perseuerare in ↄfessione. si autem nul la indicia apparent pro, vel contra, videtur q ista reuocatio sponte facta non procedat, nisi error alleget, et probet, vel staret per indiceȝ non per allegantem quo minus probaret, vt. l. de etate. §. fi. ff. de in
23 terro. acti. facit quod no. in. l. ictus fustium. ff. de infami. † Confessio neȝ autem suam, qs potest interpretari, exponendo, non perimere in totuȝ. c. cum dilecti. de accu. hec Bal. in. d. l. ij. sed gl. in. d. l. ij. et q dã sunt sequaces, vt fuit Fran. accur. dicunt q siue sponte, siue p tor menta qs ↄfessus fuerit, non est adhuc puniendus, nisi perseueret. et hoc probant per tex. d. l. ij. qui generaliter loquitur, ergo generali ter est intelligendus. ff. de le. prestã. l. j. §. generaliter. et. l. de pretio. ff. de publica. pro quorum sententia facit. C. ad. l. iuli. de vi. l. seruos. vbi dicit ↄfessionibus. in plurali. sed tu teneas quod supra ↄclusum est, que est communis opinio. Sed ponamus quod quis est confes sus per torturam, et in ea perseuerauit, ratificando apud acta, et con fitendo, an liceat notario scribere, vel iudici precipere ei, quod scri bat, quod confessus fuit sponte super hac. q. Inn. in. c. super hoc de renun. vt refert Bal. in. l. si quis in hoc genus. C. de episc. et cle. di cit quod probata tortura est quasi impossibile probari confessionem sponte factã. et in. d. l. ij. C. de cust. reo. dicit q talis scriptura vt plu
24 rimũ est falsa. Ja. bu. in. l. ij. C. q met. cau. † dicit quod iudex et nota rius malefaciunt, in actis apponere, q ille qui tortus est, spõte ↄfes sus sit, et talis scriptura est falsa Barto. in. l. j. §. si quis vltro. de que sti. ff. in fi. dicit q si ↄfessus est reus in actu torture, non debet dicere notarius, q sponte, secus si postea confessus sit. Bald in. l. j. in. v. co. C. de confes. dicit q notarius non incidit in falsum, primo qr vi dit et audiuit hoc, et non vidit et audiuit ↄrium presertim tunc, vnde de hoc non posset conficere instrumentum, vt. l. hac consultissima. C. qui test fa. po. Item qr naturali ratione dȝ credere q ille confi teatur propter conscientiam perpetrati criminis. Item etiam iudex excusatur, qr nõ fuit tortus ad hoc precise, qd ↄfiteretur, sȝ vt verum di ceret, et ideo cum non fuerit tortus ad hoc signanter, et specifice, seq tur quod tenetur confessionis, nõ est omnino tormentarius, sed ẽm quid est liber, et intentio iudicis, fuit et esse debuit, quod si confiteret qr verum, non qr tortus. Item qr sic se habet generalis consuetudo, que excusat, et qr bono zelo. vnde in psalmo, zelaui contra iniquos, pacem peccatorum videns. ita dicit ipse ibi Areti. autem in tract. malefi. in glo. in verbo, comparuerunt inquisiti et confitentur totuȝ. in versi. vnum non omittas. dicit quod Ange. et Joan. de imo. in. l.
25 qui in aliena §. fi. ff. de acquiren. heredi. † dicunt quod aut reus fuit tortus non precedentibus indicijs vel non sufficientibus, et tunc etiã si perseueret in confessione, non potest scribi, quod sponte fuerit con fessus. et notarius scribens scribet falsũ, si sciret euȝ tortũ non prece dentibus indicijs, et ideo dicunt cautela est, q notarij maleficiorum re tineantur extra palatium ne habeant notitiam tormentorum. et sic pos sunt scribere confessiones tanquam spontaneas. sed tu aduertas de Areti. quod ex hoc non euitaret falsum iudex, qui scribi fecit. qui hoc sciebat. Si autem iuste precesserunt tormenta, tunc rite, et iuste potest scribi, quod sponte fuit ingressus, dummodo inter tormenta et confessionem. aliud commodum interuallum interueniat. quod ar bitrio boni iudicis relinquitur, vt not. in. l. iij. §. diuus seuerus. et ibi Bar. ff. de questio. Bal. etiam in. l. j. C. de confes. in. xj. col. dicit q generalis consuetudo excusat notarium et iudicem a falso, quando scribunt, talis est confessus sponte. et vide etiam ad hoc do. Catal. in tracta. sindicatus. q. ccxv. vbi satis bene loquitur, quando adhi bita est tortura, an iudex potest scribi facere, quod sponte fuit cõfes sus. do. Uitalis in suo trac. clausularum. super clausula nõ, vi non me tu. in. §. de metu tormentorum. in. iiij. col. tãgit hanc. q. et dicit, q si notarius scripsit, q ↄfessus fuit spõte, verum esse non vr, propter hoc videtur falsum scripsisse. pro hoc vr text. in. d. l. j. §. si quis vltro. ff. de questi. ibi est tex. si quis vltro et c. et sequit ibi in litera, cum tor mentis et c. constiterit. et sic dicitur sponte confessus, ille qui est con fessus in tormentis. et ẽm hoc debemus exponere, ↄstiterit. s. de cõ
26 fessione illius serui. † et si dicis, quomodo dicitur sponte confessus, cum dicatur per tormenta, dicas ideo, qr perseuerauit in confessio ne, vt. d. §. diuus seuerus. et. l. ij. C. de cust. reo. vel etiam si confessus est in actu torture, quãuis notarius scripserit, sponte confessus est. Nec ob. verbum constiterit, positum in. d. §. si quis vltro, qr expo nitur, constiterit. s. de innocentia. et sic non refert se ad confessioneȝ sed ad serui innocentiam, vt ibi patet. et no. bene, dicit ibi Bar. mi hi autem cum reuerentia tantorum do. videt super hoc, sit distin guendum dicendo q aut nulla precesserunt tormenta ipsam ↄfes sioneȝ aut precesserunt. Primo casu nulli dubiũ, q vterq3 iudex. s. et notarius recte scribit in actis, q sponte confessus est per. d. §. si qs vltro. in prin. et. l. ij. C. quo. ap. nõ re. si vero precesserũt tormenta et tũc aut ipsa tormenta illata fuerũt nullis pcedentibus indicijs,
27 falteȝ legitimis, aut ipsis pcedentibus. ¶ † Primo casu, qr illa tor tura fuit iniusta, et iudex qui hũc torsit iniuste. et inique fecit, illa cõ fessio vigore inique torture facta, etiã si milies ratificaret, et dicat sponte facta, nunq̃ presumit spõte, sed per violentiã tormentorum facta, et nihil valet. casus est in. l. pe. ff. de quest. et hoc casu si notari[9] scit illã torturam esse factã nõ debet scribere q sponte fuit ↄfessus, et si scribit, puto q tam iudex, qui mãdauit, q̃ ipse notarius incide rit falsuȝ. l. qui testamentũ. ff. de fal. et. l. ij. C. de fi. instru. cũ si. si vero notari[9] ignoraret torturã iniustã, tunc dicta pena nõ teneret, qr fal sum absq3 dolo nõ cõmittitur. l. nec exemplũ. et. l. maioreȝ. in fi. C. de fal. iudex tñ semper tenet, qr mandauit scienter scribi falsum, licet ignorãt, et in eo, in dubio presumit scientia iuris. ff. ij. l. q quisq3 in.
28 ¶ † Secũdo vero casu, qñ tortura fuit iniusta, et precedentib[9] legi

timis indicijs habita, et tunc aut imminentibus tormetis, confessio in eis facta scribit, mandante iudice, quod sponte fuit confessus, tunc vterque tam iudex quam notarius male faciunt et puniunt, vt. s. aut postea, et tunc aut notarius sciuit torturam, aut ignorauit, si sciuit, et tunc aut instantibus doloribus torture hoc fit, quia statim quod depositus est de tortura, vel parum post tortus confitetur, et non licet scribere quod sponte. malefaciunt iudex et notarius, per no. per Iaco. but. in d. l. ij. C. quod met. cau. et l. ij. C. de cu. re. et s. dixi. Si vero transacto debito tempore, et spatio intermedio, ille tortus confitetur, et tunc licet scribere sponte. et ita seruat consuetudo. Si vero notarius ignorauit torturam, tunc nunquam ipse tenetur licet scribat sponte confessum. et ita intelligo quod no. Bal. in d. l. j. C. de cofes. Et ideo iudices debent cauere, quod tormeta non videant, neque audiant per notarium maleficiorum, quia forsitan recusaret scribere sponte confessum, et hoc etiam voluit ibi Bald. ¶ Vltimo no. circa hanc prin. q. que est de effectu torture, quod quado tortura fit in casu non permisso, vitiatur solum actus torture, cum suis dependentibus, non autem reliquus processus rite factus, vt. l. j. C. de quest. et ibi per Bal. in l. milites. in fi. eo. ti.

29 **Postremo quero** † an in causa criali, ex sola confessione, absque alio processu et sententia, fiat executio. Inno. in c. querenti. de offi. delega. dicit quod non. Sed ipse idem tenuit contrarium in c. qualiter et quando. el. ij. de ac cu. et pro ista parte est casus in c. romana. de ap. lib. vj. Hic aut quis confitetur metu tormentorum, et habent locum primo loco dicta, quia requiritur perseuerantia, et processus, et lit. contest. vt supra dictum est in v. q. prin. torture. aut confitetur sponte, et habet locum secunda opi. Inno. in d. c. qualiter et quando. et vide quod nota. per glo. in c. ex literis. de diuor. sub verbo, admonitus. et vide Bar. in l. j. in fi. de cu. re. ita dicit. d. Vitalis in trac. clausularum. sup clausula non vi, non metu. in §. de metu tormentorum. in ver. si. Spe. in ti. de confes. in §. j. in ver. fi. dicit, quod si quis est sponte confessus, vel per torturam et tamen in confessione perseuerauit, quod nihilominus debet condenari. l. si confessus. ff. de custo. reo. et extra de confessio. c. cum super. de elect. c. per inquisi-

30 tionem. † vbi dicit quod nunquam quis est in criminali pro condemnato habendus, imo semper est necessaria sententia, vt C. de pen. auc. sententiam. et C. de cu. re. l. si quis reus. et ff. de questi. l. j. §. j. vel. l. pen. ij. quod. ij. nos in quemquam. et xxiiij. q. iij. quesitum. et c. illud. Lanfran. brixien. suo commento super. c. quoniam contra falsam. de proba. super rubr. de confes. in vj. col. in ver. queritur preterea. dicit quod Inn. in d. c. per inquisitionem. dicit contra confessum de crimine non potest procedi ad condemnationem, nulla precedente accusatione, inquisitione vel denuntiatione, quia ad hoc vt fiat condemnatio, oportet quod aliquid petatur, vel subsit materia, super qua fundetur condemnatio, ita dicit dicere Bal. in l. ij. C. de confes. tamen si predicto casu, inquisitio sequatur confessionem, et sic ordo peruertatur, dicit quod procedi pot quia sententia ferri pot contra cofessum, ex inordinato processu, vt tenet Barto. in d. l. si confessus. ff. de cust. reo. et Bal. in d. l. j. et Io. an. in d. c. qualiter et quando. quod intelligendum est, secundum Bar. vbi supra, si confessio emanauit principaliter, alias secus. quod etiam sequitur Bar. in d. l. j.

SVMMARIVM

1 Iudex indebite aliquem subijciens questioni qua pena debeat puniri.
2 Iudex qui dolose et sine causa aliquem torsit, si moriatur, capite plectitur.
3 Tortura adhiberi non potest per eum qui non habet merum imperium.
4 Tortura ad finem triplicem fieri potest.
5 Officiales non debent parere potestati aliquid contra legem iubenti.
6 Familiaris potestatis ponens aliquem ad torturam de mandato ipsius, non tenetur.
7 Rector cui concessum est arbitrium torquendi aliquem, an possit torquere nullis precedentibus indicijs.
8 Inculpatum de crimine sponte se ingerentem torture, an possit potestas licite torquere, si alias ei non liceat de iure.
9 Committere nemo potest alicui vt ipsum percutiat, cum nemo sit membrorum suorum dominus.

¶ Questio. vij. secunde partis.

Septima prin. q. est que pena puniatur iudex torquens aliquem indebite.

1 videtur quod debeat puniri pena capitali, vt est tex. in l. decuriones. C. de quest. et ibi hoc dicit Bal. sed tex. in l. nemo carcerem. C. de exac. tri. lib. x. dicit quod iudex qui indebite torquet, vel carcerat aliquem puniatur ea pena qua puniretur incarceratus vel tortus pro eo pro quo torquetur vel carceratur. Item punitur, quia danatur ad carceres. s. ad certum tempus, secundum Ang. ibi. sed Bal. in rub. C. de pena iudi. qui male ind. dicit quod iudex qui de facto aliquem torquet, non punitur similitudine torture, quia non reperitur iure cautum, quod tortura alicui imponatur pro tortura, sed tenetur iniuriarum, pro modo indicis, vt ff. de iniu. l. iniuriarum estimatio secundum eum, super hac q. distingue, an tortus moritur in tortura, vel propter torturam, et tunc an et quando, et qua pena teneatur, fuit late dictum s. in v. q. princi. de tortura. in versi. sed cum dictum sit. Aut non fuit mortuus et tunc aut fuit tortus quis iuste et rite, et non teneatur aliqua pena, per l. gracchus.

2 C. de adult. † Aut fuit tortus iniuste, vel non rite, et tunc aut torsit dolose, et sine causa, et tenetur pena capitis, etiam si non moriatur, et eadem pena tenetur si fecit torqueri illum. qui de iure torqueri non poterat puta quia decurio, vel ancianus, siue prior, durante magistratu, per d. l. decuriones. et per l. j. C. de requi. re. vbi de hoc per Bal. quod procedit etiam si potestas habet arbitrium, vt no. s. in c. veniens, et in c. quintanallis. de iureiur. Aut sine dolo, et cum causa, tamen non recte, nec rite, et tenetur actione iniuriarum, vt ff. de iniur. l. iniuriarum examinatio. et ita intelligunt, et concordantur predicta iura, et vide dicta in ver. sed cum dictum sit quibus adde quod quando quis vt priuatus torquet aliquem punitur ea pena qua punitur retinens priuatum carcerem, vt dixit Bal. in l. j. C. de priua. carce. † Et si torsit

3 non vt priuatus sed vt iudex tamen non habebat talem iurisdictionem, quia non habebat merum imperium sine quo tortura adhiberi non potest, vt no. bene in l. imperium. ff. de iuris. om. iu. et ibi per Guil. et tunc habebat locum d. l. nemo carcerem. licet etiam hoc casu teneatur parti actione iniuriarum per d. l. iniuriarum. et hoc quia tortura est iniuria personalis, si fit sine causa, et iniuste, vt l. nihil. C. de quest. Sed quid si propter bonum publicum, quis discrete torsit aliquem, puta propter sedandum tumultum populi, vt multoties fit, propter terrorem aliorum, an teneatur in sindicatu.

4 Credo quod non arg. no. per Inno. in c. j. de constitu. † Item not. quod tortura pot fieri ad triplicem finem. nam quandoque fit ad criminis punitionem, vt l. ictus fustium. ff. de infam. exemplum, quando officialis reperit aliquem in flagranti, nam facit illum ex hoc fustigari, vel aliter torqueri, vt ibi, quandoque fit ad iurisdictionis defensionem et ista tortura debet esse modica et temperata. l. fi. §. fin. ff. de officio eius cui mand est iur. quandoque fit ad criminis inuentionem, vt l. capite quinto. ff. de adult. et de hac est materia nostra, et de qua s. late loquuti fuimus. et inferius dicetur. Sed ponamus iudex, aut potestas, qui est caput officij et in quo residet potestas torquendi, non torquet ipse per se, sed iussit militibus, et alijs officialibus, vt torquerent aliquem, an si tortura est indebita, teneantur ipsi milites, et officiales. Super hac q. licet aliquid tetigerim s. in v. q. princi. in ver. et aduerte circa predicta, vbi vide, tamen quia non erat locus suus, sed melius cadebat hic, ideo cum minus perfecte ibi dictum fuerit, dicamus hic perfectius, capiendo distinctionem Hy. in c. quod quis madato. de reg. iur. in vj. quod aut iussus potestatis est expresse contra legem, aut expresse secundum legem

5 et sic iustus aut dubitatur. † Primo casu officiales non debent ei parere. imo potius resistere, et si non resistunt puniuntur, vt quia potestas mandat in casu illicito, vel torqueri decurionem, vel alium qui de iure torqueri non potest, casus est in l. omnes. C. de decurio. lib. x. et l. quoniam C. de ap. cum si. et superius fuit dictum. et hoc casu, officiales debent protestari potestati, quod hoc non faciat, et quod ipsi contradicunt, et consentire, si fiat, non intendunt: vt colligitur ex d. l. quoniam. Secundo casu, parere tenentur, alias si non parerent, punirentur ff. si quis ind. non obte. l. j. et ff. de re iud. l. contumacia. in principio. Tertio casu officiales non puniuntur, si indebite torquent aliquem quia parere tenentur. ar. ff. de indi. l. si quis ex aliena et ita intelligo. l. liber homo la. ij. ff. ad l. aqui. vbi obedientia debita, vel promissa excusat a delicto per quam l. dixit ibi Bal. quod fuit reiectus quidam libellus, qui dabatur contra quendam officialem potestatis, qui de mandato potestatis, quendam torserat illicite, quia iste excusatur ratione iussus superioris secundum eum. Intelligo tamen dictum suum, in casu in quo officialis debet parere, secundum distinctionem supradictam, et non aliter. Sic etiam intelligo, quod scripsit Ange. in l. iniuriarum actio. §. si quis. eo. ff. de iniur. vbi dixit † quod miles, aut alius

6 de familia rectoris, ponens aliquem ad torturam de mandato rectoris, iuste vel iniuste, non tenetur per illum text. coniuncta glo. in l. non videtur. §. qui iussu. in glo. magna. ff. de regu. iur. Et ideo dat cautelam, quod rector oblato libello contra aliquem de sua familia de aliquo iniuste facto, quod elapso tempore dandi libellos contra seipsum faciat reum conuictum articulari et probare quod hoc fecit de mandato rectoris, et hoc etiam rector confiteatur, quod fecit pro officio exercendo et erit securus vterque, quod est valde notandum. intellige tamen secundum distinctionem predictam, et non aliter, vt in casu quando debet parere. Aduerte quod multoties conceditur rectori, arbitrium torquedi aliquem, an po-

7 terit torquere non precedetibus legitimis indicijs. † Respondeo multi dicunt quod sic, sed contrarium est de iure verius quia non poterit non precedentibus

cedentibus legitimis indicijs, vt.c.quintauallis.⁊.c.veniens.de iure iur.⁊ no.in cle.sepe.de verb.signi.ita dicit Pau.de leaza.in c.grauis.de deposito ⁊ sic ꝑ istō arbitriū nō excusaret rector a pena si torqueret, non precedentibus legitimis indicijs. Quid si est datū arbitriuz qḋ possit torquere, nullis precedentibus indicijs, in aliquo crimine. Dic ꝙ intelligitur quod debeat torquere arbitrio boni viri, ⁊ moderate. ideo si excessit modum deberet puniri ar.l.pe.ff.de arbi.ita dicunt quidam.ar.eorum.que no. Barto.in.l.sed si vnius.§.ait pretor.ff.de iniur.vnde si rector cupit habere amplam potestatem super maleficijs, ⁊ maxime in torquendo, prout multoties fieri vidi, ⁊ concedi, siue a gubernatoribus siue a communitatibus, sint cauti, vt bulletinum, siue reformatio, sit large ⁊ plene certum, videlicet torquendi cum indicijs vel sine, ⁊ alte, ⁊ basse, ⁊ moderate ⁊ immoderate, prout sibi visum fuerit.

8 ¶ † Insuper quero ponamus, quidam inculpatus de crimine, spōte ingerit se torture, puta dicendo, ego non commisi tale delictum ⁊ offero me velle stare torture, ponatis me in tortura, costui e vn pazzo. an potestas possit iuste istum volentem ponere ad torturam, si alias de iure hoc ei non liceret. puta quia non precedunt indicia. Respondeo quod non potest, quia liber homo non est dominus membrorum suorum.l.liber homo.ff.ad.l.aqui.secundo quia potestas torquendi, est meri imperij, vt.l.defensores.C.de defenso.ciui.⁊ tenet Guil.de cu.in.l.imperium.ff.de iurisdi.om.iudi.sed ea que sunt meri imperij, non possunt pacto priuatorum concedi.C.de iurisdi.om.iud.l.priuatorum.

9 † Tertio quia non potest quis committere alteri, quod ipsum percutiat.l.j.§.vsque.adeo.ff.de iniu.⁊ hoc tenuit Barto.in.l.pen.ff.de condi.ob cau.⁊ in.l.interdum.§.qui furem.⁊ ibi glo.contrarium senserit.ff.de fur.⁊ licet glo.⁊ Barto.loquātur quando committat se ad torturam priuato, tamen ego idem dico, si committit se iudici, quoniaz vt iudex, in casu illo torquere nō potest, quia habetur vt priuatus, quando quid facit extra terminos iuris.l.prohibitum.C.de iure fisci.cum similibus. Et propterea quādo iudex, in casu predicto, torqueret aliquem volentem non excusaretur a pena per predicta applicanda fisco.sed excusaretur ab actione iniuriarum, ⁊ ab ipsius interesse, quoniam volenti non fit iniuria l.j.§.adeo.⁊ ibi Bar.ff.de iniur.⁊ per Barto.in.l.quamuis.in fi.de in ius vocan. Ex his deciditur alia.q.sepe occurrit nam aliquis inculpat aliquem de delicto, ⁊ quia non habet veras probationes neqꝫ indicia sufficientia ad torturam, dicit domine potestas, ponatis me, ⁊ ipsum ad torturam. multi fatui, vt ita loquar, putant hoc posse, ⁊ debere fieri per potestatem sed per.s.proxime dicta est ꝯtriuz in persona volētis, ergo multofortius in persona illius q nollet.

SVMMARIVM

1 Reum torquendum nemo debet subtrahere dum locus est torture. Torture si locus sit, detineri personaliter quis poterit.
2 Tortura facilius adhibetur in maleficijs occulte factis, ꝙ̄ in alijs.
3 Tortura pro crimine explorādo facta, non reddit tortum infamen. Presumptio iuris ⁊ de iure dicitur indicium euidens.
4 Suspitio vna presumptionez non inducit sed plures suspitiones bene inducunt vnam presumptionem.
5 Presumptio illa censetur potior, que vero reperitur proximior.
6 Iudex in tortura procedeṙ, debet quamuis tortus asserat se nihil dicturum.
7 Innocens reputatur is contra quem indicia non reperiuntur.
8 Rei de crimine delati, ⁊ si non omnes nec omni casu possint torqueri possunt tamen vultu iudicis teneri.
9 Questio in certis delictis datur ex solis indicijs.

¶ Questio.viij.secunde partis.

Circa octauam partem princip.

in qua pollicitus sum colligere, ⁊ describere aliqua notāda communia, de indicijs, ⁊ tortura.

1 ¶ † Et primo no.quod q̄n est locus torture, non lꝫ alicui subtrahere torquendū a tortura, nec facere quod veritas non possit apparere, vt.l.quicunqꝫ.C.de male.⁊ mathe.quod facit contra celantem testem, ne testificetur in criminali ſm̄ Bald. ibidez. ¶ Scḋo no.quod quando est locus torture quis potest cogi.⁊ detineri ꝑsonaliter, vt in.c.si clericos.ḋ sen.excom.li.vj.facit quod no.Inno.in.c.vt fame.⁊.c.qꝛ contingit.de sen.excō.⁊ Bal. in.l.nemo.C.de episc.au.iuxta fi.

2 ¶ † Tertio no.ꝙ tortura facilius adhibetur in clādestinis, ⁊ nocturnis maleficijs, quā in alijs.d.l.nemo.⁊ ibi Bal.vel in crimine falsi.l.siciti.C.de fal.⁊ in crimine ꝑditionis, ⁊ sic in crimine lese maiest.l.fallaciter.C.de aboli.⁊ in crimine adulterij, ⁊ similibus, vt.ff.q ⁊ a qui.l.prospexit.facit.ff.de furt.l. interdum.§.qui furē.⁊.l.pe.ff.de condi.ob cau.⁊ ideo in maleficijs de nocte commissis, non requiritur arguta probatio, argu.no.in.c. in fidei fauore.de heret.libro sexto, ⁊.l.si cum exceptione.§.hec autem actio.ff.quod met.cau.⁊ facit.C.de iusti.codi.emend.circa medium.⁊.l.j.§.tria.ff.de ven.inspi.⁊ vide omnino.ĵ.in ver.fi.

3 ¶ † Quarto no.quod tortura, que fit ad crimen explorandum, non infamat, siue quis torqueatur vt testis, siue vt principalis.l.nullam.iuncta glo.C.de infami. ¶ Quinto not.quod indicium in criminalibus, ponitur pro quodam signo maleficij, sed i ciuilibus poniṫ pro veritate rei, vt.l.fina C.de fal.her. ¶ Sexto no.presumptionem iuris de iure appellari indicium euidens.l.si qui.C.de adult. ¶ Septimo no.differentiam inter presumptionem, ⁊ suspitionem, qꝛ suspitio stans in suis finibus nunquaz est causa condemnationis, sed presumptio sic, ſm glo.⁊ Bal.in.l.quamuis.C.de adult.

4 ¶ † Octauo no.quod ex multis suspitionibus inducitur vna presumptio, sed vna suspitio, nō inducit presumptionez.facit quod no.glo.in.l.ij.§.etas.ff.de excu.tut.Bal.in aucten.si quis.C.de adulte. ¶ Nono nota.quod illud, quod dicitur, semel malus semper presumitur malus.intelligitur in eodem genere mali, ⁊ non in diuerso, vt si tractatur de homicidio, ⁊ aliquis sit homicida, presumatur contra ipsum, sed si esset adulter, non presumatur homicida ⁊ his si.l.omnes.§.a barbaris.ff.de re mili.⁊ per Bal.in.l.fina.ff.de here.institu. ¶ Decimo nota.quod differentia est inter suspitionem, ⁊ presumptionem, indicium, ⁊ argumentum, ⁊ adminiculum, vt not. Bald.in.l.ea quidez.C.de accu.j.⁊.ij.co.

5 ¶ † Undecimo no.quod inter presumptiōes illa est potior, que vero videtur proximior, vt.l.si filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. Item quod posterior presumptio tollit priorem ff.de in inte.rest.l.diuus.pares vero presumptiones inuicem se confundunt, quia nulla victoria fit a pari.ff.de ritu nupt. l.non solum.§.vno.ar.ff.de fideius.l.generaliter.ver.fina.⁊ de excu.tuto.l.sed ⁊ milites.in princip.vnde pariter operantur, ⁊ non prepōderat altera alteri, sed remanet factum simplex, ab omni suspitione abstractum. si vero essent plures presumptiones pro vna, quam alia parte.tunc plures rationes vincunt vnam, si quelibet per se, est ita bona, sicut illa vna que est in contrarium, arg.in auc.de consang.⁊ vteri.fra.§.j. Item presumptio violenta, tollit non violentam.de presump.c.literas.

6 ¶ † Duodecimo no.quod licet existens in tormento, dicat iudici se nunquam dicturum aliquid, tamen iudex debet procedere in tortura, alias facile essꝫ vnicuiqꝫ, vitare tormenta quorum dolor forte mutabit sermonem, secundum Pau.de leaza. in.c.grauis.de deposito. Decimotertio nota. quod sicut potest torqueri accusator, ita potest torqueri instigator ⁊ consultor.l.si quis.C. ad legem iul.maie. ¶ Decimoquarto nota.quod accusator non excusaṫ a calūnia, propter quelibet indicia, sed solum propter indicia manifesta. ita dicit Bald.in.d.l.si quis.

¶ Decimoquinto no.quod vbi tortura est prohibita non habet locum tortura, etiam si precedunt indicia, dicit Bal.sumendo argu.a

7 contrario sensu in.l.milites.C.de questio. ¶ † Decimosexto not.ꝙ lex habet quemlibet pro innocente, contra quez non precedunt indicia, secundum glo.⁊ Bald.in.l.pe.C.eo. ¶ Decimoseptimo nota. quod licet ex forma.l.vel statuti, debeat stari indicijs, quantum ad plenam probationem, tamen semper necesse est, quod tale indicium probetur per duos testes.ita dicit Ange.in auc.de testa.imperfe. in fi.in prin.col.viij.vbi ex glo.posita que incipit, valet.nam lex.C. dicit stari testamento paterno, quibuscunqꝫ indicijs probetur, tamē ista glo.⁊ illa dicunt quod ista indicia debent probari per duos testes. Et ideo si statutū dicit ꝙ in maleficijs nocturnis, pro plena ꝓbatione habeatur indicium, quod licet vnus testis deponat de veritate, ⁊ sic faciat indicium vt.l.in bonefidei.C.de iureiuran.⁊.ff.de testib.l.cum probatio.⁊.ff.de excu.tuto.l.ij §.etas.tamen ex isto indicio non potest sequi condemnatio, quia non est probatum tale indicium per duos testes.⁊ si tu dicis, quid operetur statutum, nam si duo testes probarent de veritate, sine dubio deberet sequi condemnatio, sed dic quod multum operaṫ.nā si duo erunt testes, qui deponant super aliquo adminiculo indicium faciente, certe ex tali indicio probato per duos testes, sequitur ꝯdemnatio lꝫ nihil deposuerint super veritate, per istam glo.vt dicit ibi Ang. Mihi duꝫ vr̄, ꝙ plus probent indicia remota, ꝙ̄ propinqua, que fiunt per vnum testem de veritate, per ea que no.Bar.in.l.fi.ff.de questio.

8 ¶ † Decimooctano no.ꝙ lꝫ nō oēs, nec omni casu liceat torquere, tū possunt terreri, qꝛ vultus iudicis, in talibus dꝫ apparere terribilis, vt in auc.de mā.prin.§.talē vero. ſm Bal.in.l.ij.C.quo.ap.nō reci. ¶ Decimonono no.ꝙ si aliqs ꝓbauit indicia, propter que ventū est ad torturā, nō mereṫ premiū, ꝙ datur probāti maleficium qꝛ ista ꝓbatio potius est facta officio iudicis inquirētis, quam per

ipsum delatorē, dixit Bal. in. l. j. in fi. C. pro q. cau. serui. p premi. li. ac. ¶ † Uigesimo no. qd in certis delictis, ɔsilijs, ꝛ tractatibus.
9 pp difficultatez ꝓbationis, peruenit ad torturam, ꝛ qñq; ad ɔdemnationez, ex solis indicijs. si sunt ita certa, ꝙ vix negari possint. C. de questio. l. milites. §. oportet. ꝛ de excus. tuto. l. ij. per Syn. ita dicit Bal. in. l. quicunq;. C. de seruis fug. ꝛ vide omnino de hoc. s. in hac parte. in. ver. iij. no.

SVMMARIUM

1 Iudex cui relatum est aliquod delictum esse commissum, statim ad illud videndum mittere debet.
2 Miles seu alius missus per iudicez seu potestatem ad videnduz excessum quid facere debeat.
3 Potestas informationes ab offenso vel sindico debet habere de delicto, ꝛ vicinorum nomina ꝛ testium, scripta tenere debet.
4 Indicia leuia ꝛ leuiora quā ad torquendum sufficiunt ad inquisitionem formandam.
5 Iudex ad capturā ꝑsonalem procedere non debet nisi prehabita informatione ꝛ formata inquisitione.
6 Captura personalis quibus concurrentibus fieri possit.
7 Iudex delatū de crimine habens pre manibus, qualiter eum verbo absq; tortura interrogare debeat.
8 Reus delatus corporaliter puniendus, debet in carceribus publicis detineri, sed si pecuniariter, idoneo prestito fideiussore poterit relaxari.
9 Iudex examinatis testibus eorum dicta ꝛ processum parte citata publicare debet.
10 Iudex indicijs purgatis, interlocutorie debet pronuntiare non esse deueniendum ad torturam.
11 Iudex neminem debet questioni subijcere si veritatem aliunde possit percipere.
12 Condemnatio in criminalibus nonnunq; ex probationibus presumptiuis sequitur nedum ex veris.
13 Iudex ad torturam moderate ꝛ temperate debet procedere.
14 Iudex confesso in tortura non debet statim credere, quinimo ipsum facere debet perseuerare ꝛ ratificare.
15 Iudex aliquem indebite torquens, in sindicatu tenetur ad penam fisco applicandam.
16 Arbitrium torquendi collatum alicui, qd hoc legitimis precedentibus indicijs fiat debet intelligi.

¶ Questio. ix. secunde partis.

Circa nonam ꝛ vltimam partez

principalez in qua describetur, quo ordine. ꝛ modo iudex se habere debeat in cognitione maleficiorum colligendo quasi omnia compendio, que in hoc tractatu continentur ꝛ aliqua addendo, dico
1 † ꝙ iudex q̃ primum ad eius notitiam peruenerit, delictum esse comissum, mittat ad videndum dictum delictum, vt sibi de eo constet, qꝛ anteq; constet de delicto, nihil potest fieri, vt dictuz fuit. s. in. iiij. q. prin. torture. in ver. itez no. ꝙ anteq;. ꝛ de hoc faciat ad cautelā apparere in bastardello, hoc modo vcz, die tali ꝛc. supradictus dñs potestas cum ad suam sueq; curie notitiam peruenerit ꝙ fuit cōmissum tale maleficium, in tali loco, contra talez ꝛc. ꝛ intendat super eo procedere, ex suo sueq; curie officio, per inquisitionem. Ideo cōmisit tali socio militi suo, ꝙ vadat ꝛ se personaliter ɔferat ad talē locū predictuz, ꝛ diligenter se informet, et per oculoꝝ inspectionem, de
2 dicto maleficio ꝛc. † Qui miles dz accedere, ꝛ videre personaz offensi, ꝛ vulnera seu percussiones, ꝛ si est furtū vel aliud delictum debet cōsiderare, ꝛ inspicere vnde fur intrauit, ꝛ quomodo fuit fractū ostium ꝛ si apparent vestigia, puta, tempore niuis, vel luti, ꝛ ceni dz accipere mensuram dictorum vestigiorum, vt alias fieri vidi, ꝛ omnia debz referre potestati que relatio similiter ponatur in bastardello hoc modo, dicta die, supradictus miles socius, iens ꝛ rediens, retulit supradicto domino potestati, ꝛ mihi notario iuisse ad dictuz locum, ꝛ diligenter omnia vidisse, ꝛ intellexisse, ꝛ explorasse, ꝛ inuenisse hoc ꝛc. vt qualiter talis erat vulneratus, in tali ꝛ tali loco ꝛc. ꝛ ponatur quicquid vidit ꝛ audiuit. ꝛ laudo ꝙ si esset delictum alicuius importātie, vcz furtū magne q̃titatis, quod potestas ipse postea acce-
3 dat ad videnduz locuz. ꝛ ita qñq; feci, ꝛ ab alijs obseruari vidi. † deinde curet dictus potestas habere informationē de delicto, ab offenso, vel a sindico, ꝛ scribat noīa vicinorum, ꝛ domesticoꝝ, atq; suspectorum, ꝛ testium. si qui sunt, qui aliquid viderint vel audierint, aut aliter sciuerint. ꝛ postea in eodem bastardello, describat inquisitionem specialem, quo ad dictum maleficium, ꝛ generalem, quo ad personas, quando non hz certitudinem de persona delinquēte, hoc modo vcz, hec est quedam inquisitio que fit ꝛ fieri intenditur per supradictum dñm potestatem, ɔ omnes, ꝛ singulos homines, ꝛ ꝑsonas q̃ de anno ꝑsenti. M. cccc xciij. ꝛ mēse Octobri, dicti in tali loco ꝛc. cōmisisse tale delictum, vcz vulnerasse talem ꝛc. de qua inquisitione hr per Angel. in. l. si vacantia. C. de reb. vac. lib. x. ꝛ per Are. in tra. mal. in. j. glo. circa prin. de qua habetur in. l. iiij. §. mandatis. ff. ad. l. iul. pecul. ꝛ super ista inquisitione examinet oēs testes supradictos, ꝛ eorum dicta, ꝛ attestationes similiter describat in bastardello, post dictam inquisitionem, nec ad hec requiritur citatio alicuius, ꝛ si ex dicto ipsoꝝ testium habet aliqua indicia, etiam lenia cōtra aliquem, tunc deueniat ad inquisitionem specialem, contra illuz super illo delicto, de qua inquisitione habes formam per Areti. in d. tracta. in princip. ꝛ per Papiensem in sua practica, in forma inquisitionis. ꝛ dicta inquisitio non describatur in bastardello, sed in
4 lib. malefi. † Et aduerte, quod ad formandam inquisitionem, sufficiunt indicia leuia, ꝛ leuiora, quam ad torquendum vt puta diffamatio de tali delicto vt habetur in. c. qualiter, ꝛ quando. el. ij. de accu. ꝛ per Are. in. d. trac. in gl. in verbo, fama publica. in princi. vbi etiam dicit quod bonum est, quod iudex faciat apparere in bastardello, post examinationem predictam. ꝛ predicta facta fuerunt ad banchum iuris, iudice pro tribunali sedente. vbi etiam habetur qd sine istis indicijs, inquisitio est nulla, si est oppositum nisi in certis casibus ibi enumeratis. Item est sciendum quod cum istis indicijs poterit iudex deuenire ad capturam inquisiti vel inquirendi, vt dicit Bal. in. l. ꝛ si certus. ff. ad sille. ꝛ Saly. in. l. nullus. C. de exhi. re. p illum tex. dicit ꝙ iudex in maleficijs statim potest deuenire ad capturam inculpati habita aliquali informatione de maleficio, ꝛ male-
5 factore. Sed idem Salyc. in. l. fina. C. de questio. † vult quod anteq; in criminalibus iudex deueniat ad capturā dz esse prehabita informatio, ꝛ formata inquisitio, quod ego intelligo de. s. dicta generali inquisitione, generali, quo ad personas, ꝛ speciali quo ad delictum, de qua. s. dictum fuit. ꝛ eodez modo intelligo ꝙ dicit Bal. in l. consentaneum. C. qñō ꝛ qñ iudex. vbi vult ꝙ in criminali, potest incipi a captura. ꝛ alleg. c. si clericus. de sen. excom. in. vj. etiaz nō precedentibus indicijs, qꝛ non intelligo de indicijs, que sunt talia q̃ lia sufficiant ad inquisitionem. Sed aliqui moderni in. l. j. C. de execu. rei iudi. dicunt quod tunc demum potest incipi a captura, in criminalibus quando delinquens reperitur in crimine, vel timetur de fuga, ꝛ non aliter, vt habetur in auc. vt nulli iudi. §. si quis vero comprehensorum. col. ix. ꝛ in. l. ait pretor. §. fi. ff. de his que in frau. cre-
6 di. Ego autez sic distinguerem. † Aut est delictum de quo venit imponenda pena corporalis, vel corporis afflictiua, ꝛ tunc potest deueniri ad capturam precedentibus tñ aliquibus indicijs de quibus fuit supradictum, ne inquisitio esset frustratoria quantum ad excusationem, ꝛ ita loquitur Bald. in. d. l. si certum. ꝛ in. d. l. consentaneum. ꝛ Saly. in. d. l. nullus. Aut est delictum de quo venit imponenda pena pecuniaria, ꝛ tunc non precedentibus aliquibus indicijs saltem leuibus, ꝛ que sufficiant ad inquisitionem, non poterit deueniri ad capturam, per supradicta. Aut precedunt aliqua indicia, ꝛ tunc potest deueniri ad capturam, solum in duobus casibus videlicet quando est repertus in flagranti crimine, per tex. in. d. §. si quis vero comprehensorum. ꝛ quando timetur de fuga. per. d. §. fi. l. ait pretor. sicut ibi dicitur in ciuili de suspecto de fuga, vt possit capi, in qua tamen captura requiritur aliqualis cause cognitio. s. vt constet de debito, ꝛ suspectione de fuga, vt etiam habetur per An-
7 ge. in. l. nemo carcerem. C. de exacto. tri. lib. x. † Item tunc cum iudex hz inculpatum de crimine pre manibus ꝛ in sua potestate, debet ipsum interrogare, ꝛ examinare verbo sine tortura. ꝛ faciat scribere dictum suum per notarium in bastardello, hoc modo vcz a tali die mense Octobri, Ant. cole. detentus per curiam, occasione talis maleficij, vt dr, per eum cōmissi, ꝛ ꝑpetrati, interrogatus, ꝛ examinatus per supradictum. d. ptātem, dixit hoc vcz ꝛc. ꝛ hoc faciat pluries, diuersis horis, ꝛ temporibus, ꝛ semper faciat scribere eius dictum, ꝛ videat iudex an loquatur pauide ꝛ trepide, ꝛ de hoc etiā faciat apparere in bastardello, vbi notarius dz hoc scribere de mādato iudicis. sm Bart. in. d. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. nam si iudex, ex dictis eius viderit aliquam variationem vel trepidationem ꝛ pauorem, ꝛ vultus pallorem, quod relinquitur iudicis arbitrio, fiet indicium ad torturam, ꝛ de hoc vide plene dictum. s. de indicijs. in. iij. q. princi. in ver. alia quedaz indicia. in. vj. carta. Facta dicta inquisitione speciali ꝛ descripta in lib. malefi. mittat iudex copiam ad camerā, vbi ex forma statutoꝝ hoc fieri dz. Et deinde faciat inquisitum citari cū tenore inquisitionis, prout habet per Aret. in dicto trac. maleficiorū. in glo. in verbo, supradictus. d. iudex

8 dex supradsedens ⁊c. † Et si comparuerit, ⁊ cõfessus fuerit, vel si erat
detentus respondendo similiter confessus fuerit, ⁊ tunc aut venit ex
delicto imponenda pena corporalis, vel corporis afflictiua, ⁊ tunc
debet ipsum mittere ad carceres publicos, vt ibi detineatur. Aut
venit imponenda pena pecuniaria; tunc dato idoneo fideiussore de
soluendo omnem penam, debebit relaxari, vt not. per Barto. in. l.
prima. ff. de custo. reo. ⁊ si pena erat conditionalis, quid iudex de-
beat facere, vel inquisitus. vide per Areti. in dicto tractatu, in glo.
in verbo, pro quibus Anto. fideiussit. Aut citatus non comparuit,
⁊ tunc debet poni in banno, pro quo pena ad quam venit condem-
nandus, secundum formam statutorum que communiter sunt in Ita
lia. Et si in termino, in dicto banno assignato, non comparuerit, tũc
habebitur pro confesso, ⁊ condemnari poterit, secundum formaȝ sta
tutorum predictorum. Si autem comparuerit, ⁊ confessus fuerit,
tunc iudex faciat, vt superius dictum. Si autem negauerit, ⁊ pena
est corporalis, vel corporis afflictiua, ⁊ tunc ipsum retineat in carce
ribus, vt superius similiter dictum est. Si autem est pecuniaria vel
conditionalis, ex supradictis similiter instruitur iudex, quid habeat
facere circa detentionem vel relaxationem. Et tunc cum negauerit
debet iudex iterum testes examinare, in forma valida, citata parte
ad videndum iurare testes, quorum dicta debet ponere similiter in
libro maleficiorum. Et huius tempore poterunt testes torqueri, ma
xime vicini, ⁊ domestici qui presumuntur scire facta in vicinia, ⁊ in
domo. De hoc tamen, an ⁊ quando testes torqueri valeant, vide. s̄.
in. iiij. q. princip. in ver. secundum autem. ⁊ in ver. serui autem. Et
an debeant precedere aliqua indicia, ⁊ que, vt testes torqueri valeãt
vide ibidem. in. d. iiij. q. princip. post princip. in ver. quod auteȝ di
ctum est. ¶ Et an de indicijs, que habetur contra testes, debet dari
copia, vide ibidem in versicu. sed tunc quero. Et si testis in tortura
dixit vnum, ⁊ extra torturam aliud, cui dicto debeat stari, vide ibi-
9 dem, in ver. item notandum. † Demum examinatis testibus, iudex
eorum dicta, ⁊ processum publice, ⁊ parte citata. Et hoc facto, si vi
derit iudex ex dicto testium, vel aliunde, habere indicia sufficientia
ad torturam, que qualia esse debeant, vide. s̄. de indicijs. in. iij. qõ.
princip. tunc citet inquisitum ad torturam. de cuius citaonis forma
vide. s̄. de tortura. in. v. q. prin. versic. quinto iudex aduertere debet,
quod antequam. Et an de necessitate requiratur dicta publicatio te
stium, dixi. s̄. in. d. v. q. princip. in ver. insuper quomodo iudex for-
mauit. Et si dicto termino citationis predicto non comparuerit, po
natur iterum in banno. ⁊ eo non comparente in termino banni habe
bitur pro confesso ⁊ conuicto ⁊ poterit condemnari secundum Bar
to. in. l. pen. ff. de questio. ⁊ fuit dictum in. d. versicu. insuper quomo
do iudex. Si autem comparuerit, ⁊ petierit copiam indiciorum.
tunc iudex debet dare copiam cum termino ad opponendum ⁊ re-
probandum indicia, in quo termino poterunt reprobari testes, tam
circa dicta, quaȝ circa personas, ⁊ per consequens purgari indicia.
10 ¶ † Et si ex hoc erunt purgata indicia non erit deueniendum ad tor
turam. Et super hoc iudex debebit pronuntiare, non esse deuenien-
dum ad torturam. a qua pronuntia non licebit appellare, ab eo cu-
ius interesset de iure ciuili, cum sit interlocutio, que reparari potest
in diffinitiua. Sed si non erunt purgata indicia, debebit pronuntia-
re esse deueniendum ad torturam, a qua pronuntia poterit appella-
ri, etiam de iure ciuili, cum contineat grauamen irreparabile. Et
statim facta appellatione, erunt ligate manus iudici, absq; alia in
hibitione, vt hec omnia vide supra, in tortura. in quinta questione
princip. in versicu. quinto iudex debet aduertere. Si autẽ non fuit
petita copia indiciorum, vel si petita fuit sed non fuit oppositum, ⁊
tunc ex quo non fuit super ipsis discussum, non debebit, vt reor, tũc
pronuntiari, vt. l. de qua re. ff. de iud. arg. a contrario sensu. Et eo ca
su poterit deueniri ad torturam, ⁊ similiter quando pronuntia, deue
niendo ad torturam, transisset in rem iudicatam, vt quia ab ea non
fuit appellatum, vel quia appellans succubuerit in causa appellatio
nis. Et his omnibus peractis poterit ad torturam deueniri, ⁊ non
aliter, nec alio modo, nisi in certis casibus specialibus. in quibus
sine indicijs, ⁊ etiam sine alijs supradictis poterit deueniri ad tortu
11 ram, de quibus vide. s̄. v. q. princip. post princip. † Sed antequam
iudex ad ipsam torturam deueniat debet aduertere, quod ad ipsam
non deueniat, quando alias veritas haberi potest, vt fuit dictum su
pra, in. d. questione. princip. in versiculo sexto iudex considerare de
bet. Et debet hoc facere apparere in actis, quod non possendo ali-
ter veritatem habere, deuenit ad torturam, vt ibidem fuit dictum. ⁊
erit melius, iudicio meo, si hoc inseratur in pronuntia, qua pronun-
tiatur deueniendum esse ad torturam, hoc modo videlicet die. xxij.
Octobris. Mcccccxcij. supradictus. d. potestas, visa supradicta in
quisitione ⁊ responsione, cum negatione dicti inquisiti, visis supradi
ctis testibus, ⁊ eorum dictis, ⁊ attestationibus, ⁊ exceptionibus, ⁊
oppositionibus ⁊c. ⁊ viso quod aliter veritas haberi non potest de
dicto maleficio, pronuntiauit, ⁊ declarauit deueniendum esse ad tor
12 turam contra dictum inquisitum. ⁊c. † Item debet aduertere, quod
non solum ex veris probationibus, sed ⁊ presumptiuis, potest quan
doq; ad condemnationem deueniri in criminalibus, quod quando
sit, vide supra, de indicijs in. iiij. q. princi. Item debet aduertere iu-
dex, an sint tales persone, que torqueri valent, quoniam sunt multe
que non possunt torqueri, de quibus fuit dictum supra de tortura, in
iiij. q. princip. Item debet aduertere, an sit talis causa, in qua ad tor
turam deueniri valeat, quia non in omni causa, etiam criminali fieri
potest vt fuit dictum. s̄. de tortura in. iij. q. prin. per totum. Item, si
erunt persone, que torqueri possint, ⁊ causa in qua hoc fieri liceat,
debet aduertere, si sunt pro eodem delicto plures torquendi, a quo
incipiat de quo fuit dictum. s̄. de tortura. in. v. q. prin. in versi. an au
13 tem iudex debet aduertere. † Item multum aduertat, quod ad tor-
turam moderate, ⁊ temperate, non inefrenate deueniat, quod quo-
modo intelligatur, fuit dictum in. d. v. q. in versicu. vij. aduertat iu-
dex. Et inter alia debet aduertere, ne procedat eodem modo in tor
quendo in paruo sicut in magno delicto, vt fuit dictuȝ in dicta. v. q.
princip. in versicu. nunc cuȝ fecerimus. Et quid si tortus moritur in
tortura, vide in versicu. sed cum dictum sit. ⁊ quomodo probetur ali
quem esse tortum, vide ibidem in versicu. subnectamus. Item debet
aduertere iudex, vt non repetat torturam sine nouis indicijs, quod
quomodo intelligatur, vide supra ibidem, in versicu. sed ponamus
quod tortus. Item debet aduertere in examinando ⁊ interrogando
torquendum quomodo debet facere, vide ibidem, in versicu. videa-
mus modo. ¶ Et an possit torquendum ⁊ tortũ interrogare de alijs
delictis, de quibus non agitur, de quo fuit dictum ibidem, in versi.
quid autem si quis fuit positus. Item quid habeat facere iudex si
tortus non vult confiteri, ⁊ quomodo ⁊ cum qua cautela debet ipm
relaxare vide ibidem. in. d. v. q. princip. in ver. sed ponamus quod
14 quis. † Item si reus fuit confessus in tortura debet aduertere iudex
vt non credat illi confessioni, sed debet facere ipsum perseuerare, ⁊
ratificare de quo fuit dictum supra, de tortura, in. vj. q. prin. ⁊ in ver
sicu. ⁊ ideo. Et quomodo, intra quantum spatium ⁊ tortura ⁊ in quo lo
co debeat fieri ista ratificatio vide ibidem in ver. sed quero quomo
do. ⁊ ver. se. Et si confessus in tortura non vult ratificare, quid ha-
beat iudex facere. Vide ibidem in versic. sed ponamus qđ tortus.
Item si fuit sponte confessus sine tortura, vel coacte cum tortura, an
ex sola confessione, sine alijs probationibus, possit deueniri ad con-
demnationem. Et quid si confessione, sine alijs probationibus, pos-
sit deueniri ad condemnationem. Et quid si confessio, etiam de deli
ctis alijs forte alibi commissis, quid debeat iudex facere in verificã
do dicta delicta, ⁊ an illis non verificatis. possit deuenire ad condẽ
nationem ex sola confessione vide optime in. d. vj. q. prin. in versi. ⁊
qr supra facta est mentio. ⁊ an sufficiat vnica tantuȝ confessio in cri
minalibus, etiã sponte facta. vide ibidem, in ver. rursus quero. Iteȝ
si tortus confiteatur per torturam, si postea in illa perseuerat ⁊ illam
ratificat ad banchum, an tunc iudex vel notarius possint scribere,
quod sponte fuit confessus. Et an ⁊ quando hoc faciendo incidant
in falsum, vide ibidem, in versi. sed ponamus quod quis. Item an
in criminalibus possit deueniri ad condemnationem sine processu,
vel ad executionem sine processu ⁊ condemnationem ex confessio-
15 ne, vide ibidem in versicu. fin. † Item aduertat iudex, ne aliqueȝ in
debite torqueat, quia in sindicatu teneretur ad penam fisco applicã
dam, ⁊ parti actione, iniuriarum, ⁊ ad damna ⁊ interesse, vide. s̄. in
pen. pte. pri. in prin. Et an si torsit, licet alias indebite, si fecit ob bo-
num publicum, forte propter sedandum tumultum, vt alios terre-
ret, an excusabitur, vide ibidem, in versi. sed quid si propter. Et an
ex iniusta tortura teneant alij officiales vltra potestatem, vide ibidẽ
in ver. sed ponamus vbi etiam ponitur cautela. qua tunc debeant
16 vti officiales in sindicatu. † Item aduertat iudex cui datum est ar-
bitrium torquendi. quia intelligitur, quod hoc faciat precedentibus
legitimis indicijs. vide ibi in ver. aduerte. Et si arbitrium sit qđ pos
sit etiaȝ sine indicijs, intelligitur tñ moderate, ⁊ arbitrio boni viri vt
ibidem, in ver. quid si est datum. Ultimo aduertat iudex qđ iniuste
non potest torquere etiam volentem se torqueri.

Explicit vtilissimus Tractatus

de Indicijs ⁊ Tortura. Excellentissimi do. Francisci
Bruni, Iuris vtriusq; docto.

Tractatus de indicijs, homicidij ex proposito commissi, ⁊ de alijs indicijs homicidij, ⁊ furti, ad legem finalem ff. de questionibus.

Marci Antonij Blanci Patauini.

INDICIA HOMICIDII PRAEMEDITATI.

FURTI INDICIA. ccccix.

SUMMARIUM

115 Accusatio criminis capitalis generat capitalem inimicitiam.
116 Accusatio criminis non capitalis etiam generat inimicitiam capitalem.
117 Accusator inimicus appellatur.
151 Accusatio nullam inimicitiam inducit.
223 Acceptatio literarum an indiciet ad torturam.
244 Actuum geminatio apertam voluntatem demonstrat.
257 A communiter accidentibus oritur indicium.
268 Accusatus potest negare delictum commisisse, ⁊ si probetur, ꝙ fecit ad sui defensam.
359 Actus in dubio presumitur in casu concesso ⁊ non prohibito.
69 Adulterium probatur ex preparatorijs ad adulterium.
139 Aduocatus, vel procurator (si patrocinium prestiterit contra accusatum) an cum eo contrahatur inimicitia.
138 Aduocatus, ⁊ procurator dicuntur aduersarij.
140 Aduocatus non accusat.
142 Aduocatus vt inimicus dicatur debet aduocare in causa capitali.
143 Aduocatus (si interficitur ab eo, contra quem aduocauit) dicit̄ pēsate interfectus.
147 Aduersarius meus is dicitur, qui est subrogatus in litem.
168 Adherentes qui dicantur.
302 Admenare gladium visus, licet non sit visus percutere, an indicietur.
234 Aggressio nullis dictis verbis inducit pensamentum.
86 Alienatio bonorum inducit malum animum ad delictum committendum.
136 Amicitia, ⁊ inimicitia dicuntur passiones mentales, que animo retinentur.
57 Animus a solo Deo cognoscitur.
58 Animus ex qualitate verbi aut facti presumitur.
246 An solitus delinquere, ex eo indicietur ad torturam.
148 Appellans facit iniuriam iudici, qui protulit sententiam.
41 Arbitrium iudicis arbitrium boni viri interpretatur.
42 Arbitrium iudicis a lege limitatum esse debet.
78 Armorum delatio in non solito, nec habenti iustam causam deferēdi indiciat ad pensamentum.
79 Arma deferens maleuolum habet animum.
80 Armorum vsus regulariter est prohibitus.
81 Arma induens presumitur de rixa, ⁊ bello cogitare.
82 Arma euaginata deferens p̄sumitur se preparare ad aggressurā.
83 Armorum genus ostendit animum ad occidendum.



Ex hec cum tota eius materia pro inueniendis criminibus, que pleriq3 occulte fiunt, iuxta verbũ Domini, qui male agit, odit lucẽ, frequẽs, et quotidiana ẽ, idõ diligẽtius, et accuratius pertractãda venit.

¶ Inditia vrgentia precedere debẽt vt quis torqueatur. H.D.

1 ¶ † Noto primo in tex. ibi sine accusatoribus, ꝙ et si de iure non procedatur ꝯ reum nisi existente accusatore. l. rescriptum. §. si quis accusatorem. ff. de mu. et hono. et in. l. iij. C. de accu. et in. c. quisquis. xx. q. iiij. ¶ † Et etiã antequam quis torqueat̃ debeat iudex requiri, et ad instantiam partis questio haberi, siue sit accusator siue sit instigator in inqũtione. ¶ † Cu3 officiũ iudicis non impartiatur nisi petenti. l. iiij. §. hoc aũt iudicium. ff. de dam. infec. et per Bald. in c. j. §. indices. col. ij. ver. quero vtrum index faciat litem suam de pac. iur. fir. et ibi in addi. loquens de inqũtione, et est in accusatore glo. in. l. qcunq3 C. de ser. fugi. ꝗuis Hyp. in. l. j. hoc ti. in prin. in quinto requisito dicat per glo. nil probari, attamen optime probat̃ dum tex. vult, ꝙ seruus possit torqueri, vt manifestet, vtrũ propter lucrum capiendo callide, a domino ad dominum, vel ad agrum eius qui eum suscepit immissus sit, gl. in verb. oportet dicit, torqueri op3 mancipium ad petitionem conuenti. et sic petente parte. 2 3

4 ¶ † In inquisitione etiam frequenter proceditur ad instigationem partis prout no. in. c. qualiter et quando el. ij. et maxime per Abb. ibi col. iij. ver. et pondera gl. hic tamen proceditur sine accusatore, et sic per iudicem ex inqũtiõe. ¶ † Nam et si regulariter inquisitio non concedat̃, attamen multi sunt casus, in quibus inquisitio datur et sunt illi, de quibus per glo. et Bar. in. l. ij. §. si publico de adult. et per Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. vac. et no. in. d. c. qualiter et qñ maxime per Soc. et per Spe. in ti. de inquisi. §. ij. Sed aduertendum est ꝙ hodie de consuetudine in quocunq3 casu proceditur per inquisitionem, vt dicit Gand. in trac. male. in rub. quomo. de male fi. cogno. per inquisit. col. j. ver. sed hodie, et Albe. in. l. ea quidem col. ij. ver. de consuetudine tamen. C. de accu. et Are. in trac. male. in ver. hec est quedam inquisitio col. v. et ibi in addi. Hye. vbi multos adducunt. Et ita quotidie seruatur in locis Lombardie, et credo etiam in alijs ciuitatibus, in quibus proceditur per inquisitionẽ pro quocunq3 delicto. 5

6 ¶ † Noto secũdo ꝙ ex hoc tex. probatur illa cõis conclusio, ꝙ iudex habita aliquali informatione potest procedere ad capturam et carcerationem rei. ¶ † Non tamen ad questionem nisi sint maiora inditia, que vrgeant vt dicitur in tex. constat nãq3 ꝙ rei de quibus in. l. nostra erant carcerati, et difficultas oritur super eo, An possint torqueri, Iurisconsultus determinat, ꝙ non, dato ꝙ fuerint capti, nisi appareant inditia vrgentia, et sic ex hoc tex. probatur ꝙ informatio, seu inditium per ꝙ dat̃ libertas iudici procedẽdi ad capturam, non est habile, vt possit deueniri ad questione3 ad diẽ est tex. in. §. audient in auc. ꝺ defensi. ci. vbi defensores ciuitatũ possunt capere malefactores et carcerare, et tamen non possunt cognoscere de crimine, ex quo dicit ibi Ang. ¶ † Quod antequam cõstet de crimine malefactor põt capi, ne fugeat, adducit tex. in. l. ij. C. vbi ꝺ crimine ag. op3, et ad idem est bo. tex. in. l. diuus adrianus. ff. de cust. reo. et per hec dico Ange. in trac. malefi. in ver. Qui iudex in principio male sensisse dum vult, procedendum esse ad capturam, quando sunt indicia sufficientia ad torturam, nam illud non est expectandum ex quo in istis datur gradus probationis. Cum minor probatio requiratur ad capturam, et sufficiat qualis qualis informatio, prout dicit Saly. in. l. ij. in ver. no. v. C. de exhib. re. et in. l. absente3 col. ij. ver. prouident tamen iudices. C. de accus. Et ad operandum hoc ꝙ iudex possit inquirere, leues probationes requiruntur, vt ꝑ Bal. in. l. j. in. v. oppo. C. de sum. trini. et dicam infra in ver. testis. Minor, et in seq. maiores autem probationes requiruntur, qñ iudex vult ꝑcedere ad torturam, vt ꝑbat tex. noster, dum non concedit de carceratis questionem haberi, nisi inditia vrgeant, nec ad qõnem faciliter est procedendum, cũ tortura est pena non modica vt dicit Abba. in. c. j. in. j. no. de confes. Ex quo habet̃, ꝙ l3 ab interloqutoria 7 8

9 loquutoria regulariter non appelletur. ¶ †Tamen ab ea interlo quutoria, q̄ ad torturā ꝓcedat, appellari potest. l. ante sententiam ſ. de appel. recip. ⁊ habetur in. c. ante sententiam. ij. q̄ō. vj. nec iudex ita faciliter ꝓcedere debeat ad q̄ōnem, vt p Angel. in. l. item
10 apud labeonē. §. questionē. ſ. de iniu. ¶ †Distinctio autem indiciorum leuium, ⁊ indiciorum grauiū cognoscit̄ hoc modo. Nam si frequenter ⁊ facile hoc ab illo ɔtingit abesse. Tunc est leue indicium vt no. in. l. cū res. C. de pba. ⁊ in. l. ciuile. C. de fur. Si autem frequēter ⁊ facile contingit adesse. Tunc est graue inditium, vt nota. per Cy. in. l. metum. C. de dol. ⁊ hoc ver, siue agat̄ de ꝓbando vero hominis actu, siue de ꝓbando animo. l. j. §. sed si clauā. ſ. ad leg. cor. d̄ sica. ⁊. c. significasti de homi. ⁊ hanc no. doctri. tradit Bald. in. l. non hoc in fi. C. vn. cog. Aliud gradus est ꝓbationis, q̄ ꝓcedēdū est ad sententiam, ⁊ ɔdemnationem, nam tunc luce meridiana clariores requirunt̄. l. fi. C. de pba. ⁊. l. qui sententiam. C. de pe.
11 ¶ †Noto tertio q̄ quando sunt inditia vrgētia. Judex semel tor-
12 quet reum vt in tex. ¶ †Sed si essent multū vrgentia, tunc fit repetitio in tortura, vt dicit Bar. in. l. vnius. §. j. hoc ti. Sed aduerte.
13 ¶ †Quod repetitio hec non pōt fieri vltra tertiam vicem, vt per Ang. in. l. fi. col. j. C. de q̄ō. alle. tex. in. l. fideicōmissa. §. si quis decem de leg. ij. ⁊ sequit̄. Par. de put. in trac. de sind. circa fines in ver. viso de repetitione col. fi. ⁊ Mod. ponunt in. l. repe. hoc ti. ⁊ in hoc est aduertendum ad dictū Bar. hic, dum dicit, iudicem nō debere cogere reum ad confitēdū, q̄ tunc ex indicijs ⁊ suspitionibꝰ ipsum condēnaret. Et pp istud debet ꝓcedere in tortura cum moderamine. in eo enim q̄ dicit Bar. q̄ non debet cogere reum ad ɔfitendum, cum dānaret ex suspitionibus, dici posset ex verbis barto. reum condemnari ex confessione, non autem ex suspitionibus, quia confitetur.
14 ¶ †Ideo dictū Bar. intelligi debet, q̄ iudex si habuerit suspitiones, ⁊ indicia contra reū hon d̄ȝ procedere in infinitū in tortura, ſȝ cum moderamine. Quia ꝓcedendo p quatuor vel. v. vices, aut in infinitū vsquequo confiteat̄, ex ea impressione prima, quā cepit ex contentis in ꝓcessu. Tunc ipse reus vi coactus confiteret̄. ⁊ tūc iudex dānaret ipsū ex illa prima impressione habita p inditia, cum ɔfessio esset violenta. ⁊ ideo questio d̄ȝ esse moderata, ⁊ moderatio ista reducitur ad tres vices. i. ad tres dies separatos. ⁊ pro qualibet vice habere d̄ȝ ipse reus tres saccatas, seu elleuationes, ⁊ depositiones, vt praticat̄ quotidie, ⁊ hoc modo dictū Bartol. intelligit Pau. de cast. in consi. clxxxxvij. visa inquisitione. ſ. scripta ac etiā testibus. in antiq ⁊. ccxcix. in no. vol. ij.

¶ Inditiorum mā̄ latius p Bar. hic tractat̄, q̄ alibi. Sequendo eius vestigia, cum in diuersis locis sup ipsis verba habeant̄ colligēdo, que sparsim dicta sunt p alios, ⁊ ad certū ordinē redigēdo, vt facilior sit eoꝝ cognitio. Jō ꝓcedā p partes. j. scriptas, sed p cognitione generali totius materie amplectēdo ea, que Barto. in. l. hac nostra ponit.
15 ¶ †Primo premitto id q̄ dicit Bar. in prin. iudicē inquirētem debere esse certū de corpore interēpto, vel si est furtū, q̄ sit fama de re subtracta vel in vicinia, vel alibi, ꝓut iudex informari poterit de ipso delicto. Jas. in. l. iusiurandū. §. pcurator col. viij. ver. ij limita.
16 ſ. de iurei. referens Ang. in. l. certū. §. j. ſ. de ɔfes. ¶ †Dicit, q̄ si qs confessus fuerit hominē occidisse, q̄ nisi appareat de corpore, n̄
17 stat̄ eius dicto. Limitat tamē ex mēte Ang. ¶ †Nisi fuerint assassini, q̄ verisimiliter potuissent hoc facere ob q̄litatē loci. Et q̄ ita fuit indicatū p Nico. de iamel. de prat. ⁊ cessante tali verisimilitudine, ⁊ existēte bona fama non possent puniri, nisi corpora apparerent. referēs Bal. in addi. ad spe. in ti. de sen. §. pe. in addi. mag. in ver. Titius fuit ɔfessus, q̄ si qs ɔfessus fuerit hominē occidisse ⁊ ꝓiecisse in mari, non stat̄ eius dicto, nisi subsit fama de homine mortuo, nec refert, an certo nomine sit nominatus mortuus vel sine nomine, vt p gl. in. c. libellorū. ij. q. viij. no. ⁊ p Bal. in. l. quotiens. §. si qs. de here. insti. Ang. in. d. l. certū aliud sensit, q̄ Jas. in. d. loco referat, cū velit ɔfessionē incertā de corpore nō valere p text. ibi sed si esset ɔfessio de certo homine, de quo pōt liquere eū esse mortuū, tunc valeret, q̄uis dicat Nic. seruasse ɔriū, nō tū eius opinionē apprehendit. Jn hac mā̄ difficultatē faciebat tex. in. l. j. §. itē illud. ſ. ad sil. p quē pbat̄ debere esse certū iudicē de homine mortuo. Et de delicto ibi dum dicit nisi ɔstet, ⁊ ibi liquere igit̄ debet. Ex quo vera ꝓbatio, nō aūt fama reqrit̄, facit ēt tex. in. d. l. certum in prin. ibi si quis incertū veluti corpus ɔfiteat̄ ⁊ tex. in. l. in fin. ſ. eo. Facit ēt difficultatē gl. in. l. inde neratius. ſ. ad. l. aquil. vbi confessio nocet, si nō pbet ɔfitens eū viuere, quē dixit interfecisse, vnde ex mente Ang. in. d. l. certum, ⁊ Bal. in addi. ad Spe. in titul. de
18 sen. ¶ †Jn hoc articulo sic distinguerē, q̄ aut delictū de quo queritur subijci pōt oculis, vt corpus mortuū, vel qd simile, ⁊ tūc iudex nō ꝓcedat ēt inqsitione generali, nisi viderit cadauer. ⁊ ita intelligatur id q̄ dicit h̄ ⁊ q̄ hr̄ in. l. j. §. itē illud. ſ. ad sil. ibi dū dicit liqre aūt d̄ȝ, Aut secūdo casu res nō pōt subijci oculis, ꝓut est de homine, ꝓiecto in mari, vel igne consumpto, vel de re furto subtracta tūc si fama est de certa psona, ⁊ in indiuiduo iudex ꝓcedat, ⁊ ita sentit Bar. ⁊ Ang. in. d. l. certū p tex. ibi dū dicit, certum est vt puta titius, ⁊ ita ēt ꝓcedat q̄ dicit Bal. in addi. ad spe. Aut incerta ē psona, ⁊ incerta res, tunc q̄ ɔfessio nō p̄iudicat existente tali magna incertitudine neq̄ iudex poterit ꝓcedere ad inqsitionē, vt sensit Ang. in. d. l. certū cū tex. ibi dicat incertū veluti si corpus, nam eo casu ex tali incertitudine fundamentū aliquod haberi nō potest pro vt dixit tex. ibi ⁊ in. l. j. in fi. hoc. tit.
19 ¶ †Secundo premitto q̄ rectores mittunt militē, vel aliū officialē ad vidēdū hominē mortuū, ⁊ ad vidēdū vulnera, ⁊ h̄ faciunt scribi vt per Bar. h̄, ⁊ p Ang. in. l. j. §. itē illud. ſ. ad sil. Naȝ inqsitio q̄nq̄ fit per inspectionē oculoꝝ, vadit. n. iudex psonaliter, ⁊ inspicit quendā. l. fi. C. de cu. reo. l. iudices. C. de epis. aud. ita Bar. in. l. ij. §. si publico col. ij. versi. circa primū in fi. ſ. de adul. Unde p iudicē maleficiorum, vel saltē per militē contemplari debent vulnera.
20 ¶ †Et ideo seruat ɔsuetudo mundi, vt homine interēpto habente plura vulnera siue ab vno siue a pluribus miles curie inspiciat, cadauer, ⁊ vulnera, ⁊ ea in scriptis reducet mortalia p mortalibus, ⁊ non mortalia p non mortalibus. Jta no. Ange. in. l. fin. C. de sica. Moder. vltramontani in sua prac. dicunt, q̄ iudex d̄ȝ mittere chirurgicos, ⁊ medicos p ɔtēplatione vulneꝝ, ⁊ illos ɔsulere, q ɔsiderata q̄litate vulneꝝ ſm artē suā exponāt, ⁊ referant si vulnera sint mortalia, vel occasione eoꝝ vulneꝝ mortis cā data sit, ⁊ omnia scribant̄. l. fi. ⁊. l. si semel. §. cā. C. de re mili. lib. xij. l. j. §. iij. ſ. de ven. inspi. l. cū ita. ſ. de ver. ob. Et hāc praticaȝ existimo meliorē, cū medicus magis cognoscat mortalia a nō mortalibus, q̄ alius miles, vel iudex, ⁊ ēt ex quo genere armoꝝ sint facta, cū expertis in arte sua sit credendū. l. j. ſ. de ven. inspi. ⁊ ibi Bar. in prin. ⁊. c. ꝓposuisti. d̄ proba. ⁊ ibi Dec. ⁊ relatio medici multū faciet ad cognitionē cause, ⁊ ad iudicandum in pura rixa, quis teneat̄ de occiso, ⁊ quis non ⁊ maxime ex quo genere armoꝝ iux. l. fi. ſ. de sic. ⁊ ibi no. Erit etiā vtilis talis relatio, q̄ si vulneratus iacuerit post vulnera per aliqd tempus vt per. xj. dies, q̄ medicus referendo declaret, an vulnus a princip. fuerit mortale nec ne, nā si a princi. non fuerit mortale, d̄ occiso non teneatur, vt dixi in ea. qnes. Quando quis dicatur mortuus ex vulnere.
21 ¶ †Tertio premitto ex mēte Bar. h̄, q̄ si iudex fecerit inqsitionē ɔnalē, ⁊ examinauerit testes, ad h̄ vt preiudicent reo, debent iteꝝ examinari citato ipso reo ⁊ existente ɔdictore, alias nō p̄iudicaret. l. si q̄n. C. de testi. ⁊ tales testes lite ɔtesta. sunt reexaminādi. ⁊ dicit Saly. in. l. fi. in fi. C. de quest. q̄ eo tūc reus d̄ȝ dare interrogatoria prout ēt refert, ⁊ sequit̄ Ang. in suo tra. in ver. q̄ fama publica versi. Quero qualiter. ⁊ dicit Hip. in. l. j. in prin. col. ij. q̄ aliq iudices errāt, qui examinant testes non citato reo, nec ipso presente, adducit multas auctoritates.
22 ¶ †Aduerte q̄ stilus, ⁊ ɔsuetudo est in Ciuitatibus Lombardie q̄ testes siue sup ɔnali siue sup speciali inqsitione, ⁊ ēt sup accusatione examinant̄ sine citatione partis. ⁊ ista talis pratica ⁊ ɔsuetudo seruāda est, vt dicit Alex. in ɔs. xli. incip. habita sup contentis col. fi. ver. ⁊ data vol. j. q̄ duplicādū est in ɔs. lxv. vol. j. adducēs, q̄ stilus debeat obseruari tex. in. l. fi. C. de iniur. ⁊ in. l. iij. §. fin. ſ. de testi. ⁊ que no. Cy. in. l. ij. C. q̄ sit long. ɔsue. ⁊ in. c. fi. de consti.
23 ¶ †Ratio aūt dicte ɔsuetudinis potuit esse ex duplici capite q̄ si testis primo examinatus deposuerit vnū cū iuramento, si postea iterum examinet̄, ⁊ ɔriū, vel qd diuersum deponat, neutrū v̄ȝ, ⁊ testis punit̄ de falso, ꝓut no. Bar. p illū tex. in. l. eos C. de fal. ⁊ But. in c. cū in tua de testib. ⁊ Anch. in. c. ij. de testi. in cle. ⁊ ſm alios v̄ȝ p̄mū no. Abb. Car. Fel. in. d. c. cū in tua. ⁊ est piculosum q̄ ho erga minent̄. Jtē nulla potest oriri vtilitas ex scd̄a depositione, q̄ testis p̄mo examinatus pōt referre se ad p̄mū eius dictū, ⁊ petere, q̄ sibi legat̄ prima attestatio no. Bar. in. d. l. eos. ſ. de fal. Jtē alia potuisset esse rō, q̄ q̄n in crialibus ꝓcedit̄ ex arg. ⁊ indicijs. eo casu testes examinant̄ sine citatione partis, tex. est in. c. j. de homi. lib. vj. ⁊ ibi Gemi. ⁊ Phil. Fran. in ver. argm̄, ſȝ q̄n agit̄ de homicidio, ꝓcedit̄ ex argumētis, ⁊ indicijs. l. milites. §. opȝ. C. de quest. l. fi. C. d̄ ꝓba. iō insoleuit pratica, q̄ citatio nō fiat, cū freqn̄tius ꝓcedat̄ ex indicijs, ⁊ ita cotidie seruat̄ ⁊ ex ɔsuetudine lis nō ɔtestat̄, ſȝ primo examinant̄ testes, postea ꝓcedit̄ sup accusatione, vel inqsitiōe, ⁊ accepto ɔstituto rei q̄ est loco litis ɔtest. ex dictis testiū prius examinatoꝝ ꝓcedit̄ ad torturā sine publicatione ꝓcessus.
24 ¶ †Quarto premitto ex mēte Bar. h̄ in. q. pen. q̄ reus petere d̄ȝ
25 copiā indicioꝝ. ¶ †Et iudex tenet̄ eā dare ipsi reo anteq̄ ꝓcedat

ad torturā, ⁊ rō est, q̄ disputādū est sup ipsis indicijs, id eoꝝ copia est danda. l. vnius. §. cognituꝝ. h ti. Itē alia est rō, q̄ actori nō dꝫ licere, ꝙ reo nō liceret, sed pares esse debent in pcedēdo. c. ij. d̄ nu. peti. c. non dꝫ de regu. iur. Nā actoꝝ pducit testes, ergo reus dꝫ se defendere. Item q̄ iudex fidem non adhibet qōni, sed de ꝯfessione habita in tortura pōt ex post cognoscere. l. j. §. fi. h ti. Ergo ⁊ ante dꝫ cognoscere, ⁊ defensiones rei videre. Cum questio sit remedium irreparable. l. ij. C. de appel. recip.

26 ¶ †Sed aduerte, ꝙ indicia petens dꝫ allegare aliquā cām ob q̄ꝫ velit sibi dari copia inditioꝝ, que sit legitima, no. Pan. de elea. in c. grauis de depo. Alex. in consi. lxv. col. j. ⁊ pen. vol. j. ⁊ Alber. in. d. §. cognituꝝ. Sꝫ ex cōi vsu d̄fensiones p reo petunt̄, ⁊ indicia absq̄ eo, ꝙ cā aliqua alleget̄, nisi h ꝙ vult defendere ipsum reum.

27 ¶ †Itē ⁊ testiū nomina sunt danda cū attestationibus. c. qualiter ⁊ q̄ñ. §. dꝫ de accu. ⁊ ibi Host. Aret. Fely. Jo. de ana. ⁊ Jmo. istō limitantes. Si esset timor potentie ipsius rei, ne offenderet testes,

28 nā tūc nō darent̄ nomina arg. tex. in. c. fi. de here. ¶ †Ideo inoleuit pratica, ꝙ nomina dent̄ ꝯfusa, ⁊ separata a dictis testiū ob potentiā reoꝝ, ne possint scire qd dictū fuerit ab vno quoq̄ ipsoꝝ testiū. Itē dant̄ indicia omnib⁹ ⁊ non certis, vt si esset male ꝯditionis, vel ꝙ ex officio pcederet̄ vt dicūt Ang. Aug. in prac. in ver. fama publica nu. xxxvij. xxxviij. volētes, ꝙ in his casibus nō det̄ copia indicioꝝ, q̄ dico istud esse ꝯ eq̄tatē nālem, vt sentit Ang. loco d̄ quo. s. nam defensio non est deneganda. Cum sit de iure nature capi. pastoralis de re iudi. in clemen.

29 ¶ †Sꝫ an iudex ex offō teneat̄ dare copiā indicioꝝ ipsi reo, an vero req̄rat̄ h, ꝙ pars petat idicia. Hip. in sua prac. in. §. nūc vidēdū in prin. dicit pro ea opiniōe, ꝙ iudex nō teneat̄ dar̄ copiā ipsi reo, nisi petat̄, facit tex. in. l. vnius. §. cognituꝝ in verb. reo postulāte hoc tit. ⁊ tex. l. j. §. magistratibus. s. de mag. que. item ⁊ gl. in. l. vniuersa. C. de pci. impe. offe. ⁊ ibi Paul. de cast. inferēs ad statutū mādans fideiussores pstari, intelligit̄. n. si fuerit petitū. Itē ⁊ regula illa, ꝙ offm̄ iudicis non impartitur nisi petenti. l. iiij. §. h aūt indiciū, ⁊ q̄ ibi no. p Boc. s. de dam. infe.

¶ Pro ꝯria opi. ꝙ imo iudex teneat̄ dare copiā indicioꝝ ēt reo non petente adducit, ꝙ ista datio indicioꝝ est defensio, q̄ reus opponit ꝯ psonas, ⁊ dicta testiū, sed iudex ex officio ēt nemine petente querere dꝫ defensiones rei. l. si nō defendant̄. ff. de pe. ⁊ p ea que no. in. l. i. §. fi. h ti. ponderādo verbū debebit positū in. d. l. si non defendant̄, ꝙ importat necessitatē vt p gl. in. c. attēdētes in ver. dꝫ de

30 sta. mo. in cle. cū alijs. ¶ †Itē q̄ iudex dꝫ exercere offm̄ suū ēt nō imploratū q̄ñ tale offm̄ respicit miserabiles psonas, vel actū pium vt p Bar. ⁊ alios in. d. l. iiij. §. h aūt iudiciū. Sed carcerati dicunt̄ miserabiles psone. l. si q̄s ad declinādū. C. de epis. ⁊ cle. l. j. C. quā. ip. int. pup. ⁊ vid. ⁊ ibi Boc. ⁊ cā carceratoꝝ dr̄ pia, vt p bar. i tra. de carcer. in fi. ⁊ p Bal. in. l. si q̄s p redēptione. C. de don. ipse tū distinguit, ꝙ aut reus carceratus est homo idiota, aut rusticus, mulier, pupillus, vel alius verisimiliter ignorās ius, ⁊ nesciens facere suas defensiones, ⁊ h casu iudex ēt reo nō petēte teneat̄ dare copiā indicioꝝ p tex. in. l. ne q̄cq̄. §. aduocatos. s. de off. pcō. Cū ēt in actibus pijs dēat supplere ex officio vt p Inn. in. c. ad nr̄am de iur. iu. ⁊ p Bal. in. l. ne q̄cq̄. §. vbi decretū col. x. Cū ēt iudex in cā dotis interponit offm̄ ēt nō petitū, q̄ est cā pia. l. si cū dotē. §. eo aūt tēpore ver. nec Ro. s. sol. ma. ⁊ p Alex. in. d. §. h aūt indiciū. cū ēt iudex teneat̄ supplere q̄ d̄sunt ptibus ⁊ aduocatis to. tit. C. vt q̄ des. aduo. par. Et ēt q̄ iudices tenēt reos in carcerib⁹ secretis, ne possint ꝯsulere pitiores, quo casu nō ē eis iputāda ignorātia iuris, vt p gl. i. l. iuris. c. q̄ admit. ⁊ ibi p Alex. volentez, ꝙ q̄ñ q̄s facile aliqd facere nō pt, pinde ē, ac si illud facere nō possit. c. ꝯquis. ⁊ ibi gl. in

31 ff. ꝯtinuatis d̄ of. or. in. vj. ¶ †Cū ēt ignorātia iuris nō noceat in dānis euitādis vt hꝫ in. l. iuris. ⁊ in. l. error ⁊ in. l. regula. ⁊ ibi gl. s. d̄ iur. ⁊ fac. ign. Si vero reus carcerat⁹ sit prudēs, sagax, ⁊ literatus, ⁊ q̄ verisimilr̄ scit petere copiā. Tūc iudex ex offō nō teneat̄ dare copiā, si reus ñ petierit cū iputari dēat sibijpsi, cur ñ petierit p reg. ꝙ q̄s sua culpa sentit, sibi iputet. c. dānū de re. iu. in. vj. Itē q̄ scia ⁊ patiētia cū taciturnitate eq̄pat̄ ꝯsensui. l. si fili⁹. C. de pe. her. ⁊ ibi bar. ⁊ ang. ⁊ in. l. q in aliena. §. ꝙ si nō adierit. s. de acq. here.

¶ In hac. q. puto indistincte iudicē ñ teneri ad dādū indicia reo, nisi fuerint petita, ⁊ istud iuridicū puto, nā aut reus sponte venit ad carceres, ⁊ tūc anteq̄ pn̄tet se ad carceres, dꝫ aduocatos ꝯsulere, ⁊ res suas, ⁊ mestos parētes ꝯponere, vt dī tex. in. l. ij. C. de exhi. re. ibi adhibita aduocatione. ⁊ si istud nō egit, sibi ē iputādū, ⁊ h casu iudicis offm̄ nō dꝫ ipartiri, cū habuerit ptātē ipse reus ꝯsulere reb⁹ suis, stāte ēt eo, ꝙ. ſ. dicā. aut capit̄ a iudice, ⁊ carcerat̄, ⁊ tūc non dꝫ iudex ex offō indicia dare, q̄ sine traditione indicioꝝ pōt iudex pcedere ad sn̄iam, ita est gl. in. c. fi. in ff. iudicis de here. lib. vj. ⁊ sibi iputet reus, potuit. n. iuri p se introducto renūtiare, ⁊ tūc tacite renūciat, vt voluit gl. j. c. j. i ff. fuerunt de accu. lib. vj. ⁊ sequit̄. Cepol. in consi. lxvj. teneo idem ver. nec potest, alleg. Ang. in. l. si vacantia. C. de bon. vac. lib. x. col. xiiij. ⁊. xxxv.

¶ Preterea si ipse iudex ex offō istaret, ꝙ reus accipet indicia, ⁊ sic ipso nō petēte velles defensiōes ipsi reo dare, videret̄ iudex hr̄e intētionē, ꝙ pbationes facte ꝯ reū nō essent legitime ⁊ ipse reus esset in casu, ꝙ posset se defendere ab obiectis ꝯ ipsum ⁊ sic ppalaret ipse iudex opinio. suā anq̄ sn̄iam feret, ꝙ fieri non debet.

¶ Preterea supflua, ⁊ inanis esset datio indicioꝝ ipsi reo, si ipse nō hēret aduocatos, quos ꝯsuleret, ⁊ quoꝝ medio eius defensiōes ⁊ iura sua deducerent̄, q̄ ipse existēs in carcerib⁹, ⁊ ignar⁹ lr̄aꝝ, vt puta rustic⁹, mulier, vel alia psona idiota ignoraret, qd sibi eēt agēdū p sua defensione. ex quo dico, ꝙ cauti⁹ ⁊ melius faceret iudex dare aduocatos ipsi reo, q̄ eius defensiones ꝯsiderēt, ⁊ iura sua deducāt, ipsiꝫ defendēdo, ⁊ ita pcedāt ea, q̄ deducunt̄ p ista pte, ꝙ iudex dꝫ supplere ⁊ offm̄ suū impartiri ēt nō petitū in cā carcerati, nā intelligēdū ē in dādo aduocatos ad hoc vt reus defendat̄, vt est tex. in. l. ne q̄cq̄. §. aduocatos, ⁊ alia supius adducta, ⁊ dꝫ supplere iudex in eo casu, in quo vtilitas aliq̄ oriri pōt ad bn̄ficiū rei, nō aūt innaniter, ꝙ eueniret ex sola indicioꝝ pstatione sine ꝯstitutione aduocatoꝝ, nā dato aduocato reo ipse hn̄s iuris cognitionē petet copiā idicioꝝ, ⁊ alia paget, q̄ erūt necessaria p d̄fensiōe rei, ⁊ cessabūt exinde oīa, q̄ deducunt̄ in ꝯrīu et verificabit̄ id ꝙ hꝫ i. l. custodias. s. de pub. iud. ⁊ ita cotidie seruatur ꝙ iudices ⁊ potestates dant aduocatos carceratis, ⁊ cum proceditur in causa, quicunq̄ vult indicia, illa petit, ⁊ ita vidi seruari.

32 ¶ †Quinto pmitto ꝙ ad h vt testes faciāt indiciū, necesse est, vt d̄

33 ponāt illud, ꝙ est verisil̄e, al's aūt indiciū ñ facerēt. ¶ †Et verisil̄e ē illud ꝙ Ro vꝫ sil̄e ⁊ ñ verisil̄e est, ꝙ a vero dissil̄e vꝫ, vt dī bal. in. l. ea qdē, col. ij. ff. verisil̄e. C. de acc. adducit tex. in. l. miles. §. mulier. s. de adul. ⁊ in. l. fi. s. ꝙ me. cā ⁊ dicit Inn. in. c. auditis circa med.

34 de presc. ¶ †Nō illa sunt verisil̄ora, q̄ magis ꝯsonāt iuri cōi, vnde bal. in. l. nō h. C. vn. legi. dicit ꝙ indiciū est cōiectura ex pbabilib⁹ ⁊ nō necessarijs orta, a qb⁹ pōt abesse veritas, sꝫ nō verisil̄itudo veri, q̄ q̄nq̄ merē indicantis pstringūt, vt cogant ꝯsciam iudicis iudicare sm̄ ipsa vt no. in. l. neq̄ natales. C. de pb. ⁊ verisil̄e dī triplicit ter. Uno mō q̄ñ testis deponit ea q̄ ꝯsonāt iur. cōi, vt dixi ⁊ voluit Anch. in. c. j. de resc. lib. vj. ⁊ Ro. in rub. de arb. col. x. ff. Itē pferunt̄ verisil̄iora. Scdō q̄ñ ꝯsonat rōni vt p Bal. in. l. q accusare dē edē. ⁊ in. l. testiū col. pe. C. de tes. Tertio q̄ñ melius factū narrat vt p Bal. in. l. testiū ⁊ voluit Cur. in trac. de test. q. xix. Un̄ bal. in. l. j. C. q. ⁊ aduer. quos. dicit, ꝙ ad h vt ex semiplena pba. d̄ferat̄ sacr̄m, dꝫ esse nō solū semiplena, sꝫ verisil̄is, nā si in ꝯrīu est verisil̄e semiplena pbatio elidit̄, ⁊ sacr̄m non d̄fert̄, ⁊ idē Bald. in. c. j. de

35 ꝯfes. post gl. ibi dicit. ¶ †Nō ꝯfessio de homicidio sine alia pbatione hꝫ penā, vt ꝯfitēs capital'r puniat̄, ꝙ est veꝝ dicit ipse, si cōfessio sit verisimilis, vt q̄ pcesserūt inimicitie capitales vū iudex dꝫ ꝯgrere rōnē, cur fece rit, ⁊ si iudici ꝯstaret d̄ innocētia, nō dꝫ sequi ꝯfessionē eius, adducēs tex. in. l. j. §. si q̄s vltro. s. eo. ⁊ in. l. i. C. ad. l. corn. de sica. ⁊ in. l. inde neratius in. §. vlt. s. ad. l. aql. ⁊ idē Bald. i

36 l. clax. C. d̄ auc. pstā. dt. ¶ †Nō ꝯfessus ex indiciū pt cogi ad ꝯseuerādū in illa ꝯfessione, si mō est verisil̄is. l. q̄ro in fi. s. d̄ edi. edi. l. capite q̄nto. s. d̄ adu sec⁹ si ñ eēt verisil̄is. l. milites. §. opponet. C. e. l. j. C. si q̄s imp. male. ⁊ Are. in. c. cū. p. de acc. co. v. nu. xxij dicit.

37 ¶ †Nō socio criminis credit̄ in crib⁹ exceptis, si mō ex qualitate deponētium, vel ex psona eoꝝ, ꝯ quos opponit̄, vrisil̄e sit eū nō mētiri, ⁊ casum esse singularē dicit in. c. in fidei fauorē in fi de. here. i vj. ⁊ dixi de h. j. in ff. ꝯfessio extiudicialis in prin. ⁊ Ang. in. l. ij. C. de ques. ibi verisimilia cāe dicit, ꝙ cū pcedūt argumēta accedētia ad verisil̄em causam criminis ex ipsis solis pōt deueniri ad tormēta. cū ñ omne indiciū sit sufficiēs. sꝫ dꝫ esse tale, ꝙ verisil̄e sit argū illud maleficiū esse ppetratū p eū, ⁊ in. h. d. esse notabile illam literā, q̄ ponderare dꝫ multū, q̄ assidet in criminalibus. Unde attēta tali verisil̄itudine fel. in. c. auditis col. xj. ff. iq̄rū postea. n. 36. dt posse limitari gl. i. c. clerici. lxxxi. di. volēte ꝙ ceteris paribus immo aliq̄li disparitate pferant̄ testes rei. Quā gl. dicit pegrinā ⁊ singularē i criminalib⁹ fauore absolōis, ⁊ didicisse a Bal. i. l. lata. C. q ac cu. ñ pos. Ro. i. l. i. illa stipulatione. s. de verb. obl. de qua meminit Cur. i trac. de test. in. xxvij. q̄cl. eā limitat, ⁊ restrigit ipse Fel. nō pcedere vbi testes actoris deponerēt verisil̄iora, ⁊ idē Fely. in. d. c. auditis late insistit in demōstrādo verisimilitudinē attēdi. ⁊ Jas. i. l. si exneus i. iiij. no. s. d̄ qd. cau. dat. cau. nō secū. ⁊ Hyp. in rub.

38 de pb. nu. cviij. Ubiq̄ adducētes illud. ¶ †Nō nō verisimile est spēs falsitatis p dictū Bal. in. l. i. in. iiij. col. C. de ser. fu. q dicit, ꝙ remotum a verisimili est species falsitatis, ꝙ etiam voluit Car. in

cle.

cle.ne romani in prin.de ele.

39 ¶ † Sexto pmitto, q pp diuersitatē q̄ i legibus hꝫ an vnū seu plu ra indicia requirant, cū oēs fere leges videant̄ loq in plurali, vt in l.j.in prin.ꝛ in.l.vnius.§.j.ꝛ in.l.nostra, ꝛ in.l.milites.C.eo.ꝛ cum loquant̄ in plurali vnius numero non sunt gtēte.l.vbi numerus.ſ. de testi. Aliq̄ue tñ gl.sint, que sentiāt vnū tm̄ sufficere in.l.si qs.C. ad.l.iul.ma.ꝛ gl.ħ in ver.suspitionibus dū de suspitiōe loqt̄ in singulari, ꝛ exinde Soc.cogant dicere, q istud relinquitur arbitrio iudicis vt p Bar.hic, ꝛ p Sal.in.l.fi.C.eo.ꝛ p Jo.And.An.de but.Car.Abb.ꝛ alios in.c.cū in gtēplatione de reg.iur.ꝛ Bald.

40 in.l.obseruare col.j.C.quo.app.non recip. ¶ † Qui dicit, q relinquit̄ arbitrio iudicis, que indicia sint sufficientia, q̄ non q̄ nulla certa doctri.dari pōt.l.j.§.si expillatores.ſ.de extra.ꝛ expilla.ꝛ idem Bal.in.l.milites in prin.C.de ques.ꝛ Ang.in.d.l.milites dicit q certa reg.tradi nō pōt, in mā tormentoꝝ. Sed aduerte, q istud arbitriū iudicis regulat̄ ſm dispōnem iuris cōis vt sensit Bar. in extraua.ad repri.in ver.videbit̄, ꝛ in.l.si in lege.ſ.loc.ꝛ Ang.in.l.j. ſ.de testa.mi.ꝛ dicit Ro.in.l.filiusfa.col.iij.ver.iiij.casu, q quādo ptās hꝫ arbitriū simpl'r, q tūc in oīb⁹ hꝫ seruar̄ regulas iuris ci

41 uilis. ¶ † Quia intelligit̄ in dubio de arbitrio boni uiri.d.l.si in.l. ꝛ.l.hec venditio.ſ.de ꝯhē.emp.ꝛ.l.si cū ea cū simil.C.de do.pmi. ꝛ Parisius nūc Reuerē.Car.ꝛ pceptoꝛ meus in ꝯsil.clj.paucis agā col.iij.ver.ex qbus vol.iiij.dicit, q lꝫ iudicis arbitrio cōmittat̄, an indicia sint sufficientia ad torturā vel ne. ¶ † Tale arbitriū

42 nō dꝫ esse absolutū ſꝫ limitatū a lege, ꝛ ſꝫ legis dispōnē. ¶ † Ideo

43 bar.in hac.l.distinguit, quedā esse indicia gñalia, ꝛ remota, ꝛ ista nō sufficiunt de p se sine alijs indicijs, nec sola sunt sufficiētia ad inferēdā torturā, vt puta mala gditio, ꝛ mala fama in homine facit indiciū quale quale.l.de minore.§.pen.ſ.e. Itē ꝯuersatio in domo. Itē notitia rei subtracte.ista enim de p se nō faciunt indiciū, ſꝫ coniuncta insimul bene illō inducerēt, vt p Bar.ħ, ꝛ Sal.in.l.fi.C.e. dicēs, q si est indiciū generale ꝯ plures de electo, cū exterus committere nō potuerit, ꝛ in dubiū sit, qs ex pluribus deliquerit.

44 ¶ † Tunc mala fma vnius iuncta cū illo generali inditio faciet indiciū sufficiēs ad torturā. Ita dicit Sal.in.d.l.fi.ver.quero, an sufficit, arg.eius q dicitur de nauta in.l.quotiens.C.de naut.li.x. idē dicerē de inimicitia, de fuga, de armoꝝ delatione, ꝛ alijs similibus indicijs, que in homicidio simplici nō sufficiūt ad torturā, ꝛ rō est, q̄ talia indicia de p se frequenter ꝛ facile gtingunt abesse a delicto nā q̄nq̄ quis interficit ab alio q̄ꝫ inimico, ꝛ qs aufugit absq̄ eo q gd deliquerit, timens iuris seuitiā, que in delictoꝝ cognitione adhiberi solet. ꝛ ēt quis defert arma absq̄ eo, q delinquat, ꝛ istō frequenter, ꝛ facile euenit, ꝛ est indiciū leue, vt dicit Bal.in.l.nō hoc in fi.C.vn.cog.ꝛ dixi.ſ.in.ij.no.in fi.ꝛ exēplificari pōt in similib⁹.

45 ¶ † Quedā vero indicia sunt ppinqua tangentia negociū de quo querit̄, ꝛ ista faciūt indiciū ad torturā, vt puta vnus bonus testis de visu. Itē ꝯfessio extiudicialis, vel captus in loco delicti, vel si res reperta est apud aliquē ita Bar.hic ꝛ Saly.in.d.l.fi. Quos cōiter doc.sequunt̄, ꝛ rō est, q̄ frequēter ꝛ facile gtingit delictū esse commissum ex ipsa pbatione vt p Bal.in.d.l.non hoc in fi.C.vnd.legit. nā si quis viderit, presumit̄ id esse actū, ꝛ si testis vnicus fuerit idoneus, erit indiciū ad torturā, vt dicā.j.in ver.testis de visu, ꝛ oculus vꝫ habere certitudinē quandā in se, quā sensus auditus, cū certioꝛ aure arbiter sit oculus.§.fi.insti.de gra. Itē ex ꝯfessione extiudiciali detur idē, cū nulla sit maioꝛ pbatio q̄ꝫ propria oris ꝯfessio. l.gñaliter.C.nō nu.pecu. q idē dici pōt de reperto in loco, ꝛ de re subtracta reperta penes tertiū. Nā ħ frequenter ꝛ facile contingit habere deliciū in se.ꝛ ħ idē dici in alijs similibus indicijs, de quibus.j.ꝛ ſm istā distinctionē intelligi pōt illud, q dicit Jo.and. in addi.ad spe.in.§.species in addi.inci.lex vnica in fi.de presum. ꝛ q dicit Jac.de bent.in.§.si vero in auc.de exhib.rei.

46 ¶ † Septimo premitto, q indiciū dꝫ pbari per duos testes p gl. in.l.fi.C.famil.her.Saly.hic dicit Bar.male allegare gl.in.d.l. fi.cū loquat̄ de indicijs diuersis ab his de qbus est presens mā, sed q sufficit regula generalis.l.vbi numerus.ſ.de testib.ꝛ q dicit̄ in Euāgelio, q in oꝛe duoꝝ vel triū stat oē verbū.c.nouit de iudic. ħ idem voluit Ang.in.l.fi.in prin.in versi. est tñ indiciū.ſ.q met. cau.dicēs, q indiciū ſp dꝫ pbari p duos testes, alias nō est pbatū exēplificando in eo teste, q dixit, q reperto hoīe occiso vidit titiū fugientē cū gladio sanguinolēto in manu, non.n.est pbatū indiciū sufficiens ad torturā, exēplificando ē in furto, vt dicam.j. Adducit ꝛ ipse gl.in.d.l.fi.Bru.ꝛ pleriq̄ alij Moder. dicunt indiciū pbari p vnū testem de visu, sed si erit remotū a maleficio dꝫ pbari per duos testes adducunt multas decisiones, ꝛ Hyp. hic in.

47 ij.col.quē videas q̄ cōis est. ¶ † Aduerte tñ, q Bar.in preced. q.dū distinguit de indicio. Dicit indiciū ppinquum esse tangens negociū, vt vnus testis d visu, ꝯfessio extiudiciū, captus ibi vel res reperta apud eum. indiciuꝫ vero remotū dr̄ homo male ꝯdōnis, ꝛ similia, ideo si velimus dicere, q indiciuꝫ remotū debeat pbari per duos testes indiciū ppinquum probaret̄ p vnum testeꝫ, ꝛ tñ ꝯfessio extraiudicialis, ꝛ alia superius enumerata vltra testeꝫ de visu pbari debent p duos testes, ꝛ ex regula gñali superius tradita, q indicia debeāt pbari p duos testes ēt q sint ppinqua, vt in exēplo An

48 gel.tradit in.d.l.fi. † Unde dico.aliud esse, qd̄ probet̄ maleficiuꝫ, Aliud q probet̄ indiciuꝫ, ad ostendenduꝫ maleficium.i.q probet̄ q̄litas aliq̄, vel facti, vel verbi separata a maleficio, ex qua oriat̄ suspitio penes iudicē, vt dicat indiciuꝫ esse ꝯ reū, si enim testis deponit de maleficio p vnuꝫ ex q̄nq̄ sensibus vcꝫ visuꝫ, audituꝫ, gustum,

49 odoratum, ꝛ tactum, per quos sensus fit plena probatio. † Et testis p illos rōnē reddere tenet̄, vt voluit Cice.in lib.ij.ad Heren.in.c. in causa gecturali.in ver. Argm̄ ibi nunquid aliquo sensu pceptuꝫ sit aspectu, auditu, tactu, odoꝛe, gustu, nā quis hoꝝ sensus pt̄ ꝯflare suspitionem.ideꝫ voluit Barto.in trac.de testi.col.i.in verb.testis causam sui dicti, ꝛ per Soc.in consi.liiij.visis testibus col.j.ver.ex quibus.vbi vult duos rixantes cognosci ad voceꝫ p testeꝫ ꝛ directe deponi sup maleficio, in his casibus si testis deponit non dr̄ probar̄ indicium, sed probat maleficiuꝫ, vt si testis dicat vidisse titiuꝫ vulneranteꝫ, vel audiuisse blasfemantē, vel iniuriātē verbis, vel noctis tēpore duos sibi cognitos tetigisse simul se cognoscentes, vel quid simile directe demonstrans delictum, nā si duo essent testes deponentes de ipso delicto, oriretur plenā probatio, sed q̄ est vnus tñ testis, ꝛ eius dicto imꝑfecto, quo ad plenā probationem oritur indicium, ꝛ p ꝯns indiciū pueniet ex probatione sup maleficio, non autem q probetur indiciuꝫ, ꝛ istud est qd̄ voluit Bart.hic dum dicit, illud q dixi q vnus testis facit indicium, est veꝝ de vno teste, q testificat̄ de maleficio ipso. Ex quo male dicunt Moder. qd̄ indiciū pbat̄ p vnum testem de visu sed si quis vellet probare qualitateꝫ aliquā separatā a maleficio, siue propinquam, vt est in ꝯfessione extraiudiciali, vel in capto in loco delicti, vel dē re reperta apud aliqueꝫ furto subtracta, vt exemplificat Bart.hic, ꝛ Ang.in.l.fi.vel q vidit talem fugere cum gladio sanguinolento, sed non vidit pcutere, vel q vidit portare vnum fardellum subtus clamidē, sed quid portaret ignorabat, vel libellus diffamationis reperitur positus in aliquo loco, ꝛ inde visus est exire vnus, ꝛ non alius, vt exēplificat Angel.in proprijs terminis in.l.ij.C.de quest.dicens, q ista sunt indicia vehementia, ꝛ tñ vnus testis ita deponens non faciet indiciuꝫ, ſꝫ requirunt̄ duo testes, ꝛ eodem modo. Si voluerit probare qualitatem remotam ab ipso maleficio, vt in mala fama, ꝛ similibus, eodeꝫ modo duo testes requiruntur. ꝛ ex his apparet non esse faciendā distinctionem inter probationem indicij remoti ꝛ indicij propinq cuꝫ vtrūque probari debeat p duos testes ex regula generali iam dicta sed an plures testes singulares ꝯiungantur ad faciendum indiciuꝫ, videbimus.j.in verb. Testes singulares.

50 ¶ † Octauo premitto, q processus, ꝛ testes qui dantur p iudicem, ipsi reo ad hoc, vt se defendat habent diuersa nomina, aliq̄n appellantur probatio vt in.l.j.§.j.ibi ita probationi.ſ.eo. aliq̄n argumēta vt in.d.l.j.ꝛ in.l.milites.C.eo.ꝛ per Ang.in.l.ij.C.de questi. Aliq̄n presumptiones, ꝛ aliq̄n gecture, prout eas Cic.appellat in li.ij. ad Heren.in.c.in causa coniecturali, ꝛ per Bald.in.l.non hoc.C. vnd.legit.dicens rusticos Papienses appellare has gecturas, vt etiam per Dec.in.d.c.iij.loco col.fi.de probat. Aliq̄n verisimilitudines. Aliq̄n adminicula, vt ponit Bald.in.l.ea, quidem col.i. C.de accus.ꝛ Alex.hic in addit.fi.ꝛ multa ponit Bru.in.d.trac. de indic.in.j.qd̄.disputatio tamen istorum nominum relinquenda pertinacibus glo.in rub.ſ.solu.mat.ꝛ de istis nominibus loquens Abba.in.d.c.tertio loco.ꝛ in.c.quanto in princip.de presumpt.ꝛ ibi Felyn.colum.fin.ꝛ Innocen.in.c.quia verisimile eodem titulo dicunt relinqui pertinacibus.

51 ¶ † Nono premitto, q indicium est minus semiplena probatione, vt in.l.cum probatio.ſ.de proba.quaꝫ refert ꝛ sequit̄ Bar.in.l.iij. de excus.tu.q̄uis illa lectura sit Nico.de neap.ꝛ Ang.idē voluit in.l.ij.C.de q̄sti.ꝛ idem voluit Alexā.ꝛ Soc.in.l.j.§.j.ſ.si ex noxa.cau.aga.dicētes magnum esse, q ex minore deductione q̄ꝫ sit semiplena probatio procedatur ad torturam, ꝛ q sit minus q̄ꝫ semiplena probatio, lꝫ Cy.in.l.iij.C.ad leg.iul.maie.ꝛ in.l.fi.ver.nunquid ergo.C.eo.de quest.ꝛ Bal.in.d.l.cum probatio, ꝛ in.l.non hoc in fi. C.vn.legi.ꝛ in.l.fi.in fi.C.de prob. Ang.in.l.fi.in princ.ſ.qd̄ met. cau.ꝛ in §.si vero vsusfructus in fi.in auc.de nup.ꝛ Albe.in.l.sine possidetis.C.de probat.ꝛ Jas.in.l.admonendi.ſ.de iureiurand.nume.xlvij.ꝛ Dec.in.d.c.tertio loco colum.fi.de proba. Est etiaꝫ indicium qualequale quod oritur ex testibus, qui examinari non possunt, si examinari fuerint.

52 ¶ † Et istud indicium operat̃, ꝙ index pōt ꝓcedere ad inqsitionē vt p Sal. in l. seruos in fi. C. de testi. ꝛ dixi superius in. ij. no. Et dicam. j. in ver. testis qui non debuit examinari, ꝛ de ista dictione qualisqualis loqt̃ tex. in l. apud labeonē. §. pretor ait si quid. ff. de iniur. ꝛ in l. merito. ff. ne quid in lo. pub. ꝛ p Bald. in l. si duo patroni. ff. de iureiur. ꝛ Bar. ꝛ Alex. ibi in l. maritus. ff. eo.

¶ Et qꝛ indicia freqūētius per ll. ac scri. habent̃ circa homicidia furta, ꝛ adulteria ideo incipiā ab homicidio, siue ab vno siue a pluribus committatur. Fit enim altero ex his modis. Aut ex ꝓposito siue apensate, ꝛ tractatu prehabito, aut in pura rixa.

53 ¶ † Principiū itaqꝫ erit ab homicidio ex ꝓposito ꝛ apensate ac p tractatū facto, cū magis puniat̃, ꝙ̄ homicidiū in pura rixa. l. j. §. j. ff. de sic. l. absentem in fi. de pen. ibi ꝯsulto aliquid cōmittatur, an casu, ꝛ l. respiciendum. §. delinquunt. ff. e. ti. de pen. ꝛ ibi Bar. no. Abb. in c. inter alia col. vij. ver. ij. casu nu. xxv. de immu. ecc. ꝛ An. in trac. male. in ver. ꝛ apensate cū si plures fuerint oēs tenētur de occiso, si homicidiū sit secutū ꝑtractatū, secus si in plura rixa no. ꝛ Bar. ꝛ Ang. in d. l. fi. ff. de sic. ꝛ Mod. ibi.

54 ¶ † Ulterius sciendū est non presumi factū ex ꝓposito, ꝛ apensate homicidiū, nisi illa qualitas pensamēti ꝓbet̃, ꝛ iustificet̃, ita sensit Inno. in c. inter alia de imm. eccl. ꝛ ibi Hos. ꝛ Jo. an. ¶ † Qui

55 dicunt, ꝙ latrones publici, ꝛ qui obsident stratas sp̄ presumuntur insidiose facere, nisi aliud ꝓbet̃, arg. l. qui semisses. ff. de vsuc. ꝛ c. j. ꝛ ij. de presum. In alijs vero non presumit̃, nisi ꝓbet̃. l. quotiēs. §. q dolo. ff. de dol. l. vt vim. ff. de inst. ꝛ iur. Idem voluit But. ibi col. ij. ꝛ Car. q. viij. Pet. de anch. sensit ꝯriū ibi dicens, ꝙ dolus semp presumitur, postꝙ̄ constat delictum esse commissum. l. si non conuicij. C. de iniurijs. Abba. ibi colum. vj. saluat dictum Hostien. ꝛ aliorum dicens.

56 ¶ † Quod lꝫ in actu delicti presumat̃ dolus. Tamen non presumitur ex ꝓposito prius deliberato deliqꝗsse cōiter in oībus. In istis aūt latronibus, qui stant in stratis publicis, presumit̃, ꝙ ex deliberato ꝓposito h̃ fecerint, ex quo in illis rapinis se assuefecerint, ꝛ inspiciatur hominis consuetudo. l. qui semisses, sciant ēt ꝙ si plures fuerint in rixa in dubio presumit̃ ibi existens causaliter affuisse, ita determinat Fely. in c. sicut dignum in. iij. col. ver. vij. ꝛ vltimo in fin. de homicid. allegat Bald. in l. j. in lec. antiq. supra de ser. corrup. ꝛ in c. j. de benefi. frat.

¶ Homicidium si ab vno tm̄ fuerit factum, illud precogitatum ꝛ vt vulgo dicitur apensate, ꝛ apostate fecisse dici potest, si indicium aliquod ex infrascriptis in ꝓcessu appareat, ꝓbatio nāqꝫ liquida haberi nō pōt, cū hmōi cogitationes in animo delinquētis ꝯsistāt.

57 ¶ † Et q̄uis animus a solo Deo cognoscat̃, vt est tex. in clemen. exiui in. §. Quis de ver. signi. ibi que omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditoꝝ est cognitor, ad animum sibi ministrantiū respicit ꝛ p illum tex. ita decidit Bald. in trac. scisma. col. x. ꝛ est tex. in c. nunquid de pe. dist. j. ibi qꝛ ego sum scrutator rerum ꝛ cordis. ꝛ dicit Ang. in l. j. C. de sic. quod dolus ꝛ bona fides sunt passiōes animi, que soli Deo sunt note, ꝛ ibi ēt Sali. col. j. quos sequit̃ Cepo. in ꝯsil. xxj. super homicidio col. ij. ꝛ est gl. in l. ij. ff. de interro. act.

58 ꝛ ibi Alber. ¶ † Attamē anims probat̃ presumptione verbi, vel facti. Talis enim animus presumitur, qualia sunt verba, aut facta l. is qui. §. diuus. ff. de tut. ꝛ cura. da. ab his. l. labeo. ff. de sup. leg. l. reprehendenda. C. de insti. ꝛ substitu. ꝛ in l. j. §. diuus ꝛ ibi Barto. in d. l. is qui. §. diuus, ꝙ quandocunqꝫ de aliqua animi qualitate queritur, testis dꝫ testificari per actus exteriores, quos vidit, nam ex qualitate facti animum facientis metimur. l. j. ff. de peti. here. l. si tm̄ §. ei qui seruum. ff. de edi. edi. vbi videns seruum vinctum nō tenetur edilitio edicto, multo enim amplius est id facere, ꝙ̄ pronunciare in vinculis fuisse, ꝛ est tex. in §. is quoqꝫ in fi. ff. de here. qualita. ꝛ differ. ꝛ in l. si vt certo. §. custodiā. ff. cōmo. ꝛ in l. si hominem

59 supra deposi. ¶ Nam p extrinseca ꝓbant̃ intrinseca. l. fi. circa fi. ff. de diuor. ꝛ in l. quidam in suo. ff. de condi. insti. ꝛ in §. ceruos insti. de re. diui. Et dicit Cy. in l. fi. C. de sica. ꝙ extrinsecus actus probat intrinsecum animum. Et Gand. in titu. de presump. in tracta. malefi. colum. fi. ver. octauum etiam, vbi per multa confirmat predicta.

¶ Idē voluit Bal. in l. si ex plagis. ff. ad leg. aql. q dicit post gl. ꝙ facto dat̃ volūtas intelligi, ꝛ est gl. in c. ꝛ si qōnes de simo. ꝛ idē voluit Soc. in consil. cxxxj. in presenti col. ij. ver. ꝑterea vol. j. determinās, ꝙ possidens non dicit̃ mutare cām possessionis, nisi appareat de animo, q animus demonstrat̃ p exteriora. ꝛ dicit Nicol. in ꝯsil. cxcvj. super eo ꝙ queritur, qō quis nō tenet̃ actione iniuriarum, nisi animū iniuriandi habuerit, q animus ꝓbat̃ presumptione verbi vel facti. ꝛ dicit Gan. in trac. male. in titu. de presum. col. j.

60 versi. preterea. ¶ † Quod index dꝫ cōsiderare factum, ꝙ animum metitur, ꝛ dicit Alber. in l. aut facta in ver. qualitate infra de pen. quod ex qualitate facti presumitur incendium, vel ferita per tractatum facta per no. in l. ꝛ si domum supra de adulte.

¶ Unde ex predictis dico Hyp. de marl. male sensisse in eius cōsil. lxxxxvj. dum vult, ꝙ stante statuto, qō quis non possit puniri, ꝙ aliū occiderit, si nō appet id tale fecisse animo occidēdi, quod iste animus non possit aliquo modo probari per testes, eo quoniā animus per actus exteriores non vere sed ficte comprehenditur, vt latius ibi per eum quia dico satis constare ex predictis animum demonstrari ꝛ probari verbo aut facto, ꝛ ex ꝯiecturis, vt ēt voluit bar. in l. si concubina §. primo supra re. amo. ꝛ in l. si cui. §. primo supra de accusa. ꝛ Bal. in l. liberte. C. de ope. liber. dicens, quod qualitas factorum describit qualitatem intellectus, quod idem voluit ipse Hyp. in l. prima col. quarta nume. xxvij. C. de sic.

61 ¶ † Preterea cause criminales non deciduntur iuramento ipsius rei vt est tex. in l. fi. C. de probatio. ꝛ in c. nos in quemquam secunda questione prima, ꝛ vult Bar in l. maritus infra de questi. ꝛ in l. admonendi, ꝛ ibi Jas. ꝛ alij repet. supra de iureiuran. ꝛ Bald. in l. in bonefidei col. j. ver. quinto oppono. C. de iureiur. ꝛ in l. j. colū. ij. ver. oppono nam contumax. C. quo. ꝛ quan. ind. nulli enī est difficultas qō quilibet reus ad hoc vt euitet penam, ꝛ vitam conseruet iurabit non semel, sed per centum vices, prout late insistit idē Hyp. in d. l. si maritus ꝛ in sua prac. in. §. postꝙ̄ in prin.

62 ¶ † Preterea non statur iuramento alicuius de depēdentibus ab animo, quotiens potest probari ex coniecturis, ita voluit gl. in cle. j. in fi. de pen. ibi hoc lꝫ Car. in vltimis verbis, ꝛ sequitur Felyn. in c. significasti el. j. col. ij. ver. tertio fallit de homic.

¶ Non ob. glo. allegate per Hyp. in d. consil. vt est illa in §. alie insti. de act. ꝛ in d. c. significasti, ꝛ ꝙ voluit Pet. de anch. in consi. clviij. quia omnes ille glo. ꝛ decisiones loquuntur in causa ciuili,

63 prout est legere in omnibus illis decisionibus. ¶ † Nam cause ciuiles alio modo regulantur quam cause criminales vt per Bart. in d. l. admonendi, ꝛ tresdecim differentias ponit ipse Hyp. in sua pra. in §. expedita col. viij. ꝛ seq. vbi ponit ēt diām in iuramento.

¶ Non ob. alia glo. in l. si cui prout dicam infra quia loquitur de iuramento purgationis.

¶ Aduertendū est circa predicta ad vnum dictum Barto. in d. l. maritus in fi. qui distinguēdo dicit. ¶ † Quod iuramentum, qō

64 defertur a iudice in defectum probationis reo ad absolutionem, bene potest deferri. l. presenti. §. sicubi. C. de his qui ad eccl. confu. ꝛ dicitur iuramentū purgationis, nam de hoc dicto Bar. nullam facit mentionē Hyp. in d. l. maritus, nec alibi, ꝛ tamen ipse Bar. videtur innuere, quod reo pōt deferri iuramentum ꝑ cā criminali ꝑ ipsum iudicem, ꝛ ideo pro intellectu dicti loci Bartol. est sciēdū, ꝙ quando aliqnis est infamatus de aliquo crimine, nec sunt probationes, aut presumptiones contra eum, ꝛ illa fama perduret, que ēt

65 non hꝫ totum a probis personis, vel a quocunqꝫ. ¶ † Tunc iudex qui videt illum talem laborare infamia debet deferre ei iuramentum, ꝛ ille corporaliter iurabit se esse immunē a crimine, super quo dicitur infamatus prout est tex. in c. j. ij. ꝛ. iij. de purga. cano. Et istud dicitur esse iuramentum purgationis, ꝛ ita de hoc loquitur Spe. in titu. de abol. in §. ij. per totum titu. Et istud tale iuramentum erat in vsu de iure canonico, ꝛ raro reperiebatur cautum d̃ iure ciuili, vt dicit Anch. in c. excommunicamus de here. ꝛ dicit reperiri in l. vbi. C. de fal. ꝛ ꝙ non recordatur, quod de iure ciuili propter infamiam, que remanet, debeat se purgare sed Joā. de ana. in d. c. excōmunicatus col. iiij. in ver. qui autem in primo no. dicit reperiri multos casus, in quibus quis de infamia se purget, allegat tex. in d. l. presenti, ꝛ in l. marcellus supra rer. amo. ꝛ l. lex Cornelia. §. hac lege supra de iniur. in quibus habetur de iuramēto purgationis, quod secundum ipsum dicitur purgamentum necessariū de quo in l. generaliter in princi. supra de iureiur. ꝛ adducit tex. in auc. Gazaros. C. de heret. ꝛ in l. fina. supra de requi. re. in quibus secundum ipsum expresse dicitur de purgatione. ꝛ hoc modo itelligit dictum Bar. in d. l. maritus, quod loquatur de isto iuramento prout etiam ipsemet Bartol. exprimit ibi dicendo, ꝛ dicitur iuramentum purgationis, ꝛ de hoc etiam iuramento loquitur glo. in l. si cui in §. hisdem supra de accus. ꝛ clarius glo. in l. j. C. de sic. ꝛ sic Bart. in dicto loco intelligendus est, quod iudex deferat iuramētum, quando de crimine non est probatio, neque presumptio contra aliquē, sꝫ tantummodo est infamatus vndecunqꝫ proueniat talis infamia, ꝛ de hoc iuramento loquitur Specul. in titul. de fur. in colum. iij. versicu. quid si peregrinus dicens quod si peregrinus, qui vadit, vel redijt vltra mare, intrat nauem, vel tabernam, vel stabulum, nec ostendit res, quas habet, quod tunc si perdantur res, nō stat̃ eius dicto vel iuramēto. sꝫ hū pōt cogi caupo, vel stabularius, vel

vel nō nta iurare, quod res illas non subtraxit, nec subtrahi fecerit, et erit sacramentum, per quod quis purgatur, cum de eius mala consciētia queritur ab eo, allegat tex. in d. l. presenti et in l. fi. C. de iur. do. imper. et in l. fi. C. de bo. auc. iud. pos. idem voluit Bal. in l. i. C. loc. in ver. et no. dicens, quod hospes tenetur de ammissione rei, etiam quod locus sit fractus, in quo erant, et hoc de generali presumptione, que est contra hospites, quod sint rapaces ex mente Nicol. de Matar. si tñ erunt bone fame, tunc debent se purgare per iuramentum suum.

¶ Inditia vero homicidium precogitatum demonstrantia sunt infra posita in quibus tñ aduertendum esse puto, quod aliqua ex infrascriptis non sunt de per se sufficientia ad faciendum plenum indicium. Sed vnum coadiuuat aliud, ex quo deueniri potest ad torturam, vt dixi. s. in premisso. vi. Et de istis indicijs demonstrantibus homicidium ex proposito ponunt sex per Alber. in trac. statut. qō. lxiiij. in iij. par. et in l. et si amicis domū. s. ad adul. et excellentissimus preceptor meus Mant. in cons. cccxxv. nisi innocentia col. ij. vbi ponit septem indicia tractatus et pensamenti.

66 ¶ † Et procedendo super illis diuidam ipsa indicia in tria tempora, vt dicit Cic. in lib. ij. Rethor. ad heren. in prin. in causa coniecturali in verbo argumentū.

¶ In preteritum, instans, et sequens, prout etiam sensit Bal. in l. mulierem. C. si quis alt. vel sib. dicens, quod dolus, et fraus probantur a priori et posteriori, et ab vtroque simul iuncto. l. si qui adulterij. C. ad adul. et vt dicit Bartol. in l. in furti. §. ope. s. de fur. dum considerat auxilium ante delictum, in ipso delicto, et post delictum. ideo videbimus de tempore ante homicidium per infra posita indicia.

67 ¶ † Preparationes, et ordinationes indiciant pensamentum et homicidium precogitatum, vt puta.

68 ¶ † Emptio armorum, que in vsu non ita frequenter habentur, et maxime in emente, item et exercitatio in armis, vt est ludus scrimie in eo, qui nō erat solitus, et maxime si p etatē id sibi nō licebat, et repertum fuit homicidium cōmisisse cum illis armis, cum quibus exercebatur. item si cum armis per eum solitis deferri experientiam aliquam fecit super clipeo, vel toraca, vel simili genere armature, et cū illis homicidium fecit, prout vidi, quod quidam fecit experientiam super armatura cum pugione, an pertransiret ipsam armaturam, et in die sequenti interfecit hominem, repertū fuit hunc precogitasse homicidiū, et in tortura confessus fuit, id tale apensate fecisse, et luit penas debitas, et quod eam experientiam faciebat ad hoc, vt videret, an pugio esset sufficiens ad interficiendum eum hominem, quē percusserat, qui armatus incedebat. item si arma habiliora ad incidendum et vulnerandū, vt puta (prout vulgo dicitur) limare fecerit, vel molare, de quo loquitur Par. de put. in trac. sind. in verb. mandauit col. vj. ver. si quis reperitur, prout etiam vidi in alio, qui eo modo pro homine interficiēdo arma preparauerat, et repertus fuit ex proposito hominem interfecisse. item si reposuit arma in aliqua domo, vt custodirētur, et ibi propinque homicidium fecit. item si premonuit amicū, vt audito rumore dēret accurrere cū armis vel si premonuerit amicū, vel aliū, quod audito rumore nō ammoueret se, quia res ad ipsum non pertinebat, ista enim preparamenta, et ordinationes, et alia similia faciunt indicium, quod homicida tale delictum ex proposito, et apensate fecerit, vt voluit Cic. in d. lib. ij. Reth. in ca. in causa coniectura li in verb. argumentum ibi nūquid appararit. et Barto. hic col. ij. ver. item quod fuit visus, et Ange. in l. fi. C. de questi. quem sequitur Pari. de Put. in trac. sind. in verb. viso de indicijs col. j. car. cix. et Brun. in trac. de indic. col. xij. vers. item dat aliud vbi determinant per hec indicia posse deueniri ad torturam, si aliquis infamatur de homicidio eo magis autem dōm est in faciēdo indicium super pensamento, cum de ipso actu homicidij constet, et tātummodo deducatur in questionem, an propositum interuenerit in homicidio ipso. et predicta oīa demonstrent precogitationem, cum ad eū finē homicidij tendant, et est tex. hoc probans in l. j. §. vi possidere. s. de vi et vi arm. ibi qui in hoc ipsum optatus et preparatus venit.

69 ¶ † Facit pro hoc, quod in probandis occultis que ex presumptionibus, demonstrantur prout in adulterio, ex preparatorijs inducitur probatio, nam deosculatio, tactus mamillarum, apparatus, conuiuia, et alia similia preparatoria probant adulterium, vt est glos. tertia in l. quod ait lex supra de adulter. eo. et ibi Bar. et idem Bart. in l. ij. §. fi. et in l. capite quinto supra eo. et tex. in c. preterea de testi. et ibi Hoc. Sed aduerte quod gl. in d. l. quod ait lex dicit, repertum in rebus venereis esse illum, qui predicta facit, et ēt dicit Bar. in d. l. capite quinto res venereas esse predicta. Attū Bud. in suis anno. secun. anno. xxxv. reprehendit locum illum accursij per multorum auctoritatem volens rem veneream esse, quū pudenda in pudendis, vel obscena in obscenis sunt posita, quod puto in l. illa iurisconsultum sensisse, dum dicit, si in ipsa turpitudine filiam deprehendat, habens respectum ad actum ipsam carnalem, dū postea subiungit verba labeōis confirmantia predicta dum dicit, in rebus venereis, quod idem est cū predictis. Adduci potest ad premissa illud, quod dicit Bal. in c. tne de procu. quod ita punitur mulier, que osculum luxuriosum dat, quemadmodum et pro adulterio, quod Dec. intelligit quo ad pbandū adulterium, et non quo ad predicta, dicens illa esse preparatoria, vt vult in rub. C. de eden. in prin. et in rub. de probat. extra, et in c. cum sup col. i. de offi. deleg.

70 ¶ † Transitus non solitus et istud indicat pensamentum. Si enim ego in regione non ita frequentata, et per quā aut nunque solitus sum iter facere, si per ipsam transitum faciens reperto homine ipsum interficio, indiciū oritur, quod id precogitauerim, ex transitu namque insolito oritur indicium, quod pertransiens homicidium cōmiserit. Si eo sero homicidij ibi fuerit visus, nec erat solitus per ea loca pertransire. ita determinat Cic. in d. lib. secundo ad heren. ibi nam quo in loco preter consuetudinem fuerit, et Bar. in d. l. fi. col. ij. in fi. s. de quest. et Salyn. in l. fi. col. ij. C. de quest. et Par. de put. in d. tracta. de sin. in verb. viso de indicijs col. j. car. cx. allegat tex. in l. iij. §. eiusdem s. de testi. eo magis dōm est, quod secuto effectu homicidij occidens habuerit animum occidendi. et precogitauerit ipsum homicidium, et quod venerit illuc gratia interficiendi, cum aliud presumi non possit.

¶ Facit pro hoc id, quod dicit Bartol. per illum tex. in l. ij. C. de curs. publi. lib. xij.

71 ¶ † Qō repertus extra viam publicā hz malam suspitionem cōtra se, vt est in portante contra deuentum per tex. in l. si quis eo. tit. qō sequitur Jo. an. de plat. in d. l. ij. Dicens, quod euntes per viam non publicam nec consuetam habent presumptionem contra se et idem esse in eo, qui ingreditur, vel egreditur ciuitatem aliunde quam per portam publicam et consuetam. l. fi. s. de rer. diuis.

¶ In homicidio aūt puro non ita simpliciter habeas transitū insolitum pro indicio, vt quis torqueatur, cum sit indicium remotum a maleficio. et ideo alia requiruntur, vt dixi. s. in vj. premisso.

72 ¶ † Frequentatio vie. in qua delictum est cōmissum. Si enim titius visus fuerit per plures vices pertransire per aliquā viam eundo, et redeundo vno die, vel diebus successiuis, et eodē, vel sequenti, vel alio die non multum post interfecerit hominem in eadem via presumptio oritur contra ipsum, quod sepius eam viam transierit causa committēdi tale homicidium, et ad id animū applicauerit, vt sensit Cic. i. d. l. ij. ad her. ibi vbi fuerit, vbi visus sit, acit tex. i. l. iusto. s. de vsuca. vbi pp frequētiā rei id statuit, et in l. legatis §. si vnus. s. de le. iij.

73 et dicit Ray. i. d. l. iusto. ¶ † Qō si qs reperitur mortuus in strata publica nec appareat occisor, quod ille presumitur occidisse, qui freqnētabat locū illū, eamque loci frequentia indicat frequentantem, quod occiderit idem voluit post Ray. Ang. Raph. cum Jmol. in d. l. iusto. et vt in precedenti indicio dixi. Si frequentatio vie facit presumi frequētantē occidisse, eo magis constito qō occiderit, presumendum est

74 est, qō apensate ad id processerit. ¶ † Et ratio est, Quia ex actuum proportione, et aptitudine presumitur maleficium argu. l. si dolo et l. dolus. C. de rescin. vendit.

75 ¶ † Inditium vero p homicidio puro facit frequentatio vie (vt iam dixi) et reperto cadauere in via, si ignoratur, a quo sit interfectus presumitur contra frequentantem, et indiciatur ad torturā, ita determinat Ange. in trac. malefi. in verb. fama publica col. ix. versi. qd āt si quis in strata. idem voluit Bolog. in addit. ad tract. de tormē. Gui. de suza. colū. vij. et Par. de put. in trac. sind. in verbo si quis est inuentuā. vltra predictos vez Ray. Ang. et alios supranotatos in d. l. iusto. Sz aduerte qō aret. et alij supranominati in suis trac. alle. Barto. Bal. et Ang. in diuersis locis, et maxime in d. l. iusto. qui tñ nihil dūt de hac re, sz voluerūt allegare Ray. et alios supranominatos in d. l. iusto. idē voluit Alex. referēs Ray. et Ang. in gl. l. visis et opportune pōderatis col. iij. ver. cōprobat vol. j. subdēs, qō eodē mō presumitur incendium pcessisse a facto serui, seu ministrorum eius, qui hz mercātias in fonticis pp conuersatione, quā hēnt in eis.

76 ¶ † Intellige predicta, qō i homicidio puro frequētatio pdicta nō sit sufficiēs ad torturā, si frequētans esset hō, bone conditionis, qui consueuerat p stratā illā trāsire. cū sit inditium nimis generale p ea, que no. Bar. in l. fi. s. de quest. ita intelligit Jmo. in d. l. iusto volens restringere dictū Ray. Attū Ray. et cū. ibi idē senserūt, dū dūt, quod frequētās presumitur occidisse, maxie si talia cōmittere consueuit arg. text. in l. si cui. §. iisdem. s. de accusa. et in l. si ita. §. fina. supra de fun. instru. et idem etiam sensit Areti. in d. versicu. quid autem si quis in strata. Dicens presumi, si ille erat malus homo, et sic constat ex mente predictorum, quod ex frequentatione simplici non inducitur indicium ad torturam, nisi alia concurrant. et quamuis addentes ad trac. Aret. in dicto loco sibi ipsis attribuant hanc restrictionem.

¶ Tamen (prout dictum fuit) Antiqui & clarius Imol. dant istam intelligentiam. Facit fm ipsos, q voluit Ric. Malumb. in. q. que est mihi. xiiij. incip. Cum in statuto Civitatis Padue.

77 ¶ † Ubi vult, q stāte statuto, q male aniati teneant de maleficijs cōmissis in suis villis, q ex hoc solo, q reperiat corpus interfecti iacens in terra in quadam villa, nec apparet qs maleficiuz fuerit p petratus, non tenet villa, cum corpus mortuum non prebeat testimonium de loco cedis, nisi ostet homines illius ville esse malefactores & ibi conversari, & morari, & alia vel similia concurrant, nam tūc villa tenetur, quod idem voluit Albe. in. q. lxxiiij. in. ij. par. referens q. Ricar. ad literam, & sequitur Bal. in. l. iij. in. §. cognoscit supra de offic. prefec. vig.

78 ¶ † Armorum delatio in non solito, & non habente iustam causam deferendi, si per deferentem homicidiuz cōmittat, presumitur & indiciatur, q ex proposito arma detulerit causa hominem interficien

79 di. ¶ † Nā deferens arma malivolum hʒ animum, vt est glo. fi. ti. de pac. const. & eor. viol. & ibi hoc no. Bal. & Mar. de lau. in versi. si quis rusticus, & ēt voluit. And. de Iser. Prepo. Alvar. in. d. tit. in versi. mercator, & Alex. in additio. ad Barto. in. l. i. ff. ad leg. Jul. de vi pub. Ubi oēs concludunt deferentem arma malum animum habere, nisi ex cā deferat vel ea ligata habeat. vel prout dicit Prepo. & alvar. q licentiam habeat, & dicit Mar. de lau. q cā, an sit iusta portandi arma, relinquitur arbitrio iudicantis inspecta psona & tempore. l. j. & ij. C. ad leg. corne. de sica. l. i. C. vnd. vi.

80 ¶ † Facit pro hoc illud, q armorū vsus regulariter est interdictus & prohibitus, vt in. l. i. & in rub. C. vt arm. vsu. li. xi. & in auc. de arm. in. §. finali. & per Bar. & Ang. in. l. i. per illum tex. ff. ad legē iul. de vi pub. & per Abb. & alios in. c. clerici de vit. & hon. cleri. Et dicit, Fran. Brun. in trac. de indic. col. xiiij.

81 ¶ † Qd ille qui se armat de rixa & bello presumitur cogitare, allegat Bal. in. l. j. C. de ser. fug. col. j. versi. ex consilio, & in. l. vt vim. ff. de iust. & iur. & pro indicio ad torturā hanc delationem armoruz ponit. Jac. de bel. in sua prac. crim. in ti. de quest. in col. xvj. in fi. dicens, q gladij delatio est indicium, nam de portantibus arma lex male presumit vt in auc. de mand. prin. in. §. fi. quod dictum intellige (vt iam dixi) nulla subsistente ad deferenduz arma causa legitia.

82 ¶ † Et hoc magis presumi dʒ, si defert arma evaginata, ex eo eniz presumit se preparasse ad aggressuraz. d. l. j. §. vi possidere. ff. de vi & vi arm. Et ponit Cepol. in cons. xxviij. col. ij. ver. ij. quia.

83 ¶ † Armorum genus, & istud ostendit animum & premeditationes ad occidendū, nam si quis ambulaverit cum armis hastatis, vel cū arco & sagittis, vel cum arcobusio, vel simili genere armorum, q faciliter hominem interficiunt, & vulnerando occiderit indiciuz est, q habuerit animum ad occidendum, & id precogitaverit, vt est text. & ibi no. in. l. i. in. §. divus. ff. ad leg. corne. de sic. & in. c. significasti el. ij. & ibi Doc. de homic. & dicit Bal. in. c. j. de presumpt.

84 ¶ † Qd ille qui alium sagitat cum arcu, vel balista, vel lanceā mittit in ipsum presumit habere animū occidendi. intelligēdo, qñ mittit iaculum cum ferro. Et cum sequitur Felyn. in. d. c. significasti col. iij. nu. viij. & dicit Bal. in. l. sed & si. §. si magister. ff. ad leg. aql. q ex genere armorū presumitur animus & atrocitas maleficij p tex. in. d. c. significasti. & idem dicit Flor. in. d. §. si magister nulla facta mentione Bal. quē tñ refert, & sequitur Jo. de ana. in. d. c. significasti col. x. ver. no. q moderamen, & Bal. Saly. in. l. j. C. de emēdat. ser. & Albe. in. d. l. j. §. divus, & Cy. in. l. is qui cum telo. C. de sic. idē determinant, & deducit Hyp. in. l. i. col. v. C. de sic. & cons. lxvij. domine Deus, & Cepol. cons. xliiij. Magnifice ante fi.

85 ¶ † Asportatio bonorum, ante homicidium facit indicium pensamenti, nam si portavero res meas de loco ad locū, & maxime ad eū locum, ad quem poteram confugere, vel saltem preciosiora, ex eo demonstratur animus ad interficiendum, & verificatur secuto homicidio. ita no. Saly. in. l. fi. col. ij. versicu. nunc transeamus in fi. C. de questi.

86 ¶ † Alienatio bonorū suorum inducit malū animum, & premeditationem ad homicidiuz. & ista talis alienatio consideratur, prout dicit Bar. in. l. post ḋctum. ff. de donat. ex sex presumptionibus.

87 ¶ † Prima est, si donavit, vel vendidit bona sua, nam ex donatione, seu venditione presumitur malus animus, prout etiam considerat Alex. ibi in addi. post Bal. in. l. i. C. qui bon. ce. pos. & in. l. pē. C. de bon. dam. & Cy. ibi. & dictum Bar. sequuntur Raph. cum. Jmol. Rom. ibi idem Bar. in. l. iij. §. eorum. ff. de privil. credit. Et Jo. an. in addit. ad Specu. in ti. de presumpt. in ver. pone q Tit. & Luc. de pen. in. l. quemadmodum. C. de agri. & cens. lib. xi. colū. ij. qui etiam loquitur de casibus de quibus infra.

¶ Jllud intelligitur per cōmuniter Doc. post Bar. Quoties est inimicitia cum aliquo, & secutum sit delictum in eius personam, vt ex ea causa dicatur donasse, & animum ad delinquendum habuisse arg. tex. in auc. post iam. C. de secun. nup. & in. c. fi. de renunt. in. vj.

¶ Secunda est presumptio, quotiens quis donat partem bonorū alicui propinquo subsistente tñ predicta causa inimicitie, vel consimili, & magis credendum est, illud evenisse ex donatiōe facta ipsi ppinquo, de quo credendum est, q magis se confidat, & possit suffragari ex re donata, & q etiam non secuto delicto sibi restituat, prout deducit Pau. de mon. pic. in. d. l. post ḋctum impugnando opin. Jmo. & Roma. dicens ita practicari.

88 ¶ † Tertia est presumptio, si donando, vel alienando, ex post reperiatur in possessionem, nam tunc signum est donasse fraudulenter, & dolose, & animo delinquendi, restringitur tñ per Barto. & alios ibi Si emptor, vel cui facta est donatio fructus habuerit. vel alienatio sit facta cum reservatione fructuū, vel q facta donatione, vel venditione discesserit, vel mortuus fuerit acquirens.

¶ Quarta est presumptio, quotiens quis donavit, vel vēdidit clā, vt puta ex chyrographo subscripto a testibus, vel sine, vel adhibitis testibus sine scriptura, naz tunc presumptio est mali animi, & volentis delinquere.

¶ Quinta est presumptio, si post donationem, vel venditionem inimicum interfecerit statim, aut ex parvo intervallo, q est arbitrariū iudicis in videndo ex qualitate persone, loci, & temporis, an sit magnum vel parvum intervallum vt per Doc. in. d. l. post contractuz Restringitur hoc, vt non procedat, si interfectus fuit ex improviso nam ex subsecuto homicidio etiam in continenti non est presumendus malus animus, vt etiam dicam. j. in verb. inimicus in prin.

¶ Sexta presumptio est, si in donatione apposuerit conditionē, q valeat, si bona eius confiscabuntur. Nam clarum est esse animum ad occidendum, qui verificatur. eo secuto.

89 ¶ † Inimicitia inducit tractatum, & cogitationem ad interficiēdū precessisse, si quando constat de ipso interfectore, & ille prout dictus fuit interficiens erat inimicus, nam tunc oritur indicium contra ipsum, q apensate & apostate, & prehabito tractatu interfecerit euz.

90 ¶ † Inimicus enim mala semper cogitat d inimico. l. inimicitia. ff. de his quib. vt indig. d. l. j. §. preterea hoc tit. l. iij. §. non solum supra de adimen. lega. c. repellantur & c. cum oporteat de accus. & ita determinat Albe. in. d. l. & si amici domum supra de adul. & in tra. statu. in. iij. par. q. lxxiij.

¶ Jntelligo predicta sine aliqua distinctione, vt locum habeant in quocunqʒ inimico sive capitali, sive non capitali, nam ex effectu demonstratur ipsum esse inimicum capitalem, eo q illum, cū quo erat inimicitia interfecit, q secus esset in indicio, q oriri deberet in homicidio puro, nam tunc requirit inimicitia capitalis, vt dicam. j.

¶ Jntelligas etiam, q tunc demum inimicitia faciat indicium pēsamenti. Si modo ex processu non appareat homicidium fuisse ex iprovisio, vt puta, q obviati sint a casu, vel q inimicus occisus fuerit aggressor, vel q sit pura rixa precedentibus verbis, nam tūc ex inimicitia non datur pensamentum, vt determinat Bartol. in. d. l. post contractum de donq. in. ij. col. ver. quinto presumitur, vbi si rixa fuit inopinata, etiam quod causa precedat, vt voluit Bald. in. l. j. in fi. C. ad leg. Corne. de sica.

91 ¶ † Inimicitia ex triplici causa oritur.

¶ Ex iniuria.

¶ Ex lite, &

¶ Ex opinione.

¶ Primum signū inimicitie est, si inter partes iniuria est inducta.

92 ¶ † Iniuria autem inimicitiā generat in casibus infra enumeratis & hec tripliciter causatur.

¶ Re.

¶ Verbis, &

¶ Literis, vt in. l. j. §. j. & l. lex Cornel. in fi. supra de iniur.

¶ Re fit iniuria in casibus infra positis.

93 ¶ † Occidens consanguineum, vel affinē meū mihi iniuriam facit & inimicus efficitur ita Bar. in. l. iij. in §. fi. ff. de adimen. lega. allegat tex. in. d. l. lex Cornelia in prin. idem voluit Bald. in cons. xli. presupposito statuto vol. v. dicens, q testis repellitur vti inimicus capitalis. si ille contra quē deponit fuit ad occidendum fratreʒ cōsobrinum ipsius testis, ea ratione q presumitur inimicus ille, cuius frater est inimicus, imo omnes de genere. l. j. C. si quacun. predi. potest. l. humanitatis. C. de excusatio. tuto. & per no. in. c. i. de eo q interfe. frat. dom. sui. Subdens.

94 ¶ † Qd inimicitia capitalis est illa vbicūqʒ offensus directe, vel p obliquuʒ se vindicaret, si posset, hoc idē voluit Luc. de pen. in. l. i. col. ij. ver. item pp homicidium. C. de his qui se def. lib. x. & adducit tex. q hoc determinat in. c. fi. d spon. in Lomb. & hanc inter capitales enumerat Hyp. in. l. j. §. preterea nu. lviij. ff. de quest.

¶ Verberans,

95 ¶ † Verberãs, Pulsans, Domumue meam vi introiens mihi iniuriam facit. d.l.lex Cornelia ⁊ inimicitia oritur. Nã cum primum quis offensus est in personam, statim fit inimicus no. Bald. in.l.in his.§.naturalis.ff.so.mat. ⁊ dicit Luc. de pen. in.d.l.i.C.de his qui se def.lib x.col.ij.ver. ⁊ scias ꝙ ex offensa illata orit̃ inimicitia, immo re atrox iniuria inducitur, vt puta, si vulnus illatum vel os alicui percussum sit.l. Pretor edixit.§.fi.in fi.ff.de iniur. ⁊ §. atrox insti.

96 eo. ¶ † Et ex atroci iniuria parat̃ inimicitia grauissima, vt p bart. in.l.iij §.fi.ff.de adimen.leg. Quem sequitur Alexã.consil.xcix.in causa inquisitionionis col.prima volu.primo.

97 ¶ † Bona nr̃a tollens nos iniuria afficit, ⁊ inimicus noster presumitur.c.idem cum quis de resti.spol. ⁊ ibi Bal. dicens predicta procedere siue vi, siue clam hic talis bona nostra abstulerit, ꝙ ẽt seqtur Abb. ibi in.iij.not. ⁊ But. Imo. ⁊ Car. cũ ẽt ex spoliatione rei particularis detur inimicitia capitalis.c.accedens el.ij.vt lite.non contest. ⁊ ibi But.in.v.notab. ⁊ Imol. adducentes illud vulgare, non est amicus nr̃, q bona nr̃a tollit, ꝙ idẽ sequit̃ Abb. ibi ⁊ Mari. Soc.in.vij.notab. ⁊ Jo.de ana.in.c.cũ op3 col.ij.in fi. ⁊ ibi Feli. col.vj.nu.xiij.de accus. Alberi.in auct.si testis col.ij.C.de testib. ⁊ Luc.de pen.in.l.j.col.ij.C.de his qui se deff. ⁊ Hyp.in.l.j.§. preterea hoc ti.nu.xliij.

¶ Limita predicta (vt non procedant) quando res ablata est vilis, nam tunc non oritur inimicitia capitalis, ita no. Abb. ⁊ Mar. Soci.in d.c.accedens.

98 ¶ † Uxorem, vel alienam terram detinens contrahit inimicitiam cum eo, cuius sunt, eo modo, vt si secutum sit homicidium, de ipso detinente presumat̃ appensatum ⁊ persona illius, cuius est vxor vel terra, si occiderit. Et ꝙ sit inimicitia capitalis est tex.in.d.c.accedens vt lit.non contest. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. ꝙ det̃ inimicitia capitalis, quod etiam voluit Abb. Joã.de ana. ⁊ Soc.ibi, ⁊ Hyp.in d.l.j.§.peterea nu.lviij.

99 ¶ † Detinens in vinculis presumitur ꝯhere inimicitiam cum detento, cum ipsi iniuriã faciat ⁊ corporalis sit, ⁊ ex ea inimicitia oriatur nam ille (qui detinet aliquẽ in vinculis) presumitur inimicus, ⁊ odiosus argu.tex.in.l.in ipsius.C.fami.hercis. ⁊ ibi hoc no. Bal.in.ij.notab. ⁊ in.l.ignorat in fi.C.de exhiben. ⁊ in auc.si dicat̃, imo carcerans aliquẽ iuste largo modo dr̃ facere iniuriam.l.cũ filij.C.q bo.cede.pos. Fely.deducit hec in.c.cum op3 col.vj.nu.xiij. de accus. Et ꝙ detentione oriat̃ inimicitia, voluit Hyp.in.l.j.§.preterea nume.lij.ff.de quest. ⁊ in cons.xxvi.col.ij.nu.viij. Et dicit Amade.de cast.in trac.de sindi.in verb.ff.dictus Dñs potestas in ver.aduerte ꝙ testis non est idoneus ꝯ officialẽ, q2 ab eo fuit carceratus, q2 presumit̃ odiosus, infero ⁊ hoc, ꝙ tortus per iudicẽ presumit̃ inimicus, cum precedat detentio in carceribus realiter. Et ẽt q2 ex causa pecuniaria orit̃ inimicita, prout dicã.j. ⁊ tñ quelibet pena corporalis est maior ⁊ grauior quam pecuniaria damnatio.l.in seruorum in fi.infra de penis.

100 ¶ † Expellẽs aliquẽ de domo presumitur odio prosequi ab expulso, ⁊ eius inimicus indicat̃, nec põt testificari ꝯ expellentem, vt est tex.in argu.in.l.Lutius Titius.is §.Lutius Titius damaz ⁊ ibi hoc no. Bal. supra de leg.ij.refert eum ⁊ sequitur Alexã.in.l.j.in addi.ad Bar. que incipit oppono pbatio supra de testi. ⁊ refert, ⁊ sequit̃ predictos Hyp.in.d.l.j.§.preterea nu.liiij.ff.hoc tit.

101 ¶ † Diuortiũ si secutũ fuerit iter maritũ ⁊ vxorẽ, oriunt̃ inimicitie iter eos ita est tex.in.l.Cicero in.ij.resp.ibi ne iam inimico marito .j.d pen. ⁊ ita p illũ text.not.Luc.de pen.in.l.j.col.ij.C.de his qui se def.lib.x.

102 ¶ † Nõ obediens supiori, nec eius statuta seruãs presumit̃ ei⁹ inimicus glos. est i.c.si diaconus in verb. ⁊ inimicos.l.distinc. que dicit, no. ꝙ eo ipso ꝙ aliqs nõ obedit prelato, est eius inimicus.xxiiij.q.i.c.qm̃ vetus, istd idẽ determinat Prepos. ⁊ Domi.d Sã. Gem.ibi in.iiij.not. idẽ voluit Luc.de pen.p eã gl.in.l.j.C. de his qui se deff.libr.x. istud idem determinat Alberi.in aucten.si testis .C.de testi.in.j.col. dicens, ꝙ si subditus spoliat prelatũ vel superiorẽ subtrahẽdo se ab eius obediẽtia, qbus est obediẽdũ ẽt lite pẽdẽte, ẽt a subiectis, q eos accusarunt.c.olim de accus. ꝯnumerat̃ inter inimicos. Subdens ꝙ iõ Canõ dicit de spoliato ꝯ spoliatores, nec nudi ꝯtendere, nec inimicis inermes opponere nos debemus.cap. oportet.iij.q.i.c.frequens de resti.spol.lib.vi.

103 ¶ † Non osculãs dũ dat̃ pax in celebratione misse vbi ex ꝯsuetudine dat̃ osculum, presumit̃ inimicus, nã ex ꝯsuetudine aliquaꝝ Ecclesiarum prelati inferiores admittunt̃ ad osculum pacis per episcopum.c.de delicto, de prebẽ. ⁊ nõ admittens recusat̃, q2 preusmit̃ inimicus no. Car. Abb. Barb. post glo.in.c.cum sup de offi.deleg. Et dicit Hosti.ibi, ꝙ signum est rancoris non admittere ad osculu3 pacis, quod etiam voluit Steph. Auf.in trac.de recusat. versicu. xxxxix. ⁊ Hyp.in.d.§.preterea nu.lij.

104 ¶ † Verbis iniuria fit, si qñ ꝯuicium factum sit in aliquẽ prout est tex.in.d.l.i. ⁊ in.l.itẽ apud labeonẽ.§.j. ⁊ nõ tm̃ orit̃, si presentialiter alicui verba iniuriosa, ⁊ diffamatoria sint plata, verũ ẽt si absenti, vt puta ad domum stationẽ, vel tabernã pferant̃, vt est tex.in.d.l.itẽ apud in prin. ⁊ ex verbis iniuriosis capitalis inimicitia oritur vt est tex.in.c.veniens in prin.de iureiu. ⁊ ibi Bal.no.in fi.quẽ referunt, ⁊ dñt eẽ mẽti tenendum, Moder.in.d.§.preterea. S3 añ ipsum idẽ determinat Jas.in.l.pcuratoribus.C.de pcu.per illum dictum Bal. ⁊ est text.in.d.l.si inimicitie de his qb.vt indig.ibi s3 ⁊ si palã. S3 istud idẽ (ꝙ ex conuicio, ⁊ verbis iniuriosis det̃ capitalis ⁊ grauis inimicitia) voluit Anch. Ant.de but. ⁊ Imo.i.d.c.veniens, subdẽs Imo. ꝙ istud docet experientia, vt ex verbis iniuriosis oriat̃ inimicitia. Vba ãt iniuriosa sunt si reimprobo tibi aliqd maleficiũ vel crimen p te cõmissum, seu aliq3 iniuriã in te vel in tuos commissum, vt per Barto.in.d.l.item apud.§.seu quod adijcitur, Henr.Boych.in.d.c.cum oportet de accus.

105 ¶ † Mine faciunt presumi inimicitiã capitalẽ si minatus est mortẽ gl.in.l.l3.ff.d arbit. Bar.i.l.iij.§.fi.ff.de adim.leg. Alb.i auc.si testis.C.de testi. ⁊ dicam.j.in verb. Mine.

106 ¶ † Dicẽs se nociturũ, si posset dr̃ inimicus, vt voluit gl.in.c.cum sup de offi.deleg. ⁊ ibi Abb. Card ⁊ Imo. ⁊ faciunt ea, q̃ adducit Hyp.in.d.§.preterea col.ij.nu.x. dicens, ꝙ non tm̃ est inimicus, q nocet, s3 ẽt ille q noceret si posset vt p Bal.in auc.si dicat̃.C.de testi. ⁊ i.l.i.i fi.C.si qua predit.pot.post Barb.i.c.repellant̃ d acc.

107 ¶ † Dicẽs nõ diligere Petrũ si talia vba pferẽs interfecit Petrum, h3 idicium pẽsamenti, nã ex illis verbis presumit̃ inimic⁹ no. Albe.i.l.si inimicitie.ff.de his qb.vt indig. ⁊ i.l.metu3.C.ꝙ met.cau.p tex.i.c.iqsitonis de accusa. ⁊ p ea q̃ no.in.c.cum super Abbatia in gl.j.de offic.delega. ⁊ ex inimicitia precogitatio inducit̃.

108 ¶ † Dicẽs se inimicum est inimicus.c.inqsitionis.§.ad hec versi.aut ẽt aduersus eos de acc.ita no. Alb.i auc.si testis col.ij.C.d tes.

109 ¶ † Non loquens cum aliquo nec salutans cum esset solitus salutare ⁊ loq p̃sumit̃ inimic⁹ tex.ẽ i.c.si inimicus.xciij.di.p q̃ iura ita determinat Luc.de pen.i.l.j.C.d his q se def.li.x. ⁊ gl.i.c.cũ Adrianus.lxiij.dist.q̃ dt, ꝙ eo ipso, ꝙ qs non salutat aliũ p̃sumit̃ eius inimicus alleg.tex.i.cu3 sup de of.deleg. ⁊ ibi Car. Imo. Abb. ⁊ alij eã sequnt̃, q̃3 gl.refert, ⁊ seqt̃ Abb.i.c.ad hec ⁊ i.c.repellant̃.i.ij.no.d accu. ⁊ Jas.i.l.aptissimi col.ij.i ver. ⁊ dicit gl.C.de iudi.inferẽs, ꝙ iste talis, q non salutat, si iudex est, recusari pt, ꝙ idẽ voluit Alb.i.l.si inimicitie.ff.d his qb.vt idig. dicens, ꝙ si qs nõ salutat aliquẽ p̃sumit̃ eius inimicus, ex quo p̃missa sunt restringẽda in eo.q solitus erat salutare nã nõ salutãdo p̃sumit̃ inimic⁹, ita Abb. Jo.de ana. ⁊ Fely.post ipsos i.d.c.repellant̃ in prin.de accu. ⁊ Abb.in.d.c.ad hec, ⁊ Fely.in probe.decret.col.v.nu.xxij.

110 ¶ † Literis fit iniuria, cum qs librum.carmẽ, vel historiã ad infamiã alicuius ptinẽtẽ scripsit, cõposuit, vel edidit, vel dolo malo fecerit, quo qd eoꝝ fieret, ⁊ i oibus illis casibus, de qbus loqt̃ tex.in d.l.lex Cornelia i fi.cu3.l.seq.itẽ si qs sine scriptura in notam alicuius aliqd pduxit puta veste lugubri, vel squalida vtit̃ ad iniuriã alicuius, aut barbã demittat, vel capillos submittat. vel cantet aliquid, ꝙ pudorẽ alicuius ledat vt est tex.i.d.l.itẽ apud labeone3.§.ait pretor.ff.d iniur. vel ꝙ fideiussores idoneos reprobet, vel fideiussores interpellat existẽte parato ad soluẽdum, vel domum absentis debitoris signet, ⁊ alia faciat, de qbus p Host. ⁊ Azo.in sum.d iniur. ⁊ est tex.i.l.si creditor cũ seq.ff.de iniu.i istis.n.oibus casib⁹; ex iniuria orit̃ inimicitia vt est tex.i.c.cũ in iuuẽtute de purga. Cano.ibi s3 inimicus hõ, ⁊ p illum tex. Luc.de pen.i d.l.j.C.d his q se defer.li.x. dicit ꝙ ille, q publicat ea, q̃ ptinẽt ad infamiã alicui⁹, est eius inimicus. Pro confirmatione premissorum facit illud.

111 ¶ † Qd dãnu3 fame est maius dãno pecuniario vt est text.in.l.si duabus.j.de reg.iur. ⁊ in.l.iusta in prin.cum gl.ff.de manum.vind. ⁊ in.l.iusiurãdi.§.pcurator.ff.de iniur. ⁊ ibi Alex.i.ij.col.ver.item no.q dicit p illum tex. ꝙ parum dr̃ qs puidere alicui, cum aduersus dãnum pecuniarium succurrit̃. Si ẽt non ꝯseruat̃ aduersus dãna honoris ⁊ fame cum tale damnum preferatur pecunia. S3 pro damno pecuniario, ⁊ pro lite pecuniaria oriuntur inimicitie, vt dicã .j.ergo ⁊ pro hac re maiori. Cum etiam habeamus illud.

112 ¶ † Quod crudelis est qui famã suam negligit.ca.si quis presbyter de purg.cano. ⁊ capitu.nollo.xij.q.j. ⁊ dicit Alber.in auctẽ.si testis col.ij.C.de testi. inimicitiã oriri, si aliquis spoliat̃ bona fama que preciosa res est.ix.q.iij.c.facta, ⁊ magnum damnum est eam ammittere.l.infamia.C.de Decur.

113 ¶ † Est enim quedam mors ciuilis perdere honorem, statum, ⁊ famam.l.pen.j.de var. ⁊ extraor.cog. ⁊.l.j.§.deportatos.ff.de contra tab.l.fi.ff.de ca.di. ⁊ ideo qbuscunq3 modis redimi põt capitu.j.de

bo.eo.qui sibi mor.conscî.l.j.

114 ¶ †Secundū signum inimicitie est, si cā, vel lis est inter ptes pluribus. n. respectibus pōt esse lis nam qñq3 est criminalis, qñq3 ciuilis. Illa que est criminalis, aut est capitalis, aut non capitalis. illa que est ciuilis, aut agitur ō crimine ciuiliter, aut est personalis, aut omnium bonorum, aut maioris partis, aut parue rei. Et ideo de omnibus istis videamus infra.

115 ¶ †Accusatio criminis capitalis generat capitalem inimicitiam inter partes gl. est in.l.licet.ff.de arb.ꝛ in.§.item inimicitie in ꝟb. si capitales. insti.de excus.tut.ꝛ in.§.si vero quis dicat in verb. de crimine in auc.de testi. Bar.in.l.iij.ff.de test.ꝛ in.l.iij.§.fi.ff.de adimen.leg. Abb. Mar. Soc. in.c.accedens el.ij.vt lite.non contesta. Alber.in auc.si testes col.ij.C.de testi.

116 ¶ †Accusatio criminis non capitalis adhuc inimicitiā inducit, nā ille q accusat, psequit̄ suā, vel suorū iniuriā.l.i.§.j.ꝛ.§.fi.ff.ō iniur.ꝛ §.patit̄ insti.eo. Et tunc aut iuste accusat, aut iniuste. Si iuste iniuriam passus est. Aut re, aut verbis, aut literis. Ex quibus oritur inimicitia, vt dixi sup.in.ij.signo precedenti. Aut iniuste accusat, ꝛ tunc non iure facit, ꝛ iniuria oritur.d.l.i.§.j.ff.de iniur.ꝛ presumendum est, ꝙ accusans malo animo, ꝛ qꝛ eum non amat, accusationem instituerit, nam crimen imponendo infamat apud probos ꝛ bonos viros de facto, ꝛ si non sit vera imputatio per no.in.l.j.ff.de his q no.infa.ꝛ in.c.testimonium ꝛ ibi glos.ꝛ Soc.de testi.ꝛ oritur contumelia, de qua supra in eodem signo secundo.

117 ¶ †Unde lex accusatorem appellat inimicum tex.est in.c.j.in.§. illum ibi nec inermes inimicis de resti.spol.lib.vj.ꝛ in.c.item cum quis eo.ti.ꝛ in.c.meminimus de accus.

118 ¶ †Personalis causa siue de statu inimicitiā facit, vt si qs agat contra aliquē, asserendo eum esse seruū suū, ꝛ ille negat item si quis dicat illum esse libertum suum, ꝛ ille negat, iste enim sunt qōnes status, vt dicit Bar.in.l.imperiū col.fi.ver.qro ꝙ sub.ff.de iurisdic. om.iud.ꝛ ibi oēs Doc.ꝛ appellat ibi cām hanc maximi preiudicij ꝛ expediri dꝫ per magnos iudices, nec potest delegari.l.placet.C. de ped.iudi.no.Soc.in.§.preiudiciales insti.de acti.ꝛ ex hac causa oriuntur capitales inimicitie in fi.ff.de his quib.vt indig.ꝛ no. Bal.in.l.athlete.§.dat remissionē in.iiij.no.ff.de excus.tut.ꝛ dicit Jas.in.l.quotiens.C.de iudi.in prin.ꝙ causa seruitutis, ꝛ causa vite equiparantur. Cum seruus reputetur pro mortuo.l.quod attinet infra de reg.iur.

119 ¶ †Matrimonialis causa si tractatur. Tunc dr̄ quasi cā status. Cum mulier vocet virum in matrimonium, que dr̄ seruitus.ꝛ econtra si vir mulierem, ita glo.in.c.mulieri de iureiur.ꝛ ibi but.Card. Jmol.Abb.ꝛ reliqui eam sequentes.ꝛ hoc maxime qꝛ cā criminalis, ꝛ cā liberalis, ꝛ matrimonialis equiparantur vt est tex.in.c.pē. de resti.in integ.ꝛ glo.in.l.iij.§.quacunq3.ff.de iureiur.ꝛ ibi Bar.

120 ¶ †Alex.ꝛ Pau.de cast.appellant hanc causam arduā ꝛ grauē eo modo, vt in ea non deferatur iuramentum in suplementum probationis, vt per glo.ꝛ Doc.superius adductos ꝛ per Bar.Rom. ꝛ reliquos Rep.in.l.admonendi.ff.eo.de iureiur.ꝛ ibi Jas.nume. cclxxvij.Soc.in.c.fi.de iureiu.ꝛ Dec.in consil.cxxxiij.de isto p cessu col.j.vol.j.

¶ Et ita consuluit Alex.equiparando causam matrimonialem criminali in ɔsi.cxliij.quoniam abunde col.ij.ver.ij.non est vol.ij.ꝙ refert, ꝛ sequitur Dec.in cons.ccx.Uisis diligenter vo.ij.ꝛ Hyp. in.l.de minore.§.plurium nume.lxiij.ff.de questi.ex quo necessario est dōm inter hos litigantes, vt est in premissis, inimicitiam oriri.

121 ¶ †Monachationis cā est eiusdem iuris, cuius est precedens. Cum in ea tractetur de graui preiudicio, ꝛ ex domino redigat̄ quodammodo in seruitutem, ꝛ priuetur oībus bonis, cū monachus nihil proprium habere possit.c.cum ad monasteriū de stat.monac. ꝛ auc.ingressi.C.de sacr.san.eccle.ꝛ ob eius preiudicium, ꝛ grauitatem iuramentum necessarium non defertur, quemadmodum ꝛ in causa matrimoniali non datur.ꝛ equiparata sunt hec, vt per glos. in.l.j.§.i.ff.de iurein.ꝛ ibi Bar.Ang.Pau.de cast.Saly.Alexan.ꝛ Jas.qui eam sequuntur, no.Anc.Abb.Car.ꝛ Jmol.in ca. fi.eo.tit.Cap.alleg.lxxxvj.col.vlt.Cum itaq3 causa sit tanti preiudicij, nulli dubium ex ea oriri inimicitiam inter litigantes.

122 ¶ †Filiationis causa, vt si agenti dixero eum illegitimum ꝛ inhabilem ad successionem, ꝛ ad dignitates, nam ista causa est ardua, ꝛ tractatur de statu, ꝛ in tali casu non defertur iuramentum in suplementum, quando est necessarium ita determinat Bal.in.l.in bone fidei.C.de reb.cred.ꝛ rationem reddit, qꝛ dicere aliquē esse illegitime natū est qdā infamia. Et istud refert, ꝛ sequit̄ Jas.in.d.l.admonendi.ff.de iurein.num.cclxxx.dicēs, ꝙ iurm̄ necessarium non defertur in causa status persone puta filiationis, vel legitimationis, qꝛ sunt graues, ꝛ hec grauitas, ꝛ preiudicium constat ex eo quia vt i pluribus qñ opponit̄ ista illegitimitas, id fit ad excludendū ab aliqua successione, vel paterna, vel alia, seu ad excludendum ab aliqua dignitate, que omnia sunt grauia, vt in infrapositis signis, ꝛ ideo in hac cā oritur inimicitia.

123 ¶ †Famosa si est his dicit̄ cā status, si qñ agit quis ꝫ me, vt amoneat ab ordine, vel vult ꝓhibere ne fungar officijs publicis, vel ꝙ agatur pro socio, tutele, mādati, depositi nomine suo, vel ex alijs causis.de qbus in.l.i.§.j.supra de his qui no.infa.ꝛ in.l.cognitionū in ver.existimatio.ff.de var.ꝛ extraor.co.ꝛ ita itelligit illum tex. in.l.cognitiurum Roma.ꝛ in.l.admonendi nu.cv.ꝙ causa famosa sit causa status.

124 ¶ †Ex quo nec in ea defertur iuramentū necessariū in suplemētū Eo maxime qꝛ (si non defertur iurm̄ in cā bonorum maioris partis vel totius patrimonij) multomagis non est deferendū in cā fame, q̄ magis preualet ꝙ̄ oīa bona mundi.l.iulianus.ff.si quis omis.cau.testa.l.alias.ff.de iureiur.Jas.in.d.l.admonendi nu.cclxxviij.sequēs hanc opinionē dicit, ꝙ cā fame, ꝛ cā vite equiparantur.l.iusta cum glo.ff.de manumis.vind.gl.in.§.suspectus autē ver.ob culpam insti.de suspec.tuto.ꝛ hoc (ꝙ non deferatur iurm̄ necessarium in hac cā) sequuntur cōmu.Doc.in.d.l.admonēdi.ꝛ Jo.And.hut Jmo. Card.ꝛ alij in.c.fi.de iureiur.improbando opinionem Bartol.in d.l.admonendi, quamuis Jas.ibi dicat verba illa nō eē Bart. Ex his ita ɔstat ex hoc litigio cāe famose, cū sit status inimicitiā oriri.

125 ¶ †Cā oīum bonorum vel maioris partis inducit inimicitiā capitalem. Nā cā bonorū dr̄ cā vite.l.aduocati.C.de aduoc.diuer.iudi.ꝛ ibi Bal.ꝛ dicit Sal.in.d.l.admonendi col.pen.ver.qro an sit, ꝙ pecunia est alter sanguis, vñ videmus, ꝙ cā oīum bonorū, seu maioris partis sunt equiparata per tex.in.c.frequēs de resti.spol. in.vj.ꝛ glo.in auc.de testi.in.§.si vero dicatur in fi.in ver.qōnes ꝛ glo.in auctē.si testis in fi.C.de testi.coniungit hec de oībus bonis, vel parte maiori, vel de statu p tex.in.§.itē pp litē insti.de excus.tuto.ꝛ glo.in.c.cū partium de reg.iu.i.vj.ɔiungit hec causam criminalem, famosam, ꝛ arduā.ꝛ Jac.de are.Odof.Bar.Alber.Saly.Ful.ꝛ Rom.in.d.l.admonendi dicunt.

126 ¶ †Nō cā magna eqparatur cāe criminali p tex.in.l.pp litem.ff. de excus.tuto.ꝛ predictos sequunt̄ Jo.Crot.Lacialup.Curt.ꝛ relig repet.i.d.l.admonēdi, ꝛ idē voluit hut.ꝛ Jmo.in.c.fi.ō iurein.

¶ Sꝫ aduerte, ꝙ Jas.in.l.pperādū in prin.in.iij.no.C.de iudi.dicit, ꝙ ille tex.in eo, ꝙ determinat instantiā nō eē eādē in causis criminalibus q̄ est in causis ciuilibus vꝫ nō eē ꝫ hanc decisionē, ꝙ iste cāe magne eqparant̄ causis criminalibus, ꝛ idē sensit Jaso.in.d.l. admonēdi nu.clxxj.ob id, qꝛ qlibet cā corporalis est maior quacūq3 pecuniaria p.l.in seruorū in fi.ff.de pen. Uñ vult restringnre illō in psonis vilibus, vel in illis casibus, in qbus ꝓ crimine iponit̄ pena pecuniaria.ꝛ in.d.l.pperādū infert, ꝙ iste cāe nō pñt dici capitales, ꝛ p ɔñs, ꝙ non oriat̄ inimicitia capitalis, sꝫ quasi capitalis vt ɔsuluit Jo.de ana.in ɔsil.lix.visa inqsitione, q dicit, ꝙ ex litigio nō orit̄ inimicitia capitalis cū impator, ꝛ iurisconsultus ponāt de per se inimicitiā, q̄ orit̄ ex litigio, ꝛ inimicitiā capitalē vt insti.de excu.tuto.§.itē pp inimicitias subdēs, ꝙ Soc.in.d.c.cum oportet dicunt, ꝙ ex predictis oritur inimicitia quasi capitalis.idem sensit Felyn. in.d.c.cum opꝫ col.iiij.nu.viij.vbi quasi capitalē appellat.

¶ Nō puto eē recedēdū ab opinione Bar.ꝛ aliorū dicētiū ex ꝑdictis causis oriri capitalē inimicitiā.ꝛ ꝑ predictis ɔsidero text.in §.itē pp litē, ꝛ alios.§§.subseqnē.vbi lex determiat, ꝙ ob cās magnas tutor hēat excusationē, ꝛ iter alias, si ē lis ō oībus bonis, vl'hereditate.itē si est inimicitia nec sufficit simplex inimicitia, sꝫ reqrit̄, ꝙ sit capitalis vt i.§.inimicitie.cū itaq3 lex vellt capitalē inimicitiā ad excusandū tutorē, necesse est ēt, ꝙ alia litigia, q̄ excusationē inducūt sint talia, ex qbus oriat̄ capitalis, nō aūt simplex inimicitia, nō n.est pſumēdū, ꝙ vna ꝛ eadē dispō diuerso iure censeat̄, ꝛ ex diuersa cā sit inducta.l.iā h iure.ff.ō vul.ꝛ pup.nec opus est dicere, ꝙ imperator posuerit separatiꝫ inimicitiā oriētē ex litigio, ꝛ inimicitiam capitalē, qꝛ imo oīa sunt posita sub eodē ɔtextu, ꝛ sub eadē determinatiōe, ꝛ sub eodē ti.ꝛ ex eadē cā sūt inducta, ꝛ ordinata, vt iā dcm̄ ē.

¶ Pro ꝑdicta opi.adduco tex.ꝛ ibi bal.i.l.athlete.§.dat remissionē.ff.de excus.tut.ibi capitale certamē eis ad inuicē ɔstitit q̄ verba exponuntur p Bal.si de statu oībus bonis, vel maiori parte litigetur, ꝛ dicit Ant.de But.in capitu.accedens el.ij.in.v.no.vt li. non contesta.

127 ¶ †Quod inimicitia capitalis non solum concluditur ex morte, vel ex sanguine primo, sed etiam ex secundo bonorꝫ, vel honoris, ꝛ Bar.in.l.pen.in.fi.ff.de condit.ob tur.cau.dicit, ꝙ promittens tyranno ob metum ēt tpe solutionis durat, nec debuit deserere patriā ꝛ bona, qꝛ ammissio oīum bonorū equiparat̄ morti. et Pet.Cy.Ray.Fulg.ꝛ Alex.in.l.reū criminis.C.de procu.dñt, ꝙ quēadmodū accusatus de crimine nō pōt eē procurator, ita ꝛ ille qui

qui h3 litē oiu3 bonoꝝ, que eqparat criminali, ꝛ Bal. in. l. certa forma in fi. C. de iur. fis. lib. x. ꝙ quasi maioꝛ pena est ammissio oiu3 bonorum ꝙ̄ mors p tex. in. l. fin. C. ad leg. iul. maiest. Vñ l3 offendere aggressorem ad defensionē bonoꝝ sicut ad defensionē psone glo. in l. vt vim. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ ibi Jas. ꝛ Alciat. in. c. i. de iudi. nu. xvij. ꝛ Bal. in. l. ij. §. j. ff. de testi. Equiparat inimiciciam capitalē cause omnium bonorum, ꝛ Alexā. in. l. post legatum. §. his vero. ff. de his quib. vt indig.

¶ Nec obstat, ꝙ dicatur, si non est cā capitalis primo, nec inimicitia capitalis oritur, qꝛ istud est falsum, nam ex iniuria verbali orit̄ inimicitia capitalis ꝛ ex alia iniuria simili, vt dixi in preced. fig. et tñ non est causa capitalis.

¶ Nec ob. ꝯsideratio. l. in seruorum infra de pen. qꝛ dato ꝙ pena corporalis si maioꝛ quacunqꝫ pecuniaria, atñ pp hoc non sequitur ꝙ ex causa bonorum non possit oriri idez effectus, quo ad hominis intētionē, qui oritur ex cā habente penā corporalē. Cum eniz inimicitia sit rācoꝛ animi, eodē mō oritur, ex eo, ꝙ qs vexat̄ grauiter, vl̄ bonis, vel in corporalē. Et in hoc habent hec duo equiparationem ꝛ in illis agens demōstrat hr̄e malā opiniōnē aduersus reū, ꝛ eius ruinā perquirit, siue agat in bonis, siue in corpore, ex quo datur inimicitia grauis, que capitalis est, ꝛ sufficit, ꝙ quantum ad hunc effectum inimicitie, ꝛ eius ortus hec duo sint eqparata ꝛ similia, dato ꝙ vnum excedat aliud quo ad executionē, ꝛ maioꝛ sit pena, que in corpus infligitur, ꝙ̄ pecuniaria, que bonis applicatur.

128 ¶ † Sufficit enim ꝙ equiparatio, ꝛ similitudo sit in ea re (de qua agit̄) nec requiritur, ꝙ tota res sit alteri similis. c. cum dilecta ꝺ cō fir. vtil. vel inutil. Cum simile nō sit idē no. Bar. ꝛ alij in. l. qō nerna. ff. depos. ꝛ. l. non pñt. ff. de legib. l. ad similitudinē. C. de episcop. ꝛ cler. not. Fely. in. c. trāslato col. v. nu. xvj. de consti. Cum ēt maioꝛ sit inimicitia, que oritur ex cā oium bonorum, ꝙ̄ illa, que orit̄ ex accusatione capitali. ita Pau. de Cast. in auc. si dicatur. C. de test.

¶ Qō autē ex litigio oium bonorum vel maioris partis causet̄ capitalis inimicitia vltra predictos, tenuit glo. Jo. an. Hosti. Car. ꝛ Abb. in. d. cum oportet, adducit tex. in. d. c. frequens de rest. spol. lib. vj. ꝛ idem Joan. de ana. sibi ipsi ꝯrius in. d. c. cum oportet colum. ij. ver. qualis autem, ꝛ Anch. in. d. c. frequens de resti. spol. p tex. in. d. §. dat remissionem, ꝛ Hyp. in. d. l. j. §. preterea nu. lviij. ff. de questi.

¶ Intellige predicta non pcedere in casibus, de quibus loqt̄ bart. in. d. l. admonendi, qñ sc3 tractat̄ de possessorio oium bonoꝝ. Nā tunc non dr̄ magna, vel grauis cā, vel qñ tractat̄ de aliquo incidenti, ꝙ nō tolleret, nec diminueret veritatē negocij, vt puta ꝙ aliqs nō esset pcuratoꝛ meus, nec potuisset agere p me, vt p Bar. exemplificatur, ꝛ p oēs ibi Scrib. Na3 in casibus predictis, cu3 de paruo preiudicio tractet̄, non est dōm capitalem inimicitiam oriri.

¶ Intellige ēt, vt inimicitiā capitalis interueniat qñ est lis inferēs graue dānum in bonis rei ꝯuenti, vt puta, ꝙ aut fit ammissio lucri, vel ammissio bonorum. Nā queadmodum infert̄ iustus metus ob mortē vel quasi. Jtem ēt ex ammissione lucri, aut bonorum, ita not. Cy. in. l. interpositas. C. de transac. ꝛ ibi Bal. ꝛ Saly. q dicunt.

129 ¶ † Qō qñ non timet̄ mors, vel quasi. Sed graue dannum in rebus proprijs, iustus, ꝛ legitimus metus infert̄. Et Bal. in c. j. ꝺ in di. col. iij. ver. qd enim dicit, ꝙ inimicitia capitalis oritur, si est contentio oium bonorum, vel maioris partis. Jdem si est qō de meliori re, ꝙ̄ hr̄et in bonis p tex. sing. in. l. summa cum rōne. ff. de pecul. ꝛ idem si esset questio amissionis magni lucri per singulare dictum Cy. ff. allegatum.

130 ¶ † Jnfertur ex predictis, ꝙ si cā erit leuis, ꝛ parua inter ptes non presumitur inimicitia. Nam modicum dānum quilibet equo animo ferre d3. c. terrulas. xij. q. ij. Cum lex paruam lesionem non cōsideret. l. scio. ff. de in integ. resti. ꝛ dolus ex parua re non presumit̄. l. si olenm. ff. de dol. Et pro parua re non presumitur quis velle peierare, cum detur in ea iuramentum in supplementum per not. i. d. l. admonendi. ff. de iureiur.

131 ¶ † Aduerte tamen ꝙ quandoqꝫ ex contentione etiam de re leui maxima oritur inimicitia, vt dicit Dec. in. d. c. j. de iudi. in. ij. lect. col. i. ver. ꝛ ex supradicto no. allegat Abb. in. d. c. i. ꝛ in. c. nō accedens vt lit. non contest. ꝛ in. c. cum oportet de accus.

132 ¶ † Parua. n. res qñqꝫ dr̄, q̄ ad sumptus iudiciales nō sufficit. c. anterioꝝ. §. illud. ij. q. vj no. in. c. de appellationibus de appellat. Quando minoꝛ. x. libris auri in auc. de mand. princip. §. si tibi, ꝛ de appellat. §. illud. Qñqꝫ vsqꝫ ad quadraginta aureos, vt in. l. j. C. de defen. ci. qñqꝫ ad trecentos aureos, vt in auc. de defen. ci. in. §. ꝛ iudicare. Sed in casu (de quo agitur) parua res dr̄ ꝫm qualitatem psonarum. Nā cā ducentorum aureorum penes magnum virum est parua, vt est glo. ꝛ ibi Bar. ꝛ alij in. l. sed si susceperit. ff. de iudi. loquens de illa cōmitissa matilda, que donauit triginta miliaria terreni, ꝛ dixit aliquantulum terreni. Eꝫ autem cā sui seu porci dicet̄ magna respectu pauperis, vt est glo. in. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offi. procons. Et sic persone faciunt paruam ꝛ magnam cām. Et arbitrariū ē iudicis iudicar̄ ob psonas, q̄ parua, q̄ magna, ꝛ grauis cā dicat̄, no. Bar. ꝛ alij oēs in. d. l. admonendi, ꝛ ibi Jaso. nu. cclxxij. no. Jnno. Card. Abb. ꝛ alij in. c. fi. in. §. is autē de offic. delega. ꝛ de istis paruis ꝛ minimis late psequr Ant. Corf. in trac. de mini. quarum aliqua trāscripsit Hyp. in. l. furem. ff. de sica. ꝛ in. l. si vt alegas. C. de sica.

133 ¶ † Quero premissis inherendo, an lite finita inimicitia durare p̄sumatur, Doc. in. c. j. de iudi. in. j. no. loquendo de testibus ꝛ indicio fuerunt varij, ꝛ ex diuersis rationibus moti. Aduersantur insimul Ant. de bu. Abb. videnť sensisse, ꝙ inimicitia nō duret, Dec. Rip. Alciat. ibi sequuntur hec dicta, quamuis per distinctionē se restringant, predicti ad hoc tenēdum mouentur.

¶ Primo ex dicto Jo. an. in addit. ad spe. in rub. de testi. versic. sciendū, ꝛ versi. sexto, vbi illi, qui habuerunt contentionem, vel cām cum episcopo, non repelluntur a testificatione.

¶ Secundo adducitur tex. in. §. si vero quis dicat in auc. de testi. ibi donec de crimine iudicetur.

¶ Tertio facit tex. in. §. itē pp lite3 insti. de excus. tut. ponderando verbū sit, ꝙ excusetur qs a tutela, si sit lis, de oibus bonis, vel de hereditate, adeo ꝙ reqritur actualis existentia litis, ꝛ si fuerit finita aliud sit.

¶ Quarto, pbo est tex. in. c. oipotēs de accu. iunc. glo. ꝛ tex. in. l. reus delatus. ff. de mu. ꝛ hon. vbi cessante ifamia cessat effect⁹ ipsius.

¶ Quinto adducit̄ tex. in. c. itē cū quis de resti. spol. vbi nō agitur aū restitutionem spolij criminaliter, cū presumātur inimici, facta vero restōne, vt innuit tex. agi poterit, ꝛ sic non perdurat inimicitia.

¶ Sexto facit tex. in. c. postremo, ꝛ ibi Abb. in. ij. not. in fi. de appel. ibi in eodē negocio aduocati officio functus ex quo apparet, ꝙ ille q fuit aduocatus in vna cā, si datus fuit iudex in alia cā, non potest recusari. ꝛ tñ aduocatus dr̄ aduersarius, vt no. in. d. c. j. de iud. ꝛ dicā. ff. sub fig. ter. ꝛ sic functo officio p eu3 ñ dr̄ durare inimicitia.

¶ Septimo adducit̄ tex. i. c. ad h el. j. ꝛ. c. pposuit ꝺ app. vbi iudex i vna cā, a qua fuit appellatu3 pt appellatione pendente recusari i a alia causa ergo finita causa non poterit recusari. Et sic aliquis rancoꝛ non videtur perdurare.

¶ Aliā opin. ꝙ finita lite adhuc duret inimicitia tenuerunt Are. Barb. ꝛ Bosc. Codeg. Adducunt.

134 ¶ Prio cum vt supius dcm̄ est, inimicitia inducat̄ ex lite, vt in casibus precedētibus. ¶ † Tunc, si semel inimicus fuit, presumitur durare inimicitia, nisi pbetur reconciliatio, vt p Jnno. i. c. cum op3 de accus. ꝛ Bal. in auc. si dicatur. C. de testi. ꝛ est tex. in. l. in ipsius, ꝛ ibi Bal. C. fam. hercis. ergo repelli d3 nunc sicut tunc.

135 ¶ † Cum ēt inimicus reconciliatus repellitur vt suspectus, vt per Specu in ti. de leg. in. §. superest ver. item ꝙ quondam. ꝛ hoc quādo reccōiliatio est de recēti, vt dicā. ff. i verb. recōciliatio, ita hic, dato ꝙ finita sit lis, tamen adhuc durat causa inimicitie.

¶ Scdō adducitur Bar. in. l. i. §. idem rūmimio. ff. de quest. Vbi domesticus tpe ꝯctus si desijt esset domesticus tpe attestationis faciēde. ꝛ duret cā reuerentie. i. rancoꝛ ꝛ odiu3, non pōt esse testis.

¶ Tertio mouentur, voluntas semel posita durare p̄sumitur. l. sancimus. C. de testam. c. maiores de Baptis. ex quo inimicitia semel in esse deducta presumitur perpetuo durare.

¶ Quarto adducit̄, que ex solo cursu temporis non mutātur semel in esse posita, semper in ipso esse presumuntur, nisi contrarium probetur, voluit Abb. in. c. proposuit de cler. excō. mini. per gl. ibi i verb. absolutione, que vult, ꝙ semel excōmunicatus, nisi ꝯrium pbetur semp presumitur excōicatus q̄ conclusio ex pluribus confirmatur posita per Fely. in. c. scribebam in glo. ij. in prin. de presum pti. ꝛ per Bal. in. l. ex persona. C. de probat.

136 ¶ † Quinto facit cessante causa non cessat effectus iam perfectus ꝛ ꝯsumatus Bar. in. l. cum lite mortua. ff. iud solu. ꝛ in. l. fiscus la. ij. ff. de iur. fi. Bal. in. l. cu3 antea in fi. C. de arb. Abb. in. c. illud de prescrip. Fely. in. c. causamqꝫ el. j. col. pen. ver. fallit prio de testi.

¶ Sexto allegatio inimicitie facta per alterā ex partibus ostendit eam subesse, dato ꝙ lis sit extincta, cum in hoc standum sit assertioni partis, eo qꝛ pendet ab animo.

137 ¶ † Nam amicitia ꝛ inimicitia dicuntur passiones mentales, que animo retinentur, ꝛ continuantur, vt per Bald. in. d. l. ex persona. C. de probat. Et per Fely. in. d. c. scribendum, prout in simili dicit Bar. in. l. siue possidetis. C. de probat. ꝙ standum est assertioni dicentis possidere, cum hec animo retineatur.

¶ Septimo adducitur tex. in. c. cum P. manconella de accus.

¶ Octauo facit tex. in c. accusatores el. j. iij. q. v. vbi etiã post re
conciliationem quis repellitur vt suspectus, ⁊ dicam infra.
¶ Aduerte circa predictam conclusionem, ꝙ quamuis allegẽtur
predicti, ꝙ teneãt alterã ex predictis partibus, attamen non simpli
citer sequuntur dictas opiniones. Nam Aret. in d. c. j. de iudi. di
cit moderando eius opinionem, ꝙ nõ repellitur in totum, q habuit
litem respectu inimicitie. Sed non adhibetur plena fides. Rip. in
d. c. P. tȝ eandem modificationem, Dec. in d. c. j. concludit arbi
trarium iudicis esse in admittendo vel non admittendo considera
to, ꝙ orta esset aliqua magna inimicitia, tunc presumitur durare aut
solum allegatur lis preterita, ex qua erat presumptio inimicitie lite
pendente, finita lite, suspitio illa purgatur, Alciat. in d. c. j. intelli
git, vt non duret inimicitia, nisi iudex cognouerit, etiã post litẽ sub
esse inimicitiam. Et sic omnes predicti videntur inclinare, ꝙ sit quo
dãmodo arbitrarium ipsius iudicis, Alex in l. iij. in addit. ad bar
to. in verb. inimicitas in fi. ff. de testi. non se firmat in hoc articulo.
Sed videt̃ sentire, quod aliqualis inimicitia duret, q̃ diminuitur d
dicto testis ⁊ eius fide.
¶ Ego indistincte verũ puto, ꝙ si orta sit inimicitia capitalis, aut
grauis (vt supradictum est) ꝙ finita lite adhuc presumptio sit eam
durare. Nã cũ amicitia, ⁊ inimicitia sint animi passiones, ⁊ in intẽ
tione consistant, ⁊ inimicitia sit ira vlciscendi tempus obseruãs, vt
ait Cic. in lib. quarto questi. Tuscul. quõ possumus dicere, q̃d p re
cessum litis hec recedant, cum sint radicata in corde, que non ita de
facili amouentur. Si enim inimicitia desiderat vltionem, ⁊ obser
uat tempus ad se vindicandum, non potest ex hoc dari, ꝙ cesset ob
cessationem litis, imo ꝙ obseruetur tẽpus ad se vindicandũ. ex quo
finis litis non debet esse illius potentie, vt dicatur extincta inimici
tia. Sed requiritur reconciliatio, que etiam nõ sit de presenti, vt vo
luit Bar. in d. §. si vero quis in auc. de testi. ⁊ ita intelligit gl. in l.
iij. in princi. in verb. inimicus supra de testi. Pro hac opinio. cre
do eẽ tex. clarũ in §. inimicitie isti. d excus. tut. vbi inimicitia pseue
rat ⁊ pdurat, nisi interueniat reconciliatio, ibi nec recõciliatio inter
uenit, ⁊ tex. in §. seq. dum vult passum questionẽ status a pupilli pa
tre excusari, ita ꝙ ex ea lite status inimicitia subesse dr̃, dato ꝙ lis
sit finita, ⁊ istã sniam indistincte tȝ Prepo. Alexan. in c. accusato
res. iij. q. v. in j. no.
¶ Tertium signum inimicitie oritur ex hominum opinione, ⁊ ex
diuersis causis inferius annotatis ⁊ primo.
138 ¶ † Aduocatus, vel procurator si patrocinium prestiterint ꝯ accu
satum. An ꝯtrahatur inimicitia cum eo, dicas, ꝙ ꝯtrahitur, vt est text.
iunc. glo. in l. j. §. sed ⁊ constitutio. ff. de calum. vbi iudici ⁊ aduersa
rio prohibitum est pecuniam dari. Et gl. ibi in verb. aduersario ex
ponit procuratori, ⁊ aduocato, ⁊ ex ea demonstratur procuratorem
⁊ aduocatum partis, mihi ꝯrie aduersariũ dici. Ita etiã p illũ tex.
Albe. appellat hos aduersarios in suo Diction. in verb. aduersa
rius, ⁊ ita per illũ tex. dicit procuratorem ⁊ aduocatum inimicum.
Luc. de pen. in l. j. col. ij. ver. item aduocatus. C. de his qui defer.
lib. x. Anch. in c. cum P. de accus. in iij. no. dicit sub verbo forte
ꝙ aduocatus, procurator, ⁊ fideiussor accusatoris presumitur inimi
cus accusati per tex. in l. post legatum. §. his vero. ff. de his quib. vt
indig. Jo. de anna. ibi in ver. quid autẽ si aliquis relato dicto An
cha. tȝ, ꝙ sit inimicitia, considerando, ꝙ tex. in d. §. his vero, loqui
tur in teste, ⁊ fideiussore, ⁊ subdit, deneganda est actio accusatori, q
ad fuerit. ⁊ Sy. intelligit tanq̃ procurator, ⁊ Bar. ibi intelligit tã
quam aduocatus. Inducendo ad q. de bannito, ⁊ consulẽdo, ꝙ nõ
sit aduocatus banniti vllus Doctor, Dec. in c. j. de iudi. in ij. not.
dicit.
139 ¶ † Quod pcurator, ⁊ aduocatus dicunt̃ aduersarij secundũ Ni
col. de Mathar. alleg. But. ibi in ij. no. ⁊ in c. testimonium in ij.
no. de testi. qui nihil dicit de hoc, allegat ẽt text. iam per predictos
ponderatũ in d. l. j. §. qui aũt, Jo. Frã. rip. in d. c. j. in ij. not. i. iij.
ampliat. diccit pcuratorẽ ⁊ aduocatũ dici aduersarios per text. in
d. §. q aũt, ⁊ per tex. in c. ij. de confes. lib. vj. ⁊ ex hoc esse, ꝙ pcura
tor, ⁊ aduocatus non sunt idonei testes in cã, in qua patrocinantur,
per glo. in c. Romana de testib. lib. vj. ⁊ per Bar. in l. deferre in
fra de iur. fil. ⁊ per Felyn. ⁊ alios in c. a nobis de testi. cogen. ⁊ in
d. c. j. sensit hoc, ꝙ dicatur aduocatus aduersarius in vij. col. ⁊ ex
his predicti in eam partem inclinare videntur, quod detur in istis
inimicitia.
¶ Sed ista dicta non videntur sine dubio procedere. Nam text. in
l. qui cum natu maior. §. pen. ff. de bon. liber. dicit, ꝙ si filius patro
ni aduocationẽ accusatori liberti prestitit, non repellitur a contrata
bulas bonorum possessione, subdens rationem.
140 ¶ † Qr aduocatus non accusat, ⁊ Bar. per illũ tex. in l. iij. §. fi. ff. d
adimẽ. leg. dicit, ꝙ iimicitia capitalis est si occidit meũ ꝯsanguineũ,
Idẽ si accusauit vel minatus est iterficere. Secus tñ videret̃, si au
xilium prestiterit ꝯ eũ in cã capitali p tex. in d. §. pen. ⁊ sic sensit ini
micitiam in predicto casu non dari. Aret. in c. j. de iudi. colũ. j. in
fi. dicit, forte posset dici, ꝙ aduocatus, ⁊ pcurator posset dici inimi
cus, si fuisset in causa capitali ꝯ me, vel actione famosa, p ea q̃ hñr
in l. pen. in prin. ff. de inof. testa. ⁊ que ponit Bar. in l. post legatũ
§. sunt q putãt. ff. de his qb. vt indig. hoc tñ nõ affirmat. ⁊ sic nõ au
det dicere inimicitiam oriri. Hoc idem videtur sensisse Cur. in tra.
feud. in iij. par. in xxxiij. q.
141 ¶ † Credo in casu premisso contrahi inimicitiam.
¶ Cũ ex cohabitatione, ⁊ familiaritate, q̃ qs hȝ cũ inimico meo,
orit̃ mecũ inimicitia, vt est tex. ⁊ ibi Bar. in l. sciẽdũ. §. si accusatio
infra de legation. ⁊ Jas. in l. aptissimi col. ij. C. de iudi. ⁊ dicam ifra
in verbo conuersatio cum inimico.
¶ Eodem modo ⁊ tanto magis detur inimicitia in eo, qui auxiliũ
prestat inimico meo ꝯ me, ⁊ ad meã iiuriã q. n. aduocat ꝯ accusatũ
necesse est, ꝙ exprimat cãm accusationis, ⁊ delicta declaret, ⁊ istet
ꝯ eũ, vt puniat̃, ⁊ apte, ⁊ palã maledicat, ifaustasq; voces aduersus
eũ iactet. Ex qbus inimicitia cãtur, vt est tex. in l. si inimicitie versi.
sȝ si palã. ff. de his qb. vt indig. facit p hoc, ꝙ dicit Abb. p illũ tex.
i. d. c. cũ P. col. ij. dũ vult, q̃d clericus non possit aduocare, ne vi
deatur alteri nocere.
¶ Nõ ob. tex. in d. l. q cũ natu maior in §. pẽ. q̃r filius patroni ad
hoc vt excludat̃ a bonorum possessione, dȝ de cã capitali accusasse,
alias si capitalis nõ fuerit accusatio. Sȝ minor, nõ excludit̃, vt est
tex. in d. l. q cum natu maior. §. si tamen.
142 ¶ † Et sic quelibet accusatio ⁊ iniuria ipsum nõ excludit. Sȝ dȝ es
se capitalis, ⁊ istud est, ꝙ dicit Bar. in l. post legatum. §. sunt q pu
tãt. ff. de his qs. vt indig. post gl. ibi ꝙ non ita de facili pdit̃ portio
debita patrono, sicut legatũ, ꝙ est mere lucrũ. ⁊ sic dato ꝙ ex ad
uocatione fiat iiuria liberto, ⁊ oriat̃ inimicitia nõ tñ capitalis. Vñ
bar. dcm̃ in d. l. iij. §. fi. ff. d adimẽ. leg. dȝ itelligi, ꝙ ex auxilio pstito
nõ oriat̃ inimicitia capitalis, de qua locutus fuerat in preceden
tibus casibus nõ tñ negat, ꝙ alia inimicia eẽ nõ possit, dũ dicit Se
cus tñ videret̃ ⁊c. ⁊ sic aliter q̃ dixerat in tribus casibus preceden
tibus, i qbus locutus fuerat de inimicitia capitali. eo maxime, quia
qñ aduocat, infaustas voces exprimit ex necessitate sui officij, nõ tã
quã inimicus, ⁊ iõ excusat̃. Secus est in eo q ad iniuriã verba diffa
matoria pfert, vt in d. l. si inimicitie, necessitas aũt excusat. ex quo
dico grauẽ inimicitiã oriri cum aduocato non autem capitalem.
143 ¶ † Premissa intellige sine difficultate pcedere, vt si post aduo
cationẽ, vel pcurationẽ ꝯ aliquẽ sequat̃ mors aduocati, vel pcura
toris ex vulneribus accusati, vt det̃ iudiciũ pẽsamenti ꝯ illũ pcedẽs
ex inimicitia, ⁊ ẽt si fuerit alia cã, ex qua oriat̃ capitalis, vel grauis
sima inimicitia cũ principali, agẽtete vt in casibus precedentibus.
144 ¶ † Iudex an dicat̃ inimicitiã ꝯhere cũ ipsis partibus, inter quas
iudicat. Cõsidero in h duo tpa, q̃uis aliter ꝯsideret Moder. i. c.
j. de iudi. vcȝ ꝙ aut pẽdet iudiciũ, aut est iudicatum, in primo casu,
aut est cã ciuilis. aut criminalis. Si ciuilis, tunc nulli dubiũ est ꝙ
nõ ꝯhit̃ aliqua inimicitia. ¶ Cum iudex debeat ipsas partes audi
145 re, ⁊ † iustitiã vtriq; administrare in auc. de iudi. p tot. ⁊ in l. nemo
. C. d sen. ⁊ fauorẽ vtriq; prestare ẽm sua tpa, vt no. in l. fauorabilio
res. ff. d reg. iu. ⁊ in c. cũ sunt de reg. iu. lib. vj. ⁊ si iudex eẽt suspec
tus ptibus ex inimicitia añ ꝯcta, vel ex alia cã, tũc dat̃ adiũctus de
iure ciuili, ẽm ꝙ no. in l. aptissimi ⁊ ibi Jas. late i. ij. col. ⁊ i auct. si
vero ꝯtingerit. C. de iudi. ⁊ de iure canonico recusatur iudex vt in
c. cum speciali de appellat.
¶ Si vero cã est criminalis. Tunc aut sup accusatione pcedit̃, ⁊
idem est dõm ꝙ in cã ciuili. Cum sit psona accusatoris, qui causam
agit. aut pcedit̃ p viã inqsitionis p ipsũ iudicẽ, ⁊ est mera inquisi
tio nõ intentata ad reqsitionẽ alicuius, vt dicit gl. ⁊ ibi Jo. an Car.
Abb. Fel. in c. qualiter ⁊ qñ el. ij. in prin. de accu. Et tũc dico ꝙ ꝯ
hitur inimicitia, prout vult Dec. in d. c. i. de iudi. in ij. no. in secun
146 da lectu. motus. ¶ † Qr iudex, q ꝯ me pcedit inquirẽdo, dr̃ aduer
sarius meus, q̃r subrogat̃ in locum accusatoris, ⁊ oẽs exceptiones,
que opponi pñt ꝯ accusatorẽ, tali casu opponi pñt ꝯ iudicẽ, vt no.
Bar. in l. ij. §. si publico. ff. de adulte. col. iiij. ver. q̃ritur vtrum. Et
vt per Alex. in ꝯs. liiij. viso themate volu. i.
147 ¶ † Itẽ quia ille qui in litẽ subrogatur dicitur aduersarius meus
vt no. Gem. per illum tex. in c. si hi vt lit. pend. lib. vj. item p glo.
in l. si appellante. C. de appella. in verb. aduersarium, que exponit
iudicem. Et respondet ad tex. in capitul. cum speciali de appella.
quod quãuis ponantur ibi tãq̃ diuersa aduersarius ⁊ iudex nõ ta
men sequitur, ꝙ iudex aduersarius non dicatur. Nam sepe genus
⁊ species ponuntur tanquam diuersa vt in rub. C. de seruit. ⁊ aqua
Et in Euangelio dicitẽ discipulis ⁊ Petro, quamuis. Rip. in d.
c. j.

c.j. nitatur impugnare dictum Dec. presupponens, q fama sit loco accusatoris, quem Codeg. ibi defendit attendendo verba Bar. in.§.si publico, q iudex succedat loco accusatoris. & si fama est loco accusatoris, iudex partes ipsius fame assumit, & assumendo subintrat, vt ibi per eum. Confirmat predicta, nam procurator & aduocatus dicuntur aduersarij, lz nomine alieno interueniant, vt in.l.i.s.de calum. Et sunt inimici, vt dixi.s.proxime.

¶ Et predicta intellige, quando iudex formata inqsitione citari fecit partem, vel ad se defendendu3, vel se carceribus presentandu3, & sententiam non tullit.

¶ In secundo casu quando sententia est lata. Tunc si sententia est in cā ciuili, & pars (contra quam lata est) non appellauit. Sed ipsi sententie acquieuit, qr videtur agnouisse bonam fidem non appellādo, puto aliquam inimicitiam non oriri. Eo tamen casu quando ille habebat potestatem appellandi. Secus si non poterat appellare quia tunc inuictus sententie acquieuit, & inimicitia contrahitur, vt dicam infra in casu seq.

148 ¶ † Aut appellauit, & tunc inimicitiam contrahi.

¶ Cum per appellationem ille (qui appellat) grauatur, & iudici fit iniuria. Cum eius imperitia arguatur & iniquitas, quamuis de iniuria agi non possit glo. in.l.fi.C.quan.prouoc.non est neces. in verbo iniuria3. Et ex hac causa potest iudex allegari suspectus, Imo. & Dec. in.c.ad hec el.j.de appella. Et dixi in tractatu meo de compromis. int. coniunc. in.q.viij.prin.col.pen.nu.xxxv. & inimicitiam ex hoc dari determinat Alber. in auc. si testis.C.de testi.

¶ Intelligo tamen predicta, quando cā agitur, que sit de toto patrimonio, vel de maiori parte, vel q sit causa magna spectans ad honorem. Secus si esset parua (vt iam dixi.)

¶ Si vero sñia est criminalis. Si quidē est pecuniaria. Tūc distinguo (vt dixi) sup. de causa ciuili inter magnam, & paruam.

149 ¶ † Si autem est corporalis. Tūc dico, q si est sñia capitalis, nulli dubium, q contrahitur capitalis inimicitia. & pro hoc facit illud quod dicit And. de Iser. in.c.i.col.pen. de rapt. virg. in constitu. reg. q si quis fuerit tortus non precedentibus legitimis indicijs, & confessus, & lata sñia mortis contra ipsum appellauerit, non est neganda appellatio, & iudex ad quem videbit, an legitime sit appellatum. Cum iudex a quo per sententiam presumit suus odiosus. Idē voluit Matth. de afflic. ibi col.vij. versi.x. quero, subdens, qd ex tali sententia efficitur iudex odiosus, & inimicus. Sed si fuerit sentētia corporis afflictiua, & non capitalis. Ide3 dico, Cu3 si ex sentētia omnium bonorum, seu maioris partis contrahitur innocentia inimicitia, tantomagis ex pena afflictiua corporis, q̄ maior est quacūq3 pecuniaria.l.in seruoru3 infra de pen. & dixi.s.in hoc signo in verb. causa magna.

150 ¶ † Sed quid si lata sententia capitali ille condēnatus habeat debitum supplicium, an inimicitia oriatur inter iudicem & ppinquos occisi Anch. in.c.cum P. in.iij.no. de accus. determinat, inimicitiam oriri, qr in ea contrahenda non consideratur, quod veru3 & iustum est, vt p3 in teste, qui si verum dicat, presumitur inimicus. S3 consideratur, q potest animum ad iracundiā prouocare, licet possit illud fieri impune, & etiam cum premio, vt accusare, testificari, & aduocare, & est casus not. & ibi Bar. in.l.j.s.de his quib. vt indig. & facit tex. in.d.cū P. vbi animus offendēdi sine effectu iducit inimicitiam.

151 ¶ † Nam attestatio super accusatione nulla, & accusatio nulla iducit inimicitiam. Jo. de Anna. in.d. cum P. sequitur hanc opi. adducens tex. in.l. post legatum.§. quidem & presiden.s.eo. de his qb. vt indig. Sed dicit, q est aduertendum, qr sententia primi iudicis qui dicitur indignus fuit reprobata per iudicem appellationis. S3 si fuisset confirmata. reliquit cogitandum.

¶ Tu dic idem esse quo ad inimicitia3 qr principium attenditur & cā, que presumitur durare, vt supra dixi.

152 ¶ † Testis, si contra aliquem deposuerit in causa criminali, & precipue capitali, an presumatur inimicus. Sed qr varie senserunt Doc. in hoc articulo. Ideo faciam duo capita.

¶ Primo casu quando semel deposuit. Aut sponte deposuit. aut coactus a iudice, si sponte presumitur inimicus. Ita determinant Hosti. Jo. an. But. Abb. Jo. de anna. & Felyn. in.c. meminimus de accus. & Card. Abb. Jo. de anna. & Fely. in.c. cum P. de accus. & hoc modo intelligi d3, quod dicit Bar. in.l. post legatum.§. his vero.s.de his quib. vt indig. in quantum vult inimicitiam contrahi ex depositione facta in causa capitali, & illud, quod dicit Alber. in auc. si testis col.ij. ver. itē qui testificatus.C. de testi. & Luc. de pen. in.l.j.col.ij.C. de his qui se defer. libr.x.

153 ¶ † Sponte autē & voluntarie testis dicitur deponere, quādo examinatur, & non fuit productus a parte, nec citatus a iudice. Item si fuit productus a parte & non citatus. Item si fuit citatus a iudice, Sed poterat recusare ex aliqua causa, ne cogeretur ad testificādū. Nam in predictis omnibus casibus dicitur spōtanea attestatio. ita declarat Bar. in.d.l. post legatum.§. his vero.s.de his quib. vt in dig. & Jo. de Imo. in.c.j. de indi. & aliqua ponit Jo. de anna. in.d. c. meminimus de accus. & de spontanea depositiōe dicam.j. in verb. Testis qui cogi non potest.

¶ Et hoc modo intelligendo de spontanea attestatione tollitur dictum Anch. in.d.c. meminimus, qui dicit, nimium restringi decisionem ibi positam, & redduci ad casum reprobatu3, & non contingētem, quando quis vltro ad testimonium se obtulerit, quod nunqua3 accidit, nec valeret arg.l. que omnia.s.de procu. Nam vt vides in pluribus casibus verificat͛ hec spontanea attestatio. & ita ipugnant Anch. Jo. de anna. & Fely. ibi.

¶ Intellige predicta vt procedant etiam quādo testis fuit solus pductus ad testificandum, & ad locum accessit, vbi examinaretur super crimine, & non deposuit, qr presumitur ex illo solo actu inimicitia. ita Card. in.d. cap. cum P. de accu. si sponte venit, vt iam dictum est.

154 ¶ † Aut deposuit coactus. Tūc dico, q non presumitur inimicus prout concludunt omnes supradicti Doc. tam in.c. meminimus q̄3 in.c. cum P. de accus. Et est ratio originaliter posita per Host. in d.c. meminimus, qr bonum obedientie ab omni suspitione excusat ipsum testem.c. quid culpatur.xxiij.q.j. & c. ad aures.§.j. de tēp. ordi. & ex ista ratione omnes postea secuti sunt hanc sententiam. Et quādo testis in causa criminali possit compelli ponunt Doc. in.c. dilectoru3 de testi.cog.

155 † Intellige, vt ille qui coactus deposuit non presumitur inimic͛ ex parte sua Sed ille contra quem deposuit, si grauatur per tale dictum, inimicitiam contrahat cum teste, adeo quod ille contra que3 testis deposuit non possit esse testis contra eum, nec ipsum accusare ex presumpta inimicitia, not. Abb in.d.c. cum P. de accus. & pre po. in.c.ij.§. in criminali.iiij.q.j.

¶ Aduerte ad vnum, quod dicit Bar. in.d.l. post legatum.§. his vero.s.de his quib. vt indig. quod licet quis cogat͛ dicere testimonium non tamen cogitur sic dicere. & ex eius dicto, si grauauerit defunctu3, efficitur indignus & sic Bar. videtur innuere, quod qs deponendo potest contra veritatem deponere, ne efficiatur idignus & ne incidat in inimicitiam, quod idem dicit Joā. de anna. in.d.c. cum P. referendo Bar. Sed hoc dictum videtur periculosum, vt quis pro euitanda inimicitia deponat falsum, & sit periurus, qd ius abhoret, vt tot. tit.s.& C. de fals.

156 ¶ † Secundo casu qr bis deposuit ꝯ aliquem, ex secunda attestatione facta in cā criminali presumitur inimicus, est tex. in.c.ij.§. in criminali.iiij.q.ij. Ubi Gratianus interpretando tex. in.l. produci.s.de testi. dicit, q in cā criminali pduci testis nō pōt, qr antea in eū reum testimonium dixerit, quamuis Bar. Bal. Sal. & Flor. dent varios intellectus ad illum tex. in.d.l. produci. & solus Fulg. ibi post alios intellectus referat hūc canonistarum. Hoc idem voluit gl. in.c. fraternitatis in verb. receptos de testi. que dicit, quod qui semel tulit testimoniu3 ꝯ aliquē, presumitur inimicus eius, si iterū velit ꝯ ipsum testificari. & gl. in.d.§. in criminali ꝫm primum intellectū seqtur hāc opinionē, & intellectū gl. simpliciter seq͛ etia3 Gemin. ibi, Inno. in.d.c. cū P. de accu. in fi. dicit, q qui dixit semel testimoniū ꝯ aliquē, vlterius ꝯ eum testificari non potest, allegat tex. in.d.§. in criminali.

¶ Contrariū tenuit Abb.i.d.c. fraternitatis dicens, si testis spōte se nō obtulit, nō pōt presumi in eo inimicitie cā arg.l. que oia.s.d pcur. & c. cū nō deceat de elec. li.vj.

157 ¶ † Nā & iudex pluries iudicādo nō presumit͛ inimicus, ita vt repelli possit tāq̄ suspectus, nisi aliter pbet͛ grauamē, iuxta no.i.c. ad hoc, & c. pposuit de appell. Fortius nec testis, q deponit sup facto.c. iter dilectos, & q ibi no. de fi. instr. vñ intelligit.d.§. in criminali, in eū q malū testimonium dixit, vt ꝫm aliā interpretatiōnē intelligit gl. ibi. & eodē modo intelligit Spe. in tit. de test.§.j.col.xxiiij.ver. item q in alia cā, & Pre pos. idem voluit in.d.§. in criminali.

¶ In casu pñti puto plures casus dari posse, q ad alterā istaꝝ opinionū adaptari pñt, in primis. Aut pcedit͛ ex inqsitione. aut p accusationē. Primo casu aut inqsitio fit ex mero iudicis officio. aut ad istātiā ptis, vt declaret gl. & ibi but. & Abb.i.iij.col.i.c qliter & qñ el.ij.d accu. Qñ igit͛ fit iqsitio ex mero iudicis officio. ¶ † Tūc di

158 co q ēt si testis fuerit bis examinatus, dūmō fuerit citatus, put d iure requiritur non potest dici inimicus. Cum nec timor subornationis oriatur in eo casu, vt dicit But. Card. & Abb. in.d. capit. qualiter & quando in.v. differ. Aut inquisitio fit ad instantiam partis & tunc ide3 dico, q & in casu accusationis, de quo infra. ic scdo ca-

su quando proceditur super accusatione. Et tūc si primo fuit examinatus ex mero officio inquirentis, ꝛ secundo loco super accusatiõe, ꝛ addit aliquid quod grauat accusatum in eius depositiõe. Et tūc presumerem inimicum, siue sit coactus siue non, qꝛ facile est impetrare pceptū penale a iudice, ꝛ facilius est, testē ꝛ accusatorē eē i cōcordia ad intimandū preceptū penale. Sꝫ qꝛ ipse testis sup inquisitione examinatus, ꝛ super toto casu nil deponit sup qua re, de qua attestatur, in accusatione si deponit, presumendum est, ꝙ ex inimicitia dixerit, ꝛ ad iniuriandum reum, ꝛ hoc maxime quando post inquisitionem reus presentat se ad carceres, ꝛ instituta querella per offensum denuo post presentationem factaꝫ testis examinat̄. Et istud euenit mihi saltem per duas vices. Et taliū testium dicta vti per inimicos prolata reijciuntur. Aut iste testis nil addit vltra cōtenta in prima attestatione, ꝛ tunc non presumam inimicum. Et istud est, quando est eadem causa ꝛ indicium.

¶ Si vero nō est eadem imputatio in inquisitione, que est in accusatione, sed diuersa, ꝛ tamen est eadem persona. Tunc dico, quod si super vtraqꝫ fuit citatus (vt conuenit) non est presumendus inimicus.

¶ Si vero examinatur super accusatione primo, ꝛ deinde super eadem accusatione, dato ꝙ videatur coactus, presumerem inimicum; cum (vt dixi) facile sit facere istas coactiones, ꝛ accusator videt̄ habere paratum hunc testem ad omnia probanda, ꝛ ꝙ ipse testis velit ei inseruire super omnibus necessarijs ad querelam, tantomagis presumerem.

¶ Si vero querele sunt diuerse, ꝛ testis examinatur primo sup vna deinde sup alia, ꝛ iste testis fuit citatus vel coactus, ꝛ apparet ex processu, ꝙ veritas aliter haberi non posset, qꝛ alius non erat ibi presens, ꝛ cū difficultate alij possint id scire, sup quo deponit, vl' ꝙ sit testis instrumentarius. Tunc non presumerem inimicum respectu ꝓbationum.

159 ¶ †Que non debent angustari. l. quoniam in fi. cum alijs. C. de heret. Et ita intelligo, ꝛ restringo dictum Abb. in d. capitu. fraternitatis cum alijs.

¶ Si vero testis examinatur sup secunda accusatione, ꝛ est casus, qui posset sciri ab alijs ꝗ ab ipso teste primo contra reum examinato super alia querela. Tunc siue testis cogatur, siue non presumerē inimicū. Et sic intelligo dicta precedentium Doctor.

¶ Restringe tamen predicta, vt non procedant, quando ex processu apparet de manifestissima coactione, vt qꝛ iudex processerit ad acceptionem pignoris, vel aliam mulctam contra testem negantē deponere, nam tunc apparet, ꝙ non ex inimicitia sed coactus deposuit, Et hoc modo ēt posset intelligi dictum Abb. ꝛ aliorum.

160 ¶ †Causa aūt inimicitie an sufficiat ad inimicitiam probandā, dato ꝙ per partem ignoretur, vide late Jas. in. l. apertissimi nu. vij. C. de iudi. Et Fely. in. c. cum oporteat nu. xiiij. de accus. Et Hyp. in l. j. §. preterea nu. iij. ff. de questi. ꝛ in sing. clxxviij. incipi. inimicus. Concludentes ꝙ sufficit ad demonstrandum inimicitiaꝫ causaꝫ sub esse. Ex qua iudicari posset ipsa inimicitia, dato ꝙ etiā illa cā esset incognita presumpto inimico, vt exemplificat Hyp. in. d. sing. in eo qui me accusauit de aliquo crimine, lꝫ ego ignorem esse accusatum ab eo. Tū non potero esse testem contra ipsum. Item si Titius adulterauit vxorem vel filiam Gaij, ꝛ istud non sit cognitū ipsi Gaio. Tamen ipse Gaius nō poterit testificari ꝯ Titiū. qꝛ subesset cā inimicitie incognita ipsi Gaio. Et sic sufficit cām posse considerari.

161 ¶ Reconciliatio an tollat presumptionem mali animi ex inimicitia, dicas ꝙ non, maxime secuto homicidio, ꝛ si facta sit pax de recēti, presumitur eni ꝙ iste lesus voluerit se vlcisci, ꝛ iratus voluerit nocere vt est tex. loquens in teste in. c. ij. iij. qō. v. in ratione sui, ꝛ ibi glo. dicit, ꝙ ex recentia tempoꝛis aliquid presumenduꝫ est ꝑ tex. in c. si quis viuente. xxxj. q. j. Unde a pari procedunt aliquid non esse factū vl' eē fcm̄ lꝫ ꝺ recēti. l. j. ver. ceterū. ff. ꝺ his qui eiece. vel effun. Equalia enim ibi hec sunt viam nō frequentari, vel de re centi esse ceptam frequentari. Et dicit Prepos. in. d. c. j. ꝙ ex precedenti offensa redditur suspectus affectus offensi.

162 ¶ †Idem in iudice de recenti reconciliato, vt non possit esse iudex ꝛ tanqꝫ suspectus repellatur vt voluit Jas. in. d. l. apertissimi col. ij. in fi. C. de iudi. Arguendo per tex. in. d. c. ij.

¶ Idem determinat in teste per eundem tex. ꝛ per glo. in. c. ꝑ tuas de simo: no. hoc Inn. Abb. Jo. ꝺ anna. in. c. cum oporteat de accu. Et Alex. in cons. xcix. in casu inquisitionis vol. j. Et Hyp. late i. l. j. §. preterea col. j. ver. amplia etiam. ff. hoc ti. ꝛ Jo. Crot. in trac. de testi. q. ix. iij. q. prin. Ex quo infidelitas precedens non nocet conuerso in promotionibus, nisi sit nouus ad fidem, vt per Felyn. in. c. eam te col. ij. in verbo infidelis de rescrip. Parificando vt. ff. aliquid non esse factum, vel esse de nouo factum per glo. in clem. ne in agro. §. sane in verb. nouicijs. de stat. monach.

163 ¶ Conuersatio cum inimicis occisi facit indicium contra illum, ꝗ delictum commisit. Ex tali enim conuersatione cum inimicis occisi, seu iniuriati presumendum est interfectorem ex animo interfecisse, ꝛ sic appensate, cum amicus inimici sit meus inimicus. l. sciendū §. si accusatio. ff. de legatio. ꝛ. l. liberi ꝛ ibi Bbl. ꝛ Saly. ꝛ Jas. C. ꝺ inoffic. testa. c. repellantur ꝛ ibi Abb. Jo. de anna. ꝛ Felyn. in. iiij. no. c. cum oporteat de accus. glo. in. l. j. §. cum patronus. ff. de offi. prefec. vrb. ꝛ Bar. no. d. §. si accusatio, Et pro indicio ponit Gan. in trac. malefic. in tit. de presum. col. pen. ver. fm̄ ꝙ potest cognosci indicium, ꝛ dicit Fely. in. d. c cum oporteat in. vj. no. ꝙ eo ipso quod quis conuersatur cum inimico meo presumitur meus inimicus, Et sic non soluꝫ cohabitantes, sed etiam conuersantes dicuntur inimici, quod idem voluit Luc. de pen. in. l. j. C. de his qui se defer. lib. x. col. ij. Et dicit Bal. in cons. cxij. punctus in fi. volu. v. quod conuersatio, ꝛ cohabitatio cum inimicis patris, ꝛ associatio sufficit ad exheredandum filium per tex. in. ꝺ. §. cum patronus, ꝛ hoc indicium considerauit. Cic. in. d. lib. ij. an Heren. in. c. de cā coniecturali in parte argumenti ibi quo cum visus sit, ꝛ ibi num quem habuerit de consocijs, de adiutoribus.

164 ¶ †Unde videmus, quod conuersans cum inimicis meis non potest esse testis contra me. d. c. repellantur, ꝛ. d. cum oporteat. ꝛ ibi Doc. omnes, voluit Cy. Bal. in. l. siquis. C. de testi. ꝛ Alber. i auten. si testis. C. de testi. ꝛ Luc. de pen. in. l. j. C. de his qui se defer. lib. x. col. ij. ꝛ Crot. in trac. de testi. in. ix. q. nu. xcviij. ꝛ Jas. in. l. apertissimi col. iij. ver. adde quarto. C. de iudi.

¶ Uidemus etiam quod conuersans cum inimicis meis si fuerit iudex, potest allegari suspectus. c. insinuāte, ꝛ ibi Doc. de offic. deleg. Soc. in. c. accedens ꝛ alij Doc. vt lit. non contest. Jas. in. d. l. apertissimi.

165 ¶ †Idem videmus, ꝙ offendens cohabitantem mecū dr̄ mihi fregisse paceꝫ. Bald. in. l. j. C. de episco. ꝛ cleri. Felyn. in. d. capi. repellantur circa fi.

166 ¶ Isti conuersantes recipiunt diuersa nomina, Aliqui eniꝫ appellant eos participes,

¶ Alij coherentes, sequaces, seu complices.

167 ¶ Participes ex mente Bar. in. l. j. C. si rec. prouin. dicit esse filios, nepotes, ꝛ propinquos consiliarios, ac domesticos quod idē voluit Fely. in. c. olim col. ij. de accus. Sed aduerte quod text. i. d. l. j. C. si rec. prouin. dicit totum contrarium illius, quod dicit Bar. ꝛ Fely. Nam post quam dinumerauit filios, nepotes, ꝛ ꝓpinquos subiunxit postea ꝛ participes declarando illud verbum id est consiliarios, ꝛ domesticos. Adeo quod illi tantummodo duo domesticus, ꝛ consiliarius comprehenduntur sub illo verbo particeps. Et rectius sensit Bal. in. d. l. i. in addi. quod particeps dicatur ille, ꝗ est de parte, ꝛ prebet consilium.

168 ¶ Adherentes sunt, qui sponte eiusdem velle sunt, cuius est principalis, vt dicit Ang. in auc. de here. ꝛ falc. col. ij. ver. ex hoc no ꝛ in. §. economis in auc. ꝺ alienat. ꝛ emphit. Et ponit Fel. qui multa adducit in. d. c. olim colum. ij. ꝛ in rubr. de treng. ꝛ pac. colum. penultima. vbi insistit in declarando istud verbuꝫ adherere ꝑ multas auctoritates Sacre scripture. ꝛ dicit Ang. in ꝗsi. cclvij. Inter capitalia, ꝙ adherentes ꝛ sequaces sunt, qui ꝛ operibus ꝛ intentioni alicuius adherent per tex. in. l. j. C. de rapt. virg.

169 ¶ Complices dicuntur socij ad malum, prout voluit Jo. an. in. c. cum oporteat de accu. ꝛ ibi Jo. de anna. in. iiij. no. ꝛ Fel. in. d. rub. de treng. ꝛ pac. col. pen. nu. xix. quod facit ad accusationes, ꝛ inquisitiones, in quibus dicitur, Caius cum suis complicibus fecit tale quid, intelligitur de socijs ad malum.

¶ Intellige predicta, vt non procedant, quando aliquis conuersat̄ cum inimicis meis ꝛ paruo tempore.

170 ¶ †Nam tunc non est presumendum ex paucitate temporis voluisse delinquere, ꝛ me odio prosequi. Sed requiritur longa cohabitatio. l. pen. §. in factum. ff. naut. caup. stabul. per quem tex. Joā. an. but. Jmol. aret. Car. Jo. de anna. dicunt, quod cohabitatio (ꝺ qua supra) non est intelligenda de qualibet. Unde si hospes repentinus tibi dedit damnum, non teneor, secus si is qui mecum habitat. ꝛ sic debet esse continua, vel magna cohabitatio prout etiam voluit Hyp. in. l. j. §. preterea col. ij. hoc tit. Requiritur enim quod sit conuersatio illius qualitatis, vt resultet odiositas ex parte conuersantis aduersus euꝫ, qui est inimicus illius, cum quo conuersatur, nam ex amicitia simplici non presumit̄ malus animus, vt dicit bal. in. l. si quis in fi. C. de testi. amicitia enim simplex non inducit suspitionem in testem. Sed requiritur, quod sit maxima, seu taliꝫ; ꝛ tanta ꝙ reddat eum in tantum amicum vni, ꝙ ex hoc habeat aduersarium odio alias autem amicitia, que est actus virtuosus non repellit

pellit testem.l.sciendum.ff.de vsur.c.quotiens.de test.cog.Bar. et omnes doc.in.l.admonendi.ff.de iureiu.et Alex.multa deducẽs in consi.iiij.viso processu.col.fi.et Crot.in d.tract.de testi.in.iiij. par.in fi.nu.cxciij. Et sic requiritur longa conuersatio,ex qua resultet magna amicitia.

¶ Intelligas et secundo in eo,qui copulauit amicitias, et conuersationem voluntarie,et non coacte per ea,que voluit Bal.in.c.j. qui.mod.feu.amit.et deducit Hyp.in.d.§.preterea.col.iiij.comprobãs per multas auctoritates in illis casibus,in quibus aliquid coacte dicatur factum,vt ex inde quis non teneat. Sed hec limitatio optime comprobatur ex eo,quod dictum est.ff.de adherente, ꝙ sit ille,qui sponte est eiusdem velle,cuius est principalis.

171 ¶ †Iuuans inimicum meum prebendo sibi comeatum, iuuando ipsum armis,telis,equis,aut pecunia,presumitur mihi inimicus, et habeat indicium contra se facta iniuria mihi, vt de inimico iam dictum est,prout inter inimicos enumerat Luc.de pen.in.d.l.j.C. de his qui se defer.lib.x.adducit tex.in.l.cuiusqꝫ dolo.ff.ad legem Iul.maiest.et ex mente Bar.ibi intelligitur etiam cõmodando, seu mutuãdo. Idẽ dicas in eo,ꝙ dat ꝯsiliũ inimico meo,vt sit mihi inimicus,vt vult Luc.de pe.in.d.l.j.per tex.in.c.qđ olim.de iudic.

172 ¶ †Propinquitas iniuriati inducit argumentũ,et indicium pensamenti,pone ꝙ facta est iniuria Petro,cuius propinquus interfecit iniuriantem,ex tali propinquitate presumendum est, interfectorem voluisse vindicare iniuriam Petri propinqui sui. Et ꝙ ex

173 animo eius interfecerit. ¶ †Cum iniuria facta vni de cognatione intelligatur facta omnibus de eadem cognatione.l.j.ij.et.iij.ff.de lib.can.l.sororem.C.de his qui vt indi.glo.in clem.ij.in ver.quomodolibet.de sen.excom.Bar.in.l.lex cornelia.in prin.de iniu. et in.l.cum scimus.C.de agr.et cen.lib.x.dicẽs,ꝙ iniuria facta vni consortium toti consortio facta videtur.l.j.ff.ad silla. Et omnes poterunt vindicare tanꝗ consortes prosequentes eorum iniuriam.l. si feminam.ff.ad tur pil.etiam si vindicans sit spurius.d.l.j.de lib. cau.et Card.in clem.i.de exce.prela.in.xiiij.not.dicit, ꝙ iniuria facta domesticis meis censetur facta mihi,quod sequitur Fely.in c.petrus.in.i.not.de homi.adducit tex.in.c.sciant cuncti in verbo consanguineos.de elec.lib.vi.hoc idem voluit Alexã.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi.quem legit in.l.prouinciali.nu.xxiij.ff.de noui ope.nun.et Io.de ana.in.d.c.petrus.et Alex.in consil.lxxxix. in causa inquisitionis.volu.i.

174 ¶ †Intellige inimicitiam durare vsqꝫ ad quartum gradum agnationis,Bal.in.c.vassallus.el.i.si de feu.fue.contro.quem sequitur Fely.in.d.c.cum oporteat.col.v.nu.xij.de accusa.et voluit ẽt Ancha.in.c.repellãtur.eo.tit. Vel dicas inimicitiam durare ad arbitrium iudicis inspecta qualitate loci,et patrie vt per Bart.in l.tutor.§.si tutor.ff.de suspec.tut.dicens,ꝙ standum est arbitrio iudicis secundum facti qualitatem,et consuetudinem regionis. Nam in Tuscia est consuetudo,ꝙ qui iniuriatur,vel inimicat vni ex consortibus(hoc est descendentibus per lineam masculinam) iniuriatur vel inimicatur omnibus,alibi autem aliter obseruatur.

175 ¶ †Inimicitia an faciat indicium,si vulneratus vel interfectus sit quis,et ignoratur a quo,doc.cõmuniter distingũt inter inimicitiam leuem,et grauem,seu capitalem,de qua iam dixi,vt ex leui inimicitia non oriatur indicium contra inimicum,vt not.in.c.cum oportet.de accu.et in auc.si dicatur.de testi.et ibi Salyc.et not.in.l.licet.de arb.et dixi.ff.ex graui inimicitia tunc oriatur indicium.l.i.§. preterea ff.eo.Bar.hic,et oẽs doc.indifferenter tenent istud.

176 ¶ †Sed difficultas est, an inimicitia capitalis vel grauis sola faciat indicium ad torturam,Spec.in tit.de presum.§.species. versi.et idem est,dicit,ꝙ si aliquis est interfectus, et nescitur tamẽ a quo,sed probatur ꝙ P.erat inimicus illius, et ab illo offensus, poterit P.ex tali presumptione torqueri.l.si seruus cõmunis.ff.de dona.int.vir.et vxo.et.l.cum hic status.§.si mulier.et.l.vir vxori.ff. de leg.iij.et.l.vxori.§.fi.ff.fami.hercis.Roma.in.l.i.§.si quis in villa.in.i.not.ff.ad silla.sequitur dictum Spec.subdens, ꝙ istud videt intelligendum de inimico inimicitie capitalis,aut maioris partis bonorum,non autem si inimicitia ob paruum litigium interuenisset,per ea que not.in.d.l.licet.ff.de arbi.et in auc.si dicatur.C.de testi.et in.§.item propter.insti.de excu.tut.Ang.in.l.fi.C.de questi.col.ij.ver.possunt,dicit ꝙ in homicidio et in vulnere possumus ponere,si reperitur aliquis mortuus,et nescitur de quo est inquirẽdum de inimicis, et istud est magnum indicium ad torturam.l.i.§. preterea.ff.eo.Fely.in.c.afferte.col.fi.de presumpt.relatis dictis Roma.et Spec.sequitur eorum sententiam.et Bolog.in addi.ad trac.Guid.de suza.de quest.col.vij.sequitur opinionem Spec.et Calcan.in consi.lxij.Christi Saluatoris nostri.colũ.iiij.sequitur predictas opiniones.et idem voluit Angel.in tracta.maleficio.in verbo fama publica.numero.l.

177 ¶ †Contrarium, ꝙ immo inimicitia sola non sit indicium sufficiens ad torturam tenuit Augu.de arimi.in addi.ad Ang.in.d. verb.ꝙ fama publica in versic.quero an vnum indicium.col.vij. in fi.dicens,ꝙ precedens decisio Spec.non est vera, qꝛ sequeret, ꝙ vnũ indicium remotum a maleficio esset sufficiens ad torturam

178 qđ tñ non est verum. ¶ †Quia si est remotũ a facto hoc est a maleficio,tunc vnum indiciũ non sufficit ad torturam,per ea que vult Bar.hic,et dixi.ff.in premisso.vi.eandem opin.tenuit in alia addi.in.d.loco.in ver.quero quid si reperiatur.idem voluit Gand. in tit.de presump.et indi.dubi.col.v.ver.sed que et qualia, volens ꝙ fama coadiuuatur,vt ex ea quis possit subijci tormentis, primo si probetur,ꝙ inculpatus de crimine extitit inimicus offensi, aut socꝫ. Item si probet,ꝙ inculpatus ħxit ꝯuersatioẽ, vel amicitiã cũ inimicis occisi,vel iniuriati. Aut qꝛ ħ eundem occisum,vel iniuriatũ fuerit talr versatus,ꝙ credebat esse potius inimicus ꝗ amicus,que ex varijs causis pñt pcedere,ex talibus eniꝫ dicit ipse intercedentibus crimẽ põt presumi,et ꝯiectura capit,ꝙ in delinquẽdo fraudis insit consiliũ.et sic ibi vult inimicitiã de per se nihil agere,sed famã per eã coadiuuari,hoc idẽ voluit Iac.de bel.in ti.de q̃st.col.ix.ver.ex indicio xo,dicẽs,formã coadiuuari per inimicitiã,vt qs torqueatur,hoc idẽ sensit Bar.hic, dũ exẽplificando in homicidio quo ad torturam imponendam dicit,ꝙ pñt ꝯtra reum apparere indicia,vt quia inimicus,vel quia fecit preparamenta,et sic vult indicia in plurali existere ad questioneꝫ habendaꝫ, non autem vnuꝫ indiciuꝫ tantum.

¶ Facit pro hoc ꝙ frequenter et de facili contingit,quẽ esse inimicũ,non tñ occidere eius inimicũ,et exinde non potest dici,ꝙ sit indiciũ graue,et vrgens vt requirit ad q̃neꝫ hñdaꝫ in tex.nr̃o.et loquit Bal.in.l.nõ hoc.C.vnde legi.in fi. Et dixi.ff.in.d.premisso. vi.ex qbus magis semp iuridicuꝫ putaui,ꝙ inimicitia sola non sit indiciũ sufficiens ad torquẽduꝫ stante ratione iam dicta ꝙ inimicitia sit quoddã remotũ a maleficio ꝙ ẽt tenuit Io.and.in addi.ad versi.sed pone in verbo tormentis,et dixi.ff.in.vi.premitto ꝙ male senserint predicti ita simpliciter trãseũtes cũ dicto Spec.cũ ẽt cõtrariũ senserit Imol.in.l.fi.ff.de here.insti.et dicã in indicio seq.ꝯ minis.hoc idẽ de inimicitia tenuit Hyp.in sua prac.in.§.diligenter.nu.lxx.adducens multa in hac materia.

¶ Possumus tñ saluare dictũ Spec.vt pcedat quotiescũqꝫ sumus in loco,in quo necesse est vnũ ex pluribus et certis hoiem interfecisse,adeo ꝙ certũ esset delictũ et certe psone. Sed incertũ sit de indiuiduo,vcꝫ de petro,seu Titio,naꝫ tũc existente aliquo inimico ex illis pluribus poterit iudex ob inimicitiã pcedere ad torturã,vt determinat Salyc.in simili,in eo qui ex pluribus est male fame,vt is possit torqueri,vt dixit Saly.in.l.fi.in ver.q̃ro an sufficiat in fi.C.de questio.et dixi supra.

179 ¶ †Mine,et ipse faciũt indiciũ precogitationis, et pensamenti,si is(cui facte fuerint)reperiat mortuus et reus fateat interfecisse. Sed in pura rixa et a casu,presumendũ est.n.talẽ minantẽ habuisse animũ ad interficiẽdũ,nã ex eo,ꝙ qs minat alteri, oñdit se esse inimicũ, vt dixi.ff.i pmo sig.inimicitie in ver mine faciũt,et istud pro indicio mali animi et doli dat Gand.in trac.malefi.in ti.de psump.et indi.dubi.col.pen.vers.octauũ ẽt,dicẽs ꝙ ex talibus verbis minatorijs antecedẽtibus ipsuꝫ crimen ꝯiectari põt,ꝙ fraudẽ

180 et doluꝫ in delicto illo cõmiserit. ¶ Etiã ꝙ illa verba dixerit sua malignitate et animi prauitate arg.tex.in.l.cũ ratio.§.ex bonis.ff.de bon.dam.et.l.si non quicij.C.de iniur.subdens,ꝙ hec verba extra indiciũ asseuerate prolata lꝫ preiudiciũ plenũ non inferant, tñ presumptionẽ inducũt,et indiciũ.l.qdaꝫ.ff.de pba.et.l.fi.C.de testi.et.l. neqꝫ pfessio.eo.ti. Nã his modis animus volũtas cuiusqꝫ decla-

181 rat. ¶ †Et iõ dr̃,ꝙ nõ solũ ipsis rebus et factis quis propriã volũtatẽ declarat.l.si tm̃.§.ei q.ff.de edi.edic. imo ẽt ex verbis platis intelligit qs volũtatẽ suã declarare,et intrinseca sui cordis, qꝛ non intelligit verbis exprimere,qđ mẽte nõ agitauit.l.labeo.ff.de sup. leg.quo fit vt secuto homicidio post minas grauis erit psumptio, et graue indicium contra minantem,cum effectus,et executio verborum prolatorum declarauerint animum ita fuisse de interficiendo,prout minando proposuerat.

¶ Ex hoc dico non esse reqrendũ in casu isto. An talis(qui minatus est)solitus sit minas executioni mandare necne. Cuꝫ effectus demõstret qualitatẽ psone,et ꝙ sit homicida et vir maloꝝ morum. Cũ iã executus sit minas per eũ factas occidẽdo.et ab effectu appareat,quis fuerit ille,qui minas intulit.ex quo dico Albe.in tracta statu.q.lxiiij.in.ij.par.non bene sensisse,dũ vult in casu,tractatus,et pensamenti minas necessario debere factas esse ab eo,ꝙ ꝯsueuit perficere id,qđ minat. Cũ(vt dixi)distinctio hec locũ nõ

habet, qñ presupponitur homicidiũ factũ, ⁊ alia cognitio non sit facienda per iudicem, nisi tantum super pensamento, seu tracta. Considerari autem debet distinctio hec, qñ sumus in casu, quod ignoratur occisor, vt dicam infra. ¶ Econtra antê mine possunt considerari respectu illius, cui sunt facte vt is ob timorem minantis, si erat homo potẽs, ⁊ rixosus eum interfecerit, nam ad fugiendum dolorem, ⁊ timorem presumitur ꝯ agentẽ. l. j. §. cũ quis latro
182 nes. ff. eo. ⁊ dicã. j. ¶ † Nã ob timorem ille, qui minatur mortem alteri, põt in illo actu ab illo. cui facte sunt mine, occidi vt p bar. in. l. j. quan. lic. sin. iud. se vindi. ⁊ Ang. in. l. quemadmodũ. ff. de inoffici. testa. ex qua, cũ iste qui passus est minas, interfecerit minantẽ presumẽdũ est id ex proposito factũ, ⁊ vt se liberet a timore
183 incusso, ⁊ erit indiciũ ꝯ eum pro pensato ad torturã. ¶ † Mine aũt in casu. in quo ignorat percussor, ⁊ interfector. An faciãt indicium ad torturã dicunt Doc. cõmuniter, ꝙ aut ille, qui minas fecit, solitus est minas exequi, ⁊ sit vir potens. ⁊ isto in casu presumptio sit ꝯ ipsũ ad torturã. ita tʒ spec. in ti. de psumpt. §. species in ver. Sed pone P. minatus est. ⁊ Alber. hoc mõ distinguit in. l. metũ. C. ꝙ met. cau. Bal. ⁊ imol. late in. l. fi. col. pen. vers. vltimo inducit. ff. de hered. insti. ⁊ ias. in. l. j. C. de ser. fug. ⁊ Fely. in. c. cũ oppozet nume. xi. de accus. Aut iste talis erat homo vilis, impotens ad talia, nec solitus minas exequi. Tunc secus vt est tex. in. l. j. C si qs imper. maledi. ⁊ lubricũ lingue facile trahi non dʒ ad penam. l. famosi. ff. ad leg. iul. maiest. ⁊ Jmol. in. d. l. fi. dicit, ꝙ facit illud, qd vulgariter asserit, sepe minus faciũt homines, q magna minant. ⁊ subdit ibi ꝙ ita cõmuniter distinguit ⁊ sub ista distinctione intelligi dʒ id, ꝙ dicit Alex. in. d. l. metũ. ⁊ quod dicit Abb. in. c. scribã de psumpt. Et alij pmulti, quos allegat Brun. in trac. de indic. col. xiij. vers. quero vlterius. ⁊ Ang. ⁊ addẽt. ibi qui multa deducunt, hanc distinctionẽ sequunt in trac. malefi. in verb. fama publica col. x. nu. xxxix. Et Hyp. in sua prac. in. §. diligenter nume. lxxxv.

¶ Et hanc distinctionẽ esse verã experientia, que est rerũ magistra doc. ⁊ Cũ multi reperiant, qui verba minatoria proferũt ex ꝯsuetudine, ⁊ nil aliud gerere sciunt, nisi se terribiles verbis ostendere. Jõ ad tollendũ indiciũ minarũ existentiũ ꝯ aliquẽ probanda est loquacitas viri, qui solitus est verba similia proferre, nil tñ vnq̃ executum esse. ⁊ dicam etiam in seq. inditio.

184 ¶ † Jactatio ⁊ ipsa facit indiciũ ad torturã qñ ante homicidium qs iactatus ẽ, posse terficere taliquẽ, ⁊ esse sui arbitrij, vel similia verba ptulit ⁊ postea fateatur illũ interfecisse. Sed non ex ppo sito. Credendũ est interfectorem talia verba dixisse eo animo ⁊ intentione, vt voluerit illa exequi. cũ re ipsa repiatur executũ esse occidendo. Ex quo cũ iactatus est, precogitauit velle interficere. Talis. n. est animus, qualia verba pferuntur. l. is q. §. diuus. ff. de tut. ⁊ cur. dat. ab his. Et dixi. ff. in prin. horũ indiciorũ, ⁊ in
185 pced. indi. ⁊ faciunt oia, que ibi dixi. ¶ † Et iactatione facere indicium ad torturam tʒ Jac. de beluis. in sua prac. in ti. de questi. col. v. ver. quartũ est, ⁊ co. viij. ver. itẽ si se iactauit accusatus.

¶ Jntelligendo de iactatione. que fit añ delictũ, nã de ea, que fit post delictum dicemus. j. in verb. confessio extraiudicalis.

186 ¶ † Jactatio, si facta fuerit p aliquem, ⁊ postea is, de quo verba iactatoria habuit fuit interfectus, ⁊ ignoratur a quo. An faciat indiciũ ꝯ illũ iactantẽ, vt exinde possit torqueri, Bal. in ꝯs. cclxxv. Ad euidentiã premitto vol. ij. in antiq. dicit iactatiões nõ sufficere ad faciẽdũ indiciũ ad torturã. d. l. metum adducẽs illud sepe minus faciunt ⁊c. Et illud ꝙ calore iracundie dr, ad penã non est trahẽdũ. d. l. i. C. si qs impe. maledi. idẽ voluit Alex. j. ꝯs. clxxxi. in cã Angeloꝝ col. ij. vers. preterea vol. ij. Hyp. in. d. §. diligenter in sua prac. nu. xxxvi. adducit pro ꝯrio dictũ Par. de pute. in trac. de sindi. in verb. An stet dicto torti col. iij. ver. an si probetur, ⁊ nihil resoluit, Aduerte itaq; quod pdicti Doc. sunt eius
187 dem sententie, nec ꝯriant. ¶ † Jntelligũt. n. iactationẽ non nocere inspecta qualitate persone vt dicit Bald. in. d. cons. cclxxv. ⁊ Alex. in. d. cõs. clxxxi. Consulẽdo sup eo, ꝙ ille testis iactauerat se dicturũ ꝯ veritatẽ. Nã tunc dicit Alex. tale lubricũ lingue sibi non nocere, nisi appareat ꝙ esset persona cõsueta testificari ꝯ veritatẽ tunc bene sibi nocere. idẽ voluit Par. de pute. in. d. vers. an si pbetur, dicẽs, ꝙ si accusatus se iactasset de maleficio cõmittendo talis iactatio ad malũ facit indiciũ ꝯ accusatũ ꝙ maleficiũ cõmiserit cõsiderata tñ persone qualitate ⁊ sic oẽs predicti ꝯcorditer se reducunt ad eã distinctionẽ. de qua. ff. in verb. mine, vt si esset male qualitatis ⁊ solitus similia cõmittere habeat indicium ꝯ se sin minus nõ, Alcia. in. d. l. fugitiuus de verb sig. p illũ tex. ibi lʒ id se facturũ iactauerit dicit ꝙ iactatio non suffici ad q̃onẽ nisi alie cõiecture accedãt, vt qr iimicus eius esset, vel alioquin p cussor ⁊ reprobe vite.

¶ Jn ipso actu homicidij indicia.

188 **Modus percutiendi**, ⁊ hic facit indicium, qd qs per industriaʒ aliũ occiderit, vt puta si qs existens in abscõdito percutiat ꝺ retro sup caput vel punctim in renibus vel collo, vel ꝙ nullis dictis verbis pcutiat in capite, vel pectore. nã talis pcutiens in insidijs dr apensate ⁊ p industriã id tale facere, vt est tex. in. c. j. de homic. vbi dicit ꝙ si qs p industriã occiderit pximũ suum ⁊ p insidias, Abb. antiq. ibi ⁊ Jnno. exponunt ⁊ p insidias ⁊ pro id est p insidias, adeo ꝙ ille dr p industriã occidere q p insidias occidit, vt ẽt declarat Abb. Pañ. ibi in. ij. no. dicẽs ꝙ illud verbũ p insidias declarat illud verbũ p industriam ꝙ idẽ est ac si dixisset ex proposito. Et illud verbũ p insidias importat machinationẽ seu manifestam seu clarã. vt est tex. in. l. liberi. C. de inoffic testa. Et dicit Bar. in. l. respiciendũ. §. delinquunt. ff. de pen. ꝙ ex pposito, ⁊ pditione cõmittit homicidiũ, si cum tibi essem amicus, vel saltim inter te ⁊ me nullus erat ranchor, pcussi te de retro, secus si essem inimicus, hoc casu dicat ẽt pcogitationis indiciũ oziri, vt dicã. j. in verb. inimicitia.

189 ¶ † Percutiens aũt in capite demonstrat animũ ad occidendũ cũ de facili ex quolibet paruo ictu in dicto loco qs põt mori, vt ẽ tex. in. c. significasti el. ij. de homic. in fi. ⁊ maxime in locis ⁊ ciuitatibus, in qbus male liberãtur, q percutiunt in capite, prout est Bononie, vt dicit But. in. d. c. significasti. Et rõ est pdictorum, qr caput hominis retinet vestigiũ hominis viuentis, q vno spiritu cõtinetur. l. rerũ mixtura. ff. de vsucap. q per excellẽtiã attribui
190 tur capiti, in quo est fons rõnis ⁊ intellectus. ¶ † Nã cerebrũ ẽ membrum diuinũ fm Aristo. in quo est sensus, ⁊ intellectus, vt dicit Bal. in. c. j. §. ad hoc col. iij. ver. porro circa de pac. iur. firm. ⁊ nobilior pars corporis est caput. l. cũ in diuersis. ff. de relig. ⁊ sumpt. fun. Et per pdicta ita determinat Jo. de anna. in. d. c. significasti col. x. vers. no. ꝙ moderaminẽ. Et nulla facta mentione de eo refert predicta Fely. in. d. c. significasti col. ij. versic. nota. ibi rationes.

¶ Jntellige iã dicta, vtnõ pcedant in vulnere illato in faciẽ. Sʒ quotiens quis vulneratur circa partes cerebri. nam vulneratus in faciem ẽt ex mago vulnere non morit. Et rõ est, qr in parte faciei vulneratus ex experientia quis non moritur vt dicit Fely. in. d. c. significasti.

191 ¶ Proditio, Et hec dicenda est facere inditiũ mali animi, ⁊ pcogitationis ad interficiendũ. Nam ex proposito antecedenti cõ
192 muniter homicidiũ, qñ fit proditorie. ¶ † Et prodere est vnũ actibus ostendere, ⁊ aliud in mẽte gerere, vt. l. j. ff. de preuari. Et hoc fit, si veniens tecũ tanq̃ socius itineris nulla interueniente rixa te per cutio, vel si tecũ sedẽs in mensa hoc fecerim, nã tunc aliud gero in animo, quã ꝙ gerã in actu, ⁊ proditorie vulnero. C. de delat. l. fi. lib. x. ita no. Bar. l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pen. Et eam sequunt Anch. Jo. de anna. ⁊ Fely. in. c. j. de homic. idem Bar. voluit in extrauag. q sint rebel. in verb. rebellis, subdens.
193 ¶ † Quod qs incidit in crimẽ pditionis, qñ facit ꝯ principẽ, vel ꝯ Rempub. vt. l. omne delictuʒ. §. exploratores. ff. de re mil. Et. l.
194 proditores eo. ti. ⁊. l. si qs aliqd. §. i. ff. de pen. ¶ † Sed qñ cõmittitur ꝯ priuatũ, non dicitur proditor principaliter per se. Sed crimen illud proditorie vel homicidiũ proditorie factum, vel qd simile. l. athletas. §. i. ff. de his qui no. infa. ⁊. l. i. ff. de preua. predicta firmat Alxe. in cõs. cxxxxv. viso themate col. ij. ver. ⁊ ex his volu. vij. Et Alber. in. l. si amici domũ. ff. de adulte. ⁊ ex hoc datur ille modus procedendi qñ format inquisitio, seu accusatio, Et in eis ponũt illa verba, nulla precedente inimicitia, nã istud demõstrat homicidiũ proditoriũ, cũ ad demonstrandũ ꝙ qs ex pposito simpliciter non pditorie interfecerit, dr in inquisitione, seu accusatione existente inimicitia capitali inter ipsos, ⁊ sic diuersus est modus in agendo.

195 ¶ † Multitudo vulnerum ⁊ magnitudo demonstrat animũ determinatũ vulnerantis, ꝙ premeditauit velle occidere, ⁊ dlibera uit in corde suo p antea hominẽ interficere prout ẽt pluries vidi, ⁊ repertũ est p torturã, quendã, q dederat nouẽ vulnera cuidã suo propinquo, habuisse animũ interficiendi. ⁊ pmeditate pcessisse ad vulnera. ita determinat Alberi. in. l. ⁊ si amici domũ. ff. ad leg. iul. de adulter. dicẽs, ꝙ ex quãlitate vulnerũ demõstrat homicidiũ tractatim factum ẽe tex. in. l. aut facta. §. qualitas ⁊. §. quãltas. ff. de pen. Jdẽ voluit in. q. lxvij. in. iij. par. trac. statu. subdens, qd magnitudo ⁊ multitudo vulnerum ostendit pensamentum. Hoc idem

idem voluit Hyp. in l. i. col. v. nu. xxxvij. C. de sica. dicẽs. ꝙ lz qs percutiat in loco corporis non periculoso, ⁊ cum re non apta ad vulnera mortalia. Tamen posset totiens in tali loco percutere, ⁊ reiterare percussionẽ ꝙ percussus perueniret ad mortem, ⁊ ideo ex multiplicatione, seu reiteratione seu geminatione percussionũ percipit animus ad occidendũ. Adducit ꝯplura, que ex geminatione actus inducunt. Sed. lxxvj. opationes geminationes adducit Corse. in. trac. de ver. gemin. ⁊ maxime in. xviij. ꝙ geminis homicidiũ est sine spe venie allegat Bal. post Gniel. de cun. in.
196 l. nemo. C. de episc. aud. ⁊ in. q. lij. vbi dicit. ¶ † Quod delictum, ꝙ alias nõ erat capitale ex reiteratione efficit capitale p no. tper Bar. in. l. licitatio. §. ꝙ illicite. ff. de publi. ⁊ p Rom. in. l. si vero i. §. ð viro i. xiij. casu. ff. sol. mat. ⁊ p bar. Bal. Ang. Jo. ð plat. i. l. j. C. de supec. exac. li. x. Et alia multa, que adducit Hyp. in. d. l. j. subdẽs ẽt idẽ Cors. in seq. q. liij. ꝙ ꝯstitutiones disponentes aliqđ peccatũ in foro cõscientie debere reputari veniale, non extenditur ad casuz, qñ illud reiterat, qm̃ ex tali reiteratione efficitur grauissimuz, ⁊ sic mortale, adducit tex. in. §. criminis. xxv. dis. Et Rom. in. d. §. de viro in. xv. casu in. xxxv. salen.

¶ Premissa intellige vera in dubio, qñ non apparet, ꝙ a principio rixa non erat pura, sed si pp verba, vel perfricationẽ data fuerunt vulnera, vel secuta mors ⁊ si multitudo vulnerum appareat, Et per longum spacium rixa fuerit commissa.

197 ¶ † Attamẽ attendi dz principium. nec dz existimari pensamentũ, vt est tex. ⁊ ibi no. Bar. in. l. ꝙ ait lex. §. ꝙ ait. ff. de adult. Et ita habui pluries de facto, ⁊ obtinui, ⁊ maxime in quodam improbo, qui habuit vigintisex vulnera, ⁊ indicatũ fuit rixam esse puraz ⁊ homicidiũ secutũ non fuisse premeditatũ, maxime si vulnerans, vel interficiens timebat potentiã vulnerati, ne surgens ipsuz interficeret, ⁊ vere ille mortuus fuisset viuens rixosus. ⁊ magis potens pro vt euenit in debilitato in vno pede, qui aprehendidit virum fortem ensem habentẽ, ⁊ cũ gladio paruo interfecit eum tresdicim vulneribus, timens semper ne surgens ipsum occideret.

198 ¶ † Tempus vt puta nox facit indicium precogitationis, nam si aliquis hominẽ interfecerit, seu vulnerauerit tẽpore noctis, presumptio est occidentẽ, ⁊ vulnerantẽ delictũ pcogitasse ⁊ illud apẽsate fecisse. Cum lex male presumat ꝯ agentẽ de nocte, vt est gl. in. l. furem circa mediũ. ff. de sica. iux. illud euangelij, q male agit odit lucẽ, de quo in. c. perniciosaz. xvij. q. ij. ⁊ in. c. ꝯsuluit de offi. deleg. ⁊ factũ tẽpore noctis est suspectum. l. fi. ff. de effrac. ⁊ expil. l. hoc edictuz. §. labeo. ff. de his qui deiec. vel effud. gl. ⁊ Doc. in. l. more romano. ff. de fer. ⁊ Bal. in. l. acceptã in. ij. q. C. de vsur. ⁊ Saly. in. l. non minorẽ in fi. C. de transac. ⁊ per Alex. in cõsi. cliij.

199 vr̃ prima cõsideratione col. iiij. vers. non obstat ẽt vol. i. ¶ † Cõsideratur. n. tempus in delictis ad ipsum grauandũ. l. aut facta. §. tps. j. ð pen. gl. in. l. si vt allegas. C. de sic. ⁊ Bal. in cõs. cccc xxvij. quedam mulier circa finẽ vol. v. dicit. ꝙ p motionẽ, ⁊ vestigia pedum significat qualitas luporũ ⁊ vulpiũ, sic ⁊ preambulare de nocte, ⁊ ad loca suspecta, ⁊ per psonas suspectas facit suspisionẽ ad torturã. ⁊ Bec. in. d. c. cõsuluit col. ix. nu. viij. dicit, ꝙ qñ aliquid est factũ tempore noctis dedita opera. Tunc presumptio insurgit ꝯ facientez tali tẽpore allegat glo. in. c. j. vt ecclesia benefic. ⁊ Abb. in. c. j. de clandes. despon. ⁊ multa alia, ꝙ ẽt sequit in. l. nõ minorẽ in. i. no. ⁊ dicit Tanchred. in sua cõpendio. que alias dr̃ practica. Bal. in. xvij. q. v. q. prin. ꝙ si delictum cõmittat de nocte, ⁊ inuentus fuerit reus illo tempore psumptio est ꝯ ipsum qꝛ tenebre facte sunt ad male agẽdũ. l. i. §. tria luminaria. ff. ð vent. inspic. ⁊ ꝙ presumat precogitatio ⁊ tractatus in eo homicidio tali tempore perpetrato, ponit Albe. in. l. ⁊ si amicis domum. ff. de adult. ⁊ in suis. q. statu. q. lxiiij. in. iij. par. allegat Jnno. in. c. iter alia ð immunit. eccles. ⁊ Mant. in. d. cõs. cccxxv. nisi innocentia vers. quinto.

200 ¶ † Locus agrauat delictum, ⁊ precogitationem ostendit argu. text. in. l. aut facta. §. locus infra de pen. Nam si quis hominem interfecerit in pretorio. in ecclesia. ⁊ in alio ꝯsimili loco, presumptio est, ꝙ ibi accesserit ad homicidium committendum. qꝛ non est presumendum, quod nisi ex magna cã, ⁊ deliberate in eo loco voluerit hominẽ interimere. Cum ẽt ex loco sumatur argumẽtũ, vt p Parid. de put. in trac. de sind. in verb. ⁊ indicijs, ⁊ Gandinus in trac. malefi. in tit. de presumpt. ⁊ indic. col. j. in prin. ⁊ pro indicio pensamenti dat Albe. in. q. statut. d. q. lxiiij. in. iij. par. ⁊ Mant. in. d. cõs. cccxxv. nisi innocentia col. iij. vers. iiij.

¶ Post homicidium.

201 a Associatio, vel auxilium † prestituz post homicidium, cum tripliciter possit auxilium prestari valet. ante delictum, post delictum, ⁊ in delicto, vt p Bar. in. l. in furti. §. ope. ff. de furt. ⁊ dixi. ff. in princ. Faciunt indicium, vt si quis post commissum delictũ statim habuerit propinquũ. vel amicũ eum associantẽ, ⁊ ducentẽ extra ciuitatem. ad ecclesiam, vel alibi secure. Nã ex ista associatione incontinenti facta oritur presumptio, ꝙ iste preparari fecerit affinem, vel amicũ ad delictũ cõmittendũ. ⁊ sic precogitatũ fuerit homicidium. Secus autẽ ẽ si ex interuallo post delictũ amicus, vel affinis superuenisset. Nã tũc nulla presumptio, seu indiciũ oriret. ita distinguit Bal. ⁊ dat pro indicio in. l. non ideo minus in fi. C. de accus. per tex. in. l. si ventri. §. fi. ff. de priuileg. credit. de quo etiam dicam in verbo assistentia.

202 ¶ † Jdẽ dicas i receptatore, vt si aliqs vulnerat, vel occidit aliũ ⁊ homicida est in domo te sciente, cũ nullã affinitatẽ vel amicitiã ante maleficiũ haberes, ⁊ ipsuz defendis, presumit. n. ꝯ te, ꝙ fueris conscius maleficij, maxime si vulneratus aut occisus erat inimicus tuus arg. l. i. C. de his qui latr. ocul. ⁊ l. i. ff. de recep. ⁊ l. ij. §. nõ tm̃. ff. de incend. rui. naufr. ita p indicio tradit Bonifa. ð vitel. in rub. de indic. in prin. ⁊ Gand. in titu. de presumpt. ⁊ indic. dub. col. pen. vers. Tertia rõ, ⁊ in tali receptatione requirit sciẽtia delicti cõmissi, qꝛ hominẽ recipere est humanum vt per Bal. in. l. quicunqꝫ in prin. C de seru. fug.

¶ Requiritur ẽt ꝙ non sit cõsanguinitas, vel affinitas vt dixi, et ita intelligit Bar. in. l. i. ff. de recep. ⁊ ponit Ang. in trac. malef. in verb. dicto malefic. nu. xxiij. ⁊ per Hyp. in. l. i. nume. cxcvij. C. de rapt. virg. vbi late. Unde par. de put. in trac. de sind. in verb. mandauit col. iiij. vers. filius occidit determinat, ꝙ si filius occidit aliquẽ. ⁊ pbat, ꝙ pr̃ erat prope locũ homicidij, ⁊ qđ pater filium arripuit de manu capientiũ, ⁊ gladiũ euaginauit, ⁊ ipsuz receptauit. iste pater non est torquendus, si mõ ex parte patris probatur bona fama. ⁊ quod occisus dixit patrem esse innocentẽ, ⁊ ꝙ pr̃ filiũ reprehendidit in prin. rixe ea rõne, qꝛ non precedũt indicia ad qualitatẽ delicti legitima. l. j. in prin. l. vnius. §. fi. ff. hoc tit. l. milites §. oportet. C. eod. ⁊ qꝛ non est nisi vnum indiciũ, cũ plura requirantur, multa adducens in hac materia.

¶ Luc. de pen. in. l. i. col. iij. versi. sunt ẽt alia. C. de nu. ⁊ actuar. li. xij. dicit, ꝙ magnũ est indiciũ maleficuz receptare, defendere, visitare, associare, donare, munera ei mittere seu fauorem sibi impendere ⁊ his similia. c. accusatus. §. ij. de heret. lib. sexto. ⁊ ꝗuis loquatur in heresi, idem est dicendum in alijs grauibus. c. i. de homicid. lib. vi. ⁊ ibi per eum.

203 ¶ † Confessio facta p reuz diuersis modis potest indicium constituere, Nã aliqñ est extraiudicialis, ⁊ hec parte absente ⁊ parte presente fit, Aliqñdo est iudicialis, Et hec fit corã iudice nõ suo ⁊ penitus incõpetenti, Aliquando coram iudice incompetenti in quẽ potest fieri prorogatio. Aliquando coraz iudice competenti, ⁊ in tortura, de his omnibus videamus.

204 ¶ Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturã Bar. hic col. fi. glo. ⁊ Bar. in. l. capite quinto. ff. de adult. gl. in. l. ictus fustium. ff. de his q no. infa. ⁊ Bar. ⁊ alij Doc. in. l. qm̃. ff. de infam. Alex. ⁊ Soc. qui dicũt hanc esse cõem opinionẽ in. l. magistratibus ⁊ ibi Bec. ⁊ alij. ff. de iur. om. iud. Abb. ⁊ cõmuniter Cano. in. c. at si Clerici de iudi. Unde si quis dixerit extra iudicium hominem interfecisse ex proposito, vel eũ expectasse in insidijs, vel similia, ex ea confessione poterit torqueri.

205 ¶ † Nõ potuit esse, qꝛ confessio extraiudicialis facit semiplenã probationẽ bar. ⁊ alij cõmuniter in. l. admonendi. ff. de iureiur. ⁊ gl. ⁊ doc. in. c. fi. de succes. ab intest. ⁊ indiciũ ẽ minus semiplena probatione. l. cum probatio. ff. probat. Ergo faciet indicium, cum faciat, quod est maius.

206 ¶ † Requiritur pmo i tali cõfessione, ꝙ sit pbata p duos testes cum sit indiciũ a remotis, ⁊ in eo requirantur duo testes gl. sing. ⁊ ibi Bar. in. l. fi. C. famil. hercis. idẽ Bar. hic col. fi. ⁊ dixi. ff. in. vij. premis.

207 ¶ † Secundo requerit, ꝙ ita cõfessio sit verisimilis, vt puta qđ habeat cãm preexistentẽ, in qua cõsistit honor, vtilitas, vel quid aliud simile ex his, que deducit Cic. in lib. secundo ad heren. in cap. in causa coniecturali. ⁊ que deducit ẽt Alciat. in. l. fugitiuus ꝯ. de ver. sig. Et pbat tex. hoc in. d. l. capite quinto, vbi repertus fuit adulter in domo, qui confessus fuit extra iudiciũ, Et sic pꝑter verisimilitudinem, ⁊ causam que est quod erat in domo, oritur indicium ad torturam, no. Bal. in. l. clarum. C. de auc. prestan. Et Cepol. qui multa adducit in consi. xxxij. multa possent col. pen.

⁊ Dec. post ipsũ i. d. l. magistratibus col. fi. q̃uis Jas. relinquat cogitandum, Sed (prout dixi) optime probat tex. iunc. glo. in. d. l. capite quinto, ⁊ dixi. s. in. v. premisso.

208 ¶ † Ex hoc infero, ꝙ Jas. male sentiat in. d. l. magistratib⁹ dũ dicit, qͦ facta ↄfessione extraiudiciali, si sequat̃ ↄfessio in tortura, non regritur ratificatio ꝑ gl. quã dicit sing. d. l. c. quinto, que vult ẜm ipsũ, qͦ facta ↄfessione in tortura illi est standũ, Nã dico qͦ ista non fuit intentio gl. ꝑ iura. que allegat, Sed hec, ꝙ preceden ti verisimilitudine sine causa si reus ↄfessus fuerit extraiudiciali ter, ⁊ postea cõfiteat̃ in tortura ꝙ standũ sit illi cõfessioni, non qͦ ratificatio non requiratur, Sed iudex non dꝫ ꝑquirere post sniaꝫ nec post ratificationẽ de veritate delicti, vt i. l. j. §. diuus ⁊ §. pen. ⁊ fi. hoc ti. allegatis ꝑ gl. in. d. l. c. quinto, vbi de confessione serui, q dixerat hominẽ interfecisse, ⁊ cõfessus in iudicio fuerat cõdẽ natus, adhuc tñ perquirit̃ de veritate. Et idͦ non est aliud perquirendũ in dispositione. d. l. c. quinto, qꝛ verisimilitudo delicti, ⁊ cã precedebat, cũ esset reptus in domo mariti, ⁊ verisimile erat adulteriũ cõmisisse, ⁊ dicit Bal. in. l. i bonefidei col. ij. ℣. mõ quero. .C. de iureiur. qͦ cõfessio in. d. l. c. quinto erat iuncta cũ verisimili rõne temporis, ⁊ loci, ⁊ ita intelligat̃. l. quero. ẜ. de edil. edic.

209 ¶ † Jsta cõclusio de ↄfessione extraiudiciali limitat̃ ꝑ Fely. in. d. c. at si Clerici non ꝓcedere, quotiens ante ceptũ iudiciũ reus reuocauerit talẽ cõfessionẽ ꝑ doctrinam Bal. in. l. i. §. fina. C. de cõfes. Hanc limitationẽ sequit̃ Dec. in. d. c. at si clerici, ⁊ Jas. in. d. l. magistratibus, dicit ꝙ est magna limitatio, si vera ẽ, ſꝫ Dec. in. d. l. magistratibus eam impugnat.

¶ Primo qꝛ dato, ꝙ reuocatio cõfessionis tollat errorẽ iuris, non tñ ammonet factũ. itẽ qꝛ animus iudicis inducit̃ ad suspensionẽ ex ea confessione, itẽ ex doctrina Abb. in. c. illud de prescript. vt per eum.

¶ Jn casu qõnis nostre habẽdo respectũ ad iudiciũ pẽsamẽti, ⁊ homicidij premeditati. Dico ꝙ reuocatio nil operat̃, qꝛ cõfessio extraiudicialiter facta, ꝙ apensate ⁊ ex animo hominẽ interfecerit, iducit maximã ꝓbationẽ cũ illa, q̃ pẽdet ab animo, ↄfessio extraiudicialis plene ꝓbat Bar. in. l. celsus col. pen. vers. sed qualiter. ẜ. de vsucap. Vbi ad ostendendã malã fidẽ ↄfessio extraiudicialis sufficit. idẽ Bar. in. l. certũ. §. si quis absentẽ. ẜ. de cõfes. vbi ad demonstrandã aditionẽ, ⁊ animi declarationẽ cõfessio extraiudicialis sine presentia partis plene ꝓbat. istud ⁊ in ciuilibus, vt inducat plenã ꝓbationẽ. Ergo in criminalibus faciet saltim indiciũ ꝙ est minus semiplena ꝓbatione. l. cũ ꝓbatio. ẜ. de ꝓbat. ⁊ dixi. ẜ.

¶ Et idͦ si talis cõfessus dixerit per errorẽ confessionẽ fecisse, et eã reuocet nõ admittit̃, qꝛ est animi declaratio. Aut sumus in homicidio puro. Et iste reuocans allegat errorẽ in facto proprio, ⁊ non admittit̃ error, nisi probet̃. l. q̃ꝫ. ẜ. ad velle. Aut reuocat dolose, vt euitet torturã. Et tũc non admittit̃, qꝛ dolus, ⁊ fraus non debet alicui patrocinari. l. verum. §. hoc quoqꝫ. ẜ. pro soc.

¶ Non ob. decisio Bal. in. l. j. C. de de cõfes. qꝛ loquit̃, vt dicã in cõfessione facta corã iudice incõpetenti, vt eius verba dicũt, ⁊ ita eum locũ intelligit Rim. in. d. l. magistratibus col. iiij.

210 ¶ † Presentia partis an operet̃ hoc ꝙ cõfessio extraiudicialis faciat plenã ꝓbationẽ. Abb. in. d. c. at si clerici. ⁊ i. c. olĩ col. fi. de rescript. Tꝫ, ꝙ plene ꝑiudicat, Aret. in. d. c. at si Clerici impugnat hoc, qꝛ argumentũ, quo vtit̃ Abb. non est vallidũ. Nam dicere in ciuilibus ↄfessio facta parte presente plene preiudicat. Ergo ⁊ in criminalibus, non ꝓcedit, Qꝛ probationes facte in ciuili non ꝓbant in criminali, in quo requirunt̃ clariores ꝓbationes Bar. in. l. ij. §. hoc edicto. ẜ. vi bon. rapt.

¶ Jtẽ ⁊ alia rõne, qꝛ respectu Reipub. talis ↄfessio vr̃ facta parte absente, vnde fisco nihil acquirit̃, ex quo necesse est, ꝙ nomine fisci aliqs interueniat, Dec. in. d. c. at si clerici impugnat has rõ

211 nes. ¶ † Et primã qͦ loquit̃ in ꝓbationibus, secus in confessione, que semper ⁊ in alio iudicio nocet ⁊ ꝓbat. l. generaliter. C. de non nume. pecu. c. ꝑ tuas de ꝓbat. Bal. Alex. ⁊ alij in. l. ij. C de eden. Quo aũt ad ẜm dicit, qͦ in tali acceptatione esse dꝫ ꝑsona publica, que acceptet. ꝑ ea, que no. Bal. in. l. ij C. vt in possess. legat. ⁊ ꝑ Butr. in. c. ꝑ inquisitionẽ col. v. ver. ad ẜm de elec. ⁊ multa alia ↄducit, ↄ q̃b⁹ ꝑ Jas. i. l. stipulatio ista. §. alteri. ẜ. ↄ ℣. obli.

¶ Dico presentiã partis, seu alterius nomine publico interuenientis nil operari, vt maius inducat̃ ex ↄfessione, quã qͦ sit indiciũ ⁊ de hoc puto tex. in. d. l. c. quinto iunc. gl. Nã ibi maritus habebat adulteriũ in domo eius rei testande gratia, gl. exponit vt confessionẽ extraiudiciariam haberet, que facit indiciũ, ⁊ sic ibi erat maritus presens, attamẽ inducit̃ minus semiplena probatione.

¶ Preterea ꝑ premissis facit gl. ⁊ que ibi no, Bald. Saly. ⁊ alij in. l. iubemus. C. de lib. cau.

212 ¶ † Vbi confessio rei facta corã notario solo, vel corã iudice solo non preiudicat ipsi reo, attamen facit indiciũ, qꝛ perinde habet̃ ac si esset facta extra iudiciũ, vt est gl. ⁊ Bar. ibi in. l. cũ scimus. .C. de agric. ⁊ cens. lib. xi. ⁊ deducit Soc. in. d. l. magistratibus

213 col. pen. ¶ † Et nulli dubiũ est, qͦ notarius est seruus publicus ⁊ põt stipulari alteri, ⁊ maxime publico ⁊ fisci nomine, publico n. stipulat̃, vt in. l. nõ aliter. ẜ. de adop. ⁊ ibi no. gl. ⁊ Doc. in. c. q̃nis iunc. gl. de vsur. lib. vj. not Card. ꝑ illũ tex. in. c. j. §. j. in. xij. no. de exces. prelat. in clem. iudex ẽt q publicas res pertractat ⁊ tuetur presens si non in forma iudicij confessionem recipit, non inducit aliam ꝓbationẽ nisi indicium. ⁊ eam accipit nomine publico, ⁊ interrogationẽ permittit, ꝙ maius est, vt respondeat interrogationi, quã ꝙ de per se dicat per not. in. l. i. ẜ. de verb. oblig.

214 ¶ † Confessio facta corã iudice penitus incõpetenti veluti ↄfessio ꝑ clericũ facta corã layco, An faciat indiciũ. Doc. antiqui in. c. at si clerici de iudi. in prĩn. tenuerunt, ꝙ sic, mouent̃ per tex. in. l. iubemus. C. de lib. cau. ⁊ in. l. si duo patroni. ẜ. de iureiur. ⁊ l. generaliter. C. de non nume. pecu. ⁊ ex ea reg. qͦ vtile non dꝫ per inutile viciari, quotiens recipit separationem, cõfessio aũt põt recipere separationẽ ab ipso iudicio, ergo ⁊c. Adducuntur ẽt no. in. l. ij. C. comu. vtr. iudi. itẽ ex alio, qꝛ qͦ nullũ est quo ad expressionem volũtatis, ⁊ eius declarationẽ aliqd inducit. l. fi. ⁊ ibi bar. .ẜ. de reb. eor. Cũ ẽt cõsuetudo que est nulla exprimit intentionem vt per Ang. in. §. ex non scripto insti. de iur. natu. ⁊ hanc sententiã sequit̃ Dec. in. l. magistratibus. ẜ. de iurisdic. om. iud ⁊ in. d. c. at si clerici rñdendo obiectis ꝑ aliã partem factis, simpl'r transit Abb. ⁊ alij Cano. in. d. c. at si clerici in prĩ. de iudi. ⁊ Bar. intellect⁹ ẜm iura, q̃ alleg. vꝫ tex. in. d. c. at si clerici. ⁊ Alex. Jas. Rimi. ⁊ alij cõmuniter Doc. tenent ↄ̃riũ per. d. c. at si clerici põderando eũ in duobus locis ibi dũ dicit aliquatenus, ⁊ ibi dũ dicit ꝑꝑ hoc ꝙ denotat cãm remotã. l. eo tẽpore. ẜ. de pac. Nã si talis cõfessio faceret indiciũ, ductus ad torturã si cõfiteret̃, ⁊ fieret exinde indiciũ ⁊ sententia, principiũ ⁊ cã fuisset illa cõfessio facta corã iudice incõpetẽti, cuius virtute fuerat tortus, ⁊ ex tortura indicatus. Jtẽ qꝛ hic talis clericus cõfitens vr̃ metu cõfiteri, ⁊ ꝑ in

215 iuriã. ¶ † Cũ layci sint opido ĩfesti clericis. c. layci. c. laycos. ij. q. vij. preterea qͦ nullũ est, nullum producit effectũ. l. iiij. §. condẽnatũ. ẜ. de re iudi. l. si pater. ẜ. ne de sta. defunc. preterea confessio facta ꝑ reũ erat iudicialis, ergo tanq̃ extraiudicialis non dꝫ valere, qꝛ actus non valet vltra intentionẽ agentiũ. l. nõ oĩs. ẜ. si cer. pet. ⁊ ita resident cõmuniter Doc. Dec. in. d. c. at si clerici. tenẽdo vt dixi ↄ̃riũ respondet oĩbus his adductis, vt non valeat id, ꝙ iam dictũ est, ad hoc vt sententia fieri possit. Sed valeat tanq̃ indiciũ. Abb. in. d. c. at si clerici. dicit distingui debere, qͦ aut sponte iste talis Clericus fatet̃. ⁊ tunc faciet inditiũ, Aut coacte, ⁊ tunc non faciet inditiũ. ista distinctio est ↄ̃ tex. in. c. si diligenti de for. cõpet. vbi clericus volẽs, vel inuitus non põt iudicari per laycum, ⁊ omnia acta sunt nulla.

¶ Aduerte qꝛ indistincte puto, qͦ cõfessio nõ faciat inditiũ, primo ꝑ tex. in. l. i. §. Antonius seuerus. ẜ. ↄ quest. ⁊ in. l. diuus. §. ex cã eo. ti. vbi Juriscõsultus arguit hoc mõ. Seruus nõ põt torq̃ri in dominũ vt probet ↄ̃ eũ, ergo nec indiciũ facit ⁊ sic intelligit Bar. in. l. maritus eo. ti. distinguendo, ꝙ si testis non põt examinari propter reuerentiam si non probat. nec facit inditium.

¶ Jtẽ si testis non fuerit recte examinatus ob non seruatã formam iudicij non facit indicium. Ex quo si propter reuerentiam, quam habere dꝫ iudex laicus in clericos, vel propter obseruantiam iuris, ⁊ eius ordinẽ, iudex laicus ꝓhibetur clericos examinare, si eius dictum non probat, nec faciat indiciũ.

¶ Accedat ad hoc, ꝙ clerici prohibiti sunt rñdere corã iudice layco in cã maxime criminali ẽt qͦ vellent. c. diligenti de fo. cõpet. Et iudex laycus non põt ipsos interrogare. d. c. at si clerici, quo casu succedit illud qͦ dicit Saly. in. l. seruos. C. de testi. qͦ si iudex non põt interrogare, ⁊ reus ẽt volens non põt rñdere. qͦ

216 nõ reprobat eius dictuꝫ nec facit indiciũ. ¶ † Preterea indicia debent esse legitima. l. i. hoc ti. l. milites. C. eo. Sed cõfessio facta corã iudice incõpetenti est illegittima. qꝛ facta ↄ̃ ius. l. legitima. ẜ. de pac. Ergo indicium non dabit maxime qꝛ indicia, ꝑ que deuenit̃ ad torturã sunt indicia iuris, ista vero, ꝑ que deuenitur ad inqsitionẽ, sunt facti Bal. in. l. seruos. C. de testi.

217 ¶ † Preterea tex. in. d. c. at si clerici dicit, ꝙ confessio nõ valet qꝛ ↄ̃ ius, si ergo ↄfessio, que ẽ quoddã integrale nõ valet ergo nec eius pars debet valere, Cum indicium sit pars confessionis, Et pars ꝓbationis cũ sit minus semiplena probatione. d. l. cum probatio. ẜ. de probat. qꝛ sequeret̃ quod in parte esset valida, ⁊ in parte inualida, cum tũc lex totã inualidat, Et a quo remouet genus, remouent

remouent̄ ⁊ quelibet eius species.l.fi.C.de vsur.re.iudi.⁊.l.fun-
di.ff.de fund.instruc.
218 ¶ †Confessio facta corā iudice incōpetēti, cuius iurisdictio pro
rogari poterat an faciat indiciū, vt si laycus corā iudice layco
non suo sit ꝯfessus delictū Bal.Ang. Alex.Ias. Dec.in.l.ma
gistratus.ff.de iurisdic.om.iud.dicunt facere indicium, ⁊ ibi dicit
Soc.ꝙ ista est cōis ꝯclusio.⁊ canno.cōmuniter in.d.c.at si cleri
ici,⁊ ibi late Are.⁊ Dec.tenent indiciū dari. ⁊ qḋ ista confessio
operet̄ hoc,qḋ per torturā possit cōpelli ad perseuerandū. moti
primo per text.in.l.ictus fustiū.ẜm vnam opin.ff.de his q not.in
fa. Scḋo per tex.in.l.diuus.ff.de custo.⁊ exhib.reo. Tertio mo
uetur.Dec.ea rōne, Nam si ꝯfessio extraiudicialis facit indiciū
⁊ assertio in facto proprio probat,eo.mō,⁊ talis cōfessio,maxime
q̄ꝛ fit ad interrogationē ⁊ responsionē, ideo dꝫ esse validior quam
ꝙ sit extraiudicialis ꝯfessio iux.no.in.l.i.ff.de verb.obli.itē q̄ꝛ ⁊
si ōficiat ius in eo casu,factū tm̄ remanet,ex quo facto orit̄ idiciū.
¶ In hac cōclusione puto distinguendū inter hec duo,ꝙ aut iu-
dex incompetens procedit ꝯ̈ reū errore facti,q̄ꝛ putat se cōpeten-
tem. Aut scit se incompetentē,⁊ vidēs reū tacentē procedit.⁊ tūc
cōfessio corā eo facta operetur indiciū, siue putauerit se iudicem
competentē siue non.⁊ ita procedat cōis conclusio. Aut ⁊ secun
do casu,huic iudici opponit̄ de incōpetētia, ⁊ ipse inuito reo vult
procedere. Tunc dico,ꝙ confessio rei non facit indiciū, q̄ꝛ vr̄ ꝯ̈
ius elicita.⁊ exinde iudex dicit̄ facere iniuriā ipsi reo arg.l.euꝫ q.
§.fi.ff.de iniur.⁊ per ea que determinat Saly.in.l.decuriones.C.
de quest, volēs tūc demū iniuriam fieri ipsi decurioni eum torquē
do qn̄ iudex de eo notitiā habuit, si itaqꝫ ꝯ̈ ius iudex processit, fa
ctum per ipsum est nullū.l.nō dubiū C.de legib.⁊ sumus in casu.
de quo loquit̄.d.l.diuus ibi sed si maligne interrogasse, aut non di
cta retulisse pro dictis cōpererit. Cū iudex videatur iniuria affici
si opponatur ꝯ̈ eius intentionē declinatoria, ex quo presumendum
esset, quod non fideliter processit in habenda tali cōfessione, ideo
non nocet.
¶ Intellige predicta.vt cōfessio noceat,⁊ faciat inditiū, nisi reus
corā iudice cōpetenti ⁊ in actis reuocauerit eā cōfessionē sub illa
rōne.qḋ confessus est sciens illū esse iudicē incompetentē. Et qḋ
confessio sua ꝑꝑ illud sibi non nocebat. Et quod noluit opponere
de incōpetentia.q̄ꝛ timebat seuitiā iudicis,⁊ ne deteriora contin-
gerent. Si hec reuocatio haberet verisimilitudinē in se respectu
persone iudicis. Putarem ipsam ammouere vires indicij vt di-
cam.j.in verb.fuga.
219 ¶ †Cōfessio facta in tortura an faciat indiciū, si reus ductus ad
ratificādū negauerit. Soc.cōmuniter tenent indiciū oriri ꝑ not.
ꝑ Bar.in.l.vnius.§.i.in prin.hoc tit.⁊ tꝫ Bal.in.l.in bonefidei
220 col.ij.ver.itē quero.C.de iureiur.⁊ rō ē. ¶ Q̄ꝛ variatio in reo fa-
cit indiciū ⁊ ex ea pōt torqueri, vt ꝑ Bal in.l.multū interest, ⁊ ꝑ
Bar.in.l.de minore.§.plurib hoc ti.ꝑꝑ hoc poterit torqueri. Et
erit indiciū, cū sit primo confessus, postea extra torturam id nega
uit itellige in eo, q cōfessus est in tortura precedentibus legitimis
221 indicijs anteq̄ꝫ torqueret̄. ¶ †Alias si absqꝫ indicijs fuerit tor-
tus, confessio sibi non nocet, vt ꝑ Bar.in.l.pen.ff.eo.⁊ ꝑ Bal.in
l.fi.in fi.C.de accu.rationē reddens, ꝙ torqueret̄ tā ꝯ̈ ius partis,
quā ꝯ̈ ius torti Ang.in trac.maleffi.in verbo fama publica nu.
xxxvi.⁊ ibi add.late.⁊ Hyp.in.l.pen.ff.eo.nu.x. Difficultas est
si reus per plures vices ductus ad torturā cōfessus est delictum,
⁊ ductus ad ratificandū negauit, id faciendo per plures vices an
debeat ꝓcedi in infinitū ad torquendū.paris de Pute. in trac.
de sindi.circa finē, quē referēdo sequitur Hip.in sua prac.§.qm̄
in.ij.col.dicūt ꝙ non est ꝓcedendū nisi ad tertiā manū torture.⁊
sic ꝑ tres dies diuersos est torquendū, vt in simili declarat Ang.
in.l.fi.C.de quest.⁊ vidimus.ff.
222 ¶ †In hoc casu puto distinguendū, Aut sunt indicia leuia ꝯ̈ reū
vt ex illis possit semel torqueri. Et tunc si fuerit tortus sufficiēter
ꝓ illo indicio ⁊ semel,⁊ confessus fuerit post torturā si postea du-
ctus ad ratificandū negauerit delictū confessum poterit ex tali
variatione torqueri. Et si cōfessus fuerit, ⁊ postea dum rattifica-
tio fieret iterum negauit non est amplius torquends cum purgaue
rit indicia sua Et illa secunda variatio non faciet aliud indicium
q̄ꝛ non est diuersitas inter precedentē variationem ⁊ hanc secun-
dam. Et indicia de nouo non dicuntur venire ꝑꝑ que debeat tor
queri, q̄ꝛ nō sunt diuersi generis vt ꝑ Bar.in.d.l.vnius, ⁊ Soc.
in.d.l.repeti hoc ti. Si vero sunt indicia vrgentia, ꝑꝑ que de-
beat bis torquari si primo tortus sufficienter cōfessus sit, ⁊ postea
ad banchum negauerit, dꝫ iterū torqueri ⁊ secūdo ꝓ indicijs, que
hꝫ ꝯ̈ se ⁊ si tortus cōfessus est, ⁊ eo mō quo.ff. Et post negauerit, dꝫ
tertio torqueri.⁊ ista tertia tortura est tanta ꝓ variatione iam di-
cta per reū bis facta, qḋ facit vnum indiciuꝫ tm̄, ⁊ est predicta rō
ne si hꝫ indicia vrgentissima, Tunc si in prima sufficienter tortus
⁊ in secunda,⁊ in tertia ꝯfessus sit. Et postea negauerit vt.ff. Tūc
q̄ꝛ ob illā trinam variationē ortuꝫ est indiciū, dꝫ quarto torqueri,
⁊ in hoc recedendū est ab ea regula, qḋ non sit ꝓcedendū nisi ad
tertiā manum torture, q̄ꝛ dum indicia, que merebant̄ trinam tortu
rā expurgant̄, oritur aliud indiciū, ex quo ⁊ quarto est torquēdus
nā si reus non torqueret̄ nisi ter, vt dicunt predicti Soc.oia indi-
cia rei non essent expurgata.
223 ¶ †Literarum acceptatio an faciat indiciū vt puta scripte sunt
litere Seio ꝑ Semproniū qḋ sunt multi testes q dicūt te per insi
dias occidisse Gaium ⁊ exinde mandatū esse per iudicē, qḋ capia
ris, ideo sis cautus, Seius accipit literas ⁊ nil dicit de ea re, nec
se excusat an oriat̄ indiciū ad torturā, Hyp.in prati.in.§.diligen
ter nu.cxxxvj.dicit hanc q̄ōnem nouam ⁊ dici posse oriri indiciū
ad torturā q̄ꝛ in criminalibus proceditur ad instar ciuilium, Sed
talis receptio litterarū cū taciturnitate facit probationē plenam,
vt per Bar.in.l.filiusfamilias la.ij.ff.ad Macedon. Bal.in.l.
literas.C.manda.⁊ alij ꝑmulti quos allegat Ias.in.l. admonendi
.ff.de iureiur.ergo talis exceptio dꝫ operari hoc quod faciat indi
224 cium. ¶ †Q̄ꝛ ea que faciunt semiplenā ꝓbationem in causa Ci-
uili faciunt indiciū in causa criminali, vt per Bar.in.l.fi.in fin.ff.
de in lit.iur. Relinquit tm̄ cogitanduꝫ per ea que habēt in.l.si cū
dos, ⁊ ibi Barto.ff.rer.ammo.⁊ per Paul.de cast.⁊ Ias.in.l.si
quidem.C.de trans.
¶ Aduerte ꝙ existimo istud non esse indiciū habile ad torturā.
Nam adhoc, vt argumentum de ciuili ad criminalia valeat req-
ritur, ꝙ sit par rō eadem in vtroqꝫ vt voluit Saly.in.l.j.C.vbi de
poss.ag.opor. Sed in hoc casu non est rō equalis de cā ciuili ad
criminalē ergo ⁊c. Nā qn̄ aliquis accipit literas in causa ciuili,⁊
obligatione pecunie arbitrij est accipientis dicere ꝙ non tenetur
nec debitor est quantitatis cōtente in literis q̄ꝛ optime scit se non
esse debitorem, sed qn̄ recipit literas de delicto, ⁊ qḋ sunt testes q
hoc dicunt potest subsistere, ⁊ timere propter testes falsos, ⁊ nil
dicere ne difametur de tali delicto, nam penes probos, ⁊ bonos
posset oriri suspitio, ⁊ infamia ob illas literas, ⁊ posset nocere pro
palanti ob famā ideo non est incōueniens, si ipse tacet cum ex ex
pressione cōtentorum in literis posset sibi nocumentū oriri, non au
tem vtilitas qḋ secus est in literis debiti q̄ꝛ propalatio contentoꝝ
in ipsis, non posset sibi in aliquo nocere. Sed prodesse, ⁊ ideo nul
la adest causa ꝑꝑ quā non debeat dicere portanti literas debiti,
qḋ non est debitor scribentis.itē ex alio, qn̄ cōmittitur citatio ꝑ-
sonalis, ob delictū a cōmuniter accidentibus, secreto committit̄
vnde ille qui scribit amico literas scribit quoddam secretū, dū di
cit, ꝙ aduertere dꝫ ne capiat̄ quo fit, vt non cōueniat, qḋ ille qui
accipit literas id palaꝫ dicat ad preiudiciū illius qui ostendit se
velle fauere illi qui literas accepit, ex quo cum nullū, sit cōmodū
scribenti, vt frequenter accidit ergo nec dꝫ habere hoc incōmodū
vt imputetur diuulgasse, ⁊ notificasse per literas id, quod erat se-
cretū, ⁊ hec cōmuniter contingunt, itaqꝫ debent considerari. Et
indicijs argumentum a communiter accidentibus validissimū est
vt ꝑ Bal.in.l.fi.in fi.ff.de heredi.institu.⁊ dixi.ff.in indicio a cō
muniter accidentibus. Et ideo putarem istud non facere indiciū
nec ad inquirendū, nec ad torturam. Dato ꝙ habitis literis aufu
geret ex loco in quo erat cum iustam cām fuge haberet fidē pre-
stans literis sibi scriptis vt dixi, dicā.j.in indicio fuge. Dum ob
suspensionem inquisitionis fugā esse licitam diximus. Idem dice
rem in quocunqꝫ delicto ⁊ maxime si scriberentur litere suꝑ furto
ꝙ maxime multum infamat, vt in.l.j.ff.de his qui no.infa.
225 ¶ †Tractatus dr̄ esse, quotiens plures conueniunt inter se, ⁊ in
simul consilium faciunt, ⁊ in eandem opinionē deueniunt ad deli
ctum cōmittendum, tex.est in.l.⁊ si amicis domū ibi, conuenire
ad tractandū.ff.ad leg.iul.de adult.⁊ in.l.fi.§.fi.ibi ampliori tra
ctatu habito.C.de iur.delib.⁊ in.l.naꝫ cū tractatu.ff.ꝓ socio ⁊ in.
l.si auiā.C.de ingen.manum.⁊ Inno.in.c.bone memorie el.ij.de
elec.in ver.tractatum dicēs, ꝙ tractare est deliberare, ac cogita-
re de aliquo, ⁊ opportet ꝙ fiat discussio, et examinatio rei, de qua
agit̄, qḋ voluit ēt Albe.in.d.l.⁊ si amicis domū, ⁊ in.d.l.fi.§.fi.⁊
in trac.statut.in.q.lxiiij.in.iij.par.dicens, ꝙ tractatuꝫ dr̄ qn̄ con
silium, deliberatio, ⁊ tractatus precessit inferens ad statutū puniēs
homicidiū ꝑ tractatū factum pena mortis, ⁊ per non tractatum
puniens in centum, vbi examinat, qn̄ presumatur homicidium ꝑ
tractatum factum, ⁊ quando non.
226 ¶ †Per tractatuꝫ homicidium factum hꝫ hoc grauius, vt ma
iori pena puniatur.⁊ si plures fuerint in rixa per tractatum facta
omnes tenentur de occiso glo.Dyn.Bar.⁊ Mod.⁊.l.fin.C.de

fica. ⁊ hoc mõ redducuntur ad ꝯcordiam gl. que videntur ꝯrie, vt
est gl. in. l. itẽ mella. §. si plures. ff. ad leg. Aquil. volens.
227 ¶ †Qđ si vnus est interfectus, ⁊ plures sint inculpati, nec appa
reat, cuius ictu perierit, qđ nullus teneat. ⁊ gl. in. l. idẽ Pompo
nius. ff. de rei vendi. ꝯrium voluit, ꝙ oẽs teneantur, gl. in. l. ita vul
neratus. §. fin. in. fi. ff. ad leg. Aquil. ⁊ in. l. vulgaris. §. si duo. ff. de
furt. ⁊ in. l. qm̃ C. ad leg. iul. de vi volentes insolidũ oẽs obligatos
esse, Ja. de beluis. in prac. crim. in ti. de questi. circa fi. cõcordan-
do hanc gl. dicit esse distinguendũ, ꝙ aut sumus in homicidio fa
cto ex proposito ⁊ ꝑ tractatũ, ⁊ tũc oẽs, q interfuerunt dicto ho-
micidio tenentur de occiso. Aut sumus in pura rixa, ⁊ tunc quili
bet tenet̃ de eo, ꝙ gessit, iux. tex. in. l. fi. ff. ad leg. cornel. de sicca.
ꝙ ẽt voluit Bar. ⁊ Ang. ibi, ⁊ Moder. Cyn. ⁊ Saly. i. d. l. qm̃
⁊ aduerte, ꝙ qñ sumus in pura rixa. nec appareat, qs vulnerauе-
rit, oẽs torquebantur dicam. j. in verbo vita in ver. dictũ Saly. ⁊
persistentibus in negatiua, fit abolitio criminis, non aũt absolutio
qꝛ non omne illicitũ punit̃. l. pen. ff. de his qui no. infam. Maxi-
me vbi non deficit ius sed ꝓbatio. l. duo sunt Ticij. ff. de test. tute.
228 ¶ †Et ista est practica, de qua per Saly. in. l. si qui adulterij in
verb. ex ista gl. C. ad leg. iul. de adult. ⁊ in. l. si quis in fi. C. ad leg.
iul. maie. ⁊ idẽ est, si existentibus indicijs ꝯ aliquẽ, ⁊ eo posito ad
torturã, ⁊ negante ac sufficienter torto fit abolitio, que hodie dici
tur relaxatio pro nunc poterũt tñ oẽs pecunialiter puniri quotiẽs
est certum ꝙ aliqs ex illis interfecerit ⁊ sic incertus de certis sꝫ
quotiens est incertus de incertis qꝛ poterat aliter intefecisse qui
non sit de illis tunc nemo damnat̃ etiam pecunialiter ita vult Jo.
an. in add. ad Spec. in tit. de homic. §. i. ver. pone ꝙ quatuor. in
verbo. Si lapis ⁊ ita dꝫ intelligi ꝙ dicit Rom. in. l. i. §. si quis in
villa in fin. ff. ad Sillan.
229 ¶ †In tractatu hoc requiritur, qđ cõmittentes homicidiũ, vel
vulnera inferentes sint coacti. ⁊ conueniant ad hoc. i. cã cõmittẽ
di illud delictũ, vt in. l. ij. §. homines. ff. vi bon. rapt. dũ dicit homi
nes coactos accipere debemus ad hoc coactos, Si vero sumus
in pura rixa, tunc homines dicant̃ conuenire in hoc. i. causaliter,
⁊ alio respectu quã ad homicidium vt est tex. in. l. fi. ff. de sica. ibi
ictus vniuscuiusqꝫ in hoc collectorũ ⁊ ibi Ang. ponit hãc differẽ
tiam inter hec verba, ⁊ sensit hoc Anch. in. consi. ccxvij. Nos
Bartholameus de Salyceto.
¶ In tracatu hoc sufficit, qđ ꝯstet tractatũ fuisse factũ, datoq̃ꝫ nõ
appareat de cõclusione finali. Si mõ secutus sit effectus, ita volu
it Bal. in. l. multũ interest. C. si qs alte. vel sibi, Et que no. Ang.
in simili in trac. malefic. in verb. ⁊ ad hoc colloquium in prin.
230 ¶ †Difficultas est si tractatus fuit habitus presente aliquo, ⁊
nihil dicente. An constito de ipso tractatu, ⁊ qđ ille fuit presens
pro quo gratificando factus fuerit tractatus, si tacuerit, ⁊ nil de
ea re dixerit, an obligetur. Videbatur obligatiõnẽ non oriri ob
presentiam, ⁊ taciturnitatẽ vt est tex. in. l. filiusfam. §. inuitus. ff. de
ꝓcur. vbi tacẽs nõ habet̃ pro ꝯsentiente. idẽ videmus in magnis
⁊ arduis, qđ taciturnitas non habet̃ ꝓ cõsensu. in ꝯriũ est veritas
qđ imo iste talis presens ⁊ tacens teneatur ⁊ obligatus sit pro de
licto, vt est tex. ⁊ ibi gl. in. c. Petrus de homic. facit ꝙ voluit In
noc. in. c. ex parte de rescript. vbi determinat, qđ si quis ꝓcurat
nomine meo me presente ⁊ tacente videor consentire, quẽadmo-
dũ ⁊ gl. in. d. c. Petrus dicit qđ si presente eo, ad cuius bñficiũ
tractabat̃ de homine interficiendo, ẽt qđ taceat, tenet̃ eo qm̃ ex-
presse ꝯdicere debet, vt ẽ tex. ibi. ⁊ ita sentiũt Anch. Jo. đ anna.
⁊ Fely. ⁊ alij ibi.
¶ Non ob. ꝙ qs inuitus non astringat̃ ad officiũ procuratoris,
qꝛ agit̃ in eo casu de obligatione personali ad aliquod gerendum
in qua requiritur expressus consensus vt per ias. in. l. que dotis
nu. xcvij. ff. solu. mat. vbi multa adducit, imo qñ sumus in materia
delicti quo ad obligationẽ taciturnitas habetur ꝓ cõsensu, vt ꝑ
Inno. ⁊ Abb. in. c. j. de his que fi. a maio. par. cap. ⁊ in. c. ij. de
his que fi. a prelat. si. cons. cap. ⁊ ꝑ Jas. in. d. l. que dotis col. xliij.
versi. decimusquintus casus.
¶ †Indicia demonstrantia tractatũ possunt esse eadẽ fere, de q
231 ibus iã diximus in indicijs ostendentibus homicidiũ ex proposito
et exẽplificari põt in preparationibus ad delictum. vt si prepa-
rauerit equos habiles ad fugam, vel si illos ascenderunt anteq̃ꝫ
conferent se ad locũ đlicti. itẽ si vnus minus aptus ad arma ⁊ ri-
xã acceperit vestimẽta alioꝝ, dũ se ꝯferũt ad eũ locũ i quo facta
ẽ rixa. Itẽ si relinq̃rũt hoies inutiles domi ⁊ ꝯiunxerũt se robu
sti ⁊ fortes, ⁊ expost secuta sit rixa. Itẽ si iussus ꝓcessit, vt vnus ex
pluribus colligeret vestimẽta aliorũ socioꝝ. Itẽ si ad sonũ cãpãe,
cornu, vel alterius rei ꝯtulerũt se plures i vnuꝫ locũ, ⁊ facta sit ri
xa. Et eo. mõ exemplificari põt qñ plures transierunt per locuꝫ
non solituꝫ cũ armis hastatis, Archobusiis, sagitis, ⁊ arcu, ⁊ alio
simili genere armorum. Et deniqꝫ in omnibus suprapositis indi-
cijs, põt ẽt verificari, ⁊ ostendi tractatũ in infrascriptis casibus.
232 ¶ †Secreta cõuentio, ⁊ locutio habita inter plures si post ex-
euntes ex loco hominẽ occiderunt, oritur indicium tractatus ar.
l. si ventri. §. fi. ff. de priuileg. cred. ⁊ ibi no. Barto. de domino lo-
quente ad aurem famuli si sequatur homicidiũ vt presumatur mã
datũ. Idẽ no. Bal. in. l. multũ interest. C. si qui. alt. ⁊ in. l. i. col. ij.
vers. ⁊ ille presumitur. C de ser. fug.
¶ Intellige ꝑdicta, vt faciant indiciũ. si mõ hec tria non cõcur-
rant. Primo locutio secreta. Secundo inimicitia capitalis oc-
cisi. Tertio qđ incontinenti sit secutuꝫ homicidiũ. naꝫ concurren
tibus his tribus oritur plena probatio. vt ꝑ ias. in. d. l. i. C. de ser.
fugi. ⁊ ꝑ Raph. Fulg. in. d. l. si ventri. §. fi. Est tñ dura opin. vt ꝑ
hec possit quis cõmendari. Cum in ꝯrium sint ea que ponit Jo.
an. post Thom. de pipe. in addit. ad Spec. in ti. đ presumpt. in
versi. xiij. ideo cogita.
233 ¶ †Rixa secũda vice paruꝫ post primã facta, vt si vno die sunt
rixati. ⁊ ijdem altera die sint rixati. vel parũ post iterũ accesserũt
ad rixaꝫ. Ex ea generatione ita breui tẽpore facta presumptio est
mali animi. ⁊ qđ inter se conuenerint pro homicidio cõmittendo
cum geminatio actus demonstret deliberatam intentionem rei
agende, ⁊ delicti perpetrandi. Cum de iure actus geminatio de-
monstret expressam voluntatem, vt in pacto nudo geminato. Ex
quo demonstratur animus obligandi no. in. §. de cõstituta insti. đ
acti. ⁊ in. l. iurisgentiũ. §. igitur nuda. ff. de pac. ⁊ in muliere, que ex
actu reiterato dr̃ obligari per auc. siue a me. C. ad velle. ⁊ de ge-
minatione habet̃. in. c. ⁊ si Christus de iureiur. Cũ ẽt ex preteri-
to arguatur in presens. l. iubemus ⁊ ibi no. C. de probat. ⁊ in. c. scri
bam. de presumpt.
234 ¶ †Aggressio nullis dictis verbis, vt si plures aggressi sunt vnũ
vel plures nil dicto. Tunc facit indiciũ, ꝙ ꝯuenerint pro delicto
cõmittendo, ⁊ iã illud deliberassent, ⁊ istud ꝓ indicio tradit An-
cha. in ꝯsi. ccxvij. Et pro hoc facit. l. respiciendũ. §. delinquunt. j.
de pen. ibi dũ dicit, ex proposito latrones delinquunt, qꝛ habent
factiões, ⁊ ibi Bar. in eo capite dũ vult, qđ ex ꝓposito antecedẽ
235 ti fit homicidiuꝫ. ¶ †Quando fit insultus qui est motus de loco
ad locũ ⁊ in alium saltus. l. i. §. cum arietes. ff. si quadr. paup. fecis.
dic. ⁊. l. is qui. C. de sicca.
236 ¶ †Assistentia ad delictũ facit indiciũ ad tractatum. vt si vnus
hominem occiderit, ⁊ plures ibi fuerint armati, vel propinqui fa
cto, vel remoti, dũmõ potuissent in casu necessitatis ipsius delin-
quentis auxiliũ prestare, nã tũc ob eorũ presentiam, ille qui insul-
tũ facit efficitur audatior. Et ille in quẽ delinquit̃ fit timidior. Iđ
de auxilio tenentur. ⁊ presumptio est de tractatu, vt per Bal. in.
l. ob hec verba. ff. de infam. ⁊ in. l. i. C. đ rapt. virg. ⁊ in. l. data ope
ra. C. qui accus. pos. ⁊ in. l. i. C. de ser. fug. col. j. versi. ex consilio di-
cens, ꝙ ille qui associat tempore delicti, dr̃ opem prestare, etiam
si nihil aliud facit, nisi qđ ex ꝓposito associat eũ qđ presumitur si
237 secũ stat armatus. ¶ †Nã ille qui armat se presumit̃ de rixa, vel
bello cogitare. l. lꝫ inter priuatos. ff. de pac. ⁊ ꝓ indicio dat Brũ.
in trac. de indic. col. xiiij. ver. itẽ insurgit, ⁊ de materia auxilij loq
tur late Fely. in. c. sicut dignũ de homic. ⁊ Dec. in. c. i. de offici.
deleg. Et Aret. in. c. iij. loco col fi. de proba.
¶ Hoc intellige eo magis ꝓcedere, si tales ibi astantes nulla tñ
facta demonstratione seu armorũ euaginatione statim perpetra
to delicto insecuti sunt, ⁊ associati fuere delinquentẽ Bal. in. l. nõ
iđ minus i fi. C. đ acc. a remotis aũt ꝑstat̃ auxiliũ vt ponit Alex.
in. l. is q opẽ in addit. ad bar. i addit. mag. circa mediũ. ff. de fur.
dicens, qđ ille q mecũ stat a remotis armatus, si ꝑ eũ efficiar au-
datior ⁊ offensus timidior, dr̃ prestare opẽ mihi. Istud aũt indici
um potest tolli si ibi stans probauerit casu venisse in eum locũ, nã
tunc non erit indicatus. vt per Bal. in dictis locis.
238 ¶ †Ducẽs verbis aliquẽ sciens malefactores esse in certo loco
⁊ ille occidatur vel derobetur, si verbis suis fidẽ adhibendo in-
de transierint, vt puta qđ dixerit mercatoribus, qđ secum ire de-
berent, qꝛ duceret eos ꝑ bonã viã ⁊ securã. Et fuerint interfecti
vel derobati, indicium est ꝯ iliũ, qđ fuerit particeps criminis, ⁊
cãm delicti prebuerit, cũ ẽt teneatur pena leg. Cornel. de sicar. l.
iij. §. alio senatuscõsulto, ⁊ arg. l. qui occidit. §. pen. ff. ad leg. Aql.
⁊. l. pen. §. si cũ eo. ff. vi bon. rapt. Et pro indicio dat Gand. in tit.
de presumpt. ⁊ indi. dubit. col. fi. ver. decimũ colligit̃, subdens ꝙ
qõnibus est subdẽdus, ⁊ sic erit indiciũ ad torturam ea ratione.
239 ¶ †Qꝛ de his ẽ qđ habẽda, q suspensiõe cedis ꝯscẽtientes vide
bunt̃. l. i. §. occisorũ ⁊. §. si qs in villa. ff. ad sillan. Et ẽt ꝓ idicio ad
torturã tradit Bonif. đ vita. i ti. đ idic. circa pri. i ꝟ. itẽ si suasit.
¶ †Indicia

240 ℭ † Inditia in homicidio, si qñ aliquis est interfectus, & ignorat a quo oriuntur ex causis .j. scriptis.
ℭ Primo ex vita, & ex persona imputati.
ℭ Secundo ex verbis prolatis.
ℭ Tertio ex facto.
ℭ Quarto ex processu, & testibus examinatis.

ℭ Ex persona.

241 Vita hominis, † ex antea factis spectatur vt ait Cice. in lib. ij. ad Heren. in cã coniecturali. & Doc. cõsiderant istud pro indicio, vt si qs fuerit male cõditionis, & solitus similia facere habeat indicia ꝯ se, vt presumat deliquisse.

242 ℭ † Nã ex ꝯsuetudine delinquendi per legẽ presumit ꝯ hominẽ. l. si cui. §. primo ibi q semel calũniatus est. ff. de accusa. & l. de minore. §. j. hoc ti. l. non omnis. §. a Barbaris. ff. de re mil.

243 ℭ † Et ex preterito presumit in presens. l. iubemus & ibi no. C. de pbat. & Gandi. in ti. de presumpt. col. i. vers. aliqñ, & vers. fi. & consuetudo patrisfamilias siue in bonis siue in malis est attendenda. l. siue negotia. ff. de neg. gest. l. Olympico. ff. de ser. vrb. predi. & si delictũ fuerit reiteratũ magis presumit, nam ex ea geminatione ostendit determinata voluntas ad malum agendum.

244 ℭ † Cũ actuũ geminatio demõstret apertã voluntatẽ no. in. §. d cõstituta insti. de act. & in l. j. C. de plus petit. & in c. & si Christus d iureiur. Vñ statutũ qd p crimine imponat pena pecuniaria nõ hz locũ. Si secundo deliquerit, vt p Hyp. in l. i. C. de sica. nume. xlvij. adducit tex. in l. i. C. de superexac. lib. x. & ibi Bar. Bald. Ang. & Joan. de plat.

245 ℭ † Sed aduerte, q in eo casu ex geminatione sola non pditur bñficiũ legis nec crimen magis grauatur. Sed requiritur, qd saltim p tres vices deliqrit. ita declarat Luc. de pen. ibi p tex. in. §. verũ in auc. vt immob. añ nupt. donat. & in l. seruos. C. ad leg. iul. de vi pub. & per Innoc. in. c. j. de fideius.

246 ℭ † Difficultas fit, an ex eo, qd qs solitus sit delinquere, & sit male vite, habeat indiciũ ꝯ se, vt possit poni ad torturã. Hyp. in. §. diligenter nu. xcix. mouet istã. q. & dicit, q Doc. fere oẽs post bar. hic dicunt q hz idiciũ ad torturã, vt p Saly. in l. fi. C. eo. & Guid. de suza. in trac. de tormen. in. iiij. col. Et Alex. in cons. lxxvij. in cã accusationis in. ij. col. & in cõs. l. visis & oportune in. i. vol. adducit regulam, qd semel malus semper presumitur malus. Et dicit malũ facere dictũ Saly. in d. l. fi. qd si plures fuerint i rixa, & mortuus non hz nisi vnicũ vulnus, & ignorat a quo sit illatũ, & oẽs torqri non possint, si tñ fuerit vnus male vite is torquebitur, & multa adducit ad probandum illud, qd presumat ꝯ solitum delinquere.
ℭ Contrariũ tñ post multa tz Hyp. in d. loco, dicens malã qualitatẽ persone non facere indiciũ legitimũ ad torturã, mouet, qd quando sumus in aliqua dispositione.

247 ℭ † Verba illius dispositionis multũ sunt attendenda. c. porro de priuileg. & ibi gl. Sed in hac dispositione habet id, quod semel malus semper presumitur malus, & sic ex mala qualitate persone oritur presumptio. Sed sic est.

248 ℭ † Qd presumptio est minus q̃ indiciũ, vt p Bal. in l. ea qdẽ. C. de accus. & p Ias. in l. i. ff. de eo p quẽ fac. erit. Adducit ẽt bal. in l. j. de excus. tutor. vbi presumptio dr esse ad pdandũ, indiciũ vero est pbatũ, & sic minus est psumptio q̃ indiciũ, adducit ẽt gl. in l. absentẽ in verb. dãnari. ff. de pen. & gl. in c. literas de psumpt. Itẽ qz ex presumptione orit argumentũ. sed indiciũ est idẽ q semi plena probatio. l. fi. & ibi Bar. ff. de in lit. iura. l. ij. §. si absens. ff. si ex nox. can. aga. & sic cõcludit nouã esse opinionẽ, qd non oriat indiciũ. Adductis alijs permultis, que longum esset referre.

249 ℭ † Aduerte q qualitas psone dupliciter ẽ ꝯsiderabilis, qd qs dicat bonus, vel malus in genere, vel q dicat bon⁹ vel mal⁹ in specie. De bonitate & malitia in genere est text. in l. non oĩs. §. a barbaris. ff. de re mil. & l. de minore. §. fi. hoc ti. de qualitate persõe in specie, & de cõsuetudine rei vel imputati est in d. l. si cui. §. i. & in l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. j. & in d. l. vel vniuersorũ. ff. de pign. ac. Bar. ita distinguit in fama in d. l. de minore. §. plurium col. j. vers. p declaratiõe, vt sit in genere, vel in specie, & de his duobus loquit Cic. in preellegato loco, qd si accusatus est de occiso repatatur par cã, vt qñqz in suspitione fuerit homicidij, & si non põt reperiri par causa, reperiatur dispar, & sic generalis obiectio circa mores accusati.
ℭ In vtroqz casu si fuerit facta pbatio, q ille sit malus vel in specie vel in genere orit indiciũ ꝯ reũ & malus erit indiciũ ꝯ eũ q hz presumptionẽ malicie in specie & sic in eodẽ genere mali vt in regula semel malus de reg. iur. lib. vj. ibi Dyn. Franc. & alij, & dicã .j. in indicijs furti in verbo vicinus.

250 ℭ † Attamẽ ex tali indicio solo non poterit torqueri, qz Bart. in hac. l. & Saly. in l. fi. C. de quest. dicunt post oẽs Doc. qd qñ ẽ indiciũ remotũ a maleficio, vt est mala fama & similia, de qbus diximus ff. in premissis, ex hoc solo non poterit reus torqueri. Sed requirũtur alia indicia penes istud. Ex qbus animus iudicis deduci possit in suspitionẽ ꝯ reũ, & sic superflua ẽ disputatio Hyp. in hac materia, qz Doc. oẽs distinguunt inter indicia, vt dixi. ff. i. vj. premisso.
ℭ Dictũ Saly. allegatũ p ipsum in d. §. diligenter nu. xcix. & in rub. C. de pbat. non dicit id, ad q deducit, q si plures fuerint in rixa. & ignoret per quẽ fuerit factũ homicidiũ, q torquebit ille, q est peioris vite inter imputatos. Nã si plures fuerint imputati, & ignoret, qs interfecerit, & oẽs fuerunt in rixa, oẽs torquebunt ad habendã veritatẽ. ita est pratica. ita determinat Dyn. & Roma. post eũ, & Mod. in l. j. §. hoc rescriptum. ff. ad syllan.
ℭ Sed Saly. in d. l. fi. dicit. q si fuerit suspitio ꝯ plures, q faciliter potuissent delictũ cõmittere. Tunc stante ista verisimilitudine, & suspitione male vite poterit is torqueri, non aũt alij torquebuntur ob illam simplicem suspitionẽ, qd potuerint delinquere.
ℭ Non ob. qd cõsiderat presumptionẽ minus q̃ idiciũ, qz dico.

251 ℭ † Qd presumptio est genus quo ad indiciũ, vt vult Bald. in rub. C. de pbat. diffiniendo indiciũ dicit, qd indiciũ est psumptio minima hominis boni, seu distans argumentũ a specie pbatiõis.

252 ℭ † Immo psumptio hz plures gradus, cũ alia sit iudicis, & contumatie. vt si iudex citat Clericũ, q reddeat ad ecclesiã & nisi reuersus sit psumit iudex, q habeat Ecclesiã pro derelicta, alia fame p quã pcedit ad inquisitionẽ vt in c. qualiter & qñ el. ij. de accus. Alia sit nature. vt si pr̃ exheredat filiũ, presumit q iniuste agat, qz nõ pmittit natura presumere, q filius patrẽ offendat, vel eꝯ. l. oĩmodo. C. d inoffi. testa. l. vlt. C. d curat. fur. & d his, & seq. loqt. Hosti. in ti. de presump. in. §. quot eius species. Alia sit iuris ꝯ quã admittit probatio, vt in possidente, q psumat dñs. l. siue possidetis. C. de probat. & q Chyrographum laceratũ presumat solutũ. l. si chyrographũ. ff. de pbatio. Alia sit iuris & de iure ꝯ quã non admittit pbatio. l. si qs adulterij C. ad leg. iul. de adult. & ponit Bar. in d. l. siue possidetis. iõ id, qd dicit ias. q presumptio sit minor indicio in d. l. j. ff. de eo p quẽ fac. erit, illud est verũ i terminis, in qbus loquitur ias. q est in indicio oriente ex dicto mortui vel iniuriati. Nam illud est indiciũ vile, & de eo loqnt glo. in. d. l. si mater C. de calũ. & sic in eo casu est minus indiciũ q̃ psumptio, qz ville & tenue, vt dicam. ff. in ver. mortui depositio.

253 ℭ † Conuersatio malorũ, & ista facit indiciũ ꝯ imputatũ ar. tex. in l. iij. §. nullus putat. ff. de excus. tut. & l. itẽ apud labeonẽ. §. adduxisse in fi. ff. de iniur. l. nullus. §. j. ff. de act. empt. Nã ex mala cõuersatione bonus efficitur malus & vitiosus. l. ediles. §. pedius. ff. d edilit. edic. Nã similis similẽ sibi querit. c. recollentes de stat. monac. & bm Phylos. talis qualis qsqz est, taliũ consortio delectat, & dicit tex. in c. sepe. xxviij. q. j. q malorũ consortia sepe ẽt bonos corrumpunt, & tanto magis eos, q ad vicia proni sunt. istud p indicio tradit Gand. in ti. de presumpt. & indic. dubita. col. j. vers. itẽ hz indagare, & Guid. d suza. in trac. da tortu. col. vj. ver. qrat iudex. & Are. i trac malefic. i verb. q fama. publica col. vj. nu. xix.

254 ℭ † Istud aũt extendit Jac. d beluis. q malos famulos tz, vt sit iudiciũ ꝯ ipsũ i sua prac. ti. de questi. col. v. vers. quartũdecimũ crimen allegat tex. in. §. hos aũt in auc. de non alien. & in. c. licet belli. in prin. de simo.

255 ℭ † Qualitas psone põt indiciũ facere, vt cognoscat, si respectiue ad eius cõditionẽ & qualitatẽ sit cã aliqua, que ipsum induxerit ad maleficiũ cõmittendũ, vt si cõmodũ aliqd ex maleficio acquisierit, vt honorẽ, pecuniã, dominationẽ, aut aliquã cupiditatẽ amoris, aut voluntatẽ libidinis explende. Aut q voluerit incommodũ vitare, vt puta inimicitias, infamiã, dolorẽ, & supplicium, que oĩa pro cõiecturis tradit Cic. in d. li. ij. ad Heren. in prin. in cap. cause cõiecturarlis in parte pbabili. Et hec a legibus cõpro-

256 bantur. ℭ † Nã spes cõmodi assequendi, aut incõmodi euitandi pbat in l. cũ rõ. ff. de bon damnat. vbi pater interficiẽs eũ, q filiũ instituerat, pp istud cõmodũ fecisse videt, & iõ filius non succedit & habet in l. i. §. si dñs. ff. si quis ali. testa. prohibu. & in to. tit. vbi succedẽs ab intestato si phibuerit agnatũ testari priuatur successione, & ẽr filius ob prohibitionẽ patris & ẽt demonstrat in l. si ab hostibus. §. j. ff. sol. mat. in quo priuat maritus dote, si non adhibuit diligentiã in curanda ipsa infirmitate, vel non adhibuit medicos peritos. & multomagis si interficeret eã, & istud est q dicit

Bar. in hac. l. itē ꝙ res cedebat ad cōmodū suum, non alterius,
⁊ dicam .j. in indicijs furti in verbo cōmodū. itē verificatur id, qḋ
dixit de honore, qn̄ per simoniaꝫ, seu ambitum vult cōsequi hono
rem vt in to. ti. de simo. ⁊. ff. ad leg. iul. de ambit. ⁊ exemplificari
posset in duobus ambientibus eundē honorē, vt si aliter fuerit in
terfectus oriatur indiciū ꝯ aliuꝫ ad idem aspirantē qḋ idē dici po-
test in duobus riualibus, vt vno interfecto presumatur ab altero
factū, ⁊ verificet̄ illud, qḋ dicitur de cupiditate amoris explenda,
⁊ probat̄ in. l. idē si ad stupruꝫ. ff. de cond. ob turp. cau. Et qḋ di-
ctum est de pecunia, declarat̄ in. l. iij. ff. de his quib. vt indig. ⁊ in.
d. l. j. §. si dn̄s, ⁊ in. d. l. si ab hostibus, ⁊ qḋ dr̄ de incommodo vi-
tando vꝫ infamia, inimicitia, dolore, ⁊ supplitio probantur hec in.
l. j. in. §. preterea, ⁊ in. §. cū qs. ff. eo. vbi presentans latrōes iudici
qn̄qꝫ facit, ne infamiam, dolorē, ⁊ supplicium subeat, ⁊ ne de his
accusetur, ideo illos iudici tradidit.

257 ¶ † A communiter accidentibus oritur indicium vt si probetur
ꝙ homines certe nationis cōiter homines interficiunt pro parua
cā, vel qḋ cōiter contingit aliquē deferre genus armorū, ex quo
reperitur ille talis interfectus, vel aliud simile, nā ex hoc oriatur
indiciuꝫ vt per Bal. in. l. fi. in fi. ff. de hered. instit. exemplificans
post Jac. but. in. l. neqꝫ Natales. C. de probat. in muliere, ex cu-
ius domo visus est exire iuuenis, vel qḋ passim eos admittebat.
ex quo existimatur meretrix. idē Bal. hoc determinat in addit.
Spec. in ti. de sent. ⁊ de his, que ipf. sequ. in. §. viij. in addi. Ma
gna circa finem in vers. ad mortem facit illud quod.

258 ¶ † Argumentū a cōiter accidentibus validuꝫ est in iure, vt per
Alex. ias. Dec. ⁊ alios qui accumulate ponunt in. l. non hoc. C.
vnd. leg. ⁊ per Fely. in. c. qꝛ verisimile de presum. in fin.

¶ Ex verbis indicia.

259 Trepidatio, † inconstantia,
varietas, vox balbutiēs, loqlla timida, palor, hec oia
si concurrant in personā rei, vel aliqua ipsorū, erit in-
diciū ad torturā tex. est in. l. de minore. §. plurimū. ff. eo. ⁊ ibi bar.
⁊ Mod. qui dicit, iudicē debere operari, hec oia scribi, qḋ loquē
do trepide, pauendo, variādo, reus respōdit ad hoc vt possit ostē
dere ꝙ precedentibus indicijs processit ad torturā, istud idē vo-
luit Bal. in. l. presbyteri in prin. C. de episc. ⁊ cleric. dicēs ꝙ tre-
pidatio, mutatio coloris in faciem sunt signa in teste qḋ falsum di-
cat sed an exinde possit torqueri, istud relinquit arbitrio iudicis
qḋ etiam est ex mente Bar. hic.

260 ¶ † Ut vnum ex istis indicijs nō sufficiat ad torturā sed plura, ⁊
talia, que ex dispositione iuris moueant iudicē, ⁊ hoc magis est di
cendū qꝛ hec indicia sunt remota a maleficio, ex quo vnūquodqꝫ
de per se non dꝫ esse sufficiens ad torturā, vt dixi. ff. in. vi. premisso
post Bar. hic, qḋ aūt hec oia describi debeant in actis. Barto.
adducit Inno. in. c. qm̄ ꝯ de prob. ⁊ Specu. in ti. de testi. §. nunc
tractandū ver. hoc aūt scias. Ista facere indiciū ad torturā ponit
Guid. d̄ suza. in trac. de torm. col. v. ver. itē poterit iudex ⁊ Jac.
de beluis. in prat. crim. in ti. de quest. col. iiij. qui ēt ponit inter p̄
261 missa declinationē oculorū versus terrā ⁊ rōnem reddit. ¶ † Qꝛ
vacilans testis qōnatur. l. sup statu. C. eo. ⁊ Par. de put. de sind.
in. verbo viso de indicijs ⁊ seq. vers. ⁊ Aret. in trac. malefic. i ver
bo qḋ fama publica. nu. cv. ⁊ Bru. in trac. d̄ ind. col. xij. ⁊ Hyp.
in sua prat. in verbo diligenter nu. lxxiiij. qui multas quotas ad-
ducit in hac materia.

262 ¶ † Intellige predicta procedere qn̄ is q torquet̄ hꝫ legitima in
dicia ꝯ se, anteqꝫ duceret̄ ad torturā alias aūt si reus iniuste torq̄-
retur indicia ex his non orirent̄, cū ēt ratificatio non valeret, ita d̄
terminat Ang. de arim. in addi. ad Ang. in. d. loco, ⁊ eū sequit̄
Brun. in. d. loco, ⁊ Hyp. in. d. §. diligenter nu. lxxv. Sed aduer
te qḋ Bar. aliter vr̄ sentire in hac nostra lege dū vult, qḋ iudex
faciat adducere ad se illū de quo suspicat̄ ⁊ interroget de circun-
stantijs vbi steterit illa nocte, cū quo comedit vel cenauit ⁊ similia ⁊
tunc ex sermonibus, ex voce, ex trepidatiōe, seu cōscientia poterit
ꝯ eū aliquā presumptionē habere ex quo Bar. demonstrat ibi ꝙ
iudex recipit eas presumptiones, ⁊ ex illis si ipsi videbit̄ ꝓcede-
re poterit ad torturā, ⁊ tn̄ nulla indicia precedebant, erat simplex
suspitio ꝯ illū interrgatū iō hec limitatio non pōt adaptari ad ca
sum Bar. ⁊ de ea videbimus .j. in verbo confessio in tortura.

263 ¶ † Intellige scdo predicta ꝓcedere, qn̄ variatio esset circa ne-
gotiū principale, vel circa circūstantias negotij principalis. alias
aūt non faceret indiciū ꝯ variantē, vt puta, si esset varius circa lo
cū delicti, cel tempus ipsius delicti, ista. n. variatio noceret. Se-
cus si esset circa nomem, agnomen, loci originis vel qd aliud simi-
le, aut voluit Bar. in. l. eos col. ij. vers. quero que dicantur. ff. de
fals. ⁊ Spe. in ti. de testi. §. i. ver. Itē qḋ est varius ⁊ vers. itē per
aliquo. d Bal. Jmol. in. l. his verbis. §. fi. ff. de hered. instit. Joan.
an. ⁊ Inn. in. c. fraternitatis de testi. ⁊ Paul. de cast. i. l. si ex fal
sis. C. de trāf. ⁊ ibi ias. col. fi. q dicit istud esse no. i eternū ad pra-
ticā in teste qn̄ dicatur varius, qḋ ēt voluit Tind. in trac. de te-
sti. in. vij. q. iij. q. prin. ⁊ Paris de put. in materia nostra in trac.
de sind. in verbo viso de indicijs in fin.

264 ¶ † Intellige premissa, qḋ varius dr̄ is q primo dicit vnū postea
dicit ꝯrium nullā variationis cām assignans. Contradicens ve-
ro q primo dixit duo incō patibilia, vt si dixit interfuisse ꝯctui ta
li die, ⁊ loco, ⁊ postea dicit tali die, se alibi fuisse, vacillans aūt dr̄,
qui dubitando, ⁊ tremendo loquit̄. itē ⁊ qui varie loquit̄ de vario
ponit Bar. in. d. l. eos, ⁊ de his omnibus dat doctrinā Anto. de
but. in. c preterea vers. sed dubiū de test. cog. ⁊ Dec. multos ad-
ducit in. d. c. qm̄ ꝯ nu. lxiij. de prob. intellige etiam predicta vt di
cam .j. in seq. indicio.

265 ¶ † Mendaciuꝫ an faciat indiciū ad torturā Bar. hic in. j. col.
dicit, qḋ si repertus fuerit in mendatio erit maxima presumptio
ꝯ eū per tex. in. l. vnius. §. testes. ff. eo. ⁊ in. c. literas de presum.
idē voluit Rom. in cōs. viij. viso facto, ⁊ Bart. in trac. de quest.

266 ¶ † Et rō est, qꝛ mendaciuꝫ est falsa significatio vocis. cū intētio
ne fallendi gl. in. l. de etate in prin ff. de interrog. act. in. §. q tacu
it gl. dr̄, ꝙ mendax vr̄ velle d̄cipere iudicē, iō punit̄. l. ⁊ debuit. ff.
de ifam. ⁊ rōne mēdacij qs vr̄ esse i dolo. l. seruus. §. si ꝑsuaserit. ff.
d̄ dol. ⁊ sequit̄ hec Brun. de indic col. ix. ver. q̄ro an mēdatiū.
¶ Aduerte, qḋ in hac materia mendacij, ⁊ varietatis ipsius rei
adducitur in ꝯriuꝫ dictū And. de isern. in const. incip. in damna
col. x. vers. itē nota. qui dicit, ꝙ si reus interrogatus a iudice ne-
get, seu fateatur, ⁊ postea dicat contrarium.

267 ¶ † Licet assertio eius dicatur testimoniū large. l. generaliter in
fi. C. de non nume. pecu. non torquebit̄, qꝛ lꝫ ꝯria dicere ⁊ ponere
ꝑꝑ salutē. l. nemo. ff. d̄ except. l. j. .j. d̄ han. eor. ⁊ Matth. de afflict.
in. d. cōsti. si damna in. xiiij. no. in. i. q. sequit̄ hoc dictū And. de
isern. Luc. de pena. in. l. quotiens col. vij. vers. sed qd si reus tꝫ ꝯ
riuꝫ cū Bar. hic, qḋ ꝑꝑ ꝯrietatē. torqueat̄ reus qꝫuis loquat̄ ipse
Luc. in reo, cui delatū erat iuramentū. Par. de put. in. d. tract.
de sind. in verbo viso de indicijs relatis his opinionibus dicit ma
gnam esse auctoritatē And de iser. tn̄ qḋ vtraqꝫ opinio posset sal
uari, vt dicta per Bar. non habeant hoc, qḋ ex variatione quis
torqueat̄, ⁊ male ad hoc allegat̄. Si bene verū esset, qḋ facit pre-
sumptionē, ⁊ sic qḋ vterqꝫ dicat non torqueri ipsuꝫ reū ob ꝯrieta-
tem lꝫ presumptio insurgat. Sed ista saluatio non pōt stare quia
isern. in dicto loco dicit qḋ tn̄ non est torquendus. Sed licite po
terit dicere, ⁊ ꝯria ponere ob eius salutē, ex quo nulla presumptio
dꝫ oriri ex actu licito. Unde existimo, qḋ And. de isern. non ꝯdi
cat Bar. ex alio. Si eorū dicta recte considerent̄. Nā habemus
268 eam conclusionem communiter approbatam. ¶ † Qḋ accusatus
de homicidio, pōt opponere negando se cōmisisse homicidiū. et
si probet̄ pōt dicere se illud fecisse ad sui defensionē, vt per Bar.
in. l. cū de indebito. ff. de proba ⁊ in auc. ꝯ qui propriā. C. de non nu
me. pe cu. ⁊ ibi Bal. col. pen. Abb. in. c. is qui in prin. de solut.
voluit Soc. in. l. nemo ꝓhibet̄ in fin. ff. de excep. qui dicit istā esse
cōem opinionē, vt voluit ias. in. l. i. col. fi. vers. qd in criminalibus
. C. de fur. ⁊ Dec. in. l. nemo ex his de reg. iur. vnde ista varietas
⁊ ꝯrietas cōcessa est ipso reo a iure, ex quo presumptio nulla eē
pōt ꝯ ipsuꝫ, nec in casu isto loquit̄ Bar. in. l. nostra ⁊ ꝭm hanc cō
clusionē dꝫ intelligi id ꝙ dicit And. de iser. in. d. const. ne dāna.

269 ¶ † Ideo distinguereꝫ qḋ aut reus est ꝯrius in his que spectāt
ad eius defensionē, vt ꝯrietate constita ⁊ ꝓbata posset cōsequi li
berationē vel minoreꝫ penam vt si primo negauerat postea dicat
ad sui defensionen fecisse, vel se putasse qḋ esset bannitus, ⁊ iustus
esset eius error, vel qḋ esset ebrius, vel qḋ a casu percussit, ⁊ sic de
similibus, tunc hoc casu non tꝫ presumptio, qꝛ a iure conceditur,
⁊ probatio offeretur.
¶ Aut iste reus est cōtrarius in his que non spectāt ad eius de-
fensionē, vt dicat, in die delicti loquutum esse cum Petro, ⁊ po
stea dic at eū non vidisse, ⁊ similia, vel qḋ dicat tali die fuisse Ue
netijs, ⁊ postea dicat eo die fuisse Mediolani, ista. n. non respici
unt eius defensionē imediate iō faciūt ꝑsumi ꝯ reū, cū ista sint in
facto incōpatibilia, ⁊ nulla exinde vtilitas oritur ad bn̄ficiū rei,
quo casu est credendum qḋ illa ꝯrietas oriatur, qꝛ veritas aliter
se hꝫ, ⁊ qḋ incōpatibilia nō admittant̄ tꝫ Soc. post Cū. in. d. l. ne
mo ꝓhibet̄ i fi secus si. vtilitas daret̄ reo ob eius ꝯrietatē naꝫ tūc
270 presumitur, qḋ dicat ꝓ veritate, vt se defendat. ¶ † Cum habeat
necesse

necesse probare id,qđ dicit asserendo fecisse ad sui defensionem,
vel similia vt nota.in.l.vt vim.ff.de iust.⁊ iur.⁊ in.l.j.C.vnd.vi.⁊
in.c.auditis de presum.cū eodē tempore non proposuerit confes-
sionem cum exceptione defensionis, vt per Abb.in.d.c.auditis
⁊ Soc.in.l.non vtiqꝫ.ff. de excep.⁊ sic exceptio illa contraria ad
mittitur,quando reus vult eā probare vt loquitur Jsern.secus in
mendatio,⁊ variatione,de qua loquitur Bar.hic.
271 ❡ †Non respondens interrogationi habet indicium ꝯ se,vt si in
terrogatus si sit reus ,nollit iudici respondere,indicium est qđ de
linquerit.⁊ ex inde torqueri poterit,vt respondeat ita pro indicio
dat Jac.de beluis.in sua prat.in ti.de quest.col.v.vers.sextū est,
adducit tex.in.l.de etate.§.qui tacuit.ff.de interrog.actio.ibi, nā
qui oino non respondet,contumax est,⁊ ex hoc dicas,qđ qñ non
respondens sit contumax.
272 ❡ †Habemus,quod cōtumacia facit indiciū ad torturaz.vt per
Bal.in.l.i.col.v.vers.sequit͛ videre.C.de heredi.instit.⁊ videbi
mus.j.in verbo contumacia.
❡ Et aduerte ad ea,que dicit Bar.in.d.§.qui tacuit in fi.
273 ❡ †Qđ non respondens ad hoc vt dicat͛ contumax . requiritur
qđ sit presens,⁊ iussus respondere recuset absqꝫ rōnabili causa.c.
ij.de conf.li.vj.⁊ ideo sis cautus tu,qui defendis reos , vt postqꝫ
iudex accepit constitutū a reo de plano , si ducitur ad torturam
instruas euz,vt respondeat iudici,⁊ replicet ea,que dixit in consti
tuto de plano,ſm ꝙ interrogabitur a iudice,⁊ non faciat ea,que
sunt in ore rusticorū. Si qñ interrogantur ad torturam quid sciāt
de tali re,ipsi respondēt dixisse,interrogati quid dixerint,respon-
dēt esse scriptū,nec aliud responsuz volunt dare,ex quo si indicia
erunt leuia poterūt optime torqueri,vsqꝫ quo respondeant iudici,
⁊ istud ob leuitatē presentatorū,⁊ instructionē malā, quā habue-
runt a carceratis,contingit bis mihi in his mēsibus elapsis,⁊ rei
fuerunt optime torti.
❡ Confessio an ⁊ qñ faciat indicium dixi.ff.in parte pensamenti
post delictum.
274 ❡ †Taciturnitats domestici facit indiciū ad torturam , vt puta
Marito interfecto, ⁊ existente in domo vxor taceat per aliquot
dies,nam ex taciturnitate presumit͛ cōscia delicti,⁊ particeps ita
Bal.in.l.excipiunt͛.ff.ad silan.q simpliciter dicit hoc nulla data
distinctione,an persona sit honesta,vel nō,istud idē voluit Rom.
ibi in fine.⁊ Par.de put.de sindi.in verbo tortura col.iij.sequi
tur hanc conclusionem ,⁊ dicit in facto contingisse ,quod quedaz
mulier diu tacuerat de morte viri qui non reperiebatur, que qua
dam die clamauit plorando dicens reperijsse virū mortuū in sta-
bulo iā fetentē,accurerunt vicini,⁊ capta muliere,⁊ torta,cōfessa
est interfici fecisse maritū,qđ etiam voluit in.x.trac.in verbo mā-
dauit col.vij.ver.an si reperiatur ⁊. Augus.in addi.ad Ange.in
trac.maleficiorū.col.xx.in vers.iij.querit͛ nu.lviij.in verbo fama
publica,⁊ Hyp.in prat.in.§.expedita in fi.dicit qđ non hꝫ hanc
doctrinā pro expedita ꝑ ea que dixit in.§.diligenter nu.cl.in eo
qui se ingerit perquirēdo malefactorē.⁊ qui solicitat. Sed aduer
tite qđ illa dispositio non tollit hanc cōclusionē,nam he due con-
clusiones habent extremitatem in se,quod in hoc casu nil dicit do
mesticus ⁊ tacet per multum tempus in alio autem multum solici
tat,vt dicam infra in sequenti indicio.ex quo iste due extremita-
tes nil dicere,⁊ multum dicere generant suspicionem ⁊ indicium
contra agentem,vel tacentez. Sed si seruetur in his causa media
non erit suspitio,vt si domesticus denuntiet mortem domestici sta
tim ⁊ non solicitet. Si ad eum non spectat res , ⁊ hoc modo non
erit suspitio contra ipsum.vt.j.
275 ❡ †Solicitans,multum petens,qđ inquirat͛,cū res ad eum non
pertineat dici dꝫ suspectus,⁊ hꝫ indiciū ꝯ se,vt vult Par.đ put.
in trac.sind.in verbo tortura in fine dicēs, qđ indiciū aliqñ sumi
tur ꝯ aliquē,qui primo dicit occisuz inuenisse,⁊ ꝯ aliquem,qui pri
mo dicitur vidisse homicidiū,⁊ ꝯ aliquem qui valde solicitat in cu
ria,qđ de maleficio inquirat͛,de quo ad eum nihil spectat,⁊ qđ vi
dit bis occurisse de quodam,qui dixit inuenisse occisum, ⁊ hoc cu
rie nunciauerat,⁊ ipse occiderat. Qđ sequit͛ Hyp.in prat.in.§.di
276 ligenter nu.cl.⁊ addit rationē. ❡ †Qꝛ qui se ingerit suspectus ē.
l.vnius.§.seruo qui vltro.ff.hoc.ti.⁊ in.l.que oia.ff.de procur.cuz
alijs. Nec sunt multi anni,qđ cū fuisset captus quidā ꝑ furto ,qꝛ
reperta fuerunt q̄dā bona furto subtraxisse,⁊ vēdidisse,qdā eius
socius de quo nil habebat͛ veniebat ad officiū maleficiorū assidue
⁊ importune solicitabat ꝓ socio carcerato,⁊ eo mō vt venerit i sus
pitionem,cur hec ageret,⁊ ob id captus fuit,⁊ positus ad torturā
confessus est se fuisse socium ad furta , ⁊ fuit in causa ,qđ aliter so
cius qui negabat.ad tormenta ꝯtemnebat,cōfessus est,⁊ ambo vi
di suspensos,vnde iudex in his debet esse multum circunspectus.

❡ Ex facto.

277 **Fuga an faciat †indicium**
278 sciendum est,qđ fuga. ❡ †Multipliciter cōsiderat͛
vno mō vt per eaz oriatur delictum,⁊ probata fuga ꝓ-
batum sit delictū vt in.l.desertorem.j.de re milit.⁊ in.l.quid si fu
gitiuus.ff.de edil.edic.⁊ in ti.de ser.fug.⁊ monachus fugiens ex
monasterio probat͛ apostata.c.fi.de regular.c.fi.de renunt.⁊ ca
ptus fugiens in bello iusto peccat.c.iurisgentium prima dist.
❡ Alia est fuga,que facit suspitionem ,⁊ illa probata oritur deli-
ctum in.l.impuberibus.ff.de suspec.tuto.
❡ Alia est fuga vt in casu nostro,vt si quis post homicidiū aufu
giat a ciuitate ,vel loco,in quo delictum est cōmissum. Bar.in.l.
lege cornelia.ff.ad syllan.dicit ꝙ oritur indiciū seu semiplena pro
batio,idem Bar.in.l.admonendi.ff.de iureiur.dicit qđ oritur ꝓ-
sumptio. Soc.communiter post ipsum dicunt in.d.l.admonen-
di,qđ oritur indicium ex fuga ,⁊ cano.cōiter in.c.nullus de pre-
sumpt.⁊ ibi Fely.late.
❡ Sed an oriatur indiciū sufficiens ad torturaz ias. in.d.l.admo
nendi nu.clxix dicit oriri indicium sufficiens ad torturā , per ea,
q̄ đt Bar.i hac.l.nostra,⁊ Bal.i.l.cū ꝓbatio.ff.đ ꝓba.in lectu.
antiq. Oldr.⁊ Jo.an.post ipsuz i addit. ad Spe.in ti.đ ꝓsumpt.
in addit.magna circa finem dicunt indiciuz oriri ad torturaz arg.
tex.in.l.iij.§.de ijs qui.ff.ad syllan. Et dicunt ibi quod ita seruat͛
⁊ ias.dicit qđ ista est cōis opinio.ꝯriū tenet Jac.de beluis.in auc.
de exhib.re.in.§.si vero,⁊ Gand.in trac.malefic.in tit.de questi.
in ea.q.que debent ꝓcedere,vt quis torqueatur.⁊ Guid.de suza.
in tract.de questi.in rub.qual.rei subijci.tormen.mouet͛ Jac.de
beluis.ex eo qm̄ lex ad hoc vt procedat͛ ad torturā vult plura ar
gumēta ,plures suspitiōes,⁊ sic plura idicia dari.l.j.i pri.hoc ti.
l.milites.C.eod.⁊ hanc opin.dicit de iure veriorem Curt.in.d.l.
admonendi nu.cxxxj.per dicta Guid.⁊ gand.q in lib.meo ꝯrium
dicunt. Sed aduertite ꝙ ēt Bar.i hac.l.nostra sensit hoc ,qꝛ cō
iunxit fugā cum alijs idicijs.⁊ sic ostendit nō esse indiciū sufficiēs
de per se ad torturā.item ex alio qꝛ istud indiciū est a remotis iō
de per se non est sufficiens ad torturaz vt Bar.in hac.l.⁊ Saly.
in.l.fi.C.eo.⁊ dixi.ff.in.vj.premisso.itē ex alio, qꝛ iudex volens ꝓ
cedere ad torturam debet formare inquisitionē.
279 ❡ †Que inquisitio habere dꝫ famam precedentē alias non vale
ret. Ang.in.l.si vacantia.C.de bon.vacan.li.x.cano.in.c.quali-
ter ⁊ qñ de accus. Ang.in trac.malefic.in verb. fama publica, ⁊
Raph.Fulg.cons.cvij.super eo.formata inquisitione super fama
que cām habeat ab ipsa fuga, si vltra famā probata sit fuga ,hoc
mō erit indiciū sufficiens ad torturam,qꝛ erit fama ,⁊ fuga proba-
ta vt in precedēti inditio ⁊ hoc mō poterit stare vtraqꝫ opinio ꝙ
fuga sit sola pro inditio ⁊ cā ⁊ habeat famā adiacentem.⁊ his con
currentibus procedi possit ad torturam ⁊ ita se hꝫ pratica cōis.
⁊ aduertendū est ad illud ꝙ đt Jo. an.in addit.ad Spec .in.d.
ti.de presum . quod eius qđ est super famulo , qui aufugit a dño
conquerenti de subtractione bonorū, nā tunc penes fugā est qua
litas ꝑsone qꝛ famulus , q hꝫ indiciū furis vt dicā.j.in indic.furti.
280 ❡ †Intellige fugā eo magis indiciū facere qñ quis aufugit per
loca inuia,⁊ non solita.ita no. Joan.de plat.in.l.ij.⁊ ibi tex.C.de
curs.publi.lib.x.
281 ❡ †Hec cōclusio restringit͛,vt fuga non faciat indiciū , qñ post
accusationē institutā,⁊ post inquisitionē ipse inculpatus fugā ar
ripuit vt per Bar.in.l.j.C.de bon.eo ⁊ ꝑ Roma.⁊ alios in.d.l.
lege cornelia.ff.ad syllan. ⁊ per Soc . cōiter in.d.l.admonendi.
282 ❡ † Jstud ꝙ nō det͛ indiciū post accusationē ⁊ inquisitionē ex fu
ga,extendit͛ in eo casu,in quo qs hꝫ suspitionē de accusatione,⁊ i
quisitione vt eo tūc liceat illi aufugere.vt per Rom .in.d.l.lege
cornelia.⁊ per Dec.in consil.ccxxxiiij.in effectu.
283 ❡ †Extendit͛ ⁊ hoc,vt si qñ aliqs aufugerit,⁊ reuersus dicat ex
suspitione aufugisse,⁊ iuret,ꝙ ꝑ tale iuramentū remoueat͛ ois im
putatio fuge ex doctrina Cy.in.l.fi.in fi.C.de req. re.⁊ ex dicto
Frāc. Bru.in trac.de indic.col.v.ita decidit Hyp.⁊ dicit sin-
gulare i sua prac.i.§.diligēter col.iiij.⁊ hoc mō si erimus post ac
cusationē.seu inq̄sitionē fuga nō faciet indiciū,si natea ,eod.mō
nō faciet idiciū,qñ reus iurauerit se habuisse suspitionē,ne accu
284 saret͛,⁊ ꝙ nō cā delicti aufugit. ❡ †Aduerte ꝙ Cyn.nil dicit i.
l.fi.sꝫ est in.l.j.⁊ iurm̄ de quo loquit͛ Cyn.in.l.i.non est iuramen
tum excusationis per quod possit tolli indiciū seu ꝓsumptio fuge
qꝛ criminalia non dirimunt͛ iuramento,no. Soc.in.d.l.admonen
di,⁊ dixi.ff.in prin. Sꝫ iurm̄ de quo loquitur Cyn.est iuramentū

purgationis ꝛ tale iuramētū purgationis dat̃ reo quotiens nō hꝫ ꝯ se presumptionē, aut inditiū, sed tm̄mō ob imputationē delicti est diffamatus apud bonos, ꝛ probos viros. ꝛ sup illa imputatione non est aliqua probatio. Naꝫ hoc casu vt se expurget ab illa infamia facti, defertur iuramentū, qđ appellat̃ iuramentū purgatio

284 nis. ¶ †Et de hoc iuramento loquit̃ Cyn. in. d. l. i. ꝛ Bar. in. l. maritus in fi. hoc ti. ꝛ Cano. precipue Jo. de anna. in. c. excōmunicamus de heret. ꝛ dixi. s. in prin. huius. l. pp ꝙ non dꝫ intelligi, vt p iuramentū tollatur fuga, q̃ nullo casu fuga operaret̃ ꝯ reū, ꝙ est absonum.

285 ¶ †Limita secūdo, vt si qs aufugisset ex loco ob cām rōnabilē, puta rōne partialitatis, vel factionis existentis in ciuitate, vel q̃ locus non esset sibi securus. vel q̃ officialis esset valde crudeli., vel similibus ex causis. Tunc ex fuga nulla causat̃ suspitio, q̃ ex quo inculpatus de homicidio, seu delicto ibi secure, ꝛ tute stare nō possit, sibi fuga imputari non pōt. c. accedens. el. i. extra vt lit. nō cōtest. ita decidit̃ p Bal. in. l. i bonefidei. C. đ iureiur. in pen. col. alleg. clemen. Pastorali de sent. ꝛ re iudi. gl. in. c. statutū. §. i. de rescrip. lib. vj. ex quo si iusta cā fugiendi, ꝛ iniusta posset cōsiderari, p̃sumendū est potius iustā cām adesse. l. merito. s. p Soc.

286 ¶ †Limita tertio in eo, q aufugit a familia ptātis, ꝛ citatus post venit statim, ꝛ redijt ad ptātē. Tunc fuga nullā facit suspitionem vt est tex. in. l. qđ sit fugitiuus. §. i. ꝛ ibi Bar. s. de edil. edic. ꝛ per eundē Bar. in. l. aut facta. §. tempus col. i. ꝟ. de pen. ꝛ per Bal. in. l. i. in. iiij. col. C. de edilit acti. ꝛ in. l. i. C. de ser. fug. volens.

287 ¶ †Qđ si statutū puniat fugiētes a carceribus, non includit eos q exierūt animo redeundi, ꝛ statim redierūt, dūmō cito reuertant̃ secus si non tam cito. vt p Bald. ibi, ꝛ tex. in. c. vulgaris. §. diuortiū de penit. dis. i. ꝛ in. c. p̃senti de preben. in. vj.

288 ¶ †Fuga officialis, dū sindicat̃ inducit plenā ꝓbationem, q̃ habetur ꝓ confesso, vt per Bar. in. l. cōsiliarios. C. de offi. asses. ꝛ in l. lege cornelia. s. ad syllan. ꝛ Jmo. ꝛ Fely. in. c. nullus col. i. vers. fallit primo de presumpt. vbi multa adducit, ꝛ per ias. in. l. admonendi nu. clxxvij. vbi insistit in demonstrando, quod text. in. d. l. cōsiliarios non probat intentionē Bar. ꝛ alij Moder. post ipsuꝫ ꝛ hoc ꝭm eum locū hꝫ in ciuilibus. Sed in criminalibus dicit ias. ibi ꝙ talis fuga facit indiciū ad torturā per dictū Ang. post glo. in. §. oportet in auc. vt iud. sin. quo. suffra. col. ij. qui dicit ꝙ per fugā reditus est suspectus, vt not. gl. in. l. bonefidei. C. de iureiur. adeo qđ pōt ad torturam perueniri, vt per text. in. §. super hoc in auc. de collat. istud dictum sequitur Rip. ibi nu. clxxv.

289 ¶ †Fugatus cū clamore, seu rumore a loco maleficij hꝫ indiciū ꝯ se. l. itaqꝫ. s. ad leg. Aquil. facit tex. ꝛ que ibi not. in. c. si perfodiens de homic. ita pro inditio dat Brun. in trac. de indic. col. xij. vers. aliud erit indiciū ad delictū, allegat Bart. hic. ꝛ in. l. de minore. §. plurimū hoc ti. qui nil dicit de hoc. Sed facit illud quod vult And. de iseren. in consti. de viol. mulie. in prin. qui dicit.

290 ¶ †Qđ vociferatio, ꝛ aclamatio in muliere que dr̃ vim passa facit indiciū, ꝛ ēt fuga prope domū. ꝛ Jac. de beluis. in prac. in tit. de quest. col. ix. in prin dicit ꝙ visus fugere a loco maleficij, hꝫ in

291 diciū ꝯ se, ea rōne. ¶ †Q̃ fuga accusat fugientē. vt in auc. de exhib. ꝛ intro. rei. §. si vero, ꝛ in auc. de sanctis. epi. §. si quis autem ad ordinationem.

292 ¶ †Fugiens cū gladio euaginato, ꝛ repto mortuo in loco, a quo aufugit, hꝫ indiciū ad torturam ꝯ se, q̃ est homicidiū manifestū ita Bar. in. l. fur est manifestus. s. de furt. Quē locū Bart. vt faciat indicium ad torturā adducit Ang. in trac. malefic. in verb. fama publica col. vi. vers. quero an vnū indiciū in prin. ꝛ dicā. ꝟ. ꝛ pro tali inditio ponit Gand. in tit. de pres. ꝛ indic. indub. in fi. Ex hoc dico, ꝙ Abb. in. c. iij. loco col. fi. male sensit duꝫ vult, qđ ex isto solo inditio homicidiū sit probatū per dictuꝫ Barto. in. d. l. furt. ꝛ Aret. in. d. c. iij. loco col. fi. improbat dictuꝫ Abb. dicens, qđ veruꝫ est ex mente Bart. maleficiū probari p̄sumptiue per text. in l. iu. §. interdū. s. de his q deiec. vel effu. Quē sic intelligit glo. in. l. i. §. fin. s. de ꝓba. inducdo vt ibi, subdens ꝙ tutior videt̃ cōis opinio, qđ ad minus requirat̃ alia qualitas vcꝫ ꝙ gladius esset sanguinolentus, cum ēt text. in. l. fina. C. de probat. requirat indicium indubitatum, de quo non dicit Barto. nec vr̃ esse tale, nisi cōcurrant inimicitia mine vel alia, q̃ posset esse ꝙ aliquis euaginauit gladiuꝫ vides aliū insultari, timēs forte de se ipso vnde hec ꝓbatio est equiuoca, fatetur tñ ꝙ istud est vrgens indiciū ad torturaꝫ adducens multa ex indicijs ꝟ. positis. de quibus videbimus ꝛ sensit hoc Ang. in. l. ij. C. de quest.

293 ¶ †Contumatia an faciat inditiū, vt si quis citatus ꝭm ꝙ hodie per totā fere italiam seruat̃ existens cōtumax bānitur ad inquirēdum cui datur bienniū ex lege Dominij nostri ad purganduꝫ contumatiā, ꝛ se p̃sentādū, si p̄sentauerit se vel ꝙ ꝟ. illud tempus fuit captus an ex eo solo qđ fuit cōtumax, possit torq̄ri. Hyp. in sua prac. i. §. diligēter nu. cxxxvj. 13 ꝙ facit idiciū ad torturā ꝑ doctrinā Bal. in. l. i. col. v. versic. sequitur videre. C. de hered. instit. ꝛ Brun. in trac. de indi. col. mihi. xxvij. vers. addo aliū notabilem casum. idē vult Alciat. in ti. de presumpt. in reg. iij. p̄sumpt. xxij. in fi. dicens qđ sine alio inditio ille cōtumax poterit torqueri ar. l. milites C. de questi. ꝛ. l. i. ꝛ. ij. s. de requir. rei. Jac. de beluis. in prac. in ti. de crim. remis. in prin. dicit qđ criminosus remissus ꝛ talis bannitus audiet̃ plene super crimine, ꝛ bonis si. ꝟ. annū venerit, post annū sup crimine dumtaxat, ꝛ ex sua fuga orta est violenta presumptio ꝯ ipsum, ex quo est carcerandus, ēt ꝙ alias pro crimine illo carcerari non debuit. Jtē onus ꝓbandi innocentiam inducitur ꝯ eum. Et ex tali fuga poterit q̄onari, cum sit suspectus.

¶ Aduerte ꝙ Bal. in. d. l. i. simpliciter non dicit, ꝙ contumax possit torqueri. Sed ꝙ ex qualitate persone poterit subijci tormētis. Jdeo cōclusio. s. facta non hꝫ fundamētū indistincte ex dicto Bal. ꝛ dura est decisio ita generalis, nam si quis absens a principio ex cā legitima, vel ex causa necessaria penitus ignorans qđ ꝯ ipsum procedat̃, si bannitur, vt multotiens euenit, ꝛ sit persona bone qualitatis, iniquum esset ꝙ ꝯ ipsum esset indiciū ad torturam, ideo ꝭm Bal. est consideranda qualitas persone, ꝛ modus absentie ex mente Jac. de beluis.

¶ Jdeo distinguerem in hoc casu, qđ aut talis bannitus aufugit post delictuꝫ, siue ante inquisitionē, siue post. Et hoc casu si fuerit bannitus, fuga ꝛ cōtumacia insimul generant presumptionē grauem ꝯ eum, ex qua poterit torqueri. ꝛ ita ꝓcedat ꝙ dicit Jac. de beluis. qđ ex tali absentia, ꝛ fuga possit q̄onari, ꝛ habeat onus probandi innocentiaꝫ, ꝛ hoc qñ fuit remissus, siue sponte venerit, siue captus fuerit. ꝟ. tempus datuꝫ ad se persentanduꝫ. Aut iste non aufugit, sed post delictū ex aliqu legitima cā cōtulit se ad aliā ciuitatem, vt q̃ haberet ibi domiciliꝫ vt in scholaribus. Qui recedūt a studio ꝛ conferunt se in suas patrias. ꝛ illis absentibus iudex ꝓcedit citando in valuis, ꝛ ad domū sue solite habitationis, ꝛ tunc si iste absens potuit habere verisimiliter ignorantiā de his, que gerebantur, ꝛ sit persona bone cōditionis, in qua non possit cōsiderari qđ per malitiaꝫ se absentauerit, ꝛ fuerit bannitus. Tunc dicerem, non esse indiciū ad torturā ꝯ eum ex tali cōtumatia sola, et ita intelligerē qualitatē persone consideratā per Bal. in. d. l. i. Aut hic absens potuit scire verisimiliter se esse citatū, ꝛ qđ procedatur ꝯ eum, nec curauit cōparere. Sed ex cōtumatia fuit bannitus ꝛ hoc casu dicerem oriri indiciū ad torturam. Cū ex culpa sua id processerit ꝛ ideo si se sponte presentauerit, vel. ꝟ. tempus ad purgandā cōtumatiā fuerit captus, qđ isto in casu ex sola contumatia possit q̄onari ꝛ ita procedat, qđ. s. dictum est ex opinione Alciat. Brun. ꝛ Hyp.

294 ¶ †Prohibēs ne qs capiat̃ hꝫ indiciū ꝯ se, vt si quis prohibuerit ne delinquens, vel imputatus caperetur, vel duceretur ad iudicē. Ex eo. n. vr̃ conscius criminis, ꝛ qđ in delicto illo dolū commiserit arg. l. fi. s. de custod. ꝛ exhib. reo. ꝛ in. l. i. in prin. s. de eo ꝑ quem fac. er. l. eos. C. de furt. ꝛ pro inditio tradit Guid. de suza. in ti. de presumpt. ꝛ ind. dubit. col. pen. vers. quartū indiciū ꝛ bonifac. de vitel. in trac. malefic. in ti. de indic. in prin. dicens, qđ si ꝓcurasti, qđ quis fugeret, vel euaderet, vel non permisisti eum capi ꝛ ad ptātē duci tunc oritur indiciū argu. l. ij. §. ij. s. de crim. pecul.

295 ¶ †Prope mortuū cum coltello hꝫ indicium ꝯ se, ex quo poterit torqueri, ita dicit Ang. in verb. fama publica in. iiij. col. in ꝟ. quero an vnū indicium in prin. allegat Bart. in. l. fur manifestus. s. de fur. in prin. Sed Bar. loquit̃ de indicio, de quo. s. ideo melius facit id ꝙ dicit Bart. hic in vers. sed quero vtrū in fi. dum di

296 cit, vel captus ibi. ¶ †Et sic repertus in loco delicti hꝫ indiciuꝫ ad torturam, q̃ est indicium propinquū, vt per Bar. hic ꝛ dicā. ꝟ. ꝛ ꝙ sit indicium proinquum dixi. s. in. vj. premisso.

297 ¶ †Gladium sanguinolentū habens exiens domū, in qua reperitur homo mortuus, facit indiciū ad torturā arg. l. fi. s. de hered. insti. ita determinat Bal. in. d. l. fi. per locū a cōmuniter accidētibus per not. in. l. neqꝫ natales. C. de probat. ꝙ est vt cōiter contingat hoc, qđ exiens eo mō domū interficiat aliquē, non tñ concludit necessario, q̃ posset esse, qđ alter hominē interficisset, non aūt is qui exijt cū gladio. istud idē voluit Jmol. ibi col. fi. ꝛ Joā. and. in ti. de probat. §. fi. in vers. xiij. in addit. ad Spec. Volens ēt ꝙ si concurrerent alia indicia cum predicto ꝙ nihilominus est torquendus, nō cōdemnandus. Et idē voluit Guid. de suza. in ti. de presumpt. ꝛ indic. indub. col. v. vers. sextum indicium. Et clarius ꝓ de, per se non probet, sed alia requirantur in tit. đ presum. ꝛ indic. dubit. col. fina. versic. ponitur septimum. Et hoc indiciū

facere

facere ad torturaʒ determinat Aret.in.c.iij.loco col.fi.de ꝓbat.

198 ¶ † Mortuus ꝓpe domū alicuius īuētus facit aliquā ꝑsumptionem ꝯ dñm domus, voluit Bar.in.l.ediles.ff.de via pub. Rom. in.l.j.§.si quis in villa in prin. dicit qḋ dubitabilis est hec decisio Bar. quā saluat, ꝛ verā esse dicit si ille, cuius est domus, alias cōsuetus esset facere homicidiū, arg. eius ꝙ not.in.l.in ciuile.C.de fur.in gl. Aduerte, ꝙ puto Bar.in.d.l.ediles sensisse, qḋ faciat presumptionē non habilē ad torturā. Sʒ dicit aliquā, vt de ꝑ se non sufficiat ad qōnē. Sed bñ vt ꝑ eā possit iudex ꝓcedere, ꝛ ingrere ꝯ dñm domus, vt in teste, q alias non debebat examinari, q facit aliquā presumptionē, ꝑ quā iudex inquirit, vt no. Saly.in.l. seruos.C.de testi. Et dicā.j.in ver.testis.q nō debebat examinari.

¶ Hoc aūt puto verū, vt si dñs domus solitus sit homicidia cōmittere, vt sit indiciuʒ ad torturam, vt voluit Alex.in.d.l.ediles post Rom. istud eo magis putarē vrgere. si dñs domus esset inimicus defuncti, vel qḋ mīne precessissent, vel qḋ esset aliqḋ aliud simile indiciū iunctū cū predicto, ꝙ sit repertus mortuus ante domū, ꝛ aliquo existente habebit indicium habile ad torturam.

299 ¶ † Mortuus in domo facit indiciū ꝯ existentes in ea, vt ꝑsumatur interfectus ab his, q in ea erant, ꝛ ex eo poterunt torqueri, nō aūt cōdēmnari, qꝛ posset esse qḋ aliquis alius ibi eū portasset, seu interfecisset, ita determinat Sy. ꝑ illū tex.in.l.i.§.si qs in villa.ff. ad syllan. ꝛ Rom.ibi, q sequit̃. Sy. ꝛ ēt Moder.ibi idē tenent, arg.tex.in.l.i.§.fi.ff.de exerc. ꝛ in.l.i.in.fi.ff.de his q deiec. ꝑ que iura idē voluit Par.de put.in trac.de sind.circa fi.in verb.mādauit col.v.versic.si reperiat̃ corpus, ꝛ Ang.in trac. malefic.in verb.fama publica nu.liij.

300 ¶ † Inuentus in loco delicti hʒ indiciuʒ ꝯ se.l.j.§.qd ergo.et.§.

301 hoc aūt.ff.ad syllan. ¶ † Idē est, si reperiatur in loco ꝓpinquo, vr̃ ex eo ac si reperiret̃ in loc ipso ar.l.ediles in prin.ff.de vi pub. ꝛ.l.pen.§.i.ff.de flumi. ꝛ.l.fi.§.si qs.ff.de mune. ꝛ bono. ꝛ.l.si locus.§.cum via.ff.quēad.ser.ammit. ꝛ.c.si ciuitas de sent. excom. lib.vj.ita ꝓ inditio tradit Pari.de put.in trac.de sindi.in ver. si quis est inuentus.intelligens, qñ est nimis ꝓpinquus, vt quasi contiguus videat̃.c.i.de cōsecr.lib.vi. Indiciū hoc, vt dixi in preced.putarē de ꝑ se non habile ad torturā, nisi repertus sit cū armis, vt verificet̃ id qḋ dicat Bart.hic, dū vult indiciū ꝓpinquū eē si captus est ibi, ꝛ dr̃ ꝙ eē ꝑ h̄ vt dixi.ff.i ver.ꝓpe mortuū, vel qḋ cū ista inuentione cōcurreret aliqḋ aliud indiciū, vt.ff.ꝓxime.

¶ Hanc aūt inuentionē id operari existimarē vt iudex posset inquirere, ꝛ ad capturā ꝓcedere, qui cū quelibet suspitio sit sufficiens ad capturam, seu inquisitionē, vt dixi.ff.in notab.

302 ¶ † Uisus admenare gladiū, seu vibrare, lʒ non fuerit visus percutere, ꝛ reperiat̃ homo interfectus, erit indiciū ad torturā, qꝛ ꝓpinquū ē delicto, ita vult.Jo.an.in addi.ad Spe.in ti.de ꝓbat. in §.iij.ver.xiij.dicēs, qḋ ꝛ si cōcurrerent aliqua alia, nihilominus ꝓcedi debeat ad torturā nō tñ ad cōdēnationē ꝯ opi. Thom. de piper.in trac.de fam. de quo ēt facit mētionē Ange.in trac. malefic.in verb.fama publica col.vi.versi.queru an vnum indicium in prin.

303 ¶ † Prohibere potens si non prohibuit, hʒ indiciū ꝯ se, puta si delictū est commissum in cōspectu alicuius, q armatus erat. ꝛ sine periculo eius vite impedire poterat, ne homicidiū cōmitteret̃, ꝛ non interposuit se indicatus est qḋ sit particeps ꝛ socius facinoris. Nā carere culpa eius criminis non videris.l.culpa.ff.de reg.

304 iur.c.i.de offi.deleg. ¶ † Et si potuit prohibere, ꝛ hominē a morte liberare, ꝛ non liberauit, occidisse vr̃.l.scientiā in prin.ff.ad leg. Aquil. ꝛ.l.in oibus, ꝛ.l.i delictis.ff.de noxa. ꝛ.l.iij.§.is cui.ff.ad leg. Cornel.de sica.nec carere vr̃ scrupulo societatis occulte, q manifesto facinori desinit obuiare.c.sicut dignū ꝛ.c.quanto de sent.ex cō. ꝛ.l.ij.C.de cōmer. ꝛ merca.ita ꝓ indicio.ponit Gandi.in ti.de presumt. ꝛ indic.dubit.col.fi.vers.nonū pōt. Et Jo.igne.in.l.i. §.si quis in villa nu.viij.ff.ad syllan.

305 ¶ † Aduerte ꝙ ꝓcedēs indiciū vr̃ eē dubiū, si qñ nulla alia ꝯiectura ꝯcurrat nisi hoc ꝙ fuerit ꝑsens, ꝛ nō ꝓhibuerit, cū de iure ciuili qs non tenet̃ obuiare delicto ꝑ gl.in.d.l.culpa, ꝛ ꝑ Bar.in.l. i.§.sed in eos.ff.ad syllan. ꝛ.l.metū.§.sed lʒ.ff. qḋ met.cau. per illuʒ tex.vbi qs licite accipit pecuniā, vt aliū defendat, ꝛ sic licite accipit pecuniā ꝓ defendendo, ꝛ licite pōt negare defensionē. idē voluit Bal. ꝛ Ang.ibi, ꝛ Salyc. in.l.qsqs.C.ad leg.iul.maie. ꝛ ias.in.l.vt vim.ff.de iusti. ꝛ iur.col.pen. Et ibi Claud.nu.clxviij. q multos adducunt tenentes hanc opin.quā dicit cōem. Dec.in. c.j.col.iij.nu.vij.de offi.deleg. ꝛ in.d.l.culpa caret.

¶ Si itaqꝫ non tenet̃ qs aliū defendere regulariter ꝛ nullā culpā incurrit, non est dicendū ꝙ ex eo qḋ non defendit, habeat indiciū ꝯ se, qꝛ lege ꝑmittente factū nō est punibile.l.graccus.C.de adul. ꝛ.l.nemo dānū.ff.de reg.iur. Et sic non indiciū, nec suspicio oriri dʒ ex hoc, nisi aliqḋ aliud adiūgeret̃, vt puta, si post delictū fecit se sociū cū delinquente. Nam tun bene erit indiciuʒ participationis vt dixi.ff.in verb.assistentia.

¶ Itē predicta nō procedere in casibus, in qbus quis tenet̃ defēdere, vt in crimine parricidij, ꝛ in alio, qui subditus est aliqua rōne, ex qua defensiōeʒ prestare obligatus ē, vt ꝑ Dec.in.d.c.i. ꝛ Claud.in.d.l.vt vim, qḋ ēt extendunt in clerico, vt laycus teneatur eum defenedere.

306 ¶ † Pax seu transactio ꝺ crimine an faciat indiciū, puto in hoc articulo non esse difficultatē, qḋ ꝺm distinctionē traditā in.l.transigere.C.de transac. vt secuta pace, vel transactione non oriat̃ indiciū. Nam aut qs transigit, aut paciscitur in casu cōcesso a iure vt in crimine, in quo ingerit̃ pena sanguinis, ꝛ tunc qꝛ illud ius ꝑmittit, non dr̃ crimen cōfiteri, vt per Bart. Bal. Alber. ꝛ alios in.d.l.transigere. ꝛ Alex.ibi in prin. q dicit, qḋ reus transigens in casu cōcesso non videt̃ cōfiteri crimē. de quo est accusatus, ex quo lege permittente transegit vt in.d.l. ꝛ in.l.i.ff.de bon.eor. ꝛ sic cum transactio sit cōcessa, non oritur cōfessio, nec successiue indiciū qḋ est eius pars, cū remoto genere sit remota quelibet eius species, vt dixi.ff.in verb.confessio corā iudice penitus incōpetēt.

¶ Aut transactio. seu pactū est factū in casu, in quo non ingerit̃ pena sanguinis, vel quod a iure non conceditur, vt in adulterio, ꝛ tunc transigens intelligitur tacite cōfiteri, ꝛ hoc mō intelligit̃.l. qm̄.ff.de his q no.infam. Et no. Bar. Bal.ias. ꝛ alij omnes in. d.l.transigere.

¶ Dantur aūt in hoc casu multe cautele, per quas transigēs nō dicat̃ cōfiteri delictū vt ꝑ ias.in.d.l.transigere in fin. Et ꝑ Brū. in trac ꝺ indic.col.xi. ꝛ Hyp.in.§.diligēter in prac.nu. clxxviij.

307 ¶ † Sed dificultas est, si pax, seu transactio fuit tractata per cōmunes amicos, ꝛ non fuit conclusa, an oriat̃ indiciū vt si illi tractātes paceʒ fuerint adducti in testes dicerē vt.ff.qḋ in casu licito nō oriat̃ indiciū, qꝛ sit conclusio pacis non preiudicat, multo minus ꝛ eius tractatus.

¶ Aut sumus in casu in quo non lʒ transigere, ꝛ tunc ꝑ tractatū factuʒ oriat̃ indiciū ꝯ ipsum reū qꝛ si plena cōfessio orit̃ ex cōclusione. Indicium oriri debet ex ipso tractatu.

308 ¶ † Petitio venie an faciat inditiū gl.in.c.exhibita.ꝺ homic. in fi.sensit, qḋ petēs veniā nō fateat̃ delictū. Jo.an. Host. But. Card. Abb. Joan.de anna.ibi distinguunt, qḋ aut qs petit veniā sollenniter, ꝛ indicio, ꝛ tunc vr̃ confiteri delictū, ita procedat tex.in.c.venerabiles de elec. ꝛ in.l.decē.ff.de verb.obli. Aut qs petit veniā extra indiciū, ꝛ tunc non fatet̃, eodem mō si ex humilitate ꝛ benignitate petatur.

¶ Hoc idē voluit Rom.in.l.j.in prin.ff.de no.ope.nunt.in.ij. no. ꝛ cep.in consi.xxi. ergo Bartholameus col.iiij.versic.sed plus dico nu.x.

¶ Sed aduerte qḋ gl.in.d.c.exibita iuncto tex. non ꝓbat illud ad qḋ allegat̃, ibi.n in tex.nō erat culpabilis ille clericus de mote puniri, cū non percussisset eū, sed ex negligentia, ꝛ impitia mortuus fuerat ꝛ petierat veniā a patre pueri, vt eius dolor mitigarret̃ ꝛ si ex facto cōstabat qḋ venie petitio non poterat continere criminis confessionē gl.in verb. postulauit a qua Doc.sumunt argumentū non loquit̃ de petitione venie sed loquit̃ de dispensatione petita a sumo Pontifice q̄uis lesaʒ non haberet conscientiā ꝛ sic ibi non erat venie petitio aliqua.

¶ In hoc casu distinguerē in omnibus vt.ff.dixi de pace petita.

309 ¶ † Cautela tū est ꝺm Alber. ꝛ In.de anna.in.d.c.exhibita qḋ dicatur non puto hoc fecisse, sed si in aliquo lesi peto veniam.

310 ¶ † Negligens in puniendo hʒ indiciū ꝯ se vt si iudex, vel alter cui spectat cognitio vel executio neglexerit punire delinquentes hʒ indiciū participationis ad delictū ita pro indicio ponitur per Jac.butr.in sua prac.cot.v.vers. nonū est, dicēs qḋ istud tangit dominos temporales.l.vnica.C.de pri.car.

¶ Ex processu, ꝛ testibus.

311 f **Fama an faciat** † indcium ad torturā Doc.diuersa sentiunt ꝛ pro eius cognitione. ¶ † Sciendū est famā multa

312 rrquirere ad hoc vt dicatur probari.

¶ Primo qḋ testis dicēdo famā ē deponat audiuisse a pluribꝰ ꝛ nominet ꝑticulariter aliquas ꝑsonas, ex his a qbus audiuit ēt si de hoc non fuerit interrogatus no. Inno.in.c.qualiter ꝛ qñ el.ij.

de acc. Bar. sensit in. l. de minore. §. plurium hoc ti. Abb. in. c. cum causam de testi.
¶ Secundo requirit͂, ꝙ ille talis testis dicat audiuisse a maiori ꝑte populi seu castri vel ville, quo in loco delictũ est cõmissum, ita Bar. in. d. §. pluriũ, ⁊ Bal. in Rub. C. de probat. ⁊ Ang. in. l. qd ergo. §. quantum. ff. de his qui no. infa.
¶ Tertio requirit͂ qđ testis exprimat aliquã cãm, ꝓp quã fama ita sit orta, vt puta ex inimicitia, ex minis, ex iniuria, vel alia cõsimili causa. Bar. in. d. §. plurium, Saly. in. l. ea quidẽ. C. de accus. Abb. ⁊ alij omnes in. c. veniens de testi.
313 ¶ † Fama hoc mõ probata non facit semiplenã ꝓbationẽ in cã criminali gl. Bald. But. Imo. ⁊ alij. in. d. c. veniens. de testib. ⁊ Dec. ibi dicit hanc esse communem.
¶ An faciat indiciũ ex mente Doc. Bar. vr͂ se non firmare in. d. §. pluriũ circa finẽ dicẽs debere considerari illa indicia, ⁊ illas ꝓsumptiones, ex qbus fama traxit originẽ, qualiter vigeant, ⁊ ẜm qualitatẽ traditã dicemus, famã facere, vel non facere semiplenã ꝓbationem vel indiciũ. Et sic ex eius verbis Doc. dicunt firmam conclusionẽ nõ dari. Unde Bal. in. l. milites col. j. C. eo. ⁊ Cyn. in. l. fi. eo. ti. ⁊ Bal. ⁊ Imo. in. l. fi. ff. de hered. insti. ⁊ omnes alij, quos refert Ias. in. l. admonendi nu. ccli. dicunt famam non facere indicium, ꝙ ista est communis.
¶ Circa hunc articulum dico ꝙ fama, si habuerit causam exp̃ssam. Et aliqua requisita vt. s. faciet indiciũ, sʒ non habile ad torturam. Cum sit inditium remotũ a maleficio, vt dixi. s. in. vi. ꝑmis.
¶ Si vero vltra famã eo mõ quo. s. deductam, fuerint ẽt ꝓbate qualitates, ⁊ cã, ex quibus orta sit fama, Tunc erit indiciũ ad torturam. Et faciet ẽt ẜm probationes vrgentes semiplenã probationem, exemplum, duo testes deposuerunt, ꝙ Sẽpronius interfecit Gaium, ⁊ qđ istud sciunt, qꝛ fama est, Semproniũ interfecisse, ⁊ cãm reddunt dicentes, tale homicidium fuisse factũ ꝓp inimicitiam, que erat inter Semproniũ ⁊ Gaium, vel qꝛ Sempronius, ⁊ Gaius aspirabãt ad eandẽ dignitatẽ, ⁊ qđ dr͂ in ciuitate, ⁊ a maiori parte populi, vel ꝙ exprimat͂ aliqua alia similis cã. Si duo testes deponunt de fama hoc mõ exprimendo cãm, q̃uis de ea non habeant aliã notitiã. nisi ex auditu a maiori parte ciuitatis, erit ꝓbata fama, ⁊ erit indiciũ. Sed nõ habile ad torturã, sʒ si ex post probate fuerint cause expresse ꝑ testes, vt est inimicitia, vel alia cõ
314 similis, h͂ casu erit inditiũ sufficiens ad torturã. ¶ † Et faciet ẽt semiplenã probationẽ, ⁊ istud est ꝙ voluit Bar. in. d. §. plurium,
315 dũ dicit. ¶ † Qđ qualitates ⁊ cause ex quibus fama est orta, sunt cõsiderande, qualiter vrgeant, ad faciendũ semiplenã ꝓbationẽ, ⁊ indiciũ. ⁊ Ang. in. l. fin. C. đ quest. dicit, ꝙ in q̃rendo an fama sit sufficiẽs idiciũ ad torturã đbes videre vñ ortũ habuit ista fama, ⁊ ex qbus, ⁊ ex qua cã. Nã si ex cã vrgẽti ꝓbabili ⁊ verisimili erit idiciũ sufficiẽs ad torturã. l. excusantur. §. i. ⁊ ibi gl. ff. de excus. tut. subdens, ꝙ nisi trahat originem ex cã ꝓbabili, ⁊ apud fidedignos non est fama, sed est vana vox populi. l. decurionũ. ff. de pen. ⁊ idẽ Bar. in. cõsi. cxci. in. i. vol. dicit ꝙ fama iuncta cuʒ dicto officialis facit idiciũ ad torturã, idẽ voluit Iac. de beluis. in prac. crim. in ti. de questi. col. ix. dicens. ꝙ vltra famã probetur inimicitia, vel quid aliud, vnde, si erit causa leuis, Ex qua fama sit orta, vt qꝛ testis dicat, famam esse qꝛ moriens vulneratus dixit fuisse vulneratũ a sempronio. vel ꝙ fama est, qꝛ illi de domo defuncti hoc dixerunt, vel qꝛ erat lis inter eos, sed cõstitum fuisse eam esse de ꝑua re, ⁊ probate fuerunt cause predicte, ex qbus fama habuit originem hoc casu non erit indicium sufficiens ad torturaʒ ex mente Bar. in. d. §. plurium.
316 ¶ † Testis de visu an faciat indiciũ ad torturam Bar. in hac. l. nostra tenet, ꝙ sic, idem Barto. in. l. maritus ⁊ in. l. i. §. idem cornelio hoc ti. ⁊ Bal. in. l. milites. C. eo. dicũt ⁊ cõcludũt, ꝙ facit indiciũ ad torturã gl. ẽ in. l. si qs ad leg. iul. maie. ⁊ i. l. maritus h͂ ti.
¶ Hec decisio restringitur ꝑ Hyp. in sua prac. in. §. diligẽter in prin. vt procedat, qñ testis est oi exceptione maior, ꝓut dicit bar. in. d. l. admonendi de iureiur. volẽs Hyp. ꝙ testis vnus de visu faciat indiciũ ad torturam, qñ est oi exceptione maior, ⁊ idem vo
317 luit Ias. in cõs. xxij. in. i. vol. subẽds. ¶ † Qđ testis ẽ oi exceptione maior, qñ nulla imputatio fieri põt ꝯ eum ⁊ nil penitus patiat͂ per gl. in. §. itẽ verborũ insti. de inutil. stipul. ⁊ per glo. in. c. circa litẽ de consang. ⁊ affi. quod ẽt ẜm Hyp. voluit Bald. in rub. de contr. inuest. ⁊ in. c. i. §. sacramentum de consuet. rect. feu.
¶ Restringit͂ ⁊ secundo per ipsum vt testis vnus de visu non faciat indicium nisi alijs concurrentibus ex mente Cyn. in. l. fina. C. de questi.
¶ Circa primã restrictionẽ aduertite. ꝙ Bart. in hac nostra. l. dicit ꝙ vnus bonus testis de visu facit indiciũ. ⁊ sic in prima qua
318 litate. ¶ † Cũ bono detur melior ⁊ etiam optimus. l. vbi aũt non apparet. ff. de verb. obli. in prin. ⁊ equo datur equior, vt est gl. in. l. i. ff. de insti. ⁊ iur. ⁊ l. si seruus cõis. §. quod vero ff. de fur.
¶ Itẽ Bar. in. l. maritus hoc ti. dicit, qđ vnus testis idoneus facit indicium, si scit de visu. Idoneus autẽ est, qꝛ expresse non re
319 pellitur a iure. ¶ Cum omnes possint esse testes, nisi repellantur. l. i. §. i. iunc. tex. in. l. idonei ⁊ in. l. testes idonei. supra de testi.
¶ Item Bar. in. l. i. §. idẽ Cornelio hoc ti. dicit, qđ testis vnus
320 integer de visu facit indiciũ. ¶ † Integer aũt testis est, q a iure non repellit͂. l. popularis. ff. de popul. ac. Bal. in. l. milites. C. eo. dicit qđ testis vnus de visu, qui non põt repelli facit indicium ad torturam. Testes aũt repellunt͂ a principio. vt infans. seruus, vt per Ang. in. auc. de testi. in prin. hereticus, ⁊ alij cõsimiles repelluntur ex officio vt no. in. c. intimauit de testi. Et sic nullibi Bar. aut Bald. faciunt mentionẽ de hoc, quod sit oi exceptione maior, qñ volunt testẽ facere indicium. Sed bene in. d. l. admonendi dũ testis dʒ facere semiplenã ꝓbationẽ, requirit͂ hoc ꝙ sit omni exceptione maior. Et rõ est. qꝛ in eo loco istud euenit, cũ agatur de cõdemnatione. Nam ille testis cũ alia semiplena ꝓbatione faceret probationeʒ ad sniam proferendam eo mõ, vt ꝑ illũ testem inducta sit semiplena ꝓbatio ⁊ preiudicialis ꝙ non est in teste in cã criminali. Cum faciat indiciũ, ꝙ tollitur ꝑ torturam, ⁊ expurgat͂ nec est tanti preiudicij. Idẽ voluit Bal. in. d. §. sacramentum dũ loquit͂ de probatione verisimili, ⁊ sic semiplena quã appellat indicium ad iuramenti delationẽ dicens ꝙ testis eo casu sit probate vite, ⁊ bone opinionis nec habeatur suspectus ex aliqua cã, ⁊ sit legitime examinatus, vt qꝛ interrogatus de causa scientie vel qꝛ dixit plene factũ subdens ꝙ modicus defectus impedit semiplenam probationẽ vnius testis pulcram rõnem reddens, qꝛ satis exorbitat fides vnius testis a iure cõi. c. innotuit de testi. ⁊ sic cõstat maxime differre, ꝙ oriatur semiplena probatio, vel indiciũ detur ad torturã. Ex hoc dico ꝙ male sensit Bar. in. cõsi. xi. illud col. antepen. nu. xi. ⁊ Hyp. post ipsum in. d. §. diligenter nu. cxlviij. dũ volunt, qđ Bal. in. d. §. sacramentũ loquatur de inditio ad torturã inducentes, vt per eos, qꝛ imo loquit͂ in semiplena ꝓbatiõe.
¶ Nec ob. gl. in. §. itẽ verborũ insti. de inutil. stipul. que exponit idoneos. i. oi exceptione maiores vt per Dec. in. d. c. at si clerici nu. iiij. Qꝛ dico, qđ glo. ibi ostendit ꝯtrariũ. Nã cũ in eo tex. tractet͂ de impugnando scripturã ⁊ instrumentũ publicũ, non ita faciliter admitti dʒ allegatio rei, ꝙ fuerit absens tẽpore instrumẽti celebrati, Sʒ requirit͂ manifestissima ꝓbatio, ⁊ liqda vt i. l. optimam. C. de comit. ⁊ ꝯhen. stipu. Ideo glo. non fuit contenta de eo ꝙ dr͂ i tex. idoneus ꝓp subiectaʒ materiã, de qua ibi tractatur sed declarauit idoneos in eo casu esse oi exceptione maiores, procedẽdo ad maiorem declarationẽ. i. ꝙ nulla exceptio opponi possit. Et istud necessario requirit͂ in eo casu cũ tractet͂ de impugnando instrumẽto, ꝙ est probatio ꝓbata vt ꝑ Bal. in. c. cũ dilectus de fid. instru. Unde si propria significatio illius verbi importaret oi exceptione maiorem, frustra declaratio fuisset adiecta ꝑ glo. Sed voluit gl. latius verbũ illud intelligere ⁊ interpretari. Cum ex stricta eius significatione id non diceret.
321 ¶ † Et ꝓp hoc sequendo ea, que dicit Bar. in. l. admonendi in. iiij. col. in ver. scđo mõ. ff. de probat. ⁊ per Bal. in rub. de cõtr. inuest. q dãt gradus inuestigationis veritatis ⁊ probationis. dicerẽ ꝙ in causis criminalibus, ⁊ in probationibus faciendis, ex qbus modus procedendi impartitur.
322 ¶ † Primus gradus sit, qñ examinant͂ testes non integri, non idonei, sed suspecti, ⁊ hoc fit qñ iudex vult inquirere sup delicto, ⁊ ẽt accipiunt͂ sine iuramẽto, ad hoc vt habeat qualẽqualẽ informationẽ de delicto ⁊ procedere possit ad citationẽ rei vel verbalẽ vel personalẽ. ⁊ de ista probatione loquit͂ Bar. ⁊ alij in. l. si qs in graui. §. si quis moriens. ff. ad syllan. ⁊ Saly. in. l. ij. C. de exhiben. re. ⁊ in. l. absentem. C. de accus. ⁊ dixi. s. in. ij. not.
323 ¶ † Secundus gradus erit qñ vult ꝓcedere ad torturam. ⁊ tũc reqrunt͂ testes, q non repellant͂ a iure q sint idonei. vt in hoc casu si vnus testis examinet͂. ⁊ đponat đ visu. ⁊ sit qualitatis predicte, faciet inditiũ ad torturã. ⁊ ita intelligit͂ id ꝙ dicit bar. in ꝑdictis locis appellãdo testẽ bonũ Idoneũ ⁊ itegrũ, ⁊ id ꝙ dicit Bal. i. d. l. milites. dũ vult, quod sit talis, qui non repellatur.
324 ¶ † Intellige, ꝙ testis vnus de visu faciat semiplenã ꝓbationẽ, dũmõ alie circũstantie non resistãt, vt dicit Bal. in. l. ij. col. i. in. ver. ⁊ no. ꝙ ad hoc. C. quor. appel. non recipi. dicẽs istud esse notabile post Io. an. ꝙ idẽ voluit Abb. in. c. cũ in cõtẽplatiõe col. i. ver. secundo queritur in. fi. de reg. iur. dicens testem de visu facere indicium, nisi alia ratio suadet contrarium.
325 ¶ † Tertio casu ⁊ gradu, qñ ex ꝓbatione deueniri dʒ ad ꝯdemnationem,

nationem,tunc,ad hoc vt testis semiplene pbet, dz esse omni exce
ptione maior,z istud est,qd ɔsiderat Bar.in.d.l.admonendi.vo
lens testem vnum de visu semiplene pbare,si erit omni exceptione
maior,vt intelligat illud in casu,in quo per illum testẽ, z alijs adiũ
ctis deueniri possit ad diffinitiuã sniam.z ita intelligit Bal.in.l.
j.C.de sum.tri.z fi.cath.col.v.vers.qnto oppono.z Abb.qui seq
tur Bal.in.c.testimonium.de testi.distinguentes inter probatio
nem,que reqrit̃ ad pcedendum,z eam,que esse dz in diffiniendo.
Et hoc mõ in pcedendo,z in deueniendo ad torturam testis nõ dz
esse oi exceptione maior,sed tũ demũ qñ ex eius pbatione orit̃ se
miplena pbatio,z put dictũ fuit idiciũ est minus semiplena pbõ.
¶ Circa scdãm restrictionẽ aduertas,ꝙ Cy.in d.l.fi.dicit totũ
ɔtrũ nã vult,ꝙ vnus testis de visu non faciat semiplenam pbõnẽ
in criminalibus,tñ faciat cõpetẽs idiciũ.z idẽ Cy.in.l.si qs.C.ad
leg.iul.maie.dicit,ꝙ nõ faciet semiplenã pbatiõnẽ,vt.s.sed faciet
indiciũ ad torturã.Nã z si semiplenã pbatiõnẽ nõ faciat,vt late p
Jas.in.l.admonẽdi.de iureiur.nu.clxxxvj.in fi.tñ facit indicium.
326 ¶ † Qd est minus semiplena pbatione.l.cũ probatio.z ibi not.ff.
de pba.ex quo Hyp.non aduertit ad verba Cy.
¶ Testes oẽs examinati an indistincte faciãt indiciũ ad torturã
deponẽdo sup indicijs iã dictis vel similibus,z si cognouerimus,
q sint illi,q nec examinari debẽt nec examinari pñt, cognoscemus
casus,in qbus examinati faciãt indiciũ,z sequẽdo vestigia Bart.
in.l.maritus.ff.eo.ti.nro.Videbimus tria primo qñ testis nõ põt
examinari propter reuerentiam.Secundo quando nõ potest exa
minari ex alijs causis impedientibus.Tertio quando non potest
examinari ratione ordinis.z incipiam ab hoc tertio.
327 ¶ † Et primo qro,an testes examinati sine iuro faciãt indicium,
Abb.in.c.cũ olim.in.iij.no.dicit,ꝙ nõ credit̃ testibus nõ iuratis
in pjudiciũ alterius,vt vult glo.in.c.sicut.de sen.excõ.et ꝙ essent
religiosi z cardinales,neqz credit̃ tanq̃ testibus,sed faciẽt psum
ptionem.z not.dicit Abb.p istis magnis viris,q pp decorẽ digni
tatis nollũt deponere in forma testimonij cũ iuro, vt recipiat̃ asser
tio saltẽ ad psumptionẽ.idẽ voluit Ro.in.l.si qs in graui.§.si quis
moriẽs.ff.ad silla.ɔcordãdo dicta Ang.ibi cũ dictis Bal.in auc.
si dicat̃.C.de testi.dicẽs,ꝙ dictũ testis,aut iudicis,q in mortis ar
ticulo dixerit testimoniũ aut sniam ob pecuniã tulisse, sufficiãt ad i
formationẽ iudicis,qz nõ iurati ita dixerũt,z pp h possit ingrere.
328 ¶ † Cũ informatio gra iudicis fcã nõ reqrat iurũ fm glo.ord.que
non est alibi in.c.j.§.si duo.in verb.testm̃.de pa.iura.firman.
329 ¶ † Scdo qro,an tpe examinationis faciẽde ipsoꝝ testiũ iudex
dẽat citari facere reũ ad vidẽdũ iurare testes,Bar.hic in fi.dicit
citationẽ reqri,adeo ꝙ si examinati fuerit testes sup gñali inqsitio
ne,nõ pjudicẽt in spãli inqsitione,qz reus nõ fuit citatus, qd idem
voluit Saly.in.l.fi.in fi.C.e.de qsti.z Bal.in.l.iubemus. col.iij.
.C.d pba.z oẽs fere doc.post enumerat Hyp.i.l.j.i pn i.ij.reqs.
vbi inuenit ɔ̃ assessores nõ citãtes reũ ad examinationẽ testium.
¶ Sed aduerte ꝙ ex consuetudine seruatur contrarium, ꝙ reus
non citatur,nec dantur interrogatoria,vt dixi.s.in.iij.premis.
330 ¶ † Tertio qro,an testes debeãt recipi lite ɔtestata, seu post no
mẽ rei receptũ iter reos Bar.in.l.nr̃a.in fi dicit examinari dẽre
post litẽ ɔtesta.z idẽ voluit in.l.si qs adulteriũ.ff.de adul.z Alex.
331 i addi.ad Bar.in.l.j.in pri.ff.h ti.z ibi Hyp.in.vi.reqs. ¶ † No
mẽ aũt rei dr̃ receptũ inter reos,qñ pposita accusatione pponunt̃
exceptiones dilatorie,vcz accusatio nõ pcedit,qz lapsuz est tps ad
accusandũ,vel ꝙ ille,corã quo porrecta est accusatio, nõ sit iudex
competens, vel similes exceptiones, tunc cognoscitur super illis
exceptionibus, z an sit procedendum super ea accusatione,z cum
iudex pnunciat esse procedendum, dr̃ recipi inter reos,z absente
ipso reo talis receptio fieri põt,z ita loquat̃ tex.in.l.maritus.§.p
scriptione.ff.de adul.z in.l.accusatione adulterij.C.de adul.z tex.
in.l.adulterã.C.e.de adul.intelligit̃,ꝙ ibi erat accusatio incohoata
p ppositionẽ accusationis,z reus absẽs erat receptus inter reos p
pnũciationẽ,de qua.s.z in casu,ꝙ dicta pnũciatio nõ fiat, litis cõ
testatio hz vim receptiõis inter reos,ita est ex snia Bar.in.d.l.is
qui reus.in.iij.col.in ver.qñ nomẽ rei.ff.de pub.iud.z istud dictũ
Bar.tenẽt oẽs doc.post ipsum,de quibus per Alex.ibi in addi.
z Hyp.in.d.l.j.in prin.in.d.vj.requis.
332 ¶ † Aduerte ꝙ legẽdo.d.l.is q reus fui illius snie ꝙ tex.in.d.l.
is q reus nõ sit bñ intellectus a doc.z in hoc psuppono,ꝙ accusa
tor,qñ vult accusationẽ instituere,dz eã porrigere iudici anq̃ qcq̃
fiat,vt est tex.in.l.miles.§.sexaginta ibi qñ de plano, z in.§.socer
ibi libellis presidi datis.ff.d adul.vt per Lanfr.in.c.qm̃ ɔ̃.in ver.
citationes.in prin.z p Soci.in.c.significãtibus.in.vij.ɔclus.xij.
333 pri.arti.de li.ob. ¶ † Et talis porrectio libelli nõ est de pcessu,vt
voluit Bar.in extrauag.ad repri.in verb.summarie,vt p Lãfrã.
in.d.ver.citationes,z per Fely.in.c.fi.in.iij.col.in vers.secunda
declaratio.de iudi.ex quo iudex dz videre accusationẽ z ɔsidera
re,an sit iusta,z si ipsi non videret̃ iusta,dz denegare citationis cõ
missionem,vt voluit Bal.in.l.cũ clericis.C.de epis.z cleri.in ver.
deinde no.z maxime seruat̃ hoc in criminalibus,vt non citet̃ reus
nisi precedente iussu iudicis,vt in.d.l.cum clericis.in vers.memo
rati qd dicit esse notatu dignũ,z sequit̃ Jas.in rubr.C.de edẽ.col.
334 j.ver.tertia difficultas. ¶ † Et hec citatio,si nõ sit facta de cõmis
sione iudicis,non vz.vt est text.in.l.neminem.C.de exhib.re.z ibi
not.Saly.z alij cõiter Do.z Inno.Jo.and.But.Jmo.z alij in.
d.c.qm̃ ɔ̃.z eo tũc qñ admissa accusatio per iudicem,z cõmissa est
citatio,nomen rei est inter reos,qz facta est notatio, ꝙ vt puta Ti
tius,q est nominatus in libello accusationis citet̃ ad vidẽdũ se ac
cusari,z talis citatio fit per edictũ z scripturã talia ɔtinentem vz.
Titius citat̃,vt in termino tali debeat comparere ad videndũ eũ
accusari,z ad se defendendũ,z ista citatio hoc mõ scripta operat̃
hoc,ꝙ iste talis est annotatus inter reos,vt est tex.in.l.fi.C.de re
quir.re.ibi criminalis vero pgramatis tenor hanc tantã ferat de
iure censuram,vt inter reos annotati,sumendo ibi programa pro
edicto citationis,vt est tex.iun.glo.in.l.programa.z hr̃ in rubr.C.
cõmi.vel epist.progra.z sit citatio per edictũ,d qua loquit̃ Bar.
in extrauag.ad repri.in verb.per edictum,circa med. Et ꝙ facta
tali citatione dicat̃ esse inter reos est tex.in.l.ij.C.eo.de req re.ibi
ex eo die,quo reus fuerit in iudicio petitus,z istud magis ɔstat ex
rub.ff.z.C.de req.re.z ex.l.j.C.eo.ibi,sz annotari vt reqrat̃,ex quo
dico,ꝙ per annotationẽ factã in citatorio nomẽ rei est inter reos,
qz citat̃ tanq̃ reus,z vti psona,ɔ̃ quã de crimine faciẽda est cogni
tio,z istud fit reo absente,qui adhuc nõ fuit in iudicio. Et pp hoc
335 dico multũ differre iter se hec duo. ¶ † Vcz ꝙ qs sit factus reus,
vel ꝙ nomẽ rei sit receptũ inter reos.Nam qñ iudex porrecta ac
cusatione sibi,z ea visa cõmittit citationẽ,tunc nominatus factus
est reus,qz nomen eius est annotatum pro reo,z ita loquat̃.l.j.ij.z
fin.C.de req.re. Si vero facta citatione reus abest,nec curat cõ
parere,tũc iudex annotat bona,z nomẽ rei est receptũ inter reos,
z sic qñ cognita est absentia rei per iudicẽ, recipit̃ inter reos prout
ingt Cic.in verem act.iij.dũ dicit absentẽ credo in reos relatum,
z in act.vlti.sthenij domũ per hospitium exhausit absñtem in reos
retulit,qd aliud est,q̃ reum facere.Et istud declarat Bude.post
Cic.in annot.poster.in.xlviij.in.c.impuberẽ.§.itẽ si seruo.z fm
hanc oñiain, z cognitionem intelligit tex.in.d.l.adulteram.C.de
adult.q dicit,ꝙ post crimen incohoatum mulier puinciam excesse
rat,z iõ inter reos fuit recepta intelligẽdo ꝙ crimẽ erat incohoatũ
per citationẽ,non aũt per litis ɔtestationẽ vt male sensit glo.ibi,
z iudiciũ incipiat ab ea parte edicti,que est de in ius voc.§.j.insti.
de pe.tem.litig.z in rub.ff.de in ius voc.z necesse est itelligere, ꝙ
mulier excesserat puinciã ante litẽ ɔtest.cum ibi simus in iudicio
publico,z in crimine capitali,in quo requirit̃ hoc,ꝙ z accusator z
accusatus se ɔstituant ad carceres ante principium iudicij, prout
est casus in.l.fi.C.de accus.vnde mulierẽ non poterat dici recessis
se ex puincia,cũ esset in carceribus,sed si volumus dicere eã aufu
gisse,nulla erat dubitatio in eo text.cũ haberet̃ pro quieta de cri
mine,vt in.l.in eos.z ibi not.per Bar.z alios.ff.de cust.re.z dixi
in.l.pe.§.ad crimen.ff.d pub.ind.z tex.in.l.maritus.§.prescriptio
nes.ff.de adul.intelligit̃,ꝙ ibi fuerat porrecta accusatio, citatus,z
qz erat absens,fuit receptus inter reos,habet annum ad se expur
gandum,z recuperandum bona vt in.l.j.ij.z tot.ti.ff.de requi.re.
Sed postq̃ ob absentiam fuerit receptus inter reos,si vult audi
ri a iudice non põt opponere exceptiones declinatorias,seu dila
torias,per quas impediat̃ accusatio,z amoueri dẽat psona accusa
toris,sz ille talis dz sup meritis cãm suam tueri, z istud euenit pp
eius ɔtumaciam,z qz est receptus inter reos,qd voluit tex.ibi red
dens rationẽ,ꝙ posteaq̃ semel receptus est,non põt prescriptio
nem obijcere,non ob.tex.in.l.ij.in.§.extraneus.ff.d adul.in eo,qd
vr̃ velle,ꝙ postq̃ est factus reus non possit opponere exceptionẽ
lenocinij,z sic ante possit ex quo reus factus dr̃,cognito sup exce
ptionibus dilatorijs,qz ille tex.intelligendus est in eo, qui ɔdem
natus est de crimine adulterij,vt post ɔdemnationẽ nõ possit obij
cere crimen lenocinij, ex illis verbis in tex.dum dicitur,posteaq̃
reus factus est criminis.i.condemnatus de crimine,vt est tex.in.
l.defuncto.ff.de publ.iudi.ibi,qui reus fuit criminis.i.condemna
tus vt ibi cõiter intelligitur in condemnato per doc. ¶ Et ex istis
dico nõ recte intelligi tex.in.d.l.is q reus in eo,qd doc.dicunt,ꝙ
anteq̃ quis sit receptus inter reos, possit suum accusatorẽ reac
cusare,Nã tẽpus nullũ est,in quo quis possit reaccusare anteq̃
sit factus reus,cũ facta citatione,vt iã dictũ est, factus est reus,z
clarũ est,ꝙ ante citationẽ non diceret̃ reaccusare.Sed accusare

336 principaliter. ¶ † Et a citatione incipiat iudicium in ciuili vt in. d.§.fi. q̄ ꝛ in criminali esse dꝫ, cū ad instar ciuilium procedatur. l. absentem infra de pen.

¶ Preterea, rō que daꝛ in.d.l.is q reus ꝑ iurisconsultū, est vt non relatione criminū, Sed innocentia reus purgetur, que rō est generalis ad vtrunqꝫ tēpus, ſm q̄ distinguunt Doc. Siue sit re ceptū nomē, siue non, prout ipsi intelligunt, vsqꝫ quo fiat cognitio super exceptione dilatoria. cū itaqꝫ rō sit generalis, ꝛ sit apta cō ꝓhēdere vtrūqꝫ tēpus ſꝫ distinctionē traditā ꝑ Doc. ergo ꝛ eius dispositio dꝫ generaliter in vtroqꝫ tempore constituere. l. regula.§. si quis, ꝛ ibi Bar. ꝛ alij.ſ. de iur. ꝛ fac. igno.

¶ Preterea istud, qd̄ possit, anteq̄ꝫ sit factus reus, reaccusare sumitur a ɔ̄rio sensu in.l. illa, dū dr̄, is qui reus factus est non reac cusat, ergo a ɔ̄rio si non est factus reus, reaccusat. ista assumptio facta hoc mō inducit vnum qd̄ est in parte correctorium rōnis cō tente in.l. dū generaliter rationem reddēs dicit, qd̄ non relatione criminū, Sed innocentia reus purgetur si.n. reaccusatio eo tēpo re dareꝛ, vt dicunt Doc. relatione criminis se expurgaret, ꝛ sic ꝑ argu. a ɔ̄rio sensu induceretur.l. correctio, qd̄ esse non debet.

337 ¶ † Qꝛ tale argu. non assumiꝛ, qn̄ insurgit correctio aliqua, put not. in.l.ij.ſ. de offi. eius. ꝛ ēt qꝛ nulla est lex, que dicat, qd̄ anteq̄ꝫ quis reus factus sit, possit accusare, nisi hec assumpta a ɔ̄rio sen su, ꝛ in.l. neganda.C. qui accu. non pos. nulla temporis distinctio daꝛ. Ideo intelligerē.d.l. is qui reus, qd̄ non detur reaccusatio aliquo tēpore per generalem rōnē illius.l. ꝛ ēt alia rō dari potest qꝛ reus videns se accusatū desideraret se vlcisci, ꝛ lacessitus se vin dicare, que vindicta esset, accusando suū accusatorē. arg. tex. in.l. iij.ſ. ad leg. Aquil. ibi naturalis rō ꝑmittit se defendere, ꝛ in.l. q cum natu maior.§. si libertus.ſ. de bon. liber.

¶ Itē ex alio cōsiderari pōt, qꝛ accusatus videns non posse aufu gere penam accusationis, ad hoc vt rē protrahat, posset fingere crimē ɔ̄ accusatorē, ꝛ querelā instituere, ꝛ sic inditiū defraudare ex quo.l. voluit fraudibus ꝓuidere, ꝛ obuiare, reaccusationē ꝓhi

338 bendo. ¶ † Cum.l. fraudibus obuiet.l. iurisgentiū.§. sed si fraudā di.ſ. de pac. ꝛ ibi no. ꝛ in.l. non dubiū.C. de legib. ꝛ in.c. finē litibus de dol. ꝛ contum.

339 ¶ † Quarto quero, an testis examinatus post terminū assignatū ꝑ iudicē faciat indiciū, Bart. in.l.ij. de appel. reci. col. fi. versi. iij. quero dicit, qd̄ facit aliquod indicium, qꝛ instrumenta non so lenniter facta faciūt indicium.l. sicut iniquum.C. de fide instrum. Bal. in.d.l.ij. col. pen. vers. vlterius. xiij. dicit, q̄ testis receptus post terminū peremptorie assignatū non facit indiciū argu.l. qui Rome.§. angerius.ſ. de ver. obli.l. manciplorū.ſ. de opt. leg. ꝛ qd̄ no. Innoc. in.c. cum in tua qui matr. accu. pos. Nisi iusta causa mouisset iudicē, qꝛ ex qua cā pōt dare nouā dilationē, ex ea pōt

340 sine dilatione testes recipere. ¶ † Qꝛ dilatio non est de substātia ꝓbationis.l. in crimine.ſ. de adulte. Ang. aret. in.d.l.ij. concor dando hec dicta Bar. ꝛ Bal. vr̄ dicere, q̄ dictū Bart. loquiꝛ in criminali, secus in causa ciuili in qua examinanꝛ testes sine di latione, ꝛ ita intelligaꝛ Bal. per no. per Barto. in extrauag. ad repri. in verb. sine figura iudicis, sed distinctio non vr̄ vera qꝛ ꝛ in causa criminali examinanꝛ testes sine dilatione. ita Bar. in.d.l. in criminali.ſ. de adult. secundum vnam lecturam.

¶ Aduerte ad dictū Bal. dū restringit ɔclusionē Bar. vt pro cedat in termino non peremptorie assignato, qꝛ Bar. in.l. titia in. §. vsuras.ſ. de leg. ij. ꝛ in.l. manciplorum.ſ. de opt. leg. dicit.

341 ¶ † Quod quelibet.ll. assignatio termini probatorij est perem ptoria, absqꝫ eo quod exprimaꝛ per tex. in.l. pecuniarij.ſ. de fer. ꝛ Abb. ꝛ Fely. in.c. licet causam de probat.

342 ¶ † Ego in hoc casu dicerē, q̄ cū depositio testis nō valeat post terminū. vt ꝑ Doc. maxime Aret. in.d.c. lꝫ cām de testi. ꝛ per Jo. Crot. in trac. de testi. in. vij. requis. nu. cclxx. ꝛ istud ꝓcedat ex facto iudicis ꝛ negligentia partis, que non examinauit, pote rit tale dictū facere inditiū qualequale ad instructionē iudicis.

343 ¶ † Cui nunqꝫ preclusus est terminus ad accipiēdas ꝓbationes vt no. in.c. qualiter ꝛ qn̄ el.ij. de accus. vnde si ꝓposita accusatio ne in termino assignato nil legitime ꝓbauerit. Sed postea testes ꝓduxerit, poterit virtute illorū testiū iudex inquirere, ꝛ ꝓcedere quēadmodū dicimus in abolitione, q̄ fit ad instātiā accusationis nā iudex poterit post ipsam inquirere.l.ij. ꝛ ibi no.C. de abolit. ſꝫ si erunt alie probationes ɔ̄ reū, ex quibus orta essent indicia ɔ̄ ip sū, h̄ examinatio coadiuuat, vt dixi.ſ. qn̄ facit qualequale idiciū.

344 ¶ † Testis qui non debuit examinari ob reuerentiā, si examina tus fuerit, non facit inditiū, vt est seruus. Qui non debuit exami nari ɔ̄ dominū, vt est tex. in.l.i.§. diuus.ſ. hoc ti. ꝛ in.l. ditus in.§. ex quibus.ſ. eo. Ubi iurisconsultus argumentatur, q̄ seruus non dꝫ interrogari ɔ̄ dominū, nec interrogatio valet. ꝛ multo minus inditia, ꝛ eodē arg. vtitur iurisconsultus in.d.l.i. in.§. Antoninus Seuerus. ꝛ q̄ non oriatur inditium determinat Bar. in.d.l. ma ritus hoc ti. ꝛ ratio quia serui, vel alij qui ob reuerentiam non deponunt habent hoc, q̄ de iure non possunt interrogari de eat re, ꝛ sunt prohibiti, ꝛ ēt ꝓhibenꝛ rn̄dere.l. libertorū.C. de testi. ꝛ hāc rationem tradit Saly. in.l. seruos.C. eod. de testi.

345 ¶ † Ex hoc infero, quod filius ɔ̄ patrem ꝑ reuerentiā non ad mittiꝛ ad testificandū. id̄ non faciet inditiū.l. parentes.C. de testi. Imol. tꝫ hoc in.c. dilectorū de testi. cogen. idē dicerē in liberto ad uersus patronū, vel filiū patroni qui ob reuerentiā non dꝫ exami nari, vt est tex. in.l.iij.§.l. iulia. in fi. ibi nā quidā ꝑ reuerentiam ꝑsonarū.ſ. de testi. ꝛ idē dicere in quocūqꝫ, q reuerentiā habere dꝫ, vt examinatus non faciat inditiū, de quibus in.l. quiqꝫ litigan di.§.j. ꝛ.ll. seq.ſ. de in ius vocā.

346 ¶ † Testis minor annis. xiiij. non dꝫ examinari in cā criminali, vt est tex. in.d.l.iij.§. lege iulia ibi, queue impubes erit, ꝛ rō est, vt ꝓhibeat ꝑ inbecil cōsilij sui vt in.d.§. lege iulia, ꝛ si examinatus fuerit, ꝛ nil opposuerit pars, attamē eius dictū est nullū, ex quo in re repelliꝛ, ita determinat Ang. in auc. de testi. in.§. sancimus lo quens de impubere, ꝛ seruo, Subdens q̄ lꝫ ego non fuerim pro testatus an̄ aperturā testiū ɔ̄ personas ꝛ eorū dicta vt est de more tū ɔ̄ personā impuberis ꝛ personā serui, ꝛ eorū dicta potero op ponere attestationibus publicatis, ea rōne, qꝛ ipsorū testimoniū sit ipso iure nullū q̄ dictum sequitur Hyp. in.l. de minore in prin. nume. xxij. hoc titu.

¶ Aduerte q̄ existimo oēs illos, qui enumeranꝛ in.d.§. lege iu lia, q ꝑ reuerentiā personarum, ꝛ q ꝑ inbecilū cōsilij, ꝛ ꝑ notā ꝛ infamiā, de q̄bus ibi non admittuntur ad testificadū in cā crimi nali, Sint ꝓhibiti a principio, vt ēt si examinati fuerint, patianꝛ oppositiōes, ꝛ ɔ̄ ꝑsonā ꝛ ɔ̄ dicta, eo mō, ꝛ si adhuc nō sit facta op positio, possit publicato ꝓcessu opponi. cū sint ipso iure ꝓhibiti.

347 ¶ † Iste testis in hac etate examinatus n̄ facit inditiū plenū ſꝫ qualequale vt in.l.i.§. impubes.ſ. ad Syllan. ꝛ gl. in.l. fina.§. de his quib. vt indig. ꝛ idē determinat Bar. in.d.l. maritus, ꝛ ista talis qualisqualis ꝓbatio operaꝛ hoc, qd̄ iudex potest inquirere, ꝛ sic facit inditiū ad inquirendū, cū sit leuis ꝓbatio, ꝛ ita q̄ sit in ditiū ad inquirendū, Tꝫ expresse Bal. in.d.l. fi.C. de his quib. vt indig. dicēs, q̄ impuberes cū leui tortura interroganꝛ non ad dā nationē sed ad instructionē ꝑ gl. ibi dū dicit ad inquirendū nō ad

348 puniendū subdēs. ¶ † Qd̄ quedā valent ad preparandū, que nō valent ad decidēdū.i. valent ad instructionē non ad ꝓbationē.l. fi.C. de accu.l. qui vltimo.ſ. de pen. ꝛ q̄ no. Bar. in.d.l. maritus. idē Bal. in.l. seruos.C. de testi. est in eadē sn̄ia, dicens, q̄ minor. xxv. annis. in cā criminali bene facit inditiū ad inquirendū nō ad decidendū ꝑ gl. in.d.l. fi. idē Bal. in.d.l.i.§. impubes dicit post gl. in.d.l. fi. q̄ impubes non facit inditiū, qd̄ possit induci ad deci sionē, Sed ad preparationē seu inuestigationē, ꝛ sic Bal. in oi bus predictis locis non dicit, qd̄ dictū impuberis facit inditiū ad torturā, q̄uis in.l. inuiti.ſ. de testi. dicat qd̄ testis minus idoneus facit inditiū, vt ibi no. ꝛ in.d.l. fi.C. ad Syllan. adducēs Cyn. in. l. fi.C. de accus. ꝛ Spe. in ti. de teste.§.i. ver. itē excipiꝛ in quo lo co Bal. idē sensit, qd̄ ꝛ in premissis, vt non faciat inditiū simplici ter ad torturā, dū allegat gl. in.d.l. fi. que vt dictū est loquitur de inditio ad inquirendū, ꝛ glo. in.d.l. inuiti dicit q̄ facit aliqd̄ indi tium ꝛ sic non simpliciter inditium habile ad torturā ꝛ Spec. in. d. vers. itē excipitur dicit, qd̄ minor. xx. annis admittiꝛ ad inditiū ne ꝓbationis facultas angustetur, ꝛ hoc quantuꝫ ad presumptio nē faciendā ex mente Accur. in.d.l. inuiti, in quo loco vt dictū est gl. dicit facere aliqd̄ inditiū, Alex. in.d.l. fi.C. de his quib. vt in dig. sequiꝛ simplr̄ gl. ibi ꝛ alias gl ſ. allegatas, ꝛ dicta Spe. re mittens se ad eā declarationē, quā facit Bart. in.d.l. maritus. ꝛ ex his dico, q̄ male sentiūt ꝛ intelligunt dicta loca Brun. in.d. trac. de indic. in. iiij. col. ꝛ seq. dicēs q̄ ex mente Alex. Bald. Spe. in dictis locis faciat inditiū ad torturā, qꝛ istud est oino fal sum, ꝛ ɔ̄ eorū mentē ꝛ verba prout retuli supius. ꝛ ēt Jas. in.d.l. fi.C. de his quib. vt indig. dicēs qd̄ facit ex mente ꝓdictorū inditi um ad torturaꝫ, ꝛ qd̄ non faciat inditiū ad torturā ꝛ rectius sensit Hyp. in.d.l. de minore in prin. col. vij. vers. quero modo.

349 ¶ † Minor annis. xx. nō dꝫ examinari i cā criminali ad istātiā accusatoris, ꝛ si examinatus fuerit, nō facit inditiū nisi qualequa le, vt est tex. in.l. in testimoniū.ſ. de testi. ꝛ differētiā esse puto ab hoc teste a ꝓcedenti, q̄ impubes non admittaꝛ, nec faciat inditiū ēt q̄ fuerit examinatus ex officio, ꝑ tex. in.d.l.iij.§. lege Jul. ibi in reū testimoniū dicere, multominus si fuerit examinatus ad in stantiā accusatoris, a. xiiij. aūt anno. ꝛ sic ab impubertate vsqꝫ ad. xx. annum

xx. annū non possit examinari ad instantiam accusatoris per tex.
in. d. l. in testimoniū ibi accusator citare non dz, Secus autē si ex
officio iudex examinaret, nam tunc existimo q faceret inditiū ad
torturam, Si modo alia concurrant, de quibus. ṡ.
350 ¶ † Mulier si fuerit examinata sup crimine faciet qualequale
indicium propter qualitatē sexus, ita tenet Bar. in. d. l. maritus.
¶ Aduerte q cōiter cōcluditur p Doc. q mulier de iure ciuili
pōt esse testis in causa criminali p gl. in. c. forus in. §. testes ð ver.
sig. ⁊ gl. in. c. ex eo. xxxv. q. iij. ⁊ Spec. in ti. de teste. §. i. in versi.
Itē quod est mulier, Abb. Aret. ⁊ Fely. in. c. qm̄ de testi. Pro
ista sententia adducitur tex. in. l. iij. §. lege Julia. ṡ. de testi. in quo
mulier, que palam questum fecit repellitur deponere ꝯ reū, Er-
go a ꝯrio sensu, si nō fecit questū in cā criminali admittit, adducit
etiam tex. in. l. ex eo. eo. ti. cuius verba sunt clara, ⁊ adducitur ēt
tex. in. l. in qōnibus. ṡ. ad le. Jul. maie. vbi mulier fuluia, que erat
meretrix. ⁊ sic infamis admittitur in eo crimine. ergo a ꝯrio si nō
fuerit infamis, admittitur in quocunqz q2 ius singulare dispositū
in. l. Julia maie. facit ius generale in alijs, ita Fely. in. d. c. qm̄, ⁊
Jo. Crot. i trac. ð testi. col. xij. nu. lxij. ex hoc cōstat, q cū mulier
possit esse testis in causa criminali, dicendū est q ꝭm eius deposi
tionē dz facere indicium, vt in alijs testibus. Ideo cogita.
351 ¶ † De iure canonico mulier non potest esse testis in causa cri-
minali vt in. d. gl. c. forus. c. ex eo, Dec. in. d. c. qm̄ circa fi. dicit
q q̄uis Doc. communiter ita teneāt attamē ista ꝯclusio non p-
batur iure, q2 tex. in. d. c. forus. §. testes simpliciter dicit, qð testi-
monium mulieris non est tante auctoritatis, sicut masculi, q2 va-
rium ⁊ mutabile semp femina, Et sic lex generaliter loquitur nō
magis in causa criminali quam in causa ciuili. Sed q minus cre
datur quā masculo. Nec ob. tex. in. c. mulierē. xxxiij. q. v. quia
non distinguit causam ciuilem a causa criminali, sed tm̄mod, qui
sine ꝯsensu viri nō pōt testificari. vn̄ accedēte eius ꝯsensu poterit
testificari tam in causa ciuili quā criminali. ⁊ ēt q2 de iure ciuili
reperitur expressum, q mulier possit testificari in causa criminali
vt. d. l. ex eo. ṡ. de testi. Nec ꝯriuz inuenitur decisum de iure cano
nico, ergo ius ciuile est seruandum. c. j. de no. ope. nunt.
¶ Aduerte circa hanc conclusionem q text. in. d. c. forus satis
clare vr̄ decidere quod mulier non possit esse testis, cōsiderando
tres qualitates vcz cōditionē, naturam, ⁊ vitam, vt in illis non sit
locus attestationi. Nam in primo cōditio serui ꝓhibet ipsum te-
stificari, mala fama, ⁊ mala vita repellit testem, ⁊ sic in illis dua-
bus considerationbus testis repellitur, Absonuz. n. esset quod in
tertio capite nature, q̄ ē media inter illas duas, admitteret. q te
stis esset bonus, Cum ibi illa tria sint parificata ad ostendendum
inhabilitatem testis, ergo nō possumus dicere quod in altero de
tur habilitas. Nam cum plura sint parificata, non debent diuer-
so iure censeri. l. iaz in hoc iure, ⁊ que ibi not. ṡ. de vulg. ⁊ pupilla.
352 ¶ † Testis infamis, siue sit ifamia iuris, siue sit infamia facti nō
pōt esse testis in cā criminali. Cū ꝓbatiōes eē debent luce meri
diana clariores. l. fin. C. de ꝓbat. ⁊ istius testis fides vacillat. c. te
stimoniū de testi. Ita no. bar. in. l. j. C. de sum. tri. col. iiij. ver. hz
ergo, ⁊ Bal. ibi col. iiij. i. v. opposit. ⁊ Saly. ibi in fi. Unde si in
famis fuerit examinatus facit qualequale indicium, vt p Bart.
in. d. l. maritus, ⁊ Bal. in. d. l. j. q dicit, quod probat ad inquirē
dum, ⁊ de istis vide late Joā. Cro. in trac. de test. in tertia par.
ꝓin. nu. xxj.
353 ¶ † Intellige oēs p̄dictos casus in minore, in muliere, i infami, vt
non faciant inditium ad torturam. nisi simus in casu. in quo aliter
veritas haberi non possit.
¶ Quia tunc non repellunt, vt in minore loquit Jo. an. in addit.
ad Spec. in ti. de teste. §. j. vers. itē excipit q est impubes. ⁊ Al-
beri. in. l. in testimoniū. ṡ. de testi. ⁊ Jas. in. d. l. fi. C. de his quib. vt
indig. ⁊ Hyp. in. d. l. ð minore in pri. nu. xxiiij. In muliere tz Jo.
and. in. d. ti. de teste. §. j. vers. Itē quod est mulier. ⁊ Alber. in. d.
l. in testimonium, ⁊ Alex. in cons. xxiiij. Animaduersis his col.
iiij. vers. non ob. vol. ij. dicēs, quod vbi probatio aliter haberi nō
potest seu difficilis est mulier admittit. no. Hyp. in. d. l. de mino
re in prin. nu. xxv. ⁊ Jo. Cro. in trac. de testi. nu. lvj. In infami, q
admittat similiter in defectū ꝓbationis, habet p Saly. in. d. l. j.
in fi. C. de sum. tri. ⁊ fid. cath. ⁊ ibi Jas. col. xij. nu. li. ⁊ ita dz intel
ligi q dicit Jo. Crot. in. d. trac. de testi. nu. xlviij. vt infames ex-
aminati faciāt indiciū si examinatio fiat in subsidiū, alias non vt
aperte dicit Saly. in. d. l. j. in fi. ⁊ ibi Oldr. Bal. ⁊ Fulg. vt re-
fert Jas. in. d. l. j. d. nu. li.
¶ Sed aduerte q p̄dicti oēs Doc. pro cōprobādo q hoc faciat
indiciū adducūt tex. in. l. qui vltimo. j. de pen. qui tex. ex sententia
Bar. Bal. ⁊ Rom. ꝓbat hoc q infamis examinatus faciat qua
lequale inditiū, ꝓut dicā. j. in verb. socij. dictū in ver. rō pōt esse.
354 ¶ † Istud autez q veritas aliter haberi nō possit, intellige, qn̄ ex
natura negotij, vel facti verisimiliter haberi non pōt, Sed qn̄ po
tentia plures interuenire potuissent, lz actu interuenerit nisi isti in
habiles, Tunc procedat precedens dictū, vt si probatio esset faci
enda per testes clericos, ⁊ in eo loco non reperiat nisi vnus Cleri
cus alij inhabiles, ⁊ qui alias regulariter repelluntur, in subsidiū
isti admitti debent. Ita intelligit Ant. de but. in. c. iij. loco de p
bat. ⁊ in. cons. xxij. qð hec dubia col. fi. vers. non ob. ⁊ Jas. in. d.
l. j. C. de sum. tri. ⁊ in. d. l. fi. C. ð his quib. vt indig. ⁊ Jo. Crot. in.
d. trac. de testi. nu. lxxj.
355 ¶ † Testis, qui cogi non pōt ad deponēdū, si coacte deposuerit
non facit inditiū aliqð ēt ad procedēdum. l. j. §. si seruus el. i ṡ. hoc
tit. ⁊ ibi Bar. no. Bal. Saly. in. l. seruos. C. de testi. Uolentes,
q testis qui non pōt cōpelli. si impulsus examinatus fuerit, non
facit indiciū. illi autem qui inuiti non cōpellunt ad testimoniū di
cendū sunt enumerati in. l. lege iulia cuz quatuor seq. ll. ṡ. de testi.
356 ¶ † Si vero isti qui nō possunt cogi voluntarie deposuerint. tūc
faciunt inditiū, vt in. d. ll. a ꝯrio sensu. ⁊ ad hoc q isti tales dicā-
tur voluntarie deposuisse, dz istud notari penes acta alias presu-
merent deponere inuiti. prout voluit Bart. in auc. presbyteros
la. ij. C. de epis. ⁊ cler. dicēs, qð cū tales testes producunt volētes
scribi faciat in actis, q volentes testificantur. ⁊ deponunt, alias
presumerent deponere inuiti, ⁊ ita vidit de facto seruari. Sz bal.
in. d. auc. circa finē. dicit q ista opi. non est vera nec sibi placet.
357 ¶ † Eo q2 non ꝑsumitur coactio iudicis, vbi qs cogendus nō est,
imo presumitur sponte fieri, cuz presumat p iudice. l. ij. C. ð offici.
ciuil. iudi. Jmol. ⁊ Fely. sequuntur opin. Bal. in. c. dilectorum
de testi. cogen.
¶ Ego existimo, qð opin. Bal. sit verior, nam isti tales q nō pos
sunt cōpelli possunt examinari in certis casibus, vt puta volētes,
⁊ ēt qn̄ veritas aliter haberi non posset, vt dicaz. j. Ideo si fuerint
examinati, presumēdū est q in casu ꝑmisso sit facta examinatio.
358 ¶ † Nā in dubio qs presumit actum facere in casu sibi ꝯcesso nō
aūt in casu prohibito, ⁊ sic in eaz partē p quā potius actus valeat
quā pereat. l. quoties. ṡ. de ver. obli. ⁊. l. quoties. ṡ. de reb. dub. ⁊
c. Abbate de verb. sig.
359 ¶ † Intellige p̄dicta, q isti inuiti nō possint cōpelli nisi i casu qn̄
veritas aliter haberi non possit. ꝓut voluit Hosti. ⁊ oēs Doc. eū
sequūtur in. c. i. de testi. cogē. ⁊ hoc ne veritas occultet. Quo autē
intelligat hoc, q veritas aliter haberi non possit dixi. ṡ. in preced.
proxi. inditio.
360 ¶ † Insuper aduertēdū est q ille, q vult cōpellere testē ad depo
nendū sub eo ꝑtextu q veritas aliter haberi non possit, dz illud p
bare, Ita no. But. Jmol. ⁊ Fely. in. c. sup eo de testi. cogē. ea rō
ne q2 testes ipsi fundant excusationē in iure cōi, ideo volēs in cer
to casu ipsos testes cōpellere dz exceptionē ⁊ casum cōpulsionis
probare no. gl. in clem. fi. de rescrip. in ver. creatum.
361 ¶ † Testis domesticus producētis examinatus ꝯ aliquē reū nō
facit indiciū. l. pridē. C. de quest. tenuit. Spec. in ti. ð teste. §. j. v.
qd si testis domestic9 dicēs q nō iducit ꝑsump. ⁊ ho cmō itelligit
Bal. dictū spec. in. l. inuiti. ṡ. de testi. dicēs q testis minus ido-
neus facit indiciū vt ibi q secus est in teste domestico q non facit
362 indiciū, ⁊ hoc clare cōstat. ¶ † Q2 domesticus nō pōt examina
ri ad fauorē illius, cuius est domesticus. l. idonei. ṡ. de testi. l. ēt. C.
eo. de testi. ⁊ in. §. item idonei. iiij. q. iiij.
363 ¶ † Sunt aūt domestici familiares seu de domo, seruus, colo-
nus, libertus, ascriptitius, mercenarius q recepit mercedē, nō q
seruit gratis, ita Spe. in ti. de teste. §. j. vers. itē excipit, ⁊ ver. sed
de quo mercenario, ⁊ vers. sz qd sed Jo. an. in addit. in. d ver. sed
de quo mercenario dicit q famulus gratis seruiens dr̄ domesti-
cus p tex. in. c. fi. de ver. signi. li. vj. quē sequit Fely. in. c. in lite-
ris col. j. vers. ex quo dat ð testi. Itē pr̄ est domesticus filio ⁊ eꝯ.
Itez vxor viro siue timeat maritū siue non vt p Fely. in. d. c. in li
teris col. iij. ver. falit quarto, ⁊ domestici dicunt latius q viuunt
ad vnū panē ⁊ ad vnū vinū, vt in auc. ð Monac. §. cogitādū, ⁊ fa
miliares dicunt oēs q sunt sub alicuius impio ð iure vel ð facto,
ita no. bal. de vtroque in. d. c. i literis p tex. in. l. q iurisdictioni. ṡ.
de iurisdic. om. iudi. ⁊ in. l. j. C. si rector ꝓuincie. ⁊ in. l. i. C. si qua-
cunqz predi. pote. cum alijs.
364 ¶ † Predicta oia restringuntur per doc. ⁊ maxime per Fely.
in. d. c. in literis, que oia ponit Hyp. in. l. j. §. ad qōnem. ṡ. hoc ti.
vt domesticus seu familiaris admittatur, ⁊ sic faciat indiciū, quo
tiens sumus in subdito principis, si modo non sit terribilis supior
⁊ non solitus inferre violentiā subditis. Itē si est familiaris valde
honestus, ꝓut sunt familiares epoꝝ. itē si verisimiliter melius sc-

ri potest per domesticos, ⁊ familiares, quã per alios, vt p Bar. in. l. quoties. C. de naufra. lib. x. Item si in eadẽ ptãte est, ⁊ is, qui deponit, ⁊ is ꝯ quem deponitur, vt per Abb. in. c. literas col. iij. de presum. ⁊ latius per doc. in locis predictis.

365 ¶ † Aduerte ad vnũ, ꝙ dicit Brun. i. d. tra. de indi. col. iij. in. hoc indicio domesticitatis volẽs, ꝙ Bar. in. l. ij. ff. de excu. tu. dicat indiciũ oriri p testẽ familiarem, ad ducendo gl. in. l. j. ff. de test. qꝫ in primis illa lectu. nõ est Bar. Sed Nico. de Neapo. ⁊ gl. que allegat̃ in. d. l. j. ff. de testi. nil dicit, nec est verũ. ꝙ p ipsuꝫ concluditur, qꝫ testis familiaris regulariter ex iuris dispositiõe repellit̃ a testificãdo vt dixi, nec dici põt bonus, nec idoneus, ⁊ tñ vnus testis de visu (ad hoc vt faciat indiciũ) debet habere dictas qualitates, vt dixi. ff. in verb. testis de visu.

366 ¶ † Testes plures singulares dponẽtes sup diuersis idicijs, an ꝯiungant̃ ad faciendã ꝓbatiõe, vt oriat̃ indiciũ ad torturã Bal. in. l. siqs ex argentarijs. §. j. ff. de eden. dicit, ꝙ si species ꝓbationũ sunt i sua specie impfecte. v. g. vnus testis ꝓbat d veritate, vnus d fama, vnus de indicio, hec ꝓbatio non valeret, qꝫ non ẽ in sua specie pfecta, nã vnus testis ꝯ fama nõ ꝓbat famã, vnus testis d indicio nõ ꝓbat indiciũ, imo reqrunt̃ saltẽ duo testes. l. fi. C. fa. hercis. ⁊ ibi no. Et p Inn. in. c. sicut de simo. ⁊ dicit Alex. in. consi. clxxxi. in causa Angelorũ col. ij. vers. rursus vol. ij. ꝙ vbicũqꝫ cõtingat fieri ꝓbatio indicij p vnum testẽ, ⁊ similr̃ si fiat ꝓbatio de alio indicio per vnũ aliũ testeꝫ, vbi requirebantur duo, tunc tales testes singulares non iungunt̃ ad faciendũ vnũ indiciũ pfectũ qꝫ vnũquodqꝫ de per se est imperfectũ, vt p Bal. in. d. l. si quis ex argentarijs, ⁊ p But in. c. lꝫ de testi. hoc ideꝫ sensit Bar. in lec. antiqua in. l. ij. in. §. etas aũt. ff. de excu. tu. dicens ꝙ qñ plura veniunt ad pfectionẽ vnius toti, vt in casu illius legis, tunc verificatur illa regula, que non prosunt singula, multa iuuant, si vero sint multa, que veniunt ad perficiendum diuersa tota, tunc, que nõ ꝓsunt singula, nec multa iuuant. l. spadonem. §. qui auitã co. ti. vnde cuꝫ probar ones veniant ad diuersa indicia, ideo non coniunguntur, idem Bal. in. l. spadonem. §. qui iura tꝫ idẽ, dicens quod quedaꝫ sunt que requirunt certam speciem, ⁊ tunc diuerse species imperfecte nihil operantur, qꝫ ex pluribus concurrentibus non auget̃ effectus, cum non veniant ad integrationem vnius speciei, ita ex pluribus testibus singularibus non resultabit plena probatio, qd dictum sequitur Alex. in consi. xxi. Repetitio in cã merici col. i.

367 vol. iiij. ¶ † Volens non ꝯiungi testes singulares ad faciendaꝫ probatione. ⁊ idem Alex. in cõsi. xiij. Ex his, que in themate col. fi. vol. i. sequit̃ dicta Bal. in. d. locis, ⁊ voluit Ant. de But. post Cald. in. c. veniens circa fi. de test ⁊ multi alij Docto. quos adducit Hyp. in sua pra. in. §. diligenter nu. cxlix.

¶ Contrariũ sensit Raph. fulg. in. l. fin. C. famil. hercis. vt refert Brun. in trac. de indic. col. ij. dicens ꝙ vnicus testis facit aliqualem presumptionem, ⁊ ideo si plures sint testes singulares de singulis indicijs deponentes dicetur plures esse presumptiões, que faciant vnum indicium ad torturaꝫ arg. l. instrumẽta domestica. C. de probat. ⁊ l. ij. §. etas. ff. de excu. tu. exemplificando. Pone ꝙ vnus testis dicit se vidisse seium vulneratum, ⁊ in terrã prostratũ ⁊ interrogatus, quis vulnerauit, respõdit Titius, hic est vnus testis super indicio deponens, Alius dicit se vidisse titiuꝫ sanguine aspersum, ⁊ euntem euaginato ense, Alius dicit se vidisse hunc titium exeuntem directo tramite, ⁊ voluentem se versus nemora ⁊ occulte se latitantem, Certe hi singuli testes de singulis indicijs deponunt, ⁊ tñ nemo sane mentis negabit, quin he ꝑsumptiones faciant sufficiens indiciũ ad torturam ar. d. l. ⁊ illius regule ⁊ que non prosunt singula multa iuuant, subdens Idem Brun. ꝙ Ioã. de mon. sperel. in. l. admonendi de iureiuran. dicit, ꝙ lꝫ plures semiplene vnius semiplene probationis non coniungantur ad faciendũ vnaꝫ semiplenaꝫ, tñ coniunguntur ad faciendum indiciũ ar. not. in. l. fi. C. de probatio. ⁊ vt refert Cacialup. in. d. l. admonendi, subdens etiam idẽ Brun. qd istud putaret verius, qñ illi singuli testes essent multũ notabiles, ⁊ magne auctoritatis. qñ lꝫ testes singulares non probent, tñ si sunt ita notabiles, qd adducãt iudicẽ ad indubitatam fidem iudex non dꝫ curare de illa singularitate per dictum Pau. de cast. in. l. Lucius in recollectis Florentinis. ff. de infam. ⁊ in. d. l. admonendi, precedens dictũ fulgo. refert ⁊ sequitur Soc. in cõsi. liiij. visis testibus examinatis col. j. versic. tertio ⁊ vlti. volu. ij. Et Hyp. in. §. diligenter in sua parc. nume. cxciiij.

368 ¶ † In hoc articulo ex mente, ⁊ intentione dictorũ scrib. Distinguerẽ, ⁊ ad ꝯcordandas pdictas opi. qd aut sumus in indicijs remotis a maleficio, ⁊ in quibus vna probatio non infert in aliã, vt puta, si per vnum testem probetur inimicitia ⁊ per aliũ probetur transitus vie, in qua quis fuit interfectus, ⁊ per aliũ ꝓbet̃ delatio armorũ in nõ solito, vel fama, vel mine, ⁊ sic ꝓbent̃ tria ex pdictis indicijs p testes singulares, hoc in casu nõ fiet ꝯiunctio ad faciendũ idiciũ, ⁊ eo. mõ, si p vnũ testẽ ꝓbet̃ vnũ indiciũ ꝓpinquũ maleficio, vt puta, ꝙ visus fuit exire cũ gladio sanguinolẽto, vel visus admenare. ⁊ nõ pcutere, ⁊ postea p aliũ testẽ ꝓbet̃ inimicitia, mine, transitus, vel quid aliud simile, ⁊ hoc in casu dicta testiũ non coniungent̃ ad faciendũ indiciũ stante singularitate. Et ita ꝓcedat precedẽs opi. Bal. in. d. l. si quis ex argentarijs, ⁊ aliorum post ipsum tenentium testes non coniungi ad faciendũ indiciuꝫ. Aut sumus in inditio ꝓpinquo maleficio, ⁊ vrgenti, ⁊ tunc si erit probatum per vnũ testẽ, ⁊ per alios testes singulares sint ꝓbata indicia, que veniant ad declarationem, ⁊ coadiunationẽ primi indicij. Putarẽ istas singularitates coniungi ad faciendũ indiciũ ad torturã, vt puta, si vnus testis dicat vidisse titiũ admenantem cum gladio, sed non vidisse percutere, alter dicat vidisse gladium sanguinolentũ, ⁊ alter dicat vidisse ipsum titiũ espersũ sanguine se mundantẽ, vel ꝙ visus fuerit vnus ꝓpe mortuũ cũ cultello, ⁊ dicat testis vnus hoc, ⁊ alter dicat vidisse aufugere ex loco dlicti cũ gladio, ⁊ alter dicat vidisse gladiũ sanguinolẽtũ, Hec namqꝫ tria per testes singulares probata facerent indicium ad torturã, ⁊ cõiungerentur, ⁊ ita procedat opin. Fulg. ⁊ sequatiũ, ⁊ rõ potest esse qꝫ in istis testibus dictum vnius coadiuuat dictũ alterius, nam hoc casu, qꝫ vnus adminiculatur alteri, ⁊ continent verisimilitudinẽ se inuicem coniungentẽ fiet accumulatio ad probandũ indicium, ita voluit Bal. in. c. lꝫ cãm col. iiij. vers. ⁊ nota. de probat.

369 ¶ † Dicens, qd singularitas testium coniungitur qñ dictũ vnius coadiuuat dictũ alterius, ⁊ idẽ Bal. in. rub. de cõtroner. inuest. Et in auc. rogati circa fi. C. de testi. ⁊ voluit Dec. in. d. c. lꝫ causaꝫ nu. xvi. vers. ⁊ hoc primo de probat. ⁊ sensit Soc. in. d. consi. liiij. ¶ Istud aũt magis procedere existimareꝫ, qñ essemus in casu. in quo delictũ esset occulte perpetratum ⁊ exinde esset difficilis ꝓbatio per ea, que voluit Ant. de But. in. c. veniens in fi. de testi. Quis Ias. videat̃ eius dictum impugnare in. d. l. admonendi nu. cclvij. loquens tamen de plena probatione.

370 ¶ † Socij dictũ an faciat indicium ad torturam, pro eius cogni

371 tione pmitto. ¶ † Quod reus nõ põt interrogari de ꝯsocijs nisi in certis casibus pro vt distinguit Bar. in. l. repe. §. i. hoc tit. dicens, ꝙ quedã sunt delicta, que non cõmittuntur principaliter in offensam alicuius seu odiũ, sed ꝓpter ꝯmodum ꝯmittentiũ, vt falsare monetã seu fabricare falsaꝫ monetã, Item latrocinia facere, Nã latrones nõ odiunt aliquẽ, sed diligunt es alterius, ⁊ isto casu possunt interrogari de socijs, ⁊ probat̃ in. l. diuus. ff. de custo. reo. ⁊ l. prouinciarũ. C. de fer. ⁊ l. fi. C. de malefi. ⁊ mathe. ita intelligo. l. qui vltimo. j. tit. i. Et ita intelligit. l. fin. ff. ad exhiben. quedã sunt delicta que cõmittunt̃ principaliter i alterius iniuriã, ⁊ odiũ ⁊ in istis confessus de se non dꝫ interrogari de alijs, vt hic ⁊ l. fi. C. de accus. fallit in casu. d. l. si prius. ff. ad Syllan. ex predictis dico ꝙ fures pñt interrogari de socijs, ⁊ de receptatoribus, ⁊ similibus arg. d. l. diuus. ff. de custod. reo. Ratio predictorũ est qñ committit̃ delictũ in alicuius iniuriã, qꝫ alios delinquentes possunt accusare, sed non est ita in delictis que non cõmittunt̃ principaliter in alterius iniuriam, Ideo magis permittit̃ iudici inquirere, Dictum hoc Bar. sequitur But. Abb. in. c. i. de confes. Alex. in addit. in. d. l. repeti. dicit, ꝙ Saly. distinguit i alia materia, ⁊ idẽ Alex. sequitur opinionẽ Bar. in cons. lxix. visa facti naratione vol. ij. Et Dec. in. c. qñ in fi. de testi. Saly. in. l. fi. col. ij. versic. sed Bar. C. de accus. dicit hanc distinctionem Bar. sibi non videri verã. Nam ⁊ si latro affectet res ⁊ non personaꝫ nisi pp res tñ hec affectio fit cum iniuria domini, Ideo est, qui eos accusare potest. Et sic eius diuersitate attenta non deberet de socijs interrogari, qd tñ est falsum. Iteꝫ maleficus in alienum odium sua facit maleficia, ⁊ tñ de socijs interrogat̃ vt. j. de malefi. ⁊ mathem. l. fi. Item crimen lese maiestatis ꝯ principem cõmittitur, ⁊ tñ de socijs interrogatur vt. ff. ad leg. Iul. maie. l. pen. ⁊ fi. Quinimo in crimine homicidij fuit interrogatus seruus de consocijs ⁊ probatur in. l. j. §. fi. hoc tit. vnde dicit Saly. aliter distinguendum esse

372 ¶ † Et hoc mõ. qd aut psona inquisita, vel accusata est seruilis ꝯditionis, Et tunc de mandatoribus vel consocijs interrogari potest ea rõne, qꝫ vt plurimum tales persone vti meticulose sine socij instigatu, vel mandato non consueuerunt grandia delicta cõmittere, vel attentare, ad hoc accedat. l. quicũqꝫ circa medium. ff. de ser. fug. l. fi. j. ad le. Iul. maie. ⁊ ff. ad exhiben. l. fi. Ad Syllan. l. si certus ⁊ l. prius, ⁊ d. l. j. in fi. hoc tit. que omnes in seruis loquuntur. aut persona accusata, vel inquisita est libere conditionis, ⁊ est vtilis, ⁊ tunc in criminibus, que sine socijs regulariter non

ter non committuntur, credit de socijs interrogari posse, vt prouintia purgetur eis, arg. l. congruit. ff. de offi. presid. & ad hoc accedant ll. que dicunt latrones interrogari de socijs vt. l. prouintiarum. C. de fe
373 ri. & l. diuus. ff. de cu. re. ¶ †Cum. n. latrones sint, qui stratas aggrediunt publicas vt. l. capitalium. §. famosos. ff. de pen. & ibi soli non sunt sed plures, nec sine receptatoribus, ideo faciliter lex pmisit de eis interrogari, cum vt plurimum sint ignoti & occulti, idem potest dici de falsificantibus monetã vt. l. j. C. de fals. mon. cum regl'r plures in eo ministerio sint necessarij, idem de eo, q contra Principem mollitur, q̃ talia non consueuerunt sine socijs attentari, in criminibus vero, que sine socijs pluribus committi solent, tunc aut delictum est contra salutem cõem oim. Et tunc de socijs potest interrogari vt. l. fi. C. de malefic. Et est rõ, q̃ etiam contra socios inquirere intendit ad cõem salutem oim nisi radicitus tale vicium extirpetur, salus cõis non habebitur, dictum hoc Saly c. sequitur Barba. in addit. ad Abba. in. d. c. j. de confes. Et Ang. in trac. malefi. in verb. fama publica col. iiij. versic. quero an particeps transit cum opinione Saly.

¶ Imo. in. d. c. j. de confes. dicit, q hec rõ Bart. de qua. ff. forte non est multum generalis, q̃ etiam passus furtum vel robariã verisimiliter procurabit punitionem, & ideo vr̃, q rõ sit odium ipsorum latronũ, vt. l. prouintiarum. C. de feri. Item maleficus in alienum odium sua maleficia facit, & tamen interrogatur de socijs. l. fi. C. de malefi. Itẽ crimen lese maiest. contra Principem committit, & tñ de socijs interrogatur vt hic, & in. l. j. in fi. C. ad leg. iul. maie. Item in crimine homicidij seruus interrogatur de consocijs. l. j. §. fi. hoc ti.

¶ Si volumus verba Bar. ita simpliciter intelligere prout intelligit Saly. fuisset crassa deductio p Bar. si presumeremus, q ignoraret hoc, q ex furto rei aliene non fiat iniuria dño vñ potest saluari Bar. q bene intellexit distinguendo, q principaliter fiat ad cõmodum proprium, & non principaliter ad iniuriã. Nam Bar. in. l. ambitiosa. ff. de dec. ab ord. faciẽ. in cognitione principalitatis distinguit q aut est principale ordine nature, vt est iniuria facta filio, vt principali. & sic ipsius filij ex post fit patris, cui competit actio iniuriarum. & iste est ordo nature demonstrans iniuriam principaliter in filium. Alio modo considerari sm ordinem intellectus, vt principaliter dicatur respectu finis, vt est in fideiussore, vel mandatore q obligatur respectu rei principalis. Nam dato q primo obligetur fideiussor, & mandator, attñ finis est, vt obligatio sit facta post reum debitorem, & istud est principaliter in facto, vt reus obligetur, & postea fideiussores, vnde in casu nostro possumus dicere Bart. considerasse principalitatem respectu ordinis nature, vt qui furto subtrahit, q falsam monetam fabricat, istud agit principaliter pro eius vtilitate, & commodo, dato q postea oriatur iniuria in personam principis, vel in psonã dñi, & iste est ordo nature consideratus p Bar. in secundo ẽt capite datur iniuria etiam principaliter respectu animi iniuriantis, & hoc modo posset saluari decisio Bar. vt persona domini & principis sit secundario non autem principaliter.

374 ¶ †Aduerte q possumus attenta ea dispositiõe, qd ex consuetudine fiat interrogatio in omni casu vt dicit Gandi. siue Bar. in tract. de quest. in. iiij. col. & Iaco. de belui. in sua prac. crimi. sin ti. de questi. col. xi. versi. iuxta hoc queritur, & attenta ea consuetudine, que est in tota Italia, q iudices de quocunq casu possunt inquirere, & ingrũt vt per Gandi. in trac. malefi. in rub. quõ de malefi. cogno. per inqsit. col. j. versi. sed hodie, & Alber. in. l. ea quidem col. ij. versi. de cõsuetudine tamen. C. de accus.

375 ¶ †Distinguerem in hac materia, quod aut sumus in accusatione & in alijs casibus, in quibus proceditur virtute accusationis, & tunc interrogatio nõ possit fieri de consocio. & ita loquatur tex. in. l. fi. C. de accu. eo maxime q̃ omnia, que geruntur per iudicem procedendo sup accusatione, fiunt ad instantiam accusatoris.

376 ¶ †Nec potest iudex procedere ad torturam in iudicio accusatorio, nisi sit facta instantia p accusatorem gl. in. l. qcunq. in verb. opz C. de ser. fug. Bal. in. c. j. in. §. iudices de pac. tenen. & etiã nimis graue esset, q plures psone interponerentur in eo iudicio accusatorio, & onus non dz imponi nisi volenti, & sic in casu accusationis non dabitur interrogatio de consocijs ne fiat iniuria & grauamẽ ipsi accusatori, aut sumus in casu, in quo iudex procedit ex inquisitiõe, vel in eo iudicio, ex quo nullũ grauamen infertur accusatori, sed totum pendet ab officio iudicis, & tunc interrogatio fieri possit de consocio, q̃ ad officium iudicis spectat expurgare ciuitatem malis hoibus. l. congruit. ff. de offi. presid. & ideo procedendo ex officio poterit interrogare de consocijs, & ad hoc faciunt omnia iura que adducuntur pro ista parte, & eo casu, in quo interrogatio de socio fit primo tex. in. l. diuus la. ij. ff. de custo. & exhib. reo. loquit in casu inquisitionis, dum vult q Irenarchie debent captis latronibus eos interrogare de socijs, & receptatoribus, & sic ibi non proceditur per accusationem sed ex officio, eodem modo in. l. prouinciarum. C. de feri. dicit procedi contra latrones diebus festiuis, & sic ordine iuris non seruato ob id, q̃ proceditur ex officio tex. in. l. fi. C. de malefi. & mathem. admittit interrogationem de socio eo qm̃ in eo crimine dato q in eo casu sit instituta accusatio, non proceditur super accusatione ob id, q accusator teneatur in aliquo, neq in eo delicto potest grauari ex nominatione sociorum q̃ non tenetur de calumnia accusator, neq hr̃ tanq̃ delator, sed premium consequitur vt est tex. in. l. nullitas. C. de malefi. & math. & in simili est tex. in. l. nulli. C. de episc. & cle. in fi. tex. in l. q vltimo. ff. de pen. loquens de eo, qui damnatus fuit ad bestias, intelligi potest in eo casu, in quo iudex vult procedere ex officio inquirendo, non autem ad accusationem.

¶ Sed aduerte q Bar. in. l. maritus eo. ti. dicit, q deponens in casu illius. l. non facit indiciũ sed qualem qualem presumptionem vt dicam. ff. & intelligendus est qñ proceditur ex officio. Eodem modo tex. in. l. fi. ff. ad exhiben. Item & tex. in. l. j C. de fal. mon. loquuntur, q, & si detur accusator, non tñ tenetur in aliquo virtute accusationis, sed hz premium. neq hr̃ ex calumniatore, nec penam patitur, ideo fit interrogatio de socio. ita est tex. in. d. l. j. de fal. mon. text. in. l. j. §. j. hoc ti. loquens de seruo qui finxit crimen in se, & mentitus est, potest intelligi dupliciter in eo, quod dicit, interrogationem fuisse factam de socio primo, q̃ ibi interrogatio erat facta pro liberando ipsum seruum, quia dubitabatur, q delictum imputatum non esset verum & ideo interrogatio fit ad liberationem, & sic ad finem bonũ & exinde admittitur ita intelligit illũ tex. Alb. in. d. l. fi. C. de accus. vel aliter possumus intelligere q ibi procedebatur ingredo contra seruũ nec erat accusator cum ipsemet crimen finxisset text. in. l. prius. ff. ad Syllan. intelligi dz q fiat interrogatio de consocijs pp naturã criminis & Senatuscon. Syllan. p qd procedit contra oẽs seruos de quibus est suspitio. & prius interrogantur de eorum criminibus, & postea de consocijs & possumus dicere prout dicit Bart. in. d. l. reperi. quod istud est speciale vt serui interrogẽtur de consocijs, vt habetur in to ti. ff. & C. ad Syllan.

377 ¶ †In ea questione An dictum socij faciat indicium ad torturam, q̃ doc. communiter confundunt isto casus, ideo videbimus.

378 ¶ †Primo an noiatio facta per reum in tortura faciat indicium contra nominatum in illis casibus, in quibus de iure permissa est noiatio.

¶ Secundo an faciat indicium in illis casibus, in quibus non conceditur nominatio.

¶ Tertio an socius tanquam testis assumptus non vti reus faciat indicium contra nominatum.

¶ In primo casu Saly. in. l. fi. C. de accus. dicebat qd talis depositio & nominatio socij non faceret indicium, eo qm̃ est criminosus, ideo repellendus, cum etiam sit particeps criminis. Ideo eius dicto non sit standum. l. si filius. C. de lib. cau. & ibi no. Item quia militat ratio de qua in d. l. fi.

¶ Cõtrariũ tñ determinat dicens, q ex eo dicto solo & noiatione nõ oritur indicium ad torturã, sed oritur iuncta presumptione, seu indicijs, que erãt contra ipsum reũ. Ex quibus indicijs orit verisimilitudo contra ipsum noiatũ nã si non fuissent indicia existentia contra reum, is nõ fuisset positus ad torturã nec interrogatio subsecuta, & hoc mõ intelligi dz dictum Saly. in. d. l. fi. ver. quero nunc, dum dicit qd nõ dz torqueri reus super socijs, nisi cum socios negaret & legitima psumptio esset contra eũ, q socios sciret, & vbi de eius scientia non est presumptio iusta torqueri nõ dz, & eodem mõ non fit interrogatio spãlis, nisi contra eũ contra quem interrogatur precedat legitima presumptio, vnde si fur seu latro contra quem erant indicia de spoliatione subtractione, & furto q̃ delicta verisimiliter non possunt fieri in eo casu nec fiunt ab vno solo & hic talis indiciatus de his delictis, si ponitur ad torturam, & nominat socium, coniungit verisimilitudo oriens ex primis indicijs insimul cũ dicto rei cõnoiati & ex tali coniunctione orit indicium ad torturã contra noiatum, non aũt intelligi dz dictum Saly. vt noiatus habeat indicium ad torturã existentibus alijs presumptionibus contra ipsum, sed sufficit noiatio facta, presupponẽdo, q ille, q est tortus, sit legitie tortus, & infrapositi doc. tenent indistincte dcm̃ correi in predictis casibus facere indicium ad torturã, & istud tenuit. Cy. in. d. l. fi. hur. Abb. imo. in. c. j. de confes. Bar. in trac. de q̃sti. col. iiij. ver. sed nunquid, qd ẽt positũ est in operibus Gand. de malefi. in ti. de q̃sti. d. ver. sed nunqd, sensit Alex. in cõsi. lxxxix. viso themate col. ij. versi. quinimo vol. iij. cõnis Hyp. in. d. §. diligenter nu. lx. adducẽs multos p ea opinione, q regnant presumptiones vltra confessionem, & p̃cipue Imol. in. d. c. j. de confessis, q tñ indistincte tz opinionem iã dictam, q noiatio sola faciat indicium ad torturã, & Augu. de arim. in addi. ad Ang. de malefi. in verb. fama publica num. xxxj. male allegat Gand. & Guid. de suza. in suis trac. qd requirantur. alia indicia penes dictum torti, q̃ simpliciter loquuntur indicium facere, qd

tamen intelligo vt.s. Ratio potest esse, quia videmus.ll. concede-
re in casibus, iam dictis interrogationem posse fieri de socijs legiti
me tñ vt.s. si indicium non oriretur habile ad torturã frustra lex vo-
luisset, ꝙ interrogatio fieret, ⁊ ideo ad hoc (vt talis dispositio effe-
379 ctum habeat) necesse est dicere oriri indicium ad torturã. ¶ † Cum
lex ⁊ eius verba intelligi debent cum effectu. l. pen. §. pen. s. ne quis
eum qui. l. j. s. quod quisq; iur. glo. in. c. fi. de sponsal. sed aduerte ꝙ
l. qui vltimo allegat p Bar. ⁊ Bal. ⁊ Roma. ꝙ faciat qualequale
indicium, ideo in hoc casu distinguerem ꝙ aut reus legitime inter
rogat̃, q2 precedunt indicia de ɔsocijs in generali vel speciali inter-
rogatione, ⁊ tunc oriat̃ indiciũ aut nõ precedunt alia indicia, ⁊ tũc
faciat qualemqualez presumptionez, ⁊ hoc modo intelligat̃. d. l. qui
vltimo ⁊ qd dicit Bart. in. l. maritus hoc ti. ⁊ Bal. in. l. seruos. C.
de test. ⁊ Rom. in. l. ⁊ si certus. s. ad Syllan. volentes ꝙ ex. d. l. qui
vltimo oriatur qualequale indicium.
380 ¶ † Requiritur hoc tñ primo ꝙ talis confessio sit facta, seu nomi-
natio in tortura, aut statim deposito reo de tortura, alias non vale-
ret arg. tex. in. l. petens. C. de pac. Ita tenet Albe. in. d. l. fi. C. de ac
381 cus. Ea rõe q2. ¶ † Persone turpes, cũ in testimonium recipiant̃
eoꝝ dicto sine tormentis non creditur. l. ob carmen. §. si ea rei condi
tio. s. de testi. Et per hanc rõnem idem tz ɔsulendo Raph. Fulg. in
ɔsi. clxxiij. in causa inquisitionis col. j. ver. qdã doctor, allegat text.
in §. si vero ignoti in auc. d testi. ⁊ Hyp. in. §. diligenter in sua prac.
nu. lxij. similem rationez adducit per tex. in. c. illi qui. v. q. v. ⁊ in. c.
in primis. ij. q. j. glo. in. c. cum. p. de accu. Alexan. in consi. xi. circa
primum col. ij. vol. i.
382 ¶ † Secundo requiritur, ꝙ interrogatio fiat generaliter per indi
cem de consocijs, nam si particularis fieret interrogatio diceret̃ su-
gestio. l. j. §. qui questionem. s. hoc ti. gl. in. l. prius ⁊ in. l. si certus. s.
ad Syllan. Cy. in. d. l. fi. C. de accus. ⁊ Saly. ibi col. fi. qui dicit nõ
deueniri ad interrogationem particularem, nec ad speciez nisi ɔ ali
quem in specie sit legitima presumptio, vt dixi. s.
383 ¶ † Questio, ⁊ difficultas oritur, an reus facta noiatione in tortura
de socio debeat iurare dicta per eum esse vera Hyp. in sua pract. in
§. diligenter nu. lxij. dicit iurare debere, ⁊ quod assessores errant
384 in hoc in nõ deferendo iurm reo monet̃. ¶ † Q2 depositio sine iurõ
est nulla. l. iusiurandum. C. de testi. c. tuis eo. ti. itẽ ẽt ꝙ vtraq; pars
velit, non potest testis deponer̃ iurõ Ang. in. l. si vacantia. C. d bon.
vacan. lib. x. Feli. in. c. significasti de homic. itez q2 ẽt ꝙ sit ɔmissa
causa alicui ſm eius ɔscientiã terminanda, requirit̃ iurm ex mente
Ang. ⁊ Pau. de cast. in. l. pupillo. §. q apud. s. de ope. no. nun. itez
summus Pontifex non potest tollere, nec dispensare cum iurõ, vt
testis sine eo deponat. c. constitutus, ⁊ ibi not. de rescript. ⁊ cum re-
us existens in tortura habeat manus ligatas non potest iurare, ideo
eius dictum non valebit.
¶ In hac. q. existimo reum non debere iurare, ⁊ eius dicto standũ
esse denominatione facta ɔsocij in tortura in casibus concessis ad in
terrogãdum, nã Abb. in. c. j. de ɔfes. vt Alb de ros. in. d. l. fi. C. de
accus. dicunt magnam esse drĩam, qd deponat tanq̃ testis vel ꝙ de
ponat tanq̃ reus, ⁊ ideo cum reus deponat non vti testis, requisita
necessario in teste nõ adhibenda sunt in psonã rei, ⁊ sic iurm nõ erit
necessarium, cum lex statuat in teste iurm dari, in reo aũt nihil aliđ
dicat, nisi interrogari, nec de iurõ aliqua fit determinatio. ⁊ exinde
cuz diuersitas sit inter ipsos, diuersum ius statui dz, nec de vno ad
aliud licita erit argumentatio. l. papinia. exuli. s. de inio.
¶ Demostrat̃ etiã hoc veꝝ, q2 depositio in tortura excedit dictum
testis in aliquo, ⁊ dictum testis excedit dictum rei in tortura, nam si
plures fuerunt ɔsocij, qui deponant de altero socio in tortura ex di
cto pluriuz nominatus nõ habebit̃ pro conuicto, ⁊ ex dicto vnius ɔ
se hz indicium ad torturã sensit Bar. ⁊ ibi gl. in. l. j. §. idem Corne-
385 lio hoc ti. Et Bal. in. l. qm̃. C. de testi. volens. ¶ † Quod ex qua-
tuor ɔsocijs tres non probent ɔ quartuz delictum commisisse, deter
minat etiam Alb. post Gabr. de ossel. in trac. de fam. in. l. fi. ij. col.
. C. de accus. ⁊ in hoc casu si plures testes deposuerunt de visu, pro-
bant plene ⁊ habebit̃ reus pro ɔuicto, rõ est, q2 qñ sunt plures cor-
rei, est vna tm̃ qualitas indicij, ⁊ ad hoc vt indicia dicantur plura,
requirit̃ diuersitas inter vnum ⁊ aliud, non autem ꝙ sint eiusdez ge
neris, prout sunt plures socij, q faciunt vnum ⁊ idem indicium, secus
in pluribus testibus, quia vnusquisq; deponit ex sensu suo, ⁊ si bo-
nus fuerit, quilibet paꝝ minus semiplena probatiõe dr̃ facere. d. l.
386 cum probatio. s. de probat. ¶ † Qd aũt indicia debeant esse diuer
si generis sensit Barto. in. l. vnus. §. j. hoc titu. ⁊ Paris de put. in
trac. Sindic. circa fi. in verb. viso de repetitione, preterea videm⁹
ꝙ maior virtus est in eo q deponit in tortura q̃ ꝙ sit in illo, q depo
nit tanq̃ testis. Nã deponens in tortura nõ est bonus, q2 socius cri
minis nõ est idoneus q2 deliquit. potest repelli, q2 infamis saltez de
facto, ⁊ ipse solus facit indicium ad torturam, vt dictum est. s. ⁊ tñ
testis vnus de visu, nisi habuerit qualitates predictas, vt sit bonus
idoneus nec repellat̃ non facit indiciũ ad torturam, vt vidimus. s.
in indicio de teste de visu ⁊ sic ista duo reus ⁊ testis habent se vti ex
cedentia, ⁊ excessa.
¶ Preterea reus põt dicer̃ ɔ̃rsa in eius dicto ⁊ tolerat̃. l. nemo. s.
de exce. ⁊ dixi. s. in ver. mendacium. ꝙ non est in teste vt ibi.
¶ Non ob. que adducunt̃ in ɔ̃riũ, q2 loquunt̃ in teste in quo de sub
stantia reqrit̃ iurm̃, secus in. d. rei, q2 hoc tm̃ ɔcedit̃ a iure vt inter-
rogetur p iura iam dicta, istud ꝙ iurm̃ non requiratur sensit Ale-
xan. in consi. lxxxix. in. iij. vol.
387 ¶ † Tertius casus est, qñ interrogatio fit in ea psona que de iu-
re interrogari non põt difficultas est, an faciat saltem presumptio-
nem, per quam iudex possit inquirere, Dec. in consi. clxxxix. inci.
Letatus sum tz ꝙ si reus fuerit interrogatus in illis casibus in qb⁹
iure interrogari nõ põt, ꝙ non faciat presumptionẽ, vt inquiratur
allegat multa consilia Fulgo. Idem voluit Hyp. in sua pratica in.
§. diligenter nume. lxvij.
¶ Contrarium puto verius, q2 cõiter Doc. tenent iudicem per ta-
lem depositionẽ posse inqrere, vt voluit Host. Jo. an. But. Abb.
Ancha. in. d. c. j. de confes. per illũ tex. ⁊ hoc si depositio sit facta i
tortura, vel post torturã statim, idem voluit Sal. in. d. l. fi. C. de ac-
cus. Ang. ⁊ Ro. qui dicit hanc esse cõem in. l. ⁊ si certus. s. ad sill.
ꝙ idẽ voluit Imo. in. d. c. j. de confes. subdens, ꝙ si fama ɔ nomi-
natũ insimul cũ dicto correi, sufficiens erit indiciũ ad torturam.
388 ¶ † Tertio casu qñ aliquis deponit tanq̃ testis, ⁊ nominat ali-
quem in sociũ, vel deponit ɔ ipsum socium, eius attestatio vti a de-
linquente facta inducit qualemqualem presumptionẽ, ita no. Ab.
in. d. c. j. de ɔfes. dicẽs equiuocũ esse in hac mã socij criminis, idẽ
velle disponere in reo, quod in teste, quem sequit̃ Dec. in. c. qm̃ in
fi. de testi. vbi multa adducit, ⁊ pro eadem sententia est text. in. c. j.
de testi. lib. vj. ⁊ in. l. qm̃. C. de testi. nec in hoc casu facerem eã dif-
ferẽtiam, quam multi faciunt, ⁊ de qua. s. distinguendo, ꝙ aut depo
nit in eo casu, in quo non possit interrogari, vt tũc sit veꝝ, ꝙ iã dixi
aut si posset interrogari de consocio tunc faceret indiciũ, q2 dico ab
ba. optime hunc casum vti separatum a precedenti, posuisse, nam si
deponit tanq̃ testis ⁊ extra torturam, non dz facere indiciũ, cuz re
389 quiratur tortura vt dixi, nec aliter ei credat̃ nisi dicamus. ¶ † Qd
ẽt quando talis socius assumitur tanq̃ testis debeat torqueri iuxta
l. ob carmen. s. de testi. ⁊ gl. in. l. iij. §. l. iulia in verb. palam eo. ti. de
test. tunc. n. si ponetur ad torturam, optime distinguet̃, an sit casus,
in quo possit interrogari nec ne.
390 ¶ † Mortui depõ an faciat indiciũ ad torturã bar. bal. ⁊ ro. i. l. si
qs i graui. §. si qs moriẽs. s. ad sil. dñt p illũ tex. indiciũ nõ oriri ad-
ducit̃ gl. in. l. mater. C. d calũ. que appellat dictũ dfuncti vilẽ psum
ptionem ⁊ gl. in. c. literas de presum. in prin. dicẽs dicto moriẽtis
non esse credẽdum, ⁊ Bal. in ver. vassalli in tit. de pa. ɔstan. dicit
morientẽ non esse sanctum Jo. baptistã, ⁊ rõ reddit̃ q2 si dictũ mo-
rientis probaret, esse testis in cã propria, qd a iure prohibet̃. l. nul-
lus. s. de test. l. omnem. C. de testi. in ɔ̃rium, ꝙ immo eius dicto sit
391 credẽduz. ¶ † Quod quis non dz esse imemor, nec presumit̃ salu-
tis eterne. l. fi. C. ad. l. iul. repet. c. sancimus. j. q. vij. adducitur glo.
in. l. j C. de fal. can. adie. item ⁊ ratio, confessio sine causa facta non
valet ſm But. in. c. si cautio. de fi. instru. cum etiam a cõiter acci-
dentibus, ꝙ de breui moriturus non vult esse mẽdax, ⁊ tenẽtes hãc
partem rñdent ad tex. in. d. §. si quis morientis, ꝙ ista verba intelli
gantur non esse credẽdũ quo ad condemnationem ⁊ sic in potiori
significatu. §. sed quotiens iur. natu. l. j. §. qui in ppetuum. s. si ager
vect. vnde Hyp. in. §. diligẽter in sua prac. distinguit ꝙ aut ille, q
moritur grauat aliquẽ eius dicto, ⁊ tũc si cognoscitur, ꝙ nõ est bo-
ni sensus, aut sinceri intellectus, dictũ eius non attendit̃ p tex. in. l.
hac consultissima. §. at cũ humana fragilitas. C. qui test. fa. pos. in.
l. iubemus. C. de testa. Aut est boni sensus, ⁊ tunc, aut aliter potest
pbari delictũ, q̃ p eius dictũ, ⁊ tunc dicto decedentis non statur
⁊ ita pcedat tex. in. d. §. si quis moriẽs, aut nõ põt fieri pbatio de d
licto nisi ex dicto decedentis, ⁊ tunc faciet indiciũ, ea ratione.
392 ¶ † Quia multa ɔceduñt, ⁊ testes inhabiles admittunt̃ ad hoc, vt
veritas habeat̃. l. qm̃. C. de her. Sal. in. l. ea qdẽ. C. de accu. Item
multa ɔcedunt̃ ne delicta remaneãt impunita iuxt. l. vulneratus. s.
393 ad. l. aquil. ¶ † Itẽ asserẽti de gestis a se plene credit̃ Paul. de
cast. in. l. q̃ro. s. de edi. edi. ⁊ in. l. qcunq;. C. de ser. fu. ⁊ q̃ ponit Ja.
in. l. j. §. si absens. s. si ex nox. cau. aga. In hac. q. credo indiciũ non
oriri ex dicto defuncti, q2 tex. in. d. §. si quis moriens nõ vĩ h pbare
vt dicã indistincte. Nec ob. rõ Hyp. ꝙ ɔfessio preiudicet, q2 verũ
est, vt dicũt oẽs doc. in. d. §. si qs moriens, ꝙ ad sui preiudiciũ stat̃
ɔfessioni moriẽtis, sz nõ in alterius dãnũ ⁊ ita ɔcludũt oẽs ibi, nec

est ver, q tex. ille debeat intelligi, q non credatur quo ad diffinitiuã, nõ aũt quo ad indiciũ, q indicium est pars probationis minus tñ semiplena, si non credit, & remota est probatio generaliter, ergo & indiciũ, qd est species pbationis, cuz remoto genere remoueat & qlibet eius species. l. fundi. §. fi. ff. de fun inst. cũ alijs. Nec ob. rõnes, q multa qcedant, vt delicta puniant, & veritas habeat, q hoc nunq̃ qcedit a iure, q quis possit deponere in facto pprio, & p exequenda eius opinione, vt sibi aliqliter credat, & testis deponens de gestis a se deponit ad bñficiuz & cõmoditatẽ alterius, non sui ipsius vt in casu nostro, & falsuz est, q plene probet q requiruntur alia indicia & adminicula, vt per Paul. de castr. in. d. l. quicunque, & per Jas. in. d. §. si absens.

394 ¶ †Aduerte q tex. in. l. si quis in graui. §. si quis moriẽs potest intelligi in eo, q dicit non esse credendũ si moriẽs dixerit, vt illa dicto si moriẽs stet qditionaliter q̃uis gl. aliter ibi sentiat vt si in articulo mortis existẽs dixerit hoc, q sit vim passus a seruo, nõ credat ea rõne, q existẽs in eo statu mortis presumit nõ sane mentis, nec sinceri intellectus, & ideo eius dicto nõ stat iuxta. d. l. hac qsultissima. §. at cũ humana fragilitas. & d. l. iubemus, & hoc suadent verba tex. naz sufficiebat, q iuriscõsultus dixisset, si qs moriẽs semel & in princ. sed q noluit demonstrare quo tpe in particulari nõ sit credẽduz dño, expressit tempus dicẽs, si moriẽs, q̃si dicat, si non moriẽs, & sic in articulo mortis nõ existens hoc dixerit, sibi credat, vt dicã. j. & expositio gl. in hoc casu nõ potest stare, vt dicamus fm eã qd q̃uis sit in articulo mortis, nõ credat, q nec crederet, si nõ esset in articulo mortis, vt ipsa innuit, q hoc nõ est ver cũ sit credẽdũ dño vulnerato, & non morienti de seruis ipsis, & ideo p ɔ̃riuz si vulneratus mortifere supuixerit p aliqd tẽpus, & fuerit qquestus de seruis, & dixerit a seruis interemptũ sibi credat vt in. l. j. §. si eo. tit. ad Syllan. ea rõe, q super uiuẽdo post vulnera presumit in bono sensu, & qd dicat veritatẽ, & ei ẽst credendũ nã si hr̃ suppliciũ ex senatuscõsulto Syllan. ɔ̃ seruos ex eo solo, q fuerint sub eodẽ tecto. l. j. §. qõnem cũ. §. seq. & §. si quis in villa, & hoc ex eo solo, quod est sinistra suspitio ɔ̃ seruos de morte dñi, tãto magis dõm est, si ipse dñs dicat se fuisse vulneratũ a seruis q hoc casu cũ agat de re propria, & de seruis proprijs ipsi erit credẽdũ, cum naturaliter quis non presumatur velle consumere suuz. l. cũ de indebito. ff. de probat.

¶ Sed aduerte q mihi vr̃ qd ista argumentatio, quã faciunt doc. ex dispositis in tit. ad Syllan. qd decidat ɔ̃ liberã psonã illud idem

395 nõ sit bona. ¶ †Q facilius pcedit ɔ̃ seruuz maxie ppriuz qquerẽtis & occisi, q̃ qd pcedat ɔ̃ liber, quo ad torturam, & quo ad alia, vt est tex. in. l. si qs, & in. l. ex libero hoc ti. no. Bar. in. l. j. §. si seruus i prin. hoc tit. & ideo arguere de seruo ad liberum non videtur bonũ, quia non est par ratio.

396 ¶ †Denuntiatio decani, seu centenarij an faciant indiciuz ex eo denuntiatione q̃nq proponunt isti denunciatores ad manifestandũ maleficia, q̃ fiũt in ciuitate, & in villis, vt quotidie seruat & tunc istorũ denuntiatio facit qle qle indiciuz, ex quo potest index procedere ad inqsitiõne, ita intelligit. l. diuus la. ij. ff. de cust. & exhib. re. & hoc determinat Bar. ibi in. ij. q. idẽ voluit Saly. i. l. ea quidẽ in prin. in. x. q. C. de accus. adducens pro hoc tex. ibi, & tex. in. l. j. C. de Decur. lib. x. & Alex. in qñ. i. in causa inqsitionis formate col. ij. versi. accedat volu. iij. & pro presumptione innocentie ponit eam Cep. in qñ. xxxj. super homicidio col. j. versi. prima est, & Ang. in trac. maleſi. in verb. nec nõ ad denunciationem col. vj. versi. quero an denũciatori, & Hyp. in prac. in prin. nu. xix. & in consi. vj. nu. ix.

¶ Q̃nq preponunt ad inueniẽdũ delicta, tunc in grauibus ipsis nõ credit nisi vt testibus, aut in leuibus, & si prepositi fuerint p formaz statuti ad inueniẽdũ arma, & tũc ipsis credit, vt p Bart. in. d. l. diuus, & per Ang. addentes in loco predicto, vbi videas.

397 ¶ †Incantationes seu diuinationes q̃ fiunt p astrologos, geomantes, & p istas mulierculas ex inspectione aque benedicte, vel speculi vel cũ forcipe & cribro, vel simi. sortilegijs, an faciant indicium, vt si dixerint Titium fuisse furem vel homicidã, Bru. in. d. trac. indic. col. xiij. versi. quero an diuinatio dicit, q talibus non est adhibẽda fides. l. item apud labeonẽ. §. si qs astrologus. ff. de iniur. & ibi Angel. hoc tz, q indicium non faciũt ad torturã, subdẽs, q iudices caueãt, vt nõ errent moti ex diuinationibus. l. xbñ precibus. C. de infami. dicit tñ Brun. q Bald. in quodã suo qñ. tz, q lz ars maleficio sit reprobata l. nemo. C. de malefi. & mathem. tñ q̃nq pmittit, q maleficiũ tollat p aliud maleficiuz, si alio mõ nõ pt q̃ p incantatione demonuz, vt no. p Jo. an. de Rip. in sum. qfes. in rub. õ imp. ligami. tñ nõ dz recedere a Deo qcqd ore proferat, cũ licitũ est aliqñ de aq turbida viuere, vbi deficit clara, & medicine sumunt rõne sanitatis nõ delectatiõis, qcludẽs, q q̃uis ars diuinãdi sit reprobata, tñ vbi magnũ scãdalũ imineret, nec Deo nec hoibus reprehẽsibi le videret, si fieret, & operabit ad inqsitionẽ nõ ad torturã, & si diuinator aliquẽ inculpat, poterit index p illo mittere, & videre, qua cõstãtia aut trepidatione, aut quo palore aut rubore loquat, & exinde sumere indiciuz veritatis, & istud seqt Hyp. in sua prac. in. §. diligẽter nu. clxxxi. ponens exẽpluz de cadauere emittẽte sanguinẽ ob superuenientiam homicide, quod dicit vidisse & praticasse.

¶ Aduerte q precedens decisio nõ vr̃ aliquo mõ mihi vera, vt nõ tm̃ indicium non oriatur, sed nec suspitio, p q̃ index possit moueri ad inquirendum, seu alio modo procedendum, cum sortilegia sint omnino prohibita.

388 ¶ †Nec pro inueniendo furto ecclesie põt fieri incantatio aliqua ẽt sine demonuz inuocatione, prout est tex. in c. j. & ij. de sortileg. Et Abb. & Jo. an. in. d. c. ij. q dicunt nõ esse licitum qsulere istos diuinatores, seu sortilegos, ẽt si hoc fiat sine inuocatione demonũ, ea rõ

399 ne. ¶ †Q occulta solus Deus scit, & est secreto cognitor, & index c. erubescã. xxxij. di. vñ dicimus, q ecclesia nõ iudicat de occultis, & cũ nõ possit pbari, discretus iudex se nõ intromittit, sed diuino iudicio relinquit. l. & si restituant. §. fin. ff. de iudi. vbi Bald. dicit per illum tex. quod index debet iudicare secundum conscientiaz, que cadit in homine ipso tanq̃ iudice, & licet Deus omnia nouerit, non tamen sic euenit in homine.

400 ¶ †Preterea sortilegi sunt infames, & repellunt a testimonio & ab accusatione, & puniunt faciẽdo sortilegia, & grauiter peccãt vt in. d. c. j. & ij. de sortileg. & in. d. l. item apud labeonem. §. si quis astrologus. ff. de iniur. vbi post illud, qd iniuriam faciat, & cũ eo agi possit subdit tex. q qstitutiones eũ tenent, & ibi gl. in verb. qstitutiones di

401 cit vltore gladio puniẽdos. vt. d. l. nemo. ¶ †Q̃uo itaq pt index admittere sortilegum, & ex eo accipere fundamentuz ad ingrenduz, cum nõ tm̃ eos reijcere debeat, sed etiam punire, & sic vnde pena deberet dari p iudicem, inde index accipere debeat fundamẽtũ, arg. eo q̃ hñr in. l. non dubiuz. C. de legib. & l. meminerint. C. vn. vi, ibi

402 ne inde iniuriaruz nascat occasio, vnde iura nascunt. ¶ †Eo maxie q vterq index tam secularis q̃ ecclesiasticus potest cognoscere de tali crie, & accerrime punitur per ius ciuile, & locus est preuentioni inter eos, ita no. Abb. in. d. c. j. de sortile. in versi. credo etiam, allegat io. ti. C. õ malefi. & mathem. vbi puniuntur vltimo supplicio, de iure vero canonico si sunt viles fustigantur, si liberi, & honesti damnantur ad ppetuos carceres. c. ɔ̃ ydolo. xxvj. q. v. Rom. in sing. 660. incip. tu scis, ex quibus q̃ludo, q ex tali re prohibita, & punibili nõ põt, nec dz index sumere fundamentum ad inquirenduz.

¶ Non ob. exemplum traditũ per Hyp. qd sanguis exit ex cadauere superueniente interfectore, q illud nõ puenit ex incantatione, aut sortilegio, sed est quoddã miraculuz, & ab occulto pcedens, de quo dicã infra in indicio signi.

403 ¶ †Index si vidit, an si sit indiciuz ad torturã, vt puta si interfectus fuit homo in platea & index vidit nullis alijs existentibus probatiõibus, dicas q nõ prout voluit Specu. in ti. de sent. & his que ipsi se

404 quun. §. qualiter versi. itẽz dz ferri dicens. ¶ †Quod index dz procedere fm allegata & probata & non fm qscientiã. c. iudicet. iij. qõ. vij. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi presid. & p illum tex. dicit in casu pmisso, qñ index vidit occidentẽ Spec. d. §. itẽ dz, q Az. & Accur. qsulti rñderunt, qd potestas nõ potuit ponere illum ad qõnez, quod dictuz sequitur Bal. in. l. fi. in prin. versi. itẽ qro. C. de appella. Qd intellige fm qd ipsemet Spec. in tit. de notor. crim. §. fi. versi. Petrus de samia, vt procedat qñ est notum iudici, q in faciem eius solum homicidium perpetratum sit, secus si alij cum ipso iudice fuerint, q possint delictuz pbare, & tũc fm qlitatẽ pbationuz oriet indiciuz, vel plena probatio, & ita intelligit tex. in. §. qñ. ij. q. j.

¶ Puto tñ, quod index ex ea visione poterit inquirere super delicto, & procedere contra eum, quem vidit.

405 ¶ †Nomen maluz facit indiciuz in gñe ɔ̃ illud habẽtẽ, vt est text. in. c. j. & ibi Jo. an. Car. & Imo. in verb. Bellial. de depos. & dicit Jo. an. in. c. cuz fm de preb. q si noia deberent emi bona essent emẽda magno pretio, & dicit Abb. in probe. decre. col. ij. ver. ideo quero, q ex turpi noie q̃nq orit sinistra suspicio. credentes nõ nulli illud nomẽ fuisse impositũ ab euentu, & ibi Fely. nu. xxxij. dicit post doc. q ex malo noie orit sinistra suspicio p ea, q̃ hñr in tex. & glo. in l. facta. §. si in danda. ff. ad Trebe. vbi multas auctoritates adducit & Jas. in rub. solu. matri. nu. xvj. Et Par. de put. in trac. de sin. in verb. mandauit colum. viij. versicu. quando delictum, dicit verum esse malum nomen facere suspitionem, & indicium, si cum eo concurreret mala fama (vt puta) quod esset homo male fame, & vocaretur rampinus.

406 ¶ †Physionomia mala, Et hec generat suspitionez in genere, & orit presumptio de mala natura, & vitiata, non quantuz ad presumẽduz in specie de speciali, & determinato delicto, bona autez physio

nomia prodest, vt voluit Bal. in. l. ij. in ver. que autem. C. quor. ap pel. nō recip. ꝛ dicit Par. de put. in. d. trac. in verb. mādauit col. viij. vbi. qñ delictum, bis indiciū fecisse per phyſionomiā vt vnū habentem bonam phyſionomiam indicauerit innocentem, ꝛ alium habentem malā phyſionomiam indicauerit nocentem, ꝛ furem ꝛ ita reperijt veritatem esse.

407 ¶ †Signum facit quoqꝫ indicium (prout voluit Cic. lib. ij. ad Heren. in. c. in causa coniecturali in verb. argmē dicens) num qui strepitus, clamor, crepitus exauditus sit, ꝛ Par. de put. in. d. trac. sind. in. d. verb. mandauit in fi. volens, ꝙ si reperiatur occisus puer i vna domo, ꝛ vicinus dicat, ꝙ per dies ante audiuit vnū puerū ibi plorantem, ꝛ hec probatio valet per viam signi, ꝑ ea que no. per Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de no. ope. nun. ꝛ per Bald. in. c. cū terra in fi. de elec. ꝛ ꝙ de eo fuit tractatū Rome in quodam puero, quē iudei in die iouis sancta subtraxerunt, iugulauerunt, ꝛ in secrete sanguinem eius biberunt.

408 ¶ †Item si exhibeatur cadauer ante occisores, ꝛ ex vulneribus sanguis exibit, erit magnum indicium, a qua experientia non erit ꝑ iudicem recedendum, cum sit rex oim magistra. c. cum sit de elect. in vi. ꝛ clem. j. de eta. ꝛ qual. Et istud dicit Par. de put. admisisse ꝑ vero Henr. de Gand. in suo collib. vij. ꝛ c. Thad medic. ꝛ Ang. in tit. de homic. qui dicit hoc accidisse in quodam egyptiaco, subdens ipse Par. hoc fuisse expertū Rome tpe eo, quo occisus fuit Cardinalis sancti Marci, ꝛ Hyp. in sua prac. in §. diligenter nu. clxxxj. dicit se expertum esse istud in ciuitate Albigane, ꝛ vidisse ꝑ presentiam occisoris cadauer effluere, ꝛ emittere sanguinem, ꝛ istud hꝫ cōis hominum sermo, ꝙ ꝑ presentiam occisoris cadauer emittat sanguinē ex quo dixi. ff. in verb. incantationes, ꝙ ista emissio sanguinis non prouenit ob incantationem, seu sortilegium, sed est quoddam a natura insitum de quo ratio reddi non potest.

409 ¶ †Furti indicia possunt etiam assumi ex indicijs diuersis ꝯcurrētibus in homicidio pro vt est transitus insolitus, frequentatio vie, tēpus vt noctis locus, vt ante domum maleficij ꝯfessio, ꝯuersatio cū malis, ꝛ alia per multa respicientia testium depositiones, loquella timida, palor, trepidatio, mendacium, dictum socij ꝛ alia complura, que diligens quilibet poterit colligere ex iam dictis, ꝛ qꝛ in diuersis locis doc. vt ponūt indicia furti, ideo de his subnectemus, ꝛ prio.

410 ¶ †Solitus furari, ꝛ sic mala fama facit indicium ꝯ imputatū, ꝙ rem furto subtraxerit, vt est gl. in. l. inciuilem, ꝛ ibi Bal. ꝛ Saly. C.

411 de fur. ¶ †Volentes ꝙ ex ꝯsuetudine oriatur presumptio, ꝛ Sal. in. l. si fugitiui. C. de ser. fug. facit glo. in. l. cū allegat. C. de vsur. Et quod dicit Bart. in. l. Cassius. ff. de sena. ꝙ malus semper presumitur malus in alia re simili, ꝛ dicit Bar. hic loquēs de indicio furti, quod mala fama facit qualequale indicium. Ex quo dico, quod de per se non sufficeret ad torturam, nisi alia concurrent, vt dixi supra in verb. vita.

412 ¶ †Vicinus domui, in qua factum est furtum, si eam domum notā habeat, indicatur ꝙ furtum commiserit, ita est tex. in. l. dñs horreorum. ff. locati. ibi ꝑꝑ edificiorū notitiā in qōnem peti possunt, ꝛ super eo tex. Bar. dicit, ꝙ qui habent notitiam domus sunt suspecti, qñ domus frangitur, ꝛ hoc ꝑꝑ edificiorū, notitiam, ꝛ ideo tales persone de facili possunt torqueri ad inuestigationē veritatis, vt in eo text. ꝛ ideo officiales, qñ ꝯmittunt maleficia occulta, ꝯsueuerunt capere vicinos, a quibus verisimiliter potest declarari veritas. l. si ita. in fi. ff. de fund. instr. ꝛ instr. leg. Idē voluit Bal. ibi per illū tex. dicēs ꝙ si in aliqua ꝯtrata cōmittitur aliqd maleficium debent ad tormenta citius poni vicini, ꝛ domestici, ꝛ qui habēt notā domū ꝙ̄ illi, qui nō sunt vicini, nec domestici, subdens, arg. sumi ex eo tex. ꝙ furtum ꝑsumitur factū a ꝯuersantibus in domo, vel saltem, ꝙ illi sciant, quis fecit, qd̄ ēt voluit Salyc. ibi, q dicit, ꝙ habens notitiam rei potest de facili ad qōnē torture deduci, qd̄ sepius vidit seruari ꝑ iudices ad maleficia, ꝛ ꝙ presumatur ꝯ vicinos de delicto hꝫ Deuter. cap. xxi. qd̄ idem voluit Bar. hic in. ij. col. ꝛ Ang. ꝛ Sal. in. l. fi. C. de qō.

413 ¶ †Limitatur ista ꝯclusio, vt nō habeat locū in vicino, qui sit bone fame, nā tunc ꝑꝑ qualitatē persone cessat indicium, vt ita voluit Bal. in. l. j. in fi. C. locat. ꝛ istud est de mente Bar. in. d. l. dñs horreorum dicit, a qbus verisimiliter sciri potest, ꝛ ista verisimilitudo est ꝯ malos hoies nō ꝯ bonos, qd̄ idem voluit Brun. in. d. trac. de indic. in iij. q. princ. circa prin.

¶ Aduerte ad vnū qd̄ dicit Hyp. in sua prac. in. §. diligenter nu. xcvij. post Jas. in. l. in actionibus col. pen. de in lit. iur. dicens, quod Bal. in. d. l. dñs horreorū ponat limitationem predictā de homine bone conditionis, qꝛ Bal. ibi nihil dicit, ꝛ si conclusio sit vera in se. vt bonitas ammoueat indicium, ꝛ illud diminuat, etiam in maiori, vt dicam in seq.

414 ¶ †Infero ex hoc ad hospitem, penes quem bona sunt depositata per viatorē, vt si fuerint subtracta, sit indicium contra hospitem, ꝛ ꝛ eius familiā, vt possint torqueri ob presumptionē in genere ex mēte Nic. de matarel. in. d. l. j. ꝛ ibi Bal. C. locat. ꝛ per Bart. in. l. j. §. fina. ff. fur. aduer. nau. caup. in fi. nisi sit bone conditionis vt per Bald. in. d. l. j. Et voluit Ang. de arim. in addit. ad Ang. in ver. fama publica nume. cvij.

415 ¶ †Debet etiam haberi consideratio persone viatoris, si verisimiliter habere potuit bona que, dicebat subtracta, vt per Bart. in. d. l. j. §. fi. ff. fur. aduer. nau. caup. ꝛ sic verificatur dictum Bart. in. d. l. dominus horreorū, vt attendatur verisimile, qd̄ multū operatur in indicijs, vt dixi. ff. in. v. premisso etiam est gl. no. in. l. si qñ in verbo qualitate, vbi in rebus innasis attenditur qualitas ꝑsone, ꝛ an sit talis, qui verisimiliter tot res teneat, vt petit.

416 ¶ †Furtiua res si reperiatur penes aliquē, indiciū est ipsum esse furem. l. in ciuilem. ꝛ. l. ciuile. C. de fur. ita Barto. hic. idem voluit Saly. ꝛ Ang. per eadem verba in. l. fi. C. eo.

¶ Intellige predicta procedere. nisi habēs rē furtiuā penes se ostēderit, a quo habuit vt in. d. ll. ꝛ ex mente dictorum doc.

¶ Quid si is, qui habet bona penes se, non potest probare, a quo habuit, nec ostendere titulum, an habeat indicium contra se, vt possit torqueri, Bald. ꝛ Saly. in. d. l. in ciuilem distingunt.

417 ¶ †Quod aut persona, penes quam bona reperiuntur, est grauis, ꝛ honesta, ꝛ tunc ex possessione non presumitur furtum arg. l. nō oēs. §. Bar baris. ff. de re mil. Si vero est persona, que commiserit, ꝛ ꝑpter frequentiā actus vt de eo male sit presumendū, tunc poterit deueniri ad torturā, vnde Salyc. in. d. l. fi. C. eo. dicit, ꝙ si res reperta penes aliquem, attenditur qualitas eius persone, vt si est vir alias bone opinionis, vt est emptor, ꝛ reuenditor panorum vsatorum, vt sunt strazaroli, qui ab ignoto consueuerunt emere, tunc nō erit indicium contra eum, vt dicam in seq.

418 ¶ †Visus exire domum cum fardello sub veste, vel pallio sed qd esset ignorabatur, ꝛ hoc probatum fuit per duos testes, istud erit vehemens arg. ꝙ subtraxerit res deficientes in domo, ꝛ que dicebantur furate in loco vnde ille exiuit, vt voluit Ang. in. l. ij. C. eo. de questi. Et tale indicium erit habile ad torturā, cum sit indicium propinquū delicto, prout est illud visus admenare gladium, ꝛ alia similia, de quibus dixi in Indic. homic. cum seq.

¶ Istud indicium tollitur, si ille qui exiuit domo fuerit vir probus, vt voluit Ang. in. l. milites. C. eo. de. q. qui dicit, ꝙ si esset qd̄ de furto pannorū vel et pecunie, ꝛ probatū sit, ꝙ vnus magnus mercator magne fame, ꝛ nobilis vite illo tunc exiuisset de domo, de qua diceretur tunc subtracta peccunia, ꝛ cōprehensus fuisset portare sub clamide aliquid, si probetur illud indiciū ꝑ duos testes, nō erit sufficiēs ad torturā, qꝛ non est verisimile, ꝙ tantus vir ad tā vile maleficium prorupisset, sed si cum isto indicio concurrent alia, vt puta, ꝙ probaretur, ꝙ incontinenti postꝙ̄ exierit, visus fuit expendere multā pecuniam eiusdem forme, cuius dicebatur subtracta pecunia, ꝛ qꝛ ꝯstabat pecuniam subtractā, ꝛ reperitur, ꝙ tpe subtractionis nullus intrauit domum, nisi ꝙ iste visus fuit exire, tunc dōm est eū esse torquendū, qꝛ ex istis duobus ducitur verisimilitudo, ꝛ offuscatur presumptio, quod idem voluit (sequendo hanc doctrinā Ang.) Brun. in trac. de indic. col. ij. Et August. de arim. in addit. ad Ang. in trac. malefic. in verb. fama publica nume. xij.

419 ¶ †Visus exire tempore noctis e domo, in qua furtum est cōmissum, hꝫ indiciū ꝯ se, cū lex male presumat ꝯ agentē de nocte, vt est gl. in. l. furem. ff. de sica. ꝛ factum tpe noctis est suspectum. l. fi. ff. de efractor. ꝛ expil. Et possunt deduci in hoc, que dixi. ff. in indic. homic. in verb. Tempus, ꝛ dicit Bal. in consi. cccc.xxvij. quedā mulier in fi. vol. v. ꝙ perambulare de nocte ad loca suspecta, ꝛ per ꝑsonas suspectas, ꝛ a talibus suspitionibus torture ceperunt, ꝛ necessarie sunt. l. dolum. C. de dol.

420 ¶ †Expendens multam pecuniā de illa stampa, seu cuneo, cuius fuit pecunia, que dicitur subtracta, habet indicium contra se, vt dixi. ff. post Angel. in. l. milites. C. de quest. Et voluit Brun. in trac. de indic. q. iij. circa prin.

¶ Sed aduerte, quod non puto tale indicium esse sufficiens ad torturam, cum sit indicium remotum, a maleficio, ex quo non debet qs torqueri, vt dixi. ff. in premis. vj. ꝛ est de mente Ang. dū vult, ꝑ hoc indicium, ꝛ alia indicia coadiuuari in. d. l. milites.

421 ¶ †Expendens pecuniā, cū añ esset Pauper homo, nec reperitur vnde habeat, indicium habeat contra se, vt voluit Bar. hic argu. tex. in. l. Quintus. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxor. quod ēt voluit Saly. Ponens verba Bar. in. l. fi. C. eo. de quest.

422 ¶ †Res subtracta, si cedebat ad commodum imputati, ꝛ nō alterius, facit indicium contra eum. v. g. instrm qd̄ ad eū ꝑtinebat, non reperitur, vt voluit Bar. hic per text. in. l. j. §. sed si qs instra C. de latin. liber.

laiin.liber.tol.qd idem voluit Ang.& Saly. in.d.l.fi.C.eo.de que sti.qd dixi.s.in indic.homi.in verbo qualitas persone sed puto,qd non faciat indicium ad torturā vt dixi in preced.indic.

423 ¶ †Fuga famuli ex domo domini,in qua res fuit subtracta, facit indicium contra eum voluit glo.in.§.si vero in verb.factum in auc. de exhib.rei.dicens, ibi esse optimum arg.cō servientes fugientes, vt eo ipso res amissas videant subtraxisse,ex quo dicit ibi Jaco.de belui.q erit indiciū cō fugientē, sed q pp talem fugam solam non sit tormentis subijciendus,qr exiguntur argumenta,siue indicia.l.j. in prin.s.eo.&.d.l.milites.C.eo.& etiam qr fuga afficit psonā,nec est regulata,siue demonstrata directo principaliter ad crimē, idem vo luit Brun.in.d.trac.de indi.q.iij.in prin.

¶ Aduerte,q Jo.an.in addi.ad Spe.in ti.de presump.in addit. que incipit lex vnica dicit opi.Jac.de bel.in.d.§.si vero de iure pro cedere,& esse verā in q̄tum vult indicium oriri ad torturā, sed(dicit ipse)de cōsuetudine seruatur contrarium.

¶ Puto,q in casu(de quo agitur)& ex fuga famuli oriatur indi- ciū ad torturam si dn̄s cōquestus et verisimile sit, q potuerit talia bona subtrahere,cū essent penes dominū,nā vltra fugam hz hoc ge

424 neraliter. ¶ †Qd de natura istorum famulorum est furari,vt voluit bal. p illum tex.func.gl.in.l.fi.in vers.in text.ibi de furtiuis.C.quib.ad liber.proclam.non lic.dicens q natura seruorum est furari,qd idez fa ciunt famuli scholarium,intellige tn̄ q cōcurrat verisimilitudo ex p te dn̄i,& ex parte serui,vt dixi.s.in verb.vicinus domui in fin.

425 ¶ †Culpa custodis, ob quam furtum factum sit, facit indicium, vt ipse custos torqueat,vt furē indiciet,ita voluit Bar.p illū tex.in l.j.s.de offi.prefec.vigil.& et voluit Bal.in loco vt.j.

¶ Intellige istud procedere,nisi esset factum furtum in loco qui be ne custodiri nō poterat,vel tempore,quo custodiri non poterat,naz tunc per rerum naturam culpam abesse probatur,vt voluit Bal.in l.iij.§.cognoscit in fin.s.eo.de offic.prefec.vigil.& dicit esse text.ibi dum vult,custodes puniendos esse plerunqz,quasi dicat nō semper l.semper.§.hoc interdictum.s.quod vi aut clam.cum etiam id,quod non est possibile,custodibus non est iniungendum argu.l.titius.§. fi.s.de excus.tuto.Nec est homo,qui semper possit vigilare.l.serui tutes.s.de seruit.

426 ¶ †Forma pedis furantis in terra humida facit indicium,vt vo- luit Alb.s.l.indicia col.ij.C.de reb.ven.dicens, qd vidit quendam iudicem maleficiorum hoc modo,q quidā inculpabat, q furatus fue rat vuas de vinea,& qr terra erat Balneata, & humida, & appare- bat ibi effigies,siue forma pedum illius,qui furatus fuerat adduxit illum ad locum,& reperijt pedes eius concordare cum forma,& effi- gie,ex quo indicio quasi indubitato eum condemnauit.

¶ Putarem tamen,quod istud non esset indicium ad condemna- tionem,sed iunctis alijs posset torqueri, nam possit de facili contin gere,quod esset similitudo pedum, & is non esset qui rem subtraxis- set,& per consequens de per se non esset sufficiens indicium ad tor- turam per ea,que not. Bald.in.l.non hoc.C.vnd.legit.& dixi.s.in ij.notab.Hoc idem sensit Bald.in consit.cccccxxvij. quedam mu- lier vol.v.dicens quod iudex non debet procedere ad tormenta ex furore animi,sed debet habere eum moderatuz ratione,& intellectu, subdens,quod per motionem, & vestigia pedum significatur quali- tas luporum,& vulpium,& ex semita pedum cognoscitur vnde tran- siuit latro,qui solicitī venatoris laqueum non euadit.l.in laqueuz.s. de acqui.rer.dom.

427 ¶ †Res aliqua(si relicta est in loco furti,que instificetur eē alicu- ius) facit indicium contra eum, vt vult Cic.in.d.lib.ij.ad Heren. in.c.in causa coniecturali, in versicu.factum, dicens,si telum,si ve stimentum,si aliquid huiusmodi relictum sit,aut si vestigium rei fue rit,quod intellige vt dicam in sequen.

428 ¶ †Schala ante fenestram domus, in qua factum fuit furtum an si dicatur, quod illa schala visa fuit in domo alicuius, sit presum- ptio contra ipsum ad tormenta. Par.de pute.in tracta.de sindic. in verb.an stetur dicto torti colum.septima versicu.an si reperiatur dicit,quod non faciet indicium ad torturam, quemadmodum dici- mus de re inuenta penes alium,que fuit furto subtracta, & quia po tuit alter cepisse schalā,nisi ille talis,in cuius domo reperta est scha la,solitus sit talia committere,quod dic,& intellige, vt dixi.s.in hac par.in verb.Res subtracta.

FINIS

Solennis Tractatus de questio nibus,editus per do.Jac.de arena.

SVMMARIVM

1 Questio dicitur multis modis.
2 In questio.publica, pactio nil prodest reo, etiam cō pacisscentem.
3 In priuata,quid.
4 Reus paciscendo data pecunia infamis redditur.
5 Judex debet inquirere quamuis accusator desistat.
6 Reus non habetur pro cōuicto si transigit,vbi ex crimine pena san guinis irrogatur,nisi i causa adulterij secus si gratis paciscatur.
7 Homicidium est maius adulterio.
8 De crimine falsi potius quam de alijs quare liceat transigere.
9 Pactio si fiat ante accusationem institutam,accusator non incidit in turpilianum.
10 Reo an detur exceptio ex pacto.
11 Delinquentis plus,melior,non detur etiam conditio.
12 In presumendo crimine plus prosequitur qui penam sanguinis ti- met, q̄z qui non timet.
13 Rei melior est conditio in pari cā.
14 In adulterij questione que proponitur ad thori separationem, pōt fieri reconciliatio.
15 Distinctio quando bona publicantur ipso iure pp delicta, & quan- do per sententiam, & per totum.



1 Qestio multis mo dis dr̄,nā quedaz dr̄ ciuilis, quedaz criminalis,quedā mixta. ciuilis, aut

2 publica,aut priuata.†In publica,pa ctio nil prodest reo,ēt cō paciscentem, vt.l.iurisgentiū.§.si paciscar.de pac. &.l.iij.§.si is.de sepul.viola.& ita au- ctoritatis maioris est pactio,q̄z res iu dicata,& illis agere potest quilibet,ni si collatione detestata,vt.l.iij.ff.de po

3 pula.actio.&.l.eum qui.§.in popularibus.de iureiur.† In priuata dic,aut ē cōctu vel quasi,& tz in preiudiciū paciscētis,nō alterius,nec tunc pactum infamiam notat,nisi sit aliquis vitians pactū vel tran sactionem vt.l.causas.C.de transaction.&.l.nō minorez,&.l.si vnus. §.ante omnia.de pac.&.l.in accusatione.de his qui notant.infam. Nec distinguo an nata esset actio tpe cōuentionis,an non,vt.l.j.C. de pac.&.l.here.§.filio.&.l.pactū.ff.eo.&.l.fideicōmissi.de transac. saluo eo qd dr̄ de pacto p q dolus remitti pcurat.de quo dr̄ in.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.&.l.in commodato.ff.cōmoda.&.l.cōctus.de reg.iu.&.l.cōuenire.de pac.cōuenti.si vero ex delicto, aut est nasci- tura,aut est iam nata.si nascitura,qr nō est cōmissum adhuc delictū non tz,vt.l.si vnus.§.pacta.&.§.itez ne.de pac.si vero nata est tenet in preiudiciū actoris,vt sibi tollat actio,vel sibi paret cō actorem ex ceptio,vt.l.iurisgentiū.§.si pacicar. &.§.fina.&.l.si tibi.§.quedam

4 &.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.&.l.post decisionez.C.de fur.† Reū vero paciscendo data pecunia infamem reddit,si est famosa,nisi in transigendo iudicis absit auctoritas,sed si gratis impetrauerit, vt secum ageret,nō erit infamis.alias nō esset ratio venie,qd esset in humanum,vt.l.athletas.§.fi.cū.l.seq.&.l.furti.in prin.de infam. &.l.nō dāni.C.eo.in criminali,dic q aut post institutā actionem fit pactū,aut añ.Primo casu aut cū auctoritate.Judicis,& vz,& accu sator non incidit in Turpilianum, nec reus habetur pro conuicto. Item ab eodem accusatore pena nō redderet nisi de licētia Princi- pis abolitionem abolitionis,postea concedentis vt.l.j.&.l.omnis.C. ad Turpili.&.l.i.de aboli.&.l.furti.de his qui not. infam.&.l.mi- les.§.post abolitionem.&.l.qui destitit.ff.ad turpilia. Alias autem si est publicū crimen,vt in dictis.ll.& probat in.l.maritus.§.si nega uerit,de adulte.&.l.qui cetu.§.qui vacante.ad leg.iul.de vi.inter- dum nil operatur auctoritas iudicis,vt si corruptus dedit licentiam desistendi, vt.l.venales.C.quan.appella.non est necess.&.c.fin.de collusio.Quando autem dare debeat hanc licentiam, & quando nō habet in.l.ij.&.l.fallaciter.C.de abolitio. Si vero sine auctoritate Judicis,& tunc accusator incidit in turpilianuz,vt.l.j.C.ad turpilia. &.l.ab accusatione, postea reum in iudicium deducit,vt.l.in accu- satione.C.qui accusa.non poss.&.l.in senatus.&.l.qui destitit.ff.ad turpilia etiam si sit tale crimen,de quo lex dicat non transigi, vt in adulterio vt.l.abolitionem.C.de adulte.& nota.in.l.quamuis.C.ad

5 turpil.† Judex autem habet inquirere quamuis accusator destitit,

vt.l.ij.C.de abolitio.& c j.&.l.ij.de collu.nam hoc spectat potissime
ad eius officium,vt.l.congruit.de offi.presi.&.l.iubemus.C.de de-
fens.ciuita. & hoc propter vtilitatem publicam ; vt.l.si operis.C.de
pen.sed in priuatis accusationibus fit secus,in quibus pretor ad nil
aliud intendit,quam vt dirimat controuersias litigantium, & in cri-
minalibus intendit vt maleficia puniantur,& terreātur homines de
linquere exemplis,vt.l.j.§.vnde queritur . de no.oper.nun.&.l.bo-
na fides.ff.depo.&.l.j.C.ad leg.iul.repetun. Si queratur an eo ipso
q̄ reus est pactus habeatur pro conuicto,cuz videatur refugere ve
ritatis inquisitionem per tale pactum,vt.l.de crimine.C.de adulte.
& confiteri,vt.l.ɔsiliarios C.de assessor.&.l.in populari.& de suspec.
6 tut.dic,† aut ex crimine irrogatur pena sanguinis,& tunc non habe-
tur pro conuicto si transigit,nisi in causa adulterij , quod est secus si
gratis paciscatur,vt.l.transigere.C.de transactio.&.l.in omnibus.
de preuaricat.&.l.j.de his qui sibi mor.&.l.de crimine.C.de adulte.
Ratio est in adulterio,q̄r pudicitiam inuitiatam in subditis lex exi
git per preceptum,vt in aucten.de lenon.& propter delicti frequen
tiam.xxxj.q.vij.quid in omnibus . & ideo maiorem penam exegit,
vt.l.factum.§.fi.de pen. Idem credo in raptu,vt.l.pe.C.in quib.ca
sib.pro pre.li.cum pudicitia violetur,& maior reatus versetur, vt.l.
qui cetu.§.qui vacantem.de vi publica. Idem in incestu,eadem ra-
tione,vt.l.si adulterium cum incestu.ff.de adulte.&.xxxij.q.vij. Si
adulterium . Alij vt Io.dicunt contra in his duobus casibus, quia
sic frequenter committuntur . non autem est ratio in adulterio sola
7 criminis magnitudo.cum iam in † homicidio reprobaretur pactio
quod est maius adulterio.xxxiiij.q.ij.si quid verius. quod non est,
vt.d.l.transigere. Si vero non irrogatur pena sanguinis,dic,quod
aut gratis paciscitur,& nō hr̄ pro conuicto,vt.l.furti.§.pactum , de
his qui no.infam.aut per pecuniam,& tunc sic in crimine falsi,vt.d.
l.transigere,&.l.ipse significat.C.de fal.&.l.fisci.&.l.eius.ð iure fi.
8 &.d.l.in omnibus.† Sed quare licet transigere de crimine falsi,po
tius q̄z de alijs,cum in accusatione ēt de falso incumbat onus ꝓban
di,vt.l.vbi.C.de fal.quod non est in alijs,vt.l.fallaciter.C.de aboli.
Dico,transigi potest de falso,vbi per hoc a questione pecuniaria re
ceditur,vt.l.ipse.C.de fal.quam transactionem constat in penam pe
cuniariam esse validam,vt.l.causas.C.de transac. Item per transa-
ctionem fides instr̄i approbat̄,& purgat̄ turpitudo que inerat, si est
in causa personalis contractus per dolum vel metum extortus,vt.l.
ij.C.quod met.cau.&.l.si res.ff.de iure do.&.l.transactione.C.de trā
sac.vbi vero non disceditur a pecuniaria disceptatione videtur qð
vt in alijs distinguatur , an ingerat penam sanguinis , vel non,vt in
primo casu non intelligatur conuictus , secundo sic, vt.d.l.in omni-
9 bus,&.l.transigere,cum ratio diuersitatis reddi non possit,si † ante
accusationem institutaz fiat pactio,tunc accusator non incidit in tur
pillianum,vt.l.j.C.ad turpil.&.l.in senatus.ff.eo. Reus vero in cau-
sa sanguinis non habetur pro conuicto,nisi in adulterio,alias sic pre
terq̄z in falso,ſm.l.transigere.&.l.nondum.C.de infam.&.l.quoniaz
10 ff.eo.&.d.l.i omnibus.&.l.eius qui.† Sed an reo detur exceptio ex
pacto . dic secundum quosdam , quod aut est priuata accusatio, aut
publica.primo casu sic a contrario sensu.d.l.transigere.naz propria
erat remittentis,vt.l.fi.de priua.delic.&.l.j.de pub.indic.ideo po
tuit eam remittere,vt.l.iurisgentium.§.si paciscar.de pact. Secun-
do casu dic,quod aut irrogatur pena sanguinis, & datur exceptio ɔ
alium,& tunc ipse idem admittitur,vt.d.l.transigere.&.d.§.si paci-
11 scar.&.l.iij.§.si is.de sepul.viola. Secundum hoc videtur † quod sit
melior conditio plus delinquentis,quod esse non debet , vt.l.iij.§.j.
de dona.int.vir.& vxo.&.l.diuus.de offic.presid.&.l.pedius.de in-
cen.rui.& naufrag.&.l.presbyteri.C.de epis.& cleri.& ideo dic,quod
in crimine publico exceptio ex pacto non paretur indistincte,vt.d.
§.si paciscar &.l.si vnus.§.itez.&.d.§.si is.&.l.ius publicū.de pac.
Nec obst.l.transigere.q̄r hoc solum notare voluit,vt pactus in cau
sa sanguinis,non intelligatur confiteri,in alijs publicis criminibus
pactus pro pecunia intelligitur confiteri,vt.l.in omnibus.de preua
ri,&.l.j.de bon.eo.qui mor.sibi. Ratio diuersitatis est, q̄r q in hoc
dubio culpatur,per solam dationem pecunie reuz vt victum non ha
bebit,cui erat pena sanguinis irroganda , cum ibi causa sit diligen-
tius examinanda , vt.l.additos.C.de appella. secus vbi talis pena
non imminet,nam presumitur quod ob malam conscientiam dede-
12 rit,vt.l.non damnatos.C.de infamib.† In presumendo ergo crimi-
ne,plus prosequitur qui penam sanguinis timet , quam qui non ti-
met. Sed declarato crimine per probationes,plus non subuenitur
vni quam alteri,immo vterq̄z punitur secundum qualitatem delicti.
Sed quid si reus , qui dando pecuniam habebatur pro victo. velit
ostendere suam innocentiam,an ei subueniatur , vt non habeatur ꝓ
victo. Respondeo sic,si ostendat , immo repetit datum si euidenter
accusatoris calumnia ostendatur , vt.l.seruus.§.j.de adulte.&.l.si
ab eo.ff.de calum.&.l.in summa.de conditio.indeb. Sed an qui ab
accusatione destitit, poterit pecuniā petere sibi conuentam ob hoc.
Respondeo , refert quia aut fuit nuda conuentio , aut fuit in stipu-
latione deducti,primo casu non agit.l.siue apud.C.de transact.&.l.
quamuis.ad turpilia. Secundo casu si fuit accusantis euidens ca-
lumnia,& non agit.l.in summa . de condi.indeb. Si vero non fuit,
tunc distinguitur,aut irrogatur pena sanguinis ex crimine , & tunc
agit , aut non irrogatur & tunc non,vt.l.si quidem.C.de contrahen.
stipulat.in princip. quia ex parte agentis, turpis est pactio. Item
quia adhuc potest accusare,& sic ex parte sua nullo modo pactum
13 impleuit.† Item quia in pari causa melior est conditio rei,vt.l.apð
celsum.§.marcellus.de do.except. Sed quid si a propinquis & he-
redibus occisi fiat pax,an habebit ex hoc defensionem ne accusetur
vel puniatur. Dicunt quidam quod sic , per.l.transigere.&.l.iij.ff.
ad Sylla.&.l.ij.C.de aboli.econtra quod non,cum sit accusatio pu
blica,vt.l.j.de pub.indic.& iure publico per priuatum,nec in se,nec
in alijs preiudicari potest , vt dictum est per.d.§.si paciscar.&.l.si
vnus.§.pactus.&.l.ius publicum,&.l.iij.§.si is.de sepul.viol.&.l.ce
tu.§.qui vacantem.ff.de vi publ.&.l.maritus.§.quod si negauerit.&
ibi per Dyn.de adulter.nec obstat.l.iij.C.de aboli.quia ibi non di
cit parari securitatem reo,sed dicit Iudicem petenti absolutionem
debere indulgere,etiam si per pecuniam desistere velit , quia suam
14 sequebatur iniuriam.† Item in questione adulterij,que proponitur
ad separationem thori potest fieri reconciliatio, vt in.§.adulteriuz,
in aucten.vt nulli iudi. Item in querela inofficiosi testamenti , vt.l.
cum mora.C.de transactio.&.l.si instituta de inoffi. testamen. Item
potest dici in querela ingrati,in spirituali pactio admittitur, & tran
sactio reprobatur nisi in matrimonio,vt.c.super eo.&.c.fi.de tran-
15 sac.† Quando autem propter delicta bona publicantur ipso iure,&
quando per sententiam,distingue sic,quod aut quis deliquit circa
res que prohibita sunt per legem,& tunc aut deliquit circa illa , cir-
ca que est prohibitum delinqui,ne fisco preiudicetur , & ne res ven-
dite transferantur , vel non capaci quis restituat hereditatem , vel
tacitam fidem accommodet de restituendo,& tunc propter suum de
lictum res circa quas deliquit publicantur ipso iure , vt.l.commis-
sa.de publica.&.l.j.§.an bona.de iure fi.&.l.imperator.eo.titu.aut
deliquit circa res,circa quas est prohibitum delinqui,ne preiudice
tur priuato,& ne quis inuadat rem alienam,vel suam quaz alius pos
sidet,& tunc non ipso iure,sed per sententiam.vt.l.si quis in tantam.
.C.vnde vi.&.l.j.C.ne lice.pot.&.l.fi.de litig. Aut deliquit facien-
do commercium rei contra legem in preiudicium reipublice,vt pre
stando arma hostibus,& tunc non ipso iure,sed per sententiam bo-
nis suis priuatur,vt.l.fin.C.que res ex.non de. Aut deliquit circa
prohibitum priuilegium in sui & in reipublice fauorem , vt est in mi
lite rem aliquam conducente,tunc accipiens ipso iure suis priuile-
gijs priuatur,& qui eam locauit,suis priuatur redditibus ipso iure,
vt.l.fi.§.facturos C.loca. Aut delinquit mixtim circa res in preiu
dicium priuati , & reipub . & tunc vbi delictum commissum est ipso
iure Domino non aufertur,sed per sententiam , vt.l.quicunq̄z.§.si
fecerit.C.de here. Aut deliquit circa res accipiendo eas ante tem
pus a lege permissum,vt adeundo hereditatem ante factam vindi
ctam de morte occisi,& tunc non ipso iure , sed per sententiam bona
auferuntur,vt.l.necare.§.j.ff.ad Sylla.&.l.si ca.ff.ð his quib. vt in
dig. Secundo casu principali,quando quis deliquit non circa res,
sed circa personas,& tunc dic,Aut deliquit circa se ipsum tantum,
se occidendo,& bona sua per sententiam publicantur,non ipso iure,
vt.l.in fraudem.§.eius bona.&.§.fi.ff.de iure fis. Aut deliquit in se
cum alijs,vt in deum vel Principem,vt essendo hereticus,vel apo
stata,vel ɔmittat crimē lese maie.tūc necessaria est snia sup crie,q̄ la
ta,bona ipso iure publicāt̄.l.q̄sq̄s.C.ad leg.iul.maiesta.&.l.ex iudi
ciorum de accusat.&.l.post contractum.de donatio.l.prima.C.de
aposta,& licet statim non perdat bonorum dominium , sed per sen-
tentiam,perdit tamen administrationem eorum , vt.l.penult.C. ad
leg.iuli.maiesta.&.l.donationes.&.l.si eum.qui & a quib. &.d.l.ex
iudiciorum. Aut deliquit in se,in Deum,& in legem,vt accipiendo
filiam,vel sororem , vel neptem , vel aliam prohibitam in vxorem,
tunc ipso iure omnia publicantur bona , vt in auctenti . de incest.
nupt.in principio.& in aucten.de muli.que pri.ma.§.scimus. Aut
deliquit in hominem tantum,& legem, vt liberum hominem pigno
ri accipiendo,& tunc debito priuatur , vt in aucten. vt nulli iudi .§.
quia vero. Aut in iudicij conceptione aduersarium fallit, & tunc si
circa diffinitionem iudicij in contumaciam perseuerando ipso iure
a sua cadit actione,vt in auctē.qui semel,aut circa preparatoria,vt
quia non vult prestare sacramentum, tunc non ipso iure,sed per sen
tentiam,vt in aucten.vt lice ma.§.illo.vel potest dic , quod si a le-
ge super his preferantur ,verba preteriti vel presentis temporis,&
tunc

tunc per sententiam, vt in contrariis, vt. l. si quis in tantam C. vnde vi. fallit in auc. de non alien. §. super hoc autem. & per hoc est argu. quod per verba futuri temporis frustra legata relinquuntur, vt. l. Titia cum. in princip. de lega. j. Sed per verba presentis temporis, sic, vt. l. qui volebat. de heredib. institu. & l. testamento militis. de manum. testa. & l. ex hac de verbo. significatio. & est ratio, quia verbum futuri temporis obtinet vim conditionis, vt. l. qui promisit. de conditio. & demonstratio. & notatur in. l. penultima. C. de institu. & substitutio. Laus Deo.

FINIS

Tractatus de Questionibus, & Tormentis clarissimi ingenij ac legum apicis do. Baldi de Periglis Perusini.

SVMMARIVM

1 Iudex humanitate non modica pollere debet, non enim debet statim ad questiones, & torturas procedere.
Questio non de qualibet leui causa aut crimine est habenda.
Indicia quelibet non sufficiunt ad torturam.
2 Tortus non est ad torturam repetendus nisi duobus concurrentibus.
Iudex eo vti debet temperamento, vt tortus, aut innocentie, aut supplicio seruetur saluus.
Questio quid proprie dicatur.
3 Questioni possunt subijci liberi & serui, & statuliberi & liberti.
4 Minor tredecim annis non debet torqueri, potest tamen ferula vel corrigia cedi.
5 Decuriones aliquo casu torqueri possunt.
6 Questio repeti non potest nisi nouis superuenientibus indicijs.
7 Iudex equus in questione repetenda que attendere debeat.
Tormenta quo ordine sunt proponenda.
Femina masculo prefertur in tortura.
8 Tortura ex quibus causis possit adhiberi.
9 Indicia que & qualia torturam precedere debeant.
10 Conuersatio mala operationis male est indicatiua.
11 Indicia sumi possunt ex trepidatione vel constantia.
12 Fuga indicium facit de maleficio perpetrato.

¶ Capitulum primum circa diffinitionem questionis.



E questionibus tractaturus videndum est primo quid sit questio. Secundo que persone possunt torqueri, & quomodo. Tertio qualiter inquisitio seu questio debet fieri, sine cum quo moderamine sunt habenda tormenta, & quo ordine sunt homines torquendi, & ex quibus causis, & quid oportet precedere questionem. Item quid sit questionis effectus. demum formabo aliquas questiones vtiles & frequentes super predictis. Et vt iudicibus immoderate seuientibus aliqua temperies imponatur, premittam quinque in generali.
1 † Primum est quod iudices qui intendunt de aliquo questionem habere, ante omnia habeant humanitatis rationem siue considerationem vt non facile ad tormentum prosiliant. nec repente accedant quantumcunque accedant aut adsint verisimilia argumenta, si alia leniori via potest obiecti criminis veritas haberi seu reperiri. ff. eo. l. diuus. j. & ij. respon. & l. edictum. & C. eo. l. quoties. Secundum vero quod non de qualibet leui causa nec de quolibet leui crimine, nec indifferenter de quibuslibet personis habenda est questio, vt. d. l. edictum. Tertium vero quod quelibet indicia non sunt sufficientia ad tormenta habenda. tunc enim torquendus est reus cum suspectus & indicia precesserunt talia quod sola confessio deesse videatur, vt. ff. eo. l. j. ij. respon.
2 † Quartum vero quod in questione non est quis repetendus, nisi duo concurrant contra eum, scilicet quod noua superueniant indicia, & quod tortus in fortitudine corporis quantumcunque durauerit, vt. ff. eo. l. vnius. §. j. Quintum vero quod iudices hoc temperamentum tenere debeant vt tormenta non sumant de aliquo in immensum, nec quantum postulauerit actor, sed quantum moderate rationis temperamenta desiderant, adeo quod tortus saluus innocentie vel supplicio conseruetur, vt. l. de minore. §. tormenta. & l. questionis modum. ff. eo. Alias tenetur de iniuria. ff. eo. l. item apud. §. questionis. Et questio diffinitur sic. Questio est inquisitio quedam que fit ad eruendam veritatem per tormenta & corporis dolorem. Nuda ergo interpretatio & interrogatio. vel leuis intentio pertinet ad hoc edictum, vt. ff. de iniu. l. item apud
3 §. adijcitur. ver. questionem. † Que persone torqueri possunt, & certe torqueri possunt tam liberi quam serui & liberti & statuliberi, vt. l. edictum. & l. ex libero. ff. eo. & l. pregnantis. ff. de pe. Licet quidam dicant liberos homines indubitanter tam in seipsos quam in alios posse torqueri, vt. l. ex libero. in princip. ff. eo. & l. vnius. §. testis. l. sicut. & l. si quis decurio. C. de fal. & l. proditores. ff. de re mil. in cor. vt in di. sine quoquo suf. §. omnes. coll. ij. quo ad crimina & quo ad personas cuiuscunque conditionis exceptis in dignitate positis torqueri permittit. C. quib. ex cau. infa. irro. l. nullam. vbi de hoc. C. de asses. l. nullus. in fin. Omnia supradicta loquuntur de questionibus habendis de liberis hominibus, excipiuntur alique persone quas ius torqueri non sinit, quidam propter etatem, vt minores. xiij. annis.
4 † Nam torqueri non possunt, verumtamen ferula cedi vel terreri corrigia, vel virgis leniter possunt ad eruendam veritatem, vt. l. j. §. impubes. & l. excipiantur. ff. ad silleia. & l. de minore primo respon so. & l. ex libero. §. de minore. ff. eod. Item decrepitis subuenitur. vt non torqueantur. Sed que dicitur ista etas cui debet subueniri, Respondeo vt. ff. ad sille. l. ij. §. ignoscitur. Item positi in dignitate non torquentur vt eminentissimi iudices, & milites, & decuriones, & filij, & nepotes. s. predictorum ne aliqua macula in eos aspergatur, vt de eo. l. milites. & l. diuo marcho. & l. decuriones. ff. de decur. l. fi. sed in quibusdam criminibus dignitas non prebet excusationem, nec minoritas quin torqueantur, vt in crimine lese maiestatis proditoribus & quibusdam alijs, vt. ff. eo. l. de minore. j. respon. & ff. eo. l. ex libero
5 §. j. & de re mil. l. desertores. §. is qui. & l. proditores. † Item decuriones in aliquo casu torquentur cum queritur de fide instrumentorum que ante decurionatum fecerant, vt si quis decurio C. ad. l. cor. de falsis. Item mulieres dum sunt pregnantes torqueri non possunt vt. l. pregnantis. ff. de pe. hic non esse in immensum habenda ne quanta postulauerit accusator sed moderate rationis &c. vt. l. de minore. §. tormenta. ff. eo. Et circa hoc non potest certa doctrina dari nec tradi. Sed iudex considerabit cuius fortitudinis sit torquendus, vel cuius debilitatis, vel cuius valetudinis, cuius etatis, & secundum etatem varietatem personarum, varietatem criminis seu alterius negotij qualitatem quandoque a superioribus, quandoque minoribus vtatur tormentis. Et quod hec sint consideranda arguitur per iura. ff. de re mil. l. iij §. fi. l. si quis ad sille. in prin. & §. conueniatur. & l. j. §. impubes. Dicere ergo torqueri vt innocentie vel supplicio conseruet incolumen. Sed quid si sit semel habita questio de aliquo qui nil forte dixit, vult iudex repetere questionem de aliquo nouo accidenti, nunquid potest videtur quod sic, per. l. repeti. ff. eo. & vbi lex non distinguit nec nos
6 distinguere debemus, vt. l. de pretio. ff. de pub. † Tamen dic quod non nisi nouis indicijs interim habitis, vt quia tortus dicebat nullum ista nocte iacuisse vbi maleficium fuerat commissum, postea inuentum est per testes quod alius vel similis adijt. Et hec est communis opinio. non tamen allegant aliquid, tamen allegabis. ff. de verbo. significa. l. bones. §. hoc sermone. ff. pro soc. l. si socius pro filia. §. ne si prior. Assessores tamen honoris & auidi & cupidi hoc non seruant, immo quotidie questiones repetunt absque nouis indicijs quousque de obiectis annuant veritatem quorum opinio potest argumentari seu defendi per. l. iij. aucten. vt iud. sine quoquo suffra. §. oportet. colum.
7 secunda vbi iudices torquent furem & non prius conquiescant. † Consideret autem bonus iudex in questione repetenda quomodo tortus in animo & fortitudine corporis perseuerauerit. ff. eod. l. vnius. §. reus. Quo ordine sint habenda tormenta. Respondeo sagax iudex estimabit & considerabit a quo facilius possit veritas erui, vt ab isto quoniam incipiat, & a timidiori magis suspecto a minori & etiam a debiliori non autem a fortiori. ff. eodem. l. j. §. j. & l. vnius. j. respon. Item si torquendi sunt pater & filius a filio incipiat, & in aspectu patris, quia per hoc citius dicet pater cum ipse magis torqueatur. l. isti quidam ff. quod me cau. & institu. de noxa. act. §. sed veteres. Item femina prius torqueatur quam masculus, quia homo tanquam maioris conscientie & constantie tardius confiteretur, & mulier citius, quia momentaneum, & instabile cor habet. C. de inoffi. testa. l. filia. extra de
8 verbo. signific. c. forus. l. differre. ff. de iure fisc. † Ex quibus causis

torqueantur homines ex ciuili ⁊ criminali ⁊ tunc cum aliter veri-
tas non potest inueniri.ff.eo l.diuus.⁊.l.ex libero.⁊.l.quoties.C.
eo.in summa eo.ti.non tamen ex omni causa torquendus nec quili-
bet indifferenter.ff.eo.l.edictum. Sed queritur que oportet prece-
dere questionem. Hic indicia sufficientia ⁊ verisimilia, q? atormen
tis non est incohoandum.ff.e.l.j.i.respon. Nam sine presumptioni-
bus non est quis torquendus.ff.eo.l.diuus.⁊.l.maritus.⁊.l.fina.C.
de fal.l.sicut.in fi. Et certe rectoribus est valde considerandum, ⁊
ponderose aduertendu3, nunquid precedentia sunt verisimilia ⁊ suf
ficientia ad habendam torturam, cu3 alias restitutio vel appellatio
subsequens prodesse non possit. Nam plurimi dum torquentur de-
ficere so'ent.ff.de pe.l.aut.§.j.⁊ ideo torturam oportet precedere in
dicia, vt probatur in iuribus prealleg.⁊.C.eo.l.milites.⁊.l.cum co
9 gnitionaliter.⁊ cu3 si.† Sed que ⁊ qualia indicia. Respondeo nõ
bene potest dici sed committitur arbitrio iudicis.ff.de test.l.tertia.
in princip.ibi tu magis scire ⁊c. Sic dicitur de mora ⁊ accessioni-
bus.ff.de diuer.⁊temp.prescr.l.accessionibus.ff.de vsur.l.mora.⁊
istud est generale, quod non determinatur a iure, ideo relinquitur
arbitrio iudicis, vt in penis a iure non determinatis, vt in.l.hodie.
ff.de pe.⁊.l.sancimus.C.de pe.ff.de effract.l.ij.§.j.⁊ sic de tempo-
re quod indeterminate profertur.ff.de lib.in.l.j.in princip. Possu
mus tamen in genere talem doctrinam ponere quod discretus iu-
dex solenniter instare debet ad indagandum indicia contra deli-
ctum ex aliquo crimine. Nam indicia sunt alias probationibus ꝓ
xima. Et dicuntur indicia quasi demonstratiua mentis, ⁊ veritatis,
⁊ probationum adminicula.C.de probatio.l.instrumenta.⁊.l.fina.
sunt autem indicia pars probationis clare.C.qui testa.face.pos.l.
hac consultissima.§.demum ibi indicia ⁊c. Et dicuntur indicia ab
indicando, vnde indicia id est debita adminicula ad indagandam
veritatem.C.ad.l.iul.de adul.l.si quis adulteri.ff.de prescri.ver.l.
10 solent.† Querat iudex instanter cum quibus, per que loca conuersa
batur delatus quem torquere intendit, quoniam mala conuersatio
est male operationis indicium.ff.de admi.tut.l.si plures.§.assidue.
Na3 ex mala conuersatione bonus efficitur vitiosus.ff.de edil.edi.
l.ediles.§.pedius ibi, alleator forte ⁊c. Nam cum Psalmista ait.
Cum sancto sanctus eris, ⁊ cum peruerso peruerteris ⁊c. Dictum
Philosophi qualiscunq3 talium consolatio delectatur. Item consi
deret loca quibus conuersabatur, q? ex locorum varietate varia col-
ligitur coniectura, vt.C.si manc.ita.fu.al.l.si.ff.de pen.l.aut.§.om-
nem. Item iuste queritur si erat inimicus offensi vel si aliqua offen-
sio interuenerat inter eos, quia tunc erit presumptio culpe, quia ini-
micum de inimico malum cogitare, ⁊ facere facilius ius permittit
presumi, vt.ff.de his qui.vt ind.l.si inimicitie.ff.de adim.leg.l.iiij.§.
fi.ff.eod.l.j.§.preterea inimicorum. Item inuestigare debebit cuius
estimationis, ⁊ fame qualis enim fama, ⁊ opinio cuiuscunq3 in ciui
tate, talis presumitur.ff.eo.l.de minore.§.tormenta ibi vel cuius esti
mationis.ff.de rei vendi.l.si ambo.j.respon.in aucten.de testi.l.san
11 cimus.alias §.j.coll.vij.† Item poterit iudex sumere indicia ex cõ
stantia vel trepidatione vocis, vel membrorum, vel pallore, vt.d.
§.tormenta.locutio enim ⁊ constantia ⁊ trepiditas est estimatio cu-
iuscunq3 ideo estimanda ⁊ indaganda est, quoniam multa afferunt
ad inuestigandam veritatem, ⁊ in lucem emergunt, vt.d.§.tormen-
ta. Item inquirat cuius vite primo fuerit, ⁊ an talia vel consimilia
de quibus inculpatur ad presens facere consueuerit. Nam de vno-
quoq3 bonum vel malum presumimus, consideratis primo agitatis
ab illo.ff.de re mili.l.desertorem.§.fi.ibi qui ad hostem confugit.⁊
l.non omnis.§.a barbaris.ff.de suspe.tut.l.tutor quoq3.§.quandoq3
potest. ex gestis enim preterite vite metimur gesta presentis, vt.C.
de prepo.agen.in rebus.l.secunda.§.fin.li.xij. Item an fuerit com
minatus, quoniam erit indicium quod operibus impleuerit quod
verbis terrendo profudit.cum ex dictis hominum facta pensemus.
C.si quis impe. maled.l.prima.ff.de sup.leg.l.labeo. Item consi-
derandum an talis sit qui consueuerit ⁊ posse habuerit talia implen
di, quod est notandum.ad.l.iul.maiesta.l.famosi.ibi.an poterit fa
12 cere ⁊ an ante quid fecerit. † Item si iam fuit indicium contra eum
vel se absentauit post perfectum maleficiu3 ar.in auc.de exhib.§.si
vero.⁊ de confes.§.consiliarios cum si. Item testes recipiat sup ma
leficio loco vbi fuit commissu3 de voce publica ⁊ fama que ipsa om
nia coadunant effectum ad tormenta.ff.de sol.l.j.§.flumen. ex mul-
tis alijs casibus indicia sumat ad formandum conscientiam pro in-
uenienda veritate delicti ⁊ criminis.

SVMMARIVM

1 Confessio rei non statim sibi preiudicat, sed expectari debet eius in eadem perseuerantia.
2 Crimen sponte confessus statim est incarcerandus.
3 Torto in tortura contra alium deponenti quando credatur.
4 Tortus in quibus casibus sit de alijs interrogandus.
5 Accusatus super vno furto ⁊ tortus, si confessus fuerit an possit torqueri super alijs.
6 Torquendus petens dilationem ad reprobanda indicia an sit audiendus.
7 Defensio sua nemini est deneganda.
Testis quando dictum suum retractare possit.
8 Confessio facta in tormentis an aliquid operetur, si in ea non perseueretur.
9 Tortus absq3 indicijs sibi non preiudicat confitens in tormentis.

¶ Secundum capitulum loquens de effectu questionis.

Denuo restat videre quis
sit questionis effectus. Et certe absq3 fortitudine tor
mentorum vltro quis crimen confiteatur, dixerunt
quidam preceptores moderni eum non esse damnan
1 dum. † Sed debet iudex stare per diem vel per aliud tempus se-
cundum qualitatem criminis, ⁊ persone conditionem ⁊ interim fa-
cere reum coram se presentare, vt tunc interroget an velit perseuera
re in confessione quam fecit aut contradicere vel reuocare. Et hoc
ideo dicunt ipsi, quia confessio rei statim non preiudicat nec statim
facit plenam probationem, vt.C.de custo.reo.l.secunda. Item in-
telligant leges que non distinguunt formidine tormentoru3 an spon
te habita confessio ad hoc.ff.eodem.l.prima.§.diuus. ibi confessio-
nis reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere.⁊.§.si
quis vltro. ⁊ sic dicebant ipsi interesse inter confessionem habitam
in ciuilibus, ⁊ habitam in criminalibus in hoc scilicet in ciuilibus
non est opus perseuerantia sed statim tenet, in criminalibus vero
si vltro sine formidine tormentorum habita fuerit confessio opus est
perseuerantia per predicta iura. Nec mirum dicebant ipsi si intel
ligatur ponderate.i.solenniter procedatur tam in criminalibus quã
in ciuilibus. Nam vbi est maius periculum ibi est cautius agen-
dum.C.de fal.l.vbi est melius.C.de pe.l.qui sententiam. extra de
elec.cap.vbi maius libro sexto. Nec mirum si tam varia quam cri
minalia indicia nihil commune habent vel simile cum ciuilibus in
princip.de publi.iudi. Tu dic contra.⁊ hec est communis opinio
2 †quia si quis in se confitetur crimen sponte statim est incarceran-
dus ⁊ illico absq3 alia confessione vel perseuerantia damnandus.ff.
de cust.reo.l.fin.j.respon.⁊.C.de pen.l.conreis. Ita intelligunt.l.
confessus.ff.de custo.reo. Non obst.§.si quis vltro.⁊.§.diuus quia
intelliguntur in confessionibus habitis in tormentis, ⁊ sic intelligi-
tur.l.secunda.C.de custo.reo.secundum veriorem lecturam, vt pa-
tet in fi.l.ibi ⁊ sic ⁊c. Sed si in tormentis vel formidine tormento-
rum, ⁊ tunc non debet statim haberi pro explorato, vt dic.§.diuus
⁊.C.appel.rescin.non posse.l.secunda.⁊ est ratio, vt.ff.eo.l.prima.
§.questioni.⁊c.⁊ tunc habet locum.l.secunda.C.de custo.reo. vt iu
dex faciat ad se criminosum redire, ⁊ querat vtrum velit crimino
sus in sua questione perseuerare an retrahere vel contrarium. ⁊ si
perseuerauerit tenet confessio alias non, vt.§.si quis vltro. ⁊ lege
3 secunda.C.que appella.non recip.†Sed quid si aliquis subijcitur
questioni, ⁊ confitetur contra alium, nunquid stetur dicto suo? Re
spondeo distinguendo, aut torquetur simpliciter in alios, vt in so-
cios non in se.⁊ tunc statur dicto suo cum alijs indicijs, vt iudex ex
dictis torti ⁊ alijs indicijs ad condemnationem procedat.C.de asse.
l.nullus.in fin.ff.eo.l.edictum.⁊.l.j.§.qui questionem ibi alteru3 in
magis suggereretis quam requireretis ⁊c.ad idem Tullius i To
picis. Nam in tormentis vbilibet fatigati que dicunt veritas ipsa vi
detur dicere salno sibi dixisset de inimico, q? non est facile creden-
dum. Sed nec.s.omnino fides retrahenda, sed causa cognita fides
erit adhibenda alias non.ff.eo.l.j.§.preterea, ⁊ arg.ff.de test.l.iij.in
prin.aut loquetur in se nihil de se confitetur, tunc habent locum pro
prie supradicta.si vero confitetur de se ⁊ alijs, ⁊ tunc s3 Acc. cuius
opin.valuit, est in veritate regula ⁊ instantia regule regulariter de
proprio scelere confessus super conscientia non scrutetur aliena, q?
tortus de se non confessus debet interrogari de alijs maxime conso
cijs, vt.ff.eo.l.qui de se C.eo.l.sicut.in prin.C.de act.l.fi. Tũc si de
facto suo interrogatus dicat sine interrogatione accuso alios, non
statur dicto eius, fallit in casibus in quibus de se confessus interro
gatus

gatur de aliis, si tamen contra illos vel alios precedant indicia.
4 † primus casus in communibus latronibus, & maxime qui de se confessi torquendi sunt, & interrogandi de sociis de mādatoribus, & receptatoribus. ff. de cust. reo. l. diuus. C. de fer. l. pe. Scds. C. de fal. mone. l. j. Tertius ad exhi. l. si. Quartus de seruo de nece domini in se ɔfesso, vt torqueatur, & interrogetur quo mādante &c. ff. ad sille. l. prius. & l. & si percussor. Quintus ad. l. aquil. l. inde neratius. §. & si seruus. Et bene dicit si aliqua precedant indicia, quia alias non debet de aliis interrogari. C. eo lib. Item eius responsio non erit plena probatio contra alios quos inculpauerit. Sed nunquid propter istam talem prescriptionem poterunt isti inculpari, & ad tormētum poni. Respondeo quod sic in dictis casibus. ar. preal. nullus. & ar. ff. eo. l. edictum, & ar. ff. eo. l. j. §. cum quis latrones. ar. qd idem in aliis. ff. eo. l. j. §. diuus adrianus colfurnio. In aliis vero non. l. fi. C. d actu. ff. eod. l. is qui. Sed qd si persona inculpata a torto sit homo male fame, & conditionis, nunquid in aliis factis casibus qz in istis explicatis poterit subiici questioni. Dic de iure, quod si nō precesserint indicia sufficientia nec inculpatio eius facta erit, vt. C. de act. l. fin. ff. eod. l. is qui. ergo quod inde sequitur perinde. idest tanquam prohibente factum non valet, vt. l. non dubium. Tamen de consuetudine videtur torqueri pro qua. ff. eod. l. prima. §. diuus.
5 † Sed quid si accusatur quis de furto indiciis precedentibus, ad istud furtum torquetur, & confitetur illud furtum, nunquid procedit in tortura sine reperitur vt indicet, & confiteatur de aliis furtis a se factis, & commissis ad que nulla habentur indicia. Dic quod non de iuris subtilitate. argu. eorum que dicuntur in proxima questione. Pro ista parte est etiam quia quantum ad ista furta de quibus in genere vel specie non queritur nulla procedunt indicia, & sine indiciis nemo torquendus est. C. de fal. sicut. ff. eod. l. j. in princip. & l. maritus. Sed de generali consuetudine Italie seruamus contrarium, & specialiter in furtis, quia frequentant magis, que consuetudo potest adiuuari per. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re milit. l. congruit. de off. presi. Sed quid si aliquis nondum est in tormentis, & dicet tormentetis me quantum velitis, quia nō sum culpabilis nec aliquid dicam, sic omnia diffitetur, nunquid debet statim a tormentis relaxari, & dimitti vt recedat. Certe non, immo procedatur ad torturam cum temperie vel asperie secundum criminis qualitatem. & si confiteatur, bene quidem, si non iudex debet ipsum in carceribus detinere, & si noua aderunt indicia, & questionem repetet, & alterius thematis a prima. Si autem non aderunt indicia noua, tunc statuet actori dilationem competentem ad probandū, & si poterit conuinci condemnabitur alias non. ff. eod. l. ij. §.
6 preterea, & l. vnus. † Sed quid si precedūt criminis indicia per que iudex informatus procedere potest ad torturam. Dicit reus domine iudex detis mihi defensionem alias dilationem anteqz ponatis me ad torturam, quia paratus sum incontinenti redarguere contra indicia recepta contra me. Nunquid est audiendus, & sibi sit defensio danda antequam torqueatur. Uidetur quod non per. l. iiij. C. vbi sena. vel cla. l. ibi. nec quas ante probationes iniurias, & cetera cum in illis personis in dignitate constitutis sit speciale, ergo in ceteris personis contrarium erit ius commune. ff. ad municipa. lib. j. in fin. Preterea primo probat actor fundata intentione sua reus poterit exceptiones suas proponere. C. de excep. l. si quidam. & de proba. l. exceptionem. ergo debet fundare, & probatur intentio communiter per testes, & per confessionem rei antequam audiatur in sua defensione seu exceptione reus. Tu dic contra quod primo sit danda defensio antequam torqueantur, maxime quando quid tale allegatur per ipsum accusatum quo probato non deberet iudex ad tormenta procedere illa ratione quia ab interlocutione facta a iudice quod aliquis torqueatur appellatur. ff. de app. l. ij. & est considerand causa quare a tali interlocutoria permissum est appellare. Nam si defensio permitteretur post torturam non posset postea recuperare detrimentum membrorum, vt. d. l. aut notatur modo eadem ratio vendicat sibi locum in proposito seu cum appellatur vel defensio datur si primo alias si non appellatur. Nam solent quidam
7 deficere in questione. ff. de penis. l. aut. §. j. † Preterea etiam alias confesso sua defensio datur. C. de cust. reo. l. ij. multo magis huic nō denegabitur. preterea quod iam condemnato ex confessione sua in tormentis etiam perseuerata princeps subiicit etiam post sententiā retractando si constiterit de innocentia condemnari. ff. eod. l. j. §. si quis vltro. Si ergo iam condemnato, & confesso conceditur defensionis facultas, multofortius ante torturam denegari non debet. Cui enim quod plus est conceditur non debet denegari quod est minus, vt in regula iuris. Quid plura lex dicit quocunqz petenti defensionem danda est. ff. eo. l. vnius. §. cognitorum ibi quoqz ipso postulante reo &c. Sed quid si testis fuit tortus, & in tortura confessus nunc ante sententiam dicit se errasse, nunquid poterit reuocare errorem suum. Respondeo aut est error facti, aut iuris. Primo casu potest vsqz ad sententiam. Et est ratio quia non videtur fateri, quia errat. ff. de confes. l. ij. in princ. Item talis error non solet vsqz ad sententiam obesse. ff. de iur. & facti igno. l. ij. Nam condemnatus ex cōfessione in tormentis si nec perseuerauit in ea innocentiam suam docere voluerit, & si ostenderit absoluatur. ff. eo. l. j. §. si quis vltro. multofortius errorem suum ante sententiam probare volens debet audiri. Item iste non perseuerauit in confessione sua ex quo non expectauit sententiam. Item confessus formidine tormentorum auditur appellans. C. quo. app. non reci. l. ij. si errauerit in iure, tunc nō po
8 terit venire contra confessionem suam, vt. d. l. error. † Sed quid si aliquis est confessus in tormentis, nec perseuerauerit in ea, nunqd talis confessio aliquid operabitur, videtur qd sic, scilicet semiplenā probationem, vt not. C. de custo. reo. l. j. & ff. eo. l. j. §. diuus. & intelligitur in ɔfessione torti in qua non fuit perseueratum. vel dic, & forte verius qd ibi perseueratum sit talis confessio non plenam nec semiplenam probationem inducit. quoniam nullo modo confitetur, & formidine tormentorum confitenti sine perseueratione equiparentur. C. quando app. non sit. l. ij. Sed quid si aliquis est tortus nullis
9 legitimis indiciis precedētibus, nunquid valet eius cōfessio. † Dic qd non quantumcunqz in ea perseuerauerit vt est expressum. ff. eo. l. diuus. §. ex qbus. & l. pe. scdm vnam lecturam. & ar. C. si ex fal. instr. l. iij. & iiij. probo a tormentis non est incipiendū. ff. eo. l. j. ij. & iij. l. maritus. & l. milles. C. eo. ergo ipsis deficientibus quicquid sequitur ipso iure non valet, vt. l. non dubium. C. de legi. & de fide instrumē. l. i. lib. x. de appella. l. nominationis. & ff. de reg. iuris. l. diuus. cum simil. &c.

SVMMARIVM

1 Confessio que, & quando in tormentis facta dicatur.
2 Statuto dictante quod quis nequeat questioni subiici, an potestas talem detinens in carcere vel aliter affligens, incidat in penam statuti.
3 Reus tortus ad quem locum ducendus sit ad perseuerandum confessione facta in tortura.
4 Liber homo an, & quando torture subiici possit.
5 Persona auctentica seu notabilis an debeat supponi tormentis.
6 Iudex seu potestas in tormentis modum debitum excedens puniri debet.
7 Iudex debite officium suum exercuisse presumitur, nisi contrarium probetur.
8 Iudex in puniendo modum excedens presumitur non iudex.

¶ Tertium capitulum circa confessiones in tormentis.

D Ictum est supra quod confessio facta in tormentis, & responsio facta non preiudicat nisi in ea non fuerit perseueratum. † Sed quero
1 que dicitur facta in tormentis. Responsio facta in tormentis est cum ad pedem torture ducitur, & ligantur manus, & torture inducitur, quod nisi incontinenti confiteatur subiiciet eum questioni. certe non esset talis confessio nisi fuerit in ea perseueratum, quia lex equiparat confessionem factam in ipsis tormentis, & extorta formidine tormentorum. Et not. quod ibi dicitur de formidine tormentorum, non autem dicit in tormentis, & ibi ita sentit glo. argu. ff. de iniur. l. item apud. §. ij. dicitur ibi questionem intelligere debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruendam veritatem. Nuda ergo interrogatio vel leuis territio, a contrario sensu, non leuis territio habetur per ipsa tormenta, & ad hoc accedit sufficit terror armorum, & si vsus eius non sit. ff. de vi, & vi arma. l. j. §. si arma. & ad. l. cor. de sica. l. j. vbi equiparantur hominem perimere gladio & in manu ipsum stringere. & dicit. ff. ex quib. cau. maio. l. in. & C.
2 quod met. cau. l. metum. † Sed quid si continetur in statuto quod quis non possit torqueri nisi in certis casibus, potestas bonoris aut dus extra illos casus concessos per statutum vellet eruere veritatē criminis non tamen vult eum ponere ad tormenta ne incidet in penam statuti. Sed quid facit precipit eum teneri in turri vel in alio loco denegando sibi alimenta donec confiteatur, vel in hieme facit eum stare spoliatum. Nunquid videtur eū ponere questioni vt sic dicamus eum incidere in penam statuti &c. Dic qp sic. l. itē apud. ff. de iniu. §. questionem. ibi vel malam intētionem habuerit. Sed qd si extra locum torture, aut circa tribunal vbi ius redditur iudex examinans delatum de crimine dicens aut tu cōfitearis, aut te ducam

ad tormenta, ꝛ torquebo te, nunquid dicetur confessio formidine tormentorum facta. Dic quod non, quia leuis territio, vt. l. itē apud. §. questionem. ꝛ. C. quod met. cau. l. metum. Quia non iactationibus tantum, sed questionis probabilem vere torture comparende accipere debemus presentiam, ꝛ instantis torture sicut de metu instantis cruciatus, vt. ff. quod met. can. l. metum, primo responso. ex quibus cau. maio. l. iiij. ad fi. leuis autem territio, ꝛ extra locum torture facta elusoria est, ar. ff. si an plusq̄ per. l. fal. hec satisdatio. Dictum est quod confessio facta formidine tormentorum non habetur pro
3 explorato facinore nisi fuerit perseueratum. † Quero in quo loco ducendus est reus ad perseuerandum. Respondeo apud acta vel in alio loco publico extra conspectum torture, ꝛ iam vidimus expertos ad defensiones in perseuerantia connocare testes sub publico testimonio sibi faciunt, talis tali die perseuerauit, ꝛ confirmauit ꝛc. in presentia talium testiũ ꝛc. ꝛ bene faciunt per. l. ij. C. de custo. reo. ibi sub publico testimonio ꝛc. Sed quando tempus debet esse in medio inter confessionem tormenti, ꝛ perseuerantiam. Respondeo, lege non determinatur, vt. d. l. ij. C. de cust. reo ibi postmodum eductus ꝛc. non tamen dicit quid sit istud modicum tempus. Potest dici quod sit arbitrio iudicis inspecta personarum qualitate, vel enormitate, vel leuitate criminis. Cum enim a iure tempus nō prefigitur iudicis potestate committitur. ff. de iur. deli. l. j. in. fi. de pe. l. hodie. ff. de effra. l. j. Sed quis debet interesse questioni. respō deo. vt. ff. de adul. l. si postulauerit. §. questioni. In secreto autem recipiunt dictum suum. testis enim similitudinem habet tortus, vt in summa huius tituli. §. sed habetur. ꝛ. ff. de questio. l. j. §. imperator.
4 † Sed nunquid liber homo possit torqueri. videtur quod non, quia totus est titulus. C. ꝛ. ff. tantum de tortura videtur sentire. Tu dic liberos homines torqueri non solum in alios, vt. ff. eo. l. ex libero. primo responso. ꝛ. l. vnius. §. testes. ꝛ. C. de aboli. l. fallaciter. §. quod si ingenua vel ingenuorum. C. de asse. l. nullus. ff. de cust. reo. l. diuus. Sed etiam in seipsos quando defertur de aliquo crimine. C. eo. l. cognitionaliter. C. de infa. l. nullaꝫ. ꝛ ibi de hoc. C. de falsa. l. sicut. ff. de re mili. proditores. decurio potest torqueri per. l. si quis decurio. C. de fal. vbi decurio torquetur, ꝛ alius quam liber homo non potest esse decurio. ff. de decurio. l. sequitur. Et ita etiam consuetudo generaliter seruat, ꝛ do. Azo. in sum. huius titu. §. torqueri. ꝛ. §.
5 torquetur. † Sed nunquid persona auctentica debet subijci tormentis. Et certe ti. C. ꝛ. ff. de questi. videtur consistere circa seruos torquendos, ꝛ liberos homines in testimonio vacillantes. Sed tu dic quod ipse principales persone subijciēde sunt questioni, vt. C. eo. l. iij. ꝛ. ff. eo. l. i. §. diuus. ꝛ. §. si quis vlro. ꝛ. l. vnius. ꝛ. ff. de re milita. l. prodito. precedere tamen debent indicia, vt. s̄. dixi. Sed quid si iudex in torquendo ita modum excedit quod hominem extinxit vel debilis effectus est. Respondeo videtur teneri. ar. ff. sol. mat. l. si cō stante. §. si maritus. instit. de his qui sunt sui vel alie. in. §. j. ij. respō so. ꝛ melius. ff. ad. l. aquil. l. Sed ꝛ si quemcunq̄. §. intelligitur. ff. de vsufru. l. locū. §. fi. l. eleganter. §. plane. ff. de pigno. act. Nec ꝓdest enim quod vnus iudex facit cum deliquerit, nam omne maleficiũ praue presumimus actum. C. de iniur. l. si non conuicij, ꝛ de sica. l. j.
6 † Preterea si in torquendo modum quis excedit puniendus est, vt C. de emen. pro. l. j. nec iudicem excuset officium, quia sicut priuatis, ita magistratibus prohibitum est aliquid illicitum facere. ff. de iniur. l. nec magistratibus. Econtra videtur quod non teneatur, q̄ hoc fecit causa veritatis eruende, ꝛ facit exequendo suum officium non animo interficiendi vel debilitandi, ergo non debet teneri, neq̄ enim quis delinquere videtur nisi malignum animum habuerit. ff. de verb. sign. l. sepe. in fi. nam maleficia voluntas, ꝛ propositum distiguunt. l. qui in iure. in princi. ff. de fur. ꝛ facit. ff. de acquir. poss. l. q̄ in eo. ꝛ alibi, tūc crimen committatur cum nocendi voluntas interuenerit. nō alias, vt. C. de sica. l. j. ff. ō libe. ho. exhi. l. iij. alias. §. j. Presumit enim princeps bonum de officialibus suis, nisi contrarium manifeste appareat, ꝛ doceatur. ff. de offi. presi. l. j. ad fi. Naꝫ creditor rem obligatam afferendo non presumitur deliquisse, quia
7 notabilis presumptio. ff. de fur. l. cum creditor. † Sic etiam a simili in proposito iudex presumitur sui officij exequendi causa istud fecisse non autem animo nocendi, licet enim culpam etiam torquendo excedendo modum habuerit iudex per hoc non tenetur. l. cor. de sica. quia in delictis lata culpa dolo non equiparatur. ff. ad. l. cor. de sica. l. in lege. Item causa propter quam aliquid fit seruandum remanere impunitum quod alias cohercendum esset debet attendi. ff. de penis. l. aut. §. causa. Sed officij necessitas impunitum suadet remanere, quod alias coherceri debet. ff. de his qui. vt indi. l. post legatum. §. aduocatum. ꝛ. l. tutorem ergo ꝛc. Preterea si nō apparet quo animo defecerit, presumendum est potius zelo iustitie, ꝛ ex vigore officij credens facere, quam malo consilio id fecisse ff. de acquir. poss. l. videtur. ꝛ pro socio. l. merito. ꝛ pro hoc arg. C. qui accus. non poss. l. ij. in fi. vbi tutor de falso instrumento procedendi in causa publica si non probat non presumitur nocendi animo accusationem instituisse, nisi euidenter probetur, tamen regulariter qui non probat calumniari videtur. C. de aduo. diuer. iudi. l. j. Solutio, distinguunt quidam si apparet quod hoc fecerit ex voluntate dolo tenetur. si absq̄ culpa, ꝛ casu nullo modo tenetur. si autem cum aliqua culpa in exercendo modum non puto teneri, vt. C. de emanci. seruo. l. j. ꝛ est bona argumentatio de potestate, ꝛ recto re. ff. de verborum signi. l. potestatis verba. si autem sine moderatione modum excedendo in questione hominem extinxit vel debi-
8 litauit tenetur, † quia statim quod modum excedit, fingitur non iudex, ꝛ punitur tutor non recte administrando vt non tutor, ꝛ tanquā quilibet tenetur, vt. ff. de fur. l. tutor. ff. pro empt. l. qui fundum. §. si tutor arg. C. de epis. ꝛ cleri. l. generaliter. quid plura, est casus. ff. de iniur. l. item apud. §. questionem. versi. ꝛ si iussu, ideo ꝛc.

FINIS

De Questionibus, ꝛ tortura

Tractatus Pauli Grillandi Castilionis Florentini, Jurisconsulti.



N superioribus titulis vidimus ð pluribus criminibus reisq̄ ipsorum, ꝛ penis. sed quia accidit quandoq̄ quod crimina ipsa non sunt bene probata, ꝛ iudex non potest deuenire ad sententiam non precedente rei confessione vel apertissimis probationibus, vt. l. sciant cūcti. C. de proba. tamen contra ipsum reum multoties laborat infamia, ꝛ alia indicia vigent propter que necessario deueniendum est ad torturam in qua vel necesse erit reum ipsum confiteri crimen, vel saltem purgare indicia, ꝛ suspitiones que contra ipsum laborant. Ideo in presenti tractatu de Questionibus, ꝛ tortura, pro cōmuni maxime iudicum commoditate aliqua breuiter exponemus, in qua materia doctores quamplures ex antiquis atq̄ modernis, quidam in ordinarijs lecturis, quidam vero in extraordinarijs compendijs, ꝛ tractatibus diuersa commentaria ediderunt. ¶ Ego vero ne aliorum relatione dictorum frustra videar occupare membranas ea duntaxat attingam que vtiliora sunt, ꝛ in quibus doctorum scripta silent. In alijs vero breuiter, ꝛ remissiue ad vlteriora procedā. Indiciorum, ꝛ questionis materia admodū frequens est, ꝛ in iudicijs practicabilis in causis criminalibus que in iudicijs arbitrio plurimum consistit, ꝛ iudices maxime iuniores, ꝛ parum experti sepe solent in istis aliqua de necessarijs pretermittere, aut vlterius quam iuris sit procedere, propterea materiam ipsam vltra alios clarius, ꝛ facilius ad communem practicam accommodabo. ¶ Videbimus enim primo quid sit tortura, ꝛ que sit questio, ꝛ quomō ista differunt inter se. ¶ Secundo quot sunt tormentorum species. ¶ Tertio quid sit indicium, ꝛ que sunt legitima, ꝛ sufficientia indicia ad torturam. ¶ Quarto quot sunt gradus torture. ¶ Quinto in quibus criminibus possit dari tortura. ¶ Sexto que persone possunt torqueri, ꝛ que non possunt torqueri, ꝛ quibus de causis vbi dabitur noua declaratio vltra omnes doct. ad tex. in. l. si quis in graui. §. ignoscitur. ff. ad silleia. ¶ Septimo loco videbimus an, ꝛ quando in paruis criminibus possit inferri tortura. ¶ Et quid in causa pecuniaria. ¶ Et an, ꝛ qñ tortura possit dari pro pena. ¶ Et an, ꝛ qñ quis dicat̄ cōpetenter tortus, ꝛ purgasse indicia. ¶ Et qñ, ꝛ in q̄bus casibus reus possit repeti in tortura. ¶ Et qd si reus morit̄ in tortura. ¶ Et qd si nulla precedebāt indicia añ torturā. Vel si aderant nō tñ erāt in actis descripta. ¶ Et an, ꝛ qñ reus dicat̄ legitime tort⁹. ¶ Itē quid de ꝯfessione habita in tormentis, vel timore tormentoꝝ qñ nulla precedebant indicia. ¶ Vel si precedebant in veritate nō tamē apparebāt in actis annotata an sufficiat illa confessio ad cō demnandū reū, maxime si ratificata reperit̄. ¶ Et qd si reus ante torturā petijt copiā indicioꝝ que fuit sibi denegata qua nō obstante fuit positus ad torturā, ꝛ confessus forte fuerit aliqua crimina, nunquid illa cōfessio sibi noceat. ¶ Et quid si aliquis propter priuilegiū etateꝫ vel aliam iustā causam de iure torqueri non poterit, si tñ fuerit tortus, ꝛ confessus an preiudicet sibi illa confessio, ꝛ que remedia dantur contra iudicem istis qui sic iniuste torti fuerunt.

Summarium

SVMMARIVM

1 Questio dicitur inquisitio veritatis per tormenta, ⁊ corporis dolorem facto.
2 Questio est tormentalis inquisitio veritatis.
3 Tortura corporis cruciatus dicit̃ ad veritatẽ eruendam repertus.
4 Tortura in quo differat a tormento.
5 Tortura remedium dicitur seu via extraordinaria probationis.

1 Primo igitur quero quid est † questio. Respon. questio proprie loquendo est inquisitio veritatis per tormenta, ⁊ corporis dolorem, ita dicit tex. in.l. item apud labeonem.§. questionem.ff.de iniur. iuncta.l.prima.§.questionem.ff.ad sena.consul.silleia. ⁊ glos.in.d.l.j.in ver.necatorum.eo.ti. Azo aũt in sum. de quest. in prin. dicit quod questio est inquisitio veritatis per tormenta. Nuda ergo interrogatio vel leuis territio non dicitur questio.d.l.item apud labeonem.§.questionez.in ver.nuda. ⁊ p Azo. in.d.sum. in tit. in prin. qui dicit quod non debet quoqꝫ adhiberi tormenta quanta accusator vel instigator postulat, aut desiderat, sed vt moderate rationis temperamenta desiderant.l.de minore.§. tormenta.ff.de questi. Panor. vero in.c.cum in contemplatione. de reg.iur.in antiquis.in prin.lectu.idem dicit quod questio est indagatio veritatis per tormentum. ⁊ appellatur questio a querendo, quia iudex per tormentum inquirit veritatem.ita dicit ipse. Sali. autem in rub.C.de questioni.dat duas expositiones siue diffinitiones ad istud verbum, questio. prima est quod questio est inquisitio que fit ad veritatem per tormenta eruendam. secunda est.
2 ¶ † Questio est tormentalis inquisitio veritatis, ⁊ ista est breuior, ⁊ magis placet, que omnes tamen descriptiones siue diffinitiones in effectu tendunt in vnum quod questio sit illa indagatio quam facit iudex ad inueniendum veritatem contra reum in tormentis existentem dum patitur cruciatum in corpore.
3 ¶ † Deinde quero qd est tortura. Respond. tortura est corporis cruciatus ad eruendam veritatem repertus, vt dicit Panor. in.d.c.cum in contemplatione. in princi. qui dicit etiam quod tortura siue tormentum dicitur quasi torquens mentem, quia per cruciatum corporis mens quoqꝫ torquetur, vt latius dicemus infra eo.ti. q.iiij.in illo quarto gradu torture. ⁊ habetur.v.q.v.illi qui in ver. vbi religiosus tortor vt duz corpora penis subijciuntur que gesta sunt fideliter, ⁊ veraciter exquirantur.
4 ¶ † Hec est differentia inter vnum, ⁊ alterum, quia vnum pertinet ad iudicem solum, alterum vero pertinet ad reum solum.s.tormentũ.d.l.item apud labeonem.§.questionem.nihilominus sepius solent vnum pro altero poni, vt no.in.d.§.questionem. ⁊.v.qõ.v.illi qui.⁊ per gl.in.d.l.j.in prin.ff.ad senatuscon. silleia.
5 ¶ † Et nota hoc qđ tortura est remedium siue via extraordinaria probationis, vt dicit Bal.in.l.si quis alicui C.ad leg.iu.maie. via enim ordinaria est illa que fit per testes, ⁊ instrumenta, vt.l. sciant cuncti.C.de proba.cum similibus.

SVMMARIVM

1 Tormentorum species quot sint.
2 Torture gradus sunt quinqꝫ.

1 Secundo quero quot sunt tormentorum species. Respon. quod multe sunt ac diuerse, vt ponunt doc. maxime practici in eorum tractatibus. Gan. in opere suo male. in tit.de quest. ⁊ tor. Ange. de are. in suo opusculo mal. in glo. fama publica precedente. in ver. tortura.d.Franc.brun.de sancto seueri. in alio suo trac. mal. de indi. ⁊ tortu. in secunda parte. At ille insignis doc. modernus Bonon. d.Hippo. de marsi. clarius ceteris hic aperuit in egregijs commentarijs suis que nuper edidit super notabili titulo.ff. de questio. in.l.prima in princip. vbi ponit quatuordecim species tormentorũ omnes diuersas, quorum plura fuerunt ab antiquis inuenta, quedam vero nouiter ipse inuenisse asserit, prout est illud subtractionis somni quod in veritate perquam subtili ingenij acuitate adinuentum fuit, ⁊ ego semel illud expertus fui Rome in quadam ardua causa duorum religiosorum, licet alio modo, ⁊ faciliori illo vsus fuerim, ⁊ profecto vidi ea que prius non credebam quod illud affert maximum tormentuz, ⁊ fastidium in corpore absqꝫ aliqua membrorum lesione, vide.d.Fran.brun.in materia predicta in.d. suo trac. de indic. ⁊ tortu.in.ij.parte. Albert. gandi. in eodem suo tract. in ti.de quest. ⁊ tormẽ. Ang.de are.in trac.mal.in gl.fama publica. in materia torture. Ant. rose. ⁊.d. Abb.in.c.cũ in contẽplatione. de reg.iur.in anti. Pari.de put.in trac.quem edidit de syndica. in.c.tortura.el.j.cum tribus seq.d.Bonifa.de vitalli.in tract.suo mal.in.ij. parte. eundem dominum Hippo. de marsi. in practica sua Auerolda nũcupata, vbi copiose tractat de hac tortura. Bar. in.l.j.in princi. ⁊.§.diuus. ⁊ in.l. fin.ff.de questio Bald. in.l. ij.C. quo.appella. non recipi. ⁊ in.l.milites. ⁊ in.l. fin.C.de questio. ⁊ Sali.in.d.l.fin.eodem titu.in quibus locis omnes tractant de hac materia torture, ⁊ modo torquend i. ⁊ Azo in sum. de questio. in princip. istud tamen tormentum chorde siue pendentis funiculi docto.communiter ponunt pro magis communi, ⁊ cõsueto quod in se continet plures gradus timoris, doloris, ⁊ cruciatus qui adhibentur plus vel minus secundum qualitatem facti personarum conditionem, ⁊ vrgentium indiciorum secundum quod declarant prefati doc. in locis supra notatis.
2 ¶ † Ego autem vltra alios pro faciliori notitia istius practicabilis materie considerani quinqꝫ esse gradus torture siue tormenti sub hac specie tormenti chorde quibus rei diuersimode cruciantur plus vel minus, grauius, aut leuius iuxta qualitatem facti, personarum conditionem, ⁊ abundantiam indiciorum, sed anteqꝫ ad illorum declarationem deueniam discutiã primo que sunt aut dicunt̃ legitima indicia, ⁊ sufficiẽtia ad torturaz.

SVMMARIVM

1 Indicia que dicantur legitima ad torturam.
Indicium duplex est.
Indicium dubitatum siue semiplenum quod dicatur.
2 Indicium plenum seu indubitatum quod sit.
3 Fama duplex est. quedam homini inherens, altera vero inter homines.
Fama homini inherens que dicatur.
Infamia quid proprie dicatur.
4 Fama inter homines dicitur rumor, seu dictum gentium, seu vulgi ex opinione imaginaria procedens.
Rumor quid proprie sit.
5 Suspitio est animi aliqualis applicatio ad aliquid cũ titubatione.
6 Presumptio quid sit, ⁊ quotuplex.
Presumptio hominis que dicatur.
Presumptio simplex iuris quid sit.
7 Presumptio facti que sit, ⁊ que iuris.
Fictio quid proprie dicatur.
8 Argumentum quid sit.
9 Adminiculum vehemens quod dicatur, ⁊ quod non vehemens.
Coniectura veri acceptio dicitur ex aliquibus signis extrinsecis.
10 Nescientia seu ignorantia est intellectus neqꝫ ad verũ, neqꝫ ad falsum determinatus.
Error quid sit.
Uerisimile quid dicatur, ⁊ quid non verisimile.
11 Notorium dicitur certitudo indubia rei de qua queritur fidem faciens indubiam.
12 Probatio dicitur actus rem dubiam educens in lucẽ cognitionis.
Euidens dicitur quod manifeste liquet.
13 Celari nulla tergiuersatione potest quod in euidenti est.
14 Manifestum quid sit, ⁊ an egeat probatione qđ manifestum est.
Probatio per euidentiam facti que dicatur.
15 Manifestum, ⁊ euidens in quo differant a notorio.
16 Iudex ex indicijs dubitatis ad torturam procedere non debet.
17 Indicia ad torturam legitima que dicantur.
18 Testis singularis de visu deponens indicium facit ad torturam.
19 Tortura non est omnibus vniformiter danda.

1 Tertio quero que sint legitima † indicia, ⁊ sufficientia ad torturã. añ quorũ declarationẽ necessariũ videndũ esse putaui qd est indiciũ, quid fama, ⁊ quedã alia que precedũt inquisitionẽ, ⁊ torturaz. ¶ Et primo dic ꝙ indiciũ duplex ẽm Bal. in.l.ea qdẽ.C.de accusa. ⁊ Gan. in suo trac. malefi. in ti. de presumptionibꝰ, ⁊ indi. dubita. ⁊ indubita. ¶ Indiciũ dubitatũ siue semiplenũ est presumptio quedã fortiter mouẽs animũ ad aliquid credendũ vel discredẽdũ. ⁊ hoc probat̃ in.l.cũ probatio.ff.de ꝓbationibus. ⁊ per Gan.in dicto tit.de presumptio. ⁊c.
2 ¶ † Indiciũ vero plenũ, ⁊ indubitatum est demonstratio rei per signa sufficiẽtia per que animus in aliquo tanquam improprio existente quiescit, ⁊ plus inuestigare nõ curat ⁊ hoc probat̃ in.l.indicia.C. de rei vendica. ⁊ per dominum Gan. in dicto titulo vt supra Bal. in dicta.l. ea quidem. in secunda col. Sed quia in causis criminalibus, maxime, qñ proceditur per inq-

sitionem necesse est, quod precedat infamia contra reum de crimine ex quo reperitur inquisitus, vt in.c. qualiter, ⁊ quādo. ⁊ ibi per omnes scribentes. de accusa. ideo aliqua de fama, ⁊ infamia hic inserere placuit. ⁊ dic ſm Bal. in. d. l. ea quidem. in prin. quod.

3 ¶ † Fama est duplex. vna que est in homine. s. que inheret homini, altera que est inter homines. ¶ Fama enī que est in homine vł que inheret homini est status illese maiestatis ac dignitatis moribus, ⁊ legibus comprobatus, hoc probatur in. l. cognitionum generali. ff. de var. ⁊ extraor. cogni. cuius fame contra est infamia que sic diffinit. ¶ Infamia est priuatio fame contingentis ex accidēti preter naturā vel sic. Infamia est deficiētia status, ⁊ lesio maiestatis, ⁊ dignitatis. ista videt iudicio meo ꝙ sit melior diffinitio ꝙ̄ precedens, q2 per istam declarantur oia contraria bone fame, ⁊ per id ꝙ diffinitur vnumquodq3 contrarium per eius oppositum diffinitur ⁊ reliquum, vt probatur in. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. ⁊ institu. eodem titu. in princip. ⁊ de iure perso. in princ. ⁊ de tutel. si mulier in prin. ¶ Secunda dicit fama que est inter homines. que predicatur de aliquo homine seu alio facto, ⁊ hec dici potest fama loquens que semper de aliquo loquitur. ⁊ ita diffinitur ſm Bald. in dicta. l. ea quidē.

4 ¶ † Fama est dictum gentiu3, seu vulgi ex imaginaria opinione vel credulitate gentium seu vulgi procedens que probatur in. l. de minore. §. tormenta. ff. de questioni. ⁊ sub ista diffinitione tam bona ꝙ̄ mala fama continetur. l. iij. §. idem diuus. ff. de testi. ⁊ hec est illa fama que est preparatoria inquisitionis nō autē3 prior, de qua. s. sed quia solet quandoq3 nō certa fama, sed rumor insurgere in populo qui est minus ꝙ̄ fama, ideo videamus qd sit iste rumor. ¶ Rumor est furiosa proclamatio gentiū et strepitus multarum vocū. hoc probatur in. l. si. ff. de heredib. institu. ⁊. l. miles. §. mulier. ff. de adulte. ⁊ iste rumor est initiu3 fame, ⁊ minus ea, ita dicit Bal. in. d. l. ea quidem. Quoniam vero sunt plures gradus cognitionis q̄n res est adhuc dubia anteꝙ̄ perueniatur ad perfecta3 notitia3 veritatis in quibus gradibus animus iudicis semper remanet titubans anteꝙ̄ perueniatur ad vltimū firme credulitatis, ⁊ certe scientie finem, secundum notabilem doctrinā Bar. in. l. admonēdi. iiij. colu. ff. de iureiu. ideo de ipsis gradibus cognitionis aliqua breuiter declaranda putaui inter quos offert se mihi suspitio, ideo

5 quero quid est suspitio. Rñ. ¶ † Suspitio est aliqualis applicatio animi ad aliquid cum vehementi titubatione. vel sic, suspitio est motus quidam mentis ad aliquid cum vehementi titubatione. probantur hec. ff. de testamen. l. de statu. non tamē intelligas suspitionē istam cōprehendere suspitione3 tutoris vt intelligatur de illa q̄n removendus est a tutela vt suspectus, quia illa est alia species suspitionis. ita dicit Bal. in dicta. l. ea quidem. per. l. impuberibus. §. fi. ff. de suspec. tuto. ¶ Post hec succurrit presumptio, videamꝰ nūc

6 que est quotuplex sit presumptio. Respondeo. ¶ † Presumptionum plures sunt species, quedā enim est presumptio hominis, alia est presumptio iuris, alia vero presumptio facti alia autem presumptio iuris, ⁊ de iure, siue iuris ⁊ facti, de quibus vide late Gand. in dicto tractatu. ⁊ titu. de presumptio. ⁊ indic. ¶ Presumptio eni3 hominis ſm Bal. ibi est quidam conceptus causatus in mente ab aliqua probabili coniectura, vt. ff. de verboru3 obliga. l. continuus. §. cu3 ita. ¶ Presumptio vero iuris simplex est similitudo quedā sufficiens ad rem dubiam de qua creduntur credenda. C. de cōtrahen. ⁊ commi. stipula. l. j. ⁊. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pact.

7 ¶ † Presumptio autem facti est cum ex facti similitudine aliquid demonstratur quod animum videntis ad illud dubitāter applicat. ¶ Presumptio iuris, ⁊ de iure est status a iure promulgatus ex indubia coniectura. hoc probatur in. l. cum ostendimus. in fine. ff. de fideiussori. tuto. sequitur nunc videre quid sit fictio. ⁊ dic quod. ¶ Fictio est falsitas pro veritate accepta ex specialissima, ⁊ iustissima causa in iure expressa, vt no. in. l. in bello. ff. de capti. ⁊ postlimi. reuer. ⁊. l. si is qui pro emptore. ⁊ ibi late per Barto. ff. de vsucapi.

8 Argumentum autem sic diffinitur. ¶ † Argumentum est propositio ex aliquibus existentibus resultans ad propositum respondendum seu concludendum. vnde quando plura indicia vel plures propositiones siue presumptiones testes, vel coniecture ad vna3, ⁊ eandem conclusionem tendunt ad effectum aliquid probandi illa coadunatio siue copulatio ex pluribus in vnum dicitur argumentu3, quod est proprie collatio plurium diuersorum tendentium ad vna3 ⁊ eandem conclusionem, vt. l. iij. §. idem diuus. ff. de testi. l. diuus. ff. de custodia reorum. ¶ Aliud indicium probationis siue cognitionis dicitur adminiculum. ⁊ istud est duplex. aliud est adminiculum vehemens, aliud vero adminiculum leue, siue non vehemens.

9 ¶ † Adminiculum enim vehemens est suppletio defectus probationis per se solum non operans, sed cum alia probatione cooperans, probatur hoc extra de successioībus ab intestato. c. fi. ⁊ in. c. finali de iureiurando. ¶ Adminiculum non vehemens est aliqualis pars confirmationis veri tendens ad aliquid suspendendum de defectu probationis, ⁊ alia adminicula per se sola etiā plura nō sufficiunt vt. l. secunda. §. primo. ff. de excu. tuto. sequitur modo coniectura que sic diffinitur. ¶ Coniectura est acceptio seu reputatio veri ex aliquibus signis extrinsecis proueniens per que deuenitur ad verum sicut per circulum coniecturamus tabernam, dicit Bal. ibi, ⁊ per habitum distinguimus meretricem. l. item apud labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniurijs. ⁊ habetur in. c. in nonnullis, extra de iudeis. his omnibus opposita sunt nescientia siue ignorantia, ⁊ error que nescientia sic diffiniunt.

10 ¶ † Nescientia siue ignorantia est intellectus non determinans se ad verum vel falsum. ¶ Error autem est priuatio intellectus determinati ad verum, ⁊ auriga tēdentis ad falsum. vel sic. ¶ Error est priuatio veritatis causata in intellectu per falsam imaginationem vt probatur. ff. de testa. l. de statu. ⁊. ff. de iurisd. om. iudicū. l. per errorem. ⁊. l. si quis nec causam. eodem titu. videamus nunc d veri simili, ⁊ nō verisimili, ⁊ dic breuiter quod. ¶ Uerisimile est id qđ verum videtur, ⁊ est vero simile, vt. ff. de adulter. l. miles. §. mulier. ¶ Non verisimile vero dicitur, illud quod a vero est multum dissimile, vt. ff. quod metus causa. l. non est verisimile. in principio. vbi fit mentio etiam de presumptione iuris tantum siue hominis, sed credo potius quod illa sit quedam leuis presumptio. Postquam vidimus de gradibus probationis per quos ascenditur siue peruenitur ad plenam probationem, ⁊ certam fidem credulitatis videamus nunc de ipsa certitudine veritatis, ⁊ quero quid est notorium

11 generaliter. Respon. ſm Bal. ibi. ¶ † Notorium est cōmunis, ⁊ indubia certitudo rei de qua queritur indubiam fidem faciens, an ⁊ quando quid dicatur esse notorium, ⁊ quot homines faciunt notoriū, vide Bal. ibi, qui refert quosdam tenuisse ꝙ maior pars populi facit notorium, ⁊ quod in aliqua villa siue paruo castro minor numerus hominum, facit notorium ꝙ̄ in ciuitate, ⁊ ideo dicit ſm Alber. de gandi. quod ad sciendū quot homines faciunt notoriu3 hoc est arbitrarium, q2 iudex arbitrabit quot homines faciunt notoriu3. de qua materia vide latissime per Canon. in. d. c. qualiter, ⁊ quando. de accusatio. Uideamus modo quid est probatio intelligendo de plena, ⁊ perfecta probatione, que sic diffinit ſ3 Bal. ibi.

12 ¶ † Probatio est actus rem dubiam in luce3 cognitionis educēs ⁊ hoc notatur. C. de proba. in rub. ⁊ ibi Bald. Succedit altera species probationis, ⁊ cognitionis veritatis que dicitur euidens, ⁊ manifestum. ista duo differunt inter se, ⁊ differūt etiā a notorio vt. s. dicam. ¶ Euidens ita diffinitur, euidēs est qđ manifeste liquet ſm Bal. in. d. l. ea quidē. c. si forte. de elect. lib. vj. ⁊ est satis diuersu3 a manifesto, ⁊ plus est ꝙ̄ manifestū. euidēs enim illud est ꝙ pala3 est oculis, ⁊ semper apparet. ff. de cōtra. empt. l. ea que. l. nō codicil

13 lum. C. de testa. ⁊ in. c. euidētia. de accu. j. q. j. vt euidēter. ¶ † Qđ enim in euidēti est nulla potest tergiuersatione celari, ⁊ nullā optat probationē, extra de coha. cle. ⁊ mulie. c. fi. vide que nota per Archi. in. c. cu3 si forte, de elec. li. vj. Bal. enim in. d. l. ea quidē. diffinit manifestū, sed diffinitio sua mihi non placet, dicit enī qđ manifestum est, illud ꝙ euidenter apparet. sequeret ergo ꝙ manifestū esset idem quod euidens, ⁊ tamen est satis diuersum, vt proxime dixi, ⁊ dicam infra quod minus est manifestu3 ꝙ̄ euidēs, sed ſm diffinitionem Bald. idem esset manifestum quod euidens, ideo putaui sic esse diffiniendum. Manifestum est demonstratio quedā ex qua vehementer animus dubius informatur ad aliquod, non tamen tol

14 litur tota dubietas. ij. questione. j. de manifesto. † ⁊ hinc est quod dicitur manifestum indiget probatione. xj. q. iij. c. corā. euidens autem nulla indiget probatione, vt. d. l. ea que. ff. de action. empt. vide Joan. and. in. c. constitutum. de verbo. signi. lib. vj. ⁊ tex. not. in. l. q̄m sororem. C. de iure deliber. vbi de vtroq3 fit mentio tamen euidens ponitur pro magis claro quam manifestum, vide do. Alber. de rosa. in di. suo in litera. c. in ver. euidens. el primo. ⁊. ij. Bal. tñ in. d. l. ea quidem. alia3 ponit differentiam inter ista duo dicens ꝙ euidens dicitur id solum, quod apparet per oculorum inspectionē vt. ff. fini. regun. l. si irruptione. §. ad officium. ⁊ idem Bal. in rubri. C. de probatio. dicit quod illa dicitur probatio per euidentiam facti quando res subijcitur oculis iudicis. Manifestum autem largius dicitur. s. omne id quod nobis innotescit per quēcunq3 sensu3 corporis. s. visum, auditum, sicut est sonus Campane, aut aliu3 sensum, vt. l. j. §. occisoru3. ff. ad silleia. de quibus sensibus habetur in. l.

15 eum. §. penulti. ff. de aquiren posses. ¶ † Differunt etiam ista duo ſm ipsum a notorio, quia manifestum vel euidēs est illud quod vni tantum vel pluribus patet notorium autem esse non potest, nisi toti populo vel maiori parti publice innotescat, vt supra late diximus, ⁊ not. in cap. vestra. ⁊ ibi Innocen. de cohabi. clerici. ⁊ mulierum.

¶ Et per

¶ Et per hec sum expeditus de istis gradibus seu adminiculis ꝓ
bationis ac de speciebus plene, seu perfecte probationis q quidē
gradus, ⁊ adminicula ꝓbationis a quibusdā appellant indicia nō
plena, ⁊ dubitata, p que animus iudicis deducitur qñq in suspitio
nem, qñq vero in opinionem que magis est propinqua indubitate
16 fidei q̄ suspitio ſm Bar. in. d. l. admonēdi. ff. de iurein. † Ex qbus
tñ indicijs dubitatis non datur iudici indubia fides, ⁊ firma credu
litas sed quedā suspitio quādoq ex qua iudicis mens satis dubia
reperitur. ⁊ isto casu nō facile deueniendū est ad torturam maxime
si persona sit honeste conditionis, quia ista suspitio est primus gra
dus probationis, ⁊ minus quam semiplena probatio ſm Bart. in
d. l. admonendi. in glos. magna. Quandoq vero indicia sunt talia
que adducunt animū iudicis in opinionem que est secundus gra
dus probationis ſm Bar. ibi, ex qua animus iudicis multū depen
det in illa parte, non tamen est plene certus. ⁊ ideo isto casu deue
niri solet ad torturam que datur in supplementum probationis in
causis criminalibus quando veritas aliter haberi nō potest vt per
Barto. in. l. fin. ff. de questio. q2 tormentum illud fuit inuentū cau
sa necessitatis, ⁊ in supplementum probationis, vt dixi quotiescūq
reus est valde suspectus contra quem laborāt indicia, vt dicit Pa
nor. in. d. c. cū in ꝯtemplatione. in prin. de regul. iur. ⁊ Bal. in. l. ij.
C. quorū appel. non recip. idem Bal. in. l. milites. ⁊. l. fi. C. de que
stio. Bart. in. l. j. in princ. ⁊. §. diuus. ⁊. l. fi. ff. de questio.
17 ¶ † Que aūt dicunt esse legitima indicia, dic qd illa sunt que sunt
proxima facto, que quanto ꝓpinquiora sunt tanto sunt meliora. l.
j. §. preterea. ⁊. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. ⁊ ibi per Mo
der. Que autem indicia dicantur esse sufficientia ad torturam cer
ta regula tradi non potest, sed hoc relinquitur arbitrio, ⁊ discretio
ni boni iudicis ſm quod dicit Azo in dicta summa de questio. vbi
dicit quod non debet iudex reo adhibere tormenta quanta accusa
tor exposcit, sed quanta moderate rationis temperamenta deside
rant, idem dicit Bar. in. d. l. fin. ff. de questi. in princip. dicit tamē
Ab. in. d. c. cū in cōtemplatiōe. qd licet super hoc an, ⁊ qñ indicia
dicantur esse sufficientia ad torturam certa regula tradi non possit
arg. l. testiū. §. tu magis. ff. de test. ⁊. l. de minore. §. fi. ff. de questi. ta
18 men dicit qd omnes docto. tenent, † q vnus testis de visu facit indi
cium ad torturam, intellige tu quod sit testis fidedignus non suspe
ctus, ⁊ omni exceptione maior ſm q dicit Bar. in. d. l. fi. ⁊ Bal.
in. d. l. ij. ⁊ ita cōmuniter tenēt docto. Bonus itaq, ⁊ discretus iu
dex cūcta circunspiciet, ⁊ iuxta criminis qualitatē facti ꝯtingentiā,
ꝯditionē persone, ⁊ abundantiā indicioꝝ considerabit, an ad tortu
ram ipsā deueniendū sit, ⁊ casu quo ad illā deueniri ꝯtingat iterū
mature cōsiderare debet qua grauitate, leuitate, vel moderamine
veniat inferenda, iuxta notata per Azo. in dicta summa de questi.
19 scz quātum moderate rationis tēperamenta desiderant. † aliter enī
sunt torquendi iuuenes robusti, ⁊ alio modo debiles, delicati vel se
nes, alio modo rusticus vel miles, ⁊ alio modo ciuis, alio modo no
bilis, ⁊ alio modo ignobilis, ⁊ plebeus. l. de minore. §. tormēta. ff. de
questio. ⁊. l. j. §. fi. eo ti. Bar. in. d. l. fi. eo. ti. Bal. in. d. l. ij. C. quo.
appella. non recip. ⁊ idem Bal. in. l. milites. ⁊. l. fi. C. de questio.
Abb. in. d. c. cum in contemplatione. de reg. iur. in antiq.

SVMMARIVM

1 Torture gradus sunt quinq, ⁊ qualiter cognoscantur ⁊ inferantur.
Gradus primus torture quis sit.
2 Confessio rei facta in preparatorijs tormentorum dicitur facta me
tu, ideo ratificatione eget.
3 Tortura largo modo sumpta quid sit, ⁊ vnde dicatur.
Torture primus gradus, scz terror quibus inferri possit.
4 Torture gradus secundus quis sit.
Tortura leuis que dicatur, ⁊ an vere sit tortura.
5 Tortus leuiter potest grauius torqueri militantibus indicijs legi
timis.
6 Priuilegiati ne possint torqueri tormento secundi gradus torture
poterunt supponi.
7 Febricula leui laborans non excusatur quominus teneatur compa
rere citatus.
Confessio facta in leuibus tormentis ratificatione indiget.
8 Torture tertius gradus dicitur cum per spatium dicendi vnum
Miserere, reus suspensus detinetur.
9 Torture gradus quartus quis sit.
10 Torture quintus gradus quis dicatur.
11 Torture gradus vltimus in quibus applicetur criminibus.
12 Complexionum diuersitas multa in sustinendis tormentis.
13 Mesites lapis potus facit vt dolorem nullum sentiat tortus.
Remedia que verbis fiant, ne torti dolorem sentiant.
14 Fur quidam Rome quibus remedijs ꝯtra torturam fuerit vsus.
15 Tortus quidam dicens, ⁊ lacte beate virginis Marie, dolorē nul
lum sentiebat.
16 Remedia que fieri possint aduersus maleficia taciturnitatis.

1 Quarto nunc videndum est † de istis qnq gradus torture de quibus. s.
sit mentio qño cognoscunt, ⁊ qualiter inferuntur. Rñ.
declarando primum gradum incipiemus a minori vel
infimo ascendendo veluti per gradus scalarū reducendo materiā
ad practicam dico quod. ¶ Primus siue infimus gradus torture
est territio illa quam infert iudex reo qñ illum cognoscit suspectū,
tñ indicia non adsunt talia vt torqueri possit. isto casu iudex mādat
quandoq reū ipsū spoliari ligariq, ⁊ in ordine poni, ac si vere tor
quendus esset, ⁊ quandoq ligari mandat ad funiculum, ita vt nihil
aliud deficiat q̄ sola eleuatio, ⁊ hoc fit ad incutiendū timorē reo vt
facilius fateat̄ stātibus, maxime iudicis psuasionib⁹. Et ista ꝓprie
nō dicit̄ tortura, q2 vere corpus nō torquet̄ nec sentit dolorē, sed po
tius est quidā mētis timor. ſm Bal. in. d. l. ij. quo. ap. ⁊c. ⁊ i. l. ij. C.
2 de confes. vbi dicit † q confessio facta a reo in istis ꝑparatorijs tor
mentoꝝ cum sit facta, ⁊ extorta ꝓpter timorē tormentoꝝ indiget ra
tificatione ac si facta fuisset in plenis tormētis al's nunq̄ sufficeret
ad cōdēnationē. vide Ang. ⁊ Sal. in. d. l. ij. ⁊ Sali. in. l. fi. C. d qd.
Bar. in. l. j. §. si qs vltro. ff. eo. ti. vide no. tex. in. l. ij. C. d custo. reo q
loquit̄ proprie de hac ratificatione q̄ fit apud acta sub publico testi
monio, ⁊ dicit Imperator ibi q isto modo freni quidē tēperies iu
dicibus immodice seuientibus adhibet̄. Iste aūt actus vt dixi non
pōt dici ꝓprie tortura vt proxime diximus sed appellat̄ ꝓprie ter
3 ritio siue terror tormētoꝝ. ¶ † Largo ꝟo sumpto vocabulo ⁊ impro
prie posset dici tortura, put qdā descripserunt hoc nomē tortura,
q̄ dicit̄ a terrendo, sed isto modo terret̄, ergo ⁊c. vel dicas q lz cor
pus vere nō torqueat̄ animus tñ bene torquet̄, ⁊ timoris patit̄ cru
ciatū, ⁊ sic largo modo dici pōt tortura. ¶ Et not. q iste terror siue
primus gradus incuti, ⁊ experiri potest cōtra quoscūq etiā contra
eos q de iure torq̄ri nō possunt aliqua de causa, vt. i. latius dicetur in
vj. q. vel qñ deficerent indicia ꝓpter que torqueri deberet vel quali
bet alia iusta de causa ad torturā deueniri non potest ad istum gra
dum deueniri poterit ſm Bal. in. d. l. ij. in ver. quero qñq ⁊c. vbi
dicit q illi qui de iure torqueri non possunt poterunt bene terreri,
iste enim primus siue infimus gradus torture nō solet adhiberi ro
bustis, versutis atq dolosis viris, sed debilibus, timidioribus, pusil
lanimis, atq delicatis quoties contra ipsos militarent alique pre
sumptiones, ⁊ cōiecture siue indicia leuia. ¶ Et licet interdū essent
plura indicia. multoties tamē cum isto infimo gradu ab hoibus si
milis cōditionis solet extorqueri cōfessio absq eo qd ad vlteriora
procedatur, vt sepius expert⁹ fui in facto, de quo infimo gradu fit
sepius experientia in robustioribus, ⁊ magis cautis, quoties vt dixi
non militāt plena indicia, vide. d. Pari. de put. in. d. suo trac. de
syndic. in. c. aduertendum. ⁊ Bal. in. d. l. ij.
4 ¶ † Secundus gradus torture est cum reus ligatus eleuatur mo
dicum supra terram, paulo momento detinetur eleuatus, ⁊ proti
nus deponitur, vel cū detinetur suspensus spatio dicendi Aue ma
riam, vel Pater nostrum, aut vnū miserere, iuxta qualitatem facti
⁊ personarum conditionem, deinde deponitur absq aliquo impul
su quassatione vel tractu chorde, ⁊ hec dicit̄ leuis tortura ad quam
deueniendum est quotiescunq indicia quedam apparent aliquali
ter probata, ⁊ reus est magis suspectus. Indicia tamen ipsa non
sunt plena satis ad inferendū plenam torturam, puta si esset vnus
testis de visu deponens, tamen non esset omni exceptione maior
vel duo testes de auditu ab alijs, non autem ab ipso reo, ⁊ similes
presumptiones vel indicia non plena, precedente tamen suspitione
contra personam ipsius rei vt proxime dixi. ¶ Et ista est illa le
uis tortura, de qua loquitur Bal. in dicta. l. ij. C. quorum appella
5 tio. ⁊c. vbi dicit † qd quemadmodum leuis febricula non dicitur fe
bris, ⁊ infirmitas talis que prestet impedimentum ad comparen
dum, sicut est vera febris, que hominem sternit, vt. l. ob que vitia. §.
final. ff. de edil. edict. ita ista leuis tortura non dicitur tortura siue
tormentum ex quo causetur dolor mentis, ⁊ corporis cruciatus, si
cut in tortura ordinaria. ¶ Et nota quod est magni effectus ista do
ctrina, ex qua infertur quod quotiescunq contra reum militant le
gitima indicia ex quibus de iure quis torqueri potest si fuerit se
mel isto modo leuiter tortus non obstabit, quo minus possit ite
rum grauius torqueri ex eisdem indicijs, ⁊ tunc secunda vice dice
tur competenter tortus, nec propterea reus conqueri poterit quod
fuerit repetitus in tortura absq nouis indicijs, iuxta ea que haben

tur in.l.repeti.ff.eodem tit. de question. quia ista non dicitur proprie repetitio, ex quo prima nō fuit habita ꝑ tortura, per ea que.s.diximus, ita etiā sentit Bar. in.l.fi.ꝛ.l.repeti.ff.de questi.ꝛ Bal. in dicta.l.ij.C.quoꝝ appellatio.ꝛc. Ang. de are. in dicta glo. fama publica. in versi. quid si aliquis fuit tortus sed leuiter ꝛc. Hippoly. marsil. in.d.l.j. in princ.ꝛ.l.repeti. Paris de put. in.d.tract. in.c. sequitur modo. Frā. brun. Gand.ꝛ ceteri docto. in locis s̄.notatis.

9 ¶ †Quidam tñ dixerūt arguentes ex dicta doctrina Bal. de qua supra ꝙ illi etiā qui aliqua ex causa vł priuilegio torqueri nō possunt, poterunt tñ tormēto istius secundi gradus supponi absqꝫ periculo ex quo ista leuis tortura non dicitur tortura sicut leuis febricula non dicitur febris.d.l.ob que vitia. ¶ Ego tamen de veritate istius dicti alias dubitaui, nec videtur esse bona consequentia de leui febricula ad leuem torturam, quia est diuersa ratio in vno quam in alio. ibi enim in dicta.l.ob que vitia. excusatur a comparendo in iudicio ille qui propter febrim est impeditus, ꝛ non potest ambulare foris, quia non exit de lecto, nec de domo, is vero qui patitur quartanam febrim, aut aliam leuem febriculam quam nō curat nec propter illam remanet quin vadat foris per omnia loca saltem in

7 ciuitate. † Ex quo enim vadit per vrbem sicut vadit per alia loca, ita venire potest ad curiam, ꝛ coram iudice, quia ratio illa impedimenti de qua in dicta.l.ob que vitia. in princi. cessat in eo qui patitur leuem febriculam, ideo in eodem cessat legis excusatio, sed hic in leui tortura fieri non potest, quod corpus non torqueatur nec patiatur aliqualem dolorē, licet sit leuis dolor, dolor est, ꝛ infertur iniuria dignitati, vł innocentie ipsius rei, quia tortura vt diximus supra eodem titu. questi. prima. est cruciatus quidam in corpore ꝛc. cum igitur per hanc leuem torturā inferatur in corpore dicti rei aliqualis cruciatus, non potest dici nisi quod illa sit tortura, ꝛ quod ille sit tortus quamuis leuiter. ¶ Et ideo ego nunquam consueui ad gradum istum deuenire, nisi quando precedunt indicia, ꝛ sunt bene probata, tamen si sunt indicia aliquantulum remota a facto, ꝛ persona esset vilis ꝛ ignota, ꝛ valde suspecta de crimine, aut in responsionibus suis variaret, ꝛ alijs huiusmodi suspitionibus precedentibus.l.de minore.§.tormenta. in fine.ff.de questionibus. ꝛ per Baldum in dicta.l.secunda. Barto. in dicta.l.fina. ꝛ Panormita. in dicto.c.cum in contemplatione. Si autem esset vir nobilis aut honeste familie, ꝛ conditionis ad hoc non deuenirem regulariter, nisi precedentibus legitimis indicijs, ꝛ bene probatis iuxta nota. per Bartolum. in dicta.l.fina.ff.de questi. ꝛ per alios in locis.s̄.nota. ¶ Confessio similiter facta in istis leuibus tormentis indiget ratificatione, sicut illa que est facta in plenis tormentis, vt supra diximus in precedenti gradu, ꝛ no. in.d.l.ij.C.de custo.reo.

8 ¶ †Tertius torture gradus est cum reus suspensus detinetur in tortura spatio dicendi vnum Miserere, vel duo, aut aliquantulum plus absqꝫ tamen aliquo tractu vel impulsione chorde que infertur ad maiorem cruciatum, ꝛ ad istū gradū ascendet iudex quotiescūqꝫ reus est magis de crimine suspectus, ꝛ indicia contra ipsum tendētia sunt plene probata, delictum tñ nō est de atrocioribus, vt est furtum modici valoris, vulnus nō letale, seu aliud crimen nō capitale, vt.l.ij.ꝛ ibi Bart.ff.de publi. iudi. vel qñ delictū esset grauius, ꝛ indicia magis aperta, persona tñ esset talis nobilis vel alias honeste familie, ꝛ al's bone conditionis, ꝛ fame, ꝛ non assuetus in similibus cōmisceri cum quo mitius, ꝛ magis temperate agendum esset non excedendo iudex istum gradū torture non credo ꝙ posset reprehēdi, arg.l.non oēs.§.a barbaris.ff.de re mili.l.in seruorum.ꝛ.l.respiciendum.§.delinquunt.ff.de pe.l. quid ergo.§. pena grauior.ff.de his qui no.infa.ꝛ.l.testium.§. tu magis.ff.de testib.

9 ¶ † Quartus torture gradus dicetur quotiescunqꝫ reus post eleuationē diutius suspensus in tortura detinetur, videlicet per quartam, tertiam, mediamve partē, vel duas tertias vnius hore, aut per integram horam ſm grauitatem criminis, suspitionē rei, ꝛ vires individuum, quandoqꝫ in ipso detentionis spatio adhibentur vnus duo aut plures ictus siue tractus chorde ad maiores cruciatus inferēdum in corpore, maxime quādo indicia sunt pregnantia. Reus est suspectus multum, ꝛ habet membra robusta, ꝛ crimen est graue ex se etiam ꝙ ista omnia nō concurrant, si tñ maior pars concurrit sufficit vel quoties scandalum non modicum generaret vt est furtum magne rei sacre vel aliud turpe sacrilegium vel sacramentorū abusus, aut homicidium graue, vel falsitas literarum apostolicarū ꝛ similia, ꝛ indicia vt diximus essent vrgentia, ꝛ bene probata, vt puta vnus testis omni exceptione maior de visu ipsius facinoris deponens, aut duo seu plures testes alia probantes indicia, ꝛ circunstantias necessarias ipsius criminis ſm quod latius declarat do. Alber. Gan. in.d. suo trac. male. in.ti.de presump.ꝛ indi. dubit.ꝛ indubi. Bar. in.d.l.j.§.fi.ꝛ.l.fi.ff.de qō. Bal. in.l.milites.§.oportet.C.eod.titu. idem Bal. in.d.l.ij.C.quo. ap.ꝛc. Bald. Ang.ꝛ Sali. in.d.l.ea quidē.C.de accu.canoniste in.c. qualiter ꝛ qñ.eo.ti.ꝛ in.c.cum in contemplatione.de reg.iur.in antiq.

10 ¶ †Quintus, ꝛ vltimus torture gradus succedit, qd̄ est istud quotiescunqꝫ post aliquam suspensionis detentionem, ꝛ ictus siue tractus chorde si reus adhuc pertinax in eius negatiua institerit, ꝛ torturam huiusmodi spernere videretur pro grauiori cruciamine ad pedes ipsius rei torquendi subijciuntur pondera quedam pendentia vt sunt compedes ferrei, lorica, aut aliud simile pondus, ꝛ cum pondere ipso suspēsus detinet͂ vel ictibus cruciat͂, ꝛ istud est seuissimum genus tormenti, ꝛ dicunt docto. qui scripserunt de hac materia, quod tunc corpus ipsius rei dilaniatur membraqꝫ, ꝛ ossa quodammodo dissoluuntur, ꝛ euelluntur a corpore. ꝛ hec dicitur grauior pena ꝗ̄ vtriusqꝫ manus abscissio, vt dicit text. in auct. vt nulli iudi.§.quia vero.ꝛ dicit Cassiod. in lib. variarum epistolarum, vt refert domi. Pari. de put. in suo tracta. syndica. in.c. tortura.el.ij.fol.cxiij.epist.xlix. facilius est a te mortem expetere ꝗ̄ tormentorum crudelia sustinere, inter supremas anhelatus angustias melius est perire ꝗ̄ viuere, ꝛ detestabilis sensus penarū excludit dulcissime salutis affectū. iste vltimus gradus, ꝛ modus torquēdi per

11 raro fit, ꝛ iudex haud facile ad illum deueniet, †nisi in certis casibus, ꝛ criminibus atrocissimis vt est heresis, ꝛ crimine lese maiestatis euersionis status, aut similis proditionis, vbi de totius patrie, aut multorum salute tractatur, aut cum ageretur de ingenti assassinio enormissimo homicidio sacre ꝑsone vel de morte alicuius Cardinalis, seu alterius magni principis, vel econtra maleficiū, aut mathematicam, in quibus criminibus nullum prodest priuilegium dignitatis, vt.l. si quis alicui.C. ad legem iuliam maiestat.ꝛ.l.ꝛ si excepta.C.de male.ꝛ mathe.l.manicheos.ꝛ.l.arriani.C.de hereti.c. ad abolendam. eodem titu. ꝛ similibus. nec tunc etiam nisi indicia essent adeo clara, ꝛ pregnantia, vt nil deesset nisi rei confessio, vt.l. milites.§.oportet.ꝛ ibi Bald.C.de questioni. Bal. in.l.quisquis. C.ad legem iul.maie.ꝛ Bal. Ang.ꝛ Sali. in.l.ea quidē.C.de accu. Bart. in.d.l.fin.ff.de questio. ꝛ.l.j.§.fi. eodem titu. Pari. de put. in.d.tractatu de syndic.c. tortura.ꝛ.c. aduertendum. ꝛ alios

12 Moder. in locis supra notatis. ¶ †Nonnulli tamen reperiuntur adeo terribiles, ꝛ robusti qui nullum timent dolorem neqꝫ cruciatū aliquem sentire videntur in corpore etiam si mille tractibus quassarentur, ꝙ pluribus modis ꝯtingere solet, quidā eī̄ robustitate corporis, ꝛ brachiorum, alij vero leuitate qui leui pondere cōprimunt͂ quidam alij membrorū agilitate qqoꝝ brachia ex modica eleuatione ex retro antea resoluuntur, ꝛ supra caput directo tendunt adeo quod leuem, aut nullum cruciatum sentire videntur, ꝛ ego al's in facto habui. ¶ Quidam alij reperiuntur qui cum diabolicis sortilegijs, ꝛ incantationibus malefice artis, de qua supra diximus late in.ij.lib.in.vj.ꝛ.vij.q. adeo corroborantur in corpore vel sustinent͂ in aere, aut graui sopore detinentur oppressi postꝗ̄ sunt eleuati, vt nullum penitus dolorem patiantur in corpore, ꝛ hoc appellant quidam maleficiū taciturnitatis siue insensibilitatis ex quo inducitur tutela quedā (vt aiunt) aduersus ipsam torturam qd̄ reus ipse nullum dolorem patitur de quo alias diximus.s̄.d. libr. ij. ꝛ ego alias pluries expertus sū in facto. vt infra dicam, ꝛ a pluribus huiusce artis malefice magistris referri audiui qui varijs modis, ꝛ per diuersa malefica verba, ꝛ instrumenta id expetunt, ꝛ obtinent ꝙ qualiter fiat referre non expedit. quia fieri non posset absqꝫ sacre chri

13 stiane fidei euersione. ¶ †Dixit tñ Alber. magnus in lib. quē edidit de secre.nat. quod lapis quidam mesites nuncupatus qui oritur ex ciuitate que dicitur mesis in partibus orientalibus contritus, ꝛ aqua aut vino commixtus datusqꝫ ad potandum illi qui torquendus est inducit insensibilitatem pene, ꝛ cruciatus, vt refert Paris de put. in.d.tract.syndic. in.c. tortura.lo secūdo. ¶ Quidā alij dicunt verba que sequūtur vꝫ, Imparibus meritis tria pendent corpora ramis. Dismas, ꝛ Gestas in medio est diuina potestas. Dismas damnatur, Gestas ad astra leuatur. Alij etiā dicūt verba prophete. Eructauit cor meū verbū bonum, veritatē nunqꝫ dicā regi. Alij vero dicūt. queadmodum lac beate gloriose Marie virginis fuit dulce, ꝛ suaue dño nr̄o IESV CHRISTO, ita hec tortura siue chorda sit dulcis, ꝛ suauis brachijs, ꝛ mēbris meis. ¶ Quidā alij dicunt illa verba, que dñs noster IESVS Christus dixit tpe passionis vꝫ a principio sue capture. Quē queritis ꝛc. vsqꝫ ad extremū vite, ꝛ vltimū verbū. Cōsummatū est. ¶ Quidā alij dicunt. IESVS aūt trāsiens per mediū illoꝝ ibat. os aūt nō cōminuetis ex eo. Que qdē verba, ꝛ ꝯiurationes olim nō putabā quicꝗ̄ operari posse ꝯ torturā, ꝛ plerisqꝫ ridicula potius ꝗ̄ credibilia esse vidēt͂ tur, at ego qꝫ pluries vidi, ꝛ expertus sū in facto pꝛimo Pisis dū erā assessor Magnifici dñi Capitanei illius ciuitatis, deinde Rome dum

me dum essem auditor criminaliū causaꝝ Reueren. Do. auditoris
14 camere vbi † quidā fur sagacissimus, ⁊ duplicis malitie reus ꝙ quē erant examinati quindecim testes sup diuersis indicijs magni furti cētum trigintaseptē ducatis auri, habens notitiam ꝙ curia prefati dñi Auditoris procedebat ꝯ ipsum anteꝙ̄ personaliter cōpareret accepit nonnulla sortilegia ꝯ torturaz, quibus expertis iterum atꝙ̄ iterū, videns ꝙ sufficiebant ad parangonē, quadam die dum ego essez in edibus turris none ad examinādum quosdaz alios reos, ille sponte veniēs accessit ad me, ⁊ se ꝯstituit in carceribus ipsis dicēs ꝙ vltro venerat ad purgādum indicia, ⁊ notā infamie sibi illate, ꝯ quem tñ necesse fuit deuenire ad torturaz tot indicijs ꝯtra ipsum laborantibus, in qua dum erat elenatus dormiebat capite clino. ac si iaceret in lecto absꝙ̄ vlla penitus lamentatione, aut clamore, ⁊ adtractus chorde erat tanꝙ̄ statua marmorea qui duz eleuabat a principio dicebat quedā verba submissa voce, deinde silebat vt dormiens, statim ego suspicatus fui ne gestaret aliquod sortilegiū siue facturā maleficā penes se aut ex illis verbis captaret aliquod suffragium, perquisiui ꝙ̄ diligenter per oēs partes corporis sui, demūꝙ̄ reperi in capite sub scuffia, scilicet inter crines quandā paruā schedulam hec verba ꝯtinentem, videlicet, † IESVS autez transiens † per mediū illorum ibat. † os non cōminueris ex eo. † cum crucibus ita signatis, ꝙ̄ illico abstuli ab eo, qui licet illa sic ablata satis conquereť, nihilominus iteꝝ positus ad torturā, ⁊ eleuatus iterum illud idem sicut antea faciebat, ⁊ in principio ipsius eleuationis nonnulla verba submissa voce dicebat que percipere nunꝙ̄ potui, nec quicquam confessus est. demum mutatis tormentis sub tormento taxilli subiectus fuit, ⁊ similiter spernendo dolores nihil vnquam penitus confessus est, sed in sua negatiua semper audacius continuit, adeo quod necesse mihi fuit eo instante ab inquisitione eundez absoluere ⁊ processum totum vna cum inquisitione aboleri manda-
15 re, nec est mirandum de absolutione huiusmodi. naz similis † casus ⁊ maior quoꝙ̄ occurrit do. Hippo. de marsi. dum erat officialis Illustrissimi Ducis Mediolani vt ipse refert in. l. repeti. in. iiij. colum. ff. de questio. nec dum est annus elapsus quod audiui alium Rome positum fuisse ad torturam, ⁊ repetitis vicibus grauiter cruciatum qui illa verba de lacte beate virginis Marie submissa voce dicebat, ⁊ nullum dolorem pati, sed cuncta spernere videbatur, ⁊ dormiebat sicut alius in tortura, adeo quod a tribus iudicibus presente procuratore fiscali examinatus nulla vnquam ab eo confessio extorqueri potuit, licet correus, ⁊ criminis socius id fateretur expresse ⁊ illum in socium nominaret cuius processum vidi illumꝙ̄ cognoui. ¶ Aliud exemplum quod similiter in facto accidit mihi Rome cuiusdam malefice mulieris, que anteꝙ̄ eleuaretur in tortura verba quedam submissa voce dicebat. deinde eleuata silebat penitus velut mortua, ⁊ nigrior apparebat in vultu carbone extincto oculos extra caput valde tremendos more illorum qui strangulantur emittens, ⁊ nihil penitus loquebatur boni neꝙ̄ mali. ¶ Si nūc vellemus disputare de viribus, ⁊ veritate dictorum maleficiorum taciturnitatis siue insensibilitatis fieret ampla lectura, sed quia cupio breuiter me expedire hic non inseram, vide que late diximus
16 supra lib. ij. qō. vj. vij. ⁊. viij. ¶ † Nonnulli tamen dixerunt qō aduersus istas coniurationes, ⁊ maleficia taciturnitatis reperiuntur remedia quedam que diuersis precibus conficiuntur, ex quibus dicunt qō omnes ligature, ⁊ maleficia huiusmodi dissoluuntur omninoꝙ̄ pereunt, ⁊ reus grauissima patitur tormenta, ⁊ cruciatus in corpore. ⁊ inter alia dicere solent verba illa Prophete, vcz Dñs labia mea aperiat, ⁊ os meū annuntiabit veritatem. Eructauit cor meum verbum bonū dicā cuncta opera mea regi. Confundatur nequitia peccatoris perdes omnes qui loquuntur mendaciū. Contere brachia iniqui rei, ⁊ lingua maligna subuertetur. Ex quibus verbis precibus, ⁊ exorcisinis dicūt maleficia ipsa resolui, ⁊ reum mirabiliter cruciari, vide. d. Parid. ⁊ put. in. d. trac. syn. in. c. tortura. lo. iij. fo. cxiij. ⁊ illum Silue. prie. in. d. trac. de string. demon. mirand. lib. iiij. c. v. Super quibus tamen cogita qꝛ de virtute ipsorum remediorū non possem quicꝙ̄ certi attestari ex quo illa nunꝙ̄ expertus fui, nec per alium experiri hactenus vidi.

SVMMARIVM

1 Tortura in quibus causis, ⁊ criminibus inferri possit.
2 Oratio indefinita equipollet vniuersali.
3 Iudex distinguere non debet vbi lex non distinguit.
4 Processus sit summarius in leuibus criminibus.
Tortura de processu dicitur ad quam absꝙ̄ indicijs legitimis peruenitur.
Tortura quare in paruis criminibus non sit applicanda.
5 Persona grauis ⁊ honeste cōditionis pro criminibus leuibus torqueri non debet.
Persona leuis de leui crimine suspecta torqueri potest.
6 Persona vilis, ⁊ pauper penam pecuniariam non potens soluere luere debet in corpore.

1 Quinto videndum est in quibus † causis, ⁊ criminibus possit inferri tortura. dic ꝙ generaliter in omnibus causis criminalibus seu omnibus criminibus si ꝓcedant legitima indicia, ⁊ veritas aliter haberi nō pōt. nā regula torture est affirmatiua, ⁊ vniuersalis, vt habetur in. l. j. in princ. ff. de quest. ibi in criminibus seruādis ⁊c. ꝙ̄uis ab ea nullatenus sit inchoandū, examē, sȝ in casu necessitatis quotiescūꝙ̄ vndiꝙ̄ vrgēt indicia, ⁊ ꝯfessio veritatis aliter haberi nō pōt, nisi mediante tortura tūc adhibēda est. d. l. j. i prin. ibi em̄ dicit in criminibꝰ seruādis ⁊c.
2 † que oratio cū sit indefinita equipollet vniuersali. l. si plures. ff. de leg. iij. p Alex. ⁊ doct. i rubr. ff. sol. matrim. l. j. §. si qs simpliciter. ff. de verbo. obli. ⁊ Bal. in. l. nullū. C. de asses. hoc idē tenet Gan. in tract. malefi. in ti. de quest. ⁊ tormē. in prin. ver. incipiamus. Hippoly. de marsil. in. l. diuus. in prin. ff. de quest. Frāc. brun. in trac. ð indic. ⁊ tortu. in iij. col. versi. iij. princ. quero ⁊c. Pari. de pnt. in tract. syndi. in. c. an in causa pecuniaria pri. col. ⁊ probat per text. in. d. l. milites. §. oportet. C. eo. ti. inducēdo hoc modo, ibi enim dicitur non esse a tormentis incipiendum examen, nisi pluribus indicijs quasi certis ⁊c. tunc demū deueniendum erit ad qōnes si personaꝝ cōditio id requirit. qꝛ sunt quedā ꝑsone que ex causa speciali torq̄ri nō possunt, vt. j. dicet in seq. q. ⁊ no. ibi dñ dicit, personaruz conditio. ⁊ nō dixit, qualitas criminis, quasi dicat ꝙ in criminibus
3 nulla fiat distinctio q̄liacūꝙ̄ sint, † qꝛ vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. l. diem ferre. ff. de arbi. l. de pretio. ff. de pub. cum si. Contra hoc opp. de. l. edictū. ff. de quest. vbi dicitur ꝙ qōnes nō semper nec in omni causa, ⁊ persona desiderari debent, sed cum capitalia, ⁊ atrociora maleficia nō aliter explorari possunt ꝙ̄ ꝑ seruoꝝ qōnes efficacissimas ⁊c. ⁊ sic tex. ibi expresse inhibere videtur ꝙ pro leuibus, criminibus, inuestigādis, nullatenus sit dāda tortura. Sol. veꝝ est ꝙ in leuibꝰ, ⁊ paruis criminibus nō est adiungēda plena, ⁊ grauis tortura scdm gradū excedēs, leuis tñ tortura primi, ⁊ scdi gradus nō vr̄ excludi etiā in paruis criminibꝰ. ar. l. ob q̄ vitia. §. fi. ff. de edil. edi. ⁊ p Bal. in. d. l. ij. C. quo. ap. ⁊c. lȝ em̄ hec solutio sit vera in se, tñ nō bene ꝯgruit illi legi q̄ loquit in alijs terminis, ⁊ ꝑpterea dic ꝙ ibi loquit de tortura q̄ infert in aliū. l. in seruuz nō in ipsummet reū. rō est, qꝛ nō ita facile deueniēdū est ad torturā seruoꝝ ꝑ inueniēdis alienis criminibꝰ ex quo illi sunt innoxij criminis predicti ꝙ̄ ipsiusmet rei de crimine suspecti. quā solutionē sentit etiā gl. in. d. l. edictū. in ver. efficacissimas. dñ soluit ꝯtrium
4 de. d. l. j. §. si qs vltro. ff. de qō. Itē opp. d. l. leuia. ff. de accu. † vbi in leuibus criminibus summarie ꝓcedēdū est sine ꝓcessu vel solennitate iudiciali, sed tortura est de processu, nec ad illā deueniri pōt nisi ꝓcedētibus indicijs, ⁊ cā cognita, ⁊ ꝓcedente ꝓnuntiatione interlocutoria ipsius iudicis, vt dicit Bal. in. d. l. ij. idez Bal. in. l. si qs alieni. C. ad legem iul. maiesta. Salice. in. l. fi. C. de questi. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. eo. ti. Ang. de are. ⁊ alij Moderni practici in locis supra notatis. ⁊ Bal. in. d. l. milites. §. oportet. ⁊. l. ea quidē. Sol. dic. ꝙ plena, ⁊ grauis tortura non est equū ꝙ in paruis criminibus inferatur, qꝛ maior pena esset in inquirendo ꝙ̄ in puniendo qō esset contra text. in. l. in seruorum. ff. de pen. sed illa territio seu leuis tortura non excedens scdm gradum nō videtur esse prohibita in huiusmodi criminibus, maxime quādo persona rei est vilis ꝯditionis ⁊ valde suspecta de crimine illo, ⁊ ista potiꝰ dici pōt q̄dā modica coertio ꝙ̄ tortura ꝑm Bal. in. l. ij. vel dic ꝙ ille tex. in. d. l. leuia, loquitur de alijs solēnitatibus ipsius ꝓcessus, vcz de libello, inscriptione ad penam talionis, de solennitatibus probationū, publicationis processus, ⁊ alijs similibus terminis, ⁊ solennitatibus, non autem de ista modica coertione sine qua veritas aliter haberi non potest, ⁊ ita videtur sentire glos. in. d. l. leuia. ¶ † Si autem esset persona
5 grauis, ⁊ honeste conditionis, aut nobilis familie pro leuibus criminibus huiusmodi, non esset deueniendum ad aliquem actum torture quantuncuꝙ̄ leuis, ⁊ minime, quia ex ea videretur afferri iniuria dignitati siue nobilitati, ⁊ ideo bñ dixit tex. in. d. l. milites. §. oportet. C. de questio. ibi, si personarū conditio id requirit ⁊c. ⁊ ita videtur sentire glo. in dicta. l. leuia. intelligendo de vilibus, ⁊ suspectis personis, vt ibi vide Bal. in. d. l. ij. ⁊ Bartol. in. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. ⁊ Parid. de put. in dicto tract. syndica. in. c. an in causa pecuniaria. vide. j. eodem titu. questi. vij. versicu. limita. in fin. ¶ Et propterea nō videtur esse deneganda vili

6 persone, maxime quando esset persona suspecta. ¶ † Quia videmus alias quod vilis persona, ⁊ pauper qui propter inopiam non potest soluere penam pecuniariam luet in corpore per torturam, ⁊ sic eo casu tortura ipsa datur pro pena, pro hoc est regulare in omnibus publicis criminibus. l. j. §. fin. ff. de penis. vbi est nota. text. l. quicunq3. §. quod si C. de ser. fugiti. ⁊ l. si quis id. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. ¶ Vide Bar. in. d. l. j. §. fi. qui dicit hoc esse regulare in vilibus personis, ⁊ ibi tradit pulchram limitatione3 ad regulam de qua in. l. in seruorum. ff. de pen. quod quelibet pena corporalis minima ⁊c. vbi dicit quod illud non habet locum in vilibus personis, sed in maioribus ⁊ honestis.

SVMMARIVM

1 Persone oēs indistincte in criminalibus causis an possint subijci torture.
2 Milites, ⁊ decuriones torqueri non possunt.
3 Consuetudo est nulla qđ milites, aut decuriones torqueri possint.
4 Impuberes non debent torture subijci.
Mulieres pregnantes non debent torqueri.
Serui non torquentur in certis casibus contra certas personas.
5 Senex confectus etate non subijcitur torture.
6 Senex confectus etate remanet sub regula affirmatiua torture.
7 Mutus, surdus, cecus, ⁊ furiosus ob impedimentum nature non subijciuntur torture.
8 Effectus cessat causa cessante.
9 Senex rarius ⁊ mitius torquetur robustis iunioribus.
10 Damnatus ad mortem an possit liberari si reipublice sit vtilis.

1 Sexto quero an omnes persone † indistincte torqueri poterunt in causis criminalibus. dic qđ sic regulariter, seruatis tamen de iure seruandis, ⁊ precedentibus indicijs legitimis quia regula torture est affirmatiua, vt s. proxime dictu3 est. A tortura autem nemo dicitur exemptus nisi quatenus reperiatur expressum, vt habetur in. d. l. j. in prin. ff. de questio. ⁊. d. l. milites. §. oportet. C. eo. ti. A qua quidem regula plures persone excipiuntur que
2 torqueri non possunt. ¶ † Quorum quidam sunt milites qui priuilegio militie ⁊ fauore reipublice torqueri prohibentur. d. l. milites. in princip. ¶ Secundo excipiuntur decuriones, ⁊ eorum filij, ac nepotes qui durante decurionatus officio propter dignitatem officij torqueri non possunt. dicta. l. milites. ⁊. l. decuriones. ⁊. l. diuo marco. C. de questioni. ¶ Sed quero an hodie milites nostri temporis decuriones siue consiliarij habeant istud priuilegium, vt torqueri non possint. Bar. in. d. l. milites dicit quod gaudent illo priuilegio, vt torqueri non possint. idem tenet Cyn. in. l. diuo marco. eo. tit. ⁊ Jac. but. in. d. l. milites. Sali. in. l. j. in penult. col. C. de iur. ⁊ fac. igno. d. l. decuriones. in fi. quãuis dicat ibi quod hoc male seruatur de consuetudine in Lombardia. eandem consuetudinem qđ non seruantur ista priuilegia, ego vidi Rome sepe sepius seruari contrarium Barb. tamen in apost. ad Sali. in. d. l. diuo marco. in
3 fi. dicit ampliando cōem doct. opi. † ꝙ si consuetudo esset in contrarium quod torqueantur. talis consuetudo non valet, dicit ipse. casus est singularis secūdum Bar. ⁊ ipsum in. l. omnes iudices. C. de decurio. lib. x. Idem tenet do. Alexan. in. l. centurio. in. ix. col. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ Roman. in singulari. ccccxc. quod incipit mulieres. vbi idem dicit de doctore. quod expresse firmat do. Jas. in. l. de quibus col. xxiij. versi. non tamen. ff. de legib. ⁊ Matthesil. singu. lix. quod incipit nota quod legum doctores ⁊c. Vide Bart. in. l. j. C. de aduocat. diuer. iudicum. vbi dicit, doctor ⁊ aduocatus torqueri non potest ex quo est constitutus in dignitate, ⁊ non solum durante officio aduocationis, sed etiam eo deposito ⁊ ideo dicit quoties per ipsum suscipiendum esset iuramentū debet mitti nota-
4 rius ad domū suā tanq̄ ad egregiā personam. ¶ † Tertio excipiuntur minores. s. impuberes qui ꝑpter defectū etatis que adhuc tenera est torqueri nō possunt, sed illius loco ferula ceduntᷣ. l. j. §. impubes. ff. ad silleia. ⁊. l. de minore. in princ. ff. de questio. ¶ Quarto excipiuntur mulieres pregnātes que ꝑpter accidens. s. impedimētum pregnantie non torquentur ne subsequatur abortus etiam post partum per. xl. dies, donec mulier fuerit pristine sanitati, ⁊ viribus restituta. l. pregnātis. ff. de penis. ⁊. l. imperator. ⁊ ibi Bal. ff. de statu homi. Hippoly. de marsil. in. l. j. in prin. in. v. colum. ff. de quest. ⁊ alij Moderni practici in sepe dictis eorum trac. ¶ Quinto excipiuntur serui, qui licet indistincte non prohibeantur torqueri, tamen contra certas personas non torquentur, nisi in quibusdam casibus, vt. l. seruus. C. eo. ti. de questi. sed ista nō est propria fallentia ad regulā vt sit generalis in omnibus casibus ⁊ personis, sed solum
5 quo ad certas personas. ¶ † Excipitᷣ sexto senex etate ɔfectus qui propter lapsum etatis torqueri non potest. l. iij. §. ignoscitur. ff. ad sillei. quam opi. tenuit Gand. in. d. suo trac. in tit. de questio. ⁊ tormen. in prin. Bar. in. d. l. iij. §. ignoscitᷣ. ⁊ in. d. l. de minore. in prin. Ange. de are. in suo trac. malefi. in glos. fama pup. ver. quero que persone. Hippo. marsi. in. l. edictū. in. iij. col. ff. de quest. Alexā. in apost. ad Bar. in. d. l. milites. in prin. ⁊ ita cōiter transeūt doc. cū ista limitatione. Ego aūt teneo contrarium. s. qđ ista exceptio siue limitatio non sit vera de iure, nec ꝓbatur per tex. in. d. §. ignoscitur. quicquid dixerint doc. predicti qui videntᷣ in hoc casu loqui sine le-
6 ge. † ⁊ ratio tex. in. d. §. ignoscitur. non concludit generaliter quod senex non possit torqueri, ⁊ propterea dico ꝙ senex etate confectus remanet sub regula affirmatiua torture. d. l. j. in princ. ff. de questio. ⁊. l. milites. §. decuriones. C. eo. ti. vbi excipiuntur queda3 persone que torqueri non possunt, ergo regula est in contrarium qđ regulariter omnes alij qui non sunt in iure expressi torqueri possunt, ita cōcludunt Bal. Sali. ⁊ alij in. d. l. milites. ⁊. l. decuriones. tex. eñ in dicto. §. ignoscitur. non prohibet generaliter senem torqueri non posse. pro cuius declaratione sciendum est qđ illa lex. iij. ff. ad sillei. fuit condita contra seruos ignauos qui neglexerunt afferre opem dño suo dū erat insultatus anteq̄ interficeretur. ex eo enim qđ non attulerūt opem presumūtur esse in dolo, ⁊ cōscij criminis seu forsan participes, ⁊ propterea torquentᷣ oēs qui in dicta domo reperiebantur tēpore quo dñs fuit occisus, ⁊ nō tulerunt opem domino saltem in clamando, ⁊ sic illi qui in negligentia apprehensi fuerunt torquētur ad eruendū veritatem, quare domino suo opem nō prestiterūt vel illius necem non vindicarunt, vt tenebantur de iure, ⁊ ad vidēdum etiā nunquid necis illius fuerint fortasse participes, ⁊ ad purgandum quodāmodo suspitionē illā que viget contra illos omnes torquētur regulariter qui presentes in eadem domo eius reperiebantur. d. l. j. in princ. ⁊. §. si pater. ⁊. §. si vir aut vxor. ff. ad silleian. quorum aliqui excusantur a tortura ex iusta causa siue iusto impe-
7 dimento quo detentiᷣ fuerunt. d. l. iij. † quidam propter impedimentum nature, vt est mutus, surdus, cecus, furiosus, qui propter defectum sensus naturalis non poterunt adesse rumori vel afferre ope3 domino. dicta. l. iij. §. surdus. ⁊. §. cecus. item etiam ignoscitur his qui clausis ianuis nō potuerunt exire foris, ⁊ succurrere domino, ⁊ eidē opem afferre. dicta. l. iij. §. subuenitur. postea immediate sequitur. §. ignoscitur. vbi dicitur quod ignoscitur etiam his qui etate defecti sunt, vt propter non prestitam opem, ⁊ auxilium domino non reddantur negligentes, ⁊ culpabiles, ex quo propter corporis debilitatem, ⁊ membrorum languedinem non potuerunt currere ⁊ adesse rumori, ⁊ necē domini vindicare sicut iuuenes, ⁊ vt ipsi desiderabant. ⁊ propterea ob hanc causam iura non presumunt sene3 illum fuisse negligentem aut culpabilem, vel suspectum de crimine, quia iusta de causa impeditus ⁊c. stante igitur impedimento predicto cessat causa suspitionis, ⁊ cessante causa suspitionis, ⁊ culpe, merito etiam cessat tortura. Que propter negligentiam adhibitam erga dominum infertur, vt dicta. l. prima. in princio. ⁊. §. si pa-
8 ter. lo secundo. ⁊. §. si vir aut vxor. eodem titulo. † quia cessante causa cessat effectus. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patronatus. ibi eni3 senex non excusatur a tortura propter etatem senilem, sed excusatur a causa propter quam infertur tortura, conclude igitur quod etas ibi non est causa principalis ad eximendum senem a tortura ita quod senilis etas semper sit causa exclusionis torture, sed excludit causam suspitionis presumpte sciētie ⁊ participationis propter qua3 infertur tortura. dicta. l. prima. in principio. ⁊. §. si pater. el. ij. ⁊. §. si vir aut vxor. eo. titu. extra igitur illum casum non video rationem in contrariu3 quare senex torqueri non possit in casibus in quibus de iure deueniri potest ad torturam saltem leuiter, ⁊ temperate, mitius tamē q̄ in alijs iunioribus. l. j. §. diuus. ⁊. l. de minore. §. tormenta. ff. de questi. non est igitur dicendum quod ex dispositione. d. §. ignoscitur. limitetur, ⁊ ledatur regula iuris communis de qua in. d. l. j. in prin. ff. de quest. que loquitᷣ affirmatiue generaliter, ⁊ indistincte vt latius. s. dictū fuit. arg. l. sancimus. C. de testa. ⁊ l. precipimus. C. de appe. si eni3 iura noluissent senē debere torqueri illud vtiq3 expressissent, ⁊ excepissent a regula, sicut expresse cauerunt ⁊ exceperunt milites decuriones, ⁊ eoꝝ filios, itē impuberem mulierē pregnātē, ⁊ alios, de quibus. s. d. l. milites. l. diuo marco. l. decuriones. C. eo. ti. ⁊. l. de minore. in prin. ff. eo. tit. l. pregnante3. ff. de pe. cū similibus. cum itaq3 hoc non reperiatur expressum nō est dicendum quod regula iuris que est affirmatiua debeat immutari
9 vel corrigi, aut limitari. d. l. sancimus. ⁊. d. l. precipimus. † Quidam alij exponūt illud verbū ignoscitᷣ. nō ꝙ senex prohibeatur torqueri, sed qđ rarius torquetur, ⁊ casu quo debeat torqueri, tūc mitius

tius & lenius torquendus erit q̃ iuuenis, hec enim opinio l3 videat̃ equa & pia, precedens tñ est de iure verior per ea que .s. dicta sunt ego tamē qñ casus contingeret omnem diligentiam adhiberez ad eruendam veritatem aliter q̃ per torturam ex persuasionibus aut comminationibus quoties tamē esset necesse ad illaz deuenire nō excederem ſm aut tertiū gradū, nisi essemus in atrocioribus & p̃sona rei esset vilis & valde suspecta. An aūt reperiantur alij q̃ .s. nominati qui dicant esse exempti a tortura, vide domi. Hippo. de marsil. in .l. edictū. ff. de questio. in .iij. col. vbi plures enumerat inter quos dicit, quod ille qui est vtilis reipublice torqueri non potest secundum, domi. Pari. de put. quem ipse refert idem tenere in dicto suo trac. &c. & dicit esse bonū tex. ad hoc in .l. ad bestias
10 ff. de pen. † vbi dicit̃ quod damnatus ad bestias eximitur ab illa pena qñ ille erat vtilis populo & ad preces populi debet liberari. nota qđ ego intelligo illud dictum esse verū p illū tex. quotiescunq3 per torturā adeo cruciaretur quod efficeretur inutilis qua posset membro debilitari vel mori in tortura, quod quidem perinro contingit, alias autem non videtur esse eadem ratio in tortura sicut in morte, quia illi qui sustinent torturam non moriunt̃ nec debilitantur regulariter & sic per illam non cessat vtilitas reipub. qñ ille seruatur in vita, & ideo dubito de isto dicto propter diuersitatem rationis super quo tamen cogita. Predictas tamen limitationes omnes limita & declara non procedere nec habere locum in criminibus exceptis & atrocissimis sicut est crimen lese maiestatis in quo nulla dignitas nullumq3 penitus priuilegiū suffragatur reo ad effugiendum torturam. l. quisquis. C. ad leg. iul. maiesta. & in crimine heresis, vt dicūt doc. in .d. l. quisquis, & canoniste in .c. vergentis. de hereti. in antiq. & in .c. cum ſm leges eodē titu. lib. vj. Item in crimine maleficiorū & incantatorū, vt .l. & si excepta. C. de malefi. & mathe. in quibus criminibus oēs indistincte torquent̃ vt ibi dicitur & notatur etiam per do. Hippo. in dicta .l. edictum.

SVMMARIVM

1 Tortura an locum haberi possit in pecuniarijs causis.
2 Liberi possunt torqueri in causa ciuili delictum annexum hn̄ti.
3 Serui alieni in causa pecuniaria possunt torqueri.
Homo liber in causa pecuniaria regulariter non torquet̃, sed hoc fallit in teste vacillante.
4 Mercatores falliti cessantes & fugitiui quando possint torqueri.
5 Pena corporalis q̃tumlibet leuis quacūq3 pecuniaria maior ē.
6 Tortura non dicitur pena que iuris habeat effectum.
7 Finis cause non attenditur in materia torture.
8 Iuramentum quando deferatur in probationis supplementum.
9 Tortura quando ad penam dari dicatur.
Fur qñq3 ad penam torquetur pro leuibus furtis.
10 Confessio torti an sibi noceat si denegata fuerit indiciorum copia remissiue.
11 Iudex quid faciet reo ad banchum iuris ducto confessionem suā quam in tormentis fecerat negante.

S Eptimo quero an in cau-
1 sa † pecuniaria & ciuili deueniri possit ad torturā. dic q̃ sic quandoq3, non tamen oēs p̃sone nec in omni casu deueniendū erit, sed serui duntaxat alieni quotiescunq3 veritas rei aliter haberi non potest torquent̃. l. diuus. in prin. ff. de q̃st. & ista est vna ex differentijs, que vertuntur inter causas ciuiles, & criminales ſm qđ dicit Bar. i. d. l. diuus q3 in causis ciuilibus nō torquētur nisi serui alieni non autem liberi neq3 statuliberi, & casu quo deueniendū sit nō ita de facili deueniendū est, sed vbi veritas aliūde hērī nō pōt q̃ per tormēta seruorū, sed in causis crīalibus torquentur etiam liberi pro eruenda veritate ita dicit Bartolus
2 in .l. diuus. ¶ † Qđ tñ est verū nisi causa ciuilis haberet in se annexum delictū, q3 tunc etiā liberi torquent̃, vt est tex. no. in .c. j. de deposi. quem tex. omnes doc. allegant ad hoc, & notat etiam doc. in .l. ex libero. ff. de questio. Vnde dico quod in hac materia poni pōt regula negatiua, sc3 qđ in causa pecuniaria liber homo regulariter nō torquetur. d. l. diuus. fallit ista regula in aliq̃bus casibus, & primo in casu. d. c. j. de deposi. qñ causa ciuilis habet annexum delictum. ¶ Item fallit qñ ciuiliter ageret̃ de falso & veritas aliter haberi non posset quod tūc deueniri possit ad torturam, ita dicit Bal. in .l. sicut falsi. C. de falsis. ¶ Ex quo textu idem puto dicendum esse in furto vbi ageretur ad rem sibi furto subtractā non per accusationem furti, sed priuato iudicio ciuili per actionez furti, vt in .§. furti aūt actio. insti. de obli. que ex deli. nas. vel q̄ditiōe furtiua, vt in .l. si pro fure. & in prin. §. j. ff. de q̄di. furti. qđ vbi plena ꝓbatio per testes aut sacramenta haberi nō posset quod liceat deuenire ad torturam q3 ratio tex. in .d. l. sicut falsi. ita militat in
3 isto casu sicut in illo. ¶ † Et predicta procedunt in libero homine serui autem alieni hñ poterunt torqueri in causa pecuniaria & hoc fieri pōt quotiescunq3 veritas aliter haberi non potest vt. d. l. diuus. ff. de quest. ¶ Predicta etiam limitat & declara quod liber homo non torquetur regulariter in causa pecuniaria, est verum quando loquimur de principali. Secus aūt in teste vacillante, q3 liber homo si adhibetur, vt testis i causa pecuniaria & vacillat poterit torq̃ri, ita dī tex. ibi Bar. & alij in .l. ex libero. ff. de q̃st. & hoc non prouenit ex natura cause, sed propter accidens. s. illam vacillationem. l. liber homo. in princ. & .l. vnius. §. testes. ff. eo. titu. vide Bar. in .d. l. liber homo. & .l. ex libero. & .d. §. testes. & do. Hippo. de marsil. ibi, vbi copiose declarat hanc materiam. & Bal. & Salyce. in .d. l. sicut falsi. C. de fal. Jo. de imo. Panormi. & alij cano. in .c. grauis. de deposi. vbi in hac materia multa bona dixerunt & Cy. in .l. fi. C. de fal. & est gl. no. xv. q. iiij. c. presbyter. Et inquantum diximus supra quod quando causa pecuniaria habet annexū delictum deueniri poterit ad torturā per tex. in .d. c. j. de deposi. per quem tex. dixit do. Paris de put. in trac. sindi. in .c. an in cā
4 pecuniaria in principio se decidisse alias questionem istā. † quod isti mercatores falliti cessantes & fugitiui poterunt torq̃ri vt indicent pecunias sibi datas in depositū vel in societate ad mercandum quas nunc denegant habere & perdidisse dicunt quem omnino vide quem etiam refert & sequitur do. Hippo. de marsi. in .d. l. diuus. in .ij. col. qui deinde opponit contra illud .c. j. extra de deposi. dicens quod nimis durū & iniquū esse videt̃ quod in causa ciuili & pecuniaria deueniatur ad torturam, l3 simus in terminis .d. c. j. quia ex hoc magis cruciatur & patitur reus siue debitor in inquirendo veritatem rei quā ipsa re cōperta in satisfaciendo, q3 nil aliud in condemnationem venit nisi pecunia in cuius solutiōe debitor nullum patitur dolorem in corpore & minus nocet solutio, &
5 ſnia quam inquisitio, † q3 quilibet corporis cruciatus siue corporalis pena etiā minima est maior quacunq3 pena pecuniaria, quātuncunq3 sit magna. l. in seruorum. ff. de pen. ad istud contrariū dātur due solutiones per doc. ſm ipsū, prima est quod tortura nō datur ad penam, nec dicitur proprie pena, sed est dolor corporis vel membri ad eruendam veritatm &c. d. l. item apud labeonem. §. qđ nem. ff. de iniurijs. & .s. dictum fuit in prima. q. huius tituli, q3 si tortura esset pena vel daretur ad penam, profecto non essent duo tituli separati titulus de questio. a titu. de penis, sed q3 sunt materie diuerse & separate. s. materia inquisitiōis & materia pene, propterea edite sunt sub diuersis titulis & nominibus, quidam vero dicūt qđ licet tortura non sit pena iuris de facto, tamen est pena non leuis, q3 cruciatus ille affert penam & dolorem intolerabilem in corpore,
6 sed non obstat † quia l3 tortura afferat dolorem & cruciatū in corpore, tamen nō dicitur proprie pena que habeat effectū iuris, sed posset forsan improprie dici pena hoc est illa tolerantia doloris, & cruciatus quam qui torquetur sustinet in membris & corpore, nec datur ad effectum pene a lege statute & propterea ex diuersis non fit bona illatio. l. naturaliter. l. nihil commune. ff. de acqui. pos. & .l. papinianus. ff. de minori. quidam vero dant aliam solutionem limitando, vc3. d. l. in seruorum. ff. de pen. vt dispositio illa non habeat locum in plebeis & vilibus personis, sed in nobilibus, & magne cōditionis hominibus, qui nō debent torqueri nec cruciari in corpore pro re pecuniaria cuiuscunq3 sit valoris. Ego autem considerarui quod licet solutiones iste sint vere in se tamē ad solutionē istius oppo. nō oportebat tantū laborare, quia solutio ipsius breuissima est. Nam est veru3 quod in causis pecuniarijs regulariter nō deuenit̃ ad torturam. d. l. diuus. nisi in casibus & personis exceptis, vt .s. diximus in prin. q. & ad hoc facit regula illa de qua in .d. l. in seruorum. ff. de penis. sed in casu. d. c. j. & .l. sicut falsi. C. de falsis iō deuenitur ad torturam propter delictum furti vel falsitatis annexum, & isto respectu videtur potius deferri in causa criminali quā ciuili, q3 tunc illa non dicitur causa mere ciuilis, sed potius mixta cū criminali, vide Imo. & alios in .d. c. j. & ratio illa de qua in .d. l.
7 in seruorum non videtur multum vigere in ꝓposito nostro, † q3 in materia torture nō debemus attendere ad finem cause ex qua venit soluenda pecunia, q3 alias sequeretur qđ in multis causis criminalibus in quibus de iure cōi aut ex forma statutorū venit imponenda pena pecuniaria, vel bonorū publicatio, vt in .l. si q̄s aliq̄d. §. qui abortionis. ff. de pe. & insti. de publi. iudi. §. ite3 lex iulia. si illa ratio procederet sequeretur qđ illis casibus non posset q̄s torq̃ri quia esset maior pena inquisitionis q̃ cōdemnationis quod est falsum. Dicas igitur qđ in omnibus causis in quibus infertur tor-

tura, considerandũ est principium cause ⁊ illius natura an descendat siue oriatur ex cõtractu vel quasi, an vero ex delicto vel quasi delicto vt insti. quib. mod. re ꝯ. obli. ⁊ de ver. obli. cum simul. ⁊ de obli. que ex delic. nas. per totum, vt primo casu non sit locus torture regulariter etiam qꝛ veritas aliter haberi non possit, qꝛ in causis ciuilibus iura dederũt alia remedia aut actor plene ꝓbauit in-
8 tentionẽ suam ⁊ reus ꝯdẽnatur. l. si debitori. ff. de iudi. † aut semiplene probauit ⁊ defertur sibi iuramentum in supplementũ ꝓbationis dũmodo actor sit honesta persona ⁊ non agatur de maxima summa vt no. dicit Bar. in. l. admonẽdi. ⁊ ibi per Moder. latissime. ff. de iureiur. ⁊ Bal. i. l. i bone fidei. C. eo. ti. Jo. de imo. Panor. ⁊ alij Canon. in. c. fi. eo. tit. aut actor nõ plene neqꝫ semiplene probauit, sed minus ꝙ̃ semiplene, vt qꝛ habuit testes qui nõ erant omni exceptiõe maiores, vel forte erãt singulares quo casu nõ deuenitur ad istud iuramentuꝫ, vt dicunt prefa. doc. in. d. c. fina. sed isto casu defertur iurꝫ reo quod dicitur iuramentuꝫ purgationis ⁊ obtinet absolutionẽ vt nor. in. d. c. fi. aut actor proposuit libellũ, sed nihil penitus probauit, ⁊ isto casu reus absoluitur etiam absqꝫ aliquo iuramento vt. l. actor. C. de ꝓba. ⁊. l. qui accusare. C. de ede. ⁊ per ista media deciduntur cause ciuiles, non autẽ per torturam, intelligendo de causis mere ciuilibus ille vero que habẽt annexũ delictum, dicit non possunt mere ciuiles vt. d. c. j. ⁊. l. sicut falsi iõ non est mirandum si in illis põt inferri tortura, quia datur propter delictum non propter ciuilem causam, nec ex natura cause ciuilis, quia tortura fuit adinuenta pro causis criminalibus contra culpabiles ⁊ dolosos quoties deficiunt plene probationes in crimine, ⁊ dicitur remedium extraordinariuꝫ. vt nq. Bal. in. l. j. C. quor. ap. non recip. ⁊ per Azo. in sum. de quest. ⁊ Panor. in. c. cũ ꝯtem-
9 platione de reg. iur. in prin. ¶ † Et lꝫ tortura etiã in causis criãlibus non soleat dari ad penam, tamẽ daẗ quandoqꝫ ad penaꝫ qñ ex crimine veniret imponenda pena pecuniaria ⁊ reus ꝓpter paupertatẽ illam soluere non posset luit in corpus, que luitio fit interdũ per torturã maxie qñ est vilis ꝑsona vt. ff. de pen. l. j. §. fi. ⁊. C. de seruis fugi. l. quicũqꝫ. §. qd si. ⁊. l. si quis id qd. ff. de iurif. om. iu. vide do. Par. de put. in. d. tracta. in. c. tortura. el. j. vbi dicit qd ꝑ leuibus furtis fur quandoqꝫ torqueẗ ad penã maxime quando est vilis ꝑsona ⁊ pauper vt in auc. vt iud. sine quo. suffra. §. et diuerso. ¶ Posset etiam hic inseri questio illa de qua in. l. repe. ff. de q̃st. an ⁊ qñ semel tortus possit iterum repeti in tortura, ⁊ an ⁊ quando quis dicatur cõpetenter tortus, ⁊ quid si reus moritur in tortura, vel pp torturam mors fuerit subsequuta, an iudex teneẗ, ⁊ ad quaꝫ penam ⁊ quid si reus fuit positus ad torturam nullis indicijs ꝑcedentibus, vel si aderant indicia non tamẽ erant in actis descripta, ⁊ qd si reus petijt copiã indicioꝝ, ⁊ fuit sibi denegata, ⁊ non obstãte petitione predicta fuit positus ad torturam, ⁊ quid si reus in tortura fuerit confessus aliud crimen qñ nulla precedebant indicia vel si qua aderant erãt inualida, vel si legitima erant non erãt scri-
10 pta in actis vel † qñ fuit sibi denegata indicioꝝ copia an ꝯfessio illa ẽt ad banchum iuris ratificata noceat reo ad condemnationeꝫ vel ad aliũ effectũ ⁊ quẽ, ⁊ quid si reus propter priuilegiũ, etatẽ pregnantẽ vel aliam similẽ legitimã causam torqueri non poterat si fuerit tortus ⁊ confessus, ⁊ ratificauerit confessionem suã, an poterit ex ea subsequi ꝯdemnatio velle oia ista ad longuꝫ describere potius superfluum esset quam necessarium, qꝛ omnes docto. ⁊ antiqui ⁊ moderni in theorica, ⁊ in practica in suis ꝯmentis, hec plene descripserunt apud quos per te ipsum videre poteris. Bar. in l. j. in prin. ⁊. §. idem cornelio. ⁊. l. fin. ff. de quest. ⁊ in. d. l. j. ⁊ fi. ⁊. l. milites. §. oportet. C. eo tit. ⁊ in. l. ea quidẽ. C. de accu. Bal. in. l. ij. C. quo. appel. ⁊c. idẽ Bal. in. l. j. C. de confessio. ⁊ in. l. ij. C. qd metus cau. Gand. in trac. mal. in tit. de questio. ⁊ tormen. Ang. are. in suo trac. malefi. in gl. fama publica. ver. nũc videamus vsqꝫ i fi. Par. de put. in trac. sindi. in. c. tortura. lo. j. cum tribus seq. ⁊. c. viso de indicijs. Hippo. mar. in. l. j. in prin. ⁊. §. fin. ⁊. §. ad quest. ff. de quest. Fran. bru. in trac. de indi. ⁊ tor. in. ij. parte. canoniste in. c. qualiter ⁊ quando. ⁊. c. inquisitionis. de accusa. ⁊ in. c. cũ in contemplatione. ⁊ ibi Panor. de regu. iur. in antiquis.

¶ Nihilominus quo moderamie ⁊ qua leuitate, vel grauitate sit danda tortura ⁊ que indicia ad illã inferendã idonea sint ⁊ quãdo quis dicatur ꝯpetenter tortus vel non similiter quando quis dicatur purgasse indicia, vel nõ, oia ista demum relinquuntur arbitrio ⁊ discretioni honesti iudicis, quoniã in his certa regula tradi non potest sed alterantur ex qualitate facti, personarum conditione, loci consuetudine, ⁊ alijs circunstãtijs ⁊ qualitatibus, vt dicit Bal. in. d. l. ij. C. quor. appel. ⁊c. ⁊. d. l. milites. §. oportet. Barto. in. d. l. fi. ff. de quest. ⁊. l. j. in princip. eo. tit. ⁊ est tex. in. l. j. §. calumniatoribus. ff. ad turpil. ⁊. l. testiũ. §. tu magis. ff. de testib. Panormita. in d. c. cum in contemplatione. de reg. iur. ⁊ Azo in summa. eo. titu.
11 ¶ † Quid autẽ si reus semel aut pluries confessus fuerit in tormẽtis deinde tẽpore suo adductus ad banchum iuris in loco ratificationis negauerit, ⁊ ꝯfessionem ipsaꝫ reuocauerit quid tunc aget iudex, dic qd reponet illum iterum ad torturam in qua tãdiu morabitur suspensus ꝙ̃tum iudici videbitur esse sufficiens, ⁊ si reuocationem ipsam reuocauerit reuertendo ad primam confessionem illi standum erit ⁊ iterum ratificanda, si vero passis tormentis semꝑ in eadem reuocatione institerit debebit absolui, vide Bar. in. l. j. §. si qs vltro. ⁊ in. l. repeti. ff. de quest. ⁊ do. ⁊ Hippo. de marsil. in d. l. repeti. in. iiij. col. vbi dicit qd dñ ipse erat officialis illustrissimi Ducis Mediolani habuit pre manibus quendam insignem ribaldum qui similes actus sepius fecit, ⁊ repetitis vicibus in tortura fatebatur, deinde ad banchũ iuris adductus semper negauit ⁊ reuocauit precedentem confessionem adeo quod fuit sibi necesse, vt ipse dicit illum absoluere ⁊ abolere processum cũ inquisitione. Interrogatus postea quare sic fecerat respondit quod magis sibi expediebat torqueri pluries in brachijs cũ corda ꝙ̃ semel i gula, quoniam multi inueniuntur medici qui sciunt resarcire ossa brachioꝝ etiam si essent fracta, sed nemo reperitur qui sciat resarcire gulam laqueo obclusam.

FINIS

Casus in quibus pena mortis

specifice a lege est imposita. dñi Guilielmi Bont.

SVMMARIVM

1 Lapidans xpianum in Christi contemptũ est morte puniendus.
Uirginem rapiens, idolis sacrificãs, officia turbans diuina, ꝯ naturam luxurians, scienter rebaptizans, ⁊ qui in lapide crucem sculpit, morti debent tradi.
2 Muricem emens ⁊ purpuram tingens, muros violans ciuitatis, ⁊ proditor principis puniuntur pena mortis.
Parricida, homicida, pacis violator, seditiosus, dñi ꝓditor, dominã adulterãs, adulter, ꝯdẽnadũ emittẽs, morte plectẽdi sũt.
3 Carcerẽ priuatũ tenẽs, furcas erigens, ꝯmilitonẽ feriẽs, ⁊ in bello fugiens, morti addicuntur.
Sacrilegus, depredator, monete falsificator, bruto subiecta, ⁊ incẽdiarius est morte puniendus.
4 Hostes adiens, seditioni fauens, patriã prodens, viarũ aggressor ⁊ pupille corruptor, morti traduntur.
Turbator pacis, hostibus arma prebens, leno, carcereꝫ frangẽs, ⁊ captiuum dimitens morte plectuntur.
5 Pregnantem necãs, cedis autor, malandrinorũ receptator, debilitatem fingens ⁊ ripas destruens morti subduntur.



Apidans christianum odio nois Christi. l. j. C. de iudeis.
1 † Qui virginem rapit. l. j. C. de rapto. virginum.
Qui idolis sacrificat. C. de sarac. l. j.
Qui officia diuina turbat. l. si quis in hoc genus. C. de epis. ⁊ cle.
Qui contra naturã luxuriaẗ. l. cũ vir. C. ad. l. iuliam. de adulteris.
Qui scienter se rebaptizauit. C. ne sanctum baptis. reite. l. ij.
Qui in silice signũ crucis sculpit. l. j C. ne liceat signũ salua. ⁊c.
2 † Qui emit muricẽ ⁊ tingit purpuraꝫ. C. que res vendi nõ pñt. l. j.
Qui muros ciuitati violat. l. fi C. de rerum diui.
Proditor principis. l. quisqꝫ. C. ad. l. iul. de adulte.
Parricida. l. j. C. de his qui parentes occi.
Homicida occidi dꝫ. l. ij. C. de epis. audi. ⁊ apocali. xiij. c.
Frangens pacẽ iurõ firmatã. c. j. §. si quis de pace. iura. firman.
Concitantes populũ dõo viuat vel moriatur. l. j. C. de seditio.
Si seruus dñm prodit. l. capitalium. §. igni. ff. de pe.
Seruus dñam vitiãs. l. j. C. de mulie. que se ꝓprijs seruis suppo.
Adulter. l. quãuis adulterij. C. ad. l. iul. de adul.
Commentariensis qui reum mortis emisit. l. ad ꝯmentariensem. C. de custo. reo.
3 † Faciens priuatũ carcerem. l. j. C. de priua. carce.
Erigẽs furcas ꝓpria auctoritate. l. iij. §. fi. ff. ad leg. iul. maie.

Miles socium cõmilitonẽ feriẽs. l. oẽ delictũ. §. si qs. ff. de re mili.
Qui in ꝓpositũ dñi vel capitaneũ manus iniicit. d. l. oẽ. §. q man⁹.
Iudex qui pecuniã publicã subtraxit. insti. de publi. iudi. §. si lex.
Miles qui fugit in bello integra acie. d. l. omne. §. qui in acie.
Qui maius sacrilegium facit. l. sacri. ff. ad. l. iul. pecul.
Si actor castaldio vel procurator subiectũ depredauit. l. vniuersi. C. vbi cause fiscales.
Qui monetam falsificauit. l. fi. C. de falsa mone.
Mulier que se animali bruto subiecit. l. mulier. xv. q. j.
Qui incendiũ facit. l. qui edes. ff. de incendio ruina ꝛ naufra.
4 Confugiens ad hostes. l. si quis aliquid. ff. de penis.
Fautores seditionis. l. fautores. eo. tit.
Patrie proditor. C. de abolitio. l. fallaciter.
Latro in itinere vel nemore depredans. l. capitalium. §. crassatores. ff. de penis. fur famosus. eadem. l. §. famosos.
Tutor corrũpens pupillã. l. j. C. si tutor eã ꝛc.
Qui manus in se infert. l. si quis aliquid. ff. de penis.
Miles turbator pacis. l. fi. ff. de re mili.
Qui fulsit hostes ꝛ eis vendit arma.
Tenens puellã in lupanari in auc. de lenoni. col. vj.
Homines castrans. l. j. C. de eunuch.
Qui effracto carcere fugit. l. j. de effracto. carcerum. ff.
Miles custos q captiuũ dimisit. l. si qs aliqd. §. miles. ff. de pen.
5 † Qui pregnantẽ necat. l. si quis aliqd. §. abortionis. ff. de penis.
Autor aggressure ꝛ violentie vbi cedes facta est. l. quoniam. C. ad leg. iul. de vi publi.
Recipiens malandrinos. eo. titu. l. j.
Miles q ne pugnet debilẽ se fingit. d. l. oẽ delictũ. §. continuum.
Iudex matrẽfamilias in publicũ vocãs. C. de off. diuerso. iudi. l. j.
Qui ripas destruit. C. de nili agge. non rumpen.
48. Scribẽs falsum imunitatis instrm. l. j. C. de imunita. ne. ꝯce. lib. x.

FINIS

De penis omnifariam coitus

Illiciti, Tractatus Pauli Grillandi Castilionis Florentini Iurisconsul.

SVMMARIVM

1 Coitus carnalis non minus frequens est ꝙ damnabilis.
2 Coitus crimina iuxta diuersas personarum conditiones sunt diuersa.
3 Coitus sacrilegus grauior est ceteris carnis criminibus.



1 Uia carnalis coitus † criminis nõ minus frequẽs quã dãnabilis vsus hr̃ ob quẽ iura criminũ reos hmõi diuersis penis ꝓsequũtur. l. si adulteriũ cũ incestu. ꝛ ibi glo. ꝛ Bar. ꝛ. l. inter liberas ꝛ. l. stuprũ. ff. ad legẽ iul. de adulte. §. item lex iulia. insti. de publi. iudi. xxxij. q. ij. adulterij malũ ꝛ eadẽ cã ꝛ qõ. c. flagitia. no. Cardi. in cle. j. de pen. Abb. Fely. ꝛ alij Cano. in. c. j. ꝛ. ij. extra de adul. ꝛ stup. ꝛ in. c. vt clericoꝝ de vita ꝛ hone. cle. ad quem coitum aliquando deuenitur mediante opera sortilegorum, ꝛ per maleficia de quibus. s. diximus lib. ꝓcedenti, ideo placuit post dictum tractatũ sortilegiorum hunc im-
2 mediate subiungere. † coitus enim crimina sunt diuersa ꝫm diuersas personarum ꝯditiones ꝛ gradus, pro quibus diuersas iura sta-
3 tuere penas vt proxime diximus, idõ de his aliqua videamus. † Et primo de sacrilegio quod ceteris carnis criminibus his maxime q̃ ꝫm naturam perpetrantur grauius nuncupatur. xxxij. q. vij. adulterij. ꝛ. xxvij. q. j. sciendum.

SVMMARIVM

1 Sacrilegium generaliter sumptum quid sit, ꝛ vnde dicatur.
2 Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum, an seculare.
3 Sacrilegium an comprehendatur sub nomine furti.
Statutum quod de furto loquitur in sacrilegio etiam locum habere censetur.
4 Sacrilegij diuerse sunt species.
Sacrilegij prima species in personam committitur, secunda ꝑ coitum cum moniali, tertia autem circa locum sacrum fit, ꝛ quarta in rem eam scilicet auferendo.
5 Locus sacer solus sacrilegium non facit.
6 Subtrahens rem ad vsum ecclesie destinatam nondum ei traditam, an sit sacrilegus.
Statutũ de sacrilegio puniẽdo tractans, de quo intelligi debeat sacrilegio.
7 Sacrilegium verum ꝛ proprium qđ dicatur ꝛ qualiter puniatur.
Sacrilegium improprium quod sit.
8 Sacrilegium largo modo sumptũ qđ sit ꝛ qua pena reprimatur.
Sacrilegium qualiter de iure canonico sit puniendum.
9 Sacrilegium grauius illud dicitur quod in personã clericoꝝ per iniectionem violente manus committitur.
Iudeus super crucem immunditias proijciens an possit vt sacrilegus puniri.
10 Sacrilegium contra personam ecclesiasticam ꝯmissum grauius est eo quod in loca sacra committitur.
Crimina que ex coitu cum moniali habito oriantur.
Sacrilegium ꝯmittitur si cũ moniali copula carnalis habeatur.
11 Stuprum ꝛ adulterium qualiter in eadem persona simul concurrere possint.
12 Crimina diuersa eodem actu committenti, an debeant pene diuerse imponi.
13 Reus separatim ꝛ de pluribus accusari ꝛ puniri potest, si eodem actu plura commiserit crimina specie diuersa.
14 Reus ex eodem facto de pluribus criminibus ab vno ꝛ eodẽ impeti ꝛ vexari non potest.
15 Utilitas que resultare dicatur qđ quis de diuersis criminibus specie differentibus ex eodem facto descendentibus puniatur.
16 Furtum in loco priuatũ sacro factum quasi sacrilegiũ censetur.
17 Coitus carnalis cum moniali habitus qualiter in foro consciẽtie sit puniendus.
18 Copula carnalis cum moniali qualiter puniri debeat in foro contentioso de iure canonico.
Monialem stuprans de iure ciuili debet capite plecti.
19 Coijens cũ moniali siue consentienti siue renuenti capite debet mi nui, ꝛ eius bona publicari.

1 PRimo igitur quero quid est † sacrilegiũ generaliter sumptum. Respon. Sacrilegium est sacre rei violatio vel eiusdem vsurpatio, vt dicit Bal. in. l. iij. C. de furtis. in. j. colum. ꝛ Azo in summa eodẽ ti. in princ. ꝛ sanctus Tho. in summa secunda secunde questione. xcix. arti. ij. Ioan. lec. in summa confes. eo. titu. q. j.
¶ Secundo videamus quare dicitur sacrilegium. Respõ. quod sacrilegium dicitur quasi sacrilegium, qꝛ per illud res aut persona sacra leditur, ita dicit Bal. in. d. l. iij. ꝛ Azo in sum. eo. titu. ꝛ alij prenominati in locis suis, Glo. tñ in. c. sacrilegiũ. xvij. qõ. iiij. alio modo describit sacrilegium dicẽs ꝙ sacrilegium est sacre rei violatio siue in se siue in alio, siue sit res sacra siue persona, deinde trãsit ad aliam descriptionẽ, ꝛ dr̃ ꝙ sacrilegiũ est publici iuris transgressio, sed neutra istarũ est bona, prior. n. continet omnia membra diffinitionis siue descriptionis specie differentes prout requiritur ꝫm qđ diximus. s. titu. j. in princ. secunda etiam non valet, qꝛ est nimis generalis secundum quam sequeretur quod omne delictum per quod transgreditur publici iuris ordo esset sacrilegium ex quo transgreditur publicum ius, ꝛ ideo teneas diffinitionem Bal. ꝛ aliorum quaꝫ supra dixi que est melior. ¶ Tertio quot requiruntur ad hoc vt sit sacrilegium ꝛ puniatur pena sacrilegij vide Bal. ꝛ Salyce. in. d. l. iij. C. de furtis. Azo. in summa eo. titu. ꝛ Bar. in. l. diuus. ꝛ. l. sacrilegi. in prin. ff. ad leg. iul. pecula.
2 ¶ Quarto quero an sacrilegium sit crimen ecclesiasticum vel seculare, ita qđ illius cognitio ꝛ pene impositio spectet ad solum iudicem ecclesiasticum vel secularem ꝛ dic breuiter quod est crimẽ mixtum vtriusꝙ fori. c. cum sit gñale. ꝛ ibi glo. Abb. ꝛ alij de foro ꝯpeten. l. si quis in hoc genus. C. de episco. ꝛ cle. ꝛ. ff. ad leg. iul. pecul. l. diuus. ꝛ. l. sacrilegij. ꝛ. l. sacrilegi. ꝛ. ff. đ pen. l. aut facta. §. locus. c. quod proposuisti. de foro ꝯpe. xvij. q. iiij. c. sacrilegium. c. si quis clericus, si quis contumax. §. j. ꝛ. c. si quis suadente diabolo, ꝛ propterea dico ꝙ tã iudex ecclesiasticus ꝙ secularis poterit procedere contra laicum pro isto crie, ꝛ habebit locum preuentio inter eos. ꝛ vt dicit Abb. in. d. c. cũ sit generale. ꝛ Archi. in. c. felicis. de peni. li. vj. ꝛ Card. in cle. j. eo. titu. ꝛ Azo in summa. eo.
3 tit. † ¶ Quinto q̃ro an appellatione furti veniat sacrilegiũ, quan-

do tractat de subtractione sacrarum rerum dic quod sic. vt. l. sacrileg. ff. ad leg. iul. pecula. quia quo ad penam sacrilegium est furtum, imo plus quã furtum est punibile, licet aliquid nõ sit ꝓprie sacrilegium. d. l. sacrilegi. in scḋo respon. ¶ Et ideo dicit Bal. in. d. l. iij. C. de furtis quod statutũ faciens mentionem de furto habet locum etiam in sacrilegio, ꝛ sic tenet quod subtractio rei sacre continetur sub propria vocabuli significatione furti.

4 ¶ † Sexto videndum est quot sunt species sacrilegij. Respon. qḋ multe sunt ẜm qḋ dicit Cardi. in. d. cle. j. de pen. in secundo nota. Bal. tñ in. d. l. iij. melius ceteris iudicio meo ponit quatuor species sacrilegij quamuis primo dicat quod tribus modis committi tur sacrilegium. ¶ Prima enim species est que committitur in personam violando. scilicet percutiendo vulnerando vel occidendo clericum, vel monachum seu alium religiosum, vel personam ecclesiasticam. c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. ¶ Secũdo fit sacrilegium per coitum habitum moniali sacrata. xxvij. q. j. impudicas. ꝛ. l. si quis in hoc genus. C. de episco. ꝛ cleri. ¶ Tertia species est que fit circa locum sacrum, scilicet quãdo locus publicus sacer sicut est ecclesia violatur vel illius cemiterium in destruendo deuastando vel occupando aut eius immunitates infringẽdo. c. frater. xvij. q. iiij. ¶ Quarta species sacrilegij est que ꝯmittitur in rem, scꝫ auferendo rem sacram, ꝛ illam alibi asportando ꝛ cõtrectando rem ipsam, ꝛ istud tribus modis committitur secundũ ius canonicum. Primo cum subtrahitur aliquid sacrum de loco sacro. ꝛ in hoc ꝯcordant ius ciuile ꝛ ius canonicũ. xvij. q. iiij. si quis ꝯtumax. §. sacrilegium. ꝛ est gl. in. c. sacrilegium. eadem causa. ꝛ. q. ꝛ. l. diuus. ꝛ ibi Bar. ff. ad legem iul. pecu. Secundo qñ res sacra aufertur de loco nõ sacro. Tertio quando non sacrum de sacro. d. c. si quis contumax. §. sacrilegium. ꝛ p dictã gl. in. c. sacrilegium. ꝛ no. in. c. cõquestus. ꝛ. c. cum sit generale. de foro compe. iste due vltime species non dicuntur sacrilegium de iure ciuili, sed sola prima. ¶ † Et sic nota qḋ de iure ciuili locus sacer solus nõ

5 facit sacrilegium qñ tractamus de sacrilegio quod consistit in subtractione rerum etiam quod res essent subtracte de loco sacro publico sicut est ecclesia non dicitur sacrilegium de iure ciuili quando res non erat sacra, ita dicit Azo in summa. eodem titu. ꝛ Barto. in. d. l. diuus. Bald. ꝛ Saly. in. d. l. iij. si quis igitur querit an sit sacrilegiũ de iure ciuili, ꝛ ꝙ pena sacrilegij puniatur debẽt ista duo concurrere, primum est quod res sit sacra item quod sublata sit de loco sacro ita dicit tex. ꝛ ibi doc. ꝛ maxime Barto. in dicta. l. diuus vbi dicit hanc esse communem opinionem illud autem qḋ dicitur in. d. c. sacrilegium cum gl. in. c. si quis contumax. §. sacrilegium. xvij. q. quarta procedit ꝛ habet locũ de iure canonico in terris ecclesie vel inter ecclesiasticas personas in foro ecclesiastico iuxta notata per doc. in. c. solite de maio. ꝛ obedien. ꝛ in. c. per venerabilem qui fil. sint legiti. ꝛ in. c. nouit. de iudi.

¶ Sed contra ista oppo. de. l. aut facta. §. locus. ff. de pen. vbi dicitur quod locus facit vt idem factum sit furtum vel sacrilegium ꝛ capite luendum vel minori supplicio sit puniendum gl. in. l. diuus soluit hanc contrarietatem, ꝛ dixit quod est verum quod locus sacer facit sacrilegium si res sacra inde auferatur alias non, quia si diceretur esse sacrilegium cum res non sacra de loco sacro subtraheretur esset contra textum in dicta. l. diuus, vbi dicitur quod si quis rem prophanam apud edem sacram depositam furto subtraxerit furti tenetur non sacrilegij. Bar. vero in eadẽ. l. diuus approbat eandem solutionem quam dicit quod doc. communiter tenent, eandem etiam tenent Bal. ꝛ Saly. in. d. l. iij. ꝛ Azo in summa eodem titu. Archidia. in dicto. c. felicis in prin.

5 ¶ † Ulterius quero an subtrahens rẽ que erat destinata ad vsum ecclesie nondum tamen erat tradita ipsi ecclesie an committat sacrilegium dic secundum Bal. in. d. l. tertia quod non, quia res nõ dicitur sacra nisi postꝙ̃ vere ꝛ effectualiter quo ad dominium, ꝛ possessionem deuenerit ad ecclesiam maxime quando agitur de pena sacrilegij inferenda de iure ciuili per ea que supra diximus.

¶ Ultra predicta etiam quero quid si in statuto fit mentio de sacrilegio puniendo, an debeat intelligi stricte sacrilegium secundũ quod intelligitur de iure ciuili, vt supra diximus, vel large secundũ ius canonicum, ꝛ dic quod dꝫ intelligi de sacrilegio stricto secundum quod intelligitur de iure ciuili ratio est, quia statuta sunt de iure ciuili, vt per Bart. late in. l. omnes populi. ff. de iustitia ꝛ iure. ita dicit Bal. in. d. l. tertia. in. ij. col. in versiculo sed dubitatur.

¶ Post hec videndũ est que sit pena sacrilegij, ꝛ dic breuiter secundum Bar. in. d. l. sacrilegi. quod ad habendum plenam cognitionem penarum huiusmodi criminis sciendum est quod triplex est

7 sacrilegium. † quoddam enim est sacrilegium quod dicitur verum ꝛ proprium sacrilegium quod est quando subtrahitur sacrũ de sacro loco hoc est publice, ꝛ ad publicum vsum consecrato sicut est ecclesia publica ordinaria. vt. l. si quis in hoc genus. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ. d. l. sacrilegi. in princip. ꝛ isto casu capite puniuntur qui in illud incidunt dicta. l. sacrilegi. in princip. ꝛ. d. l. si quis in hoc genus. ꝛ. l. aut facta. §. locus. ff. de pen. declarata, vt supra. Idem est si leditur templum publicum sacratum, vt per Bart. in. d. l. sacrilegi. eadem quoqꝫ pena puniuntur qui violẽtas manus in personas ecclesiasticas iniecerunt. d. l. si quis in hoc genus. ꝛ ibi Bald. C. de episco. ꝛ cleri. Quoddam vero non est proprie sacrilegium, sed quasi sacrilegium, quod est quando quis subtrahit rem etiã sacram de loco sacro non tamen publice sacro, sed priuato prout est oratorium quod fit quandoqꝫ in domo istorum magnatum aut nobiliũ ꝛ consecratur idẽ de oratorio hospitalis priuati iuxta ea que habentur in. c. ad hec. de relig. domib. ꝛ in cle. quia contingit. eod. titu. ꝛ per Felyn. in. c. de quarta. de prescrip. ꝛ ista dicuntur loca sacra priuata, idem est de edicula presbyteri posita iuxta ecclesiam vel canonica clericorum, ista non dicuntur esse loca publica sacra sed priuata, ꝛ ideo qui subripuit rem de locis predictis, non tenetur pena sacrilegij de qua supra sed quasi sacrilegij que erit minor sacrilegio. ꝛ maior furto ꝛ iuxta qualitatem facti ꝛ personarum conditionem quandoqꝫ erit maior, quãdoqꝫ minor. vt in. d. l. sacrilegi. in. ij. respon. ꝛ ibi Bar. qui hoc modo declarat. l. illam si recte considerentur verba sua, ꝛ hoc modo intelligitur tex. in. l. sacri

8 legi. in prin. ꝛ. l. diuus. ff. eo. titu. † Tertium est sacrilegium qḋ large ꝛ improprie dr̃ sacrilegiũ ḋ quo loquunt̃ iura i. l. i. ꝛ. ij. ꝛ. iij. C. eo. titu. de cri. sacrile. qḋ est qñ quis diuinã legem ꝛ eius dispositionẽ offendit seu quouis mõ eius intellectũ etiam per negligentiam violat. Itẽ disputare de auctoritate principis. s. imperatoris vel pape ꝛ dubitare ne dignus sit quem Imperator ad aliqḋ officium deputauerit vel quod imperator illum eligere non potuerit hoc crimen dicitur habere instar sacrilegij, vt. d. l. ij. C. eo. titu. ꝛ sic dr̃ improprie sacrilegium, ꝛ isto casu similiter erit pena arbitraria. d. l. sacrilegij, vide Bar. in. d. l. sacrilegij in ver. tertium genus sacrilegij ꝛc. ꝛ Bal. in. d. l. iij. ꝛ Azo in sum. eo. titu. in princip.

¶ De iure autem canonico distingue aut loquimur de illa prima specie sacrilegij que committitur per impositionem violente manus in clericũ seu aliam personam ecclesiasticam ꝛ est pena maioris excommunicationis. vt in. c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. a qua quis non potest nisi a sede apostolica liberari episcopus enim vel alius ordinarius nõ habet facultatem absoluẽdi ab ista excõica. vt dicunt doc. in. d. c. si quis, ꝛ per Felyn. in. d. c. cum sit generale. in. ij. col. de foro ꝯpeten. fallit tamẽ in casibus de quibus in. c. ij. de sentẽ. excommuni. aut loquimur de alia specie sacrilegij que ꝯsistit in re sacra pnta in corruptione vel demolitione ecclesie aut in asportatione rerum sacrarum ꝛ erit pena excommunicationis minor vide tex. qui grauiorem imponit penitentiam pro isto crimine in. c. de viro. xij. q. ij. a qua per episcopum vel ordinarium loci absolui poterit. c. quisquis. §. penulti. xvij. q. iiij. in alijs vero casibus minoribus erit pena pecuniaria. vt. d. c. ꝗsquis i pñ.

9 ¶ † Grauius enim sacrilegiũ qḋ cõmittitur in personam est illud qḋ fit per impositionem violente manus. d. c. si quis suadente. ꝛ. l. si quis in hoc genus. C. de epis. ꝛ cleri. ¶ Eorum vero que ꝯmittũtur in locis sacris grauius est illud quod ꝯmittitur contra ecclesiã publicã sacratã qḋ tanto grauius est crimen quanto dignior ꝛ excellentior erat persona vel locus vtroqꝫ casu. l. sacrileg. in prin. ff. ad. l. iul. pecul. ꝛ ibi Bar. ꝛ. d. c. si quis suadente. ꝛ. d. l. si quis in hoc genus. ¶ Sacrilegium vero quod ꝯmittitur in rem sacram, illud quidem grauius est ꝛ magis horrendum quod ꝯmittitur cõtra sacramentum eucharistie, quia dicitur ꝯmitti contra Christũ directe, cetera vero que ꝯmittuntur contra alia sacramenta nõ dicuntur adeo horrenda ita dicit do. Jo. lec. in sum. con. eod. tit. de sortile. q. quarta. ¶ Quero hic quid de iudeo qui proiecit immũditias super crucẽ quãdo publice deferebatur ad processionẽ, dũ transirent ante domũ hebrei dicte immũditie proiecte fuerunt, an istud sit sacrilegium ꝛ possit per vtrũqꝫ iudicem procedi in hac causa contra hebreũ ꝛ puniri ꝛ qua pena dicit Pet. de anch. quẽ vide in consi. suo. xiij. quod sic de quo diximus supra titu. proximo q. x. vbi adest questio specialis de pena vero violatiõis monialiũ que fit per coitum dicetur. j. sed quia non intendo hic tractare totam materiam sacrilegiorum ne longius diuertar ab ordine prime mee intentionis que fuit declarãdi materiam coitus ꝛ illius penas ideo his premissis pro aliqua intelligẽtia istius criminis deuenio nunc ad materiam nostram.

10 ¶ † Et dico quod grauius est sacrilegiũ ꝛ scelus quid ꝯmittitur contra personam sacram siue ecclesiasticam ꝙ̃ illud quod committitur contra loca vel bona sacra, quia sanctitas loci ordinatur ad

sanctitatem

sanctitatem hominis, vt dicit. s. Tho. in sum. secunda secunde. q. xcix. arti. iij. ver. dicendũ. ꝛ Joan. lec. in sum. confes. eo. tit. de sacrileg. q. iij. ꝑ Archi. in. d. c. felicis de pen. lib. vj. ꝛ Card. in. d. clemen. j. de pen. Ideo videamus nũc de sacrilegio illo qđ perpetratur ex coitu habito cum moniali, ꝛ anteq̃ ad vlteriora ꝓcedã.

¶ Quero quot crimina ex coitu huiusmodi cum moniali exoriuntur. Respon. quod tria secundum glo. in. c. virginibus. xxvij. q. j. s. sacrilegium, incestus, ꝛ adulteriũ tu vero dic quod imo quatuor oriuntur sacrilegium incestus adulteriũ ꝛ stuprum. Sacrilegium dico committitur, quia ꝑsona sacra lesa reperitur per violationem siue deflorationem, ꝛ optimum quod prius habebat priuilegium virginitatis amisit. vt. d. c. virginibus ꝛ eadem causa ꝛ. q. impudicas. Secundum quod committitur crimen est incestus, quia sponsam dei, violauit qui est pater noster ꝛ illa est coniuncta nobis in Christo per affinitatem secundum spiritum. xij. q. ij. qui abstulit. ꝛ in. c. j. ꝛ. ij. de cog. spiritua. ꝛ est gl. in. d. c. virginibus. Tertiũ est adulterium quia sponsam alterius violauit, qꝛ monialis est sponsa Christi. d. c. virginibus. ꝛ ibi gl. Quartum erit stuprum, quia vere virginem honeste viuentẽ stuprauit. l. inter liberas. ꝛ lege stuprũ. ff. de adulte. vide egregiũ tex. in. c. si qua monacharũ. xxvij. q. j. in quo fit mentio de vtroq̃ dicitur enĩ quod si qua monacharum in lapsũ adulterij ceciderit, aut in stupri fuerit deducta voraginẽ.

21 ¶ † Et licet impossibile esse videaẗ quod ista duo crimina stuprũ ꝛ adulterium simul ꝛ semel eodem tempore ꝛ in eadẽ persona cõcurrere possint ex quo alterum presupponit illam esse solutam, alteram vero coniugatam. d. l. si adulteriũ cum incestu. ꝛ. l. stuprũ. ff. ad. l. iul. de adulte. ꝛ. §. item lex iulia. instit. de publi. iudi. ꝛ. l. j. C. eo. tit. Solu. verum est quod ista duo crimina sunt incompatibilia, ꝛ ideo vtrunq̃ in eadem persona eod. tpe concurrere non pñt est verum vno respectu quando tenderent ad eundem determinatum finem dicta. l. si adulterium. ꝛ. l. stuprum. sed diuersis respectibus bene ꝯcurrere possunt in eadem persona vt est in casu nostro monialis enim quo ad carnem est vera virgo intacta, quo ad spiritum vero dicitur esse nupta coniugio spirituali, ꝛ sponsa Christi ꝑ votum professionis sue vnde non impeditur istorum duorum concursus, vnum in spiritu, alterum vero in corpore siue in carne, vt late diximus supra li. precedenti. questio. vij. in princip. argumento textus in. c. excommunicamus el primo, ꝛ lo secũdo in princip. de heret. in antiq. vide not. tex. qui loqtur de monialibus ꝛ expresse dicit quod monialis per peccatum carnis committere potest stuprum ꝛ adulterium. xxij. q. j. si qua monacharum.

22 ¶ † Et ex premissis etiã insurgit aliud dubium, nunquid ista quatuor crimina de quibus supra, quando ex vnico concubitu orta fuerunt sint quatuor crimina separata in forma ꝛ substantia, ꝛ ita qđ ipsorum reus possit de vnoquoq̃ accusari pariterq̃ puniri, ꝛ pena ex vno secuta alterum non impediat ac si ex diuersis factis cum diuersis personis facta fuissent. Respond. articulus iste in veritate est subtilis, ꝛ disputabilis, quando ex eodem facto plura oriuntur crimina, an reus possit de pluribus accusari ꝛ pluribus etiam penis puniri glo. enim in dicto capitu. virginibus, dicit quod ista dicuntur plura crimina nomine tantum non autem effectualiter in substantia, ꝛ sic respectu accusationis sunt diuersa, qꝛ reus potest de quolibet ad libitũ accusantis deferri, sed quo ad effectum respectu pene omnia ista reputãtur pro vno, ꝛ sic secuta pena ex vno reus ipse a ceteris liberatur, ex quo in veritate non fuit nisi vnũ factum, ideo fiscus debet esse vnica pena contentus ad similitudinem duorum plurium ve reorum pro eadem summa insolidum obligatorum quorum si vnum totaliter creditor exegerit ceteri liberantur. l. secunda. ꝛ ibi Barto. ff. de duo. reis. fatetur tamen illa glos. quod vbicunq̃ ex eodem facto plura oriuntur crimina quod pena vnius magis aggrauatur ratione adiuncti criminis, vt habetur in l. si adulterium cum incestu. ꝛ ibi Bar. ff. de adulte. ꝛ. xxxij. q. vij. quemadmodum. §. sunt enim sed Barto. in dicta. l. si adulterium cum incestu. in. ij. colum. in versicu. vlterius quero tenuit contrarium quod reus vtiq̃ poterit de omnibus puniri, ꝛ sic pro vno facto pluribus ꝛ diuersis penis puniri, idẽ etiam tenet glo. in dicta. l. si adulterium cum incestu. in versicu. occurrunt quam sequitur ibi Barto. ꝛ idem Barto. in. l. senatus. ff. de accu. ꝛ clarius etiaꝫ

23 Barto. in. l. qui de crimine. C. de accusa. † Concludens in effectu quod quotiescunq̃ ex eodem facto plura oriuntur crimina specie diuersa, reus poterit de pluribus separatim accusari, ꝛ de pluribus quoq̃ puniri, sed si super vno fuisset in causa conclusum, adeo quod sola expectaretur pronuntiatio debebit supersederi super ipso crimine ꝛ expectari donec causa super altero expediatur vsq̃ ad dictum terminum, adeo qđ quis vnica sententia duplici crimine reus declaratur ꝛ pluribus diuersis penis afficitur ꝛ satisfacere tenetur quod est verum qñ esset pena pecuniaria bonorum vel alia huiusmodi, non autem quando esset pena vltimi supplicij vel mutilationis membri, quia isto casu pena semel commissa ꝛ executa in corpore amplius reiterari nõ potest, quia mors vnica est que omnia soluit. §. deinceps. in auc. de nup. ꝛ. l. vulgaris. ꝛ ibi Bar. ff. de fur. vide Bar. in. d. l. si adulterium cum incestu. in secunda colum. versicu. sed quid releuat ꝛc. quibus non obstat tex. in. d. l. senatus. ff. de accusa. vbi de homicidio, ꝛ parricidio notatus vnica duntaxat pena punitur, quia patet respõsio per supra proxime dicta, nã morte semel executa non potest amplius reiterari, ꝛ ideo vnius pena vtrunq̃ soluit, qꝛ de vtroq̃ est pena mortis, vt. l. prima ff. ad. l. pomp. de parrici. ꝛ. l. tertia. §. fina. ff. ad leg. corne. de sica. Bar. autem in dicta. l. si adulterium cum incestu. aliter rñdet ad dictam. l. senatus, ꝛ dicit quod illa duo crimina de quibus ibi, nõ sunt eque principalia, vt principales species separate, sed vnũ est tanquam genus quod est homicidium, alterum vt species sub suo genere comprehẽsa, nos autem loquimur quando sunt plures species criminum separate ꝛ eque principales, licet ex eodem fonte siue ex eodem facto procedant, ꝛ hec est vera conclusio communiter approbata.

14 ¶ † Que limitanda est primo procedere quando esset vnus ꝛ idẽ accusator qui vellet eundem reum de pluribus criminibus impetere, quia ab vno tantum non posset diuersimode vexari ex eodeꝫ facto vt supra sed bñ a pluribus ita dicit Barto. in dicta. l. qui de crimine, ꝛ ratio est illa, quia exceptio rei iudicate super vno remoueret eundem accusatorem super alio prosequentem, ꝛ hoc maxime quando lata esset absolutoria super vno que parit exceptioneꝫ super alio contra eandem personam non autem contra diuersam, sed que est ratio quare potius ista exceptio remoueat eundem accusatorem, ꝛ non diuersum, ratio potest esse ista quam nunc consideraui, quia quando reus fuit semel absolutus ab vno crimine si ideꝫ accusator vellet iterũ agere super alio crimine ex eodem facto descendente censetur calumniari velle contra ipsũ accusatum, ideo iura ipsum repellunt ab accusando, quia in eo facto in quo semel succubuit non debet iterum admitti que ratio non militat contra tertiũ, vide Barto. in dicta. l. qui de crimine. ꝛ ibi Bal. ꝛ Abb. in. c. trãsmisse. de eo qui cog. con. vxo. sue. vbi secutus fuit dictum Bar. in. d. l. si adulterium ꝛc.

15 ¶ † Sed quero que vtilitas resultat ex hoc quod qs possit de pluribus criminibus specie differentibus, quando ex eodeꝫ facto descendunt, accusari ꝛ puniri, quando ex quolibet crimine imponiẗ pena mortis vt est homicidium ꝛ parricidium, de q̃bus diximus supra, iteꝫ adulterium ꝛ incestum vt dicta. l. si adulteriuꝫ cum incestu. in princip. cum mors vnica sit que omnia soluit, ꝛ est actus qui non potest de nouo reiterari. vt. l. vulgaris, ꝛ ibi Bart. ff. de fur. ꝛ diximus supra proxime respon. Barto. in dicta. l. si adulteriũ ꝛc. in. ij. col. versicu. quero quid releuat ꝛc. vbi dicit quod hoc est vtile ꝛ prodest in pluribus, ꝛ primo quia si sit lata sententia absolutoria super vno poterit ab alio dico non ab eodeꝫ accusatore accusari super alio, vt dicta. l. qui de crie, itẽ si sequatur ꝯdẽnatoria ꝓdest in hoc, quia sepius per statuta pena adulterij, vel alterius criminis que de iure ciuili est vltimum supplicium alleuiatur ꝛ fit pecuniaria item prodest in hoc quia vnius pena augetur propter aliud vt grauius puniatur, ita tenet glo. in dicta. l. si adulterium cum incestu. in princip. ꝛ ibi Barto. in dicto versi. quero quid releuat in fi. pro quo facit in argu. text. in. l. sacrilegi. in. ij. responso. ff. ad. l.

16 iul. pecu. † vbi si furtũ fiat in loco priuatim sacro dr̃ quasi sacrilegium, ꝛ punitur plusquam furtum, ꝛ minus q̃ sacrilegiũ, de quo diximus supra in prin. istius questio. Pro resolutiõe igitur supradicte questionis mote per glo. in dicto capit. virginibus. dico qđ gl. illa dum vult quod sint diuersa crimina respectu accusationis eo quod sit in electione accusatoris super quo ex dictis criminibus velit instituere accusationem, que postquam semel instituta est, non licet postea super alijs criminibus alias diuersas accusationes proponere, sed in hoc male dicit, per ea que supra proxime diximus, quia si sunt plura crimina specie differentia, licet descendant ex eodem facto possunt institui plures accusationes, ꝛ imponi plures pene, vt supra proxime dictum est, posset saluari dictum gl. in vno casu. s. quando lata esset sententia absolutoria suꝑ vno ex dictis criminibus qđ nõ liceret accusatori intentare iudicium super alio. d. l. qui de crimine, ꝛ ibi Barto. alias dictum gl. saluari non potest loquendo in foro iudiciali, quia etiam de iure canonico quoties ex eodem facto plura crimina oriuntur possunt plures accusationes institui ꝛ plures pene imponi, ita dicit expresse glo. relata ad text. in. c. relegantes. xxiij. qõ. v. in versicu. si adulterium. idẽ tenet Archi. in. d. c. virginibus. per tex. in. d. l.

qui de crimine quem ipse allegat ibi si vero loquimur in foro conscientie prout ipsa glos. postea dicit aliud esset dicendum scilicet quod vna pena tantum puniretur sed grauius propter alia crimina annexa, q2 si vna sola qualitas aggrauat delictum multomagis vnum delictum separatum aggrauat aliud delictum hoc idem tenet Barto. post gl. in. d. l. si adulterium cum incestu.

17 ¶ † Quibus sic declaratis deuenio nunc ad expeditionē questionis nostre ⁊ quero quibus penis punitur quis pro isto coitu habitu cum moniali. ¶ Respon. aut loquimur in foro conscientie aut in foro contentioso canonico aut in foro ciuili. Primo casu quando sumus in foro conscientie est pena excommunicationis ⁊ exclusionis a consortio aliorum professorum siue monachorum siue monialium, quia debent omnino ab aliorum monachorum siue monialium consortio expelli qui huiusmodi impudicitie se immiscuerint, ⁊ in aliquo loco arcto siue carcere ipsius monasterij intrudi ad agendum perpetuam penitentiam, ita quod in solo mortis articulo si digne ⁊ congrue penituerit non negetur viaticum eucharistie. vt in. c. impudicas. ⁊. c. virginibus. xxvij. q. i. ⁊ nota quod nō sunt abijciende extra monasterium, ita qd̄ vagare possint, sed intrudende vt supra ne cum alijs conuersentur tanquam oues morbose, ne alias aut totum ouile inficiant. ita no. ⁊ expresse dicit Archi. in. c. peruenit. xxvij. questio. j. pro quo facit tex. in capitulo in ecclesiasticis. §. fina. de maio. ⁊ obedien. quem vide ibi. Ea enim que proxime diximus habent locum in clericis. Laici vero excommunicantur nec vnquam admittuntur ad communionem fideliū nisi publicā, ⁊ idoneam de scelere ipso egerint penitentiam. d. c. impudicas. ⁊. c. virginibus ⁊ ibi glos. ⁊ per Archidia. in. d. c. peruenit.

18 ¶ † Secūdo vero casu qñ sumus in foro contentioso coram iudice ecclesiastico Clericus cuiuscunq3 sit gradus vel dignitatis deponit̄ ab omni ordine sacro ⁊ officijs ac bñficijs omnibus priuatur, ⁊ intruditur in arctum monasterium ad agendū perpetuā penitentiā laicus vero excommunicatur, vt dicunt hec duo capitula xxvij. questione prima si quis episcopus. ⁊. c. si qua monacharum. ¶ De iure autem ciuili pro isto crimine est pena mortis. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis ⁊ cle. qui tex. loquitur generaliter de quacunq3 iniuria illata ecclesie monasterio vel personis ecclesiasticis quod probatur etiam ratione, nā in quolibet sacrilegio istius coitus inest adulterium ⁊ incestum, vt supra proxime conclusimus pro quibus criminibus nulli dubium est quod est pena capitis. d. l. si adulteris cum incestu. ff. de adulte. ⁊. l. quamuis. §. fi. C. eo. titu. vbi dicit tex. sacrilegos alienarum nuptiarū gladio puniri oportet, multomagis gladio puniendus est qui est sacrilegius diuinarū nuptiarum dicto capitulo si qua monacharum. argu. capit. solite. de maio. ⁊ obedien. ⁊ vide do. Jo. lec. in sum. confes. eod. titu. questio. iij. pro quo facit etiam tex. in. l. sacrilegi. in prin. ff. ad leg. iul. pecul. q2 hic violatur sacrum de sacro ⁊c. Sed predictis oppo. de

19 l. raptores in fi. C. de epis. ⁊ cleri. † vbi dicitur quod siue volētibus siue nolentibus mulieribus siue sacratissimis monialibus pati carnalem concubitum in omnem euentum ille sacrilegus punitur pena capitis, ⁊ omnia eius bona publicantur, que applicantur dicto monasterio, ⁊ t̄n in casu nr̄o nulla est facta mentio de bonorum publicatione. Solu. illa lex procedit qñ ex parte viri interuenit raptus, quia rapuit monialem de monasterio ⁊ illam postea violauit omnino punitur penis predictis ipse raptor respectu illius violentie ⁊ rapine, ex qua fit iniuria publica toti monasterio ⁊ monialibus que intus habentur. ⁊ ideo non attenditur nec cōsideratur voluntas illius rapte, sed magis consideratur generalis iniuria monasterij, ⁊ ideo grauius punitur dictorum bonorum publicatione nos autem loquimur qñ nullus interuenit raptus, sed sola defloratio monialis occulta, de quo quidem crimine raptus ⁊ eius penis dicetur. j. eodem questio. x. vbi tractabitur de raptu monialis sacre itē ⁊ mulieris prophane virginis vidue vel nupte honeste viuentium, ⁊ quid de raptu meretricis causa libidinis.

SVMMARIVM

1 Coitus nepharius seu incestuosus qua sit punitione coercendus.
Peccatum contra naturam humane societatis qd̄ sit, ⁊ qd̄ contra naturam humani sexus.
2 Peccatum contra naturam humani generis quod dicatur.
Clerici pro omni fornicatione decennio debent penitere.
Clericus in foro iudiciali canonico deponi debet pro peccato contra naturam commisso.
Episcopus super adulterio ⁊ minoribus criminibus dispensare potest ne deponatur clericus.
3 Adulteriū simplex in clerico an puniatur pena depositionis, aut suspensionis tantum.
4 Episcopus in quibus casibus ⁊ de quibus criminibus dispensare possit.
5 Copula carnalis nepharia in figura matrimonij habita, qualiter puniatur.
6 Ignorātia ⁊ minor etas excusant a nuptijs illicitis, ⁊ penis illicite eas contrahentibus inflictis.
7 Contrahentes matrimonium in gradu prohibito qualiter iure antiquo Codicis, ⁊ qualiter iure nouo auctenticorum puniantur.
8 Filij ex nuptijs incestis nati an succedant in bonis parentum.
Filij incestuosi ⁊ ex coitu damnato nati, nedum successionis, sed ⁊ alimentorum sunt incapaces.
9 Alimenta de iure canonico filij ex quātūuis damnato coitu natis non sunt deneganda.
Adulterium ⁊ incestus pari pena puniuntur.
10 Concubitus incestuosus ignoranter pp̄etratus qualiter puniat̄.
11 Pena quandoq3 infligitur pro crimine ignoranter perpetrato.

Secundo quero quid de nephario † coitu, cuius qs tā audax ⁊ proteruus reperit̄, qui cū ppr̄ia matre, auia, seu alijs ascendentibus linea

1

directa, aut cū propria filia, nepte, ceterisq3 descendētibus eadē linea directa ausus fuerit se carnaliter commiscere, qua pena puniēdus sit. Respon. si loquimur in foro conscientie erit pro penitētia excommunicatio septem annorum, ⁊ vltra arbitrio iudicis spiritualis, vt tanto tempore extra gremium ecclesie ⁊ communionem fidelium debeat commorari donec per ꝯgruam penitentiam deo ⁊ ecclesie satisfecerit. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. §. j. vbi est casus ⁊ dicit ibi tex. quod istud dicitur crimen contra naturam humane societatis, aliud est quod fit ꝯtra naturam sexus humani, quod est quādo
2 quis cum masculo se coniunxerit more sodomitico. † aliud est qd̄ fit contra naturā humani generis, ⁊ illud est quod fit cum brutis que omnia puniuntur excommunicatione vltra septennium tanto tempore quanto iudex ipse arbitrabitur considerata qualitate facti, personarum conditione, ⁊ animo delinquētis, vt dicto capitulo hoc ipsum, sed ea que proxime diximus intelliguntur de laicis. Clerici vero decennio debent penitere non solū p̄ isto sed pro omni fornicatione. lxxxij. distinct. presbyter vbi dr̄ quod olim presbyter secundum canones apostolorum pro fornicatione deponebat̄ hodie vero iuxta auctoritatem beati Silnestri decem annorum indicitur penitentia cum maximis ieiunijs ⁊ abstinentia vt ibi dicitur qua pena tam mulier que peccauit q̄3 vir plectit̄. ad hoc facit. xxvij. questio. j. deuotam.

¶ In foro autem iudiciali coram iudice ecclesiastico, Clericus p̄ isto crimine debet deponi secundū ea que habentur in. c. at si cle-
3 rici. §. de adulterijs. extra de iudi. vbi dicit̄ quod † Episcopus super adulterio ⁊ alijs minoribus criminibus sicut est stuprum simplex fornicatio ⁊ similia dispēsare pōt, q2 p̄ criminibus huiusmodi non datur pena depositionis, sed suspensionis vel alia minori pena vt in. c. significasti. de adulte. ⁊. c. vt clericorum. §. j. de vita ⁊ hone. cleri. in criminibus enim grauioribus adulterio in quibus grauiores inferuntur pene. s. depositio non licet episcopo dispensare ita dicit tex. in. d. c. at si clerici. §. de adulterijs in fi. in versic. sed non debet sed crimē incestus est grauius adulterio. xxxij. q. vij. adulterij malū ergo non debet suspensione sed depositione puniri propter criminis turpitudinē. d. c. vt clericorum, ⁊ hoc tenet gl. in. d. c. at si clerici. §. de adulterijs. in versi. minora. in prin. ⁊ in fi. Quod videt̄ satis rationabile cum per istum coitum de necessitate duo crimina perpetrantur. aut adulterium ⁊ incestum si mulier erat nupta aut stuprum ⁊ incestum si erat soluta, merito debet grauiori pena puniri quam si vnum tantū cōmisisset crimen, ita tenet glo. Bar. ⁊ doc. in. l. si adulterium cū incestu. ff. de adulte. vbi dicitur de vtroq3. Et licet ista opinio qd̄ pro simplici adulterio sit pena suspensionis ⁊ nō depositionis sit forsan verior de iure ⁊ magis equa ⁊ probabilis, vt latius infra dicam in sequen. q. communis tamen opin. canonistarum est in contrariū quod pro simplici adulterio in clerico sit pena depositionis a qua opi. in iudicando non esset recedendū, vide que dixi infra. d. q. sequē. ⁊ in. c. vt clericorū. §. j. de vita ⁊ hone. cleri. ⁊ ibi per doc. ⁊ nihilominus morabit̄ extra gremiū ecclesie, ⁊ cōionē fideliū eo tēpore de quo in. d. c. presbyter. lxxxij. distin. ⁊ tandiu stabit donec legitime purgatus ad pristina reuertatur officia. d. c. presbyter. ⁊. l. distinctio. pōderet p̄ quo facit bonus tex. in. c. ij. de sortile. ⁊ qd̄ ibi no. Abb. vbi depositus post peractam penitentiam ⁊ legitimam purgatio-
4 nem ad pristina restituitur. † Et signa hoc notabile verbum quod episcopus

episcopus super isto ⁊ alijs maioribus criminibus dispensare non potest de adulterio autem ⁊ alijs minoribus, sicut est stuprũ ⁊ simplex fornicatio dispensare potest. vt in. d. c. at si clerici. §. de adulterijs. ⁊ ibi glo. Abb. ⁊ alij scribentes, an autem episcopus possit generaliter dispẽsare in omnibus casibus exceptis illis in quibus reperitur prohibitus vel dicatur esse generaliter prohibitus, nec possit dispensare nisi in casibus a iure expressis vide glo. in dicto. c. at si clerici. in. §. de adulterijs, ⁊ ibi Abb. ⁊ doc. ⁊. l. distinct. minor. xij. q. ij. de viro cum simi. ¶ Laicus vero maiori anathemate excommunicatur. xxxiij. q. ij. si quis cum matre. ⁊ in. c. si quis cum duabus in fi. que iura loquuntur in laicis, ⁊ maior pena que indici possit de iure canonico contra laicos est excõmunicatio vt in. c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. ⁊. c. sicut dignũ. de homici. ⁊ in c. j. eodẽ tit. lib. vj. contra clericos vero sunt plures alie pene, suspensionis, priuationis, depositionis, ⁊ similes, vt in. c. vt clericoꝝ de vit. ⁊ hone. cle. l. distin. presbyter. xxvij. q. j. si qs episcopus.

¶ De iure autẽ ciuili crimen istud appellatur nepharius coitus vt per gl. in rub. C. de incest. nup. ⁊ in aucten. ex complexu eo. tit. ⁊ no. in. §. ergo non omnes insti. de nup. quasi qđ nephas sit de eo
5 loqui. ⁊ isto casu distingue † aut hec commixtio ⁊ carnalis copula interuenit in figura matrimonij, prout habetur in. d. §. ergo non omnes, ⁊ nuptie ipse vt nepharie ⁊ inceste oĩno sunt tollende. d. §. ergo. versicu. ⁊ si tales. ⁊ per gloss. ⁊ doc. in dicta rub. C. de incest. nup. Puniuntur etiam alijs penis, quia si scienter contraxerunt omnia lucra nuptialia, siue sit donatio ante nuptias, siue pp nuptias, ⁊ alia quecunqꝫ sint, dote excepta ab ipsis coniugibus. s. ab vtroqꝫ tanqꝫ indigno, qui cõtra legum instituta nuptias prohibitas contrahit, auferuntur, ⁊ applicantur fisco. l. qui contra legum. C. de incest. nup. in prin. que tamen dispositio limitanda est, vt habeat locum quando coniuges ipsi erant ambo maiores ⁊ scienter contraxerunt contra legum decreta. Secus aũt si erant minores
6 vel ignorantes. † Ex qbus collige duas limitationes. † prima est quod dispositio illius legis non habet locum in ignorantibus qui ignoranter contraxerunt dummodo non sit ignorantia crassa ⁊ affectata, sed iusta ⁊ excusabilis. Secundo limita non habere locũ in minoribus qui lapsu etatis contraxerunt, quia presumũtur ignari, ⁊ illis parcitur, ita dicit tex. in dicta. l. qui contra in fi. pro quo facit etiam. l. si adulterium cũ incestu. §. idem pollioni. ff. de adult. Que quidem due limitationes iterum sunt collimitande, vt habeant locum ⁊ excusent contrahentes a penis predictis si incontinẽti postqꝫ habuerunt notitiam de impedimento matrimonij vel minores postqꝫ ad legitimam etatem peruenerint incontinenti se ad inuicem separauerint alias si vlterius permaserint in cõiunctione non excusantur a penis predictis, qꝛ presumitur ⁊ habetur ac si a principio scienter ⁊ dolose contraxerint. vide tex. cum glo. in dicta. l. qui contra legum in fi.

¶ Sed quero quid si alter coniugũ erat minor vel ignorans, alter vero maior ⁊ sciens, qui quidam maior minori vel ignoranti bona quedã donauerit an ipse donatarius isto casu dissoluto matrimonio lucrabitur bona predicta vel deoluentur ad fiscum. dic ꝙ lucrabitur sibi. ita dicit gl. in. d. l. q ꝯ. in versi. fisco. in principio. per tex. in. l. fi. ff. de lega. j. ⁊. l. cũ hic status. §. fi. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. ꝙ tñ intellige esse verũ si ipse donatarius incontinenti postqꝫ sciuit peruenit ad legitimã etatẽ ab hmõi coniugio se abstinuerit ⁊ separauerit, vt dicit tex. in. d. l. q ꝯ legũ in fi.

7 ¶ † Hec tamen que dicta sunt de publicatione bonorum procedunt de iure antiquo siue de iure codicis, hodie vero de iure nouissimo authenticorum grauioribus afficiuntur penis isti scienter contrahentes in gradu prohibito, quia nedũ bonis donatis de qbus supra priuantur verum etiam dote mulier ⁊ omnibus ⁊ quibuscunqꝫ alijs bonis vndecunqꝫ quesitis ⁊ prouenientibus vterqꝫ priuatur, ⁊ insuper omni cingulo dignitatis exuti perpetua notantur infamia, ⁊ honestiores in insulam relegantur, viliores vero publice fustigantur ⁊ in exilium mittuntur. Bona autem ipsorum si qua legitima proles ex illis vel altero ipsorum extaret ex alio matrimonio non ex illo bona predicta omnia deferuntur ad illos quos lex a patria potestate liberauit. ita quod teneantur ex bonis predictis alere parentes exules, filijs vero non extantibus succedunt nepotes vel alij inferiores in gradu cum eodem onere nullis autem filijs vel nepotibus aut alijs inferioribus existentibus qui succedant bona ipsa deferuntur fisco ⁊ ista est lex noua, ⁊ famosa in auc. de incest. nupt. in principio translata. C. eodem titulo. in auc. incestas.

8 ¶ † Sed quero quid si ex nuptijs huiusmodi incestis aliqui supsunt filij, nunquid succedent in bonis p̃dictis paternis, aut maternis, maxime non extantibus legitimis filijs ex alio matrimonio. ⁊ vĩ dicendum ꝙ sic, ꝙ illis deficientibus tanquã proximioribus ⁊ magis legitimis admittantur isti ad instar fratrum vterinorum q admittuntur ad successionem fratris defuncti deficientibus fratribus vtrinqꝫ cõiunctis. vt in auc. defuncto. C. ad tertul. Iura tñ volunt ꝯrium ꝙ isti filij tanqꝫ incestuosi, ⁊ ex dãnato coitu procreati, paterne vel materne successionis sint penitus incapaces. imo sunt indigni ⁊ incapaces alimentorum, ita qđ a parentibus ꝓprijs alendi non sunt nec debent filij vocari, vt in auc. ex cõplexu. C. eo. ti. ⁊ in corpo. vnde sumitur. in auc. quibus modis nat. effic. sui. §. fin. cupiunt. n. iura qđ filij hõmi sint omnibus exosi non pp se, qꝛ ipsi non peccarunt sed in odium sceleris parentum in perpetua egestate sordescant ad instar filiorũ rei criminis lese maiestatis. l. qsqs. ⁊. l. fi. C. ad leg. iul. maie. ⁊. c. vergentis. đ hereti. ⁊ diximus s̃. titu. j. q. iij. Hec tñ procedunt de iure ciuili. quod est magis ri-
9 gorosum. † de iure vero canonico filijs natis ex hõmi damnato coitu sunt prestanda alimẽta ex misericordia, ⁊ si sunt filie femine dotantur, masculis vero assignatur certa portio bonorum pro alimentis. c. cũ haberet, ⁊ ibi Abb. de eo qui dux. in mat. quã pol. per adult. ¶ Secundo vero casu qñ per modum fornicationis grauius puniuntur. s. pena mortis. vt est glo. no. in. l. si adulteriũ cũ incestu. in. i. gl. ff. de adult. que dicit quod pena incestus est eadẽ pena que adulterij. sed adulterij est pena mortis. l. qꝫuis adulterij. C. eod. tit. in fin. ideo eadẽ est pena incestus. qđ tñ intellige qñ sciẽter coitus interuenerat. qua pena mulier punitur sicut vir. d. l. si adulterium cũ incestu. in versi. quare mulier, nec est hodie immutata hec pena. sicut pena adulterij in muliere p auct. sed hodie. C. eo. tit. ita dicit glo. in. d. l. qꝫuis in fi. ⁊. d. auct. sed hodie. ⁊ ibi Bar. ⁊ idem Bar. post gl. in. d. l. si adulterium cum incestu. in princi. potest ẽt adduci tex. in arg. in. l. cum vir. C. eo. ti. de adulte. vbi pro crimine perpetrato ꝯ naturam cum masculo more sodomitico infertur pena gladij cum infamia perpetua. hoc enim est crimen ꝯ naturam humane societatis ⁊ turpissimi exempli. d. ca.
10 hoc ipsum. ⁊. s̃. dictum est merito ⁊c. † sed quid si iste concubitus fuerit ignoranter perpetratus, quia ignorabant ampo talem coniunctionem sanguinis inesse. respondeo. si in figura matrimonij fuit facta cõmixtio nulla pena puniuntur, si statim habita scientia separantur. d. l. qui ꝯ legũ in fi. ⁊. l. si adulterium cũ incestu. §. idẽ Imperatores, si aũt per modũ fornicationis cõmixtio interuenerit, aut vir sciebat mulierem esse nuptam ⁊ punitur de adulterio ⁊ incestu, aut solutã ⁊ punitur de stupro ⁊ incestu criminibus, ita videtur sentire gl. in. d. l. si adulterium cũ incestu. ⁊ ibi Bar. in ver. ⁊ ideo pro declaranda. vbi dicit quod punitur illud qđ est in veritate non illud quod erat in opinione. Et sic nota aliurn casum specialem vltra illum de quo diximus. s̃. li. ij. q. xij. de poculo ama-
11 torio. † Ubi quis punitur ex crimine ignoranter ⁊ citra animum delinquendi commisso. rationem vero assignat Barto. in dicta l. si adulterium. ex quo a principio crimini incumbebat ⁊ sic rei illicite, merito illius ignorantia non excusatur. l. vulgaris. §. si quis ea. ff. de furt. ⁊. ff. de iniur. l. eum qui. §. si iniuria. Quod tñ limitandum puto nisi mulier esset aperte impudica vel meretrix publica cuius concubitus est impunibilis per iura vulgaria. vide que dixi. j. proxima. q. in fi.

SVMMARIVM

1 Incestus quid sit, cum quibus committatur, ⁊ qualiter puniatur.
2 Incestus cum sorore aut cognata commissus, qua sit punitione reprimendus.
3 Clericus in foro contentioso de iure canonico pro incestu ab ordinibus ⁊ beneficijs deponitur.
4 Laicus qualiter pro incestu puniatur.
5 Crimẽ icestus i actu fornicatiõis ꝯmissus vltimo punit̃ supplicio.
6 Coitus incestuosus in forma mr̃imonij habitus qualiter puniat̃.
7 Consanguineam meretricem ignorantur actu cognoscens fornicario non punitur de incestu.

1 Ertio videndũ est de ince-
1 stu † proprie ⁊ stricte loquendo, eo vcꝫ quod perpetratur cum consanguineis vel affinibus transuersalibus quocunqꝫ gradu vel sexu coniunctis ex dicta linea transuersali cũ quibus non licet ꝯhere matrimonium omnis coitus cum illis personis dicitur proprie incestus. vt dicit gl. in rub. C. de incest. nupt. ⁊. l. qui contra legum in auc. incestas. ⁊ in auc. ex complexu eo. titu. ⁊ in auc. de incest. nup. in princip. ⁊. §. ergo non omnes inst. de nup. capit. virginibus. xxvij. q. j. ⁊. c. j. ⁊. ij. ⁊ per to. tit. de eo qui

cog. consan. vxo. sue. ꝛ hec non solū intelliguntur de his ꝑsonis q̄ sunt cōiuncte cognatione legali, seu ꝓm carnē verumetiā de his q̄ coniuncte sunt cognatione spirituali mediantibus baptismatis seu chrismatis sacramētis cū quibus etiā stante vinculo dicte cognationis nō licet contrahere matrimonium. c. i. ij. ꝛ. iij. ꝛ per totum titulum de cogna. spiritua. ꝛ. xxx. q. iij. c. j. ꝛ. c. pitatiū. ꝛ. c. nō opꝫ cum ceteris sequentibus.
2 Quero † nunc quid si Titius cum Julia sorore germana Emilia consobrina, aut Flaminia cognata vxoris sorore rem carnalē habuerit, qua pena puniatur vtroqꝫ foro, Respon. de iure canonico in foro conscientie secundum ius antiquum clerico indicta erat penitentia decēnalis, vt tanto tempore ab ingressu ecclesie cōmunione fideliū ꝛ participatione sacramentorꝫ se abstineret, post que demum purgatus ad pristina reuerteretur. lxxxij. distin. presbyter. ꝛ. xxvij. q. j. deuotam. Laicus vero septeꝫ annis dūtaxat illa penitentia cruciabatur. xxxij. quest. ij. hoc ipsum verūtamē hodie eidem septennali penitentia tam clerici quā laici subijciuntur. d. c. hoc ipsum, nisi essemus in grauioribus ꝛ magis enormibus vt quia cū matre filia masculo vel brutis se turpiter ꝯmiscerent qꝛ grauioribus penis istis casibus cruciarentur. d. c. hoc ipsum in fine.
3 ¶ † In foro aūt contentioso de iure canonico clerico pro criminibus predictis deponitur ab omnibus sacris ordinibus ꝛ beneficijs ac officijs ecclesiasticis priuatur qꝛ ista est pena incestus vt not. c. at si clerici. §. de adulterijs. ꝛ ibi glo. Abb. ꝛ ceteri scribētes de iudi. ratio est quia istud est grauius crimē adulterio. xxxij. qō. vij. adulterij malum, sed pro adulterio imponit̄ suspensio. c. significauit. de adul. ergo pro isto qō est maius fit depositio eo maxime qꝛ crimen istud incestus non potest esse solum sed necesse est quod habeat aliud crimen annexum stuprūꝫ vel adulterium ꝓm quod mulier est nupta vel soluta. vt. d. l. si quis adulteriū cū incestu. ꝛ ibi gl. ꝛ Bar. qui expresse volunt quod isto casu rōne adiuncti criminis inferatur grauior pena quaꝫ si esset vnū simplex crimen.
4 ¶ † Laicus vero aut ꝯmisit istud crimen in figura matrimonij nuptijs precedentibus aut in actu fornicationis ꝛ meri peccati. Primo casu aut scienter contraxerunt ambo vel ipsorum alter ꝛ ille qui scienter ꝯtraxit est excōmunicatus nihilominus constito de consanguinitatis vinculo statim fit matrimonij separatio. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. nō debet de consan. ꝛ affini. si vero ignoranter mitius puniuntur arbitrio iudicis ꝛ nihilominus sequit̄ matrimonij separatio vt est tex. in. c. j. de ꝯsan. ꝛ affini. ¶ Scōo aūt casu principali qn̄ in actu fornicationis, si vir erat coniugatus priuatur perpetuo ne possit amplius petere debitū ab vxore cuius ꝯsanguineam vel affinē ipse stuprauit patitur etiā aliā penā, qꝛ omni spe cōiugij perpetuo priuatur, ita quod si decesserit eius vxor non poterit amplius cum alia matrimoniūꝫ ꝯtrahere vt habetur in. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. transmisse. de eo qui cog. consan. vxo. sue. ꝛ. xxxv. q. ij. si qs cū matre. ꝛ. q. iij. si vero. ꝛ capit. de incestis. ꝛ hec pena potius adiecta in foro conscientie quam iudiciali in quo alia etiam pena punitur quia erit excōmunicatus vt habetur in. c. clerici. de exces. prelat. vbi Abb. facit magnū festum dicendo quod ille tex. est valde no. ad hoc qō iudex ecclesiasticus habet iurisdictionē in laicuꝫ delinquentem peccato carnali, ꝛ ista crimina ipse appellat crimina mixta ex quo sunt vtriusqꝫ fori ꝛ vtriusqꝫ penis subijciūtur. ¶ † De iure autem ciuili pro isto crimine incestus in actu fornicationis cōmisso est pena mortis glo. est no. ꝯmuniter approbata, ꝛ ibi Bar, in. l. si adulterium cum incestu in versi. si adulterium. ff. de adulte. ad idem est gl. in. l. inter liberas. eo. titu. que dicit qō incestus pena est eadē que adulterij, sed adulterij pena ē pena capitis. l. q̄uis in fi. C. eo. tit. ergo ꝛc. vide Bar. in. d. l. si adulteriū cum incestu. ꝛ ibi dicit qō eadem pena pro incestu tam masculi quam femine puniūtur, sed ē hodie imutata in muliere sicut pena adulterij ꝑ auc. sed hodie. C. de adul. vt equiparatorum idem sit iudicium vt per Bar. ꝛ doc. in. l. j. ff. de leg. j. vide Bar. in. d. l. si adulteriū cū incestu. in. ij. col. versi. quero quid releuat ꝛc. Eadem quoqꝫ pena puniuntur q cū nepte ex f̄re, vel sorore coitū habuerit, vel cum amita matertera, nouerca, socru, nuru, ꝯmatre, priuigna, cognata, ꝛ similibus mulieribus consanguinitate, vel affinitate tam naturali q̄ spirituali coniunctis cum quibus omnibus incestus perpetratur ꝛ eadem incestus pena puniuntur ꝛ mares ꝛ femine q̄uis diuersi mode, vt. s. proxime dictum est. d. auc. sed hodie. ꝛ hec ꝓcedūt qn̄ talis copula interuenit in actu fornicationis nullo precedente matrimonio, vel nuptiarū colore.
6 † Si vero nuptie precesserunt ꝛ talis coitus fuit factus in forma matrimonij ꝛ scienter primo ꝛ ante omnia constito de impedimēto ꝯsanguinitatis, vel affinitatis sunt adinuicem separandi ꝛ alijs quoqꝫ penis puniuntur de quibus in l. qui ꝯtra legū. C. de incest. nup. ꝛ in auc. eodem titulo in princ. de quibus late diximus. s̄. eo. q. ij. Si vero contraxerunt ignoranter parcitur illis, eodem modo si erant minores tp̄e ꝯcti matrimonij quia parcitur ignorātie ꝛ lapsui etatis. d. l. qui contra prope finē. Sed nota qō ista duo prosunt ad euitandum penas. d. l. qui contra quando incontinenti postq̄ deuenit ad illorum notitiam impedimentum predictum, vel statim adueniente pubertate ꝛ cognouerint prohibitionē se adinuicē separauerint alias si adhuc steterint insimul non euitabunt penas. d. l. qui contra. vide tex. iuncta gl. in d. l. qui contra in fi. vbi est casus in terminis. ¶ Scōo vero casu scꝫ qn̄ in actu fornicationis punitur de vero incestu nec attenditur error ille, sed factum qō est in veritate qō est verum ꝓm Barto. in. d. l. si adulterium cum incestu in. ij. col. qn̄ mulier ipsa erat honesta.
7 † Si vero erat meretrix vel aliter impudica non putarē virum pena incestus puniri si vere erat ignarus ꝛ ignorātia illa erat probabilis, ꝛ per ꝯsequens excusabilis, ꝛ hoc quia de iure ciuili ac cessus ꝛ illarum ꝯcubitus est impunibilis, vt. l. j. C. de concubi. ꝛ. l. que adulterium. ꝛ ibi Bal. C. de adulte. ꝛ per Bar. in. l. veruꝫ in fi. ff. de fur. ꝛ isto casu cessat ratio de qua supra proximo mēbro, qꝛ ibi dabat operam rei illicite a principio, ibi non.

SVMMARIVM

1 Incestus cum consanguineis aut affinibus adinuicem coniunctis qualiter puniatur.
2 Sorores duas aut matrem, ꝛ filiam ignoranter cognoscenti que pena imponatur.
3 Affinitas nedum ex matrimoniali coitu, sed ꝛ per fornicarium cōtrahitur concubitum.
4 Coitus incestuosus extra matrimonium habitus pena capitis expiatur.
Incestus commissus cum duabus sororibus meretricibus capitali pena non punitur.
5 Penam non meretur qui lege permittente aliquid operatur.
Fornicatus scienter mitius punitur iudicis arbitrio.

1 Quarto quero de eo qui † vnam mulierēꝫ eiusdēqꝫ mulieris filiam, vl' duas mulieres sorores, germanas inter se nō aūt viri coeuntis ita ecōuerso qn̄ p̄r ꝛ filius aut duo f̄res germani idē si anus, ꝛ nepos aut patruus ꝛ nepos eadē muliere fornicati fuerint q̄ pena puniunt̄ dic qō de iure canoni. ꝓm antiqua iura, si talis coitus fuerit scienter habitus cū hmōi ꝑsonis mulieribus ignorantibus vir nunq̄ poterit cuiq̄ mulieri matrimonio copulari ꝛ erit ꝑpetuo legitimo ꝯiugio priuatus, mulieres āt q̄ hoc ignorarūt nō priuabuntur alteri ꝯiugio copulari si vero eꝫ mulieres ꝯscie sint vir autem ignarus erat absqꝫ maritis ꝑpetuo maneant viro nulla ꝯiugij facultas adimit̄ si vero vtrinq̄ oēs erāt ꝯscij oēs pariformiter priuantur ꝯiugio si vero oēs ignari nemo priuat̄ legitimis connubijs tex. reperitur qui loquitur de ignaris vtrinqꝫ scientibus similiter vtroqꝫ mō. xxxv. q. iij. qui ꝓpinquā de mulieribus aūt ignaris, ꝛ viro sciēte ꝛ eꝫ. c. si quis cū matre ꝛ filia eadē cā ꝛ. q. ꝛ. c. si vero
2 ꝓxime seq. §. de his habet̄ etiā. xxxiiij. q. ij. in lectu. ¶ † Ignorantibus vero ꝯsanguinitatem siue affinitatē imponitur certa penitētia per sacerdotē illius arbitrio pro exoneratione conscientie qua peracta post annos septeꝫ volentibus matrimonialiter copulari ꝯiugia legitima non negantur. d. c. in lectū. ꝛ ibi glo. in versi. penitentiam. xxxiij. q. v. excōmunicatorum. ꝛ. d. c. si quis cum duabus. xxxiiij. q. ij. ¶ Si qs aūt fornicatus fuerit cū muliere quā frater germanus ignorans factū postea duxit in vxorē eo qō frater q fornicatus fuerat prius crimen illud fratri celauit septē annis penitebit absqꝫ ꝯiugio. xxxv. q. iij. si vero homo.
3 ¶ † No. tū hoc dictū ꝑpetuo qō affinitas non solum ꝯhitur ex licito matrimoniali concubitu, verūetiā per coitū fornicariū ꝛ illicitū tex. est no. cum glo. in ver. cōcubitu. xxxv. q. iij. de incestis. ꝛ. c. nec eā vn̄ sequitur qō nulli ex ꝯsanguineis viri fornicantis licet contrahere matrimonium, vel aliter se carnaliter ꝯmiscere cū muliere illa cum qua frater aut ꝯsanguineus eius prius fornicatus fuerat, ecōuerso etiam minime licet viro fornicāti cū m̄re filia sorore vel alia consanguinea dicte mulieris ꝯhere matrimoniū, vel alias se carnaliter immiscere, sed ab illaruꝫ ꝯcubitu omnino abstinere. d. c. de incestis. ¶ Si quis aūt hoc non obstante se immiscere ausus fuerit, ꝯmittit incestum ꝛ ille coitus dicit̄ proprie incestuosus ꝛ abominabilis deo ꝛ cūctis hoibus ita dicit tex. xxxv. q. iij. nec eā quā ꝛ est ac si cū vera ꝛ legitima ꝯsanguinea siue affine muliere fornicatus esset.
4 ¶ † Unde sequit̄ qō pro hmōi incestuoso coitu habito nō in figura matrimonij, sed actu fornicato est pena capitis sicut ex ꝑprio incestu. d. l. si adulteriū cū incestu, qō est verū qn̄ scienter habuit coitum

coitum secus si ignoranter. d. l. qui ꝯ legum. ⁊ dixi. s. eo. ti. ij. ⁊. iij. q. si vero interuenit in figura matrimonij scienter ⁊ tales coniuges subijciunt penis de quibus in auc. incestas. C. de incest. nupt. ⁊ in corpore vnde sumitur eo. ti. si aūt ignoranter non excusantur si erat mulier honesta siue honeste vite, vt ibi dicit p Bar. latius in. d. l. si adulterium cū incestu. Si vero coitus hmōi incestuosus pficeret cū duabus, meretricibus aut al's ipudicis mulieribus, nō putarē illū pena mortis puniendū esse qui hanc fornicationem fecerit sic incestuosam, sed illud procedere dumtaxat in mulieribus honestis ⁊ honeste viuentibus tm̄. l. inter liberas. ⁊. l. stuprū. ff. de adulte. §. item lex iulia. insti. de publi. iudi. vide que. s. proxime diximus in. ij. q. in fi. verbis. ad mulieres aūt impudicas cū accessus ⁊ cōcubitus sit impunibilis de iure ciuili. l. j. C. de cōcubi. ⁊ ibi Bal. ⁊ idē Bal. in. l. que adulteriū. ff. de adult. ⁊. l. si vxor ⁊ ibi gl. ff. eo. ti. de adulte. Bar. in. l. verum in fi. ff. de fur. ppterea non puto ignorantes aliqua pena saltem de iure ciuili puniendos esse, † q2 q facit lege permittente penā non meretur. l. gracchus. C. de adulte. l. nec in ea. §. ius occidēdi. ff. eo. ti. ⁊. l. raptores. in prin. C. de episco. ⁊ clerici. Si vero sciēter fornicatus fuerit, puniendus est, sed nō tā graui pena, sed alia mitiori iudicis arbitrio aut illa d qua in. d. auc. incestas. C. de incest. nup. ⁊ in corpore vnde sumitur eo. ti. sicut. n. ibi cōcubitus erat impunibilis vno respectu, scz matrimonij vinculo, sed erat alio respectu punibilis scz respectu cōsanguinitatis vel affinitatis, ita in casu nostro coitus iste est ipunibilis respectu vite impudice ipsius mulieris per iura predicta, punibilis autem erit respectu sanguinis siue affinitatis.

5 (margin, at "dos esse")

SVMMARIVM

1 Fornicatus cum nouerca, nuru, socru, priuigna, aut simili persona qua sit afficiendus pena.
2 Clericus cum nouerca aut cognata fornicatus deponitur.
3 Laicus cum nouerca, priuigna, nuru, aut socru fornicatus, de incestu punitur.
Matrimonium scienter ꝯhentes in gradu probibito, pena incestus puniuntur.

1 **Quinto quero† quid si aliqs** fornicatus fuerit cum nouerca, socru, nuru, priuigna, cognata, scz fratris vxore, vel sorore vxoris aut cum cō matre vna seu duabus cōmatrib9 aut eaꝝ filiabus matre ceterisq3 psoni shmōi affinitate cōiunctis aut affinitate spūali, vt habet i. c. j. ⁊. c. sup eodē. de cogna. spiritu. qua pena sit puniendus. dic qd de iure canonico ꝑm ius antiquū in foro ꝯscientie octo annorum penitentia oneratur vt tandiu extra gremium ecclesie ⁊ communionē fideliū cōmoret ⁊ a sacramentis ecclesie abstinēdi habeat necessitatē. xxxij. q. vij. si qs cum nouerca. ⁊. xxxiij. qō. ij. si qs cum duabus. ⁊. xxx. q. iiij. si pater ⁊ filius. ⁊. c. si quis. de cogna. spiritu. ⁊ de consangui. ⁊ affini. c. i. §. inquisita. vbi dicitur qd non minus debemus abstinere a coniugio seu fornicatione affinium quam sanguine nostro coniunctorum ⁊ ex propria consanguinitate. pro quo facit etiā. xxxv. q. iij. qualiter. ⁊. c. ⁊ hoc quoq3 ⁊ capi. sane cum tribus sequentibus. vbi dicitur quod sicut vir iungitur consanguineis proprijs, ita etiam iungitur consangui-
2 neis vxoris sue. † De iure vero canonico in foro ꝯtētioso, si clericus est qui in hoc crimine cedit deponitur, quia per istū coitum ꝯmittit incestus. xxxv. q. qualiter. ⁊. d. c. ⁊ hoc quoq3. ⁊. d. c. j. §. inquisita. de consan. ⁊ affini. ⁊ alias. s. diximus. in. ij. ⁊. iij. q.

Si vero sit laicus aut coitū huiusmodi habuit in figura matrimonij aut habuit in actu fornicationis, si in figura matrimonij aut scienter ꝯtraxit cum ea sciens impedimentum ꝯsanguinitatis, aut affinitatis, ⁊ matrimonium non valet ipso iure, sed debet omnino separari ⁊ vir siue mulier qui hoc modo scienter contraxit perpetuo priuatur coniugio, si vero contraxerunt ignoranter ambo, vel alter tantum ille qui ignoranter contraxit nullam patitur penam ordinariam, sed facta separatione ipsius matrimonij que omnino fienda est datur sibi certa penitentia iudicis arbitrio. xxxv. q. iij. qui ꝑpinquam. ⁊. d. c. de propinquis. ille vero siue illa que sciēter contraxit priuatur perpetua spe coniugij dicto. c. si quis cū nouerca. ⁊ si quis cū duabus. xxxij. q. vij. ⁊. xxxiiij. q. ij.

3 † Si vero coitus iste habitus fuit i actu fornicatiōis ⁊ sine sciēter siue ignorāter id fecerint, vtroq3 mō puniendi sunt de incestu, ⁊ stupro si soluta erat, vel de incestu ⁊ adulterio si nupta erat per ea que not. dixit Bar. in. d. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. ⁊ diximus supra proxime precedenti questione ⁊ dicemus infra questio. sequen. De iure autem ciuili pena incestus ambo puniuntur quando scienter contraxerunt matrimonium, q̄ est pena mortis vt supra proxime diximus, ⁊ habetur in dicta. l. si adulterium cū incestu ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. ff. de adulte. Si vero ignoranter separantur ⁊ penas euitant predictas, dūmō cito ⁊ incontinenti se ab inuicē separant postq̄ habuerūt scientiā, alias non euitarent penas. dicta. l. qui ꝯ legum. in fine. C. de incest. nup. ⁊ in auc. de incest. nup. in prin. Aut se cōmiscuerunt in actu fornicationis ⁊ isto casu nō adhibet aliqua distinctio an scienter vel ignoranter se ad inuicem cōmiscuerint, q2 isto casu non prodest illis ignorantia ex quo dabant operam a principio rei illicite per ea que notanter dixit Bar. in. d. l. si adulteriū cū incestu. ⁊ diximus. s. proxima questio. non tū puto quod eadem pena sit puniendus iste sicut ille qui scienter, vt dicemus etiam. j. q. sequen. ⁊ alia sequen. ⁊ habetur in. d. c. de propinquis. ⁊ ca. de incestis. xxxv. q. iij.

SVMMARIVM

1 Adulterium, hoc est, coitus cum muliere nupta habitus qualiter puniatur.
Clericus pro adulterio deponitur in foro contentioso de iure canonico, laicus vero excommunicatur.
2 Adulterium committentes sacrilegium perpetrare videtur matrimonium violando.
3 Clericus pro adulterio simplici hodie non deponitur.
4 Deficiens in purgatione sibi iniuncta puniri dz ac si crimen ꝯ eum plene probatum esset.
5 Episcopus cum clerico dispensare potest in stupro. fornicatione simplici ⁊ alijs minoribus criminibus.
6 Adulterium inter minora crimina connumeratur.
Clericus pro peccato sodomitico penam depositiōis patitur.
7 Pena delicto cōmensurari debet, vt pro modo delicti sit ⁊ plagarum modus.
8 Vindicta seu pena ibi debet esse lenior vbi culpa precessit minor.
9 Pena minor clerico infligitur pro adulterio ⁊ alijs minoribus q̄ pro incestu aut sodomia.
10 Clericus pro adulterio, ⁊ incestu simul commissis punitur pena depositionis.
11 Sacrilegium largo modo ⁊ improprie committitur per adulterium.
12 Sacerdos ob simplex adulterium potest deponi perpetuo ab altaris ministerio.
13 Mulierem nuptam carnaliter cognoscens de adulterio punit.
Concubitus meretricius a iure ciuili permissus, a iure diuino dānatur.
14 Coniugatus concumbens cū muliere soluta de iure ciuili de stupro tenetur.
Cognoscens carnaliter mulierem nuptam que antea fuerat meretrix, an teneatur de adulterio.
15 Laicus mulierem nuptam adulterans excōmunicatur, etiā si ante nuptias fuerit meretrix.
16 Coitus mulieris meretricio more viuentis iure ciuili est impunibilis.
17 Mulier que adulterium cōmisit cū aliquo, an mortuo marito possit matrimonium contrahere cum illo.
18 Mulier dicitur honeste viuere si vnius tantum ⁊ non plurium recipit amplexus.
19 Maritus vxorem accusare non potest de adulterio ante tempus sui matrimonij commisso.
20 Maritus non potest aliquem iure mariti accusare de stupro cū vxore tempore quo eam concubinam teneret commisso.

1 **Sexto declaranda succedit** questio† adulterij, qn̄ quis obtinuit coitum mulieris nupte, qua pena puniatur. dic quod aut sumus in foro cōsciētie ⁊ Laicus subijcitur penitentie septennali. Clericus vero decē annis penitebit. lxxxij. dist. presbyter. xxvij. q. j. deuotam. ⁊. xxxij. q. ij. hoc ipsum. vbi dicitur q3 clerici sicut laici hodie illi septennali penitentie subijciuntur.

De iure vero canonico in foro cōtentioso laicus pro isto crimine excōmunicatur. Clericus vero deponitur. habetur in. c. si qs episcopus. xxvij. q. j. idem tenet glo. in. c. lator. ij. q. vij. quam sequitur ibi Archidiacon. ⁊ refert idem tenere Goffre. in. c. clericorum. de vita ⁊ honestate clericorū. ⁊ Bernar. ⁊ Lauren. ibi ⁊ idem z gl. in. c. si qs omnem. j. q. vij. que expresse dicit q3 p adul

terio, vel incestu est pena depositionis. idem etiam tenet Joã. de ana. in rubri. & in c. significauit. extra de adulte. Panormi. & ceteri Moderni in d. c. vt clericorum. & in c. peruenit. de adulte. & clarius & copiosius in c. at si clerici. de iudi. & hanc opinio. dicit Joan. de ana. in d. c. significauit quod tenet Joan. and. & Joã. de imo. preceptor suus in dicto. c. vt clericorum. vbi ipse dicit qd ista est communis oppinio, pro qua facit glo. communiter approbata in c. Maximianus. lxxxi. distin. in quibus iuribus in effectu concluditur quod pro simplici fornicatione hodie non est pena depositionis in clerico, sed duntaxat suspensionis. pro adulterio vero aut incestu est pena depositionis. quibus superaddo textum in c. si quis sacerdos. xxx. q. j. vbi dicitur quod sacerdos pro graui adulterio deponitur & ratio potest esse ista secundum quod
2 dicit Salice. in l. quis. la. ij. C. de adulte. † quia per adulterium quis videtur committere sacrilegium ex quo violat matrimonium quod est sacramentum ecclesie. capit. debitum. de bigamis. per lesionem igitur istius sacramenti committitur sacrilegium vt late diximus. s. eodem tit. q. j. & ideo lex ciuilis appellat adulterium sacrilegium alienarum nuptiarum, merito mandat illum gladio puniri dicta. l. quamuis. in fine. sed credo quod dicatur improprie sacrilegium, maxime de iure ciuili, qz lz matrimonium sit sacramentum, tamen nulla res sacra corporaliter tangitur, deuastatur, corrumpitur, aut asportatur. vt dicit Bart. in d. l. diuus. ff. ad. l. iuliam pecu. & habetur in d. l. sacrilegi. in prin. eo. tit. & late diximus. s. eo. dicta q. principali.

3 ¶ † Sed aduerte quod ista opinio, quod clericus pro simplici adulterio debeat hodie deponi, non videtur vera, neqz iure probari. nullus enim textus allegatus pro ista opinione probat quod clericus pro simplici adulterio deponatur, contra quam arguo primo per textum in c. significauit. de adulteriis. vbi clericus qui imputabatur de adulterio contra quẽ mulier ipsa que passa fuerat adulterium deponebat & erat iam orta infamia contra ipsum clericũ. Pontifex ibi mandat iudici ecclesiastico quod dicto presbytero indicat purgationẽ. in qua si dictus presbyter defecerit, mãdat illum debere suspendi & non deponi.

4 ¶ † Et clarum est quod quotiescunqz aliquis deficit in purgatione sibi iniuncta debet puniri eadẽ pena qua puniri debeat crimine plene probato, vt in c. accedens de accusatio. & per Hostien. in summa de adulter. in prin. Ergo sequitur quod pro isto crimine plene probato non debet imponi maior pena suspensionis. Pro q opinione adduco etiã tex. in c. at si clerici. de iudi. in principio. & §. de adulteriis. vbi dr quod pro homicidio, furto, & aliis maioribus criminibus in quibus clericus venit deponendus episcopus dispensare non potest.

5 ¶ † De adulterio vero & aliis minoribus criminibus sicut est stuprum, simplex fornicatio, & similia, Episcopus ad libitum suum cum clerico penitente dispẽsare poterit, deinde ponitur rõ quare episcopus in maioribus criminibus in quibus fit depositio dispensare non potest nec illos sic condemnatos ad libitum suũ tradere curie seculari, qz semel per sententiã illam depositionis que est perpetua priuatio ab altaris ministerio, vt dicit Abb. in d. c. vt clericorum. & in d. c. at si clerici. semel functus fuit officio suo neqz potest amplius illam reuocare seu quouis mõ moderari, vt in l. iudex postquam. ff. de re iudicata. & d. c. at si clerici. §. de adulteriis. in fine. quod non est sic in pena suspensionis que fit ad tempus arbitrio iudicis, vt dicam. j. eodem qõ. octaua.

6 ¶ † Ex quo textu manifeste probatur quod adulterium cõnumeratur inter minora crimina, dũ dicit ibi tex. de adulterio, & aliis minoribus criminibus &c. ex quibus verbis demonstratur equalitas in ordine & qualitate ẽm Bald. in l. ea quidẽ. C. de accusa. & not. in l. nomen. in fi. ff. de lega. iij. & per Bart. in l. cum pater. §. dulcissimis ff. de leg. ij. & est gl. not. in d. c. at si clerici. §. de adulteriis. in ver. minora. que hoc idem tenet.

¶ Tertio hoc probo per textum in d. c. vt clericorum. in princi. vbi clericus pro peccato commisso contra naturam. s. per sodomiam patit penã depositionis, qd est maximũ omniũ criminum que carnaliter cõmittuntur. xxxij. q. vij. c. adulterij malum. & c. flagitia. & . xxxiij. q. ij. hoc ipsum. ergo in adulterio, & aliis minoribus criminibus minor pena esset inferenda. iuxta enim qualitatem facti & personarum conditionem iudex debet augere, vel minuere penam, vt dicit tex in d. c. vt clericorum. in ij. responso. & in c. sicut dignum de homicid.

7 ¶ † Ratio est qz pena debet cõmensurari delicto, vt pro paruis parua, pro maioribus vero grauior pena inferatur quod manifeste demonstratur ex illis verbis dum dicit tex. quod clerici qui deprehensi fuerint incontinentie vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint puniantur. idem dicit Panormita. in d. ca. vt clericorum. in vlti. nota.

¶ Ergo pro adulterio quod est de minoribus criminibus, vt. s. conclusum fuit debet imponi minor pena depositione puta suspẽsionis argumento eorum que habẽtur in c. fraternitatis. xxxiiij. distinctio. pro qua opinione facit illa ratio de qua in c. vergẽtis
8 de hereti. sumpto argumento a contrario sensu. qz † Ubi minor est culpa, ibi lenior debet esse vindicta, si enim pro sacrilegio incestu nefario coitu sodomia & similibus maioribus criminibus iura imponunt depositionem per iura superius adducta, quare non est, dicendum quod pro adulterio & aliis minoribus sequacibus criminibus non sit imponenda minor pena, ab ipsa depositiõe certe nullã video rationẽ in contrariũ. Que quidem opinio, in veritate vr esse probabilior de iure, & magis equa eo maxime qz hodie rarissimi sunt clerici qui possint seruare regulã continentie & castitatis. & ideo pp fragilitatem humani gñis indictum est, vt clerici non deponãtur pro quocunqz crimine, sed pro minoribus suspendantur qñ sunt in sacris. d. c. fraternitatis. xxxiiij. dist. & tenendo istam opinionẽ de facili responderi potest ad iura pro contraria opinione adducta. & primo non obstat tex. in d. c. lator. j. q. vij. qz non dicit ibi text. qd clericus pro adulterio deponatur, sed dicit quod pro delicto corporali fit depositio, vnde aut nos volumus intelligere illũ text. ẽm ius antiquũ, & potest esse verum quod pro omni peccato carnali etiam pro simplici fornicatione que minus est inferebatur depositio, vt d. c. fraternitatis. xxxiiij. dist. aut nos loquimur de iure nouo & ille tex. non probat illud ad quod inducitur qz debet intelligi de peccatis carnalibus maioribus. vt habetur in d. ca. vt clericorum. in principio. & . xxxij. q. vij. adulterij malum. & c. flagitia. & . xxvij. q. j. si quis episcopus.

9 ¶ † Pro adulterio vero & aliis minoribus criminibus inferenda erit minor pena, vt equalitas seruetur in omnibus ẽm cuiusqz proportionẽ. d. c. vt clericorum. in ij. responso. vnde succedit regula illa de qua in l. nõ hoc. C. vnde cogn. & in l. natales. & ibi bal. C. de probatio. Secundo non ob. tex. in d. c. si quis omnẽ. j. qõ. vij. qz dupliciter potest ad illum text. responderi. Primo qz non loquitur de adulterio, sed de fornicatiõe. vnde si volumus illum intelligere de simplici fornicatione prout est species coitus cum meretrice, vel cõcubina, aut alia muliere impudica, & isto casu loquendo secundum ius antiquũ bene loquitur quo iure fiebat depositio pro hac simplici fornicatione, vt d. c. fraternitatis. xxxiiij. distin. & . s. pluries dictum fuit. aut loquitur de fornicatione prout est genus cõprehendens sub se omnes species coitus. & isto casu illa pena verificari potest in maioribus criminibus non autẽ in minoribus. d. c. vt clericorum. & . s. proxime diximus. & ideo dici non potest quod ille tex. concludat necessario de adulterio. & aliis minoribus criminibus. hinc est quod succedit regula pdicta de qua . s. & in d. l. non hoc. C. vnde cogna. Tertio non obstãt ea que dicunt per Jo. and. Jmo. Abb. Jo. de ana. & alios docto. de qbus . s. qz illorũ intentio in questionibus predictis principaliter fuit velle demonstrare qz pro simplici fornicatione hodie infertur suspensio, non priuatio.

10 ¶ † Ubi aũt dicunt qz pro adulterio & incestu inferẽ pena depositionis, fateor qz bene dicunt qñ illa duo sunt simul cõiuncta, pp incestũ qz est maius crimen, sed non dicunt expresse nec apparet qz voluerint clericũ pro simplici adulterio deponendũ esse & quatenus hoc dixissent locuti fuissent sine lege contra l. illam. C. de colla. & . §. consideremus. in auct. de trien. & semis. Quarto non obstãt ẽt gl. ille que allegantur pro alia opinione, qz ita interpretantur illa iura sic generaliter loquentia qz non sunt legibus approbate, merito non faciunt fidem, maxime in via disputatiua. Quinto nõ obstat tex. in d. c. vt clericorũ. qz non exprimitur ibi in aliqua parte ipsius tex. quod pro adulterio inferatur depositio, sed in principio tex. loquutus fuit specialiter de crimine contra naturam, qd fit per sodomiam, & dedit penam depositionis, deinde fecit generalem dispositionẽ tam respectu criminum quam penarum, que inferunẽ pro criminibus carnalibus, & demũ concludit quod pene sunt cõmensurãde delicto, ẽm plus vel minus, quod apparet ibi dum dicitur, quod clerici qui incontinentie vitio reperti fuerint laborare, prout magis, vel minus peccauerint puniant, & isto mõ declaratur ille tex. q potius facit pro ista opinione. quã cõtraria. Non obstat etiam capitulo extenso. c. si quis sacerdos. xxx. q. j. qz ibi nõ loquit text. de simplici adulterio, sed de adulterio mixto cũ incestu. quod patet, qz ibi ille sacerdos coitũ habuerat cum filia spirituali, que erat sibi agnatione spirituali cõiuncta. vt in c. j. & . ij. de cogna. spiritu. ideo grauius punitur propter incestum secundum Bar. & docto. in l. si adulterium cũ incestu. ff. de adulteriis.

Non

Non obstat etiam illud quod dixit Salice. in dicta. l. quamuis. la secunda. C. de adulte. dum vult.

11 ¶ †Quod per adulterium committatur sacrilegium, ex quo ledi tur sacramentum matrimonij. d. c. debitum. de bigamis. quia li cet dicatur sacrilegium largo modo et improprie dicitur sacrilegi um non autem proprie et stricte, quia in veritate nulla fit lesio rei cor porali, vel persone sacre prout requiritur de iure ciuili secundum quod declarat Bar. in. l. sacrilegi. in princip. ff. ad legem iuliam pecu. et Bald. in. l. iij. C. de furt. et per Azo. in summa eodem titulo in princip. ideo non dicitur proprie sacrilegium nec pena sacrilegij ibi committitur. dicto capi. significauit. de adult. Et per ista rema net firma supradicta conclusio quod clericus pro simplici adulte rio non deponitur, sed suspenditur que de facili iudicio meo su stineri potest in puncto iuris et est equior et probabilior preceden ti, ideo videretur potius esse seruanda quam precedens que vide tur esse nimis rigorosa. lxxxij. dist. c. presbyter. et. xxxiij. distin. c. fraternitatis. Nihilominus in consulendo et iudicando tutius est tenere aliam opinio. que est cõis, quia in decisiuis a communi opi nione nullatenus est recedendum secundum Bal. in. l. j. C. de edi. diui adria. tollendo. et in. l. j. C. de pena iudi. qui male iudi. Alex. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. obliga. et in. l. prolatam. C. de senten. et interlocu. omnium iudi. et per Abba. in. c. canonum statuta. in fine. de constitutio. vbi ponit nonnullas exceptiones in quibus licet quandoque recedere a cõi opinione. et hanc seque rer in iudicando.

12 ¶ †Ex quo nota quod sacerdos siue clericus in sacris ordinibus constitutus, per simplex adulteriũ quod cõmiserit deponi potest et perpetuo ab altaris ministerio remoueri, secundum quod declarat Pa normita. in. d. c. at si clerici. in principio in vlt. nota. quod nota contra istos presbyteros incontinentes qui alienas vxores sepius solici tant et ad illarum concubitũ libenter accedant. quod poterunt de poni et secuta continuatione omnino priuari. d. c. vt clericorum. et. c. at si clerici.

¶ De iure autem ciuili aut iste concubitus fuit habitus in forma matrimonij, aut in actu fornicationis. Primo casu aut contraxe runt scienter aut ignorãtia, si scienter vtrinque de adulterio, vterque punitur, si vero alter tantum sciebat ille qui erat conscius punitur alter nõ et statim dissoluitur matrimoniũ, et oia bona que sciẽs ignorãti dona. vel i dotẽ dederat perdit. l. eũ qui duas. C. de adulte. et. l. qui contra legum et ibi gl. et docto. C. de incest. nuptijs. fallit tamen quando ambo, vel alter erat minor. quia sibi parcitur ratiõe minoris etatis dicta l. qui contra legem in fin. et per Bar. in dicta. l. si adulterium cum incestu. si vero ignorabat mulierem, aut virum esse coniugatum excusatur etiam maior dummodo incõtinenti habita notitia de i pedimento se ab illa separauerit alias si post cum eadem perman serit non excusatur a penis predictis. dicta. l. qui contra legum in fine.

13 ¶ †Si vero illam cognouit in actu fornicationis aut scienter, quia sciebat illam esse nuptam et tenetur de adulterio, maxime si erat mulier honeste vite. l. prima. et. l. quãuis. la secunda. C. de adulte. si vero ignorabat et similiter punitur de adulterio quando mulier erat honeste vite nec excusatur isto casu propter ignorantiam fa cti quod putabat illam esse solutam, quia quotiescunque quis dat ope ram rei illicite a principio non attenditur animus illius adulterã tis et quod erat in ius operatiõe, sed illud quod est in veritate, ita dicit Bar. in. d. l. si adulterium cum incestu. et dixi. supra titulo proxi mo. questio. xij.

¶ Predicta tamen limitanda sunt non procedere quando mulier erat im pudica, vel meretrix, quia talis concubitus est permissus a iure. l. ve rum. in fi. et ibi Barto. ff. de furt. l. iij. et ibi Barto. ff. de condi. ob turpem cau. et. l. ij. C. de concubi.

¶ De iure tamen canonico non euaderet impunis etiam quod mulier esset impudica aut meretrix, quia de illo iure nullus coitus extra vxoriũ est permissus. xxxij. q. iiij. meretrices.

14 ¶ †Sed quero nunc si vir coniugatus habuit coitum cum mulie re soluta, an ex isto coitu oriatur stuprum, vel adulterium. dic bre uiter quod de iure ciuili dicitur esse stuprum. vt. l. j. et quod ibi no. C. de adult. quia ius ciuile considerauit lesionem thori cõiugalis et san guinis per commixtionem vxoris duntaxat, non autem viri. d. l. j. de iure tamen canonico secus quia siue per virum siue per vxorem violetur thorũ coniugale per alienos amplexus dicitur fieri adul terium. xxxij. q. iiij. nemo. et. c. dicat. et per Abb. in. c. transiuisse, de eo qui cogno. consang. vxo. sue. in vltimo no. et in. c. fi. de adul te. Iterum quero, quid si aliquis coitum carnis huiusmodi habue rit cum muliere que olim fuerat meretrix. nunc autem est coniun cta, qua pena puniatur, an de adulterio, vel de simplici fornicatio ne. aut loquimur de iure canonico in foro ecclesiastico et mulier erat iam effecta honeste vite et conuersationis, omnesque turpes et inhonestas conuersationes euitauerat, et sic ceperat habere no mẽ honeste matrone sue matrisfamilias, et coitus habitus cum il la erit punibilis de adulterio ac si nunquam fuisset meretrix, vt. l. que adulterium in principio. et que ibi no. Bald. et Salice. C. de adul terijs. non replico amplius nomina penarum, quia satis plene dictũ est supra. Aut iam ceperat iterum meretricari et reuerti ad vete rem impudicam vitam, et isto casu non punitur de adulterio, sed de simplici fornicatione, que similiter est punibilis de iure canoni co. xxij. q. iiij. dicat aliquis. c. sequenti. et. c. meretrices. et dicemus in q. sequen. cuius pena erit solum suspẽsio in clerico hodie. c. fra ternitatis. xxxiij. dist. et late diximus. supra eadem. q.

15 ¶ †Laicus autem excõmunicatur quocunque modo illam cogno uerit aut in actu fornicationis, aut in forma adulterij vt in. c. ij. de adulte. xxvij. questione. j. si quis episcopus. de quo etiam diximus. supra De iure autem ciuili si dicta mulier sit honesta et retinet nomẽ matris fa milias erit pena adulterij vt. d. l. que adul. et Bal. et Salice. hoc enim nomen matris familias de iure habet tria significata secundum glo. in. d. l. que adulterium. primo enim significat et demonstrat mulierem que nõ viuit meretricio more sed honeste, et morigerate secundo pro ea que filios habet vt. ff. de lib. exhiben. l. deinde. Tertio pro ea que est sui iuris, sed Salice. ibi dicit quod etiam ea que est in ptãte nõ amittit nomẽ predictũ. vide ipsum in. d. l. que adulteriũ.

16 ¶ †Si vero inhoneste et meretricio more viueret, illius coitus de iure ciuili erit impunibilis tanquam coitus concubine. l. j. et. ij. C. de concubi. et per Barto. in. l. verum. in fine. ff. de furtis. et. l. iij. ff. de cõditio. ob turpem cau. et est text. nota. in. l. si ea enim. C. de adulte. et. d. l. que adulteriũ. in fin. vbi dicitur quod coitus habitus cum famula et vili persona non meretur puniri propter vilitatem per sone siue potius vilitatẽ conditionis sue prout sepius accidit in istis hospitijs vbi sunt famule quedam ita vulgares quod habentur tanquã meretrices et cũ pluribus et diuersis personis solent habe re cõmercium, vide textũ ibi in fi. et Salice. et eundem Salicetum magis clare et in terminis in. d. l. si ea per textũ in. l. si vxor. §. sine. versi. sed et in ea. ff. ad legem iuliam de adulte.

17 ¶ †Sed quero quid si aliqua mulier cõmisit adulterium cũ aliquo viro cũ quo post mortẽ mariti sui matrimonium contraxit, an poterit ac cusari de adulterio huiusmodi post secundas nuptias contractas, et vi deretur dicendum quod non, quia quemadmodũ filij primo nati per subsequens matrimoniũ legitimantur et restituuntur natali bus, vt in. c. j. de eo qui dux. in matri. quã pol. per adulterium. et. c. per venerabilem. et ibi docto. qui filij sint legi. lex tamen dicit con trarium quod ipsa mulier poterit accusari et puniri de adulterio quod ante contractum istud secundum matrimoniũ cũ eodẽ viro cõmiserat, ita dicit tex. in. l. cõmissum. C. de adulte. Ulterius. quero si quis carnaliter cognouerit concubinam alterius que indubitato affectu per vnum in domo sua duntaxat retinetur an vir qui illam stupra uit debeat puniri et qua pena. et videbatur dicendum quod non ex quo honesta mulier dici non potest que non veri mariti pati tur amplexus. tamen breuiter dicas contrarium esse verum, quia debet puniri de adulterio ex quo cum illo viro honeste viuendo.

18 †Hoc est, quia non recipit plurium amplexus, dicitur honeste vi uere, nec perdit nomen honeste matrone, vt dicit glos. in lege si vxor. in prin. in versiculo concubina. ff. de adulte. et. l. stuprum. ff. de ritu nupt. et iste est tex. in dicta. l. si vxor. in principio. ff. de adul te. vbi dicitur quod viro qui tenet dictam concubinam competit accusatio contra illum adulterum non iure mariti, sed iure extra nei, ita dicit ibi tex. glos. tamen variauit in pena. primo enim dicit quod tenetur de stupro, deinde dicit quod tenetur de adulterio. Barto. tamen tenet ibi opin. illam quod de stupro puniatur et nõ de adulterio, quia adulterium proprie non committitur nisi cum muliere nupta, vide Bartolum ibi, credo autem quod coitus iste improprie et largo modo loquendo dicatur adulterium, sed in pe nis imponendis non debemus attendere impropriam et largam significationem, sed propriam et strictam, et maxime quando per illam propriam significationẽ fit diminutio pene quia in dubijs &c. l. de interpretatione. et. l. absentem. ff. de penis. c. quod in dubijs. de regu. iur. lib. vj. cum similibus.

19 ¶ †Quero nunc ponamus quod Pamphila sit nupta Sẽpro nio, et tempore istius matrimonij commisit adulterium cum Gaio deinde mortuo Sempronio, ista Pamphila deuenit ad secũdas nuptias, et nupsit Titio, queritur nunquid Titius poterit dictã vxorem accusare de adulterio illo quod commiserat tempore pri mi viri, et videtur dicendum quod sic, maxime si nondum erat ela psum quinquennium. §. quinquennium. ff. de adulte. In contrarium

tñ est veritas quod illam accusare non põt de adulterio commisso ante tempus sui matrimonij. l. si vxor. §. si quis vxorem suam. ff. de adulte. ꝛ ratio potest esse ista, quia per illud adulterium alias cõmissum nulla fuit illata iniuria thoro coniugali ipsius secundi mariti nec per illud dicitur violatum dictum coniugale thorum. Idẽ dicendum est de stupro, si mulier dum esset virgo aut vidua stuprata fuerit ab aliquo ꝛ postea nupserit, non potest maritus illam accusare de stupro nec etiam illum stuprantem pro crimine com misso cum muliere antequam esset sua vxor, quia tunc nulla fuit sibi illata iniuria, qꝛ nullum ius habebat in ea, vt dicta. l. si vxor. §. si quis plane. Secus autem si ea mulier erat sponsa, qꝛ tunc po terit bene vir aut ꝙ sit sponsus ante consumationem matrimonij aut postꝗ̃ consumauit matrimonium dictum stuprantem ꝛ mulierem quoqꝫ accusare de stupro ꝛ prosequi iniuriam suam. dicta. l.

20 si vir. §. si minor. in fi. eo. ti. ¶ † Idẽ ẽt dicendum est de eo qui cõcubinam desponsauit ꝛ accepit in vxorẽ quod non poterit aliquẽ accusare iure mariti de stupro cum ea commisso tempore concubinatus sui, ꝛ iste est tex. in. d. l. si vxor. §. si quis vxorẽ. ver. ꝙ etenim. ff. ad. l. iul. de adult. que omnia bene no. qꝛ sunt vtilia ꝛ contingibilia sepe.

SVMMARIVM

1 Stuprum quid sit, et qualiter puniatur qui stuprum perpetrat.
2 Clericus fornicationem simplicẽ committenes qualiter puniat̃.
3 Clericus pro stupro in virginem commisso pecuniariter punitur iudicis arbitrio.
Laicus virginem deflorans, eam dotare, ꝛ vxorem ducere tenet̃.
4 Stuprum cũ libera ꝛ conditionis boneste commissum punitur cõfiscatione dimidie partis bonorum.
5 Copula carnalis habita cum concubina alicuius non punitur de iure ciuili.
Stuprum cum mulieribus turpiter viuẽtibus eque cõmittitur, at non eque punitur.
6 Coitus omnis extra matrimoniũ est reprobatus ꝛ punibilis.
Virginem deflorans impuberem, ꝛ viri impotentem qualiter puniatur.
7 Tutor deportatur bonis publicatis qui eam cuius tutelam gessit stuprauit.
Mulier nobilis familie seruo proprio se carnaliter cõmiscens, capite punitur, ꝛ seruus igne crematur.

S Eptimo videndum est de
1 † stupro quod est alia species fornicationis, quod committitur cum soluta muliere boneste viuente. l. inter liberas. ꝛ. l. stuprũ. ff. de adult. ꝛ §. item lex iulia. insti. de pub. iudi. ¶ Quero igitur nunc que est pena istius criminis. dic qȯ in foro conscientie clericus olim deponebatur de iure antiquo. vt. lxxxiij. distin. presbyter, qȯ erat ẽm canones apostolorũ. idem seruabatur in simplici fornicatiõe, vt latius. j. dicetur. hodie vero imponitur sibi penitentia decem annorum, cũ illis ieiunijs, disciplinis, ꝛ penitentijs, de quibus in dicto. c. presbyter. Laicus autem hꝫ penitentiam septem annorũ. xxvij. q. j. de notam. ꝛ. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. vbi dicitur, quod clerici etiam hodie non excedunt metam septem annorũ in penitentia predicta. In foro autem cõtentioso de iure canonico, dic qȯ clericus pro isto crimine deponitur, ita tenet Panormi. in. c. at si clerici. de iudi. ꝛ in. d. ca. vt clericorum. de vita ꝛ honestate clericorum. ꝛ in. c. peruenit. in fi.

2 de adulte. vbi in effectu concludit † quod clericus in sacris solum euadit penam depositionis qñ commisit simplicem fornicationẽ cum muliere soluta ꝛ impudica concubina seu meretrice, tunc nõ infertur illi alia pena quã suspẽsionis, vt ibi plenius per Abb. p alijs vero criminibus carnalibus, excepta solum hac simplici fornicatione est pena depositionis. vt habet̃. lxxxiiij. dis. presbyter. ij. q. vlulator. lxxxj. di. Maximianus, quam ius etiã pro ista simplici fornicatione continuata a qua clericus si post primaꝫ, vel secũdam monitionem non diuertit poterit deponi atqꝫ priuari, vt in. c. ex parte ade. de testibus. ꝛ in. c. cum super. de cohabita. clericorum ꝛ mulie. Si vero ista fornicatio nõ esset amplius simplex sed haberet adiunctam aliquam qualitatem, seu accidens puta adulterij, stupri, incestus ꝛ similiũ tunc esset pena de positionis ita dicit Abba. in. d. c. at si clerici. in. xiij. col. ꝛ in. d. c. peruenit idem etiam tenere videtur Ioã. de imo. in. d. c. vt clericorum. vt refert Io. de ana. in rubri. ꝛ in. c. significauit. de adulte. Cum tñ ista sit communis opinio quod pro stupro fiat depositio a qua in decisiõis non esset recedendum vt. s. dixi, tñ si quis vellet tenere ꝯtriam opinionẽ facile posset per ea que. s. proxime diximus in p

3 cedenti questio. † Et dicit etiam Abb. in. d. c. vt clericorũ. quod pro stupro in virgine commisso iudex ecclesiasticus poterit imponere penam pecuniariam clerico arbitrio suo vltra alias penas spirituales qñ ille non sufficerent, qꝛ illas nõ timeret quas penas si non solueret luet in corpus arg. l. j. §. si. ff. de pen. ꝛ non sufficit solum dotare mulierẽ stupratam, qꝛ vltra dotem tenetur ẽt soluere pecuniariam aut corporalẽ penam. ita dicit Abb. in. d. c. peruenit. de adulte. Laicus aũt de iure canonico si virginem deflorauit, tenetur illam dotare, ꝛ in vxorem ducere si non erat vxoratus ꝛ his duabus penis copulatiue punitur, si vero nollet aut non posset pp aliquod impedimentum illam ducere in vxorem vltra penaꝫ dotis constituere tenetur alia pena pecuniaria siue extraordinaria arbitrio iudicis, vt dicitur in. d. c. j. ꝛ. c. peruenit. de adulte. ꝛ ibi Abb. si vero cum vidua honeste viuente stuprum cõmiserit, punietur pena pecuniaria arbitrio iudicis iuxta qualitatem facti ꝛ personarum conditionem. d. c. j. de adulte. vbi latius per domi. Abb. ꝛ idẽ Abb. in. d. c. vt clericorũ. in. xij. col. ꝛ idem Abb. in. c. licet. de pe.

4 ¶ † De iure autem ciuili pro stupro cõmisso cum muliere libera ꝛ honeste ꝯditiõis ꝛ fame, si vir sit honeste cõditiõis aut in dignitate constitutus dimidie partis bonorum suorum confiscatione ꝛ relegatione temporali arbitrio iudicis punitur, si vero sit vilis ꝑsona fustigatur ꝛ nihilominus in exiliũ mittitur, vt. s. ita dicit tex. expresse in. §. itẽ lex iulia. institu. de publi. iud. ꝛ ista est pena regularis, q̃ tñ fallit in pluribus casibus in quibus alia pena imponit̃. Et primo qñ mulier non esset libera sed serua, qꝛ tunc datur dño actio legis aquilie iniuriarum. aut de seruo corrupto. l. inter liberas. ꝛ ibi Bar. ff. de adulte. l. fin. ff. de offici. presi. ꝛ. l. penulti. C. de ser. corrup.

¶ Scdo fallit lꝫ sit mulier libera, tñ si est famula aut alias vilis cõditionis existens in caupona, hospitijs, aut alijs similibus abiectis locis habenti rem carnalem cũ mulieribus vilis conditionis non imponitur ista pena, sed tenetur actione iniuriarum pp vilitatem persone. l. que adulteriũ. ꝛ ibi gl. ꝛ Bar. C. de adul. ꝛ bar. in. d. l. inter liberas.

5 ¶ † Tertio fallit in cõcubina retenta in domo ꝛ indubitato affectu, qꝛ lꝫ cum illa habere cõcubitũ de iure ciuile absqꝫ aliqua pena. l. ij. C. de concubi. ꝛ no. gl. in. l. stuprum. ꝛ in. l. inter liberas. ꝛ ibi glo. ꝛ Bar. ff. de adulterijs.

¶ Quarto ẽt fallit in publica meretrice, vel in alia muliere impudica que plures admittere solet ad eius amplexus, lꝫ secrete agat. qꝛ non dr̃ honeste viuere prout requirit illa lex iulia de adulterijs. c. v. d. §. itẽ lex iulia. ꝛ ibi Io. fabri. ꝛ per Bar. in. l. iij. ff. de cõditio. ob turpẽ cau. vbi cõcludũt docto. predicti, qȯ tũc mulier ipsa perdit nomen ꝛ famam honeste matrone.

¶ Contra hec oppo. de. l. stuprũ. ff. de ritu nuptia. vbi dr̃ qȯ stuprum cõmittit̃ ẽt cuꝫ mulieribus que turpiter viuũt, ꝛ a pluribus questuꝫ accipiunt. dũmõ id non palã faciant. Sol. non negatur quin cum mulieribus ipsis stupruꝫ cõmittatur, qꝛ mulier soluta ẽ ꝛ libera persona, sed delictum non est punibile cuꝫ eis factũ de iure ciuili pp inhonestam vitã lꝫ non sint publice meretrices. tñ ex quo plures fornicantes admittunt ꝛ ꝑsonã suã pluribus exponũt, dico qȯ accessus ad illas est impunibilis, qꝛ non dicunt̃ honeste viuere, vt requirunt iura. in dicta. l. inter liberas. ꝛ. l. stuprum. ff. d adulte. ꝛ. d. §. item lex iulia.

6 ¶ † De iure tñ canonico ois coitꝰ ꝑter vxorius siue matrimonia les est reprobatus ꝛ punibilis. xxxij. questio. ij. nemo. ꝛ. c. meretrices. ¶ Fallit ẽt ꝛ quinto regula predicta quando quis haberet coitum cum virgine impubere minore. xij. annis. nondum viri potente, quia humiliores in metallum damnantur, honestiores vero in insulam deportantur. l. si quis aliquid. §. nondum. ff. de penis. quod nota. quia hodie ista pena non inuenitur correcta neqꝫ immutata, ita dicunt docto. in dicto. §. item lex iulia vbi glos. tan

7 git. ¶ † Sexto etiam fallit dicta regula in tutore qui pupillam cuius tutelam gessit stuprauit, quia tutor deportatur et omnia eius bona publicantur. l. prima. C. si quis eam cui tut. gesse. stup. ratio est quia tutor datur loco patris persone principaliter ad illã nutriendum, ꝛ bonis ac honestis moribus instruendum, non autem ad stuprandum. l. secunda. ff. de admi. tut. ꝛ insti. eodem titu. in prin. ꝛ de tutel. in princ.

¶ Septimo ꝛ vltimo fallit in muliere nobilis familie que seruo proprio se carnaliter cõmiscuit, quia mulier punitur pena capitis, seruus autem igne peribit. l. prima C. de mulie. que seruis propri. se iunxe.

Summarium

SVMMARIVM

1 Coitus ꝯ̃ naturaꝫ habitus triplex reperitur, ⁊ qualiter puniatur.
2 Coitus cum brutis habitus qualiter de iure canonico puniatur, ⁊ qualiter in foro contentioso, ⁊ in foro conscientie. ⁊ nu. 3.
4 Coitus cum brutis punitur pena capitis.

O Ctauo quero quid de coi-

1 tu † habito contra naturam dic quod istud est triplex. quoddã enim est quod fit contra naturam humane societatis, ⁊ illud est quod fit cum propria matre vel filia de quo dictum est. s. eod. titu. q. ij. Aliud est quod fit contra naturam sexus humani quod est quando fit cum masculo, vt. l. cũ vir. C. de adult. Aliud est quod fit ꝯtra naturaꝫ generis humani, ⁊ illud est quod fit cum brutis. c. vt clericorum d vita ⁊ honesta. clericorũ in principio vide que diximus supra eodem titu. dicta questione secunda ⁊ habetur in. c. vt clerici. de exces. prela. xxxij. q. vij. adulterij. ⁊. c. flagitia. ⁊. xxxiij. q. ij. hoc ipsum in fi. d. l. cũ vir. ⁊. l. fedissimam. C.
2 de adul. ¶ † Pro isto enim crimine de iure canonico scꝫ antiquo ⁊ in foro ꝯscientie taꝫ in clerico, q̃ꝫ in laico pena est parificata, iniungitur penitentia tẽporalis vltra septenniuꝫ arbitrio sacerdotis vt extra gremiũ ecclesie ⁊ ꝯmunionem fidelium vltra illud septennium tandiu ꝯmoretur donec de crimine ipso ꝯgruam egerit penitentiam arbitrio sacerdotis nunq̃ꝫ se in diuinis ꝯmiscendo, vt. d.
3 c. hoc ipsum. † Sed de iure canonico in foro contentioso in clerico erit ꝑpetua depositio ab altaris ministerio, ab oi ordine sacro, ac oium bñficioruꝫ ⁊ officioꝝ ꝑpetua priuatio vt est casus in. d. c. vt clericorũ in principio, de vita ⁊ honest. clerico. ⁊ ibi Abb. ⁊. c. clerici. de exces. prela. si vero sit laicus excõicatur, ⁊ a cetu fideliũ
4 oino expellitur. d. c. clerici. in fine. ¶ † De iure aũt ciuili pro isto crie est pena capitis. l. cũ vir. C. de adul. ꝯ̃ q̃ crimen ⁊ eius reos. Imperator in. d. l. cũ vir. multuꝫ fortiter exclamat atq̃ꝫ irascit̃ ꝑꝑ eius summã turpitudineꝫ, dicẽs iubemus insurgere leges, armari iura gladio contra hmõi facinorosos homines qui audent peruertere ordinem nature, ⁊ est adeo turpe scelus q̃ nõ proficit scire, ⁊ nephas quodãmodo loqui de ipso ꝑꝑ quod dicit Pontifex ꝙ venit fames, terremotus, ⁊ pestilentie, ⁊ primũ ira dei in filios diffidẽtie vide tex. i. d. c. vt clericoꝝ d vi. ⁊ ho. cle. ⁊. xxxij. q. vij. adulterij malũ. c. flagitia. ⁊. c. offerebat Loth. ⁊. c. clerici. d exces. ꝑl.

SVMMARIVM

1 Fornicatio commissa cum muliere soluta ⁊ impudica qua puniatur pena.
2 Fornicatio an sit genus quoddã, diuersas sub se ꝯtinens species.
3 Presbyter seu clericus qualiter olim pro fornicatione puniebat̃, ⁊ qualiter hodie.
Coitus meretricius vel alias cum muliere impudica habitus, iure ciuili euadet impunitus.
4 Forcinans scienter cum meretrice sibi agnata, penam nõ euadit incestus.
5 Validuꝫ censetur id quod est in veritate, potius q̃ꝫ id quod est in opinione.
6 Concubina q̃ dicatur legitima vt eius filij possint dici naturales.

N Ono quero quid de simpli-

1 ci † fornicatione habita cũ muliere soluta ⁊ impudica, aut cũ publica meretrice, q̃ publice extat parata qua pena huiusmodi criminis reus punitur, dic quod de iure canonico in foro ꝯscientie propter vitium incontinentie illa septennali penitentia, vel forsan minoris sacerdotis arbitrio subijcit̃. xxxiij. q. ij. hoc ipsum. xxij. q. j. predicandũ. ⁊. xxx. q. vij. c. adulterij. xxxij. q. iiij. c. meretrices. xxxvij. q. j. c. lex illa. vbi text. enumerat q̃nq̃ꝫ species criminis carnalis coitus que fiunt cũ mulieribus natura-
2 liter, vbi dr̃ ꝙ lꝫ ẜm quorundam opinionẽ, † hoc nomẽ fornicatio, sit nomen generis cõprehendens sub se omnes species illiciti coitus de quibus. s. ⁊ tunc dicitur poni vt genus comprehendens sub se oẽs species predictas. xxij. q. iiij. c. meretrices. ⁊. c. seq. ⁊. xxx. q. ij. hoc ipsum prope finẽ. Qñq̃ꝫ idẽ nomen fornicatio, ponitur vt species qua continetur coitus habitus per virũ solutũ cum muliere soluta ⁊ impudica, aut cũ publica meretrice, ita dicit tex. in. d.
3 c. meretrices. xxxij. q. iiij. ¶ † De iure auteꝫ canonico in foro contentioso oliꝫ erat pena depositionis, ⁊ priuatiõis in clerico. lxxxij. distin. presbyter, hodie tamen est minor. s. suspensionis aut pecuniaria vt hic arbitraria, ⁊ per Abb. in. d. c. vt clericoꝝ in. xij. col. de vi. ⁊ hone. cle. Hec enim que diximus habent locum in clerico, laicus vero aliter punitur arbitrio iudicis, quãdoq̃ꝫ pena pecuniaria, quandoq̃ꝫ alia vide do. Abb. in. d. l. vt clericorum.

¶ De iure vero ciuili iste coitus meretricis, vel alterius mulieris impudice est permissus ⁊ penitus impunibilis, vt. l. j. ⁊. C. de concubi. ⁊ per Bar. in. l. verum. ff. de fur. ⁊ idẽ Bar. in. l. iij. in princi. ff. de condi. ob tur. cau. Sed antequam ad vlteriora procedam non omittã notabile verbũ quod dixit Salyce. in. l. que adulteriuꝫ. C.
4 de adulter. quod si quis † fornicatus fuerit cum meretrice q̃ erat agnata ipsius viri coeuntis incurrit penam incestus ipse vir si sciẽter ꝯmiscuit se cum illa, Secus autem si ignorabat illam esse eius consanguineam, q2 isto casu non punitur etiam de incestu, ita tenet Saly. in. d. l. que adulterium. ⁊ ratio est quia vir nõ dabat operã rei illicite, sed permisse. d. l. verũ in fi. ⁊ ibi Bar. ff. de fur. ⁊ Bar. in. d. l. iij. in prin. ff. de cõdi. ob turp. cau. ⁊. l. gracchus. C. de adul. ideo isto casu attenditur potius illud quod erat in opinione q̃ꝫ illud q̃ est in veritate. l. j. §. diuus. ⁊. l. diuus. ⁊. l. in leg. corne. ff. ad l. corne. de sica. qñ vero a principio dabat operã rei illicite tũc succedit ⁊ viget alia regula contraria de qua per Bar. in. l. si adulte-
5 rium cum incestu. ff. de adulte. † q̃ plus valet illud q̃ est in veritate q̃ꝫ illud q̃ erat in opinione de quo late diximus. s. ti. ꝓximo q. xj. in materia poculi abortionis ⁊ amatorij, hec tñ ꝓcedũt de iure ciuili, quo meretricis ⁊ ꝯcubine coitus est impunibilis vt. s. sed de iure canonico quo omnis concubitus preter vxoriũ dicitur esse damnatus. xxxij. q. iiij. c. meretrices. putarem habere locũ secundam regulam de qua supra, ⁊ q̃ ignorãtia non deberet ipsum excusare, attẽto ꝙ dabat operã rei illicite ⁊ dãnabili. c. meretrices. pro quo facit doctrina Bart. in. d. l. si adulterium cum incestu, ⁊ quod habet̃ in. c. fi. de homi. lib. vj. nec excusatur propter turpitudinem vite ipsius mulieris, q2 turpitudo illa verum est q̃ excusat virum a pena adulterij, vel stupri, non autem a pena incestus que infertur rõne sanguinis, quia per turpitudinem vite illius iura sanguinis non tolluntur, ita dicit ipse ibi quem vide ⁊ nota.
6 ¶ † Et ad ea que diximus. s. de cõcubina retẽta in domo nota q̃ ad hoc vt aliqua dicatur legitima concubina, que retineri possit impune de iure ciuili, ⁊ cuius filij dicantur veri naturales, ⁊ succedãt patri in illis duabus vncijs ab intestato, vt in auc. qui. mo. na. effi. sui. in prin. ⁊ in fi. plura requiruntur de quibus per. d. Jo. de ana. in rub. extra de adul. in. ij. col.

SVMMARIVM

1 Raptus mulieris est crimen graue ⁊ valde detestabile.
2 Raptores mulierum quibus sunt penis afficiendi.
3 Socius quis sit, ⁊ quis sequax, ⁊ in quibus differant.
Associans alium ad aliquem actum, censetur illi opem ꝑstare.
4 Receptator rapte mulieris qua sit afficiendus pena.
5 Iniuria vni de domo facta, censetur toti familie irrogata.
Rapiens masculum causa libidinis qualiter puniri debeat.
6 Parentes insultati cum ꝯsanguineis possunt licite insultantibus resistere.
Occidi non potest impune qui non reperitur in flagrãti crimine.
7 Auxilium seu fauorem post factum prestans mitius punitur eo q interfuit facto.
Auxilium ⁊ fauorem malefactori prestantiũ plures sunt species.
8 Consulens seu persuadens maleficium an, ⁊ qua pena puniatur maleficio sequuto.
Consulens ⁊ persuadens an censeatur opem ⁊ auxilium maleficio prestare.
9 Quasi dictio, est impropietatis nota, sicut ⁊ verbum videtur.
Statutum penã imponens auxilium seu opem prestãti maleficio, non comprehendit persuadentem seu consulentem.
10 Consulens aut persuadens quas debeat dare penas, statuto eas non exprimente.
Consulens maleficium punitur etiam ipso non sequuto.
11 Consulens in minoribus criminibus, quas penas luat si statutum non taxet eas.
12 Consulẽs maleficium an puniri debeat, etiam si delinquẽs omnino facturus erat.
13 Argumentum a sensu ꝯ̃rio non vꝫ vbi contra legem procederet.
14 Consulens qui ante delictum ꝯmissum reuocauit consilium, an teneatur facto sequuto.
15 Opem ministerij ⁊ adiutorij corporaliter prestans malefactori qñ ⁊ qualiter puniatur.
16 Opem scienter prestans malefactori ante factum tenetur.

17 Opem prestans post delictum cōmissum quando puniri debeat.
Opem prestans malefactori per viam iustitie non punitur.
18 Aduocatus cum excommunicato participans pro consilio dādo
non incurrit excommunicationem.
Supplicare non licet pro damnato de crimine lese maiestatis.
Aggeres nili rumpens ⁊ cursum aquarū deuiās igni crematur.
19 Statutum dictans opē non prestandam bānitis non includit eos
qui ob iustitiam, gratiam, vel charitatem prestant opem.
20 Pena plurium eidem opem prestantium an sit vniformis.
21 Rapiens virginem aut viduam seu nuptam qualiter puniatur.
Ancillam aut libertinam alterius rapiens quas det penas.
22 Sponsus sponsam propriam rapiens qua pena plectatur.
23 Mulier virum causa libidinis rapiens an puniatur, ⁊ quid si vir
virum.
24 Nuptie de parentum consensu procedere debent.
Puella raptori suo nubere non pōt etiam de parentum assensu.
25 Rapiens meretricem aut alias plurium concubinam an debeat
puniri.
Meretrices causa libidinis inclusas detinentes actione iniuria-
rum tenentur.
26 Raptor meretricis que meretricari desierat, an puniatur ac si pro
bam rapuisset mulierem.
27 Meretrix que non plene resipuit sed secrete plurīū amplexus ad
mittit tractari adhuc potest vt meretrix.

D Ecimo nunc est videndū

1 † de raptu mulieris, quod quidē est graue ⁊ longe de
testabile crimen, ⁊ iura maxime ciuilia ipsum vehemē
ter abhorrent, qđ pꝫ ex atrocioribus penis que contra raptores ip
sos eorūqꝫ ꝯplices ⁊ sequaces iura statuerūt vt. l. vnica. C. de raptu
virg. vbi patet quod nedum puniuntur raptores monialium sacra
tarum, verumetiam virginarū laicarum nuptarum ⁊ viduarū ho
neste viuentium ac etiam sponsarum mulierum, ita quod nō liceat
ipsi sponso propriam sponsam ex domo parentum rapere seu vio-
lenter abstrahere ⁊ ad eius domū adducere, ⁊ quid de viro rapiē
te vxorem propriam cum qua contraxerat ⁊ consumauerat matri-
monium an puniatur penis de quibus in. l. vnica ⁊ quid de eo qui
rapuit meretricem causa libidinis aut concubinam seu aliam im
pudicam mulierem an comprehendatur in. l. predicta vt illis pe-
nis subijciatur, vel alijs ⁊ quibus. ¶ Pono igitur primo casū ꝙ
Titius armatus ⁊ associatus Meuio, Gaio, ⁊ Sēpronio ingres-
sus fuit in monasterio sancte Catharine ex quo violenter vna cū
socijs predictis rapuit quandā venerabilem monialem ꝓfessam so
rorem Luciam nuncupatam quam sic raptā ex dicto monasterio
extraxerunt illāqꝫ duxerunt ad domū Pamphili, ⁊ dum ipsam
monialem raptā adducerent in itinere occurrerunt Tyberio, Fa-
bio, ⁊ Pompeio, qui similiter prestiterunt opem ⁊ auxiliū prefa-
to Titio ⁊ illius socijs ad perducendum ipsam monialē ad domū
2 s. dicti Pāphili. ¶ † Queritr̄ mō nunqd oēs isti sint pariter pu-
niendi ⁊ quibus penis. Rn̄d. ꝙ ipse Titius vna cū Meuio, Ga-
io, ⁊ Sempronio socijs in raptu pluribus penis subijciuntur, ⁊ pri
mo ꝙ si in flagranti crimine fuerint a parentibus, consanguineis,
tutoribus, curatoribus, dn̄is, vel patronis rapte mulieris deprehē
si pn̄t ipune interfici ⁊ vltra hec capite puniuntur ⁊ oia eoꝝ bona
publicantur ⁊ applicantr̄ dicto monasterio ex quo monialis rapta
reperitr̄ vel in quo ꝓfessa erat. l. vnica. C. de rap. vir. quibus penis
nedū ipse ⁊ eius principalis, verū etiam Meuius, Gaius, ⁊ Sem
pronius eius socij ⁊ adherentes qui in ipso raptu interuenerunt ⁊
dicto Titio opem ⁊ auxilium prestiterunt, puniuntur ⁊ perpetua
oēs notantur infamia. d. l. vnica. vn̄ Bald. in. d. l. vnica. super isto
3 verbo dicit. † nota ꝙ dr̄ia est inter socium ⁊ sequacem, qꝛ socius ē
ille qui principaliter vadit ad maleficiū ꝑꝑ se ⁊ sic ꝓ interesse suo
sequax vero ē ille qui vadit ꝑꝑ aliū ⁊ ꝓ alterius interesse vt hr̄ in
cle. c. j. de pe. vbi est gl. no. q̄ declarat qs sit socius, qs sequax, ⁊ qs
ille qui dat ꝯsiliū, auxiliū, vel fauorē, ⁊ quis illorū dr̄ grauius delin
quere ⁊ maiori pena dignus existat. ¶ Itē nota ꝛm eundē Bal.
ibi qđ eo ipso qđ quis associat aliquē ad actū aliquē vr̄ sibi dare
auxiliū absqꝫ eo qđ aliquid faciat in eius fauorē qđ ē verū dicit ip
se de auxilio fauoris non de auxilio facti qn̄ nihil fecit, nam ꝑ hoc
ille qui associatur ꝑꝑ associantis presentiā fit audacior ⁊ eius ad-
uersarius efficitr̄ timidior. ¶ Ex quo infertr̄ qđ si Gaius armatus
associauit Titiū ad insultandū, vel occidēdū aliquē lꝫ ipse Gaius
nihil fecerit sed solū institit ibi presens armatus dr̄ dedisse auxiliū
⁊ fauorē dicto Titio ratione predicta, qꝛ ex ipsius presentia titius
insultans fit audacior, insultatus vero efficitur timidior, ⁊ hoc tenet
Bal. in. l. raptores. i. ij. col. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ Saly. in. d. l. vnica.
C. de raptu virgi. Adde Socy. in ꝯsi. clvij. incipiente, ꝯsultatio.
ver. iij. ostenditur. in. ij. parte. fal. xj. hoc idem tenet.
4 ¶ † Sequitr̄ in Themate quod Titius cum socijs monialem ra-
ptam in domo Pamphili introduxerunt ⁊ ibi illam tenuerunt, q̄
ro qua pena puniatur iste Pamphilus, qui raptores ipsos cū mo
niali scienter receptauit, dic qđ pena capitis duntaxat punitr̄ absqꝫ
bonorū publicatione, vt. d. l. vnica. §. penas autem. vbi dicitur qđ
illi duntaxat qui raptui interfuerunt ⁊ principali raptori assisterūt
illi tribus penis puniuntur. s. pena capitis, perpetue infamie, ⁊ om
nium bonorū ꝯfiscationis siue publicationis, ⁊ isti oēs poterunt a
parētibus, ꝯsanguineis, tutoribus, ⁊ curatoribus, a dn̄is, vel patro
nis mulieris rapte impune occidi, si in illo flagrāti fuerint depre-
hensi, ⁊ dicunt Bal. ⁊ Saly. in. d. l. vnica. qđ hec facultas siue li
centia occidendi dr̄ ꝯcessa etiam filijs, ⁊ nepotibus mulieris ra-
pte licet tex. illos non exprimat, ⁊ hoc virtute eiusdem vel maioris
rōnis que viget in filijs ⁊ nepotibus q̄ꝫ in alijs ꝯsanguineis ⁊ agna
5 tis. ¶ † Ex quo dicto notāt ibi Bal. ⁊ Saly. ꝙ iniuria facta vni
de domo vel de familia censetr̄ esse facta toti familie ⁊ consangui-
nitati, ⁊ vnusquisqꝫ poterit iniuriā suā vindicare. ⁊ iō isto casu nul-
lus de ꝯsanguinitate poterit esse testis in hmōi causis, hoc tamen
intellige vbi esset cōsuetudo qđ oēs de familia siue de consnguini
tate reuocare soleant ad animū suū iniuriam factā consanguineo
vel alteri de familia, ꝛm Cy. in. d. l. vnica. ꝓ quo facit text. in. l. j.
C. si rector ꝓuin. ⁊c. ⁊ C. si quacū. predi. potesta. l. j. ¶ Ex hoc ēt
nota ꝛm Saly. ibi dū querit an facultas illa occidendi prestita
censeatur illis personis d quibus ibi ꝯ raptores masculoꝝ qn̄ ra-
piunt masculi cā libidinis, ⁊ ꝯcludit qđ non, nec pene illius legis
inferuntr̄ ꝯ ipsos. Bal. tn̄ ibi tꝫ ꝯrium qđ illa lex ⁊ illius pene ha-
beant locū etiā ꝯ rapientes masculū ⁊ dicit esse casū ibi in. d. l. vni
ca in ti. sed tex. ille hoc nō ꝓbat, dū enim loquitr̄ d masculis ⁊ femi
nis eisdem penis puniendis, loquitr̄ de his qui associarunt siue de
derunt auxilium raptori, ⁊ sic de personis delinquentibus, non aūt
de illo qui passus fuit rapinam, ⁊ ideo puto opinionem Salyce. ⁊
sequacium esse veriorem, maxime, qꝛ lex illa est multū exorbitans
⁊ odiosa, vt dicit ibi Saly. bene verum est ꝙ non solum parenti-
bus ⁊ consanguineis, verumetiam ⁊ amicis licet hmōi violentie, ⁊
rapine resistere, ⁊ ipsos violentos raptores etiā armis propulsare
atqꝫ abijcere, cum moderamine tamen inculpate tutele, vt dicit ibi
6 gl. in. d. l. vnica. ¶ † Per cuius doctrinā decidit alia q̄stio valde
notabilis. Qđ quotiescūqꝫ aliqs eēt insultatus a pluribus qđ parē
tes ⁊ ꝯsanguinei ipsius insultati, ⁊ oēs qui sunt de illius familia po
terunt licite ⁊ impune insultantibus ipsis resistere, ⁊ illos propulsa
re etiā cū armis, ⁊ si quē offenderint vel occiderint in tali propulsa
tione ⁊ resistentia, non tenentr̄ de homicidio nec alia pena, dūmo-
do id fecerint cū moderamine inculpate tutele, qꝛ iura permittunt
ꝯsanguineo ꝯsanguineū suū defendere, ita dicit Saly. in. d. l. vni-
ca vbi dicit quod istud etiam tꝫ gl. ibi ⁊ gl. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊
iur. ¶ Sequitr̄ nunc videndum quibus penis puniuntr̄ Tyberius,
Fabius, ⁊ Pompeius qui Titium raptorem, ⁊ socios post ꝯmis-
sum facinus associarūt ad domū. s. dicti Pamphili, ⁊ breuiter di-
cas qđ isti puniuntr̄ pena capitis duntaxat absqꝫ bonoꝝ publicatio
ne vel infamia. d. l. vnica. §. penas. ¶ Et nota qđ isti non pn̄t a pa
rentibus ⁊ ꝯsanguineis mulieris ⁊ alijs personis de quibus ibi im
pune interfici vel offendi sicut alij ex quo non dn̄r comperti in fla-
granti crimine, qꝛ isti post commissum crimen interuenerunt.
7 ¶ † Ex quo dicto nota hoc verū qđ est summe notandū ꝙ hi q ꝑ
stiterunt auxilium ⁊ fauorē malefactori post ꝯmissum crimen asso
ciando illum ⁊ illi fauendo eundemqꝫ defendendo mitius puniun
tur quam illi qui delicto siue homicidio interfuerunt lꝫ nihil fece-
rint hoc probatur in. d. l. vnica ꝛm quod illā declarat Bal. ibi. ⁊
Bal. in. d. l. raptores. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ Saly. in. d. l. vnica in ver.
ceteros. in. vj. parte, sui ꝯmēti. in. iiij. col. in prin. hoc idē expresse
dicit quibus adde. d. Soci. in consi. clvij. incipiente consultatio.
ista. ver. iij. ostenditur in. ij. parte. fol. xj. vbi hoc idem tenet quod
an sit verū, simpliciter patebit ex infra dicendis. ¶ Istorū enim
qui prestant auxiliū ⁊ fauorem principali malefactori plures sunt
species, ꝛm qđ notat gl. i cle. j. de penis. ⁊. s. alias tetigi verbū ea-
dem. q. quorum quidā dicuntr̄ socij ipsius principalis qui principa
liter vadunt propter se, quidā alij dicuntr̄ adherentes ⁊ sequaces q
veniunt propter alium ⁊ pro alterius interesse. quidam sunt ꝑsuaso
res ⁊ consultores qui persuasionibus ⁊ consilijs suis, animum ⁊ au
daciam prestant principali malefactori ad dictum maleficiū per-
petrandū, quidam alij dicuntur mandatores qui hoc mandant ex-
presse vt fiat maleficiū, ⁊ hi omnes sunt diuersi, diuersisqꝫ penis pu
niuntur, videamus igitur de quolibet, ⁊ vt seruemus ordinem na-
ture

iure videbimus primo de his ius que precedũt factũ hoc est q̃ fiũt
ante factũ qđ est ꝯsiliũ, ⁊ persuasio ad maleficiũ perpetrandũ.
8 ¶ †Et ideo primo quero an persuadens vel ꝯsulẽs puniat̃, ⁊ qua
pena facto sequuto ⁊ quid si factũ nõ fuerit ꝯpletum in totũ, sed ꝑ
parte, ⁊ quid si nihil actũ sit, an persuasor ⁊ consultor puniantur, ⁊
qua pena, ⁊ anteꝙ̃ ad vlteriora deueniã. ¶ Quero an ille qui con
suluit ⁊ persuadet dicatur prestare opẽ ⁊ auxiliũ maleficio, ita ꝙ
si statutũ imponit penam prestãti opem ⁊ auxiliũ malefactori siue
maleficio ꝯprehendat etiã illũ qui persuadet ⁊ ꝯsuluit Saly. in.
d. l. vnica. in. iiij. col. arguit ad partes. primo ꝙ sic, ẜm auctoritatẽ
Catholicon ⁊ quorũdã humanarũ literarũ possessorꝝ demũ aucto
ritate iuris cõcludit ꝙ nõ, qꝛ largo sumpto vocabulo ⁊ improprie
dicitur prestare opem ⁊ auxiliũ ille qui persuadet ⁊ consuluit, ⁊ ꝓ
hoc adducit tex. in. l. qui seruo in. j. ⁊. ij. respõso. ff. de furtis vbi di
cit̃ ꝙ ille ꝗ persuasit seruo alieno vt fugeret ⁊ furtũ faceret secuta
fuga ⁊ facto furto, qui persuaserat tenet̃ dño actiõe furti, quasi ope
9 ⁊ ꝯsilio eius furtũ factũ fuerit, † dictio. n. quasi, est nota improprie-
tatis, vt no. in. l. ij. ff. de vsufru. ea. re. que vsu consu. ⁊ similiter ver
bum videtur. de quo in. d. l. qui seruo denotat similitudinem ⁊ im
proprietatẽ, vt. l. non' vr̃. C. de in integ. resti. titulo generali, ⁊ sic cõ
suluit ipse Saly. ꝙ ꝗ ꝯsuluit ⁊ persuadet de stricta ⁊ ꝓpria signifi
catione vocabuli non dicitur prestare opem ⁊ auxilium, ⁊ per con
sequens dicas ꝙ non ꝯprehenditur in statuto imponẽte penã pre-
stantibus opẽ ⁊ auxiliũ, qꝛ statuta ipsa sunt exorbitantia, ⁊ vt pluri
mum odiosa ⁊ non debẽt extendi ad casum impropriũ sed ꝓprie ⁊
stricte intelligunt̃. l. ij. C. de noxa. l. quicqd adstringende. ff. de ver-
bo. oblig. c. si papa. de priui. lib. vj. per Bart. in. l. oẽs populi. in
vj. q. princip. ff. de insti. ⁊ iu. cum multis similibus. Reuertor nunc
ad questionem nostram an persuasor ⁊ cõsultor puniatur ⁊ qua pe
na ⁊ dic aut lex vel statutũ imponit certã penã persuasori ⁊ ꝯsulto
ri facto secuto ⁊ aliam vel nullam penã facto nõ secuto, ⁊ tunc ser
10 uanda erit lex, prout clare loquit̃. † aut statutũ vult ꝙ puniat̃ con
sulens ⁊ persuadens, sed nullã exprimit penam, ⁊ hic aduerte aut
sumus in atrocioribus siue minoribus criminibus, ⁊ si q̃rimus ĩ fa
cto demũ secuto puniatur vel facto ẽt non secuto dũmodo tentan-
do peruenerit ad actũ proximũ facto. Primo casu dic ꝙ regulari
ter punitur ꝯsulens ⁊ persuadens eadẽ pena qua principalis de-
linquẽs puniret̃ facto secuto, vt. l. nihil. ff. ad leg. cornel. de sicar. l.
vtruꝫ. ff. ad leg. pompe. de pari. ⁊ ad turpil. l. j. §. incidit, ⁊. l. si quis
non dicam rapere. C. de epis. ⁊ cle. hoc plus est atrocioribus, qꝛ fa
cto etiam non secuto infertur pena consulenti. d. l. si quis non dicã
rapere sed ꝯ̃ hoc ẽ ꝙ notat̃ in. d. l. vnica de rap. virg. in. §. penas
versi. ceteros vbi dicit̃ ꝙ persuadens ⁊ consulens non punitur ea
dem pena sicut principalis raptor, sed minori. s. pena capitis dñta
xat, vt ibi dr̃, sed dic ꝙ ideo ibi punit̃ minori pena, qꝛ lex ibi impo-
suit penam certã a qua non recedenduꝫ vt. s̃. diximus, alias si non
fuisset declarata certa pena eadẽ puniret̃ sicut principalis, ita di
11 cit Saly. in. d. l. vnica. ¶ †Secundo vero casu q̃n sumus minori
bus criminibus, vel in nõ atrocioribus, ⁊ tunc dic si statutuꝫ nõ ipo
nit certam penam, sed mandat ipsum puniri punitur eadem pena
per ea que proxime dixi, fallit tñ hoc quando delictum ꝓpter ali-
quam qualitatẽ vel accidens diceret̃ grauius in persona delinquẽ
tis, prout est furtũ manifestũ q̃n grauius punitur ꝙ̃ nõ manifestũ,
item si ex forma statuti delictũ magis esset punibile factum in vno
loco ꝙ̃ ĩ alio loco vel vno tẽpore magis ꝙ̃ altero, vel si diceret sta
tutum, qđ si reus inquisitus negauerit contenta in inquisitione pu
niatur in duplũ, vt. l. contra negantem. C. ad. l. aquil. qꝛ tũc ꝯsultor
non punitur sicut delinquens, sed pena simplici, vt. ff. de furt. l. qui
seruo in princip. ⁊. l. is qui opem. eo. titu. ⁊ ibi Bar. ¶ Predicta
etiam limita esse vera quando principalis qui fecit delictũ nõ fuis
set alias facturus nisi precessisset ꝯsiliũ ⁊ persuasio illa q̃n auteꝫ
erat alias oino facturus dic vt. ĩ. dicã. ¶ †Quero nũc quid si de-
12 linquens erat alias oino facturus id qđ fecit, an isto casu persua-
dens vel consulens puniat̃ quidã dixerunt ꝙ nõ, qꝛ isto casu consu
lens non fuit cã delicti, vt in. l. nõ solum. §. si mandato in versicu.
attilicinus. ff. ꝺ iniurijs sumpto argumento a ꝯ̃rio sensu ibi enim di
citur ꝙ persuasit alicui nolenti inferre iniuriam facere dicitur ibi
qđ tenetur ꝑsuadens ac si ipse fecisset ratio est, qꝛ ille qui fecit iniu
riam non erat alias facturus, ergo si facturus erat non tenet̃, pro
quo facit etiã tex. in. §. ope. insti. de obli. que ex delic. nas. ⁊ hanc
opinionẽ videtur tenere glo. in. d. versi. attilicinus. ¶ Quidã alij
tenuerunt contrariũ ꝙ omnino cõsultor vel persuadens teneat̃ ẽt
si delinquens illud alias facturus erat, quia non debuit consultor
⁊ persuasor malo consilio suo iniquo viro augere malitiam ⁊ ani-
mum ad delinquendum, ⁊ iste est tex. not. vbi est casus in. l. j. §. ꝑ-
suadere in fi. ff. de ser. corru. ⁊ ibi glo. ⁊ hoc etiam tꝫ Saly. in. d. l.
vnica. C. de ra. vir. cuꝫ hac tñ distinctione qđ vbi delinquens non
erat facturus persuasor nõ tenet̃ eadeꝫ pena sicut principalis ꝑ ea
que. s̃. proxime diximus vt. d. §. persuadere nisi in lege vel statuto
reperiret̃ certa pena expressa quo casu illi standũ erit per ea q̃. s̃.
diximus, ⁊ nota. ĩ. d. l. vnica. §. penas. ver. ceteros. si vero erat ma
lus de per se ⁊ illud delictũ erat alias oino facturus ⁊ in isto casu
similiter tenet̃ persuadens sed minori pena quam iudex secundum
qualitatẽ facti ⁊ conditionem persone arbitrabitur maioreꝫ aut mi
norem, ⁊ ẜm etiã vehementiam ⁊ magnitudinẽ persuasionis, ⁊ cõ
silij, alias enim ex leui verbo ꝑsuasiuo enũtiatiue aut iocose forsan
prolato quis non tenetur nec diceretur propter hoc opem prestitis
se. d. §. ope. insti. de obli. que ex delic. nasc. ⁊ istius opinionis fuit
etiam Hy. in. c. nullus ex consilio de reg. iur. lib. vj. hoc idem vr̃
sentire Bar. in. l. i. §. incidit. ff. ad turpil. qui tex. in instigante lo-
quit̃ ꝙ idem est sicut in persuadente, ⁊ dicit Saly. in. d. l. vnica. ⁊
non obstant ea que. s̃. dicebant̃ in. d. l. attilicinus. arguendo a con-
13 trario sensu, † qꝛ illud argumẽtũ nunꝙ̃ procedit q̃n tenderet con-
tra legem, vel esset alteri legi contrarius, vt. C. de condi. incer. l. si
quis patrem, qđ etiam tenet Saly. ibi. ¶ Hec tñ omnia que. s̃. di
xi de consulente ⁊ persuadente, intellige de illo qui malã persuasio
nem aut consiliũ dedit ad effectum vt maleficium fieret, non auteꝫ
de eo qui dat bonũ ꝯsiliũ vel bonã persuasionẽ, qꝛ istud nomen cõ
silium, ⁊ persuasio in dubio põt adaptari ad bonum sicut ad malũ
⁊ iõ non dr̃ nec presumitur malũ nisi sit adiecta illa qualitas mali
vt. l. j. §. persuadere. ⁊ alias diximus. s̃. lib. ij. q. x. vbi dictũ fuit de
veneno qđ similiter põt ꝯprehendere bonũ ⁊ malum venenũ, vt. l.
iij. in prin. ⁊. §. adiectio. ff. ad leg. corne. de sica. ⁊. l. j. §. dolũ. ff. ꝺ do
14 lo. ¶ †Quero nunqd si persuadens aut ꝯsulens reuocauit con-
silium suũ, an delicto secuto teneatur dic breuiter aut loquimur in
mandante, aut in consulente, primo casu sufficit simplex reuocatio
mandati ad euitandũ penam, ita ꝙ perueniat ad notitiam mandata
rij, vt. l. si mandasset. ff. manda. ⁊ per Saly. plene in. l. nõ iõ minus
in. iiij. q. C. de accu. Scđo vero casu non sufficit simplex reuocatio
quinimmo necesse est ꝙ expresse fiat ꝯ̃ria persuasio ⁊ sic expressa
dissuasio ⁊ consiliũ dissuasiuuꝫ ⁊ negatiuũ prebeatur illi qui factu-
rus erat delictum, ita ꝙ verisimiliter ⁊ probabiliter credat̃ ꝙ ille
nõ sit amplius facturus nec adhuc sufficit, sꝫ hꝫ necesse si vult eui
tare penas denuntiare ⁊ notificare ista illi contra quem datũ erat
consilium vt caueat ab illo qui querit ipsum offendere ⁊c. ita not.
dicit Inn. in. c. ad audientiaꝫ de homi. quod transumptiue posuit
Bar. in. l. nõ solum. §. si mandato. ff. de iniur. ⁊ idem tꝫ etiã Saly.
in. d. l. vnica. in ver. quero quarto. in. v. colũ. diuersitatis enim rõ
potest esse ista ẜm eum, qꝛ mandatum processit solum gratia man
dantis tantum. d. l. non solũ. §. si mandato. ⁊ verisimile est qđ man
datarius qui facit ꝑ alio non pro se statiꝫ audita reuocatiõe cesset
ab opere. Persuasus vero ⁊ cõsultus qui pro se agit nõ sic facile
se abstinebit ab opere qđ perficere intẽdit, arg. l. ij. ff. mandati. ⁊. l.
j. §. persuadere. ĩ fi. ff. de ser. corru. ¶ Et quoniã diximus. s̃. de his
qui ꝑstãt opẽ fauoris cuius opis fauor denotat̃, ⁊ intelligit̃ eoipso
ꝙ quis est presens maleficio licet nihil aliud agat, qꝛ per illius pre
sentiã insultans siue delinquẽs efficit̃ audacior, aduersarius vero
15 efficit̃ timidior, vt latius diximus. s̃. ¶ †Restat nũc videre de his
qui prestant opẽ ministerij ⁊ adiutorij corporaliter. Circa quod di
stingue aut quis prestitit opẽ scienter aut ignorãter, si ignoranter
qꝛ non putabat qui prestitit opem illum cui prestitit velle male fa
cere ⁊ nõ tenet̃, qꝛ ignorantia facti illũ excusat, naꝫ in delictis igno
rantia facti admittitur regulariter, q̃n quis non habuit animũ de
linquendi. l. j. §. diuus. ff. ad leg. cor. de sicarijs. l. eũ qui duas. C. de
adul. l. qui ꝯtra legẽ. C. de incest. nup. l. item apud labeonem. §. si
qs virginem. ff. de iniu. ⁊ per Hy. in. c. nullus ex ꝯsilio. de re iud.
¶ Aut prestans opẽ scienter prestitit, ⁊ tunc prestitit opẽ malefi
cio irregulari fiendo ⁊ non tenet̃, vt. l. qui seruo in princ. ff. de fur.
ita dicit Saly. in. d. l. vnica in ver. nũc transeamus ⁊c. sꝫ aduerte,
qꝛ tex. ille in. d. l. qui seruo. loquit̃ in ꝑsuadente, non in ope ꝑstãte
de quo nos loquimur hic, ⁊ ideo dubito satis de ista decisione sup
qua poteris cogitare, aut maleficiũ erat regulare, ⁊ tũc distingue
aut nos loqmur de ope ⁊ auxilio ꝑstito ante factũ aut de ea que ꝑ
16 statur in facto, aut de ea que prestat̃ post factum. ¶ † Primo ca
su q̃n sumus ante factũ ⁊ quis prestitit opem scienter tenet̃, vt. l. q
seruo. ij. respõso. ff. de fur. ⁊. l. si pignore. §. qui ferramenta. eo. tit.
⁊ per Bar. in. l. is q opẽ. ff. de fur. ⁊ vide text. in. l. si C. de discu. li.
x. ⁊. ff. de adul. l. qui domũ. ⁊. l. vtrũ. ff. de parrici. ⁊ per Saly. ĩ. d.
l. vnica. in. vi. col. ¶ Scđo ꝟo casu quãdo prestatio opis fit tpe
maleficij, vt qꝛ prestans ꝯcomitauit delinquentem ad patrãdũ de
lictũ ⁊ nulli dubium est qđ punitur. vt. d. l. vnica. C. de rapt. virg.
in ver. ne igitur. ⁊ ver. penas aũt. ⁊. l. si qs non dicaꝫ rapere. C. de

episc. ⁊ cle. ⁊ ibi Bal. ⁊ Bal. etiã in. d. l. vnica. vbi etiã Saly. idē
17 tenet. ¶ † Tertio aūt casu qñ prestatio opis fit post cōmissum de
lictū, ⁊ hic aduerte, q: diuersimode fit pstatio opis delinquēti post
cōmissum crimen, qđ fit quatuor modis. Et primo interdum quis
prestat opem delinquenti vt euadat per viã fuge, tūc prestãs opem
punitur. vt. d. l. vnica in ver. penas aūt de rap. vir. ⁊ l. i. ⁊. ij. ⁊ p to
tum titulū. C. de his qui latro. occulta. ⁊ l. j. §. qđ aūt. ff. de ser. cor
rup. ⁊ l. is cuius ope. ff. de adul. vide Bar. in. d. l. is qui opē. ff. de
fur. ¶ Interdū aūt quis prestat opem criminoso, vt euadat p viã
iustitie vt cōiter faciūt aduocati, pcuratores ⁊ similes, ⁊ tunc ta
lis pstatio opis nō est punibilis, sed permissa a iure, quia vnicuiqꝫ
est pmissum defendere incarceratū, vt. l. ⁊ si nō defendat. ff. de pe.
quia defensio est de iure nature. l. vt vim. ⁊ ibi Barto. ff. de iusti. ⁊
18 in. ⁊ facit qđ no. Inno. de sen. excō. c. solet. vbi dicit † ꝙ aduoca
tus nō incidit in excōicationem si scienter cōicat cū excōicato, qñ
ab eo petit consilium in causa excōicationis. ¶ Interdū vero qs
prestat opem criminoso. vt euadat per viam gratie vel miserico
die supplicando principi pro eo ⁊ isto similiter nullã penam mere
tur, q: non incūbit rei illicite qui petit gratiam a principe, vt. ff. de
pe. l. relegati. §. fina. in fi. ⁊ l. diui fratres in prin. ff. eo. titu.
¶ Fallit hoc in dãnato p crimine lese maiestatis pro quo suppli
care nō licet. l. quisquis. C. ad leg. iul. maie. ¶ Fallit etiã in casu.
. C. de nili aggeri. nō rūp. l. vnica. vbi ille qui rūpit aggeres nili, ⁊
deuiat cursus aquarū a loco ⁊ alueo suo antiquo dꝫ igne ibi cōcre
mari, conscij vero ⁊ auxilium illi prestantes ꝯfiscatis oibus bonis
imperpetuum relegant, ita ꝙ nemini vnqꝫ liceat p ipsis supplica
re, ita dicit ibi tex. ⁊ hoc iō, q: in lege ita reperit expressum, vbi au
tem non esset a lege prohibitum nō impedit quis, nec dꝫ puniri, si
exercet opera charitatis erga criminosum, vnde dicūt docto. qđ
meretur penam ille etiam qui prestat alimoniam delinquenti qñ
est pauper quod est verū, vt dixi nisi aliter fuerit lege cautū, vt. l.
19 quisquis. C. ad leg. iul. maie. ⁊ c. vergētis de here. ¶ † Et faciūt
ſm Saly. in. d. l. vnica ad statutū quo cauet qđ nemo possit bãni
to prestare opē, vt nō ꝯprehendant isti, qui ppter iustitiam gra
tiam vel charitatem prestant sibi opem, sed illi qui ꝯtra curiam, ⁊
iustitiam prestant sibi opem, vt. s. diximus. ¶ Quero nūc in casi
bus in quibus prestatio opis est punibilis, qua pena puniat qui p
stitit ⁊ breuiter dic ſm qđ diximus. s. in persuasione ⁊ consilio aut
est certa pena statuta a lege, ⁊ illa est seruanda. l. vnica. C. de rap.
virg. ⁊ l. vnica. C. de nili agge. aut nulla reperitur pena expressa ⁊
determinata, ⁊ tūc aut nos loquimur de his qui prestiterunt opeꝫ
ante factū, ⁊ eodem mō puniunt sicut ꝯsultores vt. s. diximus, aut
aut in ipso facto, ⁊ puniuntur eadē pena, sicut principalis delin
quens vt. d. l. vnica. C. de raptu virgi. in. §. ne igitur, aut loquimur
de his qui prestiterūt opem post factū, sicut est ad fugã, ⁊ tūc si ta
lis prestatio opis cadit in aliquod certum delictum. aut pro illo fa
cto sit aliqua pena certa statuta a lege ⁊ illa sit seruanda, qñ vero
nulla pena certa sit a lege statuta, ⁊ tunc puniat minori pena qꝫ il
le qui tulit opem in ipso facto, vt. d. s. vnica. C. de raptu virgi. in. §.
20 penas aūt ⁊ hoc idem tenent ibi Bal. ⁊ Saly. ¶ † Iteruꝫ quero
quid si plures fuerūt qui prestiterūt opem an pena oium istorū sit
vniformis, vt sic oēs pariter vnica pena puniantur vel diuersis. ⁊
breuiter dicas ꝙ pene iste sunt difformes, secundū plus vel minus
in eo qđ quis deliquerit, ita tꝫ Inno. in. c. sicut dignuꝫ. de homi.
idē est iure ciuili sicut dixit Salyce. in. d. l. vnica. C. de raptu vir.
in. vj. col. vbi dicit ꝙ diuerse sunt pene de iure statute ſm qualita
tem auxilij prestiti ⁊ prauam intentionē prestantis. vt. d. c. sicut di
gnum nam ille qui dedit ope sua tale auxiliū delinquēti qđ patra
uit ⁊ pfecit homicidiū nulli dubiū est ꝙ tenet ꝙ ipse de homicidio
si vero minus peccauerit ſm gradū culpe succedet pena. d. c. sicut
dignū. ⁊ vt. c. clericorū. de vita ⁊ hone. cle. ⁊ hec sufficiãt quo ad
materiã istius operis reuertor nunc ad residuū. d. l. vnice vt decla
21 remus totã materiã ipsius raptus mulieris, ⁊ iō. ¶ † Quero nūc
quid si aliquis rapuit mulierē virginē vel viduã honeste viuenteꝫ
aut mulierem nuptam ex domo patris vel mariti, qua pena punia
tur. Et breuiter dicas ꝙ tam ipse raptor qꝫ eius socij fautores, de
fensores, adherentes, ⁊ sequaces, ⁊ receptatores eisdem penis pu
niuntur, quibus. s. proxime diximus de rapiētibus monialē, vt ex
presse cauet in. d. l. vnica in prin. C. de ra. vir. excepto ꝙ bona ipso
rum in istis casibus applicant ipsis mulieribus raptus pleno iure
d. l. vnica. §. fin. aūt ingenuã. ¶ Itē quero. quid si aliqs rapuit ser
uam aut libertinã alterius dic similiter ꝙ raptatores puniunt pe
na mortis, sed non patiūtur bonorum publicationē. vt. d. l. vnica.
in princip. ⁊ §. ne aūt. ⁊ §. seq. ⁊ eoꝝ fautores etiã puniunt, vt ibi
22 excepto ꝙ eorum bona non publicant. ¶ † Deinde quero, quid
si sponsus rapuit sponsam suã ppriã an puniat ⁊ qua pena. Rñ.
ꝙ de iure ciuili punit eiusdem penis sicut ille qui rapuit muliereꝫ
honestã sibi nullo iure ꝯiunctam. d. l. vnica. §. quibus. ⁊ ibi vide.
¶ De iure aūt canonico nulla pena punit sponsus q sponsam suã
rapuit cū qua prius pcesserat nuptiarū ꝯsensus. c. cū cã que, extra
de rapto. ⁊ ibi glo. que melius hoc declarat. ⁊ nota. xxvij. q. ij. ra
ptus. ⁊ c. lex illa. vbi hoc expsse pbatur. Successiue quero quid
si maritus rapuerit vxorē an subijciat penis de quibus in. d. l. vni
ca. dic ꝙ non vtroqꝫ iure, q: oēs doc. ꝯcludunt ꝙ maritus hꝫ ple
num ius in personã vxoris sue, intellige tamen cū illa cū qua ꝯsum
mauit matrimoniū, vt. d. c. cū causa extra de raptu. ⁊ l. fin. C. de li
be. homi. exhib. ⁊ ita tenēt Bal. ⁊ Saly. in. d. l. vnica. ⁊ canoni
ste in. d. c. cã que sed q: dicta lex vnica, loquit de viro rapiēte mu
23 lierē. ¶ † Quid eꝫ si mulier rapiat virum cã libidinis videret esse
idē dōni, q: ista sunt sinonima, tñ breuiter dicas contrarium ꝙ di
spositio illius legis non hꝫ locum in muliere rapiente viruꝫ ex quo
non viget eadē ratio iniuriarū in hoc casu sicut in alio, ita tenent
Bal. ⁊ Saly. in. d. l. vnica. ⁊ est cōis opinio omnium doc.
¶ Idē etiã dicendū est in viro rapiente aliū virū causa libidinis,
q: non comprehenditur sub illa lege, ita tenet Salyce. ⁊ Bald.
24 ibi, ⁊ diximus. s. ea. q. in prin. † Sequit ibi in tex. ꝙ nuptie proce
dere debent de consensu parentum ipsius puelle, alias non valent
dic ꝙ hoc est verum de iure ciuili, vt ibi dicitur. Secus de iure ca
nonico, vt dicto capitulo causa que. ⁊ capitulo finali. de rapto. ⁊.
xxvij. questione secunda, raptus. ⁊ lex illa. Et ideo dicitur etiam
ibi ꝙ puella nubere non potest ipsi raptori etiam si parentes con
sentiãt, qui si iniuriã ipsam remiserint ⁊ dictis nuptijs consenserint
debent deportari, ita dicit expresse textus in. d. l. vnica. de rap. §.
pe. in fi. cuius ꝯtrium disponitur de iure canonico. d. c. causa que.
⁊. c. fi. extra de rapto. vbi est casus ꝙ si raptor rapuerit virginem
cū qua nuptiarū consensus prius interuenerat, ⁊ dato ꝙ mulier ra
pta fuerit inuita, si tñ postea ꝯsenserit ⁊ placuerit sibi suo rapto
ri nubere nihil obstat quominus possit illi impune nubere. d. c. fi.
qđ no. q: cū causa matrimonij sit spūalis ⁊ reguleт a iure canonico
vt in. c. dꝫ de biga. debemus in hoc stare dispositioni iuris canoni
ci. c. per venerabilē. q fil. sint legi. ⁊ c. si diligēti. de foro cōpetē.
⁊ no. per doc. in. c. solite. de maio. ⁊ obe. ⁊ in. c. nouit. de iudicijs.
25 ¶ † Ultimo in hac decima questione qđ si rapta fuerit meretrix
causa libidinis, concubina plurīū, aut alia mulier impudica an ra
ptores subijciantur penis. d. l. vnice. C. de raptu virgi. Bart. in. l.
veruꝫ in fi. ff. de fur. ⁊ in. l. iij. in fi. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. dicit ꝙ nō,
⁊ ita etiã videt sentire Bal. in. d. l. vnica. C. de raptu. ⁊ ideo dicūt
doc. ꝙ q rapit meretricē cã libidinis ⁊ eadem de causa tenet illaꝫ
inclusam in domo per plures horas ⁊ dies nō tenet de priuato car
cere nec tenetur etiam de vi priuata. d. l. verum. ⁊ ibi Bar. ⁊ hoc
idem tenet Saly. in. ij. col. in versi. oppo. i. ⁊c. ⁊ ita etiam tenet
gl. in. d. l. vnica. in ver. viduarum.
¶ Nota tñ vnū ꝙ dicit. d. Math. de mathe. in sing. suo. ciiij. qđ
incipit, nota vnuꝫ qđ solent vulgares ⁊c. vbi dicit ꝙ lꝫ isti qui ca
piunt ⁊ detinent inclusas meretrices violēter in domo priuata cã
libidinis non teneantur de priuato carcere nec de vi publica, vt p
bar. in. d. l. verū. s. de fur. tamē tenentur actio. iniuriarum ipsi mu
lieri, que quidem iniurie possent esse adeo atroces attenta qualita
te facti ⁊ personarum conditione qđ iudex posset arbitrari penaꝫ
mortis esse inferendam contra dictum raptorē ⁊ detentorē, ⁊ alle
gat doctrinam bar. in. l. fi. ff. de rer. diui. sed parcat mihi excellētia
sua, q: dictū suū non puto esse verū, ex quo iura per eum allegata
hoc non probant. ⁊ bar. est in. d. l. fi. ff. de rer. diui. nulluꝫ verbum
26 facit de ista materia i libro meo. ¶ † Sed quero quid si meretrix
illa desierat iam meretricari ⁊ ceperat honeste viuere. prout pro
bari poterat, q: iam penituerat ipsam preterite vite hmōi mulier
rapta fuerit an raptor puniat ac si mulierē honestã rapuisset, vt
habetur in. d. l. vnica. in prin. C. de rap. vir. Salyce. sequutus opi.
Cy. in. d. l. vnica. dicit ꝙ isto casu raptor subijcitur eisdē penis de
quibus in. d. l. vnica. q: sufficit ꝙ mulier illa honeste viuat tpe ra
ptus, lex enim illa non requirit vitã preteritã, sed presentē dūtaxat
que est tpe raptus, vnde si reperitur honesta tēpore raptus pena
committitur, alias nō, ita tꝫ Saly. in. d. l. vnica qui dicit hoc esse
de mente Ci. ibi idē etiam tꝫ bal. expresse i. d. l. vnica. vbi dicit ꝙ
aut in muliere illa apparebãt signa penitētie, q: nolebat amplius
meretricari, vt q: practicabat continue inter honestas mulieres, ⁊
euitabat multū consortia inhonesta tam virorum qꝫ mulieruꝫ, que
aliquantulū sibi suspecta videbantur ⁊ alia cūcta opera honesta ⁊
laudabilia faciebat q̃ honeste ⁊ pudice mulieres facere solent, ⁊
isto casu idē iudicãdū erit de illa sicut de alijs honestis ⁊ pudicis
27 mulieribus. ¶ † Aut pterite vite nōdū bene penituerat, q: adhuc
ipudice viuebat ⁊ si non publice saltē secrete, ⁊ noctis tēpore ad
mittebat

mittebat plures in domo ⁊ pluriũ viroꝝ patiebat̃ amplexus isto casu iudicandũ erit de illa sicut de meretrice, vt. C. de nup. l. imperialis. ⁊ dicit ipse Bal. ꝙ istud est satis tolerabile, ꝗ isto casu nõ habeat locũ dispositio. d. l. vnice, ⁊ per hec sum expeditus de ista pulcherrima questione.

SVMMARIVM

1 Coitus cũ nupta habitus que honesta putatur, sed in occulto plures admittit, an sit punibilis.
2 Coitus omnis de iure canonico extra matrimoniũ est punibilis.

Ndecimo quero quid si

1 † mulier nupta aut vidua que publice retinet nomẽ honeste matrone occulte tñ pluriũ viroꝝ admittere consueuit amplexus, an coitus habitus cũ mulieribus hmõi sit punibilis ⁊ qua pena, ⁊ breuiter dicas ꝙ ꝗprimũ mulier cepit meretricari ⁊ inhoneste viuere sine secrete hoc faciat sine publice perdit florẽ pudoris, ⁊ nomen honeste matrone, vt. l. inter liberas, ⁊ ibi Bar. ff. de adul. ⁊ insti. de publi. iudi. §. itẽ lex iulia. ⁊ ibi do. Jo. fabri. qui igitur concubuit cum ipsis mulieribus istius conditiõis nullã penã meret̃ de iure ciuili, vt. d. l. verũ. ⁊ ibi Bart. ff. de fur. ⁊ est glo. ⁊ in. d. l. vnica. C. de rap. virg. ⁊ Bar. in. l. iij. ff. de condi. ob turpem causam. vide tex. nota. in. l. que adulteriũ. C. de adult. q̃ tex. loquitur de ⁊ nupta vidua. † Fateoꝝ bene ꝙ de iure canonico iste coitus non erit impunibilis, ꝗ illo iure omnis coitus preter vxorium est impunibilis. xxxij. q. v. c. meretrices.
2

SVMMARIVM

1 Judeus cognoscens carnaliter christianã, aut christianus hebreã quas debeat luere penas.
2 Christianus ignoranter matrimonium cũ hebrea contrahens non punitur, secus si scienter.
3 Pena adulterij est capitalis, que infligitur etiam his qui mulieribus hebreis scienter se ꝯmiscent.
Liberi ex mr̃imonio inter Christianũ ⁊ Hebreã sunt illegitimi.
4 Papa dispensare non potest ꝙ christianus cum hebrea ꝯtrahat aut econtra, nisi precedente baptismo.
5 Christianus excõicatur qui cũ muliere hebrea matrimoniũ ꝯbit.
6 Judeus christiane mulieri se ꝯmiscens condigna animaduersione punitur.
Animaduersionis condignus appellatione venit etiam mors.
7 Judeus copulam fornicariam habens cum christiana viriliũ amputatione punitur. ⁊ nu. 8.
9 Judeus ignoranter concumbens cum muliere christiana qualiter puniatur.
10 Presumptio quedam fraudis est in iudeo cum christiana concumbenti.
11 Hebrei non deferentes habitum distinctum ab habitibus christianorum puniuntur.

Uodecimo quero quid si

1 † Judeus carnaliter cognouerit mulierẽ christianam vel ꝯ̃ christianus coitũ carnis habuit cũ muliere hebrea qua pena puniatur. Rñdetur, aut illã cognouit carnaliter in figura matrimonij aut in actu fornicationis, si in figura matrimonij, aut loquimur de iure canonico ⁊ matrimoniũ est ipso iure nullum, ideo fit separatio incontinenti. xxviij. q. j. caue. ⁊ c. si quis, ⁊ c. in nõnullis. de iude. in foro conscientie puniunt̃ pena septem annoꝝ de qua in. c. hoc ipsum. xxxiij. q. ij. ⁊ diximus. s̃. eo. ti. q. ij. ⁊ iij.
2 † In foro aũt contentioso corã iudice ecclesiastico dic aut cõtraxit ignoranter in figura matrimonij, ⁊ nõ punit̃ aliqua pena ſm qḋ tꝫ Panor. in. d. c. in nõnullis, ratio ẽ ꝗ dabat operã rei licite, vt alias late diximus. s̃. eo. q. j. ⁊. ij. et. iij. aut scienter ⁊ punitur pena excõmunicationis, ⁊ nihilominus separãtur, vt. s̃. dictũ est per doctrinam Abb. in. d. c. in nõnullis. arg. tex. in. c. si quis eps aut presbyter iuncta gl. xxvij. q. j. ⁊ oino adinuicem separantur, vt ibi vide tex. nota. ⁊. c. si quis. xxviij. q. j. qui vult ꝙ penitus a communiõe fideliũ separent̃. ¶ De iure aũt ciuili aut illã cognouit in actu fornicationis, aut in figura matrimonij, si per matrimonium, aut scienter, aut ignoranter contraxit cũ illa si scienter primo ⁊ principaliter matrimonium nullũ est, ꝗ verũ ⁊ propriũ matrimoniũ est cõmunicatio diuini iuris. l. j. ff. de ritu nup. ⁊. l. aduersus. ff. de cri-

mi. expi. heredi. que quidẽ ꝯmunicatio esse non potest inter iudeũ ⁊ christianã vel ꝯ̃ inter christianũ ⁊ iudeã. xxviij. q. j. caue. c. seq.
3 ⁊. c. si qs vbi est casus, ⁊ † isti de iure ciuili sunt pena adulterij puniendi q̃ est pena mortis, vt late diximus. s̃. eo. in. q. adulterij ſꝫ aduerte ꝙ ꝑ illam ꝯmixtionẽ nõ ꝯmittit̃ ꝓprie adulteriũ, sed crimẽ illud vicẽ adulterij obtinet, vt. C. de iude. l. ne quis christianã, imo vr̃ esse deterioris ꝯditionis ꝗ̃ adulterium, ꝗ sine tpis prefinitiõe a quocunqꝫ poterit accusari iste coitus qḋ non est sic in adulterio proprio. vt. l. miles. §. si pater. §. mulier. ⁊. §. sexaginta. ff. eo. ti. item poterit vnusquisqꝫ illos accusare absqꝫ inscriptione talionis pene, vt dicit gl. in. d. l. ne quis. ¶ Si vero ex coitu hmõi liberos susceperint non sunt lr̃imi aliquo pacto ex quo nullũ erat matrimoniũ inter parentes, illos tamẽ puto vt incestuosos filios appellari nõ posse, ita vt nec a patre alendi sint, argumẽto eorum, que habẽtur in auc. de incest. nup. in princip. ⁊ in auc. ex ꝯplexu eo. C. eod. titu. imo videtur esse grauius istud ꝗ̃ coire cum ꝓpria ꝯsanguinea, ꝗ per coitũ ꝯsanguinee violantur iura ꝯsanguinitatis duntaxat, vt in c. j. ⁊. ij. de ꝯsan. affi. ꝗ remoto vinculo ꝯsanguinitatis potest esse matrimoniũ inter eos cũ sint ambo christiani, ⁊ hinc est ꝙ sepius dispensantur a summo pontifice, vt tota die videmus, sed per istaꝫ aliam ꝯmixtionẽ fit iniuria duobus sacramentis primo fit iniuria baptismo, ⁊ vniuerse christiane religioni, vt. xxviij. q. j. caue. c. nõ oportet. ⁊. c. seq. fit etiã iniuria sacramẽto matrimonij qḋ conatur ꝯ̃here cõtra legũ institutiones. d. l. ne quis. C. de iude. ⁊. l. j. ff. de ritu nup.
4 † nec vnq̃ꝫ poterit tale matrimonium sine potius adulterina ꝯmixtio a sede apostolica dispensari, nisi precedat baptismatis sacramentũ. d. c. nõ oportet ⁊ ibi gl. merito illoꝝ proles tanq̃ꝫ incestuosa ⁊ dãnabilis dꝫ censeri incapax omnis successionis generaliter. d. auc. ꝯplexu, ⁊ ex quo habet̃ in corpore, ⁊ istud etiam vr̃ esse de mente Old. in consi. cccxxxij. qḋ incipit, qualiter punitur iudeus ⁊c. ¶ Si vero ignorãter ꝯ̃xerũt ⁊ excusant̃ a pena, ſm qḋ dicit gl. in. c. in nõnullis. de iude. quam sequit̃ ibi Abb. ⁊ alij dicẽtes ꝙ ista est ignorantia facti merito indulget excusationẽ. vt. l. j. ⁊ ibi Bar. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. c. ignorantia. de regu. iur. lib. vj. ¶ Sed nota ista ignorantia poterit illis prodesse si incõtinenti absqꝫ mora postq̃ꝫ habuerint notitiã de tali impedimẽto se adinuicem separauerint alias non penas euitant predictas, ꝗ vnr̃ ꝯsentire in illo peccato. ⁊ velle illũ damnatũ coitũ ꝯtinuare ſm ea q̃ habentur in illo nota. textu in. l. qui contra legum. C. de incest. nup. ⁊ ibi Bal. ⁊ Saly. ¶ † De iure vero canonico pro huiusmodi matrimonio sic ꝯtracto est pena excõicationis ꝑpetue. xxxviij. q. j. caue cum duob capit. seq. ¶ Si vero illam cognouit in acto fornicationis, ⁊ eadẽ distinctio reperit̃, aut scienter aut ignoranter, si scienter, aut loquimur de iure canonico ſm antiquam legeꝫ Moysis, ⁊ indistincte erat pena mortis. ij. q. vij. nos si incõpetẽter. §. sed notandũ. ver. nathã. ⁊. §. his ita. ver. multa enim. ⁊. xxiij. q. v. c. reos §. nathã. ⁊. §. multa enim. vbi est idẽ casus, dr̃ enim ibi ꝙ iudex in deũ cum madianita coeuntẽ gladio transfixit ⁊ fuit reputatum ad iustitiam.
5
6 ¶ † De iure vero pontificio in foro contentioso quidaꝫ dixerunt idem esse ꝙ iudeus qui in hmõi crimine incidit tradendus sit curie seculari condigna aiaduersione puniẽdus que verba denotant penam mortis, vt. ĩ. dicã, qñ per iudicem ecclesiasticum cognoscitur de crimine ipso ita ꝙ puniatur vltimo supplicio tradi dꝫ curie seculari ita tꝫ. d. Fely. in. d. c. in nõnullis que quidem verba animaduersionis denotant vt dixi maximũ arbitriũ continens ẽt mortẽ, sc̃dm do. Felyn. ibi q̃ allegat ad hoc bonũ text. in c. vt inquisitionis circa mediũ de hereti. lib. vj. vbi tex. ille loquẽdo iudicibus ⁊ dñis temporalibus ꝑ verbum istud animaduersionis, demonstrat̃ pena mortis. Oldr. tñ in ꝯsi. cccxxxij. qḋ incipit qualiter puniatur ⁊c. ꝯsuluit in fauorẽ cuiusdã iudei qui carnaliter cognouerat mulierẽ christianam que erat mulier impudica, ⁊ meretrix, ſm qḋ apparet ex verbis suis, vbi demũ ꝯcludit qñ non deberet puniri iste iudeus pena mortis pro isto coitu, sed alia graui pena citra mortẽ, tñ atestat̃ vidisse in ciuitate Auenio.
7 † amputari virilia cuidã hebreo pro isto crimine qḋ tamen dicit esse verũ qñ est simplex fornicatio que non hꝫ annexã aliquam qualitatem que aggrauat delictũ sicut est stuprũ vel adulteriũ, qñ mulier esset honesta, ꝗ tunc nõ negat iudeũ debere puniri maioribus penis sicut alias diximus supra in christianis, ⁊ vt clarius materia ista aperiatur, dic vt infra sequitur, maxime quo ad dictũ verbũ aiaduersionis qḋ vt dixi denotat ⁊ ꝯprehendit penã mortis, maxie qñ refert̃ ad potestates, dños temporales, ⁊ iudices ⁊c. vt dicit tex. in d. c. vt inquisitionis. de here. lib. vj. ibi dũ dicitur potestates dñi tẽporales rectoresqꝫ ⁊ eorum officiales de predictis animaduersionem assumant ⁊c. que quidẽ adnimaduersio denotat penam mortis vt diximus, idẽ tenent Jo. an. ⁊ do. de sancto Gemi. in. c.

vt inquisitionis. ⁊ Ant. de but. ꝺm qꝺ refert idem Fely. in. d. c. in
nõnullis in fi. idem tꝫ in consi. xij. vbi dicit ꝙ istud verbũ in termi
8 nis nr̃is denotat penam mortis. † Quidaꝫ tñ fuerunt in contraria
opi. ꝙ iudeus propter hoc delictũ nõ sit puniendus pena mortis
sed alia minori pena puta deportationis pecuniaria vel alia huius
modi arbitrio iudicis declarãda, ⁊ hãc opi. tenuit Pet. de vbal.
de peru. in ꝯsi. lxxv. qꝺ incipit, quidã dictus gaius, ⁊ Ro. in cõsi.
clv. qꝺ incipit, an iudeus qui cognoscit christianã. Jo. cal. in ꝯsi.
xij. de foro ꝯpe. hanc etiã opi. vr̃ tenere gl. in. d. c. in nõnullis, su
per ver. animaduersionis dicẽs ꝙ erit pena pecuniaria vel alia tẽ
poralis arbitrio iudicis, ⁊ sic vr̃ excludere mortẽ. Oldra. etiam in
ꝯsil. cccxxxiij. qꝺ incipit qualiter puniatur iudeus. vbi dicit ꝙ dũ
ipse esset in ciuitate Auenioñ. vidit pro isto crie cuidã hebreo am
putari testiculos. Ego enim in istis terminis attenderẽ ad ꝯditio
nem personarũ, ⁊ maxime mulieris, an esset honesta matrona siue
mulier nobilis aut vilis conditionis, vel inhoneste vite vt sunt iste
meretricule ⁊ vulgares mulieres. iteꝫ an iudeus semel tantũ nacta
occasione in istud crimen inciderit, vel iuxta etatẽ an iunior sit mi
nor. xxv. annis vel maior ad quadragenariũ accedens vel circa, ⁊
an sit vxoratus vel solutus, vl̃ talis sit q alias erat honeste ꝯdõnis
aut potius pluries illud idem ꝯmiserit vel ad id perpetrandum lõ
go tp̃e vacauerat, aut non vnam tantũ mulierem, sed plures ⁊ plu-
res sub eisdẽ amplexibus subiecerat ⁊ similia, vt ꝺm ꝑsonarũ con-
ditionem facti contingentiam ⁊ criminis turpitudinem siue delin
quendi consuetudinem qñqꝫ leuem qñqꝫ grauẽ, quãdoqꝫ grauissi
mam mortis penã imponerẽ iuxta notata ꝑ Abb. in. c. ij. de sorti-
le. ⁊ idẽ Abb. in. d. c. in nõnullis. de iude. ⁊ ꝑ Mathesi. in singu.
9 suo de quo. s̃. eo. in. x. q. i fi. ¶ † Si vero ignorãter hmõi scelus pa
tratũ fuerit aut fuit cum nupta, ⁊ erit pena adulterij, aut cũ virgi
ne vel vidua honeste viuente ⁊ erit pena stupri ac si esset factũ cũ
muliere christiana de quibus latius dictũ fuit. s̃. eo. tit. in. vj. ⁊. vij.
q. q̃uis gl. in. d. c. in nõnullis videatur velle ꝙ parcit̃ hebreo vel
hebree quando ignoranter fecerunt vbi dicitur ꝙ qui errauerit ex
cusatur, sed illud debet intelligi quando errauit in facto, ⁊ illam
cognouit in figurã matrimonij non autem in actu fornicationis, vt
hic aut erat mulier vilis ꝯditiõis ⁊ inhoneste vite. i. meretrix ocul
ta vel publica ⁊ erit pena arbitraria citra mortem tñ, ita vr̃ sentire
gl. in. d. c. in nõnullis. in ver. per errorẽ, idẽ tꝫ Jo. an. in. d. cũ qs
de reg. iur. lib. vj. in mercurialibus. ⁊ Jo. an. in. d. c. cũ qs Abb.
10 ⁊ Fely. in. d. c. in nonnullis. † Sed aduerte ꝙ ꝯ istã ignorantiam
facti in iudeo adest quedã presumptio fraudis ⁊ doli ex quo nõ vr̃
carere culpa qꝺ est qñ iudeus ambulat sine signo deferri solito ab
hebreis per qꝺ separatim cognoscũtur a christianis, prout deferre
tenent̃, vt habet̃ in. d. c. in nõnullis, ⁊ quoties non deferũt illud vi
dentur esse in dolo nec poterũt se excusare propter ignorãtiaꝫ rõ-
ne presumpti doli. d. c. in nõnullis. Mulieres vero hebree nullũ
signum deferre solẽt distinctũ a christianis sicut masculi, maxime
de ꝯsuetudine, vt diu vidi maximã copiã in vrbe romana, ⁊ alibi ⁊
nullam vnq̃ꝫ vidi deferre habitũ aut signuꝫ aliquod per qꝺ cogno
sceretur a christianis mulieribus, ⁊ ideo putarẽ magis excusandũ
esse christianũ qui haberet coitum cũ hebrea q̃ꝫ hebreus qui coitũ
habuerit cũ christiana, qꝛ primo casu potest esse excusabilis ignorã
tia facti, ratione indifferẽtis ⁊ vniformis habitus qꝺ non est in se
cundo casu in quo non videtur posse adaptari excusatio aliqua ra
11 tione ignorantie saltem respectu mulieris christiane. † ⁊ ꝓpterea
dicit tex. in. d. c. in nõnullis qꝺ grauiter puniẽdi sunt hebrei, q nõ
deferunt habitũ distinctũ a christianis vt cognoscant̃ ab oĩbus.
¶ Juxta hec q̃ro qd si Turchus, morus, hereticus, sarracenus,
vel alius quicũqꝫ extranee fidei possessor rẽ carnalẽ habuerit cum
muliere christiana vel christianus vir cũ eorum mulieribus respe-
ctiue carnaliter se ꝯmiscuerit q̄bus penis subiacebunt. respond.
ꝙ in his adhibetur similis distinctio de qua. s̃. aut in figura matri
monij aut in actu fornicationis, ⁊ aut est scienter aut ignoranter, ⁊
tũc aut erat mior cũ fecit i forma mr̃imonij, aut erat maior iuxta di
stinctionẽ. s̃. proxime factam, ⁊ eisdem penis puniuntur de quibus
ibi per tex. in. d. c. in nõnullis. in prin. vbi loquitur etiam de sara
cenis, ⁊ ratio ibi apposita ꝯcludit etiaꝫ in alijs premissis, ita etiã
videtur sentire glo. in. d. c. in nõnullis ꝙ eadem sit ratio in alijs q̃
est in iudeis per iura predicta, ⁊ idem etiam videtur innuere text.
ibi dum loquitur de sarracenis, ⁊ notatur in rub. ⁊ in. c. j. eod. tit.

SVMMARIVM

1 Custos carcerum rem explens carnalem cum muliere incarcera-
ta qualiter puniatur.
2 Custos carcerum mulierem incarceratam honeste custodire dꝫ.

D Ecimotertio videndũ esse
1 putaui, † qd si officialis vel custos carcerũ rẽ carnalẽ
expleuerit cũ muliere icarcerata q̃ pena puniat̃. Rñ.
aut mulier illa erat honeste vite, ꝯditionis, ⁊ fame, ⁊ isto casu offi-
cialis siue custos huiusmodi punitur eadẽ pena qua punitur tutor
qui pupillã cuius tutelã gesserat vel gereret, stuprauit, de qua di-
ctũ fuit late. s̃. eo. tit. q. vij. vbi diximus plene de stupro. in. vj. fal-
lẽ. eadẽ enim ratio militat in vtroqꝫ quemadmodũ autem tutor te
netur alere pupillã ⁊ illã honestis moribus ꝯseruare. s. illius ꝑso-
nam, ex quo principaliter datur persone, secundario aũt rebus. ff.
de admi. tut. l. cum plures. §. in primis. ⁊. C. de alimẽ. pup. prestã.
2 l. fi. insti. qui tut. da. pos. §. ad certũ. ver. certe. ⁊ ibi gl. † eodẽ mo
do custos carceruꝫ tenetur diligenter ⁊ honeste custodire ⁊ alere
mulierẽ incarceratam ⁊ illam illesam supplicio vel innocentie cõ-
seruare vt. l. j. ⁊. l. fi. C. de cust. reo. qꝛ aliter faciẽdo esset vehemẽs
suspitio imo presumptio fraudis aut corruptionis ꝯ ipsum officia-
lem, ⁊ ista fuit doctrina illius antiqui ⁊ famosi doc. d. Jo. fab. in-
sti. de publi. iudi. §. itẽ lex iul. quẽ refert ⁊ sequit̃ generosus practi
cus. do. Par. de put. in suo trac. de sindi. in. c. adulteriũ. §. siue.

SVMMARIVM

1 Uir siue maritus secundo nuptias contrahẽs prima viuente vxo
re qua pena mulctetur.
2 Rumpi non potest quod nullum est.
3 Errans in facto excusatur, non autem in iure, si maior sit.

D Ecimoquarto quero Ti-
1 tius † habens vxorem adhuc viuentem contraxit ma-
trimoniũ cũ secũda, qua pena puniatur, ⁊ ita eꝯ dña
Cornelia existens coniugata ꝯxit matrimoniũ cuꝫ secundo vtroqꝫ
casu carnali copula subsequuta, ⁊ quid agendum sit de scd̃a vxo
re vel secundo viro reuertente primo vel prima. Respõ. dic ꝙ aut
istud secundum matrimoniuꝫ contractum fuit scienter aut ignorã
ter, siue ab vtroqꝫ vel ab altero tantuꝫ. Primo casu quo ad vali-
ditatem matrimonij secundi certum est ꝙ nullum est, qꝛ q̃ꝫ primũ
constat de vita prioris coniugis, statim fit separatio secundi non
2 ꝙ rumpatur siue diuidatur matrimoniũ, † quia ꝙ nullum est rũpi
non potest. l. prima. ff. de iniusto rup. ⁊ irri. testamen. ⁊. l. post mor-
tem. §. finali. ff. de bono. pos. contratabu. sed fit separatio ⁊ decla-
ratio nullitatis huius secundi matrimonij, ⁊ reuertitur ad primuꝫ
vel primam ꝯiugẽ. c. nuper. de bigam. c. accepisti. de sponsa. duo
rum. aget enim penitentiam de peccato. d. c. accepisti. xxxiij. dist.
c. fraternitatis. lxxxij. dist. presbyter. xxxiiij. questione. ij. hoc ip-
sum penas vero iuris ciuilis de quibus in. d. l. eum qui duas. ff. de
adul. ⁊. l. q̃uis. C. eodem titu. propter ignorantiam euadet dum-
modo ignorantia sit in facto probabilis. † si vero errassent in iure
3 putantes posse contrahi cum duabus, secus esset nisi essent mi-
nores ambo vel alter ipsorum de quibus late habetur in dicta. l. si
adulterium cum incestu. §. idem pollioni. ⁊ ibi Bartol. ff. de adul-
te. ⁊. l. qui contra leguꝫ. C. de incest. nup. vbi est optimus tex. ⁊ gl.
ibi Bald. Salyce. ⁊ alij, ⁊ supra etiam diximus eodem titulo. in
vij. ⁊. xij. questio. Secundo vero casu quando scienter grauius pu
niũtur qꝛ de iure canonico est excõmunicatus. d. c. accepisti. ⁊. d.
capitu. nuper. ⁊ nihilominus tenetur illam vel illum dimittere de
iure autem ciuili est infamis ipso iure dicta. l. eum qui duas, ⁊. l.
prima in fine. ff. de his qui no. infa. ⁊ vir punitur de adulterio si se
cunda erat coniugata, ⁊ econtra mulier si vir erat vxoratus dicta.
l. quamuis in fine. ⁊ aucten. sed hodie. C. de adulte. si vero mulier
erat soluta de stupro eodem modo mulier si vir erat solutus dicta
l. eum qui. ⁊. l. inter liberas. ⁊. l. stuprum. ff. de adulte. ⁊ institu. de
publi. iudi. §. item lex iulia. Puto etiam ꝙ patiuntur alias pe-
nas quando scienter contraxerunt, quia omnia eorum bona con-
fiscantur quando sunt sine prole legitima ⁊ mittuntur in perpetuũ
exilium, vt in auctenti. de incest. in princip. ⁊. l. qui contra legum.
C. eod. titu. ⁊ dixi late supra eodem. in secunda ⁊ tertia. qq. Sed
quid si alter duntaxat scienter contraxit, alter vero ignorans erat
⁊ ille qui scienter contraxit aliquid donauerit ignoranti, an soluto
huiusmodi matrimonio competit repetitio bonorum donatorum
ipsi donanti aduersus dictum donatarium dic quod non, vide gl.
not. in. l. eum qui duas, ⁊ in dicta. l. qui contra legum. ⁊ diximus
supra eodem titulo questione tertia. vj. ⁊. vij. in fine. si vero vterqꝫ
ignoranter ⁊ ambo bona fide contraxerunt competit repetitio, vt
ibi dicitur.

SVMMARIVM

1 Sacerdos & monachus eandem cognoscentes mulierem qua pena plectantur.
2 Monachus fornicans sacrilegiũ committit, clericus vero stuprum.
3 Filij presbyterorum progeniti post susceptos ordines dicuntur incestuosi.
4 Clericus in sacris pro fornicatione simplici non dz deponi, sed tãtum suspendi.

Ecimoquinto & vltimo nõ † omittam silentio hanc notabilem questionẽ q̃ sepius occurrit in facto, presbyter associat cũ monacho, siue aliquo religioso cuiuscũq; religionis professo, & ambo cũ eadẽ muliere fornicant, quero qua pena puniantur, Itez qd crimẽ ex isto coitu oriatur. Rñ. aut mulier erat honeste vite, & tũc si nupta erat adulteriũ, si vero soluta & laica stuprũ, vt. s. latius diximus. in. vj. & vij. q. si aũt erat impudica vel meretrix simplex fornicatio, vt. s. dixi. d. q. vj. & vij. Quidam vero dixerunt q oritur sacrilegium tam respectu presbyteri q̃ monachi pp sacramẽtorũ ecclesiasticorũ lesionẽ. xxvij. q. j. c. virginibus. & c. impudicas. & c. si qua monacharũ veritas tñ est ista † q monachus dũtaxat vel alius regularis sacerdos committit sacrilegiũ, clericus vero stuprũ duntaxat, aut adulteriũ si erat nupta vel simplicẽ fornicationẽ si mulier ipudica erat vel meretrix, & rõ est ista q2 monachus p fornicationẽ non solũ ledit sacramentum sacrorum ordinum, verum etiam frangit, & violat votum sue religionis in qua expresse vouit castitatẽ, clericus vero secularis tacite vr̃ vouisse castitatẽ in assumptione sacrorũ ordinũ, & ppterea non est adeo graue peccatũ in eo qui dr̃ clericus secularis sicut in monacho q est regularis, vt dicit Jo. de imo. in cle. ad nr̃am. de hereti. qui dixit qd monachus de sacrilegio clericus vero siue presbyter de adulterio, stupro, aut simplici fornicatiõe punietur. lxxxij. dist. presbyter. ij. q. vij c. paulus, alias lator.

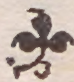
Sed ctra predicta est gl. no. in. l. ij. in fi. in ver. filij. C. de epis. & cle. que vult † qd filij clericorũ siue presbyterorũ post susceptos sacros ordines progeniti dñr incestuosi ex quo sequitur quod existens in sacris etiam per simplicem fornicationẽ habitam cum muliere soluta & impudica dicitur committere incestum ratione lesionis sacrorum ordinum, & omnes filij inde suscepti dicuntur incestuosi, quaz gl. tenet & sequitur ibi Bar. quã dicit esse notandam. Bal. similiter ibi illam approbat & alij docto. cõiter, sed Pet. de bella perti. dicebat contra, quod illi filij dñr spurij non autem incestuosi. Deinde Bal. dicit quod ista. q. fuit in facto & reuocabat in dubium vtrum cum clerico in sacris fieret incestus, & demum conclusum fuit q sic per illam gl. & q in isto crimine cessat abolitio sicut in coitu habito cũ moniali qd sicut illa est sponsa Christi ita iste est spõsus ecclesie, & hec sunt verba Bal. in. d. l. ij. de qua. q. meminit & Bal. in. l. si qs incest. C. d incest. nup. & cũ illa gl. trãsire vñr doc. cõiter de iure ciuili, sed ego reperio Joã. de ana. in. c. significauit de adul. qui dicit q illa gl. est valde periculosa & reprobata de iure canonico, & q sacerdotes deberent illaz abradere de libro. C. q2 ipse tenet ibi. & Pan. Jo. de imo. & alij canoniste cõiter in. c. vt clericorũ. de vita & hone. cle. & Abb. in. c. at si clerici. de iudi. † q clericus in sacris cstitutus pro simplici fornicatione non qualificata hodie non dz deponi sed suspendi. xxxiiij. dist. fraternitatis, sed si ex illo coitu orireť incestus fieret depositio, vt late diximus. s. eodem titu. q. ij. & iij. & per Abb. in. d. c. at si clerici. Joã. de imo. in d. c. vt clericorũ. Host. in sum. in tit. de adul. in prin. & Jo. de ana. in. d. c. significauit quid dõm. Ego eniz in hac re puto saluo semp saniori iudicio, ita esse distinguendum qd aut nos sumus in terris imperij & tractatur de successione bonorũ que pprie ptinet ad ius ciuile, & isto casu tenerem gl. predictam. & opi. Bal. & aliorum, si vero sumus in terris ecclesie & tenerem opinionẽ canonistarũ, maxime quando agitur de rebus ecclesiasticis, vel de puniendo psonam clerici, arg. eorum que habentur in. c. per venerabilẽ. qui fi. sint legi. c. solite. de maio. & obed. & c. at si clerici. de iud. c. cum contingat. de foro compe. cum similibus.

FINIS

TOMVS QVINTVS DECIMVS
Tractatuum de rebus
Criminalibus.
Explicit.

VENETIIS

Diligenti cura, ac summo
studio ellaboratus.



Registrum

a b c d e f g h i k l
m n o p q r s t
v x y z.

z, Quinternus, Ceteri sunt
Quaterni.



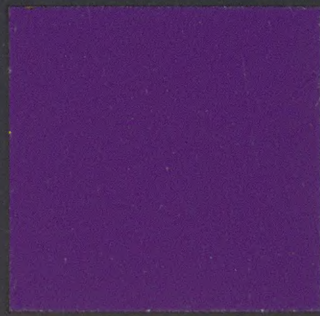
colorchecker CLASSIC























calibrite

mm